ANTONII BVTRII
PARS SECVNDA SVPER SECVNDO DECRETALIVM.

Adiectus est locupletissimus index.

LVGDVNI,

M. D. LVI.

DECRE. PONTIFICVM.

Sequuntur Rubrice secunde partis secundi libri Decretalium.

FINIS.

Clarissimi J. V. interpretis domini Antonii de Butrio in secundam secundi Decretalium partem Commentaria.

De probationibus. Rubrica.

1 Probatio quid sit.

Viso de confessionibus, per quas relevatur ab onere probādi, ⁊ in iudiciis partes promptiores sunt ad negandum, ꝙ ad confitēdum, per quas transfunditur onus probandi in affirmātem, ideo ⁊c. Et premittit genus, vt facilius descendat ad species. Ad materiam. ii. q. i. iii. q. ix. vi. q. vltima. xxiiii. q. iii. de illicita. Repetit autē in Cle. Quedam curiosa ponunt hic doct. spectantia ad Summistas, que, vt non desint, † Querunt primo quid est probatio. Azo. ⁊ Accur. super rubri. C. dicunt quod probatio est rei dubie per argumenta ostensio. Hanc impugnat. Gofr. per decre. forus. de ver. sig. vbi dicit, Argumentum nonnunquam testibus, vel fide tabularum dat probationem, sed sola investigatione invenit veritatē. Probatio autem testibus, ⁊ fide tabularum constat. Per que patet, secundum eum, qđ diffinitio competit his, que probantur per instantiam disputandi, non his, que probantur in iudicio. Quare diffinit quod probatio est rei dubie per testes, instrumenta, ⁊ plerunqꝫ indicia, ⁊ presumptiones ostensio rei dubie. Dic quod proprie probatio cadit circa dubium: quia probatio ordinatur in finē ostendendi: sed eo qđ ostensa, est probatio probata, ⁊ sic nō est plus probatio, sed notorium appellatur, vt dixi in materia notorii. plerunqꝫ dicit, q in civilibus licet probent presumptiones, ⁊ indicia certa, ⁊ violenta. xxxii. q. i. dixit. de ꝑsump. c. i. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. l. filium. non tamen in criminalibus. ii. qđ. i. semper. de presump. literas. ff. de penis. absentē. nisi essent luce clariora. C. de proba. l. sciant. Host. dicit qđ nec diffinitio. Gof. est sufficiens: cum etiam multis aliis modis fiat probatio, qui no. in summa, eo. titu. §. fi. ⁊ in Spec. eo. titu. §. fi. Unde plus sibi placet prima: ⁊ respōdet ad decre. forus. quod ibi sumitur argumētum stricte, ⁊ proprie, vt in dialectica disputatione. Sed diffinitio sumitur large pro omni specie probationis, sicut instrumentum quandoqꝫ stricte, ⁊ quandoqꝫ large, quandoqꝫ largius sumitur: vt no. in summa de fi. instr. Dicit tamen vt Gof. satisfiat, potest dici quod probatio est rei dubie legitime facta declaratio. Secundo queritur vnde dicatur probatio. Dic quod a probe adverbium, quia probe facit, manifestat enim dubium, vincit adversarium, ⁊ evitat penas non probantiū. Vel dicitur probatio quasi propalatio, vel manifestatio eiꝰ, quod dubium est, secundum Host. ⁊ Gofr. Oppo. qđ superfluat rubrica, quia ex quo tractat. j. de speciebus, superfluo ponitur hic de genere, cum per species transeatur in cognitionem generis. l. j. ff. si cer. pe. So. Licet. j. tractet de quatuor speciebus, congrue ponitur hec rubri. sub qua tractatur de aliis speciebus, ⁊ ad illas spectantibus. Idem tractat de adaptabilibus ad plures illarū specierū, de quibus. j. Nam hic tractat de probatione virginitatis per aspectum. j. c. proposuisti. ⁊ c. causaꝫ. de proba. de probatione liniteum, de probatione filiationis per nominationē. j. c. per tuas. de probatione per literas ordinarii. j. c. post cessionem. per acta cause. j. c. fi. ⁊ q de his speciebus non intendebat multiplicare rubricas: ⁊ hec omnia ad testes, vel iuramenta, vel instrumenta reduci possunt, declarat etiam qualiter mistim tangat, ⁊ de illis quod est in evidēti. Opp. quod male situetur, cum confessio sit species probationis. de resti. spolia. cum ad sedem. Ergo ex quo volebat premittere genus, debuit hanc rubricam ante. s. proxi. intitulare. Solu. patet ex his, que no. de elect. bone. super verbo, probatio. in Novella. quod confessio proprie loquēdo non est probatio, sed probationis relevatio. Hinc est quod puram, ⁊ simplicem negativam deduco in positionem. de confes. c. j. lib. vj. per quam relevor a probando, si actor confitetur, quam tamen probare non posset, vt ibi. j. eo. quoniam. in prin. Idem no. Cy. in. l. actor qđ assenerat. C. de probat. et Archi. vj. q. vltima. actor tamen dicitur per confessionem clarius de re cōstare, quam per probationem, de presump. tertio loco. ibi: ad maiorem etiam, ⁊c. Antonius de Butrio.

1 Instrumenta propria non tenetur reus actori edere. 6.
2 Papa est iudex in causa inter Imperatorem, ⁊ ei subditum.
Imperator quomodo episcopo subest quo ad spiritualia.
3 Obligatur naturaliter princeps ex contractu cum suo subiecto.
4 Laicorum causa ex naturali foro tractatur coram iudice ecclesiastico.
5 Successor obligatur active ⁊ passive ex pacto sui predecessoris in dignitate.
7 Papa ex humilitate de se loquitur in singulari.
8 Iudex an possit de se loqui in plurali numero precipiendo.
9 Instrumenta propria cogitur actor reo edere.
Reus instrumenta communia edere compellitur.
10 Instrumenta an sint in iudicio edenda, vel non, per reum.
11 Instrumenta propria ⁊ communia in quo differant, ⁊ que sint propria, vel communia.
12 Acta an sint edenda per reum, vel actorem ad requisitionem alterius.
13 Librum collationum, vel institutionum an eps teneatur edere inter duos litigantes.
14 Pactum Imperatoris habet vim legis etiā factum cū subdito.
Instrumenta facta ab Imperatore quare non eduntur.
15 Usurarius compellitur edere instrumentum actori ad fundandū intentionem super vsuris repetendis.
16 Instrumenta edenda quo tempore debeant edi in iudicio.
17 Appellans ab interlocutoria. vel diffinitiva si appellato negante ipsa producat instrumentum iudici, an de illo sit facienda editio reo appellato.
18 Instrumenta edenda iudici, reo, vel actore requirēte, qua actione, ⁊ quo iure sint edenda.
19 Liber statutorum, vel constitutionum, seu ordinationum, an sit totus edendus, vbi est questio de certo statuto in specie.

1 Ex epistolis. † Reus actori sua propria instrumenta edere non tenetur. h. d. In prima petitio. In scđa ipsius
2 repulsio. Secūda ibi: ad hoc. † No. qđ in causa inter Imperatorē ⁊ subiectum ei, iudex est papa: ⁊ nō inferior: q Imperator aliū non recognoscit. Quod est verum quo ad temporalia: quo ad spiritualia autē subest episcopo suo, adeo qđ ab ipso possit excommunicari. de iud. novit. xi. q.
3 iii. episcopi. † No. qđ ex ꝯtractu principis cū subiecto, princeps saltem naturaliter obligatur: ⁊ talis obligatio coram papa habet exactionis effectum. Ad hoc quod scribit Cyn. C. de legi. l. digna vox. Ex hoc apparet qđ de iure canonico ex naturali obligatione sola, ⁊ consequenter ex nudo pacto effectualiter agitur: de quo de
4 pact. c. j. xii. q. ii. quicunqꝫ suffragio. xxv. q. v. iuramenti. † Item ex hoc apparet qđ causa: inter laicos inquantum ex naturali foro venit decidenda corā iudice ecclesiastico, determinatur iure canoni-
5 co. Ad quod de app. si duobus. §. j. † No. qđ pactum cum prede-
6 cessore in dignitate transit ad successorem active ⁊ passive. † No. non compelli reum ad edenda instrumenta actori ad fundandam intentionem, nec in foro contentioso quis arctatur ad faciēda que contra se sunt, etiam in finem veritatis: ⁊ sic tacere veritatem, vbi non arctatur ad illam exprimendam, non est peccatum, vel vbi nō exquiritur vbi debet, ⁊ a quo debet, licet ergo in contentiosis non
7 ex toto insequi anime iudicium. † Opp. qđ de se papa loqui debeat in plurali. de cri. fal. quam gravi. Dic quod hoc fecit Gregorius ex magna humilitate. sicut. j. de testa. filius. hodie presume-
8 retur falsum. † Quid de aliis iudicibus. de offic. dele. cum in iure.
9 per Hostiē. † Venio ad materiam cap. cum glo. ⁊ opi. primo qđ instrumenta quis edere teneatur ad petitionem partis, ⁊ ad hoc compellatur. C. de eden. l. non est novum. ⁊ l. iustum. Gloss. concludit si instrumenta sunt communia, quis illa compellitur edere: nā Iudei nobis arctantur edere vetus testamētū, q cōmune. xlv. di. qui syncera. Si instrumēta sunt ꝓpria, si qs eis est vsurus, illa edere tenetur. ff. de edēdo. l. j. §. edenda. ⁊ patet. j. de fide instru. §. perpetuus. Hec vera videtur dicere gl. vt edere nō teneatur propria reus actori, sed bene ecōverso: dicit enī qđ hic reus erat Imperator. Hic plura videnda sunt. Primo an, ⁊ quando instrumenta sunt vel nō sunt edēda in iudicio. Scđo que sit differentia inter instrumenta cōmunia, ⁊ propria. Videbitur qn dicantur propria, ⁊ quādo cōmunia. Tertio, dato qđ debeant edi, quo tpe debeant edi, vel cōpellatur quis ad edendum, ⁊ vbi debent edi. Quarto qua actione huiusmodi instrumenta sint edenda, ⁊ quo iure vbi debent edi.
10 Quinto qualiter debent edi. † Ad primum materia etiā habetur in. l. j. §. editiones. ff. de eden. ⁊ in iuribus hic alleg. ⁊ aliquid de fi. instru. §. perpetuus. Quidā, vt dicit Io. an. vt est Gof. faciunt differentiā tantū inter rationes, ⁊ instra, vt prima quis edere teneatur non instrumenta. quā opi. nō tenet ipse: q secundū hoc nulla esset differentia inter actorē, ⁊ reū: q tamē innuūt iura hic allegata, dic, si petitur edi instrumētū vt proprium petentis, quis illud edere tenetur. ff. fa. ercis. si que sunt cautiones. ⁊ etiam fiscus illud edere tenetur: vt. l. ꝓcurator. C. de edē. ⁊ no. in. l. in fraudē. §. sꝫ neqꝫ. ff. de iure fis. vbi Bar. Quñqꝫ petitur instrumentum, vel alia scriptura, que est cōmunis, ⁊ edi debet: vt. l. si procurator. C. de edē. ⁊ in iuribus ad hoc allegatis hic. l. argentarius. ff. de eden. qn petitur edi instrumentū proprium eius, a quo petitur editio: ⁊ tunc

si petitur vt edaꝛ tanꝙ inutile illi, penes quem est ex aliquo facto,
vel quasi inter partes, ⁊ qḋ pōt nocere illi, a quo petiꝛ, vt qꝛ solutū
est debitū, vel qꝛ cassata est snīa lata pro eo qui habet instrm̄ sentē
tie: ⁊ adhuc si pōt peti editio: vt. d. l. dissolute. C. de cōdi. ob cām. et
vt lite. nō cōte. accedēs. de transl. c. ij. ⁊ vt lite pē. ecclesia. Si petitur
edi, vt fiat inutile, vt qꝛ peto cassari snīam, ⁊ peto in causa appel-
lationis vt exhibeaꝛ: dicā. j. de fi. instr. S. perpetu⁹. Cuius dictū
ad literā ponit Spe. in ti. de instru. edi. §. nūc dicamus. ver. sed po
ne, peto. Si autē instrm̄ est vtile vtriqꝫ, vel si est inutile, non surgit
hoc ex aliquo facto, vel quasi, inter partes: tūc si actor petit ad in-
tentionē fundandā, nō est edendū, vt hic. Nec ob. si dicaꝛ, quis tene
tur rūdere positionibus aduerse partis, ex quibus iuuabitur intē
tio actoris, ⁊ de domo magis priuata trahit probationē: ergo for
tius instrm̄ tenetur edere, ꝙꝙ propriū. Si vocē propriā ad eden-
dā, ⁊ lucidandā, ⁊ eruendā veritatē edere teneꝛ, vt pꝫ de cōfes. c. si.
li. vj. qꝛ iura volūt qḋ quis veniat instructus ad cām in eo qḋ est in
eius ptāte. in eius autē potestate nō est edere confessionē aduersa-
rij, nisi habeat ab ore suo: sed secus in instro, qꝛ verisimiliter habe
re potuit a persona publica, sicut habuit aduersarius scḋm Joā.
an. in. d. c. si. de cōfes. lib. vj. Fallit, si reus est vsur⁹, per iura, que al-
legat gl. Fallit primo in fisco, cui quis teneꝛ edere instrumentū ad
intentionē fundandā. ff. de eden. l. nec quicꝙ. C. de eden. l. qui accu-
sare. Ipse autem alteri edere non teneꝛ, nisi sint communes: vt in
§. sed neqꝫ. in. l. in fraudem. ff. de iure fis. Fallit secundum Jo. and.
hic in causa matrimoniali, in qua etiā ad intentionem fundādam
quis potest cōpelli ad edendū instrumentum: ⁊ hoc propter pecca
tum. Idem dicit in Spe. de instru. edi. §. videndum. ver. ex premis
sis. in addi. Et hoc operaꝛ fauor fisci, ⁊ fauor mrīmonij, l quo sunt
multa specialia, de quibus vt lite nō cōte. c. j. ⁊ hoc, qꝛ subest peri-
culum criminis. ad qḋ cle. ex grāui. de vsuris. in Cle. Idem posset
dici in dotibus, in alimētis, in legatis ad pias causas, in ecclesijs,
in hospitalib⁹, ⁊ in oībus alijs, vt in talibus, ⁊ libertatibus multū
priuilegiatis, qs cōpellaꝛ edere instrā, saltē vbi aliter nō habeꝛ co
pia probādi, ne veritas occulteꝛ. Idē pōt attētari dicere vbicūqꝫ
manifestū arguitur peccatū in retētione instrumēti, ⁊ aliqua fides
posset fieri, vel p̄sumptio de instrumēti habitu, vt saltē ex officio,
vel denūtiatione Euāgelica edere compellatur. Imo plus dicunt
domini de Rota sua conclusione. ccvlij. qḋ lꝫ pars nō arteꝛ par-
ti ad edendū, iudex tn̄ ex officio potest illā in causa facere exhiberi
sibi, vt colligat iustitiā ex illis, sed super hoc habita summaria co
gnitione, petēdo a parte quare hoc petat: ⁊ sufficit qḋ alleget, ⁊ p-
bet instrumentū ius suū cōtinere. Sed, vt dicit Collectari⁹, maior
pars ex dominis dixit sufficere qḋ narraret se nō petere animo ca
lūnie. Ad qḋ. ff. ad exhiben. l. thesaurus. Dicit tamē vnū ex eis di
xisse qḋ Inn. nō voluit hāc exhibitionē sibi fieri, nisi ex magna cā,
⁊ re matura: lꝫ ista opi. sit equa, si seruareꝛ, parua esset vtilitas ho
rū iuriū. ⁊ Inno. hic nō loquiꝛ de instrumēto proprio, sed de pre-
sumpto cōmuni. Puto tn̄ qḋ ex magna causa faciet exhiberi. Et
dico magnā causam, qn̄ parti alteri perijsset copia pbādi aliter: ⁊
maxime si culpa nō posset imputari quare nō petijt instrm̄, vel nō
habuit. Et sic tenuit Spe. de instr. edi. §. vidēdū restat. v. ⁊ no. ex p-
missis. ⁊ ver. ⁊ no. qḋ si lite pen. que no. Quandoqꝫ petitur editio a
reo, vt fiat per actorē ad exceptionē fundādam: ⁊ licet sint opi. que
colligi possunt ex no. in iurib⁹ allegatis in gl. cōmunis habet opi.
quā sequitur hic Jo. and. ⁊ Bar. qḋ instrumēta debeāt edi reo ad
fundandā exceptionē. Multiplex allegaꝛ causa dfie. Differentia
pria, qꝛ rei fauorabiliores sunt, ꝙ actores. ff. de reg. iu. l. fauorabi-
liores. Allegat Bart. p casu. C. de cōdi. sine cā. l. dissolute. ⁊. l. q ta-
bulas. ff. de fur. Itē qꝛ reus nō venit sic deliberat⁹ ad iudiciū. Itē
qꝛ cōiter instrā tanꝙ cōtinentia ponderosius ius ex parte actoris
sunt penes actores, quando petiꝛ editio ab actore non ad intentio
nē fundandā, sed ad replicationem probandā, ⁊ debēt ei edi eadē
rōne qua reo: qꝛ in replicatione actor est reus: qꝛ replicatio est exce
ptio ꝯ exceptionē. l. ij. ff. de exce. adducit. l. si. a cōtrario. C. de eden.
Ad hoc. l. pe. §. si. ff. ad. l. Falc. all. C. de fi. instru. l. plures. qḋ tenuit.
Gul. in. l. j. §. editione. ff. de eden. scḋm Bar. ⁊ Hos. hic, ⁊ Joan. an.
Quūqꝫ petitur editio instrumenti ab actore ad intentionem iuuan
dam: ⁊ Gul. dicit qḋ adhuc editio fieri debet: vt si peto a te fundū
Titianū, quē mihi vendidisti, fundaui intentionem meā, qꝛ mihi
vendidisti: est modo cōtentio inquantū fundus Titianus se exten
dat: cogiꝛ actor edere ad iuuandam istam intentionē. l. qui cōcubi
nam. §. cū ita. ff. de leg. iij. ⁊. l. prediis. §. Titio. eo. tit. scḋm Bart. in
l. si. C. de eden. Idē dicit Gul. l. si pro actore essent violente presum-
ptiones, qꝛ ad cōplēdā probationem cōpellitur edere reus instru-
mentum. ff. de eden. l. si pretor. §. j. ⁊. l. heredes palā. §. sed si notam.
ff. de testi. Quūqꝫ proprij instrumenti petitur editio a tertio litigio
vertēte inter duos: ⁊ regula sit qḋ quis cōpellitur edere instrm̄: qꝛ
publicū censeꝛ, sicut ⁊ cōpelliꝛ testificari ad eruendā veritatē inter
partes. C. de testi. si quādo. Fallit in fisco, contra quem nō eduntur
a tertio, nisi propria instrumenta petentis: vt. l. in fraudem. §. sed
11 neqꝫ. ff. de iure fis. qḋ no. Hec sufficiāt de primo. ¶ † Nūc venio ad
sm̄, qn̄ dicunꝛ instrumenta cōmunia, vel ppria. Dic qḋ instrumē
tū aliqn̄ pōt dici cōmune rōne cōtenti, qꝛ cōtinet in se negotiū cōe
duob⁹. vt cōtinet ꝯtractū cōem emptionis ⁊ vēditionis inter me ⁊
te, ꝙꝙ certo respectu hoc instrumētū dicaꝛ cōe, nō tn̄ est cōe respe
ctu charte, ex hoc solo vt arteꝛ qs ad edēdū, nisi aliud intercedat
sm̄ Inn. hic. Quūqꝫ dicit cōe respectu cōitatis charte, vel materie
in qua descriptū est instrumētū. vel rōne scripture, vel pbatiōis in
instro cōtēte: ⁊ hoc pōt esse multipliciter. Primo, qꝛ cōiter obuene
rūt ex successiōe testamēti, vel ab intestato alicui⁹, quorū erāt ppria
instrā. ff. fa. erci. l. si q̄. ff. de fi. instr. l. si. Hec cōia sunt inter heredes,
⁊ sic exhibēda. Quūqꝫ rōne nature negotij, de cui⁹ natura est vt ra-
tiōes p vtraqꝫ pte describanꝛ: vt qꝛ est nūmulari⁹, vl pcurator ge
neralis ad negotia, vel q alicui est obligat⁹ rationē reddere, ⁊ hꝫ
librū, in quo cōtinenꝛ accepta, ⁊ data, expēsa. ff. de edē. l. j. l. rōnes. ⁊
l. pretor rationes tutorū, curatorū, gestorū. ff. de eden. l. quedam. de
oblig. ad rati. c. j. Per que diciꝛ qḋ isti mercatores, ⁊ alij. q scribūt
instrā de datis, ⁊ acceptis, ⁊ libros rationū, illos edere tenenꝛ: sic ⁊
vsurarij: vt in cle. si quis. de vsur. qꝛ tales rōnes dicunꝛ cōmunes.
no. in. l. j. C. de eden. vbi dicit mercatorē edere teneri, eo qḋ cōsueuit
cōficere rationes: qꝛ tacite videꝛ mandatū vt cōficiāt. Quūqꝫ dr̄ cōe
rōne publici officij cōficiētis: vt qꝛ ad eū recurritur vt ad personā
publicā p vtraqꝫ parte instrumētū cōficientē, ⁊ ab eo cōficitur pro
vtraqꝫ pte, vt est tabellio. de fi. instr. cū. P. tabellio. Vel due bone
persone subrogate loco tabellionis. de pba. qm̄ contra falsam. vel
alius habēs ex statuto, vel cōsuetudine ius ꝯficiēdi instrā publica.
de fide instr. cū dilectus. Vel iudex, vbi sue scripture sunt authenti
ce: vt de proba. post cessionē. Idē posset dici in tertio scribēte loco
publice psone priuatā scripturā p vtraqꝫ parte: qꝛ hec est cōis re-
spectu fidei, ꝙ facit de qua diceꝛ de fide instr. c. j. ⁊ vult hic Inn. qꝛ
pro cōmuni cautela facta sunt. ff. de eden. l. ptor. §. j. omnia, q̄ cōia
sunt, in his cōprehēdunꝛ instrumēta testamēti quo ad legatarios:
qꝛ pro cōmuni cautela facta sunt. Quūqꝫ diciꝛ cōe rōne publici offi-
cij custodiētis, q̄ publica psona est: vt si cēsualis liber custoditur. ff.
de eden. argētarius. ⁊. j. de prescr. ad audientiā. C. de fi. instr. illate.
qui liber est edendus ⁊ ꝯtra fiscū, imperialis sit, vel fiscalis: vt. d. l.
illate. ff. de edē. l. ij. ⁊. iij. vel qꝛ corā publica psona, ⁊ ei⁹ authoritate
recepta, vt sunt acta originalia, q̄ facta coram iudice, ⁊ exemplata
omnia sint publica: vt pꝫ ex no. s. de offi. dele. cū in iure. ⁊ de pba
qm̄ cōtra falsam. cū simil. ⁊ cōfecta corā iudice, vel alijs publicis p
sonis: vt sunt emācipationes, ptestationes, ⁊ his similes. j. de offi.
ord. pastoralis. C. d an. exce. l. vt perfecti⁹. j. de app. si iussus ꝙ met.
cā. c. j. ad hoc. C. de iudi. l. si. s. de procu. l. j. Inquātū dixi instrumēta
fore publica ex psone publicitate cōficiētis, vel custodientis, vel cu
ius sit authoritate, illa pcedūt qn̄ sunt originalia, qꝛ illa cōia sunt:
sꝫ si ab illis sunt redēpta ab aliquo, quorū cōe negotiū tāgūt, vt qꝛ
instrm̄ exegi a notario, in quo ꝯtinebaꝛ qualiter vēdideras rē, qua
liter ꝯmiserā ptiū, ⁊ de euictiōe, vl redemi acta a notario, q ꝯfecit,
eo sibi retinēte originalia. Hic Inn. dr̄ qḋ nō cogiꝛ redimēs facere
copiā, nec illud edere, quasi nō sit cōe: lꝫ notari⁹ edere cogaꝛ, qꝛ ad
pces vtriusqꝫ ꝯficit instrm̄. Licet sec⁹ sit in ptocollo notarij, qꝛ il-
lud est cōe: vn̄ ita p vno, sicut p alio scriptū cōpelliꝛ qs edere oib⁹,
quorū interest: ar. ff. de edē. l. ptor. §. j. j. de fi. instr. c. pe. Per hoc dr̄
quosdā dicere qḋ si qs hꝫ exēpla actorū originaliū. vel instrorū he-
reditariorū, vel similiū: qꝛ hec cōia nō cēsenꝛ, illa edere nō teneꝛ, ar.
dictarū legū. ff. de eden. l. ptor. §. j. C. de edē. l. ij. Recitat Inn. alios
dicere ꝯriū. Dicit Inn. qḋ re⁹ nō cogeꝛ ad edēda instrā, nisi ex ma
gna cā, vt hic: alios facili⁹ coget exhibere, p dictā. l. ij. all. l. iij. §. pe.
ff. ad exhi. Declarat aūt magnā subesse cām vt exhibeat, ꝙtūcūqꝫ
sint ppria, vl a cōib⁹ exēplata, ⁊ hoc maxime officio iudicis, qcūqꝫ
illa habuerit, vbi iudicē mouet iusta cā: puta qꝛ actor amisit acta
sua, ⁊ originalia sunt perdita. C. de edē. l. si qs ex argētarijs. §. pro-
hibet. j. c. si. C. de testi. l. curēt. sm̄ Inno. Als dicit qḋ instrumētorū
ppriorū si petanꝛ ab actore a reo, nō est, quātūcunqꝫ interest, facien
da qꝛ tūc esset graue cogere aduersariū, vt ꝯ se exhiberet, vt hic, ⁊
12 ff. ad exhi. l. ij. † Ex his apparet decisum dubiū, an acta sint edēda.
qꝛ si sunt originalia, sunt edēda. Si sunt exemplata, ad petitionem
vtriusqꝫ Idē si ad petitionē alteri⁹, sunt edēda demū ex magna cā
⁊ in subsidiū, saltē officio iudicis: cogiꝛ tn̄, vt puto, ad expēsas cō-
tribuere: ⁊ idē de alijs pprijs instrumētis. Hec vera in priuatis.
Quo ad fiscū, dic quedā sunt acta, que fisc⁹ hꝫ vt priuata, vt quia
successit priuato, vel qꝛ litigās cum aliquo facta sunt acta inter eū
⁊ fiscum: ⁊ talia acta nō teneꝛ fiscus alicui edere, nisi caueat ille, cui
eduntur, de non vtendo contra fiscum. ff. de iure fisci. l. in fraudē. §.
neqꝫ. Quedā sunt acta publica, id est, ad vtilitatē publicā cōfecta,
vt acta maleficiorū, condēnationū, ⁊ similia: ⁊ illa debēt edi cuilibet
postulanti. l. pcurator. C. de edē. l. ij. §. ij. ff. de iure fis. vt dicit Bar.
in. l. in fraudē. §. neqꝫ. ad hoc. l. si. C. vt lite pen. ⁊ qḋ ibi no. Per hoc
dicit se respondisse de facto quod si aliqua ciuitas confecit instru-
menta. vel librum de aliquibus donationib⁹, quas fecit, qꝛ ciuitas
istas

istas donationes tūc facit vt priuata: qꝛ ista instrumēta donatio-
nis non tenet̄ edere: qꝛ talia instrumēta non sunt publica, sed ha-
bētur vt priuata, cū liber nō sit public⁹. alle. l. ij. §. i. ff. ne qd in loco
13 pu. † Per hoc deciditur an episcopus librū collationū, vel institu
tionū teneatur edere inter duos litigātes, ⁊ librum edi petentes,
ad ostēdēdas collationes. Allegabat̄ qd nō, istud dictum Bart. qꝛ
conferre est donatio quedā. de preben. relatum. ⁊ sic est actus priua
tus. Cōsului cōtrariū: qꝛ iste collationes fiunt vt actus publici, qñ
fiunt ab epo. vel capitulo: vt no. de consue. cum dilectus. Quod pa
tet, qꝛ iudex in ipsis procedit ex officio. de elec. cum nobis olim. de
offi. ordinarij. lib. vi. ⁊ qꝛ in sua priuata liberalitate non est confer-
re. Item qꝛ hic instrumenta eduntur a tertio, ⁊ inter tertios: quo
casu cōpellitur quicunq;, dūmodo nō sit fiscus, vt dixi supra: ⁊ etiā
fiscus, dūmodo nō vtatur cōtra fiscū. Rationes tamen, que ab ali
quo priuato cōficiunt̄ inter se, ⁊ alios particulares, nō sunt cōmu
nes, nec illas quis edere tenetur: vt no. gl. in cle. ex grādi. ver. cete-
rum. de vsuris. in verbo, rationū. ad hoc alle. l. i. C. de eden. nisi sit fi
scus, vel nisi illis sit vsurus. † Ex his apparet intellectus hui⁹ ca.
14 qꝛ posset dici quare hic nō edunt̄ instrm̄a, que sunt facta ab Impera
tore, quasi sint publica, vel in custodiam publicā. Responsio, qd
erāt in chartophylacio instrumētorū Imperatorū, ⁊ pactorū pri-
uatorū Imperatoris. Nec sequit̄, Pactū est factum ab Impera-
tore: ergo est publicū. Nec ob. qd dicit̄, qd tale pactū Imperatoris
habet vim legis. l. Cesar. ff. de publica. ⁊ l. donationes. C. de dona.
inter vi. ⁊ vx. qꝛ habet vim legis quo ad necessitatē obseruandi: tñ
in veritate est lex priuata. † Ex his apparet qd vsurarius cōpellit̄
edere instrumenta actori ad fundandam intentionem super repe-
tendis vsuris: qꝛ ille conficere debet instrumenta pro vtroq;, ⁊ sic
sunt cōmunes rationes: sicut in argentario, secundū Gul. de Mō
te lau. in d. cle. Non placet hec ratio Jo. an. qꝛ tales rōnes sunt pri
uate, ⁊ qꝛ ex non exhibitione nutritur manifestum peccatū. de vsu
ris. ex grandi. in cle. secundum Lau. ⁊ dicit ibi gl. quod hic est vn⁹
specialis casus, in quo fit editio iusta in odium vsurarij, ⁊ in com-
modum eius, a quo ablata est vsura: sicut speciale est in fisco, vt ad
16 intentionem fundandam ei edatur instrumētum proprium. † Ad
tertium, quo tempore debeant edi. Inn. hic dicit quod debent edi
in iudicio: ⁊ si ad probandum debent edi regulariter ad merita, et
sic lite cōtestata. Hec dicit vera, nisi in libello de eis fiat mētio: pu-
ta, si peto cētū, que mihi dꝫ talis: ex tali instrumento tunc instru-
mentū hoc cogit̄ edere actor ante litis cōtestationē: qꝛ alias reus
cōmode deliberare nō posset: arg. C. de edē. aut. si quis. de fi. instru.
ca. ij. Dicit tamen qd si non habet illud instrumentū in presenti, p
cedetur, licet non exhibeat̄. De quo in Spe. de instrumē. edi. §. nūc
dicamus. Hoc tēperat Bar. procedere, quando remissio fit ad in-
strumentum, ita qd ex narratis in libello non est certus: ⁊ ponunt̄
verba limitatiue: nec debet verisimiliter reus habere instrumen-
tum penes se: vt qꝛ dicit, Peto cētū, vel minus, prout apparet ex
tali instrumēto. Hec verba prout inducunt limitationem, ⁊ ad in-
strumentum fit remissio pro fine certificādi petitum incertum, ad
hoc. l. edita. C. de eden. que probat hec verba prout esse limitatiua.
Sꝫ si ex narratis ī libello pōt esse cert⁹, ⁊ vltra hec remissio fit ad
instrumentum pro probatione, ⁊ non pro declaratione libelli: vt qꝛ
dico Titium meum debitorem in centum, ⁊ de hoc apparet publi
cū instrumentū. tunc non cogitur exhibere instrumentū ante litis
cōtestationē, sed ad merita, qꝛ potest esse certus per libellum. Ideo
si verisimiliter instrumentum debet esse penes reum, vt qꝛ legata-
rius petit instrumentū legatum ex testamēto ab herede. ff. de edē.
l. ij. idem dicit Bart. in. l. si legatum. ff. de eden. ⁊ l. si postq̄. §. dies.
vt lega. no. ca. Hec verba ponūt dñi de Rota, sua cōclusiōe. xxxiiij.
Per hoc dicit Cal. qd si aliquis petat instrumentum pronuntiari
simulatū, ⁊ de illo facit mentionē in libello, nō tenet̄ illud edere, qꝛ
verisimiliter est penes creditorē. Idē si petat sñiam contra se latā
pronuntiari nullā, qꝛ verisimiliter illa non est penes se. Idē si reus
ante litis cōtestationē proponat cōtractū nō esse factū in tali lo-
co, qd dicit probari ex instr̄o, nō tenetur edere reus: qꝛ illud presu-
mitur esse penes actorē: vt dicit Lapus sua alleg. x. Dicit tñ Fre-
dre. suo cōsi. clv. qd productio instrumenti ante litis contestationē
non proficit ad merita, nisi iterato producat̄: qꝛ illa productio in
summario nō proficit in plenario. j. de testi. veniens. ⁊ no. de ord. co
gni. cū dilectus. in gl. hoc patet. ⁊ plene dixi in. c. si. co. ti. Dic ergo
editio instrumenti, de quo fit mētio in libello. si est necessaria ad li-
berandū super libello, fieri debet ante litis cōtestationē, ⁊ antequā
rñdeatur libello: si nō est necessaria ad deliberandū sup libello, sed
necessaria est ad legitimandā personā illius, qui agit in iudicio, vt
qꝛ alias nō habet legitimam personā, adhuc debet fieri editio an-
te litis cōtestationem, vt no. Jo. and. in additio. Spec. in tit. de in-
stru. edi. §. nunc dicamus. vers. sed pone. ⁊ dicit se hoc hic dixisse: sꝫ
nō habeo in mea Nouella: alias nō pducitur ante litis cōtestatio.
17 † Ex his decidit̄ an si appellans ab interlocutoria, vel diffinitiua
appellato negante, ipse producat iudici instr̄m, nunquid de illo est
facienda editio reo appellato: ⁊ ante litis cōtestationē dicit qd nō:
qꝛ sine hoc pōt appellat⁹ deliberare: ⁊ qꝛ nō pducitur ad legitimā-
dam personā. Ex hoc deciditur, an si cessionarius agat ex iure illo
cesso, ⁊ in illo sit mētio de cessione, ⁊ instrumēto, an ante litis cōte-
statione ad petitionē rei teneat̄ edere instrumentum. ibi Spec. in
vers. sequen. qui incipit, sed quid ecce. tenet quod non tenetur ede-
re inquantū cessionarius agit vtili. Inquantum autem agit dire-
cta nomine cedentis, qꝛ tunc agit vt procurator, oportet quod in-
strumētū producat ad legitimandā personā ante litis cōtestatio-
nē. Illa tñ productio nō proficit, nisi postea producatur ad meri-
ta, vt. s. dixi. ¶ Venio ad quartū, quo iure sint edenda instrumen-
ta. Dicit hic Inn. qd si lite pendente petitur exhibitio, debet fieri
officio iudicis, vbi nulla lite mota peteretur editio, debet fieri iure
actionis, ad hoc congrue: vel officio iudicis subrogato loco actio-
nis. s. de offi. indi. c. si. Idē poterit agi actione ad exhibendū: que
actio generaliter cōpetit quoties mea interest instr̄m exhiberi, ra-
tione iuris, qd in eo habeo, vel pro eo, siue vt vēdicē, siue prestē. ff.
ad exhib. l. iij. §. sciēdū. De hoc per Cy. But. ⁊ Bar. in. l. j. C. de edē.
⁊ in. l. quedā. ff. e. p Bar. ⁊ But. in. l. pcurator. C. eo. tit. Dic, si petit̄
editio instrumēti vt pprij, aget̄ ad exhibēdū. ff. ad exhi. l. iij. §. sciē-
dū. Qñq; petit̄ edi instr̄m vt cōe hereditariū: ⁊ petit̄ actione fami-
lie erciscūde si questos cautiones. C. de edē. si pcurator. Qñq; petit̄
edi rōne alteri⁹ interesse, quā dñij: ⁊ tūc si cōfecta sup cōtractu, vel
quasi: ⁊ agit̄ actione descendēte ex illo contractu, vel quasi. l. j. §. de
officio. ff. de tu. ⁊ ratio. dis. ff. de edē. l. quedā. Si nullus contractus
precessit, vel quasi: tūc is, qui cōfecit, illud cōfecit me mādāte taci-
te, vel expresse, ex natura alicui⁹ officij: ⁊ cogitur edere per edictū.
ff. de edē. ⁊ sic agitur actione in factū. ff. de edē. l. pretor. in prin. ⁊ l. si
quis ex argentarijs. §. nūmularios. Si peto instr̄m, qd nō est cōfe
ctum me mandāte: ⁊ tunc si per aliū mandantē, ita qd ad me perti
net: ⁊ possum petere actione in factū vtili. ff. de edē. l. his aūt. §. qd
si non est confectū me mandante, nec alio pro me, sed mea vtilitas
in illo continetur: tunc si petit ab extraneo edi, nō potest, nec quis
ad edendū cogitur. l. si quis ex argentarijs. §. pertinere. ff. de eden.
Fallit in fisco. ff. de edē. l. iij. Si sunt instrumenta pertinentia ad vl
timas voluntates, petunt̄ per interdictū de tabulis exhiben. l. per
edictum. quēadmo. te. ape. Verba sunt Bar. in. l. quedā. ff. de eden.
18 ¶ † Venio ad quintū, qualiter debeāt edi. Dic ꝙ si edit instrumē-
ta vt propria petētis, integraliter debēt edi. Si petitur editio in-
strumēti nō vt proprij, sed vt alieni, vbi dixi. s. edendum, tūc si pe-
titur ad finē deliberādi, dicit quod edere tenetur solum illam par-
ticulā, que facit ad propositum petentis, non autem debet edi cū
die ⁊ consule: vt. ff. de eden. l. j. §. edenda. saluo nisi illa peteret inte-
gra edi: qꝛ illa vellet redarguere de falso, vel inter eos esset questio
de die. Quandoq; petit̄ editio instrumēti a publica persona illud
conficiente, vt a notario, ⁊ ex quo petitur vt pertinēs ad petentē,
debet integrū edi. l. pretor. §. j. ff. de edē. Et hoc adeo verū, ꝙ si no-
tarius ederet parti instrumentū defectiuum, posset agi contra eū
vt corrigeret, ⁊ integrū ederet: vt. l. si. ⁊ quod ibi no. ff. de tab. exhi.
qd no. Quandoq; petitur editio ad finem probandi: ⁊ integra de-
bet fieri editio, ita quod instrumentū probet. Et dicit Bar. ⁊ gl. ff.
de eden. l. exēplo. ⁊ maxime edendum id, qd est caput instrumenti:
vt si petatur editio testamenti, debet fieri editio instrumenti, cum
institutione, que est caput testamenti: vt no. in. l. si. C. de preci. Im-
pera. off. per Cy. Jac. de are. ⁊ Bart. Aduerte tñ qd ex necessitate
nō debet quis edere originale, sed exemplū. C. de diuer. presc. l. san-
cimus. ⁊ ibi doc. Si tñ dubitetur de originali, oportet qd produ-
cat illud corā iudice, vt semel inspiciatur. Et ad hoc tex. j. de fi. in-
stru. cōtingit. Per hoc dicit Gul. in. l. edita. C. de edē. qd vbi liber
edēdus est, non est totus edendus, sed sola particula, a qua pēdet
19 questio. Ex hoc decidit̄ qd de statutis, an totū volumē statutorū
sit in iudicio edēdum. Dic qd sufficeret edere particulā, que facit
ad propositum, ⁊ producere totum vnum capitulum. quod est sub
vna rubrica. ff. de eden. l. argētarius. §. edi. Particulā autē vnius
statuti an sufficit edere. Cyn. qd sic, in. l. fin. de preci. Impera. offe.
sicut in testamēto dicit Bart. qd putat totū statutū edendū: qꝛ in
fine posset esse vna particula, que corrigeret, ⁊ limitaret totum qd
precessit. ff. de legi. l. inciuile. l. benignius. ff. si cer. pe. Idē dicit de
priuilegio vt instrumēto: ⁊ hoc, qꝛ hec editio fit iudici, que integra
fieri dꝫ. Et superi⁹ dicta procedūt in editione, que fit parti. Si tñ
producitur particula, an illa faciat fidē, si sic producatur qd appa
ret particula, qꝛ notarius exemplans hoc expresse dixit, vel est ibi
dictio ⁊c. vel etiā. j. vel aliqua alia, que decisionem significat: ⁊ non
facit fidē: vt dicta. l. inciuile. Sed si nō apparet, presumit̄ totū, nisi
opponat̄, ⁊ probetur contrariū. all. not. de proba. l. cū de lege. Hoc
fallit in legislatore, in quo, qꝛ cessat suspicio, potest ipse tradere le-
ges per particulas: vt pꝫ in. l. pars literarum. ff. de iudi. et patet
etiā in hoc volumine, vbi sunt multe decre. decise. ff. ad legē Aqui.
l. ij. Idē esset in iudice, quando faceret parti edi: qꝛ in eo cessat su-
spicio. Item dicit quod si in statuto est facta aliqua additio: ⁊ illa

debet edi, argum. l. inclusse. cum. l. sequē. ff. de legi. secūdum Barto. in rubrica. ff. de no. oper. nūn. Dicit tamē Cyn. ⁊ Bar. in. l. fi. C. de prec. Impera. offe. qd sufficit edere sniam statuti, licet formalia verba non edantur. Hoc puto, quando ab intelligentissimo fieret editio: alias cum verba multum releuent intellectum statuti, nō esset tutum solam sententiam edere. Ant. de Butrio.

1 ☞ Consuetudo vltra probationem plenam exigēs iuramentū non valet. nu. 7.
2 Consuetudo addens ad probationem non valet.
3 Iurare quis non compellitur, fundamento probationis stante, licet hoc consuetudine caueatur.
4 Probationi plene quod fides non detur consuetudine dictante ex defectu obligationis iuramenti, iustitiam ledit.
5 Probatio subsidiaria, vbi plena militat, est superflua.
6 Iurare quomodo, ⁊ quando quis compellatur vltra probationē.
7 Consuetudo adducens probationem probationi, causa legitima subsistente, quomodo valet.
8 Consuetudo restringens probationem ad certam probandi speciem an valeat.

1 Sicut consuetudo. †Non valet con-
suetudo vltra probationem plenam exigens iuramentum. h. d. Primo
narrat consuetudinem, quam secundo improbat, ibi:
2 nos cum tunc. ¶ †No. primo quod non valet consuetudo addens
ad probationem. Idem dicunt doct. in restringente, seu detrahen-
te. s. e. ad nostram. De restringente ad vnam speciem probādi, vt
3 quod non possit probari, nisi per instrumentum dicām. s. ¶ †Not.
secundo quod stante fundamento probationis, siue per testes, siue
instrumenta, quod probetur vltra per iuramentum, vel ꝙ iura-
mentum prestet consuetudo hoc inducens non valet, tanꝙ indu-
4 cens ad iurandum sine causa. ¶ †No. tertio quod consuetudo in-
ducens vt ex defectu oblationis iuramēti stante plena probatio-
ne, ipsi plene probationi non detur aliqua fides, vt irrationabilis,
5 ⁊ ledens iustitiam partis, non valet. ¶ †No. quarto quod consue-
tudo addens subsidiariam probationem ad plenam, non valet vt
6 irrationabilis. Ad hoc de purga. ca. cum dilectus. ¶ †Oppo. qd
compellatur aliquando quis iurare vltra probationem: vt in aut.
vt lit. in. §. i. coll. ix. Solu. Dicit Inno. qd id, qd dicitur hic, Fallit
primo in illo, qui accusatur aliquid recepisse vt sententiam ferat,
vt in aut. preall. De quo Hosti. remittit de re iudi. cum omnem. li.
vi. Fallit secundo vbicunqꝫ aliquis remanet infamatus, licet nil
probetur. s. tit. i. c. i. ⁊. s. de testi. tam literis. Fallit tertio vbi semi-
plene est probatum. de procur. ex insinuatione. secundum Innoc.
7 ¶ †Oppo. quod valet consuetudo addens probationem proba-
tioni, vt patet in testamento: vt. l. fi. C. de fideiuss. ⁊. l. hac consultissi-
ma. C. de testa. no. s. de testa. relatum. ⁊. c. cum esses. Item valet cō-
suetudo contra ius: vt patet de consue. c. fi. Glo. dicit hic, si consue
tudo est introducta per errorem, consuetudo non valet. ff. de legi.
l. quod vero. Hoc declara vt plene dixi de consue. c. fi. Si vero per
errorem, valet cōsuetudo, si est rationabilis: Si irrationabilis, nō
valet, vt hic. Hic non valet consuetudo, qꝛ irrationabilis. Primo
qꝛ contra solitum, ⁊ communem cursum iudiciorū, vt stetur plene
probationi absqꝫ alio iuramento. Secūdo, qꝛ addit iuramentum
prestari, vbi semel iam est prestitū, quia iuratum est de calumnia.
Hoc. dicunt qd irrationabilitas patet: qꝛ est contra rationem na-
turalem, que non admittit superflua. Item quia contra ius diui-
num, secundū qd non iuratur nisi ex causa. Sic ⁊ consuetudo con-
traria reprobatur. s. eo. ad nostram, que loquitur in actore. Et ex
hoc infert qd si statutū, vel consuetudo disponeret vt vltra vnam
probationē per duos testes requirat tertius, qd nō valeret cōsue
tudo. Io. An. in addi. Spe. in ti. de instru. edi. §. compendiose. ver.
sed nūquid de cōsuetudine. post Ia. de Are. cōcludit qd vz cōsue-
tudo: qꝛ si consuetudo inualida facit valida. de fide instr. cum dile-
ctus. ita ⁊ valida inualida. Ad hoc. xii. dist. nos cōsuetudinem. de
cle. coniu. cum olim. Et ibi etiam disputat an consuetudo possit fa
cere qd valeat testamentum cum duobus testibus. Concludit qd
non: quia lex expresse derogat consuetudini, per. l. fi. C. de testa. nisi
consuetudo sit introducta de expresso consensu principis, nisi eui-
dens necessitas, vel vtilitas faueret consuetudini: puta, quia legē
seruari in loco est damnosum: quia credendum est, principem, qui
ad subditorum vtilitatem tendit, id fuisse concessurum. ff. de vulg.
⁊ pu. l. ex facto. ff. de legi. l. in reb⁹. vel nisi sit lex disponens circa le-
uia: quia ⁊ tunc preualet cōsuetudo. ff. de ven. inspi. l. i. §. fi. Inquan
tum augmentat probationem, videmus quid dicunt doct. Puto
qd si consuetudo addat probationem iuramentalem causa nō sub
sistente plene probationi, non valet consuetudo, vt hic, quia indu-
cit ad iurandum sine causa: si addat probationem probationi, cau
sa legitima subsistente, adhuc valet consuetudo, si sine causa, ⁊ hoc
constat, non valet consuetudo. Sed est dubium tunc, si sumus in
materia, in qua potest haberi certa ⁊ clara probatio, ⁊ per testes, ⁊
per instrumenta: ⁊ ex hoc non contingit aliquem, si non valet pro-
batio, locupletari cum aliena iactura, satis valet consuetudo. Si
ex hoc quod probatione annullatur, cōtingit aliquem ditari cum
aliena iactura, ⁊ damno, ista consuetudo non valet, vt hic: absur-
dum enim foret, si habeo plenam, ⁊ claram probationem duorum
testium, ⁊ sic quo ad Deum, ⁊ ius gentium constat de meo debito
quod ex hoc quod tertius deficiat testis, ego debeam ius meum
perdere. Et sic intelligo hanc materiam, saltem de canonica equi-
tate. Ad quod de testa. relatum. ⁊. c. cum esses. in ratione sui. s. de
8 testib. in omni negotio. †De consuetudine autem restringente
probationem ad certam speciem probandi, vide remiss. ad Specu.
de pact. quamuis. lib. vi. ponit in Spe. de proba. §. fina. versic. ⁊ sed
pone. ⁊ ibi residet cum Uberb. de Bo. licet sint opinio. quod valet
pactum, ⁊ consuetudo, ⁊ lex restringens probationem ad vnam
speciem probandi. Dicit qd tamen si restringitur ad probationē
instrumenti, ex qualitate testium erit arbitrarium an admittat.
Quod satis puto de equitate canonica, ne contingat contra iusti-
tiam alterum cum aliena iactura locupletari. Quid enim si petis
debitum, ⁊ habeo testes legalissimos, qui attestātur de solutione,
que non potest probari de consuetudine iuris, vel pacto aliter quā
per instrumentum. Anto. de Butrio.

1 ☞ Probare debet actor ⁊ reus in communi iudicio.
2 Agere potest canonicus in iudicio pro sua prebenda. 11.
3 Possessores prebendarum dicuntur canonici.
4 A probandi onere an releuet possessio.
5 In iudicijs duplicibus quelibet pars sustinet vices actoris ⁊ rei
6 Testes sunt audiendi, ⁊ ab vtraqꝫ parte admittendi.
7 Probationes omnes, ⁊ que alijs preponderant, sunt arbitrarie.
8 Possessor debet sentētiam pro se obtinere proprietate concurrente, ceteris in probatione paribus.
9 Probandi onere grauatur possessor respectu intentionis, vel exceptionis.
10 Prebendas habere non potest episcopus, nisi ex speciali indulgentia pape.
12 Probandi onus prius transit in actorem, deinde in reum.
13 Terminos agrorum euellentes qua pena plectantur.
14 Contra terminorū euulsorem quomodo actio competat.
15 Si de terminis agatur, de quorum proprietate dubitat, tūc testes sunt super hoc audiendi.
16 Actio finium regundorū datur clerico pro iuribus possessionum prebende. vsusfructus.
17 Canonic⁹ cōtra extraneū pro iurib⁹ sue pbēde quo nomine agat.
18 Beneficiatus est vsufructuarius sui beneficij.
19 Iudicium duplex quid sit, ⁊ quare dicatur duplex.
20 Sortiri quando quis possit vicem duorum.
21 Iudex in factis dubijs nō debet esse pronus ad absoluendum.

1 Ex literis tuis. †In cōmuni iudicio pro-
bare debet actor ⁊ reus: si
ambo probant, reus absoluitur, nisi fauorabilem cau-
sam foueat actor. h. d. Communis diuisio. Secūda ibi:
2 ad quod. ¶ †Not. primo canonicos agere posse, ⁊ in iudicio litiga
re pro prebendis suis, ⁊ pro possessionibus prebendarum: quia ta
3 le ius agendi imprimit ex administratione possessionis ¶ † Not.
secundo canonicos dici possessores prebendarum: ⁊ quod largo
modo possessio prebende dicitur propria canonici, adeo quod po-
4 test appellari sua. ¶ †Nota. tertio quod vbi proprietas principa
liter deducitur in iudicium, possessio non releuat ab onere proban
5 di de quo de rest. spolia. cum ad sedem. s. de presum. illud. ¶ †Not.
iiij. quod etiam in duplicibus iudicijs quelibet pars sustinet vi-
6 ces actoris, ⁊ rei. ¶ † Quinto quod in duplicibus iudicijs simul
7 ab vtraqꝫ parte testes sunt admittēdi. ¶ † Sexto quod omnes
probationes, ⁊ que alijs prepōderant, arbitrarie sunt, ⁊ in arbi-
8 trio iudicis est alteras preeligere. ¶ †Septimo quod ceteris pa-
ribus sententia pro possessore promulgatur. Et not. quod in du-
plicibus iudicijs locum rei obtinet possessio quo ad hoc, vt data
paritate probationis, sentētia pro eo debeat promulgari, ⁊ etiam
quoad modum dictandi sententiā: qꝛ pro eo sententia promulga-
9 tur absolutorie sicut pro reo. No. quod dixi in summario. ¶ †No.
possessorem grauari onere probandi respectu intentionis, et quā-
10 doque respectu exceptionis. ¶ †Opponi. secundum antiquam
scribebatur Cisternensi episcopo. Innuit episcopum posse habe-
re prebendas, contra id de elec. cum in cunctis. So. Non potest ha
bere prebendas, sed reditus. expone ergo prebendas id est, redi-
tus: quia episcopus non potest habere prebēdas, nisi ex indulgen
tia speciali, vel ex necessaria causa. de conces. preben. cum nostris.
11 ¶ †Op. qd his non cōpeteret ius agendi: quia si vnus canonicus
possideat

possideat,siue alter qlibet,possidet nomine ecclesie.ergo nulli com
petit ius agendi:quia vterq; agit nomine ecclesie.⁊ sic ecclesia age
ret ɔ̃ se ipsa3.ꝙ nõ est dicẽdũ.Itẽ aut agit vti possidetis,⁊ cũ alter
possideat,alter nõ possidẽs nõ poterit agere vti possidetis,qđ daẽ
possessori.ff.vti possi.per totum.j.e.licet.Idem nec agere poterat
interdicto vnde vi,cũ neuter presupponeretur spoliatus.sed forte
a principio aduersari⁹ terminos occupauit sine violẽtia.Aut agit
rei vẽdicatione noie proprio ⁊ agere nõ potest,qꝛ sua nõ est ꝓprie-
tas,sed ecclesie agere.ff.de rei ven.l.in rẽ actio.Hec nomine ecclesie
agere possunt,qꝛ cũ vterq; possideat equaliter,⁊ possideaẽ ita per
vnum,sicut per aliũ,qꝛ is possidet,cuius nomine,⁊c.s̃.de restit.
spo.cum venissent.Dic ẽm quosdam qđ vterq;,vel alter poterant
agere rei ven.⁊ consequenter finiũ regun.Inquantum vterq; con
tendit,⁊ alter pretendit occupatum,⁊ alter non,⁊ agẽt nomine pre
bende,sicut ⁊ abbas nomine sue dignitatis tantum agit,quãdo a
conuentu suo bona districta habet:vt no.de rescri.edoceri.vbi de
hoc.⁊ no.ne prela.vi.suas.querelam.Dicit autem expedire agere
nomine prebende,quando agit contra canonicum,vel aliũ,q no-
mine eiusdem ecclesie se possidere contendit cõtra alios autem ex-
traneos,qui iuri ecclesie non nituntur,tutius esset agẽdũ nomine
ecclesie,ꝙ prebẽde.De quo de resti.spo.in lris.ad fi.magne gl.ver.
⁊ hoc etiã notandum.Sed in hoc casu oportet qđ habeat procura
torium prepositi,vel canonicorũ,vel aliorũ,ad quos pertinet,sine
quorum nomine non agit.de procu.c.j.de iud.causam.¶ Non ob-
stat quod non possit agi nomine prebẽde,cũ prebẽda nihil habeat,
vel possideat:quia imo prebenda potest habere,⁊ habet certos re-
ditus,⁊ possessiones,ex quo per habẽtem potestatem sunt sibi assi
gnata,⁊ ex qua diuisa est ab alijs,⁊ etiã limitata:ar.de preb.expo-
suisti.sicut ⁊ parochialis ecclia.de his,que fi.a prela.pastoralis.que
⁊ qñq; illi est annexa:quo casu de iuribus ipsius ecclesie non videẽ
agendum nomine ecclesie annexe,sed nomine prebẽde:ar.ff.de edi.
edi.l.iustissime.⁊ no.de preb.extirpãde.§.qui vero.⁊ s̃.de offi.dele.
prudentiam.§.pe.⁊ vlt.Potest ergo prebenda secundum Inn.ha
bere sua iura distincta,sicut epatus,abbatia,⁊ hospitale,⁊ quan-
doq; alia domus,vel dignitas,vel administratio:⁊ in petitiõe,seu
defensione iuriũ,vel rerũ ipsius prebẽde ꝓcurator ecclesie nõ gene
ralis,sed specialis,⁊ prebendarius si cõcurrerẽt,videtur preferen-
dus prebẽdarius.De quo de rest.spo.olim.de quo de iud.cũ depu
12 tati.¶ †Opp.qđ prius debeat recipi probatio actoris non possi-
dẽtis.ff.de ꝓba.l.certa.So.Cõtrariũ ꝓcedit in alijs iudicijs:quo
casu dic vt ibi,⁊ in Spe.de proba.§.j.v̄.sed vterq;.⁊ ꝑ Dy.de reg.
iur.nõ l3.lib.vi.⁊ dixi vt eccl.benefi.c.j.Nec in misto iudicio,in quo
13 vterq; est actor ⁊ reus.⁊ de or.cog.c.j.¶ †Quero de pena turbãtiũ
fines.Dic ꝙ nõ est apposita pena arbitraria,sed splẽdidiores per
sone,si auulserint terminos,releganẽ.si viliores,castigaẽ,⁊ ad op⁹
dantur ꝑ bienniũ.Sed si criminaliter agaẽ ex lege agraria,est pe-
na.l.aureorum,⁊ si seruus,sit capitalis.ff.de termi.amo.l.j.ij.⁊.iij.
14 ¶ †Quero,quã actionem isti intẽtarunt.Dic actionẽ finiũ regũ,
que cõpetit ad hoc vt termini antiquitus,vel de nouo positi ab il-
lo,qui partem aliam habuit,obseruentur.ff.fi.regun.l.in finalib⁹.
15 ⁊.l.eos.sed ⁊ ꝓprietati coheret hec q̃stio.C.fi.regun.l.iij.†Unde qñ
de terminis agitur,si dubitaẽ de proprietate,cuius sit,super hoc
16 recipiuntur testes,vt hic diciẽ.ẽm Inn.¶ †Opp.qđ nõ detur cle-
ricis ꝑ prebẽdis actio finiũ regun.qꝛ illa habet annexam questio-
nẽ proprietatis.ff.fi.regun.l.iiij.§.finium.So.Gl.dicit qđ licet pre
dia non sint propria,tñ possunt agere fi.regun.qꝛ habent ius vsus-
fructus,cui competit hec actio:vt.d.§.finium.Jo.And.dicit glo.
veram,quando canonici inter se agunt:quia tunc vel potest depe-
17 rire ecclesie.†Sed quando agere vellent contra extraneũ,tunc op3
quod habeant procuratorium ab ecclesia:quia tunc potest ecclesie
deperire,vt dixi in tex.Posset etiã intelligi quando ex consuetu-
dine,vel constitutione,vel ab episcopo,vel alio habent potestatẽ
administrandi:⁊ hanc putat legis administrationẽ,C.de iura.cal.
l.ij.§.ij.Nam qui habet generalem administrationem a domino,
rem in iudicio deducere põt.ff.de pact.l.nã ⁊ nocere.secũdũ Inn.
18 ¶ †No.tamen gl.que vult beneficiatum censeri vsufructuarium:
sed de hoc dic vt in.c.presenti.de offi.ord..lib.vi.⁊ de pecu.cle.ca.fi.
19 ¶ †Quero quare dicaẽ duplex iudiciũ.Glo.dicit qđ vterq; simul
est actor ⁊ reus ⁊ dicit qđ licet ab eis non prestetur nisi vnicũ iura-
mentum,⁊ tamẽ sub duplici respectu,⁊ actoris,⁊ rei,hoc iuramẽtũ
prestabitur:ille tamen principaliter actor dicitur,qui primo ad iu
dicium prouocauerit.ff.de iud.l.in tribus.Et si non apparet q pri
mo prouocauerit,sorte dirimitur.ff.de iud.l.si cum ambo.Et diciẽ
actor,qꝛ primo ipse iurat,⁊ primo iurãt sui testes:sicut obseruaẽ
20 in conuentione,⁊ reconuentione.¶ †Ulterius glo.colligit quem
sortiri vicẽ duorum.⁊ all.concor.deinde oppo.xvi.q.j.presbyteros,
So.Gl.dicit quod regulariter quis non sortitur vicem duorũ,vbi
contrariũ reperitur,ius est speciale.Vel secũdo iurisdictione cõten-
tiosa,⁊ nõ gratuita quis non potest sortiri vicem duorũ in nõ con-
tentiosa,sed gratia sic.Dic tu,si officia sunt cõpassibilia,qs potest
sortiri vicẽ duorũ.Si sunt incompassibilia,nõ potest quis sortiri
vicẽ duorum,nisi aliud operetur hominis,vel iuris dispẽsatio:vt
põt colligi ex iuribus hic allegatis.De hoc infra de presum.man
21 data.⁊ in.c.singula.all.in gl.¶ †Op.qđ non sint iura promptio-
ra ad absoluẽdum.ff.de offi.presi.obseruãdum.in fi.So.In factis
dubijs procedit quod dicit gl.In factis notis debet fieri condem
natio,nisi dispensetur.j.q.vij.tali.sequentes gl.sunt clare ⁊c.

1 ¶ In virginitate probanda attestatio matronarum assertioni
viri prefertur.
2 Matrimonialis causa ex superscriptione aliquando inferiori epi
scopo delegatur.
3 Super copula viri licet credatur eius assertioni,nõ tamen est pro
batio adeo plena.quin succumbat probatione matronarum.
4 Probandi modus per aspectum vnus est,quando res peritis in
arte committitur.
5 Uirginitas quomodo probatur per matronas,⁊ inspectionẽ lin-
teaminum.
6 Probatio facta per peritos etiam pauciores quomodo prefertur
probationi per non peritos facte,licet sint maiores numero.
7 Periti in arte vbi sunt eligendi,iudex poterit ipsos ex officio eli-
gere.
8 Sententia lata ad dictum peritorum,si post producantur peri-
tiores,an possit retractari.
9 Matrimonium si petatur separari propter frigiditatem,vel ma-
leficium,quomodo debeat consuli matronis vocatis.
10 Matrimonium probatur assertione viri,quando virginitas nõ
probatur per aspectum.

1 PRopofuisti. †In virginitate probãda at
testatio matronarũ assertio-
ni viri prefertur.h.d.Communis diuisio.Secũda ibi:
2 videtur.¶ †No.ex superscriptione qđ aliquando infe
riori episcopo delegatur causa matrimonialis.vide de offi.deleg.
3 causam.¶ †No.quod super copula viri,licet credatur viro,de de-
spon.impu.attestationes.⁊.c.cõtinebatur.de sponsa duo.de frigi.
c.j.non tamen est adeo plena probatio,quin succumbat probatio-
ni plene matronarum,licet ⁊ illa nõ sit omnino certa.¶ No.quod
sufficit testem concludere articulum,ita quod includat ad intentũ
agẽtis,l3 pl⁹ deduxerit in articulo,quã sit opportunũ ad victoriã
4 cause.¶ †No.hic vnũ modũ probandi.s.per aspectum.Et not.qđ
creditur peritis in arte,⁊ ceteris paribus in his,que sũt de arte
plus crediẽ eis,qui sunt periti,quã alijs.Uide in Spe.de ꝓba.§.
5 videndũ,versi.instrumentorũ.¶ No.qđ probaẽ virginitas aspe-
ctu matronarũ:⁊ sufficit reddere causa3,quia inspexerũt.Proba
tur etiã per inspectionem linteaminum,quam esse virginem,⁊ co-
gnitã prima nocte.xxxiij.q.v.hec imago.Inducit Joã.And.text.
quod cũ dicat hic testimonijs matronarũ,⁊ testimonia dicantur
sine iuramẽto,est ar.quod credaẽ peritis in arte,⁊ matronis absq;
iuramẽto De quo remittit Jo.an.de frigi.fraternitatis.super gl.
ij.ibi dicit post Host.qđ tales matrone nõ iurãt de veritate,s3 de
credulitate.Idẽ tenet Bar.in ɔstitutiõe prima Digestorũ.Et sic
dicit reduci ad cõcordiã glo.contrarias,quarũ alique dicũt quod
non debent iurare:vt in.l.cõparationes.C.de fide instru.alique ꝙ
debẽt iurare:vt.l.j.§.j.ff.de ven.inspi.⁊ in.l.iurisiurãdi.C.de testi.
Nam que dicũt quod iurare non debẽt intelligi debẽt de sacramẽ-
to veritatis,⁊ assertionis.Que dicũt qđ debent iurare,intelligũ-
tur de iuramẽto credulitatis.Addũt expressum qđ iurẽt,in.l.hac
edictali.C.de secundis nup.⁊ qđ ibi idem no.glo.Idem adducit.l.
neminem.C.de aduo.diuer.iudi.vbi aduocatus deponẽs de peri-
tia iurat.Uide hoc expressum in auẽ.de ali.aut pmu.§.s3 neq;.col.
ij.Ex hoc dicit Bar.sumi practicam qualiter habeat deponere te-
stis in referendo testimoniũ de peritia examinati,vt doctor quã-
do refert archidiacono vel aliter qñ debet ꝓmoueri ad doctoratũ,
6 quem pauci legitime attingunt.¶ †Nunquid autem vbi lex di-
cit stari peritis in arte.sufficiat vnus.Bart.ibi tenet quod sic,si
ibi nisi vnus reperitur:alias requiruntur plures.alle.text.in con-
cor.de nõ ali.§.quod autem.⁊.§.idem sancimus.Idem dicit Bar-
to.in dicta.l.j.§.primo.de vent.inspi.Uide in Spe.de proba.§.fi.
ver.hoc quoque.Ubi not.quod ceteris paribus de arte plus cre-
ditur peritis,quã non peritis.Plus dicit in Spe.de homicidio.
§.j.ver.sed pone.quod paucioribus peritis' plus est credendum,
7 quã pluribus non peritis.†Et dicit Joan.And.in addi.quod si
concordant partes de peritis,eligendi sunt ad sensum partis.Si
8 non concordant,tunc iudex habet eligere.†Ubi etiam dicit quod
si ad dictum peritorum sit lata sententia,⁊ postea producantur pe
ritiores post latam sententiam,quod illa sententia retractabitur;
quia prima non fuit plena probatio.Ad hoc.ff.de iureiur.admo-
nendi,⁊ ꝙ no.de pur.vul.cap.ij.Allegat iura,que dicunt sententiã
latam per falsos testes retractandam quod no.quia ex hoc omnis

sententia lata cum attestationibus de credulitate, vel ad cõsilium
sapientis, repertis testibus melius informatis, vel sapientiori-
9 bus consulentibus possit revocari. ¶ † Oppono, quod non suffi-
ciat concludere mulierem virginem, & nõ cognitam, quia per hoc
non concluditur impotens ad cognoscendum, & sic non est sepa-
randum matrimonium: cum cognosci forte poterit. de frigidis.
per totum. Solutio. Dicit glossa quod forte petebatur separatio
matrimonij propter frigiditatem, vel maleficium, & quia matro-
ne concludebant ipsam incognitam, & virginem propter frigidi-
tatem, vel maleficium separatur matrimonium: vt de frigi. lauda
bilem. & cap. vltimo. Vel forte secundum doctores mulier conclu-
debat defectum matrimonij ex defectu etatis: vir propter copu-
lam allegabat matrimonium perfectum, quasi malitia supplevis-
set etatem. Vel quod sponsalia de futuro ex hoc transiverant in
matrimonium. de spon. is, qui. ex capit. finali. & qui matri. accusa.
possunt. insuper. secundum Hostiensem. Vel dic quod mulier vo-
lebat ingredi monasterium. seu religionem, dicens se nondum co-
gnitam. Vir volebat impedire ingressum dicens eam cognitam.
de conver. coniu. verum. & capit. ex publico. hoc dicit quod licet sit
sufficiens probatio virginitatis, non tamen per eam separatur
matrimonium, nisi interveniat que habentur in dicto cap. lauda-
10 bilem. ¶ † Oppo. quod sufficiat probare matrimonium per asser
tionem viri: quia illi statur, de sponsa. impub. continebatur. Glos.
dicit credendum verbo viri, quando non probatur virginitas
per aspectum: secus si oppositum probatur per aspectum, vt hic.
Anto. de Butrio.

1 ☞ Probatio testium prefertur instrumento.
2 Instrumento sigillato creditur ad sigillantis preiudicium donec
contrarium probetur.
3 Sigillum appositum instrumento scripto in dubio presumitur
appositum de voluntate eius, cuius est sigillum.
4 Alternativa positio, vel exceptio admittitur, quando in vtraque
parte alternatim concluditur ponentis intentio. nu. 21.
5 Testes esse possunt in subsidium singuli de capitulo in factis per
capitulum, etiam ad capituli commodum. 13. 14.
6 Negativa est probabilis per eos, a quibus factum esse dicitur.
12. 22.
7 Testes de capitulo deponentes pro re capituli in commodum ca-
pituli quomodo deponant.
8 Instrumentum quomodo potest reprobari per testes contra te-
norem instrumenti deponentes. nu. 16.
9 Testes admittuntur post publicationem super articulis directo
contrarijs.
10 Alienari non possunt res ecclesie sine solennitate requisita.
11 Furtivum & adulterinum sigillum quid sit.
15 Instrumentum habet equalem vim cum testibus.
16 Testibus quando possint instrumenta reprobari.
17 Testes qui & quales possunt instrumenta convincere.
18 Instrumenta vt possint testibus convinci quot, & qualia exi-
gantur.
19 Indicium equivalet testi.
Possessio presumitur a te tradita mihi, ex quo possedi te sciente &
patiente.
Pensionem pro re aliqua soluendo tibi, presumitur quod rem
ipsam a te teneam.
20 Homicidium quomodo presumatur a me perpetratum.
21 Libellus alternativus quando dicatur non admissibilis.

1 Tertio loco. † Probatio testium prefer-
tur instrumẽto hoc dicit. Pri
mo ponitur questio. Secundo responsio, ibi: sed quo-
2 niam. ¶ † Nota primo quod instrumento sigillato cre
ditur ad preiudicium sigillantis, donec contrarium probetur.
¶ † Nota secundo quod sigillum appositum instrumento scripto
ad preiudicium sigillantis, presumitur appositum de voluntate
eius, cuius est sigillum. vide Innocen. de fide instrumen. c. j.
4 ¶ † Nota tertio quod positio, vel exceptio alternativa admitti-
tur, quando in vtraque parte alternative concluditur ponentis in-
tentio. ad hoc, de rescript. ex parte S. Idem in probatione. qui fi.
5 sint legi. per tuas. ¶ † Nota quarto quod in factis per capitulum,
etiam ad commodum capituli, creditur singulis de capitulo, & ad
testificandum admittuntur tanquam idonei, & testificari possunt
6 super eo quod asserunt se non fecisse. ¶ † Nota quinto quod vbi
affirmativum factum, a quo sumitur negativa, coarctatur ad fa-
ctum certarum personarum, negativa est probabilis per eos, a
7 quibus factum dicitur esse gestum. ¶ † Et nota practicam depo-
nendi, ita quod sint contestes, quia debent asserere quod multo-
ties super hoc congregati vnanimi voce asseruerunt se nolle ven-
dere, sed ecclesie conservare, vide glo. de elect. bone. j. & ibi materia.

8 ¶ † Nota instrumentum posse reprobari per testes contra teno-
9 res instrumenti directo deponentes. ¶ † Nota quod super dire-
cto contrarijs articulis admittuntur testes indistincte, & sic publi
catis attestationibus quando vltima probatio venit ad confirma
tionem probationis instrumenti reprobati. Ad quod not. de testi.
10 cum clamor. & c. ex tenore. ¶ † Oppon. quod hec alienatio non te-
nuerit, etiam si vere fuerit sigillum appositum: quia facta est sine
debita solennitate. xij. q. j. alienationes. c. sine exceptione. de re. ec-
cle. non ali. c. j. li. vj. Solu. Dicit Jo. An. quod forte in instrumen-
to erat descripta omnis solennitas ad instrumentum, & contra-
11 ctum requisita. ¶ † Oppon. quod superfluant verba ibi: sigillum
adulterinum, vel furtivum. Solu. Dic &, pro id est. Adulterinum
dicitur, quando aliud fuit sigillum, sed simile: furtivum, quando
est verum sigillum, sed sine consensu conventus appositum. Ad
hoc de cri. fal. licet. Non ergo statim debet credi sigillo. de quo. j. q.
12 j. si quis inquit. ¶ † Opp. quod negativa sit improbabilis. de elec.
bone. j. Solut. Probabilis est indirecto vt hic, non directe vt ibi.
Inno. dicit alternative tamen, quod hic non probatur negativa,
sed presumptionem inducunt iste probationes quod fratres non
consenserint, cui statur, donec probetur contrarium. j. de spon. is,
qui. Joan. And. dicit quod si hi fratres recordarẽtur de die & loco
contractus, possunt directo probare negativam, per illa, que ipse
no. de elect. bone. j. Idem Paul. hic: quia potest sic audire testis
13 verbum Nolo, sicut volo. tu tene quod ibi dixi. ¶ † Opponi. quod
illi de capitulo non debeant admitti ad testificandum super facto
proprio. j. de proba. quoniam. & quia testificãtur in causa propria.
Glo. dicit quod hic admittuntur in subsidium, quia aliter non est
probabile hoc, cum fiat occultum alijs id, quod fit per capitulum.
14 ¶ † Nota duo ex glo. Primum, quod dicitur pro ecclesia admitti
ad testificandum illos de ecclesia, vel pro vniversitate admitti ad
testificandum illos de vniversitate. Hoc verum demum in subsi-
dium, quando alij testes non reperiuntur natura actus. So. quod
illud, quod dicitur credi testificanti de facto a se inter alios, est ve-
rum demum in subsidiũ, quando alij testes non reperiuntur. Sed
de hoc dic vt in. c. a nobis. dicam. j. de testi. & vide glo. de elect. cum
dilecti. Item nota quomodo dicit intelligi istud, quod dicimus
credi alias non sufficienti testi, quando alia deficit probatio: quia
illud verum, quando natura regulari facti alij testes non possunt
verisimiliter occurrere: secus si possunt, quia casualiter nõ inter-
15 fuerint. ¶ † Oppo. quod testibus non convincatur instrumentũ:
quia lex dicit quod habeat instrumentum equalem vim cum testi-
bus: testes ergo non superant. l. in exercendis. C. de rei vendic. l. iu
dicia. Item in probatione prevalet quandoque instrumentum testi
bus. ff. de proba. l. census. So. Glos. attingit tria. Primum, an in-
strumenta testibus convincantur. Secundo, quales exigantur vt
convincantur. Tertio, quot testes exigantur vt convincantur.
16 ¶ † Ad primum, quandoque testes ad instrumenta non sunt in per
tinaci repugnantia, sed testes veniunt additive ad instrumentum,
vt quia dicitur in instrumento quod contractus fuit factus, & nar
rat simpliciter: testes volunt addere quod sub conditione modo,
vel in diem: & admittuntur testes. de fide instrum. c. cum Joannes.
& in hoc prevalent verbis instrumenti. Quandoque testes sunt in
contradictione pertinaci cum instrumento, vt quia dicunt instru-
mentum falsum, vel ibi aliquid scriptum, quod non fuit verum,
vel dictum in cõtractu: tunc attendenda est natura negotij. Que-
dam enim melius probantur per testes, quam per instrumenta, &
econverso, si factum est intricatum, & longum, & per plures actus
de facili memorie non cõmendabiles, vt in sententijs, processibus,
& arbitrijs: & tunc plus creditur instrumẽtis, quã testibus. de pro-
ba. quoniã contra falsam. Si factũ nõ est intricatum, vel distribu
tũ per plures actus, & tamen de longinquo, quia memoria hominum
labilis est, adhuc plus creditur instrumento, quam testibus: vt di
cta. l. census. ex temporis enim diuturnitate consueverunt testes
variare fidem. ff. de Carb. l. iij. §. duo. cũ si. Si factũ est recẽs, plus
creditur testibus, quã instrumentis: quia plus valet vox viva, quã
17 mortua. in aut. de fid. instru. §. primo. ¶ † Ad secundum dic quod
vt testes convincant instrumentum, oportet quod sint idonei, & o-
mni exceptione maiores. Ponderabit ergo secundum doc. qualitatem
testiũ, & qualitatem notarij: si qualitas testium preponderat, habe
bit preferre testes. Si qualitas notarij preponderat, habebit pre-
ferre notariũ. Si ambo sunt equalia, dicit quod succumbet is, qui ha-
bet probare, quasi probatio reddatur dubia. supra, de proba. ex lite
ris. cum cõcordã. de quo de fide instrum. imputari. super finem se-
18 cunde gl. ¶ † Ad secundum quot debeant esse testes, vt convincãt
instrumentum. Gl. dicit quod debent esse ad minus quatuor: quia
tabellio equivalet vni testi, & instrumentum equivalet probationi
duorum testium: quia & ibi duo testes saltem describuntur: & sic sunt
tres, vt preponderet ergo ceteris paribus probatio testium, opor
tet quod sint quatuor. Quod autem notarius ponatur in numero
testium, patet. ff. de testamẽ. l. Domitius. Labeo. Hec vera, quãdo
instrumentum

instrumentum dispositione iuris admittit probationem in cōtra-
rium: quod regulariter facit: vt l. cum precibus. C. de proba. ⁊ .j. eo.
post cessionem. Sed si de iure non admitteret probationem per te-
stes, secus esset: vt. C. arbi. tutel. l. fin. ⁊. C. ad Vellei. l. antique. Opi-
nionem glo. tenuit Gofre. Idem Ioan. in glo. iiij. q. iij. §. Item in
criminali. versic. si testes. ad finem magne glo. ⁊ de testi. cum a no-
bis. Innocent. infra de fide instrumen. cum Ioannes, tenet quod
duobus tantum testibus conuincitur. Et idem videtur tenuisse
Specula. qui remittit ad Innocen. in Specu. de instrumen. edi. §.
restat. versi. sed quere. Quod placet: quia probatio instrumēti non
est vera probatio artificialis, ⁊ miraculosa: quia tota fundata su-
per. authoritate, scilicet vnius notarij: ⁊ secūdum cursum commu-
nem probatio perficitur ex duobus: vt in. c. in omni. de testi. Item
quia miraculum est, vt pelli mortue credatur: vt no. de fide instru.
cum P. tabellio. Non ob. alleg. in contrarium, quod equalem ha-
beant vim, ⁊c. q̄ glo. bene respon. habēt equalem vim, qn̄ non sunt
in contradictione: quia sicut quis plene probat per instrumētum,
ita plene probat per testes, ⁊ econuerso. Sed qn̄ contradicunt: tūc
preualent testes ceteris paribus. Non obstat. l. cēsus: q̄ ad hāc re-
sponsum est in gl. Vel secundū docto. illud est speciale, vt ibi. Non
obstat quod authoritas notarij computetur inter testes, ⁊ postea
instrumentū obtineat vim duorū, ⁊c. quia bis idem repetitur: nam
instrumēto creditur propter solam authoritatem notarij: satis er
go fatigat quod dat vim instrumēto. Si ergo repetis adhuc au-
thoritatē per se, tu repetis idem bis: sicut in illo, qui probabat qꝺ
tria oua essent quinqꝫ: q̄ si sunt tria, sunt duo, ⁊ duo ⁊ tria ꝯstituūt
19 quinqꝫ. de quo. in. d. c. cum Ioan. ¶ † Unum incidenter gl. dicit qꝺ
indicia equiualent testi, per. l. iudicia. C. de rei vendi. ibi Ex. intelli-
git, appellatione iudiciorum intelligi presumptiones: vt si proba
tum est, qꝺ te sciēte, ⁊ te patiēte possedi, a quo habui titulū, est pre-
sumptio quod tradideris. ff. de acquir. pos. si ex stipulatione. ff. de
rei vendi. l. quedam. Vel si tibi solui pēsionem pro re aliqua, est pre
sumendum quod illam a te teneam: arg. C. de agri. ⁊ cen. l. litibus.
lib. x. De his probationibus per indicia, an, ⁊ qn̄ tales probatio-
nes proficiant, vide de hoc per Spe. de proba. §. videndū. ver. xiij.
Dicit ibi Ioan. And. quod indicium sumitur pro vocabuli signo
alicuius dicti, vel facti, vel alterius rei, que subijcitur necessitati ꝓ
bandi effectus autē indicij, si tale est quod firmet iudicis firmā cre
20 dulitatē, sumitur ꝓ plena probatione: vt. l. prealle. indicia. † vt si de
camera video exire, que habet vnū aditū tantum, habentē gladiū
sanguinolentum in manu, ⁊ pallidum in facie, ⁊ ibi inuenitur ho-
mo vulnere gladij mortuus: palliditas enim, ⁊ trepidatio est vnū
signum delicti cōmissi. ff. de questionibus. l. de minore. §. si. delatio
gladij est aliud indiciū, quod lex presumit ad malum. C. vt armorū
vsus. l. vna. lib. xi. ⁊ in aut. de armis. col. vj. Sanguinolentitas gla-
dij est aliud, ex quo capitur coniectura, sicut ⁊ alias. ff. de dona. in-
ter vir. ⁊ vx. l. verū. ¶ Sed quia talia indicia sunt rarissime occur-
rentia, Pone aliud, Uisus est Titius in vinea, vel fundo, Seius
occisus est, nō sunt testes, sed sunt testes de inimicitia, de vibratio-
ne gladij contra eum, quod viderūt fugientem de loco maleficij tē
pore maleficij, item de voce, ⁊ fama, quod occidit: hec quatuor, secū
dum eū, bene ꝓbabūt Titiū ꝑ Seiū occisum. Et sic intelligit illā
l. sciant. C. de proba. Potest aliud poni exemplū, Nō extant testes
ꝙ Titius fecerit occidi Seiū, sed ꝓbat de inimicitia. Itē ꝙ erat
in loco quod receptauit occidentem, qꝺ occidens erat familiaris,
⁊ domesticus eius, ꝓbatur quod Seius iactauit se quod illum fa-
ceret occidi, ⁊ erat homo ad id potēs. ff. ex quibus cau. ma. l. ij. ⁊. iij.
⁊ qꝺ inter eos offense precesserant. De his etiam dicit posse intelli
gi leges illas allegatas, si nō inducit firmam credulitatem, nō ꝓ-
bat, sed sufficit ad torturam. Sunt verba Io. An. in additio. in lo
co prealleg. ⁊ dicit qꝺ fuerunt verba Tho. de Pipe. ⁊ Gui. de Su-
za. ante eum, in questionibus statutorum. ad hoc. l. vltima. C. eodē.
21 iij. q. viij. sciant. ¶ † Expeditis gl. recipio duas opi. Pau. que me-
lius starent ante glo. opp. quod non admittatur exceptio. vel posi
tio alternatiua, vel actio. de elect. vt quis duas. ff. de iure fis. ita fi-
dei. ff. eden. l. prima. §. edere. de interroga. actio. de etate. de rescrip.
ad hoc. regula est quod non admittitur. Fallit primo quando al-
ternatiua ponitur inter similia. Hic potest dici quod similia sunt,
quando in qualibet parte alternate concluditur ponentis intētio,
vt hic, ⁊ de rescrip. ex parte. S. ⁊ de testa. Raynaldus. de foro com
pet. ex parte. B. cum si. Fallit secūdo quando natura obligationis
est alternatiua, siue hoc surgat ex dispositione hominis, vt in. c. i.
de plus peti. siue legis. de emptio. ⁊ vend. cum causam. ⁊. c. cum di-
lecti. Fallit tertio quando alternantur duo, quorum vnus inest al
teri: ⁊ quando accumulatur nullitas, ⁊ iniustitia, secundum practi
cam, de qua in. l. i. C. quando prouo. non est ne. ⁊ in. l. si expressim. ff.
de appel. j. de appel. dilecto. ⁊ de in integ. restit. constitutus. Fallit
quando super alternatis, quod competat, cadit probabilis dubita
tio: que siquidē si surgat a facto alieno, planum: vt. l. i. §. quod aūt.
si quorū leg. Idē si surgat a facto proprio, dummodo ibi sit pro-
babilis dubitatio: vt no. de in integ. resti. constitutus. de re iudica.
abbate. lib. vj. De libello autem. quo petitur quod emendes dānū,
⁊ si inficies, peto duplū: vide in Specu. de lit. contest. §. iam nunc.
22 ver. sed nunqd talis libellus. ¶ † Opp. quod negatiua sit impro-
babilis. de elect. bone. de proba. quoniam contra falsam. Dic qꝺ si
negatiua pendet a conscientia testificantis, negatiua est ꝓbabilis:
nam possum scire qꝺ non cōsensi, vel quod de mea conscientia non
est factum. de rescrip. olim. de exces. prela. inter dilectos. ⁊ hic. de te-
sti. tam literis. Si negatiua pendet a facto alieno, an sit ꝓbabilis.
Pau. tractat hic ⁊ recitat opi. Io. an. de qua ibi, ⁊ ipsam improbat.
dicam in. d. c. bone. Hic Pau. qui commentauit hanc decre. tangit
plura. Primū, nunquid preualeat probatio testium instrumentis:
⁊ quid econuerso. de quo dixi supra. ⁊ residuum cum dictis suis. po
nam. j. de fide instru. cum Ioannes. tractat etiam quando creda-
tur literis sigillatis. de quo dicam. j. eo. post cessionem.

1 ¶ Testes quādo non possunt produci in causa matrimoniali de cō
trahendo publicatis attestationibus. nu. 6.
2 Matrimonium, seu sponsalia de futuro contracta videntur, per
hec verba, Promitto te accipere in vxorem.
3 Testes si voluntarie, ⁊ nō coacti deponunt, ex hoc non detrahitur
eorum dictis, vbi agitur de matrimonio contrahendo.
4 Matrimonialis ꝓhibitio olim se extēdebat vltra quartū gradū.
5 Probatio vnius nō admittitur, qn̄ est per plures probatum.
6 Testes licet possint produci post publicationem super articulis
directo contrarijs, an videatur predicta regula habere locum in
causa matrimoniali.

1 Trauit. ¶ † In cā matrimoniali publicatis
attestationibus, vbi agit de cōtrahē
do, testes ꝓduci non possunt. Vel aliter. Contra dicta
pluriū testiū vnus testis admitti non debet. h. d. Cōsul
2 tatio, ⁊ responsio. Scd̄a ibi: q̄ vero. ¶ † Nota quod per hec verba
Promitto te accepturū in vxorem: contrahuntur sponsalia de fu
turo. quod nota pro dictādo instrumēto sponsaliū de futuro, libel-
3 lo, ⁊ sententia, positione, vel articulo. ¶ † Nota argu. ꝙ vbi agitur
de contrahendo, ⁊ sic agitur de peccato, si testes sponte se offerāt, ⁊
sic coacti non testificentur, sed voluntarie, ex hoc nō detrahitur te-
4 stimonio. ¶ † Nota qꝺ olim prohibitio matrimonialis in consan-
guinitate se extendebat vltra quartum gradum, ¶ Nota ꝙ publi
catis attestationibus super impedimento in cōtrahendo, non ad-
5 mittuntur testes ad probandum defectum impedimēti. † Potes
notare, scd̄m alium intellectū, qꝺ non admittitur probatio vnius,
quando probatum est per plures: ⁊ hoc, quia nō releuat: ⁊ quis nō
debet admitti ad probandum, ⁊c. de offi. deleg. cum cōtingat. C. de
6 probatio. ad probationē. ¶ † Opp. cum glo. quod publicatis atte
stationibus liceat testes producere in causa matrimoniali. de testi.
series. Cōtrariū dicitur hic. Sol. Regulariter publicatis attesta
tionibus non lꝫ producere testes super eisdē, vel directo cōtrarijs
articulis, super diuersis sic. de testi. fraternitatis. de fi. instru. cum
Ioānes. In causa matrimoniali an hoc ꝓcedat: quidam dicūt qꝺ
nō, ꝑ tex. in. c. series. de testi. Sed illi textui obstat hec decr. dant di
uerse solu. Prima ꝙ decre. illa, series. non tꝫ. Dicit Io. an. qꝺ hic
poterat olim. quando illa non erat ad compilationem reducta. de
fi. instru. pastoralis. sed tamē hodie qn̄ ad compilationem reducta
est, secus. Ad hoc quod no. de elec. suffraganeis. Ideo glo. dat secū
dam solu. qꝺ quandoqꝫ agitur de contrahendo: ⁊ publicatis atte-
stationibus nō producuntur testes ad probandum directo, cōtra-
riū, vt hic. Si agitur de cōtracto, tunc lꝫ producere testes publica
tis attestationibus vt hic. Assignat gl. duplicē rationē. Prima,
qꝺ non admittātur testes publicatis attestationibus super impe-
dimento in cōtrahendo: nā nullū est periculū: q̄ vel subest impedi
mentum: ⁊ adhuc non est malū quod non coniungatur. Sed vbi a-
gitur de contracto, periculum esset ꝓbato impedimento, si testes
non admitterentur: quia iam non existente impedimento malū es-
set ꝙ separarentur. Secunda causa est, q̄ vbi agitur de contracto,
sententia nō transit in rē iudicatā, nec obuiat reprobationi, multo
minus obuiabit ipsa publicatio: ⁊ sic sumitur pro regula: Ubi ꝓ-
ductioni testium nō obstat sentētia, nec obstabit publicatio ⁊ mul
to minus. Ad qꝺ. j. eo. licet causam. ⁊ quod no. j. tit. j. c. fraternita-
tis. per doc. Host. dicit qꝺ prima ratio reprobatur. j. de spon. pre-
terea. j. ⁊. ij. ⁊. c. enim in tua. quia ita est peccatum nō contrahere, vbi
est iuratum, sicut coniunctos dissoluere. Mihi plꝫ solutio. gl. ali-
ter declarata: ⁊ facio regulam, quod vbicunqꝫ in causa matrimo-
niali sententia trāsit in rē iudicatā contra producentē, vel ꝓducere
nolentē, vbi ⁊ obstat publicatio. Et sententiā trāsire, vel nō trāsire
in rem iudicatā, colligitur ex hac regula: Ubicunqꝫ vitiū sententie
est per partē, contra quam, remissibile, transit sententia in rē iudi-
catā, etiam in causa matrimoniali. Ubi vitium sententie nō est per
partes remissibile, snīa nō transit in rem iudicatā. Causa hui⁹ pa-
tet, ⁊ sic cā cause ex regula: q̄ trāsit⁹ in rē iudicatā surgit ex acoesce
re sule: vt de re iud. qꝺ ad cōsultationē. ⁊. C. quō, ⁊ qn̄ iudex. ab eo.

Ubi quis non vz acquiescere sententie,nihil operatur: qz non ac-
quiescit, qui nō potest. Publicatis ergo testib⁹ sit pro regula,qđ
si nūc volens pbare velit detegere aliquid a partibus nō remissi-
bile.nō obstat publicatio.Si vult detegere aliqđ a partib⁹ remissi
bile,obstat publicatio:ergo publicatis testibus super cōtrahēdo
de non impedimento possent produci testes ad probandum impe-
dimentum:quia stante impedimēto qđ contrahi possit,nō est per
partes inducibile.Scđo dico qđ publicatis attestationibus super
impedimento,vbi agitur de contrahendo,nō admittitur quis ad
probandum non impedimentum:qz quod non subsistente impedi
mento non contrahant partes,sibi possunt remittere.de spon.si-
cut.sponsalia etiam iurata partes sibi remittere possunt.Si agit
de contractu,⁊ probatum sit impedimentum,admittunt testes su
per non impedimento:quia non stante impedimento,qđ separen-
tur,nō est per partes inducibile.Si agitur de cōtracto,⁊ sit pba-
tum non impedimentum,ille vult probare impedimentū, admitti
tur:quia stante impedimento quod simul stetur,nō est per partes
inducibile.Si ageretur de cōtractu matrimonij,⁊ probatum esset
matrimonium,alia pars vellet producere testes ad probandū nō
contractū,non admitteretur publicatis attestationibus:quia qui
nō cōtraxerunt,possunt acquiescendo cōtrahere.Est ergo vitium
sententie remissibile:nō sic econuerso,si pbatū est nō cōtractus, ⁊
sic nunc velit probare contractū.⁊ hec est veritas.Ad hoc gl.de re
iud.cōsanguinei.⁊.c.lator.quia hoc defenditur cū difficultate.Gl.
ponit tertiam.Publicatis attestationibus non licet producere te
stes,quando potuit pars super directe cōtrariis instrui ex sola po
sitione,vel articulo actoris,vel partis aduerse:qz cū tūc possit im
putari,quasi ante nō pduxerit,ppter subornationis timorem nō
admittitur ad pbandum vbi autem articulus est sic cōfuse forma
tus,qđ de directe vel indirecte cōtraria nō potuit instrui ad pdu
cendos testes nisi ex dictis testium,tunc non obstat publicatio,ne
pereat facultas probandi.Non enim pōt imputari quare ante nō
produxerit:⁊ publicatio repellit probationē,quādo ex hoc ex toto
non perit facultas probandi.de testib.veniens.⁊.c.cum causam.
Hec bona est in se.⁊ idem no.j.de testi.ex tenore gl.iiij.q.iij.testes.
versi.item testibus.⁊ no.Inno.de testib.cum clamor.gl.⁊ Pau.in
cle.testi.de testi.Idem,⁊ fortius,si nullus articulus fuit formatus
super eo,super quo nūc directe cōtrario vult pducere testes: sed
testes hoc dixerunt.Et hoc dicit Jo.And.in add.qđ de facto qdā
actor formauerat duos articulos.Unum,qđ notari⁹ viuebat iam
sunt duodecim anni,⁊ quod testes sui erant maiores vigintiqua-
tuor annis.Reus formabat articulos qđ notarius,cuius instru-
mentum erat confectum,iam sunt decem anni,erat mortuus iam
sunt quindecim anni,⁊ quod testes sui erant minores vigintiqua-
tuor annis:nam si de morte,⁊ vita in terminis predictis articulus
fuerit formatus,⁊ de illo testes deposuerunt,post publicatas atte
stationes non licebit testes super directo contrariis producere:vt
in clemen.testibus.de testi.Sed si verba testium erant ad aliud ex-
pressa,forsan in causa scientie,⁊ redditione,poterit actor produce-
re testes contra illos:quia nec nouit occulta,nec potuit diuinare.
Ad hoc,co.ti.ex tenore.vt ibi dixi.⁊.c.series.Circa reprobationem
testium in etate dicit partem admitti ad probandum illum articu
lum,cum illud non sit deponere super articulis publicatis,sed est
reprobare personas testium, vt nō idoneas,vel dicta ex personis,
in quibus erat impossibile cadere scientiam rei,de qua attestātur:
quia etiam ⁊ impedimentum per consensum partium tolli nō po-
tuit,cum deficiat substantia testimonij,scilicet scientia.Per quod
apparet eius nullitas non remissibilis partium consensu, sicut in
priuato,in quo deficit iurisdictio.C.de iur.om.iudi.l.priuatorū.ff.
de iud.cū pretor.Per que apparet nullitas,de qua perpetuo op-
poni potest:⁊ sic nō obuiat publicatio.C.si a non compe.iu.l.j.⁊ vl-
ti.Ad hoc quod dixi in precedenti solutione: ⁊ fuit determinatio
Ric.de ma.vt dicit Jo.An.ibi glo.tamen non videtur placere so-
lutio ad.c.series qz pars accusans matrimonium,dixit illos con-
sanguineos:⁊ sic cessat illa ratio:qz aduersa pars potuit scire.Sed
certe ex quo sic fuit articulus confusus,pars non potuit bene de-
liberare quid probaret anteq̄ dicta testium vidisset. ¶ Quarta so
lutio ponitur per glo.qđ hic non repellitur productio ex impedi-
mento identitatis articuli,⁊ publicationis , sed quia oblata pba-
tio erat insufficiens ad tollendam primam:quia vnius dictū nul-
lius est quo ad tollendam probationem perfectam. ¶ Quinta so
lutio secundum Jac.de Al.est quod ideo repellitur,quia probata
affirmatiua,negatiua qđ non essent cōsanguinei,erat improbabi-
lis,⁊ illos nō redargueret de falso,maxime cū ex parte primi parē
tis sibi aliquid attineret,ſm Hosti. ¶ Sexta solutio,qđ standum
priori probationi,quousq̄ per testes idoneos,⁊ sufficientes sit cō-
tra probatum:⁊ sic cessant contraria ſm Hostien.

1 ☞ Excommunicatus vbi quis per literas ordinarij probatur,
a procuratione repellitur,
2 Literis promulgatorijs,⁊ testimonialibus ordinarij creditur de
actu sententie,quibus asserit se in talem excommunicationis sen-
tentiam promulgasse.
3 Cōtractus,vel actus vt ratione habilitatis,vel inhabilitatis per
sone contrahentis validetur,aut infirmetur,quo tempore cōside-
rari debeat habilitas,vel inhabilitas.
4 Ad agendum inhabilis potest per iudicem ex officio repelli.
5 Probare nō dz assertio notarij,vel viua vox absq̄ subscriptione.
6 Literis episcoporum si sigillate reperiātur,an sit illis indistincte
credendum.
7 Literis ordinariorum an credatur ad tertij preiudicium.
8 Literis delegatorū sine subscriptione,vel sigillo an sit credēdum.
9 Literis arbitratorum an credatur indistincte.
10 Literis priuatorum an sit credendum.
11 Excommunicatus an possit cōstituere procuratorem ad negotia.
12 Procurator an possit esse excommunicatus in causa cōmuni cum
reo ⁊ procuratore.

1 **Post cessionem.** ¶ † Joan.Cald.com-
mentauit hanc decret.
Procurator excommunicatus tempore assumptionis
mandati , ab agendo iudicialiter repellitur.hoc dicit.
Sunt due partes.In prima ponit causam repulsionis.In secun
2 da repulsionem,ibi:ipsum. ¶ † Nota primo quod literis promul-
gatorijs ordinarij creditur de actu sententie,quem asserit se in ali-
quem promulgasse in sentētia excommunicationis.Ex quo datur
pro regula quod literis promulgatorijs,⁊ testimonialibus datur
fides in his , que sunt leuis preiudicij.Et aduerte,quia inducunt
probationem plenam talem , que admittit probationem in con-
3 trarium,⁊ sic non inducunt presumptionē iuris,⁊ de iure. ¶ † No
ta secundo quod in consideranda habilitate,vel inhabilitate per-
sone,vel capacitate vel incapacitate eius ad actum , ad quem da-
tur,attenditur tempus,quo actus ad personam applicatur : et sic
in constitutione procuratoris attenditur tempus assumptionis
mandati,non tempus,quo mandatum datur , per quod infirme-
tur:quod si tempore constitutionis erat excommunicatus.tempo
re assumptionis mandati non erat excommunicatus , valet quod
ab eo agitur:⁊ si tempore assumptionis officij erat excommunica-
tus,⁊ postea tempore exercitij iudicij reperiatur non excommuni
catus,non validatur procuratorium.Et ex hoc infertur quod ex-
communicatio ipso iure inficit procurationis assumptionem.Et
ex hoc apparet quod ab initio nullum,ex cessatione cause annullā
tis ex post facto non validatur:⁊ sic attenditur principium.de ele-
ctione.dudum.⁊.c.auditis.⁊ regula , non firmatur.de regulis iu-
4 ris.libro sexto. ¶ † Nota tertio iudicem inhabilem ad agendum
in iudicio ex post facto ex officio repellere posse.ff.de postbu.quos
prohibet.de exceptio.exceptionem.⁊ maxime quando eius vitium
alios inficit.ad hoc quod not.de postulatione prelatorū.bone.el.j.
¶ Materia tota huius cap.retorquetur ad duo:ad probationez
excommunicationis,⁊ effectum excōicationis quo ad actum con-
stitutionis procuratoris.Primum examinatur cum gloss. prima
5 Scđm cum scđa. ¶ † Uenio ad primum,opp.quod non credatur
literis episcopi:qz non creditur viue voci eius.vj.q.ij.si tantū.⁊.c.
placuit.j.e.qm contra.ad hoc de testi.cum tu.ad hoc quia notario
nō creditur,nisi habeat subscriptionem testium.in aut.de here.et
Falci.§.sancimus.in aut.de instru.cau.§.sed neq̄. Gl.hic Primo
6 allegat pro ⁊ contra:secundo recitat opi. ¶ † Prima,quod credi-
tur literis episcoporum,⁊ aliorum prelatorum, cum decre.non lo-
quatur episcopo:⁊ dicit quod habet vim publici instrumenti. Et
vltra allegata per glo.pro hac opi.facit, de re iudica.ad proban-
dum.de fi.instru.quod super his.C.de episc.⁊ cleri.si qua.de maio.
⁊ obedi.cum in ecclesijs.de dolo.veritatis.de solutio.si quorūdaz.
§.eodem.tertio.de elec.cum inter.R.de appel.significauit.de exces.
prela.dilectus.ad hoc de senten.excom.cum medicinalis. lib.vj. et
de electio.vt circa.de offi.ord.si canonici.libro sexto. ¶ Secunda
opi.est,quod non creditur sigillo episcopi,nisi in duobus casibus,
Primus,quando illa redacta est in publicā formam.in aut.vt nul
li iudi.§.si quis vero comprehensorum.Secundus,quando habet
subscriptionem testium.non existēte ibi vsu tabellionis.xvj.q.iij.
§.potest.Et hanc secundam partem,vt non credatur,fouent iura.
xi.questione tertia.quamuis.vltra alle.xxx.q.vltima.incerta.alias
sub.§.si quis ita.vij.questione prima.qualiter.⁊ fuit hec opi.Ber.
Hispa.ad quod.C.de arbi.l.iiij.§.si autem.⁊.C.de an.excep.vt per
fectius.Gofre.sequens istam opi.addebat alios duos casus.Pri
mus quod literis episcopi creditur,quando habet secum sigillum
capituli,idem attestantis.per c.statuimus.allegatum in princip.
glo.⁊.c.cum inter R.de electione.Secundus,quando apparent si
gilla plurium episcoporum.xcviij.distin.per totum.de cle.pereg.
c.j. ¶ Tertia est opi.quam recitat glo.⁊ fuit opi.Joan.vt distin-
guatur inter ea,que agunt iudicialiter,⁊ in formā iudicij:⁊ nō cre-
ditur

ditur.de proba.quoniam contra falsam.nisi adsit subscriptio duorum vel triũ testiũ. Quedam, q̃ agunt͛ extraiudicialiter, non in forma iudicij:⁊ in his dicit credi.alleg.xi.q.iij.cure.vbi de hoc.⁊ precipue dicit credi.alleg.de sent.excom.tum quia illa siue iusta, siue iniusta, timenda est.xi.q.iij.c.j.⁊.ij. Tum quia est modici preiudicij:⁊ sic de ea literis cuiuslibet prelati creditur:⁊ quia agitur de cõmodo aliorum, vt non peccent non vitando:⁊ quia nõ est grauis preiudicij in excommunicato, cum sit medicinalis.ij.qõ.j.multi. Opi. Joan.tenet Inno.dicens quod non creditur literis episcopi in iudicialibus, nisi illa scriptura sit facta per notarium, vel duos bonos viros.j.eo.quoniam. Discrepat tamen a Jo.in hoc, quia non vult credi literis episcopi etiã subscriptis, nisi ibi adsit notarius, vel ali⁹ loco notarij. Discrepat etiã in hoc q; nõ vult credi literis de excõicatione iudiciali, nisi quo ad finẽ.vt vitet͛ in ecclesia tantũ: quod non est eis preiudiciale, sed medicinale:dummodo non contẽnat.ij.q.j.multi. Per quod dic quod si episcopus excõmunicatũ a se mandet in iudicio vitari, non parebitur literis, nisi per manum publicam sint confecte. Et hoc est, qõ hic dicit Innocẽ. Ipse idem Inno.in.c.j.de fide instru.in princ.magne glo.distinguit inter ea, que sunt grauis p̃iudicij,⁊ ea, que sunt leuis, vt primo casu credat͛ literis demum intercedente subscriptione.alleg.de procura.c.j.de fide instru.c.ij.de testi.cum a nobis. Secundo casu dic quod authẽtica est litera, si habeat sigillum, etiam sine subscriptione testium, in non multum preiudicialibus.xi.q.iij.cure.lxxij.⁊.lxxiij.dist.per totum.⁊.xcvij.di.nobilissimus.xcviij.dist.per totum.xcix.dist.c.j.⁊.ij. Tertio ipse dicit in medio magne gl.ver.sed nunquid literis. quod quandoq; credatur literis abbatum, archidiaconorũ,⁊ aliorum inferiorum prelatorum, Et in extraiudicialibus, vbi,⁊ inquãtum,⁊ inter quos,⁊ ad quantam summam dicit hoc relinqui determinationi consuetudinis.de fi.instru.cum dilectus.C.de emanci.libe.l.j.⁊.ij.de foro compe.conquestus.⁊.c.cum cõtingat. Nec obstat hoc.c.⁊.c.cure.quia procedit specialiter in excommunicatione propter participationis periculum.de rap.c.j.alias non creditur episcopo dicẽti, Talem sentẽtiam dedi, vel talẽ citaui, nisi probetur. j.eo.quoniam. Quarto ipse idem in dic.c.j.in glo.magna.ad fi.ver. item creditur literis.tenet quod literis cuiusq; credit͛ de his, que facere debet, vel potest ratione officij:vt si archiepiscopus ad concilium citet.xviij.dist.si quis.vel ad consecrationem episcoporum.lx.dist.non debet. Et per literas etiam episcopos aliene prouincie euocabit:vel si capitulum citet canonicos ad electionem faciendã. de electio.cum inter. Vel si conuentus licentiet aliquem monachũ.xxviij.dist.statuimus. Vel si episcopus mandet vitari excommunicatos.xi.q.iij.cure. Idem in literis commendatitijs.lxxij.dist.p totum. Idem de his, que ratione officij facere non debet, aliquando creditur, vt in episcopis, qui aliquando dant literas testimoniales de ordinibus, vel moribus alicuius.de cle.pere.c.j. Et hoc vltimum restringere videtur ad ea, que sunt parui preiudicij:quo casu dicit credi, etiam si non constet sigilla esse sigillãtium, vel etiam si modice authoritatis homines scribunt. ¶ Quarta opi. Vincẽ. vt credatur literis, quibus episcopus cause cognitionem committat:quia iudicium redditur in inuitum.ff.de verb.oblig.inter stipulantẽ.§.i. ¶ Quinta opi. Gof.vt literis episcopi non credat͛, si contentiose aliquid attestetur, constituẽdo se partem, si aliquid dicat vt iudex de eo, qõ egit, bene creditur, vt hic,⁊.c.cure. Guil.in Spec.de proba.§.si.ver.x.dicit curiã tenere nõ credi sigillo, nisi sit authẽticũ.de fi.instru.c.ij.⁊.c.cũ medicinalis.de sen.exc.lib.vj.de fi.instru.cũ dilectus.⁊.c.cure.hic alle. Et dicit publicũ sigillũ episcoporũ, vel officialiũ suorum,⁊ principum,⁊ abbatũ, exemptorum, et omnium aliorum prelatorum iurisdictionem habentiu;, que dicit facere fidem, etiã in negotijs alienis:inferiorũ vero nõ, nisi in his que sunt sue iurisdictiõis:⁊ dicit hoc placere Inn, de fi.instru.c.j.⁊ fi. ¶ Sexta opi. Hosti.qui tenet literis episcoporũ sigillatis credi per omnia sicut instrumento, donec p̃betur contrariũ maxime in sententia excõmunicationis, per.c.cure.de treu.⁊ pa.c.j.tum q; iusta, vel iniusta seruanda est.xi.qõ.iij.c.j.etiã dubio exigente.de cle.excõ.mi.illud.⁊ q; medicinalis est. Ide; dicit in omnibus alijs circa acta.alleg.expressum de pur.ca.cũ dilectus. ver.is igitur. Non obstat.j.eo.qñ.quia non creditur viua voce attestante, vt ibi nec apparent litere sigillate. Vel qñ id ostendit in chartulatio nõ confecto manu publica, vel p duos viros ad hoc adhibitos, nec sigillato. Litere autẽ sigillate sicut publica instrumẽta cẽsentur,⁊ publica documenta, vt hic,⁊ in concor.ij.alleg.dat simile, q; nõ creditur viue voci tabellionis,⁊ tamen creditur instrumẽto eius.in aut.de here.⁊ Fal.§.si vero absunt.colũ.j. Creditur ergo scripto sigillato episcopi, l; nõ credat͛ viue voci, licet testes nõ habeãt inscriptos. Alleg.tex.j.ti.j.cũ a nobis. Nõ obstat qõ plus creditur viue voci, q̃ mortue:q; illud procedit, quando per plures probat͛.de excess.prela.inter.ver.preterea.secus quando per vnũ:vt in c.cũ a nobis. Item secus in facto antiquo:vt no.s̃.eo.titu. Vnde multũ turbatur de tenentibus oppositum, quod officium tabellionis cõcessum forte vsi persone faciat ipsam scripturam publicam,⁊ nõ officiu; episcopalis dignitatis:quia in sua consecratione tã solẽniter profitetur se canones seruaturum.alleg.no.de fi.instru.c.pen.⁊ vlt. Et idem, si sigillum suum cõmittat alicui capellano fideli, vel alteri, qui iurat qõ nihil sigillabit sine sui licentia speciali, vel in quibusdã leuibus gñali. Arch.tenuit, ij.q.vij.placuit.nõ credi literis episcopi, nisi hoc habeat cõsuetudo, vel nisi habeat subscriptionẽ. Jo. And.dicit quod contra opi. Host.que habet credi literis episcopi indistincte, sicut literis notarij, vel instrumẽto, facit, q; si false scribitur instrumentum sub nomine notarij, facile hoc poterit deprehẽdi per cõparationẽ literarũ. Sed si verum sigillũ furtiue subtractum falsis literis apponatur, hic deficiet probatio:vnde cum facile possit cãcellario retinente surripi sigillũ, non debet credi:que cessant in notario:quia est impossibile sic surripi actum scribendi: ideo est hic diuersitas. Per que videtur cum Archi.tenendũ qõ requireretur subscriptio:sed p id nõ est plene prouisum:quia posset apponens sigillum subscribere testes nunc mortuos, tũc viuẽtes. Facit.j.ti.j.ex tenore.nisi intelligeres subscriptione facta manu notarij,⁊ scribentiũ testium. Cal.etiam illã damnat. Ad rationes respondet quod non est bona comparatio tabellionis ad episcopum:quia proprium officium est tabellionis scribere instrumẽta,⁊ non episcopi:⁊ licet aliquãdo authoritatẽ prestet, aliud est authorari, aliud facere.ff.de autho.tut.l.j.⁊.l.pupillus.de re.eccle.nõ ali.si vna.est ratio Innoc.j.de testi.cum a nobis. Non obst.decre.pe.de purga.cano.quia illa loquitur in delegatis, de quibus.j.dicã. Nõ obst.decre.cũ a nobis.q; loquitur de notarijs. Vel expone nisi, id est, quãuis, vel loquit͛ in casib⁹ specialibus, de quibus.j.dicam. Non obst.decre.ij.de fide instru.quia loquitur in literis habẽtibus subscriptionem. Et sic facit contra. Pro opiñ.quod nullo modo credatur, facit.c.cum a nobis.de testibus.vbi literis nõ creditur, quia non sunt a testibus subscripte. Facit exponendo nisi, p quãuis:alias facit contra. Ad hoc, quia nõ creditur iudici, nisi apparentibus certis indicijs.xi.q.iij.quamuis.xxx.q.vltima.indicãte.vij.q.j.qualiter.in fi. Item quia non creditur tabellioni sine subscriptione testium.in aut.de fide instrumen.⁊ cau.§.j.in aut.de heredi.⁊ Fal.§.sancimus.⁊ quia non creditur viue voci episcopi.vi.q.ij.si tãtum.⁊.c.placuit.j.eo.quoniam.j.ti.j.cum a nobis. ¶ Pro declaratione huius materie. Primo videndum an credatur literis ordinariorum, vel prelatorum. Secũdo an credatur literis delegatorum. Tertio, an credatur literis arbitrorũ. Quarto, an credatur literis priuatorum.

7 ¶ † Ad primum, excludẽdo casus non dubios, si litere ordinariorum sunt scripte manu notarij,⁊ publicate,⁊ authenticate, fides adhibetur: quia ⁊ si deficiat authoritas ordinarij, habent fidem ex officio notarij:vt dicit hic gloss.ad hoc in aut.vt nulli iudi.§.si quis vero comprehensorum.C.de donat.l.in donationibus.de fide instrumento.inter dilectos.⁊ hic casus nõ habet dubium. Hoc tenet Ber. Hispa. Joan.⁊ Cal. ¶ Secundus casus, quando litere sunt scripte manu ordinarij, vel mandato,⁊ suo sigillo sigillate,⁊ constat de consuetudine quod habet consuetudo quod talibus literis fides adhibeatur:⁊ tales litere probãt: quia sicut consuetudo dat iurisdictionem, sic ⁊ dat authoritatẽ notariatus:de fi.instru.cum dilectus:⁊ not.de fi.instru.cum P.tabellio.⁊.l.j.C.de emanci.lib. Et sufficit consuetudo loci, vbi litere sunt conscripte.C.de sum.trinit.l.cunctos populos. ¶ Tertius casus, quãdo litere sunt scripte manu alterius, quam notarij, vel ordinarij, vel alterius,⁊ cessat cõsuetudo:⁊ sunt scripte,⁊ nõ sigillate, nec subscripte manu testiũ,⁊ scdm omnes fides nõ adhibet͛. ¶ Quartus casus, qñ litere sunt scripte sub manu ordinarij,⁊ sunt sigillate ⁊ subscripte manu testiũ. Glo.dicit hic quod in subsidium deficiente notario faciũt fidem.xvj.q.iij.§.potest.⁊.l.fi. C.de anna.exceptio.ad hoc capi.pastoralis.§.fi.de offi.ordi. Tene cũ archidiacono,⁊ Joã.an.qõ istis literis plena fides adhibetur de fi.instru.c.ij.de testi.cum a nobis.⁊ idem Calderi.qõ puto in his, q̃ spectãt ad officium suum Et plus videt͛ sentire.c.cum a nobis.q; etiam in non spectantibus, vt in testamẽtis,⁊ iudicijs.quod satis puto: quia ⁊ in hoc casu priuata scriptura alterius facit fidẽ, vt dicã in c.j.de fide instru. ¶ Quintus casus, quando litere sunt sigillate sub nomine episcopi,⁊ subscripti sunt testes, sed nõ manu testiũ: hic Joan.and.nõ eligit clare:licet Archidia.dicat fidẽ adhibendam:q; non est plene prouisum subtractioni sigilli,⁊ appositioni testium mortuorũ. Joan. Cald.remanet in hoc qõ fides adhibeatur:licet fateatur q; clariorẽ fidẽ habeãt subscripte manu testiũ. Alle.de fi.instru.c.ij.pro casu.⁊ de p̃cura.c.j. ¶ Sextus casus, qñ litere, sunt scripte sub nole epi,⁊ subscripte manu testiũ:nõ tamen est ibi sigillũ publicũ:⁊ talibus cõtra scribẽtem fides adhibetur.ff.de dona.nuda.C.qui po.in pig.l.scripturas.cũ aut.sua.⁊ dicam de fi.instru.ca.ij. ¶ Ad preiudiciũ autem tertij an detur fides, dicam ibi:⁊ per Cy.C.de probatio.l.instrumẽ. ¶ Septim⁹ casus, et dubius, quando litere sunt scripte sub nomine episcopi ⁊ cũ sigillo absq; aliqua subscriptione testiũ. Hic casus est dubius, inquan-

tum litere sunt contra scribentem,⁊ sigillo proprio sigillate, ꝙꝙ
non sint subscripte nec manu episcopi quo ad testes,nec etiam ma
nu testium talibus literis contra se datur fides:vt.ff.de procur.l.si
procuratorem.§.eo.tertio loco.de ap.significauit.cũ simi.Inquan
tum litere producuntur ad preiudicium alterius,quam scribẽtis,
tunc aduertende sunt qualitates literarũ,⁊ etiã ponderanda qua-
litas negotij,⁊ quantitas preiudicij,scđm qđ patebit ex inferi⁹ di-
stinctis.⁊ plenissime descriptis:ex quibus alique ex opinionib⁹ cõ
cordabuntur. Quedam enim sunt litere cõmissorie.Quedã sunt li
tere citatorie,seu requisitorie.Quedam sunt litere promulgatorie.
Quedam sunt litere testimoniales.Et harũ quedã enunciantes fa
ctum tempore literarum.Quedam enunciantes factum de preteri
to.¶ Primus casus,quãdo litere sunt cõmissorie, si ꝓcuratiõis,
dicunt dñi de Rota,sua conclu.xcvij.fidem adhibẽdam sigillo epĩ
sine subscriptione testium,vel notarij,dũmodo sigillũ sit cognitũ.
vel probetur,si negetur.Ad hoc dictum Hosti.de procu.c.j.⁊ cle.j.
eo.ti.vbi per Jo.⁊ Gul.ad hoc.ff.de procu.si procuratorẽ.vbi per
Butri.⁊ alios.C.de epi.⁊ cleri.si qua per calumniam.de censi.sopi-
te.de reli.do.cum dilectus.de transa.cõtingit.de app.significauit.
a contrario.De hoc qđ no.Arch.de ꝓcu.c.ij.li.vi.⁊ ibi Jo.An.in
Nouella.¶ Scđs,quãdo litere sunt cõmissorie iurisdictiõis,⁊ est
fides adhibenda,ſm Uin.de offi.dele.cũ in iure.vt si ordinari⁹ suo
iure,⁊ cum suo sigillo cõmittit causã inter aliquos,⁊ attestatur se
delegasse:illis literis fides adhibeꝛ:qꝛ iudiciũ redditur in inuitũ.
ff.de ver.obli.inter stipulãtẽ.§.j.Idẽ Archi.de lr̃is subdelegatio-
nis.vt no.Arch.de off.dele.si a subdelegato.li.vj.¶ Terti⁹ casus
qñ litere sunt citatorie,vel reqsitorie,seu monitorie:adhuc lr̃is tñ
sigillatis fides adhibeꝛ.lxv.di.nõ dꝫ.vij.q.j.pontifices.vt dt Inn.
de fi.instru.c.j.⁊ hic.Ad hoc de offi.dele.prudentiam.in prin.de re-
scri.sciscitatus.de offi.dele.cũ ꝓ cã.xviij.di.si epũs.cũ simi.¶ Quar
tus casus,qñ litere sunt promulgatorie:vt quia dicit in literis scri
ptis talẽ sententiamus,talẽ condẽnamus,talem excõicamus: vel
monet,⁊ postea subdit.Alioquin ex nunc ꝓut ex tũc excõicamus,
Dic qđ si sunt magni preiudicij,fides plena nõ adhibeꝛ.Et est de
mẽte.Inn.hic,hoc maxime tenẽdo,qđ tenẽt doc.j.eo.quoniã.§.qđ
in actib⁹ magni ꝑiudicij exigaꝛ testiũ subscriptio.Et hoc firmat
Cal.per decre.ij.de fi.instru.nam ibi cum sigillo exigitur testium
subscriptio.In his aũt,que sunt modici preiudicij,ꝓbant cũ sigil
lo.xi.q.iij.cure.⁊ hoc quo ad finẽ vt viteꝛ in iudicialib⁹, extraiudi
cialib⁹,⁊ sacramẽtalibus:lꝫ Inn.restringerit vitationem ad eccle-
siastica,⁊ extraiudicialia,nõ tñ dicebat ꝓbari quo ad finẽ vitandi
in iudicialibus:vñ dicit ꝙ si epũs mãdet ꝑ se excõicatum vitari, nõ
parebitur literis,vt intentetur quo ad iudicialia, nisi sint manu
publica confecte.Sed Host.dicit etiam quo ad illa literis creden-
dũ,per hoc.c.⁊.§.de treu.⁊ pa.c.j.qꝛ etiã sententia iniusta seruanda
est.xi.q.iij.c.j.⁊ qꝛ dubie excõicatorie parendũ.de cle.excõ.mi.illud.
Per queqdã dicũt qđ si excõicationis sñia opponaꝛ in vim dila-
torie ad repellendũ,staꝛ literis quo ad hunc finem repellendi. Se-
cus si opponatur in vim peremptorie:qꝛ tũc est magni preiudicij.
Ad hoc qđ no.de ꝓcura.ex insinuatione.Uñ primo casu arctaꝛ op
ponens ad ꝓbandũ intra octo dies.Scđo nõ.de excep.pia. lib.vj.
ver.si qs igiꝛ.⁊ ibi no.in gl.ij.Jo.an.hic in excõicatione indistin-
cte videtur velle qđ eo qđ est ꝓmulgatoria indistincte crediꝛ. Idẽ
Jo.Cal.qđ credo:qꝛ litere in eo qđ principaliter ꝓtestanꝛ,nõ sunt
magni ꝑiudicij:qꝛ attendiꝛ id,qđ principaliter submittiꝛ literis,
nõ qđ in cõsequenter sequiꝛ ex accidenti.ff.de aut.tu.l.i. ¶ Quin-
tus casus,quãdo litere sunt testimoniales attestãtes factũ de pre-
senti:vt si epũs ad petitionẽ partis scribit iudici qđ talẽ excõicauit
tali die,⁊ attestaꝛ factum de presenti,scđm talem diem literarũ tũc
si ordinarius attestatur de nõ spectantibus ad officiũ,vel de facto
alieno,⁊ nõ ꝓprio,nõ adhibetur fides:qꝛ nõ est persona publica in
his,q̃ nõ sunt sui officij,sed priuata.Ad hoc qđ no.de vsuris.ꝙꝙ.
lib.vj.⁊ qđ no.de cõuer.cõiu.dudum.⁊ dixi in prima constitutione
Gregorij.Ideo si epũs attesteꝛ inter duos cõtrahentes illos ꝯtrixisse,
talibus literis sigillatis fides nõ adhibeꝛ,si nõ habẽt litere testiũ
subscriptionẽ:vel si hñt etiaꝫ,nisi ibi deficeret vsus notarij.Et sic
põt intelligi gl.hic Imo etiã si nõ deficiat notarius,vt.§.dixi.⁊ est
tex.de fi.instru.c.ij.de testi.cũ a nobis.vel nisi aliud habeat consue
tudo.de fi.instr.cũ dilectus.Et hoc credo,licet dicat Inn.credi in
his,q̃ sunt leuis preiudicij,dato ꝙ non sint sui officij,vt si attesteꝛ
de ordinibus,de morib⁹,cõstitutione ꝓcuratoris ad impediendũ.
de rescrip.nõnulli.Nã dicit ꝙ in his de generali consuetudine cre
diꝛ.Puto tñ qđ ex talibus literis qualisqualis presumptio suma
tur.Casus de elec.cũ inter.R.Per q̃ puto qđ si attestaretur tã le-
ue negotiũ,⁊ tam antiquum,qđ queqꝫ presumptio esset sufficiens
probatio:qꝛ tũc literis crederetur.Et hec vera,nisi essent plura si-
gilla,vt dicã.j.per iura.j.alleg.Si attestantur aliquid de his, que
sunt officij scribẽtis,vel de facto ꝓprio,⁊ attestantur aliquid con-
tra se,illis creditur,nisi contra ꝓbetur.§.e.tertio.de solu.si quorũ-
dã.j.q.vij.quoties.⁊.c.saluberrimũ.xxvij.q.j.omnes femine.Si ad

preiudicium alterius in iudicialibus,vel in iudicio gestis dubiũ
facit.c.quoniã.⁊ infinite sunt opi. quarum notabiliores.§.recita-
ui.Dic,si iudex se cõstituit partẽ,illis fides nõ adhibeꝛ, ſm Hof.
Hec ratio ptꝫ.ad hoc glo.de rescrip.statutum.lib.vj.in verbo,co-
pia.Per que posset dici qđ in his,que ex officio gesserit in iudicio
absqꝫ petitione partis,eis non deberet credi.Qđ credo inquãtũ il
la vt pars defendaꝛ:sec⁹ si scriptura ꝓducatur litigio inter alios
vertente,si se in iudicio nõ constituit partem,sed alias attestatur:
tunc si ad pape requisitionẽ intimat,⁊ attestatur, creditur literis
maxime si addat papa in cõmissione se fidem relationi habiturũ.
de appel.intimasti.cum simi.Si autem non est ad hoc requisitus ꝑ
papam,⁊ sunt plura sigilla,⁊ subscriptiones, fides adhibetur.§.
de dolo.cũ olim.⁊.c.veritatis.de pur.ca.cum dilectus. no.j.eo.quo
niam contra falsam.de testi.a nobis.de elec.cum dilecti.de rescrip.
olim.de accu.cũ dilecti.Si est vnum sigillum tantum,in iudiciali-
bus indistincte nõ crediꝛ:ideo literis testimonialibus de excõmu-
nicatione tenet Jo.an.non credendum:⁊ idem Jo.cal.licet Inno.
senserit credi.de fide instr.c.ij.ꝓpter periculũ cõmunionis, ꝑ.c.xi.
q.iij.cure.Et hoc dicunt verũ,quãdo litera est pura testimonialis,
qꝛ ad petitionem partis attestatur de excõmunicatione.iij.q.ix.te
stes.Sed dictum Inno.potest saluari quo ad ea,in quibus exigiꝛ
qualisqualis ꝓsumptio,vt quo ad finem vitãdi extraiudicialiter.
de cle.exc.mi.illud.vel quo ad sacra,vel q̃ ad alia extraiudicialia.
Quo autẽ ad iudicialia,⁊ quo ad ea,vbi exigiꝛ plena probatio,nõ
sufficiant.Procedunt que dicunt Jo.an.⁊ Cald.vt talibus lite-
ris non credatur in iudicialibus,maxime in his,que sunt grauis
preiudicij:qꝛ nõ plena,licet qualisqualis fides adhibeatur.de elec.
cum inter.R.⁊ hoc de iudicialibus.In extraiudicialibus autem,
vel volũtarijs,⁊ leuis preiudicij,vt si attestatur se ordinasse,vel ex
cõmunicasse,in talibus,⁊ in his,que expediuntur per viam volun
tarie iurisdictiõis,vel vbi agitur de informatione morũ clericorũ,
dabiꝛ fides,ſm Inn.de cle.pere.c.j.⁊.ij.quia in talibus maxime de
consuetudine creditur:licet Hostien.hic exigat plura sigilla:vt in
c.j.de cler.pere.Jo.Cald.in talibus dicit fidem adhiberi,que sunt
⁊ si sunt leuia:⁊ que dicãtur leuia,relinquit arbitrio iudicãtis.Di
cit tamen quod non arctabitur is,cuius sunt litere, quia suspect⁹
est,ſm Cald.Puto tamen quod tales litere ꝓbarẽt ordinationẽ:
⁊ si per accidens deueniremus ad illa,que sunt grauis ꝑiudicij,vt
qꝛ forte contra ipsum opponeretur defectus ordinis, vt a benefi-
cio repelleretur.Sufficit enĩ quod principale directo non sit in al-
terius preiudiciũ,licet occasionaliter contingat ex casu,als euen-
tu contingat illud esse preiudiciale:arg.ff.de heredi. institu.l.suus
quoqꝫ.⁊ quod not.Innocen.de dila.preterea.⁊ no.de cohabi.cleri.
nostra.In extraiudicialibus,⁊ que sunt leuis preiudicij,si attestaꝛ
aliquid coram se gestum,⁊ in his,que sunt sui officij.Innocẽ.de fi.
instru.c.ij.ex doctrina sua sentit quod fides adhibeatur.in fi.gl.ex
quo spectant ad officium suum:sed iura,que allegat ꝓbant in his,
q̃ sunt leuis preiudicij.Cal.cõcludit qđ in his,que sunt grauis pre
iudicij,non creditur,nisi habeat testium subscriptionẽ.Fallit in ex
cõmunicatione,vt hic,⁊.c.cure.Item fallit quando aliquid attesta
tur contra se,vt dictũ est supra:vel nisi habeat cõsuetudo:alias di
cit in talibus non credi,per decre.ij.de fide instru.quod dicit habe
re locũ etiam in locis,vbi non est vsus tabellionum:quia illa decr.
ij.voluit ꝓuidere vt subscriptiones testium adhiberentur,sicut et
in notario illam exigit.Domini tamẽ de Rota in his, que expe-
diunꝛ voluntarie,⁊ si sint grauis preiudicij,dicunt credi literis cũ
sigillo,⁊ sine subscriptione.Per q̃ dicunt sua conclusione.xxij.qđ
si attestetur episcopus permutationem coram se factam,suo sigil-
lo ⁊ literis fides adhibetur,per no.hic,⁊.xi.q.iij.cure,que dicũt ve
ra,dummodo non procedat vt iudex,per predicta.⁊.c.quoniam.et
de testi.cum a nobis.Hec vera preterquã si attestatur quod primo
contulit beneficium ad preiudicium apostolici expectantis:qꝛ non
creditur literis ordinarij asserentis prius se contulisse.Et hoc in-
ducit stylus curie propter fraudes ordinariorum ad preiudicium
apostolicorum conferentium.de prebend.dilectus.Hoc tamen ca-
su si subscripte essent a testibus,vel a notario:fidem dicunt adhi-
bere,per iam dicta:vt not.sua conclusione.cccij.Hec autem vt so-
lo sigillo non credatur ad preiudicium apostolici,in quocunqꝫ col
latore,vel nuntio apostolico habente potestatem conferendi benefi
cia certi valoris,eadem ratione,⁊ fortiori per hoc concludit Spe.
in titulo de remissio.§.vtiliter.versi.sed nunquid. quod processus
alij apostolicarũ literarum probentur per eorum sigilla.de quo ꝑ
Compo.de rescriptis.capitulum.⁊.c.statuimus.libro sexto. Per
hec tenẽt domini de Rota,sua conclusione.cccclxiiij.quod si episco
pus narrat institutionem a se factã ad presentationẽ talis patro-
ni,quod constito quod sit patronus,presumeretur,⁊ probabiliter
ex illis presentatio:quia constito de extremis,media presumũtur.
de appel.inquisitioni.⁊.c.secundo requiris.quia talia spectant ad
officium episcoporum,per no.hic,ij.q.j.legum.xi.q.iij.cure. Per
hoc videtur ꝙ si attestaretur se cõfirmasse electionem a talibus fa
ctam,

ctã, quod si constaret eos habere ius eligendi, quod litere ꝓbarent
actũ electionis: quod non puto: quia actus electiõis precedit actũ
cõfirmationis: ⁊ sic esset attestari factum de preterito quod fec⁹ est
in actu presentationis. Hec omnia vera sunt in prelatis epis, ⁊ .s.
In inferioribus aũt epis maior est dubitatio. Inno. ⁊ Hosti. con-
cludunt idem per oĩa, dũmodo habeant sigillũ authenticũ. Quod
authẽticum esse dicũt, eo ꝙ habẽt dignitatem sonantẽ in prelatu-
rã: vt est abbas exemptus: ⁊ idem in nõ exempto. Concludens idẽ
in habente iurisdictionẽ, vt in officiali epi. Idẽ Spe. in Specu. de
ꝓba. §. si. ver. decimo. ¶ Sextus casus, qñ lr̃e sunt testimoniales
narrantes factũ de preterito: ⁊ in istis si certitudinaliter attestent̃
factũ de preterito, vt quia data literarũ apparent ꝙ attestant̃ fa-
ctũ de preterito, vt in literis dicit̃, Talis tali die fuit ordinat⁹, ⁊ li-
tere habent diẽ altera die: dicit Cal. ꝙ si litere nõ tangũt alterius
preiudiciũ, vt qr attestantur de ordinibus, vel moribus alicuius: ⁊
ꝓbãt. de cle. pere. c. j. Ubi ergo ꝓducunt̃ ita ꝙ alijs preiudicent, ta
les litere nõ ꝓbant, siue attestẽtur de facto proprio, siue alieno. iij.
q. ix. testes. in. §. gl. j. eo. quoniã. no. de si. instru. c. j. vbi dicit ꝙ nota-
rio attestanti aliquid de preterito non creditur: quia non dat fidẽ,
nisi in his, que sunt edita tẽpore confecti instrumenti. Ad hoc qꝺ
no. de offi. deleg. cũ in iure. Hoc dicit salua consuetudine curie que
credit pluribus sigilis. de elec. innotuit. de dolo. cũ olim. ⁊ c. verita
tis. de ma. ⁊ obe. cũ in ecclesijs. de app. cum parati. eo. titu. constitu
tus. ⁊ hoc maxime quando litere sunt cardinaliũ. Si tñ essent sub-
scripte, illis crederetur, inquantũ dicãt credi literis notarij sic at-
testanti. j. eo. quoniã contra. ¶ Septimus casus qñ litere sunt te-
stimoniales, ⁊ dubie an factum de preterito attestentur an de pre-
senti: vt qr in eis simpliciter factũ enuntiatur, vel qr profert de ver
bo de preterito. Noueritis ꝙ talẽ ordinauim⁹, vel deposuimus: nã
possunt intelligi de preterito ante instrumentũ, ⁊ de ꝓterito respe-
ctu ad futurã lectionẽ instrumẽti per aliũ faciendã: ⁊ sic de presenti
quo ad scripturã. Dicit Cal. ꝙ in dubio talib⁹ literis fides adhi-
bet̃, put. s. dixi in attestantibus de presenti: qr sic in dubio debent
intelligi: ⁊ qr per verba preteriti cõficitur instrumentum de eo, qꝺ
fit de presenti: vt no. de iure pa. qꝺ aũt. sic no. Io. an. de verb. signi.
abbate. Lꝫ cõtrariũ videat̃ sentire Io. an. in sententijs. de re iudi.
ad aplice. vbi dicit ꝙ per hec verba, Nouerint vniuersi qꝺ talẽ pri
uauimus: qꝺ in dubio tales litere sunt potius attestationes facti
de preterito, quã de p̃senti. Propter qꝺ Cal. hec ponit ꝓ dubijs,
lꝫ plus inclinet in primũ: ⁊ primũ plus placet, vt probatio iuuet̃: ⁊
vt res potius valeat, ꝙ pereat. de ver. sig. abbate. Non obstat s̃cꝺo
allegatũ, quia ibi bene concludit qꝺ litere nõ sunt promulgatorie:
sed non cõcludit ꝙ sint testimoniales de preterito: nam cum inti-
mando alijs hoc faciat, ptꝫ qꝺ non fit ad finẽ pro tunc promulgan
di scripturã literarum: qꝺ in talibus exigitur qꝺ scriptura sit ꝓ-
mulgatoria, non testimonialis. de re iudi. c. si. lib. vj. cum concord.
¶ Octauus casus, quãdo litere nõ sunt testimoniales firme atte-
stãtes, sed aliquid enuntiantes: ⁊ an, ⁊ quãdo enuntiatiuis verbis
credat̃, dixi de suc. ab inte. c. si. per Bar. in. l. ex hac scriptura. ff. de
dona. In literis pape recurrendũ est ad cle. j. de prob. Ne tamẽ de-
sint verba Cald. hic, qui diffuse allegat ꝓ ⁊ contra, remanet in hac
cõclusione ꝙ si hꝫ consuetudo talibus enuntiatis credi, alias in le
uibus creditur, in grauibus, ⁊ magni preiudicij alteri⁹, si sum⁹ in
casu vbi sufficiat presumptio qualisqualis, vt in facto antiquo, ꝓ-
bant. vt no. gl. de censi. cum olim. de priuile. si papa. lib. vj. Si sum⁹
in causa, vbi exigit̃ plena probatio, in papa debet seruari. cle. j. de
probatio. ⁊ quod no. ibi glo. hic in lect. concludit qꝺ si enuntiat fa-
ctũ a se, vel coram se ab alio, credit̃ literis pape: alias non. Lapus
de Casti. in addi. ad cõmenta. Cal. dicit se vidisse consiliũ Io. Cal.
in. q. facti, in quo dicit qꝺ de facto ab alio, quã a papa corã se passi
ue: vt qr narrat aliquid factum coram se, qꝺ literis pape non credi
tur: nec amplius faciunt fidẽ, quã coram alio iudice. Si narrat fa-
ctũ coram se actiue, coram se aliquid eo in facto operante creditur:
vt qr dicit renuntiationem se recepisse, vel aliud huiusmodi, s̃cꝺm
Lapũ. In literis inferiorum prelatorum. dicit Cal. quod videtur
distinguẽdum. Primo an narrent aliquid a se factum: ⁊ credit̃, an
aliquid corã se factum: ⁊ non creditur. Ad primũ alleg. cle. j. de ꝓ-
batio. Ad secundũ de priuileg. si papa. li. vj. Concludit non credi-
di, saluis casibus, de quibus. s. nisi contra loquentem, vel enuntiã-
tem, vel contra producentem: vt. l. optimam. de cõtra. ⁊ cõmit. stip.
vel nisi ex alio capite surgeret presumptio ꝓ literis: vt quia in sen
tẽtia, que ꝓducta est authẽtica, enuntiarentur acta: nam dato qꝺ
nõ ꝓbent̃ ex viribus instrumenti enuntiantis: probantur ex pre-
sumptione surgente ex sententia, per no. de offi. deleg. cum in iure.
8 ¶ † Venio ad secundũ principale, quid in literis delegatorũ. Cõ-
post. tangit de elec. c. j. li. vj. ⁊ c. capitulum. de rescrip. Guli. in Spe.
de remis. §. sed vtile. versic. sed nunquid. Dic quod literis citato-
rijs, ⁊ cõmissorijs creditur, si constat de iurisdictione delegata. de
offi. deleg. cũ in iure. ⁊ sufficit quo ad hoc vt de ea cõstet, qꝺ mittat
copiã rescripti: vt no. de dila. preterea. Quedam sunt promulgato
ria: ⁊ dic idẽ quod in ordinario, per eadem iura, dũmodo habeat
delegatus sigillũ notum, ⁊ de iurisdictione eius constet per rescri-
ptũ publicum, aut eius transumptum authenticũ, per no. de offic.
deleg. cũ in iure. de probatio. quoniam contra falsam. Quedã sunt
litere cõsultorie vel remissorie, per quas negotiũ remittit ad supe
riorẽ: ⁊ creditur, vt probetur remissio facta, vt sic partes arctẽtur
ad litigandũ coram superiore. de offi. dele. cũ olim. ⁊ de dolo. verita
tis. ff. de offi. presid. l. diuus. ff. de publica. l. si publicanus. in aut. vt
nulli iudi. §. si qs vero comprehensorum. de fideiusso. peruenit. de
appel. intimasti. ⁊ c. sup eo. ⁊ quod ibi plene no. Sed non vt stetur
relationi actorũ particulariter in iudicialibus, nisi sint plures: vt
no. de purg. cano. cũ dilectus. vel nisi presentibus partibus, que re
ferunt̃, sint scripta. C. de rela. l. j. de appel. intimasti. saluis his, que
sunt modici preiudicij. Quedã sunt litere testimoniales: dic idem
qꝺ in ordinario, nisi s̃m Cald. in literis cõmissionis sit appositũ.
Et fidẽ adhibebimus quicquid literis tuis duxeris nobis intimã
dum. Quod credo in papa. Inferior enim non posset dare proba-
tionẽ literis non habentibus hoc a iure, vel nisi aliquid egerit, s̃m
Cald. tanquã verus executor. Nam de his, que extraiudicialiter fe
cit, credit̃ sigillo suo, s̃m Cal. quia in hoc non vertitur magnũ pe-
riculũ. Allegat de appel. cum parati. Nam partes possunt ꝓsequi
suã iustitiam coram superiore. ⁊ sic dicit quod seruat curia. Et fue-
runt verba Spe. in dicto versi. sed nunquid. in. §. vtile. de remis. et
Cõpost. de elec. c. j. li. vj. que verba ad literam recitat Pau. s. c. ter
9 tio loco. ¶ † Ad tertiũ an credatur literis arbitrorum. Io. An. di
cit quod quoad casum nostrum planũ quod non, cum arbiter vo-
luntarie aditus ex cõpromissoria potestate non possit excõmuni-
care: vt no. de offi. ord. c. penul. Idem quo ad alios casus, per. l. ne
in arbitris. C. de arbi. Nec mirum quare etiam infamis possit esse
arbiter. ff. de arbi. l. Pedi⁹. ij. q. vij. §. tria. ver. cognitores. cui⁹ di-
cto vel sigillo credi foret absurdũ. de testib. testimoniũ. ⁊ c. lꝫ. Non
obstat de testi. p̃ntata. qr ibi factum narratur. Et per hoc dicim⁹
qꝺ arbiter publica persona non potest stipulari, vel querere stipu
lando: qr publica ꝑsona non censetur. no. Guli. de Cu. ff. de arbit. si
10 arbiter. qꝺ nota. ¶ † Ad quartum quid de literis priuatorum: dic
de hoc vt dicam de fide instru. c. secundo. ¶ Venio ad secundam
partem huius capi. in qua tangitur vnus effectus excommunica-
tionis: ⁊ est aduertendum. Materiam hanc prosequor per casus.
¶ Primus quando quis est excõmunicatus tempore mandati, ⁊
susceptionis mandati: ⁊ anteꝙ hec ⁊ alia prosequar, est videndum
primo an excommunicatio ꝓcuratoris, vbi inficit mandatum, infi
ciat ipso iure, an ita demũ si opponatur: qr si inficit ipso iure, habi
litas superueniens nõ validat, ꝑ regulam, non firmatur. de regu.
iuris. lib. vj. Inno. hic videtur velle quod exceptio sit necessaria:
dicit enim hic procuratorem non admissum, quia poterat per exce
ptionẽ elidi ꝓcuratio. Equiparat etiam ipsum procuratorẽ excõ-
municatũ cõstituenti excõicato: quo casu dicit qꝺ antequã probe-
tur excõicatio cõstituẽtis, vꝫ quicqd agit ꝓcurator: qr valeret qꝺ
ipse excõicatus fecisset. decre. pia. de excep. li. vj. Extra iudiciũ ve
ro nõ plus tenet qꝺ fit per excõicatũ ante ꝓbationẽ exceptionis,
quã post. remittẽs de ꝓcura. c. vlt. de dolo. veritatis. Gul. in Spe.
de procura. in prin. In occulte excõicato post cõstitutionẽ videtur
fateri ꝙ teneat ꝓcessus: sed in excõicato tẽpore constitutionis nõ.
Cal. dicit ꝙ si procurator est excõicatus occulte, ⁊ est constitutus
ab ignorãte ipsum excõicatũ, valẽt gesta per eum, nisi opponatur,
propter publicitatẽ officij. ff. de off. preto. l. Barbarius. viij. q. iiij.
nõne. l. j. C. de testa. C. de sen. l. si arbiter. Si est excõmunicat⁹ publi
ce, vel cõstituens hoc scit, nõ valent ipso iure a ciuili ꝓcuratore ge
sta: ⁊ sic vera est opi. Gul. Hec doctrina Gul. nõ est tuta: qr officiũ
ꝓcuratoris nõ est publicũ, sed priuatũ. Ideo non debet esse diffe-
rentia inter publicũ, ⁊ occultũ: de dolo. veritatis. de ele. nihil. Per
que puto indistincte nõ valere cõstitutionem, qñ est excõicatus tẽ-
pore mandati, ⁊ susceptionis mãdati. Nõ obstat ratio Innocẽ. qꝺ
debeant valere gesta: quia valent a constituente: quia vitium con-
stituentis nõ est in radice, cum habilitatem habuerit, ⁊ potestatẽ
agendi ante excommunicationem superuenientem. Ideo dato ha
bitu agendi, inhabilitas superueniens nõ impedit validitatẽ ge
sti, nisi opponatur. Sed potestas ꝓcuratoris principium capit tẽ-
pore mandati, ⁊ susceptionis mãdati: vitium ergo est in radice, ex
quo illo tẽpore se reperit excõmunicatum. Ad hoc de rescript. c. j.
li. vj. Cõcluditur ergo ꝙ gesta non tenent superueniente absolu-
tione: ⁊ hoc, qr procuratorium fuit nullum a principio: nõ valida-
tur ergo ex postfacto. Et hoc tꝫ Pet. ⁊ Abb. Nõ obstat ex quo du
rat voluntas cõstituentis, saltẽ vt ex parte superuenientis habili
tatis validetur, de ꝓcurato. licet. li. vj. quasi vi noue susceptionis:
qr ex quo mandatum ab initio fuit nullum, ⁊ nullam recipit pen-
dentiã, nisi aliter constet de voluntate, non valet procuratorium,
saluo nisi ꝓbaretur qꝺ dominus sciuit nunc eum absolutum, ⁊ sci
uit eum agere, ⁊ non contradixit, sed expresse consenserit: quia tũc
ꝓpter patientiam, ⁊ consensum, ⁊ principium mãdati, licet nulli,

videretur mandare: ꝛ a tempore scientie valerent gesta, vt puto, licet Jo. And. teneat indistincte non valere de quo no. Inn. de rescr. ex parte decani. ꝛ de offi. dele. cum in iure. ꝛ de procura. qui ad agendum. lib. vj. per Arch. alias stante ignorantia videntur niti ex primo consensu: ꝛ sic non valeret quod agitur argu. J. de coniu. seruo. c. j. ꝛ qđ ibi no. ꝛ de spon. veniens. in. c. licet. mandatum non est nullum, sed in suspēso ad voluntatem suscipientis: ergo validatur eo suscipiente. de elec. qđ sicut. Nō obstat. l. obseruare. ff. de offi. pcon. quia ibi in agente ꝛ patiente scđm tempus principij nō deficiebat potestas ꝛ capacitas in habitu, licet in agēte deficeret exercitium: quia nondum erat ingressus prouinciam, pro tāto imprimitur habitus potestatis, cessante impedimēto remanet exercitiū. Hoc aūt ex incapacitate tēpore principij actus erat ipso iure nullus: ergo ex post facto non validatur. C. de cura. fu. l. pe. de rescri. pastoralis. in fi. ¶ Secundus casus, quādo datur inhabilitas ẜm tempus susceptionis mandati: ꝛ ẜm illud tēpus excōmunicatus est absolutus tpe quo suscepit. Dicit hic Jo. Cal. qđ idem vt nō valeat procuratoriū: quia attendimus initium. de ele. dudum. ꝛ in regula, nō firmatur. Contrarium est litera hec, que ponderat inhabilitatē secundum tempus susceptionis mādati, ibi cū officiū procuratoris assumpserit. Secundo, quia ad ponderandū validitatem actus respectu capacitatis vel incapacitatis persone attēditur capacitas scđm tempus, quo actus applicatur ad personam: ꝛ hoc est tp̄s susceptionis mandati. de preben. ei. cui. lib. vj. Ad hoc, quia volūtas mandantis nō est momentanea, sed suspēsa vsq; quo ille suscipere voluerit: vt in. d. c. licet. Suscipiēdo ergo scđm tp̄s habilitatis videtur qđ debeat valere procuratorium. Tene primū: qa mādatū habet fundamentum in mandante, ꝛ suscipiente: ꝛ ex quo incapacitas fuit scđm tempus mandati, respectu mandantis fuit nullū: qz illo tempore defertur. Non est ergo in suspenso: ꝛ sic nō validaī ex postfacto. in. c. licet. validū erat, ꝛ sic poterat stare in suspēso. Ad hoc de rescr. si eo tempore. lib. vj. nisi vterq; certificatus fuerit, ꝛ postea illo sciente suscepit: qz ex noua cōplacentia validatur. ff. de ver. ob. l. j. §. si stipulanti. ¶ Tertius casus, quādo scđm tempus mādati erat habilis, scđm tempus susceptionis mādati erat excōmunicatus. Dicendum qđ mādatū ex parte mādatis fuit in suspenso, acceptatio mandati fuit nulla, vt hic est casus. ideo non valet quod egit durāte, vel finita excōicatione, nisi dn̄s certificatus sit de excōicatione, ꝛ absolutione: quia ab illo tēpore. quo fuit absolutus, gesta valerent ex nouo tacito cōsensu, nō ex antiquo. ¶ Quartus casus, quando fuit capax tempore mandati, ꝛ susceptionis mandati, ex post facto superuenit inhabilitas, quia fuit excommunicatus: dicit Joan. Andr. procuratorium valere. Sed quandiu est excommunicatus, non proceditur cum illo: processus tamen, vt puto, valeret, si non opponeretur: quia hoc habet fundamentum, potestatis, licet careat exercitio, per capitu. pia. de exceptio. libro sexto. Superueniente autem capacitate, quia absolutus est dicit Joan. And. quod vtetur primo procuratorio. Allegat decreta. pia. de exceptio. libro sexto. Nam propter communionis periculum, non propter vitium procuratorij repelletur: ꝛ poterit opponi exceptio, etiam post litem contestatam: vt nota. de procurato. in nostra. super gloss. quando dicatur: secundum Joan. And. Quasi dicat, Hec est exceptio. Tu non potes esse pcurator, nec pro te, nec pro alio: ꝛ sic super litis contestatione non tollitur vitium. Item quia causa opponendi est successiua, scilicet communionis periculum. de except. c. penul. vt notat. Butr. C. de adulte. adulteram. et nota. Compostella. de rescript. dilectus filius J. Saracenus. Hec omnia procedunt, quando interuenit vt procurator ex parte actoris. An autem ex parte rei possit esse procurator excommunicatus, videtur quod sic, per cle. si religiosus. de procurato. in cle. Dicit Joan. And. quod libenter vidisset integram huius decret. que forte eum extraxisset de hoc dubio. Tene quod non potest: quia necessarius reus potest esse in iudicio, quia est ad eius incommoduz: voluntarius non, vt est procurator: quia hoc esset eius commodū. Sed est dubium an procurator excommunicatus, licet agere non possit, an possit substituere, si habet mandatum ad substituenduz. Videtur quod sic: quia hic est casus, qui potest per alium exerceri: ꝛ videtur constitutus procurator a primo constituente. ff. quod cuiusq; vni. no. l. item eorum. §. j. In contrarium dicta clemen. si religiosus. de procura. Dicit Joan. And. quod si opinio Innocen. esset vera, quod valeret constitutio, licet esset exceptio elidibilis quod substituere posset antequam excipiatur, per scripta in dicta decreta. si religiosus. ꝛ per decreta. iudex. de officio delegati. libro sexto. Item ꝛ tenendo aliam opin. si fuisset excommunicatus post assumptionez, ꝛ substituisset tempore excommunicationis, adhuc valet substitutio: alias non valeret substitutio, ex quo mandatum non est nullum. Hec vera dicit Calde. quando in substitutione pcurato. interuenit procurator vt constituens. Si autem interuenit vt declarans, dicit quod indistincte valet substitutio. Nam si dicat, Constituo te procuratorem, ꝛ do tibi mandatum ad substituendum, procedit quod est dictum. Si dicat, Constituo illum procuratorem, quem declaraueris: valebit declaratio facta per excommunicatum: quia ille tunc non suscipit ius a substituente. sed a primo: ꝛ substitutio non transit per incapacem, sed ipse operatur vt dica, secundum Cal. ad hoc. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de lega. ij. Puto quod valebit constitutio: quia hec sunt distincta, Dare mandatum ad agendum, ꝛ dare mandatum ad substituendum: et vnum potest esse sine alio: ꝛ dare mandatum ad substituendum alium ꝛ substituere expeditur per viam contractus. ꝛ secundum opin. quam teneo. de dolo ꝛ contu. veritatis. excommunicatus non est inhabilis ad contrahendum potest ergo substituere non enim actus substituentis aut substituti: aut vterq; potest dici iudicialis. Igitur eius est capax excommunicatus. ¶ Ad cle. si religiosus. respon. quod ibi monachus erat inhabilis ad vtrunq;, ꝛ ad actum substituendi, ꝛ ad actum agendi, cum debeat intendere con-

11 templationi. ¶ †An autem excommunicatus constituat procuratorem ad negotia, vel iudicia: vide de dolo, ꝛ contuma. veritatis. post princip. magne gloss. De procuratore, qui appellauit, an possit postea excommunicatus prosequi, vide de exceptio. significaue-

12 runt. in gloss. nota quod capitulum. ¶ †An autem in causa communi cum reo ꝛ procuratore possit procurator esse excommunicatus, tangit hic Joan. Andr. qui dicit se libenter voluisse videre decisam, que forte istum casum decidit. Videtur quod sic, per clemen. si religiosus. de procurato. in clemen. Puto quod non possit: quia consortium litis non supplet inhabilitatem persone quo ad excommunicationem, cum hic nulla subsit necessitas agendi pro consorte, vel defendendi, saluo nisi causa esset indiuidua: quia tunc ex persona sua posset defendere consortium absq; alio mandato. l. prima. §. ex his. ff. de verborum obligationibus. licet secus inhabilitate religiosi: quia ex quo pro se habet esse, potest esse pro consorte: cum per hoc non in plus soluatur contemplatio. Et hec sufficiant ad presens. Antonius de Butrio.

1 ☞ Probatio dubia probantem non releuat.
2 Institutio in quo differat a substitutione.
3 Substitutio compendiosa quibus verbis fiat.
Verbum Deuoluatur, est directum, licet non mere.
4 Libellus in petitione hereditatis qualiter formetur. 7.
5 Substitutio trahitur ad legitimam instituti decedentis in pupillari etate.
6 Iniuriam non parit molestatio iudicialis, nisi sit iniusta, vel extraiudicialis.
8 Hereditatem alicuius pretendenti, que remedia competant.
9 In possessione nanciscenda rei beneficialis, que iura competant.
10 Substitutio, si decesserit sine liberis institutus, quid operetur.
11 Substitutio, si decesserit sine liberis: quando effectum sortiatur.
12 Substitutus an excludatur per extraneum heredem institutum ab instituto grauato si decesserit sine herede. nu. seq.
13 Emphyteusis stipulata pro se ꝛ suis heredibus, an transeat ad heredes extraneos.
14 Substitutio quando euanescat.
15 Institutus grauatus de restituenda hereditate post mortez si decesserit absq; liberis, que videatur posse alienare.
16 Substitutus quando non excludatur, vbi institutus est pure grauatus de hereditate restituenda.
17 Religionis ingressu vt bona ingredientis in monasterium transferuntur, ita ꝛ oblatione.
18 Libelli directo contrarij quomodo admittuntur super eodem iure.
19 Substitutus sicut excluditur ingressu monasterij, ita ꝛ oblatione.
20 Agi quando possit super eo, quod quis possidet.
21 Possidenti non datur actio ad consequendum, sed ad manutenendum.
22 Religionis ingressu que bona transferantur in monasterium.
23 Usufructuarius an possit transferre vsumfructum in monasterium religionis ingressu.
24 Alienari prohibita an transeant in monasterium, religionis ingressu.
25 Religionem mendicantium ingrediens, que bona transferat in dictam religionem.
26 Substitutus quomodo excludatur instituto filio ingrediente religionem. 31.
27 Substitutus excluditur per religionis ingressum, vbi quis est institutus si nupserit.
Legatis mille filie si nupserit, ꝛ si monasterium ingrediatur legantur tantum viginti, qualiter intelligatur,
28 Monasterium quo iure nanciscatur bona ingressi,
29 Legitima an possint priuari parentes a filio ingrediēte monasterium.

1 IN presentia. ¶ † Dubia probatio no̅ rele
uat ꝓbate̅. Et sunt due par
tes. In prima, ꝓcessus narratio. In secu̅da, ibi: dilect⁹.
auditoris diffinitio. In tertia, ibi: nos igitur. diffinitio
nis co̅firmatio. Prima subdiuiditur: q; in prima ponitur actoris
petitio. In secunda ibi: verum. reoru̅ responsio, ⁊ reconuentio. In
2 tertia ibi: ad hec. actoris replicatio. ¶ † No. p̄io ꝙ in testamentis
dantur duo gradus institutorum ⁊ substitutorum. Institutio est
caput testame̅ti: substitutio est scd̄a institutio. Insti. de lega. §. an
3 te heredis. ff. de vulg. ⁊ pup. l. qui ex liberis. ¶ † No. scd̄o vna̅ pra
cticam substitutionis co̅pendiose, Si decesserit sine liberis, bona
deuoluantur ad tales. Et puto ꝙ hoc verbu̅ sit directum. licet no̅
inhere directum. Ad qd̄ no. de testa. si pater. li. vi. ⁊ in. l. Centurio. ff.
4 de vul. ⁊ pup. ¶ † No. tertio practica̅ libelli in vtili petitione here
ditatis. Et no. ꝙ ꝓcedit libellus vniuersalis, Peto bona restitui,
que detinet talis. Habem⁹ notabilia vsq; ad ver. veru̅. Expediam
5 decre. per partes. ⁊ primo petitionem monasterij. ¶ † Oppon. qd̄
altero respectu male petebat isti patrui, salte̅ respectu debiti iuris
nature, in qua testator post pubertatem grauare no̅ poterat. de te
sta. Raynaldus. Dicunt aliqui ꝙ hi patrui intentabant petitio
nem hereditatis tam super bonis patris, qua̅ filij: q; intendeba̅t
eum decessisse in pupillari etate: quo casu sustitutio trahit̃ etia̅ ad
legitimam: vt. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. Vel ageba̅t ex testame̅
to: vt. d. c. Raynutius. de quo dic vt ibi. Vel dic ꝙ pretendeba̅t se
heredes ab intestato, etiam filij, qui mortuus erat sine liberis: ipsi
era̅t ꝓximiores, nec aliquis erat ingressus, imo nullus, scd̄m eos.
6 ¶ † Opp. ꝙ molestatio hec no̅ pariat interdictu̅. s. de elec. cu̅ eccle
sia. Sol. Hic loquitur de molestatione extraiudiciali, ⁊ que est fa
cti: nam molestatio iudicialis no̅ parit interdictu̅: q; non facit in
iuria̅, ⁊c. j. eo. c. ad si. Tu dic ꝙ imo causat, si molestatio est iudicia
lis, ⁊ iniusta, vt dicit tex. de resti. spoli. audita. dic vt ibi. ⁊ ad hoc de
7 offi. ord. conquere̅te. ¶ † Opp. ꝙ non debeat admitti libellus, non
specificatis rebus. de lib. obla. c. ij. Sol. hic in vniuersalibus, ibi in
singularibus. Duas gl. ponit hic Inno. multum longas, ⁊ inordi
nate: quas prosequar per duos articulos. Primus est de modis,
⁊ iuribus competentibus heredibus, vel se pretendentibus here
des in nanciscenda hereditariaru̅ reru̅ possessione: ⁊ per hoc inci
denter videbitur quid in pretendentibus se beneficiatos. ¶ Secu̅
dus, quomodo, ⁊ quo iure monasterium nanciscatur bona ingres
8 si. ¶ † Venio ad primum. Dicit quod vbi non est contentio inter
plures, exigitur primo quod heres adeat hereditatem: ⁊ ex hoc so
lo, licet regulariter nanciscatur proprietate̅, non propter hoc nan
ciscitur possessionem. ff. de acquiren. pos. l. cum heredes. quia nihil
commune habet proprietas cum possessione: vt. l. naturaliter. §. ni
hil commune. ff. de acquiren. posses. de conces. preben. cum nostris.
secundum Innocen. nisi forte in ecclesia speciale dicatur. arg. C. de
sacrosan. eccle. l. fi. ⁊ no. de consue. c. ij. secundum Hostien. Sed hoc
non est verum quo ad possessionem, vt dixi in dicto. c. ij. ⁊ plenius
de restitu. spolia. cum venissent. Dic vt ibi. Et est apertum qd̄ non
transfertur, in. c. pastoralis. de priuil. Quandoq; est contentio in
ter duos: ⁊ hic prosequor aliquos casus. Primus, quando conten
ditur super actu adeunde hereditatis: ⁊ hic vnus no̅ impedit aliu̅.
Vnde si adijsti hereditatem in parte, vel in totum, non impedior.
quin adire valeam in parte, vel in totum, etiam si multo tempore
primus te gesserit pro herede: nam sola voluntate fit hec aditio. ff.
de acquiren. heredi. l. pro herede. Secundus casus, quando occur
runt duo, quorum vnus est heres, alter non, ⁊ vterq; pretendit se
here̅de: vnus occupauit, qui non est heres: que remedia competa̅t
vero heredi: Dicit Innocen. quod potest intentare interdictum
adipiscende. j. quorum bono. ff. quorum bono. per totum. secundo
edictum diui Adriani. C. de edic. diui Adria. tollen. l. fina. Tertio
actionem in factum, ad similitudine̅ expilate hereditatis. ff. de cri
mine expi. here. per totum. Quarto, vt quidam dicunt, agi potest
condictione ex illa. l. conquerebatur. C. vnde vi. Ad proprietatem
autem recuperandam, seu possessionem petitorio, agitur petitione
hereditatis. ff. de petitio. heredit. l. regulariter. Tertius est casus,
quando duo occurrunt pretendentes se heredes: alter pretendit
alium non possidere: ⁊ alter ipsorum tantum pretendit se posside
re: si non est timor armorum, permittit vtrunq; ad occupandam
possessionem, quam ex hoc dicunt vacantem: ⁊ qui preuenerit, de
fenditur in ea, donec alter probet. Si vero timetur ne ad arma ve
nia̅t, potest superior ex officio inhibere, ne alter ipsoꝝ, vel vterq;,
etiam priuatim, audeat ingredi possessionem. ff. de vsufruc. l. si cu
ius. §. si inter duos. allega. l. et incipit, equissimum, et examinabit
iudex hoc casu vter eorum possideat: ⁊ incumbit onus probandi il
li, qui dicit se possidere: nam si vterq;, vtriusq; probationes reci
pientur: ⁊ qui melius probaret, ⁊c. j. c. seq. Contingit enim interdu̅
quod duo, qui pretendunt se possidere, se inuicem turbant, et neu
ter vult agere, seu libellum dare co̅tra alium: de quo in Spe. de pe
ti. ⁊ posses. §. j. versi. penul. de libel. concep. §. nunc dicendum. versi
culo. ij. ¶ Quartus casus, qua̅do neuter dicit se possidere, ⁊ vterq;
cum armis festinat ad possessionem accipere: tunc similiter, secun
dum Innocen. debet iudex vtrunq; compescere, ne possessionem
intret: in quo casu res hereditarie a nemine possesse, ⁊ fructus ea
rum tenebuntur, ⁊ conseruabuntur authoritate iudicis, sicut here
ditas iacens, et fructus hereditatis iacentis: et erit hic vnus ca
sus, in quo per iudicem potest fieri sequestratio. De alijs dic vt de
sequestra. possessio. c. ij. Hec vera secundum Innocen. qua̅do time
tur ne partes simul occurrant: si enim certum est quod vnus po
test alium preuenire, nunquam est impediendum possessionem in
gredi: sed alius postea veniens est prohibendus a molestatione
prius ingressi, vt hic: facta aute̅ ꝓhibitione, nec publice, nec priua
tim, licet alicui eoru̅ accipere possessione̅, donec aliud fuerit per iu
dice̅ diffinitu̅. ¶ Modus au̅t ꝓcede̅di iudicis erit, q; iudex, q ꝓ
hibuit ingressu̅ possessio̅is, ex off̄o suo cognoscet qs possideat, qn̄
vterq; dicit se possidere, ⁊ de plano, ⁊ sine libello: arg. ff. de libe. cau.
l. vt liberis. §. si. ꝯm quosda̅. Alij dicu̅t ꝙ ordinarie tantu̅ audien
de sint partes super interdicto. ff. vti possi. l. j. Huius aute̅ interdi
cti vtraq; est bona practica, vt puto, sed prima leuior. In secunda
autem agent qn̄ contendunt se possidere vti possidetis: qua̅do no̅

contendunt se possidere,sed volunt amplecti,non video melius re
medium p̄mo,vel quod petant se immitti ex edicto,vel quod de
tur sibi licentia possessionem ingredi:⁊ examinabitur cuiusq; ius
summarie.¶ Quintus casus est,quādo neuter possidet,⁊ neuter
adijt,⁊ vterq; venit primo adire,debet iudex cognoscere,⁊ exami-
nare,inspecto testamento,cuius potiora sunt iura.C.de edic.diui
Adri.tol.l.j.secundum Inno.dic vt plene no.de ver.sign.dilecto.
secundū Inno.Ex his apparet Inno.velle ꝙ cum prohibitio fa-
cienda sit demum,quando neuter pretendit se possidere vel alter.
Quod si vterq; contendat se possidere,non sunt prohibendi vti
sua possessione lite pendente.Sed de hoc dic vt dicam.j.licet cām.
9 ⁊ per Bar.ff.vti possi.si duo,⁊ not.in.l.j.C.vti possi.per Cyn.†Ex
his deciditur quid in prebenda,an illa vacante si vnus,vel vterq;
pretendat se ius habere in illa,an liceat propria authoritate occu-
pare.Dicit hic Inn.ꝙ non est sic in hoc iure speciali:⁊ hoc ideo,q̄
licet ius prebende vacet,non vacant tamen possessiones,et res
prebende:nec vacant illius iura:q̄ possidentur ab ecclesia,cuius
prebende sunt,etiam dum viuunt prebendarij:nā ⁊ ibi noīe eccl'ie
possident:vt.s.c.ex literis.⁊ qđ ibi no.ſm Inno.Idem secundum
Host.est videre in ep̄atu,⁊ alijs dignitatibꝰ,quarū dignitatū no-
mine conueniunt hi,qui eas possidēt,non noīe ꝓprio,sed nomine ec
clesie:q̄ nec proprie eorū sunt,sed ecclesie:vt pꝫ in eo,qđ no.de re-
sti.spo.literis.⁊.c.cū sup.⁊ de dila.litere.Et etiā ecclesia Romana,
si nullus aliꝰ possidet,intelligitur possidere.ix.q.iij.cūcta.⁊.c.per
principalē.Unde negligentibꝰ his,ad quos pertinet ex officio ꝓ-
uidet.de insti.cum venissent:⁊ nil mirū,q̄ ⁊ a Romana ecclesia o-
mnis ecclesia suum recipit firmamētum.lxij.di.c.j.ſm Host.Assi-
gnat Inn.primi dicti causam quare non licet occupare possessio-
nes dignitatum spiritualium etiam vacantes:quia nemo debet se
ingerere in patrimonio crucifixi,nisi sit vocatus a Deo tanquam
Aaron.de elec.qualiter.de preben.cum iam dudum.Tertio,quia
quandocunq; canonice sunt vocati,tamen non licet eis possessio-
nem apprehendere,vel administrare,absq; authoritate illius,ad
quē spectat,siue per confirmationem,siue per institutionē.de elec.
cum in cunctis.c.nosti.⁊.c.transmissam.⁊.c.qualiter.de cle.pere.c.
si.de insti.c.iij.de preben.cum,qui.li.vj.ſm Inno.hec vera,quādo
nunquam habuit possessionem.Si autem habuit,⁊ postea cecidit
a possessione,quid iuris:vide per Inno.plene in.c.ex parte.de ar-
10 bi.vbi plura bona dicit.¶†Ad gloss.querit an facta substitutio-
ne,si decesserit sine liberis:naturales excludant substitutum.Glo.
dicit quod sic.ff.ad Trebel.l.ex facto.§.si quis.ff.de leg.l.cum pa-
ter.§.nolo.Nunquid autem si data est emphyteusis alicui pro se ⁊
filijs,an filij naturales succedant in emphyteusi.Io.and.remittit
ad Spec.de loca.§.nunc aliqua.ver.lxvij.vbi dicit quod in matre
conducente includuntur etiam vulgo concepti.In patre autem
11 conducente dicit inspici debere causam concessionis.¶†Quero
quid si is,cui est facta substitutio,si decesserit sine liberis,habue-
rit liberos,⁊ illi sint mortui ante mortem eius,cui estꝰ facta substi-
tutio,an expiret substitutio.Dicit gloss.quod non:quia sufficit ꝙ
non habeat liberos tempore mortis.ff.ad Trebel.ex facto.§.pen.
12 †Quid si dixit,Si filius meus decesserit sine heredibus:an si de-
cedat sine filijs,⁊ habeat heredem extraneum,an excludatur sub-
stitutus.Glo.dicit quod non excluditur:quia illa verba,Sine he
redibus:intelliguntur,id est sine filijs.ff.ad Trebel.l.ex facto.§.
vlti.Per que dicit ibi glo.quod si concedo feudum,vel precarium
tibi,⁊ heredibus tuis:quod intelligitur,id est,filijs.Nihil ibi di-
cit de emphyteusi,sed de feudo.Bart.in.l.Gallus.§.etiā de libe.⁊
posthu.dicit aduertendum,quod quandoq; verbum suis heredi-
bus,refertur in tempus vite eius,cuius heredes appellantur:et
intelligitur de heredibus,id est,filijs:quia hereditas non est vi-
uentis.l.prima.§.j.ff.de vulg.⁊ pupilla.⁊ sic debet intelligi dictus
§.etiam.Quandoque refertur ad tempus post mortem:⁊ tunc si
profertur in re de sui natura non transmissibili ad heredes,ver-
bum suis heredibus,non intelligitur de extraneis,sed restringi-
tur ad filios.de suc.feu.cap.primo.in.x.collat.⁊ not.in.l.ex facto.§.
fina.ff.ad Trebellia.⁊ per Dyn.in.l.in conuentionalibus.ff.de ver
bo.obligat.Licet aliter dicant Petr.⁊ Iaco.de Ra.vt not.Cyn.
in.l.liberti.C.de ope.libe.Si verba referuntur ad rem sui natura
transmissibilem ad heredes extraneos,si verba exprimuntur a re
cipiente,intelliguntur de extraneis.l.stipulatio ista.§.si quis.ff.de
verbo.obliga.ff.de proba.l.pactum.Si proferuntur a concedente,
vt attestante,dicit quod adhuc transit ad extraneos.l.in annali-
bus.C.de legatis.⁊.l.sciendum.de verbo.signifi.nisi aliqua iniqui-
tas resultaret,⁊ contra mentem testantis,secūdum Bar.vt.d.l.ex
13 facto.§.fina.†In emphyteusi ergo,que non transit ad extraneos,
intelligeretur de heredibus,id est,filijs.In emphyteusi,que trāsit
ad extraneos:quod quando sit dicam.j.appellatione heredum
comprehenderentur extranei.Sic puto:licet Spec.indistincte di-
cat in Specu.de loca.§.nunc aliqua.versicu.cxiij.quod in eccle-
sia non transeat ad extraneos,quando dixit heredibus suis,sed
ad suos.In priuatis,⁊ ciuitate,que loco priuati habetur,dicit qđ
transit ad extraneos.Et ad.§.fina.respondit quod loquitur in vl-
timis voluntatibus.Non obstat aut.de non ali.aut permu.§.licen
tia.per que quidam dicunt correctū aut.de ali.⁊ emphy.§.emphy
teusim.quia licet sit correctum quo ad tempus,⁊ numerum succes
sorum,non tamen quo ad qualitatem eorum,secundū Ioā.And.
Idem no.in addi.Spe.super dicto ver.Et hanc differentiam in-
ter emphyteusim priuati,⁊ ecclesie fecit glo.in.l.etiam.ff.so.matri.
Glo.in aut.de non alie.aut permu.tenet quod hodie possit fieri cō-
cessio,etiam in extraneis,⁊ in perpetuum:⁊ sic transiret ad extra-
neos.Idem glo.in aut.si quas ruinas.C.de sacrosanc.eccle.Cyn.
in auten.si quas.dicit quod in rebus ruinosis permittitur per-
petuo.In rebus non ruinosis in ecclesia Cōstantinopolitana per-
mittitur vsq; ad tertiā generationē.In alijs perpetuo:vt in.§.li-
centia.Credo ꝙ si concessio in emphyteusim fiat perpetuo ex cau-
sa necessitatis,vel vtilitatis,vt q̄ res est ruinosa,vel modici redi-
tus,quod illa permittatur in perpetuum:vt in aut.si quas rui-
nas.quia si tunc permittitur alienatio dominij directi,fortius et
vtilis.Ad quod de re.ec.non alie.ad aures.⁊ in aut.hoc ius.versi.
perpetua quoq;.x.q.ij.si fiat sine causa:vt quando ecclesia consue-
uit concedere in emphyteusim puto qđ cessante consuetudine pos-
sit concedi perpetuo quo ad descendentes,sed non quo ad extra-
neos:vt dixit Io.and.Si tamen concessio fiat simpliciter,non in-
telligam nisi vsq; ad tertiam generationē:vt in.§.emphyteusim.
Hec vera,nisi consuetudo ecclesie habeat vt locet in perpetuum,
etiam quo ad extraneos.Ideo causa subsistēte,puto qđ verba in-
telligerentur vt sonant,vt etiam extraneos comprehenderet:ma-
xime si est dictum,pro heredibus,⁊ successoribus,vel habentibus
causam,⁊c.¶ Aduerte tamen quod necessitatem intelligo,quan-
do eget ecclesia propter debita,vel aliter vtilitatem,quando res
est modici reditus.Si enim habeat reditus particulatim locādo,
nec alias res esset ruinosa,vel sterilis,licet parum plus haberet
concedendo in emphyteusim,quam locando particulatim,non pu
to quod hec vtilitas faceret emphyteusim perpetuam in ecclesia:
quia tantum estꝰ preiudicium alienationis vtilis dominij,quod
parum estimabitur vtilitatis illud,quod vlterius est adiectum.
Ideo iura ponderant sterilitatem rei,aut magnam vtilitatem re-
dituum.Plus dicit Specu.quod etiam in priuato transiret ad le-
gatarios:quia heredum appellatione comprehendūtur.ff.de vsu-
ris.ad tempus.ff.de verborum significa.l.heredum appellatione.
⁊.l.heredum appellatio.C.locat.l.viam.⁊.l.in conuentionalibus.
Istud verum est,vt dicit ibi Barto.quando emphyteusis potest
legari:alias si non posset legari,contractus non intelligeretur in
dubio de legatarijs.Quod quando sit,ibi no.Barto.⁊ dicam.j.de
loca.potuit.Sed si concedatur in emphyteusim pro se,⁊ pro filijs
suis,⁊ nepotibus masculis,an transeat ad filium ex filia:dicit qđ
non transit:quia appellatione filij ⁊ nepotis in dubio intelligitur
de suis.Instit.de patria potesta.in fi.de here.qua.⁊ diffe.§.sui.ad
14 hoc.ff.de iure immu.l.j.⁊ de condi.inser.l.j.¶†Quero,si sit facta
substitutio,si decesserit sine liberis,⁊ decesserit cum nepote ex filio,
an euanescat substitutio.Dic quod sic.C.de condi.inser.l.j.⁊ de in-
stit.⁊ substi.sub condi.fac.l.gn̄aliter.non est sic in nepote ex filio.
15 ¶†Quero an grauatus de restituenda hereditate post mortem,si
decesserit sine liberis,possit aliquid alienare.Glo.dicit quod si est
rogatus restituere hereditatem,non potest alienare,nisi ad mensu
ras quarte Trebellianice:⁊ si est filius,ad ratam legitime ⁊ Tre-
bellianice,quā detrahere potest.de testamen.Raynutius.c.Ray-
naldus.Fallit in casibus no.in aut.res,que.C.cōia.de le.quia po-
test alienare pro assignatione dotis ⁊ donationis ꝓpter nuptias.
Quādoq; rogatus est restituere quicquid superest de hereditate tem-
pore mortis:⁊ tunc omnia potest alienare,dum tū conseruet ad mi
16 nus quartā substituto.C.ad Treb.aut.cōtra rogatus.¶†Quid
si aliquis pure est rogatus de restituenda hereditate post mortē,
nulla facta mentione de filijs,an filij,vel nepotes superstites tem-
pore mortis illius,cui est facta substitutio,excludant substitutum.
Dicit quod sic.C.de fideicom.cum acutissimi.C.de insti.⁊ substit.l.
generaliter.C.de condi.⁊ demon.cum annus.Hec sunt vera,quan-
do substitutio est facta filio,vel nepoti,vt dicit Ioan.Andr.quia
non est verisimile testatorem alienam prolem voluisse preferre sue.
17 Secus si substitutio esset facta ab extraneo.¶†Uenio ad versi-
cu.verum nota primo vnum modum transferendi bona in mona-
sterium,scilicet per viam oblationis,quando offert se ⁊ sua:⁊ si-
cut professione in monasterium transferuntur bona,ita ⁊ obla-
18 tione.¶†Nota secundo quod admittuntur libelli directo con-
trarij super eodem iure,vel ⁊c.Et nota quod quanquam reus su-
per libello actoris petat silentium imponi,per hoc non efficitur
actor,vt ex hoc perdat commodum regule,actore non proban-
19 te.¶†Nota tertio quod sicut monasterij ingressu excluditur sub-
stitutus,ita ⁊ oblatione,qua se monasterio offert,⁊ sua.¶ No-
ta quarto secundum Hostiensem.quod ex eodem facto potest
agi,⁊

agi,⁊ excipi:nam ex ingressu excipitur cōtra patronos,⁊ agit re-
spectu illius partis,quā ipsi possident.Ad hoc de or.cog.cum di-
20 lectus.¶†Sõlo.v.qd agi potest super eo,qd quis possidet,quando
petitio ordinatur ad finē vt silētiū imponatur nō vt cōsequatur.
21 vt hic patet.¶†Op.qd possidenti nō detur actio.Insti.de actio-
ni.§.si:itaq.ff.vti pos.l.j.§.j.ū.de iud.examinata.Sol.Possiden-
ti nō datur actio ad consequendū,sed bene ad manutenendum,qd
possidet,⁊ vt aduersario silentium imponatur,Vel sm Hosti.hoc
accidit,ppter primā petitionem,cui hec est annexa:alias principa
liter sic agere nō posset.¶Circa hoc capitulum expediam aliqua
hic tacta per Inn.Primo videbitur que bona ⁊ iura transferent
in monasteriū religionis ingressu.Secundo,quo iure,⁊ quomodo
bona per monasterium vendicētur,⁊ apprehendant.Tertio,quid
de gestis per monachum ante religionis ingressum,an illa religio
22 nis ingressu annullentur,vel rumpātur.¶†Ad primū regulari
ter omnia bona transferuntur.Fallit in quibusdam,de quibus est
dubitandū,an transeant.⁊ primo dubitat de feudo.Hic Io.And.
se expedit.Si feudum habet seruitium,qd monasteriū pōt per se,
vel per alium exhibere,feudum transit.C.de epi.⁊ cle.quisquis.⁊.l.
ad similitudinem.Si autem talia seruitia debentur,que monaste-
rium nō pōt exhibere:tunc nō transit in monasteriū,sed reuertit
in dominum.C.de ca.tol.l.j.§.ne autem.ff.de solu.l.inter artifices.
Idem Cy.in authen.si qua mulier.C.de sacrosan.eccl.licet per ver
ba diuersa.Distinguit enim an sit reale seruitiū:⁊ transit.An per
sonale,⁊ per alium expedibile:⁊ trāsit.An personale,⁊ nō per aliū
expedibile:⁊ si posset honeste expediri per monasteriū,transit:al's
nō trāsit,sm eum.Secundo est dubium de emphyteusi,an trāseat
in monasterium religionis ingressu.Io.An.remitit ad Spec.in
ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.xx.⁊ dicit Io.An.qd transit arg.ff.
de le.ij.l.peto.lʒ sit ar.cōtra.in authen.de emphy.§.j.coll.ix.Cy.ht
post Dy.qd de hac.q.est casus in authē.de nō ali.§.j.Bar.p dictū
§.dicit qd trāsit in monasterium,nisi dominus reuocet:sed si vult,
potest reuocare,per illū.§.j.Idem tenet Spe.in loco preall.⁊ di-
cit ibi Io.An.qd de hoc nō est questio,sm Dy.q̄ ibi est casus,scʒ
in.d.§.j.⁊ dicit hoc maxime verum,⁊ equum,ponderatis pactis,q̄
ponuntur de non alienando in ecclesias milites,vel potentes.Et
idem sentit eo.§.ver.xvi.q̄ durior efficeretur cōditio domini,si
transit in ecclesiam:quia nō sic de facili cadit in cōmissum.Ex hoc
decidit questio an si ingressus est,qui habet rem in emphyteusim
pro se ⁊ filijs,si religionem ingrediatur,superstitib⁹ filijs,trāseat
ad monasteriū.Et hoc ponit Spe.in loco palle.ver.cliij.⁊ ver.seq.
videt sibi qd res transeat etiam ad ecclesiam:quia ⁊ ecclesia habe-
tur loco filij:vt in aut.de sanc.epis.§.sed hoc presenti.Sed si ingre-
dit sine filijs,habebit monasterium,qd habetur loco filij:res tamē
reuertetur ad dominū post centum annos:quia non plus viueret
filius:vt.l.si.C.de sacrosan.eccl.Si esset pro se,filijs,⁊ nepotibus,
teneret p ducētos annos:quia habetur loco filij,⁊ nepotis.Puto
qd nō transibit in monasterium indistincte:q̄ tunc monasterium
nō est verus filius,⁊ verus nepos:⁊ verba cōtrahētiū stricte intel-
ligunt.l.quicquid adstringende.ff.de verb.obli.⁊ iura ista non di-
cunt qd habeat loco filij,vt.j.dicetur.⁊ dato qd dicerent,istud ta-
men exorbitans reperit in testamentis:nō extendam ergo ad con
tractus q̄ habeatur loco filij.Item ex decisio.d.ques.io non relin-
quit diuersa:q̄ si non transit ad monasteriū,nisi velit dominus:si
nō vult,est planum.Si vult,sibi imputet.Hec pcedunt in emphy-
teusi ecclesie.Quid de emphyteusi priuati.Videt qd nō,p tex.de lo
ca.potuit.⁊.l.ij.C.de iure emphy.q̄ hic videt de personis prohibi
tis.s.qd durior censet persona ecclesie quo ad laicum.l.ij.C.de iure
emphy.⁊.l.ij.C.vel.ff.qui sa.cog.q̄ censet de personis prohibitis:⁊
q̄ difficilius cadit in cōmissum.Cōtra sentit Spe.in versi.cliij.q̄
transit ad ecclesiam,quando pro se,et filijs est assumptum.Hoc
vidi cōsuliū,per ea,que scribit Bar.in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de
ver.obli.q̄ phibita alienatiōe a lege respectu certarū personarʒ
nō videt phibita illa,que imediate fit a lege absq̄ hois facto.Cō-
trariū dixi tūc,sʒ nō firmo:q̄ hec alienatio surgit ab hois facto.
Itē q̄ nō est dubiū q̄ dñi cōcedētis durior fit cōditio,⁊ in faculta
te cadēdi in cōmissuʒ,⁊ in facultate cōueniēdi.Ad hoc qd no.Ioā.
an.de locato.potuit.Bar.simplr loquēs allegat tex.q cōcludūt in
23 emphyteusi ecclesie.¶†Tertio est dubiū qd de vsufructu.Dicit
hic Io.an.q̄ trāsit.de quo.xix.q.iiij.si qua.⁊ in Spec.de sta.mona.
ver.xlvij.Io.an.dicit hic,qd trāsit,⁊ durat in vita ingressi:argu.
Insti.de acq.p arro.§.vsufructus.⁊ de vsuris.§.finit.Itē ad lite-
rā Spe.in Spe.loco preall.de sta.mon.versi.xlvij.idē tʒ.Sed dic
q̄ habitus vsufructus erit penes monachū,sed cōmoditas ptēdi
penes monasteriū.ff.de adul.l.si postulauerit.§.in quo.Nō obstat
qd monachus nō possit habere propriū:quia verum ad commo-
dū proprium,sed sic ad cōmodum monasterij:sicut dicimus in fi-
lio iure antiquo,qui ad cōmodum propriū nō poterat capere he-
24 reditatē,sed sic ad cōmodū patris.ff.de leg.j.l.cū filio.¶†Quar-
to est dubiū an transeant illa,que sic data sunt,ne possint alienari.

Dicit Io.an.q̄ trāseunt.ff.de fundo dotali.l.j.ff.de leg.iij.l.pater.
⁊ qd no.de iure pa.ex literis.In ɔtrariū est.ff.de leg.ij.l.peto.l.si.gl.in
l.si ita qs.§.ea lege:dicit q̄ si dat monasterio,nō tʒ datio:si ingredi
tur religionem,tenet.Et hoc tenet Cy.⁊ Dy.lʒ Pe.distinguat an
det inter viuos:⁊ transit,sed reuocatur.An in vltima voluntate,⁊
transit,per.l.ea lege.de cōdi.ob causam.Cy.tenet primum,quod ⁊
tenuit Dyn.Ad hoc theorica Barto.in.d.l.si ita quis.§.ea lege.
25 ¶†Quintus casus dubius an bona transeant,vbi quis ingredit
religionē mendicantium:⁊ quero ergo quid fiet de bonis:dic,quā
doq̄ quis ingredit monasteriū,qd nō pōt hr̄e bona nec in cōmu-
ni,nec in particulari,sicut predicatores,minores,⁊ alij pro domi-
no mendicantes.Quidā dicunt qd bona illa habentur pro dereli-
cto:⁊ sic occupanti conceduntur.ff.pro derelic.l.j.ij.⁊.iij.⁊ per totū.
⁊ in causam caduci sunt.l.j.C.de cadu.tol.Secundi dicunt venire
heredes ab intestato:q̄ ex quo professus est,mortu⁹ fingitur.C.de
episco.⁊ cle.l.Deo nobis.Tertij dicunt qd cum talis nō tantū fit
monachus monasterii,qd ingredit,sed epi diocesani,ex quo mona
sterium tale est,qd nō potest habere bona,debent ad ipsum deue-
nire.xvi.q.j.q vere.xix.q.j.c.j.xxvij.q.j.de puellis.alias de viduis.
vbi de hoc,sm Inn.Ad hoc de deci.quoniam.C.de epis.⁊ cle.nulli.
Dicit Host.qd quicqd scribatur,talia monasteria volunt habere
bona,nō vt sibi retineāt,sed vt vendāt:quo autē iure istud faciāt,
hoc aduertant.Generaliter eñi in istis vniuersalibus pretium suc
cedit loco rei.ff.de peti.here.l.si ⁊ rem,⁊ pretiū.ff.de vsur.qui pre-
tium.⁊.ff.de rei.acti.§.nō autē.⁊.l.aliquando,sm Host.Fut.in au
then.si qua.recitatis c.m.dicit qd cum pape loco Dei se dedisset,⁊
bona,qd capit papa,⁊ distribuit,vbi monasteriū est capax,vel vbi
nō est capax,sibi retinet:vel cū monasteriū nō capiat,vel accipiat,
perinde est,ac si monachus esset mortuus naturaliter:q̄ hec mors
consummauit effectū suū,sicut naturalis:⁊ venient successores ab
intestato,⁊ capient bona ingressi.Dicit tenendū qd plʒ:de quo in
Spe.de sta.mo.ver.tertio.vide qd no.de reli.do.c.j.li.vi.in glo.ve-
terē.vbi remittit ad Cy.de fratribus minoribus,de parētibus an
debeant habere bonorum subsidium ingressi:vide per Spe.in tit.
de sta.mo.versi.liiij.Spe.in dicto ver.tertio.⁊ ver.quarto tenet q̄
pñt capere,⁊ vēdere.xix.q.ij.si qua.q̄ ⁊ si ordo illa tenere nō possit,
vendere tamen potest pro suis necessitatibus.ff.de iure do.cum in
fundo.§.ipsius.Sic etiam seruus nō potest habere propriū,tamē
capit ad alimenta.ff.de leg.ij.l.debitor.§.si.Indigent enim libris,
vestibus,⁊ alijs ornamētis ecclesiasticis:ideo ad suas necessitates
accipere possunt.ad hoc.x.q.ij.episcopus.xij.q.ij.cleric⁹.de testa.c.
si.Et q̄ omnia eis cōcessa intelligunt.sine quibus viuere nō pos-
sunt.de offi.dele.preterea.ff.de indi.si lōginus.Per que in dicto v.
liij.tenet qd etiam per religionis ingressum bona capere possunt.
Idem recitat Io.an.in.c.j.de relig.do.li.vi.in gl.veterem.Har.di-
xisse:sed restringit q̄ si legatur,vt vendat:⁊ ibi,⁊ in addi.Spec.re-
mittit ad Cy.in.l.Deo nobis.C.de epis.⁊ cleri.Dicit autem qd de
minoribus est expressum,alias expeditum in cle.exiui.§.cupientes.
de verb.signi.⁊ in cōsti.Nicolai,de verb.signi.Exijt.§.ad hoc,q̄.
Cy.recitat opi.in.l.Deo nobis.C.de epi.⁊ cle.⁊ finaliter concludit
qd predicatores,qui capere possunt mobilia,capient vt vendāt:⁊
immobilibus cōuertant,⁊ se sustentant.ff.de leg.j.l.iij.§.si duob⁹.
⁊.l.filius.§.sic.de leg.iij.l.fideicōmissa.§.seruo.In minorib⁹ dic q̄
capiēt vt acquirat Romane ecclesie,q̄ tanq̄ dña est:sicut in patre
⁊ filio,domino ⁊ seruo.ff.de op.le.l.si Pāphilo.⁊ de dam.infecto.l.
si seruus.de sti.ser.l.j.§.ij.§.proinde.⁊ ex his sustentabunt,sm Cy.
Frede.suo consi.ciiij.facere videtur allegando differentiam inter
minores,vt nihil capiant,⁊ predicatores vt capiant.Idē Fred.in
predicatoribus,quos dicit esse incapaces ex cōstitutionibus,⁊ nō
ex substantia regule,suo cōsil.xij.dicit qd capere possunt legata,et
data specialiter ad cultum diuinū,vt pro sacrificio,luminaribus,
⁊ similibus:q̄ per hoc nō tollitur mendicitas:nec illa talibus con
tradicit.Itē capere possunt annuū relictum,nō perpetuum.Et lʒ
perpetuū multis modis dicatur,dicit perpetuū in proposito reli-
ctum redituū vsq̄ ad centū annos:q̄ talis cōsideratur,cū relinq-
tur cōuentui,vel ciuitati.C.de sac.san.ecc.l.si.Per que dicit q̄ re-
ditus,q relinquuntur alicui ex fratribus ad vitam,acquiritur cō
uentui.xij.q.ij.nō dicatis.xviij.q.j.c.j.Et dato qd legatū factū fra
tri ad vitā dicatur perpetuū,nō dicitur perpetuum quo ad mona
sterium,cuius persona est inspicienda,cum ei queratur,⁊ non mo-
nacho:vt.ff.de leg.j.l.cū seruo.de lega.iij.l.si alienus.⁊ de here.in-
sti.l.nō eo min⁹.de leg.iij.l.si deportati seruo.Alios autē redit⁹ p-
petuos vt teneāt,capere nō possunt:vnde sicut nō possunt retine-
re domum,ita nec perpetuos reditus ex domo.Isti sunt reditus,
qui inter mobilia cōputant.Secus si relinquatur alicui fratri ad
certū tempus,vel ad vitam:q̄ tales reditus non comprehendunt
appellatione immobiliū.ff.de re iud.l.a diuo Pio.⁊ no.per Pau.
de rebus eccl.nō ali.cle.j.⁊ idē cōcludit post Io.Patri in suo con-
sil.xxv.vbi dicit q̄ si legetur hospitali vt annuatim det predicato-
ribus tantū vsq̄ ad decē annos,legatum nō est perpetuum:secus

si simpliciter vt ꝑpetuo det hospitali annuatim.x. Quod dicit verum, etiã si in talibus literis instituatur: q: in hoc est legatarius licet proferatur verbum Institno, ad finem vt excludatur opi. ne testm̄ rumpatur. C. de here. insti. l. quoties. l3 Canoniste de hoc nõ curent, vt no. in. c. Raynutius. de testa. ⁊ in. c. si pater. eo. tit. lib. vi. Per que ↄ̃cludit qd̃ capere poterũt predicatores vt retineant talia tẽporalia. Immobilia autẽ, aut iura perpetua capiẽt, nõ vt retineant, sed vt vẽdant, ⁊ ex bonis sustententur, vel pretio. Mobilia vero, ⁊ nomina debitorũ, q: non sunt perpetua, retinere poterunt, ſm Fred. Per que idẽ dicit suo ↄ̃silio. xxx. qd̃ predicatores capiunt vt acquirãt monasterio quo ad fines predictos, q: nõ sunt incapaces ex delicto, sed sunt incapaces ex merito. Nec placet sibi opi. qd̃ tunc acquiratur veniẽtibus ab intestato: q: hic nõ vere moritur: ideo nõ veniunt veniẽtes ab intestato. Nec placet etiam sibi opi. qd̃ episcopus habeat: q: illa opi. esset vera in monacho episcopi nõ recognoscente monasterium, vt quia expulsus, vel factus rector parochialis ecclesie: ⁊ demum fuit amotus, vel renuntiauit. Nec placet sibi opi. qd̃ acquiratur pape, ex quo habet monasteriũ speciale, cui acquirĩ potest, ex cuius bonis paciscitur, ⁊ sustentat. Bar. in. lib. Minoricarũ. di. vij. c. ij. tenet qd̃ in fratribus minoribus nec ex institutiõe, nec aliter, capiãt quoquo modo, ſermo quo ad talia est null⁹, ⁊ veniũt succedẽtes ab intestato. ff. de his, que ꝓ nõ scrip. ha. l. in metallũ. C. de here. insti. l. j. ff. si ta. te. nul. exta. l. j. ff. de testa. mi. l. neq3 enim. Et sic potest intelligi Joan. An. in. c. j. de reli. do. sup gl. ⁊ in addi. Spe. sup dicto ver. iij. ⁊ Cy. l. l. Deo nobis. In ꝓdicatoribus ꝓcedit opi. Spe. Ratio, autẽ inter ꝓdicatores, ⁊ minores pt3 ex dictis, q: predicatores ex regula non sunt mẽdicãtes, q: ꝓfitent regulam beati Augustini. Sed sunt ex ↄ̃stitutionibus incapaces immobiliũ: ideo capiũt. Nõ ob. de priuil. nimis antiqua. vbi no. qd̃ nimia paupertate, ⁊c. q: illud ex ↄ̃stitutionib⁹, nõ ex regula, que ↄ̃stitutiones imitabiles, sunt. Minores autẽ in ingressu percipere possunt pro eleemosynis modicũ, ita qd̃ ex quantitate nõ notent: vt. d. cle. exiui. ver. nos autẽ. In hereditatibus, autem sunt incapaces omnino, ⁊ per viam legati in redditib⁹ annuis, vel alijs legatis magnis nõ ↄ̃uenientib⁹ paupertati: vt dicta cle. ver. q: igitur. De fratre autem qui, erat minor tempore institutionis, ⁊ tempore mortis testator reperitur monachus, qui põt habe
26 re bona in cõmuni. vide qd̃ not. Fede. in suo cõsi. xxix. ¶ † Sextus casus est, in quo magis dubitatur, qñ bona ex testamẽto subiacent restitutiõi. Et de decidit hic, qd̃ trãsferunt in monasteriũ. Et assignat cõiter ratio, q: monasteriũ habet loco filij. ⁊ text. dicit hic qd̃ habetur loco heredis. Ad hoc in aut. de san. epis. §. sed hoc ꝑsenti. ⁊ est speciale fauore religionis: cũ alias requirãtur ꝙ sint naturales, vt excludant substitutum: nec sufficit qd̃ sint legitimi tantũ. ff. de leg. ij. l. si ita quis. Hec vera si simpliciter est facta institutio, vt hic fuit. Sed si sit facta institutio hoc mõ, Si filius decesserit sine filijs ex se descendentibus, vel ex corpore suo nascẽtibus: an ꝑ ingressum religionis extinguatur substitutio, est dubiũ. Dy. tenuit in. d. §. si. qd̃ idẽ esset: q: expressio eorũ, que tacite insunt, nihil operatur: vt. l. iij. de leg. j. Hoc autẽ verbum, si decesserit sine liberis: intelligitur naturaliter: tñ monasterium excludit. ergo. Recitat Jo. an. hic ꝙ aliqui ꝯ. alle. l. vnicam. §. si vero. C. de cadu. tol. de his qui ve. eta. impe. l. omnes. de iure emphy. l. si. ff. de ↄ̃trahẽ. empt. l. si debitor. §. verisimile. ⁊ remittit ad dicta ꝑ se de testa. Raynald⁹. Recitat ibi qd̃ Jo. de Bel. tenuit ↄ̃tra: ꝙ si testator hoc expresserit ex mente videt ad naturalitatem inspexisse: q: verba illa debent aliqd operari. Per hoc respõdẽt ad. §. sed hoc ꝑsenti, vt monasteriũ habeat loco filij, qñ testator ad naturalitatẽ nõ inspexit, nec reliquit dispositionẽ suã cõis iuris interpretationi. Per quod soluunt omnia ↄ̃traria: vt qd̃ dicit, monasteriũ haberi loco filiorum: verũ, quando testator nõ respexit ad naturalitatẽ ex verbis, ⁊ sibi non expresse prouidit. Et in hoc residet Jo. And. in dicto. c. Raynaldus. totum hoc pẽdet super intellectũ. §. sed hoc presenti. Si tenemus qd̃ ideo monasterium excludat substitutũ, qd̃ habeat loco filij. Jac. de Bel. diceret verum: quia ex quo testator sibi ꝓuidet, habendo respectũ ad naturalitatẽ, excludit interpretatus fili⁹ ab exclusiõe substituti. Nec obstat, qd̃ exprimat qd̃ iest: q: inest hoc verbis simplicib⁹, ⁊ interpretabilibus, si decesserit sine liberis: nõ verbis certis, ⁊ determinatis, sup quib⁹ nõ cadit interpretatio: vt si decesserit sine liberis ex suo corpore descendẽtibus. Interpretatio aũt cadit ad vba dubia. ff. de leg. iij. l. ille aut ille. Et hoc ꝓbare videt hec decre. que dicit qd̃ habetur monasterium loco heredis. Cõmuniter autem sic antiquitus intellectus est. §. sed hoc presenti. Richar. Mal. aliter intellexit causam exclusionis substituti in terminis illius. §. Dicit enĩ qd̃ causa est, quare substitutus alicui, si decesserit sine liberis excludit religiõis ingressu illius, cui facta est substitutio: q: grauamen impositum propter defectum ↄ̃ditionis turpis, aut impossibilis, de iure reijcit. C. de his, que pe. nomine. l. si. Insti. de leg. §. si. Cõditio autẽ, si decesserit sine liberis: si intelligat de liberis naturalibus, data voluntate ingrediendi monasteriũ, est turpis: q: inuitat eum ad habitum liberorum, ⁊ retrahit ab ingressu: ideo data voluntate ingrediendi vt retrahẽs a bono ꝓposito, vel meliori, reijcitur a iure: ⁊ sic euanescit grauamen in casum defectus liberorũ: ⁊ ↄ̃sequẽter remanet hereditas apud ipm̃, ⁊ ↄ̃sequenter apud monasterium. Hoc autem fortius sibi vendicat locum, quando pater respexit ad naturalitatem. Igit. In hoc autẽ dicitur haberi loco filij, q: excludit conditionem filiorum vt turpẽ, vel a meliori bono retrahentẽ. Et hoc sequitur Cy. ⁊ Bart. in aut. nisi rogatus. C. ad Trebel. Nõ puto ꝙ causa sit q: conditio sit turpis: q: attẽta regularitate ↄ̃ditionis, ↄ̃ditio nõ est turpis secundũ casualem ↄ̃tingentiam. ff. de hered. instit. l. suus quoq3. Item turpe nõ est ↄ̃trahere matrimonium: ⁊ ꝙ ingrediens religionem bona dimittat, que nec sibi propitia sunt ↄ̃templationi. Cũ ex bonis monasterio collatis cõmuniter saliant in superbiaz, ⁊ perdãt obedientie donũ, qd̃ maximũ est in regula. Sed puto qd̃ hoc sit priuilegium monasterio indultũ ex quadam equitate, ⁊ fauore monasterij: ⁊ ne ex hoc ↄ̃tingat melius bonũ impediri: vnde decisio eadẽ manet. Per que, vt dicam. j. apparet qd̃ hec determinatio exorbitãs est vt ꝑuilegiata. Qd̃ pt3, q: substituto altero pio cessat hoc: ⁊ tñ turpe est ꝙ locus pius retrahat quem a proposito
27 ingressus monasterij. † Ex his pt3 decisio, quid si testator vni filie reliquerit mille si nupserit, si monasteriũ intrauerit viginti vel quinquaginta, an in casu ingressus religionis debeat hr̃e quinquaginta, an centũ, per dictũ. §. sed hoc presenti. q: in quocunq3 relicto ↄ̃ditio nuptiarũ, vel dotis reijcit. Et forte qd̃ habebit mille, ⁊ habebit quinquaginta: q: ↄ̃ditio mille habet ꝓ impleta, ⁊ impleuit ↄ̃ditionem ingressus. Sed hec instantia nõ admittitur: vnde solum mille debet hr̃e. Et est casus in. l. Titie si nõ nupserit. ff. de condi. ⁊ demon. q: ridiculosum est ꝙ admittatur vt nupta, ⁊ vt nõ nupta:
28 vt ibi litera dicit. ¶ † Venio ad secundũ, quo iure bona monasterio querant, ⁊ qualiter. Videndũ primo qualiter querantur. Secũdo qua actione agat monasteriũ. Quedã sunt bona nondum quesita ingresso tẽpore ingressus, ⁊ que ex post facto querũtur: an querant directe monasterio, ita qd̃ habeatur respectus ad personam tantũ monasterij, an per mediam personam monachi. Innocẽ. dixit ꝙ legata, ⁊ hereditates, que monacho deferunt post ingressum religionis ex testõ, vel ab intestato melius capiet monasterium, quã monachus. Unde capacitas, vel incapacitas plus ponderabit ex persona monasterij, quam monachi. ad hoc. xix. q. j. c. si. Per que dicit Jo. and. solui posse quod queritur quis adeat hereditatem ex testamẽto, vel ab intestato monacho delatã. Quidam dicũt in monacho. Idem quod in filiofa. vt adeat iussu patris: sic ⁊ monachus iussu monasterij. ff. de acquirẽ. here. l. si quis mihi bona. §. iussum. ⁊ si nullo modo vellet adire. Quidã dicunt idem qd̃ in seruo, qui potest nolle adire, nec acquirit domino. C. de here. instit. l. cum ꝓponas. Alij idem quod in filiofamilias. s. ꝙ pater adire potest. ex quo filius nõ vult. C. de bo. que lib. l. cũ nõ solum. §. necessitate. Et si monachus vult adire, preferatur monasterium volẽs secũdum Jac. de Are. ff. de suc. edic. l. j. §. per seruum. Jo. And. dicit ꝙ he difficultates cessant, tenẽdo illud qd̃ dicit Innocẽ. per qd̃ cessat alia difficultas, an si monacho delata est hereditas, ⁊ decedat hereditate nõ adita, an transmittat in monasterium. Jac. de Are. dicebat, vt ponit Cy. ⁊ predicta ponit in. l. Deo nobis. C. de epi. ⁊ cleri. ꝙ si hereditas erat ascendentiũ, trãsmissa est in monasteriũ, qd̃ habet loco filij, per ti. C. de his, qui añ apert. tab. in aut. de san. epi. §. sed hoc presenti. Si hereditas est extraneorũ, dicit exclusum monasteriũ, sed poterit restitui, sicut minor. C. de sac. san. eccle. l. si. ff. de acqr. here. l. cum quidam. ⁊. l. Pantonius. ff. de mino. l. ait pretor. Hec omnia cessant, si inspicitur monasterium: vt qd̃ est delatũ monacho, immediate censeatur delatum monasterio, ita ꝙ non inspiciatur persona monachi, s3 monasterij. Et ad hoc optime facit dictũ. c. non liceat. Per qd̃ pt3 ꝙ demeritum monachi non excludit monasteriũ vt possit exheredari. Per hec cessat discussio, quã ponit Bar. in. l. j. de vulg. ⁊ pup. An filiofa. equiparet monachus, an seruo: ⁊ preelegit ꝙ equiparet filio. Per q̃ dicit qd̃ si sit facta substitutio monacho, si nõ erit heres, ꝙ si facit heredẽ monasterium, excludit substitutus: vt. l. si pater. ff. de here. insti. ⁊. l. si qs filium. ff. de acq. here. qd̃ non esset in seruo: q: ex toto non excluderet: vt. l. si pater. ⁊ tãgit hoc Arch. xviij. q. j. c. j. vbi eligit etiam ꝙ equiparetur filio potius, quam seruo licet contra sentiat Spe. in tit. de statu mona. ver. viij. Si queritur de iuribus, aut bonis quesitis monacho añ ingressum, vel de iuribus, q̃ cõpetunt contra ipsum, an transeant ad monasteriũ: dicit quo ad iura cõpetentia cõtra monachũ, qd̃ monasterium tenetur inquantũ ad ipsum peruenit querelantibus rñdere. ff. de capi. dimi. l. tutelas. ff. de adop. l. si arrogator. Instit. de acq. per arro. per totum. ⁊ idem vbicunq3 patrimonium alicuius ad aliquẽ peruenit. C. de via pub. l. ij. ff. de fide. l. inter eos. §. si. Et si tẽpore ingressus aliquid mãdauit expẽdi in pias causas, adimplenda est voluntas eius. ff. de pac. l. ↄ̃tra iuris. §. si. ⁊. l. legẽ. C. de pac. Idẽ si mãdat ne aliquid de his, que secum trãsferuntur,

feruntur, aliquenl. in aut. de alie. et emphy. §. sanctissimas. coll. ix. Licet autem ad hoc observandū nulla competat contra monasterium actio, tamē prelati ex officio hoc facient adimplere. ff. de lib. cau. l. cum adfirmes. de testa. nos quidem. et c. indicante. et ca. si heredes. et c. tua. sm Jo. an. quo ad iura, et bona sibi competentia: dic quo ad proprietatem bona et iura statim acquiruntur monasterio: qr monasterium loco heredis habetur. Sed dicit q̄ est differētia inter heredem, et monasterium in hoc, quia heres per aditionem hereditatis nō acqrit statim possessionē. ff. de acqren. poss. l. cum heredes, sed sic monasterium: qr eo q̄ persona possidens subijcitur potestati monasterij, omnia, que possidet, transferuntur in eum, etiaz quo ad possessionē, cuius subijcitur potestati: vt. ff. de preca. si adoptauero. sm Inn. Et sic hoc casu acqritur etiam possessio sine traditione ecclesie. Et sic potest intelligi qḋ fuit no. ē. de restitu. spoli. cum venissent. De dominio autē est expressum in. l. si. C. de sac. san. eccle. de quo de cōsue. c. ij. et hoc tz Cy. post Ja. de Are. C. de sacrosan. eec. aut. si qua. in vltima. q. Aduerte. sentit ergo Inn. qḋ bona transeunt in monasterium iure hereditario, licet non capiat vt heres. Bar. q̄ nō capit iure hereditario: qr super eis adhuc cōuenitur monachus. C. de episc. et cleri. aut. causa, que fit cum monacho. et contra eum dictandus est libellus, vt tenent Legiste, per illā aut. et But. in. d. aut. ingressi. sed bene acquiritur ei ratione acquisitionis vniuersalis, sicut in acqsitione per arrogationē. Et ex hoc sequitur q̄ ecclesia nō tenetur in solidum, sed in quantum ad eam peruenit: vt in Insti. de acq. per arro. per totū. Nō puto, etiaz si nō fecit

29 inuentarium. † Inquantū dixi omnia bona transire, intelligendū est, salua legitima. que debet ascendentibus, et descendentibus. in aut. vt cū de ap. cogn. §. sancimus. Itaq; recitat Cy. in aut. si qua. q̄ parentes non debent habere legitimas: quia in successione prima causa est filiorū. et filij excludunt parētes a legitima: vt in authē. in successione. C. de suis, et legi. here. Monasterium autē habetur loco filij, vt hic, et in. §. sed hoc presenti. Cy. determinat Iḋū: qr monasteriū nō habet loco filij, nisi in casibus dicti. §. sed hoc psiti. nō ergo in alijs, vt dicā cum gl. si. Item dicit Cy. q̄ pater vincit pauperes in legitima: et hoc planum. Sed pauperes vincunt monasteriū: vt in. §. sed hoc presenti. ergo vincant parentes monasterium, per regulā, si vinco vincentem, etc. ff. de diuer. et tempo. pre. l. de accessionibus. et no. J. de pleb. authoritate Martini. li. vj. per que dicit Jo. an. q̄ propter ingressum monasterij nō conceditur patri filios et parentes exheredare, sm Host. ne filios conuersos a monasterio abstrahant, vel inhibeant. in aut. de san. epi. circa prin. §. nullam vero legitimā. et seq. coll. ix. Idem Bar. in authē. si qua qr hec est quedā donatio, que inofficiosa potest reuocari. Dicit tamen qḋ ipsi parentes, et filij suis casibus legitimam petere poterunt, demū

30 post mortē naturalem ingressi. vt dicta aut. si qua. ¶ † Ad secundum, qua autem actione querantur, et petantur: dicunt quidā qḋ cum omnia bona sint translata, competunt actiones ordinarie rei vendicatio, et Publiciana, si aliqua possederit iusto titulo, Itē interdictū, quorū bonorū, et petitio hereditatis si sine titulo possederit, aut p herede, aut p possessore ff. de peti. here. regulariter. quasi monasteriū habeatur loco heredis. Hoc nō placet Inn. quia non dicit qḋ monasteriū sit heres ingressi: imo verius dicitur, in ipsum iura ingressi sunt trāslata: ideo monasterio cōpetit rei vēdicatio si cōpetebat ingresso. et si ingressus non erat dñs, datur ei Publiciana. Et actiones istas pōt mouere monasteriū, etiam si non habuit possessionem rerum petitarum: quia speciale est in ecclesia, vt ex sola donatione agat, etiam si possessionem non sit adepta. l. si. C. de sacrosan. eccle. Si tamē negaretur qḋ puer fuerit dominus, incūbit probatio monasterio, vt probaret modum acquisitionis dominij pueri, et traditionē corporalem sibi factā fuisse: C. de dona. l. traditionibus. vel aliū modum, quo acquiratur possessio sine traditione: vt in legato. ff. de fur. l. a Titio, et etiam in herede. ff. de acquirē. pos. l. cum heredes. et in bonorum possessore. ff. de bo. pos. l. j. et in arrogatione. Insti. de acqui. per arro. per totum. et in bonis, que causa libertatis adijciuntur. Insti. de eo, cui liber. cau. bo. adi. per to-

31 tum. secundum Inn. et Host. † Ex his deciditur dubitatio quid de testamento, in quo quis instituit extraneum heredem, postea religionem ingreditur, an religionis ingressu illud testamentum rumpatur. Quidam dicunt testamētū rumpi quasi agnatione posthumi. in aut. de sanc. episc. §. sed hoc presenti. ff. de iniusto testa. l. filio. Item rumpitur, quia in capite minutus intelligitur. ff. de cap. di. l. amissione. §. si. Alij dicunt qḋ monasterium tantum legitimā habebit. xix. q. si. si qua. et in authen. si qua. C. de sacrosan. eccle. De hoc in Spe. de sta. mo. versi. Recitat opi. Jo. xix. q. si. si qua. vbi tenet primam opi. vt rumpatur, nisi instituatur monasterium, saltem in vno denario. Plures sunt opin. Accur. tenet opin. quam tenuit Joan. And. in authen. ingressi. Et hec sit prima opinio, scilicet qḋ testamentum non teneat, nisi aliquid reliquerit monasterio: et dicit qḋ si est institutus in vno denario: aget ad supplemētum: vt. l. sancimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. Et hanc opi. sequit Cy. in aut. si qua mulier. Hoc cōfirmatur per dictam authē. si qua. quia si non licet disponere aliquid filijs habitis, quin relinquat monasterio, vt dicta aut. si qua. multo minus quando relinquit extraneos. Et idem gl. in aut. de mona. §. illud. Hec opi. est contra. §. illud. qr licet ad libitum disponere, vt sibi ergo testamentum nulli subiacet querele. C. de sac. sanct. eccle. l. j. Item quia fundatur super ratione falsa, q̄ monasterium habeatur loco filij, et de iure non probat. Et hac ratione ipsam impugnat Bar. in aut. si qua. Item si monasterium esset loco filij, haberet in potestate monachus monasterium: et sic monasteriū acquireret monacho. qḋ est falsuz. ¶ Secunda est opinio q̄ indistincte rumpatur, reliquerit, vel nō monasterio. ff. de capi. di. l. amissione. §. si. et. l. seq. eo qr capite minuitur. ff. de iniuf. testa. l. si quis exheredato. §. si. et. l. posthumus. Ad hoc, qr omnia bona ingressu religionis sunt translata: et sic vacuum est testamentū, quia nō remanent bona, et sic multiplici ratiōe rumpitur. Primo, qr capite minuitur. Secundo, quia bona transfunduntur in monasterio: et sic inane est testamentuz. Tertio, quia agnatiōe posthumi, vt in iuribus allegatis hic q̄ opi. est J. §. illud preallē. ¶ Tertia, q̄ testamentum indistincte nō rumpatur, sed monasterium capiat sibi legitimā. C. de epis. et cle. authē. si qua. xix. q. si. si qua. vbi p Jo. et Archi. ¶ Quarta opi. qḋ nō rumpatur, sed confirmetur: qr habetur pro mortuo tempore ingressus. Hāc opi. tenet Jac. Bal. vt in. q. quam ponit in authē. de monachis. §. illud. ad quam remittit Jo. an. in addi. Spec. in loco. J. alleg. Allegat dictum. §. illud. qr monacho ingredi volenti datur libera facultas disponendi quomodo velit ante ingressum: non rumpitur ergo ingressu: alias inanis foret collatio potestatis. Nō obstat q̄ monasteriū habeat loco filij ficti, non veri. Item nec est verum qḋ habeatur loco filij: quia nullus tex. hoc dicit. Nec obstat hec decre. qr nō dicit q̄ habeat loco filij, sed heredis. Itē hec fuit allegatio trahens errorē ab opi. q̄ habet q̄ habeatur loco filij. ¶ Ja. de Are. ponit aliaz quintā opi. q̄ testamētum non rumpatur: sed bona transeunt ad monasteriuz in vita testantis, et cum onere suo, intercedente morte naturali, heres scriptus succedit, et nō ante: et si heres moreretur ante mortem naturalē monachi, monasteriū succederet. ff. ad Treb. ex facto. §. ex facto. ff. de iure fis. l. Titius. §. vlt. ff. de don. inter vir. et vxo. l. sed si mors. C. de sac. san. ecc. aut. si res. Precedēs opi. Jac. de Bel. non plz Bal. in aut. ingressi qr monachus nō habetur p mortuo quo ad omnia: qr potest conueniri, et in eum datur libellus: vt in authē. idem. C. de bo. quelib. et vnde sumitur. et in aut. licentia. C. de episco. et cleri. similiter hec non placet: quia non tollit contrariū de capit. diminu. ¶ Sexta fuit opi. Jac. Butri. quam sequitur Odofr. qḋ si fit testamentum simpliciter non cogitato ingressu, et rumpitur p ingressum: quia hic est actus inter viuos, per quem tacite vel expresse reuocatur testamentum: et sic heres remanet heres nudo nomine, et bona transferuntur in monasterium: vel saltem, et nihilominus remanet testamentum, sed vacuum, quia bona nulla sunt: apparebit autem eum cogitasse de ingressu, eo qḋ postea est ingressus incontinenti, per. l. venter. §. j. ff. de priuile. cre. et de elec. officij. Si autem faciendo testamētum cogitauit de ingressu, et sic disponit relinquendo monasterio quod sibi debetur, valet testamentū, et bona in vita transfunduntur in monasterium iure collationis in vita, non successionis: quia viuenti non succeditur. l. hereditatem. de cōdi. et postea testamentum habet vires eo mortuo, et capit hereditatē heres: nisi interuenerit collatio expressa bonorū in monasterio: quo casu vr reuocasse testamētū ex toto. Si autem monasterio nihil relinquit cogitās ingressum, nō decidit But. Bar. dicit But. dicere qḋ valebit testamentū, per. §. illud. in aut. de monach. In vita tū monasteriū habebit. lz gl. videat velle in dicto. §. illud. quod possit disponere prout velit inter viuos, vel in testamēto, dummodo relinquat portionē debitam monasterio. Bar. tenet vbi cogitat de ingressu, quod indistincte valeat testamētū, siue reliquerit monasterio, siue non: qr textus in. §. illud. permittit disponere quomodo voluerit. Per que verba tollitur omne ambiguuz: sicut in milite, qr qui potest testari prout libet, potest etiam filios preterire, et sine legitimo numero testium: vt. l. j. ff. de testa. mi. et pro parte testatus decedere. Per q̄ decidit quod volens ingredi monasteriū, licet de monasterio nullā faciat mentionem, monasterium non potest conqueri: qr Imperator ei permittit quomodo velit testari. Idem dicit de filio preterito, et consequenter idē de ascendentibus, licet illi possint petere legitimā, sicut et monasteriū. Et in hoc residet Bart. in aut.

32 ingressi. Hec sunt q̄ reperio a doc. scripta. ¶ † Hic sunt videnda duo. Primū an testamentū factum rumpatur religionis ingressu. Secundū, an si non rumpatur, heres statim capiat, an post mortē naturalem. Tertio, an possit ingressus testamentū, quod ante fecit, post ingressum reuocare. Dic, si ingreditur regulā Minorū, vel aliorū non valentium habere bona, nec in communi, nec in particulari, planum quod nō rūpitur testamentum: quia et si alias habeatur monasteriū loco posthumi, hic posthumus est incapax: quo casu non rūpitur testamentū, vt dicit Bar. in lib. Minoricarum.

exta si.l.si vocem.§.pen.ff.de bo.liber.l.Gallus.§.⁊ quid si tantũ.
si.de libe.⁊ posthu.Item nec potest dici quod reuocetur tacita,vel
expressa voluntate ingressi:quia non trãsfert bona in monasteriũ,
nec transferre potest.Et ex hoc deciditur an hec decr.habeat locũ
in ingrediente talẽ regulã,vt excludatur substitutus.Et puto qđ
non ex quo nõ succedit,q tex.in.§.sed hoc presenti.exigit qđ bona
deueniant ad monasterium,vel locum pium:⁊ eius fauore reijcitur
cõditio,nisi in casu,vbi dixi supra,ꝙ capiant ad alimenta:q tunc
satis potest dici qđ saltem in effectu excludetur substitutus,⁊ re
uocabitur testamentũ.Si ingreditur monasterium capax in cõi:⁊
tunc si expresse transfert bona in monasteriũ:⁊ videtur perpetuo
velle transferre,⁊ sic vacuatur testamentũ,ſm Butri.Indistincte
hoc puto,quando ex interuallo:sed si incõtinẽti facto testamento,
nõ presumitur voluisse mutare voluntatem.ff.de condi.⁊ demon.l.
nam ad ea.Nec obstat ꝙ hec sit diuersa voluntas:q non est clara,
cum potuerit velle transferre ad tempus:⁊ sic interpretabor:nisi
appareat expresse.hic olim tenui.Plus plz ꝙ noluerit mutare,ni
si aliud appareat per collationem expressam.Tene primũ.Si au
tem se offert nõ expresse dicendo de bonis:⁊ puto ꝙ testamentũ re
maneat:q hic actus põt esse absq; reuocatione.Nec distinguo an
fecerit mentionem de monasterio,an nõ:q ex quo non disponit,vi
detur velle illud testamentũ remanere,ex quo potest:⁊ q monaste
rium,licet debeat habere portionem illam,petit aliter,quã rumpẽ
do,cum non capiat vt filius:nec iure dispositũ reperitur.Et hoc
dico,siue cogitauerit de monasterio,siue nõ,tempore ingressus,fe
cerit ex interuallo,vel tempore ingressus:q ingrediendo,⁊ nõ re
uocando,videtur voluisse manere in prima voluntate,ex quo ali
quid de bonis nõ disponit.Per hoc nõ obstat si dicaꝛ ꝙ ex quo tẽ
pore testamenti nõ cogitauit de monasterio preterito intelligatur
ab ignorante:⁊ sic nõ excludit monasteriũ:q ex quo ingrediꝛ non
reuocans testamentum,videtur voluisse in illa voluntate manere.
Nõ obstat qđ dicitur in testamẽto facto a milite:vt.l.tribunus.ff.
de testa.mi.q in milite a principio fuit nullum:quando editũ est a
33 pagano hic aliquod.¶†Ad secundũ dic,si monasteriũ est capax,
vbi valet testamentũ,bona habebit institutus,vel legatarij demũ
post mortẽ monachi,⁊ monasterium in vita,ſm Barto.⁊ hoc hic,
ſm But.q mors hec ciuilis non equiparaꝛ naturali.l.cũ pater.§.
hereditatẽ.ff.de leg.ij.⁊.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.Hec vera
dicit Bar.in tractatu Minoricarũ,qñ monasteriũ est capax.Si
autem sit incapax in communi,⁊ in particulari,vt in minoribus,
tunc quia per omnia habet eundẽ effectum mors naturalis,⁊ ciui
lis,qđ naturalis,quo ad bona statim defertur hereditas,⁊ legata:vt
d.l.si veterem.§.i.ff.de bo.lib.⁊ de verb.obli.l.ex ea parte.§.si insu
lã.In alijs autem fratribus dixi.s.q vbi dixi capaces,⁊ eo respe
34 ctu excluderet substitutum,als nõ.¶†Ex hoc deciditur tertiũ,
an possit reuocare testamentum post ingressum.Et Bar.dicit ꝙ
si ingreditur regulam Minorũ,non potest:q bona ad institutuz
irreuocabiliter deuenerunt:⁊ sic cũ mors ciuilis habeat effectum
naturalis,non poterit reuocare:⁊ q nõ potest post professionem
factam aliquid de mũdanis disponere:vt in cle.exiui de paradiso.
de verb.signi.Si ingreditur religionem capacem in cõmuni,tunc
poterit reuocare,quãdiu viuit.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.res vxo
ris.⁊.l.sed si mors.§.i.l.cũ pater.§.hereditatem.ff.de leg.ij.Hoc te
ne,lz Cy.post Pe.indistincte tenuit ipsum posse mutare,in dicta
aut.si qua.Restat respondere ad motiua,quibus testamẽtum cõ
cludebatur nullum,nõ obstãte primo ꝙ agnoscatur posthumus:
q nõ est verũ ꝙ monasteriũ habeatur loco filij,licet conditio rei
ciaꝛ vt turpis,vel impossibilis,vt retrahens a meliori proposito:
vt hic tex.aliqd dicit.Nec obstat tex.hic:q lz dicat ꝙ habeaꝛ loco
heredis:hec fuit allegatio,⁊ super illa nõ se fundat papa.Itẽ secũ
dum Butri.non habetur loco filij,nisi in casu.§.sed hoc presenti.
In alijs ergo est secus:quia ille casus vt exorbitans non extendi
tur,Itẽ in.§.sed hoc presenti.loquitur quando est relictum sub cõ
ditione nuptiarũ,aut filiorum alternatiue:quo casu conditio ha
beꝛ pro impleta ex capite,q nuptias cõtraxisse dicatur,ſm But.
Sed hoc nõ plz:q illa est alternatiua iuris,non hominis testan
tis.in.§.sed hoc presenti.¶Ad secundam rationem,quia videtur
capite minui.respondit But.negando:q non magna capitis di
minutione:quia possunt monachi esse testes.Item nec media:q
possunt institui.l.i.ff.de heredi.insti.Nec minima:quia non perdit
ius agnationis.C.de epis.⁊ cle.Deo nobis.Hoc vltimum nõ pla
cet Bar.q mutat monachus familiam:vt.l.si ex causa.§.nunc vi
dendũ.ff.de minor.Nõ obstat q succedat,q ⁊ emancipatus succe
dit,⁊ tamen est capite minutus.Sed dicit Bar.ꝙ dato qđ capite
minuatur,illa capitis diminutio cõtingit per actuz virtutis:vt si
preliando efficitur seruus hostium,per hoc nõ rumpitur testamẽ
tum.l.lex Cornelia.ff.de testa.Item mutat statum in melius,vt si
filius fecisset testamentũ in castrensibus,postea emanciparetur,ex
hoc nõ rũperetur testamentuz,tamen capite minuitur.Nõ obstat
ꝙ efficitur seruus monasterij:q nõ est seruus,vt alij possit vendi,

⁊ similia:sed est seruus ꝓpter spiritum,⁊ eius seruire,regnare est:
vnde merito potest dici qđ status eius est in melius mutatus,secũ
35 dũ Bar.†Ex his potest decidi questio si fecerit ante ingressum te
stamentũ cũ septẽ testibus,⁊ postea cum duobus,vel tribus reuo
cauerit in monasterio,an illud testamentum reuocet primum.Pu
to indistincte qđ sic:quia tunc monachus subiectus est ecclesie.vñ
in actibus suis nõ subijcitur statutis laicorũ,nec legibus,sed iuri
canonico.Testamentũ autem vt vltimum valet cum duobus testi
bus arg.de testa.relatũ.⁊.c.cum esses.Ideo in hac reuocatiõe non
expectabo tẽpus decennij.Nec facio vim an sunt instituti,vel lega
36 ta in piam causam,an nõ.Et ita dicebã pridie de facto.†Ex his
deciditur an possit testari post ingressum.Dic disponẽdo inter li
beros,⁊ monasteriũ secundũ formã aut.si qua.põt,vt ibi no.Bar.
aliter disponendo in alios nõ potest in vi testamẽti quo ad hoc vt
valeat vt donatio.Dicit Cy.ꝙ põt consentiente abbate,⁊ mona
chis,hoc est,capitulo:de mobilib⁹ subaudi,⁊ modicis,p.c.ij.de do
na.Cõsentiente autẽ capitulo ⁊ abbate,nõ põt de immobilibus:q
talia sine solennitatibus debitis alienari nõ possunt,ſm Cy.in di
37 cta aut.si qua.†Quero cum glo.quid si omnia cõtulisset monaste
rio sine se,an excluderet substitutus.Glo.dicit qđ non:q collatio
bonorũ nõ excludit substitutũ,licet detur loco pio:cum licet sit do
minus,non posset de illis testari,vel ad libitum disponere,ex quo
subiacent restitutioni.C.cõia de lega.l.vlt.cum simi.Dicit Io.an.
ꝙ incipiendo a collatiõe bonorum exigebatur ꝙ secundum quod
ingrederetur,sed incipiendo ab ingressu,illud tantũ sufficiebat:di
cit verũ,si detur ingressus cum incremento bonorum tacite.Si au
tem in alios cõtulisset,nõ excluderet substitutus per solum ingres
38 sum:vt.d.§.sed hoc presenti.Ve. io ad versi.ad hoc.¶†Nota pri
mo ꝙ ingressus nullus vitiatur,⁊ vitiat ipsam collationem bono
39 rũ etiam expressam,quando se,⁊ sua offert.¶†Secundo nota qđ
feruor infirmitatis nõ vitiat ingressum a volũtate dependentem.
40 †Et nota ꝙ nõ oĩs minor etas impedit ingressum.Per qđ patet
ꝙ aduersus ingressum minori nõ daꝛ restitutio,nec aduersus col
41 lationẽ bonorum expressam accessoriam ad ingressum.¶†Nota
ꝙ ingressus obligat ad religionẽ:quãuis post oblationem fuerit
42 reuocatus post modicum tempus.¶†Op.ꝙ dato qđ nõ valeat
ingressus,nihilo minus bona nõ possint reuocari:quia ingressus
est separatus a collatione bonorum:licet ergo non valeat ingres
sus,debet valere expressa collatio bonorũ.vt regula,vtile per inuti
le.de reg.iur.li.vi.Sol.Dic,quandoq; causa annullans ingressum
respicit vtrũq;,⁊ collationẽ bonorum,⁊ ingressum,vt minor etas,
vel carentia mẽtis:quandoq; annullat ingressum,⁊ vitiat vtrũq;
Quãq; annullat solum ingressum,vt hic,quiq; causa nullitatis in
gressus respicit tantum ingressum.Cy.examinat istam questionẽ
post gl.in aut.si qua.Canoniste tangunt de cleri.coniuga.qđ a te.
Concludo ex opi.qđ mihi videtur.Primo quãdo bona in ingres
su sunt expresse collata.Secundo quãdo tacite.Si bona in ingres
su sunt expresse collata,⁊ ingressus annullatur,vel reuocaꝛ ex post
facto:dicit vt.d.c.qđ a te.de cler.cõiuga.Si ab initio nullus est in
gressus,hunc prosequor per casus.¶Primus,quãdo ingrediẽs
sciebat ingressum nõ teneri:⁊ vz collatio bonorum,⁊ non reuoca
tur ex postfacto:arg.ff.de cõdi.inde.l.i.hoc tenuit Pil.⁊ sequitur
Cy.vt equũ est iustũ:hic puto siue ab initio bona expresse contule
rit,siue ex postfacto:sed fortius si est ex postfacto:q tũc minus ac
cedunt.Hec vera,nisi expresserit aliquid,ex quo inducatur reuo
catio:vt q dixit,Cõfero hec bona ad alimenta.¶Scđs,quando
ingrediẽs ignorabat ingressum nõ tenere,⁊ ex postfacto contulit
bona.Mar.Sil.dicit ꝙ collatio bonorũ tz velut nõ accessoria ad
ingressum:hoc esset indubitatum quãdo certificatus de nõ validi
tate ingressus hoc fecerit:sed stante eadem ignorãtia,idem videꝛ
potius cõfirmatio antique cõcessionis tacite,quã noua concessio:
cõputare debuerit illa bona ab initio in monasterium collata.Vñ
cũ priori errore trãsferaꝛ,⁊ ad cõsequentiã ingressus nulli,adhuc
nõ plz collatio.argu.de cõiu.seruo.c.i. ¶Tertius,quando igno
rabat ingressum nõ tenere,⁊ incõtinẽti ⁊ expresse bona cõtulit.Ca
noniste tenẽt collationẽ tenere.Idem gl.in dicta authen.si qua.⁊.l.
pe.Nõ obstat ꝙ expressio eorũ, que insunt nihil operetur:⁊ si taci
te bona cõferaꝛ,vitiatur collatio:ergo ⁊ expressione facta.l.iij.ff.de
leg.i.q hic inerat accessorie:nunc eque principaliter exprimiꝛ ali
ter,quã insit bo.pos.l.filiũ.§.si.l.cũ exheredatio.ff.de contra ta.⁊.l.
iũ.§.i.ff.de lib.⁊ posth.Actus enĩ isti sunt separati.Sz tene qđ nõ
valeat collatio bonorum:q cõtemplatione ingressus in dubio,ex
quo ignorabat,videꝛ cõtulisse.Qđ secus est,qñ scienter.Et hoc vl
timate tz Pe.⁊ But:q hec collatio est facta vt filio,qui filius nõ
est:ergo nõ vz.l.eam,quam.de fideius.⁊.l.nec apud.de here.institu.
⁊.l.si pater.Dat simile in donatione causa mortis,que euanescit su
perueniẽte cõualescẽtia,ſm Bar.Hoc autẽ dedit ob causam mor
tis:igitur ⁊c.Nec obstat imputãdũ qđ in mẽte retinuerit animum
repetẽdi.C.de cõdi.ob cãm.l.si repetẽdi.q hec causa inest rei natu
ra,quicqd dixerit Pil.⁊ hoc etiã tz Ja.de Ra.Hec puto,siue col
latio

latio bonorũ fuerit facta ab initio, siue ex post facto, vt dixi.s.quic
qd senserit Mar.Sil. ¶ Venio ad scdm, qñ bona sunt tacite col-
lata, ⁊ cõsuetudine ad ingressum cõis opi.qd reuocet: qꝛ si non va-
let expressum, neqꝫ tacitũ. Sed ad decisionẽ hꝰ oportet videre
quãdo vitiatur tacitũ vitiato expresso. Dic qd regula est ꝙ vitia
to expresso vitiaꝛ tacitũ: que regula ꝓcedit, qñ eadẽ est rõ vitian-
di tacitũ, q̃ est vitiãdi expressum. ff.de remis.pig.l.debitũ. Itẽ ꝓce-
dit qñ tacitũ nõ põt subsistere sine expresso. ff.de dona. inter vi.et
vxo.l.si sponsus.§.si maritus.de li.leg.l.si is, qui duos.ff.de aqua
quoti.⁊ esti.l.i.§.idẽ Trebatiꝰ. Itẽ ꝓcedit qñ accessoriũ inest conse
cutiue ad principale, ⁊ principale incõtinenti vitiaꝛ.l.itẽ.§.q hꝫ.ff.
de ser.ru.predi. Item procedit qñ expressum, licet ex interuallo, vi
tiaꝛ iure cõmuni, qꝛ tacitum inest accessorie.ff.de his, qui sunt sui,
vel alie iur.l.pater.ff.sol.ma.l.si alienam. Fallit primo quando nõ
est eadem ratio vitiãdi vtrunqꝫ, ⁊ alterum potest subsistere sine al-
tero: ⁊ inest tacite eque principaliter, ⁊ nõ accessorie.ff.de leg.i.l.si si
deiussor. Fallit.ii.qñ inest accessorie, ⁊ nõ eque principaliter, ⁊ subsi
stit de se, nec est eadẽ ratio vitiãdi: ⁊ ex post facto expressum vitiaꝛ
iure speciali.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.i.§.i. Tunc enim vitiato
expresso nõ vitiatur tacitũ: secus si vitiareꝛ iure communi, vt dixi.
¶ Ad propositum ergo si vitiaꝛ ingressus, cũ collatio tacita sem
per insit accessorie, ⁊ subsit eadẽ causa vitiandi, vtrunqꝫ vitiaꝛ, sm
43 Cy.⁊ Bu. Et huic cõclusiõi adheret Bar.in aut.ingressi. ¶ † Op
po.qd factũ feruore infirmitatis nõ teneat.de re iu.sicut.⁊.c.tenor.
xvii.q.i.Cõsaldus.So. Si infirmitas corporis includit infirmita
tẽ mẽtis, hec vitiat: secꝰ si nõ ꝯcludat ad mẽtẽ, sꝫ Hos. In hac par
44 te nõ sunt gl. ¶ † Quero an si monachꝰ moriaꝛ intra annũ ꝓba-
tiõis bona remaneãt monasterio, an vadãt ad veniẽtes ab intesta
to. Dicit Cy.in aut.ingressi. Pe.⁊ Ja.de Ra.tenere qd spectant
ad monasteriũ: qꝛ moriẽdo ibi videꝛ voluisse vt monachus mori, ⁊
sic ĩ vltima volũtate decessit. Itẽ qꝛ dato qd adhuc donatio nõ va
leret, tñ morte confirmatur, vt in donatione inter viuos facta mu
lieri.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.l.Quintus.cũ simi. Bar.dicit qd casus
videꝛ.de suc.ab inte.c.si.hoc reliquit Canonistis. Puto qd bona
spectent ad monasteriũ ratione vltime volũtatis: qꝛ illa bona vi-
45 detur cõtulisse, si ibi remaneat. ¶ † Venio ad ver.verum.nota pra
cticam rumpendi probationẽ facti nullitatis in actu iterabili: qꝛ
cõclusa nullitate, ⁊ reuocatione habetur volens infringere ꝓbare
actũ multiplicatũ ⁊ hoc ꝓbato, nullitas cõcluditur in vno solo: ⁊
46 sic ꝓbatio nõ cõcludit. † Et sic no.qd actuũ multiplicatio nõ p̃su-
47 mitur nisi ꝓbetur. ¶ † No.qd votum confirmatur per iuramẽtũ:
48 † ⁊ sic ꝓbatio nullitatis actꝰ ꝓbata multitudine actus, cũ dubia
sit respectu actus, hoc est, que actũ respicit, vitiaꝛ, ⁊ ꝓbatio inha-
bilitatis persone ad actum, multiplicatione actꝰ ꝓbata vt dubia,
que actũ respiciat, vitiatur, ⁊ nõ vitiat actũ: ⁊ allegaꝛ qd probatio
49 dubia nõ releuat ꝓbãtẽ. ¶ † No.qd in his, que tẽporis cursu mu-
tantur, qd olim fuit, hodie nõ presumitur esse: imo qd olim fuit ho
50 die presumitur nõ esse. ¶ † No.qd fundans intentionem super va
liditate actus nõ adstringiꝛ ad ꝓbandam humilitatem persone ex
tẽpore, etate, vel aliter: sed sufficit ꝙ simpliciter ꝓbet actũ, nisi in-
habilitas aliter ꝓbetur.qd est notãdum. Probato ergo actu pre-
sumiꝛ habilitas ꝑsone ad actũ, saltẽ naturalis, nisi inhabilitas ꝓ-
beꝛ. Quid de humilitate accidentali, vide.ff.de ꝓba.ab ea parte.ꝑ
51 Inn.i.de eo, qui fur.or.re.innotuit. ¶ † Nota ꝙ ꝓbatio in duobꝰ
verificabilis vt necessario nõ cõcludẽs alterũ, cũ equoca sit, nõ re-
leuat ꝓbantẽ. De hoc etiã videas Ang.in.l.post.§.ff.de pet.here.
52 qui idẽ qd hic cõcludit. ¶ † Nota ꝙ articulꝰ ⁊ ꝓbatio.dubia non
declaraꝛ ex natura subiecte materie: nã in materia ingressus reli-
giõis minor annis diceret minor annis quatuordecim de regula.
ad apricam.⁊.c.statuimꝰ.⁊ tñ nõ sic intelligiꝛ articulus, sed dubiꝰ
remanet, ⁊ ꝓbatio.cũ possit illa ꝓpositio verificari in minore qua-
53 tuordecim ann.⁊ minore vigintiqꝫ. ¶ † Nota ꝙ nõ modica etiã
donatio oĩm bonorũ iuramento validatur, qñ nõ in malũ vsum,
sed vtilẽ anime donatio adaptaꝛ. Per hoc vꝛ ꝙ a minore donatio
54 in locũ piũ nõ vꝫ absqꝫ debita solẽnitate. ¶ † Opp.qd minor non
potuerit bona transferre in monasterium: qꝛ nihil alienat absqꝫ
decreto: vt.C.de predi.mi.per totũ.⁊.l.si quidem.⁊.l.prediũ. Item
qꝛ restituitur.ff.de mino.per totum. Duo sunt videnda hic. Pri-
mũ, an minor, ꝓdigus, ⁊ furiosus, qui habeãt curatores, ⁊ possint
ingrediendo religionẽ bona transferre absqꝫ authoritate curato-
55 rũ. Scdo an restituantur. ¶ † Ad primum dicit Jo.an.hoc expres
sum ꝙ bona transferunt minores ingrediẽdo absqꝫ curatoris au-
thoritate: lꝫ fateatur ꝙ in alium vsum pium hoc nõ posset minor
sine debitis solẽnitatibꝰ.ff.de pollici.l.ii.§.voto. Inquãtũ agitur
de ingressu, qcqd dicãt Legiste in aut.ingressi. ingressus tenet,
dũmõ habeat cõpetentem etatẽ absqꝫ his solẽnitatibus.de regu-
la.ca.i.li.vi.⁊.c.statuimus.c.ad nostram.i.de regula.quo ad bona.
Jac.de Are.tꝫ ꝙ alienatio tenet: qꝛ licet non possit alienare inter
viuos, põt in morte. Ingressus autẽ equiparaꝛ morti. Hoc nõ pla
cet Pe.qꝛ lꝫ morte necessaria alienet, nõ alienat morte volũtaria,
vt est ingressus. Dicit tñ alia ratione ꝙ põt, quia in hoc actu ex-
ercet qd quilibet diligẽs paterfamilias fecisset: ideo reputaꝛ ma-
ior.ff.de re.co.l.ii.ad si. Nõ obstat.l.iii.ff.de re.cõ.⁊ qd no.Bar.in.l.
si cõstante.sol.ma.vbi dicit ꝙ in alienatiõe bonorũ causa dotis ac-
cessorie ad matrimonium exigitur decretum: quia illa est alienatio
inter viuos. Hoc tenet Lapus etiã in minore, ⁊ in ꝓdigo, ac in fu-
rioso, sua allegatione.xxvii.dũ tamen tempore ingressus sit sane
mentis, dato ꝙ non sit absolutus a cura. Allegat de regula.sicut.
xvii.q.i.Gonsaldus.de suc.ab intesta.c.si.de spõ.dilectus. Et hoc,
qꝛ in talibus spiritualibus nõ curaꝛ potestas: qꝛ spiritu Dei agũ
tur: ideo nõ sunt sub lege.ff.de iudi.si annuum.de regula.lꝫ.⁊.c.ex
parte.nec valẽt statuta ꝯria: vt no.de here.statutũ.li.vi. Plus te-
net ꝙ cũ velit ingredi, poterit testari absqꝫ taliũ authoritate per
tex.in corpe, de mona.§.illud. Nõ obstat ꝙ sit ei interdictũ, ⁊ ꝙ da
tus sit curator: qꝛ vꝫ hec dispositio vt accessoria ad ingressũ.de of
si.deleg.preterea.cũ si.ad hec decre.quoniã.cũ gl.de sen.excõ.li.vi.
Per que dicit ꝙ si in testando mãdet bona ꝓ anima restitui, alias
vt male ablata, qd poterat restitui absqꝫ solennitate: quia monaste
rium illa recepit sub illa cõditione ⁊ absqꝫ solẽnitate. Alleg.no.de
re.permu.c.i.vbi concessa ꝑmutatio Imperatori intelligitur sine
solẽnitate. Plus dicit ꝙ talia poterit ꝑ predicta monasterium, et
ecclesia sine solẽnitate alienari ꝓ satisfaciendo oneri: qꝛ nõ sunt ꝑfe
cte in monasterium translata, sed sub cõditione. Item qꝛ solenni-
tas nõ exigitur in alienationibus rerum nondum incorporatis in
ecclesia: hinc est ꝙ prelatus cum capitulo potest repudiare heredi
tatem, vel legatũ sibi delatam: sicut dicitur in pupillo.C.de predi.
mi.l.i.ii.⁊.iii.⁊ quia aliud est alienare qd suum est, ⁊ aliud nõ acqui
rere.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.si sponsus.§.si maritus. Et qꝛ non
est eadẽ ratio inter nõ accipere, ⁊c.C.de condi.l.si.ad hoc.ff.de his,
que in frau.credi.l.qui autem.⁊ sic dicit Frede.de Senis consuluis
56 se secundũ Lapũ de Casti. † Ex his deciditur quid de bonis filii-
fa. Et si quidẽ sint castrensia, vt quesita a milite in armis, vel quasi
castrẽsia, vt quesita ab aduocato in officio publico, omnia ista que-
runꝛ monasterio: quia ⁊ de eis testari potest: vt.l.penul.C.qui test.
fa.pos. Sꝫ si sunt ꝓfectitia, vt que a patre prouenerũt, hec spectãt
ad patrem.de his non est dubium qd monasterium querit nihil.
In aduẽtitiis sit dubiũ, qꝛ illa alienare nõ potest.l.vlt.§.filius.nec
de eis testari potest: vt.l.penul.C.qui testa.face.pos.satis videtur
qd possit transferre in ecclesiã per religionis ingressum, secundũ
Pe.⁊ Cy.in dicta authẽ.ingressi. In cõtrariũ facit.c.licet.ad si.li.
vi.vbi filiusfa.donare nõ potest etiam aduentitia absqꝫ cõsensu pa
tris, etiam in vsum pium. Unde cum hec alienatio trahat originẽ
a principio voluntario, nõ valeat patre nõ cõsentiente, puto ꝙ in
vita patris illi remaneat vsusfructus. Sed post mortem eius hoc
transferatur in monasterium: quia cuiqꝫ cõceditur de proprio libe
ra testamenti factio: vt in authen.de mona.§.illud.⁊ qꝛ in principa
li voluntas non est legibus submissa, sed lege priuata ducitur.de
regula.licet.xix.dist.duo sunt.cum si. Eadem regula regulabiꝛ ac-
cessorium, maxime quando monasterium egeret: ⁊ sic licet principali
ter donare non possit, accessorie hec in monasterium transibunt.
57 † Ex his patet quid de libris datis scholari, qui postea ingrediꝛ
monasterium, an reuertantur ad patrem, an transeant ad mona-
sterium. Jaco.de Ra.dicit quod talia videntur quasi castrensia bo
na. Pe.hoc consentit in libris datis magistris artium, vel docto-
ribus legum, non scholaribus: vt.l.vlti.de inoffi.testa. Decisio pẽ
det ex no.in.l.si familie.ff.famil.ercis.⁊ ex.l.iii.§.neqꝫ castrense.ff.de
58 col.bo. ¶ † Ad secundũ an aduersus religionis ingressum resti-
tuaꝛ. De hoc dic, quicquid dicant Cy.⁊ Legiste in authen.ingres-
si.vt colligiꝛ ex notatis qd me.causa.dilectꝰ.de cõuer.conin.dudũ.
⁊ ca.veniens. Gl.colligit qd quis presumitur minor, nisi probet se
maiorem. Alle.ff.de iureiur.l.nam ⁊ postea.dicit Jo.An.qd quis
constet qd aliquis aliquo tempore fuerit minor, ex hoc non presu-
mitur hodie minor, nisi ex hoc probetur: quia etas cursu temporis
immutatur: vt.l.si minorem.alle.in glo. Dic quod, minorem etatẽ
probat, ⁊ maiorem, qui intentionem fundat super minori, vel ma-
iori. Unde dicit Host.quod si quis dicit tutelam finitam, ⁊ tutor
negat, necesse est pubertatem probari.ff.de mino.l.minor.xxv.an.
⁊.l.de etate.de quo de proba.cum te.in Summa.e.ti.§.si.ver.⁊ octa
uo.⁊ in Spe.de acto.in prin.ver.⁊ no. Ad hanc cõclusionẽ possunt
reduci verba Spe.ibi hoc idẽ cõcludit Jo.lxxviii.di.ꝑsbyter. Idẽ
Archi.de rescrip.si eo tẽpore.li.vi.in verbo, idoneus. Fallit qñ im
plicite dicit quis se habilẽ etate ad actum gerendum, ⁊ actum ges
sit: quia licet minor negetur: dicens minorem probet. secundũ Ar-
chid.ibi.nihil allegat: sed de hoc est casus notabilis hic. Ad hanc
theoricam reducantur verba Bar.in.l.de etate.ff.de mino.q dicit
ꝙ si ex aspectu index transfundit onus ꝓbandi in alterum, ille ha-
bet probare.l.minor.xxv.an.ex aspectu.ff.de mino.⁊ hoc idem te-
net Spe.vbi supra. Si aspectꝰ nõ trãsfundit, ⁊ si quis allegat eta-
tem minorem, vel maiorem ad fundandam intentionem, ⁊ ipse de-
bet eã probare. Si quis allegat etatem maiorem, siue minorem ad.

excludendam intentionem alterius debet probare.l.si minorẽ.all.
in gl.Ideo si minor petit se restitui,quia minor etas est causa resti
tutionis,ipse debet probare.Non obstat quod aliquãdo fuerit mi
nor,⁊ sic debet presumi:quia illa regula non habet locũ in his,que
cursu temporis diminuũtur:vt.d.l.si minorem.⁊.l.spadonẽ.§.qui
absolutus.ff.de excu.tu.Ita loquitur.l.cum te.Ideo si agis,⁊ ali
quis opponit,tu es minor:ipse debet pbare,secũdum Pe.⁊ Bar.
in.d.l.de etate.quando tamen etas non est causa intentionis alieni
iuris,vt quia nil aliud intendo probare nisi etatem:tunc ei,qui di
citur,etatem probare incumbit:vt.d.l.de etate.secundum Barto.
59 ¶ †Opp.ꝙ verbum dubium debuerit interpretari cõtra reum,⁊
pro actore.ff.de verb.obl.inter stipulantẽ.§.j.So.Dicit gl.j.ꝙ spe
ciale est hic ꝙ interpretet̃ p ingressu:⁊ est speciale rõne fauoris re
ligiõis:q̃ summa est rõ,⁊c.sicut in dote:vt.l.in ambiguis.Vel po
test respõderi,sm doc.ꝙ hic pro neutro fit interpretatio:quia hic
vterqꝫ erat actor,⁊ reus.Vel dic secũdo cũ gl.verbũ dubium par
tium interpretat̃ pro proferẽte,vt in contrarijs:sed nõ verbũ du
bium testis.Et bene dicit in hoc.De hoc dic vt de rest.spo.c.cũ ad
sedem.de spon.ex literis in regula,cum sint partium.de re.iur.lib.
vj.⁊ plene per Bar.in.d.l.inter stipulantẽ.§.j.Assignat gl.cãm:q̃
verbũ dubium testis interpretat̃ cõtra pducẽtem:quia ex hoc cla
re non probauit.Dicit tamen gl.ꝙ teste obscure deponente iudex
ex officio potest ipsum repetere,⁊ querere interpretationem dicti
sui:quia in quacunqꝫ parte iudicij ꝺꝫ interrogare.ff.de inter.act.l.
vbicunqꝫ.de test.cum clamor.Ad petitionem autem partis nõ est
interrogandus:no.gl.vide gl.de testi.per tuas.de fi.instr.cũ Joan
nes.de testi.cum clamor.de testi.co.p̃terea.⁊ gl.de testi.cũ causam.
60 aliquid per doct.de testi.presentata.¶ †Oppo.quod per religio
nis ingressum non euanescit substitutio : vt in.§.⁊ hoc presenti.in
aut.de san.epi.So.Quãdo est grauatus vt restituat priuato,etiã
consanguineo testatoris,euanescit substitutio religionis ingressu,
vt hic.Sed si est rogatus de restituẽdo alteri loco pio,vel ecclesie,
vel loco religioso,vel expẽdere in piã causam,vel eleemosynis pau
perũ,nõ expirat substitutio,vt ibi,⁊ in aut.nisi rogati.C.ad Treb.
Et per hec puto ꝙ cũ hic.§.sit exorbitãs,vt dixi supra,⁊ dicã.j.ꝙ
sufficiat locum esse pium,licet nõ sit equaliter pium cum monaste
rio:q̃ hec substitutio euanescit contra mẽtem iuris cõmunis in
ducta aliqua specialitate fauore loci religiosi,⁊ ingressi:⁊ incipit in
61 distincte quãdo substitutio fiat in pios vsus.¶ †Quero qd si ro
gatus restituere hereditatẽ,vel legatũ fiat cleric⁹,an expiret sub
stitutio.Glo.dicit ꝙ nõ:quia per aut.exiguntur duo.Primum,ꝙ
fiat monachus,vt perpetuo maneat in ecclesia,⁊ ꝙ expẽdat bona
in pias causas,vt dicit̃ in p̃dicta aut.⁊ exigitur ꝙ teneat mona
chus,alias nõ euanesceret substitutio.Idẽ dicit Vin.si morit̃ an
teq̃ fiat monachus,puta in probatione.sm Vin.Idẽ Pe.de reg.
statuimus.Hec vera inquãtũ dixi expirare,si ingreditur bona fi
de:secus si in fraudẽ animo vt faciat substitutionẽ expirare : quia
dolus,⁊ fraus,⁊c.de rescrip.sedes.de sepul.in nostra.ad hoc de te
sta.officij.⁊ c.si.⁊ no.in aut.nisi rogati.⁊ dicit ꝙ probabit̃ fraus,eo
ꝙ probatur eũ cõminasse.ad quod de crimi.fal.c.ij.Per hec cõclu
ditur ꝙ eo ꝙ sumus extra terminos illius §.nõ habet locũ §.ille
quia exorbitãs.Unde dicit glo.ꝙ si aliquis se ⁊ sua obtulerit eccle
62 sie seculari,nõ habet locũ §.ille,nec expirat substitutio.† Ex his
deciditur ꝙ cum ibi alius est cõditionem,apponẽs,⁊ alius,cui cõ
ditio apponitur,puta heres,vel legatarius,si idem est conditionẽ
apponẽs,⁊ cui apponitur,nõ habet locũ ille §.vt si dicat,Tẽ here
dem instituo,si decessero sine liberis : q̃ intelligetur de veris.Nec
obstat ꝙ per hoc retrahat̃ a meliori proposito:q̃ illa nõ est sola ra
tio:q̃ sufficit conditionẽ in suo genere possibilẽ,⁊ non turpẽ,licet
casus eueniat ꝙ sit turpis,⁊ q̃ nõ est verisimile ꝙ si ducitur spiri
tu Dei ad ingressum,ꝙ retrahat̃ propter bona,que deueniant ad
aliũ:vnde est aliqs fauor ali⁹ ipsius monasterij.⁊ hoc tenet Mar.
Sil.Cy.⁊ Butri.Per hoc dicit Jo.an.ꝙ si non ingrediatur mo
nasteriũ,sed ipsum heredẽ instituat,non habet locũ §.ille,vt eua
nescat substitutio,⁊ hoc tenet Accur.in aut.nisi rogati.⁊ Gof.hic:
licet alij dicant cõtra,quasi habeatur loco filiorum,quomodocũqꝫ
cõferatur in monasteriũ,ex rationis identitate.de consti.transla
to.cũ si.Ad hoc,q̃ donatio in monasteriũ nõ eget insinuatione.C.
de do.l.sancimus.Dicit Jo.ꝙ prima opinio est cõmunior,equior
est vltima.Certe prima est vera de iure:licet Hosti.dicat ꝙ secũda
magis cõsonet Canoniste.de iudi.dilecti.de transac.c.si.Certe ille
§.nõ debet extẽdi,q̃ exorbitãs est,qcquid isti dicãt:nec ex hoc spo
63 liabo mẽtem testãtis,vt conferam monasterio.†Ex his deciditur
ꝙ si substitutio est facta de aliquo sub cõditione,si non ingredia
tur monasterium:quidã dicunt ꝙ si ingreditur,substitutio euane
scit.in aut.de nõ ali.§.sanctissimas.colla.ix.xxij.q.iiij.§.fina.Host.
dicit contra in aut.de san.epis.§.nullam.coll.ix.imo sm Gof.tunc
dici potest,talem conditionem haberi pro non scripta : cũ per ea
maius bonum ⁊ lucrum impediatur:vt not.j.de simo.nemo. Ad
hoc ꝙ conditio similis non impedit carnale matrimonium:nõ im
pediat ergo spirituale.C.de ind.vidui.l.ij.ad h:oc in aut.de nup.§.
que vero.col.iiij.⁊ j.de condi.appo.c.j.⁊ vlt.Per hec dicit Frede.
suo consilio clxix.post Joan.de Palareñ.ꝙ si statuto pena offen
dẽtis applicet̃ heredibus offensi,ꝙ nõ applicabit̃ monasterio,sed
filio offensi:quia appellatione heredis cõprehenditur stricte filius
l.ex facto.§.si.ff.ad Trebel.l.de suc.feu.c.j.ad hoc.§.sed si p̃senti.In
quantũ dicit ꝙ habeat̃ loco filij,dicit ꝙ id verũ tantũ in duobus
casibus,vt ibi patet.Ad hoc,q̃ monasteriũ est filius ciuilis,⁊ sic
improprie.De eo nõ loquitur ergo statutum,qđ strictissime debet
intelligi.Tũ quia statutũ exorbitãs,tum quia penale.de lege Con
ra.c.profecto.colla.x.dicit suo cõsilio.xxxiiij.quod applicatur mo
nasterio.Ultimo vidi dubitatũ quid de bonis ingressi particula
rem locum alicuius ordinis,qui habet patrem generalem,qui po
test mutare monachos,⁊ mutat de loco ad locum,⁊ sunt vt mem
bra sub vno capite,vt sunt loca particularia subiecta generali ere
mi Camaldulẽsis:an si aliquis pfitet̃ in particulari loco subiecto
bona spectent ad illum locum,an sint sub dispositione generalis,
presupposito quod si profiteatur:Ego talis promitto stabilitatẽ
meam,⁊ conuersionem morum meorum,⁊ obedientiam secundum
regulã sancti Benedicti,⁊ statuta.Camalduleñ.ordi.in congrega
tione Camalduleñ.vt videatur dubiũ.Olim monachi non habe
bãt plura monasteria,nec plura monasteria erant in vnũ corpus,
sed monachi vnius monasterij erant huius,⁊ nõ alterius:⁊ habe
bat quodlibet monasterium caput de se,nec plura,licet eiusdem re
gule erãt vt vnum corpus,⁊ vna congregatio:sed hodie reperiun
tur plura monasteria vnica sub eodem capite,⁊ vna cõgregatio
64 ne vt in Camalduleñ.⁊ monasterio vallis vmbrose.† Quid ergo
erit de bonis vnius,qui professus in vno loco transiuit ad alium.
Gasper de Cal.cõsuluit bona esse in dispositione superioris gene
ralis,tãquã sint totius ordinis Camalduleñ.Et distinguit quos
dã esse pfessos in genere generalissimo,aliquos in specie,aliquos
sub indiuiduo.In genere generalissimo dicit pfessos,qui sunt p
fessi in manibus episcopi,vel qui se vouerũt seruaturos tria sub
stantialia regule.xxvij.dist.quod interrogasti.xxj.q.j.quem proge
nitores.xxvij.q.j.vidua.de regula.super eo.⁊c.consulti.de condi.
appo.c.secũdo.Itẽ is,qui profitetur predicatorum,vel minorum
regulam ante annum.de regula.non solum.⁊ eodem titulo.consti
tutionem.⁊ is,qui facit actum tantum regularibus competentẽ.
de regula.vidua.vel qui recipiuntur ab his,qui sunt recepti a su
spensis a potestate recipiẽdi.de regula.non solũ.libro sexto.Unde
secundũ Innocen.dicitur quis profiteri ordinem approbatũ,qui
dicit:Profiteor ordinem monachatus,licet nõ dicat ordinem san
cti benedicti:vt not.de regula.porrectam.quos omnes dicit pro
fessos in genere:licet Innoc.dicat aliquos ex his non pfessos : vt
quando solus vouet quia debet esse recipiẽs:quod fatetur in spe
cie.Sed in genere horum bona dicit esse in dispositione episcopi.
iij.q.v.quod Deo,xxvij.q.j.de viduis.de conuer.coniu.dudũ.qui
cle.vel vo.insinuãte.xi.dis.si monachos.xvj.q.j.que vere.qui debet
illa dispensare,non propria facere.C.de episco.⁊ cler.nulli.de testa.
nos quidem.de vsuris.cum tn.Professos autem in genere subal
terno vocat,qui profitentur certam regulam,vel ordinem,vt pre
dicatorum,minorum,Cistercieñ.Camaldul.Celestinorum,vallis
vmbrose,seruorum sancte Marie,qui certum claustrum non sunt
professi expresse:⁊ habent superiorem vnum,in cuius manibus fit
professio,vel cuius nomine professio recipitur,talium bona non re
cipienti,sed toto ordini acquiruntur.Ad hoc,quia causa,propter
quam monasterio bonorum acquiritur,naturalis est:quia secun
dum naturam est quod qui habeat onus,⁊ emolumentum.Alle
gat in Spe.de statu.mo.versi.xix.all.gl.quã dicit singularẽ.xxvij.
q.j.de viduis.infra in gl.ij.vbi dicit bona esse in potestate illi⁹,qui
est superior in illa religiõe.Hoc puto,q̃ hec cõmunitas datur in
pfessiõe totius regule nõ respectu loci certi:⁊ pfessio incorporat,
⁊ acquirit monasterio:ergo cum causa,ex qua fit incorporatio nõ
determinetur ad locum,sed ad religionẽ in vniuerso,ita acquirit
nõ loco,sed religioni in genere:vt sic effectus sequatur naturã cau
se sue,⁊ amplietur,⁊ restringatur ad limites cause sue.Professos
autẽ in specie appellat,qui profitẽtur certã regulam,⁊ in certo mo
nasterio,vt in monasterio sancti Proculi,vel monasterio sancti
Stephani.Ad hoc all.decre.in singulis.de sta.mo.⁊.c.ea.que.de
iudi.cũ deputati.de priui.cũ ⁊ plãtare.⁊ in cle.attendentes.de sta.
mo.In istis bona deuoluunt̃ ad monasteriũ,in quo sunt professi:⁊
sic loquit̃ hic.Fateor tamẽ ꝙ eque distribuere debet superior in se
cũdo casu.Puto tamẽ qđ si essent plura monasteria sub vno capi
te,⁊ pfessio determinaret̃ ad loca particularia,q̃ monachi de par
ticulari loco nunq̃ remouerẽtur,qđ bona applicarẽtur speciali lo
65 co,vbi ingredit̃.† Ex hoc deciditur dubium,si monachus sic remo
cabilis ad nutũ,⁊ prior sit monasterij manualis,an quesita mona
cho acquirantur prioratui,an acquirantur superiori monasterio.
Dicit Frede.qui late hoc disputat sua questiõe.xxxiiij.quod si pri
uatus habet administrationem nõ separatam a monasterio prin
cipali.

cipali, tūc sunt cōmunia, & acquiruntur priori monasterio. Si autē bona sunt separata, dicit quod acquirantur prioratui: q2 pro tunc est monachus prioratus, habent administrationem separatā. Nec obstat quod proxime dixi: quia delatio per actum professionis determinatur, & ampliatur ad locum, vel genus, ad quod determinatur professio. Sed acquisitio, que nouiter fit, applicatur ad locum,
66 cui presidet, & residet vt monachus pro tunc. † Ex his deciditur quid de oblatis, an bona acquirantur monasterio, vel ecclesie, cui se offerunt. Glos. xvij. q. j. vt lex continentie. dicit quod si offert se ecclesie seculari simpliciter, non perdit bona, & non est astrictus voto castitatis: quia ibi oblati non in sacris, nō sunt adstricti ad paupertatem, & ad castitatem, imo ad neutrū adstringuntur si offert se, & sua principaliter: tunc licet non adstringatur voto castitatis, bona transferuntur in ecclesiam: quia tunc videtur renuntiare proprijs, secundum Barthol. Brix. Hoc etiam tenet Cyn. in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccl. Hoc dicit Archi. verum Hu. & Joan. de Deo in dicto cap. vt lex continētie, quando se offert, & sua presentia & futura. Si autem se offert, & sua simpliciter: tunc videtur offerre illa, que habet tunc tēporis: nec per hoc intelligitur vouere, vel proprijs renuntiare: vnde & matrimonium contrahere poterit, & bonis vti postea quesitis, & contracto matrimonio vti. C. que res pignori. ob. po. l. fina. ff. man. si vero non remunerādi. §. is, cuius. de auro & arg. leg. l. si is, cui. Nec obstat dicta. l. si. quia ibi in leuibus, hic in grauibus: vt no. Pau. in cle. literas. de rescriptis. vbi dixi. Hec vera, nisi haberet aliud consuetudo: vt ibi notat. Si autem quis se offert ecclesie regulari, si offert expresse se & sua: tunc videt vouere paupertatē pro omni tempore, & etiam castitatem: q2 sic est de natura ecclesie: vt dicit ibi glossa. Tales tamen offerentes se & sua, retento vsufructu in vita, nō dicuntur plene oblati, vt gaudeant priuilegijs illorum, quibus oblati sunt, tāquam plene oblati: licet aliquibus vtantur priuilegijs. c. vt priuilegia. de priuileg. & not. gloss. in cle. de deci. in glo. finali &c.

1 ☞ In interdicto vti possidetis obtinet, qui iustiorem titulum probat.
2 Jura tria possunt haberi separate super loco vniuersali, vt castro, villa, vel ciuitate.
3 Debitum iure speciali includitur in petitione iuris debiti.
4 Possessorij vti possidetis libellus, licet ex necessitate non debeat continere proprietatem, proficit tamen illam deducere.
5 Publicatio sola attestationum non impedit probationem testium super personarum reprobatione, nisi aliud obuiet.
6 A probādi facultate quis excluditur per lapsum termini ad probandum vel reprobandum. 10.
7 Probādi terminus potest statui eodē instanti ad duplicē actum.
8 Sententia que dicatur interlocutoria.
9 Delegatus ad testes recipiendos super principali, an possit recipere etiam testes reprobatorios.
11 Probatio an valeat sine dilatione concessa.
12 Probare quando quis possit post terminum sibi datum.
13 Positio an possit fieri post terminum datum ad probandum.
14 Testes an possint repeti post terminum ad probandum statutū.
15 Libellus an possit produci post terminum lapsum.
16 Dilationes ad probandum an possint dari parte absente.
17 Dilatio ad probandū si partis facto est lapsa, an possit alia dari.
18 Termino ad probandum lapso si a sentētia appelletur, an lapsus termini habeat impedire productionem testium.
19 Dilationes an currere impediantur per compromissum.
20 Impedito legitime non currit tempus.
21 Dilationes quas possit iudex dare ex officio.
22 Exceptio falsi potest post sententiam opponi. nu. 32.
23 Exceptione tarda proposita presumitur contra opponentem.
24 Exceptio peremptoria vel naturam peremptorie sapiens non est repellenda leui presumptione contra exceptionem.
25 Terminū potest iudex statuere ex officio ad testes reprobatorios producendos.
26 Testes subtiliter examinare arctatur iudex ex officio.
27 Dilatio ad probandum, & reprobandum dicta nō debet esse eadē.
28 Publicatione testium facta admittuntur testes super articulis directo contrarijs.
29 Ex presumptione sola, que fit contra partem non receditur a iure, & tramite.
30 Dilatione quindecim dierum data ad probandum: an sit in tempore continua, vt feriati dies in ea non includantur, & dicatur dilatio vtilis.
31 Dilatione vna data reo, & illa lapsa si alia detur actori, an similiter sit danda reo, licet sit lapsa.
32 Sententia quomodo non potest retractari pretextu falsitatis, vbi ab ea non est appellatum.
33 Exceptio falsitatis sola an possit post sententiam opponi.
34 Sententia an possit retractari exceptione corruptionis.
35 Contra sententiam an possit dici ipso iure ex falsitate, vel corruptione, mediante restitutione.
36 Exceptio falsitatis vel corruptele vsq ad quantum tempus possit opponi.
37 Testem a testificando repellit infamia facti.
38 Testis dictum vitiat singularitas.
39 Libellus vbi plura continet, etiam in vno articulo tantū, & oratio ne eadem, quorū vnū venit vt qualitas, & qualificate ponūtur, nō sufficit libellanti alterū probare, licet quodlibet distributiue, & singulariter concludat ad intentum. nu. 43.
40 Euidēs id dicitur, qđ cōstat visiōe instrumēti clari, & nō suspecti.
41 Testes si sint equales in numero probādi, standū erit minori parti, vbi vnus sibi in suo dicto contradicit.
42 Testis si probetur corruptus, non probat.
44 Testes quomodo possunt admitti post sententiā ad probandum falsitatem, vel corruptelam testium. ex qua sententia est secuta.
45 Possessor si probet iura, sine possessiones, ceteris paribus obtinere debet interdicto vti possidetis.
46 Testes ceteris paribus preferuntur, quando testificando antiquiora negotia attestantur, & vero proximiora.
47 Libellus in possessorio quomodo articulari debeat, vt aptus dicatur. 50.
48 Possessione antiquiori probata, eodem respectu recens presumitur iniusta, nisi titulus, & causa ostendatur.
49 Censuales alterius se facere non possunt homines mei, sine meo consensu.
50 Libellus, per quem concluditur omnem honorem & seruitutē deberi archiepiscopo, & episcopo, ita quod alijs nō competat, an videatur satagere negatiuam.
Possessorium, vel interdictum vti possidetis, intentans quomodo formare debeat libellum.
51 Probato antecedenti, an videatur probatum consequens.
52 Testis deponens qđ talis tenuit, & possedit, vel talis possedit, seu si dicat quod vidit ipsum possidere, an probet possessionem.
53 Possessio quomodo probetur ex priuilegijs.
54 Possessio quomodo potest duobus modis iustificari.
55 Possideri quomodo potest vna, & eadem res a pluribus.
56 Possessor inquietatus sua possessione arctatur ad iustificandum de suo titulo, vbi vterq probat suam possessionem.
57 Sententia quomodo possit dupliciter formari super interdicto vti possidetis.
58 Iniuria illata inferiori subiecto, dicitur illata superiori, vel dn̄o.
59 Sententia debet proferri in persona domini iudicio agitato per procuratorem.
60 Possessio noua presumitur iniusta, probata possessione antiqua.
61 Sententia, per quam adiudicatur res cum suis pertinentijs, non dicitur incerta.
62 Possessor inquietatus agere potest contra molestantem ad interesse turbationis de preterito, quanti sua intererat pacifice possedisse.
63 Sententia debet esse conformis libello, & non secundum formam probationis extra articulos libelli. nu. seq.
64 Principis interest habere subiectos locupletes.
65 Possessio turbatiua que dicat, & quid de interdicto vti possidetis.
66 Interdictum vti possidetis, cui competat.
67 Sentētia super turbata possessione, vel interdicto vti possidetis, quomodo formari debeat.
68 Possessorio intentato si super illo testes audiantur, quomodo debeant deponere ad illud probandum.
69 An interdictum aliquod detur pro rebus mobilibus.
70 Interdictū vti possidetis, quomodo potest dari pro iuribus incorporalibus.
71 Sententia super libello actionis iniuriarum intentate debet ferri etiam iure canonico in personam domini, & non procuratoris.

1 LIcet causam. † In interdicto vti possidetis obtinet, qui iustiorē titulū probat. Et sunt quinq partes. In prima, processus decisa narratio. In secūda ibi: porro. Fauētinorū exceptio cōtra testes ecclesie, ipsius ecclesie respōsio, pape interlocutio, & interlocutionis ratio. In tertia, ibi: post hoc corruptiōis, & falsitatis noua exceptio, ipsius admissio, probatiōis, & reprobationis commissio. In quarta, ibi: quāquam. testes Fauentinorū, impugnat primo probatorios, secundo reprobatorios. In quinta, ibi: ex premissis. allegando concludit pro eccles. Legā per par-
2 tes. Et primo vsq ad versicu. post hec. ¶ † Nota primo tria iura separata, que haberi possunt super loco vniuersali seculari, vt castro, villa, vel ciuitate, scilicet honor, districtus, & iurisdictio, & qđ
3 vnum non comprehendit aliud. ¶ † Nota secundo quod in peti-

tione iuris debiti, includitur debitum de iure speciali, quando de-
bitum saltem sub genere declaratur: vt, pro honorem, districtuz,
4 & iurisdictionem mihi iure debitam. ¶ † Nota tertio quod licet in
libello super possessorio vti possidetis nõ debeat ex necessitate al-
legari proprietas, proficit tamen illam allegare: quia ceteris pari-
5 bus obtinet probãs de proprietate. ¶ Nota quarto, quod sola pu-
blicatio attestationum non impedit probationem testium, super
reprobatione personarum, nisi aliud obstet. ad hoc infra. de testi.
6 licet dilectus. ¶ Nota quinto quod lapsus termini ad probãduz,
vel ad reprobandum, vel ad vtrũq̃, excludit quez a facultate pro-
7 bandi id, ad quod primitus fuit terminus statutus. ¶ † Nota se-
xto, quod vbi acta sunt compassibilia, eodez instanti potest statui
terminus ad duplicem actum, & sic ad probandum, & ad reproban
8 dos testes in personam, potest statui terminus idẽ, vt hic. ¶ † No
ta septimo super emergenti pronuntiari: & est interlocutoria, etiaz
quando concernit exceptionem contra testes. & de hoc de or. cogni.
cap. primo. ¶ Nota arg. quod super exceptione fit litis contesta-
9 tio: de quo dic vt supra, de offic. delega. prudentiã. §. sexta. ¶ † Op
po. quod testes non potuerint recipi coram Placentino ad repro
bandum testes, cui fuit commissa receptio testium, vt patet infra,
de testi. cum causam. Dic, secundum Joan. An. quod causa erat
ei commissa vt reciperet testes super principali, & etiam testes re-
probatorios. Quod est verum. Si autem non fuisset commissum
nisi super principali, tunc secunduz Inn. nõ posset recipere repro
batorios: quia id sibi commissum non est. Admittit tamen prote-
stationem illius, qui dicit se velle testes reprobare, & facere potest
illam in actis redigi: quia sine hoc non posset bene expediri rece-
ptio testium, secundum Innocen. & quia est accessorium receptio-
ni commisse, secundum Hostien. & Guliel. in Spec. de teste. §. & ge-
10 neraliter. versicu. sed quare opponitur. ¶ † Oppo. quod etiam so-
lum publicatis attestationibus non debeat audiri. infra, de testi.
presentium. Dic quod statuitio termini indifferenter obstat: sed
publicatio obstat secundum formam, & distinctionem illius capit.
11 Circa hunc terminũ ad probandum, queram de aliquibus. † Pri
mo an valeat probatio sine dilatione. Spe. in titu. de dila. §. vidẽ-
dum. versicu. & not. remittit. C. de iudi. properandum. §. & si quidẽ.
Bar. in. l. in crimine. ff. de adulte. tenet valere probationem absq̃
dilatione per illam legem, & dicit quod habet tempus totius in-
stantie ad probandum, nisi iudex aliam dilationez statuat. Un dic
quod probare potest vsq̃ ad conclusionem in causa, non post. su-
pra, de procu. auditis. de fi. instru. cum dilectus. Idem tenet in. l. fi-
na. C. de ferijs. post Jac. de Are. p. l. vnius. §. cognitione. ff. de que-
sti. Sed est dubium, an dilatio ad probandum possit dari parte nõ
instante, vel non petente. Barto. dicit quod sic. l. j. C. de dila. allega.
C. de iudi. l. properandum. §. sin autem reus. si iam vrgente necessita
te dat iudex dilationem, per quam non retardet pro relatione iu-
dicij. Illam autem, per quam, protelet, dare non debet: vt dicta. l.
j. C. de dila. Ad hoc quod not. in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de
12 dam. infect. hoc tenet gloss. j. hic per istum tex. ¶ † Utero an post
datum terminum ad probãdum possit quis probare. Prosequor
casus. ¶ Primum, quando est statutus terminus ad probanduz,
& producenda instrumenta, an post terminuz possit producere in-
strumenta. Vide per glo. in cle. si. de verbo. signi. in verb. saluo. per
Cy. in. l. si ea. qui accu. non pos. per Barto. in. l. mancipiorum. de
opti. le. & Archi. xxx. q. v. iudicantem. Dicam forte in. c. pastoralis.
j. de except. Si vult probare per alios testes post lapsum terminũ
ad probandum: hic videtur casus, quod nõ admittitur lapso ter-
mino. Ex hoc tenet Archi. in dicto. c. iudicantem. quia talis dila-
tio in dubio est peremptoria. Idem Spe. in tit. de dila. §. videndũ.
versi. quid si data. licet dubitet, in prin §. & idez Bar. in. l. j. C. de di-
la. & habet vim interlocutorie, postquã nõ audit: qr trãsit in rẽ iudi
catã, nisi ex causa restituat: arg. de re iudi. cũ Bertoldus. C. de in
integ. resti. ex literis. Credo etiã q̃ causa subsistẽte iudex ex officio
posset illam reuocare, vel de cõsensu partiũ, si partes cõsensissent,
vt dixi de dila. c. j. & no. de app. significãte. ad instantiam partis nõ:
quia quo ad partem transit, licet non quo ad iudicem. de app. cum
cessante. Si datus est terminus ad probanduz, terminus intelligi
tur siue per testes, siue per instrumenta: vt no. plene in Spc. in tit.
de dila. §. videndũ. versi. quid si data. Idẽ dicit ibi, si datus est ter-
minus ad probandũ, & ostendendum quicquid vult, &c. ¶ Secun-
dus casus, quãdo datus est terminus ad producẽdos testes. Spc.
in titu. de teste. §. qualiter. ver. iudex quoq̃. dicit qd̃ sufficit si intra
terminũ illos facit iurare, licet intra illũ terminũ non fuerint exa-
minati: arg. C. de testi. l. pe. & sic seruat curia. ¶ Tertius casus qñ
statuitur terminus ad testes producendos, & faciẽdos illos exami
nari. Jo. And. in addi. Specu. super dicto versi. iudex quoq̃. dicit
Archi. tenere de excep. pia. nõ sufficere testes iuratos esse intra ter
minũ, nisi fuerint examinati. Idẽ dicit Joã. Sayo. tenuisse: qr di-
latio secunda nõ est dãda nisi ex causa. Ad hoc, quia iurare: & depo
nere, sunt cõiuncta: & inseparabilia. Ad hoc, quia lex vult quod iu-
rati deponant. C. de testi. l. vlti. in fi. Recitat Dyn. tenuisse cõtra,
quia sufficit quod iurauerit intra terminuz. alleg. l. ex eo. ff. de test.
mi. vbi sufficit militẽ iurasse, &c. ad quod. l. j. ff. de bo. pos. ex test. mi
li. Recitat Jac. Butri. disputasse idẽ vt sufficiat iurasse: quia licet
productio testis spectet ad partẽ, examinatio spectat ad iudicem,
cum debeat deponere secrete. C. de testi. l. nullũ. Cõcludit ibi Joã.
And. quod si est datus terminus ad producẽduz testes, sufficit q̃
iurent: si est datus ad probanduz, non sufficit quod iurent ante: qr
probatio nõ est facta ante licet iurati sint, nisi steterit per iudicem:
quia nõ debet hoc nocere parti, maxime cum etiam iurare debeat
is, cõtra quem testes producuntur: vt patet in. l. si quando. C. de te
sti. & fortius idem quando datus est terminus ad producendos, &
examinãdos. Domini de Rota sua cõclu. lxx. dicunt quod sufficit
quod sint recepti intra terminũ. & si sit statutus terminus ad rece-
piendos, & cognoscẽdos, examinandos. Nam dicunt quod sufficit
quod recipiantur omnes intra terminum, & fiat aliqualis diligen
tia intra tempus de examinãdo. Probatur, quia primũ, scilicet re
ceptio est iurisdictionis: & ad hoc refertur termini prefixio. de offi.
delega. de causis. Secũduz, scilicet examinatio, est facti, que potest
cõmitti notario: vt not. de re iudi. cum Bertoldus. de offic. deleg.
cle. j. de probatio. quoniã. Si em̃ ambo illi actus deberẽt intra ter-
minum expediri: sequeretur quod propter multitudinẽ articulo-
rum, & propter longam distãtiam testium, qui tarde prope finem
termini essent recepti, nõ possent omnes examinari: vt no. per Jo.
And. in Nouella. de testi. presentiũ. li. vj. in verbo, producẽdos. ver
sicu. is quoq̃. Allega. dictũ Specu. in titu. de dila. §. j. versi. sed qd
si intra. Et sic dicit qd̃ seruat curia. Ubi terminus est statutus ad
probandũ, tenet Butri. in aut. si dicatur. C. de testi. quod sufficit si
iurauerint intra terminũ: quia dictum testis trahitur ad terminũ
iuramẽti: & fingitur examinatus intra tempus iuramenti. Et hoc
videtur tenere Jo. And. post Archi. in cap. pia. de excep. li. sexto.
Cõclusio sit ergo, si est datus terminus ad recipiẽdos testes, suffi
cit qd̃ iurauerint intra terminũ. Si ad producendos, idem. Si ad
producẽdos & examinãdos, oportet quod iurauerint, & examinati
fuerint intra terminum, nisi steterit per iudicem, & parti non pos-
sit imputari negligẽtia, vel saltem ostenderit pars aliquam diligẽ
tiam. Si terminus est statutus ad probandũ tãtum. sufficit quod
iurauerit intra terminum: & si nõ iurauerit intra terminum, exclu
ditur pars a probando, nisi subsit causa, vel restituat, vel iudex ex
causa prouideat, vt supra est dictũ. ¶ Quartus casus, quãdo ius
exigit, vel terminus ab homine, vel a iure est statutus ad proban-
dũ aptissimis documẽtis, an sufficiat testes iurasse ante terminũ.
Quidã, quos recitat Spec. in tit. de dila. §. j. versic. qd si intra hoc
tempus. tenet quod nõ sufficit eos examinatos esse intra terminũ,
qd̃ plus est, nisi fuerint ante terminũ publicati: & hoc ex eo, qr ver-
bum, aptissimis documentis, vocat probationem perfectam, com
pletam: & expeditam, & claram, que alio nõ egeat: quia non dantur
aptissime nondum publicate, & sic occulte, & nondum apparentes.
Cõtrariũ ibi determinat Spe. qr fecit quod in eo fuit: actus enim
publicationis nõ in eo, sed in iudice est. Nam publicatio est articu
lus per se. de proba. quoniã. qui fieri debet partibus presentibus.
Item quia publicatio nõ probat, determinat bene Spec. An suffi
ciat receptio, & examinatio non facta publicatione ante terminuz,
& examinatione post, nihil dicit. Satis põt dici quod nõ sit aptissi
ma, antequã deposuerint: & sic sufficiat. ¶ Quintus casus, quãdo da
tus est terminus ad probãdum, & probatum habendum: tunc Ar
chi. & Joã. And. de excep. pia. lib. sexto. dicit non sufficere quod iu-
rauerit ante terminum, nisi & testes examinati sint: quia illa verba
notãt omne complementum probationis, & sic quod sint examina
ti. Et hoc ponit Joan. And. in Nouella, in verbo octo dierũ. Idẽ
Butri. in aut. si dicatur. C. de testi. Addunt hodie practicam ad
probandũ, & probatum habendum per omne genus probationis:
per quod videtur excludi omnis ꝓbatio. Et habet ille terminus
vim cõclusionis in causa quo ad probationes facti, nõ quo ad alle
gationes iuris, vt puto: nec puto quod excludat probationem per
cõfessionem, per. c. Joannes. j. de fi. instru. quia cõfessio nõ est pro-
batio, sed probationis releuatio, vt dixi sup rubrica. & not. de elect.
13 bone. † Nunquid autẽ post terminũ datũ ad probanduz, illo lapso
possit fieri positio. Spe. cõcludit qd̃ nõ, in ti. de dila. §. vidẽdũ. ver.
qd si datus. Idẽ dicit in ti. de posi. §. qualiter. ver. sed si ante. a par
te enim nõ põt dari positio: qr illa succedit loco ꝓbationis. Dicit
tamẽ qd̃ iudex ex officio poterit interrogare partes, per dictuz. c.
cũ Joãnes. infra de fi. instr. ff. de interro. actio. vbicunq̃. xxx. q. v. iu
14 dicantẽ. † Sed an testes, qui obscure deposuerũt, post terminum
possint repeti, vt declarent, ad instantiam partis: patet qd̃ non: vt
no. gl. in. c. precedẽti: cũ remissionibus suis. Sz an iudicis officio: Si
est terminus ad probandũ tantũ, puto qd̃ possit. Idẽ si ad ꝓbatũ
15 habẽdũ: qr terminus hic statuit parti, & nõ iudici. † Ex his decidit
si est statutus terminus ad articulanduz, an post terminũ possint
articuli declarari. Jo. And. in addi. Spe. in ti. de teste. §. nũc vidẽ-
dum

eo.v.hoc etiā not.ad fi.§.tenet qd possit declarare,per.l.heredes.
§.n.ff.de testa.de dila.litere.per.l.Paulus.ff.de re iudi.⁊ per not.
s.de postu.prela.c.j.⁊ de verb.signi.olim.Plus dicit quod illa de-
claratio facta de articulo trahitur ad diē articuli.ff.de here.insti.
l.asse toto.de cōdi.⁊ demō.l.si ita scripsero.in aut.de fil.ante dota.
instru.na.ad fi.viij.dist.quo iure.in vltima glo.qd latius prosequit
ibi.An post terminum ad articulandum possint porrigi articuli.
Dicunt dn̄i de Rota,sua conclusione.xxx.quod non,nisi ex causa,
⁊ petita restitutione:per.l.quinquaginta.ff.de exc.tut.⁊.l.diffama
ri.C.de inge.ma.⁊ hoc.eap.tū q: ēēs termini post litē contestatā de
stylo palatij sunt perēptorij:vt in Spe.de cita.§.viso.versi.sed di-
cunt.⁊ no.Jo.an.in cle.j.de exce.Ad hoc.c.corā.de restit.in inte.
cum ibi no.per Inn.vbi dicit quem non audiri post terminum,ni
si petita restitutione:⁊ hoc,q: hic terminus est quedā interlocuto-
ria.ff.de arb.l.qualē.ex qua acquirit ius parti.Ad hoc no.Pau.
in cle.cōstitutionē.de elec.super verbo,super his.Hec vera dicit in
criminali:pro quo alleg.dictum Compo.de elec.qd sicut.In ciuili
aūt ⁊ p̄fana,⁊ matrimoniali,⁊ beneficiali maxime,⁊ quacūqȝ sum-
maria dicit admitti p̄bationes de stylo curie,si est summaria que-
cūqȝ est p̄batio,⁊ etiam de equitate canonica,per not.in.d.cle.fin.
versi.eo tamen saluo.de verbo.sign.In causa autem profana non
summaria,nec criminali dicunt q̄ nō admittunt probatiōes post
terminum de stylo curie,que sunt notorie,⁊ que fiunt per instrumē
ta,⁊ literas,in quibus pōt liquere veritas absqȝ alia discussione,⁊
p̄latione cause,in quibus pōt dici,Hodie cōstat,hodie agatur:
vt in.c.literas.de restit.spo.ff.vt in pos.l.is,a quo.Secus in proba
tione testiū,que requirit longum tractum:vt in titu.de testi.p to-
tū.et hic,et de testi.presentiū.li.vi.Hoc ideo tēperat verū in acto
re:secus dicit in reo:quia articulare potest,⁊ probare,cū nō arcte-
tur ad probandū,donec actor probauerit.quod est verum,quando
articuli sunt meri defensorij:secus si facti ad iudicatoriā obtinen-
16 dam.¶†Secundo quero an terminus possit ad probandū dari
parte absente.Spec.in ti.de dila.§.nunc videndum.ver.sed pone.
dicit quod tenet datio,si ratificetur ab absente:quia eius fauor est
quod presens sit,dūmodo ratificet intra tempus dilationis,per.l.
bonorū.ff.rē ra.ha.Hoc dicit maxime quando iudex posuit spem
in ratificatione:q: eius fauor est qd presens sit dummodo ratificet
intra tp̄s dilationis.alleg.ix.q.ij.Lugdun.facit.c.dist.c.j.no.gl.de
elec.quod sicut.⁊ dicit quod multum operatur hoc ponere in spē
alteri⁹ qd ratificabit.Recitat ibi Jo.An.qd Hui.de Suz.tenuit
cōtrariū per.l.a procedente.C.de dila.⁊ p.l.si.C.si per vim,vel alio
modo.ff.de re iu.l.de vnoquoqȝ.Et hoc credo:q: eo nō citato act⁹
est nullus tā in fauorē,quam odium,per ea,que dixi.s.de iud.cau-
sam.⁊ no.Bar.in.l.si ea.C.quō,⁊ quando iu.⁊ in.l.si a furioso.ff.de
re iud.Hoc tenet Frede.suo consi.cclxxix.qd plus est,qn̄ pars pri
mo fuisset citata ad litem cōtestandā,⁊ p̄cedendū in eā,⁊ post litē
cōtestatā se absentasset:q: statutio termini absente parte,nō cita-
ta,nō tz,nec potest ratificari:sicut cōfessio absente parte nō valet.
vt.l.certū.§.j.ff.de confes.Ad hoc alle.no.de elec.per inquisitionē.
Itē ex hoc claudicaret iudiciū:qd esse nō dz.Itē q: si esset in eius
potestate ratificare,vel nō,esset in eius ptāte an alter fecerit expē
sas inutiles.Non obstat qd sit citatus ad procedēdum:q: illa cita-
tio refertur ad proxima actui.vt.l.eū,qui Kalendis.de verb.obli.
de preb.non pōt.lib.vi.maxime cum ad diuersos actus simul dila
tio nō sit assignāda.In Spe.de dila.§.i.ver.deliberatorie maxime
q: ad omnes actus videretur citat⁹,si hoc diceretūr qd est falsum,
nisi in casu de do.⁊ contu.cum,qui.li.vi.Quid si dato termino ad
producendū instrumenta,proponitur aliqua exceptio perempto-
ria,an illa p̄bari possit p instrumēta.Dic qd talis termin⁹ nō est
datus,nisi p̄posita sint:que p̄bāda sunt:nō tn̄ p̄iudicat,si statuat
quo ad illa,que nouiter proposita sunt,quin postea producere pos
sit.de ele.vt circa.li.vi.Per q̄ dicit Frede.suo cōsi.clv.qd si sit sta-
tutus terminus ad probandū vtriqȝ parti,⁊ exceptio,que fuit pri
mo inepte p̄posita ante lit.cōte.postea p̄ponat ante litē cōte.qd ad
p̄bandū illā,vel cōtra illā nō nocet primus terminus.alleg.de te-
17 sti.veniens.ij.¶†Quero quid si facto partis termin⁹ ad p̄ban-
dum est lapsus.Dicit qd hoc nocet parti:vt no.Inn.de testi.cā li
18 teris.¶†Quero an lapso termino ad p̄bandū statuto si appella
tur a sententia,lapsus termini habeat impedire p̄ductionē atte-
stationum,vel probationem in causa appellationis.Archi.xxiiij.
q.iij.dicit quod terminus hominis nō obstat,per.l.hāc.C.de tem.
app.de fide instru.cum Joannes.ad hoc gl.de app.c.fina.lib.vi.in
verbo,emendari.que idem dicit in conclusione in causa,per quam
renuntiatur probationibus,vt illa ad instantiam limitetur.Se-
cus dicit in termino iuris:quia illa est sententia iuris,a qua appel
lari non pōt.ff.de verb.signi.l.si qua pena.Hoc tenet Jo.Mo.in
c.cupientes.§.qd si per.xx.ia verbo,priuatus.de ele.in.vi.nisi fuerit
impeditus,vel se obtulerit probare,vel seruauit tempora:q: tunc
vt grauatus potest appellare,⁊ probare,nō obstāte lapsu termini
iuris,vide ibi.vbi etiā tangit an sententia lata quod non probaue
rit intra terminū iuris,vel qd illud non seruauerit,sit diffinitiua,
19 vel interlocutoria.Idē in effectu ibi Arch.in verbo,plenā.†Que-
ro an cursu huius temporis ad probandū impediatur per cōpro-
missum,sicut in tpe appellatiōis,qn̄ statutū est iudici ad remissio
nē faciendā,ita qd post terminū possit testes recipere.Videtur qd
non:q: terminus hic decisioni vr̄ statut⁹,⁊ nō iurisdictioni:⁊ sic nō
est prorogabile.de offi.deleg.de causis ⁊ quod ibi not.Domini de
Rota,sua cōclusione.cccliiij.tenent qd si terminus est communis
vtriqȝ parti propter cōpromissum impeditur cursus:si terminus
est statutus alteri parti,dicit quod cōpromissum non impedit cur
sum,per no.per Pau.in clemen.quādiu.de appel.vbi dicit illā cle.
non habere locum in termino dato ad appellandū,qui datur alte-
ri parti tantum:secus in tempore ad prosequēdū:q: datur vtriqȝ
20 parti:ideo communis consensus impedit cursum.†Concludunt
qd legitime impedito non currit tempus ipso iure.de cōces.prebē.
c.j.⁊.c.illud de conces.pre.quia diuersitatē.de elec.si electio.lib.vi.
21 de appel.sicut.⁊ sic fuit obtentum.¶†Venio ad gl.j.glo.ponit ali
quos casus,in quibus iudex dat dilatiōes ex officio,etiā parte nō
petente.Vide eā in fine.Ad idem de offi.deleg.suspicionis.⁊.c.de
causis.de conuer.coniu.ex publico.de restitu.spoli.frequēs.lib.vi.
de preben.si tibi absenti.de cōces.prebē.si capitulo.li.vj.de hoc in
Spec.de dilat.§.j.in fi.vbi tractat de diuersis dilationibus iuris,
⁊ iudicis.vbi inuenies qd hoc not.Vincen.de except.pastoralis.
22 ¶†Venio ad versi.post hec nota.quod exceptio falsi cōtra testes
23 pōt ⁊ post sententiā opponi.¶†Nota secundo quod ex tarda op-
positione exceptionis presumitur contra opponentē quod faciat
animo dilatandi.Et dicitur tarde opponi,quando iam liquidato
24 negotio opponit.ad hoc de dolo.finē.¶†Nota tertio qd leui pre-
sumptione contra exceptionē perēptoria exceptio,vel sapiens na
turam peremptorie non est repellenda,imo admittēda.ij.questio-
ne.j.primo semper.Vide Innocen.de conces.prebē.post electionē.
25 ¶†Nota iudicem ex officio statuere terminum ad reprobatorios
26 testes producendos.¶†Nota iudicē ex officio,licet non detur ar
ticuli,arctari ad examinādos subtiliter testes,⁊ interrogandū de
causis,⁊ circunstātijs singulis.ad quod no.de testibus.per tuas.
27 ¶†Nota qd terminus ad probandum,⁊ reprobandum dicta nō
debet esse idē:sed separatus:licet secus in termino ad reprobandū
in personas:vt in princip.cap.Et hoc,quia reprobatio in perso-
nas est compassibilis cum principali probatione,cum habeāt per
sonas notas:sed non est sic in reprobatione quo ad dicta,quia nō
habet dicta nota anteq̄ deponant.Ad quod no.de fide instrumē.
28 imputari.¶†Nota quod super directo cōtrarijs articulis admit
tuntur testes post publicatas attestationes,quādo arguitur falsi-
tas cum corruptione:⁊ hoc,quia tunc productioni testium nō ob-
stat sententia:ergo minus publicatio.quod dicit Hosti.facere ad
illa,que dixi supra.c.iurauit.quod in causa matrimoniali publica
tis attestationibus possint produci testes,eo q: non obstat senten
tia,⁊ sic nec publicatio.de quo de testibus.series.⁊ plene dicā in.c.
29 fraternitatis.¶†Nota secundū Abba.ex presumptiōe,que fit cō
tra partē,nō recedi debere a iuris tramite:poterat tn̄ p̄pter pre-
sumptionem peti iuramētum de malitia.de iura.cal.c.ij.in fi.li.vj.
30 de restitu.spo.literas.¶†Quero an hoc tempus duorū mensium
esset vtile,vel continuū.Inn.s.e.vltra tertiam.videtur velle qd sit
continuū.Host.hoc dicit quod aliquādo de necessitate est vtile.ff.
de diuer.⁊ tem.prescrip.l.j.⁊ secunda.ff.qn̄ ap.sit.l.j.§.dies.Quid
enim si cōtingat iudicē literas recipere in ramis palmarum:nam
per.xv.dies tunc feriabit,velit,vel nolit.s.de ferijs.c.fi.pali.Durū
ergo esset hoc sentire qd medietas mensis sic frustra labatur pro-
ducenti,⁊ maxime quando in alia medietate productionē perfice-
re nō possit,cū terminus currat a tēpore receptionis.infra de ap-
pel.super eo.ij.Idē quid si iudex recipiat literas in principio fe-
riarū mēsis.Nam dicit Host.qd aut cōsentire debet aduersa pars
p̄rogationi,cū vrget necessitas,poterunt testes recipi.ff.de ferijs.
31 l.j.§.j.s.de iudi.c.fina.⁊ de ferijs.c.fi.¶†Quero quid si communes
nullos produxit testes reprobatorios intra primū terminū.nun-
quid poterit aduersa pars.s.archiepiscopus post alios duos mē-
ses p̄ducere testes.Dic qd nō poterit producere reprobatorios:
q: cū fuerit statutus ad reprobādum probatorios,si reprobatorij
non sunt recepti,deficit respectus,ad quē terminus est statutus.
Secus si super principali daretur mensis actori ad probādū,⁊ ex
tunc alius mensis reo:nam dato quod actor in primo mense nihil
probauerit,probationē tamē sibi necessariā reus facere poterat in
secūdo,secūdū Ho.Ratio patēs est:q: primo casu cessat finis,ad
32 quē statuitur terminus,secundo non.¶†Opp.qd pretextu falsi-
tatis non retractetur sententia:⁊ sic de falsitate non possit opponi
post illam.C.si ex fal.instrumē.l.j.de re iudi.cum J.⁊.A.Dic quā-
doqȝ lata est sententia reuocato in dubium de falsitate:⁊ nō potest
post sententiam dici de falsitate,nisi ab illa sententia fuerit appel-
latum.C.de temp.appellationū.per hanc.de testib.fraternitatis.
Quandoqȝ non est actū de falsitate:⁊ tunc si iudex non est secutus

dicta falsorum testium, ⁊ tot supersunt veri, ex quibus sentētia su-
stētari possit, repellit exceptio. de re iudi. cū I. ⁊ A. Si est secutus
dicta falsorum testium, tunc si post sentētiam opponitur falsitas,
⁊ corruptio, auditur post sententiam. Si opponitur falsitas tan-
tum, opiniones sunt. Glo. residet quod sufficit docere de falsitate:
⁊ illa admittitur post sententiam. C. si ex falso. instrum. l. penulti. et
vltima. ff. de exc. qui agnitis. de exceptio. cū venerabilis. C. de trās-
actio. si ex falsis. Si allegatur sola corruptio, gloss. dicit adhuc po-
terat opponi post sententiam. iij. q. vj. venales. de testibus. sicut. Si
queritur vsque ad quod tempus possit pars de illa opponere. Gl.
dicit quod si opponit per viā exceptionis, auditur vsq; ad trigin-
ta annos. C. de falsis. l. querela. de exceptio. venerabilis. Si per viā
petitionis, tunc opus est restitutione, ⁊ datur vsq; ad quadriēniū,
sicut ⁊ restitutionis. Si vero per viā actionis, agitur vsq; ad tri-
ginta annos actione in factū. Si criminaliter agatur vsq; ad vi-
ginti vt. d. l. querela. ¶ Hic sunt quatuor videnda. Primū, an ex-
ceptio falsitatis, ⁊ corruptionis possit opponi post sentētiā. Scdo
quid de exceptione falsi tantū. Tertio, quid de exceptione corru-
ptionis tantū. Quarto, an ipso iure, an mediante restitutione di-
catur contra sentētiā ex falsitate. vel corruptiōe. Ultimo, vsq; ad
quātum tempus possit dici de falsitate, vel corruptiōe. ¶ Ad pri-
mum gl. primo dicit quod de falsitate, ⁊ corruptela potest opponi
si est appellatū, hoc indubitanter verum tenendo opinio. Legista-
rum quod in causa appellationis publicatis attestationibus pos-
sint produci testes super eisdē articulis, vel directo cōtrariis. Sed
tenendo opi. Canonistarum quod non possit, etiam in instātia ap-
pellationis. de quo in. c. fraternitatis. ſ. de testi. Est magis dubiū:
dic idem quod dicam statim, quando non est appellatum. Si non
est appellatum, ⁊ fuit disputatū de falsitate. ⁊ super ea pronuntia-
tum, tunc non potest amplius opponi. De quo in Spec. de rescri.
pñta. ſ. igit. in fi. vbi etiā tractat an sit in rescripto falso, super cu-
ius non falsitate est pronuntiatū, ⁊ in pcuratorio. de quo dic vt p
Inn. ⁊ p Io. an. ⁊ Compo. de rescri. super literis. De hoc etiā habe-
tur de rescri. per Inno. de dila. preterea. Si non fuit in prima in-
stātia obiectū de falsitate, tunc si iudex non est secutus dicta falso-
rum ⁊ corruptorum testium, sed aliorū non potest dici de falsitate
contra sententiā, que per eos nō est lata. de re iudi. cum I. ⁊ A. Si
secutus est dicta testiū corruptorum ⁊ falsorum, quod dicit Spec.
eū secutū, eo quod dixit, Uisis attestationib⁹ ⁊c. vt dicit in Specu.
de proba. ſ. fi. ver. in summa. Glo. hic videt velle quod retractetur
vsq; ad triginta annos. Inn. ⁊ Host. dicūt ꝙ opponi pōt post sen-
tentiā: ⁊ tunc est necesse quod duo pbentur, scꝫ qđ corrupti falsum
dixerint, ⁊ qđ iudex sit secutus sententiam: q2 tunc nō agim⁹ de so-
lo fine repellendorum testium, sed de fine validitatis, vel effect⁹ sen-
tentie. Si opponitur ante sentētiā, sufficit eos pbare corruptos,
33 vel falsos: q2 hic agitur de solo fine repellendi. ¶ †Uenio ad secū-
dum, quando opponitur falsitas tantū, an hic possit opponi post
sniam in casibus, in quibus dixi non posse opponi qñ opponitur
vtriq;, forti⁹ modo nō poterit opponi, vt qñ de hoc fuit oppositū,
vel quando iudex non est dicta falsorum testium secutus, vbi dixi
quod potest. opi. sunt in gloss. Legiste dicūt quod indistincte pōt
opponi: vt. l. diuus. ⁊ quod ibi no. ff. de re iud. Canoniste dicūt hic,
vt Inn. ⁊ Io. an. qđ si quis vult improbare testes, ⁊ ostēdere falsi-
tatem indirecte quod hoc possit ante sentētiam. de testi. ex tenore.
Post sniam autē non possit nec directo, nec indirecto, nisi corru-
ptionē probet, vel alio modo dolose, scꝫ odio vel amore falsum te-
stimoniū dixisset. C. de fal. nec exemplo. allegat, q2 post publicatas
attestationes non possunt testes induci super eodem articulo. in
aut. de testi. ſ. q2 vero. col. vij. sicut etiam dicit Io. and. in cle. testib.
de testi. vbi dicit qđ nō admittit ad probandū falsitatē testis dire-
cto ad finem impediende sententie, nisi allegetur falsitas cum cor-
ruptiōe. Et hanc cōclusionē ponit Io. an. in ti. de teste. ſ. qualiter.
ver. sꝫ opponit. in additio. Et si dicas quid de falsitate: posset dici,
nō obstat sentētia: ergo nec publicatio. Patet primū de re iudic. l.
diuus. de excep. cū venerabilis. Secundum etiam hic, ⁊. ſ. eo. iura-
uit. Dic quod de falsitate pōt dici post sentētiam probādo indire-
cte per testes, sed non pbando directe: q2 non posset etiā ante sen-
tentiā vt hic. Uel potes dicere qđ snia obstet, nisi detur restitutio.
Ideo hec obstantia impedit pductionē sup eisdem articulis: licet
forte non daretur aduersus hunc dolū presumptū, vbi vult pdu-
cere testes, cū detur ex clausula generali, si qua iusta mihi causa. et
causa non subsit ad presens dandi restitutionē in integ. an presu-
34 matur dolus in subornando testes. ¶ †Uenio ad tertium, quan-
do opponitur sola corruptela. Glo. hic dicit qđ si testes corruptos
secutus est iudex, non valet snia: ⁊ sic de corruptione potest oppo-
ni post sententiam. Inno. dicit quod nō sufficit probare eos corru-
ptos tantum. Qđ sufficiat corruptela tantum, tenuit Gof. ⁊ Hos.
ad hoc no. de testi. presentiū. in glo. ij. Et hoc dicit Io. an. verū hic:
q2 pbata corruptione apparet illū periurum per capitula, que iu-
rat. que no. ſ. ti. prox. fraternitatis, in vlt. gl. ff. de test. l. iij. ſ. lex Iu-
lia. iiij. q. iij. ſ. item in criminali. v. lex Iulia. Io. an. hoc verum di-
cit ante sniam, post sniam autē nō admittitur exceptio corruptio-
nis tm̃, vt in primo casu. Et hoc placet Ant. scđm eū, ꝙꝙ hic cor-
ruptus dicat, siue receperit pecuniā vt iuste testificetur, siue vt fal-
sum testificet, ⁊ testificat⁹ fuit verū: vt no. Spec. in ti. de teste. ſ. op-
ponit. v. quid si testi. Bar. in. l. diuus. de re ind. tenet exceptionem
posse opponi etiā post sniam: q2 cōmittit testis falsum eo q2 corrū-
pitur. ff. de fal. l. i. Qđ dicit ibi verū, qñ sunt corrupti pecunia: alẽ
secus. ⁊ sic intelligit hic Inn. ⁊ Io. an. Tenet tñ qđ exigitur vt p-
betur qđ sint corrupti cōtra illum, qui opponit, vel in cā illa: q2 nō
sufficeret pbare eos corruptos simpliciter: ar. l. Fulcini⁹. ſ. i. ff. qui
35 ex can. in pos. ea. ¶ †Uenio ad quartū an de falsitate, vel corrupte-
la audiat post sniam ipso iure, an op⁹ est restitutiōe. Glos. hic sim-
pliciter dicit qđ est opus restitutione, aut falsitate tm̃, aut corru-
ptiōe tm̃. Ubi dixi posse opponi post sniam, dic si opponit de cor-
ruptela ⁊ falsitate simul per viā exceptionis admittitur absq; re-
stitutione. ff. de excep. l. qui agnitis. si velit, si opponitur tm̃ ad finē
repellendi sententiā. Sed si exceptione velit consequi repulsionem
sententie ⁊ actionis, qui obtinuit sniam ⁊ absolutionē ab eo, opor-
tet qđ petatur restitut. ff. de re iud. l. diuus. Et erit effect⁹ magn⁹,
sm̃ Bar. q2 si obtineret repulsionē tm̃, actor iterato agere posset: ⁊
si probaret p veras pbationes, obtineret. Sꝫ si obtinet absolutio-
nē, obstabit exceptio rei iudicate. Qđ puto, si simplr est absolut⁹:
secus si sit absolutus, q2 lata reperitur sententia per falsos testes:
quia si postea velit probare per veros, auditur: quia absolutio nō
est a causa, sed a sententia. Si deducitur per viā replicatiōis, ad-
huc non est opus restitutione. Si vult venire per viā agendi petē-
do retractari, oportet quod petat restitutionem: vt. d. l. diuus. Et
hoc tenet Bar. Hec vera, quādo sententia fertur contra presentē,
quo casu sententia est aliqua, ⁊ datur restitutio: vt. d. l. si pretor. ſ.
Marcellus. ff. de iudi. Idem si cessat dolus, dummodo sit falsa p-
batio, vt ibi. Fallit in minore, quo casu sententia est nulla. C. si ex
fal. alleg. Si cōtra absentem, audit ipso iure. de re iud. cū Bertol-
dus. ⁊ ibi per Innocē. ⁊ no. de rescrip. cum dilecta. ad hoc. l. si ptor.
ſ. Marcellus. ff. de iudi. ⁊ quod no. ff. ad trebellia. l. seruo inuito. ſ.
cum pretor. Hec vera in sentētia. Secus in decreto: q2 tunc siue in
presentem, siue in absentē, decretum ex falsa probatione est nullū.
ff. de fideicom. lib. l. cum vero. ſ. subuentum. ff. de tuto. ⁊ cura. da. l.
tutor si petitus ⁊. l. Seie egresse. not. ff. de verbo. obliga. l. ia, cui bo-
nis. ff. de acquiren. possessio. l. iuste. Ad hoc quod not. Innocen. de
dilat. preterea. in fi. gl. magne. Hec vera, quādo promulgatur sen-
tentia probatione falsa, sed non omnino integra. Si probatione
improbata, sentētia est nulla. ideo semper pōt opponi. de pur. vul.
c. ij. Idem si probatione falsa, sed nō omnino integra. ff. de furtis.
admonendi. Ubi autem profertur sententia probatione non vera,
nec falsa, vt quia instrumentum vere fuit confectum, sed absolutio
facta fuit debiti, vel illi illico renuntiatū: ⁊ tunc nō potest retracta-
ri, nisi quando est lata pretextu probationis non omnino integre:
vt. d. l. admonendi. c. ij. de pur. vul. vel nisi quando integra est retra-
ctetur per viam restitutionis in integrū: vt no. gl. in. l. si fideiussor
ſ. in omnibus. ff. de excep. rei iudi. ⁊ no. Bar. de pur. vul. c. ij. ⁊ hoc
siue dolo pñtis lata sit, siue nō: vt no. Bar. ff. de acqui. here. l. si qs.
hereditatem. Hec vera in sentētiis transeuntibus in rē iudicatā, ⁊
que nō nutriūt peccatū: sec⁹ si nō transeat de re iudicata. c. lator. c.
tenor. ⁊. c. cōsanguinei. q2 ille iniustitia retractat. Quid sūt de in-
terlocutoriis, an ille interposite ex falsa cā sint nulle. i. nō vere. puto
qđ nō, sed alique. de ap. cū cessante. ff. de re iu. l. qđ iussit. ⁊ hoc, q2 cō-
muniter sunt preiudicii modici. In sentētiis nutriētib⁹ peccatum
idē qđ in matrimonialib⁹: q2 nō transeunt in rem iudicatā: vt no.
de re iud. lator. ⁊. c. consanguinei. ⁊ doc. eo. ti. super rubrica. no de re
36 iudi. cum Bertoldus. ⁊ glo. eo. titu. cum monasterium. ¶ †Uenio
ad vltimum: dic quod quādoq; opponitur per viam exceptionis,
⁊ auditur perpetuo. ff. de exceptio. l. qui agnitis. ⁊. l. pure. ſ. fina. de
doli exceptio. Text. sentit quod duret vsq; ad. xx. an. in. c. cum ve-
nerabilis. de except. l. qui agnitis. ⁊. l. pure. ſ. finali. Sed certe ille
fuit error tractus ex. l. querela. ⁊ ibi dicam. Et dicit Cy. in. l. q̃rela.
⁊ hoc inquantum intendit repulsionem executionis. Si intēdit ex
illa retractationem sententie, idem quod statim dicam quādo agi-
tur via agendi. Si deducitur per viam replicationis, dic idē: vt di-
cit Specu. in titu. de senten. prola. ſ. fina. versi. in summa. Si agit
de falsitate per viam agendi, tunc vbi dixi sententiam nullā, audi-
tur vsq; ad viginti annos: quia agitur officio iudicis. Idem dicit
Spe. vbi sententia non transit in rem iudicatam propter peccatū:
quia tunc auditur perpetuo. Si agitur cōtra sententiā, vbi est ali-
qua, per viam restitutionis audit vsq; ad quadriennium. nō post-
ea: quia tāto tempore clauduntur restitutiones: vt patet de in in-
teg. resti. c. i. lib. vi. ⁊ in cle. i. eo. titu. Si dicat de falso contra teston-
tem vel producentem agendo ad interesse, audit perpetuo. i. vsq;
ad. xxx. an. vt in dicta. l. sicut. C. de prescrip. xxx. an. quia personalis
est actio, que tantum durat. Si agitur de falso per viam accusatio-
nis

nis, de iure ciuili durat ius accusandi .xx. an. C. de fal. l. q̃rela. Ant.
dicit hic quod secundum canones nõ clauditur tempore accusatio.
xxiiij. q. iij. ecce. qua ratione dixit hic Ber. Compo. antiquus doc.
iudicem post centum annos reuocare errorem, cũ ſm canones pos
sit vsq; ad centum annos accusari: ergo & sententia reuocari, & er-
ror. Sed Inn. dicit hic quod per directum accusationẽ de falso nõ
retractať sententia, sed punietur falsarius lege Cornelia de fal. Et
hoc tenet: q2 ex quo snĩa transit in rẽ iudicatã, & sublata est facultas
petẽde restitutionis, nõ audiť. & sibi imputet, q̃ restitutionem non
petijt. Puto tamen qđ inquantum agitur ad penam naturalẽ de-
licti, qđ remaneat limitatio. l. querela. ad hoc. xxx. q. ij. admonere.
¶ Gl. in verbo, reprobationẽ. colligit quod possum reprobare te-
stes aduersarij meos reprobantes: & sic possunt fieri tres reproba-
tiones. alle. gl. j. de testi. c. dilectus. Dicit Jo. An. quod gl. melius
dixisset, si dixisset tres probationes, vel due ꝓbationes. ¶ Venio
ad ver. q̃q̃. nota hic multa detrahẽtia de fide testiũ, quãdo testes
sibiipsis in dictis contrariantur: quando testes sunt leuis opinio-
37 nis. Qñ etiã nõ concludunt perfecte id, ad qđ inducũtur. ¶ Nota
infamiam facti nõ ex toto repellere testem a testificando, sed detra
here in ciuili probatione & secundum qualitatem infamie arbitra-
bitur iudex quantitatem probationis. & aliquãdo aliquã, aliquan-
do nullam dabit fidẽ. Quod nota: q2 hic habes vnum effectũ infa-
mie facti. Ad hoc reducuntur gl. cõtrarie iuris ciuilis. vt in. l. j. C.
de summa. trini. alia. ff. de sena. l. iij. alia. ff. de testibus. l. lex Julia. &
vide de testibus. testimoniũ. ¶ No. qđ nedum infamia facti agilẽ
reddit fidẽ testis, sed etiam opinionis leuitas. Ex hoc tex. colligit
abbas quatuor exceptiones cõtra testes. Prima de cõtrarietate.
Secũda de singularitate. Tertia de mala fama. Quarta de leuita
te opinionis. Quinta de falsitate. Sexta de corruptione. Septima
38 de nõ verisimilitudine. ¶ † No. qđ singularitas vitiat dictũ testis:
39 vide Inn. de accu. qualiter. ¶ † Nota quod vbi plura narrantur, &
ꝓponuntur in eodem articulo, & eadem oratione, quorũ vnum ve-
nit vt qualitas ad lr̃am, & sic qualificate ponunť, nõ sufficit alterũ
ꝓbare, lz quodlibet distributiue & singulariter cõcludat ad inten-
tum: quia eo qđ sic ponit, sẽ adstringere videť ad vtrũq; probãdũ.
Vide Archi. de testi. presentiũ. lib. vj. Et sic licet mandatum iudi-
cis vel arbitri pluraliter. & qualificate prolatum distribuať ad sin
gularitates, non sic in positione, vel articulo partis. Ad primũ de
dolo. cũ dilecti. de arbi. Celsus. sic & in verbis testatoris. l. cũ falsa.
§. fi. de condi. & demon. Hoc aũt casu necessaria est practica, quam
seruãt aduocati in fine articulorũ. Nõ adstringẽs se ad nõ necessa-
40 ria, &c. ¶ † No. hic in duobus locis, quod id dicitur euidentissime
constare, qđ constat visione instrumenti intellige clari, & non su-
41 specti. de rescri. cũ cõtingat. ¶ † Opp. primo qđ ex contradictiõe
testiũ non per hoc reprobatur probatio: q2 statur minori parti. de
testi. in nostra. Dic, hic loquiť de contradicto singulari ad se ipm,
q2 sibi ipsi cõtradicit: cõtrariũ de cõtradictione vni⁹ testis ad al-
terũ: & sic non facit pro opi. reprobata. j. de testi. in nostra. de fi. in-
42 strumen. imputari. ¶ † Oppo. qđ sufficiat qđ ꝓbentur corrupti:
q2 eo ipso probantur criminosi: & sic repelli debẽt. de test. testimo-
niũ. Solu. cum primo fuerit statutus terminus ad reprobãdas ꝑ-
sonas, & hic ad reprobandũ dicta propter lapsum terminũ, primi
non poterãt reprobare quo ad personas, sed solum quo ad dicta.
Unde in secundo termino possunt reprobare, inquantum reproba
tio cõcludit ad dicta. Inquantũ cõcludit ad personas non, ne hac
via operetur ad ꝓbãdũ id, a quo est exclusus lapsu termini, ſcđm
Inno. Item ex quo deductum est vt qualificatũ se adstringit: Jđ
43 non proficit illud vt simplex ꝓbare. ¶ Gl. in verbo, adstringit, op
po. qđ vbi plura ponunť, quorũ quodlibet distributiue proficiat,
sufficiat alterũ ꝓbare. de app. significauit. de preben. cũ iam dudũ.
de rescri. c. ij. cũ si. Gl. dicit qđ si teneať opi. Placen. qui vult alte-
rũ istorũ non sufficere, scilicet corruptio tantum, vel falsitas tãtũ,
hic negandũ est quod alterum sufficiat. Sed si teneatur opi. cõis,
de qua dixi. s. qđ alterum sufficiat, tunc dicendũ, qđ hic se adstrin
git ad vtrunq; ꝓbãdũ: alr̃ sufficeret alterũ ꝓbare. Et dicit Host.
qđ hoc potest esse verum, q2 forte se expresse obligauit ad vtrunq;
probandũ. alleg. in simili. C. de fideius. l. fi. Ubi aũt non sic expresse,
sufficit qđ alterũ probet falsitatem, vel corruptionem, cum talis,
sit intestabilis, id est nõ admittẽdus. in testẽ. iiij. q. iij. §. inter. v. lex
Julia. sup tex. dicit Hosti. quod hic se adstringit, eo qđ hec duo sic
connexe posuit. Idẽ si esset copulatiue, vel ꝯtinuatiue, per dictio-
nem Item: secus si disiunctiue. de rescri. inter ceteras. Ideo aduo-
cati ponũt in fine articulorũ, se nõ adstringẽs, &c. vt dixit hic Pe.
Barto. in. l. diuus. dicit quod hoc operatur duo ponere in eadem
oratione, vnum qualificate ad alterum, licet in eadem oratione.
Sed huic obuiat: q2 hic articulus ex quo in eo plura ponunť, q̃q̃
qualificate, debẽt distribui ad singularitates suas. ff. de arb. l. Cel
sus. & de dolo cũ dilecti. Posset dici quod inquantum velit ꝓbare
ꝑ testes hoc alterũ non sufficiebat ꝑ se, vt diceť statim in sequenti
cõtrario. Uel põt dici quod illud in mandato iudicis, hoc in ver-
bo partis, qđ aliter non distribuitur. ff. de ver. ob. in cõuentionali
bus. & l. quicquid adstringẽdc. Huic obuiat. l. inter stipulantẽ. §. j. de
verb. ob. & s. de cã pos. cũ ecclia. & q2 articul⁹ deberet interpretari, et
declarari ſcđm naturã subiecte materie, huic r̃ndeo prout no. s. de
restitu. spolia. cum ad sedẽ. & s. c. in presentia quod articulus & pro
batio testis non interpretatur a proponente, nec distribuitur, nec
44 declaratur a natura subiecte materie. ¶ † Opp. q; post snĩam nõ
admittitur ad ꝓbandũ testes falsum dixisse: q2 super directo con-
trarijs articulis nõ admittunť testes, propter timorẽ subornatio-
nis. in auť. de testi. §. q2 vero. & in clem. testibus. de testi. Gloss. dicit
quod admittitur ad probandũ indirecte contrariũ. de testi. ex te-
nore. & c. series. C. de cõtra. & cõmit. stip. l. optimã. nõ directe, vt in
cõtra. Hec solu. nõ est tuta: q2 sicut nõ admittiť probatio directa,
ita nec indirecta, quãdo ex articulis potest instrui: vt no. in. d. c. ex
tenore. & no. glo. s. eo. iurauit. ¶ Alij dicũt qđ vbicunq; arguitur
falsitas testiũ: quia tunc potest opponi post sententiam: & non ob-
stat sententia, nõ obstat publicatio. Unde dicit stultũ dubitare: q2
si post sententiã, vbi est longior mora ad subornandos testes pos-
sunt testes ꝓduci sup falsitate, multo fortius ante snĩam. Primũ
patet hic. Et hoc dicit Jo. vt recitat Arch. iiij. q. iij. §. item in cri-
minali. ver. itẽ si quis. & hoc si vult probare indirecte. & sic decreta.
ex tenore. nullũ ponit speciale in matrimonio. Hec solu. recidit in
idem cũ prima, & eadem ratione reprobatur. Secũdo soluit glo. qđ
ad ꝓbandã falsitatẽ directo, vel indirecto quis nõ admittiť, vt in
cõtrario: sed ad ꝓbandã falsitatẽ cũ corruptione bene admittiť, vt
hic dicit Jo. an. q2 hoc tenentes dicũt speciale, qñ allegatur corru
ptio annexa cũ falsitate. qđ nõ placet Vin. Istud tñ tenet Jod. an.
de testi. cle. testib⁹: q2 dicit qđ super directo cõtrarijs nõ admittũ-
tur testes, nisi allegeť falsitas cũ corruptione. Cã põt esse, quia ad-
dendo. de corruptione nouũ facit articulum. ff. de legi. l. ius ciuile.
& dato quod repetat materiã antiqui in parte, admittitur ꝓpter
nouam additionẽ. ¶ Sed huic obuiat, q2 si vult ꝓbare corruptio
nem tñ, debet repelli: q2 hoc est reprobare ꝑsonam: qđ nõ põt, cũ
iã sit lapsus terminus ad reprobandã ꝑsonã, vt supra patet. Ad
ꝓbandã falsitatẽ non dz admitti: q2 hoc est ꝓducere super directo
contrarijs: ergo & super mistis nõ põt, ex quo cã repellens conclu
dit ad vtrũq;, licet diuersa. Nisi salues qđ hãc qualitatẽ scz qđ cor
rupti, totũ deducat ad finẽ vt cõcludat qđ falsum, & ad aggrauan
dã falsitatẽ: quo casu admittiť ad probãdum: quia ꝓpter additio-
nẽ noue qualitatis nõ ꝓsumiť qđ subornauerit: & tũc opz qđ se ar-
etet ad ꝓbandũ vtrunq;, cũ nõ admitteret ad ꝓbãdũ alterum, vel
obstãte lapsu termini ad reprobandũ ꝑsonã, vel obstante publica
tione: ꝑ que apparet quod aretať hic ad probandũ vtrũq;, q2 alte-
rũ ꝓbare nõ proficiebat. Dic ergo, si q̃riť an publicatis attestatio
nibus admittať articul⁹ sup falsitate testiũ, vel corruptiõe: si vult
quis arguere falsitatẽ ex serie dictorũ testiũ, vel ꝑ ꝓbationẽ instru
menti admittiť. Idẽ si vult per seriem dictorũ testium, qui alias
nõ deposuerunt, secundum Vin. q2 cessat subornationis timor, se-
cundũ Vinc. Idem si vellet ꝑ instrumẽta, vel ꝯfectionẽ. Si vult ar
guere testes per ꝓbationẽ testiũ sup falsitate tãtum, nõ admittiť,
quãdo directe cõtra, vel indirecte vult ꝓbare, posito prius articu
lo, in quo deposuerunt primi testes explicite. Nec obst. qđ saltẽ vbi
opponiť per viã exceptionis falsitas, non ob. exceptio sententie:
q2 non obst. vt. l. qui agnitis. inquantũ vult opponere: sz obstat in-
quantũ vult ꝓbare per testes. Si vult opponere corruptionẽ tan-
tũ, si ante statutus est, & lapsus terminus est ad reprobandũ perso
nas, nõ admittiť: q2 hoc est opponere cõtra personas. Si nõ est la
psus terminus, vel nõ statutus, ad ꝓbãdũ cõtra personas admit
tiť: q2 hic est alius articulus nouus. Si opponit falsitatem cũ cor
ruptione, tunc indistincte admittitur, siue sit lapsus terminus ad
ꝓbandũ ꝯ ꝑsonas, siue publicate attestationes: q2 lz singula sola
obstent mistim admittiť: q2 termini lapsus non obstat propter fal
sitatem adiunctam: & publicatio non obstat propter corruptelam
adiunctã. Ex quibus apparet quod dato qđ se nõ adstringisset,
de iure arctabatur ad vtrunq; probãdum, si volebat per testes ꝓ
bare. Ubi vero cum gl. adstringit quis se ad vtrunq; probandũ, vel
ex necessitate, vel voluntarie, non probatur nisi falsitas, dato qđ
pars non possit petere sententiam, que se adstringit, nũquid iudex
promulgabit sententiã iniquam ad dicta falsorum testium. Dicit
gl. quod si est casus, in quo iudex ex officio possit supplere, vt in be
neficiali, per hoc non promulgabit sententiam iniquam: quia sup
plebit ex officio. de institu. cum venissent. de elec. cum nobis olim.
de appel. oblate. Sed si non potest supplere, tunc promulgabit sen
tentiam etiã ad dicta falsorũ testiũ, quibus nõ põt falsitas obijci,
ex quo se adstringit. Sic ergo põt iudex iniquam sententiã ꝓmul
gare contra partem, quando illud etiã, qđ pronuntiat, apparet si-
bi iniquũ ex deductis corãz se, ex quo pars nõ põt allegare vbi tã
gitur preiudicium priuatũ. Contrariũ no. Inn. in. c. cum olim. de
cẽs. Nã dato qđ quis nõ possit se fundare ex eo, qđ improbauit, si
tñ iudex videt illud facere ꝓ parte, admittet ꝓbationẽ, & sententiã

promulgat pro parte, ex quo est probatum: ⁊ hoc pnto, ex equitate
saltē. Tum quia ex quo est probatum, hec est notoriū, in quo sup-
plet iudex sine parte: vt. l. j. C. vt que desunt aduoca. ⁊ nota. de con-
suetudi. cum dilectus. ⁊ de postula. prelato. hone. j. Tum quia ibi
euidens datur iniquitas, vt sententia feratur cum damno ⁊ iactu-
ra alterius, potest pars, licet de rigore repellatur, ex equitate inui
tare officiū iudicis, vt equitatē, quā pre oculis habet, eligat: vt. l.
plane. ⁊. l. fi. ff. de peti. heredit. quod no. Et hoc verum in terminis
nostris, pbata falsitate, si aliter se nō adstringerit, nisi qꝛ necesse est
propter publicationem attestationum: qꝛ licet nō debeat admitti
ad probādum, probatio facta tenet. s. c. presentata. de testi. Sꝫ vbi
se volūtarie adstringit, tūc cōuētio ei obstat: geratur ergo ei mos.
ff. de probatio. l. vt circa: qꝛ iustificatur sententia ex tacita conuen-
tione. Ad qđ de offic. dele. P. ⁊ G. de fal. c. fi. Inquantum gl. dicit
quod si tāgitur publica vtilitas, qđ audiri debeat: bene dicit, qui-
nimo ⁊ pars posset inuitare officium iudicis, vbi repelleretur vt
pars, si parata sit incontinenti hoc probare, qđ non sit probatū.
Ad hoc glo. de elec. vt circa. lib. vj. in verbo, interdictū. ad hoc cle.
cōstitutionem. de elec. in clem. ad hoc glo. cupientes. §. ceterum. in
verbo ad excludendas. de elec. in. vj. ¶ Uenio ad ver. ex premissis.
No. qđ illud dicit euidēter cōstare, quod cōstat visione instrumen
45 ti. ¶ †No. quod ceteris paribus superans partem aduersam sibi
interdicto vti possidetis in altero ex his obtinet. Primū, qñ pro-
bat de possessione per testes numero plures. Secundo, quādo pro
bat de antiquiori possessione. Tertio, quādo superat aduersarium
in ostensione tituli. Et sic patet qđ licet in possessorijs allegatio ti-
tuli non sit necessaria, nec obuiet, tamen ceteris paribus interdi-
cto vti possidetis superiorē cōstituit in interdicto probantē de ti-
tulo: ⁊ sic est casus, in quo exceptio dñij obstat agēti retinende, vel
46 inuat. ¶ †No. scđo quod ceteris paribus preferuntur in testificā
do testes, qui aptiora negotia attestant, ⁊ vero pximiora. Per que
dicit Innoc. hic, ⁊ in. c. auditis. de prescripti. ⁊ in. c. in nostra. de te-
sti. qđ testes, quorum dicto consonat ius commune, preferuntur te
47 stibus, qui deponunt contra ius: qꝛ deponunt aptiora. ¶ †Nota
practicā concludendi articulū ad probandum continuam posses-
sionē, vt dicat articulus qđ possedit a quadraginta annis ⁊ citra
p copulā, ⁊ qꝛ illa copula notat continuationē: secus si dicat a qua
draginta annis citra: quia hoc potest verificari in vno momento.
48 ¶ †Not. qđ eodē respectu probata antiquiori possessione, recens
psumit iniusta, nisi ostēdat titulus, ⁊ causa, p quā ad recentē per-
uenerit possessionē: quia vel secundus concluditur non possessor,
vel qꝛ clandestine intrauit. C. de acqui. posses. l. fin. ¶ No. quod ea-
dem res eodem modo, nec idem ius respectu eiusdem speciei pos-
49 sessionis non potest possideri in solidum. ¶ †No. quod homines
mei sine meo ꝯsensu nō possunt se facere alteri⁹ cēsuales. Sup quo
vide qđ no. de foro compet. verum. secundum Host. ¶ Opp. eccle-
sia probauit omnem honorem, iurisdictionem ⁊ districtum se ha-
bere in castro, cōmune Fauentie probauit aliquam seruitutem sibi
deberi, vel hec probatio cōmunis Fauētie ⁊ archiepiscopi reflecte
bantur ad idē ius, seu inclusum in probatione archiepiscopi, vel
ad diuersum. Si ad idē, vel inclusum, probatio episcopi est suspe-
cta: qꝛ probando omnem deberi ecclesie honorē, ita qđ non compe
tat alijs, est satagere negatiuā, ⁊ sic est improbabilis. de causa pos
sessio. cū ecclesia Sutrina. Si dicatur quod hoc ius seruitutis non
erat idē, vel inclusum cum iure, de quo probauit ecclesia Rauenē.
adhuc debebat commune Fauētie obtinere: quia probatio archi-
episcopi eū non concurreret ad illud ius, illi non detrahebat: ⁊ sic
quelibet pbationes erāt perfecte super diuerso iure: ⁊ sic vna non
videtur alteri preferenda ex pluralitate, vel authoritate testiū aut
possessionis antiquitate, ⁊ sic sententia erat pro vtroq ferenda: qꝛ
testes non contradicebant, sed diuersa attestabātur, ⁊ sic ad conso
nātiā erant reducendi. de testib. cum tu. Item huic intelligere ob-
uiat litere aperte que dicit quod duo non possunt eandē rem in-
solidum possidere: qꝛ eādem rē diuerso respectu quo ad iura plu-
res psīt possidere: imo eodē respectu quo ad diuersas species pos-
sessionis. l. iij. §. ecōuerso. ff. de acquir. pos. ⁊. l. iij. §. ex plurimis: nā
possum possidere eandem rem respectu proprietatis, ⁊ tu respe-
ctu vsusfructus, ⁊ ego rōne dominij directi, ⁊ tu rōne vtilis. Inn.
ad soluendum contrarium laborat multum diffuse scribit, ita qđ
quasi non potest haberi intellectus ex dictis suis. Sed puto qđ
clarum ipsum reddam tibi. Innocē. ponit tres intellectus. Un⁹,
quod ecclesia pretendente ius vniuersaliter, commune intendebat
speciem vt inclusam in genere. Secundus, qꝛ commune intēdebat
speciē vt separatā nouiter creatā. Tertius, qꝛ ptendebat cōmune
vniuersaliter oīa hec iura sicut ecclesia. Ponit ergo hic primo in
prin. magne gl. vnū intellectū qđ hic ecclesia pretēdebat vniuersa-
liter oēm iurisdictionē, honorē, ⁊ districtū in castro: qꝛ habebāt o-
mnē honorē, ⁊ districtū oīs generis sibi exercuerat in eccl'ia, tā in ci
uilibus, qꝫ in criminalibus causis, puto iurisdictionē in cognitiōe
causarū, ⁊ puniendo maleficos. Insuper eā honorabant, vocādo

eā dominam, occurrendo nuntijs ei⁹, ⁊ obediendo mandatis eius:
⁊ extra iudiciū distringebat etiam eos, exigēdo cautiones, ⁊ fide-
iussores, ne ad illicita prumperēt: q̄ oīa, ⁊ his similia possunt sub
iurisdictione comprehendi, scđm Inno. Commune autem Fauen
tie pretendebat certa seruitia in specie, que satis concludi pote-
rant sub illo genere iurisdictiōis. Sed huic obuiat cōtrariū: qꝛ ex
quo hec est species seruitiorū, diuersum est ius a iure archiepi: et
sic testes nō sunt cōtrarij: ⁊ non est pportionabilis ratio, duo eun
dem rē, ⁊c. Dic quod imo erat contradictio: qꝛ testes archiepisco-
pi vniuersaliter concludebant omnē iurisdictionē, ⁊c. ⁊ qui omnē
dicit, nihil excludit. xix. dist. in. fi Romanorum. de maio. ⁊ obe. so-
lite. Ius ergo seruitiorū in cōmuni per illā vniuersalē excludeba-
tur: ⁊ sic concluditur ratio, quod duo simul eandē rem, ⁊c. Non ob.
si dicatur testes ergo archiepiscopi satagunt negatiuam, qꝛ dicūt
quod ita ad archiepiscopum vniuersaliter quod nō ad illos, ⁊c. cō
tra id de causa pos. cum ecclesia. Sed dicit Inno. quod aliud est te
stes attestari cōmunē non possidere, cuius dictū est vere suspectū.
Aliud si dicat, omnem honorē, ⁊c. pertinere ad ecclesiam, quia ex
hoc non est testimoniū suspectum: sed tunc vltra, aut illud verbū,
omnem honorem, excludit seruitia cōmunis Fauētie ⁊ satagit ne-
gatiuam: aut nō excludit, ⁊ non satagit: sed tunc super diuersis te-
stes deponunt, ⁊ sic stat primū contrarium. Propter hoc Inn. re-
cedit ab isto intellectu. Host. saluat quod aliud est, vbi testis expſ-
se adstrinxit pbare negatiuā, ⁊ repellit vt ibi, aliud quādo tacite il-
lam satagit, vel tacite probat: qꝛ hoc non est improbatum. ff. de he
re. institu. si quis Semproniū. ff. de reg. iur. expressa nocēt. Sꝫ sal-
ua aliter qđ in contrario, ⁊ attestatione super affirmatiua non cō-
cluditur negatiua, nisi testes deponant super affirmatiua qꝛ si di
co, Canonici tantū eligant, si queratur quomodo, sic non sufficiet
dicere, qꝛ vidi eos tantum eligere: qꝛ ⁊ alij potuerunt eligere. nisi
dicat, quia vidi quod alij non erant: ⁊ sic deponet super negatiua.
Hic aūt deponēdo sup terminis affirmatiuis sequitur negatiua,
Scio qꝛ vidi ecclesiā omnem honorē, ⁊c. Sequit qđ si omnem, qđ
videre potuit, qđ ab alio aliquid non fuit possessum. Et si dicas,
quare plus ex vniuersali affirmatiua sequit negatiua exclusa, quā
ex indefinita taxata ibi. Rñdeo quod hic vniuersalis determinat
ad iura in re, que omnia excludi possunt in affirmatiua: sed nō sic
in indefinita includuntur actus personales: qꝛ nō sequitur. Isti
currūt, ergo non alij. Id qđ excludit taxatio tātum, est in solo in-
tellectu non ex affirmatiuo sequit extrinseco, ex quo negatiua col
ligitur. super quo sensato habet deponere testis, ⁊ nō de intellectu
vt no. s. de testi. causam. ij. Itē terminus vniuersalis principaliter
cōcludit, ⁊ qꝛ includit, excludit: sed terminus particularis cum ta
xatiua nō principaliter excludit, ⁊ sic principalr, vel saltē eque prin-
cipaliter est priuatiuus: sed vniuersalis principalr nō est positiu⁹.
Nā si dico, talis currit in isto nō includit, nisi cursus vni⁹: si dico,
tantum currit. ex hoc non plus includit, quā primo: sed simplici-
ter excludit, etiam alios priuat: ⁊ sic principaliter priuatiua, ⁊ ne-
gatiua deducit. Quia hic intellectus defenditur cum difficultate.
Ideo Inn. ponit scđm intellectū, qui colligitur ex gl. sua, in ver. dic
ergo testimoniū. qđ hic testimoniū ecclesie inquantū vniuersaliter
deponebat super honore ⁊ districtu, nō agebat excludere quasi pos
sessionē iuris particularis seruitiorū, qđ ptēdebat cōe: ⁊ sic preten
debat cōmune speciem iuris nō inclusam in vniuersali, sed contra
vniuersale ius nouiter creatū. Nō obst. Illud qđ scđm hoc nō pro-
sit qđ plures, vel meliores, vel antiquiores testes pduxerit: qꝛ non
concurrunt ad idem ius. Item scđm hoc ratio non faciet ad propo-
sitū qđ duo in solidū eandē rem possidere, ⁊c. Rñdit Inn. qđ pro-
batio p plures, ⁊ meliores nō excludit Fauētinos, ex quo veniunt
ad diuersos: sed p plures pbatio de antiqori hñ excludit Fauēti-
nos, nō vt nō possideant, vel possidere possint talia iura, sed qꝛ nō
iuste possident, sed clādestine: qꝛ eo qđ cōstat de antiqori in genere,
qui creat ibi nouā speciem, presumit clandestine illā occupasse, nisi
doceat de iusto titulo, ⁊ patientia possidentis in gñe, qđ sciente, ⁊
patiente ecclesia Rauennate, cōe intendens querere possessionem
sic sit vsus. ff. de aqua. quot. ⁊ esti. l. i. §. Aristo. l. fi. C. de acqui. poss. ⁊
qui scientiam allegat. illam habet probare. ff. de proba. in exceptio
nibus. nisi violente psumptiones essent de scientia. xvi. dist. cō dici
tis. de postu. pla. c. j. lxxxj. di. pposuisti. ⁊ si pbauerit sciētiā, sufficit
ecclesiā pbare qđ statim cum sciuit, verbo, vel facto ꝯtradixit, vel
alio modo: ⁊ tunc cōcluditur quod vi ab ecclesia possedit: ⁊ sic eccle
sia est superior i interdicto. ff. vti possi. l. j. in fi. ⁊. l. i. §. qđ fit. ⁊. §. seq.
ff. quod vi, aut clam. Insti. de interdict. §. retinende. Ecclesie aūt
priuilegia adminiculant: sed sola probatio antiqoris est causa con
cludēs victoriā. Non obstat si dicatur, ecclesia hec seruitia nō pos-
sidet, sed possidet cōmune ergo commune superior in interdicto,
quod datur possidēti quo ad alia. ff. vti possi. l. j. §. hec autem. ⁊ suf-
ficere dꝫ, si tempore litis contestate possidet. Institu. de interdict.
§. retinēde. Dic qđ ecclesia quo ad vniuersitatem iurium superior
esse debet, quia probat: ⁊ etiam ad hanc particularitatem: quia vel
non

non probatur possessio, quia nō ostenditur patiētia archiepiscopi ⁊ sic possessio non est creata. Et si dicat, ex quo constat de antiquori, illa clandestina est, vnde non iuuat probantem: remanet ergo ecclesia in sua vniuersali non restricta per vsum seruitiorum pro communitate. Sed adhuc obstat, qꝛ quo ad seruitia nō debet obtinere ecclesia. quia ex quo quo ad illa nō cōtendit possidere, ei respectu illorum nō debet dari interdictū vti possidetis, qđ datur possessori cōtendenti se possessorem, ⁊ nō datur contendenti alium nō. possessorem. ff. vti possi. l. j. §. j. Per que quidam fatentur qđ hoc casu non habet interdictum quis vti possidetis, sed habet interdictum quod vi, aut clam. Quod nō placet: qꝛ illud nō datur ad possessionem restituendam, sed ad destruendā edificatam. ff. qđ vi, aut clam, l. prima. ⁊ dixi supra de resti. spo. item cum quis. Saluo nisi clā ingressus expelleret volentem venire: quia tunc ageretur interdicto vnde vi, vel si suspicaret se posse repelli: vt. ff. de vi, ⁊ vi arma. l. j. §. interdictum autem. ⁊ dixi in. d. c. item cum quis. Sed respondēdo dicit Inn. quod habebit ecclesia interdictum vti possidetis etiam respectu seruitiorum, que non possidet: qꝛ huius interdictum competit, quando quis possidet, ⁊ cōturbatur, siue a cōtēdente se possidere altero respectu, dum tamē ex illa possessione turbetur a contēdēte se altero respectu possidere in possessione, quam dicit se habere, dum tamen turbans, ⁊ possidens possideat vi, clā, vel precario ab agente. Sed dices, si non possidet, quomodo agit. Qđ nō possideat, patet: qꝛ si ista seruitia possidet commune, iam non possidet ecclesia illa. Dicit Inn. qđ possibile est qđ ecclesia possideat in suo genere inclusa etiam hec seruitia, ⁊ nihilo minus ⁊ illa possideat cōmune: quia talia iura sunt multiplicabilia, ⁊ creari potest alias species ciuilis seruitutis stante vniuersali archiepiscopi: ꝫ commune male acquirat, quia clandestine, stante antiqua possessione. Sed secundum hoc cum multiplicatum foret ius, non decebat imponi silētium communi Fauentie, nec illud abdicari ab illo. Ideo soluo, ⁊ hec est mens Inn. qđ poterat archiepiscopus hoc obtinere, siue ageret possessorio vti possidetis respectu possessionis vniuersalis, in qua nō includebat similem speciem iuris seruitutis, quam pretendebat commune, siue comprehenderet similem, ⁊ nō illam in specie noviter clandestine creatam: quia ante vsus generalis erat liber, ⁊ vagus per creationē noue possessionis. Iam hic vsus turbatus ab hac turbatione nō potest desistere possidens commune, nisi super illa silētium imponatur. Et sic est mirabile, quod etiam non possessori in specie, a qua pretendit turbationē, datur vti possidetis, dum tñ ex eo qđ alter possidet clam, turbetur. ⁊ tūc aut oportet qđ dimittat illud ius, ⁊ adiudicetur possidenti in genere, de cuius antiquiori cōstat possessione, vt ei super illo iure silentiū imponatur: sic ⁊ cōtra clandestinū possessorē datur interdictum vti possidetis, possidenti ciuiliter, quo obtinet naturalē clādestinā possessionē sibi restitui; qꝛ aliter nō pōt turbatio desinere. ff. de acq. pos. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ⁊ dixi de resti. spo. Item cum quis. vbi allegaui hoc dictum Inn. Per que quidā dicūt qđ si cōmune possidet sine turbatione ipsius archiepi, ⁊ restrictione suorū seruitiorū, ⁊ iuriū, illa possidere: qꝛ tūc nō daret interdictū, quo ad illa seruitia, nec silentiū imponeret ipsi cōi, quāuis clā possideret, cū ad hoc ageret. Qđ no. Per hoc nō obstat qđ nō possidenti non det vti possidetis, qꝛ hoc verū, qñ nullo modo possidet: ⁊ sic ꝯcluditur qđ possidēti dat eo respectu quo possidet, siue turbet ab alio cōtendente se eodē modo possidere, siue turbet a nō possessore, siue turbet a possessore alterius speciei possessionis. Nam dat hoc interdictū nō tm̄ ꝯ possidere se cōtēdētē, sed ⁊ cōtra nō possidentē turbantem. quicqd dixerit gl. de cau. pos. cū dilectus. ff. vti possi. l. j. §. hoc autem. eo. ti. l. si duo. §. si vi. ff. si serui. vendi. l. sicuti. §. Aristo. vbi turbet possidentem, vel non permittendo eum vti iure suo, vel etiam de suo auferēdo. ff. vti possidetis. l. si duo. §. item videamus. Et est hoc interdictum pro iuribus vtile. Competit etiam actio iniuriarum contra illum, qui turbat temerarie, non contendens se possessorem. ff. de iureiuran. l. iniuriarum. §. fi. ⁊ l. seq. ff. de actio empti. l. qui pendente. ⁊ fuit dictum Iaco. de Aret. vt dicit Cy. in. l. j. C. vti posside. Non obstat qđ dicetur. j. cum gl. quod vbi inuenitur qđ respectu diuerse speciei possideant agētes, debet adiudicari possessio cuiqꝫ, ⁊ modos possidendi distinguere: qꝛ illud procedit quando neuter ab altero male possideat, hoc est, non vi, non clā, nō precario. Item litera hec adiudicat, quando sola ecclesia agebat. Vnde dato quod postea cōmune agat, ⁊ probaret exceptionem seruitiorum, non fieret adiudicatio super illis: qꝛ petitum non erat. de fi. mo. licet. ⁊ qꝛ male possidebat, vt est dictum. Vbi autem bene possideret, absolutū fuisset cōmune quo ad seruitia ab archiepiscopo. s. de elect. cum ecclesia Vulterana. sed non fieret adiudicatio communi, nec pronuntiaretur quod super illis non molestaretur, ex quo nō est petitum. Dicit Host. qđ hoc facit contra id, qđ notat Inn. in. c. ex cōquestione. sed nō est contra: quia hic in iuribus multiplicabilib⁹, ⁊ aliud est ius ecclesie, aliud iura per se creata. Ideo vt supra nō deductis non fertur. Sed dominiū rei deductum videtur

ibi negatiue a dicente se dominū, cū non sit multiplicabile: ⁊ hoc casu debet sententiās exprimere modos turbationis, ⁊ agenis: si cū lata esset sententia simpliciter qđ non vexet, in nullo vlterius vexare poterit, etiā si erit in possessione aliquorū seruitiorū: argumē. C. de anna. except. l. fi. Vides quod hic intellectus vt ex solo interdicto vti possidetis hoc obtineret eccl'ia, difficulter sustinetur. Iđ alij dicunt qđ ratione illius noue possessionis a communi create poterit archieps agere possidens illas vniuersaliter interdicto vnde vi, vel ex officio iudicis, vel condictione ex decret. ad recuperandum ius illud seruitiorū, quod possidebat commune, ⁊ interdicto vti possidetis simul ratione vis turbatiue, quā sibi facit super iure, qđ ecclesia possidebat. Sed dic quod hoc iure non probat: cū enim hec possessio, ꝙꝙ clādestina noviter creata restringat gen⁹, ⁊ vniuersale ius, quod habebat in ecclesia, licet nō spoliet eum aliqua specie possessionis iure spoliat archiepiscopū quasi possessione libertatis, respectu cuius pōt agi possessorio: vt est casus in. c. Pisanis. de resti. spo. Et hoc tenet Host. ad hoc alleg. ff. vti possi de. l. j. §. cū igitur. ⁊ §. ait Pedius. ⁊ §. perpetuo. ⁊ l. se. ⁊ l. si duo. §. hoc interdictū. vsqꝫ ad. §. creditores. Non obstat ratio, que ponit hic, qđ duo non possint eodem respectu in solidum, ⁊c. quia ratio in tex. necessario respicit diuersos casus: quasi velit dicere, vel dicis qđ sic vtendo diuersa specie nihilo min⁹ creauerit, ꝫ solū possederit qđ archiepiscopus. Et obstat ratio, qꝛ duo in solidum, ⁊c. Vel dicis qđ acquisiuit, ⁊ obstat clandestinitas, ⁊ iniustitia, ⁊ sic cōcludit ratio. Nā ambe rationes non possunt respicere eandē rem, ⁊ eundem casum: qꝛ vna presupponit possessionem in cōi, altera negat. Et hoc qđ possideat, ⁊ nō possideat eodē respectu, est impossibile. rationes ergo respiciūt diuersos casus. Et hec sufficiāt de hoc intellectu, qui cū maxima defendit difficultate. ¶ Tertius est intellectus, quem ponit Inno. in sua gl. versi. vel dic. ⁊ planus quod questio, que fuit cum archiepiscopo, tam ex parte eius, quā ex parte cōmunis Fauentie, fuit pariter super vniuersali honore, iurisdictione, ⁊ districtu, nō super iure seruitiorum tantū. Ideo meliores probationes, ⁊ de antiquiori possessione preualuerunt. ⁊ bene sequitur, cū duo in solidū, ⁊c. ⁊ expone eadem, scilicet honorem, iurisdictionē, ⁊ districtum. ⁊ sic plana sunt omnia. Nō obstat quod testes de seruitijs deposuerint: quia dixerunt hoc incidenter ad certificandum dictum per modum cause: forte concludebant commune habere honorem, ⁊ districtum interrogati de causa, respondebant quod viderunt castrum respondere de certis seruitijs, in quib⁹ testes cōcordabāt. De ipsis aūt principaliter nō agebat. Simile supra de elect. cum ecclesia. ff. vti possidetis. l. si duo. nam ex quo illa non intendebat, sup illis non obtinet. Si autem commune retulisset questionem tantū de illis seruitijs, neqꝫ iurisdictione posset super illis agere; qꝛ de illo iure potest referre questionem: sicut vbi agit possessorio sup possessione rei corporalis, potest conuentus referre questionem iuris, qđ habet in re, ⁊ per hoc excludere turbationem: quia non turbat, qui iure suo vtitur. ff. vti possidetis. l. si duo. §. si vicinus, ⁊ pro illo potuisset agere, si aliquod seruitiū pretēdat in iurisdictione negatoria. ff. si vsusfr. peta. l. vti frui. §. vlt. Sed possessorio non agit, si possessionē habet clandestine: alias si habet possessionē iuste, adhuc posset possessorio agere: quia ex hoc non turbat, si vtitur iure suo: vt de elec. cum ecclesia. ¶ Scđo per hanc literā dicit Io. and. sm Host. esse intra articulum a quadraginta annis citra, ⁊ a quadraginta annis. ⁊ citra: qꝛ per primū articulum probatum non concluditur prescriptio: quia verificatur hec conclusio, etiā si possederit vno momēto infra annos quadraginta: vt. l. prima. §. quod autem. ff. de aqua quotidiana, ⁊ esti. ⁊ qꝛ dato quod probaretur cōtinuatio, computatio temporis incipit a tēpore lati testimonij: ⁊ sic includitur litis contestatio intra tempus quadraginta annorū: ⁊ sic probatur interrupta prescriptio. Sed in secundo articulo probatur continuatio temporis propter illam copulam, Et, que notat continuationē. Alle. ad primū de prescriptio. ad audientiam. de verb. signifi. abbate. nisi in secundo articulo diceret. Possedit a quadraginta annis, ⁊ citra, ⁊ plus: qꝛ illa dictio Plus, adiecta ad modicū tēpus, illud plus cōcluderet quod est inter principium iudicij vsqꝫ ad diem dicti testis: vt. ff. de ver. sign. l. hec adiectio. Quod nō placet: quia illa indeterminata. Vel, probat, vt dixi de dila. litere. Dic vt ibi. Et hoc etiā tenet Bar. in l. Celsus. ff. de vsur. ⁊ in. l. morte litis. C. de rei vēd. Si dixerit, Possedit in istis decē annis, dicit qđ idē: qꝛ hec prepositio In, verificatur etiam si vna die possederit: vt. d. §. qđ autem. Instruit autem Bar. vt cōcludat articulus qđ dicūt quod possedit a triginta annis citra, vel ⁊ citra, ⁊ p ipsum temp⁹. Vel sic, Possedit p tempus decē annorū proximie preteritorū: qꝛ dictio, Per, perfectionem totius temporis significat. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verbo. sign. Itē si dicat, Talis possedit iā sunt decē anni: vbi alleget se possidere, hoc sufficit, qꝛ probato initio presumit cōtinuatio, vt dicam. j. eo. cū ad sedem. Debet etiā esse aduertens actor probans prescriptionē, vt determinet tempus certum: quia si diceret, talis posse

dit per decē annos, ⁊ nō ɔstaret qui essent illi decē anni: potuit eñ
esse qđ testes cōsenserint de decē annis ante articulū, vel qđ vnus
testis senserit de decē annis, alter de aliis decē annis: ⁊ sic proba-
tio dubia nō releuaret. de proba. in presentia. de verb. obl. inter sti
pulantē. §. i. ſm Bart. in d. l. Celsus. vbi hec etiā ponit. Debet er-
go dicere qđ possederit decē annis finitis tali tpe, vel inchoatis ta
li tpe: vt sic se referat ad certū tempus, ſm Bart. Qualiter autem
probetur cōtinua possessio: dicit Guliel. in Specu. de probatio. §.
fi. ad fi. ver. sed queritur. qđ probando me in initio decennij possedis-
se, ⁊ hodie possidere: qꝛ ꝓbatis extremis, media presumuntur: vt. l.
pe. C. de apo. publi. lib. x. C. de vsur. l. cetera. C. de adul. l. si qui. Ad
hoc. xxviij. di. qꝛ sunt culpe. ff. de leg. iij. l. si seruus plurium. §. fi. vi-
51 de gl. vi. q. v. c. pe. ¶† Nunquid aūt probato consequenti videatur
probatū antecedens: ibi remittit Joan. and. Inst. de inuti. stip. §.
si ita scriptum. No. gl. C. de do. ꝓmis. l. ij. ⁊ vide Inno. de dolo. cum
olim. Probatur etiā si probo me collegisse fructus p decē annos:
nā pro toto tpe presumor collegisse, licet fructus certo tpe colligā-
tur. ff. so. ma. l. diuortio. §. fi. Ad hoc de presc. sanctorū. Bart. idem
in d. l. Celsus. dicit qđ secūdū ea, que no. C. de ꝓba. sine possidetis.
⁊ p Cy. C. de lō. tēp. prescr. l. lōgi. nō est hec practica necessaria: suf-
ficit qđ ꝓbet initiū possessionis, ⁊ hodie allegat se possidere: quia
qui olim possedit, ⁊c. vt dictis iuribus. ⁊ dicā in c. cū ad sedē. ⁊ pre
52 sumitur etiā cōtinuasse. ¶† De rusticis aūt, qui dicsit aliquē tenuis-
se, ⁊ possedisse, remittit Jo. an. ad. l. stipulatio ista. §. hi quoq. ff. de
verb. obl. ibi gl. dicit, ⁊ Bar. qđ si testis dicat. Talis possedit: qđ p
hac possessionē si dicit qđ vidit ipsum possidere. Nec ob. qđ verbū
Possidere, sit verbū iuris, qđ non cadit in sensum testis, qđ debet
intelligi possidere. i. detinere: qꝛ testis hꝫ deponere p verba facti:
sed scđm hoc non ꝓbabit nisi detentationem: ⁊ sic erit impossibile
ꝙ per testē ꝓbetur possessio: qꝛ eo qđ ꝓbat detentationē, cum ha-
beat deponere per verba facti, concluditur possessio. Alleg. l. que-
dā mulier. de rei vē. ⁊ l. ij. C. de acqr. pos. ff. de acquir. pos. l. i. de solu.
Tertia. no. Jo. vij. q. i. pōtifices. ⁊ Inno. de priuil. olim. Idem si di-
cat, Scio qꝛ vidi ipsum detinere: qꝛ per talia verba habet depone-
53 re. ¶† Opp. qđ parū proficiant priuilegia in interdicto vti possi-
detis fundata sup nuda possessione: arg. de resti. spo. in literis. So
lu. Dicit Inn. qđ priuilegia iustificabāt possessionē cōmunis Fa-
uentie: alr modicū ꝓficeret ꝓducere priuilegia. Uel scđm eum pro
ficit ꝓducere priuilegia etiā iustificantia solam possessionem eccle
sie: qꝛ cōe suas ꝓbationes produxit super seruitijs, vel etiā super
omni iurisdictione, honore, ⁊ districtu: ⁊ qui dixit omne, nihil cōe
reliquit, imo illud exclusit. Prudēter ergo fecit ecclia, q̄ priuilegia
induxit, ⁊ q̄tū potuit, suā cām iustificauit, vt sic ꝓbatiōes sue cōis
ꝓbationib⁹ ꝓferrent: arg. de sue. ab inte. c. fi. Plus dicit Inn. qđ si
cōe ꝓbasset se seruitia prius recepisse, ⁊ possedisse seruitia antequā
ecclesia in ꝑdictis locis possedisset cēm honorē, ⁊c. in hoc casu non
arctatur cōe ꝓbare aliquē iustum titulum sue possessionis: quia in
nullo tunc esset presumptio cōtra ipsum: sꝫ quia in re alterius di-
cit se aliquid acquisiuisse infra seruitutē seruitiorū, cuꝫ omnis res
prima facie ꝑsumat libera, hoc habet ꝓbare. Igitur si cōe probas-
set aliquē titulum, per quem cōtrariam ꝑsumptionem elidere po-
tuisset, ſm Inn. ad qđ optime de elec. cum inter R. ver. sane scđm
54 Host. ¶† Oppo. qđ premittere debuerit papā Imperatorib⁹. s.
de iud. decernimus. Dic quod ordo fuit ꝑposterus, vel forte respi-
cit tēporis prioritatem, qꝛ Imperatores prius cōcesserūt. Sic. s.
de resti. in inte. auditis. ſm Host. Ex quo ptꝫ qđ antiqua possessio
iusta presumitur, ⁊ sociata titulo. Hi sunt duo modi testificādi pos
sessionē. Uide Inno. de restit. in inte. c. ij. in verbo, per monachos.
55 ¶† Ad glo. opp. qđ eadem res possit a pluribus possideri: vt. l. iij.
§. ex cōtrario. So. eodem modo ⁊ respectu sic: nam vn⁹ potest habe
re naturalē, alter ciuilem, vnus iuste, alter iniuste possidere pōt,
sicut dicit Jo. an. quod aliquando sunt duo dñi eiusdem rei, vnus
specie, alter re, sicut pater ⁊ fili⁹. ff. de lib. ⁊ post h. l. in suis. ſm Hos.
56 ¶† Opp. qđ non arctent Fauentini ad ostendendum titulum pos
sessionis, ex quo possident: vt. l. cogi. de peti. here. ⁊ qꝛ possessorium
vti possidetis fundat sup nuda possessione. So. E si vterq equē ꝓ
bat de possessione, equaliter valet allegare titulum: qꝛ tunc est pos-
sessor superior in interdicto. Itē arctatur quis ad ꝓbandum titu-
lū, quando sua possessio ex antiquiori in cōtrarium presumit iniu-
sta: qꝛ si vult obtinere cōtra antiqua, opꝫ qđ ipsam iustificet ex ti-
tulo: alr sufficit qđ neq clā, nec vi, vel ꝑcario possideat ab aduersa
rio, eo qđ possidet, obtinet. si aliter nō iustificatur sua possessio, vel
aduersarij nō magis iustificetur, ff. vti poss. l. si duo. Aliqua ponit
Host. sub hac glo. obmitto, ⁊ qꝛ nil aliud dicit, q̄ glo. sic declarata.
57 ¶† Uenio ad vers. cū ergo. no. duplicem practicam pronuntiandi
sup interdicto vti possidetis. Primā, qꝛ vbi equaliter ꝓbat, dꝫ ꝓ
nūtiari, Uti possidetis, ita possideatis. Ubi dispariter, dꝫ ꝓnūtia
re ꝓ melius probāte, aduerse parti silentiū imponendo, ⁊ prohibe
re ne per se, vel alios molestet superiorē in possessione, nec habita-
58 tores loci. ¶† Nota quod ex molestatione subiecti molestatur su-
59 perior, cuius ꝑtextu pōt agere possessorio retinende. ¶† No. quod
iudicio agitato p procuratorē, ⁊ causa, est snīa dictanda in personā
60 dñi, ⁊ nō in personā procuratoris. de electio. querelam. ¶† Opp.
qđ de antiqua possessione nouiter acquisita non presumit iniusta:
vt ptꝫ. s. de causa posses. cum ecclesia. Soln. Dicunt quidam quod
in corporalibus consisto de antiqua possessione, nona presumitur
iniusta. Hoc verum in corporalibus: qꝛ in illis possessio non potest
multiplicari, ⁊ sic ad alium non transferri absq priuatione primi:
ideo nō presumitur iusta, nisi probetur. Secus in incorporalibus,
in quibus possessio est multiplicabilis, ſm Jo. an. Hoc dictum est
cōtra istum text. qꝛ ⁊ hic loquitur in possessione iurium. Ideo dic
idē vtrobique. quando quis deducit quasi possessionem respectu iu
ris in aliquo derogantis antiquiori iuri, vel illi detrahētis, aut il
lud restringētis: ⁊ hoc ꝓbat verbū, ⁊ alijs ad hec pertinētib⁹. Ad
hoc concluditur qđ cōmune Fauentie agere velit, de alijs iuribus
61 hec non tangentibus non obstat exceptio. ¶† Oppo. quod papa
nō debuerit ꝓnūtiare sic diffuse super alijs, ⁊c. qꝛ sententia debet
esse certa. l. ij. C. de sen. que sine cer. quāti. Soln. Dicit Host. qđ cū
verba libelli lata, ⁊ generalia fuerūt, ⁊ larga, ⁊ generaliter intelligē
da sunt, ⁊ sic ꝓnuntiandū. ff. de iud. si quis intentione. ⁊ l. solemus.
s. de cau. poss. cum ecclesia. vnde cum adiudicatur alicui res, adiu-
dicari pōt cum suis pertinentijs. de resti. spo. cum ad sedem. de fi-
62 de instru. inter dilectos. de dona. dilecti. ſm Host. ¶† Opp. quod
cōmune Fauentie nedū potuerit condemnari super non turbatio
ne, sed etiā ad interesse turbationis de preterito quanti sua inter-
erat pacifice possedisse. Dicit Jo. qđ hoc est imputandum archi-
epo. qui hoc nō petijt: nā ad hoc agere poterat. ff. vti poss. l. si duo.
63 §. fi. ſm Host. ¶† Opp. qđ debuerit ꝓnuntiari super ꝓprietate il
lorū iurium ꝓ ecclesia, ex quo ꝓbauerit, vt. s. pꝫ: qꝛ ꝓbauit prescri
ptionē. Sol. Licet hoc probasset, litera dicit hic qđ tm̄ possessorio
actū erat, ⁊ cōclusum, in illo merito tm̄ ꝓnuntiandū. ff. cōi diui. vt
64 fundus. cū simi. ¶† Ultimo per decre. dicit Jo. an. dñm pro ho-
minibus suis q̄ꝙ liberis, agere posse: qꝛ ⁊ hoc erat petitū. Si non
esset petitū, non posset. de or. cogn. cum dilectus. §. fi. de deci. dudū.
Et hoc, qꝛ in molestatione hominū dominus dicitur molestari: ⁊
interest dñi locupletes sub se habere subiectos: vt in authē. vt iu-
di. sine quoquo suffra. §. cogitatio. colla. ij. de quo. s. de app. dilect⁹.
65 ⁊ facit de priuil. authoritate. li. vj. secundū Jo. ¶† Uenio ad gloss.
in verbo, ⁊ vi. declarat ꝓ qua vi det vti possidetis. ⁊ dicit ꝙ ꝓ tur-
batiua: ⁊ que dicat turbatiua, quid de interdicto vtrobi, dic vt in
66 gl. ¶† Opp. innuit in litera ex duplici practica ibi posita dari in-
terdictū solū inter duos cōtēdētes se possidere. Hoc est falsum: qꝛ
dat cōtra turbantē etiā se possidere nō cōtendentē: vt patet in. l. si
duo. §. fi. ff. vti possi. Soln. Glo. fatetur qđ intentari potest interdi
ctum inter duos codē modo contendentes se possidere: potest in-
tentari inter duos, quorū alter non contendit se possidere, sed mo
lestat: potest intentari inter duos, quorū vterq se contendit pos-
sidere, sed nō eodē modo. Propter que gl. ponit practicas in quo-
cunq casu circa modū ꝓnuntiandi. Primus, quando intentatur
possessoriū contra molestantem non possidentem nec contendentē
se possidere: qđ possibile est, licet aliqui dixerint contra, ⁊ male: vt
no. gl. de causa pos. cum dilectus. Tamen vt dicit Joā. an. de pre-
scrip. veniens. in gl. licet episcopus. in fi. non datur ei, qui est in pos
sessione contra verum possessorem, vt ibi no. tūc dicit gl. quod pra
ctica erit vt nō ꝓnūtiet, Uti possidetis, ita possideatis: sꝫ nō inge-
tetis possessorē: vt. l. i. §. est igitur. ff. vti possi. C. e. l. vna. Hoc inquā
tum nō petit interesse molestationis: nā si ageret pro molestatio-
67 ne, esset secus: qꝛ condemnari deberet ad interesse. ¶† Uenio ad se
cūdum casum, qñ est questio inter duos possidētes, quorum vnus
possidet ciuiliter, alter naturaliter, s. vsufructuari⁹, ⁊ ꝓprietari⁹,
⁊ neuter possidet ab alio: ⁊ sic vterque iuste possidet. Dic qđ index
dꝫ pronūtiare, Uti possidetis, ita possideatis: non tamen ita con-
fuse, qꝛ sic daret gladiū vtriq parti: sed debet examinare qualita-
tes possessionū, ⁊ probationum, ⁊ distinguere eas in snīa sua sic,
Probasti te habere possessionē ꝓprietatis ciuilē, si deus: ⁊ tu ꝓba-
sti de possessione vsusfructus naturalis: ⁊ ego ꝓnūtio te possidere
vt vsufructuariū, vt vti possides, ita possideas: argu. Inst. de act.
§. curare. Dicit Jo. an. qđ in quolibet dꝫ dicere, Et circa hāc pos
sessionem tibi fieri vim veto: qꝛ semper hoc addit in snīa, qui pro-
nūtiat in interdicto vti possidetis. ff. vti possidetis. l. i. Cy. dicit qđ
etiā debet addere ad verba Pronūtio te possidere vt ꝓprietariū,
⁊ liceat tibi facere omnia, que spectant ad ꝓprietarium, ꝓnūtio te
possidere vt vsufructuariū, ⁊ liceat tibi facere omnia, que spectant
68 ad vsufructuariū. ¶† Uenio ad vltimum casum, qñ vterq contē
dit se possidere eodē modo, ⁊ eodem respectu: dic, si alter ipsorū est
superior in interdicto, vt qꝛ ꝓbat per plures testes, vel probat de
antiquiori possessorio, vel ꝓbat de titulo, alio nihil docēte, vel me-
lius probat de titulo, ⁊ index debet ꝓ illo, qui melius probat, pro-
nuntiare, ⁊ habet practica sententie hic: qꝛ si vterq est actor, con-
dēnabit vnus plene probantem, ⁊ vltra hoc imponet silentium ei,
⁊ prohibebit

⁊ prohibebit ne per se, vel alium vim, vel turbationem inferat, vt
hic dicitur Barto. dicit quod sicut possunt peti tria, sic ⁊ condem-
natio debet fieri ad tria, videlicet, non me turbet in futurum, ⁊ con
demnari debet ad interesse molestationis de preterito, ⁊ qd reus a
molestatione desistat: vt dicit in. d. l. si duo. ⁊ no. ibi in. l. j. §. interdi-
ctum. eo. ti. ad hoc. l. j. ⁊. l. si duo. §. fi. Si autem alter non superat al-
terum. quia vterq; probat de possessione, ⁊ neuter de antiquiori, ⁊
neuter de titulo, vel vterq;. Dicit gl. quod aliqui dicunt quod de-
bet supersedere in pronuntiatione, vt sic tedio affecte partes com-
ponant inter se, vel inter communes amicos. Sed hoc nõ videtur
tutum, cum forte nunquam venirent ad concordiam. Pro hoc ta-
men facit quod ex quo iudex est incertus, ⁊ non potest certam fer-
re sententiam, nec dicitur ei liquere de causa. Dic, si constat ei, qui
ad iudicium prouocauerit, ille habebitur pro actore, secundum gl.
⁊ contra eum, vt obscure probantem, promulgabitur sententia.
Si vterq; fuit actor, supersedebit, vel non pronuntiabit in confu-
so, Uti possidetis, ita possideatis. Non placet hec practica doctori
bus: quia hoc esset eos ponere ad arma, contra. l. equissimum. ff. de
vsufruc. ideo res erit forte dirimenda. l. in tribus. de iudi. C. com-
munia de le. l. fi. in principio. Dicit Hosti. ꝙ hoc iustius est, ⁊ con-
suetudine approbatur. Dicit Jo. Andr. ꝙ si resistunt, ne ibi sors
ponatur, se impediunt. Quid autem in beneficialibus, vbi non est
res diuisibilis, nec sorti est locus remittit de eo, qui mit. in pos. cũ,
qui lib. vj. super vltima gl. Hoc non placet Barto. in. l. si duo. quia
questio facti non debet dirimi sorte. l. si duo sunt Titij. ff. de testa.
tu. sed per hanc dirimitur questio facti. Alij dicunt quod assigna-
bitur vtriq; pro diuiso: ⁊ sic pronũtiabit vtrunq; medietatem pos-
sidere pro indiuiso, donec de proprietate constet. Sed dicit Inno.
non esse sic pronuntiandum, ex quo non est petitum. de simo. licet
Heli. Butri. tenet illam practicam quod possessio sequestretur, et
possidetur, prohibebuntur partes quod non accedant ad posses-
sionem, donec alter melius probet altero. Barto. dicit quod debet
iudex diuidere possessionem inter eos. Probat, quia si duo sunt
vsufructuarij in fundo, quia cuilibet est relictus vsusfructus, fa-
cient sibi partes per cõcursum, ⁊ vterq; erit in possessione pro me-
dietate. ff. vti possi. l. fina. in prin. Idem in duobus legatarijs, qui-
bus eadem res est legata insolidum: nam si quilibet probet se pos-
sidere necessario intelligitur quod quilibet pro dimidia, cum sibi
partes faciant per concursum. Ita in proposito, si plures osten-
dunt titulum equalem, vel quando nullum ostendunt, saltem ha-
bent titulum de iure gentium, quasi occupauerint rem vacantem,
⁊ que in nullius bonis est, cum dominus non appareat vnde iu-
dex pronuntiabit vtrunq; istorum possidere communiter. et pro
indiuiso, ⁊ diuidet, si volet. Et ex hoc sequitur, si quis eorum vel-
let intentare petitorium, intentabit vicissim vnus contra alium,
sicut fit in. l. si duo. quando pronuntiat iudex vnum possidere ciui-
liter, alterum naturaliter, intentabitur petitorium vicissim prout
volent, secundum Barto. in. d. l. si duo. Consulit Specu. in titu. de
peti. ⁊ pos. ad fi. ver. nota tamen diligenter. quod stante parili pos-
sessionis probatione, alter ipsorum, si potest, manu armata ingre-
diatur, ⁊ postea intimet alteri, qui si non veniat, suspicans se posse
repelli, ⁊ perdit possessionem: ideo obtinebit possidens, nisi contra
eum probetur. Nec obstat quod dixerit sibi ius: quia non dixit sibi
ius in possessione alterius, ex quo alius nõ clare probat. Est alius
modus, vt dicit in ver. sequ. quod habeat amicum, qui expellat il-
lum, ⁊ dimittat vacantem, ⁊ intimetur probanti, qui postea ingre-
diatur, ⁊ non habebit vitiose, etiam si alius ante possideret per no.
in. c. cum ad. sedem. de restitu. spolia. vbi vterq; possidet equaliter,
⁊ neuter vult contra alium agere, iudex compellit ambos ad agen
dum: imo poterit tunc possessorium iudicium sine libello determi-
nare: vt sciat quis illorum subeat onera petitoris, ⁊ quis vtatur com
modo possessionis. ff. de libe. cau. l. liberum. §. si quis in seruitute.
Et hoc operatur iussus iudicis, vt valeat iudicium sine libello, si-
cut facit tenere cõtractum, qui alias non teneret. l. j. §. idem Pom
ponius. ff. quod fal. tu. aut. C. de lit. contest. aut. libellum. ⁊ quia de-
bet ex officio prohibere partes ne veniant ad rixas, ⁊ arma: vt di-
69 cit Specu. in titu. de peti. ⁊ pos. §. j. versi. in summa. ¶ † Glos. que-
rit an pro rebus mobilibus detur aliquod interdictum. Glo. di-
cit quod sic: ⁊ appellatur vtrobi. ⁊ dicit glo. vnde deriuetur. dic vt
70 in ea: quia est clara. ¶ † Querit an hec remedia dentur pro iuri-
bus incorporalibus. Dicit glos quod sic, in quibus est dare quasi
possessionem. Glo. allegat iura. Dicit Joan. Andr. quod appella-
bitur interdictum quasi vti possidetis: quia non est proprie inter-
dictum vti possidetis, sed vtile. Ad hoc. l. pe. ff. de serui. ⁊ quod ibi
no. Hec vera, vbi datur possessio. Ubi autem solus vsus, tunc non
datur interdictum vti possidetis, sed dantur remedia secundum
suam naturam, de aqua quo. ⁊ esti. ⁊ de iti. actuq; priua. ⁊ simil. in il
lo libro, que dantur ad tuendum. De detentione autem, an si in il-
la turbetur, vel eijciatur: dic vt in. c. contingit. de dol. ⁊ contu. vbi
71 glo. tangit. ¶ † Oppon. vltima gloss. sententiam dictandam in

ꝓcuratorẽ, ⁊ nõ in dominũ: vt. j. de relig. do. cõstitutus. de procur.
querelam. Glo. remittit ad ibi no. Uel dic qd de iure canonico nõ
attenditur solennitas illa, an condẽnetur dñs, an procurator. Sed
dic qd vnũ, ⁊ reliquũ põt iudex condẽnare. De quo per gl. de in in-
teg. resti. suscitata. ⁊ Host. in. d. c. querelam. Uel dic ꝙ cõmune in-
iuriose exegerat hec iura, cõtra ipsum fertur sententia, sicut in a-
ctione iniuriarum. C. de iniuri. l. fi. secundum Jo. and. ⁊c.

1 ☞ Filius ab aliquo nominatus an credatur filius.
2 In filiationis probatione preualet assertio mulieris. 9.
3 Confessio extraiudicialis preiudicat in iudicio contra confessionẽ
iurantis. 6.
4 In probanda aliqua qualitate erga personam, non exigitur con-
fessio fieri ad partis instantiam.
5 In filiatione probatio tractatus non est vera, sed presumptiua.
7 Matris testimonio non creditur de filiatione.
8 Filiationem non probat sola nominatio absq; tractatu.
10 Matrimonium dissoluitur consanguinitate presumptiue ꝓbata.

1 Per tuas. ¶ † Si qui nominent aliquem in fi-
lium, ⁊ ita communiter reputatur,
non creditur postea alteri eorũ iuranti cõtra. h. d. Cõ
2 munis diuisio. Secunda ibi: Cuia. ¶ † Nota primo
ꝙ in probatione filiationis preualet assertio mulieris cum tracta
tu viri ⁊ vxoris iuramento mulieris in contrarium iudicialiter
3 prestito. ¶ † Nota secundo quod confessio extraiudicialis preiudi
cat in iudicio etiam contra confessionem iurantis: ⁊ sic solo iura-
mento in contrarium contra confessionem non probatur rem ali-
4 ter se habere, vt confessio possit reuocari. ¶ † Nota tertio quod
vbi agitur de aliqua qualitate erga personam probanda, non exi-
gitur confessio fieri ad instantiam partis, sed illa probatur etiam
5 parte non instante. Sic limita quod no. s. de confes. c. fina. ¶ † No.
quarto quod probatio tractatus in filiatione non est vera, sed pre
6 sumptiua probatio. ¶ † Nota quinto quod quis non potest con-
7 traire, quod dilucida voce protestatus est, ⁊c. ¶ † Nota sexto quod
testimonio matris non creditur de filiatione, quando testimonio
8 opponitur tractatus. ¶ † Oppo. quod nominatio non probet fi-
liationem. C. de proba. l. non epistolis. Glo. fatetur quod sola nomi
natio non probat filium, sed bene nominatio cum tractatu. Dicit
Hosti. qd nec tractatus facit filium, licet faciat presum, vt hic, si-
ue pro, siue ꝯtra. ff. de prob. etiã matris. qui fi sint legi. p tuas. ⁊. c.
trãsmisse. cui stat, donec ꝓbet ꝯrium: sed nõ ꝑiudicat veritati: vt
in cõcor. gl. ⁊. l. fi. ff. eo. ti. Inquantũ gl. dicit solã nominationẽ nõ ꝓba
re filiũ, hoc est verũ, nisi nõie tñ in actu soli filio cõgruẽti, vt si eũ
vt filiũ instituat, quẽ necessitatur instituere, vt dicit Bart. in. l. j. §.
9 Julianꝰ. ff. de lib. agno. ¶ † Opp. scdo ꝙ credi debuerit primo di-
cto viri, qui negauit illũ filiũ, sicut scdo credit, maxime, qꝛ si erat fi
lius, nõ erat verisimile qd negaret. de ꝑsumpt. lras. ⁊. c. afferte. Ad
hoc, qꝛ primo dicto credi dꝫ, ⁊ nõ scdo. de testi. sicut tuis. ⁊ qꝛ affe-
ctus paternꝰ vincit oẽm amorẽ. C. de cur. fur. l. fi. Itẽ hoc adiuuat
dictũ matris cũ iuramẽto: qꝛ potius ei est credendũ, quã simplici
verbo: ⁊ maxime cũ precessit ꝑsumptio ꝙ de alio genitꝰ fuerit. Gl.
rñdit qd si concurrat nominatio, ⁊ assertio sola, stante prima asser
tione patris cũ iuro matris, ille deberent preferri simplici medie
assertioni. Sꝫ si cõcurrat tractatꝰ cũ cõi opinione repugnãs asser
tioni parentũ preualet tractatꝰ, ⁊ cõis opinio, vt hic. Et hec est ve
ra solutio. Uel ideo nõ credit, nec coadiuuat primũ dictũ patris
negãdo filiũ, qꝛ hic fecit iratus ex eo qd ab eo diuertat mulier. C.
de iniur. ⁊ si nõ cõuicij. ⁊ qꝛ mulier hoc melius cognoscit, id credit
illi, qui nat. accu. pos. vñ. Detrahitur aũt testimonio mulieris iu-
rato, qꝛ presumebat hoc dicere matrẽ vt vitaret mortẽ filij, vt di-
xi in tex. ff. qd me. cã. isti qdẽ. ñã pater Sophie minas inferebat il
li ꝓ eo qd ipsam cognouerat, nisi eã duceret in vxorem, sm Hosti.
Uel, scdm eũ, hoc accidit, qꝛ primũ dictũ cũ scdo saltẽ dubitatio-
nẽ inducebat: ⁊ in dubio impediendũ est ꝯhendũ. Jo. and. dicit te-
10 nẽdo qd dixi summãdo, ⁊ sic remanet in solu. glo. ¶ † Glo. vltima
colligit ꝙ ꝯsanguinitas ꝑsumptiue ꝓbata dissoluit matrimoniũ.
Qd ⁊ sic intelligit gl. qd iã cõtraxerat. Qd dicit Host. verũ hoc ca
su ꝓpter periculũ animarũ: alias lꝫ ꝑsumptio impediat cõtrahen
dũ, nõ dirimit ꝯctũ. de eo, q cog. cõsang. vxo. sup eo. Ant. de But.
1 ☞ Iudici super processu non creditur, nisi per acta.
2 Negatiua est vniuersaliter improbabilis etiam natura rerum. 13.
3 Acta iudiciorum ordinariorum, vel extraordinariorum scribi de-
bent per alium, quam per iudicem.
4 Notarij loco possunt quãdoq; subrogari due persone honeste. 19.
5 Actorum appellatione que comprehendantur. 11.
Delegatio an actorum appellatione comprehendatur.
6 Exceptio licet sit de actis, tamen porrigere scripturam de exce-
ptione, non est de actis.
7 Copie actorum iudiciariorum sunt partibus dande.

1 Quoniam. ¶ † Iudex debet habere notariũ,
vel duos bonos viros,qui scribãt
acta iudicij:alias si quid difficultatis emerserit,per su-
periorem punietur: nec creditur ei super processu, nisi
inquantum per acta,vel alias per legitima documenta constabit.
hoc dicit. ¶ In prima ponitur constitutionis causa. In secunda
constitutio. In tertia constitutionis pena. Secunda ibi: statui-
2 mus. Tertia ibi iudex. ¶ † Not.primo vniuersaliter nullam nega
tiuam directo probabilem.contra Ioan.Andre,in.c.bone.ꝛ Cyn.
in.l.actor.quod asseuerat.C.de probat. ¶ Nota secundo quod per
naturam rerum negatiua nõ est probabilis:quia non habet quid
3 palpabile aliquo sensu,qui cadat in sensum testis. ¶ † Nota tertio
quod in ordinarijs ꝛ extraordinarijs iudicijs acta requiruntur,
4 ꝛ per alium,quam per iudicem scribãtur. ¶ † Nota quarto quod
due persone honeste loco notarij subrogantur,vbi adest defectus
notarij:ꝛ hic facit quod authoritas notarij equipolleat probatio-
ni duorum testium. Quod est verum,vt patet in instrumẽtis,que
capiunt vim a sola authoritate notarij:vt.l.in exercendis.C.de fi-
de instrumento.ꝛ infra de fide instrumen.cum Ioannes eremita.
5 ¶ † Nota quinto hic que comprehendantur appellatione actorũ,
ꝛ describantur inter acta. ¶ Nota.sexto quod sententia non est de
actis. Vide Calde.in.c.cum dilectus.de causa posses.vide textum
de ferijs.c.finali. Ioan.And.in addi.Specu.super rubrica,de sen
tent.prolatio.tenet sententiam esse de actis, sicut interlocutoria.
Nec obstat hec decre.quia non intendebat prouidere de sententia:
quia quod scriberetur,erat per alia iura prouisum. Vide quid de
delegatione,an comprehendatur appellatione actoris.de officio.
6 delega.si a subdelegato,ꝛc.lib.sexto. ¶ † Nota septimo quod exce-
ptio dicitur de actis. Dicit tamen Specu.quod an proposita ex-
ceptione,scilicet porrigere scripturam de exceptione non est de a-
ctis:ideo potest porrigi die feriata. Vide in Specu.de dila.§.pri-
mo.versicu.ꝛ nota in fin.ij.colum. ¶ Nota octauo quod cum hic
non nominentur articuli,ꝛ positiones,quod non videtur de actis.
¶ Nota nono quod cum interrogationes ponantur in separato
a confessionibus,quod interrogans non confitetur. Contrarium
notat Archidiaco.xxij.q.ij.quod ait.xxxi.q.i.si dormierit. Arti-
culans tamen non fatetur,licet sic ponens, vt dicit Io. Andr.de
7 iureiuran.cap.fin.lib.sexto. ¶ † Nota decimo quod partibus sunt
tribuende copie actorum,ꝛ originalia debent remanere penes no-
8 tarium. ¶ † Nota duodecimo quod instrumenti productio est de
actis. Hoc est verum,sed non ipsum instrumentum,vt not. Inno
cen.de officio delega.cum in iure. Nunquid autem iudex instru-
mentum procuratoris in iudicio exhibitum arctetur ad redden-
dum exhibenti:vide Specu.de instru.editio.§.nunc dicamus.
9 ¶ † Nota duodecimo quod vbi vacillat fides instrumẽti, pro veri
tate recurritur ad originale.ad hoc.ix.distinc.veterum.lxxvi.dist.
ieiunium. Si autem in authentico aliquid sit omissum, quod erat
in protocollo,vide in Specu.de instru.edit.§.instrumentum.ver-
10 sicu.sed nunquid.ꝛ versi.quid ergo. ¶ † Nota decimotertio quod
instrumento sumpto ab originali a notario datur fides: ꝛ sic licet
alias non credatur exemplo, creditur quando a notario inest
exemplatum ab originali. ¶ Nota decimoquarto quod non credi
tur processui iudicis de rectitudine,nisi quatenus per acta,ꝛ legi-
11 tima documenta cõstiterit. ¶ † No.decimoquinto acta posse pro-
bari per testes:quia simpliciter probari possunt per legitima docu-
menta. Legam per partes. Capio primum vsque ad versicu.statui-
12 mus. ¶ † Oppono quod credi debeat iudicibus.de testibus.cum
a nobis.de electio.dilecti. Solu. Dicit hic Innocen.quod vni iu-
dici non creditur,vt hic:pluribus sic,vt ibi. Allegat nota.de ele-
ctio.dilecti.de accusa.cum dilectus.de excessi.prelato. inter dile-
ctos.de purga.ca.cum dilectus. De quo in cap.cum nobis.de ar-
bitris.cum dilectus.vbi per Innoc. Per que dicit quod vni iudi
ci cum vno notario creditur,vel cum vno scriptore eadem ratio-
ne qua creditur duobus scriptoribus,secundum Innocen. Idem
Hostien.quia in ore duorum,ꝛc.infra de testibus.in omni.de testa
13 men.cum esses.ꝛ cap.relatum. ¶ Oppo.negatiuam probabilem.
s.de renun.super hoc.de testib.ex tenore.cum simil. Sol.dicit quod
indirecte est probabilis,sed non directe:ꝛ bene. Hoc verum per te
stes. Dicit Ioan.Andre.quod ꝛ directe potest probari per confes
sionem aduersarij.de tempo.ordina.cum dilectus.de etate,ꝛ quali
tate.c.finali.de confes.cap.si.libro sexto.secundum Ioan.Andr.
14 ¶ † Oppo.ad versic.statuimus.quod non debeant scribi citatio-
nes:quia cum fiant in absentia,non de facili possunt tales citatio-
nes scribi per notarium actorum. Solut. Habet scribere citatio-
nes,id est,citationum relationes. Item precepta imposita nũtijs
de citando,licet communiter non seruetur. Dicit tamen Innocẽ.
quod litera,per quam datur potestas citãdi,debet scribi in actis,
nisi esset nuntius publicus ad omnes citationes faciendas consti
tutus:litera autem citationis sufficit quod sit sigillata sigillo iudi
cis:quia non est proprie de actis iudicij,sed potius de extraiudi-
cialibus. Inquantum Inno.dicit nuntium posse citare ex genera
li commissione ex officio nuntij:non placet hoc Bart.in.l.nemine.
C.de accu.alleg.C.de epis.ꝛ cleri.l.cum clericis.ꝛ.l.omnes.per.l.si.
C.de iure do.impe.vbi etiam idem dicit. Si tamen appareat cita-
tionem ꝛ relationem factam,ꝛ non apparet de commissione,teret
Guido commissionem presumi, in.l.ad peremptorium.ff.de iudi.
Bar.dicit contrarium in.l.sciendum.ff.de verbo.oblig.quod hec
est solennitas,que preuenit actum.C.de iure fis.ꝛ aste.rei fis.l.i.lib.
x. Inquantum dicit Inno.literam citatoriam esse actum extraiu
dialem:dicit Hosti.quod per hoc quod credatur sigillo non sequi
tur quod non sit iudicialis:nam dicit quod prima citatio est iudi-
cialis,per quam firmatur iudicium,ꝛ perpetuatur iurisdictio: s[ed]
ꝛ sepe post litem contestatam oportet partes citari,de quibus ci-
tationibus

tationibus non dubitatur quin sint iudiciales, ⁊ tamen sufficit qd
litera citatoria sigillo iudicis sigilletur: ⁊ tali litere, quam remittit
citator suo sigillo sigillate, creditur de citatione facta: ⁊ hec habet
generalis cõsuetudo. imo in regno Gallicano, ⁊ quibusdam alijs
regnis probatur ex consuetudine citatio facta eo ipso quod ille,
cui commissa est citatio, remittit literam commissionis sibi appo-
nendo sigillũ. Facit qd no. in Spe. de cita. §. iam de citatione. ver.
viso. ad fi. Hec autem omnia per tabellionem aut duos bonos vi-
ros sunt ad acta redigenda. Scribet autem tabellio commissionẽ
qualiter tali die iudex iniungit nuntio vt iret ad citandum talem,
⁊ quod nuntius reuersus retulit se citasse, qd tali die, ⁊ coram ta-
libus citauerat: nã ⁊ testes sunt adhibendi. j. de sent. excõ. sacro. Et
per hoc dicit solutã questionem an credatur nuntio. de quo cũ gl.
15 ¶ † Opp. qd vltra responsiones debeant scribi iuramenta: quia ⁊
illud est de actis. Fatetur Joan. An. quod illud scribi debet: sed si
omittatur, nõ debet scribi. Et hoc est arg. qd tacite omitti potest.
de iura. ca. c. ij. li. vj. ⁊ sic etiã in testibus, ⁊ testium depositionibus,
de quibus dicit. j. debent scribi iuramẽta j. de testi. fraternitatis.
16 ¶ † Opp. qd ordo hic positus actorum nõ sit ordinatus scdm sty-
lum iudiciorũ: qr interrogatio aliquãdo fit ante lit. conte. ⁊ aliquã-
do fit ante lit. conte. ⁊ aliquando fit confessio. Sol. ordo hic nõ po-
terat poni per omnia scdm diuersas contingentias iudiciorũ, sed
ponit communem contingentiam: ⁊ quia aliter aliquando cõtinge-
re põt, tex. signanter dixit cõpetenti ordine scribẽda quasi per hoc
non daret ordinem: ⁊ quia aliqua etiã hic occurrũt nõ scripta hic,
ideo ponit hic clausulaz generalẽ: qd videtur, qr dictio ⁊c. est apta
comprehendere deficientia expositis, vel propositis scdm rei natu
ram pluraliter scdm stylum communem. qd nota propter notarios,
qui in breuiaturis ponunt istas, ⁊ similes dictiones. Vide Bar. in
l. Gallus. §. ⁊ quid si tantũ. ff. de libe. ⁊ posthu. Item posuit verbũ
interrogationes, post lit. conte. assumendo hoc verbũ generale, vt
17 in ea cõprehenderet positiones, ⁊ interrogationes. ¶ † Quare no
tarius dr publicus. Dic qr publicũ gerit officiũ: ⁊ ex solo eo seruꝰ
publicus dicitur. ff. rem pu. sal. fo. l. ij. in fi. Dicitur etiã scriniariꝰ.
de prescrip. ad audientiam. de here. si aduersarius. Et tabellio. de
fide instr. c. pe. Et notarius. de simo. c. i. Et tabularius. C. qui te. fa.
po. hec consultissimo. §. si qui. C. de tabula. l. j. li. x. Dicitur etiã scri
ba, vt ibi. ⁊ de diuersis nominibus, ⁊ officijs istorũ ibi no. Hic etiã
dicitur habere publicã manum: ⁊ non refert non mutata veritate,
an in prima, vel secunda persona loquatur, vel tertia. de conuer. cõ
iu. duдũ. de iure patro. cũ aũt. A quo vero cõstituatur, ⁊ qualiter,
⁊ circa qd versetur eorũ officiũ, habes ne ele. vel mona. c. antepẽu.
18 sm Host. ¶ † Quero an sufficiat notarium recipere acta, vel duos
bonos viros, an exigat semper presentia iudicis. dicit Inn. ⁊ Ho.
qd nõ, imo exigitur qd iudex sit presens, vel aliqui pro eo ab eo de-
putati: vt si scribat. Talis testis sic dixit: vel talis fuit confessus.
Satis tamen videtur qd iudex ipsum notarium, vel duos bonos
viros ad illud officiũ. s. receptionis testium, ⁊ scriptoris deputare
possit: ⁊ hoc habet generalis consuetudo optima legũ interpres.
de legi. l. minime. ⁊ l. diuturna. ⁊ l. de interpretatione. Dicit tamen
quod depositiones testiũ, ⁊ cõfessiones, ⁊ vtraq3 scribuntur, siue in
presentia, siue in absentia iudicis, dũmodo fiant iudicis mandato,
⁊ inter acta iudicij cõputantur, ⁊ valet quod factum est iudicis au
thoritate, ac si presens esset sm Inn. ⁊ remittit ad no. j. ti. j. cũ a no-
bis. nam omnia nostra facimus, quibus authoritatẽ impertimur.
C. de iure vete. enu. l. j. ⁊ de man. prin. l. vna. C. de testi. l. omnibus. C.
de iure fis. l. prohibitum. lib. x. sm Hosti. secundum quem est sanuz
consilium quod de authoritate iudicis, siue de cõmissione per eum
facta fiat fides, non per illum, cui commissio est facta, sed per aliũ:
quia non creditur ei de sua cõmissione. C. de mand. princip. l. vna.
19 C. de testi. l. omnibus. C. de iure fis. l. prohibitum. lib. x. ¶ † E uero
quando dicuntur persone iste vel viri idonei: Dic, quãdo sunt ho
neste seu honesti, ⁊ bone fame, de quibus non est verisimile qd ali-
quã falsitatẽ cõmittant. Ideo autẽ requiruntur duo, qr nec iurati
sunt, nec eis hoc officium publicum cum debita solennitate cõmis
sum est, sm Hosti. Per hoc sm Jo. An. videtur velle Host. quod
iurare non debeant. Unde dicebat Abbas non esse iure cautũ qd
20 isti iurent: tamen dicit cautius esse quod iurent isti. ¶ † Quero qd
sit horum officium. Dic quod litera dicit quod debent omnia, que
occurrunt secundum iudicis preceptum sigillatim, ⁊ ordinate scri
bere, scripta debent iudices determinare, determinatorum ⁊ pro-
positorũ qualitercunq3, ex quo sunt in actis redacta, partibus exẽ
plum tradat, traditorũ exemplar retinere, ⁊ reddere causaz quare
21 retineantur, ⁊ quare sic scribantur, sm Hosti. ¶ † Nunquid autem
acta certa die facta possint de voluntate partiũ destrui. Dicit Jo.
And. quod sic de voluntate iudicis, ⁊ partium. ff. de re iudi. l. acta.
nisi negotiũ, vel lis sit terminata, vt ibi no. Et per hoc videtur qd
partes non possunt renuntiare transitum in rem iudicatã. de quo
22 dicã. j. ¶ † Quero an sufficiat alterũ istorũ scribere. Quidã dicunt
qd ambo scribere debent: nec sufficit alterum ipsorũ scribere: sicut
dicitur de pluribus arbitris qd aut omnes pronuntiabunt, aut
nullus. ff. de arbi. l. non cogendum. §. item si plures. sm Gofre. Di
cit tamen Host. sufficere si vnus scribat, ⁊ alter subscribat, ⁊ testifi
cetur coram eo sic actum fuisse, ⁊ probat. Ad hoc de re iudi. cum ab
vno. lib. vj. Plus dicit hic Inno. quod isti duo non solum per al-
terum ex se scribere possunt, sed etiam per quẽlibet aliũ extraneũ.
Ille tamen, qui propria manu scribit, non debet per sigillũ authẽ-
ticũ suam subscriptionẽ, vel alio modo notam facere, quod hic sua
authoritate factum est. ff. de admini. tut. l. ita autem. §. gessisse. ⁊ de
off. deleg. significasti. ⁊ c. pastoralis. ⁊ c. cũ in iure. sicut est in electio
ne: vt in dicta decre. cũ ab vno. ⁊ sic in alijs iudicibus, vt ibi. Sic ⁊
quilibet tabellio chartã per aliũ facit, ⁊ authoritatem prestare po-
test. in aũt. de tabellio. §. j. colla. iiij. sm Inno. Hoc vltimũ repro-
bari videt sm Hosti. per no. j. de fide instr. c. penulti. ⁊ vltimo Itẽ
secundum eum, ex quo iudex industriaz, ⁊ fidelitatem tabellionis,
vel duarum personarum eligit, non videtur quod extraneo id cõ-
mittere possit, nisi de iudicis authoritate. de quo de offic. delega. c.
23 vlti. §. is autẽ. sm Hosti. ¶ † Quero an pducto instrumẽto apud
acta illa productio probet contenta in instrumento, ita qd non sit
opus reproducere originale. Dicit Inno. hic quod si instrumenta
sunt apud acta extense scripta, illa probant tanq̃ authoritate iu-
dicis publicata: nec est necesse qd originalia edantur in iudicio, ad
que nõ agitur vt edantur, nisi raro: sed agitur ad editionẽ exẽpla-
torũ in actis redactorũ, hoc est ipsorũ actorũ, ⁊ que semper agit,
vt no. s. c. j. Si aũt sunt in actis exẽplata nõ extẽse, sed in tali, ⁊ tan
ta parte, ⁊ de eis non põt dubitari, vt qr in actis est scriptũ. P. pro-
duxit instrumentũ, cuius principiũ tale est: ⁊ finis talis est. Idẽ di
cit, qr ex tunc inter acta cõputatur, sm Inno. Host. dicit qd talis
productio indistincte pficit, vt per hoc sit approbatũ instrumẽtũ
tanq̃ publicũ. Et dicit qd ponendũ est aliquid de principio, ⁊ in-
tantum quod equiuocatio vitetur, ⁊ liquido pateat de quo loqui-
tur instrumento. Unde nõ habet plus probare qd sit publica ma-
nu confectũ: qr eo ipso qd fuit pro publico productũ, ⁊ aduersariꝰ,
vel opponens tacuit, illud videtur approbasse. ff. de pcurat. l. põ-
ponius. §. rati. de offi. delega. gratũ. ad hoc. C. arbi. tu. l. fi. ibi: neq3
enim sit homo simplex, aut stultus, vt aliquid cõtra se scribi patia
tur: debuit enim a principio saltem protestari. j. ti. j. presentiũ. ⁊ il-
lã facere in actis redigi, vel iudice hoc renuẽte faciat inde fieri in-
strumentũ de protestatione, vel literas testimoniales authentico si-
gillo sigillatas: arg. de sentẽ. excõ. c. j. lib. vj. Si autẽ queritur an p
ficiat talis productio quo ad probandũ tenorem instrumenti, tunc
dicit Host. quod si non est tantum scriptũ de instrumento qd pos-
sit apparere tenor instrumenti plenus, ⁊ perfectus quo ad id, de
quo agitur, oportet qd iterato producatur, ⁊ de tenore constet, ex
quo sic precise scriptũ est. per que dicit Spec. in tantum producere
quod scribatur, Talis produxit tot instrumenta: vt not. in Spec.
de instru. edit. §. videndum. post princi. sm Jo. And. Si vero tan-
tum est scriptũ quod de eius tenore cõstat, vt quia dicit. P. produ
xit instrumentum publicũ per notarium scriptum tali die, ⁊ loco,
in quo continetur quod dictus. P. vẽdidit talẽ domum tãto pre-
tio, ⁊ in presentia talium, cuius instrumẽti tale erat principium, ⁊
talis finis: tunc non est necessaria originalis productio: arg. ff. de
lega. j. l. si seruus plurium. §. fi. ⁊ no. de testi. licet ex quadã. C. de sen
ten. que sine cer. quanti. l. iij. Idẽ dicit si nõ redigantur in actis tẽ-
pus, locus, ⁊ nomina testiũ. arg. de fi. instr. cũ Joan. §. j. versi. fi. Et
imputet sibi is, contra quem producebãtur, qui tamen non petijt
illa in actis redigi, vt. s. no. Hec vera, nisi instrumentũ velit redar
guere aduersa pars de falso: qr tunc cũ die ⁊ cõsule est edẽdũ vt pa
tet ex no. de fide instru. inter dilectos. §. sed cõtra. sm. Hosti. Pre-
dicta extendit Innocent. vt instrumenta producta faciant fidem
etiaz si sint instrumenta commissionis iurisdictionis iudicis, vel
cõmissionis procurationis: quia tutum est talia in actis redigi fa-
cere ad cautelam, dicens quod non est necessariũ totum tenorẽ in-
strumentorũ cõmissionis, vel procurationis inserere in actis Sed
sufficit quod in actis cõtineatur. P. exhibuit in iudicio rescriptũ
talis pape, per quod causa, que vertitur inter eũ ⁊ M. super tali
re cõmittebatur tali iudici. idem in instrumẽto procuratorio: nec
est necesse totum tenorem inseri, sm. Inn. Quod puto, dũmodo de
mandato tantum reuocetur in dubium. Sed si de qualitate man-
dati dubitetur, oportet qd appareat tenor illius particale, a quo
pẽdet qualitas mãdati. Consulit tñ tabellioni, ne talibus abbre-
uiaturis vtatur, cum in tenore rescriptorum, ⁊ instrumentoruz sit
magna vis. Et ex his abbreuiaturis insurgunt magna dubia, ⁊ li
tigia, per que processus causarum impediũtur, ⁊ partes vexãtur:
⁊ his est occurrendũ. C. de fi. instru. l. fi. de fru. ⁊ lit. expẽ. l. termina-
to. ⁊ de dolo. fine. Ad hoc qd no. de his abbreuiaturis, de fi. instru.
cum. P. tabellio. Unde sunt delegatiões, ⁊ subdelegatiões redigẽ
de in scriptis sicut procurationes, ⁊ instrumentorũ tenores, vt hic
dicitur: nã ⁊ instrumentorũ nomine continetur quicquid causam
instruere potest. ff. de fi. instr. l. j. de testi. co. peruenit. ⁊ sufficit dice-

re. Hec subdelegatio fuit scripta per talem. Recitat alios dicere. ⁊
sic iudicauit papa, sm Inno. ⁊ Hosti. quod delegationes, ⁊ subde-
legationes probantur per sola sigilla delegantium: nō enim dicun
tur esse acta iudicij, nec de processu, cū fiant partibus absentibꝰ, ⁊
sine aliqua cause cognitione. Et eodē modo ꝓbatur ꝓcuratio an-
te lit. contest, per instrumentum exinde confectum: q̄ tam promis-
sio, quā procuratio ante lit. cōtest. ⁊ post ꝑ ipsa originalia sunt pro
bāda, sm Inn. Puto quod si commissio, vel procuratio scribatur
apud acta cōmittentis tantum, Inn. dicit verum. Sed si scribant
apud acta illius, cui facta est cōmissio, ⁊ presente parte, vel citata,
quod illa probent absq; productione originalis, vel alteriꝰ sigilli,
24 per dicta. s. ⁊ per ea, que no. de offi. dele. cum in iure. ¶ † Hic inci-
denter reuocat in dubium Inno. an si opponatur, procuratorem
non habere mādatū, hec exceptio indistincte admittat lite pēdēte.
⁊ sic arctatur pars ad producēdum mandatum quandocunq; lite
pēdēte. Dic qđ si opponatur ante lit. cōtest. de defectu mādati, pro
curatorij, vel de defectu mādati iurisdictionis hoc debet ꝓbari a
dicente mandatum per instrumenta commissionis. ff. de procur. l.
Pompo. §. rati. Post litē tū cōtestatā nec procurator habet neces
se probare mandatum, nec iudex cōmissionem. ff. de procu. l. Pom
ponius. §. rati. Ad hoc quod no. gl. de ele. c. j. lib. vj. in verbo, absen
tia, sm quosdam. Alij dicunt, ⁊ melius, sm Inn. quod arctatur ad
probandū etiā post litē contestatam rescriptum, ⁊ procurationis
mandatū exhibitum in iudicio, ⁊ scriptum in actis, sed nō tenetur
monstrare ipsa originalia, nec tenorē ipsum probare: ⁊ sufficit qđ
in actis contineatur sic, P. exhibuit in iudicio rescriptū talis pa-
pe cū tenore. Sed si nō fuit in actis redactum, tunc oportet qđ pro
betur cōmissio, ⁊ ꝓcuratio per exhibitionē originalis, vt hic satis
probatur, sm Inn. ⁊ no. de offi. dele. cum in iure. in. j. gl. Nec obstat.
§. rati. quia cautio de rato locum non habet, nisi cum de mandato
dubitatur: quod est quandocunq; procurator dicit se verisimiliter
habere mandatum, ⁊ non probat: nam ⁊ tunc nō habet necesse pro
bare mandatum, sed admittitur cum cautione de rato. argu. C. de
procu. l. j. in fi. de iure dotiū. l. plerunq;. §. plerunq;. Dic ergo quod
quandoq; reus post litē. contest. dicit, Satisda, vel proba mādatū:
⁊ non potest dicere, Satisda, q̄ dubito an habeas mādatū: nec pre
cise petere qđ probet mādatū: quia nec ante lit. contest. precise in-
cumbebat hoc onus. Quandoq; opponit simpliciter, Non habes
mandatum: ⁊ ante lit. contest. admittit, nisi ille probet, vel vbi du-
bitatur, nisi caueat quando hoc opponit ante li. cōte. sed si post litē
contesta. opponat, grauatur in hoc: q̄ admittitur procurator nisi
reus probet quod non habet mandatum: ⁊ si hoc probet, nō admit
titur procurator cū cautione de rato, sed absoluit ab obseruatio-
ne iudicij. Sed si nō offert se probaturum, sed dicat tantū eum vl-
terius nō esse admittendum, nō admittitur tanquā ꝓcurator, nisi
de procuratione sua fidem faciat: qđ facere potest per originale in-
strumentum, vel per acta iudicij, quibus continetur qđ eius pro-
curatio fuit exhibita, vel quod post dubitationē super hoc ortam
an esset procurator fuit admissus tanquā procurator. de elec. cū di
lecti. vel nisi satisdet: nā licet non cogatur satisdare, vt in. §. rati. po
test tū hoc facere, si vult, sicut ⁊ nouus procurator post lit. cōtesta.
satisdat: vt. l. ij. C. de consorti. eiusdē lit. sm Inno. Sed dicit Hosti.
quod. s. prenotatū est, magis placet. De hac materia ponit Inno.
j. de accu. super his. Et quid tenēdum de intellectu. §. dixi vbi po-
sui hec dicta in. c. cum. M. de consti. dic vt ibi. ¶ Circa actū depo-
sitionis testium querit Inn. de tribus. Primo an debeat exami-
nans habenti iudicare scribere secundum sanum suum intellectū
quanta fides sit testibus adhibenda. Secundo, an hoc debeat scri
bere presente teste. Tertio, qñ debeat notarius scribere vacillatio-
25 nem testis. ¶ † Ad primum dicit quod debet scribere quāta fides
sit adhibenda. Allegat. j. titu. j. cum causam. ⁊ c. constitutus. ⁊ c. ij.
Quod dic vt legitur, ⁊ notatur de fideiusso. constitutus. in fi. quia
nisi hoc opponatur, tale periculum poterit accidere quod quāuis
iudex, qui presens fuit in testiū receptione, ⁊ nouit ipsos vacillare,
bonā sniam promulget. circa dicta ipsorum tū iudex superior, qui
per appellationē, vel alio modo cognoscet, iniustā ꝓmulgabit sen-
tentiā scdm dicta illorū, quos vacillare nō nouit, q̄ vacillationem
ignorauit: ⁊ sic sibi nō pōt imputari. j. de fi. instr. cū Joannes. in fi.
⁊ ille, per cuius negligētiam hoc accidit, in foro cōscientie pōt sibi
timere, cū lesus sit proximus, eo qđ nō adhibuit diligentiā, quam
debuit officio suo. Ad hoc. eo. c. j fi. ⁊ negligētia, que culpāda est in
facto ꝓprio, punitur in alieno. ff. so. mat. l. si filius. §. fi. ⁊. l. si cōstāte.
26 §. si maritus. de offi. archi. ca, que. ¶ † Ad sm, an debeat hoc face-
re scribi audiente ipso teste: videt qđ sic, vt dicat in quo vacillauit,
vt det facultas ipsi testi cōtradicendi. Nam per hoc punit testis. j.
de penis. super his. Nec obstat. de or. cog. cū dilectꝰ. q̄ ibi testis nō
punitur eo q̄ proprio dicto nō conuincit, sed absens per alios te-
stes reprobatur: hic vero ex dicto proprio constat de eius malitia:
quare ipsum punit, scdm Inn. C. de testi. nullum. s. de confes. ca. ij.
Sed dices, punitur solū pena extraordinaria. Certe ⁊ quo ad istā
interest: vel etiā potest puniri ordinaria, ex quo constat cōfessione,
licet crimen nō sit cōnexū: quasi iudex super hoc sedeat, vt puniat
⁊ castiget testes productos in causa: q̄ hoc est de connexis: ⁊ sic di
stinctio inter cōnexū habeat locū quādo alteri, quā testi, exceptio
opponitur. In alia parte Inn. hoc temperat verū fore, quādo scri
bit vacillationem ad finem eū puniendi: vbi autem scribit solum
ad effectum testimonij, tūc potest scribere, ⁊ absente, ⁊ ignorante te
ste. quod placet Host. ne per ipsum testem, aut ipsius, ⁊ aliorū pu-
blicationem secreta iudici reuelentur. C. de fal. l. vbi. ⁊ qđ no. j. tit. j.
fraternitatis. ⁊ ne promptiora odia, ⁊ lites oriātur: ⁊ ne ex hoc, qđ
occultū est, testis infametur. vj. q. j. ex merito. Item q̄ solus iudex,
⁊ nō alius, habet motū sui animi informare. ff. de testi. l. ob carmē.
Dicunt autem Inno. qđ nisi illa scribi faciat, vel scribat tempore,
quo deponit testis, postea scribi nō faciet, nec credetur ei. Eđ pla-
cet Hosti. quando ex illo intendit testem punire, vel quando illud
scriberet post longū interuallū: alias si hoc forte vult abscondere,
teste ibi presente, eo presente nil dicet. Sed ex quo ille exiuerit incō
tinenti, vel anteq̄ intromittatur, vel ad alia diuertatur, poterit
hoc scribi: arg. j. ti. ij. preterea. Nō obstat qđ secūdū hoc tāta pote-
stas dabitur iudici, qđ sēper iustificare, condemnare, vel absolue-
re poterit. Sed dicit Host. qđ hoc facere non poterit absq; graui
pena. de re iudica. cū eterni. lib. vj. Dicit tamen Innocē. quod non
oportet partē esse presentem, cum scribitur vacillatio, nec hoc sci-
re debet, donec fuerit publicatū: alias nimiū protelarētur questio-
27 nes, ⁊ cause, scdm Inno. ¶ † Ad tertiū dic qđ tabellio non debet
in actis redigere vacillationē, nisi bene videat qđ cognoscat quod
vacillauerit. Alij dicūt qđ si solus iudex dicat in rescriptiōe testis
quod testis vacillauit, quod credendū est ei, ⁊ quod tabellio, cui in-
iungitur hoc, ei debet scribere ad petitionem iudicis, etiā si tabel-
lio nil de vacillatione. ⁊ de titubatione perpendat. Ratio, q̄ tabel
lio non habet authoritatem in recipiendo testem, sed in scribendo
tantum. Iudex vero authoritatem habet, ⁊ diligenter examinare
debet: ⁊ si sibi videtur potest testē vinculare, vel aliter punire, ⁊ in
questione ponere. de posi. c. j. ff. de question. per totum. Item quia
iudex superior est: magis ergo tabellio iudici, quā econuerso, crede
re debet. Item quia tabellio ad scripturam intentus nō potest ita
bene aduertere vacillationem, vel titubationem, faciei pallorē, ru-
borem, ⁊ mutationē, sicut iudex, qui sedens semper potest oculos
ad testem habere: ergo ei credendum, qui magis veritatem nouit.
qui ma. accu. pos. videtur. Ad hoc sm Host. quod no. in Summa,
de testa. §. quis possit. ⁊ sub. §. ⁊ cum causa. versi. ⁊ pōt. ⁊. §. quibus.
per totū. Ideo sm Inno. sicut tabellio debet fideliter scribere que
dicit testis, ita ⁊ ea, que pertinent ad iudicis officium: tamen qua-
tum ad hoc cum bona conscientia poterit sic scribere tabellio: Et
iudex mihi tabellioni dixit vt scriberē qđ testis vacillaret. Sed ef-
ficacior erit scriptura si addat, Et mihi videbat qđ vacillaret. Si
tamen sic se habebat veritas: ⁊ debent quanto magis possunt, cū
28 veritate tū, modum vacillationis exprimere, sm Inn. ¶ † Quid
cōprehenditur sub verbo productiones. Dicit Jo. and. qđ omnia
cōprehendi possunt, que causam instruant. ff. de fi. instru. l. ij. ij. q. v.
29 conuenit. de his de restitu. spoli. cū ad sedem. ¶ † Quero an indiffe
renter oia debeat scribere notarius, que occurrerint in lite? Dic
quod non, sed illa, que occurrerint in presentia notarij. Et per hoc
patet, ⁊ ea, que sequuntur: q̄ licet multa contineantur in scriptura
notarij, tantū que dicit, si his se interfuisse non dicit, nō dicitur lo
qui. vel attestari, nisi de his, que presentialiter acta sunt in loco eo
dē, ⁊ die, ⁊ que corā ipso acta fuerūt. quod latius declarabitur. j. ad
hoc qđ no. Inno. de offi. deleg. cum in iure. Ideo si aliquam anne-
cteret falsitatem circa talia, de quibus non attestatur instrumen-
tum, ex hoc non iudicaretur falsum: vt not. Inn. de here. fraterni-
30 tatis. ¶ † Quero quas personas habeat describere. Dic, ꝑsonas
iudicum, litigatorū, de quibus iura loquuntur, ⁊ acta nō testium.
31 Sed de hoc dic cum gl. ¶ † Quero quot exempla debet facere no-
tarius actorum. Dicit qđ in causis, in quibus sunt due partes, no
tarius cōficiet tria scripta. Unū originale remanens penes nota-
rium, ⁊ duo ex illa sumpta, quorum vnū dabitur vni parti, ⁊ aliud
alteri. Et si in sumptis oriatur dubitatio, recurret ad originale,
cui magis creditur. ix. di. vt veterum. lxxvj. di. ieiunium. C. de edē.
aut. si quis. Inquātum dixi standum originali, hoc est verum, sm
Hosti. nisi per testes, qui presentes fuerint, contrarium probetur:
argu. j. de senten. excō. sacro. ⁊ sic pōt intelligi. j. de penis. dilectus.
32 ¶ † Quid enim si corruptus scriptor, dū reus respondebat, confi-
tetur, scripserit negat, vel econtra. Certe in nouo facto de hoc ma
33 gis credetur testibus. de quo. s. c. tertio. ¶ † Quero quid si sit cōtē
tio inter scriptores ⁊ iudicē de originali, penes quē remanere de-
beat? Videtur qđ preferendus sit scriptor, per hāc literam: ⁊ quia
si de sua scriptura dubitaret, posset sibi periculū imminere. Pro
iudice facit. j. c. fi. Simile qđ tractat Specu. in ti. de teste. §. publi-
catis. in princi. ibi tractat ⁊ concludit hoc, an scriptura depositio
nis testiū originalis debeat esse penes notariū, vel iudicem, vel te-
stem:

stem:ꝛ concludit quod penes notariū. Ad.c.fi. respondit Jo.An.
quod ibi de facto acta remanserunt penes iudicem, que remanere
debebāt penes notariū, vt hic per hanc literā. qḋ putat Jo.and.ꝛ
ad hoc facit iuramētū tabellionis. de quo. j. ne cler. vel mo. sicut de
facto videmus. Dicit Jo.and. quod si notarij sint officiales epi-
scoporū, cōmunitatū, vel rectorum, qui ciuitatibus presunt, cogū
tur finito officio dimittere acta officij, quod gesserunt: equū tamē
esset tales libros, vel acta duplicari, ꝛ penes vtrosq; remanere: p
more tamē illo facit, de prescrip. ad audientiam. ꝛ. j. ti. j. cū causam.
in. j. gl. cum iuribus ibi allegatis. ¶ Venio ad glo. huius partis.
Super hac parte est signata gloss. super verbo, extraordinario.
34 ¶ † Quero qn̄ dicatur extraordinariū iudicium, in quo requira-
tur cōscriptio actorū: dic qḋ extraordinarium potest dici qḋ agi-
tur coram delegato: ꝛ sic etiam corā delegato sunt acta conscriben
da. Vel dicitur extraordinariū, quādo nō proceditur in figura iu-
dicij, sed ex officio, vt per viam inquisitionis, vel denuntiationis.
Nā ꝛ tunc acta sunt cōscribenda. de accusa. inquisitionis. ꝛ. c. qua-
liter, ꝛ quādo. Glo. alibi assignat aliquos casus, in quibus acta nō
exiguntur in aut. vt iudi. sine quoquo suffr. §. necessitatem. Prima
est in causis breuioribus. Sic dicit Bar. in aut. nisi breuiores. C. de
sen. ex peri. re. Secundus in syndicatu officialis, per. §. necessitatē.
Tertius, quādo causa est vilium personarū. in aut. de mā. prin. §.
sit tibi. Quartus, qn̄ cognoscit inter proprios clericos. in aut. vt
cle. ap. ppri. epi. §. j. col. ix. Sed hoc restringe ad causas breuiores:
vt no. de libe. ob. c. j. Idē dicit Bar. in arbitratore, in quē est com-
promissum, vt pcedat de facto: qꝛ videtur actū vt solus possit scri
bere acta, vel decē eis attestari. Id dicit Baldus in. l. si cōsul. ff. de
adop. In omnibus causis, que agitantur de plano. Alleg. C. de sa-
crosan. ecc. l. iubemus. §. his vero. Sed glo. hic dicit contra. sed illa
lex nō probat: qꝛ loquitur de his, que expediuntur per viam volū
tarie iurisdictionis. Bar tñ tenet in. d. l. fi. C. de sacrosan. eccles. qḋ
ipsemet scribat quando est notarius, ꝛ iudex, in his que sunt volū
tarie iurisdictionis. Ita dicit qḋ obseruat stylus in Tuscia, qḋ no
tarij, qui cōficiunt instrumēta, ipsimet, vt iudices chartularij. fa-
ciūt precepta in volūtarios, ꝛ scribūt preceptū, ꝛ instrumēta. Idē
dicit in causis breuioribus, per illā aut. nisi breuiores. Potest dici
qḋ idē, ꝛ fortius in notarijs, vt si aliqua acta cōficiant, credatur iu
dici: vnde absq; scriptura creditur verbo suo de informatione su-
per notorio: qꝛ habet sup illo nō vt iudex, sed vt bonus vir extra-
iudicialiter. informare: vt not. s. de elect. bone. j. ꝛ not. de coha. cle. ꝛ
mu. vestra. Hec vera, qn̄ iudex vellet scribere acta: qꝛ regulariter
ei nō creditur, vt hic. Alle. C. de arbi. l. ne in arbitris. Secus dicit,
si nō in formā actoris, sed de eis faciat epistolā testimonialē, qꝛ cre
ditur: vt. l. diuus. ff. de custo. reo. ꝛ. l. si publican⁹. §. j. ff. de publi. sm
Gul. de Cu. ff. de pcurato. l. si pcurator. Sed de hoc dic vt dixi. s.
e. post cessionē. Alius est casus, in quo acta non exiguntur, qn̄ cau
sa inter scholares agitatur, ꝛ cōsentiunt qḋ nō fuit acta. l. quoties.
in fi. C. de priuile. scho. Et idem dicit Hosti. s. de libe. ob. c. j. in non
scholari, dūmodo partes cōsentiant qḋ sine actis iudicet. Hoc cre
do, quando causa est breuis, vt dicit text. in. d. l. quoties. Sed tunc
posset etiā sine consensu, quod iudex inter eos pronuntiet vt volue
rit: qꝛ tūc censetur vt arbitrator. Idem puto si vellet qḋ procedat
sine actis: ꝛ eo simpliciter procedente, quia videntur in procedēdo
eum elegisse vt arbitratorē, ꝛ vt iudicet vt iudex. vel arbiter. Gl.
colligit tabellionis scripturā equiualere duobus test. ꝛ alibi quod
equiualeat tribus. xvj. questione tertia. §. potest. Dicit Joan. and.
ꝙ hoc etiā colligitur ex duabus legibus. Prima de testa. l. Domi
tius Labeo. vbi tabellio cōnumeratur numero. vij. testiū. Secūdo
C. qui te. fa. po. l. hac consultissima. §. sed qꝛ. vbi deficiente tabellio-
ne adhibent. viij. testes ergo septimus. ꝛ. viij. ponūtur loco tabel-
lionis. Sed si dicas illud speciale in testamēto ceci nō probat hoc:
ꝛ hoc no. ibi simile qḋ de clerico ad laicum no. lxxiiij. distin. mona-
35 chus. ¶ † Opp. quod non credatur scripture solius tabellionis,
cuius contrariū litera dicit. de testi. cū a nobis. Gl. dicit quod scri
pture tabellionis quo ad acta creditur absq; subscriptione testiū:
vt hic, ꝛ. C. de donatio. l. sancimus. ꝛ in hoc pualet scriptura nota-
rij scripture iudicis, vt in contrario: sed in cōtractibus nō credit
scripture notarij, nisi cū subscriptione testium in aut. de heredi. ꝛ
Fal. §. sancimus. ꝛ patet in aut. de fide instru. ꝛ cau. §. primo. Ideo
autem plus creditur in actis absq; testibus scripture notarij, quā
iudicis: dicit glo. qḋ hoc est proprium officiū notarii, ꝛ ad hoc est
iuratus. de prescrip. ad audientiā. de presump. illud. ad fi. Idē qꝛ
notarius scribit de authoritate iudicis, sm Pet. Pro hac opin.
qḋ in actis credatur soli notario absq; testibus, patet: quia credi-
tur absq; dubio scripture tabellionis examinantis testes in secre-
to, ꝛ sic absq; testibus: vt patet in. c. ad audientiam. de prescri. Ho.
dicit illud speciale: qꝛ examinatio debet fieri in secreto. j. tit. j. vene
rabili. Hoc cōfirmatur, quia per tabellionem quandoq; fit plena
probatio. in aut. de fide instr. §. sin vero moriantur. colla. vj. ꝛ. C. de
fal. si quis decurio. Gl. cōcludit quod est tutius adhibere testes in
singulis actibus. Ho. tenet quod tutius est, ꝛ necessarium. Alleg.
not. de fide instru. c. ij. de electio. scriptum. §. j. in authen. de hoc in-
stru. §. si quis igitur. §. sed ꝛ si quis. ꝛc. ꝛ. §. si vero. Ad. l. in donatio
nibus. C. de donatio. respon. vt ibi not. non est necesse vocare vici-
nos: sufficere enim debent, qui sunt cū iudice, vel esse presumūtur,
familiares, sc3, ꝛ cōsiliarij: nec enim que circa ea publice fiunt, soli-
tudo potest notarij, nec consueuit iudex in delegatione solus esse.
C. de sen. ex peri. re. l. j. ij. ꝛ. iij. C. de iud. aut. ad hec. in fi. alleg. ad hoc
istum tex. ibi personas referēdo ad personas testiū, coram quibus
fiūt acta, vt si expedit, possint probari, ꝛ ad eos recursus haberi.
de sen. excō. sacro. Jo. an. dicit qḋ consuetudo seruat qḋ cōmuniter
in litis cōtestatione, ꝛ interlocutionibus subscribuntur testes: in
alijs non. Apud aliquos obseruatur quod solum diffinitiua sentē
tia, cū illa sit finis actorū. ff. de re iudi. l. j. ꝛ ibi maius periculū ver-
titur. de elec. vbi periculum. lib. vj. Per hoc tenet Lapus sua all.
lxxviij. qḋ non valet delegatio, seu non probatur per instrumen-
tum confectum apud acta, nec instrumētum procurationis absq;
36 testibus: qꝛ ista nō sunt acta iudicij, scdm eum. ¶ † Quero ad quid
exigitur citationē describi. Gl. dicit, vt ex hoc appareat quod per-
petuata sit iurisdictio, si hoc negaret, vel si reuocaretur in dubiū.
de officio deleg. gratū. ꝛ. c. licet. ꝛ vt reus per cōuentionē non possit
postea iurisdictionem declinare. de foro competē. proposuisti. cum
37 simi. ff. de iudi. si quis postea. ¶ † Gl. oppo. quod credendum sit iu
dici, cū ꝛ nuntio credatur. de app. cū parati. Gl. dicit qḋ hodie non
creditur nec iudici, nec nuntio, nisi esset publicus, ꝛ iuratus: quia
in talibus creditur in foro ciuili, secundū consuetudinē Lombar-
dorum. Dicit gl. quod iure nostro non videtur credendum, nisi ali
ter probent. Alij, vt Joā. dicunt quod creditur nuntio, saltem vt
negans se citatum iurare cogatur. de in integ. rest. ex literis. Inn.
dicit qḋ credit nuntio: nec hoc vetat hec decre. vel aliud ius. Alia
enim est ratio in iudice, cuius officiū nō est citare, ꝛ qui debet secū
habere notarium, qui sua gesta cōscribat. Sed officiū est nuntij ci
tare, qui etiam, si secū notariū duceret, partes nimiū grauarētur.
De quo dic vt de app. cū parati. sm Jo. an. ibi. Jo. an. post Hosti.
concludit hoc arbitrariū, secūdū qualitatem personarū, ꝛ nuntij,
ꝛ negantis, vt ibi dicit Hosti. Et illud idē concludit Spe. ad quem
ibi fit remissio. Item frequentius oritur altercatio inter iudicē, ꝛ
partem, quam inter partem ꝛ nuntium: ꝛ ideo minus creditur iu-
38 dici, quā nuntio, sm Gofre. ¶ † Quero quare exigitur vt dilatio-
nes scribantur. Gl. dicit vt sciatur quantū cōtinet vnaqueq; dila
tio, ꝛ qꝛ prima dilatio nō debet esse perēptoria, nisi hoc fiat ex cau-
sa. de dila. dilecti. dic vt ibi no. qꝛ hoc non est simpliciter verū: ꝛ vt
sciatur quādo quis possit puniri vt contumax, quia ad actum ex-
cōmunicationis, vel missionis in possessionē nō pceditur, nisi post
trinam monitionem, vel vnam peremptoriam. xxiiij. q. iij. de illici-
ta. de sen. excō. sacro. licet quo ad eam condemnationē expensarum
nō exigatur peremptoria, sed sufficit vnica citatio. de quo de pro-
curato. querelā. de iudi. l. sancimus. de hoc. ij. q. vj. si quis. xliij. dist.
honoratus. iij. q. v. in summa. ꝛ vide de offic. deleg. consuluit. per
doct. ꝛ de accusa. ad petitionē. post Inn. ¶ Querit glo. quare scri-
benda est recusatio. Gl. dicit qḋ danda est in scriptis, ꝛ redigenda
39 in actis. ¶ † Nota quod sicut libellus dādus est in scriptis, sic vide
tur quod recusatio, seu recusationis exceptio. Itē exigitur, scdm
gl. qḋ ponatur ad acta: quia post illam propositam non licet iudi-
ci ad alia procedere, nisi illa prius discutiatur. Et dicit glo. quod si
iudex non admittat recusationem, seu recusationis exceptionem,
ꝛ appellatur, cassabitur quicquid postea factum est. An sine appel
latione sit nullum, dicam. j. de appel. cum speciali. ¶ Nota tamen
gl. hic pro dicto Inn. ibi per hoc quod danda sit in scriptis. alleg.
Jo. and. expressum. C. de iudi. cum speciali. loquendo de exceptione
40 recusationis. ¶ † Quero quare exceptio sit redigenda in actis.
Dic, qꝛ exceptiones sunt dande in scriptis. no. glo. quia exceptio-
nes sunt in scriptis porrigende, sicut ꝛ libellus, ꝛ sententia. Hosti.
non placet: quia de necessitate non est exceptio in scriptis porrigē
da, sed sufficit quod ad scripturā postea in actis redigatur. eo qḋ
verbaliter est proposita, ꝛ ibi primo proponenda, ꝛ proponitur, di
cit gl. proprie exceptiones, que non proponuntur contra iudicem,
sed que contra aduersarium. Id quod supra dixit de recusatione
sm gl. qḋ no. propter statuta. Item exigitur vt ad acta scribatur:
quia iudex proposita exceptione si sit dilatoria, iudex nō debet ad
alia procedere, illa indiscussa. de offi. deleg. prudentiā. §. sexta. ꝛ si
processerit simul super exceptione, ꝛ principali, peruertitur ordo
iuris. de iudic. exhibita sm glo. Secundo glo. colligit ordinem p-
ponendarum exceptionum: quia primo proponitur recusatio, ꝛ
alie exceptiones, que respiciunt personam iudicis: ideo illa prius
expedienda: ꝛ illa non probata, postea expediuntur alie: ꝛ ille corā
delegato probari debent. de hoc de re iudi. inter monasteriū. Hec
vera, nisi sit statutus terminus ad omnes exceptiones dilatorias
proponendas: quia tunc intra terminum omnes proponēde sunt
tam contra iudicem, quam cōtra alios: eis autē propositis statim

primo loco super iudicis recusatione procedetur, donec illa sopia-
tur, cum illa sit preiudicialis, ⁊ illa sopita, alie postea locum nō ha-
bent, si illa probatur. de hoc in dicto cap. inter monasterium. de re
41 iudi. ¶ †Quero quare petitiones debēt ad acta reduci. Dicit gl.
quod debent dari in scriptis, cum super illis debeat formari sentē
tia. de sumo. licet Heli. ⁊ in hoc interest iudicis in quo interfit acto
ris, ⁊ rei, vide in cle. sepe de verb. signific. verū in gl. ij. ⁊ dixi de lib.
obla. c. i. Item vt videatur an sit apta: quia si est inepta, succum-
bit. de iudi. examinata. Item vt sciat reus an velit cedere, an con-
tendere deliberatione habita. iij. q. iij. offeratur. Item quia vbi in-
certa est petitio, iudex non citabit reum. v. q. ij. si primates. Per
que concludit qd oblatio libelli est de substantia libelli: de quo de
libel. obla. c. i. ⁊ in dicta cle. si. de ver. signifi. in princ. glo. datur per
42 hoc. ¶ †Quero qualiter debeant fieri responsiones. gl. dicit quod
ad petitionem actoris, interrogāte iudice, vel etiam actore, vt fiat,
vt per hoc appareat litis contestatio. c. primo. de electio. dudum.
43 qua omissa non valet quod agitur. ¶ †Quero que sunt interro-
gationes, que sunt scribende. Glo. dicit. i. positiones: vt quia actor
debet ponere id, super quo intendit habere confessionem rei vt po
nit, Talis syndicus, ⁊c. dummodo hoc faciat ad instructionē cau-
se: ⁊ reus debet respondere, credo, vel non credo: cum iuratū est de
calūnia. Si iuratū est de veritate dicenda, debet dicere, sic: vel cōce
do: vel, nō cōcedo. Et per has positiones, vel responsiones nō fit li
tis cōtestatio. Vel loquitur de interrogationibus, que fiunt a iudi
ce in iudicio, quoties equitas monet iudicem. ff. de interrog. actio.
l. vbicunq;. xxx. q. vlti. iudicantē. etiam postq̄ est conclusum in cau
sa. de fide instru. cum Jo. ⁊ etiam pars potest interrogare: ⁊ valet
responsio. de dolo. prout est. Aduocatus etiā potest. ff. de adult. l. si
postulauerit. §. questioni. Jo. and. dicit quod pars potest ponere,
sed nō potest interrogare: quia calumniose interrogare posset, sed
non ponere: cum id habeat necesse probare. Fatetur quod pars
aperte postquam posuit interrogare posset, fm Jo. an. ⁊ Vincen.
44 ¶ †Quod autem releuet cōfiteri ad positionem, ex quo pars ne-
gauit litem contestando, vide glo. in cle. sepe. versi. ⁊ quia. in glo. ij.
de verb. significa. de quo in Spe. de posi. §. iij. ver. si patronus. Jo.
xxx. q. v. iudicantem. vbi ponit tenorē istius glo. Dic qd pars in-
terrogat ponendo, sed non simpliciter interrogādo: licet secus in
iudice. Et dic quod causa est, ne calumnietur pars. Inquantum
glo. dicit aduocatum interrogare posse, ⁊ confessionem preiudica-
re: intelligo presente clientulo, vel ratum habēte. Barto. intelligit
§. questioni. quod interrogat aduocatus faciendo interrogatoria,
45 fm Barto. ¶ †Querit gloss. an etiam taciturnitas debeat scribi.
Dicit quod sic: puta, talis interrogatus noluit respondere: ⁊ ta-
lis taciturnitas pro cōfessione habetur. ff. de interrogatoria actio.
l. de etate. §. nihil. Dicit etiam Joan. an. quod ⁊ negatio scribi po
46 test: ⁊ tunc locus est probationi, de qua submittit. †Inquantū gl.
dicit confessiones posse reuocari, hoc est verū etiam post quadrié-
47 nium, nondum finito negotio. de resti. in integ. c. ij. li. vj. ¶ †Que-
ro quare scribantur confessiones. Gl. dicit vt sciatur si sunt pdu-
cte congruo tempore: nam produci non possunt post cōclusionem
in causa, de fide instru. cum dilectus. Item dicūt docto. vt sciatur
an lite pen. sit obtentum: nam ⁊ si esset priuilegium, non valeret. j.
48 titu. i. causam. ¶ †Quero an sententia interlocutoria sit proferen
da in scriptis. Glo. dicit quod non, licet sit scribenda apud acta: li-
cet aliud sit in diffinitiua. ij. questione prima. in primis. Nunquid
autem interlocutoria transeat in rem iudicatā, vide de appellatio.
cum cessante: vide de re iudica. cap. vltimo. libro. vj. vbi de materia
in glo. quare scribantur renuntiationes: quia postq̄ renuntiatum
est, ⁊ conclusum in causa, nulla admittitur exceptio, vel allegatio,
vel instrumentum. C. de compe. l. si. nisi euidens ratio moueat iu-
49 dicem vt in decre. pastoralis. §. de causa possessio. †Inquātum di-
cit post conclusionē in causa non admitti probationes, dicit verū,
nisi in causa appellationis, fm Jo. an. C. de tempo. appe. l. per hāc.
j. di testi. fraternitatis. Dic de materia vt in dicta decre. pastora-
50 lis. ¶ †Quero que tempora debent poni in actis. Glo. dicit quod
tempora, ⁊ loca, in quibus acta facta sunt, ⁊ quo die, anno, ⁊ mense.
Et dicit gl. qd scribi debēt talia in omnibus actis particularib⁹.
51 Ad hoc de re iudi. abbate. in si. li. vj. vbi declarat. ¶ †Queritur an
talia, ⁊ instrumenta, ⁊ acta sunt edēda. Gl. quod sic, cum die, ⁊ con-
sule: quia communia sunt: alias si non edantur, licite appellatur. j.
de fide instru. G. perpetuus. Sic ⁊ rescriptum pape integrum de-
bet edi. §. de dila. preterea. Idem in omnib⁹ communib⁹ instrīs: li-
cet sec⁹ in propriis, nisi aduersari⁹ velit illud reprobare vt falsū.
de si. instru. inter dilectos. cū si. De hoc vt de priui. cum persone. in
52 si. lib. vj. §. qñ ⁊ qualiter sit edēdū priuilegiū, vel rescriptū. ¶ †Ve-
nio ad vltimam partem: quero circa que negligētia iudicis punia
tur. Dic, si negligit habere tabellionē, vel duos bonos viros, vel
aduertere quid scribat, ⁊ pter id aliqd falsum scribit quia forte
postea reprobatur, ⁊ sic oportet de nouo procedi, ⁊ grauat pars la
boribus, ⁊ tardatur processus, fm Host. ⁊ habet locum pena de in

53 de si aliqd emerserit ¶ †Quero que pena erit hec iudicis. Dic qd
ad arbitrium, ex quo nō exprimitur. de offi. dele. de causis. vel satis
faciet de suo. de sen. exc. sacro. ⁊ si nō esset soluēdo, alia pena mulcta
bitur. de male. c. ij. §. de dolo. finē. Prouidet etiā iudici cōtra par-
54 tem ipsius assertionē temere negantē. j. de penis. dilectus. ¶ †Vl
timo doc. dicūt qd dato qd acta nō appareāt, nihilo minus si pos-
sunt probari, valet qd agitur. qr possunt alijs documentis proba-
ri vt per testes, vel cōfessiones partiū, vel alio legitimo modo, fm
Inn. Ad hoc adducit Hosti. qr appellatione documentorū conti-
nentur testes. de fide instru. c. i. de testi. cog. peruenit. §. ad hoc. ij. q.
vij. plerisq;. licet aliqui, vt Gofr. dicant qd hic vocat legitima docu
55 mēta cōfecta per tabellionē, vel duos bonos viros. ¶ †An vero iu
dex, cui cōstat litē cōtestatā esse, tabellione hoc idē asserēte, debeat
pmulgare sententiam, cum illa cōtestatio non sit scripta in actis:
vide ad id Spe. de sen. pla. §. iuxta. v. sz pone qd publicatis. Satis
pōt dici, per ea, que dicit Inn. §. qd sic: qr ipse, ⁊ notarius poterūt
de ea attestari. ⁊ hoc i effectu tenet ibi gl. omnes sunt clare, excepta
56 vltima. ¶ †Venio ad illā. opp. qd nō sit necesse qd acta probentur
qr eo qd constat latā fore sententiā, presumitur lata authoritate iu
dicis, legitime, rite, ⁊ solēniter. de renun. in presentia. de re iu. sicut.
cum sint. Gl. dicit qd apparentib⁹ actis pro eorū iustitia, ⁊ qd rite
sint facta, presumitur. Sed nō apparentibus actis, non presumit
p acta, nisi quatenus legitimis documentis, vel scriptura notarij,
vel duorum bonorum virorum probetur. vt hic. Hec vera dicit gl.
nisi probentur acta deperdita: qr tūc presumitur pro eis, vel debēt
probari per testes. Hec dicit gl. vera, etiā in sententia excōmunica
tionis: qr q̄q̄ absq; subscriptione testiū credatur episcopo denun
tianti. xi. q. iij. cure. non tamen creditur pro solēnitate excōmunica
tionis, nisi aliter a iudice probet. de sen. excom. sacro. Et hoc dixit
antiqua gl. postea in si. add. gl. dixit Inn. dixisse, ⁊ loquitur de com
mēdatore, qd presumitur pro iustitia, ⁊ rititudine processus, quan
do est lata presente parte, ⁊ idē si lata est presente procuratore par-
tium, ex quo non est appellatum, nec contradictum. Dicit gl. qd si
detur audacia dicēdi, nō putat qd cōsensus partium possit facere
sententiā aliquā, que nulla est, vt qr lata est lite nō cōtestata, vel die
feriata, secundum gl. Qd nota. Dicit Jo. qd mens Inn. nō fuit q
sentētia nulla validaretur ex approbatione partium, sed bene fuit
intentio quod ex presentia partium in dubio presumeretur iusta, ⁊
valida quo ad solēnitatem actorum: ⁊ hoc placet. pter presentiā
57 partium, fm eum hic, ⁊ de offi. dele. cum in iure. ¶ †Nota tamē gl.
que aperte dicit, quod sententia nulla non potest partium cōsensu
approbari. quod est verum vt sententia, sed bene vt pactum: vt di-
58 cunt doc. in. l. ij. C. communia vtriusq; iudi. ¶ †Ad gl. intellectum
sunt videnda tria. Primum, an pro sententia psumat indifferen-
ter, ⁊ quo ad rititudinem processus, ⁊ quo ad iustitiā. Secundo, an
dato quod pro ea presumatur, admittat probatio in cōtrarium: ⁊ vbi
admittit, qualiter admittatur. Tertio. vbi nō admittitur, si de fa-
cto admittatur, an illa probatio aliquid proficiat cōtra sentētiā.
Ad primum Jo. fuit in opi. quod pro iustitia presumatur, pro riti
tudine non. ⁊ hoc tenet hic, ⁊ de offi. ord. ad reprimendam. ⁊ tangit
de sen. excō. sacro. Inn. hic in addi. vt dixit etiam hic gl. ⁊ in. c. cum
in iure. §. de offi. dele. distinguit, an sit lata in presentem: ⁊ presumi
tur ⁊ pro rititudine, ⁊ pro iustitia. An in absentē: ⁊ nō presumitur.
Assignat causam, quādo est lata in presentē, ex quo pars nō recla-
mauit passus aliquid presupponi cōtra se, videtur illi acquieuisse:
⁊ presumitur illud positum, quia non est presumendum aliquē sic
insanum, vt aliquid quis falsum cōtra se describi patiatur: vt. l. an
tique. C. ad Vell. ⁊ patet in. l. si. C. arbi. tu. Et quia pro solennitate
renuntiantis parte presente circūferentib⁹ ad id, qd agitur, presu
mitur: vt l. optimam. C. de contra. ⁊ commit. stipu. j. de his. que si. a
prela. ea noscitur. ⁊ qr regulariter presumit pro solennitate actus:
vt. l. ab ea parte. ff. de proba. ⁊ in. l. sciendum. de verb. obliga. Insti.
de inuti. stipu. §. si ita scriptum. ⁊ Institu. de fideiussor. §. fina. cum
similibus. Opi. hanc sequitur Bar. in. l. j. C. de rela. ⁊ in aut. si quis
in aliquo. C. de edē. Idem tenet Guil. de Cug. l. ij. ff. de in ius voc. ⁊
Fred. suo consi. clxv. ⁊ quod plus. dicit hoc procedere etiā in decre
to. Cal. tenet ipsam hic cum aliquo moderamine: quia si est lata in
presentem, dicit quod presumitur. Si in absentem, dicit qd si sen-
tentia est lata de recenti, pro ea nō presumitur, nisi quatenus con-
stat ex actis. Si est lata de antiquo, dicit quod pro illa presumitur:
quia non debet arctari obtinens ppetuo ad acta conseruanda. Et
fuit hoc vltimum dictū Ho. dicit. j. vbi declarabo, quādo de lon-
ginquo, quando de proximo. Alibi Inno. non facit differentiam,
an sit lata in presentē, an in absentem, sed an transiuit in rem iudi.
⁊ presumitur pro sententia. An non transiuerit: ⁊ non presumitur,
siue sit lata in presentē, siue in absentē. Et hoc ponit. §. de ele. bone.
j. Qd dictū recitat, ⁊ sequitur Cōpost. de renun. in presentia. vbi
aperte cōcludit qd etiā in sententia lata in absentē presumitur p
sententia, que transit in rē iudica. Domini de Rota hanc opini.
amplectuntur vt lata sententia in absentē presumitur pro ea quā-
do tran

do transeūt in rem iudicatā, qñ est lata in verum contumacem: secus dicunt quādo est lata in fictum, vel presumptum: ⁊ tunc nō presumatur: qꝛ vera cōtumacia absentis cōpletur Dei ⁊ iudicis presentia. de dolo. veritatis. de arbi. c. primo. libro sexto. de iudi. properandū. Et hoc ponit sua cōclusione. cccxcvij. Placet opi. Inno. in ca. bone. vt lata in absentem cōtumaciter pro ea presumatur: quia pro ea est casus in. c. bone. j. de elect. Nec dicatur quod ibi erat notorium, qꝛ tex. ibi assignat duas causas differentes, sufficit alterā adesse. Inst. de nupt. §. affinitatis. ⁊ quia oritur hec presumptio ex authoritate rei iudicate, que ita adest quando est lata in contumacem, sicut quādo in presentē: vt. c. sicut. de re iudi. ⁊ hoc tenendum. Host. autem. j. de re iudica. cū facit differentiam an sententia sit lata de recenti: ⁊ nō presumitur. An de longinquo: ⁊ pro ea presumitur, etiā quo ad acta, ne quotidie arctetur ad custodiēda acta. Ad hoc qđ no. de testi. Albericus. Quando autem factū dicatur antiquum: dubitat hic Calde. Posset dici quod vsqꝫ ad biennium qđ ex causa datur ad appellandū. de appel. cū sit. Et dicit hoc Hosti. de renuntia. in presentia. Uel forte vltra. xx. annos. de procura. in nostra de except. cū venerabilis. Uel hoc iudicis arbitrio relinquitur. ff. de iure delibe. l. j. de offi. deleg. de causis. dicit quod vtile esset habere super hoc ius expressum: hic autem stat cum gl. quia dicit quod si acta apparent, pro actis presumitur. Si non apparent, pro eis non presumitur, nec creditur verbo iudicis. Nam quantecunqꝫ dignitatis sit, ei soli credendum non est. j. tit. j. cum a nobis. saluo papa, cui de actis crederetur: arg. C. de testi. omniū. Hoc tenet Spec. in titulo. de sen. prola. §. iuxta. ver. sed pone, publicatis. ⁊ saluo legato. xevij. di. nobilissimus. vt dicit Spe. in titulo, de lega. §. sequitur. ad fi. §. Et dicit, quicquid alibi scripserit, Hec est vera solutio. ⁊ dicit iungēdū ei qđ scripsit de sent. ⁊ re iudica. sub rubrica, de sen. §. qualiter proferri debeat. sub. §. is est ordo. Pro cōclusione huius materie mihi dicendū videtur quod quandoqꝫ apparet sententia, ⁊ in instrumento sentētie notarius cōmemorat acta: ⁊ aliqui volunt dicere qđ propter illam cōmemorationē, Uisa litis contest. visis talib᷒ productione, ⁊c. acta probentur, dum tamen singulariter enumerentur: quia enuntiatis in instrumento creditur: arg. C. de cōtra, ⁊ cōmit. stip. l. optimam. Hoc nō placet. Sed Inn. hoc concludens pro regula qđ licet multa contineantur in instrumento, tabellio tñ, qui dicit se his interfuisse, intelligitur dixisse de his, que in eius presentia acta sunt in codeꝫ loco, ⁊ die, ⁊ corā ipso. Per que dicit quod si iudex ferat sententiam, ⁊ narret quomodo fuit libellus porrectus, lis contestata, citatio facta, ⁊ iuratū, cōfessatū, vel negatū, ⁊ probatū, ⁊c. de processu corā ipso habito: ⁊ postea sequatur sententia, ⁊ de his fiat publicū instrumētum, ⁊ postea cōcludat tabellio, ⁊ dicat. Actū in tali loco, ⁊ die, in presentia mea, ⁊ talium. Hec clausula est tantū ad probationē sententie referēda, ⁊ talia narrata non probantur. ⁊ facit. j. de priuileg. si papa. libro sexto. ⁊ quod no. de censi. cum olim. in gl. ij. quia talibus enūtiatis non creditur. Imo dicit plus, qđ si tabellio diceret assertiue. Tali die libellus fuit oblatus, ⁊ lis contest. tamen talia nō probarent per illud instrumentū: quia quantū ad illud, videtur instrumentū tm̄ testimoniale, sm̄ Inn. Bar. Quo ad primū dictū, ⁊ secūdū, idē videtur sentire, in aut. si quis in aliquo. C. de eden. vbi cōcludit qđ narratis in instrumento per notarium, ⁊ assertis, creditur, quādo asserit aliquid, quod potest interuenire secundū tempus instrumēti, ⁊ cui partes possunt renuntiare: qꝛ an illud intercedat, vel non, pendet a partium potestate: vt. l. optimam. C. de contra. ⁊ commit. stip. Secus si que enuntiantur de preterito nō poterant intercedere secundū tempus instrumenti, vel alia: alias illa enuntiata nō pēdent in partium potestate, quia nō presumuntur, vt sunt hec litis cōtesta. ⁊ similia, que non possunt intercedere secundum tēpus cōditi instrumenti, ⁊ quibus non potest renūtiari: vt no. de offi. dele. de causis. ⁊ de re iudi. c. fi. lib. vj. Et quia iuri solēni solennitatē exigenti nō potest renuntiari: vt. l. nemo potest. de leg. j. Fatetur, qꝛ si lata est presentibus partibus, qđ solennitates presumuntur: sed illud tunc est ex authoritate sententie, non ex attestatione notarij. Dic qñqꝫ notarius aliqua verba profert in preteritum, que trahi possunt in presens, vt dixit, Talis promisit restituere dotem, quā confessus est se recepisse: quia hoc potest intelligi tūc. Uel quia dicit. Talis dedit, vēdidit, aut tradidit: ⁊ in dubio presumitur secūdū tempus instrumenti intercessisse: vt. l. j. C. de iu. haste. rei fi. li. x. l. fi. C. de apo. pu. lib. x. l. ita stipulatus. §. Chrysogonus. eodem tit. Ad hoc qđ dixi post Cal. s. eo. post cessionem. ⁊ quod no. j. de verbo. signi. abbate. Quandoqꝫ notarius enuntiat aliqua per modū enūtiationis, in preteritū facta, que necessario referuntur ad preteritū: ⁊ talibus nō creditur vt ex instrumēto: qꝛ presumitur illa asseruisse vt a partibus prolata. vel aliter dicta. Unde nō preiudicarent, qꝛ de his non attestatur. Si tñ partes asserant sic fuisse, ⁊ notarius attestaretur, preiudicaret instrumentū vt probans partiū consensum, confessionē, ⁊ assertū probaretur, vt ex cōfessione probata per instrumentū, si esset talis materia, in qua partes possent sibi confitendo preiudicare. Quandoqꝫ aliquid asserit attestando de preterito: ⁊ tunc Inn. ⁊ Hosti. hic videntur contrarij: quos sic concordo, qꝛ aut simpliciter hoc attestatur, ⁊ non asserit se ad hoc rogatum, vel tanq̄ notariū interfuisse, nec posuit testes, vbi exigūtur, qui tunc interfuerūt: ⁊ tunc attestatur vt notarius quod accepit vt priuatus, de hoc nō potest attestari: ⁊ litere sunt testimoniales, vt dixit Inn. Si autē attestatur quod tali die se presente, ⁊ rogato, vel iubente iudice, vt scriberet, Talis fuit litē cōtestatus, tūc puto q̄ probet, lꝫ nō conficiat pro tunc instrumentum, quo actus fuit gestus, sed tunc alio tēpore. Ideo dicit Host. qđ vltimum dicit placet, si vbi posuit testimoniale posuisset recitatorium: qꝛ si in modum recitationis illud dicat tabellio, verū est dictum Innocē. Sed si singula, vbi, ⁊ quando, ⁊ coram quibus ponit, ⁊ quod in sui presentia fuerūt acta, putat Hosti. illud testimoniale sufficere quo ad omnia ⁊ singula premissa, nec videt rationem in contrariū. de consti. trāslato. Dicit tamē quod cauere debet a falsitate in aliquo quia vitiaretur totum instrumentum, ⁊ ipse timere posset. de pena falsi. de his, que fi. a prela. quanto. De hoc in Spec. de instru. edi. §. restat. ad fi. ver. in summa. Nō ob. predictis, que ibi dicit recitādo opi. Inn. quia leges, quas allegat, loquūtur in his. que tūc potuerunt renuntiare: vt. l. optimā. ⁊. l. cum aliquis. de iure deli. vel quādo probatio surgit ex authoritate sentētie. Per hoc dicit Frederi. suo consilio. cxciij. qđ si in instrumēto dicitur, Talis certificat᷒ de beneficio sibi cōpetenti renūtiauit, ⁊c. qꝛ non probat hec certificatio, cum non attestetur hoc coram se, vel per se factum. Ad qđ allegat vltra hoc alleg. no. in Spec. de proba. §. fi. ver. sed pone. Per predicta hoc est magis dubium quod hic actus pendet a volūtate partium: ⁊ potuit intercedere secundum tēpus contractus. Dicit etiā ibi quod si in instrumento, vel in actis dicatur, Talis testis iuratus sic dixit, vel deposuit: qđ nisi aliud appareat de iuramēto, ex hoc nō probatur iuramentū. Hoc consonat ei, quod est dictū: qꝛ hec solēnitas nō potuit remitti p partē: vt. d. l. j. C. de fide instru. et de iure haste rei fis. li. x. ⁊ hec sufficiant. Puto tñ qđ sola enūtiatio in sententia probat, quando factū est de longinquo: qꝛ verbis enūtiatiuis tunc dat᷑ fides, sicut fame: vt no. gl. in. c. cum olim. de censi. ⁊ de priuile. si papa. lib. vj. Item ⁊ in facto recēti facit qualemqualem presumptionem, vt ibi. Ex his dicit Specu. in ti. de sen. prola. iuxta versic. item nō valet quod sententia non presumitur lata in scriptis, si dicat sententiam in tertia persona. Talis iudex sic p̄nūtiauit: secus si dicat sic, Pronūtiamus in prima persona: qꝛ apparente scriptura presumitur lata in scriptis. Idē dicit quod sententie non tenent, per quas iudices intimāt alijs, Noneritis qđ talem excommunicamus: qꝛ tales sunt testimoniales preteritorū, ⁊ non promulgatorie. De hoc de re iudi. ad apostolice. lib. vj. ⁊ dixi de probatio post cessionē. Nō probat ergo acta attestatio notarij, nisi in facto de longinquo, vel quando attestatur in preteritū se rogatū. Sed an ex viribus sentētie presumat᷑. dic vt sequitur: Quandoqꝫ sola apparet sentētia sine attestatione notarij, siue cum enuntiatione actoris, siue in casibus, in quibus ipsa attestatio nō proficiat: et tunc an ex sentētia presumantur acta, vel instrumēta: ⁊ tunc in sententijs, que transeunt in rē iudicatā. Dic, ante sententiā pro act᷒ non presumitur quatenus cōstat illegitimis documentis, vt hic, si lata est sentētia, ⁊ est appellatum, ⁊ sic per appellationem nō trāsiuit in rem iudicatā, pro ea non presumitur. s. de restit. spo. cum ad sedem. Nā cessat authoritas sententie, a qua pēdet potestas, ⁊ trāsitus in rē iudicatā. de re iudi. sicut. Nō est sic, si pendet nullitas: qꝛ pro sententia presumitur, dūmodo extrinsece transierit in rem iudicatā. Dicit Spec. in tit. de probatio. §. j. ver. sequitur. ad hoc qđ dicam. j. de sentētijs censure, que reuocantur per iudicium nullitatis, ⁊ tamē pro eis presumit᷑. Idem si pendeat restitutio. ad hoc facit quod dicitur de sentētijs censure. j. quia ille tractantur per viā restitutionis, secundū aliquos: vt in. c. ex parte. M. de restit. spoli. nisi quando cōpetit ratione solius iniquitatis: quia tunc eo quod non iustificat᷑, concluditur lesio. Quis aūt tunc, scꝫ in causa appellationis grauetur onere probandi ad merita, dixi de renun. in presentia. ⁊ no. plene per Bart. in. l. hi, qui ad ciuilia. C. de appel. ⁊. l. j. ff. vt cause post pu. adsit tu. Si est lata sententia, ⁊ nondū est appellatū, nondum transiuit in rem iudica. adhuc non presumitur pro sentētia: tum quia de recēti est lata, tum quia subiacet retractationi, ⁊ sic non est firma authoritas rei iudicate: vt de appel. non solū. lib. vj. Hoc tenet Spec. in titulo de prola. sen. §. vt autē. ver. ⁊ nota secundum quosdam etiam in sententia enuntietur citatio: quia dicens citationem, vel peremptoriū aggrauatur onere probandi, vt ibi no. Ioan. an. Idem tenet in titulo de probātio. §. fi. ver. sequitur. ⁊ domini de Rota, sua cōclusione. cccxcvij. ⁊ fuit dictū Gui. de Suza. ⁊ dicit Inno. hic: quod intellige vt dixi supra. Si sententia transiuit in rē iudica. ⁊ est lata presente parte, presumitur pro sententia quo ad iustitiā, ⁊ quo ad rititudinem iustitie processus, vt hic dicit glo. ⁊ Inno. de offi. deleg. cum in iure. ⁊ hec omnes fatentur, donec cōtrariū probet᷑. Si est lata sententia cōtra absentem, ⁊

est de longinquo, presumitur pro ea: vt dicit Host. Si cōtra absen-
tem, ⁊ de recēti, ⁊ verū cōtumacē, presumitur pro eo, sm dominos
de Rota. Si cōtra alias contumacē, vbi tenet sententia, licet sint
opi. eligo sententiā quod presumatur pro ea, ⁊ quo ad rititudinē,
⁊ quo ad iustitiā: qr hec psumptio surgit ex authoritate rei indica-
te, que authoritas adest, etiam qn est lata cōtra absentem. Fateor
quod fortior est presumptio, quando est lata in presentem: quia ibi
adest duplex presumptio. Una, qr imputandum est partibus, que
non contradixerūt. Unde est verisimile quod omnia fuerūt serua-
ta maxime quando enuntiantur in sententia secunda, qr adest au-
thoritas rei iudicate. Sed prima ratio per se non sufficeret, vbi nō
est facta enuntiatio: qr forte nō contradixit: qr sciebat ius suū vbi-
que durare. l. sicuti. §. non vr. ff. qui. mo. pig. vel hypo. solu. Itē vbi
sunt enuntiata per dicta in primo membro. In dubio autem an
presumatur lata in absentē, vel in presentem, si talis est sententia,
que ferri solet propter contumaciā, vt excōmunicatio presumitur
lata in absentē: dicit Frede. suo consi. clxv. Si talis, que fertur non
propter contumaciam. Innocen. tangit de offi. deleg. cum in iure.
⁊ recitatis opi. eligit quod in dubio lata videtur in absentem: licet
pro prima parte quod in presentem. Allegat. l. vltimā, que non fa-
cit. Hoc firmat Specu. post multa in titulo de sen. prola. §. vt aūt.
ver. ⁊ not. ad hoc quod scribit Joan. and. in addi. Spec. in titu. de
empt. ⁊ vend. super secunda forma in. viij. col. vbi tangit an actus
iudicialis presumatur in dubio factus in absentē, vel presentem.
de quo plene dic vt ibi. Hec vera, vbi nō probant acta deperdita,
si probant pro actis, presumitur, sm gl. hic. ad hoc. C. de fide instr.
l. si. ⁊ tantum esset exigere iuramentum. Inquantum dixi p actis
presumi: dic hoc verum, etiā vbi iudicium est summarium: vt dicto
c. bone. ⁊ procedit etiā in his, que expediuntur per viam volunta-
rie iurisdictionis: vt. l. ab ea parte. ff. de probat. Item presumitur
pro omnibus gestis apud acta: vt. l. cum ostēdimus. de fideiusso. ⁊
l. manumissio. ff. de ma. vindi. In sententijs aūt censure, vel alijs,
q nō transeūt in rē iudicatā, dic quod si est appellatū, pro eis non
presumit: qr licet appellatio non suspendat, de appel. ad hoc, dile-
ctis. ⁊. c. preterea. tollit tamen presumptionē sententie, vt not. In-
nocen. hic. ⁊ de electio. bone. Si non est appellatum, presumitur pro
eis, que transeūt in rē iudicatā quo ad presumendā iustitiam. Et
hoc tene, licet glo. cōmuniter teneant non presumi pro solennitate:
vt not. gl. hic, ⁊ de sent. excō. sacro. ⁊ de offic. ord. ad reprimendam.
Hoc puto, preterq̄ ad solennitatē monitionis, que non presumi-
59 tur, nisi probetur: vt. c. sacro. de sent. excō. ¶ † Nunquid autem pro
dicto arbitri, vel arbitratoris laudo presumatur, sicut pro senten-
tijs iudicū. Dy. in ɔsi. suo. xliij. quod incipit Tholomeus. tenet q
presumatur. Et hoc dictū recitat Jo. and. in addi. Spe. in titu. de
arbi. §. sequitur. versic. quid si actum fuit in compromisso. alleg. l.
ab ea parte. ff. de probat. Institu. de fideius. §. si. de inuti. stipu. §. si
ita scriptum. Dic hoc verū, nisi pendeat reclamatio. ¶ Ex his pu-
to quod pendente reclamatione, ⁊ reductione ad arbitriū boni vi-
ri, dato quod non suspendat, nō presumitur. Uel quia hec presum-
ptio surgit ab authoritate rei iudicate, ⁊ hoc nō adest, vel ex par-
tis presentia: ⁊ ex quo pars reclamat, nō acquieuit. In extraiudi-
cialibus aūt gestis per iudicē, Jo. an. dicit non presumi. s. de resti.
spo. cōquerēte. Qd puto in extraiudicialibus, que iudicialiter ge-
ri debēt. In extraiudicialibus aūt, que iudicialiter geri nō debēt,
presumit secūdū qualitatem persone: vt patet ex no. de cle. peregr.
c. primo. Et de hoc dicit, vt de eo qui fur. or. re. innotuit quādo ge-
runtur per modū potestatis. Ubi autē inter contrahentes, dic vt
de verb. obl. l. sciendū. ⁊ dicam infra de re iudica. sicut. Hec vera in
actibus, vbi cause tractantur plenarie: secus si summarie. Qd dic
60 vt dixi cum gl. extraordinario. ¶ † Ad tertium, an, ⁊ qualiter ad-
mittatur probatio contra acta, vel presumptionē sententie. Gloss.
dicit hic qd admittitur probatio contra acta. s. eo. post cessionem.
de testi. cū a nobis. quia contra instrumentum, quātumcunq pu-
blicum, admittitur probatio. C. de probat. l. cum pluribus. de fide
instrum. cum Joannes. Nam ⁊ partes possunt cōtradicere actis.
C. de rela. l. j. ij. q. v. §. biduum. versi. ferendum est. ⁊ bene contradi-
cere potest: qr repertū est, eulogia ex mala fide scribi. ff. de cust. reo.
l. diuus. de accus. cum dilecti. Et hoc est verū, dūmodo reprobetur
per tot testes, quod sufficiunt ad reprobādū instrumētū. De quo
s. de probat. tertio. de fide instru. cum Joannes. Hoc procedit in-
quantū probatio fit cōtra acta ante sententiā. Si queritur an ad-
mittatur probatio ad probandam iniustitiam, vel defectū rititu-
dinis actorū post sententiam, prosequor duos casus. Primus, qn
vult probare rititudinis defectū actorū tantū: si transiuit in rē iu-
dicatā, planū: si nō trāsiuit in rē iudicatā, si quis vult pbare p pdu-
ctionē actorū defectū processus probabit, sm Jo. and. hic, ⁊ in. c. cū
ad sedem. de restitu. spo. Ex productione actorum: quia si eis pro-
ductis nō apparet qd in eis sit lis contestata, statim ex eis proba-
tur defectus. Ad qd optime de lit. conte. c. j. ad hoc de resti. spo, cū
ad sedem. de priuile. cum olim. Idem Bart. in duobus locis. C. de
appel. qui ad ciuilia. ⁊ in. l. j. ff. vt cause post pub. assit. tu. ⁊ dicit qd
modus probādi est abnegatiuus. Et est dictum Inn. in. c. cum ad
sedem. ⁊ Joan. hic, ⁊ in addi. Spec. in titulo de sen. prola. §. vt au-
tem. versi. ⁊ no. secūdum quosdam. Contra no. Bar. in. l. prolatam.
C. de sen. vbi dicit quod licet appareāt omnia acta, ⁊ non appareat
dictus terminus ad probādum, nec aliter cognitum de causa, pre-
sumitur cause cognitio. Sed illud verum quo ad cause cognitio-
nem: quia illud respicit iustitiam, ⁊ cognitio presumit, eo qd presen-
te parte, vel absente cōtumaciter, sententia apparet lata: vt de pro-
batio. in presentia. l. in cause. §. causa cognita. ff. de minori. Quod
est verū, nisi ex breuitate temporis appareat defectus cause cogni-
tionis: quia de mane habuit causam, de sero tulit sententiam: vt di-
cit Barto. in. l. prolatam. ad quod de in inte. restitu. cum ex literis.
Quod limitat verum Lapus, quando est lata parte absente: sec9 si
presente, ⁊ non reclamante: qr imputatur parti nō remanenti. Et
si esset dubiū, dicit qd iudici crederetur de cognitione: ⁊ ponit sua
allegatiōe. lxxxvij. Posset etiā pbari p testes: qr quo ad rititudi-
nem snia non habet presumptionem pro eis, nisi iure tm: vt dixit
gl. ⁊ idē de alijs modis probandi: vt per confessionē. infra. c. si. Se-
cundus casus, qn queritur, an, ⁊ qualiter admittatur probatio cō-
tra iustitiam. Dic, si sunt de sententijs, que nō transeunt in rē iudi-
catā, admittit per testes: sicut contra alias psumptiones. de re iu-
lator. ⁊. c. cōsanguinei. Si transiuit in rem iudicatam, si pars vult
probare cōtra sententiam per cōfessionem partis aduerse, admit-
titur: vt no. Inno. de immunita. eccle. quia tales sententie, licet ha-
beant presumptionem iuris ⁊ de iure, tamen admittunt probatio-
nes per confessionem: vt in aut. sed iam necesse. ⁊ vnde sumitur. C.
de dona. ante nup. Idem si vult aliter notorie ostēdere de iniquita-
te notoria: quia ex hac redditur sententia nulla. de re iudi. inter ce-
tera. cum simil. Ad hoc de frigi. fraternitatis. ⁊ quod ibi no. Inn.
⁊ quod not. de conces. preben. cum nostris. de appel. solicitudinem.
versi. si vero. de sen. excom. venerabilibus. ⁊ qd ibi no. ⁊ quod no. in
clementi. pastoralis. de re iudi. Si vult probare per acta, que pro-
ducit, an ex hoc probetur iniustitia. Dicit hic Inn. quod non ad-
mittitur talis probatio. Unde si cōdēnet in centum, petat vt acta
producantur, ex quibus vult probare iniustitiā: nō est audiēdus,
nec probatur iniustitia, licet de facto producātur acta, ⁊ ex eis nō
probetur iustitia: arg. s. de renun. in presentia. Plus sibi videtur
quod si sit lata sententia se referendo ad acta, vt qr dicit quod per
A. ⁊ B. probatum est: ⁊ visis attestationibus nō est probatū: quia
nō recte deponunt, ita quod concludant, dicit quod sententia non
per hoc probabitur iniusta, nec retractabitur: qr presumitur p sen-
tentia: vt. d. c. in presentia. de re iudi. l. cū prolatis. Inducit in con-
trariū de re iudi. cum Bertoldus. Non obstat qd debet iudex anti-
qua acta recensere ad colligendam iustitiam, vel iniustitiā: vt in. c.
cum ad sedem de resti. spo. quia illud verum, quando iam est appel-
tū: ⁊ sic suspensa est authoritas sententie, ⁊ presumptio. Nō obstat
de re iudi. c. j. quia loquitur quando est lata contra ius expressum,
vel contra ordinem iudiciorum: ⁊ imputet sibi, qui nō appellauit.
Nō obstat de pur. vul. c. ij. quia ibi notorium erat nō tenere senten-
tiam. Tum quia probatio erat a iure reprobata. Tum quia publi-
ce est repertum contrarium eius, quod videbatur fuisse publicū:
vnde bene potuit sentētia retractari: arg. de appel. solicitudinem.
§. si vero notorium. Puto qd vbi producta sunt acta, licet non de-
beant produci, sed de voluntate partium sunt pducta, si ex actis nō
colligitur iustitia, quia potuit ex illis, alias alijs moueri, sententia
tenet: vt in. c. in presentia. Si ex actis pductis apparet expressa in-
iustitia, vt quia apparet instrumentum absolutionis, ⁊ est cōdem-
natus, vel aliud, ex quo apparet aperta iniustitia, illa est notoria, ⁊
credo quod retractetur sentētia: ar. eorum, que dicta sunt. Hoc, qn
non se refert sententia ad acta, vbi se refert Inn. dicit contrarium
eius, quod ponit hic, de re iud. cū Bertoldus. ⁊ ibi dicit qd senten-
tia non valet: quia vbi sententia refert se ad acta, vt quia dicit, qr
per. A. ⁊ B. probatum, ⁊c. error in actis presumitur in sententia.
vt. l. ait pretor. §. j. ff. de re iudi. ⁊ patet ex no. de fide instru. inter di-
lectos. vbi text. Hoc tenet Cy. in. l. j. C. de erro. aduo. Et de hoc est
casus secūdū vnum intellectum de re iudi. cum Bertoldus. Sicut
enim ex actis certificatur sententia, quādo ad illa fit relatio: quasi
expressum in actis censeatur expressum in sentētia, ita quo ad nul-
litatem inducendam: ⁊ sic habebit sentētia expressum errorem: ⁊ sic
erit nulla. Ad hoc optime text. de fide instru. inter. Et hoc sentit
Host. hic. Hoc puto qn asserit probatū, ⁊ nō est probatum: qr hoc
colligi pōt ex actis. Secus si asserat nō probatū, vbi est probatū.
qr quanta fides sit testibus adhibenda, residet in pectore iudican-
tis. Est enim possibile quod aliquā vidit vacillationem, vel aliud
erga personam, ex quo non adhibuit fidē. Quandoq vt probare
iniustitiam per alias probationes, si faciendas, nō admittit: si iam
factas parte non contradicente, Inno. dicit quod potest retracta-
ri, ex quo probat per iam factas, vt hic ponit de appella. ex ratio-
ne. de rescrip. cum dilecta. de re iudi. cum Bertoldus. Contrariū
sentit

sentit hic, ⁊ determinat glo. post Host. in cle. sicut appellationem. de appel. in cle. ab olim tenui quod non posset retractari: q2 partes nō possunt renūtiare trāsitui in rē iudicatā. No. glo. de transactio. si diuersa. ⁊ no. in. l. actorū verba. ff. de re iudi. Ad quod optime facit tex. in. l. i. §. si. ff. de quest. Dic, si est reuocatum in dubiū de viribus sentētie prime: tunc si est probatū cōtra eam, valebit sententia. l. i. ff. que sen. sine app. re. Sicut enim iudex sentētiando facit de nulla aliquā, vt. l. i. quando prouo. non est ne. ⁊ no. de appell. si expressim. Innocē. de confir. vti. vel inuti. c. secundo. de rescript. super literis. sic de aliqua nullam. Si non est reuocatum in dubiū de viribus prime sentētie, sed sola iniustitia, ⁊ sic hec dispositio est facta coram iudice appellationis, ⁊ nihil potest pronuntiare: q2 si snia transiuit in rē iudicatā, deserta est appellatio: ⁊ sic non valet quod agitur, etiam ex consensu partium, quicquid dixerit Inno. in. c. ex ratione. ⁊ sic procedit glo. in cle. sicut appellationē. saluo nisi partes prorogauerint iurisdictionē ante, vel ipse pronūtiauerit se iudicē, vel appellationem non desertam, ita quod faciat se iudicem, ⁊ concludit aliquid de iustitia. Sic intelligo Cōpo. de rescri. super literis. de app. si duobus. per Inno. ⁊. c. preterea. Si autem est aditus ipse iudex ordinarius, vel alius habens iurisdictionez super hoc: hic est dubiū. Primo, quia iudex, ex quo semel sentētiauit, nō potest amplius de illo cognoscere. l. i. §. diui. ff. de questioni. ⁊. l. diui. ff. de procurato. Item q2 reperitur sententia contra sentētiam, quam dico inualidam, ⁊ in diuersis instantiis, vt dixi de re iudi. inter monasterium. licet Bar. contra, vt ibi. Puto quod possit pronuntiare, ex quo cōstat sibi de iniustitia, quasi p̄sumptio sententie, tunc succūbit veritati iam patefacte. Item quia ille probationes transeunt in notoriū. Unde ex quo constat de notoria iniustitia, quia contra presumptionem iuris, ⁊ de iure, admittitur probatio notoria. Et hoc dicit Inno. de frigi. fraternitatis. ad hoc ꝙ no. hic, ⁊ dixi supra, vbi dicit qđ si post sententiam appareat notoria iniustitia, illa poterit retractari. Et allegat. de appel. solicitudinē. §. si vero notoriū. Non ob. qđ snia contra sententiam non teneat. Uerum, nisi quando notorie apparet iniustitia prime. Non ob. qđ partes non possint renuntiare transitui in rem iudicatā: q2 hoc fatendo posset esse verum, nisi quando notorie cōstaret de iniustitia. Non ob. si dicatur, ita sententia prima nō inducit notoriū sicut scđa probatio. Rñ. qđ prima sententia habet notorium presumptionis: hec habet notorium probationis, quod est potētius. Non ob. §. diuus. ⁊. l. diui. q2 non potest idem iudex retractare. sed bene alius competens: vel non potest ex eadem instantia, ⁊ inuitis partibus: sic ex diuersa, volentibus partibus quod cognoscatur. Clarius de hoc dixi. s. de rescrip. cum dilecta.

1 ☞ Delicto probato per reum perpetrato, eius purgatio, quod non deliquerit, non est admittenda.
2 Statutum locale loci ligat personas ecclesiasticas.
3 Negatiua est per iuramentum probabilis. 4. ⁊. 9.
5 Probatio plena prefertur probationi iuramentali.
6 Accusationem vel inquisitionem non facit silere purgationis oblatio.
7 Defensio legitima non denegatur conuicto per testes.
8 Consuetudo fouens peccatum non obseruatur. 10.

1 AD nostram. ¶ † Si probari potest, reū deliquisse, eius purgatio, ꝙ non deliquerit, non est admittenda. hoc dicit. Ponit prauam consuetudinem, quam secundo seruari prohi-
2 bet. ¶ † Nota argu. pro ⁊ contra, quod statutum locale loci ligat ecclesiasticas personas, etiā inquantum tractatur coram iudice ec-
3 clesiastico, dummodo sit iustū. ¶ † Not. ꝙ negatiua probabilis est per iuramentum. ¶ Nota ꝙ consuetudo omni iuri obuians, vt irrationabilis, omnino non valet: vnde licet valeat consuetudo, inquantum repugnat alicui speciei iuris, inquantum omni iuri re-
4 pugnat, non valet. ¶ † Nota quod stante probatione affirmatiue quis nō admittit᷑ ad probandā negatiuam improbabilē aliter, ꝙ̄
5 p iuramētū. ¶ † No. ꝙ plena ꝓbatio prefertur ꝓbationi, iuramē-
6 tali. ¶ † No. ꝙ non valet consuetudo preferens plene probationi, ⁊ principali probationem subsidiariam, vel iuramentalem. Per hoc dicit Spe. quod accusationem, vel inquisitionem non facit silere purgationis oblatio: vt no. in Spec. de inquisi. §. nunc tracta-
7 mus. ver. sʒ qd si reus. ⁊ ibi Jo. an. in addi. ¶ † Opp. qđ admittit᷑ ad purgandum: nam conuicto etiam per testes non negatur legitima defensio. de accus. dilecti. de excep. significauerūt. ⁊. c. cū inter. So. hic offerebat purgationē iuramentalē: ⁊ hec cōcluditur a plena probatione: ex purgatio autē plena nō excluderetur. C. de testi.
8 l. omnibus. ſm Joā. an. ¶ † Oppo. qđ nec a laicis sit seruanda hec cōsuetudo vt irrationabilis: vt. l. ij. C. que sit lon. consue. So. Nec a clericis est seruanda, vt hic, nec a laicis. vt in contrario: imo nec ecclesia debet tolerare laicos in tali irrationabili ꝯsuetudine, fouen-
9 te peccatum. de iudi. nouit. de cōsuetu. c. pe. ſm Hosti. ¶ † Ultimo habes hic negatiuam posse probari iuramento. quod facit ad ea, que no. de confes. c. i. lib. vi. Et dicit Jo. hoc verū, si tale est factum, vel nō factū, super quo pōt esse iurans informatus: vt no. xx. q. iij.
10 presens. ¶ † Querit gl. vñ surgat irrationabilitas huius legis de qua fit mentio. Dicit gl. qđ primo erat irrationabilis inquantum volebat stari probationi, seu purgationi quoquo modo prestite, etiam si per viles ⁊ inhabiles testes, ⁊ non bone opinionis. Item inquantum stante accusatione, ⁊ legitimis testibus, volebat purgationem contra iura admitti, que debet admitti demum cessantibus plenis probationibus, ⁊ apparēte infamia sola, ⁊ cessante accusatore. de simo. de hoc. de purg. ca. per totum. Item est contra omnia iura. Item q2 admittit probata affirmatiua quem ad probandam negatiuam, cuius nulla est directa probatio. s. de elec. bone. C. de probat. l. actor. de quo dictum est de elec. bone. Uel dic qđ non valebat hec cōsuetudo, ſm doc. q2 non erat inducta de consensu principis loci, qui poterat ibi legem dare. ff. de legi. l. de quibus. vel q2 erat contra rationem naturalē, de qua hic in glo. ⁊ cōtra bonos mores. vnde etiā per principē nō poterat roborari. xij. di. illa de consue. c. si. Et recitat hic Hosti. quandā cōsuetudinē in Saxonia peiorē ista, quā non refero. Inquantum glo. dicit qđ se purgabant per sibi similes, dicit Joā. an. quod, vt in antiqua patet, tales purgabant se inuicem. Dicit tamen Uin. compurgantem non habere naturaliter obligatum purgatū ad purgandū eum. Dicit tamen qđ te teneor cōpurgare in causa iusta, sicut tu in mea. Fatetur tamen qđ illa naturalis obligatio non est talis, qualis est illa, que oritur ex pacto. Illa enim fortior est, ⁊ nequit in compensationem deduci. ff. de compen. etiam. ⁊ si soluitur, non dicitur donatio. ff. de don. l. hoc iure. §. pe. Siue ergo velit se purgare per alios quoquo modo, id est, habiles, vel inhabiles testes, non potest: siue per se tantum iurando, non potest. Sed si vult admitti ad purgandum plene, si quidem ex hoc vult excludere plene probantem a probatione, non admittitur ad hoc vt alium excludat: sed si vellet probare simul cum illo, mos est ei gerendus. de resti. spo. s. c. j. licet. nō tamen sufficit iuramentum, nisi ab aduersario, vel per iudicem deferatur. Dic vt. j. de iureiur. c. si. secundum Inno. Anto. de Bu.

1 ☞ Termini seu fines diocesum quibus probentur.
2 Libris antiquis statur in finibus probandis, alijsque antiquis factis. 8.
3 Testis de auditu probat antiqua facta.
4 Antiqua facta probantur fama, vel testimonio de auditu.
5 Probatio adminiculans admittitur, vbi non potest haberi plena probatio.
6 Diuisio debet fieri secundum quod quis possidere reperitur. Possessor quilibet semper non presumitur iustus, vt adminicula aliqua contra eum admittantur.
7 Episcopi ⁊ archiepiscopi fuerūt, licet statuti fuerint ab apostolis, a quibus fines episcopatuum sunt distincti.
9 Scriptura antiqua reperta in aliqua columna, quam probationem faciat.
10 In libro aliquo ecclesie, si reperiatur aliqua scriptura, per quam dicitur qđ domus, vel talis vinea debet certum censum ipsi ecclesie non probat, absqʒ alijs adminiculis.
11 Scripture in albo facte an fides adhibeatur.
12 Adminicula licet per se non probēt, tamē adiuuant probationes.

1 CUm causam. ¶ † Fines diocesum probantur per libros, admini-
2 cula, ⁊ famam. h. d. Cōmunis diuisio. Secunda ibi: mādamus. ¶ † No. ꝙ in probandis finibus statur libris
3 antiquis, ⁊ sic libris ecclesie in factis antiquatis datur fides. † Secundo no. talia posse ꝓbari p testes: ⁊ puto ꝙ sufficiat tūc in facto
4 antiquato testimonium de auditu. † Item potest probari per famā: ⁊ sic fama obtinet locū plene probatiōis in factis antiquatis. Dic vt no. de verb. sig. veniens. per Inno. ⁊ dicam de testi. veniēs.
5 no. de verb. sig. quid per nouale. ¶ † Not. ꝙ vbi non potest haberi plena probatio, admittitur probatio adminiculans, ⁊ illa obti-
6 net locum plene probationis. ¶ † Opp. ꝙ non recurratur ad hec adminicula: q2 debet diuisio fieri secundū qđ reperiuntur possidere, ex quo ex aduerso nihil plene probatur: vt. j. c. ex literis. s. eod. So. Dicit Inno. de cre. posse intelligi quando non constat quis sit in possessione, q2 neuter probat, vel vterqʒ equaliter: quo casu si potest constare per has coniecturas, fit diuisio, vel equaliter fit diuisio inter eos. Et si apparet de hoc antiqua fama, scđm illā fiet diuisio, ⁊ secundū alia adminicula. allega. xvi. q. iij. inter memoratos. Posset etiam intelligi, qñ aliquis est in possessione, sed nō cōstat qđ sibi per papā vel archiepm̄ sit consignata, vel metropolitanū, vel primatem. de fo. cōpe. sane. vel de aliquo iusto titulo, qui in ecclesiasticis rebus desideratur. de fo. compe. si diligenti. Ideo iuste

imploratur officium iudicis ad diuisionem faciendam, ad quã adminicula operantur, vt est dictum. Ad hoc quod no. j. de reli. do. c. j. Non obstat possessorem nõ arctari ad dicendum titulum sue possessionis. C. de peti. here. l. cogi. & quod presumendum est quẽlibet iuste possidere, eo quod possidet. de presum. dudũ. C. de rei ven. l. fi. quia illud verum, vbi nescitur veritas, nec sciri potest, & vbi nõ est presumptio contra possidentem: vt. C. de probat. siue possidetis. c. dist. contra moiem. Nam cum iste terre fuerunt de nouo tempore Honorij conuerse ad fidem, satis constabat quod non erant diuise, vel erat presumptio vehemens in contrariũ. Potest tertio intelligi quod cõstabat quod vterq; occupauerat de territorio alterius, & extenderant limites, & quantum poterant, extẽdere conabãtur, & sic erat possessio iniusta, que non releuat. C. de proba. vis eius. ff. de libe. cau. l. vt liberis. quia de locis illis debebant inter se agere, & suas actiones intẽtare, & nõ sibi ppria authoritate ius dicere. ff. de rei ven. l. officium. & eo. ex literis. & de foro compet. sane. Nec debent sibi ius dicere. C. vnde vi. si quis in tantam. xvj. q. vj. placuit. Unde agebatur hic de diuisione, & limitatiõe, ad quã, ex quo inceptum est, non obstante possessione alterius, semper agi põt;
7 vt hic, &. xvj. q. iij. inter memoratos. & c. seq. & c. ex literis. ¶ † Op.
quod hec incertitudo diocesum non habeat locũ, cũ etiã ante aduentum Christi prouincie diuise fuerant, & sm illã diuisionem apostoli postea statuerũt primates, & epos, & archiepos. lxxx. dist. c. j. xix. dist. c. j. Dic qd licet apostoli ordinauerint in quibus locis essent episcopi, non tamẽ distinxerunt episcopatuum fines, sm Inn. Unde sm Host. in primitiua ecclesia omnia erãt confusa, & etiã parochie omnes cões erãt: quare quẽ vnus episcopus excõicabat, alter absoluebat. Põt scdo dici qd licet apostoli aliquas diuiserint, nõ tamẽ omnes. Põt etiã dici qd postea fuit limitatũ: nã & multoties conditiões locorũ successu temporis variant. Unde & qd vnus primo tenebat, modo tenet alius, sm Inn. Limitant sm Host. & diuidũtur, & vniunt epatus sm beneplacitum pape: & priuantur aliquando ciuitates episcopatibus, & alijs ecclesijs submittunt. vij. q. j. limitationes. xvij. q. j. sicut. xxv. q. ij. ita nos vero. de exce. prela. sicut vnire. Item de nouo erigitur cathedra ita qd alteri non subijcit, vel vnitur, & etiam eadem vnio reuocat vt no. ne se. va. c. vno. Itẽ sm Host. vsq; ad tempus Dionysij non fuit certa diuisio dignitatũ, vel episcopatuũ. xiij. q. j. ecclesias. & no. de his, que fi. a pla. pastoralis. Item postea potuit limitari, vel offuscari. ff. finiũ regun. l. in finalibus. & no. &. Ideo quãdocunq; de limitatione occurrit dubium, ad ea, que hic ponuntur, est recurrẽdũ, sm Host. Non obstãt no. sm Inn. xvj. q. j. plures. qr loquuntur quando erant plures parochie limitate, & tñ aliquando dubitatur intra cuius fines essent, que vterq; contrahentium, vel litigantium se possidere dicit: quo casu est sm formam hic traditam procedẽdum. Potest & illud intelligi, vt loquatur eodem casu cum isto. Uel dic qd illud corrigit, vel sm illud intelligitur, vt presumptionibus, de quibus ibi, iste addantur, vel subaudiantur, qd melius est. ff. de legi. l. nõ est nouũ. de inoffi. do. l. j. vt ibi dicit qd discernant plebes subaudi si possunt discerni phationibus, vel cõueniant, vel Dei iudicio discernant, qñ nõ possunt aliter discerni. Sed videt qd talia possunt libere occupari, qr sunt i nullius bonis, vt Insti. de re. diui. §. fere. Dicit qd salũ rtã: qr spiritualia nõ sunt ab alio occupanda, nisi Christi vel vicarij eiusdẽ authoritate: vt legit & no. de cle. pereg. c. fi. de offi. arch. cũ satis. Uel saltem authoritate canonis, a quo istud qñq; ex causa
8 õcedit. xvj. q. iij. placuit. de pscr. c. j. sz Inn. ¶ † Gl. colligit scripturam antiquorũ librorũ facere fidem, quare & creditur instrumento producto ex archiuo publico, qd eo ipso est publicum. alle. iura ad hoc qd no. gl. in. c. ad audientiam. de prescri. xvj. dist. habeo librum.
9 ¶ † Queritur quid de scripturis, que reperiunt in aliqua colũna, vel lapide, an credat. Dicit gl. qd sic. xxiiij. q. j. sane. ij. ad hoc. iij. q. vij. postulatis. sm Uin. & Gof. Inquantũ gl. dicit credi libris antiquis: hoc dicit verum quo ad adminiculandũ, & credit quo ad probationem inquãtũ sunt sub publica custodia reseruata, sm Host. vel inquantũ agitur res modici preiudicij, vel factũ est antiquum,
10 in quo facile alie phationes nõ habent. ¶ † Quid enim si reperit scriptura in aliquo libro ecclesie qd domus talis, vel vinea debet certum censum, an probet, arbitrabit bonus vir, consideratis iuribus predictis: nam iam sunt centũ anni qd sacerdos potuisset scribere parochiã esse suã, vel totam prouinciam: vnde de facile ei non credit nõ adiunctis alijs adminiculis. C. eo. instrumẽta. Ubi vero iura alias vita alicuius sancti viri, scripture, vel sculpture lapidũ, priuilegia monasterij, cui subest ecclia, õcordãt, erit plena phatio,
11 vt dt se de facto vidisse. ¶ † Querit gl. an i albo scripture fides adhibeatur. Gl. dicit qd sic. ff. de iur. om. iu. si quis. ff. de albo scri. l. j. & ij. sm gl. de quo albo in cle. dudũ. in prin. de iudi. & vide qd ibi no. & loqtur de albo pretoris, vel scripturis, que ponebant in albo ante ostium. ff. de insti. l. sed si. §. prescribere. sm Uin. & Gof. Habemus ergo plures species phãdi p libros: de his dictũ est p sculpturas lapidũ, iste etiã adminiculant, sm Host. p scripturã in albo, Idem dicit Host. qd. &. j. lib. per testes, scz antiquos, etiã deponentes: intellige de auditu, qñ probant de his, de quibus non potest haberi memoria: & talibus creditur. Itẽ probantur hec per famam, que precipue valet in talibus, quorum memoria non habetur. n. de proba. l. si arbiter. cum simil. Dicit gl. qd hec, nisi habeãt alia adminicula, non plene probant. Aduerte, in facto ergo antiquo vult glo. qd fame non credatur sine alijs adminiculis. Dic vt dicã. j. de testi. veniens. j. & no. de verb. signi. veniens. Archi. in illo. c. si plures. xvj. q. j. loquitur alternatiue: dicit qd probatur per famã in facto antiquo: postea dicit qd probat fama cum alijs adminiculis. Sed dic vt dicam in. d. c. veniẽs. Et isti modi probandi ponuntur etiã per Archi. in. d. c. si plures. & in. c. inter memoratos. vbi dicit sufficere testem dicere qd a tẽpore, cuius non extat memoria, lunes talis fuit obseruatus: & tũc vetustas vicẽ legis obtinebit. ff. de aqua plu. arcend. l. j. ff. de aqua quoti. & esti. l. hoc iure. §. ductus aque. de hoc in. c. quid per nouale. de verbo. signifi. & c. veniens. lib. vj.
12 ¶ † Glo. vltima colligit quod adminicula licet nõ probent per se, iuuant: & dicit quod indicia probant. Sed de hoc dic vt dixi. &. c. iij. nota tamen glo. Anto. de But.

1 Matrone, per quas virginitas puelle probatur, possunt reprobari.
2 Matrimoniali questione pendente non est vxor viro restituẽda, ne confundatur probatio asserentis se non cognitam per copulã subsecutam. 8.
3 Sententia contra religionis ingressum, etiam pro matrimonio, non transit in rem iudicatam.
4 Uirginitas probatur per aspectum obstetricum.
5 Probatio minus plena admittitur in his, que directo, & plene probari nequeunt.
6 Sententia lata secundum dicta matronarum potest retractari depositione aliarum.
7 Matrimonium dissoluitur religionis ingressu.
9 Confessioni viri asserentis copulam statur, nisi mulier probet cõtrarium.
10 Testes quare possint admitti in causa matrimoniali post publicationem.
11 Uirginitatis priuilegia que sint.

1 Causam. ¶ † Possunt reprobari matrone, per quas virginitas puelle probat.
2 h. d. Cõmunis diuisio. Scda ibi: mandamus. ¶ † No. primo quod pendente questione matrimoniali super matrimonio, in quo vertitur in dubiũ de copula, non est vxor viro restituenda, ne cõfundatur probatio asserentis se non cognitam per
3 copulam subsecutã. ¶ † No. scdo quod vbi agitur ad dissolutionẽ matrimonij cõtra religionis ingressum snia nõ ob. pro matrimonio, vel cõtra lata, nec impedit pductio testiũ sup eisdẽ, vel directo cõtrarijs articulis facta phatione. Cõ no. qr sicut publicatio nõ ob. in matrimonio carnali, sic non obst. in spirituali, scz religionis ingressu: & sic snia cõtra religionis ingressum, etiam pro matrimonio nõ transit in rẽ iudicatã, nec obstat publicatio pductioni atte
4 stationũ. ¶ † No. tertio virginitatẽ phari p aspectũ, & inspectionẽ obstetricum, que attestantur de his que psentialiter vident. Et sic nota qd aliqñ admittit qs ad testificãdũ de eo qd presentialiter apprehẽdit scdm tps testimonij: & de eo, qd etiã apprehẽdit post iura
5 mentũ. ¶ No. quarto quod dicit puilegiũ virginitas. ¶ † No. quinto quod vbi phatio nõ põt haberi plena, fallens aliqñ admittit: sed tũc
6 testes sunt pluries multiplicandi. ¶ † Oppo. quod alie nõ admittant obstetrices: qr ex quo lata est snia, qs vltra non audit. Dic qd non erat lata, & etiã si esset lata audiret. de frigi. fraternitatis. de re iu
7 di. lator. cũ simil. ¶ † Quero qualiter defendet hec mulier, q religionẽ est ingressa. Dic qd defendet p syndicũ monasterij, cũ monasteriũ sit in possessiõe: & sic habebit expẽsas a monasterio, cũ nõ videat habere ppriũ. de accu. ex parte. & c. olim. Et si apparet cognita, educet de monasterio cũ rebus eã sequentibus, nõ cũ quibus omnia ipsa separatim obtulit, sm Gofr. & Host. & facit quod no. de ele. cõingẽ
8 qd ad te, & vide qd no. de reg. licet. sup verbo, recurrẽdũ. ¶ † Opp. scdo, quod ex quo cõstat de matrimonio, mulier viro restituẽda sit, vt in. c. ex parte. c. ex cõquestione. & c. ex trãsmissa. de rest. spo. So. Cõtraria pcedũt qñ nõ pretẽdit se virginẽ, hic qñ se pretendit: & hoc propter timorem ne corrumpatur, illi non est restituenda, sm glo. Itẽ sm Io. an. vt restituatur quo ad copulã, nõ habetur possessio perfecta absq; copula: vt. d. c. ex transmissa. & dixi eo. ti. ex parte. ad
9 hoc qd no. de cõuer. õiu. dudũ. in prin. ¶ † Opp. iij. quod stet cõfessioni viri asserẽtis copulã. de despõ. impu. cõtinebat. So. stat confessioni, vel assertioni viri, nisi mulier phet õtrũ per matronas. &. c. pposuit. & tũc maritus põt reprobare psonas matronarũ, vt hic, vt qr dicit illas inhonestas, & modice fidei, vel dicit illas criminosas, vel corruptas, vel volebat pducere matronas & honestiores, & plures: quod

res,quod potest,asserentes cōtrarium,qbus standum est.ȷ.ti.pri-
10 mo.in nostra.secundum Host.¶†Opp.quarto ꝙ publicatis at-
testationibus non producuntur testes super eisdem articulis: vt
ȷ.ti.i.fraternitatis.Dicit glo.quod speciale est in causa matrimo
niali.Et assignat causam,quia in tali non obstat sententia, multo
minus publicatio.Gof.dicit quod communis probatio extraordi
naria testium non admittitur publicatis attestationibus,sed pro
batio extraordinaria,in qua ratio legis de percunctatione attesta
tionum cessat,ne aliquid addatur, vel minuatur, vel corrigatur.
Ideo hoc admittitur.Non enim habet matrona assignare aliam
causam,nisi quia vidi,vel non vidi eam virginem,vt credo.⁊ hoc
non potest addi.Unde dicit hic Vin.hic admittitur probatio, vt
vigilet bonum considerationis.Idem in inspectione instrumen-
torum.C.de fi.instru.l.vltima.⁊ in inspectione finium: vt,l.si irru-
ptione.fini.regun.Tertio dicunt aliqui quod iudex ex officio po-
test testes recipere publicatis attestationibus:⁊ hoc propter peri
culum,propter quod semel probatum iterum discutitur.de offic.
dele.l3.Prima est vera.Nō obstat de proba.iurauit.q² ibi soluit.
11 ¶†Gl.vltima colligit priuilegia virginitatis , inquantum dicit
qd paradisum replet.Hic nuptie replent terram,virginitas pa-
radisum.Item ⁊ martyres,⁊ predicatores habēt laureolam.Per
que dicit sanctum Io.Baptistā habuisse triplicē laureolam:quia
virgo,q² predicator,⁊ q² martyr.Et hoc vult vsus ibi,quia in suo
vna laureola dicitur ab arbore lauro,que nunꝙ viriditatē depo-
nit:⁊ olim victores coronabantur cum lauro,⁊ est corona laudis,
⁊ quidam splendor,quo ab alijs secernitur,⁊c. Anto.de Butrio.

1 ☞ Acta coram primis iudicibus facta fidem faciunt coram se-
cundis.
2 Acta originalia remanent penes iudicem.
3 Acta etiam litis ordinatoria coram vno iudice cepta proficiunt
coram alio iudice loco illius surrogato.nu.5.
4 Iudex debet laborare vt partes litigantes concordent.
6 Instantia litis non perit iure canonico cursu triennij.
7 Testes quomodo possint alij admitti publicatis attestationibus
licet appareat de primis actibus.

1 **CUm bone.** ¶†Acta coram primis iudici-
bus habita fidem faciunt coram
scdis,⁊ de eodem facto.s.de arbi.cum tempore.Ponit
hic cuiusdā commissionis formā bimembrem.Secūda
2 ibi:alioquin.¶†Nota ꝙ acta originalia remanent penes iudicē.
3 vide.s.de proba.quoniam contra falsam.¶†Nota ꝙ acta etiā li-
tis ordinatoria corā vno iudice recepta,pficiūt coram alio iudice
loco illius subrogato,nō obstante iudicis mutatione, ex quo non
est perempta instantia.¶No.ꝙ acta possunt probari per testes,⁊
partiū confessiones.Et no.ꝙ non reuocare in dubium est confite-
4 ri.¶†No.iudices debere laborare ad concordiam.¶†Oppo.qd
5 nō debeat hic processus exhiberi coram scdis iudicibus: quia se-
cunde litere vt non facientes mentionem de commissione primorū
iudicū,nec illos reuocantes,nō valent:vt patet de rescrip. ceterū.
So.Dicit hic Inn.qd litera intelligenda est,quando per appella
tionē,vel aliter causa erat ad sedē apostolicā deuoluta.de offi.dele.
pastoralis.§.preterea.vel qsi per primum iudicem,qui non hȝ am
plius de causa cognoscere,fuerūt partes absolute ab obseruatio
ne iudicij.C.de iud.properandum.§.finantem.Sed hoc nō potest
procedere:q² tunc essent perempta acta litis ordinatoria: vt no.ȷ.
de testibus.causa.Vel fuerat illi in ppria persona scriptū,⁊ mor-
tuus est.s.de offi.dele.quoniā.Vel aliter sua iurisdictio expirauit
alias si alicui mandetur vt faciat sibi exhiberi processum alicuius
cause,poterit hoc rescriptū per exceptionē elidi.Puto ꝙ hoc fue
rat alteri commissum,de quo non fit hic mētio in hoc.ij.de rescri.
ceterū.Uel forte papa ad se reuocauit negotiū:qd fieri potest:vt li
te pen.ecclesie.ij.Per hanc decre.dicit hic Inn.Io.an.ꝙ si reuoca
tur in dubiū de actis,⁊ litis cōtestatione,si apparent acta origina
lia,illis stat:alias ex quo nō apparet,nō creditur lis cōtestata,nisi
pbetur ante sententiam.Sed si vtraqꝫ pars confiteatur contesta-
tionē,⁊ super certa petitione,⁊ in scriptis data,poterit ferri sentē
6 tia.Nec obstat de lib.ob.cap.i.secundum Hostiē.†Et per hoc dicit
concludi ꝙ instantia litis de iure canonico non perit cursu trien-
nij,cum hec lis fuerit inchoata tempore.Celestini,⁊ per Inn.com
missa,cui postea successit Honorius,qui vltra trienniū vixit,⁊ mo
do erat corā Gregorio.ad hoc decretalis,cū tempore.supra de ar-
7 bitris.¶†Opp.quod apparentibus primis actis, non debeant
testes alij admitti:⁊ publicatis attestationibus,⁊c.So.Gl.dicit ꝙ
legitime proponenda admittitur:si ergo non appareant acta,oia
admittentur.Si appareant,⁊ testes sint publicati,super eisdē ar-
ticulis nō admittetur probatio per testes,sicut per instrumenta,
seu alias probationes,vt cōfessionem super diuersis articulis: sic
posset intelligi de his,que partes proponere volunt acta cōtra a-
cta,secundum Inno.Glo.alie sunt clare. Anto.de Butrio.

¶De testibus,⁊ attestationibus. Rubrica.

¶Posito de probationibus in genere,congruum erat videre de
speciebus.Probantur autem per testes,instrumenta,presumptio
nes,⁊ iusiurandum:⁊ de his tractat in rubricis sequentibus: ⁊ q²
probatio testiū inter alias est efficacior,⁊ potētior, que fit viua vo
ce.in autben.de fi.instrumen.⁊ cau.§.si vero aliquid.col.vi.ideo ⁊c.
Materia.iiij.qd.iij.⁊.ij.q.iij.⁊.iij.q.v.⁊.qd.ix.xiiij.q.ij.xxv.qd. vi.
per totum.⁊ facit.xi.qd.iij.quisquis.Repetitur in. Sexto ⁊ Cle-
menti.¶Quero quare in plurali dixit de testibus,⁊ non de teste
Dic,quia vsus testium est pluralis: quia regulariter vnus non.
probat.ȷ.eodem.licet.i.⁊.ij.⁊.c.veniens.⁊.c.cum tu.Et quare sub-
mittit de attestationibus,cum sufficeret dicere de testibus. Dic,
tractatus attestationum est tractatus per se,⁊ specialiter de his
multa capitula tanguntur.ȷ.hic in rubrica.Io.an.concludit quid
faciat totus titulus hoc superfluum reputo. Anto.de Butri.

1 ☞ Testificandi munus debet esse gratuitum.
2 Testis esse non potest infidelis,hereticus,item Iudeus , ⁊ paga-
nus,etiam in exceptis.nu.6.
3 Testis dum deponit,dȝ esse ieiunus de honestate,tamen de neces-
sitate si non ieiunus deponit,eius dictum non viciatur.nū.7.
4 Testi deponenti debetur pretium ad expensas.
5 Testis potest prece induci ad testificandum,dummodo cesset cor-
ruptela.
8 Homo non ieiunus a quibus actibus prohibeatur.

1 **PLacuit.** Tria dicit que placent.¶†No
ta quod munus testificandi de-
bet esse gratuitum:ideo testis conduci nō debet
pretio,etiam dato qd non conducatur vt male
2 testificetur.†Secūdo,quod infidelis non potest
3 esse testis.†Tertio,qd testimonium debet a ieiu
4 no deponi.¶†Opp.ꝙ pretium detur testibus:vt patet de rescri.
statutum.lib.vi.§.pe.Sol.Non intendit hic prohibere expensas,
5 que testibus debentur,sed extrinsecus pretium.†An prece possint
induci ad testificandum.Dic ꝙ sic,dummodo cesset corruptela.ȷ.
6 c.quoties.secundū Hosti.¶†Glo.querit an infideles admittan-
tur ad testificandum.Gloss.qd non,per literam:nam repelluntur
heretici:vt in.c.si hereticus.alle.gloss.quod dic vt ibi.⁊ in.c. paga-
ni.hic alleg.dicit Ioan.Iudeos,⁊ paganos non admitti,etiam in
7 exceptis.¶Querit gl.an vitietur testimoniū ex hoc quod testes
sint recepti non ieiuni.Glo.dicit qd est verum de honestate,nō de
necessitate.Que autē a ieiunis fieri debeant,⁊ qui dicantur ieiuni.
no.de consecra.distin.i.sacramenta.in.ij.glo.⁊ vltra ea dicit Host.
quod predicatio verbi Dei honestius fit a ieiuno:nam ignominio
sum est,pauperem Christum esurientem,fartis predicare corpori-
bus,⁊ ieiuniorum doctrinam rubentes buccas,tumentiaqꝫ ora p-
ferre,⁊c.xxxij.dist.ecclesie principes.tamen seruatur quandoqꝫ cō-
trarium:quia post prandium plerunqꝫ melius habetur populus,
⁊ per predicationem tunc factam retrahuntur a peccatis,vel sal-
tem tunc interrumpunt:alr nullum tempus impedit consilium sa
ne mentis.C.de transactio.l.minorem.saluo quod no.de offic.dele-
8 ga.consuluit.§.fin.secundum Hostien.†Casus , qui expediuntur
a ieiuno tantum sunt isti.Primo,testimonium,vt hic.Secundo,
baptismi receptio,⁊ datio.de consecra.distinctio.v.ieiunium.Cor-
poris Christi confectio.de consecra.distinctio.i.sacramenta.Pre-
statio sacramenti.de calumnia.xxij.q.v.honestum.Propter quod
quidam dicunt hic in testimonio hoc exigi propter iuramentum.
Ordinis collatio,⁊ receptio.lxxv.distinctio.quod a patribus. Et
dicitur ieiunus quis celebrata digestione . de consecratio . distin-
ctio.ij.in tribus.vij.qd.i.nihil.Licet aliqui dicant quem ieiunum
incipiente sequenti die,etiam si non dormiuit.De quo dic vt de ac-
cusa.si constiterit. Antonius de Butrio.

1 ☞ Testium receptio contra non citatum est nulla.4.
2 Nomen Domini est in quocunqꝫ actu inuocandum.
3 Citationis vim habet iudicis admonitio.
5 Contumaciam veram euitat necessitas ineuitabilis.7.
6 Testes debent esse communes vtriusqꝫ partis.
8 Testium receptio an valeat,vocato domino,⁊ non procuratore.
9 Procuratoribus duobus simul ⁊ in solidū constitutis,quorū con
ditio occupantis non est melior,si vnus est litem contestatus,⁊ al-
ter producit testes,an valeant,⁊ probent eorum dicta.
10 Testis non citati dictum an valeat.
11 Libellus vbi traditur coram iudice,an sit pars vocanda.
12 Testis vt sit legitimus,que sint in eo consideranda.
13 Testis debet deponere in secreto.
14 Testium receptio an valeat parte non citata.
15 Citatio est necessaria ad tres actus.

1 IN nomine Domini. ¶ † Nulla est testiũ re
ceptio, facta cõtra nõ citatũ. h. d. Primo ponit dictũ.
Qd' scdo ꝓbat lege. Quarto ꝯcludit. Scda ibi. Ne po
2 stea. Tertia ibi. Ecce. ¶ † No. nomẽ Dñi inuocãdũ. De quo vide
3 ꝯco. in Spe. de instr. edi. §. ij. in prin. ¶ † No. ij. qd' admonitio iudi
cis hʒ vim citationis. ¶ No. iij. quẽ posse ꝑ aliũ citare, vt ꝑ nũtiũ,
4 vel aliũ. ¶ † No. iiij. practicã citationis vt veniat ad audiẽdos te
stes. Et sic est ar. qd' partes debeãt esse ꝑsentes in examinatione te
5 stiũ. ¶ † No. v. qd' ineuitabilis necessitas euitat cõtumaciã verã, ⁊
vitiat actũ in verã ꝯtumacẽ agẽdũ. Ad hoc de sen. excõ. venerabi
lib'. §. sec'. li. vj. Et sic ptʒ qd' quo ad actũ receptionis testiũ exigit
vera contumacia, nec sufficit citatio ad domum. dixi de dolo. c. fi.
6 ¶ † No. vj. ꝙ testes debẽt esse cões vtriusqꝫ partis, ⁊ nõ ex vna par
7 te consistere. ¶ No. vij. qd' factũ ꝯ legẽ, est nullũ. ¶ † Op. qd' ineui
tabilis necessitas nõ excuset qꝛ saltẽ dʒ cõparere ꝑ procuratorẽ. de
8 ꝓcu. q̃relã. fatet hic Inn. nisi cã sit ardua. ¶ † Quero an valeat re
ceptio testiũ vocato dño, ⁊ nõ ꝓcuratore, cũ quo lis est contestata.
Disputauit hic Lãber. de Rãpo. ⁊ ad partẽ qd' valeret receptio,
adducit, qꝛ cã est ꝓpria dñi, ad ipm dãnũ ⁊ emolumẽtũ spectat. C.
de ꝓcu. q stipẽdia. ij. q. vj. biduũ. ver. palã. Itẽ qꝛ dñs iurat de calũ
nia, testes ꝓducit, ⁊ exceptiones opponit. ff. de inoffi. testa. si suspe
cta. ad hoc de ꝓcu. c. ij. li. vj. ⁊ qd' ibi no. in gl. fi. Itẽ qꝛ saltẽ est par
ticeps litis. in aut. de litigi. §. sed hoc ꝑnti. Itẽ qꝛ adesse põt cause.
ff. de ꝓcu. l. Paulus. Itẽ qꝛ trãsigit, ⁊ paciscit, ⁊ iuramẽtũ defert, ⁊
nõ ꝓcurator: de ꝓcu. q ad agẽdũ. in fi. lib. vj. Itẽ qꝛ in dñm fit exe
cutio. ff. de procu. l. Plautius. Item dominus prosequtur appella
tionem per ꝓcuratorẽ interpositã. C. de app. eos. Ad hoc, qꝛ cã est
eius cũ effectu. ff. de cõdi. inde. l. Julianus. In ꝯtrariũ adducit hãc de
cre. ⁊ seq. vbi citari debet pars. ⁊ sic procurator, qui est dñs litis, tũ
qꝛ ipse in lite ꝓcuratorẽ cõstituit, ⁊ non dñs, est damnandus. C. de
sen. l. j. Itẽ quia dominus inuito procuratore nõ potest in se litem
assumere. ff. de procu. l. post litẽ. e. ti. c. ij. lib. vj. Item ipse est dãnan
dus, ⁊ nõ dñs. C. de sen. ⁊ interlo. om. iu. l. j. So. Procuratorẽ citã
dũ, cuʒ in his, q̃ pertinẽt ad litis ordinationẽ, regulariter inspicia
mus personã procuratoris: contraria loquuntur in his, que respi
ciunt peremptionẽ litis, vel effectum cause. Bar. in. l. furioso. ff. de
re iudi. recitans istã questionẽ dt qd' decisio sibi placet: qꝛ nõ cogit
dñs comparere inuitus, nisi ex causa. C. de procu. l. fi. ⁊ quia eo qd'
a principio misit procuratorem, elegit nõ litigare per se. de procu.
l. j. §. vtrũ. alias. si rogat frustra esset cõsiliũ legis, furti. §. qui alie
no. de his, qui no. infa. qꝛ dominus cogitur inuitus pati sententiã:
si tamẽ spõte cõparuerit, putat quod valet snia: vt tenet Bul. in. l.
j. C. de sen. qꝛ lʒ ꝓcurator sit dñs instãtie directo dñs est dñs vtili
ter. quo iure instãtie põt vti sine cessiõe. l. in cause. in fi. de procu. et
sufficit ꝓcuratorem non contradicere. l. que omnia. in prin. eo. tit.
Idem no. in. l. procalt. ⁊ in. l. ꝓcuratorib'. C. de ꝓcura. ⁊ de ver. oblig.
l. si ꝓcurator ꝑntis. Si tñ presente dño lata est snia, ⁊ non apparet
ꝙ eo ꝑnte ad hoc, si ad hoc fuit citatus, censetur presens ad hoc si
cuti simplex rñsio refert ad interrogata, ad hoc qꝛ rogatus vt te
stis, si est ꝑsens ad actũ, presumit ꝙ sit presens ad hoc. l. heredes. §.
fi. ff. de testa. Si nõ fuit citatus, sed aliter est ibi pñs, tunc si appa
ret primo certioratus a iudice ꝙ ibi stet ipse ad audiendam sentẽ
tiam, idem, vt. d. §. fi. Si vero de tali monitione nõ apparet, si fuit
lata ꝑ eo, presumitur presens ad hoc. l. qui patitur. ff. man. Si con
tra eũ, nõ ꝑsumitur presens ad hoc: vt. d. §. fi. ff. de ꝓcurato. l. si fili'.
9 §. inuitus. ⁊ qd' no. Inn. de elec. cum in veteri. ¶ † Quero, cõstituti
sunt duo ꝓcuratores in solidũ, quorum occupantis cõditio nõ sit
melior, vnus est cõtestatus litem, alter producit testes, an valeant
attestatiões? Videt ꝙ nõ, tũ qꝛ litẽ cõtestãs efficitur dñs litis, tũ
qꝛ non cõpellitur quis cum pluribus litigare. ff. de exercito. l. j. in
fi. ⁊. l. seq. ⁊. l. qd' quis. C. de procu. tum qꝛ cõtinẽtia cause non debet
diuidi. de seques. pos. c. j. C. de iudi. nulli. In cõtrariũ facit. ff. de offi.
procõsu. l. vna. ff. de admi. tu. l. iij. Item aduersarius tacens cõsen
tire videt, ⁊ consensu partiũ aliqd de iure relaxatur: vt. l. filiusfa
mi. §. veterani. ff. de ꝓcur. Itẽ si testes iterum producerentur, sepe
auocarent a negotijs suis: qd' esse nõ debet. ff. quẽadmo. testes ape
ri. l. si quis ex signatoribus. Itẽ ꝓcurator ꝓducens fingitur loco
primi, nec vtẽdũ est superfluis ꝓductionibus. ff. vt le. no. ca. l. hec
stipulatio. §. j. ⁊ sepe causa per duos expedit. C. de iud. aut. ad hoc.
⁊ soluit ꝙ si dñs vult ꝙ valeant, ⁊ reus non vult, si reus fuit pñs,
valet: vt. d. §. veterani. secus si sit absens; vt. l. j. ⁊. ij. de exercito. Si
reus vult valere, ⁊ dominus non vult, exauditur reus: qꝛ fauora
bilior est ꝓpter culpã, ꝙ nõ sit melior cõditio occupantis, vbi am
bo concordant valere, vel nõ valere. Casus est indubitabilis, hoc
pendet ab intellectu. c. si duo. de procu. lib. vj. Si dicimus scdm ꝓ
duxisse testes post absentiã, vel impedimentũ primi, planũ ꝙ vʒ ꝓ
ductio, si illo presente, ⁊ nõ impedito: si dicimus gestũ per aliũ, qui
nõ põt actũ agere, propter occupationẽ alterius, est nullũ: ⁊ tunc
nõ valeret ꝓductio indistincte. Si dicatur quod actus non est nul
lus, sed ita demũ si opponatur, posset ratificari productio: ⁊ tunc
satis puto equũ ꝙ pendeat reo: qꝛ plures sunt cause, propter quas
alter non admittit ad prosequendũ: qꝛ non dñs litis. istã posset sup
plere dñs. Secũda, qꝛ est preoccupatus: adhuc istã põt supplere
dominus. Tertia, qꝛ interest rei, ne in plures aduersarios distrin
gatur: ⁊ huius suppletio pẽdet a potestate rei. Si ergo absens est,
10 poterit ꝯdicere. ¶ † Quero an valeat dictũ testis nõ citati, nec ad
moniti, in presentia tñ partis, ⁊ iudicis deponẽtis. Cõcludũt dñi
de Rota ꝙ sic. Allegãt dictũ Spe. in ti. de teste. §. qualiter. ver. iu
dex ergo. vbi sufficit ꝙ iudex assignet certũ terminũ parti ad ꝓdu
cẽdos testes, intra quẽ eos ꝓducat: ⁊ poterit pars illos ꝓducere
absqꝫ alia citatione, vel monitione. Ad hoc, qꝛ sicut reus presens
nõ põt declinare iudicium, lʒ non fuerit citatus, nisi habeat iustã
causam. xi. q. iij. certum. ⁊ dixi de iudi. cap. j. ita nec pars poterit de
hoc cõqueri ꝙ testis presens nõ fuerit citat' ad hoc: qꝛ ex quo pre
sens est, presumit ad hoc citatus: vt no. Pe. de Samp. de elec. ho
ne. ⁊ Archi. lxxxij. di. proposuisti. Hoc presertim dicunt verũ, si in
presentia partis iurauit nihil opponẽtis, ⁊ sic iuri suo renũtiauit.
de regula. ad apostolicã. ⁊ qꝛ debemus potius interpretari vt di
ctũ valeat. quod no. alias vero per Jo. iij. q. ix. §. de his. Nõ obstat
qd' testis nõ dʒ se sponte offerre, alias est suspect' vt se ingerẽs. ff.
de ꝓcur. que oĩa. Cõtrariũ tenuit Gul. de Mon. lau. in cle. Roma
ni. de iureiur. in verbo, accersitis. ⁊ Spe. in ti. de teste. §. qualiter. v.
volens ergo. qꝛ eo qd' producit per partẽ, presumit non sponte, sed
a parte stimulatus venire, ⁊ qꝛ presumit citatus, ex quo venit, secũ
11 dũ eos: ⁊ hoc ponunt sua cõclusione. ccclxv. ¶ † Sed est dubiũ, an
ad articulos dãdos, vel porrigendos sit pars vocãda. Dicut dñi
de Rota sua cõclu. xc. ꝙ aliqui dicunt ꝙ nõ: qꝛ hic est actus iudi
cis: nec interest partis aduerse, ex quo suas dʒ exceptiones. Reci
tãt Egi. tenuisse ꝯ: qꝛ hmõi admissio est quedã interlocutoria, ad
quã est pars citãda. de accu. ad petitionẽ. ⁊ de app. si a iudice. li. vj.
de offi. dele. cũ cõtingat. ⁊ qꝛ hic admissio est declaratio articulorũ
pertinentiũ: ⁊ tunc siue in curia interponatur decretũ super remis
sione facienda ad partes, quo casu certũ est ptẽ vocãdã, vt lite non
cõte. qñ. de eo, qui mit. in pos. cõtingit. siue nõ. Tenentes primam
rñdent ꝙ lʒ sit interlocutoria, nihilo minus põt ferri pte absente,
lʒ nõ per cõtumaciã: vt no. Inn. de ꝓcur. auditis. maxime qñ cita
tio fuit facta ad totã cãm, ⁊ ad singulos act' cause: quib' casib' ci
tatio nõ est ex necessitate ad particulares actus reiterãda: vt not.
de elec. statuimus. li. vj. ⁊ in. d. c. auditis. per Inn. de do. ⁊ cõtu. c. fi.
⁊ sic fit cõiter in curia. De iure puto opi. Egi. verã, nisi pcesserit ci
tatio gñalis: ⁊ dictũ Inn. nõ est verũ, vt no. de app. ex ratione. per
12 Host. ¶ † Gl. secunda querit q̃ sunt cõsideranda in teste, vt sit legi
timus ad testificandũ. Glo. ponit multa cõsideranda, ⁊ in fine po
nit versus: dic ibi. Cõdictio. iiij. q. iij. ver. liberi. de verb. sig. forue.
l. qm. C. eo. tit. Sexus. de ver. sig. forus. ad fi. ⁊. j. e. proxi. etas. quod
sit maior. xiiij. an. deponẽs in ciuili, ⁊ maior viginti in criminali.
iiij. q. iij. cap. j. ⁊ ver. testimonium. ⁊ Spe. eo. tit. §. j. ver. itẽ excipit.
ibi. Discretio. ad hoc. iij. q. vij. §. tria. ⁊ ibi. Fama. j. cap. testimoniũ.
j. titu. j. preterea. Fortuna. iiij. q. iij. §. itẽ versi. item testium, ibi. Fi
des. ꝯ. tit. proximo. cum concordan. Alios ponit versus Jo. And.
quos non curo. Nã dicit Res, persona, gradus, locus, hec sunt cõ
sona tempus. ⁊ ponit hic versus, in quibus testes debent concor
dare: ⁊ in his variando impediunt fidẽ suam. de quo remittit Ho
stien. eodem titu. §. que diuersitates. ⁊ in Specu. eodem tit. §. j. j. de
13 interrogatorijs. versi. quid si vnus. ¶ † Opp. quod nõ debeant te
stes deponere audiente parte: quia sunt sigillatim recipiendi. ⁊ se
creto. j. ca. venerabili. Dic quod debẽt esse presentes partes, vt au
diant testes. i. iuramenta testium, non vt audiant testes. i. dicta te
stiũ qñ deponũt. Fallit in causa publicatiõis, vt loquit textus vñ
hic sumit. Vel dic ꝙ audire debẽt testes. i. attestationes, etiã in a
ctu publicationis: qꝛ nõ audiũt testes in actu depositionis: sed au
dire debẽt testes. i. attestatiões, ⁊ depositiões postq̃ sunt publica
te. Jo. ij. q. j. in primis. tʒ ꝙ pars possit esse pñs in actu testificãdi:
cũ hic qd' postqꝫ audiuerit dicta sup illis articulis, nõ poterit ꝓdu
cere testes. Sʒ non plʒ doc. hoc dictũ: qꝛ nec cũ isto preiudicio sunt
admittẽdi, vt liberius testes dicãt. Nõ obstat ꝙ pars melius sciet
interrogare: qꝛ hoc facere põt ꝑ iterrogatoria: vt. j. c. ij. li. vj. Sicẽt
seruat gñalis ꝯsuetudo: vt no. Accur. C. e. l. si qñ. ad hoc qd' not. in
Spe. e. ti. §. nũc tractandũ. in prin. Inquãtũ hec decr. dicit vocãdã
ptẽ, hoc verũ in iudicio, qd' agitat ordiarie, vel summarie: vbi sũt
agit de informatione notorij vel fame, nõ est necesse ptẽ vocari: vt
no. de elec. bone. ꝑ Inn. Idẽ vbi agit de informatione ꝑsone, an sit
habilis ad dignitatẽ: vt no. Inn. de postu. pla. bone. Idẽ qñ ꝓcedi
14 tur ꝑ viã inqsitionis: vt no. de accu. qualr, ⁊ qñ. §. dʒ. ¶ † Querit
gl. an subsistente impedimento ineuitabili valeat receptio testiũ.
Gl. dicit ꝙ nõ, sicut valet sentẽtia. de re iudi. cum Bertoldus. Jo.
An. dicit ꝙ nõ vʒ receptio quo ad hũc effectũ, quin possit in ꝑso
nas obijcere, sicut tunc potuisset per decre. presentium. j. e. Super
quo remittit ad notata in regula, presumit. de reg. iur. lib. vj. super
fi. questionis:

sine questionis, ibi sentit qđ restituatur ad ea opponēda, que oppo
nere potuisset, si presens fuisset. Dubiū residet in ista, an sufficiat
vera contumacia, vel ficta. Dico ꝙ exigitur apparens vera, que
cōcluditur ex citatione personali, lz sit impedit⁹, vt dixi de do. ⁊
contu. c. fi. Si tamen de impedimento cōstaret iudici, sentētia esset
15 nulla, per. l. quesitū. ff. de re iud. ⁊ qđ no. de procu. querelā. ¶ †Glo.
pe. ponit tres actus, ad quos necessaria est citatio, scz ad accusatio
nem, ad testes recipiendos, ⁊ ad sententiam: quinimo ad omnia,
que aduersus absentem statuūtur, citanda est pars. iij. q. ix. omnia
que. nota bene illam clausulam generalem. Antonius de Butrio.

1 ☞ Testis esse potest mulier contra clericum, cum de crimine ci-
uiliter agitur.
2 Testis esse potest mulier etiam contra clericum in crimine, vbi
per viam inquisitionis agitur. nu. 5.
3 Iudex ad simplicem denuntiationem criminis potest inquirendo
procedere.
4 Testis esse potest in delicto particeps delicti ad probationem se-
miplenam. nu. 7. ⁊ quare hoc permittatur. nu. 8.
6 Testis esse non potest mulier vbi agitur de crimine criminaliter
de iure canonico.
9 Testis esse an possit socius contractus.
1 **Quoniam.** ¶ †Mulier testificatur cōtra cle
ricū, cū de crimine ciuiliter agit.
2 h. d. ¶ †Nota primo mulieres admitti ad testificandū
contra clericum, etiam in crimine, vbi agitur per viam
3 inquisitionis. ¶ †Nota scđo iudicem ad simplicem denuntiationē
4 criminis posse ex inquisitione procedere. ¶ †Nota tertio arg. par
ticipem delicti admitti ad testificandū de delicto. ¶ No. quarto ꝙ
vocādi sunt ad testimoniū, qui de re testificanda, vel actu sint infor
mati. ¶ Nota quinto ꝙ liquida dicit ⁊ aperta probatio illa, que fa-
5 cta est per testes. ¶ †Opp. ꝙ mulieres non cogātur ad testifican-
dū. de iudi. c. ij. lib. vj. Solu. olim forte cōpellebantur, vt hic, hodie
non, vt in contrario. Vel expone mulieres, id est, dicta mulierum.
6 ¶ †Opp. ꝙ mulier non admittatur ad testificandū, maxime con-
tra clericum. xv. q. iij. ex eo. xxxvj. q. v. mulierem. Dic, si agitur cri
minaliter mulier non admittitur, vt in contrario. ⁊ de verb. signi.
forus. Si agitur ciuiliter per viam inquisitionis, vel exceptionis,
admittitur mulier: vt hic, ⁊. j. e. tam literis. Idem Io. x. v. qđ. iij. in
summa. Gl. in. c. ex eo qđ. ea. causa, ⁊. q. dicit qđ de iure ciuili mulier
testificat in omni causa, pterꝙ in testamēto. De iure canonico ibi
distinguitur an agatur ciuiliter, an criminaliter, vt hic, ⁊ ibi crimi
naliter non admittit. nisi in exceptione. Recitat tñ alios dicere de
iure mulierem non admitti, nisi in casib⁹ expressis a iure. Opi. gl.
in. c. ex eo. sequitur Arch. de iud. c. ij. lib. vj. vbi post Lauren. dicit
mulierem non admitti in criminalibus, nisi vbi omnes indifferen
ter admittunt, etiam infames. All. no. in. c. mulierem. Idem gloss.
de ver. sig. forus. vbi dicit etiam in matrimoniali mulierem ad te-
stificandū admitti. de hoc in Spe. de testi. §. j. ver. itē qđ est mulier.
7 ⁊ seq. ¶ †Opp. ꝙ non admittantur participes criminis ad testifi
candū. de testi. veniens. Sol. Non admittuntur ad testificandū ad
plenā probationē, sic ad semiplenā, vt hic. Vel dic secundū Inno.
exponendo, cū quibus i. quibus scientibus. Vel admittūtur tales
8 in subsidiū. De hoc dicam. j. ca. veniens. cl. j. ¶ †Oppo. qđ mulier
hec nō admittitur ad testificādū cōtra clericū. j. e. testimoniū. Sol.
Intellige ꝙ mulier erat emendata de crimine, alš non fuisset ad-
missa: penitentiā enim egerat secundū Inn. Vel fuerūt admisse cum
questionibus, ppter infamiam, que erat contra presbyterū, ⁊ cōtra
9 ipsos precesserat. iiij. q. iij. §. item. ver. †item scđm quedā que de so-
ciis contractuū an admittantur in testes, ponit hic Inno. ponam
vbi Io. an. ponit. j. eo. insuper. Antonius de Butrio.

1 ☞ Testis quis esse potest in his, que tendunt ad exoneratio-
nem peccati.
2 Testimonium duorum est integrum, non pauciorum. 7.
3 Ecclesiastice cause iudicari debent sua lege.
4 Ad denuntiandum, an criminosi, vel infames admittantur.
6 Peccator ex quo moneri debet vt peniteat, an quemlibet obliget
sine distinctione, vt denuntiare teneatur.
8 Testis vnicus in quo casu probet.

In omni negotio. Is, qui denūtiat
per dictū suū, ⁊ al
terius, pbat se primo monuisse. h. d. Primo ponit di-
ctū. Scđo ibi: qđ patēter. pbat duab⁹ authoritatib⁹.
1 Secūda ibi: itē alibi. ¶ †Nota primo ꝙ in his, que tendūt ad exo
nerationē peccati, vt nō tāgētia incōmodū, sed cōmodū eius, prin
cipalis numeratur inter testes. Idē in his, que tēdūt ad illumina
tionē fidei, ⁊ fingitur quis iure denūtiatiōis ⁊ testes: ⁊ sic monitio
2 pōt pbari per monētem, ⁊ aliū. ¶ †Nota ꝙ in ore duorū, vel triū
stat omne verbum. Et sic iure naturali, ⁊ gentium integrum est te
stimonium duorum: ⁊ in his, que regulariter, puta equitate iuris
naturalis, ⁊ non attingunt incommodum, vel preiudicium tertij,
principalis agens numeratur in numero testium. Per hanc de-
cre. dicit Host. in denuntiatione exigitur triplex monitio: vna p-
batur per se: secunda per monentem, ⁊ alium: tertia per duos ad-
iunctos. Prima probat imperfecte. Scđa semiplene. Tertia ple-
ne. ⁊ legitur sic: Adhibe tecū vnū in secunda monitione, vel duos
in tertia. Qđ nō plz Io. An. q2 vis infert litere propter alternati-
uam vel, ⁊ contraria alternatiue, de qua in litera: de quo dixi de iu-
3 di. nouit. ¶ †Vltimo colligit pulchrū modum cōuincēdi quē ex le
ge propria. Deutero. ix. xlv. dis. qui syncera. ⁊ sic cause ecclesiastice
iudicari debent sua lege. s. de consti. c. j. Per hoc arguit cōtra Le
4 gistas facientes contrarium. ¶ †Oppo. qđ non in omni negotio
principalis cōputetur in numero testiū, imo regulariter quis nō
est testis in causa ppria. iiij. q. iij. §. item in alijs. cum si. Gl. dicit ꝙ
hec generalitas restringitur ad causam denūtiationis, vt sic dica-
tur. In omni negotio denūtiationis, ⁊c. nam denuntiationis in eo
probande probantur per se, ⁊ per alium: de quo remittit. ij. qđ. j. si
peccauerit. Hec nimium restringit hanc decre. Ideo dic qđ in o-
mni negotio, in quo agitur ad correctionem peccati, quasi peniten
tialiter, vel de impediendo peccato, ⁊ non tangitur nisi commodū
alterius, principalis persona computatur in numero testiū. Idez
qñ agitur de illuminatione fidei: ⁊ ideo nec in denūtiatione habet
locum hoc, qñ agitur ad finem depositionis, scđm Vin. Pōt scđo
intelligi, qđ loquatur hec decre. in omni denuntiatione tam ad cor
rectionē peccati, quā ad depositionē, qñ fit per testē synodalem: vt
ille testis numeretur inter testes, lz sit principalis denuntiationis
via ad solā correctionem peccati, pōt esse quis iudex, actor, ⁊ testis.
xi. q. iij. precipue. Contraria ergo procedunt in alijs iudicijs, que
principaliter nō aguntur: sed in foro contentioso, procedit etiā qđ
hic dicitur in purgando: q2 ipse principalis computat in numero
5 testium, ⁊ in facto suo est testis. ¶ †Quero an criminosi, vel infa-
mes admittant ad denūtiandū. Dicit glo. qđ nō. iij. q. vij. qui fine.
cū simi. ⁊ q2 tales debēt esse bone fame. xxv. q. v. eps in synodo. Io.
an. remittit de iudi. nouit. de accu. cū oporteat. eo. ti. cū dilectus. de
pur. ca. inter. ⁊. c. accedens. Host. dicit ꝙ lz ecclesia repellat infamē
vt dicit glo. etiam si suam, vel suorum iniuriam prosequatur. j. eo.
de cetero. si tamē denuntiatus infamat⁹ est, alš, quam ex delicto il-
lius denuntiationis, admittitur. Allegat de presum. cum in iuuen
tute. j. eo. sicut. de cog. spi. sna. qui ma. accu. pos. c. si. Hec procedunt
in iudiciali, vel canonica. In euangelica admittitur infamis, sed
6 nō criminosus: vt no. s. de iudi. nouit. ¶ †Quero an hec authori-
tas, Si peccauerit: ex precepto obliget quēlibet, vt denuntiare te-
neat. Gl. dicit qđ Hugo dixit, qđ hec authoritas se extēdit ad oēs
sine distinctione personarum: arg. pro eo. ij. q. vij. qua ppter. cum
simi. Gl. dicit qđ extendit solū ad prelatos, qui habēt aliquā admi
nistrationē supra aliquos. xxiij. q. iiij. duo ista. de quo. ij. q. j. si pecca
uerit. Host. dicit qđ monitio vt peniteat, ⁊ denuntiatio ecclesie fa-
ciēda pertinet ad quēlibet: sed quātum ad correctionem vt cogat
penitere, ptinet ad habētē iurisdictionē, qui nō coercet peccatorē,
7 nisi cōuincat. ij. q. vij. plerique. de simo. sicut tuis. ¶ †Opp. ꝙ nō in
ore duorū, vel triū stet omne verbū, imo quandoque requirunt plures, vt
ptz in testamēto. l. fi. C. de codi. l. hac consultissima. C. de testa. Sol.
Dic intelligēdo verba In ore duorū vel triū stat omne verbū: sub
audi nō paucioꝝ. Per qđ dat intelligere ꝙ plures aliqñ exigunt,
8 sz pauciores regulariter nō sufficiūt. †Casus aūt, in quib⁹ sufficit
vn⁹, vide in Spe. de teste. §. restat. in pn. ver. plures. Ant. de But.
1 ☞ Testes super cōsanguinitate deponētes quales esse debeant.
2 In cōsanguinitate probanda preferuntur consanguinei coniugū,
⁊ sufficiunt duo vel tres. 7.
3 Iuramentū testium in probanda consanguinitate hz duas ptes.
4 Testimonium de auditu admittitur in probanda consanguinita-
te. nume. 12.
5 Testimonium credulitatis super quibus admittatur.
6 Propinquorum appellatione qui comprehendantur.
8 Testis non admittitur ad testificandum pro odio priuato.
9 Testis consanguineus admittitur in causa consanguinei.
10 Cognationem non est dare absque propinquitate.
11 Testem an omnino repellat amicitia.
12 Testis deponens de auditu an debeat nominare personas, a qui-
bus audiuit.
1 **Quoties.** †Dicit quales debeāt esse testes, qui
super consanguinitate deponunt, et
qualiter iurare dēnt. Scđa ibi: probatio autē. ¶ Nota
primo ꝙ etiā quo ad finē separatiōis matrimonij, inte
2 gra est pbatio duorū, vel triū de consanguinitate deponētiū. ¶ †No
ta scđo ꝙ quo ad pbādā cōsanguinitatē, ad separationē etiā cōiu
gū pferunt cōsanguinei cōiugū quibuscūque alijs extraneis, tanꝙ de
ppria cōsanguinitate, ⁊ genealogia melius informati. ¶ Nota ter
tio ꝙ nō extantibus cōsanguineis, loco eoꝝ ad testificādū admit-

ti debēt,⁊ vocari ſeniores,⁊ meliores loci.¶ No.iiij.qđ ſeniores lo
3 ci pſumunť ſcire cōſanguinitates habitātiū diu in loco.¶ †No.v.
qđ iuramētū teſtiū habet duas partes in probāda ꝯſanguinitate.
Primo debet eſſe excluſiuum corruptele teſtiū,⁊ perſonarum legi
timatiuum.Secundo debent iurare de veritate dicenda,ſaltē quā
4 credunt.¶ †No.vj.qđ in probanda conſanguinitate admittitur
teſtimonium de auditu,qñ principia conſanguinitatis ſunt de re
5 moto.¶ †No.vij.qđ vbi quis teſtificatur per ſenſum auditus al
terius,⁊ ſic non ſuper eo,quod capit immediato ſenſu,ſed median
te ſenſu alterius,non deponit teſtis per certam ſcientiam, ſed per
credulitatem:⁊ ſic iuramentum reſtringere debet ad credulitatē,⁊
6 nō ad certam ſcientiam.¶ †No.viij.hic qui comprehendantur ap
pellatione propinquorum,⁊ qui dicanť de propinquitate alterius,
7 quia iuncti ſanguine.¶ †Opp.quia ⁊ iuuenes admittātur in cau
ſa matrimoniali,dummodo alias ſint idonei.ſ.ti.j.c.i.So.Admit
tuntur maxime ſeniores,quia melius ſcire preſumuntur, ⁊ de an
tiquis accipiuntur meliores,ſi haberi poſſunt:alias ſufficit quod
8 ſint boni.¶ †Op.qđ ſolo odio quis nō repellatur a teſtificando:
alias nullus contra peccatorem admittereť in teſtem,cum odien
dus ſit.So.Pro odio priuato quis repelliť a teſtificādo, vt hic p
publico autem non,vt qꝛ habet odio pro peccato.lxxxvi.diſt.odio.
9 ¶ †Gl.opp.qđ nō admittanť ad teſtificandū cōſanguinei.ſ.e.ſup
10 ea.Gl.remittit ad ibi no.¶ †Opp.dicit litera propter cognatio
nē ꝓpinquitatis:innuit qđ ſit dare cognationē abſqꝫ ꝓpinquita
te:Qđ eſt falſum.Dic qđ eſt intrāſitio,⁊ exponit ꝓpinquitatis co
gnationē,id eſt,cognationē,que eſt ꝓpinquitas.Hoſt.dicit qđ ex
poni debet cognationē.i.ꝓpter cognationē propinquitatis.quaſi
dicat,Conſanguinitas nota eſt.qđ de facili eſſe nō pōt,niſi ſint in
primo,vel ſcđo gradu.ſ.de diuor.porro.Glo.ſequentes ſunt clare.
†Inquātum gl.in verbo,odio ⁊ amicitia,dicit qđ remoto odio dꝫ
teſtificari.dicit hic Inn.per.c.de parentela.hic all.hoc intellige de
amicitia,que corruptionē inducit:ſ ēm charitatiua eſt,hec nō im
pedit teſtem.De hoc in Spe.e.ti.in prin.⁊ facit qđ no.de iudice.vt
lite nō cōte.accedēs.j.ibi dt Jo.An.ſcꝫ in Spe.loco allegato,Cy.
dixiſſe,amicitiā nō repellere ex toto,ſed tanta fides teſti non adhi
betur.Credo hoc arbitrarium.dicit Cy.hic dicere in.l.eos.C.e.ti.
12 Arbitrabitur ergo iudex ſecūdum qualitatem amicitie.¶ †Op.
gl.qđ hodie non valeat hoc teſtimonium de auditu,ſiue credulita
te,qꝛ habet neceſſe dicere quod viderit perſonas,deſignādo gra
dus ab vtraqꝫ parte,vel ſaltē aliquas perſonas in gradibus.j.eo.
licet.Gl.fatetur hoc correctum,ideo parum valet teſtimonium de
auditu:ſed ſubmittit glo.caudaꝫ,que deſtruere videť omnia:quia
debēt addere ꝗtū ad hoc ſe ita credere,⁊ a ſuis maioribus audiuiſ
ſe.Patet ergo ꝙ deponunt de auditu credulitate,ꝯ ꝓcedentia di
cta in gl.Sed dic ꝙ intentio gl.eſt,qđ aliquas debēt nominare ꝑ
ſonas,⁊ in illis nō ſufficit teſtimoniū de auditu,nec de credulitate.
Hꝫ etiam nominare aliquas,nō quaſi viderit,ſed habuerit a ma
ioribus:⁊ in iſtis teſtificať de auditu,⁊ p credit.Qđ nota qꝛ in his
in quibus teſtis hꝫ teſtificari per proprium ſenſum, deponere de
bet per verba concludentia certā ſciētiam.In his,in quibus teſti
ficať de ſenſu alterius,hꝫ teſtificari ⁊ per verba cōcludentia credu
litatē.Dic,ſi queritur an teſtis debeat interrogari de credulitate:
dic,antequā depoſuerit de certa ſcientia, bene interrogandus eſt
de credulitate:⁊ quando depoſuit,⁊ nihil de certa ſciētia, vt.j.e.cū
cām.ſi.Si queritur an debeat interrogari de credulitate, poſtquā
depoſuit de veritate,Spe.dicit quod non:quia reſpōdendo de cre
dulitate,deſtrueret primū dictū de veritate:vt no.in Spe.de teſte.
§.iā de interrogatorijs.ad fi.⁊ ponit Joā.an.ſ.de accu.inquiſitio
nis.Hec vera,niſi deponeret in factis notis per fidē,⁊ notorietatē
antiqui,vel remoti facti,de qua nihil refricať in dubium:in quib⁹
ſcire per fidē,⁊ credere eſt idem:vt qđ Chriſtus fuerit,vel quod in
Roma ſit ſedes apoſtolica.Nā poteſt quis teſtificari in talibus p
ſcire,⁊ credere:in alijs autē ſcire ſe hꝫ ad certū,credere ad dubiū:
ideo credere deſtrueret ſcire.Si queritur an valeat teſtimoniū de
credulitate:dicit Cy.poſt Ja.de Are.in.l.teſtium.C.de teſti.qđ te
ſtimoniū de credulitate non valet,niſi credulitas ſit proxima ſen
ſui,p quem veritas percipiť:ſecus ſi ſit ſeparata.De primo exem
plū,teſtificať ꝙ vidit nudū cū nuda,⁊c.per que credit eos adulte
rium cōmiſiſſe.de preſumpti.literas.de ven.inſpi.l.j.§.primo. Si
dicit filiū natum in domo talis,⁊ talis,credit ꝙ eorū ſit filius,va
let teſtimoniū,ſecundū Ja.vt.l.filiuꝫ.ff.de his,qui ſunt ſui,vel ali.
iur.Hec v̄ba recitat Jo.an.in addi.Spe.in ti.de teſte.§.opponiť.
ver.itē ꝙ oppoſuit de credulitate.Dic,ſi teſtis depoſuit in his, ꝗ
capit ꝓprio,⁊ imediato ſenſu,⁊ capere pōt,dꝫ deponere p verba,ꝗ
ſapiāt certā ſciam:⁊ ſi r̄ndit ſe ſcire,planū:ſi r̄ndit ſe credere, ſi cā
aſſignata ꝯcludit ſciam,inficiť dictū teſtis:qꝛ qđ qs ſcit, ⁊ credit:
vt no.de iura.cal.cām.de re iud.cū olim.§.j.in fi.⁊ qꝛ iurās falſum
qđ credit verū,eſt periur⁹:ergo iurās verū qđ credit,⁊ eſt,illud cre
dit.Et hoc ſeqť Hoſt.de teſti.pſitiū.ſup gl.ſup v̄bo,ſufficiēter.⁊ in
cipit.l.ſigillatim.Si nullā cām aſſignat,vel aſſignat cauſam pro

miſcuā ad ſcire ⁊ credere,⁊ tūc dictum eius nō ꝓbat.Sic intelligo
Spe.in.d.§.iā de interrogatorijs.ad fi.hic qñ dicit a principio ſe
ſcire,⁊ credere ſimul:ſatis puto ꝙ ꝓbet:qꝛ non videť incōtinēti ſe
velle corrigere:arg.ff.de cōdi.⁊ demō.l.nā ad ea.⁊ qꝛ credere pōt
trahi ad ſcire:iuuādū ergo eſt teſtis dictū.In his,in qb⁹ materia
cōiter nō eſt ꝓportiōabilis,nec ſubmiſſibilis ꝓprio,⁊ naturali ſen
ſui teſtis,ſed illa capere poteſt vt cōmuniter aut auditu alterius,ꝗ
vidit,aut ſigno aliquo mediante illud preſumptiue cōcludēte.tūc
deponere hꝫ p verbū Credit:imo dicendo ſe ſcire,ſubiret anceps
periuriū,niſi ſciētia referretur ad ꝓpriā ſcientiā credulitatis:⁊ ſic
loquuntur omnia iura,que probāt teſtimonium credulitatis ad
mitti:vt hic,⁊ de pur.ca.de teſte.In aut.vt hi,qui ſe oblig.ha.ꝓhi.
res mi.§.j.de here.⁊ Fal.§.ſi vero abſint.in aut.de ſanc.epiſc.§.j.ſ.
eo.preterea.cum ſi.Oportet tamen,vt dixit Jac.de Are.ꝙ ad hoc
vt credulitas,que concluditur,faciat fidem,quod cauſa tā proxi
ma,⁊ veriſimilis aſſignetur,quod credulitas ſit informata,firma,
⁊ probabili,⁊ violenta preſumptione,vt in exemplis.ſ. poſitis:vt
patet in.c.preterea.j.eo.alias ſi leui preſumptione,⁊ temeraria,at
tenta natura cauſe allegata,informata eſſet credulitas teſtis, non
probaret.Sic voluit dicere Jac.de Are.⁊ Jo.and.vbi.ſ. ¶ Ad
uerte tamen ad vnum quod teſtis de auditu, vel credulitate non
dicitur verus teſtis:vt no.glo.in.l.in ſumma.§.idem Labeo.ff.de
aqua plu.arcen.quod nota propter ſtatuta.

1 ☞ Teſtificari poſſunt in cauſa eccleſie prelati,⁊ clerici.
2 Procuratores plures poſſunt conſtitui per collegium ad cauſaꝫ.
3 Procurator habens mandatum ad agendum, ⁊ reſpondendum,
dicitur ſufficienter fundatus.
4 Teſtes an poſſint eſſe procuratores conſtituti in cauſa domini.
5 Teſtis an poſſit eſſe legatarius in cauſa teſtamenti.
6 Teſtis an poſſit eſſe venditor in cauſa rei vendite.
7 Teſtis quando poſſit eſſe donator in cauſa rei donate.
8 Teſtis an poſſit eſſe ſocius in cauſa conſocij.

1 **INſuper.** †Prelatus,⁊ clerici,qui cām eccleſie
nō procurāt,teſtificari poſſunt in ea.
Ponit dictū,qđ poſtea determinat,ibi: dūmodo. Et
qđ dixi de prelato,colligiť ex ſuperſcriptione,p quam
pꝫ qđ papa alloquitur prelatum,⁊ fratres:⁊ tñ dicit eos teſtifica
ri poſſe.Hoc no. Pet.Idē Gul.in Spe.de teſte.§.j.v̄.ſed nūqd re
ctor.⁊ in verſi.ſeq.tractat de adminiſtratore,an teſtificeť de eo,qđ
ſuo tēpore fecit.⁊ dicit Jo.an.videndū qđ ibi dixit. ſtatim dicam.
¶ Nota primo ꝙ in cauſa eccleſie prelat⁹.⁊ quilibet de eccleſia poſ
2 ſunt teſtificari.¶ †Nota ſcđo arg.ꝙ pōt collegiū ad cām agitādā
3 nedū vnū,ſed plures ꝯſtituere ꝓcuratores.¶ †Nota tertio vt ꝓ
curator dicatur habere ſufficiens mandatū,ſufficit qđ habeat mā
datū ad agendum,⁊ reſpondēdum.¶ Nota quarto ꝙ ſingulares
de eccleſia inquantū agūt cauſam eccleſie,⁊ actu iudicialiter ꝓcu
4 rant,in illa non poſſunt eſſe teſtes. ¶ Quid ſi duo ſint ab eccleſia
ꝓcuratores cōſtituti,vnus in vna cauſa,alter in alia,an alter eorū
in cauſa alterius poſſit eſſe teſtis.Joā.an.dicit ꝙ ſic:qꝛ ſufficit qđ
cām,in qua teſtificať,non agitet.Ex hoc infert ꝙ ſi procurator cō
ſtitutus ad cauſam,nō acceptet,ꝙ in illa poterit eſſe teſtis,ex quo
illā actu non exercet.ſ.e.dilecto.Idē dicit Inn.in eo,qui ſuſcepit,
ante,quā ageret,renūtiauit:qꝛ loquitur litera,qñ actu ꝓcuratio
nē exercet tempore,quo teſtificatur,vel illam exercuit,in qua teſtifi
catur,ſcđm Inn.Dicit Hoſti.plus quod forte erit idē quomodo
cūqꝫ cām dimiſerit añ litis cōteſtationē.arg.ff.de ꝓcu.ante litem.
⁊.l.ſeq.Ad hoc ꝑm Inn.qꝛ etiā inter laicos talis a teſtificando re
pelliť:quia ſufficit ꝙ non reperitur ꝓhibitū.Ex quibus inferť ꝙ
ſi laicus in cauſa priuati admittiť,fortius clericus in cauſa eccle.
Dicit Jo.an.ꝙ diſtigui poſſet an ꝓcurator poſſit reaſſumere cau
ſam,vt in caſu de procu.ſi duo.li.vj.⁊ repellať.An non:⁊ admitta
tur.Hec diſtinctio procedere poſſet in duobus conſtitutis in ſoli
dū,altero preoccupante,vt de ſe patet:nā ſi non acceptaret,vel re
nuntiaret ꝓcuratorio,diſtinctio nō adaptatur.Sed dicit Jo.an.
ꝙ ſufficit qđ poteſt nō reaſſumere:nā ⁊ prelatus lꝫ poſſit reaſſume
re cauſam,nihilo minus admittiť,ſcđm Jo.an.Nō obſtat ꝓdictis
ſi dicať,nō repellitur canonicus cōſtituēs:ergo nō dꝫ repelli ꝓcu
rator:⁊ abſurdū eſt repellatur procurator,⁊ nō conſtituens.Dicit
Inn.qđ ꝓcurator nō eſt ſingularium,ſed vniuerſitatis.xij.q.ij.q
manumittitur.vniuerſitas bene repelleret,ſed nō ſingulares, qui
cōſtituūt,teſtes dici non poſſunt:ipſi autē vt ſinguli teſtificantur,
non vt vniuerſitas.Et maior ſubeſt cauſa repellēdi cauſam agētē,
ꝙ cōſtituētes:qꝛ cām agens affectionať reſpectu inſtātie,cui⁹ dñs
efficitur.Repellitur ergo vt ſuſpectus,⁊ qꝛ abſurdū eſt qđ duarū
perſonarū obtineat vicē,⁊ partis,⁊ teſtis.de ver.ſig.for⁹. ¶ Que
ro,planū quod procurator in cauſa eccleſie non repelliť a teſtificā
do.quid in epō.Inn.hic ſatis dubie loquitur.Dicit Inno.qđ ſi vi
cedñs eius agat,vel ꝓcurator,ꝙ nō poſſit teſtificari:qꝛ nōīe ipſi⁹
intentať actio,Fateť ꝙ alio agēte economus vel vicedñs teſtifica

tur:qui

tur:quia si abbas agere potest, ⁊ altero agente testificari, fortius
economus, vel syndicus: vt hic, ⁊ .j. de iureiur. ⁊ si Christus. Idem
de vicedomino, secundum Innoc. Dicit Hosti. qđ Inno. sibi vide-
tur contrarius in eo, qđ .s. no. qȝ dicit vicedomino agente epm re-
pelli, ⁊ alio agente dicit vicedominum admitti: qȝ tamen representat
personam epi, qui quasi idem consistoriũ est cum illo, ⁊ illius perso
nam representat. de app. Romana. lib. vj. ⁊ de offic. vica. c. j. maxi-
me cũ plus pro epo sit presumendum ratione dignitatis, qđ dicet
veritatem. Putat ergo Host. idẽ in epo, qđ in abbate .s. ꝙ alio a-
gente possit esse testis. Nec obstat si dicas cãm propriã, qȝ procura
tor est, nõ dñs. de pcu. c. ij. ⁊ dicit addendũ de cẽs. pcurationes. de
ver. sig. ex parte. Jo. An. de testi. presentiũ. li. vj. in verbo, ab eisdẽ.
recitat opi. hãc, quã hic ponit Inno. qui dicit ꝙ si eps, vel abbas
cõstituit procuratorem, non põt esse testis in causa agitata per p-
curatorem. Secus qñ conuentus agit per pcuratorem: qȝ abbas
tunc poterit esse testis: monachi autẽ indistincte recipientur. Et
est diuersitatis ratio, quia abbas est legitimus defensor, ideo gerit
duplicem personam, ⁊ testis, ⁊ agentis. Qđ secus est in particulari
bus monachis. Secus dicit, vbi ipse conuentus simul constituit
procuratorem: qȝ tunc ipse interuenit vt pars cõuẽtus. Hosti. ibi
hoc dãnat, ⁊ dicit, qđ indistincte vt si agat platus causam per pcu-
ratorẽ, qđ poterit esse testis: vt hic, ⁊ de iureiur. ⁊ si Christus. ad fi.
alle. j. eo. cum nuntius. ⁊ c. tuis. Et hoc, qȝ pcurator est factus dñs
litis principaliter litem contestãdo. C. de procu. nulla. ante quã con
stitutionem regulariter non producuntur testes. Unde ipse prela
tus remanet vt priuata persona, ⁊ non iurat de calumnia. de iura.
cal. ca. pe. ⁊ vlt. quod non est in procuratore priuati. C. de iura. cal.
aut. principales. Tene qđ dicit Jo. an. per hoc dicit ibi Host. qđ si
procurator reuocetur post litem contestatã p prelatũ, prelatus in
ppria psona prosequi poterit, sed non poterit esse testis, vt hic, ⁊ si
iam fuit testis, eadẽ rõne nõ poterit esse pars, imo habebit necesse
aliũ procuratorẽ cõstituere. ff. de procu. l. in cause. Eligat ergo qđ
plus expedit ecclesie. Ad hoc, qȝ res ecclesie nõ sunt prelati. de do-
na. c. ij. sicut nec singulorũ. xij. q. ij. qui manumittit. Jo. an. dicit qđ
vterqȝ bene dicit, vt agẽte economo, vel vicedño, vel pcuratore epi
scopi, causam singularẽ mense epalis, ⁊ per cõsequens singularem
epi: verũ dicit Inn. si nõ agat causam ecclesie, vel cõem: verũ est, qđ
5 dicit Hosti. ad hoc reducẽdũ qđ no. glo. ⁊ Archid. xij. q. ij. c. j. †Ex
his decidit an legatarius admittatur in testẽ in causa testamenti.
Quidã qđ sic ad instar clerici p ecclesia: qȝ ad legatariũ principalr
nõ ptinet cõmodũ testamẽti, nec eorũ nole causa tractat: vt Insti.
de testa. §. legatarijs. ⁊ hoc tȝ Jo. xij. q. ij. c. j. Ad hoc, qȝ põt deberi
legatũ, lȝ nõ valeat testm̃. C. de lib. pte. aut. ex cã. Nec seqt, Legatũ
pstãdũ est, ergo vȝ testm̃: nec eo ꝙ vȝ testm̃, sit pstãdũ legatũ. C. ad
legẽ fal. l. iij. ⁊ l. irritũ. sm Inn. q hoc no. s. c. iij. de quo in Spec. de
instru. edi. §. postremo. all. §. instrumentũ. v. qd de legatario. Si-
mon Uicẽ. dicebat eũ admitti, sed detrahebat fidei legatarij: qȝ sal
tẽ in cõsequentiã ei cõmodũ debebat applicari. Ad hoc, in aut. de
testi. §. si vero odiosus. Spe. in ti. de teste. §. j. ver. item qđ est talis. ⁊
in. d. §. instrm. ver. qd de legatario. cõcludit ꝙ si est qđ inter heredẽ
⁊ legatariũ de legato, nõ testificat legatarius, qȝ est ppria, vel cõsi-
milis cã, a qua repellit: vt. j. e. psonas. Si aũt est qđ inter duos, cu-
ius sit hereditas, tũc testis esse põt. Jo. an. dicit hic, ⁊ in addi. Spe
cu. sup dicto ver. itẽ qđ est talis. ꝙ si in oẽm euẽtũ legatũ debeat le-
gatario, quicqȝ habuerit, is legatarius admittit in testẽ, ⁊ suffi-
cit eius testimoniũ. Si aũt in alterũ euẽtũ sit habiturus legatũ, le
gatarius tũc admittit, sed nõ est integer testis, vt dixit. d. Simon.
6 †Ex his decidit qd de vẽditore, an admittat in testẽ. Glo. ff. e. nul-
lus decidit. ꝙ si vẽditor nõ tenet de euictiõe, admittit. Si vo tenet,
nõ admittit. Nõ obstat. l. eos. ff. fini. reg. vbi vẽditor testificat de fi-
nibus inter emptores: qȝ loquit, qñ nõ tenetur de euictione, vel vt
no. in. d. l. eos. Aliud est, qñ testificatur de finibus inter emptores:
qȝ qđ ab vno perdit, ab altero lucratur: vnde non est ibi aliqđ pe-
riculũ: ⁊ sic par affectio suspicionẽ tollit. ff. de ritu nupt. l. penul. §.
de vno. Puto qđ venditor lȝ admittat, etiam vbi non tenet de eui
ctione, eius dictũ nõ sit integrum: qȝ verisimile est qđ affectat te-
nere qđ egit. Sicut dicimus in proxeneta: vt in aut. de testi. §. si ve-
ro odiosus. de testi. Romana. lib. vj. ⁊ quod ibi no. j. de testi. cogen.
dilectorũ. De hoc in Spec. eo. tit. §. pri. ver. quid de venditore. vbi
7 idem sentit Jo. an. ⁊ Jac. de Ravẽ. vt. j. dicam. †Ex his infert qd
de donatore. Quidã distinguunt similiter, an teneatur de euictiõe,
an non, vt primo casu non testificetur, secũdo sic. ff. de dona. l. Ari-
sto. §. finali. C. de euic. l. ij. Jac. de Ra. indistincte tenet quod nõ pos
sit: qȝ non est idoneus testis quis in causa, que tangit suum interes
se, sed huius interest. Quod patet, quia personale peccatũ trans-
mittit in donatarium. ff. de pac. l. si tibi. §. pactum. Item qȝ dona-
tarius affectat valere qđ agit. Et hec ratio repellit proxenetã, in
aut. de testi. §. pe. fortius donatorẽ. Et hac rõne dicunt hi, ꝙ cedens
nõ testificat p cessiõario. Ad idẽ. l. j. §. j. ff. ne vis fiat ei. Et sm hoc
inutile est ꝯsiliũ, qđ dat Spe. in ti. de pcu. in fi. ꝙ ille, q nõ hȝ de de-
bito nisi vnũ testẽ, cedat actionẽ, ⁊ cũ illo testificet cũ cessiõario. Et
an q nõ põt testificari procedente, possit testificari pro cessionario
vide in Spe. de teste. §. pri. ver. sed pone, mutuaui ad finem p tres
colũ. ibi concludit ꝙ si donatio actionis ceperit a pactione, illi re-
pellent: qȝ de euictione tenet cedens: at si ceperit a traditione, non:
qȝ de euictione nõ tenet. C. de euic. l. ij. put distinguit in dote, in. l. j.
8 C. de iure do. †Est dubium quid de socio. Inn. s. ca. ij. dicit qđ in
contractibus, ⁊ alijs rebus nõ admittit in testẽ socius omniũ bono-
rũ, nec is, cuius scđario interest, vel emptor p vẽditore, vel ꝯ. C. e.
l. eos. nã interest emptoris, ne res euincat. Qđ ptȝ: qȝ altero succũ
bẽte alter appellat, tã cuius interest. ff. de appel. ab executore. §. j. ⁊
l. a snia. ff. de re iud. l. sepe. §. j. qđ nõ esset, si ipsius nõ interesset. de ele.
cũ inter. R. Si est socius respectu rei tm̃, in re cõi p parte socij hn̄
admittit in testẽ: qȝ ille vincẽs illud socio nõ participat. ff. si pars
here. pe. l. j. §. quimo. ⁊ §. pinde. ⁊ §. seq. Itẽ nec feudatarius, vel em
phyteuta p dño, vel ecõtra: qȝ tãgit suũ interesse in cã super re em
phyteutica: vt no. Spe. in. d. §. qd de vẽditore, nec fideiussor p debi
tore, vel ꝯ, vt i. §. qd de fideiussore. Inquãtũ dictũ est, administra-
torẽ, vel prelatũ posse testificari in causa eccle, hoc verum, qñ cãm
non agitat, vt hic: vel nõ fuit author facti, sup quo causa vertitur:
qȝ per manus suas illud non est gestum: sed si per manus suas il-
lud est gestũ. an si sup illo pducat in testẽ possit testificari, questio
est Generalis. xlvij. de qua p Arc. xiiij. q. ij. c. i. ⁊ dicit qđ põt testifi
cari: vt. l. deferre. §. ijdẽ decreuerũt. ff. de iure fis. Hoc recitat Spe.
in ti. de teste. §. opponit. ver. itẽ ꝙ est administrator. Jo. an. dicit ꝙ
de plato dictũ est. s. Sȝ certe nõ est dictũ, qñ gestũ gessit: qȝ alia tũc
accumulat suspicio. Itẽ dicit ꝙ qstio nõ pcedit in rectore capelle,
eo adhuc remanẽte rectore: vt ptȝ de testa. relatũ. ij. qȝ apte vult ꝙ
rector ecclesie in cã ecclesie nõ possit testificari: sȝ nõ video hñ diffe-
rentiã inter eũ, ⁊ planũ: nisi dicas qȝ quasi in mẽsa ppria testificari
vr: in administratore autẽ, aut in plato capelle, deposito officio pla
ture pcedit questio Jo. an. in addi. in loco palle. cõcludit ꝙ si ex o-
missione eius, p quo testificat, vel assistẽtia eius, p cuius desistẽtia testi-
ficat aliqua laus, vel vituperiũ ei adscribat, testificari nõ põt, als
sic. All. qđ de pxeneta dr de testi. Romana. li. vj. ⁊ in aut. de testi. §.
si vo odiosus. ⁊ qđ no. de testi. co. dilectorũ. Qđ nota qȝ verba sunt
optima his, q dicã de aduocato, executore, ⁊ iudice, ⁊ pcuratore, et
assessore, ⁊ similibus. j. de testi. cũ a nobis. Puto tñ tales in subsidiũ
admitti. de elec. dilecti. ⁊ ibi gl. de dolo. cũ olim. de pba. tertio. cũ si-
mi. de adherẽte cause, an repellat a testificãdo: dñi de Rota, sua cõ
clu. ccclxxiij. cõcludũt ꝙ sic, tũ pter affectionẽ cause, tũ qȝ adherẽ
do se fecerũt ptes. iiij. q. iij. §. nullus. in fi. de testi. lȝ. Itẽ qȝ similitudo
cause repellit. j. e. psonas. Fortius idẽtitas. Sic ⁊ pcurator ⁊ aduoca
tus repellit. de testi. Romana. li. vj. Qđ dicũt verũ, ẽt finita adhe-
sione: vt si appellatio, cui adheserat, fuit deserta: qȝ lȝ cesset adhe-
sio, nõ cessat suspicionis cã, durãte cã: in qua semel citata est suspi-
cio: arg. de testi. Romana. li. vj. vbi pcurator deposito officio non
põt esse testis in cã p se pcurata. Fortius in adherẽtibus, q se ptes fe-
cerũt: ⁊ sic presumitur plus parti, quam alteri fauere. Ad hoc vt
lite non conte. accedens. de rescript. statutum. §. ij. in verbo, copia.
li. vj. gloss. sunt clare. ¶ In glo. ij. in fi. dic vt de procurato. si duo.
lib. vj. ¶ In gl. fi. ibi: singula. vbi de hoc ⁊ .s. eo. titu. j. ex literis.

1 ¶ Appellatio ab interlocutoria in quo differat a diffinitiua.
2 Exceptionis pbatio differri põt post attestationũ publicationẽ.
3 Possessio antiqua an prosit possidenti sine titulo.
4 In beneficiali causa impetratio facta per laicum ⁊ militem se tacẽ
tem laicum vel militem an valeat. 13.
5 Beneficium patris quare non potest conferri filio.
6 Beneficio potest priuari clericus tenens publice concubinam.
7 Testis laicus non admittitur contra clericum.
8 Latro, ⁊ raptor, in quo differant.
9 Exceptionẽ proponens debet incõtinenti offerre se probaturum.
10 Attentati remediũ appellatione pendente competit contra quẽli
bet successorem.
11 Cassari non potest, quod est nullum, sed refertur ad factum.
12 Testis compellere ad testimonium veritatis perhibendum, consi-
stit in officio iudicis.
14 Exceptio quo casu post diffinitiuam admittatur.
15 Exceptio testium reprobatoria an sit incontinenti admittenda.
16 Appellatio ab exceptione non admissa iustificata non dicitur ex
sola oblatione.

Ex parte Ade. Ut asserit Jo. an. hec de-
cre. fortis reputat, ⁊ est: eius
vero fortitudo dependet a litere intellectu, pter re-
pugnantiã duarũ regularũ in materia appellationis.
Alij quidẽ hãc decretalẽ trãsiuerũt, quasi dubia eius nõ palpaue-
rint: ⁊ alij nihil penitus scribẽtes. Ipse autẽ Jo. vltimus scriptor
multũ confuse loquẽs, nõ eius intellectũ penitus elucidauit: ego

autem hanc decretalē repetiſſi in ſtudio Bonoñ. nūc autem actu le-
gens de mane in ſtudio Florentino ordinarie, attingā ei⁹ medullā,
prout dñs miniſtrabit, textū ⁊ apparatum declarando aliqua, que
ab olim hic ſcripſeram reuocādo. Verū cū ex prefationib⁹ in dicē
dis audiētis intellectus acuitur, ⁊ cū ad dicēda fiat deſcēſus in cla
rius capeſſendū, intellect⁹ aperiꝛ: ponā rl̃as duas in iure, ⁊ appel-
lationis viā, vulgare ꝓuectis rem memorādo, nouitijs aūt ad no-
1 titiā reducēdo. Prima, qꝺ inter differētias, q̃ aſſignanꝛ inter ap-
pellationē a diffinitiua, ⁊ interlocutoria, vna daꝛ, qꝺ ab interlocu-
toria applo ſimplr̃ iuſtificaꝛ grauamine culpa iudicis ſurgēte nō
attēto reali grauamine iniuſtitie defectu culpa iudicis deficiente.
Vñ ſi oppono iuriſdictionis defectū, q2 nō ꝓbo, iudex me repellit,
lz ſim in cā ꝓbare parat⁹ nō ipſuz iudicē, nō admittiꝛ appellatio:
ſic ⁊ in ſimilib⁹. Appellatio vero a diffinitiua iuſtificaꝛ ſimplici in
iuſtitia, Et quacūq; iudicis culpa in inferēda iuſtitia circūſcripta.
Per hoc inferꝛ qꝺ data realitate grauaminis iudicis, ceſſante cul
pa in interlocutoria, appellatio nō iuſtificaꝛ in diffinitiuis nō, niſi
ſola apparēte grauaminis, ⁊ iniuſtitie realitate. Per hoc apparet
quare i applonib⁹ ab interlocutoria exigiꝛ cauſe expreſſio. de app.
vt debitus. ⁊ c. cordi. li. vi. Et ſecus in appellationib⁹ a diffinitiua:
q2 cū in appellationib⁹ ab interlocutorijs exigaꝛ grauamē culpa-
bile, opz cauſam exprimi, ex qua grauamē iudici a quo, ⁊ ad quem
manifeſtaꝛ, vt ſicut exigit expſſum iudicis grauamē, ⁊ ſtudioſuz in
ſubſtātia, ſic ipſum exigit in forma ſed in applonibus a diffiniti-
uis ſufficit velatū grauamē nō apparēs reale ſicut q2 cū hic poſſit
eſſe in qualibet applone, admittiꝛ q̃libet appellatio extrinſeca for
ma, ſicut nō exigit in ſubſtātia grauamē nō ex primeuo oculate pa
tens. Hec patent de ap. vt debitus. ⁊ c. interpoſita. Ex hoc ſequiꝛ
ſcda regula, que hic legitima ſui extrinſeca forma patēti legitima
oblata exceptione, ⁊ eiuſdē oblata ꝓbatione iuſtificaꝛ oblatio, etiā
aliter exceptionis veritate nō patefacta: vt ſi oppono pacta cōtra
petita. ſ. ex mutuo: hic patet extrinſece formalis ⁊ poſſibilis exce-
ptio: ſi offero me ipſam ꝓbaturū, iudex ipſaz nō admittit, eo ꝙ nō
diſſentit qꝺ eſſe verū pt̄, me grauat apparēter, dato qꝺ inſpecta iu
ſtitia nō ſim vere grauat⁹, forte exceptiōe vera nō exiſtēte. ⁊ hic eſt
caſus clar⁹ de ap. interpoſita. ⁊. de iud. exhibita. de offi. dele. ſuper
qꝺnū. §. ei⁹ ergo. Et cōtra hāc regulā poſita eſt pars decr. noſtre. q̃
exigere videꝛ in appellatiōis iuſtificatiōe veritatē exceptiōis obſi
cere. Ex hoc inferꝛ qꝺ ſi oppoſita exceptione pacti, ⁊ ei⁹ oblata ꝓ-
batione. iudex hic repellit, poſtea ꝯ me ferat diffinitiuā, ego appel
lo: lz poſtea doceā oppoſuiſſe, ⁊ obtuliſſe, nō obtineo niſi oſtēdā ve-
ritatē pacti. ¶ Scda regula eſt hec ꝙ data nō iuſtificatione appel
lationis iudicis ad quē officium eſt, ſi lata eſt diffinitiua ſnīa, ſen-
tentiā confirmare: ſi lata eſt interlocutoria, partes iudicis a quo in
expēſis cōdēnando remittere vt de principali cognoſcat, quaſi nō
grauauerit, parte in expēſis cōdēnata. de app. vt debit⁹. ⁊ c. inter-
poſita. ꝯ quā regulā vꝛ. §. ſin vero. hic poſit⁹, qui etiā iuſtificata ap
pellatione ex grauamine vult qꝺ de ipſa cognoſcaꝛ per iudicē, ad
quē extitit appellatū. Premitto tertio ꝙ exceptionū quedā perē-
ptoria, ⁊ terminus huius eſt ipſa ſnīa ad excludēdā ptātem oppo-
nendi: nā ante q̃cūq; pōt opponi. de dolo. ſinē. de excep. exceptio-
nem. ⁊ de ꝓba. exceptio. cū ſi. ſ. eo. c. de teſtib. lz gl. iuris ciuilis cō
tra, ⁊ male, in. l. ij. C. ſen. reſcin. nō poſ. ¶ Quedā eſt exceptio dilato
ria, ⁊ huius regularis terminus eſt litis cōteſtatio. de offi. dele. inſi
nuante. de re iud. inter dilectos. ⁊. d. l. exceptionē. Alia eſt quaſi ꝑ-
emptoria, ⁊ illa, q̃ opponiꝛ ꝯ teſtes, hoc eſt, indirecto peremptoria,
nō directo. ⁊ ſic ipſam appellat gl. hic: alibi dicit ipſam perempto-
riā. in. c. de teſtibus. ſ. e. ⁊. c. j. de excep. ⁊ hec hz naturā oīno ſepara-
tā a peremptoria: ⁊ dilatoria: q2 hz terminū publicationis atteſta
tionū, vt poſtea opponi nō poſſint niſi cū ſolēnitate ꝓteſtationis,
⁊ ſimil. ⁊ hic eſt caſus in. c. preſentium. ſ. e. Et aduerte, q2 non oīno
certitudinaliter eſt peremptoria: q2 lz excludat teſtes, ⁊ ſic ꝓbatio
nē, ⁊ indirecte petitionē, poſſibile eſt aliter ꝓbari: ⁊ hec eſt tm̄ dila-
toria. vñ in ſui forma nō omnino eſt peremptoria petiti, etiam in-
directe. Premitto quarto qꝺ hec exceptio teſtium reprobatoria
an admitti debent ante publicationē, an poſtea, vel an debeat eius
probatio admitti ante, vel poſtea, ſunt opi. de quibus videbiꝛ. ſ. et
a quibus dependet intellectus. cap. ⁊ hic examinauit intellectū. c.
preſentiū. de teſti. aut. ſi vero dicatur. C. de teſti. alias incipit, ſi te-
ſtis odioſus. in aut. de teſti. §. ſin vero. Premitto quinto ꝙ appel-
lans ab interlocutoria habet duplex remedium iuſtificande appel
latiōis a grauamine, dempta omni iuſtitia cauſe, ⁊ ex iuſtitia, ſi eli
git iuſtitiā, nō pōt ex grauamie: ſi ex grauamie, nō pōt ex iuſtitia:
ſi vtrūq; accumulat, ex ꝓſecutiōe vnius, non tollitur via ad aliud
remediū. Nam licet iura interſint canonica grauaminis, nō ꝑ hoc
tollūt viā iuſtitie. ¶ Vltimo ꝙ difficultas huius cap. cōſiſtit cir-
ca duo tantuz. Primo circa verſi. mandamus. vſq; ad verſi. ſin ve
ro, cum in themate abiecta fuerit legitima exceptio, ⁊ oblata ꝓba-
tio: ⁊ tm̄ papa mādat appellationē admitti ad ſinē attētati retra-
ctandū ſolū ꝓbata exceptionis veritate. Scdo mandare videꝛ qꝺ

nō iuſtificata appellatione iudex ad quē cognoſcat de cā, cū dz cō-
firmare ſnīam, ⁊ partes iudicis a quo remittere, ꝑ regulas ſupra
poſitas. Et in prīa pte iſtā decr. tā a gloſſatorib⁹, q̃ alijs nouiter
ſcribētibus, reperiꝛ circa nouē, vel ꝓ intellectu totidē: q2 in ſcda re
cipiēs hz etiā hec decr. quedā dubia tangā ſuccincte trāſeūdo, pnt
eſt expediēs: q2 in ſui natura hec decr. ſatis eſt grauata: ⁊ ſumēdo
2 ad ti. ſm Jo. an. decr. dicit. † Probatio exceptionis differri poteſt
poſt publicationē atteſtationū. h. d. lz intellectus, q vꝛ mihi ver⁹,
appellatio quo ad ſinē exceptionis cōſequentis non iuſtificaꝛ ſolo
exceptionis obiectu, vel ꝓbationis oblatione: quo ad ſinē aūt de-
uoluēdi ſic. h. d. ¶ Diuidiꝛ decre. in duas. Prima q̃rela. In ſcda
mādatū, ibi: mādamus. Prima facit quinq;. Primo ibi pſbyter q̃-
relādo cām iuſtificat. Scdo ibi: miles. ponit formā impetrati re-
ſcripti, vitia notāter exprimēdo. Tertia ibi: eādē. ponit proceſſum
poſtea ex eo ſecutū. Quarta ibi: nihilo min⁹ narrat ſnīam. Quin-
ta ibi: quā nūc euētū poſt ſnīam. Scda principalis. Prio inſtruit
iudicē ſup ꝓceſſu appellatione iuſtificata ex grauamine a iuſtitia.
Scdo inſtruit appellatiōe tm̄ ex grauamine iuſtificata. Tertio ibi:
teſtes ſummittit de teſtib⁹ moriēdis. ¶ Ad materiam ſummādo
dic. Dubie exceptionis obiectio, eiuſq; oblata ꝓbatio appellatio-
nē nō iuſtificat, niſi in cā appellationis ſic coarcteꝛ, ꝙ certitudina-
liter grauamē cōcludaꝛ. h. d. Vel ſcdm cōem. Exceptiōis obiectio
eius etiā oblata ꝓbatio ꝑ iudicē in exceptione recipiēda. vel pro-
batione, nō neceſſitatiua appellationē nō iuſtificat. h. d. Caſum po
ne in nube. Ad ſinē obtinēdi retractationē attentatorū ſufficit ap
pellationē iuſtificare ex grauamine: ad ſinē aūt retractationis at-
tētatorū, ⁊ vt in pace dimittaꝛ, exigitur iuſtificatio ex iuſtitia. h. d.
¶ Caſus. Dū quidā miles Hugo anhelaret ad eccleſiā cuiuſdaz
pauperis pſbyteri Ade: volēs ipſam forte ꝓ amico, cogitās ſe nō
poſſe ad intentū ꝑuenire, niſi Adā remoto, impetrauit lr̃as a ſede
apoſtolica, laicū ſe tacens, quib⁹ narrabat Adā ex duob⁹ iniuſte
tenere dictā eccleſiā, ſicq; amouendum, ſuper hoc a ſede apoſtolica
delegatos petens ſibi dari. Primo q2 Adā nullo mediante [illegible]
extiterat eius, q eccleſiā ante eū prime, ⁊ immediate tenuerat. Se-
cūdo, q2 Adā publice fornicariā. i. concubinā tenebat: cui dati fue-
runt delegati, ꝙ ſi predicta vera eſſent, aut alterū ex allegati[illegible], de-
beret a p̄dicta eccleſia remoueri. Hug. ꝑ interpoſitā perſo[illegible]ā Adā
traxit in cām, per ꝓcuratorem forte dato libello, ⁊ narratis ſupra
poſitis, ꝓduxit teſtes ad intentionē cōtra Adā probandā: contra
teſtes oppoſuit Adā ꝙ erant aliqui laici infames, ⁊ notabiles, et
ſic eos nō recipiēdos: alij vero erant in alio iudicio de periurio cō
uicti: ⁊ ſtatim ſe obtulit, que opponit, ꝓbaturū: cōtra alios qꝺ eſ-
ſent raptores, ⁊ latrones manifeſti: iudices has exceptiones non
admiſerunt, aſſerētes exceptionē hanc, ⁊ ꝓbationē non debere ad-
mitti, niſi in tpe diſputationis. Adā ex hoc reputās ſe grauatum
ad ſedē aplicā appellauit: iudices reputātes fruſtratoriā appella-
tionē, ꝓceſſerūt in cā cōtra eū vt cōtumacem, ⁊ vſq; ad ſnīam diffi
nitiuā ei eccleſiam adiudicantes militi, quā poſtea filius cuiuſdā
dapiferi militis tz occupatā, ſcdm intellectū, quē ſequor, Adam in
cauſa appellationis narrauit exceptionem legitimam oppoſitam
ſe paratū probare, ſeq; ꝯ iuſtitiā damnatum. vltra iſtud narrabat
ſe grauatum, petebat cauſam committi iudicibus, qui ſuos teſtes
reciperent, ⁊ ꝙ attentata retractarent, ⁊ militi ſilentium impone-
rent, ne ipſum moleſtaret. Papa primo audiens ſuper iniuſtitia,
⁊ quo ad ſinē exceptionis mandat recipi teſtes, ⁊c. ⁊ ſi nō poſſit ꝓ-
bare que deduxit in remediū grauaminis, ⁊ ſic duas vias copulā-
te, ⁊ ſufficit alteram proſequi, mandat qꝺ attentato retractato co-
gnoſcant de cauſa: ⁊ ideo primo caſu non mandat cognoſci, q2 illa
ſopita eſt, ex quo teſtes ſunt inhabiles, niſi actor velit nouā princi
piare, de qua nō cognoſcat iudex ad quem, cū ad hoc non ſit dat⁹,
⁊ cū iuſtificata ſit appellatio per intendentem iudicium refugere.
¶ Secundo autem caſu cognoſcit: quia licet ſit iuſtificata appel-
latio quo ad attentata, tamen nō debet conſequi ſinem exceptiōis,
niſi aliter diſcutiaꝛ. Adā male cōtentus acceſſit ad ſedē apoſtoli-
cā appellationē ꝓſecutus, ⁊ impetrauit delegatos, quibus papa
mandat duo ſub diſiunctione. Primū, ꝙ ſi conſtiterit Adam per
illegitimos teſtes conuictū, caſſata iudicū ſententia, ⁊ literis con-
firmationis obtentis ſuper eadē eccleſia non obſtantibus, reſtitu-
ant Adā predictū ad eccleſiā, ⁊ nō permittāt exinde moleſtari to-
taliter: ſed ſi aliter res ſe hz. i. qꝺ ſentētia non ſit lata, iuſtificata tū
ſit applo, debeāt de cā cognoſcere, ⁊ ſine debito terminare, ⁊ teſtes
quos idē ad ſui intentionē fundādā ꝓducere voluerit, monēdo, vt
3 ſup his ꝑhibeāt veritatis teſtimoniū. ¶ Veniamus ad notabilia.
Nota prio ꝙ ad iuſtificādū titulū vtile eſt allegare, ſz ad agēdū pe
titorio: qd ꝓficiat in poſſeſſorio, vide. ſ. de ꝓb. lz. Dicit tm̄ Hoſtiē.
ꝙ hec antiqua poſſeſſio nō ꝓficeret ſine titulo: q2 iuſte haberi non
pōt poſſeſſio in beneficialibus ſine titulo: vt in regula. j. de re. iur.
li. vj. de inſti. c. j. In dubio ex antiqua poſſeſſione, ⁊ opinione preſu-
mitur titulus. no. gl. de renun. niſi ad preiudiciū. in glo. mag. In-
nocē. de reſtit. in inte. c. ij. in glo. per monachos. Hoſt. de preſump.
illud

illud Archi.de psump.c.j.li.vj.Jo.An.in addi.Spe.in ti.de teste.
§.Itē opponit in addi.mag.in prin.§.Et not.ꝙ proficit allegare
possessionē ex antiquo cū adiectiōe indeterminati tēporis,⁊ plus:
refert tñ hec adiectio ad modicū tēpus:vt.l.hec adiectio.ff.de ver.
sig.s.de dila.litere.Per qđ dicit Jo.An.s.c.lz.ꝙ testis deponēs,
Talis possedit.xxx.annis,⁊ plus per hāc adiectionē licet determi
nate nō ꝯcludat ex solo tēpore determinato,prescriptionē tñ pro⸗
pter adiectionē,⁊ plus,satis cōcludit tēpus a tēpore litis cōtesta⸗
te vsqꝫ ad diē dicti:vt si,possideat a.xxx.annis citra,tāto tempore,
quātū lis fuit incepta:⁊ sic cōcludit pscriptionē cōpletā. Sed hoc
nō fatet Legiste:qꝛ ista adiectio,⁊ plus,in teste vt indetermina⸗
4 ta nihil ꝯcludit,scđz doc.¶†No.ij.ꝙ valere vr̃ impetratio in cau
sa bñficiali a laico cōtra clericū ꝓ remouendo quē a bñficio,etiā si
sit impetrās miles,⁊ taceat se militē ⁊ laicū:in bñficiali an valeat,
vide de trāsac.ex literis.de rescrip.cū adeo.⁊ dicā.j.de pscrip.c.fin.
5 ¶†No.iij.causam vnā inhabilitatis ad beneficiū,qñ inhabilitas
surgit ex eo ꝙ pater eius primo ministrauit in ecclesia pxime an⸗
te eū:⁊ hoc ne notet successio in Dei sanctuario. Sec⁹ si ali⁹ inter
prem ⁊ filiū possederit:qꝛ ꝑ mediā psonā purgatū est vitiū.de filijs
psb.ꝑ totū.⁊ maxime in.c.trāsmissa.Et dicit gl.ꝙ sol⁹ papa dispē⸗
sat.De hoc Jo.An.remittit.l.vj.dis.in summa.⁊ de fi.psbr.c.j.lib.
vj.Et hoc voluit text.pōderare,formās libellū,q cōcludat sic.Di
co ꝙ talis fili⁹ possidet talē ecclesiā,in qua pater eius pxime ante
eū ministrauit:qꝛ id dicit ante fieri,qđ sit etiā dato medio.s.de fer.
6 capellan⁹.¶†No.iiij.duas causas habiles ad remouēdū quē a be⸗
neficio:iā dicta,⁊ qñ publice cleric⁹ tenet cōcubinā.Nō sufficeret er
7 go si occulte.¶†No.v.tres causas inhabilitatis quē a testimonio
repellendū,qñ qs est laicus,⁊ testificat cōtra clericū.de quo.s.c.ij.
⁊.c.de cetero.Et aduerte,qꝛ ampliat illa iura,vt non admittat,qñ
agit de crimine ciuiliter ad finē amotiōis a bñficio:qñ est infamis
latro,vel raptor manifest⁹:que cause infamāt.vj.q.j.infamis. Itē
qñ est notabilis:⁊ sic infamia facti repellit a testificādo,etiā qñ de
crimine agit ciuiliter.Uide qđ dixi de pba.licet cām.⁊ vide.j.de te
sti.testimoniū. Et no.ꝙ talia etiā inhabilitāt,vt testis nō admit⸗
8 tatur,nedū vt fidei detrahatur.† Et no.ꝙ hec differūt,latro,⁊ ra⸗
ptor:latro est,qui furtū facit,de quo de furtis.ꝑ totū.raptor,q vio
lēter rē mobilē rapit.de quo.ff.vi bo.rap.ꝑ totū.¶No.vj.ꝙ suam
personā sigillās,⁊ immutās personā,velut vmbra infamās,vel no
tans quē de periurio,sequitur personā etiā in alio iudicio,⁊ cōtra
omnes.Et hec est de sententijs,que faciūt ius inter omnes: vt.l.in⸗
genuū.ff.de sta.ho.⁊ in qua cessat regula,Res inter alios acta,⁊c.
9 ¶†No.vij.scđm vnū intellectū qđ ad iustificandā appellationē ex
grauamine,nō sufficit exceptionē opponere cū iactatiōe de pban⸗
do,actualiter pbatione nō oblata.Cautus ergo sit aduocatus in⸗
formāda exceptiōe,vt dicat,oppono talē exceptionē,⁊ incōtinenti
ipsam offero me pbaturū,⁊ ecce pbationes paratas.de quo hic,⁊
10 de app.interposita.¶†No.viij.ꝙ remediū attētati appellatione
pēdente nō solū cōpetit cōtra partē attentantē,sed cōpetit cōtra
quēcunqꝫ successorē tertiū facto vel iure succedentē.Uide de app.
bone.gl.de app.nō solum.lib.vj.de rescrip.ex parte.s.de ma.⁊ obe.
dilecti.ad hoc de excep.inter.Et not.practicā sentētie,⁊ in adiudi⸗
cādo beneficio in causa bñficiali. ¶No.ix.qđ cassata sentētia,cas⸗
satur ⁊ cōfirmatio:vitio sentētie ex confirmatione nō sublato,⁊ qñ
vitium pariter ad cōfirmationem est exclusiuū. ¶No.x.ꝙ publi⸗
catis attestationibus super directo cōtrarijs,licitum est produce
re testes,quādo prime attestationes sunt publicate absente parte.
11 ¶†No.xi.qđ nō dicitur cassari qđ est nullū:⁊ tunc cassatio refert
ad factū.Bona gl.habetur vt lite nō cōte.accedēs. Qđ no.qꝛ pro⸗
cedit libellus,Peto cassari qñ id,qđ petitur,est nullū:cū verba in
libello latissime intelligant:vt.s.de causa posses.cū ecclesia Sutri⸗
12 na.¶†No.xij.ꝙ ad iudicis officiū spectat testes cōpellere,⁊ mo⸗
nere vt testimoniū perhibeāt veritati. Hic habemus primo laici
impetrationē cōtra clericos,qđ papa validā supponere videt.Se
cūdo cause prosecutionē per procuratorem.Tertio habemus mā
datū pape in causa appellationis iustificata appellatione. Quar⸗
to,eiusdem mādatum nō iustificata appellatione.Quinto,incidē⸗
ter cōtra tertiū mādatum appellatione iustificata de tuēdo mole⸗
13 stato.¶†Ueniamus ad primū passum huius decre.examinādū.
Uidet qđ ꝓpter tria hui⁹ militis nō valuerit impetratio:⁊ sic alia
de causa nō valuerit sentētia iudicis horū,tanqꝫ ex defectu potesta
tis.Primo,qꝛ laicus de crimine nō pōt clericū impetere:arg.j.e.
de cetero.arguēdo de potestate testificādi ad potestatē accusandi.
Secūdo,qꝛ laicus est inhabilis ad impetrādū in cā bñficiali,vt ei
beneficiū adiudicet.s.de trāsac.ex literis. Incapax est eñ bñficij:
qꝛ res est spiritualis in laicū nō cadens.de prescrip.causam. Ter⸗
tio ad agendum non admittitur quis,cuius non interest.ij.q.vi.
nō solent.j.e veniens.Sed hic nō habet miles ius aliquod: qꝛ sua
non intererat,cū non esset parochianus:vel ecclesie clericus:ergo
quantum ad finem etiā remouēdi ab ecclesia nō valebit impetra⸗
tio.Cōtrariū dicitur hic.¶Ad primū dic qđ hoc capitulū habet
duplicē intellectū.Un⁹,ꝙ hic fuerit admissus de iure:⁊ illa verba,
hoc tacito,non notant vitiū,sed qꝛ sic de facto contigit. Alius,qđ
fuit admissus de iure:⁊ hec verba,hoc tacito notāt vitiū,⁊ ministe
rialiter sunt posita,ꝯ rñ.gl.si persona,quā intēdit laicus accusare,
nō deliquit notorie,vel publice,nō pōt laic⁹ se intromittere:si deli⸗
quit notorie,vel publice,tūc pōt laicus accusare clericū:qꝛ si lz vi⸗
tare,ergo lz accusare:⁊ publice fornicatorē licitū est vitare. de vi.⁊
ho.cle.vestra.ergo pōt a laico accusari.Hoc.non plz sic:qꝛ non se⸗
quitur,Lz vitare,ergo lz accusare:cū etiā licitū sit excōicato euita
re excōicatū,imo tenet de cle.excō.mi.illud.⁊ tñ non pōt accusare.
Uel licitū est euitare delinquētem excōicatū,⁊ tamē nō pōt accusa
re.Dictū tñ est bonū:qꝛ si clericus est infamatus,eo ꝙ publicū est
delictū,a laico pōt accusari:vt no.gl.j.de accu.cū.P.Manchonel
la.⁊ ibi cōcludit materia,an ⁊ qñ laic⁹ possit:⁊ si dicat,Papa hic
cū ministerio notat ꝙ tacuit:igit.Dicendū ꝙ lz papa hic notet,
notat qꝛ sic fuit de facto:sed hoc pcederet in accusatione,⁊ non in⸗
quantū agit ciuiliter:qꝛ deficit interesse.¶Ad tertiū,⁊ ad oīa con
traria,qꝛ recedit a primo intellectu,⁊ dat scđm ꝙ fuit admissus de
iure:⁊ illa verba,hoc tacito,notant vitiū,dat solutionem:qꝛ hic im
petratio non valebat,tanquam sua non interesset:sed talis impe⸗
tratio venit exceptione elidenda,si opponit ante litem contestatā:
hic Adā non opposuit:sibi ergo imputet quare non opposuit.de⸗
buit eñ opponi vt dilatoria añ litē cōtestatā,vt ptz de re iud.inter
monasteriū.C.de excep.l.pe.in fi.als dicit gl.ꝙ si interfuisset ei⁹,vt
qꝛ esset parochian⁹:vel patron⁹,fuisset admissus ad denūtiādū,lz
accusare nō possit.xvj.q.vij.filijs ac nepotib⁹. Habes ex glo.duo.
Primū,ꝙ ex inhabilitate agēdi in psona impetrātis nō vitiat re
scriptū hic iure,nec etiā taciturnitatis inhabilitatio.⁊ sic regula.c.
j.de rescri.li.vj.restringit ad illū casum tñ, scđm qđ hec exceptio,
Tua nō interest:dz opponi añ litis cōtestationē.Uide Inn.de ac
cusatio.sup his.vbi idē cōcludit.Tertio ꝙ hec exceptio,Tua non
interest:lz cōcernat merita cause,tāqꝫ cōcludens ad pcessum,impe
dit literas.Quarto,qꝛ in bñficialibus surreptio nō vitiat ipso iu⸗
re pcessum.Hic,hodie in beneficialib⁹ literis,que beneficiāt,sunt
ipso iure nulle.casus de rescrip.ad audientiā.⁊ ibi materia. Tolle
bonum textū de preb.si motu proprio.li.vj.vbi casus clarus:si dā⸗
tur iudices in beneficialibus,si est executor,⁊ assumitur inde ptes
executores,processus est nullus.Casus clarus de concessio.prebē.
cū nostris.si pcedit vt iudex:hec gl.dicit qđ vz processus, nisi op⸗
ponat,⁊ bñ.Aduerte tamen qđ si super istis pronuntiatur, pces⸗
sus annullatur ipso iure:⁊ tollit funditus iurisdictio.⁊ est casus.s.
de offi.deleg.significantibus.Predicta procedūt qñ datur iudex,
⁊ executor pro beneficio consequendo:sed si datur iudex ad remo⸗
uendū quem a beneficio suscepto,nō vitiat ipso iure,vt hic.Secun
do ꝙ ad finē vt quis amoueatur,ad opponendū,vel denuntiandū
admittitur laicus,cuius interest,etiam tanqꝫ patronus,vel paro⸗
chianus.Idē gl.mag.in fi.s.de off.deleg.venerabili.Idem glo.de
accusa.qualiter.ij.in glo.magna.in fi.De hoc plenissime disputat
Jo.an.in.c.super his.de accusa.post Inn.glo.in.c.vt circa.de ele⸗
ctio.li.vj.dicit quod ad opponendum contra prelatum ne promo⸗
ueatur,admittuntur soli clerici de dignitate,⁊ ecclesia:qꝛ ipsorum
oim interest.Et fuerūt verba Inn.in.c.super his.Hic qđ ad accu
sandū nō admittitur laicus,nisi sit infamatus is,quem accusat,ad
excipiendū,scđm gl.dicti.c.vt circa.Ad denūtiandū,scđm istā gl.
ad agendū ciuiliter:ad petendū,vt Peto remoueri: disputat hic
Dama.⁊ Phi.vr̃ ꝙ sic,per hāc decreta.j.eo.tā literis.vbi ad testi
moniū admittunt,cū de irregularitate agit ciuiliter:ergo admit⸗
tūtur ad agendū.Itē interest ecclesie hr̃e plures defensores, sicut
⁊ Reipublice.ff.de no.ope.nū.l.Reipublice.cui cōparat ecclesia.C.
de sac.san.eccle.l.si.ergo quilibet poterit agere contra malum pre⸗
latū,vt ab administratione remoueatur.In contrariū,ad agendū
non admittitur,nisi cuius interest:qꝛ accusatio est ius psequendi,
⁊c.vt Inst.de accu.in prin.Ex hac rōne sentiūt doc.cū gl.vt admit
5 tant rōne sui interesse.Itē q̄stio ciuilis de crimie in aliquo hz vim
accusatiōis:qꝛ ꝓpter ipsam pdit bñficium.de simo.per tuas.Igit
laic⁹ admitteret.Soluūt ꝙ nō admittet.Ad hanc decre.rñ. ꝙ hic
nō fuit obiectū:⁊ vt ptz ꝑ argumēta,loquit qñ nō interest:ꝑ qđ vr̃
ꝙ admitterent si interesset.Sed.cōsi.xxiij.ꝯcludit laicū admitti ad
agēdū ciuiliter de crimine ꝯ clericū,ad finem vt deponatur a bñfi
cio.Allegat.s.eo.c.iij.no.j.e.cum ex literis.⁊ hic,ꝙ talē causam po
test audire solus epūs sine alijs.xxviij.q.ij.si quis abbas.no.xvj.q.
vij.in summa.⁊ dixi de iudi.c.j.in Spe.de accusa.in prece.§.quāto
vltra mediū.per Archi.v.q.v.c.iij.Et licet vtat verbo Accuso,tñ
significatū illius verbi intelligit ex fine,ad quē agitur,⁊ dirigit cō
clusio libelli:ista enim est via accusationis,quādo propter irregu⸗
laritatē,vel defectū,peto quem remoueri:qꝛ non intēdo hic penam
criminis,sed solū inhabilitatis persone.Allegat de rescrip.c.ij.qđ
no.Cōpo.de elec.querelā.Archi.ij.q.ij.si qs inqt.Post.de accusa.
qualiter.§.j.sup verbo,trib⁹.dicit hec vera,nisi tpe edicti tacuerit
sciens.qui ma.accu.pos.cum in tua.quia repellitur,nisi in casibus

ibi positis. Ad hoc quod no. Inn. de acc. super his. in gl. hec exceptio. in fi. ⁊ de clan. despon. c. vlt. in v. gl. Secus si non habuisset facultatē opponendi, quia audietur accusans, vt dixi de elec. indemnitatib⁹. §. ceterū. lib. vi. vbi respondi ad iura, que admittunt quē per viā agendi, qui repulsus est per viam excipiēdi: q2 loquunt̄ qñ quis non repellitur, quia suspectus, sed altera causa, que nō cōcludit ad accusationē. Lapus de Casti. lu2. all. xi. tenet parochianū, cuius interest, posse agere vt rector declaret̄ remotus, vigore constitutionis, que deponit ipso iure notoriū cōcubinariū. All. v. q. vi. ⁊ all. no. de elec. querelam. Idem sentit in patrono, vt possit petere vt remoueatur intrusus nō legitime institut⁹. Frede. suo consi. xc. idem concludit in consi. xcviij. qḋ parochianus potest agere vt remoueatur intrusus, ⁊ ꝓpter crimē dilapidationis, vel aliud. All. j. eo. quoniā. ⁊ sic loquuntur indistincte. Tñ Host. hāc gl. ⁊ alias restringit ad parochianos, quādo habēt ius presentandi, alias nō. All. de ele. Osius. ⁊ hoc dicit in c. qḋ Dei. de sta. mo. post Hos. ⁊ ponit ibi Io. in v̄bo, parochiani. Sed rōnes Hos. ꝯcludūt ꝑfati doc. quorū opinio fauore ecclesie plus mihi pl3, ⁊ quia admittunt̄ ad testificandum. s. c. iij. ergo ad accusandū per no. de acc. cū P. Posset dici qḋ si opponatur, vel agat̄ de crimine precedēte ꝓmotionē, quod inficiat promotionem ipso iure, admittatur quilibet de populo: q2 cuiuscꝫ interest, ne anima fratris miserabiliter decipiat̄. Sed si agitur de crimine postea cōmisso, vel ante, nō deponēte, vel annullante ipso iure, tunc admittuntur tñ parochiani. Et hoc de primo passu nostre decre. ¶ Venio ad scōm. Primo videt̄ ꝙ hec decre. nō procedat, vt hic possit litigare per procuratorem: quia in causa criminali non admittitur procurator, vt pt3 in l. pe. §. ad crimen. ff. de pu. iu. j. de accu. veniens. cū simi. Dicit qḋ hic nō agebatur criminaliter, sed ciuiliter ad finē remouēdi: alias non admittit̄ etiam per se. j. eo. de cetero. ⁊ nō admittitur per ꝓcuratorē, vt in cōtrario. Vel sm Inn. hic datus erat procurator ad certum articulū, vt ad videndum iurare testes, vel ad productionem, vel publicationem attestationum: qḋ de iure potest fieri, etiā si criminaliter agatur, per decre. veniens. v. q. iij. reos. de quo dicam in d. c. veniens. ⁊ s. de iura. cal. c. j. ¶ Venio ad tertiū principalē passum in decre. examinādi appellatione pēdēte attētata reuocari quo ad cognitionē appellationis. de iureiu. veniētes. ⁊ in appellatione a diffinitiua, hic in appellatione ab interlocutoria. all. gl. ad hoc de ap. non solum. lib. vi.

14 ¶ † Opp. qḋ non debuerit hic admitti post diffinitiuam ad opponendum contra testes. j. eo. presentium. So. Non admittitur, qñ nō est appellatū, ⁊ qñ per eū stetit: sed quādo est appellatū, ⁊ per eum nō stetit quare ante nō opponeretur, vel admitteretur, bene admitteretur in appellatiōis causa. Et aduertendū, q2 de duobus hic est primus principalis intētus ad declarationē cap. ⁊ est difficilis, ⁊ tāgitur cū gl. super verbo, notabilis: ⁊ cū glo. super verbo, nō fuerit. in ver. ꝑterea. ⁊ ostēdo qḋ decre. nō ꝓcedat in eo qḋ mādat papa sententiā retractari ita demū, si cōstat sententiam latā per illegitimos testes: quia ad iustificandā appellationē sufficit probare exceptionē oppositā, ⁊ probationē oblatam, dato qḋ nō aliter verificetur exceptio: q2 statim cōcluditur euidēs grauamen, qḋ exceptio fauorabilis opponitur, ⁊ discutiēda nō admittitur: ⁊ sic in modo proposito ad iustificandā appellationē sufficiebat docere oppositionē cōtra testes factā, ⁊ ea3 nō admissam. Hec patēt de app. interposita. ij. respon. ⁊ c. dilecte. ⁊ c. vt debitus. s. de offi. dele. cū causam. de offi. dele. super questionū. §. eius ergo. de iu di. exhibita. hic cōtradicitur. Glo. ponit primū intellectū. Et aduerte ad gl. super verbo, notabiles. vbi exceptio opponit̄ tempore iudicis necessitatiuo in exceptione admittēda, procedūt cōtraria, hic tēpore nō necessitatiuo, q2 iudex nō debet admittere exceptionem cōtra testes, sed reseruāda est ad tēpus disputatiōis: imo nec expedit ipsi opponēti qḋ admittatur statim cū possit ꝓbare ⁊ opponi antea protestata in tēpus disputationis post publicatione3. j. e. presentiū. ⁊ patet. in aut. de testi. §. fin vero. vt nō grauet superfluo onere probādi: forsitan enim nō probabit̄ ab actore, ⁊ sic se superfluo onere grauabit. Ratio, q2 cū iudex necessitetur ad probationē nō recipiendā, si seruat ad disputationē, facit quod ius sibi permittit, reseruādo ergo nō grauat. Sed huic obuiat, q2 si nō debuisset admittere, nō defuisset in probatiōe: q2 facit qḋ sibi est a iure permissum. l. Gracchus. C. de adul. patet in c. cū ecclesia. s. de electio. S3 nō placet fortiori ratiōe: q2 si nō necessitabit̄ iudex ad recipiēdū illo tēpore, etiā si esset vera, nō per hoc esset iustificata appellatio, etiā probata exceptione veritatis, tamē per hoc nō cōcluderet grauamē: licet cōcluderetur iniustitia sentētie: que sentētia nō debet retractari, nisi per viā appellationis, cū a diffinitiua nō fuerit appellatū. Hic intellectus nō placet, ⁊ imputet sibi, qui nō opposuit tēpore cōgruo, ⁊ nō appellauit, ⁊ iniustitia subsequēs nō iustificat appellationē: vt in cle. appellāti. ⁊ no. vt lite nō cōtesta. accedens. j. super gl. ex his. Itē supponit hic appellationē nō iustificatam: ⁊ tamen sequitur. textus probat cōtrariū: quia, vt hic patet, in. §. fin vero. iudices appellationis procedūt etiam non facta iustificatione exceptionis per solā prolationē ⁊ oblationē exceptionis, ⁊ probationis. Itē suppositū gl. eu dubiū verū hoc habeat veritatem, quod exceptio opposita cōtra testes ad reprobādas personas testiū, nō debeat admitti ante appellationē: quia super hoc opi. sunt. Dictū tamē in se est verū: ex quo habes vnā limitationē ad regulā. c. interposita. vt qḋ ibi dicitur, exceptionem legitimam cū probationis oblatione appellationē iustificare, habet veritatē quādo exceptio opponitur tēpore iudicis in admissione necessitato, alias nō. ⁊ causa patet. s.

15 ¶ † Discutiam⁹ ergo veritatē huius intellectus quo ad corticē litere, an exceptio testium reprobatoria incontinēti sit admittēda, an in tēpus disputationis reseruanda. Inuenio hic, vt recitat Io. And. multas opi. bene circa septē. que ponūtur hic per glossatorē. Prima, qḋ exceptio testiū reprobatoria iudicē in admittendo nō arctat, nisi in tēpore disputationis, ⁊ sic post cōclusionē in d. c. presentiū. ⁊ per dictū. §. fin vero. exceptis duobus casibus. Primus, qñ vult opponens testes opponere in depositione cause criminalis cōtra eū pendentis: q2 statim arctat̄ iudex ad admittēdū, per dictū. §. fin vero odiosus seruus. qñ hec exceptio opponit̄ causa dilatādi ꝓcessus, de quo est suspicio: vt patet de ꝓba. l3. vbi pt3 qḋ sub eodē termino fuit statutu3, ⁊ cōmissa testiū ꝓbatoriorū ⁊ reprobatoriorū ex ꝑsona rectoris. Allegat gl. aut. si dicat̄. C. eo. ti. Addūt doc. aliū, qñ opponit̄ excōicatio cōtra testes ꝓpter periculū cōiōnis, statim est admittēda: arg. de sen. ex cōmu. decernimus. ⁊ duob⁹ ca. seq. Istos duos casus repetit gl. j. eo. cū causam. in j. gl. Et addit tertiū, qñ seru⁹ dicit se liberū, ⁊ statim habet paratas tabulas manumissiōis, per dictū. §. fin v̄o. de quo in Spe. de testi. §. sed qd si dicit̄. ⁊ duob⁹ seq. Huic opi. obuiat decre. q2 si nō necessitatur, nō fuisset hic iustificata appellatio: cui⁹ cōtrariū videt̄ velle litera, in versi. fin vero. Dicit gl. qḋ hoc est verū ordinarie, ⁊ regulariter, vt nō necessitet, casualiter necessitat, ⁊ ita posset esse hic. Hic nō apparet qḋ hoc sit de casibus, ideo solutio nō est bona. Vel dicit gl. qḋ hic exceptio fuit opposita post receptionē testiū, quasi diceret, si opponit ante receptionē testiū. iudex pōt ipsam reseruare, sed post ia3 receptos tenet̄ ipsam statim admittere. Dic qḋ nō est dare differētiā an ante vel post quo ad necessitādū iudicē. qn possit reseruare. Itē hic nō fuit opposita post, vt pt3 ibi: nō esse recipiēdos. ⁊ ibi: talib⁹ testib⁹ receptis, ⁊c. Scḋa fuit opi. Io. ⁊ Vin. qḋ exceptio testiū reprobatoria, indistincte tēpore, quo opponit̄, admittatur, nisi in casibus, vbi apparet alijs ipsam reseruandā: all. hāc decre. ⁊ hic dicūt in predictis decre. cu3 causam. all. C. de proba. ad probationē. que etiā induci pōt ad contrariū facit pro, vt dicit probationes nō repellēdas, nisi vbi reperitur: facit cōtra in eo qḋ dicit ꝙ quis nō debet admitti ad ꝓbandum, qḋ nō releuat. Tertia fuit opi. Inn. in hac decre. qḋ exceptio testiū reprobatoria incōtinenti, ⁊ quo ad probandū admittat̄ opponente incontinenti se probaturū offerēte, vel si quod opponitur est publicum. Si vero quod opponitur cōtra testes altiorē requirat indaginem, tūc reseruatur post publicationem, per hāc decre. ⁊ all. dictā aut. si vero dicet̄. ad hoc facit optime hec decre. ⁊ hec vera dicit, siue reprobatio fieri debeat ꝑ instrumētū, siue fieri debeat per testes. Quarto Host. dicit exceptionē reprobatoriā statim admittēdam, cum opponitur, ⁊ eius probationem, reseruata tantūmodo disputatione publicationis tēpore, quia prius debet publicari, quā super ea disputari. j. e. in causis. Quinta fuit opi. Gul. in ꝑcalle. §. ⁊ ver. vbi dicit ꝙ exceptio testiū reprobatoria, si periculū est in mora differēdi, statim est admittenda, vt q2 testes reprobatorij sunt in breui morituri, vel in lōginquū se absentaturi, vel aliter subest periculū: vt lite nō conte. qm̄. §. j. tūc em̄ recipit̄ dictū illorū, ex quo sunt parati: alias differt̄ ad tp̄s disputationis. Sexta opi. Ioā. an. ꝙ exceptio legitima testiū reprobatoria incōtinenti debet admitti cū opponitur. j. eo. presentiū. sed in arbitrio est iudicantis an eam reseruet in tp̄s disputationis quo ad ꝓbationē tantū: q2 si velit, pōt incōtinenti admittere: si velit, pōt ipsam repellere. Qḋ probat, q2 alias nō esset necesse citari tēpore receptionis testium, si exceptio nō obstaret, nec admitteret̄, vel ꝯ testes exceptio non admitteret̄, cōtra tex. in c. in noīe. s. eo. Vnde dicit ꝙ grauaret iudex non recipiēdo. Et hec opi. ꝓbatur per hunc textū: si enim non debuisset necessitatiue admitti exceptio, sed potuisset reseruari, nō fuisset iustificata appellatio, etiā in casu huius decr. ex quo erat ab interlocutoria, etiā probata veritate exceptionis ⁊c. fuisset incongrue opposita, ⁊ frustratorie appellatū. Hoc dicit verū regulart̄. Fallit in casibus positis in gl. ⁊ in tertio addito ad gl. Casum autē Guli. non putat specialem, vt recipiatur prius exceptio, sed vt incontinenti, ⁊ statim probatio recipiatur. Addo casum Inno. qñ probatio est manifesta, vel incontinenti se offert probaturum: licet Io. an. hoc non teneat, sed dicit ꝙ est in arbitrio iudicis. Dicit tñ ꝙ in cōsideratione arbitrij hoc facere debet, vt dicā. j. In arbitrio autē informando considerabit iudex equitatem, an casus euentēs habeat parere equitatem aliquo ex supra premissis, an admittet probationē, ⁊ an presumptio sit contra excipiente3, ⁊ admittet incontinenti

continenti. Item an sit publicum, ⁊ an offerant̄ probationes incō-
tinēti, ⁊ an in his, q̄ recipiunt̄ super principali, immineat periculū
mortis, senectutis, vel lōgeue absētie: vt dicit. c. q̄m. §. 1. Itē qđ pos
sit facili⁹ expediri probatio, vel reprobatio. Itē an fiat reprobatio
ob cām expressam, vel nō, vt q̄ dicit̄ cōsanguineus, vel familiaris,
vel his similib⁹. Itē ex quo sequi posset maius malum, vel pericu-
lū: ⁊ si per alterū posset sugillari el⁹ opinio, per alterum non: ⁊ se-
cundum circunstantias facti, que omnes declarari non possent, vi-
deat qđ expedientius sit an recipere testes probatorios, an repro-
batorios, ⁊ illud eligat: ⁊ si pri⁹ recipiat ꝓbatorios dilata exceptio
ne non pōt excipiens conqueri: quia per hoc releuatur ab expen-
sis, ⁊ laborib⁹ in adminiculum: forte enim probatorij interrogati
nihil probabunt, vel si probabunt, forte alij producentur nō repro
bati, per qđ apparebit ipsum frustratorie laborasse, ex quo nō po-
test ipsos reprobare, nec etiā poterit conqueri producens proba-
torios, si prius admittantur reprobatorij: quia constito qđ repro-
batorij probent, non interfuit: imo interfuit non produxisse testes,
qui, ex quo sunt reprobati, in nullo expedit: cessantibus circunstan
tijs dicit quod in dubio melius est differre probationē, per id, qđ
est dictum. s. tamen q̄ adhuc posset reprobatio reprobari, ⁊ sic est
suspicio de longiori tractu, infra. c. licet. iij. Et hoc dicit tenēdum,
q̄ suadet ratio equitas, ⁊ cōtrarias opiniones cōcorda reducen-
do ad diuersos casus. Hoc supposito surgit secūd⁹ intellectus in
decreta. quod exceptionis obiectio, ⁊ eius oblata probatio tempo
re iudicis in admissione probationis non necessitatiuo iudice ex-
ceptionem ⁊ probationem rejiciente appellationem non iustificat:
valet tamen appellatio veritate exceptionis in causa appellatio-
nis demonstrata. Et hic est verus intellect⁹ in hac decreta. ⁊ ratio
nabilis. Duo enim requiruntur ad concludendum grauamen qđ
sit opposita exceptio, hoc primo: ⁊ quod sit oblata ꝓbatio tempo-
re in ea admittendi iudicē nō necessitatiuo nō admittendo eam nō
dicitur grauare eam partem: alias non faciat a iure sibi permis-
sum. Ista ergo est cā appellādi: q̄ exceptio nō admittit̄: sed hoc so
lo nō est iustificata appellatio, nisi constet qđ sit vera. Et sic limita
cap. interposita. vt loquat̄ q̄n exceptio, ⁊ ꝓbatio rejicit̄ tpe iudicis
in exceptione receptionis necessitatiuo. Et habes ſm clarū intelle
ctum in hac decre. qui defendit̄ ab omni cōtrario. Et ſm istū sum-
māda est decre. tn̄ cauillari pōt id, qđ sequit̄ in ver. si vero. vbi pꝫ
qđ saltē quo ad finē deuoluēdi cām ad superiorē fuerit iusta appel
latio, ⁊ iustificata, etiā nō ꝓbata exceptione, iustitia, ⁊ veritate: sed
intelliges statim. ¶ Tertius intellectus, qui colligit̄ ex glo. super
verbo, nō fuit. in ver. ergo illa, q̄ soluit, exceptionis dilatorie obie-
ctio, ⁊ eius oblata ꝓbatio appellationē iustificat, ea per iudicē non
admissa: peremptorie vero, vel eius naturā sapientis, vel principa
lis negotij decisionem cōcernentis, nō, nisi obiecta veritate, iusti-
cet̄. Ita hic limitat gl. c. interposita. in appellatione ab interlocu-
toria sup cōcernente decisionē negotij principalis: nā dicit gl. exce
ptio cōtra testes lꝫ non sit ꝓprie peremptoria, ⁊ directo, saltem est
quasi peremptoria, ⁊ per obliquū. Ratio pōt assignari, ex quo gra
uamen annectitur circa cōcernentia decisionē negotij, vt citra ꝑ-
emptoriā, vel quasi: ⁊ sic eius decisio impellit finē, ⁊ coheret fini ne
gotij principalis, de ea iudicabit in eius decisione, ⁊ de appellatio-
ne a diffinitiua, q̄ ei annexa: ⁊ sic iustificabit̄ appellatio attēta so-
la instantia, ⁊ veritate, nō attēto ipso apparēti grauamine: sed sic
opꝫ ꝓbari veritatē exceptionis, ⁊ nō sufficit sola ipsi⁹ oblatio ꝓba
tionis. Aduerte, quidā iustificant hūc intellectum, dicentes ꝙ fal
sum est: q̄ si haberetur hec exceptio, ꝙ ꝓbata iam, sequeret̄ qđ in
potestate esset iudicis facere exceptionem habere ꝓ ꝓbata ad p̄iu
diciū eius, qui agit nō admittēdo eā, ⁊ sic faceret ipsum succumbe
ret. Per qđ dicunt Pe. ⁊ Abb. hic ꝙ exceptionis oblatio iustifi-
cat appellationē in dilatorijs: q̄ habere ipsam ꝓ ꝓbata, nō p̄iudi
cat negotio p̄ncipali: sꝫ si preiudicat negotio p̄ncipali ꝑpetuo, vel
tꝑaliter, vt in terminis decr. nō habet̄ ꝓ probata. Sꝫ nō plꝫ hoc
Io. an. hoc casu: q̄ ꝑ hoc nō p̄iudicaretur: q̄ lꝫ habeat̄ appellatio
ꝓ iustificata quo ad finem deuoluendi ⁊ retractandi attētata, non
habet̄ tamen ꝓ ꝓbata quo ad finem obtinēde sententie, ac si exce-
ptio esset ꝓbata. Hoc idē tꝫ in addi. Spec. in titu. de teste. §. quali-
ter. versi. sunt quoq;. Unde non plꝫ sibi iste intellectus, cū iura in-
distincte loquant̄, siue sit exceptio perēptoria, vel quasi, siue dilato
ria. Licet hic intellectus posset sic intelligi qđ saluaretur, vt pate
bit infra trāseas ꝓ mō ꝙ nō sit ver⁹. Aduerte ad vnū qđ dicit ista
gl. qđ exceptio testiū repulsiua est, ⁊ censet̄ ꝑemptoria, saltē per ob-
liquū. Or ⁊ attende quare hic dicit quod exceptio ista ordinat̄ non
directo ad perimendā accusationem, quod est ꝓprium perempto-
rie, sed mediante, q̄ ordinat̄ ad tollēdam ꝓbationē, q̄ est media cā,
qua sublata remanet petitio non ꝓbata: ⁊ sic ꝓbatiōis defectu pe
rimitur petitio: q̄ paria sunt, nō esse, vel nō posse probari: vt. l. duo
sunt Titij. ff. de testa. tu. Uide, ista glo. habet tres cōsimiles. Una
est hec. Alia est in. c. de testi. j. eod. Tertia est de except. c. j. Nescio
plures in corpore iuris. Habetis doc. de dolo. finē. ⁊ hn̄ nota pre-
dicta. Do tex. q̄ hoc ꝓbat, in. c. p̄stinū. nā si esset dilatoria, nō posset
opponi post litē cōtestatā. Est ergo ꝑemptoria, sed nō ꝓpria, sꝫ ano-
mala: ideo lꝫ ꝑemptoria possit opponi post dicta testificata sine
alia solēnitate, q̄cquid dicat gl. in. l. ij. C. sen. re. nō pos. vt est casus
de dolo. finē. non tn̄ pōt opponi hic sine solēnitate precedentis ꝓ-
testationis, vt ibi. Hec credo vera, q̄n opponit̄ cōtra testes, ⁊ non
pōt aliter ꝓbare, q̄ tunc perimit: alias si pōt aliter ꝓbare, non ꝓ-
prie perimit. de re iudi. cū. I. ⁊ A. ¶ Quartus intellectus colligit̄
ex gl. vnde si vult exceptionis obiectus ꝓponere, sic se hꝫ dubic ꝙ
exceptionis repulsione necessario nō concluditur grauamen in p̄-
senti, sed pendet ex euentu futuro, ad iustificandā appellationē nō
sufficit oblata exceptionis ꝓbatio, nisi aliter iustificetur, ita ꝙ gra
uamen necessario cōcludatur: nā exceptio testiū ꝓbatoria nō cōcin
dit grauamen, etiā supposita veritate exceptionis incontinenti: q̄
possibile est, iudicem ex his testib⁹ reprobatis in calculo sue non
moueri. de re iud. cū. I. ⁊ A. Nō pōt ergo apparere determinate
grauamē. nisi secuta s̄nia, vt hic pꝫ: ⁊ ideo q̄ pōt, ⁊ nō pōt esse gra
uatus, papa mandat vt videat̄ an nō sit legitimis testibus senten
tiatū, ⁊ retractabitur s̄nia: an sit sentētiatum, ⁊ hic destruit̄ in ver.
si vero. q̄ iustificata s̄nia debuisset cōfirmari, vel remitti. Hic intel
lectus nō plꝫ ad tex. q̄ sufficeret ad concludendū grauamen ꝓba
re iudicē illos testes secutū, etiam dato ꝙ illos non probaret vere
idoneos. Unde textus arctat, ad ꝓbandū eos idoneos esse. Itē re
pellendo reprobatione nō grauat ꝑ p̄senti: q̄ possibile est illum se
qui dicta illorū, ⁊ postea nō habebit iste ꝓbationes. Sꝫ responden
dū ꝙ in hoc casu valebit appellatio. Et hoc est ꝙ papa mandat di
scuti. Potes ergo, saluādo hūc intellectum, dicere ibi ꝑ testes ido
neos. Dic ꝙ constat eo ꝙ alios non recepit. Uel ꝑ testes non ido-
neos. i. cōtra quos est de nō idoneitate obiectū: sed aliter intelligit̄,
vt statim dicetur. ¶ Quintum intellectum ponit glossator in v.
p̄terea. in c. glo. vbi attentatū retractatur ex grauamine apparēti
incontinenti, est reciduum in pristinū statum ex defectu iustitie et
grauaminis veritatis ad iustificandā appellationem, ad finem at
tentati retractandi, nō sufficit sola receptio, ⁊ eius oblata ꝓbatio
ad appellationē iustificandam, nisi veritas exceptionis ondatur,
si opponit̄ exceptio reprobatoria, que sit falsa, ⁊ eius offerat̄ pro-
batio, lꝫ iudex nō admittat exceptionē, ⁊ feratur sententia, si post-
ea retractaretur s̄nia ex eisdē testibus, vt prius ferenda esset sentē-
tia, vn̄ attentatum recidiuaret in eundem statū, ex quo nō cōstaret
de veritate, ⁊ iustitia exceptiōis opposite: ideo vt hic circuit⁹ eui-
tet̄, vt in cle. auditor. de rescri. in cle. ⁊ in. l. dn̄s testō. ff. de condi. in-
de. hic intellectus ꝓcederet, si hec exceptio esset opposita post te-
stes receptos vel publicatos: q̄ statim tūc esset reciduum: sed hic
nō est statim reciduū, cū ⁊ ipsa testiū receptio, ⁊ quicquid factū fuit
debeat retractari: ⁊ hec fuit opposita ante exceptionem. ⁊ nō repe-
rirentur testes. Tn̄ in se est notabile, ⁊ limitat. c. interposita. de ap
pel. vt id intelligat̄ q̄n grauamen retractat̄, nō est statim reciduū
in pristinū statū: intellectus tn̄ in se bonus. Nec obstat ꝙ circuit⁹
esset vtilis ꝓpter fructus, qui restituerent̄ Ade: q̄ in beneficialib⁹
hoc nō ꝓcedit, cū teneretur restituere fructus, posito ꝙ haberet,
vt est gl. bene ad ꝓpositum. s. de causa posses. cū super. in gloss. ma
gna. Utilis tn̄ posset esse circuitus ꝓpter expensas: sed ipsas ad-
huc ipse resarciret in integratione testiū, ⁊ noua ꝓductiōe. ¶ Sex
tū intellectum ponit gl. in ver. si enim iudices. ad reuocationē dif-
finitiue intentati non sufficit obiectio exceptionis, ⁊ ei⁹ oblata ꝓ-
batio: ⁊ iura cōtraria loquunt̄ in interlocutorie attētato. Rō, q̄
s̄nia est finis iustitie, vel iniustitie. Sic ergo eius cōstructio est ꝓ-
pter hunc finē, ita vt eius retractatio sit ꝓpter finē iustitie, quasi
ista appellatio cōcernēs cause merita sit subrogata de iure canoni
co loco appellationis a diffinitiua: q̄ de iure ciuili nō pōt appella
re ab interlocutoria cōcernente cause merita, cū grauamen possit
ꝑ appellationē reprobari a diffinitiua: vt. l. ante. ff. de app. reci. er-
go diffinitiue attētato ista appellatio ab interlocutoria, quātū ad
ipm̄ succedit loco appellationis a diffinitiua, ⁊ ꝓbatio illud retra
ctabit scđm suā naturā attētati. s. ex iustitia, vel iniustitia. Istū in-
tellectū dānat Io. an. in se falsum: q̄ iura de tali reuocatiōe attēta
ti loquētia indistincte loquunt̄, q̄cq̄d post appellationē sequat̄. de re
scrip. significāte. ⁊. c. Rodulph⁹. de iud. ex hibi. de libel. obla. c. ij. iij.
de app. significauit. c. cū cām. Scđo q̄ cā, ꝓpter quā, concludit ad
vtrūq;: nā cā est suspēsio iurisdictiōis ꝓpter grauamē. de sent. ex-
cō. lꝫ. si hoc defect⁹ est, nō videt Io. an. quare nō vitiet s̄nīam, etiāꝫ
diffinitiuā. Tertio lꝫ de diffinitiua desit casus exp̄ssus, tn̄ de sent.
excō. multi sunt casus. de offi. deleg. cū olim. ⁊. c. cum contingat. de
arbi. innotuit. de sen. excō. per tuas. cuꝫ si. Si ergo tollitur excōica
tio, que maioris est potentie cōtra appellationem, que nō suspen-
dit̄ ab appellatiōe, si postea interponat̄. de app. p̄terea. ⁊. c. pastora
lis. ergo etiā diffinitiue attentatū retractabit̄ post appellationeꝫ.
Certe casus v̄r vt lit. nō cōte. accedēs. j. Posset saluari hic intelle-
ct⁹, q̄n diffinitiue attētatū certificat grauamē, qđ ergo nō est certū: si
dubiū, vt q̄n opponit̄ ꝯ testes, q̄ an grauet, nō pōt apparere, nisi

in diffinitiua,⁊ iō cū illa grauet,ppter illā tm̄ vr̄ appellatū:⁊ sic sapit naturā appellationis a diffinitiua,q̄ ex iustitia tm̄ iustificatur. ¶Septim⁹ intellect⁹,quē ponunt doc.sup tex. exceptionis obiectio legitime nō admissa p iudicē appellationē nō iustificat ei⁹ iactura,sed nō oblata pbatione.Cōtra pcedūt qn̄ facta est oblatio.Sȝ hic aduertēdū,dicas quare sola reiectio exceptionis nō iustificat appellationē:nā eo ipso ꝙ offero exceptionem sui forma extrinseca iustā ⁊ habilē,⁊ iudex me repellit,iā grauat me,cū me repellit non me admittēdo discutiendū qō forte pbassem. Nō est,hic iudici est data ptās circa refrenādas exceptiones.de dolo.finē.qn̄ videt eas frustratorie opponi:nō cū opponunt̄ exceptiōes,si iudex aliquas repellat,necessario nō cōcludit̄ grauamen:q2 possibile est ꝙ iudex moueat̄ aliqua suspicione.ꝙ nō opponātur ad dilatādum pcessuȝ,istud ptȝ:sȝ vbi offert pbationē paratā,si qua suberat suspicio,illa purgat̄,⁊ iō necessario tūc cōcludit̄ grauamē.Hoc tēperat verū Inn.de cōces.pb.post electionē.qn̄ proponit̄ exceptio dilatoria,vel altera modici preiudicij:q2 in talibus iudici data est larga ptās in refrenādis exceptionib⁹:sed vbi opponit̄ exceptio pemptoria,vt pacti,pscriptiōis,vel alia valde pīudicialis,tūc nō hȝ ptātē sic de facili illā repellēdi:si illā repellit absq̄ psumptiōe ꝯ opponētē,vel leui psumptiōe,statim sola repulsione grauat ptē:q2 nō omni presumptiōe repellēda est exceptio,a qua pēdet cause cognitio.ff. q.i. Imo semp si vehemēti psumptione ipsam repellit,tunc nō iustificat̄ appellatio,nisi statim offerat̄ pbatio,per quā purget̄ illa presumptio,vt notabilr̄ dt ibi.Et sic pōt intelligi.c.interposita. Uñ dic ꝙ in dilatorijs exceptio sola,⁊ pbatiōis obiectio iustificat appellationē in pemptorijs,si mouet̄ leui suspicione iniuste repellit,iō iustificat̄ applō:vt.d.c.post electionē.no.Inn.Si vehemēti oblata pbatiōe iustificat̄ appellatio:vt in.c.interposita.Si exceptio est anomala,vt ꝯ testes,si opponit̄ reprobatio testiū q̄ ad psonas,illā nō iustificat,nisi offerat̄ pbatio,⁊ nō sufficit iactatio,vt hic.Si ad dicta,⁊ psonas simul,leui psumptione repellēdo iniuste facit:iō tūc iustificat̄ appellatio.Ad hoc de pba.lȝ cām.Uel melius dic qō indistincte exigit̄ pbatiōis oblatio:q2 iudice repellēte,cū psumat̄ de facto suo,psumit̄ ꝙ fuerit iusta psumptio,nō motus,ergo non pficiet.Uñ pdicta pcedere pnt qn̄ cōstaret:in dubio psumā eū motū legitima suspiciōe,⁊ sic exigit̄ oblatio pbationis. ¶Octauus intellect⁹ colligit̄ ex tactis per doc.in.c.interposita.de app.ꝙ hic v̄baliter fuit oblata pbatio:quo casu nō iustificat̄ appellatio:⁊ sic verbalis pbatiōis legitime exceptionis oblatio iudice exceptionē repellente appellationē nō iustificat.Cōtrariū pcedit in reali oblatiōe.Ad qō sciendū,opȝ discuti vtrū in appellatione iustificāda requirat̄ v̄balis,vel realis oblatio pbatiōis.Io. an.in.c. interposita. de ap.est i opi.ꝙ nō iustificat̄ appellatio,nisi fiat realis oblatio pbationū,vel habeat instr̄m,vel testes ibi in iudicio paratos.Probat ex absurditate,q̄ sequeret̄,si sufficeret sola oblatio verbalis:q2 facile esset opponere volēti falsam exceptionē verbalr̄ ipsam offerre,⁊ sic eluderet̄ iudiciū.Scōo,q2 ex quo sequeret̄ ꝙ solus obiect⁹ exceptionis iustificaret applōnē,qō oēs negāt,⁊ iura pbāt,q̄ requirūt vtrūq̄,vt hic,⁊ in.d.c.interposita.cū si.pbat cōsequentiam: q2 eo qō excipit tacite vr̄ pbationem offerre,cū de necessitate quo ad onus pbandi in exceptione fit actor.ff.de probatio.in exceptione.

16 ¶Ultio inducit hāc decre.sm̄ istum intellectū,qō hic nō fuit iustificata appellatio ex sola verbali oblatiōe,q2 realis exigebat̄.Et idē firmat in addi.Spe.in ti.de app.§.qualr̄.versi.sunt quoq̄.vbi hr̄ forma appellationis:⁊ ibi ponit̄ forma oppositionis,⁊ appellationis.Mibi ptȝ ꝙ sola oblatio pbationis,vel iactatio,nō sufficiat,sed opȝ ꝙ offerat pbaturū,⁊ incōtinēti dicēti,Hodie constat,hodie agat̄.Nō adstringo vt habeat instr̄m ad banchū incōtinēti possibile est eñ,⁊ verisile ꝙ nō credebat regrauari,⁊ nō apportauit incōtinenti instr̄m,nec apportauit testes.Nō sic ergo angustemus istū in appellando,vt veniat cū sacco parat⁹.ff.de sol.l.qō eñ.⁊.l.ratū.sȝ dȝ offerri incōtinēti cā finalis:q2 cā,propter quā exigit̄ hic pbatiōis oblatio,est vt purget̄ suspicio dilatādi pcessus:sȝ ex quo offert se incōtinenti pbaturū,ois suspicio purgat̄ longeue dilatiōis:arg.l.illi,a quo.in prin.ff.vt in pos.le.l.iij.§.ibidē.ff.ad exhibē.⁊.l.iij.§.cause.ad Carbo.cū si.Per hoc casus ibi.s̄.de resti.spo.frequēs.q hoc declarat.Et si dicat̄ in ipsi⁹ erit ptāte facilr̄ opponere exceptionē falsam,sed ex hoc nō cōsequet̄ magnū cōmodum:q2 breuissimū sibi statuit̄ tp̄s ad probādū:⁊ melius est iudici qō sic faciat,quā dubius legitimā ⁊ verā exceptionē qñq̄ reijciat sola sua capitanea suspiciōe.Ad hoc de rest.spo.frequēs.li.vj.de exce. pia. eo.li.Nō obstat ꝙ exigat̄ ꝙ excipiens se offerat pbaturū simpliciter,sed nō incōtinenti exigit̄:⁊ p tāto nō iustificat̄ solo obiectu exceptionis.Nō ob.hec decre.q2 tȝ alios intellect⁹,nō istū.Nō obstāt iura,que dicūt ꝙ vbi est fctō,⁊c.q2 dico qō hic nō est opus fctō,sed sufficit verbū,⁊ paratū factum cū cōtemperamento,qō hec decre. interposita:q̄ dicit offerēs pbaturū.idē de iud.exhibita.ad idē dicit de offi,deleg.sup q̄onum.§.eius.ibi:vel patū fuit ostēdere. Ad hoc de re iud.ad apostolice.ibi:eratq̄ pata.Ad hoc no.s̄.de excep.

olim.in gl.ij.Pro hoc dico ꝙ si pars aduersa offerat se pbaturā falsitatē exceptionis incōtinenti:q2 tunc tollet̄ psumptio p opposito,qō ex oblatione pbationis nō iustificet̄ appellatio. ¶Non⁹ intellect⁹,q hic ponitur per Hos.exceptiōis obiectio,⁊ oblata pbatio appellationē iustificat:si tñ pars volūtarie assumit onus pbādi sup iustitia,⁊ veritate exceptiōis opposite,⁊ cōstat exceptioneȝ nō esse legitimā,sed falsam,nō retractabunt̄ attētata.Hic ergo ex voluntate Ade papa mādauit:q2 cōfidebat pbare de v̄itate exceptiōis,⁊ nō pbauit:iō nō iustificat̄.Qō bñ nota:q2 sic de facto obtinui.Oblatio ergo pbatiōis iustificat stāte latētia exceptiōis:q2 hr̄ p vera,sed ea detecta nō. ¶Decimū intellectū ponit Io.and. Legitime exceptionis obiectio,⁊ eiusdē oblata pbatio nō iustificat appellationē,si ppter solā nō admissionē exceptiōis appellet̄. Cōtrariū ergo pcedit,qn̄ vterq̄ obtulit se,⁊ appellauit solū exceptionē nō admissam,⁊ sic ppter alterū.Sit ergo caut⁹ appellationē dictās ꝙ vterq̄ cōcludat,oppono talē exceptionē, ⁊ offero me incōtinēti ipaȝ pbaturū:si iudex nō admittat,dicat.Et ego appello eo q2 exceptionē meā nō admisistis,⁊ q2 nō admisistis pbatiōis oblationē.Sec⁹ si ppter alterā tm̄ appellaret,vt est dictū. ¶Undecimo soluunt quidā,vt Hos.qō pbauit veritatē exceptiōis quo ad finē attentati retractādi. ¶Alij.xij.dicūt,vt Gul.ꝙ hic grauauit papa istū Adā in eo ꝙ grauauit onere pbādi,releuauit euȝ in alio:q2 vult ꝙ hoc cōstito sine alia q̄rela remaneat,vt nō audiat̄ aduersari⁹ ꝯ eū. ¶Ad.xiij.vt Phi.dicūt ꝙ papa grauauit Adā in eo ꝙ dȝ iustificare veritatē exceptionis,sed p hoc nō habuit tollere sibi appellationis validitatē,eo nō pbato,qō ptȝ:q2 hic nō pbato ꝙ fit cōuictus p illegitimos testes,papa vult ꝙ nō obstante snīa iterato de cā cognoscat̄. ¶Et sit.xiiij.intellectus ꝙ hic appellās intēdebat duo,attētata retractare,⁊ finē exceptionis,⁊ appellationis deuolui:ad finē exceptiōis nō sufficiebat grauamē,sed veritas exceptiōis:iō opȝ ꝙ pbet ipsam verā qui est finis vltimat⁹ exceptionis ꝯ testes,finis immediat⁹ ꝙ testes repellātur.Quid vltra ꝙ p hoc remaneat nō pbata ipsi⁹ intentio agētis. Quis finis vltra,qō actor deficiat in pbatione,est vt actori silentiū imponat̄,⁊ nō molestet possessorē in sua possessiōe.⁊ hoc intēdebat:ipsiq̄ nō pmittat̄ exinde molestari.Si ergo vult hūc finē,qui vr̄ sol⁹ attētata retractare,⁊ nō est appellationis,sȝ exceptiōis,pbet exceptionē:⁊ hoc vult,nec mādamus:si vult solum attētata retractari,⁊ vt de cā cognoscat̄,hoc hȝ ex sola pbatione exceptionis,⁊ oblate pbationis:q2 p hoc iustificata est appellatio ex grauamine.nota bñ,q2 tex.hic pbat. ¶Xv.colligit̄ ex dictis Spe.in ti.de app.§.qualiter. ver.sunt quoq̄.vt referat an post appellationē referat pbationem grauaminis:⁊ nō iustificat̄,vt hic:an añ appellationē offerat̄ pbatio exceptionis:⁊ iustificat̄,vt ibi,⁊ hic:q2 grauamē non dȝ pbari corā iudice a quo,sȝ ad quē,qō not.Tu dic Decimūsextū,⁊ hic sit ver⁹ intellect⁹,ad cui⁹ intellectū pmitto ꝙ appellās ab interlocutoria hȝ duplicē modū pcedendi.Unū hȝ,vt petat reuocari attentata,⁊ appellationē psequat̄ ex solo grauamine.Alio mō vt psequat̄ iustitiā,⁊ petat reuocari attētata ex iniustitia,pōt ⁊ vtrunq̄ cōmiscere.Si ergo psequit̄ in retractatione attentatorū solū grauamē sufficit oblatio exceptiōis,⁊ pbationis:vt in.c. interposita. Si psequit̄ solā iustitiā,⁊ appellationē intendit iustificare ex iustitia,tūc non sufficit pbare grauamē,nisi etiā pbet̄ defectus iustitie realis,q ppendit̄ ex veritate exceptionis:⁊ adhuc hic nō est casus noster.Si accumulat vtraq̄,q2 petit ex iustitie defectu,⁊ ex grauamine,tūc ista duo sunt cumulata in appellatiōe ab interlocutoria, quorū alterū sufficit ad retractationē attentatorū,⁊ ad deuolutionē:quo casu sufficit alterū pbare,lȝ copulate sit oppositū,vt no.de rescrip.c.iij.⁊ de iudi.exhib.⁊ dig.s̄.ti.i.lȝ.Mō hic est cā quare papa mādauit de iustitia ⁊ veritate exceptiōis,q2 hec accumulabant̄ in psequendo appellationē:narrabat eñ corā papa opposuisse exceptionē legitimā,narrabat etiam se obtulisse pbaturū:narrabat etiā pape illā verā esse:petebat ꝙ papa cōmitteret cām corā quib⁹ posset ondere illos testes falsos esse,⁊ petebat testes suos admitti ad pbādū illos testes illegitimos esse,⁊ illā snīam latā post appellationē legitimā:papa psequēs iustitiā,⁊ viā iustitie facit primuȝ mādatū ꝙ retractet̄ snīa,⁊ cōfirmet̄ in possessione,si pbat se nō cōuictū p legitimos testes:⁊ si nō pbet,q2 nō deficit grauamen,facit scōm,nihilo minus retractant̄ q̄ sunt gesta,ipsi sunt iudices,⁊ cognoscāt de cā:⁊ iste est verus intellectus hui⁹ decre.⁊ cessant cōtraria,⁊ rationabilis est.Qō autē etiā prosequeretur iustitiam,ptȝ q2 testes suos petebat admitti.Aduertat ergo an prosequat̄ iustitiā: sed secundum hunc intellectum quis erit effectus, an obtinet an ex iustitia,an ex grauamine in casu nostro,cum vtrobiq̄ retractetur attentata.Respondetur vt litera dicit,quia si prosequit̄ ex iustitia,obtinebit quod in pace dimittatur:qō si ex grauamine, opȝ quod causa iterata discutiatur:nam si oppositum fuit ante testiuȝ receptionē,ipsi iterato examinabuntur,⁊ alij testes admittentur p alia parte:si sunt recepti ante oppositionem,stabunt illi testes:⁊ poterit opponi ad dicta:⁊ alij testes pro parte opponentis recipientur

picntur.sed dato qd obtineat ex iustitia,nõ videt qd debeat in pace dimitti,eo q: poterat,alia pars pbare per alios testes:imo non poterit,ex quo tñ est ab interlocutoria attẽtata ꝯ se appellatum, poterit obtinere retractari,vt snia quasi vt cõclusio in cã remanebit.⁊ sic alij testes nõ poterũt pduci.Uł forte hic nõ habebat alios testes:als nõ admitteret i pace formãs supplicationẽ ⁊ libellũ an te grauamẽ,an vtrũqꝫ.Et modo habes verũ intellectũ decre.Cõcludẽdo pmissa vt aliqd reportes,si qrat an oblatione legitime exceptiõis iustificet applo:dic,sola oblatio exceptiõis,sine probationis oblatione nil iustificat,vt.s.Si offertur exceptio,⁊ probatio,si tempore iudicis interceptione exceptionis vel probationis nõ necessitatiua appellatio non iustificat,vt hic,fm duos intellectus:si tpe necessitatiuo,tũc si exceptio est dubia in inferendo grauamen, et si esset vera,nõ iustificat:si exceptio est certa,tũc si offert vł iactatur nõ incõtinenti,nõ iustificat:si offert,⁊ incontinenti,si quo ad finem exceptionis ꝯsequẽdũ opꝫ iustificari,aliter si quo ad finẽ solꝰ attẽtati retractãdi,si attentatũ retractatũ est recidiuũ in pristinũ statũ incõtinẽti,ex iniustitia nõ iustificat,vt circuitꝰ vitetur:si nõ est recidiuum in pristinũ statũ,si appellans prosequit,sola iustitia nõ iustificatur:si prosequatur solum grauamẽ,iustificat:si prosequtur vtrũqꝫ,sufficit alterũ pbari quo ad finẽ attẽtati,aut superior cognoscat de cã,vt hic,in ver.si vero.Non p hoc tñ obtinet finẽ exceptionis,nisi pbet de iustitia predicta:qñ est appellatũ ab interlocutoria diffinitiua,semp iustificat ex iustitia pdicta qñ opponit exceptiõ,⁊ oblata probatione appellet:q: nõ admittit.secꝰ si post appellationẽ offerat se pbaturũ,⁊ grauamen.¶ Ueniamus ad declarationẽ passus quarti,⁊ vr qd delegatus nõ debeat se intromittere de molestatiõe facta,post q̃ induxit in possessionẽ,vel fecit executionẽ.de offi.dele.in lris.¶ Gl.recitat opi.Prima,qd si hoc est delegatũ expresse,vt tueatur missũ põt:als se intromittere nõ potest:quia functus est officio.⁊ hoc spectat ad ordinariũ.ff.ne vis fi.et.l.j.§.j.Tan.dicit qd delegatus post sententiam hec potest vsqꝫ ad annum.de offi.dele.qrẽti.postea nõ ante sniam semper põt, q: adhuc nõ est functus officio.Gl.de offi.dele.qrẽti.dicit qd hoc potest vsqꝫ ad annũ tuendo,⁊ excõicãdo,vel aliter turbãtes cõpellendo:post annũ nõ põt assumere aliquã iurisdictionẽ cognoscẽdo.q: hoc spectat ad ordinariũ,quasi ex noua causa agat.Dic,in hoc, si vis habere veritatẽ,si delegatꝰ velit pnũtiare missum tuendũ tpe snie quo mittit in possessionẽ,planũ qd põt hoc pnũtiare.⁊ ita est tex.vt lite nõ ꝯte.c.ij.q: pnũtiat id,qd est de iure Si vult missum tueri,⁊ cognoscere de iniuriis illatis,tũc si añ diffinitiuã snlam mist,adhuc durat eiꝰ ptãs,⁊ semp põt tueri,vt dicit gl. in.d.c.qrẽti. Si post sniam vult tueri,tũc si hꝫ clam,Mittas,⁊ missum defendas,vel ꝯdictores ecclesiastica cẽsura,⁊c.dicit Jo.an.q defendere põt etiã post snlam,⁊ habitã pacificam possessionem.Et hoc dicit curiã seruare,lꝫ sup hoc sint opi.quasi iste sit ꝯseruator.de pb.p illorũ.Si nõ hꝫ clam,si vult se intromittere ordinarie cognoscẽdo, nõ põt.qd credo,etiã si habeat clam,⁊ defendas:q: intelligit vt defendat nõ vt iudex,sed vt executor:sꝫ hoc spectat ad ordinariũ.Et sic intelligo Inn.de pb.pro illorũ.Si vult se intromittere mulctãdo,⁊ defendendo extra ordinem missum,si habuit pacificam possessionẽ,⁊ postea turbat,nõ põt se intromittere:q: priuat,etiam si non habeat pacificam possessionem,vel eo q habuit,⁊ post modicum tẽpus,⁊ incontinẽti est repulsus,⁊ põt se intromittere cõpellendo ne sua missio sit ludibrio facta.de elec.cõmissa.li.vj.⁊ q: non vr missus,qui statim est eiectus.Et hec sunt verba gl.⁊ doc.in.d.c. qrerẽti.Hoc teneas p ibi no.vide per Legistas in.l.perimisceri.ff. de acq.pos.§.fi.⁊ hec sufficiant de hoc passu.¶ Ueniamꝰ ad quintum,⁊ vltimũ passum huius decre.⁊ aduerte,q: hic examinatur.§. si vero.⁊ in eius intellectu quot sunt capita,tot sunt snie.Regula clara est ꝯ tex.Papa mandat q si appellatio non iustificetur, q: nõ appareat Adã cõuictũ per illegitimos testes,q cognoscat de cã delegatorũ,⁊c.Si vero appellatio est iustificata, appellans dꝫ remitti iudici a quo,si snia non est lata.Fuit primus intellectꝰ qd hec ṽba,si vero,aliter aduersetur ei,qd est dictũ,⁊ etiã datũ certa veritate exceptionis ꝯ testes,secundum q hec decre.in eo,qd vult delegatũ cognoscere,sit gratiosa.Hic intellectꝰ non plꝫ Jo.And. q: fugienda sunt iura,q̃ trahunt iura ad grãm.Et scdm istũ exponit,si vero,aliter.i.q: nõ apparuit ipm conuictum p inhabiles testes.Scda lec.qd hic ṽ.si vero.alr aduerset non solũ ei,qd est dictũ de inhabilitate testiũ nõ inuenta,sꝫ aduerset ad id,qd est dictũ de snia lata,vt sit sensus,Si vo res alr se habuerit.i.q nec p testes inhabiles sit cõuictus, sed p habiles,⁊ q non fuerit lata snia vt narrabat de cã cognitiõis,⁊c.hic tollit vnã ptẽ ꝯrij put snia veniebat cõfirmãda:sed put ipsi iudices nõ debebant cognoscere,sed remittere,ex quo nõ erat iustificata appellatio,adhuc est ꝯ.¶ Secũdus intellectus,q: ṽ.si vero aliter.aduerset tñ ei,quod est dictũ de testibꝰ:q: dicebat se cõuictũ p illegitimos testes:⁊ tunc ꝯria obstãt, q: dicebat cõfirmare snlam.Et si dicit gl.q est gratia.Uel tene primã solutionẽ. ¶ Tertiꝰ intellectꝰ Inno.quod hic fuerũt due appellationes,Una fuit,q: exceptio non fuit admissa.Scda a diffinitiua lata ꝯ presbyterũ.Uel fuit vna,q̃ secuta diffinitiua trahitur ad appellationẽ a diffinitiua,eo q: grauamen,si qd infert in ipsa diffinitiua,⁊ nõ añ,sequẽdo istos testes.de re iud.cũ.J.⁊.G.Unde põt sequi vt istam appellationem ab interlocutoria,⁊ si est retractatio,qñ potest prosequi istam vt appellationem a diffinitiua:et tunc dato q non probentur cause appellationis,poterit iustificare appellationem ex alia cã:q: hec est natura appellationis a diffinitiua:mꝫ si obtineat prima,retractabitur attentatum:si nõ obtineat,poterit psequi secundã,vel aliam cãm,⁊ deducere secundam cãm in appellatione:q: appellatio põt iustificari ex alia cã. Unde stabit litera.Si vero res aliter se habuerit.s.q non appareat cõuictus p illegitimos testes:⁊ sic nõ sit iustificata appellatio ab interlocutoria,cãm audiatis.s.appellationis a diffinitiua eiusdẽ.in qua prosequit nouam cãm,⁊ ipsaꝫ terminetis fine debito. Hoc nõ placet:q: si hic fuisset appellatum a diffinitiua,vel habet pro appellatione a diffinitiua,etiã sine iustificatione appellatiõis,statim fuissent reuocãda attentata.de app.non solum.⁊ hic nõ mandat retractari,nisi iustificata appellatione.Nisi salues q primo psequebatur appellationem psequendo ipsam vt appellationẽ ab interlocutoria,ideo opꝫ grauamen iustificari:mõ ipsam psequit vt appellationẽ a diffinitiua.¶ Quartus intellectus qd versic.sin vero aliter.loquatur qñ non est iustificata appellatio.⁊ sunt duo. Primo,qñ est iustificata appellatio:⁊ tunc mãdat attentata retractari.Scdo,qñ nõ est iustificata,sed petit restitui officio iudicis a quo ⁊ q: non fuit contumax.Sin vero aliter.i.q: non sit iustificata appellatio,eo q: non est cõuictus per illegitimos testes,cãm.s.restitutionis,⁊ postea appellationis audiatis,⁊c.Hoc non plꝫ:q: hic fuit cõtumax necessario,ex quo frustratorie recessit appellans. de dolo.cũ,qui,li.vi.eo.ti.cle.ij.¶ Quintus intellectus vt litera legatur trãspositiue,⁊ est intentus q si iustificata est appellatio, retractentur attentata.als confirmet snia:⁊ tunc dicit,mãdamus quatenus cãm audiatis,⁊ fine debito terminetis,si vobis,⁊c.vsqꝫ ibi:si vero. ⁊ ibi:si vero aliter se habuerit,subaudi,snlam cõfirmetis. Uel dic, cãm audiatis.i.sniam cõfirmetis.Hoc nõ plꝫ Jo.an.q: violentat literã.¶ Sextus intellectus,qd prima ps loquat,qñ est iustificata appellatio:scda in ver.sin vero.qñ nõ,sed est appellationi delatũ per iudicẽ a quo.de app.cũ appellationibus.li.vj.⁊ est sensus,si apparet eũ conuictum per falsos testes:⁊ sic est appellatio iustificata,⁊ retractentur attentata.Si vero res aliter,⁊c.i.q: nõ fuerit iustificata,appareat tñ p iudicem delatum,⁊c.dicit Joã.an.q litera hec pcedit.Sed certe nõ mihi plꝫ,etiã supposita delatione:q: non debuisset papa se impedire de iustificatiõe,etiã quo ad finẽ attentati,sed solũ an esset,vel nõ esset delatũ,vt si non apparet delatum mãdatum de iustificatione si esset delatũ de retractatione,⁊ sic cõtrario modo debuisset mãdare.¶ Septimus intellectus,secundũ intellectũ Phi.q: lꝫ veritatem non iustificet cã appellationis,aliter tñ iustificat.s.q fuit oblatio pbata,⁊c.Hũc reprobat Jo.an.q: sic debuisset iustificare attentata retractanda:q: oblatio etiã quo istũ finem iustificat, vt est casus de offi.deleg.super questionum.§. eius vero.⁊ est casus de iud.exhibi.¶ Ponit gl.vniuersum intellectũ,si vero res aliter se haberet.s.q: veritatẽ exceptionuꝫ pbat, sed res aliter se hꝫ circa attentata innouata q fuerit snia lata papa mandat,⁊ iuste,qd de causa cognoscãt,q: iustificata est appellatio,licet circa attentata sit narrata falsitas: nec per hoc vitiatur rescriptum:q: hoc est variare circa principale negotiuꝫ. Sed hoc non plꝫ mihi:q: dꝫ aduersatiua aduersari,ex quo põt,oibus pcedentibus.Dico ergo,⁊ sequor intellectum,quẽ posui.s.q appellatio ab interlocutoria,maxime vbi concernit merita cause,põt dupliciter iustificari.Uno modo ex iustitia cause:alio mõ ex grauamine solo,etiam nõ aliter patefacta veritate iustitie:⁊ hec in cã appellationis narrat iniustitiã ⁊ grauamen:q: dicebat se opposuisse ꝯ testes droductos q ipsi erant inhabiles : sic dicebat in veritate esse.Narrabat etiã se obtulisse pbaturũ,⁊ nõ fuisse admissum:narrabat sniam latã cõtra se,⁊ illegitime p illos in veritate falsos testes:⁊ nõ solũ intendebat habere finẽ retractationis attẽtatorum, sed etiam finẽ exceptiõis, vt tanqꝫ actore nõ pbãte:q: testes erant illegitimi,nõ molestaret amplíꝰ,⁊ sic silẽtiũ reo imponeret:modo put psequebat iniustitiã,nõ potuit pbare veritatem exceptionis obiecte,⁊ ex hoc nõ retractarẽtur attẽtata:sꝫ q: pbauit grauamẽ ⁊ suspẽsam iurisdictionẽ,iã cõstat q q̃ gessit,fuerũt nulla:id papa vult q retractentur attẽtata ex altero capite,⁊ cognoscat de cã:et sic dicat,Hodie cõstat falsitas cause:ergo ipse non deberet audiri psequẽdo grauamẽ:q: dico q lꝫ hodie constet falsitas,negari non põt cõsequentia,iurisdictionem suspensam fuisse,que ex hac declaratione non validatur,per.c.licet.de sentẽ.excommu.Nec dicatur, ex quo hodie declaratum est causam falsam esse,hec declaratio retro ostendit quod nullum fuit grauamen:ergo attẽtata non debẽt retractari,cum declaratio trahatur retro ad tempus actus declarati:vt.l.asse,ff.de heredi.instit.quia hoc esset verum,si essent pba-

ti testes legitime:& per hoc quod non hodie probentur illegitimi,
non sequitur,ergo tūc erāt legitimi:q꞉ possibile ꝙ tunc potuit ꝓ-
bare,ꝙ hodie non potest.Unde hec declaratio non cōcludit ad tē-
pus grauaminis illati dubij.Et si hoc voluit Pbi.bene voluit.
Antonius de Butrio.

1 ¶ Testes,qui commode ad iudicium venire nequeunt,debet iu
dex audire per commissarium.
2 Testis non compellitur ad iudiciū ire pro testimonio ferendo.
3 Delegati ad testes audiendos quales esse debeant.
4 Testes in causa criminali sunt per iudicem audiendi.
5 Egregia persona quis dicatur.
Testis doctor an compellatur iurare in testimonio ferendo.
6 Testes senes compelluntur testificari propter peccatum.
7 Testes recipiunt expensas a parte.
8 Testis pauper alias honestus non reijcitur a testimonio in causa
ciuili.

1 Si qui testium. ¶ † Iudex mittere de-
bet ad testes,qui ad eū
2 commode venire non possunt. ¶ † Not.j. hic quatuor
qualitates personarum,que non coguntur personali-
ter venire ad iudicium pro testificando,qñ persone sunt valetudi-
narie.i.infirme,qñ sunt senes.Et ex hoc nota ꝙ senectus de iure
canonico non excusat a munere testificandi.Qñ sunt debiles,& qñ
sunt pauperes:sed oībus istis casibus pro examinatione est mittē
3 dum ad domum eorum. ¶ † Nota.ij.quales sunt persone.que trās
mittende sunt ꝓ examinatione istarū personarum : q꞉ debent esse
idonee.Et est arg.ꝙ debēt esse plures:& sic nō videt̃ sufficere vn⁹.
Io.an.dicit quod debent esse due persone loco tabellionis:al's ta-
4 bellio sufficit.s.ti.j.qñ.ad hoc.j.tit.j.c.j. ¶ † Sed vero an qd hic dr,
ꝓcedat in criminali.doc.hic ꝙ nō.s.Uin.Inn.& Host.& restringūt
hoc cap.ad cām ciuilem:q꞉ in criminali examinādi sunt in presen
tia iudicis.C.de fi.instru.aut.apud eloquentissimū.& no.gl.de iud.
5 at si clerici.& in cle.j.de offi.dele. ¶ † Opp.ꝙ ad alias ꝑsonas mit-
tatur pro testimonio:vt.ff.de iureiuran.l.ad personas.So.Mitti
tur ad personas,de qnib⁹ in litera.Mittit̃ etiā ad egregias ꝑso-
nas.ff.de iureiur.l.ad personas.in aut.e.§.qm̄.& dicit glo.in.d.l.qd
egregie persone sunt doctores:vnde eis scribit̃.Egregio doctori,
&c.De presbytero dicit Spe.idem in Spe.de teste.§.sequitur.ver.
quid de presbytero.vbi dicit qd etiā vbi corā seculari producit̃ in
testē,iuramentū non prestat coram seculari,sed corā epo.Allegat
xiiij.q.ij.ꝙꝙ.& qd ibi no.in gl.ꝙꝙ.vbi glo.velle videt̃ ꝙ testificari
etiā debet coram epo.Ad hoc qd no.xi.q.j.testimonium.Sic intel
lige.xxiij.di.illud.xv.q.v.c.j.Dat simile Spec.in laico,qui absens
est:na examinatur per suū iudicem.C.de fide instru.apud eloquen
tissimū.Fallit etiā qñ persona est absens,q̄ dz in testem recipi : vt
d.l.apud eloquentissimū.scdm gl.Fallit ꝓm Io.an.qñ testis causa
testimonij stetit pñs per.xx.dies:q꞉ tūc recedere pōt,& nō cōpelli
tur redire,C.de testi.l.pe.de quo.iiij.q.iij.ver.item is,qui.Alios ca
sus,in quib⁹ examinatio cōmittit̃ ad domū,vide in Spe.de teste
§.qualiter.ver.pōt etiam iudex.vbi dicit ꝙ iudex vbi pōt ꝑ se exa-
minare,nō debet esse ꝓnus ad testiū examinationē alteri commit-
6 tendam. ¶ † Gl.opp.ꝙ nō cōpellant̃ testes senes testificari.iiij.q.
iij.§.item inuiti. Gl.dicit ꝙ secundo casu cōpellunt̃ ꝓpter pecca-
tum.argu.xi.q.iiij.quisquis.cū si.vide vt lite nō conte.qm̄.§.j.& de
7 testi.cog.c.j.nota tñ gl. ¶ † Opp.ꝙ paupertas nō excuset a veniē-
do corā iudice:q꞉ eque venire pñt pauperes sicut diuites:nā pro-
pter expensas non excusat̃ pauptate,q꞉ illas habere dz a parte.de
rescrip.statutū.§.insuper.cum concor.li.vj.Dicit glo.ꝙ forte erat
nobilis,& pauper,qui in publico cōparere verecūdatur ꝓpter ni-
miam paupertatem.Posset etiā intelligi ꝓm Uin.& subaudi pau
pertate depressi.s.ꝓducētis.& dicit Uin.ꝙ tunc iudex ordinarius
dabit expensas:q꞉ tenet̃ pauperib⁹ ꝓuidere.in aut.de man.prin.§.
sit tibi.j.de exces.pla.sicut.xij.q.ij.aurū.Forte aliud in delegato,in
quo sufficit ꝙ sibi nō exigat.de vi.& ho.cle.cū ab omni.Ponit aūt
Uin.ver.quos ponit Specu.in loco proxime allega.
Si fuerit testis pauper,vetulusq꞉,remotus.
Debilis,egregius,aut qui producit egenus.
Ut testentur ibi.debebit mittere iudex.Et vide in Spec.§.sequit̃.
eo.titu.ante si.Puto qd possit intelligi de paupere teste,qui habet
laborare in domo pro expensis familie sue:qui,si recederet a loco,
8 nihil lucraretur,& familia periret. ¶ † Opp.quod nō admittatur
in testem pauper:q꞉ suspectus est propter paupertatem.ff.sol.ma.
l.si constante.de do.inter vi.& vxo.per vestras.So,Dic quod lz sit
pauper,al's erat honesta persona:& cōtraria loquuntur de suspe-
ctis.Uel repellitur in criminali,non in ciuili,vt hic.Ant.de But.

1 ¶ Testis corruptus,& periurus non probat.
2 Sententia lata non retractatur ad testium dicta,per que asserunt
testificasse cum corruptela.j.
3 Testis depositioni prime quomodo creditur,vt nec secunda in cō
trarium facta preiudicet.
4 Adulterij delictum multiplicatur ex iteratione copule.
6 Periurij in testificando que sit pena.
7 Sententia quomodo potest retractari exceptione corruptele.

1 Sicut. ¶ † Corrupti,& periuri,ad testimonium
nō debent admitti.h.d.Cōis diuisio.Se-
2 cunda sibi:super quo. ¶ † No.j.quod ad dicta testium
asserentium se corrupte falsum testimonium dixisse,nō
3 retractatur snia ad eorum dicta lata. ¶ † No.ij.qd testi contrariū
eius,quod testificatus est in iudicio,extraiudicialiter asserenti nō
creditur,nec primo dicto detrahitur ad finem vt prior sentētia ad
eius dictum lata retractetur:& sic statur primo dicto.Et hoc est
verum etiam respectu sententie,que non transit in rem iudicataz.
¶ No.iij.differentiam esse an post sniam diuortij sit processum ad
cōtractum alterius matrimonij:& non admittitur ad retractan-
dā sententiam probatio corruptele testium,ob quorū dictū est lata
diuortij sententia.An res sit integra & admittitur ꝓbatio,& retra
ctatur sententia,eo quod sola probatur corruptela. ¶ Not.iiij. qd
vtrobiq꞉ imponitur penitentia de corruptela.Et nota quod puni
tur ex duplici delicto,ex adulterio,& periurio:& sic iuramentum te
4 stis extenditur ad id,vt iuret se non corruptum. ¶ † Nota quinto
quod ex iteratione copule cum alteri coniuncta,iteratur pro qua-
5 cunq꞉ delictum adulterij,& multiplicatur. ¶ † Oppo.qd nō retra
ctatur snia lata,licet ꝓbetur testes corruptos falsum dixisse.de re
iud.cum.I.& A.Contrariū ꝓcedit,quando per alios sentētia nō
sustinetur. ¶ Opp.qd admittatur quis ad dicendum cōtra sentē
tiā separatiuam matrimonij ex cōsanguinitate.de cogna.spi.sup
eo.So.Denuntiator hñ admittit̃,sed nō admittunt̃ testes dicen-
tes se corruptos.Alij dicentes illos corruptos,admittunt̃,secun-
dum distinctionem huius cap.Nō obstat qui mat.accu.pos.c.si.dic
6 vt ibi. ¶ † Glo.prima ponit penā periurij testificando. ¶ Gl.scda
prosequitur generalia,& est clara:vide per te. ¶ Glo.iij.opp.cōtra
illud Brocardū.Qui occasionem damni,&c.& bene.Solu.dic vt in
ea.ibi.§.q꞉ vero.dic de hoc vt ea.q.in summa.& adde qd no.de ho-
7 mi.de cetero.&.j.q.j.his quoscunq꞉.& dicto.c.placuit.iij. ¶ † Gl.op-
po.quod indistincte sit,vel non deuentum ad secundum cōtractū,
separent̃:q꞉ in matrimoniali sniā non transit in rē iudicatā.de re
iudi.lator.&.c.cōsanguinei.& ptz in.c.tenor.Solu.Glo.fatetur ma-
xime q꞉ probata falsitate semper retractabitur sententia.Et dicit
subaudiendum maxime retractabitur,anteq̄ sit deuentum ad se-
cundum matrimoniū.Dic secundū doct.ꝙ quandoq꞉ post sniam
quis ꝓtendit falsitatem,vel corruptelam & falsitatem simul:& tunc
dicunt ꝙ admittitur ad retractandā sententiā,sit vel non sit secun
dum matrimoniū Ↄctū,secundū doc.per iura predicta.Quod pu-
to:sed non ad dicta solum corruptorū testiū hoc confitentium re-
tractabitur.& tunc adhuc nō est differentia an sit,vel non sit Ↄctuz
scdm:sed quo ad hoc vt iudex possit,vel debeat retractare alios re
cipiendos:dic quod moueri non dz ad hoc ex solo dicto testiū etiā
ad alios recipiendos ex solo dicto corruptorum testiū,quādo res
non est integra,sed qñ res est integra,sola assertio corruptorū te-
stiū dat iustam cām iudici ad ingrendum ex officio,& recipiendum
alios testes sup corruptela & falsitate,& illos separādi.Dicit etiaz
Inno.quod est alia differentia an ante transitum ad secunda vo-
ta moueatur questio,an post:quia vbi post,cum maiori discussio-
ne recipientur testes,& difficilius retractabitur sententia,secundū
Inn.Sed Hosti.dicit ꝙ quādo non migrauerunt,imponitur tan
tum penitentia de periurio:qñ migrauerunt,imponitur peniten-
tia de periurio,& adulterio,& sic est alia differentia : vtroq꞉ tamen
casu fiet inquisitio,de qua sequitur.Qñq꞉ sola opponit̃ corrupte-
la:& tunc dicit Io.an.quod mens istius litere est quod distingua-
tur an res sit integra:& retractabitur sententia,& admittitur ꝓba
tio solius corruptele.Nec obstat ꝙ non admittit̃ exceptio corru-
5 ptele tantum,nisi ante sniam,vt fuit not.s.de ꝓba.licet causam: q꞉
illud procedit in alijs sententijs,que tamen transeunt in rem iudi
catam per quod dicit secus in his,que nō transeunt,vt hic. Idem
si aliter nō trāseant,vt quia sit appellatum:quia de corruptela po
terit opponi. ¶ Ultima gl.oppo.quod credatur dicenti se corru-
ptū.Quod patet:q꞉ imponitur ei penitentia.Solu.Quo ad peni-
tentiam ei creditur:q꞉ agitur de eius incommodo:quo ad preiudi
cium tertij non,imo stetur primo dicto,secundum glossam.

1 ¶ Testis esse non potest socius criminis.&.
2 Simonia quando committitur per eum,qui temporale remittit
vt sibi spirituale detur.nu.6.
4 Testi vnico quibus casibus credatur.j.8.
7 Remittere idem est quod dare.
9 Testis esse quando possit socius criminis.
10 Fama an probet iuncto vno teste.

Uenien

V Eniens. ¶ †Soci⁹ cris,ⁿ muneris nō testifi
catur,etiam in crimine simonie.h.d.
Prima ponit petitionem presbyteri.Scdo illā exau
2 dit. ¶ †No.j.qd remittere tpale sibi debitū,vel deben
dum,pro cōsequendo spirituali,simoniā inducit:ⁿ sic in talib⁹ idē
est remittere qd dare. ¶ No.ij.ar.qd vbi etiā non hȝ vnde se susten
tet,parochiani tenētur ad ministrādos victus,ⁿ pbēdare rectorē.
No. qd talis prebenda censetur loco beneficij:ⁿ sic speciale ius est.
3 ¶ †No.iij.qd socius criminis non admittitur in testē:ⁿ si de crimi
ne testificat se participē fuisse,eius dictū ex toto annihilat,etiā qn
de crimine agit ciuiliter:ⁿ sic de se confesso nō creditur,siue agatur
4 de crimine criminaliter.de ɔfe.c.j.siue ciuiliter,vt hic. ¶ † No.iiij.
qd dicto vni⁹ regulariter nō creditur.Casus aūt,in qbus vni cre
dit,vide in Spe.de teste.§.restat,in prin.ver.Hoc tñ fallit.lxxxvj.
dist.tāta. ¶ Op.qd talis remissio nihil simonie induceret,cū non
fieret p cōsequendo spūali,eo qz laicus nō pōt trāsferre spūalia in
ra,cū nec illa possideat.de pscri.cām.So.Dic qd laici isti forte ha
5 bebāt ius presentādi.s.de elec.qrelā. ¶ †Op.qd credatur vni: vt
6 pȝ de iureiu.c.fi.So.Ad probationē nō credit:vt hic:ad presum
ptionē sic,vt in contrario. ¶ †Quero an talis remissio inducat si
moniā,siue fiat ante psentationē,siue ante electionē,siue post.Dic
qd exigit qd fuerit facta ante:nā post nō induceret simoniā,lȝ vale
ret vt tpalis concessio ad vitā remittentis.de do.c.ij.de transac.c.
7 de cetero. ¶ †Gl.j.colligit idē esse remittere,qd dare:nā emptio:ⁿ
8 redemptio equiparant.de quo.j.de simo.querelā. ¶ †Op.qd vni
fides adhibeat.ff.de dote.ple.l.Theopōpus. Gl.dicit,rīr fides nō
adhibeat,nisi duob⁹.Fallit in casu.l.Theopōpus.qn hoc iussit te
stator vt illi fides adhiberet.De alijs casib⁹ remittit gl.xxij.q.iiij.
Innocens.sed dicit qd illi casus probāt hoc extra iudiciū.vide ibi.
xx.q.iij.psens.xxxv.q.vj.§.fi.ⁿ.j.c.nuper.Dic qd qñqȝ credit iura
mento,ⁿ dicto vnius ad cōmodū propriū:ⁿ hoc est,qn statur iura
mēto alicuius,in quo cōprehenditur casus.C.de iure do.impe.l.fi.
§.si vero.quādo iurat creditor in eo,qd est superfluū de ptio vltra
rē,que adiudicatur insolutū,cōprehendit casus de sen.exc.si vero.
lxxxvj.dist.tāta.Inter alios aūt credit,qn nulli fit piudiciū,vt qn
dubitat an qs sit baptizat⁹,vel an ecclesia sit cōsecrata.de ɔse.di.
iiij.cū itaqȝ.ⁿ.c.paruulos.ⁿ di.j.solēnitates.no.ij.q.j.multi. Quan
do aūt alteri fit piudiciū,credit vni.Primo,qn agit de cōtrahen
do.j.c.super eo.de spon.pterea.ij.Secundo credit sacerdoti dicen
ti aliqnē penituisse.de simo.nemo.de quo de testi.testium.Itē cre
dit vni pter eius fidē indubitatā,pter merita vite sue,ⁿ ei⁹ san
ctitatē.viij.q.iij.talia.xxviij.di.de Syracusanis.Itē credit execu
tori dicēti se citasse.de app.cū parati.ff.de re.co.l.ⁿ magis.§.illud.
Et breuit vide.xxx.casus,quos ponit Spe.in tit.de teste.§.restat.
v.hoc tñ fallit.Inter quos not.illū,in quo dicit ꝙ credit,si hoc p
tes cōueniant vt credat vbo partis.alleg.C.de sent.passis.l.fi.ⁿ.C.
de fideius.l.fi.De hoc dic vt p Bar.in.l.Theopōp⁹.de do.ple.ⁿ.l.
fi.ff.de pto.stip.ⁿ dixi de dolo.finē.Quid tenēdū.Inter ceteros po
nit casum,qn dubitat de publicatiōe instrī:qz tūc sol⁹ tabellio facit
fidē.C.ad legē.Cor.de fal.in aut.de fide instr.ⁿ cau.§.sed ⁿ si instrā.
col.vj.Ponit etiā casum,de quo hic.s.legis,Theopōpus.ff.de do
te ple.qn testator vult vni fidē adhiberi.An aūt dicto illius,cuius
dicto credendū est,stet absqȝ iuramēto.Dic ꝙ sic,qn hȝ aliqd asse
rere de eo,qd est factū,vel dictū a testatore,ⁿ sic venit vt testis:ⁿ sic
dictū est magis defuncti,quā testis:vt.d.l.Theopōp⁹.ⁿ.l.vt iuris
iurādi.C.de testi.Idē si dȝ stari dicto alicui⁹ assumpti a iudice, vt
testis,vel arbitratoris:vt.l.cōparatiōes.de fi.instr.lȝ ɔtriū notet in
l.vt iurisiurādi.C.de testi.ⁿ.l.j.post prin.de ven.inspi.Idē qn assu
mit a partib⁹ mandāte iudice.l.hac edictali.§.his illud.C.de scdis
nup.Secus aūt vbi assumit a partibus,ⁿ pmittit stari dicto illi⁹:
qz tūc pot⁹ est arbitrator,ꝙ testis,ideo nō iurat.Et idē si dicat te
stator standū dicto alicui⁹ p eo qd ille hȝ declarare nō quasi dictū,
vel factū a testatore:qz tūc nō exigitur ꝙ iuret.C.de arb.aut.decer
nit.Ubi aūt dicto alicuius ex mādato testatoris est standū,nō exi
git ꝙ dictū deponat pñte parte:vt.d.l.Theopōpus.Non obst.s.
c.in noīe.qz illud pcedit in teste,cuius fides non est approbata,ɔ
quē aliquid opponi pōt ɔ istum,nihil potest opponi,ex quo est ap
probatus a testatore:nā hic solū indicat de voluntate testatoris:
nā de pprio sensu aliquid indicat:nam tunc opȝ ꝙ dictum suū de
claret in partis pñtia:vt no.ff.de ver.ob.l.si quis arbitratu.dixi in
c.Quintanallis.de iureiu.ad hoc qd no.ff.de cōdi.ⁿ demō.l.multa.
ⁿ.l.quod si nolit.§.si quis ita.ff.de edi.edic.Per que dicit Bar.nū
tium posse referre citationem ⁿ dictum parte absente:qz eius per
sona est approbata:ⁿ qz iudex cōmittit vt vadat,ⁿc.lȝ presens de
beat esse pars in commissione.Eodem mō si iudex cōmittat alicui
vt vadat,ⁿ aliquid referat:pars debet esse in cōmissione partis p
sens:qz posset presens aliquid opponere contra personam non ap
probatam:sed post commissionem,ex quo persona est approbata,
non exigit partis presentia in relatiōe.l.iij.fi.regun.l.generaliter.
9 §.penulti.§.de re.credi. ¶ †Oppo.quod admittantur socij crimi
nis in exceptis:vt pȝ de confes.c.j.lxxix.dist.si quis papa. Est enī
hoc crimen de exceptis.Dic ꝙ si est soci⁹ criminis,ⁿ muneris,non
admittit in exceptis etiā,vt hic:si est criminis tm̄,admittit in ex
ceptis,ⁿ nō in alijs,secundū gl.nisi ad detegendā cōspirationem.
Io.an.in crimine simonie remittit.eo.ti.c.j.li.vj.In crimine here
sis.j.de hereticis.in fauorem.li.vj.Nā in crimine simonie admittū
tur cum distinctione glo.qn agit ciuiliter:secus si criāliter.In cri
mine heresis admittunt indistincte.Ad.c.si quis papa.rñdit Hos.
ꝙ ibi cōcurrebant duo crimina,simonia,ⁿ lese maiestatis:qz loqui
tur de illo,q papa veniente cōuenticulas faciebat de papatu: alr
lȝ in crimine lese maiestatis admittat,in simonia nō.Uel,scdm eū,
admittit socius accusatus nō testificans.Uel scdm Phi.nō erat
de crimine purgatus,idō etiam in exceptis repellit.de simo.p tuas.
10 j. ¶ †Querit glo.an fama iuncto vno teste faciat plenā pbationē.
Uidet ꝙ sic:qz fama cū alijs pbat.iiij.q.iij.§.atēȝ sepe.Gl.cōcludit
qd in criminali fama cū vno teste plene nō probat:qz in illas exigū
tur pbationes luce clariores.C.de pba.l.vltima.v.q.vj.Epipha
niū.qz vbi de salute hoīs agit,strictius agit.C.de app.addictos.
In ciuili dicit ꝙ facit plenam pbationē:in ea enī sufficit psumptio,
ⁿ vn⁹ testis.de iureiur.c.fi.de procu.ex insinuatione.pensatis cir
cūstātijs personarum,ⁿ cause.Io.iiij.q.iij.§.atē sepe.dicit ꝙ fama
valet plusꝙ vnus testis:iuncta ergo cum vno probaret.Spe.dicit
in tit.de proba.§.j.versi.hoc etiā.ad fi.ⁿ eo.tit.videndū.versi.xxiij.
dicit ꝙ fama non pbat,nisi vbi apparet iure expressum.In crimi
nali dicit quod non facit indiciū ad torturam.De hoc per doct.de
accu.c.qualiter.ij.super glo.fi.de appel.c.j.per Innoc.de verb.sig.
veniens.ⁿ.c.quid per nouale.p Cy.C.so.ma.l.si quidē.ⁿ.l.vlti.ff.de
questio.ⁿ.l.iiij.C.de pba.Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de que
stio.Dy.in.l.ij.C.de execu.tu.Gul.in Specu.de noto.crimi.§.fama.
versic.quid si agenti.Dic concludendo predictos,si fama fatigat
in alio,quam in fine probandi,probationem non inducit:vt quan
do habet instar attestationis,scȝ quando proceditur via inquisi
tionis:vt no.doct.de accu.qualiter.ij.Et sic quandoqȝ habet finē
attestationis,quandoqȝ habet finem validitatis gestorū:vt si ali
quis cōmuni opinione est liber,vel seruus.l.j.C.de testa.l.Barba
rius.ff.de offi.pretor.Quandoqȝ habet effectum declaratiuū sta
tus,ⁿ valorum rerū,ⁿ verborum circa valorē prolatorū.l.Labeo.
de supel.le.ⁿ.l.cum delanionis.§.asinam.de fun.instruc. Sed quan
do agit de effectu fame respectu finis pbandi,ⁿ si factum est anti
quū,qd excedit memoriam hominum:quod est,qn excedit spatiū
centū annorū,vel.gl.ⁿ fama obtinet locum plene probationis.ff.de
proba.si arbiter.l.in summa.§.item Labeo.ff.de aqua plu.arcē.po
nit Cy.in.l.si quidem.C.so.matri.Inno.de verbo.sig.veniens.ⁿ.c.
quid per nouale.Quod si factū non est antiquum,sed est aliter de
difficili probabile,adhuc sola fama probat:vt no.j.c.preterea.licet
adminiculis adiunctis.Si aliter factum est pbabile,in leuissimis,
ⁿ que sunt leuissimi preiudicij,facit plenam probationem: vt not.
glo.in.l.vbi.C.de iure do.ⁿ not.in.l.si constante.ff.solu.matri. Ad
hoc de eo,qui cog.consan.super eo.xxxiij.q.ij.si quis cum duobus.
Si agitur de facto preiudiciali,non facit plenam probationem,vt
hic,ⁿ dicit Spe.in loco preallega.ideo in criminali,vel vbi etiā ci
uiliter tangitur crimen,fama plene non probat.Ideo dicit Spec.
in loco preallteg.quod si excommunicatio alicui opponatur, vt re
pellatur ab agendo,fama illam non probat,etiam cum vno teste.
ij.q.viij.sciant.vbi gl.ⁿ Io.in ciuili probat.secundū gl.hoc iuncto
vno teste.Bar.dicit in.d.§.tormenta.quod si fama non habet ori
ginem ab aliqua presumptione verisimili,fama nihil probat:quia
potius sunt vane voces populi.Si habet originem ab aliquibus
presumptionibus verisimilibus,tunc secundum qualitatem eorū
probat fama cum vno teste,alias non.quod,relinquitur arbitrio
iudicantis,secundum eum.Ex his patet an due semiplene proba
tiones iungantur ad complendā plenam.Dy.in.l.ij.C.de execu.tu
to.tenet quod non,si sunt diuersi generis,vt fama,ⁿ vn⁹ testis: se
cus si eiusdem:vt.l.spadonem.§.numerum.ff.de excusa.tut. Dicit
Cal.alios dicere quod due semiplene etiam eiusdē generis, nō p
bant,vt patet in duobus testibus singularibus.s.de prob.lȝ cām.
de cau.pos.cū ecclesia.ꝙ dicunt hñ,due presumptiones faciunt ple
nā.Et sic intelligūt gl.in.l.ij.ff.de excu.tut.Ratio,qz presumptio
probatur,ⁿ probat sed nō probatio,quia illa probatur.Ideo Cal
de.dicit quod due semiplene probationes cōmiscibiles pbant, nō
commiscibiles nō,vt in duobus testibus singularibus,vel qui de
ponunt de diuerso tempore,vel actu,secundū Cald.Hec puto ve
ra in re,que subijcitur de facili probationi.In re autē de difficili
probabili,certe probationes diuersi generis iunguntur ad cōplē
dam:vt patet de proba.cām.j.c.preterea.ⁿ tunc pcedit illud. Que
non psunt singula,multa iuuāt.Et hec p mō sufficiant.Uide Io.
xvj.q.iij.§.si vero.vbi Io.dicit idē qd hic gl.ⁿ de simo.sicut.p do
cto. ¶ Quero qd iudicauerit hic archieps. Dic quod illū absol
uit,quasi nō esset plene pbatum.Uel dic sm Io.an.qd purgatio
nem indixit.j.de adulte.significasti.si de hoc erat infamatus.

1 ¶ Probatio facta in vno iudicio,⁊ inter easdem partes,facit fidem in alio.
2 Acta litis decisoria,vel ordinatoria facta ĩ vno iudicio, qñ pbāt.4.
3 Testibus publicatis non sunt alij producendi.
5 Confessio facta in ciuili an preiudicet,si postea agatur criminaliter.
6 Acta in causa ciuili an probent,si postea agatur criminaliter.
7 Acta in iudicio summario an probent in iudicio plenario.
8 Publicatio testium in vna instantia facta contumaciter, an noceat in alia inter easdem partes.
9 Sententia lata super libello etiam inepto, probato tamen testibus legitimis, valet.

1 Causam,que. ¶ † Attestatiões in vno iudicio recepte in eadẽ causa,⁊ inter eosdem faciunt fidem coram alio iudice.h.d.⁊ nõ
2 diuiditur. ¶ † Nota quod acta litis decisoria, vt non determinata,vel rescripta ad personam iudicis, faciunt fidem in alio iudicio,⁊ psunt coram alio iudice. ¶ Opp.j.c.presentata. Sola. Testes recepti coram iudice faciunt fidẽ in alio iudicio, vt hic: sed recepti coram arbitro faciũt fidẽ coram iudice,scdm distinctio
3 nẽ,de qua ibi,sm glo. ¶ † Opp.q alij testes possint recipi,ex quo causa agitatur corã alio iudice.j.c.causam.So.Qñ testes sunt publicati,alij non recipiũtur,vt hic:qñ nõ sunt publicati, recipiũtur alij,vt ibi,secundũ glo.de hoc.j.eo.constitutus.⁊.c.cum venissent.
4 ¶ † Oppo.qd nõ prosint acta coram aliquibus iudicibus actitata coram alijs.C.de iudi.properandũ.§.sin autem reus. Dicit Inno.q quedã sunt acta litis ordinatoria,vel decisoria,⁊ in his qñq mutatur iudex,⁊ nõ perimiť instãtia:⁊ tunc valent acta.s.de proba.c.fi. Dic,si queritur an proficit citatio mutato iudice, recurre.xxiij.q.iiij.de illicita.ff.de iudi.l.mortuo.qr oportet quod acta saltem quo ad vnicam citationẽ iterentur:ꝗꝙ per primũ iudicẽ euanescet pmptoriũ,vt certificetur iudex,⁊ locus.no.ff.de iudi.l. mortuo.⁊ ptz in.d.c.de illicita.⁊ qd ibi no. Qñq querimus de actis psonas legitimandi quo ad onus satisdandi:⁊ tunc si adiť iudex p modum recessus a primo:⁊ tales satisdatiões nõ prosunt corã iudice altero recepte a iudice,a quo receditur: vt ptz in.l.ij.ff.iudi.so. Qñq aditur iudex per viam appellationis:⁊ idem.l.cum apud.ff. iudi.sol.⁊ procedunt hi duo casus,etiam quando cautio fuit interposita de iudicio sisti,⁊ pro eo,qd talis iudicauerit, vel qui in locũ eius successerit,secundũ Bart.in.d.l.cum apud.vbi dicit qd non comprehendit iudicem appellationis,qui est maior:nec collegam: qui est par:sed solum successorem,vel delegatum loco sui. Allegat l.verbis ciuilibus.ff.de vul.⁊ pup. Qñq receditur a primo,⁊ adiť secundus nõ per viã recessus,vel appellationis,sed per modũ cuiusdam subrogationis:⁊ tunc si satisdatio est interposita sub proprio nomine, vt quod iudicauerit Sempronius iudex,non cõmittitur ex iudicato per subrogatum.ff.iud.sol.cum apud.⁊ patet.in.c.quoniam abbas.de offi.deleg de testa.requisisti.cũ si.not.ff. de iudic.l. vbi acceptum.⁊ in Spe.de iudice delega.§.contingit.ver.qd si plures. Si sub noie appellatiuo, vel simpliciter cõmittitur corã subrogato:qr idẽ est tribunal. Ubi ergo nõ variatur effectus stipulationis:sec⁹ si variať tribunal,vt dixi. Qñq querimus de alijs actis ordinatorijs,vt litis cõtestatione,⁊ libello:⁊ tũc siue per viã appellationis,siue p viã recessus,siue per viã subrogatiõis acta pficiũt, si reperiunť,vel aliter probẽť.C.de pcura.ita demũ.l.fi.C. de tempo.app.⁊ de proba.c.fi.de appel.per tuas.cum si.⁊ hoc siue sit superior,siue sit par. ¶ Secundus casus,quando agimus de iure actoris perempta instantia:⁊ hic est aduertẽdum,si queriť de actis an facta sint notario describente,tali die sic actũ,⁊c.dicit Bar.qd inter quoscunq,⁊ in quocunq iudicio hoc in dubiũ reuocabitur, pbabunt acta facta ex tali scriptura.C.de re iud.l.gesta.de proba. cũ res.de proba.post cessionẽ.⁊.c.qm contra. Si queritur de actis quo ad effectus creatos vel creandos super actis,respõdit q quedã sunt acta litis ordinatoria,que alio vocabulo appellat Inno.acta iudicij,vt citatio,litis cõtestatio,libelli oblatio,⁊ talia:⁊ tũc si qritur an perimantur acta in se:dic q sic. Si queritur an impediant effectus futuros,⁊ qui sunt in fieri super actis,vt q super eis sententieť,vel litigetur:⁊ dic quod quo ad istos effectus futuros, qr desinunt acta, desinũt ⁊ effectus tales super actis:vt.l.cum lite.ff. iudi.sol. Unde super talibus actis non poterit ferri snia diffinitiua. Item non impediunt quo minus dilatorie possint opponi.C. de pcu.ita demũ.l.fi.C.de excep.⁊.l.Põponi⁹.§.rati.C.de procu.l. hos accusare.§.hoc beneficio.ff.de accu. An aũt iuramentũ calũnie duret mutata instãtia,vide Spe.in Spe.de iura.calũ.§.sequiť. versi.quid si iuramẽto.ad fi.⁊ vide glo.vt lite nõ conte.quoniam.§. quod si super. Si queritur de effectibus actorum preteritis,⁊ iam creatis,vt q res fiat litigiosa,qd possessor sit male fidei,⁊ remanẽt tales effectus.quod not.glo.in.l.ij.C.de fructi.⁊ litis expen.⁊ not. glo.in.l.properandum.§.j.C.de iudi.non tamen se extendunt tales effectus in alia causa,vel ad aliam personam:vt.l. cum notissimi. §.sed ⁊ si quis.de prescript.xxx.an.⁊.C.de prescriptio.lon.tempo.

l.j. Itẽ nõ se extendunt ad questionez,que fit ex alia causa:vt.l.sic⁹ in qõne.ff.de iure fi. Extẽdũt ergo se solũ ad eãdẽ instãtiã,ex eadẽ cã,inter easdẽ psonas,vel que habeanť loco eiusdẽ. Quedã sunt acta,que pertineut ad veritatis indagationẽ,⁊ litis decisionem, vt cõfessio,⁊ testes,⁊ attestationes,quas sub alio vocabulo Inno.appellat poti⁹ acta litis,ꝙ iudicij:qr non sunt in iudicio orientia, nec ex ipso pcedentia:⁊ tunc si acta sunt publicata corã arbitro,⁊ producunť coram iudice,quid iuris,dicam.j.c. presentata. ⁊ not.C.de testibus.l.fi. Si recepta sunt coram iudice, ⁊ dubitatur de effectu impeditiuo pductionis testium.vel de effectu probationis eorum in alia instantia,tũc si non sunt publicate attestationes in primo, nõ impediunt productionem testium in alio:vt.j.eo.causam.⁊c.cõstitutis.nisi fuerint apud acta deposita,vt ibi. Dicit tñ Bart. qd illis casibus potest peti a iudice vt publicẽtur. Allegat dictũ Inno.de testibus. Alberic⁹.nisi aliqua iusta causa allegeť, quare non debeant publicari.alleg.j.c.cõstitutus. Et sic tẽperat dicta Iac.de Are.in.l.gesta. Puto,qcqd dicat Bart.q ex quo non sunt publicata,non impediatur productio testium,⁊ est in optione pcuratoris an velint q illis fides adhibeať,an qd nouiter testes producantur,nec inuita parte facient fidẽ:vt.j.c.cum causam.licet Innocẽ. dicat in.c.Albericus.qd eo q sunt scripta per notariũ absq alia publicatione facient fidem:sed si sunt apud iudicem tantum recepta,exigitur illarum publicatio. Sed hoc dictũ puto procedere, quando partes consentiunt,vel quãdo deficiũt testes:alias ex quo nõ est facta publicatio,est in voluntate partium an velint stare antiquis testib⁹,an nouos pducere:vt dicto.c.cũ causaz. Et vbi dixi pdesse quo ad effectũ probatiõis,hoc intellige etiam partibus nolentibus. Hoc intellige etiam aliter,quãdo probatio est nulla, vel minus potens ad secũdum iudicium,vt quia casualiter attestationes sunt nulle,vel recepte in summario iudicio:nam quo ad plenarium pficient partibus consentientibus:argumẽ.de testi. veniẽs. ⁊.d.c.cum causam.lz.c.veniens.posset induci contra:de quo ibi dicam. Si attestationes sunt publicate, vel sunt producta instrumẽta,⁊ apud acta descripta,tunc sit pro regula quod in omnibus casibus,⁊ quo ad quas personas prodesset,⁊ noceret,nocerent acta: 8
qr ista regulantur a pari:argumen.de iudi,at si clerici.⁊ patet.j.de fi.instru.inter dilectos.ver.porro. Dicit hic Inno.ad hoc.ff.de iureiuran.l.sed ⁊ si possessori.§.fi.⁊.l.seq.l si mater.§.fin.ff. de except. rei iudi.⁊ quod ibi no,⁊.l.iubemus.C.de libe.cau.⁊ hec vera in eo qd probant acta:nam si de alio ageretur,non probarent:⁊ hoc planum. Si aũt testes deposuerunt quẽ esse certe etatis,isti testes bene probarent pro tũc talem fuisse illius etatis,sed non nunc: quia non sequitur tunc fuit,ergo nunc est:vt.l.spadonẽ.§.qui absolut⁹. ff.de excu.tu.⁊.l.j.§.qui excusatione.de vaca.mu. vbi autem ⁊ quo ad quos non prodesset sententia,nec attestationes. Fallit in probatione pro cõfessione vno casu,vt infra dicam.hec erio ad effectum probationis. Et hoc tene,licet quidã dicant qd valent quo ad presumptionem tantum,⁊ non quo ad probationem quo ad effectum impeditiuũ probationis producende. Dicit Bart.⁊ bene,qd vbicunq acta prima faciũt plenã fidem in secundo iudicio,quia tunc prodesset,⁊ noceret sententia,nocebit ⁊ publicatio, ⁊ impediet productionem nouorum testium,similiter,⁊ inter quas psonas impediet:vbi autem nõ prodesset,vel noceret sententia, non nocebit publicatio,quoniã testes produci possunt.alle.no.per se.⁊ ibi hoc ponit in.l.ij.ff.vi bo.rap.ad hoc tex.in.c.fi.cum gl.s.ti.j.ad hoc no.j. eo.fraternitatis.de proba.iurauit.⁊ est conclusio Inn.j.de re iudi. cũ super.in gl.mag.versi.⁊ si publicate sunt.⁊ versi.illud.⁊ bene vi
5 deť. † Nunqd aũt cõfessio in ciuili de crie piudicet,si criminaliter agať postea.in Spe.de cõfes.§.nũc videndũ.ad fi.§.ibi allegat pro.s.⁊ persistit qd cõfessio pindicet. Allegat.c.primũ.ad fi.de exce.⁊.C.de lib.
6 cau.l.fi.qd puto p pdicta. † Ex his decidiť primo an testes,vel attestationes pdncte in causa ciuili psint,si de hoc criminaliter agať, vel econuerso. Et vř dicendũ qd vbi,⁊ inter quos piudicaret snia, preiudicabunt attestationes:qñ autem preiudicet sententia, vide plene per Bar.in.l.ij.§.pretor.ff.vi bono.rapt.per Cyn.⁊ alios in l.j.C.qñ ciui.actio preiu.cri.⁊ in Spe.de confes.§.nunc videndum. ad fi.§. Ex his infertur qd si ad omnino diuersum agiť,vel ad diuersum finem,licet super eodem,qd quia nõ prodesset,nec noceret sententia,nõ proderunt,neq nocebunt publicatio:⁊ idem si ageret de eadem,sed inter omnino diuersos. Ex hoc infertur qd si agitur ad idem,vel eius accessorium,vel principale dependens,vel omnino ad illud consecutiuum:nam probationes recepte super matri- 9
monio valebunt in alio iudicio,super quo dubitatur de legitimatione filiorum,secundum Inno.hic. Sed de hoc dic vt dixi,qui fi. sint leg.causam. Ex his infertur qd tales attestationes, etiã perempta instantia,nõ solũ nocent,⁊ prosunt ipsis principalibus,sed etiã eorũ heredibus. Item prosunt,⁊ nocent habentibus ab illis causam,contra quos facte sunt probationes in omnibus casibus, in quibus sentẽtia noceret,⁊ prodesset singulari successori:de quibus casibus.j.de re iudi.quamuis.ff.de re iudi.l.sepe.⁊ de except. rei iudi.

rei iudi.l.si a te.§.i.⁊.§.Iulian⁹.Ex his infert q pbationes,⁊ atte
stationes recepte in iudicio summario nõ nocẽt,vel psunt in ple-
nario:qz nec prodesset,vel noceret snia.j.de testibus.veniẽs.ij.ff.de
his,qui sunt sui,vel alieni iuris.l.pe.⁊.l.si quis a libertis.§.nemi-
nisse.ff.de libe.agno.cũ si.Fm Inno.hec vera,qñ ex modo pceden-
di leditur pbatio,vel ex hoc agilitatur,vt est pbatio testium,⁊ in-
strumentorũ,que fortius in plenario examinant,q̃ in summario,
⁊ sunt efficaciores.Ubi autẽ non ledit pbatio,vt est pbatio per cõ
fessionem,tunc secus est:qz talem hz effectũ producta in plenario,
qualẽ hz in summario:⁊ hoc,qz cõfessio de se nõ exigit telã iudicij,
sed solũ cõtenta est calore iudicis:vnde suã hz perfectionem ita si
fiat pendente tela,sicut si ex abrupto,imo efficacius:vt ptz ex not.
de elec.dudum.ij.⁊.ff.de confes.l.j.⁊ fi.s.de cõfes.c.fi.C.de confes.l.j.
Et hoc dicit notabiliter Inn.s.de or.cog.cũ dilectus.in gl.fi.ad fi.
ibi:secus in cõfessiõe.Ad qd illud,qd no.de accusa.qualiter.in gl.
magna.ver.nõ negamus tñ.⁊ no.de accu.c.j.⁊.ij.li.vj.de testi.spol.
Pisanis.Hec vera,qñ probatiões summarie sunt recepte in sum
mario:secus si plenarie,vt dicit Butri.in.l.ab hostibus.§.sed qd
simpliciter.ff.qui.ex cau.in pos.ea.Qd credo,qñ sunt plenarie rece
pte quo ad substantiã probationis,⁊ quo ad modũ procedendi:vt
ptz.j.de testibus.veniẽs.ij.Allegat no.vt lite nõ cõtest.p totũ.nisi
in casibus publicationis:vt lite non conte.quoniam.§.j.⁊ de testi.
Alberic⁹.⁊.c.significanit.Ex his infertur q si aliquo accusato de
crimine recepti sunt ad offensam ⁊ defensam testes,⁊ perempta in-
stantia veniet alius ignorans ad accusandum,quod probationes
facte ad offensam psunt,sed non ad defensam:quia non nocuisset
sententia.argumen.no.in.l.si cui.ff.de accu.⁊.j.de accu.de his.Bar
to.in.l.ij.de iudi.Sol.Dicit q si accusatus vult vti testibus ad of-
fensam,oportet q vtatur testibus ad defensam.l.petende.C.de tẽ-
po.in integ.resti.pe.⁊ quia non potest pro parte ratum haberi.l.
in cause.in princip.ff.de procura.⁊ quia debet vti adminicula au-
thoris cum causa sua.l.Pomponius.§.cũ quis.ff.de acquir.poss.
8 secundũ Bar.†Ex his apparet quid si testes sunt recepti ad iura-
mentũ presente parte,⁊ publicatio est facta absente parte contu-
maciter,an in alia instantia.vbi inter alias personas se extenderet
snia,se extendet publicatio.Dicit Bar.quod publicatio inter eas-
dẽ absq dubio preiudicabit:inter alias autẽ personas dicit q nõ
publicatio,sic receptio:qz non obstitisset alijs snia in absentem.l.
preses.C.de pig.⁊.l.Papinian⁹.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.Un-
de oportebit quod iterato fiat publicatio:qd fieri poterit,vt.s.di-
xi.de quo dic vt dixi ibi.Ex his infertur q probationes facte in
vno iudicio non faciunt fidẽ inter alias omnino extraneas perso-
nas:quia nec prodesset,nec noceret sentẽtia.C.res inter alios acta.
per totum.sed faciunt qualemqualẽ presumptionem:vt no.j.de si-
mo.dilectus.per Bar.in.l.a sententia.ff.de app.⁊ no.in.l.si duo pa
troni.ff.de iureiuran.ff.de cri.expil.here.l.si res.Dicit Cyn.in.d.l.
is apud.j.alleg.Item hec vera inquantũ agitur ad priuatam vti
litatẽ:sed si inter alios intenditur publica ex cõfessione in priuata
quo ad iudicem proderit cõfessio,vt ex officio illius confessionis
possit procedere:vt si actore agente contra possidentem beneficiuz
actor nihil probet,reus autem sponte cõfiteatur defectũ iuris sui,
lz non prosit confessio p actore,vt sententia pro eo feratur,pote-
rit tamen iudex in alia instantia ex officio illum priuare:vt not.in
Spe.de act.⁊ peti.§.in anterioribus.ver.quid si reus.quod no.⁊ di
cã in.c.pe.j.de re iudi.Non obstat predictis qd indistincte in alia
instantia non debeant valere attestationes,quasi quo ad secundã
instantiã sint recepte lite nõ cõtestata:vt lite non conte.per totũ.
qz ad validitatem attestationum attendit instantia,in qua recepte
sunt:⁊ sufficit quod in illa sint recepte lite cõtestata,lz quo ad aliã
nõ sint recepti lite nõ cõtestata.nã illud fundamẽtũ sufficit,vt ppe
tuo valeant.vt lite nõ contest.qm̃.⁊.C.eo.l.fi.⁊.j.eo.pñtata.saluum
est ius opponendi cõtra eos,cõtra quos pducunt,⁊ ꝯ dicta eorum ⁊
psonas:vt in dictis iuribus.Nõ obstat q hec sint superflua de iu
re canonico,cũ scdm illud nõ pereat instãtia:vt ptz ex not.de indi.
c.pe.⁊.s.titu.j.c.fi.qz aliter potest iure nostro perire instantia:lz nõ
perierit lapsu triennij,puta qñ quis absolutus est ppter ineptam
accusationẽ:qz lz pereat instantia noua,potest de nouo oriri,vt no
ta.s.de indi.examinata.Uñ an tunc acta proficiãt,potest respon-
9 deri vt superius est no.†Nota hoc dictũ,qz vult aperte Hostiẽ.qd
attestationes,⁊ pbationes facte sup libello inepte cõcepto valeãt,
⁊ pficiãt,vt super eis in incepta instãtia possit fundari snia.Sz de
hoc dic vt plene dixi in.d.c.examinata.De materia ista vide plene
Bar.in.l.ij.ff.iud.sol.Uide p Cy.in.l.is apud.Hec oĩa pcedũt vt
vbi noceret,⁊ pdesset sententia,psint ⁊ noceant attestatiões,saluo
quã quãdo sunt recepte in ciuili,⁊ agit criminaliter:qz pbationes
tunc nõ sunt sufficientes,cũ debeant esse luce clariores in crimina-
li.C.de testibus.sciant.Sic dicit Bar.in.l.ij.§.pretor.ff.vi bono.ra
pto.Hoc verum vt nõ faciant plenam probationem,adminiculã-
tur tamen:vt.l.quero.ff.de edi.edic.⁊.l.capite quinto.ff.de adulte.
secundum Barto. Antonius de Butrio.

1 ☞ Testis esse potest clericus de ecclesia in causa ipsius ecclesie.
2 Habilitatus ad actum respectu vnius impedimenti,quando ha-
bilitatus censeatur ad alium actum.
3 Testis,qui est de vniuersitate,quare phet in causa vniuersitatis.
4 Testis,qui est de gremio ecclesie,compellitur ad testificandum cõ
tra ecclesiam.
5 Testis non potest esse clericus in causa inter laicos.

1 Cum nuntius.¶†Cleric⁹ de eccl'ia in
cã ecclesie admittit in te-
2 stẽ.h.d.No.summariũ.¶†Not.q habilitat⁹ ad actus
respectu impedimẽti,habilitatus censet,si alia cessant
impedimẽta.nõ si assunt:qz quo ad illa non fuit intẽtio habilitan
tis:⁊ sic non opat habilitatio,vbi dat ꝯcursus alterius cause.Ad
hoc qd no.in.c.statutũ.§.j.de rescrip.li.vj.in verbo,canonicis.ver.
sed vt.s.dixi.ad hoc de preb.nõ põt.lib.vj.¶Cur est illa rõnabi-
lis cã.Dic,si cãm in ppria psona agat.s.eo.insuper.si sit infamis,
3 excõicatus,vel als inhabilis ad testificandũ.¶†Oppo.qd nõ ad
mittant ad testificandũ illi de vniuersitate in causa vniuersitatis,
sicut nec in sua.in aut.de testi.§.licet.C.de testi.l.omnibus.Solut.
Glo.dicit q admittit:qz ecclesie causa non est sua:sic in vniuersita-
te,quia quod est vniuersitatis non est singulorũ.xij.q.ij.qui manu
mittit.Dic,si querit de his,que agũtur a capitulo,vel vniuersita
te occulte quo ad alios,quilibet de capitulo admittit ad testificã-
dũ de his,que in vniuersitate aguntur:quia alia nõ põt cõiter ha-
beri pbatio:id admittit ad testificãdũ de electiõe,⁊ similib⁹ agita-
tis in capitulo.de elec.cũ dilecti.de pb.tertio.de testi.veniẽs.de do
lo cũ olim.C.de repud.l.ex cõsensu.de testi.co.c.fi.cũ fi.Si de his,q
extra capitulũ aguntur,si agitur de his,ex quibus tangitur nedũ
vtilitas vniuersitatis vt vniuersitatis,sz etiã aliquid venit appli-
candũ singulis vt singulis:⁊ tunc nõ admittit.l.omnibus.canoni-
zata in loco hic alleg.ad hoc de sent.excõ.si sententia.in fi.libri.vj.
Si agitur de testimonio,ex quo singularib⁹ nõ obuenit vtilitas,
sz vniuersitati vt vniuersitati:⁊ admittit.Ad hoc pcalle.l.in tm̃.
quã alleg.gl.xij.q.ij.qui manumittitur.ff.de in ius vo.l.sed si hoc.
§.qui manumittunt.Et per hoc soluit qd sepe querit de vniuersi-
tatibus villarũ,vel terrarũ,que litigãt de pascuis,vel nemorib⁹,
in quibus singulariũ bestie pascunt,singuli ligna scindũt:qz testi-
moniũ hominis de villa hoc casu non est admittendũ,vt pz p pre-
missa.de quo in.l.parentes.C.eo.vbi Cy.ad literã ponit ista.⁊ Bu
tri.⁊ Gul.de Cu.in.l.intãt:i.§.vniuersitatis.ff.de re.di.Nõ obst.qd
causa ecclesie sit ppria:qz nõ est ppria,cũ damnũ,⁊ emolumentum
ad eũ nõ spectet.ij.q.vj.biduũ.ver.palã.Dicit tñ Archi.xiiij.q.ij.
sup summa,qd lz in causa vniuersitatis admittat,tñ non omnino
eis plena fides adhibet.Quod puto quo ad vniuersitatem,sed nõ
quo ad ecclesiam:quia res vniuersitatis plus spectãt ad singulos,
4 quã res ecclesie ad singulos.¶†Querit,secundo gl.an compellat
clericus de ecclesia testificari contra ecclesiã,si testificari põt p ea.
Gl.arguit quod nõ compellatur.de postu.c.fi.Ad hoc,qz fili⁹ nõ
cõpellit cõtra patrem.iiij.q.iij.§.itẽ lege Iul.Itẽ qz probationes
nõ sunt trahẽde de domo aduersarij:vt.s.de pba.c.j.In cõtrariũ
arguit glos.qz ecclesia põt illũ inducere pro se:ergo recipere debet
contra se.xix.dis.si Romanorũ.Itẽ qz actoris ⁊ rei debet esse equa
conditio.de mu.pe.c.ij.⁊ neutri debet licere,qd non alteri:vt.ff.de
re.iur.non debet.⁊ de reg.iur.non licet.lib.vj.Gl.dicit quosdã di-
cere clericum principaliter nõ cõpellendũ testificari ꝯ ecclesiã:sed
si pro ecclesia pducitur testificari debet pro ea,⁊ contra eam:qz in-
dicendo testis debet esse cõis pro vtraq parte.Alij indistincte di
cunt eum compellendum vt testificet ꝯ ecclesiã:qz tacere veritatẽ
est peccatũ.Inn.dicit qd si producitur ab ecclesia,testificatur con-
tra eam:si pducit ab aduersario,vbi possunt haberi alij testes,nõ
compellitur testificari:in subsidium,alijs deficientibus,compellit
quia tunc peccatũ est tacere veritatem.Quod intelligit Hosti.ve-
rum,nisi sint liberti ecclesie tales clerici.s.de ser.non or.eo liberti⁹.
Et qd illi plus alijs sint adstricti,ptz de suc.ab intest.c.ij.de testa.
requisisti.ad fi.Non obstat.c.fi.qz ibi rñdetur.Non obstat quod di
citur de filio:quia loquitur de carnali,⁊ edictum prohibitoriũ est
casuum.ergo.Nũquid autem pro personis,vel cõtra personas de
ecclesia admittantur ad testificandum.Dic qd si accuset prelatus
ab vno de vniuersitate,alij de vniuersitate admittunt ad testificã-
dum.ij.q.vij.lator.de acc.ex pte.de ele.p inqsitionẽ.de ꝯfes.c.ij.Ra
tio,qz nõ sunt magis domestici accusato,q̃ accusanti,vel ecõuer-
so:sed si de vniuersitate accusat extraneũ,vel accusat,ceteri de vni
uersitate repellũt fm aliquos.xiiij.q.ij.sup.vbi de hoc.iij.q.v.accu
satorib⁹.j.de acc.repellant.de quo i Spe.de teste.§.j.v.sed nunqd.
vbi Gul.post Hosti.tẽperat hic verũ,nisi in defectũ.⁊ remittit ad
Summã,eo.ti.§.ij.ver.⁊ cũ cã,vbi alle.Host.j.ti.j.c.fi.de iurein.⁊ si
Christ⁹.ad fi.Io.An.dr qd nimis large sunt locuti doc.sz restrin-
genda est eorũ opinio ad text⁹ quos allegãt,qñ vez est ita stricta
vniuersitas,qd illi de corpore cadũt i nomẽ domesticorum,vl cohabi

tantiam, vt ibi. Sic intelligo Jo. xiiij. q. j. c. j. qui dicit ꝙ canonic⁹ testificaṫ ꝓ cōcanonico: q2 non dicunṫ domestici. Quod plus, qñ non
5 simul cohabitant. † Nunquid aũt clerici inter laicos testificentur. Tex. ꝙ sic. xiiij. q. ij. ꝗ ꝗ. vbi dicit ꝙ non debent adhiberi testes in iniuriis inter laicos, nec inter eos ad testificandum cogi, nisi in subsidiũ, qñ deficiunt alij: ⁊ tunc nō sunt examinandi a iudice seculari, nec recipiẽdi. sed a suo iudice. Dicit tñ ibi Arch. qd hoc pẽdet ab arbitrio epi, an cōmittat, an examinet, cũ nō possit iurare absq3 licẽtia epi. de iura. calũ. c. j. xj. q. j. testimoniũ. vbi dicit ꝙ debẽt examinari in ecclesia. i. corã ecclesiastico iudice: l3 Hug. teneat ꝙ possit iurare, ⁊ testificari, si vult, contra quem est. xxij. q. ii. nullus.

1 ☞ Testis repellitur ex crimine nunc probato, etiam de eo, quo non fuit alias condemnatus, vbi perseuerat in crimine.

1 **Super eo.** ¶ † Crimen nunc probatũ repellit testẽ, etiã de eo als nō condenatũ. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi: rñdemus. ¶ No. j. qd scdm ius canonicũ crimen repellit a testificando et in criali, ⁊ in ciuili: ⁊ sufficit tunc crimẽ ꝓbari. ¶ † No. ij. qd antea cōuictus, vel ꝯfessus de crimine absq3 dubio quasi saltẽ infamis de facto repelliṫ a testificando. ¶ Opp. ꝙ admittanṫ ad testificandũ criminosi: vt no. s. e. ex pte. j. e. testimoniũ. Quidã dicũt ꝙ nō admittunṫ ad actũ testificandi, vt hic. Alij ꝙ admittunṫ ad actũ testificãdi, sed eorũ testimonio nō statur: ⁊ sic nō admittunṫ ad testificandũ in effectu. ¶ Opp. gl. ꝙ nō repellunṫ, nisi sint conuicti, ⁊ cōfessi. iiij. q. iij. §. itẽ lege Jul. Dic ꝙ secundũ leges dãnatus tñ repelliṫ a testimonio. Et est cã, q2 nō repellitur sub rōne criminis, ꝗ nō daṫ anteꝗ sit cōuictus, vel cōfessus, secundũ canones repelliṫ: q2 solũ crimen absq3 infamia, ex quo perseuerat, repellit: vt in. c. testimoniũ. Nec obstat ꝙ lex canonizata sit: q2 rñde ꝑ no. de rescript. c. ij. Op3 tñ ꝙ sit tale delictũ, qd a ꝓmotione repellat, ⁊ qd nō sit dispensatũ. sm Ala. ⁊ Vin. posset rñderi ꝙ crimen, in quo ꝑseuerat, repellit indistincte, etiã si non sit ante cōuictus de crimine, in quo non ꝑseuerat, sed emendatus est, si fuit iudicialiter conuict⁹, vel cōfessus non repellit, nisi secundũ distinctionẽ. c. restitutionẽ. de testi.

1 ☞ Testis esse non potest laicus in cã criminali contra clericum.
2 Accusare vbi permittitur alicui, non permittitur testificari.
3 Laicus potest ciuiliter esse testis contra clericum.
4 Iniuriam suorum quando quis dicatur prosequi.
Sui qui dicantur.
5 Testis etiam vtilis admittitur laicus contra clericum in causa criminali, in casibus exceptis.

1 **De cetero.** ¶ † Laicus in criminali nō testificaṫ cōtra clericum, accusat tamen ꝓ sua, vel suorũ iniuria. h. d. Ponit regulã, a qua excipit, ibi: nisi. ⁊ exceptionẽ determinat, ibi: nec tũc. ¶ No. j. laicũ regulariter repelli ab accusando, ⁊ testificando ꝯ clericũ. ⁊ no. hoc ꝓcedẽs a pari, Qui nō pōt accusare, nō pōt testificari: nec
2 cꝯ. ¶ † No. ij. exceptionẽ, ꝙ accusans laicus clericũ suã vel suorum iniuriã ꝓsequẽdo, ⁊ nō testificaṫ: ⁊ sic aliqñ facilius permittitur accusare, quã testificari. Et nota ꝙ iura canonica fauẽt prosequenti iniuriam suã, vt ꝓpter prosecutionem iniurie admittunt als repellendum. Per que apparet de iure canonico licitũ vindicare iniu-
3 riam. ¶ † Oppo. quod licet laico testificari contra clericũ sup crie. s. c. iij. Sol. In criminali ciuiliter intentato l3, vt ibi: in crie crialiter
4 intentato non licet, vt hic. ¶ Quero, qui dicanṫ sui, vt videam qñ dicanṫ quis suorũ iniuriã ꝓsequi. Dicit Jo. an. ꝙ illi dicuntur sui, qui pro eo testificari nō possunt: vt no. C. ad Turpil. l. pe. in addi. Hosti. dicit illos esse suos, de quibus habeṫ. ff. de accu. l. j. ⁊ ij. i. respon. Dicebat ergo Gof. ꝙ sui dicebanṫ serui, filij, vxor. Insti. de iniurijs. §. item apud Labeonẽ. ⁊ §. item sponsi. ⁊ generalr oẽs, ꝓ quibus quis pōt agere iniuriarum, ita quod iniuria illis illata, videatur illata agenti, vel accusare volenti. Abb. dicit ꝙ sui dicũtur oẽs cōstituti in potestate, vel nō, dũmodo sint in primo gradu. de sen. excō. si vero. Dicit Pet. ꝙ illi sunt sui, quos pōt sine pena verberare. de sen. excō. si vero, qui ibi habenṫ. Alij ꝙ illi dicunṫ sui, ꝓ qbus quis pōt agere sine mandato. de qbus. ff. de ꝓcur. l. sed ⁊ hec. s. de rescrip. nonnulli. Jo. an. in addi. Spe. in titu. de accusatore. §. tertio loco. tenet ꝙ oẽs sunt sui, qui postulare possunt, qui sunt de tertio ordine non postulantiũ enumerati. ff. de postu. l. j. cum. l. seq. qd putat verum, exceptis vltimis duobus ibi enumeratis, de qbus in. l. ij. C. q accu. nō possunt. enumerat parẽtes, patronos. patronas, liberos, parentes, patroni, vel patrone, liberi sui, fratres, sorores, vxor, socrus, gener, nurus, vitric⁹, nouerca, priuignus, priuigna, pupillus, furiosus, fatuus, ⁊ fatua, secundũ Jo. an. ¶ Oppo. ꝙ ad testificandũ admittunṫ in criminali laici contra clericos. de simonia. tãta. Sol. Regulariter non admittunṫ. Fallit in exceptis, quo casu admittuntur laici, alias vtiles etiam cōtra clericos.

de quo gloss. remittit de accusa. cum. P. Mandhonella. ⁊. j. q. vij. in summa. Antonius de Butrio.

1 ☞ Productio quarta non potest fieri in causis absq3 solennitate legali.
2 Testes quomodo possint produci iterato.
3 In testium productione quot sint dilationes dande.
4 Publicatione, renuntiatione facta in causa, an sit admissibilis aliqua productio.
5 Cause quando dicantur ciuiles, criminales, vel ecclesiastice.

1 **In causis.** ¶ † In causis pñt fieri tres ꝓductiones, quarta aũt non absq3 solẽnitate legali. h. d. Ho3 duo dicta. scdm ibi: ⁊ sup. ¶ Not. j. ꝙ nō l3 vltra tertiã ꝓductã vlteri⁹ ꝓducere quartã absq3 solẽnitate legali. ¶ No. ij. ꝙ disputatio super dictis testium
2 differtur ad tẽpus publicationis. ¶ † Opp. ꝙ nō obstante lapsu dilationis, iterato pñt produci testes. de testi. fraternitatis. Solu. decr. restringe ad articulos, sup quib⁹ data est dilatio, nō impeditur ꝓductio, vt super nouis capitulis: q2 nō impediret etiã publicatio: vt. j. e. fraternitatis. ¶ Opp. ꝙ hoc sit absq3 dubio, vt referuet disputatio ad tp̃s publicatiōis: quõ enĩ pōt disputari añ tp̃s publicationis, cum tunc sint non nota dicta testiũ? Sol. Forte erat dubitatio: q2 videbatur quod sicut testes deponũt in secreto, ita disputatio dictorum debet fieri in secreto anteqũ dicta publicarẽtur: sed impossibile erat, nisi publicatio quedam fieret occulta: ⁊ hoc hic tollitur. Simile in scrutinio electiōis. s. de elec. q2 ꝓpter.
3 ¶ † Quero ꝗ dicaṫ hic quarta ꝓductio, prima, secunda, vel tertia vt iudiceṫ quando ꝓhibeaṫ quarta. Multipliciter decre. intelligitur. Primus intellect⁹, ꝙ loquatur de productione. i. dilatione ad ꝓbãdũ, vt possint dari tres dilationes, intra quãlibet possint ꝓduci plures testes, ⁊ fieri plures ꝓductiones, in prima, scda, ⁊ vlterorib⁹ dieb⁹ dilationũ post secũdã dilationẽ dabitur tertia, post tertiam non dabitur quarta absq3 solẽnitate legali. ¶ Aduerte, hic, videndũ est primo quot dilationes sint dande, ⁊ quõ: sed de hoc dicet. j. e. vltra tertiã. ⁊ no. in. l. ij. C. de ferijs. Supposito hic quod dãde sint prima, secunda, ⁊ tertia dilationes, prima dabitur sine cause cognitione, scda, ⁊ tertia nō: s3 quarta nō dabiṫ absq3 solẽnitate legali. In quo aũt versaṫ cause cognitio in dãdis scda dilatione. ⁊ tertia, diceṫ in. d. c. vltra tertiam. In quo autem sit solẽnitas legalis, adhuc dicetur ibi: vnde nō insto hic. Dicit tñ hic Inno. qd secunda, ⁊ tertia dabitur, qñ asserit pars, ⁊ probat se impeditam et in prima, ⁊ in secũda. ff. de eden. l. si quis. §. pe. ⁊ vlt. ⁊. l. fin. Glo. secũdo ad eandem glo. ponit alium intellectum, vt hic sumatur verbũ Productio, prout sonat pro vna productione, ⁊ est mens litere: possunt dari plures dilatiōes, prima sine cause cognitione, alie cũ cause cognitione, secundũ ea, que habenṫ in. l. ij. ff. de fer. ⁊ que notantur. j. eo. vltra tertiã. Sensus ergo est litere q2 inter primã dilationem pñt fieri plures ꝓductiones, vt in vna colligat quotquot testes ꝓducere pōt, ⁊ hoc habeṫ ꝓ vna dilatione. Secũdo ꝓducat alios quot hr̃e pōt, hoc habeṫ ꝓ scda: postea similiter faciat ꝓ tertia: quarta nō permittiṫ absq3 solẽnitate legali. Sic fiet in scda, et tertia dilatione datis cũ sua cause cognitiōe, ⁊ etiã si millesima dareṫ dilatio subsistẽte cause cognitiōe. Dicit hic Host. ꝙ inter quãlibet posset facere tertiã ꝓductionẽ, ⁊ quartã cũ solẽnitate legali. Et hoc dicit verũ Hosti. siue tp̃a ꝓductionis distinctim assignentur, siue nō distinctim. Aliqñ distinctim assignanṫ, vt q2 data dilatiōe prima daṫ inter tp̃s prime dilatiōis tm̃ tp̃s ad faciendũ primã productionẽ, ⁊ tm̃ ad faciendã scdam, ⁊ sic de tertia, postea quarta non permittiṫ absq3 solẽnitate legali. Non distinctim autẽ datur dilatio, quando nihil dr de ꝓductionib⁹. Pōt etiã tertio intelligi eodẽ mō intra dilationem, vt ꝓductio sumaṫ ꝓ noiatione: vt quia aliqñ nō h3 pars testes in promptu, nolat testes, quos ꝓducere intendit: intra primam dilationem noiatio p̃ma habebiṫ ꝓ vna productione intra vnã dilationem noiatio scda habebiṫ ꝓ scda: ⁊ noiatio tertia ꝓ tertia. Quarta nō dabiṫ absq3 solennitate legali: teneṫ enĩ ps testes, quos producere intendit, nominare parte petente: vt in aut. de testi. §. quia vero. j. eo. cũ causam. de quo in Spec. eo. titu. §. qualiter. in. j. col. ⁊ dicit quod tertia ⁊ quarta cum solennitate legali permittitur intra vnam dilationem: quinta vero nō ꝑmittitur etiã cum solẽnitate legali. Dilationes autem vbi nō sunt in prima scda ⁊ tertia producti testes, causa subsistẽte dabunṫ etiam vsq3 ad millesimã, secundũ Host. ⁊ cũ hoc cōcor. Abb. maxime quando nō
4 est data prima dilatio integra, vt est a iure determinata. ¶ † Vltio glo. dicit quod prima opi. glo. practicatur, vt sumatur productio pro dilatione. Tu dic concludendo Inno. quod quandoq3 est renuntiatũ vel conclusum in causa, ⁊ non licet alios testes producere, siue sit prima dilatio, siue secunda, siue prima ꝓductio, siue secũda, vel nominatio: q2 renuntiatio, ⁊ cōclusio excludit ꝓbatiōes. de procurato. auditis. de causa pos. pastoralis. de fide instrumen. cum dilectus. ⁊. c. Joannes. Dicit tamẽ Inn. quod post ista admittenṫ alie produ-

alie productiones,sed cū solennitate legali:⁊ sic pōt intelligi hic.
Hoc nō est bene dictū:qꝛ renūtiatio,⁊ ꝯclusio idistincte excludit:
⁊ hoc teneas.Qñqꝫ facta ꝓductiōe intercessit testiū publicatio,et
solēnis,vel dicta testiū alteri parti sunt edita:⁊ tūc adhuc dicit ꝙ
exigi videaꝝ hec solēnitas in alia productiōe,quecūqꝫ sit illa,etiā
si sit scđa tantū:lꝫ hoc possit habere locum in publicatione,q̄ non
ꝯcludit necessario didicita testificata,nō video ꝙ habeat locū,qñ
parti sunt edita,qꝛ tūc etiā cū solēnitate legali nō admittatur,vt
ptꝫ.ī.e.fraternitatis.⁊.c.in tua.⁊.c.ex tenore.⁊ multis aliis cap.hu
ius tituli. Dic ergo ꝙ qdā sunt termini simplr̄ excludētes, vt est
renūtiatio,cōclusio,publicatio testiū,partis editio:⁊ tūc nō audiꝝ
post.nec cū solēnitate,nec sine solēnitate:qꝛ aliꝰ est terminꝰ,scꝫ re-
frenāde multitudinis testiū cā:⁊ adhuc pōt ex hac cū scđa,⁊ tertia
denegari.ī.e.significauerunt.dūmodo in prima sufficienter produ
xerit,vt dicit glo.Quidā sunt termini nō simpliciter excludentes,
vt productio,⁊ dilatio:⁊ tūc sumēdo pro dilatiōe ꝓductionem,vt
cōmuniter sumiꝝ.habeo scire,ꝙ olim nō dabatur nisi vna dilatio
ad probandū,⁊ hoc absqꝫ cause cognitione grādi in pecuniariis:
sed postea vtilitatis cā statutū est ꝙ plures darentur.ff.de feriis.
l.oratione.ff.de iudi.l.interdum.in aut.de testi.§.quero.⁊ tunc secū-
da,vel tertia nō dabiꝝ sine cause cognitione grandi:qꝛ probabili-
ter ostēdat iudici se excusatū,quare testes producere nō debuit.ff.
de eden.l.si quis ex argētariis.§.pe.⁊ vlt.In criminali autem da-
buntur due vel tres sine grādi cause cognitione:quartā autē non
debet sine solēnitate legali.ī.eo.vltra tertiā.⁊.d.§.qꝛ vero. ¶ Ad
propositum aut prima dilatio est peremptoria:⁊ non dabitur etiā
secunda,nisi ostendat se impeditū, similiter nec tertia,nec quarta,
etiā cū solēnitate legali.Aut nō est pemptoria, ⁊ dabunꝝ alie sine
vel cum cause cognitione,prout exigiꝝ a iure.de quo.ī.e.vltra ter-
tiā.Ad quartam autē dic ꝙ si aliqd est productum aꝰ infra pri-
mā,scđam,vel tertiam,quarta nō dabitur absqꝫ solēnitate legali.
Et q̄ sit solēnitas,habeꝝ.ī.eo.vltra tertiā.Et hoc,qꝛ est p̄sumptio
ꝙ ex quo facit tot ꝓductiōes,p̄sumitur ꝙ didicerit testificata:ad
purgandā istam presumptionē subornationis,oportet ꝙ iuret,et
quartā recipiat cū solēnitate,per quam purget illam presumptio
nē.Si autem nihil produxerit,tunc cessat forma solēnitatis, que
interponitur ad purgādā presumptionē subornationis:que sub-
ornatio cessat,ex quo aliqui nō sunt ꝓducti:qꝛ nō videt l quo de-
ficiat:patēt hic ex forma solēnitatis,de qua.ī.e.vltra tertiā.Dicit
tamē Inn.has dilationes sic restringēdas,ꝙ non excedāt tēpora
a lege,vel homine statuta,q̄ sine magna ⁊ euidēti cā nō debent ex-
cedi.iii.q.iii.spatium.de offi.dele.de causis.fm Inn.Sed dato qđ
ꝓductio,aꝰ dilatio nō debeat fieri absqꝫ solēnitate legali,dubitat
quid si facta est ꝓductio,an valeat absqꝫ solēnitate. Dicit ꝙ qdā
dicūt nō valere attestationes.ȝ.c.ii.in fi.alii ꝙ valeat ꝓductio,nisi
appelleꝝ.Tertia opinio ꝙ valeat,nisi cōtradicaꝝ:⁊ etiam si appel
letur,valet ꝓductio,nisi renūtiatum sit, ⁊ conclusum, etiam si fiat
sine solēnitate.Sic residet Inn.Credo ꝙ valeat,per no.ī.presenta
ta.qꝛ ex quo pars nō opponit,valet productio,etiā didicitis testi-
ficatis,vt ibi no.multo fortius valet,qñ presumuntur nō didicita
testificata.Est tñ verum ꝙ si cōtradicat,⁊ appelletur, ꝙ nō valet
productio.Sic etiā dicit gl.qđ ⁊ si nō deꝝ tertia,⁊ quarta,vbi dari
debet cū solēnitate legali,qđ pōt appellari:vt ptꝫ.ī.e.significaue-
runt.de hoc.iii.q.iii.spatiū.in Spc.e.ti.§.qualiter.versi.volens er
5 go.¶ †Vltimo qꝛ hic dicit in causis ecclesiasticis,vel ciuilibus:q̄-
ro que sumanꝝ hic pro ecclesiasticis,⁊ q̄ pro ciuilibus. Dic ꝙ pro
ecclesiasticis sunt,que agūtur in foro ecclesiastico. Ciuiles sunt ꝓ
illis,que aguntur in foro seculari.Vel cās ecclesiasticas vocat spiri-
tuales,⁊ criminales:ciuiles de rebus temporalibus.Ant.de But.

1 ¶ Testium dicta sunt concordanda quantum fieri potest.2.
3 Probationes vbi sunt pro parte vtriusqꝫ dubie debet sententia
ferri pro reo.
4 Testes quādo sunt hincinde pares sunt ad concordiam reducēdi.

1 Quam tu. ¶ †Si fieri pōt ꝯcordāda sunt dicta
testiū,q̄ videnꝝ esse ꝯ̄ria.In prima po
nit decise factum.In secunda diffinit,ibi:cum constet.
2 ¶ †No.pmo ꝙ data ꝯ̄rietate testiū actoris,⁊ rei circa
actū iterabilem,reduci debent testes ad cōcordiam,si possunt,per
actus multiplicationē.Ad hoc glo.in.l.ii.§.deinde exactis.in ver-
3 bo,exactis.ff.de orig.iur.¶ †No.scđo ꝙ vbi ex ꝓbatiōe rei ⁊ acto-
ris ꝓbatio reddiꝝ dubia vtriusqꝫ ferꝝ snīa pro reo,vt magis fauo
rabili.¶ No.tertio ꝙ vbi testes a diuersa parte producuntur per
actus iterationē ⁊ multiplicationē,nō solum sunt reducendi ad cō
cordiam,vt periurii reatū ⁊ falsitatē euitent,sed etiam vt probent
¶ No.quarto ꝙ in interpretationibus benignior in dubio est am
plectenda.Et benignior est,per quam quis nō cōcluditur excōica
tione ligatꝰ q̄ ꝑ quā ligatus cōcludiꝝ.¶ No.quinto ꝙ lꝫ vniuersi
tas nō possit vt vniuersitas excōmunicari,possunt tamē vt singu
li excōicari.Qđ patet:qꝛ dꝛ qđ canonici hic prosequebātur appel
lationem ab eodem grauamine:⁊ sic quis nō videꝝ recedere a pri-
ma.Sed potes dicere qđ hic recessit,sed ꝓpter hoc nō ꝯfirmaꝝ pri
4 ma sententia,que fuit nulla.¶ †Op.qđ nō debeāt testes cōtrariā
tes cōcordari,sed stari debeat melius probātibus.ī.de testi.in no-
stra.Solu.gl.de offi.deleg.cum contingat.in gl.dicit qđ hic dicaꝝ
procedere vt sic ad cōcordiā reducantur,quādo testes sunt hinc ⁊
inde pares:qꝛ cū nō sit causa,ob quā plus pro vno,quam pro alio
presumatur:tunc debet fieri ꝯcordia per actus citationem.Si aūt
nō sunt pares,tunc staꝝ maioritati numeri,vel authoritati:⁊ talis
cōcordia nō est faciēda,vt in cōtrario.Et hoc sequiꝝ Bar ff.si cer.
peta.l.ii.§.appellata.Iam hoc improbaui in casu.c.in nostra lo-
quentis qñ testes ꝓducuntur super eodē articulo,vel ꝓducti cen-
sentur:sed data discordia nō est possibile qđ circa idem deponāt,si
verum dicunt:ergo vt verum dicant,reducendi sunt ad cōcordiā:
⁊ ꝓbabūt vtrunqꝫ.Et causa reducendi ad cōcordiā subest,ita quā
do sunt pares,sicut qñ sunt dispares:ne de periurii reatu noteꝝ:
⁊ qꝛ possunt dicere verum,data multiplicatione actus.Item quia
hec litera loquitur indistincte:⁊ potest esse qđ testes erāt hinc ⁊ in-
de nunc dispares.Et hoc satis plꝫ.Et si dicaꝝ,multiplicatio actꝰ
non presumiꝝ,nisi probetur.hoc verū:sed satis ꝓbatur ex diuersi-
tate deponendi,ex quo hinc ⁊ inde nūc dispares ex alia hinc ⁊ inde
datur integra ꝓbatio.Et hoc tenet gl.ī.c.in nostra.in gl.pe.Pos
set procedere gl.ibi,qñ ab vna parte esset ꝓbatio vnius testis,⁊ ab
alia plurium:qꝛ tūc actus vt ab vno ꝓbatus diuersus a primo nō
probaret,sed staretur ꝓbationi duorum:imo illius vt vnius pro-
batio nulla esset,⁊ stareꝝ probationi plene.¶ Opp.qđ dato qđ te-
stes reducanꝝ ad cōcordiam,nihilo minus nō ꝓbent:vt no.in.l.ii.
ff.si cer.pe.⁊ in.l.insulam.ff.so.ma.vbi apparent dicta cōia Legista
rū,qđ licet testes cōtrariātes ad cōcordiā per interpretationē re-
ducantur,per hoc nō ꝓbāt:sed cōcordia fit ad euitādā falsitatem:
Simile dt ibi Ia.de Are.But.⁊ Bar.in.l.ii.§.appellata.ff.si cer.
pe.⁊ But.in.l.cū de etate.ff.de proba.⁊.ff.de cōtrahen.emp.l.qđ se
pe.Dic,si testes ꝓducunꝝ ab vtraqꝫ parte,⁊ inter testes vnꝰ par-
tis ⁊ alterius surgat cōtrarietas,⁊ tūc nō solū vt iunganꝝ,sed non
vt probent,fit interpretatio,qñ per multiplicationē actuū fit in-
terpretatio,vt hic:sed vbi interpretatio fit inter testes productos
ab eadē parte,tunc interpretatio nō fit,nisi ad soluēdos testes.Et
est causa,qꝛ tunc negari nō pōt probationem fore dubiam ex par-
te producentis,que pōt multipliciter intelligi : ideo interpretāda
cōtra ꝓducētē.de ꝓba.in presentia.Sed si dubietas sit inter testes
vnius partis,⁊ alterius,tunc fit interpretatio,nec ꝓ vno,nec ꝓ re
liquo,vel pro vtroqꝫ,sed eligiꝝ benignior pars,vel fit cōtra actorē
interpretatio,ex quo clare nō probat:⁊ eius ꝓbatio nō reddiꝝ du-
bia ex probatione rei.Ad hoc qđ no.gl.de rest.spo.cū ad sedē.⁊ de
reg.iur.cū sint partium.⁊ qđ no.in.c.ex lr̄is.de spon.Dicit tñ Bu
tri.qđ vbi est dubitatio,⁊ ratione cōtrarietatis reducuntur testes
ad cōcordiā,si aliter reus ꝓbari nō pōt,qđ tūc cōcordanꝝ vt ꝓbent.
etiā hoc dt.ff.de ꝓba.l.cū de etate.Vel scđo,vbi sunt plures testes
hincinde,reducunꝝ ad cōcordiā,vt ꝓbēt,si tot sunt cōtrariantes,
quorū quēlꝫ et pars concludat integrā probationem.Sed si sunt
tantum duo testes cōtrariantes,qꝛ tūc neuter habet integrā ꝓba
tionē:⁊ tunc procedūt dicta Legistarū.Sic dicit Io.An.in addi.
Spe.in ti.de testi.§.iā de interrogatoriis.ver.quid si vnus testis.
⁊ Fre.suo cōsil.clvii.Tertio potest procedere dictū Legistarū,qñ
testes reducūtur ad cōcordiā in actu multiplicabili:qꝛ vtriusqꝫ ꝓ-
batio tunc est clara:nec potest aliter dari concordia,quin probatio
remaneat clara.Si deponunt in actu non multiplicabili,sed eodē:
⁊ reducūtur ad cōcordiam per principiū,⁊ finem:vt qꝛ vnus dicit
ante guerram,alter post guerrā.Et pōt intelligi.scꝫ finitā,⁊ post
principiatam,⁊ ante finitā,⁊ ante principiatā:tunc neuter probet,
qꝛ dictū vtriusqꝫ dupliciter est intelligibile.Et aduerte , quia hec
cōcordia ad vitandā falsitatem potest fieri etiā in vno teste , cuius
dictum pōt ad cōcordiā reduci:licet audiuerim aliquos contradi-
cere.Sic dicit Butri.in.l.cum de etate.ff.de proba.⁊ Bar.in.l.La
beo.ff.de supel.leg.⁊ Butrig.in.l.sed ⁊ si possessori.ff.de iureiuran.
Item aduertendum qđ licet hec concordia fiat inter testes,nō in-
ter dictum partium,⁊ testium:quia dicto partiū non statur pro se:
vt no.Innocen.in.d.c.cum contingat.ȝ.de offic.delega.⁊ sequitur
Bar.in.l.ii.§.appellata.ff.si cer.pe.Qđ puto.Sed si esset confessio
contra se,licet forte testes concordarentur ad vitandū falsum, nō
tamen puto quod fieret concordia ad decisionem cause,vel ꝓbatio
nem:quia vel staretur confessioni,si ipsam non reuocaret:vel ꝓba
tioni,si ipsam reuocaret.de ꝯfes.c.fi.Reducunꝝ ergo testes ad con
cordiam per actus multiplicationem,vt hic,⁊ dicta.l.ii.§.appella
ta.⁊ no.gl.in.l.ii.§.deinde exactis.in verbo,exactis.de origi.iuris.
Qñqꝫ concordantur intelligendo vnum proprie , alterum impro-
prie,secundum Butrig.in.d.l.cum de etate.⁊ si vnus dicat de pos-
sessiōe,alter de detentione:vt.l.stipulatio.§.hi quoqꝫ.ff.de verbo-
rum obliga.Allegat in.l.sed et si possessori.§.sed si rem.ff.de.iure-
iurando. Quandoque extinguendo partem a toto. Exemplum

in.l.lex Cornelia.§.denuũ.ff.de iniur.⁊ in.l.j.§.sꝫ ⁊ si.ff.de his,q de/ie.vel crim. Quãq; saluat per receptionẽ,vt si testis dicit Titiũ de/bitorẽ in centũ quõ scis:qꝛ tali die ꝓmisit quinquaginta,⁊ tali cen/tũ:qꝛ intelligit̃ repetitis primis.l.ij.§.deinde diuꝰ.ff.de orig.iur. Sic ⁊ in tpe:vt si in dicto dictat tp̃s,nõ repetat in ratiõe,in dubio vt sibi sit cõsonãs,p̃sumit̃ repetijsse tp̃s:vt no.Bar.in.l.Labeo.ff. de supel.leg. Quãdoq; saluat̃ cõtrarietas vno intellecto secundũ veritatẽ,altero scd̃m opinionẽ.ff.de cõdi.inde.l.seruo manumisso. Et breuiter quõcunq; leges discordantes ad cõcordiam reducun tur diuisione,sic ⁊ testes. ¶ Opp.qđ nõ reducãtur ad cõcordiam. de fide instru.scripture. Doc.dicũt ꝙ in testibꝰ, instrumẽtis,⁊ pri uilegijs a diuersa parte ꝓductis sit hec interp̃tatio,sicut i testibꝰ. Allegat de cõsue.cũ dilectus.Secus dicũt in instrumẽtis ab eadẽ parte ꝓductis:vt.d.c.scripture.Sꝫ hoc videt̃ cõtra tex.in.c.inter dilectos.§.ceterũ.de fi.instr.xxvij.q.ij.egressus.Dic,in instrumẽ/to ab eadẽ parte ꝓducto,si cõtrarietas est in diuersis articulis,re ductio fit ad concordiã:si in eodem,⁊ est cõcordabilis, reductio fit ad cõcordiã:si in eodem,⁊ nõ est ꝯcordabilis,nõ reducitur:al's sic. Et hoc voluit gl.⁊ doct.in.d.c.scripture. ¶ Glo.colligit notabilia vsq; ad versi.sed videt̃. Inquãtum colligit pro eo dubiam proba/tionem interpretandam,dic ꝙ sic intellexit gl.ꝙ forte archiepisco pus prouocauit hoc ad iudicium,petens confirmari sententiã,vel aliter aggrauari.Et hoc placet Gof.Sꝫ Hosti.cõtradicit,dicẽs se habere facti notitiam,scꝫ ꝙ canonici prouocauerũt super iniusta excõicatione. ¶ Oppo.glo.ꝙ in tali dubio potius debuerit inter/pretari qđ essent excõmunicati,quã ꝙ nõ,ꝓpter periculũ anime:⁊ qꝛ excõicatio est medicinalis.ij.q.i.multi.cum si. Dicit glo.ꝙ hoc fuit dictũ ꝓpter testes,ne de facto saltẽ notarentur vt periuri: qꝛ lꝫ testimoniũ testium reprobetur,tamen non reputantur inter fal sos.de or.cog.cũ dilectus.tamen re ipsa nõ effugiunt infamie no/tam:⁊ sic ꝓuidit tam testibꝰ,quam canonicis.de app.ad p̃sentiã. ⁊ qꝛ potuit esse ꝙ pluries fuit appellatũ.Hec solu.nõ placet doct. qꝛ sic potuisset interp̃tari ꝙ bis fuisset sentẽtiatũ,⁊ vna precessisset appellationem,altera fuisset secuta:sicut si esset pronuntiatum se/mel,⁊ bis appellatũ.Unde dicebat Hosti.qđ sic placuit pape.Uel dic ꝙ f̃m Host.⁊ Tan.fuit hoc in odiũ irregularitatis: qꝛ postea celebrauerũt:⁊ lꝫ forte excõicatio sit fauorabilis,irregularitas ta/men odiosa.Ud dic ꝙ cõstitit bis appellatũ:qꝛ cõius solẽt partes iterare appellationes,quam iudices sñias:ideo potius interpreta tur bis appellatũ,quam sñiatum.Ad hoc de reg.iur.inspicimus. cũ cõcor.lib.vj.Et hoc,qꝛ sententia fertur cũ maiori deliberatiõe, quã appellatio interponatur,⁊ requirit tractum.de sent.excom.sa cro.qđ non est in appellatiõe:vt ptꝫ de app.bone.⁊ ca.dilecto.Uel dic ꝙ quis magis eligat quẽ esse excõicatũ in dubio,est verũ in fo ro anime,non in foro iudicij.Ad hoc qđ no.j.de homici.sicut.Sic intellige qđ dꝛ hic.Uel dic ꝙ ꝓbata excõicatiõe lata post sñiam ꝓ batio canonicorũ erat certa ex ꝓbatione rei:ꝓbatio actoris redu/cebat̃ dubia,⁊ probatio actoris simul:vnde cũ fundata intentione reus nõ ꝓbet clare,licet ex ꝓbatione sua reddat ꝓbationẽ dubiã, fert̃ sententia ꝓ actore,cuius probatio erat certa:vt no.in cle.lite/ris.de ꝓba.⁊ patet ex no.Bar.in.l.nõ solum.§.sed vt probari.ff.de ope.no.nũ.Triplex ergo fuit causa huius interp̃tatiõis.Primo, qꝛ agebat̃ hic de pena,⁊ sic odio,inquantũ interpretatio fieret pro alia parte.Scđo,qꝛ interpretatio est verisimilior.Tertio,quia fa/uorabilior.Quarto,qꝛ erat fundata intẽtio actoris clara:lꝫ obscu/retur per probationẽ rei,q̃ de se nõ est clara.Hec vera,vbi ꝓbant̃ plures appellationes,que cõcluduntur ex diuersitate testium.Si vero vna tantũ affuit appellatio,⁊ dubitat̃ an sñia precesserit,vel secuta sit,presumitur sentẽtiã precessisse vt penetrabilior:vt no.de app.preterea.de sent.excom.venerabilibus.lib.vj.Anto.de Butr.

1 ☞ Renuntiatio,⁊ publicatio est duplex terminus exclusiuus a productione partibus litigantibus determinatus.
2 Renuntiatio nedum est exclusiua a facultate probandi in prima instantia,sed etiam in causa appellationis.
3 Appellationis causa,⁊ principalis dicitur vna, licet sit instantia diuersa.
4 Testis iteratus de nouo in causa appellationis quando compella tur iterare iuramentum.
5 Testis an sup eodẽ articulo possit iterari,nõ didicitis testificatis.
6 Testes post didicita testificata quomodo possunt super nouis ar ticulis produci.
7 Probandi facultatem qui,⁊ quot termini excludant.
Dilationes quenam excludant probationem.
8 Testes ex quo possunt produci super nouis articulis post didici/ta testificata,qui articuli dicantur omnino noui.
9 Articuli quando dicantur noui dependentes ab antiquis.
10 Articuli quando antiqui dicantur,⁊ in quo differant a nouis.
11 Exceptiones deductas in prima instantia non possum in secunda probare.
12 Testes interrogati sup formatis duobꝰ articulis super principali ⁊ sup fama,deposuerunt tantũ super principali, dicentes se nihil amplius scire,an ijdem vel alij possint super fama produci.
13 Testes super quibus articulis formatis possunt produci post di dicita testificata.
14 Approbationũ terminis qui articuli post didicita testificata ex/cludantur,⁊ que probationes,⁊ que non.
15 Testes an liceat producere post publicationem, instantia variata de principali ad appellationem.
16 Testes an liceat producere post didicita testificata, principali in/stantia variata ad instantiam nullitatis.
17 Testes an possint produci variata instantia de vna ad aliã,vbi in prima instantia nondum sunt publicate attestationes.
18 Testes an ꝓducti sint admittẽdi variata instãtia de alia ad quasi penitẽtialem,⁊ etiam ad viam denuntiationis Euangelice.
19 Testes an possint produci instantia variata de nulla ad aliquam facta publicatione.
20 Testis,qui semel tulit testimonium in causa criminali contra ali/quem,an presumatur inimicus,vt in causa ciuili possit repelli.
21 Testes quomodo iurare debeant.

FRaternitatis. Hanc decr.repetij in stu
dio Florẽtino,quã cõmi
si in scribẽdo sup hoc secũdo,qꝛ reformatione egebat
aliquali,vt cõposita tẽpore nõ maturo,scꝫ iuuẽtutis,
quo tẽpore multa iuuenes precipitata,⁊ immaturo eructant:at qꝛ
satis in ea me prolixe habueram,f̃m Jo.and.in causa appellatio/
nis sic ꝓ nouis capitulis tñ testes noui ⁊ veteres ꝓducunt̃. Sunt
due partes.In prima cõsultatio.In scđa rñsio,ibi:tibi duximus.
⁊ respõsionis determinatio subnittit,ibi:receptis.Cõsultatio est
bimembris.Scđm mẽbrum ibi:⁊ an.Ad vtrũq; tñ rñdet hic Jo,
An.decre.ꝓsequitur per modũ cõmenti:qꝛ fuit prima decretalis,
quã dicit se legisse in studio Paduano.Et hic assignat cãm:quare
sic nõ ꝓsequit̃ cõiter decr.⁊ dicit ꝙ ꝓpter vitãdã ꝓlixitatem.Po
tes ponere casum sub nube,vel adaptãdo te ad lec.que magis pla
1 cet,de quibus dicã.j. ¶ †No.primo duplicẽ terminũ facultatẽ ꝓ/
2 bãdi ꝑ testes excludẽtẽ,renũtiatio,⁊ publicatio. ¶ †No.scđo ꝙ re
nũtiatio nõ solũ vr̃ excludere facultatẽ ꝓbandi in prima instãtia,
sed etiam in causa appellationis.De quo.j.c.cãm.per Inno.sic et
in termino publicationis.Quid de cõclusione in cã,habet̃ ꝑ Inn.
3 in.d.c.cãm. ¶ †No.tertio ꝙ causa appellationis ⁊ ꝓncipalis dicit̃
vna,lꝫ instãtia sit diuersa. ¶ No.quarto ꝙ variata instãtia de ꝓn
cipali ad appellationẽ,nõ lꝫ testes sup eisdem,vel directo contra/
rijs recipere nouos,vel antiquos:sed bñ lꝫ antiquos,⁊ nouos re/
petere sup diuersis articulis. ¶ Not.v.ꝙ articulus dꝛ emergens
etiã vetustiorẽ cãm habens iudicio.de quo dic vt de ordi.cogn.c.j.
¶ No.sexto in cã ciuili sup diuersis articulis eũdem testem posse
pluries ꝯtra me repeti. ¶ No.septimo restitutionem sup eodẽ ar
ticulo impedire ꝓductionẽ:qꝛ sup eodẽ nõ admittit̃ directo, nec
4 indirecte cõtrario:qꝛ idẽ censetur. ¶ †No.octauo ꝙ testis iteratꝰ
sup nouo articulo in appellationis instantia compellitur iterare
iuramẽtũ,qđ est intelligendum qñ iurauit sup articulo,⁊ nõ super
tota causa.no.in.l.momẽtanee.C.qui legiti.perso.in iudi.stãdi nõ
5 ha.⁊.j.c.de testibus.†An sup eodẽ possit iterari non didicitis testi
ficatis:dixi.j.de testi.co.p̃terea.⁊.j.c.p̃sentata.Sentit tñ Hosti.hic
etiã iudice mutato debere iterari iurm̃,ꝑ.l.cũ apud.ff.iudi.sol.etiã
sup eodẽ.Procedã hoc ordine.Primo declarabo litere corticem,
⁊ casum.Secundo veniã ad materiã:qua expedita expediã quedã
ad declarationẽ aliquorũ,q̃ supponunt̃ in litera,q̃ attingit gl.ij.et
vltima,quas in fine reseruabo. ¶ Opp.ꝙ papa nõ sufficiẽter rñ/
det q̃sitis:qꝛ duo sunt q̃sita in lr̃a.⁊ papa nõ rñdet clare.j.s.de cõ
sti.c.si.Sol.Decre.vacillat in q̃sitis,⁊ rñsionibꝰ. ¶ Primꝰ intel/
lectus ꝙ qđ sit bimẽbris.Primũ mẽbrũ,an nouos testes liceat in
cã appellationis producere.Scđo,an antiquos liceat repetere,et
rñdet vtriq; vniformiter ꝙ sup antiq̃s capitulis nõ lꝫ,sup nouis
lꝫ.Uide lr̃am ibi:sup qđue iudicata,a qua est appellatũ.ibi: rece/
ptis.⁊ sic sit qđ de antiq̃s testibꝰ.Ista est clara:⁊ q̃rit de eodẽ ter/
mino,aut renũtiatiõis,aut publicatiõis. ¶ Scđa lect.est vt totũ
sit vnũ thema,an in cã appellatiõis possit ꝓbari nouũ capitulũ ꝑ
antiquos:⁊ sic fiat q̃stio de antiquis testibus.Nõ placet Jo.an.qꝛ
scđm hoc thema supflueret,⁊ est cõtra literam ibi:noui. ¶ Tertiꝰ
intellectꝰ,ꝙ ꝓ̃ma qđ sit de nouis ꝓducendis in causa appellatio/
nis.Rñ,ꝙ sup nouis in causa appellationis lꝫ,non sup antiquis.
Sed huic lec.obuiat v̈bũ,iudicata:qꝛ post sñiam in principali non
possunt ꝓduci.Dic scđm hoc exponẽdũ ibi: iudicata,i.iudicãda.
Ad hoc,ff.de iureiurã.admonẽdi.q cle.vel vo.veniẽs.in si.Nõ plꝫ
Jo.an,qꝛ destruit lr̃am:⁊ qꝛ nõ rñdet iterrogatiõi. ¶ Quarta lec.
est ꝙ p̃sa pars sit,qñ nõ erãt ꝓducti testes in ꝓ̃cipali:scđa quã/
do erãt ꝓducti.Scđm hec nõ placet.Primo,qꝛ vbi nulli essent ꝓdu
cti super antiquis,liceret producere testes.qđ denegat respõ.Itẽ
repugnat litere ibi:nouos testes;quãdo aliqui fuerant recepti:qꝛ
nouum d

nouum dicitur in respectu ad antiquum: ideo Jo. An. tenet primā
lec. lȝ quācunq̧ teneas, est idē. ¶ Quintū intellectum ponit Inn.
vt prima q̄stio sit an terminꝰ renūtiationis in causa principali ob
stet ꝓductioni in causa appellatiōis. ⁊ respon. qđ obstat, vt nō pos-
sint ꝓduci super eisdē articulis: sed nō obstat quin sup nouis pos-
sint ꝓduci. ⁊ de hoc remittit. j. c. cū venissent. ¶ Scđa qđ sit de ter
mino publicationis, vel snīe. ⁊ respō. idē. Hūc non recitat Jo. An.
¶ Potest addi sextꝰ, qđ ambe q̄ōnes sint de termino renūtiatio-
nis. Et prima querat de nouis testibus. Scđa de antiq̄s. ⁊ respō.
6 idem qđ super nouis capitulis pōt, nō super antiquis. ¶ † Uenio
ad materiā. c. cū gl. in verbo, super nouis. op. qđ super nouis capi-
tulis liceat testes ꝓducere: vt. l. ꝑ hāc. C. de ap. l. eos. §. j. ⁊. ij. Dicit
gl. si quis vult ꝓducere testes post publicationē, vel di̲dicitis testi
ficatis in causa principali, nō pōt super eisdē capitulis ſm vtrūq̧
ius ⁊ ciuile, ⁊ canonicum, in aut. de testi. §. si vero. col. vij. In causa
aūt applōnis Legiste dicūt posse testes ꝓduci, vt in cōtrarijs: sed
dicit gl. qđ aut. loqtur indistincte, ⁊ dicere videt̄ contrarium: ⁊ etiā
hec decr. dicit ꝯ, ⁊ etiā ratio videt̄ eadē. s. timor subornationis, que
ita cōcludit ad appellationē, sicut ad cām principalē. Et ad. l. per
hāc. ⁊ similes respō. gl. qđ possunt intelligi vt loquant̄ de nouis ar
ticulis, pendētibus tn̄ ex primis: ⁊ sic cōcordabunt iuri canonico,
⁊ aut. predicto indistincte loquenti. Hugo. distinguebat in appel-
latione ante snīam, vt nō liceat testes ꝓduci super eisdē articulis,
sed sup nouis dūtaxat: vbi appellatur post snīam diffinitiuā ꝓce-
dant leges, ⁊ opi. eorum, vt in causa appellationis liceat etiā super
antiq̄s testes ꝓducere. Nō pl; hoc Jo. An. q: dicit lr̄a, super que-
stione iudicata. Albericꝰ fuit in opi. qđ nec in principali, nec in cā
applōnis licet testes ꝓducere super antiq̄s, vel̄ nouis capitulis. in
aut. de testi. §. quia vero. sed bene liceat ꝓducere instrumēta: ⁊ hoc,
qn̄ fuit aliquid ꝓbatū: vbi aūt nihil est ꝓbatū, liceat testes produ-
cere in causa appellationis, ⁊ super nouis, ⁊ super antiquis; vt. d. l.
per hāc. Accur. in. l. per hāc. in gl. vlt. in fi. dicit qđ in causa princi-
pali post aperturā possunt testes ꝓduci sup nouis, in causa appel-
lationis super nouis ⁊ veteribꝰ possunt ꝓduci. Ubi. Hos. ⁊ Inn.
dicūt, ⁊ cōcor. Spe. in ti. de teste. §. satis vtiliter. ver. ⁊ breuiter. Isti
dixerunt qđ in causa applōnis lȝ testes ꝓducere super nouis capi
tulis pēdentibus ex veteribus. de fi. instr. cū Joannes. ⁊ super di-
uersis, dūmodo cām tangant. j. e. tam literis. super veteribus aūt
nō. Host. autem dicit qđ in causa appellationis nouum articulum
pendētē ex primo probare possum, ⁊ per nouos, ⁊ antiquos testes:
veterē aūt articulū ꝑ veteres ꝓbare nō possum, sed ꝑ nouos bene.
Et est rō, ne ipsi antiqui testes, q iurauerūt plenā dicere veritatē,
periurio notent̄: vt in. c. dilecti. de accu. Cōtra eū est, qđ no. j. e. cum
cām. j. in vltima glo. ⁊ in. c. cū cām. ij. in gl. scđa fatet̄ ꝙ Canoniste
cōiter tenēt opi. hic positā ꝑ gl. ⁊ sic primā: sed dicit ꝙ scđm illam
nihil erit spāle in cā appellatiōis: qđ lex vr̄ velle qđ etiā sequebat̄
hic Host. ⁊ Bonagui. de hoc. iiij. q. iij. i criminali. si qd testibꝰ. vbi
etiā no. qn̄ viso instr̄o lȝ ꝓducere testes, nō visis attestationibus.
de quo in. c. cū dilectꝰ. j. ti. ij. Hic sunt videnda tria. Primo, qui, et
quot sint termini excludētes facultatē ꝓbādi. Secundo erit vide-
re, q: in ꝓbādo sit differētia an articuli sint oīno noui, an dependē
tes, an veteres, qui dicant̄ noui oīno, q dependētes, ⁊ qui veteres, et
eorū exēpla. Tertio videbit̄ q articuli, ⁊ q̄ ꝓbationes ab illis ter-
7 minis excludant̄, ⁊ qui, ⁊ que nō. ¶ † Ad ꝑmū dic qn̄ primꝰ termi
nus est statuitio termini ad ꝓbādū, de hoc nō agit̄ hic: ſȝ dixi ple-
ne de ꝓba. lȝ cām. ꝑ Bar. ff. de opti. le. l. mācipiorū. ꝑ Cyn. in. l. si ea.
C. de accu. no. gl. de vb. sig. in cle. si. in ver. eo saluo. in gl. in v̄bo, non
obstāte. ⁊ plene dixi qd in principali, ⁊ qd in cā appellatiōis, in. d.
c. lȝ. ⁊ ꝑ Arch. xxx. q. v. iudicātē. ⁊ aliqd de excep. pastoralis. Itē di
lationes, q̄ de iure restringunt̄, de q̄bus in. l. si. ff. de fer. ⁊ in. l. j. de di
la. ⁊ dixi in. c. j. de dila. ⁊ aliqd. j. e. vltra tertiā. ¶ Scđs terminꝰ est
publicatio attestationū, qui, scđm quosdā, ex se excludit facultatē
ꝓbādi. Et hoc sequit̄ Bar. in aut. q semel. C. de testi, dicā. j. Publi
catio aūt, put sumit̄ hic, est attestationū occulte depositarū solen-
nis i lite ⁊ deliberata partibꝰ mādato iudicis facta detectio. Deli
berata dico ꝓpter indeliberatā, de qua. j. eo. series. Partibꝰ dico:
q: nō sufficeret absentibꝰ partibꝰ, vt dicā. j. ⁊ no. Spec. in tit. de te-
ste. §. satis vtiliter. in pn̄. vbi dīt ꝙ dȝ fieri p̄sentibꝰ partibꝰ, ⁊ maxi
me parte, ꝯ quā ꝓducunt̄, q: forte nollet aliqd ꝓtestari. de testi. pre
sentiā. Sufficit tn̄ ꝙ sit ꝯtumaciter absens, vt ibi dī. Et dicunt q-
dā ꝙ testes deberēt legi corā iudice a notario p̄cipiēte iudice, ⁊ co-
rā partibus, vel ipsemet iudex legat. Dicit Jo. and. ibi ꝙ de facto
seruat̄ qđ legat iudex, vel notarius aliquā partē vnius attestatio-
nis in principio, ⁊ aliquā alterius attestatiōis in fine: ⁊ sine hoc sa-
tis est ꝙ ꝓnunciet̄ eos pro publicatis haberi: ⁊ tunc non dicetur,
lecte, ⁊c. sed dicet̄ ꝙ iudex pronuntiauit eas pro publicatis habe-
ri: ⁊ decernit copiā partibꝰ fieri: ⁊ stabit̄ in actis, Tali die ad par-
tium petitionem testis publicauit, ⁊ totum ꝓcessum voluit haberi
pro publicato: ⁊ iussit mihi notario, vt parti cuicūq̧ petēti debeā
ꝓcessus pare copiā. Et habes similē formā in Spe. de teste. §. satis
vtiliter. in pn̄. vbi est practica: ibi dicit qđ scribet sic, Lecte ⁊ publi
cate sunt he attestatiōes corā tali iudice, vtraq̧ parte p̄sente. Sed
non dȝ dicere, Lecte, qn̄ lecte nō sunt, vt. s. dixi. ¶ Aduerte tn̄ qđ
duplex est publicatio: quedam, que sumit̄ ꝑ authenticatione, vel re
ceptione testiū, ne pereant, vt ꝑ publicis habeant̄: ⁊ de hac nō agi
tur hic, sed. C. de testa. publicari. ⁊ de ꝓba. quoniā cōtra falsum. §. j.
⁊. j. e. significauit. ⁊. c. Albericus. Quedā, q̄ sumit̄ ꝑ manifestatione
dictorū testiū occulte deponentiū: ⁊ de hac loquimur hic. ¶ Ter-
tius terminus est, ipsum testificata discere, ⁊ percunctari: iura tn̄
in hoc termino varie loquunt̄. Qn̄q̧ dīt ꝑcūctari: qn̄q̧ testificata
discere: qn̄q̧ attestatiōes disputari: qn̄q̧ perlegere: qn̄q̧ retracta
re. in aut. §. q: vero. j. e. de testibꝰ. ⁊. c. cōstitutus. ij. ⁊. c. veniens. ⁊. c.
cū in tua. C. de testi. aut. qui semel. Istud est cūcta vidisse oculo cor-
porali, vel sic qđ eorū plenum habeat intellectum. ¶ Quartus ter
minus est ipsa sufficiens ꝓductio testiū: ⁊ hec duplex. Uno modo
per respectū ad ipsam multitudinē testiū. de hac agit̄. j. e. significa
uerunt. ⁊. c. de testibꝰ. ⁊. c. cum cām. vbi dixi, qui dicant̄ sufficientes.
⁊. l. j. ff. de testi. in fi. Scđo i respectu ad multitudinē ꝓductionū. de
hac in. c. in causis. j. e. ⁊. c. vltra tertiā. In aut. de testi. §. q: vero. ⁊ in
authē. qui semel. C. de testi. ⁊ de hoc nō ꝓsequar hic. ¶ Quintꝰ ter
minus est renuntiatio facultatis ꝓbandi: ⁊ qn̄q̧ fit de ꝓbationibꝰ
per testes, qn̄q̧ de instrumentis, qn̄q̧ de vtrisq̧: qn̄q̧ cōcludit ad
ꝓbationes facti, ⁊ allegatiōes iuris: de qua dixi in. c. pastoralis. de
cau. pos. de ca. in. c. auditis. de procu. j. de fi. instr. cum dilectus. j. e.
constitutus. ij. ⁊ per Bart. in. d. aut. qui semel. ⁊ de hoc etiam non
agā hic. ¶ Sextus terminus est conclusio in causa, de qua in. d. §.
quia vero. C. de adui. quāuis. de causa. pos. pastoralis. de procu. au-
ditis. j. de fi. instr. inter dilectos. Et qd differat a renūtiatiōe, dixi
in. d. c. pastoralis ⁊ per Bar. in. d. aut. qui semel. nec de hoc dicā hic.
8 ¶ Ultimus terminus est snīa, que finē oībꝰ imponit. ¶ † Uenio
ad scđm, quero q: dicimus articulos aliq̄n nouos, aliquādo depen
dentes, aliq̄n veteres: qui dicantur noui, qui veteres, ⁊ qui depēdē
tes: dic, Articulorum quidā sunt omnino noui, qdā sunt non oīno
noui, sed depēdentes, vel cōnexi ad cām: quidā sunt veteres, seu an
tiqui. Istorū triplex est species. Quidā sunt explicite veteres, ⁊ an
tiqui: quidā sunt directo cōtrarij, vel cōtradictorij: quidā sunt in-
directe cōtrarij, vel ꝯtradictorij. ¶ Quero qui dicant̄ omnino no
ui. Dic, illi, qui omnino sunt ad cām impertinētes, ⁊ in lite nō de-
ducibiles, nō iuuantes intētionem in libello deductam, nec ei ali-
quatenꝰ detrahētes: ꝙ cognoscit̄ altero ex illis signis. Primo, qn̄
id, qđ deducit̄ in articulo, intātū est separatū a ꝓpositis in libello
ex pte actoris, ꝙ lata snīa sup libello ꝯ actorē nō obstaret exceptio
rei iudicate, si peteret i quo est articulatū: tūc enī cāe sunt diuerse.
ff. de exce. rei iu. l. eādē. ⁊. l. cū mater. ſm Ja. de Ra. ⁊ Cy. in. l. ꝑ hāc.
qđ ponit ꝯtingere qn̄q̧ ex variatione rei: vt q: petebā vnā domū,
modo articulo sup agro: vel dedi libellū sup domo ex cā venditio-
nis, articulo modo sup domo ex cā testamēti. Ex variatione tem-
poris: vt q: tpe, quo egi, nō habebam ius agēdi ex cā, ex qua egi, ⁊
nūc formo articulū sup illo iure superuenięte ex cā de nouo tractū
retro nō habēte. ff. de iud. nō quēadmodū. ⁊ no. de iud. abbate. vt li
te pen. dilectꝰ. ⁊ dixi de libel. obla. c. ij. de quo ꝑ Bar. in. l. eandē. §. ac
cedens. ff. de exce. rei iud. Ex variatione persone, cgi rei vēdicatiōe
ꝑ re, q̄ emi a Petro: volo articulare ꝙ illā emi a Martino, nō au-
dior vt mihi cōtrariꝰ. de ap. solicitudinē. Iste est oīno nouus arti-
culus. i. impertinēs ad cām. Cognoscitur ſm Bar. in. d. l. per hāc.
alio modo, qn̄ id, qđ deducitur in articulo, nullo modo est propor-
tionabile petitioni, nec in petitione includi pōt, nec vt includatur
petitio emēdari potest, vt includatur sine datione noui libelli: hic
est articulus omnino nouus, ⁊ impertinens: super talibꝰ nō admit
titur ad probādū, nec per testes, nec instrumēta: quia quis nō ad-
mittitur ad probādum, qđ probatum non releuat. C. de probat. ad
probationem, ⁊ de offi. dele. cum contingat. Quando autem absq̧
datione noui libelli non concludat̄, perpēdit̄ ex notatis in. l. edita.
C. de ede. De his in Spe. de teste. §. satis vtiliter. Ex parte rei ptȝ
exemplū, qn̄ exceptio omnino est impertinens, ⁊ non detrahit iuri
agendi: vt si agenti possessorio articuletur exceptio proprietatis.
de resti. spo. in literis. Item si primo excepi de pacto preterito, vel
iure: nūc volo opponere de iure superuenięti tali casu: q̄ exceptio
opponi non potest. qđ colligitur ex no. ff. de exce. l. j. per Bart. Uel
petebas domum, nunc excipio de pacto de non petendo fundum.
¶ Aduerte tamē quod variatio cause ex parte excipientis nō fa-
cit articulum semper impertinentē, dūmodo cōcludat ad petitū:
vnde si primo ꝓposui pactū de nō petēdo, possum ꝓponere prescri
ptionē. Itē possum proponere exceptionē nō nu. pecu. ⁊ hoc, q: lȝ
actor agendo se restringat ad vnā cām, non sic reus excipiendo: q:
pōt pluribus defensionibus vti. de re. iur. regula, nullus pluribꝰ.
Itē nec variatio persone semp, vt si exciperē de re tradita a Mar
tino, nūc excipiā de prescriptione pro re tradita a Caio: q: cōtra-
rijs possum exceptionibꝰ vti: vt in dicta regula, nullus. lib. vi. ſm
Host. hic. Non obstat de cēsi. olim. vt ibi nota. Posset etiam exem

plificari qñ nō pponeret exceptio ex diuersa cā formaliter,sed tm̄
articulis formaret: qr ⁊ tūc hic esset nouus articulus,nō pēdente
formali ppositione,cū debeat exceptio pponi in forma:vt.l.j.ff.de
flumi.⁊ dixit Bart.in.d.l.j.ff.de excep.⁊ plene dixi de iudi.exami-
9 nata.Et hec sufficiāt de primo.¶†Uenio ad scd̄am speciē,qñ di-
cat nouus articulus depēdens ab antiquis.Circa hoc attēde qd̄
articulus dr̄ depēdens dupl̄r.Uno mō in respectu ad cām:⁊ dicit
tūc depēdens,qñ quoquo mō concludit ad cām.Scd̄o in respectu
ad articulū antiquū:⁊ dr̄ depēdēs,qñ quoquo mō depēdet ab ar
ticulo antiquo.Et cognoscit p hāc regulā:qr nouus,⁊ dependens
dicit,qñ in totū,vel in parte coadiuuat intētū agētis,vel in totū,
aut in parte illi detrahit:est tñ ab antiquis deduct⁹ quo ad factū
separatus.Per q̄ pt̄z q̄ omnis articulus ex parte rei,dūmō ex
parte rei fit formata exceptio,si detrahit iuri agēdi,dr̄ ptinēs:⁊ si-
militer ex parte actoris,si coadiuuat intētū ordinatim formata re-
plicatione.Plura possent poni exēpla,q̄ ad saturitatē possunt vi
deri in Spe.de teste.§.satis vtiliter.vˢ.si.illud aūt.⁊ p Host.in sum-
ma hui⁹ titu.in fi.Pone primo exēplū p decr.cū Joānes.j.de fid.
instr.reo cōuēto ex vēdito vt rē tradat in cā appellationis probat
reus de cōditione vel cōuētione de re nō trādēda.Exēplū scd̄o in
reo,q pponit primo se habere tres tutelas ad se excusandū:postea
proponit se habere vnā tantum diffusam,⁊ laboriosam,qd̄ equiua
let trib⁹.ff.de excu.tu.l.si is,qui tres.⁊.§.cū,qui.Tertio tu petebas
retractationē vendite rei,tanq̄ a te minore venditam:prius oppo
nebam illam a te maiore venditam,nunc volo probare illam vēdi
tā a te minore,sed ratā habitā post maiorem etatē.C.si maior.fac.
rat.ha.l.fi.¶Quarto reus opposuit exceptionem non numerate
pecunie,nūc vult pponere pactū de nō petendo:auditur.Lȝ qui-
dā dicant hunc omnino nouum,⁊ male:vt not.Cy.in.d.l.per hanc.
Itē si excipit de nō numerata pecunia,nūc vult pponere exceptio
nē doli,vel in factū:dr̄ nouus,⁊ depēdēs.Exēplū ex parte actoris:
habebā rē obligatam,quam postea obligasti alteri:egi cōtra se-
cundū ex obligatione innouata,succubui,qr sua precessit meā in-
nouatā:nunc volo in causa appellationis probare antiquā,⁊ hanc
innouatā ab illa descendisse,que precessit obligationē istius tertij:
possum,⁊ obtinebo.ff.qui po.in pig ha.l.creditor.in princ.Potest
secundo poni exemplum per decreta.accedentibus.de priuile.vbi
actor petēs decimas succubuit per priuilegiū:in causa appellatio
nis poterit probare prescriptionē cōtra priuilegium.Tertio po-
test poni exemplum per.l.vlt.C.quādo prouo.non est nec.vbi op-
ponit actor de cōdemnatione expēsarū,que fieri debebat in causa
10 principali.¶†Uenio ad tertiā speciem,quādo dicantur antiqui.
Dic q̄ nouū potest differre ab antiquo respectu forme,supposita
identitate materie pro maiori parte:⁊ sic nō sumitur hic,sed bene
sumit sic in alia materia,cū querimus an lex sit noua,vel antiqua:
qr noua dicit,cum aliquid additur,vel detrahitur ad antiquam.l.
ius ciuile.ff.de iusti.⁊ iure.Sic ⁊ aliqñ dicitur noua species per ali
quam additionē vel detractionem.ff.de acqui.re.do.l.adeo.§.cum
quis.⁊ de au.⁊ arg.leg.l.sȝ ⁊ si sint.§.pueniamus.Altero modo di-
cit res noua,qñ est alia ab antiqua respectu totalis materie ⁊ for-
me:qr nec de materia antiqua,nec forma participat:⁊ sic dicit no-
uus in proposito.Et antiqu⁹ dicitur,qui in aliquo participat de
materia antiqua.Det ergo pro regula,vt ad doctrinā cōcludā di-
cta Inn.Hic articulus dicitur antiquus,qui in totū,vel in parte
assumit de materia antiqui articuli expressa,vel tacita in primo ar
ticulo inclusa,put in primo est supposita necessitati pbādi,⁊ repe
titur in scd̄o,vt subijciatur necessitati pbandi,⁊ ecōuerso.Ille di
cit nou⁹,q in totū,vel in parte participat de materia antiqua ex-
pressa,vel in p̄mo articulo inclusa,vel cōprehēdit de materia inclu
sa in p̄io,put nō supponit necessitati probādi in antiquo vel repe
tit in scd̄o nō subijciēdo necessitati pbādi.Et hoc est rationabile:
qr hec nouitas cōsiderat p aspectū ad necessitatē pbandi.Pōde-
rat ergo materia ⁊ in primo,⁊ in secundo,ad cōcludendū antiquū,
prout nō supponit necessitati probādi,cum testes nihil habeāt di
cere nec in nouo,nec in antiquo,put nō supponit necessitati pban
di.Et p hoc nō ob.qd̄ additio,vel detractio faciūt qd nouū:qr il-
lud intelligitur vˢ altero respectu.Ad qd̄.ff.de edi.edic.l.prech-
pinus.§.seru⁹.ff.de vino.tri.⁊ oleo leg.l.i.§.quoties.⁊ habet p gl.
de elec.generali.lib.vi.p Arch.eo.tit.auaritie.c.lib.xxxv.q.viij.c.j.
p Arch.xij.di.preceptis.xxv.q.ij.quicunq̄.de conse.dis.iij.literis.
Per hoc decidit questio,in pbanda prescriptione datur articul⁹,
intendit probare q̄ talis pscripsit legitime:scd̄o facit articulum,
intendit q̄ emit rē a tali:hic est antiquus:qr in primo includeban
tur duo,scȝ titulus,⁊ possessio tpe cōtinuata,cum exigātur hec ad
prescriptionē:si modo deducit titulū,repetit partē antique mate
rie,put supponebatur necessitati pbādi in primo:⁊ sic subdit ne-
cessitati pbandi in scd̄o.Non ob.si dicat q̄ in causa appellationis
possit pbari titulus,sicut pōt in cā restitutionis.s.de rest.in inte.
auditis.⁊ dicet.j.qr procedunt a pari.ff.de mino.l.preses.Sȝ rn̄de
q̄ restitutio,⁊ appellatio nō equiparant in oībus:nam nō semper

grauat qui appellat.ij.q.vj.sunt quorū.sed ecclesia lesa semper re-
stituet.de rest.in inte.c.j.Nō ob.j.e.ex tenore:qr locus ibi est extrin
secus a cōtractu,nec includit sub articulo ꝯtractus quo ad necessi
tatē pbādi,dato q̄ testes sup illo deponāt.Nō ob.de fi.instru.cum
Joānes:qr cōditio extranea apposita in cōtractu nō includit ne-
cessario in articulo ꝯtractus,vel articulo sup ꝯtrario.vñ quāquā
sint ꝯnexa,⁊ depēdētia,nō tñ eadē sunt capitula.Nō ob.l.p hāc.C.
de tēpo.app.vbi sup nouis capitulis,q̄ exoriunt a primis,id est,q
occasionati sunt a primis,nō tñ sunt de materia primorū:nā nō se
quit.Ex eis oriunt:ergo in p̄mis cōprehendunt,sicut est videre in
cōditione apposita vēditioni:nā lȝ cōditio oriat ex venditione,qr
cōditio fuit cā quare fuit adiecta cōditio,nō tñ cōditio sub vendi
tione cōprehēdat:cū multe sint venditiōes sine cōditione.Item ob.
q̄ scd̄m hoc nec sub pscriptione titulus,cū multe sint pscriptiōes,
in quib⁹ nō est necessari⁹ titul⁹:vt no.j.de presc.si diligēti:qr regu-
lariter necessari⁹ est titulus:⁊ ppēdet iudex ex natura materie an
sit necessari⁹:⁊ dȝ intelligi dictū qñ est necessari⁹:nā vbi non est ne-
cessarius,frustra dubitaret:cū probatio tituli nihil releuet:sed in
pscriptione inest de necessitate aliqñ:nunq̄ aūt cōditio inest ex ne-
cessitate,sed volūtarie apponit.Sic ⁊ pactū exortū dr̄ a ꝯtu,qñ
incōtinenti apponit de nō agēdo,vel de nō petēdo:⁊ tñ articulus
de pacto esset separat⁹ ab ipso articulo.l.si vno p̄roni.§.idē Julia
nus.ff.de iureiur.⁊.l.cū,q ita.§.j.ff.de verb.ob.⁊ qd̄ ibi no.Ad hoc
ff.de ꝯben.emp.l.pacta.Per hoc decidit questio,in primo articu-
lo dr̄,Intēdit probare,⁊ fidem facere q̄ talis vēdidit talē rē.Se-
cundo qr opponit q̄ ille est minor,articularetur q̄ erat maior tē-
pore vēditionis,vel articulatur q̄ talis est ingressus monasteriū,
⁊ fecit pfessionē:opponitur q̄ est minor:sit articulus,in quo vult
probare eū fuisse maiorem tēpore:nunqd hic dicit nouus.Videt
q̄ sit antiquus:qr vt ꝯtract⁹,⁊ ingressus iuribus valeret exigeba
tur q̄ esset maior:ergo hic includebat in p̄mo articulo.Dic q̄ est
nouus:qr lȝ participet de materia primi articuli,participat non
put supponit necessitati pbandi in p̄mo:qr qlibet ad actū p̄sumit
habilis,nisi de hoc opponat,nō est necesse qd̄ pbet.ff.de pba.l.ab
ea parte.Itē qr nō pōt imputari parti,si nō pbauit id,qd̄ p̄sume-
bat.Per hoc decidit.Primo facio articulū q̄ possedit tot annis.
Scd̄o facio scd̄m articulum q̄ emi a Titio:an hic est nouus.Dic
q̄ sic:lȝ enī iste sint partes eiusdē toti⁹,scȝ pscriptionis,qñ totum
deducit in vno articulo:qñ tamē sic separatim articulat,sunt sepa
rate partes:⁊ vna nō est pars alteri⁹,merito nou⁹ est,lȝ depēdēs,
⁊ cōnexus.Per predicta patefeci articulū qd̄ tali anno,mense,et
die emi talem rem a tali:postea facio scd̄m articulū,q̄ rem,quam
emi a tali,tali die,fuit cōditionalis:an hic articulus dicat nouus.
Videt q̄ antiqu⁹:qr tota materia substātialis primi repetit in se-
cundo,scȝ cōtractus.Sed tene q̄ est nouus:qr non repetit in scd̄o
vt subijciat necessitati pbandi,lȝ in primo cōtineat vt subiecta ne
cessitati:⁊ id pōt pducere testes inquātū volūt eos deponere solū
11 sub cōditione.†Ex predictis pōt decidi alia qd̄,quā dicit Host.
fuisse de facto.Contra sniam,vel collationē opponebatur excōica
tio iudicis,vel executoris,succumbēs excipiens in cā appellatiōis
vult pbare q̄ erat publice excōicatus:an possit,⁊ an dicat hic an-
tiquus vel nouus.Dicit q̄ fuit obtētū q̄ foret antiquus,⁊ nō pos
set probatio induci:qr lȝ in cā appellationis non oppositum pos-
sim opponere,nō tamen indistincte oppositum potero discrete op
ponere.Nā primū fuit indiscrete oppositū opponendo excōica-
tionē,⁊ nō opponēdo publicitatem.de re iudic.ad pbandū.Dicit
Jo.an.q̄ hoc dictū est falsum,nisi aliter verificetur:si dicat testes
productos ad pbandum excōicationē,⁊ nō pbasse.⁊ nūc ipse velit
repetere testes ad pbandam publicā excōicationē,vt possit proba
re excōicationis substātiā,quā nō pbauit:sed si super hoc nō sunt
pducti testes,vel sunt pducti,⁊ pbarūt:nō videt Jo.an.quare in
cā appellatiōis nō possit pbare qualitatē illi⁹ excōicationis,sicut
q pbauit se electū,pbare pōt se canonice electū.j.eo.venies.⁊ qui
pbauit rē valere vltra viginti,pōt pbare quātū vltra viginti.j.e.
causaȝ.ij.Et q pbauit iniuriā,pōt pbare eam notoriā.Ad hoc qd̄
no.de offi.dele.c.j.li.vj.Ad hoc exēpla posita.s.iij.q.ij.fatet qd̄ ma
le facit iudex recipiēdo probationes exceptionis.q̄ non releuat.de
offi.dele.cū cōtingat.Fm̄ Jo.an.determinatio sua est vera:qr lȝ ar
ticulus scd̄m subiectā materiā vt obstet,debuerit intelligi de excō
municatiōe publica.tamen articulus nō declarat a natura subie-
cte materie,sed intelligitur vt ruditer pponitur:adeo si propono
de excōicatiōe pura,nō qualificata,lȝ hic vellet subiecta materia,
ad qd̄.s.de pba.lȝ in p̄sentia.vbi articul⁹ q̄ erat minor annis,nō
intelligit de minore quatuordecim,scd̄ȝ subiectā materiā,sȝ de mi
12 nore.vigintiquinq̄.qd̄ no.†Ex his decidit alia dubitatio formatis
duob⁹ articulis sup p̄ncipali,⁊ sup fama:testes deposuerūt super
p̄ncipali dicētes se nihil pl⁹ scire:an idē,vel alij possint pduci sup
fama.De alijs planū q̄ sic:de eisdē an possint repeti,Jo.an.i add.
Spe.in ti.de teste.§.nūc vidēdū.ad fi.§.sup v̄.Nō aūt.dr̄ vnū sua
disputasse,⁊ tenuisse q̄ repeti possunt:qr per verba illa,in quibus
dicunt se

dicunt se nihil plus scire, nõ videt̃ respõsum ad articulũ fame: q̃
sup illo nõ sunt interrogati: ⁊ verba generalia illa restringunt̃ ad
articulũ. Idẽ si dixerint se tñ scire, ⁊c. Ex his decidit̃, si articulus
sic gñaliter formatus, dico ꝙ talis matrimonialiter consensit in
talẽ: ꝓduco testes ad probandũ q̃ contraxit: nõ probãt ꝯtractũ.
Volo probare ꝙ ratificauit: nõ possum: q̃ primus articulus hoc
cõtinebat: ⁊ erat idẽ, lꝫ sit diuersus modus probãdi: vt no. Io. an.
⁊ Host. de despon. impu. attestationes. Secus si fecisset articulum
spãlem sup cõtractu, postea vellet articulare super ratificatiõe, vt
13 dixi. s. ¶ † Aduerte tñ ad vnũ q̃ vbi nõ formant̃ articuli, sed to-
ta causa in cõfesso deducit̃, tota petitio habet̃ pro articulo: idõ pu-
blicatis attestationibus sup causa, sup eadẽ nõ possent produci te-
stes. Idẽ si articulus certus est formatꝰ, ⁊ testis est iuratꝰ, ⁊ depo-
suit interrogatꝰ sup tota cã: q̃ iterato nõ poterit hic testis ꝓduci
publicatis attestationibus, etiã inq̃tum deposuit extra articulos
specificos. Sic dicit hic Inn. ⁊ Io. an. ⁊ Host. Idẽ puto, si alios te-
stes vellet ꝓducere: q̃ tota causa est pro articulis: vt hec oĩa redu-
cant̃, que per illa verba dicit Bart. in aut. qui semel. C. de testi. vbi
dicit ꝙ q̃dã sunt, que sub primo capitulo cõprehendunt̃ expresse.
Quedã, q̃ nõ cõprehendunt̃ expresse sub primo: sed inerãt de neces-
sitate facti, ⁊ de necessitate ꝓbatiõis. Quedã, que cõprehendũtur
sub primo articulo de necessitate facti, sed nõ ꝓbatiõis. Quedã, q̃
de necessitate nõ cõprehendunt̃ in p̃io, habẽt tñ se vt qualitas ad
factũ. Primo casu articulus est antiquus: idẽ in scdo: lꝫ in tertio,
⁊ quarto nõ in idẽ verba recidũt: ⁊ clarior est doctrina supra posi-
ta. ¶ Tertia species articulorũ directe ꝯtriorũ in totũ, vel directe
cõtradictorioꝝ in parte: vt si vnũ ponit̃ directe ꝯtriũ, ⁊ reliqua pte
ponit̃ in totũ, vel in parte: vt q̃ articulaui me presentẽ, tu articu-
las me absentẽ: articulaui me dñm, tu articulas me nõ dñm: arti-
culaui Titiũ furiosum, tu articulas Titiũ sane mẽtis: articulaui
talẽ maiorẽ, tu articulas ipsum minorẽ: ⁊ sic de singulis, de quibus
per gloss. ⁊ Pau. in cle. testibus. de testi. Contradictoriis directo
in parte: articulaui me in totũ dñm, tu articulas me non ꝓ parte:
articulaui me tãto tpe possedisse, tu articulas me etiã parte illius
tpis nõ possedisse: ⁊ sic de singulis. ¶ Quarta species articulorũ
est indirecte ꝯtriorũ: vel indirecte ꝯtradictoriorũ: q̃ in totũ, vel in
parte cõtradicũt, sed nõ directe, sed indirecte: articulaui me Bo-
nonie ꝯtraxisse cum tali, tali die, tu articulas me illa die Rome fuisse.
de ꝯtien. ⁊ cõmit. sti. optimã. de testi. ex tenore. Patet. j. eo. ex teno-
re. Articulaui te sponte renunciasse, tu articulas te metu renun-
14 tiasse: ⁊ sic de singulis. ¶ † Venio ad tertiũ p̃ncipale, ⁊ quero qui
articuli, ⁊ q̃ ꝓbationes excludant̃ ab his terminis. Et prosequor
hũc per octo. Primo, q̃d iuris in instãtia principali. Scdo, quid
iuris in instãtia appellationis, vel supplicationis. Tertio, q̃d iu-
ris in instãtia nullitatis, vel restõnis. Quarto, q̃d iuris, si variet̃
instãtia de vna principali ad aliã eque principalẽ. Quinto, quid si
variet̃ de notionali instãtia ad iurisdictionẽ. Sexto, q̃d si varietur
de iurisdictionali ad quasi penitentialẽ. ¶ Vltimo, quid si variet̃
de nulla instãtia ad validã. ¶ Adꝰ primũ quero an omnes termi-
ni excludẽtes ꝓbationes, de quibus dixi, excludãtur indifferẽter
in instãtia principali: ⁊ an tales termini excludant omnes species
probãdi. ¶ Primus terminus est statutio termini ad probãdũ.
De isto termino nihil dico hic, sed sufficiat remittere ad no. de ꝓ-
ba. lꝫ cãm. vbi hũc plenissime examino: ⁊ remissiones alias habui-
sti supra, ⁊ examinaui plene quid de termino ad probandum ⁊ pro-
batum habendum: ⁊ de singulis dic vt ibi. ¶ Secundus terminꝰ
est publicatio: hic videndum an publicatio ex se excludat, an pro-
pter aliud. Tex. ibi: repulsio. põderãt publicationem. j. eo. intima-
uit. c. cãm. c. de testibꝰ. c. cum venissent. c. ex tenore. ⁊ c. cum cãm. et
est hic cõmune loqui gl. ⁊ doc. in. l. per hãc. C. de tẽp. app. Aliĩ tex-
tus ponderant discere testificata, vel attestationes ꝑcunctari, vel
ꝑlegere, vel videre, vl̃ tractare, vel ex disputatione cognoscere. in-
fra eo. cõstitutus. ij. vbi glo. firmat publicationem non ponderã-
dam, sed discere testificata. Ad hoc. j. c. veniẽs. ⁊ c. cum in tua. ⁊ c.
vltra tertiam. ⁊ dicta authẽ. de testi. §. quia vero. incipiendo a testi-
bus de iure Digestorũ, vel Codicis nõ reperio tex. excludentẽ fa-
cultatẽ probãdi ex publicatione: quinimo nec ex percunctatione,
vel discere testificata: imo vsq̃ ad sententiam poterat quisq̃ pro-
bare: nec distinguebat̃ inter alios nouos, vel antiquos. l. officium.
ff. de rei vẽdi. ⁊ l. exceptionem. C. de proba. Et hoc verum, quando
nõ ꝯtingebat repetitio eorũdẽ testiũ. vt. l. repet. ff. e. ⁊ l. si qui. C. de
testi. q̃ dicit idẽ q̃. c. ꝑsentata. j. e. ti. imo expsse ꝑmittebat̃: vt dicit
tex. in. l. de testibꝰ. C. e. ti. no. in. l. ꝑ hãc. indistincte ꝑmittebat̃ ꝓbari
nõ ꝓbatũ: sed ꝑ iura nouissima Authẽticorũ est ꝓuisum: ⁊ nõ ca-
uillãdo lr̃am tex. aut. de test. §. q̃ võ. multi. ꝓuidet circa duo. Pri-
mũ, q̃n est facta tertia ꝓductio: ⁊ istõ ꝓhibet in duobꝰ casibꝰ indi-
stincte quartã ꝓductionẽ. Primꝰ, q̃n renũtiauerit, ⁊ edictũ acce-
pit, vl̃ edictionẽ, i. apturã testiũ, vt q̃ testes sunt publicati. Scdo,
q̃n facta ẽ tertia ꝓductio sine edicto, ⁊ publicatiõe: ⁊ q̃rtã ꝑmittit
cũ solẽnitate legali: de q̃. j. c. vltra tertiã. Scdm p̃ncipale, circa q̃

ꝓuidet est ibi in v̈. illõ tñ. q̃n vnica tñ facta est ꝓductio: ⁊ hoc casu
ꝓhibet ꝓductionẽ, q̃n testificata didicerit ex se, vel per aliũ, aut ꝑ
disputationẽ, vel testimonia percũctauerit: ⁊ nõ ponderat hic edi-
ctionẽ, vel publicationẽ. d. Bar. in aut. qui semel. C. de testi. dicit q̃
in dictis testiũ occurrit duplex publicatio: vna, q̃ sumit̃ ad hoc vt
scriptura facta de dictis testiũ fit publica, ⁊ authẽtica, vt sic faciat
fidẽ. de qua. ff. de re iudi. l. gesta. ⁊ l. solam. C. de test. Nam occulta di-
cta testiũ nõ sunt publica, nec sunt authẽtica facta: vt l. c. cãm, que.
ij. j. e. ti. Quedã est publicatio, q̃ fit ptibꝰ de dictis testiũ: ⁊ d̃t q̃ de
hac loquit̃ tex. l. d. §. q̃ vero multi. ibi: edictũ acceperit: vel, edictio-
nẽ acceperit: q̃ gl. d̃t. i. aperturã: ⁊ d̃t q̃ isti duo actꝰ cõiter simul
fiũt. Ber. aũt. j. e. ꝯstitutꝰ. ij. lꝫ q̃ nõ sufficit publicatio, sed exigit̃
testificata discere. Idẽ Guli. Spe. de teste. §. satis vtiliter. ver. sed
q̃d si publicate. ⁊ v̈. sed nunq̃d vr̃. Dicit tñ q̃ Clemẽs defendebat
ptẽ vt sufficeret sola publicatio, ꝑ tex. s. alle. Inn. in. c. vltra tertiã.
distinguit inter solẽnẽ publicationẽ, ⁊ hoc impediat: ⁊ nõ solẽnẽ, ⁊
hoc nõ impediat. Scdo ibi exigũt q̃ nedũ didicerint, sꝫ ꝑcũctaue-
rint: q̃ notat verbũ percũctari, in. d. §. quia vero. de testi. ⁊ d. c. vl-
tra tertiã. vel q̃ cessat causa: q̃ lꝫ semel viderit testes, per hoc non
adest causa finalis, vt possit instrui ad subornandos testes, nisi pfe-
cte percũctauerit. Consulunt tñ q̃ ꝗ cito videt attestationes esse
suas, desistat a lectione earũ: ⁊ sic nõ impediat̃ a ꝓductiõe, quasi p̃-
sumat̃ ꝑcictasse. Io. An. hic vr̃ velle q̃ sola publicatio impediat,
⁊ q̃ sola nõ fit rõ repellẽs ꝓductionẽ testiũ, q̃ timeat̃ subornatio:
q̃ si oĩo hec esset vera, etiã nõ publicatis attestationibꝰ, nec didici-
tis testificatis, nõ liceret ꝓducere testes: cũ semper esset timor sub-
ornationis. Sed huic rationi bene r̃ndet̃ q̃ non est tantus timor,
cũ magis fit instructus ex visione testiũ, in quo defecerit: ⁊ q̃ cũ vi-
det se defecisse, magis stimulat̃ur ad subornandos testes. Scdo vi-
cit q̃ cõsequeret̃ q̃ si ꝓduxerim testes, ⁊ ipsi nihil dixerint publi-
catis attestationibus, ⁊ didicitis testificatis, iã liceret testes ꝓdu-
cere: q̃ hic non instruit̃ ex visione attestationũ, in quo defecerit, vt
sic possit subornare testes. Posset etiam huic r̃nderi: q̃ saltim in-
stigat̃ plus ad subornãdũ, ex quo deficit: ideo ipse d̃t q̃ vt hec cu-
tentur, alia est ratio: q̃ equum fuit dare terminũ ꝓductionibus, ⁊
metã: q̃ si post primos liceret ꝓducere secũdos, ergo post secũdos
tertios, ⁊ sic in infinitũ. Publicatio ergo sola excludat. in. c. cõsti-
tutꝰ. ij. j. e. ti. Hoc limitat aliter: or putat solã publicationẽ impe-
dire, q̃n est facta parte p̃sente, ⁊ nolẽte. Et sic debet intelligi q̃ di-
cit hic. secus si fit facta parte absente, vel inuita: ⁊ sic potest intelli-
gi gl. in. c. constitutus. Puto q̃ si facte sunt tres ꝓductiones te-
stiũ, ⁊ agitur de excludẽda quarta: discere testificata, vel percũcta-
ri, aut disputationibꝰ scire indifferenter excludit quartã. Et idem
si testes sunt publicati: vt q̃ pars receperit edictionem. i. publica-
tionẽ, ⁊ aperturã. Et hoc clare dicit. §. q̃ vero alꝰ si nõ didicit, nec
publicatio facta est, admittitur cum solennitate legali: vt. d. §. quia
vero multi. ⁊. d. c. vltra tertiã. Sed si vna tantũ est facta productio
ad veritatẽ tex. in. §. illud nõ ponderat publicationẽ, sed discere te-
stificata, vt patet ibi: quia si semel producere testes, aut his testifi-
cationem tractauerit, aut aduersario hoc faciente ipse disputatio-
nem acceperit, ⁊ ex hoc didicerit testificata, non habebit oĩo licen-
tiam vlla vlterius vti productione: hic nihil de publicatiõe atten-
ditur, aut mentio fit. tex. tñ nostri hoc ponderant, vt. s. allegaui. et
hoc ponderat tex. nouus clemẽ. Dic q̃ publicatio sumit̃ multipli-
citer. Quedã publicatio, que fit a teste de eo, q̃ dixit: vt q̃ interro-
gatus aperte d̃t quid testificatus est: ⁊ hec nõ impedit ꝓductionẽ.
Et hec sunt dicta doc. in. c. vltra tertiã. de testi. ⁊ hoc q̃ ꝑ vocẽ vnã
volatilẽ nõ posset ad subornandũ plene instrui. de priui. cũ perso-
ne. lib. vi. Itẽ q̃ possibile est testem falsum referre ad parti cõpla-
cendũ de accu. inq̃sitioni. §. si. vel forte nõ recordat̃: ⁊ super volatili
verbo nõ põt plene fieri deliberatio: ideo ad deliberãdũ libello vo-
luerunt iura illũ in scriptis offerri. de lib. obl. c. j. in aut. offerat̃. C.
de litis ꝯte. Et hoc tene, q̃cq̃d sentiat Io. ij. q. i. in primis. ⁊ recitãt
doc. de testi. in nomine Dñi qui dicit testes nõ examinãdos p̃sen-
te parte, vt nõ excludat̃ a ꝓbatione. de quo in Spe. de teste. §. satis
vtiliter ver. quid si reo audiente. Idem de publicatione verbali fa-
cta a notario: saluo nisi ipse plene percũctasset, ⁊ hoc deliberate ma-
nifestasset: vt no. j. e. vltra tertiã. ad q̃ ibi. ⁊ de testi. §. q̃ vero ibi: ꝑ
se vel aliũ. Idẽ de publicatione verbali partiũ: vt q̃ dicit, est ꝓba-
tũ. Idẽ de publicatione, q̃ fieret solo verbo iudicis dicẽtis, est pro-
batũ, vel nõ est probatũ: vt no. in. c. series. j. e. Idem de alia publi-
catiõe extranei, vel ptis, nisi plene se instruxerint, ⁊ disputationi-
bus super dictis testium: vt. d. c. vltra tertiam. ⁊. d. §. q̃ vero. Idẽ
si publicatio fit solẽnis, sed indiscreta: q̃ ambe partes dicant, q̃
publicatio nõ fiat, cum intendant testes producere: vt no. Io. An.
in. d. c. series. Idem de solenni facta absente parte: ꝙ intelligo etiã
per contumaciã, vt statim dicã. Idẽ si est facta inuita parte: vt no.
Io. An. in. d. c. constitutus. Relinquit̃ ergo dubiũ de facta p̃sen-
te parte, ⁊ de solẽni. Io. An. ⁊ Bar. stant q̃ ista excludat. In hac
puto q̃ si fit facta post tertiã ꝓductionẽ, q̃ hꝫ in se presumptionẽ

iuris,ꝛ de iure inclusum discere testificata indistincte hic repellat: vt in.§.qꝛ vero multi.vsq ad ỽ.illud. Si aũt fit post primã,aut secũdã,puto qđ adhuc repellat,nõ ex se,sed qꝛ hȝ in se presumptiue inclusum discere testificata:puto qđ ex hoc repellat. Si tñ posset clare ꝓbare se testificata nõ didicisse,vt qꝛ incontinẽti notarius se absentauerit,cũ actꝰ post publicationẽ solẽnem,ꝛ in tam modico tẽpore,qđ ille nõ potuit recipere testes,puto ꝙ non repelleretꝛ idẽ si probaretur per iuramẽtũ notarij,ꝛ ipsuȝ,qui dicitꝛ testificata didicisse:arg.de procur.ex insinuatiõe.solo autẽ iurꝰ partis nõ crederetur. Et.c.vltra tertiã.§.qꝛ vero nõ obstant:qꝛ loquuntꝛ qñ nõ est facta publicatio. Ad hoc tex.q põderãt didicita testificata,etiã precipue.§.illud.ita equũ ꝛ rigorosum est dicere publicationẽ repellere solã,cũ etiã ipsum discere testificata vt repellat sit rigorosum,cũ impediat viã veritatis lucidãde. Nõ ob.motiua. Jo.an.ꝙ debuit esse aliqs finis:qꝛ dico qđ alij sunt termini vsq qđ hic,addatꝛ,scȝ tertia ꝓductio cũ publicatiõe:quo casu nõ admittit absq solẽnitate legali. Itẽ subest termini statutio,subest cause ꝯclusio,ꝛ alia similia:vt dilationes ad ꝓbandũ.ff.de fer.l.fi.iij.q.iij.spatiũ.de dila.c.i.C.de dila.ꝑ totũ. In dubio tñ,vt dixi,eo qđ apparet publicatio solẽnis,ꝑsente parte,ꝑsumitꝛ didicisse testificata,ꝛ hoc tenet Gul.de Mõ.laudu.ꝛ Ste.vbi dicũt qđ publicatio cũ possibilitate discendi testificata excludit facultatẽ ꝓbãdi ꝑ testes. Ad tex.aũt,qui põderant publicationẽ,Rñ.qđ põderãt:nõ quasi publicatio ex se ꝯcludat,sed qꝛ nisi ꝑsumitꝛ habere discere testificata:cũ ex tũc sint attestationes ptibus ꝓ̃pte,ꝛ apte. Itẽ per hoc ꝯcluditur qđ ipsum discere testificata vere vel ꝑsumptiue sufficit absque publicatiõe ꝑsumptiue. Idẽ dt Bar.in.d.aut.si facta esset publicatio nõ legitime,qꝛ pte nõ citata,ꝛ cõtigisset didicita fore testificata,ipsum discere testificata ĩpedit ꝓductionẽ. Per hoc ptȝ qđ qñ attestatiões sunt deposite penes partẽ apte,vl sigillate,ꝛ sunt reddite aperte,vt in.c.vltra tertiã.ĩ.eo.ibi:subtraxit,ꝛc.in.§.qꝛ vero.ad hoc.ĩ.eo.constitutus.i.Secꝰ si clause sunt reddite,vt ibi. Idẽ si didicerit per aduocatũ eius,vel alium pro eo agẽtem,qui viderit perfecte:vt.d.§.qꝛ vero.ꝛ idẽ si ex disputatione cũ parte hoc ꝓpenderit:vt in.d.§.qꝛ vero. Non tñ puto qđ hoc didicerit ex presumptione sententie:vt qꝛ snĩa lata cõtrã se absentẽ velit producere testes in causa appellationis:ꝛ opponitꝛ qđ presumitur ex sententia quã habuit cõtra se:scis qđ testes non probauerint:qꝛ per hoc nõ perfecte instituitꝛ:qꝛ aliud,ꝙ̃ probatio,potuit mouere iudicẽ,cum non semper alleget animũ suũ,ꝛc.ꝛ qꝛ non perfecte ex hoc instruitꝛ ad subornandos testes. Inquantũ dixi nõ posse producere testes publicatis attestationibus,ꝛ didicitis testificatis:est verũ,siue didicerit testificata suorũ,siue aliorũ,id est,alterius partis:qꝛ nõ poterit testes ꝓducere:vt no.gl.in aut.de testi.§.si vero.in verbo,ꝓductionẽ.in fi.ꝛ tȝ Spe.in.d.§.satis vtiliter.ver.ꝙ aũt dixi:Et est verũ qđ publicatio suorũ prohibet inquãtũ ad iuuãdos suos vult producere,ꝛ aliorũ,vel alterius partis,inquãtũ vellet illos reprobare,ꝛ directo:vt dicã.ĩ.eo. Sic etiã Legiste voluerũt ꝙ sup directo ꝯ̃rio nõ possint testes ꝓduci. ¶ Quero quos articulos excludat,quas ꝓbatiões,noui oĩno articuli excludũtꝛ,nõ ꝓpter publicationẽ,sed qꝛ sunt impertinentes,ꝛ nõ releuant probationẽ:vt in c.cũ cõtingat.de offi.deleg.ꝛ in.l.ad probationem.C.de proba. Si sunt noui,ꝛ ptinẽtes,nõ repellũtur,nõ quia deducibiles,nec etiã ex publicatiõe:qꝛ nõ timẽtur subornationes super nouo articulo,super quo non sunt producte probationes:ꝛ sic cessat subornationis timor:hic credo,etiã si testes iurati sup certo articulo,sup nouo fuerint interrogati,ꝛ respõderũt,siue etiã non responderũt:qꝛ inquãtũ deponũt,vel interrogantꝛ extra articulos,nihil valet qđ agũt,ꝛ perinde est,ac si tacuissent,ꝛ interrogati nõ essent:secꝰ si iurassent super tota causa:qꝛ tunc non poterunt recipi sup aliquo articulo etiam nouo incluso in petitione:quia a principio super tota causa,ꝛ omnibus articulis veritatem dicere debuerunt totam:qꝛ sic iurare cẽsentur.de accu.dilecti.ꝛ no.glo.hic:quia iurant plenã dicere veritatẽ. Si tamen sint data interrogatoria,ꝛ defectu iudicis sup toto nõ interrogantis non deposuerint,quid iuris,dicam ĩ.eo.ꝑ tuas. Si antiqui sunt,super his prohibetur productio. Dicit tamen glo.ĩ.eo.cũ in tua,ꝙ prohibetur productio,nisi sit facta protestatio tꝑe publicationis,ꝙ intẽdit testes producere:vt dicit gl.ibi,que nõ placet Jo.an.licet gl.etiã idẽ senserit.iij.q.ix.testes.ver.item testibus.per.c.presentium.ĩ.eo.tit.qꝛ facile esset parti ꝓtestando hec omnia iura eludere:ꝛ quia ex hoc nõ tollitur presumptio subornationis:ꝛ sic causa repellens productiones:nec proficit protestari contra id,ex quo presumitur dolus.de ꝑsump.c.i.de homi.c.ij.lib.vi.C.ad legẽ cor.de fica.l.i.Saluo,nisi,ẜm Jo.an.huiusmodi protestatio esset vestita ꝯsensu aduerse partis: vt not.in dicto.c.cũ in tua. Item hoc est verum,siue testes aliquid deposuerint,siue articulo,siue nihil deposuerint iterrogati,siue nõ fuerint interrogati culpa partis,dũmõ fuerint ꝓducti. Hoc regulare est. Fallit primo qñ adest protestatio conuentionalis, vel vestita, vt est dictum. Fallit secundo quando dicta testium sunt nulla:vt infra.eo.cũ causam.in fi.vltime gl.hic,ne pereat facultas probandi:ꝛ hoc quomodocũq sint nulle:vel ex defectu potestatis recipientis:vel qꝛ ad receptionẽ pars non fuit citata. Et hoc tenet glos.in cle.testibus.in verbo rite.ꝛ.d.de Rota,sua cõclusi.cclviij.etiã quãdo publicate sunt ad instantiã producere volentis.ꝛ tenet Paul.de Ste.in clem.testib.ꝛ hoc verum,qñ attestationes sunt omnino nulle:secus si alique exceptiones elidibiles,ẜm Pau.in.d.cle.testibus. Fallit tertio qñ culpa iudicis testes nõ sunt scđm interrogatoriũ interrogati,vel non sunt interrogati vt debẽt:qꝛ etiã publicatis attestationibꝰ repetuntꝛ,scđm ea,que dicã.ĩ.eo.per tuas.ẜm Jo.an.hic,ꝛ Spec.in tit.de teste.§.satis vtiliter.ver.octauo si examinator. Fallit quarto qñ de voluntate partiũ producuntꝛ testes publicatis attestationibus,ẜm Jo.an.hic:qꝛ fauore partium hoc introductũ est:ergo huic fauori renuntiare possunt.de regula.ad apostolicã.ꝛ.c.pe.maxime cũ hoc nõ habeat infallibilẽ ꝓhibitionẽ qđ patet ex ꝓmissis.ꝛ hoc tȝ Hos.ĩ.c.presentata.qđ puto in causa,vbi tangitꝛ preiudiciũ partiũ.tamẽ secus si tangeretꝛ publicũ:qꝛ iuri illi renuntiare non possunt.de so.cõpe.si diligenti. Nec ob.ꝙ futurus dolus non possit remitti ꝑ actũ.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.ꝛ no.de iureiur.quẽadmodũ:qꝛ illud est verũ in vero dolo,nõ in presumpto. Fallit quinto si princeps expresse ꝑ rescriptũ hoc ꝯcedit:vt no.Spec.in ti.de rest.in integ.§.vlt.ver.quid si in causa.ꝛ de teste.§.satis vtiliter.ỽ.xviij.Qđ intellige,si facit ex certa scientia:alũs nõ vȝ rescriptũ:cũ illi derogetꝛ expresse per ius:vt in aut.de test.§.qꝛ vero.versi.illud.in fi.ibi.nec si diuina hic missio,ꝛc. Fallit sexto qñ testes non sunt publicati in iudicio,sed recepti ꝛ publicati ad eternã rei memoriã,scđm formam.c.significauit.ĩ.eo.tit. Ad qđ.c.veniens.ĩ.eo.maxime si nullus tunc fuit vocatus,nec aliqua solẽnitas adhibita:vt i.d.c.significauit. Et hoc tene,lȝ aliqui fuerint in opi.qđ esset in optione illius,cõtra quẽ sunt producti,an illos velit recipere,an non,ꝛ stare attestationibus,an nõ,an velit iterato examinari,ꝑ.c.presentata.ꝛ.c.veniẽs.ij.ꝛ.C.eo.l.fi.qđ nõ placet:qꝛ ad aliud fuerũt tũc inducti,ẜm Pe.in.d.§.satis vtiliter.ver.xvij. Fallit septimo qñ ꝑdite sunt attestationes:quo casu si perduntur apud iudicẽ,vel notariũ,vel personã publicã,non poterit ꝓducere,scđm aliquos:qꝛ hȝ regressum contra illã ꝑsonã ad interesse.C.de app.ne causas.C.de testib.si qñ.Sȝ placet Spe.ꝙ etiã possit ꝓducere:qꝛ periculũ est litigare cũ iudice,ꝛ difficile ꝓbare interesse:vel saltẽ prouidebitur sibi ex clausula generali,si ꝑduntꝛ apud eũ,contra quẽ producuntur,ꝛ ille resarciet expensas,ꝛ iterũ producuntur:vt.ff.de inof.test.nihil.§.fi.ꝛ.ff.si quis cmis.cau.te.qđ aũt.§.nõ simpliciter. Si ꝑdite sunt penes producẽtẽ,imputet sibi:alũs daretur materia dicendi se perdidisse,vt possit ꝓducere,vt alios possit subornare.ff de iureiur.ait pretor.§.i.ad qđ infra.c.constitutus.nisi probet se sine culpa acta perdidisse:nam tũc succurritur ex clausula.ff.si quis ex argentarijs.§.fi.ꝛ.l.fi.de priuil.cum olim. Et hoc tȝ Spe.in.d.§.satis vtiliter.in fi.ver.sed qd si testibus. Fallit octauo qñ vi restitutionis subuenitꝛ aduersus probationẽ omissam,an possit ꝓbare etiã didicitis testificatis,ꝛ an dari possit restitutio,qꝛ non probatũ,an didicita testificata.vl publicatas attestatiões ratione minoris etatis,aut ꝓpter fauorẽ ecclesie:dic de hoc vt plene per Inno.ꝛ Host.ŝ.de in integ.resti.auditis.ꝛ per Barto.in.l.j.§.nuntiatio.ff.de no.op.nũt.dixi in illo.c.auditis. De restitutione autẽ,que datur ex clausula generali,dicit Innocen.in.c.intimauit.infra eo.ꝛ idem Hosti.quod danda est restitutio.ff.ex qui.cau.ma.l.j.maxime ꝑstito a petẽte iuramento ꝙ hoc malitiose non petet.in aut.eo.§.qꝛ vero multi.vbi etiã post cõclusionẽ admittitur,que plus debet impedire,ꝙ̃ sola renũtiatio. Ad hoc.ff.de edẽ.si qs ex argentarijs.§.fi.ꝛ.l.seq.lȝ aliqui dicãt hoc solũ permitti ꝑ beneficiũ restitutionis spãle:de quo.ŝ.de resti.in integ.per totum. Et hoc plus placet ẜm Inn.in.d.c.intimauit. Fallit nono qñ nulli testes sunt ꝓducti,licet sit datus articulus:qꝛ tex.maxime in.d.§.qꝛ vero.ponderat ꝓductionẽ,ꝛ in.§.illud. ¶ De tertia specie articulorũ,quando articulus est directo contrarius,vel directo cõtradictorius,tex.hic,ꝛ in cle.j.eo.tit.dicit testes non posse produci. Ad hoc infra,c.de testibus.ꝛ.c.cum venisset.ꝛ in.d.§.qꝛ vero multi.in tex.ꝛ in gl. Dic,ẜm Bar.si testes ꝓducuntꝛ ꝯ̃ primos ad reprobationẽ persone tantũ,possunt:qꝛ hic est nouus articulus. Et quando possint ad hoc testes ꝓduci,ꝛ debeant recipi,dixi in.c.ex parte Ade.ŝ.e.ꝛ no.in aut.C.eo. Et quot vicibꝰ possint reprobari,dic vt in.c.lȝ.dilectus.ĩ.eo.ꝛ.c.ꝑsentiũ.e.ti.lib.vj. Si testes producuntur ad reprobationẽ personarũ ꝛ dictorũ simul:ꝛ idem,qꝛ nouus est articulus:vt si testis dicit ꝙ talis possedit:iã sunt triginta anni,ꝛ ego ad eius reprobationẽ produco testes ad probãdũ quod non est viginti quinq annorũ.ꝛ hoc reddit ꝑsonã inhabilẽ:qꝛ nõ potuit scire que sunt facta iam sunt triginta anni. Itẽ reddit eius dictum falsum,ꝛ bene,secundum Bar.in dicta authen.qui semel. Si ad reprobationẽ dictorũ,cũ regula est ꝙ publicatis attestationibus nõ possunt testes produci. Fallit primo qñ allegatꝛ falsitas cũ occupatiõe:ꝛ assignatꝛ ꝑ cã,qꝛ tũc sententia non obstat ꝓductioni,

fortius

fortiꝰ nō obstat publicatio. De primo ptz. ḋ. l3 cām. ff. de re iu. l. di uus. ⁊ dt Ja. Ma. sicut snīa venalis: vt. l. venales. C. qñ pro. nō est ne. ⁊ pp hoc ponit̄ hic p rl̄a: qꝛ vbi nō obstat snīa ꝑductioni testiū, nō obstat publicatio. ad qđ. j. e. series. ⁊. c. cū in tua. ⁊. c. veniēs. Fallit scđo, qñ testes, q ꝑducunt̄ sup directo ꝯrijs, tēdūt ad reprobationē dictorū testiū reprobatoriorū, ⁊ ꝯ ꝯfirmationē primo ꝓbatoriorū, q ꝑmo fuerūt ꝑducti: ⁊ sic restringit̄ rl̄a, qñ testes ꝑducunt̄ super directo ꝯrijs ad reprobādū ꝓbatorios: ⁊ iđ, qꝛ si ꝓbaui, ⁊ testes mei reprobent̄ i dictis, nō est qd mihi iputet, si ꝯfisus de probatiōe meorū testiū, nō ꝑduxi testes ad reprobādū reprobatorios ante publicatas attestatiōes sup reprobatorijs, ⁊ sic anteq̄ viderim meos reprobatores: iđ admittor, ne mihi pereat facultas ꝓbandi. Hoc dicere vr̄ gl. j. c. ex tenore. doc. in. c. series. Inn. j. c. cum clamor. ⁊ est casus ꝫm vnū intellectū in. c. cū in tua. j. e. qđ ꝓcedit, vbi ēt si tertia ꝑductio veniat ad cōfirmādam primā ꝓbationē nō plenā, sed semiplenā, ⁊ summariā: iđ si ꝑductio veniat ad roborationē instrī, ⁊ reprobationē alicuiꝰ actiōis facte ad instructionē. de fi. instru. cū Joānes. ad reprobationē aūt testiū p instrm̄, vel ex serie dictorū est planū illā fieri posse. iiij. q. iij. testes. ver. itē testibꝰ. C. de testi. l. testibus. ¶ De quarta aūt specie articulo. s. qñ articuli sunt indirecte cōtrarij, vel indirecte cōtradictorij: cōiter doc. ⁊ gl. volūt testes admitti, nō obstāte publicatione, vel qđ sint dīdicita testificata. Et hoc tenet gl. i dicta cle. testibꝰ. ⁊ ibi Pau. ⁊ Bar. in. d. aut. q semel. ⁊ tex. vr̄ tenēdo qđ ibi nulla sit spālitas. j. c. ex tenore. Ad qđ de renū. c. sup hec. Hoc limitāt primo verū, qñ articulꝰ a principio nō fuit articulate formatus, exprimēdo circūstātias, qđ de indirecte cōtraria potuit instrui, volēs probare indirectā: qꝛ tūc nō pōt imputare quare testes nō ꝑduxit ante: secus si fuit articulate formatus: quia potuit indirecte cōtraria instrui. Dictum est Jo. iiij. q. iij. testes. ver. item testibus. ad hoc gl. de proba. iurauit. ⁊. c. series. ⁊ dictū Cy. in. d. l. testibꝰ. ⁊ est exemplū: articulꝰ format̄ qđ Titius cū Berta cōtraxit tali die, ⁊ tali loco: tunc nō l3: secꝰ si articulus sit formatꝰ q Titius cū Berta ꝯtraxit simplr̄: tūc poterit ꝑducere testes. Hec oīa ꝓcedūt qñ post publicatas attestatiōes, vel dīdicita testificata, ptes principales volūt ꝑducere testes: sed ante successores est dubiū: qꝛ ipsi vidētur habere iustā causam ignorantie: vt in regula, si qs in ius. de re. iur. li. vj. ff. de re. iur. q in alteriꝰ. Puto ꝯriū: qꝛ successor p oīa succedit in ius eius, a quo h3 cām, ex quo nihil cū eo est gestū vt no. in. d. regula, qui in alterius. ⁊ qđ no. in. l. cū filiꝰ. §. in hac. ff. de ver. obl. ⁊ qꝛ eo ipso adest presumptio qđ sciant se nō ꝓbasse, cū vult nō cōtētus ꝑductiōibꝰ defuncti aliā facere ꝑductionē. Nunquid autē tertius cōparens pro suo interesse publicatis attestationibꝰ cū principali possit ꝑducere testes: dixi post Inn. de re iud. cū super. dic vt ibi plene. ¶ Quero, quas ꝓbationes excludat. Dic qđ ista materia ꝓbetur, qñ super probatione testiū repetit̄ probatio testiū: secus si super alia ꝓbatione, q̄ testiū, producant̄ testes, vel super ꝓbatione testiū producat̄ probatio alteriꝰ speciei. Ad hoc q in simili no. j. c. l3 dilectus. vnde nō excludit publicatio ꝓbationes iuris cōfessiones: vt. j. de fi. instr, cum Joānes. nec ꝓbationē instrumēti: ⁊ si est ꝓbatū p instrm̄, nō excluditur probatio testiū: ⁊ qꝛ in talibꝰ cessat timor subornationis. Ad hoc gl. iiij. q. iij. §. item in criminali. ver. si quis testibꝰ. ⁊ qđ ibi no. gl. Nec obstat si dicat̄ qđ etiā ꝑductioni instrumenti pōt adesse timor subornationis: vt si nō est ꝓbatū per testes, pōt subornare notariū, vt in assumptione instrumēti suppleat, in quo defecerūt testes, vel ad reprobationē, vt directo reprobet: ⁊ faciliꝰ poterit subornari vnꝰ, q̄ plures testes: qꝛ nō timet̄ sic subornatio i notario, cuius fides publica magistratui, q de sui ꝯditiōe se3 d3 informare, est approbata: ⁊ qꝛ h3 officiū de publico: ⁊ p talibꝰ presumitur. l. ⁊ pure. §. ne passim. ff. de re. eo. de re iud. sicut. de renun. in ꝓsentia. testis l3 in actu testificādi dicat̄ publicū officiū gerere, ipsa3 ptātē nō h3 de publico, sed a natura: vt dicit Inn. de elec. nihil. Item dato qđ ratio pungeret in talibꝰ ad angustandā ꝓbationē, nō est extēdenda inla: ⁊ sufficit q nō reperit̄ ꝓhibitū: qꝛ hoc rigorosu3 est, tēdēs ad operiēdā aperturā veritatis. Per q̄ dico qđ si producto instr̄o appareret nō perfecte probare, posset producere ⁊ testes, ⁊ aliud instrumētū ad supplēdū i eo qđ defecisset pmū instrm̄. ⁊ hoc tenēdū. Et hec sufficiāt quo ad instātiā ꝑncipalē, ⁊ q̄ ad terminos publicatiōis, ⁊ ꝯclusiōis: de alijs aūt terminis vt sufficiētis ꝑductiōis, renuntiationis, ⁊ cōclusionis: nō ꝓsequor hic: qꝛ dicam in locis suis.

5 ¶ † Uenio ad ꝫm articulū principalē, sc3 quid iuris variata instātia de principali ad appellationē, an liceat ꝑducere testes publicatis attestationibꝰ, vl̄ dīdicitis testificatis: ⁊ hic est principalis passus hic examinādꝰ. Gl. iuris ciuilis in causa appellatiōis permittūt: textus iuris canonici faciunt ꝯ quos opi. sup hoc tetigi supra immediate post gl. Hoc sit pro regula, qđ in omnibꝰ casibꝰ, in quibus dicitur articulos nō admitti vt impertinētes in causa principali, idē, ⁊ fortiꝰ, in causa appellationis. Scđo qđ in omnibus casibus, in qbꝰ l3 producere testes in causa principali, vel alias ꝓbationes, nō obstāte publicatione, vel dīdicere testificata, in oībus illis, ⁊ fortiꝰ, l3 in causa appellatiōis. Relinquit̄ ergo dubitatio, qñ testes repetunt̄, vel nouiter ꝑducuntur super articulis antiquis eisdē quo ad formā, vel directo ꝯtrarijs, vel cōtradictorijs, in quibus non l3 in causa ꝑncipali: in hoc dicit̄ discordia inter leges, et canones, vt leges permittūt, canones iuris nō. Mouent̄ Legiste p. l. p hac. ⁊. l. amplius. C. de app. ⁊. l. eos. ⁊. l. in offerēdis. C. de app. Scđo qꝛ de iure antiquo nō erat ꝓhibitū testes ꝑducere ad ꝓbādū post dīdicita testificata in cā appellationis, vt dictis iuribus. Ius aūt superueniēs d3 limitari, ⁊ intelligi scđm antiqua iura, ex quo nō apparet illud velle corrigere vel agēda, nō ob. ꝑductioni publicatio, vel discere testificata: vt. j. c. veniēs. ij. ⁊. c. cū in tua. sed aliꝰ est finis ꝑducere in cā principali, aliꝰ in cā appellatiōis: qꝛ in principali intēdo condēnare, vel absoluere: in cā appellatiōis cōfirmare, vel infirmare. C. de app. l. eos. igit̄. Et hoc t3 Cyn. ⁊ Jaco. de Are. in. d. l. p hac. vbi vult qđ leges seruent̄ in foro suo: ⁊ hoc cōfirmat, qđ vbi nō obstat snīa ꝑductiōi, nec obstat publicatio. de pb. l3. j. c. series. ⁊. c. cū in tua. iūcto. c. lator. ⁊. c. cōsanguinei. j. de re iud. Et hāc regulā ponit hic Jo. an. ⁊ ponit in Spe. de teste. §. satis vtiliter, vbi enumerat casus, in qbꝰ nō obstāte publicatiōe possunt ꝑduci testes: s3 in cā appellatiōis nō ob. snīa: vt. d. l. p hac: ⁊ qꝛ est appellatione suspensa: ergo non ob. publicatio, vl̄ discere testificata. Hāc opi. souet eqtas: qꝛ rigor magnꝰ est i se, ne ꝓpter hāc suspicionē subornationis ipediat̄ via ad aperturā veritatis absq̄ remedio aliquo. Et si dicat̄, poterit seq qđ oēs subornabūt: certe ⁊ poterit sequi qđ nullꝰ subornabit: ⁊ ꝯ subornātes, ⁊ subornatos iura in penis ꝓuidēt p penas falsi. Pro canonistis sunt iura ista hic posita, cū simi. ⁊ in cle. de testibꝰ. de test. Scđo, qđ idētitas est rōnis, sc3 timoris subornationis, imo maior in cā appellationis: qꝛ ibi maius periculū, vbi cause variatio. Uariatio ergo instantie cū nō variet cām decidēdi, nō variare d3 in decisione idētitatis iuris i vtroq̄. Tertio, qđ sic attestatiōes publicate transeūt valide ad instantiā appellatiōis, vt sup eis possit iudicari, in aut. de his, qui ingre. ad app. §. illiđ. vide de renū. in ꝓntia. ff. vt cau. post. app. ad tu. l. j. ⁊ qđ ibi no. ⁊. C. de app. l. hi, q ad ciuilia. ⁊ qđ ibi not. ita debent transire cū suo vitio, vt sic probatiōes impediāt sicut in ꝑncipali: nam ille actus, qui trāsit vtilis, ⁊ nō suspēsus ad cām appellationis, vt sup eo aliqd fundet̄ trāsit vtilis vt impediat agēda sicut in principali. C. de procur. ita demū. vbi lite ꝯtestata sic trāsit vt sup ea possit snīari. C. de tēp. app. l. si. ⁊. j. de app. c. j. sic trāsit validꝰ, vt dilatorie nō possint opponi: vt. d. l. ita demū. Terminꝰ aūt publicatiōis nō suspēdit quo ad validitatē dictorū testiū. j. c. cām, q̄ igit̄. Quarto dīdicere testificata, ⁊ qd fieri, qđ neqt habere p infecto: ergo nec v3 suspēdi appellatiōe. l. in bello. §. facta. ff. de capti. Et hāc souet eqtas q̄ ꝯsiderat hoīes ruptos in cōcupiscētia obtinēdi, tā oculorū, q̄ supbia vite ꝓuocati, nō dimitterēt qn subornarēt, ⁊ cōtingeret plures subornare, cū natura nostra sit prona, q̄ nō subornari: ⁊ sic plus via aperiret̄ ad falsu3, q̄ ad verū: iđ equū fuit ꝑductionē repelli. Qꝛ tñ sup hoc sunt opi. de iure ciuili: qꝛ hoc spectat determinare ad ecclīam: vbi sunt opi. de iure ciuili, q si. sint leg. p venerabilē. de iura. cal. c. j. de rescr. sup l̄ris de ꝓba. qm̄ ꝯ. de testa. c. Raynutiꝰ. ⁊. c. Raynaldꝰ. In foro ciuili seruāda est opinio canonica determinata: ⁊ hoc t3 Bar. in. l. p hac. C. de tēp. app. Nō ob. l. p hac ⁊ similes: qꝛ debēt intelligi qñ nō sunt dīdicita testificata, vel qñ producunt̄ alie ꝓbationes q̄ testiū instrumētorū, ⁊ similiū: vel qñ producunt̄ testes sup nouis capitulis depēdētibꝰ a primis, vt hic. Uel intelliguntur scđm antiqua tpa, scđm q̄ nō erat adhuc ꝓhibitū. Nō ob. qđ variet̄ instātia, ⁊ finis: qꝛ sola variatio istātie nō pmittit hoc, si nō variet̄ finis: ⁊ hic nō variat̄ finis: qꝛ ꝯfirmare, vel infirmare, in cā appellatiōis expollet illi cōdēnare, vel absoluere: vt no. C. de app. l. eos. Nō ob. l. si. C. de testi. qꝛ loqt̄ ibi in testibꝰ ꝑductis corā arbitro, q nō ꝓficiūt in cā appellationis, nisi scđm terminos. c. ꝑntata. j. e. Id ꝫm distinctionē illā l3 testes ꝑducere, si pars nō vult illos approbare. Nō ob. qđ vbi nō obstat snīa, ⁊ multo minꝰ publicatio: ⁊ in cā appellatiōis nō ob. snīa, ergo nec publicatio: qꝛ regl̄a ꝓcedit, qñ cā, pp q̄ nō obstat snīa, ꝯcludit ad publicationē, ⁊ ad discere testificata: secꝰ si nō ꝯcludat: nā si nō obstat snīa ꝓpter falsitatē ⁊ corruptionē testiū: hic cā ꝯcludit ad corruptionē testiū, ⁊ ad publicationē: si nō obstat snīa in cā mr̄imoniali, nō obstat, qꝛ termini rigorosi in tali cā silēt, inq̄tū ipediūt aperturā v̄itatis: ⁊ sic nō obstabit publicatio. Et idē eēt in quacūq̄ cā, in q̄ snīa nutriret peccatū irremissibile p ptē: qꝛ sicut nō obstaret snīa, ita nec publicatio simpliciter. Ubi nō obstat snīa, qꝛ cā ē summaria, nō obstabit ⁊ publicatio: qꝛ ⁊ testes sunt summarie recepti: mō ꝓficiūt i plenaria cā: s3 vbi solū snīa est appellatiōe suspēsa, ista suspēsio ꝯcludit ad testes, nec ad attestatiōes susceptas, ⁊ publicatas, qn possint i cā appellatiōis ꝑduci: sic nec obstat appello, qn possit de publicatione

6 opponi. ¶ † Uenio ad tertiū, qd iuris si variet̄ instātia ꝑncipalis ad instātiā nullitatis, an ꝑductis testibꝰ i cā ꝑncipali possint produci testes in instātiā nullitatis. Dic qđ nullitas ꝯtingere pōt circa ordinatoria iudicij, vt qꝛ ꝓcedit̄ lite nō ꝯtestata, vl̄ libello non

porrecto, vel ꝓpter defectũ ꝑtãtis: ⁊ hoc nõ est dubiũ, qꝛ ꝓductiõe
actoꝝ hec pñt patere: ⁊ si nõ apparẽt acta. talia pñt ꝓbari ꝑ testes:
qꝛ hic est nouꝰ articulus, ⁊ depẽdẽs, qꝛ cõcludit ad cãm. Si tñ esset
p̄rio detecta nullitas, ⁊ publicate essent attestatiões, sup ꝓbationi
bus defectꝰ iurisdictionis, vel libelli nõ porrecti, si postea alie ꝓba
tiones testiũ ꝓducerẽt sup eodẽ, in eadẽ instãtia, nec possent ꝓdu-
ci sup eisdẽ articulis, publicatis attestationibꝰ, nisi ꝑut. s. dixi in
cã appellatiõis: vt. l. c. cõstitutꝰ. j. e. ti. Si aũt nullitas surgit ex in-
iustitia circa merita, tunc si ex patẽti iniustitia snĩe non est dubiũ,
qꝛ hec nõ põt ꝓbari, nisi ex visione snĩe: vt de offi. del. cũ cõtingat.
Uel si ꝓbaret ꝑ testes, q viderũt sniaꝫ, scdm formã de ꝑui. cũ olim.
possent ꝓduci: qꝛ hic est nouus articulꝰ. Et si sup eo essent publica
te, attestatiões, sup eodẽ, vel directe ꝯrio, nõ possent ꝓduci testes,
nisi ꝑut dixi in instãtia appellatiõis. Si cõtẽdit de nullitate, qꝛ la
ta est snĩa ꝑ falsos, corruptos testes vel falsos ꝯ absentẽ dolo p̄sen
tis: vt. l. si p̄tor. §. Marcellus. de iud. de re iudi. cũ Bertoldꝰ: ⁊ no.
de rescri. cũ dilecta. tũc possunt ꝓduci sup directe cõtrario ad pro
bãdũ ꝙ falsum corrupti dixerint, vel ad ꝓbãdũ ꝙ ꝑ falsos dolo p̄
sentis: qꝛ tũc nõ obstat snĩa ex causa ꝯcludente ad ꝓbationẽ: non
obstabit ergo publicatio. de ꝓba. lꝫ cãm. ⁊ ꝑ regulã, quam ponũt
doc. que ꝓbat. j. c. series. ⁊ c. veniẽs. ij. ⁊ hoc tenẽt oẽs Canonistę: te
nuit ⁊ Nico. de Mat. ⁊ sequit Bar. in. d. aut. qui semel. Si tñ pars
alia, cuius testes sunt reprobati, vellet alios ꝓducere, posset etiaꝫ
publicatis attestationibus, ad finẽ cõprobãdi p̄mã ꝓbationẽ, vt
dixi. s. ⁊ no. gl. j. j. eo. ex tenore. ⁊ Inn. j. c. cũ clamor. ⁊ ad finẽ impe-
diẽdi infirmationẽ: ad finẽ aũt vt cõfirmet, idẽ, si petita esset corã
iudice nullitatis cõfirmari: vt no. de off. dele. cũ contingat. de app.
dilecto. ff. de app. si expssim. ⁊ C. qñ ꝓuo. nõ est ne. l. ij. ⁊ l. si vt ꝓpo-
nis, C. quõ ⁊ qñ iudex. ꝑ Bar. Idẽ si nõ peteret ipsam cõfirmari, te
nẽdo qd no. Inn. in. d. c. cũ cõtingat. ff. de ꝓba. circa. ⁊ de resti. spol.
ex ꝯquestiõe. Si aũt cõtẽderet sola falsitas, qꝛ nõ fit ꝑ viã nullita-
tis, sed restitutiõis: dicã in sequẽti mẽbro. Põt quoqꝫ dici de nulli-
tate snĩe: qꝛ tales sunt snĩe, q̃ nõ trãseũt ĩ rẽ iudicatã q̃ pñt tracta-
ri ꝑ viã nullitatis: vt no. gl. de rest. spo. ex parte. vbi dixi: vt in sen-
tẽtijs cẽsure, ⁊ mr̃imonialibꝰ, ⁊ q̃ peccatũ irremissibile nutriũt. et
tex. vr̃ qd nõ ob. publicatiõe pñt testes ꝓduci. de test. series. ⁊ c. cũ
in tua. In ꝯriũ vr̃ tex. de ꝓba. iurauit. ⁊ c. cõstitutꝰ. iij. j. eo. Omis-
sis opi. de qbꝰ in. c. cũ in tua. ⁊ in. c. series. Io. an. in. c. series. cõclu-
deret qd publicatis attestationibꝰ nõ lꝫ testes ꝓducere stãti ꝯ ma
trimoniũ, ⁊ lꝫ ꝓducere stãti ꝓ mr̃imonio, ⁊ hoc fauore mr̃imonij:
qꝛ fauor est ex pte stãtis ꝓ eo, odiũ stãti ꝯ mr̃imoniũ pẽdet in hoc,
a quo surgat hec ptãs ꝓducẽdi testes publicatis attestationibꝰ.
Quidã dicũt fauore matrimonij hoc opari: ⁊ scdm hanc ꝓcederet
Io. and. si hec sola eẽt rõ. Scda rõ est, qꝛ agit materia peccati, cui
nullũ vinculũ obuiare põt, qn veritas detegat: ⁊ sic nec publicatio.
Tertia rõ. qꝛ snĩa nõ obstat, fortius nec publicatio. Et has rões
oẽs tãgit gl. in. c. iurauit. ⁊ c. series. j. e. tit. Due vltime placẽt, ⁊ vl-
tima est cã imediata: penultima est cã cãe. Id puto qd facultas ꝓ-
ducẽdi testes sup eisdẽ, vel directo cõtrarijs, regulet a regula snĩe
vt ibi. In cã matrimoniali snĩa obstat, ⁊ trãsit in rem iudicatam:
ibi obstat publicatio: ⁊ vbi non obstat, nec obstet publicatio. Ad
qd declarãdũ pono ꝓ ꝯstãti, ꝙ trãsitus in rẽ iudicatã in quacũqꝫ
materia p̃edet ex acqescere snĩe, ⁊ acqescere posse: id trãsit vbi ac-
quiescũt, ⁊ acqescere possunt, ⁊ nõ trãsit vbi nõ acqescũt, nec acqes
cere pñt: vt in. c. qd ad ꝯsultationẽ. de re iudi. ⁊ l. ab eo. C. quõ, ⁊ qñ
iud. Qñ aũt acqescere possint, ⁊ qñ nõ, ꝑpendit ex hoc: qꝛ qñ vitiũ
snĩe est per partes remissibile, acquiescere pñt: vbi non est ꝑ par-
tes remissibile, acqescere non pñt. Hoc ꝓbat gl. de re iud. lator. in
gl. fi. Hoc posito pono aliquos casus. Primꝰ, qñ est qd de ꝯtrahẽ
do, ⁊ lata est snĩa ꝯ mr̃imoniũ, ne cõtrahat ꝓpter cõsanguinitatẽ:
vult quis ꝓducere testes ad ꝓbandũ nõ cõsanguinitatẽ: non põt:
qꝛ qd nõ cõtrahãt etiã nõ cõsanguinei, est remissibile a partibus, ⁊
pñt iustificare snĩam: obstabit ergo publicatio. Ad qd de spõ. pre-
terea. sic logt. c. iurauit. Hec vera, nisi postea actu cõtradixissent:
qꝛ nõ obstãte snĩa possent ꝓduci testes sup nõ impedimẽto: et hic
supuenit noua cã, nõ obstaret sentẽtia: qꝛ variat causa, ⁊ variatus
ꝓcedẽdi modꝰ de plenario ad summarium: ⁊ qꝛ hoc respectu non
fuit vitiũ remissibile, si postea ꝯtrahat. Ad ꝓmũ. j. c. veniẽs. ij. ⁊ c.
cũ in tua. Scds casus, qñ questio de ꝯtrahẽdo, ⁊ lata est snĩa ꝓ ma
trimonio ꝯtrahẽdo, ⁊ nũc allegat cõsanguinitas: ⁊ tunc nõ obstat
snĩa: qꝛ vitiũ cõsanguinitatis non est ꝑ partes remissibile: merito
vbi nõ obstat snĩa, nõ obstabit publicatio qn testes valeãt ꝓduci.
Tertiꝰ casus est, qñ lata est snĩa sup matrimonio ꝯtracto, ⁊ nulla
allegat cõsanguinitas, sꝫ solũ est dubiũ de ꝯctu, ⁊ qꝛ ptes possunt
cõtrahere, sꝫ nõ distrahere, vitiũ est snĩe ꝑ ptes remissibile: id ad ꝓ
bandũ nõ cõtractũ nõ pñt ꝓduci testes: qꝛ ptes pñt cõsentire con
tractui. Quartus casus est, qñ est dubiũ de ꝯctu, ⁊ lata est snĩa cõ
tra mr̃imoniũ, ⁊ ptes volũt ꝓducere testes ꝓ mr̃imonio certe tunc
nõ obstat: qꝛ partes non possunt sua volũtate dissoluere matrimo
niũ cõtractũ: vt in. c. super eo. de eo, qui cog. cõsang. nec adhuc non
obstat snĩa, ⁊ sic nec publicatio. Quintus casus, qñ lata est snĩa ꝓ
matrimonio ꝯcto, ⁊ partes volũt ꝓducere testes ad ꝓbandã con-
sanguinitatẽ: ⁊ possunt nõ obstante publicatione: qꝛ vitiũ consan-
guinitatis nõ est ꝑ ptes remissibile. Hec oĩa vera, qñ sup matrimo
niali disputat de vinculo mr̃imonij. Si aũt disputatio fieret sup
extrinsecis ad vinculũ, vt qꝛ cõtẽderet de nullitate, ⁊ snĩa ẽ lata in
per nullitate, ⁊ postea testes ꝓducerent circa nullitatẽ publicatis
attestationibꝰ, sup eisdẽ, vel directo ꝯrijs, non admitterent testes,
etiã in matrimoniali: qꝛ hic ptes disputant sup rigore: qꝛ cũ hoc
stat ꝙ snĩa sit nulla, ⁊ tñ sit iusta: merito rigorosi termini excluden
tes admittunt ꝯ partes. Ubi aũt contendit de vinculo, qꝛ tangit
materia peccati, ꝓcedit fm eqtatẽ: ⁊ sic dꝫ intelligi. c. cõstitutꝰ. iij.
j. e. vt ibi no. Io. an. Ubi aũt variat de ꝑ̃ncipali ad cãm restitutio-
nis, si spãliter det restitutio aduersus publicationẽ, vl publicatio
nis effectu, vel ꝑuilegio etatis, vel ex clausula gnali remisi. s. Aut
petit restõ aduersus sniam, an in causa restõnis possint ꝓduci te-
stes: si petit priuilegio minoris etatis, ex quo nõ petit aduersus ꝓ
bationẽ omissam, nõ pñt ꝓduci testes: si petit ex clausula gnali, qꝛ
lata est snĩa in absentẽ legitima cã, adhuc nõ põt ꝓducere testes, si
cã restitutiõis nõ concludit ad receptionẽ testiũ, ⁊ ꝓbationẽ omis-
sam. Si petit restõ ex eo qꝛ lata est snĩa per falsos testes: quo casu
nõ est nulla, sꝫ dat restõ: vt no. ff. de re iud. l. diuus. ⁊ dixi de ꝓba. lꝫ
cãm. de excep. cũ venerabilis. an tũc data restõne admittat ꝓba-
tio ꝑ parte ꝓducẽtis, planũ ꝙ nõ sup eisdẽ articulis: ꝑ parte vo-
lẽtis ꝓbare ꝯriũ indirecta ꝓbatio admittit, ꝑut dixi. s. directa au
tẽ nõ: vt in cle. testibꝰ. de test. Nõ ob. si dicat. nõ obstat snĩa data re-
stitutione, ergo nõ ob. publicatio: qꝛ illud verũ, qñ non obstat sen-
tẽtia mero iure: secꝰ si petita restitutiõe: nec põt restitui aduersus
omissam probationẽ: qꝛ sibi imputari põt quare ante non ꝓbauit
testes falsos. Et hoc tꝫ Nic. de Mat. ⁊ Bar. ĩ dicta aut. qui semel.
⁊ Arch. iiij. q. iij. §. itẽ in criminali. forte nõ esset peccatũ dicere qd
super directo cõtrarijs admittant probationes ad ꝓbandũ testes
falsos ad finẽ exceptiõis ꝯ sniam, in qua nõ est necessaria snĩa. ff. de
exce. cũ venerabilis: qꝛ si nõ obstat snĩa, nõ obstat publicatio, ꝑ iaꝫ
dicta: ⁊ idẽ quãdo lata est snĩa cõtra minorem ex falsa ꝓbatione, qꝛ
17 est nulla. C. si ex fal. instr. l. ij. ¶ † Uenio ad quartũ, quid iuris va-
riata instãtia de vna ad aliã, an possint testes produci: si in p̄ma
instãtia nondum sunt attestationes publicate, testes nõ ꝓbant: vt
in. c. cũ causam. j. eo. ⁊ dicit Bart. in aut. qui semel. ⁊ in. l. ij. iudi. sol.
Ad hoc. C. de re iudi. l. gesta. id possunt alij testes ꝓduci, nisi pars,
cõtra quã fit cõtẽta vt publicent: vt in. d. c. cũ cãm. Non ob. qd. no.
Inn. j. c. Albericꝰ. vbi dicit valere dicta testiũ non publicata inter
easdẽ personas: qꝛ ibi loquit de alia publicatiõe, scꝫ vt iudicis au-
thoritate describant, ⁊ authẽticent, qñ nõ erant authẽtice scripta,
vt ibi dixi: lꝫ aliter Bar. intellexerit in. l. ij. iud. solu. vel valẽt in ea-
dẽ instãtia: in alia est in electiõe an velit qd publicent, an velit no-
uos ꝓducere, ex quo nõ sunt publicati. Si sunt publicati ĩ alia in-
stãtia õ arbitrali ad iurisdictionalẽ mutata, an obstet publicatio:
dic inter easdẽ ꝑsonas nõ obstat publicatio, vt qꝛ nõ valẽt testes:
vt. C. res inter alios acta. ꝑ totũ. ⁊ qꝛ nõ obstat snĩa: ergo nec publi
catio. Si inter easdẽ personas, ⁊ alterat de summaria ad plenariã,
non obstat publicatio: qꝛ nec obstaret snĩa. j. c. veniẽs. j. ⁊ c. cum in
tua. saluo nisi testes in p̄ma sui summaria essent plenarie recepti:
vt not. Butri. in. l. ab hostibus. §. sed qd simplr. ff. ex qui. cau. ma.
Qñ autẽ sunt recepti in plenaria, ⁊ publicat, non possent testes ꝓ-
duci, sicut nec in cã appellationis, quãdo in tali cã producerẽtur,
qd obstaret exceptio rei iudicate vt lata foret snĩa, ꝑ iam dicta. Nũ
quid aũt in eadẽ instãtia variata persona, vt qꝛ tertius cõparens
pro suo interesse vult ꝓducere testes publicatis attestationibꝰ, cũ
principali obstet exceptio vt nõ possint ꝓduci: dixi plene. vbi tan-
git Inn. de re iudi. cũ sup. qꝛ vbi obstaret snĩa tertio quo ad plenũ
ꝓiudiciũ obstaret publicatio, dũmodo fuerit p̄sens publicationi:
alias si fuisset absens, idẽ: qꝛ ex quo petit ꝓductionẽ, nõ ꝯtentꝰ de
ꝓductione ipsiꝰ principalis, iam cõstat eum didicisse testificata: ⁊
idẽ per omnia, vbi sententia noceret tertio in alia instantia, pro-
pter connexitatẽ in casibus. c. quãuis. de re iudic. ⁊ l. sepe. ff. eodeꝫ.
18 ¶ † Ad quintũ, si variatur instantia de aliqua ad quasi ꝑ̃nialem,
⁊ ad viã denunciationis Euangelice, in casibus, in quibus contra
sniam auditur via denuntiationis propter peccatũ, de quibus ꝑ
Bar. in extraua. ad reprimendũ. Et dixi in. c. nouit. de iud. in illis
etiã publicatis attestationibus recipient testes: qꝛ illa tractat, fm
purã eqtatẽ. Ad qd no. ꝑ Host. de despõ. impu. attestationes. ⁊ po-
19 nit etiã Hosti. in. c. lator. sup gl. j. de re iudi. ¶ † Ad vltimũ quãdo
variat instantia de nulla ad aliquã: dic qd si nullitas non cõcludit
ad attestatiões in alia instãtia, ex quo sunt publicate, nõ pñt ꝓdu-
cere testes inter easdẽ ꝑsonas: si nullitas ꝯcludit ad attestationeꝫ,
poterũt semꝑ testes ꝓduci ne pereat facultas ꝓbãdi: ⁊ qꝛ publica-
tio est nulla, vl inanis, ex q̃ nõ valẽt attestatiões, approbari tñ pñt
per partes: ⁊ si approbent, non possunt ꝓduci testes: vt no. in. c. cũ
causam. j. e. ⁊ in. c. Albericus. ⁊ c. veniẽs. ⁊ qd ibi no. ⁊ in. c. p̄sentata.
¶ Resta

20 ¶ †Restat vltimo expedire glo.ij.z vlti.op.q nō liceat plures te
stes repetere contra eundē.x.q.iij.§.itē in criminali.ff.eo.produci.
Sol.Cōtraria loquunt in criminali,qꝛ qui semel tulit testimoniū
contra aliquem in criminali, presumit eius inimicus,ideo repelli
tur a testificando in criminali:hic in ciuili ꝓcedit:hoc qñ testes in
ciuili recipiunt in diuersis articulis in eodē articulo,sup quo de
posuit,an possit repeti,nō insisto.Gl.tāgit.de proba.licet causam.
dicam.j.c.cū causam.cum clamor.z.c.per tuas.vbi plenissime.et in
21 §.cū Joannes eremita.Idem de testi.co.preterea.¶ †Glo.vltima
querit de forma iuramēti testiū.Dicit glo.qꝺ iurabunt q totam
veritatē dicent iudici,vel cui cōmiserit,quā nouerūt de re illa,sup
qua iurāt.iii.q.ix.hortamur.in aut.co.tit.§.j.Item q nullā inter
serēt falsitatē.iij.q.ix.iura.z qꝺ pro vtraqꝫ parte dicent veritatē,
quā scient.xj.q.v.non sane.z q dicent omnia,siue sint interrogati,
siue nō.arg.j.de accu.cū dilect⁹.Itē q nec pretio,nec amore,vel ti
more,vel odio,seu pro alio cōmodo testimoniū dicēt.s.c.quoties.
j.c.lꝫ ex quadā.§.testes.z dicit Jo.an.q debēt iurare tactis Euan
gelijs.Et an ꝑsumat tetigisse,remittit Jo.an.ad Spe.ti.de teste.
§.si qs.vꝰ.vno.vbi dicit q presumit tactura,in tantū qꝺ transfert
onus probandi in negantē,eo q talis habet coarctationē loci,et
tēporis ꝓbabilis.no.j.c.ex tenore.de quo de elec.bone.super.j.glo.
Jo.alle.decre.bone.j.§.porro.de elec.de renūt.in ꝑñtia.ff.de pact.
§.qꝺ fere.C.ne vxo.pro ma.l.ij.Addūt ad hoc rigorē presumptio
nis surgere ex ꝑsona notarij:vt in Spe.de teste.§.j.ver.sꝫ quid in
predictis.Secundo ex persona iudicis,qui ad talia debet aduerte
re.de testi.fraternitatis.in fi.z.c.tam literis.Itē ꝑsentia partis,q
tacēdo vr factū approbasse,cū ꝓhibere potuisset.Ad qꝺ de ꝑsum.
nōne.z qꝺ no.Inn.de off.dele.cū in iure.Et per hoc nō ob.de elec.
vt circa.z quod ibi no.in.iij.glo.lib.vj.in fi.Nec obst.ca.tue.vbi exi
gitur expressa remissio:qꝛ hic nō remittit iuramētū,sꝫ remittitur
tactura,sine qua iurm obligat ad piuriū:vt not.xx.q.j.in summa.
Ad hoc qꝺ no.in qōne de teste nō iurato,qui dixit falsum.regula,
non est sine culpa.de re.iur.li.vj.Et hoc verū,qñ apparet de iura
mēto testis.Si vero nō apparet,nisi qꝛ dr,talis testis iurat⁹ depo
suit:tūc illud nō sufficit,qꝛ illa assertio est de ꝑterito,nec p eā appa
ret ꝑsentia iudicis,vel ptis,ꝯtra quā nec dies,de quib⁹ ꝯstare de
bet.e.ti.c.ij.de ꝓba.qñ.no.ff.de dote ꝑle.l.Theopompus.qꝛ rñdet
vt dictū est in dicta regula,nō est sine.Istud puto,qꝛ ista est solēni
tas intrinseca sacramēti,scꝫ q tactis scripturis.de quo dic vt in
cle.de here.c.j.§.porro.in gl.ij.li.vj.z qꝛ sic iuratis est solēnitas ex
trinseca ad testē.Nō ob.renūtiare debeat ꝑsumi,ex quo potuit in
tercedere tempore testimonij,z est talis,cui pōt p ptes renūtiari:
vt no.in.l.j.C.de fi.instru.z in.haste fis.li.x.qꝛ solēnitas precedētis
citationis p hoc nō apparet,que necessario dꝫ ꝑcedere actū iura
menti:nō tñ pro solēnitate actus enuntiati ꝑsumit,qñ est gesta a
perito,z a iudice,z notario,z pñte pte.Et videt sentire Joā.and.
etiā qñ solēnitas est extrinseca.Qꝺ bene no.qꝛ his tribus ꝯcurrē
tib⁹ ꝑsumit.¶ Ultimo pono hic vnā.q.quā ponit Joā.Boatini.
Pars hꝫ iudicē suspectum in principali,z videt se succumbere ex
ꝑsona iudicis,licet iustitiam foueat:vult,vel nō pōt ipsum recusa
re:qd melius est sibi,an qꝺ ꝓducat probationes,an q expectet in
cā appellationis.Dic q primo videt q expediat differre propter
euitādos sumpt⁹ in ꝓbatiōe,z ꝓductione attestationū.Itē ne in
struat aduersarius.Itē vt citius exeat man⁹ illi⁹ iudicis.Itē ne
in alio fiat malitia in examinatiōe testiū.Itē qꝛ si male examinent
postea in causa appellationis excludet.In cōtrariū vr ꝓpter dif
ficultatē probādi in causa appellationis.Itē proter condemnatio
nem expensarum,que fiet in principali,qꝛ non probatum.Itē eui
dentius conuincet iudicis calūnia,contra quē alias agi nō posset.
Ex circūstātijs ꝑdictis arbitretur aduocat⁹ qꝺ magis expediat:
z putat Jo.and.q si nō timet calumniam in examinatione,tutius
est producere,zc.z hec sufficiant de hac repetitione.

1 ☞ Testis iurans testimonium non dicere,compellitur testifica
ri ante publicationem.nu.4.
2 Iurans non prestare auxilium alicui,intelligitur de iniusto.
3 Testes an admittantur indistincte post publicationem.

1 INtimauit. ¶ †Qui iurauit testimonium
nō dicere testificari cōpellit, si
attestatiōes publicate nō sunt.In prima ptis conque
stio.In scda ꝓuisio.Scda ibi: Jōq.¶ Not.primo qꝺ
nō obstate iure de nō testificādo ꝯ aliquē exacto ab eo,ꝯ quē com
pellit testis ꝯ illū testificari.¶ No.scdo duos terminos ꝯcludētes
facultatē probādi p testes,scꝫ renuntiatio,z publicatio.Et no.qꝺ
in tertio rñdeat solam publicationē.¶ No.tertio tales iuramēto
adstrictos admitti ad testificandū deinū necessitate instante,et sic
2 vbi per alios non potest probari.¶ †Oppo.qꝺ hoc iuramentum
excludat eū a testificando:qꝛ iuramentum est seruandum.de iure
iuran.cum contingat.Sol.Iuramentū de non testificando, de nō
dando auxilium,vel consilium contra eum,intelligitur de nō iusto
auxilio,vel cōsilio,nō de iusto.de iureiur.petitio.de his,q fi.a.ma.
3 par.ca.c.j.j.de exce.prela.graue.¶ †Quero an indistincte post pu
blicationem nō admittant testes.Dicit hic Inn.z Host.qꝺ regu
lariter repellantur indistincte post publicationem,qñ publicatio
ne facta nō supponitur aliquod impedimentū ante publicationē,
ex quo potuit impediri testiū ꝓductio:supposito aūt impedimēto
dicūt qꝺ audit post ex clausula generali petita restitutiōe.Si qua
mihi iusta causa,zc.ff.ex q.cau.ma.l.j.in fi.z idē post renūtiationē,
vt no.j.cum venissent.maxime prestito a petēte iuramēto,qꝺ mali
tiose nō petit.in aut.c.ti.§.qꝛ vero multi.z.j.c.vltra tertiā.z ibi di
cit qꝺ etiā vltra cōclusionē admittit,que debet plus impedire, ꝙ
simplex renūtiatio.Ad idē.ff.de edē.si qs ex argētarijs.§.si.z.l.fe.
Aliq dicūt hoc solū ꝑmitti p beneficiū restitutiōis in integrū spe
ciale:de quo.s.de in inte.resti.per totū.Sed primū dictū plus eis
placet.Qñ ergo hic dicit,licet ꝑm viā iurisdictiōis,vel qꝺ hic di
cit de publicatione,z renūtiatiōe,respicit qꝺ dt,z alios,si fuerit ne
4 cesse.¶ †Opp.qꝺ debeat hic repelli a testificando,q iurauit:qꝛ ex
quo pōt,dꝫ seruare iuramentū absqꝫ preiudicio salutis eterne.de
iureiu.cū cōtingat.So.Due sunt lec.Una.in fi.qꝺ compellantur
ad testificandū nō super eo,in quo principaliter ꝓducuntur cōtra
eum,cui iurarūt,sed ad detegēdū solū hoc qꝺ sic iurarunt : qꝛ hoc
nō excludit infra.j.ti.pxi.ꝑuenit.Et hoc tenuit Lau.Tā.z Uin.
qui dicebant iuramentum seruandum,ex quo sine interitu salutis
eterne potest seruari:qꝛ ibi poterat aliquādo subueniri ei,cuius te
stes fuerāt corrupti.alr.xxij.q.iiij.§.vlt.Sed nō placet hec opi.gl.
z merito ꝑm doc.quia ꝑm hunc frustra papa ponderasset publica
tionem,z renuntiationem super principali,cum talis nō exclude
ret facultatem producendi testes super hoc vt separato articulo:
s.c.fraternitatis.Sol.Intelligit gl.qꝺ etiam producantur testes
super hoc,in quo principaliter iurarūt nō testificari:z hoc in odiū
illius,qui voluit subtrahere ꝓbationes parti aduerse,q dꝫ ex hoc
sentire authoritatē iudicis in se elisam.iij.q.vij.§.tria.cū simil.ad
qꝺ de testi.co.c.j.j.c.cōstitutus.ij.lxxxvj.di.Florentinū.z vide.j.q.
j.quicunqꝫ.Secundo,quia tale iuramentū fuit illicitum,vnde non
pōt seruari sine peccato mortali:cum celare veritatem sit peccatū
mortale.xj.q.iij.quisquis.j.de fal.ca.j.z denuntiandi sunt illo iura
mento non teneri.j.eo.constitutus.ad quod expressum.j.de accus.
olim.Et per hoc concludit gl.quod temerarium iuramētum non
repellit quem a testimonio:qꝛ nec repellit a ꝓmotione.j.de iureiu.
sicut.Gl.tenent doc.qꝛ ipse,qui astringit,nō potest obijcere temeri
tatē iuramenti,cum fuerit particeps,scdm Hos.Nā dicit Inn.qꝺ
excipiens facile repellit replicatione doli.de adul.c.pe.z vlt.Fatet
tñ qꝺ alias iudex repellit testes notorie inhabiles, vel indignos,
ar.ff.de testi.l.quos probibet.de excep.exceptionē.Et hanc opi.gl.
tenet,alias Hos.Dicitur tñ qꝺ iurando peccauit mortaliter,si in
tendebat celare veritatem , dato qꝺ per alios veritas non posset
haberi,alias non,secundum Goffredum.

1 ☞ Publicatio,vel renuntiatio non preiudicat volēti testes pro
ducere in alio.
2 Priuilegium censetur suspectum de falsitate,eo quod cōtinet ali
quid obuium rationi z iuri,nu.6.
3 Publicatione in causa facta possunt produci instrumenta.
4 Publicatione facta possunt testes produci in causa appellationis
super nouis articulis.
5 Testes possunt audiri etiā facta publicatione super articulis an
tiquis super quibus auditi non fuerunt.

1 CAusam. ¶ †Publicatio,vel renūtiatio i vno
capitulo nō ꝑiudicat volēti testes pro
ducere in alio.h.d.Cōis diuisio.Scda ibi : iudicibus.
¶ No.j.duos terminos excludētes facultatē ꝓbādi, et
per testes,renūtiatio,z publicatio.¶ No.ij.qꝺ nō valet priuilegiū
ad preiudiciū litis impetratū,ex quo causa est alteri delegata:z sic
quo ad nullitatē priuilegiū lis dicit pēdere a tpe cōmissionis cau
se:quia intelligitur delegata secūdū terminos iuris cōpetētis ꝑm
tps commissionis.de rescri.c.fi.¶ No.iij.iudicem inquantū possit
ante omnia ad concordiam debere laborare,z illo deficiente debet
2 teneri ad iustitiā.vide qꝺ dixi.s.de mu.pe.c.j.¶ †No.iiij.qꝺ eo qꝺ
priuilegium cōtinet aliquid obuium rationi z iuri,suspectū est, de
falsitate,ideo nō est ei obtēperādum:imo persona pñtās,vt de fal
sitate suspecta,trāsmittēda est ad sedē aplicā.Ad hoc de rescri.ex
parte.cū cōcor.z.j.pars volebat ꝓducere testes sup nouis capitu
3 lis,dubitatū fuit,z papa cōsultus an possent.¶ †Op.qꝺ nō obstā
te publicatione possint ꝓduci instrumēta.j.de fi.instr.cū dilectus.
So.Dicit qꝺ lꝫ producere instrumēta publicatis attestationib⁹:
z hec nō fuit causa impediēs:sed qꝛ erāt surreptitia instrumēta:qꝛ
nec de ꝑinis,nec de ꝓcessu fecerāt mētionē.Et aduerte,qꝛ satis di
4 cit ꝓcessum:quo ad hoc qꝺ causa est delegata.¶ †Opp.q ex quo
erant publicate attestationes nō possent recipi testes : vt.s.c.pxi.

Dicit gl. q̄ siue in cā p̄ncipali, siue in cā appellatiōis, siue in cā re
lationis sup nouis capitulis possunt testes pduci, nō obstāte pu
blicatione, sed sup eisdē nō: nam datis pluribus capitulis, sup ali
quibus potest procedi, ⁊ sup aliquibus nō, ⁊ super aliquibus fieri
5 publicatio ante, q̄ fiat super aliis. ¶ † No. gl. inquantū dicit posse
recipi testes sup causa relationis: q̄ intelligenda est, qn̄ relatio nō
est facta plene: alr̄ habet̄ p cōclusiōe in causa, vt nō possit fieri alia
productio: vt no. C. de relatio. l. j. ⁊ dicā. j. de app. super eo. ⁊ c. inti
masti. Itē dicit gl. vt possint recipi testes sup antiquis capitulis,
super quibus nulli testes sunt recepti: q̄ nō obstāte publicatione
possunt testes recipi. Sʒ de hoc dic vt. s. c. pxi. Gl. colligit q̄ non
valet priuilegiū impetratū ad preiudicium alterius partis super
re litigiosa, vt hic, ⁊ vt lite pen. c. si. cū similibus. Dicit Host. q̄ pu
tat q̄ etiā priuilegium motu proprio concessum nō p̄iudicet liti:
⁊ ideo vbi per tale p̄uilegiū nō noui acqreret impetrator in preiu
dicium partis, bene valeret, sm̄ Ray. ⁊ Goffr. ¶ Glo. scōne col
ligit q̄ causa delegata dicit̄ res litigiosa, vt nō valeat rescriptum
sup ea impetratū. ff. de excu. tu. l. tutor petitus. Hoc intelligit Ho
stie. p̄ntatis literis. de app. sup eo. §. ⁊ citatione facta. de hoc de off.
dele. gratū. vel saltem post notitiā aduersarii. de app. meminim⁹.
de ali. iu. mu. cā fac. c. j. Puto q̄ si agit̄ de nullitate rescripti, ⁊ vi
tio surrepti, sufficiat sola cōfessio cū notitia quo ad annullandū ex
toto priuilegiū, quo ad annullandum quo ad formam tantum, scʒ
vt preiudicet liti, sufficit sola cōmissio absq; citatione. Si agimus
de nullitate rescripti ex vitio pēdētie litis, tūc exigit̄ citatio: vt in
cle. j. vt lite pen. de quo p Jo. and. de priuile. c. j. lib. vi. in verbo. nun
6 quid. in Nouella. ¶ † Oppo. q̄ scd̄m hoc nullū priuilegiū valebit:
nullū est p̄uilegiū, qd̄ obuiet rationi. iij. di. priuilegia. Dic priuile
giū obuiū rōni, id est, dispositiōi iuris cōis, cōsonās tn̄ cōi cursui
priuilegiorū vʒ, vt ibi: sʒ obuiū iuri, ⁊ cōi cursui p̄uilegiorū, nō vʒ,
vt hic. Ideo puto q̄ si cōmittat̄ causa vt decidat̄ ex equitate scd̄m
arbitriū boni viri, q̄ dato qd̄ arbiter recedat a cōmuni iure, dum
tamen nō recedat a cōmuni stylo mercatorū, vel honorū virorū, q̄
tunc valeat qd̄ est agitatū. qd̄ no. q̄ facit ad multa. Ant. de Butr.

1 ☞ Testimonium ferre non possunt, qui consimili morbo laborāt,
vel similem causam habent. nu. 1.
2 Probabile, ⁊ certum, quomodo inter se differant.

1 PErsonas. ¶ † A testimonio repellunt̄ cōsi
mili morbo laborātes, vel ɔsimilē
2 cām hn̄tes, vident̄ a testimonio repelli. ¶ † No. differē
tiā inter certū, ⁊ pbabile. Illd̄ dr̄ certū, qd̄ est pbatū, ⁊
sic notoriū. Illud pbabile, qd̄ est in facultate pbādi, nōdū tn̄ pba
tū. Et sic notoriū, ⁊ certū est pbatio pbata. dixi de coha. cle. vestra.
3 ¶ † Querit gl. q̄ sit cā repellēdi testē in terminis. Dicit gl. q̄ simitu
do morbi. i. delicti, de quo agit̄ in iudicio. Et sic loqt̄, qn̄ agit̄ cri
minalr̄: si est in termino de quo agit̄ i iudicio nō pōt testificari, vt
hic: ⁊ est cā ēt dissimile repellit, sm̄ dis. j. c. testimoniū, multo forti⁹
ɔsimile: ⁊ hoc siue sit pbatū alias termin⁹ ꝯ testimoniū, siue pbari
possit. s. c. sup eo. Dat sile de denūtiatiōe, ⁊ correctiōe: q̄ existēs in
crie aliqn̄ nō pōt denūtiare, vel corripe. sm̄ gl. ⁊ all. iura. Sol. Glo.
intelligit q̄ sola simitudo cāe repellat testē, sicut repellit iudicē. s. de
iud. cām. ⁊ idē Gul. in Spe. c. ti. §. j. v. itē q̄ hʒ. Hos. hoc hic putat
absurdū, nisi eēt alr̄ soci⁹, sic vel vehemēter suspectus: nā absurdū
eēt q̄ vn⁹ emptor alteri emptori nō posset ferre testimoniū, ⁊ dicit
decre. intelligēdā de socio, ⁊ pticipe, sm̄ l. qm̄ liberi. C. e. Jo. and. dt
idē dōm l teste, vt dictū est in iudice. s. de iud. cām. vt si decisio cāe,
in qua testificat̄, ɔcludat decisionē ad id, de q̄ testificat̄, suspect⁹ sit
testis, sm̄ Jo. an. Placet mihi dictū Host. q̄ testis nō hʒ attesta
ri super iure, sed sup facto: ⁊ nūq̄ ex dicto testis solo potest cōcludi
decisio ad causam, sup qua testis habet questionē: sed secus in iudi
ce, q hʒ decidere de iure: ⁊ tn̄ lʒ factū, de quo testificat̄, consonet fa
cto in iudicio vertenti, testificando sup facto non tn̄ impellit̄ certa
decisio, nisi vt iudici videbit̄: igit̄ nō est suspicio. De hoc remittit
Jo. an. post Egi. l Spe. de teste. §. sepe. l addi. vbi dt q̄ si testis alr̄
foueat cām vt ppriam, in qua producit̄ ad testificandū, qd̄ ex hoc
pōt repelli a testificando. Allegat. ff. e. l. nullus. qd̄ no. ⁊ hoc, q̄ illi⁹
animi reputatur scrutator, ⁊ nimium fauēs, qui ex hoc repellitur.
ff. de testi. l. si. ⁊ s. vt lite non conte. accedens. Ant. de But.

1 ☞ Testis esse potest Christianus contra Iudeum de facto, sed
non de iure. nu. 1.
2 Iudei quare subijciuntur Christianis.
4 Iudei an possint proponere crimen contra Christianos.

1 IUdei. ¶ † Christianus cōtra Iudeū in testem
admittit̄. h. d. Ponit dictū, addit penā,
subiungit cām. ¶ No. qd̄ Christian⁹ admittit̄ in testē
ꝯ Iudeū, sicut eꝯ Iude⁹ ꝯ Christianū: hodie puniunt̄
Iudei impetrātes priuilegia a p̄ncipe, vt p Christianos nō pos
2 sint cōmitti: nec valēt priuilegia. in cle. eo. ti. Iudei. † Quare debēt
subiacere Christianis. Dic, q̄ vt serui sunt Christianorū: ⁊ sic in
ducit̄ seruit⁹ de iure canonico. ⁊ all. xv. q. vlt. cū multe, sm̄ Inno. ⁊
3 j. de Iude. ita quorūdam. sm̄ Hosti. ¶ † Opp. qd̄ Iudei non ad
mittantur contra Christianos. ij. q. vij. si hereticus. cum si. Dic q̄
inquantum litera supponit Iudeos admitti cōtra Christianos.
intelligi debet de facto, nō de iure, vt in contrario. Ad qd̄. s. c. ij. ⁊
j. c. ij. An possint opponere crimen contra Christianos legis no
ue, scripsi per errorem. s. c. proxi. quod hic scribit. Ant. de But.

1 ☞ Testimonium matris dicitur suspectum, vbi filia petit virum
aliquem maiorem se.
2 Superior quibus modis quis potest dici altero.
3 Diuitie nō tribuunt dignitatē, ⁊ quō superbiunt hominem. nu. 2.
4 Ad matrimonium probandū mater non admittitur pro filia.
5 Matrimonium impeditur, ⁊ repellitur solo matris testimonio su
per consanguinitate.
6 Super sponsalibus de futuro non statur dicto matris.
7 Ad testificādū in cā matrimoniali an mulier nō ɔiūcta admittat̄.
8 Nobilitate, vel honore quando vir dicatur excedere mulierem.
9 Testis quo casu eē possit pater, aut mater in cā mr̄imonij sui filij.
10 Instrumentū an possit cōficere filius in causa patris, vel matris.

1 SUper eo. ¶ † Testimoniū matris suspectū
est, vbi filia petit in virū aliquē ma
iorē se. Primo dr̄ q̄ ad dictū soli⁹ matris mr̄imoniū
impedit̄, sed cōtractū non dissoluitur. ⁊ partes patent.
Secunda ibi: super. ⁊ quelibet subdiuidit̄. qd̄ de se patet. Nota qd̄
in dubio p̄sumunt̄ parētes appetere incrementū, ⁊ honorē filiorū.
2 ¶ No. primo hic multos modos, qb⁹ alter dr̄ superior altero, scʒ
diuitijs, potentia, nobilitate, vel honore. Vide alios multos. j. di.
3 lex est. vide gl. j. di. priuilegia. † Et no. q̄ diuitie nō tribuūt digni
tatē, dt Lap⁹ sua all. cviij. ad hoc tex. hic, q hec ponit vt differētia.
4 ¶ † No. scd̄o ad probandum matrimoniū contractū matrem pro
filia data disparilitate eius, cū quo contractum dicitur, et excessi
ua superioritate, altero de quatuor modis hic positis, nō admitti
ad testificādū: a contrario quod data parilitate, vel mulier in mo
5 dicum excedente, mater pro filia admittitur. ¶ † Nota tertio qd̄ so
lo testimonio matris super consanguinitate repellitur, ⁊ impedi
tur matrimonium. ¶ No. qd̄ dictū vnius testis inducit presum
ptionē nō modicā. ¶ No. q̄ sola p̄sumptiōe impedimēti impedit̄
ꝯhendū. ¶ No. tertio q̄ vni⁹ testimonio matrimoniū ꝯctū nō dis
6 soluit̄. ¶ † Quero an stet̄ dicto matris super spōsalib⁹ de futuro.
Dicit hic Host. q̄ nō, sicut nec sup mr̄imonio. Dicit Jo. an. q̄ nō
est sic suspectū testimoniū in spōsalib⁹ de futuro, sicut est in matri
7 monio. ¶ † Quero an mulier nō ɔiūcta admittat̄ ad testificandū
in cā mr̄imoniali. Dicit hic Joā. an. q̄ de muliere nō rn̄det hic cū
ipsa admittit̄. xvi. q. iij. ex eo. ff. e. ex eo. de p̄sum. nōne. nisi ex nimia
familiaritate, vel vtilitate sit suspecta. j. c. in nostra. sm̄ Joan. an.
8 ¶ † Quero qn̄ dicat̄ excedēs nobilitate, vel honore. Et ic q̄ nobili
tate, qn̄ vir est nobilior respectu glorie. de quo de p̄ben. c. pe. Et qd̄
dt potētia, intellige amicorū. Qd̄ dicit honore, dic q̄ iudex est, rec
tor, vel ɔsiliari⁹ p̄ncipis, vl magni viri. Et pōdera, q̄ loqt̄ alter
natiue: vn̄ sufficit in altero istorū modorū p̄pōderare vxori: q̄ hic
alternatiua, vl disiūctiua, intelligit̄ i alijs repetitā: ar. de app. scd̄o
regris. Si vo alter alterū excedit in vno, vt q̄ vir plebei⁹, ⁊ ditissi
mus, mulier paup ⁊ nobilissima, hic iudex arbitrabit̄ an testimo
niū matris sit suspectū: inspici dʒ ɔsuetudo regiōis. de q̄ in Spe.
§. j. in si. j. col. Et hoc cōcludit Spe. in tit. de teste, §. j. v. quatuor. ad
si. j. col. vbi ēt dt q̄ qn̄ oino sunt pares, an testimoniū admittat̄ ma
9 tris, est etiā arbitrariū. ¶ † Oppo. qd̄ pater, ⁊ mater admittātur
ad testificādū in cā matrimoniali filij. xxxv. q. vj. cōsanguineā. qui
ma. ac. pos. videt̄. Sol. Dicit gl. q̄ si querit̄, an pater, vel mater p
filio admittat̄ in causis alijs a matrimonialibus: dicēdū q̄ nō, vt
in iurib⁹ allegatis in princ. gl. Si an in cā matrimoniali, siue agat
de ɔiungēdo, siue de disiungēdo, siue pter cōsanguinitatem, siue
pter ꝯctū. Glo. dicit q̄ si ex qualitate eorū est suspicio, vt q̄ alter
alterū superat dignitate. ⁊c. nō admittit̄ testimoniū mr̄is: si nō est
disparitas, sed equalitas, vel modica inequalitas, tūc dicit q̄ ad
mittit̄ testimoniū matris. Admittit̄ ergo scd̄m aliquos, vbi est pa
rilitas, vl modica excellētia, vel qn̄ pater ⁊ mater sunt valde hone
sti. Dicit Host. q̄ qcqd scribat̄, est arbitrariū. ff. e. l. iij. j. e. ppterea.
⁊ c. in nostra. Possent tn̄ esse circūstātie, pp quas testimoniū iudi
cabit̄ nō suspectū, puta qn̄ nobilis multū diligebat plebeiā valde
formosam, quā habere nō poterat, nisi cū illa ꝯheret, ⁊ parētes alr̄
sunt honesti: cessantib⁹ vero circūstātijs, inequalitas facit testimo
niū parentū suspectū: alr̄ de facili pbares plebeiā esse desponsatā
p regē, vel plebeius se despōsasse reginā. Idē dicit Host. de cōsan
guinitate in summa hui⁹ ti. §. j. ver. vbi aūt. ⁊ est cōclusio Spe. l lo
co preal. ⁊ vide plene Host. q ma. ac. nō pos. videt̄. De matrimonio
sic spirituali an in illo admittit̄ pr̄. Dicit glo. q̄ sic, p illū tex. xx. q.
iij. presens. etiā vbi agit̄ ad dirimēdū matrimoniū spirituale. De
materia. xxxi. q. ij. c. j. xxx. q. vi. in summa. ⁊ c. ɔsanguinei. ea. causa
10 c. j. vbi p Arch. † Nūquid fili⁹ in causa patris cōficiat instrumētū
vide

vide in Spe.de fi.instr.§.instrumētū.ver.itē qđ est de mestic⁹. De hoc.iij.q.v.cōsanguinei.xxxv.q.vj.in summa.Joa.ij.q.iiij.in summa.iiij.q.iij.§.item qui fallo.glo.est clara. Ant.de Butr.

1 Testes duo requirunt in cā Judei ad cōuincēdū Christianū.
2 Testes quot debeant esse in testamentis, vel codicillis.
3 Testi vnico creditur, quando non tangit preiudicium alterius.

1 Licet vniuersis. ¶†Judeus nihil pōt pbare nisi p̄ duos testes fideles, ꝛ honestos. Facit quatuor. Premittit cām dicti: ponit dictū, ibi: mādamus. qđ pbat auctoritate, ibi: iusta. soluit obstaculū, ibi: qꝛ l3. ¶No. primo ꝙ regulariter nō sufficit vn⁹ testis ad plenā pbationē. ¶No. scđo ꝙ nō pōt Christianus a Judeo ꝯuinci p paucioꝛes duob⁹. ¶No. tertio qđ aliq̄ cause sunt q̄ exigūt plures duob⁹ testib⁹. No. illđ In oꝛe duorū, ꝛc. Gl. sunt clare. ¶No. gl. ij. de quo in Spe.e.ti.§.j.ver.itē Judeus. ¶†No. gl. iij. q̄ declarat quot testes de iure ciuili exigant in testamento, ꝛ quot in codicillis. vide de testa. relatum.ꝛ.c.cū esses. Inquantū gl. dicit ꝙ debēt testes esse puberes: subaudi, ꝛ mares. Insti. de testa.§.pn̄t. Inquantū gl. dicit de casu.ij.q.iiij.psul. dicit Hosti. qđ illud loquitur de suspectis, vt ibi dicit Gratianus in.§. seq. vel loquit de rigoꝛe iuris, q seruād⁹ nō est. De hoc in summa. ij.q.iiij. plenius. de reg.iur. pluralis.lib.vi.ꝛ in Spe.loco.pallega.
3 ¶†Opp.ꝙ aliqñ stet dicto vni⁹. de ꝯse.di.iiij.cū itaq̄.cū seq. So. qñ tangit preiudiciū alterius, nō statur dicto vnius: secus vbi nō tangitur alterius preiudiciū: facit tñ vnus testis presumptionē. Et quādoq̄ probationē, si testatoꝛ hoc dixit: vt patet de dote ple. l. Theopompus. De hoc in.c.veniēs.lxxxvj.di. tāta. vide glo.j.c. nup. Vide in Spe.e.ti.§.restat.ver.hic tñ fallit quoꝛū decē hic posuit Host.ꝛ Pe. octodecim. Ant.de Butr.

1 Testes domestici ꝛ familiares non sunt idonei.nu.7.ꝛ qui dicantur domestici.nu.8.
2 Matrimonium potest impediri consanguinitate, vel affinitate, superueniente copula, q̄tuncunq̄ fornicaria.
3 Testis de familia admittit ad dirimendū matrimoniū ꝯctum.8.
4 Testes quales esse debeant, vt dicantur integri.
5 Matrimonium non dissoluit superueniens affinitas.
6 Matrimonium quo presumatur contractum in facie ecclesie.

1 In literis. ¶†Non sunt idonei testes quos actoꝛ de sua familia pducit. h.d.
2 Cōmunis diuisio. Scđa ibi: Rñdem⁹. ¶†Not. primo ꝙ ꝯsanguinitas, vel affinitas supueniēs copula q̄tuncunq̄ fornicaria generat īpedimentū habile ad m̄rimoniū impediēdū. Et no. ꝙ copula dꝛ late, puta illa, cū qua solū spōsalia ꝯxit.
3 ¶†No. scđo ꝙ nō admittit etiā in causa matrimoniali, ꝛ copula,
4 testimoniū de familia ad dirimendū ꝯctum. ¶†No. tertio quales debēt esse testes, vt dicant integri. ¶No. bonū tex. ad cognoscēdū qñ testis est integer, ita ꝙ debeat admitti, ꝛ qui nō debeat: qꝛ si est talis, qui verisimiliter pro aliquo presumatur deierare, non est integer testis: si est talis, qui pro nullo presumat deierare, est integer testis. quod no. videtur qđ confessioni coniugis contra matrimo-
5 nium, vel assertioni, non creditur. ¶†Oppo. ꝙ affinitas superueniens non soluat matrimoniū. de eo qui du. in ma. discretioni.ꝛ.c. pe.ꝛ vltimo. Sol. Notāter in litera dicit quod dixit se eam cognouisse antequam illam duceret, ꝛ sic antequam contraheret matri-
6 moniū: aliter non est dubiū. ¶†Quid si non septēnio cohabitasset, vel legitime, id est, in facie ecclesie contraxisset. Dic qđ licet ista faciāt plus presumi pro matrimonio, ita ꝙ lucidioꝛes exigant in oppositū probationes, tamen si nō per septēnium, vel si nō solēniter, dūmodo cōstet de contractu, sufficit. de frigi.c.j. Hostr. dicit qđ allegabat de contractu. de frigi.c.j. Glo. dicit quod allegabat primum genus affinitatis in tertio gradu, qđ habet prohibitionem
7 vsq̄ ad quartum gradum: vt de consa.ꝛ affi. nō debet. ¶†Quero an domestici, vel familiares admittantur ad testificandū. Glo. di-
8 cit ꝙ nō. ¶†Quero qui dicantur familiares, ita qđ repelli possint a testificādo. Dic, illi, de quibus legitur. C. de his, qui ad eccle. confu. l. vlti.§.fi.ꝛ alijs iuribus, que allegat gl. ¶Opp. gl. de.c. saper prudentia. iiij.q.ij. Dicit glo. qđ domestici quidā sunt, quibus imperari potest ratione dominice vel patrie potestatis: ꝛ tales indistincte repelluntur. Quidam sunt familiares, qui etiam possunt satis dici domestici, vt ꝯsanguinei, coloni, ascriptitij mercenarij, liberti, serui, ꝛ habitantes in domo: ꝛ sunt tales, quibus imperari non pōt, illi admittuntur, vt probent magis ꝛ minus cum distinctione affectiōis: vt dicit Hu.iij.q.v.in summa. Debet etiā attēdi qualitas, ꝛ personarū honestas: ꝛ nisi honeste sint, nullatenus eis credat: vt hic, ꝛ.s.c.licet. ¶De hoc, ꝛ quid si desijt esse domestic⁹. Quid de agnato, cognato, cōiuge, socero, vasallo, ꝛ alijs circa hoc vide in Spec. de teste.§.j.ver.item excipitur quod est domesticus. ꝛ versi. seq. Ant.de Butr.

1 Testes possunt pduci donec publicate sint attestationes, vel renuntiatum sit in causa.
2 Delegata potestas quo casu non extinguitur morte delegantis.6.
3 Publicatio, renūtiatio, ꝛ conclusio in causa, in quib⁹ impediat testium receptionem.
4 An renuntiatione in causa facta liceat testes producere.
5 Sententia vbi mandatur authoritate pape confirmari, quem effectum habeat.
7 Jurisdictio delegata, ex quo potest proꝛogari, non expirat morte delegantis.
8 An renuntiatione in causa excludatur quis indistincte producere testes.

1 Cum venisset. ¶†Donec attestationes sunt publicate vel eis renūtiatum sit, produci possunt testes, postea vero nō, sup eodē capitulo, super alio vero sic. Hoc dicit quo ad capitulū. Sunt due ptes. In prima partis ꝯquestio. In scđa dat iudices, ibi: mādamus, qb⁹ tria mādat. Scđm ibi: q̄stiones. Tertiū
2 ibi: si que. ¶†No.j. arg. qđ morte delegantis nō extinguitur ipso iure potestas delegata. Et ex hoc cōcluditur qđ talis potestas est proꝛogabilis, ꝛ qđ litigans coꝛam tali iudice scienter, videt renuntiare exceptionem sibi cōpetētem, adeo qđ post primum actum, per quem in iudicē cōsenserit, nō habet potestatē ab illo per exceptio-
3 nem recedendi. ¶†No. ij. duos terminos excludentes facultatem probandi per testes, sc3 renuntiatio, ꝛ publicatio. Et pondera qđ, hic sola ponderat publicatio. Et nota qđ renūtiatio, ꝛ publicatio impedit receptionem testiū solū respectu articuloꝛum, super quibus facta est renuntiatio, vel publicatio, nō respectu diuersoꝝ, ibi: causa3, que. super diuersis articulis, super vna fuit lata snia, super alijs producti testes, renuntiatum super alijs, super alijs non renuntiatum, licet essent producti testes, ꝛ in aliquibus non producti. ¶Nota hic apertum quod super eodem articulo publicatis attestationibus non solum producenti est adempta facultas producendi testes, sed etiam alteri parti super eodem capitulo. secus super alio. Et sic super directe contrario articulo admittuntur te-
4 stes. Ad hoc cle. testibus. de testi. ¶†Quero an post renuntiationem liceat testes producere, ꝛ an indistincte impediatur, siue agatur de productione faciēda in causa principali, siue in causa appellationis. Dic, secundum Inn. si renuntiatio determinat ad certū articulū, ꝛ agitur de productione facienda in alio, absq̄ dubio potest ꝛ in eadem, ꝛ in diuersa, ꝛ in instantia appellationis, ꝛ in principali. Si querit an pductio fieri possit super articulo, in quo spāliter est renuntiatū in eadē instantia, planum qđ nō potest, vt hic, iure cōi. An aūt ex clausula generali per viam restitutionis, subsistēte causa, dixi.s.c.intimauit. In instantia aūt appellationis adhuc ex quo renūtiatio est determinata ad certū articulū, nō poterūt testes pduci in causa appellationis.j.e.cōstitut⁹.§.fi. Et q̄ tū ad hoc nulla, vel modica videt dr̄ia inter causam principalē, ꝛ causam appellatiōis. Si renūtiatio est generalis in causa principali, ꝛ appellationis, super nouis pendentib⁹ ex primis testes produci possunt.s.c.fraternitatis, super antiquis etiā pōt fieri productio, sm Inn. in instantia appellationis: ꝛ hoc, qꝛ renūtiatio generalis, vel etiam conclusio non extenditur ad causam appellationis, que est alia a prima: qꝛ nec credūtur partes hoc intellexisse: alias si hoc intendunt, ꝛ expresse exprimerent, Nos renūtiamus ꝛ cōcludimus facto ꝛ iuri in hac lite ita qđ in cā principali, ꝛ appellationis nihil deinceps possit produci, pōt dici qđ talis renūtiatio tūc preiudicaret, sm Inn. Allegat Host. de tem. ap. l. fi. ad fi. ff. de fer. l. j. de regulari. statuimus ꝛ dicit qđ hec glo. Inn. facit pro opi. sua, de qua s.c.fraternitatis. sc3 qđ in causa applōnis nouum capitulū proba-
5 re possum etiā per antiquos testes, ꝛ antiquū p nouos. ¶†Quero cum gl. j. de effectu qđ mandetur snia authoꝛitate pape confirmari. Dic qđ magn⁹: quia perinde est, ac si a papa sit cōfirmata. l. j.§.
6 sed neq̄. C. de vete. iure enu. ¶†Opp. qđ cōsensus partium nihil operetur ad validitatē processus habiti post mortē delegantis: qꝛ morte delegantis est extincta iurisdictio. de offi. deleg. gratum.ꝛ.c. relatum. ergo consensus nil potest. de offi. dele. significantibus. de iur. om. iud. l. priuatoꝛum. So. Gl. hic presupponit qđ morte delegantis ipso iure expiret iurisdictio: ꝛ hoc tenēdo op3 quod intelligatur qđ ante mortē Celestini iam ceptū erat negotiū: ꝛ hoc posito, iurisdictio nō expirat morte. Et si dicat, quare ergo allegabat processum inualidum, ꝛ ideo ponderatur partes litigasse. Dic sm gl. qꝛ pretendebatur processus inualidus p̄textu cuiusdam appellationis interposite postquā iudices processerāt: sed aduersa pars dicebat illi foꝛte renuntiatū. Et pondera, qꝛ vt dicatur renūtiatū,
7 pōderat tria, qđ egerit, vel qđ rnderit, vel qđ pduxerit. ¶†Ex po. qđ iurisdictio nō expirat ipso iure, ꝛ sic possit pꝛogari. t3 Hos. Vbi.ꝛ Inn. hic.ꝛ.s. de offi. dele. gratum.ꝛ.c.licet.ꝛ Inn.ꝛ Bar. in questiōe venereali queritur verum morte. ad hoc, qꝛ tempus date

est inspiciendum:⁊ illo tempore aderat iurisdictio.de rescrip.cū te.
Scḋo,q̄ per solā presentationē imprimitur iurisdictio.de ap.sup
eo.ij.⁊ adeo firmatur q̄ḋ nō valet rescriptū per primū impetratū.
de rescrip.ceterum.Item q̄ super personis non delegatis statim
habent iurisdictionē.s.de rescrip.pastoralis.§.j.Per que dicit iu
risdictionē talium per consensum posse prorogari,vt hic:de quo
dic vt per eū,de offic.dele.sane.⁊ dixi eo.ti.P.⁊ H.Hoc nō placet
Host.q̄ hec iurisdictio est extincta ipso iure per mortē delegātis:
⁊ sic prorogari nō potest,per iura,⁊ rationes allegatas in gl.Non
obstat de offi.dele.insinuāte.⁊ de app.solicitudinem:q̄ ibi iudices
habebant iurisdictionē,licet per exceptionem possit elidi:ideo pro
cedens corā illis videtur exceptioni tacite renuntiare,⁊ per con-
sequens iurisdictionē illorū ratificare,⁊ solidare:hic per mortem
ipso iure est extincta iurisdictio:ergo ⁊c.vt in iuribus alleg.in gl.
Propter que Hosti.tenet opi.glo.quā tenuit Inno.de offi.deleg.
licet.⁊ Guil.in Spe.de legato.§.restat.ver.quid si delegato.⁊ ver.
itē mortuo.⁊ facit ad hoc.s.de offic.dele.c.fi.§.officium.li.vj.Et sic
dicit Io.An.de facto cōsultū Bononie dū questio esset de facto.
Idem tenuit Bal.in l.eius,qui in prouincia.ff.si cer.peta.⁊ Bar.in
l.⁊ q̄.p illā legē,q̄ dicit mandatū solui.de hoc de offi.dele.c.fi.ver.
officiū.lib.vj.⁊ per Arch.vij.q.j.petijsse.xvij.q.vj.dudum.⁊ plenis
sime per Gul.de offic.dele.si a subdelegato.lib.vj.ibi Archi.tenet
opi.Inno.per dictam decreta.si a subdelegato,que dicit exceptio
nem opponi debere,⁊ dicit hoc Hosti.tenere in summa,de offi.de-
le.§.qualiter.versi.vel recessum.Tene primam opi.quā tenet Pe.
ff.de iu.om.iud.l.j.quia delegatus non habet habitum iurisdictio
nis,sed solum exercitium relatum,⁊ fundatum super fundamento
iurisdictionis delegantis:extinguit ergo extincto habitu iurisdi-
ctionis in delegāte.l.i.§.fi.ff.de offi.eius,cui mā.est iurisdi.Per q̄
cōcludit q̄ḋ iurisdictionis exercitium etiam attentatū eo mortuo
8 ignoranter,est ipso iure nullū.de quo.de offi.dele.gratū.¶†Que-
ro an q̄s per renuntiationē excludat ex toto vlterius pducere te-
stes,siue fuerint testes pducti,siue nō.Glo.dicit q̄ḋ indistincte nō
est licitū alios testes pducere,siue aliquos produxerit,siue nō,nec
amplius auditur producēs:q̄ cuilibet licet renūtiare iuri p se in-
troducto:Allegat iura.Placet hoc doc.nisi esset talis,cui cōpete
ret beneficiū restitutionis:vt in minore,vel ecclesia:vt.s.de in in-
teg.rest.auditis.sm Tan.⁊ ibi dedi remissionem.Io.And.

1 ☞ Falsitas priorum testium potest publicatis attestationibus
in causa matrimoniali probari.
2 Ad consanguinitatis probationem reprobādā sufficit reprobare
vnum gradum probatum duobus tantum testibus.nu.6.
3 Consuetudo,per quā impeditur via detegendi veritatē,nō valet.
4 Impedimēti remotio respectu certe ⁊ determinate cause non tol-
lit impedimentum respectu alterius.
5 Testes,qui primo deposuerunt,per quot alios testes possunt illi
reprobari.
7 Testes probāt deponēdo pro parte,vbi vnū componitur ex parti
bus,si sunt sup partibus cōtestes,licet non sint super toto.
8 Instrumenti verba narratiue,vel enūtiatiue prolata,quā proba-
tionem faciant,etiam in consanguinitate probanda.
9 Testes quomodo possunt produci publicatis attestationibus,ad
falsitatem actus detegendam.

1 SEries. †Publicatis attestationibus potest fal-
sitas priorū testiū in causa matrimoniali
comprobari:⁊ super eodem capitulo possunt alij testes
pduci.Cōmunis est diuisio.Scḋa ibi:Presenti.¶No.
primo q̄ḋ vbi agitur ad solutionem matrimonij,matrimoniū di-
citur accusare:⁊ sic sapit naturā criminalis:⁊ hoc propter crimen,
quod ibi pretēditur,⁊ peccatū,vt insimul copulētur cōsanguinei.
¶No.secundo sufficere deponentes super cōsanguinitate in tem-
2 pore a secundo gradu omisso stipite.¶†Not.iij.ad reprobandam
probationem consanguinitatis sufficere reprobare vnum gradū
probatum,sm Innocē.not.Vincen.s.de restitu.spoliato.literas.
¶Not.iiij.hic argū.q̄ḋ publicatis attestationibus admittit pro-
batio directe contraria,⁊ super directo contrario articulo,quādo
non offertur nuda probatio testiū,sed instrumēti:q̄ ex quo hz cō-
sonantiā instrumenti,presumitur veritas in testibus consonātib⁹
instrumēto:⁊ cessat subornatio,⁊ presumptio subornationis,dum-
modo instrumentū aliquid pbet.Et scḋm hoc nō esset hic aliqua
3 specialitas in matrimonio.quod no.¶†No.v.arg.consuetudinem
non valere,per quā impeditur via ad detegēdā veritatē:ex cuius
occultatione manifestum concluditur peccatum,etiam per partes
irremissibile:q̄ illa est irrationabilis.¶No.vj.quod in causa ma
trimoniali cōtra ius,etiā cōsuetudine in cōtrariū publicatis atte
stationibus,admitti debēt testes sup eodē,⁊ directe ꝯtrio articulo,
4 ¶†No.vij.q̄ḋ remotio impedimēti respectu certe,⁊ determinate
cause nō tollit īpedimentū respectu alteri⁹.Ad q̄ḋ de phē.si motu
pprio,⁊ q̄ḋ ibi no.⁊ not.l.c.statutū,de rescri.§.j.li.vj.cū si.Valet ꝯ
consuetudo,p quā publicatis attestationib⁹ possint pduci testes.
no.Io.an.in addi.Spe.in tit.de excep.§.dicto.ver.sed nūquid pu
5 blicatis.¶†Quero p quot testes reprobentur alij testes,qui pri-
mo deposuerunt.Dic sm Vinc.ꝙ si agit de reprobatione quo ad
personas,duo testes possunt reprobare mille:q̄ mille quo ad in-
habilitatē persone nō contradicūt duobus:⁊ si etiam responderēt
interrogati se habiles,plus stat duobus,q̄ mille in facto suo testi
ficātibus,⁊ singularibus.De hoc.j.c.cū in tua.Sed si volo repro-
bare dicta,oportet ꝙ reprobātes superēt reprobatos.Ideo si pro
bo p quatuor gradū,nō sufficit reprobare p duos.Et sic q̄s est po
tior ꝯtradictor dictor̄,q̄ psonarū.Et ex hoc datur vna regula ad
reprobationē psone ⁊ dictorū.Assignat aliā,vt q̄ testes possunt,
post publicatas attestationes reprobari in personis,sz non in di-
ctis.Nō obst.hec decre.vt.j.dicet,⁊ decre.ex tenore.vt ibi no.Per
hoc dicit mirū Spe.in ti.de teste.§.qualiter.v.sz opponit.ꝙ ppo-
ni pōt exceptio perēptoria,⁊ probari post publicatas attestatio-
nes,q̄n illa nō negat,sed supponit probatū per testes:vt q̄ proba
to mutuo,ppono exceptionē pacti de nō petēdo.Si autem negat,
vt q̄ probato mutuo,negat mutuatū,hec nō est admittenda post
publicatas attestatiōes,nisi pbet p instrumēta,vel nisi allegetur
falsitas cū corruptione,vel nisi indirecte velit probare.De hoc dic
vt dixi de dolo sinē.⁊ secundū hoc intellige gl.in.l.ij.C.sen.resc.nō
6 pos.q̄ḋ no.gl.in cle.j.de testi.¶†Gl.prima colligit notabile in tex.
collectū.Dicit Io.an.ꝙ putat q̄ḋ cōsanguinitas possit p duos te
stes probari a latere mulierū,⁊ per alios duos a latere viri:⁊ q̄ḋ
7 duo testes possunt pbare vnū gradū,alij duo scḋm.¶†No.quod
vbi vnū cōponit ex partibus,testes probāt deponēdo per partes,
si sunt sup partibus contestes,licet nō sint super toto contestes.de
8 quo dicā.j.e.licet ex quadā.de accu.super his.¶†Oppo.gloss.q̄ḋ
non possit cōsanguinitas probari p instrumentū:q̄ de ea non po
test attestari notari⁹,vt nō perceptibili aliquo sensu.Solu.Dicit
gl.ꝙ directe sup cōsanguinitate non potest produci instrumentū
pbās cōtra cōsanguinitatē,sed sic indirecte:q̄ forte in aliquo con
tractu conficitur instrumentū,in quo narratur ꝙ B.⁊ eius filia
talis pmiserūt aliquid:vel appellabant in instrumento patruus
⁊ nepos ⁊ neptis.Instrumentū autē post aperturam testium ante
renuntiationē pōt pduci,ex quo nō est renuntiatū,vel cōclusum.
Hoc nō placet Bar.doct.nō improbāt,nisi forte esset probatio de
antiquo:q̄ talib⁹ verbis narratiuis īstrumēti ob aliud ꝯfecti ple
na nō dat fides:vt no.de suc.ab inte.c.si.de dona.l.ex hac scriptu-
ra.de cēsi.cū olim.de puil.si papa.li.vj.Vel nisi dicas ꝙ hoc instru
mentū non producebat ad plenam probationē,sed ad iuuandam
probationē faciendā p testes,⁊ ad tollendū suspicionē subornatio
nis,instrumento cōcordante dictis testiū,licet non faciat pbatio-
nem plenā.Sed satis dici potest,vt dixi notando dicta doc.ꝙ per
instrumentū pōt probari directo aliquid conferens ad probatio-
nē cōsanguinitatis:vt si de natalibus alicuius est factū instrumē
tū,vt q̄ḋ natus est de tali,⁊ ex qua illā susceperat,⁊ quo anno,⁊ die
illa nata fuit sm Host.alleg.C.de inge.ma.l.pe.ff.q̄ḋ me.causa.isti
quidē.§.j.Sed nō video quō scribet notari⁹,si nō fuit p̄sens actui
partus:q̄ḋ satis erit verecūdū,nisi scriberet actus circūferentes
ad hoc,vt.j.c.p̄terea.vel dicta testiū hic attestantiū:⁊ esset tunc in
9 strumentū de auditu.¶†Opp.ꝙ cōsuetudo nō esset iuri contra-
ria,imo cōsona.s.c.fraternitatis.Sol.regula habeat q̄ḋ publica-
tis attestatiōibus possunt produci testes:hoc nō procedit,quādo
testes redarguunt de falso:q̄ possunt testes pduci publicatis at-
testationib⁹.Ipsa ergo consuetudo erat ꝯ ius.Ratio pōt esse du-
plex.Vna,q̄ nō ob.tūc sentētia:vt patet.s.de proba.licet.Hec so-
lutio nō placet:als semp sup directo cōtrario possent produci te-
stes,nec addunt regulariter,nisi allegetur falsitas cū corruptiōe:
vt no.glo.de proba.licet.⁊ in cle.testibus.de testi.Scḋam ratiōe
assignat glo.q̄ḋ hic articulus est nouus,inquantū arguit falsitatē
priorū testiū.Hec est falsa:q̄ imo idem si esset antiquus,ex quo est
directe cōtrarius:vt dicta cle.testibus.⁊.s.c.cū venissent.ibi:ab al
terutra.Ideo sm Vin.dic ꝙ hec cōsuetudo nō est dissona,sed cōso
na iuri.⁊ dicit ꝙ hec decre.nō tz.dixit Io.an.ꝙ hec dixit olim,nō
in nouo apparatu,quo tēpore hec decre.nondum erat reducta ad
volumen decre.tunc poterat.de fi.instru.pastoralis.Tertia so.est
ꝙ speciale est in cā matrimonij,vt publicatis attestationib⁹ possint
recipi testes:⁊ regula est in ꝯtriū,⁊ ideo contra hoc ius speciale in
causa matrimoniali erat hec cōsuetudo,licet consona esset iuri cō-
muni,tamen non est rationabilis,⁊ nutrit peccatū.Assignat glos.
duas cās.Primā fauore matrimonij.Secundam,q̄ in causa ma
trimoniali sententia non transit in rē iudicatā:⁊ sicut nō ob.sentē-
tia pnuciāti,multo minus publicatio.Tertia,⁊ hec est cū ratio-
ne,q̄ publicatio inquantū impedit productionem,⁊ iura ad ape-
riendam veritatē,souet peccatum per partes irremissibile:iō nō
impedit.Hec sol.est vera.Vnde dicit Host.hic q̄ḋ q̄cquid alij scri
bant,⁊ seruent,de quo iustus iudex nō habet iurare.de elec.cū cau
sam.De mente iuris est ꝙ in cā matrimoniali publicatis attesta-
tionibus

tionibus super eisdem articulis, etiã in eadem instãtia, licet testes
producere, per rationem glo. quia si licet, potest sententia ferri post
publicatas attestationes. Item per rationem gl. quia de falso po
test queri post sententiam. s. titu. j. licet. Jo. An. hoc sequitur, ⁊ di
cit casum apertum. j. c. cũ in tua. ⁊ erit fauore matrimonij. ſm Jo.
An. quia cum in alijs super directo contrarijs ad probandum fal
sitatem primorum testium non liceret producere testes publica
tis attestationibus regulariter, nunc poterit produci. Patet pri
mum ex not. de probat. l3. ⁊ in cle. testibus. de testi. poterit in causa
matrimoniali. Et intelligit hec vera in eo, qui stat pro matrimo
nio. Sed hoc non placet Cal. ut .m: hi, ⁊ gl. de consanguini. ⁊ affi.
c. j. q2 etiam si stat contra matrimonium, ⁊ allegat consanguinita
tem indispensabilem, auditur tamen, licet hic esset fouere peccatũ,
⁊ quia sententia non transit in rem iudicatam, concludendum ali
quã ex predictis. Dic hic, si queritur an publicatis attestationibus
possint produci testes: dic, quedam est publicatio verbalis, vt quia
dixit iudex, Probatum est: sed non dixit quomodo, ita quod bene
posset percunctari: ⁊ hoc non impedit productionem: quia nõ est so
lennis. Ad hoc qd no. j. c. vltra tertiam. Et hoc tenet Inno. Que
dam est publicatio, que fit presenti ex dictis testium, vt q2 consue
tudo est patrie qd audiãt testes partis: ⁊ talis adhuc nõ impediat
vt non solennis, secundum An. hic, ⁊ no. j. c. vltra tertiam. quicqd
senserit Jo. ij. q. i. in primis. ⁊ no. de testi. in nomine Domini. Que
dam est publicatio facta per iudicem indiscreta partibus presen
tibus, ⁊ eis contradicẽtibus, ⁊ inuitis, ⁊ nimium accelerata: ⁊ hec
adhuc non impedit, vt hic. Ad hoc qd no. Spe. in Spe. de teste. §.
satis vtiliter. ver. xvi. Si publicatio est discreta, ⁊ testes producũ
tur super corruptione, admittitur: vt in. c. causam. Si vult proba
re directe contrarium sine corruptione, si articuli non fuerunt di
stincte positi, ita quod de modo directe vel indirecte probandi nõ
potuit instrui, nisi per depositiones, adhuc poterit producere te
stes: vt patet ex no. j. c. ex tenore. ⁊ dicit hic Jo. And. ⁊ no. s. de pro
ba. iurauit. ⁊ no. Jo. iiij. q. iij. testibus. ver. testes. ⁊ Paulus in cle.
testibus. de testi. Si potuit instrui, si vult probationẽ coadiuua
re per instrumentũ, adhuc admittitur, etiã si instrumentũ nõ ple
ne probet, quia presumptio instrumẽti tollit presumptionẽ subor
nationis, vt hic est casus. Si per testes, tunc non potest nec super
eodem, nec super directo contrario. Fallit in causa matrimoniali,
vt hic, in qua super directo cõtrario potest ⁊ super eodem, super
quo directo produxit testes, ⁊ non probauit. Quod dico in quan
tum producit ad practicã de probatione, qua stãte falsa, nutriret
peccatũ ꝑ partes irremissibile: vt no. de proba. iurauit. ⁊ dicã ple
nius in. c. fraternitatis. Anto. de Butrio.

1 ☞ Coitus, seu copula carnalis, probatur per conueniens testimo
nium de visu, ex quo redditur causa.
2 Fame probatio, ⁊ auditus, valet, iunctis alijs adminiculis.
3 Probatio, que perfecta dicatur.
4 Testimonium de auditu in non perceptibilibus immediate sensu
visus, vel auditus, facit tantum presumptionem.
5 Testis non dicitur sufficiens socius criminis aduersus cõsociũ.
6 Testis de auditu ⁊ fama in causa matrimonij separandi non pro
bat sufficienter.
7 Testimonium de auditu auditus nõ probat nisi trãsierit in famã.
8 Testimonium fame cum vno teste de visu immediate deponente
an valeat.
9 Testium dictis deponentium de auditu etiam auditus, non ꝑ cer
tam scientiam, an credatur in probanda copula.

1 PReterea. ☙ † Carnalis copula comprobatur
per conueniens testimonium de vi
su. Item testimonio auditus, qd adminicula, ⁊ fama co
adiuuãt. h. d. Cõmunis diuisio. Secũda ibi: Rñdem⁹.
☙ No. i. qd copula probatur ex sufficienti testimonio, ꝑ qd ex visu
2 redditur causa. ☙ † No. ij. qd nõ vitiat dictũ testis, si dicat se scire
id, qd deponit, non per certã scientiã, sed per auditum, ⁊ famam, ⁊
alia adminicula. Et sic vbi nõ possunt haberi probationes certe,
ꝓbatio fame, ⁊ testimoniũ de auditu v3, iũctis alijs adminiculis.
☙ Not. iij. quod fama, iunctis adminiculis, probet, qñ ita aggra
uant animum iudicis, quod faciunt eum violẽter qd afferunt pre
sumere: ⁊ sic ex violẽta presumptione iudicat. j. de presum. afferte.
3 ☙ No. iiij. que dicatur perfecta probatio: q2 quãdo est ad applican
dũ animũ iudicãtis ad aliqd credendũ, vel fixe, ⁊ immobiliter pre
sumendũ, ⁊ oportet qd sit animus circũspecti: q2 arbitraria iudicã
tur legitime arbitraria, prout applicant ad animũ bene organiza
ti, ita ꝙ ꝓsumptio nõ sit temeraria. Unde dicit hic Host. notandũ
qd in arbitrarijs nõ est eundum ad quẽcunqȝ simplicẽ iudicẽ, sed
ad circunspectum, discretũ, et expertum. Inexpertus enim pauca
cognoscit. de peni. dis. s. titu. j. licet. ver. ex premissis. j. c. cũ in tua.
4 ☙ † No. ꝙ in nõ perceptibilib⁹ immediate sensu visus, vel audit⁹,
testimoniũ de visu vel auditu nõ probat plene, sed presumptionẽ
5 inducit, que iuncta fama probat. ☙ † Op. qd nõ valeat dictũ isto
rum afferentium se conscios, si non viderunt, q2 ex hoc nõ potue
runt habere certam scientiã: ⁊ sic falsum deponunt. Dicit glo. qd
aliqd potest sciri per immediata signa: ⁊ hic dicitur stricte ꝯscius.
Etiã põt sciri per mediata aliquid concludentia testi ꝓsumptiue.
⁊ talis etiã põt dici late conscius: q2 scire dicimur qd vehementer
presumitur, vt quando hoc audiunt, vel habẽt alia adminicula, q2
viderunt solũ cum sola, nudum cum nuda, sed nõ viderunt actum
carnalis cõmistionis, ideo dicit de visu, nihil affirmãt. Alij dicũt
illos cõscios, qui ipsos intromiserunt in domibus suis ad coitũ: ⁊
sic erant conscij. Sed non placet Hostien. quia tales, vt criminis
participes, non essent vt testes admittendi. in aut. de leno. col. ij. s.
6 c. personas. ⁊ c. veniens. ☙ † Oppo. quod non probetur copula ex
testimonio de auditu, nec ex fama: quia testimoniũ auditus regu
lariter non probat. j. c. veniens. nec testimonium fame: vt. s. c. ve
niens. Glo. hic allegat pro ⁊ contra. Gl. dicit quod si agitur de ma
trimonio separando iam contracto, non probat fama, nec audi
tus, nec etiam vterqȝ, vt in contrario: quia in talibus exigitur per
fecta probatio. Si agitur de matrimonio contrahendo, tunc sola
fama, ⁊ testimonium auditus sufficerent: quia ibi agitur de leui
preiudicio. ⁊ hic est casus secundum vnum intellectum. Non ob
stat verbum accusatur, quia exponi debet, accusatur. i. denuntiat:
q2 matrimonium contrahendum non accusatur, sed denũtiatur.
de despon. impu. ad dissoluendum. ⁊ hoc dicit gl. satis planũ. Uel
dicit, secundum alios, accusatur. i. per accusationem impedit. ſm
An. Secundo intelligit gl. qñ proponitur adulterium, vel copu
la ad finẽ repellendi ab accusatione adulterij: q2 tũc cũ agatur de
modico preiudicio, sufficiunt tales probationes ad probãdã exce
ptionem adulterij: contrariũ procedit qñ agitur ad plenũ preiu
dicium. Tertio gl. dicit decre. posse intelligi etiam quando accusa
tur mulier de adulterio, ⁊ ad hunc finem deducitur copula: quia
sufficiẽt tales ꝓbatiões. Dic, si queritur an sola fama ꝓbet copu
lam: dic qd nõ, nec sufficit, nisi ad finẽ repellendi contrahendum:
vt in iurib⁹ all. in gl. q2 fama regulariter nõ probat in his, q̃ sunt
7 pleni preiudicij. † Si queritur an solum testimoniũ de auditu au
ditus sufficiat dic vt ibidem, qd nõ prodest, nec etiã forte ꝓdesset,
nisi transisset in famam ad impediendum contrahendum. de quo
8 in. c. super eo. de eo, qui cog. consangui. vxo. † Si querit an valeat
testimonium fame cum vno teste de visu immediate deponẽte: ad
huc dicendum quod non, nisi alia adminicula iuuent, ſm Host.
qui dicit quod si fama consonat dicto vnius, et intercedant alia
adminicula certa, ⁊ probabilia, sufficiens est ꝓbatio. ff. co. l. iij. §. j.
⁊. ij. Et hoc maxime in antiquis factis, de quibus non est memo
ria, ⁊ in delictis, que fiunt occulte, de quibus testes haberi nõ pos
9 sunt. finaliter dicit hec fore arbitraria. † Si queritur an dictis te
stium deponentiũ de auditu, sed nihil per certam scientiam, cre
datur in probanda copula ad finem pleni preiudicij: si testes de
ponant de auditu auditus, nõ creditur: si deponãt de auditu pro
pinquo, vt dixit gl. in principio, vt quia forte testes distabant te
nui pariete a cõmiscentibus, audiendo ipsos commisceri, sed non
videbant: ⁊ sic secundũ Joannẽ And. impedientibus asserib⁹, vel
cortina, vel temporis obscuritate percipiebant, nõ per sensum vi
sus, sed auditus: ⁊ hoc sufficit, cũ violẽta ꝓsumptione, ⁊ fama. Ad
qd. ff. de aqua plu. arcen. l. ij. §. idẽ Labeo. ꝑ gl. dt Jo. An. qd talis
probatio ꝓficit ad quẽcunqȝ finẽ de copula agatur, siue ad matri
moniũ dirimendũ, siue alio quocunqȝ: ⁊ hoc, q2 ꝑ sensum visus nõ
est ꝓbabilis copula: licet enim viderit virũ supra mulierẽ, tñ forte
ille erat frigidus, vel maleficiat⁹, vel illa arcta erat, vel ꝓ tũc non
potuit coire, l3 alter viri potẽs: ⁊ in talib⁹ nõ bene capessentibus
sensu proprio visus, ⁊ immediate sup ipsis admittit testimonium
de auditu circũstantiũ, ex quib⁹ violenter presumatur, adiuuanti
bus alijs adminiculis, vc3 ex quo nõ potest haberi certa ꝓbatio,
sufficit illa, ex qua id violenter ꝓsumatur, sicut in paternitate, ⁊ fi
liatione. s. c. ꝑ tuas. j. qui fi. sint legi. transmisse. als superflua forẽt
iura, que de impedimento affinitatis tractãt. Tene igit qd dictũ
est sumẽdo ad quẽcunqȝ finẽ agatur, ſm Jo. An. ⁊ hoc approbat
Lapus sua cõclusione. lv. Et dt plus qd notorie probabit copula
in loco monialiũ, si attestentur moniales, ⁊ firmiter asserant eã si
lam fuisse corruptam. Adminicula autẽ concludentia, ⁊ coadiuuã
tia, sunt colloquium, nutus, visus, tactus, auditus, locus, missio
nũtiorũ, ⁊ iocalium, cohabitatio. amplexus, osculũ, ⁊ similia: leuio
ra tamẽ sufficiunt adminicula in impediendo matrimonio. s. c. ij.
sed requiruntur efficaciora. s. ti. j. cũ causam. Dicit tamen talia arbi
traria. Ipse igit circũspectus, ⁊ discret⁹ iudex videat, an ꝓbatio
facta per testes, vel alio modo sufficiat, vel non: vt hic, ⁊. j. c. in no
stra. ff. eo. l. iij. Antonius de Butrio

1 ☞ Iudici soli non creditur.
2 Literis ⁊ scriptis iudicum quanta fides adhibeatur. 7.

3 Assertioni solius pape creditur plene, vt probatio in contrarium admittatur.
4 Judicis scriptura non potest duorum vel trium testimonio reprobari.7.
5 Testis vnici magne authoritatis, vt pape, dicto plene creditur.
6 Instrumentum publicum quot testibus potest reprobari.
8 Literis episcopi non tanta fides adhibetur, quin possint dictis testium reprobari.
9 Judicis assertioni quando credatur.
10 Testi arbitro, vel arbitratori an credatur de causa compromissi.
11 Notarius tanquam testis productus qn possit pbare acta p eũ gesta.
12 Aduocatus quomodo probet acta, in quibus fuit aduocatus.
13 Testis an possit esse procurator in causa, quam procurauit.

1 **Cum a nobis.** †Unius iudicis verbo non
credit: scriptura vero eius
per testes reprobari potest. Hoc fallit in papa. Sũt due
partes. Scda ibi: Nec. ¶ Not. primo qd scdm regulas
vtriusque iuris, soli vni iudici non creditur, quantecunque sit autho
ritatis, siue in testamentis, siue in contractibus questio agitetur:
q2 vox vnius quo ad exitum plene probationis, scdm vtrũque ius
2 vox est nullius. ¶ †No. ij. qd literis, ⁊ scriptis iudicũ lz fides adhi
beatur, non tamen tanta, quin possit duorũ, vel trium testium testi
monio reprobari. Ex quo infertur primo, qd publicum instrumẽ
tum potest reprobari testimonio duorũ, vel trium. Scdo est argu
mentum quod scripture iudicis in cõtractibus, ⁊ alijs fides adhi
beatur, etiam absque subcriptione testium, licet non tãta, quin pos
3 sit duorũ vel triũ testimonio reprobari. ¶ †No. iij. quod soli pape
de eo, qd asserit, fides plena adhibet. Et sic est casus, in quo solius
vnius testimonio credit. Itẽ qd cõtra id, qd asserit papa, pbatio
in cõtrariũ nõ admittit: ⁊ sic nõ potest duorũ vel triũ testimonio
4 reprobari. ¶ †Not. iiij. quod scriptura iudicis adminiculata sub
scriptione duorũ vel triũ testiũ, non videtur posse duorũ vel triũ
testimonio reprobari. Qd intelligo qñ adminiculat subscriptione
testium. ⁊ depositione actuali: vt dixi. s. c. tertio. ⁊ dicam. i. de fi. in
5 stru. cũ Joãnes eremita. ¶ †Opp. qd dicto vni⁹ credat. xi. q. i. qui
cunque. Sol. Dic qd hodie illud est correctum in hac parte. vij. q. ij.
p totũ. sicut illud, de quo. s. de iudi. nouit. versi. nec illud. Uel scdm
Inno. illud loquit de summo epo, vt hic in fi. ⁊ in cle. i. de pbat. Et
hoc dicit gl. in. d. c. quicũque. quo ad primã so. s. qd hoc sit reuocatũ.
6 ¶ †Oppo. qd nõ reprobat instrumentũ dicto duorũ, vel trium: vt
no. i. de fi. instru. cum Joãnes. Host. qui fuit in opi. qd instrumen
tũ dicto duorũ vel trium reprobatur: Respondet ad hãc decre. vt
intelligatur qñ instrumentũ non est publicũ: vel quãdo de consue
tudine non facit fidẽ. de fi. instru. cum dilectus. vel quando sunt te
stes de descriptis in instrumento: vt not. in. d. c. cum Joannes. ⁊. s.
de proba. tertio. sm Hosti. per hãc decre. reprobat Hostien. opi. q
habet in credẽdo, vel non credendo testimonio iudicũ, fore differẽ
tiam inter iudicialia, ⁊ extraiudicialia: q2 hic equiparat testamen
tũ contractibus. ⁊ extra cõtractus, vt in iudicijs: de quo. s. de pro
ba. post cessionem. ¶ Ultimo per text. in fi. dicit Jo. An. qd verbo
pape, ⁊ scripto, equaliter credit. Qd no. quia sicut contra scriptum
non admittitur probatio in contrarium. de probatio. in clemẽ. lite
ris. ita non admittitur probatio cõtra dictum: quod est notabile.
¶ Uenio ad materiam capituli: decre. dicit tria, vel quatuor. Pri
mũ, quod vni vt iudici nõ creditur. Secundũ, quod creditur scri
pto, etiam sine adminiculo testium. Tertium, quod nõ creditur in
strumẽto sine adminiculo testium, quin dicto duorũ, vel trium te
stium possit reprobari: ⁊ sic cum adminiculo non reprobatur dicto
duorum vel trium. Tertio dicit quod pape verbo ⁊ scripto credit,
7 ita qd non potest reprobari. ¶ †Opp. qd scripture iudicis credit,
⁊ statur. s. de probatio. c. post cessionem. xi. q. iij. cure. Gl. nõ soluit,
sz remittit ad no. s. d. c. post cessionem. Textus iste nõ dicit quod
nõ credatur scripto iudicis, imo dicit, credit sine adminiculis, sed
nõ in tantũ quod nõ possit reprobari p duos, vel tres testes. Unde
ad 2riũ. Respõdet quod decreta. hec cõcordat: quia vult stari scri
pto iudicis, licet non sit tãte virtutis, quin, qñ nõ est adminicu
latũ, possit reprobari per duos testes. Unde licet obuiẽt iura, que
dicunt scripto iudicis nõ credi. s. de proba. c. quoniã cõtra falsa.
soluunt quidã, decreta. in hoc procedere secundũ iura antiqua, se
cundum que iudex poterat scribere acta, ⁊ credebatur scripture
sine subscriptione, vel inscriptione testiũ, dummodo constaret suã
esse scripturam, vel in dubio fieret de hoc fides per testes, vel com
parationem literarum: nam scripture solius tabellionis, ⁊ ipsi ta
bellioni creditur. C. de fal. si qs decurio. de dona. in donationib⁹. in
aut. de fide instru. §. si vero neque. coll. vj. fortius credẽdũ iudici. Sz
hodie est cõtra: vt. d. c. qm contra falsam. secundũ Inn. Sol. Dicit
Inn. q etiam scdm antiqua tempora non credebat scripture indi
cis absque adminiculo testium, per literã, que vult hic adminiculũ
testiũ. Ad 2ria ergo dicit q nõ creditur verbo iudicis vel scripto
nõ adminiculato, vt ibi, ⁊ hic, sz adminiculato subscriptiõe testiũ
sic, vt hic. Nec ob. qd dicit de scriptura tabellionis: q2 in hoc est dif
ferentia inter scripturã iudicis, ⁊ tabellionis, vt tabellioni credat
sine subscriptione, ⁊ nõ iudici de actis. Et est causa, q2 tabellio hoc
hz ex publico officio, vt sibi credat, iudex non, ⁊ si publicũ habeat
officiũ in iudicãdo, nõ in scribẽdo, aliter testificari videt de facto
proprio sm Inno. all. C. e. l. omnibus. Qd fortificat Host. q2 sicut
est absurdũ, tabellionẽ iudicare, sic ⁊ iudicem scribere. Sit ergo qs
libet suis terminis 2tẽtus, nec alteri⁹ vsurpet officium. de sepul. c.
i. Per que dicit Inn. q scriptura iudicis, ⁊ alia forensia instrumẽ
ta priuate scripture censent, ideo p se nõ faciunt fidẽ, nisi aliter p
bemus esse vera, vel per cõparationẽ literarum, vel per testes, vel
alio modo. C. de proba. instrumẽta. ⁊ duabus seq. Potes dicere qd
inquantũ hec decre. dicit credi scripto iudicis sine adminiculo te
stiũ, cõcordat ei, qd no. s. de pba. post cessionẽ. Et ad. c. qm contra.
dic q loquit in actis, ⁊ in his, que sunt magni preiudicij: ⁊ sic dz re
stringi decre. ad casus, in quib⁹ dixi literas pbare cũ sigillo, hic in
extraiudicialibus, que sunt leuis preiudicij. Inquãtũ eget admi
niculo testiũ, nõ eget ad finẽ vt nõ possit p duos vel tres testes re
probari. Scdo proponit hic qd scripture iudicis cũ subscriptioni
bus testiũ credat, ⁊, qd plus est, intantũ q nõ admittat probatio
nẽ in 2riũ, primo obuiat q scripture iudicis, etiã cũ subscriptiõe,
nõ creditur, cũ hoc nõ appareat iure cautũ, ⁊ q2 spãliter hoc offi
ciũ, ⁊ 2tra iura naturalia, vt vni credat, est attributũ notario: vt
in aut. de tab. §. i. Sol. Dicit hic Inn. q inq̃tũ hec decre. dicit cre
di scripture iudicis, intelligenda est de notario, q alicubi iudex ap
pellat: q2 si intellexisset ppie de iudice, loquut⁹ foret in singulari, si
cut in singulari de iudice premiserat. Nã apud Beneuentũ, vbi di
rigit decre. notarij vocentur iudices, ⁊ econuerso iudices notarij.
Host. hoc nõ placet: q2 licet secundũ eũ, tabelliones vocentur iudi
ces, nunquã tñ iudices, qui habent ex officio iudicare, vocant tabel
liones, ⁊ q2 nõ est verisimile q papa de notarijs loquatur, ⁊ q a p
pria significatiõe vocabuli recedat propter particularẽ vsum con
suetudinis loci, ad quẽ dirigit decr. Unde intelligit literam de iu
dicibus, qui habẽt ex officio iudicare, ⁊ maxime qui maiores sunt,
vt episcopi: q2 nõ est verisimile q de instrumẽtis tabellionũ dubi
taret, sed forte corã consulibus super actis coram ipsis, vel super
testamẽto, vel cõtractu producebatur in testem, vel producebant
litere ab ipso sigillate, ⁊ de his duob⁹ querebat, ⁊ de his rñdetur.
Uel dic q in ciuitate Beneuẽti sunt decẽ iudices, de quorũ dictis,
⁊ scriptis querebat. Tene q inquãtũ litere sunt sigillate, ⁊ subscri
pte subscriptiõe testiũ, credit literis episcopi, vt hic est clarus ca
sus, ⁊ de fi. instru. c. ij. secundũ Host. Qd puto verum inquãtũ defi
cit vsus tabellionũ, vt patet ex no. per gl. in. c. post cessionem. Idẽ
inquantũ non deficit vsus tabellionũ in loco, si scribat super his,
que sunt sui officij. ⁊ sic põt hoc. c. intelligi. ⁊. c. i. de fi. instru. Inquã
tum autem extra officiũ suum scriberet, est dubiũ: ⁊ tex. hic facit q
etiã credatur, prout dicit in testamentis, ⁊ contractibus. Et facit
de fi. instr. c. ij. vbi tale instrumentũ appellat publicum. Et hoc te
nẽt doc. de pba. post cessionẽ. Ex quo concludi videt q valeret in
strumentũ cum testibus subscriptum, etiam inter extraneos. Nã
dicit q creditur instrumẽto in causis, siue super testamẽtis, siue su
per contractibus agitatis: hoc puto, vbi deficit vsus tabellionũ: ⁊
vbi non deficit, non credo q extra ea, que sunt sui officij credat illi
vt instrumento publico, sed credit vt instrumento priuato. Dicã
de fi. instru. c. i. Ad hoc quod dicimus episcopum non posse, vel iu
dicem gerere vicem notarij, stipulando, nisi in his, que sunt sui of
ficij: vt no. Jaco. de aret. in. l. i. ff. de insti. ⁊ iu. ⁊ in. l. nõ dubi. ff. rem
pu. sal. fo. ⁊ qd dixi in pem. Grego. ⁊ qd no. de vsuris. §. q. lib. vi. et
no. ff. de vsur. l. Caius. nã extra officiũ suũ est vt priuat⁹. Nõ ob. qd
dicit litera, super testamentis, ⁊c. q2 hic non scripserat instrumẽtũ
super 2tractu, vel testamẽto, sed super questione, ⁊ lite, que erat su
8 per contractu, ⁊ instrumento, ⁊ sic super actis. ¶ †Opp. q literis
episcopi, quantumcunque testiũ adminiculo adminiculatis, nõ adhi
beatur fides, quin possint testimonio duorum, vel trium testium
reprobari. de fi. instr. cũ Joãnes. vbi potest instrumẽtum notarij,
cuius est propriũ officiũ: ergo ⁊ iudicis. Dic q litera potest dupli
citer intelligi. Uno modo vt exponatur in adminiculo, id est, sub
scriptione, vel inscriptione. C. q po. in pigno. ha. scripturas. ⁊ tunc
erit sensus litere q inquantũ nõ sunt sic adminiculate, possunt re
probari p testes duos, aut tres. Inquãtũ sunt adminiculate, tunc
nõ reprobant p duos testes, sed exigitur plures. Et secundũ hoc
erit hic casus p pro glo. de proba. tertio. ⁊ p opi. Inn. que dicit q
saltẽ quatuor exigent ad reprobandũ instrumenta. Sed nõ placet
hic intellectus, p ea, que dixi in. d. c. iij. ⁊ in. c. cum Joãnes eremita.
Ad hanc decre. respon. aliter secundo intelligendo vt recitat hic
Host. vt exponatur adminiculo, id est, adiutorio viue depositiõis.
quasi dicat, scriptura iudicis reprobat p duos, aut tres testes, si
nõ hz adminiculũ testiũ, id est, adiutoriũ depositiõis viue pro in
strumẽto, quasi dicat, q si testes viui venirẽt actu ad deponẽdũ p
instrumento

instrumento,tunc saltem essent duo,⁊ authoritas notarij,⁊ sic non
sufficerēt duo vel tres,sed quatuor exigerent.⁊ hoc plz.Ex his cessant difficultates,quas tetigit gl.i verbo,scriptū,⁊ in verbo, testimonia.in antepen.⁊ penul.gl.Nam prima gl.presupponit textum
velle qd̓ instrumētū iudicis adminiculatū pōt reprobari per duos
vel tres testes:cui obuiāt dicta.s̄.de proba.c.iij.Facit gl.differētiā
inter instrumētū notarij,⁊ iudicis,vt iudicis possit reprobari adminiculatū p duos,vel tres,nō notarij:⁊ in hoc plꝰ habeat instrumētū notarij adminiculatū.Sed hec nō est intētio lr̃e.Dic ergo,si
instrumentum iudicis non est adminiculatū vbi probat,⁊ quādo
pbat,possit reprobari p duos,vel tres testes,vt hic nec hic supponit qd̓ probet, sed inquantum probet,dicit qd̓ pōt reprobari per
duos aut tres testes.Si est adminiculatū,dic qd̓ nō pōt reprobari per duos aut tres testes.Qd̓ intellige vt dixi.s̄.q2 si sola subscriptio,nō hz locū tex.Si adminiculo ⁊ adiutorio viue vocis,procedit vt nō possit reprobari p duos aut tres testes:q2 plures exiguntur,quam sint deponētes p instrumēto cū notario vel iudice.Nec
est differentia inter instrumentū iudicis.⁊ notarij,quicqd senserit
gl.⁊ sic sicut notarius computatur in numero testium,sic ⁊ iudex:
nec creditur suo instrumento.Sed hic cessant que supponit gl.pe.
qd̓ textus velit qd̓ inquātū scriptura iudicis nō est adminiculata,
possit reprobari per testes.Hoc bene supponit gl.⁊ est verū,q2 tūc
per duos vel tres reprobatur.Scd̓o supponit tex.velle qd̓ vbi est
subscripta,nō possit reprobari per testes:cui opponit de eo,qd̓ dr̓
de publico instrumento,qd̓ reprobatur per testes:vt.j.de fi.instr.
cū Joannes.Sed responde qd̓ gl.presumit vnum,qd̓ textus non
dicit:dicit eñ qd̓ nō possit reprobari per testes indefinite:sed dicit
qd̓ nō pōt reprobari p testes duos,vel tres.Et in hoc bene,inquātum adminiculetur ⁊ viua voce secus si tñ sint subscripti,vt dixi.
9 s̄.⁊ hoc tene.qcquid inuoluant gl.¶ †Opp.qd̓ verbo iudicis credatur.de elec.cū dilecti.de accu.cum dilectus.Gl.dicit qd̓ si vnus
est iudex,illi nō creditur:q2 vox vnius vox nullius:vt.s̄.c.licet.Si
sunt plures in causa,in qua sunt iudices,⁊ in instātia,nō admittūtur,nec credit̄ eis,nisi quatenus constat legitimis documētis.j.ti.
j.quoniam.In causa appellationis,⁊ in alia instātia,si recipiātur
vt testes,⁊ iurati.Gl.hic dicit qd̓ creditur eis in defectū aliarum
probationū,inquantū velint deponere qd̓ credat̄ super principali
est secus,q2 nullo modo creditur.al.ij.q.vj.statuendū.Hāc partē
qd̓ nō credatur eis principaliter,sed in subsidiū,tenet gl.in verbo,
⁊ si tres.de elec.cū dilectꝰ.⁊ Jo.Mo.j.e.Romana.li.vj.Accur.in
l.fi.ff.de testi.tenet qd̓ indistincte nō possit iudex esse testis,per ca.
statuendum.Gl.in.l.ob carmen.§.j.ff.de testi.tenet qd̓ in causa, in
qua non fuit iudex,potest esse testis:q2 nō reperitur pbibitus: in
causa,in qua est iudex,nō pōt per.c.statuēdū.in causa,in qua fuit,
sed nō est nūc.Azo.i Summa,tenuit qd̓ possit,in Sum.j.de exces.
10 pla.cōtra.⁊ hoc vltimū tenet gl.¶ †Gl.in.l.ne in arbitris.C.de arbi.tenet qd̓ in actibus,in quibus exigitur scriptura,quis non pōt
esse testis.vt.d.l.ne in arbitris.In actibus,in quibꝰ exigit̄ scriptura,si est vnus,nō possit esse testis:si sunt plures,possit esse testis,q2
nō sunt pbibiti.ff.de testi.l.iij.Dic qd̓ Azo.tenuit ꝯtra.sed primū
plz.Et idē dicit per oia in arbitris.Gratianus.ij.q.vi.§.queritur.
vbi format q̄stionē,ꝯcludit iudicē nō posse esse testē:vt.d.c.statuendum.gl.xviij.di.de consilijs.dicit iudicē vt instructorē posse attestari de gestis corā se:vt.d.c.de consilijs.ad hoc de rescr.olim.⁊ qd̓
ibi no.Jo.An.gl.ij.q.vi.statuendum.dicit qd̓ vt instructor potest
attestari.xviij.di.c.j.vt testis super actis potest.Sed quidā cōtra:
super iniuria nō pōt,q2 cum semper vellet tenere sententiā est presumptio contra eum quod nō diceret pro vtraq3 parte:⁊ tenetur.
iiij.q.v.nō sane.dic vt de elec.cū dilecti.de pba.qm̄ contra.de exces.
prela.inter dilectos.Concludunt quod coram se produci non pn̄t
in testes,corā alijs possunt plures,nō si vnus tātum.Et hoc tenet
Spe.in ti.de teste.§.opponitur.ver.itē qd̓ fuit.⁊ hic sequit̄ Arch.
post Host.ij.q.vj.statuēdū.Nec obstat.c.statuendū.vbi dicit plures nō admittēdos in causa appellationis:q2 dicit illud pcedere,
qn̄ vult testificari corā se.Nō plz solutio p illud.ca.vel illud est correctū.Opi.nō plz Cal.hic,q2 nō reperit correctū ergo ⁊c.de ele.cū
expediat.li.vj.Ja.Bu.in.l.ob carmē.§.j.ff.de testi.Gui.de Suzar.
in.l.j.ff.si mēs.fal.mo.di.⁊ Bar.in locis pcalle.tenent qd̓ coram se
non potest,vt in iuribꝰ pcall.coram alio tenēt distinguendum,an
sint plures,vel minus,vt.s̄.dixi.Inn.dicit qd̓ queritur an iudices
possint recipi non vt attestentur,sed vt interpretentur, ⁊ declarēt
verba dubia,que habent alium ⁊ alium intellectū,⁊ possunt trahi
ad bonū,⁊ malū,vt excusent,quo ad hoc possunt adiri.⁊ sic intelligit de arb.c.ij.vbi ponit hec verba,⁊ magime si excusatio surgat,⁊
intellectus ex assignatione cause snie,ad quā,vt assignent,pn̄t arctari.nulla dicere debent,⁊ dicendo preiudicāt,magime cū in talibus ipsi melius sint informati,⁊ q2 de motu actuū aliꝰ nō sic bene
est informatus.Si inquantū producant vt attestent̄ de facto suo,
admit:unt̄,⁊ si attestent̄ contra illa,que egerunt,q̄ꝙ ex hoc eorum
aggrauat̄ turpitudo,eis credit̄:vt sic cū sint cōtra partē,ꝙ fouere
p̄sumant̄,credit̄ eis.Et est spāle in officialibꝰ,iudicibꝰ,⁊ arbitris,
⁊ quibuscunq3 alijs aliqd ex officio suo facientibꝰ,vt eis credatur,
put agit̄ de irritatiōe facti pprij,⁊ ad illud irritandū testificātur:
vt hic,⁊.s̄.de ele.cū dilecti.⁊ hic, vt credat̄ op3 ꝙ saltē sint duo,vel
plures:nā vni non crederetur.Ultimo residet ꝙ vt testes,etiam si
sunt plures,recipi nō possunt.C.de assessorib.l.nemo.C.de testi.l.fi.
ij.q.vj.statuendū,sed vt informatores sic,⁊ inquantū nō tueant̄ factū suum,eis credit̄.Inquātū aūt tueant̄,q2 sepe factū suū tuent̄,
⁊ ex gratia loquūtur.ff.de iudi.cū,qui iudex ex varijs circūstātijs
habebit eligere.quid credat.ff.de custo.reo.l.diuꝰ.de accu.inquisitionis.§.pe.pt3 hoc in no.de arb.c.ij.¶ Concludit̄ pro regula,qd̓
non possunt regulariter iudex,arbiter,assessor,qui equiparantur:
vt.d.c.statuendū esse testes:vt in.c.statuendū.que verificat̄ his casibus,qui sunt octo quos ponit.d.Ant.sed q2 ipsos recitare nō arbitror multū vtile,⁊ esset plixū,ppterea dimitto.Primus,qn̄ in
eadē instātia,in qua est iudex,vult esse testis:⁊ in hoc ꝯcordāt oēs,
q2 nō pōt in talibus,q̄ sunt cōtentiose iurisdictionis fungi vice diuersorum iudicis,⁊ testis.de verb.sig.forus.nec potest esse examinator,⁊ exceptor,⁊ examinatus.de iusti.ad nostrā.⁊ ad hoc de test.
Romana.lib.vj.Secundus,qn̄ producitur ad testificandū p actu
a se gesto,vt pro iustitia snie,vel p validitate alicuius interlocutorie:⁊ nō credit̄ ei:vt in gl.hic,⁊.d.c.statuēdū:q2 presumit̄ ꝙ vellet
suā sententiā iuuare.C.de assess.l.fi.de testi.Romana.⁊ dicit Inno.
de in inte.rest.c.ij.Tertio qn̄ vult attestari de gestis corā se vt iudex:q2 repellit̄.de proba.quoniā cōtra falsam.Quarto,qn̄ vult attestari de gestis corā se vt testis,⁊ vnus solus:q2 ei soli non creditur:q2 vox vnius,⁊c.vt.s̄.c.licet.⁊.j.eo.licet.⁊.c.veniens.Sentit tñ
Cal.qd̓ semiplene pbet:qd̓ puto cum distinctione sequētis casus.
Quintꝰ,qn̄ is,a quo appellat̄,vult testificari ꝯ appellationē:q2 ex
hoc vt puocatꝰ presumit̄ suspectus:vt de offi.dele.suspicionis.et
per hoc repellit̄.Dicit Spe.in ti.de teste.§.j.ver.quid si appellet̄ a
iudice.Sextꝰ,qn̄ sunt plures,q volūt attestari de gestis corā se:et
hic est dubiū.Dic ꝙ si attestet̄ in actu corā se gesto,ex cuiꝰ vera gestione nō pōt ascribi laus,vel vituperiū,vel attestet de actu nō gesto corā se,ex cuiꝰ gestione pōt ascribi laus,vel vituperiū hic non
sunt integri testes:q2 p̄sumunt̄ fouere id,in quo testificant̄:vt dixi
mus in pn̄.in auc.de test.§.si vero aliter odiosus:⁊ no.de testi.Romana.li.vj.⁊ hic dt̄ Jo.an.in addi.Spec.in ti.de teste.§.opponit̄.
v.itē administrator.Puto tñ ꝙ in subsidiū admitteret̄, attēta tñ
qualitate psone:arg.eiꝰ qd̓ no.gl.de elec.dilecti.⁊ hic,de dolo.cū dilecti.de prob.tertio loco.⁊.j.c.veniēs.Quāta tñ fides tali adhibeatur,vt dixi arbitrariū puto.ff.de testi.l.ij.Casus aūt,in quibꝰ tales nō repellunt̄ sunt.Primus,qn̄ fuit iudex in vna causa,⁊ producit̄ in causa separata,licet inter easdē personas:hic non reperit̄
phibitus.Itē ex eo qd̓ habet dignitatē iudicis ex hoc inhabilitatur:vt no.gl.in.d.l.ob carmē.§.j.Scd̓s,qn̄ in causa fuit iudex,sed
nō iudicauit,vt q2 remotus ppter officiū testificandi,vel aliā causam.j.c.dilecto.Idē,si ex quacunq3 alia causa remoueant̄ ante ingressum iudicij,vel postea,⁊ agat testificari de negotio principali,
nō de gestis ab eo,vel corā se:iō dicit Jo.Cal.ꝙ remotꝰ ppter officiū testificandi,siue ante litē cōtestata siue post,poterit testificari,
dūmō sit remotus ante tp̄s testificationis,vel depositionis:vt.ff
de testi.l.ob carmē.§.j.ad hoc qd̓ no.j.c.insuper.Tertius,qn̄ vult
in alia instātia testificari,nō de gestis a se,vel corā se vt iudice,sed
als extra iudiciū vult testificari de facto,vel cōtractu,sup quo lis
pendet,prout illud fuit gestū inter partes:ad hoc.l.ob carmen.§.
j.ff.de testi.Quartꝰ casus,quādo vult attestari de gestis coram se
vt declarator,pōt.xviij.dis.de codicillis.⁊ ibi Jo.⁊ in.c.statuendū.
Jo.an.de rescrip.olim.Quanta autem fides sit adhibenda,si a papa est deputatus,stabit̄ verbo suo,sicut in teste,⁊ q2 hoc est eiꝰ officiū.de testi.cogē.pterea.⁊ in nūtio.de app.cū parati.de hoc not.s̄.
de proba.post cessionem.Quintus,quando requiritur vt simplex
instructor est:⁊ puto qualēqualē fidē adhibendā:possent tamē esse
tales,⁊ tot,qd̓ plena fides adhiberet̄:qd̓ relinquo arbitrio iudicātis:vt dicit Inno.in.d.c.ij.de restitu.in inte.q̄ꝙ interrogatus vt
simplex instructor,nō est plena fides adhibēda,quia sepe tuentur
facta sua.ff.de iud.cū,qui.de accu.inquisitiōis.§.fi.Sextus casus,
quādo requirit̄ iudex vt interp̄tator verbi dubij,vt excusator eiꝰ.
qd̓ in dubio presumitur:⁊ adhuc creditur,vt dicit Inno.in.d.c.ij.
de resti.in inte.⁊ dixi.s̄.Septimus casus,quādo iudex attestatur
contra factum suum,ꝙ verisimiliter defendere posset,idem,vt q2
attestatur contra interlocutoriā contra se latā,⁊ creditur ei:vt.d.
c.ij.Ad hoc qd̓ no.de aduocato per gl.⁊ Jo.an.de testi.Romana.
lib.vj.Si tñ detegeret in hoc turpitudinē aliquam,tunc nō creditur ad plenū,sed quantitas fidei est in arbitrio iudicātis,vt dicit
Inn.in.d.c.ij.Ad hoc qd̓ no.de eo,q cog.consangui.vxo.super eo:
vbi attestatus fortificat̄ ex eo qd̓ quis attestatur cōtra id,qd̓ intēdit,vel intēdere debet ad hoc.s̄.de proba.tertio loco.Octauus casus,quādo attestat̄ sup actu a se gesto,vel corā se non pro iustitia,
vel validitate,⁊ ex hoc ꝙ omissus sic actus ei nō potest vituperiū

ascribi, vel laus q̄ intercesserit: ꝛ adhuc valet eius testimoniū vt semiplene probet, si est vnus: si duo, plene, arg. eius, q̄ð no. Joā. an. in .d. ver. quid si ad eius instructionem. ad hoc de excel. prela. inter dilectos. de offi. dele. cū olim. q̄ð dicitur in arbitratore, pbatur in §. arbitrator. l. si societatē. ff. p socio. ꝛ dixi in .c. Quintauallis. Dic q̄ð stat de actis dicto arbitratoris, q̄ non arctaret ad acta conficienda: quod credo, vbi coram alio deponat: sed de eo, quod est ar-
11 bitrat⁹, idem q̄ð in arbitro, vel iudice. ¶ †Ex his deciditur quid de notario actorum. Joā. an. dicit q̄ð admittitur ad testificandum in alia instantia: quinimo ꝛ ipse fungitur iudici, vt no. ꝛ dixi de p ba. quoniam contra falsam. ꝛ no. de testi. Romana. lib. vi. in Nouel la. quod credo, vbi asserit notarius se rogatum: quia nūc producitur vt notarius, si producitur in testem, eius dicto solius non creditur ad plenam probationē. ꝛ vide idem tūc dicendū, q̄ð in iudi-
12 ce. §. inquantū potest adaptari. ¶ †Ex his deciditur quid de advocato. Cy. ponit in. l. quoniam. C. de testi. glo. ff. de testi. l. fi. Arch. de testi. Romana. lib. vi. Spe. in ti. de teste. §. opponitur. ver. quid si aduersarius. glo. in. l. fin. dicit quod si aduocatus non assumpsit patrocinium, potest esse testis: si assumpsit, ꝛ conuenit de salario, sed non prestitit, admittitur, quia nō reperitur cautum. Si assumpsit, ꝛ prestitit, partibus cōsentientibus admittitur. Jdē, si pars, contra quam patrocinatus est, consentit. Si is, pro quo patrocinatus est, producit, repellitur, ꝛ suspectus presumitur: vt. l. fi. ff. de assef. gl. idē de testi. Romana. li. vi. plus dicens quod si aduocatus producatur in testem pro vna partium, potest pro vtraque testificari. quod est notabile. j. ca. de testibus. Ex quo habes quod suspectus vni parti, si ab illa producatur, potest pro alia testificari, vt valeat testimonium eius. Nihil boni dicit. Jo. an. in addi. Spec. in tit. de teste. §. opponitur. versic. item q̄ð fuit. dicit q̄ omnia concludendo, si aduocatus est salariatus vt aduocet, potest pro quocūq̄ testificari. ff. e. l. j. ꝛ no. in Spe. in loco preal. Si conuenit de salario, ꝛ patrociniū nō prestitit, potest testificari, licet aduocat⁹ dici pos sit. ff. de varijs, ꝛ extraor. cog. l. aduocatos. q̄ ius reijcit aduocatū cū limitatiōe, si patrociniū prestitit: vt. d. c. Romana. Si suscepit officiū aduocationis, ꝛ admittitur ab vtraq̄ parte, potest testificari ꝛ in presentia. Si ab altera tantū, q̄ð dictum est superius, potest ab vtraq̄ pte testificari: vt dicit gl. in. d. c. Romana. ꝛ no. in Spe. loco preal. versi. q̄ð si aduocatus durante aduocatione. q̄ repellit. Si in causa, in qua fuit aduocatus: dic idē propter suspicionem affectionis cause. Dicit tamē Spe. in loco p̄al. q̄ð in subsidium a lijs deficiētibus admittitur. C. de repudijs. l. ex consensu. j. e. veniens. Hec vera, quādo producit in causa, ꝛ articulo, in quo fuit aduocatus, si in alio separato articulo, vl separata cā, pōt, vt dicit Spec. in loco preallegato. vnde dicit q̄ aduocatus in questione possessionis, potest testificari in causa proprietatis: allegat ver. item quod deposuit. in fi. Ad hoc q̄ð no. Jo. an. de pcuratore in. c. Romana.
13 de testi. lib. vj. †Jn procuratore an in causa admittatur in testem. glo. in. l. fi. ff. de testi. dicit q̄ procurator potest esse testis quia de calum. non iurat: ꝛ sic causa non est propria. all. in aut. de testi. §. quia vero. ver. si vero. glo. contra. ff. de iure fis. l. deferre. §. ijdem decreuerunt: hic in procuratore iudicij: procurator vero negotiorum bene admittitur secundum Dy. Alij distinguunt an velit testificari durante officio, an illo finito: vt primo casu non possit, secundo sic. Cy. indistincte tenet eum non admitti: vt. l. in omnibus. C. eo. titu. Jac. Bu. vt recitat Joā. and. in addi. Spe. in titu. de teste. §. opponitur. ver. item q̄ fuit de procura. fertur magis repellendum, quam tutorem: quia officium procuratoris est volūtarium, quod non est tutoris, facit quod potest vt presens in iudicio interrogari. ff. de procurato. l. non solum. ꝛ dicta. l. deferre. §. idem decreuerūt. Dic, si querit an in causa, in qua fuit, vel est procurator, possit esse testis: dic vt dixi. §. in aduocato. Si in cā, in qua fuit procurator, s3 nō est, vt q̄ interrogat de gestis in alia causa, in qua fuit pcurator, vel de gestis per se in pcuratore ad negotia, si aliquod commodū pecuniariū, vel damnum ei resultat circa id, de quo deponit, non crederē: vt si attestetur se soluisse pecuniam debitori: q̄ consequitur ex hoc liberationē ab actione mandati, vel ius agendi, vbi soluit de proprio. de hoc. ij. q. iiij. nullus. C. de testi. l. nullus. ꝛ. l. idoneus. Jdē si ex eo, q̄ð attestatur, si fuit omissum, pōt ascribi laus eo q̄ omissum, vt dicit Joā. an. in titu. de teste. §. opponitur. versi. quid si administrator. Ad hoc simile de proxeneta, in subsidiū tamen admittetur. de elect. cum dilecti. de proba. tertio. j. c. veniens. Quando aūt ad eū non pertinet commodum, vel incommodum in causa, in qua fuit, vel hodie est, vtraq̄ parte volēte, admittitur: altera vero nolente, non. Si admittitur ad instantiam eius, cui est suspectus, poterit p vtraq̄ testificari: vt no. Jo. an. de testi. Romana. lib. vj. ꝛ dixi. §. in aduocato: ꝛ no. ō. e. insuper. Tenent tamen domini de Rota, sua conclusi. cxxii. quod si procurator est renotatus lite pēdente, ꝛ postea producatur in testem, quod non v3 eius dictū: q̄ presumit vt deponeret in causa, reuocatus: sic fraus ꝛ dolus, ꝛc. de resc. sedes. Ad hoc ratio in. c. Romana. de testi. licet faciant in cōtrariū no. ō. c. insuper. De solicitatore autem tenet q̄ non possit esse testis, sicut nec procurator: q̄ maiorem videtur habere affectionē ad cām. quā procurator. Fatent q̄ sicut familiaris procurator deputatur per eū ad solicitandas causas, quod potest esse testis: q̄ socius socij, ꝛc. ff. pro socio. l. nam socius. legi. dub. nam legitur, maxime in leuibus, ꝛ preambulis, puta ad probandum diligentiam procuratoris, signa, sigilla, ꝛ similia. ꝛ hoc ponūt sua conclusio. elix. De administratoribus aūt alijs vide Cyn. in. l. quoniam. C. de testi. Bar. in. d. c. quid si administrator: vbi ponit bona verba: ꝛ ibi quasi per omnia idē quod in procuratore: q̄ð de regula predicti executoris testamenti ad testificationem super simulatione cuiusdā instrumenti, q̄ in subsidium, ꝛ tales simulationes cōmuniter sunt occulte, ita quod alij, nunq̄ informantur. ō. de restitutio. spoliato. ex conquestionē. de test. co. cap. vl. j. cap. veniens. ꝛ cap. preterea. ō. eodem. Et hec pro modo sufficiant de aduocato, ꝛ procuratore. vide Joan. iiij. q̄ð. iij. §. item si res. versic. item testis.

1 ¶ Testi super exceptionibus iurato, super principali non creditur. 10.
2 Testis non compellitur deponere p ro vtraq̄ parte
3 Testis non iurati depositio quando valeat.
4 Testis super articulo dilatorie productus, nō compellitur iurare super principali.
5 Testis super vno articulo productus, non compellitur iurare super alio.
6 Teste quomodo potest produci post publicationem. 13.
7 Testis an possit deponere per literas suas.
8 Testes producens super vno articulo, non potest illos postea reprobare.
9 Renuntiatum in causa, ꝛ productionibus, quando dicatur.
11 Libellus ineptus dicitur aptus, quando testes super eo producti recipiuntur.
12 Productio quando sufficienter dicatur facta.
14 Testium productio quando sit exclusa.
15 Exceptio quibus casibus impediat litis contestationem.

De testibus.

¶ †Testi, qui super exceptionibus iurauit, sup principali nō credit: actore tñ petente, si lis est contestata, etiā super principali iurare, ꝛ deponere cōpellitur. Jn prime decisa consultatio. Jn scda respōsio, ibi: consultationi. Et est bimē
2 bris: secundū membrum prosequitur ibi: si vero. ¶ †Jo. primo q̄ non compellunt testes producti super dilatoria iurare, vel deponere super peremptoria, vt pote omnino diuersa ab illa, ꝛ super negotio principali: ꝛ sic illud, q̄ð dicit, testē debere dicere pro vtraq̄ parte, ꝛ cōpelli iurare, est verum respectu eiusdem, vel connexi ar-
3 ticuli, nō respectu omnino diuersi. ¶ †No. scdo quod non valet testis depositio super articulo, vel negotio principali, super quo nō est iuratus, vbi iuramentum est ad articulum restrictum. ¶ No. tertio q̄ð vbi testis producitur super perēptoria, ꝛ super illa tantum iurat, non valet eius dictū super negotio principali, nisi ꝛ super illo iuret: ꝛ sic iuramentum ad peremptoria, non se extendit ad
4 principale. ¶ †No. quarto q̄ð hic iurans dicere veritatem in articulo dilatorie, non arctetur iurare ꝛ deponere super articulo negotij principalis: q̄ dilatoria ordinatur ad excludendam cognitionē principalis: nec interim illa pēdente potest procedi. de iudi. exhibita, iurās tamē super peremptoria, cōpellitur iurare super negotio principali, ꝛ testificari: ꝛ hoc, quia super vtroq̄ potest procedi: ꝛ debet dicere super cōnexis ad illam. quod no. ¶ No. tres terminos excludentes facultatem probandi per testes, sufficiens productio testium, renuntiatio, ꝛ publicatio: ꝛ ponderat, q̄ attestatus attendit publicationem. ¶ †Oppo. quod non compellatur te-
5 stis productus super vno articulo deponere super alio, contra secundam partem. C. qui legi. perso. l. momētanee. Sol. Nō cōpellit super toto deponere, nisi a parte petatur, quando est product⁹ super peremptoria, nec etiam iurare compellitur: secus si super toto negotio, vel simpliciter producatur: q̄ etiā parte non petente debet deponere super toto articulo. de priuileg. q̄ circa. cum contem-
6 dan. suis. ¶ Opp. quod semper publicatis attestationibus super alio articulo liceat producere testes. ō. codē. fraternitatis. §. j. So. Si sunt producti super peremptoria, ꝛ publicate sunt attestatiōes in principali, ꝛ sup certo articulo, sup illo non possunt produci testes super alio, sup quo non sunt producti testes, vel publicate attestationes, poterunt produci testes, vt in cōtrario. Si autem publicatio est facta super toto negotio, totum negotium habetur p articulo, vt non possint produci super toto, publicatis attestationibus, qñ testes iurarunt super toto: ꝛ idē si simpliciter sunt producti, ꝛ simpliciter iurarunt, ꝛ deposuerūt. Sed si simpliciter iurarunt, aut sup toto, ꝛ producti sunt simpliciter, aut sup. toto, sed deposuerunt

posuerunt tantū super certis, illi habētur pro articulis, super qui-
bus deposuerunt: alij non habentur ꝑ articulis, quo minus depo-
nere possint. Ad hoc. C. de transact. l. pen. C. de iudi. l. licet. Quod si
prius testes deponunt, & postea iurant, an valebit dictū. Hostie. in
Summa huius ti. ante finem, dicit. & Albe. Gall. tenet testimoniū
non valere: q: prius debēt iurare. iij. q. iij. §. item in criminali. versi.
item iurisiurandi. C. eodem. iurisiurandi. §. eodem. fraternitatis.
Bar. Brixiē. in. q. aliquis productus fuit. dixit quod hic non est
talis ordo, qui vitiet: & quod valet testimonium, si tamen alias est bo-
ne fame. Dicit tamen quod Tan. dixit contrarium: tamen secun-
dum eum tutius est quod post iuramentum denuo deponat. Cum
opin. Barto. Brixien. concordat Hostien. in Summa huius titu.
§. super quibus. versi. sed quid si testis. Gulicl. nihil approbat, vbi
tractat in Spe. de teste. §. sequitur. in fi. Archidi. in hoc tenet non
valere testimonium, per hoc. c. ibi: super quo deponerent nō iura-
ti. vt ipse no. iiij. q. iij. testes. versic. item iurisiurandi. Idem tenet.
xxij. q. j. omen pacis. alleg. ij. q. j. in primis. ij. q. iiij. nullam. iij. q̄ō. ix.
hortamur. Et hoc verius credo: quia iuramentum est de substan-
7 tia testimonij. ¶ † Quero an testis possit deponere testimonium
suum per literas. Hostie. dicit quod non. Idem Albe. Gal. in titu.
de teste. versi. penul. quia iudex considerare debet vocem, constan-
tiam, & trepidationem. ff. de questio. l. de minore. §. ij. v. q. ij. relatum.
iij. q. ix. testes. Bar. idem. ff. de dote prelega. l. Theopompus. Di-
cit tamen quod nisi petatur vt viua voce deponat, ex hac causa nō
improbatur testis: quia valet testimoniū: & quia iudex, etiam post-
q̄ testis deposuit, potest petere vt testimonium reddatur in scri-
ptis. l. discretis. C. qui testa. face. poss. Hec vera in illo, qui loqui po-
test: secus in muto de quo in Spe. de teste. §. nūc tractandum. ver.
quid de muto. vide tex. de accusa. inquisitionis. iij. q. ix. testes. & per
8 Archi. v. q. ij. relatum. ¶ † Quero an petens testes super perem-
ptoria ab alia parte productos, super negotio principali interro-
gari, possit postea illos reprobare. Dicit Host. quod non, licet non
fuerit principalis producēs: quia reprobatio est odiosa. Hoc ve-
9 rum, secundū eum, nisi ex vi protestationis. j. c. ij. ¶ † Quero qñ di-
catur renūtiatū productionibus, ita quod testes non possint pro-
duci. Dic, qñ est renuntiatū ab vtraq; parte: quia pars, que nō re-
nuntiauit, testes ꝑducere potest. Inde dicit q̄ cauti aduocati par-
tem renuntiare non permittunt, nisi aduersarius renuntiet.
10 ¶ † Oppo. cum gl. & videtur q̄ hoc, q̄ō dicitur, q̄ producti ad te-
stificandum super dilatoria, arctentur ad testificandū super prin-
cipali, si iuramentum se extendat ad negotium principale: dic secū-
dum gl. si postea petatur vt deponant super principali, non arctan-
tur: & si deponāt, non v; testimonium, quia deponunt non iurati.
In hoc nō puto differentiā inter dilatoriam, & peremptoriā, dum-
modo peremptoria sit articulus per se a principali separatus: q:
sic deponerent non iurati. Et ad hoc, quia si testes iurarunt super
possessione, & postea producātur super proprietate, non v; testimo-
niū: q: deponunt non iurati. Ad quod de causa posses. pastoralis.
Si ꝑducti fuerūt sup dilatoria, & petitur vt interrogētur, & iurent
super principali, cum inducebantur ad probandas dilatorias: gl.
dicit q̄ non arctantur ad deponendū, nec compellunt iurare. Et
in hoc est differentia inter peremptoriam, & dilatoriam: q: in pem-
ptoria productus cōpellitur iurare, & deponere super negotio prin-
cipali, cum dicere cōpellatur pro vtraq; parte, vt hic in scda par-
te. Et assignat gl. causam, quare in dilatoria productus nō cōpel-
latur probare in principali: quia lite non contestata: quo tēpore ꝑ
ponitur exceptio dilatoria. Vñ nō possunt testes iurare sup princi
cipali: q: lite nō contestata recipi nō d;. vt li. nō cōte. qñ. & p totū.
No. bñ q: hic ampliat titulus, vt lite nō cōte. vt inquātū dicit te-
stes nō recipi ante litē cōtestatā, hoc est verum nedum ad totalem
receptionem, sed nec ad receptionem ad iuramentū. Et inquantū
dixi cōpellendū testē super perēptoria ꝑductū iurare sup princi-
pali, & deponere, secus in dilatoria istud est verū in dilatoria iudi-
cij: secus in dilatoria solutionis: quia illa equiparatur pemptorie
cum possit probari post litem contestatam. C. de probat. exceptio-
nem. Idem putat Host. in dilatoria, vbi proponitur post litem cō
testatam: vt de offic. deleg. insinuante. Quod non pl; Jo. And. per
decre. exhibita. de iudic. Hof. hic sentit idem: q: dilatorie, vt emer-
gentes sic non contingunt causam, sicut peremptorie. Prima ra-
tio plus pl;. Per que puto quod non admittunt, vel compellent
iurare in exceptionibus litis finite super principali, inquantū op-
11 ponerētur ad processum. Ex his decidūt domini de Rota, sua cō-
clusiōe. cij. quod valet receptio testium super articulis expresse nō
admissis in materia attentatorum, & in qualibet beneficiali, dūta-
men sint de iure dantis articulos: q: eo ipso quod testes recipiun-
tur, articuli admittunt, saltem tacite: vt no. in clemē. sepe. de verb.
signific. in cle. Per hoc dicit Specu. in titu. de teste. §. i. versi. quid
ergo. in. xxij. col. quod si testis deponit iuratus super vtraq; causa,
deponit extra articulos partium, quod valet eius dictum: quia su-
per tota causa debet dicere veritatem indefinitam, & plenam de o-
mnibus, q̄ pro vtraq; parte scit. C. de epis. & cler. auf. sed iudex. Ne-
refert an dicat veritatem a se, an dicat interrogat⁹. ff. quēad. testa
aperi. l. si in duobus. §. fi. quia dans articulos non videtur renun-
tiare, si testis deponat super generalitate cause. ff. de publi. l. secun-
12 da. ¶ † Quero quando dicatur sufficiens productio facta. Dicit
gloss. quando trina: quia quarta datur cum solennitate legali. §. c.
13 in causis. j. c. vltra tertiam. ¶ † Oppo. quod non admittantur te-
stes super peremptoria: q: publicatis attestationibus super prin
cipali, non admittuntur testes: vt in. c. fraternitatis. Sol. Glo. di-
cit quod publicatis attestationibus super principali admittan-
tur super peremptoria, quia nouus est articulus, sed dependens a
principali. vt dicto. c. fraternitatis. puta, si probato debito, oppo-
nitur exceptio pacti, prescriptionis, vel rei iudicate: nam talis ꝑ-
batio admittitur: quasi secus, si velit probare exceptionem, q: ne-
getur directe contraria intentio: vt quia vnus dicit illum sane mē-
tis, alter excipit illum furiosum: quia tunc non admittitur: vt di-
xi de dolo. finem. & per Archidi. de hereti. vt filij. lib. vj. qui allegat
cle. ij. de testi. & not. in Specu. de teste. §. qualiter. ver. sed opponitur
de hoc in Specu. de exceptio. §. dicto. versi. sed nunquid attestatio-
nibus. Dicit tamen gloss. q̄ etiam potest opponi exceptio perem-
ptoria ante publicatas attestationes in principali: sed stultum re-
putat opponentem ante, quam sit probatum: quia si aduersarius
nō probauit, non indiges aliqua exceptione: si probauit, tunc de-
mum potest vti sua exceptione. Dat simile in teste, qui reprobari
debet, & potest post publicationem. j. c. presentium. & c. ex parte A.
§. eodem. quia dicit glos. illam exceptionem quandoq; perempto-
riam. no. gl. in. d. c. ex parte A. & j. de excep. c. i. Inquantum dixi ex-
ceptionem non posse proponi post publicatas attestationes. quan
do directo principali intentioni contradicit. Glo. dicit hoc verum,
vbi velint probare testes falsum dixisse. Sed de hoc dic vt dixi de
proba. licet causam. & not. de testi. in cle. de testibus. quia non ad-
mittitur probando directo, sed indirecto sic, vel per instrumētum
vel per ipsosmet testes productos: vt not. Spec. in titu. de teste. §.
qualiter. ver. sed oppone. quod intellige vt dixi de testi. fraternita-
14 tis. ¶ † Deinde glo. colligit tres terminos, in quibus impedit ꝑ-
ductio testium, inquantū dicit de productione, si intelligatur. i. di-
latione, quartus terminus datur, qñ producit incffrenatā multi-
tudinem testium, sm Hostie. j. c. cum causam. & c. significauerunt.
15 ¶ † Deinde gl. ponit casus, vbi exceptio impedit litis cōtestatio-
nē. Dic in fili hodie li. vi. in. c. j. vt lite nō conte. dic vt ibi habetur,
& an tunc arctētur sup illis ꝑducti deponere in principali, dixi. §.

1 Publicatio testium non fit ad petitionem tertij. ȝ.
2 Priuilegij, & iuris, possibilis est concursus.
4 Publicatio presumitur facta testibus apud partem depositis.
5 Possessorio agens si proponat se canonice institutum, non frustra
proponit, sed caute.
6 Testium inter alios receptorum dicta publicare licet consensu
vtriusq; partis.
7 Testes non potest producere ante publicationem realem, qui re-
peritur habere penes se testium attestationes.

1 Constitutus. ¶ † Publicatio attesta-
tionū non fit ad petitionē
tertij: & pars, apud quam sunt deposite attestationes,
nō pōt eas ꝑducere vlterius. Prima narrat factum.
2 Scda interloquit, & interloquēdo cōmittit, ibi: nos aūt. ¶ † No. j.
3 aliqñ possibilem concursum & iuris, & priuilegij. ¶ † Not. ij. regu-
lam. Ad petitionem alicuius nō d; fieri apertura attestationū, ad
quē nō trāsit effect⁹ testimonij. Vel nota q̄ vbi ad petitionē autho-
ris testes sunt recepti, ad petitionē soli⁹ successoris nō sunt publi-
cādi, vt in ꝑductione testiū preiudicet authori. Et est hic argu. q̄
agitata cū cōferēte, vel eligēte, nō ꝑsint, vel noceant ei, cui est facta
collatio, vbi cū cōferēte vel eligēte est disputatū sup iure ptātis eli-
4 gēdi, vel cōferēdi. ¶ † No. iij. co q̄ testes sunt penes partē deposi-
ti, talis actus habet̄ p publicatione, vt vlteri⁹ nō liceat testes ꝑ-
ducere: & sic est ꝑsumptio q̄ attestatiōes fuerint pcunctate. ¶ No.
iiij. q̄ partes pñt petere publicationes attestationū, que sunt rece-
pte in eadē causa: & ad petitionē vnius ptis sunt aperiende, l; alia
5 cōtradicente de quo. §. c. cām. & p Bar. ff. iudi. sol. l. ij. ¶ † Oppo. q̄
agendo possessorio frustra dicat se canonice institutū. de resti. spol.
in literis. Dicit hic Jo. an. q̄ō dixit se canonice institutū, ne videa-
tur nude possessioni incūbere tanq̄ ꝑdo. sicut. §. de fo. cōp. ex parte
B. & facit ad no. in Spe. eodem titu. §. nunc videndum. versic. sed
pone, ago. & per hoc videtur tex. hic quod cogatur colorare posses-
sionem, etiam vbi agit per viam attentati. de quo dic vt dixi de re-
6 stitutio. spoliatorum. in literis. ¶ † Oppo. quod liceat publicare
attestationes inter alios receptas, quia aliquando prosunt: vt pa-
tet. C. de archi. l. presentata. & quod ibi not. C. eod. l. fin. C. de fideius.
l. fi. Sol. Intellige hic quando ambe partes nō cōsentiunt: nam si

ambe consentirent, posset fieri publicatio, secundum Hostien. vt
in contrarijs. Puto quod nec etiam consentientibus, ad preiudi/
cium illius, qui illos produxit in alia causa, quo minus posset ꝓ/
ducere testes: ⁊ sic posset hic intelligi. ¶ Glo. in verbo. Eboraceñ.
prosequitur casum, dicit ibi, in alio dic, siue sit alius ratione cause,
7 siue ratione persone, siue rei, secundum Hostien. ¶ † Oppo. quod
ex quo attestationes non sunt publicate, liceat testes producere. s.
c. fraternitatis. Solu. Hec decre. addit ad illam ex eadem presum/
ptione, quod dato quod attestationes non sint publicate, si tamen
sint deposite penes alteram partium, non poterit ille producere te/
stes: quia presumitur attestationes percunctasse, secundum gloss.
Nam, vt dicit Innocen. attestationes iste quandoq; deponuntur
penes partes, quia melius illas custodiunt. Inquantum gloss. di/
cit quod non potest producere testes, quando sunt deposite: hoc est
verum, quando sunt deposite aperte, vel clause, ⁊ sunt reddite a/
perte: secus si sint deposite clause, secundum Hostien. Tan. ⁊ Vin/
cen. Dicit gloss. si attestationes forent deposite penes iudices, pos/
set alios testes producere. Alij secundum gloss. respondent ad cō/
traria: quia hic fuerunt publicate. Et quod dicit, depositis, subau
di ⁊ publicatis. Innocen. intelligit hic de depositione facta apud
iudices: ⁊ dicit quod inquantum repellitur a productione, repelli/
tur, si velit producere eosdem testes: sed si nollet producere anti/
quos, sed nouos, dicit quod posset, vt in contrario. Et hoc, quia
repetitio eiusdem testis, etiam ante publicationem, est inhibita, vt
vidisti de probatio. ⁊ not. s. eodem. cum clamor. ⁊ patet. j. de testi.
cog. preterea. Hec vera, si extant attestationes: alias dicitur quod
poterunt etiam ijdem testes reproduci. Allega. s. c. cum causam.
Nam cum perdite sunt attestationes, subueniendum est probatio/
nibus. C. de hereti. quoniam multi. in fi. ⁊ vt lite non contesta. quo/
niam. in princi. Fatetur quod si testes ab alio fuerunt producti, vt
ab authore suo, quod tunc poterit producere. Et sic debet intelli/
gi ibi alioquin ⁊ hoc vult gloss. ibi: alioquin. Vel dicit alioquin, id/
est, si non fuerunt deposite: vel si fuerunt deposite, ⁊ non didicit te/
stificata.

1 ☞ Testes non possunt reprobari publicatis attestationibus.
2 Iuramento afferentis statur in his, que a constantia dependent.
3 Obijci an liceat perpetuo contra probationes.
4 De obijciendo contra testes protestatus, an requiratur quod cau/
sas incontinenti specificet.
5 Obijcere nitens contra testium publicatorum personas, non excu/
satur quin hoc malitiose censeatur facere.
6 Testes quomodo quis non potest reijcere, quos in sua causa pro/
duxit.
7 Instrumentum per me productum quare non possum reprobare.
8 Iuramento alicuius quibus casibus stetur.
9 Iuramentum de malitia, vel calumnia, an possit iterari.
10 Testium dicta q quis didicerit, quomodo poterit probari.
11 Testem reijcere si protestor, an videar eius dictum in mei fauorem
reprobare.

1 PResentium. ¶ † Publicatis attestatio/
nibus non opponitur in ꝑ/
sonas testium. Tres casus excipit, ⁊ secundum deter/
minat. Partes patent. ¶ Nota primo regulam quod
post didicita testificata, ⁊ publicatas attestationes, nō licet oppo/
nere in personas testium. Et nota causam quare repellitur: quia
presumitur malitiose opponere: qua purgata per iuramētum ad/
mittitur. Fallit quando notitia exceptionis superuenit, ⁊ quādo
fuit protestatus de opponendo. Et est causa, quia protestatio ex/
cludit malitiam. Et habes duos casus, in quibus lapsus termini
ad opponendum non precludit viam opponendi, quando ius, de
quo opponitur, superuenit de nouo, ⁊ quando ab initio est ꝓtesta/
tus. Et hoc vltimum est verum, quando per protestationem cessat
causa termini iuris: alias non manet protestatio: quia non pendet
2 a potestate protestantis terminum impedire. ¶ † No. ij. q in his,
que pēdēt a constātia, statur iuramento afferentis. Ad hoc de sen.
excom. si vero. ⁊ de homi. significasti. Et qd negatiua ꝓbat ꝑ iura/
mentum. ¶ No. iij. q vbi quis protestatur de opponēdo cōtra te/
3 stem, de facili non creditur testi, pro eo testificanti. ¶ † Op. q per
petuo possit opponi contra probationes. de presumpt. illud. C. de
edi. di. Adri. tol. l. fi. So. Dicit Inn. qd cōtra testes potest opponi
vsq; ad terminum, de quo hic: cōtra instrumenta pōt opponi vsq;
ad conclusionem. de fide instr. cum dilectus. ⁊ in iuribus prealleg.
¶ Opp. q dato quod pro eo testetur, nihilo minus absq; iuramē
to non admittatur ad reprobandum testes. j. c. presentium. lib. vi.
So. Hic generale illud loquitur de eo, qui vult reprobare testes su
per aliorum probatione inductos quia plus presumit contra eos.
⁊ idem, vbicunq; iudex producentem suspectū habet ex aliquo ca/
su, etiam cum protestatione, admittitur ita demum, si iuret ibi ſm

4 Innocen. ¶ † Opp. qd non sufficiat protestari de opponendo in
personas, nisi specifice dicat causas, ex quibus vult reprobare. j. de
excep. pastoralis. Sol. In propositionibus exceptionum dilatoria
rum procedit, quod ibi, in productionibus testiū ad reprobandos
testes procedit quod hic: quia sufficit. Dicit tamē Inn. quod licet
sufficiat sola protestatio, prudenter facit ante publicationem si fa/
ciat enim exprimere quod obijcere intendit, super qua reprobatio/
ne testes sunt admittendi ante apertionem testium super principa
li productorum, de quorum reprobatione agitur. s. titu. j. licet. j. c.
presentium. lib. vi. ſm Inno. de quo. s. eodem titu. c. ex parte Ade.
5 ¶ † Op. quod non sit admittenda hec protestatio, qd licet post pu
blicationem producere testes, quia protestatio contra ius non re/
leuat protestantem. de constitut. cum. M. de appellatio. solicitu/
dinem. Solu. Dicit Innocen. quod hec protestatio non iuuat, nisi
quādo partes consenserint protestationi, qꝛ illa est contra ius: vel
nisi alia subsit iusta causa ꝓtestandi: putō quod absq; consensu iu/
uet protestatio hoc casu: qꝛ causa repellendi testes, quia presumi/
tur quod ex malitia opponat cōtra testes, ⁊ quod facit animo sub
ornandi: sed ex quo a principio hic protestatur videtur q ab ini/
tio habuit causam, ⁊ qd nouiter ad hoc non impellitur: ⁊ sic cessat
causa, propter quam ius non admittit eum post terminum. Pro/
testatio ergo iuuat: quia tollit causam iuris in repellendo. alias
5 procedit contrarium. ¶ † Quid si hic opponens cōtra personam
testiū post publicationē iuret se malitiose hoc nō facere, an excu/
setur, si non probat, a condemnatione expensarum. Dicit Io. and.
q videtur qd sic. de quo in Spec. eo. titu. §. j. ver. quid si admissus.
ibi Specu. dicit eum non damnandum. alleg. de procu. ex insinua/
tione. ⁊ quia litera non dicit hic eum condemnādum: ⁊ quia in hoc
grauatur quod iurat, in alio releuetur. argu. ff. de iureiuran. cum,
qui. Puto quod condemnetur: qꝛ talia iuramenta non excusant,
vt dixi. s. de dolo. finem. Item quia non condemnatur in expensis
propter hoc, quia aduersarius grauetur in probando. ⁊ sic nō ob/
6 stat. l. eum, qui. ff. de iureiuran. ¶ † Opp. cum glo. quod indifferen
ter non liceat opponere contra testes a quacunq; partium. iiij. qd.
iij. si quis testibus. Glo. dicit qd materia hec procedit quando te/
stes reprobantur a persona, contra quam testes producuntur: qꝛ
qui producunt testes, contra personas eorum opponere non pos/
sunt in personas, nec in sua causa, nec in alia, nisi ex noua causa: in
dicta eorum bene opponere potest, si ex serie dictorum sibi contra/
dicunt, vel quod falsum dicunt, siue pro se, siue in causa, siue in di/
cta, siue cōtra se. Ratio, quia cum produco aliquem in testem, eius
personam approbo: nam cognoscere debeo, ⁊ possum ante, quā ꝓ/
ducam, sed ante nō cognosco quid dicturi sint testes, quā deponāt
⁊ presumere debeo q bene dicent. Huic obuiat qd litera dicit hic
in fine, qꝛ videtur q sicut reprobando personam, reprobare videt
dicta, nec pro eo dicta teneant, ita ⁊ approbando personam appro
bare videtur dicta, ⁊ sic reprobare nō possit. Sed aliud est in repro
batione persone: qꝛ illa inhabili constituta, quicquid dixerit est
reprobatum: sed approbando personam possum putare ipm dice/
re verū: ⁊ licet possit dicere falsum, ipsum approbo tanquam dice/
ret verum: ⁊ sic nō approbo falsum: quia plus tollit negatio, q po
nat affirmatio: vt no. s. de consuetu. cum dilectus. Ad hoc, qꝛ pos/
sum reprobare sententiam eius, quā impetraui, lꝫ non personam:
vt in. s. de offi. delega. super questionum. §. verum. in vltima gloss.
Inquantū glo. dicit me nō reprobare testem, quem ꝓduxi, hoc est
verum eo qd ꝓduxi, licet nō eo sim vsus: qꝛ nō als potui, ſm Guli.
in Spe. e. ti. §. sepe testes. ver. sed quid si cū. Et ad materiā facit qd
ibi no. ⁊ v. seq. vsq; ad fi. §. Ja. de Ra. ⁊ Pe. tenēt idē, si vti noluit:
qꝛ semper subest eadem ratio, ne reprobet qd approbauit, vt not.
Cy. C. e. si quis. Hec vera, etiā si is, contra quem est testis ꝓduct⁹.
eum acceptauerit: qꝛ si postea velit eum reprobare, non pōt: qꝛ pro
eo testificatus est, ⁊ eo eget: secus si nō eget: vt no. Jo. An. in addi.
Spe. in ti. de teste. §. sepe. ver. sed qd si cū. Secus dicit post Joā. de
Bel. in ver. seq. si testem, quē contra te produxi semel, nō reproba/
sti, quē reprobare poteras: quia si iterato produco cōtra te in alia
causa, potes ipsum reprobare. C. de pac. si accusationem. ff. de excu.
tu. l. sed ⁊ reprobatis. ad hoc de excu. tu. l. voluntario. ⁊ qd no. de re
scrip. dilectus filius. j. ⁊. C. de his, qui spō. nu. sube. l. ij. li. x. ſm Ja.
Bal. ⁊ Jo. an. in prealleg. § . inquantū dicit q nec in alia instantia
reprobare pōt. Idē no. Inn. j. de excep. cum venerabilis. ⁊ ibi Jo.
an. in gl. quasi dicat. ver. super hoc. ⁊ ver. item ibi. in Nouella. dicit
qd testē ꝓductū pro me nec in eadē causa, nec in alia causa, nec con
tra eādem ꝑsonā, nec cōtra diuersam ꝓducentē, qꝛ approbatio est
ꝑsonalis, mihi obuiat a quocūq;, etiā in quacūq; cā ꝑsona ꝓduca/
tur. Idem velle vr̃ in iudice. alleg. iij. q. viij. cuius in agendo. Idē
tenet Jo. an. lꝫ Gui. de Suza. teneat d̃riū super. l. si quis. hic alleg.
qꝛ res inter alios acta, ⁊c. ⁊ alleg. Jo. an. ꝑ Inn. qꝛ lex impersonali/
ter loquitur. ⁊ alleg. l. iij. §. hec pena. ff. qd quisq; iur. ⁊ dicit q Iac.
Bal. hoc tenet in. l. ij. §. sed si agant. ff. qd quisq; iuris. ⁊ hoc ponit
in addi. Spe. in ti. de teste. §. sepe. ver. qd si cū. q dicit Inn. vera, vt
non possit

non possit reprobare producens ex causa, que procedit a producē-
te: sed ex causa, que procedit ab alio, bene possim: vt si patrem tuū
produxi in testem contra alium, tu producis illum contra me, pos-
sum illum reprobare, quia pater tuus est: sed hoc ideo est, qꝛ respe-
ctu illius cause, que actu non aderat, non videtur approbatus pri-
mo. Per que dicit Inno. qđ si approbo vnū in vno officio, eum in
alio non possum reprobare: ⁊ hoc, si est officium, vbi cōsimiles per-
sone requirantur. Secus si dissimiles: quia respectu dissimilis nō
videtur. Nam si impetraui iudicem criminosum, possum ipsum a
testimonio repellere: quia crimen non repellit a iudicando, licēt re-
pellat a testimonio. de testi. testimonium. Sed si impetraui iudicē
infamem, ⁊ eum postea produco in testem, nō potero ipsum repel-
lere: quia infamia verūqꝫ repellit: vt patet. s. de rescri. sciscitatus.
alle. j. de accu. nulli. de eta. ⁊ qua. accepimus. ff. de adul. si vxor. §. vl-
ti. iiij. q. iij. §. si quis. ¶ An autem illum, quem quis ordinauit, pos-
sit repellere a beneficio: dixit Innoce. in dicto. c. accepimus. Et an
7 contra factum proprium liceat venire, not. s. de elec. nosti. † Ex pre-
dictis infert glo. causam quare possum reprobare testes in dictis,
⁊ tamen non possum reprobare instrumentum: quia dicta preuide-
re non possum, sed sic instrumentum ante, quam illud producam.
C. de fide instru. l. scripture. ⁊ no. de fide instru. imputari. Dicit ta-
men glo. qđ quis potest dicere se nolle vti instrumēto, si arguatur
de falsitate. C. de fal. l. iij. Hoc verum, qñ opponebatur cōtra vsum
tantum: secus si opponatur qđ falso fabricauerit: quia tūc nō suffi-
cit ab vsu desistere: vt no. in dicta. l. iij. vt not. Jo. And. in loco sta-
tim alleg. Item hoc verum vt desistentia ab vsu illo vti nō possit,
quando reuocatur in dubium de falsitate instrumenti: ⁊ hoc, quia
videtur fateri crimē falsi contra instrumētum. Glossa dicit, vt re-
citat Jo. An. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. instrumentū. vers.
item opponitur, [illegible] aduersarius sic asserens postea illo nō poterit
vti, etiam in alio iudicio, variato modo agendi: ⁊ dato qđ negaret
illud per hoc esse falsum, negari nō pōt hic saltē esse suspectū, ⁊ su-
specte scripture in iudicio ꝓduci nō pñt. C. de ꝓba. iubemus. de re-
8 scrip. ad audientiā. de fi. instru. inter dilec. ¶ † Gl. ij. in princ. ponit
9 aliquos casus, in quibus statur iuramento. ¶ † Opp. ꝙ iuramen-
tū de malitia nō sit repetendū. C. de iur. cal. aut. hoc sacramentum.
⁊ quia talia iuramenta absqꝫ causa nō iterātur. de iureiu. ⁊ si Chri-
stus. Glo. cōcludit, qꝛ in causis, in quibus nō iurat de calūnia, licet
prestetur iuramētum de veritate dicenda, adhuc hoc potest ꝓsta-
ri: ⁊ sic loquitur hic: quia iuramentū de veritate nō excludit iurm
de calūnia. In casibus, in quibus iurat de calū. sunt opi. Aliqui di-
cūt qđ iuramentū calū. excludit hoc iuramentū. in aut. de his, qui
ingre. ad app. §. pe. vbi est expressum. ad fi. col. v. ⁊ vnde sumpta est
aut. C. de iura. cal. aut. in hoc sacramento. cōfirmat glo. qꝛ disposi-
tio generalis nō refertur ad specifice ꝓuisa. Jura ergo, que dicūt
iuramentum de malitia prestandū. nō referūtur ad causas, in qui-
bus specifice est ꝓuisū de iurādo de calūnia. ff. de penis. l. sanctio
legū. ⁊ qꝛ varijs speciebꝰ iuramēti nō dꝫ eadē causa onerari: ⁊ iusta
opi. ¶ Ultimo glo. secundā opi. recitat. qđ iuramentū de calū. ex-
cludit iterationem secundi iuramenti de calū. nisi subsit noua cau-
sa, ⁊ suspicio, ⁊ presumptio: qꝛ tūc ꝓpter nouā presumptionē non
iterabitur iuramentū calū. sed de malitia. Et hāc opi. tenet Inn.
⁊ Host. Nec ob. scđm eos, aut. prealleg. Nam fallit in casibꝰ, in qui-
bus iure exprimitur prestari de malitia: ⁊ idem in nō expressis, vbi
iudici videbitur illud exigendū. de iura. ca. c. ij. lib. vj. Inquantum
gl. dicit nō sufficere ꝓtestationem absqꝫ iuramēto, intellige in ca-
su. c. vltra tertiā. nam in casu. c. pastoralis. bene sufficit ꝓtestatio.
10 ¶ † Querit glo. qualiter ꝓbabit qđ didicit post. Dic qđ hoc pro-
babitur per iuramentū: alꝭ difficile foret hoc ꝓbare, nisi per iura-
mentum: ⁊ sic sufficit hoc iuramentum, sicut in proximo casu: nam
nō sufficit probare quod postea ei fuerit dictum: nam ⁊ potuit hoc
11 postea sciuisse, ⁊ ante. ad hoc de condi. appo. per tuas. ¶ † Oppo.
quod ex sola protestatione de reprobāda persona, si pro ea dixerit,
nō reprobetur dictum testium, vel illi detrahatur. Primo, quia sic
approbādo personam, non approbo dictum. iiij. q. iij. §. si quis te-
stibus. Ita reprobādo personam nō approbo dictum: qꝛ per solā
attestationem, ex quo ad aliud nō est processum, per hoc nō est per-
sona reprobata: ⁊ inde a reprobatione pōt desistere, ⁊ remanet per-
sona integra. Non subest ergo causa, ꝓpter quam detrahat proba-
tioni, licet deposuerit pro parte protestantis. Nam ⁊ ante senten-
tiam potest ab accusatione, etiā porrecta desistere. ff. de inoffi. testa.
l. Papinianꝰ. §. meminisse. C. ad. l. Cor. de fals. l. q falsas. C. de his.
q. vt indig. Alia gl. ponit duos principales intellectꝰ. Primꝰ, vt
intelligatur quādo protestans perstitit in protestatione. ⁊ quantū
est in se, ad actū reprobationis deuenerit, ⁊ per eū nō stetit: quo ca-
su dicto testium pro eo nullo modo creditur: quia non debet se fun-
dare. vel cōmodum aliquod consequi ex eo, qđ nisus est impugna-
re: vt in iuribus allegatis in prin. gl. ⁊ tunc exposuit literā, De fa-
cili non creditur, id est, nullo modo creditur. ⁊ dat simile vt in glo.

¶ Secunda est opi. qđ loquatur quando protestatus est, ⁊ in ꝓte-
statione perseuerat vsqꝫ ad actum depositionis testiū: quo casu ꝓ-
sumptio est qđ testis timore ne reprobet a protestante, vel accuse-
tur, aliquid testificabit pro eo, vt retrahet a tali prosecutione: ideo
non creditur sibi de facili. Et scđm istū intellectū stat ꝓprie, de fa-
cili credat: qꝛ credit, sed cū difficultate: ⁊ hec difficultas exponitur
dupliciter per gl. Primo, qꝛ credet, ⁊ nō credet, scđm qualitatem,
⁊ dignitatē testiū: vt si sint tales, ꝙ verisimiliter nō timeāt ꝓtesta-
tionē, ⁊ ex hoc nō moueātur ad aliquid testificandū contra verita-
tē pro protestante, eis credatur. Si autē sit leuis opinionis, ei non
credat. Scđo modo declarat vt de facili non credat: qꝛ non credit
ei quo ad plenam probationem, sed quo ad semiplenā, nisi sint ad-
minicula, ⁊ scđm qualitatem, ⁊ quantitatem adminiculorū, credat,
vel non credat, quo ad plenā ꝓbationē. Dic, qñqꝫ ꝓtestans ꝓseque-
tur ꝓtestationē, ⁊ obtinet: ⁊ tūc planū ꝙ nō credit: ⁊ sic de difficili.
i. nullo mō dꝫ exponi. Qñqꝫ ꝓsequit, ⁊ succumbit: ⁊ tunc admittit
probatio pro eo aliquo modo: ⁊ eodē modo exponitur vt hic scđm
aliū intellectū. Qñqꝫ non prosequitur: ⁊ tunc hic duo sunt vidēda.
Primo, an possit desistere, ⁊ quādo. Scđo, dato ꝙ possit, an atte-
stationibus pro eo credat. Ad primū nunquid possit desistere. gl.
presupponit ꝙ sic quo ad sentētiam. Dic, si intersit aduersarij cir-
ca expēsas, ad desistendum nō admittitur, nisi satisfaciat de expen-
sis: vt no. in appellatione. de app. interposita. §. i. ⁊. ff. de regu. iur. l.
nemo. si nō intersit, vel intersit, ⁊ velit soluere expēsas, an possit de-
sistere: dicit hic Inno. ꝙ si processit ad actū productionis testiū de
reprobatione testiū, non potest amplius desistere: qꝛ testes produ-
cti debent pro vtraqꝫ parte deponere. j. e. veniēs. ij. vij. q. v. nō sane.
Et potest esse ꝙ testes isti reprobatorij dicent talia, que facient ad
cōfirmationē testiū: sed si vellet p instrumenta reprobare, tūc etiā
post productionē posset desistere: qꝛ instrumentū nō posset dicere
aliud, quā sit scriptū, sm Inno. nisi forte instrumentū faceret con-
tra ꝓducentē. de cens. olim. de fi. instru. imputari. Imo plus dicit,
ꝙ eo ꝙ obtulit se, velle ꝓbare p testes, ꝙ amplius nō possit penite-
re. C. quō. ⁊ qñ iu. aut. qui semel. qꝛ ius est quesitum aduersario: de
quo hic, in fi. ad qđ de elec. ab eo. lib. vj. Ubi aūt pōt, tacite huic ex-
ceptioni renūtiat, eo ꝙ excipiens petit testē interrogari p se. Ad
hoc. iiij. q. iij. si quis testibus. Fatet ꝙ faciēs rubricas cōtra aduer-
sariū ex dictis testiū, ex hoc nō videt renūtiare ꝓtestationi, cū sit li-
citū vti aliorū authoritatibꝰ ad illos cōuincendos. xxxvij. di. si qd
veri. Secus si faciat rubricas ꝓ se, vel pro iure suo, scđm opi. ꝙ ex
quo est oppositū, ad nihilū valeat dictū eius, pro ꝓtestante. Scđm
opi. aliorū secus, cū aliqd valeat dictū illorū, nō obstante pendētia
ꝓtestatiōis. Hoc aūt, qđ de dictis illorū possit rubricas facere, nō
videt locū habere, nisi qñ testes generaliter iurauerunt super tota
causa. alij cōtra: de quo. s. e. cōstitutꝰ. ⁊. c. fraternitatis. sm Inn. pu-
to ꝙ possit ante ꝓductionē testiū ad reprobandū qñcunqꝫ desiste-
re: qꝛ ante, quā testes ꝓducti deponant, nō possunt aliquid p ad-
uersa parte dicere. Qđ intelligo, qñ generaliter iurauerūt: sꝫ post-
ꝙ testes ꝓducti deposuerūt, ⁊ ꝓbauerūt, vel nō ꝓbauerūt, nō pōt
desistere. p. l. alia. cū si. Si vult desistere anteꝙ ꝓduxerit testes, qꝛ an
nō video aliqđ ius qsitū. Nec obst. ꝙ sit ius qsitū: qꝛ si pro isto de-
ponāt, nō vꝫ: qꝛ illud ius nō acquirit, nisi iste pseueret vsqꝫ ad rece-
ptionem primorū testiū. Aut ergo ꝑsistit: ⁊ nō pōt desistere quo ad
hoc vt credat, vt hic quo ad alios sic, si nō ꝑsistit vsqꝫ ad aliud, quo
ad alios fines, p iura alleg. in gl. Ubi aūt potest desistere, si nō desi-
stit, nullo mō credit persistendo, si desistat vbi pōt. Si desistit anteꝙ
primi testes deposuerunt, credo ꝙ ei credat, ⁊ plene: si desistat tem-
pore, quo iā deposuerat, credit, sed nō plene, vel iunctis adminicu-
lis, vel scđm qualitatem persone, vt dixit glo. qđ dicit hic Host. ar-
bitrariū. Per que dicit hic Inn. ꝙ si duo, contra quos nō sum ꝓ-
testatus, deponant ꝯ me, ⁊ duo, contra quos sum protestatus, de-
ponant ꝓ me, plus credetur depositionibus contra me, ꝙ pro me:
qꝛ illorū probationi, cōtra quos ego sum protestatus. Hoc tene, lꝫ
Inn. facere videatur differentiā, an ꝓtestetur simpliciter de oppo-
nendo cōtra testes, ⁊ nō detrahatur: qꝛ per hoc nō apparet contra
quos velit opponere, vel qd: an ꝓtestatur specifice se velle oppone-
re criminaliter: quo casu si nō habeat ꝓbationes in promptu, dicit
ꝙ admitteret. j. e. cū causam. sed prius crimina exprimet. j. eo. pre-
sentium. ⁊ tūc nō de facili credet: sed si pro ipso deponāt, sm Inn.
Per hoc cōsulit Abb. ꝙ post depositionē, ⁊ ante publicationē fiat
hec ꝓtestatio: qꝛ tūc cessabit suspicio ꝙ timore obiectionis sic de-
posuerint. Sꝫ hoc nō plꝫ Jo. an. nō video causā, si desistat postea
quare sibi placere nō debeat. Hec vera, qñ reprobationē non ap-
probat is, qui ꝓduxit testes, qui reprobantur, sed ipsam ratā hꝫ:
qꝛ tūc nō vꝫ testimoniū eius, cū distinctione, de qua est dictū. Sed
si ipsam impugnat, nec admittit ꝓbationē, tunc dicunt aliqui qđ
cū nō possit reprobare, ⁊ teneatur recipere cōtra se cui ꝓduxit ꝓ
se, opꝫ ꝙ illi fides adhibeatur, ⁊ plene. iij. q. viij. cuius in agendo, ⁊
quia eadē res nō dꝫ duplici iure censeri. xij. q. ij. quia cognouimus.

Sed non placet: quia hic subest causa, propter quam non debet credi ex
parte prestantis, que non subest ex parte producentis: nec hic surgit
defectus probationis immediate ex reprobatione ex altero capite:
quia est suspectus ne timore reprobationis dicat falsum. de hac in
Spe. de teste. §. item quod 13. pro quo. cum tribus seq.

1 Testibus equalis authoritatis, statur maiori numero. 11.
2 Testium probatio preponderat probationi alterius in tribus.
3 Testium authoritas multitudini prefertur.
4 Testis sibi contradicens quomodo probet.
5 Testes si contradicant sibi inuicem, non probent.
6 Testis vnicus contradicens pluribus non impedit probationes.
7 Testes plures si contradicant pluribus, quibus sit standum.
8 Testibus sibi contrariantibus, iudex gratificari debeat.
9 Testes, qui instrumento contradicunt, an probent contra instrumentum.
10 Testes deponentes super matrimonio si sint equales, vtri probent.
Vxorem si duo petant, et equaliter probent, quomodo iudex procedere debeat.

1 In nostra. † Si testes a diuersis producti
deponentes sint equalis honesta
tis, statur maiori numero: alias preualere poterit paucorum
authoritas. Et premittit factum, et diffinitionis causam. Secundo
2 ibi: mandamus. dat mandatum bimembre. Secundum ibi: sin vero. † No. i.
tria, in quibus probatio testium alterius probationi preponderat. Primo ex
multitudine testium. Secundo, ex testium qualitate. Tertio, ex verisimili
tudine negotii, et circa negotium asserti. No. ii. finem probationis im
pellere motum animi iudicis non ad credendum, sed firmandum sic fore vt
3 attestatur. † No. iii. quod vt authoritas testium multitudini preferatur, debet
esse tanta, vt numero preponderet: quanta autem exigatur vt preponde
ret, hoc est arbitrarium. Venio ad gl. que primo loquitur, quando testes
sibi contradicunt, et sic contradictio est inter testes et testes. Secundo,
quando est contradictio inter testes, et instrumenta. Tertio attingit du
bitabile dubium. Ad primam partem gl. ipsam prosequor per
4 casus. † Primus, quando vnus et idem testis contradicit sibi ipsi. Gl.
dicit quod non probat. iii. q. ix. pura. xxiiii. q. vii. quod autem. cum
simil. Aduerte quia gl. dicit hic indistincte testi contradicenti
sibi non credi. Et ratio legis in pluribus testibus distinguit, an
contrarietas sit reducibilis ad concordiam, an non: per quod vi
detur velle quod in vno teste non distinguatur an ille sit reducibi
lis ad concordiam, an non. Sed in hoc dic plene vt dixi in. d. c. cum
tu. Hec dicit gl. vera, nisi testis incontinenti se correxerit. j. el. pro
ximo. preterea. de quo dicam ibi. Per que dicit glo. quod si testis pro
parte dicat falsum, quod in nullo valeat dictum eius. ix. dist. si ad sa
cras. iiii. q. iii. §. qui falso. vel si variat. de causa pos. cum ecclesia. iii.
5 q. ix. pura. † Secundus casus, quem ponunt doc. est, quando duo
sunt testes, et vnus alteri contradicit. Dicunt doc. quod neutrius
valet dictum, nisi alterius sit dignitas, que prouocet iudicem ad
iusiurandum deferendum. C. de iureiur. l. in bone fidei. Et an tunc
vbi contrarietas est concordabilis, concordari possint, ad effectum
6 probandi, vel alium effectum. Dic vt dixi in. d. c. cum tu. † Ter
tius casus est, quando vnus testis contradicit pluribus: et tunc di
cit glos. quod contrarietas vnius nihil releuat: quia eius vox est
vox nullius contra duos. xxxiii. q. ii. admonere. cum simil. Jo. And
remittit de iureiu. c. si. in vlt. q. et per Cy. in. l. in bone fidei. C. de iure
iuran. in. l. j. C. de proca. An si vnus contradicat duobus, saltem hic
detrahat semiplene in hoc. ad hoc no. hec decr. quia sicut plena non
7 preiudicat pleniori, ita nec semiplena plene. † Quartus casus, quando
plures testes contradicunt pluribus. Quidam dicunt quod si omnes sunt ex
eadem parte, contrarietas vitiat testimonium, sicut in contrarie
tatibus scripturarum. j. de fi. instrumen. imputari. Secus si con
trarietas est inter diuersos testes. Glo. dicit quod reiecta hac dif
ferentia, quia non potest imputari producenti testes, cum ignoret
dicta eorum, quia siue ab eadem, siue aduersa parte producatur,
primo iudex concordabit contrarietatem, si poterit. j. de verb. sig.
nihil. cum simil. Si contrarietas est manifesta, et non concordabi
lis, stabitur numero, nisi ex altera tanta sit dignitas, quod nume
ro preualeat; vel nisi altera pars testium verisimiliora dicat, vt hic
iiii. q. iii. si testes. cum simi. et ibi hic gl. Dicit autem hic Joan. An.
testes verisimiliora dicere, quando dicunt consonantia iuri commu
ni, et alii non; vt dixi de proba. licet causam. et not. de prescrip. audi
8 tis. † Quintus casus, quando testes siue ab eadem parte, siue ad
uersa producti sibi contradicunt, et sunt equales, secundum gl. Quod intelli
go quando numerus et dignitas paucorum equipollet numero alio
rum. xix. dist. in canonicis, tunc profertur sententia pro reo, si ap
paret quis sit reus, nisi in quatuor casibus fauorabilibus, quos ex
primit gl. Alios ponit Spe. in. §. j. alleg. ante si. Si vero non appa
ret quis sit reus, tunc ex quo sunt omnes equales, diuidetur res, si
est diuisibilis: si est indiuisibilis, potest iudex gratificari cui vult.
j. de parochi. c. a. si episcopus. vel forte res diuidetur. Inquantum
gloss. dicit sit iudicandum in re indiuisibili, dic hoc verum, siue sit
indiuisibilis naturaliter, vt equus, bos, et similia. vel iure prohi
bente, vt duo secando, qui sint vir et vxor. C. communi. vtriusque. iudi.
l. possessionem. secundum Vincen. qui dicit quod nisi sit talis casus,
in quo iudex possit gratificari, adiudicabit rem vel coniugem vni,
et in medietate pretii condemnabit alterum. C. communia vtriusque. iu
9 dic. dicta. l. possessionum. et Instit. de actio. §. quedam. † Venio
ad secundam partem, quando testes contradicunt instrumento: et
prosequor per casus. Primus, quando contradicunt instrumen
to, in quo sunt descripti: dicit gloss. quod preualent testes instru
mento. de probationibus tertio. cum similibus. sed de hoc dic ple
ne vt per Innocen. j. de fide instrumen. cum Joannes. Secundus
quando contradicunt instrumento, et non sunt descripti in instru
mento. de hoc remittit de probationi. tertio. et dixi de fide instru
men. cum Joannes. Hanc gloss. habes in capi. testes. alleg. in glos.
et vide in Specul. eodem titulo. §. postquam. et Hostien. in Sum
10 ma eodem titulo. §. que diuersitates. † Vltimo gloss. querit,
duo petunt eandem in vxorem, et equaliter probant de matrimo
nio: cui debetur? Quidam quod ei, cui consentit. allega. j. questio.
vltima. sancimus. facit de rescrip. c. penul. libro sexto. Si non vult
consentire, dabitur meliori, et ditiori: si equa sunt omnia, forte diri
metur, per iura predicta. et xxi. distinct. cleros. in princi. arguendo
de spirituali ad carnale. Dubitat glo. quid si postquam sunt pro
ducti ab vna parte, alii producuntur ad reprobandos illos. Dicit
gloss. quod videtur stari secundis, quotcunque sint primi, si veniunt
ad probandum indirecte contrarium. infra capitu. ex tenore. et ca
pitu. series. Sed dicit gloss. quod illa iura sunt intelligenda quan
do secundi sunt meliores et plures: si equales essent numero, recur
reretur ad dignitatem: alias staretur potius primis: quia potius
presumitur subornatio in secundis. Hoc verum, si essent producti
secundi post publicatas attestationes in primis. Hoc tene, licet
Hostien. dixerit per duos testes posse reprobari centum, per. c. ex
tenore. licet dicat hic arbitrarium. Joan. xxxi. distinctio. clerici. di
cit stabitur si sunt equales pro reo. In instrumentis directo con
trariis, dicit Specu. attendendum, et preferendum instrumentum,
quod a fide digniori producitur, vel prescriptum dicitur, ceteris
paribus preualebit instrumentum, quod continet absolutionem,
altero continente obligationem. in Specul. de instrumen. edi. §.
instrumentum. versicu. sed pone. Opponi. quod testibus con
trariantibus debeat credi, per Archidiaco. contra text. hic. supra
eodem. cum tu. Solu. Ibi poterat concordia fieri reducendo ad
11 concordiam per multiplicationem, hic non. † Opponi. quod
standum sit numero, et non dignitati: vt de electio. ecclesia. vestra.
Solut. Hoc procedit, quando numerus modicum excedit, stan
dum est dignitati: si multum, standum est numero. In qua autem
quantitate numerus preferatur authoritati: dicit gloss. hoc arbi
trarium. Dicit gloss. hic contra text. quia text. dicit, non habito
respectu ad multitudinem, stabitur dignitati. et text. dicit autho
ritatem preferendam multitudini: nam possent esse ex vna parte
centum ribaldi, et duo tales ex alia, quod potius staretur eis. De
bet etiam iudex considerare personas producentes. Hoc tene o
missis quibusdam superfluitatibus. Joan. et Philip. quas hic re
citat Joan. Andr.

1 Testis esse potest femina, vel laicus ad probandum impedi
mentum electi. 3.
2 Probatio est in causa admissibilis post conclusionem.
4 Testes impedientes ne producantur, spectat ad iudicem compel
lere.
5 Jurisdictionem impedientes potest coercere executor.
6 Electio cassatur post confirmationem, vbi constat de vitio ele
cti.
7 Falsum committit, qui sub nomine capituli literas destinat. 19.
8 Testimonium de auditu quomodo probet sufficienter. nu. 12.
9 Testes post publicationem in causa possunt recipi super articu
lo separato vel nouo.
10 Falsarius beneficio suspenditur.
11 Suspenditur quis beneficio, propter malam delicti famam, donec
purgatus fuerit.
13 Juramentum necessarium an possit deferri in causa criminali ci
uiliter mota.
14 Testes quando dicantur tales, quibus fides non sit prestanda.
15 Bigamus esse censetur, qui cum vidua contraxit, secuta carnali
copula, vt irregularis dicatur.
16 Testis esse non potest femina in criminalibus.
17 Testes non admittuntur laici contra clericos criminaliter accu
satos.
18 Testes an compellantur ad testificandum in odiosis exceptionibus.

Tam literis

1 **Tam literis.** ¶ †Ad probandū impedimē-
tū electi, tam laici, quam cleri-
ci, ꝛ femine admittunt. h. d. Primo ponit quid ꝓbane-
runt testes contra electū. Secundo super articulū bi-
gamie mandat laicos ꝛ feminas recipi impedientes excōmunica-
ri, ea non ꝓbata, purgationē indici, ꝛ ea prestita ad recipiendam
consecrationem terminū assignari: bigamia vero ꝓbata, vel pur-
gatione nō prestita, mandat illū amoveri, ꝛ postea aliū eligi. Ter-
tia: ibi archipresbyterum, ponit penam archipresbyteri, ꝛ sacriste.
¶ No. i. ꝙ literis delegatorum creditur, vel saltem iuvant aliam
probationem. ¶ Nota. ii. ꝙ regulariter testimoniū auditus nō est
sufficiens probatio. ¶ Nota. iii. ꝙ fama regulariter plene non ꝓ-
bat. dixi. s. eo. veniens. ¶ Nota. iiii. ꝙ non valet testimoniū, qñ te-
2 stes sunt singulares. ¶ Not. v. quod post conclusionē in causa ad-
mittitur probatio, imo post relationem, qñ non stetit per probare
volentē: qñ probando ante iniuste fuit repulsus, Vide gl. de restit.
3 spol. ex conquestione. ¶ †No. vi. ꝙ laici ꝛ femine admittunt ad te-
stificandū cōtra electum, cui irregularitas ex defectu bigamie op-
4 ponit. ¶ †Nota. vii. ꝙ ad iudicem, coram quo questio agitat, vel q
hz testes recipere, spectat cōpellere illos, qui impediunt quo mi-
5 nus testes producantur. †Et sic executor hz potestatē coercendi iu-
risdictionē impedientes. de quo de off. deleg. ex literis. ꝛ c. fi. ¶ No.
viii. ꝙ ꝑpter famam defectus imponitur purgatio, seu indicitur,
sicut per infamiam delicti, sic ꝛ ꝑpter defectū infirmitatis: vt pa-
6 tet. vii. q. i. c. n. ad primum. de purg. ca. accedens. ¶ †Not. ix. ꝙ post
confirmationem si constat de vitio persone, cassat electio, ꝛ amove-
7 tur quis a dignitate. ¶ †Nota. x. falsum cōmittere destinantem li-
teras sub nomine capituli, si ipsum totum, vel maior pars nō con-
sentit, sed minor pars capituli. ¶ Not. xi. negativam coarctatam
ad factū certarum personarum probabilem. ¶ Nota. xii. penā fal-
8 sarii, quia suspenditur ab officio, ꝛ beneficio. ¶ †Oppo. quod va-
leat testimonium de auditu. i. de exces. prelato. quā sit. de cōsue. c. ii.
Sol. Dicūt doc. ꝙ testimoniū de auditu ab aliquo alio, qui in ali-
quo sensu percepit, non vz, vt hic, ꝛ in fi. q2 testes debēt deponere p
proprium sensum, ꝛ nō per sensum alterius, ꝛ de sensu immediato,
nō de sensu, quo pcepit mediāte sensu alterius. Sz testimonium de
auditu ꝓprio in re pceptibili auditu, qñ testificabit sup eo, qđ ime-
diate percepit sensu auditus, bene vz, vt in cōtrario: nā possum te-
stificari me audivisse clericū de delicto gloriantem. Ad hoc qđ no.
s. eo. preterea. Item glo. xxii. q. v. hic videtur. que dicit ꝙ testimo-
nium de auditu non est testimoniū auditus proprii, sed alieni. Di-
cit tamen ꝙ de auditu alterius testimonium valet cum adminicu-
lis, vt in glo. Dic quod in re perceptibili de visu valet testimoniū
de auditu, etiam sine visu, dummodo persone note habeantur: vt
not. glo. in summa. §. idem Labeo. ff. de aqua quot. ꝛ esti. ꝛ no. in. c.
preterea. s. eodem titulo. de consuetu. c. secundo. Si res est perce-
ptibilis plene vtroqꝫ sensu, vt sensu visus, ꝛ auditus, tunc non suf-
ficit solus sensus auditus, si constat eum non vidisse, vt in subtra-
ctione annuli, in datione pecunie, in ingressu possessionis: q2 tunc,
oportet ꝙ testificetur per vtrunqꝫ sensum: vt dicit Archi. dicto. c.
hoc videtur. Puto tamen si deponat per vnum sensum, vt q2 di-
cat se vidisse, ꝓbet, vbi exigitur auditus: q2 videre, est communis
sensus ad omnia, vt dicam. i. eodem. ꝛ not. Spe. in titulo, de teste. §.
primo. versi. item quod non prohibet. vbi ad hoc allegat multa iu-
ra. Ad hoc qđ no. de consuetu. c. secundo. ꝛ ibi alleg. Specu. multa
iura ad hoc. Sed si dicat se audivisse, vbi exigit visus, adhuc suffi-
ciens est testimonium: q2 auditus non excludit visum, imo inclu-
dit, nisi aliud constet: ꝛ sic probat tex. de succes. ab intest. c. fi. vbi au-
tem actus est perceptibilis proprio sensu, vult testificari de sensu
auditus, vel qđ alio sensu percepit, tunc dicendum est quod regu-
lariter non vz sine adminiculis: cum adminiculis an valeat, dicā
cum glo. no. quod sic. ꝛ s. eodem. preterea. sine adminiculis testimo-
nium non probat. Fallit in casibus, quos ponit Archi. in. d. c. hoc
videtur. Primus in consanguinitate, ꝛ affinitate probanda. i. eo-
dem. licet ex quadam. quod dic vt ibi. xxxv. q. vi. parentela. Fallit,
quando agitur de fraude commissa ab herede. in aut. de heredit. ꝛ
Falcid. §. si vero absunt. Item vbi factum est antiquum. ff. de aqua
pluvia arcen. in summa. ff. de aqua quotidia. ꝛ esti. l. hoc iure. §. du-
ctus aque. ff. de probat. si arbiter. de quo de rescrip. auditis. ꝛ dicit
Archid. quod alios casus non invenit. Alios plures ponit Spe-
cu. in titulo de teste. §. primo. Item quod non prohibet. Sed mul-
ti sunt reducibiles ad id, quod est dictum de proprio auditu. de
9 hoc. xxii. q. vi. §. is, qui. ¶ †Opp. quod nec post publicatas attesta-
tiones, nec post terminum ad probandū, nec post conclusionem in
causa, poterunt hic produci testes: q2 hec omnia obviabant. Solu.
dicit Inn. quod publicatio super vno articulo specifico nō impe-
dit ꝓductionem super separato, ꝛ sic novo, vt hic, ꝛ. s. eod. causam.
Et hoc, q2 qua rōne generaliter de oibus excipi pōt, non obstante
publicatione, sic gñaliter poterūt opposite exceptiōes ꝓbari p te-
stes, ꝛ quolibet alio genere ꝓbandi. de excep. cū venerabilis, ꝛ hoc
planum, qñ petitio est generalis, vel vniversalis, ꝛ super vno arti-
culo est facta publicatio, nihilo minus fieri poterit examinatio, et
publicatio super alio ab illo separato. C. de iud. l. ii. Idem videt de
singularibus petitionibus, dummodo articuli sint divisi. Sic. s. c.
cām. Per hoc non obstat publicatio, sed termini statuitio, ꝛ cōclu-
sio bene obstaret, nisi q2 per appellationem ipsius electi frustrato-
riam fuit impeditus: hic in producendo ante terminum statutum
ad ꝓbandum, ꝛ ante conclusionē in causa. Idem posset etiam dici
de publicatione, ne per hoc pereat facultas probandi, sm Innoc.
ꝛ Host. ¶ Oppo. ꝙ fatue intimassent hi oppositiones factas de
conscientia capituli: quia vnus solus se opponere poterat de accu.
super his. i. eo. olim. cum si. Sol. Fatue hoc fecerunt vel hoc fece-
runt vt a capitulo possent recuperare expensas. de elec. vt preterite
10 vel hoc fecerūt vt facilius moverent papam. ¶ †Opp. ꝙ falsarii
non sint suspensi, sed suspendendi. de fal. ad falsariorum. Sol. Dic
ibi: beneficio suspendatis: ꝛ postea denuntietis: quia tales nō sunt
suspensi, sed suspendendi: ꝛ hec suspensio aliter fieri non debuisset,
nisi papa mandasset: q2 ad hoc nō fuerat actū. de di. cog. capitu. ii.
sed papa punit crimina, vndecunqꝫ clareant. xxiiii. qđ. iii. ecce. de
11 quo de confes. cap. ii. de elec. per inquisitionem. scdm Host. ¶ †Op-
po. ꝙ non sint hi suspensi, donec gratiā mereant, sed donec se pur-
gent. ii. q. v. presbyter si. ꝛ cap. si mala fama. Sol. Hic loquit in sus-
penso ꝑpter delictū: ibi in suspenso propter malam famā delicti:
quo casu suspendit: donec se purget, nisi delictū sit enorme. de pur-
ga. canoni. ca. cum inter. ad primū. lxxxi. distinc. eos, scdm Vincen.
¶ Vltimo per literam pz, epm se posse purgare per novē ꝑos: q2
hec materia arbitraria est, ꝛ in numero, ꝛ in dignitate cōpurgan-
dorum. Ad hoc de purg. canoni. cū in iuventute. de simo. insinua-
tum. Debent tñ esse bone fame, vt litera dicit: ꝛ vltra hoc probare
debent notam conversationē ipsius. i. de purg. cano. constitutus.
12 ¶ †Opp. cum gl. ꝙ credatur testimonio de auditu cum fama non
faciat plenam ꝛ perfectam probationem, vt hic. Qđ pz, q2 indicit
purgatio. Sed testimoniū de auditu cū fama bene inducunt vio-
lentā presumptionē: vt. d. c. preterea. xxxii. q. i. dixit. Dic, testimo-
niū de auditu proprio in his, que subiiciuntur sensui auditus, cre-
ditur plene: vt Inn. ꝛ aliis corporalibus, que per sensum percipiū-
tur auditus: vt. s. de consue. c. ii. i. eo. cum causam. Si res vere non
subiicitur auditui ꝓprio, sed actus aliquis propinquus testifican-
do, ex quo illud presumitur, tunc testimoniū proprii auditus cum
aliquibus adminiculis adhuc iuvat: q2 presumptionem violentā
inducit, ex qua iudicatur. s. c. preterea. Testimonia autē auditus
ab alio, qui vidit, vel audivit, non probant, vt hic, etiam iuncta fa-
ma. Dicit tñ Gof. hic ꝙ fama cū vno teste, vel aliis argumentis
probant: vt. s. eo. c. veniens. ꝛ dicit Io. a. hic expressum ꝙ per duos
ꝓbat fama. ii. q. i. §. inter. in. i. gl. ꝛ dixi de accu. inquisitionis. super
13 vltima gl. ¶ †Opp. ꝙ ex quo actor hic habet presumptionē ꝓ se,
debuerit sententiari delato iuramento in supplemētum probatio-
nis: vt patet. i. de iureiuran. c. fi. Gloss. dicit quod in civili civiliter
mota defertur ad arbitrium iudicis, considerata qualitate perso-
narum: in criminalibus non defertur, sive criminaliter, sive civili-
ter de crimine agat, vt hic. Et hoc de iuramento necessario. Iura-
mentū autē purgationis bene defertur reo infamato, vt hic habe-
tur, secundū gl. Abbas dicit ꝙ nō est differentia inter civiles cau-
sas, ꝛ criminales: nā in vtraqꝫ debet deferri melius informato de
negotio. In civili autē nō potest esse sic informatus actor vt reus,
ideo iuramentū defertur alteri eorum, secundum arbitrium iudi-
cantis: in criminali autē solus reus de crimine plene est informa-
tus, ideo illi tantū indicitur iuramentum purgationis. Et idē in
defectu bigamie: quia debuit hic esse melius informatus an cōtra-
xerit, sm Abbatē. Host. dicit qđ si agatur civiliter de crimine ad
solam pecuniariam condemnationē, quod debet deferri sacramen-
tū necessarium. Secus si agit ad aliam penam. Sed de hoc plenius
dicetur. i. de iureiur. c. fi. ¶ Oppo. quod non repellantur testes: q2
soli: vt. i. eodem, cum causam. Sol. Soli repellantur, quādo nō ha-
bent cōtestes, ꝛ sic sunt singulares. Vel soli. i. nudi, quia causam sui
14 dicti non allegant. iiii. q. iii. sola. sm Abb. ¶ †Quero quando di-
cantur tales, qui nō possint probare ea, que deponunt. Dic q2 for-
te sunt criminosi, vel male opinionis. Vñ illis nō creditur. ii. q. vii.
testes. Hostien. dicit quod sunt criminosi, viles, vel infames, quia
quodlibet istorum repellit a testimonio. s. titulo. i. licet. s. eodē. ex
parte Ade. Criminosi enim licet non repellantur ab excipiendo,
repellantur tamen a testimonio, etiam super exceptione, (licet alii
qui contradicant) vt sicut ad excipiendū, ita ad exceptionem pro-
bandam criminosi admittantur: ꝛ hic repelluntur, quia conspira-
tores, vel inimici, vel adversarii in hac causa. Sed prius dictum
15 placet Innocen. ꝛ bene. ¶ †Oppo. quod contractus cum vidua
non inducit irregularitatem. xxx. q. vi. Valentino. Sol. Dic quod
contraxit cum vidua, ꝛ corrupta: alias non obesset. Exigitur etiā
ꝙ eā cognoverit. de biga. c. debitum. Abb. dicit idē, si fuisset vir-
go, si cum ea cōtraxisset nuptias qđ est falsū: vt no. de big. nuper.

16 de ele.contu.sanc.ij. ¶ † Opp.ꝙ non admittatur mulier ad testifi
candum in crimine.xxxiij.q.v.mulierem. Gl.dicit qđ contrarium
procedit,quando agitur criminaliter: hic qñ ciuiliter,sicut diffe
runt hic quo ad cõstitutionem procuratoris.de accusa.super his.
Et dicit Jo.quo ad probandam infamiam cõtra clericum admit
tuntur laici,ꝛ femine.de quo remittit Jo.An.de acc.cũ.P.super
17 fi.vltime gl. ¶ † Oppo.gl.ꝙ laici non admittantur ad testifican
dum cõtra clericos.s.eodem.de cetero.So.Non admittũtur, vbi
18 agit̃ criminaliter:secus si agitur ciuiliter. ¶ † Op.ꝙ non compel
lantur testes ad testificandum in odiosis exceptionibus.de testib.
cogen.dilectorũ.So.Hic nõ dĩ testes cõpelli,sed cõpelli impedien
tes.De hoc tñ dic vt.o.c.dilectorũ. ¶ Op.ꝙ accusato non indica
tur purgatio,nisi infamia precedat.vi.q.vi.actor.Dic qđ licet hic
videatur purgationem indici eo qđ accusatus,tamen intelligẽdũ
qđ precesserat infamia:vt patet.s.in litera:q2 non indicit̃,nisi pre
19 cedat infamia. ¶ † Opp.ꝙ nõ possit ꝓbari,literas nõ destinatas
sub nomine capituli,cũ in ratione cause quilibet habeat reddere cau
sam de se:ꝛ sic erunt singulares.s.de elec.cum dilecti.Dicit glo.qđ
hoc bene põt constare probando absentiam,ꝛ factum tpe conten
to in literis,de his,que fi.a prela.quanto.§.e.ex tenore.Itẽ quãdo
reddunt causam de nõ actu in cõi,vbi factũ limitat̃ ad certas ꝑso
nas in cõi agitatũ,cuius priuatio ꝓbari agit̃,vel negatio,vt a per
sonis in cõmuni cõgregatis,vt qui asserunt quotiẽs in capitulo de
hoc fiebat mentio,cõmuni voce cõtrarium concludebat̃,vel nulla
de hoc fuit habita mẽtio.s.de ꝓba.tertio.cũ simi.Host.dicit quod
potuit hoc directe ꝛ indirecte constare.Vel ſm Host.vbi queritur
de cõscientia,credat̃ singulis:quia soli possunt attestari de eorum
conscientia:q2 hoc nõ capit̃ contestem:vt pꝫ de homi.significasti.
Cõtrariũ procedit quando agitur de probatione rei,que subijcit̃
pluribus testibus.Sed nõ plꝫ hoc Jo.An.quia hic non querebã
tur de conscientia singulorum,sed capituli,vel maioris partis: vt
hic patet,secundum eum. Antonius de Butrio.

1 ¶ Testes recipiuntur in causa libertatis contra contumacem.
2 Ad sententiam audiendam citatus simpliciter nõ censet̃ perem
ptorie,nisi aliud exprimatur.
3 Citatio,vel iudicis monitio in presentem habet vicẽ peremptorij.
4 Ad sententiam audiendam citandus est contumax.
5 In ecclesie causa an possit particularis de ecclesia agere.
6 Agens nomine ecclesie an debeat agere nomine proprio, vel ec
clesie.
7 Agens nomine ecclesie,qui tamen est de ecclesia,an teneatur se, et
ecclesiam defendere.
8 Sententia lata contra particularem ecclesie nomine ecclesie agen
tem,an preiudicet ipsi ecclesie.
9 Testes valetudinarij possunt recipi lite non contestata.
10 Sententia missionis in possessionem est interlocutoria.
11 Agere quo casu quis potest lite non contestata.

1 Cum olim. ¶ † In causa libertatis ꝯ cõtu
macem,etiam lite non contestata
recipiuntur testes. Pars huius decise narrat factum.
Scđa ibi:mandamus dat iudices,quibus cõmittit re
ceptionẽ testium,ꝛ ꝓuidet quid per eos agendum reo cõtumace.
¶ No.i.particularem de ecclesia agere posse pro iuribus ecclesie,ꝛ
maxime quando de principali iure subiectiõis ecclesie dubitatur.
¶ No.ij.sufficere locum esse tutum procuratori,licet non sit tutus
parti principaliter citate,qñ quis arctatur,ꝛ arctari potest ad cõ
parendũ per procuratorem. ¶ No.iij.testes recipi in loco testium,
vel partiũ litigantium,ꝛ nõ trahi ad locum iudicis. Et est argu.
ſm Abb.testes nõ cogendos venire extra ꝓuinciam,lꝫ sit in pro
uincia. ¶ No.iiij.ꝙ super causa status ecclesie partibus presenti
bus non ꝓcedere ad sniam diffinitiuam lite non cõtestata, parti
2 bus autem absentibus sic. ¶ † No.v.delegatos vt causam instru
ctã transmittant,statuere posse partibus peremptorium ad sentẽ
tiam audiendã.Et nota.arg.ꝙ sola statuitio termini ad audiẽdã
sniam nõ habet̃ pro perẽptoria,nisi aliud exprimatur. Ad hoc qđ
3 no.Inn.in.c.ad petitionẽ.de accu. ¶ † No.vi.ꝙ statuitio termini,
ꝛ monitio iudicis in presentẽ habeat vicẽ peremptorij:vt patet de
offi.deleg.cõsuluit.ꝛ ibi no.ꝛ in.l.ij.C.qño,ꝛ quando iud.non tñ ha
4 bet hec statuitio termini in absentẽ,nisi aliter exprimat̃. ¶ † Not.
vij.cõtumacem iterato citandum ad sententiã audiẽdã.de offi.de
leg.consuluit.de quo de do.ꝛ contu.cum,qui.lib.vi.in Specu.de ci
ta.§.viso,ver.item licet. ¶ Pro intellectũ facti Glo.ponit casum
Host.dicebat ꝙ vacante sede Meneñ.archiepũs Cantuarieñ.vole
bat concedere beneficia vacantia ad collationem Meneñ.spectan
tia,presentatos instituere,ꝛ custodias vacantium ecclesiarũ habe
re,sicut in illis partibus est moris,Archidia.se opposuit, dicens
illam ecclesiam metropolim,vt dicit gl.Item qđ predicta ecclesia
erat libera,abiecta seruitute,ꝛ quod archidiaconus illo iure fue

rat visus sede vacante,quare non ad archiepiscopum,sed ad ipsũ
spectabant predicta.Item secundum eum possibile est qđ archi
diaconus asserebat quod vacante ecclesia Meneñ. spectabat ad
ipsum custodia episcopatus,ꝛ ecclesiarum suarum, ꝛ qđ habebat
iurisdictionem episcopalem in omnibus exercere:ꝛ sic erat quasi
vterq; reus,ꝛ actor,quasi vti possidetis adinuicem intentantes:de
quibus papa mandat in forma inquisitiõis inquiri:ꝛ ſcđm hec o
mnia sunt plana. ¶ Opp.ꝙ archidiaconus agere non potuerit ꝓ
ecclesia.Vel enim nõ vacabat ecclesia absq; mãdato capituli ꝛ epi.
de rescrip.edoceri.aut vacabat:ꝛ tunc nõ põt hec causa tractari va
cante sede.ne sede vacã.per totum. ¶ Glo.soluit standũ cõtrario:
ꝛ hec est exceptio legitima,quã papa hic reseruat:q2 contra eũ po
test opponi qđ non habeat mandatũ. ¶ Glo.cõcludit ꝯriũ,ꝛ non
stat in ista:q2 quilibet de ecclesia pro defensione,ꝛ tuitione iuriũ ec
clesie admittitur etiã contra voluntatẽ ecclesie.de his,que fi.a ma.
par.ca.c.j.ꝛ.c.nõ liceat.xij.q.ij.vnde lꝫ alis cõiuncta persona admit
tatur contra voluntatẽ coniuncte,hic tñ admittitur ad agendum:
quin ad hoc tenetur quilibet particularis de ecclesia.Non obstat si
dicatur.Quare ergo hec exceptio legitima reseruatur hic ꝯ archi
diaconũ:q2 alia legitima inhabilem concludens personã ad agen
dũ,vt est exceptio excõicationis,vel alia consimilis,vt spoliatiõis
ſm Inn.ꝛ Host.vel reseruat exceptionem peremptoriam litis fini
te,que repellit quem ab agendo,vt rei iudicate,vel altera,q̃ obstat
5 agẽti. ¶ † Pro intellectu gl.ꝛ que scribuntur hic,plura sunt vidẽ
da.Primo,an in causa ecclesie agat particularis de ecclesia.Secũ
do vbi agere potest.an agat nomine ꝓprio,vel ecclesie.Tertio, an
vbi agit̃,teneat̃ se,vel ecclesiã defendere.Quarto,an sententia lata
contra particularẽ de ecclesia preiudicet ecclesie.Dic,si particula
ris de ecclesia vult agere pro iuribus ecclesie vacãte ecclesia, nõ po
test.ne se.vac.c.j.ꝛ per totum.maxime cum sede vacante nõ currat
prescriptio.de prescri.auditis.ꝛ.c.de quarta.ꝛ sic non imminet pe
riculũ,si subditus nõ agit.Hic ergo nõ vacabat ecclesia,sed negli
gens erat episcopus,ſm Inno.ꝛ conuicta erat negligentia episco
pi ex trina monitione archidiaconi.de supplen.neg.prela.c.j.Nec
vera,nisi iuribus ecclesie sint annexa iura particularia archidiaco
ni,quibus preiudicat̃:vt.s.secundũ casum Host.Qñq; vult agere
pro rebus male alienatis episcopo viuente,ꝛ sic non vacante eccle
sia:ꝛ secundum omnes quilibet particularis de ecclesia agere põt.
de re.eccle.non alie.si quis presbyterorum.xij.qđ.ij.non liceat.cum
simi.Ibi enim specialiter,ꝛ ex causa conceditur singularibus cle
ricis ecclesie,cuius bona sunt alienata,vt quilibet admittat̃ suo no
mine agens,sicut in actione populari,ꝛ non agent noĩe ecclesie, li
cet agant ad eius commodum.Et sic intelligit̃.c.quia propter.Al
leg.in gl.cum capitulis alijs.Idẽ per omnia dicit Lapus sua alle
ga.lij.qñ agitur pro re ab ecclesia ablata:q2 res inuasa per aliquẽ
etiaꝫ satis dicitur male alienata,ꝛ pro ea,vt pro male alienata agi
potest:vt no.Specula.in titulo de rescriptis.presentata.§.ratione
forme.versicu.item quod in rescripto.Ad hoc quod not.Joan.an.
post Inno.de re.eccle.non alie.episcopi.Quandoq; vult agere par
ticularis de ecclesia super rebus,ꝛ iuribus alijs ecclesie non male
alienatis:quidam dicunt,quos recitat Innocen.eum non audien
dũ absq; mandato,restringentes iura,que permittunt agere par
ticulares de ecclesia ad male alienata tantum.Tu dic qđ si volunt
venire per modum denuntiationis, inquisitionis, vel accusatio
nis,possunt:quia tales vie agendi sunt publice.Nã poterunt denũ
tiare dilapidantes,vel aliter ecclesias ledentes.xvj.qđ.vj.filijs, ac
nepotibus.xciij.distinctio.illud autem.Nec obstat hoc cap.per ea,
que dicentur cum vltima gloss.Si volunt venire per viam exce
ptionis,ꝛ defensionis,tanquam rei prestitis cautionibus debitis,
adhuc possunt:vt no.gloss.de procuratoribus.c.primo.que in hoc
est plana gl.Sic vult venire particularis de ecclesia principaliter
agẽdo,ꝛ si pretendat particulare ꝓprium interesse,vel sui particu
laris bñficij,audit̃ agendo,ꝛ defendendo:vt patet in casu,quẽ po
nit Host.super prima gl.Si non pretendat particulare interesse,
sed commune ecclesie,in vna parte Inno.sentit,secundum quosdã
eum nõ posse agere:in alia parte sentit contrariũ,ꝛ dicit,si prelatus
ꝛ capitulum non sunt negligentes,agere non potest.Et dicunt̃ ne
gligentes,secundum Hostien.quando ter moniti non defendunt.
de supplen.negligen.prelato.c.primo.secundum Innocen.sunt ne
gligentes,quomodocunq; aliter constet:ꝛ de hoc habet superior,
coram quo causa vertitur,summarie informare. Et hoc sequitur
Lapus sua alle.lij.dicens de negligẽtia satis constare eo quod nõ
prosequitur iura ecclesie.Non obstat quod ignorare potuerint: q2
illa non presumit̃ in his,que quis indagare tenetur.no.de elec.in
notuit.de crimine falsi.ad falsariorum.ꝛ patet ex no.de regu.iuris
ignorantia.Nec presumitur prelatus ignorare que canonicus scit.
Si sunt negligentes in prosequenda iustitia ecclesie,tunc licet fue
rit opinio,particularis de ecclesia admittitur ad agendum, sed
non nomine proprio,imo ecclesie, et petet ipsam restitui, vel pro
ipsa iudicari.de restitu.in integrum.c.ij.ꝛ. iij.ꝛ. c.ex literis. Non
obstat qđ

obstat ꝙ nõ possit quis agere noie alieno absq; mandato.de ꝓcu/
ra.c.i.qꝛ tales de ecclesia habẽt mandatũ agẽdi pro iuribus predi/
ctis,allegatis in glo.⁊ nõ sunt ꝓprie ꝓcuratores, sed ꝓcurantes.
Sic admittitur pater vt legitimus administrator in bonis aduẽ/
titijs,filij.C.de bo.que lib.l.cũ oportz.⁊.l.cum non solũ.⁊ sicut cõiun/
cta psona,que sine mãdato admittit.s.de rescrip.nõnulli.de ꝓcu/
ra.sed ad hoc.ff.iudi.sol.l.iij.in quibus casibus agit quis noie al/
terius sine mãdato eius.Plus tñ est hic,ꝙ in persona coniuncta,
vt dixit gl.qꝛ agit ꝯ mandatũ,vt hic:qꝛ punit aliis nõ agens.de ele.
gñali.lib.vi.Nõ obstat.l.Põponius.§.si.qꝛ ibi agebat ꝑ iure pri/
uato alterius,hic ꝓ publico ⁊ cõi.Nõ obstat.l.si quis.ff.qui,⁊ a qb.
qꝛ ibi fauor libertatis in ea reuocanda exigit consensum olim pa/
tronorũ:hic fauor ecclesie in ea defendenda admittit alterũ. Dicit
tñ Host.ꝙ in hoc casu,⁊ similibus tutius est ꝙ hoc significent ca/
plo,vel ꝑlato,antequã admittat ad agendũ archidiacon⁹,vel ali⁹,
ne postea veniens alleget ignorantiã,vel preuaricationem,⁊ litem
sopitã suscitet de nouo:⁊ qꝛ magis idoneus in talibus eligendus
est:⁊ qꝛ nec eps super talibus litigat. Ad hec oĩa facit qđ not.J.
6 ¶ †Uenio ad scđm,an vbi agi dʒ,an debeat agere noie ꝓprio, an
noie ecclesie.Inn.in vna parte dicit ꝙ agere dʒ noie ꝓprio:qꝛ a iu/
re ei tribuitur ius agẽdi.Sed loquit solũ in casu,qñ agit ꝑ re ma/
le alienata.Uñ dicit ꝙ admittit suo noie agens,sicut in actione po
pulari,ex quo ei a iure permittit potestas agendi.In alia gl.dicit
ꝙ aget noie ecclesie,⁊ noie ipsius conficiet,⁊ formabit libellũ: arg.
de resti.in integ.c.ij.⁊.iij.⁊.c.cũ ex literis.⁊ qđ no.de dila.litere.De
fendit Lapus libellũ,vbi agit noie ecclesie quocũq; casu agat,sua
alleg.l.qđ allegat:qꝛ hʒ mandatatum a iure,⁊ pro alio agit,ex mã/
dato agit noie illius:ergo.Ad hoc alleg.dictũ Spe.in tit.de ꝓcu.
§.ij.ver.quid si.vbi dicit ꝙ canonicus agens ꝯ aliquem pro re ma
le alienata,succedit loco totius capituli:⁊ qꝛ succedit loco alicuius
ecclesie,eodẽ iure vtit.Et sic dicit ibi Jo.an.doctores Bonoñ.de/
terminasse.Ad hoc qꝛ sicut prelatus agit noie ecclesie,vt no.de di/
la.litere.⁊ de libel.obla.c.i.ergo ⁊ canonicus agẽs vt subrogat⁹ lo/
co prelati.vt lite pend.ecclesia.ad hoc qđ no.de rescrip.cõstitutus.
alleg.no.per Inn.de proba.ex literis.de causa poss.cũ super. ⁊ in
dubio agendo agere censet nomine ecclesie.Ad hoc no.in.d.c.lite/
re.Adducit no.de rescri.edoceri.⁊ de ꝓba.ex literis.In canonico,
qui agendo ꝑ iuribus prebende,agit aut nomine ecclesie,aut noie
prebende,dat expressam notã.doc.in.c.cũ teneamur.de appel.vbi
agit canonicus pro ecclesia,agit vel defendit noie ecclesie.Inducit
etiã no.Inno.de causa pos.cum super.⁊ de resti.spolia.in literis.in
gl.mag.vbi prelatus agẽs pro rebus ecclesie agit nomine ecclesie.
Non obstat quod canonicus non agit,nisi negligente ecclesia: ⁊ si
agit nomine ecclesie,ecclesia non negligit,sed aut prelatus,aut ca/
pitulũ:⁊ tunc ecclesia sumit materialiter,non vt capitulũ.Hec cõ/
clusio mihi placet,nisi ageret ratione alicuius proprij interesse sin/
gularis de impositione casus Hosti.qꝛ tunc nomine saltem sue di/
gnitatis agere deberet,⁊ nomine etiã ecclesie:tenet hic aperte In
no.vbi dicit ꝙ cũ ille,cuius interest singulariter,agit suo nomine,
conficit libellũ.Dicit tamen Inno.in precedenti casu cautum esse
nõ exprimere cuius nomine agat,⁊ iudicem prudenter agere,si ad
7 hoc ipsum non cõpellat.¶ †Uenio ad tertium,an vbi agit, tenea
tur se ⁊ ecclesiã defendere.Uincen.dicit quod agens negligentib⁹
alijs ꝑ libertate ecclesie,vel vbi repetit male alienata,si recõuenia/
tur,non tenet defendere,nec etiam satisdare,cum hoc concedatur
ei,socijs etiã inuitis.ff.de re mili.l.ij.⁊ puniatur si taceat aliquãdo
de electio.in generali.lib.vi.de re.eccle.non alie.hac consultissima.
⁊ forte abstineret agere.si cogeretur satisdare,vel defendere. ff. de
iudi.l.si.§.sed ⁊ si.Idẽ Gul.in Spe.de reconuen.§.ij. ver.penult.⁊
in Specu.de procurato.§.secundo.versi.quid si canonicus.Et dic
qđ illo casu potest constituere procuratorem ante litem cõtestatã.
qđ sequitur Pau.in cle.i.de rescrip.Hec vera puto inquantũ re/
conueniatur nomine proprio,maxime tenetur de opi. quod agere
debeat nomine ecclesie:sed si reconueniat nomine ecclesie, oportet
ꝙ ab eo,vel alio ecclesia defendatur.arg.de resti.spolia.frequẽs.li/
bro.vi.alias prompta foret fraus impediendi reconuentionem ec/
8 clesie,contra doc.de diuor.porro.¶ †Ad quartum an sententia la
ta contra particularem de ecclesia preiudicet.Dicit Innoc.quod
sic,adeo quod vno agente,⁊ succumbente,alter nomine ecclesie ve/
niens repellitur,etiaʒ si esset procurator ab episcopo,⁊ capitulo le
gitime constitutus.ff.de accusa.si cui.§.iisdem.ff.de iureiuran.cũ,
qui.§.in popularibus.nisi forsan secundus priorem agere ignoras/
set,vel de collusione prioris doceret:vt no.de accus.de his.de colla.
c.primo.⁊ no.glo.de elect.dilecti.hec vbi prius agens prosequitur
publicum interesse nomine ecclesie.⁊ succumbat,ex hoc non repel/
litur alius agens nomine ecclesie,vel procurator ⁊ alius est, ⁊ ad
aliud agit.ff.de excep.rei iud.l.cum queritur.cum duabus legib⁹.
seq.⁊ qꝛ res inter alios acta,⁊c.de donat.inter.Hoc etiam sequitur
Hosti.propter que dicit quod tutius est,quando agit particula/
ris de ecclesia,quod hoc significet capitulo,ne postea valeat pretẽ/

dere ignorantiã,vel collusionem.Ubi autem plures occurrerẽt ad
agendũ,si tertius solus interesset singulariter,ille prefertur:alias
magis idoneus est eligendus.ff.de popu.actio.l.ij.⁊.iij.Per ꝓdi/
cta dicunt dñi de Rota,sua cõclusio.cxxix.ꝙ monachus potest a/
gere pro abbate capto,⁊ incarcerato,vt liberet a carceribus,⁊ re/
stituatur ad regimen abbatie,sicut põt agere ꝑ electione abbatis
de rescriptis.cũ dilecta.de cõsuetu.cũ dilectus.de re iud.ad probã/
dũ.multo fortius ꝑ iam cõfirmato,⁊ instituto.Itẽ qꝛ agit pro ma
le alienatis,fortius pro abbate,⁊ alienatione persone.xij.q.i.preci/
puus.Ad hoc qđ no.Archi.xxxi.dist.Nicena.⁊ Inn.de re iudic.
cum.J.⁊.A.tutius tñ dicit esse ꝙ monachus agat de licentia epi.
Per que dicunt ꝙ dʒ habere expensas a monasterio premissa ali/
quali cognitione,⁊ examinabit scđm quantitatem valoris bono/
rum,⁊ redituum monasterij.de accus.ex parte.⁊.c.olim.de electio.
vt preterite.⁊.c.cum non deceat.lib.vi.Nunquid autem decanus,⁊
capitulum possint agere,⁊ constituere procuratorem pro singulis
beneficiatis in ecclesia:domini de Rota dicunt ꝙ non,sua conclu/
sio.cccc.xxx.quia hoc soli prelato est permissum.de iudi.cũ deputa/
ti.⁊ hic,⁊ in clemen.i.de rescrip.ad hoc de prescri.auditis.⁊ ibi tã/
gunt an pro eis possunt beneficium absolutionis ab excommuni/
catione petere:⁊ tenet ꝙ non.Hoc puto inquantũ tangeret preiu
dicium solius canonici,vel intitulati,vt qꝛ disputaretur de titulo,
aut obuentionibus temporalibus,vel vbi esset questio inter prebẽ
datum,vel titulũ ⁊ titulũ:qꝛ si vni periret,applicaret alteri,⁊ vbi/
libet haberet ecclesia:vt no.s.de probat.ex literis.Sed si tangeret
preiudicium ecclesie,vt quia ageretur de possessionibus prebenda
rum,non videtur,quoniam negligente canonico, ⁊ prelato quili/
bet etiam vicinus de ecclesia audiretur prosequẽs in prebenda vti
litatem ecclesie:quia quod deperit prebende,deperit ecclesie,que te
9 net nomine ecclesie:vt no.in.d.c.in literis.¶ †Opp.ꝙ non potue
runt recipi testes lite non contestata:vt lite non conte.qm̃.§.i.So/
lu.Decre.habet duplicem lecturã.Una est,ꝙ hic solũ testes vale/
tudinarij, ⁊ impediti recipiant.Et secundũ istum intellectum dic
ꝙ regulariter lite non cõtestata:nõ recipiuntur testes.Fallit qñ te
stium subest periculũ,vt hic,⁊ vt lite non conte.qm̃.§.i.Nõ obstat
litera dum dicit,maxime senex:qꝛ scđm antiqua tẽpora litera, ma
xime,nõ erat in tex,⁊ dato ꝙ hodie sit,subaudi intelligendo maxi/
me pro tñ.¶ Scđa,ꝙ etiã recipiantur hic testes,de quorum peri
culo nõ timetur:⁊ sic dictio Maxime,stet proprie.Hũc intellectuʒ
gl.subdiuidit in duos.Primus,ꝙ hic recipiant testes ad finẽ ꝓce
dẽdi ad sñiam interlocutoriã,vt missionis in possessionẽ.Ad ꝯ.nõ
ꝓceditur ad receptionẽ testiũ ad finẽ diffinitiue lite nõ contestata,
sed bñ recipiuntur testes ad finẽ procedendi ad sñiam interlocuto
riam,vt missionis in possessionẽ:vt lite non conte.qm̃.§.qđ si sup.
10 ⁊.§.in alijs.¶ †Nota hanc glo.qđ sententia missionis in possessio/
nẽ est interlocutoria.De quo in Spe.de primo.⁊ secundo decr.§.i.
⁊ in prin.Sʒ gl.non tenet istã duplici causa.Prima,qꝛ appellatio
ne sñie in dubio intelligit de diffinitiua,ex quo aliud non exprimi/
tur:⁊ si voluisset loqui de interlocutoria, hoc expressisset . qđ nota.
Scđa,qꝛ hic agitur de receptione testium,⁊ non exigitur receptio
testium ad actũ missionis in reali:imo summatim aliter negotiuʒ
examinat.Qđ nota,qꝛ nõ requirunt testes in summaria examina
tione,per quã proceditur ad receptionẽ testiũ.de quo vt lite nõ cõ
te.quoniã.§.in alijs.⁊.§.qđ si sup.Tertio,scđm doc.qꝛ nõ est verisi
mile ꝙ Papa sibi reseruauerit interlocutoriã:idõ intelligit ꝙ de/
cre.loquit quando agitur ad receptionẽ testium ad finẽ diffinitiue
promulgãde:⁊ ad cõtrariũ dicit speciale fore in causa status eccle/
sie,in qua ꝓceditur ad diffinitiuã lite nõ cõtestata, vt sit spãle fa/
uore libertatis ecclesie,sicut qñ agit de electione prelati,vel de ma/
trimonio carnali:vt lite nõ conte.qm̃.§.ij.⁊ est ar.ad hoc.C.de in/
ge.ma.l.diffamari.Hanc tenet Hos.⁊ Host.⁊ dicit qđ hoc operat
periculũ animarũ.¶ Tertius intellectus est,ꝙ hoc operatur mo
dus agendi:agebat eñ hic archidiacon⁹ cõtra epm diffamantem
monasteriũ,cõdictiõe ex.l.diffamari.quo casu põt ꝓcedi ad sñiaʒ,
⁊ receptionẽ testiũ lite non contestata:vt.C.de inge.ma.l.diffama/
ri.vñ ei prefigit terminus,per quem agat:alioquin diffinitiue pre
cipiet ei ne vlterius inquietet ecclesiam.C.de inge.ma.l.diffamari.
Sed cõtra hanc lec.est,quia non est verisimile quod diffamaret ec
clesiam.¶ Quartus intellectus,quem ponit hic Inno.est qđ Pa
pa hic procedebat per viam inquisitionis,⁊ sic potuit esse,⁊ testes
lite non contestata recipere,⁊ diffinitiuam sententiam promulga/
re:vt lite non cõtestata.quoniam.§.sunt ⁊ alij.Et sic pro iuribus
inferiorum ecclesiarum supplet,⁊ agit ex officio.de instit. cum ve/
nissent.⁊ no.de iureiuran.ad nostram.Sed huic obuiat litera ibi:
ab agẽdo.⁊ ibi:quos archidiacon⁹ ⁊c.Itẽ qꝛ hic erant partes, ex
quo ꝓcuratores admittebantur.Item quia mandatur lis conte/
stari:per quod nõ videtur quod fuerit inquisitio.Sed ipsi respon
dent predicta procedere,quando solus superior ex officio proce/
dit,nullo prosequente,ad solum clamorem infamie:tunc enim so/
la fama facit partem vnam: que nec per exceptionem potest re/

pelli, nec procuratorem cõstituere, nec litẽ cõtestari: sed vbi quis in-
quisitionẽ impetrat, ⁊ specialiter prosequitur, ⁊ maxime vbi agit
de iure vni dando, vel accrescendo, ⁊ alteri subtrahẽdo: ⁊ in tali ca
su certũ est qd impetrans, ⁊ psequẽs inquisitionẽ partẽ accusatio-
nis sustineret, ⁊ is, contra quẽ pcedit, vel de cuius preiudicio agit,
partes rei: ⁊ he partes possunt pcuratores cõstituere, libellũ offer
re, ⁊ litẽ contestari, ⁊ reus cõtra actorem excipere, vt hic: secus si in
modũ inquisitionis de criminibus ageret, sm Inn. Host. remittit
ad no. i. eo. cum clamor. Põt etiã intelligi quando agit de reuoca
tione alicuius attentati cõtra cõtradictionẽ capituli, vel singula-
ris de capitulo: vt qr anteq̃ cõtractus inireƫ per epm ad preiu-
diciũ ecclesie, Indigit canonicus singularis, ne cõtractus iniretur:
nã inquantũ ad reuocationẽ illius poterit cõtractus reuocari qñ-
cunq; citra appellationẽ, ⁊ litis cõtestationẽ. i. de his, que fi. a ma.
par. ca. c. i. ⁊. i. q. i. si quis cũ clerico. quo casu etiam audiẽdus est pa
11 tronus. xvi. q. i. constituentum. sm Inno. ¶ † Nota istum casum, in
quo agitur lite nõ contestata, ⁊ adde ad illos, quos ponit glo. in. c.
qm. Et nota q ex cõdictione etiam extraiudiciali inducitur ius
agendi per viam attentati. Sed Hostiẽ. dicit planam decre. ponẽ-
do casum scdm intellectum, quem posui super. i. glo. post eum.

1 ☞ Falsitas priorum testium potest publicatis testibus indire-
cte probari.
2 In matrimonium presumptum transit copula subsequens spon-
salia iurata.
3 Exceptionẽ pponens aduersus actoris intentionẽ, dz illã negare.
4 Negatiua coarctata qñ possit probari, vbi absentia proponitur.
5 Matrimonium quando contrahi possit, ⁊ quando sponsalia.
6 Testis sine tempore dictum an teneat.
7 Turpitudinem suam allegans non auditur.
8 Publicatis testibus non admittitur probatio super eisdem arti-
culis.
9 Absentia probata quando admittatur probatio de presentia.

1 Ex tenore. ¶ † Publicatis attestatiõib9 fal-
sitas priorũ testiũ põt probari. in-
directe. Sunt due ptes. In prima iudicũ consultatio.
In scda pape rñsio, ibi: nos inquisitioni. Primo po-
nit cause delegationem. Scdo mulieris petitionẽ, viri negatiõnẽ,
exceptionem, ⁊ allegationẽ, mulieris replicationẽ, viri duplicatio
2 nem, iudicũ dubitationem. ¶ † No. i. q copula subseq̃ uẽs sponsa-
3 lia, maxime iurata, transit in matrimoniũ presumptũ. ¶ † Not. ii.
practicã excipiendi, vt quis excipiẽdo nõ fateatur, vt prius neget
intentionem, ⁊ inquantum appareat, pponat exceptionẽ illam eli-
dentem. de quo dicã de excep. cũ venerabilis. ¶ No. iii. negatiuam
probabilem, quando affirmatum, qd negatur, est certo tpe ⁊ loco
4 determinandum: ⁊ tunc potest probari indirecte. ¶ † No. iiii. pra-
cticã probandi negatiuam coarctatã: qr si probatur, Titium cum
tali, die tali ⁊ loco contraxisse, probatur Seium per probationẽ ab-
sentie a loco, in quo dicit contraxisse. ¶ No. v. q publicatis attesta
tionibus per iudicem contrario articulo admittit probatio per te
stes: ⁊ tũc nulla est specialitas in materia. ¶ No. vi. q vbi publica
tio excludat facultatẽ probandi per testes, exigitur qd solẽniter sit
facta. Dicã. in. c. fraternitatis. ⁊ no. s. c. series. ¶ † Op. q septima-
5 na pascali nõ potuerit cõtrahi matrimoniũ: vt de fer. capellan9.
So. Nõ debuit contrahi matrimoniũ, tñ sponsalia cõtracta tenẽt,
vt ibi. nec etiã ibi sponsalia de futuro vetantur. Inducitur hec de
cre. ad questionẽ de volẽte excusare illũ, contra quẽ pbatũ est homi
cidium, vt si probetur qd tali die occidit: ⁊ dicãt testes qd tota die
fuerunt secum, qua dicitur homicidiũ cõmissum, ⁊ qd illud nõ po-
tuisset cõmittere quin vidissent. de quo. lxxxi. dist. cleri. ad hoc qd
no. in auƫ. de here. ⁊ Fal. §. si vero absunt in gl. nota testimonium.
Ad qd. C. de contra. ⁊ cõmit. sti. l. optimam. in fi. Dicit Io. An. qd
in casu textus ⁊ proposito, opz qd testes se multũ restringãt, ita q
probatio concludat, vt dicant qd viderunt eum cõtinue in prouin
cia cõmorantẽ, ita qd eadem die, ⁊ nocte, vel inter interuallũ tẽpo-
ris, quo eum videre desierunt, non potuisset iuisse, vel factũ fecisse
aliter nõ pbarent. Facit ad hoc qd no. gl. in. l. Pantonius. §. fi. ff.
6 de acqui. here. ¶ † Quero an valeat testimoniũ sine tẽpore. Dicit
hic Io. An. qd de circũstãtijs omnibus testes sunt interrogãdi. i.
eo. cũ causam. Plerunq; tñ committitur in his fraus: qr testes inter
rogati de tpe dicunt se non recordari: nihilo minus vz testimoniũ
i. tit. iii. cum Ioannes. vide gl. i. eo. cum causam. ff. de arbi. si arbi-
ter. ij. q. viij. libellorũ. nisi vbi pbatio tẽporis est necessaria, vt hic,
cũ si. Dicit tñ Host. verisimiliter presumendũ contra testes, qui
oẽs sic respõdẽt, ⁊ dicunt sic premeditatũ sermonem. ff. eo. l. iii. Di-
cit tñ hoc arbitrariũ, remittens. s. eo. preterea. Idem no. in Spec.
de teste. §. tñ de interrogatorijs. super ver. ⁊ nota in addi. glo. iii. qr
alie sunt clare, instruit proponentem exceptionẽ ex tex. vt non vi-
deatur confiteri, vt ponat intentionem conditionaliter, primo ne-
gando, ⁊ inquantũ appareat, ⁊c. Abbas dicit qd quãdo tales peti

tiones occurrunt, tutum est respondere soli petitiõi, ⁊ nõ narratio
ni. s. quãdo narrata sunt vera ex aliqua causa, petitio non pcedit,
vt hic. Dicit tñ Ioã. an. quod parum proderit quia postea super
singulis articulis narratorum diuisis per positiones est respondẽ
dũ. Unde dicit Host. qd cum veritas nullo modo sit negãda. xxii.
q. ij. primũ. de crimi. fal. c. i. non est tutũ tale consilium. Dicit etiam
q is, qui dicit Non confiteor, non sufficienter respondet: põt enim
esse qd non confiteor, ⁊ tamen verum est. Unde replicet, Nõ confite
ris, sed nunquid negas? Responsio enim debet esse certa. ff. de confes
sis. l. certum. Nec etiam sufficere videt, si dicit Dubito, vel Nõ sum
bñ memor: cũ de proprio facto queritur. de rescriptis. ab excõica-
to. nisi forte factũ sit antiquũ valde. ff. de testa. hac cõsultissima. §.
at cũ humana fragilitas. ⁊ qd no. de prob. tertio. vide no. de iura.
7 cal. cũ causam. in gl. i. ¶ † Op. q hic non debuerit audiri, quasi al-
legans turpitudinẽ suam, qd contraxisset cum alia. i. de dona. in-
ter. Gl. dicit q fallit, vbi est anime periculum, etiã in causa libera-
li. no. glo. idem no. de presump. tertio. de re iudic. lator. deinde glo.
dubitat an cõtrahens cũ secunda, viuente prima, postea mortua
8 prima possit scdam hrẽ in vxorẽ: ⁊ bene decidit. ¶ † Oppo. q non
admittat pbatio testium sup alio articulo publicatis attestatio-
nibus. de testi. fraternitatis. ¶ Glo. dicit q super eodẽ nõ admit-
tuntur testes, sed super alio articulo sic: hic enim primo pbauerat
contractũ mulier probando absentiã a loco cõtractus pducit te-
stes super alio, q̃ super primo probato. ¶ Sed obuiat, qr saltẽ hic
est indirecte cõtrariũ: quo casu nõ admittunƫ ad probandũ per te
stes: qr timetur subornatio. Hosti. dicit q hic ideo admittitur p-
batio indirecta, qr ex hoc arguebaƫ falsitas: quo casu admittunƫ
testes post publicatas attestatiões: qr etiã post sententiã de falsita
te queri põt: vt. s. de proba. licet causam. C. de transac. si ex falsis. ⁊
dicit q hic nõ fuit dubitabile. de rescrip. cũ contingat. hoc nõ pla-
cet: qr nisi allegeƫ falsitas cũ corruptiõe, nõ videƫ quis admitti ad
pbandũ contrariũ, vt ibi no. ¶ Tertia solutio q hoc est speciale
in cã matrimoniali: qd nõ est verũ. Nec obstat qd dictus miles infi
ciabaƫ, ad pbandũ illum articulũ, quasi ad alium nõ admitteretƫ,
quasi de illo sit regula: qr de illo tãtũ querebaƫ. sm Host. ¶ Quar
ta solutio nõ admittiƫ quis super directe contrario articulo ad p-
bandũ per testes: sed super indirecte cõtrario articulo admittitur
duob9 casibus tñ. Primus, q de modo pbandi indirecte contra-
riũ nõ fuit instruct9 ex articulo primo: qr fuit articulus datus in
cõfuso absq; determinatione tẽporis, vel loci: vnde enim nõ potue-
rit instrui ex articulo, ⁊ nunc instruatur ex dictis testium, qr nõ po
tuit imputari ei quare ante non probauerit, vnde ne pereat facul-
tas probandi indirectã, poterit probare post didicita testificata,
vt hic: ideo si articulus fuisset explicite, ⁊ dearticulatẽ datus cum
determinatione tẽporis ⁊ loci, nõ fuisset admissus ad pbandũ etiã
indirecte contrarium. Sic ergo ad probandum directe cõtrariuz
indistincte non admittitur, ad probandum indirecte contrarium
admittitur duobus casibus. De primo est dictum. Scds, qñ tẽpo
re dati articuli protestatus est aduersarius q intendit pbare cõ-
trariũ: que ptestatio iuuat eũ, vt postea possit indirecte contrariũ
probare. no. Io. iii. q. iii. si quis testib9. ⁊. i. c. cum in tua. Ad hoc qd
no. i. c. cum clamor. Sed qd de ptestatione dicit, pcedere põt, si p-
testatio est cõuentionalis. i. q aduersarius consentiat. s. eo. frater-
nitatis. in vlt. q. ⁊ no. i. eo. presentata. Sed si nõ est conuentionalis
als non iuuaret: vt in cle. testibus. de testi. de quo etiã no. ibi. ⁊ hoc
idem no. Io. an. in addi. Spe. in ti. de teste. §. iam de interrogato-
rijs. ver. item quoniã debet. qd posui. s. de pbatio. iurauit. Plus
dicit Io. an. in ti. de teste. §. sepe. ad prin. ver. de falsitate. q etiã dire
cte contraria probatio per testes probari poterit post publicatas
attestationes, quando articulus est confusus, vt quia opposui in-
strumentum falsum, ⁊ postea probo q notari9 erat mortuus ante
confectionẽ instrumenti, directe contrarium q viuebat modo po
terit probari: qr de hoc ante nõ potuit instrui. Unde dicit ibi Ioã.
an. quod non debite specificatus articulus admittit pbationẽ di-
recte contrariam, sic ⁊ vltra debite specificatus repellit indirectã,
vt hic: nec sunt vera, licet Uinc. pertinaciter tenuerit post publica
tas attestationes nõ admitti etiã indirectã probationẽ, vt recitat
Io. an. in addi. Spe. de teste. §. sepe. ver. porro. ¶ Ad istum tex. re-
spon. quod hic mulier voluit incõtinenti probare. i. ante publica-
tionem: sed hic tex. dicit contrarium. Fundamentũ Uinc. est, qr si-
cut in directa probatione timetur subornatio, ita in indirecta. Sz
dicit Io. an. ad hoc respõdendum vt dixi. s. c. fraternitatis. ad hoc
qr sicut ego, qui produxi testes, non possum, postquam didici testi
ficata, probare presentiã, sic nec tu absentiam. Sz Io. an. primũ ne
gat, vt hic sequitur in gl. Sed quicquid sentiat Io. an. modica, aut
nulla erit differentia inter directam. ⁊ indirectam, tenendo qd. s.
9 dixi. ¶ † Querit gl. quid si mulier probauit absentiam, nunquid
postea liceat viro probare presentiam? Dicit glossa q sic: ⁊ sic ad-
mittiƫ super directo cõtrario articulo. quod nota: quia limitat cle.
testibus. quod licet producere testes ad probãdum publicatis at-
testationibus

testationibus, quando vltima probatio venit ad confirmandam primam reprobatam: ⁊ hoc, quia non potest interim imputari parti, si ante publicatas attestationes reprobauerit reprobatorios, confidens de prima probatione. Ad quod infra eodem. cū in tua. Et idem dicit Innocen. j. eodem, cum clamor. ⁊ no. gloss. ḡ. de proba. iurauit. ⁊ dixi. s. e. fraternitatis. Gloss. tenuit Tan. ⁊ Hostien. dicit tamen quod bonus vir, et discretus iudex debet discrete examinare istos vltimos testes reprobatorios reprobatoriorum, vt si qua latet falsitas, ipsam apprehendat. infra eodem. cum causam. secundum Hostien. Antonius de Butrio.

1 ☞ Dilatio quarta si sine causa denegetur, potest appellari.
2 Petitorio pendente potest accumulari possessorium. 7.
3 Ad appellationis iustificationem sufficit sola petitio.
4 Appellationis tempus currit a die interlocutorie promulgate.
5 Appellanti non sufficit quod doceat se appellasse, sed arctatur probare se intra decem dies appellasse.
6 Dilatione quarta legali quis licite potest excludi, propter effrenatam testium multitudinem productam.
8 Possideri res non potest eodem instanti a pluribus.
9 Appellari non potest a grauamine futuro.
10 Possessorium ⁊ petitorium possunt simul terminari.
11 Possessorium quomodo possit cum petitorio accumulari.
12 Possessorio finito an admittatur processus super petitorio. 19.
13 Appellatio an sit licita, si iudex me grauauit per sententiam interlocutoriam, qui post mihi assignat dilationem petitam, ⁊ per me acceptatam.
14 Interdictum possessorium an transeat ad vniuersalem, vel singularem successorem.
15 Sententia interlocutoria quomodo transeat in rem iudicatam.
16 Testium productionem primam ⁊ secundam an iudex propter multitudinem effrenatam possit denegare.
17 Appellatione interiecta an debeat causa appellationis indistincte remitti ad iudicem a quo.
18 Liquida quando dicatur causa.

1 SIgnificauerunt. ¶ † Si sine causa denegetur quarta
dilatio petita cum solennitate legali, potest appellari,
hoc dicit. In prima appellantis decisa narratio. In
secunda appellationis commissio. Secūda ibi: Mandamus qua-
2 tenus. ¶ † Nota primo quod pendente petitorio etiam vsque ad re-
ceptionem testium potest accumulari possessorium, ⁊ suspendi pe-
3 titorium. ¶ † Nota secundo quod vbi petitio est iure communi ful
cita, ⁊ probata, ad iustificationem appellationis sufficit sola peti-
4 tio, ⁊ petitionis reiectio, nisi aliter iustificetur reiectio. ¶ † Nota
tertio quod tempus appellationis interponende currit a die in-
5 terlocutorie promulgate: ⁊ est tempus decendij. ¶ † Nota quarto
non sufficere appellantem docere se appellasse, sed arctatur proba
re se intra decem dies appellasse. Vide de appella. c. j. ⁊ c. Roma-
na. §. si vero. libro sexto. ⁊ de re iudica. cum super. in Specu. de in-
6 strumen. edic. §. nunc dicamus. versi. sed pone. ¶ † Nota quinto ca-
sum, in quo licite denegatur quarta dilatio cum solennitate legali,
quando scilicet repellitur propter ineffrenatam multitudinem te-
stium productam. ¶ Et nota vnum alias binum terminum re-
pellentem facultatem probandi per testes, quarta productio, ⁊ in-
7 effrenata multitudo testium producta. ¶ † Nota text. declaran-
tem qualiter ⁊ quousque accumulatio possessorij suspensiua petito-
rij primitus intentati suspendat: quia suspendit donec durat exa-
minatio possessorij: quo ad actum autem terminandi distinguitur
an tantum sit processum in petitorio, quod liqueat de eo: ⁊ non su-
spenditur petitorium quo ad actum terminandi, imo simul decidi
tur: an non constet de petitorio, ⁊ prefertur pronuntiatio possesso-
rij, dilata pronuntiatione in petitorio: ⁊ sic suspendit etiam quo ad
actum terminandi. ¶ Nota quod accumulatio suspensiua potest
fieri vsque ad conclusionem in causa, etiam si post liquet de causa. de
quo de causa pos. pastoralis. Et cum indistincte loquatur textus,
dico procedere, siue liqueat pro actore, siue pro reo. Sed dic vt dixi
in dicto. c. pastoralis. ⁊ eod. titu. cum dilectus. ¶ Nota textum de-
clarantem quid fieri debeat de petitorio suspenso, finita causa pos-
sessionis suspendente: quia si constat de vtroque, vtrunque determi-
natur: si de possessorio tantum, illud determinatur, ⁊ postea habe-
tur recursus ad petitorium, vt decidatur. ¶ Nota quod ius agen
di possessorio competens predecessori transit ad vniuersalem suc-
cessorem. ¶ Nota quod a grauamine illato etiam in iudicio posses
sorio appellatur. de quo de restitutio. spoliato. cum ad sedem.
8 ¶ † Oppo. quod ab vtraque parte non potuerint testes probare
possessionem: quia duo non possunt eandem rem in solidum pos-
sidere. supra de probatio. licet causam. Dic quod pro parte mo-
nialium testes fuerunt producti ad probādem possessionem ⁊ ele-
ctionē: qđ est necesse. de offi. deleg. consultationibus. de resti. spo. ex
parte. Ex parte monachorum producti sunt testes qđ ipsi conti-
nue possederunt per. xl. annos: vt sic per violentā possessionem ex-
cluderēt, sm̄ Hostie. nā in solidum ambo eodem respectu posside-
re non poterant, vt in contrario, sm̄ Host. ¶ Opp. qđ decre. dicat
male in duobus. Primo in eo qđ dicit, sola petitione ea reiecta iusti
ficari appellationē, absque qđ aliter probetur veritas cause petiti:
contra id de app. interposita. Scđo in eo qđ aggrauat iudicem in
denegatione petitionis, assignando causam denegationis, vt in. c.
sicut. de re iudi. ¶ Dic ad primum qđ quādoque petēs quartam di
lationē, illam petit simpliciter: ⁊ tunc non iustificatur appellatio,
nisi aliud ostendatur: imo eo ipso iniusta est interlocutoria: quia peti-
tio quarte productionis simplex habet ius contra se, ex quo aliter
non iustificatur. Sed si petat quartam productionem cum solenni-
tate legali, tūc hec petitio iure fulcitur. ⁊ est iure communi funca-
ta: ideo denegās male facit. Eo aūt sic petente, ad hoc vt iustifice-
tur interlocutoria, ⁊ consequēter tollatur appellatio, opz secundū
aliquos qđ duo agat iudex. Primum, qđ exprimat aliquam cau-
sam, per quā iustificetur interlocutoria, ⁊ etiam iustificet appella-
tio: ⁊ nō sufficit iustam causam subesse, nisi allegetur ad impedien-
dam appellationem: quia petitio est secūdum ius, ⁊ denegatio cōtra
ius, nisi aliter iustificetur. Secūdo qđ summatim assignat causaz,
quia ex quo petitio est iure fulcita, ⁊ iusta, ⁊ denegatio iniusta, nisi ali
ter iustificetur ex allegatione cause. Item eo qđ allegat causam, et
aliter nō examinat repellendo illius examinationē, adhuc aggra-
uat partē, ideo iustificat appellatio, quia facit contra ius: quia cum
cause cognitiōe dāda est, vel denegāda. s. e. in causis. ⁊ sic est graua
men, vbi cause cognitio nō precedit, secundū istos. Recitat Inno
cen. qđ alij contra Host. dicunt quod primi subtilius dicunt secun
dum, secundi verius ⁊ iustius secūdū eum. Nam aut data petitio-
ne, ⁊ illa denegata nulla subest causa: ex quo tñ non constat ipsam
non subesse, nō retractabitur attentatum anteꝙ cōstet causam nō
subesse: imo ante hoc examinari debet, ⁊ constat nō subesse cām, po
stea non retractabitur quicquid est attentatum: quia vt tanquam at
tentata retractentur, opz discuti de causa appellationis coram iu
dice ad quē: vt ptz, ⁊ no. de appella. cum cām. ⁊ c. vt debitus. §. cum
aūt. ⁊ versi. cum minus rationabilis, ⁊ seq. in fi. forsan appellans se
obtulit paratum, iudice a quo denegante nullam cām subesse de-
negationis: vt. d. c. interposita. Aut causa subest, ⁊ vera, vt quia pro-
ducta est multitudo: ⁊ sufficit illam subesse. Sufficit autem iudicē
denegātem scire causam subesse, licet hoc non exprimat in denega
tione: quia non arctatur ad exprimendā causam motus sui, nec ad
cognoscēdam. de re iudi. sicut. ⁊ ideo processus habitus per iudicē
a quo nō retractabitur, ex quo subest causa iusta denegationis in
veritate, licz non exprimat: ⁊ postea iudex ad quem habebit de hoc
cognoscere: ⁊ cōstito in veritate causam subesse, fiet remissio ad iu-
dicē a quo: quia non iustificata appellatione fit remissio ad eū, par
te in expensis condemnata. de appel. vt debitus. Non obstat ꝙ pe-
titio sit iure fulcita, quando subest causa denegandi, nec aliquod
ius arctat eū exprimere, nec expressam cognoscere. Cōfirmat hoc,
quia hec causa de facili examinari non posset sine iuris offensione,
nec exprimi, nisi essent producti vltra. xl. testes, infra. c. proximo. Si
eñ exprimat se denegare propter multitudinem ineffrenatam, hic
nō potest, nisi pars plene probauerit voluntatem suam, quod face
re non debet iudex. C. de sal. l. vbi alia prosequitur non vtilia. Vñ si
iudex vult tute agere, ⁊ excludere causam appellandi, bñ facit de-
clarare partem in repulsione: si quidem petit dilationem quartaz,
simpliciter pōt dicere, Hec dilatio tibi nō est dāda, nisi petas ipsaz
cum solennitate legali, que est talis, ⁊ talis: ⁊ tunc forte pars repel-
lef ab appellando, ⁊ priuabit solennitatē. Et si dicaf, Iudex ergo
instruit partem: dic quod hoc facere potest in his, que sunt iuris:
quia supplere pōt circa ea, que sunt iuris. Si tñ hoc non exprimat,
ex hoc nō plus iustificabif appellatio: quia denegatio est iure ful-
cita. Si petat quartam dilationem cum solennitate legali, adhuc
non potest iudex causaz assignare, ⁊ de illo cognoscere, si est dubia:
si est certa, vt patēs ex actis, nulla est necessaria examinatio: vt si re
pellat propter ineffrenatam multitudinem. Sz dico ꝙ si nihil ex-
primat, sufficit ipsam in veritate subesse, nec plus iustificabitur ap
pellatio. Fuisset tñ tutius exprimere, quia forte retraxisset partez
ab appellādo, in causa appellationis aggrauabitur iudex ostēde-
re causam: quia petitio est iure fulcita, ⁊ denegatio a iure cōsequen
9 ter improbata. ¶ † Quid si appellassent ante sententiam: sic peti-
mus vt detis quartā dilationem cum solennitate legali, ⁊ si nobis
illam denegaueritis, appellamus. Dicit Innoc. quod appellatio
non tenet, ⁊ est necesse iterum ab interlocutoria appellari: quia iu-
dicialiter nō appellaf a grauamine futuro, sed a preterito, vel sal-
tem presenti. de app. consuluit. ij. ⁊ c. ex parte. i. ⁊. ij. ⁊ c. vt debitus. ⁊
c. cum cessante. ⁊ c. dilecto. de quo ibi, ⁊ in. c. super eo. super vltima
gl. ¶ Quod si denegata quarta dilatione petita cum solennitate
legali, monachi appellent, petimus reuocari grauamen: ⁊ si nō re-

uocaueritis,appellamus.Dicit Inn.q talis appellatio est iusta:
qr nō fit a futuro grauamine sed presente.de app.ex parte.j.⁊.c.cū
cessante.de sup.negli.prela.c.ij.Nō obstat qđ dicat appellatū a fu-
turo grauamine,per verbū,Nisi reuocaueritis,quod extensiuū est
ff.ad Tertul.l.filij mater.⁊ futurū subiunctiui modi:qr reuocatio,
q petit,⁊ que est de futuro,nō est grauamen.sed releuatio grauami
nis:sed grauamē fuit precedens denegatio,fm Inno.⁊ qr verbū
illud fuit appositū ad cautelā,⁊ reuerentiam iudicis, qui reuoca
tionem grauaminis de iure facere poterat per se ipm,vt dicta de
cre.cum cessante.ad hoc.l.que dicit,ea, que dubitationis tollende
causa,⁊c.ff.mād.l.qui mutuā.de hoc in Spe.de app.§.qualiter.v.
in summa.⁊ de app.Romana.§.si vero.lib.vj.¶ Quid si denega-
ta est quarta dilatio cū solēnitate,assignata cā,puta propter inef-
frenatam multitudinem,⁊c.an si postea appareat multitudinē nō
fuisse ineffrenatam,iudex ad quem possit reuocare interlocutoriā:
Hosti.ponderat q refrenare numerum ponitur in voluntate iudi
cis,ibi dum dicit,voluerit ineffrenatam,⁊c.Per que apparet qđ
hoc submittit eius voluntati,⁊ non necessarie examinationi. Di-
cit tamen quod hoc sub mittere censetur rationabili voluntati.Si
enim superior inuenit eum irrationabiliter arbitratū,quia produ
ctio necessaria erat,quam dicit superfluam,ipsius iniustū arbitriū
⁊ processum reuocabit.Ad quod.s.eo.preterea.⁊ quod no.gloss.de
10 accu.inquisitionis.¶ †Oppo.q simul non terminentur possesso-
rium ⁊ petitorium,licet de vtroq constet.de causa posses.cum di-
lectus.Sol.Terminabitur simul,per ordinem tamen,de quo ibi.
11 ¶ †Opp.q nō debuerit admitti accumulatio possessorij iam facta
liquidatiōe cause in petitorio:quia liquidum dicitur demum post
cōclusionem,⁊ post cōclusionem nō admittitur accumulatio:vt pa
tet de causa posses.pastoralis.Sol.Dicit Inno.q post conclusio-
nem potest accumulari possessorium ad finem vt vtrunq termine
tur,vt hic,nō ad finem vt primum suspendatur,Et in hoc nō pla
cet:qr nec accumulatio vt procedatur,permittitur,vt ibi.Iđ dic
q hic accumulatio fuit facta ante conclusionem in causa,qua facta
processum fuit in possessorio,⁊ circa petitorium,postea pars decla
12 rauit se nihil velle pducere:ideo tūc vtrunq terminat.¶ †Quae-
ro an indistincte finito possessorio admittatur pcessus super peti-
torio.Quidā dicunt q nō,nisi moniales,que accumulauerūt pos-
sessoriū,hic noluerunt:ideo subaudiunt ad tex.ibi,vel si moniales
noluerint:dūmodo hoc velint monachi.Et hoc est verum.de quo
13 dic vt dixi.s.de causa pos.pastoralis.¶ †Quero quid si iudex me
grauauit per suam sententiā interlocutoriam,postea assignat mi-
hi aliquam diē ad aliquem articulum expediendum,accepto dila-
tionē,an postq̄ acceptaui,potero appellare:Dicit Hostien. quod
sic,si sum intra decē dies:qr ex hoc nō videor cōsentire,cū inuitus
faciam,ex quo nōdum appellaui.ff.de verb.obli.inter stipulantē.
Nec obstat.s.de eo,qui mit.in pos.cum venissent.de offi.deleg.gra
tum.de re iud.qđ ad consultationem.C.de re iud.ad solutionem.qr
illa loquuntur,qn actus expeditur iam appellatione pendente:qr
tunc agere aliquid coram iudice repugnat appellatione pēdente,
vel qn actus,qui sic tendit ad executionem iudicati,ex quo iudica
tū videt approbari,hic qn actus,qui geritur a parte inuita,⁊ ap-
pellatione nondū pendēte,quo casu arctatur adhuc parere iudici,
ex quo nō appellauit,nec actus tendit ad executionem iudicati,ita
q videat approbari.Cautius est tñ fm Host.q sic dicat,Domine
iudex,grauastis me per talē interlocutoriam,quare diem istā mi-
hi recipio,saluo iure appellandi intra decē dies,sup quo an mihi
expediat appellare,volo deliberare:arg.C.de excep. si quidē.s.eo.
14 presentium.⁊.s.de ord.cogni.c.ij. ¶ †Gl.j.tangit an interdictum
trāseat ad vniuersalem successorē,⁊ cōpetat ꝯ successorem singula-
rem,vel successori vniuersali:que sunt expedita.s.de restit.spo.sepe.
⁊.c.cum ad sedem.De successore autē illius,qui habuit tertiam,vi
de in Spe.eo.tit.§.qualiter.versi.sed pone.De iure autem excipiē
di an trāseat ad singularē successorem,vide de restitu.spo.§.j. ver.
15 †item nunquid.in.ix.col.Sequentes gl.sunt clare vsq ad gloss.in
versi.intra decē,⁊c.illa est clara:⁊ inquantū dicit interlocutoriam
trāsire in rē iudicatā,dic illud verum quo ad partem,non quo ad
iudicē.de app.cū cessante.De tēpore ad supplicandū gl.remittit.
16 doc.remittunt.s.de in integ.resti.ex literis.¶ †Querit sequēs gl.
an pter ineffrenatam multitudinem iudex possit denegare pri-
mā ⁊ secundā pductionem.Dicit gl.q pter ineffrenatā multitu
dinē impediunt anteriores productiones.Hoc est,nouum ius,ra-
tio tñ antiqua est:quia talia sunt in arbitrio iudicis.ff.de testib.l.j.
in fi.⁊ licet decre.loquatur de quarta pductione,idem tamen est de
secunda,⁊ tertia,ex quo eadem subest causa.Ad hoc allegāt doc.s.
e.c.de testibus.Assignat gl.causam,in qua productio impeditur,
quando intra certū tempus causa est determinanda : quia tunc iu
dex potest amputare dilationes ad probandum.de offi.deleg.con-
17 suluit.¶ †Opp.q dato qđ nō probauerit,iam deficiunt in iusti-
tia appellationis.Cōcluditur ergo appellatio iniusta:debebat er
go fieri cōdēnatio in expensis:⁊ hic bene est factū.Vltra hoc debe

bant partes remitti ad iudicē a quo de app. interposita. dicit hic
qđ priores iudices retulerūt negotium domino pape, appellatio-
ne interposita pbat pncipiū.cā ibi vero significauerūt.vñ vi re-
lationis nō appellationis se spoliauerūt iurisdictione:secus si non
retulissent.Ad hoc de off.leg.c.licet.Vel dic q iudices detulerunt
appellationi.de app.cū appellationibus.li.vj.Doc.dicūt q he so-
lu.sunt necessarie tenendo expositionē precedentis glos.qđ defece-
rint in probatione pbandi sic appellasse intra decē dies ex cā pmis
sa:sed secundū veritatem hic non defecerūt in probatione appella
tionis,sed in probatione principalis negotij,ad quod debebāt te-
stes pduci.Vnde dato q non esset sibi efficax productio,ex quo te
stes nō pbauerunt,stante tñ dubio non debuerunt repelli a pdu-
cendo:igitur ex grauamine iustificatur appellatio,licet nō ex iusti
18 tia.s.c.ex parte.§.fin vero.¶ †Querit etiam gl.quando dicatur
liquere.Dicit gl.q liquere dicitur,quando est renuntiatū,⁊ cōclu
sum:alr cum adhuc possint pduci testes,nondum liquere dicitur.
de elec.dudum.de fi.instru.dilectus.¶ No.istam gloss.qr dicimus
pbationem fore liquidam:qr liquidum est per testes, quando iam
est renuntiatū ⁊ conclusum in causa:ante autem non.Per que pa-
tet qđ dicimus pbationem transire in notorium:illud est verum,
quando iam est conclusum in causa,ita quod omo aliquid opponi
non potest:vt no.d.de Rota,sua conclusio.cclxxxi.dixi de restitu.
spol.in literis.⁊ facit qđ no.de app.cū speciali.Nō obst. si dicatur,
si erat in causa conclusum,quomodo accumulatur possessorium.de
cā poss.pastoralis.intelligit q erat in cā conclusum nunc tempore
sententie,nō tempore quo fuit accumulatum possessorium,vt dixi
19 super litera.¶ †Querit gloss.pone qđ accumulato possessorio,et
illo expedito pro monialibus,postea fit prosecutio in petitorio,et
sententia fertur pro monachis:quis erit effectus istarū sententia-
rū quo ad fructus:Dicit gl.q inspici debet modus accumulandi
possessorium.Qñq accumulatur possessorium renuntiato petito-
rio,secundum qđ fieri oportet,secundum opi.Legistarum:⁊ tunc
neutra pars poterit habere regressum ad instantiā petitorij:⁊ tūc
moniales obtinebunt condemnationē omnium fructuum a tem-
pore spoliationis,⁊ monachi de fructibus nihil habebūt,nisi itera
to agant.Quādoq accumulatum est possessorium suspenso peti-
torio,nō facta renuntiatione:⁊ tunc dicit q monachi poterunt re-
dire ad petitoriū:⁊ qr lite contestata exequat oēs possessores,⁊ sic
quālibet partem cōstituit in mala fide,oportebit q fiat condēna-
tio de fructibus monachis,si obtineant a tēpore cōtestate litis in
petitorio:⁊ sic lucrabuntur:⁊ moniales fructus a tēpore deiectio-
nis vsq ad tēpus litis cōtestate in petitorio:⁊ imputēt sibi monia
les,que nō sunt vse cōsilio legis.ff.de rei vē.l.is,qui destinauit sed
prius sunt ingresse litē super petitorio.Ex hoc nota q sicut litis
cōtestatio cōstituit in mala fide possessorē ad commodum petētis,
ita constituit in mala fide petentē ad cōmodum possessoris:⁊ hoc
operat negatio possidentis,sicut petitio.Nisi dicatur secundū glo.
q nō inspiciatur tempus prime cōtestatiōis litis, sed reuersionis
ad iudicium petitorium:qr in primo iudicio moniales agebant,et
nunc in psecutione post expeditionem possessorij erunt conuente.
Sed nō plz glo.quia durat prima litis cōtestatio ⁊ eius effectus,
ex quo nō est renūtiatū primo iudicio.Et id,qđ est vltimo dictū,
pcederet,si esset petitorio renuntiatū.Gl.diceret verū,inquantū
monachi pbarent,ita q veniret declaratoria p monachis:qđ ⁊ fa
cere debent,reassumendo antiquam instantiam:qr effectus senten
tie est.vt transeat onus pbandi ad aduersarios spoliātes,vt dixi
de cā posses.pastoralis,⁊ forte q ⁊ tunc moniales nō obtinebūt ef-
fectum cōdemnationis a tēpore deiectionis vsq ad tempus litis
cōtestate:qr illos,si haberēt,restituere tenerentur tanq̄ extantes:
nūc vero non debent illos obtinere,ex quo constat de petitorio.
Si vero obtineant sententiā,qr nō probassent moniales:sed tunc
obtinere non debēt,vt dixi de cā poss.pastoralis.tūc omnes fruct9
moniales obtinerent.De hoc etiā decre.grauis.de resti.spolia.Cō
clusionem gl.tenent domini.de Rota,sua cōclusio.cclxxvij. etiā
in cā beneficiali,vt a tēpore litis cōtestate p se fiat condēnatio resti
tutionis fructuū.Allegat glo.ca.cū super.de causa posses.quasi il-
los iniuste perceperint.Qđ tēperant verū,nisi habuerint pbabi-
lem causam litigandi,per quā excusent a condemnatione expensa
rum:quo casu dicunt q extantes restituere tenentur,pter quam
causam pbabilem litigandi excusabūtur a cōsumptis.Tenēt dñi
de Rota,sua cōclusio.cccxiiij.q is,contra quem est actum petito-
rio,⁊ postea suspensum per possessorium ab eodem intentatum,nō
auditur volēs redire ad instātiā petitorij anteq̄ satisfaciat de fru
ctibus,⁊ expensis.⁊ tenent ibi q in casu cōuerso,si fertur sententia
absolutoria in possessorio pro possidente,⁊ spoliante,⁊ ꝯtra spolia
tum in expensis cōdemnatum,qđ si velit spoliatus intentare peti-
torium suspensum,nō tenetur ante huiusmodi incohationem, vel
reassumptionem satisfacere possidenti,qui vigore executionis sen
tentie potest illas petere si velit,⁊ nihilo minus in petitorio proce
datur.Ratio,qr hoc,qđ dictū est supra,pcedit in odium spoliātis,
vt non

vt nō audiatur, nisi presens integre restituatur agēs: qḋ nō est, nisi
de fructibus, ⁊ expēsis sit integraliter satisfactum. de or. cog. c. ij. ⁊
fi. ⁊ in alio casu non reperitur iure cautum, ⁊ cessat odium: ergo nō
omnis illud dicendum, ne sede va. c. i. cum similibus.

1 ☞ Testes sunt per iudicem diligenter examinandi. §. 8.
2 Testium examinatio non debet sine causa committi.
3 Testium receptio ⁊ reprobatio quando possit eodem instanti ad-
mitti. 15.
4 Testium examinatoris officium consistit circa duo.
6 Testium receptio quomodo possit reijci propter multitudinem ef-
frenatam.
7 Testium dicta in vno iudicio qn̄o preiudicent in alio. nu. 25.
9 Testes an solus iudex absq3 notario possit examinare.
10 Testis deponens de credulitate an probet.
11 Testis super articulis principalibus dicens se nihil scire, an post-
ea possit interrogari super vniuersali.
12 Ad probatiōis plene finem an debeat inquiri de auditu, de fama,
vel credulitate.
13 Testium numerum an possit iudex indistincte refrenare.
14 Appellari non potest a recusatione receptionis testium.
16 Testes an debeant respondere de causa scientie.
17 Testis non interrogatus super petitis, an possit iterato repeti.
19 Testes an in redditione cause scientie debeant esse contestes.
20 Testis an habeat respondere de qualitate persone, pro qua fert te-
stimonium.
21 Testes vt sufficienter probent an exigatur quod litigantes co-
gnoscant.
22 Testes quare exigatur quod de tempore deponant.
23 Testis si impediatur per partem ne veritatem dicat, an pro pro-
ducto habeatur.
24 Testes quando dicantur produci in multitudine effrenata.
26 Testes ijdem an possint ante publicationem repeti.
27 Testi, qui semel deposuit, ⁊ ante publicationem sui dicti dicit con-
tra id, quod primo testificatus est, an sibi credatur.
28 Testis deponēns falsum coram iudice incompetenti, non debet
de falso puniri.
29 Testis dictum aliquam falsitatem scienter annectentis valet.

1 **Cum causam.** ¶ † Diligēter examinādi
sunt testes, ⁊ puniendi, qui
2 eos impediūt, ⁊ testiū multitudo p iudicē est refrenan-
da. h. d. Diuisio patz. ¶ † No. i. articulū examinationis
testiū nō committi sine causa, licet sit in facultate iudicis: ⁊ est cau-
sa legitima, quando testes sunt in longinquo, ⁊ magna copia te-
stium est producenda. Ad hoc. s. eo. cum olim. de fideius. peruenit.
3 ⁊ c. constitutus. ¶ † No. ij. eodem instanti posse statui terminū ad
testes producendos, tam probatorios, quam reprobatorios perso-
narum, maxime quando de longinquo recipiuntur. Et sic videtur
quod receptio testium reprobatoria quo ad personas, ⁊ eius pro-
batio, statim debeat admitti, quando testes de lōginquo recipiun-
tur: nec partes venient in tot accessionibus ad locum. de quo. s. de
4 testibus. ex parte Ade. ¶ † Not. iij examinatoris officium circa
duo: quia habet interrogare diligenter de omnibus hic expressis:
item rescribere omnes causas, ⁊ circunstantias, de quibus testis
est testificatus. de quo. s. de proba. quoniam contra. per Innocen.
5 ¶ † No. iiij. iudicem ex officio posse testes compescere, ⁊ impedien-
6 tes eos. Ad quod de offi. dele. c. i. ¶ † Nota quinto vnam cau-
sam impedientem, ⁊ terminum precludentem facultatē producen-
di testes, quando adest ineffrenata multitudo. Et dicitur ineffre-
nata, quando excedit numerum. xl. ad quod. s. e. significauerunt.
7 ¶ † No. vj. quod attestationes coram vno iudice recepte ⁊ nō pu-
blicate non poterunt inuita parte publicari, ita qḋ habeant pro-
bationis efficium. Et sic quod dicitur, attestationes receptas co-
ram vno iudice inter easdem personas, proficere in alia instantia,
est verum, quando sunt publicate. Sic debet intelligi. s. eod. cau-
sam. Secus si non sunt publicate: quia non preiudicant, nisi vtra-
que pars consentiat vt publicentur. Vide Barto. ff. iudica. sol. l. ij.
8 ⁊ dixi. s. eod. causam. ⁊ c. constitutus. ¶ † Quero primo circa que
est hec diligentia aduertenda in examinatione testium. Dic quod
attendi debet qualitas testium, quos examinat ⁊ secundum diuer-
sitatem personarum, ⁊ quantitatem suspicionis maior aut mi-
nor requiritur diligentia examinationis: vnde diligentius exami-
nabit laicos, quam clericos ⁊ monachos. lxxiiij. distin. monachus.
vbi de hoc. lxxvij. dist. c. fi. Unde secundum Host. secundum quod
plus ⁊ minus habebit testē suspectum, in plus, ⁊ minus diligēter
examinabit, ita tamē qḋ interrogatoria necessaria in partē data, ⁊
9 approbata nō omittat. sm Host. qui remittit. s. c. p tuas. ¶ † Que-
ro an solus iudex, sine tabelliōe habeat examiare testes. Dic qḋ nō,
sz cum tabelliōe, cui etiā soli illud officiū nō cōmittat: licet videat
cōtradicere. s. c. s. De quo dic vt ibi, sm Hostien. qui dicit q testis
nō debet aliquid dicere, vel aliquid testari qḋ nō sit cōprehēsum in
libello. ij. q. v. in libellorum. nam habet respōdere de circūstantijs.
Uide in Specu. de teste. §. i. ver. item quod deposuit de credulita-
te. ¶ Quero an testimonio auditus credatur. Dic q non regula-
riter. de quo. s. eo. tam literis. vide. s. eo. preterea. iij. q. ix. §. de his.
10 in Spec. de teste. §. i. ver. item q nō deposuit. ⁊ seq. ¶ † Quero an
testis deponens de credulitate pbet. Tex. vide q sic: ⁊ q de cōsciē-
tia, ⁊ credulitate sit interrogandum, de quo in Spe. §. i. ver. itē qḋ
deposuit de credulitate. Sed de hoc dic vt dixi. s. e. quotiens. vide in
Spe. de teste. §. tam de interroga. ad fi. ⁊ no. s. de accu. inquisitionis.
11 per Io. an. ¶ † Quid si testis deponēs super articulis principali-
bus dixit se nihil scire paucis exceptis, postea possit interrogari
super vniuersali de fama: vide in Specu. de voto. §. vt autem. in fi.
Quidam dicunt respōsum ad vltimum restringendum ad articu-
los, de quibus testificatus est se aliquid scire. Alij q ad omnia re-
fertur: quia cum de omnibus ponatur, de omnibus capitulis cen-
setur respōdisse. Et per hoc nō vitiatur testimonium: quia pōt es-
se q aliquid nescit in veritate, ⁊ tamen de hoc est publica vox, ⁊ fa-
ma: quia testis deponit de scientia, non de credulitate. Exquum ta-
men est si testis in hoc requiratur q declaret dictum suum. Et sic
dicit de facto obtentum inter archiepm Rauēnatē, ⁊ cōmune For-
liuij super castro Meldule, ⁊ quibusdam alijs castris. sic dicit. ⁊ vi-
de qḋ no. in Spe. de teste. §. nunc videndum. ad finē. ibi Io. andr.
dubitat, an si super aliquo respondit testis se scire, ⁊ super alijs ni-
hil aliud scire, an teneatur respōdere ad petitionem partis super
articulo de fama. Et videtur q nō: quia cū respōdet se nihil plus
scire, satis respōdisse videtur super articulo de fama. Recitat do-
minum suum in legibus Mar. de Sil. disputasse eum interrogan-
dum, quia non clare deponit super articulis de fama, qui dixit de
alijs se nihil scire, ⁊ iterato deponit, qui obscure deponit. de testi.
cū clamor. Allegat. ff. de arbi. quid tit. ⁊ l. qualem. §. si de pluribus.
Et per illa verba generalia non potest dici deposuisse super eo, de
quo nō fuit interrogatus. Intelligatur autem dixisse nō plus sci-
re, scz de veritate. Nec obstat si allocute sint partes: quia nō repel-
luntur per hoc, quando repetuntur vt declarent, vel suppleant: se-
cus si repetantur vt corrigant. Non obstat timor subornationis;
quia super isto articulo non est aliqua examinatio facta: ⁊ sic non
plus timetur subornatio, quam in prima examinatione, stante p-
12 ductione: vt no. Io. s. eo. fraternitatis. in. viij. q. ¶ † Quero an ad
finem plene probationis inquiratur de auditu, de fama, vel de cre-
dulitate. Dicit Io. and. q de his inquiritur solum ad finem pre-
sumptionis, non ad plenam probationem: vt. c. tam literis. dic
13 vt ibi dixi. ¶ † Quero an indistincte iudex possit refrenare nume-
rum testium. Dicit Io. and. q nō, sed cū cautela, ita q nō pandat
intentum suum. de qua in Spe. de teste. §. restat. versi. hoc cōtra. et
per Hosti. in Summa, de dilat. §. ex quibus. enim versi. seq. Dicit
hic Spe. qḋ debet dicere, Tu nō pduxisti decē testes. ¶ Attende
vtrum hi, quos vis producere, melius nouerint: q̄ si probari pos-
sit, satis videtur q per decē possit pbari: ideo moneo te qḋ me fru-
stra nō facias laborare: nō dico, quoniam paratus sum recipere: sz
pducas eos, qui melius nouerint veritatē, si per eam mihi iurēt:
⁊ debet potius illud in dubium tenere, quam spem aliquā sibi da-
re, vt possit illum ad compositionem reducere, dicendo, forte pro-
basti, ⁊ forte nō. Item forte obtinebis, ⁊ forte non. Uel dicat quod
ideo faciat, q̄ ad eum spectat lites abbreuiare. ff. si certum peta. l.
quidam. in fi. ⁊ de dolo, ⁊ contuma. finem. ⁊ de restit. spoli. frequens.
lib. vj. ⁊ de re iudi. iurgantium. Prudenter tamen facit iudex, si ad
restitutionem nō pcedat, nisi primo faciat renuntiare partem, con-
tra quam producatur: q̄ nil dicet in testes, vel nisi ea audiuisse ad
dicendum appareat testes non esse reprobatos per testes reproba-
torios, qui contra primos inducuntur. de pba. licet. ⁊ c. presentiū.
14 de testi. li. vj. ¶ † Quid si velit pars producere. xl. testes, iudex nō
vult recipere nisi decē, an poterit appellari: Uidetur q sic, vt hic
dicit Spe. ibidem cōtra: q̄ hic non ponit ius quo ad hoc, lz papa
sic fieri voluit, scdm. s. no. ex causa tamen potest excedere numerū
hic taxatum. xxix. di. c. i. ⁊ ex causa refrenare, vt dixi. Ad hoc. s. ec.
15 de testibus. ⁊ sic arbitrarium videt. ¶ † Ad glo. opp. q nō debue-
rit papa mandare vt testes incontinenti reciperentur reprobato-
rij, cum debeat eos reseruare ad tempus disputationis post pu-
blicationem. s. eo. presentium. Glo. dicit regulariter pcedere con-
trarium. Fallit primo qn̄ presumptio est contra opponentes, ne
faciant causa differendi processum. Ad hoc de proba. licet. cuius
pars est hec, vel de cuius facto loquitur. Secundus casus, qn̄ op-
ponitur testis odiosus ex causa criminali cōtra eum pendente: vt
in aut. si dicatur. C. de testi. ¶ Tertius casus, quando obijcit ser-
uitus, ⁊ ipse dicat se liberum: quia non admittitur, nisi incōtinēti
ostendat chartam manumissionis. ¶ Quarto potest addi proba-
re decre. quando testes reprobatorij, ⁊ probatorij sint examinandi
de longinquo: quoniam tunc ne partes grauentur tot remissioni-
bus, fit vna cōmissio: ⁊ tunc pbatorij, ⁊ reprobatorij simul admit-

tunt, vt hic, ⁊ de ꝓba. l. cām. Ann. dicit hic testes regulariter non
admittēdos, ⁊ exceptiōes incōtinenti admittēdas: q̃ exceptio qñ
cunq̃ opponitur, est admittenda, nisi ius expresse dicat illam non
admittendā, fm Ann. ⁊ Joan. an. Gof. dicit ꝙ si exceptio repellat
testem, statim est admittenda: si nō repellat, sed aliqualiter detra-
hat testimonio, ⁊ reddat illud suspectū, nō est admittēda exceptio,
sed reseruat in tempus disputationis. Et idem no. de excep. c. j. Jo
an. An. remittit ad. c. ex parte Abē. s. eo. ti. ⁊ ibi dixi. Inno. autem
hic distingit, an probationes essent parate, an non. Quod si testes
examinauit iudex nō sigillatim, Glo. hic tenet ꝙ non valet exami-
natio. j. e. venerabilis. ⁊ de accu. inquisitionis. de elec. q̃ ꝓpter. ⁊. C.
de testi. nullum. Idem Gul. in Spe. §. nunc certandum. in princ. et
ver. sed pone ꝓdugi. in actu examinationis bene potest extēsio ad-
hiberi, l. nō bene possint extrinseci adhiberi testes. Patet. s. eo. ⁊
duo religiosi adhibentur in examinatione heretici. vide de hereti.
16 vt officium. li. vj. ¶ † Uero an testes habeant respondere de cau
sa scientie. Gl. ꝙ sic, si interrogentur: si nō interrogantur, non red
dunt sufficientē causam, nō valet dictum testis. de re iudi. sicut. cū
si. Idē no. ij. q. j. in primis. de rescrip: si qñ. ⁊ in. c. sylite. hic allegat.
Hec ur. C. de testi. l. iij. Gul. in Spe. de teste. §. j. versi. itē ꝙ interro-
gatur. ⁊ versi. sed quid si causam. Inn. ⁊ Host. hic. Hec vera, qñ te-
stis nō fuit interrogatus a iudice, nec petitus interrogari aperte.
Dicit tñ Jo. an. in tit. de teste. §. j. ver. sed quid si causam. ꝙ iudex
non interrogans tenetur parti ad interesse. C. eo. si quando. de offi.
prefe. preto. l. si quis. Qd alij restringunt, qñ interuenit dolus, vel
notabilis negligentia. Ad hoc. e. ti. per tuas. in fi. Putat tamē ꝙ
in his duobus casibus, ⁊ saltem in foro penitentiali teneat iudex
parti, cōtra quam deposuit testis nō expressa causa, qua expressa
dictum testis non nocuisset sibi: sed in foro iudiciali non haberet ef
17 fectum petitio interesse ꝯ iudicem, nisi reus efficeretur. ¶ † Sed si
iudex non interrogauit, tamen poterit interrogare, q̃ pars dedit
interrogatoria, ⁊ nō fuit interrogatus secūdum modum articulo-
rum, vt debet. j. c. ij. li. vj. Si pars petijt interrogari de cā scientie,
⁊ interrogatus nō fuit, non valebit dictū eius, sed iterato poterit
repeti vt interroget. j. c. per tuas. ⁊ qd ibi no. super. j. glo. Experiē
tia enī docet testes aliquid asserere multoties, cuius sciētie causā
sufficientem nō reddunt: ⁊ ꝓpter hoc cautū est consilium qd pars
petat in interrogatorio interrogari saltē de causa scientie, ⁊ petat
illos examinari, ⁊ in actis redigi: vt si omittatur hic interrogatio,
nō nocet testimoniū parti: qd vsq̃ hodie nō vidit factum. Ad hoc
qd no. Spe. in ti. de teste. §. iam de interrogatorijs. ver. item caute
18 facit. † Nunquid autem indifferenter arctet testes ad assignandā
causam dicti certificandi, vel sciendi. Dic, illā reddere tenetur: ⁊ si
nō reddat, nō valet dictū, vt dicit hic gl. Qd est verum quo ad ple
nā probationem, ⁊ etiam quo ad semiplenam probationem, scdm
Spe. in tit. de teste. §. j. versi. item qd interrogatus. qd est notabile.
Sic cā debet esse differens a dicto, alias nō esset legitima: vt no. in. l.
j. ff. de offi. procu. Hoc limitat verum hic Inn. nisi dictum habeat
in se annexam causam: quia aliam causam reddere non tenetur: q̃
eo qd dixit ꝙ vidit, satis habet dictum annexam causam. Est tñ
tunc vtile queri de aliquibus circūstantijs. s. vbi eras tu, qñ vidi-
sti, ⁊ qui erāt tecum, ⁊ de cōsimilibus: ⁊ tunc nō erunt cause, s; cir-
cunstantie ad causam, ⁊ veritatē iudagandam. Hec ꝓcedunt, siue
interroget a iudice, siue a parte petatur interrogari, vt est dictū.
Si interrogat de causa dicti ad se relati, vel facti, ⁊ sic de causa nō
vere sciētie, sed de cā mouente factum: ⁊ de illa nō arctat responde
re: vt in. c. sicut. de re iud. Unde dicit Spe. ꝙ de causa tali interro-
gari debet, l; respōdere nō teneatur: vt in Spe. de teste. §. j. versic.
item interrogatus, nisi cōtra falsum presumatur sine causa: q̃ vt
tunc tollat presumptio, debet respondere super hoc. Si vero non
interroget de causa, dicit hic qd nō habet respōdere de causa. de re
iud. sicut. vbi idem no. gl. ij. C. de testi. l. iij. all. q̃ testis non debet es-
se verbosus. de preci. Impera. offe. l. fi. C. de app. ampliorē. §. in re-
futatorijs. cum si. Inn. hoc limitat, quando testis deponit per ver
ba facti: sed si deponat per verba iuris, vt dictū suū valeat, d; as-
signare causas facti, ex quibus ius colligatur, licet nē interroget:
q̃ habet respōdere per verba facti, ⁊ non per verba iuris: quia ius
nō cadit immediate in sensum testis, nec ipsius est illud examina-
re, sed iudicis: vñ debet dicere. Est dñs, q̃ emit: ⁊ sic de alijs causis
facti, ex quibus ius presumitur. Aliam casum extrahūt aliqui ex
dictis Inn. j. de accu. cum oporteat. in gl. mag. versi. ⁊ debet subij-
cere cām. quando quis deponit de infamia alicuius. S; illa dicta
intelligo, quādo de causa interrogatur: quia intentus est ibi Inn.
declarare causas, quibus cōcluditur infamia, nō arctare testes ad
exprimendum aliter, quā alias debeat. Sed est dubium, per quas
causas sciendi debeat testis respondere vt ꝓbet. Dic ꝙ cause sciē-
di sunt, sicut in quolibet sunt quinq̃ sensus, put ꝑcipiat de quinq̃ sen
sib⁹ cuiuslibet anime sensitiue. ij. q. ix. testes. Scdm ergo naturam
actus, vel facti, put est sensibile secūdum eius naturam in sensu, ⁊
perceptione, debet causam testis reddere, ⁊ sensato ꝓportionare:
nam si ꝓportionatur sensui visus, debet deponere de visu: ideo si
est questio an aliquis tenuerit, vel nō, vel res sit alba, vel nigra, de
bet deponere de sensu visus: ⁊ potest respōdere testimonium: Ego
vidi ꝙ de facto tenebat talē rem. Nec est hic necesse vel vtile queri
causam scientie: q̃ iam dixit eam, qñ dixit ꝙ vidit: q̃ nulla causa
potest esse dicti sui, nisi qd vidit. Utile tn est querere de alijs circū-
stantijs, vt; vbi eras tu, qñ vidisti, ⁊ qui erant tecū, ⁊ de consimili-
bus. Sec⁹ si dixit, Talis tenuit talē rem de facto: nō dixit, Uidi:
bonum est tunc querere causam dicti ab eo, bonū est eius testimo-
niū. C. de testi. testimoniū. Utile est tñ tūc ab eo querere cām sui te-
stimonij: q̃ si dicit. Ego scio, q̃ nullus dubitat: vel scio ꝙ dicū di-
cūt: nō v; eius testimoniū: q̃ sufficientē nō reddit causam sui testi
monij. Si tñ non querat de causa, v; eius testimoniū, per ea, q. s.
dicta sunt. Si res, vel factū subijcit sensui auditus, d; cām redde-
re per sensum audit⁹: vñ si queritur an cantet alte vel basse, bñ vel
male, reddet cām, q̃ audiui. Itē si queratur de materia, de qua ꝗs
cōtionat⁹ est, d; rñdere per sensus visus, vel qūo scis ꝙ talis talē
rem obligauit. Si testificando subijcit sensui gustus, d; deponere
de sensu illo. Si querit an res sit dulcis vel amara, debet responde
re, quia gustaui: huius enim nō est nisi vna causa. Si testificando
subijcit sensui odoratus, debet queri causa de illo sensu: nam si que
ritur an sit boni odoris, vel fetidi, non potest alia cā reddi, nisi q̃
odoratus sui. Similiter si testificando subijcit sensui tact⁹, vel pal
patus, debet causam reddere de illo sensu: vnde si queritur an res
sit leuis, vel aspera, d; respondere, Scio q̃ tetigi eam. Potest tñ
iudex idē querere de alijs circunstantijs: quomodo scis ꝙ sit ma-
li odoris: an ibi essent alie res vicine, de quibus posset venire odor
malus: vel an esset plen⁹ vino, vel cibo: vñ potius ex se exhalat ma
lū odorē, quam ex speciebus haberet: ⁊ hoc est idem in alijs, si emit
tantur: nam minus valet testimonium. Per hoc dicit Inn. quod
si materia, super qua testificando non subijcitur sensui sensitiuo te-
stis, sed rationabili tantū, ita qd rationi non presentetur per sen-
sum sensitiuum, ꝙ non valet eius testimoniū, nec de hoc interro-
gandus est. Unde si queratur an talis sit dominus talis rei, vel an
sit iracundus, vel ebriosus, non tenet respondere: q̃ aliquo sensu
corporis talia capere non pōt, sed oculis mentis illud apprehen-
dit: nā ratio ex his, que apprehendit sensu corporis, potest iudica-
re eum ebriosum, iracundū: sed oculis mentis, ⁊ rationis hoc ap-
prehendit, ⁊ iudicare per rationem, ⁊ mentem, nō est officiū testis,
sed iudicis, nisi causam assignet. Ideo in talibus est cōclusio, ꝙ si
causas nō assignet per iudicium rationis, nō ꝓbat: Scio quia est
dominus: q̃ ex actis collegi ꝙ erat ebriosus. Si autē causas assi
gnet facti, ex quibus concluditur mens qd intendit, tunc probat:
vt si dicit. Scio ꝙ est domin⁹, q̃ fui presens vbi emit lanā, de qua
fecit pannū: tunc valet testimonium, non ratione partis, qua dixit
eū dominum, qd videre non potuit, nec iudicare: sed ratione par-
tis secunde, q̃ assignauit causam sui iudicij, per que concludit te-
stē attestari posse de his, que percipit aliquo ex sensibus corporis,
absq̃ discursu rōnis, ⁊ iudicio ratiōis. Itē potest attestari de his,
que cōsistunt in iudicio rationis, si illa capere potest aliquo medio
facti subiecto alicui ex sensibus corporis: l; sensus corporis iunct
cū iudicio rationis: ⁊ non est malum qd si testis ex his, que appre-
hendit sensu corporis, sed hñ de illis iudicat ex sensu rationis, qd
iudex concordet cū eo, si sufficiētes assignat causas, per quas con-
cluditur dictum. Uidetur tñ quod sufficit ad probandum domi-
niū, si testis dicat vidisse illum se gerere pro domino talis rei tan-
to tēpore ꝙ prescripsisset, qd probet vtile dominium: hic non di-
cat causam: quia non queritur ab eo: q̃ gerere se pro domino tan-
to tēpore plus est facti, quam iuris. Similiter si dicat aliquē iracū
dū, vel ebriosum: hoc est iudicium rationis plus, quam sensus, ⁊ sic
non probat. Hoc puto, nisi aliam causam facti alleget: vt q̃ vidit
eū intolerabiliter bibere: ⁊ postea subiūgit ꝙ vidit eum vacillan
ter ire in itinere, ⁊ in verbis habentē linguam nō expeditam. In-
quantū dixi testimonium valere, quando sensibile est factum sensu
corporis, si iungatur iudicio rationis, illud procedit, ⁊ fortius, quā-
do factū subijcitur equaliter ⁊ sensui corporis, ⁊ sensui rationis: si-
cut si dico, Talis tali tēpore possedit: nam ⁊ possessio aliquid iuris
habet. de conces. preb. cum nostris. tamē hoc dictum intelligitur,
possidebat, ⁊ tenebat: vt in dubio eius dictū referatur ad factum:
⁊ sic est cōmunis intelligētia huius verbi. arg. j. de spon. ex literis.
Aut ergo est apprehēdibile ex toto, ⁊ principaliter sensu corporis
accedēte, ⁊ cōfirmante sensu rōnis: ⁊ v; testimoniū, si assignat cau-
sa talis apprehensionis. Aut est apprehensibilis ⁊ sensu rationis
principaliter, l; in cognitionē eius possit transiri per sensum cor-
poris, ⁊ v; testimonium: ⁊ in dubio censetur se retulisse ad sensum
corporis, maxime quando ille sensus est cōmunis. Idem no. Jo.
An. de fi. instru. cū Joannes. Aut substātia est apprehēsibilis sen-
su corporis, l; moderatio ⁊ excessus sit in quantitate determinabi-
li sensu rōnis: ⁊ adhuc valet dictū. Unde cantus apprehendit sen
su corporis: cantus, bonus, vel malus apprehēditur sensu rōnis,
valebit

valebit testimonium qꝛ audiuit qḋ bene cātabat vel male: sic est de inspirationibus corporis, an quis sit frigidus vel nō: an aliqua sit arcta vel non: qꝛ talia apprehenduntur ex indicio rōnis, sic ⁊ testificantibus peritis in arte: nā aliqui sunt in talib⁹ peritiores alijs, tñ sufficit, vidi frigidum vel arctam: qꝛ hoc apprehendit sensu corporis: licet quātitas intellectus surgit a iudicio rationis: vnde aliquis in auditu habet perfectiorem auditum alterius mediante rationis intellectu, ⁊ perfectiorem visum alterius mediante intellectu rationis. Ratio inquantū perficit sensum, nō tollit apprehensionem per sensum, sed sensum perfectiorē reddit in apprehēsione sensu corporis, ⁊ sic apprehēdit per eum: hinc est qḋ magis in visu credit de visu a proximo, quā a remoto: ⁊ magis de auditu a proximo, quam a remoto: qꝛ perfectior tūc est sensus: sicut ⁊ ratio iuuat sensum, nō abstrahit iam a sensu: iudicium aūt certum qḋ illud immediate nō apprehendit solo sensu corporis: ideo nō valet dictum, Scio ipsum esse dñm. ff. de interro. acti. l. plerunqꝫ. Sed est dubiū. si res proportionatur duplici sensui, an sufficit testem cām assignare in altero. Tex. videt qḋ vtroqꝫ sensu reddi debēt. de ꝯsue. c. ij. ij. q. v. in oībus. xxiiij. q. ij. c. j. Casus ꝯtra de suc. ab inte. c. si. Et hoc est verum inquātum proportionatur vtriqꝫ sensui distributiue: qꝛ sic per visuꝫ, sicut per auditū capi pōt. ¶ Idē si requirit copulatiue vtriusqꝫ sensum, ⁊ deponit per visum: ideo in ꝯfessione ⁊ professione pōt dicere. Scio qꝛ vidi ⁊ pōt dicere. Scio qꝛ audiui. Sed si est subiecta res sensui visus ⁊ audit⁹ copulatiue, ⁊ ꝯiunctim, tūc deponēdo de solo auditu nō probat, vt dixi. s̄ e tā literis. ⁊ no. Arch. xxij. q. v. hic videt. vt in testificāte de visu donationis ⁊ traditionis. Si aūt est ꝓportionabilis sensui auditus tantum, ⁊ deponat de visu, vel alio sensu. Io. iij. q. ix. nihilo minus. ⁊. c. testes. dicit qḋ valet dictum, qḋ sensus visus est cōmunis quo ad oēs sensus: qḋ audio, video. De quo plene, ⁊ pulchre p Spe. i Spe. de teste. §. opponit. ver. itē qḋ nō prohibet. Ad hoc tex. v. q. vij. beati. Inter ceteros tamē sensus, validior, ⁊ ꝑfectior est sensus visus: qꝛ sic de facili nō fallit. xxiiij. q. j. nec aliqui. xxiij. q. iij. qḋ aūt. Per hoc arguit qḋ probatio visus ꝓbationi auditus ceteris parib⁹ prefertur. qḋ no. Per hoc ptꝫ qd de ceco an possit testificari de ꝯtu, Dicit Spe. qḋ sic, ti. de teste. §. j. vñ. sed nunqd cecus. vt Io. iij. q. ix. testes. dum tñ habeat notas voces. Ad hoc qḋ no. l. l. ij. §. idē Labeo. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ de cōsue. c. ij. Et qd si duo attestentur, ⁊ nō sint cōtestes in sensu percipiēdi, qꝛ vnus per auditum, alter p visum, vt mutus ⁊ cecus, an ꝓbēt. Io. qḋ sic. iij. q. ix. §. de his. ⁊ est casus de suc. ab inte. c. si. qꝛ nō exigit qḋ sint cōtestes in causa percipiendi, cum quilibet testis in hac cā sit singularis, quocunqꝫ depōnat, ⁊ causa ꝓprij sensus non sit aliena: vt no. Barto. in. l. j. ff. quemadmo. testa. aper.

19 ¶ † Nunquid autē in causis debeant esse cōtestes. Vide Innoc. de accu. qualiter, ⁊ qñ. ij. Et an possit testificari de his, q̄ nō vidit, sed indubitanter nouit sic esse. Vide Host. de iura. calū. causam. iij. qḋ. ix. testes. Vide de hac materia gl. in Spe. de teste. §. nunc tractādū. versi. vt autē. ⁊ versi. seq. cū suis remis. que predicta vt plurimum decisit Io. an. ⁊ qꝛ spectant ad materiā. hec ꝓcedūt in teste. Dubiū est de notario, quibus sensibus attestet scribēdo instrm̄. Spe. in ti. de instru. edi. §. restat. versi. sed quō. dicit ꝙ attestabit de duobus tm̄, de sensu visus, ⁊ auditus: ⁊ ibidē Io. an. in addi. Per q̄ dicit ꝙ aliq sensus cōueniunt testi, vt hic, nō notario Per q̄ dicit ꝙ notarius, q gustauit rē fetidā, vel amarā, de hoc nō pōt ꝯficere instrm̄, de dicto eius, q gustauit: fatetur tñ ꝙ sua assertio iuuaret dictum asserentis: vt si diceret, Tale vinū fuit dulce, vt mihi dixit talis in presentia talium: ⁊ ego gustaui, ⁊ sic erat: ⁊ hec assertio multū iuuat. Ad hoc qḋ dicit Inn. de vacillatione testis. s̄. de proba. qm̄ ꝯ falsam. Per que dicit ibi Io. an. ꝙ ad dictum interpretis mediatoris nō pōt cōficere instrm̄ inter duos diuersarū linguarum de cōtractu, lꝫ possit de verbis interpretis: lꝫ em̄ per dictum interp̄tis contrahētes diuersarū linguarum cōtrahere possunt, de ver. obli. l. j. in fi. de spon. ex literis. tamē cōtractus nō cadit in sensum notarij, vel testiū, idō nō pōt cōficere instrumētum, nisi de dicto interpretis. Si tñ notarius ⁊ testis alterius linguam intelligerent per aliqua signa iuncta cum verbis interpretis, posset cōtractus intelligi, ⁊ de illo cōfici instrumētum: vt si Grecus exposuit equum venalē, interpres ꝓ Latino offert certum pretium, ⁊ finaliter cōcordāt, ⁊ Latinus pretiū sibi numerat, ⁊ ille tradit sibi equum: satis p hoc intelligit contractus venditiōis. Quomodo autem testes diuerse lingue testificent, no. in. l. j. in fi. ff. de verb. obl. ⁊ qualiter examinentur.

20 ¶ † Quero an habeat testis interrogatus de qualitate persone responderꝫ de ea, per quam detegitur inhabilis ad testificādū. Gl. hic cōcludit ꝙ si interrogatur de honestate sua, respōdere habet. iiij. qḋ. iij. §. solā. xxiiij. q. iij. si habes. in aut. de testi. §. ⁊ lꝫ ꝯ dudū. iiij. q. iij. §. i. Si interrogat an sit criminosus, an habeat respondere. arg. ꝙ sic: quia iste sunt circunstantie, ex quibus redditur nullū testimoniū: ideo respondere dꝫ, vt hic. ⁊. ff. eo. l. iij. iiij. q. iij. si testis. Ad hoc, qꝛ testes, ⁊ ordinandus equiparantur. ij. q. vij. ipsi apostoli. ⁊. c. testes. sed ordinandus respondere cōpellitur: ergo ⁊ testes. 50. dist. ex penitentibus. xxiiij. dist. c. si. In contrariū arguitur: qꝛ nemo cogit se ꝓdere. de pen. di. j. nō tibi dico. Gl. concludit ꝙ si interroget de his, que habemus. iiij. q. iij. si testes. ⁊. C. e. l. ij. qḋ respōdere tenetur: de alijs autem, nec de consuetudine, nec de iure respōdere tenet. Io. ij. q. vij. querendum. dicit ꝙ debet respondere an sit habilis ad testificandū in genere. ff. de questio. l. j. §. questione. Recitat alios dicere qḋ etiam potest querere an sit liber, vel seruus. Inno. de elec. dudū. dicit ꝙ de crimine interrogatus rñdere cogitur, nisi penitentiā egerit: si non egit penitentiā, rñdere cogitur: ⁊ hoc: qꝛ primo casu nō repellit a testificando ꝓpter crimen. de testi. testimoniū. Dicit, si querit an debeat iudex ex se inquirere de habilitate, vel inhabilitate testis, an sit habilis ad testificandū. Dic ꝙ sic, qñ est ignotus. vel suspectus: vt no. Io. in. d. c. querendū. Inno. de accu. inquisitionis. ⁊ queret ab alijs, vt ibi dicit Inn. ⁊ summatim. s. sine solennitate. ij. q. vij. terminationes sequi. ⁊. c. querendū. Si est notus, nō hꝫ inquirere: qꝛ de quolibet noto presumendū est bonū, nisi aliud ꝓbetur. de presumptio. ⁊ no. Inn. ⁊ Io. in loco prealleg. Si querit an iudex debeat interrogare testē: si querit an possit interrogare in genere, an possit esse testis, ⁊ possit interrogare: vt notat Io. in. d. c. querēdum. Si querit an possit interrogare de his, q̄ habent in. l. iiij. ff. eo. ⁊ in. c. si testes. iiij. q. iij. Gl. dt hic qḋ interrogari potest an sit decurio, vel pleban⁹, an honeste, an inculpate vite, an sit notatus vel reprehensibilis, an locuples an egen⁹, an lucri cā faciat, ⁊ an inimicus vel amicus: dic de alijs inhabilitatibus a crimine potest interrogare, ⁊ respondere tenetur. Et hec est conclusio Spe. in Spe. de teste. §. iā de interrogatorijs. ad fi. ⁊ versi. porro. vbi enumerat multas interrogationes, ad quas rñdere tenet: postea ponit clausulā quo ad oēs, q̄ reddunt inhabilē. Si nō interrogetur de crimine, an de illo postea specifice interrogetur, dubitat. Inter ceteras autē assignat vnam, vt interroget an verba mala habuerit cū aliqua ex partibus. Itē de sua etate. Itē an prece, vel pretio sic testificet: an causa lucri, vel damni: an sit inimicus, vel amicus: an alterā partem magis diligat, ⁊ quā vellet obtinere. Item addit de honestate: ⁊ sic practicatur. Puto etiam interrogare an sit diues, vel pauper. Dicit tñ ꝙ hic respondere non tenet, nisi sit euidēs paupertas. l. ij. C. qñ, ⁊ qui. quar. pars deb. Ibi Io. an. post Gui. de Suza. cōcludit ꝙ potest interrogare, ⁊ respondere tenet ad omnia, que suam turpitudinem non detegant: sed ad illa, que suam turpitudinem detegunt, respondere non tenet: vt crimen, infamia, excommunicatio, ⁊ similia. Secus de paupertate. Dicit tñ Spe. ꝙ licet testis non teneatur respondere, pars cōpellitur: qꝛ iuramentum calumnie ad hoc eum adstringit, cū iuret nō onerare aduersariū. C. de iuramen. calum. aut. in hoc sacramento. Igit de sua ⁊ testis infamia rñdere tenetur. De crimine autē pōt interrogari ⁊ in gñe, ⁊ in specie, ꝛm Host. hic, ⁊ Inno. de accu. inquisitionis. Si queritur an interrogare teneatur. Respondetur, si crimē est occultum, non arctatur respondere: si est publicum, ⁊ famosum, secundum quosdam arctatur respondere. Sed non plꝫ hoc Inno. s̄. de confes. c. ij. vbi dicit indistincte eum non arctari respōdere, siue sit famosum, siue publicum, siue notorium, siue occultū. Fallit ꝛm Host. quādo queritur de facto principaliter in iudicio, in quo particeps fuit, ⁊ sic interrogatur de facto suo, super eo, super quo rñdere tenetur. de elec. per inquisitionem. ⁊. c. ij. de confes. ⁊ hoc tenet Vinc. de testi. testimonium. Sed hoc nō placet Inno. in. d. c. ij. nec finaliter in hoc persistit Hosti. hic. Non obstat si dicatur ꝙ vbi cōtra aliquem agitur accusando, vel inquirendo, vel excipiēdo cōtra iudicandum, ꝙ respondere tenetur positioni criminose ꝙ publice sit conuictus, vel deprehēsus in delicto, vel cōfessus, vel infamatus: ⁊ si nō ponatur in positione, publice cogetur respondere: quia si potest ei indici purgatio, in qua oportet per suum iuramentum, ⁊ cōpurgatorum purgare, ⁊ negare se commisisse, vel fateri. ij. q. v. presbyter. multo fortius poterit induci, vt verbo simplici rñdeat. Postq̄ enim precise nō compellatur, causatiue vt habeat pro confesso, vel suspendet: quia vanum videtur non purgare se simplici verbo, qui se purgare debet, ⁊ cum multis iuramēto: quia illud ꝓcedit, quando agitur contra eum directo: hic quando excipitur contra testē: que oppositio plus est contra partem, quam cōtra testē: ⁊ quia de hoc nō agitur, nec super hoc iurauit, nec etiam se prodere debet. ij. q. j. in primis. Item quia contra istum non agitur vt denūcietur boni testimonij, sed vt repellat a testimonio, vel accusatione: ⁊ ꝓpter primū tantum indicitur purgatio. J. de purga. ca. ex tenore. Nec obstat. c. ij. de confes. qꝛ ibi respōdet, qꝛ noluit, non qꝛ cogeretur. Et sic pōt responderi ad. c. per inquisitionem. de elec. de accu. inquisitioni. Nō obstāt iura all. in gl. inquantū dicunt de accusatione: qꝛ aliud in accusatione, aliud in teste, ratione iam dicta. Itē nec iura illa debent testem cogere respondere, vel accusatorem. Nō obstāt iura, inquantū dicunt de ordinando: quia nec ordinandus debet omnia sua crimina confiteri. De quo dic vt de electio. dudum. concor. c. inquisitionem. de accu. patet. 50. dist. ex penitenti. lex. tamen illa, que ordinis, exceptionem habet. Item licet in

pluribus sit similitudo, nõ tñ in omnibus, nec in hoc: cum in ordi-
natione hoc speciale statutũ sit propter periculum anime. Tertio
est dubium, an si iudice quãq̃ de facto interrogãte, testis rñdeat,
sibi preiudicetur, vt repellatur. Uidetur ꝙ sic, ꝑ dictũ. c. cum sup.
de cõfes. ⁊ de electio. ꝑ inquisitionem. In 2riũ, videtur ei non credẽ
dum: qꝛ super hoc nõ iurauit. s. de testi. c. de testibus. Dicit Inn.
in. c. inquisitionis. qđ creditur ei nõ vt testi, vel iurato: vꝫ tñ qꝛ in
hoc magis est ei credẽdum, tanquam melius informato, qui de se
meli⁹ nouit veritatẽ, quam alter. Uel sc̃do, vt no. Inn. in. c. cũ sup.
cũ. d. c. inquisitionis. ꝙ ei creditur tanquã testi: qꝛ testis, qui iura-
uit super principali dicere veritatem, nõ dicit iurasse super omni-
bus appẽdicijs, sicut est istud, ꝙ respondeat an sic interroget te-
stes. s. de offi. deleg. preterea. ff. de iurif. om. iud. l. ij. Nam cũ iudex
debeat ab alijs inquirere an sit liber, an bone fame, ⁊ multa alia
circa personam testis, vt in iuribus all. in glo. lꝫ testis nõ teneatur
respondere, tñ si respondit, tanquam hoc sit de accessorijs testimo
nij, vꝫ testimoniũ, vt hic, ⁊ in. c. ij. de cõfes. ⁊. d. c. inquisitiõis. vel in-
quantũ testis attestat̃ inter alios testes, ⁊ exigitur ꝙ sit iuratus:
inquãtum cõtra se dictũ eius nõ est testimonium, sed cõfessio, que
nõ exigit formam iuramẽti: ⁊ sic ei preiudicat. Et sic potest intelli-
gi Inn. in. d. c. inquisitionis. ad fi. gl. ad hoc qđ ipse no. in. c. veniẽs.
ij. De hac materia habetur. ij. q. vij. querendũ. viij. q. iij. Artald⁹.
per Inno. vbi etiam dicit quid de ordinato, ⁊ accusante. de ele. dun-
dũ. de cõfes. c. ij. de accu. inquisitionis. in Spe. depositi. §. septimo.
versi. xix. in Spe. de teste. §. iam de interrogatorijs. ad finem versi.
21 sed nũquid. ¶ † Quero an exigatur ꝙ testes cognoscant litigãtes
pro quibus, ⁊ cõtra quos testificantur: ⁊ an exigatur ꝙ cognoscãt
contrahẽtes. Glo. dicit ꝙ sic: alias nõ videtur qđ congrue testifica
ri possint. in aut. eo. ti. gl. j. in aut. de fi. de instru. ⁊ eau. circa princip.
etiam si nominatim nõ cognoscant, sed sic si presentẽtur. Dicit gl.
ꝙ partes sunt testibus exhibẽde, vt eas cognoscant, ⁊ in eadẽ for-
ma, ⁊c. ff. ad exhibẽ. l. sed ⁊ si quis. §. Julianus. ⁊ hoc frequenter fit,
precipue vbi factũ est suspectũ. Jo. an. remittit ad no. per se in eo.
ti. §. j. ver. testium autẽ. ante prin. ver. item qđ nõ prohibet. Ubi di
cit ꝙ si queritur an debeant testes descripti in instrumẽto cogno-
scere partes: dic ꝙ saltem vnus cognoscere debet: ⁊ statutum est de
hoc hic. Si queritur an debeant cognoscere partes: inter quas te-
stificantur. Dic qđ glo. dicũt ꝙ sic, vt hic, ⁊. l. iij. §. j. ff. de testi. Sic
ꝙ si is, q deponit, deponit sup facto ab vtraq̃ parte, opꝫ ꝙ cogno
scat vtranq̃ partẽ, a qua actus est factus: vt. d. l. iij. §. j. nota gloss.
Imo in personali etiam exigit̃ ꝙ cognoscat vtranq̃ partẽ: in reali
secus. Hec vera quo ad testes, qui deponũt super principali: nam
si deponeret super etate alicuius incidẽter in ꝑsonali sufficeret ꝙ
cognosceret personam illam, de cuius etate dubitatur. Si autem
nõ respiciat factum alicuius partis, nõ est necesse ꝙ cognoscat ali
quem: vt si peto, quanto plus valuit frumentum a tempore more:
super tali estimatione deponere possunt testes ꝑsonas non cogno-
scẽtes. De quo per Jo. iiij. q. iij. item in criminali. Si ergo factum
applicatur ad personas ambas, vel qualitas, vel id, super quo de-
ponitur, oportet ꝙ omnes cognoscat: si ad alterum, vt illum: si ad
22 neutrum, nõ opꝫ vt cognoscat. ¶ † Quero quare exigitur ꝙ testes
interrogẽtur de tempore. Dicit glo. qꝛ si discrepant, siue in loco, si-
ue in tempore, nõ probant. iij. q. ix. nihilo minus. Inquantũ gl. di-
cit diuersitatem in tempore annullare dictũ testis: dic: si actus est
iterabilis, diuersitas in tempore cõcludit diuersos actus, ideo te-
stes nõ contradicunt: si actus nõ est iterabilis, si discordãt in tem-
pore, cõcluditur cõtrarietas. De quo. iij. q. ix. nihilo minus. Sinu-
quid autẽ ꝙ de tempore deponant, an sit de substantia ad validi-
tatẽ testimonij. Communiter cõcluditur ꝙ de qualitate temporis
an esset nubilosum, vel serenum, non est necesse ꝙ deponatur, saluo
nisi ꝓpter suspicionem hec interrogatio fieret ad cautelam, vt di-
cit gl. hic, si de tẽpore. i. de quota temporis, vt qua die, ⁊ quo anno:
si tempus est dẽ substãtia eius, de quo agitur, opꝫ ꝙ de tẽpore de-
ponant: si nõ est de substantia, tunc oportet cõsiderari ꝙ nõ est ne-
cesse qđ deponant de tempore. Si tamen de tempore interrogẽtur,
si discordent, si ambo, vel omnes determinent certum tempus, nõ
probant: quia vel singulares sunt, si actus est multiplicabilis, vel
contradicunt, si actus nõ est iterabilis. Si respondent de tempore
minus determinato: alter non determinat certum tempus: qꝛ di-
cit ꝙ fuit tali die, vel alia, tunc reducuntur ad concordiam: vt di-
cit Inn. j. de accusa. qualiter. ij. Si tamen omnes de tẽpore interro
gati nihil respondeant, est suspicio contra testes. vbi perfecte ꝓ-
bant, vt dixi. s. eo. ex tenore. ⁊ no. in Spe. de teste. §. iam de interro-
gatorijs. ver. item queritur. de hoc per Archid. iij. q. ix. nihilo mi-
nus. ⁊. d. §. iam de interrogatorijs. ver. item de tempore. ⁊ vers. seq.
ff. e. l. ob carmen. in glo. fi. Est tñ aduertẽdum ꝙ testes plus verisi-
militer recordantur de loco, quam de tempore: quia tempus de fa-
cili labitur a memoria: vt dicit Inn. in dicto. c. qualiter. ⁊ Spec. in
loco preallеg. Item, ⁊ vt ibi dicit Jo. And. in addi. in loco prealle.
idem est dicendum vt propter suspicionem etiam possint interro-

gari de die, ⁊ hora, ⁊ si vnus testiũ deponat de hora, alter de die, sꝫ
non de hora, ad concordantia sunt reducendi, vt no. in locis preal-
leg. Per hoc est expedit⁹ vnus modus intelligendi: vt ex tempore,
id est, tẽporis circumstantia, quo factum testificatus est, cognoscat
fidẽ testis. Potest etiã exponi vt ex tempore allegetur hoc, id est,
ex mora testificandi: nã si tarde, ⁊ cogitando rndet, suspicio est qđ
non dicat verum subornatus. iiij. q. iij. §. item testibus. ⁊. c. confiac-
randum. vbi illud no. Per hec dicit Jo. v. q. v. §. sed ⁊ aliud. qđ si te
stis nimium cito respondet, est suspectus: si tardet in responsione,
etiã est suspectus: debet ergo eligere medium. 50. di. ponderet. de
23 quo. v. q. v. illi qui per Pau. ¶ † Quero quid si ꝓpter impedimẽ-
tũ partis, testis nõ potest in iudicio veritatem dicere. Dicit gl. ꝙ
videtur ꝙ debeat haberi pro producto contra illum, qui facit illu
impedire, ⁊ consentit: quia si velit ꝓhibere ne tali modo impediat̃,
bene posset. j. c. constitutus. iij. q. vij. §. si quis autem. In cõtrariũ
arguit gl. j. q. iiij. quia presulatus. Hostien. dicit ꝙ si principalis,
vel alius, eo mandante, hoc facit, habetur pro producto: argu. ff. si
quis cauti. l. ij. Idem si fiat per alium amicum principaliter, ipso
principali tacente, ⁊ dissimulante: arg. de simo. veniens. ⁊ ca. a no-
bis. secus si hoc fiat ab inimico, vel etiã amico, ipso sine fraude cõ-
tradicente, vt ibi, ⁊. d. c. qꝛ presulatus. ff. qui. ex cau. in possel. ea. l. pe
nul. ⁊ adde qđ dicetur. j. e. constitutus. j. Idem tenet Cy. in. l. pu-
dendũ. C. de postu. post Ricar. de Mal. allũ. alleg. C. de probati. l. si de
possessione. Per q̃ dicit quod si aliquis mihi subtrahit probatio-
nem, testes corrumpendo, vel cum eis hac de causa inimicitias con
trahendo, causam perdit. ff. de iure fisci. l. iij. §. j. ⁊. j. c. cõstitutus. ⁊. c.
intimauit. ⁊ de testi. col. peruenit. ⁊. ff. de questioni. l. j. §. seruus.
24 ¶ † Quero qñ dicatur multitudo inefrenata. Glo. dicit quod qñ
sunt. gl. Glo. dicit attendi debere qualitatem, ⁊ quantitatem cause:
⁊ secundum illam arbitrabitur iudex. Per hoc Uin. reprehendit
dicentes hunc numerum ordinarium a iure statutũ cuilibet pro-
ducenti testes: nisi enim iudex moderetur, producat quot vult: fa-
cta moderatione, producat quos melius scire credat, per decr. Di
cit Jo. ꝙ per clausulam. Quidam alij: quidam dicunt posse conue
nire. gl. sed dicit quod non bene adaptatur: quia facilius examinã
tur multi testes, quã conueniantur plures rei, vel quam vna causa
25 expediatur. idem Uincẽ. ¶ † Opp. ꝙ non possit habere ratas at-
testationes in alio iudicio. j. eo. presentata. Sol. Dicit glo. ꝙ forte
poterit habere ratas, secundum distinctionem illius cap. vt si cõ-
cordant, habeat: si nõ cõcordant, ⁊ mortui sunt testes, cõpellit ha-
bere ratas, alias non. Sed videtur ꝙ non sit necesse ꝙ habeat ra-
tas: qꝛ valent attestationes inter easdem personas. j. eo. cum cau-
sam. sc̃do intelligunt aliqui ꝙ altero respectu nõ valebant atte-
stationes, quia forte fuerunt he attestationes recepte ab arbitris,
vel forte fuerũt delegati: sed nõ valuit receptio, quia processerunt
duo sine tertio delegato collega: vel alter eorũ fuerat recusatus, se-
cundũ Uin. Tu dic ꝙ contrarium loquitur de publicatis, hic de
non publicatis: quo casu standum est dicto gloss. quicquid senserit
Bar. in. l. ij. ff. iudica. sol. Dixi. s. eo. causam. ⁊ dicam. j. c. Alberic⁹.
Secundũ hoc ratificare possunt attestationes, que nõ valent, non
solum per expressum consensum, vt hic, sed etiam tacitũ, ꝺm Inn.
alleg. iiij. q. iij. si quis testibus. j. c. tuis. ⁊. c. presentata. ⁊. c. constitu-
tus. ⁊. j. c. significauit. in glo. dicit verum hoc no. Secus dicit in lit.
contestatione, ⁊ in alijs, que sunt de substantia iudicij: qꝛ talia non
possunt ratificari: vt no. de libel. ob. c. j. de lit. conte. c. j. de offi. deleg.
de causis. ⁊. c. prudẽtiam. §. sexta. Attestationes autẽ vires sumũt
ex pactione partiũ, ita quod si ab alternatiua opponatur quod in
hoc iudicio producte nõ sunt, talem exceptionem tollit replicatio
pacti, vt patet in iuribus preallega. ff. de re iudi. l. si conuenerit. ff.
de no. ope. nun. l. j. §. ⁊ post operis. ad hoc qđ no. de pac. c. j. ⁊. iij. Ex
hoc infert ꝙ quamuis ille, cui est commissa receptio testium, non
possit ipsam de iure alteri cõmittere, cum sit sibi certum ⁊ nudum
officium commissum, consensu tamẽ partium etiam tacito talis cõ-
missio ratificari potest, dũmodo non obstet error iuris vel facti. vt
patet ex premissis, ⁊ in eo qđ no. s. de offi. deleg. quoniam. ⁊. j. de re
iud. cũ Bertoldus. j. c. veniens. Quidam tamen, ꝺm Inno. dicunt,
⁊ forte bene, ꝙ consensus partium tacitus non sufficit: quia quãdo
presumuntur tacite consentire, presumitur ꝙ iudex magis ratiõe
sue iurisdictionis hoc faciat, quã ꝙ velit se ex pacto obligare. Iu-
dex autẽ ratione solius sue iurisdictionis facere potest, dummodo
saltem tacite consentiant. arg. de offi. delega. prudentiam. §. sexta.
26 ꝺm Inn. ⁊ Host. ¶ † Quero an ante publicationẽ attestationum
possint testes ijdem repeti. Lau. ⁊ Jo. dicunt ꝙ repeti possunt, vt
addant, quia forte tunc omnia non habebant in memoria. in aut.
e. §. quia vero multi. ff. de qđ. l. repeti. Possunt etiam repeti vt cor
rigant errorẽ, secundum eos. Sed hoc non plꝫ glo. quia hoc debẽt
facere incontinenti, non ex internallo. j. titu. j. preterea. ⁊. xxxv. qđ.
27 vi. de parentela. ¶ † Querit glo. quid si testis primo ductus in iu
dicio, ⁊ secundo ante publicatas attestatiões reprobatus, dicit cõ
trariũ eius, qđ primo testificatus est. Dicit gl. ꝙ non valet dictũ
suum,

sui,nec creditur ei:argu.j.eo.cum in tua.nisi forte ita esset qd prio
res attestatiões nõ valuissent,puta ab eo recepte,qui nullã babe-
bat iurisdictionem,z que potius pro non scriptis debent baberi:
nec debent publicari,sed potius incidi.De boc.j.c.cũ in tua.z.j.c.
seq.in glo.pe.z in Spe.eo.titu.§.j.ver.quid si idem testis.z sequen.
vbi idem ad literam dicit.Et facit finis buius gloss.ad.q.de illo,q
coram non iudice,qui tamen putabat iudex,falsum deposuit.Ad
qd facit,qd no.in regula,nõ est sine culpa.de reg.iur.lib.vj.ibi Jo.
an.dicit eũ de falso teneri,qui deposuit nõ iuratus , ex quo sua in-
trinseca,alias extrinseca forma deposuit vt testis:per.l.si quis le-
gatuz.in prin.ff.de fal.Secus si non in forma testimonij deposuit:
quia tunc non punitur de falso:vt si priuatim boc dixit extra iudi
cium tabellioni:si boc tunc dixit ad preiudicium alterius,tenetur
ciuiliter illi.ff.de fal.l.falsus.§.si quis in personam.Bar.idem te-
net in.d.l.si quis legatum.quia testimonium babet formam testi-
monij,eo quod deposuit in iudicio,licet non iuratus:cum iuramẽ
tum non sit de forma.Quod patet,quia potest remitti a partibus.
Per que dicit quod si testis extra articulum deposuit : quia tunc
vitiatur testimonium,eo quia deponere videtur non iuratus,ad-
28 buc punitur de falso.†Ex predictis patet decidendum qd quan-
do deponit coram incompetenti iudice:quia tunc perinde est, ac si
extra iudiciũ deponeret,q non punitur de falso:vt dixit glo.z be-
29 ne:quia nullitas concernit substantiam testimonij.†Dicit tamen
Spe.in titu.de teste.§.j.ver.item qd aliquid addidit de suo.qd si te
stis in dicto suo aliquam annectit falsitatem.etiam scienter,nibilo
minus valet eius depositio,dummodo falsitas illa nõ tangat sub-
stantiam,vel circunstantias negotij,super quo deponit:vt si dicat
contrabentem esse aliunde,quam sit,vel alterius esse affinem,quã
sit.Officium enim testis non consistit in bis:quia nil facit vnde sit
contrabens,vel quorum sit affinis,z in similibus dicit Joan.and.
puta si interrogat cuius capelle sit dicens , in qua conficiatur in-
strumentum,sicut accidit de sua : notarius scripsit eam in paro-
cbia sancti Proculi,cum sit in parocbia sancti Jacobi.Joan.an.
ibi remittit de testi.fraternitatis.bec sufficiant.

1 ☞ Testes super eodem capitulo quomodo producere licet.
2 Ad appellationis prosecutionẽ non admittitur quis sine mandato.
3 Sententie executionem potest tertius impedire pro suo interesse,
nume.10.
4 Probatio in iudicio summario facta,non prodest in plenario.
5 Testes producti in iudicio,z recepti,an possint reprobari.
6 Testis esse non potest excommunicatus.
7 Sententie executio non potest impediri per procuratorem.
8 Exceptio,Tua non interest:an possit opponi post litem contesta
tam.
9 Electioni,vel confirmationi se opponens,an arctetur probare sua
interesse.
11 Sententie executionem vbi tertius nititur pro suo interesse impe
dire,qualiter summarie poterit probare suum interesse.
12 Testes producti respectu vnius cause an probent iam examinati
respectu alterius,etiam inter easdem personas , z eodem iudicio.
13 Testibus productis in causa principali,datur parti optio an ve-
lit illos approbare,vel non.
14 Sententia lata quando noceat tertio.
15 Absolutio non requiritur excommunicato iniuste.
16 Testificari quare compellantur illi,qui sunt de capitulo,in causa
ecclesie.
17 Testis excommunicatus quando sufficienter probet.

1 VEniens. ¶†Ubi variatur modus agendi pu-
blicatis attestationibus,super eodẽ
capitulo testes producere licet.z sunt tres partes.Pri
ma ponit ordinem processus,z disputationem partiũ
super receptione testium.In secunda papa interloquitur,ibi:nos
igitur.In tertia causam cõmittit, ibi : quocirca mandamus qua-
tenus.¶Nota.j.quod sententia potest pro parte executioni man-
2 dari.z nota practicam super executione sententie.¶†No.ij. quod
ad prosecutionem appellationis non admittitur quis,nisi babeat
3 sufficiens mandatum.¶†Nota.iij.tertium pro suo interesse com-
parentem appellatione pendente a principali interposita posse im
pedire executionem sententie,si doceat de suo interesse.¶ No.iiij.
practicam admittendi comparentem pro suo interesse : quia ante
omnia est disceptandum an sua intersit:vnde oportet quod incon
tinenti doceat de suo interesse,quando se opponit executioni sen-
tentie:z summatim examinari debet interesse.Quo autem ad mo-
dum procedendi oportet quod probet aut per testes , aut per in-
strumenta:et debet iudex interloqui,sua interesse, et se opponere
4 posse.¶†Nota quinto quod plena probatio in summario iudicio
non prodest in plenario.contra Butri.l.ab bostibus.§.sed qd sim
pliciter.ff.ex quibus cau.ma.¶No.vj.qd publicatio attestationũ
in summario iudicio nõ nocet quin testes possint pduci in plena-
rio:z boc,qz non obstaret sententia:non obstabit ergo publicatio.
¶No.vij.qd attestationes recepte in summario iudicio non pro-
sunt in plenario,nisi a partibus approbentur : z qd attestationes
recepte in summario possunt in plenario iudicio,vt prosint,z no-
ceant,approbari.¶Nota.viij.qd tertio pro suo interesse cõparen
te,z executionem sententie impediente app.pen.cum eo lis est con-
testanda:z debet fieri tam super electione,vel iure competẽti , quã
super sententia.¶Nota.ix.qd publicatis attestationibus in iudi
cio summario,non possunt testes recipi in plenario,nisi attestatio
5 nes a partibus approbentur.¶†No.x.qd approbatis attestatio-
nibus in summario receptis,partes in personas,vel dicta oppo-
nere non possunt,nisi protestentur.¶No.xj.tex.qui in repulsione
probandi per testes ponderat discere testificata:licet communiter
textũs ponderent publicationem.¶No.xij.ar.pro z contra quod
veris attestationib9 in summario iudicio receptis,illas approba
re videtur in plenario,ex quo vtitur eis in plenario.¶No.xiij.qd
illa,que in capitulo aguntur,cõiter ignota sint extrinsec9 de capi-
6 tulo,quia occulte aguntur.¶†No.xiiij.qd ad cautelam excõmu-
nicati absoluendi sunt pꝑter munus testificandi:z videtur quod
excõmunicatus repellitur ab officio testificandi.Quid de suspen-
sis,vide Host.j.de accu.olim.in prin.de excep.apostolice.z in Spe.
eo.titu.§.j.versicu.quid si de suspenso.ix.col.legam expediẽdo tex.
z glo.per partes.Primo circa petitionem arcbidiaconi : sup bac
prima parte doc.nibil scribũt,vsq ad gl.¶Uenio ad scdam vsq
7 ad ver.cũ antẽ.vsq ad versic.P.subdiaconus. ¶†Oppo.q de-
buerãt admitti pcuratores:qz recte opponebant sniam non man-
dari executioni,vtpote appellatione suspensam:qz ex boc suspen-
ditur executio.C.si ex fal.instru.l.vlt.Sol.Fatendum:sed fuerunt
repulsi ex altero capite:quia nõ erant legitime constituti:quia cõ-
stituti ab excõmunicato:vt patet ex antiqua.Non placet boc In-
noc.quia excommunicatus potest esse in iudicio , appellando,z se
defendẽdo.de excep.cũ inter.s.de iud.intelleximus.Opponebat er-
go quod procuratores erant excommunicati,vel illegitime consti
tuti.Uel sm Hosti.non faciebant fidem de mandato.nec cauebãt.
Uel negabatur instrumentũ procurationis manu publica ꝯfectũ,
vt patet ex integra,secundũ quod dicit gl.¶ Uenio ad oppositio-
nem tertij,in versic. P. subdia.vsq ad versicu.lite igitur. ¶ Op
po.quod non fuerit necessaria aliqua interlocutio,ex quo nõ nega
batur sua interesse.Sol.Dic q imo opponebatur:z boc compre-
bendebatur sub decisã:quia opponebat q sua non intererat: cum
non esset clericus,nec canonicus,nec decanus electus,scdm Abb.
8 ¶†An autẽ exceptio,Tua non interest:possit opponi post litem
ꝯtestatã de boc p Inn.de accu.sup bis.z.s.c.ex parte Ade.in.j.gl.
9 ¶†Opp.q nõ arctetur opponens se electioni probare sua inter-
esse:qz quilibet de populo admittitur:vt de accu.super bis. Solu.
Dicit Inno.si quis se opponit electioni, vel confirmationi,an ar-
ctetur ad probandũ sua interesse.Opi.sunt,de quibus de electi.vt
circa.li.vj.z.d.c.super bis.de accu.Et si teneatur opi.quod non sit
necesse docere de suo interesse:tunc ad contrarium responde q bic
nõ opposuit se electioni,sed sententie,contra quam quis non ad-
10 mittitur,nisi doceat de suo interesse.¶†Opp.q non impediat cõ
parens pro suo interesse executionem sententie:nisi appellet:vt de
re iudi.cum super.Solu.Dicit Inn.quod bic non dicit q impe-
diat executionem sententie,licet admittatur ad prosecutionẽ cau-
se:sed dic quod licet non dicatur expresse , satis tamen boc videt
dictum tacite:vt ex quo constat quod sua interest, non mandetur
sententia executioni sed retardetur:quia per sententiam nõ debet
fieri preiudicium absenti,z ignoranti.ff.de mino.l.etiam.§.si.C.res
inter alios ac.in rubro,z nigro.Ad cõtraria respondet Inno. qd
ibi lata fuit sentẽtia presente tertio,z sciente:ideo nisi appellet , nõ
impedit executionem:quia sentẽtia ei preiudicat,siue lata fuit etiã
ignoranter.Sed certe ibi nec sentẽtia preiudicabat quo ad pprie-
tatem,vt litera dicit:quia non babuit potestatem subiectue rem
deducendi in iudicio ad preiudicium domini. Ideo si dicnnt bec
speciale in beneficijs,vt se opponens impediat:quia in eorum ele-
ctione est opponere se ad illam impediendam..ff.de re iud.a diuo
Pio.§.super rebus.z.§.rerum.secundum Innocẽ.Host. remittit
de in integrũ restitu.suscitata.z per Joan.an.de re iud.c.si.Tu dic
cum Inno.aliquo addito,quando tertius comparens pro suo in-
teresse appellat a sententia,quod potest,z propter solum preiudi-
cium executionis vt impediat executionem:vt dicto.c.cum super.
z quomodo tunc psequatur appellationem,babebitur in dicto.c.
cum super.Qñq tertius comparens prosequitur appellationem
per principalem interpositam:z adbuc impedit executionem , vt
bic:bic enim prosequebatur appellationem.quod patet: quia bic
fuit facta litis cõtestatio super ipsa snia,z pronuntiatũ super prin
cipali.z incidenti,scz snia.Modus autem procedendi datur tunc
per bãc decre.qz babebit summarie docere de suo interesse,vt legi
timet psonam tam ad impediẽdum executionem,quã ad psequen-

dū iudicium:⁊ si quidem intenderet solum impedimentum execu-
tionis sn̄ie,sufficeret ꝙ ꝓbaret de iure suo summarie quo ad com-
modū ꝓbandi:sed quo ad probationes oportet q̄ sint plene:sed si
vltra hoc intēdit vt ꝓnuntiet̄ super iure suo,⁊ q̄ ꝓnuntietur sup
sententia,vel nullitate,oportet q̄ cum eo super vtraq̄ lis cōtestet̄.
Sit ergo cautus simili ꝓnuntiationi q̄ hic petat,⁊ litem cōteste-
tur.Q̄nq̄ tertius comparens ꝓ suo interesse nō suspendit sn̄iam,
nec suspensa ꝓsequit̄ nullitatē,nec quo ad se,nec quo ad illū,ꝯ quē
est lata:vt q̄ dicit,cōstat illam latam cōtra eū,qui habuit potesta
tem rē deducendi in iudiciū ad sui preiudicium eo sciente,vt in ca-
sibus.l.sepe.ff.de re iud.⁊ in.c.pe.de re iudi.⁊ tunc comparens non
ꝓ suo interesse nō impedit executionem sententie,scd̄m docto.hic.
Q̄nq̄ cōparens cōtra sn̄iam pro suo interesse nō contendit illam
suspensam,nō suspendit illam,nec illam cōtendit nullā ex persona
eius,cōtra quā est lata,cum dicit sententiam sibi nō preiudicare, vt
quia lata cōtra aliū eo ignorante,vel eo sciente,quando nō est ta
lis persona,que possit rem deducere in iudiciū ad preiudiciū suū,
vt si mihi subditus,vel colonus,⁊ agitur de re mea:de re iud.cum
sup.⁊.C.si per vim,vel alio mō.l.fi.tunc recurrendum est ad verba
Inn.de quibus facit festū Bar.in.l.a diuo Pio:⁊ tunc si petit̄ exe
cutio in alio,quā super quo est ꝓnuntiatum,vt quia lata sententia
sup quantitate in solutum capitur res,quam alius pretēdit ad se
suspectare:⁊ cōparens impedit executionem:quia oportet q̄ tunc
fiat sup hoc summaria cognitio:vt.l.a diuo Pio.§.i.ff.de re iudic.
Pōt ergo pars docere de iure suo:⁊ executionē impedire.Si aūt
petitur executio sup re,super qua est ꝓnuntiatum,⁊ res est vacās,
q̄ adhuc tertius comparens impedit executionem:quia sua inter
est ꝙ res remaneat vacās,vt ante erat:nec grauetur onere probā-
di:⁊ q̄ nō est,cui caueat de re restituenda euincenti.Si res est ab
illo possessa,cōtra quem agitur:⁊ tunc aduertendū ad modum cō-
parendi:si cōpareat vt principalis agens,⁊ petens ab illo,qui pos
sedit,non impedit̄ executio:quia hoc non intendit:sed fit executio
ꝓ primo obtinēte,⁊ ille cautionē prestat possidenti de re restituen-
da scd̄o cōparenti in casum victorie:⁊ hic est casus in.l.si is,a quo.
ff.de rei ven.Si cōparet per viam exceptionis,cōtra sn̄iam admit
tit̄:⁊ adhuc nō impedit executionem,⁊ causa suo iure discutitur:sꝫ
prestabitur cautio per petentem executionem de re restituenda in
casum finalis victorie:vt.d.l.si is,a quo.Ratio,quia ex quo res est
possessa,sua magis nō interest q̄ possideat primus , vel q̄ possi-
deat secūdus.Si res nō est possessa ab illo,cōtra quem obtenta est
sn̄ia,sed ab illo,qui comparet pro suo interesse:tūc fiat executio ad
preiudicium tantum eius,contra quem agitur,⁊ exceptum censet̄
preiudicium tertij.de re iud.cum super.⁊ no.Inno.vt lite nō con-
te.quoniam.§.q̄ si super.ad q̄.i.de resti.spo.olim.i. ¶ Not.hanc
theoricam,quam etiam repetit Inno.de re iud.cū super.sine preiu
dicium nisi appellet quis:⁊ tunc impeditur etiam quo ad subiectū
11 vt in.c.cū super. ¶ †Quero ad declarationem,quia exigitur,com
parentem ꝓ suo interesse fundare intentum summarie:qualis erit
hec summaria ꝓbatio:Dic ꝙ erit hoc in arbitrio iudicātis.In-
no.dicit q̄ vt admittatur ad discutiendum ius,debet summarie
ꝓbare,sic q̄ interest eius hoc discutere:nec querit̄ quo ad hoc vt
admittat̄ q̄ ꝓbet se canonice electum,sed electum tantum:vt no.
de re iud.c.ij.in gl.q̄ licet petens cōfirmationem habeat probare
se canonice electum,de elec.cum in cunctis.quo ad tempus autem
erit summaria.Et dicit Inn.ꝙ hoc erit arbitrariū,vt vsq̄ ad o-
cto dies,vel plures,nec expectare ꝙ requirat testes vltramont.de
resti.spo.literas.ad fi.Dicit Bar.ꝙ summaria est,quando nō exi-
get plus de tēpore,quā exigeret executio:si plus,nō dicit̄ summa-
ria.ff.vt in pos.leg.si is,a quo.ibi Bar.⁊ in.l.a diuo Pio.ff.de re
iud.l.iiij.§.si super rebus.Debet tn̄ quo ad ꝓbationis speciem esse
plena,q̄ nō sufficit iuramentum:licet quo ad ꝓbandi modum sit
summaria.Patet hoc,q̄ ꝓbat per testes,vel instrumenta.Gl.hu
12 ius ptis sunt literales,excepta gl.in verbo,admittere. ¶ †Opp.
ꝙ prosunt testes recepti,ex quo inter easdē personas sunt recepti.
s.eo.cām.Sol.Nō ꝓsunt:quia ob aliud ꝓbandum fuerunt recepti
⁊ ad aliud nō agitur:q̄ primo ad legitimandam personam,nunc
ad finem obtinendi sententiam super iure,⁊ interesse.Dicit tamen
gl.q̄ licet ad aliud fuissent recepti,partes possunt illos approba
re.alleg.gl.l.fi.C.e.Idem Hostien.secundum quem patet ꝙ par-
tes minus sufficiētibus probationibus se submittere possunt.de
13 quo.i.c.proximo. ¶ Uenio ad ver.litere igitur.opp.ꝙ detur optio
illi,cōtra quē testes ꝓducuntur,an illos velit approbare,⁊ nō ꝓ-
ducenti.i.de testi.presentata.⁊.s.c.proximo.Sol.Cōtrariū ꝓcedit
qn̄ sunt testes recepti super principali,⁊ lite cōtestata,hic non sup
principali,sed summario:q̄ primo casu tenet mero iure receptio,
quo ad sententiam ferendam diffinitiuam,secundo non : nam hic
inquirebatur in primo summarie:quo casu leuior exigitur proba-
tio,quam in secundo.Per que dicebat hic Pet.⁊ Abb. ꝙ si tunc
voluisset reprobare testes,nō potuisset quo ad ꝑsonas,vel dicta.C.
de edi.diui.Adria.tollē.l.fi.de re iud.cū Bertold⁹.Nota.bn̄.⁊ hoc

etiam probat tex.hic,quod in summario iudicio ad legitimandas
personam nō admittitur receptio testium reprobatoria.ꝙ bn̄ not.
¶ Opp.ꝙ bona fuit allegatio,ꝙ hic visus fit vt eos vere possit re
pellere.iiij.q.iij.si quis testibus.xix.di.si Romanorū.Sol.Ad va-
liditatem attestationū nō sufficit cōsensus vnius:q̄ est necesse ꝯue
nire cōsensum ambarum partiū:vel scd̄o visus est nō ad plenā,
sed ad semiplenā probationē:⁊ talis visus nō sufficit,vt videantur
approbare in pleno iudicio,vt sic postea nō liceat ꝓducere testes.
Uel forte dicebat falsum:q̄.P.subdiaconus in principali de illis
attestationibus nihil allegat. ¶ Uenio ad ver.nos igit̄.ꝑ hanc li-
teram pꝫ ꝙ in emergenti est pronuntiandū.de.quo de ord.cogni.
c.i.De tertio autē cōparente ꝓ suo interesse,an possit ꝓducere te-
stes super articulis publicatis,q̄ notat hic Uin.dicit Io.an.q̄
ponit Spe.in tit.de teste.§.satis vtiliter.versi.quid si alias.hoc sa
14 tis puto expeditū per no.i.de re iud.cum sup. ¶ †Ad glo.oppo.
ꝙ non sit necesse ꝙ.P.producat cōtra sententiā testes:q̄ sn̄ia nō
extendit preiudiciū ad eū:q̄ res inter alios,⁊c.de fide instru.inter
dilectos.Dicit gl.ꝙ imo disputabatur hic,an sn̄ia ei preiudicaue
rit:quia si primo ius agendi sibi competat,⁊ permisit sequentem
agere,sibi preiudiciū fecit,⁊ quia tacite videtur suo iuri renuntia-
re.de re iudi.quāuis.⁊ de his,que fiunt a maio.parte capit.ex di.
Si ergo nō cōtradixit,cū sciuit,sententia sibi preiudicat : secus si
nō sciuisset.Gl.allegat iura:nā videtur quod sententia lata ꝓ iure
archidiaconi,cū nō sit separatum a iure ipsius,quod aliquid preiu-
dicet:ideo cū venerit ab illo habeat causam:nisi dicatur quod sen
tentia fuit lata cum eligentibus,que preiudicat electo:quia ex quo
ꝓnuntiatur alius canonice electus,hic excluditur:cum duo in soli
dū,⁊c.de preb.dilecto.⁊.c.tue.Potest etiam dici q̄ hic testes ad-
mittuntur:quia hic nolebat quod ius suum discuteretur. Igitur
oportet ꝙ illud probet:quia contra ijdem,vel alij testes non sunt
admittēdi ad testificandū publicatis attestationibus:arg.s.c.fra
ternitatis.Dicit glo.quare hoc fit.ad hoc.l.fi.C.e.supra.c.causam.
Item vel hi testes repetentur vt dicant illud idem , quod primo
dixerunt:⁊ superuacue inducūtur.de electi.in Genesi.Si vt dicāt
cōtrariū:⁊ ex hoc puniēdi sunt.tanquam periuri:nec eis debet cre
di.s.eod.sicut.C.de non numerata.pecu.l.generaliter.Dic,si iudi-
ciū primo agitatum,in quo examinati sunt testes,sic se habet cum
secundo,ꝙ ex sententia lata in primo obstet exceptio rei iudicate
in secundo,tunc obstabit publicatio,nec testes repetentur:si sic se
habent,q̄ non obstet publicatio,nihil obstabit, si varientur per-
sone,sicut est cū vnus coheres pro parte sui debiti egit,vel contra
eū actum est,nihilo minus alius coheres aget,et contra eum age-
ret.ff.de appel.a sententia.§.ab executore.vt quia in primo egit ar
chidiacon⁹ de parte hereditatis,nō obstabit publicatio. Idem si
variatur finis agendi,vt q̄ primo agebatur ad repellendum ali-
quē ab agendo,vel ad probandum agentis interesse.Secundo ad-
ducitur in principali vt agenti res petite adiudicentur:quia tunc
non obstat sententia,ex quo ad aliud agitur.C.ad legē Iul.de vi
publi.l.si quis a se fundū.de electio.cū dilectus.de purga.cum dile
ctus.Si nō obstat sententia,nō obstabit ⁊ publicatio , secundum
Inn.ad hoc quod dicimus in materiali secundum Hostien.quia
vbi non obstat sn̄ia,nō obstat publicatio.s.eo.series.ad hoc quod
no.de probatio.licet.Nō obstat quod si repetuntur,aut vt idē di-
cāt,aut vt oppositum:dicit Inn.quod non inducuntur vt idē vel
contrarium dicant,sed vt simpliciter veritatem dicāt pro vtraq̄
parte:⁊ vtraq̄ pars producat capitula,super quibus vult eos in-
terrogari:⁊ testes dicant suū testimoniū super illa:⁊ ab vtraq̄ p-
te poterit dictū redargui , ⁊ persona.Dicit tamen glos.hic,⁊ In-
no.quod si contradicant non obstante diuerso mō agendi,q̄ pre-
iudicabit sibi quod dictum inficiatur,vbi contrarietatem excusat
puta q̄ alter in primo,alter in secundo,⁊ in sensu alio intellexit.C.
de non numerata pecunia.l.generaliter.Non obstat si dicatur, si-
cut valeant prime attestationes ad reprobandas secundas,ita de-
bent valere ad probandam in secundo iudicio.Dic quod non pro
bant in secūdo:quia adhuc non fuerunt inducte in primo : q̄ tunc
non ad hoc,sed ad aliud agebatur:⁊ necesse est quod incipiat eam
antequam instruatur.Ad reprobationem autem eorum testium
sufficientes sunt:q̄ per eas notorium iuris est , testes fore periu-
ros,⁊ falsos,ideo a testimonio repellūtur:vt supra,eodem.sed tūc
vltra ꝓbatio in summario nō est notoria.Dic ergo saluādo In-
no.quod dictum testis quo ad se sumitur pro confessione:ideo con
tra se notorium inducitur,etiam in summario:quia confessio non
leditur ex summarietate iudicis.vt not.in capitulo cum dilectus.
de ordi.cogni.secundum Innocen.alij testificentur.de offic.ordi.c.
¶ Uenio ad versiculum,quia vero.oppo.quod gesta in capitulo
possunt ab alijs probari.de off.ordina.vt iusta.Sol.Dic quod hic
dicit quod raro intersunt alij,quam canonici:si tamen interessent,
idem esset.s.de offi.ord.vt iusta.Idem de alijs non canonicis ha-
bentibus vocem in electione.de electio.scriptum.⁊ capitu.constitu
15 tus. ¶ †Oppono quod non debeant absolui , sed sufficit rela-
xare,vc.

gare,vel suspendere.de appel.dilectus.de senten.excom. sacro.de
accu.cum olim.So.Dicit Jo.and.quod excommunicatio,ex quo
ligat,exigit absolutionem:nec sufficit relaxatio,vel reuocatio,con
tra illos,qui de facto illas relaxant,vel reuocant:sed fit absolutio
ad tempus.Ad hoc appel.ad hec quoniam.et quod no.eo.titu.di-
lectis.et.c.preterea.Ad contrarium respondeo quod loquatur de
sententia excommunicationis nulla vel iniusta:quo casu iudex co
gnoscens errorē pōt illam reuocare:hic qñ est iusta.Nō ob.c.olim.
qꝛ ibi de relaxatiōe dicit,et respicit sentētias suspensionū,fm Ho-
stien.ad hoc quod no.de his,que vi me.ve causa fi.c.j.lib.vj.
16 ¶†Gl.vlt.in prin.literalis est,colligit cām quare cōpellant illi de
capitulo testificari contra ecclesiā:qꝛ que in capitulo fiunt,de faci
li per alios nesciuntur:secus in aduocatiōe,et procuratione.de po
stu.c.fi.et hoc ideo,qꝛ officium istorum est voluntarium,nisi ex cau
17 sa cogerentur:de qua in Summa,de postū.fm.Host.¶†Opp.ꝙ
hec absolutio non debeat dari:qꝛ non debet quis absolui nisi peni
teat.de eo,qui du.in ma.significasti.So.Dicit gl.ꝙ si non conten-
ditur nullitas excōicatiōis,non absoluitur.Si contenditur nulli-
tas absoluitur:hic nullitas contendebatur,qꝛ dicebant se post ap
pellationē excōicatos:als fuisset remittenda absolutio ad excōica
torem.de off.ord.ad reprimendam.Vel secundo absoluitur ad cau
telam testis in subsidium,quando aliter testificari non potest,nec
aliter potest probari:als non absoluitur.Dicunt tñ doc.qd absol
uitur ab inferiore,nisi sit talis excōicatio,que suo superiori sit re-
seruata,vt pape:qꝛ tunc ad cautelam nō absoluit,sed is,cui est re-
seruata,vel fuit gratiosa prouisio,fm Inn.Hosti.dicit qd quicqd
dicat gl.consuetudo est ecclesie tales indifferenter absoluere p mu
nere testificandi,ita qd prolato testimonio statim reincidāt in ex-
cōicationem.Et ita facit etiā de ambasiatoribus, qui quā cito de
curia exeunt,reincidūt.Et dicit tales absolutiones potius itera-
biles,et quo ad hoiem,et quo ad Deū,cū nec illi peniteant nec ex eo
veniā petāt,nec ɔterant:quare dicit de rigore iuris tales absolu-
tiones non faciēdas.xj.q.iij.cum aliqui.qd etiam repetit.j.de ex-
cept.ad apostolice.Puto quod sicut excommunicatio potest ferri
ad tempus,ita et potest absolutio,et quod de iure tollatur vincu-
lum excōmunicationis,licet non vinculum peccati,ex quo non da
tur penitentia.Nec obst.qd non penitens non absoluatur:nā illud
verum a vinculo peccati:a vinculo excommunicatiōis absolui po
test non penitens:quia inuitus aliquando absoluitur:vt no.de sen
ten.excom.c.j.lib.vj.quod etiam sentit Calde.de rescrip.ab excom
municato.absolui tamen non debet,nisi vbi causa subest, propter
munus testificandi. Ant.de But.

1 ☞ Testis religiosus non admittitur absqꝫ iuramento.
2 Assertio non plene probat absqꝫ iuramento.
3 Pacto si concludatur quod stetur dicto alicuius, an requiratur
tale dicentem esse iuratum.
4 Iuramenti sola oblatio an habeatur pro iuramento.
5 Testis si appareat deposuisse,an iuratus presumatur.
6 Testis an possit aliter adstringi vt dicat veritatem,quam per iu-
ramentum.
7 Testis quare possit quandoqꝫ sine iuramento testificari.
8 Iuramentum necessarium in aliquo actu,vbi a partibus remitti
tur,an videatur remissum iudicis authoritate.
9 Iuramentū in causa matrimoniali non potest a partib⁹ remitti.
10 Iuramentum calumnie an possit remitti,vel omitti.

1 Tvis questionibus. ¶†Religio-
sus ad testifi-
cādū nō admittit absqꝫ iuramēto,nisi a partib⁹ remit
tat.h.d.Ponit dictum, a quo casum excipit, ibi: nisi.
¶No.j.ꝙ monachi,et conuersi in causis ecclesie admittūtur ad te
stificandū.¶No.ij.qd repelluntur absqꝫ iuramento.¶No.iij.qd
iuramentū de testificanda veritate non est de solennitate substan-
tiali testimonij:qd patet,qꝛ potest a parte remitti.¶Opp. quod
non prestent monachi iuramentū testificando:vt.s.de iureiuran.
c.j.Solu.Hec erat causa dubitandi,qꝛ videbatur quod non debe-
rent iurare:qꝛ non debent prestare iuramenta.Item quia eis de-
betur reuerentia:et sic videtur quod non arctentur ad prestādum
iuramentum.ff.de iureiurando.l.iusiurandum.et.l.ad personas.se
cundū Vin.ratio decidendi,ne veritas occultetur,et propter pre-
iudiciū partis:qꝛ non tenetur credere,nisi velit.Nunqd aūt arcent
ad iurandū coram seculari ad testificandum,dixi.s.eo.cū nunti⁹.et
2 aliud in.c.si qui testium.eo.tit.¶†Oppo.quod simplici assertio-
ni credatur.s.de dolo.cum olim.de electio.cum inter R.no.glo.de
priuileg.cum olim.Solu.Quo ad presumptionē aliquando credit
assertioni sine iuramēto:sꝫ quo ad plenam probationē non,vt hic.
3 ¶†An autē si testator,vel contrahentes de aliquo:relicto man-
dant,vel volunt stari ditto alicuius,debeat esse iuratus:vide per
Bar.in.l.Theopōpus.de dote prele.et vide qd scripsi.s.eodem.c.

4 veniens.et de dolo.finē.¶†Quid si testis offert iuramētum,et n
defertur,an sola oblatio habeatur pro iuramēto,quo ad finem vt
valeat testimoniū.But.et Bar.quod non,in.l.videamus.§.defer-
re.ff.de in litem iuran.Item tale iuramentum non potest deferre
notarius,nisi deferat presente iudice:vt.l.si procurator presentis.
ff.de verb.oblig.secundum Barto.in.d.l.videamus.§.deferre.
5 ¶†Quero,qd si apparet testē deposuisse,nec apparet an iurauc-
rit,an presumatur iuratus.Specu.in titu.de teste.§.sequitur.ver.
quid si in actis ponit.et Io.andr.ibi concludunt quod si apparet
in actis,Talis testis iurat⁹ deposuit:qd presumitur iurat⁹,si hoc
est factū presente parte,et iudice:et hoc operatur pñtia partis,et iu
dicis,et notarij.Itē qꝛ solennitas enuntiata presente parte pꝛsumi
tur:vt.l.optimam.de contrahen.et cōmitt.stipu.Item qꝛ talis est
solennitas,que potest intercedere secundum tempus depositiōis:
vt patet in.l.ij.C.de fide instru.et iure haste.fisca.li.x.et hoc tꝫ Bar.
in.l.Theopōpus.ff.de do.preleg.Secus si iuramentū non appa-
ret in actis tantum,qꝛ illa assertio est de preterito,et quia non ap-
paret presentia iudicis,vel partis.Idem Bar.quia etiaꝫ dato ꝙ
presumeretur iuratus,non presumetur pñsentia partis,nisi aliud in-
tercederet,secundū eum.Nunquid autem si dicatur quod presen-
te parte,et iudice iurauit,an presumat iurasse vt debet,scꝫ tract⁹,
et non offerens iuramentū.Dicit ibi Spec.quod sic:quia omnia pꝛe-
sumuntur solēniter acta,et scdm cōmunem cursum.s.de renuntia.
in presentia.de elec.bone.ff.de pac.iuris gētiū.§.qd fere.C.ne vxor
pro mari.l.ij.Si aūt apparet testem deposuisse,et non apparet de
iuramēto:tunc secus est,qꝛ iuratus nō presumitur,ex quo solenni
tas non enuntiatur:quia hec est extrinseca,nō intrinseca forma:vt
6 no.ff.de verb.ob.l.sciendū.ff.de publica.l.qcūqꝫ tū simi. ¶†Que-
ro an aliter possit adstringi testis vt dicat veritatē,quā p iuramē
tum.Dic qd sic,vt per baptismū,p fidem Christi,per Christi iudi
cium,per verā obedientiam te adiuro,vt dicas veritatem.xxv.q.
vj.si duo sint.Si adiuretur,tu dices veritatē de eo qd sapis,sicut
te Deus adiuuet:et qd illud sit,et in illo.Sic te De⁹ adiuuet,et ille
sanctorū reliquie.ea.q.eps in synodo.Idem si asserat hic fide sua
assertione:vt quia dicat.In fide mea sic est.s.quod metus,causa.
ad aures.Archid.xxij.q.j.in summa.Ad hoc de iureiurando.et si
Christus.de arbit.cum tempore.Idem si dicat,in periculo anime
sue.de frigi.fraternitatis.no.j.de iureiur.et si Christus.et no.Arc.
xxij.q.v.iuramenti.vbi tenebat an periurus,qui venit ɔtra talia
iuramenta,sit priuandus,sicut si violaret iuramentū formale.Ad
hoc quod no.Archidiaco.de sepultu.c.j.lib.vj.Ad hoc quod no.
Spec.in Spec.de iureiuran.§.j.versi.in summa.Unde dicit Spe.
qd sic est periurus violans fidem simplicem,sicut iuramentum.de
fideiusso.c.ij.et.d.c.ad aures.in Spe. de Arbi.§.si.ver.sed pone ꝙ
cōpromissum.xv.colū.Idem in arbitratore,vt dicat veritatē per
Patrem,et Filiū,et Spiritum sanctum.infra de appel. constitu-
tis.vt no.ibi Ioan.and.et Archidia.ij.q.v.si quis presbyter.glo.j.
7 colligit notabilia.¶†Querit gloss.de ratione quare sine iuramen
to potest testificari testis cum consensu partium.Gloss.dicit, quia
etiam potest totum relinquere verbo partis.C.de fideius.l.fi.Dic
de hoc vt dixi de dolo.finē.et no.de do.preleg.l.Theopompus.et.l.
8 fina.ff.de preto.stip.¶†Oppo.quia remitti non possit a partib⁹:
quia concernit fauorem iudicis vt publicum,vt veritas eruatur.
Glo.dicit quod remittitur iudicis authoritate per partes:qꝛ prin
9 cipaliter in fauorē partis prestatur.¶†Querit glo.an tale iura-
mentum de consensu partiū possit remitti,vt in causa matrimo-
niali.Glo.arguit quod non:quia non statur eorum confessioni de
eo,qui cogno.consangui.vxoris.super eo.Hec vera,quando agit
de contractu:secus si de contrahendo:qꝛ in contrahendo possunt
sibi remittere.de clan.despōsa.c.secundo.Hoc tenet Tan.et Vinc.
ad qd de despon.impu.attestationes.et de fideiusso.cōstitutis.et de
10 spon.sicut.¶†Glo.subsequenter mouet dubium,an iuramētum
calūnie possit remitti,vel omitti.recitat opiniones.Prima opi.vi
detur approbare hodie eodē tit.c.j.lib.sexto.et in no.glo.que vult
qd illud non potest fieri per consuetudinem,nec per pactum.Ad
hoc de consue.c.ij.lib.vj.et.C.de decre.decurio.super rubrica.et in.l.
ij.C.que sit lon.consuetudo.

1 ☞ Delegatus in testem necessarius remouetur a iudican-
do.7.
2 Iudicē potest pars petere ab officio iudicandi remoueri propter
necessitatem officij testificandi.8.
3 Appellandi causa vbi exprimitur alternatiue,etiam in parte iniu
sta valet appellatio propter partem iustam.
4 Conferendi ius ad beneficia potest femina habere.
5 Prebende qualiter possint esse sacerdotales.
6 Iudicem petens remoueri,et alterum subrogari,an indistincte sit
audiendus.
9 Iudex vbi potest remoueri ab officio iudicandi,eo qꝛ necessarius
est parti in testem,an procedat in causa criminali.

10 Iudex debet remoueri a iudicando, vbi est parti in testem necessarius.
11 Delegatis pluribus simul in vna causa cum clausula, quod si non omnes, &c. potest vnus sine alio procedere.
12 Falsum dicens iudex maior coram iudice inferiore an possit per inferiorem puniri.
14 Iudex a parte impetratus in fraudem, quem volebã mihi aduocatum, an possit reuocari.
15 Iudex aduocatus, cui secreta mee cause reuelaui, impetratus a parte non possum petere quod reuocetur.
16 Testem iudicem remotum officium propter testificãdi, per me tamen impetratum an possim reijcere.
17 Iudex subrogatus quantũ tp̃s habeat ad cognoscendũ de causa.
18 Relaxo, verbum ad quas sententias possit referri.

1 Dilecto. ¶† Delegatus necessarius in testẽ re
mouetur a iudicando, & alius subroga
tur. Et prima pars ponit partis querelã. Scd̃a pui
det, ibi: ne igit. ¶† No. i. argumẽtũ, ad feminam in di
gnitate positã posse spectare ius cõferendi prebẽdas, etiã sacerdo
2 tales. ¶† Secundo no. ꝙ põt pars petere iudicẽ remoueri ab of
ficio iudicãdi ꝓpter necessitatẽ officij testificãdi: sz hoc petere de
bet ante litem contestatã. Per qđ vr̃ a cõtrario ꝙ post litẽ cõtesta
tã hoc petere nõ possit: q2 ex hac cõtestatiõe litis aliqđ ius acqrit
iudex in instãtia. Et not. ꝙ remouet demũ in subsidium, quando
3 aliter nõ põt pfecte probare. ¶† No. iij. ꝙ vbi cã appellandi expri
mitur alternatiue, etiam in parte iniusta vz appellatio, ꝓpter par
tem iustam: nam si iudices hic dati erant sine clausula, iniusta erat
pars qđ ꝓcederent altero excluso. de offi. deleg. causam. ¶ No. qđ
suspensio cadit in potestate conferendi iura spiritualia: & videt qđ
4 illa facta post appellationẽ est nulla. ¶† Opp. qđ comitissa, vt fe
mina laica, non possit pretendere ius cõferendi. de elec. Massana.
& c. sacrosancta. Sol. Dic qđ habebat ex priuilegio pape. de exces
si. prela. cũ dilecta. de iure pat. nobis. lxiij. dist. ad tuas. & c. in syno
do. xvi. q. vij. in summa. ix. di. imperium. in Spe. de preben. in fin. &
qđ no. de preben. is, cui. lib. vj. Vel dic quod hic habebat ius p̃sen
tandi, non conferendi. de concess. preben. c. fi. Et intellige de presen
tatione ad p̃bẽdas, nõ ad principalẽ p̃laturã. Nec ob. c. nobis. de iu
re pat. ¶ Oppo. qđ rite ꝓcesserit suspendendo ꝯ contumacem, ex
quo procedi non poterat ad missionẽ. de dolo. eum qui. lib. vj. Sol.
Cõtrariũ procedit, qñ hoc fecisset in contumacem: sed hic nõ erat
cõtumax, cũ appellasset ex legitima causa. ¶ Oppo. quod non de
beat iustificata appellatiõe ad eos fieri remissio. de app. interposi
ta. §. j. Sol. Hoc facit volũtas partiũ, que sic voluerũt. ij. q. vj. si qs
ep̃s. Abb. dicit qđ hic fuit ꝓpter dubiũ huĩ casus nondum a iu
re determinati. ad hoc quod no. sup glo. fi. Potes dicere quod hic
nouus additur iudex. vnde ꝓpter mixturaz ad primũ fit remissio.
No. tamen. primam solu. qđ. c. interposita. procedit, quando appel
latio iustificat ex legitima cã, & certa: secus quãdo est causa dubia.
5 que pro tunc approbatur a papa. ¶† Quero qualiter prebẽde po
terãt esse sacerdotales. Dicit Io. an. forte erat on⁹ sacerdotij an
nexum certis prebẽdis. de preben. significatũ. & ꝑpetuo: forte erat
annexũ t̃paliter, sm̃ certũ tp̃s vacationis, vt si annectãt onus sa
cerdotij eis, que primo vacabũt: vt no. j. de conces. preben. propo
suit. & c. ei cui. li. vj. Et istas prebẽdas contulerat p̃posit⁹, & comitis
6 sa resistebat, vel econuerso. ¶† Quero an indistincte sit audiend⁹
petens iudicẽ remoueri, & alterũ subrogari. Dic qđ non: sed p̃mit
ti dz aliqua cognitio verisimilis coniecture, p quã p̃sumat necessa
rius, & ꝙ de re illa veritatẽ sciat. Sicut enim ad recipiẽdos testes
nulla dilatio datur sine cause cognitiõe. iij. q. iij. spatiũ. no. s̃. eo. in
causis fortius desideraf cause cognitio in hoc casu, in quo quale
quale preiudicium videtur fieri parti habẽti iudicẽ gratũ. Itẽ q2
quis põt ex hoc grauari propter expẽsas factas. Itẽ grauato in
expẽsis, si verum esset, tenetur iudex. An propter officiũ testifican
7 di possit peti subrogatio. Host. dicit quod sic. ¶† Quid si hic fuis
set impetratus per prepositũ alias: an possit postea petere reuoca
ri. Dicit Io. an. quod sic, dũ tñ ignoraret ipsum sibi necessarium
in testem. & facit quod no. super. j. glo. Item si fuisset corruptus ab
aduersario procurator prepositi ad talem iudicem impetrãdum.
¶ Ad glo. opp. qđ non potuerit hec subrogatio peti. que propter
hoc debuit peti ante ingressum iudicij. de off. dele. insinuante. So
lu. Propter hoc gl. exponit hic, ante litis cõtestationẽ. i. cũ ꝓtesta
tione qđ non intendebat litẽ contestari: alr̃ non potuisset petere
subrogationem, nisi de nouo factum ad eius notitiã deuenisset. s̃.
eo. c. presentiũ. secundũ Hosti. Dicit tamen quod hec protestatio
non fuit necessaria: q2 per hec verba non respondebatur petitio
8 ni, vel narrationi. ¶† Querit glo. quid si habet duos preter istũ,
an subrogatio locũ haberet. Videtur ꝙ non: quia non deficit pro
batio. Glo. determinat ꝯriũ: q2 non semper testes habẽt in memo
ria id, de quo testificantur: & sic veritas occultaret, & probandi co
pia posset deficere. s̃. vt lite non conte. qm̃. Si aũt plures haberet,
tunc non fiet remotio. s̃. c. de testibus. in fi. Idem Inno. & Hostien.
9 ¶† Quero an in causa criminali procederet hec subrogatio, & re
motio propter officiũ testificandi. Videtur ꝙ non: q2 non compel
luntur testes in criminali: vt in. c. dilectorum. de testibus co. deter
minant contra: q2 licet cogi non possent, tamen precibus possent
induci. Sed si omnino nollet testificari, nõ debet remoueri, & maxi
me si dicat se nescire: q2 qui ei credit, & fidei cõmitit vt dicat testi
moniũ in principali, ei credere debet, cum iurat se nescire. C. de te
sti. l. pe. iiij. q. iij. si quis testibus. & j. de don. inter vir. & vxo. per no
10 stras. ¶† Quid si in fraudẽ pars procurasset vt causa committe
retur tali informato de facto, vt nõ posset testificari. Dic ꝙ ad hoc
remoueref, etiam si haberet plures, ne fraus sibi prodesset: forte iñ
11 videt alios idiotas, vel posset repelli, sm̃ doc. ¶† Oppo. ꝙ male
petijt qđ procederef eo excluso. de offic. deleg. causam. Dic qđ hec
petitio esset iusta, quando haberet clausulã, qđ si non omnes, &c. vt
hic: & esset hoc impedimentum iuris, secundum Innocen. & Ho st.
¶ Quero de ratione. Dicit gl. quia male fecerũt repellere petitio
nem: q2 etiã pretor testimonium dicere dz. iiij. q. iij. §. item in crimi
12 nali. & copia probandi nõ est arctãda. † Nunquid aũt vbi iudex ma
ior attestando coram minori iudice, si ibi falsum dicat, possit puni
13 ri. Vide in Spec. de teste. §. j. versi. quid si is, qui. ¶† Quero quid
si impetras illum, qui nolebat esse meus aduocatus in hac causa,
an propter hoc reuocetur. Dicit gl. ꝙ nõ, cũ possũ habere alium
aduocatũ: nisi dolo hoc faceres, vt mihi subtrahas aduocatũ. iij.
q. viij. §. si quis. Hoc vera, secundũ Io. an. maxime si erat genera
lis aduocatus ecclesie, collato sibi beneficio ab ecclesia. de iureiur.
14 breui. ¶† Quero qđ si aduocato reuelaui secreta cause mee, pars
eũ impetrat in iudicẽ, an ꝓpter hoc potero petere ipsuz reuocari.
Dicit gl. ꝙ non sufficit qđ remoueatur: q2 reuelatio secretorũ cau
se nõ facit eũ suspectũ, cum non habeat iudicare iudex scd̃m con
scientiã, sed scd̃m informationẽ iudicialem. iij. q. vij. iudicet. vbi de
hoc. & de offi. or. c. j. Hec vera, nisi aduocatus iam publicasset inten
tũ suũ: q2 sola reuelatio secreti nõ facit eũ suspectum: vt not. Inn.
de officio ordin. irrefragabili. per. l. pretor. ff. de iuris. om. iudi. De
hoc in Spe. de lega. §. superest. vers. item si fuerit aduocatus. in. v.
col. & in sequẽti: & no. j. de app. Postremo. & in Spe. de aduoca. §. 4.
15 ver. item qđ fuit. ¶† Quid si iudex, qui petit in testẽ, statim com
mittit vices suas, nihil sibi reseruando, an hic potest esse testis co
rã delegato. Ioã. dixit quod non: q2 fungitur delegatus vice dele
gantis: & idem est iudicare per alium, quod per se: & licet modo nõ
sit iudex, sufficit qđ fuit, vt non possit esse testis. ij. q. iij. statuendũ.
Glo. dicit quod possit. Nõ obst. c. statuendum: quia illud loquitur
de iudice, qui cognouit de eã. Ad hoc hec decretalis plus dicit, ꝙ
si ordinarius peteretur in testem coram suo officiali, cogeref testi
ficari. Glo. tenet Hostiẽ. ad hoc de offic. delega. iudex. lib. vj. Per
hoc dicit Abbas quod si impetraui mihi iudicem consanguineũ,
qui recusatus est, quod bene potero ipsum producere in testem: q2
licet remoueatur a iudicando, non a testificando. de presumptio. li
teras. Per hoc dicit Vincen. quod iudex, cui est commissa causa
rum vniuersitas, qui committit articulum vnum, potest esse testis:
16 argumen. ff. de iurisdi. omn. iudi. l. est receptum. ¶† Quero an re
moto iudice propter officium testificãdi, possit, qui impetrauit in
iudicem, ipsum repellere a testificando, obijciendo aliquam inha
bilitatem in personam. Gl. dicit quod non in personam, q2 ipsum
approbauit: in dicta secus. iiij. q. iij. §. si quis testibus. & iij. q. iij. of
feratur. xxxij. q. v. horrendum. Idem Innocen. & Hostien. De hoc
per Innoc. de exceptio. cum venerabilis. ibi dicit hoc verũ, quan
do causa repellens concludit ad officium testificandi, non ad offi
cium iudicandi, quia si est illius nature, que non repellit ipsum vt
iudicem, non videtur approbare impetrando: ideo si impetrauit
quem criminosum, qui potest esse iudex, posset postea ipsum vt cri
minosum repellere a testificando, secundum Innoc. ibi. dixi supra
eod. presentium. Io. and. remittit de his questionibus ad Specu.
17 eodem tit. §. j. versic. quid si impetres. iiij. seq. ¶ Glo. penulti. que
rit quantum tempus habeat subrogatus iudex. Respondet, & est
18 clara. ¶† Glo. in verbo, relaxata est clausula. no. eã, q2 verbũ Re
laxo, refertur ad sentẽtias nullas. Vide doc. s̃. eo. veniens. qđ me.
causa. c. quinto, lib. vj. Io. an. dicit Hosti. dicere quod hic verbum
Relaxo, refertur ad sententiam aliquam: q2 antequam hec decret.
emanasset, casus nondum erat in iure decisus, & scribebatur iudi
cibus appellatione remota: vnde processus tenuit mero iure, sed
debuit retractari per superioris officium. de appel. pastoralis. se
cundum Host. Anto. de Butr.

1 ☞ Testes possunt recipi & publicari citata parte, ne probatio
nis copia pereat ad perpetuam rei memoriam.
2 Ad testium depositionis actum non sunt partes citande.
3 Patroni an videantur sibi aliquod ius retinere in ecclesia per hec
verba, quod nihil iuris, &c.

4 Ad testium receptionem quare debeat vocari pars.
5 Testes ad futuram rei memoriam, in quo differant a testibus or-
dinarie audiendis, ⁊ quando sint publicandi.
6 Testium receptio an possit fieri siue ab actore, siue a reo testes pro
ducantur.
7 Testium publicatio quare fiat ad publica monumenta.
8 Probatio an possit fieri ab his, qui instrumenta non habēt, alio
modo, quam per testes.
9 Testium publicatio vt valeat, denuntiari debet pars.
10 Probatio ad eternā rem memoriam an noceat alijs, quā vocatis.

1 Significauit. ¶ Ne probatiōis copia pe-
reat, citato aduersario re-
cipiunt, ⁊ publicantur testes, quos reus inducit. Et
sunt due partes. In prīa, petitio. In scda, iudicis da-
tio. ¶ No. j. ꝙ fundatores ecclesie possunt in fundationis actu re-
mittere omne ius patronatus. ¶ No. ij. ꝙ ex rei petitione possunt
examinari testes ad perpetuam rei memoriam, ne pereat copia ꝓ-
bādi. ¶ Nota tertio requisitum in examinatione testium ad per-
petuam rei memoriam, vt fiat nuntiatio fundatoribus, vel eorum
heredibus. Et no. vt de omni solennitate publicationis conficia-
2 tur instrumētū. ¶ † Not. iiij. argumen. quod partes sunt vocan-
de ad actū iuramenti in examinatione testium, ⁊ non ad actū de-
positionis. vide. s. eo. in omni. ¶ Opp. quod non sit necessaria hec
prouisio: qꝛ per illos testes, per quos probāt hi ius patronatus,
per illos probabitur quod ecclesia fuit libere fundata. Sol. Dicit
Hosti. quod forte multi sciunt de fundatione, ⁊ pauci de liberatio-
ne: qꝛ pauci audierunt hec verba. Item forte patroni de funda-
tione habebant instrumentū. Caute ergo fecit presbyter, qui sibi,
3 ⁊ ecclesie fecit prouideri. ¶ † Quero an patroni per hec verba, qꝺ
nihil iuris, ⁊c. videanť aliqꝺ ius retinere, saltem presentādi. Qui-
dam dicunt quod sic, si ecclesia collegiata nō erat: ⁊ si erat collegia
ta, per hoc nō perdunt ius consensum prebendi. de iure patrona.
nobis. ⁊ c. cum terra. sed solum releuabitur dos per hoc ab omni
onere, quod imponi poterat. de conditio. appo. verum. Jo. ⁊ Jnno-
cen. tenent contrariū, dicentes quod per hoc perdunt ius presen-
tandi, ⁊ requirendi aliud seruitium, ⁊ postulādi auxilium. de don.
pastoralis. Si tamē bona dilapidātur, agere possent. argu. xvj. q. j.
constitutū. de re. eccle. non alie. si quis presbyterorū. ff. de no. oper.
nunt. l. vñ Reipublice. Generali autem renuntiatione dolus nō re
mittitur. ff. de lib. leg. ab hereditate habent ius patronatus. l. filij.
Sed hoc non est verū in hoc iure patronatus, vt no. j. de iure pat.
de iure. ⁊ ius sepulture. ff. de relig. ⁊ sump. fu. l. quod pater. ⁊ opera,
que cōsistunt in faciendo, debentur extraneis heredibus. C. de in
ius voc. l. ij. C. de obsequi. ab here. prestan. l. libertos. Et si prelat⁹
moriť ius prouidēdi erit in collegio, si collegiata est ecclīa: alꝰ epi-
scopus prouidebit. s. de elec. c. j. de condi. ⁊ demon. l. omnis. ad hoc
4 de iure patr. c. vno. lib. vj. in prin. ¶ † Quero ad quid vocētur isti
ad testes recipiendos. Dic quod vocātur vt intersint receptiōi, ⁊
iuramento testiū: vt. s. eo. c. ij. ⁊ vt faciant interrogatoria. j. c. ij. lib.
vj. ⁊ etiam si velint mouere questionē super hoc, an fuerit liberatio
data ecclesie: qꝛ ad hoc audienť. Unde si vellent statim mouere q-
stionē super iure patronatus, differť receptio testiū post litē cōte-
5 statā, nisi essent senes, ⁊ valetudinarii, secundū Uin. ¶ † Quero cū
glo. de differētijs inter hanc publicationē, ⁊ illā, de qua vt lite nō
conte. qm. §. j. Dicit gloss. quod multiplex est differentia: hic enim
omnes testes recipiūtur indifferenter tam iuuenes quā senes: ibi
tantū illi, de quorum morte timetur. Idē hic Inno. Item hic sta-
tim publicanť, ibi non publicantur statim, sed assignanť. Gul. te-
net quod gl. dicit De publicatione tenet contra in Spe. e. ti. §. nūc
tractemus. ver. aīs autē. dicens qꝺ cū fauore partis fiat hec pro-
ductio, nō dꝫ sic impediri pars in ꝓductione aliorū testiū. Jnquā
tum gl. dicit cōsignanť: intellige, id est sub sigillis clauduntť, donec
fuerit lis cōtestata: ⁊ tūc publicanť, ⁊ nō prius. Secunda, quia ibi
nō valent post annū, nisi intra annū vel agant, vel denuntient: hic
sic, qꝛ valent perpetuo tanq̄ authentikū instrumentum: qꝛ eorum
dicta sunt fundata in publicā formā. C. de re iud. l. gesta. Itē cōtra
illos potest obijci in ꝑsonas, hic nō, si appareat instrumentū denū
tiationis. Sed hoc nō placet gl. vnde Gofre. in summa, vt lite non
cōtest. ante mediū. ⁊ Host. s. eo. tit. post prin. enumerādo has diffe
rētias nō ponit istū Ƀm Egi. pōt esse ratio, in penam eius, q citā-
tur vt veniat videre iurare testes, ⁊ nō venit statutū est ꝙ recipiā-
tur. s. eo. c. ij. Alia ergo pena imponi non pōt ab illo, qui potesta-
tē nō habet statuta cōdendi. sic no. de elec. bone. ij. in glo. j. Bene fa
cit vt lite non conte. accedens. vbi receptis testibus propter cōtu-
maciā partis nihilo minus citatur vt veniat obiecturus in perso
nis, vel dictis. de quo dic vt ibi. Itē dicit Inn. quod in illa, de qua
ibi, fit solennior summaria cognitio, vt ibi, quā in ista. Alia diffe-
6 rētia pꝫ ex his, que sequūtur. ¶ † Quero an hec testium receptio
possit fieri, siue ab actore, siue a reo testes producantur. Gl. dicit ꝙ
videtur sibi quod remediū huius publicationis, secundū aliquos
cōpetat solū reo, ⁊ nō actori. Et est rō, qꝛ in potestate est actoris an
agat, sed nō est i potestate rei an agat, vel cōueniat: merito sibi ꝓui
dēdū, ⁊ actori imputādū, si nō agit. Idē tꝫ hic Inn. dicēs remediū
decre. hui⁹ cōpetere possessori iure alicui⁹, qꝺ dicit suū: sed si dubi-
tat ne mortuis his, qui sunt hui⁹ iuris conscij, ⁊ veritatē noscunt,
postea sibi moueať q̄stio, ⁊ deficientib⁹ sibi testib⁹ de facili possit in
lite succūbere, ⁊ ali⁹ obtinere: iustū ergo fuit qꝺ hic statutū est: alꝰ
de facili potuisset ius possessorib⁹ perire, deficiēte facultate ꝓban-
di, tū ipsi nō possent ius, qꝺ possidēt, ab alijs vendicare. de iu. exa-
minata. nec alios, donec eis placeret, cogere ad agēdū. C. vt nemo
inuit⁹. i rubro ⁊ nigro. ad hoc. j. c. Alberic⁹. Per hec vr̄ qꝺ si talis
possessor habeat actionē, puta vti possidetis vel cōfessoriā, vel aliā
competētē, cū deficiat huius prouisionis ratio, deficiet ⁊ effect⁹ hu
ius publicationis. de ap. cū cessante. de voto. magne. ad si. fateť qꝺ
superest ali⁹ ꝓuidendi modus, de quo no. vt lite nō contest. qm. §. j.
Huic determinationi obuiat. ff. ad legē Aquil. l. in lege Aquilia, si
deletū. in aut. e. ti. §. ⁊ hic no. Gl. rñdet dupli. ad. l. in lege Aquilia,
si deletū. Primo, ꝙ ibi nō fit publicatio, de qua agiť hic, sed testes
recipiuntur, ⁊ consignantur vsq̄ ad euentū conditionis. Sed hoc
non placet gl. quia ibi sequitur condemnatio, licet differatur exa-
ctio. Ideo gl. dicit secūdo, ⁊ bene, quod hoc remedium etiam com-
petit actori, quando non est in eius facultate an agat: sed tunc pro
cedetur secundum formam illius legis. Ad aut. e. ti. §. qꝛ vero. Gl.
respondet. qꝺ ibi nō publicantur, sed cōsignantur. Et tūc expone
tex. ibi. publicanť. i. publica manu scribunť. Uel, si vis, potes intel-
ligere illum tex. in casu hui⁹ decre. ⁊ tūc expone, publicantur, pro-
prie. Nō obstat qꝺ etiā reus possit agere: vt patet in gl. seq. ⁊ patet
ex no. ff. de fideiui. l. si contendat. ⁊ no. ff. de dam. infe. l. si finita. §.
eleganter. ⁊ sic non videtur competere hic remedium extraordina
rium. ff. de minori. l. in cause. Hosti. dicit quod hoc habet locum, ⁊
vterq̄ potest agere: vel fauore ecclesie audiť presbyter, cui nō expe
dit litigare, vel ad hoc citantur patroni vt hic, vt aliqꝺ possint ra
tionabile opponere. Plus sibi plꝫ primum. Tu dic qꝺ hoc, ⁊ illud
est extraordinariū remediū, que inuicem se nō tollunt. ff. ad legem.
Aquil. l. de pecorib⁹. Unde dicit Bar. in aut. si quis. C. de testi, qꝺ
quandoq̄ petunť testes examinari ex parte actoris: ⁊ si actor sta-
tim potest agere, nō competit hoc remedium, nisi in casu. c. qm. §. j.
qn̄ timetur de morte testiū: vt. d. l. in lege Aquil. ff. ad legē Aquil.
Et dicitur dubitari de morte, qn̄ imminet aliquis de casibus posi
tis in. l. ij. ff. de dona. causa. mor. Si nō potest statim agere, tūc si est
possibile ius agendi superuenire testibus non examinatis, tūc ad-
huc non fit examinatio statim, ⁊ indistincte, sed demū si timetur de
absentia, vel morte: vt. d. l. in. lege Aquilia. Sed aliū intellectum se-
cundum Bart. gl. tamen sentit hic quod habeat locū examinatio.
de qua hic, ⁊ text. in. l. lege Aquilia. loquitur indistincte: ⁊ credo
quod hoc sit verius ⁊ tutius. ⁊ tenet Joan. And. in additio. Spe-
cu. in titulo de teste. §. nunc tractemus. versi. xxxvij. in additio. que
incipit, ⁊ huic contra statur. ⁊ Inno. vt lite non contesta. quoniam.
§. j. Si vero non potest superuenire facultas agendi ante examina
tionem testium, tunc examinabuntur, ⁊ publicabuntur ante litem
contestatam, etiam si non dubitetur de morte testium, vel absentia.
C. de testa. publicati. de bono. pos. secundum tab. l. j. ⁊. ij. quemad.
testa. aperi. l. ij. Scientes enim quod bonorum possessio Ƀm tabu-
las, vel secundum nuncupationem non daretur, nisi ille ostenderet
iudici qualiter ille fecerit testamentū, merito ante oīa debēt testes
examinari: vt. d. l. ij. de bono. pos. secun. tab. Quandoq̄ petuntur
examinari in casu, quo quis potest esse actor ⁊ reus: tunc dicit idē
indistincte, vt possit peti examinatio, ⁊ publicatio. Allegat tex. hic
⁊. j. e. c. Albericus. Nā hic loquitur in iuribus incorporalib⁹: qꝛ q
est in possessione iuris, potest agere, qn̄ non possidet, sicut quando
possidet. ff. si serui. ven. l. si forte. §. sciendum. ⁊ no. de iudi. examina-
ta. de causa pos. cum ecclesia. qꝛ quando potest agere, ⁊ excipere, nō
est sibi imputandū quare nō agat: ⁊ cū aduersari⁹ possit agere, cui
⁊ imputari pōt cur nō agat. Et per hec dicit hic Inn. qꝺ attesta-
tiones recepte scdm formam huius decre. nō videntur valere, si is,
qui illos produxit, contra alium agat: sed valent demum, quando
alius agit contra eum, vt ex premissis pꝫ: sec⁹ vbi recipiuntur te-
stes Ƀm formā. c. qm. §. j. que ⁊ ante litem contestatā aperiunť de cō
sensu partiū, que ⁊ nō solū prosunt in illa instantia iudicij, sed etiā
sunt valiture ad eternā rei memoriā, inter easdē partes tū, ⁊ ꝓsunt
siue agat ille, qui testes produxit, siue agatur contra eū: qꝛ tunc ad
istā formā cōuertitur forma illius decre. Fatetur quod si aperian-
tur altera parte nesciente, qꝺ nō valent, nisi ⁊ postea cōsensus par-
tis ignorantis accederet: qꝺ procedit, qn̄ receptio testiū tenet: puta
qꝛ ex cā sunt recepte, ⁊ in casu a iure cōcesso: sed si sunt recepte li
te nō contestata extra hos casus permissos: qꝛ tunc sunt nulle ipso
iure. Ideo q̄tūcunq̄ partes cōsentiāt authenticationi ⁊ publica-
tioni earū, nō possunt ratificari ad eternā rei memoriam. C. de iu-
ra. calum. l. ij. §. sed qꝛ veremur. ⁊ no. s. de elect. auditis. §. ipse vero.
licet aliqui contradicant, scdm Inn. quod magis placet Hostien.

qui etiã remittit ad no.s.eo.cum causaꝫ.super fine gl.que incipit.
7 q̃ si.¶†Quero cũ gl.argu.quod quare fiat hec publicatio,⁊ tran
scriptio ad publica monumẽta.Dicit gl.qꝺ ad cautelam futuro-
rum:⁊ idem gl.j.⁊ dicunt Inno.⁊ Host. qꝺ debet esse scriptum au
thenticũ,vt per manum publicam,vel sigillum publicũ.j.ti.ij.c.ij.
de sen.exc.c.j.lib.vj.Dicit etiã qꝺ ⁊ testes sufficerent.de sent.excõ.
sacro.Sed non esset sic tutũ remediũ:q̃ aĩo nec ipsorum morte ti-
meri posset,sicut ⁊ ꝑncipaliũ,quos recipi mãdat.Et si dicis, nõ-
ne põt antiquari probatio instrumẽti.Item quid si post cẽtũ an-
nos negetur tabellio,qui cõfecit instrumentũ:Dicit Host.ꝙ pro
uidebitur primo casu per secundã publicationẽ,⁊ renouationem.
de cõfir.vti.vel inut.cum dilecta.de priuile.cum olim.In secundo
forsan extabũt plura instrumẽta eiusdẽ manus,per quorũ compa
rationem poterit roborari.C.de fide instru.l.comparationes.de
quo.j.ti.ij.c.j.Vel presumitur ꝯ illos,qui tãdiu tacuerũt.de frigi.
c.j.de quo dicã in.c.ij.j.e.¶No.hoc dictum.s.positũ post Innoc.
ꝙ testes põt interesse examinationi,⁊ probabunt examinationem
factã,⁊ dicta eorũ:⁊ sic valebit hoc casu testimonium de auditu,iũ
8 dicis authoritate.¶†Quero an sit alius modus prouidẽdi his,
qui instrũa nõ habent.Glo.dicit qꝺ sic:q̃ poterũt petere vt fiat in-
strumentũ.C.de fi.instr.l.plures.C.de libe.cã.sicut datã.de quo in
Spec.de instr.edi.§.post hec.v.quid si debitor.de quo per Bar.in.l.
si finita.§.eleganter.ff.de dã.infect.vbi tractat an,⁊ qñ reus agere
possit,⁊ quõ,⁊ quando sit faciendũ instrumentum de exceptione,
9 vel actione.¶†Vltima gl.colligit necessariam denuntiationem,
vt valeat hec publicatio:sed est dubiũ vbi debeat fieri.Doc.dicũt
quod sufficit quod fiat ad domum,si absens est.de cle.non resi.ex
tue.s.de eo,qui mit.in pos.c.si.ſm Host.Innoc.dicit qꝺ si absens
est,si põt fieri sine periculo,expectabiť donec ꝑsens sit,⁊ sibi princi
paliter denuntieť.ff.que sen.sine app.rescin.l.j.§.item cum ex eo.⁊
dicit qꝺ iura,que dicunt citationem posse fieri ad domum,ponunt
casus speciales.Si autem est periculum in expectando receptionẽ
testiũ ꝓcederet secũdũ formã.c.qm̃.vt lite nõ cõtest. Remittit ad
no.in.d.c.si.⁊ per ibi dicta quod primum dictum procedit in ma-
10 litiose,secundũ in non malitiose. ¶†Vltimo est dubitatio an ꝓ-
batio hec ad eternam rei memoriã noceat alijs,ꝙ̃ vocatis.Dicit
and.in addi.Spe.in tit.de teste.§.nũc tractemus.super ver.xxxv.
⁊ dicit Innoc.hoc velle hic,vt not.in gloss.dixit hic Inno.versic.
vbi no.⁊ in decr.Albericus.in glo.quid si.versi.alij vero.alle.C.de
dona.l.in donationibus.ff.de iureiuran.l.sed ⁊ si possessori.in fi.cũ
l.seq. Dyn.suo ꝯsilio v.dicit qꝺ hoc verum,quando receptio fuit
facta post translationem iuris in alium:secus si ante. Unde dicit
qꝺ testes recepti ad eternam rei memoriam super obligatiõe bo-
norũ puta inter pacem facientes,si pax frangeretur,si ante produ
ctionem,⁊ probationem illã alter paciscentiũ vendiderat aliqua
bona,⁊ emptores non fuerũt vocati,illa non nocebit eis,sed opor-
tebit eos de nouo probare.Si vero post illam fiat venditio,cũ illa
probatio iam affecerit venditorẽ,⁊ ei nocuerit,nocebit etiam em-
ptori.Alleg.C.de pigno.l.preses.ff.de pig.l.si superatus.§.fi.ff.de
exce.rei iudi.l.si mater.§.fi.secundum Jo.an.Inquantũ Jo.and.
vult probationẽ non extendi ad alias personas,si loquamur in ca
sibus,vbi nõ extenderetur sentẽtia est planũ:si in casibus, vbi ex-
tendereť sententia,vt in casibus.c.quãuis.si illis ignorantibus, q
successerunt,est facta receptio,adhuc est certum:si illis sciẽtibꝰ,sꝫ
contumace illo,contra quẽ sunt recepti,adhuc est planum,per.l.ꝑ
ses.C.de pig.per.l.Papinianꝰ.§.meminisse.ff.de inoff.test.Sed si
receptio est facta cõtra nõ cõtumacẽ,tũc est magis dubiũ,vt in ea
sit aliqꝺ speciale.Ex hoc habes qꝺ speciale est in hac receptione,
vt nõ ꝑsit,nec noceat illis casibus,nisi inquantũ est facta ante eius
translatum.Et idẽ dicit de cõfessione:⁊ hoc,q̃ tales non sunt oĩno
integre probationes,⁊ integraliter recepte. Ant.de But.

1 ☞Testibus publicatis nouum capitulum potest probari etiam
per testes antiquos.
2 Libello alternatiuo,si duo petãtur,an sufficiat alterum probare.
3 Probatio sufficit quod sit certa respectu principaliter petiti,licet
sit incerta respectu eius,quod est in facultate soluendi.
4 Agens rescissione contractus tanquam deceptus vltra dimidiã
iusti pretij quomodo debet probare valorem rei.
5 Contrahentibus quamuis liceat se decipere,intelligitur in modi
co non autem immoderate.

1 CVm causam. ¶†Post publicatas atte
stationes nouũ capitulũ ꝓ
bari põt,etiã per testes antiquos.⁊ pars huiꝰ de emp.
⁊ ven.c.pe.In prima parte decisa petitio.In scða cau-
se cõmissio,ibi:cum igitur.¶Pro declaratione facta monasteriũ
agebat ad rescissionẽ contractus,quia fuerat deceptus vltra dimi
diã iusti pretij,⁊ probata hac deceptione non erat necesse aliud ꝓ-
bari,si emptores voluissent rescindi contractũ restituendo rem,⁊
recuperando pretium:sed quia emptores dicebant se iustũ pretiũ
supplere:ideo fuit necessaria probatio veri pretij, de qua sequitur.
2 ¶†Not.j.quod vbi duo alternatiue petuntur in eodẽ libello,suffi
cit alterum probare: vt quando vnum est in principaliter petito,
alterum in facultate soluendi:⁊ sufficit petitionẽ,⁊ probationẽ esse
certã in principali petito,quãdo electio est rei,nec ante electionem
rei arctať actor ad certificandum illud,qꝺ est in facultate soluẽdi:
3 sed sufficit illud certificare reo eligente.¶†Nota.ij.quod proba-
tio vt procedat,sufficit qꝺ sit certa respectu principaliter petiti,li
cet sit incerta respectu eius,qꝺ est in facultate soluendi,⁊ sic vltra
libellantis intentum.¶No.iij.quod articulus dicitur nouus quo
ad facultatem probandi per testes post publicatas attestationes,
quando materia tota antiqui articuli repetitur in secundo.articu
lo,vt addatur aliqua determinatio,prout prima materia repetiť
in secundo articulo,vt non subijciatur necessitati probãdi,⁊ maxi
me quãdo ex additione articulus probatur ad alium finem,quam
primo produceretur,⁊ sic separatus finis concludiť.¶Nota quar
to quod indeterminatum a determinato differre dicitur,vt substã
4 tia a qualitate.¶†Gl.j.literalis.Secũda dubitat quomodo fuit
possibile probare excessum siue quantitatem valentie.Dicit gl.q̃
dum res esset vendita pro.x.testes dicebãt qꝺ valebat multo plus
de.xx.sed nõ taxabant quantum plus de.xx.⁊ illud plus debet pro
bari.Sed contra hoc opp.gl.quod ijdem testes non debuerint ad
mitti ad probandum:q̃ vel interrogati fuerunt quanto plus res
valebat,⁊ non responderunt,non sunt admittendi.Gl.dicit quod
potest intelligi quod non fuerunt interrogati de quãtitate exces-
sus,⁊ sic non arctantur respondere.Vel dicit gl.dato qꝺ tunc fue-
rint interrogati,⁊ responderint se nescire,licet dicãt se modo scire
quantitatem valoris,nõ vitiatur testimonium: quia modo pote-
runt scire quod ante nesciebant,⁊ informare cõscientiam suam ex
alijs argumentis:nec pro hoc est sibi contrarius.Ex quo nota qꝺ
vbi factũ habet causam manentem,⁊ nõ momentaneam,quis põt
ex diuersitate temporis scire quod aliquãdo nesciuerit:vnde testis
deponens se scire quod nesciuit alias,nõ est contrarius.Item,vt
litera dicit,non impediť productio testium,q̃ articulus sit idem:
quia potuerũt primo respondisse rem valere vltra.xx.modo depo
nunt de certa quantitate qꝺ valet.xxiiij.vel.xxv.Dicit Jo.And.
simile,Promisi tibi dare equũ valoris.x.floren.si sit maioris ꝑtij
promisi vendere:agis vt donem:satis est mihi probare quod valet
plusq̃.x.⁊ lꝫ quantitatem non exprimam,absoluar.Si agis ex par
te scða, quia vis vt vendam, tunc per illos,⁊ alios testes potero
probare verum pretiũ:sic in proposito.Primo potero probare va
lorem vltra.Scðo quantitatis excessum.⁊ facilior est prima proba
tio,quam secunda:nam si vendidissem librum meum pro.x.inueni
rem multos testes,qui deponerẽt quod valet vltra.xv.sed paucos
inuenirem,qui determinarent quantum vltra.xx.¶Querit gl.de
practica probandi valorem rei.Gl.ponit duas practicas,⁊ est cla-
ra.Dic de hoc vt.x.q.ij.hoc ius.aut hen.perpetua.per Bar.in.d.l.
pretia.ad legẽ Fal.⁊ in.l.ij.C.de rescin.ven.⁊ dixi de emp.⁊ ven.c.cũ
5 dilecti.vbi ponam quod hic dicit.Calde.¶†Op.quod liceat con-
trahentibus se decipere.ff.de mino.l.in cause.§.in pretio.Gl.dicit
quod licet,dummodo non immoderate,sed in modico: dic vt dixi
de emptione ⁊ venditione.dilecti.

1 ☞Snĩa põt testibus probari,qui dicte snĩe interfuerunt.
2 Capitulum sede vacante succedit in potestate cognoscẽdi de causa
matrimoniali.nu.4.
3 Sententia sine scriptis prolata valet in causa matrimonij.
5 Publicari que scripture vel gesta possint.
6 In publicatione que solennitates exigantur.
7 Publicationis solennitas qualiter probetur.
8 Dictis notarij an credatur absq̃ publicationis solennitate.
9 Publicatio testium coram quibus fieri debeat.
10 Sententia potest tribus casibus sine scriptis promulgari.

1 ALbericus. ¶†Recipiunť,⁊ publicanť te-
stes,q̃ interfuerint snĩe,vbi per
scripturã de snĩa nõ apparet.h.d.In prima,partis pe
titio.In scða,prouisio,⁊ iudicis datio,ibi:ideoq̃.
2 ¶†No.j.arg.qꝺ capitulum vacante sede succedit in potestate co-
3 gnoscẽdi de cã matrimoniali.¶†No.ij.ar.qꝺ vꝫ snĩa lata in causa
matrimoniali,lꝫ nõ promulgetur in scriptis.¶No.iij.qꝺ ad peti
tionem rei,q̃ ⁊ simul actor est,potest peti publicatio testiũ ad eter-
nam rei memoriam.¶Nota.iiij.quod sentẽtia probabilis est per
4 testes,nõ apparẽte instrumẽto snĩe.¶†Opp.qꝺ capitulum nõ co
gnoscat de causa matrimoniali.de consan.⁊ affi.c.j.Solut.Cogno-
scit vacante sede,vt hic,⁊ de heretic.ad abolendam.Vel habebat
hoc capitulum talem iurisdictionem de iure speciali: nam de iure
communi non potest,vt in contrario.de quo de restitu.spolia.lite-
ras.j.ti.j.preterea.¶Pro declaranda materia cap.quero de plu-
ribus.Primo,que scripture publicentur,vel gesta.Secundo,que
solennitas

solẽnitas exigit in publicatione. Tertio, qualiter ꝓbetur. Quar-
to an actis notarij fides adhibeat absq̃ hac publicatiõis solẽnita-
5 te. Quinto, corã quibus publicent. ¶ † Ad primũ, que scripture ⁊
gesta publicent. Dic qd acta in scriptis nõ redacta, ⁊ sententie, vt
hic. Itẽ attestationes, vel alie scripture minus solẽnes, ſm Inno.
Hoc intellige de solẽnitate scripture, nõ de solẽnitate actorũ: als
cum acta forent nulla, nõ essent publicanda. Itẽ scripture delete,
vel cõsumpte: nam publicari, ⁊ authenticari dicunt ſm Inn. hoc
intellige qñ nõ sunt intantum delete, quin videri possint: vt no. de
cõfir. vti. vel inuti. cũ dilecta. de priuile. cũ olim. Itẽ scripture non
authẽticate per notariũ defunctũ. Itẽ publicat aliqñ etiã publi-
cata scriptura ꝓpter necessitatẽ habẽdi plura instrumẽta de eodẽ
tenore, deficiẽte notario, qui scripsit: vt si ꝓcurator cõtra plures, ⁊
diuersos agere volens vnũ solũ habeat ꝓcuratoriũ: nã illud face-
re põt exẽplari, ⁊ in publicã formã redigi, decernens partibus pre-
sentibus, ⁊ nõ cõtradicẽtibus eandẽ fidẽ adhibẽdam, que adhibet
authentico, siue originali. Ad hoc, qr ꝓcuratorẽ facere, quoddam
gestũ est: ⁊ sic põt in publicã formã redigi, ⁊ plura instrumẽta põt
inde cõfici: qr nec vnũ sufficit in omnibus causis: ex quo ponit qd
si multa ⁊ diuersa sunt, sufficere põt primũ: arg. in aut. vt fratrum
filij. §. illud quoq̃. col. ix. Nõ obstat si dicat instrumentũ publicum
nõ publicandũ, qr publicatione nõ eget: qr nullũ ius prohibet im-
minẽte necessitate publicũ instrumentũ publicari, ⁊ plura instru-
menta ex illo colligi, ⁊ sumi, imo cõceditur. ff. de eden. si quis ex argẽ
tarijs. i. respon. ⁊ ij. ⁊ l. veluti. Insti. de testa. §. pe. ff. de testa. vnum
testamẽtũ. Nõ obstat qd hec publicatio nõ possit fieri domino ab-
sente, ⁊ nõ vocato: qr ex quo dedit mandatũ ꝓcuratori ad agendũ
in diuersis causis, videt dedisse mandatũ, ⁊ potestatẽ procuratori
vt ipsum ꝓcuratoriũ ſm formã istã faciat publicari, ⁊ multiplica-
ri, cũ aliter cõmode nõ possit mandatũ sibi factum explicare. ff. de
ꝓcurato. l. ad rem mobilẽ. ⁊ l. ad legatũ. de offi. delega. ꝓterea. Hoc
dicit verũ, qñ ꝓcuratoriũ non vertit in dubiũ: alias opz qd prius
illi detur fides, quã exẽplet: vt no. de elec. scriptũ est. Cauere tamẽ
debet iudex ne sibi illudatur, ⁊ ne subito ꝓcedat ad publicationẽ,
vez si persona tabellionis, vel sigilla in ꝓcuratorio appensa non
sunt sibi nota, sed ignota: alioquin dñi vexari põt per sigilla igno
ta, ⁊ per instrumẽta ficta, ⁊ falso fabricata. ar. ff. de cust. re. l. diuus.
⁊ no. s. de do. ⁊ cõtu. cũ olim. ⁊ de cle. peregri. c. j. ij. ⁊ iij. ſcdm Host.
Puto tñ qd hec potius sit quedã exẽplatio, quã publicatio, quã-
do sit a publico. Itẽ non solũ publicantur attestationes facte in
iudicio, vel priuilegia: vel alie scripture, imo ⁊ litis contestatio, vt
non valeat vltra terminũ, procedit de iure ciuili, ꝙ nõ procedit de
iure canonico quo ad hũc effectũ, per no. s. de iudic. c. pe. Itẽ quia
valet ad interruptionẽ probandã. C. de prescrip. xxx. anno. l. cũ no-
6 tissimi. §. illud. s. eo. cãm. ¶ † Venio ad ſm, que solennitates exigã
tur vt fiat publicatio. Dic, quedã est publicatio, que fit de aliqua
scriptura minus authẽtica, vel cõsumpta, vel deleta, ⁊ fiet hec for-
ma: qr fiet in presentia iudicis, vel alterius habentis ad hoc pote-
statem a iudice: alias non valet. de fide instru. c. pe. ⁊ fin. ⁊ fiet vel iu
dice, vel eo, cui cõmittit, sedente pro tribunali, illis presentibus,
vel per contumaciam absentibus, de quorũ agit preiudicio. in au-
then. de fide instru. §. sed ⁊ instrumenta. de autho. tu. l. fi. ff. ad tur-
pil. l. ita diuus, ⁊ quando fit publicatio attestationũ, vocandus est
notarius, qui scripsit attestationes, ⁊ ipsos solos recepit: ⁊ talis
publicatio debet fieri in scriptura publica, vel authentica, vel in
charta nõ publica, dũmodo habeãt sigillũ authenticũ. Per que
dicit Host. qd authentico sigillo iudicis etiã circa acta iudicialia
est credendũ, cõtra id, qd no. Inn. s. eo. cũ nobis. s. ti. j. post cessio-
nem: ⁊ c. qm̃ cõtra falsam. sed qd hic dicit, verius puto, secũdo Io.
An. Quedã est publicatio, q̃ petit nõ de scripturis, sz de his, que
aliter, quã per scripturã acta sunt, vt in terminis cap. tũc dicit gl.
Inn. qd publicatio debet fieri hac forma: qr primitus requisita re
quirunt prout proportionant. Itẽ vocabit iudex testes, qui inter-
fuerũt sententie sine scriptis late, vel testimonio, vel cõtractu sine
scriptis cõfirmato: ⁊ audiet ab his veritatẽ, quã de his nouerint:
⁊ faciet in publicã ⁊ autenticã formã redigi per personã publicã
ad eternã rei memoriã faciendã: ⁊ sic qd prius erat in mente, ⁊ me-
moria hoim labili, postea redigeret ad scripturam publicã, ⁊ per-
petuo valiturã, vel etiã in charta nõ publica, vel non authentica:
sufficit em̃ qd authoritate iudicis facta sit. Quod intelligit Inno.
dũmodo habeat sigillũ authenticũ. Ad maiorẽ tñ cautelã dz pa-
tere in ea qd iudex decernit illi scripture perpetuo fidẽ adhiben-
dam. C. de iud. de qua re. C. de testa. hac cõsultissima. §. at cũ huma
na. C. de testa. publicati. de re iudi. l. gesta. ff. ad legẽ Aquil. l. in lege
Aquil. s. eo. significauit. de elec. qr ꝓpter. secundũ Inn. Nunquid
aũt in hãc publicationẽ pars sit vocãda. Quidã qd nõ: qr nõ inue-
nitur nec hic, nec alibi expressum quo ad publicationem gesti sine
scriptura partes arctandas. Sed dicit Inn. qd quicqd dicãt iura
superius allegata, quorũ ratio est generalis, tutius, imo tutũ qd
vocent: ⁊ cõtrariũ periculosum est: qr annihilat per hoc priuilegiũ

publicatio, nisi fieret per illũ, qui ipsum cõcessit: nam si per illum
fieret, tũc valeret, sicut a principio valuisset, si per ipsum fuisset du
plicatũ, vel etiã triplicatũ. Nec obstat de cõfirma. vti. vel inuti. cũ
dilecta. ad fi. qr ibi nõ fuit aliquod omissũ edictũ: sed aduersarius
voluntarie cõparuit, ⁊ fuit auditus, secundũ Inno. Vel dic qd licet
to, qui priuilegiũ cõcessit, ex post facto possit illud publicare, sicut
⁊ a principio potuit dare: nam ⁊ publicando, nisi aliud dicat, nihil
de nouo daret. Hoc intelligendũ est, qñ non habet suspectũ, nec de
eo refert questio: alias nunquã sine cause cognitione etiã per illũ,
qui concessit priuilegiũ: debet postea publicari: imo vocandi sunt,
quos res tangit. d. c. cũ dilecta. ⁊ de priuileg. cũ olim essemus ⁊ c. ex
parte ⁊ no. s. eo. cãm. ⁊ vt lite penden. c. fina. Et si in instrumẽtis cõ
trariũ diceret, possent exinde magne fraudes, ⁊ grauamina, ⁊ gra
uia preiudicia ꝓuenire, ex quo publicatio est facta de falsitate sine
suspicione peioris nil dici põt: in publicatione aũt eorũ, que nunq̃
fuerũt scripta nõ imminet tanta necessitas, ⁊ periculum licet ⁊ ibi
posset periculũ imminere. Modus aũt vocãdi est, qd si instrumen
tum tangat specialiter aliquẽ, ille specialiter est vocandus: alias
sufficit vocatio generalis per edictũ: ⁊ idem qñ fit publicatio scri
pture, ⁊ priuilegij, vel indulgentie generalis, vel tangẽtis certas
personas, tũc sufficit vocatio per edictũ generale. de clandesti. de-
sponsa. cũ inhibitio. qui matri. accu. possunt. cũ in tua. de sen. ex cõ.
statuimus. Exemplata vero vel publicata, non seruata dicta for-
ma, nõ faciũt fidẽ. in auth. vt spõ. lar. §. ⁊ hec. colla. ix. ff. de bono.
7 poss. s. secundũ tabul. l. ij. §. fina. ¶ † Ad tertiũ, qualiter probetur
solennitas, poterit ꝓbari per testes, vel instrumẽta facta de publi
catione ⁊ solennitate, vt dicit litera hic, si nõ apparet solẽnitas, qr
diu facta est publicatio, ⁊ nũc opponit qd non valet propter defe-
ctum citationis. Quidã dicũt qd nisi aliud probetur, presumendũ
est pro publicatione, qd fuit solenniter facta. C. de contrahen. ⁊ cõ-
mit. stip. l. j. ⁊ l. optima. C. de re iudi. l. j. C. de appel. l. hi, qui ad ciui-
lia. Insti. de fide instru. §. fina. Alij, vt Vin. s. eo. significauit. dicũt
hoc nõ esse verũ, nisi ⁊ in ipsa publicatione hec solennitas expri-
matur esse seruata, vt si cõtineat in ea qd fuit facta vocatis omni-
bus ⁊c. ⁊ vide formã in eo qd no. j. de fide instrumen. cũ P. tabel-
lio. ⁊ c. seq. alias si nõ exprimit, oportet solẽnitatẽ probari. ff. de pu
blic. l. quecunq̃. §. fina. C. de proba. l. pe. C. de fal. l. fina. nisi ꝓbetur
ꝙ hi, quos res tãgit, fuerũt presentes. ff. de verbo. oblig. l. Titia.
§. pe. Host. dicit qd si publicatio est recens, procedit secũda opi. qr
de facili põt solennitas probari: ⁊ hoc casu si nõ sit expressa solen-
nitas, vtenti incumbit onus probandi. Sed si factũ est adeo anti-
quum qd probatio reddat impossibilis. ff. de proba. si arbiter. tunc
vt impossibilitati parcatur, debẽt presumi omnia solenniter acta.
de pactis. c. fi. xxij. q. ij. faciat. ⁊ vt res potius valeat, ⁊c. de verbo.
sign. abbati. ad hoc qd no. de cle. excõ. mini. proposuit. ad fin. ⁊ qd
no. de offic. deleg. cũ in iure. ⁊ de presump. illud: alias vbi forma in
publicatione sufficiẽter exprimit, tũc ꝓsumunt omnia solenniter
8 acta, siue temp⁹ antiquũ fuerit, siue recẽs. ¶ † Venio ad quartũ,
an actis publicatis absq̃ hac solennitate fides adhibeat. Quidaz
qd nõ, nisi habeant subscriptionẽ testiũ, si agitur corã alio iudice,
quã corã illo, quo recepte sunt: alias reputat priuata, donec secun-
dum formã huius decre. sint publicati. in aut. de here. ⁊ fal. §. j. ⁊ §.
si vero. col. ix. Alij, inter quos est Inn. dicũt qd ex quo attestatio-
nes per notariũ scripte sunt, ⁊ in actis redacte, semper inter easdẽ
personas sine alia publicatione faciũt fidem: alijs aũt nec prosunt
nec obsunt. ff. de iureiuran. l. sed ⁊ si possessori. §. fina. De quo remit
tit Io. in Specu. c. ti. §. ij. versi. alias aũt. in fi. ibi dicit illud ꝙ dixi.
s. eo. significauit ⁊ alleg. ibi hoc dictũ. Si tñ acta inueniant penes
iudicẽ, que p tabellionẽ nõ sunt authenticata, necessaria est hec pu
blicatio, ſm Inn. Hoc tenet Io. an. qr dici nõ põt qd propter de-
fectum publicationis, actis nõ sit credendũ, vel instrumento exin-
de manu publica confecto, nisi negetur instrumentuz. de quo. s. ti.
j. qm̃ cõtra. Hec vera in publicatione, que sumitur pro authẽtica-
tione: sed in publicatione, que sumit pro manifestatione dicteruz,
illa videt necessaria, quicquid dicat Bar. in. l. ij. iudi. sol. arg. s. eo.
cãm. per que patet qd Bar. ibi nõ habuit intellectum Inno. hic.
9 ¶ † Ad vltimũ, corã quibus dz fieri publicatio. Dic qd corã ordi
narijs, ⁊ delegatis, vel habẽtibus ptãtez ab eis, vt subdelegati ad
hũc actũ: ⁊ possunt etiã subdelegari notarij. Ad qd de fide instru.
10 cũ P. tabellio. ¶ † Gl. ponit tres casus, in quibus sentẽtia nõ ꝓ-
mulgat in scriptis: ⁊ inquãtũ ponit casum. c. si quis cũ clerico. hoc
intellige vt no. de libel. ob. c. j. quo ad libellũ. Idem Ioan. Vin. ⁊
Inno. de quo dicit vt de re iudi. c. fi. lib. vj. in. v. gl. ¶ Opp. gl. ij. q.
j. in prinis. Dic qd regula est ibi, hic est casus specialis: qr etiã in
causis matrimonialibus alia sunt specialia. Dicit Io. an. qd hic
terminatum videtur quo ad matrimonialia, per cle. sepe. de ver-
bo. signi. Nam hodie proceditur de plano in talibus, ⁊ tamẽ est ne
cessaria sentẽtia in scriptis. Host. soluit. aliter super text. qd sñia
fuit hic recitata in scriptis, sz de ea nõ fuit factũ publicũ instrumẽ
tũ. Credo ꝙ speciale sit in cã matrimoniali, vt valeat, in qua cessat

communis rigorositas, et proceditur secundum veram equitatē na-
turalē. Puto tamen quod si per verba iudicis non proferē senten
tia in scriptis, sed notarius profert, qđ valet: quia omnia presumun
tur solenniter acta, vt. ff. de fideiusso. tuto. l. cum ostēndimus. §. fin.
ff. de manu. vindic. l. manumissio. Ant. de But.

1 ¶ Testes in causa matrimoniali super eisdem vel directo cōtra-
rijs articulis admittuntur. 4. 5. 9.
2 Testes consanguinei admittuntur in parentela probanda.
3 Testium pluralitati statur. nu. 8.
6 Testium dicta iudiciario ordine non seruatō an probent.
7 Testes centum possunt probari per duos, vel tres.
10 Testes si vnum dicant in summario iudicio, postea aliud asserunt
in plenario an probent.

1 CUm in tua. ¶ † Publicatis attestationi-
bus in cā matrimoniali, testes
admittunē sup eisdē, vel directo contrarijs articulis.
Hoc dicit. Cōis est diuisio. Scđa ibi: q̄ꝗ. Uel varia-
2 to fine agēdi publicatis attestationib⁹, lʒ pducere testes. ¶ † No.
primo qđ in pbanda parētela admittunē testes de cōsanguinita-
3 te, tanquā magis notā parentelā habētes. ¶ † No. ij. ꝙ dr standū
pluralitati testiū: est verū, quando equali iudicio sunt examinati:
nā prevalent numero pauciores examinati in iudicio pleno, plu-
ribus examinatis sup eodē ad finem certū, pluribus examinatis
ad aliū finē, licet super eodē. ¶ No. iij. ꝙ probatio facta in iudicio
summario non pficit in plenario, nisi illi ijdem testes in plenario
repetanē. ¶ No. iiij. ꝙ publicatio attestationum, et discere testifica
ta, non nocet inter easdē personas in alio iudicio, vbi attestatiōes
nō prodessent, et sic ad qđ iudicium nō transit efficacia attestatio-
4 nū, nec transit vitiū impeditiuum probandi per testes. ¶ † Nota
v. tex. signanter in repulsione testiū ponderantem discere testifica
ta. ¶ † No. vj. negatiuā probabilem, quādo est coarctata. ¶ Nota
vij. ꝙ pluralitas testiū super negatiua nō coarctata, et probabili,
preualet paucitati. Et sic qđ dr decē affirmantes preualere mille
5 negātibus, est verū, qñ negatiua non est coarctata. ¶ † No. viij. ca
sum, in quo publicatis attestationib⁹ super eisdē articulis admit
tuntur testes, imo ijdem repetunē, scʒ in causa matrimoniali secū
dum vnū intellectum, vel quando producunē ad confirmandā pri
mam probationē reprobatam, licet ad aliū finem: vel quando pro-
ducunē ad probandū in plenario pbatū in summario: et sic quan-
do noceret, vel prodesset sententia, sic nec proderit vel nocebit p-
batio. ¶ No. ix. qđ cā matrimonialis dicitur accusatio, licet mista
6 sit. de procur. tue. de quo. s. eo. series. ¶ † Quero an valeat dictum
istorum in iudicio secundo pleno, si mortui sunt testes, qui depo-
suerūt in primo? Dic ꝙ non. Nec ob. j. eo. presentata. C. de testi. l. si.
quia illa loquuntur, quando testes sunt plene recepti, et ordine iudi-
ciario seruato: vnde valent coram iudice ordinario, vel delegato
subrogato loco arbitri, et deficiebāt testes solū in authoritate: ideo
daē optio, de qua ibi: sed hic testes nō sunt plene recepti, et alij pri
7 mo recepti sunt, et scđo iudex nō subrogaē loco primi. ¶ † Quero
an per duos vel tres testes possint reprobari centū? Dicit Host.
ꝙ sic: sed hoc arbitrabiē bonus iudex. s. eo. in nostra. Hoc dictum
procedit, vbi velint reprobare quo ad dicta: vt no. gl. in. d. c. in no-
stra. An possit iudex ex officio repetere primos testes in hoc scđo
8 iudicio: dic ꝙ sic. j. de spō. sicut. ¶ † Quid si testes tertio reprodu-
cti essent equales eū scđo pductis. Dic ꝙ adhuc staretur p mri
monio. de pba. ex literis. Inquantū litera dicit hic plures pguale-
re, est verū, nisi ex qualitate testiū aliud iudex arbitrareē. de quo.
s. eo. in nostra. ¶ Opp. ꝙ nō satisfaciat papa quesito, qđ erat, an
secūdi preualerēt primis prio receptis. Gl. rñdet qđ satisfacit indi
recte: quia ex quo vult primos ita demū valere in scđo iudicio, si repe
tanē, et idē deponāt, a ɔtrio dat intelligere ꝙ si nō repetanē, secundi
pualebūt, et sic stabitur deponētib⁹ cōtra matrimoniū. Hoc decla-
rat gl. ponēdo factū in principio. Per qđ colligit ꝙ ppter diuer-
sum modū agēdi, ijdē vel alij testes pñt publicatis attestationib⁹
pduci sup eodē articulo, ad diuersum tñ finē pducto. Sed obstat,
quia vr ꝙ plures testes deponentes sup nō cōsanguinitate, ꝙ nō sic
debeāt preualere paucioribus, dato ꝙ nō repetantur in secūdo. s.
eo. in nostra. Glo. rñdet qđ pauciores preualent pluribus ppter
finē, ad quem producti sunt pauciores, ad quem non sunt inducti
9 plures. ¶ † Oppon. ꝙ publicatis attestationibus non liceat pro-
ducere testes sup eodē articulo, vel indirecto contrario, cōtra cle.
testibus. et c. fraternitatis. et. s. eo. cum venissent. nam attēto primo
articulo isti producebanē ad probandum non consanguinitatem
et in primo, et in secundo iudicio, et sic super eodem articulo, attento
qđ dixerunt secundi testes. Primi producebantur ad probandū
non consanguinitatē, vbi illi probauerant consanguinitatem: et
sic sup directo contrario articulo. ¶ † Glo. tangit tres soluͣ. Pri-
ma, qđ speciale sit in causa matrimoniali: et exponaē in hoc casu,
id est, in cā mrimoniali: iō pductis testibus pro matrimonio, con

tra matrimoniū poterunt pduci testes alij, et ijdē vel alij repeti ad
improbandam consanguinitatem. Et est causa, quia in tali sicut non
obstat snia, sic nec obstat publicatio. Hec solutio est bona, et sic vel
lit omne Ioan. si aliqualiter obuiat litere ibi in hoc casu sm aliā ex-
positionē, quam credit gl. et verbum istud: sed prima expositio gl.
melior. Ad hoc, quia in causa matrimoniali proceditur scđm puram
equitatē naturalē. Tales ergo termini rigorosi impedientes aperte-
ra vie ad pbādā veritatē silent, et repelluntur. Hanc solutionē appro-
bat hic Io. And. Scđa fuit opi. vt in causa matrimoniali, vel alia.
distingueretur an volens producere testes sit de hoc protestatus: et
admittitur post publicatas attestationes. Idē no. s. eodem. ex te-
nore. per. c. pñtiū. Hec nō est bona: quia protestatio contra ius nō iu-
uat. de consti. cū. M. quia non pendet a potestate partium tollere iu-
ra in actibus suis. ff. de lega. j. l. nemo pōt. et c. presentium. loquitur
quādo ex protestatione cessat causa termini repellēdo, vt ibi dixi.
Tertia est solu. glo. quod admittitur quis ad producendos testes
publicatis attestationib⁹, quando arguit priorū testium falsitatē.
de proba. licet causam. quasi velit gl. quod hic sit nouus articulus.
Hec non est bona solutio quia directa probatio falsitatis fit super
eodem articulo. supra ti. j. licet. et patet in clemen. testibus. de testib.
Itē si habeatur respectus ad primos testes nūc repetitos, idē est
articulus: quia vtrobiqꝫ probant non consanguinitatem, et sic non
arguūt falsitatē. ¶ Quarta solutio qđ variato modo agendi, vel
fine, nō licet producere testes: hic primo agebaē de contrahendo, et
ibi causa summarie agitatur. Scđo agitur de cōtracto, et ibi causa
agitur plenarie, licet producere testes: quia vbi non prosunt attesta-
tiones, nec nocet publicatio: et quia non obstaret sentētia, et sic minus
publicatio. s. c. veniēs. Hec solutio satis facit inquantum habetur
respectus ad capitula testiū priorum, qui secundo recipiuntur: quia
bene agitur ad diuersum respectum: sed si habetur respect⁹ ad se-
cundos testes in secundo iudicio productos, illi ad finē contracti
dissoluendi, et in pleno iudicio producuntur, sic et isti ergo reprodu
cūtur ad finē contracti dissoluendi, et agitur de pleno preiudicio: et
sic non variaē finis agendi, nec modus, et tamen super directe con-
trarijs licet producere testes. Per que remanet Io. And. qđ spe-
ciale sit in causa matrimoniali vt testes possint produci et super eo-
dem, et super directe cōtrario articulo: et dicit quod hec decreta. me
lius, ꝙ alia, pbat hanc opi. Host. de qua. s. eo. series. sm Io. And.
¶ Pōt. v. responderi qđ publicatis attestationib⁹ super eodem,
et directe contrario articulo licet producere testes, quando produ-
ctio fit ad reprobandā secundā pbationē, et cōfirmandā primā, etiā
summarie pbatā: et hoc, quia nō pōt imputari pducēti, si ante scđos
reprobātes nō pduxit, si credidit de prima probatione maxime cū
esset facta p plures testes, donec videat cōtrariū. vt dixi. s. de pba.
10 furanit. et no. s. eo. ex tenore. et no. Inn. j. e. cum clamor. ¶ † Querit
gl. quid si testes producti in summario dicant contrarium in plena-
rio eius, qđ dixerūt in summario. Dic qđ nō valet eius dictū, vt
colligiē hic, et. s. eo. p tuas. Ad qđ de presum. lr̄as. de quo. s. eo. ve-
niens. et c. cū causam. Dic, si testis in eadē instantia sibi ɔtraē aperte,
qđ est, qñ cōtraria dicit nō aīo corrigendi, de quo. j. de testi. co. pre-
terea. et. j. c. per tuas. et cōuinciē de falso, et neutrū dictum valet. ff. de
fal. l. eos. §. respon. s. de proba. licet causam. et no. s. eo. in nostra. et sua di
cta ex sui serie arguunt falsitatem. Quandoqꝫ testis sibi cōtrariaē in di
uersis instantijs inter easdē personas: et idem, qñ sunt eque plene:
vt. d. l. eos. Quandoqꝫ testis sibi cōtrariaē inter diuersas personas, et in
diuersis instātijs. Bar. dicit idem, vt neutrum dictum valeat, et de
falso conuincaē. Nō obstat quod attestationes in vno iudicio rece-
pte nō valeant inter diuersos: quia hoc dictū testis ɔ se habetur pro
confessione, que sibi vbilibet preiudicat, et quia quo ad testē perso-
na nō est diuersa, imo idem est testis cōtraria dicens: et quia sigillatur
persona testis, et sic vbilibet preiudicat. C. de sta. ho. ingenuū. et no. q.
si. fint leg. cām. Idem si sibi ɔtrariatur in iudicio summario, et ple
nario. s. eo. veniens, et ibi gl. et hic. Quandoqꝫ testis sibi contrariaē
in iudicio nullo, et aliquo. Glo. s. eo. causam. dicit qđ non conuinci-
tur de falso ex serie dictorū. Quod puto, quādo est nullū ex defectu
ptātis iudicis: et hoc, qñ aliter nō probaē: alias idem qđ de extra-
iudicialiter dicto, dummodo iudex nō sit dio vetitus. propter illa, q̄
dixi. s. de fo. compe. significasti. Quandoqꝫ testis opposita dicit extra in
dictū, per hoc non reuocatur snia primo lata. s. c. sicut tuis. Sed si
snia esset ferēda, intantū detraheretur dicto, qđ ex eo sententia nō
esset promulganda: vt no. de testi. co. preterea. Per qđ ptʒ qđ licet
nō cōuincaē de falso, inducitur tñ presumptio, et indicium de falsi-
tate. ppter qđ posset cōtra eū inquiri, et poni ad torturam. l. capite
quinto. ff. de adul. et qđ no. de elec. per inquisitionem. Si primo testi
ficatus est extra iudicium, secundo in iudicio. Bar. dicit qđ de fal-
so conuincitur, in. l. eos. ff. de fal. et neutrum dictū valet, propter qđ
instruit volētem producere testes, vt primo faciat eū interrogari
extra iudiciū, vt si postea aliquid dicat cōtra in iudicio, sibi nō pre
iudicet, et de falso cōuincaē. Puto qđ sm dictū nō valeat cōtra pri
mum maxime si primum transiuit in contractum. s. ti. primo. per
tuas. quia

tuas.qꝛ ex primo facto scdo saltẽ cõuincit mẽdax,ꝛ sic in pctõ:sed
p hoc nõ cõcludit. Possibile em̃ est ꝙ prius dixit mẽdaciũ,nũc au
tẽ dixit verũ:ꝛ nõ ois mendax puniẽ pena falsi.l.j.ff.de fal.ex quo
nõ deposuit i formã testis. Et hoc verisimili⁹ est:qꝛ de facili testes
extra iudiciũ seruiũt partib⁹ de verbis,postea in iudicio plus ha
bẽt respectũ a.d ɔsciẽtiã,ꝛ ad veritatẽ,tũ ppter iurm̃,tũ ppter ti
morẽ,qꝛ in pñtia iudicis. Ad hoc de acc.inq̃sitiõis.ꝟ.aut etiã ad
uersus. Puto tñ ꝙ suspect⁹ sit de falso. Dat aũt cautelã q̃n testis
repetiẽ,vt nõ ex aliquo aliter dicto ex lapsu memorie incurrat fal
sum,vt faciat sibi exhiberi attestationes primas,ꝛ informet quali
ter debeat dicere:vt.l.si tñ exhibuissent.ff.de publica.vt no.gl.s.e.
cãm.ij.q dicit exhibẽdas,etiã si nõ sint publicate,ex quo testi exhi
benẽ,q semp hꝫ eas notas,vt.j.eo.cũ clamor. Itẽ si nõ põt habere
attestatiões,ptestet ꝙ nũc dicit put sibi vr̃ mõ,etiã si apparuerit
eũ alr dixisse:als ex nũc corrigit dictũ suũ,ꝛ reducit ad primũ,in
quo memoria erat recẽtior. Põt etiã dicere, Attestor put in alijs
attestationib⁹ sum attestatus. Põt etiã dicere,qꝛ nõ melius sum
informat⁹ p ea,que de nouo habui,volo istis attestationib⁹ stari:
q̃n factũ est tale,qđ ex discursu rõnis, informatiõis,ꝛ tpis potuit
recipere meliorẽ informationẽ: vt no.s.e.cãm.iij.q̃ no.p ɔsulente
ad excusanda cõsilia ɔtraria. De teste,qui sibi ipsi ɔtradicit,vide
in Spe.de instrumen.edi.§.restat.ꝛ vide in Spe.de teste.§.j.versi.
quid si idem testis.ꝛ versi.seq.xxvi.col.

1 ☞ Testes qui impediunt ne producantur,aut veritatem dicãt,
possunt excommunicari.
2 Excommunicatio generalis quo casu valeat ratione delicti occul
ti alterum ledentis.
3 Iuramentum de non testificando non valet.
4 Mandato alicuius quando fieri aliquid presumitur.
5 Testes impediens ne dicant veritatem,quam penam incurrant.
6 Testis iurans de nõ testificãdo q̃ũo põt compelli ad testificandũ.

1 Constitutis. ¶ †Excõicari possunt, qui
partes impediũt in testibus
pducẽdis,ꝛ denũtiandi sunt testes nõ teneri iuramẽ
to de veritate tacẽda:ꝛ si consanguinei impediunt te
stes actoris,puniẽ reus de cui⁹ volũtate hoc fieri p̃sumiẽ.h.d. Se
2 cũda ibi:illos. Tertia ibi:si quis aũt. ¶ †Not.j.casum,in quo va
let gñalis excõicatio,q̃n persone sunt incerte,ꝛ subest cã pmulgã
di,vel delictũ est occultũ alterũ ledẽs.ad hoc de offi.or.si sacerdos.
3 ¶ †No.ij.ꝙ nõ vꝫ iuramẽtũ prestitũ de nõ testificãdo ɔ̃ aliquos,
4 ꝛ denuntiandũ est iuramẽto nõ teneri. ¶ †No.iij.ꝙ ex ɔsanguini
tate aliqđ p̃sumiẽ,ꝛ qꝛ impedimẽtum ne quis ɔ̃ aliquẽ testificet,in
dubio pcedere censeẽ,ꝛ p̃sumiẽ a volũtate eius,cõtra quẽ testis est
pducendus:ꝛ sic de facto alteri⁹ qs teneẽ ꝛ delicto,q̃n illud põt p
hibere,ꝛ tẽdit ad ei⁹ cõmodũ,ꝛ vtilitatem:qꝛ illud p̃sumitur pos
5 se phibere,ꝛ de volũtate eius fieri presumiẽ. ¶ †No.iiij.penã sub
trahentis facultatẽ pbãdi aduersario,vel subtrahere facientis,qꝛ
dꝫ sustinere penã elusionis authoritatis iudicis:ꝛ sic suspẽditur.
Per qđ apparet,ꝙ nõ habeẽ ex hoc p cõuicto in criminali,vel de
crimine ciuiliter intentato:vide.s.eo.cũ cãm. ¶ †No.quinto ꝙ lꝫ
in criminalibus non cõpellanẽ testes.de testi.co.dilectorum.excõi
6 cantur tñ impedientes. ¶ †Oppo.ꝙ nõ cõpellaẽ contra iuramẽ
tũ testificari.ꝛ sic cũ possit seruare iuramẽtũ,nõ cõpelliẽ, nec pos
sit obstãte iurõ testificari,qꝛ seruari põt sine interitũ,ꝛc.de iureiu
ran.cum contingat. Solu. Dicit glo.ꝙ seruari nõ poterat sine in
teritu salutis eterne,cũ expediat peccata nocentũ publica fore pu
niri:ideo iuramentũ vt temerariũ nõ est obligatoriũ. Per qđ col
ligit ꝙ temerariũ iurm̃ non repelliẽ a testificando. Nõ est verum
Saltem ad testificandũ cõtra illũ,ad cuius cõmodum est exactũ,
sed huic obuiat,qꝛ cũ in criminali non possit cõpelli ad iurãdum,
iuramẽtũ videẽ habere fomentum iuris. Solu. Vbi nõ adstringiẽ
aliter,q̃ simplici volũtate,licitum nõ est prebere testimonium,sed
auferre sibi liberã facultatem nõ põt,si vult:hoc est contra bonos
mores,ꝛ non est obligatoriũ:vt patet in.l.stipulatio hoc modo.ff.
de verb.ob. Vnde tanq̃ turpe tollens liberam facultatẽ testifican
di est inualidũ,ꝛ nõ valet:ꝛ hoc operaẽ etiã odiũ epi,a cui⁹ volũtã
te presumiẽ pcessisse vt iuret de nõ testificando:als secus.xi.q.iij.
quisquis metu.ff.de iureiuran.cum,qui.secundũ Inno. Scđa gl.
est clara. No.gl.vltimã,que allegat iura,que subtrahunt aduoca
tum,ꝛ trahitur hic ad subtrahentes testes.

1 ☞ Testes poteſt producere,qui testificata non didicit.3.
2 Appellatione a diffinitiua quis non recedit ab interlocutoria.
4 Testes producti pñt iterato reproduci ante didicita testificata:6.
5 Testes possunt produci didicitis testificatis.
7 Publicatio,aut visio attestationum ab altera parte,non impedit
testium productionem.

1 Constitutis. ¶ †Qui testificata non didi
cit,nec renũtiauit testib⁹ pro
ducẽdis,et sup antiqs capitulis testes producere põt.
Prĩa ps ponit formã pcessus,ꝛ grauamẽ appellãtis.
Secunda dat iudicẽ ibi: Mãdamus quatenus. Casus. Dum ver
teretur qđ matrimonialis inter A.sororẽ marchionis. Misinen.
ꝛ regem Bohemie,de ea cognouit eps Pragen̄.prohibita mulier
ad pponẽdas suas a defensiões satellitib⁹ pncipis, vel epi,mulie
r a pcessu appellauit,post q̃ appellationẽ Pragen̄.processit con
tra eã vt cõtumacẽ ad snlam diffinitiuam,a qua ipsa appellauit,ꝛ
in cã appellationis fact⁹ fuit pcessus,nodũ tñ p ptes didicita erãt
testificata sup testib⁹,q deposuerũt ad pbandã nullitatẽ pcessus,
nec corã Pragen̄.nec corã iudicib⁹ impetratis in cã appellatiõis
p mulierẽ,nec corã iudicib⁹,ꝭm aliũ intellectũ, impetratis p regẽ
sup cõfirmatiõe snie,volebat mulier pducere testes eosdẽ,vl alios
corã alijs iudicib⁹ nũc datis,dꝛ ꝙ põt,ex quo testificata,non sunt
didicita,nec attestatiões publicate. ¶ No.j.argm̃,cãm posse agita
ri p nuntiũ:sed pone nuntiũ,i.procuratorem:qꝛ absq̃ mãdato p
curatorio nuntius non põt agitare causam,cũ debeat agere acta
noie pprio,ꝛ non vt pica noie dñi,qđ agit nũtius.ff.de cõsti.pecu.
l.ꝛ lꝫ.iuncta.l.quicunq̃.ff.de act.ꝛ ob.ad hoc de pcur.petito.et de
elec.bone. ¶ No.ij.vnam legitimam causam appellandi, q̃n quis
nõ põt accedere,ꝛ liberũ non habet accessum ad iudicem vt ppo
2 nat iura,ꝛ defensiones suas. ¶ †No.iij.arg.qđ per appellationẽ a
diffinitiua quis nõ recedit ab interlocutoria:vide quod no.de ap
3 pella.dilecto.ꝛ vide cle.j.de dolo. ¶ †No.iiij.qđ in repulsione facul
tatis probandi per testes hic non ponderatur sola publicatio,sed
ꝛ testificata discere:vide.s.eo.cum in tua.ꝛ.c. veniens.ꝛ.j.eo. vltra
4 tertiam.dixi,in.c.fraternitatis.ꝛ aliquid dicam.j. ¶ †No.v.hic ar
gumen.qđ testes als producti possunt reproduci quandocunque
ante didicita testificata.de quo.j.eodem.per tuas.ꝛ.c.cum clamor.
¶ No.vi.duos terminos excludendi facultatem probandi per te
stes. ¶ No.primam glo.que sentit contrarium de.c.examinata.et
soluit bene,sic ꝛ reus in exceptione est actor.de proba.in exceptio
5 nibus.ff.de exceptio.l.j. ¶ †Oppon. quod in causa matrimoniali
possint testes produci testificatis didicitis.s.c.series.ꝛ.c. cum in
tua. Glo.dicit,ꝛ est intentio docto.quandoq̃ producunẽ testes su
per iustitia vel iniustitia sentẽtie,ita quod disputatio est super ve
ritate,ꝛ vinculi substantia,ꝛ vera iustitia:ꝛ tunc rigor cessat publi
cationis,ꝛ discẽre testificata. Quandoq̃ nõ cõtendiẽ de vera subst
stentia vinculi,seu veritate iustitie,sed super rigore nullitatis pro
cessus,qui licet nullus põt esse iustus:ꝛ tunc obstat publicatio, tũ
quia quo ad disputationem nullitatis processus non adsit pericu
lũ anime,quicquid obtineatur,tum quia disputans de validitate
processus,ꝛ non veniens ad merita cause,cõtendit de apicibus iu
ris , merito secundum iuris apices est illis respondendum.iij.q.
viij.cuius in agendo.quod nõ.qꝛ limitat.c.series.ꝛ.c.cum in tua.
6 ¶ †Opp.glo.quod ijdem testes non possint sepius repeti.s.c.cũ
causam.ꝛ.j.eo.per tuas. Dic publicatis attestationibus non pos
sunt,ante publicatas attestationes possunt secundum tenorem.l.
si.C.de testi.scilicet antequam partes consentiant vt, prime publi
centur,ante non. Sed dic vt dicam.j.eo.per tuas.de quo in Spec.
7 eo.tit.§.satis vtiliter.versi.quid si publicate.ꝛ versi.seq. ¶ †Opp.
quod non liceat producere testes post publicatas attestationes,li
cet non didicerit testificata : quia sola publicatio impedit:vt in.c.
fraternitatis.ꝛ in multis ca.huius tituli,qui ponderant solam pu
blicationem. Solu. Glo.dicit quod illa iura debent intelligi vt exi
gatur quod didicerit testificata,vel renuntiauerit:quia sola publi
catio,vel etiam visio attestationum ab alia parte non impedit pro
ductionem. Idem Specu.in titu.de teste.§.satis vtiliter.versicu.
quid si publicate. Dicit tamen quod Clemens defendebat cõtra
rium. Ad quod.s.eo.causam.ij.ꝛ.c.cum venissent.ꝛ.c.de testibus.ꝛ
Hostien.in summa,eo.titu.§.vtrum.versicu.dicas igitur.tenet cõ
trarium.quod credit Io.and.ꝛ dicit dictum glo.procedere,quan
do iudex,me inscio,vel inuito,faceret publicationem. Inquãtum
dicit quod si renuntiauit,docto.dicunt quod idem est si renuntia
uit,dũmodo testificata non didicerint ꝭm Azo.eo.tit.in vlti.colũ.
de quo in Spec.eo.tit.§.vlt.ver.antepe.ꝛ vide quod not.s.eo.inti
mauit.ꝛ.c.cum venissent Spe.in loco prealleg.tenet contra per re
missionem,quã facit,qꝛ sufficit renuntiatio. Alleg.s.eo.cum venis
set.ꝛ.c.de testibus.ꝛ.c.constitutus.ij.

1 ☞ Testis de auditu ꝛ fama probat facta antiqua.7.
3 Testes iurare debent proprio actu,nec possunt per procuratorem
iurare.
4 Vitium personale non transit in successorem,
5 Homo grauis quis dicatur.
6 Testis deponens de auditu vnius tantum,quare non probat.
8 Testis de auditu,quorũ vnus dicit quod audiuit ab vno,ꝛ alter
ab alio,non probant.
9 Testes deponentes sup ɔsanguinitate an sufficiat quod deponãt
de primo gradu,an vero requiratur quod incipiant a stipite.
10 Consanguinitas an sit probata,si testes deponendo computẽt ab
vno latere,ꝛ alij ab alio tantum.11.

LIcet ex quadam. Ponit concilium, duodecim, sine qui
bus ad probādā cōsanguinitatē in causa matrimonia-
li nō vʒ testimoniū de auditu. Primā ponit, sex q̄ respi
ciūt psonas. Scdā sex, que respiciunt dicta. Scdā ibi: testes antē.
1 ¶ † No. ꝙ in re antiquata admittitur testimoniū de auditu, cum
aliud de facili haberi non pōt: sic ꝛ admittitur testimonium de fa
ma, vt patet ex no. de verb. signi. quid per novale. ꝛ c. veniens. ff. de
proba. si arbiter. ꝛ c. preterea. l. j. in fi. l. sequ. ff. de aqua plu. arc. ꝛ l.
hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. Ex quibus dat̄ p
regula in antiquis factis in quacunqꝫ materia talem probationē
sufficere. ¶ No. scdo ꝙ testimoniū de auditu dr exorbitans, ꝛ ɔtra
formā cōem: qꝛ testes scdm cōem formam habent deponere de eo,
quod proprio sensu capiunt. iij. q. ix. testes. ꝛ c. de his. s. e. causam.
xi. q. i. licet iudex. C. de epi. ꝛ cle. aut. sed iudex. ¶ No. tertio casum,
in quo nō vʒ testimoniū de eo, qd̄ quis percepit ante litem motā.
2 ¶ † No. quarto qd̄ nō valet probatio per auditū ex sensu alteri⁹, sʒ
oportet ꝙ trahat originē ab integra pbatione, vt saltim a duob⁹
quis audiuerit: qꝛ si mediata pbatio non est plena, ꝛ pfecta, a qua
sumit originem mediata, etiam ipsa immediata: ꝛ si mediata non
esset sufficiens ex aliquo accidēti infamie, sic nec immediata valet.
¶ No. quinto qd̄ vitiū psonale extenditur in successorē quādo suc
cessor ex iure nititur authoris. ¶ Not. vj. qd̄ non valet testimoniū
vnius, ꝙꝙ trahat originē dicti a pluribus: nec valet testimonium
inhabilis, licet dictū trahat originem ex habili. ¶ No. septimo qd̄
actus legitimi sunt infamibus interdicti, ꝛ quod testificari est act⁹
3 publicus. ¶ † Ex scdā pte no. qd̄ testes iurant pprio iuramento.
Ex quo ptʒ quod nō possunt iurare per procuratorē, secūdū Pe.
ꝛ Abb. ¶ No. qd̄ vbi testis deponit de eo, qd̄ proprio sensu nō pci
pit, dʒ asserere per credulitatē, ꝛ non per certam scientiā. ¶ Nota
casum, in quo sufficit probare quasi possessionē consanguinitatis
ad directionē matrimonij, ibi in fine textus: pro consanguineis se
habere. ¶ No. non referre an proprio nomine, an aliqua circunlo-
cutione quid certificet. Ad hoc. ff. si certum pe. l. certū. ¶ No. text.
in fine assignantē causam: quia vbi agitur de matrimonio, semper
est in dubijs iudicandum pro illo. ¶ Opp. quod non valeat testi-
moniū de auditu. s. eo. cū cām. qꝛ de proprio sensu dʒ reddere testi
monium, Solu. Non vʒ testimoniū de auditu regulariter, nisi vbi
apparet iure expressum. Per que dicūt hic doct. vt Jo. an. qꝛ etiā
si aliter ageretur de vinculo matrimonij, quā respectu cōsangui-
nitatis, non valeret testimoniū de auditu: qꝛ competens non est, ꝛ
4 exorbitans. ¶ Opp. quod personalia vitia nō trāseant ad succes-
sorem. de iudi. quia V. Solu. dicit Jo. an. quod hic non est succes-
sor, sed testis, cuius fides nō adhibetur authori, sm Host. Vel dic
qd̄ hic vtitur iure authoris, ꝛ sic vtatur cū causa sua. ff. de diuer. et
5 tēpo. pre. l. an vitiū. ¶ † Querit gl. que dicantur persone graues.
Dic, qd̄ nō requiritur ꝙ sint in dignitate, sʒ quod sint bone fame,
ꝛ opiniōis: ꝛ grauitas intelligit̄: respectu antiquitatis ꝛ bene me
6 rito, qꝛ senib⁹ in dubio maior fides adhibetur. ¶ † Querit glo. in
verbo, non vtiqꝫ. quare audiens ab vno non probat. Gl. dicit, quia
ille non sufficit: ergo nec audiētes ab eo: ꝛ qꝛ omnes habentes cau
sam ab vno, pro vno reputantur, ff. de condit. ꝛ demon. l. cum fun-
dum. Et dicit Jo. an. quod hec sunt in argumentum de duob⁹ pa
tronis, quorū vnus reliquit plures filios, ꝛ alter vnum solum. de
7 quo de iure pa. c. j. ꝛ est in cle. eo. ti. cle. plures. ¶ † Oppo. glo. quia
secundū hoc nunꝙ probabitur: nam si probatio, que trahit origi-
nē ab vno, nō sufficit, opʒ ꝙ in infinitū queratur; nam si testifican
tes habuerūt a duobus, possibile est ꝙ illi duo habuerūt ab vno:
si illi similiter habuerūt, a duobus possibile qd̄ illi habuerunt ab
vno: ꝛ sic res ibi in infinitū. Dicit gl. ꝙ qd̄ non procedit: qꝛ sufficit
qd̄ soli testificantes habuerūt a duobus senioribus de cōsanguini
tate sua. Sed si vellent testificari de eo, quod habuissent a quibus-
cunqꝫ, locū haberet obiectio. Hosti. dicit ꝙ quōcunqꝫ testificetur,
sufficit ꝙ testificātes in pximo auditu, qd̄ hoc habuerint a pluri-
bus, maxime cū de facili nō possint scire testes a quo, vel quib⁹ ha
buerint illi, a qbus se audiuisse testant̄: ꝛ sic pbatio nō est angustā
8 da, dūmodo honesti sint testes. ¶ † Querit gl. qd si audiuerūt duo
a duobus, vnus ab vno, alter ab alio. Glo. dicit ꝙ non sufficit, imo
oportet qd̄ quilibet audiuerit a duobus eisdē, vel vn⁹ a duobus,
alter ab alijs duobus. Inn. recitat vnam opi. quod quidam dicūt
sufficere quod plures sint principiū huius auditiōis, licet omnes
nō audiuerint a duob⁹, vel eisdē, vel diuersis. Et assignat cām, qꝛ
sufficit qd̄ testes sint cōtestes in dicto, lʒ non in causa dicti. Et se-
cūdū hoc est argumentū ꝙ si volo probare iurisdictionē, et vnus
dicat de vno actu, alter de alio, qd̄ probāt. De quo remittit de acc.
qualiter, tutius dicat dicendū ꝙ opʒ eundē ꝛ singulum testē audi-
uisse a duobus, ꝛ ab eisdē duobus, ꝛ eodē tempore: alś essent in di-
ctis singulares. s. de elec. cū dilecti. Hoc etiā tʒ hic Host, qui dicit
non sufficere qd̄ vnus testis audiuerit a pluribus, ꝛ alter ab alijs
pluribus; sed exigitur qd̄ ijdem plures audiuerint ab eisdem plu
ribus. Non obstat quod sufficit qd̄ sint contestes in dicto: qꝛ illud
verum, qn̄ testificant̄ de proprio sensu: qꝛ cum in suo sensu quilibet
sit singularis, qꝛ sensus meus nō est sensus alterius, nō vitiat̄ testi
monium, si in causis sint singulares. sed hoc cū testificentur de aliorū
sensu, vis probationis nō surgit a suo sensu causatū, sed a sensu eo
rum, a quib⁹ trahunt sensum: ideo opʒ qd̄ in illis sint cōtestes. Se
cus si testificari habent ex suo sensu, vt non trahētes originē testi-
monij ab alio: qꝛ tūc sufficit qd̄ audiuerint ab vno: vt si volunt de-
ponere in memoriā extare: nā si dicat vnus se audiuisse ab vno, al-
ter ab alio, in facto sunt cōtestes, qꝛ memoria extat, ꝛ sic pbāt. Ad
hoc. ff. de aqua. plu. arcen. l. in summa. in fi. ꝛ de pba. l. si arbiter. ꝛ tʒ
Cy. C. que sit lon. consue. l. ij. ad fi. ꝛ recitat Jo. And. de cōsue. c. fi. ꝛ
fuit dictū Pe. in. l. de quib⁹. ff. de legi. Et per hoc deciditur qd̄ an
probent mutuū, si dicant testes. Scio, qꝛ tali die audiui ipsum con
fiteri: alter dicat, Scio, qꝛ altera die audiui ipsum confiteri: qꝛ ex
pdictis ptʒ qd̄ nō probant: quia ius probationis trahitur ex con-
fessione, nō ex dicto testiū: ꝛ nō sufficit quod sint contestes in solo
eo qd̄ ex confessione cōcluditur: qꝛ illud, qd̄ ex cōfessione surgit, vt
iuris, est per testes impalpabile. Et hoc tʒ Cy. in. l. ij. C. que sit lon.
9 cōsue. dic vt ibi. ¶ † Querit gl. an sufficiat de primo gradu depo-
nere, an debeant incipere a stipite. Glo. dicit quod sufficit a primo
10 gradu. s. eo. series. xxxv. q. v. c. j. ꝛ c. de parentela. ¶ † Querit gl. qd
si testes deponant, ꝛ aliqui cōputent ab vno latere, alij ab alio tm̄,
an est probata consanguinitas. Gl. ponit exemplum, que est clausu
la. dicit gl. quosdam tenere qd̄ hoc sufficit. Sed dicit gl. hoc sibi nō
placere: nec est discedendum ab hac litera, que dicit qd̄ ab vtroqꝫ
latere testes debent cōputare consanguinitatem. ar. xxxv. q. vi. de
parentela. ꝛ de consang. tua. cū simil. Jo. tenuit primā opi. in sllo. c.
de parentela. ij. Gofr. ꝛ Phi. hic, ꝛ Inn. s. e. series. Hosti. tenet se-
cundā per tex. hic. Vin. dicit qd̄ ad probationem directam consan
guinitatis inter coniugatos exigit̄ computatio ab vtroqꝫ latere.
sed vbi dubitatur tm̄ de vno gradu, sufficit illū gradū pbari per
illos, qui sciunt illum tantū. Jo. An. dicit opi. Jo. ꝛ sequaciū pro-
cedere, qn̄ testes perhibēt testimoniū de sciētia. Opi. Bar. ꝛ seque
cium est vera, cū perhibet testimoniū de auditu. Et probant hanc
distinctionē rōnes eorū: ꝛ hoc, qꝛ tex. hic hoc reqrit, ꝛ loquitur de
pbatione per auditum. Et sic nota qd̄ vbi ad vnum totum cōclu
dendū partes exigunt̄, nō est necesse testes esse cōtestes in ipso to-
to, sed sufficit eos esse contestes in partibus, ex quibus totū cōclu
ditur. Ad hoc facit qd̄ no. in. c. qualiter, ꝛ quando. vbi si deponant
plures aliquē dixisse missam, ꝛ vnus dicat qd̄ audiuit epistolam,
alter qd̄ audiuit Euangelium, tales pbāt. Per hec dico Cy. male
dicere in. l. ij. C. que sit lon. consue. vbi dicit qd̄ in probanda consue
tudine, que cōcludit̄ ex frequentia actuum, non sufficit testes pba
re actus per partes, vt duo deponant de vno actu, alij duo de alio,
ꝛ alij duo de tertio: qꝛ isti nō cōcludunt frequentiā, sed concludunt
diuersos actus: qꝛ ex particularibus dictis satis cōcludit̄ frequen
tia, lʒ ipsi pbent partes tm̄ reqsitas. Forte posset dici referre qua-
liter testes deponāt, ꝛ producantur si producantur ad probandas
partes, ipsi probant partes: ꝛ illis omnibus probatis bene cōclu
ditur totum: ꝛ si in causa respondeant per partes, nō pbāt: qꝛ nul-
lus cōcludit sufficientē causam. Quomodo scis qd̄ inter tales ꝛ ta
les est consanguinitas. Scio, qꝛ tales fuerunt coniuncti ex vno la
tere computando. hic nō reddit sufficientem causam. Sic ꝛ in con-
suetudine, si producant̄ super frequentia actuū, ꝛ assignando cām
respōdeat super singularitate actus quilibet eorum, vel duo simul
super vno actu, non probant, qꝛ non reddunt sufficientē causam: ꝛ
maxime hoc est verum, quando reperiūt se singulares in qualibet
parte, quia nō probant: vt si vnus dicat de vno actu, alter de alio: ꝛ
sic loqtur proprie Cy. vt quia vnus testis, non duo dicunt de vno
actu, alter nō duo de altero, nisi act⁹ esset indiuiduus, vt in missa,
11 vt. s. dixi. ¶ † Quero an sufficiat qd̄ deponant de visu in vno gra
du, siue sit propinquus, siue remotus. Gl. dicit quod sic. Quod di-
cit Joan. And. verum, dummodo non sit de gradibus, de qb⁹, vel
quorum altero queritur. Antonius de Butrio.

1 ¶ Testes post publicationem ad partis petitionem interroga
ri non debent.
2 Negligentia ꝛ dolus quo casu equiparentur.
3 Testes interrogati super tota causa nullis alijs traditis articu-
lis, non possunt iterato post publicationem reproduci.
Libelli loco quando sumitur tota causa.
4 Copia libelli, seu articulorum, est danda parti.
5 Testium receptio valet, ꝛ examinatio facta super tota causa, nul-
lis alijs traditis articulis.
6 Copia interrogatoriorum an ab aduersa parte debeat dari parti
producenti.
7 Testes producti an sint interrogandi super articulis tantum, an
super tota causa extra articulos.
9 Testes quomodo possunt repeti super eisdē articulis, nouis, vel
antiquis

antiquis.
10 Testes quibus casibus certum est non repeti vel admitti post pu
blicationem.
1 Per tuas. ¶†Testes post publicationē ad
petitionē partis interrogari non
debēt, nisi qñ sup oībus capitulis nō deposuerūt. h. d.
Cōis diuisio. Scđa ibi: Nos igit. ¶Not. ꝙ publica-
tis attestationib⁹ sup articulis, sup quib⁹ testes deposuerūt, ipsi,
vel alij, nō sunt amplius interrogandi, nisi qñ in aliquo non depo-
suerūt, de quo specifice data erant capitula, ⁊ negligēter, vel mali-
2 tiose fuit omissa interrogatio. ¶†Not. ꝙ dolus, ⁊ negligentia hic
equiparant, lꝫ aliqñ differant. de elec. nihil. de cri. fal. ad falsarioꝝ.
3 in fi. ¶†Opp. ꝙ etiā si nō sint interrogati sup capitulis ex negli-
gētia, vel dolo, qđ possint repeti, etiā dato qđ nulla sint data capi-
tula super capitulis, sup quib⁹ nō deposuerūt: qꝛ sup illis nulla ti
metur subornatio: ergo ⁊ publicatio nō obuiat. Ad hoc qđ no. s. e.
fraternitatis. ⁊ qđ no. s. eo. de testibus. Sup nouis enim capitulis
datis, vel non datis ante, ex quo sup eis nihil dixerunt, vel repu-
gnat qñ repeti possint testes. ⁊ noui induci. Solu. Dicit ꝙ qñqꝫ a
principio in causa nulli dati sunt articuli. tūc tota cā sumit pro ar
ticulis, vel capitulis, vt in dictis iuribus: quo casu si sunt interro
gati, ⁊ nō plene deposuerūt, nō sunt plus interrogādi publicatis
attestationibus, nec alij producti sunt ꝑpter timorē subornatio-
nis. Si nō sunt interrogati ad plenū, si omissa est interrogatio su
per aliquibus circūstantijs, nō ad substātiā dicti, sed ad discernen
dā fidē testis, vel colligendū an veritatē dicat, de quibus. s. e. cām.
tunc qꝛ talis omissio non vitiat, hi testes repetunt, si omissa est in-
terrogatio circa substātialia ꝓbanda, vel annexa: sicut in ꝓbatio-
ne prescriptionis omissa est interrogatio sup titulo, vel sup bona
fide, vel sup tēporis cōtinuatiōe: ⁊ tūc pōt iterato repeti: qꝛ adhuc
in culpa est nō interrogādo, dato ꝙ nō sint dati articuli: qꝛ exami
natio spectat ad eū. s. eo. cū cām. ⁊ nō ad partē. Nō imputat ergo,
si nō dedit interrogatoria. Itē qꝛ nec testibus imputādū est, si ne-
sciuerūt omnia capitula necessaria ab ꝓbandā prescriptionē. Nō
obst. si dicat. Index supplet de facto, contra no. de postu. bone. j. qꝛ
tale est factū qđ supplere pōt, cū colligat ex actis: alia enim poti⁹
sunt iuris, quā facti. Hec vera, nisi articuli formenť de nouo ex ma
teria superuenienti, que ante nō erat deducta: qꝛ tūc poterunt non
obstāte publicatione iterato ꝓduci. s. eo. fraternitatis. Si sunt da
ti articuli, sup quib⁹ dꝫ fieri examinatio testiū, tūc si sunt dati su-
per tota cā, ⁊ sup illis sunt interrogati, lꝫ nō pfecte. adhuc nō pote
runt ꝓduci, si nō sint interrogati, ⁊ hoc dolo, vel negligētia ipsius
iudicis est omissū: qđ in dubio presumo, vt dicit Spe. eo. ti. §. nūc
videndū. in fi. adhuc repetenť testes, vt hic. Si nō omisit dolo, vel
negligentia. sed ex certa sciētia, tūc siue hoc fecerit restringere vo-
lēs capitula, siue hoc fecerit a principio admissis capitulis, adhuc
nō admitterenť testes: qꝛ ex hoc vr̄ tacite ꝓnuntiasse: ⁊ imputet si-
bi, qui nō appellauit. Qđ putat Hosti. verū, qñ interrogatio erat
impertinēs: ⁊ sic iudex nō errauit. Sec⁹ si ꝑtinēs, ⁊ sic errauit: quo
casu ꝓuidebitur officio iudicis, vt testes iterentur. Qñqꝫ articuli
sunt dati partim in causa, ⁊ partim nō: ⁊ tūc sup articulis datis,
sup quibus deposuerūt, nō sunt interrogādi sup articulis nō da-
tis si fiāt noui articuli. adhuc nō sunt interrogādi, si prius super
materia, de qua fiūt articuli, fuerūt interrogati, qñ iurauerūt sup
tota cā: si nō fuerūt interrogati sup illa materia, possunt modo fie
ri noui articuli. ⁊ iterato interrogari, qꝛ publicatio non obstat: vt
no. in. d. c. de testib⁹. ⁊ in. d. c. fraternitatis. Et sic intelligo. Io. an.
hic, in verbo a principio: qui dicit idē, si nūc daret noua capľa, ꝑti
nētia tū. Dic vt. s. e. fraternitatis. Qđ est verū vt dixi. s. qñ articu
li sunt substātiales ꝑ se: sec⁹ si nō sunt substātiales: qꝛ nō repetunť
ꝑpter hoc testes ꝙ nō fuerūt sup illis interrogati, ex quo nō fue-
4 rūt dati articuli. ¶†Quero an copia articuloꝝ sit dāda partib⁹.
Dicit Inn. hic ꝙ sic: expedit eīm parti vt faciat articulos: qꝛ mul
ta necessaria ꝓbationi possent omitti, vt est dictū. s. Itē oportet
ꝙ eoꝝ copia deť aduersario, ne postea de facili nō audiať, si dicat
testes sup impertinētib⁹ deposuisse, ⁊ deponere testes nō debuisse.
5 †Si tñ nō fiant articuli. vel nō deť copia, nihilominus valet testiū
receptio: sed libere audiť pars opponēs, si dicat testes super im-
6 pertinentibus deposuisse. de quo. s. de testibus. ¶†Quero an co-
pia interrogatorioꝝ, que fit ab aduersa parte, debeat dari parti
ꝓducēti. Dicit Inn. ꝙ nō: qꝛ interrogatoria danť ad instructionē
iudicis examinātis, ⁊ testiū examinatorū: ⁊ si interrogauerint, de
alio, ꝙ̄ debeāt, nō fit preiudiciū partibus. ff. de interro. act. l. fi. Et
si vult dare copiā parti, etiā nō peccat. fm Inn. Uin. dixit hic, qđ
copia nō dꝫ dari interrogatorioꝝ ꝓducēti, ꝑpter subornatiōis ti
morē. Hoc verū dicit Host. vbi danť interrogatoria, ⁊ pars nō cō
sentit: qꝛ tunc peccat, ⁊ male facit iudex dans copiam aduerse par-
ti: qꝛ hoc non est nisi partem producentem munire, ⁊ instruere in
quo debeat subornare testem, vt concordet. ⁊ respōdeat ad interro
gatoria sic, quod in eo non possit deprehēdi falsitas: ad qđ inuēta
sunt interrogatoria, ⁊ non ad instructionem recipientium tm̄. De
quo remittit ad Summam. eo. tit. §. sup quibus. Est ergo de stylo
causarum qđ interrogatoria dentur ab ipso, cōtra quē testes pro-
ducuntur: ab illo aūt, qui producit, fiunt capitula, vel articuli, sup
quib⁹ petit interrogari. Iudex autem articulos, ⁊ interrogatoria
recipiet pertinētia: impertinentia aūt, ⁊ superflua habet ex officio
resecare. C. de proba. ad probationem. ⁊ in dubio potius admittat
fm Hosti. Si ergo in examinando aliquis articulus, vel necessa-
ria interrogatio sit omissa: non obstante publicatione petiť a iudi
ce vt iterum examinetur, ne sic probatio omissa obstaret. viij. dist.
que contra. fm Uin. ⁊ Gofre. ⁊ Specu. eo. tit. §. nunc videndum. ad
fi. ⁊ §. iam de interrogatorijs. versi. item caute. nam res indiuisa di
uiditur. l. vti. ff. cōmu. diui. ad hoc. ff. de transactio. cū hi. §. si ꝓtor.
7 ¶†Quero an testes porrectis articulis sint interrogandi sup ar-
ticulis tantum, an super tota causa extra articulos. Dic, si iurauit
sup articulis tm̄, nō debet interrogari extra articulos: qꝛ nō iura-
uit: ⁊ si quid deponat, nō vꝫ. s. eo. de testibus. Si iurauit super to-
ta causa, ⁊ aliquid deposuit extra causam, nō valet qđ deponit. Si
deponit intra causam, ⁊ extra articulos, bene valet testimoniū: qꝛ
valet, licet nō sit interrogatus, dūmodo sit iuratus, vt dixi. s. c. de
testibus. Cautus ergo dꝫ esse iudex vt faciat eū iurare super tota
causa, vt si aliquid extra articulum deposuerit, in pertinētib⁹ ad
cām valeat eius dictum. Hec colliguntur ex dictis doc. hic Gul. in
Spe. de teste. §. sequitur. ver. illud. Iac. de Are. ⁊ Cy. in. l. fi. C. q le-
8 git. perso. stan. in iudi. non ha. ¶†Uenio ad gl. opp. qđ non publi
catis attestationibus iterato possint repeti testes indistincte. s. e.
cōstitutis. ij. ⁊. c. cum causam. ij. ⁊ qđ. ibi no. etiam super capitulis,
super quibus sunt interrogati. Gl. concludit qđ quo ad capitula,
super qbus nō sunt testes examinati, possunt testes repeti, si ex ne
gligentia, vel dolo iudicis non sunt examinati, imo videtur quod
mero iure, ex quo nō sunt examinati super illis capitulis: quia cū
hec noua sint capitula, qđ possint ⁊ ijdē testes repeti, ⁊ alij exami-
nari. s. e. fraternitatis. sint publicate attestatiōes, vel nō. Quo ad
capitula, super qbus sunt examinati testes, si queriť an possint re-
peti testes: si officio iudicis, dic qđ pñt, ⁊ publicatis, ⁊ nō publica-
tis attestationib⁹. j. e. cum clamor. Si an ad instantiam partis, vel
testis, si incontinenti testis se vult repetere, potest: vt. j. de testi. eo.
ꝓterea. Si ex interuallo, nec ad instātiā ptis, nec testis, est repeten-
dus, vt hic, nec añ publicatas attestatiōes, nec postea, vt ptꝫ hic,
iūcto. c. ꝓterea. j. de testi. cog. lꝫ qdā ad instantiam partis repetāt:
9 sed male faciūt, siue repetanť vt addāt, siue vt corrigant. ¶†Pro
declaratione materie huius est aduertendum quod quandoqꝫ agi
tur de productione aliorum testium super antiquis, aut nouis ca-
pitulis, an ⁊ qñ hoc fieri possit, dixi in. c. fraternitatis. Quandoqꝫ
agitur de repetitione eorundem testium: ⁊ tunc ante publicatas at
testationes alique gl. indistincte permittunt. Gl. s. eo. constitutis.
ij. permittit cū distinctione. l. fi. C. de testi. Gl. in. c. cū cām. hoc per-
mittit demum, vt addat, sed nō vt corrigat. Gl. hic hoc permittit
incōtinēti, ⁊ nō ex interuallo. Qđ indistincte possint repeti, facit. c.
constitutus. Qđ demum incontinenti, facit. j. ti. j. preterea. Gul. in
Spe. eo. ti. §. satis vtiliter. ver. sed nunquid. etiā ante publicationē
dicit non permitti. nisi in duobus casibus. Prim⁹, quando de om
nibus nō fuit recordatus. in aut. eo. §. quia vero multi. Secūdus,
quando non fuit plene examinatus, vt hic. ⁊. j. eo. cum clamor. Po
no aliquos casus, in quib⁹ possunt indistincte repeti, postea veniā
ad casus dubios. Primus, quando receptio testiū est nulla: vt. s.
eodē. cum causam. Nam possunt ijdem testes repeti. s. eodem. cum
causam. secundo. Idem si attestationes essent cōmisse: vt no. Spec.
eo. §. nunc videndū. ad fi. Secundus casus, quando testes non rece
pti in summario iudicio: qꝛ in plenario possunt repeti. s. e. veniēs.
⁊. c. cū in tua. Terti⁹ casus, quando testes sunt recepti in plenario.
⁊ inter alias omnino personas, indistincte possunt repeti. s. e. con-
stitutis. j. Hec omnia vera, nisi partes approbent: vt. s. e. veniens.
⁊. c. cū causam. quia ex quo illos approbant, in alio iudicio nō pos-
sunt produci, nisi probet. dicā. j. in eodem. c. Quartus casus, quan-
do sunt recepti in vno iudicio, ⁊ repetuntur in alio coequeuo, inter
easdē personas: tūc cōclusio est qđ si hec dicta sunt publicāda inui
ta parte in alio iudicio, nō pñt alij testes recipi, nisi ꝓut dicā in se-
quenti casu. Qñ repetunť in eodē iudicio, si nō sunt publicata, ad-
huc pñt recipi, ⁊ repeti testes. An publicari pñt inuita parte, va-
riare videnť tex. tex. vr̄ a ꝯrio qđ indistincte publicādi sint. s. e. cō-
stitutus. cū hoc cōcor. Bar. in. l. ij. iudi. sol. ⁊ alleg. dictū Inn. s. eo.
Albericus. In cōtrariū videtur tex. in. c. cū causam. s. e. ti. Puto
qđ si petiť publicatio in alio iudicio perēpta instantia, qđ fieri nō
possit, qꝛ testes adhuc non sunt omni perfectione recepti: ideo iste
effectus probationis testium vt futurus extinguitur. ar. eoꝝ, que
dixi in. c. cām, que. j. Puto tñ qđ si mortui essent testes, quod tunc
attestationes ille valerent, ⁊ deberēt publicari. C. de testi. l. fi. ⁊. j. eo.
presentata. Si nō est perēpta instantia, petiť publicatio coram se-
cundis subrogatis loco primorum iudicum, potest peti publicatio

vt in.c.cõstitutis.j.ad hoc de probat.c.j.Si petitur publicatio co-
ram alio iudice non subrogato loco primi,satis puto quod nisi
partes consentiant,quod hec publicatio fieri non debeat ad peti-
tionem alterius partis tantum,⁊ sic testes poterunt repeti,vt est
casus non diuinando in.d.c.cum causam.⁊ in.c.constitutis.ij.§.
eo.Et sunt hec de mente Barto.C.de re iudi.l.gesta. Quintus ca
sus,quando testes repetuntur in eadem instantia,⁊ inter easdem
personas:⁊ hic prosequor aliquos casus,in quibus indubitanter
possunt repeti,⁊ aliquos in quibus indubitanter non possunt re-
peti,⁊ aliquos dubios. ¶ Primus casus,in quo possunt testes
indubitanter repeti,est,quando fuerunt dati,⁊ examinati super
certis articulis,⁊ nunc repetuntur super diuersis,⁊ nouiter exor-
tis:⁊ absq; dubio possunt repeti:vt in.c.fraternitatis. ¶ Secun-
dus,quando testes repetuntur officio iudicis,vt declarent obscu
re dicta:quia ⁊ in causa publica ⁊ priuata ex officio repeti possunt:
vt no.gl.de proba.in presentia.⁊ hic,⁊.j.eo.cũ clamor. ¶ Tertius,
quando repetuntur super articulis diuersis ante exortis,super
quibus non fuerunt iurati,nec deposuerunt,vel etiam deposue-
runt non iurati:⁊ adhuc indubitanter possunt repeti.§.eo.frater-
nitatis.⁊.c.de testibus.⁊ quod ibi not. ¶ Quartus,quando ipse-
met testis se ipsum repetit incontinenti antequam cum partibus
loquatur,vt aliquid addat,declaret,vel etiam corrigat:⁊ hic po-
test:vt in.c.preterea.j.de testi.cogend. ¶ Quintus casus,quando
super certis articulis data sunt capitula,⁊ dolo,vel negligentia iu
dicis non fuerunt interrogati:quia tunc indistincte possunt repe-
ti,vt hic est casus. ¶ Sextus casus,quando nulli dati sunt articu
li,vel capitula,⁊ iudex interrogando omisit aliquam partem sub-
stantialem:vt quia interrogando super prescriptione omisit in-
terrogare de titulo:⁊ hec possunt indistincte repeti,secundũ Inn.
hic.Et omnes hi casus procedũt ⁊ ante publicatas attestatiões,
10 ⁊ post. ¶ †Casus,in quibus certũ est repetitionẽ nõ admitti,sunt
isti,quando iam publicatis attestationibus ex internallo postq̃ cũ
partibus locuti repetunt super capitulis,super quibus deposue-
runt,⁊ sunt plene interrogati,⁊ sunt publicate attestatiões,vt hic
a contrario.de testi.eo.preterea.Et hoc verũ,siue petantur vt de-
clarẽt,siue vt addãt,siue vt corrigãt,ex quo instante parte hoc fit:
quia ad instantiã partis non est faciendũ. Secundus casus,quãdo
nulli sunt articuli,⁊ testes p totã cãm sunt interrogati,⁊ publica-
te sunt attestationes:quia iterato non possunt repeti eodẽ modo ad
instantiã partis ad aliquem finẽ.Tertius est casus,quando nulli
sunt dati articuli,vel in parte,in quibus nõ fuerũt dati,nõ fuerũt
interrogati sup aliquibus circũstantijs,licet sit in partibus sub-
stantialibus capituli:⁊ tunc adhuc nõ repetunt ad instantiã par-
tis,licet possint repeti officio iudicis,vt dicunt hic doc.Casus du
bij sunt,qñ super eisdem articulis,sup quibus deposuerunt,ante
publicatas attestationes repetunt:⁊ hic aliqui glos.dicunt quod
possunt repeti vt addãt.§.eo.cũ causam.sed non vt corrigãt.Te-
ne in hoc,si testes repetũt incõtinẽti,admittũtur etiã vt corrigãt:
si se nõ repetũt,tunc officio iudicis possunt:ad instantiam partis
nõ possunt nec incontinẽti,nec ex internallo,siue vt addãt,siue vt
corrigant,siue vt declarent repetantur:quia parte repetente semper
subest timor subornationis.Et sic glo.debet intelligi in.c.cũ cãm.
§.e.ti.Scds casus,qñ ab initio super articulis datis a iudice non
sunt examinati,q refrenauit articulos,q articulos vt superfluos
noluit admittere:⁊ satis puto q nõ possit pars petere examinatio-
nẽ iterato sup refrenatis,vt hic a 2rio sensu,sm Inno.quia põt sibi
pars imputare quare a principio non opposuit,⁊ appellauit.Fa-
teor q cũ iudex possit suam interlocutoriam reuocare,qd ex offi-
cio poterit ipsos repetere,ex quo videt eos necessarios,licet a prin-
cipio refrenauerit:⁊ in hoc nõ sto cum Host.Et sic debet intelligi
Spe.in ti.de teste.§.nũc videndum.ad fi.Tertius casus,quando
super capituli datis nõ ab initio refrenatis,sed ex postfacto,non
interrogauit ex certa scientia,nõ per errorẽ,⁊ ex causa,quia repu-
tauit illos supfluos,qui erant pertinẽtes:⁊ adhuc idem puto,si iu
dex patefecit non interrogationem parti,quia sibi imputet si nõ ap
pellauit:si non patefecit eam parti,procedit dictum Host.vt tunc
teneatur eos repetere,ex quo ipse errauit putãdo superfluos,vbi
erant pertinentes. Ant.de Butr.

1 ¶ Testium reprobatoriam licet vnicam tantum parti facere.
2 Dilationes testium reprobatorie an exigant cause cognitionem.
3 Obiectus testium quare sint vnica dilatione probandi.
4 Instrumentum quomodo,⁊ quibus dilationibus possit reprobari,
5 Litigantes quam paritatem seruent inter se in probatorijs.

1 **Licet dilectus.** ¶ †Testes super prĩci-
pali pductos reproba-
re licet,⁊ reprobatorios reprobare iterũ:vlterius non est
locus reprobationi. In prima,pcessus narratio,In
secunda,cause commissio.Secunda ibi:Mandamus quatenus.

¶ No.j.qd cuilibet parti licet facere vnam reprobatoriã testium
siue probatoriorum,siue reprobatoriorum,non vltra.Ex quo pa-
tet quod inter probatorios ⁊ reprobatorios licet partibus face-
re duas productiones,⁊ non vlterius. ¶ Quero an limitatio,de
qua hic,habeat locum in reprobatorijs dictorum Joan.and.dicit
quod cum hec decre.loquatur de reprobatione in personas,vt pa
tet ibi:contra personas bis repetita,⁊ sic exorbitans non videtur
habere locum in reprobatione dictorum.de quo remittit.eo.titu.
presentium.lib.vj.Inno.in verbo no.secundum Inno.tenet ibi q
potest,licet ratio non faciat in contrarium,sed exorbitans est de-
cre.Cal.hic tenet contrarium.all.dictum Hosti.§.c.ex tenore.⁊ al-
legat,quia reprobatio dicti cõcludit reprobationem persone.Te-
ne primum,quia hec est decre.exorbitans,⁊ non extendenda:⁊ quia ma
ior est ratio in refrenandis exceptionibus contra personas,q̃ con
tra dicta:quia persona nõ legitima ad testificandum potest dicere
verũ:⁊ si non admitteretur,daretur licentia dicẽdi falsum.Et di-
ctũ Host.qui dixit ibi q nõ licet pducere testes mulieri cõtra testes
reprobatorios viri,nõ est verũ,qd hic nõ probat hec decre.Pau.
distinguit an pp̃ter falsitatẽ opponatur periurium,vt repellat a
toto dicto etiã vero,⁊ habeat locũ hec limitatio:⁊ quia hoc est oppo-
nere cõtra personã.An opponat falsum:⁊ tũc nõ habet locũ hec li
mitatio,per iura,que indistincte dicunt falsitatis exceptionẽ pos-
se opponi post sententiam.de proba.licet causam.de excep.cum ve
nerabilis.⁊ quia dicens falsum plus delinquit q̃ criminosus.de fal.
c.j.Hec vera qñ falsitas potest opponi alio non obstante.hoc di-
2 cit propter cle.testibus.de testi.⁊ hoc ponit.j.c.testimoniũ. ¶ †Que
ro an he dilationes ad reprobãdũ exigãt cause cognitione.Host.
dicit q sic,imo cũ grandi cause cognitiõe dãde sunt,⁊ breues.§.d
hoc.§.ti.j.licet.Nã si secunda,⁊ vltima dilatio nõ dat sine cause co
3 gnitiõe.iij.q.iij.spatiũ fortior cognitio requiret in ista. ¶ †Que-
ro de rõne litere.Dic primo vt infinitas vitetur:nã si daret quar
ta,eadẽ ratione quinta:sic iremus in infinitum.Item quia reproba-
tiones sunt odiose.j.c.dilectorũ.Item vt equalitas seruet in iudi-
4 cijs.de reg.iur.non dz.lib.vj. ¶ †Queritur quid in reprobatione
instrumenti an fiant solũ due reprobationes per testes. Joan.an.
dicit qd reprobatio instrumenti p testes habetur pro prima,pro-
batione p testes:⁊ sic circa illã poterit fieri prima,⁊ secunda repro-
batio.Nã vult litera q contra probatorios,quicquid probẽt,pri-
ma fiat reprobatio,⁊ circa illã fiat secunda,⁊ nõ vltra.Casus ergo
nõ prouisus remanet in cõmunibus regulis.Ad qd de rescr.sici
ptum.lib.vj.⁊ qd ibi no.in gl.arg.qd.⁊ sup ea eadẽ ratione dicit q
testium secundo reprobatoriorũ reprobatio licet non possit fieri per
testes,poterit fieri p instrumentũ,cũ ista litera satis aperte dicen
dat qd verba generalia precedẽtia intelligãt de tertia reprobatio
5 ne facienda per testes.ad hoc.j.de fi.instr.cũ dilectus. ¶ †Oppo.q
hic nõ seruet paritas inter litigantes,cõtra illud de reg.iur.c.nõ
dz.Nam si actor probat in principali,reus pducit reprobatorios,
actor reprobatorios reprobatoriorũ,itã contingit qd actor habet
pductiones duas,reus tãtum vnã.Sol.legit duobus modis.Vno
modo vt loquatur,quãdo actor,⁊ reus ambo produxerũt proba-
torios.Secũdo,vtriq; cõceditur vt pducant reprobatorios.Ter
tio,vtriq; dat potestas vt producãt reprobatorios reprobatorio-
rum:⁊ sic hinc ⁊ inde seruabitur paritas.Secundo modo legitur,
qd actor pduxit probatorios.Secũdo reus reprobatorios.Ter-
tio actor reprobatorios reprobatoriorũ:⁊ tunc si dicatur actor hz
plures productiones.Respõdet multipliciter.Primo,quia ⁊ si reo
incubuisset onus probãdi super sua exceptione,eodẽ mõ habebit
duas productiones.Secũdo modo respondetur q satis seruatur
paritas in numero reprobatoriorum.Et dicit glo.qd est casus in
decre.presentium.eo.ti.lib.vj.hodie.⁊ hoc teneatis.Ant.de Butr.

1 ¶ Attestationes facte ⁊ recepte per arbitrum,quando faciunt fi
dem in iudicio,si testes mortui sunt.nu.6.
2 Compromitti potest in clericos super iure spirituali.
3 Compromittentes possunt a compromisso recedere,quando ⁊c.8.
4 Arbiter tertius non potest aliquid laudare,duobus absentibus.
5 Acta litis ordinatoria facta coram arbitro prosunt corã iudice.
7 Compromissum quomodo transit ad successorem.
9 Sententia iudicis ordinarij quomodo potest fundari super actis
iudicis ordinarij.
10 Compromissum vel arbitrium quomodo expiret morte alterius.
11 Testium dicta coram arbitro absq; cõsensu partium recepta si co
ram iudice producentur quando probent.
12 Testes mortui possunt obijci.

1 **Presentata.** ¶ †Attestatiões recepte p ar
bitrũ faciunt fidem in iudicio,
si testes mortui sunt:si viuũt,est in optiõe illius,§ quẽ
testes pducti sunt,an velit attestatiões recipere an ve
lit testes de nouo recipi.h.d.In prĩa,partis petitio. In scda, cãe
commissio

2 cõmissio,sol:discretioni.¶†No.i.ꝙ super iure spirituali põt com
3 promitti in clericos.¶†No.ij.arg.ꝙ a cõpromisso recedi põt,qñ
arbiter se longius absentauit in breui non reuersurus a loco com-
4 promissi facti.¶†No.iij.tertiũ arbitrũ non posse aliquid laudare
duobus absentibus,qñ in tres est cõpromissum simpliciter absq̃
5 clausula,si non oẽs.¶†No.iiij.argumentum ꝙ acta litis ordina-
toria facta corã arbitro ꝓsunt corã iudice,vt super eis possit fun-
dari snia.Qđ est verum,papa.vel partibus approbantibus,alias
6 nõ.Ultimo no.summariũ.¶†Opp.ꝙ nõ sufficiat consensus eiꝰ,
contra quem.ȝ.e.veniens.⁊.c.cum causam.ij.So.Quando attesta
tiones sunt nulle, vel qñ sunt in minus plene iudicio recepte non
proficiunt absq̃ consensu vtriusq̃:sed quãdo sunt recepte corã ar
bitro,⁊ plene,ꝓficiunt corã iudice:qꝛ recepte coram quasi iudice eu
ius loco iudex subrogat̃.Per qđ patꝫ qđ si essent recepte corã arbi
tratore absq̃ forma iuris ꝓcedẽte,ꝓficerẽt in iudicio:secꝰ si essent
ab eo recepte in forma iudicij:vt no.Butri.⁊ Bar.i.l.pe.C.de arb.
7 ¶†Op.ꝙ cõpromissum nõ trãseat ad successorẽ.de arbitris.com
promissum.So.Extẽdit̃,qꝛ de successore fuit in cõpromisso dictũ,
qꝛ factũ noĩe ecclesie.Itẽ intellige qđ factũ fuit de consensu supe-
rioris:alias nõ esset reale,ita qđ transiret ad successorẽ.de trans.de
8 cetero.de arb.peruenit.de transa.veniens.¶†Opp.ꝙ coram isto
tertio debuerint procedere,si nõ procedebat corã alijs.de arbi.c.fi.
lib.vi.⁊.ȝ.de arbi.So.Põt intelligi qđ dati erãt simpliciter:vnde
nõ poterat procedi,nisi corã oĩbus.Uel potest dici qđ illo sic in lon
ginquo absente nõ arctãtur partes procedere coram eo:quia illud
possumus,qđ cõmode possumus.ff.de ver.obl.l.Nepos Proculo.
ad hoc de in inte.resti.cum ex literis.in fi.de fideius.constitutꝰ.Itẽ
nec ad locũ remotũ possunt ptes citari,nisi hoc sit dictũ : vt no.de
arb.dilectus.in gl.ij.circa mediũ.alꝫ solũ in loco compromissi,vel
in secessibꝰ,si arbiter sit talis,qui hoc facile ꝯsueuit agere,⁊ in suã
vrbẽ vel locũ cõpromissi,dũmodo locꝰ vtriq̃ parti sit equalis.ff.
de arbi.l.si cum dies.§.si arbiter.Et hoc dicit Inn.tenẽdũ quãuis
quidã dicant arbitrũ ad duas dictas citare posse.de rescri.nõnul-
li.Et ex his infert Host.cõtra literã,q̃ tota die de curia emanat.s.
nõ obstante constitutione de duabus dictis.⁊ nõ declaratur in ea
quantum vltra,per quam reus q̃nq̃ nimium grauatur: vnde vi-
deat iudex an bene faciat.gl.di.si papa.nam rationem reddet in di
stricto examine.ix.q.iij.aliorũ.Hodie cõiter ponitur in literis , qđ
vltra quatuor dictas ⁊c.Uide qđ no.Jo.An.de rescri.nõnulli.sup
verbo,mẽtionẽ.Per que videt̃ hanc clausulã,vel limitationẽ,etiã
9 si nõ opponatur,subintelligi.¶†Op.ꝙ super actis corã arbitro
nõ possit fundari sententia:vt patet.ff.de arbi.l.penu.So.Dic qđ
acta litis decisoria ꝓficiũt ſm distinctionẽ huiꝰ.c.⁊.l.fi.C.de testi.
acta ordinatoria,si a papa,vl a partibꝰ approbent̃,ꝓficiũt,vt hic.
Si nõ approbent̃,vt ꝓficiunt quo ad effectus preteritos,vt inter-
ruptionis p̃scriptionis quo ad hoc vt super eis possit fundari sen
tentia,nõ proficiunt:qꝛ talia acta non sunt iudicialia:cum arbitri
snie nõ pareatur,nisi metu pene.C.de arbi.l.j.vnde nõ consentien-
te parte necesse erit de nouo libellũ dare,⁊ deliberatorias,⁊ de ca-
lũnia iurari,⁊ dilatiões repeti,⁊ his similia.Ad hoc,qꝛ hic datur
optio parti,ȝ q̃ sunt ꝓducte attestationes.Attestationes aũt va
lent ſm distinctionẽ hic positã:⁊ idẽ in confessionibus:vt.d.l.pe.qꝛ
hic factũ respiciunt.Idẽ Inn.de arbit.ex parte.nisi in cõmisso sit
dictũ vt iudex ex eisdẽ actis possit ꝓnuntiare:vt ipse no.ibi Spe.
in ti.de lit.cõte.§.nũc tãgamus.ad fi.dicit qđ nõ ꝓficit lit.cõtesta-
tio corã arbitro ad sniam coram iudice:sed sic quo ad alia.De con
fessione idem qđ dicit.ȝ.Spe.in ti.de confes.§.nũc videndum.ver.
quid de confessione.vbi Jo.An.in addi.disputat,an dicat̃ iudicia
lis,ita qđ habeat executionẽ promptam.de quo dixi de cõfes.c.fi.⁊
no.Cy.de cõfes.l.j.ibi tenet qđ cõfessio valet nõ vt facta in iure,sed
extra ius,etiã si sit emologatum cõpromissum:qꝛ actus arbitri nõ
est iudiciariꝰ:multo minꝰ si sit facta corã arbitratore.Nam non re-
peritur qđ confessio emologetur sine sententia.ergo ⁊c.ff.de appe.
precipimus.ſm Cy.ibi.⁊ Jo.An.ibi in addi.¶Prima gl.querit
quare partes nõ arctẽtur procedere corã archiepiscopo.Dicit qđ
ex quo factus est archiepiscopus,nõ poterit cogi sententiã dicere.
Hoc nõ plꝫ doc.quia lex,quam allegat gl.loquitur in laico,qui fa-
ctus est clericus,hic compelli non potest:sed bene potest compelli
clericus , licet receperit maiorẽ gradũ,postquã arbitriũ suscepit:
qꝛ nõ reperitur contrarium cantum.¶Quero an poterit cũ fal-
so procedere alter arbiter.Gl.dicit quod non.Sed de materia gl.
10 dic hodie vt de arbi.c.fi.lib.vi.¶†Op.ꝙ morte alteriꝰ arbitri nõ
expiret cõpromissum.ȝ.de arbi.c.fi.⁊ qđ ibi no.So.Cõpromissum
11 expirat,vt hic,nõ arbitrium,vt ibi.¶†Op.ꝙ valeãt testes absq̃
consensu partium recepti coram arbitro,si producantur coram iu
dice.C.de testi.l.fi.So.Si viuant testes,distinguitur vt hic.si sunt
12 mortui,indistincte valẽt,vt ibi¶†Querit gl.an possit qs obijce
re in personas testiũ,qui mortui sunt Gl.dicit qđ sic.de quo vt li-
te non contesta.quoniam.Jo.And.dicit quod sic potest hic intelli
gi:quia de hoc hic est casus per literam positam ibi:vtroq̃ casu.se
cundum Hosti. Ant.de But.

1 ☞Testi,etiam religioso,qui sine iuramento deposuit,nõ credit̃.
2 Testes de conuentu possunt pro conuentu testificari.
3 Professus quis potest fieri intra tempus probationis.
4 Testi etiam non iurato non creditur.

1 NUper. ¶†Non creditur testi,etiã religioso,qui
sine iuramẽto deponit.h.d.Cõmunis di-
2 uisio.Scđa ibi:Rñdemus.¶†No.j.ꝙ testes de cõuen
tu possunt ꝓ cõuentu,⁊ monasterij vtilitate testificari.
¶No.ij.ꝙ etiam religiosi nõ valet testimoniũ,contradicente par
3 te,absq̃ iuramẽto.¶†No.iij.ꝙ scđm hec iura intra tẽpus proba
tionis qs poterat profiteri regulã minorũ,ita qđ obligabatur re-
4 ligioni in specie:hodie dic vt de regula.nõ solum.lib.vj.¶†Opp.
ꝙ licet nõ cõtradicat,non valeat testimonium:vt.ȝ.eo.tuis.Jod.
an.subaudit ad tex.maxime nisi expresse consentiat,vt ibi,ſm gl.
⁊ Jo.an.glo.allegat iura pro ⁊ cõtra,an vni testi creditur:ꝯcludit
qđ regulariter non creditur,nisi quo ad presumptionem.Excipit
gl.vnum casum,quando alteri non sit preiudicium:⁊ declarat,non
obstãtibus ꝓdictis qđ epo credatur.xj.q.j.quicunq̃.alias incipit,
omnis:qꝛ illud non tenet,Uel ponit priuilegium episcoporum,qđ
eis cõcessit Imperator in causis,que vertunt̃ in iudicio seculari:
nã in ecclesiastico vel de ecclesiasticis nullũ priuilegiũ dare posset,
ſm Inn.ad quod de re.eccle.non alie.c.fi.de deci.tua.⁊ quod not.
ne cle.vel mona.sicut te.secundum Hosti.⁊ Jo.and.

1 ☞Testes sunt diligenter,⁊ sigillatim examinandi.
2 Canonizari vt quis possit,duo requiruntur.
3 Testes quando dicantur sigillatim examinati.
4 Testium examinatio an possit subdelegari.
5 Miracula procedũt quandoq̃ ex duobus.
6 Testes quare sunt sigillatim examinandi.

1 VEnerabili. ¶†Diligenter,⁊ sigillatim exa
minandi sunt testes.h.d.In pri
ma petitio.In secunda testium recipiendorum cõmis-
2 sio.Secunda ibi:Discretioni.¶†No.duo requisita vt
quis canonizetur vt sanctus,quod vitam duxerit virtuosam,⁊ mi
racula fecerit.Uide quod not.de reli.⁊ ve.san.c.j.lib.vj.⁊.j.de reli-
quijs.c.primo.¶No.testes sigillatim ⁊ diligenter examinandos.
¶No.ꝙ in inquisitione aliquando quis probet ministerium, siue
fiat ad inuenienda miracula,vt hic,siue crimina.de re iudi.cum I.
3 ⁊ A.de accu.cũ olim.vel defectus.de purg.ca.accedens.¶†Que-
ro qñ dicantur sigillatim examinari.Dicit,quãdo quilibet per se
non duo simul,aliter non valeret testimonium.ȝ.eo.cum causam.
4 ¶†Quero an hic possit subdelegare hunc articulum.Bona.qđ
non propter arduitatem negotij,⁊ propter industriam electi.de
offic.deleg.c.fi.Jo.remittit ad cle.j.de offi.deleg.⁊ ibi no.⁊.ȝ.de ef-
5 fi.deleg.super questionum.in princi.¶†Gloss.prima est clara,in-
quantum dicit de miraculis Simonis.dicit Jo.and.quod quan-
doq̃ miracula procedunt ex scientia, quandoq̃ ex dono Dei , vt
in rege Francie,⁊ in prophetis,nam prophetauit Saul,qui per-
sequebatur Dauid.j.q.j.ꝓphetauit.ad hoc de cõsc.dist.iiij.solent.
6 ⁊ eo.ti.c.j.in.vj.¶†Glo.assignat cãm,quare testes sigillatim sunt
examinãdi,ne vnꝰ instruat aliũ:ideo dicit Jo.an.qđ debent exami
nari sub silentio.Et alia põt esse ratio,ne forte ipsis cõtradicenti-
bus voces de foris audiant̃,⁊ sic partes discant testificata:quo ca
su nõ esset locus productioni testiũ.j.c.iij.Sed de hoc dic vt dixi
ȝ.eo.series.⁊.j.c.vltra tertiam.Est tñ casus,in quo ea audiantur,
scꝫ in publicatione testamenti.C.de testa.l.publicati.de quo remit
tit Host.j.c.ij.c.penul.⁊ vltimo.

1 ☞Testis obscure deponens potest iterum examinari.
2 Confuse dictum aut scriptum,pro non dicto,vel scripto habetur.
3 Testium publicatio iudici non obstat in producendis nouis , vel
repetendis antiquis.
4 Publicatis attestationibus an prosecutor inquisitionis valeat te
stes producere,vel repetere.
5 Testes quomodo possunt publicatis attestationibus repeti pro-
pter obscuritatem.

1 CUm clamor. ¶† Iterũ examinandꝰ est
testis, q obscure deposuit.h.
d.In prima querela.In secunda,mandatũ.ibi: manda
mus.¶No.quod non obstante publicatione potest te
stis examinari,qui obscure deposuit,⁊ repetit̃ iudicis officio.De
2 hoc dixi.ȝ.eo.per tuas.dicam.j.etiam.¶†No.qđ confuse dictum
pro non dicto habet̃,nisi declaretur,sicut ⁊ cõfuse scriptum:vt pa-
3 tet.ff.de his,que pro nõ scrip.habẽ.l.verum.¶†No.ꝙ publicatio

testium non obstat iudici in producēdis nouis, vel repetēdis an-
tiquis testibus. Primo assignāt doct. hic rationē quare publica-
tio attestationum non noceat iudici. Dic primo, quia non est in iu-
dice suspicio, cum non tangatur eius commodū vel incommodū.
Secundo, quia omnia sunt iudici aperta: ideo nunq̄ possit produci,
4 si propter hoc impediretur. ¶ † Quero an prosecutor inquisitio-
nis publicatis attestationibus valeat ꝓducere testes, vel repetere.
Innocen. dicit quod sic: quia licet minister sit, nullum habet ius in
illa. Quod patet, quia mutari potest, ⁊ remoueri. de accusat. olim. quod
non esset, si haberet ius in illa. de procur. cap. ij. lib. vj. Ad hoc, quia
non potest dici dominus, cū litem non contestetur: vt patet vt lite
non conte. quoniā. §. sunt ⁊ alij. de accus. qualiter. Ad hoc quia ta-
lis non posset propter suū interesse appellare, cum nō intersit, nisi
appellaret nomine superioris, qui ipsum ad promouendā inquisi-
tionem deputauit, vel inquiri mandauit: ⁊ hoc secundum quosdā.
Recitat alios dicere, ꝙ habet ꝓmotor ius in inquisitione, ex quo
cepit illam imitari. de offic. dele. gratum. ⁊ c. licet. quod potest appel-
lare, maxime si sit monachus, vel canonic' illius ecclesie, cōtra cu-
ius prelatum fit inquisitio, cuius interest habere bonum prelatū:
imo etiam interest ⁊ parochianorum, ⁊ patronorum: vt no. de reb.
eccle. nō aliena. si quis presbyterorum. vnde non videtur quod pos-
sit post publicationes testiū ꝓducere testes, nisi vellet de collusiōe
docere: sic in actione populari. ff. de accus. si cui. in ec. ce. quod dico,
ꝙ hic non erat specialis prosecutor inquisitionis: vel si erat, nō re-
petebat hic ad instantiā partis: nec noui producebantur, sed offi-
cio iudicis. de quo. j. de accu. cum dilecti. Host. dicit quod si nullus
promouet inquisitionē, sed iudicis officio: ⁊ nō nocet ei aliquo pu-
blicatio. Hoc dicit verum Fred. suo cōsi. ccij. quod repeti possunt vt
declarent, sed non vt addant: quia redderentur periuri, cum iurent
plenā dicere veritatē: de accu. dilecti. Sed dicit ibi Lapu. de Ca-
stil. ꝙ per hoc nō reddunt periuri, cū tūc forte non recordabatur.
s. eod. cum causam. no. Hedeo ad hostien. qui dicit quod dictum est
procedere, nisi forte inquisitor alias se suspectū reddat, maliciose ꝓ-
rogans, vt inquisitum teneat impeditum: quod presumitur, si parū,
vel nil expedit, ⁊ dilationes longas assignet, de mete in mentem re-
cipit solū vnū testem: quibus publicatis dicit se alios velle recipe-
re, melius veritatē inuenire, ff. de eden. argentarius. §. cum aut. in.
versi. sed non est ita: ⁊ iterū procrastinat, ⁊ publicat, ⁊ vult procede-
re in infinitū. De malitioso ergo processu potest contra talem pre-
sumi. arg. de presump. nullus. Unde dicit quod cum talis protelatio
nec ecclesijs expediat, nec prelatis, nec ipsorū iui ditio ꝓpter statū
dubiū superioris inquirētis, terminus ibi statuit, intra quem in-
quisitionē ceptam expediat, ⁊ eo lapso inquisitū absoluat, si prius
non fuerit impeditus. de app. oblate. de resti. spo. frequens. li. vj. et
quod not. de app. dilecto. Si autem aliquis inquisitione vel promo-
uendā, ⁊ possunt repeti, ⁊ induci nō obstante publicatione: quia re ve-
ra iste nō est pars, sed quasi pars similitudinarie: quia talis nō habet
libellum offerre, nec litē cōtestari: ⁊ his casibus ꝓcedit prima opi.
Hoc tene, quicquid sentiat Spe. in ti. de inquisi. §. nūc tractemus.
ver. sed nūquid publicatis. in. viij. col. qui videtur hoc casu nolle re-
petitionē admitti. Sic debet intelligi quod no. Jo. xxx. q. v. iudicantem.
Si autē datus est a socijs, vel ipse se offert, ita ꝙ promouet, ⁊ pro-
sequitur inquisitionē, vt vere pars: ⁊ hic libellus offertur, ⁊ lis con-
testatur. de pur. ca. cum dilecti. de iudi. exhibita. de accu. veniēs. et
c. cum dilectus. ⁊ hoc casu procedat secunda opi. ad hoc quod no. s.
eod. olim. Si tamen videt in hoc casu inquirens ex probabilibus
coniecturis ꝙ non expedit ecclesie talem prelatū habere, poterit
ex puro officio, nō ad instantiā partis plenius inquirere veritatē.
Ad hoc. s. eo. per tuas. Uel melius, ⁊ iusti' erit, ꝓm Hosti. ꝙ illo abso-
luto ab instātia prime inquisitionis aliā incipiat de nouo. de pur.
ca. cū dilectus. in gloss. forsan. vel illi purgationem indicat. de quo
5 remittit de coha. cleri. ⁊ mu. tua. ¶ † c. pp. cum gl. ꝙ testes nō de-
beāt post publicatas attestationes etiā propter obscuritatem re-
peti: tum quia contra producentem dicta obscure sunt interpretan-
da: vt patet de proba. in presentia. cum concor. de verb. oblig. inter
stipulantē. ff. de pac. l. veteribus: tū quia publicatis attestationib'
ec. s. e. fraternitatis. Gl. cōcludit ꝙ testis obscure testificās ad pe-
titionē partis non repetitur, sed ad petitionem iudicis ex suo offi-
cio, vbi tāgitur publica vtilitas sic, vt hic: quia qualitercunq; debet
iudex laborare ad veritatē inueniendam. xxx. q. v. iudicantem. de
fide instr. cū Joānes. cū si. Dic, aliquādo testis repetitur, vt addat, vt
corrigat, aliquādo vt declaret, aliquādo vt cōfirmet. Si repetitur
vt addat, tūc dicit Innoc. ꝙ non admittitur repetitio. De hoc tñ
plenius dic vt di. s. eo. per tuas. ⁊ no. j. de testi. co. c. preterea. Quan-
doq; repetitur vt declaret: ⁊ dicit hic Inn. quod ad petitionem par-
tis non admittit, officio iudicis sic: vt no. s. de prob. licet cām. vbi
glo. ⁊ s. eo. per tuas quia in omni causa dubia sunt declaranda, ad
quod laborare debet iudex. de fide instru. cū Joannes. Recitat alios
dicere quod interpretandum est dictum contra producentē. Sed pri'
dictum plus placet: ⁊ contraria procedunt, quando nō vult iudex
testē repetere, licet repetere debeat. Per que dicit Inn. quod si ali-
qui testes dixerint obscure, aliqui minus obscure, hoc casu q obs-
cure dixerunt, interrogandi sunt de declaratione dictorum suo-
rum tamen alij non essent admittendi ad hanc obscuritatem de-
clarandam. ¶ Alij dicunt hoc esse verum vt repetantur, ⁊ admit-
tantur demum ad declarandum, cum adeo sunt obscuri, quod nulli
habēt intellectum. Nam si diuersimode possunt intelligi, tūc si id,
quod dictum est, habet aliquam causam, interpretatio illa recipitur.
ff. de legi. l. minime. ⁊ l. si de interpretatione. de consue. cum dilect'.
alias quod benignius. de ver. signi. Abbati. Uel fiet contra produ-
centem interpretatio. Sed tu secundum Host. tene indistincte re-
petitionem posse fieri: vt est dictum. s. e. quandoq; testes alij produ-
cuntur vt confirment prius dicta reprobata, vt quia probari per
testes vnum, per alios testes est probatum contrarium: volo cōfir-
mare primum per alios testes post publicatas attestationes: ⁊ tūc
dicit Inno. quod adhuc possum: ideo si probauit quis quod tali die
emit Bononie vineā, ⁊ ꝓbatū sit ꝙ eadē die erat absens de Bono-
nia, ita ꝙ nō poterat ibi cōtraxisse: producit alios ad probandū ꝙ
fuit Bononie poterit illos testes ꝓducere, vt priorū dicta corro-
boret. in aut. co. ti. §. si vero deducēs. ⁊ s. e. ex tenore. de quo etiā di-
ctū fuit in glos. Dicit tamen ꝙ moderni nō admittent hoc dictū,
ꝓpter dilationē, quā habuit ad ꝓbandum: tamen satis sustinenda
est petitio, si hoc casu suo sacramēto declaret ꝙ malitiose nō petat.
Probabiliter enī credere potuit quod duo testes sibi sufficerent. ex
quo ꝓbatione superueniēte cognoscit īnidū, audit. Et de hoc est ca-
sus. s. eod. cum in tua. Ex predictis omnibus sit iudex inquirens
instructus quod prius examinet dicta testium, quia illa publicet: ⁊ si
videat nō probatū, vel per tales probatum, qui possint repelli, nō
publicet, si alios speret habere. ¶ In glo. ibi: veteribus. ⁊ de reg.
iuris. contra eum. li. vj. ⁊ ibi: intentionem. dic vt in. c. cum ad sedē.
de resti. spol. Ant. de But.

1 ¶ Testis esse non potest, qui perseuerat in crimine, etiam ciuili.
2 Delictum, seu crimen, non repellit a compurgando.
3 Crimen, seu delictum, non repellit a iustificando.
4 Testis an repellatur ratione cuiuslibet delicti, aut criminis.
Peccatum, ⁊ crimen an differant inter se.
5 Testi, cui crimen opponitur, an tradantur capitula.
6 In delicto quando dicatur quis perseuerare.
7 Testis esse non potest, qui de crimine non fuit emendatus.
8 Infamis esse reputatur periurus, licet sit de crimine emendatus.
9 Infamia que repellat a testificando. nu. 15.
10 De crimine quando dicatur agi ciuiliter.
11 Periurus quando quis dicatur, vt sufficiēter a testimonio repel-
latur.
12 Testis esse potest infamis aduersus infamiam restitutus.
13 Testis quomodo non repellitur infamia canonica notatus.
14 Testis criminosus, de crimine emendatus, repellitur a testifican-
do quatuor casibus.
15 A testificādi potestate an repellatur emendatus de quocunq; de-
licto.
16 Testis, contra quem crimen opponitur: an repellatur.
17 Testis vt repellatur a testimonio, an sufficiat probare, quod sit excō-
municatus, ex quo est absolutus.
18 Testis repulsus in vno iudicio quomodo ex tali repulsione potest
in alio iudicio obijci.
19 Testis criminosus emendatus de crimine, productus in causa ci-
uili non reprobatur.
20 Criminosus quomodo dicatur de crimine emendatus.
21 Testis, cui crimen obijcitur, an possit obijcientem repellere exce-
ptione criminis.
22 Seruus vbi dicitur legitima persona stādi in iudicio, quum vult
probare matrimonium contraxisse cum aliqua.

1 TEstimonium. ¶ † Perseuerans in cri-
mine, etiā in ciuili repelli-
tur a testimonio. Emēdatus vero nō infamis admitti-
tur in ciuili, ⁊ criminali mota ciuiliter. Fallit in periuro
in criminali. Dicebat Abb. tres casus poni, quibus in ciuili, ⁊ qua-
tuor quib' in criminali testis repellit. Sunt due partes. Prima loq-
tur de criminoso perseuerante. Secūda de emēdato ibi: si vero. Secū-
da subdiuidit. Prima tractat de emendato in ciuili, vel de crimi-
ne ciuiliter mota. Secūda in criminali, ibi: in criminali. Legā p par-
tes. ¶ No. i. ꝙ crimen, in quo quis perseuerat, repellit quem ab of-
2 ficio testificādi, ⁊ in ciuili, ⁊ in criminali. ¶ † Oppo. ꝙ non repellat
crimen a testificando: vt. j. de purg. ca. constitutus. So. Non repel-
lit a compurgādo. vt ibi no. sed bene repellit a testificando, vt hic.
3 ¶ † Opp. ꝙ crimen non repellat a testificādo. iij. q. viij. in summa.
xxvij. q. i. §. his authoritatib'. Dic quod licet non repellat a iudican-
do: vt ibi, ⁊ no. Inn. de rescrip. sciscitatus. ⁊ c. super literis. ⁊ de ex-
cep. cum

cep.cū venerabilis.⁊ de offi.dele.cum super.repellit tamen a testifi-
cando,vt hic.Que sit ratio,ponit Jo.an.de cle.exc.si credebat.q̄
officiū testificandi est proprie fideliter dicere,cui opponitur infide-
litas peccati:vt in.c.j.s.eo.sed iudex iudicat vt sibi videt.in auth.
vt iusiuran.qđ presta.ab his.§.j.Alia redditur per Inn.de ele.ni
hil.q̄ officium testis non habetur ex publico officio,sed a natura,
licet actus testificandi,sit officij publici.s.eod.licet. ideo tolerare
nihil operatur,data criminositate,quod sec⁹ est in officio iudican-
di.Per hec dixit Vincen.hic quod licet canonicus criminosus re-
pellatur a testificando,vt hic,non repellitur ab eligendo: quia pri-
mo casu exequitur actum publicum,secundo priuatum suum ius,
a quo non repellit criminositas,cū toleremur vsq; ad vltimū ven-
tilabrum.Si tamē capitulum faceret illum electorem,vel scruta-
torem,posset is,tanquā nō fide dignus,repelli.s.de elec.quia pro-
pter.⁊ ibi de hoc.Inquantū dicitur hic criminosum repelli a testi-
ficando,⁊ a testimonio,intellige de lato,vel ferendo,quādo primo
casu facta est reseruatio ad tp̄s disputationis:vt no.s.eod.ex par-
te Ade.Dicit tñ Jo.ix.q.iiij.testes.quod licet criminosi testis te-
stimonium repellatur,si tamē recipitur,nō euacuat ex toto,vt pa-
4 tet ibi.qđ no.¶†Quero an quodlibet crimen repellat.Dic q̄ sic:
⁊ criminis appellatione cōprehendat omne peccatū mortale.Dif-
ferentia inter crimē ⁊ peccatum habetur de reg.iur.in regula,deli-
ctū.C.si aduer.delic.l.j.ad hoc de ver.sig.forus.Pau.alleg.in con-
trariū.s.eo.c.iij.vbi mendax,qui est in peccato,testificatur:nā mē-
daciū est peccatū.xxij.q.ij.§.itē qđ dicitur.cum seq.Item quia hic
loquitur de crimine:⁊ aliud est crimen,aliud est peccatū:vt in iuri-
bus.s.alleg.Nā crimen est graue,accusatione,⁊ dānatione dignis-
simum.lxxxi.dist.c.j.in fi.Unde dicit qđ Ala.⁊ Vin.s.e.sup eo.di-
cunt qđ exigitur qđ crimen saltem sit tale,qđ repellatur a promo-
5 tione,⁊ cū eo nō fuit dispensatū.⁊ hic sequit Pau.hoc.¶†Quero
an testi,cui opponitur crimen,tradantur capitula.Dicit Jo.an.
qđ nō:vt no.de pur.ca.inter.sup gl.ij.quia hoc crimen plus cōtra
partē opponitur,q̄ cōtra testem.Puto tamē qđ si assumat testis
defensionē super crimine,vt no.de fideius.peruenit.⁊ dixi de elect.
per inquisitionē.qđ tradenda erunt sibi capitula:cum ex hoc pos-
6 sit puniri,vt ibi,⁊.iij.q.v.cōstitutus.¶†Quero quādo dicatur in
crimine perseuerare:Dic,quando nō egit penitētiā,vel egit simu-
latam,q̄ ad vomitum rediit.de pe.dist.iij.in prin.⁊.c.si antē.alias
sunt qui dicunt.Sed est dubiū quis habet probare perseuerātiā,
vel emendationē.Dic,in criminali negans perseuerantiam hꝫ p-
bare,per regulā,semel malus.In ciuili,si crimen est notorium,hꝫ
probare adhuc dicens emendationē.Si occultum,probare habet
dicens perseuerantiā,vt fiat interpretatio in meliorem partem:et
ne presumat immemor sue salutis.ij.q.vij.ipsi apostoli.sm̄ Joan.
ibi:idem Spe.eo.ti.§.j.ver.item opponitur.Per que videtur qđ
opponens q̄ nō seruant decret.omnis.de peni.habet probare,sm̄
Pau.Credo qđ si nō cōstat de crimine,licet opponat nō seruatā
decre.omnis.opponens debet probare:sed sicut probatum crimē,
nisi appareat de emēdatione,crimen presumit:sic publicum,vel oc-
cultū.Sed est dubiū quid si testis est non criminosus scđm tēpus
iuramēti,criminosus scđm tēpus depositionis,an repellatur.Di-
cit Archid.quod si eius crimen non est notorium,testimoniū eius
recipitur,⁊ in tēpus disputationis reseruatur:si efficitur notoriū
tēpore,de quo deposuit,non admittitur eius dictum propter infa-
miā superuenientem.viij.q.iij.talia.ad fi.Fatuus enim esset,qui il-
lud reciperet:vt dicit Archi.iij.q.v.cōstitutus.Ad hoc text.ibi.⁊
vi.q.i.infames.remittit ad no.in Spe.de teste.§.opponit.ver.quid
si testes Gui.de Suza.vt ibi recitat Jo.an.qđ nō sit recipiēd⁹,nec
valet eius dictum q̄ debet esse vtroq; tēpore habilis.⁊ hanc solu.
approbat etiā Jo.an.in regula,factum legitime.de reg.iur.lib.vj,
Pau.hic dicit qđ hec opi.procedit quando recipit a iudice:secus
si ab executore dato ad examinandos testes:q̄ potest recipere,sed
postea tēpore disputationis fides repelletur.Non ob.si nō oppo-
suit tempore iuramenti:q̄ hoc poterat ignorare.Item nō vocat
ad hoc vt opponat,sed vt videat iurare.s.eod.in nomine domini,
Per qđ patet quid dicēdū de casu cōuerso,qñ est inhabilis scđm
tempus iuramenti,⁊ habilis secundum tempus disputationis.
¶Glo.i.generalia prosequitur,allegās cōcor.tex.per diuersa ver-
7 ba.¶†Uenio ad secundam partem.non emendatū de crimine,cū
quo remanet infamia iuris,repelli a testificando,siue in ciuili,siue
8 in criminali.¶†No.ij.emendatū de crimine,qui nō remanet infa-
matus,non repelli,excepto crimine periurii.Ex hoc no.qđ crimē
9 periurij non infamat:alias exceptio nō esset bona.¶†Opp.q̄ in-
famia tñ repellat in criminali,vt.j.in fi.So.Infamia iuris repel-
lit in vtraq;,vt hic:⁊ de hac loquit hec pars.Infamia facti repel-
lit tantū in criminali:vt in ver.seq.Per hoc soluit questio de por-
tātib⁹ crucē ꝓpter heresim,an repellant a testificādo:q̄ quasi no-
tant infamia facti,saltē repellūtur in criminali.De quo in Spec.
de teste.§.j.ver.quid de portantibus.ibi concludit quod etiam in
ciuili:q̄ cum ex hoc sit conuictus,est infamis:vt de hereti.excom-
10 municamus.§.credētes.¶†Quero qñ dicat de crie ciuiliter agi.
Dicit Jo.An.qñ de crie agit ad penā pecuniariā.ff.de priua.deli.
l.vlt.sm̄ Vin.dic applicādā parti,vt ibi no.⁊ no.Inn.de accu.qua-
11 liter dixi super rubrica.s.de iudi.¶†Quero qñ dicat qs periur⁹
vt repellat.Dic,qñ iurauit falsum,vel nō seruauit licitū iuramen-
tum:sec⁹ si iuret temerarie.s.eo.intimauit.⁊.c.cōstitut⁹.sm̄ Inn.li-
cet quidam restringant hoc quo ad illū,qui eum inducit ad iuran-
dum temerarie vt possit contra eū testificari,⁊ non contra alios,⁊
hoc in ipsius odiū.Residet tamen Inn.quod admittatur in quo-
cunq;:q̄ eo ipso quod non obstante iuramento testificatur,vide-
tur emēdatus de delicto temerarij iuramēti.Procedit ergo decr.
reiecta distinctione inter promissoriū ⁊ assertoriū:vel an sit de pre-
terito,vel futuro indistincte periurus,repellitur quando licitū est
iuramentum:quando est illicitum propter venire contra illud,nō
repellitur.Idē si dubitetur an sit licitū.de elect.venerabilem.quia
veniens cōtra,reijcitur a testificando.Et dicit Host.hic cōsequen-
ter teneri per doc.quod temerarium iuramentum nō repellat a te-
stificando,sicut nec a dignitate.de iureiu.sicut nostris.Qđ tamen
putat verū in eo,quē penituit.De quo remittit ad Summā eo.ti.
§.ij.versi.fama.⁊ versi.excipit.Inducit hic Jo.An.decre.vt legiti-
ma.qđ periurus non est infamis.de hoc.iij.q.j.infames.tex.quod
nō sit infamis,de ordi.cogni.cum dilectus.potest induci pro ⁊ con-
tra.de hoc gl.de renun.nisi.§.propter conscientiam.per Archidi.
xv.q.vj.authoritate.xxij.q.v.paruuli.gl.in aut.sen.nō solū.§.j.col
la.v.gl.in.l.que sub conditione.de cōdi.institu.gl.vi.q.j.quicunq;.
Hic Vin.dicit qđ secundum canones est infamis periurus,secun-
dum leges non,nisi in casu.l.si quis maior.C.de trāsa.ad hoc.ff.de
his,qui no.infa.l.Lucius.Archi.vbi.s.tenet post Gofre.⁊ Hosti.
quod si iuramētum est assertorium,nō est infamis:vt.l.si quis ma-
ior.C.de transa.⁊.vj.q.j.infames.⁊.l.ij.ff.de cri.stel.Idem glo.in.l.
que sub conditione.s.alleg.Gl.tamen in dicta aut.exigit quod iu-
ramentū non sit simplex,sed firmet pactum:vnde dicit qđ hec duo
iuncta infamant,non sola cōuentio iuramenti.Et hoc dicit gl.ibi
que incipit,sed quare.dicit quod idem gl.in.l.Lucius.tenet qđ eo
qđ iurat parti,est infamis:sec⁹ si soli Deo.Puto periurū infamē
infamia canonica,que repellit a dignitatibus:vt.d.c.infames.Et
sic intelligo Fred.suo consi.xxiij.⁊.gl.xix.⁊ que repellit a testimo-
nio:⁊ quia ex quo semel fuit infidelis,nō admittitur:vt dicit gl.in
dicto aut.vt scē.muli.Quo ad infamiam iuris satis puto esse bene
dictum,qđ demum quando contra iuramentum firmatur pactū.⁊
sic loquitur tex.l.si quis maior.quia penale est,restringēdum est:⁊
sm̄ hoc concordantur iura obuiantia.Nec obstat quod iuramen-
tum habeat in se pactum,quia hoc est falsum,vt no.de iureiur.de-
bitores.ff.de fideiu.si quis pro eo.gl.in verbo,emendatus,repetēs
12 ⁊ confirmans text.¶†Opp.iiij.q.iij.§.item lege.vbi infamis non
repellitur.Gl.dicit quod hoc verum,nisi aduersus infamiā fuerit
13 restitutus:vt ibi,cum concor.¶†Quinto opp.de simo.per tuas.
remittit ad ibi no.Nñ.ibi speciale in simonia.Dic ergo,infamia
canonica non repellit a testificando:q̄ illa tollitur per emendatio-
nem delicti.Item dicit Inn.quod crimen repellit,de quo quis est
condemnatus,quantumcunq; sit emendatus,⁊ nō remanserit in-
famia.Et dicit tex.intelligendum qñ non est condemnatus:vnde
dicit quod infamia sola,⁊ condemnatio sola de crimine etiā emen-
datum repellit,sm̄ Inn.licet quidam dicāt aliter.de quo Jo.An,
remittit.vj.q.j.c.ij.l.nihil.ibi dicitur de hoc:sed solum an infamia
peccati deleatur.gl.colligit periurum repelli acta pnīa.Sed dubi-
tant doc.quare plus periurus,quā alij delinquētes,etiā grauius
repellatur post emendationem,nō remanente infamia.Dicit Jo.
And.q̄ ex quo semel deierauit,⁊c.de presum.scribam.de supel.le.
l.iij.§.queri potest.cum simi.Item quia in teste exigit pura,⁊ sim-
plex veritas.iij.q.ix.pura.iiij.q.iiij.c.j.Iuramentum autē est cōfir-
matio veritatis.de iureiur.⁊ si Christus.Nil autē est tam veritati
contrariū,quā falsitas,que est immutatio veritatis.in aut.de fide
instru.⁊ cau.c.j.Ad hoc,q̄ periurus quodam respectu committit
homicidium.xxij.q.v.ille.Dicit tamen hic Vin.quod papa dispē-
sare posset vt periurus,vel alius in mortali cōstitutus nō repellen-
tur a testimonio:⁊ hoc etiam statuere posset.de re iud.cum.J.⁊.A.
alle.de hereti.accusatus.sicut in ordinibus dispēsat cū eo.de tem-
po.ord.dilectus.⁊ sicut legitimat ad successionem.⁊ ordines,qui si.
sint leg.per venerabilem.de consan.⁊ affi.non debet.Idem Spe.in
ti.de teste.§.j.versi.sed queritur.in.ij.co.Unde dicit hic Vin.quod
emendatio prodest quo ad ciuiles causas,alias nunquam habere-
tur testis:non quo ad criminales,quia nec accusat.vj.q.j.si crimē.
dispensatus aūt admittitur in vtraq;.de fi.presby.ex tua.de schis-
ma.fraternitatis.ad hoc qđ no.Inn.j.versi.in criminali.vbi dicit
qđ repellit nisi fuerit dispēsat⁹,vel in integrū restitutus.vt no.de
14 re iu.cū.J.⁊.A.¶†Uenio ad versi.in criminali.No.j.qđ in causa
criminali criminosus q̄q̄ emendatus repellitur quatuor casibus.
Primus,quando est de crimine conuictus.Secundus,qñ est con-
fessus.Tertius,qñ crimen cōtra eum est in iudicio probatum per

exceptionē. Quartus qñ eius opinio de crimine grauata est: ⁊ sic
14 de facto est infamatus. ¶ † Oppo. ꝙ nec in ciuili repellatur infa-
mis infamia facti, etiā emendatus: vt. s. de prob. licet causam. s. e.
licet. j. ij. ⁊. j. tit. j. preterea. de excep. c. j. Hic Jo. an. ponit duas solu
tiões, quas sic iungā, si aliqs est emēdatus de crimine, ⁊ grauata
est eius opinio. sed nō cōstat de emēdatione, repellit: vt in. c. licet. ⁊
in cōcor. Si cōstat' eū emendatū, si infamia trahit originem imme
diate a delicto, de quo cōstat, repellit: si nō trahit originē immedia
te a crimine, sed a carceratione, vel repulsiōe, a testimonio, hec nō
repellit in ciuili, vt hic, sic in criminali. Sic debet intelligi ꝙ habe
tur in. l. j. C. de sum. tri. ⁊. l. itē lex Jul. ff. de testi. De hoc in Spe. de
teste. §. j. versi. itē excipit qđ est infamis. Omni tñ casu licet a testi-
monio nō repellat, tñ dictū attenuat, vt patet in. d. c. licet. et dicit
Cyn. in. d. l. j. adeo quod non admittitur, nisi in subsidium, ⁊ tunc
cum tormentis: vt in auē. de testi. §. si vero. secundum Cy. Bar. hic
ibi: vltimum. verū dicit quando infamia est iuris: quia ⁊ in ciuili,
⁊ criminali cū tormētis admittitur in subsidiū: sed quādo est facti,
admittit in ciuili, sed detrahitur de fide. ff. ad Carbo. l. iij. §. caue-
re. Dicit tñ quod posset esse in tātum notatus ⁊ vilis, ꝙ nō admit
teretur sine tormentis: vt. d. auē. de testi. ad hoc in Spec. eo. tit. §. j.
versi. itē qđ est infamis. Et hoc tenet hic Pau. qñ nota nō est spe-
cialis, sed iam generaliter est in vulgo infamat⁹, ita ꝙ vilis ⁊ ab-
15 iectus reputatur. ¶ † Quero an emēdatus de quocunq; delicto re
pellatur a potestate testificādi. Dic ꝙ repellitur in criminali, siue
sit delictū publicum, qꝛ tunc remanet infamis. ff. de his, qui no. in-
fa. l. athletas. §. calumniator. vel priuatū, etiam qñ descēdit ex tali
actiōe, que infamat, vt furti, vel vi bonorū raptorū, vel iniuriarū:
vt. l. ea. lege. §. si. duabus legib. seq. ff. de pub. iudi. infamem. Idem
de crimine priuato, qđ etiā cōdemnato nō irrogat infamiā: qꝛ ta-
lis non pōt promoueri, nec sacerdotē accusare, ⁊ cōsequenter repel
litur a testificando. Restringit tamen hoc hic Inn. vt nō admitta
tur contra clericū, contra laicū bene admitteretur: sed tex. loquit
indistincte. Idē dicit de crimine si excipiatur de eo, licet non infa
met, dato qđ nō sit cōuictus, vt hic, vel condēnatus. Idem dicit si
tantū est accusatio instituta vt repellat, nisi forsan in exceptis. j. c.
16 vlt. in fi. qđ verū est, ꝗdiu accusatio pendet: vt ibi. ¶ † Quero an
is repellatur, cōtra quē crimen opponitur, adeo nō est conuictus.
Dic quod repellit, siue sit cōuictus, siue non, etiam si sit emēdat⁹.
Sic loquitur ista pars: ⁊ sic repellitur confirmatus consecrationē
petens sm Innoc. qui remittit. s. de elec. dudum. ij. de accus. super
17 his. ¶ † Quero an sufficiat probare aliquē excōicatum, ad hoc vt
absolutus a testimonio repellat. Pono aliquos casus nō dubios,
in quibus excōmunicatio nocet, licet sit absolutus. Primus quā-
do expressa assignata causa criminis in sententia excōmunicatio-
nis est excōmunicatus ⁊ absolut⁹: nā talis repellitur probata ex-
cōmunicatione, etiā criminaliter nō probato. Secundus qñ pba-
tur qđ propter inobedientiā fuit excōicatus: vel si dicat. Excōmu
nico talē, qꝛ non vult cōparere. Idē si depositus, vel suspensus ab
officio, vel ordine. iiij. q. j. c. j. ⁊. ij. ff. de his, qui no. infa. l. ij. §. ignomi
nie. ff. de iud. cū pretor. Tertius, qñ est excōicatus propter delictū,
qđ est notori i per euidentiā facti: ⁊ his casibus nō repellitur pro-
pter sententiā, sed propter crimen. Quartus casus, quando quis
absoluitur ab excōmunicatione, in qua incidit propter delictum
a iure, vt a sententia canonis. xvij. q. iiij. si quis suadēte. qꝛ ibi exa-
minatio est proxima pena delicti, cū inferatur pena a iure, non ab
homine: ⁊ hoc casu adhuc repellitur ꝑpter crimē, durāte, vel sub-
lata excōmunicatione. Hoc tene, vbi nō sufficit emēdatio. vt in ca-
su huius. §. qꝛ in casibus predictis probatur delictum. Nec ob. qđ
postea limitat Innoc. dicens quod cum excommunicatio non sit
proxima pena delicti prout fertur ab homine, sed immediata cōtu
macia, qđ aliquo excommunicato, quia deliquit, hoc expresso non
repellatur: qꝛ excommunicatio vt non pena delicti non repellit: qꝛ
fateor, si crimen est excommunicatione probatum: vnde repellit
quantumcunq; emendatum, nisi vellet dicere quod tunc excōmu-
nicatio demū probaret delictum, quando excommunicatio est im
mediata pena delicti, non qñ est mediata. quod adhuc mihi non
placet. Si autem est simpliciter lata excommunicatio, ⁊ non appa
ret delictum. nec aliter enuntiatur in sententia, tūc cōcludit Inn.
quod non sufficit probare excōmunicationem, ⁊ absolutionem, ali
ter non probato delicto vt repellatur fundamentum Inno. ⁊ Ho-
stien. est, qꝛ excommunicatio potest habere absolutionem, ⁊ iusta,
⁊ iniusta, non necessario ergo concludit peccatum. Item quia mul
toties ꝑmulgat ꝑ culpa presumpta: ⁊ sic est iusta quo ad iudicem,
⁊ iniusta quo ad partē. Et lꝫ in dubio snīa debeat ꝑsumi iusta, suf-
ficit qđ ꝑsumat iusta quo ad iudicē, nec oꝫ ꝑsumi iusta quo ad par
tē, ⁊ sic ipsum concludamus in peccato: quia in dubio non debe-
mus presumere delictum. Item eo ergo absoluto excōmunicatio
non obstat: qꝛ nō remanet infamia post absolutionem: alias gra-
ue esset dicere quod perpetuam infamiā infert, dato quod gloss. di
cat quod interim dū iurat, infamat, qđ potest dici infamia cano-
nica: vt dicit glos. in summa. j. vbi allegabo. Non obstat ergo infa-
mia. non ob. vinculum excommunicationis, quod est sublatum: qꝛ
propter reliquias excommunicationis non reperitur quem repel
li. Non obst. etiam crimen: quia necessario non concludit crimen.
Nam iuste excommunicatur quis eo quod in termino non compa
ret quo ad iudicem: ⁊ tamen potest esse legitimo impedimento de-
tentus: ⁊ sic non concluditur delictum. Hinc est quod tunc absq;
difficultate relaxatur. iiij. q. v. c. primo. ⁊ no. de re iudica. cum Ber
toldus. ⁊ sententia excommunicationis, ꝗꝗ iniusta, tenet. xj. q. iij.
c. primo. Non sufficit ergo probare quod excommunicatus fuerit,
si est absolutus, secundum Inno. Non obstant rationes in opposi
tum deducte. iij. q. j. in summa. vbi discutit hec questio qđ sentētia
excommunicationis non feratur nisi pro graui delicto. xj. q. iij. ne-
mo episcoporum. ⁊. c. nullus. ⁊. c. certum. quia ⁊ si hoc verum sit, ta
men ipsa excommunicatio non est culpa, sed potius penitentia, si-
ue medicina. de sentent. excom. cum medicinalis. ij. q. j. multi. ideo
ea cessante non debet aliqua infamia remanere, imo potius tolli. l.
disti. ferrum. maxime cum non nisi premissa satisfactione absolu-
tio impediatur. de verb. sig. ex parte. j. ⁊. c. cum olim. Unde ex quo
probatur absolutus, presumitur de crimine emendatus: ⁊ talis nō
repellitur. Ista ratio concluderet qđ in criminali repelleretur, in
qua nō proficit emēdatio. Sed dic qđ licet non debeat ferri nisi ꝑ
graui crimine, verum vero, vel presumpto quo ad iudicē in dubio
lata presumit: pro delicto presumpto non vero, vt delictum nō pre
sumamus, ex quo aliter iustificari potest sententia. Non ob. si dica
tur, licet sententia excōmunicationis sit penitentia, ⁊ non delictū,
tamen inquantū imponitur per iudicē, est probatio culpe, que nō
nisi pro culpa infligitur, vt in dictis. c. nā sepe. sine manifesta, ⁊ so-
lenni probatione excōmunicatur: qꝛ eo ipso qđ in termino nō com
paret, ⁊ tamen potest esse legitimo impedimento detentus, in quo
casu iusta est excōicatio, ⁊ non subsistēte vera causa, vel culpa: ideo
probato impedimento relaxatur, sine difficultate: ideo graue esset
sentire qđ sententia ex se repelleret, quasi imprimeret perpetuam
infamiam, qꝛ non imprimit: vel quasi presumeret culpā: qꝛ nō pro-
bat illam verā necessario, licet sic presumptam: ⁊ presumptum de-
lictū purgatū nō repellit, licet sic verum, vt hic. Arch. hanc opi. se-
quitur late prosequens de sent. excō. decernimus. lib. vi. Adducit
pro casu. vi. q. j. illi qui. sed ille tex. facit in contrarium, qꝛ ostendit
culpā esse. sed rñde vt. s. ¶ Glos. in verbo, conuictus est literalis,
repetens tex. ⁊ declarans. ¶ Glo. in verbo grauata. in prin. prose-
18 quitur generalia. ¶ † Oppo. ꝙ ex repulsione in alio iudicio quis
non debet repelli in alio: qꝛ res inter alios acta, ⁊c. de causa poss. cū
olim. Sol. Dicit glo. qđ ex sententia vel repulsione in alio iudicio
immediate non repellit: qꝛ effectus iuris non egrediuntur limites
iudicij, ⁊ personarū in iudicio existentiū: sed ex repulsione illa po-
test surgere infamia facti, que in alio iudicio nocet, quasi, sigillans
personā illā, quam sequitur velut vmbra. Jo. and. dicit videndum
qđ not. in. §. seq. ad. c. subdiaconus. alleg. in glo. Per hoc dicit Ho
stien. qđ si semel contra testem constat de periurio, nocebit sibi in
quocunq; iudicio, ⁊ sibi imputabitur, etiam si falso conuincat, nisi
testes de falso redarguere posset. alleg. c. s. eodem. ex parte. ⁊. c. si-
cut dicit Jo. an. videndum quod not. de elect. super eo. ibi tractat
19 an in dubio presumatur snīa lata pro delicto, vel culpa. ¶ † Opp.
quod imo alijs casibus. s. enumeratis in ciuili non repellantur, ex
quo sunt emendati, vt patet. s. versi. proximo. ⁊ litera hec, dicit in
hoc casu. Sol. Secundū glo. quidam exponunt in hoc caso, scilicet
quando est grauata eius opi. ex delicto de preterito: alij exponunt
in hoc casu, scilicet quando per exceptionem fuit probatū, vel fuit
cōuictus, vel cōfessus: vel est grauata eius opi. vt sic referatur ad
omnes casus. s. positos. dum tamē sit emendatus, ⁊ nō remaneat
20 infamis, vt. s. proximo. ⁊ tunc cessat contrariū. ¶ † Quero quali-
ter potest probari quod sit emendatus de crimine. Dicit gloss.
quod probari potest per sacerdotem suum, qui de ipso debet testi-
monium perhibere. l. distinc. in capite. ij. q. j. si peccauerit. j. de si-
mo. nemo. de hoc in dicto. c. in capite. per Archidia. ⁊ Joan. andr.
ij. q. vij. ipsi apostoli. ibi Joan. dicit quod si crimen est occultum,
presumitur emēdatus: quia dubia in benigniorem partem inter-
pretantur vbi ad quod sacerdos non admittitur sine iuramento.
Innocē. dicit hic quod confessio bene potest probari, ⁊ penitentie
iniunctio per sacerdotem: satisfactio autem exterior probabitur
per familiares, ⁊ alios, qui viderunt, ⁊ sufficit occulta, si crimen
fuit occultum. Si vero est manifestum, penitentia debet esse mani
festa, licet non sit solennis. secunda questione prima. si peccauerit.
xlv. distinctione. sed illud. l. distinctione. in capite secundum In-
no. quod aliquibus videtur qđ simplici verbo sacerdotis sine iura
mento credatur. quod facit scđm Hosti. quia in illo actu gerit vi-
ces Dei. de off. or. si sacerdos. Unde ab eo, sicut nec a Deo, nō exi
gitur iuramētū, vt eius vicario. xciij. di. c. si. xciiij. di. c. primo. Di-
cit Hosti. aliquos dicere contrarium: qꝛ licet in foro confessionis
gerat vicē Dei, in cōtentioso tamen, in quo nūc producitur, est se-
cus. s. c.

cus.s.c.nuper.z dicit quod primum equius,secūdū verius. Pri-
mum tenet Archidia.in dicto.c.in capite.z dicit Joan.an.hic esse
vnum de casibus,in quibus admittitur testimonium vnius:z hoc
propter necessitatem,qz alius haberi non potest, cum fiat confes-
sio in secreto.de quo.s.eodem.in omni.secūdum Jo.and.De hoc
ii.q.j.quanto.ad hoc.de peniten.distin.j.agite.de presumpt.ex stu-
21 dijs.¶ †Quero an testis,cui obijcitur crimen,possit repellere ob-
ijcientem exceptione criminis. Uidetur quod sic: quia criminosi
sunt digni conuinci talibus testibus.ij.questione septima.si here-
ticus.C.de hereti.l.penultima.¶ Gloss.decidit contrarium: quia
hic causam suam prosequitur:z nemo propter crimen repellitur a
prosecutione iuris sui.quarta questione quinta.omnibus.nisi esset
excommunicatus:vel cui forus esset interdictus,vel infamis , cui
actus legitimi sunt interdicti:nec tunc repellitur,ex quo venit in
iudicio vt reus,z se defendit:qz cuilibet legitima defensio reserua
tur.j.de except.cum inter.z quia contra testem directo non agit,
sed contra principalem testē producentem:quia in testem actio nō
dirigitur.s.de ord.cog.cum dilectus.Per que dicit quod nec ad-
uersarius potest exceptionem opponere criminis. Dicūt hic Jo.
Uinc.z Phil.quod licet testis non possit obijcere crimen,potest
tamē se ostēdere innocētem,ne fama ipsius grauetur: sicut potest
ostēdere se liberum per chartam manumissionis.in aut.eodem ti.
§.si vero dicatur.Item z pars probare potest testes,quos ꝑduxit
esse honestos,quos aduersarius dicit male fame.iij.q.iij.de indu-
cijs.Et est simile,quod no.s.eodem.ex tenore.in glo.etiam.An au
tem hereticus contra hereticum admittatur in testem,vide tex.et
22 glo.de hereti.in fauorem.libro sexto.¶ †Per predicta infert glo.
quod si seruus vult probare se contraxisse matrimoniū cū aliqua,
cum in hoc casu habeat legitimam personam standi in iudicio,po
test excipere contra testes aduersarij quod sunt serui,licet ipse la-
boret simili impedimento:qz z si seruus accusatur,eadem sibi com
petit defensio,que z libero.ff.de accusa.hos accusare.§.si seruus.
Contra hoc opp.glo.s.eodem.personas.z.c.iudicet.iij.q.vij. Sed
dic quod ibi consimilitudo cause nō repellit agentem,ex quo non
inhabilitat testem ad testificandū:z sic in.c.iudicet.ibi consimilitu
do cause inhabilitat iudicem non toleratum , ideo illum repellit,
Materiam huius glo.vide in Spe.co.tit.§.versi.item opponitur
quod est criminosus.z ver.seq.

1 Dilatio quarta nō cōceditur,nisi cum solennitate data trina.
2 Testis repellitur propter percunctationem.
3 Attestationes penes se habens presumitur percunctatus.
4 Juramento purgatur presumptio malitie.
5 A testium productione quis repellitur,si testificata didicerit.
6 Probatio,seu productio quandocunqꝫ intra iuris terminū ad-
mittatur,nullatenus post terminum admittitur.
7 Testium productio an impediatur propter idētitatem,vel diuer
sitatem capitulorum.
8 Testium productio an impediatur propter pluralitatem produ-
ctionum,vel instrumentorum.
9 Publicatio testium an impediatur propter absentiam,vel infir-
mitatem,seu captiuitatem testium.
10 Probatio quando impediatur pretextu dilationis.
11 Dilatio ad probandum an sit iure determinata.
12 Prouincia continens quid sit.
13 In exceptionibus probandis an sit locus productioni testium,et
instrumentorum secundum dilationes iuris.
14 Juramentum de calumnia non excludit iuramentum de veritate.
15 Testium non iuratorum productio,z examinatio an probet , vbi
per partem non fuit protestatum de nullitate.
16 Dilatio alia non datur post primam,vbi iudici constat de sufficiē
ti productione,vel non datur sine cause cognitione.

Vltra tertiam. ¶ Joā.an.commentauit
hanc decre.qz dicit ꝙ fuit
prima decr.quā legit cathedrā ascendens.Ponit for-
mā,scdm quam datur quarta productio:z aliter dari
nō pōt.Et sunt due partes,In prima ponitur regula.Et in scda
1 casus exceptos,ibi:nisi.¶ †Not.primo qđ data trina productio-
ne,non admittitur quis ad quartam,nisi cū solennitate. Patet
causa:qz ex quo tot petit productiones,presumitur qđ percuncta
uerit testes,z viderit se deficere in probatiōe:vnde est timor subor
nationis.Et sic presumpta percūctatio testiū est causa repulsiōis,
z repellit a testificando,sicut vera:tamen hec vt presumpta est pur
2 gabilis.¶ †Nota secundo quod sicut percunctatio propria exclu
dit quem a facultate producēdi testes,ita z percunctatio per aliū.
3 ¶ †Nota tertio quod eo quod quis habuit attestationes penes se
4 presumitur percunctatus.ad hoc.s.eo.constitutus.¶ †Nota.iiij.
quod iuramento purgatur presumptio malitie:z sic in dependēti-
bus ab animo statur iuramēto.Et nota duo,que debēt cōprehen-
5 dere iuramentum.¶ †Nota quinto quod testificata didicere poi-
deraꝫ vt terminus ad repellendos testes:z cū textus indistincte lo
quatur,doc.dicunt hoc verū,siue didicerit testificata propria,siue
alterius partis,secundum Innocen.z Hostien.Quod puto,quan
do ex hoc super eodem,vel directe contrario contingit testes ꝑdu
ci:alias secus.s.eodem,fraternitatis.Jo.And.notat infinitatem
vitandam.de rescrip.cum in multis.libro sexto.¶ Secundo nota
malitiam excludi iuramēto.ad hoc.s.eodem.presentium.Tertio
quod qui per alium,zc.vt in regula,qui per aliū.Quarto,qđ sub-
uenitur illi,per quem non stetit.de regulis iuris.imputari.cū con
6 cord.¶ †Oppo.quod quandocunqꝫ intra terminum iuris admit
tatur probatio , nullo modo admittatur post terminū.de quo.iij.
questione tertia.spatiū.z.l.si.ff.de ferijs.z.l.j.C.de ferijs.z. sic cesset
quod hic dicitur de quatuor productionibus.¶ Ad lucidandam
istam materiam dic quod quandoqꝫ impeditur productio testium
ꝑpter multitudinem testium:z hic nō attenditur nec numerus di
lationum,nec numerus productionum.s.eodem.significauerūt.z
c.cum causam.z.l.j.in si.ff.de testi.nam incontinenti multitudo po
test refrenari.Quādoqꝫ quis vult impedire productionē propter
renuntiationem,vel conclusionem in causa.de hoc.s.eodem.cū ve
nissent.z.c.fraternitatis.de causa poss.pastoralis.Quandoqꝫ quis
vult impedire productionem testium propter publicationē tantū
z dicam.j.eo.fraternitatis.Quandoqꝫ propter percunctationem:
z tangam hic.Quandoqꝫ propter pluralitatem productionum:z
hec adhuc est nostra materia.Quandoqꝫ quis vult impedire ꝑdu
ctionem propter lapsum dilationis:z adhuc Jo.And.ponit hanc
materiam hic,de qua in.l.finali.ff.de ferijs.Habeo ergo prosequi
tria.Primo,quādo impediatur productio testium propter disce-
re testificata.Secundo,quando impediatur productio testiū pro-
pter pluralitatem productionum.Tertio,quādo impediatur pro
7 ductio testium propter lapsum dilationum.¶ †Ad primū,si du-
bitatur an possit fieri productio propter idētitatem,vel diuersita
tem capitulorū:hec materia tractatur in.c.fraternitatis.Si dubi
tatur an possint produci propter idētitatem,vel diuersitatem in-
stantie:adhuc nō tangitur in.c.fraternitatis.Si dubitaꝫ an pos-
sint produci propter nullitatem,vel agilitatē attestationum: hoc
est expeditum in.c.cum causam.z.c.veniens.z.c.cum in tua.Si du-
bitatur an possint produci propter omissam interrogationem,vel
propter dicti obscuritatem:dixi.s.eo.per tuas.z.c.cum clamor.Si
dubitatur an possit produci ꝑpter ipsum discere:tunc hoc exami-
nabo hic.Dic qđ quādoqꝫ quis tantum vidit attestata semel per
se,z dubitabitur an sola vnica visione impediatur productio.Di-
cit Inn.z Host.hic qđ non,nisi illam diligēter inspexerit.ff.de rei
ven.officiū.C.de proba.exceptionem.z hoc notat verbum,percun-
ctatus,quasi per omnia scrutatus,z cū diligentia inspexerit:deno
tat enim verbum illud diligētē inquisitionem,per quā dicta com-
prehenderit.Ad hoc,qz cessat finalis causa prohibitionis , ex quo
illa nō vidit taliter,quod possit testes subornare.de renū.post trās
lationē.cum cōcor.Nec oportet calumniari ius,vel verba captari.
ff.ad exhi.l.penul.z sic debet intelligi in aut.de testi.quia vero.Non
obstat i aut.de testi.§.qz vero.vbi post didicita testificata nō licet:
qz illud potest intelligi,quando renuntiauit testibus,z vidit testi-
ficata:ambo enim ista sunt necessaria.Idem vbi subtraxit: qz tūc
etiam si non constaret diligenter vidisse testificata,presumiꝫ cōtra
eum propter factum.Item procedit contrariū in solenni apertu-
ra facta per iudicē:tunc vlterius ꝑducere nō potest:z his casibus
loquitur aut.predicta.z denegabitur tūc nō solū propter tertiam
post tertiā productionem,sed etiā post primam,ex qua didicit te-
stificata,vt innuit finis illius.§.Consuluit tamen Uincen.qđ quā
cito perpēdit attestationes suas esse,qđ desistat alteratione illarū.
Quandoqꝫ quis attestata audiuit a testibus hoc asserentib9 qua-
liter deposuissent:z adhuc nō impeditur producere:quia nec equi-
tas,nec ratio hoc suadet : qz nec per vnam vocem plene potest in-
strui de priuile.cum persone.li.vj.z quia potest esse quod testis fal-
sum refert,qz vult cōplacere parti.de accus.inqsitionis.§.si.vel qz
nō recordaꝫ:ideo sub verbo volatili,z subito nō pōt fieri plena de-
liberatio,sicut fit super scriptura ꝑpter qđ etiā statutū est libellū
in scriptis offerri.de quo.s.de libel.obla.c.j.Cetera expedita sunt
in.c.fraternitatis.Et sic pz dictū Jo.ij.q.j.in primis.de quo.s.eo.
in noīe Dñi.z in.c.venerabilis,non est verum,nisi saluetur qñ au-
diuit eis testificantibus.qz tūc potest sic minutatim audiendo in-
strui,in quo deficit sicut per disputationē super eis.in aut.de testi
bus.§.qz vero.Sed an sola publicatio absqꝫ discere testificata im-
pediat? Inn.dicit quod sic,si est solennis:z iura, que dicunt testifi-
cata discere requiri , procedunt quando non est facta solennis pu-
blicatio.Idem secundum Barto.in auꝫ.qui semel.z Jo.And,s.c.
constitutus,si est facta nō absente,vel inuita parte,z solēnis.Sed
de hoc dic vt in.c.fraternitatis. Itē ꝓcedit hec vt post testificata

plene didicita non possit, siue didicerit testificata propria, siue par
tis aduerse, vt vlterius producere non possit: q̃ lex sic generaliter
loquitur: licet aliqui dicant quod visio testificatorũ partis aduer-
se non impediat productionem: ar. C. de fide instru. l. indices. Sed
primum placet Innocen. Quandoq; dubitatur an possint produ
ci testes propter presumptum discere testificata: ⁊ hoc cõtingit du
pliciter. Primo, qñ acta habuit penes se, vel aliter: et prohibetur
indistincte. s. eod. constitutus. nisi clare probet quod non vidit, se-
cundũ ea, que not. in. d. c. constitutus. Scd̃a, quando fecit multas
productiones, vt hic: ⁊ hanc presumptionẽ purgat iuramento, vt
hic. Dicit tamẽ Lapus sua alle. lxxviij. quod habet locũ hoc, qñ
intra dilatiões ꝓducit aliquos testes. Secus si nullos ꝓduxit: q̃
8 tunc non est necessarium hoc iuramẽtum. ¶ † Uenio ad scd̃m, qñ
impediatur productio testiũ propter pluralitatem productionũ:
⁊ quãq; sit dubitatio quod si sumatur pro productione, de quo dixit
s. eo. in causis. tamen Bar. dicit qd̃ productio sumitur prout ver-
bũ sonat, ⁊ pro productione effectuali intra vnam dilationem, vel
intra plures datas ex causa, ita qd̃ testes fuerint examinati: vt si
vnam productionẽ primo fecerit, ⁊ fuerint testes examinati, post-
ea faciat aliã, ⁊ postea facit tertiã, siue intra eãdẽ dilationem, siue
inter diuersas, hoc sufficit vt quarta non detur sine solennitate le
gali. Hoc ampliat intantum ꝙ si ab initio plures essent testes in
vna schedula nominati, ⁊ postea per partes produceret, quelibet
productio sumeret̃ pro vna, vt non possit dari quarta absq; solẽ-
nitate legali: q̃ ad solicitudinẽ partis pertinet non solum produ-
cere testes, sed etiam instare vt examinentur. j. de testi. si quando.
Hoc dicit verum, qñ inter productionem ⁊ productionem interue
nit longum interuallum leue: q̃ sumeretur pro vna. l. continuus.
in prin. ff. de verb. obl. Unde non sufficit productio sine examina-
tione: q̃ illa productio nõ haberet presumptionẽ subornationis
testiũ, ex quo nihil dixerunt. qd̃ ponderat hec decre. ⁊ aut. vnde su
mitur. Si autẽ hec productio quarta sit admissa absq; solennitate
legali, ibi tenet Bar. ꝙ valet productio: licet doc. dubitauerint. s.
eo. in causis. Quod intelligo, nisi fuerit appellatum: vt in. c. signifi
cauerunt. ⁊ q̃ valet post publicationem: vt not. in. c. fraternitatis.
Non obst. tex. in aut. de testi. § quia vero. ibi: hoc omnino nõ eadẽ:
⁊ sic non valet, q̃ ibi interueniat pluralitas productionis, renun-
tiatio, ⁊ conclusio, ⁊ publicatio: secus si sola pluralitas productio-
num adsit, s̃m Bar. Inquantũ decr. dicit vltra tertiã ꝓductionẽ
nõ dari quartã sine solẽnitate legali, ⁊ illam dari: quidam dicunt
hoc verum, inquantum quarta primis cõputatis non excedat ter
minum iuris, de quo. iij. q. iij. spatium. Inquantũ aũt excedat ter
minum iuris non dari nisi per iudicem, vel receptor testiũ fuerit
impeditus, puta si habuit terminum duorũ mensium, ⁊ negligen-
gẽtia iudicis nihil fecit intra duas vel tres septimanas, certe sub-
uenietur tũc parti per rest. in integ. arg. ij. q. vj. antiquorũ. in aut.
vt spon. lar. § hoc quoq;. col. ix. de quo de offi. dele. de causis. ⁊ c. pa
storalis. ad fi. Dicit Jo. an. quod tute facit pars, si hoc ꝓtestetur.
de offic. ordin. pastoralis. ad fi. ⁊ hec sufficiant de secundo. ¶ Ulti-
mo qd̃ hic dicitur de productionibus, procedit quando testes re-
petuntur supra testes. Si enim primo produxissem instrumentũ,
⁊ postea volo producere testes, admitterentur vltra productionẽ
instrumenti tres productiones testiũ, ⁊ sic quarta computatio in-
strumento fieret sine hac solennitate legali: ⁊ per omnia idẽ, si vlti
mo in quarta productiõe produceretur instrumentum: quia tunc
sumus extra terminos limitationis, vel iuris limitantis. Ad hoc
9 qd̃ no. s. eo. dilectus. ¶ † Quero an ꝓpter absentiam testium im-
pediatur publicatio, vel propter infirmitatem, vel captiuitatem,
si hoc pars producere volens petit. Dicit qd̃ non vltra sua tem-
pora, de quibus, iij. q. iij. spatium. Poterit tamẽ ecclesie post aper
turam eius, ⁊ prolationẽ sentẽtie, premissa cognitione summaria,
subueniri per beneficiũ resti. in inte. de restit. in inte. c. ij. ⁊ iij. ⁊ c. ex
literis. Et si dicas, Nonne esset melius differre, quã post publica-
tionẽ, vel sententiã subuenire; vt. l. fi. C. in quib. cau. in integ. rest. nõ
est neces. Rñdet qd̃ non detur via malignandi. Si enim propter
hoc, ⁊ similia differrent̃, posset quis inuenire tot vias diffugij, qd̃
lites fierent immortales, cõtra iura vulgaria: ⁊ talibus nõ est ape
rienda via. de diuor. quãto. ⁊ ecõtrario si procedatur, nullum, vel
modicũ fiet preiudiciũ: ⁊ si fit beneficio subuenit̃. Fatẽtur quod ex
magna causa posset iudex vltra statuta tempora aliquã dilationẽ
dare, vel prorogare. ff. de re iud. l. ij. ff. de iudi. l. nõnunquã. sz nõ im
moderatã. ff. de iudi. l. si longius. de vac. mu. l. fi. ad hoc, de off. dele.
10 consuluit. ¶ † Uenio ad vltimũ, qñ probatio impeditur pretextu
dilationis. Circa qd̃ est aduertendũ ꝙ sola vna dilatio est danda
absq; cause cognitiõe, ⁊ nõ plures. l. oratiõe. ff. de fer. ⁊ hoc ꝙ que-
libet dilatio probatoria in dubio intelligitur perẽptoria, siue det̃
ante litis cõtest. siue post, s̃m Bar. vt no. in. l. fi. ff. de dila. ⁊ l. j. C. de
dila. ⁊ c. j. de excep. in clemẽ. Dixi de probatio. licet cãm. Hoc dice
re videtur verũ, l. fi. ff. de ferijs, in pecuniarijs causis. In capitali-
bus vero dicit qd̃ due dantur accusatori, tres reo, sed causa cogni
ta veritas est qd̃ in ciuili dat̃. Prima sine cause cognitione. Secũ
da, si doceat se impeditum in prima: vt dicit glos. fi. in. d. l. fin. ⁊ hoc
notat litera ibi: in singulis capitulis, id est in singulis impedimẽ-
tis. In prima ergo dilatione nihil vertet̃ in cognitione de impe-
dimẽtis, sed solũ habebit iudex cognoscere circa moderationem
locorũ secundũ. l. j. C. de dila. ⁊ iij. q. iij. spatium. Item secundũ do-
ctores Legistas habebit cognoscere quid velit ꝓbare pars, vt vi
deatur an pertineat ad rem quod probare intendit. ff. de iureiur. l.
si duo patroni. § Jul. ff. de peti. here. l. si quis libertatem. in fi. ideo
quidã practicant, vt anteq̃ detur terminus ad ꝓbãdũ, dentur ar-
ticuli vt examinentur an pertineant ad cãm, vt sic sint admittẽdi,
vel non. Alij dant dilationẽ simpliciter, ⁊ intra dilationẽ examinã
tur sint articuli admittendi, vel non. Uertitur etiam in cognitione
tertio ne dilatio petat̃ calũniose. C. de fal. l. ij. In scd̃a aũt dilatione
vertitur cognitio, vt doceat se iuste impeditũ in prima. l. oratione.
ff. de fer. Propter que dicit ibi Butr. ⁊ Bar. qd̃ in eo causatur, in
quo est impeditus in prima, restauranda est dilatio in secũda: nã si
omnes testes iurauerũt in prima excepto vno, non restaurabitur
dilatio pro omnibus testibus, sed pro vno tantũ, in quo fuit impe
ditus. ff. de iureiur. l. admonendi. Itẽ si fuit impedit⁹ in solis duo-
bus vltimis diebus, soli illi sibi restaurantur. ff. de in inte. restit. l.
diuus. ff. de mino. l. interdũ. Et hoc verũ, licet Spe. in tit. de dilat.
§. j. sentiat contrarium, scz totã dilationem restaurandã. Inn. hic
ponit aliam cãm, propter quã potest dari secunda dilatio, si prima
nõ fuit sibi integre data scd̃m formã. iij. q. iij. spatiũ. ⁊ de dilatio. l. j.
Hec non placet Bar. q̃ dilationes sunt arbitrarie, licet non pos-
sit excedere tp̃s triũ mensiũ: vt. d. l. j. nõ amplius minus ergo põt
suo arbitrio: ⁊ sic seruat̃ de consuetudine in partibus istis. de quo
in. l. ij. ff. de re iud. per Bar. Addit Bar. aliã cãm dandi dilationẽ
secundam, si ius aduersarij non est factum deterius: ⁊ hoc vertere
tur in cause cognitiõe: vt si actor petat dilationẽ ad probãdum, et
reus ita habet facultatem se nunc defendẽdi sicut prius, debet da-
ri dilatio. Secus si aduersarij sit factum ius deterius: vt q̃ nunc
non habeat facultatem se defendendi sicut prius, vel defensionem
probandi: vt quia testes sui sunt mortui, vel aliter perijt facultas
probandi. ff. de optio. le. l. mãcipiorum. ad hoc quod no. in. l. si ea. C
qui accusa. non pos. ⁊ l. via. in clem. si. de verb. sign. ver. eo saluo. Sz
est dubium an propter talia detur secunda sola dilatio, an plures,
si fuerit impeditus in prima, secunda, ⁊ tertia. Dicit Innoc. hic,
⁊ s. eo. in causis. qd̃ dabitur. Unde si volo producere testem vltra-
marinũ, ⁊ probo qd̃ misi, ⁊ ille non est inuentus, vel inuentus est, ⁊
nõ põt transire, dabitur dilatio, donec sit certus de morte: arg. de
sponsa. in presentia. de secũ. nup. c. scd̃o Host. dicit hoc arbitrariũ:
quia ex hoc possent lites perpetuari: ⁊ occurrendum est malitijs.
C. de iudi. properandum. Jo. an. remittit de rescrip. statutum. § pe
nult. lib. vj. Sed est dubium an tales dilatiões propter impedimẽ
ta possint excedere dilatiões iuris terminatas in. l. prima. C. de di
latio. ⁊ iij. q. iij. Dicit hic Inno. quod si propter periculum viarũ,
vel tempestates aquarum, vel quoscunq; casus fortuitos impedia
tur quis vt nulla parte temporis possit productionem suam perfi
cere, hec esset, secundum Innocen. ⁊ Hostien. magis causa quare
esset terminus prorogandus, argu. ff. de edend. si quis ex argenta-
rijs. § fin. ⁊ l. seq. in authen. de his, qui ingre. ad app. § secundo et
tertio. col. v. nisi sit quod possit partibus imputari. ff. si quis cau. l.
secunda. Putat tamen Innoc. quod si multo tempore durare de-
berent pericula, procedi posset ad publicationem, siue sententiam
saluo parti beneficio restitutionis, postq̃ cessauerũt pericula. No.
bene: q̃ aduersus sententiam datur restitutio propter probandũ
non probatũ. quando fuit impeditus. Ad hoc. ff. de excep. rei iudi.
l. si mater. ⁊ no. de purg. vul. c. secundo. ⁊ ff. manda. si fideiussor. § in
omnibus. per gl. Propter hec dicũt quod tute facit pars, contra
quã producunt̃ testes, si consentiat qd̃ aduersarius habeat nouem
menses, ex quo summaria cognitione premissa ordinatum est qd̃
instructionem suam habeat de partibus transmarinis, nec expe-
diat ei, contra quem producuntur, petere articulos: q̃ per ipsorũ
productionem, ⁊ examinationẽ, magis instruitur aduersa pars ꝓ
ducens, sed permittitur super tota causa producere testes, ⁊ instru
menta. Nunquid autem vbi. s. dixi dilationem dãdam cũ cause co
gnitione secundã si illa decre. sine cause cognitione, valeat proba-
tio. Bar. in. l. j. C. de dila. dicit qd̃ si pria dilatio fuit data intra ter-
minum, ⁊ postea secunda data est sine cause cognitione, dicit ꝙ ꝓ
batio facta in scd̃a valebit: q̃ quod in prima minuit. potest de fa-
cili supplere in secunda. Alleg. dicta Innoc. hic. Nec ob. quod. no.
ipse in. l. fi. ff. de fer. quod posui. s. q̃ verum est qd̃ hec nõ est causa
legitima dãdi scd̃am, q̃ dederit primã intra terminum iuris: sed si
hac causa detur, quãq; nõ legitima data tenet. An aũt valeat proba
tio sine dilatione, p Cy. in. d. l. j. C. de dila. in. l. in crimine. ff. de adul.
dixi in. c. licet causam. s. de proba. Inquantum autẽ lex dicit quod
due dantur

due dantur accusatori in criminali,⁊ tres reo,⁊ cum cause cogni-
tione:quid vertatur in cause cognitione,⁊ quando dicantur pecu-
niarie,⁊ quando capitales:⁊ hic non insto, quia esset glossare le-
gem:⁊ quia hec raro practicabis in foro tuo,tamē,si vis,dic quod
tres dabuntur reo,⁊ due actori cum illa cause cognitione,qua.s.di
xi dari in ciuilibus primam vltra illas exigitur cognitio, de qua
dixi supra in pecuniarijs circa secundam ⁊ tertiam.licet glos.⁊ ma
le,in dicta.l.fina.dicat in criminalibus vltra tres vel duas non da
ri aliā,etiam causa legitima quacunq; subsistente.quod non pla-
cet Barto.quia defensionem rei debet iudex ex officio perquirere
quantum potest.l.vnius.§.cognitione.ff.de questio.⁊.l.⁊ si non de-
fendantur.de penis.l.j.in fin.ff.de questio. Ideo putat illas dan-
das ex causa.⁊ gloss.potest habere alium intellectum,vt in secun-
da,vel tertia,non exigatur cognitio de impedimentis.Et hoc est
verum,vt dixi.s.Pecuniariam causam appellat Cyn.post Pet.
causam ciuilem,vel criminalem,ex qua imponitur pecuniaria pe-
na.C.de procurato.l.cum in rem.ff.de pub.iudi.l.ij.Capitalem vo-
cat omnem penam corporis afflictiuam,vt dicta.l.ij.ff.de priuat.
delic.l fi.ad Turpil.l.in priuatis.ff.si quis cau.l.sed ⁊ si quis.§.rei
capitalis.Et hoc sequitur Barto.in dicta.l.fin.⁊ Cyn.in.d.l.j.
11 ¶†Quero an dilatio ad probandum sit iure determinata. Dic
quod sic.iij.q.5.iij.spatium.l.j.C.de dilat.quia si vult producere
probationes de vltramarinis partibus,habet terminum nouem
mensium.Si de continentibus prouincijs,habet sex menses. Si
de eadem prouincia,habet tres.Potest tamen istud tempus ab-
breuiari ad arbitrium iudicis,sed non elongari:vt patet in dicta.
l.j.⁊ tenet ibi Cy.⁊ Barto.in.l.fina.Idem si in eadem prouincia in
loco propinquo videat minorem dandam tribus mensibus, dare
poterit minorem,secundum Cyn.in dicta.l.j.ad hoc.j.de app.cuz
sit.C.de dila.sine pars.⁊ quod no.de elec.coram.in.j.glo.secundum
Joan.An.⁊ quia tex.in.l.j.dicit,non amplius,⁊c.tenet tamen hic
quod ex magna causa vltra tempora statuta posset prorogare di-
lationem.ff.de re iudi.l.ij.sed non immoderate.ff.de iudi.l.si lōgi⁹.
ff.de vaca.mu.l.fi.Sed est dubium,quid si velit producere de eadē
prouincia,⁊ de continentibus,⁊ de vltramarinis,an habebit dila-
tiones integras.Dicit Inn.hic ꝙ est vtile quod is,contra quem
fit productio,vt interroget,⁊ faciat responsionem scribere apud
acta,vnde velit testes producere,⁊ sic eligat locum:nam vtile est,
si certū elegerit.Alias dicit quod dicat producens quod intendit
de eadem prouincia instruere,nec propter hoc negabit,quod de
alijs,⁊ habebit tres menses.Secundo dicet quod de continentib⁹
non per hoc negans de vltramarinis, ⁊ habebit nouem:⁊ sic for-
san plus debito purgabitur causa.Joan.and.dicit Inno.octode-
cim dicere menses dari.videtur inconueniens, cum per hoc am-
plietur dilationum materia.C.de tempo.appel.l.ij.⁊ in cle.sepe.de
verbo.signifi.Ideo recitat opi.Petri de qua in.l.j.C.de dilat.per
Cyn.qd tempus debeat in tempore computari,vt si prius habuit
tres menses in eadem prouincia,si postea petat testes de continen
tibus non dabuntur sex,sed tres tantum:⁊ si iterum de transma-
rius,non habebit,nouem,sed tres tantum.Si vero post primam
de tribus mensibus petat tertiam,scilicet vltramarinam,habebit
sex menses:⁊ sic non habebit nisi nouē menses pro omnibus distā-
tijs locorum Joan.an.dicit quod bonum est consilium Inn.⁊ Ho
stiē.quod premisi,quia si sit pars petita de quo loco instruere ve-
lit,⁊ eligat vnum certum,bene quidem:sed dato quod petita non
fuerit,si super principali,vel articulis eisdem, vel qui a principio
preuideri poterunt,dilatio petita ⁊ simul potuit mittere ad exami
nandos testes in omnibus locis,procedit opi.Pe.Si vero testes
non potuerūt simul recipi de omnibus locis,vel impediente statu
litis,vel facti impedimento,vt quia recipiuntur modo super exce
ptione,vel replicatione in prenissa,tunc quia datur noua dilatio,
dabitur integra:⁊ tunc procedit Hostien.Inno.⁊ Hosti. Ad hoc
quod no.de elec.cupientes.li.vj.in glo.pe.prime partis.Sed est du
bium an si ex causa,vel sine causa fuerit data minor dilatio, ꝙ de-
beat de iure,vt quia in cōtinentibus beneficijs dati sunt tres mē-
ses,vbi debent dari sex an si postea dentur alij tres,tempus mediū
inter dilationem ⁊ dilationem trium mensium computetur.Dicit
Inno.qd non computabitur tempus a fine prime dilationis vsq;
ad principium secunde,siue producens fuerit impeditus, siue ne-
glexerit:nam si negligentia erat damnosa aduersario, sibi impu-
tet suam negligentiam,⁊ ꝙ illum citari non fecit:quia negligenti-
bus,⁊c.ff.ex qui.cau.in pos.ea.l.si pupillus.in fi.iiij.q.5.iiij.§.j.⁊.ij.
Et lz fateatur Inno.vtile quandoq; has dilationes abbreuiare,
dicit tamen ipse,⁊ Hosti.ꝙ abbreuiatione dubitationes occurrūt
⁊ diffugia procurant.Dicunt etiam hanc dilationem incipere cur
rere,ex quo est assignata.Unde caute facit producēs,si statim im-
petret literas,⁊ vadat,vel admittat producendis testibus,vel mit
tere faciat,vt ibi recipiantur.de fideius.cap.constitutus.Sed est
dubium an tempus harum dilationum sit vtile, vel continuum,
adeo quod nec dies solennes,⁊ retractiones testium recipiendorū

vel iudicum de hoc tēpore deducitur,nisi sint malitiose,vel tales,
per quas producens impeditur producere suos testes.s. osti.re-
12 mittit ad nota.s.de pba.lz cam.⁊ ibi dixi post princ. ¶†Ultimo
querit Inno.quid hic appellatur cōtinēs prouincia.Putat In-
noc.quod non archiepiscopalis:sed sicut dicit.ff.de verbo.signi.l.
notionē.§.j.quod declarat Host.sicut Italia,Gallia Prouincia,
Sicilia,⁊ similia.Ad hoc,q2 male videretur limitatum a iure,si in
prouincijs archiepiscopalibus valde parum distringant,vt patet
de offi.dele.cum causa.⁊ ibi no.de quo de elec.coram.super verbo,
13 prouincia.in Nouella.¶†An autem in exceptionibus probandis
sit locus huic quarte productioni,vide in Spec.eod.ti.§.qualiter.
versi.sed cum super,Et si appellatur propter denegationem,di-
ctum est.s.eod.significauerunt.Specu.ad primum sequitur opin.
Gul.Na.ꝙ non dentur tot dilationes in exceptionibus,per decre
ta.prudentiam.§.sexta.de offic.deleg.⁊ ibi dicitur.intra terminuz
competentem:⁊ quia tales exceptiones sunt odiose.de dolo.finem.
⁊ de excep.pastoralis.⁊ de testi.spo.frequens.lib.vj.⁊ de fide instru.
accipimus.Jo.an.ibi in addi.tenet hic in exceptionibus odiosis,
que differunt,⁊ non perimunt,quo casu non dabitur nisi vna dila
tio:vt.d.c.frequens.⁊ de excep.pia.lib.vj.In peremptorijs autez.
in quibus maius est periculū,secus.Nam vt ptz.s.eo.de testibus.
quādoq; simul super peremptorijs in principali deponunt,per qd
patet illas in hoc satis equari principali,⁊ q2 idem in hoc accesso-
rio quod in principali,secundum Jo.An.hoc idem tenet Lapus
de Casti.sua all.lxxxviij.vt numerus quare dilationis det ⁊ in ex-
ceptionibus,⁊ quasi perēptorijs,vt est exceptio testium reprobato
ria:vt dicit gl.s.e.de testibus.⁊ cap.ex parte Ade.⁊.j.de excep.ca.
j.⁊ tenet ꝙ numerus harum dilationum etiam habeat locū in sum
marijs,⁊ in causa matrimoniali:quia licet debeant amputari dila
14 tiōes,per cle.sepe.nō necessarie ad pbādū,vt ibi dicit. ¶†Glos.j.
opp.ꝙ iuramentū de calūnia tantū semel prestatur:vt in aut. hoc
sacramentū.C.de iura.calū.Glo.dicit ꝙ hoc non est iuramētū ca-
lūnie sed de veritate:⁊ lz iuramentū de veritate excludat iuramen
tū de calū.iuramentū de calūnia,nō excludit iuramentū de verita
te:quinimo iuramētū de veritate sup principali nō excludit hoc,
q2 respicit hoc accessoriū.Dic hodie de iura.cal.c.j.li.vj.q2 hoc est
iuramentū purgatiōis malitie,qd pōt exigi in qualibet parte li-
tis,nō obstantibus alijs iuramētis.Formā autē iuramenti in ter
minis.cap.habes in Spe.eo.ti.§.qualiter.versi.quarta autē pdu
15 ctio.¶†Opp.ꝙ nō debeat admitti ad pducendos testes absq; iu
ramēto,ex quo exceptio de nouo superuenit.de excep.pastoralis.
Sol.Si hoc constaret,non iuraret:sed vbi nō cōstat,dz hoc iura-
mentum prestare,maxime si a principio hoc protestatus non est,
secundum gl.Item secundum Joan.An.prouidetur quo ad alia
capitula.Nā ⁊ si constaret ꝙ non potuisset producere,de alia frau
de timere posset,ad quam excludendam prestandum est iuramen-
16 tū.¶†Opp.ꝙ post primam non detur alia dilatio.s.eo. significa
uerunt.Sol.Ibi quando ad numerum testium facta est sufficiens
productio:q2 tunc denegatur etiam secunda.Idem si post primaz
percunctatus est dicta testium,⁊ hoc constat:vt innuit.§. q2 vero.
in aut.de testi.scdm Inno.⁊ Host.¶Opp.ꝙ post primam nō de-
tur alia.ff.de fer.l.vltima.Sol.Non detur secunda sine cause cogni
tione,cum cause cognitione sic.Que autem cause cognitio exiga-
tur,dixi super textu.ad hoc.l.oratione.ff.de ferijs.

1 ☞Testis esse non potest in causa criminali accusatus de crimi-
ne pendente accusatione.7.8.10.
2 Accusatio,testimonium,⁊ ordinatio,procedunt a pari.
3 Infamia,saltem facti,irrogatur sola accusatione.
4 Innocentia tollit infamiam facti,⁊ qualiter probetur.9.
5 Infamis non repellitur a testimonio in exceptis.
6 Exceptio contra testes non reseruatur ad tempus disputationis.
11 Testis in causa ciuili non repellitur infamia facti.
12 Testis productus an repellatur infamia, pendente appellatione
super accusatione.

1 NOn debet.†Accusatus de crīe ad testificā
dū repellitur accusatione pendē
te,nisi in exceptis.h.d.Ponit regulā,⁊ casuz exceptū:
quam scdo probat per duo similia. Secūda ibi:Cum
2 etiā.¶†Nota hec tria pcedere a pari,actus accusandi,testifican-
di,⁊ ordinandi:vt qui ab vno repellitur,repellatur ⁊ ab altero.
3 ¶†Nota pendentiam accusationis accusato imprimere aliquam
infamiā saltem facti,ex qua sigillatur,vt repellatur a potestate te-
4 stificādi:⁊ sic infamia facti repellit a potestate testificādi.¶†Not.
5 talē infamiam tolli ex probatione innocētie. ¶†Nota infamatos
6 infamia facti admitti ad testificādū in exceptis.¶†No.argumen
tū ꝙ exceptio contra testes nō reseruatur ad tempus disputatio-
7 nis:sz statim admittit.de quo.s.e.ex parte Ade.¶†Opp.si pro-
pter pendentiā accusationis repellit quis a testificando in crimi-

nali, parata est via auferendi testes accusare volenti per produ-
ctionem cōtra testes calumniose attestationis. Sol. Dicit Joan.
And. quod non vertitur hic bursale interesse testis accusati, ideo
non magnum est preiudicium si repellatur a testificando. Item
nec vertitur interesse accusatoris, si repellatur ab accusando, ex
quo criminaliter agit, ideo non attenditur talis fraus: secus si ver
teretur interesse accusati, vt quia forte eligeretur: quia tunc pro-
pter pendentiam accusationis calumniose non infligeretur ele-
ctio: vt no. j. de accusatio. omnipotens. Non obstat si dicatur, imo
interest accusatoris propter penam talionis: non est verisimile
quod calumniose accuset, vt repellat a potestate testificandi: et si
presumptio esset de malitia, posset prouideri secundum decre. fre-
quens. de resti. spolia. lib. vj. vel dictum testis recipi reseruata fide
8 in euentum accusationis finite ad quod. s. eod. ex parte. ¶ † Que-
ro que dicantur crimina excepta, in quibus admittantur alias
prohibiti ad testificandum. Ponit hic Pe. ⁊ Abb. de quo. Joan.
And. remittit ad Specu. in titu. de accusato. ⁊c. in fi. vbi enumerat
primo crimen lese maiestatis. vj. q. j. quisquis. de hereti. vergentis.
de simo. licet Heli. cum simil. Crimen perduellionis. ff. ad legem
Juliam. maiesta. l. fina. Tertio crimen heresis, vt dicto. c. vergen-
tis. Quarto crimen sacrilegij. xvij. q. iiij. §. qui autem. ij. q. j. in pri-
mis. ver. de persona. Quinto, secundum quosdam, crimen frauda-
ti census, quod committit, qui pecuniam publicam sibi commen-
datam furatur. Sexto, crimen fraudate annone, quod committi-
tur, qñ portatores victualium ad exercitum furantur. vij. dist. di-
9 lapidationis. vt in. c. licet Heli. ¶ † Quero qualiter probent inno
centes, ita quod admittantur ad testificandum. Dic per finem ac-
cusationis, in qua absoluuntur, quia presumuntur ex hoc innocen
10 tes: vt no. j. de calūnia. c. j. ⁊. ij. ¶ † Quid si pēdeat cōtra testē accu-
satio, an repellatur. Inn. ⁊ Host. dicunt repelli absq; dubio. q: in il
la nō pcedit super veritate cris, nisi precedēte infamia, que sola re
pellit. s. e. testimoniū. Ad primū de accu. qualiter. In denūtiatio-
ne idē dicit Inn. Host. dicit qđ in Euāgelica nō repellitur, in iudi
ciali repellit, precedēte infamia: aliter non. Gl. prima querit de ra-
tione quare pendentia accusationis repellat testē. Respōdit, quia
grauat ex pendentia opinio testis, ⁊ testes debent esse sine omni su
spicione. ij. q. vij. testes. deinde notabilia colligit. Inquantum di-
cit quod pari passu incedūt accusatio, testimonium, ⁊ ordo. Joan.
And. remittit de hoc. ij. q. vij. ipsi apostoli. ibi Jo. restringit hanc
parificationem quo ad testimoniū, qñ agitur de testificando in cri
minali: secus dicitur in ciuili, quia olim criminosus repellebat ab
11 ordine etiam indistincte. Dic vt. xxv. dist. §. criminis. ¶ † Querit
gl. an accusatione pendente repellatur quis a testificando in ciuili.
Glo. quod non, dūmodo sit emendatus. Et sic patet quod infamia
facti non indistincte repellit in ciuili. de quo dixi. s. eo. testimoniū.
¶ Opp. quod contra quem pendet accusatio, non admittatur in-
distincte. ij. q. j. in primis. Sol. Admittitur cum distinctiōe, de qua
ibi, an sit infamatus is, cōtra quem admittitur, alias nō, nisi cum
alijs adminiculis. de simo. per tuas. Propter hoc dicit Inn. quod
12 tex. dicit, nisi forsan ⁊c. ¶ † Ultimo glo. querit an si quis sit accu-
satus, ⁊ appellet, an appellatione pendente possit produci in testē.
Dicit quod in criminali non admittitur sic in ciuili, quia penden-
te appellatione non videtur damnatus: arg. ff. de penis. l. ij. §. fina.
⁊ interim integer est status eius, vt honoribus fungatur. ff. nil no
ui app. pen. per totum. quia licet sit damnatus, adhuc non habe-
tur infamis. ff. de his, qui no. infa. l. furti.   Anto. de Butrio.

¶ De testibus cogendis.   Rubrica.

¶ Quia officium testis quasi publicum est, ⁊ ad illud interdū inui
ti coguntur, ideo ⁊c. Ad materiam. ij. q. vij. statuendum.

1 ☞ Testes compelluntur ad testificandum in causa matrimo-
niali.
2 Testis, aut alter, precise censetur compulsus per hec verba, mo-
neas, ⁊ inducas.
3 Testium receptionis articulus quomodo est delegabilis, nu. 8.
4 Delegatus potest testes compellere ad testificandum.
6 Testis quare compellitur ad testificandum. nu. seq.
7 Testis amicus non compellitur ad testificandum.
Testis tacens veritatem an peccet in causa criminali.

1 Causam. † In causa matrimoniali cogen
di sunt testes, hoc dicit. In pri-
ma ponit cause cognitionē. In scđa prouidet par
2 tib⁹, ibi: ideoq;. ¶ † No. primo q: per hec verba,
3 moneas, ⁊ inducas, qs nō pcise cōpellit. ¶ † Not.
secundo quod articulus receptionis testiū est de
legabilis. Et nota q: delegatus ad articulū, appellatur nuntius

¶ Nota tertio quod in causa matrimoniali testes ad testifican-
4 dum compelluntur. ¶ † Oppono quod non fuit necessarium scri-
bere ordinario, vt compelleret: quia hoc facere poterat delegatus.
de officio delegati. preterea. Dic secundum Uincentium, Pe-
trum et Abbatem quod ordinario, et potentiori, ⁊ qui magis ti-
mebatur de facto scribere, nam de iure etiam delegati compellere
5 potuissent. ¶ † Ultimo de multiplici nomine delegati ad articu-
lum ponunt doctores. Aliquando appellatur nuntius, vt hic: ali-
quando appellatur executor: aliquando appellatur auditor, vel
cognitor. de officio delegati. super questionum. §. primo. ⁊. §. ve-
6 rum. ¶ † Quero cum gloss. quare compellitur. Dicit gloss. quia
peccat occultando veritatē. vndecima questione tertia. quisquis.
Idem dicit gloss. in capitulo si quis testium. supra titulo primo.
Dic, occultare veritatem assumpto officio testis, est mortale: quia
iurat plenam dicere veritatem: vt not. gloss. de testibus. fraternita
tis. ad hoc de accusationi. dilecti. Sic not. gloss. vigesimasecunda.
questione secunda, ne quis. ad quod. vndecima questione tertia. si
quis metu. de fal. capitulo primo. non assumpto officio testis, si vt
aliquid consequatur, tacet veritatem, adhuc peccat. vigesimaquin
ta questione secunda prescriptione. quia hoc mendacium est. l. pre-
scriptione. C. si contra ius, vel vti. publi. Si autem non tacet veri-
tatem, vt aliquid consequatur, sed quia alteri non vult prodesse,
vel nocere, tunc si veritas aliter sciri non potest, mortaliter peccat:
si aliter sciri potest, si credit nesciri per alium, adhuc peccat morta
liter: si credit sciri per alium, et reuelari, non peccat mortaliter.
Hec vera, quando tacet in damnum alterius: secus si in commo-
dum vnius, ⁊ non ad incommodum alterius: vt not. infra eodem.
dilectorum. nisi odio taceret, vel corruptus: quia peccaret. vt hic.
Procedunt hec etiam in priuilegiatis, ne compellantur. De qui-
bus quarta questione tertia, versiculo, item lex iulia. quia nec prin
ceps, nec priuilegium, excusat a peccato. de consuetudi. capitulo fi-
nali. nec pietas. de vsuris. super eo. Erit tamen differentia inter
priuilegiatos, ⁊ non priuilegiatos: quia priuilegiati non compel-
luntur, nisi in subsidium, vbi aliter veritas, ⁊c. non priuilegiati au
tem indifferenter coguntur, secundum Hostiensem. Ad hoc. vi-
gesimasecunda questione secunda quanquam. alias nullum esset
7 priuilegium clerici. ¶ † Oppono secundo cum gloss. quod com-
pelli non debeant testes, infra eodem. super eo. Gloss. dicit, si se
subtrahunt timore, vel amore, ⁊c. compellantur: alias non, si hoc
constat: in dubio presumitur mala causa se subtrahere, ideo com-
pellendum, nisi constet per alios idem posse probari. Docto. te-
nent gloss. in ciuilibus, in quibus peccatum est celare veritatem in
damnum proximi: ⁊ hoc verum, nisi hanc presumptionem alia pre
sumptio elidat, si obtentu religionis iurare renuit, supra titulo
primo. nuper. de iureiurando. ⁊ si Christus. in fi. vel alia simili cau-
sa. In criminalibus vero, ⁊ in alijs, in quibus non est peccatum ce
lare veritatem, non est presumendum quod is, qui testificari re-
nuit, malitiose se subtrahat: ⁊ ideo non est cogendus, nisi manife-
ste appareat malitia. infra eodem. peruenit. ij. Per que dicit qđ
etiam in criminalibus, in quibus testes non coguntur, cogentur
deficientibus probationibus, etiam si se non subtrahant gratia,
vel odio, vel spe, secundum Innocen. Nam, vt dicit Hostien. eo ca-
su clericus cogitur. xiiij. questio. ij. quanquam. qui aliter non cogi-
tur. ij. q. vj. statuendum. Nec obstat qđ prohibitum sit iuramentū,
sine quo testis non deponit: quia verum est quod illi est prohibi-
tum, nisi in casibus, quorum hic est vnus, secundum Hostien. Tu
8 dic vt. infra eodem. dilectorum. ¶ † Oppono quod examinatio
testium non sit committenda nuntio. iij. questio. ix. testes. C. de fide
instrumen. authenti. apud eloquentissimum. Solut. Hoc intellige
speciale, quando examinantur egregie persone, vel alie, que non
coguntur in iudicio venire vt testificentur, de quibus. s. titu. pri-
mo. si qui testium. Uel dic, ⁊ hoc verius, in ciuili committi potest
indifferenter examinatio, ⁊ etiam in causa matrimoniali, vt hic, in
criminali non. Gloss. assignat rationem. Nota bene text. ⁊ glo. quia
hic est apertum q: examinatio testium etiam in causa matrimonia
li potest committi: licet secus in criminali. De criminali, idem gl.
s. de iudic. at si clerici. De matrimoniali, qui ma. accu. po. a nobis.
⁊ de offi. or. significauit. Potest aliter solui contrarium, quod testi
monium non debet recipi in absentia scilicet quando testis vult te
stificari per literam, vel scripturam non presente iudice, vel aliquo
qui illius nomine recipiat.

1 ☞ Testes possunt cogi sententia ad testificandum.
2 Citatio exigitur secunda pro mulcta imponenda aduersus contu
macem iam citatum.
3 Sententia quibus verbis proferatur.
4 In penis irrogandis est incipiendum a suspensione.
5 Testes citati ad testificandum qua hora comparere debent.
6 Contumax quando dicatur quis citatus.

Excōicationis

7 Excom municationis sententia an liget impeditum.

1 Cum super. ¶ †Per sniam excõmunicatio
nis suspensionis, ⁊ depositiõis,
cogendi sunt testes. Tria facit. Primo pcipit. secũ
da ibi. Si vero. Secundo punit contẽnentẽ. Tertio ag
grauat, ibi: si. ¶ Nota. testes compelli, vbi testimonium est neces
sarium, id est, quando aliter per alios sciri veritas non potest: ⁊ sic
potest opponi necessarium. Vel dic necessarium. i. vtile, vel expe
2 diens. Ad hoc qd no. in cle. j. de procura. in vltima glo. ¶ †No. ꝙ
in citatione pro contumacia potest imponi mulcta, ⁊ pena: ⁊ sic ad
mulctam imponendam post contumaciam non exigitur alia cita
tio. Vide qd no. de iudici. c. j. ⁊ vide Bar. in. l. j. ff. si quis ius di. non
3 ob. ⁊ in. l. ij. ff. si quis in ius vo. non ie. ¶ †Nota quod per hec ver
ba. Sciatis, vel noueritis vos esse suspensos, promulgatur ex eo
4 suspensio. de quo de app. preterea. ¶ †Nota argu. in penis reseruã
dam vltimo excõmunicationem, ⁊ prius principiandum a suspen
sione: contra practicos nostri temporis, qui incontinenti incipiũt
ab excõmunicatione. ¶ Nota primam contumaciã puniri. de quo
de procurato. querelam. Vin. dicit ꝙ hoc ideo, quia fuit in citatio
ne expressum: aliter non punitur prima contumacia. Dic vt. d. c.
5 querelam. ⁊ per Cy. C. de iudic. l. sancimus. ¶ †Ad glo. quero qua
hora comparere debent. Dic ꝙ hora, qua possint expedire officiũ.
Qd declarant doc. quo. s. ad actum iurandi: nam ad actum testifi
candi possunt teneri. per quindecim dies non vltra. C. de testi. l. pe.
vel sufficiat tali hora qd deponat verum. xij. q. v. honestum. ⁊. tit. j.
c. j. ¶ Oppo. ꝙ primo deponatur. de iud. cum non ab homine. Gl.
soluit, ⁊ bene. Glo. colligit notabile quod in vna citatione possunt
plus fieri citationes. Textus hoc non probat, lz notabile sit verũ:
6 vt de sen. excom. constitutionem. lib. vi. ¶ †Querit glo. promulga
ta est in aliquem excommunicatio, nisi veniat in tali termino, non
venit in termino impeditus, an sit excommunicatus. Dicit gloss.
ꝙ quo ad Deum non est excõmunicatus: quo ad ecclesiam, donec
constet de impedimento, sic: sed sine difficultate absoluetur. de sen.
7 excõ. sacro. arg. ff. de iudi. ꝑtor. ⁊ de re iudi. cũ Bertold⁹. ¶ †Not.
arg. in si. de diffinitiua ad excõicationem. Et not. ꝙ sententia diffi
nitiua lata in absentẽ impeditum est aliqua, lz reuocetur: qꝛ suffi
cit quod sit apparens verus contumax. Hosti. dicit ꝙ si papa tu
lit talem sniam, omnino ligat. de offi. dele. ex parte. Nec est nostrũ
eũ reprehendere. ix. q. iij. aliorum. si inferior, si detinetur citatus im
pedimẽto cõmoditatis, est ligatus, tamen nisi in citatione talis cã
sit expressa, ppter quã debeat negotia propria preterinittere, sine
difficultate debet absolui: si detinetur impedimento facti, nõ indi
get absolutiõe: cũ preceptũ nõ obliget ad impossibile: ⁊ si hoc intẽ
deret, esset error intolerabilis, ⁊ sic snia nulla: ⁊ tunc sufficeret rela
xatio. de sol. Odoard⁹. Posset ⁊ absolutio fieri ad cautelam, scđm
Host. Jo. tenuit qd glo. iiij. q. v. cap. vno. in glo. sed pone. quod nõ
sit excõmunicatus tenuit Speculator in titulo de citatio. §. penul.
ad finem. Simile quod no. de soluti Odoardus. Joan. an. remittit
ad no. per Inno. de officio deleg. P. ⁊. G. ⁊ dicit quod videtur ex
peditum per cap. venerabilibus. §. item. de sentẽ. excom. Et ibi est
determinatum quod ligatus est, quia sufficit presumpta contuma
cia. Sed ad illum textum potest responderi vt loqueretur in excõ
municato pro contumacia preterita, hic pro futura: ⁊ mens iudi
cis ad futuram non adest vt sit excommunicatus, quando est im
peditus: sed textus loquitur indistincte ⁊ hoc communiter tene
tur. Nec obstat quod sententia contineat intolerabilem errorem:
quia, vt dicit Inno. in dicto cap. P. ⁊. G. hic error non est patens
ex verbis sententie, ad hoc ex mente, ⁊ intellectu sit reducibilis sen
tentia: quod non sufficit quod nota quod dixi plenius in dicto ca
pitu. P. ⁊. G. Non obstat quod ex mente iudex non agit excom
municare non contumacem: quia agit excommunicare verum, vel
presumptum: quia sufficit quod eius sententia sit iusta.

1 ☞ Testis, qui timore aduerse partis se subtrahit, testificari com
pellitur in ciuili. 4.
2 Notoria probatione, vel ordine iudiciario, non indigent, tamẽ sen
tentia super illis est quandoq; necessaria. nu. 5.
3 Testem sufficit reddere causam per actum proximum scientie.
4 Testes non compelluntur iure canonico ad testificandum in cri
minalibus.
6 Testes clerici non compelluntur ad testificandum.
7 Testis quomodo potest dici se absentasse amore, vel timore.

1 Super eo. †Testis, qui timore aduerse par
tis se subtrahit, testificari compel
litur. In prima, decisa consultatio. In secunda, respõ
sio, ibi, consultationi. in qua distinguit, ⁊ secundum
membrum prosequitur, ibi: verũ. cuius responsionem moderatur,
2 ibi: nisi. ⁊ demum querentem instruit, ibi: licet. ¶ †Nota quod no
torium, vt dans extremum ⁊ vltimum gradum certitudinis, non
indiget probatione, vel declaratione: ⁊ sic notoria, nec probatione,
nec ordine iudiciario indigent: sicut factum non negatur, cum pro
3 batione non indiget, sed confessatum. ¶ Nota argumentum, suffi
cere testem reddere causam per actum proximum scientie, licet nõ
reddat per actum immediatum, scio quia interfui. ¶ Nota testes
non compelli ad testificandum de iure canonico, nisi se subtrahãt
timore, odio, ⁊c. de iure autem ciuili indistincte compelluntur.
¶ Nota argumentum, in dubio non presumi quod se subtrahat
4 amore, vel timore. ¶ †Oppono quod compelli possunt etiam de
iure canonico indistincte, cum semper amore, vel timore, se subtra
here censeantur. ⁊. capitulo proximo. Solut. in delictis non com
pellitur, vt hic, nisi constiterit, ⁊c. in contractibus sic, vt ibi. Et qd
hic loquitur, vide: patet quod loquitur in facto notorio, ⁊ delicto,
⁊ non contractus communiter notorio: vt nota. de cohabitatione
clericorum ⁊ mulierum vestra. secundum Joannem Andream.
Per que dicit Innocentius hic testem in criminali compelli, si ti
more, vel aliter malitiose se subtrahat propter partem aduersam.
Idem Pe. allegat. j. capitulo proximo, si amore. vnde hic non di
5 cit, amore: secundum Abbatem. ¶ †Oppono quod saltem senten
tia in notorijs sit necessaria. de diuor. porro. Gloss. fatetur, quam
nota. Dicunt doctores quod necessaria etiam est citatio. ll. de de
6 clarari de cohabitatione clericorum ⁊ mulierum vestra. ¶ †Op
pono quod non cogantur ad testificandum. xiij. q. ij. §. §. Sol. Cle
rici non compelluntur nisi in subsidium, vt ibi. Alij indifferenter
in ciuili. In criminali serua capitulo dilectorum, ⁊ quod ibi nota.
Imo plus, quod in instrumentis non debet adhiberi testis: quia
non est officium illis conueniens: vt dicit ibi textus. In testamen
tis autem bene, vt in capitulo relatum. ⁊ capitulo cum esses. j. de
7 testamen. ¶ †Queritur qualiter constabit quod amore, timore, ⁊c.
Respondet quod eo quod monitus non testificatur: ⁊ si constaret
quod pars aduersa hoc procuraret, debet excommunicari. no. glo.
alibi dicit quod debet perdere causam. ⁊. de testi. cum causam. Idẽ
quod gloss. Vincentius ⁊ Philipp. Alan. Dama. Gloss. mihi pla
cet in ciuili. In criminali autem in dubio non presumitur, nisi con
stet aliter: ⁊ hoc vult textus hic, non cauillando: ⁊ hoc sequitur hic
Petrus. Sed est dubium, secundum Dama. testis compellitur
quando aliter veritas sciri non potest, quis arctatur ad proban
dum, an producens quod aliter sciri non potest: tenet quod actor
probabit per alios sciri non posse: quia etiam excipienti negando
incumbit probatio: de renuntiatio. super hoc. Et si diceres quod
incumberet testi, qui produceretur, esset res in circuitu, si quilibet
testis probaret rem, per alios posse liquere: probat ergo actor. ff.
de eo, quod certo lo. l. non vtiq;. §. j. In contrarium adducit, quia
dicens per alium liquere, excipit: probet ergo. ff. de probatio. in ex
ceptionibus. Item quia apponit affirmatiuam: probet ergo con
tra negantem. vj. vltima. actor. de causa possess. cum ecclesia. de p
batione. ad nostram. Puto quod in ciuili arctetur testis, vel reus
volens se exonerare: quia hec est sua intentio, excepto clerico, vel
alio priuilegiato. Sed per hoc se non exonerabit non priuilegiat⁹:
qꝛ principaliter compellitur, vt dixi. ⁊. ca. j. per illud, quod dixi in
precedenti glo. fundata enim est intentio dicentis eum compelli.
In criminali procedit opinio quod actor.

1 ☞ Testis compellitur fraudem illius detegere, qui aduersario
copiam probandi subtrahit.
2 Instrumentorum appellatione testes comprehenduntur.
3 Probationem subtrahens, qua pena puniatur. nu. 6.
4 Dilatione statuta ad instrumenta producenda, non possunt pro
duci testes.
5 Juramentum tendens ad veritatem occultandam non est obliga
torium.

1 Peruenit. †Compellitur testis fraudẽ illius
detegere, qui aduersario copiã p
bandi subtrahit. Hoc dicit. In prima facti narratio.
In secunda iudicis instructio. ibi: nos. Vel est dõis di
uisio: quod probat verbũ. Respõdemus. ¶ No. testẽ in criminali
compelli ad testificandum super hoc, an fuerit adstrictus a parte
2 ne testificetur. ¶ †Nota secundo quod instrumentorum appella
tione, etiam lata significatione, testes comprehenduntur, qui cau
sam instruunt. ff. de fide instru. l. j. ⁊ de verbo. significatione notio
3 nem. §. instrumentorum. Gofre. ¶ †Nota tertio penam subtrahen
tis probationem, defensionem, vel aduocationem: quia debet expe
riri in se iudicis authoritatẽ, ⁊c. Inducitur in argumẽtũ, qꝛ statu
tus est terminus ad producenda instrumenta, ꝙ non possunt p
duci testes, cum illa pducantur post publicationem attestationũ.
j. ti. j. cũ dilectus. quasi dicat, ali⁹ est termin⁹ ad instrumẽta, ali⁹ ad
testes: nã terminus in vno, nõ adstringit alterũ. Idem Spe. in tit.
de dilatio. §. videndum. ver. item no. Nam ⁊ documenta differunt a

testibus.xiij.q.iiij.forte.Glo.j.& vltima tendunt ad idem.no.gloss.
5 ij.que ponit penam aliam subtrahenti instrumenta. ¶ † Oppon.
quod compellatur etiam super principali testificari, quia iuramen
tum tendens ad occultandam veritatem, temerarium est, et non
obligatorium.de iureiuran.cum contingat.Sunt due opi.j.gloss.
Lau.quod testis iurans non testificari, non compellitur in prin
cipali,sed tantum detegitur compellere fraudem adstrictionis ad
sic iurandum:qua detecta testis habebitur pro producto cōtra sic
6 adstringentem,& secundum hoc seruabit iuramentum. ¶ † Nota
glo.que declarat penam impedientis testes testificari.Idem glos.
& ibi dixi de testib.causam.& vide eod.titu.constitutus.Ex hoc ta
men non est tanta presumptio contra eum quod perdat causam,si
alias ostendat se habere bonam causam, secundum Phi.Et di
cunt aliqui quod si haberet alium testem pro se vltra subtractum
vna causa ficta depositione subtracti obtineret, argumen.C.de
probatio.si de possessione.quod non credit Vincen.sed forte secun
dum eum deferatur tunc iuramentum.de procurat.ex insinuatio
ne.Secunda est opinio,quod etiam possit, et debeat deponere su
per principali,non obstante iuramento.& ad hoc trahit gloss.text.
Nec obstat.j.eod.dilectorum,quia fatetur gloss.quod in criminali
non compelletur,sed poterit,si vult,non obstante iuramento, de
ponere.Puto quod in casibus etiam,in quibus non potest com
pelli ad testificandum in criminali,vel alia, nedum in casibus, in
quibus compelli potest, iuramentum non repellat a facultate te
stificandi super principali:quia licet non possit compelli, inquan
tum tamen velit iuramentum tollens hanc liberam facultatem
seruiendi, et verum dicendi, tanquam contra bonos mores, non
est obligatorium.ff.de verborum obligatio.l.stipulatio hoc modo
concepta.

1 ☞ Testes sunt cogendi super probanda iniuria clerico illata.
2 Testis dictum non probat,quando dicit se presente hoc factum.
3 Testes in criminali quando non compelluntur ad testificandum.

1 PERuenit. ¶ † Super pbāda iniuria clerico
illata cogēdi sunt testes.h.d.Cōmu
2 nis diuisio.Secunda ibi:Consultationi. ¶ † Nota ar
gumen.non sufficere testem reddere testimonium de
propinquo & mediato actu ad sensum,nisi causam reddat & de sen
su . Unde non sufficit si dicat se presente hoc actū,nisi dicat se pre
sente & vidente:vt patet ibi:multis astantibus,& videntibus. Dic
contra,quia presente aliquo dicitur factum,eo intelligente,& vidē
te.ff.de verborum significatio.coram.l.diem proferre.§.coram.ff.
de arbit.not.gloss.de elec.vt circa.lib.vj.Et hoc tenet Barto.ff.de
anthor.tu.l.j.allegat dictum Joan.andr.de testi.presentium.lib.
vj.in Nouel.vult allegare apostillam in si.tex.super verbo, quam
ipsi sciunt. ¶ Nota secundo argumen.quod in criminali, vbi ali
ter veritas patefieri non potest,non compelluntur testes ad testi
3 ficandum. ¶ † Oppo.quod non compellantur testes ad testifican
dum in criminali:vt no.j.c.dilectorum.Sol. Decre,dupliciter in
telligitur:vno modo vt respondeat indirecte negando quod facta
fuit interrogatio super iniuria clericorum:& tex.respondet de re
bus,& negotijs ecclesiasticis,vt quod de rebus ciuilibus compel
lantur testes testificari,si tacite negetur iniuria, quia iniuria est
crimen:argu.de presumpt.nonne.& tunc concordat.Alio modo ꝙ
respondeat directe super rebus ecclesiasticis,id est,super iniurijs
clericorum,que sunt negotia,& res ecclesiastice,& tunc oportet qđ
decre.intelligatur qñ de crimine agitur ciuiliter.Et hanc vltimā
tenet Host.exponendo de rebus.i.negotijs:& sic respondet directe
consultationi,cum hoc,de quo queritur,sit negotium ecclesiasticū
ratione persone lese.ix.q.i.§.ex his.j.de verb.sig.super quibusdā.
Uel secundo ad contrarium tenendo hanc exceptionem respōdet
quidam ꝙ hic ideo compelluntur,quia se subtrahebant odio, &c.
s.e.i.&.j.c.proxi.secundum Ala.Uel hoc speciale in fauorem cleri
corum,ne laicorum iniuria remaneat impunita,secundum Inno.
In antiqua autem subiungebatur,quia si iniuriam probare non
possent,starent iuramento,quia quid fuit sublatum.Per qđ dicit
Host.de intentione pape fuisse testes cogendos.

1 ☞ Testes possunt cogi ad testificandum super consanguinita
te.j.
2 Consuetudo cum iure concurrens dat vinculum obseruantie.
3 Testes possunt cogi in causa spirituali.
4 Presumptio leuis quandoqꝫ releuat ab onere probandi.

1 CEterum. † Super consanguinitate proban
da cogendi sunt testes. hoc dicit.
¶ Nota testes cogendos in matrimoniali causa, vbi
2 se subtrahunt timore,vel odio,&c. ¶ † Nota consuetu
dinem concurrentem cum iure addere vinculum.Nota ex quo di
tur,& firmatur consuetudo,quia ex actibus hominum.de quo de
3 consuetu.c.fina. ¶ † Nota in spiritualibus testes cogendos. Ad
hoc.c.i.s.eodem.sed textus loquitur simpliciter de consanguinita
te,que potest etiam probari ad finem successionis in hereditate:
ideo notabile necessario non colligitur.Quandam gloss.Hostien.
omitto,quia repetenda in cap.dilectorum.Due prime gloss. sunt
4 clare. ¶ † Querit gloss.quis probabit,&c.Dic quod eo quod mo
nitus non vult testificari,hic probabit:neqꝫ est alia probatio neces
saria.vnde sufficit hec leuis presumptio.alleg.l.si quis libertatem.
§.plane.ff.de peti.heredi. ¶ Nota quod leuis presumptio aliquan
do releuat ab onere probandi.Idem not.s.cap.i.&.c.super.in vlti
5 ma glo. ¶ Quero qualiter intelligatur id timore.Dic,siue timo
re partis hoc faciat,siue timore iuramenti,vt quia abhorreat, vel
damnet sacramentum:quia tunc fortius compellendus est.de he
reticis.excommunicamus.

1 ☞ Testis synodalis iurare non compellitur.4.
2 Testes synodales qui sint.
3 Matrimonialis causa potest sede vacante tractari coram capi
tulo.
5 Testium synodalium quod sit officium.
6 Articulus noue questionis quis dicatur.
7 Iuramentum semel prestitum in officio se extendit ad quoscunqꝫ
iudices.
8 Testis,qui semel deposuit super vna causa coram vno iudice, an
compellatur coram alio deponere super eadem.
9 Infamia superueniens post officium publicum susceptum quan
do repellat ab actu testificandi.11.
10 Infamis admittitur ad denuntiandum,non tamen ad testifican
dum.
12 Studiose quid factum dicatur.
13 Testis an possit suum dictum incontinenti corrigere.
14 Testis varius quis dicatur.

1 PReterea. † Testis synodalis,qui coram ordi
nario super matrimonio deposuit,
nō compellitur iurare super eo coram delegato.hoc di
cit primo.Secundo dicit quod propter superuenien
tem infamiam a testimonio repellitur.hoc dicit secundo. Potest
tamen,si errauit.incontinenti,non ex interuallo dictum corrigere.
hoc dicit tertio.Partes patent.secunda ibi:huiusmodi vero.Ter
tia ibi:quorum.Legam per partes, vt clarius habeatur intelle
2 ctus. † Nota ex prima parte ꝙ sunt aliqui testes,qui habēt officiū
testificandi de publico:vt synodalis:lꝫ regulariter potestatem nō
3 habeant ex officio publico:vt no.Inn.de elec.nihil. ¶ † No.ij.cau
sam matrimonialē posse tractari coram capitulo:& sic vacante se
de deuoluetur potestas in capitulū,cognoscēdo etiā de cā matri
moniali.j.de hereti.ad abolendā.Uel forte hoc habebat de cōsue
4 tudine,sm Uin.ad qđ.s.ti.j.Z.lbericus. ¶ † No.iij.testem synoda
lem,qui semel deposuit coram ordinario,nō cōpelli iterato iurare
corā delegato,nisi articulus sit nouus,ad quē non se extēdit iura
mētū. ¶ No.ꝙ in subsidiū deficientibus testibꝰ compellit iurare.
5 ¶ † Quero qđ sit officiū horū testiū.Dic ꝙ officiū non est proprie
testiū,sed officialium.vel denuntiatorū.Allegat Host.C.de accu.
ea quidem.ff.de reb.cor.qui sub tu.vel cu.l.& magis.§.cuius offi
cio.Practica autem iuramenti taliū testiū habetur.xxxv.q.vi.§.
6 ecce.& capitulis seq. ¶ † Quero qs dicat articulus noue questio
nis:dic ille,qui non cōprehendebatur sub iuramento primo,& qui
non pertinebat ad officium denuntiandi.j.qui fi.sint legiti.cap.i.
7 de dona.inter vi.& vxo.c.iij. ¶ † Opp.cum glo.qđ siue fiat aliter fi
des,siue non,testes nō cōpellantur coram delegato iurare:quia ex
quo semel iurarunt in officio,iuramentū se extendit ad quoscunqꝫ
iudices,corā quibus habeat deponere:& si sic,iterato non est iura
mentum prestandum.C.de iura.calum.authen.hoc sacramentum.
8 ¶ † Glo.ponit intellectum huius ca.ꝙ hic prohibeatur compul
sio iterationis iuramenti,sed non testimoniū:& sic est sensus litere
ꝙ ex quo semel iurauit in officio coram ordinario,deponendo corā
delegato non cōpellatur iterato iurare,sed bene deponere:& hoc,
qꝛ ad hoc se extendit primū iuramentū:ideo secundum non est sine
causa reiterandū;sicut dicimus in iuramento calumnie,nisi articu
lus noue questionis emergat,ad quē non se extendat primū iura
mentū.Nam ex quo nouus est articulus,deponere compellitur,&
cōsequēter iurare.de testi.fraternitatis.secūdum gl.ad tex.ibi,nul
lo modo aliter,&c.gl.supplet maxime,qꝛ siue aliter fiat fides,siue nō,
cōpellitur testificando iurare.Dat simile in teste,qꝛ ex quo semel
iurauit in vna causa,non cōpellitur amplius iurare in alia.Host.
hic restringere hoc videt,vt non compellantur iterare iuramen
tū,quando iuramentum prestatur generaliter sub ratione officij:
& dicit hoc generale in omnibus officialibus,qui iurāt officiū exer
cere,siue sint testes vt hic,siue iudices,in authē.iusiurandū, quod
presta.

presta.ab.§.⁊ equus.col.ij.j.de iureiur.venientes.siue sint tabelliones vel nuntij.de presumptio.illud.de prescriptio.ad audientiam.de appel.cum parati. In alijs autem testibus, qui iurant specialiter in aliqua causa, inquantū illa causa tractatur coram eodem iudice, non cōpelluntur iterato iurare: inquantum autem coram alio, compelluntur: argu.ff.iudic.solui.cum apud.vbi cautio prestita coram vno iudice, non pficit coram alio, secundum Abb. Ad hoc qđ no.§.tit. j.presentata. Contrariū sentit hic Gof.qui dicit ꝙ vbi datur optio parti, contra quā testes producuntur, vt iterato deponant: vt in terminis.c.cū causam.de testi.⁊.c.pſentata.ꝙ iterato iurare nō cōpelluntur, etiā si pars eligat vt iterato deponant: sed pōt hoc restringi qñ deponunt coram eodem iudice, alias non pcederet hoc dictum, lʒ dicat quod sic potest decre.intelligi: qui intellectus non placet Jo.an. Hic intellectus glo.licet.sit bonus in se, non applaudet litere.ibi: dummodo.quia cum excipiat de fide facienda, patet ꝙ principale dictum erat de iteratione testimonij, non de iuramento tantum. Ideo doc.super litera ponūt alium intellectum, vt hic prohibeatur compulsio etiam actus testificandi coram alio iudice, vt testes synodales, qui semel iurauerunt, ⁊ denuntiauerunt id, qđ est contra Christianitatē, vel bonos mores, quod fieri intellexerunt in matrimonio: ibi postea nō possunt cogi testimoniū dicere super eodē in publico, nisi quando alij testes deficiunt: ⁊ hoc ideo, ne per redditionem testimonij sibi plures inimicos acquirat. Et sic testis synodalis, q semel deposuit etiā, coram alio iudice, nō cōpellitur iurare, nec testificari, nisi in defectū aliorū: alias compelleret testificari, sed nō iurare, nisi nouus articulus emergat: qr tunc ⁊ iurare, ⁊ testificari cōpellitur, secundum Inno.⁊ Hostie. Potest esse ratio melior, qr periculum est testi, si repetat super eo, in quo iam deposuit: qr de facili potest alterare, ⁊ cadere in penam falsi: argu.l.eos.ff.de fal. Per q̄ puto ꝙ testis, qui semel deposuit in cā, nō compellatur ad testificandum in eadem causa, nisi in subsidiū qñ deficiunt alij testes, vel attestationes, non faciunt fidem, ⁊ alij testes non habentur: alias cum non sit perempta facultas proban-
9 di, nō cōpellitur testis ad testificandū, quod est notabile. ¶ † Venio ad vers.hmōi vero nota ꝙ infamia superueniens post officium publicū susceptum repellit quem ab actu testificandi, non infamia precedens: ⁊ sic tolerare operaꝫ respectu vitij, quod precessit assumptionē officij, non respectu vitij, quod subsecutum est: ⁊ sic tacita dispensatio tollit vitia precedētia, nō que ex post facto supueniūt.
10 ¶ † Opp.ꝙ infamis admittatur ad denuntiandum.ij.q.i.si peccauit: qr hoc est dictum etiam omnibus infamibus. Sol. Dic qđ ad denuntiandum vt quilibet, ⁊ testificandum admittitur in causa denuntiationis, quando illam facit ex officio publico vt testis synodalis. Vel dic ꝙ infamis non admittitur ad testificandum, vt hic, sed bene ad denuntiandū, vt in contrario. Ad hoc.ij.q.j.in pri-
11 mis.§.ti.j.ex parte.de quo.§.ti.j.in omni. ¶ † Op.ꝙ plus debeat repelli pretextu infamie precedentis, q̄ respectu sequētis: qr habet initium vitiosum, quod magis inficit.de elec.dudum. Sol. Nō est ita: quia quando vitium precessit, videtur super infamia dispensatum, p eo quia semel approbatur, ⁊c.xxxv.q.v.horrendū.ff.de procurator.l.Pōponius. Sed si post cōmissum officium, aliqđ committat illicitū, grauius est, q̄ si antea.xi.q.iij.precipue.de voto.magne §.j.ideo plus postea, q̄ antea repelluntur. Inquantum dixi crimen commissum ante assumptum officium non imputari, hoc dicit verū Host.in notorio, vel saltem famoso. Secus in occulto, qđ potius videtur imputandū testi, q hoc tacuit.§.de corpo.vitia.exposuisti. et qđ no.de preb.cum non ignores. Et sunt hec verba Mar.ꝙ propter precedens delictū prelatus remoueri non potest. Ad hoc de eta.⁊ quali.accepimus.de iureiur.quemadmodum.viij.q.ij.dilectissimi.argu.§.j.de preben.cum nō ignores.⁊ quod no.de corp.vitia. secundum Hostien. Dicit Jo.an.ꝙ qr hic non sumitur, qr hic non dicitur ꝙ ppter precedentem causam nō remoueatur testis ab officio, sed ꝙ in officio manens non repellitur a testimonio. ¶ Ve-
12 nio ad tertiam partē in ver.quorū.quia glo.sunt literales. ¶ † Nota ꝙ id dicitur studiose fieri, quod fit ex certa scientia, ⁊ deliberate.
13 ¶ † Nota testē posse corrigere dictū suum, si hoc faciat incontinenti, non si ex interuallo. Dicit gl.ꝙ incontinenti facit, qñ in eadem instantia ante, quam cum partibus loquatur, alias subornatus presumitur, ⁊ sic repellitur. Imo dicunt doc.ꝙ incontinenti facere dicitur ante q̄ alicui persone loquatur: alias dicitur facere ex interuallo. Et si se corrigat ex interuallo, non vʒ correctio, ⁊ stabiꝫ primo dicto.§.de testi.sicut.quamuis illud loquatur post publicationē testiū, ⁊ post sententiam. Sed eadem ratio videtur etiam añ publicationem: ⁊ lʒ stetur primo dicto, vbi etiam secundo dicunt contrarium, tamen erit minor fides adhibenda: qr per secundū dictuʒ debilitatur primū. Sed si anteq̄ exeat conspectum iudicis se corrigat, debet iudex attendere modum, ⁊ cām correctionis.j.de accus. cū dilecti.⁊ nisi cognoscat iudex eū pbabiliṫ se corrigere, incidet in suspicionem, vel vacillationem.ff.de testib.in testibus. vel variationem.co.ti.qui falso. Hec vera, quando corrigit: sed si non corrigat, sed addat, si hoc faciat antequā exeat conspectum iudicis.constat hoc licitum esse. Sed si hoc faciat postquam potuit loqui cum partibus, audiendus est: sed minor fides adhibetur: vt in authentico de testibus.§.qr vero. Hosti.hic tenet quod lʒ multa sint sparsa, putat ꝙ an dicatur incontinenti, vel ex interuallo hoc facere, ꝙ hoc est arbitrarium, vt considerata qualitate persone, quantitate interualli, colloquio partiū, ⁊ reliquis circunstantijs, iudex correctionem admittat, vel nō admittat. De hoc per Jo.xxxv.q.ix.§.j.
14 ⁊ Archid.⁊ cap.graue. † Sed est dubium, qñ dicatur testis varius, ⁊ qñ vacillans. Diciꝫ ꝙ varius dr, qui primo dicit vnū, postea dicit contrariū, nullam variationis causam assignans. Cōtradicens, qui primo dixit duo incompassibilia: vt si dicit se interfuisse in cōtractu tali die, ⁊ loco, ⁊ postea dicit se illo die alibi fuisse. Vacillās, qui dubitando, ⁊ tremendo loquiꝫ. Item qui varie loquitur. ff.de falsis.l.eos.de testibus.l.ij.⁊.l.qui falso. Et horū testimonium non valet, imo puniuntur.C.de testibus.l.nullum.secundum Inn. De hoc in Spec.de testibus.§.ij.versi.item ꝙ testes sunt varij.ibi posita precedenti opi.dicit ꝙ secundum Vinc.potest aliter dici ꝙ variat, qui confitetur vnum, ⁊ postea contrarium: ⁊ qñq̄ quis simul variat, ⁊ vacillat de penis.super his.secundū Vin.⁊ vide in Spe. depositi.§.j.versi.item si ponens. ¶ Gloss.vltima assignat vnum contrarium, ⁊ dicit ꝙ non facit ad propositum. Joā.and. remittit ad ibi no.in.j.gloss.quia illud est in alienatione, que reuocatur etiā ex interuallo, ⁊ per successorem: hic in teste, qui propter subornationis timorem ex interuallo non corrigit.

1 ☞ Testes quomodo sunt cogendi, cum de fama ⁊ vitio falsitatis inquiritur.

1 **Super his.** † Cum de fama, vel vitio falsitatis inquiriꝫ, cogendi sunt testes. h.d. ¶ No casum, in quo testes ad testificandū cōpellūtur. ¶ Oppo.ꝙ non compellantur in criminibus. §. eo.peruenit.⁊.j.c.dilectorum. Glo.remittit ad.c.dilectorum. Vinc. dicit quod compellantur, quando aliter veritas haberi nō potest: vel si de crimine agitur criminaliter, non compellantur, secunduʒ Gofre. Inno.dicit quod ideo compellantur, quia in moduʒ inquisitionis, vel quia delictum commissum fuit: lite pendente fauore iudicum, ne ipsorum iurisdictio elidatur: vel ideo ne indignus preficiatur in episcopum: ideo coguntur testes.

1 ☞ Testis quomodo potest compelli super crimine falsi ad testificandum, licet alias super crimine non compellatur.

1 **Cum contra.** † Super crimine falsi coguntur testes. Communis diuisio. Secunda ibi: Nos igitur. ¶ Nota primo quod in causa falsi compelluntur testes, si se subtrahant timore, ⁊c. ¶ Oppono quod in criminibus non compellantur testes.in authenti.de testi.§.quoniam.glo.remittit ad cap.dilectorum. Innocen.dicit quod hic agebatur ad interesse partis, ⁊ sic ciuiliter super falso: ⁊ est speciale, ne per falsas literas fatigeꝫ, ⁊ perderet ius suum: quo casu peccatum esset celare veritatem: ideo compelluntur, secundum Innocen.

1 ☞ Testis, qui se gratia, vel odio absentauit, compellitur in ciuili ad testificandum.ʒ.
2 Testes quomodo possunt cogi ad testificandum.
4 Testis licet esse non possit proxeneta, vel alia persona priuilegiata, quando potest compelli ad testificandum.
5 Testis etiam clericus quando in causa criminali potest ad testificandum compelli.

Dilectorum. Non diuidiꝫ, nec summatur. † Nota testes cōpelli ad testificandū in ciuili, si se gratia, vel odio, ⁊c. ¶ Not.ꝙ testes non compelluntur in criminali, etiā si se gratia, vel odio, ⁊c.⁊ infra. Hoc intellige ꝙ quia partibus erat graue in curia litigare, papa commisit causam, in rescripto commissionis ponens
2 clausulam, de qua sequitur, ⁊c. ¶ † Quero qualiter testes cōpellantur: dic quod ab ecclesia p censurā ecclesiasticam, vt hic.§.eo.cum super. Iudex secularis indicit mulctā.ff.si quis ius dicen.non obtē.l.j.vel capit pignora, sicut in tutorib⁹ nolētibus satisdare. Inst. de satisdatio.§.fina.sicut ⁊ parens nolens filium alere.ff.de liberis agnoscend.l.si quis a liberis.§.si quis.⁊ adstringuntur testes iuramento, ne recedant, ⁊ non carcerantur.C.de testibus.si quando.secundum Vinc. ¶ Venio ad gloss. Glo.primo ponit quid iuris an testes compellantur in ciuilibus. Secundo, quid in criminalibus, vel quando de crimine agitur: ⁊ super hoc recitat vnam opinionē in vsu super hoc, quam improbat pluribus rationibus in versico.

sed huic distinctioni. Postea ponit aliam in versic.⁊ ideo. Tertio
revertitur ad primam,⁊ respondet rationibus in contrarium, in
3 versi.alij dicunt. Quarto ponit novissimam in fine versi.Inn.iiij.
†Oppo.quod testes ad testificandũ cõpellantur.s.eo.super eo.⁊.c.
j.cum si.Gl.prosequit̃ duos casus. Primus in ciuili,⁊ in hoc dicit
qđ regulariter testes cõpellunt̃,si se subtrahãt timore,⁊c.qđ in du
bio presumit̃:⁊ hoc,ne veritas occultet̃:⁊ qꝛ mortaliter tũc peccat
4 occultãs veritatẽ.xj.q.j.qsqs. †Fallit in ꝓxeneta,q nõ compellit̃,
nisi de consensu partium.in aut.e.§.quoniam. Inquantũ dicit de
ꝓxenetis,dicit Jo.An.qđ nedum compellũtur,sed nec volẽtes ad
mittũtur,nisi ambe partes consentiant:qꝛ vel receperunt pecuniã
pro officio:⁊ videtur in propriũ commodũ testificari. Uel nõ rece-
perũt:⁊ idem,qꝛ presumitur qđ voluerit affectate cõplere illud,qđ
inchoauit,ne imponatur ei qđ non caute se habuerit, vel auferat̃
quod datum erat.C.de asses.l.fi. Ad hoc de testi.Romana.⁊ qđ ibi
no.⁊ qđ dixi de testi.a nobis. Fallit.ij.in priuilegiatis personis, q̃
nõ cõpelluntur,iiij.q.iij.§.item in criminali.ver.itẽ inuiti. De his
priuilegiatis satis in Spe.de teste.§.pe.in prin. De hoc dixi.s.c.j.
⁊ hoc i ciuili. Ubi aũt agit̃ de crimine gl.recitat duas opi. Primo
gl.arguit quod non compellantur:⁊ adducit iura,⁊ rationes. Se-
cũdo qđ compellant̃. Tertio ponit opi. Prima,q̃ est hec. Si agit̃
directe,⁊ criminaliter in modum accusationis,testes nõ compellũ
tur.s.e.super his.de simo.licet Heli. Gl.damnat hãc distinctionẽ
multipliciter inducendo. Primo,qꝛ hic agebatur ciuiliter,⁊ tamẽ
dicit nõ compelli testes. Qđ ageretur ciuiliter,patet, quia agebat̃
causa conuentionis,⁊ recõuentionisꝰ inter capitulũ ⁊ episcopum,
vt patet in antiqua,que nõ habet locũ in criminali:vt no.de iudi.
at si clerici.de mutuis peti.c.j.ff.de publicis iudi.is,qui.iij.q.xj.ne
ganda. Item hic patet alio signo,quia causa hic agebat̃ per procu
ratores,vt litera dicit,⁊ in criminali nõ habet locum quod ꝓcura
tor interueniat.de accu.veniẽs. Propter que gl.primo recedit ab
ista opi.⁊ ponit secundã in ver.⁊ sic est necesse.⁊ in ver.⁊ ideo dicen-
dum.scđm leges compelluntur indistincte,⁊ regulariter,exceptis
casibus exceptis,⁊ priuilegiatis. Scđm canones distinguitur,aut
actio,vel exceptio,super quibꝰ producitur,siue ciuiliter agat̃, siue
criminaliter,ordinatur in infamiam alterius:⁊ nõ cogimur,qꝛ nõ
arctatur quis ad infamandũ,vel detrahendum alteri.vj.q.j.ex me
rito. Si nõ ordinatur in infamiam alteriꝰ,compelluntur regulari
ter. Primus casus fallit in aliquibus casibus,in qbꝰ ad infamiã
cõpelluntur. Primus,quãdo opponitur crimen contra ꝓmouen
dum,ne persona indigna ad apicem dignitatis ꝓmoueat̃.de elec.
cũ nobis quia ille oibus de plebe preficit̃. Secundo fallit in causa
inquisitionis,ad quã nõ ꝓceditur nisi infamia precedente:⁊ sic te
stes tunc nõ cõpellũtur ad infamiam,cũ iã ille sit infamatus. Fal
lit tertius in causa falsi.⁊ precipue literarũ apostolice sedis:in quo
multa specialia sunt. Si põt intelligi.c.proximum.⁊.c.cum contra
⁊ in.c.si.j.e. Host.non plꝫ hec doctrina:quia si est speciale in crimi-
ne falsi,quid erit heresis,simonie,⁊ lese maiestatis,nõ videt ipse ra
tionẽ huius specialitatis. Tertio glo.reuertitur ad primam opi.
vt distinguat̃ an ciuiliter,an criminaliter agatur. Et ad cõtraria
gl.ponit aliquas solutiones coloratas,quas improbat, scꝫ ꝙ hic
erãt plures articuli:aliqui criminales,⁊ aliqui ciuiles:⁊ de crialĩ-
bus dicit non cõpelli.per qđ in ciuilibus dicit cõpelli. Et sic facit
ꝓ hac opi. Hec non plꝫ gl.qꝛ ciuilis ⁊ criminalis causa simul con-
currere nõ possunt.iiij.q.vlt.§.aliqñ.C.de ordi.iudic.l.ij. Et ꝑ hoc
etiã tollit qđ dicitur de ꝓcuratore. Uel dic ꝙ procurator intercesse-
rat ad allegandas causas absentie,vel ꝙ dati erãt lite cõtestata,
⁊ sic lite contestata intercederet ꝓcurator:qꝛ nõ placet gl.vt patet
ex antiqua erant dati ad causam tractandã,⁊ dato quod lis sit cõ-
testata in criminali,nõ intercedit ꝓcurator. Scđm Inn.dati erãt
ad aliquem articulũ in medio accusationis prosequendũ. Hoc etiã
non placet:qꝛ de hoc sunt opi.de quo.j.de accusa.veniẽs. Uel diui
nando dic ꝙ erant talia crimina.in quibus procurator intercede-
re potest.ff.an per alium cau.l.j. Uel erant dati solum ad impetrã
dũ rescriptũ hoc.secundum Inno. Reiectis istis diuinationibus
gl.residet hic ꝙ inter istos cause ⁊ articuli erant ciuiles:ad que re-
spondet quod hic ex superabundanti respondet de criminalibus:
vnde per hoc non concluditur ꝙ causa hic esset criminalis,sed ci-
uilis erat:vnde residebat antiqua gl.vt distingueret̃ an ciuiliter,
an criminaliter ageretur. ¶ Ultimo glo.ponit addi.Inno.sed qꝛ
illa est ꝓpinqua veritati.in fine reseruo,⁊ ponam alias opi.⁊ vltra
duas opi.q̃ habent̃ in gl.habet̃ tertia,que habet quod indistincte
omnes cõpellantur.fallit in priuilegiatis,de quibus in gl.hoc est
contra totũ ti.qui indistincte loquitur.potest esse vera de iure ciui
li,vt dixit gl. ¶ Quarta opi.vt cõpellantur quando iactant testes
se scire veritatem,aliter nõ,⁊ hoc ꝓbant per quandam antiquam,
quã olim habebamꝰ.sꝫ hodie nõ habemꝰ. ¶ Quinta,ꝙ si gratia,
odio,vel timore,se subtrahunt,cõpellantur.aliter nõ.s.e.ti.c.j.⁊.c.
ceterũ.⁊ hic. ¶ Sexta,ꝙ si ꝑ alios veritas sciri nõ põt,cõpellunt̃:
aliter non cõpellunt̃,⁊ hec placuit Uin.s.c.j. ¶ Septima,vt roga

ti cõpellant̃,nõ rogati nõ. De quo in Spe.de teste.§.pe.ver.itẽ di
cit.⁊ erunt iste opi.etiam in ciuilibꝰ:sed in criminali sunt tres opi.
in gl.iiij.fuit Pe.de Sam.vt distinguat̃ an iudex procedat ex of
ficio,⁊ cõpellit:an ad petitionẽ alterius,⁊ non cõpellit. ¶ Quinta
fuit opi.Inn.quam ponit gl.in cauda,ꝙ vbi in criminalibus si nõ
testificat̃,concluditur peccatũ mortale,ibi:testes compellunt̃: vbi
non cõcluditur peccatũ mortale,non cõpellitur. Dicit aũt pecca-
tum concludi,qñ propter nõ testificari,quis cõtra se cõsequit̃ dã-
nosam sententiam,vel pro se perdit lucrosam,⁊ sic vbicunqꝫ ex ꝓ-
batione quis cõsecuturus esset lucrosam sñiam,vel vitaturus dã-
nosam,semper compellant̃ testes. Dabat exemplũ,qñ de crimine
opponitur ad finem pene,qꝛ tunc non est peccatũ,sed meritorium
celare veritatẽ fratris.ij.q.j.si peccauerit. Qđ dicit verum,nisi ꝑse
ueraret in crimine:qꝛ tunc testes essent cogendi:vt pena reuocet a
malo,quem Dei timor nõ reuocat.de vita ⁊ honesta.cleri.vt cleri
corũ.xxij.q.v.hoc videt̃. Et hec est in manifestis, in occultis vero
nõ compellerent̃,nisi crimen esset periculosum,sicut heresis, dila-
pidatio,⁊ similia,q̃ sine periculo nõ possunt dissimulari.de accusa.
qualiter.ij.de hereticis.ad abolendã.⁊.c.excõmunicamus.§.si qui
aũt. Dicit autẽ ibi Inno.ꝙ si dicat̃ quis condẽnatus de crimine,
tũc cogent̃ testes:qꝛ cũ per sententiam sit notoriũ,peccatũ est cela-
re veritatẽ. Idẽ de fama,vel infamia ꝓbanda,per que excluditur
sm Uin.ꝙ in ꝓbanda sñia excõmunicationis cogent̃ testes:qꝛ il-
la non est crimen cum possit excommunicari non peccans, de sen-
ten.excom.inquisitioni.de quo.s.eodem.testimoniũ. Idem in sen-
tentijs latis super criminibus. Sed si dicatur quis excommunica
tus ipso iure,vt per canonem,si quis suadente,qꝛ ibi oportet pro-
bare crimen,non cogentur testes nisi in casu.j.eo.puenit.⁊ in alijs,
5 in quibus esset peccatũ celare veritatem,vt est dictũ. ¶ †Ex his
infert quid si dicatur lata sententia. Excõmunico te, nisi solueris
intra mensem Titio centũ:negat̃ sententia:an testes cogant̃. Non
videtur:quia oportet hic probari crimen,scilicet illũ in solutione
cessasse:quãuis posset responderi ꝙ sufficit probare sententiam,
nisi aduersarius aliud ꝓbet. De quo remittit Inn.ad no.de accu
sa.super his. Inquantũ dixi testes non compellẽdos in criminali,
excipit Inno.duos casus. Primus,quando subtrahitur a parte.
Secundus,quando se subtrahunt malitiose.s.e.peruenit.⁊.s.cap.
proxi. Secundũ hanc ergo vbi criminaliter ageret̃ ad finem pene
non compellerentur testes. Hoc damnat Hostien.ex multiplici ca
pite:qꝛ per eum alias etiã Deus offendit̃, Respublica ledit̃,proxi
mus corrumpitur,materia delinquendi,⁊ corrumpendi testes mi
nistratur,mens vtriusqꝫ iuris peruertitur,obediens,qui remune
rãdus esset,punit̃,⁊ premiat̃ inobediens,qui debet penis affici: ꝓ-
pter que,vt tales absurditates vitentur,⁊ vt crimina puniantur,
testes cõpellendos dicit. Non obstat ꝙ aliqua iura dicant in ciuili
bus cõpellendos:quia supplentur per alia,que dicunt idem in cri
minalibus. Nõ obstat ꝙ accusatus debet cauere quod habeat ꝓ-
bationes:qꝛ possibile est quod habebat,⁊ perierunt. Itẽ illud in ci
uilibus,etiam locum habet:⁊ tamen in ciuilibus cõpelluntur. Et
ꝓ hac opi.dicit quod diffinit Urbanus in causa electionis Colle-
tancñ. Nõ obstãt aliqua iura,que sonãt in criminibus non cõpelli,
vt hic:quia quandoqꝫ crimen opponitur ad finem pene,⁊ compel
luntur testes,vt est dictum. Quandoqꝫ opponitur ad finẽ infamie
quia non punitur ex modo agendi:⁊ tunc non compellũtur. Ideo
si opponis contra testem,qꝛ non punitur,sed infamatur,testes cõ-
pellunt̃. Idem si contra accusatorem his casibus non compellun-
tur testes,nisi magnum preiudicium fieret parti.j.c.j. Itẽ vbicũqꝫ
punitur crimen per depositionem,priuationẽ,vel aliter,semper te
stes sunt cõpellendi. Dicit tñ ꝙ opinio sua satis concordat opin.
Inno.qꝛ per probationem criminis accusator vitaturus est dam
nosam sententiam.⁊ consecuturus est lucrosam:qꝛ per eam vitat
penã calumnie. Et si dicas ꝙ ex compulsione accusatus, cui plus
est fauendũ,consequitur damnosam,respondet idem in ciuilibus,
⁊ tñ compellitur. Item damnosam nõ dicitur cõsequi,si iuste illã
consequitur:quia hoc damnũ sua culpa sibi intulit:⁊ lꝫ alias sit fa
uẽdum reo,nõ in occultatione veritatis:vt no.s.c.pxi. Dicit Jo.
an.ꝙ Spe.nihil eligit in materia,recitat opi.in Spe.de teste.§.pe.
recitat quintã opi,Jac.de Omelia in opere suo de testi.in pe.colũ.
qui tenet ꝙ testes compellant̃ in criminibus, etiam si agatur ad
pecuniariam penam,vt fit per statuta. Si vero agatur ad penam
corporalem.non essent testes per ecclesiam compellendi:quia non
spectat hoc ad officium iudicis ecclesiastici.ne clerici vel mona.cle
ricus.⁊ cap.sententiam. Per que dicit Hostien.quod vbi agitur
ad penam sanguinis,etiam coram temporali vicario episcopi,qui
vtrũqꝫ habet gladium,non essent testes compellendi,per prius al
legata. Dicit Joan.Andr.quod hoc planum esset in testibus. In
laicis autem,qui aspirant ad clericatum, honestum esset eos non
cõpellere,etiã in foro ciuili. Et dicit Jo.an.ꝙ ex ꝓdictis posset for
mari vtilis distinctio. Hãc distinctionẽ formauit hic Cal.ꝓsequꝰ
vt ipse,quatuor casus. Primus,quãdo agit̃ ciuiliter mere. Scđs,
quando

quando agitur ciuiliter de crimine. Tertiꝰ, quando agitur criminaliter ⁊ directe. Quartus, quãdo agitur per viam exceptionis. ¶ Ad primum dic quod ⁊ de iure ciuili, ⁊ de iure canonico in ciuili testes indistincte compellantur. Fallit in personis priuilegiatis iiij.q iij.§.itẽ in criminali.ver.itẽ lex Julia.duobus versicu.⁊ seq. ⁊ ver.itẽ inuiti.⁊ versi.seq. Inter quos est clericus.xiiij.q.ij.ꝙꝙ.tales secundum leges non compellantur, secundũ canones cõpellantur, vbi aliter veritas haberi nõ potest. Sic intellige quod no. s.eo.si qui. ¶ Secundo casu quando agitur causa de crimine, ⁊ ciuiliter: ⁊ idem.s.eo.super his.⁊.c. peruenit.ij. ¶ Tertius casus, quando agitur de crimine criminaliter, tunc si non ad pecuniariam penam per statuta, ⁊ coram seculari compellantur laici, clerici non, nisi in subsidium, ⁊ cõpelli debent per ecclesiasticum iudicẽ xiiij.q.v.ij.ꝙꝙ.⁊ iurabũt etiã in manibus clerici, vt ibi. Si agitur coram iudice seculari ad penam corporalem, laici cõpelluntur.s.e. super eo.nisi sint priuilegiati, sed clerici non compelluntur, etiam coram iudice loci, qui est de temporali iurisdictione ecclesie: hoc ꝓpter irregularitatem.xxiij.q.viij.his, a quibus.ne clerici vel mo. sententiam.de rapto.in archiepiscopatu.ad hoc.xi.qõ.j. testimonium.⁊.c.nec onere.versi.quid de episcopo. Item honestum esset hoc casu non cogere laicum, qui intenderet ad clericaturam. Si autem agitur de crimine criminaliter in foro canonico ad penam depositionis, vel suspensionis, vel aliam, tunc testes compelluntur, secundũ Hosti. ¶ Quartus casus, quando de crimine excipitur, tunc si propter exceptionem non punitur. vt quia excipit contra procuratorem, vel testem.de ordi.cog.c.ij.⁊ hoc casu non compellantur testes propter odiũ talis reprobationis, ex qua sola infamatio sequitur, vt hic hoc casu, nisi magnũ fieret parti preiudiciũ, scd̃m Hosti.quo casu compellerentur.s.ca.proxi. Item hoc verũ, nisi constaret ꝙ se subtraherent odio, ⁊c. Si autem ex exceptione punirentur, tunc adhuc compellerentur, per ea, que dicta sunt.

1 ☞ Testis socius esse potest, ⁊ iuratus, ad coniurationem detegendam, ⁊ ad testificandum compelli potest.
2 Aduersus iurantem temerarie quomodo procedatur.
3 Coniuratio potest quandoq; ad bonum fieri.).
4 Ad iuramentum relaxandum qui compellantur.
6 Juramenti illiciti absolutio quare sit concedenda.

1 **VEnerabilis.** ¶ † Ad detegendã coniurationem coguntur socij, ⁊ iurati. In pꝛima parte, iusta petitio. In scd̃a, ipsiꝰ exau-
2 ditio.ibi: ideoq;. ¶ † Nota hic practicam procedendi contra iurantem temerarie ad preiudicium alterius: quia vna est practica vt cõpellaturis, cui prestitum est iuramentum, ad absoluendum a iuramento. Alia practica est, vt non obstante iuramento compellatur. ¶ Nota secundo hic argumentum qd̃ prestans iuramentum de testificãdo, non compellitur, nisi in subsidiũ, vel nisi
3 se subtrahant timore, ⁊c. De hoc dixi.s.eo.peruenit.ij. ¶ † Quero an coniuratio sit licita. Dic ꝙ licet in dubio presumatur illicita, tamen aliquando potest fieri ad bonum.xvi.q.vij.c.sane. secundũ
4 Gof.de quo.s.de iudi.exhibita. ¶ † Quero qui compellantur ad relaxandum iuramentum. Dic, illi, quibus iuratum erat, vt consules, qui tenent vicem comitatus, cui iuratum erat: vel officiales creati ad hoc fuerant, puta capitanei guerre, vel his similes.
¶ Quid si isti nollent absoluere. Dic ꝙ hoc facere debent delega-
5 ti, secundum Phili.⁊ Hosti. † Glo.ponit penas cõiurantiũ. Dic, isti, ⁊ singuli in vna libra auri condemnandi sunt: vt in constitutione Friderici, de pace tenenda.hac edictali.§.conuenticulas. Sed ⁊ si quis tumultum contra aliquem fecerit, vel seditiosas voces emiserit, capitalis est pena.C.de his, qui ad eccle.confug.denuntiamꝰ. C.de seditio.l.j.⁊.ij.ff.de penis.aut facta.§.respon.⁊.l.si quis aliqd. §.authores.C.de episco.⁊ cleric.conuenticula.ff.de vi pub.l.qui cetu. In quibus inuenies ꝙ nec turbam, nec cetum debet aliquis cõgregare: ⁊ ꝙ omnia talia sint prohibita, nisi probentur cõcessa.ff.
6 de colleg.illici.l.iij.secundum Host. ¶ † Oppo.vltima glossa quod non sit licitum hoc iuramẽtum, ⁊ sit necessaria absolutio. Primo, quia ad celandam veritatem. Secundo, quia nutrit coniurationẽ. ⁊ sic seruari non potest sine preiudicio salutis eterne.de iureiurãn. cum contingat.⁊.c.quanto. Dic ꝙ hec absolutio sit ad cautelam, ne saltem de facto puniri notentur. Tene hanc, ꝙꝙ sequatur in glo.per.c.venerabilem.quia illud loquitur quando dubium an iuramentum sit licitum vel illicitum. Glossa postea colligit quedam notabilia: ⁊ est clara.vide ipsam per te.

¶ De fide instrumentorum. Rubrica.

1 ¶ Continuata est.s.in rubrica de testi. † Quid cõprehendatur appellatione instrumẽti: dicit Jo.ꝙ omne, quo causa instruitur.s.titu.j.peruenit.⁊.ff.codẽ.l.j. Aliquando dicitur instrumentum apparatus fundi, vel instrumenti, quo, vel qua possessio exercetur.ff.de fun.instruc.⁊ instru.leg.l.quesitum.secundum Gofre. Ad materiã iij.q.ix.si debitum.⁊.c.certe.xix.di.in memoriam.iij.qõ.iiij. nullus.

1 ☞ Copia instrumenti non probat absq; originali.
2 Instrumentum vel scriptura quot modis dicatur authentica.
3 Notario que exigantur vt possit instrumentũ publicum cõficere.
4 Notarius an quis probetur, ex quo reperitur descriptus in matricula.
Doctor an quis ꝓbetur, ex quo reperit descriptus in matricula.
5 Notario asserenti se notarium an credatur.
6 Ad instrumenti confectionẽ requiritur quod notarius sit rogatꝰ.
7 Notarius ex quibus probetur rogatus ad instrumẽti cõfectionẽ.
8 Notarius ad instrumenti confectionem a quibus rogari debeat.
9 Notarius ad instrumenti confectionem quomodo rogari debeat.
10 Instrumentum an exigatur quod sit manu propria notarij scriptum, ⁊ signatum, vt legitime probet.
11 Instrumentum an debeat in exordio habere nomen Imperatoris, vel domini terre loci, in quo recipitur.
12 Instrumentũ per notas scriptũ, siue per signa, an valeat.
13 Scriptura que dicatur authentica, ⁊ quando priuata faciat fidez.
14 Instrumento exemplato iudicis authoritate, ⁊ notario attestante creditur.
15 Copie instrumenti per alium, quam notarium facte etiam partibus consentientibus, quando credatur.
16 Instrumentũ exemplatũ ab alterius exemplo, quando probet.
17 Rescriptum, per quod mandatur vt procedatur authoritate primi, ⁊ secundum eius formam, si de eo non appareat, non probat.
18 Instrumento enuntianti tenorem alterius, an credatur, vbi non reperitur aliud, ad quod refertur.
19 Sententie enuntianti acta alterius quando non credatur.
Scriptura relata nõ ꝓbat, nisi appareat de ea, ad quã sit relatio.

1 **SI scripturam.** † Instrumenti exẽplũ non ꝓbat absq; originali.h.d. ¶ No.primo ꝙ scripture authẽtice fides adhibetur. ¶ No.ij.ꝙ scripture ab authentica exẽplate fides non adhibetur: ⁊ ꝙ scriptura exemplata nõ dicitur authentica. Gloss.j.attingit
2 declarationem primi dicti, secunda secũdi. ¶ † Quero circa primã partem.cap.quot modis scriptura dicatur authentica, ita ꝙ probet. Glo.ponit quatuor modos. Primo dicitur authentica ex persona, que hoc habet ex officio, vt est notarius, vel persona publica. ¶ Sed circa personam notarij primo est vidẽdum que exigantur vt possit conficere instrumentum publicum. Dic primo exigitur quod ex officio, ⁊ superioris authoritate habeat officium, ⁊ potestatem, per quam possit conficere instrumenta: qui autem possint dare authoritatem, dicetur.j.eod.cum P.tabellio. Et an papa in terris Imperij, vel Imperator in terris ecclesie: dixi qui si.sint legiti.per venerabilem.de quo per Bart.in.l.j.C.de summa trinita. Et quid de creatis ab inferioribus, ibi dicto.c.per venerabilẽ. Et an extra loca, in quibus sunt creati, conficiant.in Spe.de instr.editio.§.restat.versi.⁊ scias.vbi Jo.an.tangit an potestas notarij sit prorogabilis. Secũdo oportet quod constet ipsum esse notarium, ⁊ aliuni.dic vt per Innocen.de verbo.significa.veniens.lib.vj.⁊ in Spe.de probatio.§.j.ad finem versi.licet probatio.cum versicu.sequentibus. Et est questio inter duos, inter quos confecit instrumẽtũ. Prima practica est probandi per testes de officio sibi cõmisso, vel per instrumentũ publica manu de officio commisso confectuz: naz proprio instrumento probare non potest: vt not.de probatio. quoniam.ad hoc allegat no.j.ca.j.in princi. Secunda practica, quã dicit sufficere, vt probetur per testes quod tẽpore illo, quo fuit factũ instrumentum, quod nunc in dubiũ reuocatur, officio notariatus, vel tabellionis publice fungebat.ff.ad Macedo.l.iij.ff.de off. pretor.l.Barbarius.C.de testa.l.j. Et sic potest intelligi de electio. scriptũ. Tertia practica, si presententur multa instrumenta inter multos, ⁊ diuersos, per manum eiusdem confecta super contractibus legitimis, que firma manent, ⁊ sine cõtradictione aliqua, tãꝙ vera, ⁊ publica ab omnibus recipiuntur communiter, ⁊ etiam approbant. Nec credunt aliqui in hoc casu duo sufficere instrumẽta, imo requiruntur tot, qd̃ bene, ⁊ clare appareat eum commune et publicum officium pro omnibus gerere, vel gessisse, scd̃m Innoc. ⁊ hoc tenet Specula.eodem titulo.§.restat.versi.ex premissis. qd̃ relinquitur ad arbitrium iudicantis, cũ iure nõ determinetur, secundum Hostien.ff.de vsur.l.mora.ff.de iure deliberan.l.j.de offic. delega.de causis. De hoc in Specu.de instru.edit.§.restat. versic. ⁊ scias.⁊ versicu.illud nunc. Et si notarius est de longinqua regione, vide eodem.§.in fine.j.col.versic.sed si producatur.per Azo.in Summa authenticorũ, eodem ti.per Cyn.C.eo.l.comparationes. ad fi. Iste sunt theorice que dant hic per Inn. Sed practica nõ pla

cet Spe.in ti.de instru.edi.§.restat.versi.quid si is.nec Mar.de se
cunda,vt no.Jo.An.e.tit.&.§.& ver.& scias.&.§.postremo.versi.qd
ergo si tabellio.nisi appareat qd sit creatus ab eo,vel eius authorita
te,qui habeat potestatem creandi notariu:qr communis error nõ
potuit eum facere notarium.de cle.non or.mi.c.i.&.ij.ff.de iur.om.
iud.l.priuatorum.ff.de ho.eo.l.qui neq.C.de sacrosan.eccle.l.decer
nimus.& qr vsurpatio officij non fecit eum notarium.C.de acquir.
possess.l.improba.Non obstat.l.Barbarius.&.l.ij.C.de sen.quia ibi
erant in possessione authoritate superiorum,que hic cessat.Puto
tñ qd si sciẽte,& patiẽte superiore,sit ingressus possessionẽ,qr illud
sufficit:vt in.c.consultationibus.de iure patro.Cũ hoc temperio
intellige Spe.in ti.de proba.§.j.versi.etiam.vbi dicit quem esse no
tarium posse probari per famam:& forte pbari potest per famam
in absentem de longinquo,vel quando de longinquo tempore est
confectum instrumentum:argumen.eorum,que no.de verbo.sign.
veniens.Et sic potest intelligi Specu.& sentit Joan.And.in ad
di.Spe.super dicto.§.restat.versi.quid si producatur.Sal.de Cu.
in.l.Imperatores.C.de de fide instr.tenet qd eo qd apparet instru
mentum nõ abolitum,non cancellatum,non vitiatũ,nec suspectũ,
& producitur per personam fide dignam,& fides adhibetur absq
alio adminiculo,si persona producens iurat illum esse notarium,
nec est pars,que contradicat ipsum esse notarium.C.quemadmo.
testa.aperian.l.ij.C.de proba.l.cum precibus.Insti.de inuti.stipu.
§.item verborũ.in aut.de fide instru.& caute.§.oportet.Contradi
cente parte,opz quod aliter probetur.C.de decurio.l.ij.lib.xij.Et
hanc tangit Jo.An.in dicto ver.& scias.in fi.addi.magne.Et hoc
dt Jo.An.tenendum,& sic debere restringi qd dicit Azo in Sum
ma,prout no.in Summa Authẽticorũ,hoc titulo.q tenuit suffice
re subscriptionem notam,quando instrumẽtum de lõginquo pro
ducit,eo qd non est abolitum,vel vituperatum.Et hoc etiã tenet,
& sic temperat Spec.eo.ti.&.§.versi.sed quid si pducatur aliquod
instrumentum.Hoc limitat verũ Jacob.de Bel.in authen.de fide
instru.§.sed instrumenta.collo.vi.vbi agitur de graui preiudicio,
nec negatur instrumentum confectum a tabellione.Si autem nõ
negatur confectum a tabellione,vel negatur & sumus in his,que
sunt leuis preiudicij,vbi instrumentũ producit de lõginquo,suffi
cit attestatio notarij.Secus si vbi instrumẽtum est cõfectũ.Alle
4 gat no.Inn.de ele.pote.c.j.¶ Nunquid aũt si apparet descriptus
in matriculata,probetur notarius:dic si per priuatã scriptã fiat
matricula,nõ probat:si per publicã,& fiat descriptio post creatio
nẽ notarij,adhuc nõ probat:qr notarius de hoc non attestat.ff.de
decurio.l.habemus.C.de testa.mili.l.scriniario.ff.de lega.iij.l.pre
dijs.§.Titio.Si fiat matricula de creatiõe,& manu publica illa bñ
probat:dato tñ q nõ probet,si pbet descriptionem esse factã psen
te notario,& illo,a quo pendet ptãs creandi notariũ,& patiente,cõ
stitueret illũ in quasi possessione,adeo q valerent instrã ab eo con
fecta.Sic intelligo Jo.an.in additio.Spe.& loco prealle.super ver
sic.& scias.¶ Inquantum dicit solennitatem materialẽ multum
operari precedente creatione.C.de aduoca.diuerso.iudicũ.l.peti
tionem.ff.de albo scri.l.prima,&.ij.Quandoq ex statutis non suf
ficiunt alie probationes sine descriptione.ff.de testa.mi.l.ex eo tem
5 pore.¶ Nunquid autem credatur notario attestanti se notariũ.
Dic quod non:quia de hoc nõ est rogatus:nec in facto proprio po
test esse testis.In practica seruatur quod apportantur litere dñi
cum sigillo,vel Potestatis,vel alterius officialis supra notarios
attestãtes illum esse & fuisse notariũ,& illius instrumentis plenariã
fidẽ adhiberi.Probat etiam per aliud instrumentum,quod cõstat
esse publicum comparatione facta ad illud:vt dicto.§.sed instru
mento.Sed oportet q illa scriptura,ex qua fit cõparatio,habeat
quatuor testes supra scriptos.in authen.cod.titu.§.si quis igitur.
vt recitat hic Inno.Sed hec practica non est tuta:quia sic posset
negari instrumentum,ex quo fit comparatio,& res esset in circulo.
6 ¶ Tertio circa personã notarij exigitur q sit rogatus de con
fectione instrumenti.in aut.de tabelli.§.nos autem.Circa qd pri
mo est dubiũ quomodo probetur ipsum esse rogatum.Secundo
7 quibus debet esse rogatus.Tertio qualiter debet rogari.¶ Ad
primũ probatur rogatus,si se subscribit rogatum:ideo cautũ est,
secundũ Inn.quod subscribat se rogatum,vel requisitũ de confe
ctione instrumenti:alias si mortuus esset,vel minus recordaret de
rogatione instrumenti,p nihilo esset instrumentum.in aut.de ta
bel.j.respon.collo.iiij.in aut.eo.ti.§.si vero moriant.& seq.coll.vi.
¶ Nota bñ sentit q in casu,in quo recordaretur,posset attestari
quod rogatus fuisset,& ei certaretur.Recitat Inn.alios dicere q
semper rogatus presumit.C.de contra.stipula.l.j.Insti.de fideius.
so.§.fin.De quo remittit Joan.an.ad Spe.de instru.edi.§.iij.ver
si.sed nunquid.Spec.in eo.titu.§.j.versi.& nõ potest simpliciter di
cere Innoc.&.eo.ti.§.breuiter.versi.& nota.q tabellio.ponit clarius,
& cõcludit q attestationi notarij credit de rogatione.alleg.in aut.
de tabel.§.&.& de fide instru.§.si vero neq.Joã.an.ibi allegat.C.de
fal.si quis decurio,& qd ibi no.in vltima gl,opi.q presumatur ro
gatus.allegat.l.fi.§.si autem dubius.C.de iure delibe.Si tñ dicat
notarius.Publicaui:presumit rogatus.in aut.de tabellio.§.nos
aũt.cum gl.In teste autem dicit q nõ presumitur rogatus.l.qui
cũq.ff.de publi.Idem dicit si dixit.Rogatus scripsi.Idem si di
cit,Ego notarius scripsi:si instrũm habet alia signa publica.in aut.
8 ad hec.C.de fi.instru.¶ Ad secundum,a quibus debeat rogari.
Inn.dicit hic q saltem ab vna parte:qr nec de his,que vidit,vel
audiuit,potest conficere instrumentũ,nisi ab ambobus cõtrahen
tibus,vel saltem altero tñ sit rogatus,vel saltez ab illo,cuius in
tersit.¶ Secundum ponit opi.quod si instrumentum conficitur
de actu pertinente ad vnum tantum,vt testamentuz,exceptio,p
testatio,conditio,appellatio,& similia,& sufficit mandatũ illius q
hoc dicit,vel fieri facit.Si sit actus pertinens ad duos,vel ad plu
res,vt contractus,tunc nõ sufficit q sit rogatus ab extraneo,nec
ab vno cõtrahentiũ,sed est necesse q ambo cõtrahentes rogẽt,vel
consentiant ad hoc:qr aliter nõ est contractus,vel distractus.ff.de
pac.l.j.&.l.ab emptione.ff.de ver.obli.si quis inimico.ad hoc qr ex
tranei nõ interest confici instrumentum de eo,quod fit inter alios.
Ad hoc facit iuramentum,quod prestatur notarijs de conficiẽdis
instrumentis.s.q de his,que audient,& videbũt,conficient instru
menta,secundũ qd eis a partibus vel a iudice iniũgetur.¶ Ter
tia ponit opi.qd sit rogatus a quocunq,etiam extraneo,cuius nõ
intersit:& tale instrumentum omnibus prodest,& oibus est suffi
ciens probatio:quia confectum est per seruum publicũ,qui publi
ce omnibus seruit:& qr obligationes,que sunt in contractu,sunt
ille,que prosunt,vel nocent partibus,& non instrumentũ,qr ex eo
non oritur obligatio,sed est tantũ probatio obligationis,vel alte
rius facti.Ad hoc.ff.rẽ pu.sal.fo.l.ij.&.iij.¶ Nõ obstat si dicatur,
imo preiudicat,qr saltem probat ratio quod instrumentũ non pre
iudicat,nisi inter eos,inter quos fit,& dicitur fieri inter contrahen
tes,licet non ambo,sed alter tantum roget,vel etiã quilibet extra
neus:quia eo qd consentiunt contrahere,consentiunt hoc esse ali
quando in lucẽ.Et dicit Inno.quod de facto hoc obseruatur:quia
ad preceptũ alterius conficit instrumentũ multoties.Nec obstat
si dicat.Huius non interest:qr non semper habita consideratione
presentis interesse,fiunt instrumenta,sed quando aliquando põt
interesse,& vix est aliquid,de quo non possit aliquãdo interesse in
strumentũ habere.Et dicit qd omnibus inspectis hec opi.sibi pla
cet,quod quilibet,cuius interest,possit precipere cõfectionẽ instru
menti,& etiã ille,cuius interest,& quod instrumentum fit publicũ,
& valet,qr hoc iure nõ prohibet.ff.de probatio.l.ab ea parte.Ad
hoc,qr etiam fiscus instrumenta,& chirographa,etiã acta ad ius
priuatũ ptinẽtia petentibus restituere dz.ff.de iure fisci.l.in fraudẽ.
§.ex his.&.§.seq.& tamen ille,qui nõ precepit instrumentum fieri,
põt petere vt sibi edat,nisi pcurator suus hoc precipiat.ff.de eden
do.si quis ex argentarijs.§.ij.& sequen.Interest ergo cuiuslibet vt
precipiat fieri instrumentũ,vt sic possit editionem petere,que sibi
aliter denegaretur.Sic recitat Jo.an.Sed in cõtextu Inn.habe
tur q instrumentum valeret,si is,qui nõ precipit,nõ põt agere vt
edatur:quasi dicat,si habeat instrumentum,potest illo vti,sed nõ
põt agere vt edatur ab alio,vel notario,ex quo nõ rogauit.alleg.l.
si quis ex argẽtarijs.§.ex hoc edicto.s.alle.De hoc in Spe.de in
stru.edi.§.ij.ver.sed pone,melius est.§.sed nũqnid.in.§.post q.vbi
in effectu recitat Spe.Inno.vt hic iacet.Joan.and.ibi in addi.di
stinguit inter ea,que pendent a voluntate vnius,vel plurium,& ea,
que pendent a nullius volũtate.In pendẽtibus a volũtate vnius,
vt testamentum,& similia,de quibus est dictum vel plurium,vt cõ
tractus,& similia,ponit pro regula quod illorum requiritur roga
tio in cõficiendo instrumento,quorum cõsensus exigitur ad substã
tiam actus:vt si vnius,illius:si pluriũ,exigatur pluriũ preceptũ:
& alias confectum non probat,nec valet:quia sicut actus pendet a
voluntate vnius,vel plurium,ita & scriptura probatoria.Ad hec,
qr etiã in cuius volũtate est aliquid agere,& in eius volũtate est di
minuere,& tollere.ff.de pac.l.iuris gẽtiũ.§.adeo &.l.ab emptiõe.de
in litẽ iurãdo,l.videamus.§.pe.&.l.in actionibus.§.j.Ad hoc.C.de
dona,in hac.de rela.l.ij.In his autẽ,que non pendent a volũtate
alicuius,vt ruina,vel inundatio,natiuitas,partus,mors,& si lis ex
illo pducit aliqs iuris effectus vt actio,exceptio,accusatio,& excu
satio,vel simile,qd põt induci,vel tolli,volũtate priuati,& idem vt
illoruz exigatur rogatio,a quorũ cõsensu tales effectus pendẽt,vt
idem dicatur de effectibus,& de contractu.ff.de adimen.lega.l.si.
§.conditio.Si effectus non potest tolli,vel induci volũtate alicu
ius priuati,vt natiuitas hominis,quo ad successionẽ patris,vel
mors quo ad idẽ,tunc scriptura non fiet ex mandato alicuius pri
uati,& facta non tenẽt:quia certum modum exigit scriptura,vt sit
probatoria:sed tũc scriptura fieret authoritate iudicis,q nõ respi
cit voluntatẽ singulorum,sed veritatem sibi cognitam.ff.de exhi.
prescri.illicitas.§.veritas,& de his,que requirunt officiũ,& authori
tatẽ iudicis,notarius non cõficit instrumentũ,nisi iudicis autho
ritate.C.de iure fisci.l.iij.li.x.cum ibi no.ad hoc.l.fi.in fi.ff.qd met
causa

causa Bar.in.l.seruus communis.ff.de stipul.seruorum.tenet indi
stincte qđ non rogatus potest conficere instrumentū:quia in acti
bus,in quibus non sunt partes,potest officiū propria authoritate
impartiri:vt no.in.l.iiij.§.hoc aūt iudicium.ff.de dam.infec.Per
que dicit quod in propria procuratione quomodo facit notarius,
pōt conficere instrumētum,licet non possit se ipsum rogare:⁊ pro
bat ad incōmodū cōstituentis,non ad commodum.Ad hoc.ff.de
procu.⁊ in clemen.ij.de procura.in clemen.⁊ ibi etiam dicit Bart.
quid de notario,qui proprium confecit testamentū.⁊ tenet qđ pro
9 bet qđ nota.¶ †Ad tertium quomodo debeat rogari:dicit Inn.
hic quod cum officium tabellionis publicum sit,⁊ cōmune, nō de
bet in secreto de cōfectione instrumenti rogari,siue requiri,sed in
publico.⁊ si tabellio de aliquo dubitat,veritatē requirat publice,⁊
faciat iterum,si necesse fuerit,verba repeti,vt non solū ipse,⁊ par
tes,quinimo ⁊ alij astantes sciant,⁊ intelligant quid agitur, ⁊ de
quo rogatur facere instrumētum.in aut.de tabellio.§.nos autem.
Si tamen hoc nō obseruet,⁊ in occulto roget, valet nihilo minus
instrumentum,licet ex hoc quod sit occulte rogatus,magna suspi
tio oriat,⁊ etiam ipse notarius ex hoc sit puniendus:vt.j.vt eccle.
benefi.c.vno.¶ Nō obstat qđ eo qđ instrumentum est suspectū,sit
abijciendus,nisi producens aliter per aliud instrumētum dederit
fidem,vel alias probationes.C.eod.ti.ff.eod.l.ij.quia ibi loquitur
quādo scriptura est vitiosa vitio intrinseco,vt in sui forma,vel ra
sura.C.de edicto diui Adri.l.fi.j.eo.ex īris.⁊.c.inter dilectos.alias
secus:quia solis suspicionibus extrinsecis cassandum non est:imo
durat,⁊ valet,nisi aliud contra ipsum probetur.ij.q.j.primo sem
per. secundum Innocen. tollitur etiam hec suspicio, secundum
Host.quādo propter iustū timorem partis,vel etiam iudicis, nec
pars,nec tabellio audēt se publicare:hic enim se presentat quod ⁊
instrumentum omnino valeat.Nec in aliquo ex hoc solo quod occul
te requisitus fuerit notarius.oriri debet suspitio contra ipsum, ⁊
quod etiam omnino ipse idem tabellio excusatur.j.de appel.si iu
10 stus metus.de offi.ordi.pastoralis.§.fina.¶ †Quarto circa perso
nam notarij exigitur quod propria manu scribat instrumentum ⁊
subscribat illi.An autem per alium possit scribere,⁊ per se subscri
bere,dicam.j.eo.inter dictos.de quo in Spe.de instr.edi.§.j.versi.
⁊ sciās.⁊ hec sufficiant ex parte notarij.Ex parte aūt charte exigi
tur vt sit publica:⁊ exigit qđ habeat subscriptionē notarij, testiū
scz,vt subscribant manu notarij:nā nō exigit vt testes ipsi subscri
bāt.in authen.de fide instru.⁊ cau.§.si instrumēta.de testi.a nobis.
nisi aliud habeat consuetudo,vt olim in priuilegijs,quib⁹ cardina
les ꝓpria manu subscribebāt.Itē nec partiū exigit subscriptio,ni
si vbi apparet iure exꝓssum.de ꝓcura.c.j.⁊ no.Inno.j.de his, que
fiunt a prelat.c.j.Fallit in duobus casibus,in quibus nō exigitur
subscriptio etiā notarij.Primo secundū Inn.qñ hoc habet con
suetudo ꝙ scriptura sit authentica,⁊ illi fides adhibeat absq; sub
scriptione testiū.j.eo.cū dilectus.Quod nota:qꝛ cōsuetudo potest
addere,⁊ detrahere solennitati instrumenti.Ad hoc qđ no.glo.in
aut.de tabellio.ad fi.col.iiij.secundum Inn.Fallit scđo in actis,in
quibus non exigitur subscriptio.De quo dic vt per Inn.de ꝓba.
qm̄ ꝫ.c.post cessionem.⁊ aliquid de testib.Albericus.ad hoc.xxx.
q.j.c.j.C.de fide instru.aut.ad hec.⁊ de his,qui ingredi.ad appel.§.
illud.in prin.⁊ concluditur ꝙ in eadem instantia non exigitur vt
probent,ꝙ sint subscripta,nec in alijs, si non negant, exigitur in
actis magni ponderis,vt in diffinitiuis ⁊ interlocutorijs:alias se
cus.Fallit tertio qñ instrumentum sit corā populo in publico par
lamento,secundum Vber.C.de his,qui in ecclesijs manu.l.j.C.de
testa.l.diuinū.C.de Lati.liber.tol.l.vnica.ponit Spe.eo.titu.§.re
stat.versi.ex premissis.Item in aliquo casu debēt esse rogati testes
descripti in instr̄o,sed non regulariter,nisi vbi apparet iure exꝓs
sum:quos casus ponit Spe.in ti.de teste.§.j.ver.itez quod nō fuit.
pe.col.Et an in dubio presumantur rogati,ibi in.§.seq.⁊ no.doct.
de spon.ex parte.ad hoc.iiij.q.iij.ad fidem.⁊ no.iij.q.ix.si debitum.
11 alleg.§.de his.iij.q.v.iurantes.¶ †Exigit primo quo ad chartā
vt habeat annos Domini,nomen Imperatoris,indictionē,men
sem,⁊ diem:de quibus dicetur.j.eo.inter dilectos.⁊ in aut.vt ꝓpo.
no.Impera.in prin.col.v.⁊ sic exigit tempus cōfecti instrumenti,
⁊ quod tempus rogati instrumenti sit idem cū tēpore confecti in
strumenti,⁊ celebrati cōtractus.Si enim aliud esset,ita ꝙ de pre
teritis conficeret,instrumentū non valeret.de cohab.cle.⁊ mu.tua.
secundū vnum modum exponendi.Secus si diceret hoc non testifi
cando,sed recitando:qꝛ tunc valere posset.Qđ tñ dic vt dixi de ꝓ
batio.qm̄ contra.vt hec omnia probantur in aut.de tabel.ab illo.
§.nos autē.vsq; ad.§.illō quoq;.col.iiij.Et an antipapiste debeāt
ponere nomen sui pape,an nostri veri pape: dixi in Gregoriana.
ad hoc quod de Iudeo dicitur in prima cōsti.digestorū,⁊ in.l.ait
pretor.§.fin.ff.de iureiur.Exigit ⁊ locus cōditi instrumēti.de quo
per gl.de re iudi.abbate sane.lib.vi.in verbo,censeretur. ad finem
cap.⁊ tangit Gul.de Cu.in.l.cōparationes.C.de fid.instru.alleg.l.
iiij.ff.de eo,qđ cer.lo.accusa.libellorum:⁊ sufficit quod ex serie in

strumenti appareat de loco.l.j.C.de apoch.pub.vbi de his requisi
tis habet.Plus dicit Butri.ff.si cer.pet.⁊ aliquando exigitur lo
cus loci.Qđ dicit verū Gul.qñ notarius est particularis loci, vt
appareat an in loco subiecto fecerit instr̄m:non in notario impe
riali.Exigitur tertio signum notarij.Dicit Gui.de Cu.in.d.l.cō
parationes.ꝙ hoc exigit plus ex cōsuetudine,ꝙ ex iure.Dicit tñ
ꝙ iure potest probari per aut.de fide instru.§.opz.C.de asses.l.fi.ff.
de iure fis.l.in fraudem.§.quoties.Ad hoc gl.in aut.de tabel.§.j.
col.iiij.ad hoc Insti.de pub.iud.§.itē lex Cornelia.Et causa qua
re apponitur,est,vt dicit gl.vt melius,⁊ clarius fiat comparatio.
Sentire videtur Bar.in.j.consti.Digestorū,ꝙ nō valeat instr̄m,
nisi habeat signum notarij.per glo.in.l.generali.C.de tabula.li.x.
Idem Iac.de Arē.in.l.ad testamentū.§.si quis.ff.de testa.ad hoc.
l.j.C.de asses.l.nemo.Io.An.in addi.Spe.in titu.de instru.edi.§.j.
versi.in fi.aut.tenet ꝙ signum notarij non sit de substantia instru
menti,qꝛ nō reperitur iure cautū.Et rn̄dit ad iura allegata.ꝫ.⁊ qꝛ
dimissio modice solennitatis non vitiat.ff.de ventre inspic.l.j.§.fi.
⁊ qꝛ Accur.illud omisit in.l.generali.prealleg.Nūquid autem req
ritur vt sit authenticū,ꝙ sit descriptū in charta pecudina,vel he
dina,an sufficiat ꝙ in charta de papyro.idem doc.⁊ tex.de confir.
vti.vel inuti.cū dilecta.ad hoc.C.de diuer.rescrip.l.sacri affatus.⁊
tenet Spe.eo.ti.§.instrumētū.alias postremo.versi.item quod est
scriptum in papyro.Idem Frid.suo cōsi.lxix.vbi dicit Bar.ꝙ in
tabulis scribi potest,⁊ qđ plus est in chartis,vt.d.§. sicut.⁊ in ta
bulis eneis.l.fi.C.de fru.vr.Constan.lib.x.⁊ idem in eburneis,vel
marmoreis.l.ij.§.deinde.ff.de orig.iuris. Ad qđ no.ꝫ.de ꝓba.cau
sam.Nunquid autē sufficiat ꝙ sit scriptum in chartis rasis.glo.⁊
tex.ꝙ sic.ff.de bo.pos.secundum ta.l.charte.Dicit tamen Gul.qđ
aliqualiter detrahit de fide.Allegat.l.fi.C.de edic.diui Adr.tol.in
aut.de trien.⁊ semis.§.⁊ qđ sepe.⁊ hoc ponit Gul.in.l.contractus.
12 de fide instru.¶ †Requirit vlterius ꝙ instrumentū non scribat
per notas,siue per signa.C.de emenda.Inst.Codi.l.j.prope fi.C.de
vete.iur.enu.l.ij.§.hoc autem.ad hoc autem,quia note sunt litere.
ff.de bo.pos.sed cum patrono.§.notum.lxxvij.di.monachus.sicut.
nec per titulos debet scribi instrumentum,secundum quosdam,qꝛ
de facili possunt falsari:⁊ talia cauenda sunt.de seruis non ordi.c.j.
tamen hoc non seruatur.In curia tamen pape scriptores abstinēt
a periculosis abbreuiationibus:vt no.in Spec.de rescrip.presenta
ti.§.j.De hoc in Spe.de instru.edi.§.postremo.versic.itē opponit
quod instrumentum.⁊.§.ostenso.ver.quid si abbreuiatura. Requi
ritur vlterius vt sit publica,quod coram partib⁹.Unde dicit Io.
an.in Spec.eo.ti.§.ostenso.versi.illud quoq;.quod sit notarius ro
gatus a partibus,⁊ fecerit instrumentum,qđ corā partibus non
legisset non valeret.ff.de leg.in fideicōmisso.§.j.⁊ de fide instru.l.cō
tractus.De his,⁊ alijs que requirantur,vide Specu.eo.tit.§.1.in
13 prin.⁊.C.de tabula.l.generali.li.x.Dicunt secundū glo.† qđ authē
tica dicitur scriptura,quando per iudicem est cōfecta,⁊ per testes
est subscripta.De hoc an,⁊ in quibus probet,⁊ an exigat vnum si
gillū,vel plura,quid in iudicialibus,⁊ quid extra,tangit hic Inn.
⁊ ponit Io.an.hoc fuit expeditum de proba.post cessionem,⁊ de te
sti.cum a nobis.ideo non insisto:quia ibi totum posui.Unū non o
mitto,quod Legiste dicunt quod quelibet scriptura ab habente
officium de publico confecta in his,que sunt officij,potest dici pu
blica.Qđ consonat dicto Inn.hic.no.glo.ff.de eden.l. quedam.§.
numularios.ff.de publi.l.si publicanus.C.de epi.⁊ cle.si qua ꝑ ca
lūniam,Ad hoc quod no.de conuersi.coniuga. dudum.de vsuris.
ꝙꝙ.li.vi.ff.rē.pup.so.sal.l.non quasi.⁊ scripsi.ꝫ.in salutatione.Di
cit ergo glo.qđ scriptura est publica,qñ est confecta per duos bo
nos viros de proba.quoniam contra.exigit Inn.contra id,qđ sit
facta iudicis authoritate,per.c.quoniam.Idem dicit de qualibet
scriptura a quocunq; sit scripta iudicis authoritate,scđm Innoc.
quod aliqui non concedunt.Credo qđ scripture alterius, quā no
tarij,fides non adhibeat,nisi vbi apparet iure expressum:qꝛ priua
ta est,nisi illam velit ius esse publicam:vt in casu decre.quoniam.⁊
in defectum notarij.de off,ord.pastoralis.§.fi.l.fi.C.de anna.exc.
xvi.q.iij.§.potest.⁊ no.glo.ff.de proba.post cessionem.Si tamē est
publicata iudicis authoritate,est publica,vt dicam statim.⁊ vide
Io.an.de foro compe.seculares.li.vj.in Nouel.in verbo,probatio
nes,vbi sentit qđ literis seculariū in subsidium deficientibus no
tarijs fides adhibeat.alleg.c.cum dilectus.j.eo.titu.Dicit quarto
glo.ꝙ publicata,⁊ authēticata dicitur scriptura,que a priuato est
facta in presentia duorū testium.in aut.de fide instr.§.si tamen.col.
v.⁊.C.qui poti.in pig.ha.l.scripturas.Sed veri⁹ est secundū In
no.ꝙ est priuata.Host.remitit.j.e.proxi.Potest etiam alio modo
scriptura dici publica,eo ꝙ apparet extracta de archiuo publico.
Qđ dicunt doc.etiam si non sit subscripta.Sic intelligunt doc.au
then.ad hec.C.de fide instr.⁊ dicetur in.c.seq.ad quod de ꝓbati.c.j.
Imo si ibi nō sint anni,nec dies,secundum Barto.dicitur publi
ca.Et ibi Cy.theoricā concludit quod quadrupliciter dicit publi
cam instrumentū,a persona,vt a notario cōfectum:a loco,vt in in

dicio, vel qꝛ sumptum de loco publico: vt.l.cõparationes.⁊ ibi Cy.
⁊ in.d.aut.ad hec. Inno.autem hic dicit illam scripturã esse publi-
cam, cui de iure, vel de consuetudine creditur absq; alio adminicu
lo.j.eo.cũ dilectus. Alias si esset specialis cõsuetudo, oẽs scriptu-
ras preter cõfectas a tabellione, ⁊ acta iudicialia.alleg.aut.eo.§.sꝫ
neq;.⁊.§.si vero moriantur.col.vj. Et ex hoc apparet ꝙ priuata oꝫ
scriptura quelibet, que fit a persona nõ publica, nec per se autori
tatem hꝫ, nisi per aduersariũ confiteatur, vel ꝑ collationeꝫ alteri⁹
scripture scriptoris, eiusdẽq; aduersarij, vel testiũ, qui subscripsis-
sent. C.de ꝓba.instrumenta. Ad hoc autẽ vt per cõparationem ꝓ-
beł instrumentũ, opꝫ ꝙ scriptura, ex qua fit cõparatio, saltem ha-
beat quatuor testes subscriptos, scdm Inno.in aut.eo.ti.§.si quis
igitur. Et hec sufficiant ꝓ modo de prima parte huius cap. ¶ Ve
nio ad scdam, in qua examinabo materiam exemplati instrumen-
14 ti. ¶ †Opp.ꝙ instrõ exemplato fides adhibeatur.j.de testibus.
Albericus.C.de testa.publicati.j.c.si.cũ si. Glo.dicit ꝙ si instrumẽ
tum est exemplatũ autoritate iudicis, illi nõ credił, vt hic:⁊ hoc,
qꝛ nõ attestał notari⁹ de his, que immediate percepit proprio sen
su, sed de his, que percepit sensu alieno: vnde non probat: sic in te-
ste de auditu.de testib.tam literis.⁊.c.lꝫ ex quadam. Et hanc ratio
nem assignat Spe.in ti.de teste.§.ostenso.versi.sed nũquid credił.
Assignat aliam, qꝛ videtur attestari attestando exemplatũ, de fa-
cto proprio non potest esse testis.iiij.q.iiij.§.item in criminali.ver
si.nullus. Item quia in instrumento originali poterant esse litere:
vt in aut.si quis in aliquo.C.de edendo. Dic quod questio potest
dupliciter intelligi. Primo, an instrumẽto exẽplato ab alio fides
adhibeatur. Secundo, an instrumentũ enuntians tenorem alteri⁹
15 instrumenti probet. ¶ †Ad primũ pono pro regula quod regula
riter instrumentum exemplatũ non probat, etiam si partibus cõ-
sentientibus, sed non expresse approbãtibus sic exemplatum, vt qꝛ
alter, vel vterq; dicit, Consentimus exẽples: non tamen aliter pro
bant, vt no.Inn.j.c.si. Sic intelligit Bar.cum in authẽ.si quis in
aliquo. Ad hoc dictũ Spec.in tit.de fide instr.§.ostenso.versi.hoc
etiam.ad finem.§.⁊ Cy.⁊ Iaco.de Are.in.d.aut.si quis in aliquo.
Hoc etiã verum, si sint plures notarij exemplãtes, vel exemplatio
ni assistentes, etiã si inter eos sit ille, qui confecit instrumentũ, dũ-
modo non sit ipse principalis exẽplans. Et sic oꝫ intelligi Bar.in
dicta aut.si quis in aliquo.⁊ hoc tenet Spec.in.d.§.ostenso.versic.
sed nunquid creditur. Assignat Bar.causam, quare notarius de-
bet esse rogatus de instrumento quod conficit, in authen.de tabel.
in prin.⁊ non potest esse rogatus a partibus, nisi de eo, quod par-
tes faciunt. Vnde dicit ꝙ si rogarem notarium quod scribat, quia
Titius occidit Martinũ, vel ꝙ ipse me percutit: nõ probaret in-
strũm.l.iij.§.idem diuus.ff.de testi.qꝛ testi.⁊c. Ad hoc de cohab.cle.
tua. Qd autem instrumentum sit publicum, ⁊ qd scriptũ si manu
talis tabellionis, hoc non fit a partibus: ideo aliam rationem assi
gnaui.s. ¶ Nõ obstat ꝙ si testes periti attestantur de visione in-
strumenti, probant illud.de priuileg.cũ olim.quia ibi datur fides
ꝓpter autoritatem iudicis ordinantis: in notario hoc cessat. Qd
credo, nisi notarij essent iudices ordinarij, per statuta: qꝛ tunc duo
possent, vno autorante, ⁊ altero scribente dũmodo solennitatem
seruarent. Hoc etiam: nam dato ꝙ instrumentum sit antiquum,
vel exemplatũ de longinquo: qꝛ licet tunc testibus de auditu creda
tur, non sic instrumento: quia potestas deponendi variatur in te-
ste in facto de longinquo, sed non sic exemplatio. Dicit tñ Barto.
quod licet exemplũ non plene probet, si tamen exemplum produ-
cis, ⁊ dicis perdidisse originale, ⁊ probes, tunc exemplũ facit semi-
plenam probationem.no.glo.C.de fide instru.l.i.dicit Barto.de iu
reiuran.admonendi. Fallit hoc in casibus certis, in quibus exem-
plo fides adhibetur. ¶ Primus, quando instrumentũ est exem-
platũ iudicis autoritate, secundum formam.c.pen.⁊ fin.j.eo.⁊.s.
de testi. Albericus.⁊ sufficit si ab vno notario exempletur: lꝫ qui-
dam exigant plures, vt sensit Spe.in ti.de instru.edi.§.ostẽso.ver
si.sed nunquid sufficit.vt ibi dicit Ioan.An.qui dicit quod testes
subscribi debent instrumento exẽplato: alias non probat. ¶ Fallit
secundo quando instrumentum est apud acta registratum: vt no.
de probatio.quoniam contra.⁊.s.de officio delega.cum in iure.ad
hoc in aut.vt fratrum.filij.§.illud.ff.de admi.tut.l.chirographis.
Sic videmus in attestationibus, que recitãt dicta testiũ, quia ille
probãt, lꝫ recitent sensum alterius, ꝓpter autoritatem iudicis.s.
de testi.causam.c.significauit.vt lite nõ conte.c.i.j.eod.inter dile-
ctos. ¶ Fallit tertio quando quis habuit exemplum instrumenti
a parte, contra quam ꝓducit instrumentũ.ff.de iure fisci.l.in frau-
dem.§.neq; instrumenta.secundum Bar. Per hoc sis cautus, qñ
datur tibi instrumentum exemplatum, vt facias scribere produ-
ctionem forme de voluntate partiũ. ¶ Fallit quarto, quando in-
strumentũ est exemplatũ per illummet, qui confecit instrumentũ:
qꝛ eadem est autoritas conficientis originale, ⁊ exemplatum.ff.
de eden.l.si vnus ex argentarijs.§.prohibet.secundũ Bar.ad hoc
l.in fraudem.§.instrumẽta.s.alleg.vbi idem tenet. Ad hoc tex.de
proba.quoniam.⁊ hoc tenet Spec.in tit.de instru.edi.§.postq̃.in
prin. Et ibi tractat an notarius semel reddito instrõ teneał scdo
illud exemplare. Hoc etiam tꝫ Lapus de Cast.⁊ recitat Francis.
de Are.sic cõsuluisse sua allegatione.lxxxij. Opꝫ tñ ꝙ exemplũ sit
in forma publici instrumẽti, ⁊ ꝙ notarius se attestetur iterũ roga
tũ fuisse, vt ibi dicit Fran. Qd dicit Bar.verum, etiam si notari⁹
dicat. Hoc est exemplum cuiusdã instrumenti a me, ⁊c.qꝛ nõ est exẽ
plum, sed originale: vt in.e.l.§.pretor.secundum Bart.idem tenet
in.l.si vnus ex argentarijs.§.si.ff.de eden. ¶ Fallit quinto qñ in-
strumentũ est exemplatũ de voluntate partium, hoc acto vt illi fi-
des adhibeatur: ⁊ sic approbał: qꝛ preiudicat partibus.l.optimã.
C.de contrahen.⁊ cõmit.stipu.alias non creditur instrumento exempla
to. Dicit tñ glo.ꝙ licet instrumentũ exemplatum non probet teno
rẽ, probat illud fuisse confectũ, si de hoc tantũ esset dubium: quia il
lud immediate perpendit notarius: vt notat gl.de probatio.l.qui
16 cunq;.⁊ But.in aut.si quis. ¶ †Ex his apparet quid de exemplo
sumpto ab exemplo, quod minus probat. Dicit tamen Bart.qd si
sit sumptũ ab exẽplo iudicis autoritate, ⁊c.ꝑte presente, ⁊ cõsen-
tiẽte, ⁊ alias vel cõtradicente, ⁊ iudice, cũ cause cognitiõe illud exẽ
plari faciente, qd instrumentũ probat, per.l.i.⁊.ij.C.de relatio. Se
cus si parte absente, vel presente cõtradicente absq; cause cognitio
ne sit sumptũ: qꝛ sic sumi non potest, neq; sumptum probat.per.l.
iij.C.de diuer.rescrip.vbi idem dicit Bar.⁊ arg.dicte.l.j.C.de rela
tio. Primo autem casu posset illud exẽplari, sicut originale, quia il
lud originale censetur. Et idẽ de exemplato per notarium, qui con
fecit instrumentũ originale, quod illud pro originali habetur, secũ
dũ Bar.ibi. Per hoc dicit glo.de confir.vti.vel inuti.c.pe.quod si
in instrumento vel priuilegio a papa concesso exẽplatur tenor pri-
uilegij, qd habetur pro publicato, ita quod non est necesse ampli⁹
ꝓducere originale. Idẽ Archid.vij.q.i.presentium.⁊ Bar.Brix.
sua venereali que incipit, sepe ꝯtingit.⁊ ponit Iac.de Are.in aut.
si quis in aliquo documento. Ex hoc apparet ꝙ opi. Alberici de
por.Raue.est falsa, qui tenuit instrumentũ exemplatum indistin-
cte probare, per aut.vt fratrum filij.§.illud.col.ix.quia sicut authẽ
ticũ a sola autoritate notarij sumit fidem, ita exemplatum. Fateł
ꝙ cum de facto questio contigisset, iudex fecit sibi exhiberi origina
le, in quo multe erant liture, ⁊ vitia, quod ex tunc mutauit opinio-
nẽ, ꝙ requirereł iudicis autoritas.j.c.si. Ex his apparet ꝙ pro-
tocolla alterius notarij non possunt per alium publicari, etiam de
voluntate notarij, nisi intercedat iudicis autoritas: vt.j.c.pe.no-
ta.Spe.in.d.§.ostenso.versi.illud quoq;.ad hoc.e.§.versic.quid si
tabellio.vbi idem dicit de legatario rogationũ. Per hec dicit Io
an.An.ꝙ instrumentis sumptis, ⁊ cancellatis etiam de consensu
partium, si sumantur a notario, qui confecit, fides adhibetur: quia
cancellatio non tenuit: qꝛ nec soli credendum an contractus inter-
cesserit, vel ab eo sit recessum. Item quia instrumẽtum cancellatũ
probat, ne detur materia delinquendi tabellionib⁹.C.de Lari.lib.
tollen.l.vna.⁊ hoc ponit sup dicto ver.illud quoq;.⁊ qꝛ vꝫ ad pro-
bationem saltẽ preteriti, ⁊ ibi tractatur an instrumẽto cancellato
per partes fides adhibeatur. ¶ Per predicta inferł ad questio-
nem, papa mandat iudicibus vt autoritate literarũ primarũ, et
ei⁹ forma ꝓcedant, an si nõ apparent, possunt procedere.gl.est cla-
ra, ⁊ non decidit, ⁊ quod decidit gl.tenet Hosti, ⁊ Specu.de instru.
18 edi.§.videndũ versi.sed quid ecce. ¶ †Ad secundum an adhibeał
fides instrumento narranti tenorem alterius, si instrumentũ nar-
rans tenorẽ alterius sit confectum autoritate iudicis, ⁊ ꝓbat il-
lũ tenorem, vt quando instrumentum est productum in iudicio, et
eius tenor abbreuiat⁹, ita ꝙ apparent solẽnia, ⁊ substãtialia instru
menti, ⁊ cõpletus tenor: ⁊ ꝓbat.vt no.Inno.⁊ Io.an.de officio de-
leg.cum in iure.⁊ de probatio.quoniam. Idẽ si autoritate iudi-
cis esset tenor descriptus, ⁊ publicatus, secundũ formam.j.eo.c.si.
Si enuntiał tenor instrumenti in instrumento, si enuntiatio fit ꝓ-
sentibus partibus, illis preiudicat: vt.l.optimã.C.de contrahen.⁊
cõmit.stip.quia creditur nuntiatis in instrumento ad preiudiciũ
partiũ, vt not.Inno.de offi.delega.cum in iure. Quod est verum,
quando enuntiatũ poterat interuenire secundum tempus condi-
ti instrumenti: vt.l.ij.C.de fide instru.⁊ iure haste rei fisca.lib.x.no.
de verbo.obli.l.sciendum. Ad preiudicium tertij non creditur: vt
no.in dicto.c.cum in iure. Item hec est vera, si tale erat enuntiatũ
quod pendebat a potestate partium: alias secus: vt dicta.l.opti-
19 mã. ¶ †Ex his apparet quid si in instrumento sententie apparet
acta enuntiata, an probet. Per predicta videł quod non possunt
intercedere secundũ tempus conditi instrumenti, ⁊ non pendent
illa a partiũ voluntate, vt no.de officio delega.de causis.⁊ de re iu
dica.c.si.lib.vi. Dic, si instrumentũ est simplex recitatoriũ actorũ,
non probat acta, vt ex viribus instrumẽti immediate ꝑ ꝑdicta: sed
tamen bene ꝓbat sententiam, in qua non est simplex recitatorium,
⁊ ex sententia presumanł omnia solenniter acta.de re iudica.sicut.
de renũtia.in presentia.de electio.bone.⁊ sic.solẽnitas presumitur
ex sententia, nõ ex instrumento. Probał, si instrumentũ est testi-
mentalis

moniale, vt qr attestatur tali die coram eo contestatam litem: ⁊ pro-
bat, vt no. Hostien. de proba. quoniam contra falsam. licet Inno.
hic, ⁊ ibi sentiat contrarium: quia potest attestari in preteritum de
gestis coram se in preterito, dum tamen concludatur rogatus: ⁊ si
exiguntur testes, illi enuntientur presentes, vt dixi. Hec vera, qn
attestatur illa gesta coram se notario ad hoc adhibito. Sed si ad
hoc non attestaretur se adhibitum, non probaret. ff. de testa. l. here
des palam. §. fin. ⁊ quod no. glo. de confes. c. si. lib. vj. §. coactus. ff. vi
bo. rapto. Et sic intellige hic Inn. ⁊ de verbo. signifi. abbate sancti
Siluani. ⁊ vide Archid. de priuileg. si papa. li. vj. vbi ponit dictum
Inno. j. eo. inter dilectos. quod narratiuis verbis instrumenti nõ cre
ditur: quia non censetur attestari nisi de gestis coram se pro tunc.
Ad hoc quod no. de hereti. fraternitatis. secũdum Inn. qui debet
secundum ista temperari, vt plurimum sunt verba Bartoli in au
thentica, si quis in aliquo. C. de edendo.

1 ☞ Scripture priuate non creditur, nisi sit publicata.
2 Scriptura priuata cum testium subscriptione probat, ⁊ sigillo.
3 Scriptura authentica in quo differat a publica.
4 Scripture priuate vt credatur, que exigantur.
5 Libris rationum vt credatur, que exigantur.
6 Litere missiue quomodo ⁊ quando probent.
7 Sigillum quando dicatur publicum.
8 Sigillandi modus vel forma que sit.
9 Sigillum quale esse debeat.
10 Sigillare an quis possit alieno sigillo,
11 Sigillandi actus quibus casibus fiat, ⁊ pro quibus.
12 Sigillum an ad confirmationem eius, quod postea scribitur, ap-
poni possit vacue charte.

1 SCripta. ¶ † Priuato instrumento nõ credit
publico sic. Et publicum dicit, si ma-
nu publica est confectũ, vel sigillo authentico sigillatũ
cũ subscriptione testium. hoc dicit. nõ diuidit. ¶ Nota
primo qd instrumento priuato nõ creditur sine subscriptione te-
stium, vel etiam cum subscriptione, nisi habeat sigillũ publicũ non
sufficit ergo sigillum priuatum. ¶ † Nota scdo qd instrumentũ di
citur publicũ dupliciter, vel quãdo manu publica est confectum,
vel qn est sigillo publico sigillatum. Et nota qd vtroq; casu exigi-
tur subscriptio testium, ⁊ qd nec confecto manu publica, nec confe-
cto aliter, ⁊ sigillato publico sigillo non creditur, nisi testes sint de-
2 scripti. ¶ † Nota quod instrumentum priuatum iuuari potest de-
positione testiũ viuentium descriptorum in instrumento, illis mor
3 tuis nihil valet instrumẽtũ ¶ † Quero primo in quo differat scri
ptura authentica a scriptura publica. Gl. dt hic qd authẽtica hic
presumitur pro priuata, publica pro publica, secundum gl. Inno.
dic quosdã dicere illã publicam, que habet sigillum, licet illi fides
non adhibeatur. Authentica illa, cui fides adhibetur. Unde dicit
quod omnis authentica est publica, ⁊ non econuerso, omnis pu-
blica authentica. hoc est contra tex. Secundo dicit alios dicere qd
habent se vt excedentia ⁊ excessa. Uel authentica scriptura est ori-
ginanle etiã non manu publica confectum. publica sunt acta. Uel
scriptura dicitur authentica, que habet subscriptionem testium, ⁊
contrahentium: publica que facta est manu publica, nec habet si
gillum authenticum. ⁊ tali creditur, etiam mortuis testibus in-
scriptis. Hostien. ad vitandam perplexitatem exponit authenti-
ca, id est, que dicitur authentica: quia si vere authẽtica esset, mors
testium non noceret: vt sequitur, quicquid exponit. Prima pars
loquitur de priuata scriptura. Scda de publica: ⁊ si staret in textu
scriptura nõ authentica, oia nõ essent plana. De hoc vide in Spe.
eo. titu. §. nunc dicendum. in princi. xxv. q. ij. rescripta. versicu. san-
cimus. ¶ Hic videnda sunt duo. Primo de viribus priuate scri-
pture. Secundo de virib9 publice ex sigillo. De virib9 publice ex
4 manu publica dictũ est. s. c. proxi. Circa primũ. ¶ † Quero primo
que solennitates exiguntur circa priuatã. Dic qd exigit primo quod
sit subscripta manu duorum vel trium testiũ, vt habeat effectum
scripture priuate. Et aduerte, qr testes debent esse subscripti pro-
pria manu. in authen. de fide instru. §. si vero. ¶ An in ipsa exigat
signum scribentis: dic quod non: vt not. in corpore de fide instru.
§. si instrumenta. Insti. de publi. iudi. §. item lex Cornelia. ⁊ hoc te-
net Barto. in prima constit. Digestorum. ⁊ est casus in. l. cum ta-
bernam. §. idem quesiit. ff. de pign. ff. de aqua plu. arcen. l. prima. §.
pen. ⁊ tenet Io. xxij. q. v. rescripta. versi. si que. ¶ Sed est dubium
an exigatur in ea dies, ⁊ consul, sicut in publica. Ioan, quod non
xxij. q. v. si contra, per. l. penulti. de pigno. ⁊. l. prima. §. antepenulti.
ff. de aqua plu. arcen. Idem Barto. in dicta. l. cum tabernam. §.
idem quesiit ⁊ in rubrica. ff. de pigno. Guliel. de Cunio in. l. prima.
ff. de iustitia ⁊ iure. Butri. contra in. l. j. §. quibus. C. de no. Codi.
compo. Non obstat. l. cum tabernam. §. idem quesiit. quia illa non
negat in scriptura diem apponi non debere, sed dicit non vitiari
obligationem pignoris ex hoc quod sit dies apposita. ff. de pigno-
ri. l. contrahitur. Idem Gul. in Spe. de procura. §. iij. versi. quid si
in mandato. Ad hoc alleg. Host. quia si in publicis exigitur, ergo
⁊ in priuatis. Patet primum in aut. qui. mod. na. effi. le. §. j. ⁊. C. de
apo. publi. l. j. in aut. de exhiben. reis. §. sancimus. xxiij. dist. in no-
mine Domini. Et hanc opi. credit veram de rigore Hosti. ⁊ idem
dicit de loco. j. eod. inter. Et hoc dicit etiam in instrumento procu
ratorio: quia per non appositionem diei subtrahitur copia defen-
sionis aduersario: puta si constituens esset excommunicat9 illo tẽ-
pore, vel constitutus. Ad. l. pen. respondet vt Butr. vel illud in ex-
traiudicialibus: secus dicit in iudicialibus obligationibus, vt in
procuratoriis: quia ibi debet esse dies: qr faciunt fidem perpetuaz.
de re iudi. l. gesta. Concludit quod epistolis creditur absq; die: instru-
mentis etiam priuatis inquantum tangunt preiudicium scriben-
tis creditur sine die. ff. de pigno. actio. l. Titius. ff. depositi. l. Pu-
blia. §. si. xxvij. q. j. omnes femine. Alium vero sine die ⁊ consule scri
ptura non conuincit. Puto quod nõ exigatur dies, ⁊ consul: quia
hoc non reperitur cautum. An autem ⁊ inquantum pbet, dicam
infra. ⁊ hoc tenet Guli. C. de fide instru. comparationes. ⁊ qr illa. l.
penulti. loquitur de fide cautionis, vt de se patet. Utrum autem in
ipsa exigatur subscriptio ipsius scribentis: dicit Bar. quod nõ in
§. idem quesiit. dummodo aliter constet illius manu scriptam. l. ad
testium. §. primo. ff. de testamen. tunc an exigatur in illa saltem sigil
lum priuatum scribentis, tenet ibi Bar. quod non. eadem ratione.
¶ Uenio ad secundum de effectu priuate scripture, gl. dicit quod
ad commodum proprium nihil probat. C. de probatio, instrumen-
ta. ⁊. l. rationes. ⁊. l. exemplo. Ad commodum aduersarij secunduz
gloss. probat in tribus casibus. Primus, quando constat scriptu-
ram priuatam scriptam manu eius, contra quem est scripta. Se-
cundus, quando est scripta a tertio, quãdo est partiũ subscriptio-
ne subscripta: ⁊ in his dicit gl. quod in personali preiudicat scribẽ
ti: sed in reali non preualet publico instrumento, per. l. scripturas.
C. qui potio. in pigno. ha. Ioan. And. remittit ad Spe. de proba-
tio. §. fina. versic. x. Examinando hic dicit in priuatis scripturis.
Dic quod potest esse multiplex. Aut est apodissa, aut liber rationuz,
que appellantur rationes, aut plura de hac materia per Bar. in. l.
scripturas. cum authen. sua. C. qui potio. in pigno. ha. de fide in-
stru. inter chartulas. libro. x. C. de fide instru. aut. ⁊ si contractus. ⁊
ff. de donatio. l. nuda. ⁊ in. l. admonendi. ff. de iureiuran. post Nico.
de Mat. fecit magnam additio. in Spec. in titu. de instrumen. edi.
§. nunc dicendum. super versi. quid producens. post Nico. de Ma
ta. ¶ Procedam per casus, ne confundam intellectum in diuisio-
nibus, ⁊ ponam casus, in quibus nihil probat. ¶ Secundo casus,
in quibus plene probat. ¶ Tertio casus, in quibus semiplene, vel
minus semiplene, dũmodo aliquid probet apodissa. ¶ Quarto ca
sus, de quibus est opinio, ⁊ sic casus dubios, Nihil autẽ pbat scri-
ptura, quando conficitur ad commodum scribentis, vt in iuribus
alleg. in glo. Idem si contra scribentem, ⁊ non est testibus subscri-
pta: vel si est testibus subscripta, aliter non approbatur, vt dicit
Nic. Mata. Ioã. an. in prealleg. addit. In tertio casu ad hoc text.
hic: ⁊ tunc nullius est momenti. Sed dic de hoc vt dicam circa ca-
sus, vbi semiplene probat. ¶ Uenio ad casus, in quibus plene pro-
bat. Primus, qn scribitur, ⁊ agitur de preiudicio scribentis: ⁊ hoc
probat confessata per scribentem absq; alio adminiculo. ff. de pro-
ba. l. cum de indebito. §. si. de fide instru. si cautio. ⁊. l. fin. C. de fide in
stru. ¶ Secundus casus, quando habet subscriptionem partium,
⁊ testium, ⁊ testes approbant scripturam: quia asserunt scriptam,
⁊ subscriptam tantum ab illis, qui scripti dicuntur, ⁊ subscripti ⁊
probat adhuc plene ad preiudicium scribentis. C. qui potio. in pi-
gno. ha. l. scripturas. ⁊ nõ requiritur alia cõparatio. ¶ Tertius ca
sus, qn habet subscriptionem partium, ⁊ testium, ⁊ approbat com
paratiõe legitima: ⁊ adhuc probat plene: vt. l. scripturas. C. q po-
ti. in pig. ha. quia subscriptiones non potest creare de facili. ⁊ hoc
dicit Barto. in authen. ⁊ si contractus. ¶ Quartus casus, quãdo
habet testes subscriptos tantum, ⁊ approbatur per testes subscri-
ptos, vel alios non subscriptos ibi presentes, qui viderunt scribe-
re: tunc facta secum comparatione plene probat: dic cum tot ibi
sint presentes, qui sufficiant ad contractum. C. de fide instru. aut. ⁊
si contractus. ⁊ quod ibi nota. ¶ Quintus casus, qn habet testes
subscriptos ibi presentes: ⁊ adhuc plene probat contra scribentẽ,
interueniente legitima comparatione: vt patet in dicta authen. et
si contractus ⁊ hoc dicit Barto. in. l. admonendi. ff. de iureiurand.
¶ Sextus casus, quando habet testes subscriptos comparatione
⁊ probat plene, vt dicit Bartol. in. l. nuda. Idem puto, si nec testes,
nec partes sint subscripti. ⁊ sentit Barto. in dicta authent. ⁊ si con-
tractus. licet clare non loquatur. ¶ Septimus casus, quando scri
ptura sit a priuato, ⁊ habet subscriptionẽ cum signis solitis magi
stratus, cuius est officiũ in loco, vel curia publicis sigillatoribus,
sicut in curia pape, regum, vel principum. Et putat Nico. Mat.
hanc probare sine subscriptione testiũ, dummodo de his, que sunt

sui officii sigillantis, vel advocantis. C. de fide instru. l. in fraudem. §. quoties. C. de quadrien. prescripti. l. fina. authent. vt diuine iussi. colum. iiii. secundum Joan. And. in dicta additio. Sed de hoc dic vt in. c. post cessionem. ¶ Octauus casus, quando scriptura priuata est coram iudice examinata, & publicata: quia probat, licet sit priuata, sic instrumentum contractus, vel testamenti. C. de testa. l. publicati. in authen. vt fratrum filii. §. illud. & de testibus. §. penulti. & C. de testi. aut. preterea. Et sic quidam intelligunt. l. scripturas. C. qui potio. in pigno. habe. ¶ Nonus casus, quando scriptura reperitur de priuata ad locum publicum, vt in archiuo publico tanquam publica. ff. de probatio. Celsus. de prescriptis. ad audientiã. ¶ Decimus casus, quando scriptura longo tempore est in publica obseruata, vt in libro veteris Testamẽti & Noui. ff. de aqua plu. arcẽ. l. i. §. fin. & l. quod principis. Sed procedunt hi duo casus solũ quo ad illos, inter quos sunt seruate, & qui subsunt iurisdictioni illius, quo authorante custodiuntur. ¶ Undecimus casus, quando hoc habet loci consuetudo vt priuata sit publica, & illi vt publice fides adhibeatur, vt Venetiis: quia statur instrumentis sacerdotũ: nã stabitur consuetudini illius loci in instrumentis in illo loco factis, etiam si alibi agatur vt producantur. l. prima. & §. cap. cum dilectus. ¶ Venio ad casus, in quibus semiplene probat, vel minus quam semiplene. In his dat Nic. Mata. talẽ doctrinam, & Joan. And. in dicta additio. nam dicit quod quãdoq; patitur scriptura modicum defectũ a probatione, vt quando est scripta a priuato bone opinionis, cum omnibus solennitatibus requisitis ad instrumenta. Quandoq; habet magnum defectũ, vt quando scripta est ab eo, pro quo facit. Est autem secundũ qualitatẽ defectus. Quandoq; est semiplena, quãdoq; minor, quandoq; nulla. C. de probati. instrumenta. & l. exemplo. ¶ Primus casus sit quando est scripta nec a testibus, nec a parte, vel a testibus tantum, vel a parte tantũ, & approbata per cõparationem: & facit semiplenam probationem: vt not. glo. in. l. in bone fidei. C. de iureiurand. & not. in. l. admonendi. ff. eo. ¶ Secũdus casus, quãdo nõ est subscripta per testes, nec per partes, vel per testes tantum, & approbata a testibus, quoniã presentes fuerunt: & hec non probat plene, sed semiplene: vt no. Bar. in dicta authen. & si contractus. Dicit tamen Barto. in. l. admonẽdi. quod posset esse tanta fides testis, & tanta comparatio literarũ, quod ei daretur plena fides. Per quod apparet quod si operatio contradiceret testibus, indeq; posset adhibere fidem vel testibus, vel comparationi literarum, secundum quod sibi videtur. in aut. de fide instru. & eau. §. si vero tale. licet de iure antiquo cõparatio semper faceret plenam fidem: vt. l. comparationes. C. de fide instr. ¶ Tertius casus, quando scriptura nullo modo approbatur nec comparatione literarum, nec testium subscriptiõe, vel non per testes: & tunc Barto. dicit quod facit presumptionem aliquam, nec semiplenam probationem. Ad hoc glo. in authen. de fide instru. §. si tamen: quisq;. Nam de facili faceret quis talem apodissam propter timorem magne pene. Item quia sic de facili posset probari contrarium per cõparationem literarum: ideo eo quod producis scripturam, quam dicis factam manu tui debitoris, presumptio est pro te: sed litera facit hic contra, que dicit quod mortuis testibus non habet aliquod robur firmitatis. Sed subaudi quo ad plenam probationem. Nicolaus. Mata. & Joan. and. in additio. predicta dicit quod si factum est antiquum, & scriptura est antiqua, facit presumptionem, vel semiplenam probationem: vt. l. instrumenta. & l. exemplo. & l. rationes. C. de probat. C. de rebus credit. l. iii. in gl. xxiii. q. ii. sane. quia licet priuata instrumenta non probent, tamen cũ aliis adminiculis probant: vnde probat cum vno teste, & probat cum iuramento: sicut alias dicitur de vno teste cum iuramento. C. de rebus credit. l. in bone fidei. ¶ Venio ad casus dubios. Primus, quando institutio tertii est scriptura priuata facta. Nicol. in dicta addit. dicit simpliciter quod si in prima sint subscripti tres testes, illa obtinet vim publici instrumenti: vt. l. scripturas. & authentica ibi posita, quummodo ibi adsit locus, & dies, si hoc habet consuetudo loci. Dicit tamen quod si sit scripta per priuatum, & sigillata per magistratum, ex quo est extra ea, que sunt. officii, quod nihil probat, nisi aliud habeat consuetudo. Cynus dicit quod non probat, nisi iungatur aliis adminiculis: vt. l. instrumenta. C. de probatio. & ibi illud tenet Cynus. Barto. in. l. nuda. sentit quod facit semiplenam probationem. Et sic intelligit glo. in dicta. l. in bone fidei. Butr. in. l. scripturas. & quod priuata scriptura trino teste notata in tertios facit fidẽ plenam, siue scripta sit a notario, siue priuato, siue notario absq; solennitatib. publici instrũ, puta quod si tangit preiudiciũ tertii, in cõsequentiã preiudicabit cũ tertio teste facta cõparatiõe, vel approbata a testibus subscriptis, vel nõ: vt. l. scripturas. iũcta authentica sua. C. qui potio. in pig. ha. Si tangit principaliter in preiudicium tertii, tunc teneo opinionem Bar. vt semiplene probet. ¶ Venio ad secundum principale, quid de probatione per libros, que alias probatio rationum appellatur: & primo, que solẽnitates in libro exigantur, dicit Nicol. & Joan. Andr. in additione predicta quod inquantum scriptura conficitur contra scribentem, non est querendum de solennitate. Inquantum contra mandantem, vel tertium, debet habere suas solennitates, vt diem, vel cõsulem: quia equiparatur scripturis argentariorum. ff. de eden. l. i. §. rationes. Itẽ cõtinere debet quicquid ad talem administrationem peruenit de pertinentibus ad illum, cuius negotia gessit, & ex quo eam recepit, & ex quo expendit, & quantũ: sic apparere poterit de fide, & diligentia sui actus. ff. de tute. & ra. distra. l. prima. §. officio. Solennitates autem de testibus, & similibus, non sunt proponende, quod hoc nõ sit iure cautum, & sufficit quod habeat suas solennitates: nam & stat sine his libro censuali, & extracto de archiuo publico. de probatio. cũ causam. de prescriptio. ad audientiã. ff. de probatio. l. Celsus. C. de fide instru. ad hec. sine his solennitatibus dici debet quod non valebit nisi ad presumptionẽ qualemqualẽ, secundũ quantitatẽ, & qualitatem cause. C. de donationi. ante nuptias authenti. eo decursum. C. de transactio. si ex falsis. vt quia dicit se expendisse in doctrina pupilli, quod perficit in edificio, quod refectum apparet: quia sine sumptu talia nõ fiunt, secundũ Nico. ¶ Et circa ista videamus, in casus quibus nihil probat, casus, in quibus plene probat, & casus, in quibus aliquid probat, sed non ad plenũ. Nõ probat, quando liber conficitur, & scribitur ad commodũ proprium ab omnino priuato, tamẽ posset facere qualemqualem presumptionem secundum qualitatẽ scribentis, vt notat Hostien. de probatio. causam. licet Bart. dicat in l. nuda. quod non probat, per. l. exempla. & l. rationes. & hec vera, etiam si sit confecta ex officio publico, vt dicit Barto. & Nico. Mata. fatetur quod si aliis adminiculis iungitur, probabit pro ipso. Ad hoc quia. l. rationes. dicit quod sola non sufficit. & l. instrumenta. excipit vnum casum. Barto. in. l. admonendi. vbi inducit pro scribente aliquam presumptionem, si fuit ratio alicuius defuncti, qui fuit bonus homo. l. qui cum maior. §. penult. de bo. liber. C. de probationi. l. rationes. vbi dicit quod sole non sufficiunt. Hoc tene, licet quidam teneant, vt recitat Joan. Andre. in additio. predicta, quod scripture mercatorum, etiam pro se credatur semiplene, vt sit locus delationi iuramenti. Quod non placet mihi, neq; Cyn. in d. l. instrumenta. nisi in casu. de quo dicam infra, vbi facit plenam probationem. Casus, in quibus probat, sunt hi secundum Barto. ¶ Primus, quando constat quod liber est scriptus manu eius, in quo scribitur aliquid per scribentem in dependentibus a declaratione voluntatis sue. C. de nego. gestis. l. Nesennius. cum concord. ¶ Secũdus casus, in quo probat, est quando constat confessione, vel aliter, quod scriptura est de manu scribẽtis, & aliquid in libro scripsit cõtra se: & illi plena fides adhibetur. C. de probat. l. rationes. in fi. & l. quedam. §. nummularios. ff. de eden. C. arbi. tute. l. fin. & dicit Bar. in dicta. l. nuda. quod probabant librũ de eius manu per comparationem etiam ad finem plene probationis, ac si esset confessatum per illũ, cuius manu est scriptum. C. de fide instru. l. comparationes. quia illa lex immutata est solum in apertis, nõ in aliis scripturis: quia facilius potest quis contrafacere vnam apocham, quam vnum librum rationum. Item est imputandum parti, que facit fieri apocham, si non adhibet solennitates: quia ratio cessat in libro rationũ, quem quis componit ad sui voluntatem. ¶ Tertius casus, quando probat, est inter tertios, si conficitur ad preiudicium, & commodum tertie persone, & conficit ex officio publico, & necessitate officii publice iniuncti, vt olim in nummulariis. C. de fide instru. illate & dicta. l. quedam. §. nummularios. & l. Lucius. §. tutele. ff. de administra. tuto. secundum Barto. idem tenet nihil dicit in additio. predicta. & dicit ibidem quod tales libros possunt scribere per se, vel operarios suos ipsius nomine scribẽtes, & ipse subscripsisse intelligatur. ff. de reg. iur. l. qui per alium. ff. de administ. tuto. l. ita tamen. §. gessisse. de acquiren. re. domi. l. quicquid. i. respon. in fi. Idem in tutoribus, & curatoribus, secundum Nico. ¶ Quartus casus, quando liber rationum scribitur per tertium de voluntate duorũ: vt quia ego, & tu deponimus penes campsores, & de datis & acceptis inter nos volumus quod ille scribat rationes: tunc dicit Nico. quod si constat confessione, vel probatione partium, ei stabitur inter eos, & faciet plenam fidem: si per alterũ negetur, nõ stabitur quo ad plenam fidem: quia priuata est. C. eodem. instrumẽta. cum aliis adminiculis prodesse poterit, que essent maiora, & minora, ponderatis circunstantiis personarum principalium, & scribentis, & quantitatis rei: nunc quando scriptura facit semiplenã, vel aliquam probationem. ¶ Quintus casus, quando scriptura est libri rationis inter ceteros, & liber non est cõfectus authoritate publici officii, nec de voluntate partium. tunc non facit plenam fidẽ: vt dicto. §. nummularios. secundum Bart. in. l. nuda. Sed quia hodie campsores, & mercatores, licet non habeant officium ex publico, tamen iurant in arte sua, & succedunt loco eorum, qui olim eligebantur publica authoritate: putat Barto. eorũ libris standum quo ad semiplenã probationem. si dicti mercatores sunt fidi, & probati: vt. d. §. nummularios. no. sic intelligit Bar. in glo. in. l. admonẽdi. & in. l. in bone fidei, & approbat hec cõsuetudo, cui multũ est in

herendum

6 berendum,secũdum Inn.¶†Ad tertium genus,si ad epistolas.
dic,si epistola sit pro se,non credit:si contra se,⁊ est cõfessata:⁊ pro-
bat.l.publici.ff.depo.si.Si nõ est ꝯfessata,⁊ habebat sigillũ authen
ticum,illi credatur.l.si quasi per calumniam.⁊ quod ibi no.C.de epi.
⁊ cle.Sed de hoc dic vt de proba.post cessionem.⁊ not.ff.de publi.
l.si publicanus.per Bar.Si non habet sigillũ authẽticũ,ꝓbatur
per comparationem,sicut dictum est de libro rationum: q: non est
q̃d imputetur parti.Sed si presens presenti dat literam, vt fit
quotidie,esset idẽ qđ in apocha,sm Bar.in.l.nuda.De hoc ꝑ eum
in.l.Lucius.ff.de fideiusso.Inquantum dixi supra scripturã non
probare ad cõmodũ proprium,an valeat pactũ vt stetur eius scri
pture.Videt qđ nõ:q: pactũ est indiscretũ:vt no.de fide instru.cũ
P.tabellio.gl.tetigit de testibus.tuis.dict.de foro compe.si dili-
genti.⁊ gl.vř tenere qđ valeat pactũ.Cy.in.l.si quis in conscriben-
do.de episco.⁊ cleri.tenet quod pactum non valet:q: per hoc inui-
tatur ad delinquendum.l.conuenire.ff.de pact.dota.Bart.⁊ Dy.l.
fina.ff.de preto.stipula.⁊ aliud tangit.ff.de dote prelegata.l.Theo
pompus.tenet quod valet pactum,sed poterit reuocari,si est dela-
tum iuramentum,nunquam iuret:si tamẽ declaret anteq̃ reuocet,
vel scribat,valet scriptura,sed reducitur ad arbitrium boni viri.
ff.de oper.liber.l.pe.ff.de arbit.l.si pro ea.C.de dotis promis.Non
obstat si dicis quod per hoc inuitatur ad delinquendum:quia a ta
li semper concluditur dolus.l.creditor.§.Lucius.ff.mandati.Nõ
obstat etiam si iurauerit stare dicto suo,vel scripture sue:q: dolus
excludit.de quo in Specu.de proba.§.videndum.versicu.quid si.⁊
dicto.§.Sed pone an valeat pactum quod non possit nisi per in-
7 strumentum probari.¶†Venio ad materiam sigilli, circa quam
Primo videndum quando sigillum dicatur publicũ:⁊ hoc tangit
glo.Secundo videndum est de modo, ⁊ forma sigillandi.Tertio,
quale debeat esse sigillũ.Quarto,an alieno sigillo quis possit sigil-
lare.Quinto,quib⁹ causis, ⁊ pro quib⁹ fiat actus sigillandi.Sex-
to,an ante scripturam ad probationẽ eius,quod postea scribitur,
possit vacue charte sigillum apponi,an ad validationẽ effect⁹,vel
probationis oporteat scripturam concurrere cum sigillo,vel pre-
cedere.De hac materia sigilli vide in Spec.de proba.§.si.versi.x.
¶Venio ad primum.glo.ponit quatuor modos,in quibus sigil-
lum dicitur publicũ:que est clara.vide eam.⁊ vide de hoc in Spe.
8 prealleg.loco.¶†Ad secundum de modo ⁊ forma sigillãdi,vide-
tur quod sit necesse sigillantẽ dicere se sigillum apposuisse.C.de te-
sta.si vnus.⁊.l.hac cõsultissima.⁊.l.in testamẽtis.⁊.l.iubemus.j.de
re iud.inter monasterium.§.j.vbi de hoc.Alij dicunt sufficere si in
charta ꝯhentium,vel loquentiũ,seu contẽtorum sigilla apponan-
tur,⁊ si non exprimant ꝙ ipsi sigilla sua apposuerunt.C.arb.tut.l.
fina.infra cap.inter dilectos.Quod est verum,si talia sunt sigilla,
quibus credendum sit,vt sigilla episcoporum.xj.q.iij.cure.⁊ aliorũ
inferiorum prelatorum.xix.q.iij.statuimus.xcvij.di.nobilissimus.
9 ¶†Ad tertium dic quod debet esse sigillum habens characteres
vel nomen sigillantis.infra eodem.inter dilectos.Item debet esse
authenticum,quando sigillum interponitur ad prestandam au-
thoritatem scripture,⁊ hoc quando prestat authoritatem scriptu
re principaliter,non secundario.Si autem interponitur non prin
cipaliter,sed secundario sufficit priuatum sigillum,non tamen re-
quiritur principaliter ad authorandum,sed secundario , vt est te-
stis,nam non exigitur publicum,sed sufficit priuatum,dummodo
characteres habeat.ff.de testibus.ad testium.§.penulti.Nec exigit
ꝙ ibi sint litere,dummodo aliter certum sit.Si vero ibi sint litere
tantum,oportet quod ibi legi possint in totum,vel saltem in tanta
parte,quod indubitate possit intelligi quid velit dicere.infra eod.
inter dilectos.Nunquid autẽ ea incognita,vel alia,que non sit scri-
pta,⁊ apta ad signandũ,sigillari possit.Dic quod not.ff.de testa.l.
ad testium.ff.de auro ⁊ argento lega.l.argento.§.ornamenta. Itẽ
quando interponitur sigillum ad se obligandum,sufficit priuatũ
sigillũ.ff.depositi.l.Publia.Non nocet tamen ei,licet scripture ap
ponatur.C.de rebus eccle.non alie.l.ij.Non est tamen vis annulo,
vel sigillo sigillet:nã qđ appellamus sigillũ, Legiste appellãt an-
nulũ.Ad hoc de procura.petitio.Nam antiq non habebant sigil-
la,sed annulos sculptos,cũ quibus signabant ,sicut reperiunt in
modernis temporibus multi tales.Nec est vis si loquat,q in scri-
ptura se obligat,vel quicquid aliud facit,an loquatur is,q sigillat
secundũ Innocẽ.sicut non est vis,an loquatur in prima persona,
vel secunda tabellio,qui conficit instrumentũ:vt not.de conuersa,
10 coniuga.dudum.§.pe.secundum Hostiẽ.¶†Venio ad quartum,
an quis alieno sigillo possit sigillare.Innoc.dicit quod si quis ha
bet sigillũ proprium,illo proprio debet sigillare: alias non ꝓdest,
nec valet:q: nec sigillum proprium sufficit ad vsum deputatum,
de appellatio.significauit.Si vero sigillum proprium non habet,
vel habet,sed non pre manibus,nec potest haberi de facili,tũc po-
test vti alieno sigillo:debet tamen exprimere cuius sigillo sigillat,⁊
quare alieno,Sic intellige cõcordãtias signatas in gl.alias turba
tũ est sigillum.ff.de testa.l.ad testium.§.signa.Item est alia ratio.

vt discuti possit quo,⁊ a quo,⁊ ex qua causa signatũ sit instrumen-
tũ:nam ex plurib⁹,⁊ diuersis causis apponitur literis subscriptio,
⁊ sigillũ.Sufficit tamen quod aliter constare possit a quo,⁊ ex qui
bus causis sit sigillũ appositum,vt sit scriptura authẽtica ⁊ alte-
rius contineatur ad quid,⁊ sufficit:vt infra de confirma.vtili, vel
inutili.cum dilecta.⁊ no.de fideiussori.peruenit.j.episcopus tamen
si sigillat sigillo ecclesie,non intelligitur alieno sigillo sigillare.lxi.
11 dist.in nomine Domini.argu.vj.q.j.scire.¶†Venio ad quintum,
de quibus causis fiat sigillatio.Dic ꝙ quãq; apponitur in signum
consensus.xij.q.ij.sine exceptione.de procu.c.j.ff.de pigno.l.si fide-
iussor.§.si.⁊ seq.Quandoq; in signum testimonij.ff.de pign.actio.
l.Caius.Quandoq; in signum authoritatis prestite.xij.q.ij.sacro
rum.⁊ capitu.cum redemptor.Quandoq; in signum confirmatio-
12 nis.j.cap.inter dilectos.§.primo.⁊ ex alijs multis causis.¶†Ve-
nio ad sextum an sigillum ad confirmationẽ eius,quod postea scri
bitur,apponi possit vacue charte,an oportet quod sit contempo-
raneum,scripture,sicut procuratores schedulas vacuas recipiũt
a domino,scribant quicquid placet,⁊ sigillent.Dic,si eis tradit si-
gillũ cũ potestate scribẽdi,⁊ sigillandi respectu certi articuli,⁊ scri
bant alium,possunt puniri tanq̃ falsarij. Si datur sibi facultas
scribendi quicquid placet generaliter,⁊ indistincte: quandoq; di-
cunt quod valebit quod scribitur,etiam obligando: quia totũ vi-
detur sue fidei commisisse.ff.commoda.l.tertia.§.fina.⁊.l.sequen.et
l.si vt certo.§.si interdum.⁊.§.plane. ⁊ . §.quinimo.⁊ . § . deniq;.ff.
mãda.si quis negotia.ff.de falsis.l.prima.§.in rationibus.⁊.§.seq.
§.sed interdum.§.plane.§.quinimo.§.deniq;.⁊.§.idem princeps.⁊
l.si quis legatum.⁊.l.impuberem.§.qui codicillos. dum tamen tale
sit,quod ibi scribitur,quod cõstitui potest procurator.Alij dicũt
quod in illis codicillis nihil potest ponere,quod aliũ obliget , nisi
illũ,cuius est sigillum.Alij dicunt quod illum obligare potest,nec
aliquem,⁊ quod non valet quod in talibus schedulis scribit: q: si
gillũ dat authoritatem scripture,scriptura contractui,authorita-
tẽ autem non põt dare sigillo,nec sigillum scripture,nec cõtractui
que nondũ sunt,vel non fuerant ante appositum sigillũ,sed post-
ea,⁊ ei,quod non est,fides dari non potest.de constit.cum accessis-
sent.de contrahen.emptione.l.fundi.⁊.l.Rutilia Polla.Secundo
quia nõ potest,nec ei,quod ignorat:quia nõ potest authoritas in-
terponi sine cause cognitione.ff.de officio procõsul.l.nec quicq̃.⁊.
vbi decretum.iij.q.iij.§.spatium.hec confirmat tex. in authen.de
tabel.§.nos autem.vbi dicitur quod tabellio,qui dat authoritatẽ,
debet interesse actui,⁊ debet audire totum negotiũ , vt inde sciat
respondere si interroget.Sic ⁊ in signante,cum hec duo equiparẽ-
tur. Item q: possent sequi multe absurditates:posset etiam tale si
gillum dari ⁊ apponi,ignorante eo,cuius est.Item possibile est eũ
mortuum anteq̃ sigillum charte ponatur,⁊ mandatum morte ex-
tinguitur.Institu.mandati.§.certum. Item posset spoliari , vel
mori ꝓcurator,⁊ schedula ⁊ sigillũ peruenire ad aliquẽ Dei spiri-
tũ habentem poterit scribi in ea quicquid placet in preiudicium
schedule grauissimum detrimentũ,de quo nec actũ,nec vnq̃ cogi-
tatũ fuit:quod est iniquum.ff.de pactis.tres fratres.ff.de transac.
l.qui cũ tutoribus.C.de donatio.l.nec ignorans.Item possent an-
te scripturam oriri inimicitie inter procuratorẽ ⁊ dominum,⁊ hoc
maxime qñ ignorauit quid ibi deberet scribi.Secus forte si sciret:
quia mandatum fuisset de certo scribẽdo.Non obstat si dicatur ꝙ
contractui,sed mandato presenti.secundo procuratori sigillum vi
deatur appositum:quia sigillum nõ probat authoritatem manda
to,sed scripture.vnde si censeatur authoritate scripture,non tamẽ
contractu,quem continet,fidem facit:⁊ cũ procurator possit scribe
re quicqd vult,hec schedula non sigillum probet ei authoritatẽ,sz
ipse scribens.Nec obstat si dicitur,domin⁹,ex quo dedit schedulã
vacuam,videtur dedisse ei potestatem vt scribat quicquid vult.ff.
de pac.l.secunda.de contrahen.emptio.l.clauibus. de consuet.c.ij.
cum multis concor.q: in illis iuribus quod datum intelligitur,ve
nit vt propinquũ dationi ad dationem in quãdam consequentias,
vt si dedi claues horrei iuxta horreũ,videor dedisse horreum: ⁊ si
dedi instrumẽta,cõtẽta in eis videor dedisse.C.que res pignori ob-
li.poss.l.primis.Et si reddo debitori instrumẽtum,videor remisisse
debitum contentũ in instrumento,vt dicta.l.ij. Secus si reddam
pignus,vt dicta.l.iij.Hic autem non est aliquid propinquũ, p qđ
videat magis mandasse de vno,quã de reliquo,maxime cũ ex mul
tis ⁊ diuersis causis instrumentũ sigillari possit,vt.s.dixi. vñ hoc
instrumentũ aliqua presumptione certa iuuari non potest. Quan
doq; episcopus sigillũ committit alicui persone.vt nomine suo si-
gillet contractus.⁊ alia inter contrahentes nomine suo:⁊ tũc secũ-
dũ potestatem sibi datam poterat is;cui est commissum illam scri
pturam sigillo sigillari,de his,que pertinẽt ad episcopũ,puta cau
sas committere,citare,confirmare,⁊ generaliter omnia,que sibi cõ
missa sunt,poterit expedire,⁊ literas,etiã si prelat⁹,cuius est sigil-
lũ,nõ viderit.Sic videm⁹ facere papã,⁊ multos alios prelatos:de
crimine fal.dura.In contractũ autem aliarũ personarum non de-

bet sigillum, nomine episcopi apponere testimoniale, nisi ⁊ ipse episcopus interfuerit contractui, cum testimonium sit tantum de visu ⁊ auditu, ⁊ de his, que habentur. iij. q. viij. testes. ⁊ sic loquuntur testes. que habentur in authent. de tabellio. §. nos antē. Posset tamen dici quod testimoniale sigillum posset apponere is, cui commissum, vbi de consuetudine hoc habetur, sicut est in quibusdam locis, que hic enumerat Inno. in quibus prelati habent dominiū temporale: non quod contractus intelligant habere testimonium ab episcopo, sed ab eo, cui est commissum, scilicet cancellario, vel alio, qui sigillum apponit: fingitur enim eius sigillum, sicut ⁊ sigillū ecclesie fingitur esse episcopi. lxxiij. dist. in nomine patris. tamē debet exprimi in litera, cuius nomine apponitur, an episcopi, vel familiaris, secundum Innocen. Hosti. dicit quod in aliquibus ciuitatibus est de consuetudine quod nomine prelatorum scribunt litere de contractibus, ⁊ aliis, que ipsi prelati nunꝙ viderunt, ⁊ sigillarunt sigillo, vel bulla, ad hoc specialiter deputatis, nec fingit sigillantis, sed prelati, cuius nomine scribuntur, quāuis absentis, ac si esset presens: quod in alio casu vix fieri posset absq; pena falsi: vt patet ex no. de his, que fiunt a prela. quanto. Unde dicit ꝙ talis cōsuetudo, que vim dat priuatis scripturis. infra cod. cum dilect⁹. ⁊ prelatum, scribentes, ⁊ sigillantem excusat a pena falsi: q2 hic nihil fit cum dolo, sine quo non committitur pena falsi. ff. de fal. l. i. ⁊ ij. cum simi. sed necessitati contrahētiū subuenit, ad hoc vt instrumenta sint maioris authoritatis, ⁊ expediri possint absq; prelatorū presentia: q2 nec possibile esset quod omnib⁹ presentialiter interessent, ac si presentes fuissent: sed nec debent dici omnino absentes, qui ex authoritate, ⁊ mandato presentes sunt spiritu. ij. q. i. de manifesta. de dolo, ⁊ contu. veritatis. ⁊ quia presens fingitur, qui per alium adfuit. ff. de admini. tuto. l. item. §. gessisse. de offi. delega. pastoralis. §. preterea. ⁊ adde quod not. de his schedulis, de solutio. c. ij. secundū Host. ⁊ quod no. in. c. inter dilectos. in verbo, facilius. Et hec sufficiant. De hac materia in cle. statutum. de elec. in clem. per Gul. de Mon. laud. Antonius de Butrio.

1 ☞ Rasura in loco non suspecto non vitiat instrumentum.
2 Rasura quando dicatur in loco non suspecto.
3 Copia rescripti est parti edenda.
4 Rescriptum a quo possit abradi.
5 Notarius an possit aliqua causa corrigere errorem sui instrumēti.
6 Instrumento confecto an possit notarius de partium voluntate aliquid addere, vel minuere.
7 Instrumenta quando teneatur edere reus actori.
8 Instrumentum vitiat rasura, que est in loco suspecto.

1 Ex literis. ¶ † Rescriptū apostolicū ꝓpter rasuram in loco nō suspecto nō cē-
2 setur vitiosū. Cōis diuisio. Scda ibi dicam⁹. ¶ † Notata ꝙ rasura circa narrationē facti non cēsetur in loco suspecto ad reddendum rescriptum vitiosum, similiter nec priuile-
3 gium, si rasura est in positionibus. ¶ † Nota ꝙ rescriptum, et co-
4 pia rescripti parti est edenda, ⁊ vt originali statur ei. ¶ † Quero a quō possit abradi. Dic ꝙ a cōcessore, vel vicecancellario. Unde si probari posset quod abrasio facta fuisset ab impetrante, non haberet cōmodū rescripti: in dubio presumitur quod abrasio fuerit p officialem, secundum Uin. Dicit Inno. quod abrasio est facienda per cancellarium, vel alios officiales curie, inquantū cuiq; est ratione officij commissum, si per alios fieret, essent falsarij. Uñ dicit Hosti. quod in curia est canon late sententie in quemcūq; alium a predictis officialib⁹, qui in rescripto, bullata, vel in nota formata, ⁊ signata aliquid, saltem vnam literam, vel figurā, vel etiā dimidiā abrasit, deleuerit, compleuerit, vel mutauerit, nisi illius, ad quē spectat data licētia: ⁊ dicit ꝙ sepe publicat in curia: ⁊ sic non excusat ignorātia. de postula. prela. c. i. de Iudeis. ita quorundā. ff. de instito. l. sed ⁊ si. §. de quo palam. Caueant ergo ab irregularitate: ⁊ dicit quod tam arcte curia seruat hanc penam, quod de facili nō dispensat, nec absoluit presentem, nisi prius ꝓfiteretur religionē approbatā, absoluit tantū omni dura penitētia. Et dicit ꝙ idem seruatur de literis penitentiarij dñi pape. Et fortius hoc in falsarijs bulle, vel sigillorū penitētiariorū, ⁊ literarū ipsorū. Et qđ dictū est de notis, fortius intelligendū est de litera iā grossata quo ad modos ꝓ. specificatos. Hoc dicit, q2 si in totū notā grossatā, vel etiam
5 bullatā deuiauerit, nō esset loc⁹ illi pene. ¶ † Quero an notarius aliqua causa possit corrigere errorem sui instrumenti. De hoc per Archid. xxxv. q. ix. §. i. in Spec. de instrumen. editi. §. instrumentum. versi. nunquid confecto. ⁊ ibi Ioan. andr. in additio. cōcludit Spec. quod si errauit in ponendo diem, ⁊ locum in instrumento, ⁊ habebat in protocollo, ⁊ recordatur de die, facit regulam quod si vult addere diē, ⁊ locū, non aliter probando, sed attestando sic fuisse: quia non statur dicto notarij de his, que coram eo acta sunt, nisi redegerit ad scripturā, sicut nec soli arbitro. ff. de arbit. l. ne in arbitris. ⁊ fungatur duplici officio. in authentica de heredit. ⁊ Fal. §. sit vero. Si tabellio aliter probat se per errorem, vel ex certa scientia non amisisse, poterit illud addere. Sed consulit Specu. quod hoc faciat iudicis authoritate. Et putat Nico. Mata. licentiam necessariam, quando de die foret questio inter partes. Nam hec consilium commendat Ioan. And. maxime propter illud quod dixit. l. eos. ff. de fal. Si dicat non necessariam, quando dico in publico, vel locus est omissus: quia de necessitate in aliqua die, vel loco fuit: ⁊ hec necessaria sunt ad instrumentum. Nec obstat in authen. de heredi. ⁊ Fal. §. si vero absunt. quia ibi testium presentia, vel numerus non est necessario de comitantibus instrumentum, vel contractum, sed de validantibus. Idem dicit consilium necessarium, quando in die esset erratum, vel quia aliam pro alia die apposuit: quia ibi esset contrarietas: quo casu esset necessaria authoritas iudicis: ⁊ tunc attenderetur in ea concedenda, ⁊ admittenda correctione, qualitas notarij, ⁊ alteratio dici preiudicium afferat aduersario, vel non: ⁊ hec mouerent iudicem ad facilius vt difficilius concedendum. Dicit tamen Gulielm. quod cautius est notario facere nouum protocollum, vel instrumentum, quam illi addere, ex quo posset aliqua haberi suspicio: vt nota. C. de testamen. l. fina. Ioan. andr. in data Sexti, dicit quod de facto seruatur quod post porrectionem instrumenti notarius non potest corrigere errorem absq; authoritate iudicis sui, vel officialis. ad hoc constitu. absq; pena falsi. Ante autem dicit seruari quod si dedit copiam parti, adhuc non corrigit, si non dedit copiam parti, ⁊ extat notarius, qui confecit, potest corrigere errorem: alias non potest corrigere errorem. in Specu. loco preallega. Si non extat notarius, qui confecit, ⁊ potest videri eius protocollū, per quod apparet error, corrigere poterit alius de iudicis authoritate, vel stabitur protocollo, in authēti. de tabelli. §. illud. ⁊ not. in Spe. de instru. editi. §. instrumentum. versi. quid ergo si in nota. Si non potest apparere ex protocollo, non corrigit sine iudice: procedunt predicta quando vult corrige-
6 re. † Sed si vult addere aliquid instrumento, hoc non pōt addēdo non inclusa, vel adherentia ad substantiam contract⁹, etiam de voluntate partium. in aut. de equali. do. §. neq; contingat. ff. de rei vēdi. l. in fundo. ff. ad velleia. l. Scia' mācipis. Et idē dicit de omissis ignoranter, vel alio modo: quod videt durū. scz quo ad vltimum: ideo tenet quod potest cū consilio supra dicto. Dicit tamen Spec. in versi. seq. ꝙ si dies fuit apposita in protocollo, ⁊ omissa in publico, quod probabitur per protocollum: quia videt in publico repetita. ff. de dam. infec. si finita. §. videamus. ver. repetita. ff. de eden. l. si vnus ex argentarijs. §. initiū. Instit. ad legē. Aquil. §. hec autem tertio. ff. de no. oper. nunt. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. de rescrip. causam. que. Hec vera inquātum velit addere, vel detrahere aliquid, qđ non reperiatur in protocollo, vel de quo tūc nō est expresse actū inter partes. Sed si errauerit in scribendo, potest addere concordando, ⁊ terminando, ⁊ addendo. ff. de his, q in testa. delen. l. cancellauerat. Dz tamen dicere in fine instrī, Tale verbum abrasi in tali linea, vel talem interlineaturam feci, ⁊ sic de singulis. no. Archid. xxx. q. ix. §. i. Si autem data sit a partib⁹ facultas addēdi, vel minuendi ad sensum sapientis, dicit ꝙ potest addere, vel diminuere ad confirmationē rei geste, substantia nō mutata, vt in re, vel in pretio. ff. manda. l. si mandato. §. si. ff. de iureiurā. actori. ff. de heredi. insti. l. illa institutio. ibi Io. An. post Richar. Maluм. dicere posset inconsueto, vel clariori modo describere ꝙ scriptū sit, ⁊ magis clare. item supplebat in naturalib⁹ contract⁹, vel act⁹, p quo conficit instrumentū. not. ff. de verbo. oblig. l. ex ea parte. ff. de actio. emp. l. emptorem. §. i. Non poterit ergo incōsueta, nec accidētalia, vel etiam naturalia, vel extranea, que bonus vir non arbitraretur. Substantialia aūt supplere nō potest: quia illa ita insunt respectu initij quod illi nō possunt ex post facto superuenire. C. de testa. l. testiū. de spon. ⁊c. seq. in fi. Recitat ibi Io. an. alias opi. circa materiam. Idem tenet Barto. in. l. illa institutio. preallega. debet tamen notarius apponere diem declarationis sapientis, vbi sapiens aliquid ambiguum declarat, vel aliquid addat: vt. l. heredes palam. §. sed si notam. ff. de testamen. vbi declaratio, que fit, debet per productos testes probari: si tantum vult mutare verba, tunc sub eodem die potest notarius mutare verba. Ex predictis dicit Richard. et Ioan. Andr. vt supra. quod per illam clausulam non poterit verbo Relinquo, addere iure institutionis, vel aliud simile, quod habet validare testamentum alias nullum, quando descendentibus erat relictum. Sed dicit quod quicquid dicat, contrarium fit de facto, ⁊ habet equitatem. Sepissime enim restitutiones filiabus relinquuntur post filios, maxime cū verbū relatum etiam restitutionem accommodet. in authenti. de heredi. ⁊ fal. §. ⁊ hec si quidem. ff. de testa. l. ex ea. §. i. de heredi. institu. l. his verbis. ⁊ quod not. de testa. c. i. in gloss. Sed nunꝙ per hoc determinat qđ in contractu venditionis vel donationis ad transferendū dominium addi posse precarium vel contractum constituti: q2 id fieri cōsueuit, ⁊ efficacius peruenitur ad mentem contrahentiū. ff. de mi.

ff. de mi. testa. l. si quis locuples. C. communia de lega. l. prima. Idē
dicit Io. An. quando notarius ponit diem, &c. vt illud intelliga-
tur, quod est de natura contractus, & consuetudine notarij. ff. de
lib. & posthu. l. Gallus. post principium. & de iureiuran. l. si duo pa-
troni. in princi. & §. idem scribitur secundum Io. And. de hoc dic
vt per Bartol. in dicta. l. Gallus. §. & quid si tantum. & dixi. s. de
7 offic. dele. ga. suspicionis. ¶ † Oppo. cum glos. quod instrumenta
non sint partibus edenda. de dilat. preterea. de probatio. c. primo.
Solu. duobus casibus quis edere tenetur, quando sunt commu-
nia, vt rescripta: & quando ille est vsurus, etiam si illa velit redar
8 guere de falsitate. glo. allegat iura. ¶ † Oppo. quod rasura vitiet
instrumentum; quia debet esse integrum non cancellatum, nec in
aliqua sui parte vitiatum. C. de edi. diui. Adri. tol. l. finali. Solut.
Rasura vitiat, quando est in loco suspecto hoc est vt in responsio
ne pape: secus si vbi factum recitatur: quia hoc pertinet ad ius. C.
de testamen. l. si vnus. Et non est suspectum instrumentum, si rasu
ra apparet de eadem manu. Sed tu pone quod rescriptum dicat
de vna possessione, nonne poterit illa abradi, & alia apponi preter
mentem delegantis. & sic traheret rescriptum ad aliam rem, quā
contentam in rescripto. Item pone, in priuilegijs conceditur vna
res, si licet trahere ad aliam, vbi abraderet, habet eam ꝯ mentem
cōcedētis priuilegiū: & similiter in gratiosis. Inno. dicit hanc de-
cre. pcedere in rescriptis confirmatorijs. In priuilegijs dic qd nō
habet locum: nam instrumenta abrasa in nomine possessionis do-
nate facerent priuilegium suspectum: ex eadem causa suspecta es-
sent instrumenta donationū, vel aliorum contractuum, vt sicut in
alijs rescriptis gratiosis, eodem modo etiam cōtentiosis, cum in
illis possit fieri fraus. de rescri. ad aures. & c. pastoralis. & c. sedes. &
c. significauit. Unde dpz quod hoc intelligatur, quando per aliam
scripturā veritas scripti detegitur, vel correctio apparet facta ex
eadem manu, vel quando ex precedentibus & sequētibus cōstat de
veritate scripture vel scripti in abraso loco, & cōsonat pcedētibus
& sequentibus: vt no. gl. de religio. do. cū venerabilis. in gl. in ver-
bo, propter pdicta. ad medium gl. Vel quandoqz additur super
intellectu; vt in aliquo accessorio, vel consecutiuo necessario. Habe
tur ergo quod in narratione facti locus non est suspect' in decisio
ne iuris, quando dicatur in loco suspecto abrasa, vel corruptio in-
strumenti. Hoc ponūt. ie. inter dilectos. in versi. in gl. cōsumptū.
& in Spe. de rescripti. presenta. §. i. versicu. item excipitur. vbi quid
de cancellatione, dicam super illa gl. Et aduerte, qz etiam per ra-
suram minime litere in loco suspecto instrumentū est falsum, & va-
cillat: vt nota. infra eodem. inter dilectos. licet secus in omissione.
infra eodem. ex parte. Gofre. autem hic dicere videtur quod modi
ca mutatione litere, vel simile in nominibus possessionum, vel nar
ratione facti, non vitiat literas. Secus si nomen possessionis foret
abrasum. de dolo, & contuma. c. ij. in fi. nisi constaret rasum & rescri-
ptum per manum eiusdem scriptoris, quod etiam constabit per
comparationem. Barto. an & inquantum dicatur, & in quo loco su-
specto, credo hoc arbitrarium.

1 ☞ Instrumentum redarguenti de falso iudex exhiberi faciet coram paucis in loco securo.
2 Accusandi facultas excluditur lapso termino peremptorie assignato ad accusandum.
3 Instrumenti fides non vacillat pendente questione falsi.
4 Iudex nō debet aliquid difficile vel periculosum assignare parti.
5 Dilationis lapsus an excludat facultatem redarguendi de falso instrumentum.
6 Instrumentum vbi de falso redarguitur, quomodo iudex debeat procedere.
7 Instrumenta ad quid exhibeantur, & que exigantur vt exhibeantur.

1 ACcepimus. ¶ † Redarguenti priuilegiū
de falso iudex faciet exhiberi
coram paucis in loco securo, & interim stabitur senten
tie late per illud. h. d. In prima ponitur partis decisa
petitio, &c. In secunda prouisio, ibi: cum priuilegia. ¶ Nota primo
casum, in quo edi debent instrumenta, quando quis illa intendit
arguere de falso. ¶ Nota secundo instrumenta edenda in loco se-
2 curo edenti. ¶ † Nota tertio quod lapso termino ad accusandum
tanquam peremptorio excluditur facultas accusandi, & maxime
quando ibi adest comminatio de vlterius non audiendo, vel de si-
3 lentio imponendo. ¶ † Nota quarto quod pendente questione fal
4 si non vacillat fides instrumenti, nec ex eo gesti. ¶ † Nota nihil dif
ficile, vel periculosum debere precipi parti per iudicem, alias pos-
set appellari, hoc tamen expresso: sed difficile & periculosum arbi-
trabitur bonus iudex. de spon. de muliere. vt lite non contesta. ac-
5 cedens. ij. secundum Hostien. ¶ † Quero an lapsus termini exclu
dat facultatem redarguendi de falso instrumentum. De successo-
ribus archiepiscopi dicit hic Innocen. quod olim erat in litera si-
lentium, scz imponatis sibi & successoribus. Sed hodie est decisa:
quia quarta subintelligitur. argumento de solutioni. capit. pri-
mo. Sed dicit Hostien. quod ideo quia non preiudicat contuma-
cia predecessoris successori, quando dolose omittit. de in integ. re-
6 sti. c. j. lib. vj. quod est verius, secundum Hostien. ¶ † Quero qua-
re vult archiepiscopum fore contentum. xij. hominibus. dicit, ne
forte violentia monachis inferatur. Ponderāda etiam esset quali
tas horum hominum: vnde arbitrabitur iudex, qui sint tales, de
quibus non sit suspicio aliqua violentie. de offic. ordi. vt iusta. & cō-
sulit Hostien. quod primo iudex diligenter videat, voluat, & reuol
uat, & cognoscat si nouum aliquid acciderit circa illa, & si casu ali-
qua litera peruenerit ad manus aduersarij, que postea reperitur
viciata, cum prima sana esset, & integra, hoc arbitrabitur bonus
iudex: nam & alius potuisset illud fecisse: sed nec corrupta presu-
mitur de domini voluntate. ff. de probationi. l. eum, qui chirogra-
phum. C. de Lati. lib. tol. l. si vna. §. ille etiam. Et si potenter, & vio-
lenter literam in presentia iudicis laniauerit, tunc non est locus
coniecturis. ff. de verborum obligatio. l. continuus. §. fina. sed ha-
bebit iudex hoc punire arbitrarie, & extraordinarie. ff. de publi. l.
licitatio. §. quod illicitum. & repelli debet talis violenter authorita
7 te iudicis. argumen. s. titu. j. peruenit. j. cum suis concordan. † Gl.
prima ponit ad quid instrumenta exhibeantur, & que exigantur
vt exhibeantur ad finem vt illa de falsitate arguantur. Alie glos.
sunt clare, & suppletione non egent. de materia gloss. in verbo, alte-
rius, per gloss. & ibi plene dixi. s. de proba.

1 ☞ Instrumentum quo quis vtitur coram iudice aduersario integraliter legi non debet.
2 Instrumenti solo auditu quis non adstringitur de fide illius.
3 Instrumentum plura capitula comprehendens quomodo conficiatur.
4 Instrumentum commune non cogitur quis edere.
5 Instrumenta sunt edenda partibus presentibus.

1 COntingit. ¶ † Instrumentum, vel priuile
gium, quo quis vtitur aduersa
rio coram iudice integraliter legi non debet, sed solum
illud capitulum, de. quo agitur, legi debet. hoc dicit.
2 Communis diuisio. Secunda ibi: consultationi. ¶ † Nota quod
ex solo auditu instrumenti, que sit pena, non adstringitur de in-
3 strumento, sicut si totius illius copiam habuisset. ¶ † Nota hic
practicam condendi instrumentum plura capitula comprehen-
dens in se. Dicit Ioan. Andr. de decreta. potest exemplificari in
priuilegio Predicatorum, quod appellatur Mare magnum: in
quo plura capitula continentur: nam non esset congruum ppter
vnum capitulum ibi comprehensum, de quo queritur, dare copiaz
totius priuilegij, an debeat recitari totū, an sufficit quod illa par-
ticula recitetur. Innocen. quod totum, licet pars debeat scribi.
Hostien. contra opinio. Innocen. approbatur de priuile. cum per-
sone. libro sexto. facit decreta. quod an si allegetur statutum, debet
produci totum volumen, an sufficiat quod producatur vnum sta-
tutum. Dic quod non est necesse quod volumen totum edatur, sed
sufficit quod totum statutum pertinens edatur: nec sufficit ede-
re particulam statuti facientem ad rem: quia ibi posset esse pars
in fine, que totum corrigeret. ff. de legibus. inciuile. Nec obstat
hec decreta. & l. argentarius. §. edi. ff. de edend. quia hic loqui-
tur de editione facienda parti. Quod dixi de editione facienda iu-
dici, statutum tantum quod producitur in dubio presumitur. ff. de
probatio. cum de lege. nisi ex certa scientia appareat quod non est
totum, vt quia notarius exemplans dicit quod est particula statu
ti, vel ibi dictio, &c. vel id est. licet tamen pars non posset edere par
ticulam legis, tamen lator, in quo cessat omnis suspicio, potest. ff.
de iudic. l. pars literarum. ad legem. Aquiliam. l. secunda. & patet
in multis partibus huius voluminis. Idem in iudice, qui facit
edi particulam a notario: quia in eis cessat suspicio: imo si in statu
to est posita aliqua additio, illa edi debet. Idem si sit cassatum: vt
dicta. l. inciuile. & l. sequen. secundum Barto. in rubrica. ff. de noui
4 ope. nuntia. ¶ † Oppo. quod non sit quis cogendus ad instrumē-
ta edenda. de probationi. capitulo primo. gloss. quod hic erat vsu-
rus. ideo edere tenetur. De hoc in dicto capitulo primo. ad hoc de
prescriptio. ad audientiam. & c. auditis. & hoc siue in modo exce-
5 ptionis, siue in vi actionis. de consuetudi. cum dilectus. ¶ † Nota
penulti. gloss. quod sicut testes recipi debent presentibus parti-
bus, ita & instrumenta edi. Et nota quod in causa criminali editio
fit absente iudice, & sic est delegabilis receptio instrumenti, licet nō
testium. C. de fide instrumento. apud eloquentissimum. Sed dici
potest quod hic agebatur ciuiliter. Idem hic cessat causa quare in
criminali exigitur presentia testium, cum non trepidet instrumen
tum, & cognosci possit per alium de facili via instrumenti. Inquā-

tum gloss. vltima dicit quod alia capitula non debeant tradi, hoc
videtur contra .l. argentarius. §. edi. Sed dic quod illud loquitur
in rationibus communibus, vbi sunt data & accepta, que debent
a capite edi. Vel secundum Joan. veritas est quod debent edi ra-
tiones legis, sicut hic editur instrumentum: quia eduntur a capi-
te, ad inspiciendum si transcribitur solum id, de quo est questio,
secundum Joan. And. & hoc sequitur Barto. in dicto. §. edi. An-
tonius de Butrio.

1 ¶ Reus absoluitur, cum iura actoris sunt obscura.
2 Subiectionis questio quomodo dictari debeat.
3 Libellus generalis in accessorijs procedit.
4 Jurisdictio, & districtus possunt quandoque vt diuersa poni.
5 Clausula libelli, saluo iure addendi, vel minuendi, quid operet.'o.
6 Sententiam super possessorio iam latam cautum est allegare in petitorio, licet non proficiat.
7 Fructus percipiendos non est in libello necesse petere, cum illi iudicis officio veniant, sed tantum perceptos.
8 Abbas non potest stare in iudicio sine capitulo, licet possit prelatus.
9 Petitorio quando quis potest agere, qui in possessorio obtinuit.
10 Episcopus quomodo potest dici comes.
11 Libelli articulus licet deducat minus tempus, non per hoc inducit contrarietatem.
12 Fame probatio non semper iuuat.
13 Confirmatio validare potest actum nullum.
14 Instrumentum potest dici suspectum ex consumptione in loco annotationis.
15 Instrumenti fidem que faciant vacillare.
16 Media possunt indicari ex proportione extremorum.
17 Instrumentum priuatum an probet.
18 Instrumentum an presumatur falsum ex eo quod charta sit antiqua, & scriptura noua, vel sigilla reperiuntur corrupta.
19 Facies media quando possit dici.
20 Instrumentum in parte rasum vt possit dici falsum in quibus locis esse debeat rasura.
21 Instrumenti publicitas datur manu publica, & sigillo publico.
22 Sigilli corruptio enormis vitiat rescriptum.
23 Sigillum in nomine tantum partem nominis concludens, quomodo non probat.
24 Instrumentum, an ex corruptione sigilli vitietur.
25 Sigilli enormis lesio an sufficiat ad tollendum probationem.
26 Scriptura priuata quando proficiat ad probationem.
27 Instrumentum an ex literis vel scriptura aliena possit dici suspectum, vbi notarius illud signauit.
28 Sententia si non preiudicet, ita nec acta.
29 Sententia an possit sententianti preiudicare.
30 Attestationes publicate quomodo preiudicent personis, inter quas sunt facte.
31 Responsio debet in dubio adaptari ipsi interrogationi.
32 Priuilegium habens in se repugnantiam in verbis delusionis quomodo ad concordiam possit reduci.
33 Locationis actu non potest probari proprietas, nec possessio.
34 Pensionis responsione an probetur proprietas, vel possessio rei.
35 Datum quod est, an possit confirmari.
36 Possessio quomodo possit haberi ex pluribus causis.
37 Accessorium, quod per se subsistit, potest sine principale valere.
38 Probatum id non dicitur, quod multipliciter est impugnatum.
39 Locator an possit domini rei locate questionem referre.
40 Scholaris recedens an possit in domo vel camera ponere aliquem inuitis consocijs.

1 **Inter dilectos.** ¶ † Reus absoluitur,
cum iura actoris sunt
obscura, vel litera, vel sculpture sigilli deleti. hoc dicit.
In prima petitio, & iura, & allegatio actoris. In secun-
da responsiones, & defensiones. In tertia sententia legati. Legam
2 per partes. & primo vsque ad versic. sed contra. ¶ † Nota primo pra-
cticam petitionis super iure subiectionis, & quod verba dictanda
sunt in procuratorem, & quod nomine ecclesie agit prelatus, & con-
clusionem in reali: quia ad restituendum aduocat eius possessio-
3 nem, sed non nudam. C. de ali. iu. mu. l. j. † Et nota quod in acces-
sorijs procedit libellus generalis. De quo de ordine cognitionis
4 cum dilectus. de libelli oblatione. capitulo secundo. ¶ † Nota se-
cundo quod hic ponuntur vt diuersa, districtus, & iurisdictio. de
quo de probatio. licet. vt lite non contestata accedens. & in clemen.
5 ne Romani. de electio. ¶ † Nota clausulam in fin. saluo iure ad-
6 dendi, vel minuendi. sed dicit vsque ad versicu. primo. ¶ † Nota
cautum allegare sententiam in possessorio, etiam quando agitur
petitorio, licet non proficiat. ff. de libera. causa. l. si pariter. ff. de ac-
7 quirenda possessione. l. naturaliter. §. primo. ¶ † Nota non esse ne-
cesse in libello petere percipiendos, sufficit petere solos perceptos
fructus, quia percipienda veniunt officio iudicis. ff. de edilit. edi. l.
8 ediles. §. item sciendum. ¶ † Oppono quod non admittatur ab-
bas ad agendum. de transactionibus. contir. git. Dic quod habe-
bat mandatum a capitulo, secundum gloss. vel cauit de rato. Sed
dic quod prelatus potest stare in iudicio sine capitulo. de quo dic
vt de rescriptis. edoceri. Glossa secunda colligit notabile collectum
in litera. vide quod nota. de dolo. litere. & vide in Specula. de libel.
9 conceptione. §. nunc videndum. versicu. quid si aliquis. ¶ † Glos.
quarta opponit quod non debuerit admitti ad agendum, si possi-
debat, quia obtinuit in possessorio. de iudicijs. examinata. Dicit
gloss. quod obtinuit forte in possessorio causa rei seruande, sed ar-
chiepiscopus recuperat possessionem: vel non stetit capitulum in
possessione, sed archiepiscopus. Vel forte licet fuerit lata sententia,
non fuit extorsio facta. de re iudicata. cum aliquibus. secundum
Innocen. & Hostien. Vel a principio vterque intentabat. Item et
possidens agit in istis incorporalibus: sed obstat quia non conclu-
dit restitui. de iudi. examinata. ¶ Quero cum gloss. an illa verba,
saluo &c. in libello aliquid operentur. Gloss. dicit quod non, sed ad
cautelam apponuntur: nam per ipsum non plus licet addere, vel
minuere, quamuis permittat. Idem Innocen. & Hostien. hic, & Gu-
hel. in Specu. de libelli conceptione. §. nunc ostendamus. circa fi-
nem. Nec vitiat talis additio libellum, quasi faciat illum incer-
tum: cum sit idem, ac si peteret, Peto tantundem plus, vel minus:
quia poterit nunquam euenire casus protestationis, & manebit pe-
titio tertij: & si euenit, certificabitur additum: & sic semper certa fuit,
& erit: & maxime quia hec protestatio de iure subintelligitur. Non si quis
in libello est incertitudo, licet quandoque admittatur disiunctio. de
in integrum restitutio. constitutus. De hoc an liceat mutare. C. de
edendo. l. edita. digi de libel. oblatio. & Hostien. remittit ad Sum-
mam de libelli oblatio. §. & an libellus. not. gloss. super verbo. perti-
10 nere. quod latissime patet. ¶ Venio ad secundam partem in vers.
satagens. nota de dictione, quondam, & quod episcopus potest es-
se comes. ¶ Nota quod in fundatione monasterij episcopus po-
test aliqua donare ecclesie. ¶ Nota quod episcopus potest esse de-
legatus Imperatoris in causa ecclesie. Et nota quod in causa su-
per re ecclesiastica iudex secularis est iudex. ¶ Nota quod in eodem
11 priuilegio aliquid potest concedi, & confirmari alternatiue. ¶ † No-
ta practicam, & cautelam vt formetur libellus dupliciter in tempo-
re, quod deducitur. Et nota quod licet minus tempus deducatur in
vno articulo, per hoc non inducitur contrarietas: quia vnus arti-
12 culus per alium non suppletur. ¶ † Nota cautelam, vt in fine arti-
culorum semper ponatur articulus de fama. ¶ Oppono quod episcopus
non possit comes esse: quia adeptione dignitatis episcopalis per-
dit nomen dignitatis temporalis. Dic quod dicitur comes ad mo-
dum Italie, vbi de genere comitiuo appellatur comes. Sed obstat,
quia sigillare debebat sigillo comitatus, & non sub sigillo episcopi, si
donauit vt comes. Dic quod ex quo etiam est episcopus, potest si-
gillare vt episcopus: & quia si quis est de genere comitum, solus prin-
cipalis sigillat sigillo comitatus, ideo sigillauit sigillo epi. Vel hic
erat episcopus, & comes, quod est aliquando. ¶ Oppono quod de-
buerit cognoscere ecclesia. de foro competen. ex tranmissa. Solut.
Dic quod res erat feudalis in pendenti, ideo ipse cognoscit vt ibi.
¶ Oppo. quod allegatio sententie, esset impertinens: quia res in-
ter alios, &c. Solutio. Dic quod forte Mediolanen. se volebat de-
fendere ex donatione nepotis. ff. de appellationibus. a sententia.
¶ Oppono quod probatio testium saltem preiudicaret. Dic quod
forte non probauit: & de alijs attestationibus loquitur de testibus
productis coram delegatis pape in hac causa ad probandam pre-
scriptionem, & famam: ibi in productis coram delegato Imperatoris
ad probandam legitimam donationem. ¶ Oppo. quod iuuet pro-
batio fame. ff. de proba. si arbiter, Dic quod hic contemnit, quia re-
gulariter non statur probationi fame, vt digi de testibus. veniens.
Sed posset dici secundum Hostien. quod hoc ideo, quia alia indi-
cia sic euidenter probantur, quod prestant adminicula contra fa-
mam, que potuit oriri ex falsis instrumentis, de quibus sequitur:
aliter sufficeret fama cum adminiculis. de quo supra, de testibus. pre-
terea. ¶ Nota bene quod articuli de fama probati non sufficiunt,
quando reprobantur probationes: quia presumuntur famam tra-
xisse originem ab illo instrumento reprobato. Vel repete literam. s.
13 videbant probare. ¶ † Oppo. quod confirmatio & collatio infirmi
concurrere non possunt: quia quod nullum est, confirmatione non eget.
de confir. vti. per totum. Sol. Dicit glo. quod collatio iuris fuit facta
per Luitardum: sed quia non valebat ad preiudicium domini feudi, scili-
cet Imperatoris, Imperator contulit, & confirmauit. Vel dic quod col-
latio ad aliud refertur, vt. j. dicetur. Dicit Jo. an. quod quidam dicunt quod
ad confirmationem respiceret vtile vel inutile dominium, quod habebat

vasallus

vasallus,in quo trāsferendo licentia domini erat necessaria:colla-
tio vero respiciebat maius,scꝫ directum dñium,qḋ habebat dñs.
Sed,vt dicit Inn.nō est credendum ꝙ dominus voluerit per hec
verba a se abdicare directū dominium.Et dicit Hosti.ꝙ etiam si
velit,forte nō posset.ff.de off.pret.l.legatus.C.de patria.po.l.abdi
catio.scḋm que vel quē tex.pōt poni correctiue.Simile.j.de re.ec-
cle.nō alie.c.si.quia nō valuerat donatio facta per comitē.j.de do-
na.preterea.de testi.nuper.nisi dicatur aliquid speciale in ecclesia.
Super quo remittit ad gl.vltimā.de re.eccl.non alie.In alia par-
te dicit Inn.si tꝫ cōcessio,valebit vt cōfirmatio,⁊ nō vt cōcessio an
tiqua,tenebit ꝯfirmatio ⁊ ꝯcessio simul,cōcessio ⁊ nō vt ꝯfirmatio,
maxime ex quo sic alternatiue esset facta,⁊ cautius esset facere eaꝫ
sub cōditiōe,cōfirmamus:⁊ sic nō tenuit:de nouo donamus. Nec
obst.ꝙ hic nō tenuerit concessio:qꝛ ex priuilegiis falsis.de in inte.
resti.cōstitutus.Sed dicit Inn.⁊ Hosti.post eum,qḋ nō tenuit do
natio ex priuilegio Luitardi,vt ex priuilegio Imperatoris:quia
Imperator credebat donationē valere,⁊ illi vt valide nitebatur:
vnde nō habuit intentionē donādi:⁊ intentio in donāte est necessa
ria.Instit.de dona.§.⁊ in summa.Item sicut nō tenet sententia la
ta ex falso instrumēto.C.si ex fal.instru.l.j.⁊.ij.Sed si ex primo in-
strumento nō apparuisset pluralitas,nec illi niteref princeps,sed
diceret,Talia ⁊ talia cōcedimus,⁊ cōfirmamus:nō quęrerem que
sint cōcessa,⁊ que cōfirmata:qꝛ in quib' nō valet cōfirmatio, cōse-
quēter valet vt cōcessio:qꝛ hec videf fuisse principis intētio.quasi
dicat,in omnē euentū volumus quod valeat,⁊c.siue vt cōfirmata,
siue vt donata.Et hoc verū,nisi per surreptionem priuilegium sit
obtentū,vt hic.⁊.j.c.j.Et sic in dubio fiet interpretatio vt res po-
tius,⁊c.vt in iuribus alleg.in glo. Alias cōfirmatio,⁊ datio sunt
incōpassibiles,si cōfirmatio precedat collationē.Secus si cōfirma
tio subsequatur:quia qḋ datū est,bene potest confirmari:vt no.de
iur.om.iud.l.⁊ qꝛ.⁊ no.Inno.in.c.j.de eo,qui mit.in pos.qḋ priuile
gia cōfirmatoria sunt meliora illis,que sunt ad instar : quia in cō-
firmatoriis dicitur de re aliqua qḋ sit donata vel vēdita,⁊ pro tali
habef:nec intelligitur propter talia verba donatio ꝯfirmata,licet
in priuilegio dicaf a principio,Cōfirmamus omnia habita ⁊ ha-
bēda:nisi ea,que danf,vel statuūtur,principaliter nitantur cōfir-
mationi,ita qḋ cōfirmatio est principalis causa,quare sit donatū,
vel statutū:⁊ nō ponif cōfirmatio narratiue tantū.Ad hoc qḋ no.
in summa.C.de fal.cau.adiec.le. Sec' si in priuilegio cōtineret,Cō
cedimus ad instar:quia tunc omnia,que sequuntur, intelliguntur
cōcessa ad instar.Unde si sequeretur in priuilegio Donamus vo-
bis talē ecclesiā.subintelligendū est ad instar.Et eodē modo si di-
catur,Decernimus,vel statuimus.Imo idem si dicat , Adiicim'
etiā qḋ habeatis tale ius in tali ecclesia:vel etiā eam eximimus:qꝛ
semper intelligendum est ad instar. Item dicit qḋ quando in pri-
uilegiis dicitur,Eximimus omnes ecclesias vestras,que per nos
sumpserunt regulā beati Augustini,in quibus has duximus ex-
primēdas:hec verba ponunf narratiue.iij.q.vj.hoc quippe.Ideo
nulla ecclesia expressa probaf exēpta,nisi ꝓbetur per eos qḋ sum-
pserit regulam beati Augustini,ſm Inno.de quo in Spec. de in-
14 stru.editio.§.nunc autē.in.j.colū. ¶ † Uenio ad versi. sed contra.
No.qḋ cōsumptio in loco annotationis potest reddere instrumen
tum suspectū:⁊ idem in qualibet solēnitate,que apponitur in in-
15 strumēto,ad perpendendam falsitatem instrumenti. ¶ † No.plu-
ra,ex quibus instrumentum vacillat.Primo,si cōsumptum est in
indictione.Secūdo,si charta antiquior appareret. Tertio,qñ cor
ruptum est sigillū vocabuli corruptela, vel assignatione termini.
Quarto,qḋ sigillū debet ꝓportionari in scriptura dignitati sigil
lantis:alias falsum presumif,eo qḋ formam habet proportiona
bilem alteri dignitati. ¶ No.tria,ex quibus vitiaf authoritas si-
gilli.Primū,ex figura,quādo nō proportionatur dignitati sigil-
lantis.Secundū ex nomine,quando non est integre descriptum.
Tertiū quādo corrupte sunt litere sigilli:qꝛ pars est recēs,⁊ pars
16 antiqua. ¶ † No.qḋ ex proportione extremorū iudicamus de me-
diis:⁊ ex qualitate loci,⁊ spatii deleti presumimus de medio abin
17 de deleto. ¶ † Quedā que ponit hic Host.de instrumento priuato
18 an probet,⁊ de ꝓcuratorio,dixi.š.c.ij.ideo hic decido. ¶ † Quero
an eo qḋ charta sit antiqua,scriptura noua,ꝓbetur ex hoc instru
mētum falsum.Dic qḋ nō,sed inducit suspicionē, nō probationē:
quia ⁊ nouus cōtractus in charta vetustissima scribi pōt.Sed hec
⁊ alia multa,que hic ponūtur,simul iuncta cōcludūt sigillū corru-
ptum,⁊ onerāt aduersariū ad probandum verum.ſm Inno.Idē
dicit de corruptionibus sigilli,qḋ sunt vehemētissime ꝓsumptio-
nes,nō tñ sufficiētes probationes,per verbū videbatur, quasi di-
cat presumebaf.Unde dicit qḋ.sigilla per se nō sufficiūt:omnes tñ
iunctim sufficiunt ad onerandū aduersarium vt probare teneatur
19 priuilegium verū. ¶ † Quero quando posset dici media facies:vt
quia dimidia facici naris,oris,⁊ auris vnius apparebat:exemplū
in facie integra,quando sacerdos se voluit ad populū:in dimidia,
20 quādo manus lauat ad cornu altaris. ¶ † Querit gl.in quib' lo-
cis cōsumptio,vel abrasio inducat suspicionē.Dicit gl.qḋ in nomi-
nib' iudicū,in data,⁊ remotiōe appellationis.Itē in testiū coactione,⁊
iuris narratione,ſm Io.⁊ Uin.Itē in nominib' partiū,vel rerū,
super qb' est iudiciū,vel in ꝯclusione,vel in cognitione attestatio-
num,vel termini assignatione,⁊ in multis aliis,ḋ iudex pōt intue-
ri discret',ſm Io.qḋ ꝓbat Host.ꝑ decre.ex lrīs.⁊.c.cū te.significā
te.⁊.c.Rodulphus.⁊.c.si.de cri.fal.lꝫ.Dicit et Inn.iudicē debere
attēdere,si ꝯ istas ꝓsumptiones alie subsint.de cri.fal.c.penul.⁊ vl-
timo.de elec.cū inter.R.Dicit etiā qḋ plus reddit scriptū surre-
ptitiū rasura,quā consumptio.arg.j.c.si.⁊ de cōfir.vti.vel inu.dile
cta.Idem ad literā ponit Spe.in ti.de instru.edi.§.restat in princ.
Gl.in verbo,indictionis,ponit quedam solennia instrumenta,in-
ter que est indictio:⁊ si est erratū in indictione,vel aliter omissa in-
dictio,cōcludit Io.An.in data Sexti,qḋ si notari' corrigit,⁊ cor-
rigere pōt:qḋ ptꝫ ex his,ḋ dixi.š.c.ex lrīs.⁊ ḋ no.ibi i data Sexti,
tūc stabif correctioni:si nō corrigit,vel nō potest,qꝛ est alter nota
rius,si hoc patere potest error ex protocollo,stabitur protocollo.
Item si ptꝫ de indictione , quia expressit nomen consulis ,qui erat
anno illo.Itē qꝛ ptꝫ de errore indictionis,si nō potest hoc patere.
omissio,vel error vitiat,ſm Io.An.So.Dic qḋ dꝫ habere annos
Dñi:⁊ qdā cōputāt ab incarnatione Dñi:vt.lxiij.di.c.j.Alii a na
tiuitate,vt dicūt dñi de Rota:quia hec rectior cōputatio:⁊ sic ho-
die seruat Romana curia.Uide qḋ ipsi notāt sua ꝯclu.xliij.Et an
si cōficiaf inter Iudeos instrm̄ a notario Christiano,debeat inuo
care nomē dñi:vide But.⁊ Bar.sup rubrica Codicis ⁊ Digesto-
rū:⁊ ibi qd si cōficiaf a Iudeo inter Christianos.Bar.dt qḋ Chri
stianus dꝫ inuocare nomen domini Iesu Christi.Iudeus non,ne
videatur hoc facere in opprobriū Christianorū.Dicit scḋo gl.qḋ
exigif in instrumēto nomen Imperatoris,dies,⁊ mensis.Hec pro
cedunt in instrō publico:in priuato Lutri.tenet etiam qḋ exigaf.
Nec obstat.l.cū tabernam.§.idem quesiit.ff.de pignori.qꝛ ibi non
dicit de instrumento.sed dicit de contractu.Et ponit in prima cō-
stitu.Digestorū.Bar.contra.Olim etiam ponebaf nomen consu-
lis,sed nō hodie:vt no.gl.j.q.iii.quoties oculus.post prin.ij.q.vlt.
libellorum.Item locus ponendus est in instrumento.ij.q.ij.cū re-
demptor.gl.⁊ plene per gl.in.c.abbate sane.de verb.signi.Postea
docet computare indictionem.Uide hanc glo.xxiij.dist.in nomine
Domini.⁊ vide in ti.de instru.edi.§.j.iuxta prin.⁊.§.instrumentū.
versi.item quod non est actum.xxiij.q.v.de Liguribus.ponit hic
Io.And.tempus compositionis.Spe.quod patet in pralleg.qḋ
fuit in.M.cclxxj.Host.autem cōposuit apparatum.M.ccxxxiij.
vt hoc titulo.§.ij.in Summa , in.ij.col.ibi.xv.annis.nam.xv.anni
faciunt vnum lustrum.ff.loca.l.item queritur.§.qui impleto ⁊ ibi
tres apponit dies.Dic quod anno natiuitatis Domini tertia in-
choat indictio.Gl.sequēs corrigit vnam comparationē charte ad
scripturam:⁊ remittit de alia comparatione,de qua,⁊ ex quib' in-
strumentis fiet,per quem,⁊ qualiter,⁊ de ipsius effectu,per Host.
in Summa huius ti.§.iij.iiij.⁊.v.in verbo,delere.illa querit an qs
possit alieno sigillo sigillare.Dic qḋ sic,dummodo hoc exprimat.
Fallit in contractibus magnarum rerum,⁊ maxime principū,vbi
21 proprio sigillo sigillandū est.infra de appel.significauit. ¶ † Ue-
nio ad versi.eadē.Nota duo signa,que dant publicitatē instrumen
22 to,manus publica,⁊ sigillum publicū. ¶ † No.ij.qḋ enormis cor-
ruptio sigilli vitiat probationē priuilegii,vel instrumenti,qḋ a si-
23 gillo capit authoritatem publicitatis. ¶ † No.iij.sigillū in nomi-
ne tantum partem nominis cōcludere quod vitetur equiuocatio,
24 ⁊ qḋ equiuocabile ad plura,alterum necessario nō ꝓbat. ¶ † Que
ro an si in instrumēto publico apponaf sigillū,qñ est cōfectū ma-
nu notarii,an ex corruptione sigilli vitietur probatio instrumēti.
Dic qḋ nō,ſm Inn.nisi appareret ſm Host.ex tenore instrumēti,
qḋ ab authoritate sigilli ꝓcederet fides instrumēti,vt expresse di-
cerēt partes aliter nō valere.C.e.si ꝯctus.š.de pac.c.ij.de trāsa.c.j.
25 ¶ † Quero an enormis lesio sigilli sola sufficiat ad tollendā pro-
bationē.Inn.dicit qḋ sic.Si aūt esset non enormis.sed leuis lesio,
nō tolleret fidē instrumenti:qḋ totum est relinquendū arbitrio iu-
26 dicātis:vt de cōse.eccl.vel alta.qḋ in dubiis.⁊.c.ligneis. ¶ † Que-
rit gl.an priuata scriptura ꝓficiat ad ꝓbationē.Gl.dicit qḋ non,
nisi habeat subscriptos duos testes,⁊ iunēt scripturā:vt.š.c.ij.sed
dic vt ibi dixi.Et sic no.qḋ priuata scriptura,etiā subscripta,nō ꝓ-
bat ad preiudiciū tertii,nisi testes iuuent eam.dic vt dixi in.d.c.ij.
27 ¶ Uenio ad versi.instrumentum. ¶ † Nota.qḋ ex lrīs instrumen
tum presumitur suspectum.Solu.Quod redditur suspectum, qñ
scriptura,⁊ subscriptio apparet diuersa manu.A contrario qḋ si
attestaref de diuersa manu,valeret instrm̄. ¶ Quero an qs possit
scribere instrumētum per aliū,⁊ postea subscribere , ita ꝙ valeat.
Dicit hic Io.An.qḋ lrā facit qḋ fieri possit:qꝛ si scripsisset ꝑ aliū,
⁊ postea subscripsisset,⁊ attestaretur hic,qḋ valuisset hoc instrm̄.
qꝛ fecisse videf per se,qui fecit per aliū:vt in regula,qui per alium.

cũ concor. Et sic faciũt multi tabelliones. Quod tñ non est verum,
si fiat per manum priuatam: sed nec per publicam, nisi iudicis au-
thoritas interueniat. in aut. de tabellio. coll. iiij. §. e. pen. et vlti. fm
Bald. De quo in Spec. de instru. editi. §. restat. versi. quid de hoc.
ibi Specu. nihil approbat, sed dicit qd melius est qd scribat per
se. Plenius ponit eo. titu. §. instrumentum. versi. item opponitur
qd nõ est cõfectum. et etiam Ioã. And. in additio. Specu. cuius cõ
clusio hec est. Si in loco est magister stationis, qd ambo et magi
ster, et discipulus scribãt, et subscribant, et ad maiorem authorita-
tem postea subscribat, hoc nõ est improbatum in aut. de tabelli. §.
nos autem. xij. q. ij. cum redemptor. in aut. de fide instru. §. his ve-
ro. sed qd is scribat instrumentum, qui non fuit presens instrumẽ
to, et per alium postea subscribatur, ipse, qui scripsit, vel subscri-
bens, ex quo non interfuit, hoc non potest fieri, nisi aliud haberet
consuetudo, vel statutum: quia hoc officium est indelegabile. Pu
tarem tamen etiã de iure tolerari instrumentũ, si ambo essent ro
gati, et quilibet se subscriberet, et vnus scriberet, et sic seruatur Bo-
nonie: nam tunc fortius est instrumentum, quã quando vnus tan-
tum est rogatus. Et hoc satis colligitur ex glos. in dicto §. nos au
tem. ¶ Quero an qd de sententia priuilegij nõ fieret mentio, hoc
sufficeret ad probationem. Dicit Inn. qd nõ, sed ad presumptio-
nem: et idem qd charta esset recẽtior. et c. Nõ sunt glos. nisi literales,
et ideo dimitto. ¶ Venio ad versic. porro. Not. regulam in textu.
28 ¶ † Nota quod vbi non preiudicat sentẽtia, nec attestationes, nec
confessiones, et alia acta, et sic attestationes, et acta in iudicio regu-
lantur a sentẽtia, vt vbi illa preiudicat, preiudicẽt et acta. Ad hoc
de iudicijs. at si clerici. Vide Inno. de testibus. causam. et doctores
29 in. l. ij. ff. iudicatũ solui. et. y. in. l. is, apud quem. ff. de edẽ. ¶ † Opp.
quod debuerit preiudicare sententia archiepiscopo sententianti.
Tum quia sciebat causam suam agi. s. de re iudi. quamuis. Tum
quia subscripsit actui, qui gerebatur super iure, vel re sua. ff. de pi-
gno. si fideiussor. Tum quia videtur gestũ super re sua inter alios.
de trãsac. ex literis. et de inoffi. testa. l. pen. Dic qd nõ preiudicat. de
re iudic. suborta. et eo. titu. c. super. Non obst. c. quis. quia loquitur
quando quis agebat de iure in eo, quem poteram prohibere, et qui
poterat rem ad preiudicium meum deducere in iudicio. Idem di
cit si quis me sciente meo nomine agat, et non prohibeo. ff. manda-
ti. qui patitur. hic autem ignorabat forte archiepiscopus. Item
non poterat istos prohibere disceptare de iure suo inter se. Item
non habebat aliter potestatem deducendi hoc ius ad preiudiciũ
alterius, cum non haberet ab eo causam. nota tamen vltimum di-
ctum. no. idem. s. de rescrip. ex parte decani. Idem no. de offi. dele-
ga. cũ in iure. Contrariũ no. de re iudi. c. penul. et ibi plene dicam.
et vide Bar. ff. de re iudi. l. sepe. Nõ obstat. l. si fideiussor. qr loquitur
quando quis rem suam obligauit. et subscripsit authoritatẽ prestã
do. ad hoc. c. ex literis. Secus si fecit tãquam iudex, vel testis. ff. de
pigno. actio. l. Caius. et hoc ex sentẽtia, per quã nõ acquirimus de
nouo, sed ius, quod est, detegitur. Nõ ob. l. penul. quia ibi volunta-
rium officium. scz porrectionis, vel aduocationis: hic necessariũ iu-
dicandi. l. munerum. §. iudicandi. ff. de mu. et ho. Unde cum officiũ
suum sit sibi dãnosum, non sibi preiudicat. Secus in officio volun
tario, vt in cõtrario. Ad hoc. ff. ex qui. cau. maio. l. necnon. §. si. ff. de
rei vendi. l. inter officium. C. de admini. tut. l. quedam mulier. Se-
cundo modo ad omnia potest responderi qd lata fuerit sñia tan-
tum in possessorio, que non preiudicat in petitorio. ff. de acquiren.
possess. l. naturaliter. §. nihil. l. eandem. §. si. ff. de exceptio. rei iudic.
Uel dic qd ex nouo iure hec potuerunt post sentẽtiam ad Medio
lañ. ecclesiã peruenire, fm Innoc. Item qr vel archieps sciebat: et
factũ eius nõ potest preiudicare ecclesie. Uel ignorabat, et de igno
rantia sua foret excusata. de cle. excom. mini. ad apostolice. Per li-
teram dicit Io. And. cantũ esse in instrumento sentẽtie apponere
omnia acta cause, et maxime acta substãtialia, cum sententia publi
catur: et maxime si postea cõtra processum aliquid obijceretur, fiat
fides: et olim ita breues erãt qd facillime fieri poterãt: sed hodie est
30 interrogatoriorũ multiplicitas, qd hoc facile fieri nõ põt. ¶ † Ul-
timo inquantũ litera dicit attestationes non necessarias, quidam
dicunt hoc ideo, quia nõ fuerunt publicate, quasi essent publicate,
cum publicatio nihil aliud faciat, nisi qd prius nõ erat authenticũ
post publicationẽ est authẽticũ: et valet inter personas, inter quas
actum est, et quãdo ad idem agitur, fm Inno. An possent acta ra-
tificari inter alias psonas. Gl. que sic in ceteris est clara. ¶ Venio
31 ad versi. ceterum. ¶ † No. qd ex forma petitionis et interrogatio-
nis colligimus intellectum respõsionis, vt in dubio adaptetur re-
32 sponsio interrogationi. ¶ † No. qd priuilegium habẽs in se repu-
gnantiã in verbis delusionis, ad concordiam reducitur, contra id
de testi. cum tu. ¶ No. qd confirmatio, et donatio circa idẽ, est incõ
passibilis: quia confirmatũ donari non potest. ¶ No. qd impossi-
bilis est cõcursus priuilegiorũ causarũ ad acquisitionem dominij,
33 vel proprietatis alicuius iuris. ¶ † No. qd per actũ locationis nõ
potest probari proprietas, nec possessio, cũ aliena res, et nõ posses-
sa possit locari. Ad hoc. de except. cũ venerabilis. et de appella. ho-
34 ne. et gl. de re iudic. cũ Bertoldus. † Quid de responsione pensio-
nis, dixi. s. de resti. spolia. cum venissent. Dicit hic Vincen. quod
perceptio etiam probat, vt in iuribus. s. alle. et alleg. l. quamuis. de
acqui. poss. Sed dic vt s. remisi. Gl. signat qd cõtraria circa illud
interpretandũ est vt res magis valeat, et c. in fi. gl. dic vt in regula,
35 in obscuris. et in regula, contra eũ. de regu. iur. li. vj. ¶ † Secundo
opponitur qd id, quod dari põt, possit confirmari. l. x. dist. in syno
do. xcij. dist. in nomine Domini. de electio. cum inter. d. c. in syno
do. In, pprie ponitur, vt ibi no. Ad. c. in nomine Domini. dic ibi
speciale: et ratio ponit in. c. licet. de electi. Uel dic ad alia qd eligere
nõ est dare, qr nõ tribuit ius in re, sed ad rem: que sunt diuersa. de
cõcess. prebẽ. c. penul. et fina. lib. vj. Non obst. de resti. spolia. cum ve-
36 nisset. de eo, qui mit. in poss. c. j. quia dic vt ibi not. ¶ † Oppo. glo.
de leg. iij. §. ex plurimis. de acquir. possess. Dic quod haberi potest
possessio ex pluribus causis, nõ proprietas. De hoc per Dy. in re
gula, possessor. de regu. iur. libro sexto. Infert gl. arg. qd si aliquis
alleget plures titulos, qd succũbat: qd fatetur agẽdo: secus: si ex-
cipiẽdo. Ad hoc de electio. vt quis duas. lib. vj. Et est ratio glo. qr
nullus prohibetur pluribus exceptionibus vti. de reg. iur. nullus
37 pluribus. li. vj. ¶ † Opp. qd aliquando valeat accessoriũ sine prin-
cipali. de fideiur. debitores. Solu. Ibi accessoriũ subsistit per se, et
nõ est ibi eadem causa in vitiando accessorio, que in principali, hic
sic. De hoc in regula, accessorium. de regu. iur. lib. vj. Venio ad vl-
timam partem, in ver. cum autẽ. ¶ No. verba dispositiua referen-
da ad procuratorẽ, executiua ad dominum. de hoc de elec. querelã.
38 no. regulam in fi. ¶ † No. qd illud non dicitur probatũ, qd est pro-
39 batum, et postea multipliciter impugnatũ. ¶ † Oppo. qd probet
dominium pro locatione: qr locator nõ potest referre ad questionẽ
dominij. C. locati. si quis conductionis. Glos. dicit hoc verũ, vt nõ
referatur questio dominij, si agit pignoratitia, vel cõmodati, vel
locati: sed si agitur reali, secus: qr tũc proponitur quasi cõtra quẽ-
libet possessorẽ. et sunt hec verba. C. locati. ad probationem. Item
quia cõductor rem conductã locare potest. ff. locati. l. qui insulam.
C. e. nemo. Di:, si de locatione est dubium, potest opponi exceptio
dominij. l. litibus. C. de agri. et censi. Si de locatiõe cõstat, et agitur
cõdictione ex. l. si coloni. et nõ obstat exceptio dominij. Aut agitur
ex cõtractu, et ob. exceptio de dominio proprio: de dominio alieno
nõ obstat exceptio, vt hic, nisi ille agat, et assistat: vt patet. ff. depos.
40 l. bona fides. fm Bar. in. l. si quis cõductionis. † Si agitur reali,
id est, rei vẽdicatione dic vt in gl. Idẽ dicit Inn. per hoc si. gl. vi-
det qd scholaris recedẽs possit in domo vel camera aliũ ponere lo
co sui: et an possit inuitis socijs, vide in Spe. de iudi. §. ij. versi. cir-
ca hoc. et no. Insti. locati. tenet ibi qd inuito alio socio nõ possit. qr
qui societatẽ cõtrahit, certam personam eligit. Insti. pro socio. §.
soluitur. ff. de verbo. obli. l. si quis arbitratu. ff. pro socio. l. actione.
§. mortis. ff. eo. qui admittitur. et. l. nam. et. l. quicquid. et. l. de illo. nisi
aliud in contractu actum sit. viij. q. ij. illud. et. c. seq. Et nõ mireris:
qr vtilis actio pro socio datur inter plures in eodẽ cenaculo habi
tãtes: qr quasi socij videntur: ideo inter eos potest intentari, et ada-
ptari lex loquens de socijs. ff. de his, qui deiece. vel effu. l. perceptio
ne. per quam legem. Azo determinat questionem inter socios con
tingentem, quando vnus non vult cõmunicare qd debet, vel face-
re duodenaz. Imo plus dicit qd si scholaris in eadẽ domo vel ca-
mera turbat aliũ, vt studere non possit, quia forte perstrepit alijs,
vel forte etiam sibi, et sic alta voce, vt quidã faciunt, qd alius stude
re non potest, compelli potest per actionẽ vtilem pro socio vt dicti
stat: quia hec actio est bone fidei. In ea ergo veniũt, de quibus nõ
est actũ, nec cogitatuz: dummodo bona fides contractus hoc im-
petret. de cau. pos. cum etiam. de excep. cuz venerabilis. Licet qui-
dam dicant quod ageret ex conducto contra dominum locantem.
Ponit Spec. in loco preallega. versi. hoc etiam not.

1 ☞ Rescriptum super voti absolutione obtentum non valet.
2 Rescriptum continens aliquid non verisimile, suspectum est de
falsitate.
3 Dispensatio debet attendere vtilitatem finis rei, super qua pe-
titur.
4 Rescripto sigillato sigillo ignoto an credatur.
5 Sigilla ignota, vt faciant fidem, quomodo possunt fieri nota.
6 Dispensare quomodo potest solus papa super voto Hierosoly-
mitano.

1 Quod super his. ¶ † Nõ valent li-
tere, quas sup ab-
solutiõe voti cruce signatus obtinuit per veritatẽ
tacitã, vel falsitatẽ expressam. Communis diuisio.
2 Secunda ibi: ad quod. ¶ † No. j. qd vbi litera cõti
net aliquid non verisimile, est suspecta de falsitate.
3 ¶ † No. ij. qd in absolutione voti absoluẽs debet attẽdere vtilitatẽ
finis voti

finis voti, ⁊ salutem anime vouentis. ¶ Not. duplicem modū sur-
4 ripiendi. ¶ † Not. quod sigillis ignotis cardinalium nō creditur.
¶ Nota quod eo qd litera emanat de curia, emanasse nō censetur,
vt quidā dicunt, a cōtrario: quia si cōstat literas nō surreptitias,
creditur literis cardinalium, ⁊ sigillis etiam ignotis. ¶ Oppon.
quod sigillis ignotis nō credatur. de cleri. peregri. c. j. Solu. Ibi,
nō solum sigilla erāt ignota, sed etiam episcopatus ipsi, quorū no-
mine fuerat sigillatum. Vel qd ibi maius periculū vertitur, quā
hic, sm Inno. ⁊ Abb. xlij. distinc. his, que sunt leuis preiudicij cre
ditur. vt hic, dum tamen cesset surreptio, ⁊ qd attestatur sit veri-
simile: si sunt cognita, ⁊ attestatur etiā verbo de potestate sua. xvij.
distinc. nobilissimus. not. glo. in d. c. cū olim. dummodo sit notus:
vt not. de re iudi. ad apostolicam. libro. vj. Quod est verum quo
ad illam, que in potestate trāsfunduntur, de iure speciali nō cre-
ditur verbo: vt no. Joā. And. de offi. deleg. c. j. lib. vj. in Nouel. su-
per glos. tria genera. ⁊ de senten. excō. ad eminentiam. ⁊ in Spe. de
lega. §. superest. versi. quid si de legati iurisdictione. ibi dicit tamē
qd de facto raro reuocatur in dubium, de cuius potestate, ⁊ raro
literas ostendit. Cautum est tamen qd in his, que gerit de specia-
li potestate, is, cum quo geritur, habeat copiam legationis copia-
tam in actu gesto: ergo super gesto coram se, de rigore iuris nō cre
ditur ei: vt no. Joā. And. de appel. cōstitutus. ij. in verbo, cardina
lis. De rigore dixi. ⁊ Archi. viij. q. iij. c. talia. ⁊ lxxvij. dist. nobilissi
mus. quia ei nō creditur: vt no. in Spe. de teste. §. j. ver. quid si ad-
uocatus. ⁊ quando simplici verbo attestatur, quādo scripto credi
tur, vt in simplici iudici. de probat. post cessionē. Si attestatur de
gestis coram alijs, vt ab alijs, nō creditur inquantū tāgunt preiu
dicium tertij: vt no. glo. de sentē. excō. sicut. Quod puto inquantū
attestatur verbo: inquantū scripto creditur prout dixi alias in li-
teris credendū simplici prelato. de proba. post cessionē. nisi qd di
gnius est eius testimonium propter dignitatē. de testi. in nostra.
Et ex hoc puto qd si de gestis a papa aliquid attestetur cardina-
lis, nō creditur ei inquantū sint preiudicialia tertio, maxime de ge
stis in curia nō creditur absq; literis pape: vt no. Arch. in. j. cōsti.
vj. in verbo, trāsimus. de quo ibi p gl. in verbo, bulla. Et si literis
attestaretur aliquid a papa sibi cōmissum viue vocis oraculo, si li-
teris asserit, credendū vt alteri prelato scribēti, vt dixi. An creda
tur literis penitētiarij: dic vt in cle. ne Romani. ¶ Quero in quo
potuerūt tacere veritatē, ⁊ exprimere falsitatē. Dic forte tacuerūt
illa, per que erāt vtiles terre sancte, vt quia erant diuites, vel cōsi-
lio strenui, licet inhabiles ad pugnam, sm Inno. ⁊ Pet. Vel dixe
runt se debiles, cū sint fortes. de rescriptis. super literis, secundum
5 Inn. ¶ † Opp. cum glo, qd credatur sigillis ignotis. xviij. distin.
c. j. Sol. Creditur, si sunt nota, nō creditur nisi sint quinq;. ⁊ dicit gl.
notis credi, etiā in preiudiciū alterius. Aduerte, hoc puto quādo
est leue preiudiciū, ⁊ attestatur scripto. Secus si verbo: quia nullate-
nus creditur: vt no. gl. de sent. excō. sicut. Sed si sit dubiū per par-
tem de sigillo, an sit notū, ex quo reputatur notū: vt. d. c. iij. posset
tamē collatio fieri cū alijs sigillis ipsius, si habeantur, sicut fit col-
latio literarū. S. .c. pro gl. C. eo. comparationes. secundum Hostien.
6 ¶ † Quero cum gl. ij. de quo voto loquitur decre. Glo. dicit qd de
voto peregrinationis. Vin. hoc restringit ad votum peregrina-
tionis Hierosolymitane, in quo dispēsat solus papa, vel absoluit.
Sed dic hoc verū, quando propter succursum vouit: ⁊ sic loquū-
tur iura de hac materia loquētia. Sed si voueat visitare sepulchrū,
non puto quod hoc pape sit reseruatum: quia hoc cautum non in-
uenio. Idem de visitatione sancti Jacobi, ⁊ Rome: licet viderim
dubitare. glo. alie sunt clare. In glo. pe. in fi. ⁊ ibi remittit Innoc.
ad questionem quare falsa causa excommunicationis, ligat, ⁊ non
absoluit falsa causa absolutionis.

1 ☞ A iure non dicitur differre id, quod est dispositum secun-
dum ius.
2 Constitutio disponens id, quod ius, nil addit ad ius,
3 Juri quod dicitur consonum, vel non.
4 Judex an arctetur ad consulendum principem vbi dubitat de vi-
ribus legis.
5 Rescripto mandati an sit indistincte parendum.

Pastoralis. Si de extrauaganti dubitatur
an sit decretalis authētica: aut
est iuri cōsona, ⁊ tunc iudicatur scōm illā: si vero iuri
1 sit dissona, papa cōsulitur. Secunda ibi: verū. ¶ † Not.
quod extrauagans disponēs quod ius, nō dicitur a iure differre.
2 Vide Jo. And. de constit. c. j. lib. vj. in gl. † Et sic cōstitutio dispo-
nēs id qd ius, nil addit ad ius, nil vinculo subsistit natura qd sup
extrauagāti disponēte qd ius nō cadit probabilis dubitatio, sic sup
extrauagante disponēte aliud a iure. Per hoc dicit Bar. qd snia
lata cōtra ius, expresso iuris errore in sentētia, est nulla, qn ius est
cōmune: secus si extrauagās, quia de illo probabiliter dubitatur:
vt no. in l. cum prolatis. de re iud. Hoc puto anteq̃ papa sit cōsul-
tus: secus qn certus est de extrauagante. Idem sentit Bart. hic si
propter diuersitatem litere lis reddatur dubia. quod no. sicut in si-
mili habetur de elect. nemo deinceps. Gl. penul. opponit quod ex-
trauagans statim liget post duos menses: quia eius presumitur
notitia. S. de constitu. c. ij. ⁊ quod ibi no. de postu. prela. c. j. So. Li-
cet eius presumatur notitia, tamen videtur quod potest de ea du-
bitari, vel sequatur illud de reductis ad volumen iuris, vel com-
mune, non de extrauagantibus, quia nō ligant, nisi eorum alia de-
tur notitia. Vel procedit illud, quando iure sit fides quod emana-
uit in curia. Secus vbi de ea aliter nō constat. Ideo dicit hic Inn.
quod non fiebat fides hic per bullam, vel insinuata non erat. de po
stula. c. j. cum concord. Nam licet publice factum non tolerabiliter
ignoretur, dubitari potest de ipso an sit factum, ⁊ consequenter an
publice factum. Item, vt dicit Inn. etiam dato quod sit sub bulla,
tamen non statim recipienda. C. de lega. l. ij. Vel secundum Boati.
dato qd constaret de bulla, litere habebantur diuersimode, ⁊ con-
trario modo. de elect. nemo deinceps. lib. vj. in gl. pe. ⁊ quod ibi no.
¶ Opp. quod hec decre. male situetur, quia debebat poni sub ti-
tulo de rescri. vel de constitu. So. Adaptatur inquantum tractat
3 de fide extrauagantis, vel scripture eius. ¶ † Quero quando dica
tur iuri non consona. Dic, quando obuiat iuri ciuili, non contra-
dicenti canonico, vel quando obuiat iuri diuino. de accu. qualiter.
ij. de elect. significasti. qui fil sint legit. per venerabilem. de elect. su-
per eo. de ope. no. nun. c. j. ⁊ ij. de quo de solu. c. si. Vel naturali ratio
ni deficiente iure. j. dist. consuetudo. Instit. de iure naturali. §. qd
4 vero. ⁊ §. ex nō scripto. de cōsue. cū dilectus. ¶ † Quero an arcte-
tur iudex ad consulendum papam, vbi dubitat. Dic qd nō, si nō velit:
quia ex quo sibi nō cōstat qd sit decretalis, non pōt iudicare sm illas
decre. que sunt edite post istā compilationem ante compilationem
5 Sexti: tene quod habes in proemio Sexti. ¶ † Ad gl. oppo. qd eo
qd obuiat iuri, statim recipienda sit decretalis. xxv. q. j. rescripta.
Gl. concludit: qñq; emanat rescriptum scōm ius: ⁊ illi parendum.
Quandoq; aperte cōtra ius: ⁊ illud reijciendū ex toto. Qñq; ema
nat preter ius: ⁊ expectatur secunda iussio. de offi. deleg. si quando.
in aut. vt nulli iudic. §. si vero. Hec vera, nisi in rescripto dicatur:
nō obstante tali iure, sm Hosti. de quo vide quod no. de consti. c. j.
Qñq; decretalis est cōtra ius, vel preter ius: ⁊ statim est reijcienda, sed
cōsulitur superior: quia eo qd allegatur inter decretales, tamen si commu
niter non habetur in libris, illi nō est standū. Si decretalis est con
tra cōsuetudinē, statur cōsuetudini, dum tamen sit rationabilis, et
legitime prescripta: nisi princeps per suum statutum intendat tol
lere consuetudinē. Sic hodie determinatum est ante decr. sequitur
cōsuetudinem. de consue. c. ij. lib. vj. Inquantū gl. dicit qd superse-
dere debet, intellige si vult, vt dixi in litera.

1 ☞ Testes possunt produci vsq; ad conclusionem in causa.
2 Conclusio in causa precludit viam probandi. s.
3 Instrumentū authenticū facit consuetudo, etiam si sit priuatum.
4 Instrumenta non possunt in causa produci ante conclusionem ter
mino elapso.
6 Instrumentis priuatis etiam per consuetudinem authenticis fa-
ctis an credatur in spiritualibus.
7 Instrumento notarij a iudice seculari creati an faciant fidē in foro
ecclesiastico.
8 Instrumento iudicis an credatur ex consuetudine absq; testium
subscriptione.
9 Instrumento per notarium male famatum confecto an credatur.
10 Conclusum quando possit dici in causa.

1 **Cum dilectus.** ¶ † Post publicatas
attestatiōes vsq; ad con
clusionē in causa possūt testes produci, ⁊ cōsuetudo loci fa-
cit instrumētū authenticum. h. d. Secunda ibi: super.
¶ No. qd publicatio attestationū precludit viā facultati proban-
2 di per instrumentū. ¶ † No. ij. qd cōclusio in causa precludit viam
probandi etiam per instrumentum: ⁊ sic liquida probatio non ad-
3 mittitur post conclusionem in causa. ¶ † Nota qd consuetudo dat
authoritatem notariatus, ⁊ fidē instrumento priuato, vel alias nō
publico: sicut ⁊ disponit de solennitatibus instrumenti. in aut. de
tabel. §. nos autem. Exigitur tamen quod persona sit honesta: vt
4 patet hic. ¶ † Opp. quod ante conclusionem in causa non possint
produci instrumenta lapso termino ad illa producenda. So. Con-
trarium procedit, quando est terminus statutus ⁊ lapsus: hic
quando iam est lapsus. De quo in Spec. de dilatio. §. videndum.
versicu. quid si datur. ⁊ in clemen. de verbo. signifi. sepe. versicu. eo
saluo. in gloss. vbi ergo. C. qui accusa. non pos. si ea. ⁊ ibi Cynus et
Barto. in l. mancipiorum. ff. de optio. lega. Quicquid dicat Cyn.
recitat illam gloss. Barto. dicit standum decre. pastoralis. j. de ex-
cep. vt si iuret instrumētum de nouo ad se peruenisse, posset, aliter

5 non. ¶†Oppo. quod possit etiam post in causa produci: vt patet
de iureiuran. admonendi. Soln. Quando nõ sunt de nouo reper-
ta, non possunt post conclusionem in causa: sed si sunt de nouo re-
perta, bene possunt, vt ibi not. Bar. Uide quod dicam j. de excep.
exceptiones. Ad hoc facit de causa pos. pastoralis. z. §. de procura.
auditis. Sed ibi aliqd potest imputari parti, que distulit, hic nõ.
6 ¶†Quero an talibus instrumentis credatur, etiam in spirituali
bus, vbi consuetudo dat potestatem lapso termino. Dicit Hostiẽ.
quod creditur super ciuilibus, z temporalibus rebus, de quibus
ne cleri. vel mo. c. sicut. Fatetur quod vbi talia instrumenta redu-
cuntur vt priuilegia ab ipso rege concessa, vel quo ad feudalia, qđ
bene facerent fidem. de fo. compe. ex transmissa. Sol. Pe. z Abb.
videntur contradicere Hostien. pro eo, quod dicunt quod dubita
tio hic fuit pro eo quod agebatur contra laicum super ecclesiasti-
cis, cõtra eos, si est de constitutis ecclesie in spiritualibus, tene qđ
habes in. c. sicut. super temporalibus seruatur quod creditur ad
preiudicium, z commodum ecclesie. z hoc non negat Hostien. z fa-
tetur Petr. quod nota. Non obstat. c. ecclesia. quia hic notarium
adeunt volentes: z per hoc non dicitur vendicare laicus potesta-
tem in clericum, sed clerici auxilium inuocant, sicut testes possent
habere laicos, ita z notarium attestantem: maxime tenendo quod
notarij potestas sit prorogabilis. de quo dixi qui fil. sint legi. per
7 venerabilem. ¶†Quid de instrumentis aliorum iudicum, an con
suetudo operari possit vt illis fides adhibeatur. Joã. And. quod
sic, in. c. seculares. de fo. compet. libro vj. z ibi dicit quod probant
etiam in iudicio ecclesiastico. Quod nota. propterea, que proxime
8 dixi. ¶†Quero an ex consuetudine credatur instrumento iudicis
absq̃ testium subscriptione. Dic quod sic, si hoc habeat consuetu
9 do. de quo. §. c. ij. ¶†Quid si esset male fame an crederetur instru
mentis. Dic quod non, maxime si consueuit falsare instrumenta.
Honestas tamẽ presumitur, vt patet. de presumpt. c. si. ſm Hosti.
10 ¶†Oppo. quod non liceat producere instrumenta, sicut nec te-
stes, post publicatas attestationes: quia appellatione instrumen-
ti comprehenduntur testes, z econtra. de testi. cogen. peruenit. Di
cunt quidam quod hec fuit causa dubitandi. ¶Alij dicunt quod
causa fuit, quia videbatur diu tacuisse, z propter hoc vt suspectus
debet repelli. ad hoc de testi. presentium. Sed non est idem in testi-
bus: quia ex multis causis facilius deprehenditur falsitas instru-
menti, quam testium. §. eo. inter dilectos. maxime quia z in instru-
mento debet poni dies, locus, testes: de quibus de re iudica. abba
te. lib. vj. Sed de his testis interrogatus dicit se non recordari. j.
c. proximo. Et hoc respectu verum est quod facilius corrumpun-
tur testes, quam instrumentum: sed alio respectu facilius falsatur
instrumentum: quia facilius est corrumpere vnum notarium, quã
duos testes. Ad hoc quod not. de cleri. peregri. c. j. sed hoc tollit
11 presumptio dignitatis, z approbationis. ¶†Quero quãdo dica
tur in causa conclusum. Glos. quando est renuntiatum probatio-
nibus, z omnibus allegationibus, de causa posses. pastoralis. de
procurato. auditis. Non obstat quod post appellationem possunt
produci. C. de temp. appel. per hanc. ergo post conclusionem: quia
melius est ante tempus, zc. C. in quibus causis in integrum resti.
non est necessaria. l. fina. quia dicit Innocen. quod vsq̃ ad conclu-
sionem licet testes producere, post non: sed in causa vera appella-
tionis, etiam post conclusionem factam in principali, licet testes
producere. Non obstat cap. sequens: quia intelligitur de conclu-
sione facta in causa appellationis. de quo remittit Joan. And. in
Specul. de instru. edi. §. nunc dicamus, in princip. ibi dicit. idem
hec vera, vt conclusio non se extendat ad causam appellationis,
nisi partes de hoc cogitauerint: quod in dubio non presumitur:
vt quia dixissent, Nos renuntiamus. vel cõcludimus, ita quod de
cetero nec de iure, nec de facto in causa principali, vel appellatio-
nis aliquid de cetero dicamus: talis renuntiat. bene preiudicat: z
secundum Gul. in Spec. de renun. z conclu. §. j. versicu. hoc autem
scias. Sequentes glo. sunt clare. In glo. penult. ibi: cum olim. z cõ
trario. xij. distin. nos consuetudinem. z in si. vide quod not. de con-
sue. c. si. super glo, z hic per Jo. And.

1 ¶Instrumenti falsitas potest probari per testes,
2 Libello in actione personali sufficit exprimere causam remotam,
3 Compensatio admitti debet in liquidis licet causis diuersis.
4 Sententia potest formari super iure superuenienti ex vetustiori
causa, pendente causa,
5 Sententia potest formari super altera instantia habente conne-
xitatem cum ea, cum qua actio habuit originem.
6 Actionis empti que sit natura. nu. 9.
7 Emptor condemnatus ad pretij traditionem an impediat execu
tionem per exceptionem rei non tradite.
8 Compensatio non admittitur super non liquido.
9 Uenditor an teneatur indistincte ad traditionem rei libere, vel li-
beretur tradendo interesse,
10 Conditio impedit ius agendi ante purificationem.
11 Appellatione deuoluta non admittitur articulus omnino nouus
sed tantum dependens ex veteri.
12 Testis iuramentum probatur, quãdo dicitur, Talis iuratus de-
posuit. nume. 19.
13 Testis dictum concludens causam scientie per sensum non imme
diatum, probat.
14 Conditionis appositione aggrauante conditionem rei, res in pre
tio minus estimatur.
15 Testis deponens super valore rei an probet, vt quia dicit, scio qđ
tantum valet, quia a tali potui tantum habere.
16 Testium dicta non vitiantur, licet dicant omnes quod de die nõ
recordantur vel tempore, etiam de mense.
17 Contractus conditionalis, vel modalis quis sit.
18 Appellari non potest ad papam, vel Imperatorem, vbi superior
loci, qui iudicauit, non habet superiorem.
20 Testes instrumẽtarij, z ipse notarius, possunt induci in testes. 16.
21 Instrumenti probatio succumbit probationi duorum, vel trium
testium.
22 Testes instrumentarij si non aliter singularitas actus determina
tur, quomodo actus multiplicatus probetur. nu. 26.
23 Confessio facta post conclusionem in causa valet.
24 Assertiones, z responsiones partium possunt per iudicem fieri in
quacunq̃ parte iudicij vsq̃ ad sententiam.
25 Instrumento publico testes debent subscribi per notarium.
27 Confessio erronea licet possit reuocari, an reuocãs incidat in per-
iurium, vbi est iurata confessio.
28 Instrumentum per quot testes possit conuinci, seu reprobari.
29 Testes instrumentarij si contradicant instrumento, quot requiri
tur ad conuincendum instrumentum.
30 Testes an possint per iudicem interrogari post conclusionem in
causa.
31 Obligatio conditionalis non supponit obligationem.
32 Sententia cause appellationis potest esse partim confirmatoria,
vel infirmatoria.
33 Sententia quomodo potest ferri super exceptione opposita.
34 Sententie appellationis an possit addi ex nouiter deductis.
Appellatus an videatur acquieuisse sententie, ex quo non est pro-
testatus de adiuuando se appellatione.

1 **Cum Joannes.** ¶†Falsitas instru-
menti vel quod dece-
in instrumẽto, põt pbari per testes. hoc dicit. In pri-
ma processus cause principalis. In secunda processus
cause appellationis, ibi: cũ igitur. In tertia ibi, de cõsilio. distin-
ctio ipsius cause appellationis. Legã per partes: z primo ad versi.
2 cũ igitur. ¶†Not. primo in personali sufficere exprimere causam
remotã, pcto, quia mutuaui. vide de iudi. dilecti. de libel. obla. c. j.
3 ¶†Nota secundo cõpensationem admitti de debitis liquidis, li-
cet causis diuersis, z in quantitate dispari ad mensurã quantitatũ
4 hinc z inde cõtrahentium. ¶†Nota tertio argu. quod ex iure su-
peruenienti ex vetustiori causa pendente iudicio, etiã a parte acto-
5 ris posse in eadem instantia sententiari. ¶†Nota argu. quod pen
dente instãtia ex vna causa, ex altera potest sequi sentẽtia super il-
la instantia confessata, dummodo cum tali aliquam habeat conne
6 xitatẽ, z que primo in instãtia est deducta. ¶†No. naturam actio
nis empti: quia propter eam quis adstringitur ad tradendã rem
7 liberã vacuam, z expeditã. ad hoc. l. ij. §. j. ff. de acti. empt. ¶†Op-
8 po. quod male sententiauerit super domo non inclusa in petitio-
ne: z similiter super causa: quia actum est ex mutuo, z sententiat su-
per venditione. contra id. ff. communi diuidũ. vt fundus. ff. fami.
erciscũ. in hoc. de fimo. licet Heli. Solu. Dicunt doct. quod hec est
decisa petitio: quia z obijciens compensationem agebat repellere
petentem, z cõfitebatur venditionem: agẽs ex mutuo dedit aliam
partem petitionis, in qua petebat domũ tradi vacuam, z expedi-
tam. Uel potes dicere quod ex quo confitebatur venditionẽ, appo
nens compensationem, z solutionem pretij domus super vẽditio-
ne vt cõnexa, de qua cõstabat cõfessione, potuit sequi sententia ar-
gu. de exceptio, capit. j. de electio. per inquisitionem. de confes. cap.
ij. ¶Quero an emptor condemnatus ad traditionem pretij, im-
pediat executionem per exceptionem rei non tradite. De hoc in
Spec. de senten. excommuni. §. fina. versicu. item pone. ibi arguit
quod sic: quia per hoc non tollitur ius agẽdi ad rem, ex quo de tra
ditione rei nõ est disceptatum. ergo fortius non tollitur ius exci-
piendi. Ad hoc. ff. de furtis. si duo. §. penul. Dic quod dato quod
non possit impediri executio, poterit tamen agi ad rei traditionẽ.
ff. de actio. empti. lege Julianus, §. offerri. ad hoc nota. ff. ex qui-
bus causis in possessionẽ eatur. l. Fulcinius. §. secundo. Dic, si non
est disceptatum de traditione rei, non admittetur excipiens. ff. de
compensa. l. qđ in diem: tunc satis puto exceptionẽ admitti: quia nõ
detur

detur hic substantie debiti, sed executioni: ⁊ sic est de concernentibus
executionem: ergo post admitti potest, licet si fuisset opposita ante,
8 impedisset exercitiũ agendi. ¶ †Opp. qd nõ admittatur compen
satio indistincte. l. si. ff. de cõpensa. Sol. Admittit, vbi debita sunt
9 liquida, nõ vbi nõ sunt liquida. ¶ †Gl. ij. colligit notabile, qd ad
traditionẽ libere rei cõpellit venditor. Per que dixit Mar. qd si
venditor habet facultatẽ rei tradende, precise cõpellit ad traden-
dum. ff. de actio. empti. l. ex empto. Et hec opinio est vera, ⁊ com-
munis, prout obligatio rem tradi incidit in contractũ bone fidei,
vt est venditio: alias si nõ habet facultatẽ rei tradẽde, tenet ad in-
teresse: vel si nõ, incidit in rem tradi, obligatio in cõtractum bone
fidei. ⁊ sic debet intelligi. ff. de verbo. oblig. l. stipulationes nõ diui
duntur. §. Celsus. ⁊ similia. Per que iura Jo. ⁊ Accur. in. l. j. ff. de
actio. empti. tenẽt ꝙ sufficiat interesse tradere. ⁊ male. ⁊ opi. Mar.
tenet Bar. in. d. l. stipulatiões nõ diuiduntur. Et huic opin. adhe-
ret ius canonicũ, vt hic. Ad hoc de arbi. per tuas. de pac. c. j. l. q. j.
qui studet. de quo in Spe. de emptio. ⁊ venditio. §. interioribus. in
princi. vbi Jo. An. sequit istam opin. qd si habet facultatẽ rei tra-
dende, ⁊ cõpellit. Vel nõ habet, dolo, vel culpa: ⁊ nõ cõpellit precise
sed ad interesse agit. Vel nõ habet, nec dolo, nec culpa: ⁊ ad neutrũ
tenetur, fm Jo. And. ibi. Et dicit vacua tradi. quãdo tradit va-
cua respectu possessionis, ⁊ detentionis: alias nõ est vacua. Unde
si quis esset in possessione causa legatorũ, vel fideicommissorũ, vel
nomine ventris, nõ tradit vacuã sic tradendo. ff. de acti. empti. l. j.
10 §. vacua. ¶ Venio ad ver. cũ igitur. †No. qd cõditio impedit ius
11 agẽdi ante purificationẽ. ¶ †No. ij. qd in causa appellationis nõ
admittit articulus omnino nouus, sed tantũ pendens ex veteri.
¶ No. iij. qd nouus articulus dicit, licet tota substãtia primi re-
petatur in secũdo qñ illa nõ repetit vt submittat necessitati pro-
12 bandi. ¶ †No. iiij. arg. qd probet iuramentũ testis, si dicat Talis
13 iuratus deposuit. de quo de testi. tuis. ¶ †No. qd probat testis cõ-
cludens causam sciẽtie per sensum non immediatũ: vt si dicat, scio
qr presens fui. Vide Bar. ff. de autho. tu. l. j. §. j. ⁊ ꝙ no. de testi. pre-
sentiũ. lib. vj. in Nouella. Ad hoc de elec. per inquisitionem. de con-
14 suetu. c. ij. de testi. cũ causam, fm Hostiẽ. ¶ †No. qd ex cõditionis
appositione aggrauante cõditionẽ rei res in pretio minus estima
15 tur. ¶ †No. arg. pro teste deponẽte de valore rei, vt probet Scio
qd tantũ valet, qr a tali potui tantũ habere. Sed dic de hoc vt per
Bar. in. l. ij. C. de rescindẽ. vendi. ⁊ dicã de empt. ⁊ venditio. cũ cau-
16 sam. ⁊. c. dilecti. ¶ †No. qd non vitiat testimoniũ, quanquã omnes
testes attestantes dicãt de die nõ recordari, vel de tempore, etiã de
mense. cõtra id, qd no. Hosti. ã. de testi. ex tenore. ⁊ vide de accusa.
17 qualiter, ⁊ quando. ij. per Inno. ¶ †Oppo. qd nõ esset conditio-
nalis contractus, imo sub modo: quia possunt. de condi. appo. ve-
rum. Sol. Fatetur Joã. An. qd erat modalis, ⁊ non cõditionalis,
late dicitur secundum Hostien. melius dixisset conuentionalis.
18 ¶ †Opp. cum gl. qd non debeat appellari ad papam. de iudi. no-
uit. Solu. Terra erat de iurisdictione ecclesie. Ad hoc de appel. si
duobus. alias nõ appellatur ad ipsum. Hoc dicunt docto. verũ, si
superior loci, qui iudicauit, nõ recognoscat superiorẽ: quia tũc ap-
pellatur ad papam qui si. sint legi. per venerabilẽ. §. rationibus.
de foro competen. licet. in aut. vt diffe. iudices. §. si vero contigerit.
19 secũdum Hostien. ¶ †Oppo. quod nouus articulus nõ admitta-
tur in causa appellationis, vt patet de tempo. appel. per hãc. Sol.
omnino nouus nõ admittitur, vt ibi: sed pendens ex primis sic, vt
hic: ⁊ sic in causa appellationis noue probationes admittunt su-
per noua exceptione: ⁊ aliam causam possum prosequi corã iudice
appellationis, quam expresserim coram iudice a quo. ff. de appel.
scio quesitũ. Et hoc verum. quando appellatur a diffinitiua: secus
si ab interlocutoria: vt in cle. appellanti. de appel. de quo. de appel.
cum causam. ¶ Glo. in verbo, nepotibus. opponendo querit de
dubio, ⁊ nescit quid loquatur, vel ipsam non intelligo. tolle dubiũ
suũ: oppositio gl. procederet, si domus remaneret penes Petrũ:
sed si Joãnes emit, remanebit penes heredes Joannis, nõ penes
20 heredes Petri. Utilis ergo fuit prouisio Petri. ¶ †Venio ad
versic. dictus vero. No. tabellionẽ, ⁊ testes inscriptos, posse induci
in testes ad confirmanda, ⁊ declaranda contenta in instrumento.
21 ¶ †No. quod probatio instrumenti succumbit probationi duo-
rum, vel trium testiũ, etiam quando instrumentũ adiuuatur de-
22 positiõe notarij, ⁊ vnius testis in instrumẽto descripti, ⁊c. ¶ †No.
quod vbi testes ab instrumento variant in qualitate actus itera-
bilis, si nõ aliter singularitas actus determinetur, actus multipli
catus probatur, ex quo iterabilis ex diuersitate qualitatis: ⁊ sic in
altero qualitas necessario nõ concluditur. Et nota cautelã quod
tunc actus determinetur, vel ad vnitatẽ reducatur partiũ cõfes-
23 sione, vel aliter. ¶ †No. valere confessionem etiam post conclusio-
24 nem in causa †Et nota iudicẽ posse vsq ad conclusionẽ in causa,
⁊ post vsq ad sententiam, interrogare partes ad indagandã veri
25 tatem. gl. allegat cõcor. ¶ †Oppo. quod non sit necesse testes fore
subscriptos in instrumento. supra. cap. ij. Solu. Dic subscriptis,
id est, subscriptis per notarium: qr non est moris, nec de iure, qd
in instrumẽto publico se subscribant testes, sed priuato tantũ: de
quo dicto cap. ij. Hostien. dicit quod melius fuerat hoc producere
de testibus non subscriptis, maxime quia periculosum est, si in
scriptis aliquid dicant contra instrumentum, vt notabitur cũ gl.
26 ¶ †Oppo. quod absq quod fuit facta interrogatio, ⁊ de veritate
contractus, debuerit hec concordia fieri: quia licet instrumentũ di
cat contractum factum, per hoc non negat quin conditionale fue-
rat. Debebat ergo probatio reduci ad instrumentum, vt instrumẽ
tum probaret contractum, ⁊ testes conditionem. ¶ Secundo di-
cit Innocen. quod absq hac interrogatione sic debebat cõcordari
instrumentum. arg. de testi. cum tu. Et hoc, qr non contradicebat
probatio instrumento, sed addebat. Hic, si instrumentum indire-
cte nõ contradicit probationi, vt quia dicit cõtractum factum, qd
potest esse conditionale ⁊ purum, tunc reducitur ad concordiam.
Et hec fuit mens Inno. ⁊ ex quo non contradicunt, non probatur
multiplicatus act⁹, sed in dubio vnicus presumitur, ex quo aliter
non probat multiplicitas ex euidenti contradictione: ⁊ sic loqua-
tur hic. Si autem est contradictio aperta, vt qr instrumentum di-
cit cõtra dictum purum, vel testes coadiuuando instrumentũ de-
ponũt de puritate contractus, ⁊ testes deponunt illud conditiona
le, tunc reducitur ad concordiam, ⁊ necessario cõcluditur multipli
catio contractuum ex contrarietate qualitatum: vnde pbatio qua
litatis est incerta, nisi reducatur res ad vnitatem per cõfessionem
partiũ, vt hic. Unde habito respectu ad id, qd deposuerunt testes
rimantes instrumentum, non ad instrumentũ tantum, necessaria
fuit interrogatio, de qua hic. Bar. tamen videtur dicere indistin-
cte, etiam non stante contrarietate, necessariam probationem vni-
tatis. in. l. ij. C. de bono. possess. secund. tabul. vbi dicit quod si pars
confitetur instrumentum, sed negat solennitatẽ, si postea pars con
cludat solennitatem, nisi probetur, identitas non probatur: quia
solennitas potuit affuisse alteri testamento, per hanc decre. sed hec
decre. non probat per notariũ ⁊ vnum ex testibus descriptis. In-
ducitur ad questionem de compromissariis in electione monialiũ,
in quas fuit compromissum, vt vsq ad consumptionẽ candele de-
buissent elegisse, ⁊ post consumptionem in stallando dixit compro-
missaria qd eligebat nomine sociarum: auditor ex officio fecit tres
interrogationes. Prima, an candela fuisset cõsumpta tẽpore quo
compromissaria elegit. Respondit, quod non. Scdo, an candela
esset consumpta tempore quo compromissaria de facto elegit. Re-
spondit qd sic. Tertio, an compromissaria illam elegisset semel, vel
27 pluries. Respondit qd semel tantum. †Ex his cõcludebat periu-
rium electe, contra quod multipliciter respondebatur. Primo ꝙ
per testes constabat veritas facti: qr prima electio erat intelligen
da de electione iuris: secũda de electione facti, que nulla fuit, talis
interpretatio amplectenda, qr benigna, per quam vitatur periu-
rium, per quam parcitur fragilitati sexus, ⁊, quia nõ est sequenda
subtilitas, ex quo de veritate cõstat, maxime in foro canonico, ⁊ in-
ter religiosos. de iudi. dilecti. Itẽ pro electa inducebatur authori-
tas Joannis. iiij. vbi mulier, que respõdit se nõ habere maritum,
commendatur verum dixisse, qr non habebat de iure, sed de facto.
Item qr reuocare poterat errorem negotio nondum finito. Hosti.
dicit quod Clemens, non obstantibus his, pronuntiauit eam per-
iuram. Nõ obstant primo allegata: quia licet fictione iuris electio
habeatur pro nulla, tamen in positionibus, ⁊ respõsionibus, que-
ritur de facto, ⁊ non de iure. Non obstat quod dicitur de benigni-
tate interpretationis: quia vltima responsio non patitur vti clara
interpretatione: nec parcitur mulieri contra ius naturale. C. de in
ius vocan. l. fina. Nec obstat quod dicitur de reuocatione erroris:
quia illud in ciuilibus: sed hic quanto fortius confitens fatetur se
errasse, fortius conuincitur deierasse: ⁊ sic a prelatura repellenda.
de electione. querelam. Et ab hoc forte habuit ortum decret. cum
in positionibus de iureiurando. libro. vj. vt ibi nota. in prima glos.
28 ¶ †Venio ad glo. glo. reuocat in dubium, per que t testes conuin
catur instrumentum. Respondit quod si testes velint cõtradicere
instrumento aperte in totum, vel in parte, requiruntur quinq ad
minus: quia authoritas notarij equiualet duobus. de probationi.
quoniam contra vltra duos est instrumentum, quod equiualet
alijs duobus. C. de fide instrumen. l. in exercendis. ⁊ sic saltem exi-
guntur quinq vt superetur. supra de testib. in nostra. Duo viden
da sunt. Primum, quot testes reprobent instrumentum. de non
scriptis in instrumento. Secundum, quot reprobẽt de rescriptis.
¶ Ad primum excludo aliquos casus non dubios. Primus,
quando scriptura non admittit probationem in contrarium ex di
spositione iuris: vt. l. fina. C. arbi. tute. ⁊ in. l. antique. C. ad Velleia.
⁊ in. l. generaliter. C. de non numera. pecu. in clemen. j. de probatio.
quo casu dic, si testes volunt reprobare instrumentum ex sola fal-
sitate contenti in instrumento: ⁊ nõ admittit probatio. Si volũt re
probare instrumentum, quasi non confectum a notario, sed ab alio
falsificatũ, põt: qr hic nõ adest vis instrumẽti Si nõ volũt impro-

bare factū,sed solēnitatem,vel aliud intercessisse.per qđ annihilef
factū in iuris effectu stante facto:adhuc pōt,vt dicit glos.in cle.de
probatio,Puto tamē qđ si preclusio facultatis probādi nutriret
peccatū,audiretur saltem per viam denūtiationis Euangelice ꝑ
no.in.c.nouit.de iudi.ij.q.i.si peccauerit.de rescri.cū ad aures.⁊.c.
ad audientiā.Si vult probare per testes simulationē facti,q꞉ per
hoc nō detrahif probationi:adhuc posset,q꞉ nō ꝯcludef falsum in
instrumento descriptum. Ad qđ.ff.de pac.iure gentiu.§.qđ fere.
⁊ qđ ibi no.gl.⁊ in oībus casibus,in quibꝰ dixi posse reprobari:q꞉
testes nō cōtradicūt tunc instrumēto,possent testes hoc modo im-
pugnare instrumētū:q꞉ in ore duorum ⁊c.de testi.in omni. ¶Se-
cundus casus,qñ instrumentū nō admittit probationē aliter,quā
per instrumentū:⁊ idē per omnia dic,si vult reprobare per testes.
¶Tertius casus,qñ instrumentū admittit probationē in cōtra-
rium ꝑ testes:qđ est regulare,vt dicit glo.de proba.cū precibus.et
de proba.qm̄ cōtra.⁊.c.tertio loco.⁊ in cap.nostro.Et hec fuit opi.
glo.Quid dicat hic,⁊ de probatio.tertio.dictū est. Odofr.dicit qđ
plures exigunf,qđ ꝯtineanf in instrumēto:q꞉ instrumētū obtinet
vim tot testiū,quot cōprehenduntur in instrumēto:si duos exigit,
vt est regulare,requiruntur tres:si septē,vt in testamēto, exigunf
ad reprobationē octo.Si qnqꝫ,exigunf ad reprobationē septē,vt
in codicillis:tūc exclude casus aliquos nō dubios. Si agif de re-
probatione instrumēti,ita qđ a parte nō ꝯtradicaf instrumēto,vt
q꞉ improbatur solēnitas,dicitur simulatum,dicitur per aliū scri-
ptum,quā per notarium,⁊ in casibus,de quibus.s.in primo casu:
tūc duo testes improbāt.Et idem si addunt vt hic:quia instrumē-
tum nō contradicit:⁊ ideo si dubitetur an notarius scripserit,etiā
de hoc potest recurri ad notariū,⁊ statur eius dicto.C.de falsis.l.si
quis decurio.vel per duos testes presentes,vel etiam per cōpara-
tionem literarū.C.e.l.comparationes.in aut.e.§.sed si instrumen-
ta.Si autē testes contradicunt directo instrumento, quo ad con-
tenta in instrumēto,vel illi detrahunt:nec curo,licet aliqui distin-
guāt inter directam reprobationem,⁊ indirectam,per modum ca
pituli,ex tenore.de testi.vt in directa non sufficiant duo indirecta
sufficiant.Recitat Spe.e.ti.§.restat.ver.sed potest.Et dicitur qđ
fuit Azo.q꞉ siue sit directa,siue indirecta,sufficit qđ sint in cōtra-
dictione:vt no.gl.de testi.in nostra.Hac igitur distinctiōe reiecta,
dic,si priuata est scriptura,pōt reprobari per duos testes.C.de cō-
trahen.⁊ committen.stipula.l.optimam.⁊ sic procedit quorundam
opi.Si scriptura est publica.hic est dubitatio,si in testibꝰ maius
est pondus,⁊ securior probatio,attenta rei natura,attendimus te
stes:⁊ duo reprobant instrumentum.Idē si maior authoritas.Si
ecōtra in notario maius est pondꝰ,⁊ securior probatio,vel autho-
ritas nō cōuincef per duos. Hoc autem pondus,⁊ in quantū ex-
cedat,arbitrabif iudex.Et hoc tenuit Ric. Mat.vt dicit hic Io.
an.Posset etiam tanta esse presumptio ex nimia legalitate nota-
rij,quod plus crederetur,quā duobꝰ notarijs. Ad hoc litera hic,
dum dicit:Non tamē quodlibet instrumentum:nam in factis anti
quis plus credef instrumento,quam testibus,⁊ in facto intricato,
quod de facili euanescit a memoria.ff.de arb.l.Celsus.no.gl.de ꝓ-
batio.tertio.In facto recenti maius pōdus erit in testibus : quia
vox viua,⁊c.in aut.de fide instrum.§.j.Supposita parilitate hinc
⁊ inde,instrumēto,qđ duobus nō cōuincatur,facit primo, q꞉ obti
nere videtur vim tot testium,quot in instrumento sunt descripti:
⁊ vltra hoc notarij,ergo instrumentum preualet duobus : secūdo
probatio instrumenti est firma,⁊ inuariabilis: quia quod scriptū
est,immutabile permanet.In testibꝰ autē fides est variabilis.fal-
li enim possunt in memoria,⁊ lingua,⁊ intellectu,⁊ in multis:quod
cessat in scriptura,que immutabilis perseuerat.igitur hinc est qđ
aliquando ius exigit probationem per scripturam tantum vt for
tiorem.C.si minor se maio.dix.si alterum.C.de suffra.l.j.C.de non
numera.pecu.l.generaliter.C.de testi.l.testium.⁊ aut.rogati.C.de
proba.l.census,⁊ in quibus no.de constit.Romana.li.vj. ¶Ter-
tio negari nō potest quin ꝓbatio instrumenti sit plena probatio,
testiū etiā plena.Neutra ergo alteram superat:quia exigitur vt al
ter alteri preponderet:vt patet de testi.in nostra.Cōcludit Io.an.
hic post Innocē.ad hoc etiam dictum remittit Gul.in Specu.de
instru.edi.§,restat.versicu.sed quero.quod instrumento quantun-
cunqꝫ publico,⁊ quotcunqꝫ testes habeat descriptos, derogabif ꝑ
duos testes vel plus,ad tres,probando indirecte cōtrariū vel etiā
directe, dūmodo secundum naturam materie sit probabile quod
intendunt testes:⁊ maxime probando indirecte secundum modū
de contrahen.stipulat.l.optimam.de testi.ex tenore.ad hoc de pro
ba.tertio.de testi.a nobis.Hoc etiam sequitur Cy.in.l.in exercen.
C.de fide instru.Probat , quia tota probatio instrumenti pendet
super authoritatē notarij,que a duobus testibus iustum est con-
uinci:q꞉ pōderosior vox duorum:ergo omnia descripta in instru
mento tolluntur illa cōuicta.Non ob.quod instrumentum debeat
habere vim tot testium,quot sunt descripti in instrumēto,⁊ vltra
hoc notarij:vt.l.Domitius Labeo,q꞉ primo qđ notarius cōpute

tur,nō est perenne:nam computatur,quando simpliciter numerꝰ
certus exigitur,⁊ notarius cōputatur.Quandoqꝫ exigitur nume
rus,⁊ vltra hoc notarius:⁊ non cōputatur quo ad solēnitatem in-
strumenti notarius nō exigitur vltra numerū, ideo computatur
in numero.Sed quo ad probandum exigitur vltra testes:ideo nō
computatur.Item cōputetur vel non,tota vis instrumenti est su
per pondere,⁊ authoritate notarij,⁊ descriptiōe etiā testiū,ex quo
testes actualiter nō deponūt.Sicut enim scripsit vnum,ita mille
potuit falso scribere:⁊ sic pendet ab eius facultate quod nō posset
reprobari:merito ergo cōuicta authoritate,conuincif instrumen-
tum.Item hec est fallacia numerare testes vltra notarium:q꞉ bis
idem repetitur:nam fides datur instrumento,⁊ descriptioni testiū
propter authoritatem notarij,⁊ propter subscriptionem testiū:si
adhuc addis notariū,bis idem repetis:sicut in illo,qui dicit quod
tria oua sunt quinqꝫ q꞉ sunt duo ⁊ tria,que constituunt quinque.
Non ob.qđ inuariabilis probatio instrumenti:quia illud prepon
derat in factis antiquis:⁊ tunc preferf:alias nō ex presumptione
publici officij:⁊ sic vt violēta presumptio, per quā alias iudicaf,
reprobaf per duos testes.de ꝓba.proposuisti.⁊ sicut iuramentum
semiplene probationis est plena probatio,⁊ reprobatur.de iureiu
rando.admonēdi.⁊ sicut sigillum authēticū monet.de proba.post
cessionē.⁊ tamen plena ꝓbatio.illi derogat, vt ibi.Nō ob.qđ ꝓba-
tio sit plena instrumenti:q꞉ nō est plena naturaliter,sed iuris arti
ficio.Itē illud procedit in scriptura,contra quam nihil probatur:
secus qñ reprobaf:q꞉ naturale est vt duobus,⁊ non vni,credatur.
Itē q꞉ miraculosa est ꝓbatio:q꞉ miraculū est,qđ pelli mortue cre-
ditur:vt no.j.eo.cū P,tabellio.ꝓbatio aūt duorū plena,⁊ natura
lis,quia in ore duorum,⁊c.de testi.in omni.de testa.relatū.⁊.c.cum
esses.de iudicijs,nouit.ij.q.j.si peccauerit.cū simi.Non ob.de testi.
a nobis:q꞉ ibi est casus ꝓ hac opi. Nā scriptura publica nō est tā-
te authoritatis quin dicto duorū vel triū testiū reprobetur,nisi te-
stiū adminiculo fulciaf.Intelligo nō subscriptorū tantū,sed admi
niculantiū viua voce instrumentū,⁊ deponentiū pro instrumento,
scđm Io.An.quo casu quot sunt testes,est aduertendū:nā si duo ⁊
notarius attestantur pro instrumento,exiguntur tunc quatuor:si
duo tantū sine notario,exigerētur tres.Et sic possent saluari opi-
niones ꝯtrarie,⁊ opi.aduersantes.Nec dicas qđ ibi loquitur de scri-
ptura iudicis:q꞉ ibi iudices appellantur notarij,vt ibi dixi.Sed
dices,instrumentū probat plene,si duo testes sunt cum instrumen
to,saltē debent exigi tres ad conuincendum instrumentum:⁊ hoc
dicit quod tres tunc cōuincunt. Solut.Dic quod licet notarius
⁊ vnus testis fuerit interrogatus,tamen testis nihil deposuit,si di
xit se minime recordari,vt dicit hic Inno.patere ex antiqua.Me
rito ergo tres sufficiunt.Vel dic quod tunc cum testibus compu-
tatur instrumentū,quādo testes sunt de non scriptis iuuantibus
instrumentū:secus si sunt de descriptis:quia nō debet eorum vox
operari authoritate instrumēti,⁊ vltra hoc computari in numero
testium:q꞉ sic duo facerēt.Prima plus placet:vel qđ litera nō di-
cit quod tres requirātur ad reprobandum instrumentum:sed qđ
instrumentū non prefertur tribus.Et hanc opi.tenet Io.an.hic,
⁊ clarius in Specu.eodem tit.§.restat.circa princi.ver.sed quero.
vbi approbat Innoc.⁊ saltem,secūdum eum,non potest dici quin
duo testes faciant vacillare instrumentum:q꞉ hoc facit compara
tio literarum,que minor est,quam fides testium:vt in aut.co.ti.in
prin.⁊,§.j.Illi ergo non stabitur,nisi aliter adiuuetur.C.e.l.fin.C.
de proba.l.iubemus.Hanc opi.sequitur Pau.in.c.tertio.de ꝓba.
vbi recitat omnia ista.Non ob.hoc cap.in quo ad cōuincendū exi-
gi videtur tres:q꞉ videntur tres : q꞉ saltem notarius deponebat
pro instrumento actu:ideo cōputato instrumento , ⁊ notario exi-
guntur tres.Vel vt dixi,Vincē.dicit qđ tres requirantur,licet ꝙ
instrumentū nō prefertur tribus.Io.an.qđ instrumētum habeat
parem vim,⁊c.q꞉ habet quo ad cōplendam probationem, inquan
tum nō obloquuntur inuicem,sed inquantum cōtrariantur,q꞉ li-
cet habeant parem vim quo ad plenam probationem perficiendā,
nō quo ad probationis qualitatē ⁊ pondus:q꞉ maioris ponderis
est probatio testiū,vt vera,⁊ naturalis,quam instrumēti,vt mira
culosa ⁊ supernaturalis.Vnus autē contradicens nō tollit instru
mentū,sed cōfunditur eius vox a plena probatione, quādo nō est
de descriptis in instrumento:vel est,sed eo dempto remanet suffi-
ciens numerus.Ad hoc de rescrip.ad audientiam.Item si nō re-
quiranf testes ad instrumentum,vt dicto.c.ad audientiam.de pre
scrip.Secus dicit Calde.si sit eo descriptis in instrumēto,⁊ neces-
sarijs ad substantiam instrumenti:q꞉ vnus facit vacillare instru-
29 mentum.l.ij.in fi.ff.quemadmo.testa.aperi. ¶† Venio ad secundū
casum,quando testes in instrumento descripti contradicūt instru
mento.Hic Innocen.prosequitur duos casus,Primus. quando
plures contrariantur. Secundus, quando vnus tantum cōtra-
riatur. ¶Ad primum,qñ plures ꝯtrariantur instrumēto:⁊ tūc si
contrariantur directe cōtento in instrumēto,vt q꞉ attestātur con
tētū in instrumēto fore falsū,⁊ qđ de hoc fuit ꝯfectū instrumētū:
⁊ si aliter

⁊ si aliter nõ iuuatur instrumentũ, duo tantum reprobant instrumentum, ⁊ fortius, quãuis nõ sunt de descriptis, q2 hi eodẽ instanti detrahunt instrumento, ⁊ insurgunt cõtra instrumentum. ad hoc de probat. tertiõ. de testi. tam literis. §. fi. Si vero instrumentum a duobus saltem descriptis, etiam si reprobãtes sint de descriptis, ⁊ sint plures, vel de nõ scriptis, inquãtum asserentes pro instrumento attestant factum fuisse die, ⁊ loco. vt comprehenditur in instrumento, pbant saltem contentum in instrumento: ⁊ sic tenor saltem probatur quid sit de instrumento: quia testimonium duorum affirmatiuum est: ⁊ ambo idem probant: aliorũ autem testimonium negatiuum ⁊ magis hoc casu credendum est duobus affirmãtibus: q2 possibile est qõ licet ibi plures presentes fuerint aduertẽtes ad id, qõ agitur, alijs nõ aduertentibus, vel nõ curantib9, sed habentibus aures surdas: ideo apertius ⁊ naturalius est testimoniũ affirmatiuum, quã negatiuum. Hec vera, vt duo testes iuuãt instrumentũ, vel probent tenorem cõtra plures oppositum attestantes, qñ actus subijcitur communi approbationi duorum, vel trium. Sec9 si plures exigerent, vt de iure ciuili quinq3 in codicillis, ⁊ de iure ciuili. xij. tabu. septẽ in testamẽto. nã tũc duo sufficiẽter nõ iuuarent tenorẽ instrũ. ¶ Scõs casus, qñ nõ 9dicunt instrõ directo, sed dicũt se nõ interfuisse: ⁊ si qdẽ hoc pbat per duos testes, qõ nõ interfuerũt, q2 pbãt se alibi fuisse tpe 9ctus, isti faciũt vacillare totum instrm: q2 falsum instrumentũ in totũ inquassatur, non quia contractus nõ pbet per testes, qui remanent, ex quo sunt tot, quot sufficiunt ad instrumentum: sed q2 scriptum est in eo fuisse testem presentẽ, qui fuit absens. j. de his, que fiunt a pla. quãto. H. ec vera, nisi testes descripti, vel alij iuuando instrumentum probarẽt illos fuisse presentes tpe contractus, vel instrumenti confecti: nam preualebit instrumentũ, nisi probationes ex altera parte sint luce clariores. C. de contr. et com. stipu. l. optimam. Si antẽ per alios testes nõ probant se nõ interfuisse, sed dicũt ipsi qõ nõ interfuerunt. Hic Inn. variat. Primo dicit quod debilitatur adeo vis instrumẽti, qõ nihil probat. de testi. tam literis. §. fi. Et intantũ dicunt hoc verum, qõ si per cẽtũ testes probaret cõtractus, qui in instrumento cõtinetur, non per hoc iuuaret instrumentum: q2 non concluderet per hoc satis interfuisse: ⁊ sic instrumentum falsitatẽ continet, saltem in eo qõ dixit hos testes presentes fuisse: ideo ex hac cõmissione falsitatis totum9 instrumentum vitiat. iij. q. ix. pura. de hereticis. fraternitatis. ⁊ qõ ibi no. Non negant tamen quin per testes, ⁊ descriptos, ⁊ nõ descriptos, possit veritas cõtractus cõprobari, licet instrumẽtũ remaneat falsum. Nõ obst. qõ testes in testimonijs dicantur singulares: q2 singuli dicunt de se qõ nõ interfuerũt. s. de elec. bone. q2 vt dicit Inn. singularitas in principaliter probando vitiat testimonium: secus si sit singularitas in causa, ⁊ in eo, ex quo cõcluditur principaliter probandum: nã si principaliter absentia subijceret probationi, iam isti bene essent singulares: sed hic non subijcitur absentia probationi, sed qõ testamentum est falsum: ⁊ in hoc cõcordant omnes, ⁊ cõtestes sunt, licet absentia, que p singulares singulariter a quolibet cõcluditur: ⁊ hoc maxime quãdo simul eos affuisse scriptũ est: vnde quasi simul, ⁊ pariter testificari videntur qõ nõ interfuerunt, nec ipsi singulariter, nec alij: q2 interesse nõ potuissent, quin se vidissent. Ad hoc qõ no. de acc. qualiter. vbi sufficit esse contestes in dicto, licet non sint contestes in causa dicti. Inn. residet. Quandoq3 testes aperte nõ dicunt se non interfuisse, sed dicũt se nõ recordari an interfuerũt: ⁊ hoc casu stãdũ est instrumẽto, cõtra qõ nihil asserat, sed dubium tãtum opponitur: sed dubitatio, vel suspicio extrinseca non facit vacillare instrumentum. imo in dubio vt valeat, est interpretatio facienda. de verbo. signi. abbate. Quãdoq3 aperte dicunt se nõ interfuisse, alijs asserẽtibus qõ presentes fuerunt: ⁊ hic vt. s. Quandoq3 se presentes nõ fuisse, ⁊ alij attestantur se presentes fuisse, ⁊ sufficientes ad cõtractum, ⁊ sic fuisse: ⁊ quia dicit Inn. quod si duo tantum asserunt se interfuisse, mille asserentib9 se nõ interfuisse, vbi instrumentũ hoc fuit confectum, vel vbi cõtractus fuit celebratus, modo, loco, ⁊ die in instrumento cõtẽtis, sufficiens esset testimoniũ, ⁊ validum instrumentũ, non obstante testimonio aliorum, quia negatiuum, ⁊ quia sunt singulares in. d. c. bone. Nõ obstat de proba. tertio. quia ibi per nullũ approbatur fides instrumenti: vel ibi non sunt testes singulares. Ad idẽ respondetur ad. c. de testi. tam literis. §. fin. Non obstat qõ nõ sunt singulares: q2 cum dicit se nõ interfuisse, pariter ⁊ illud dicit de alijs, ⁊ sic sunt contestes: q2 adesse nõ potuisset, quin eos vidisset: quia hoc est falsum: quinimo vbi maior est multitudo, min9 videt vnus omnes alios, ⁊ cognoscit, fm Inn. Bar. in. l. ij. ff. quemadmo. testa. aperi. dicit quod illi reprobant instrumentum: quia testes describuntur in instrumentis vt, si res exigat, iuuẽt instrumẽtum. Inquantum ergo sunt cõtra instrumentum, improbãt. arg. in aut. de fide instru. §. si quis igitur. ⁊ ad hoc alle. c. tum ex literis. ⁊ dictum. c. tertio. Non obstat qõ sint singulares. Solu. Datur triplex, sed duę nõ placent sibi. Prima, qõ sunt contestes: quia nõ potuissent esse presentes, quin alios vidissent. Hoc falsum: quinimo nisi diligentissime aduertisset. Scdo respondetur qõ in principali dicto sunt cõtestes, licet non in causa. Hec est bona: q2 qõ sit falsum, nõ est principale probandũ p testes: q2 hoc non est de iudicio testis, sed iudicãtis: sed facti cõcludet, ex quo surgat falsitas, supponitur pbãdũ principaliter iudicio testis: ⁊ hec est absentia. Tertio respondit qõ attenta causa immediate sciendi, testes sunt singulares: q2 testis meus, nõ est tuus: nec tuus, meus: sed attẽta mediata respectu obiecti sufficit testes esse contestes, hoc est, qõ obiectum representet pariter simul singularib9 sensibus omni, ita qõ sensus simul cõtrahãt ad obiectum, de quo testificãtur: ⁊ tunc sunt contestes. Probandũ hoc est, ꝙ nõ interfuerunt hi, in hoc sunt cõtestes: q2 ⁊ si deponerent qõ presentes fuerunt esse contestes. Sicut ergo per appropinquationẽ sensati ad sensum omnes sunt cõtestes, q2 interfuerunt: ita per remotionẽ sensati ad sensus omnes sunt contestes, ꝙ nõ interfuerũt cõtractui. Puto aduertendũ qõ deponunt. Si enim dicũt plures, Tali die fuimus in vnũ congregati, nec tale fuit actũ coram nobis: isti probant: q2 sensatum abstrahitur a sensib9 vt in vnum congregatis: ⁊ sic potest intelligi. c. tertio. ⁊. c. tam literis. Sed si dicant se interfuisse, ⁊ interrogati: q2 ego ⁊ talis fuimus simul tali die, nec interfuimus: ⁊ hi probant, q2 contestes sunt, cũ habeant testes in vnum non diuisos. Si dicant quilibet, q2 nõ interfui: nõ video quin isti sint singulares, q2 quilibet de se concludit se non interfuisse. Nec obst. q2 appropinquatio sensati faciat illos cõtestes, ergo ⁊ abstractio: q2 9sequẽs nõ est bonũ: appropinquatio sensati ad plures attrahit sensus plurium simul, sed abstractio non potest abstrahere nisi singulariter: q2 hoc nõ meo, nec tuo sensui fuit appropinquatũ: nõ aũt omnib9 simul. ¶ Ultimo Inn. vł hoc relinquere arbitrio iudicantis, vt per eũ fiat acerrima indagatio. l. vbi de falsis. C. de proba. l. iubem9. Ita tamen qõ iudex semper magis presumat pro instrumento, quam contra, vt res potius. ⁊c. de verb. sig. abbate. de priui. si papa. li. vi. cũ cõcor. q2 nõ est tanti ponderis suspicio ex negatiua, qõ debeat omnino instrumentũ annihilare, nisi indirecte sufficienter probaretur. de proba. tertio. de testi. tam literis. ¶ Uenio ad scõm, qñ vnus contradicit: dic ꝙ si ille per duos testes probet se absentem fuisse vacillat instrumentũ. Qõ puto, siue sit de numerarijs necessarijs ad instrumentũ, siue vltra. Si autẽ ipse solus dicat, vacillat Inno. in prima parte dicit ꝙ siue sit de numerarijs, siue vltra, qõ vacillat instrumentum. ff. quemadm. testa. aperi. l. fi. Recitat alios distinguere an hic sit vltranumerarius, vt q2 ipso dempto remanet sufficiens numerus: ⁊ non vacillat instrumentum: alias sic. Et sic intelligit. l. fi. ⁊. l. v. §. fi. ff. quemad. testa. aperi. vt si exigantur septẽ, vt in testamẽto si vn9 de septẽ dicat se nõ interfuisse, nõ probat instrumentũ: si vnus de octo probat. Tertia opinio qõ indistincte non vacillet fides instrumenti: quia isti non creditur contra instrumentum. Nam si testis negat se specificatum fuisse, vel pars se confessam fuisse, creditur notario. de electio. cum dilectus. de prescr. ad audientiã. ad hoc qõ plena probatio instrumẽti conuincit semiplenam, ⁊ confundit testes, per not. s. de probatio. in nostra. ¶ Ultimo indistincte dicit quod ex quo aliter non iuuatur instrumentũ. debilitatur fides instrumenti, etiam si centũ essent in instrumẽto descripti. l. j. §. fin. quemadmo. testa. ape. ad hoc, quia instrumentũ habet fidem a fide notarij, qui est, vnus solus, que fides debilitari potest dicto vnius, nisi per relationem scriptorum testium, vel cõtrahentiũ iuuetur. in aut. eo. titu. §. si vero moriantur. ⁊. §. quod si tabellio. Dicit tñ diligentem faciendam inquisitionem: ⁊ hoc arbitrio relinquitur. ⁊ in dubio dicit standum instrumento, vt. s. dixi. Et huic adheret Cald. quãdo est de descriptis in instrumẽto vltra numerũ, ita ꝙ ipso dempto remanet sufficiens numerus: quia probatio instrumẽti, quamq3 iuris artificio, obtinet locum plene probationis: ⁊ sic confundit vocem vnius. ⁊ hoc tenẽdum. Ubi autem est de descriptis in instrumẽto, ⁊ necessarijs ad substantiã instrumenti, dicit qõ contradictio vnius facit vacillare instrumẽtũ. ff. quemadmo. testa. ape. l. i. §. fi. ideo instrumentum non probat, nisi melius fuerit approbatum. C. de probat. l. iubemus. ¶ Querit gl. ad quid cõcludat quod non fiat de certo tẽpore fides. Dicit gl. concludit ad hoc, q2 probatio exceptionis est dubia: ⁊ sic videtur proficere ad sententiã promulgandam contra eum, qui opponit. Item q2 proponit in vi exceptionis, non debet habere sententiã. de ord. cog. cũ dilectus. sed est cõtra tex. in fi. Et est ratio fm Pe. q2 9trium procedit in dilatoria, hic in peremptoria, qua probata iudicat pro reo. Dic ꝙ sententia, qua re9 absoluitur, potest pcedere ex defectu probationũ actoris. Item propter probationem rei, vt

30 hic fuit: q2 vnus pbationes actoris: ⁊ sic cõcordant. ¶ † Oppo. qõ non potest post conclusionẽ interrogare, de procurato. auditis. ⁊c. q2 dubia pbatio nõ releuat probantẽ: ⁊ sibi imputet. si clare nõ probauit. de proba. in presentia. ⁊ clare nõ pbante actore ad instãtiam eius, nec testiũ, nec partium, fit interrogatio: sed ex iudicis officio potest fieri tam testiũ, q3 partiũ. vt hic. ⁊ gl. allegat 9cor. Inquãtũ glo. dicit iudicẽ posse interrogare partẽ, dicit Inn. quosdã dicere

hoc verũ inquãtum iudex interrogat circa ea,que sunt acta.& du/
bia,ante cõclusionẽ de alijs querere nõ posset.Alij dicunt contra,
ſm Inn.in addi.Jo.And.põt per hoc.qđ dicũt qđ Inn.vult qđ
licet interrogatio possit fieri ad declarationẽ probationis iam fa/
cte ad fundãdã tñ probationem nullatenus factam nõ potest fieri
interrogatio:sed residet qđ alij cõtra.& hoc patet,vt tenui.s.de in
ra.cal.cum causam.inquantum dicat testes interrogandos ex offi
cio super dubietate probationis,vt patet iuncto tex.valere dictũ
testis,si nõ respõdeat de tempore.Dic,si agit de tpe probãdo,tũc
nõ valet,nisi de tẽpore deponat:nisi aliter sic res restringat,ꝙ tps
non sit necessarium,vt hic ad primum.de testi.de testibus.ff.de pe/
ti.here.si quis libertatem.§.fi.ſm Hos.Si tempus nõ subijcit ne/
cessitati pbandi,tunc si dicant de tẽpore,& varient,nõ valet dictũ.
iij.q.ix.nihilo minus.Si dicant se nõ recordari,tũc nõ vitiat testi/
moniũ.Dicit tñ Host.cavẽdũ ne postea possint ex hoc reprobari.
De hoc.s.de testib.ex tenore.& de accusati.qualiter,et quando.ij.
31 ¶ † Venio ad vltimã partẽ.Nota primo qđ obligatio conditiona
lis nõ supponit obligationem,& impedit cõdemnationem:& cautũ
32 est in sñia cãm sñie per prius declarari.¶ † No.ij.qđ in causa ap/
pellationis in sñia causa est exprimenda,& fertur sententia declara
toria iuris partium,nõ simplr confirmatoria,vel infirmatoria,qñ
ex noviter inductis in appellatione sententiat:& hoc ad servãdum
decorem primi iudicis.Et nota qđ sñia põt ferri partim cõfirmato
ria,& partim infirmatoria in diversis articulis.& vide no.de cõiu
33 cõiuga.pl3.Nota qđ super exceptione pnũciatur.¶ † Opp.cõ gl.
qđ super exceptione nõ pnunciet.de or.cog.c.j.So.Qđ super ex/
ceptione nõ pnũciat,qñ opposita est ante sñiam:quia sufficit pro/
nunciari in sñia.Secus quãdo est opposita post sñiam in causa ap.
pellationis,vt hic.Dic qđ pronuntiatur hic super exceptione ad
cautelam:sed nõ est necessariũ:nã sufficiebat absolvere:sed hoc fe/
cit ad servandum decorem iudicis.¶ Gl.opponit de re iudic.in/
ter monasteriũ.remittit.ibi nõ fuit appellatũ.de hoc i Spe.de ap/
pel.§.i.versi.sed nunqd in causa.& vide qđ no.de or.co.c.fi.Vel dic
qđ ibi nõ fuit iustificata appellatio,vt ibi no.in vltima gl.¶ Vlti
mo facio vnum dubium planum qđ ad instantiam appellantis ex
noviter deducto addit sententie,vt hic:sed an ad instãtiam appel/
lati:domini de Rota tangunt hoc,sua cõcl.ccclviij.& videt qđ nõ:
quia appellatus nõ appellando acquievisse videtur ex causa ex to
to approbare.de re iu.qđ ad cõsultationem.de testi.significaverũt.
Nihil ergo põt petere nisi cõfirmationem illius.Ad hoc de testa.
Raynutius.& c.Raynaldus.Itẽ qr debet pronuntiare solum sen/
tentiam iustam,vel iniustã:dicunt qđ per omnes fuit determina/
tũ cõtrariũ.ex quo per vnam partem fuit appellatũ a tota senten
tia,que ipsius effectum suspendit.ff.ad Turp.l.j.de sureiu.venien/
tes.Et sicut per appellãtẽ petitur infirmari,ita potest per adver/
sam partẽ peti confirmari,& suppleri,omissa in prima instantia:qr
forte nõ fuit sic plene probatũ sicut in secunda.ideo super articulo
omisso iudex põt pnuntiare,vt hic,& l.per hanc.C.de temp.appel.
Item si potest illam informare,ita in parte illi addere & supplere.
in dictis.c.Raynutius.& c.Raynaldus.ſm eos.Ad hoc quia suc
cedit primo iudici,& potest omnia,que potest primus iudex.Item
cõsequit quis ex persona alteri⁹,qđ nõ per se.l.petende.C.de tem/
po.in inte.resti.pe.vel de cõtra tab.post vel mortem.in fi.de cõces.
preb.ant hortate.& anti.ad hoc qr iudex supplet de facto,vbi con/
stat ei;de testium dictis,vel instrumentis:vt no.Inno.de postula.
prela.c.i.& in.c.fi.de corpo.vitia.l.vltima.ff.de appel.ff.de edil.edi/
cto.l.bonem.Et aliquando nõ obstat qđ videat acquievisse,qr ve/
rũ si pars adversa acquievisset.Nõ obstat.c.Raynutius.& c.Ray
naldus.vbi dicit exigi qđ sit appellatum ab vtraqꝫ parte:qr ibi il
lud sic cõtingit de facto,nec erat necessarium,& fuit obtẽtũ in curia.
1 ☞ Rescriptum non vitiat defectus litere.
2 Instrumentum non vitiat modicus,seu parvus error.
1 Ex parte. ¶ † Defect⁹ lfe nõ vitiat rescriptũ.
Communis divisio.Scda ibi:qr ve/
2 ro.summariũ.Et no.de modicis nõ curãdũ.¶ † Op/
po.ꝙ nõ valeat rescriptũ:qr i rescriptis pape nihil d3
esse minutum.de rescri.cum adeo.Dicit gl.qđ hec fuit causa dubi/
tandi:sed dicit gl.qđ propter tam modicum vitiũ nõ debet irrita/
ri:quia vitium scriptorum ex nimia occupatione,vel errore,nõ de/
bet nocere.C.de testa.l.error.cũ cõcor.& sic pter defectum,vel simi
le nõ vitiat rescriptũ,sicut neqꝫ testamentum,neqꝫ libertas.Alle/
gat iura.Hec tẽperãt doc.vt pter defectũ litere nõ vitietur,nisi
ex defectu surgat obscuritas,vel ambiguitas,vel equivocatio.s.e.
inter dilectos.Procedit ergo qđ hic,qñ sensus nõ mutat,ſ3 Vin
cen.Idẽ de defectu orationis,vel dictionis,dummodo deprehen/
datur intellectus pape.Alij dicunt qđ si aliter sit defect⁹ intolera/
bilis in litera,vt dictionis,iudex habebit literas suspectas,nisi vi
tiũ sit occultũ,cũ multi sint officiales curie.qui examinãt vitia lite
rarum.Dicit Jo.An.qđ primũ dictum placet,cũ per bullã tolla/
tur suspicio,& oculus officialium sepe fallitur,ſm Inno.ad hoc de

probã.causam.Vel posset distingui inter literas contentiosas,et
non vitiat.de cri.fal.c.penul.ſm Host.Ad hoc.s.eod.ex literis.de
rescri.ad audientiam.de quo ibi.
1 ☞ Appellari potest a iudice,qui parti petenti non facit edi cõ/
munia instrumenta.
2 Reconventio habet locum in causa spirituali.
3 Appellans an teneatur exhibere sententiam,vel reus,vbi dicit,se
non potuisse habere ipse appellans.
4 Vicarium temporalem an sit dare.
5 Vicarius an possit respondere pro fructibus vicarie.
6 Instrumenta quomodo potest reus cogi edere ad fundandam a/
ctoris intentionem.
7 Instrumenti editio qualiter sit fienda.
1 G. Perpetuus. ¶ † Licite appellat a iudi
ce,q parti petẽti non facit
edi cõmunia instrumẽta.h.d.In prima,appellationis
narratio.In scda,appellationis cõmissio,ibi:ideoque.
2 ¶ No.hic ꝙ est dare ppetuũ vicariũ,& est dare tẽporalẽ.¶ † Not,
scdo ꝙ in cã spirituali,& corã delegato h3 locũ recõventio.¶ Not.
iij.instrumenta cõmunia edenda,etiam ad fundandam intentio/
3 nẽ super recõventione.¶ † Quero,vbi quis petit sñiam revocari
latã ad vtilitatem alterius,agendo de nullitate,vel iniustitia pre/
textu appellationis,petit ab appellato,vel cõtra quẽ agit de nul/
litate,vt exhibeat sñiam,ille dicit se nõ habere:quero de remedio
appellantis,vel de nullitate dicẽtis:Dicit Inn.ꝙ si reus illa ha/
bet,pro quo est lata,illa exhibere cõpellitur.C.de edẽdo,is apud.&
si non exhibet sñiam,põt interrogari an p eo sit lata sñia.ff.de in/
terro.act.l.pe.Sed dic si cogit edere,vel renũciare sentẽtie pnun/
tiabit iudex,si quã sñiam pro illo latã appareat,nõ valere.arg.c.ti
tu.nõ alienum.nã cõfessioni sue in iudicio statur.ff.ad legẽ Aquil.
proinde.& si rñdere nollet,habet p cõfesso.ff.de interro.actio.l.de
etate.§.qui tacuit.de cõfes.c.ij.li.vi.Providere ergo d3 huic dicẽ/
ti de nullitate,vt sicut cõfessio,ita & negatio cõtra adversariũ au/
thenticet,vt publicet,& obstabit in perpetuũ etiã in alio iudicio
ipsi reo.C.de lib.causa.iubemus.ij.q.i.multi.de testib.significavit.
& qđ ibi no.& in.c.Albericus.Succurretur tñ reo.si forte pbabili
ter deceptus falsum rñderet,satisfacto tñ adversario de suo inter/
esse.ff.de interro.act.l.de etate.§.ex causa.Et si posset probare con
trariũ,in hoc casu re integra per ostensionẽ sñie,vel alio modo p/
bato errore,stabit veritati.C.de iur.& fac.igno.l.error,ſm Inno.&
revocabit cõfessio.Sed huic obviare vr de app.Romana.§.si ve/
ro.li.vi.ibi:h3 appellãs pbare se intra decẽ dies appellasse,qđ p/
bare nõ põt,si nõ apparet sñia.Sed dic qđ pcedit hoc,qñ nõ põt
hoc pbare sine culpa sua,vel qñ pbat p testes latã sñiam ad peti/
tionẽ talis,& tali die,De quo in Spe.de app.§.de officio.versi.pe.
Fride.suo cõsi.cxcvj.dicit qđ opi.Inn.sibi nõ placet in cã appel/
lationis,nisi qñ hoc cõtingeret pter cõtumaciã nõ cõparentis,
per no.p Cõpost.de rescr.sup literis.in gl.i.ver.sed pone.Ecõ ap/
probat Archi.in.d.§.si vero.vbi dicũt ꝙ si aliquis fingat se appel
lasse,cũ nõ appellaverat,vel lapsum sit tps,ꝙ tenet sñia lata in cõ
tumacẽ appellatũ,l3 aliter nõ doceat se appellasse,vel intra tp⁹
appellasse.Theoricã Inn.sequitur Lap⁹ sua all.x.in fi.Et est ca/
sus.C.de fide instru.l.cũ quidã.vbi est casus,ſm Bart.Et sic dicit
Frede.quẽdã de Mõte vbiano cõsuluisse.Sed lex illa vr excusare
iurantẽ qđ perdidit:sed si est contumax in iurando,tunc servatur
qđ dicit Inn.nisi suppleas illam per dictum Inn.Sed Inn.non
4 loquit quãdo perdidit,vel fidem facit de perditione.¶ † Evero
an sit dare vicariũ temporalem:Videtur qđ sic:vt sicut cõmẽdat
ecclesia,ita & cõmendat vicaria.xxi.q.i.qui plures.& de elec.dudũ.
eo.tit.nemo deinceps.li.vi.Vincẽ.dicit vicarium ad tempus,non
censeri vicariũ:nec vicarius vicarium dare põt.s.de off.vica.pro
videas.Et quis dicat perpetuus,habetur.e.tit.ad hoc.& c.ex pte.
de rescr.postulasti.de prebẽ.extirpande.Dic qđ est dare vicarium
tẽporalem:sed proprie nõ est vicarius,vt dicit Vincen.vt quando
5 temporali causa ponitur.j.de appel.pervenit.¶ † Oppo.qđ vica/
rius non possit rñdere pro fructibus vicarie.Primo,qr d3 dñm
nominare in iudicio.l.ij.C.vbi in rem act.s.vt lite nõ cõte.quonia.
§.qđ si sup.Scdo,qr vicarius nõ habet administrationem:& sic nõ
potest agere,vel defendere de spectantibus ad vicariam,Dupli/
ter intelligit decr.gl.intelligit qđ hic vicarius conveniebatur ab
istis,tanqꝫ possessor.Ad primum cõtrarium respondit qđ nõ põt
dominũ nominare in iudicio:qr habebat ius in re,sicut vsufru/
ctuarius,& similes.ff.de vsufru.l.vsufructu legato.Per que dicũt
doc.hic qđ poterat hic conveniri,nedũ a conventu,sed a quocũqꝫ
alio,qr percipiebat decimas:vnde ratione perceptionis a quoli/
bet poterat conveniri.ff.de rei vendi.l.officium.de off.vica.ad hec
de preben.de monachis.Fatet qđ licet conveniatur,& contra eum
sententietur,qđ non preiudicatur domino superiori.de re iudic.
cũ super.de elec.querelam.de confir.vel vti.vel inuti.cũ dilecta.Et
ppter hec dicit glo.hic in fi.ꝙ vt preiudicet dño,agere nõ potest

hec defen

nec defendere, nisi habeat ad hoc speciale mādatum vel generale:
q2 nō habebat administrationē, nec titulū, sicut prelatus: et ex hoc
non preiudicaretur ecclesie. no. eādem glo. quam docto. non impro-
bant. de hoc vt no. de preb. exposuisti. Hostiē. ponit alium intelle-
ctū, qd hic ecclesia erat istorū priorum, et conuentus, et percipiebāt
sibi omnia tēporalia, exceptis minutis decimis, et quibusdam alijs
pro sustentatione vicario assignatis. Quid contineē appellatione
minutarū vertiē qd inter priorem, et vicarium, et requirebantur ab
illo: et scdm hoc monachi produxerunt instrumentū cōtinēs qd vi-
cario fuerat assignatū, et q2 eius copia vicario fuerat denegata pe-
tenti, ideo appellauit. Fatue autem fecerunt producendo illud:
vel forte in parte faciebat pro illis. Non ob. verbum Similibus,
q2 erant similes respectu partis territorij, ex quo percipiebantur,
sed aliter erant dissimiles, secundū Hostiē. Ad hoc dicunt qd iste
decime erant communes monachis et vicario, quia cōmuniter re-
dēpte erant: vel forte aliquis miles cōiter pignorauerat illas mo-
6 nachis, et vicario, quas habebat in antiquum feudū. ¶ † Opp. q
instrumenta edi non debeant ad fundandam intentionem. de pro-
ba. c. j. Glos. dicit qd communiter quis edere tenetur propria iam
in iudicio edita: et sic quibus vtitur, edere tenetur, vt sic acta, et si-
milia propria, quibus quis non vtitur, dicit glo. qd nec actor reo,
nec reus actori edere tenetur. De hoc dic de proba. c. j. vbi iura ex-
pedita. et aliquid de prob. quoniam contra falsaz. hodie vsurarius
edere tenetur libros rationum: vt in cle. ex grandi. ver. ceterū. de
7 vsuris. ¶ † Quero qualiter fiat editio. Glo. dicit qd sine die et con
sule, nisi illā velit redarguere de falso. all. iura. Inn̄ptū dicit q ede
re dz sine die, intellige editi instrumēti: sed bene edendus est dies,
quo est facienda solutio. q2 summa pars stipulationis est: vt in. §.
editiones. j. all. scdm Phi. et dies solutionis apparere nō pōt, nisi
videaē dies instrumenti, vt q2 promisit vsq ad mēsem, vel vsq ad
decem dies adhuc edendus est dies instrumenti. de quo in Spe. de
instru. edi. §. videndum. versi. sed cum dies. et de hoc in dicto. §. edi-
tiones. De hoc in summa. e. ti. §. an instrumentum. et in dicto. §. vi-
dendum. per totum. §. Inquantum dicit edendum diem, quando
vult redarguere de falso: dicit Accur. hoc verum in. d. §. quando
circa diem, vel consulem falsitatem vult ostendere, aliter non ede-
retur cum die et consule: vnde dixi de hoc interrogari debere.

1 ☞ Scripture sibi inuicem contrarie non faciunt fidem.
2 Instrumenta publica sibi inuicem contraria non faciunt fidem.
3 Instrumentis in iudicio productis a diuersis partibus statur po-
tiori, licet contradicant sibi adinuicem.
4 Testibus ab eadem parte productis, vbi sibi contradicunt, an ste-
tur dignioribus.

IMputari. Breue est. Primo ponit dictū. Scdo rōnem dicti ibi: cū in ipsis.
1 ¶ No. literam, que est clara. ¶ † Opp. q nō derogent
sibi inuicem, sed standū sit potiori. C. qui po. in pig. ha.
scripturas. Quidā, vt glos. ī. eo. scripture. dicunt decre. procedere
quando ambe scripture sunt publice, et ita vna alteri preiudicat:
secus si vna publica, altera priuata, quia prefertur publica. Ioan.
an. dicit qd dn̄i legum tenēt cōtra, vt siue ambe publice, siue ambe
priuate, siue vna publica, alia priuata, procedat decre. q2 eadem est
ratio. et l. scripturas loquitur, quando scripture producuntur a di-
uersis. ¶ Oppo. q non derogent, sed saluande sint. de testi. cū tu.
Sol. Procedit hoc, qn̄ omnino contrariantur, et diuisione iuuari
non possunt: alias secus, si concordari possunt, vt ibi, et hoc tenent
in. l. in exercēdis. et in. l. scripture q2 et dicta. Iureconsul. concordan
2 tur. ¶ † Quero an procedat decr. siue directe, siue indirecte cōtra-
dicant. Glo. dicit qd sic directe: vt si produco instrumentū, quo p
misisti in tali die decē, et aliud, in quo apparet qd feci pactū de non
petendo. Io. an. dicit qd hoc nō est bonū exemplū, q2 tūc cōtrarian
tur intētioni, sed scripture nō sunt in se incōpassibiles, aut cōtra-
rie imo compassibiles: et hoc casu staretur instrumento contra se:
vt. l. exemplo. ff. de proba. nisi aliter protestaretur. Sed si pducen-
do protestatur qd producit solum in ea parte, et partibus, que fa-
ciunt pro se, dixi. ī. de testi. presentium. et de exceptio. cum vener-
abilis. vbi dixi protestationem nō iuuare, cum distinctione tamen.
Sed si quis producat saccū instrumentorum, cum protestatione,
vt tantum ad causam facientia producere intendat, an valeat pro
ductio? Vide in Spec. de instru. edit. §. videndum. versi. item non
exhibeas. dicit Io. an. qd talis productio sine protestatione de fa-
cto admittitur, sed cum protestatiōe nō admittitur, nisi iusta cau-
sa subsit, vt cū vidit q2 ponderata breuitate termini, et distantia lo
ci, de quo perlata sunt instrumenta, forte hereditaria, non potue-
rūt discerni pertinētia, bene faceret iudex, si terminū prorogaret,
vt discerni possent ad causam spectātia. Nunquid aūt producens
instrumentū possit productionē, quā contra fecit, quasi erroneam
reuocare. Tāgit Spe. in ver. quid si in aliquo. Et aduerte, q2 aliud
est velle cōfessionē reuocari ex productione. de quo per Inn. de cen
si. cum olim. Aliud est velle productionē reuocare: et de hoc agitur.
Guid. de Suz. tenet q nō, super aut. si quis in aliquo. ff. de iud. l. ij.
ff. de rei vend. l. is, qui se. de in ius vocā. l. quamuis. de hoc. C. de a-
ctio. et obl. si quis sicut. C. de tēpo. in inte. rest. l. petēde. l. illicitas. de
offi. presi. Remaneamus ergo qd exemplū non est bonū. Alij po-
nunt exemplum in producēte instrumēta ij. in quorum vno dicitur
qd est proprietarius, in alio quod est vsufructuarius eiusdem rei.
Sed hoc nō placet Inn. q2 possibile est eum prius fuisse proprieta-
rium, vel econuerso: nisi dicas quod eadem est data vtriusq: tunc
enim essent cōtraria, scdm Host. Allegat de offi. dele. c. ij. Sed si a di-
uersis esset factū, licet simul, et sub eadem data, nulla esset contrarie-
tas. Alij ponunt exemplum cum produco instrumentū continēs:
qd pro ecclesia mea emi fundū Sempronianū a te tali die, et loco,
et testibus. Secundo produco aliud instrumentum, quo eadē die. et
loco pro eodē pretio, sed coram alijs testibus. Ista enim licet nō sint
cōtraria, nec per se, nec per aliquod mediū, tamē ita sunt diuersa,
quod nō est verisimile rem ita processisse, ideo fidē ad inuicem sibi
derogāt: q2 nescitur cui instrumēto magis credatur. Idem exem-
plū ponunt Legiste de vxore. Pe. et Abb. ponunt exemplum per
legem, vbi repugnantia. ff. de reg. iuris. Sed Phi. dicit qd illa lex
non congruit huic decret. q2 ibi est repugnantia iuris, que proue-
nit ex proprietate verborum: vt in. l. si Titius. de cōdi. instit. q2 te-
stator dixit, si A. heres erit, B. sit heres: et si B. erit heres, A. sit he-
res. institutio est inutilis, cum conditio existere non possit. Itē, vt
ibi dicit, nō sunt due scripture contrarie, sed vna tantum. Ponit
secundo exemplum glo. de contrarietate indirecta: quia vnum in-
strumentū dicit qd promisisti mihi soluere decē tali die Bononie.
Item produco aliud, quo eadē die promisisti mihi soluere decem
Rome: et scdm doc. vtraq personaliter facta fuit, nō altera p pro-
curatorē. Nec ob. ff. de ver. obli. l. si. §. si inter eos. Sed videē qd sal-
tē reo liceat producere instrumēta. de reg. iur. nullus. lib. vj. Qui-
dam dicunt decre. procedere cōtraria qn̄ producūtur instrumēta
ex parte actoris: secus si ex parte rei: q2 licitum est sic proponere di-
uersas et cōtrarias exceptiones, et hoc propter fauorem reorum. ff.
de regu. iur. l. fauorabiliores. Nec etiam illud admittitur sine pro-
testatione. C. de excep. l. si quidē. secūdum Gof. Dicit Io. an. alle-
gantē cōtraria audiri facilius, q̄ probantem: q2 in altero conclu-
dit falsum. Unde putat qd etiam preiudicetur, si ad probandā ex-
ceptionem producat instrumenta cōtraria, que se non compatian
tur. Io. de Lig. dicit qd simul non admittitur probatio contraria
exceptionis, sicut nec exceptio contraria, sed bene admittitur con
3 traria, exceptio. et probatio successiue. ¶ † Oppo. qd stetur potio-
ri: vt. l. scripturas. C. qui potio. in pign. hab. Sol. statur potiori, qn̄
producuntur a diuersis, non qn̄ ab eodē, vt hic. de quo in Specu.
de instru. edi. §. postremo versi. sed pone, produco. Et si ambo sint
equalia, statur instrumento ad liberationem, vel pro causa fauora
bili: alias fidem non adhibet iudex alicubi, quasi ex parte vtriusq
probatio sit obscura: et iudicabitur contra illum, qui grauabatur
onere probādi, q2 probatio est obscura, quia nil est clare probatū:
ideo probanda est diuersitas casuum, an reo, an actori incumbat
onus probandi. ¶ † Quero an idem in testibus ab eadem parte
4 inductis, vt si contrarienē, non credatur. Dicit gl. qd non, quia in
testibus non potest preuideri, quid dicturi sunt, ideo stabitur di-
gnioribus: sed instrumenta potuit preuidere qd magis expediret,
et sibi imputet qd minus diligens fuit. Idem not. de testi. presen-
tium. lib. vj. et c. seq. iiij. q. iij. §. item in criminali. in prin. secundum
Ioan. and.

1 ☞ Instrumento debiti si non exprimatur causa, necesse est vt cre-
ditor probet debitum.
2 Confessio, et cautio, seu debitum sine causa non obligat.
3 Scriptura publica vel priuata non probat debitum, nisi causa ex-
primatur in ea.
4 Debitum quando dicatur factum cum causa, vt peti possit.
5 Promissio facta sine causa non obligat.
6 Confessio facta parte absente an inducat dispositionem.
7 Confessio, seu promissio quando obliget.
8 Confessionis qualis sit effectus contra confitentem.
9 Confessionum effectus an tollatur contraria probatione.
10 Confessio dotis recepte an preiudicet ipsi confitenti.
11 Confessio debiti in libro nummularij reperta non probat.
12 Instrumentum quando non probet confessionem partis.
13 Confessio quando disponat, vt ex ea detur actio.
14 Confessio facta in instrumentis an possit reprobari.

1 SI cautio. ¶ † Si in instrumēto debiti exp-
mitur causa cōdemnabiē debitor
nisi probet indebitum: si non exprimitur, necesse est vt
3 creditor probet debitum. Secunda ibi: sed si. ¶ † No.

qđ cautio ⁊ cõfessio sine causa non est obligatoria, ideo arctatur a-
gens ex eo ostendere causam. ¶ No. ij. ꝙ confessioni cum causa sta-
3 tur ad preiudicium cõfitentis, nisi contrarium probetur. ¶ † Ad-
uerte quod hic nõ agitur de virtute ipsius scripture immediate,
sed de virtute confessionis, aut promissionis, que emanauit in scri-
ptura publica, vel priuata, quando probat: ideo competentius po-
neretur in titu. de confess. Expediam glo. postea declarabo mate-
riam, an habeat locum decre. in scriptura priuata? Gl. qđ sic. Un-
4 de procedit, siue sit publica, siue priuata. ¶ † Quero de exẽplo Gl.
dicit qđ cõfessio emanat cũ causa, quãdo aliqua precedit causa suf-
ficiens ex se ad obligandũ, vt qr confessus fuisti te ex mutuo rece-
pisse, vel ex aliquo alio cõtractu apto ad partũ obligatiõis: tunc
enĩ stat cõfessioni, que in illa cautione cõtinet, si causa nõ est iusta,
5 stetur. ¶ † Querit gl. quid si nõ ꝓmittat, sed confiteatur se debere
ex aliqua causa. Dicit glo. ꝙ perinde est, ac si ꝓmittat, ⁊ tenetur ex
illa confessione: vt in. l. generaliter. No. bene gl. intelligere videtur
per hoc literã, quando confessio est facta cum promissione. sed dicã
6 j. qua actione tunc agatur. ¶ † Querit glo. an valeat confessio fa-
cta absente parte. Dic ꝙ talis cõfessio non nocet ad instar stipula-
tionis. Insti. de inut. stip. §. itẽ verborũ. Hec declarabo statim. gl.
pe. colligit qđ statur cõfessioni cũ causa. Excipit duos casus quos
j. declarabo. ¶ Ultima colligit ꝙ confessio cũ causa admittit pro-
bationẽ in cõtrariũ. ¶ Uenio ad materiã. Primo queram de so-
lẽnitatibus, que requiruntur in hac cautione. Secundo de taliũ
cõfessionũ effectu. Tertio, an eorũ effectus tollat contraria proba-
7 tione. ¶ † Ad primũ dic qđ primo exigit quedã solẽnitas intrin-
seca, scz ꝙ tales confessiones emanant, vel cautiones cũ causa ve-
ra, vel presumpta, vel ad obligandũ requiritur. ¶ Secundo, ꝙ de
hac cautione, vel confessione constat in iudicio, que extraiudiciali-
ter fuit, vel per testes, vel instrumẽta, vl alio genere probationis,
vt priuate scripture, vel alteriꝰ. Et ita hic ꝓsumit: qr nõ disputat
hic de vi probationis, sed de vi cõfessionis in iudicio, an illa ꝓbet
cãm cõtentã in cõfessione, ita qđ de ea agi possit. Hec omnia sunt
vera, supposita confessione valida ex aliis requisitis, prout ꝓpor-
tionantur ad extraiudicialẽ. de quibus in. l. j. C. de confess. ⁊ in. c. fi.
de confess. Inter alia exigit hic gl. ꝙ cõfessio fit facta presente par-
te. Idem gl. de confes. c. fi. glos. ff. de proba. l. cum de indebito. C. de
confes. l. pe. Pe. vt recitat Cy. in. l. generaliter. C. de non nu. pec. te-
nuit presentiam non necessariam. Secundo, qr in iudiciali tantum
lex exigit presentiã: vt. l. certum. §. j. ff. de confess. Tertio, quia con-
fessio valet in vltima voluntate. l. j. C. de sal. can. adiec. le. ⁊ tamẽ ibi
non exigit presentia. ff. de libe. le. l. legaui. §. fi. l. cum pater. §. surdo.
ff. de leg. ij. C. quando dies le. ce. l. fi. Unde concludit hꝑ si confessio
est dispositiua, qđ quando fit, dicam. j. exigatur partis presentia: si
non est dispositiua, sed tantũ probatoria, non exigitur partis pre-
sentia. Dic in confessione iudiciali absqꝫ dubio exigit partis pre-
sentia. In extraiudiciali si fiat per epistolã, vel librum: ⁊ forte idẽ
si in testamento, licet cõmuniter doc. contra. exceptio Pet. quãdo
est declaratoria, non exigit partis presentia: qr quandocunqꝫ scri-
ptura illa deuenit ad partẽ illam, loqui pro tunc non videtur scri-
bens per scripturã, ⁊ nouiter confiteri, ⁊ sic semper fit in partis ꝓ-
sentia. ff. depositi. l. Publi. ⁊ tenet Bar. ff. de dona. l. nuda. si fiat in
pẽdentibus a voluntate sola cõfitentis, nõ exigitur presentia: vt. l.
Mesennius. ff. de neg. ge. cũ concor. Idem si fiat in libello, qr libellꝰ
semper loquitur, ⁊ datur iudici, vt detur parti. Sufficit ergo iudi-
cis presentia. C. de libe. causa. l. cum precum. Idem si fiat in exce-
ptionibus: quia hic est libellus rei. C. de his, qui pe. no. l. j. ⁊ ponit
Bar. in dicta. l. certũ. §. j. ff. de cõfes. Aliter regulariter exigit pre-
sentia, vel ꝑsona, que noĩe absentis cõfessionẽ recipiat, vt patet ex
no. in. l. idẽ in duobus. ff. de pac. ⁊ no. in. l. non solum. §. liberatiõis.
ff. de lib. le. Et sufficit si quis nomine ipso recipiat, etiam si non ha-
beat mandatũ, quia hoc potest haberi ratum: vt no. Ioã. and. post
Dy. in addi. Spe. in ti. de cõfes. §. nunc videndũ. versi. quid si cõfi-
teor tuã esse. Puto ꝙ de equitate canonica posset dici ꝙ valeret
absente ꝑte: qr sola mẽs in illa sufficit, de qua quoquo modo ꝯstet.
Ad hoc. j. q. vij. quoties oculꝰ cordis. maxime qñ trãsit in disposi-
tione, qr fit ex aliqua cã ꝓsente stimulãte conscientiã. ff. de cõsti. pe-
8 cu. l. si Titiꝰ. ¶ † Ad scdm est vidẽdũ de effectu ipsiꝰ. Dic ꝙ repe-
rit qñqꝫ cõfessio vestita ꝓmissione, vel alia dispositione, quandoqꝫ
vestita instrõ, qñqꝫ vestita dispositione vltime volũtatis, qñqꝫ re-
peritur nuda ab his. Si est vestita ꝓmissione, an valeat: si cum cau-
sa, nõ est dubiũ: si sine cã, ⁊ si est certũ nullã cãm subesse, nõ valet ꝓ-
missio l. generaliter. de nõ nu. pec. ff. de acqr. re. do. l. nunqꝫ. ff. de in-
terro. act. l. vlt. §. j. vt quia ibi nulla apponitur causa, ⁊ cõstat ꝓmit-
tentem nõ habere animũ donandi. Sic debet intelligi gl. in. l. ij. §.
circa. ff. de do. excep. si nulla. Alia subest causa, ⁊ nõ cõstat an dona-
re voluerit, ex quo certũ est, nullam subesse causam: in dubio presu-
mit donatio: qr hic cadit alia cõiectura. ff. de solu. l. si cũ virũ. l. Cã-
panus. de ope. li. de dona. l. si patronus. ff. de reg. iur. l. donari. Hec
tẽperat Dy. in regula. qđ semel quãdo cõfitens scit cãm non sub-
esse, ⁊ ignorat is, pro quo fit confessio. Secus si vterqꝫ scit: qr in pa-
ri causa melior est conditio conuenti. Si promittens credit cau-
sam subesse, ⁊ nulla subest, adhuc non valet confessio cum promis-
sione: quia obstat exceptio doli. l. ij. §. certa. ff. de doli. except. Si du-
bitatur an causa subsit, vel an putauerit causam subesse, vel non,
in dubio non presumitur velle donare, ⁊ non valet promissio, ⁊ pre-
sumitur errore promittere: ⁊ sic obstat exceptio, nisi probetur cau-
sa: quia donare, est perdere. ff. de probat. cum de indebito. Ad hoc
qđ scribit per Azo. in Summa de fi. instru. in lib. Authenticorũ.
secundum Ja. de Are. per Cy. in. d. l. generaliter. ⁊ sic debet distin-
gui Bart. in. d. l. ij. §. circa. ff. de doli. except. licet videatur loqui in
casu dubio. Et hoc tene. quicqd sentiat Jo. An. in addi. Spec. vbi
plene hoc disputat in ti. de cõfes. §. nũc videndũ. ver. sed que est ra-
tio. in addi. magna. Scdo casu, qñ cõfessio est vestita iuramento: ⁊
tunc confessio potest habere effectum, vt quia de nouo inducit: po-
test habere ⁊ declaratiuum, vt quia declaret, ⁊ ꝓbet inductũ. Pri-
mum est ꝫm naturam: qr ea, que emanãt ad declarandũ, ⁊c. ff. de rei
ven. l. ex diuerso. l. sicut autẽ. §. sed si queritur. ff. si serui. ven. Scdm
est scdm naturã. Sit ergo pro rla quo ad primũ qđ regulariter nõ
inducit. Fallit primo qñ fit in vltima voluntate: qr illa habet vim
legati. l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. iij. ⁊ de succes. ab
intesta. c. fi. ⁊ quod ibi no. Idem puto quandocunqꝫ proferatur ab
existẽte in extremis, quia ad purificationem cõstitit, prolata cẽsef,
etiã animo disponendi, per dictum. c. fi. de testa. Nam sufficit in ta-
libꝰ quomodocunqꝫ patefactã voluntatẽ. de testa. cũ tibi. Fallit. ij.
qñ emanant ad liberãdum, quia habent in se dispositionem pacti:
vt. l. tale pactum. profiteor te non teneri. ff. de pact. Fallit. iij. in rea-
li: quia si meam rem confiteor tuam, in te transfertur dominium: qr
ex illo surgit habitus pro derelicto. ff. pro de relic. per totũ. l. si qs
vi. §. differẽtia. ff. de acqui. pos. ⁊ ex hoc acquirit dñium. de pactis.
cum pridem. C. de iur. ⁊ fac. igno. l. cum falsa. ⁊ hoc tenet Cy. in. l. ge-
neraliter. C. de non nume. pecu. de quo in Spe. de confes. §. nunc vi-
dendum versicu. in summa. ⁊ versicu. quid si confiteor rem meam. ⁊
per Cy. in. l. j. C. de confes. viij. q. Alias dicunt doc. quod regulari-
ter non inducit. Ultra hoc do casum aliũ, quando obligatio est ta-
lis nature, que inducitur nudo consensu: vt quia precedẽte debito
naturali, vel stimulante conscientia, vel pio loco, licet non efficaci,
quis confitetur se debitorem, qr hic nudus cõsensus producit obli-
gationem, saltem constituti: vt. l. j. §. debitum. ff. de consti. pecu. con-
iũcta. l. si Titio. eo. ti. Nõ precedente aũt aliqua causa naturali, vel
stimulante cõscientiam, ⁊ extra alios est dubium de iure canonico:
quia vereri non potest confessionem habere in se cõsensum: ⁊ sic vi-
detur qđ obliget, xxij. q. v. iuramenti. c. j. Sed quia non apparente
causa presumit plus errorea, ꝙ natura, non inducit, nisi fieret ap-
positio in extremis: qr anime fauore si cõfiteretur in actũ puri pre-
sumeret: vt. d. c. fi. de suc. ab intest. Et de hoc est casus hic. vt in du-
bio nõ disponit, ex quo nõ apparet causa. ad hoc. l. Publia. ff. de-
posi. Dicit tñ Dy. in regula, qđ semel. qđ si cõfessio fiat a sciẽte nul-
lam causam subesse, ⁊ hoc constat, ignorante eo, pro quo fit, qđ ha-
bet in se causam donationis, ⁊ obligat: si vtroqꝫ sciente, vel vtroqꝫ
ignorante, vel ignorante cõfitente, vel est dubiũ an sciat, procedat
regula qđ nõ obligat, nec probat. Si querit an cõfessio habeat effe-
ctum probatiuum, sit pro regula, quod si emanat sine causa, nõ pro-
bat. Fallit in reali. vt si confiteor rem tuam esse, quia in reali nõ exi-
git causa. l. ⁊ an eadem. §. actiones. de exce. rei iu. ⁊ qr ibi est annexa
causa habitus pro derelicto: vt. l. si quis vi. §. differentia. ⁊ tenet
Cy. in. d. l. generaliter. Idẽ si fiat ad liberandum: vt. d. l. tale pactũ.
⁊ no. in. l. j. ff. de interro. acti. Fallit quando confessio fit in iudicio,
qr illa iuribus intelligitur: ⁊ ideo nõ exigitur causa: vt no. in. l. cer-
tum. ff. de confes. Idem Jo. And. in addi Spe. in titu. de confes. §.
videndum. in prin. Hoc etiam tenet Cyn. in. l. generaliter. per. l. de
etate. §. qui interrogatis. ff. de interro. actio. Idem Dyn. in rla. qđ
semel. de reg. iur. lib. vj. Alias fit ꝓ regula qđ ꝯfessio sine causa etiã
non probat, qr non determinatur incertũ. Attende hoc verum qđ
non probat plene, si tamen causa allegatur, dicit Spe. quod illa al-
legata per agentem ex confessione illa probatur semiplene. Et sic
dicit Mar. de Fan. tenuisse per. l. instrumẽta. C. e. Hoc ponit Spe.
de confes. §. videndum. ver. sed que est ratio. Quod no. ⁊ ibi an in-
ter confessionem, ⁊ promissionem sit differentia. Si confessio est fa-
cta cũ causa, tunc regulariter probat. Fallit in duobus casibus, in
qbꝰ cõfessiones vt communiter emanant sub spe future numera-
tionis, vt in cõfessione ex causa mutui ante bienniũ: qr tunc agens
debet probare causam, de qua. j. de solu. c. fi. qr ante biennium ad-
mittit exceptio, post nõ. Hoc inter laicos: sed in clerico confitente
nomine ecclesie pro negotiis expediendis non sufficeret, nisi proba-
retur pecuniã versam in vtilitatẽ ecclesie, ⁊ in perpetuum obstaret
exceptio nõ numerate pecunie. x. q. ij. hoc ius. De quo dic vt in. c.
fi. Fallit in cõfessione facta in testamẽto, nisi sit iurata: vt. l. cũ qui-
dam decedens. §. codicillis. de le. iij. quo casu non ꝓbat. Fallit. ij. in
cõfessione ex causa dotis, de quo dicendum vt. l. ij. ⁊ in aut. ibi posi-
ta. C.

ta.C.de do.cau.non nu.⁊ tangit hic gl. Ratio autem horum duorū
casuum est, qꝛ frequenter spe future numerationis, ⁊ anxietate ha
bendi mutuum, vel habende vxoris, fiūt tales confessiones. Dicit
Spec.in ti.de confess.§.nunc videndū.ver.sed que est differentia.
9 ¶ †Ultimo casu quādo cōfessio est nuda a quolibet instrumento
regulariter nō videri differētiā inter cōfessionē in instrumēto, vel
extra instrumentum, nisi in faciliori probatione. Sed hic Host. di-
cit qđ est differentia, qꝛ in confessione facta in instrumento ꝓcedit
distinctio.c.in cōfessione extraiudiciali fiat cū causa, vel sine causa,
semper presumitur causa, scꝫ donationis, ⁊ sic obligatio est. Assi-
gnat differentiā, qꝛ in instrumēto notarius scribit quicqd placet.
de cōuers.coniu.dudum. Sed confitenti potest imputari quare le-
gē apertius nō dixit.ff.de pac.l.veterib⁹.⁊ de verb.obl.l.quicquid
adstringēde.qꝛ ex quo confitetur se debere, presumitur efficaciter
quis ex iusta causa obligatus: qꝛ verba cū effectu, ⁊c.de cler.nō re-
si.relatū. Et dicit hoc tenēdū.⁊ remittit ad summā confes.§.si. Nō
procederet hoc dictū, nec hec differentia in extraiudiciali confes-
sione, nec seruaref in practica, imo plus virilis deberet intelligi cō
fessio instrumētalis, que fit a perito.ff.de ver.obl.l.sciendum.et qđ
10 ibi no.⁊ qđ not.in.l.j.C.de vsur. †In confessione autem dotis, dic
qđ maior erat confitens.vigintiquinq₃ annis, ⁊ matrimoniū erat
solutū infra bienniū, daf exceptio soluto matrimonio intra annū.
Si durauit ꝑ bienniū, ⁊ postea fuit solutū ꝑ decēniū, tā marito, ꝙ
heredi daf exceptio intra tres mēses tantū: si vltra decenniū, dino
cessat exceptio. Qđ si maritus minor erat, institiuif intra vigesimū
nonū annū, ⁊ hꝫ exceptionē: ⁊ si interim moriaf, hꝫ eā heres vsque
ad annū tantū: si tñ heres maior sit, alias cōpetit intra quinquē-
11 niū. Et sic debēt intelligi leges.in gl.allegate. †Ex his decidit Jo.
an.in addi.Spe.sup rubrica de deposi.: ꝙ si in libro nūmularij re-
perif scriptū. Debeo Titio cētū: nec exprimif cā, nō intelligif de-
positū, vel alia causa. Et sic dicit disputasse Bartholinū de Pre-
tis per.l.cū de indebito.§.si.ff.de ꝓba.l.nuda.ff.de dona. Quod di
cit verū, nisi ex precedentibus presumatur causa.ff.de eden.l.argē
tarius.§.nuntiū.ff.de ver.obl.l.Titia.§.idem respondit. Nec vera
quando confessio stat in finibus confessionis. Sed si do pecuniam
dicendo, Tolle.nec exprimo causam, an animo donādi, vel obligā
di, vel ex quacausa facere cēsear. Bar.in.l.cū quid, si cer.pe.dicit ꝙ
si persona est pauper, ⁊ dans diues, presumif animo donādi.⁊ elee-
mosyne: si nō est pauper, sed coniuncta persona, ⁊ est quid leue, idē.
Et idē si precesserint merita illius, cui est hoc dictū.ff.de iudic.l.sꝫ
⁊ si susceperit.§.j.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.l.vtrū.⁊.l.si seruus cōmu-
nis.⁊ de ꝓba.l.Procula.ff.mād.l.si vero nō remunerādi.§.Pa-
pi.alias in dubio presumif datū animo repetēdi, si aliud nō appa-
ret.ff.de proba.cū de indebito.ff.de donat.l.donatio.§.si. Per que
dicit idē in teste, vt ꝓbet, si dicat, Nescio si est mutuū: sed dicit, scio,
qꝛ vidi dare pecuniam, ⁊ dixit Tolle: qꝛ sufficit qđ deponat super
facto, ex quo ius resultat mutui. Secus dicit in libello, qꝛ non ꝓce
deret, dico qđ dixi, Tolle, ideo peto condēnari ex mutuo: qꝛ lꝫ hic
presumaf, non sufficit, nisi allegetur.ff.de prob.cū de indebito.⁊.l.
si adulteriū.§.idem Pollioni.ff.de adul.Nō ob.l.omnes.§.Luci⁹.
ff.de his, que in frau.cre.qꝛ vbi presumptio surgit a facto alieno,
non est necesse illā allegari. Secus si a ꝓprio, vt hic. Per hoc dicit
hic Inn.qđ si in instrumēto dicaf, A.tātum recepit a B.qđ tunc
obligatur: qꝛ hic probatur non sola confessio, sed receptio, ⁊ subest
causa, eo qđ apparet recepisse. Et sic intelligit.l.si.C.de do.can.nō
nu.Inn.ponēs illud dictū. Aliud est ergo instrumētum attestari
actualem receptionē, ⁊ tunc super confessione non fit fundamentū
agendi, sed super receptione: ⁊ omnia, que dicta sunt de cōfessione,
12 cessant. †Aliud est instrumentū attestari in confessione, ⁊ procedūt
dicta. Dicit tamen Bar.in.l.si ex cautione.ponderanda verba in-
strumenti, enuntiauit actualem receptionem, an concludant de ne
cessitate.procedit qđ est dictum: si non, tunc probatur sola confes-
sio. Unde dicit notarius, Titius fuit confessus habuisse, ⁊ recepis
se decē, que in veritate habuit, ⁊ recepit in presentia mei notarij, et
testiū: tūc instrumentū concludit de necessitate. Sed si dicat nota-
rius sic: Titius fuit cōfessus habuisse, ac recepisse centū, ꝗ habuit,
⁊ recepit, nec addif. In ꝓsentia mei notarij: instrumentū nō ꝓbat,
qꝛ illud potuit esse de confessione partis: qꝛ dixi, Confiteor centū,
que habui, ⁊ recepi: ⁊ notarius scribit in tertia persona: ideo non
concludit receptionē de necessitate. Sed si instrumētum dicat, fuit
cōfessus se habuisse decē, ⁊ habuit, ⁊ recepit: illud instrumētū ꝯclu
dit receptionem: qꝛ ad confessionem referri non potest salua ratio
ne recti sermonis: qꝛ si dicat pars, Cōfiteor me habuisse, ⁊ recepisse
⁊ habui, ⁊ recepi: notarius dꝫ dicere, ⁊ que cōfessus est se habuisse
alias illud, habuit, ⁊ recepit, non potest referri ad participiū cōfes
sus, salua rōne recti sermonis.ff.de auro, ⁊ argē.l.Plautius. Hoc
ponit Bart.ff.de nō nume.pecu.l.si ex cautione. Per hoc puto qđ
si dicat, Titius cōfessus est se habuisse.⁊ recepisse quinq₃, que ha-
buit, ⁊ recepit, ꝙ non probatur receptio: qꝛ illa verba potuerunt
esse recitatiua verborū partis in confessione. Uel dic ꝙ probabit,

qꝛ illa verba non possunt sine expositiōe sumi, vt verba partis in-
telligant ergo simpliciter, ⁊ nō cū expositione, oporteret enim ex-
poni, que habuit, id est, dixit se habuisse: vel subaudiri, ꝗ habuit,
scꝫ vt dixit. Ali⁹ est effectus, qꝛ ex huiusmodi cōfessionibus agif.
13 †Et aduerte, qꝛ qñq₃ confessiones iste disponunt, secundum quod
ꝫ.dixi.⁊ vbi disponūt, producunt actiones: nam ex causa mutui cō
fessio producit obligationē literarum post biennium. Insti.de ob.
litera.in prin. Qñq₃ disponūt in testō, qꝛ inducūt legatū, ⁊ agitur
ex legato actionibus competentibus pro eo, de quibus.l.j.⁊.ij.ff.
cōi diui.⁊ no.J.de test.Raynutius.⁊.c.Raynaldus. Si nō inducit
cōfessionē, sed solū simplr declarat, tūc si cōfitef informiter, id est,
sine causa, producitur actio in factū.vbi.ꝫ.dixi agi ex confessione
sine causa, vel informi: si confitetur formiter, hoc est, cum causa, tūc
producit obligationem ex causa confessata, ⁊ per confessionē ꝓba-
ta, scilicet vtilē, scđm Pe.quasi ex presumpta causa, ⁊ alia actio in
factū ex confessione, vt patet in simili in iuramento.ff.de iureiur.si
duo patroni.§.Julianus.⁊.§.Marcellus. Hoc vltimum puto qñ
confessio est iudicialis, non puto quod inducat actionem in factū,
sed probat: vt.l.Publia.in fine.ff.depositi. Hec patent ex not.in.l.
certū.§.si.ff.de confes.ad hoc.l.pridie.§.si procurator.ff.ad legem
Aqui.vbi orif obligatio ex cōfessione.ergo ⁊ actio. Nec est verū ꝙ
ex confessione oriaf vtilis confessoria, quod quidam dicunt, per.l.
inde Neratius.§.si.ff.ad legē Aquil.qꝛ cōfessoria est inuenta ꝓ ser
uitutibus: vt no.de iudi.examinata.de ver.sig.abbate. Hoc sequi
tur Jo.an.post Alberi.Gul.in addi.Spe.in ti.de cōfes.§.si.v.que
autē actio. Sed hic est dubiū an agens debeat se fundare tunc su-
per causa, an super cōfessione: ⁊ sic si agat ex causa in cōfessiōe ap-
posita, ⁊ postea probetur cōfessus, an obtineat. Spec.videf tenere
qđ agi debet ex confessione, vel saltē de illa debet mētio fieri. Ideo
dicit qđ si quis egit ex mutuo, quod si postea probetur confessio
mutui, qđ nō sequitur condemnatio, quia probatio est extra arti-
culum deductū.ff.de pe.heredi.si quis libertatem.qꝛ probari de-
buit numeratio. Hoc ponit in Spe.de teste.§.j.versi.sed pone, egi
cōtra te ad decē. Idē dicit Bar.in.l.ij.§.appellata.⁊.§.si.ff.si certū
petatur. Puto quod si confessio est tantū inductiua noue obliga-
tionis, vt fit informiter, vel si fit formiter ius cōfessione producit
ius agendi, ⁊ non ex causa per cōfessionem probata: vel si producit
ex causa est diuersa in substātia obligatio ex ꝯfessiōe ab illa ꝗ pro-
ducitur ex causa, tunc non pōt sequi condemnatio, si agat ex causa
probata confessione: nec si agatur ex cōfessione ꝓbata causa. Ideo
si dico te cōfessum in testamento mihi centum deberi ex tali causa,
⁊ peto te condēnari, si postea probo te illa centū promisisse ex tali
causa, non fiet condēnatio, vbi confessio inducit dispositionem le-
gati tantum: qđ quando fit, dixi de successo.ab intesta.⁊ not.in.l.
cum quis decedēs.§.codicillis.de leg.iij. Si dico te cōfessuꝫ ex cau
sa mutui decē, ideo peto condēnari.si per testes probo numeratio
nē mutuū non obtineo, qꝛ fundaui ius agendi super mutuo ciuili,
⁊ obligatiōe literarū, ⁊ probo mutuū naturale: ⁊ talia sunt in sub-
stantia diuersa, ⁊ diuersam producunt obligationē. Et idē ecōuer
so, si dixi te mutuasse, ⁊ post probo confessionem, vt dicit Jo.an.et
huic concor.Bar.hoc tamē pendet ab illis, que no.in.c.si.de sol.qꝛ
si dicis lapsum biennij in confessione ex mutuo solū releuare acto-
rem ab onere probandi, ⁊ nihil aliud, tunc forte non procederēt: sꝫ
tenēdo quod post lapsum biennij etiam inducat nouam obligatio
nē, procedunt predicta. Si teneas quod post bienniū inducat ⁊ ꝓ-
bet simul, adhuc non procedunt predicta: sed dic vt ibi. Si autem
confessio est tantū probatoria, ⁊ declaratoria: quod quādo fit, dixi
supra, tunc si fundat ius agendi ex causa, ⁊ probat confessionē, non
video quin debeat sequi sententia: qꝛ vel confessio probat causam
antiquam, ⁊ inducit nouā, scilicet actionem in factū: vt.d.§.Mar
cellus.⁊.d.§.Julianus.in.l.si duo patroni.de iureiur.nam ⁊ causa
ꝓbata ꝑ confessionē erit directa, in quo non video quare dici non
possit: ⁊ habeo propositū, ⁊ erit vtilis, ⁊ potest adhuc sequi condē-
natio: vt no.ꝫ.de iudi.examinata. Sed si fundat ius agendi ex cō-
fessione, ⁊ postea probat causam, vt qꝛ dicit Titiū ꝯfessum ex cau-
sa depositi.decē, postea probat verū depositum: vel probat etiā ꝯcō
fessionem dum fundauit ius agendi super confessione: dicit Nico.
Mat.⁊ recitat Jo.an.in additio.Specu.in titu.de teste.§.j.§.sed
pone egi.quod sequi potest condemnatio, siue probetur causa.siue
confessio: qꝛ inquantū fundat ius agendi ex cōfessione, male agit.
cū confessio tunc non inducatur, sed tantum probetur.ff.depositi.
l.Publia.⁊ probatio nō est illa, que immediate producat ius agē
di: sed causa: ⁊ causa non est deducta. Fatetur quod si postea agat
ex causa, qđ non obstet exceptio.ff.de except.rei iudi.l.⁊ an eandē.
in prin.⁊.§.actiones. Certe non peccaret saluans libellum: qꝛ dicē-
do, dico quod Titi⁹ est confessus ex causa depositi debere decē: et
hoc tacite iudici concluditur, quod si est confessus, quod debet de-
cē. Et hoc pōt intelligi qđ debet ex cōfessione, ⁊ quod debet ex de-
posito ꝓbato per confessionē, ⁊ sic in dubio peti debet libellus, ma
xime qꝛ petit condemnari ad restitutionem. Unde causam deduce

re videtur, ex qua concluditur qđ petit. Hoc dubium procedit in
cõfessione extraiudiciali, que parit actionẽ in factũ, absq; dubio si
probaret confessionẽ, obtineret: si probaret verum depositum, nõ:
qꝛ factum variatur, ⁊ actionis substantia. Ex his deciditur dubi
tatio, quis constituit procuratorem ad recipiendum mutuũ, ꝓdu
cit creditor contra mandantẽ confessionem procuratoris, qꝛ con-
fitetur se mutuũ recepisse, an ex hoc sequatur condemnatio? Ioã.
an. in addi. predicta dicit ꝙ nõ: qꝛ habuit mandatum ad recipien-
dum, ⁊ sic ad verã receptionẽ, nõ ad cõfitendã receptionẽ. Et idẽ
Bar. in. d. l. ij. §. fi. si cer. pe. ⁊ Fre. suo cõsi. lij. Sed hoc est absq; du-
bio ponẽdo cõfessionẽ extraiudicialẽ: qꝛ illa, vt volũtaria, nõ ꝑiu-
dicat dño: vt no. in. l. certum. §. sed an ipsos. ff. de cõfes. ⁊ in. l. j. C. de
confes. Sed in iudiciali, per quã preiudicatur domino, vel vbi habe
ret mandatũ ad cõfitendum, ⁊ quietandũ, procedit dubitatio pre-
dicta. Sed puto ponderandũ qualiter deducat cõfessionẽ: si enim
agens fundat se super vera numeratione, ⁊ postea probat ꝯfessio-
nẽ in mutuo, procedat qđ dicũt: qꝛ confessio tunc nõ inducit aliud
mutuũ, scꝫ ciuile, vt dixit Bart. Sed in alia causa, vt deposito, vel
aliter satis posset dici ꝙ tunc obtineret: qꝛ cõfessio probaret verã
receptionem ad preiudicium domini. Tene primum, qꝛ non est cõ
fessio vera probatio, sed releuatio probationis, ⁊ sic ficta probatio:
vt no. super rubrica de probatio. ⁊ de electi. bone. el. j. de qua non vi
detur dominus cogitasse, dum se retulit ad veram receptionem.
ff. de le. ij. l. cum, qui. §. j. ⁊ hoc teneas. De hac materia vide Io. iij.
14 q. viij. §. de his. ¶ † Ultimo litera videtur velle hic quod confessio
possit indistincte reprobari, si sit facta in instrumento. Hoc intelli
ge verum, quando confessio est facta sine scriptis non existente de
substantia: sed si facta est in scriptis, ita qđ scriptura sit de substã-
tia, tunc non potest reprobari, nisi per scripturam: vt. l. generali-
ter. Quod limita quando directe reprobatur, vel indirecte per so-
lutionem, si alio modo indirecto, vel ex defectu solennitatis, vel ꝑ
prescriptionem velit probare sublatum effectum confessionis, vel
qđ sit simulata, tunc talia possent probari per testes, vt dixi. s. eo.
cũ Ioãnes. ⁊ no. in. l. iuris gentiũ. §. qđ fere. ff. de pac. ⁊ per Bart.
in. l. quicunq;. C. de apo. pub. l. x. qđ notabis. Hec vera regulariter
in confessione ex causa mutui post biennium. Dic vt de solut. c. fi.

1 ☞ Instrumenta, seu notas alterius notarij potest notarius exẽ-
plare, ⁊ in publicam formam redigere authoritate ordinarij.
2 Instrumenta, seu notas alterius notarij, vt quis possit in publicã
formam redigere authoritate ordinarij, que requirantur.
3 Notarios seu tabelliones, qui possunt creare.
4 Notarius ab inferiore creatus an possit instrumentum conficere
extra locum inferioris a quo est constitutus.
5 Notas quas possit alter notarius authoritate iudicis exẽplare.
6 Nota quid sit, vel quid sumatur pro nota.
7 Abbreuiatura notarij obscura quomodo possit interpretari.
8 Instrumenta, seu note, aliorum vt possint exemplari que requiran
tur.
9 Instrumenta, seu note consumpte vetustate an publicentur.
10 Instrumenti, seu note completionem an possit notarius, dum vi-
uit, alteri committere.

1 **Cum P. tabellio.** † Authoritate or
dinarij põt nota-
rius exẽplare, ⁊ in publicã formã redigere notas al
rius notarij. h. d. Pro casu forte huic Ioãni fuerunt
rogationes legate: qđ esse põt. ad qđ. ff. de edẽ. l. qdã. §. nihil inter-
est. ⁊ etiã tũc necessaria est iudicis authoritas, de qua in text. C. de
2 edẽ. ff. de admi. tu. l. chirographꝰ. ¶ † Illo. hic reqsita vt qs possit
alterꝰ notarij notas exẽplare, ita ꝙ illis fides adhibeatur. Primũ,
ꝙ notarius qui fecit notã, sit impeditꝰ illã ꝑficere. Scđo, qđ exem
plãdũ sit ad notã redactũ. Tertio, qđ exẽplet ad petitionẽ eorum,
quorũ interest. Quarto, qđ interueniat authoritas iudicis: ⁊ hic
3 dicit, ordinarij. Quinto, qđ in publicã formã redigat. ¶ † Quero
qui possint tabelliones creare. Ponit hic Inn. ⁊ Host. ⁊ Spec. in
ti. de instr. edit. §. restat. v. sed qs põt facere tabelliones. Inn. reci-
tat duas opi, Prima, ꝙ qlibet põt facere tabelliones, qui põt da-
re iurisdictionẽ, ⁊ facere iudicẽ ordinariũ. Quis aũt notariũ face-
re posset, no. de off. ord. cũ ecclesiarũ: ⁊, in Summa Azo. de off. ord.
§. qs possit cõstituere. Alij dicũt, ꝙ oẽs, q possunt creare tutores,
qui sunt notati. C. q da. tu. pos. in Summa. Inn. hic đt ꝙ nullꝰ põt
facere tabelliones, nisi papa, vel Imperator, vel ꝯsuetudo: argu. C.
de emẽ. lib. l. j. in fi. de exces. ꝑla. accedẽtibꝰ. ad fi. Probat, qꝛ officiũ
tabellionatꝰ est ꝯ ius, ex quo ꝓcedit ꝙ absq; alio adminiculo cre-
datur scripture charte, vel pelli mortui animalis: supnaturale em̃ ta
le, ⁊ miraculosum. Ad hoc qđ no. s. e. cũ Ioãnes. Nulli aũt lꝫ dis-
ponere cõtra ius, nisi principi. ff. de legi. l. princeps. de cõces. ꝑeb.
ꝓposui. cũ fi. In dispẽsatione. de fẽ. or. cũ dilectus. ⁊ in restitutiõe
fame, ⁊ restõne nataliũ sine limitatione: nã in omnibꝰ talibus solꝰ
princeps põt: qꝛ illa quasi super ius, ⁊ miraculosa principibꝰ reser
uata sunt. Ptꝫ ẽt in arrogatiõe. Ad hoc. ff. de postul. l. j. §. de qua.
j. de re iu. cũ te. q fil. sint leg. per venerabilẽ. Nã talia sunt miraculo
sa, ⁊ ꝯ naturã, sicut de illegitimo nato facere legitimũ, de infami.
bone fame. Ad hoc, qꝛ iura de tabellionibꝰ loquẽtia sunt hec. C. de
tabu. ꝑ totũ. in aut. de tabel. col. iiij. ⁊ nullibi loquitur qđ alius, quam
princeps, det. Qđ ꝯsuetudo hoc posset, ptꝫ. s. e. cũ dilectꝰ. ꝯ attestatur
Inn. qđ lꝫ tales possent dici notarij, qui habẽt a cõsuetudine, qꝛ in
notis redigũt, ⁊ tabelliones, qꝛ in tabulis scribũt, tñ nõ habẽt po-
testatẽ ⁊ officiũ publicũ, qđ tabellionibꝰ a iure scripto datur, sed tñ
illud, ⁊ illã potestatẽ habẽt, inquãtũ cõsuetudo cõcedit. Per q̃ di-
cit ꝙ statuto nõ põt dari authoritas notariatꝰ, nec statuto, aut pa
cto ligari qđ stetur scripturis per manũ alicuiꝰ priuate persone con
fectis: qꝛ inferiori a principe nõ lꝫ cõtra leges naturales, ⁊ ciuiles
disponere, vel statuere. Sic dicimꝰ in ordinarijs, ꝙ nullꝰ inferior a
principe põt dare potestatẽ creandi tutores, vel ordinarie iudican
di, nec statuere qđ libera persona ꝑ aliũ obligetur, nec ligetur, nisi ius
principis, vel ꝯsuetudo: saluo nisi essent inferiores, vt reges haben
tes supremũ ⁊ merũ imperiũ: qꝛ tales possent talia statuere, ⁊ tabel
liones creare. j. q fi. sint leg. per venerabilẽ. §. j. versi. fi. Et si đi, qua
re ꝯsuetudo hoc põt, ⁊ nõ statutũ, vel inferior faciẽdo, vel alteri po
testatẽ dãdo. Primo, qꝛ in cõsuetudine vt valeat exigitur principis
cõsensus tacitus, vel expressus: ⁊ qđcunq; princeps approbat suũ
facit. C. de vete. iure. enu. l. j. §. oĩbus. In cõstitutione aũt, aut statu
to secꝰ. Hec ratio nõ est bona, lꝫ gl. hoc dicat. viij. di. frustra. qꝛ nõ
exigitur in omni cõsuetudine tacitus cõsensus principis: vt no. de
ꝯsue. c. fi. Ideo Host. assignat aliã rõnẽ: qꝛ in cõsuetudine cõcurrit
ꝯsensus pluriũ. s. vniuersitatis, ⁊ populi: q etiã possunt iurisdictio
nẽ dare, vt no. de offi. or. cũ ab ecclesiarũ. Fortius põt notariũ crea-
re. statutũ autem vt habens authoritatẽ ab vno, non est tante vir
tutis. Per que cõcludit vniuersitatem per statutũ posse facere no
tarium, sicut potest per cõsuetudinẽ. Nõ obstat qđ inferiori a prin
cipe nõ licat dispẽsare: qꝛ hoc est falsum: vt no. s. de iud. at si clerici.
de temp. ord. dilectus. de offi. archi. c. fi. Hec ratio nõ est bona: quia
inferior dispensat solũ, vbi a papa conceditur: vt ibi no. In notario
creando nõ reperitur ꝯcessum. Itẽ đt Host. qđ nõ est ꝯ ius creare ta
bellionẽ. imo est ꝯ iura, q̃ volũt instrũis taliũ credi, q̃ nõ sunt a pri-
uatis, imo a principibꝰ ꝓmulgata: nã ex quo cõstituti sunt legiti-
me, instrũis eorũ est credẽdũ, ꝓ eo qđ iurati sunt. de ꝑscripti. ad au-
dientiam. ⁊ notario deficiente creditur etiã scripture duarũ persona
rum non iuratarũ. j. de proba. qm̃ cõtra falsam. Aliud ergo est ta-
bellionem constituere, ⁊ minor principe potest: aliud ius generale
ꝓmulgare, qđ inferior nõ põt. Remittit ad Summã. e. ti. §. quibꝰ
instrumentis videtur. Dicitur aũt publicum. ⁊ qđ no. ne cle. vel mo. si-
cut. Dic ⁊ hanc puto fuisse mẽtem Host. Princeps potest, ⁊ papa,
⁊ rex non recognoscens superiorem, saltẽ de facto, ⁊ cõsuetudo. Ri
gñales ꝯstituũt notarios, papa in terris suis. Imperator in suis,
⁊ rex, ⁊ cõsuetudo in suis. Statutũ aũt inferioris facit quo ad id,
4 qđ distringit, ⁊ nõ in plus. † Nunquid aũt tabellio constitutus ab
inferiore possit instrumenta conficere extra locum, vbi est constitu
tus, vide in Spe. e. ti. §. restat versi. quid de his. de quo dic vt dixi.
j. q fil. sint legi. per venerabilẽ. vbi tractaui an notarij potestas sit
prorogabilis. Quantũ ad hoc tenet qđ instrumẽta ab illo cõfecta
extra locũ nõ tenent: vt no. sed cõfecta intra tenent, vt probẽt etiã
extra locũ. Idẽ Bar. in. l. j. C. de sum. tri. ⁊ fi. ca. ⁊ tenẽt dñi de Rot.
sua conclu. cclxxxviij. qui dicunt qđ faciunt fidem etiã in Roma-
na curia. De quo ꝑ Host. in Summa ne cle. vel mo. §. que sunt. ver.
qd igitur. Spe. in loco preallе. dicit quosdã dicere notarij potestatẽ
ꝓrogabilẽ, sicut iurisdictionẽ ex expresso partiũ consensu nõ erro-
neo. ff. de iur. om. iudi. l. si per errorem. lꝫ alij distinguant an confi-
ciãt in his que pertinẽt ad cõtẽtiosam: ⁊ nõ potest. ff. de iu. om. iu. l.
fi. de bo. aut. iud. pos. l. cũ vnus. §. pen. recitat ibi Io. And. Gul. de
Cu. indistincte tenuisse qđ nõ sit prorogabilis. Allegat ꝓ casu. C.
de testa. l. cõsulta diualia. ⁊ ibi repetita. ⁊. C. de appa. ꝓcõsu. ⁊ le. l. j. ⁊
qꝛ mater authoritate creãtis nõ põt ergo qđ nõ ille adducit. l. j. §.
si tutor. ff. de admi. tut. in aut. de admi. of. §. j. coll. iij. ⁊. l. hac parte.
C. de progi. sacro. scri. in vlt. gl. C. de numer. ⁊ actua. l. in ꝓuincijs. ⁊
de execu. l. ij. C. de do. l. serui. Ad iura cõtraria respõdet qđ loquun
tur in iurisdictione, que ꝓrogabilis est: sed hoc est nudum officiũ
improrogabile. Formam aũt creandi tabelliones vide in. d. §. re-
stat. ver. sed quero. ⁊ in ver. seq. ponit qua actione teneatur notarius,
qui omisit aliqua ad preiudicium partium in instrumẽto. Vide in
5 Spe. eo. ti. §. ostenso. versi. quid si abbreuiatura. ¶ † Quero quas
notas possit authoritate iudicis exẽplare alter notarꝰ. Dic illas,
quas dimisit notarꝰ, vel quia remanserant in nota, vel qꝛ authen
6 tica receperat, sed non scripserat in nota more debito. ¶ † Quero
quid sumatur ꝓ nota. Dicit Host. quod pro abbreuiatura prima,
quam fecit notarius, que aliquando appellatur protocollum, in
aut. de tabel. col. iij. in rubro, ⁊ nigro alias scheda, quas i schedula
scripta. C. eo. Cetus. vulgariter appellatur abbreuiatura. Et dicitur
protocollum

protocollũ,a protos,qđ est primũ,quasi prima pars,vel prima ma
teria instrumẽti.vel charte.Uel sic dicit,qđ in collis pellinis scri-
7 bebantur he note.† Quid si abbreuiatura est nimium abbreuiate
scripta.Dicit hic Host.ꝙ si cõtractus est in scriptis, consuetudo
notarij ⁊ abbreuiature precedẽtes,⁊ sequẽtes debẽt attendi:⁊ si ex
his põt sua intentio elici,fiet qđ hic dicitur.ff.de le.j.si seruus plu
riũ.in fi.ff.de fun.instruc.l.cũ de lanionis.§.asinã.ff.de pigno.l.vel
vniuersorũ.Itẽ põt perpendi intentio ex cõparationibus aliorũ
instrumentorũ,que fecit inter easdẽ,vel diuersas personas in cõsi
mili cõtractu,in aut.eo.§.sed ⁊ si.col.vj.⁊ sic cetera,que deficiũt,ex
quo de his probabiliter apparet,authoritate iudicis supplebunť.
ff.qđ cũ falso tu.l.ij.in aut.vt fratrũ fi.§.illud quoq̃.col.ix.vt tamẽ
sciat qđ deciso coherẽtiũ vix aut nunq̃ suppleri poterit.De quo
remittit ad no.de libel.ob.c.ij.Qđ intellige sine noua ꝓbatione:vt
no.in Spe.de instr.edit.§.cõsto.v̾.qd si abbreuiatura.⁊ ver.seq.vbi
habeť materia.⁊ in Sum.eo.ti.§.qd de cõtractib⁹.recitat ibi Io.
an.quendã Citanãtẽ de Florẽtia disputasse questionẽ,⁊ conclusis-
se notariũ nihil posse per se,vel ꝑ aliũ supplere circa solẽnia omis-
sa,de quibus in aut.vt prepo.no.Imper.etiam si illa possit ꝓbare
intercessisse scdm tp̃s editi instrumenti:q2 instrumentũ est nullũ:⁊
sic ex post facto non dẽt validari.Si aũt surgat dubitatio de men
te scribẽtis,vt q2 dicit Talis renũtiauit,⁊c.vel posuit aliqđ signũ
abbreuiatũ aliquid importãs nõ intelligibile per aliũ notarium,si
quidẽ abbreuiatũ h3 intellectũ a iure,vel consuetudine,vel cõmu-
ni intellectũ exẽplũ Insti.de fideius.§.fi. intellectus ille dabiť:ali⁹
aũt intellectus,vel si scriptũ nõ est per aliũ intelligibile,dicit ꝙ is,
qui fecit instrumentũ,poterit dare intellectũ illi instrumẽto.quia
conscius de illo intellectu:alter autẽ non,qui illum intellectum sci
re non põt:⁊ ideo alius nihil addere debet,vel minuere,sed ad lite
ram ponere illud,quod est scriptum in protocollo:quia hic nescit
intentionem,nec potestatẽ habet interpretãdi alienam scripturã.
Io.an.dicit qđ videť sibi hoc rigorosum.Certe bene dicit inquan
tũ breuiatura nõ est intelligibilis ex se,vel ex consuetudine,vel ex
precedẽtibus.Ubi aũt est intelligibilis ex se,vel ex ꝯsuetudine.vel
ex precedentib⁹,procederet qđ addere potest notarius ⁊ interpre-
tari,de iudicis tñ authoritate,aliter non.Et hoc etiam concludit
in effectu Bar.in.l.Gallus.§.itẽ credendũ.ff.de libe.⁊ posthu.vbi
tractat de ista dictione,⁊c.Si ergo abbreuiatura est circa substã-
tialia, vel omissio illa suppleri non põt , si circa intentum contra-
ctus,si potest cõstare de mente,sumẽda est iudicis authoritas:sine
iudicis authoritate sumẽda est vt iacet a notario:si non potest cõ-
stare de mente,tũc non debet aliter a notario sumi,nec iudex põt
illa interpretari:si tamẽ interpreteť,valet interpretatio,nisi appel
letur.In ver.aut precedẽtibus tractat quid de scripturis cancel-
latis.et ibi Ioan.Andr.valeat cancellatio, facta authoritate no-
tarij sine testibus de voluntate partium, et an debeat instrumen-
tum ⁊ illa sumi.⁊ tenet quod non valet cancellatio, et quod debet
sumi. Unum scias quod protocollum non lectum presente parte,
vel partibus non completum,non est exemplandum : et non va-
let si exempletur a notario,vt no.Ioan.Andr.in.d.§.versic.illud
8 quoq̃ pretermittendũ.in addi.magna.¶ † Quero que requiranť
ad hoc vt possint exemplari note aliorũ.quandoq̃ posui in textu.
adde sextũ,quia ⁊ oportet ꝙ fideliter exemplet,vt vult litera,nihil
addendo,vel detrahendo ad substantiã instrumẽti.ij.q.ix.pura.⁊
c.hortamur.Non refert tñ an loquať in scda ꝑsona,an in tertia.de
cõuers.cõiuga.dudũ.de iure patr.qđ autem.Requiritur septimo
ꝙ voceť hi,quorũ interest,⁊ super vocatione fiat publicũ instru-
mentũ.de quo.s̄.de testi.significauit.⁊.c.Albericus.Et an in eo cõ
ficiẽdo requiratur mandatũ partium.vide in Spe.eo.ti.§.postq̃.
ver.seq.Et de notario,qui perdidit officiũ,vide in.§.restat.v̾s.qd
si tabellio ꝑdiderit.Qđ exigať citatio,tenet Boatinus,Egi.Gul.
eo.ti.§.ostẽso.ver.qualiter .Subscribet autem sic tabellio secundũ
Egi.Ego talis tabellio subscriptũ instrumẽtũ de verbo ad verbũ
suscepi de nota talis tabellionis mortui,q ipsum manu ꝓpria quã
bene noui,scripserat,⁊ hoc de mãdato talis iudicis:quo ad substã
tiam nullo addito,detracto,vel mutato,vel transposito , in formã
publicam redegi,⁊ meũ sigillũ apposui.Glo.j.querit quis prebeat
authoritatẽ.Dic ꝙ ordinarius.Idem dicit Io.an.de delegato a
sede apostolica.Ad quod de testi.Albericus.Et intellige de ordi-
nario administrationẽ habente,secundum Host.de quo.j.e.proxi.
Io.an.remittit ad Spe.e.ti.§.ostẽso.sup versic.fiebat aũt.ibi dicit
Host.dicere authoritatẽ ꝑstari posse ꝑ ordinariũ,etiã nõ hñtẽ ad-
ministrationẽ,licet ordinari⁹ nõ habẽs administrationẽ hoc alte-
ri cõmittere non possit.Dicit Io.an.hoc verum,⁊ nõ habens ad-
ministrationẽ possit prebere authoritatẽ,quãdo publicatio est vo
luntaria de voluntate partiũ,alias cum in publicatione exigatur
partium citatio,non valet quomodo possit fieri coram administra
9 tionem non habente,secundum Io.an. † Quid si esset consumpta
propter vetustatẽ,an publicentur?gloss.ꝙ sic:vt in.l.publicati.C.
10 de testa.¶ † Quero an notarius,dũ viuit,possit alteri cõmittere
completionẽ instrumenti.Dicit glo.quod non:sed ipsemet cõple-
re debet,prout continetur in protocollo,nihil addendo,vel dimi-
nuendo,quam in protocollo cõtineatur.in aut.de tabellio.col.iiij.
post mortẽ vero fiat vt hic dicit.Io.an.remittit ad Spe.eo.tit.§.
instrumentum.vers.item opponitur.⁊ ibi assignatur causa,quare
non committitur.ibi ponit quod posui in.c.inter dilectos.s̄.e.tit.
An credatur notario attestanti se scripsisse.Dic qđ sic:sed si velit
attestari de scriptis in instrumẽto, vel scribẽdis ei, vt attestãti nõ
crediť,sm Io.an.⁊ Gul.in Spe.e.ti.§.instrumentũ.versic.his aũt
cõsideratis.ad prin.§.Et an credatur protocollo:dicit Nic.Mat.
ꝙ nõ:q2 est principiũ instrumẽti:⁊ sic vt non completum est nullũ.
C.ad Sillan.l.fi.C.de test.l.si is.⁊.l.ex ea.de sen.ex perieu.re.l.j.C.de
fi.instru.l.ꝯtractus.Põt tamẽ iudicis authoritate exẽplari:⁊ pro
bat,vt hic,post Io.an.in addi.Spe.in tit.de instru.editi.§.viden-
dum.Et no.quod tabellio cogendus est.

1 ☞ Instrumentum exemplatum per notarium authoritate or-
dinarij habet vim eandem cum originali.
2 Instrumenta quando exemplantur que requirantur.
3 Instrumenta quenam publicari debeant,⁊ que non,⁊ quare.
4 Scriptura quelibet an possit publicari,vel publicatione egeat,vt
probet.
5 Instrumentorum publicatio apud quos fieri debeat.
6 In publicatione instrumenti que solennitates exigantur.
7 Publicationis instrumenti quis sit effectus.

1 SI instrumenta. † Instrm exẽplatũ ꝑ tabellionẽ authori
tate ordinarij,eãdẽ vim h3 cũ originali.h.d.Ponit pe
2 titionẽ,⁊ examinationẽ,ꝓceptũ,⁊ effectũ. ¶ † No.requi-
sita vt permittať instrumẽtorũ exẽplatio.Primũ,ꝙ instrumenta
exigãt exẽplationẽ,ꝓpter vetustatẽ,vel aliã cãm iustam.Scdm,ꝙ
exẽplatio fiat authoritate ordinarij,vel delegati.Et no.ꝙ põt or-
dinari⁹ hũc actũ delegare:⁊ oportet ꝙ ad hoc habeat spẽale mãda
tũ.Tertio,oportet ꝙ diligẽter inspiciant,⁊ examineť,an sint vi-
tiosa in aliqua sui parte.Quarto ꝙ ꝑ publicã ꝑsonã examineť,⁊
publiceť:⁊ tũc habebũt eãdẽ authoritatẽ cũ originalibus.¶ Re
ducã scripta doc.⁊ gl.ad modũ Summe.Primo que scripture pu
bliceť,⁊ q̃ non,⁊ quare.Scdo,an q̃libet scriptura egeat publica-
tiõe,⁊ publicari possit.Tertio,apud q̃s fiet hec publicatio.Quar
to,que solẽnitates exigaņt in publicatione. Quinto, q̃s sit effect⁹
3 publicatiõis.¶ † Ad primũ dic ꝙ oĩa instrumẽta cõtinẽtia testa-
mẽta,ꝯctus,vel quasi,vel aliud q̃nocũq̃ ex quo intersit memoria,
vel probatio ꝯseruari:⁊ publicaņt testamẽta,etiã si ꝑ tabelliones
scripta nõ sint,dũmõ possint ꝓbari.C.de testa.l.publicati.⁊.l.cum
antiquitas.§.fin.C.quẽadm.test.ape.l.j.⁊.ij.ff.quẽad.test.ape.l.j.in
fi.⁊.l.cũ ab initio.cũ seq.vñ si nõ fuit facta scriptura vel si fuit fa-
cta,⁊ exusta est,vel subtracta,põt.⁊ d3 fieri publicatio.ff.quẽadm.
test.aper.l.si in duob⁹.§.fi.⁊ h3 locũ etiã in instrumẽtis,que delen
tur,vt hic.Hoc tñ dicit verũ gl.hic,qñ nõ sunt ita delete,qn possit
constare de tenore:alias publicari nõ possent,nisi aliter tenor ꝓba
reť,⁊ in abbreuiaturis.s̄.c.proxi.⁊ in' priuilegijs.de confir.vti.vel
inut.cũ dilecta.⁊ in oĩbus aliter gñaliter,de quib⁹ nõ habeť suffi-
ciens documentũ,⁊ timẽt ne ꝓbandi facultas desit.de testi.signifi-
cauit.⁊.c.Alberic⁹.habet etiã locũ in donationib⁹,q̃ excedũt sum-
mã quingẽtorũ solidorum:alias in excessu reprobať donatio,exce-
ptis donationib⁹ imperialib⁹,⁊ q̃ fiunt ecclesijs,⁊ alijs pijs locis,
que valẽt,si nõ fuerint acta insinuate:vt.C.de dona.l.sancim⁹.⁊.l.si
quis argentũ.sm Host.Sed certe illa nõ est ꝓprie publicatio,que
fit ad finẽ cõseruãdi ꝓbationẽ,de qua hic,sed est q̃dã insinuatio,q̃
exigiť ad solẽnitatẽ,⁊ substãtiã validitatis donationis.Causa aũt
quare publiceť,est gñalis,ne pereat facultas ꝓbãdi:iõ publican
tur scripture demũ imminẽte cã,vt q2 litere incipiũt deleri,vt hic,
ex vitio charte,vel instrumẽta,q̃uis instrumẽtũ de nouo sit,vel si
aliter subest periculũ,qđ cõtingere aliquo mõ posset,sm gl.Po-
nit exẽplũ hic Hos.vt q2 instrumẽta sunt trãsferẽda ad locũ remo
tũ,⁊ adsunt pericula viarũ vel si sunt scripta in papyro.de confir.
vti.vel inut.cũ dilecta.vel sunt cõia inter heredes,⁊ socios,quorũ
quilibet eget via.ff.fam.erc.l.qui sunt.C.cõmunia vtriusq̃ iudicij.
4 de instrumẽtis.ff.de fide instru.l.fi.¶ † Ad scdm an q̃libet scriptu
ra egeat publicatione,vt probet.Quidã dicunt ꝙ aliquando scri-
ptura,etiã publica,ad finem probandi,non ad finem conseruandi
probationẽ tantũ,eget publicatione:nam scdm quosdã testamen-
tũ quantumcunq̃ per manum publicam confectum,non probat,
nisi sit publicatũ.C.de testamẽ.publicati.⁊.l.testamenta.nã vt pro
bẽt oportet ꝙ publiceť authoritate iudicis,⁊ testes ĩ scriptis at-
testeť:que in eadẽ scripta sunt,fore vera.C.de testa.l.publicati.l.
testamẽta.⁊.l.hac consultissima.§.fi.ad fi.alias irrita est voluntas
testantis:vt.d.l.testamenta.Alij tenent tũc testamẽta egere publi
catione,qñ nõ sunt scripta per manum tabellionis.Insti.de testa.

§.fi.alias si testator dixit se velle nũcupatiue testari,⁊ fuerũt ibi testes,⁊ notarius rogatus,nõ exigitur alia publicatio.C.qui test.fa.pos.l.hac ꝯsultissima.Idẽ dicit si habeat sigillum authenticũ:nec est necessaria publicatio,licet sit vtilis ad cautelã:q̃ꝛ ⁊ instrumẽtũ amitti posset.C.de testa.l.publicati.Et hoc dicit Hos.videri veriꝰ secundũ ius canonicũ,per no.de testa.relatũ.⁊.c.cũ esses.Et dicit Inno.ꝙ hec opinio est magis cõmunis,licet de consuetudine prima in multis locis obseruet.Unde dicit hic Innoc.ꝙ testamentũ eget publicatione demũ,quando ad priuatã scripturã est redactũ.C.de testa.cũ antiquitas.§.fi.⁊ in aut.vt spon.largi.§.⁊ hoc not.vt q̃ꝛ scriptũ est per manum priuatã testatoris.Et dicunt hic ꝙ solũ publicãda est originalis scriptura,⁊ nõ sumpta.all.l.sancimus.C.de diuersis rescri.canonizata.xv.q.ij.Idẽ quãdo testamentũ non est redactũ ad aliquam scripturam:quo casu licet prosit numerus testium,⁊ signa,⁊ alie solẽnitates,vt valeat testamentũ,si tñ de eo non est scriptura,vel est,sed nõ publica,nihil probat scriptura,nisi manu publica,vl sigillo authẽtico sit sigillata,vel publicata,ſm Inno.Dic,si publicatio sumit pro insinuatione,hec non exigitur de iure in testamentis,lꝫ sic aliqñ̃do in donationibus,vt.s.dixi.Hoc verũ de iure,licet aliud habeãt consuetudines aliquãdo,⁊ statuta particularia.Si querit an egeant publicatione ad finem manifestandi contenta in instrumẽto:dic ꝙ sic testamẽta in scriptis,non nuncupatiua:⁊ tũc vocant testes vt recognoscant sigilla contẽta in instrumẽtis.Sic loquunt iura,que allegãtur.s.Et hoc,q̃ꝛ illa sunt secreta quo ad nominationem heredum:testamenta autẽ nũcupatiua nõ,q̃ꝛ illa fiũt palam,⁊ in aperto nominãtur.Si queritur an habeat locum publicatio ad ꝯseruandã memoriã probãdi:dic ꝙ fieri põt ad cautelã,⁊ aliqñ imminente necessitate,vel periculo perdendi probationẽ:alias autẽ non est necessaria,si ꝓbatio

5 habet per notarium.vel publicam chartã. ¶ Uenio ad tertiũ,apud quos fiat hec publicatio.Dicit hic Inn.quod sit secundum leges apud magistrũ census,⁊ gratis fieri debet,vbi estimatio hereditatis centũ aureorũ pretium nõ excedit,Nũquid autem apud iudices ecclesiasticos fieri possit.Quidam ꝙ nõ:q̃ꝛ opprobriũ est eis,si forẽsiũ velint esse disceptationũ periti.C.de testa.l.ij.⁊.l.consulta.C.de epis.⁊ cle.l.repetita.Dicit tñ hic Inn.ꝙ de consuetudine antiquata,⁊ approbata obtinuit in Francia,⁊ in Anglia vt fieri posset apud epos,⁊ eorũ officiales.Ad hoc no.de testa.tua.nobis.⁊.c.si heredes.in gl.ij.Dic,si q̃rit an posset fieri hec publicatio apud religiosos.Dic ꝙ nõ.Et sic possunt intelligi leges ille.Ad qð de syndico.c.i.de postu.c.ij.Si q̃rit an possit fieri publicatio instrumẽtorũ,vel testamẽtorũ coram ecclasticis alijs ꝑsonis,Dic,si instrã sunt ecclastica,vel de re,vl negotio ecclastico,possunt corã ecclasticis publicari.Si instrumẽta olno ptinẽt ad laicos,⁊ sunt volũtates nõ pie,nec in piã cãm,sunt in locis tẽporalis iurisdictionis ecclesie,possunt corã ecclia publicari.de app.si duobꝰ.§.i.⁊ dicit Inn.hic.Si nõ sunt de tẽporali iurisdictione eccl̃ie,⁊ deponũt in materia mere ciuili,⁊ volũtas nõ est pia,nec in piã cãm,tũc publicatio fieri debet corã iudice seculari.de iud.nouit.Si voluntas est pia causa,⁊ in piã causam,vel saltẽ pia.vt voluntas testamẽti,tũc publicatio potest fieri apud iudices ecclesiasticos,ad quos spectat tueri,⁊ defendere tales voluntates:vt.d.c.tua.cũ si.Et inquã tũ leges ꝯtradicũt,sunt correcte,nec adstringunt ille clericos,nisi in adiutoriũ inducant.x.di.c.i.vel nisi papa confirmet.de constit.ecclesia.In casibus aũt,in quibus dixi fieri posse coram ecclesiastico,an possit fieri corã vicario.Dicunt ꝙ sic,dummodo habeat speciale mandatũ ad hoc.Per quod dicũt nõ sufficere generale,per literã hic,specialiter,⁊c.Et hoc tenet Uin.Hos.⁊ Host.Sꝫ nõ placet hoc Jo.an.qui dicit ꝙ nõ miramur de Hos.q̃ꝛ tenuit ꝙ officialis habet delegatã:sed mirandũ est de Host.q̃ꝛ tenuit qð habet ordinariã.de quo de off.vic.c.i.li.vi.in glo.ij.Includitur ergo officialis generalis in eo,qð litera dixit de ordinario:⁊ litera loq̃t de delegato,qui no prestabit authoritatẽ,nisi habeat speciale mãdatũ,etiã si sit delegatus ad illam causam,in qua produci debet,secũdũ Jo.an.Uide de iudic.c.i.li.vi.Coram notario autem hec publicatio fieri potest,si partes cõsentiãt vt notarius publicet,ita qð tali scripture fides adhibeat.Et ideo ex vi etiam pacti conuincetur pars per talẽ scripturam,si sic formatum fuerit,quod ad hoc extẽdatur.ff.de pac.l.iuris gentiũ.§.ait pretor.ff.de re iudi.si conuenerit.C.de temp.appella.l.fina.⁊ not.de prescri.cap.i.Fatetur quod non possunt partes facere quod talis scriptura transeat in publicã,nisi authoritas iudicis interuenerit:sic nec priuata persona facit quẽ priuatum iudicem.C.de iuris.om.iudi.l.priuatorum.⁊ not.de officio delega.significantibus.⁊ not.de foro compe.significasti.

6 ¶ Uenio ad quartũ,que solennitates exigantur.Dic,si publicẽtur testamẽta,seruande sunt solẽnitates locorum,in quibus publicant:⁊ primo debet adiri iudex competens,⁊ sedebit iudex pro tribunali,cui supplicatur pro publicatione.C.quemad.testi.ape.l.i.⁊.ij.Requirit secundo quod iudex inspiciat instrumentũ,⁊ sigilla,⁊ omnia alia:hoc sufficit,vt valeant talia exẽplaria:⁊ cautum est vt inspiciendo illud,etiã exẽplatũ conferat cum originali.Hec tamen vltima inspectio non est necessaria:q̃ꝛ presumit pro tabellione,ſm Host.Habet etiã diligẽter inspicere l chartã,in filo,in sigillo,⁊ in olbus circũstãtijs.s.c.inter dilectos.Alij exigunt vt iudex suam authoritatẽ interponat,alias nõ faceret fidẽ exemplum,etiã a triplici tabellione exẽplatũ.de quo.s.c.i.Requirit etiam qð transcriptio exẽplati,vel tenoris publicati fiat per manũ publicã,hoc est,per notariũ:nõ sufficit ergo priuata,⁊ singularis ꝑsona.Ad hoc qð no.in Spe.de instru.edi.§.ostenso.super versi.sed nunquid ibi.Jo.An.ponderat tex.qui loquit in singulari,vbi reprobat opi.requirẽtium quatuor vel quinq̃ ad publicationẽ:q̃ꝛ dicit qð sufficit vnus,dummodo faciat presentibus testibꝰ,ita qð in insinuatione ⁊ publicationis actu testes describant:alias dicit qð plures adhibere cautela est,sed nõ est necessariũ in alia parte.Inn.dicit de necessitate non requirẽdum fore tabellionẽ:q̃ꝛ leges nõ faciũt mentionẽ de tabelliõe,sed de honestis personis,in quorũ presentia debet fieri apertura.C.quẽad.test.ape.l.i.i fi.Gl.hic dicit notariũ adesse debere.sed si nõ põt haberi.tũc sufficiũt honeste persone:ar.de proba.quoniam.dum tamẽ sigillum ponat authenticũ.Puto quamlibet practicã bonã,sed vltimã tutiorem,⁊ primam.Nunquid autẽ vocãdi sunt testes prime scripture.Primo dt Inn.qð nõ:in alia parte dicit testes vocãdos,qui sunt descripti:⁊ si qui,vel oẽs absentes sunt,⁊ commode venire nõ possunt,mittetur ad eos testamentum,vt cognoscãt an in testamẽto interfuerint,⁊ si in hoc oẽs consenserint publicet.Meliꝰ tñ est qð testes ad iudicẽ veniãt,⁊ i ꝑsentia eiꝰ oia fiãt:quo ad q̃dã expediẽda sufficit ꝙ veniat maior pars.C.quẽadmo.test.ape.l.ij.Et hec oia publice expediri debẽt.C.quẽadmo.test.ape.l.i.§.fi.l.cũ ab initio.cũ sequẽtibꝰ,ſm Inn.puto testes vocãdos,ita qð scriptura est olno deleta,ita qð videri nõ pt:vel qñ tenor nõ descriptus publicat:vel qñ testamẽtũ occultũ aperit sic loquuntur ꝑdicta.Qñ aũt scriptura est,⁊ est publice facta,⁊ cõstat de tenore,⁊ ibi nõ est cãcellatura,vel alia suspicio,nõ exigit qð testes vocẽtur.Sic loq̃tur prima opi.Requirit tertio qð petẽs publicationẽ iuret qð hoc nõ petit aĩo calũniandi.C.quẽadmo.testa.ape.l.i.⁊.ij.Requirit quarto qð citentur,quorũ interest,⁊ res tãgit.de testi.significauit.⁊.c.Albericꝰ.nã partibꝰ presentibꝰ,vel ꝑ contumaciam absentibus,debet publicatio fieri:vt.dixi de confir.vti.vel inu.cum dilecta.de priui.ex parte.Alioquin nõ preiudicat absentibus.Idem tenent dñi de Rota sua cõclusione.x.vbi dicũt nõ sufficere citationẽ cõpulsarũ in curia,licet collectori videret cõtrarium.hoc dicũt ibi verũ,⁊ in cõclu.cclviij.nisi exemplatio sit facta per notarium,qui cõfecit,vbi dicunt qð si pars.ꝯtra quã sunt exẽpla,in curia,vocetur,dicẽdũ cõtra:⁊ nihil dicit cõtra:sed eã inquantũ faciat pro se,producit illa,approbare videt,⁊ tenetur illa recipere.xix.dist.si Romanorũ.⁊ no.Bar.de testi.cũ nũtius.Inn.de exce.cũ venerabilis.de censi.cum olim.de fi.instr.imputari.⁊ potest contra tale instrumentũ obijci scðm formam.C.e.l.fi.vbi dicit qð nõ sufficit instrumẽtũ semel exhiberi in iudicio,quin semꝑ is,qui ipsum exhibuit,exhibere teneat,quousq̃ fuerit ei data fides,⁊ ꝑ iudicẽ approbatũ.Nõ obstat vt lite nõ cõtest.qm̃.i.respon.quia ibi speciale est:nec ꝓprie ibi fit publicatio,sed potiꝰ exẽplatio,siue transcriptio.Superiora vero dicuntur publicari,⁊ proprie.q̃ꝛ ea prius nõ sunt publicata,siue authentica,sunt in publicã formã redacta.Fallit in aliquibꝰ casibus,in quibus valet publicatio absq̃ citatione,vt si aliqua instrumẽta sunt in casu ꝑditionis ꝓpter vetustatẽ,vel aliã cõsimilẽ iustã cãm,⁊ ideo est periculum imminens,qui quorum interest,⁊ qui absentes sunt,cõmode vocari,vel expectari nequeũt,statim possunt transcribi,⁊ publice exemplari,ſm Inn.saluo tamẽ iure absentiũ,ſm Host.ita vt possint obijcere cõtra hanc scðam scripturã,sic vt contra primam poterat,arg.eius,qð no.vt lite nõ cõtest.qm̃.§.i.de confir.vti.cum dilecta.§.nos igit.⁊ dicit,⁊ proprie loquẽdo authenticatur,⁊ publicata exemplatur:priuata vero,⁊ nõ authẽtica publicat,ſm Inn.Alium casum ponit Spe.eo.ti.§.ostenso.versi.porro.s.si instrumentum,qð publicatur,alium nõ tangit,vt priuilegiũ,vel indulgentia non exigit tunc specialis citatio,sed per edictum:alias nõ valebit publicatio,nisi fiat per illum,qui concessit priuilegium.Et est dictum Inn.de testi.Albericus.Nunqd aũt presumatur citatio,dixi de testi.Albericus.tangit Spe.in.d.§.ostẽso.versi.sed quid si publicationẽ:⁊ residet qð non presumitur,nisi in publicatione enuntietur quod fuerint vocati.Sed dic vt dixi in.c.Albericꝰ.Nunqd sufficit sola sciẽtia absq̃ citatione,tãgit in ver.seq.⁊ tꝫ post Hosti.qð sic,lꝫ tutius sit qð citetur:certe imo necessarium,quia citatio est de solẽnitate,⁊ propter alium finem exigitur,nisi esset sciens,⁊ presens,vt dixi de iudi.c.i.⁊ tenet hic Inn.Requiritur vlterius quod notarius fideliter exemplet nihil addendo,vel detrahendo,⁊ faciendo mentionem de qualitatibus exemplati:vnde attestabit qð instrumentum non est vitiatum,nec cancellatum,nec in aliqua sui parte abolitũ,⁊ authoritate iudicis exemplauit:arg.hic.⁊.C.de edi.di.Adri.tol.l.fi.⁊ per legẽ illam,⁊ hanc decre.ꝓbat qð vitia visibilia,vt liture

cancellature

cancellature, et rasure impediūt hanc publicationē: inuisibilia non vt quod instrumētū sit confectum ab excōmunicato, vel seruo, vel his similla: nec impeditus audiretur: audiretur tamē cōtradicēs et scriberetur eius ɔtradictio, et reseruaretur ad aliud tps. Ad hoc in auē. de testi. §. si vero. de testi. significauit. de priuile. ex parte. Itē autbenticum, quod insinuatur, in toto suo tenore debet describe/re per notariū. aliter assertio notarij dicentis se vidisse instrumen tū, esset poti⁹ testimoniū reddere, ꝙ vetusta exemplare. de quo de verbo. sign. abbate. in glo. ex hac, et super ea. et no. de proba. quoniā et c. in presentia. de fi. instru. c. j. et in Spe. e. ti. §. ostenso. ver. sed nun/
7 quid creditor. † Ad vltimū, quis sit effectus publicationis. Dic ꝙ ex quo facta est publicatio, perpetuo valet, etiā si materia, vel char ta, in qua primū scriptū fuerat, amittaē, vel cōsumaē. Itē quecūqꝫ fuerit prima scriptura, etiā priuata: et sic ineffectualis ad pbandū, nūc fidē faciet: vt. d. l. publicati. et sic sit testamēti publicatio, vt qd prius erat in mente hominū tantū, in formā publicā redigaē. Itē est effectus publicatiōis, si sit testū, eo sic publicato iudici ostēso: per illud. ex quo non adest aliqua suspicio, proceditur ad missionem in possessionē ex edicto, scdm practicā. l. fin. C. de edic. di. Adri. tol. Ad hoc qd no. de ver. sig. dilecto. §. si. non dabitur tamen ei maior potentia, ꝙ haberet originale, sed erit cōseruatū. de confir. vti. cū dilecta. de priuil. ex parte. Sed hoc intellige qñ alias publicum pu blicaē propter vetustatē: publicatio enim aliquando fit ad finē p/bandi. vbi prior scriptura plene nō probabat: et tunc publicatū ha bet maiorē vim, vt pꝫ ex dec. Per hec expedita est materia cū gl.

¶ De presumptionibus. Rubrica.

¶ Quia presumptiones interdum semiplenam probationem fa/ciunt, quādoqꝫ alias probationes adiuuant, quandoqꝫ plene pro/bant, vt violēte, ideo etc. De materia. xviij. di. per totū. xliiij. di. mul tis. ij. q. j. primo semper. xxxij. q. j. dixit. xxxiiij. q. ij. c. j.

1 ¶ Presumitur dolus in delictis, vel male gestis.
2 Delictum probat ipsa reprehensio facta in delicto.
3 Presumptio vbi certa haberi potest, non statur verbo.
4 Ludus non potest appellari ex quo oriuntur crimina.

1 Sicut noxius. † In delictis in dubio presumiē dolus. h. d. et nō diuidiē. ¶ Not. ꝙ in male gestis actu vel verbo cōtra proximū dolus psumiē, et animus delinquen di. Sed qūo erat amicus, si nocebat? Dic qd erat
2 fictus amic⁹, nō verus, alias nō nocuisset. ¶ † Not. qd reprehensio in delicto probat delictū. de hoc. s. de iudi. cum non
3 ab homine. ¶ † Not. ꝙ in dependētibus ab animo non statur ver/bo eius, qñ ex facto habetur certa presumptio a iure. Sic omnino
4 limita. c. significasti. de homici. Glo. sunt clare. ¶ † Ultima querit quare nō excusaē. Dicit gl. qr ludus noxius est in culpa: et qr datur opera rei illicite: et qr omne maleficiū praue etc. ad hoc. xxxij. q. iiij. recurrit. Quis enim ludos appellet, ex quibus oriuntur crimina? vt in pemio Digestorū. §. antepe. Et sunt hec cōtra illos. sm Ho sti. qui faciūt cātus famosos in ludis sancti Nicolai, vel alijs simi/libus festis, vt ꝑpter hoc nō excusenē a penis. C. de famo. libel. l. j. et vi. q. j. ex merito. Unde ponebat Abbas versus, Si vide ludo, vel facto, sumpta recludo. Hec tñ presumptio delicti ex varijs causis tolliē. xxij. q. ij. qd ait. et c. ne qs. de eo de. dis. iiij. solet. ff. de act. et obl. l. iij. §. verborū. ff. de vsur. illud. §. pe. x. q. j. illud de sen. exc. c. j. Arbi trabitur ergo bonus iudex vt presumatur cōtra malefactorē, nisi inueniat circunstantiā euidenter excusabilem: quia, vt dicit Inn. malum et damnum illatum semper presumitur malo animo factū, nisi contrariū probetur, vel preualeat cōtraria presumptio. ff. ad le gē Aquil. si obstetrix. §. si. et l. seq. ver. item Mela. de regu. iu. c. ij. de transac. c. si. in auē. de iud. §. oportet. col. vj.

1 ¶ Presumptio violenta probationem inducit, vt ex ea possit sen tentiari.
2 Iudex potest rem litigiosam vtriqꝫ parti pro dimidia adiudica/re, vbi probatio est dubia.
3 Filiatio presumi potest ex pietate, et non pietate erga filium.
4 Mortē filiorum qd patres aut matres affectēt est contra naturā.
6 Liti cedens causa pietatis non perdit litem.
7 Matres due vbi adinuicem inter se litigant de vno filio, cui sit fi/lius adiudicandus.

1 Afferte. ¶ † Ex violēta presumptione ferē sen/tētia diffinitiua. Prima pars ponit fa
2 ctū, ex quo Secunda diffinit, ibi: respondit. ¶ † Nota arg. ꝙ in dubijs iudex potest ferre sententiā rustie diū vt res ꝑ mediū diuidatur: et sic probatione existente dubia, res ad/iudicatur vtriqꝫ parti. Facit qd si equaliter pbaē in interdicto vti
3 possidetis, vtriqꝫ ꝑ dimidia dꝫ adiudicari. s. de pba. licet. ¶ † No.

ꝙ ex pietate, et non pietate erga filium, presumitur de filiatione, et a qua excludiē pietas, ab illa excluditur cōiectura filiationis: et in
4 qua concluditur, concludiē filiatio. ¶ † No. nō verisimile, imo res contra naturā est, vt matres, vel patres affectent mortem filiorū, maxime qñ sunt in tali etate qd matribus nocere non potuerunt.
5 ¶ † No. ꝙ ex dilectiōe presumitur. C. de inof. test. si inter. ff. qd me. cau. iste quidē. Unde et pietas paterna pro filijs capit cōsilium: qr nullus affectus vincit paternum. ff. de iure fisci. l. si. post princip. ¶ No. qd cui proportionantur naturalia, et pietas filiationis, non
6 proportionatur paternitas. ¶ † No. cedentē liti pietatis causa nō perdere litem, qr non facit animo remittendi. ¶ No. ꝙ scdm cōue/tionem non profertur sententia, qñ ambe in conuentione non con/currant partiū voluntates, vel quando non habetur cōuentio vo
7 luntaria, sed iusto metu meticulosa. ¶ † Opp. ꝙ debuit ferri sen/tentia cōtra istā mulierem, que dicit, Date illi, etc. qr liti cessit. C. de pac. l. postquam liti. So. Dic, ꝙ nō cessit voluntas, sed meticulose et causa pietatis sic: nec preiudicat confessio metu tormentorū: sa/tis enim illam torquebat mors filij. ff. qd me. causa. isti. §. si. secūdū Uin. alle. decre. qd diffinitiua quandoqꝫ profertur ex presumptio/ne violenta: tamen ex ea non facile condemnat ad penam corpora/lem, vel mulctam, vt patet hic: qr non fuit hec mulier indicata ad mortem vel mulctam: qd factum fuisset, si fuisset vere probatum, eo quod alterius filium surripuisset, sed solum cōdemnata fuit ad restitutionem filij. Ad hoc quod no. de purga. ca. cū inter. in vl. gl. Sed posset dici ꝙ hic ad hoc non agebatur, sed pro restitutione fi lij ciuiliter. Ad glo. opponitur quod non valeat secunda sentētia contra primam. ij. q. vj. dif. l. j. ff. que sen. sine ap. re. Glos. dicit quod sententia contra sententiam diffinitiuam non valet, sed bene in/terlocutoriam. nam qd primo dixit, non dixit animo diffiniendi, sed tentandi. nam et talis res non recipiebat diuisionem. C. cōmu/nia vtriusqꝫ iudici. possessionū. scdm Uin. Unde non debet ex hoc sumi exemplū, vt quis sic iudicet. non enim vox omnis habet vim
8 sententie. de quo. xxij. q. ij. queriē. alie gloss. sunt clare. ¶ † Ultima querit qd si vtraqꝫ dixisset filiū nolle interfici. Dicit ꝙ adiudicare tur illi, que erat in possessiōe, si alia ꝓbatio nō intercessisset. Quid si vterqꝫ moriē lite pendēte. Glo. allegat primo qr videē qd succe/dat vterqꝫ. ff. de reb. dub. l. qui dubios. et l. Papinianus. §. sed nec impuberis. de inof. test. In ɔtrium arguit, qd neutri succedat. ff. de rebus du. l. si fuerit. qr ponit impossibile, qd est cōtra naturam quē habere duas matres. Gl. dicit ꝙ succedat illi, q̄ erat in quasi pos/sessione filiatiōis, sm Uin. Gof. dicit ꝙ si puer vtraqꝫ hereditatē possidet, habet exceptionē contra petentem, ꝙnis proponat con/traria. ff. de excep. l. nemo. nisi probetur quod alteri⁹ filius fuerit. Si aūt ali⁹ possideret vtraqꝫ, si puer vtraqꝫ petit, repellit se ipsum tanꝙ proponēs contraria. Si agat contra diuersos possidentes, audiē, ꝙuis proponatur contra. C. de inoff. test. l. contra maiores. et possibile est eū vincere, ꝙuis iniuste agat, dum non est qui cōtra id, qd intendit, aliquid proponere valeat. C. de transac. vbi pecca/tū. Host. dicit ꝙ sibi magis placet opi. Lau. Bart. Brix. dixit eū succedere ei, q̄ in possessiōe filiatiōis erat. Si neuter possidebat, et vult alteri succedere, oportet ꝙ pbet se illius filiū. De materia vi de questionē Iac. de Bel. quā ponit super. l. j. C. quorū bo. qua que/rit de prole, et de qua probabiliter dubitaē an fuerit primi, vel scdi mariti: et ibi in fi. inuenies qd scribit Dy. in. l. iij. §. si duobus. ff. de adimē. leg. Puto ꝙ si mater altera est in possessione illius, obtine/bit quo ad alteram: illud qd dicam quando neutra: si ergo neutra est in possessione, tunc distingue vt Gof. qui perfecte dicit.

1 ¶ Bonus quis presumitur qui se dedit virtutibus in pueritia.
2 Uerbum Intelligitur, denotat presumptionem.
3 Intrinseca indicantur per exteriora.
4 Humilitas, et simplicitas, est inter omnes virtutes laudabilior.
5 Opera, seu actus indicant aliquem bonum, aut peruersum

1 Ex studijs. Breue est. † Presumiē bon⁹ vir, quia a pueritia virtutib⁹ se dedit.
2 h. d. ¶ † No. ꝙ verbū Intelligitur notat presumptio/
3 nē. ¶ † No. quod ex extrinsecis indicaē de intrinsecis. ¶ No. qd ex exercitijs virtutum presumuntur habitus virtutū.
4 ¶ † No. inter ceteras virtutes precipuā cōmendari humilitatē,
5 simplicitatē. ¶ † Not. a cōtrario qd ex exercitio operū, de animo presumitur operantis si circa virtutes se exercet virtuosus presu mitur. Similiter et si circa vitia: quia contrariorum, etc. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iuris. l. j. Unde versus.
Intima per mores cognosces exteriores.
Rustice, qualis erit bos, ex vitulo modereris.
Annus qualis erit, cognosces tempore veris.
¶ Oppo. quod nec intelligi, nec sciri potest via iuuenis: qr inter cetera, que dicit Solomon, difficilia ponit hoc pro impossibili. Sol. Dit ꝙ ex istis colligitur presumptio: sed non necessario con/cluditur qd mulier mutat mores. Addit etiam ibi Sapiē. vij. de

sagitta emissa in locum destinatum: diuisus enim aer continuo in se reclusus est: ignoratur transitus illius.

1 ☞ Presumitur de iniustitia illius, qui iudicium subterfugit.
2 Dilationes frustratorias petens quo remedio repellatur.
3 Fuga, et iudicij dilatio, an inducat confessionem.

NULLUS. ¶ † Presumitur de iniustitia illius, q iudiciũ subterfugit. ¶ No. qd ex mo
do fuge iustitie, vel oblationis ad iustitiã, presumitur
2 de iustitia, vel iniustitia. ¶ † Quero de remedio cõtra
petentẽ dilationes, que videntur frustratorie. Dicit Inn. qd cum
iudex debeat dilationum materiam amputare. C. de dolo. l. fi. C.
de temp. app. l. ij. quandocunq; sibi videtur, põt ab excipiente exi
gere sacramentũ qd hoc non proponat malitiose. ad quod de iur.
3 calum. c. ij. lib. vj. ¶ † Quero an fuga, et dilatio iudicij inducat con
fessionem, ex qua condemnetur. Dic qd non, sed punitur quandoq;
propter contumaciam in expensis, et quandoq; patitur penã gra
uiorem. C. de iud. sancimus. xj. q. iij. rursus et c. quicunq;. de iudi. c. j.
secundum Inn. Hosti. remittit, vt lite non contest. tue. de offi. dele.
cum cõtingat: et hoc in fuga iudicij. In fuga autem a loco propter
delictum, an probetur delictum: per Bart. in l. lex Cornelia ff. ad
Sillan. et vide Jo. An. in addi Spe. in ti. de presump. §. ij. versi. vio
lenta. Vide gl. que est clara in fine gl. vltime dic negatione alterius
illatorum. j. c. pe.

1 ☞ Tacens consentire presumitur. nu. 3.
2 Negans alteram partem propositionis, confiteri videtur aliam partem.
3 Tacens non videtur consentire.

1 NONNE. ¶ † Qui tacet, cõsentire psumitur. Vel
assertũ in vno duobus ppositis, in alte
ro vr negatum. h. d. ¶ Not. qd oratio interrogatiua
affirmat ppositum in ea, qñ affirmatiue proponitur.
2 ¶ Glo. summariũ. ¶ † No. ar. quod respõdens parti positionis ne
gando alteram partem confiteri videtur. Quid est dictum Sama
ritan⁹. Dic, id est, custos: q: sic interptat dictio illa Samaritan⁹.
Et hoc dicũt, q negãt Christũ fuisse de Samaria, an concedat ex
presse, tacite, aut presumptiue. Dic qd presumptiue. Inducit Jo.
And. qd si tacens cõsentit, fortius agẽs. Et facit ad questionẽ epi
scopi, cuius constitutio phibet alienationem fieri sine sua licentia,
qd si fiat in eam consentire videtur. de quo super regula, qui tacet.
de reg. iu. li. vj. et quatuor ad materiã vide super regula, is, q tacet.
3 ¶ † Opp. qd non habeatur pro consentiente tacens. ff. de reg. iur.
l. q tacet. Gl. allegat. in prin. pro et cõtra: postea cõcludit duas theo
ricas. Una qd tacens non habetur pro cõsentiente, sed cõtradicen
te, vbi agitur de piudicio dominij: nisi vicinitas aliud inducat, seu
consanguinitas. ff. de do. inter vi. et vxo. l. si seruus cõmunis secun
dum Un. vel vbi act⁹ est talis, qd phibere possum, tacẽs habeor
pro consentiente: vbi prohibere nõ possum, nõ. Ad hoc. ff. de re iu.
l. sepe. per theoricam dicitur qd licet quis meã rem vendere possit,
quia prohibere non possum. ff. de contrahen. empt. l. rẽ alienã. non
tamẽ obligare, quia obligationem prohibere possum. Et est rõ, q:
in venditione rei nõ constituitur ius in re, sed persona obligatur.
In obligatione autẽ constituitur ius in re. Et ponit hec ratio in
d. l. rem alienam. et in l. si siue. C. ad Vell. Dicit Jo. An. qd modern.
doc. dicunt in preiudicium dominorum neutrum fieri posse in pre
iudicium facientium vtrunq;, et obligationem rei aliene fieri posse.
ff. de pig. acti. l. tutor. §. contrarium. Item nec secundum eos mihi
preiudicat, si me presente rem meam obliges. l. sicut. §. nõ videtur.
ff. quib⁹ mo. pig. vel hypo. sol. Nõ obstat. l. si siue. C. ad Vell. q: illud
operat coniunctio qñ maritus patiente vxore dat rem pignori: vt
in l. si seruus. alle. in gl. Secus inter extraneos: vt. d. §. nõ videtur.
nisi tacendo fraudẽ adhiberent. C. si res ali. pig. da. fu. l. ij. et eo casu,
quo propter fraudem obligatur tacito consensu. non iuuat per be
neficiũ Velleiani. Ista via brocardica est, q est plena sensib⁹, vt di
cit Cy. in l. inuitus. C. de procu. vbi ponit hanc materiam. de qua.
ij. q. ij. plerisq;. in regula, q tacet. et is q tacet. de re iudi. li. vj. et de hoc
in c. diacono. alle. in gl. per Bar. in l. que dotis. so. ma. Dic, fm eũ,
qd tacere est mediũ inter consentire, et dissentire, sed aliquando ap
plicatur ad extrema: vt. d. l. is, qui tacet. et l. j. §. scientiam. ff. de tri
buto. Sic regula, quod tacens habetur pro consentiente: sunt ali
qui casus cõsonantes regule, quidã dubij, quidã contradicentes.
Cũ regula cõcordat, quando agitur de preiudicio meo circa domi
nium, vel vsumfructũ. et talis est contractus, quẽ nõ possum impe
dire, et nõ adest cõiũctio persone. l. Caius. de pig. act. l. Titia. §. Lu
cia. de le. ij. de re iu. l. sepe. Item quando agitur de obligatiõe per
sonali: quia tacens pro consentiente habetur. l. filius. §. inuit⁹. ff. de
procu. nisi fauore pupillorum. l. filium. ff. de tutel. et l. ij. de admini
stra. re. ad ci. perti. Fallit regula primo quandoq; ppter cõtuma
ciam, q: tacens habetur pro cõsentiente. l. de etate. §. qui tacuit. ff.
de interro. actio. de confes. c. si. lib. vj. et quod ibi no. Fallit secundo,
quando actus, qui geritur, respicit fauorẽ meũ, et est mihi merito
rius. l. qui patit. et l. si vero nõ remunerãdi. §. qui passus. ff. manda.
Fallit tertio aliquãdo ratione coniunctionis. l. si seruus commu
nis. etiã vbi agitur de preiudicio dominij: vt in l. si seruus. alle. in
glo. Quod intelligit Bar. verum, nisi sit coniunctio habẽs in se re
uerentiã: vt. l. i. §. que onerande. ff. quarum re. actio nõ da. et l. pe. de
fur. Nõ ob. l. siue. C. ad Velle. q: ibi taciturnitas fuit dolosa. Fallit
tertio quãdo contractus est talis, qui initus super re mea, quẽ po
terã prohibere: vt. l. si fideiussor. §. j. ff. de pig. et l. sepe. de re iudicã.
Et hoc tenet, etiam si dolo non taceat: licet aliqua glo. hoc reprat.
vt gl. in dicta. l. sepe. Pro quo. l. ij. C. si res alie. pig. da. sit. Si agit
de preiudicio possessionis, et quid de subscribente, et sigillante, vide
ibi per Bar. aliquid dixi de duobus vltimis supra eodẽ. inter. De
preiudicio possessionis in tacente, dicam de restit. spol. ex conque
stione. Si aliquis contrahat super re mihi obligata, an tacendo
cõsentire videar: vide in l. vlti. C. de remissio. pign. et ibi per Bar.

1 ☞ Presumitur circa futura ex preteritis.
2 Cõfessio facta sub nomine dignitatis in dubio realis presumitur.

1 MANDATA. † Ex preteritis psumit circa futu
ra. h. d. Premittit exordiũ, subdit
narrationẽ, ibi: pinde quã demũ determinat, ibi: quas
subiungit rõnẽ ibi: q. ¶ † Not. qd a pluribus exercet,
efficacius geritur. ¶ No. ij. practicã conficiendi instrumentum su
per legationis officio: et qd legat⁹ vices apostolice sedis obtinet in
2 loco legationis. ¶ † No. arg. q cõfessio facta sub noie dignitatis,
in dubio realis presumitur, nisi persone applicetur: sic et legatio.
¶ No. qd ex vita per preterita presumitur de futura. Quid si non
addidisset, quas non loco, sed persone, Dic quod idẽ: q: scribebat
expresso nomine persone. de quo in Spe. de instru. edit. §. nunc au
tẽ. vers. et quid si papa. et est Mercur. super regula, priuilegium. de
reg. iur. lib. vj. Glo. sunt clare. ibi: singula. In glo. ij. dic vbi de hoc
in fi. adde no. de probat. ex literis. in glo. ij. In gl. vlt. ibi: persona,
cui commissa est. dic vt de offi. lega. c. ij. lib. vj. in fi. de regu. iur. pri
uilegium. lib. vj. Ant. de But.

1 ☞ Ex vicinitate presumitur factum publicum loci vicini.
2 Vicini scire presumuntur facta vicinorum.
3 Ciuitates ex duob⁹ destruunt, videlz bello lõgiori, et mortalitate.
4 Presumptio aliquando aggrauat probare volentem clariori probatione.
5 Dilatio an danda sit habenti respondere, quod credit.

1 QUOSDAM. † Ex vicinitate presumitur factũ
publicũ loci vicini. h. d. Forte po
tebãt ibi prebẽdas, et erant ibi vicini, quos Papa no
luit exaudire, cũ terra ipsa satis oppressa esset a Tar
2 taris: qd ipsi vicini meli⁹ scire debebãt, fm Abba. ¶ † No. ex vici
3 nitate psumi: et qd vicini presumunt scire facta vicinorũ. ¶ † Not.
duo ex quibus ciuitates destruũtur, ex bellis longioribus, et mor
4 talitatibus. ¶ † No. gl. primam quod presumptio aggrauat ali
quando probare volentẽ, aliquando clariori probatione. ad hoc. j.
eo. quia verisimiliter. et quod no. Inn. de consti. c. ij. ff. quod metus
causa. non est verisimile. et quod vicini, &c. ad hoc de postu. prelato.
5 c. j. de elec. postquam. et c. scriptum. ¶ † Oppo. quod non faciat ad
ti. Glo. propter hoc exponit Credo, id est, psumo. et dicit qd est ar.
quod non est danda dilatio habenti respondere quod credat: quia
sufficit qd informet animũ ex solis presumptionib⁹. De quo Jo.
an. remittit, et ibi dixi, de iura. calum. cum causam. Et facit quod
sufficit testẽ attestari se credere, quãdo deponit in materia, ex qua
suum dictũ, vel scientia dicti concluderet ex presumptionibus. de
quo dixi. s. de testi. quoties.

1 ☞ Presumitur factum notum in vicino loco, quod est notum in remoto.

QUANTO. No. quod ex vicinitate presumitur: et
qd argumẽtum a minori procedit in
iure: forte reprehendit nõ correctionẽ delicti, cuius cla
mor ad ipsum ascenderat, qd prelati asserebãt se igno
1 rasse. ¶ † Oppono quod imo sit possibile eos ignorasse: nam mul
tis ex causis potuit ignorasse vicinus, quod sit longinquus. Gl. di
cit quod nõ potuit latere, id est, nõ presumit latere potuisse. Et di
cit qd est psumptio iuris, et de iure, vel iuris tantum: et admittitur
sicut hic: et ibi loquitur, quando coniuratio fit ad malũ. Vel ibi pre
sumptio sumitur pro temeritate, nec admittit excusationem: quia
omnino

omnino mala. Glo. concludendo tangit effectum presumptionũ, ⁊
dicit q̃ quedã est temeraria: ⁊ hec repellitur. Quedã personalis:
⁊ hec inducit purgationẽ. Dicit Inn. in. c. seq. q̃ quãdoq; obtinet
vim semiplene pbationis. de sen. excom. inquisitioni. Quandoq;
requirit probationes contra se. I. eo. q: verisimile. C. de contrahen.
stip. l. optimam. Quãdoq; omnino admittit sine fama: vt in. c. seq.
Quandoq; refundit probationẽ in reum. vt ecclesi. benefi. c. vt no-
strũ. C. de proba. fine. Quedam violenta: ⁊ hec quandoq; sufficit ad
cõdemnationẽ. Glo. hec habetur in. c. omnes. alle. in glo. ⁊ habetur.
ij. q. i. primo semper. ⁊ per Inn. in. c. seq. plenius in Spe. e. ti. §. ij. ibi
addit Spe. de necessaria: lz Inn. in. c. seq. ponit istam sub violenta,
⁊ necessariam appellat presumptionem iuris ⁊ de iure, ⁊ fictionẽ,
ideo de ea promiscue exemplificat. ⁊ Io. an. super illo versi. necessa
ria autem, ⁊c. Est tñ longa differentia inter fictionẽ, ⁊ presumptio
nem iuris ⁊ de iure: q: fictio super certo. so. di. ferrum. presumptio
iuris, ⁊ de iure super dubio, qñ. s. quo ad fictionem ius certũ de ali-
quo statuit stari opposito: quo ad presumptionẽ iuris ⁊ de iure, qñ
stante dubio ius presumit aliquid, ⁊ statuit illi stari, vel pbationẽ
in contrariũ non admitti. Ad hoc q̃ no. Inno. in. c. seq. Tractat
etiã ibi cũ ex presumptione violenta fiat condemnatio in crimina-
li: ⁊ concludit q non in grauissimis delictis: secus in grauib9. In-
no. in. c. seq. dicit q vbi iudex ex presumptionibus procedit ad sen-
tentiam, dz temperare sñiam, ⁊ maxime ne condemnet, nisi raro, ⁊
modice ad penam nec pecuniariam, nec corporalem. Allegat. s. c.
afferte. vbi licet adiudicauerit mulieri filium, non tamen voluit cõ
demnare aliam ad mortem, ad quam fuisset condẽnata iustissime,
si fuisset probatũ quod filium alteri surripuisset. Alie differentie
inter fictionẽ, ⁊ presumptionem habentur ex his, que scripsi in ca.
is, qui. de sponsa. versi. an cõtra presumptionẽ iuris ⁊ de iuris ad-
mittat pbatio in contrariũ. Unũ inter cetera quod admittit pro-
batio in contrariũ per cõfessionẽ: vt no. de immu. ec. quia plerisq;.
per Inno. in aut. ⁊ si necesse. ⁊ vnde sumitur. C. de dona. ante nupt.
Item pbationem notoriã, vt dicit Inn. de frigidis. fraternitatis.
de rescrip. cum dilecta. Nam licet non debeat admitti probatio fa
cta, pbatio admissa de facto preiudicat, vt ibi. Et vt ibi dicit Spe
cu. presumptio iuris ⁊ de iure pro tanto dicitur, q: ius ibi vehemẽ
ter presumit. Per que tractat in versi. seq. an ex fuga, ⁊ fractione
carcerum presumatur delictum, ⁊ quid de inimicitijs precedenti-
bus. de quo alibi dicam. Hoc pro modo sufficiat.

1 ☞ Probatio efficacior requiritur a probare volente non verisi-
mile.
2 Probare nitens non verisimile non auditur.
3 Beneficiorum permutatio potest fieri authoritate diocesani.
4 Fame effectus quis sit.

1 QUia verisimile. ¶ † Efficacior pbatio requiritur a pbare vo
lente non verisimile. Primo ponit causam finalẽ. Se-
cundo prouisionem. Tertio prouisionis causam impul
siua. ¶ Nota non verisimile quem permutare beneficium tenue
pro pinguiori facultatibus, ⁊ dignitate. ¶ Nota q ex non verisi-
militudine aggrauatur onus probandi: admittitur tamẽ pbatio
absq; alia discussione. Uide Io. an. in addi. Spec. in titu. de proba
§. nunc dicendum. in princip. ⁊ text. de presby. non bapti. veniens. ⁊
Inno. de consti. c. ij. Et nota quis excessus requiratur in probatio
ne: quia exigitur aut concursus fame, aut ponderositas persone, ⁊
dignitatis, vel legalitatis attestantis: ⁊ sic dignitas testis prepon-
derat non verisimilitudini. Et nota q: fame probatio iuuat proba
tiones contra non verisimile: ⁊ debet esse communis loci, vt dica-
2 tur proprie fama. ¶ † Nota secundum Hosti. quod volens proba-
re non verisimile, non auditur, nisi aliquid occurrat, quod talem
presumptionem elidat, puta fama loci, vel bonitas testium, vel ali
qua alia circunstantia. alleg. Inno. ⁊ Hosti. de procura. in nostra.
de no. oper. nuntia. c. ij. Aduertendum tamen quod talis verisimi
litudo potest esse tanta, quod nullam admittit probationem. de he
reti. filij. lib. vi. Quandoq; tanta quod non admittit sine cause co-
gnitione. de renuntia. s. eodem. Quãdoq; admittit, sed aggrauat
probantem lucidiore probatione, vt hic: ⁊ vide ibi concord. ⁊. s.
3 eodem. quanto. ¶ † Oppo. quod non potuerit beneficiatus alteri
beneficium proprium concedere, cum propria authoritate nõ po-
tuerit permutare de prebendis. maioribus. de renuntia. quesitum.
⁊. c. cũ olim. Solu. Dic q̃ concessit, ⁊ permutauit authoritate dio-
cesani: alias nõ posset, vt ibi inducunt. quod presumptio iuris ad-
mittit probationem in contrarium. de quo de purga. cano. cũ. P.
iiij. q. iij. §. item in criminali. versi. eos testes. secundum Gofre. Gl.
prima assignat rationem nõ verisimilitudinis. in fi. dic argue pro
4 his, que no. de preben. preterea. ¶ † Secunda glo. colligit vnum
effectum fame: quia coadiuuat probationes contra non verisimi-
le, ad quod. s. de testi. preterea. Anto. de Butrio.

1 ☞ Matrimonium quibus probetur. 8. 12.
2 Maritus potest agere rei vẽdicationẽ ratione iuris maritalis. 10.
3 Uerba enuntiatiua instrumenti quam probationem faciant.
4 Matrimonium non presumitur sola longeua cohabitatione.
5 Uoluntas mutata non presumitur, quando in futurum exten-
ditur.
6 Annuli delatio non probat matrimonium, licet pro eo presumat.
7 Probatio potest destrui ex signo equiuoco.
9 Instrumentum quando non coadiuuet probationem.
10 Uxor quibus modis a marito vendicari possit.
11 Matrimonium non impedit seruitus.
13 Matrimonij proprietas qualiter concludatur.

1 ILlud quoq;. ¶ † Per nominationem, cohabitationẽ, ⁊ famã pro-
batur coniugium, maxime si appareant instrumenta
dotalia. Cõmunis diuisio. Secunda ibi: Uerũ. ¶ No.
primo q inter seruum ⁊ liberam potest esse matrimonium. de hoc
2 de coniug. seruorum per totum. ¶ † No. ij. q ratione iuris marita
3 lis potest cõiunx coniugem vendicare ⁊ agere rei vendi. ¶ † Not.
iij. q enuntiatio simplex instrumenti alicuius asserti a partibus,
cuius presentiam non attestatur, vel interessentiam, non inducit
plenam enuntiati probationem. ¶ Not. iiij. enuntiatum in instru-
mento propter se, ⁊ q̃ꝑ conferat ad validationem eius, de quo agi
tur inter partes, licet illud probet instrumentum ad finem v. l. di-
tatis eius, quod principaliter agitur in instrumento, non pro-
bat illud enuntiatum, si de eo principaliter in iudicio disceptetur. //
Sic limita. l. optimam. de contrahen. ⁊ commit. stipu. Enuntiatio
matrimonij super instrumento dotali confert ad validitatem do-
tis: quia non est dos sine matrimonio. Si de dote queritur, incidẽ-
ter de matrimonio ad validitatem dotis instrumentum probat.
Si de matrimonio principaliter de se disceptetur, plene non pro-
bat, sed coadiuuat probationem. Et sic enuntiata in instrumento
probantur ab instrumẽto quo ad finem presumptionis. Ad quod
4 de priuileg. si papa. lib. vi. cum glo. de censi. cũ olim. ¶ † Not. v. so-
lam longeuam cohabitationem cum copula non concludere ma-
trimonium: imo in dubio potius presumimus concubinatum, q̃
matrimoniũ: licet aliud presumat lex. in. l. in liberc. ff. de ritu nupt.
5 tamen dixi de resti. spolia. ex parte M. ⁊ dicam. j. ¶ † Not. vi. q
voluntas preambula semel posita, ⁊ deliberate prolata, in dubio
mutata non presumitur, nisi aliter probetur, maxime quando vo-
luntas in futurũ extenditur. Ad hoc. ff. de condi. ⁊ demon. l. nam
6 ad ea. ¶ † Not. vij. delationem annuli non probare matrimonium,
7 licet pro eo presumat. ¶ † Not. viij. q signum equiuocum ad plu-
ra necessario non probat, vel presumit alterum ex signatis. Et sic
est practica destruendi probationem ex facto presumptiue proba-
re illud factum equiuocum ad plura, ⁊ econtra ad confirmandum
sufficit probare illud non equiuocum, sed restrictum esse ad vnum
tantum. Ad quod de preben. dilecto. ibi: domum, que consueuit ca
nonicis tantum assignari. Ad hoc quod not. de offic. archi. vt no-
8 strũ. de prescrip. auditis. de fide instru. cum Ioannes. ¶ † Not. ix.
practicam probandi matrimonium, vt concludatur tractatus ma
trimonij in non proportionalibus, nisi coniugi, cum fama, ⁊ clama
tione vicinie. ⁊ ex hoc concluditur matrimoniũ. Et not. signa tra
ctandi aliquam vt vxorem, vt teneat eam in lecto, ⁊ in mensa: non
tractat ergo illam vt coniugem, sicut extra lectũ, ⁊ extra mensam
propriam: propter quod videtur mulierem ad hoc posse constrin
gere virum, cum eam in omnibus tractare debeat vt vxorem. Et
not. practicam cognoscendi factum, ex quo presumatur aliquid: q:
vbi factum proportionatur diffinitioni probandi, vel eius quasi
possessionem. Et aduerte hoc ad diffinitionem matrimonij: quia
debet esse indiuidua vita coniugis ⁊ viri quo ad habitationẽ, quo
9 ad lectum, ⁊ omnia alia, nisi fiat de voluntate. ¶ † Not. q instru-
mentum non coadiuuat probationem, quãdo est confectũ a perso-
10 na nõ fideliter officiũ exercente. † Per hanc decre. doct. dicunt q̃
cõiunx ratiõe iuris maritalis põt vẽdicari de iure canonico, sicut
filius a patre ratione patrie potestatis: ⁊ vẽdicatur coniunx adie-
cta causa de iure, sicut filius adiecta causa de iure quiritũ. de con-
uer. infideliũ. c. ij. in gl. ij. Et de multis modis vẽdicandi vxorẽ, vi
de de maio. ⁊ obe. inter quatuor. de hoc. de resti. spol. ex parte. Io.
And. in addi. Spe. super tit. q fil. sint leg. dicit post Rofre. q̃ mu
lier nõ est in potestate viri iure Romano, ⁊ in officio: vt. l. assiduis.
C. q po. in pig. hab. ⁊ sic nõ vendicat eã proprie: sed agit interdicto
de vxore exhibẽda, si ab alio detinetur: vel per vtile interdictũ. de
libero homine exhi. Si ab alio non detinetur, sed sui controuersiã
vxor facit, petitur iudicis officio. C. de insti. ⁊ substi. l. reprehenden
da. Et ibi dicit quod officium iudicis super integratione possessio
nis matrimonij poterit implorari, etiã seculariũ. Quod intelligit
verũ, vbi matrimoniũ nõ negatur: ⁊ sic nõ est disceptatio de vin-
culo: vt ⁊ no. ibi Io. And. ⁊ in principio tit. illius. Sed si vxor esset

in potestate viri, vt est iure Lõbardo, bene posset vẽdicari. de quo
11 de spon. nõ est nobis. vbi etiã vẽdicant corã ecclesiastico. ¶ † Opp.
cum gl. j. qđ seruitus impediat matrimoniũ. xxix. q. ij. per totum.
de coniu. seruo. per totum. So. Seruitus inter ignorantes impe/
12 dit, inter scientes non: vt hic. ¶ † Opp. qđ ex nominatione nõ in/
ducatur matrimoniũ: vt ptz. C. de ꝓba. l. nõ nudis. C. de liber. causa.
l. pe. ampliando gl. an & quando concludatur quasi possessio mari/
talis, dictũ est. s. de resti. spo. ex parte. M. & ibi conclusum semp re
13 quiri ꝓbationẽ matrimonij vere, vel presumptiue. ¶ † Qualiter
aũt concludatur ꝓprietas ma trimonij, est hic videndũ. Qñq; pro
nuntiantur verba apta ad mat rimoniũ, & exprimentia cõsensum. de
pñsenti: & casus nõ est dubius. Si ꝓbantur sponsalia de futuro, & copu
la. idem. de sponsa. is, qui. Si ꝓbantur sponsalia de futuro. cũ cohabi
tatiõe, & allegatur copula, idem: qꝛ presumitur copula, & matrimo
nium. de despon. impu. continebatur. & c. attestationes. Quandoq;
de consensu matrimonij apparet nutu exprimẽte cõsensum matri
monialem: & adhuc concluditur, licet quidam exigant verba, vt ple/
ne dixi de spon. tue. Qñq; apparent signa tantum alia extrinseca.
Sed hic aduertendum, si quidem apparet nominatio sola momen
tanea, vt quia sese in aliquo instrumento, vel litera vocãt cõiuges,
gl. dicit hic qđ aliquã presumptionem inducit. xxiij. alias. xxxiij. q.
iiij. dicat aliquis. ff. de ꝓba. l. vlti. Non tamen sufficientem adducit
ꝓbationẽ. C. de ꝓba. l. nõ epistolis. excepto casu libertatis. l. vnica.
§. simili modo. C. de Lat. li. tol. Unde. dicit Host. sola nominatione
matrimoniũ nõ probari, p. l. neq;. hic alle. in gl. seq. Qđ est verum,
etiam si diu cohabitauerit, vt hic, puto per decenniũ. Ad hoc q fil.
sint leg. per tuas. & qđ ibi no. Quandoq; nominatio apparet in in/
strumento aliquo enuntiata ad actum, qui aliquid confert ad ma/
trimonium, vt super dote, que nõ põt esse absq; matrimonio. Glo.
dicit hic qđ nõ ꝓbat hec asseueratio plene, vel enũtiatio. C. de nup.
l. neq; sine nuptijs. Fatetur qđ presumptionẽ inducit. ff. de iure do. l.
simpliciter. §. eius nomine. Dic, si talis enũtiatio fiat in instrumẽ/
to ad aliud nõ coherens confecto, sm omnes nõ probat. de priui. si
papa. lib. vj. de censi. olim. de dona. ex hac scriptura. & qđ ibi no. &
dixi de succes. ab intest. c. fi. Sed si enuntiatur ꝓpter cõferens ad ma/
trimonium, vel coherens, vt ad actũ, qui non potest esse sine matri
monio vt est dos. j. de do. inter vi. & vxo. & si necesse. In vna pte Inn.
dt hic qđ nõ ꝓbatur mrĩmoniũ, si alteri mrĩmonio fit pñiudiciũ: qꝛ in
mrĩmonio opz qđ verba interueniãt. si loqui possunt cõtrahẽtes.
de sponsa. tue. & opz qđ talia sint, que exprimãt cõsensum de pñsenti.
de spon. c. pe. de spon. duo. c. j. sm Inn. Et idem vr velle Host. hic:
qm̃ plura alia reqrit. Sentire videtur Inn. ꝙ si nõ fiat preiudiciũ al/
teri matrimonio, ꝓbat hec nominatio instrumentalis super dote
matrimonij. cui obuiat multũ hec decre. Sed p eo facit. l. optimã.
C. de cõtrahen. & cõmit. stipu. vbi in stipulatione seruus dño stipulans
dicit se seruũ dñi, ꝓbatur ex illo instrõ seruus. Ad hoc qđ no. ff. de
ver. obli. sciendũ. j. de re iudi. sicut. p doct. Cõis opinio hz, & sequitur
Host. & tangit hic, per. l. neq;. & ꝓbat tex. qđ non ꝓbetur ex hoc so/
lo matrimoniũ. Ad. l. optimã. responde, & est notabilis limitatio:
quia enuntiatũ in instrumento conferens ad actum, de quo princi/
paliter agitur in instrumento, ꝓbatur, quãdo actus nõ potest esse
sine enuntiato: & ꝓbatur solũ inquantum enuntiatio reuocatur in du
bium incidenter ꝓpter finem actus, in quem enũtiatur: vt. l. opti/
mã. ad finẽ enim validitatis stipulationis ille ꝓbatur seruus: ad fi
nẽ validitatis dotis, si de ea tantũ agerentur, ꝓbaretur matrimoniũ: sed
si principaliter disceptetur de enuntiato, nõ put ordinatur ad validita
tẽ alterius, vt principalr de mrĩmonio, vel an sit seruus, tũc enũtiatio
nõ ꝓbat. Et hoc vult litera ista no. & sic posset intelligi gl. Nõ plus
ergo operabitur hec enũtiatio, ꝙ operetur possessio aũt non releuat ad
finem probandi inquantũ possessi ius principaliter deducit in iu/
dicium, vt. j. dicã. & dixi in. c. cũ ad sedem. de restit. spolia. igitur &c.
Qñq; adducitur signũ delationis annuli. Glo. dicit ꝙ si annulus
datur in ecclesia, est presumptio pro matrimonio: si in domo paren/
tũ, presumũtur sponsalia. xxx. q. v. nostrates. & sic facit hic presum/
ptionẽ. Dic, si queritur an subarrhatio, vel traditio annuli, de qua
cõstat, inducat matrimoniũ, cõsueui dicere hic, de quo in. c. nostra/
tes. hic alleg. xxvij. q. ij. c. si qs vxorẽ. de re iudi. tenor. de despon. im
pube. c. fi. Dixi plene ibi: idõ hic omitto: qꝛ de ea non agitur in tex/
tu: lz glo. equiuocet si loquamur de delatione sola: qꝛ probatur con
iugẽ annulũ portasse: & de hac hic loquimur. Dic ꝙ de iure nõ ꝓ/
bat in loco, vbi equocari põt ad aliud delatio annuli, vt hic, in alio
loco hoc probat, sed presumptionem inducit: nam potest de iure in
pluribus verificari. est enĩ signum veritatis. de vi. & ho. cleri. clerici
inuestiture. de his, q̃ fi. a ma. par. ca. ex ore. libertatis, seu ingenuita
tis. C. de iure aureo. annulo. l. ij. Quãdoq; de matrimonio apparet
ex sola fama. Glo. dicit quod fama non plene probat: sed si sit ali/
ter coadiuuata, bene ꝓbat. & allegat multa iura. Io. an. de ꝓbatio/
ne fame remittit ad Spe. de notorio crimine. in fine. vbi ponitur glo.
Vinc. hic. dixi de testi. veniens. Doc. hic velle videntur famam ꝓ/
ficere ad confirmationẽ, vel probationem tractatuum, & tractatus

matrimonij, qñ non agitur de preiudicio alterius matrimonij. et
ad hoc optime facit litera hic. Postea dicũt ꝙ licet fama plurimũ
coadiuuet, tñ per eam non iudicatur matrimoniũ. Hoc cõfirmat:
qꝛ nõ ꝓbat regulariter fama plene. De quo dixi de testib. veniens.
j. maxime in his, q̃ sunt grandis preiudicij, vt hic. Qñq; probatur
sola cohabitatio: & dicit glo. hic. ꝙ de iure ciuili cohabitatio ma/
ris & femine libere arguit matrimoniũ. ff. de ritu nupt. l. in libere.
Canõ aũt presumit non esse matrimoniũ, nisi aliter ꝓbetur, propter
periculũ anime. alleg. xxx. q. v. c. j. Idẽ qđ gl. hic Inn. in. c. ex parte.
M. de resti. spol. Et dicunt aliqui etiã illã legem correctã, per aut.
quibus mod. na. effi. le. §. qm̃. coll. vj. vbi exigitur ꝙ cohabitauerit
vt vxor. Hoc verũ, etiaz si cũ habitatione probetur copula: vt hic,
& xxx. q. v. c. j. vbi de hoc plenius. & hoc tene, q̃q; Io. distinguat ibi
inter pares, & impares personas, nisi alie adsint presumptiones.
Qñq; probatur cohabitatio concurrens cũ fama de matrimonio, ꝙ
eã tenuit vt vxorem. Quidam dicunt, vt recitat Inno. quod suffi/
cit: qꝛ in talibus nulla est eque bona ꝓbatio, sicut fama. C. de nupt.
si vicinis. infra, qui filij sint legitimi. transmisse. Et hoc, qꝛ ex hoc
concluditur quasi possessio maritalis, ex qua presumitur ꝓprietas
matrimonij. Idem dicit in matrimonio spirituali: vnde si quis vt
rector, vel prelatus, vel vt canonicus, vel clericus in aliqua eccle/
sia diu steterit, & fama vicinie hoc hz quod talis erat in possessione
nõ solũ in possessorio, de quo plene dictum est. s. de resti. spo. in lite
ris. & c. ex parte. sed etiam in petitorio obtinebit. arg. s. eo. qꝛ veri/
simile. alias sequeretur absurditas quod beneficium obtinens sem
per haberet tenere probationes suas paratas de sua canonica in/
stitutione: quod videtur quasi impossibile, & absurdũ. Innoc. dicit
hanc absurditatem admittẽdam. Non enim sufficit petenti eccle/
siam vel vxorem probare possessionem, vel administrationẽ, etiam
cũ fama vicinie, nisi aliud probetur, sed absoluetur impeditus. C.
de probatio. actor. Ad hoc qđ dixi. s. de restit. spoli. cum ad sedẽ. &
scribit Bar. in. l. quidam in suo. ff. de condi. insti. alias sequeretur
absurditas quod si quis ꝓbaret se domum, vel possessionẽ aliquã/
possedisse tanquam suã aliquanto tempore, & super hoc haberet fa
mam vicinie, obtinere deberet etiam in petitorio: qđ cõstat omni/
no falsum, cũ necesse habeat titulum probare, atq; dominium. ff. de
rei vendi. l. in rem actio. alias reus absolueretur. C. de rei vendic. l.
fi. Nec obstat prima absurditas: qꝛ vix, aut nunquam potest cõtin/
gere, quin ad recuperãdã possessionẽ habeat aliqđ auxiliũ petẽs ec
clesiã, vel vxorem, secundum Inno. qui loquitur de probatione ꝓ/
prij tituli. Cõfirmat hic Ioan. and. quia si in domo vel possessione
non sufficit probare possessionem tantum, vbi agitur de preiudi/
cio temporalium tantũ, fortius hoc in ecclesia, vel vxore, in qua agi
tur de preiudicio spiritualium, & tẽporalium, & animarum. xiij. di.
quiescamus. cũ suis concordan. Ad hoc. ff. de conditio. instit. l. pe/
nul. Hostien. dicit quod in vxore, & ecclesia concedi potest, vt suffi/
ciat probare possessionem cum fama, licet nõ sufficiat in domo, vel
possessione. Et est ratio, qꝛ iudices non multum cõsueuerunt inq/
rere de iuribus priuatorum, an dominia, que tenẽt, iure teneãt, vel
possessiones, vel domos: & multoties is, qui vere dñs est, negligẽs
reperitur. de prescrip. vigilãti. De ecclesia vero, & de vxore iudices
ecclesiastici sepe ex officio inquirunt, qualiter teneatur: vt no. j. de
institutio. c. tertio. & de simo. licet Heli. §. primo. ver. penul. de offi/
cio ordina. c. j. de clande. despon. inhibitio. Item clerici ecclesie illi,
qui vere prelatus non est, nõ libenter obediunt, sed contradicũt: vt
no. de causa posses. cum super. & c. cum olim. Nec parentes commu/
niter patienter tolerant, quod eorum cõsanguinea, saltem a suo pa
ri, vel inferiori vt meretrix teneatur. Ideoq; ex sola possessione p̃/
sumitur in ecclesia, & vxore vna cum fama vicinie: & sic non pre/
sumitur pro possessione vnius alterius partis & rei: quia non est
verisimile ꝙ quis ecclesiam, vt rector, vel mulierem vt vxorem lon
go tẽpore teneat, si ius in ea non habeat: alioquin hoc nõ sustinuis
sent patienter clerici, vel cõsanguinei. Satis tamen eque dici pôt,
secundum Hosti. quod si factum est omnino recens, habeat locum
qđ dixit Inno. & quod no. in sequenti gloss. & in sequenti casu, & qđ
no. de cleri. excõ. minist. proposuit. §. cum autẽ. super verbo, cõmu/
nicauerit. an factum sit antiquum: & habet locum opi. Host. & pri/
ma opi. Inno. tenet quod no. s. ad hoc quod no. de offi. deleg. cum
in iure. §. j. glo. ad hoc quod no. ff. de acquir. heredi. qui in aliena. su
per ver. patet. Qđ autem in hoc casu dicatur tempus recens, vel
antiquum, nõ potest dari certa regula, sed ex circunstantijs hoc ar
bitrabitur bonus iudex. de offi. deleg. causis. de transactio. c. fi. Et
ꝙ decẽ anni dicantur longum tempus, vide. s. de peti. heredi. l. si fi
lius. & quod ibi no. ad hoc hec decre. & quod not. per Innocen. de in
integ. resti. c. ij. in glo. per monachos. alias si non apparet patien/
tia superiorum, vel longũ tempus, presumitur intrusus, & remoue
tur. not. de resti. spolia. in literis. per Hostien. Vel si aliter proba/
tur intrusus, vel si constat de alio vitioso ingressu, vt no. j. de pre/
ben. dilecto. de insti. c. ij. de sup. negli. prela. c. pe. & c. fi. de offic. archi.
cum satis. in Sum. de elec. §. qs eligi. sub. §. itez sciendũ. &. §. & qua/
liter, ante

liter. ante finem. vers. quod si omnia. Hec vera sunt, quando prin-
cipaliter deducatur proprietas tituli matrimonialis, vel prelatu-
re in iudicio: alias si incidenter, vt quia dico me liberatum, quia sol
ui prelato: hoc sufficit quod probem ipsum in possessione cum cō-
muni fama: vt no. de restitu. spo. in literis. Idem si dicit se prelatū
ad defendendum. Idem si dicam me maritum ad repellēdum. Ad
hoc quod no. ff. de condi. insti. l. quidam in suo. ⁊ dixi de restitu. spo
lia. cum ad sedem. Et sic debet intelligi Ioan. and. qui dicit hec ve
ra in probatiōe proprij tituli. In probatione alieni indistincte suf
ficit fama: vt no. Inno. de verbo. signi. veniens. in glo. magna. ver
si. predicte probationes. ⁊ in Specu. de proba. §. i. versi. item etiam
secus videtur. ⁊ quod no. de concess. preben. quia cunctis. in glo. di-
cit hic Hostien. ver. si duo. ⁊ quia tunc incidenter deducitur titu-
lus in iudicio, non principaliter animo iudicandi. Quandoq; con
stat virum adhesisse alicui vt vxori, cum illa iacendo, vel stando,
animo, ⁊ intentione querendi, vel conferendi possessionem iuris, ⁊
vinculi maritalis, ⁊ mulier hoc idē sciebat, ⁊ intendebat: dicit In-
nocen. quod tunc ex hoc concluderetur matrimonium, ⁊ quasi pos
sessio maritalis, adeo quod si postea contingat quod spoliatio fiat,
agi poterit possessorio. Et dicit hic Innocen. sub dubio forte, secū
dum sine forte hoc firmat in. c. ex parte. de resti. spolia. Et hoc etiā
tenet hic Hostien. dummodo hanc intentionem expresserint coraȝ
testibus: alioquin de intentione occulta iudicabit solus Deus: nec
testes poterunt de hoc testificari. Ad hoc. C. de condi. ob cau. si re-
petendi. ff. de verbo. obligatio. vbi autem non apparet. in princip.
de iudi. de sinō. sicut. iij. q. ix. pura. de homicidijs. significasti. §. fin.
De protestatione vero facienda, vel non, dicit vt no. de restit. spo-
lia. ex conquestione. ⁊ c. ex parte. ⁊ c. in literis. secundum Hostien.
Quandoq; tractatus probatur cum fama, vel fama est de tracta-
tu, quia eam tenuit, ⁊ tractauit vt vxorem, vicinis hoc scientibus,
⁊ sic habet fama loci. Hostien. dicit quod fama cum his duobus,
quia in eadem paropside vel incisorio tenuit, ⁊ comedit, sicut vxo-
rem induit, ad ecclesiam mittit, in lecto suo recipit: ⁊ hec matrimo
nium presumptum inducunt. Secus si eam tenet vt ancillam cum
vestibus vilibus ⁊ eam mittit ad aquam, vel locuȝ habet ab ea se-
paratum, ad quem declinat, nō ipsa ad suum: tunc presumitur stu-
prum: vt in cautione alleg. in gloss. ⁊ secundum hoc magis, quod
est in litera, stat comparatiue. Cum enim in his multum operetur
fama. s. c. proximo, dicit eam magis, id est, pre ceteris consideran-
dam. j. c. primo. xxxv. q. vi. si duo. Quasi dicat, euidentior est hec p-
batio instrumenti: quia illud coadiuuat, vt in fi. ad hoc, quia si vni
ca carnis copula secus sponsalia inducit matrimonium. de spon-
sa. is, qui. multo fortius frequens cum tali possessione. Et hoc te-
nendum secundum Host. in fauorem matrimonij. qui ma. accusa.
pos. videtur. in fi. ⁊ de testi. licet ex quadā. in fi. maxime in antiquo
contractu. Pone enim lapsos sexaginta annos qđ contractū fuit
matrimonium, ⁊ omnes testes fore mortuos: ⁊ idem dicit etiam in
recenti. Remittit autem ad no. de sponsa. tue. quia ex hac presum-
ptione, de qua in tex. constat violēter de matrimonio: ideo subiunit
tit descriptionem ipsius. Per que patet periculosa esse matrimo
nia clandestina, ideo a iure reprobata: si tamen, presumptiue saltē,
probari possent, tenent, vt hic, ⁊ de sponsa. is, qui. quāuis contra-
hentes puniantur. de matri. contracto contra inter. eccle. c. j. ⁊ se-
cundum Host. ¶ Aduerte, si probent hec copulatiue, qđ eam tra
ctauerit in actibus particularibus vt vxorem, ⁊ quod habet hoc
communis opinio, ⁊ fama vicinie, vel de tractatu, vel quod sicut
vir ⁊ vxor: indubitanter procedit dictum Hosti. sed litera probat
plus, qđ si sola fama vicinie habet hoc qđ eam tractauerit vt vxo-
rem in particularibus proportionabilibus vxori, quod concludi-
tur matrimonium presumptum. qđ no. ⁊ hoc satis puto, quando
tractatus fuit longi temporis, vt decennij, vt probat litera. Et sic
habes casum, in quo fama obtinet locum plene pbationis: qr pro-
bat tractatum in particularibus ad matrimonium: ⁊ tractatus
probat matrimonium. Alia omnia sunt clara, excepta glo. in ver-
bo, dominus fraudetur. que ponit aliquos casus, in quibus domi
nus fraudatur seruo, ibi: sed ⁊ si quis haberi. dic ⁊ aut. ibi signata.
Alius casus est. xv. q. vltima. cum multe. ⁊ ratio ibi in. j. gloss. In
glo. hec diffinitio. in fi. dic vt habetur. j. de conuer. in fi. c. ij.

1 ☞ Presumptione violenta probatur carnalis copula.
2 Denuntiatores possunt appellari accusatores.
3 Matrimonium iam contractum potest crimine incestus separari quo ad thorum.
4 Testem concludere sufficit actus propinquos, ex quibus actus presumptiue concluditur. 11.
5 Testis de credulitate probat ea, que presumptiue concluduntur.
6 Sententia potest ex suspicionibus ferri, quando transit in violentam presumptionem.
7 Incestus pena talis est, vt impediat matrimonium contrahendum.
8 Ad matrimonium dissoluendum quo ad thori separationem non admittitur principaliter alter q̄ maritus, cuius interest.
Agere non potest, cuius non interest.
9 Matrimonium duobus casibus potest peti dissolui.
10 Matrimonium contractum potest ante copulam dissolui per religionis ingressum.

1 Literas. ¶ † Per violentam presumptionem
probatur carnalis copula. Cōis diui
2 sio. Secunda ibi: Consultationi. ¶ † Nota denuntian
tem matrimonium appellari accusatorem. ¶ Nota se
cundo vt testis probet, dȝ dicere qđ asserit firmiter, nō dicit quo-
3 dammodo vacillat, ⁊ non probat. de proba. licet causam. ¶ † Nota
tertio quod crimen incestus est sufficiens ad separandum matri-
4 monium iam contractum quo ad thorum. ¶ † Nota quarto quod
in actibus, in quibus non cadit immediata cognitio, nec cadunt
in sensum immediatum testes, sufficit testem concludere actus p-
pinquos, ex quibus presumptiue actus concluditur. ¶ Nota quin
to actus concludentes presumptiue copulam, quando est nudus
5 cum nuda in eodem lecto. ¶ † Nota sexto testimonium credulita-
tis valere, quando testimonium concludit presumptiue. Et nota
sufficere testem concludere dictum presumptiue. ¶ Nota q̄ firmi-
ter quis potest asserere qđ indubitate credit, licet non habeat cer-
6 tam scientiam eius. ¶ † Nota quod ex suspicionibus fertur sentē-
tia. quando suspicio transit in violentam presumptionem: ⁊ quod
suspicio aliquando sumitur pro presumptione: ⁊ quod vbi agitur
ciuiliter, vel mistim de crimine, ex presumptionibus iudicatur.
7 ¶ † Nota penam incestus, quia priuatur incestuosus spe contra-
hendi matrimonium: si tamen contrahat, tenet. de eo, qui cogno.
8 consang. vxo. sue. transiuisse. ¶ † Oppono quod non admittatur
quis ad accusandum matrimonium ad separationem thori, nisi
maritus, cuius interest: quia hoc ius accusandi est priuatum. de iu
reiurando. quemadmodum. xij. q. j. si quis vxorem. ⁊ q. v. precipit.
Sol. Dic quod erant accusatores, id est, procuratores iam a mari
to instituta accusatione: quia alius hic non posset, sed solus ipse,
cuius interest: sicut ⁊ ipse solus potest eam reconciliare: vt dicto. c.
9 quemadmodum. † Ultra suspicionem hic positam, dat Gofr. aliā,
⁊ Hostien. quando quis videt vxorem pregnantem, ⁊ sic quod illaȝ
non cognouit. ij. q. j. si peccauerit. Item quādo longo tempore fuit
absens, ⁊ reuersus reperit anniculum filium. ff. de his, qui sunt sui,
vel alie. iuris. l. filium. in aut. de restitu. ⁊ ea, que pa. §. vnum siqui-
10 dem. colla. iiij. ¶ † Oppo. quod adulterium post contractum non
separet matrimonium: quia nulla subest causa, ob quam separet,
nisi ingressus religionis ante copulam. de conuersio. coniuga. ex
publico. Sol. Intelligit gloss. quod agebatur ad separationem
11 quo ad thorum, ⁊ dicitur accusatio mista. Ioan. And. ¶ † Oppo.
quod testis dictum debeat necessario concludere, ⁊ deponere de-
beat de eo, quod scit: vt patet de probatio. licet causam. de testi. cau
sam. Solu. Dicit gloss. si actus communiter est talis nature quod
cadit in sensum testis immediate, non sufficit deponere per sensuȝ
mediatum: ⁊ tunc oportet q̄ deponat per certam scientiam. Si a-
ctus autem est talis, quod non cadit immediate in sensum testis,
sed mediante aliquo actu, ex quo illud concluditur presumptiue:
tunc sufficit deponere de eo quod credit: ⁊ sufficit quod dictum te-
stis tunc concludat presumptiue, vt hic. Nota bene hanc glo. quod
dicimus sufficere testem concludere presumptiue, est verum, quan
do actus non cadit immediate in sensum testis. Bar. in. l. ij. in prin
ci. ff. si cer. peta. indistincte videtur velle sufficere testis dictum con
cludere presumptiue: vnde dicit quod testis probat, si dicat. Talis
est sanus, vel bone conditionis: quomodo scis? Scio, quia ego sum
vicinus, vel consanguineus: quia ex hoc quod est consanguineus,
vel vicin⁹, presumitur scire facta consanguinei, vel vicini de cōsan
guineo. l. de tutela. C. de in integ. resti. mi. ⁊ l. octaui. ff. vnde cogna.
De vicino habetur. ff. de fundo instruc. l. si ita. in fin. ff. de his, qui
sunt sui vel ali. iuris. l. filium. s. eo. Idem in. c. seq. de purg. cano. cō
stitutus. lo picolo. s. de elec. postq̄. cum fi. Nec obstat q̄ non conclu
dat: quia sufficit quod testis ponat minorem: quia maior subintelli
git hic. Vicini sciūt facta vicinorū: ergo ⁊ cōsanguinei. Dicit Io.
an. q̄ hec presumptio surgit ex solitudine, nuditate, loco, ⁊ sexuum
diuersitate, sm Host. de quo. s. de testi. preterea. Multa aūt, ex qui-
bus surgit presumptio, vide in Spe. eo. tit. §. j. Alie glo. sunt clare.

1 ☞ Sponse appellatione comprehenditur illa, cum qua est matrimonium contractum per verba de presenti.
2 Turpitudinem suam allegans quando audiatur. 10.
3 Testis deponens per assertionem credulitatis probat.
4 Presumitur quandoq; de copula carnali ex solitudine maris ⁊ femine.
5 Ad matrimonij separationem qū statur confessioni coniugum. 9.
6 Manifestum quid dicatur.

7 Matrimonium contractum dirimit copula fornicaria cum con-
sanguinea sponse.nu.ii.
8 In consanguinitate probanda sufficit testimonium credulitatis.

1 TErtio. ¶ Idē qđ.s.p̄ximo.Cōis diuisio. Se-
cunda ibi:Nos aūt.¶ †No.j.φ appella
tione sponse cōprehendit̄ aliqñ illa,cum qua matrimo
nium est cōtractum per verba de presenti,& de recēti.
2 ¶ †No.ij.φ auditur allegans suā turpitudinē in agēdo,vel exci-
3 piendo,vel accusando,vbi timet̄ periculū aīe.¶ †No.iij.φ assertio
credulitatis pro certo non vitiat testimonium:q: dicitur pro cer-
to credere qđ credit,lʒ nesciat.¶ No.iiij.φ vbi testimoniū ꝯcludit
4 presumptiue,sufficit testē asserere per credulitatē.¶ †No.φ ex so
litudine maris,& femine aliqñ presumit̄ de copula,nō tamen plene
5 probat.¶ †No.φ statur confessioni cōiugū ad separationem ma-
trimonij,quando fit confessio ab illo,qui stat p̄ matrimonio,& se-
cum concurrit alia presumptio.¶ No.φ confessio dat maiorē cer-
6 titudinē,φ̄ presumpta probatio.¶ †No.hic bonū tex.quid dicat̄
manifestum:quia illud,qđ predicatur a pluribꝰ.ad hoc de postul.
7 prela.c.j.¶ †No.φ copula fornicaria cū consanguinea sponse im-
8 pedit,& dirimit matrimoniū post contractum.¶ †Op.φ nō suf-
ficit testimonium credulitatis:quia habet deponere per scientiam
certam testis.de testi.causam.So. Si agit̄ de p̄banda cōsanguini
tate,tūc sufficit testimoniū credulitatis:vt.s.de testi.quotiens.&.c.
constitutus.alias non sufficit testimonium credulitatis,nisi aliter
presumptionibus iuuetur,secundum Gofr. Vel dic.vt.s.c.proxi-
mo.Inn.dicit hic quod eo quod in solitudine,vel per inuia repe-
riuntur,& probatur,hec est violēta presumptio,que sufficit ad sen-
tentiam : vt.s.c.proximo.xxxv.q.vj.ab isto.dicit quod aliqui con-
tradicunt.s.quod nullum ex his per se sufficit.sed de hoc vt ibi gl.
hic in verbo,dicta sunt.accedit huic opi.que per hoc fit expedita.
9 ¶ †Opp.φ confessioni coniugum non stetur , vbi agitur ad sepa
rationem coniugij.de eo,qui cog.consan.vxo.sue.super eo.Dicūt
quidam quod sola confessione non separatur,sed confessione cum
fama. Responde,in.c.super eo.& hic,aderant alie presumptiones:
vel secundo qñ vterq̄ confitetur,non separatur matrimonium,vt
ibi:qñ alter tantum,sic,vt hic. Alias ad rumorem,& confessionem
nō separatur matrimoniū:sed ad famā,& ꝯfessionē sic:vt no.in de-
cre.super eo.ſm Inn.Vel ſm Host.si confessio fit ab intendēte se-
parationem matrimonij,nō separat̄.Si cōfessio fit ab eo,q stat p̄
matrimonio:& si contra matrimonium,tunc separatur.de quo.s.
de despon.impu.attestationes.Hostien.remittit pro intellectu il-
lius,& capitu.si duo.& istius,ad not.in dicta decreta.super fin.pri-
10 me gloss.¶ †Gloss.opponit quod non audiatur allegans turpitu
dinem.Solutio.gloss.& clare quod hic,quia agitur de periculo ani
11 me.¶ †Oppo.quod non dissoluantur sponsalia,quia illa non te-
nuerunt.de despon.impub.ad dissoluendum.gloss.respondet quod
soluuntur de facto,cum persone essent inhabiles ad contrahen-
dum propter affinitatem.

1 ☞ Presumptione violenta non debet quis condemnari.
2 Compromitti potest in iudicem delegatum iure canonico.n.
3 De heresi est suspectus,qui post reuersionem ab heresi reincidit
in peccatum manifestum.
4 Presumptio alternatiua quando proficiat.
5 Sententia non potest ferri ex suspicione.
6 Delictum heresis quomodo posset purgari.
7 De heresi accusatus si in purgatione deficiat,potest vt hereticus
condemnari.
8 Compromitti potest in causa criminali,vbi de crimine dubitatur.
9 Peccator quomodo potest dici verus catholicus.
10 Homicidio non potest quis damnari propter presumptionem.
12 Compromisso facto in iudicem delegatum,vel ordinarium , si al-
ter ex compromittentibus resiliat a compromisso,coram quo pos-
sit ipse resiliens conueniri.
13 Cōpromitti pōt in causa criminali,qñ de crimine agitur ciuiliter.
14 Testis nō admittitur in causa criminali frater,amicus,vel vxor.
15 Confessioni facte in vltimo articulo vite an sit credendum.
16 Testis si reperiatur cōtrarius sibi in suis depositionibus , an sit
prime standum,vel dicatur periurus,vt vtriq̄ detrahatur.
17 Presumptio vna quomodo tollit aliam.
18 Hereticus qñ quis possit dici ex leui causa,vel de heresi suspectꝰ.
Iurare recusans potest condemnari.
19 Presumptio violenta nō causat condēnationē,si p̄bet̄ contrariū.
20 Iurare an liceat periuro in alio actu.

1 LIteras. ¶ †Propter presumptionem,etiaʒ
vehementem,non debet quis, maxi-
me de graui crimine,condemnari.h.d.Communis di-
uisio.In prima iudicum consultatio. In secunda , re-
sponsio,ibi.Nos vero.que subdiuiditur.In prima ponit motiuū
mandantis.In secunda mandatum,ibi:quocirca : impetebat de-
nuntiando crimen pape.secundū Inno.non placet:quia non po-
tuisset compromittere.Vel,secundū eūdem,impetebat bona ipso-
rum propter heresim,scđm Inn.Vel ſm Hosti.ciuiliter,vel ex of
ficio impetebat ipsos epōs.j.de heret.ad abolendam.Nam si crimi
naliter,non potuisset compromitti.Glo.in verbo, purgando,po-
nit partem casus.vide eam.& infra.decidit̄ forte qđ postea accu-
satus coram archiepiscopo fuit frater,& ipse eam purgauit post-
ea:propter quod dicebat eum hereticum archiep̄s. Sed ipse dice-
bat quod de se tantum erat confessus:& tamen constabat contra-
rium:vnde ipsum suspectum habentes cum literis transmiserunt
2 ad sedem apostolicam.¶ †Nota primo quod de iure canonico po
test in iudicem delegatum compromitti.¶ Nota secundo compa-
tibiles concursus potestatis delegate & arbitrarie:& quod possunt
cōpromittentes conseruare potestatem delegatā.Doc. dicunt hic
qđ dato φ potestas nō fuisset obseruata,nihilo minus remāsisset.
Quod puto,vt fama arbitraria ex delegata posset:sed qđ simul ex
vtraq̄ parte non posset,forte nisi fuisset facta hec reseruatio .de
3 quo de prescrip.cum ex officio.¶ †Nota tertio φ post reuersionē
ab heresi reincidens in manifestum peccatum,ex hoc est suspectus
4 de heresi,& quod ficte sit reuersus.¶ †Nota quarto φ presumptio
alternatiua proficit,quando in vtraq̄ parte alternatiue presum-
pti concluditur intentus.¶ Nota quinto non verisimile, attinen-
5 tem dicere sinistrum de attinente,quin sit verum. ¶ †Nota sexto
quod ex suspicione φ̄ vehementi non procedatur ad sententiam
6 in criminali,quando crimen est graue.¶ †Nota septimo modum
purgandi quem esse relapsum in heresim:quia aliqua pena debet
imponi,vel pena,ex qua perpendatur an in luce,an in tenebris am
bulet:quia si seruat penitentiam,presumitur vere reuersus:si non
7 seruat,presumitur ficte reuersus.¶ †Nota octauo deficientem in
purgatione condemnari vt hereticum.& nota effectum purgatio-
8 nis,& effectuʒ deficiendi in purgatione. ¶ †Opp.quod non potue
rit compromitti de causa criminali.de arbit.c.fi. Solu. Dic quod
est dubium qñ fuerit questio heresis deducta in iudicio. Dic ep̄s
denuntiauerat pape istos burgenses,denuntiando crimen pape,
vel petendo bona ipsorum propter heresim,ſm Inno.& dicit Ho-
stien.qđ agebatur ciuiliter,vel ex officio impetebat ipsos episco-
pus.de hereticis.ad abolendam.alias si criminaliter fuisset actuʒ,
non potuisset cōpromitti.¶ Opp.quod saluari posset hic a periu
rio:possibile est enim quod tunc erat hereticus.nunc autem,quan-
do iurat,non,quia iam purgatur. Solu.Dic quod purgabat̄ de
heresi nedum presenti,sed etiam preterita:& sic necessario conclude
9 batur aut nunc periurus,aut tunc falsum dixisse.¶ †Quero quo-
modo cognoscet eum verum catholicum ex penitentie iniunctio-
ne.Dic,quia paratus est prebere dictam securitatem , & peniten-
tiaʒ benigne suscipere,quā etiā postea deuote,& efficaciter implet.
Induxi: Io.an.tex.& hanc conclusionem,que est quod aut hic fuit
periurus,aut mendax,penes quendam dominum,& amicum excu
sando super eo me dicebam fuisse locutum contra eum in quodam
consilio paucorum & iurato conclusi eum,qui sibi dixerat,si nō di-
10 xeram,dixisse mendacium,si dixeram,deierasse.¶ †Inducit Io-
an.Andr.decreta.in argumentum quod propter presumptionem
precedentium iniuriarum,vel inimicitiarum non sit quis condem
nandus de homicidio,de quo nescitur a quo factum sit.De quo in
Spec.eod.tit.§.ij.ver.sed pone.P.minatur.& seq.ibi allegat pro
& contra,& concludit quod si non consueuit predicta facere,non de-
bet puniri,sed bene potest poni ad torturam,per.l.absentem.ff.de
11 penis.†Tangit Cy.sed non soluit in.l.metum.C.quod metus cau
sa.Gloss.colligit delegatum esse arbitrum posse , & ordinarium,et
procedere posse,sibi retenta potestate ordinaria,& delegata. Con-
tra qđ Host.iij.q.vij.§.tria.ff.de arbitris.sed si in seruū.§.ij. Di-
cit gl.φ iudex non potest iubere vt in eum compromittatur: sed si
partes volunt,bene possunt in ipsum compromittere.De hac ma
teria habet̄.ij.q.vij.§.qđ de arbitris.Io.and. Vin.& Phi.tenēdo
gl.& doc.iuris ciuilis cōiter tenent qđ non potest cōpellere vt in se
cōpromittāt:vt.l.j.§.& post.de ope.no.nuntia.Sʒ cōpromissum vt
arbitrator recipere pōt,sed non vt arbiter de iure ciuili,nec de iure
canonico dicunt idem:& hec & similia iura intelliguntur in arbitra
tore:q: vt arbitrator compromissum suscipere potest.in aut.vt dif.
iudices.§.si vero.col.ix.Metus tamen reuerentialis iudicis non
annullat cōpromissum:vt in.c.cum.R.de elec.ad hoc.l.j.§.que one
rande.ff.quarū re.actio nō da.quod no.de officio deleg.causam.&
etiam potest papa compellere,& quicunq̄ alius,qui habet inuitū
a iure destituendi,de quo compromittitur:vt.d.ca. cum inter.R.
vide ibi.Dic,si queritur an posset compromitti in iudicē , si iudex
est,sed non cōpromittentis,valet compromissum:quia per hoc nō
vilescit potestas iudicis.ad hoc.§.quod de arbitris. ¶ Si querit̄
an a subdito in eū tāquā arbitratorē cōpromitti pōt,scđm vtrūq̄
ius sʒ,sʒ Vltramontani sentiant cōtra,vt recitat Cy.in.l.si qui ex

consensu

consensu.C.de episco.audi.vt in arbitrum.Dic quod de iure ciuili
non potest,de iure autem canonico sic:vt contra dicunt gloss.& in
dubio videtur potius aditus vt iudex,quam vt arbiter,vel arbi-
trator,nisi aliud pateat:vt in dicto.§.quod de arbitris.de iure ca-
nonico etiam vt in arbitris compromitti potest:vide quod plene
12 dixi de iureiu.Quintauallis.¶†Quid si facto compromisso al-
ter litigantium resiliat:dic quod potest conueniri coram eodem ex
delegata,vel ordinaria potestate,commissa tamen pena.ff.de arbi-
tris.si quis rem.secundum Gofre.Nec obstat tempus lapsum pē-
dente causa coram arbitro.in authen.de appella.§.deinceps.colla.
viij.Sed an iudex hoc casu pronuntiare posset contra illud,quod
pronūtiauit vt arbiter.Videtur quod non.de probatio.per tuas.
Hostien.contra,si ex noua causa vellet pronuntiare contra.C.de
tempori.appellatio.l.per hanc.&.de testi.fraternitatis.de fide in-
men.cum Joannes.Et idem iudex,a quo appellatum est,quan-
doque audit causam appellationis.ff.quando appel.sit.l.j.§.si pre-
ses.xvij.distinc.multis.Sic seruat curia in sententia lata per car-
dinalem.Idem dicit Archidiaco.xij.qd.vij.§.item qui contra pa-
13 cem.vide gloss.&.de electio.querelam.¶†Oppo.quod in causa cri
minali non compromittatur.l.non distinguemus.§.Julianus.ff.
de arbitris.Gloss.remittit ad.c.fin.de restitu.in integrum.Dicit
Gofre.& dixi in text.quod hic ciuiliter agebatur.Nec papa hic ap
probat compromissum:& non quid fiat,&c.de electio.causam.
14 ¶†Oppono quod non admittatur ad testificandum contra fra-
trem in criminali.iiij.questio.iij.item.l.Julia.Gloss.dicit speciale
in crimine heresis:si enim frater tuus,amicus tuus,vel vxor tua,
que in sinu tuo dormit,deprauare voluerit veritatem,sit manus
tua contra eam.C.qui accusa.non possunt.l.qui magnum.¶Glo.
15 in verbo,purgando.ponit partem casus.¶†Gloss.colligit quod
in vltimo articulo credendum est assertioni alicuius.C.de proba-
tio.rationes.Dicit tamen quod non creditur testatori in vltimo
articulo.etiam si iuret ad preiudicium creditoris.alleg.C.de pro-
batio.authen.quod obtinet.dic vt infra.de success.ab intest.c.fina.
16 †Gloss.colligit quod si testis sibi contradicat,standum est primo
dicto,etiam si contrarium dicat secūdo in alio iudicio,& etiam ex-
tra iudicium.de probatio.per tuas.vel melius periurus reputa-
tur,& detrahitur vtrique dicto.Dic de hoc vt dixi de testi.cum in
tua.eodem titu.veniens.& cap.cum causam.& per Barto.ff.de fal-
17 sis.l.eos.†Colligit quod vna presumptio tollit aliam opinionem
de.c.cum inter.R.de electio.si sunt paris potentie,vna non con-
fundit aliam:si altera preponderat,illa obtinet:vt dixi ibi.De hoc
18 de crimi.fal.capi.penulti.super si.prime gloss.¶†Oppono quod
ex leui causa probetur quis hereticus.C.de hereticis.l.ij.Dic qd
quo ad hoc vt suspectus habeatur de heresi,& vt procedatur tan-
quam contra suspectum,de facili quis suspectus habetur:sed non
quo ad hoc vt de heresi condemnetur.Vel dicit ibi leue argumen
tum,quod de facili potest probare,vt quia iurare non vult,dicens
hoc peccatum.infra de hereti.excommunicamus.& capitu.penult.
19 Vel leue,vt infra in fin.capitu.¶†Oppo.quod leuis presumptio
sufficiat ad condemnationem.xxxij.questio.j.dixit.Dic,vehemēs
tantum non sufficit,sed violenta,nec violenta proficit,si probetur
20 contrarium.xxvij.questio.j.neque aliqua.cum similibus.¶†Op-
pono quod iterato debet iurare ad hoc vt se purget.de purgat.ca.
per totum.Solutio.Dic quod hoc dicit ideo,quia postquam se-
mel est periurus,iterato non admittitur ad iurandum,sed cautio
nem prestat,quia suspectus est.de cohabit.cleric.& mul.clericos.
Joan.Andr.remittit de hereticis.accensatus.libro sexto.gloss.te-
net Joan.Tan.Philipp.& Gofre.Hostien.Innoc.Pet.& Abb.
tenent quod iurare debeat,& vltra iuratoriam prestabit etiā aliam
cautionem:quia hoc iuramentum est oneris,non honoris.Simi-
le.xiiij.questio.ij.Hebron.de immu.eccle.decet.ad fi.libro sexto.vi-
de not.de elect.dudum.ad fi.textus.

1 ☞Senex non presumitur incontinens,qui in iuuentute conti-
nuit.
2 Episcopi solent palliari priuilegio speciali.
3 Incrementum non presumitur,vbi res ordinatur ad finem dimi-
nutionis.
4 Doctor presumitur scire leges,vel canones,secundum facultatem
sui gradus.
5 Ex denuntiatione qualibet,vel suspicionis delatione,non semper
est ad inquisitionem procedendum.8.
6 Inquisitio quando possit fieri ex leui suspicione.
7 Luxuria abijcit a iugo Domini amplectentes illam.

1 CUm in iuuentute. ¶†In senectu-
te non presumi-
tur incontinens,qui in iuuentute continuit.Diuidi-
tur in quinque partes.In prima premittit exordium
circa excusationem episcopi.Secunda ibi:licet.ponit delationes
ipsius.Tertia ibi:quia tamen ponit delationis repulsionem,& cau
sam.Quarta ibi:sed vt.ponit inquisitionis commissionem.Quin-
2 ta ibi:qui nobis.inquisitorum relationem.¶†Nota primo episco
pum aliquando palliari:& est hoc ex priuilegio speciali,cum alias
soli pallientur archiepiscopi,vel patriarche.de vsu pal.nisi.¶No
ta secundo continentem in iuuentute non presumi incontinentem
3 in senectute.¶†Nota tertio vbi res ordinatur in fine diminutio-
4 nis,ibi non presumitur incrementum.¶†Nota quarto presumen
dum pro predito scientia literarum,& maxime in delictis,quibus
5 naturale fedus repugnat.¶†Nota quinto quod non ex qualibet
suspicione,vel suspicionis delatione procedendum est ad inquisi-
tionem,vel purgationis indictionem,maxime quando fit delatio
6 a maleuolis,& non motis ex radice charitatis.¶†Nota sexto qd
ex leuibus suspicionibus procedit iudex ad inquisitionem quan-
dam preambulam super infamia:& sic queritur hic de credulitate
istorū,& opinione,& non de veritate inquirebat,vel indagatio fie-
bat:& sit hec inquisitio,vt dixi,vt preparatoria ad inquisitionē sup
veritate:quia si ex istorum relatu inuenisset eum infamem,proces-
7 sisset ad inquisitionem super veritate.¶Nota septimo quod am-
plectentes libidines abijciunt ab se iugum Domini:quia non po-
test toto corde habitare cum Deo,qui mulierum accessibus copu
latur.xxxij.dist.hospitiolum.Ad idem de cle.coniuga.quod ad te.
&.c.diuersis.Glo.j.ij.&.iij.sunt clare ibi:senem.& alibi:quiesce miser
senex.lxxxvj.dist.tanta.& maledictus puer centum annorum.ij.q.
8 vij.Paulus.†Glo.pen.colligit quod propter infamiam ortam a
malignis non fit inquisitio.Glo.dicit verum de inquisitione veri-
tatis,sed bene fit inquisitio credulitatis,& fame inter non maleuo
los,vt hic.De hoc dic vt de purg.ca.cum dilectus.in glo.penul.

1 ☞Rescriptum obtentum ad beneficia cum clausula si idoneus
fuerit:non transfert onus probandi in impetrantem.
2 Surreptionis exceptio opponi potest rescripto in vim dilatorie.
3 Idoneus quilibet presumitur.nu.11.
4 Scholari impetrāti rescriptum ad beneficia sub nomine schola-
ris an possit opponi quod non sit scholaris.
5 Exceptio quod facultates non suppetant quomodo admittatur.
6 Executor mandati de prouidendo in beneficialibus an possit tres
iudices secum assumere.
7 Mandati de prouidendo executor si possit assumere iudices ad
purificandum mandatum,an sit necesse quod partes iudicis assu-
mat,& partes citet,exceptionesque admittat.
8 Executor quando partes iudicis assumit,qualis esse debeat ordo,
& processus per eum seruandus.
9 Executoris,qui partes iudicis assumpsit,processus an differat a
processu qui iudicis partes non assumpsit.
10 Executoris prouisio an valeat dato quod non purificauit de pro-
uidendo ad requisita.
12 Dispensatus ad duo beneficia ex eo quod primum beneficium nō
est sufficiens ad victum & vestitum beneficiati,si oriatur lis.&c.
13 Negatiua quomodo dicatur probabilis.
14 Doctoris aut alterius sufficientia qualiter probabitur.

1 OUdum. ¶†Is,pro quo beneficiando scribit
cū clausula,si idoneus fuerit,se non
tenetur probare idoneum,cum idoneus presumatur.
Prima pars ponit querelam.Secunda dat iudicem.
2 ¶†Nota primo quod exceptio surreptionis ad numerata potest
opponi in beneficialibus in vim dilatorie contra literas beneficia-
les,& impedit processum.¶Nota secundo quod exceptio quod fal
sitates non sufficiant,admittitur contra literas beneficiales,& il-
larum effectum impedit,& etiam illas repellit vt surreptitias.
3 ¶†Nota tertio quod clausula,si est idoneus:non reddit gratiam cō-
ditionalem,nec aggrauat onere probandi dicentem se idoneum:&
sic sufficit gratiam purificare vere,vel presumptiue quo ad requi-
sita ad gratiam.¶Nota quarto quod quilibet presumitur idoneus,
nisi probetur nō idoneus.ad hoc de scruti.c.vno.& ibi dixi.Et hoc
verum de naturali idoneitate,& de actuali,quando aliqua precesse
4 runt,ex quibus quis idoneus cōcludatur.¶†Nota quinto quod va-
let rescriptum impetratum a scholari super beneficio obtinendo.
De quo de transactio.c.ex literis.Et an possit contra illum oppo
ni qd non sit scholaris:vide in Spec.de rescript.presenta.§.ratio-
ne autem impetrantis.versicu.sed vbi scribitur pro scholari.
5 ¶†Opp.quod hec exceptio qd facultates non suppetant non po-
tuerit opponi contra rescriptum,sed debuit opponi ad merita.de
lit.cōte.c.j.lib.vi.Sol.Fatetur Inno.argu.ff.ad exhi.l.iij.§.idem
de fo.compe.ex parte.ideo fuit repulsa,que sicut ad merita fuisset
opposita,fuisset admissa.Host.dicit qd salua reuerentia Innocen.
hec potuit opponi:quia hic ex rescripto non solum datur iudex,sed
oritur ius agendi:vt no.met Inn.de rescrip.cum ordine.constitu-
tus.&.super literis.& no.eo.ti.ad audientiam.& no.j.de except.pa-

storalis.⁊ de lit.contest.c.j.lib.vi.quod no.Nunquid autem potue-
rit hic recusari.Dicit Boatin⁹ qd̄ si assumpsit partes iudicis,po
test recusari:alias non.De quo plene dixi de appel.nouit Inn.po
nit hic vnam gl.quam suminauit Io.And.in cle.j.de offi.delega.⁊
ibi magis confuse,quam hic.De hac materia ponit etiam in.c.po
stulastis.de conces.preben.⁊.de postu.prela.inter.de priuileg.olim.
Compost.ponit.c.post gl.ponendo omnia,que potuit de hac mate
ria reperire,hic reduco ad aliquos articulos.Prim⁹ erit an exe-
cutor datus ad prouidendum,vel aliquid expediendum in benefi-
cialibus,cum aliquibus clausulis,vel sine illis,super his,sup qui-
bus habet se informare ad purificādā gratiam,possit per tres iu-
dices assumere.Secūdo,an sit necesse qd̄ partes citet,vel exceptio
nes admittat.Tertio,dato qd̄ assumpserit partes iudicis,qualis
ordo,⁊ processus per eum sit seruandus,imo purificandi gratia.
Quarto,,an sit aliqua differētia circa processum assumptis parti
bus iudicis,⁊ quando non assumpsit.Quinto an assumptis parti
bus iudicis si requisita aliter nō purificata non reperiant̄ vera,te
6 neat factū executoris,vel sit retractandum,⁊ qua via.¶ †Ad pri
mum an possit partes iudicis assumere.dicit Inno.quod siue ha-
beat clausulas sonantes in conditionem,siue in monitionē.de qui-
bus dicam.j.Potest partes iudicis assumere,vt inquirat an is,pro
quo scribit̄,sit idoneus:vel an sit de viro,alias vico tali oriundus,
vel an sit doctor,secundum quod conditionata est gratia,dūmodo
ille potestatem habeat,a quo ipse causat potestatem conferendi,⁊
iurisdictionem:quia commissa prouisione videntur omnia commis-
sa,sine quibus,⁊c.ff.de iuri.om.iud.l.ij.de offi.deleg.preterea.cum
concor.⁊ quia ipse delegans potest conferendo assumere partes iudi
cis,poterit ⁊ ipse delegatus:ar.xcij.dist.c.si.de rescr.super literis.
Plus dicit quod si nulla opponitur conditio,nec sonans in moni
tionem,nec in conditionem,sed mandatur simpliciter vt ꝓuideat
poterit partes iudicis assumere.Et hoc ratione predicta:⁊ quia cui
cōmittit̄ principale,⁊ accessorium.de offi.deleg.prouidentiam.§.fi.
ſm Inn.⁊ quia hec clausula,⁊ quelibet alia,que per ius scriptum
confirmari potest,subintelligitur:etiam si non apponatur:vt no.
de rescri.cum adeo.⁊.c.causam,que de constitu,cum.M.Secus si
ministerium tantum esset ei cōmissum vt executio mera: vt patet
ex no.de offi.ordi.pastoralis.§.quia vero,⁊.c.quoniam apostolica
7 sedes.⁊ hec sufficiant de primo.¶ †Venio ad secundū,an sit neces
se qd̄ partes iudicis assumat.Hic Inn.vacillat.Primo dicit qd̄
siue clausula sonet in monitionem,siue in conditionem,est in pote-
state executoris an partes iudicis assumat,⁊ potest,si nō vult assu
mere partes iudicis,⁊ de vacante ꝓuidere.Allegat,quia actus con-
ferendi sui natura est extraiudicialis,⁊ extraiudicialiter pōt dele-
gans conferre,⁊ prouidere:ita ⁊ poterit ipse executor:quia qd̄ potest
delegans,pōt ⁊ delegatus.de rescrip.super literis.cū si.Ad hoc qd̄
no.de elec.cum inter.R.⁊ qd̄ no.de app.constitut⁹.Per que etiam
dicit ꝙ siue partes iudicis assumat,siue non,poterit ꝓcedere etiā
parte nō citata:quia tanq̄ bonus vir extraiudicialiter se informat.
Per hoc ergo ꝙ citet partē,nō videt̄ partes iudicis assumere.Et
hoc ponit Inn.hic in ver.super huius tñ mandatis.vbi ponit pri
mū ⁊ secundū articulū.Secundam opi.ponit Inn.in ver.alij me-
lius distinguunt an sonēt in monitionē,vt si est idoneus:an in con
ditionē,vt si est doctor in theologia,vel de tali viro,alias vico oriū
dus.Primo casu nō arctat̄ assumere cognitionē,vel exceptiones
admittere,vel citare:⁊ idē dicit de transla.prela.c.fi.in fi.Scd̄o ca-
su idē,si alteri nō infert̄ preiudiciū:sed si alteri infert̄ preiudiciū,
puta quia ad epm̄,vel capitulū pertinebat prouisio,nō valebit proui
sio ab huiōi executore facta,nisi vocatis partibus,⁊ assumpta co-
gnitione,⁊ admissis exceptionibus.xxv.q.ij.⁊ si non cognitio.de re
scri.cū dilecta.Idē videt̄ vbi aliquis mādat aliquem citari ad ex-
traordinariū iudicem,vel vltra duas dietas:quia corā ordinario
iudice timet litigare ꝓpter potentiam aduersarij.Idem in simili-
bus.Nisi forte esset notoria cōditio:quia tunc non esset seruandus
ordo:sed hoc exprimere debet vel in relatione,vel in interlocutoria
vt si est verū,non sit ei facultas contradicendi,nisi appellet.ij.q.vi.
biduū.Si non tollitur ius alterius,nec sit alteri preiudicium:vt si
ille,ad quē pertinet prouisio,mandet alicui,Prouideas tali,si de
tali loco est oriūdus:tā prouisio,etiam si nulla precessit inquisitio.
i.ex hoc,quia non cognouerit,non poterit annullari:⁊ etiā si partes
non vocentur:quia nulle partes esse possunt,ex quo nulli preiudi-
catur in ꝓuisione.Et si dicas,preiudicatur saltem ecclesie,cui ma-
gis expediebat habere ortū de loco,q̄ aliunde:respōdet quod hoc
dicere non pertinet aduersarijs se opponentibus cōtra ꝓuisionē
legati,sicut non liceret eis opponere cōtra delegantē.Vel dic qd̄
non negat̄,quin ex defectu conditionis,si non est vera in prouiso,
vitietur prouisio:sed non vitiabitur ex hoc solo,quod sit omissa co
gnitio,vel citatio partium,vel admissa exceptio.¶ Tertiam po-
nit opi.in ver.tu dic ꝙ siue verba sonent.in qua videtur recedere
a prima,⁊ concludere indistincte quod siue sonent in cognitionē,
siue in monitionē,siue tangant preiudicium tertij,siue nō:sed hoc

non exprimit clare ꝙ nō arctabitur assumere partes iudicis,sꝫ vi
ces executoris,vel ꝓuisoris.Idem dicit in citatione,si mandat̄ ali
cui vt citet aliquē,si ꝓpter potentiam non potest coram ordinario
iustitiā habere:quia fingit̄ potius vice citantis,q̄ iudicis.Idē est in
similibus,ideo nullū tenet̄ ordinem iudiciarium seruare.¶ Quar
to postea in ver.finantē in litera,reuertitur,⁊ ponit tertiā opin.an
dicat in clausula sonante in conditionē,si de tali viro,⁊c.⁊ ꝓcedat
prima opi.vt nō teneat̄ partes iudicis assumere,preiudicet̄,vel nō
alteri:an dicat,si tibi constiterit ꝙ de tali viro,⁊c.⁊ tūc ꝓcedit se-
cunda opi.an alteri preiudicet̄:⁊ dꝫ assumere cognitionē an nō ꝓ-
iudicetur,⁊ non arctetur:quia nō tanq̄ iudici,sed tanq̄ bono viro vi-
detur cōmissum.Et in hac residet glo.in.d.cle.⁊ Inn.hic,⁊ Io.an.
tangunt in.c.postulastis.de conces.preb.⁊ ibi etiam simpliciter da-
to concludere videt̄,qñ nulla est apposita clausula ꝙ ꝓuidere pōt
non vocatis partibus,nec assumpta cognitione.Plus dicit qd̄ si
cōpareat alius,q velit aliquid dicere in personā eius,nō necessita-
tur ad audiendū,cū sit minister,⁊ merus executor.de re iud.de cete
ro.vbi de hoc.⁊ de offi.dele.pastoralis.Dicit tñ ꝙ si in vim surre-
ptiōis opponat̄ cōtra rescriptū,debet admitti exceptio:quia ⁊ si exe-
cutus fuisset mandatū,reuocaret̄ quod est factum.de re iudi.cum
olim.⁊ non diceret̄ rescriptum surreptitium:quia peccatum suum
tacuerit,quia illud esset opponere cōtra personā pluiquā contra re-
scriptū.¶ Recitat tertiam opi.quod licet non debeat,nec arctet̄
ad vocandū,debent exceptiones competentes admittere,si cōpa-
reat opponens.de accu.accedens.xxvi.q.v.⁊ si nō cognitio.not.de
causa pos.cū olim.Inno.dicit quod primū dictum sustineri pōt de
iure stricto.Hostiē.tenet secundum,cum talis executor sit missus:
quia in ciuilibus intelligitur clausula,si est idoneus:vt hic,ꝙ exce-
ptiones legitime sunt admittende quantūcunq̄ ꝓtense scribatur.
de offi.deleg.ex parte.ij.⁊ sic residet ibi Host.Hec vā in executore
ad ꝓuidendū.De executore ad compellendum,dicit quod dicam
statim concludendo.Inn.de re iud.de cetero.dicit quod in purifi-
catione cōditionis,si vacat prebēda,in illa habet executor sumere
cognitionē:si cōstito de vacatione,tunc remanet merus executor,
⁊ ꝓuisor,⁊ ideo non tenetur admittere exceptiones in personā exe-
cutoris,vel etiā illius,cui est prouidendum,per not.de conces.pre-
ben.ꝓposuit.ad hoc.xxij.q.v.⁊ si non cognitio.ibi Host.⁊ de eta.et
quali.accepimus.dicit exceptiones admittendum,⁊ contra rescri-
ptū,⁊ contra beneficiandum.de rescrip.ad aures.⁊c.cum adeo.⁊.c.
postulasti.⁊.c.si proponente.de offi.deleg. pastoralis.§.quia vero.
Sed dicunt ꝙ dictum Inn.posset procedere,quando certo iudici,
⁊ ꝓ certa persona,⁊ de certa prebenda papa precise,⁊ ex certa scien
tia scribit exprimens sufficienter in litera,⁊ ꝙ nō vult contra hoc
mandatū aliquam exceptionem admitti:⁊ vix est quod hoc papa
concedat:vt no.de offi.dele.ex parte.ij.¶ Posset etiam procedere
qñ papa scripsit pro aliquo sibi noto,cui beneficium vacans iam
concessit,⁊ mandat in possessionē beneficij poni:talis executor non
habet prima facie exceptionē admittere:vt not.de except.cum ec-
clesiastice.de causa pos.c.penul.⁊.c.accedens.de accu.Inno.de elec.
dudū.ij.⁊ ponit Io.And.ibi,in verbo,contestationem lit.videtur
velle executorem ad ꝓuidendū debere admittere exceptiones legi
timas.Allegat de rescrip.cū adeo.⁊.c.cōstitut⁹.⁊.c.capitulū.Inn.
de despon.impu.ad dissoluendū.dicit executorem ad ꝓuidendum
non debere admittere exceptiones:imo si vellet,posset opponere,
Ad te nō spectat exceptiōes admittere:nisi ex forma rescripti ha-
beat cognitionē,vt si mādet̄ ꝙ prouideat,si est idoneus,vel quod
alias cōpellas:quia tunc admittere debet exceptiones:⁊ si non ad
mittat,appellabit̄,⁊ cassabitur quicquid fecit post appellationem,
Prudenter tñ facit quilibet executor,si exceptionē audiat,⁊ cōsu-
lat superiorem,secundum Innocen.Quod nō arctetur ad admit-
tendas exceptiones,tenet Compo.de rescrip.capitulū.⁊ ibi Io.
And.post gloss.in versi.sed nunquid.recitat,⁊ dicit quod sic man-
dauit suo tempore in curia seruari Inno.Quid dicam in tanta va
rietate.Dic,si in literis sunt verba,quod moneat,vel citet,vel mo
neat,vel inducat illum,cui scribit:vel vocet:tūc debet citare,⁊ par
tes iudicis assumere:vt dicit Innoc.de concessio.prebend.propo-
suit.Idem si in litera sit,Vocatis vocandis:quo casu non possunt
ꝓcedere extra locū,in quo sunt dati,cū sint executores,⁊ iudices,
ꝑ tex.de rescrip.statutum.§.in nullo.Et hoc tenēt domini de Ro-
ta,sua conclusio.ccclxiij.argumē.ij.⁊ tenet Gul.de Mon.laudu.in
cle.j.de rescrip.⁊ domini de Rota,sua cōclu.cccxliij.Si nulla clau
sula est apposita in literis,per quam arctet̄ ad procedendum vt iu
dex,tunc si est datus executor ad gratiā faciendam,vt quia purifi
cari debeat aliquid quo ad alium antequam conferat: vt si man-
det executori quod si talis teneat beneficium contra concilium,de
multa.vel constitutionē,execrabilis.ipsum priuet,⁊ si est ita,⁊ cō-
ferat tali.Dicit Io.And.quod tunc arctatur assumere partes iu-
dicis in purificando,an teneat contra concilium,vel decreta.exe-
crabilis.⁊ hoc tenet in Specu.de petitio.⁊ possessio.§.fi.versic.fin.
secundum Io.an,ibi quod no.Et si datus executor cum alijs clau
sulis,tunc

folis: tunc si sonant in monitionē, nō arctatur assumere partes iu dicis. Puto tñ qḋ de iure lz teneatur citare, tamen exceptiones le gitimas tenetur admittere, saltem vt superiori referat. Sed practi ca hoc non admittit, vt dicit Cōpo. in. d. c. capitulum. Si sonat in conditionē, tunc si non tangitur preiudicium tertij, satis puto idē qḋ proximo mēbro. Si tangunt preiudiciū tertij, vocandi sunt, et partes iudicis debet assumere de iure. Sic intellige Inno. hic, ꝛ sic residet glo. in. d. clem. i. Nec video differentiam, an dicat, si constitit vel si est de tali vico: qꝛ hoc videtur referre ad sui cognitionē: licet apertius sit, qñ dicit, si tibi constiterit: ꝛ multo fortius debet exce ptiones legitimas admittere circa purificationē conditionis. Si est simpliciter datus sine clausulis, tunc credo ꝙ debet admittere exceptiones, in quibus arguit defect⁹ sue potestatis, si opponan tur contra potestatē. Ad hoc qḋ no. hic Inno. in prin. glo. ꝛ glo. in d. cle. ꝛ qḋ ipse scribit in. c. de cetero. ꝛ in. c. proposuit. que verba re citaui. s. Alias aūt exceptiones de iure debet admittere: sed hoc nō admittit stylus, vt dicit Cōpo. in. d. c. capitulū. Vocare autem non arctatur, nec assumere partes iudicis ex se, antequam oppo natur. Hec inquantum est executor ad prouidendum. Si sit ad cō pellendum, tunc inquātum velit compellere habentes potestatem cōferendi, tunc ex quo precessit ꝓuisio, nulla admittit exceptio. de appel. cōstitutus. de accusa. accedens. ꝛ tunc qꝛ est merus executor non arctat partes iudicis assumere, nec exceptiones admittere, lz possit, si velit, saltē vt superiori referat. Ad hoc no. de despon. im pube. ad dissoluēdum. ꝛ hic Inno. de concef. preb. postulastis. ꝛ sic potest intelligi Host. de re iudi. de cetero. cuius dictū. s. retuli. Si est datus ad cōpellendū respectu tertij possidentis bñficiū, tūc te ne ꝙ opꝫ ꝙ partes iudicis assumat, ꝛ exceptiōes legitimas admit tat, ꝛ citet partē: quia auferenda non est possessio sine cognitione: ꝛ de preb. licet. li. vi. Et si hoc in ordinario, ibi fortius in executore: ꝛ qꝛ, vt dixi, potestas executoris mensurat a potestate ordinarij. Et hoc tenet Io. and. aperte in tit. de peti. ꝛ poss. §. fi. in fi. ꝛ sentit Cō post. de rescrip. capitulum. quod ponit Io. an. post glo. in ver. sed nunquid. in fi. ꝛ illud idem tenet Spe. in tit. de acti. ꝛ peti. §. super petitionibus. versi. sed quid si antequam. vbi dicit executorem ad cōpellendum sine cause cognitione per excommunicationem, vel alias, non debere aliter aliquem cōpellere. Sic potest, ꝛ debet intel ligi dictū Inno. de despon. impube. ad dissoluendum. quod. s. retu li. de priuil. olim. in verbo, portarium. Sic etiam pōt intelligi In no. de concef. preb. proposuit. quod ponit Io. An. in gl. mag. ad fi. ver. sed nunquid. Hec procedunt quando executor datur pro iure terminato in literis, in quibus datur executor ad exequendū ius ante literas terminatū: tunc dicit quod est iudex, non executor: vt quando dat in literis in formam, cum secundum: ꝛ sic in literis iu stitie: vt est tex. de eta. ꝛ qua. accepimus. vbi dicit hoc Inno. Host. ꝛ Io. and. Unde oportet quod tunc procedat vt iudex, ꝛ exceptio nes admittat. Contra tamen sentiunt domini de Rota, sua cōclu. excecij. ꝛ sic dicunt dixisse Pau. in cle. cum ei, quem. de preb. ex quo iam illius precesserit examinatio in ordinatione videtur datus exe cutor, nō vt iudex, sed vt executor, sed purificationem gratie ha bet facere se informando vt bonus vir extraiudicialiter, etiam in absentia impetrantis: qꝛ cū alias fuerit examinatus, nō exigitur presentia: sed fiet extraiudicialis inquisitio de morib⁹, ꝛ vita in lo co vbi conuersatus est. de electio. si postquā. de presumptio. quodā. per que tenent domini ibi quod valet purificatio facta instante at tinente beneficiati. alleg. not. de preben. accedens. ꝛ. c. si tibi absenti.
8 lib. vi. ¶ † Uenio ad tertium, scꝫ dato quod iudex vel executor as sumpsit partes iudicis, qualis debet esse processus. Dicit hic In no. in versicu. item dicimus. quod procedet de plano, nec dabitur libellus, nec fiet litis contestatio. de spon. cum in tua. qḋ dicit Io. and. hodie planum. vt in cle. dispendiosam. hoc dicit olim, quia po terat dubitari de quo disceptant docto. de etate ꝛ qualita. a mul tis. Nunquid autem vbi assumpsit partes iudicis, vt tenet hic in versi. ꝛ hanc inquisitionem. vbi autem assumpsit partes iudicis, vbi non tenebatur, dicit Inno. hic in fin. gloss. versi. item videtur. quod si iste, queꝫ si assumpsit partes iudicis, quod si proposita sit exceptio, quod conditio, vel monitio non est mora, ꝛ nō audit, exci piens poterit appellare ex ea causa: quia cū procedat vt iudex, nō seruat ordinē, cum non debeat seruare: quia tantum ad summam instructionem recepit: qꝛ tantum summarie cognoscit. ff. de re iud. a diuo P io. §. si sup rebus. ꝛ ideo nō est ibi necessaria sententia: li cet alias secus. ff. de iudi. l. de qua re. Scdm hoc ergo non debet ꝓ nuntiare. Prima opi. plus mihi placet, quando assumpsit partes iudicis. Pau. tamen indistincte sequitur secundam, quod non sit necessarium pronuntiare super conditionibus clausule, vel purifi cationibus earū: ꝛ sufficit quod sequatur collatio, ꝛ constet eis de purificatione: qꝛ collatio est finis, ꝛ diffinitio probationis, sicut pri uatio delicti ꝓbati. de rescrip. inter ceteras. ꝛ. c. olim. de dolo. veri tatis. Et sic nō obstat. ff. de iud. de qua re. de causa poss. cum super. Utile tamen esset sup hoc pronuntiare, vt postea negari non pos

set. de elec. cum dilectus. §. fi. qꝛ collatio, ꝛ talis pronuntiatio sunt diuersa, nec suum operat effectū, sed alterius. de rescrip. auditor. in cle. ṡm Pau. in cle. cum ei, quem. de cōcessio. preb. Domini de Ro ta dicunt ꝙ stylus habet ꝙ pronūtietur: ꝛ hoc tutius, qꝛ alias dif ficiliter posset ꝓbari purificatio: ꝛ hoc tenent sua conclusio. excecij. Sed aduerte, qꝛ sentiūt illud ibi, etiam qñ non assumpsit partes iudicis: per que videtur ꝙ lꝫ pronuntiauerit, per hoc non videtur partes iudicis assumpsisse: sicut dicitur de arbitratore, ꝛ arbitro, qui hꝫ vtrunq; potestatem, ꝛ aliquos posset actus facere v t arbi trator, aliquos vt arbiter, vt no. Host. de iureiur. Quintauallis.
9 ¶ † Uenio ad quartū, an sit aliqua differētia in ꝓcessu, vbi assum psit partes iudicis a ꝓcessu, qñ non assumpsit partē iudicis. Inn. hic in versi. item ipse, dicit ꝙ sic: qꝛ qñ processit non assumpta iuri s dictione, ꝛ cognitione, ꝓuisio censebit extraiudicialis, ꝛ poterit re tractari, vbi non sit verificata conditio, etiā post decē dies, ꝛ etiaꝫ sine appellatione: qꝛ nō transit in rē iudicatā: vt no. s. de appel. con stitutus. ꝛ no. de causa poss. cum olim. Posset etiam appellari in tra tpa, ꝛ appellatio deuolueret, lꝫ non suspenderet: qꝛ actus est ex traiudicialis: vt patet ex no. in. d. c. constitutus. Sed si procederet per viā iurisdictionis inquirendo de dignitate, vel indignitate ei⁹ vel de conditionibus in clausula appositis, nisi appelletur a ꝓui sione, sibi facit preiudiciū, vt super his, de quibus quesitum est, vl terius procedere non possit. s. de electio. cum dilectus. vt ibi no. ad hoc qḋ not. de his, que si. a maio. par. cap. c. primo. Quod intellige qñ partes fuerunt presentes, vel absentes, ꝛ non vocate, ex quo cū primum sciuerunt factam prouisionem, non appellauerunt. Alle gat. contra. ff. que sen. sine appel. rescin. l. i. §. item cum ex eo. ꝛ si fue runt vocati, ꝛ contumaces, non audientur appellando. ij. q. vj. iunt quorum. ex. q. iij. de illicita. ṡm Ioan. And. Hoc placet, excepto eo quod dicunt valere processum, ꝛ preiudicare parte non citata: qꝛ ex quo vt iudices ex toto procedunt, nō valet sententia parte non citata. ff. de re iudi. contumacia. Ex quo ergo debet valere vt sentē tia, ita quod transeat in rem iudicatā oportet ꝙ habeat solennita tem sententie. Ad hoc quod not. Spec. in titu. de actio. ꝛ petitio. §. superest. ver. sed qualiter forma. circa princi. ¶ Puto tamē quod sic procedat vt executor, siue vt iudex. quod inquantū iniuste ꝓui det, non purificatis clausulis ex mente rescribentis, quod poterit appellari, ꝛ quod appellatio deuoluet ad superiorem, vt possit co gnoscere de iniustitia prouisionis: nam prouidendo non existenti bus verificatis clausulis male prouidet. de offic. deleg. super que stionū. §. primo. ꝛ quod no. de re iudi. quod ad consultationem. Ca ueat ergo appellans, in quo pretēdatur grauamen: quia si in hoc qꝛ non cognoscit de veritate implementi conditionum, appellatio est illegitima. Si propter hoc quia exequitur gratiam contra in tentum committentis, cum ille non sit dignus: tūc appellatio erit legitima, si sic est quod sit indignus. Sed non retractabit qḋ actū est, nisi ostendat quod sit indignus, vt hic, ꝛ de serui. c. primo. Est alia differētia, quia si coram executore, vbi assumit partes iudicis, offerat parata probatio de indignitate, vel quod non est de vico oriūdus, appellatio iustificabitur ex oblatione probationis: vt. s. eodē. interposita. ꝛ quod ibi no. Sed si coram nō assumente partes iudicis, tunc sola oblatione probationis non iustificabitur appel latio, sicut dicit Io. Andr. ꝛ Inno. de electio. cum inter canonicos. ꝛ dixi. s. eod. interposita. ꝛ not. de his. que si. a maio. par. cap. c. i. et not. Specu. in titu. de actio. ꝛ petitio. §. super petitionibus. versic. nunquam. ꝛ quod no. s. eodem. circa princ. ver. sed qualiter forma bit, ꝛ no. in Spe. de appel. §. nouissime. alias nequissime. versi. illud
10 quoq;. vbi Io. an. tenet quod requiratur realis oblatio. ¶ † Ul timo est videndū, dato quod executor non purificabit gratiam ad requisita in clausula, si reperiatur ꝙ requisita non sint vera, an va leat prouisio, vel retractetur, ꝛ qua via. Inno. in princi. glo. distin guit an conditio sonet in monitionem, vt qꝛ exprimitur quod tu est de iure, vt qꝛ mandatur prouideri tali, si est dignus: talis sonat in monitionem. ff. de testamen. l. muto. §. si sub conditione. ff. de ver bo. oblig. l. si decē. de electio. significasti. vbi de hoc: ꝛ non prestant nouam formam mandato, sed executorem instruunt, vt sciat quali persone sit prouidendū. de electi. ecclesia. ij. tunc valebit prouisio, etiam si sit facta indigno: ꝛ valebit excōmunicatio hac occasione lata, licet sit iniusta: quia executor, cui scribitur, bene hꝫ in his iu risdictionē. Hoc puto, nisi esset appellatum ante excommunicatio nem: qꝛ tunc esset nullo. de senten. excom. per tuas. cum licet non te neatur assumere, si tamen prouideat, prouisio est iniusta, si non est vera conditio, lꝫ non possit appellare, quia non assumpsit cogni tionem: secus si talis esset clausula que conditionem adijceret: vt si dicat, Prouideas P. in tali ecclesia, si de tali vico est oriundus. hoc casu bene est conditionalis clausula, ꝛ certam formam manda to adijcit: ideo si petens non est de illo vico, sed de alio est oriun dus, non valet prouisio ei facta, nec tenet excommunicatio hoc ca su lata: quia forma rescripti limitata fuit, quam non licuit delega to excedere: vt patet ex not. de rescriptis. dilecta. §. fin. Nec obstat

si petat qđ ante omnia sua prouisio sortiatur effectum:ar.de app.
constitutus.ij.quia hic contēditur nullitas prouisionis ex defectu
potestatis.Unde cū de fundamento potestatis queraᵗ,hic queren
dum antequā prouisio habeat effectum,q̄ puisio est accessoria ad
fundamentum potestatis.de offic.dele.cum in iure.de fi.instru.in/
ter dilectos.§.ceterum.⁊.§.si.cum suis concor.In decr.ↄstitutus.
non contendebatur de fundamento iurisdictionis,imo constabat
quod episcopus potestatem confirmandi habebat:sed dicebatur
qđ confirmatio erat iniusta:hec autem iurisdictio collata sub con/
ditione,nulla est,nisi conditio extet.ff.de verb.signi.l.cedere die.⁊
sic cōstat,prouisionē fore nullam factam a tali executore.Unde nō
obstante tali prouisione,vel etiam appellatione,ad tuitionem con
firmationis facta,tenet secunda prouisio,siue electio,dūmodo fiat
ab illo,vel ab illis,q a iure vel superioris delegatione in veritate
potestatem habent prouidendi,vel eligendi,sm Inno.Ad hoc qđ
no.s.de supplen.negli.prela.c.si.Sed si alias electio est nulla,puta
quia est facta de indigno scienter,dūmodo fiat ab illis,qui habent
potestatem eligendi,ad secundos, ad quos de iure spectat electio
ad alios delegatos habentes consimilem potestatem prouidendi:
imo ad primum tantum delegantem redit hec potestas: vt not.de
exces.prela.inter dilectos.§.penul.In cl'a autem illa,que in literis
consueuit apponi.s.quod si nō omnes,⁊c.certa forma cognitionis
data est de rescriptis.sciscitatus.de offi.deleg.prudentiam.§.i.dic
11 vt ibi sm Inn.¶ †Quero an idoneus presumatur alius non cle/
ricus.Dicit Host.quod sic quilibet,si baptizatus:de quo remittit
de serui.c.i.Sed maxime est de clericis presumendū.ij.q.vij.que/
rendum.⁊.c.si quis episcopus.que verū contra:sed remittit ad ibi
12 no.¶ Glo.i.querit quis probabit ecclesiam fore sufficientē.Dicit
quod illi,qui dicunt illam non sufficere,ostēdendo facultates,⁊ re/
ditus vt hic innuitur.In contrarium qđ probent dicentes suffi/
cere.de probatio.ex persona.vbi dicens aliquē fore soluendo,pro/
bat. Dic,si appareat precedens status ecclesie quod ibi soliti erāt
sustentari,tunc si impetrans impetrat intra numerum consuetū,
⁊ statū antiquum,⁊ intra illum petit recipi,probat:dicens nō suf/
ficere,si vltra numerū petit se recipi,ipse probat ecclesiā sufficere,
⁊ sic presumptio precedentis status transfundit probationē in re/
liquum.de concess.preben.ex parte.in si.de pscri.c.i.lib.vj.qđ notaᵗ
vt eccle.bene.c.vnico.vbi gl.⁊.i,hic in si.alleg.scđm id quod no.de
regu.iur.semel malus.lib.vj.Si pcedens status ecclesie non appa/
ret intra numerū duorū beneficiorum,presumendum est pro impe
trante,cū ecclesia non debeat fundari nisi super dote,que sufficiat
duobꝰ ad minus.de consecra.di.i.nemo.de vi.⁊ ho.cleri. vt quisq̄.
in auᵗ.vt deter.sit nume.cle.c.i.Ultra illū numerū pbet impetrās
facultates sufficere ecclesie,sm Ioā.an.Hoc puto qñ impetrat in
ecclesia non collegiata:sed si est collegiata,cū saltē debuerint ibi es
se tres,q̄ pauciores nō constituūt collegiū,vt pꝫ de verb.sig.Ne
ratius.intra tres grauabiᵗ ecclesia onere probādi:vltra tres gra/
uabitur petens se recipi.De materia negatiue habeᵗ de electi.ij.
Glo.colligit ꝙ quilibet presumiᵗ bonus,⁊ quilibet presumiᵗ bone
13 fidei,nisi ↄ probetur.C.qui mili.pos.vel non,super seruis.¶ †Op/
po.ꝙ non arctetur ad probandā negatiuā,cum illa sit improbabi
lis,⁊ sic arcteᵗ ad impossibile.s.de elec.bone.gl.nō soluit. Dic qđ
hec est pbabilis vt sequiᵗ:⁊ dato ꝙ esset pbabilis,sibi imputet.vt
dixi de electi.bone.no.Inn.de accusa.super his.⁊ no.Bar.in.l.hoc
14 iure.ff.de verb.obl.¶ †Quero qualiter pbabitur indignitas,vel
ꝙ non sit idoneus.Gl.dicit ꝙ probabitur per examinationem,qñ
ratione scientie.de eta.⁊quali.accepimus.Si ratiōe delicti,vel ir/
regularitatis,dicens illā pbabit.Notat glo.ꝙ sicut delictum non
presumiᵗ,ita nec irregularitas.Et habes hic bonū modum pban
di negatiuā scientie:super examinationem tamen in dignitatibus
in examinando id,quod habetur de electio.si forte,lib.vj. Secūdū
hoc ergo negās qualitatem probet,vt hic.De hac pbatione nega
tiue qualitatis tangit.gl.in.c.bone.de electio.⁊.vj.q.vltima.actor,
⁊ in.l.actio.C.de probatio.per Cy.C.de probat.cum te.bonus tex.
de electio,cum inter canonicos.⁊.c.cum nobis. ¶ Dic, quedā est
negatiua qualitatis persone adherentis.Quedā est negatiua alte
rius accidentis extrinseci.Si est negatiua qualitatis psone: tunc
in bonitate non opponens debet pbare:vt patet de serui.c.i.⁊ hoc
quia reparatione baptismi reponitur anima in statu innocentie:⁊
sic esse presumiᵗ,vt ibi no.donec contrariū probetur,saluo nisi se/
mel malus probetur:quia in illa presumitur malus.in regula,se/
mel malus.de regu.iuris.lib.vj.vel nisi sit infamia,vel alia presum
ptio cōtra eum:quo casu oportet quod illam purget,scđm qđ pa/
tet.ij.q.v.per totum.⁊ de purg.canoni.per totū.ad hoc quod not.
de electio.si forte.lib.vj.¶ Quedam est negatiua qualitatis natu/
re ad corpus,vt quod quis sit legitimus,vel sanus:⁊ adhuc legiti/
mus presumiᵗ,nisi ↄriū probetur:⁊ sanus,nisi contrariū pbeᵗ. Si
tamen semel fuerit infirmus,an presumaᵗ:si est infirmitas tēpora
lis,non presumiᵗ.Si perpetua,presumitur.De quo dixi in.c.cum
inter canonicos,de electio.Ad hoc,q̄ in dubio presumitur quis le
gitimus.qui filij sint legiti.transmisse.de reg.iur.semp.¶ Quedā
est qualitas alterius accidentis nō annexi nature:vt quod sit sci/
tificus,bonus cantor,⁊ similia:⁊ hic non presumitur,nisi probeᵗ,
vel nisi aliter ex circunstantijs,vel examinationibus,vel appella/
tionibus ad aliquos actus presumaᵗ:vt dicit glo.de serui.c.i. In
omnibus istis an dicens an negās grauetur ad probandū,sit pro
regula quod dicens,vel negans probat,inquantū fundatur inten
tū super assertione,vel negatione:⁊ sic sibi prodest,si potest proba/
re,alias sibi damnū:vt dicit Ioan.an.super regula,infamibus.de
reg.iur.li.vj.⁊ Innocen.de offi.deleg.cum in iure.⁊ de accus.super
his.Barto.in.l.hoc iure.ff.de verbo.oblig.Si ergo petat aliquis
aperte fundando intentionē super quantitate,si quantitas est an/
nexa nature,opponens defectum qualitatis probat,cessantibꝰ p/
bationibus,si peto hereditatem,presumor legitimus.⁊ dico testā
validum:dicens defectum etatis,vel ad actum gestum probat.ff.
de probatio.ab ea parte.l.verius.vt patet de probatio.in presen/
tia.Si peto beneficium,qđ possides,presumor etatis habilis pre/
sumor legitimus,presumor sanus:⁊ tales presumptiones inuitcō
tra partē,que opponit.Ad hoc de elec.cum inter canonicos.si ali/
quid non petit a parte,sed a iudice,vt q̄ petit beneficium,vel se cō
firmari:tunc etiā qualitate sanitatis serua.c.cum inter canonicos,
q̄ si hoc petit postquam consensit,quo ad cōfirmationem admit/
titur,nisi excipiens probet infirmum:⁊ hoc,q̄ ponitur in statu sa
nitatis,eo qđ habet statum vinculi matrimonialis.Non negarem
quin iudex posset,si vellet de hoc inquirere,⁊ in hoc psonam exami
nare,⁊ aliquos etiā testes adducere,⁊ simpliciter interrogare:si an
consensum pbat ipsam repulsa parte inquantum hoc petit a iudi
ce:vt ibi in si.In alijs qualitatibus,si excipiens solū intendit non
confirmari vt confirmetur:q̄ simpliciter negat reus id, qđ petit
actor,non est in exceptione actor:ideo actor grauatur onere pban
di qđ sit habilis,inquantū intendit a iudice confirmari:vt in.c.cō
gregato.⁊ de electio.nihil.cū similibus.Similiter si dicens quali/
tatem altero agente cassandam,intendit non cōfirmationem,⁊ qđ
non casseᵗ,non autem intendit confirmari:quia simpliciter defen/
dit super intentū agentis ⁊ aliquid vltra nō ponit,pbat actor pe/
tens cassari.Defectus qualitatis,si petēs intēdit cōfirmari, reus
intēdit cassari:q̄ reus nō stat in finibus negationis eius,qđ petit
actor,sed aliud positiue intendit vltra negationem, se constituit
actorem:⁊ oportet qđ probet:vt dicto.c.cum nobis.⁊.c. congrega/
to.⁊ dicto.c.cum inter.Ad hoc qđ no.Hostien.de dolo.Et hoc est
ꝙ per alia verba vult Io.an.in dicta regula,infamibus. Inquan
tū autem intendit cum iudice,vt quia non apparet contradictor,
vel q̄ repulsus est,quia non probauit,vbi debet,defectum qualita
tis tunc oportet qđ ostendat se legitimum,si est dubium an sit legi
timus:quia probet se etate habilem,se sanum , se scientificū, se di/
gnum,⁊ similia:potest enī iudex ex officio,repulso excipiente,se op
ponere pro eo.de app.constitutus.i.ad qđ iura predicta.s. allega.
in tit.de electio.Non credo tamen iudicem peccare, si vno petente
confirmationem,altero petēte cassationem,si vtrūq̄ simul grauet
onere probandi.Hec vera,nisi fama de defectu aliter releuet,q̄ po/
terit purgari per iuramentum:vt dicto.c.infamibus.no.Io.and.
hic,vt plurimū colligitur,vt no.ibi.¶ Ad intellectum ergo huiꝰ
cap.hic neuter intēdebat,nec petēs cōfirmari,nec iste excipiēs nō
confirmari:sed petitioneꝫ direxit contra capitulū vt reciperetur,
merito ex quo nihil petat a iudice,sed a parte,debet opponēs pba
re:q̄ quod actum impetrationis exercuit,presumitur idoneus,nisi
excipiens probet:sicut qui dicit petendo ingressum validum,pre/
sumitur ingressum habilem etate:vnde non arctatur ad pbandū
etatem.Item si hic fuit facta collatio per papā,vel aliū,status col
lationis releuat eū.Item hic opponit contra literas de non ido/
neitate,vnde presumptio idoneitatis in hoc leui vt non impediaᵗ
processus,sufficiens est ad grauandum partem onere probandi.

¶ De iureiurando. Rubrica.

¶ Dicto de probationibꝰ,q̄ in defectū probationū recurriᵗ ad
iuramentū,qđ aliqñ finis est litium.i.cod.⁊ si Christus ⁊ aliquan/
do maximum remedium expediendarum litium.ff.eod.l.i.ideo ⁊c.
sm Gofr.Materia in causa.xxij.per totū.ad idem.xv.q.vi.alius.
cū duobus seq.xxxv.q.vi.per totum.repetitur aūt in.vj.⁊ in clem.

1 ☞ Iuramentum potest remitti vbi eius implementum continet turpitudinem.
2 Ad iuramenti relaxationem agi debet coram ecclesia.
3 Iuramentū potest remittere ille,ad cuius cōmodum est prestitū.
4 Iuramentum,quod impleri potest absq̄ interitu salutis eterne respectu vtriusq̄ partis,est implendum.
5 Usuras soluere promittens cum iuramento,vel solutas nō repete re,quarum partem iam soluit,an petita absolutione,⁊ iuramēti re laxatione possit solutas repetere.

Iuramenti

6 Iuramenti abſolutio ſuper re illicita pſtiti quomodo peti debeat.

1 EX adminiſtrationis. ¶†Agi pōt ad re
miſſionē iuramēti,cuius implemētū cōtinet tur-
pitudinem ex parte ſuſcipiētis.h.d. ¶ No.j.vnā
practicā ſe defendendi aduerſus iuramentum illi
citum,alſ obligatorium,qn̄ continet turpitudi-
nem ex parte ſuſcipientis,vt illius petatur a parte relaxatio,ꝛ ad
2 hoc per iudicem cōpellatur. ¶†No.ij.qd ad relaxationē talis iu-
3 ramēti debet agi coram eccleſia. ¶†No.iij.qd qn̄ iuramentū reſpe
ctu implementi ordinatur in vtilitatem priuatam alicuius,ille,ad
cuius commodum iuramentum eſt preſtitum,illud pōt remittere.
Ad hoc de ſpon.ſicut.de teſti.cogen.c.ſi.vide etiam in Spe.de leg.
§.nunc oſtendendum.verſicu.xxij.ꝛ quod ſcripſi.in dicto c.ſicut.
4 ¶†Oppo.qd cū iuramentum poſſit impleri per iurantem abſ
interitu ſalutis eterne,illud ſit implendum.j.eo.debitores.So.Li
cet iuramentū eſſet licitū ex parte preſtantis,ex parte eius,cui pre
ſtatur,erat illicitum,merito ne cū peccato,ꝛ alteri' iactura acqui-
5 reret,poteſt agi ad remiſſionem iuramēti,vt hic. ¶†Quid ſi iura-
uit non repetere vſuras? Gl.dicit qd poteſt denūtiare ſuperiori: ꝛ
compelletur creditor quaſi indirecte officio iudicis:qꝛ cum nō poſ
ſit penitere,niſi reſtituat,modo reſtituere compelletur,ſi compella
tur penitere ex vi denūtiationis.Alle.j.c.ad noſtram.Dic,ſi iura-
uit ſoluere,ꝛ nondū ſoluit,habet primo remedium huius decre.vt
agat cōtra creditorem ad relaxationem iuramēti.Et puto qd hec
decre.poſſit practicari dupliciter.Primo,vt agat cōtra debitorē.
Secundo,etiā iudex facere poterit,ſi videt eos paratos ad exigen
dum:quia videt eos paratos ad precipitiū: ꝛ melius eſt ante tp̄s
occurrere:vt.l.ſi.C.in qui.caſi.in integ.reſti.non eſt ne.Via autem
denuntiationis nō puto agi poſſe:quia licet iniuſte exegerit iura-
mentum,non peccat ex quo nondum exegit:niſi dicatur qd peccat
ſic tenēdo eū iniuſte innineulatū:ꝛ qꝛ denūtiatio habet locum,vbi
etiam pars eſt parata ad precipitium,licet actu nondum peccaue
rit.xciij.diſt.diaconi.xxiij.q.iiij.ipſa pietas.xxij.q.v.hoc videtur.
ꝛ no.gl.de ſpon.ex literis.Quandoq iurauit ſoluere,ꝛ iam ſoluit:
ꝛ poteſt ſuo iure repetere:vt.j.eod.debitores vnde non eſt neceſſa-
ria remiſſio iuramenti,quia iam impleuit iuramentum:ꝛ pōt iu-
re ſuo repetere.de quo dicam ibi.Habet aliud remediū notabile,
qd tangit cauda gl.qꝛ poteſt excipere cōtra creditorem,vt deſiſtat
ab exactione:vt in.c.tuas.de vſuris.hoc eſt abſq dubio,ſi iudex ex
officio faciat hanc exactionem:parte autē inſtante poterit hac via
vt hoc intimet iudici,qui hoc ex officio faciat:poterit etiā excipe-
re vt nō cogatur vi iuramēti,qd relaxari debet a creditore:qd ab-
ſolui debet,a quo petat ex nūc vt relaxet.abſoluatur,ſicut ꝛ de re-
medio reſtitutionis quis auditur excipiēs. ff.de iureiuran. l.nam
ꝛ poſtea.§.j.ꝛ.l.necnō.§.exemplo.ff.ex qui.cau.ma. Ad hoc,qꝛ vbi
dat actio,fortius exceptio:vt.l.j.§.qd ait.ff.de ſuperficie.ꝛ.l.inui-
tus.§.cui damus.ff.de reg.iur.ꝛ tenet hoc Frede.ſuo cōſi.cclxiiij.
alle.gl.de cauſa poſ.paſtoralis.in gl.pe.in ſi.ꝛ.l. Pap.§.ſi filius.ff.
de inoffi.teſt.ad hoc qd no.gl.ꝛ Archi.xv,q. vt authoritatem. que
dicit qd pōt excipere,quādo metu promiſit:ſi autē iurauit ſolue
re,ꝛ nō repetere,habet primo remediū huius decre.quia ſic iuran
do nō ſe obligauit ad nō petendā abſolutionem,vel remiſſionem
iuramenti:ꝛ ſic videtur iurare nō repetere ſtante iuramento. Non
obſt.ſi dicatur iurādo non repetere,iurare videtur non facere ali-
quid,per qd deuenire poſſit ad iſtud,qd poſſit repetere:quia verū
reſpectu iuris preteriti,vel ſubſiſtētis tempore iuramenti,non re
ſpectu iuris orti poſt iuramentū,vel in actu iuramenti.qd metus
cauſa.abbas.ꝛ.c.cū.P.ē.de renuntia.Poterit etiā agere per viā
denūtiationis:ꝛ ſic cōpelletur creditor reſtituere vſuras,quaſi in-
directe officio iudicis.j.eo.ad noſtram.ꝛ.c.tuam.de cogna.ſpi. ſe-
cundū gl.Pondera,quia gl.dicit indirecte,pro tanto,qꝛ nō debet
denūtians concludere principaliter ad reſtituendum,ſed debet cō
cludere ipſum peccatorē:ꝛ cum aliter penitere non poſſit, indire-
cte cōpelletur ad reſtituendum per iudicem,qd nō credo qd vitia-
retur libell',ſi diceret hic petēs, Peto, vt qui peccat in me,ꝛ aliter
penitere nō poteſt,vt ex officio cōpellatur ad emendandum ſe de
peccato,ꝛ cōſequenter ad reſtituendum qd illicite detinet:cautius
eſt abſtinere ab hoc vltimo,propter no.j.e.quemadmodū. Datur
ꝛ tertium remedium.vt iudex ex officio ſuppleat,ꝛ compellat illū
ad reſtituendū,ꝛ relaxādum iuramentum,vel ad reſtituendum ex
officio,quod illicite accepit:quia licet iurauerit non repetere, non
propterea iurauit nō recipere iudicē ex ſuo officio cōpellere:nec vi
tiaret quod agitur,ſi appareret in actis partē notificaſſe hoc iu-
dici,ꝛ inſtigaſſe officiū iudicis,nil petendo a iudice,vel a parte,ſed
notificādo:ꝛ hec eſt alia via.Practicat alia via:quia a iudice peti
tur relaxatio iuramenti,vt illicite exacti,vt nō obſtāte iuramento
poſſit vſuras,quas ſoluit,ꝛ iurauit nō repetere,vt ab alio abſolua
tur.Et hoc fundatur ſuper.c.ſi vero.j.e.ꝛ licet.c.illud loquat de pe
titione abſolutionis a papa,tamē,ꝛ inferior abſoluere poteſt, vbi
aliqua turpitudo ex parte iurantis eſt:vt no.j.eo.debitores.ad qd
xv.q.vj.c.j.ꝛ.ij.Nā ꝛ aliquādo diſpenſat in iuramentis licitis,ꝛ li-
cite preſtitis.e.q.nos ſanctorū.ꝛ. c.iuratos. Sic ſeruatur etiam in
obligationibus dolo re ipſa extortis, in quibus decepti ſunt mi-
nores,in quibus dolus preſumitur:ꝛ iura,que validāt talia iura-
mēta,loquūtur de nō vi,aut dolo,aut metu extortis. Petunt aūt
abſolutiōes,ꝛ poſtea agunt.Et hec eſt bona practica. Vidi tamē
cōſultū qd ad hanc abſolutionē iuramenti nō venitur,niſi in ſub-
ſidiū:quia ante omnia procedit via vt petatur abſolutio a parte,
per hoc.c.ꝛ vbi pars abſoluere nō vult,abſoluit epiſcopus:ꝛ ſi ali
ter nō abſolueret,nō puto hoc neceſſarium:quia nullibi datur hic
ordo:ꝛ abſoluit principaliter in.c.hic allegatis:ꝛ ſic auditur prin-
cipaliter.in.c.ad aures.qd metus cau.ꝛ.c. abbas. Fateor ꝙ vrba-
nius eſſet ſic agere.ff.de ſerui.ruſtic.predio.l.quidam Iberus, ſed
hodie iuramēta fortius roborantur:quia iurant non repetere,nō
petere abſolui,nec aliquā querelam,aut querimoniam ſuper his
deponere:ꝛ hoc caſu nō eſt tutum remediū,niſi qd officio iudicis
iudex prouideat:quia licet repellat pars,nō repellitur iudex prin-
cipaliter ex officio intendens correctionē peccati,per.c.ad noſtrā.
j.e.tit.Eſt ꝛ remediū denuntiationis:quia illud non poteſt exclu-
di iuramēto,etiam dato qd ſpecifice iuraret non denunciare.j.eo.
quemadmodū.Ad hoc quod no.gl.xv.q.v.authoritatem.quia nō
poſſet ſaluari ſine interitu ſalutis eterne,ꝛ periculo anime confor-
mis,vnde poterit denūtiare.Et aduerte,qꝛ dupliciter pōt venire
denūtiando,ſcꝫ per viā denūtiationis Euāgelice, vel iudicialis,ꝛ
haberet ſeruare formā monitionū,de quibus.ij.q.j.ſi peccauerit.
Et poteſt etiā per viam cuiuſdā intimationis,vt iudex videat pec
catum,quod ex officio emendet:ꝛ in hac non credo neceſſariā mo-
nitionē:non vitiabitur ergo proceſſus iudicis ex officio, licet ap-
pareat denuntiatū:quia iuramentum non excludit hanc denun-
tiationem:vt etiā vigilet iudex,ꝛ certificetur de peccato quod cor
rigat:nec ex eo qd non precedat monitio,qꝛ hec ſumetur pro qua-
6 dam intimatione. ¶†Quero a quibus compellantur hi deſiſtere,
vel abſoluere.Glo.dicit qd a delegatis pape vel etiam ab ordina-
rio:vt in.c.ad abolendam.in ſi.de hereticis.

1 ☞ Iuramentum a prelato preſtitum de non repetendis rebus
eccleſiaſticis non valet.
2 Iuramentum meticuloſe preſtitum an videatur obligatoriū do-
nec abſoluatur iurans.
3 Tutoris iuramentum de non repetendo res pupilli,non obligat
iurantem.

1 PEruenit. ¶†Non valet iuramentū preſtitū
a prelato de nō repetēdis rebus ec
cleſiaſticis.Communis diuiſio.Secūda ibi:Cognita.
2 ¶†Nota primo ꝙ iuramentū preſtitū meticuloſe,a
prelato de nō repetēdis rebus,eſt obligatoriū. ¶ Nota ſecundo
qd iuramentū meticuloſe preſtitum eſt obligatoriū,donec abſolua
tur:abſolui tamē poteſt,ꝛ debet,cū turpiter ſit preſtitum. ¶ Op-
po.quod litera cō.radicat,que dicit iuramentum nullum ibi:nul-
lius iuramēti vinculis.Et tn̄ in fine abſoluit. Multipliciter intel
ligitur.Primo qd iurauit quis nō repetere res proprias:ꝛ hoc ca-
ſu an iuramētū obliget,ſunt opi.de quibus.ē.qd metus cauſa.ab
bas.infra eo.ſi vero.ꝛ.c.verū.Si tenetur opi.qd iuramentum non
obliget,tunc ſtat bene,nullius iuramenti,ꝛc.ꝛ in ſi.dic qd abſoluit
ad cautelā.Vel abſoluas,id eſt,abſolutū eſſe oſtendas:ſi teneatur
opi.que cōmunis eſt,qd ſit obligatorium, ſaltem vt contrauentio
illaqueet ad veniale. de quo.j.eo.verum.tūc ſtat proprie abſoluas
ꝛ ibi:nullius iuramēti vinculis.ſubaudi quo ad effectū.Vel nō po
tuit cōpelli,ſi tamen compellatur,obligatoriū eſt:ſed abſoluitur.
Et dicit hic Innocen.qd aduerſus proprium iuramentū non da-
tur abſolutio,ꝛ nō datur reſtitutio,licet cōtra iuramentū ab alio
preſtitū detur reſtitutio.ff.de iureiuran.l.nam ꝛ poſtea.§.ſi minor.
Hoc planū,inquantum iuramentum eſt preſtitum a maiore:ꝛ eſt
preſtitū etiam illicite,quia perſona non reſtituitur,ꝛ quia nō ſub-
eſt cauſa dandi reſtitutionē:cum inquantum obſeruat iuramen-
tum,non poſſit dicere ſe leſum,ex quo eſt obligatoriū. Et per hec
videtur etiā qd minor nō poſſit petere reſtitutionē aduerſus pre-
ſtationē iuramēti.ad hoc aut.ſacramenta puberū. C.ſi aduerſus.
vēdi. Petat ergo abſolui,vbi pōt non reſtitui.Sic debet intelligi
quod no.glo.ꝛ Archidia.xv,q.v.authoritatem.que videtur ſenti-
re cōtra,qd reſcindi poſſit per remedia reſciſſoria,qd metus cau-
ſa,ꝛ ſimilia,nō reſtitui.Not.ſolitū dictum qd etiam data leſione in
iurando,nō datur vnquam reſtitutio aduerſus iuramentum, ſed
abſolutio.Qd puto inquantū petit abſolutionē aduerſus imple-
mentum iuramēti:ſed inquantum diceret ſe leſum preſtando iura
mentum magis eſt dubium.Vides quid dicit Innoc.quod nō da
tur:qꝛ reſciſſio,vt poſitiua,nō tolleret vinculū:petat ergo abſol-
ui. ¶ Secūdus,qd hoc iuramētum fuit preſtitum ſuper rebus ec-
cleſiaſticis non repetendis:ꝛ ſic fuit nullum iuramentum; ꝛ bene

stat litera ibi: nullius iuramenti, &c. Et ad verbum, absolvimus, re
sponde vt dixi. Vel dic quod absolvitur a peccato, quod commisit
sic iurando, quod absolutione eget: hec procedunt quando iuramē
tum prestitit violēter, vel alias turpiter. Sic debet intelligi quod
not. glo. xv. q. v. authoritate. Ubi autem prestitit voluntarie, tūc su
perior faciet iurantem absolui, & poterit repetere, vel dabit curato
rem bonis, vel prouidebit aliter, prout melius ecclesia recuperabit,
& iurans nō veniet contra iuramentum: arg. ff. de neg. gest. l. at qui
natura. §. cum me absente. j. eo. debitores. & c. ad nostram. j. & ij. & c.
quemadmodum. Et si per alium recuperari non possunt res eccle
sie, dabitur licentia repetendi, quia nō potest iuramentum illud ser
uari sine interitu salutis eterne. j. eo. si vero. & c. tua. secundum Innocen.
Hostien. dicit quod verior est ratio: quia talia non sunt iuramen
3 ta, sed periuria. & s. eo. sicut literis. † Idem si tutor iurauerit non
repetere res pupilli. Res autem proprias iurando absque metu re
petere, repetere non potest, & tenetur seruare iuramentum. de quo
quod metus causa, ad aures. super glo. ij. Ioan. And. de insti. cum
venissent. tenet prelatum obligari iuramēto, nisi tēpore promotio
nis prestiterit iuramentum de non alienando. ad quod facit. c. cum
venisset. Puto quod si in alienatione tangitur preiudicium solius
prelati a preiudicio ecclesie, iuramentum obliget: vt. d. c. cum ve
nissent, sed si non est speciale a preiudicio ecclesie, non videbitur quod
seruari possit absque anime periculo: ideo illum non repellit.

1 ☞ Iuramenti implementum in melius commutans non de
ierat.
2 Iuramentum de aliquo implendo, quam recipiat conditionem.
3 Iuramentum quis potest authoritate propria commutare.
4 Iuramento quis non adstringitur si ab alia parte non impletur.
5 Votum potest in melius commutari propria authoritate.
6 Fides quando sit seruanda fidem non seruanti.

1 Peruenit. ¶ † Non deierat iuramenti imple
mentum in melius commutans, et
non adstringitur iuramento quis ad implementum
quod iurauit, si ab alia parte nō impletur, cuius respe
ctu preuenit iuramentum. hoc dicit. Sunt duo dicta. Secunda ibi:
Neque tu. ¶ Nota primo quod iuramentum non violat, qui altero
2 occurrente meliori bono incompassibili cum implemento iuramē
ti, illud implet, omisso iuramenti implemento. ¶ † Nota secundo
ex hoc quod iuramentum de aliquo implendo recipit conditionē,
nisi melius occurrat implendum incompassibile: & si vtrunque pos
set implere, implendum foret. ad hoc de sponsalib. commissum.
3 ¶ † Nota tertio argu. quod in euidenter meliori bono quis potest
propria authoritate commutare iuramentum, quando eum melio
ri bono non est compassibile: alias cōpassibile implementum, iura
menti, vel retardare, aut turbare potest implementum melioris
boni, non infringit ire vouens ad sanctum Iacobum, vel iurans
4 scribere librum, si statim ingreditur religionem. ¶ † Nota quarto
quod vbi iuramentum respectiuatur ad implementum, & ex altera
parte illud recipit conditionem, si ab altera parte impleatur, ideo
non dato implemento ex altera parte non adstringitur quis iura
5 mento. ¶ † Quero an hanc commutationem possit facere autho
ritate propria: Dic, si votum est noxium, illud, in quod commuta
tur, est vtile, tunc licet propria authoritate commutare. xxij. q. iiij.
mulier. Et sic intelligit Gofr. omnia capitula illius questiōis. Si
autem votum esset vtile, tunc non licet propria authoritate muta
re, sed authoritate illius, qui habet commutare vota. infra de vo
to. ex multa. secundum Innocen. & Ioan. And. ¶ Not. bene, quia in com
mutatione equiparet hic votum iuramento, & econtra. Hoc puto,
vbi dubium potest esse, an in quo fit commutatio, sit melius bonū:
vbi autem euidentissimum est, tunc si vtrunque potest implere, & al
terius non timetur turbatio, idem, vt expectetur in commutatio
ne superioris authoritas: quia hec est cōmutatio voluntaria. Ubi
autem non potest implere iuramentum primum absque turbatio
ne melioris boni, & vtrūque non est compassibile, tunc licet tutius sit
expectare authoritatem superioris, vbi illam habere potest, tamē
puto quod si propria authoritate commutet, nō peccet, vt hic: quia
illud obligat inquantum melius bonum non preparetur. ad quod
6 not. de sponsali. commissum. & de regula. licet. ¶ † Oppo. quod nō
seruanti fidem seruare tenear, xxiij. q. i. noli estimare. cum simil. Gl.
dicit quod regulariter procedit tex. ad quod. xxv. dist. esto. de regulis
iuris. lib. sexto. Casualiter procedit contra, vel particulariter. Ad
ca. noli. dic quod concordat: quia hosti fides est seruanda, si hostis fi
dem seruat. ca. quod Deo. Dic quod vota coniugum diriguntur
in Deum, nec vnum prestatur ad implementum alterius: respecti
ue: ideo nec resoluuntur, vel conditionantur ad implementum al
terius, vt si aliqua conditio inserta in iuramento, & acceptata per
aliam partem, nō seruatur. C. de condi. insertis. l. i. xxij. q. vltima.
§. fin. Vel si iuraui fidelitatē propter feudum, & aufert mihi feudū.

Ad hoc, de loca. potuit. de feudis. c. i. Idem si aliquam conditio
nem tacitam recipiat iuramentum: vt. l. cum proprios. ff. locati. l.
quero. §. inter locatorem. eod. titu. Fallit secundum Gofr. in casu glo. sed
ibi vota non capiebant inuicem respectum, vt dixi. Fallit secundo,
quando hoc actum est vt altero non seruante nihilo minus alter
seruet. Et fallit in treugis, quia licet cui multipliciter des damnū,
multipliciter non licet tibi dare damnū, donec durat tempus treu
garum. ff. pro socio. l. act. §. diximus. Poni potest etiam exemplum
in eo, qui iurauit seruire pro certo salario ad tēpus, soluēdo quo
libet mense, quia si non soluis, potero absque desertione, vel violatio
ne iuramenti religionem intrare, duplici ratione hic posita. Non
obstat. c. innocens. quia non dicit seruandam fidem non seruanti,
sed quod exactum iuramentum per fraudem, & sic non seruata fi
de debita secundum tempus exacti iuramenti, nihilo minus fides
est seruanda.

1 ☞ Iuramenti forma. qua iurant pape episcopi & promouendi,
qui sunt exempti, que sit.
2 Iuramentum a quo tempore incipit obligare iurantem.
3 Iuramentum prestitum super fidelitate quid comprehendat.
4 Consilium reuelans quod damnum videatur inferre.
5 Iuramentum quas regulas comprehendit.
6 Obligatus ad actum extraiudicialem sufficit quod semel vocetur
seu summetur.
7 Ad synodum ire non tenetur episcopus, nisi vocetur. 8.
9 Liminum apostolorum appellatione quid veniat.
10 Visitatio ecclesiarum qualis esse debeat.
11 Episcopus in promotione sua que capitula iurat.
12 A consilijs in quibus quis vitam perdere potest, an possit desi
stere.
13 Visitare ecclesias an indistincte habeat episcopus singulis annis.
14 Iuramentum quod prestare debeat ciuitas suis episcopis.

1 Ego N. ¶ † Forma iuramenti septem capitu
la continens, secundum quam iurant
pape episcopi promouēdi, qui sunt exempti: & de mul
tiplici iuramento, vide in Spe. eod. titu. §. i. versicu. il
lud. ¶ Nota primo formam iuramenti, quam prestāt episcopi pa
2 pe. ¶ Quero a quo tempore incipit obligari: Dic, a momento iu
ramenti prestiti: & includitur hora prestiti iuramenti: & sic dictio
Ab, includit. sic. xxxi. q. vi. ab isto die. de quo vide in Spec. de spō.
3 §. fin. super finē prime forme: & dixi de spon. ex parte. E. ¶ † Que
ro quid comprehendit iuramentum, inquantum iurat quod fide
lis erit: Dic, quod includit obedientiam. Vide de hoc verbo Fi
delis, quid importat. de feudis. c. i. Quid comprehendit inquan
tum dicit se esse fidelem sancto Petro: Dic quod seruabit fideli
ter fidem, quam beatus Petrus seruauit, & docuit, secundum Innocen.
Quid comprehenditur in iuramento, inquantum iurat se fidelem
Romane ecclesie. Dic quod eam in matrem, & magistram, & in om
nibus alijs precellentem, & dominam. Et per verbum Romane,
dicunt cardinales iuramentum ad eos extendi hic fidelitatis pro
missio, cum ipsi cum papa constituant Romanam ecclesiam, & sint
pars corporis pape. C. ad legem Iuliam ma. l. quisquis. de his, que
fiunt a prela. nouit. & cap. quanto. Sed litera sequens videtur con
tradicere, que secundum istud fuisset preponenda per literam ibi:
dominoque meo. Arguit Vincen. quod debet vasallus iuuare do
minum in factis proprijs. vij. q. i. scire. sed non tenetur iuuare ca
4 nonicum. xij. q. ij. qui manumittitur. ¶ † Quero quod damnum
considerabitur in panditione consilij: Dic quod non debet ad eo
rum damnum, id est, diminutionē patrimonij, vel fidei beati Pe
tri, vel in derogationem honoris ecclesie, vel in lesionem persone
pape secundum Innocen. vel cardinalium, secundum Hostien. vi. q. i. §. verum.
5 ¶ † Quero quas regulas comprehendit iuramentum: Dic cano
nes summorum pontificum, & aliorum sanctorum, patrum per Ro
manam ecclesiam approbatos. iij. distin. canon. xvi. distinctio. sex
6 ta. xvij. distinct. per totum. xi. distin. per totum. ¶ † Quero quot
vocationes exiguntur vt accedere debeat. Dic quod sufficit vna
vocatio, nec requiritur trina: vt no. xviij. distin. si episcopus. in vl
tima glo. Quod not. quia in istis extraiudicialibus vocationibus
non exigitur quod habeat solennitatem trium citationū. De quo
dic vt dixi de consti. ex literis. per Innocen. de electio. cum nobis
7 olim. Et dicit Vincen. j. de priuileg. quoniam. † quod licet episco
pus videat omnes alios episcopos ad synodū accedere, non debet
ipse ire, nisi vocet. Allegat dictū ca. si episcopus. & facit litera hic.
8 ¶ † Quero ad quā synodum debet accedere: Dic quod ad synodū &
conciliū: quia proprie episcopi tenēt synodum, archiepiscopi & pa
pa concilium: tamē vnum sumitur pro reliquo. xvij. dist. nec licuit.
xviij. dist. per totum. Quem legatum hene recepit: Dic quod ge
neralem, & particularem, etiam si simpliciter nuntius sit de prescri
9 ptio, accedens, de censi, cum instantia. secundum Host. ¶ † Quid cōpre
hendat

hendat hic appellatione liminũ apostolorum? Dic, Petri & Pau
li. Vel apostolicorum.i.curiam Romanam. Vide no.de cri.fal.quã
graui. Et limina intelliguntur esse, vbi est papa. Ad hoc.j.ibi:nisi
eos absoluat.q2 de apostolis mortuis nõ potest intelligi, nisi absol
uat papa, qui liminibus illis preest, & qui authoritate illorum fun-
gitur. Nec sufficit tunc visitare legatum.in Spe.ti.ij.§.nũc osten-
10 dendum.in fi. ¶ † Quero qualis erit visitatio per nuntium? Dic
qđ destinabit cũ literis patentibus continentibus statum ecclesie
destinatum. Nec requiritur pecuniaria visitatio, nisi tanto tẽpore
sit prestita, qđ in cõsuetudinem versa sit. Nec oblatam respuet, nisi
tpe visitationis.de censi. Romana.si caueant.lib.vj. Si tñ etiã Ro
mana eget, subueniẽdum est: quia fidelitas debita hoc imperat: vt
no.de feudis.c.j.& quia dominus totius Mundi est papa.ix.q.iij.
cuncta per mundum.& vicarius eius.de deci.tua nobis.& q2 si nun
tijs suis tali casu debet subueniri, vt.S.& ordinarijs.de offi.ord.cõ
querente.de censi.cum apostolus.fortius pape.de elec.licet.in fi.de
dila.c.fi.ßm Hosti. Consuluit Hosti.quod de absolutione a visita-
tione habeat literas, & propter pericula duplicatas. Insti.de test.
§.pe. An hoc iuramentum corporaliter prestatur. Videtur quod
sic.per tex.ibi:& hec sancta. Dicit Jo.An.qđ sic, licet secus in iura
mento testis, & calumnie.de quo de iura.calum.c.fi.xj.q.j.non flagi
tentur.de quo dic vt no.glo.de elect.vt circa.lib.vj.in glo.per hoc.
11 ¶ † Quero an alia capitula iuret. Dic qđ sic: q2 iurat de nõ infeu-
dando, de nouo.s.de feu.c.j. Item iurat de nõ alienando: vt in.c.vt
super.de re.eccle.non alie.ßm Jo.And. ¶ Ad gl.gl.j.est clara, &.ij.
12 ¶ † Oppo.quod non sufficiat desistere a consilijs, in quibus vitã
perdat, ad prohibendas insidias occurrere.ff.de his, quib.vt indi.
l.si.gl.fatet per.c.de forma.all.in gl.& que hic minus dicuntur, ibi
supplentur. Per hoc arguit, vasallum non posse testificari pro do
mino, ßm Vin.de quo in Spe.§.j.versi.nunquid vasallus. ¶ Que
ro in quo saluet ordinem? Dic.i.secundum qđ ordini decet.i.nõ cũ
armis ßm gl. Quod est verum, inquãtũ in persona propria exige-
retur.xxiij.q.viij.§.j.&.c.seq.de voto.ex multa.tenetur tamẽ mitte
re, vel ducere militiaz.de dilatio.c.fin.& hortari possunt milites ad
13 pugnam.c.q.hortatu.&.c.igitur. ¶ † Quero an indistincte singu-
lis annis habeãt visitare. Dic quod sic, nisi chirographuz habeat
aliud: & dicit hoc intelligendum de episcopis & archiepiscopis exẽ
ptis, & sic immediate pape subiectis. Idem seruatur in alijs, ßm
Joan.And.si confirmationem, vel consecrationem recipiant a pa
pa.vel pallium.de electio.significasti. Eadem forma debent esse cõ
tenti suffraganei, quo ad suos prelatos, per dictum.c.dilecti. For-
mam iuramenti, quam prebet Imperator ecclesie, vide per text.
14 in clemen. Romani.de iureiuran. ¶ † Quomodo autem iurat re-
ctor, vel ciuitas suo episcopo, per Hostien.& Joan. And.j.eo.tua.
xxxiij.distin.quanquã.& vide in Specu.eod.titu.§.j.in fin. versi.il-
lud autem omittendum vbi diuerse ponuntur forme iuramento-
rum a diuersis personis prestandorum: & de infidelibus qualiter
iurent, vide.xvij.q.iiij.diffiniunt. Anto.de Butr.

1 ☞ Iurare quomodo tenentur clerici episcopo suo.

1 **Nullus.** ¶ † Clerici episcopo iurare non tenen
tur ratione ordinis, sed bene ratione
assumpte administrationis.hoc dicit. ¶ Oppo.quod
iurare compellantur.xxiij.distinctio.quanquaz. Glo.
dicit illud secundum istud intelligendum, scilicet de illis, quibus
cõmittitur administratio: & ponit casus, & versus, in quibus quis
iurare aliquando compellitur.de hoc.ij.q.v.c.j.& alios habes.j.q.
vij.quoties.

1 ☞ Vsuras promittens cum iuramento an soluere compellatur.
2 Iuramentum quando non obliget.4.
3 Iuramentum de soluendis vsuris impletur solutione momenta-
nea.
5 Iuramentum quando non sit seruandum, existente obligatione
nulla.
6 Soluens indebitum, etiam scienter, quo casu possit repeti.
7 Ad solutionem vsurarum ratione iuramenti non compellitur
quis.
Absolutio iuramenti ad quem spectet.
Iuramentum an possit commutari, sicut votum.

1 **Debitores.** ¶ † Se summat. Vel dic muta-
tis verbis: Promissio vsuraruz
non est obligatoria: sic iuramentum de soluendo non
excludit facultas solutum repetendi: & momentanea so
2 lutione a iuramento liberatur.hoc dicit. ¶ † Nota primo differen
tiam inter promissionem, & iuramentum, quando continetur in il-
lo licitum ex parte spondentis, & ex parte recipientis illicitum: q2
valet promissio, & non valet iuramentum. Et est causa, quia iura-
mentuz dirigitur principaliter Deo, qui turpiter non recipit: sed
promissio obligat principaliter parti, & ex parte recipiẽtis infecta
tota inficitur, cum resideat indiuidue in personam vtriusque, iura-
3 mentum in personam solius iurantis. ¶ † Not.iij.quod iuramen-
tum de soluendis vsuris impletur solutione momentanea, & reuo-
cabili. Ad hoc de sponsa.commissum.& sic iuramentum ad soluen-
4 dum non obligat ad solutum non repetendum. ¶ † Oppo.quod
non sit differentia inter simplicem loquelam, & iuramentum.xxij.
q5.v.iuramẽti. Dicit Joã.And.quod licet Deus non faciat diffe
rentiam, ecclesia tamen facit differẽtiam, vnde plus peccat trans-
gressor iuramenti: quod patet ex maiori penitentia.xxx.q5.j.non
afferamus.est simile in voto solenni, & simplici. qui cle.vel vo.con-
suluit.&.c.rursus.xxvij.distinct.c.j.&.ij.&.§.hec distinguendum. Et
ideo comparatio est in genere, non in determinata quantitate rea
tus. Tu dic quod ratio est, quia iuramentum principaliter dirigi
tur Deo, sed non homini: ideo cum Deus turpiter non recipiat,
valet: & quia iuramentum tunc consistit in personam iurãtis, pro-
missio, principaliter dirigitur creditori, & secundario Deo, inquã
tum obligatur creditori, & consistit in personam rei, merito turpi
5 tudo ex parte creditoris vitiat. ¶ † Oppo. quod non sit seruan-
dum iuramentum existente obligatione nulla, vt patet de fo.com-
peten.si diligẽti.&.l.non dubium.ff.de legi. Glos.dicit hoc speciale
quod teneat accessorium, & non principale. Joan.And. remittit.j.
eod.cum contingat. Dicunt aliqui quod hic loquitur in iuramen
to preter legez, ibi contra. Dic, si causa annullandi principalem
obligationem concludit ad accessorium, iuramentum vtrumque an-
nullat, vt ibi, quando lege resistente iuratur. Si non concludit ad
accessorium iuramenti, quod habet subsistere de per se, tunc non
excluditur accessoriuz. Verbi gratia promissio est nulla, quia prin
cipaliter protenditur in partem turpiter recipientẽ, & sic lege non
assistente, sed non excludit iuramentum, quod principaliter diri-
gitur Deo turpiter non recipienti. Non obst.si dicatur quod iu-
ramentum augeat causam peccandi, si repetentur: quia si sufficit,
de difficili restituet, & sic plus inuitatur ad peccandum: quia hic
non considerat ius, cum iam ille sit in peccato ex voluntate. lex cu
rat vt hic: nõ illaqueatur etiam ad peccatum: quia melius est vnũ,
quam duo peccare: nec ipse peccat satisfaciẽdo sue cõscientie: plus
enim proximo se diligere debet: quia hec est charitas ordinata.
6 ¶ † Glos.sequens glomerat simul omnia contraria, que separate
expediam. Primo videtur non compellendum iurantem ad sol-
uendum: quia si illi datur actio ad repetendum, multo fortius ex-
ceptio doli: dolo enim facit, qui petit quod est restiturus. ff.de
regu.iur.in condemnatione.§.dolo. Glos.non clare soluit. Gofre.
primo soluit, si creditor agit, repellitur, & opponitur: si non agit, &
stimulatur iuramentum prestans a consciẽtia, soluere habet, & re-
petere, vt hic. Certe quo ad exceptionem non debet eum stimulare
conscientia. Vel secundo, si agat creditor ordinaria via, contra eũ
excipitur, vel si agat ex iuramento: sed si denuntiet agendo per viã
denuntiationis, non obstat exceptio. Hoc non placet Gofre. quia
hic ratione criminis debet repelli a denuntiando: & quia infamis
saltem infamia canonica: & quia non bono zelo denuntiat, nec cha
ritatiue monet.de simo.licet Heli. Aliter non respondetur. Dic,
quod potest compelli ad soluendum ex vi iuramenti, inquantum
non petit absolutionem iuramenti, vel quod compellatur ad rela-
xationem iuramenti: si sic excipitur, bene eum repellit, vt dixi.S.c.
j.& not. Fred, suo consilio, cclxxiiij. Sed si tantuz excipiat quod ha
beat actionem ad repetendum, & non petat relaxari iuramentum,
compellitur, vt hic. Et non obstat quod possit excipere, quia age-
re potest: quia causa denegandi exceptionẽ concludit ad exceptio-
nem, & non ad actionem, non stante iuramento, inquantum exci-
piat, sibi obuiat iuramentum, quod non est impletum: sed inquan
tum agit postquam soluit, impleuit iuramentum: ideo non obstat
iuramentum. Fortius ergo datur exceptio, quam actio, quando
nihil subest, plus repellens exceptionem, quam actionem: hic sub-
est quid repellens exceptionem, quod non concludit ad actionem
in terminis istis. ¶ Secundo signat glos.contrarium: quia susci-
tatur actio ad repetendum: ergo ei obstat exceptio, dolo facis. Re
spondeo quod hoc procedit, quando ab eodem stimulatur, qui re-
stituere tenetur: sed hic stimulatur a Deo, qui restituere nõ tenet.
Alij sentiũt quod inquantũ ipse agat, repellere tenetur primum,
nisi ille petat absolui, vel iuramentum a parte remitti: quia tunc
stimulat conscientia, & Deus stimulans, & inde loco Dei non
est ille, qui debeat restituere. ¶ Tertio signat glos.contrariũ: quia
si soluit cum posset se tueri scienter soluens indebitum: nõn potest
repetere quasi videatur.ff.de regu.iuris.cuius per errorẽ, & patet.
in.l.j.de condictio.indebi. de soluti.c. fin, cum ibi not. Similiter si
dicimus, illud debitum non potest repeti.ff.de condi.inde. Julia-
nus.gl.dicit vsuras de iure canonico ex toto indebitas, ideo solute
repeti possunt. Nec ob.quod scienter solute non repetantur, vt in
contrario: quia hic soluit metu iuramenti, quod obligabat, & con-

scientiam stimulabat: ibi nihil eum stimulabat. Solu. non placet docto. quia secundum hoc videretur quod soluens vsuras, quas promisit non metu iuramenti, illas nō repeteret: quod est falsum. Item hic habebat facultatem petendi absolutionē a iuramento, ⁊ poterat excipere, vt dixi supra: si non fecit, videtur quod repetere non possit. Ideo alij dicunt quod hic soluit authoritate, ⁊ consilio iuris: vnde saluum remanet ius repetendi. Simile de sponsa. commissum. j.c. proxi. ſm Gofr. ⁊ Host. Vel leges loquuntur de solutione, que nō improbatur per legem: hic de ea, que improbatur: vt not. in summa. de vsur. §. fi. ver. sed quero. Inn. dicit speciale in vsura, vt repetat propter periculum anime recipientis, ſm Inn. vel fauor seruantis iuramentum, ⁊ odium recipientis, hoc inducit vt repetere possit. Vel ibi loquitur in soluente: hic in illo, qui non intendit soluere, sed numerare ad satisfactionem iuramenti, ideo iuris authoritate fingentis, ⁊ interpretantis impletum iuramentum repetit. Dico quod si soluit stante iuramento, repetit absq; dubio: quia inuoluntarie soluit necessitate compulsus, inquantum durat iuramentum: ideo nō excluditur a repetitione: quia nō adest voluntas donandi. Non obst. quod tutus est exceptione, ⁊ sic soluens non repetat: vt in. l. qui exceptionem. ff. de condi. indebiti. quia tutus est exceptione fauorabili, ⁊ perpetua: ideo soluens repetit, vt ibi: ⁊ nota. de solu. c. fin. Inquantū soluit vsuras promissas, ad quas soluendas compelli non potest, est magis dubium: si constaret quod vellet donare, tunc procedit cōtrarium. Si constat qđ non velit donare, est secus: quia adhuc repetit. Si est dubium, in dubio presumo quod velit renūtiare, non donare, ex quo precessit causa: ⁊ sic voluit implere obligationē, saltem naturalem: que licet sit licita ex parte ipsius, non est licita ex parte recipientis: ⁊ sic ius interpretatur: merito non repetit. Hec vera, quādo simpliciter iurauit soluere: sed si iurat non repetere, vel non denūtiare: dicam. j. eo. ad nostram. vbi habetur, quādo iudex ex officio procedere possit, ⁊ prouidere soluenti. ⁊ dixi. s. eo. c. j. Consilium tamen est qđ nō agat cōdictione indebiti, vt dicit Specu. in tit. de actio. ⁊ peti. §. ij.

7 versi. qđ autem dixi. ¶ † Oppo. qđ non sunt cogendi. j. eo. si vero. s. c. j. Solu. Dicit glo. hoc verum, inquantum non petant absolui: alias si petant absolui, nō compellūtur: possunt ergo petere se absolui. Idem dicit Ioan. And. hoc verum, etiam si nō possunt petere absolutionem: vt quia instat terminus solutionis faciende, vel propter absentiam, vel cōtumaciam creditoris ſm Vinc. ⁊ tangit. Volunt ergo per hoc qđ absoluere nō possunt, absente etiā contumaciter creditore: de quo dicam. j. ⁊ dicit etiā gl. qđ habet actionem cōtra creditorem, vt eum liberet. s. c. j. ⁊ dicit hic Hostiē. qđ si ad hoc cogi nō potest, iudex ipse relaxabit, ad quem spectat relaxatio illiciti iuramenti. j. eo. cum quidam. ij. de testi. cōstitutus. xv. q. vj. authoritatem. ⁊ c. seq. Per hoc aliqui cōsuluerunt qđ absoluere non possit episcopus, nisi in subsidium, quando ille non vult absoluere, qui est creditor. Quod sequi videtur. Ioan. And. in addi. Spe. in titu. de iureiuran. super rubrica. Quod non placet: quia hec remedia sunt eque principalia, non vnum ad aliud subsidiarium, vt dixi, s. c. j. ⁊ sic hec vt principalia ponit glo. ⁊ text. dantes etiā dant principaliter. Non video ergo causam quare debuit vnū facere subsidiarium ad aliud: ⁊ vltimate loquitur hic Ioan. And. in additione predicta, qui cōcludit qđ etiam non cōtumace in absoluendo creditore, dum tamen ad absolutionem vocetur, poterit ex officio absolui. Ad qđ. j. c. ad nostram. Per hoc patet ſm Inn. qđ a iuramentis vi, vel dolo prestitis episcopus dispensare potest. j. c. cum contingat. xv. q. vj. c. j. ⁊ ij. Nec mirum. Quādoq; in iuramētis licite prestitis ex causa dispensat. c. q. nos sanctorum. ⁊ c. iuratos. Ad hoc, quia si iuraui certa hora reddere gladiū, tunc es furiosus, reddere nō teneor. xxij. q. ij. ne qs. Dici pōt quod hec nō est dispēsatio, sed potius iuramentū, nō extenditur ad hūc casum: tum quia de ipso nō presumitur cogitatū. de transac. qui cum tutoribus. tū qr intelligitur conditio, si Deo placuerit. xxij. q. ij. beatus. Ideo aūt nō placet qđ furoris tempore gladius reddatur, ſm Inno. Sed dicit Hostien. hoc ex vi alterius cōditionis subintellecte, scz si res in eodem statu permanserit. ff. de solu. l. cum quis. Nūquid autem possit iuramentū cōmutare: Dicit hic Inno. qđ sicut episcopus potest cōmutare votum in melius: quia si iurauit ire ad sanctū Iacobum, illud votū potest cōmutare in melius, vt vadat vltra mare: arg. de voto. c. j. ⁊ s. eo. c. ij. Io. An. recitat aliter sed in idē recidit. Allegat p hoc de voto. scripture. Nā licet principi seculari aliqd statuere, vel facere ex causa in preiudiciū alteri⁹, secundū Inno. de cōsti. que in ecclesiarum. ⁊ qđ ibi no. Sed est dubium an absente creditore, ⁊ nō vocato possit absoluere episcopus debitorē iurantē de vsuris soluendis, vel nō repetendis. Io. And. tangit in addi. Spec. in tit. de iureiurā. super rubrica, in vltima. q. in fi. vbi satis intricate loquitur: hec est sua intētio, Si petit absolutio a iuramēto temerario ex parte prestātis, que petitur ad cautelam, non est necessaria citatio partis, vt est casus. de testi. cōstitutus, ⁊ de iureiuran. quidā. Si petitur absolutio a iuramento non temerario ex parte pstātis, sed turpi ex parte recipiētis, vel illicito, tunc dicit qđ ponderandum est an iuramentū sit adeo latū, qđ ad vocationē absentis perueniri nō possit absq; periurio, vt quia iurauit nō denūtiare, vel iurauit in ius nō vocare, vel aliquam questionem de tali mouere: ⁊ tunc poterit absolui eo non vocato: alias nō esset dare remedium contra iuramentum absq; periurio, ⁊ absoluetur inquantū iuramentum stringit eum ad non vocandum, vel ad nō denūtiandū. Inquantū eo vocato adstringeret iuramentum ad non repetendū, vel prosequendū, tunc oportet partem vocari, illo prius a iuramēto, quatenus preambula impedit, absoluto. Si autem iuramentū nō repugnat vocationi, tunc dicit qđ citandus est: ⁊ erit hic ordo vt prius citet, vt veniat ad absoluendū: qui si venerit, cōpellet absoluere. s. c. j. Si nō venerit, iudex poterit absoluere, quando est cōtumax, sed si nō est cōtumax, quia forte absens, vel impeditus, quo minus possit venire ad absoluēdū: sic dicit Io. And. qđ vocandus erit creditor, siue agat ad dissolutionem cōtractus, qui vsurarius dicitur, siue ad relaxandū iuramētū de soluendo intra diem, siue ad obtinendū absolutionē a iuramēto de nō repetendo vsuras solutas, ⁊ expedietur hoc summarie, et de plano: vt in cle. dispēdiosam. de iudic. alias qđ in libertate dicitur in. l. fi. C. si mancip. ita fue. alie. ⁊ qđ dicitur in testamētis, in aut. de heredi. ⁊ Falci. §. his igitur. ⁊ sic representabitur hoc factū absolutionis creditoris per absolutionem ipsius iudicis, sicut in illis legibus lex mortua representat factū illius, qui manumittere debebat. Huic opi. adherebat Frede. suo consi. cxx. vbi concludit vocandū creditorem, ⁊ prius, quam absoluatur, discutiendum est, an instrumentū, vel promissio sit vsuraria, vel nō, saltem semiplene, et summarie: nam absoluere non debet, nisi constet summarie qđ vsurari⁹ est: hoc autem nō potest constare, nisi presentib⁹ partib⁹, vel citatis. l. in cause. §. causa cognita. ff. de minorib⁹. ⁊ postea in discussione iudicij oportet illud idem iterato pbari plene, vel pro suo ordine: qr probationes super illo preambulo non facerent fidem super causa vsuraria. de testi. veniens. vt patet in. c. j. de restitu. spoli. ⁊ in. c. ex parte M. Plus dicit ibi q hāc absolutionem petere poterit ante diem: post diem vero solutiōis postq iam incurrit periuriū, repelletur: quia frustra auxilium legis inuocat, qui committit in legem, de vsuris. qr frustra. ⁊ etiam tenet per iudicem nō debere fieri inhibitoria iudici seculari parte nō citata, sicut nec debet fieri inhibitoria in absolutionis causa. Alleg. de appel. Romana. §. si vero. li. vj. Et sic dicit debere intelligi de ordi. cognit. tua. quasi velit q inhibitoria ibi debet fieri parte citata. Sed dic de hoc vt ibi plene dixi: sed in principali proposito audio Pau. ⁊ Cal. cōsuluisse q si petitur absolutio a iuramento firmante contractū, ⁊ sic contingat ex hoc rescissio contract⁹ vt firmati iuramento, vel simul absolutio a iuramento ⁊ contractu, qr tangit preiudiciū partis, hoc casu requiratur partis citatio: secus si iuramentū non firmaret contractum, ⁊ petit sola absolutio iuramenti inquantum nō firmat contractū, sed separata est a cōtractu, vt aperiat via ad rescindendū contractū, dicit partem non vocandam: quia hic non preiudicat parti: quia hic est actus quasi penitentialis, ⁊ extraiudicialis, qui potest exerceri parte non vocata, ex quo nō infert preiudiciū: puto q si iuramentum non est obligatorium ex parte prestantis, q denūtiari possit non ligatus absente parte: vt. d. c. cōstitut⁹. ⁊, c. cū quidam. Sicut enim quis ligatus denuntiatur, vt vitet, absq; citatione. j. c. nouit. de elec. per venerabilem. §. obiectioni. ⁊ dixi de appella. solicitudinem. ita vt nō vitetur, potest denuntiari: nam ligatus iuramento, vt est casus in iuribus predictis. Si iuramentum est obligatoriū ex parte prestantis, sed turpitudinē cōtinet ex parte suscipientis, vel iniquitatem: satis puto q inquantū firmaret cōtractū: cum illo rescisso rescinderet cōtractus, lz alio quo singulari remedio posset peti absolutio, q tūc pars esset vocanda. Idem puto si iuramentū nō firmaret contractū, sed obligaret tantūmodo iurantem extra contractū ad obseruantiam iuramenti: vbi iuramentū excluderet de iure canonico, saltem in secundaria obligatione iuramenti iurantem obligatū parti, qđ patebit ex his, que dicam. j. eo. cū cōtingat. Dixi de iure canonico, qr secundū leges est clarū q iuramentū nō obligat parti. ff. de fideiuss. si quis pro eo. ⁊ qđ ibi no. Si autem tanta est turpitudo, ⁊ iuris resistentia q iuramentū vinculum non protēdit in partem, sed in solū Deū, vt in iuramento de soluendis, vel non repetendis vsuris, tūc quia puto partem non posse agere ex tali iuramento fundādo ius agendi super iure priuato, licet remedijs posset vti, quib⁹ vt alius posset hoc intimare iudici, vt hic, vt peccans, ⁊ non implens iuramentū stimuletur, non tanq ipse principaliter prosequens emendationē peccati, vt ex tali iure nullū queraf nec ius agendi, nec excipiendi vt priuatū, cum ex iniquitate sua non possit cōsequi actionē, vel exceptionem. ff. de fur. l. itaq; fullo. ⁊ no. de restitu. spolia. in literis. maxime post Pau. Satis mihi videt q parte non vocata. licet sit tutius q vocet, cum nihil istum stimulet nisi obligatio: quia soli Deo est obligatus ad satisfaciendū de iuramento: ⁊ sic absolutio

plus est

plus est penitentialis, vel quasi, quam iudicialis, quod absolui po
terit, & tenebit absolutio. Sic & excommunicatus non debet absol
ui parte non vocata, & tamen valet absolutio: vt no. de appella. que
fronte. Sed plus est hic: quia & de iure credo partem ex necessitate
non vocandam, licet sit tutius ante factum, post factum valebit
absolutio. Iura enim arctant ad vocandam, quando preiudicium
tangitur absentis: vt. l. nam ita. ff. de adoptio. de maio. & obe. inter
quatuor. hic autem nõ tangitur aliquod preiudicium ipsius, cum
nullum ius sit quesitum: tangitur autem solius rei preiudicium.
Sufficit ergo quod presens sit Deus: ipse Deus autem presens
est: & consentit quod prelatus, qui ibi loco Dei est. Ad hoc quia ad
concessionem dispensationis non est pars vocanda: sic nec ad con
cessionem priuilegij, vt quo ad primum no. Io. And. & Inn. de fil.
presby. veniens. Ad secundum no. Inn. & Io. And. de priuile. cum
olim essemus. quia ibi non tangitur nisi ius superioris, & dispensa
ti, vel cui est priuilegium concessum. Inquantum dicit Fred. eum
non posse petere absolutionem a iuramento, q non soluit in termi
no: puto contrarium, quia ad duo erat iuramento obligatus, ad
soluendum ad terminum, & soluendum simpliciter. ff. de arbi. l. Cel
sus. de dolo. dilecti. Et si non soluit in termino, in hoc peccauit, et
est periurus. Inquantum ergo soluere obligatur post terminum,
non peccauit: & sic poterit petere absolutionem, vel saltem poterit
soluere, & postea repetere. vt hic. Sed est dubium quo iure petãtur
vsure solute. Ioan. And. sensit quod possint peti condictione inde
biti. Et hoc est verum: quia sunt indebite penes ipsum, seu actorẽ.
Possunt etiam peti quasi rapte, secũdum equitatem canonicam:
& sic ex delicto immediate vsure, quod latum est furtum, scd'm cano
nes. xiiij. q. iiij. per totum. Et maxime in. c. quid dicam. Et dato qd
etiam arctetur ad agendum condictione indebiti, quod non est ve
rum, vel illa voluntarie ageretur, nihilo minus habet annexam
causam delicti, vt dicit gl. xvi. q. vi. si episcopum. Per hoc dixi qd
cum. l. fina. C. de iure delibe. obliget solum illos, qui antea obliga
bantur in solidum ante inuentum priuilegium confectionis inuen
tarij ad satisfaciendum, non confecto inuentario quod heredes nõ
confecto inuentario non tenentur, nisi inquantum ad eos perue
nit de vsuris, & hereditate, & non tenent vltra vires hereditarias,
licet non confecerint inuentarium: quia lex canonica non obligat
in solidum, licet pro viribus hereditatis. & lex ciuilis ex non con
fectione inuentarij obligat illos, qui ante tenebantur in solidum,
cuiusmodi non sunt obligati ex delicto, vel in causam delicti: licet
quidam contradicerent. Ex legibus enim non tenentur, nisi quate
nus delicto peruenit.

1 ☞ Debitor, qui iurauit super re pignorata nullum grauamen creditori inferre, donec solutione debiti facta, iuramentum seruare compellitur.
2 Fructus possessionum datarum in pignus in sortem non computantur.
3 Iuramentum de non repetendo pignore, & fructibus, donec soluto debito, est licitum.
4 Fructus computantur in sortem, expensis deductis.
5 Pactum, per quod maritus non lucretur in totum fructus dotis, non valet.
6 Remissio partium potest fieri ad iudicem, qui male iudicauit.
7 Excommunicatus non absoluitur donec cautione prestita.
8 Fructus non dicuntur, nisi deductis expensis.
9 Cautionem qualem prestare habeat excommunicatus pro absolutione consequenda.
10 Pignus nitens recuperare compellitur ad solutionem debiti.
Iuramentum impleri debet in forma specifica.
11 Contractum impugnare nitens an cadat a iure suo.

1 AD nostram. ¶ † Si creditor debitori iu
rauit rem pignoratam non
reddere, nisi prius debitum soluat, iuramentum serua
re compellitur. hoc dicit. Communis diuisio. Secunda
2 ibi: ideoq;. ¶ † Nota quod vbi possessiones, & reditus dantur loco
pignoris, reditus non computantur in sortem, nec illos lucrifacit
3 creditor: sed dissoluto debito restituere compellitur. ¶ † Nota se
cundo quod licitum est iuramentum ex parte prestantis, & suscipiẽ
tis de non repetendo pignore, & fructibus ante solutum debitum,
quando pignus, & fructus sunt loco pignoris. Hoc secũdum vnũ
intellectum. Secundum alium nota quod iuramentum de non re
petendo pignus ante solutum debitum, est obligatorium, & obli
gat iurantem ad non repetendum, etiã si tot fructus sint ex pigno
re percepti, ex quibus possit debito satisfieri: q: videtur actum de
non compensando. Nec ex hoc concluditur contractus vsurarius,
ex quo non est actum de lucrandis fructibus, quos postea restitue
re tenetur: & dato quod esset actum quod non compensetur, est tur
pe ex parte suscipientis, sed non ex parte iurantis, inquãtum vult
non posse compensari reditus, nec repeti pignus, nisi soluto debi
to: q: illud potest implere sine interitu salutis eterne, & postea repe
4 tere. ¶ † Nota quod reditus computandi sunt in sortem, vel restitu
endi deductis expensis: quia dicuntur deductis expensis. ¶ No
ta absolutum contumacem in parendo mandatis eccle sie, ex noua
contumacia non parendi mandato ipso iure non incidit in senten
5 tiam: sed ex sententia expense deducuntur. ¶ † Oppo. innuit pa
ctum qd possit soluta pecunia grauare: at hoc falsum: q: talia non
possunt venire in pactum. ff. de pac. dota. vel conuenire, Sol. Ver
bum Grauamen, stat improprie: q: soluta pecunia non poterunt
grauare grauamine iuris: vnde intendũt q non inquietarent. vel
molestarent eum super detentione pignorum, & perceptione fru
6 ctuum. ¶ † Oppo. q non debuerit remitti ad istum, qui male pro
nunciauerat, et excommunicauerat. de app. interposita. Sol. Hic
7 non fuerat appellatum. ¶ † Oppo. cum excommunicatio esset in
iusta, q debuerit absolui absq; cautione. de rescrip. ab excommuni
cato. de senten. excommu. c. j. lib. vj. Sol. Non constabat hic de iniu
sta excommunicatione: ideo prestatur cautio vt sequitur, que alias
non prestaretur. de rescript. ab excommunicato. Plus placet In
no. quod hic non fuit appellatum: & qd hic iuste excommunicatus
fuit pro contumacia, sed sententia restitutionis rerum fuit iusta:
ideo contra ipsam mandatur q detur restitutio. Sed obuiat huic
secundũ Host. q: ex quo sentẽtia restitutionis rerum fuit iniusta,
creditor in non parendo sententie non fuit contumax, & sic nec ex
communicandus est: & sic sine cautione absoluendus. Sed forte in
tellexit Inno. q fuerit contumax in non veniendo. Sed nõ placet
Hosti. q: tunc sufficeret iuratoria cautio. de verbo. signi. ex parte. &
c. olim quasi dicat. illam saluare non posse, nisi dicatur q creditor
violenter restitit debitori in occupatione rerum, que fiebat iudicis
authoritate, & excessit modum, & monitus noluit satisfacere, pro
pter qd fuit excommunicatus, & iuste: cuius offense saltem dubie
ratione cauere debuit: vel fuit excommunicatus propter cõtuma
ciã, & propter expensas, de quibus ante omnia cauendum fuit. de
iudi. c. j. ¶ Secundo dicit Host. q si sentẽtia est nulla euidenter, vt
q: nulla causa exprimitur in sentẽtia, vel si exprimitur, est euiden
ter iniusta, vel non fuit in scriptis redacta, vel cõtra concilium. s.
de sen. excom. sacro. procedit cõtrariũ, vt absoluatur absq; difficul
tate: & si sit seruatus ordo, & causa expressa, que saltem est dubia: et
de ea potest in facto probabiliter dubitari: tũc absoluitur cũ cau
tione. de verbo. signi. ex parte. I. Hec causa erat dubia: quia dice
bant debitores de fructib9 satisfactum, & creditores negabant. Et
licet quis ex dubia causa nõ sit excõmunicandus, tamẽ tenet sentẽ
tia. ij. q. vj. biduũ. xj. q. iij. sententia. sm Host. puto q hic ideo absol
uatur cum cautione, quia sententia fuit lata ex causa probabiliter
dubia in iure. Poterant enim probabiliter moueri, ex quo tantũ
erat perceptum de fructibus, vt illos deberent in sortem compen
sare, licet de facto negarent, sed conuincebantur: & maxime quan
do retractato grauamine sententie, aliud restat implendum pro
parte creditorũ, qui absoluũtur, vt perfecte impleatur. Nam facta
solutione restituere habent fruct9, & pign9, ne surgat alia difficul
tas, etiam hui9 respectu prestat cautio. Ad qd no. Cal. de rescrip.
8 ab excommunicato. qd mihi placet. ¶ † Gloss. j. colligit fructus di
9 ci deductis expensis, & excepit vnum casum. dic vt in ea. ¶ † Secũ
da querit qualiter sit cautio. dic vt in ea. Vel dic q sufficiens cau
tio dicatur hic iuratoria: q: obstante iuramento ante solutionem
pecunie nõ poterat questio refricari de fructib9. ad hoc finis cap.
vbi nõ iubet istũ distringi per cautionẽ pignoratitiam, vel fideius
10 soriam, sed per excõmunicationem, sm Host. ¶ † Opp. quod non
arctarentur debitores ad soluendũ debitum, ex quo cum fructib9
est perceptum vsq; ad quantitatem debiti: q: illa debet cũ fructi
bus compensari. Alias concludit vsura. de vsur. c. j. & iij. Glo. j. di
cit q inquantum mandat eis restitui possessiones, donec pecunia
soluatur, subaudi, vel donec ex fructibus tantũ sit perceptũ, qd ad
hibita cõpensatione sit integraliter satisfactum: q: in sortem sunt
cõputandi. Hec destruit literam: q: proponit infra hos compellẽ
dos ad restituendũ, etiam vbi postea reperiatur vltra sortem ex
fructib9 receptũ. Qd patet: q: mãdat infra restitui id, qd est vltra
sortẽ. Id scdo hic soluũt doc. s. Tan. q si quantitas est liquida, de
bitor nõ compellit soluere, & postea repetere: q: põt incõtinẽti cõ
pensare. Si aũt nõ est liquida, nec de facili potest liquidari, tũc nõ
est locus cõpensationi. C. de compensa. l. fin. maxime quãdo obijcit
ad impediendũ possessorium, vt hic erat. & idẽ Vin. Vel tertio cõ
trariũ procedit, quãdo fructus sunt consumpti, & exempti: q: hinc
& inde debita est quantitas. Secus si existãt: q: corporis ad pecu
nias nõ admittit cõpensatio. C. de compensa. si propter. & si cõstat
ff. de pigno. actio. l. si cõuenerit. in prin. ff. de impensis in reb. dota.
fac. l. qd dicitur. Idem hic Inn. & Host. Vel quarto reus hz com
pensare, non actor: sed hic debitores agebant contra creditorẽ ad
restitutionem pignorũ: ergo &c. Vel dic quinto tu q fructus ipso
iure non extenuant sortem: licet gl. dixit contrarium. de vsuris. c. j.

⁊ no.in.l.i C.de pigno.act. Potest ergo dicere creditor, Ecce fru-
ctus, ⁊ pignus, volo pecuniam meam. Ideo illo ergo inuito nō po
test hoc fieri, nisi esset deuentum ad consumptionem, vt illos resti-
tuere nō possit. Refert ergo quomodo compareat, an compareat
opponēdo ꝙ nō vult restituere fructus, nec compensare, vt in iu-
ribus in contrarium all. an ꝙ velit restituere, ⁊ habere pecuniam
suam: ⁊ procedit qd hic. Vel dic sexto ꝙ cōtraria parte dicunt, qn̄
pignus est solum circa possessiones, ⁊ nō circa reditus: hic etiā in
pignus fuerunt traditi reditus, vt patet ex litera: ideo transeunt
ad naturam pignorum: nō debet ergo compensari, donec pecunia
soluatur: alias non starent loco pignorū, vt est cōuentum. Vel se-
ptimo dic vt dicit gl. ꝙ hic operatū est iuramentum: q2 iurarunt
se non moturos cōtrouersiam super pignore, ⁊ fructibus, donec es-
set satisfactū: ideo timore iuramenti haberēt soluere prius, ⁊ post-
ea repetere: nam scdm docto. longe differt an iurent non repetere,
donec soluant: ⁊ tunc non possunt compensare: q2 non soluit ꝓprie,
qui compensat: ⁊ iuramentū debet impleri in forma specifica, an
iurēt non repetere, donec satisfaciant: ⁊ satisfacere dicuntur com-
pensando: vnde nō dicerentur venire cōtra iuramentū, sm Ioan.
an. Et potest sic intelligi iuramentum, quod non est turpe, nec ex
parte prestantis, nec ex parte suscipientis. vt si prestarent iuramē
tū de non repetendis possessionibus, ⁊ molestando super reditib⁹,
donec fuerit satisfactū: potuit enim intelligi vt nō faciat questio-
nē de reditib⁹, donec, ⁊c. ⁊ sic satisfacto licet sibi facere questionem:
⁊ hoc erit licitum: ⁊ sic in dubio debet intelligi iuramentum. de iu-
reiurā. c.i. lib. vi. Nā ꝙ aliquo tempore ad cautelam sui teneat fru-
ctus, donec satisfaciat, hoc nō est vsura: ex quo finaliter intendit, ⁊
intendere debet restituere. Et ex his habes sex limitationes ad iu-
ra, que dicunt fructus debere in sortem compensari, in quorū qua-
11 libet verificatur casus capituli, que nota. ¶ † Opp. vltimo ꝙ de-
bitores dicendo sibi ius, debuerint cadere a iure suo. C. vnde vi. si
quis in tantam. Quidam dicunt ꝙ ille rigor nō seruatur in causis
ecclesiasticis. Nota bene etiam que tractantur inter laicos: ⁊ sic vi-
detur ꝙ etiam inter laicos, inquātum litigant coram ecclesia, de-
beat causa tractari corā iudice ecclesiastico de iure canonico, ⁊ non
ciuili. Dic vt de foro competē. qd clericis. vbi plene dixi de primo
principali dicto. dixi plene quid dudum, de dolo. c.i. dic vt ibi. Vel
secundo dicit glo. ꝙ non fuit actum ad hoc, ideo ⁊c. de ordi. cog. cū
dilectus. ad hoc qd no. de causa pos. pastoralis. Vel dic tertio secū-
dum glo. ꝙ isti authoritate iudicis fecerūt, quanquā iniusta: ideo
excusantur a pena illius legis. Vel dic quarto qd ad ecclesiam non
spectabat de illa cognoscere. cum haberet cognitionem super hoc
solum, inquantum concludebatur vsura, vel inquantū concludeba
tur cōtrauentio iuramenti, de qua habet cognoscere ecclesia, ⁊ non
de alio. Cum ergo spoliatione contraueniret iuramento, ⁊ inquan
tum non restituat, de illa tenetur cognoscere ecclesia. nō de alia ex-
tranea questione. ad hoc de foro compe. c. si. lib. vi. secundum Io.
and. ⁊ hoc placet. Quod nota, quia iudices ecclesiastici non habent
alias questiones extraneas sopire.

1 ☞ Iuramentum metu extortum quando seruandum.
2 Absolutio iuramenti quando non valeat.
3 Iuramentum quando non arctetur iurans seruare.
4 Iuramentum, quod non vergit in preiudicium salutis eterne, sed
in peiorem exitum, an sit obligatorium.

1 SI vero aliquis. ¶ † Si iuramentū per
metū extortuz seruari
potest absq; interitu anime. seruandū est. Romana ta
men ecclesia a tali iuramento cōsueuit absoluere. h. d.
Communis diuisio. Scda ibi: duximus. ¶ Nota primo ꝙ iuramē
tum illud est obligatorium, quando seruatū nō vergit in preiudi-
2 cium salutis eterne. ¶ † Nota scdo ꝙ vbi iuramentū est obligato
riū, datio licentie vt quis veniat cōtra, nō est pro absolutione: igi-
tur nō excusat: nec a superiore dari debet: q2 videt qs author per-
iurij. ¶ No. iij. ꝙ vbi iuramentū est metu cadēte in cōstantē presti
tū, ab illo potest peti absolutio, ⁊ data absolutione libere pōt absq;
periurio cōtrauenire: ⁊ sic vbi iuramentū cōtinet aliquā iniqtatē,
etiā ex parte exigentis, illud iuramentū potest ab ecclesia, ⁊ debet
3 relaxari. ¶ † Opp. ꝙ altero casu quis nō teneat ad obseruantiam
iuramenti. de rescrip. cōstitut⁹. de iureiur. venientes. Dic ꝙ non te
neat quis obseruare, quādo non potest sine interitu salutis: scdo qn̄
a iure improbatur. de foro compe. si diligenti. ¶ Nota bene quid si
a statuto. dicam. j. e. cum cōtingat. ad hoc. j. e. veniens. ⁊ c. Quinta-
uallis. ⁊ ꝓpter cōditionē subintellectam. j. e. quemadmodū. vel au-
thoritate pape. de rescrip. cōstitut⁹. j. e. veniētes. vel ecclesie. j. eo. si-
cut. sm Host. ¶ Opp. ꝙ nō sit necessaria permissio, ne ministrent,
ex quo sunt absoluti. Quidā exponūt permissio. i. dimissio: ⁊ est ius
cōe, non dispensatio. lz Ala. aliter senserit, sm Gofr. Vel dic per-
missi: q2 nulla est eis penitentia imposita, vel imponetur, si admini

strarint: nō tñ dicit eis post absolutionem qd ministrent. Inn. in-
telligit permissi authoritate superiorū: qua interueniēte nō potue
runt venire ꝯ iuramētū. Et sic nō est alia specialis permissio de se,
sed surgens ex absolutione iuramenti: si teneatur opi. renuntiatio
meticulosa quasi habens in se annexā volūtatem, excludit ius be-
neficij, qd renūtiauit, opz ꝙ vltra absolutionē permittat ibidē ce-
4 lebrare. de hoc qd metus causa. abbas. ¶ † Quid si iuramentū nō
vergat in preiudiciū salutis eterne, sed in peiorē exitū, an debeat
obseruari? Gl. dicit ꝙ si vergit in ꝓiudiciū salutis corporalis dire
cte, adhuc nō est obseruandū: sec⁹ si occasionaliter, vt si iuraret mo
rari Rome de Augusto, vbi est periculū mortis. Qd dicūt doc. ve
rū, vbi de hoc nō haberet verisimilitudo: als sec⁹: vt q2 a medicis
iudicaret moritur⁹ ex tali mora. Idē dicit gl. vt seruare nō teneat,
si vergeret in deteriorē exitū: vt in illo. c. si aliquid. vbi etiā nō obli
gat iuramentū ad veniale. ad qd. c. si aliqd. ⁊ no. de pactis. c. ij. li. vi.
in Nouella. sm Io. an. Dic ꝙ sex modis dicitur esse in peiorē exi-
tū. ¶ † Primo, qn̄ iuratur aliqd, qd est in se mortale, vt hic. ¶ Se
cundo, qn̄ iuratur aliquid, qd est veniale in se. ¶ Tertio, cum iura
tur indifferens aliquid, qd ex circūstantia efficiat veniale, vel mor
tale. ¶ Quarto, cū iuramentū excludit opus ex charitate faciēdū
vel ꝙ nō colat Deū. ¶ Quinto, cū excludit opus de gn̄e bonorū,
vt cū quis iurat ꝙ nūquam erit eps, vel monachus. de quo dicet.
j. in. c. innocens. xxij. q. iiij. ⁊ lxxxv. dist. c. i. vel qd non celebret vsq;
ad mensez, vel simile. ¶ Sexto cum excludit opus indirectus pia
intentione pro Deo, aut proximo faciendū: nam propter hoc non
debet declinare, nec a talibus abstinere: vt si iuraret ꝙ nō loqueret
Martino, vel ꝙ nō intrabit domū ei⁹: nam si iurat aliquis hmōi
indirectus, putat Archi. xxij. q. iiij. si aliqd. ꝙ nō dz declinare a ta
lib⁹, si ea velit facere pia intētione ꝓpter Deū, ⁊ ꝓpter salutē aie,
⁊ ꝓpter tollendū scandalū proximi, ꝓpter qd sic iurauit, sm Rod.
Nō obstat qd no. Gratian⁹. e. q. c. vltimo. q2 nō dicit talia iuramen-
ta obligatoria, sed ꝙ nō ꝓhibentur seruari. Item inquantū iura-
mentū retraheret quem ab opere perfectionis, non esset obligato-
riū: als Deus esset sibi cōtrarius, inquantum cōsuluit opera per-
fectionis, si vellet tale iuramentū seruari. Et hoc dicit Archid. ve
rū in. d. c. innocens. quando ex implemento eius, qd implet ex pie-
tate, maior resultat vtilitas, quā in obseruatione obedientie iura-
menti: alias si nō tanta, vel minor, vel etiam par, seruandū est iura
mentū. Ad hoc adducit ꝙ dupliciter fit iniustitia, aut declinando
a bono, aut faciendo malū. Sicut ergo nō obligat ad faciendū ma
lū, ita nō obligat ad declinandū a bono. Idem dicit post Rodo.
e. causa. q. ij. qd incipit, animaduertendū. ꝙ vbicunq; iuratur ali-
qd pro tunc indirectus, si postea res deueniat ad casum, de quo si
cogitassent a principio, iuramentū esset illicitum, non obligat iu-
ramentū: vt si iuraui non negotiari, ⁊ deuenit casus quod alterna-
tiue nō possum nisi negotier, possum ꝓpria authoritate cōtrauenī
re iuramento. Sic credo doc. hic nō periuros, qui iurāt forēses nō
recipere ad collegiū, vel lecturam: si res deuenit ad casum, ꝙ ciues
careant ciuibus aptis ad lecturā: quia cum hic sit studium tam fa
mosum, doctorib⁹ non existentibus habilibus, peccatum esset stu-
5 dium esse sine doctore apto ad sustinendum studiū. ¶ † Oppo. qd
iuramentū metu extortum non obliget: quia ratum nō debet habe
ri metu factum. ff. qd metus causa. l. i. Dic, si est meticulosum, ⁊ cū
hoc non pōt natura materie seruari sine interitu salutis eterne,
non est obligatoriū, vt hic. Inquantum autem ratione comprehē-
si potest seruari absq; interitu salutis eterne. Op. Quidam dicūt
qd est obligatorium, quia habet in se annexam voluntatem, vt hic.
Alij quod non est obligatorium. Alij quod si habet annexam vo-
luntatem obligandi, est obligatoriū. Sed si iurans non habuit vo
luntatem obligandi, non est obligatorium. Glo. residet in opinio.
qd indistincte est obligatoriū, quia habere censetur annexam vo-
luntatem: q2 intelligitur secūdum voluntatem deferentis, aut vt
verba sonant. Dic, si posset constare, iurantē non habuisse animuz
obligandi, vt per protestationem. qd metus causa. c. i. vel aliter, tūc
non obligaret, si non posset cōstare de animo extrinsece, aliter in fo
ro penitentiali crederet sibi, ⁊ non esset obligatus, in foro conten-
tioso nō. de spon. ex literis: ⁊ tunc iuramentum esset obligatorium:
non in tantū vt contrauentione ligaret ad mortale, sed vt contra-
ueniendo ligaret ad veniale, sm Io. And. j. eo. verum. Cal. hic di-
cit ꝙ indistincte cōtrauentio ligat ad mortale: ⁊ hic dicit quod te-
net Tho. secunda secūde. q. lxxix. articulo. vij. nam in iuramento,
quo coactus est, surgit quedam obligatio, qua quis obligatur ho-
mini, cui quis promittit, ⁊ hic tollitur per coactionez: quia ille qui
vim intulit, hoc meretur vt sibi promissum nō seruetur. Alia, qua
quis obligat Deo, vt impleat quod per vim ꝓmisit: ⁊ hoc nō tol-
lit in foro conscientie: quia magis debet damnum temporale pa-
ti, quam contrauenire iuramento. xxij. q. iiij. si aliquid quia esset cō
tra iustitiā, secundum eum ⁊ hoc sibi placet. Ad decre. Vincē. j. eo.
respondet ꝙ fecit pro hac parte inquantum dicitur ꝙ absoluitur,
quasi absolutio sit necessaria. Quod aūt sequitur ibi: certū. intelli-
gitur post

gitur post factam absolutionem, vel habet locum in foro iudiciali:
quod ibi dicitur quod dictum est in penitentiali siue quo ad deū,
vel non dicit quod non peccet mortaliter, sed dicit quod non est
tanquam pro mortali puniendus, per quod velle videtur quod
peccet, licet mortaliter, sed non vt pro mortali puniendus. quod
metus causa. sacris. de penis. ca. iij. secundum Cald. Inquantum
gloss. dicit quod tale iuramentum appellat assertorium, dic de his
vt in Specu. de iura. dela. in prin.

1 ☞ Iuramenta seruare coguntur monachi, qui pro monasterij
debito stare in obstagium iurant.
2 Ad debiti cautelam soluendi potest quis se obligare ad morandū
in loco certo.
3 Monachus potest pro vtilitate monasterij propriam personam
obligare cum iuramento. 13.
4 Mulier potest obligari cum iuramēto pro debito alieno, licet ha
beat beneficium Velleiani.
5 Delicto domini potest tota domini terra interdici. 8.
6 Pactum nudum iure naturali ⁊ canonico producit actionem.
7 Laicus quomodo ratione iuramenti subijcitur iudici ecclesia
stico.
8 Interdici potest tota terra ratione delicti domini.
9 Alimentandi an sint obsides per illum, cui sunt dati.
10 Obstagium quid est.
11 Fideiussores laici, qui pro clerico fideiusserunt, an possint conueni
ri coram iudice seculari.
12 Presbyteri celebrantes post interdictum latum contra eos, ⁊ to
tam terram, quam incolunt, an sint irregulares.
14 Obligari non potest persona libera pro debito.
15 Carceribus an possit quis detineri pro debito, vel capi.
16 Obligari quomodo quis possit pro facto alieno, vt ad illud co
gatur.

1 Ex rescripto. ¶ † Monachi, qui ꝑ debito
monasterij iurāt stare in ob
stagio, ⁊ fideiussores, q iurauerūt creditorē indēnē ser
uare, iuramēta seruare cogūt. h. d. Cōis diuisio. Scda
2 ibi ideoq;. ¶ † No. j. quem posse se obligare ad cautelam debiti al
3 terius ad morandum in certo loco. ¶ † Nota. ij. tale iuramentum
obligare etiam monachum: ⁊ sic monachus potest pro vtilitate
4 monasterij propriam personam obligare. ¶ † No. iij. mulierem se
5 posse obligare pro debito alieno iurando. ¶ † No. ꝙ propter deli
6 ctum domini loci, terra potest a domino interdici. ¶ † Notat hic
Hostien. expressum ex obligatione naturali, ⁊ etiam ex iuramento
agi de iure canonico: nam certum est, monachum non posse ciuili
7 ter obligari. de quo de pact. c. j. de quo dic vt ibi. ¶ † Nota laicum
ratione iuramenti posset pro executione illius conueniri coram iu
dice ecclesiastico, maxime quando iuramentum non habet execu
tionem in foro seculari, ⁊ ad id posse compelli via executiua: quia
constito de iuramento, compellitur absq; alio ordinario processu
8 per censure sententiam. ¶ † Nota quod propter delictum, vel pro
pter contumaciam domini terre, tota terra potest subijci interdi
cto, ⁊ prohibitioni celebrationis diuinorum. ad hoc de sponsa. non
9 est nobis. de offic. delegat. sane. ij. secundum Philip. ¶ † Quero
an ille, cui dati sunt obsides, eos debeat pascere. Dicit Vincen.
Placen. dixisse quod sic. ff. de actio. empti. l. venditor. ff. de solutio.
l. venditor. ⁊ l. si quis. ad hoc. ff. commoda. in tribus. §. possunt.
Ioan. ⁊ Azo. tenent cōtrarium. ¶ Quero ad quid se obligarunt
monachi, ⁊ ad quid se obligarūt abbas, ⁊ vxor, ⁊ laicus. Dic quod
abbas obligauit se ad soluendum debitum, ad dandos obsides
monachos, ⁊ vbi deficerent morte, vel casu, vel alia causa reuoca
rentur ad claustrum, ne diu essent extra claustrum, vt alij loco eo
rum in obstagio ponerentur, obligauit etiam si monachi fidē non
seruarent de dandis fideiussoribus, monachi se obligauerunt ad
obseruandum obstagium: ⁊ secundum aliquos se obligauerunt de
dandis alijs eorum loco: ⁊ si deficerent alij, quod hec fuit obliga
tio abbatis, vt dixi. s. ⁊ hoc videtur melius, quia ipsi nō poterant
obligare abbatem, vel alios monachos: nisi dicat qd obligarūt se
facturos, ⁊ curaturos, quod nō est verisimile in casu, quo deficerēt.
10 ¶ † Quero quid est obstagiū? Dic qd est conuentio iurata, vel ali
ter obnoxia adstringēs quē ad nō exeūdū de certo loco, donec fue
rit principali cōuētioni satisfactū: ⁊ est vulgaris lingua, ⁊ Latina
11 maxime in Francia, Lōbardia, ⁊ Prouincia, ſm Host. ¶ † Que
ro an fideiussores laici, qui fideiusserunt pro clerico, possint conue
niri coram iudice seculari. Dicit Io. an. quod sic, licet principalis
debitor non possit. de quo in Specu. de competen. iudic. adit. §. j.
12 versi. sed pone, clericus. ¶ † Quero an celebrantes post talem ꝓhi
bitionem celebrationis diuinorum sint irregulares. Dic quod sic.
de senten. excommu. is cui. libro. vj. Dic vt de offic. ordi. ordinarij.
13 libro. vj. ¶ † Oppo. quod facto alterius quis non obligetur. ff. de
verborum obligatio. l. inter stipulantem. Solut. Dicit gloss. quod
isti monachi obligantur: quia eorum voluntate abbas dedit eos
obsides: alias detineri non possent. Hostien. dicit ꝙ isti monachi,
etiam sine eorum voluntate, cū non haberent velle, vel nolle, solo
abbatis imperio potuerunt in obsides dari. Quod dicit verum
Hostien. quando dati essent pro necessitate, vel vtilitate monaste
rij. de postu. prela. c. ij. Non obstat ꝙ stabilitas loci sit de regula. j.
eod. sicut ex literis. ⁊ ꝙ monachus sine claustro non viuit. xvj. q. j.
placuit. ⁊ quod abbas tenetur reuocare vagantem. de offic. ordin.
quando. de regula. c. fi. ⁊ ꝙ beneficiati, vel in sacris, non sunt amo
tandi a diuinis. lxxxviij. dist. c. fi. ff. de arbi. non distinguemus. §. sa
cerdotio. quia hec vera vbi annotaretur totus conuentus. ⁊ etiam
ad tempus. Vel verum est in vno monacho in perpetuum, sed pro
necessitate, vel vtilitate, monasterij hec tolerantur ad tempus de
abbatis imperio: sicut aliquādo manent in prelati, vel magnatis
seruitio: quod non sit sine vtilitate monasterij, cū per illū negotia
monasterij promoueantur, sicut alīs dicitur de cle. non resi. cum di
14 lectus. ſm Host. ad hoc qd no. de re iudic. cum. I. ⁊ A. ¶ † Opp.
ꝙ libera persona non possit obligari pro debito, ibi: obligantes ca
dunt a debito. C. que res pig. oblig. possunt. l. qui filios. de actio. et
obli. l. ob es alienū. in aut. vt nulli iudi. §. qr vero. Sol. Nō possunt
tanq̄ res realiter obligari, ita ꝙ ius in eos constituatur, sicut in
pignore, sed tanq̄ obsides possunt obligari personaliter, ⁊ se obli
gare ad standum in certo loco pro debiti securitate, donec satisfa
ciat: ⁊ maxime hoc procedit, ⁊ seruatur, qn̄ nō obligatur pro pecu
nia, sed pro facto ineunde pacis, vel cōsimili. de arbitrijs. exposita.
Fallit in filio, qui pōt obligari, ſcdm glo. pro necessitate famis: qr
si potest alienari, quod est plus. C. de patri. qui fi. distra. l. ij. fortius
pōt obligari. Inquantū tex. ⁊ glo. cōcludunt monachum posse ra
tione obstagij obligari: hoc dicit verum Io. interueniente autho
ritate pape: alias detinens incurreret sententiā excōicationis. de
sen. excom. nuper. Idem Inno. ⁊ Host. qr monachi nō possunt de
tineri inuiti, nec etiam volentes, absq; pena excōicationis: vt not.
de sen. excō. contingit. Sic no. Io. lxxiij. di. c. fi. Quidam dicūt hoc
verū, qn̄ detinent̄ inuiti: secus si a principio volentes: vt hic, ⁊ xlv.
di. de Iudeis. Io. and. dicit distinguendū modū tenendi ꝙ si cleri
cus promisit obstagium in castro, vel palatio, ⁊ ne dicatur fractor
fidei, ibi sponte manet, pudori suo parcens, tunc tēnet excōicatio.
Sed si tenetur in compedibus, vel carcere inuitus, vt fugere non
15 possit, tunc locus est pene. † Sed est dubiū an cū pro debito quis
habeat beneficiū. vt possit cedere bonis, ⁊ ob hoc non possit ꝑ de
bito capi: qr sufficit ꝙ cedat bonis: vt. l. j. C. de his, qui bo. ce. poss.
Nunquid tali beneficio possit renuntiari. Richar. Malū. per alle.
hic, consuluit ꝙ non possit quis renuntiare beneficio cessionis, si
cut nec potest renūtiare, ⁊ se obligare vt seruiat. Petr. aliter dixit
ibi, quia aliud est se obligare ad seruiendū, aliud ad morandum in
certo loco: qr per hoc nō seruit. Hanc questionē latissime prosequi
tur Cy. in. l. j. C. qui bo. ce. pos. vbi ponit consiliū Iac. de Are. Vide
Bar. in. l. alia. §. elegāter. ff. so. ma. Et hoc expediā de sol. Odoar
dus. vbi melius cadit. Inquantū gl. dicit ꝙ pater pōt obligare fi
lium ꝑ debito ex necessitate famis, sicut ⁊ vēdere pōt. glo. ibi illud
tenet in. d. l. ij. Alij tenent contrariū: qr exorbitans lex non exten
ditur ex ratiōis maioritate: lȝ Cy. teneat ibi qd gl. qr hic obligare,
est vendere equipollenter, ⁊ late. Ad hoc qd no. in. l. j. C. q̄ sit lon. cō
16 sue. ⁊ vide qd dixi de cōsue. in fi. in materia extensionis. ¶ † Opp.
ꝙ mulier cōpelli nō possit ad soluendū, cū habeat bñficiū Velleia
ni. ff. ad Velle. l. j. ⁊ ij. Sol. Hoc ꝓcedit qn̄ nō excipit, vel qn̄ renun
tiauit. Vel dic ꝙ cōpellit̄ ꝓpter iuramentū, qd pōt seruari sine pi
culo salutis eterne: ideo excludit̄ beneficiū Velleiani, qn̄ iurauit qd
17 no. ad hoc. e. ti. c. ij. li. vj. ¶ † Opp. ꝙ nō obligent̄ isti pro facto alie
no: qr illud quis ꝓmittere nō potest. ff. de verbo. oblig. l. stipulatio
ista. Sol. Dicit gl. intellexit literā ꝙ isti fuerūt fideiussores obliga
tionis facti, q̄ intercesserat ꝓpter factū abbatis: ⁊ ſcdm hoc fide
iussores fuerūt obligationis facti abbatis. Ad 2ṁ dic ꝙ nō ꝓmi
serūt isti abbatē hoc facturū, sȝ ꝓmiserūt se facturos ⁊ curaturos
ꝙ abbas faceret: quo casu, si ꝑ eos steterit, quo minus hoc curaue
runt, sunt periuri, ⁊ possunt cōpelli: si fecerūt qd potuerūt, nō erāt
periuri, nec cōpellendi: ⁊ sic pōt obligatiōi facti cōpromissor acce
dere. Sȝ lr̄a dicit ꝙ hic erāt fideiussores: qd est possibile in obliga
tionibus etiā facti: arg. ff. de fideius. l. si stipulatus esses a me. Vel
dic quod hi se obligauerunt, vt fideiussores principalis debiti.

1 ☞ Iuramentū nō seruans, dicit̄ periurus, ⁊ ab eccl'ia remouet̄.
2 Beneficio quomodo quis possit priuari ratione periurij.
3 Necessitas ⁊ impossibilitas excusant a periurio, vel alia pena.
4 Beneficio pōt quis priuari, eo quod canonē non soluit ꝑ biennīū.
5 Infamis censetur periurus, cui dignitates non debent patere.
6 Conductor potest expelli a re conducta ratione fraudis commis
se in re conducta.
Fraudis ratione potest quis priuari beneficio.

1 Querelam. ¶ † Periurus est, ⁊ ab ecclesia re
mouendus, qui non necessitate, sꝫ
volūtate venit cōtra licitum iuramētum. h.d. Prima
pars ponit impetrantis querelam. Scđa dat iudices,
2 ibi: quoniam igitur. ¶ † Nota primo ꝙ crimen periurij deponit a
3 beneficio. ¶ † Nota secundo ꝙ a quolibet iuramento de soluendo,
vel aliquid implendo, casus necessitatis, ⁊ impossibilitatis cense-
tur exceptus: ⁊ sic iurans soluere, si non soluit, est periurus, quan-
do non soluit simplici voluntate: secus si impellente necessitate.
¶ Quero quo respectu possit hic se obligasse ad hoc. Dic, forte se
obligauerat iuramēto: q2 tenebat ecclesiam annexā prebēde istius.
R. vel forte nō erat annexa, ⁊ hic erat conductor fructuū, ⁊ tēpora-
4 lis vicarius. ¶ † Opp. ꝙ altero respectu poterit priuari, q̃ q2 piu
rus, eo ꝙ canonē nō soluit per bienniū. x. q. ij. §. hoc ius. Gl. prima
hoc fatetur. de hoc. s. de dila litere. ¶ † Quero quare periurus pri
uat. Glo. dicit: q2 infamis. C. de transac. si quis maior. ⁊ infamibus
porte dignitatis patere nō debēt. C. de digni. l. j. li. xij. Item nec ad
testimoniū admittunt. de testi. testimoniū. No. glo. ꝙ periurus est
infamis infamia iuris. Vide qđ scripsi de testi. testimoniū. Et no-
ta ꝙ infamia iuris deijcit ab obtento. Vide glo. de iudi. at si cleri-
ci. de elec. querelā. Gloss. colligit ꝙ necessitas excusat a periurio de
difficultate. Jo. an. remittit. j. eo. breui. de hoc de pigno. significan-
6 te. vbi de materia. ¶ † Glo. opp. ꝙ hic nō debeat remoueri ratione
periurij, cū ciuiliter ageretur de pēsione. de accusa. inquisitionis. ⁊
de ordi. cog. cū dilectus. Glo. dicit cōtrariū ꝑcedere, qñ agitur de
depositione intitulati: q2 ex actione ciuili nō deponit hic, quando
agitur de remotione cōductorū, vel vicarij, qui certā dño dꝫ pen-
sionem, qui quomodocūqꝫ in re cōducta reperiat fraudem cōmisis
se, dꝫ ab illa remoueri. ff. de lege cōmissoria. l. j. Nec obstat si agebat
ad finem pensionis, etiā per fraudem nō dꝫ priuari: q2 intelligi dꝫ
quod etiam agebatur ad finem priuationis. Pōt etiā intelligi qđ
erat intitulatus, ⁊ papa mandat ex officio vt priuetur: ⁊ ideo man
dat, si sibi hoc constiterit ⁊c. Sic ergo propter periurium priuat
quem a beneficio. ad hoc qđ no. ne prela. vices su. c. querelā. Idem
dicunt Jo. Ber. ⁊ Host. in veniēte contra ꝓpriam ꝓmissionem fi-
dei interpositione vallatam. Allegant sua iura. Sed dicit Archi.
ꝙ iura que allegant hic, nō probant. Alij dicunt ꝙ licet sit obser-
uanda fidei ꝓmissio, non tamen inducit priuationem. Et in hoc re
sidet Archi. xxij. q. v. iuramenti. de hoc. lxxxi. di. c. j. in fi. xv. q. viij.
in summa. de tempo. ord. ex tenore. ⁊ c. vlt. j. eo. sicut. Idem Archi.
in. c. j. de sepul. lib. vj. in verbo fidei interpositione. Nam q̃q̃ in plu
ribus equiparent prestatio fidei, ⁊ iuramentū. qđ me. causa. ad au-
res. de arbi. peruenit. ⁊ c. cū tempore. ⁊ c. ex parte. ne prelati vices
suas. querelam. de constit. ex literis. ⁊ no. de fide instru. peruenit. ta
men est differentia in penitentie iniunctione: quia maior imponi-
tur penitentia pro periurio: vt not. j. eodem. clericus. Est etiam
differentia, de qua est dictum.

1 ☞ Iuramentis duobus contrariantibus, vtrum seruandū sit.
2 Beneficio quis potest priuari ratione iuramenti temerarij.
3 Iuramenti temerarij ratione quis potest in periurium incidere.
4 Iuramenti forma qualis esse debeat in rectore ecclesie.

1 Tua nos. ¶ † Si presentatus iurat presentāti
de antiquo cēsu augmētādo, ⁊ postea
cōtrariū iurat instituēti, valet secundū, ⁊ nō primū: ta-
men ab ecclesia remouetur. h.d. Cōis diuisio. Scđa ibi.
tue igitur. ¶ Nota ꝙ cōtrariātibus duobus iuramētis ab eodē
diuerso tēpore prestitis, quorū primū est illicitū, scđꝫ aūt est licitū,
valet scđm, ⁊ nō primū, quādo primū est illicitū ex parte prestātis,
2 ⁊ suscipiētis. ¶ † No. scđo. ꝙ ratiōe temerarij iuramēti quis depo
3 nitur a beneficio. ¶ † Oppo. ꝙ periur⁹ necessario nō sit hic: q2 pōt
vitare periuriū parēdo secūdo iuramēto, ⁊ nō primo, qđ fuit illici
tū. Sol. Glo. intelligit, periurio, id est, temerario iuramento: q2 nō
habuit iustitiā secū: ⁊ quia a primo debuit excipi ius superiorum,
⁊ fortius ius canonicū. Concludit ergo glo. quādo iuratur falsum
ignorāter, qđ quis credit verū: ⁊ licet hic sit aliqua forte temeritas
in iurādo de eo, de quo nō est certus, talis tamē nō est periurus: et
potest esse sic exclusa culpa, quod nec etiā peccabit. xxij. q. ij. homi-
nis falsum. Quod dicit Jo. an. verū, vt dixi, si adhibuit omnē di-
ligentiā, quā potuit: alias est veniale: vel si fuit in culpa mortale:
sed si sciēter iurat falsum, semper est mortale, nisi fiat ioco. xxij. q. ij.
qđ ait vel similia. cōmune. xxij. q. ij. vtiliter. Quādoqꝫ aliquid iura
tur de futuro. qđ potest esse verū, ⁊ falsum, q2 potest impleri, ⁊ non
impleri: ⁊ tūc dicit glo. qđ si licitū est, peccat mortaliter trāsgrediē
do. s. eod. si vero. ⁊ c. querelā. si est illicitum, ita qđ eius obseruatio
vergat in preiudiciū salutis eterne nō peccat cōtraueniēdo, sed pec
cauit periurādo. xxiij. q. iiij. c. j. ij. ⁊ iij. Sic ergo periuriū potest esse
circa id, qđ iuratur de preterito, vel de presenti, si est falsum, ⁊ circa
id quod iuratur de futuro, qđ est licitū, si non impletur: si illicitū;
nō est periuriū, sed temerariū iuramentū, quod lata significatio-
ne potest appellari periuriū. Nūquid autē sit peccatū. Dicit glo.
qđ si ex proposito, ⁊ deliberatione prestatur indiscrete iuramentū,
est mortale. Alias si iocosa leuitate vel incaute, est veniale. xxv. di.
§. als. Casus aūt, scđm quos iuramētū est licitū, colligūtur ex his
versibus: Quis, cui, quid, per qđ, ad quid, cū quo, Quādo sit iura
randū licitum, discerne vocando, De quo remittit ad summā, eo.
tit. §. quō eēsetur. Scđm hoc ergo ꝑ temerario iuramēto quis de-
ponit. Alij intelligunt qđ deponat tantū pro periurio, quādo sꝫ
venit cōtra licitū iuramentū, ⁊ sic tex. qui dicit pro periurio, ⁊ dpli
cit superiorem casum, in quo dixit de prestatione liciti iuramenti.
4 ¶ † Quero de practica iuramēti rectoris ecclesie curate, vel nō cu-
rate. Dicit Hosti. ꝙ licet sit diuersa forma scđm cōsuetudinē diuer
sorū locorū, de iure tamen est qđ iuret se fidelem epo, ⁊ obedientē.
s. eo. null⁹. Sub quo intelligas ꝙ seruabit illius sentētias, ⁊ ꝑ pos
se faciet seruari, qđ etiā aliqui exprimunt, de offic. ordi. cū ab eccle-
siarū. ⁊ c. ad reprimēdā. Mandata sua sancta, ⁊ honesta adimple-
bit. de offi. or. c. si. Nihil alienabit sine illi⁹ licētia. xij. q. ij. abbatib⁹.
xvij. q. iiij. in venditionib⁹. Nomine ecclesie vltra certā summā arbi
tralem determinandā mutuū nō cōtrahet. de fideiusso. qđ quibus-
dā. Ecclesiā nō relinquet, ⁊ ad aliā se nō transferet sine licētia. s. de
renū. admonet. Iura ecclesie pro posse petet, ⁊ defendet, vtilia eius
procurabit, ⁊ nociua vitabit. C. de epis. aud. de creationib⁹. Quod
intellige etiā postpositis negotijs ꝓprij patrimonij. vij. q. j. presen
tiū. ⁊ c. placuit. vt nemini. xvj. q. j. q vere. ⁊ c. nos aūt. qđ nil dedit,
aut dabit, aut aliquod pactū fecit, nec aliquod cōmisit illicitū per
se, vel aliū, eo sciente, ꝑ adipiscenda ecclesia. de pac. c. fi. de simo. no-
bis. de purga. ca. quoties. ⁊ c. q̃ cito hoc vitium si ad eū peruenerit,
insinuabit epo, ⁊ ad eius volūtatē renūtiabit. de elec. c. ij. ⁊ ordines
suis tēporibus recipiet si ordinat⁹ nō est. de eta. ⁊ quali. quorū. In
ecclesia personaliter residebit, ⁊ deseruiet in ordine, quē ipsius cu-
ra requirit. de cle. non resi. quia nonnulli. ⁊ c. relatum. ⁊ qđ nomine
census ecclesie nihil alicui soluet vltra antiquā ⁊ solitā pensionem,
vt hic, de censi. prohibemus. fm. Innocen.

1 ☞ Iuramentum de non loquendo vel prebendo subsidiū per-
sonis coniunctis est illicitum. numero. 5.
2 Delinquens est puniendus scđm qualitatem persone sue. 7.
3 Delicto superioris infamantur subiecti.
4 Subditi tales esse dicuntur, quales sunt dñi, ⁊ illorum superiores.
6 Iuramentū de nō loquendo parentibus, ⁊ amicis, cui rationi con
tradicit.
8 Absolutio pro iuramento temerario est ad cautelam iuranti ne-
cessaria.
9 Iuramentum quando dicatur illicitum, vel licitum.
1 Cum quidam. ¶ † Episcopi ꝑ periurio
graui⁹ puniātur, quā alij.
Secundo dicit quod illicitum est iuramentū de non lo-
quendo, vel prebendo subsidiū personis cōiunctis. Se-
2 cunda ibi: illi vero. ¶ † Nota quod ceteris paribus plus peccat in
dignitate positus, ⁊ hñs alios corrigere, ⁊ exemplū prebere, quam
alius, tū quia peccat in se, tum quia malo exemplo prebet alijs oc-
3 casionem, ⁊ audaciam peccandi. ¶ † Nota quod facta superiorum
4 mala de facili ab inferioribus trahuntur in exemplum. † Ideo
5 qualis est superior, talis est inferior, ⁊ subiectus. ¶ † Nota qđ iu-
ramentū cōtra officia naturalitatis, ⁊ cōsanguinitatis, pietatis,
⁊ charitatis, tanq̃ qđ nō est obseruabile sine interitu salutis eter-
ne, nō obligat. ¶ No. ꝙ nō loqui attinentibus videt esse peccatū
ex indignatiōe, ⁊ ꝯ humanitatē, ⁊ naturalē instinctū, ac pietatē na
turalē. No. ꝙ ꝑ temerario iuramēto iniungit penitētia: ⁊ ad cau-
6 telā quis est absoluēdus. ¶ † Quero cui rōni ꝯdicit iuramentum
hoc. Dic ꝙ naturali etiā instinctu quo ad parētes ⁊ filios: vt In-
sti. de iure na. §. j. Host. Quid de alijs ꝑsonis cōiunctis. Host. idē
7 eadē rōne. ¶ † Opp. ꝙ dignitas nō aggrauet peccatū: q2 durius
punit nō in dignitate posit⁹, q̃ in dignitate. C. vt nemo priua. l. ij.
xxiiij. q. j. q cōtra pacē. cū si. Dic in pena corporali pl⁹ punit igno
bilis, q̃ nobilis. xxxv. di. ante oia. in pena pecuniaria plus nobilis
q̃ ignobilis: in dignitate posit⁹, q̃ priuat⁹: in penitētiali ⁊ reatus
quātitate sic constat qs plus contēnat, ille plus peccat: q2 quanti-
tas reatus metit ex quantitate contēptus: si est dubiū, in dignita-
te positus plus censetur contēnere in dubio: ideo plus punit. Itē
in dignitate posito plura cōcurrūt: q2 in eo maior notatur ingra-
titudo, q̃to maioribus fungitur donis, graui⁹ punit a Deo. Itē
q2 in eo maius trahitur exemplum, ⁊ maior datur alijs audacia
delinquendi: ⁊ sic in se, ⁊ alium delinquit, ⁊ quia delicta sua magis
nota sunt, quia pluribus patent. De hac materia per Jaco. Bu.
in. l. ꝑsbyteri. C. de epi. ⁊ cle. ꝑ Cy. C. de sum. tri. l. nemo. De hoc. j. q.
iij. saluator. v. q. vltima. ꝑsbyteri. de trāsla. plato. c. fi. in vltima glo.
de hoc de sta. mo. ea, q̃ super. in gl. ⁊ vide in Spe. de accus. §. scđo lo
8 co, in fi. ¶ † Opp. ꝙ nō sit necessaria absolutio: quia iuramentum
non est

nõ est obligatoriũ. Solu. Intellige qd absoluatur ad cautelam: qꝛ
iuramentũ nõ est vinculum iniquitatis. xxij. q. iiij. inter cetera. Et
vltra hoc dicit Petrus ꝙ inquãtũ sunt obligati ad exhibẽda ne-
cessaria, sunt cõpellendi: nam compelluntur eis reuerentiam, ⁊ ne-
cessaria ministrare: vt. C. de patria po. l. filiũ. ⁊ vbi pu. edu. de. l. quẽ-
admodum. Recitat Inn. hic aliquos dicere iurantem debere ob-
seruare iuramentũ, donec absoluat: quia tale iuramentum potest
seruari absqꝫ detrimento salutis. Superior tamen põt, ⁊ debet re-
laxare: quo facto libere põt loqui. Sed monachus, de quo loquit
decre. §. proxi. pretextu iuramenti non potest exire claustrũ sine su-
periorũ licentia, ẜm Inno. ⁊ remittit ad not. de elec. venerabilem.
Dicit tñ Io. an. qd hanc absolutionem poterit facere episcopus,
ex quo non reseruat pape. de sen. excõ. nuper. Quod puto, qꝛ iura-
mentũ habet in se aliquã turpitudinẽ, per no. in. c. debitores. ẜ. co.
Credo qd inquantũ iuramentũ dirigitur ad nõ loquendum patri
ex indignatione, vel qꝛ non velit prebere officiũ charitatis: qꝛ hoc
non est obligatoriũ, nec eget absolutione: qꝛ militat contra chari-
tatem. Idẽ si iuramẽtum ex indignatione sic prestaretur de extra-
neo, vel alio consanguineo: qꝛ debet fratri suo quã citius reconci-
liari: qꝛ ex hoc nutrit, ⁊ fulcit se ad tenendum odium faciet inquã-
tum prestaret ex alia causa iusta: vt qꝛ forte locutiones illi⁹ essent
corruptibiles, iuramẽtum esset absolutorium, ⁊ non absolueretur:
in dubio iuramentũ nõ habet bonũ aspectum, ideo licet sit obliga
9 toriũ, sit absolutio, vt hic. ¶ † Quãdo autem dicatur iuramẽtum
illicitũ, ⁊ quibus modis, vide. xxij. q. iiij. in summa. Ex hoc decidit
dubiũ de eo, qui iurauit non fideiubere. Quidam dicunt iuramen
tum licitũ: qꝛ põt quis iurare pro vtilitate proximi, multo fortius
ꝓpria. Ad hoc qd no. Arc. xxij. q. j. nõ est. Sic recitat Io. an. Lau.
tenuisse, ⁊ tenet de fo. cõpe. cũ. C. laicus. li. vj. ⁊ ipse remittit ad scri-
pta per se in Spec. de iureiur. post prin. Ibi Io. an. dicit qd si sal⁹
proximi periclitet ex non fideiussione, ꝙ non tenetur ad obseruan-
tiam iuramẽti: qꝛ vel hic casus excluderet a iuramẽto, vel si voluit
qd si intelligatur, esset licitũ. Et sic dixi de facto magistro cuidam
Parmẽsi, qui iurauerat de non fideiubendo, ⁊ dum essent expulsi
cõplures Parmenses ab illo malo homine Ottene bon terzo, et
multi trucidati de parte illorum de Rossis venerũt ad fratariã, ⁊
non poterant super vtensilibus habere fideiussores: magister aũt
iurauerat non fideiubere: dixi ꝙ hoc casu currente non ligabatur:
⁊ feci ad cautelam ipsum absolui.

1 ☞ Iuramentum monachi claustrum abiurantis non valet.
2 Professionis voto quis obligatur ad stabilitatem claustri.
3 Iuramentum secundum contra precedens votum non valet.
4 Iurans temerarie peccat ⁊ ei grauis penitentia iniungitur.
5 Iuramentum non excusat a temeritate.
6 Dignitas prioratus non liberat a monachatu.
7 Iuramẽtũ clerici, per quod intẽdit se a beneficio excludere valet.
8 Monachus quomodo possit se a claustro suo abdicare.
9 Iuramentũ monachi prestitum ante professionẽ an sit seruandũ.
10 Monachus non potest vouere absqꝫ superioris licentia.

1 SIcut ex literis. † Non valet iuramen-
tũ monachi claustrũ
abiurãtis: ⁊ sibi de hoc grauis imponitur penitentia.
h. d. Communis diuisio. Secunda ibi: respondemus.
2 ¶ † No. qd ad stabilitatẽ claustri quis professionis voto obligat.
3 ¶ † No. ij. qd scðm iuramentũ cõtra precedẽs votũ nõ valet, tanꝙ
4 qd non potest seruari absqꝫ interitu salutis eterne. ¶ † No. qd te-
merarium iuramentum non est obligatorium. Et no. ꝙ peccat te-
merarie iurans, ⁊ ei de peccato est grauis penitentia iniungenda.
5 ¶ † No. ꝙ iracũdia in prestatione iuramẽti non excusat iuramẽtũ
9 a temeritate. ¶ † Not. ꝙ dignitas prioratus nõ liberat quẽ a mo-
nachatu, qꝛ vt prius remanet monachus: nã hic appellatur prior,
7 ⁊ monachus. ¶ † Opp. qd iuramẽtũ hic sit seruandũ a monacho.
ẜ. de renunt. ex transmissa. ⁊ c. qd in dubijs. qd metus causa. ad au
res. ⁊ c. ad audientiam. Sol. Dicunt quidã ꝙ licet iuramentũ non
preiudicet monasterio, quin possit repetere monachum, ipsi tamẽ
preiudicat, qui prestitit, in tantũ qd non potest repetere monaste-
riũ. Sed hoc non placet Inno. qꝛ illa iura loquuntur in clericis se
cularibus, qui habẽt libertatẽ se excludendi a beneficijs suis quo
ad suũ preiudicium: hec in monachis, qui non possunt se liberare
a seruitute claustri, ad quam se voto adstrinxisse cẽsentur: ⁊ clerici
possunt cedere ecclesijs, monachi aũt nõ possunt esse sine claustro.
xv. q. j. si cupis. ⁊ c. placuit. Unde nunquam debet abbas dare lite
ras absolutionis monacho suo, nisi prius habeat aliud monaste-
rium paratum: sed tunc bene licet, quo facto nihil habet cõmune
cum monasterio. xix. q. iij. statuimus. lxiij. di. c. ij. xvj. q. j. si quos. et
c. seq. xvi. q. ij. si quis iam translatus. secundum Innoc. Dicit ta-
men Host. qd hoc male de facto seruatur. Idem no. de renunt. c. fi.
⁊ quod not. de regula. c. fin. Propter delictum tamen bene deijci-
tur monachus a monasterio: vt no. ẜ. de offi. or. quãto. super gloss.
hoc patet, ⁊ ponit pena reclusionis in ergastulo. Ad qd de regula.
8 capi. fina. de simo. dilectus. ⁊ c. quoniam. ⁊ c. veniens. ¶ † Oppo.
quod non obligetur iuramento abiurans claustrum, cũ possit esse
extra claustrũ. ẜ. co. ex rescripto. So. Monachus non potest clau-
stro renũtiare, nisi obtẽtu maioris religionis. Qd dic vt. j. de rla. ⁊
ad tempus, abbate imperante, ⁊ ex causa vtili monasterio: ⁊ tũc va
leret iuramentum: vt. ẜ. eo. ex rescripto. secundum Hosti. ⁊ idem in
9 casu ne cle. vel mo. c. ij. lib. vj. † Quid si hic ante professionẽ prestitis
set tale iuramentũ, an esset obligatoriũ? Dicit Io. An. qd nõ, quia
iurauit sine causa, ⁊ calore iracundie, ⁊ sic iuramẽtũ nõ habuit di-
scretionem, nec comitẽ discretionis, nec iustitie. xxij. q. j. ⁊ iurabũt.
ij. q. ij. animaduertẽdũ. Sec⁹ si ex causa, ⁊ cũ deliberatione iurasset,
puta qd nunꝙ intraret domum talis mulieris, ꝙ turpiter adama
bat: nam est seruandum, licet a talibus iuramentis sit abstinen-
dum: per id, quod habetur de cohabi. cleric. ⁊ mulie. clericos. ⁊ c. si
cut subtilitas. Sol. Quia hi volunt calore iracundie iuramentum
prestitum non esse obligatorium, licet licitũ sit quod iuretur, ⁊ pos-
sit saluari sine interitu salutis eterne. Summiste cõmuniter dicũt
iuramenta esse seruanda, si licitũ cõprehendãt: licet putent hoc tu-
tius. Satis puto quod si calor iracundie fuit tãtus, quia illud deli
berate nõ fecisset, quia hic voluntas nõ est discreta, non sit obliga-
torium: vel si est de facili, est per epm commutandum. de quo per
10 Ray. in Summa de iuramẽto. circa prin. ¶ † Op. per gl. qd liceat
abiurare. de rla. licet, ⁊ de renun. admonet. Sol. Potest de licentia
superioris, vt ibi, subaudi ⁊ cum causa legitima, sed non sine supe-
riorum licentia: vel sine causa, vt hic: nam, vt dicit Io. And. Nec
vouere potest monachus absqꝫ superioris licentia. xx. q. iiij. mona-
chus.

1 ☞ Uasallus, qui iurauit prelato, a successoribus iurare nõ com-
pellitur. 6.
2 Iuramentum prestitum ratione dignitatis ex parte, cui prestat,
realiter intelligitur, ⁊ transit in successorem. 3. 6.
4 Rex Sicilie non solum debet fidelitatem, sed etiam homagium
Romane ecclesie.
5 Iuramẽtum an debeat iterari quo ad successorem, si prelatus iu-
rauit semel prelato viuenti.
7 Recognitio facta patri cum iuramento, an transeat in filium.

1 VEritatis. ¶ † Uasallus, qui iurauit prela-
to, successorib⁹ iurare nõ compel-
lit. h. d. Cõsultatio, ⁊ respõsio. Scða ibi: respõdemus.
2 ¶ Nota lr̃am allegabilẽ ꝓ simplicitate. ¶ † No. qd iu-
ramentũ prestitũ ratione dignitatis ex parte, cui p̃stat, realiter in-
telligitur, ⁊ trãsit ad successorem in dignitate illius, cui prestatur,
3 ⁊ illi obligat, ac si illi iurasset. ¶ † No. argu. quod iuramentum sub
nomine dignitatis prestitum, non est iterandum ad successorem se
cundum Inn. sed secundum intellectum glo. probat contrarium:
quia licet iuramentum transeat, nihilo minus est iterandum, nisi
ad hoc habeat priuilegium absolutionis, alias priuilegium nihil
4 operaretur. ¶ † Nota quod regnum Sicilie nõ solum debet fideli
tatem, sed etiam homagium Romane ecclesie. Ad hoc cle. pastora
5 lis. versi. verum. de re iud. ¶ † Quero an si prelatus iurauit alicui
successori prelati, iterato teneatur iterare iuramentum, si semel iu-
rauerit prelato. Dic quod non, ita quod hic dicitur in herede, ha-
6 beat locum in successore. ¶ † Oppo. glo. quod teneatur iterare suc
cessori iuramentum. xij. q. ij. sepe ⁊ c. longinquitate. Dic quod iura
re debet successori, licet iurauerit predecessori recipienti pro se, ac
successoribus, nisi habeat aliam indulgentiam ⁊ hic non compelli-
tur iurare, quia indulgentiam habeat ad hoc. postea gloss. residet
quod etiam sine indulgentia, ex quo iuramentum sic est prestitum
quod comprehendat successores, non compellitur prestare iura-
mentũ ipse, vel successori, qui semel iurauit: quia hoc iuramẽtũ esset
superfluũ, ex quo ad successores trãsit. Dic, si quis iurat alicui fi-
delitatẽ personaliter, ⁊ hoc cõstat: ⁊ tũc tenet iterare iuramẽtũ suc
cessori: qꝛ ad illũ nõ se extẽdit iurm. Et sic dꝫ intelligi tex. ẜ. alr. scꝫ
§. preterea. ⁊ sic eum intelligit Hos. Si iurm est p̃stitũ realiter, ⁊ ex-
presse, vt quia specifice iurat prelato, ⁊ successorib⁹ suis, adhuc nõ
est iterandum iuramentũ, qꝛ hoc iuramentum vt reale, transit ad
successores ex parte illorũ, qb⁹ prestatur: vnde cũ nõ sit iterãdum,
nisi ex necessitate nõ est iterãdũ. j. eo. ⁊ si Christus. Et hoc verũ in
fidelitate, ⁊ alia quacunqꝫ materia, vt in vasallo, ⁊ liberto ecclesie.
Fatetur qd lꝫ nõ arctentur ad repetendũ iuramentum, arctantur
tñ ad renouandum, ne contingat qd pereat memoria contractus:
vt. d. c. longinquitate. ⁊ de preca. c. j. Si aũt iuramentũ est simplex,
⁊ nulla sit mentio de successorib⁹, tũc in his, quorum natura est vt
teneatur ita successoribus, sicut alijs, vt in fidelitate, que debet pa-
pe, ⁊ epis, ⁊ ita vni sicut alij, adhuc iuramẽtũ nõ esset iterãdũ, quia
trãsiret ad successores. Si materia est alia, ad ꝙ nõ tenet natura-

liter,⁊ in quibus ecclesia nõ fundat intentum de iure cõmuni,vt in libertis,qui naturaliter noscuntur liberi.Insti.de libert.§.j.de natis ex libe.ven.c.vno.ideo posset etiã lõginquitate tẽporis ius suũ amittere:⁊ tunc quando iuramentum est simpliciter prestitum,est iterãdum in personam successoris,nisi aliud habeat priuilegium, vt hic,⁊.l.imperialem.⁊ sic de facto seruatur,sicut seruatur etiam hic in rectoribus.Per que dicit hic Host.tutius esse qd̃ prelatus suscipiendo iuramentum nullam faciat mentionem de successoribus:si tamen sit contentio inter eos,scilicet sub qua forma sit, dicens formam qd̃ cum successoribus,habet probare:quia ei,qui dicit,incumbit probatio.ff.de probatio.ei,qui.secundum Host.Aduerte tamen quod licet iuramentum,cui prestatur possit esse reale:ex parte prestantis tantum est personale,⁊ obligat ex vi iuramẽti ad periurium solum iurantem,⁊ non heredem,vel successorẽ:nã quamuis peccantem ex parte obligantis possit esse reale.ff.de pac.iuregentium.§.pactorum.iuramentum tamen est personale,⁊ non transit effectualiter ad personam heredis.ff.de pactis.l.⁊ heredi. Et hoc tenet Bart.in.q.dominicali.xxxviij.Bononienses iurauerunt pacem.Ad quod Frede.suo consi.cclvij.Nam secũdum Hostien.licet in obligationibus spiritualibus honestum sit quod filius sequatur voluntatem patris, non tamen est necessarium.de despon.impub.c.j.de sepul.de vxore.⁊ ca.in presentia. Unde nunq̃ heres periurus erit ex iuramento primo,nisi ⁊ personaliter iuret. j.eo.clericus.j.q.iiij.itaque.⁊.c.sequ.ad hoc de spon.ex literis.ij.⁊ quod no.de sepul.c.si.in si.Et est ratio diuersitatis,quare est reale ex parte tui,⁊ non ex parte prestantis, quia obligatio propria, et personalis potest extendi ad quecunq; vult ipse se obligans,⁊ iurans:quia ita isti,sicut illi possunt se obligare:sed ex parte prestantis,si successor obligaretur,agitur de obligatione non propria,sed aliena:⁊ quis potest,prout vult,se obligare: sed animam alterius non potest ipse alter illaqueare absq; illius consensu,de cuius anime periculo agitur:in pena spirituali non nocet factum patris filio,nec hoc respectu potest obligare:vt patet in regula,sine culpa. cum ibi no.de reg.iur.li.vj.Unde licet successorem obligare possit temporaliter,vt.C.vt acti.ab hered.⁊ contra hered.in rubro ⁊ nigro.non tamen spiritualiter,vt est dictum.Predictis non obstat de elect.qualiter.quia vel ibi factum narratur,vel loquitur de nouis vasallis, vel quando successoribus, vel ecclesie non fecit iuramentum,vt dixi.inquantum iuramentum personale ex parte prestantis esse reale,⁊ perpetuum,intellige verum,nisi cesset respect⁹, cuius pretextu iurauit:ideo si tanquam canonicus iurauit,si postea renuntiauit,vel cedat canonicatui,licet etiam postea restituatur,non obligatur ex viribus primi iuramenti:vt no.de ele.venerabilem.⁊ no.de no.ope.nun.c.ij.de simo.ex insinuatione.de renun. cum inter.cum simili.⁊ hoc tenet Fred.suo consi.cclvij.vbi clare sic decidit,⁊ declarat.

1 ☞ Absoluere solet ecclesia a iuramento metu extorto.
2 Metus quando dicatur iustus.
3 Iuramentum meticulosum habens annexã voluntatẽ obligat.5.
4 Metus quomodo eneruat contractum.nu.seq.
6 Absolutio quare sit petenda pro iuramento,etiam illicito.

1 VERUM. ¶†A iuramento per metum extorto ecclesia solet absoluere,⁊ eius trãsgres-
2 sores vt peccãtes mortaliter non punire.h.d.¶†No. iustum metum adesse vbi prestatur pro vita conseruãda,⁊ rebus,seruãdum,id est,maiori parti bonorum.qd̃ metus causa.abbas.
3 ¶†Nota.ij.qd̃ iuramentum meticulosum nihilo minus vt habens annexam voluntatem est obligatorium,⁊ indiget absolutione.¶No.quod hortãdi sunt sic iurantes ad obseruationem. ⁊ si non absoluti non seruauerint,non sunt vt pro mortali puniendi.
4 ¶†Oppo.qd̃ non indigeant absolutione,q: actus factus coactione precisa est nullus.qd̃ metus causa.c.si.de baptis. maiores.l.vi.presbyterum.So.Dicit Hos.literam intelligendam de coactione conditionali:si autem coactio esset precisa,non videt quod esset absoluendus,quia non obligat.Io.an.dicit qd̃ non videt quomodo quis cogatur absolute iurare verbaliter:sed manum porrigendo bene posset cogi,delato iuramento a cogente.Unde per hoc ille qui Secundus vocabatur,qui propter casum matris loqui nolebat,scripsit in tabula,dum a rege cõpelleretur, Uocis mee, nulla
5 tibi potestas data est.¶†Oppo.qd̃ non absoluantur,sed compellantur seruare iuramenta.de resti.spo.accepta.⁊.c. solicite.So.Si metu,qui cadere possit in constantem,prestiterunt,sunt absoluendi,vt hic. Secus si vanus fuerit metus,vt in contrario. Et dicit hic Ioan.andr.metum etiam cadere in constantem,vt quando est omnium bonorum,vel maioris partis.de resti.spolia.frequens.li.
6 vi.¶†Oppo.quod non sit necessaria absolutio,vt patet.s̃.c.si vero.⁊ qd̃ ibi no.Sol.Dicentes iuramentum non obligare, respondent qd̃ absoluerunt de facto:dicentes oppositum dicunt qd̃ absoluerunt de iure.Glo.dicit q: tenentur seruare talia iuramenta ⁊ ad hoc sunt obligati,⁊ adstricti:sed si non sunt absoluti,⁊ nõ seruent,non sunt tanquam pro mortali puniendi:q: metus attenuat delictum.Hoc sequitur Io.and.Et dicit ecclesiam hoc statuisse in reuerentiam iuramenti:quia licet in veritate non obliget,si forte is,qui prestitit, non intendebat obligari,sed solum tempus redimere,⁊ euadere,ecclesia statuit in reuerẽtiam iuramenti,quod seruetur,ac si obligaret:quasi velit litera hic ostendere in hoc fortitudinem iuramenti.Ad qd̃.s̃.c.j.⁊.c.debitores.de elec.venerabilẽ.ad fi.sm̃ Hosti.non obligantur tamen contrauenicdo,nec puniũtur tanq̃ pro mortali,sed tanq̃ pro veniali, sm̃ Tan.Gut.Ila.Hosti. autem tenet hic gl.⁊ sic iste finis intelliget,qñ absolutio non intercessit.Ioã.Cal.in.c.si vero.tenet qd̃ contrauentione obligetur ad mortale,licet non puniatur vt pro mortali,vel directo periurio,et sic mortalis alienatur pena temporalis,⁊ qd̃ obligetur ad mortale contrauenicns.Sequitur Arch.post Tho.xxij.q.j.habemus.et xxij.q.iiij.inter cetera.⁊.xv.q.v.authoritatẽ.q: iurãdo nõ p̃t interuenire absoluta coactio,sed conditionalis:⁊ quis dz potius omnia mala pati,quã malo consentire, vt ibi no.Lau.⁊ Arch.de pactis.quamuis.lib.vj.Cum hac declaratione debet intelligi gl.seq. que dicit,iuramentum per metum extortum parum obligat.

1 ☞ Iurans stare mandato alicuius quando iuramentum debeat.
2 Iniurie verbales causant quandoq; graues inimicitias.
3 Iuramentum de parendo mandatis ad que extendatur.
4 Uerba relata ad arbitrium tertij reducuntur ad boni viri arbitrium.
5 Mandatum,quantumcunq; generale,non continet illicitum.
6 Uerba non obligant ad que si specifice foret quesitum,non verisimiliter se obligasset.
7 Iuramentum secundum non valet contra primum.
8 Iurans filiusfa.in studio existens non exire locum, donec soluto debito,an si pater eum reuocet licentia creditoris quesita,⁊ nõ obtenta,sit periurus.
9 Pacta nouissima illicita non derogant prioribus.
10 Iniuria potest nudo pacto remitti.
11 Mandatis tertij iurans parere,si precipiatur qd̃ palatium non ingrediatur an valeat preceptum.
12 Iurans palatium nõ ingredi,si per ducem vocatus ingrediatur, an periurus sit.
13 Iniuria per testamentum remissa si reconualescat testator,an possit de iniuria agere.
14 Iuramenta solus papa relaxat,⁊ interpretatur.
15 Aduocatus prestans iuramentum duabus ecclesijs,si postea litigent inuicem potest patrocinari pro prima contra secundam.
16 Sententia arbitri lata non recurritur ad boni viri arbitrium.
17 Iuramenta quando intelligantur secundum intentionem iurantis,vel suscipientis.
18 Iuramentum non extenditur ad ea,que iurans non est verisimiliter cogitaturus.
Renuntiatio generalis non trahitur ad ea,que ipse renuntians non esset verisimiliter facturus.
19 Laudum potest peti reduci ad boni viri arbitrium.

1 VENIENS. †Si is,cui⁹ mãdato stare iuraui,aliquid precipit cõtra iur̃m, p me pñ licite factũ,illud seruare nõ teneor.h.d.In prima ponitur querela impetrãtis.In scd̃a punitio,ibi: verũ q.
2 ¶†No.qd̃ ex verbis aliqñ incurrũt graues inimicitie,⁊ etiam ex
3 iniurijs verbalibus.¶†No.qd̃ iuramentum de parẽdo mãdatis alicuius,nõ extendit ad nõ verisimiliter intẽtũ iurãtis,q̃tũcunq;
4 verba sint lata,⁊ ad illud valeãt trahi.¶†No.iij.q: verba q̃tumcunq; lata relata ad arbitriũ tertij,cũ proferant sub quadã confidẽtia legalitatis,⁊ bonitatis eius,in quẽ pmittũt,si oppositũ reperiatur,reducuntur ad arbitrium boni viri,si postea effectu fallitur confidẽtia:ideo puto qd̃ si cõpromitto in aliquẽ,vt possit etiã enormiter ledere:⁊ cũ hec verba dicam sub confidentia quod iuste agat,si omnino irrationabiliter me enormiter ledat,potero petere reductionem ad arbitriũ boni viri.dicam.j.cod.Quintauallis. ¶No.q: a quolibet gñali iuramẽto de parẽdo censet exceptũ illi-
5 citũ,⁊ q: obuiet primo iuramẽto.¶†No.ar.qd̃ scd̃m iuramẽtũ nõ valet cõtra primũ,⁊ valet ꝯ pmissionẽ:nã hic interrogatus fuit de promissione,⁊ respondit de iuramẽto:contrariũ ergo vult in pro-
6 missione.de presumptio.nonne.xxv.distin.qualis.¶†No.qd̃ verba generalia non obligant etiam iurando,ad que si in specie foret
7 quesitum, non verisimiliter se obligasset. ¶†Oppono quod siue iuramẽto,siue simplici promissione foret obligatus,non artat secundum iuramentũ,etiã contra simplicem promissionem: quia ⁊ simplici promissione est obligatus quo ad Deũ.xxij.q.v.iurãti. de pac.c.j.xij.q.ij.quicũq; suffragio.Inn.dicit hic qd̃ si sub debito

iuramenti

iuramẽti est preceptũ aliquid,qd obuiet etiã solẽniter ꝓmisso pri-
mo,obseruãdũ est iuramentũ,⁊ aliter satisfaciat de ꝓmisso,p hãc
literã,que dicit de iuramẽto,⁊ tñ.s.fecerat mentionẽ de promisso.
de presumpti.nõne.Hosti.dicit cõtra:qꝛ si,aliqd licitũ promiserat
quo ad Deũ est obligatus,⁊ seruãdũ ẽst,ac si iurasset:vt.d.c.iura-
mẽti.Mãdatũ ergo de illo nõ obseruãdo est cõtra Deũ,⁊ sic con-
tra ius,⁊ qꝛ nõ debet presumi qd iurãdo hoc senserit.Itẽ qꝛ nõ est
cõcedendũ mandatũ fieri posse,per quod derogetur iuri alterius:
quia nec mandatũ pape ad talia se extenderet.de offi.deleg.super
eo.¶Nõ obst.qd dicit Inn.eum debere satisfacere aliter de ꝓmis
so.Nã si capiã promissam soluere posset inuito creditore,non pos-
set soluere hoiem.ff.si cer.pe.l.ij.⁊.l.cũ quid.Insti.de actio.§.itẽ si
quis.Itẽ põt esse tale promissum,qd adimplere aliter nõ potest,
nisi seruet ꝓmissum:vt si promisit cũ Berta cõtrahere,mãdat ne
cõtrahat,certe nõ valet mãdatũ:quia ⁊ si iurasset expresse aliã du
cere,primã fidẽ irritã facere nõ potest.de sponsa.sicut. Dicit ergo
talia mãdata intelligi de mãdatis licitis,vt dicã sup gl.Puta qd
si prima ꝓmissio obligat precise,vt qꝛ sit obligatio dãdi,nõ artet
ad preceptũ secundi iuramẽti,nisi pars de alio cõtẽtaret implẽdo
cui primo ꝓmisit:sed si esset obligatio nõ precise,vt in obligatio-
nibus facti,in quibus qs precise nõ obligat ad factũ,sed ad inter-
esse,tũc qꝛ põt implere primũ,⁊ secundũ,saltẽ specificũ iuramentũ
ad hoc obligaret,lꝫ nõ forte generale:vt si primo vni ꝓmisi trade
re rẽ,postea secũdo iuro alij tradere,primũ possum seruare,⁊ secũ
dũ,in primo soluẽdo interesse,⁊ secũdo actu implẽdo. Et puto qd
hec fuit mẽs Inn.qd secus sit in hoc in iuramentis,vt hic operet
iuramẽtũ vt ꝑcise qd iurat implere teneat.Qd est notabile.Et sic
in obligationibꝰ iuratis qs põt ꝑcise cõpelli ad factũ qd no.qꝛ li-
mitat scripta in.l.stipulatiões nõ diuidunt.de verb.ob.⁊ maxime
cũ iuramẽtũ habeat clam in se,vt omni meliori mõ,quo põt,obli-
get.l.cũ pater,⁊ filius.de leg.ij.Dicit tñ Inn.⁊ sequit Host.qd si
nõ in gñe,sed determinate aliqd certũ iuret,hoc iuramẽtũ in cõsi-
lio anime recepit interpretationẽ secũdũ bonã,sanã,⁊ nõ fraudulẽ
tã intẽtionẽ iurãtis.j.e.quãto.⁊.c.ad nrãm.ij. In iudicio vo fiet
8 interpretatio secũdũ ius.j.e.veniẽtes.†Ex hoc decidit,qd,quã di-
sputat Frede.suo cõsi.clxxxvj.An si filiusfa.in studio iurauit non
exire locũ non soluto debito,an si pater,vel eps e.i reuocet,⁊ exeat
quesita licẽtia creditoris,⁊ nõ obtẽta,sit piurꝰ.Et cõcludit ꝙ nõ,
primo in patre:qꝛ ex ꝑcepto naturali ⁊ diuino iure obligatꝰ est pa
rere prĩ:idõ nõ derogat illi scdo iurõ.Ad hoc.C.de patri.po.per to
tum.de his,qui sunt sui,vel alieni iuris.per totum.Itẽ qꝛ tale iu-
ramentũ intelligitur saluo iure patris.de iureiuran.cũ cõtingat.
eo.ti.quãto.⁊.c.veniẽtes.Item qꝛ licet prima obligatio non sit iu-
ramentalis,sufficit ꝙ cõtrauentio illaqueat ad peccatum:qꝛ secũ
dum iuramentũ ad oppositũ nõ potest trahi absqꝫ preiudicio sa-
lutis.e.ti.quãto.de sponsa.sicut ex literis.no.ad hoc qd dr de voto
non valente absqꝫ consensu patris.ff.de pollicita.l.j.xxij.q.v.pue-
ri.⁊.c.paruuli.⁊.q.iij.tribꝰ.Et lꝫ hec capitula loquant de paruu-
lis,idẽ qd no.de voto.scripture.xxij.q.ij.mulier.in glo.pe.⁊ fi.Ad
hoc qd dicitur de actione iniuriarum,quam pater non tollit.ff.de
pac.l.j.§.vsque adeo.Itẽ ad hoc,qd dicitur de incurrente cautio-
ne,de sen.excõ.mulieres:qꝛ non arctatur ire ad curiam ad preiudi
cium patris.xxxij.q.vij.mulier.xxxiij.q.v.manifestum.cum si.ad
ducit qd de ordine dicitur de eta.⁊ qua.indecorum.vt non preiudi
cet patrie potestati.Itẽ quia non est verisimile noluisse preiudica
re patri.Idem dicit si reuocet eps:quia si iussus paternꝰ hoc ope
ratur,fortiꝰ iussus episcopi.Item quia plus iudici,quã patri ar-
ctatur parere.ff.ad Treb.ille,a quo.in fi.⁊.l.nam quod.Itẽ quia a
quolibet iuramento intelligit excepta authoritas superioris,etiam
alterius,quã pape inquantñ iurat circa tangentia ius superiorũ.
j.eo.venientes.vbi per doc.de ele.non resi.c.antepe.⁊ vlt.per Inn.
de dolo.veritatis.no.de hereti.c.fi.xv.q.vj.preceptũ.Ad hoc.ff.de
his,qui no.infa.l.furti.§.qui iussu.Hec vera intellige,nisi fraude
ꝓcurauerit reuocari.Ad hoc de offi,dele.pastoralis.in fi.de verb.
sign.c.fi.lib.vj.ff.ex qui.cau.ma.l.qui data.ff.qui satis.da.cog.l.fin.
ad hoc ⁊ de app.ad hec.ij.Nõ ob.de appel.significauit.⁊ quod ibi
no.Host.quod vbi iurans soluere debitori,non excusatur,licet il-
le sit accusatus,⁊ iudex precipiat vt nõ soluat:quia ibi iussus fuit
iniustus,cũ accusato possit solui.de solut.l.reo.⁊ sic iniustitia pro-
cessit ex parte iudicis.Imputandũ est ergo,si non appellauit.Sꝫ
hic nulla iniustitia est ex parte episcopi precipientis,seu reuocan-
9 tis,ex quo subditus suꝰ est.¶†Oppo.quod pacta nomissima sunt
seruanda.C.de pac.l.pacta.Dic illud,quando sunt licita.hic illici
ta erãt pro prima.Itẽ illud inter eosdẽ,nõ inter alios,quibus non
10 põt preiudicari,vt hic.¶†Quero an iurato de parendo mãdatis
iniuriati possit aliquid ab iniuriato precipi.Dicit Io.and.quod
consuetudo interpretat quod sola prestatio iuramenti habetur p
satisfactione.Ad hoc.j.eo.Quintauallis.Quod verũ est,nisi tãta
sit iniuria,quod maiori pena sit puniẽdus.Quod relinquit Vinc.
arbitrio districti iudicis,secundum Vincen.⁊ idem Inno.⁊ Host.
dicit quod quecunqꝫ sit iniuria,iudex debet cõtentari de eo,quod
pars contentatur.Nam per nudũ pactũ remittitur iniuria.ff.de
11 pact.si tibi decem.§.j.de pig.act.si ratio.§.pe.¶†Quero an si pre-
cipitur ne in proprijs causis intret palatiũ,valeat preceptũ.Vi-
detur qd sic:quia potest per procuratorem litigare:imo causa ho-
noris hoc mandat epo.v.q.iij.quia eps.Dicit Hosti.etiã tale man
datum corrigendum,tum propter onus expẽsarum,vt in authen.
vt ab illustr.in princ.Tum propter instructionem negotiorũ.ff.de
procu.si actor.⁊ ꝑpter causarum grauitatem.de procu.querelam.
secundum Gof.Nam dicit Host.magis est quis curiosus in facto
alieno,quam in proprio.s.de vsu pal.nisi.C.de seruitu.l.preses.
12 †Quid si dux istũ vocasset ad palatiũ,an deberet ire nõ obstãte iu-
ramento?Dicit Io.And.quod hic casus debuisset excipi:qꝛ p iu-
ramentum suum nõ potuit a se abdicare iurisdictionẽ ducis.Ad
hoc.s.eo.sicut.⁊ quod no.de appel.cum parati.in parte scda.⁊ for-
te hic crediderũt includere,quasi specialis vocatio fortiꝰ excuset,
quam generalis.de cle.excõ.mi.proposuit.⁊ patet in antiquã,⁊ hic
13 in fi.†Quid de illo,qui iurauit in testamento super iniuria,quã re
misit,an si postea ꝯualescat,possit agere de iniuria.Vide i.q.domi
nicalli.xiij.⁊ vide Io.And.in Spe.in.§.nunc aliqua vero.post ver.
item pone cũ quidã ibi Io.An.tam in feneratore,qui remisit vsu-
ras,ꝙ etiã in remittente iniuriã,tenet qd non possit amplius redi
re ad repetitorem:quia renunciatur,⁊c.de renun.ex transmissa.cũ
14 simil.⁊ in simili idẽ no.de vsur.ꝙꝙ.lib.vj.super gl.nomẽ.¶†Vlti
mo est hic arg.in fi.quod solus papa relaxet,⁊ interpretetur iura-
menta.Ad idem de elect.venerabilem,in fi.⁊ de hoc in.c.precedẽti.
15 no.s.c.j.⁊.c.debitores.†Item inducitur ad questionem de aduoca
to,qui duabus ecclesijs est iuratus,⁊ ille inuicẽ litigant,qd teneat
iuuare primam.Ad idem.j.e.cam te.secundum Gof.ad hoc quod
16 no.de postu.c.fi.super vltima gl.¶†Venio ad gl.oppo:quod non
debeat hoc dictum ad arbitrium boni viri reduci:vt.l.diem pro-
ferre.§.stari.ff.de arbi.vbi dicto arbitri statur,si sit equũ.So.Con
tra,procedit in arbitro,hic in arbitratoribꝰ.i.cũ tabilibꝰ composi
toribus:quia siue componendo,siue laudando inique arbitrentur,
reducendum est ad arbitrium boni viri.Et quod fuerunt arbitra
tores,dicit Hosti.patere ex verbis compromissi:qꝛ iurarunt stare
mandato:non dixit sententie,qui reprehendit illos,qui dicunt per
hanc decre.quod in causa propria quis nõ potest esse arbitrator,si
cut non potest esse iudex.C.vt nemo in causa propria quia hec hic
non probatur,cum nõ fuerit in partem compromissum,sed fuit in
tertios cõpromissum:vt patet ex lrã.De materia in decre.cãm.s.
17 de elec.¶†Opp.gl.quod iuramenta non interpretentur secundũ
intentionem iurantis,sed secundum intentionẽ recipientis.xxij.
q.v.quacunqꝫ arte.Gl.remittit de resti.spo.ex literis.Io.And.re
mittit pro solutione ad.§.ex his.e.q.Dic si mens suscipientis est
certa iuramenti,debet intelligi iuramẽtũ ꝫm intẽtũ suscipientis:
si nõ est certa iuramenti,tunc secundũ mentem verisimilem iuran
tis intelligitur,⁊ non secundum mẽtem non verisimilem suscipien
18 tis.Intelligitur ergo ꝫm qd communiter intelligetur.¶†Que-
rit gl.an per iuramentũ possit precipere,vel cedat bonis,vel vt do
net bona sua.Gl.dicit qd nõ:qꝛ iuramentum nõ extenditur ad nõ
verisimiliter cogitata.j.e.Quintauallis.⁊ de deci.ex multiplici.cũ
simil.⁊ qꝛ verba iuramẽti ciuili modo sunt intelligenda.ff.de serui.
rusti.predi.l.si cui.Dicit Io.An.qd similis est qd dñicalis.xxvi.ꝙ
recitauit hic Gul.de clerico,qui iurauit stare mandato epi.q preci
pit ei quod beneficio renuntiaret,⁊ qd nõ appellaret:⁊ soluit pre-
cepto etiã non obstante,illum appellare posse.Sed est dubium an
credat dicto asserẽtis se talia mãdata fieri nõ,cogitasse.Dicit hic
Inn.qd nõ,dũmodo ꝑceptũ non excedat culpã:sed debet esse com
munis opinio,⁊ ꝓsumptio qd si credidisset hoc mandatũ sibi fieri,
nullo modo iurm ꝓstitisset:arg.j.eo.petitio.C.que res pig.ob.pos.
obligatione.⁊.l.deniqꝫ.ff.de flu.l.j.in prin.ad hoc de arb.c.ij.Vnde
dicit Vin.qd ꝑcipere posset quantũ est vera estimatio iniurie.xvij.
q.iiij.vxor.vsus enim interpretat hec iuramenta.xxij.q.ij.ne quis.
dicit enim cõsumptũ ius istorum,vt iterũ mandare non possint.
ff.de ope.lib.l.si libertus.⁊.l.seq.ff.de opt.leg.l.apud Aufidiũ.dũ-
modo tñ nõ errauerit credẽs se aliud precipere.ff.de arbi.qꝛ arbi-
ter.vbi de hoc.Quid si mandatum non repugnet iuramento.Gl.
dicit qd seruandũ est,cum seruari possit sine interitu salutis eter-
ne.s.eo.si vero.Dicit tñ gl.quod si ex mandato enormem lesionem
pateretur,obtinebit relaxationem iuramẽti.s.qd met.cau.abbas.
19 xxij.q.iiij.§.illicitũ.†Nota remediũ contra ista iuramenta,que ap-
ponuntur in laudis,⁊ cõtractibus:qꝛ si reperiatur enormiter de-
ceptus,licet alias cesset dolus,vel alia turpitudo,qd potest petere
absolui a dicto iuramento:⁊ hoc.qꝛ talis enormis lesio habet in se
presumptũ dolũ.Quod bene notabis.dicam.j.eod.Quintauallis.

1 ☞ Iurans defendere ecclesiam,⁊ requisitus sine iusta causa re-
cusat,periurus est.
2 Iurans potest requiri vt iuramentum impleat.
3 Iurans excusatur a iuramento preciso ratione difficultatis.

4 Appellatio quare non excuset aduersus iuramentum.
5 Impedimentum vel difficultas non excusat a pena.
6 Defensionem promittens an non requisitus teneatur ad defensionem.
7 Aduocatus, qui tenetur defendere, an teneatur ad defensionē iniustam.
Vasallus, qui tenetur ad defensionem, an ad illā sit obligatus non requisitus.

1 BReui. ¶ †Si iurans ecclesiam defendere,
requisitus sine iusta causa hoc recu-
sat, periurus est, nec appellatio eū defendit. Cō-
munis diuisio. Secunda ibi: respondemꝰ. ¶ Glo.
qd aduersus promissionem propriam, ꝛ iuramen
2 tum, non excusat appellatio. ¶ †No. ij. iurantem
3 posse requiri suo debito iuramēti, vt iuramentū impleat. ¶ †No.
qd a periurio excusat impossibilitas, vel difficultas implementi
eius, qd est iuratum, excusat etiam legitima causa: ꝛ sic a iuramē-
to preciso censetur exclusa difficultas, ꝛ excepta impossibilitas, et
4 quecunqꝫ alia legitima causa. quod not. ¶ †Uero de causa qua-
re non valet appellatio. Dic secundum Joan. qꝛ appellatione nō
potest impediri quod a perpetuo edicto fieri precipitur, ne in va-
num Dei nomen assumatur. xxij. q. v. quacunqꝫ. Et licet secundū
tempora istius decret. admitteretur appellatio sine grauaminis
expressione, id verum quo ad hoc vt eximeret ab obligatione: si ta
men pene appellatione ab ea desistens patrocinium prestet, inter-
pretatione benigna dici posset periurium incurri. ff. de bonis lib.
5 l. qui cum maior. §. accusare. secūdum Hos. ¶ †Gl. colligit qd dif-
ficultas excusat a periurio, ꝛ necessitas. alleg. iura. ff. de verbo. ob.
l. continuus. §. illud. Solut. Non excusat a pena conuentionali, vt
ibi: sed bene excusat a pena periurij, vt hic. Dama. hic dicit qd si
casu est impeditus, non incidit in penam: secus si per hominem.
ff. ad legem Aquil. proinde. ꝛ l. si seruum in fi. Jo. and. remittit de
pigno. significante. ꝛ in regula. peccatum. de reg. iur. lib. vj. ꝛ quod
ibi no. super. j. glo. Dicit Bar. qd si pena venit committenda ex cō
ditionis euentu, difficultas non excusat a pena. ff. de verb. obl. l. in
illa stipulatione. vt quia obligatio incipit a precedenti conditione,
puta, si tibi non dedero Stichum, dabo Pamphilum intra Ca-
lendas. difficile est mihi dare Stichum committitur pena, si pena
venit committenda ex mora: quia incipit a precedenti dispositio-
ne: tunc vbi difficultas impedit moram impedit penam commit-
ti: vbi non impedit moram, nec impedit penam committi. Impe-
dit autem moram, quando in obligatione est, speciem dari: vt no.
ff. si cer. peta. l. quod te. l. si seruus. ꝛ l. si cum res. de leg. j. Idem si in
obligatione factum est. l. j. §. si frater. ff. de col. bo. ff. ad legē Rhod.
de iac. l. si vehenda. ꝛ l. ij. ff. si quis cau. Si quantitas est in obliga-
tione, tunc non impedit moram committi, vt dicam in. l. continuꝰ.
§. illud. qꝛ sicut casus non liberat a prestatione quantitatis, ita nō
liberat difficultas. Licet autem non excuset ab obligatione quan-
titatis, excusat tamen a pena periurij: vt patet de pig. significan-
te. dummodo non posset ei aliquid imputari. Vn autem difficul-
tas, vel casus superueniens excuset a pena excommunicationis. vi
de glo. de testi. cogen. cum super. in glo. fi. in Spe. de citati. §. iā nūc
de citatione. ver. illud autem. ꝛ vide Jo. and. de vsur. ꝙꝙ. lib. vj. in
verbo, mandauerit. vbi dicit an casus. c. significante. habeat locū
6 in excōicatione. ꝛ de hoc. iiij. q. v. c. vno. ¶ †Querit glo. an non re-
quisitus, qui sic iurauit nō intrare palatiū, debet iuuare ecclesiā.
Arguit pro, ꝛ contra: residet allegando qd nō debeat, nisi requira
tur. Jo. and. remittit ad Spe. de aduoca. §. j. versi. sed nunquid is,
qui iurauit. ꝛ in ver. seq. tractatur an feudū datū pro patrocinio in
risperito transeat ad heredem. tenet ibi quo ad primū qd si cōmo-
de venire potest, ꝛ scit ecclesiam indigere, ꝛ consilium suū vtile dꝫ
venire, etiam non requisitus, si ibi est satisfactum: quia satis eū sti
7 mulat iuramentū, ꝛ requirit. ¶ †Querit gl. quid si ecclesia ei non
seruauit fidē in suis necessitatibꝰ. Dicit gl. qd nec ipse tenet ei ser-
uare fidē. xxij. q. v. de forma. s. eo. peruenit. Idem si ecclesia subtra
xit sibi salariū cōsuetum. ff. locati. l. quero. §. inter locatorē. Jo. an.
tenet hic si tota ecclesia deliquit: alias agere debet contra prelatū,
ꝛ iuuare debet ecclesiam. de regu. iur. delictum. lib. vj. nisi sub con-
ditione iurasset: si sibi salarium solueretur. s. eod. peruenit. Quod
not. quia potest factum prelati facere deficere conditionem obliga
tionis, licet nō possit committere moraꝫ in vasallo tamen dicit qd
tenetur dominum iuuare, licet dominus non iuuerit eum: qu. a te
netur vasallus domino ex iuramento, vbi dominus ex vrbanitate
tantū tenetur: vt no. C. de pign. l. iij. ꝛ C. de furtis. l. ciuile. ¶ Quid
si remordet cōscientiam aduocati quod ecclesia foueat malam cau
sam, an debeat iuuare. Glo. dicit quod nō, xi. q. iij. ver. qui dicitis.
Nam tunc aduocatus non tenetur iuuare clientulum. C. de iudi. l.
rem non nouam. licet tamen teneatur sequi conscientiam suam, ec
clesia habebit eum pro periuro. Hoc non placet Host. quia sic cu-
iusqꝫ per iuramentū adstricto ad ecclesiam iuuandaꝫ posset bene-
ficium auferri. s. eo. querelam. ꝛ eo. ti. lib. vj. satis peruersum. ꝛ pa-
teretur damnū, vnde mereri debet, cōtra id. s. de renūtia. sane. Nō
obst. iura alle. que loquūtur in matrimonio, vbi timet collusio. de
eo, qui cog. cōsan. super eo. j. eo. tua. ꝛ in quo timet periculū incon-
tinētie, nec pōt per aliū licite deseruiri. Secus in officio aduocatio
nis, qd per aliū expediri potest. C. de iudi. l. rem nō nouā. Habit er
go eque bonū, qd salua conscientia facere pōt. ff. de neg. ge. l. at qui
natura. §. cū me absente. ff. de iuris. om. iud. l. ptor. ꝛ qd no. de postu.
prela. bone memorie. ꝛ si nō posset aliū inuenire, adhuc considera-
bitur hoc arbitrio boni viri, ꝛ ponderata qualitate psone aduoca
ti, ꝛ cause: si apparet fraus, pcedat cōtra ipm: si bona fides, ipsum
absoluat. de resc. cum contingat. ad fi. In dubio relinquat ipsum
conscientie. arg. j. eo. mulieri. cum simil. j. q. vij. sanctimus. s. de pro-
cura. in nostra. Puto quod si est certum, ꝛ ecclesia foueat bonam
causam, Glo. bene dicit: si est certum quod foueat malam, quia hoc
non includitur in iuramēto, de iureiur. c. i. lib. vj. ꝛ hic nō erit per-
iurus, nec reputabitur pro periuro. Si est dubium eo quod con-
stat eum nō defendisse, fundata est intentio dicentis periurum, ni-
si ostendat causam fuisse iniustam: quo casu non iudicabitur per-
iurus, si non ostendat, quicquid sit de conscientia, ab ecclesia repu-
tabitur periurus, vt dixit glos.

1 ☞ Monetam certam si princeps iurauit seruare, quam sciebat legitimo pondere defraudatam, penitere debet de iuramento.
2 Statuere non potest aliquid princeps in preiudicium populi.
3 Iuramentum illicitum non ligat, nec eget absolutione.
4 Iuramentum de aliquo implendo obligat quatenus illud est licitum.
5 Iurans licitum quod credit illicitum, est periurus. nu. 21.
6 Iuramentum a solo papa solet interpretari.
7 Iuramentum habet in se clausulam, si non valet vt iuro, valeat vt potest.
8 Consiliarius qualis esse debeat, quomodo debet contentari suis salarijs.
9 Iurans an possit venire contra suum iuramentum propria authoritate.
10 Moneta quot modis fraudari possit.
11 Monetam factam an possit princeps absqꝫ populi sui consensu diminuere.
12 Moneta diminuta an cedat ad periculum debitoris.
13 Soluere si promisero monetam in auro, si due concurrant monete in loco solutionis, de qua intelligitur.
14 Solutio an possit fieri creditore inuito de vna pecunia pro alia.
15 Falsarius monete qua pena plectetur.
16 Absoluere indistincte an possit papa a iuramento.
17 Iuramentum an possit commutare episcopus in melius, sicut votum.
18 Monetam princeps qui facit excudere sub nomine patris mortui, an sit falsarius.
19 Falsi penam non inducit falsatio scripture que non probat.
20 Sepulcrorum scripture non probant.
21 Soluere promittens in certo termino pecuniam, si nō soluerit terminis conuentis, an sit periurus.

1 QUanto. ¶ †Princeps, qui iurauit certā ser-
uare monetā, si sciebat illam legitimo
pondere defraudatā, penitere debet de iuramēto, quod
fuit illicitum, nō ideo seruandum. Si vero ignorabat,
tūc iuramētū seruat, sed illā faciat restaurari. Cōis diuisio. Secū
da ibi: sup qu, ¶ No. finē cōsilij ꝛ cōsiliandū allicere animū eius cō
2 silium petit ad aliquod eligibile iustū, vel iniustū. ¶ †Not. ij. do-
minū, principem quemlibet, vel regem nihil posse statuere, vel de-
terminare ad preiudiciū populi, absqꝫ consensu populi, cum con-
sensu populi sic. ¶ No. qd super iuramento dubio an liget potius
3 ꝛ per prius cadit impetratio, quā cadat absolutio. ¶ †No. qd iu-
ramentū de falsa moneta conseruanda vt nutriens peccatum non
est obligatoriū, nec eget absolutione: peccat tamē iurādo, ꝛ penitē-
4 tia iniungit rōne temerarij iuramēti. ¶ †No. qd iuramētū de ali-
quo implēdo sub opinione liciti. ꝛ credulitate, obligat iurantē, in-
quantū ꝛ quatenus illud est licitū, inquantū est illicitū, nō obligat
ex mente iurantem, nisi quatenus illud sit ad licitū reducibile, vel
5 reduci possit. ¶ †Nota quod iurans licitū, quod credit illicitum,
ꝛ iurās verū, qd credit falsum, est periurus, ꝛ temerarius iurator,
6 ꝛ illi est ꝓ temerario iuramēto pnīa iniungēda. ¶ †Not. arg. solū
papā posse iuramēta interpretari. Itē qd cōtra iuramentū aperte
7 illicitū licet ꝓpria authoritate venire. ¶ †Not. qd vbi iuramentū
nō seruat ad vnguē, seruat vt pōt: ꝛ sic hꝫ in se clāꝫ, si nō valet vt iu
ro, seruet vt pōt. ad hoc. l. cū pr. §. filius matrē. ff. de lega. ij. vide in
Spe. de act. ꝛ peti. §. sequit. v. qd si penalis. Et no. qꝛ facit ad mul-
ta.

8 ta.¶†Quero,qualis dʒ esse ꝯsiliarius?Dic ꝙ bonus,optimus,
purus vndiqȝ,ꝛ cōtētus his,q̄ danᷣ a fisco.Alias si transgressus
fuerit,expelliᷣ,ꝛ alius idone⁹ introduciᷣ in aut.de māda.princi.§.
precipue.colla.iij.ꝛ hoc de arbitris.cū olim.ꝛ non dʒ dare mala cō
silia,sicut faciunt multi,qui deceptores dicunᷣ,qui cōsulūt princi-
9 pibus ad extorquēdas pecunias.¶†Quero an sit licitum venire
aliquo casu propria authoritate ꝯ iuramentum?Dicit Inn.qḋ si
iuramētū est illicitū,vbi est certum,lꝫ ꝑpria authoritate venire ꝯ
illud,vt hic,xxij.q.iiij.in malis.ꝛ.c.si aliqd.ꝛ.c.diffinitio.Si aūt
nō est certū,seruandū est.J.e.c.ꝛ si Christus.§.aplo.saluo qḋ no.gl.
ij.In dubio est ad papā recurrendū.de elec.venerabilē.§.pen.ſm
Inn.ꝛ Host.Uide qḋ no.in.d.c.venerabilē.Per hanc decre.dicūt
quidā ꝙ dñs rex non pōt aliquid statuere ad preiudiciū ppli,sine
eius cōsensu.Ad hoc de offi.arch.ad hoc.Et est argu.ꝙ princeps
nō possit per se cōponere de damnis pplo datis ratione guerre.de
quo remittit ad Summam de peni.§.si.versi.sed pone qḋ guerra.
10 ¶†Circa monetā q̄ro de pluribus.Primo quot modis fraudeᷣ
moneta.Dic qḋ fraudaᷣ primo qñ certū pondus a principio ordi
natū diminuiᷣ de mādato regis mādātis illā diminutionē postea
recipi,ꝛ expendi,ac si nō esset diminuta.Itē cum a principio cudi-
tur moneta multo minoris valoris,ꝙ esse debeat,ꝯsideratis me-
tallis,ꝛ materia,de qua fit,fabrorū ꝛ alijs expēsis necessarijs,ꝛ vti
libus exinde deductis,quas authoritatē prestās de suo facere non
teneᷣ,vt ex officio,nec cōpēdiū habeat,neqȝ damnū.ff.qui.ex cau.
ma.j.rñso.ꝛ.l.videlicet.cū suis cōcordantijs.Dicit tamē Inno.qḋ
si rex propter iurisdictionē,ꝛ authoritatē,quā habet,a qua,ꝛ cui⁹
characteris authoritate moneta recipit cōmunionem,fieri faciat
ipsam aliquantulū,sed nō multū minoris valoris,quam sit metal-
lum,etiā deductis predictis expēsis,vt modicū,sed nō multum lu
crū inde sentiat,licite fiat,si indigeret:ꝛ vbi moneta extra regnum
nō spargereᷣ,posset hoc tolerari.ꝛ hoc de facto seruaᷣ.Legiste tñ
dicūt ꝙ moneta debꝫ,vt sit licita,tantū valere in materia,quātū
valet in moneta,ꝛ expēsa fabrice debet fieri expēsis Reipublice,vt
no.in.d.l.Paul⁹.Ad hoc.l.j.ff.de ꝯtrahē.emp.Fraudaᷣ etiā mo-
neta ſm Host.p cāpsores,singulos denarios pōderātes,grauio-
res cōflantes.ꝛ alios trāsire pōderātes ꝑmittētes.Alij radūt,vel
scindūt,de quibus cū gl.Fraudaᷣ etiā,qñ dñi terrarū monetā mi-
noris ponderis cogunt recipi cū moneta maioris.Item quando
bonā monetā reprobāt,ꝛ equiualētem,vel min⁹ vtilē suscipiūt,vt
de reprobata bonū forū habeāt,ꝛ illā cōflari faciunt,ꝛ cudi in pō-
dere approbate monete.Ad hoc.ff.de pign.act.l.elegāter.§.qui re
probos.Per q̄ cōcludiᷣ ꝙ moneta reprobatur quādoqȝ ex mate-
ria,qꝛ nō est tota aurea,vel argētea,vt solebat:ex pōdere,quo frau
data est,vt dixi:ex cursu,qꝛ nō currit vt cōsueuit,sup q̄bus credi-
tores prouidēt sibi faciēdo apponi in instrumētis eiusdē materie
11 valoris,ponderis,ꝛ cursus.¶†Quero scḋo an possit princeps
absqȝ cōsensu ppli monetā factā diminuere.Dic ꝙ nō,sed cū eius
cōsensu pōt:qꝛ q̄libet pōt iuri suo renūtiare.vij.q.j.ꝙ periculosuꝫ.
ꝛ qꝛ negotiū regni reputaᷣ negotiū vniuersitatis regni,sufficit cō
sensus maioris partis regni.de iura.cal.l.ij.§.finaūt.ff.de condi.ꝛ
demon.l.ciuibus.ff.ad municipa.l.quod maior.Et hoc inquantū
debeat expēdi pecunia intra regnū.Inquātū aūt ꝑ maiori parte
foret expendēda extra regnū,nō sufficeret etiā consensus ppli,ſm
Inn.alle.Host.ff.de iurisd.om.iud.l.si.ad hoc de cōsti.q̄ in ecclesia
12 rū.ꝛ.c.ecclesia.¶†Quero quid si moneta est reprobata,vel inter-
dicta p dñm terre,ita ꝙ in valore est diminuta,an hoc cedat ad pe
riculū debitoris,vt de illa soluere nō possit?Uiᷣ ꝙ periculū sit debi
toris.ff.de solut.l.Paul⁹.alᷣs incipit,creditor.ff.de pign.act.l.ele-
gāter.§.qui reprobos.ꝛ.l.si.ff.de euict.Luci⁹.In cōtrariū,qꝛ suffi
cit debitorē soluere de reprobata.Pꝫ qꝛ pecunia eiusdē generis,
q̄ mutuo tradita est,reddi dʒ.l.ij.ff.si cer.pet.ergo illā reddere dʒ,
ꝛ nō aliā.Itē qꝛ etiā in mutuo ꝯspiciᷣ estimatio tpe quo mutuum
petiᷣ,ꝛ nō tpe ꝯtctus.ff.si cer.pe.l.vinū.Cū igiᷣ tpe ꝯcti mutui cur
reret moneta,ꝛ mō nō currit,nō est ꝯsiderandū quantū modo vꝫ.
Ista rō plus cōcludit periculū esse debitoris,saltem in estimatiōe.
•Itē si dedero tibi decē vt debeas nonē,nō amplius ꝙ nonē petere
possem:si dedero decē vt vndecim debeas,nō potero nisi decem pe
tere:qꝛ nec ampli⁹ dedi.ff.si cer.pet.l,rogasti.§.si cētū tibi dedero.
Debebit ergo ad monetā mutuatā,ꝛ non ad plus.Itē qꝛ creditor
nō arctaᷣ ad recipiendū nūmos in aliā formā cū suo dāno:sic nec
in aliā formā cū dāno suo dʒ exigere.ff.de dam.infec.l.qui bona.§.
si quis.C.de solut.l.pe.ff.locati.si quis.C.de solut.l.pe.ff.locati.l.ea
lege.j.rñso.Soluit.Inn.ponderandā cām reprobationis,sicut re-
probata vitio monete,qꝛ est diminuta in valore:ꝛ dicit qḋ pericu-
lū est debitoris,ꝛ nō creditoris:qꝛ debitor teneᷣ reddere pecuniam
in illo valore,quo currebat tēpore mutui,ex quo est legitimo pon-
dere defraudata.Allegat de cēn.olim cām.§.cū igitur.ꝛ.d.l.credi-
tor.alᷣs Paul⁹.ff.de solu.ibi:erosa.i.ere plena.oia eñ nola desinen-
tia in osus,significant plenitudinē.qḋ declarat Host.qꝛ forte mo-
neta plus tenebat de ere,quā de argento:quia ponderato tēpore,
quo primo statuta fuit,ꝛ si ea remāserat,pondus tñ argēti,in quo
valor cōsistit,nimis fuerat diminutus:ꝛ ideo fuit pecunia reproba
ta:ideo reddēda est i illo valore,quo mutuata fuit.Nā ꝛ in mutuo
nō licet in eodē genere rē deteriorē reddere.ff.si cer.pet.l.cum qd.
Et sic intellige alia iura ꝑ hac parte inducta.Aduerte tñ qḋ in.l.
Paulus aliqui habēt herosa p.h.qḋ male staᷣ:qꝛ heros idē est qḋ
dñs,ſm vulgare Teuthonicorū.ff.ad legē Aql.l.itē Mela.§.Iu
lian⁹ ait legis Aqlie actione:sed falsa esset lr̄a,qꝛ dꝫ qḋ esset repro
bata,quasi diminuta:ꝛ ex hoc nō esset reprobāda,sed poti⁹ appro-
bāda.Prima ergo lr̄a,ꝛ expositio verior est.Pōt secūdo diminui
nō vitio pecunie qḋ sit diminuta,sed causa auaritie dñs illā repro
bauit,vt lucreᷣ,vt recolligaᷣ,ꝛ conflетur,ꝛ postea cudaᷣ sub eodē
pōdere,sicut fit qñqȝ:ꝛ si debitor fuit cōscius fraudis,vel in mora,
adhuc est suū periculū.ff.si cer.pet.l.qḋ te.ff.si quis cau.l.ij.§.fi.Si
in nulla culpa reperiaᷣ debitor,sufficit qḋ pecuniā reddat in eodē
genere,pondere,ꝛ valore quo ad pondus,licet sit diminuta quo ad
cursus.ff.si cer.pe.l.ij.nisi aliud dictū sit:vt in.l.vinum.ff.si cer.pe.
Nam contractus ex conuentione legem accipiunt.ff.de reg.iur.l.
contractus.ſm Inn.ꝛ Jo.And.Bar.ponit materiā istam in.d.l.
Paulus.Cy.ꝛ Pet.in.l.cum quis.ff.si cer.peta.ꝛ.l.minorum.C.in
quib.cau.in integrum resti.non est necess.ꝛ ibi Odo.Premitto qḋ
in obligationibus,que re contrahuntur,in consistentibus nume-
ro,pondere,ꝛ mēsura,res ipsa,ꝛ bonitas rei designat ad quid obli
gatio cōtrahatur:vt.d.l.cum quid.vnde sufficit in eadem substan-
tiali bonitate rem reddi,licet varietur extrinseca estimatio:si mu-
tuo tibi.x.corbes vini antiqui.ꝛ puri,sufficit si reddas antiquum,
ꝛ purū,nō attento qḋ in quantitate estimationis extrinsece sit va-
riatū,dummodo hoc cōtinget ante morā:post morā aūt habetur
respectus ad estimationem extrinsecā,vt debeantur illius estima
tionis quanti plurimi fuerit a tempore more:vt.d.l.vinum.Scḋo
premitto quod licet in alijs rebus bonitas extrinseca nō cōsistat:
quia pecunia vt pecunia est propter solum finem estimandi:vnde
intantū est melior,inquātū plus estimatur,ꝛ sub eius estimatione
possunt plures cōprehēdi.ff.de contrahen.emp.l.j.Et hoc operaᷣ
materia,ꝛ authoritas simul,vt valeat estimare:idō cū pecunia prin
cipaliter sit inducta vt estimet,nō estimeᷣ,nisi indirecto modo,qꝛ
inquātū sub eius estimatione plura cōprehēdunᷣ,in tantum plus
appretiaᷣ.ff.de fideiuss l.si ita.ꝛ hoc ꝑut estimatio pecunie cōparaᷣ
ad alias res,prout vna pecunia comparatur ad aliā,vna pecunia
estimat aliā,qꝛ grossa minutā.Nā Bononenus vꝫ.x.den.ducatus.
xxxvij.bononenos.Sed nō estimaᷣ grossa a minuta,ſꝫ Bar.in.d.
l.Paulus.Qḋ non plꝫ:qꝛ sicut grossa estimat minutā,ita minuta
estimat grossam,si forte minuta aliqd affert vtilitatis.Nā sicut ꝑ
paruis emiᷣ floren⁹,ita ꝑ floreno pñt emi parui,si aliq̄ necessitas
ad hoc impellat.¶Posito hoc,prosequor hāc materiā per casus.
Prim⁹,qñ moneta reprobaᷣ ante morā debitoris,ꝛ reprobaᷣ i to-
tū.Petr⁹ vbi.s.tꝫ qḋ debitor soluēs i illa antiqua hodie reproba-
ta libereᷣ:qꝛ illa pecunia quo ad suum genus est perēpta,cū subla-
ta sit authoritas,ꝛ forma cōsequēter pecunie:debitor aūt speciei
est gñis subalterni,perēpto gñe subalterno speciei liberaᷣ.ff.ad le
gē Fal.l.in rōne.§.inter te ꝛ no.C.si cer.pe.l.incēdiū.Bar.dicit esti
mationē debere soluere antique,ex quo cursus in totū est reproba
tus.l.elegāter.§.q reprobos.ff.de pig.ꝛ expressum de cēn.cū olim.
Et dato qḋ pecunia ꝑempta sit,nō gen⁹ estimatiōis ei⁹,ꝛ noua pe-
cunia loco illi⁹ gñis subrogata esse censeᷣ,vel cōflata,Et hoc plꝫ.
Ad hoc dictū.c.cū olim.Scḋs,qñ contingit alteratio monete in
sola parte,ꝛ non in toto,ꝛ perpetuo,ꝛ ante morā,ꝛ si contingit hoc
defectu pecunie quia nimium erat erosa facta post debitū contra-
ctum,vel qꝛ fuit tonsa,ꝛ vastata ꝛ hoc est periculum debitoris:et
non liberatur,nisi soluat de noua,ſm estimationem antique:quia
illa diminutio contingit circa materiam,ꝛ bonitatē nō intrinsecā.
Et sic doc.hic intelligunt.l.Paulus.alias,creditor.de solutio.qḋ
sequitur ibi Bar.ad hoc.d.l.cum quid.Tertius casus,quando pe
cunia in solo valore est diminuta,ꝛ perpetuo ante moram debito-
ris:forte qꝛ sola voluntate principis ꝑpter lucrū,vel aliter hoc cō
tingit.Doc.s.tenent quod hoc sit damnum creditoris,vt sufficiat
soluere de illa ſm numerum antique mutuationis.Hoc sequitur
Jaco.de Are.Bart.hic:quia intrinseca bonitas non est variata,
per illam.l.cū quid.Odof.dicit,ꝛ hoc plus mihi placet,quia debet
reddi in estimatione antique de noua vel antiqua:quia bonitas in
pecunia respectu pecunie est solū respectu vsus,ꝛ estimationis.Et
hoc potest dici intrinseca bonitas,que est de fine,ꝛ principali effe-
ctu pecunie:ꝛ in illa bonitate debet eā restituere.Materia eñ ibi
pro nihilo est,considerando pecuniam vt pecuniam.Appretiatio
eñ pecunie est bonitas ei⁹,que causaᷣ ex materia,ꝛ authoritate,ꝛ
forma pecunie.Item qꝛ si tota reprobata,debetur ſm estimatio-
nem antique:ergo ꝛ in parte diminuta.ff.de rei vendi.l.que de to-
ta.de officio delega.pastoralis.§.primo.Item capitu.cum olim.

loquitur quando pecunia erat declinata in valore, ⁊ sic nõ ex toto
sublata, ⁊c. Quartus casus, quãdo pecunia post debitum est dimi-
nuta in valore, non perpetuo, sed temporaliter: qr sic contingebat
diminui, ⁊ aliquãdo crescere, ⁊ aliquando decrescere, sicut cõtingit
in ducatis, qui aliquando valent plus, aliquando minus: ⁊ sufficit
debitorẽ soluere in illa estimatione, in qua erat pecunia secundum
tempus solutionis: quia hanc variationem potuerunt cogitare: ⁊
si plus valuissent, illud creditor noluisset vt de antiqua solueretur.
Velit ergo eius cõtrariũ, si cõtingat minus valere. ff. de regu. iu-
ris. secundum naturam. ⁊ in regula, qui sentit. de regu. iur. lib. vj.
Item quia hec estimatio, ex quo est variabilis secundum acciden-
dentiam temporis, non est extrinseca bonitas, sed extrinseca pecu-
nie, ⁊ solus cõmunis valor, tũc erit de intrinseca bonitate. Ad hoc
C. de solut. l. penul. Et dicit sic Jaco. de Are. vt recitat Cyn. in di-
cta. l. cum quid. ⁊ Cyn. in dicta. l. in minorum. Hec vera, qñ obliga-
tio surgit a partibus scientibus variationem monete: secus si ab
ignorantibus. Item hec vera, quando obligatio surgit ex contra-
ctu inter partes: secus si a maiore ignorante sic solui mandante:
quia tũc solui debet de moneta secundum communem cursum: vt
not. glo. de deci. in clemen. prima. ⁊ ibi Guliel. de Monte laudu. de
quo plene ibi per Paulum, ⁊ in Specu. de solu. §. primo. Vltimus
casus, quãdo alteratio cõtingit post moram debitoris: ⁊ hoc quan
docũq liceret, periculum est debitoris: nam de noua pecunia de-
bet soluere ad estimationem antique, secũdum tempus more: vt. l.
vinum. ff. si certum peta. Quod dicit Barto. verum, quando pecu
nia est in obligatione, que per aliã estimatur, vt est moneta grossa,
que est estimata per minutam: qr tunc dicitur estimatio diminu-
ta: ⁊ in hoc datur damnum, quod attenditur in diminutiõe patri-
monij ratione more. Sed qñ pecunia est minuta. que non estima-
tur per grossam, dicit quod secus: qr nõ habetur ratione more ra
tio interesse lucri cessantis. l. sterilis. §. cum per venditorem. ff. loca
ti. ⁊ ex quo pecunia est estimans tãtum, ex cessatione estimationis
non est hoc interesse, nisi ratione lucri cessantis. Hoc puto, si con-
tingat variatio estimationis in minuta, quia grossa augmentat:
quia tunc procederet ratio Bart. Secus si esset hoc ex eo, quia esti
matio minute esset diminuta: quia hoc esset damnum emergens.
Est tamen aduertendũ quod estimatio casualis, vel augmentatio
attenditur, quando est momentanea vnius, vel duorum dierum:
vt. l. pretia rerum. ff. ad leg. Falcid. vt dicit Barto. in dicta. l. Pau
lus. Hec procedunt, quando obligatio surgit ex contractu: sed si
ex statuto, vel lege superiorum, vt quia debentur salaria officiali-
bus, vel condẽnationes, puta quod talis officialis debeat habere
decem libras, vel talis debeat ex tali delicto damnari in decẽ, tunc
indistincte dicit Guliel. in Specu. de solutio. §. nunc aliqua in fine.
debere solui de moneta noua: quia mutata moneta, consequenter
videtur mutatum statutum. C. qui admitti. ad bon. posses. l. penul.
in fine. C. de consti. pecu. l. secunda. C. de rei vxorie actione. l. prima.
in authen. de non alie. aut permut. §. vt autem lex. extra de constit.
translato. vbi si ex contractu. vel ex testamento debentur, procedit
quod est dictum, vt dicit ibi Specul. ⁊ Joan. andr. Ex his decidi-
tur questio, si moneta non est mutata, sed obseruata, alia tamen
est facta, ⁊ melior, ⁊ non est damnata debilior, an tunc debeat solui
de noua, an de antiqua. Et tenet ibi Joan. Andr. in addit. quod
solui debet de antiqua, ex quo non fuit in aliquo alterata, adeo qđ
si princeps statueret quod census deberet solui amodo de bona
moneta, quia tunc ecclesia censualis ex antiqua moneta non arcta-
retur ad soluendum de noua: quia statutum intelligitur de censu
ex nouo contractu, non ex antiquo, vel de bona moneta ad estima-
tionem antique: quia non egit obligationem augmentare, sed de-
monstrare de qua moneta debet solui. Ad quod. ff. de lega. primo.
l. quidam testamento. Item hoc non potuisset statui ad preiudiciũ
ecclesiarum. de constit. ecclesia. ⁊ cap. que in ecclesiarum. de reb. eccl.
13 non alienan. cap. fina. ¶ † Quero quid si in ciuitate sunt due mone
te quarum respectu dicitur solidum ⁊ libra, vt est Florentie, si pro-
mitto centum libras, de qua intelligetur. Dic, iudicabitur secun-
dum consuetudinem ciuitatis, ⁊ verisimilitudinem, secundũ Bar.
in pannis, ⁊ serico est ibi consuetudo quod libra sumitur, ⁊ compu
tatur ad florenos, in alijs rebus aliter. Item habetur respectus
ad verisimilitudinem: quia si habita computatione secundum al-
terum modum appellandi, res magni pretij daretur pro modico,
vel res modici pretij pro magno, scđm aliam pretium esset cõmu-
ne, intelligetur in dubio de moneta, secundum quam pretium est
commune: vt, l. semper in stipulationibus. ⁊ quod ibi nota. de reg.
14 iur. ¶ † Quero an inuito creditore alia pro altera moneta possit
solui. Dic, si nõ alteratur materia, licet alteretur forma, ex quo nõ
leditur creditor, cõpellitur recipere, vt quia pecunia ex vtraq est
de argento, vel auro: qr sufficit quod nõ damnificetur, ita quod di
minuatur eius patrimonium: vt dicta. l. creditor. ad hoc. l. si quis.
C. de donat. ⁊ l. prima. in fine. ⁊ l. Titie. de auro, ⁊ argẽ. legato. Sed
si vellet alterare materiam, vt quia obligationem in auro vellet sa
tisfacere de argento, vel de minutis, vel econuerso, non posset: quia
aliud pro alio solueretur, vt hic. Idem frangeretur propter diuer
sitatem materie, nisi aliud haberet consuetudo loci, vt habet alicu
bi quod obligationem in minuta satisfecit in auro vel argento, ex
quo non habet ex hoc damnum. Quid si moneta inter cõtrahẽtes
approbetur ab illis, qui sunt appositi a communi, cuius expensis
debet fieri respõsio, expensis communibus. l. prima. §. primo. fi. fi.
15 regundo. ¶ † Querit gl. de pena falsantis monetam. Dicit quod
qui falsat monetam principis exuritur. C. de falsa moneta. l. secun-
da. Qui autẽ falsat monetam ciuitatis, capite punitur. C. eo. l. pri-
ma. Sed ille, qui nummos radit, vel vngit, si liber est, datur ad be
stias: seruus vltimo supplicio punitur. ff. ad legẽ Corne. de fal. l.
quicunq. Inquantum dicit comburi, est verum quando moneta
principis est enea: quia si est aurea, punit: qr datur, ad bestias. Et
sic dicit glo. intellexisse Jo. ⁊ refert Gof. ⁊ Hos. Jo. defendisse quẽ-
dam, qui falsauerat monetam ciuitatis Bononien. cum pena ca-
pitalis sit multiplex. ff. de publicis iudi. l. ij. de qua dicetur. j. de ac-
cus. qualiter. secundo. ⁊ pene sint molliende. de peniten. dist. prima.
pene. Secundo gloss. ponit quedam specialia in falsario monete.
Primo, quia quilibet tenetur ad accusationem huius criminis.
Secundo, quia condemnatus non appellat. Tertio, quia punitur
ille, in cuius domo falsa moneta cuditur, licet ignoret. C. de falsa
moneta. l. j. Quarta, secundum docto. qr accusatori prestatur im-
16 munitas, ⁊ quilibet falsariũ capere potest. ¶ † Quero an papa pos
sit absoluere a iuramento. Glo. recitat opinio. Vna, que est Lau. q
claue discretionis precedẽte potest absoluere, sine causa non põt: et
inter ceteras assignat duas causas, quando ex obseruatione sequi
tur scãdalũ intolerabile, vt hic: vel si malum exemplũ prorogetur
in multos. Secũda opi. Hug. qui indistincte tenebat papã nõ pos
se absoluere a iuramento licito, ⁊ omnia iura, que dicunt eũ absol
uere posse, intelligit de iuramẽtis illicitis. Allegat qr in his, que
sunt de iure naturali vt in voto, ⁊ iuramento papa nõ dispẽsat. ad
hoc infra, eodẽ. ⁊ si Christus. ⁊ quod ibi no. ⁊ de voto. magne. Tan.
fuit opi. quod quemlibet, ⁊ a quolibet iuramento absoluere possit.
xv. q. vj. authoritatem. ⁊ dispensare potest in voto, ⁊ illud commu-
tare in aliud, quod sit magis Deo acceptum. de voto. magne. ⁊ idẽ
in iuramento ex eisdem causis, Causa autem nõ subsistente, nõ po
test illud papa immutare, nec aliter dispensare: sed in hoc multum
discrepat a primis. Host. dicit quod sola voluntate absoluit pa-
pa, quando intelligitur eius authoritas excepta. ⁊ infra, capi. pro-
xi. De hac materia habetur de voto. c. primo. xv. q. v. authorita-
tem. lxxxv. dist. Florentinum. vbi gloss. ⁊ Archi. Dic, si iuramen-
tum est illicitũ, ⁊ hoc cõstat quis potest contra illud ppria autho-
ritate venire, vt patet. Si iuramentũ est licitũ, ⁊ hoc cõstat ex par
te prestantis, sed non recipientis, absoluit papa, quinimo ⁊ quili-
bet episcop⁹. Nec est necesse quod adsit alia extrinseca causa: quia
sufficit turpitudo, vel deceptio ex parte recipientis. Idem si cõtin
gat recipientem locupletari cum damno alterius, licet non adsit
alia turpitudo: vt. s. e. veniens. in glo. fi. Oportet tamen quod da-
num sit enorme, Si iuramẽtum est licitum ex parte vtriusq, tunc
si iurat in materia spectante ad papã, vel pẽdente ab eius potesta
te, vel cõcernente vtilitatem publicã, que sit in manibus pape: tũc
sic iuramentum põt tollere sola volũtas pape. j. eodem. venientes.
qr tale iuramentũ super re alterius non põt esse precisum, nisi in-
quantũ vult superior: nã ⁊ si concerneret solam vtilitatẽ cuiuslibet
priuati, priuat⁹ ille posset absoluere: qr sic cõditionatũ intelligitur
iuramentũ, vt dixi de spon. sicut. ⁊ tz Gul. de Cu. late disputãs in. l.
Labeo. ff. de iureiur. Si iuramentũ pstat in alia materia nõ pẽdẽ-
te a ptãte pape, vel non ptinẽte, vt qr vult ex hoc placere Deo, vel
alteri tertio, tũc cũ cã posset absolui a papa: ⁊ posset etiã illius fie
ri cõmutatio ex cã a papa: ⁊ subest causa eo, qđ in hoc ordinat per
mutatio in meliori bono, vt dixi. s. c. ij. vt pz hic. Sine cã an possit,
sunt opi. vide qđ hic refidet gl. ⁊ Inn. de renũ. cũ inter P. Gaul.
qđ nõ possit absolui nec cõmutari. Qđ puto, vt sit secur⁹ respectu
fori penitentialis. Et sic intelligo quod hic no. ⁊ in illo. c. authori-
tate. sed respectu fori cõtentiosi in dubio presumet causa: ⁊ tũc tne
tur in illo per absolutionem: vt no. Archi. in illo. c. Florentinũ. Et
dicit glo. quod in hoc notabis de voto. c. non est. vbi iuramentũ est
dubiũ, ibi non exigitur absolutio, sed sola interpretatio, ⁊ sol⁹ pa
pa interpretatur, vt hic, ⁊ de elec. venerabilẽ. ⁊ quod ibi no. vbi va
lidum. ⁊ rescindendũ, ⁊ vbi alius cõtractus, rescindetur, nõ rescin
ditur, sed fit absolutio; vt no. s. c. secundo. quia rescissio non cadit
in iuramentis, sed absolutio. Vide in Spec. e. ti. §. nunc ostẽdendũ.
versi. xxiiij. ⁊ sequenti. de quo per Tho. secunda secunde. q. lxxix.
17 arti. ix. ⁊ de voto. ij. q. lxxxviij. arti. x. † Nunquid autem epe possit
commutare iuramentum in melius, sicut votum? Dic qđ sic. Sed
si iuraui ire ad sanctum Jacobũ, ⁊ vtilius sit ire vltra mare, pote-
rit dispensare eps, ⁊ commutare, Ad hoc, qr commutat votum.
de voto.

de voto.c.j.qđ non est maius, ꝙ iuramentum,nec contra.tenet hic
Spe.in tit.de leg.in preálleg.§.sub ver.itē papa vocat.plus ibi di
cit qđ inferior a papa possit interpretari iuramentū.alleg.de app.
significante.Nō ob.de elec.venerabilem.quia illud procedit in ne⁊
gotio arduo,⁊ inter magnas personas.Uel ibi quādo vult dare li
centiā contraueniēdi sine permutatione,vel cōmutatione aliqua.
18 ¶†Op.qđ falsarius sit rex faciēdo illā cudi sub nomine patris,
ex quo non viuit.ff.ad legē Cor.de fals.falsi.de his que fiunt a pre⁊
la.quanto.Ad hoc.qꝛ falsitas cōmittit in;altero ex substantialibꝰ,
quātitas pōderis,materia,⁊ publica forma,⁊ hec nō debet esse fal
sa.C.de reli.⁊ sum.fu.l.monumentorū.Glos.respondet dupliciter.
Primo hoc operatur iuramētum,vt illud impleat sicut seruauit.
Non satisfacit:qꝛ iuramentum non obligat ad illicitum.Soluit se
cundo ꝙ falsitas circa id,a quo sumit ꝓbatio,vitiat:hic nō sumit
ex ipso nomine descripto in moneta:qꝛ non adhibetur fides, sicut
nec inscriptioni sepulcri.C.de relig.⁊ sump.fu l.monumentorum,
imo pictura est,que habet largā licētiam:semper enim fuit fas,pi
ctoribus,atqꝫ poetis,nouitates inuenire.licet sit argu.contra.xx⁊
iiij.q.ij.sane.ij.in princ. Hos.dicit quod obiectio procederet,si face
ret cudi monetam sub nomine patris:sed hic non faciebat,sed so⁊
lum vtebat veteri.Host.dicit ꝙ iura contraria loquunt in instru⁊
mentis,non in moneta:nā dūmodo nō falsetur moneta, nec alteri
preiudicet,non refert an cudat sub nomine patris,an filij, vel que
19 figura ponatur.¶†No.tamē gl.qđ falsatio scripture,que nō pro⁊
bat,non inducit penam falsi.de quo in.l.si quis legatum.de falsis.
20 ¶†Not.secundo qđ scripture sepulcrorum non probant.vide de
probatio.causam.vbi per glos.Dicit hic Jo.and.quod.c.sane.hic
alleg.in contrariū non probat:quia non dicit assertiue,sed sub du
bio forte dicit per descriptionem libri de ipsius autoritate cōsta⁊
re.Ad hoc.xvj.di.c.j.⁊.c.clementer.Deinde glo.ponit penā vnam
fines falsantis.Glo.vltima ponit penitentias periurij,⁊ penā quo
ad,infamiā,⁊ dicit periurum infamem,siue de preterito,siue de fu⁊
1 turo iuret falsum,vt veniēs contra iuramentum. ¶†Ultimo vi
detur qđ superfluitas sit in versi.super quo.ibi:si falsam.⁊ ibi: verū
tamen.qꝛ videtur idem repetere bis.Quidam dicunt quod idē est
casus,sed largius declarat in ver.veruntamen.Alij vt Jo.an.qđ
versi.si falsam.loquitur quando iurauit credēs falsam,⁊ nō erat:⁊
sic addit alium casum.Et hunc sequitur Cald.per que dicit quod
eque deierat iurans verū,quod credit falsum,quia deierat quo ad
intētionē,sicut si iurat quod credit falsum,⁊ est. Ad hoc.xxij.q.ij.
homines.⁊.c.seq.Idem in eo,qui credit se venire contra iuramen⁊
tum,⁊ non venit,puta qꝛ iurauit debitor non exire districtum Bo
non.non soluto debito,exiuit credens debitū non solutum, quod
tamen vere erat solutū.Nā periurus est quo ad Deū,⁊ in foro cō⁊
scientie.Qui dicit se sic disputasse.Hoc tene,quicquid dicat Gul.
de Cu.in.l.Labeo.ff.de iurein.vbi dicit qđ si iuraui tibi satisface⁊
re in pascbate decē,⁊ me ignorāte tu prorogas terminū,aliquo re⁊
cipiente noīe meo:qꝛ si in termino non soluerim hoc ignorans, qđ
non sum periurus.Et potest dicere verum quo ad forum cōtentio
sum:qꝛ non fui in mora:sed quo ad forū penitentie sic,vt est dictū.

1 ☞Appellationem a diffinitiua differre debet iudex a quo, licet
iurauerit sententias exequi intra certum tempus.
2 Appellatio quando suspendit,vel extinguit iudicatum.nu.11.
3 Juramentum quas limitationes recipiat.
4 Consuetudinis vinculum ceteris paribus nō debet esse maioris
firmitatis vinculo legis.
5 A iuramento quolibet semper ius superioris tertij intelligitur
exemptum.nu.7.
6 Executionis tempus an possit consuetudine restringi.
8 Statuere quomodo potest ciuitas contra legem,vel ius.
Appellatio an possit statuto,vel consuetudine tolli.
9 Judex quomodo possit secundū conscientiam quādoqꝫ iudicare.
10 Judex ecclesiasticus quando possit de re temporali cognoscere.
12 Attentata,⁊ innouata an sint omni tempore reparanda.

1 VEnientes. ¶†Judices,q iurāt sentētias
exequi intra certū tēpꝰ,hoc non
obstante appellationibus ab eis interiectis deferre te
nentur.Diuiditur in quatuor.Jn prima ponit repre⁊
hensio cōsulū.Jn scđa ibi:verū.ipsorum excusatio . Jn tertia ibi:
qꝛ vero excusationis reprobatio,⁊ generale mandatū.Jn quarta
ibi:cum ergo mandatum speciale,⁊ communicatio non parentis.
¶No.primo iudicem a quo debere deferre appellationi a diffini
2 tiua,etiam secundum leges.¶†No.secūdo quod appellatio suspē
3 dit pronuntiatū,non extinguit ex toto. ¶†Nota tertio quod iu⁊
ramentum in materia iuris recipit interpretationes,⁊ limitatio⁊
nes iuris:⁊ sic iuramentum de exequendo sententiā intelligitur ni
si sit appellatum. Jtem quod iuramentum simpliciter prestitum
refertur ad actus capaces implementi qđ iuratur:ideo iuramen⁊
tum de exequendo intelligit referri ad sentētias exequibiles,⁊ non
ad non exequibiles de iure,id est,que executionem non recipiunt.
4 ¶†Nota ceteris paribus vinculum cōsuetudinis nō debere suis
casibꝰ esse maioris roboris ⁊ firmitatis,quam sit vinculum legis.
5 ¶†Nota quod a quolibet iuramento intelligitur ius tertij,⁊ maxi
me superioris,exceptum.¶Nota attentata appellatione penden⁊
6 te reintegranda in pristinum statum.¶†Oppono quod altero re
spectu non valeret hec consuetudo:quia restringebat tempus exe⁊
cutionis,quod restringi non potest sine causa,⁊ parte non consen⁊
tienet.de re iudi.quod ad consultationem.Fatetur Gofre.contra
quod absqꝫ causa tale tempus non potest restringi.alle.l.supplet.
Dicit tamen quod hec consuetudo hic ex hoc capite non reproba
tur,nec hic papa figit pedem,sed in alio,de quo sequitur,secundū
7 Hostiensem.¶† Oppono quod nedum pape,imo cuiusqꝫ tertij,
intelligatur ius exceptum:quia sicut pactū inter certos factū non
nocet alijs,ita nec iuramentum.ff.de pact. si vnus.§.ante omnia.
maxime cum iuramentum ex parte prestantis sit personale.s̄.eod.
veritatis.Per quod dicit hic Host.quod poterit appellari,etiam
ante sententiam.licet Pe.contra.⁊ dicit quod caute dixit ius non
autoritatem.facit ad no.supra.c.proximo.¶Oppono quod con
suetudo non se extenderet ad casum nostrum.⁊ sic frustra dispute⁊
tur de iuramēto.Quod patet:quia erat cōsuetudo super mutuis,
⁊ plagiarijs,⁊ hic mandat restitui possessiones,etiam sic erat q̄stio
super possessionibus.Solutio.Dic quod verbum,secūdum nostre
ciuitatis consuetudinem iudicabunt,nō restringebatur ad casum
proximū,vel forsan erant ille res pignorate,vel capte pro debito.
8 ¶†Oppo.communitas potest statuere legem etiā contra ius,vt
patet in.l.omnes populi.ff.de iustitia ⁊ iure.Dic quod potest sta⁊
tuere contra ius,non ad preiudicium principis, vel alterius.Ad
qđ de consti.que in ecclesiarum.Fatetur tamen qđ sine cōstitutio⁊
ne possunt appellantes appellationi renuntiare.C.de temp.appel.
l.fina.in fi.idem Hosti.facit quod no.de arbi.innotuit.super.j.glo.
ad vtrunqꝫ.l.j.§.primo,⁊ secundo.ff.quando appel.non li.Ex his
patet quod non valent statuta,quod ab interlocutorijs non possit
appellari,⁊ nisi secundum quod permittit ius ciuile.Tum quia
inferiores nō possunt facere statuta ad preiudicium subiectorum.
Tum quia non possunt facere statuta contra ius superioris.Tū
quia statuta tollerēt defensiones naturales,vt latissime disputat,
⁊ decidit Joan.And.de appel.c.fina.lib.vj.Quod satis puto, in⁊
quātum inferior ecclesiasticus statuit.Jdem ⁊ in laicis,inquantū.
non habent iudicium appellationis sub se, vel prime vel secunde
vbi aūt habēt iudicia appellationis sub se,vel nō recognoscunt in
hoc superiores,statuere possunt:vt no.Bar.in.l.ij.§.ij.ff.a quibus
appe.non licet.Quod intellige,vt dixi de consti.cum in ecclesiarū.
nō recognoscentem superiorem posse statuere contra ius.Hoc idē
concludit Joan.An.quo ad primum post Mar.de Fan.in addi.
Spe.in.ti.de appella.§.nunc tractemus.iuxta princi.in addi.ma⁊
gna.De renuntiatione autem per partes dixi de appel.c.pastora⁊
lis.Uide Jnn.qui tenet quod pacto possit renuntiari,etiam extra
iudicium.de arbit.c.innotuit.Uide gl.⁊ Hos.de deci.ex multiplici.
Uide Jo.ij.q.vj.si autem.⁊ Ber.de arbi.dilectus.in gl.fina.⁊ Jo⁊
an. And. in Nouel.in.q.prealle.de appel.lib.vj.vide in Spe.de ap
pella.§.in quibus.versi.quid si conuenit.⁊ in.§.si.eo.ti.in fi.Et hāc
conclusionem tenent domini de Rota,sua conclusione cclxxxi.vbi
9 plene dicunt.¶†Opp.quod non debeat iudicari scđm legem,sed
secūdū conscientiā.iij.q.vij.postulatis.So.Dicit Jo.An.qđ iura
hec cōtrariari videntur in hoc,quia aliqua dicunt scđm legē iudi⁊
candū,vt hic,⁊ in cōcord.aliqua ſm allegata.iij.q.vij.iudicent.ali⁊
qua ſm conscientiam,vt in cōtra.ff.de arbi.l.qualem.Omnia sunt
sic cōcordanda,qꝛ scđm allegata de iure debēt iudicari,⁊ ſm legē,⁊
cōscientiam a legibus,⁊ a iure informatā.Unde iudicat ſm qđ iu⁊
stum sibi videtur,prius habita collatione sapientum,vt dicit glo.
de appel.vt debitus.⁊ vide qđ plene scripsi de consti.c.j.li.vj.Et iu
dicat ſm conscientiam,quam habet ex allegatis,⁊ vt iudex,non ꝙ
habet vt Deus,vel vt homo.in gl.iij.ibi:quia vero.col.vj.⁊ in au⁊
then,vt iusiurand.quod presta.ab his.§.⁊ equus ero.col.ij.⁊ de de⁊
10 fen.ciuita.§.iusiurandum.col.iiij.ſm Host.¶†Opp.quod nō de⁊
buerit appellari ad papā.de iudi.nouit.So.Ciuitas Tudertina
subiecta est,pape quo ad tpalem iurisdictionem,⁊ tenent appella⁊
tiones ad eum facte,alias non,nisi secūdū Jo. And.vacaret Jm⁊
perium,vel haberet hoc cōsuetudo vt appellaret in tpalibꝰ ad pa
pam.de fo.compe.licet secundum Hos.Host.dicit hoc generale qđ
epi ius reddant in ciuitatibꝰ,que iudicibꝰ carent,⁊ cognoscunt de
grauaminibꝰ,per id,qđ no.de iudi.nouit.versi.nec illud.super ver
11 bo,dirigat.¶†Quero de rōne.Textus dicit qđ appellatio extin
guit pnūtiatū.ff.ad Turpil.l.j.§.vlti.⁊ quia appellatione pendēte
⁊c.ij.q.vj.appellatione.Jo.And.dicit qđ non extinguitur,sed su⁊
spēdit:ideo dr appellatione suspensa.Jdem Archi.de appel.c.nō
solū.lib.vj.i verbo,medio tpe.Allegat.j.de re iu.cū inter.ad fi.⁊ de
app.si a iudice.li.vj.Dic qđ extinguit de p̄senti,sed inspecto exitu

12 de futuro suspendit:⁊ no.in.d.l.i.in fi. ¶†Opp.gl.ꝙ statim non
retractentur attentata.ff.de appel.cum ex causa.ideo expectatur
appellationis euentus. Glo.dicit quod non dicit quod debeat ex-
pectari appellationis euentus,sed sic ibi cõtingit de facto:⁊ sic ap
pellatione pendente executio non debet fieri:⁊ si fiat inuito posses-
sore,in pristinũ statum restituit,anteꝙ̃ appellatiõis causa exami-
netur.Uel nõ negat quin interim possit reuocari,licet dicat qđ nõ
possit reuocari,eo in appellatione succũbente: quia supplenda est
per alias leges:⁊ vacat arg.a contrario sensu:vt no.glo.de appel.
non solum.li.vj.in verbo,ante omnia.dic vt ibi.

1 ☞ Usurarum relaxatio quando valeat.
2 Usure quomodo possunt coram iudice seculari repeti.7.
3 Juramentum non impedit ius agendi ex noua causa.nu.9.
4 Repetendi ius transit ad heredes vsurarij passiue.
5 Judex potest ex officio procedere in his,que anime periculũ tan-
gunt.8.
6 Judex ecclesiasticus quando habet iurisdictionem in laicum.
9 Juramentum an repellat indistincte vsuras repetentem.
10 Testari an possit debitor de vsuris solutis.
11 Mandatum quando non finiatur morte mandantis.
12 Processus valet lite non contestata, quando fuit factus per mo-
dum inquisitionis,vel denuntiationis.
13 Judex põt ex officio procedere in executione vltime voluntatis.

1 AD nostram. ¶† Per officium iudicis
subuenitur illi,qui propter
iuramentum non potest repetere vsuras.h.d.Secun-
da ibi:mandamus. ¶No.arg.quod non valet relaxa-
tio vsurarum,etiam solutis vsuris. Dic vt in regula,peccatum.
2 de regu.iuris lib.vj. ¶†Not.arg.quod coram seculari iudice pos-
sunt vsure repeti:licet dicat Jo.an.quod verba sunt partis,nõ iu
ris,⁊ sic non probant quod notaui.de quo per Arch.xiiij.q.iiij.
quid dicam.⁊ vide in clemẽ.dispendiosam.in verbo,non repetun-
3 tur. ¶†Not.quod iuramentum non impedit ius agendi ex noua
causa,⁊ sic iuramentum de non repetendis vsuris refertur ad cau
sam subsistentem repetendi secundum tempus iuramenti,non ad
causam post iuramentum ortam,ad hoc de renuntia.cũ inter.P.
4 Sauf. ¶†No.qđ ius repetendi vsuras transit ad heredes vsura
5 rij passiue. ¶†No.quod vbi tangitur periculum anime potest iu
dex ex officio ꝓcedere,maxime quando pars exclusa est a remedio
agendi,⁊ equitas subest agl.Ad qđ.ff.de pe.l.hered,l.fi.⁊.l.plane.
Jdẽ etiã si competat ius agendi partib⁹.Et no.practicã ꝓcedẽdi,
q: formata inquisitione vocare debet testes,qui de hoc nouerũt ve
ritatẽ.Et põdera qđ sufficit citatio generalis,qñ persone sunt in-
6 certe,⁊ ignorant. ¶†No.casum,in quo ecclesiasticus iudex habet
iurisdictionẽ in laicũ rõne testimonij in cã ad ipsum ptinẽte inter
laicos. ¶No.hrdes cõpelli ad restituẽdas vsuras, maxime quas
7 testator mandauerit restitui. ¶†Opp.qđ questio vsurarum non
spectet ad secularẽ:q: vsure sunt permisse de iure ciuili.C.de vsur.
p totũ.Sol.Dicit hic Jo.an.quod verba sunt hic partis:vñ non
probat qđ secularis iudex habeat cognoscere cãs vsurarias.De
quo p Arch.xiiij.q.iiij.quid dicã.de quo in cle.dispẽdiosam.de iu
di.in gl.cũ repetuntur.de hoc dixi plene de fo.compet.cum sit.dic
8 vt ibi dixi. ¶†Opp.quod non debeat iudex hic procedere ad in-
quisitionẽ,ex quo infamia nõ ꝓcessit,vel denuntiatio.de accus.cum
oporteat.⁊.c.qualiter,⁊ quando.So.Dicit hoc speciale,vbi põt fie
ri inquisitio ex puro,⁊ mero officio,nulla ꝓcedente infamia:qđ di-
citur verũ generaliter,vbicunqȝ agitur de correctione peccatorũ,
vel imminet periculũ animarũ.de cle.peregri.c.fi.de sup.neg.pla.
c.ij.⁊ pe.j.c.i.⁊.c.sicut nostris.j.de preben.graue.vt eccle.benefi.c.
vno.de clã.despõ.cũ inhibitio.de accu.si cõstiterit.ẜm Host.⁊ inq-
ritur hoc casu de veritate,nõ ꝓcedẽte inqsitiõe infamie.de offi.or-
di.c.j.Secus si fieret inquisitio contra prelatum, maxime aliquo
consequente,vt in contrarijs.Et sic secundũ Pet.est inqsitio ordi
naria.Prima,que fit per ordinarium.Secũda,que per delegatũ,
secundũ quosdam.Sed ipse dicit quod prima est,quã facit iudex
ex officio,cuius interest,vt paratus sit locus,quẽ regit:qđ nõ erit
nisi illum purget malis hominibus.ff.de offi.presi.l.cõgruit.de of
fi.ordi.c.j. ¶Jnn.ponit hic aliquos casus,in quibus iudex ex offi
cio procedit,⁊ aliquos in quibus non.Primus,quãdo agitur ad
restitutionem vsurarum,quas nõ potest quis repetere obstante
iuramẽto:quo casu nedũ papa,vel ordinarius,sȝ quilibet etiã de-
legatus ex officio põt per viam inquisitionis.Hoc tamen tempe-
rat verũ inquantum velit procedere non ad priuatum interesse ali
cuius priuate persone,sed ad penitentiam imponendam.de off.or.
c.j.licet in consequentiã sit ibi tunc priuatum interesse:q: fructuo
sam non potest agere penitentiã nisi restituat alienum.xiiij.q.vj.c.
j.de vsuris.cum tu.secundum Host.Jdem si altero respectu repel
latur ab agendo,vt no.Jo.and.de vsuris.q: frustra.q: subuenit iu
dex ex officio.vt peccatum vitetur.Ad id,quod de consequentia
dixi,facit de vsuris.per venerabilem.cum concor.Secundus ca-
sus,quando queritur de consanguinitate inter cõiuges.de diuor.
porro.xxxij.q.ij.si duo ⁊ hoc ratione peccati.Jdẽ de quolibet alio
impedimento canonico:quia eadem est ratio.de consang.⁊ affini.
tua.ad hoc de offic.ordi.c.j.⁊.c.significauit.⁊ in contrahendum est
expressum de clan.despon.c.fi.⁊ de spon.sicut,in fi.Tertius casus,
quando vult inquirere de statu ⁊ iuribus ecclesie:nam papa ex offi
cio inquirere poterit.ad hoc de institu.cum venissent.Dicit tamẽ
Hosti.quod hec facit ex plenitudine potestatis:nec hoc licet epi-
scopis,vel alijs inferioribus,qui tenentur iura seruare. Ad hoc
de restitu.spol.cum olim.Jdem not.Joan.and.de fo.compet.cum
L.laicus.etiam si dicat notorium damnum,vel peccatum agens,
vel denuntians,ex magna tamen causa etiam inferior supplet,vt
not.Jnnocen.in cap.quoniam.in princi.vt lite non contesta.quod
dic vt dixi de postulan.bone.Et est magna causa,si res sunt male
alienate,vt ibi not.glo.⁊ in.§.sunt ⁊ alij.Quartus casus,quando
agitur de iuribus principis.C.de bo.vacan.l.pe.⁊ vltima.lib.x.ad
quod de confir.vti.vel inuti.cum dilecta.ẜ.de sup.neg.prela.c.fin.
¶Casus autem,in quibus non inquiritur,ponit.Primus,quan
do agitur de alijs criminibus ab vsura:vel de vsura,quando iura
mentum non excludit partem:quia tunc nõ poterit ex officio pro-
cedere,nisi prout in alijs criminibus,si precedat infamia,vel suspi
cio,illa precedẽte dic quod poterit ex officio procedere in casu vsu
re,etiam vbi non est iuratum de non repetendis vsuris,dum prin
cipaliter non procedat ex officio ad vtilitatem partis, sed ad peni
tentiam imponendam,licet per consequentiam surgat priuatum
interesse:quia non potest fructuosam agere penitentiam,nisi satis
faciat,⁊ restituat male ablatum:vt in regula,peccatum.cum con-
cor.de regu.iur.libro.vj.Secundus,quando agitur super iuribus
singularum personarum,nũquam ibi potest in alia materia a pec-
cato iudex ex officio inquirere,vel extra ordinem,sed libello obla-
to,⁊ seruato iuris ordine.ff.de incendio,ruina,naufra.l.ne quid.C.
de naufra.l.de submersis.lib.xi.Ad hoc quod no.Joã.And.de iu-
dicijs.nouit.⁊ in.c.fi.de fo.compe.vbi ponit hanc regulam.Jn mo
dum tamen denuntiationis aliquando poterit procedere ad pri-
uatum interesse.De quo dic vt no.de iudi.nouit.secundum Joan.
an.hec vera dicit Hostiẽ.quod non possit in priuatis procedere ex
officio,nisi partes consentiant:⁊ hoc no.de libel.ob.c.j.⁊ idem dicit
de lit.conte.c.j.in diffinitione litis contestationis.Jtem hec vera,
nisi sint miserabiles persone:q: ad commodum earum procedit ex
officio,vt no.Jo.and.de restit.spol.solicite.Jtem ad conseruãdas
consuetudines pias:vt de simo.ad audientiam.⁊ quod ibi not.
9 ¶†Quero cum gloss.an iuramentum indistincte repellat vsuras
repetẽtem.Dic,si iurauit non repetere,nõ excluditur ab actu de-
nuntiandi:⁊ si iurauit non denuntiare,adhuc non repellit:q: iura
mentum fuit illicitũ.de iureiuran.quemadmodũ.quod dic vt ibi.
Jdẽ si iurauit nõ repetere, nec recipere:⁊ hoc vltimo casu,si dicto
vellet iurans iuramentũ seruare,non deberet creditor lucrifacere
illam vsurã,sed fiet inde eleemosyna.de vsuris. cum tu.secundum
Hosti. ¶Oppo.quod hic non possit istas vsuras aliqua via repe
tere obstante iuramento,quod potest seruari absqȝ interitu:vt.ẜ.
eo.debitores.⁊ hoc tam latum est iuramentum,qđ omnẽ excludit
viam agendi.Dic quod in terminis decre.habet multiplicẽ viam
hic.Primo qđ fundet se super testamẽto in restitutione vsurarũ:
q: dato qđ iurasset,hoc iuramentũ videt remissum per vsurariũ
in testamẽto,in quo mãdauit vsuras restitui,nisi interpretetur te-
stamẽtũ qđ velit vsuras solui,⁊ restitui illis,qui repetere possunt:
quare velit excludere illos,q repetere nõ possunt ratione iuramen
ti.Sed dicit gl.qđ nõ sic est restringẽda volũtas defuncti,sed am-
plianda.de dona,dilecti.⁊ q: mandauit vt restituant illis,q debet
habere,etiã dato ꝙ nõ posset repetere:⁊ q: aliqua via põt repete-
re,vt.j.patebit.Scđm hoc pȝ ꝙ lȝ aliquã viã haberet hic agẽdi,
nõ impedit quo minus ex offõ possit ꝓcedere,maxime qñ lȝ agere
possit de iure,nõ pt agere de facto,salua fama facti.Et hoc verũ,
maxime vt late interpretent voluntates,quib⁹ animab⁹ fauetur.
Ad hũc intellectũ facit optime,ẜ.de renũ.cũ inter P.Sauf.secũ-
dũ vtrũqȝ itellectũ,⁊ erit duplex via ꝙ repetent tanꝙ̃ indebite so
lute:⁊ si opponat de iuramento,replicabitur qđ nõ se extendit ad
ius de nouo ex testõ qsitũ cũ.d.c.cũ inter P,⁊ vtrũqȝ modũ obscu
re tetigit hic gl.Hoc tȝ,⁊ sequitur Gof.⁊ Host.lȝ Jnn.dixerit hic
cõtra,ꝙ non possunt debitores se fundare ex testõ,cũ nihil sit eis
relictũ.Sed certe imo est relictũ:q: lȝ nõ dirigat verba ad debito
res,dirigit ad heredes:⁊ nõ refert,cũ nõ testator de sua voluntate
loquat.l.miles ad sororẽ.§.j.ff.de le.ij.⁊.l.peto.eo.tit.Non ob.quod
legatũ sit inutile,quando legatur sibi debitum.Jnst.de le.§.econ-
uerso.Dic qđ legatum operat:q: si,pecunia nõ fuit soluta testato-
ri,nõ legasset liberationẽ.ff,de libera.lega.l.iij.sed cũ iã soluta est,
intelligit legasse exceptionis remissionẽ.e.ti.l.creditor.Unñ nõ ob-
stãte exceptiõe iuri in testõ pt repetere:⁊ sic hic nõ obstabit iurã,
nisi

nisi forte sub ciuili reuerentia iuramẽti repetere detrectaret. C. de
fideius. l. si. de hiino. ⁊ si questiones. Dat glos. secundum modum, q̄
potest hic agere vt remittatur iuramentum. s. c. j. Et sic no. quod
licet iurauerit non deponere questionem super vsuris, per hoc nõ
excluditur a depositione questionis super iuramẽto, licet ordine-
tur in finem questionis deponende super vsuris: ⁊ iuramentũ tũc
non excludet hunc tertium modum denuntiandi, vt tetigit glo. j.
c. quemadmodum. non excludit iuramentum. Habet etiam reme-
dium, scilicet hoc intimandi, ⁊ notificandi superiori: quia per hoc
non deponit questionem: vt sic iudex ex se hoc scito excitetur ad
procedendum ex officio: nam, vt dicit Joan. and. non iurarunt nõ
facere relationem, vel denuntiationem. Unde cum hoc nõ pateat
qui fuerint denuntiatores, potuerant esse intimatores, vel notifi-
catores ipsi debitores, licet non pateat quis intimauerit, licet ali-
qui dicant quod fuerit fideicommissarius testatoris: vel amicus
debitoris: ⁊ forte fuit tacitum hic in textu de debitore intimante,
propter opi. vulgarium, qui per hoc estimassent illum periurum.
Ad quod. s. de arb. peruenit. ij. in gloss. ij. Et ex his habes aliam
viam, vt faciat denũtiare alicui amico. Ex quo habes qd̃ quilibet
de populo potest hoc peccatum vt superiori denuntiare, ⁊ per hoc
non est periurus iurans, si amico denuntiante peruenit ad sibi de-
10 bitum. † Nunquid autem possent isti debitores non obstante iura
mento testificari, quia non est contra eorum iuramẽtum, ⁊ si esset,
temerariũ esset. xi. q. iij. quisquis. de cri. fal. c. j. licet eorũ dictũ non
faceret probationem, ⁊ ipsis posset iuramentum deferri. de testi. in
omni. ⁊. j. c. fin. ⁊ pe. ⁊ testes posset producere in causa denuntiatio-
11 nis, vel vbi procedit ex officio, cum esset accessorium. ¶ † Ultimo
querit Host. an ipsorum potestas expiret morte pape, si aliud nõ
intercessit, quam hec publicatio. Uidetur quod sic, ex quo citatio
non precessit. de offi. lega. c. si. ⁊ de offi. deleg. gratum. tenet contra-
rium: quia tales iussiones, vel precepta non expirant morte man-
datoris, etiam si impetretur super beneficijs: quod dic vt. j. de off.
deleg. si super gratia. lib. vj. Tum quia etiam in causa contentio-
sa sufficit quod delegatus qualitercũq̄ vt incepit: de quo. s. de offi.
12 dele. licet. ¶ † Opp. gl. vlt. qd̃ non debuerit hic procedi lite nõ con
testata. vt lite non conte. quoniam. Dic ꝙ fallit, quando procedit
in modum inquisitionis, vt hic, siue denuntiationis. Et fuit du-
plex causa, vel triplex, quare sic potuit ex officio procedi: q̄ causa
erat vsuraria: vel q̄ papa sic extra ordinem voluit procedi: vel q̄
agitur de executione vltime voluntatis defuncti. de testa. si here-
13 des. cum simil. ¶ † No. glos. que addit casum, in quo iudex ex offi-
cio procedit, quando agit de executione vltime voluntatis defun-
cti: hodie in causa vsurarum proceditur secundum formam cle. di-
spendiosam, de iudic. iuncta clemen. si. de ver. signi.

1 ☞ Iudex, qui iurauit ordinem iuris obseruare, in notorijs sub-
tilitatem ordinis iudiciarij non seruabit.
2 Ordo iuris in quo iudicio seruari debeat. 9.
3 Iuramentum generale contra ius non obligat.
4 Notoria non obligant iudicem ad procedendum super illis ple-
narie.
5 Iuramentum de obseruando iuris ordinem qualiter intelliga-
tur. 10.
6 Iuramentum vi extortum non obligat.
Archiepiscopus Lugd. quo iuramento obligetur.
7 Iuramentum vi extortum, si licitum est, obseruari debet.
11 Iudex licet in summarijs possit procedere plenarie, nõ tamen po
test ad hoc se adstringere, vt indifferenter sic procedat.
12 Uerba generalia debent generaliter intelligi,

1 AD nostram. ¶ † Iudex, qui iurauit in omni causa ordinem iuris
obseruare in notorijs subtilitatem ordinis iudiciarij
non seruabit. hoc dicit. In prima recitat tenorem iura
menti, quod secundo interpretatur ⁊ declarat, ibi: nos iuramen-
2 tum. ¶ † No. j. ꝙ iuramentum prestitum in materiam iuris reci-
pit interpretationes, ⁊ declarationes, ⁊ limitatiões, atq̄ exceptio-
nes iuris, vt inquantum iurat ordinem obseruare, hoc intelliga-
tur de ordine plenario in plenarijs, ⁊ summario in notorijs.
3 ¶ † Not. ij. quod a quolibet iuramento censetur exceptum ius: ⁊ si
sit ad ius reducibile, non est intelligendum vt obuiet iuri. Et not.
4 quod iuramentum contra ius non valet. ¶ † No. arg. quod nõ po
test iudex in causa notoria procedere, vel se ad procedendum plena
5 rie obligare. ¶ † No. ꝙ iuramentum de obseruando iuris ordinẽ,
intelligitur, ⁊ declaratur secundum diuersitatem causarum, vt in
6 notorijs summarius in plenarijs plenarius obseruetur. ¶ † Op-
po. quod tale iuramentum vi extortum non debeat obseruari. s. c.
si vero. Solu. Non fuit vi extortum, sed per quasi extortionẽ, idest,
contra consilium, vel desiderium iurantis: non tamen fuit vera ex-
tortio: obligat tamen iuramentum, ⁊ declaratur secundum iuris
intellectum, ⁊ hoc dicit: ⁊ forte capitulum in promotione sua extor
sit tale iuramentum. ad hoc de insti. cum venissent. Et est hoc pro
archiepiscopo Lugdun. a quo in promotione sua extorquetur si-
7 mile iuramentum, sm̃ Joan. and. ¶ † Opp. quod non teneatur ad
obseruantiam iuramenti per vim extorti: vt in. c. si. not. s. eod. de
priuilegijs. cum olim. de conuersio. coniug. accedens. Dic quod vi
debatur per hoc non teneri, secundum glo. nihilominus tamen te
netur, vt hic. Nec obstãt contraria, quia in illis fuit vera extortio:
hic secus. Ad hoc. de electio. quorundam. in princi. de religio. do. c.
ij. lib. vj. ⁊ constitu. Joan. execrabilis. in princi. ⁊ est argu. iuramen
tum per vim extortum seruandum. j. eod. petitio. ⁊. c. ⁊ si Christus.
Sed dic quod inquantum licitum est, quod iuramentum seruan-
dum est, si taliter iurans non seruando non incurrit periurium.
Uel dic quod licet sit licitum, non tamen tenetur sic iurans ad ob-
seruationem, nisi alias esset in precepto: ⁊ tunc tenetur ex vi prece-
pti, non ex vi iuramenti: quamuis ⁊ absq̄ obseruatione ipsius de-
beat per superiorem absolui. de quo. s. eo. debitores. seruata distin
ctione, de qua. s. quod metus causa. ad aures. Tu dic vt dixi. s. eo.
8 si vero. ⁊. c. verum. ¶ † Oppo. quod in notorijs aliquis ordo sit ser
uandus. de diuor. porro. de senten. ⁊ re iudi. cum sit Romana. Di-
cit glo. quod non est seruandus ordo iuris quo ad omnia, sed quo
ad citationem, ⁊ sententiam de citatione. Idem not. de purga. ca-
no. cum dilectus. in glo. nec quia. Idem tenet hic Innocẽ. ⁊ in de-
cre. sacro. de sent. excom. vbi de monitione loquitur. Idem Joan.
sub dubio forte. ij. q. j. que Lotharius. Jo. an. remittit ad decreta.
cum sit Romana. super vltima gloss. ⁊ de re iudic. cum olim. super
glo. similiter. de coha. cleri. ⁊ muli. vestra. super glo. Ad intelligen-
tiam dic vt dixi plene ibi: quia exigitur citatio, licet nõ peremptto-
ria. De sententia autem dic vt no. de verb. sign. ex parte. j. per In-
nocen. Joan. an. remittit ibi: ⁊ dixi in dicto. c. vestra. quia exigitur
sententia: sed non cum solennitate quod promulgetur in scriptis,
sicut in summarijs, ⁊ fortius: vt in clemen. si. de verbo. signi. ⁊ sic gl.
9 remanet vera. ¶ † Quero an indistincte in notorijs non seruetur
ordo iuris. Glo. dicit hoc verum, quando notorium est in prouin-
cia, ⁊ sic iudici, ⁊ alijs. Secus si non sit notorium in prouincia: quia
tunc iudex habet duplicem viam procedendi. Primo habet viam
ordinariam, ac si esset occultum, arg. de elect. bone. cum simil. vel se
informare super notorio, ⁊ facta fide super hoc procedet contra
reum quasi super notorio. Dat simile, quia quando quis est de de-
licto infamatus, iudex habet duas vias: quia potest suspẽdere in-
famatum vsq̄ ad purgationem. ij. q. v. presbyter si. Uel forte face-
re inquisitionem. ij. q. j. Deus omnipotens. Ad hoc facit quod no.
de offic. deleg. c. j. lib. vj. in glo. ij. De hoc de senten. excom. solet. lib.
vj. not. glo. que concordat opi. An posset iudex procedere super no
torio antequam se informet an sit notoriũ. Legiste dicũt quod nõ.
Glo. dicit hoc verum, quando non est notorium in prouincia: se-
cus si sit notorium in prouincia iudicis: quia non est necessaria in-
10 formatio super notorio. Uide qd̃ dixi in dicto. c. vestra. ¶ † Opp.
quod iuramentum etiam intellectum quod in notorijs seruetur
ordo iuris, sit obligatorium, ⁊ seruandum: quia absq̄ peccato ser-
uari potest. de elect. bone. ⁊ August. probat notoriũ, scilicet eccle-
siam non esse nullam. xxiiij. q. v. pudenda. Dicit glo. quod hoc est
illicitum, ⁊ multum lederetur ius actoris, cui incumberet onus
probandi: ⁊ disciplina iudicialis lederetur, si iudex nõ posset pu-
nire, nisi probetur. Non obst. decre. bone. quia illud casualiter fuit
factum ob scandalum, ⁊ ad cautelam. Uel forsan non erat noto-
rium iudici, quia in alia prouincia. Ad hoc, quia multa delicta
transirent inulta, contra id de sent. excom. vt fame. ⁊ sic inducit di-
11 scrimen salutis. xij. q. ij. cum deuotissimam. ¶ † No. bene glo. quia
licet iudex possit in summarijs ꝓcedere plenarie, vt not. glo. in cle.
si. de verbo. signi. in glo. si. ⁊ de iudicijs. dispendiosam. nõ tamẽ se
potest ad hoc adstringere, vt indifferẽter sic ꝓcedat: ⁊ fortiꝰ in no-
12 torijs quod not. ¶ † Opp. quod verba generalia debent generali-
ter intelligi. xix. di. si Romanorum. cum si. Glo. non soluit: dic hoc
verum, nisi lex, vel ratio cogat vt astringatur, vt hic. Anto.

1 ☞ Iuramentum vni debitum, si alteri prestetur, illicitum est.
2 Iuramentis contrarijs concurrentibus seruandum est licitum.
3 Protestatio iuris alterius, ⁊ reseruatio, quando in totum detrahi
tur iuri, vt inanis non validat quod agitur.
Iniuria oritur ex his verbis, mentiris saluo honore.
Uasallus prestans alteri fidelitatem pro iure feudi alieni, salua
reuerentia superioris, vel iure domini, videtur facere iniuriam
domino feudi.
4 Soluendo alteri id, quod debeo vni, an videar liberari.
5 Emphyteuta, seu vasallus prestans iuramentum fidelitatis alte-
ri, salua reuerentia, aut iure domini principalis, an incidat in cõ-
missum.
6 Iuramentum fidelitatis quando videatur licite alteri prestitum
a vasallo, salua reuerentia domini.

1 Ante. ¶ † Quoniã iurauit cui nõ debuit, cui de
bet iurare cõpellitur. Tria facit. Primo
exordiũ ponit. Secunda ibi: sane. narrationẽ. Tertia
ibi: cũ igitur. cõclusionẽ. ¶ No. primo literã ibi: onus
2 non remittitur ⁊c. ¶ † Nota secundo quod concurrentibus iura
mẽtis cõtrarijs, seruandũ est licitũ. ⁊ no. qđ iuramentũ prestitũ
in preiudicium tertij, nõ obligat iurantẽ, inquantum preiudicat
tertio: qꝛ nõ potest seruari absq; anime periculo. ¶ † Nota. ꝙ pro
3 testatio iuris alterius, ⁊ reseruatio, qñ in totũ detrahitur iuri, vt
inanis non validat quod agitur: qꝛ male ius seruat, qui in totũ il
lud eneruat. Sicut scenascbalus quidã, qui fecit hominẽ suspẽdi
saluo iure suo. Nec facile euitat infidelitatẽ, qui alteri iurat, saluo
iure dñi. Facile dico qꝛ cõtingit quãq; qđ aliquis de eodẽ feudo fa
cit fidelitatẽ dominis, maiori, s. dño, ⁊ minori, saluo iure maioris:
cui ⁊ minor fidelitatẽ de feudo facit: qđ nihilominus de iniuria te
neatur, qui dicit, salua reuerẽtia semper vestra vos mẽtimini per
4 gulã vestram: sicut aliquando audiui. ¶ † Oppo. ꝙ alteri soluẽdo
liberor quod alteri debeo. ff. de neg. gest. si liber homo. ⁊ l. cũ pecu
niam. ff. de pig. act. l. solutum. §. solutã. Sol. Hoc intellige quando
imprudẽter, ⁊ improuide, id est, in fraudẽ, vel vt alius iure suo pri
5 uef, vel cõtra iura. † Nũquid aũt prestãs hoc fidelitatis iuramentũ
alteri incidat in cõmissum. Dicit Jo. An qđ sic: qꝛ inquantũ in eo
est feudũ alienauit. in lib. feu. de feu. alie. imperialẽ. maxime si fiat
6 cõtra pacta iurata. C. de transac. l. si maior. ¶ † Quero quãdo põt
esse licitũ prestitũ archiepiscopo, ⁊ nõ derogans: Respõdeo, qñ
non est prestitũ ex alia causa iusta, vel pro alio feudo, sm Inno. vt
si nõ p iudicatu, sed alio castro iurasset. ¶ Quero in quo augef.
Dicit glo. qꝛ modo grauius solui potest vero creditori: ⁊ alteri est
solutum, ⁊ tamen nõ liberatur a debito. ff. de consti. pec. l. si vero. ff.
de sol. l. bona. Per hoc dicit gl. sequẽs quid peius est fine grauius
latroni, qui partitur spolia cũ socio, ꝙ si nõ partitur. xxij. q. iiij. si
ad peccatum. Dicit Host. post Gofre. hoc verum quãdo ideo nõ
partitur, qꝛ penitet de peccato, ⁊ intendit restituere: secus quãdo
simpliciter fidem frangit ad suum lucrum. ¶ Opp. ꝙ solutũ vni
alterũ liberet: vt patet in soluente alteri ex duobus reis. ff. de duo
bus reis. l. iij. Sol. Intellige quãdo soluit alteri tantũ, ⁊ alij omni
no: secus si soluat alij, qui nõ est omnino alius ab eo, cui debetur: et
hoc, qꝛ tunc nõ est improuida solutio, sicut ⁊ quando soluitur ad
iecto in stipulatione. ff. de solut. quod stipulatus. vel pcuratori re
uocato, ignorãte soluente. ff. si cer. pet. l. eius, qui in prouincia. ff. de
solu. l. vero. ⁊ l. cũ quis. §. si debitorem. Secus si non habuisset mã
datũ: qꝛ soluens nõ liberatur. ff. de cõdict. indebi. l. et si me putem.
Secus in deposito: qꝛ si alij restituit ignorãter: liberatur: ⁊ hoc, qꝛ
depositarius de solo dolo tenetur: ⁊ ideo sufficit qđ actionẽ cedat
cõtra illũ, cui restituit. ff. de peculio. l. qđ debef. Plus placet Ho
stien. ⁊ Gofre. qđ illa sit ratio, qꝛ creditor est obligatus in genere:
ideo soluẽdo alteri remanet obligatus. ff. ad legẽ Fal. in ratione.
§. i. depositarius aũt in specie: ideo cũ possidere desinat illã speciẽ
sine fraude, ⁊ vitio, liberatur. ff. de verb. oblig. l. si ex legati causa.

1 ☞ Iurans stare mandato alicuius nõ obligatur ad illicita.
2 Compromitti non potest super actione iniuriarum.
3 Arbiter, vel arbitrator quis potest esse super iniuria propria.
4 Compromitti potest in feminam arbitratricem.
5 Compromittentes obligantur laudo ratione iuramẽti prestiti. 6.
7 Exheredatio sine causa expressa non valet.
8 Iniurie duplex est species, vna facti, altera verbi.
9 Iuramento generali opus est interpretatione, ⁊ non absolutione.
10 Laudum quantumcunq; iuratum potest sine periurij pena peti
reduci ad boni viri arbitrium.
11 Iudex ecclesiasticus potest cognoscere de laudo inter laicos ra
tione iuramenti, vel matrimonij.
12 Sententiam propriam an possit mutare, vel reformare iudex,
13 Dicto alterius iurans stare, an cogatur, ad illud si sit illicitum.
14 Arbiter in quo differat ab arbitratore. nu. 18.
15 Compromisso facto in talem tanquam arbitrum, in dubio vide
tur electus vt arbiter, non vt arbitrator.
16 Compromisso facto in talem vt in arbitrum, ⁊ arbitratorem, ⁊
amicabilem compositorem, an dicatur arbiter, vel arbitrator.
17 Compromisso facto in talem, quod possit laudare de iure vel fa
cto, an dicatur arbiter: seu arbitrator.
19 Compromittentes in iudicem secundum leges, si obligant se stare
sententie eius, videntur appellationi renuntiare.
20 Laudum arbitratoris non emologatur taciturnitate decem
dierum.
21 Laudum emologatum sicte vel expresse parit actionem in factũ.
22 Laudum an possit emologari tacite, vel expresse.
23 Compromissum soluitur morte alterius compromittentium.
24 Banno alterius compromittẽtis an finiatur compromissum. 50
25 Confessio facta coram arbitro, vel, vel arbitratore, an preiudic..
in alio iudicio.
26 Prescriptio interrumpitur litis contestatione coram arbitro.
27 Arbitrator procedere potest diebus feriatis.
28 Arbiter adstringitur instantie statute.
29 Arbiter potest recusari ante sententiam, sed non arbitrator.
30 Arbiter non cogitur laudare, licet compromissum susceperit.
31 Laudare potest arbitrator in ecclesia.
32 Arbitrator potest excedere fines compromissi.
33 Excommunicatus potest esse arbitrator, sed non arbiter.
34 Laudum arbitratoris reducitur ad boni viri arbitrium.
35. Laudum arbitri an possit aliqua via retractari.
36 Laudum arbitratoris, vel arbitri, an possit peti quod reducatur
ad boni viri arbitrium.
37 Sententia iudicis reducentis laudum an possit peti qđ reducatur
ad boni viri arbitrium.
38 Laudum quo iure reducatur ad boni viri arbitrium.
39 Laudum intra quantum tempus peti debeat reduci ad boni viri
arbitrium.
40 Laudi reductio ad boni viri arbitrium coram quo peti debeat.
41 Laudum quando dicatur iniquum.
42 Laudi iniquitas, vel lesio qualiter detegatur, vt reduci valeat.
43 Acta arbitri, vel arbitratoris an probentur solo suo dicto.
44 Laudi reductio ad boni viri arbitrium an tollatur pacto, vel iu
ramento.
45 Pensione non soluta potest expelli colonus, licet promiserim non
expellere.
46 Renuntiare an quis possit reductioni ad boni viri arbitrium.
47 Clausula compromissi qđ arbitris possit assignare magis vni, ꝙ
alteri, quomodo intelligi debeat.
48 Reductionem laudi petens an cadat in penam conuentionalem.
49 Laudum si reducatur, an sufficiat iudicem vt bonum virum re
ducere ad modicam lesionem.
50 Compromissum an expiret banno arbitratoris.
51 Furiosus habens dilucida interualla an possit esse arbitrator.
52 Arbitrator an possit esse filiusfa. inuito patre.
53 Arbitrator esse potest presbyter.

1 Quintauallis. ¶ † Is cuius mãdato sta
re iuraui, non potest preci
pere vt filios exheredem, vel vxorẽ abijciam. Cõmunis
2 diuisio. Secũda ibi: quo circa. ¶ † No. primo quod su
3 per actione iniuriarum potest compromitti. ¶ † No. ij. ꝙ quis po
4 test esse arbiter, ⁊ arbitrator super iniuria propria. ¶ † No. iij. ꝙ in
feminam potest compromitti vt in arbitratricem. de quo de arbi.
dilecti. Ex hoc habes vnam differentiam inter arbitrum, ⁊ arbi
tratorem. ¶ Nota in laudo posse laudari de facto, vel faciendo al
5 terius persone, que, vel cuius ius nõ venit in cõpromisso. ¶ † No.
vnũ modum se adstringendi ad compromissum per iuramentum
⁊ nota modũ seruandi: quia possunt arbitri precipere sub debito
iuramenti: ⁊ arctatur compromittens ad obseruandum, ⁊ implen
6 dum quod iurauit. ¶ † Nota quod in compromisso, vel iuramen
to de parendo laudo, in dubio non venit aliquid illicitum contra
pietatem, vel contra ius, ⁊ sic a talibus iuramentis excepta censef
obligatio ex pietate paterna, seu ius, ⁊ obligatio ex lege diuina.
Laudũ ergo est reducibile, vbi comprehẽdit aliqđ illicitũ, aut con
7 tra ius diuinum, aut cõtra pietatẽ naturalẽ, ⁊ paternã, † Et nota
iniquũ vt pater exheredet filiũ ex causis nõ expressis, vel alia cau
8 sa leui. ¶ † No. duplicẽ speciem iniurie. Vnã, que verbo: aliam, que
9 facto cõmittif. ¶ † Nota in iuramẽto generali, vbi trahitur ad illi
citũ opus esse interpretatione, nõ absolutione. ad hoc. s. eo. quan
10 to. ¶ † No. ecclesiam posse adiri pro reductione laudi ad arbitriũ
boni viri, quando laudum est iuratum, ⁊ continet iniquitatem con
tra equitatem naturalem, vel contra ius canonicum. ¶ No. practi
cam procedendi, qñ preceptum sit iniustum ex iuramento: qꝛ po
test agi vt reuocetur preceptum: ⁊ si non reuocetur, põt agi, vt de
cernatur preceptum nullum, ⁊ non arbitratorem, qui pnuntiauit
Vel precepit posse iniustũ preceptũ de facto latum reuocare: ⁊ sic
videf quod possit laudum nullũ in melius reformare, sicut potest
11 ordinarius. ¶ † Opp. primo quod intromittat se ecclesia inter lai
cos. de iudici. nouit. qui fi. sint leg. causam. Dic inquantũ de laudo
se intromittit ecclesia, tangendo iuramentũ tantum, vel illud, de
clarando. Hic potest. de iudi. nouit. Inquantũ ecclesia se intromit
tit de pcepto circa vinculum matrimonij, idẽ de trans. sta. prela. per
totũ, qui fi. sint legi. causam. de ordi. cog. tuã. Inquantum se vult
intromittere de precepto, ne filios exheredet, adhuc põt: quia hoc
est contra pietatem naturalem, ⁊ nutrit peccatum, vt. d. c. nouit.
¶ Oppo. ij. quod hec reuocatio, vel denuntiatio nõ fuerit necessa
ria, ex quo iuramentum ad hoc se non extendebat, ipsum non liga
bat. s. eo. quanto. So. Dic qđ hec reuocatio, ⁊ denũtiatio nõ est ne
cessaria quo ad ius, sed quo ad factum, ne de facto hoc de periurio
noteur,

notet, si nō seruet. Et sic p3 quod pars potest absoluere iurātem sibi ad vtilitatē suam. Ad hoc de vsuris. consuluit. ad qđ de spon. c. ij. ⁊ vide qđ ibi plene dixi. ideo mulieres debent facere de neces-
12 sitate virtutem. ¶ † Opp. quod non possit arbiter mutare sententiam, vel reformare. ff. de arbit. l. diem. §. j. cum. l. seq. dic si arbiter vult mutare interlocutariā, potest: vt. d. l. diem. §. j. Si vult mutare circa accessoria, potest. l. Paulus. de re iudic. dummodo eadem dic no. gl. ff. de arbi. l. qui arbiter. Idē si vult reformare quo ad dictamen. non mutata sentētia. ff. de re iud. l. acta. Si vult declarare dubium verbū, q2 condēnauit in decē vult declarare de qua moneta: ⁊ non pōt, nisi aliud habeat ex potestate sibi data: vt not. Guid. de Suza. in. d. l. qualem. Et ponit Jo. an. in addi. Spec. in titu. de arbi. §. sequitur. ver. sed pone, actum est. Si vult mutare diffinitiuam, tunc si super toto pronūtiauit, ⁊ sic perfunctus est officio, nō potest mutare, siue sententia sit aliqua, ⁊ hoc est certum: siue nulla, vt. l. quia arbiter. si non est perfunctus, tūc bene potest mutare: vt l. qđ tamen. eod. tit. Idem si non sit diffinitiua, si tamen finiat iudicis officium: vt. d. l. diem. §. si de pluribus. secundum Barto. procedunt hec etiam quando preceptū, vel sententia est nulla. Nō ob. hec decr. quia hic non reformat laudum, vel reuocat quod iudicauit tanꝙ arbiter, sed tanꝙ pars, ad cuius cōmodum erat prestitū iuramentū ad mandatū superioris, qui declarauit nullū. Hec procedunt, nisi aliud sit dictum in compromisso. Nam si dictum est qđ possit iudicare semel, ⁊ pluries, ⁊ quoties ei placuerit, poterit sic iudicare, ⁊ corrigere super diuersis articulis, ⁊ nō super eodē, in quo est iam laudatum: q2 super eadem re non possunt ferri plures sententie. l. j. C. quando prouoca. non est neces. quia ex quo semel est decisum, siue per laudum, siue per arbitramentum, quod est quedam transactio, vt. j. notabitur, nō potest amplius trāsigi. ff. de transactio. post rem. ⁊ ff. de condi. indeb. elegāter. §. si quis post. Idem Jo. and. in addi. Spec. in tit. de arbitris. §. sequitur. versi. sed pone post Gui. de Suza. Secus si diceretur vt possit iudicare semel. ⁊ pluries, ⁊ iam iudicatum mutare, ⁊ corrigere: q2 licet non habeat a iure, potest ei attribui a partib9: sicut certi sunt iudices, qui possunt suas sententias corrigere. ff. de appel. ab executione. ita quod arbitris potest concedi: vt. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arb. Verba sunt Bar. in. d. l. quid tamen. ⁊ bene dicit. Primū membrum placet, vbi plures sunt articuli. Sed vbi vnus est articulus, eo quod est concessum vt pluries possit laudare, necessario poterit in vno iterato pronuntiare: alias verba in illo nil: si operarentur. Vbi autem ad diuersos articulos potest referri: procedit dictum Bar. quod no. De arbitratore dicam. j. Jo. an. tamen in Spe. loco prealle. videtur sentire quod non valet tale pactū, vt possit mutare circa idem, quia hoc esset inuitare ad delinquendum, contra. l.
13 conuenire. de pac. do. ¶ † Oppo. quod parendum sit mandato vi iuramenti: quia iuramentum fuit simplex de parendo, ⁊ nihil exceptum: ergo. xix. dist. Romanorū. de mai. ⁊ obe. solite. Dic quod verba simpliciter prolata in dubio ciuili modo sunt intelligenda, vt ab eis excludatur iniustum, vel iniquum. s. eodem. quanto. ⁊. c. veniens. ff. de seruit. rusti. predi. l. si cui. secundum gloss. primam, et secundam. Sed obstat solutioni, quia licet patri filium ex causa exheredare. in aut. vt cum de appel. cogno. §. aliud quoq3 capitulum. Dic, quod licet, ex causis expressis a iure, inter quas non est hec, si iniuriatur tertio: propter que gloss. hic enumerat causas legitimas ad exheredandum filium. Alium casum addit Petr. et Abb. quādo filius est hereticus. de hereticis. excōmunicamus. §. credentes. Et dicit Joan. And. quod in omnibus casibus, in quibus pater potest filium exheredare, in omnibus illis potest alimenta negare. Tenet tamen Spec. quod si ipsum peniteat de peccato pater alimentare tenetur. C. de nup. imperialis. in aut. vt cum de appel. cognos. §. aliud quoq3. de sponsa. inter opera. cum simil.
14 ¶ † Venio ad materiā huius decre. que specialiter vertitur circa arbitria, ⁊ arbitramēta: ⁊ melius staret sub titulo de arbitris. Sed q2 capitulum in hoc est valde diuulgatum, prosequar hic vnū quesitum tantum, ex quo tota materia veniet declarāda, scilicet inquirere differētias inter arbitrum ⁊ arbitratorē: quia arbiter eligit vt iudex, scilicet vt ꝑcedat seruato ordine iudiciario in substātialibus: ⁊ sic dirimat litem corā se ceptam, vel coram alio: ⁊ hoc quo ad procedendum. Debet etiā quo ad dirimēdum pronuntiare de iure, licet possit, si voluerit, pronūtiare inique. ff. de arbi. l. j. ⁊. l. qualem. ⁊. l. diē. §. stari. Vnde ⁊ arbitrium diffinitur, actus triū personarum: quasi in iudicio cōfligentium: vel causa in dicendo ius voluntarie posita. Arbitrator autē procedit absq3 solennitate iuris, vel ordinis iudiciarij. Nam, vt dicit Innocē. hic nullus ordo iudiciarius est seruādus coram talibus: ipse tamē vt bonus vir extra iudicium laborare debet ad veritatem inquirendā, vt plenius instruatur. ff. de arbit. l. iij. de officio deleg. cum contingat. Secunda differentia, ex qua colligitur ratio precedentium: quia compromissum in arbitratorem, ⁊ laudum potius expediuntur per viam contractus, quam per viam iudicij: quod secus est in arbitro, q2 eius via habet instar iudicij: vt. l. j. ff. de arbi. Nā arbitrator assumit in cōtractu super aliquo incidenti ad contractum, in quo partes nō sunt concordes: vt si est dubiū de estimatione rei, aliquando eligit vt estimet vel pretiū, vel operas, vel partes societatis, vel quod videt de aliqua re, vel satisfactione alicui. Insti. de emp. ⁊ vend. §. pretium. ff. pro socio. l. societatem. ⁊. l. si contra. ff. de verbo. obligat. l. si quis arbitratu. ff. de leg. iij. l. fideicōmissa. §. si sic. Hoc sequit Gui. de Suza. in. l. diē proferre. §. stari. ff. de arbi. Et ꝙ de arbitratu nō procedat vt iudex, nec iudicium est coram eo, patet ꝑ hoc ca. quia compromittatur in aduersarium principalē. ad quod. s. eodem. venientes. ff. de oper. liber. l. si libertus. ⁊ nullus in re propria potest esse iudex, aut arbiter. C. ne qs ī sua causa. in rubro ⁊ nigro. ff. de arbit. l. penul. Propter qđ quidā, vt Jaco. de Ra. in. l. ex consensu. C. de episco. audien. tenent quod arbitrator nunquā assumitur super lite, sed solū super cōtractu: vt in aut. vt differ. iudices. §. si vero cōtigerit. Quod non placet Barto. in. l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. vbi dicit quod ⁊ in lite assumit arbitrator vel super lite: vt. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbit. ⁊ i. l. prima. §. vnde queritur. ff. de oper. no. nuntia. ⁊. C. de iudicijs. aut. si vero contigerit. ⁊ vnde sumitur. Dic ꝙ arbitrator potest assumi, ⁊ super lite, ⁊ sup contractu, cū ipsa assumptio, ⁊ processus non impeditur per viā iudicij, sed contractus: vnde dicitur potius cōpositio quedam, vel transactio, quam iudiciū. Et hoc tenet Butr. in aut. si vero cōtigerit. C. de iudic. ⁊ ip dicto. §. arbitrorū. ⁊ in. l. penult. C. de arbi. Unde dicit Inno. hic, quod Joan. Cre. in aut. vt dif. iudi. §. si vero contigerit. dicit quod potius est transactio, ꝙ sententia, vel arbitriū. Ad hoc allegat. C. de cōtrahē. emptio. l. fin. Tenet hoc etiā But. in aut. decernimus. C. de arbit. ⁊ Bar. in. d. §. arbitrorū. ⁊. l. j. §. ⁊ post operis. de oper. no. nuntia. Attenta ergo causa immediata assumitur super cōtractu, siue dubitatio inter partes oriatur in lite, siue in contractu: ⁊ sic attenta materia remota potest assumi, vt in contractu vt in lite. Nō obstat si dicatur, si arbitramētū est quedā trāsactio, non poterit arbitrator in totū condemnare, vel in totum absoluere: cum transactio fiat semp aliquo dato, retēto, vel promisso: vt. l. prima. ff. de transactio. cū simul. ⁊. l. trāsactio. q2 vt dicit Bar. trāsactio hic sumitur late ꝑ omni modo, quo a lite disceditur, ⁊ sic potius ꝑ compositione. Ad quod de preben. nisi non stricte ꝑ transactione, in qua fit in cōmune aliquid dari, vel retineri: ⁊ sic pōt absoluere, vel in totū condemnare: vt dicit Bart. in dicto. §. arbitrorum. ⁊. l. qđ si Ephesi. ff. de eo, qđ cer. lo. ad quod. l. ij ff. de iureiur. ⁊ idem not. in. l. furti. §. qui iussu. ff. de his, qui not. infa. ⁊ est glo. s. de transac. statuimus. gl. j. ⁊ de offi. deleg. si quando. in glos. j. Idē no. Jo. And. in titulo de arbi. §. j. versi. arbitrator vero. Nō obstat si dicat, si laudū habet vim transactionis, nō possunt ab illo partes recedere, nisi modum excedat, sicut non possent a transactione: q2 vt ibi dicit Jo. And. inquātū assumitur arbitrator super lite, potest dici transactio, vel cōpositio: quia aditur nō vt iudicet, sed vt partes pacificet: sed eius laudū non habet vim transactionis proprie, sed ab aliō inite, qđ not. Potest tamē dici transactio hoc respectu, q2 laudum, ⁊ compromissum in arbitratorē fit de re dubia, sicut transactio: vt dicit gl. de arbi. exposita. in gl. ij. Ex his remanent clare due differentie. Prima, q2 arbitrator assumitur immediate super contractu, ⁊ in viā contractus, quod agit, ⁊ expedit: arbiter vero assumit super lite, vt iudex ꝑcedit. Ex hoc sequit Secūda, q2 arbiter sequitur ordinem iuris in ꝑcedendo, arbitrator nō. Tertia ex hoc sequitur differentia, q2 arbitrator per viam sententie nō diffinit: ⁊ sic nō arctatur ad promulgandam sententiam in scriptis, vel cū alia solennitate: ⁊ sic arctatur arbiter vt iudex. Vn dicit Innoc. quod nō est vis vtrum talis arbitrator inter partes fecerit litē contestari, vel non, vel sententiam in scriptis ꝑmulgauerit, vel non, sed simplici verbo dixerit qđ sibi videtur: quia corā eo nō est iudicium, vel quasi, sed totum ponitur in sua potestate: et predictarū solennitatum obseruatio non nisi coram iudice locum habet. Vel aliter, secundū Innoc. ⁊ hoc tenet Gui. de Suza. in. l. si qui ex cōsensu. C. de episco. audi. Quarta ex his datur differentia: quia arbiter debet pronuntiare secundū ius ex debito, licet possit pronuntiare ꝑut voluerit: vt in. §. stari. in. l. diem proferre. ff. de arbi. sed arbitrator nō, sed diffinit secundum equitatem, fm But. in l. decernit. C. de arbit. Unde dicit Jo. And. in addi. predicta quod arbitri debēt seruare rigorē iuris, arbitratores iustitiā: vt i Spe. de arbitris. §. j. versi. arbitrator vero. Ex his surgunt alique difficultates an videant vt arbitri electi, an vt arbitratores ex modo cōpromittēdi. Si est cōpromissum in aliquem vt possit procedere ordine iuris nō obseruato, vt videat hic arbiter, vel arbitrator: dicit hic Innoc. quod hic habebit mistam potestatem, ⁊ arbiter potest esse, ⁊ arbitrator. Quod innūt illa vba. Nō obseruato. Ad hoc ff. de leg. j. l. si seruus plurium. §. si. ⁊ ibi Bar. ⁊ iudicabitur vt arbiter, vel vt arbitrator ex modo procedēdi: ⁊ si eligat seruare ordinē censetur assumpsisse potestatem arbitri: ⁊ debet pronūtiare secūm ius: ⁊ si pronuntiet inique, non reducet ad arbitrum boni viri. Si

processerit ordine iuris non obseruato, iudicabitur processisse vt
arbitrator: ⁊ ei⁹ dictū reducetur ad arbitriū boni viri. Ad hoc qđ
no. Dy. de leg. j. si seruus plurium. §. fi. Si autem partim processis
set seruato ordine iuris, ⁊ partim non, quia fecit dari libellum, litē
cōtestari, recepit tamen testes partibus non vocatis, ⁊ publicauit,
⁊ etiam sententiam sine scriptis dedit, posset dici sententiā non te-
nere, quasi eligendo a principio viā iudiciariam, videat aliꝫ renun
tiasse. de appel. solicitudinem. ⁊ de presump. nonne. de elec. vt quis
duas. Et hoc tenuit Dyn. in. l. iij. ff. de testa. mili. Sed Hosti. dicit
quod melius est dicere quod sentētia valeat. ⁊ si equa est, stet. alias
reducatur ad arbitrium boni viri: ⁊ sic iudicabitur, vt arbitrator,
⁊ non vt arbiter: ⁊ sic quod in hoc dubio omnis cedat iniquitas:
arg. ff. de eo, quod cer. loco. l. qđ si Ephesi. ⁊ vt litigia restringant.
de rescrip. nonnulli. §. si autem. vt res potius valeat, quam pereat.
de verbo. signi. abbate. secundum Hosti. Quod mihi placet: quia
non repugnant vie arbitratoris, qđ in aliquo, vel in toto etiā pro-
cedendo seruet ordinem iuris. Ad hoc gl. in cle. fi. de verb. signifi.
Propter que posset dici qđ si tūc per omnia seruaret ius in proce-
dendo, ⁊ sententiando, modo sententia esset iniqua, inspecto rigore
iuris, equa tamen secundum equitatem naturalē, qđ huic senten-
tie esset standum tāquam sententie arbitratoris. Et hoc etiam se-
quitur Jo. And. in addi. Spe. in tit. de arbi. §. fi. versi. quid si com-
promissum. in. iiij. col. Et dicit hoc tenuisse Fran. Accur. in. l. si mi-
les. de testa. mili. ⁊ l. ij. ff. de opt. lega. Et format questionem, quan-
do est compromissum in arbitrum, ⁊ arbitratorem, vel amicabilē
compositorem: sed si processisset a principio sine ordine, ⁊ sentētias-
set in scriptis, Gul. tenet quod valebit vt snīa arbitri potius iudi-
cando a fine, quam a principio, ⁊ a principali, quā ab accessorio, vel
in fine ordinato. Credo quod valebit vt arbitratoris, ⁊ reducetur
ad arbitrium boni viri: qꝛ hoc non repugnat ex toto processui ar-
bitratoris, sed arbitri processui repugnat qđ procedit sine ordine.
Ad hoc gl. fi. in cle. fi. de verb. signi. ⁊ tenet. Frede. suo. consil. ccliij.
15 †Ex his decidit quid de tali compromisso. Compromittimus in
talem, vt arbitrū. Dic ꝙ in dubio videt electus vt arbiter, ⁊ nō vt
arbitrator, nisi ex aliis verbis appareat, vt quia dictū sit qđ possit
procedere ordine iuris non obseruato, vel aliis cōsimilibus. Item
si partes dicāt. Eligimus talē vt arbitratorem, vel qui vt bonus
vir nostras terminet questiones talis nō habet potestatē arbitri,
nisi per aliqua verba possit aliquid apprehendi, sm Inno. hic. Et
vide de hoc in Spe. de arbitris. §. fi. in. ij. col. versic. sed pone quod
16 sicut. ⁊ in tribus versi. seq. †Ex his deciditur, si est compromissum
vt in arbitrū, ⁊ in arbitratorem, ⁊ amicabilem cōpositorem, an sit
arbiter, vel arbitrator. alleg. pro ⁊ contra Spe. in loco pealle. ⁊ re-
sidet qđ videtur elect⁹ vt arbiter, saltē vbi est adiecta pena, vt res
efficacius valeat: qꝛ dicto eius tunc omnino statur. Sed nō placet
decisio quia verba sonāt in vtranqꝫ potestatē. Unde dico idē quod
primo dixi, vt possit altera vti potestate secundum qđ procedere
elegerit. ⁊ tenet Bar. etiam quādo est dictum. Compromittimus
in talem vt arbitrum, ⁊ arbitratorem. vt in. d. §. arbitrorū. allegat
no. ff. de iudi. l. j. ⁊ in. l. episcopale. C. de epis. audi. ⁊ dicit Inn. hoc te-
17 nere. †Ex his deciditur quid si in cōpromisso dicit quod procede-
retur cognoscendo de iure, ⁊ de facto, sententiare de iure tantum:
an erit arbiter, vel arbitrator: Dicit Fran. de Are. in. l. si quis ar-
bitratu. qđ erit arbiter, cui est remissa obseruatio iuris in pcessu:
sed in snīa habebit seruare ordinem iuris, ⁊ ius. Ad hoc, qꝛ etiam
iudici lex aliquando remittit morē iudicialem ordine, ⁊ tamē vt iu-
dex pronuntiat. l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offic. proconsul. ⁊
leg. ⁊. C. de naufra. l. de submersis. de verb. sig. clemen. sepe. ⁊ non di-
cetur arbitrator: quia differentia essentialis inter arbitrum ⁊ arbi
tratorem est, quod possit secundum equitatem dare de iure vnius
alteri: ⁊ pōt sententiando transgredi ius, saltem in nummo: vt. l. si
libertus. de iure patro. ⁊ l. si de meis. §. recepisse. de arbitris. in. §. si
vero cōtigerit. in aut. vt diffe. iudi. Institu. de contrahen. emptio.
§. pretium. arbiter autem secundum ius debet iudicare. Itē quia
mistum debet attribui digniori. ff. de verb. obli. l. quicquid. §. cum
in partes. ⁊ patet de consec. eccle. vel alta. qđ in dubiis ⁊ maior est
sententia, quam processus: quia processus propter sentētiam, ⁊ nō
econuerso. igitur. Hoc satis placet: nam sicut in iudice eligendo
viam summariam; partes possunt remittere ordinem iudiciariū
ita ⁊ in arbitris. Ad hoc gl. de re iudi. c. fi. lib. vj. Et quod notatur
de libelli obla. de causis. Per hoc non obstat si dicatur quod par-
tes non possunt remittere ordinem iuris: vt. l. ij. §. sed quia. C. de iu
ramento calumnie. ⁊ quod no. in aut. offeratur. C. de lit. contesta. de
offi. deleg. de causis. de libel. obla. c. j. de re iudic. c. j. lib. vj. quia non
potest numerare solennitates iudiciorum coram superiore: secus
quando litigat coram arbitro, cui consensus partium dat notio-
nem: ⁊ ita obseruat consuetudo, secundum Bar. Ex hoc deciditur
alia dubitatio: quid si dicatur qđ compromittunt in arbitrum, ⁊
arbitratorem, ⁊ amicabilem compositorem, ad cognoscendum de
iure, ⁊ de facto, ⁊ sententiandum de iure tantum. Dependet hoc a
precedenti: quia hic est additū verbum Arbitratorem: qꝛ non vi-
detur quod sit arbiter, si eligat de facto pcedere, alias illa vba su-
perfluerent. Soluit Fran. predictus ꝙ erit arbiter tantum: quia
ista officia substantialiter distinguuntur penes finē sententiandi,
vt principalius, qđ debet attendi: vt. l. queritur. ff. de statu homi.
⁊. d. §. cum in partes. ⁊ illa verba velut in arbitratorē similitudina
rie, vt in pcedendo non seruāt ius ad similitudinem arbitratoris.
Non autem videtur posse intelligi vt fungat vtriusqꝫ officio, vno
in cognoscendo, altero in sentētiando: vt sic sequeretur cōpromis-
sum in cognitione a cōpromisso quo ad sentētiādi actum, per aut.
ad hec. C. de iudi. ⁊. de offi. delega. sup questionum. vt sic sententia
ferretur per arbitrum ex actis factis per arbitratorē: quia nō po
test esse sentētia, quin aliqua acta precedant, que sint iudicialia: vt
dicta clemēti. Sepe: ⁊ acta arbitratoris non sunt acta: quia ibi nō
est instar, vel locū tenens iudicis. Item quia nō debet continentia
cause diuidi. C. de iudi. l. nulli. Item de qua re ⁊c. Debet enim pnū
tiare vt cognouit. Nō obstat aut. ad hec. C. de iudi. qꝛ ibi debet iu-
dex cām audire ter per se. Item qꝛ cognoscit per subsistentem, qui
iudex est. Uel, secundum eum, potest dici ꝙ sint duo compromissa,
vnum quod tenet vt in arbitrum: aliud quod non tenet vt in arbi
tratorem: quia in ipso contractu apposuit pactū cōtra substātiā:
vt. l. per seruū. ff. de vsu ⁊ habi. ⁊ l. cum precario. ff. de precario. Nec
poterit hec cognitio esse similis cognitioni arbitratoris p omnia:
nam quorundam substantialium actorum fabricatio non poterit
omitti, de quibus in clementi. Sepe. de ver. sign. quia ex toto talia
non possunt pacto remitti, lꝫ possent solennitates alie, vbi velint
vt procedatur summarie: vt no. de re iudi. c. fi. li. vj. ⁊ de libel. obla.
c. j. Unde debebit porrigi qualisqualis petitio, ⁊ libellus porrigi:
⁊ sic quod dicitur arbitria redacta ad instar iudiciorum, dic ordi-
nariorum, ⁊ extraordinariorum, si hoc agatur: ⁊ est expressum in. l.
diē proferre. §. si quis litigatorum. vbi potest agi quod sententia
promulgaretur partibus absentibus vtroqꝫ litigāte. ad hoc eodē
titulo. l. nō distinguemus. §. de officio. Sed certe illa iura probant
ꝙ etiam possint substantialia illa remitti, vt in presentia feratur,
⁊ pars citet, vt ibi pbatur. Nec obstat prealleg. qꝛ in iudiciis non
potest hec agi, quin saltē solennitates ille, de quibus in clem. sepe.
seruent: sed bn̄ in arbitris: ⁊ hec, qꝛ iudices habēt ptātem de publi
co: sꝫ arbitri habēt ab hoīe, ⁊ partibus. Et sic nō obstat qđ no. in. l.
ij. §. qđ obseruari. C. de iur. cal. sm Frā. Ex hoc dt Frā. qđ si cōpro-
missum est vt in arbitratorē, ⁊ semp pcessit vt arbiter, ⁊ pcedēdo, ⁊
sentētiādo, qđ valebit sentētia vt arbitri, ⁊ non poterit peti redu-
ctio. Et hoc tꝫ But. in. l. fi. C. de iureiu. Quod non placet: qꝛ nō re-
pugnat pcessui arbitratoris vt cognoscat vt arbitrator. Tenet
tamen in. l. fi. C. de testi. ⁊ ibi Bar. quod attestationes recepte corā
arbitratore, habebūt illum effectum, quem habuissent corā arbi-
tro, quādo sunt plene recepte, eo vt arbitro pcedente. Sed nec hoc
ex toto placet, cū non habeāt colorē iudicis, vel quasi. De quo dx
vt dixi, de testi. presentata. Ex his deciditur, quid si cōpromissum
sit in arbitratorē, ⁊ amicabilem compositorem: vt procedat de iure
⁊ de facto, ⁊ sententiet de iure tantum. Differt a precedenti: qꝛ hic
non ponitur verbū, arbitrum, sed arbitratorem, ⁊ amicabilem, ⁊c.
Puto ꝙ sit arbitrator: quia quod reducatur eius arbitriū ad li-
mites iuris, cum etiā ex post facto sit ad hoc reducibile, non repu-
gnat arbitramēto. Ad hoc gl. in. l. j. ff. si quis cautio. ⁊ habebit ar-
bitrator informare arbitriū a iure non a sola equitate naturali: nā
⁊ ante hoc poterat. Ex his decidit quid si dicat, Cōpromittimus
in te vt in arbitrum, ⁊ bonū virum. Dic quod erit arbiter: qꝛ ⁊ ar-
biter eligit vt bonus vir. ff. de arbit. l. iij. Idem si dicat, Eligimus
te in litis disceptorē, vt ibi. Quid si suscipiat arbitrator compro-
missuꝫ, vt si sciret an partes possit cōcordare. Dic qđ nō erit arbi
ter, nec arbitrator, sed mediator. ff. de arbi. l. si de meis. §. recepisse.
Si est dictū, Uolo stare volūtati talis erit arbitrator: vt. d. §. rece-
18 pisse. ⁊ ibi Bal. †Ex his infertur secundum Gul. de Cug. in. l. epi-
scopale. C. de episc. audi. quia arbiter habet citare partes, ⁊ parti-
bus absentibus nō potest laudare. Sec⁹ est in arbitratore. ¶ Ad
primum. ff. de arbi. l. diem proferre. §. si quis ex litigatoribus. ⁊ §.
coram quo. ¶ Ad secundum probat, quia arbitramentum certi-
ficat contractum: quia finitur inter absentes. ff. de iureiurā. l. Tu
beo. l. iij. ff. si. regun. l. j. in si. cū. l. seq. ff. si mēs. fal. mo. dix. ff. de leg. ij.
l. cum pater. §. hereditatem. de acquiren. heredi. l. si quis mihi bo-
na. §. iussum. vbi voluntas absente parte potest declarari ad hoc.
ff. de vsufruc. l. item si fundi. §. fi. Et sic per nuntium, vel epistolam
absentibus partibus potest laudare. ff. de confess. l. certū. §. si quis
iuncta. l. Publia. ff. depositi. Item quia vt mediator, ⁊ progenens
est, non arctatur ergo. ad hoc. ff. de dote preleg. l. Theopompus.
Item quia citatio non reperitur necessaria nisi in his, que fiunt a
iudice in iudicio. de presumptio. c. fi. ⁊ quod ibi not. Innocen. Cy.
in. l. fin. de contrahen. emptio. tenet contra, per. l. si quis arbitra-
tu. ff. de verbo. obliga. vbi si protestetur quo minus arbitretur, cō
mittitur pena, per partem autem aliter stare non potest, nisi si ab-
sens

sens fit. Non potest ergo absente parte pronunciari. Et hanc opi.
sequitur Bartol. in. l. si quis arbitratu. ff. de verborum obliga.
Pro casu alleg. l. quod si nolit. ff. de edi. edic. in. §. si quid. vbi decla
ratio voluntatis debet fieri presente parte. Ad hoc, qꝛ licet non co
gnoscat inter partes, illas debet interrogare. l. j. §. ꝛ si nõ cõstat. ff.
vbi pu. edu. de. ad hoc est expressum in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de
arb. vbi debet partes interrogare, ꝛ inter eas discutere. Ad hoc. l.
legatum. de vsufruct. lega. vbi in cõmutatione legati a iudice, qui
hoc facit vt bonus vir, debet pars citari. ad hoc. C. de nupt. l. hac
edictali. §. his illud. vbi tales arbitratores tenentur iurare. ergo
parte presente. C. de testi. si quando. ẽ. de testi. in nomine Domini.
Item quia presens posset trahere absentem in suam sententiam.
ff. de arbi. l. item si vnus. ẽ. de elect. bone. Non obst. quod non co-
gnoscatur iudicialiter, ꝛ talia possint esse que cognitionem nõ exi-
gunt fieri absente parte. ff. de arbi. l. diem. in princi. ꝛ. l. si interpella
tur. §. i. de bo. auth. iudi. pos. l. iij. §. penult. ꝛ quod ibi not. quia lo
quitur in his, que non parant partibus preiudicium: vt no. in di-
cta. l. iij. Non ob. l. si vt proponis. C. quomodo, ꝛ quando iudex. qꝛ
ibi precesserat cognitio, secundum Bart. qui sic respondet in dicta. l.
si quis arbitratu. Ad hoc, qꝛ ex tali actu: partes possunt ledi. ff. de
adoptio. l. nam ita diuus. ad hoc. l. i. §. cum dicitur. ff. si cui plus,
quam per legem Falcid. vbi ad actum extraiudicialem vocatur
pars, de cuius agitur preiudicio. Ad hoc. C. fi. regundo. l. iiij. Di-
cit Frã. de Are. ꝛ hoc olim tenebam ante eum: quod si partes sunt
presentes in discussione tam facta, non est necessaria vocatio in ar
bitramẽto: arg. C. de adult. l. quãuis indubitati. Et hoc tenet Cy.
qđ plus est, in arbitro, in. l. si qui ex cõsensu. C. de epis. audi. Si nõ
fuerant partes adhibite in discussione, vel non constat: ꝛ dicit qđ
si partes non requirantur, per hoc arbitramentum non est nullũ:
qꝛ talis procedendi modus non reperitur arbitratorius statutus
a iure: nam habet mandatum arbitrandi equum, sine determina-
tione forme: ꝛ sic erit in electione ipsius an hoc faciat. l. si defuncta.
§. fi. ff. de vsufru. in. c. fi. de presump. ꝛ in cle. i. de offi. dele. Nec etiam
est iniquum, qꝛ non sit seruata solennitas, vt ex hoc solo posset re
tractari: quia qñ aliquid cõmittitur alicui vt bono viro extra iu-
dicium habetur respectus potius ad effectũ quam ad procedẽdi
qualitatem. ff. de vsufruc. l. item si fundi. §. fi. ꝛ quod not. in. d. c. fi. et
dicta cle. j. In ipsa autem discussione negotij potest habere partiũ
presentiam de honestate, adeo quod si partes detractẽt venire, nõ
potest cogi arbitrator iudicare: qꝛ potest dicere sibi non liquere,
cum partium presentia, negotij merita, ꝛc. vt. l. fi. C. si per vim, vel
alio modo. Et hoc modo poterit stare per nõ venientẽ quominus
arbitretur: vt. l. si quis arbitratu. ad hoc. l. si de meis. §. fi. de arbi.
nõ tamẽ arctatur de necessitate. Nõ ob. l. qđ si nolit. §. item si. ff. de
de edil. edic. qꝛ illa non exigit presentiam in arbitrãdo, sed excusat
a contumacia in non restituendo, propter absentiã eius, cui debet
restitui. Simile. c. de commissoria. l. si fundum. §. fi. ꝛ de vsu. l. pecu-
nie. in fi. ꝛ. l. cum quidã. §. si Stichus. ꝛ. §. pupillo. Nõ ob. l. i. vbi pu
pil. edu. de. l. si legatum. de annu. lega. ꝛ. l. nam ita diuus. cum si. qꝛ
loquuntur in illis, qui ratione potestatis: vel iurisdictionis attri-
bute a iure, vel iudice, vbi potest fieri preiudicium: hic in actibus
extraiudicialibus, quibus non est data forma, sm Frã. quẽ in hoc
sequor, l. hac edictali. §. illud. loquitur in arbitro, qui vt testis pro
ducitur, ꝛ tanquam peritus. Hec vera in arbitratore inter viuos:
in arbitratore dato in vltima voluntate, qui habet instar executo
ris, quid iuris, vide Bart. ff. de leg. ij. l. j. Quinta differentia est, et
colligatur ex his, que scribit Barto. in authen. decernimus. C. de
arbi. vbi dicit quod arbitri non iurant, arbitratores autem sic: vt
in dicta. l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nupt. Ponit etiam
in. l. i. C. de arbi. quod non placet in vero arbitratore electo a parti
bus: illa loquitur in electo a iudice, qui habet iurare, ꝛ deponere
in formam testis inter partes, vel qui est electus a partibus iudi-
ce iubente. ad hoc. l. plures. C. de fid. instru. Non nego quoniam si
arbitrator ꝛ partes concordarent, quin posset iurare: quia non re
peritur prohibitum, nisi de arbitro. Sed dico quod iuramentum
non est de substantia: ꝛ sic etiam seruatur in facto. Sexta differen-
tia colligitur ex his, que dixi. ẽ. quia arbiter non potest quis esse
in causa suo, sicut nec iudex. C. vt nemo iudex. ff. de arbitris. l. Pe-
dius. sed bene potest esse arbitrator, vt hic. Septima differentia,
qꝛ arbiter vt suspectus recusatur. ff. de arbi. l. non distinguemus.
§. cum quidã. Secus in arbitratore: vt dicto. §. cum quidam. ꝛ in. d.
§. arbitrorum. ꝛ. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. de operis no. nũ
tia. l. prima. §. ꝛ post operis. Octaua differentia, quia mulier potest
esse arbitramentatrix, etiã non in dignitate posita, vt hic, ꝛ. ff. de
admini. tuto. l. Titiũ, ꝛ Meuium. §. j. sed nõ potest esse arbitratrix
nisi sit in dignitate posita, vt. ẽ. de arbitris. dilecti. Nona differen
tia ꝙ monachus nõ potest esse arbiter: vt dicit gl. ff. de arbi. l. Pe
dius. ꝛ. l. fi. ꝛ põt esse arbitrator: vt no. Pau. in cle. j. de rescrip. Cy.
tenet ꝙ nec arbitrator potest esse in. l. si qui ex consensu. C. de epis.
audi. remittit ad Spec. de arbi. §. fi. versi. sed quero. ꝛ per Vinc. de

statu mona. cum ad monasterium. Odofr. tenet ꝙ potest esse arbi-
trator. Vide tñ Specu. de arbi. §. sequitur. ver. quid de simplici. ibi
Specu. recitat opi. Odofre. dicit ibi quod non põt esse arbiter, nec
arbitrator: quia non debent esse disceptatores forensium negotio-
rum: ꝛ quia nõ debent esse momento extra claustrum. xvj. q. i. mo-
nachus. Dic ꝙ arbiter esse potest, abbate imperante, ꝛ accedente
vtilitate monasterij: ꝛ sufficere posset aliqualis expedientia, ꝑ no.
de re iudica. cum. I. ꝛ. A. ꝛ hoc tenet Specu. ꝛ Io. And. ibi. ꝛ Ho-
stien. in Summa de arbi. §. ij. in fi. sicut põt esse procurator, ꝛ aduo
care, vt ibi, ꝛ no. de postul. c. ij. multo fortius illo casu potest esse ar
bitrator. Extra casum aũt vtilitatis monasterij, Iaco. de Are. vt
ibi recitat Io. And. dicit ꝙ põt esse arbitrator: qꝛ ꝛ mulier potest.
ff. de admini. tuto. l. Titium ꝛ Meuium. §. j. ꝛ qꝛ amicabiliter com
ponere, ꝛ ad pacẽ reducere, est actus pietatis. C. de ferijs. l. dies. de
ferijs. c. j. Hoc puto inquãtũ velit procedere sine anfractu iudicio-
rum, ꝛ vbi leuis sit distractus in cõpositione: alias non sibi liceat:
sed si assumpserit, teneat nihil min᷒ qđ agit: exceptis Minorib᷒,
qꝛ nec etiã possunt esse testamenti executores, qui actus est pius:
vt in cle. exiui. Nõ nego quin possint laborare absqꝫ compromisso
ad pietatẽ concordie, ꝛ pacis, sicut ad alia opera pietatis. In quã-
tũ dixi eos posse, maxime procedit in spiritualibus. ꝛ ecclesiasticis
in quibus maior pietas assistat. Nunqđ abbas in causa monaste-
rij potest esse arbiter. Dicit Spec. ꝙ non potest esse arbiter, in. l. si
de rebus. ff. de arbi. quia vsufructuarius est, nisi monasterium ha-
beat syndicum: vt de testi. insuper. Io. And. remittit de prescript.
cũ olim. vbi scribit super verbo, Lucanis. ꝛ de excep. cũ inter. sup
verbo, subscribi. Dicit tamẽ quod decre. cum olim. non loqtur de
principali prelato, de quo queritur. sed si teneatur quod possit esse
iudex. de quo vide quod no. ꝛ ibi plena remissio, de iudic. cũ venis-
sent. possec esse ꝛ arbiter verus. ibi tenet ꝙ non potest esse arbiter
verus, posset tñ esse arbitrator, per not. in. l. penul. ff. de arbit. Ad
hoc. ff. de leg. j. senatus. §. penul. ꝛ. l. si sic. in prin. co. ti. ꝛ. l. fideiussor.
§. ꝙꝙ. de leg. iij. vbi legata nõ possent committi in voluntate here
dis, sed in volũtate ei᷒ vt boni viri. Ad quod. l. ff. de leg. ij. Et hoc
ponit Spe. ꝛ Io. And. in addi. in tit. de arbi. §. sequitur. ver. sꝫ nũ-
quid abbas. Et ad decisionem facit quod no. Spec. in tit. de arbi.
§. secundo. versi. item potest esse arbiter. Decima differẽtia secun-
dum leges, qꝛ ordinarius inter subditos, inter quos habet iurisdi
ctionẽ, non potest esse arbiter, ꝛ potest esse arbitrator: vt in aut. vt
diffe. iudic. §. si vero cõtigerit. ꝛ no. gl. ff. de arbi. l. Pedius alius. l.
si in seruum. §. j. Vltra dicunt ꝙ nec arbiter, nec arbitrator esse po
test, vt recitat Cy. in dicta. l. si qui ex consensu. C. de episco. aud. De
iure ciuili tenet cõmuniter ꝙ non posset iudex compellere, vt in se
compromittant: vt dicta. l. Pedius. secũdum vnum intellectum.
Fallit in principe, de electio. cum inter. R. Reuerentialis tamẽ ti-
mor iudicis nõ inficeret: vt dicto. c. cũ inter. R. Ad hoc. l. j. §. que-
onerande. ff. quarum re. act. non da. ꝛ quod not. Innocen. de offi.
deleg. causam voluntarie compromittere nõ possunt partes in eo,
de quo est iudex vt in arbitrum, sed bene vt in arbitratorẽ non sub
diti, vel subditi in eo, de quo non est iudex, bene cõpromittere pos-
sunt, vt in arbitris. ff. de iudic. l. j. ꝛ ibi gl. Per que dicit Gul. in di
cta. l. Pedius. qđ in iudicẽ, a quo est appellatum, vt in arbitrum
potest compromitti: quia non est iudex. j. de appella. pastoralis. de
iure vt in delegatum, ꝛ ordinarium compromitti potest, etiã retẽ-
ta potestate delegata. ẽ. de prescrip. literas. de preben. nisi. de arbi.
cum olim. ꝛ. c. cum tempore. vbi de hoc. ꝛ. iij. q. vij. §. tali. alias. §. si
19 vero. vbi hoc gl. concludit. ꝛ. ij. q. vij. quod de arbitris. † Aduerte
tamen qđ secundũ leges non compromittant partes in iudicem:
possunt tamen se obligare ad standum sue sententie: que obligatio
habet vim renuntiationis appellationis: vt. l. tale pactũ. §. qui ꝓ-
uocauit. ff. de pac. Ad hoc. ff. de re iud. l. si conuenerit. C. de tempo.
20 appel. l. fi. ¶ † Vndecima differentia, qꝛ arbitratoris dictum non
emologatur taciturnitate decẽ dierũ: sed sic emologatur dictũ ar
bitri: vt. l. penul. C. de arbi. sm Inno. Fatetur tamen quod expres-
se potest emologari conuentione partium, nõ quod per omnia ha-
beat effectum emologationis: sed valebit vt pactum, vel trãsactio,
ad hoc. l. ij. C. cõmunia vtriusqꝫ iudi. Dicit tamẽ Bar. quod statu
21 ta terrarum prouident. ¶ † Ex hoc surgit alia duodecima differẽ
tia, qꝛ laudũ arbitri, inquãtũ nõ est emologatũ, nõ parit actionẽ
si nudum est, licet, possit agi ad penam, sed parit solam exceptionẽ
de iure ciuili: sed emologatum tacite vel expresse, parit actionẽ in
factum, ꝛ habet executionẽ sicut sententia: vt dicta. l. cum antea. C.
de arb. Arbitramentũ autem sit, vel non sit emologatum, parit of
ficium iudicis, sm Inno. ꝛ Host. ꝛ mandabitur executioni, ex quo
est equum: ꝛ idẽ si sit iniquum, postꝗ̃ fuerit ad equitatem reductũ:
vt no. de arb. c. ij. secundum Host. Sed si ambe partes contradice
rent, iudex se nõ habet intromittere, quasi potestas arbitratoris,
quicquid iudicauit, videatur contraria volũtate reuocata: argu.
contra, que no. de elec. qualiter. in fi. ꝛ de regu. iur. c. j. quod nota, qꝛ
22 possunt contraria voluntate partes recedere a laudo. † Ob que vi,

denda sunt duo. Primo an, ⁊ quando arbitri laudum possit emo-
logari, ⁊ siue emologetur, siue non, quam pariat actionem, vel ius.
Secundo, quo iure eius, arbitramentũ executioni mãdetur. Dic,
si laudum est sine pena, potest emologari ⁊ tacite, ⁊ expresse: vt in
dicta. l. pe. Et emologatur expresse, quando ante decem dies par-
tes expresse approbãt. Emologatur tacite per lapsum decem die-
rum, si partes non contradicant: ⁊ tunc producit actionem, ⁊ exce-
ptionem, ⁊ agitur condictione ex illa lege, vel in factum, sicut in
alijs, secundum Innoc. Ad hoc quod no. de arbit. dilecti. Ubi au-
tem est adiecta pena, tunc sentire videtur qd non possit emologa-
ri, quando est in compromisso illa clausula, Rato manente pacto:
vt no. in. d. l. pe. ⁊ no. in. l. ait pretor. ff. de re iudi. Quod hic nõ prose-
quor: q2 tangit plus arbitrum, ꝙ arbitratorẽ. In arbitratore au-
tem quo iure exequat, ⁊ qd pariat ius agendi: Inn. dicit hic qd si
arbitramentũ incidit in contractũ, agetur actione ex eo cõtractu:
puta si est electus vt arbitretur de pretio rei vendite, actione ex eo
contractu agetur. Insti. de cõtrahen. emp. §. pretiũ. ff. de cõtrahẽ.
emp. l. hec venditio. §. fi. Intelligit Inn. qñ incontinenti post con-
tractũ conuenit de stando laudo. Nam si ex interuallo ex dicto ta-
lis arbitratoris orietur ius, quod statim dicam, quãdo nõ incidit
in contractum. Si autem non incidit in aliquem contractum, tũc
si in cõpromisso intercessit iuramentum, arbitramentum manda-
bitur executioni officio iudicis: ⁊ cõpelletur adimplere, qui se sup
ponit arbitrio, dũmodo sit equum, vel ad equitatem arbitrio bo-
ni viri redactũ, q2 in eo procedetur ac si ab initio fuisset equum. ff.
de reg. iur. in personam ⁊. ff. pro socio. l. societatem. §. arbitrorum.
Si non intercessit iuramẽtum, sed stipulatio, agetur ex ipsa stipu-
latione. Si aũt est nudum, tunc dicit qd si super aliqua actione sit
compromissum, agetur illa actione: vt si super iniuria, actiõe iniu-
riarum. Nec ob. qd actio iniuriarum non detur ad interesse, sed ad
vindictam, ⁊ sic non poterit agi ad centũ, in quibus est condemna
tus ratione iniurie: q2 ista centum non petentur vt interesse, sed vt
vindicte. Alij dicũt quod siue super actiõe antiqua sit assumptus
siue non, non dabitur, si iuramentũ nõ intercessit, actio, sed sola ex-
ceptio tantũ, quasi transactionis, vel pacti: ⁊ vbi nõ daretur, acto-
ri, reseruaretur actio pristina. C. de pact. cum proponas. Et si non
superesset, daretur cõdictio ob causam, vt se reponeret in pristinã
obligationẽ: vel si res tradita foret vt ipsam redderet. C. de re. per
mu. l. j. ff. de cõdi. ob cau. l. si qs. Uel ꝑscriptis verbis ad interesse.
ff. de cõdi. causa data. l. si mulier. ⁊ de iure do. l. si pater. ⁊. l. quemad-
modum. Uel officium iudicis. de prescript. verb. ob causam. Et sic
laudum in se, dicit Inn. quod solam pariet exceptionem, ⁊ non pa
riet aliquã actionem. Nec proprie dicetur eius dictum sententia,
vel laudum, sed dicetur trãsactio. Quidam, vt not. Jo. Cre. in aut.
vt dif. iudic. §. si vero cõtigerit. col. ix. ⁊ sic solam producit exceptio
nem, vt transactio, vel pactum. In alia parte dicit Inn. quod non
est vis faciẽda, vtrũ iuramẽtum, vel stipulatio interueniat, vel nõ:
q2 semper laudum est seruandũ, si sit equum. Et si iniquum, est re-
digẽdum ad arbitriũ boni viri: vt in premissis iuribus. ff. de ope.
lib. si libertus. C. de dot. promis. l. fi. Hosti. vltimate tenet qd man-
dabitur executioni officio iudicis, etiã altera parte cõtradicente.
¶ No. tamen Innoc. in duobus, quia tenet: quia de iure canonico
agatur ex pacto, vel cõpromisso iurato, ⁊ agit officio iudicis. Ad
hoc quod no. de institu. cum venissent. Alibi dicit quod agitur via
denuntiationis, vt. s. de iud. nouit. tamen non agitur ex pacto, vel
compromisso nudo: sed fm Host. sic officio iudicis. Bart. in. §. ar-
bitrorum. placent dicta Inn. saluo eo quod dicit de iuramento: q2
iuramentũ, quod interponitur ad corroborationem. sed agitur ex
contractu ipso iuramento firmato, nisi quando est litis decisoriũ:
vt no. in. l. iusiurandũ qd ex conuentione. ff. de iureiur. ⁊ idem not.
in. l. j. C. vbi, ⁊ apud quẽ. Puto dicere verũ de iure ciuili, sed de iu-
re canonico etiã vbi arbitramentum non incidit in contractum, si
est iuratũ, actionem producet, vel saltem officium iudicis. Idem
dico, si non est iuratum, vt dixit Hosti. per no. de pac. c. j. q2 negari
non põt hoc esse consensu, qui de iure canonico producit ius agen
di. Et hoc tenet Host. de arb. per tuas. cõcludens dicẽtes ex pacto
nudo non agi, non solũ contra Euangelicam dicere veritatẽ, sed
etiam contra Ulpianũ paganum. ff. de constit. pecu. l. j. dicens hoc
fortius procedere quãdo bono cõsensu, vt emologatione iuramen
to, vel fidei prestatione hoc est firmatũ. Et hoc dicit Bar. in. §. ar-
bitrorũ. quod sententia arbitrorum non habet paratam executio
nem: sed agendum est ex stipulatione proposita, vel cõtractu preã-
bulo impleto per iuramentũ: ⁊ sic statim non debet exequi. l. nimis
propere. C. de exec. rei iud. licet Host. hic videatur dicere cõtrariũ,
qd habeat executionem per officium iudicis: sed non dicit ꝙ ha-
beat paratã. Unde dictũ Bar. est verũ: q2 iuramentum nõ habet
vim actus iudiciarij, vnde nullum habet colorẽ. ex quo debeat ha
bere paratam executionẽ: ⁊ dato quod habeat annexam confessio-
nem tacitam, cõfessio nõ est iudicialis, que mereatur executionem.
32 ¶ † Decimatertia differentia, q2 compromissum soluitur morte
alterius compromittẽtium. de arbi. c. fi. Secus in arbitramẽto: q2
illud est pactum. vel transactio, qd transit ad heredes. ff. de ꝓba. si
pactũ. Simile no. Host. de arbi. c. fi. ⁊ tenet Spe. in ti. de arbi. ij. fini
tur. versi. sed nunqd arbitrator. Et hoc maxime verum, qñ assumi
tur arbitrator ad perfectionem contractus. Et hoc tenet Fran. de
Are. in. l. si quis arbitratu. etiã si super cõtractu inherendo cõpro
mittuntur: quia spes conditionalis obligationis trãsmittitur ad
heredes. Insti. de verb. obli. §. ex cõditionali. ⁊ persone cohereat.
ff. de verb. obli. centesimis. Nec videt quare cõtractus resoluatur,
cum sit perfectus ex parte vtriusqꝫ cõtrahentiũ: vt. l. potior. ⁊. l. qui
balneum. q po. in pig. ha. ⁊. l. si Titius. de verb. obli. fm Fran. hoc
dicit Bar. verum in. l. si quis arbitratu. de verb. obli. quando con-
tractus est trãsmissibilis ad heredẽ, alias nõ. Allegat. ff. de acqui.
24 posses. l. fundi venditor. in prin. ⁊ de offi. dele. si super gratia. † Nun
quid autem finiatur banno alterius compromittentium, ⁊ publi-
catione bonorum. dicit Bar. ibi quod non: sed existens cõditio nõ
obligaret fiscum. l. quoties. in fin. ff. de noua. ad hoc. ff. pro socio. l.
actione. §. publicatione. Cõtrariũ tz Fran. de Are. quia bannitus
fm cõmunem opi. in. l. j. C. de heredi. insti. vbi Butr. ⁊ Ja. de Are.
in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. nõ equiparat depor-
tato: q2 nõ perdit ea, que sunt ciuitatis, ratione. l. ij. ⁊. iij. de interdi.
⁊ rele. ⁊. l. ingenuũ. ⁊. l. si qs ingenuũ. §. j. ff. de cap. ⁊ est capax Ictus,
nisi esset talis cõtractus, q finitur bonorum publicatione: vt. d. §.
publicatione. ⁊. l. si mandauero. §. is, cuius. ff. man. fm Bar. moue-
tur, quia licet bannitus sit capax nouarum obligationum, tamen
veteribus priuatur: quia transeunt cum vniuersitate bonorũ: vt. l.
fi. ff. de reb. dub. ⁊ ille, que erant in suspenso, pereunt: quia existente
cõditione nõ reperit persona, que de nouo obligetur: nam fiscꝰ nõ
25 est vere heres, fm Fran. ¶ † Decimaquarta differentia, quia fm
aliquos, confessio facta corã arbitro, preiudicat in iudicio, sed corã
arbitratore nõ, per Cyn. in. l. j. C. de confes. in. v. q. Sed ibi tenet qd
nec in arbitro, nec in arbitratore valebit, vt iudicialis sit, vel nõ sit
emologatũ compromissum, sed vtrobiqꝫ valebit vt extraiudicia-
lis: ⁊ sic nõ habet locũ differentia. De testibus autem examinatis
corã arbitro, vel arbitratore, habetur. C. de testi. l. fi. ⁊ de testibꝰ. pre
sentata. dic vt ibi dixi. Unum dicit Bar. in. d. l. pe. quod si sint exa-
minati coram arbitratore fm formam iudicij, qd facient fidem co-
ram iudice, fm But. Quod nõ plz, cum factum arbitratoris non
sit preiudiciale vel quasi. De hoc in Spe. de confes. §. nunc videndũ.
versi. quid de confessione. vbi Jo. An. in addi. recitat verba Cyni.
¶ Decimaquinta differentia colligitur ex his, que no. in. d. versi.
quid de confessione. quod scripsi. s. de confes. c. fi. q2 indistincte con-
fessio facta corã arbitratore, secuto laudo nõ potest reuocari, si lau
dum est validum, q2 negotium est finitum, vt dicit ibi Jo. And, in
addi. qd nõ ꝓcedit in laudo arbitri, nisi sit emologatũ: quia nõ vi-
detur negotium adhuc finitum. Primo enĩ casu videt transactũ,
26 vt dixi. s. ⁊ no. in aut. vt dif. iud. §. si vero contigerit. ¶ † Decima-
sexta differentia, q2 litis contestatio coram arbitro interrũpit pre-
scriptionem: vt. l. pe. C. de arbi. qd nõ ꝓcedit in arbitratore: vt no.
Jo. And. in addi. Spe. in tit. de lit. contest. §. effectus. in prin. tum
quia hic non est interruptio naturalis, que priuet possessione. ff. de
vsuc. naturaliter. Tum quia nec ciuilis. l. alienã. ff. pro empto. Nec
hic numeratur inter modos interrumpendi. xvj. q. iij. §. põt. versi.
hoc de prescriptione. ⁊ de prescriptio. illud. C. de ꝑscri. xxx. anno.
l. cũ notissimi. Et per Host. in Summa, de prescri. rerũ mobiliũ. §.
27 quibus modis. ¶ † Decimaseptima differentia, quia arbiter non
procedit diebꝰ feriatis, sicut arbitrator, fm Bart. in. §. arbitrorũ.
quia arbitramẽtũ est quedam compositio, ⁊ ad pacẽ reductio: qui
actus potest expediri etiam diebus feriatis in honorẽ Dei. de fe-
rijs. c. j. C. de fer. l. fi. xvij. q. j. omne. quod idem Spe. in ti. de arbit. §.
sequitur. versi. in forma compromissi. vbi dicit quod potest, si velit
arbitrator: sed non compellitur, etiam si partes paciscantur: quia
pactum non preiudicat ei quod secus in arbitro, vbi etiam ex pa-
28 cto nõ posset ꝓcedere in diebus feriatis in honorẽ Dei. ¶ † De-
cimaoctaua differentia, q2 de iure ciuili arbiter adstringit instan-
tie statute in. l. ꝓperandum. C. de iudi. sed nõ arbitrator. De arbi-
tro in. l. item si vnus. §. j. ff. de arbi. ⁊ tz Cy. in. l. properandum. C. de
iudicijs. alleg. ff. de arbi. sed si in cõpromissum. ⁊ tenet Jo. de Deo,
vt recitat Jo. An. in addi. Spe. de arbi. §. differt. versi. item vt in-
tra triennium. in additione, que incipit, nota qd aliud est hic quere-
re. Super hoc tamen an in arbitro habeat locum instantia, sunt
opi. Quidã qd non. alij quod sic ⁊ incipit a tempore litis mote co-
ram arbitro, non a tempore compromissi, vt dicit Cy. Finaliter re
sidet Jo. And. ibi Spe. recitatis multis opinionibus quod nõ est
instantia in arbitro. Quod quid sit de iure ciuili clarum, de iure ca
nonico per no. de iudi. c. penul. quia nec in iudice: ergo nec in arbi-
tro, ad cuius instar proceditur, ¶ Decimanona differentia, quia
si arbiter ꝓnũtiauit super toto bene, vel male, functus est officio, ⁊
nõ potest amplius pronuntiare, vt dixi. s. circa cõtraria, sicut e di-
cimus in delegato. s. de offi. dele. in literis. In arbitratore ex. vi-
detur

detur hic quod possit. In contra. de elect. si compromissarius. lib.
vi. & hoc tenet gl. in. §. arbitrorum. Pro primo facit theorica. In
noc. & qd dicit de executore, de re iudicata. c. j. & in d. c. in literis. qz
in actibus extraiudicialibus non habet locu. c. in literis. Cy. recu
tat multas opi. in. l. fi. C. de contrahen. emptio. Pe. dicit ꝙ si arbi
trium competit mihi iure meo, possum, licet semel male elegerim
secundus arbitrari. ff. de condi. & demo. l. hec autem. Si iure alieno,
dicit quod si seruauit formam, facto illo finitur ei⁹ potestas. ff. de
condi. & demon. l. Meuius. & l. si vt proponis. C. quomodo, & quando
iudex. si no seruauit formam, poterit iterato, qz no est perfunctus
officio. Hec vera, nisi sit dictu vt pronuntiet quoties voluerit: quo
casu fiat mihi in clausulis, vt dixi. s. de arbitris. Sz dici potest ꝙ
ex clausulis predictis possit mutare circa ide, quado est nullu mu
29 tatum. ¶ † Vigesima differentia, qz arbiter potest recusari ex cau
sa ante sententiam: vt. l. non distinguemus. §. cum quidam arbitra
tor. Nota sm Gul. de Cug. & Fra. de Are. qz non receditur a pso
na eius antequam arbitretur. ff. de verb. obli. si quis arbitratu. C.
30 de cotrahe. emptio. l. fi. ¶ † Vigesimaprima differentia, quia arbi
ter non cogitur laudare, licet susceperit copromissum, nisi ibi sit pe
na vel pignora. Sed arbitrator sic, si copromissum suscepit, secun
dum modernos: licet gl. dicat cotrariu. in. l. fi. de contrahe. emp. de
quo ibi sm Fran. hoc tenet Spe. & Joan. And. in Spec. in titu. de
arbi. §. sequit. versi. sed nunquid arbitrator. Et videtur suscepisse
eo qd patitur in se copromitti, vel absens cognouerit compromis
sum, & no contradixerit, quicquid ibi dicit Spe. vt dicit Jo. And.
in addi. Ide dicit in tit. de arbi. §. si. versi. sed nunqnid. Hec proce
dunt in arbitratore cotractus. In dato aute in vltima voluntate,
qui idem est quod executor, an possit compelli, dicit vt plenissime
per Bar. ff. de leg. ij. l. j. Sed si non arbitretur, non valet cotract⁹,
si no est perfectus: quia super substatialibus contractus habet ar
bitrari: qz non receditur a persona. Secus si super aliquo accesso
rio perfecto cotractu habet arbitrari: qz ex eo oritur actio cui po
test officiu iudicis deseruire: & arbitrandus arbitrabitur a iudice,
vt bono viro: vt in. §. arbitrorum. & in. l. vnde si Nerue. ad hoc. l. in
emptione. in princi. & l. domum. ff. de contrahen. empti. de quo per
31 Bar. in dicto. §. arbitrorum. & l. si quis arbitratu. ¶ † Vigesimase
cunda differentia, qz arbiter non potest sententiam ferre in eccle
sia, sicut nec iudex. de immuni. eccl. c. ij. lib. vi. Sec⁹ in arbitratore:
32 vt dicta. l. si. de feri. & eo, que dicta sunt. s. sm Fra. de Are. ¶ † Vi
gesimatertia differentia, qz arbiter non potest extendere manus
ad res extra copromissum: vt. l. no distinguemus. §. de officio. ff. de
arbi. & no. de arbi. dilectus. & in arbitratore secus: vt de preben. nisi
tenent doct. de relig. do. constitutus. & Spec. in titu. de arbi. §. exci
pitur. ver. sed pone. & in. §. j. versi. arbitrator. ibi: dixerunt quidam.
Hoc tēperat Bar. ff. de transactio. Aquiliana. quado non extēdit
in anum ad omnino extranea, non posset. Nam si de re esset copro
missum, posset iudicare de pprietate, & rei estimatione. l. si stipulat⁹
es opus. ff. de fideiusso. Ide si aliquid rei, vel speciei, vel quantita
tis assignaret in recopensationem adiudicati super re, super qua
principaliter est copromissum: vt est casus i dicto. c. nisi. Hoc tene,
quicquid dicat Spe. in tit. de arbi. §. excipitur. versi. sed pone. vbi
dicit valere sententiam arbitri, & arbitratoris, si extendit manu ad
33 alia, sed arbitratoris reduci ad arbitriu boni viri. ¶ † Vigesima
quarta differentia, quia excomunicatus no potest esse arbiter: qz
nec iudex. de re iudic. ad probandum. sed excomunicatus pot esse
arbitrator: vt. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. & ibi Bar.
qui allegat de leg. ij. l. cu pater. §. hereditatem. & dictum. §. si quis.
alleg. C. de Iudeis. Iudei. & aut. credentes. C. de hereticis. de iudi.
intelleximus. Ad hoc, qz potest cotrahe: & excomunicatus: vt not.
de dolo veritatis. & de sente. exco. si vero. & hic est actus contrahen
di, in aut. vt diffe. iudices. §. si vero cotigerit. & in aut. si vero conti
gerit. C. de iudi. Quod dixi de arbitro, dicit post multa. Spe. in ti.
de arb. §. differt ver. item sm eum Joan. and. in regula, dolo facis.
de reg. iur. lib. vj. dicit quod non potest arbitrator, nec in eo cadit
arbitramentum, quod fit per modum laudi, vel sententie: alias qd
de copromissariis datis ad eligendum publico excomunicato di
citur de elec. in causis. & quod no. Archi. ij. q. vj. a iudicibus. super
j. glo. Quod dicit veru, quando publice est excommunicatus. Qd
quado sit, remittit ad cle. j. de sepul. Simplex autem mediator, vel
proxeneta dicit quod potest esse, ex cuius ordinamento partes ad
inuice coponerent, ita qd contractus firmarentur ex ipsarum par
tium copositione, & non ex arbitramento, vel pronuntiatione illi⁹
& ibi respondit ad obiecta. Per que apparet eum velle quod non
posset esse arbitrator, nec in contractu, nec in lite. Sed iuribus no
probat: quia negari non potest hec expediri per viam cotractus,
tenendo opinio. Innocen. quod excommunicatus contrahere po
test. Et non obstat quod allegat de compromissariis ad eligendu:
quia ibi actus est spiritualis non cadens in excommunicatum.
Ideo dico: quod licet contradicentibus partibus non posset exer
cere arbitrum durante excommunicatione propter periculum co
munionis, cum in ipsum teneat compromissum, & teneat accepta
tio compromissi, & etiam si ferat laudum, tenet, si partes non con
tradicant, & se presentent: secus si se non presentent: quia habent
causam se absentandi, tenendo quod non possit laudare absente
34 parte: alias exigitur appellatio. ¶ † Vigesimaquarta differētia,
quia dictum arbitratoris reducitur ad arbitrium boni viri: vt. §.
arbitrorum. sed non dictum arbitri: vt. l. diem proferre. §. stari. ff.
de arbit. Quod dicit Innocen. verum, etiam si sit iuratum: qz iu
ramentum intelligitur secundum naturam eius, super quo iura
tur. Item dicit verum, siue cum pena, siue sine pena: qz pena nun
quam committitur nisi contrafiat ei, quod laudatur, & quaten⁹ est
ad arbitrium boni viri redactum. ff. de oper. liber. l. si libertus. ff.
de verb. obl. si quis. C. de dot. promis. l. si. sm Inn. quia si iuramen
tum non adstringit quatenus est iniquum; vtj hic, & dixi. s. multo
35 minus pena. Hoc etiam tenet Hosti. ¶ † Circa hanc differentiam
plura videre oportet. Primo an dictum arbitri iniquu aliqua via
retractetur. Secundo quid de dicto arbitratoris. Circa qd erunt
36 plura videda, qd discutiam dum ibi descēdero. ¶ † Ad primum,
communis opi. quod via saltem appellationis retractari non pos
sit, nec olim, vt in. §. stari. nec etiam hodie. Hoc firmat glo. in. l. ar
bitro. qui satisda. cogan. & in. c. arbitris. de offi. dele. lib. vi. quia vel
est emologatum, & est approbatum: non potest ergo appellari. C.
de senten. ad solutionem. Vel non est expresse emologatum, sed ta
cite lapsu decem dierum: & frustra, & tarde tunc appellatur. de re
iud. quo ad consultationem. Barto. in dicta. l. arbitro. & in. l. j. C. de
arbi. & l. nemo. de leg. j. tenet quod appellari posset eo expresse emo
logato: quia emologatione approbatur vt latum, sed non vt sic la
tum, id est, vt iuste latum: vt. l. iij. §. falsus. ff. rem ra. hab. & l. Pom
ponius in negotiis. ff. de nego. gest. Idem tenet in. l. iij. ff. de arbit.
Communis opin. mihi placet: quia emologatio dirigitur ad iusti
tiam, cum dirigatur ad finem vt pariat effectualem. l. iij. §. falsus.
& l. Pomponius. Non obstat, quia ibi non exigitur quod appro
batio dirigatur ad iustitiam, sed sufficit quod dirigatur ad factu.
Dic, si arbiter est iuris, vt in terminis. c. pastoralis. de rescrip. & de
offi. delega. suspicionis. potest appellari. de offi. deleg. ab arbitris.
lib. vj. Idem videtur si datus sit a statuto inter attinentes, sicut
communiter fit ex statutis Italie. Contrarium in hoc tenet Bar.
in. l. j. C. de no. Codi. compo. & illud credo. Nec obstat. c. ab arbitris.
assumptis in aliquo incidenti iudiciali: & idem si alia ratione, qua
attinentie, vt fit in Perusio. Idem in arbitris quasi iudicialibus
qui eliguntur ad estimandum, vel declarādum incidenter aliquid
coram iudice, qui eliguntur a iudice vt approbatores fideiussoru,
estimatores, & similes: na ab istis potest appellari: vt in. l. arbitro.
ff. qui satisda. cog. secundum vnum intellectum. Vel saltem officio
iudicis, id, quod ab eis est male gestum, poterit vt interlocutoria
queda reuocari, vt ibi: si arbiter est a voluntate partiu, elect⁹, etia
superstite, & statutum det executione suo laudo, poterit appellari:
nam non appellatur a sententia arbitri, qz non parit actionem: si
ergo pariat, ex forma statuti poterit appellari, vt tenet Bart. in. l.
j. C. de arbi. & in. l. nemo. de leg. j. Idem si voluntate partium coue
tum est vt possit appellari: qz statur conuentioni, vt dicit Bar.
in. d. l. j. & Dy. in. l. consensu. de appella. & in. l. nemo. de leg. j. & Gui.
in. l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbitris. Ad hec di
cta. l. arbitro. qui satis. cog. & a quibus appel. non licet. l. si. Cy. tame
tenet contra in. l. pe. & in. l. j. C. de arbi. & Specu. in tit. de appel. §. in
quibus. ver. xvj. alleg. in aut. vt iudices no expec. sacras iussi. circa
prin. C. de iuris. om. iud. l. priuatorum. Sequor opi. Bar. non quod
illa sapiat naturam appellationis, qz non nisi a iudice appellatu,
sed sapit natura cuiusdam reclamationis: vt est casus in. d. §. cum
quida. Non ob. ratio Cy. qz per hoc quod sua possit sententia via
appellationis, vel reclamationis retractari, non ex hoc efficitur iu
dex: & sic non ob. l. priuatorum. Opi. plures ponit Jo. an. de arbit.
cu dilectus. super glo. ij. & recitat illas, de quibus dixi. Tene opin.
Bar. cu temperio, de quo dixi. qd etiam ponit Bar. quia verba in
telliguntur secudum subiectam materiam. l. si duo. ff. loca. & l. si sti
pulatus. ff. de vsur. Idem si compromissum est in iudicem de iure
canonico. Dicit Spec. in tit. de appel. §. in quibus. versi. xxij. alleg.
ij. q. vj. omnis oppressus. No placet hoc, qz tuc procedit ex arbitra
ria potestate, de iure canonico, ex quo potest in illum copromitti:
sed de iure ciuili procedit, qz non valet compromissum, & procedit
vt iudex fieret in extraneum, nisi quando est in ipso copromissum
retenta potestate ordinaria, vel delegata, quod potest: vt de p̄be.
nisi. qz si vt iudex procedat, vel est dubium, vt quia vterq, procede
re censetur in dubio vt iudex: vt no. de iudic. l. ij. poterit appellari.
Idem si sit iudex ex consensu partium dato: vt de offi. deleg. super
questionum. §. j. Idem in Spec. de appella. §. iij. quidam. versi. xvi.
ad quod. ij. q. vj. sane predictis. No ob. inquantum dixi appellari. l.
episcopali. C. de episc. audi. quia corrigitur per aut. si quis litigan

tium.ibi posita.Uel dic ꝙ speciale est in episcopo,cuiꝰ iurisdictio
est prorogata a laico,vt non possit appellari:⁊ illud est priuilegiū
speciale concessum epō ab Imperatore,vt patet ex litera,meri ar-
bitri:alias vero iudicis sententia non pōt appellationis via retra
ctari:vt est dictum per dictā.l.j.que nō est correcta.Nec vera in ar
bitris principaliter a partibus electis:in tertio electo duobus di-
scordantibus,Butrig.ff.de arbi.item si vnus.§.principaliter.te-
net ꝙ poterit appellari:qꝛ potius iudex est,quam arbiter.Spe.in
tit.de arb,§.sequitur.ver.sed nūquid iste tertius.dicit contrariū,
quando tertius eligitur a iudice:qꝛ non censetur arbiter partiū:
vt.l.ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de verb.ob.Sed dicit gl.ꝙ
potius erat hic consiliarius.Jo.an.tenet ꝙ est iudex,sicut in arbi
tris iuris.de off.dele.ab arbitris.Credo quod poterit reclamari.
sed non proprie appellari:quia non est arbiter iuris,cū non eliga
tur ad decidendum aliquod incidens pendens coram iudice man-
dante:⁊ fortius minus poterit,quando eligitur voluntate partiū:
⁊ sic minus poterit ab isto tertio appellari,secundum eum.An au
tem aliter possit retractari.Dic,si est nulla,vt qꝛ lata sine ordine
iuris,vt contrarius aperto errore in sententia,vel per pecuniam:⁊
poterit via nullitatis retractari,vel contra formam compromis-
si.ff.de arbi.l.qualem.glos.in.d.§.stari.⁊.l.ita demum.ff.de arbit.si
est aliqua,sed lata dolo partis,⁊ arbitri,retractatur via exceptio-
nis,vel replicationis doli,vel ex clausula doli.C.de arbi.l.iij.ff.de
arbi.l.non distinguemus.§.cum quidam.Idem si dolo arbitri tā-
tum:quia poterit excipi,⁊ replicari de dolo.Si alias,iniuste absq;
dolo partis,vel arbitri,tunc vbi dicam.j.arbitratoris sententiam
non retractari,non retractabitur:⁊ minus sententia,per.§.stari.
vt no.in.l.j.⁊.iij.C.de arbit.⁊.l.iij.ff.de arbit.Quod sequit hic In-
nocen.in pluribus locis,in quibus concludit sententiam arbitri
non reduci ad arbitrium boni viri.⁊ tenet glo.de elect.causam.ē.
eo.veniens.Host.dicit hic illam etiam reducendam ad arbitrium
boni viri.⁊ hoc no.etiam de arbi.c.ij.vbi concludit quod si euiden-
ter liquet quod laudum contineat iniquitatem,⁊ nutriat peccatū,
id emēdabitur per iudicem:vt dicto.c.ij.⁊.c.j.⁊.c.exposita.De pec
cato dicit constare,quando constat de euidenti lesione partis:quo
casu nec in foro ciuili,nec in foro canonico stabitur illi.§.stari.qꝛ
si ipsa lex vult peccata corrigi,in auth.vt non lux.contra naturā
§.j.Quod dicit verū,si est reclamatum intra decē dies,ita ꝙ non
sit emologatū:vt.l.pe.de arbi.⁊ de arbi.per tuas.⁊ dicit hic de mē-
te vtriusq; iuris:qꝛ nullū peccatū lege:cōsuetudine,statuto priui-
legio,vel iuramento iuuari potest:sed his nō obstantibus emēda-
tur.de cōsue.c.fi.de prescr.c.fi.cum simil.fm Host.quod no.Quod
credo,quando est enormis lesio,vt dicam.j.in arbitratore:qꝛ tunc
laudū presumitur dolosum:vt.l.Lucius.§.creditor.ff.mādā.⁊ in.l.
Lucius.§.oēs.ff.de priuile.credito.merito habebit remedia.⁊ ex-
ceptionis.⁊ actionis de dolo:sed secūdū ius canonicum hic habe-
bit plus:qꝛ in officio iudicis poterit peti retractari,etiam nō ob-
stātibus iuramentis,vt dicam.j.⁊ etiam iudex ex officio,si obstent
iuramēto,poterit prouidere,vt dixi.ē.eod.ad nostrā.Hoc tenent
Jo.⁊ Arch.ij.q.vi.a iudicibus.alleg.de arbi.exposita.⁊.c.ex par-
te.⁊.c.ij.⁊.iij.Idem Uincen.in.c.exposita.⁊ dicit quod hoc seruat
curia.Idem Jo.an.in Specu.de arbi.in prin.ver.est autem diffe-
rētia.in addi.⁊ refert idem tenuisse Jaco.de Albon.⁊ Hostien.in
36 Summa,eo.ti.§.pe.vers.pe.¶†Ex quibus patet quod aliqualis
est etiam differentia inter arbitrum,⁊ arbitratorem,de iure ciui-
li,⁊ de iure canonico etiam:quia inquantum debet reduci,oportet
quod sit reclamatum intra decem dies in arbitro.quod non est in
arbitratore,vt dicam.j.¶Hic videnda sunt octo.Primum,an
reducatur.Secundum,quo iure reducatur.Tertium,intra quan-
tum tempus.Quartum coram quo.Quintum,cum quanta lesio-
ne.Sextum,qualiter iniquitas,vel lesio detegatur.Septimū,an
hoc remedium pacto vel iuramento tollatur.Octauum,an petēs
reductionem cadat in penam.¶Ad primū,an possit reduci:dic
quod sic:vt.§.arbitrorum.ff.de oper.libe.si libertus.ff.de leg.ij.l.j.
cū simil.⁊ hic,⁊.ē.eo.veniēs.Hoc verū,siue sit iuratū,siue non:siue
sit stipulatione principali,siue penali vallatū,siue non.ff.de verb.
ob.l.si quis eū,aliter.C.de do.promis.l.fi.⁊ qꝛ,vt dicam.j.retractat
rōne immodice lesionis,⁊ vbi est dolus verus,vel presumptꝰ,que
excepta cēsentur a iuramēto.ē.eo.quemadmodum.⁊.c.veniens.C.
de non nu.pecu.l.fi.C.de iureiur.l.fi.ff.qui satisda.cog.l.penul.Di-
cit hic etiam Butrig.ff.de arbi.ita demum.⁊ Inn.⁊ Host.⁊ Joan.
an.Ratio autem quare nō reducitur laudum arbitri de iure ciui-
li,⁊ sic arbitratorio,est:qꝛ vbi cōpromittit in arbitrū.qui vt iudex
procedat,contemnit iudicem,quem habet:ideo ad ipsum reuerti
nō pōt.ff.de arbi.litigatores.in prin.⁊.l.iij.§.j.ff.de arbit.Non sic,
quando compromittit in arbitratorem,quia non contemnit iudi-
cem,cū non agat hic vt coram iudice,sed via cōtractus,⁊ sic nō cō
temnit iudicē:vel quia sit compromissum in arbitrum,⁊ in quasi
iudicem,⁊ bonum virum,quatenus eligit vt iudicē,non potest re-

cedi via reductionis:quatenus vt in bonū virum,compromittunt
vt in liberum velle ipsius:sed in arbitratore nō recurrunt ad eum
vt Titiū sed ad eum vt bonum virum:ideo secundum reducitur,⁊
non primum.dicit gl.ff.de arbi.l.iij.quia compromittunt in eū vt
in bonum virū.nō comparando bonitatem eius ad alterum,quasi
statuant fingendo qđ dicit vt dictum boni viri,licet non reperiat
dictū boni viri in respectu ad iudicem,vel alium:hoc verum in ar-
37 bitratoribus.†Nunquid autem sententia iudicis reducentis ad ar
bitriū,possit reduci ad arbitriū boni viri.Tenet But.qđ non:qꝛ
nō cognoscit vt arbitrator,sed vt iudex,fm But.in.§.arbitrorū.
An aūt ab ipso reducente,si inique reducat.possit appellari.Dic.
ibi quod sic:qꝛ vt iudex facit.Joā.And.in add.Spe.in ti.de app.
§.in quibus.ver.xvj.recitat Hostiēsem disputasse ꝙ nō appellet:
quia nō appelletur ab arbitramento:ergo nec a snīa:⁊ quia iudex
non cognoscit vt iudex,sed vt bonus vir.ff.pro socio.l.societatem.
in fi.⁊ subrogatū assumit locū eius,in cuius locum subrogatur:vt
lite pendente.ecclesia.Hinc est qđ qñ arbiter cognoscat in locum
iudicis,ab eis appellatur.de offi.dele.ab arbitris.⁊.d.l.arbitro.sic
non appellabitur,quando subrogatur in locum arbitri,vel arbi-
tratoris.Credo primum,quia in compromissis ad arbitrium iudi
cis appellatur:vt no.gl.de accu.super his.⁊ quia hic non subroga
tur loco eius per omnia,sed datur vt iudex,vt iudicialiter corri-
gat quod est extraiudicialiter male factum.Similiter nō appellat
ab excōmunicatione,⁊ appellat a declaratione excōmunicationis:
vt no.de appel.pastoralis.⁊.decre.ab arbitris.Facit pro,qꝛ ibi co-
gnoscunt vt iudices,ideo appellatur:ergo ⁊ hic.Et si teneret qđ
omnino vt arbitrator hoc faceret,saltē posset reduci ad arbitriū
boni viri.Aduertendum tamen quod quando faciat vt iudex,cū ha-
bet reformare tanquā subrogatus loco arbitratoris:vnde sufficit
vt laudū reducat,⁊ reformet ad illos terminos,in quibus laudum
ab arbitratore foret equum,si ab eo esset latum:⁊ sic licet iudicium
discrepet a iure,habeat tñ fundamentum naturalis equitatis,nō
poterit iuste appellari:⁊ sic similiter si in aliquo modico ledat par
tem pro bono pacis.Et qđ hic possit reformare,tꝫ Jo.An.in addi.
38 Spe.in ti.de arbi.§.differt.versi.item fm eum.¶†Ad scđm,quo
iure reducatur ad arbitrium boni viri:hic doc.⁊ de arbi.c.ij.dicit
quod officio iudicis.Idem Spe.in ti.de arbi.§.sequitur.versi.sed
quo iure.Alleg.de arbit.c.ij.⁊.c.exposita.ff.de iurisdi.om.iudi.l.j.
Butric.⁊ gl.in.§.arbitrorum ⁊ in.l.fi.C.de contrahen.empti.di-
cunt qđ si in cōtractu bone fidei adijcitur qđ reducit actione ex eo
contractu,si est contractus stricti iuris,dabit officiū iudicis.ff.de
mino.l.ꝙ si minor.§.j.vel actio in factū ex equitate,per.l.quoties.
C.de prescri.verb.De ꝯtu stricti iuris approbat Bar.In cōtra-
ctu bone fidei dicit verum,si ex eius parte oritur actio,qui vult re-
ducere ad arbitriū boni viri.In cōtractu empti ⁊ vēditi,vbi orit
actio ex parte vtriusq; secus si nō orit actio ex parte eius,qui pe-
tit,vt in contractu dotis,vt si sit compromissum vt statuetur dos
mulieri:nā illi nō oritur aliqua actio ad repetendā dotem constan
te matrimonio.ff.so.ma.l.quoties.Ideo tunc recurritur ad officiū
iudicis:vt.d.l.si libertus.Item mulier cōuenta pro dote posset ex-
cipere de iniquitate,⁊ ex hoc habet agendi ius:quia quicunq; ha-
bet exceptionem,etiam si non conueniatur,potest implorare offi-
ciū iudicis,ne ab aduersario inquietetur.l.iij.§.de his,qui bo.ced.
pos.⁊.ff.de fideiuss.si contendat.de li.le.l.Aurelius.§.centū.Et hoc
dicit Bar.in.§.arbitrorū.ad hoc quod no.gl.in.c.fi.de fide instru.
Fran.de Are.non placet inquantum dicunt in bone fidei iudicijs
dari actionem ex eo contractu qꝛ non extenditur illa ad incogita-
ta,⁊ non comprehensa in contractu:⁊ qꝛ ibi non est mater obliga-
tio,que surgit a consensu:ergo nec filia,scilicet actio:vt.l.licet.§.et
obligatio ff.de procu.Per que dicit,agetur officio iudicis merce-
nario deseruienti actioni:quia veniunt in tali illa,que sunt extra
formam contractus,in quibus equum est quod veniant.C.de acti.
empti.l.ij.etiam si non sit actum,vel cogitatum:vt.l.si is,qui.ff.eo.
Item quia exceptio in contractibus bone fidei purgatur officio
iudicis deseruienti actioni.ff.ex quib.cau.ma.l.in contractibus.⁊
ibi gl.⁊ no.in.l.ij.C.de rescin.ven.⁊ sic intelligit.l.vnde si Neruc.ff.
pro socio.ad hoc.l.exhibitionis.C.ad exhiben.de acti.empti.l.ven-
ditorem.Puto in hoc tenendum quod ibi no.in illa.l.ij.⁊ dixi de
empt.⁊ vendi.cum dilecti.Non placet etiam inquantum dicunt de
actione stricti iuris,vt officio iudicis reducatur,vel actione in fa-
ctum:quia in stricti iuris contractibꝰ dolus purgat per actionem
de dolo,⁊ dolus re ipsa per viā exceptionis.de dolo.l.si quis cū ali
ter.de verb.obli.l.eleganter.§.nō solū.ff.de dolo.lꝫ qdā dicant qđ
dat officiū iudicis restitutoriū:vt.l.in ꝯtibꝰ.vt tenuit ibi Pe.sed
postea se correxit,in.l.ij.de rescin.ven.⁊ ita dicit Cy.⁊ sic nō purga
bitur,nisi per viam exceptionis.Quod dicit verum,quādo affuit
dolus re ipsa.Idē si mentalis arbitri:quia ex dolo tertij nō agit.l.
elegāter.in prin.de dolo.Ad hoc,qđ dicitur de proxeneta.l.j.§.j.si
mens.fal.mo.di.Sꝫ si affuit dolus aduersarij,purgabit per actio-
nem de

në de dolo:vt.d.l.si q͛s cũ aliter.⁊ qđ no.in.d.l.ij.C.de rescin.ven.ad
hoc.ff.de arbi.l.nõ distinguem⁹.§.cũ quidam.⁊ ꝑ hoc nõ deficit re-
mediũ Bar.in bone fidei inter istos nõ esset magna dĩa:q͛ siue of
ficiu iudicis,siue actio daꝫ,illa sunt ꝑpetua:ſʒ in stricti iuris,q͛ si
teneꝫ opi.ꝙ deꝫ actio alia,quã de dolo,erit ꝑpetua,alias esset tẽpo
ralis.Sic ergo scđm istos reduciꝫ laudũ ad arbitriũ boni viri,ex
deceptione re ipsa,etiã cessante dolo arbitri.Qđ est verũ,ꝗcq̃d di-
cat Butri.in.l.si vn⁹.§.illud.ff.de pac.qui dixit deinũ laudũ redu-
ci ad arbitriũ boni viri,qñ daꝫ dolus,vel culpa in arbitrãte.alle.
ff.ꝓ socio.l.Vñ si Nerue.⁊.l.arbitro.qui satisda.cog.⁊ ꝑmũ ibi ſʒ
Gul.vbi dicit aduersus laudũ dari remediũ,etiã si imperitia ar-
bitratoris male est iudicatũ.¶ †Quero tertio intra quantũ tp̃s
39 possit peti reductio ad arbitriũ boni viri a sñia arbitratoris.Qui
dã ꝙ vi.ꝓ ad decẽ dies,sicut in appellatiõe:q͛ hic est q̃dã appella-
tionis species.ff.de arbi.l.nõ distinguem⁹.§.cũ quidã.Alij ꝙ tp̃s
erit arbitrariũ.ex quo nõ determinaꝫ.Alij ꝙ erit tp̃s statutũ ab
ipso arbitro ad executionẽ laudi.Alij ꝙ erit termin⁹ quatuor mẽ
siũ.Nõ plʒ,q͛ hic nõ tractaꝫ de actu exequendi.But.ꝙ erit tp̃s tri
ginta annorũ:q͛ tãto tempore durat actio,vel officiũ iudicis.Idẽ
Bar.per.l.querela.de fal.Opʒ tñ ꝙ de hoc intra annũ deponat q̃-
relam,alꝰ nõ audiꝫ:vt.C.de censi.⁊ perequa.l.qui grauatos.li.xi.⁊
sufficit qđ deponat extra iudiciũ,ita ꝙ appareat eũ non cõsensisse
scđm eum.Sed qñ officiũ cõpetit loco exceptionis,durat ꝑpetuo
sicut ipsa exceptio.ff.de exceptio.doli.l.pure.in fine.Finaliter resi-
det ꝙ vbi per officiũ iudicis principaliter petiꝫ,vt in stricti iuris
iudicijs,habeat solũ quadriennũ:q͛ hoc datur ad rescindẽdũ qđ
de iure cõi valet:quo casu daꝫ quadrienniũ.l.in honorarijs.§.sed
cũ rescissa.ff.de actio.⁊ obli.scđm Bar.Secundũ hoc ergo exclude
tur anno,si in iudicio,vel extra nõ ostẽdat se nõ cõsentire:si osten-
dat se nõ cõsentire,vbi dixi dari actionẽ,habebit triginta annos:
vbi officiũ iudicis,habebit quadriẽniũ tñ,si ꝑ̃cipaliter illo exeat:⁊
illud intendet.Si agat offõ iudicis loco actionis,durabit trigin-
ta annis:sicut actio:in loco exceptionis,durabit ꝑpetuo.Non plʒ
Frã.de Aretio ꝙ officiũ iudicis etiã principale excludaꝫ quadriẽ
nio:q͛ hoc remediũ officij est ꝑpetuũ.i.vsq; ad triginta ãnos:vt.l.
sicut.C.de prescrip.triginta an.Itẽ q͛ hoc iure nõ ꝓbatur.Item
nõ excludiꝫ taciturnitas anni:q͛ remedia ꝑpetua sunt.Ante ergo
non põt dici morosus,ex quo restat de tẽpore.ff.de ver.obli.si insu-
lã.l.stipulationes nõ diuiduꝫ.§.si quis ita.Item q͛ hec reductio
est integratio deceptionis realis,⁊ purgatio doli,sicut progenere:
vt dicta auẽ.vt dif.iudi.§.si vero contigerit.⁊ not.in.l.si iudex.de
var.⁊ extraord.cogni.⁊ in talibus perpetua sunt remedia:vt.l.in
cõtractibus.ff.ex quibus cau.maio.⁊.l.ij.de rescinden.vẽditio.Nõ
obstat.l.sed cum rescissa.q͛ illud est remediũ restitutoriũ,⁊ pretorium,
quod durat anno realiter:hoc datur ex equitate ciuili,⁊ iure
consultorũ.Non obstat.l.qui grauatos.q͛ loquitur in grauamine
iniuste adequationis ad agnoscendum publicas functiones:⁊ ibi
venit contra actum factum ab habente authoritatem de publico
quare quodammodo fuit parificandum:⁊ potest esse fauor publice
vtilitatis,vt illi officiales non sint diu in suspenso:ideo cũ ille ca-
sus exorbitet,non extendiꝫ ad excitandas actiones,exceptiones,
vel officiũ iudicis,ꝗ alijs casibus,vel alia materia competentib⁹,
contra regularẽ naturam actionum,vel exceptionum.Ad hoc.l.j.
§.meminisse.ff.de ven.inspicien.Nam si secus diceres,eadẽ ratione
posset dici quod intra decem dies.C.de appella.l.hi,qui ad ciuilia.
scđm Fran.quod mihi placet,vt duret temporibus suis secundũ
cõem naturã remediorũ,que cõpetũt.Nunc aũt remedia competẽt
40 dixi.s.¶ †Venio ad quartũ.coram quo petaꝫ hec reductio:dicit
But.in.§.arbitrorũ.Alij ꝙ iudex appellationis,cũ sapiat hec re-
ductio naturã appellationis.ff.de arbi.nõ distinguemus.§.cũ qui
dã.Bar.in.§.arbitrorum.dicit ꝙ ipse iudex principalis cause po-
terit adiri:q͛ si via actionis,actor sequiꝫ forũ rei:⁊ sic iudex illius,
ꝯ quẽ petiꝫ reductio.Idẽ si per iudicis officiũ:vt.l.j.C.vbi,⁊ apud
quos.Vbi aũt petiꝫ ab illo ꝑ officiũ iudicis,cui via competit exce
ptionis,puta ꝙ poterit peti corã iudice rei,ſʒ non sic iudex acto-
ris.Nõ,q͛ vbi exceptio examinaꝫ principaliter,dʒ examinari co-
rã illo iudice,corã quo examinari deberet,si actore agente exceptio
sui natura per viã exceptionis deduceret.ff.de trãsact.l.cum hi.§.
transactio alimentorũ.vbi dicitur ꝙ ille iudex debet arbitrari su-
per transactione,q͛ esset iudex super principalibus alimẽtis:si hoc
quia laudum instar trãsactionis habet.Per que dicit Bar.quod
vbicunq; reus super exceptione instat,cũ causa examinari debet,
vbi actore agente incidenter deberet examinari:nã si testes exami
nenꝫ ad perpetuam rei memoriam super defensione,vel exceptio-
ne,iudex cõpetens est ille,coram quo actore agente foret alias cõ-
petens iudex.l.fin.C.de vsu pal.secundum vnam lecturam.Idem
videꝫ si agatur cõdictione ex.l.diffamari.Idem si exceptio oppo
niꝫ voluntaria,quando est tempus petendi id,contra quod oppo
niꝫ.per nota.de dolo.cum dilecti.de electio.dudum.Allegat ad pri
mum,de arbitris.exposita.sed modicũ facit.Sunt hec verba Bar
toli.Dic,si laudũ est iuratũ,⁊ dubitatur de reductione,propter iu
ramentũ aditur iudex ecclesiasticus,vt hic.Idem si laudum est in
materia spectante ad ecclesiam,vt hic in matrimonio.Idem si cõ-
tra pietatem.vt hic.Idem si euidẽs nutrit peccatum.de iudic.no-
uit.alias ꝓcedit theorica Bar.que posset seruari etiã in ecclesiasti
cis ad discernendum an ecclesiasticis rei vel actoris deberet adiri.
Sed si questione vertente inter duos extraneos litigantes cõpro
mittaꝫ in tertium etiã extraneũ,qs sit iudex,an actoris,an rei,an
arbitri:vide questionẽ,quã ponit Fred.suo consi.cclxx.vbi conclu
dit ꝙ debet peti corã iudice rei,per.l.C.vbi,⁊ apud quos.⁊ ibat.et
q͛ petiꝫ officio iudicis.Vide qđ scripsi de fo.cõpet.postulasti.⁊ in
41 c.si.vbi hanc examinaui.¶ †Venio ad quintũ,qñ dicatur iniquũ.
Dic,qñ aliquid precipiꝫ ꝯ Deum,vel pietatẽ naturalẽ,vt hic,vel
ad preiudiciũ tertij.s.e.veniens.vel qñ precipiꝫ aliqđ,in quo facil-
lima sit ꝯuentio:vt si mãdat sub pena,vt nullũ verbũ dicat contu-
meliosum.Nã hoc facile põt accidere:q͛ lingua sepe falliꝫ,ideo de
facili non dʒ ipsius verbũ trahi ad penã.ff.ad legẽ Iul.maie.famo
si.Itẽ iuste posset dicere verbũ cõtumeliosum cõtinens veritatẽ.
ff.de iniur.eũ,qui nocentẽ.⁊ sic est ꝯ iura tale mandatũ,vt hic.Idẽ
⁊ fortius,si mandatũ sit ꝯ omnia iura,sicut hic de exheredatione,
qđ erat contra ius ciuile,⁊ gentium:sed quod filij sunt restituendi,
⁊ vxori adherẽdũ.Insti.de iure na.§.responso.Pro quanta autem
lesione deꝫ hoc remedium reductionis ad arbitriũ boni viri.Glo.
dicunt ꝙ pro modico non datur.Et modicum dicit quatenus in
contractu licet decipere,de quo dicam in cap.dilecti.de emp.⁊ vẽ.
glo.in.l.finali.C.de contrahen.emp.⁊.l.sed si in seruum.§.recepis-
se.que dicit quod licet dare de suo vnius partis vtrobiq;.Bar.di-
cit verũ,dummodo non immodice ledat.Idem hic Innoc.allega.
l.si libertus.⁊ Specu.in titu.de arbi.§.vt autem.versic.sed quo iu-
re.Et modicum dicit,pro quo non daretur restitutio.ff.de mino.l.
scio.alꝫ.de arbi.c.ij.⁊.iij.Dic,si laudum preiudicat tertio,reduciꝫ:
vt.s.e.veniẽs.Si parti in his,que sunt Dei,vel ꝯ pietatem,adhuc
reduciꝫ:vt hic.Si tãgit priuatũ ius illi⁹,ꝯ quẽ iudicaꝫ,cõis est opi
nio,ꝙ ꝓ leui nõ deꝫ.Sʒ Pe.⁊ Cy.in.d.l.si.dicunt ꝙ pro quocunq;
daꝫ:q͛.l.si libertus.loquiꝫ indistincte,⁊ etiã.§.arbitrorũ.Bar.dicit
ꝙ si assumiꝫ in cõtractu,deceptio in sex ptes daret sibi hoc reme-
diũ:in lite aũt dicit ꝙ ponderatis qualitatibus ꝑsonarũ,⁊ q̃ntita-
te debiti,⁊ dubio litis euentu,arbitrabiꝫ iudex deceptionẽ illo exa
minato si in sexta pte sit decept⁹.alꝫ.ff.ad Treb.l.Lucius.⁊ qđ no.
in.l.si quis cũ aliter.de ver.ob.Nã,vt dicit Bar.non sufficit proba
re quando super lite assumitur arbitrium,vel arbitratum in toto,
vel in pte,ꝯ iustitiã:q͛ nõ assumiꝫ vt scđm iustitiam iudicet,sed vt
trãsactionẽ inuat:sed dʒ cõsiderare cãm,quare ꝓueniꝫ ad compro
missum:⁊ modũ q̃ntũ hinc ⁊ inde sit dandũ,vel retinendũ,⁊ ꝑsonas
litigãtes:⁊ q̃ntũ in isto dubio fuisset equũ dari,vel detrahi,⁊ ex hoc
estimet modũ in quo debuit debite condemnari:vt.d.l.cum hi.§.
modũ.⁊ no.in.l.Luci⁹.§.pe.ff.ad Treb.Ad hoc optime.l.cum hi.
in princi.⁊.§.si.⁊.§.vult igitur.Nõ obst.l.ij.C.de rescin.ven.⁊ quod
no.de emp.⁊ vend.cum causam.⁊.c.cum dilecti.§.quia illa loquunꝫ
in contractu per se gesto:hic in gesto alio mediante.Per que dicit
quod forte si lederetur quis in contractu inito per procuratorem,
qđ hr̃et remediũ illius decr.ij.per.§.arbitrorum.Sed dicit sub du
bio forte.Alꝫ.ad hoc ꝓ casu.§.arbitrorũ.iuncta.l.Vnde si Nerue.
Fran.de Aretio transit cũ opi.glo.Mihi videtur qđ tex.in.l.Vñ
si Nerue.⁊.l.seq.ꝓbet de dimidia:q͛ dicit deceptum qñ vni assignat
millesimam partem,alteri duas millesimas.Hec vera,vbi est com
promissum etiã iuratum de stando arbitrio ⁊ laudo arbitratoris
simpliciter,⁊ generaliter.Sʒ si specialiter,⁊ expresse dictum fuit ꝙ
ius vnius partis in totũ,vel in partem possit dare alteri,tũc quã-
tũcunq; inique pronunciaret,debet stare dicto suo.nisi mandatũ
suũ esset contra Deum,in quo nullo modo parendum est:vt no.de
tempo.ord.ad aures.alias esset periurus,si iurasset,⁊ pena cõmit-
teretur,si non pareret,vbi non esset contra Deum.alleg.s.eodẽ.si
vero.cum concor.⁊ de pactis.c.j.ij.⁊.iij.secundum Hostien.Sed di
cit quod forte iudex iniquitati posset ex officio occurrere:⁊ ita pos
set esse pẽsatis causis,temporibus,locis,⁊ qualitatibus ꝑsonarũ:
vt not.de transactio.cap.si.de arbi.cap.ij.Idem quod primo dicit
Hosti.si est dictum quod de alto,⁊ basso pronunciaret:vt no.s.de
ma.⁊ obe.humilis.⁊ Idem dicit Bart.in.§.arbitrorũ.si dicant ꝙ
in totũ,⁊ in partem,⁊ in parua,⁊ magna quantitate posset de iure
vnius alteri dare,vel immodice,⁊ immoderate:puto istud ꝙ etiaʒ
vbi illa verba sic late sunt effusa,si quidẽ ex proposito immodera-
te leserit arbiter,⁊ hoc constat,poterit peti reductio.Et hoc tenet
Io.an.in addi.Spe.in ti.de arbi.§.vt autem.ver.item quid si com
promissum:⁊ est casus in.l.creditor.§.Lucius.ff.mand.Si sit dece
ptus in magna quãtitate re ipsa,⁊ non ex ꝓposito,⁊ hoc constat:
Io.an.dicit ꝙ excludeꝫ:nec hoc negat Bar.in.§.arbitrorum.Ad-
huc puto,ꝙ dabitur remediũ:⁊ hoc,quia talia verba in genere,et
effuso sermone ꝓlata sunt sub fidentia discretionis,⁊ amicitie ar-
bitrorũ,qđ remanet nature inuestigabilis,nec talẽ faciet lesionẽ.Nõ

extenditur ergo in tantū mens, vt verba sonant: quia de verbis fa
cile seruitur ad ostendendum confidētiā: ⁊ hoc faciūt potius vt ar-
bitratoris captent beneuolentiā ad iuuandū, ꝙ ledendū. Si ergo
deceptos recipiant in hac spe, dꝫ eis prouideri, argu. s. eo. quanto.
⁊ c. veniens. ⁊ sic de facto consului. Et si iuratū est, q̄ verba iuramē
ti obuiant, absoluentur, vel iudex ex officio prouidebit. Ad hoc de
insti. cū venissent. talia enim verba lata ex adulatione prolata, ⁊ ge
neralia non sic effuse obligant vt sonant, ⁊ maxime q̄ apponūtur
in cōpromissis hec verba multoties preter cōpromittētiū intētū.
Si est lesus in magna q̄titate, ⁊ nō cōstat qđ re ipsa ex proposito.
Bar. dicit qđ presumit̄ dolus. l. omnis. §. Lucius. de his, q̄ in fran.
cre. l. patronum ⁊ l. qui testium. ff. de proba. ideo poterit reduci, nō
obstantibus illis verbis sic effusis. licet Io. And. vbi. s. dicat qđ
vbi re ipsa est decept⁹. simpliciter excludatur. qui debet ex verbis
42 Bar. sic distingui. Ad hoc. ff. de le. i. si seruus vetitus. ¶ † Venio
ad sextū, qualiter iniquitas detegatur, an exigat̄ qđ ex nouis pba
tionib⁹ detegat̄, an ex antiq̄s. Videt̄ qđ sufficiat ex nouis, sicut in
causa appłonis. s. de testi. c. fraternitatis. C. de tem. appe. l. p hanc.
Dic, vbi in causa reductionis ad arbitriū exigitur dolus qđ ptꝫ
ex dictis, ⁊ non potest iniquitas detegi, nisi ex eisdē actis: alias nō
concluderetur dolus, qui non cadit in ignorantem. Ad hoc. l. qui
Rome. §. duo fratres. ⁊ quod ibi no. gl. ff. de verbo. obli. ad hoc de
fide instr. cū Ioannes. ad finē. nisi facto ipsius occurrisset, quo mi-
nus pbationes facte fuissent. ff. de euic. si dictum. §. i. Ad hoc de te-
sti. constitutus. iii. ⁊ tenet Frede. suo consi. cclxxv. ⁊ in Spe. in ti. de
arbi. §. vlti. in fi. versi. sed nunquid secundum. Ergo vbi nō appa-
rent acta, que non arctatur ad conficiendū, de difficili poterit con-
stare de dolo eius, nisi presumptiue. vt si absoluit in totū. vel in ma
gna quantitate, ⁊ agens probaret debitū clarum: quia cōcludetur
dolus presumptus. Hoc intellige de omnino nouis, secūdū Bar. ⁊
de concernentibus merita. Sed si vellēt probare per testes qđ corā
arbitratore aliquid fuisset pbatū, posset probare etiam per testes:
q̄ arbitrator nō hꝫ necesse facere scripturas, cū nō seruet ordinem
iudiciarium: ideo dicta testium, ⁊ alia acta possunt per testes pba-
ri. ff. de proba. l. quoties. §. qui dolo. ff. de testi. l. curent. Ad hoc, q̄
vbi appellatur ab interlocutoria, ad cōcludēdū grauamen ex men
te iudicis oportet qđ probetur ex eisdē actis: vt in cle. appellāti. de
appel. in cle. ad hoc, qđ no. de dolo, finē. ⁊ in regula, ignorātia. quia
ad concludendam culpam circa expensas, oportet qđ ex eisdem iu-
dicet̄ actis. Si nō est necesse qđ arguat̄ dol⁹, tūc eq̄tas vel iniq̄tas
poterit detegi ex nouis pbationibus: vt in iuribus primo allega-
tis. Ad hoc. l. vnde si Nerue. ff. p socio. Idem Frede. suo consil. cc-
lxxv. qui dicit ꝙ iura etiā occulte producere poterit antiqua, ⁊ sta
bit̄ iuramento suo super ignorantia, vel impedimento quare non
pduxerit primo. de exceptio. pastoralis. de elec. vt circa. Idē si iu-
ra sciebat, ⁊ pbationes, sed nō habebat in promptu. Idē si habe-
bat, sed omisit negligentia, vel simplicitate. Sec⁹ si dolose omisit.
de re iudic. inter monasteriū. de excep. exceptionē. p locū a speciali
no. gl. de rescr. ad audiētiā. ⁊ de rescrip. sinaūt. ⁊ c. plerūq;. nisi forte
fuisset prelat⁹ omittens: q̄ eius delictū non preiudicat ecclesie. de
excep. cū venerabilis. ⁊ in regula, delictū. de reg. iur. lib. vi. de re iu-
di. Imperatores. C. de trāsac. sub pretextu. Sed est dubiū quis ha
beat pbare, an iniquitatē petens reduci, an dicens equū iustifica-
re. Dic ꝙ hꝫ pbare, qui lesionē in facto asserit. l. i. C. de fide instru.
et iure haste fisca. li. x. ff. de pba. l. ab ea parte. ⁊ q̄ intrinseca solen-
nitas p̄sumitur. Insti. de fideius. §. fi. ff. de verb. ob. l. sciēdū. Insti.
de inutili stip. §. si ita scriptū. no. de eo, q fur. ord. re. innotuit. ⁊ s. de
re iudi. sicut dicit Dy. in regula, scienti. de reg. iur. li. vi. ⁊ ponit in
ꝯs. iii. q. q̄ incipit, Ptolome⁹. cōs. iii. ⁊ recitat Io. an. in addi. Spe.
in ti. de arbi. §. sequit̄. ver. item quid si cōpromissum. Et hoc satis
puto. q̄ non ex eo ꝙ presumat̄ multū p dicto arbitratoris, ex quo
pendet reductio, sed q̄ hec est intētio actoris petētis laudū rescin
di, vt dixi de pbati. q̄ꝫ falsam. Per que puto ꝙ si lato laudo, in
quo est absolut⁹ reus in totū, vel in magna q̄ntitate, si actor pdu
cat clara instrumenta de debito, vel testes, vel aliter pbet, eo ipso
concludet lesio, nisi alie appareant circūstantie, ⁊ presumet̄ adeo p
iustitia laudi, vt apparente instr̄o non obtineat retractationem: lꝫ
possibile sit arbitratorē habuisse pbationes super exceptionibus:
q̄ non presumit̄ p his, tum q̄ nō transit in rē iudicatā, cū hic non
est actus iudicialis, vt dixi, tum q̄ pendet reductio ad arbitriū bo
ni viri, que lꝫ nō suspendat, tñ tolerat effectū presumptionis. si pre
sumeret̄, vt in appellatione ab excommunicatione. No. Innocē. de
proba. quoniā contra. ⁊ de elec. bone. Et similiter si condemnasset
apparente exceptione probata, adeo ꝙ ipsi soli etiam testificanti,
si esset vnus, non crederetur: imo etiam si essent plures testificādo
sup iustitia, eis nō crederetur: quicquid senserit Bar. in. §. arbitro
rum. qui tamē nō firmat, sed remittit ad Inn. in c. dilectus. de ar-
bi. vt ibi dixi. ⁊ plen⁹ dixi de testi. a nobis. q̄ attestant̄ in facto, in
quo eis posset adscribi laus, vel vituperium: vt no. xi. q. vi. statuen-
dū, ⁊ Ioan. An. in Specu. de testi. §. opponitur. versic. item quod
43 administrator. ¶ † De actis aūt an credat̄ dicto suo, dixit Bar.
ꝙ sic in aut. nisi breuiores. C. de sen. ex peric. reci. vbi Bar. hic dicit,
qđ mihi nō plꝫ, inq̄tum velit attestari de decisorijs, a q̄b⁹ pēdet
decisio iustitie, cū hoc valde periculosum est. Item. q̄ probationes
ille possunt perire. Ad hoc, qđ no. Bar. in. §. arbitrorum. vbi dicit
tūc p testes debere pbare de actis, q̄n nō facit acta: q̄ habet pote-
44 statē pcedēdi sine actis, vt est arbitrator. ¶ † Venio ad septimū,
an ptās reducendi ad arbitriū tollatur pacto, vel iuramento. Tꝫ
Gui. de Suza. in. l. si qui ex consensu. ꝙ pōt tolli pacto, sed non re-
nūtiatione: q̄ iuri futuro p reūtiationē nō renuntiat̄, sed sic pa-
cto. Ad qđ. l. i. C. de pac. ff. de acqui. here. l. qui heres. ⁊ l. qui super-
stitis. ⁊ l. is pōt. ⁊ l. si ita scriptū. ff. de succes. Et hoc dictum recitat
Io. an. in ti. de arbi, §. sequit̄. versi. quid si actum. ⁊ idē tenuit Goff.
in Summa, in ti. iiii. versi. sed quero. vt dicit ibi Io. an. Butr. in. l.
si vnus. §. illud. de pactis. hoc fatet̄ secūdū quosdam in deceptiōe re
ipsa: q̄ tali deceptioni potest renūtiari: nō in mentali deceptiōe ex
proposito arbitri: q̄ dolus futurus non potest per pactū remitti:
vt. l. iurisgentiū. §. si paciscar. ⁊ d. §. illud. Butri. tenet qđ rōne so-
lius doli, vel culpe arbitri petat̄ reductio: ⁊ ideo aut fatendū ꝙ ni
hil operatur renūtiatio, vel ꝙ operat̄ respectu dolose exceptionis.
Et hoc vltimū tenet: q̄ lꝫ dolus futurus non posset expresse remit
ti pōt valere: vt si paciscar ne depositi agam. Et sic rūdit ad. l. cū
antea. C. de arbi. Gul. tenet ibi ꝙ non valeat renūtiatio, vel pactū:
q̄ sufficit ꝙ comprehendere possit remissionē doli futuri: quia dat
occasionē delinquēdi, nō vꝫ in aliquo. C. de pact. dota. l. conuenire.
Item quia hec conuentio fit sub spe ꝙ inique non pronunciet. Si
ergo secus fiat, poterit reduci, ex quo fallit̄ in spe. ff. loca. l. quero.
§. inter locatorem. ff. de verb. ob. l. quidā. de non nume. pecu. l. fi. Nō
obstat ꝙ possit renūtiari appellationi: quia in iudice est maior in-
dustria, ⁊ pro eo plus presumitur: ⁊ quia iurat. in aut. vt iusiuran-
dum, quod prestat̄ ab his. Et eliguntur a superioribus ⁊ contra
inuitis partibus. Ad hoc. l. alia. §. eleganter. ff. so lu. matrimo. Cy.
tenet primā, q̄n renuntiat actioni, per quā reducitur ad secundam
q̄n renūtiat reductioni, per. l. si quis rationes. de liber. lega. ⁊ per. l.
si vnus. §. illud. ff. de pac. in addi. hic mutat, ⁊ ꝯcludit renūtiari nō
posse: q̄ dolus futurus ⁊c. Allegat. ff. de admi. tu. l. quidā decedēs.
ponit Cy. in. l. pe. C. de arb. Dy. ⁊ Ia. de Are. sequit̄ hāc opi. in. l. q-
dam cum filium. ⁊ in regula, scienti. de reg. iur. li. vi. potissime, quia
in renūtiatione intelligit̄ cōditio, ⁊ excepta censetur legalis dispo
45 sitio. si cesset dolus ex pposito, vel re ipsa. † Nam si promitto te nō
expellere de fundo, intelligit̄ si soluas pensionē: q̄ sic est de iure. l.
q̄ro. §. inter locatorem. ff. locati. Si promitto te nō exheredare, in-
telligit̄ nisi causa subsit. ff. de verb. obl. l. quidā. Tēperat hoc, quā-
do ex pposito ledit arbiter, vel re ipsa, ⁊ lesio est magna, ⁊ verisimi
liter incogitata: alias si est leuis, preiudicat renūtiatio: q̄ nō exclu
dit̄ aliqua cōditionū subintellectarū. ff. de arbi. l. si de meis. §. rece-
pisse. ⁊ quod ibi no. ff. de mino. l. si ex causa. in princip. de restitu. in
inte. c. i. Non placet Butri. in. l. pe. C. de arbi. quod dicit de re ipsa
lesio non distincte dicit, vbi re ipsa est deceptus, preiudicare: quia
conditio non intelligitur, nisi exprimat̄. ⁊ tenet Odofr. in. l. ii. Itē
quia stipulatio pretoria potest alterari ex conuentione. ff. de verb.
ob. in cōuentionalibus. Et sic pōt cōueniri per pactū ꝙ laudū nō
reducat̄ ad arbitriū boni viri, siue sit equū, vel iniquū, dūmodo do
lus cesset: ⁊ in hoc tūc sapiat naturam arbitrij, qđ nō retractatur:
46 vt in. §. stari. ¶ † Prosequor per casus. Primus, q̄n simplici re-
nuntiatione quis renuntiat iuri reducendi ad arbitrium absente
parte: vt no. in. l. non solū. §. si liberationis. de liberat. le. ⁊ de pec. cū
pridem. Tum quia fit renuntiatio iuris futuri: vt no. C. de pac. l. i.
ff. de acqui. heredita. l. in plurium. ⁊ quod no. de renūtiatione appel
lationis in. l. fi. C. de tempo. app. ⁊ l. i. §. ij. ff. a quibus appel. non li-
cet. ¶ Secundus casus, quando renūtiatur per pactū, vel p̄sente
parte, ⁊ acceptante: que renuntiatio habet vim pacti: vt no. in. l. i.
C. de pac. ⁊ tunc dic, si renuntiatio est simplex absq; iuramento, re-
spectu deceptionis ex pposito, siue modice, siue magne q̄titatis, il
la reducit̄ ad arbitriū boni viri. Et in hoc cōcordant Iac. Butri.
in. l. penul. licet senserit contra in. §. illud. Bar. Dyn. Ioan. Bu.
Calde. vt dicam. s. ⁊ quasi omnes. ¶ Tertius casus, quādo renun
tiatio est simplex de non reducendo, ⁊ deceptio contingit nō ex p-
posito, sed re ipsa, ⁊ hoc constat: tunc in modica lesione non reduci
tur. In hoc concordant Dy. ⁊ omnes, pro magna, ⁊ enormi lesione
contingente re ipsa, But. qđ non datur remediū: sed Odof. Dyn.
Gul. ⁊ alij contra: ⁊ hoc sequitur Bar. in. §. arbitrorū. Allegat gl.
in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. quā dicit sic debere intelligi. Et
huic opinioni adhereo: q̄ illa simplex renuntiatio obtinet instar
donationis, ⁊ sic ad modicum debet referri: sicut dicimus quando
donatur illud plus, quod res valet: vt. l. ij. C. de rescind. venditio. ⁊
dixi de emptio. ⁊ venditio. cum dilecti. ⁊ quia hoc fecit sub spe lega
litatis arbitrorum, quos credidit diligentes: ⁊ q̄ talia restringi
debent ad moderata, non ad immoderata, ad que verisimiliter nō
se extendit voluntas compromittentiū. ¶ Quartus casus, quādo
renuntiatio

renuntiatio est latissime cōcepta: vt qꝛ renuntiat reductioni ad ar-
bitriū boni viri, ⁊ actioni ad illam cōpetēti, vel competiture, quā-
tūcūqꝫ enorme preiudicium inferatur, vel datur potestas arbitris
vt possint de suo dare alteri parti, ⁊ in modica, ⁊ in magna quātita
te moderate, ⁊ immoderate. Dicit hic Host. ꝙ renūtiatio excludit
reductionē, ⁊ stari dꝫ dicto suo. nisi dictū suum esset contra Deuꝫ
Allegat. de tēpo. ord. ad aures. ⁊ qđ ibi no. Dicit tñ ꝙ forte ex eq-
tate iudex ex officio subueniret, ⁊ posset, pensatis causis, locis. tem
poribus, ⁊ qualitatibꝰ personarū. Allegat no. de transa. c. si. de ar-
bi. c. ij. Bar. in. §. arbitrorū. sequitͬ hoc dictum: qꝛ excessus in ma-
gna quātitate facit ꝓsumi dolū. l. oēs. §. Luciꝰ. ff. de his, q̄ in fran.
cre. Ad hoc no. in. l. patronū. ⁊. l. qui testamentū. ff. de probati. Et
dolus non venit in generali remissione: vt. l. creditor. §. Luciꝰ. Jo.
An. tenet ꝙ vbi verba sic late sunt concepta, disputatū fuit Bono
nie ꝙ nō possit reduci ad arbitriū, quantuncūqꝫ sit dānū: qꝛ ex pa-
ctis apparet de mēte cōtrahētis. Et hoc dicit in addi. Spe. in tit.
de arbi. §. sequitͬ. ver. item quid si cōpromissum. Dic referre, an re-
nūtiatio sit simplex: ⁊ tene qđ. s. dixi. an sit generalis: ⁊ idem qđ in
simplici. Et dico generalem, qñ nō cōtinet specifice, vel equipollē-
ter enormissimā lesionē, vel enormē: ⁊ idē per omnia quod. s. dixi in
simplici: qꝛ indefinita generali, ⁊ ecōuerso, cōiter equipollet. ⁊ tenet
Frā. in. d. l. si quis arbitratu. qꝛ genus restringitͬ scđm naturā cō-
promissi. Si autē est latissima, quā altero respectu Fran. vocat spe
cialem, qꝛ in se continet in verbis enormem lesionē, tunc si lesio cō-
tingit ex ꝓposito cuiuscunqꝫ damni sit, ex quo de dolo cōstat, renū
tiatio non proficit: qꝛ dolus non potest remitti. Et hoc tenet Bar.
⁊ Cal. in loco. s. all. per Jo. an. in addi. Bar. ⁊ Fran. de Aretio: qꝛ
inest conditio, vt dolus absit: vt. d. §. arbitrorum. ff. de arbit. ita de
mū. ⁊. l. non distinguemus. §. cum quidā. de iudic. l. si filius. l. si pre-
tor. §. Marcellus. l. seruo inuito. §. cū pretor. ad Treb. ff. mandati.
l. creditor. §. Lucius. de dona. l. si filiusfa. l. Luciꝰ. §. Imperator. ad
municip. l. si ꝓcurator. de condi. inde. de elec. si cōpromissarius. lib.
vi. Si nō ex ꝓposito, ⁊ cōtingit lesio re ipsa in enormi quātitate, qꝛ
de leui non est dubiū, ⁊ constat ꝙ non ex proposito, sed ex re ipsa cō
tingit hec lesio. Bar. sentit in ratione sui quod non detur remediū
quia cessat ratio presumptionis doli, ⁊ verba ostendunt mentem
contrahentium trahi velle ad hoc. Nec hoc etiam negat Host. qui
loquitur in casu dubij, non in casu certi. Hoc tenet Jo. And. post
Cald. in addi. Spe. in loco prealle. ⁊ idē tenet Fran. de Areti. ⁊ hic:
qꝛ hic cessant tacite conditiones subintellecte, nisi enormiter leda-
tur, ⁊ qꝛ hic agitur de preiudicio priuato, ⁊ hoc constat de mente
contraria: cessat ergo presumptio exclusionis immodici dāni. l. cō-
tinuus. §. cū ita. ff. de verb. obli. ⁊ qꝛ remissio realis deceptionis nō
est prohibita, qꝛ non recipitur nisi dolus: vt. l. si quis rationes. de
libe. le. ⁊. l. Aurelio. §. Caius. ⁊. l. quidā decedens. de admi. tut. ⁊. l. si
vnus. §. illud. ff. de pac. ⁊ hoc plꝫ. Puto tñ ꝙ si aliqua legitima cā
deceptus fuisset arbiter, de qua constaret, ob quā appareat de vo-
luntate arbitri, ꝙ si ex his, que ignorauit, fuit inductus ad ꝓnun-
tiandum aliter, quā pronūtiauerit, qꝛ nō adest hic mens arbitri in
tam grauiter ledendo, ꝙ saltem ex clausula gñali, vel iudicis offi-
cio subueniendum esset leso: qꝛ aliter ꝓnuntiauit errore lapsus, ꝙ
credidisset. ⁊ arg. l. in ambiguo. ff. de rebꝰ dubi. ad hoc qđ no. Spe.
in ti. de arbi. §. sequitͬ. versi. quid ergo cū ꝓposuisset. ad si. §. p duas
char. ⁊ qđ no. Jo. an. de purg. vulg. c. ij. Nō enī hic habemus firmā
mentē preiudicandi, vel sic laudandi, qđ ponderarunt cōpromit-
tentes, ⁊ nō sola labia ꝓnūtiantis. Si aūt lesit in enormi quantita
te, ⁊ est dubiū an ex ꝓposito, vel nō: in dubio presumitͬ dolus, ⁊ ꝓ-
positū, vt dictis legibus allegatis per Bar. tunc reduci pōt ad ar
bitriū, vt dixit Bar. Et sic dꝫ intelligi Host. hic, ⁊ tꝫ Fran. de Are
tio: ex facti enī qualitate presumitͬ dolus: vt in. c. j. de presumptio.
C. ad legē Cor. de sic ar. l. j. ⁊ hoc tene, lꝫ Fred. suo consil. xx. teneat
in dubio dolū non presumi. per. l. dolū. C. de dolo. ⁊. l. j. §. quoties. ff.
de ꝓbatio. Per que dicit Frā. predictus ꝙ si nullis factis ꝓbatio-
nibus condēnanitͬ arbitrator, qꝛ in toto hic est lesio, nedū in enor-
47 mi. auditͬ. alͬ. l. summa cum ratione. ff. de peculio. ¶ † Aduerte tñ
ꝙ si in compromisso dicitur ita vt possint assignare etiam in ma-
gna quātitate, cū aliud sit damnum modicum, aliud magnum, ali-
ud enorme, ꝙ ratione enormis audietur, secundum distinctionem
s. positam, tanquā non inclusum in verbis. Hec omnia puto, etiāꝫ
vbi cōpromissum est iuratum: qꝛ vel ex proposito contingit lesio, ⁊
excluditur dolus a iuramento, sicut a compromisso. C. de non nu.
pec. l. pe. l. si. ff. qui satisda. cog. s. eo. veniens. ⁊ cap. quanto. ⁊ not. de
eo, qui du. in ma. cum haberet. de iureiur. ca. j. li. vj. Uel si agitur in
cludi, non pōt hoc tacitum plus operari, quam expressum: ⁊ expres
sum non valeret de non reducendo ratione doli, quia est contra bo
num publicum, bonū iustitie, ⁊ contra bonos mores, ⁊ contra ho-
nestatem. de regulis iuris. non est obligatorium. Et hoc tenet Cal
der. in loco preallega. Ubi autem non ledit ex proposito, sed re ipsa
vbi dixi. s. reduci posse, quicquid dixerit Calde. ⁊ Joan. Andr. in
addi. prealle. poterit reduci, secundum Bar. in dicto. §. arbitrorū.
alleg. l. si. de nō nu. pe. ⁊. l. si. in prin. ad municip. ⁊ vbi dixi. s. nō pos-
se, quando est renuntiatū sine iuramento, non poterit reduci: quia
vbi poterit reduci, hoc est, qꝛ principalis modus ad hoc se non ex-
tendit: ⁊ qꝛ tacite conditiones subintelliguntur, que ita in iuramē
to, sicut in principali promisso subintelliguntur: qꝛ illas exceptio-
nes, illas conditiones, illas limitationes, illas interpretatiōes, re-
cipit iuramentū, quas recipit principale promissum, vel disposi-
tum: vt in dictis. l. pen. ⁊ si. ⁊ in. c. ad nostram. ij. s. eodem. ⁊ in. c. ve-
nientes. ⁊ hoc tene: licet Fred. suo consi. xx. teneat quod si iuratum
est pactū de non reducendo, impediat, nisi pateat euidens iniqui-
tas. Primo, qꝛ est transactio, in aut. vt dif. iudi. §. si vero. ⁊ a trāsa-
ctione iurata non licet recedere. Item qꝛ tale laudum non habet
inclusum dolū, non possit arbitrari absqꝫ dolo: ⁊ dolus non presu-
mitur. l. dolum. C. de dolo. Item qꝛ dolus futurus remitti non cō-
tingit per pactū, cum non sit verisimile quem dolum committere.
vbi non spectat aliquid lucrū, vel commodum, vt est arbiter. Per
hoc nō obstat. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. qꝛ ibi aliquod commodū
pertinebat ad partē. Idem tenet suo consilio. xxvij. quia iuramē-
tum, per quod alterius iniquitas remittitur. est seruandum. s. eo.
debitores. ex quo in obseruatione non peccat: qꝛ non debet alteriꝰ
perfidiam inducere ad suam fidem fallendam. xxij. q. iiij. innocēs.
scđm Frede. Primum tenet Bar. hec vera, scđm Bar. nisi emolo-
gatio sit secuta laudum: qꝛ tunc est opus querele. Qđ puto, si cer-
tificati de lesione fuerunt: alias secus. ff. de pact. l. tres fratres. In
emologatione facta in compromisso idem quod in renuntiatione
48 dicit Bar. in loco preallega. ¶ † Sed est dubium quid si, quis pe-
tat reductionē, ⁊ cadat in causa: qꝛ succumbit, an indistincte pena
committatur, ita ꝙ aduersus petitionem pene non possit docere
de iniustitia. Dicit Bar. Dy. consuluisse ꝙ cadit in penaꝫ: ⁊ remit
tit ad legē. Julianꝰ. de condic. indeb. hoc tenet Bar. in. l. qui Ro-
me. §. duo fratres. de verb. obli. per illum. §. Jo. an. in additio. Spe
cu. §. sequitur. versi. quid si pactum sit in compromisso. recitat con
silium Dy. suo consi. iij. ⁊ hoc sequitur, nisi euidenter appareat de
iusta causa petendi. ff. de re iud. l. si. ff. de vsur. l. tutor. ff. de penis. l. si
quis forte. de peti. hered. l. si quis debitor. Et dicit Gui. de Suza.
hoc notasse in Summa, ti. de arbi. versi. sed nunquid is. Qđ puto
inquantum non velit, ostendendo se habere iustam causam, osten-
dere iniquitatem sententie: qꝛ ad hoc non admittitur. si trāsiuit in
rem iudicatā, ⁊ qꝛ sententia de principali obstat in accessorio, etiam
si velit ostendere nouam causam iniquitatis: qꝛ nouiter reperti, ⁊c.
Ad hoc dictus. §. duo fratres. ⁊. l. si cū exceptione. §. hec autē actio.
⁊ ibi gl. ff. quod metus causa. ff. de verb. sig. l. si quis. ff. de rei vendi. l.
ex diuerso. Ad hoc qđ dixit de fructibus, ⁊ expensis: qꝛ non appel-
latur a sententia expensarū: ⁊ no. Inno. de appel. cōstitutus, quod
nota. ⁊ hoc qñ saltem tacite est emologata. Idem puto in arbitra-
49 tore, vbi dixi supra reduci nō posse. ¶ † Quero an in hac reductio
ne sufficiat iudicē vt bonum virum reducere ad modicam lesionē,
an totū. in quo est lesus retractabit? Dico quod hic iudex aditur
nō solū vt retractet, sed vt reformet: ⁊ ꝙꝙ adeatur vt iudex, credo
ꝙ habeat reformare loco arbitratoris, vt bonus vir. Ideo si videt
causam iustam, vel pro bono pacis arbitrium reformandum mo-
dice ledendo, poterit reformare ledēdo in modicū: si non videt cau
sam, nō debebit facere. Et in dubio presumā causam, ex quo in mo
dico ledit. Nā potest nedum retractare, sed etiam reformare: sicut
dicimus in iudice appellationis, ⁊ in iudice nullitatis. de testamē.
Raynaldus. ⁊. c. Raynutius. ⁊ no. in. l. j. C. quando prouoca. nō est
necesse. C. quomodo ⁊ qñ iudex. l. si vt proponis. ⁊. l. si expressim. de
appel. ⁊ dixi plene de appel. dilecto. Puto tamen quod si in totuꝫ
retractaret, vbi equitas naturalis dictaret alterū in modico leden
dum, quod ex hoc non retractaretur quod egit: quia potest, si vult
sequi ius, ⁊ arbitrium a iure informare, sicut potest ⁊ arbitrator, li
cet non arctetur. Ad hoc glo. in clemēti. fina. de verbo. significa. in
glos. fina. Sed quia dixi supra laudum contra formam latum nul-
lum, est dubitatio, si compromissum est in arbitrum, vt pronuntiet
de iure: vel arbitratorem, ⁊ pronuntiet cōtra ius partis, an valeat
laudum. Barto. dicit quod videtur nullum propter formam com
promissi: ⁊ dicit cogitandum. Aliqui dicunt quod ipse hoc decidit
in. l. qualem. ff. de arbi. non inueni decisum. Multi habent compu
tum: quia quedam apostille, que fuerūt domini Angeli, sunt pro-
ducte in originali post petias Arnoldi. Frā. de Are. in. l. si quis ar
bitratu. tenet quod valebit laudum: quia exprimitur quod inest: ⁊
sic non dat formam: vt. l. ij. de leg. primo. ⁊ sic habetur pro dicto, li-
cet nō exprimatur: ⁊ videtur voluisse quod per illa iudicet vt arbi-
ter, ⁊ nō vt arbitrator. Item quia non valeret compromissum, nisi
in arbitro remaneret facultas valide eligendi quod vellet. ff. de ar
bitris. l. qualem. ⁊ sic non posset eligere inter absolutoriam, ⁊ con-
demnatoriam: ⁊ sic non est verisimile partes elegisse viam, per quā
impugnent quod agunt. ff. de testamen. milita. l. iij. Ad hoc, qꝛ con
ditiones iuris nō faciūt cōditionales dispositiōes, sed monitionē
inducunt. l. hec verba. de lega. j. de verbo. obli. si decē cum petiero.

no.de presumptio.c.fina.& in clemen.j.de offi.deleg.l.muto.§.si sub
conditione.ff.de tutel.secundum Fran.de Are.Pro hac parte de
cidit Inn.in fi.de offi.dele.prudentiã.in gl.magna.in versi.&,si con
trarium diceretur.vbi dicit valere snlam,Si Titius probauerit
cõdemnes in decẽ:si condemnat,lz nõ probauerit sibi deberi.x.qz
exprimitur debitum iustitie,& sic nõ dat formam.Idem sentiũt do
cto.de rescri.ex insinuatiõe.in arbitro.Hoc puto.quia arbiter de
bet,licet nõ arctetur ad sequẽdum ius:bene hec expressio exprimit
qd inest:& maxime secundum ius canonicum,sm quod habet re
duci laudum,si non sequatur ius vt no.de arbi.c.ij.& sic exprimit
quasi qd inest ex necessitate:& qz aliter intellecta expressio vitiaret,
sz in arbitratore expressio alterat:qz primo poterat informare ar
bitrum vt bonus vir,& ab equitate naturali,nunc habebit ex iure
informare:& sic exprimitur aliter,q̃ insistit:& sic si aliter,q̃ velit,ius
pronũtiet,vr qd laudum & arbitramentum sit nullum.Non obstat
si dicatur compromissum vt pronunciet de iure,intelligitur scdm
naturam subiecte materie,vt pronũtiet de iure,scilicet naturali:&
econuerso,secundum naturalem equitatem:arg.s.eo.ad nostram.
quia verba,que precedũt,vt procedat de facto:dant intellectum se
quentibus,vt intelligant de iure positiuo.Itẽ illa verba nihil ope
rant.Nõ obstat qd ordo iuris expressus in forma hominis dat for
mam:vt de rescri.cũ dilecta.de offi.dele.venerabili.qz dat formam,
qñ ordo nõ est necessitatis,vt ibi:ideo in arbitratore dat formam.
Secus quando est necessitatis,vt in arbitro,& iudice:quia saltem
quo ad debitum est ordo necessitatis.Sed est dubium an poterit
tunc sententiare secundum statuta contra ius commune.Hni.de
Suza.in.q.statutorum dicit iudicatum fuisse quod non poterit
pronuntiare secundum statuta iuri contraria,quasi illa verba in
telligantur de iure communi.Allegat aut.presides.C.de epi.audi.
&.l.rem non nouam.C.de iudic.quia iuris nominatio simpliciter
intelligitur de iure Romano.Institu.de iure natu.gen.& ci.§.ij.
Ioan.And.in addi.Specu.in titu.de arbi.§.sequitur.versic.item
quod tulit.dicit quod in processu poterit seruare statuta,nisi sit di
ctum quod pronuntiet,& procedat secundum ius:qd dicit esse peri
culosum,sm Io.An.Ad hoc tex.de eo,q mit.in pos.cũ venissent.
ibi:secundũ ius,& bonã terre cõsuetudinẽ.Qui poterit induci pro
& contra.Puto qd poterit sm statuta iudicare,que dant formam
cause in iudiciũ deducte nõ repugnante iure:qz sm ius est qd pro
nuntietur secundum statuta loci cõtra ius.ff.de enict.l.si fundũ.C.
de eman.lib.l.i.&.ij.ff.de vsucap.l.j.& no.super rubrica.de cõsuetudi
ne.l.omnes populi.ff.de iusti.& iure.& Io.Cal.ante in q̃stione,que
incipit,statuta.ad hoc.s.e.ad nostrã.vbi iuramẽtũ de seruãdo or
dine iuris,intelligitur secundum ius,quod adstringit,& dat for
50 mam,secundum diuersitatem qualitatis cause.†Circa arbitrato
rem restat querere de aliquibus questionibus.Primo an compro
missum in arbitratorem banno arbitratoris expiret.Dic q̃ non,
per.l.cum pater.§.hereditatis.de lega.iij.vbi dicit q̃ arbitrator
51 remanet deportatus:quia potest voluntatem exprimere.¶†Que
ro an furiosus habens dilucida internalla possit esse arbitrator.
Dic quod sic,si compromissum suscipiat tempore,quo est sanus,et
iudicet tempore,quo habet sanum intellectum.ad hoc glo.in.l.cũ
52 furiosum.ff.de iudi.¶†Quero an filiusfa.inuito patre possit esse
53 arbitrator.Dic quod sic:vt.l.iij.§.sed filius.ff.de pecul.¶†Que
ro an presbyter possit esse arbitrator.Dic quod sic,quia non repe
ritur prohibitum.Vide per Cyn.in.l.preses.C.de transactio.ad
hoc de prebend.nisi.

1 ☞ Coniuges se abiurare non possunt.
2 Iuramentum ordinatum ad separationem actus coniugij absq̃ causa honesta non est obligatorium.8.
3 Iuramentum,inquantum est possibile,ad coniugium separandũ reduci debet ad separationem licitam.
4 Matrimonium potest ratione continentie separari.9.
5 Iuramentũ aptum in se includere continentiã inter coniuges,vbi non sunt apti ad obseruandum,est ab ecclesia relaxandum.
6 Iuramentum interpretatur secundum mentem iurantis.
7 Iuramentum sui apparentia illicitum,non trahitur ad casum licitum,a mente alienum.
10 Iuramentum,per quod coniuges promittunt inter se nunq̃ di uertere,an sit obligatorium.

1 TUa nos.¶†Coniuges se abiurare nõ pos
sunt.Communis diuisio.Secunda
2 ibi:nos igitur.¶†Nota quod iuramentum ordinatũ
ad separationem actus coniugij,absq̃ causa honesta,
3 non est obligatorium,nec seruandum.¶†Nota secundo q̃ inquã
tum est possibile,iuramentum ad separandum coniugium ordina
tum,reduci debet,& potest ad separationem licitam,& honestam: si
non potest,iuramentum vt temerarium non est seruandum.Et est
argu.q̃ iuramentum habeat in se hanc clausulam,si non valet qd
4 ago vt ago.valeat vt potest.¶†Nota hic apertum textum q̃ con
iuges possunt ratione solius continentie ab inuicem manere sepa
rati,etiam dato q̃ continentiam nõ voueant,dummodo seruent:
inquantum autem non seruent,compelluntur ad inuicem redire.
5 ¶†Nota q̃ contra iuramentum aptum in se includere continen
tiam inter coniuges,vbi non sunt apti ad seruandum,est ab eccle
sia relaxandum.& dimittendũ:imo compellendi sunt coniuges ad
6 inuicem adherere.¶†Oppo.q̃ iuramentum hic sit seruandum,
ex quo potest trahi ad casum licitum,scz vt remaneant separati ra
tione continentie.Sol.Dicit Vinc.quod hic hi expresse nõ iurane
runt propter continentiam,nec tacite hoc animo gesserunt vt con
tinerent,ideo continere non compelluntur:non enim potest conti
nentia imperari,que non est tacite,vel expresse promissa.xxxiij.q.
7 j.integritas.xxviij.di.de his.†Et sic patet qd dixi notando quod
iuramentum in sui apparentia illicitum non trahitur ad casum li
citum a mente alienum:de qua mente standum est dicto iurantis
8 saltem in foro penitẽtiali,vel quasi.¶†Glos.prima querit quare
iuramentum hoc non seruetur?Respondent,qz fuit illicitum,& te
merariũ.ppter que dicunt quidã imponi penitentiã tanq̃ p teme
rario iuramento,& p veniali.Alij dicũt ipsam ad annũ determina
tam.Inn.dicit imponendã pniam tanq̃ p mortali,per.c.qd alle
9 gat glo.in fi.¶†C.ppo.q̃ stare non possunt in cõtinentia,nisi re
ligionem ingrediatur vterq̃.de conuer.coniu.ad apostolicã.So.
Quidã dicunt eos induci debere ad continentiam,sed non in secu
lo,imo vt religionem ingrediant.Contrariũ determinat glos.qñ
vterq̃ vult stare in seculo.Secus si alter vellet ingredi religionẽ:
qz nõ possunt continentiã seruare,alter remanendo in seculo,nisi
religionem ingrediat,vt ibi.Propter que dicit hic Innoc.& per.c.
qd Deo q̃ si vterq̃ iurasset hoc animo vt cõtinentiam seruaret,
nõ possent se vlterius repetere.de quo.j.de conuer cõing.dudum.
& de cõiug.leproso.c.j.super.iiij.glo.Ratio aũt quare extra mona
steriũ possunt ambo castitatẽ vouere,& nõ vno intrante,altero ex
tra remanẽte:qz si posset alter profiteri,altero in seculo remanẽte,
posset hoc absurdum sequi,qz iuuene nõ cõtinẽte,vel pfessus edu
ceretur de monasterio,vel alter semper viueret in adulterio.De
hoc de conuer.coniu.ex parte.j.&.c.placet.Vbi vero ambo sunt in
seculo,nullum absurdum sequitur,si altero non seruante,alter ad
10 heri cogatur adherere:vt hic.¶†Querit glo.quid si iurant cõiu
ges q̃ nunq̃ diuertent ab inuicem,an seruari debeat iuramentũ?
Videtur q̃ non:sicut nec penalis obligatio ad nõ dissoluendum,
cum libera debeant esse matrimonia a penis in contrahendo,& dis
soluendo.Ioan.non declarat.Dicit Ber.q̃ si velint intrare reli
gionem,q̃ possint:qz non dicitur infringere iuramentum,qui in
melius illud commutat:& qz illud benigne,&c.Idem dicit Io.an.
si iusta subesset causa,puta consanguinitas,vel aliud perpetuum
impedimentum,non obstante iuramẽto alter posset petere diuor
tium,cum excepta ab ea censeatur legitima causa:qz nec cõtra ius
intelligitur iurasse.s.c.proxi.&.c.ad nostram.An absq̃ authorita
te superioris posset diuertere.Glo.dicit q̃ sic.Idem Hostie.tan
git,& Gofr.contrarium qd potest procedere,quando esset dubium
an ad lasciuiam,vel continentiam se abiurassent,sm Io.An.

1 ☞ Matrimonium potest propter fornicationem dissolui.9.
2 Matrimonium quibus verbis contrahatur.
3 Contrahens scienter cum aliquo,illius conditionem approbare videtur.
4 Iuramentum habet licitam conditionem,vt conuenta ab vtraq̃ parte seruentur.
5 Contrahẽda fortius impediũt ea,que dirimunt iam contractum.
6 Argui licet a dictis poetarum,& prouerbijs.
7 Periuriũ quis nõ incurrit ex contrauentione corticis iuramenti.
8 Matrimonium non soluit notabilis deformitas superueniens.
19 Iuramentum quas conditiones in se recipiat.
10 Pater si iurauerit filiam dare in vxorem Caio,an obligetur.
11 Iuramentũ an ex vi conditionis subintellecte dicat conditionale.
12 Sponsus an possit sponsam accusare de adulterio.
13 Iuramentum interpretatur,si res in eodem statu permanserit.
Sponsalia iurata an dissoluantur ob notabilem deformitatem superuenientem.
14 Sponsalia iurata an dissoluantur ob facultatum lapsum,
15 Sponsam violenter raptam an cogar inuitus accipere.
16 Sponsam deformem factam an compellar recipere.
17 Dictio,quamuis,quando stet causatiue.

1 QUemadmodum.†Is,qui iurauit
cũ muliere cõtra,
ppter superuenientem fornicationem eam repellere po
test,propter precedentem vero nõ.Et si vir iurauit nõ
accusare vxorem,temerarium est iuramentum,ideo non seruan
dũ.Sed si specialiter de adulterio iurauit,denuntiare poterit,sed
non accusare

non accusare.h.d.Sunt tres partes. Secunda ibi: illud autem.
Tertia ibi:quod si.Prima subdiuiditur,quia primo inducit simi
le solutioni faciende.Secunda soluit ibi:ita si quis.Tertia probat
solutionē per euitationem absurditatis,& per rationem ibi: alio-
quin.Quarta respōdet ad oppositionem iuramēti ibi:non obstan
te qđ responsum probat per euitationē absurditatis ibi:qđ si post
Secundam non subdiuido.Tertia subdiuiditur:qꝛ primo casum
ponit.Secundo allegat pro negatiua,ibi:cum scriptura. Tertio
pro affirmatiua,ibi:sed nunquid.Quarta soluit,ibi:tutius. Colli
2 go notabilia:& expediam tex.& glos. vsqꝫ ad versi.illud. ¶ †Nota
primo arg.ꝙ per hec verba,Promitto te semper habere pro legi-
tima vxore:contrahitur matrimonium.Vide de sponsa.c.ex par-
3 te.¶ †Nota secundo ꝙ scienter cōtrahens cū aliquo illius condi-
tionem pro tunc subsistentem approbare videt̄:vñ perdit ius op-
ponendi cōtra eam.& sic de precedente vitio, aut inhabilitate op-
ponere non potest,cuius approbatio ab eius pendet potestate:nō
autem approbare vr̄ respectu superuenientis:ideo de illo oppone
re potest.Ad hoc.C.de spon.l.fi.ideo contrahēs cū suspecto de fu-
ga,qꝛ pauper,nō pōt rōne paupertatis pcedentis ꝯtrā opponere
suspicionem,vel paupertatem:sed sic de subsequenti,quia illi non
4 potuit puidere.¶ †Nota ꝙ in quolibet iuramēto super stabilita
te,aut implemēto cōtractus inest cōditio resoluēs iuramētum,vt
seruare teneat̄,nisi ab alia parte nō seruet̄,vel fiat ꝯ legem contra-
ctus,& sic res in eodē statu permanserit:& sic iuramentū sup ꝯtrā
recepit oēs ꝯditiones,& limitatiōes iuris circa ꝯtrū,vt iuramētū
per oīa reguletur scđm qđ a iure regulat᷑ est cōtractus. ¶ Nota ꝙ
sponse qs nō pōt opponere,vel ꝯiugi fornicationē subsequētē cō-
5 tractū.¶ Nota licitū arguere per locum ab absurdo.¶ †Nota ꝙ
ea,que dirimūt iam ꝯtrū,fortius impediūt ꝯhēdū.Et nota ꝙ faci
li᷑ impedit̄ ꝯhēdū,ꝙ dirimat̄ iā cōtractū.Ad hoc.l.pñe furioso.de
6 his,q sunt sui,vel ali.iure.¶ †Nota licitū arguere a dictis poeta-
7 rū,& pūerbijs.¶ †Nota ꝙ ex ꝯūctiōe corticis iuramēti,cui᷑ iple-
mētū,& nō iplemētū pōt esse sine pctō,pp̄ter ꝯditiōes subintelle-
8 ctas,qs nō incurrit piuriū.¶ †Nota ꝙ notabilis deformitas sup
ueniēs in ꝯiugē,vel spōsam post mr̄imoniū,vel spōsalia,nō soluit
matrimoniū,sed bñ dat liciam discedendi a spōsalib᷑ de futuro:&
sic facilior cā impedit cōtrahēdū,ꝙ dirimat ꝯtrū. Inducit̄ in ar-
gumentū ꝙ prelatus non posset repelli pretextu criminis precedē
tis,sed bñ respectu subsequentis.Ad hoc de purga.ca.c.fi.& dic vt
9 no.de testi.cogē.preterea.¶ †Quero an saltē p fornicatione prete
10 rita possit accusare.Gl.dicit ꝙ nō.ff.de adul.l.si vxor.†Glossa enu
merat multas conditiones,que in contractibus, pmissionib᷑,pa-
ctis.& iuramentis subintelligit̄.Inquantum dicit ꝙ subintelligi-
tur conditio,si plꝫ pape,dic hoc verum in materia ad eum spectā-
te,& inquantum illa conditione velit vti,vt digi.s.e.quanto.& de re
scrip.cōstitutus.De hac materia in.c.beatus.& in cap.vltimo hic
alleg.& per Host.in Summa,eo.ti.§.quot sunt species.Dicit Jo.
an.ꝙ & alie conditiones subintelligūtur,scꝫ hec,qꝛ si iuro tibi red-
dere,intelligit̄,nisi iudex interdicat.de cēsi.significauit.ff.qui satis-
da.cogā.l.fi.vel ius cōmune:qꝛ excommunicatus es.de quo.s.eod.
debitores.Item pater iurat dare alicui filiam in vxorem:intelligit̄
promisisse se facturum,& curaturum.de quo.j.de spon.ex literis.ij.
Item subauditur,saluo iure alterius.s.eo.veniens.Item subau-
ditur qđ habeo.s.eo.petitio.Item nisi ab eo,cui iuraui,absoluar.
s.e.Quintauallis.qđ intelligit̄ etiam in iuramento sponsaliorum.
j.de spon.preterea.Item intelligitur,nisi aliud turpe acciderit, vt
hic,vel per alterum.De hoc de spon.ex literis.&.c.sicut.scđm Ho-
sti.inquantū gl.dicit iuramentū habere conditionē,si res in eodē
statu remāserit:& subaudiri.Per hoc dicit Jo.an.ꝙ si iuraui pla-
to,nō adstringerer eo deposito.Ad hoc de elec.venerabilē.in fi.xv.
11 q.vi.autoritatē.cū sequentibus,& precedentibus cap.¶ †Querit
gl.an ex viribus istarū conditionum subintellectarū dicatur iura
mentū conditionale.Gl.dicit ꝙ non.ff.de condi.& demon.l.condi-
tiones.Glo.colligit tria:arg.est clarum.in fine ponit vnum exem-
plum de deposito,quod repeto,& tamen non compenso. Dicit ta-
men Jo.an.ꝙ licet sic sentiant doc.videtur tamen quod cōpensa-
tio possit admitti de consensu deponentis,cū in suum fauorē hoc
12 sit inductum.C.de legi.quod fauore.eū fi.¶ †Querit an possit spō
sus sponsam accusare de adulterio?Gl.dicit quod sic,quasi matri
moniū iam sit initiatum.C.de adult.propter.nisi in casu.ff.de adul
te.l.mulier.§.querebatur.quia ei iniuria facta est.ff.de iniuri.item
apud.§.sponsam.qꝛ neqꝫ matrimonium,neqꝫ speciem matrimonij
13 violare pmissum est.ff.de adult.l.si vxor.§.diuus. ¶ †Opp. quod
iuramētum qꝫ potest seruari sine interitu salutis eterne seruetur,
& sic iuramentū de ducēda vxore licet habeat nasum rosum:&c.j.e.
cū contingat.So.Dicit gl.quod non seruatur:quia honestas in-
telligitur in hoc iuramento,si res in eodem statu permanserit. Id
eñi tacite agit̄,quasi dicat,iuramentū inquantū ex mēte iurantis
includit seruandū est,si potest seruari sine interitu salutis eterne:
inquantum autem se non extendit ex mente,non ligat . Intelligi-
tur autē non se extendere ad casus,qui si principaliter adessent, ve
risimiliter non iurasset.Vñ omnes casus a iuramento sunt exce-
pti,qui,si secundū tempus affuissent,quo iuratur,verisimiliter nō
contigisset qđ cōtigit,vt sic iuraret qđ iurauit:nam oēs casus nō
possunt cōsiderari.Si aūt iuramentū nō sit seruabile sine interitu
salutis eterne,vel sit ꝯ bonos mores,vel contra leges , iuramentū
non est seruādū.Dicit hoc Host.verū,vbi iurm̄ reprobat̄ a cano-
ne:sicut de fo.cōpe.si diligenti.&.c.sicut.Simpliciter eñi non statur
legi ciuili:qꝛ nec de suo foro est iurm̄.de iudi.nouit.de elec.venera-
bilē.ad finem.in aut̄.vt cle.apud pro.epi . §.si vero ecclesiasticum.
col.vi.Quod nota:qꝛ secundum hoc non valent statuta inquantū
reprobant iuramenta prestita,& vbi alias valeret iuramentum.de
14 quo dicam.j.e.cum cōtingat.¶ †Querit glo.an si mulier labitur
facultatibus,possit quis licite desistere a sponsalib᷑.Gl.dicit quod
non.Hoc intelligit Jo.an.verū,nisi certa res,vel quantitas sit p-
15 missa.j.de condi.appo.de illis.¶ †Querit gl.an si sponsa est vio-
lenter cognita,illam cōpellar inuitus recipere.Gloss.dicit qđ non.
xxvij.q.ij.raptor.& ca.sequē.xxxij.q.v.fuge.de hoc in illo.c. raptor.
nam vt dicit Jo.an.nō compellor inuitus contrahere bigamiam.
16 ¶ †Querit gl.an sponsaꝫ deformē factā recipere tenear.Gl.dicit
ꝙ nō.de cōiug.leproso.c.fi.sponsam vero de presenti ducere tenet̄:
qꝛ non reperit̄ casus,nisi vnus,in quo possit dissolui.de cōuersi.cō
iu.c.ex publico.Alium casum habes de diuor.gaudemus.&.c.quā-
17 to.¶ †Nota de dictione,quamuis,in seq.gl.qꝛ stat causatiue,quan
do materia non patitur vt aduersetur.qꝛ est consecutiua.

1 ☞Iuramentum vniuersale de non accusando vxorem de adulte-
rio est temerarium.
2 Non accusare iurans non impeditur denuntiare.
3 Adulterium potest remitti ab altero coniugum.
4 Denuntiationis Euangelice qualis sit finis.
5 Dolus futurus,vel delictum,remitti non potest.
6 Iurans non cohabitare cum vxore,an cogatur iuramentum ser-
uare.
7 Vxor denuntiata negligens correctionem non potest a marito
deseri.

1 Illud. †Nota,ꝙ iuramētū vniuersale de nō accusando mu
lierē ad separationē,est temerariū,inquātū excludit
2 facultatē accusandi,pp̄ter trahere ad infidelitatē.¶ †Nota ꝙ iu-
ramentū de nō accusando,excludit iuramētū, inquātū accusando
insequitur priuatā vtilitatē,& cōmodū:inquantū aūt insequit̄ finē
correctionis,denūtiādo nō excludit:qꝛ hoc respectu induceret ad
3 peccandū:qꝛ facilitas venie incentiuū inducit peccādi.¶ †Not.vi
rū posse remittere cōiugi delictū adulterij quo ad penas fori cōtē-
tiosi,sed non quo ad correctiones fori pnīalis,vel quasi , aut scđm
4 Euāgelicā veritatē.¶ †Nota finē denūtiationis Euāgelice.qꝛ ei᷑
est finis sola correctio,& penitētia peccati:& sic pbato adulterio p
denūtiationē,vxor aliter nō punit̄,nisi qꝛ cogit̄ penitere.Ex quo
notat Pe.qđ dicit alibi meli᷑ nō pbari,ꝙ pbato erit alicui᷑ per
denuntiationē,prelatus nō priuabit,nec suspendet eū ab officio,sꝫ
solū penitere coget,nisi in casibus.de homi.c.inquisitionis. in fin.
5 ¶ †Opp.ꝙ pactū nō excludit facultatē accusandi de futuro deli-
cto:qꝛ non valet pactū de dolo futuro,vel delicto remittendo . l.si
vn᷑.§.illud.ff.de pactis.& qꝛ est ꝯ publicā vtilitatē:& qꝛ per tale in-
uitatur ad peccandū.Gl.format ꝯriū.in hoc casu,& in gl.in verbo,
crimine.Soluit ꝙ de crimine iam commisso,& in specie,& in genere
pōt quis pacisci:de crimine aūt cōmittendo nō pōt pacisci,vt tol
lat facultatē accusandi respectu vtilitatis publice:lꝫ tutius sit ꝙ
desistat,vt dicit lr̄a.Per hoc cōcludēs ꝙ accusare pōt. Facultatē
aūt accusandi ad separationē,inquantū intendit̄ vtilitas priuata
& cōmodū,iuramētū & in specie,& in genere obligat,vt hic. Inquā
tū autē accusat,vel denuntiat in finem corrigendi peccatū,& in fi-
nē anime,iuramentū hoc excludens non obligat:ideo potest denū
tiare adulterium cōmissum:per quā denuntiationem precipiet iu-
dex marito,ꝙ nō cohabitet vxori adultere:qꝛ nō iurauit cohabita
6 re,sed nō accusare.†Si autē vxori nō penitēti cohabitare iurasset,
nō esset iuramentū seruādū.xxxij.q.j.c.i.si nec p preces,nec p moni
tionē vellet mulier cessare ab ei᷑ cohabitatiōe,nec p iudicē posset
induci ad penitētiā.Dicit Inn.ꝙ eo casu posset accusari,nō obstā
7 te iuramento.Sꝫ de hoc dicā cum gl.fi.¶ †Querit gl.quid si mu-
lier denūtiata,& monita nollet corrigi,nec curaret excōicationem?
Dicit gl.ꝙ iā esset cōtumeliosa creatori:& sm̄ Jo.an.pōt eā desere
re.Tan.dicit ꝙ nō dꝫ eam deserere,lꝫ se nō corrigat,etiā si vite ei᷑
insidiet̄.xxxij.q.v.quicqd mulier.sed dꝫ eam tenere in vinculis,et
castigare:cū hoc ei sit pmissum.xxxiii.q.ij.placuit.&.qđ.v.hec ima-
go.cū si.Nō obst.C.de repu.ex ꝯsensu.vbi dicit ꝙ vir nō dꝫ afficere
vxorē verberib᷑,que debēt esse aliena ab ingenuis:qꝛ illud veruꝫ,
nisi fiat ex magna cā:vel nisi sint leuia.ff.ad legē.Aql.l. pceptoris.
de homici.ad audientiam.qꝛ plectendo,&c.xxiij.qđ.j.prodest. alias

punitur vir sine causa, vel enormiter hec faciēs. C. de repu. auth. hē. sed nouo iure. secundum Gofred. ⁊ Hostien. Sed si specifice iurauit non denuntiare, forsan aget amico, qui denuntiet. s. quod metus causa. ad audientiam. Dicit Hosti. quod si principaliter compatiantur anime periclitanti secure denuntiare potest: si principaliter mouetur ratione rei familiaris, vel pro suo priuato interesse, ⁊ tunc debet abstinere. Ad quod id, quod. s. no. adducit illud Augustini super Mattheum. Si peccauerit, ⁊c. Si amore tu non facis, nil facis: si amore illius facis, optime facis. Ad hoc. viij. q. j. sciendum. secundum Hostien.

1 ☞ Iurare possunt monachi, ⁊ conuersi pro testimonio ferendo in causa monasterij sui.
2 Iuramentum instante necessitate non debet prestari.
3 Assertiones, ⁊ responsiones debent esse simplices absq; prestatione iuramenti instante necessitate.
4 Verba geminata, ⁊ duplicata, censentur cum maiori deliberatione prolata.
5 Iurare in se non est malum, sed procedit a malo pene, non culpe.
6 Ignorantia, ⁊ incredulitas quandoq; procedit a pena peccati originalis.
7 Peccatum an sit pena.
8 Fundamento quandoq; creditur.
9 Negationes due non semper affirmant. 17.
10 Malum duplex est.
11 Iuramentum in quo sit a Deo prohibitum.
12 Idololatrie speciem qui incurrunt.
13 Honor principi non debetur, qualis solet Deo prestari.
14 Creatura triplex est.
15 Deus quare sit solus honorandus.
16 Iuramentum illicitum in modo iurandi est obligatorium.
18 Iurare quando liceat per creaturas.
19 Dictio omnino, exponitur nullo modo: ⁊ an sit vniuersalis.

1 **Et si Christus.** ¶ † Monachi, ⁊ conuersi iurare possunt p testimonio ferendo in causa monasterij sui. Diuiditur in quinq;. In prima respondet authoritati Euangelice, qua videbatur prohibitum iuramentum. Secunda ibi: Iacobus. respondet authoritati Apostoli. Tertia: Angelus. probat multis authoritatibus veteris, ⁊ noui testamenti, quod licitum est iurare. Quarta ibi: quedam. dicit quare simpliciter prohibetur iuramentum. Quinta ibi: licet. dat potentibus licentiam iurandi.
2 expediam per partes vsq; ad versic. Iacobus. ¶ † Nota primo ꝙ
3 non instante necessitate iuramentum non debet prestari: † ⁊ assertiones, ⁊ negationes debent esse simplices, absq; confirmatione iu-
4 ramenti. ¶ † Nota secundo quod sermo duplicatus censetur cum maiori deliberatione prolatus. C. ad Velle. similiter. ij. q. iij. si quis
5 iratus. j. eod. cum contingat. ¶ † Nota tertio quod iurare in se nō est malum, sed procedit a malo: ⁊ potest procedere a malo pene: nō
6 culpe. i. ab incredulitate: † quia ignorantia, ⁊ incredulitas procedit quandoq; a pena originalis peccati. xv. q. j. in princip. ⁊ per to-
7 tum. † Nunquid autem peccatum sit pena, no. xv. q. i. §. vsque adeo.
8 quod alias est cap. ¶ † Nota quod illud dicitur vix fieri, quod tamen fit. nam quandoq; creditur fundamento. de testi. tuis. ad hoc.
9 ff. de iudic. vix certis. de cogna. spiritua. c. ij. lib. vj. ¶ † Nota quod due negationes non faciunt vnam affirmationem, quando exube-
10 ratione voluntatem exprimendi proferuntur. ¶ † Nota quod duplex est malum, scz malum culpe, ⁊ malum pene. An malum pene
11 ascribatur ad peccatum, vide. xv. q. i. in princi. ¶ † Venio ad versic. licet enim. Posset dici imo reperitur quod Deus prohibuit iuramentum dum dixit. Nolite iurare omnino. respondet quod licet prohibuerit, non prohibuit per creatorem, sed per creaturam. ¶ Nota prohibitum iurare per creaturam. Et nota causam, ne honorificentia creatoris transferatur ad creaturam, que species
12 idololatrie est. ¶ † Nota contra istos adducentes authoritates Dei ⁊ sanctorum in laudem Dei ordinatas ad laudandam creatu-
13 ram, cadunt in speciem idololatrie. ¶ † Nota quod genus vniuersale precedens restringitur per enumerationem specierum precedentium. Et arguit Host. contra illos, qui plus homines, ꝙ Deū honorāt: quia coram altari transeuntes nullam inclinationis reuerentiam exhibent, ⁊ quando coram domino veniunt, quasi idolum ipsum colunt, iungendo manus, genu flectendo, non solum pileum, sed, sed etiam zonam, ⁊ chlamydem remouendo: contra illud quod dicitur Ioā. Apoc. xix. c. vbi angelus dixit beato Ioanni cadere volenti ad pedes eius. Vide ne feceris, conseruus ego tuus sum. Et licet reuerentia sit maioribus exhibenda, de ma. ⁊ obe. super his. ⁊ c. is. qui. ⁊ ipsi debeāt illā recipere, ne videant contēni. ff. de offi. pres. l. obseruandū, tñ esset, secūdū eum, hec idololatria corrigēda, ⁊ que recipit ⁊ exhibetur, iuxta verbū Imperatoris genu flectentis, qui dixit, Nō tibi, sed Petro: esset recipiēda, ⁊ exhiben-
14 da. Ad qđ no. de ma. ⁊ ob. hi q. post pri. ¶ † No. triplicē creaturā,
15 angelicam, mediam, ⁊ humanam. ¶ † Nota qđ quis nō potest facere capillum de nigro album. Quod est verū naturaliter, sed posset artificialiter. Vel non potes facere creando de nouo album, vel nigrum, sicut nec quālibet aliam rem: qꝛ nec minimum pilum vestis creare posses. Si ergo ipse omnia creauit, ergo ipse sol⁹ honoran-
16 dus est. ¶ † Nota qđ licet nō sit per creaturā iurādū, iuramentum tamen obligat: ⁊ sic iuramentum illicitū in modo iurandi est obligatoriū. Dicit Inn. qđ peccatū est Christiano per Deos alienos iurare: sed si iurauerit, obligatur: ⁊ nō peccat ab infidelib⁹ tale iu-
17 ramentum recipiendo. xxij. q. j. mouet. secundum Inn. ¶ † Oppo. gl. quod due negationes faciunt vnam affirmationem. ff. de verb. sig. l. si duobus verbis. Gl. non soluit. Dic quod non faciunt vnam affirmationem, qñ respiciunt diuersa quia hic vnum respicit os, aliud cor: vel vnū interrogans, alterū respondens. Concor. ff. eo. l.
18 duo patroni. §. Marcellus. Ad primū facit gl. sequens. ¶ † Op. quod licitum sit iurare per creaturas. xxij. q. v. qui periurat. Gl. dicit. qđ nō est licitū iurare p creaturas, nisi qñ in iure exprimit: ⁊ exprimit aliquos casus. Inquantū gl. dicit posse iurare per salutem principis. hoc intellige vt no. in capi. quoties. i. q. vij. ibi glos. dicit quod iuramenta per creaturas sunt licita, qñ principalis respect⁹ habetur in eis, ⁊ per eas ad creatorem, non quasi creature vocen-
tur in testimoniū veritatis vt creature, sed p creaturas ipse crea-
19 tor inuocetur. ¶ † Opp. quod male stat dictio Omnino, quia vniuersalis est, ⁊ tamen aliquando permittitur iurare vt. j. patet. So. Intellige omnino, id est, ex leui causa, vel per oia. Dat simile. ff. de fideius. l. Grece. §. illud secundum Hosti. dicit quod non est simile, cū ibi exponat omnino. id est, nullo modo. Sed vt ibi no. exponatur dupliciter, vt etiam no. in regula, vtile. de reg. iuris. lib. vj. Alteri opinioni accedit simile, quod no. de conuer. coniug. dudum. in prima gl.

1 ☞ Iurare voluntarie non licet, absq; necessitate.
2 Iuramentum tria in se debet habere, vt sit licitum.
3 Iuratur licite, nedum instante necessitate, sed etiam vtilitate.
4 Iurandum an indistincte non sit, nisi necessitate vrgente.

1 **Iacobus.** Hic respondet authoritati Apostoli, quod phat authoritate eiusdē, ibi. alioqn. ¶ † No. quod voluntarie iurare absq; necessitate est prohibitum: ⁊ quod iuramentum prestitum necessitate impellente, non est illicite prestitum.
2 ¶ † Nota tria requisita ad iuramentum, vt in se sit licitum, vt habeat veritatem, iudicium, ⁊ iustitiam: de quibus vide Hosti. in Summa, eod. tit. §. qđ comites. ¶ Nota ꝙ non est licitū iurare per aliquam creaturam. ¶ Nota licitum iurare ad finem controuersie: ⁊ qđ iuramentum potest dici exceptio litis finite: quia aptū omnem finire controuersiam: ⁊ sic habetur per quem, scilicet per Deum: ⁊ ad quem finem sit iurandū, scilicet ad finem decisionis cō-
3 trouersie. ¶ † Oppo. quod nedum instante necessitate, sed etiā vtilitate, licite iuratur. xxij. q. j. tu malum. Glo. dicit ꝙ hec necessitas
4 includit in se vtilitatem. Glos. sunt clare. ¶ † Quero an indistincte non sit iurandum nisi necessitate impellente. Dicit Inno. quod siue quis iuret super Euangelia, siue super reliquias, siue dicat tātū, Promitto in fide mea, siue iuret per creata, non est iurandum, nisi necessitate impellente. qđ metus causa. ad aures. de arbi. c. peruenit. Maior tamen est contemptus, ⁊ maius peccatum, fallere iuramentum factum per increata, vel superiores creaturas, quam per inferiores, secundum eum. Item verum est iuramentum, quādo quis aliquid asserit in periculo anime sue dicere veritatem. de frigi. fraternitatis. Semper tamen quando quis parti defert iuramentum, iurandum est sicut ambabus partibus placet. ff. de iureiurando. l. iij. ad fi. ⁊. iiij. ⁊. v. In iuramentis autem, que precipiūtur a iure, vt calumnie, ⁊ testis, semper iurandum, ⁊ super sancta Dei Euangelia. xi. questio. j. testimonium. de iura. calum. cap. vlti. Idem in omnibus aliis, que a iure, vel iudice vel a partibus, ex necessitate deferuntur. vel etiam si partes premittant iurare, nulla forma distincta: remittit ad Summam, eodem titulo. §. quemodo. super. §. quod. ⁊ vide no. xxij. questio. j. in summa. ⁊ in cle. de heret. c. j. §. porro. in gloss. vt no.

1 ☞ Iuramentum quibus probetur licitum.
2 Dictio Amen, quid significet.
3 Iuramentum quare Deus prohibuit.
4 Pacisci potest super dolo preterito, sed non futuro.
5 Prohibito vno, prohibentur omnia, per que peruenitur ad id.
6 Causa facti cessante non cessat factum.
Cessante causa cessat effectus, quomodo intelligatur.
7 Testificari possunt monachi de ecclesia in causa monasterij, ⁊ ecclesie.

Angelus

1 **Angelus.** †Nota authoritates noui & veteris testamen
ti, quibus probatur iuramentum fore licitũ.
2 ¶ †Nota quid est dicere Amen: quia in veritate est iurare. Gloss.
dat aliam expositionem de hac dictione Amen, quia idem est dice
re, quod sine defectu. ab a, quod est fine, & mene, quod est defectus. &
exponitur de conse. di. iij. re vera. Gloss. ponit modos iurandi se
cundum vetus testamentum.
3 **Quedam.** †Hic distinguendo authoritatem concordat
quod quedã omnino sunt mala, & per se: & ista
omnino cauenda. Quedam non sunt omnino mala, sed quia ex eis
sequitur malum: & talia in tantum sunt cauenda, inquantum ma
lum sequitur. Inquantum vero iuramentum prohibetur, non q̃
in se sit malum, sed quia ex eo surgit periurium, & prohibetur pro
pter hoc: & quia ex assidua iuratione, & voluntaria sequitur, nõ ex
cauta, & necessaria: ideo permittitur iuramentum ex cauta, & neces
saria causa. ¶ Nota quod cessante causa prohibitionis, cessat pro
hibitio: & cessante causa, cessat effectus. Ad hoc de appel. cum ces
sante. Dic vt de renunt. post translationem. Gloss. ponit quedam,
que sunt simpliciter prohibita a veteri lege. Quedam, que a positi
ua: & sic dicit quod quedam sunt simoniaca quia prohibita, & que
dam prohibita quia simoniaca. Et exemplificat dum dicit de be
nedictionibus nubentium, & baptismo, male dicit in istis duobus:
quia baptismus est sacramentum, & benedictio nubentium est sa
cre rei signum, per quod confirmatur, & augetur gratia. Spiritus
sancti: & sic prohibitum quia simoniacum. De hoc de pactis. cum
pridem. j. q. iij. saluator. & in. c. ex parte. alleg. in gloss. Gloss. colligit
aliquid prohiberi non quod in se sit malum, sed quia ex eo sequi
tur malum. Contra quod opp. ff. qui, & a qui. l. fi. Dico quod ibi p
hibetur stipulari mercedem ab inuito liberto, sed non operas, et
potest stipulari operas, aut mercedem, licet posset sequi qđ presta
bitur estimatio: quia illud non est prohibitum, nec malum, vt pre
4 stet mercedem voluntarie, vt ibi. ¶ †Secundo opponitur de. l. si
vnus. §. illud. ff. de pactis. vbi dolus futurus non potest expresse
remitti, & tamen potest pacisci ne agat depositi, per quod videtur
futurus dolus remitti: & sic non remitti ex se non prohibetur, sed
propter illud, quod sequitur ex illo prohibitum. Sed dic quod in
quãtum litera dicit quod potest pacisci ne agat depositi: dic respe
5 ctu doli de preterito. ¶ † Colligit secundo quod vno prohibito,
prohibentur omnia, per que peruenitur ad id, quod opponitur. ff.
de tu. & cu. da. ab his. l. scire. ff. de bo. libe. l. queritur. & de procura.
tue. Dic de hoc vt in regula, cum quid vna via. de regu. iur. lib. vj.
deinde gloss. & sequens colligunt alia argumenta. vide per te.
6 ¶ †Oppo. quod cessante causa, non cesset effectus. xxij. q. vij. tan
tum. Solut. Dicit gloss. quod cessante causa prohibitionis, cessat
prohibitio, sed cessante causa facti non cessat factum, vt in contra
rio. Vel secundo cessante causa alicuius concessi, non cessat effect⁹
in personam eius, cui facta est concessio, nisi priuilegium ex causa
concessum tendat ad noxam. de deci. suggestum sed cessante causa
concedendi in futurum, bene cessat effectus concessionis in futu
rum: vel cessante causa, cessat effectus, quando cessat a principio.
Secus si cesset causa ex postfacto post cessionem. Sensus autem li
tere est, quod cessante causa, & periurio, que est causa prohibendi iu
ramentum, cessat effectus, scilicet prohibitio iuramenti. Vel dic,
cessante causa ad periurium iurantem inducente, vt est causa fre
quentis, & voluntarie iurationis, cessat effectus, id est, prohibitio
7 iuramenti. &c. ¶ †Venio ad versic. licet authẽ. nota quod in causa
monasterij, & ecclesie possunt monachi de ecclesia testificari. ¶ No
ta quod nedum monachi, sed etiam conuersi ipsius ecclesie. ¶ No
ta argu. quod tales admittuntur ad testificandum demum in sub
sidium alijs deficientibus: per quod patet quod non admittuntur
principaliter, vbi alij possunt reperiri. ¶ Oppo. quod & principa
liter possunt testificari monachi in causa monasterij. de testi. insu
per. & c. cum nuntius. dicit Hostien. ad literam supplendum magi
me: & idem Pet. Nam quandoq; quis existimat se habere plures
bonos testes, cum nullum habeat. De quo remittit Hostien. de te
sti. dilecto. In his autem causis an monachi possint esse testes,
Accursius. tenet quod sic. C. de testi. aut. si dicatur. de quo plenius
in Specu. de teste. §. i. versicu. item excipitur quod est monachus.
ibi. Specu. dicit quod requiritur licentia abbatis. ¶ Oppo. quod
hec non sit indulgentia, cum foret a iure concessum. xxiiij. q. ẟ. ij. su
per pendentia. Glo. exponit indulgemus, id est, indultum esse ostẽ
dimus. Idem Inno. Vel secundum Hosti. hoc fecit propter eo
rum conscientias, qui nec se putabant aliter esse securos.

1 ☞ Iuramentum contra vtilitatem ecclesie non tenet.
2 Iuramentum per canonicum prestitum ligat cum factum epm.
3 Iurans temerarie peccat mortaliter.
4 Delictum temerarij iuramenti non deponit quem a dignitate.
5 Iuramentum late incautum comprehenditur appellatione per
iurij.
6 Contractus iuratus annullatur retractato iuramento.
7 Donatio, quam facit episcopus de mensa sua suo capitulo, non
preiudicat successori.
8 Episcopus non preiudicat successori donando. 15.
9 Confessio episcopi non preiudicat successori.
10 Iurare quando quis dicatur incaute. nu. 12.
11 Episcopus in peccato mortali promotus an possit ab episcopatu
remoueri. 14.
13 Infamis an reputetur, qui temerarie iurauit.
16 Iuramentum proprium an possit episcopus reuocare.

1 **Sicut nostris.** ¶ †Iuramentum, quod
contra vtilitatem ecclesia
sticam prestitum est, non tenet. Prima pars ponit iu
ramentum temerarium. Secunda ponit iurantem.
Tertia committit inquirenda, & retractanda attentata. Secunda
2 ibi: pro iuratione. Tertia ibi: quia vero. ¶ †Nota primo quod iu
ramentum prestitum per canonicum ligat eum etiam factum epi
scopum: & sic non alteratur ex sola alteratione dignitatis. ¶ Nota
secundo quod iuramentum in damnum episcopalis dignitatis,
3 vel ecclesie, vt temerarium non est obligatorium. ¶ †Nota argu
4 men. quod temerarie iurans peccat mortaliter. ¶ †Et nota quod
delictum temerarij iuramenti non deponit quem a dignitate.
5 ¶ Nota quod appellatione periurij comprehenditur late incau
6 tum iuramentum. ¶ †Nota quod retractato iuramento vt illici
to, retractatur omne, quod est ex iuramento secutum. Colligit hic
Abbas argumen. canonicos non arctari ad assumendos sacros
ordines. De quo de eta. & qualita. querte. sed forsan hic dicit mino
res in respectu ad ordinem episcopatus: & tunc non colligitur no.
Ioan. And. quod etiam in ciuilibus ratione peccati contra eccle
siam potest iudex ex officio inquirere: de quo. s. eodem. ad nostram.
7 de iudi. nouit. de offic. ordi. c. j. ¶ †Nota secundum Ioan. & Vin
cen. donationem, quam facit episcopus de mensa sua suo capitulo,
non preiudicare successori, cum non possit capitulum authorizare
in facto suo. Vide quod not. in clemen. si vna. de re. eccle. non alie. in
8 glo. ij. †Per quod etiam concludebat hic Ioan. alternatiue tan
tum, nullam ecclesiam posse dare aliquid ecclesie episcopali de au
9 thoritate episcopi. xviij. q. iiij. questi. ¶ †Oppo. quod frustra mã
det Papa hoc inquiri: quia hoc constabat relatione, & confessione
episcopi. Quod patet, quia Papa mandat penitentiam imponi.
Solu. Dic quod confessio episcopi non preiudicabat alijs: ideo de
10 eo, quod tangit alios, mandat inquiri. ¶ †Quero qualiter dicet iu
ramentum incautum. Dic, quia non habebat secum comitem iu
11 stitiam. ¶ †Oppo. quod episcopus in mortali promotus debeat
remoueri. lxxxi. distinc. quicunq;. xxiiij. distinctio. c. ñ. Glos. dicit q
si mortale est graue, deponit: si leue, non. Et dicit leue illud, ex quo
imponitur pena vnius anni. Gloss. tenet Gofre. Hostien. exigit
duo, quod sit graue, & publicum. De hoc dic vt de elect. dudum. et
c. auditis. & de cle. excommuni. mi. si celebrat. Deinde remittit que
peccata inducunt depositionem, & que non. Vide. lxxxi. distinctio.
c. j. & xv. q. pe. per totum. Vnum primo supponit glo. q temerariũ
iuramentum inducat peccatum mortale: contra notata. xxv. dist.
12 §. nunc autem. in fi. vbi dicitur q incauta iuratio est veniale. †Sz
dic vt ibi in vltima gloss. que dicit q incauta iuratio, quia lucen
do iurat, non tamen illicitum, hoc est veniale: incauta iuratio, q
iuratur illicitum, hoc est mortale, licet non tanta penitentia impo
natur, quanta imponitur pro mortali. Et idem dicit gloss. de con
trauenient iuramento per metum extorto: quia talis peccat mor
13 taliter: sed tanta penitentia nõ imponitur ei, sicut p mortali. †A ñ
quid autem temerarium iuramentum infamet: no. gl. qđ non. xxij.
q. iiij. diffinitio. & hoc tenet etiam Tan. An autẽ electus in episco
pum excludatur ex eo q iurauit non episcopari. no. lxxxv. di. Archi
14 diaconũ. †Colligit gloss. q temeraria iuramenta non repellunt a
15 promotiõe, neq; a testimonio, nec ab accusatione. & alle. cõcor. †Gl.
pe. colligit canonicos vacante ecclesia, quinimo etiam episcopum
canonicis vacante, non posse aliquid disponere de bonis episcopa
tus in preiudicium ipsius episcopatus, & non possunt reditus epi
16 scopales diminuere. de re. eccle. nõ alie. vt super. ¶ †Querit gl. an
idem episcopus, qui iurauit, possit reuocare. Glo. dicit q sic, etiam
qđ fecit vt canonicus: q quedã quis facit tanq̃ alius. Doc. dicunt
hoc verum, qñ intuitu dignitatis voluit venire cõtra iuramentum.
Secus si intuitu psone: q tunc necessaria est licentia superioris. de
elec. venerabilem. sm Tan. & Vinc. Plus dicunt q si iurasset tan
quam episcopus, non adstringeret iuramentum, sm Hostien.

1 Alienationi rei dotalis mulier consentire nequit. 8.
2 Iuramentum super contractu prohibito ratione fauoris perso
ne iurantis est obligatorium.
3 Iuramentum vt validet contractum nullum quale sit.
4 Contractum iuratum seu obligationem duo impediunt.

Dotalis rei actio non competit mulieri, sed viro constante matrimonio.

6 Contractus iuratus an in foro ciuili obliget contrahentes.
7 Iuramenti qualis sit effectus, quando non repugnat legi.
8 Iuramentum si repugnet legi an obliget.
9 Donatio inter virum & vxorem an firmetur iuramento.
10 De alimentis licet non possit transigi, an iuramentum interueniens validet transactionem.
11 Renuntiatio quo ad cessionem bonorum an validetur iuramento.
12 Iuramentum an obliget, vbi contrahitur contra prohibitionem legis.
13 Iuramentum non est obligatorium vbi dolus excludit mentem iurantis.
14 Iuramento quando non validetur contractus.
15 Iuramentum contra legis prohibitionem an validet contractum.
16 Iuramentum quando non firmet contractum.
17 Iuramentum an possit firmare accessorium, vbi non valet respectu principalis.
Accessorium an indistincte sublatum dicatur sublato principali.
18 Fideiussor an remaneat obligatus, vbi principalis cessit bonis.
19 Iuramentum tendens ad preiudicium alterius, an obliget iurantem.

1 Cum contingat. † Non audit mulier contra alienationem
rei dotalis, cui sponte consensit, & non contrauenire iu-
rauit. h. d. Communis diuisio. Secunda ibi: nos au-
tem. ¶ Nota quod secundum leges non valet alienatio rei dota-
lis, aut donatio propter nuptias, nec consensus mulieris in alie-
2 natione prestitus illi preiudicat. ¶ † Nota secundo quod iuramen
tum super contractu nullo & prohibito, ratione fauoris persone iu
rantis est obligatorium, & seruandum, tanquam quod potest serua-
ri sine interitu salutis eterne. & nota quod non validat contractum.
3 ¶ † Nota tertio quod vt talia iuramenta effectu obligent, oportet
quod sint prestita absque vi, vel dolo: quasi si dolo vel vi prestita sint,
non obligent. Sed non puto hoc: sed tunc effectualiter non obli-
gant, quia aduersus talia iuramenta detur regressus. Et ponde-
ra: quia loquitur de dolo simpliciter: per quod videtur includere
4 dolum reipsa. ¶ † Nota duo, que impediunt effectualem obliga-
tionem iuramenti. Primum inquantum iuramentum tangit pre
iudicium alterius, sed inquantum preiudicat anime iurantis, quia
non potest seruari absque preiudicio salutis eterne. Inquantum
autem preiudicat circa bona temporalia tantum, iuramentum est
5 obligatorium. ¶ † Nota argu. quod mulier constante matrimonio
super dote etiam alienata agere non potest: quia nullam habet actio-
nem, sed maritus. C. de rei vendica. l. dote ancillam. nisi in casu. C.
de iure do: i. l. vbi. Soluto autem sic, vt hic, siue morte viri, vel pro-
pter diuortium latum propter consanguinitatem, vel aliud impe-
6 dimentum, sm Pe. & Abb. ¶ † Quero an in foro ciuili seruandus
sit hic canon, inquantum obligat ex iuramento. Dicit Host. quod sic, quia
& hoc est de mente legum, que mandant canones seruari. in aut. quo
mo. opor. epi. §. i. coll. ix. cum simi. C. de sum. tri. l. fi. in aut. de man.
prin. §. si vero. col. iij. ad hoc aut. sacramenta. C. si aduer. ven. quam
glossauit hic Host. & tenet illam aut. etiam habere locum in impu-
bere doli capace, qui periurare potest. de delict. pue. c. i. & de infanti
bus vel doli non capacibus loquatur. xxij. q. v. paruuli. & c. pueri &
quod illa aut. habet locum in contractibus rerum immobilium, &
quod habet locum in donationibus: & si deceptus est minor, qui iu-
rauit, vltra dimidiam iusti pretij, tenet quod no. de emptio. & ven-
di. c. fina. & ponit etiam hic quod no. de iureiurando. licet. libro sex-
to. in vltima glo. Ad glo. videtur quod iuramentum hic non obli-
get: quia lex prohibet contractum: ergo iuramentum non obli-
gat: quia iuramentum contra legem factum non consequitur &c.
x. distinc. videns. alias Iudeus. de foro competen. si diligenti. Se-
cundo ex regula, quia si non valet principale, nec accessorium. de fi
de instrumen. inter. cum concord. Tertio, quia tale iuramentum
vt tendens in oppositum legis damnantis contractum. ff. de fundo
dota. l. lex Iulia. non est obseruabile absque interitu salutis eterne,
vt obligans ad inobedientiam, ergo non est obseruandum. Quar
to quia dato quod seruari possit sine interitu salutis, non sequitur
necessario valet: datur enim instantia in temerarijs. s. eodem. si-
cut. & in capitulo quemadmodum. s. eod. & vbi quis se iurat solutu
rum spe future numerationis. Quinto, quia tale iuramentum vt
turpe non obliget. ff. de legat. primo. l. si quis inquilinos. Item quia
hoc ordinatur ad perpetuam viduitatem inducendam: quia si non
habet dotem, non potest nubere, & sic non valet. ff. de iure patro. l.
adigere. Dic secundum legem ciuilem prohibitus est contractus,
& alienatio, & secundum illam non valeret principale, nec accesso-
rium: sed secundum canonem iuramentum obligat. Hanc diuersi
tatem inducit diuersitas finis, quia lex considerat quid vtile cor-
pori, & omnia trahit ad hunc finem, etiam si preiudicetur anime: &
sic secundum illam legem, cum sit inutile corpori, ne mulier nube-
re posset, prohibet alienationem. Sed lex canonica considerat vti-
le anime: ergo licet cum aliquali corporis detrimento iuramentum
sit obseruabile, seruari debet. Hec non ad plenum satisfacit: quia si
lex prohibet, & prohibitum est, vt prohibet seruari debet, licet pec-
cet non obseruans. Item & iura canonica non volunt valere iura-
menta contra leges: vt in ca. cum contingat. Vel secundo si mulie-
ri aliter potest consuli, valet iuramentum: vt hic, & in authen. sine a
me. ad Velleia. Si aliter non potest consuli, non valet contractus,
nec iuramentum ad preiudicium mulieris. Solu. Hec est contra
hanc decre. que loquitur indistincte. Vel tertio si iuramentum non
est obligatorium contra legem aliquid prohibentem, vt turpe, vt
in contrarijs: secus si contractus est altero respectu inhabilis a
lege, puta propter turpitudinem iurantis: quia licet non valeat con-
tractus, valet tamen iuramentum, propter periculum anime, vt hic:
sic alias obligatio non tenet, & tamen valet iuramentum. s. eo. debi-
tores. Sed non soluit, quia inquantum se obligat contra legem, tur
pe est, cum obligat se ad inobedientiam. Vel quarto si lex prohi-
bens contractum habet causam firmam, etiam inuariabilem, & per-
petuam prohibendi, non valet contractus, nec iuramentum: si habet
variabilem, & temporalem, tunc potest valere. Sed inquantum interce
dit iuramentum, trahi posset ad casum, quo lex permittit: & ita hic.
Nam licet hic prohibeatur contractus alienationis rei dotalis, tamen lex
non perpetuo prohibet, imo aliquando permittit, interueniente
bino consensu: vt in aut. sine a me. C. ad Velle. Prestito autem consen-
su in contractu, si secundo iuretur, iuramentum habet pro consensu
secundo: igitur adaptatur ad casum a lege permissum, & sic valet quod
agitur. Dat simile gl. in pacto legis commissorie. de quo de pign. signi
ficante. So. Non placet, primo quia aut. sine a me. non loquitur in re
dotali, sed obligata pro re dotali. Item loquitur quando duplex con-
sensus interuenit iuramento vallatus: quo casu secundus consensus presu-
mitur deliberatus. Hic quando eodem instanti: quo casu presumitur
eadem facilitate prestitus, quo primus. ff. de nouatio. l. doli. Nisi dica
tur quod consensus iuramentalis propter eius solennitatem & periculum
in dubio deliberatus presumatur. Videnda sunt duo. Primo effe-
ctus iuramenti, inquantum non repugnat legi. Secundo quid iu-
7 ris inquantum repugnat. ¶ † Ad primum dic quod iuramentum litis
decisorium habet effectum: quia obligationem producit, & in facti
actionem, si informiter est prestitum, id est, non super aliqua materia
apta ad inducendam obligationem: vt patet. C. de iureiur. l. actori.
l. non erit. §. dato. ff. e. Et hoc, quia subrogatur loco sententie. l. i. ff. de
iureiur. & l. ait pretor. Si formiter est prestitum. i. in materia apta
ad inducendam obligationem, iuramentum presumitur circa materiam
tali presumptione, que non admittit probationem in contrarium:
& sic agi potest ex actione descendente ex contractu iurato probato per
iuramentum. l. si duo. §. si quis iurauerit. & §. Marcellus. ff. de iureiu.
Si iuramentum simpliciter extra litem vel materiam aptam ad actio
nem producendam prestatur, aut inducat ius agendi de iure ciuili,
nec actionem, nec obligationem etiam naturalem producit: quia non
ordinatur ad obligandum parti, sed Deo: & de obligatione Dei lex non
curat, vt pote que nihil habet de anima prouidere: nec habet formam ali-
quam obligandi, quia nec contractus, nec pactum est, qui duorum est
consensus. l. i. ff. de pac. & l. inter stipulantem. in prin. ff. de ver. obli.
Simile in pollicitatione. ff. de pollic. l. i. & ij. Fallit in stipulatione ope
rarum: vt. l. vt iurisiurandi. ff. de ope. liberto. Sed dico quod ibi ideo quia
ibi precedit quedam obligatio naturalis, qua ad antidora obliga-
tus est libertus ad prestanda opera, que propter remunerationem
libertatis, que quandoque habet necessitatem prestandi: vt. l. non solum.
§. si libertus. ff. de ope. liber. ideo tunc iuramentum propter naturam
cause se extendentis ad personam obligat personam persone. Idem
dico vbicunque alias procederet obligatio naturalis: quia iuramen-
tum etiam de iure ciuili super illa prestitum induceret obligationem.
Ad hoc. l. i. §. si debitum. ff. de consti. pec. Ideo dicit Host. quod obligatio
ex compromisso iurato oritur: quia ibi adest duplex consensus: nam &
alias operatur duplex consensus, vt in compromisso emologato, quod in-
ducit obligationem. & patet in. l. sine a me. C. ad Vellei. & in. l. si mulier.
C. ad Vellei. dicit Host. s. de arbi. per tuas. De iure autem canoni
co an ex iuramento producatur actio, videtur quod sic. no. ex. q. s.
quicunque. xxij. q. v. iuramenti. Inn. de iudi. nouit. & de constitutio.
cum venissent. tenet quod ex iuramento non oritur actio. Fatetur
tamen quod agi potest ad obseruantiam per viam denuntiationis:
vt no. in ca. nouit. & in ca. Quintauallis. s. eo. Dic quod agitur officio
iudicis. Recitat quod multi tenent quod agatur per dictum ca. iuramen-
ti. Host. in dicto. c. cum venissent. tenet quod de iure canonico aga-
tur. & Archid. idem in dicto cap. iuramenti. idem Barto. quia ius
canonicum mandat vt seruentur iuramenta, que possunt absque in-
teritu salutis eterne seruari: & sic ne inane sit mandatum agitur. vel.

statuas.de acquiren.rerum.domi. Et hec opi.mihi placet,quia de iure canonico solus consensus obligandi, saltem secundario, qui hic adest,cuicunque permittatur: vt no.glo.j.q.vij.quoties oculus: ad hoc text.s.eod.ex rescripto. Non obstat.s.eo.debitores.quia si iuramentu͂ pactum est parti,iam esset turpe ex parte recipientis,& sic no͂ valeret:q2 principaliter obligat Deo,secu͂dario parti: & fateor qđ in.c.debitores ibi deficit secundaria obligatio.sed no͂ prin-

8 cipalis,vt ibi dixi. ¶ † Venio ad secundum,quid iuris inquantu͂ iuramentum repugnat legi:& tunc aduertendi sunt aliqui casus. Primus,quando iurame͂tum repugnat legi inqua͂tu͂ repugnat, atque est co͂tra bonos mores,& iuramentum non obligatorium.de regu.iur.non est obligatorium.lib.vj.s.eo.quanto.ad hoc.l.stipulatio hoc modo.de verb.obli.cu͂ simil.ideo iurame͂tum super futura successione alicuius non valet, contra.l.fi.C.de pact.quia pactum inducit votu͂ captande mortis. De quo dic vt.l.stipulatio hoc modo.de verbo.obliga. Item non valet iuramentum,per quod tollitur libertas contrahendi,& dissoluendi matrimonium:quia co͂tra bonos mores.ff.de verbo.obli.l.Titia.de sponsa. gemina.cum simil. Secundus casus,qn̄ iuramentum tendit ad firmandum actu͂ contra legem reprobatam fundatam sub fauore publice vtilitatis principaliter,& iuramentum non obligat: vt de fo.co͂pe.si diligenti.lib.vj.C.de agri.& censit.l.ij.& l. quemadmodum.lib.x. Per que dicit Bar.in.l.si quis pro eo.quod iuramentu͂ super alienatione illarum,que sunt affixa edibus,non firmaret co͂tractu͂,nec esset seruandum.l.cetera.de lega.j.l.senatus.de co͂trahen.empt. Idem dicit de iuramento tendente ad affirmandam prorogationem instantie:quia hoc est contra publicam vtilitatem: vt.l.properandum.§. sin autem reus.C.de iudi. Item iuramentum tendens ad firma͂du͂ contractum alienationis rei ecclesiastice contra debita͂ solennitate͂ non obligaret prelatum.s.eo.c.ij.& dixi.s.eod.sicut.licet valeat inquantum tangit aliquod preiudicium personale iurantis,vt dixi in.d.c.sicut.& no.de re.eccle.non alie.si quis presbyterorum.& de institu.cum venissent. Ex hoc patet an valeat iuramentum de no͂ cedendo bonis. Frede.disputat suo consilio.lviij.& co͂cludit pactum valere,quia no͂ est co͂tra bonos mores,nec habet causam perpetua͂ prohibitionis. De quo per Cyn.in.l.fi.C.de his,qui ho.ce.pos.& dixi aliquid.s.eo.ex rescripto. Bar.ergo tenet contrarium:q2 est contra bonos mores.l.alia.§.eleganter.ff.so.matr. De quo in Spe.de renun.& conclu.§.j.ad fi.versicu.est beneficium.tenet opi. Barto. Tertius casus,qua͂do co͂tractus informatur a lege principaliter ratione vtilitatis priuate,secundario publice,vt in alienatione rei dotalis,ne mulier careat dote,& consequenter non possit nubere,et ex hoc impediatur liberorum procreatio,& repletio liberoru͂ ciuitatis:vt.l.prima.ff.sol.ma. Bar.in.l.si quis pro eo,& in authen. sacramenta.dicit quod si lex dirigit prohibitione͂ ad persona͂,vt ne minor alienet,ne mulier alienet,statuimus,& prohibemus:iurame͂tu͂ non obligat:q2 ex quo dirigit prohibitionem ad personam,agit prohibere personam:ideo inquantu͂ nititur in vetitum a lege, incurrit peccatu͂ inobedientie,& conseque͂ter se inuinculat,& iurame͂tum vt nutriens peccatum non est obseruabile absque preiudicio salutis eterne,& sic non obligat,vt hic. Ad quod de ma.& obed.c. primo cum concor.ibi alleg.xi.q.j.qui resistit.xiiij.q.j.que precipitur. cum si. Si vero lex inhibens contractum non loquitur.in personam,sed in rem,ve res talis non alienetur,& similia: quia intentio non fuit ligare,sed solum inquantum agit quis,inte͂tio est annullare actu͂,vnde contractus inualidatur a lege,nihilo minus iurame͂tum obligat:q2 po͂t seruari sine interitu salutis eterne,vt hic:& dicit quod hoc casu validabitur contractus:vt in aut.sacrame͂ta puberum.C.si aduersus ven. Et quod non tantum obligetur iuramento,sed etiam validetur contractus,patet,q2 alias si ex contractu solueret,cum ille no͂ haberet ius retinendi,posset repeti:vt.s.c.debitores.qđ est contra aut.sacramenta puberu͂. prealleg. Item q2 rem teneret sine causa:q2 iuramentum ordinatur ad obligandum Deo tantu͂,& non parti. Idem Cald.hic:quia alias deciperet lege͂ canonicam,si res transisset per multas manus,tamen iurame͂tu͂ non obligaret successores:vt.s.eo.veritatis.vn̄ a successoribus posset repeti.& idem Fede.suo consi.cclxxi. Puto quo ad primum me͂bru͂ quod inquantu͂ lex,aut statutu͂ est precepti,quod si fiat in materiam ponderosam,& periculosam,&,vt breuiter loquar per quecunque verba loquatur statutu͂,vbicunque statutum intelligitur esse precepti,& illaquearet ad peccatum contrauentio.quod qua͂do fit, plene dixi de constitu.nam concupiscentiam.tunc puto quod iuramentu͂ no͂ obliget,vbi non est precepti,ita quod illaquearet ad peccatu͂,tunc valeret iuramentum. Ex his co͂cluditur quid de his iuramentis,que prestant per mulieres in rebus dotalibus,& in Velleiano,vel per minores sine co͂sanguineis,vel per filiosfamilias,an iuramento firmet. Barto.in dicta.l.si quis pro eo.tenet quod iurame͂ta non obligent,vbi dirigunt ad personam statuta. Fred.in ratione sui in co͂si.cclxiiij.videtur velle iuramentum obligare,sed creditorem teneri ad relaxandum,quasi peccet recipiendo iuramentum contra legem,per cap.debitores.s.eodem.& iudicem teneri ad relaxandum,vel relaxari faciendum. Puto quod si statutum habet fundamentum solius fauoris ipsius, qui iurauit,quod iuramentum semper obliget,etiam in consequentias remotas. At si sit in prohibitione fauor publicus,sicut quod liberi procreentur, vel quod ciues diuites maneant,& locupletes,& no͂ depauperentur:quia inquantum preceptum dirigitur ad personam,puto fauore persone preceptum sapit naturam consilij.ff. mandati.l.prima. l.cum pater.§.mandato.ff.de lega.ij.l.Titio.in princip.ff.de conditio.& demon.cum simi. Ad hoc,quia precepta intelliguntur secundum naturam materie.xi.q.iij.rogo.& dixi plene in.d.c.nam concupiscentiam. Nec obstat qđ contrahens secu͂ turpiter agat, quasi veniat contra lege͂,que est precepti,& sic peccet recipiens, quasi faciat co͂tra legem:cum lex non sit precepti, & obligatoria,sed consultoria intelligatur:vnde nec secum contrahens ligatur ad peccatum. Talia ergo iuramenta sunt seruanda,nisi lex statuens in prohibendo habeat respectum ad aliud,quam ad fauorem,& fragilitatem iura͂tis,dum tamen doli sit capax iurans.de delic.pue.c.primo,& secundo. Et hoc puto verum,etiam si statuta annullent iuramenta, vel prohibeant:quia prohibere iuramenta non spectat ad iudices seculares,nec legem ciuilem. Ad hoc quod not. Hostien.s. eodem. quemadmodum.super gloss.in verbo,oculos.& Frede.in loco prealleg. Item quia talia iuramenta cum principaliter dirigantur in Deum,non sunt subiecta legi,maxime ciuili. de regula. licet. Ad hoc quod quod not.de testamen.cum esses.& c.relatum. Puto ide͂ si iuramentis daretur vt solennitas a statuto:quia talibus lex ciuilis non potest addere solennitatem,inquantum obligatio dirigitur in Deum:sicut dicimus in dispositionibus ad piam causam, que a Deo mouentur:vt.l.prima.C.de sacrosanc.eccle.& quod not. in dicto.c.relatum.& c.cum esses. Item si annullarent instrumenta,vel fraudem presumerent,alia non apparente causa presumendi:vel si imponerent penas venientibus ad contractum:quia omnia talia confringi possent ad excludendam iuramentalem obligationem via indirecta,vbi directa fieri non potest,contra regulam, cum quid vna.de priuileg.quanto. Non obstat quod dicitur de voto in.l.secunda.ff.de pollicita.quia non valent leges ille inquantum infringunt votum:vt not.xxxij.qđ.ij.mulier.gloss.penulti.& vltima.& scribit Frede.suo consilio.cclxiiij. Per que puto quod aliquid extrinsecus non accedente iuramento obliget prodigum,du͂ tamen sit sensus capax,quicquid senserit Frede.suo consilio.xxx.& Barto.ff.de verborum obligatio.is,cui. Ad hoc,quia equiparatur in querendo pupillo pubertati proximo.vt no.in.l.is,cui.et ex delicto obligatur,vt ibi no.ergo iuramento.de delic.pue.c.primo, & secundo.& consequenter iuramento. Nec obstat quod interdicta sit ei administratio:quia non per hoc interdictum est iuramentum, nec interdici potuit. Nec obstat quod lex equiparet cum furioso: quia non attenditur in hoc equiparatio legis:& quia quicquid est, fundatum est sub fauore suo:vnde in hoc non peccat contra interdictum,licet contractus a lege annulletur. Nec obstat quod legis resistentia impediat naturalem obligationem.ff.de fideiuss.l.cum lex. l.si non sortem.§.primo.ff.de condi.indebi. Pari ergo ratione iuramentum.vt.xxij.qđ.v.iuramenti.quia illud verum, quando illi prohibitioni consonat ius diuinum,vt in vsuris. Item licet posset infringere naturalem inquantum obligatur parti,& etiam iuramentalem quo ad secundariam obligationem,que dirigitur in partem,non infringit,nec infringere potest obligationem iurame͂ti,inquantum principaliter dirigitur in Deum. Nec in hoc sunt tunc paria simplex loquela,& iuramentum:quia iuramentum principaliter in Deum dirigitur,loquela in partem,quo ad cuius co͂modum lex potuit obligationem impedire.ad quod.s.eodem,debitores. Ex quibus concludo quod hoc casu iuramentum obligat sed non firmat contractum,vt ex eo agi possit,aut excipi:effectus autem validitatis iuramenti erit, quod poterit cogi saltem via denuntiationis,vel officio iudicis ad obseruantiam iuramenti, vel alijs remedijs,quibus cogitur iurans de soluendis vsuris.supra eodem.debitores. Nunquid autem habeat aliquod ex his casibus remedium contra iuramentum. Puto quod inquantum non arguitur aliqua deceptio,que habeat in se annexum dolum,saltem presumptum,vel inquantum statim non consentit contractui,non sit aliquod remedium, per quecunque verba statutum loquatur. Nec etiam habebit remedium soluendi & repetendi his casibus vt puto. Non obstat.c.debitores. quia ibi arguitur turpitudo ex parte eius,cui soluitur,ideo datur repetitio:quia tunc iuramentum non obligat,nisi vt iuramentum soluat:hic nulla adest turpitudo. Nec obstat quod debet posse repetere,cum sine causa sit penes eum solutum,saltem condictione sine causa,non est penes eu͂, teneo quia obligatus es Deo ad mihi tradendum,vel dandum,et quo ad te liberas edes habeo:quia sufficit te repetere non posse: non impletur enim obligatio iuramenti,qua tenetur Deo ex momentaneo implemento,nisi arguatur turpitudo in recipiente: vt

in.cap.debitores.vel ex hoc maius bonum impediatur.de sponsa.
commissum. Per que puto quod et heredes iurantis tenebuntur
ad observantiam iuramenti,non quasi contraveniendo se illaque-
ent ad periurium:quia iuramentum quo ad hoc est personale,vt
dixi.supra eodem.veritatis.sed quasi contraveniendo illaqueent
animam defuncti,ad quam exonerandam tenentur:vt in.c.fina.de
sepult.et capitulo in literis.de rapto.cum similibus.Nec etiam ces-
sionarius haberet effectuale ius agendi ad ius primevum cessum;
contra quod est iuramentum,vbi esset cessionarius ex causa lucra
tiua:quia talis exceptio transit ad eum:vt in.l.apud Celsum.§.de
authoris.et.§.sed cum legitima.ff.de doli exceptio. Fateor quod
vbi ex causa non lucratiua esset cessionarius,quod ei iuramentum
non obstaret,per ibi not.et quod aliud potest imputari contrahen
ti cum talibus personis,qui scit,vel scire debet contractum nul-
lum,et iuramentum personaliter obligare:vnde nullum aliud esset
nisi cessio ex causa non lucratiua,vbi apta esset materia cessioni vt
in alienatione rerum sic prohibitis:cedens tamen esset periurus,
quia per alium molestat:vt not.Specu.in titu.de arbit.§.sequi-
tur.versicu.sed si quis iurauerit. vbi autem deceptio argueretur
in contractu,et aliter non obuiaret iuramentum:quia esset simplex
super contractu:tunc haberet remedia,si deceptio esset enormis.
de quibus.s.eodem.debitores.vt dixi,s.eodem. Quintavallis.ad
hoc gloss.supra eodem.veniens.in gloss.fin.cum iuribus que alle-
gat.Et hoc,quia in enormi presumitur dolus,et subest causa sic p-
sumendi:vt.l.omnes.§.Lucius.de his,que in frau.credi.ff.de pro-
batio.l.qui testamentum.et quod ibi not.vnde adesset turpitudo:ex
parte eius,cum quo contrahit,et cui iurauit.Et idem puto si con-
tractus iniretur cum statim verisimiliter consumpturo, vbi hoc
constaret euidentia facti,vel quia notorie esset prodigus, vel cui
bonis,vt prodigo,foret interdictum:quia hic aliqualis est turpi-
tudo ex parte contrahentis,qui materiam dat iuueni consumptu
ro ad proprium consumendum,vt lex ex causa legitima fraudem
in talem presumit:vt.ff.pro empto.l.si quis cum sciret.ff.de mino.
quod si minor.§.fina.et.l.si vero non remunerandi.§.adolescens.ff.
mandati.ff.quarum rerum actio non datur.l.ij.Unde si mutuaret
vel contraheret cum parato ad ludum,vel canuto notorie in actu
ludi,vel in vanitatibus mulierum,remedium foret aduersus iura
menta,per illa iura.Nec puto sufficere,si statuta presumant frau-
dem,dolum,vel deceptionem ad euertenda iuramenta,nisi habeãt
aliquam aliam causam presumendi promptam:alias aperta esset
via legi ciuili ad prohibenda iuramenta indirecte:quod non est cõ
cedendum,vt.s.dixi.et hoc de primo.Dicit secundo Barto.quod
si prohibitio dirigitur in rem fauore persone,vt quia prohibet cõ
tractum,vel alienationem minorum,vel cessionẽ,vel obligationẽ,
quod contractus annullatur per legem:sed iuramentum obligat
iurantẽ,et infirmat contractum,per authen.sacramenta.et sic intel-
ligit hic.Inquantum dicit quod nullus est contract⁹ nõ assistente
iuramento,bene dicit:quia lex resistit contractui. Et satis puto
quod impediat naturalem,et ciuilem.Inquantũ dicit quod robo-
rat iuramentũ contractũ,vt ex eo agi possit:iura canonica dicunt
simpliciter seruari iuramentũ.et aut.sacramenta.dicit sacramenta
custodiri immobiliter:nec dicunt aliquid de contractu.Sed Bar.
dicit sic ea debere intelligi,per authen. sacramenta.et quia si iura-
mentũ non reprobaret contractum,solutum posset repeti,per.ca.
debitores.et heredes possunt venire contra contractum:quia iura
mentũ est personale.s.eod.veritatis.et quod ibi not.et quia res es-
set sine causa penes eum,cum quo contrahit:et sic posset repeti con
dictiõe sine causa.Quod sequitur Calde.quia faciliter cassaretur effe
ctus istorũ iurium per cessionem alteri factam de iure competen-
ti,vel vbi res transisset per multas manus ꝓpter personalitatẽ iu
ramenti.Et idem Fred.suo cõsi.cclxxvi.que omnia absurda sunt.
Puto ꝙ contractus non validetur,nisi vbi hoc lex canonica ex-
primit,vel ciuilis.Sed ex quo lex nõ resistit,persone,licet prohibeat
contractum,vel alienationem,ex iuramento obligatur,et respectu
obligationis,qua dirigitur in Deũ,et secũdarie que dirigitur in par
tem,ex quo non adest in parte alia turpitudo,etiam si statutum det
solennitatẽ contractui,et illum annullet cessante solennitate, quic-
quid senserit Fred.in locis prealleg.quia lex ciuilis potuit prohibe-
re contractũ,et impedire omnem obligationem:vt.l.si non sortem.
§.i.et lex canonica non roborat ex iuramento contractum:sed dicit
iuramentũ seruandum inuiolabiliter propter peccatum.vnde ni-
hil cogit vt contractus validetur.Nõ obstãt absurditates,ꝙ pos-
set implẽdo contractũ repetere:quia ex quo nulla arguitur turpi-
do ex parte tenẽtis,non habet locum.c.debitores.Nec obstat si dica-
tur,Adest turpitudo,ex quo contrahit contra legem:quia in hoc ni-
hil peccat in Deũ,licet temere agat.Et sufficit si adest culpa aliqua
pena nullitatis contractus.Item recipiendo iuramentũ nõ pec-
cat quo ad legẽ Dei,que permittit illũ fauore temporali propter
anime votũ obligari et isti obligationem talem recipere.Nõ obstat
quod impletum sine causa teneat:quia causam habet a iurante re

spectu secundarie obligationis ex iuramento,que ad Deum diri-
gitur:vnde habet ius tenendi:et saltem quo ad iurantem habet libe-
ras edes,ex quo agere non potest obstante iuramento:nec iuramẽ
tũ impletur momentaneo implemento:quia non adest turpitudo
in recipiente.Non obstat quod non transeat iuramentum ad here
des:quia licet personaliter non obligentur ad periurium,sed quare te-
nentur,ne ledant animam defuncti.de sepult.c.fin.et de rapto.in li-
teris.Non obstat quod cessionarius poterit venire cõtra:quia nõ po
terit habens causam lucratiuam,vel vbi cessio fiat cũ fraude:vbi
habeat onerosam,et non appareat fraus,dico ꝙ tunc licet contra-
ctus non validetur ex iuramento,surget obligatio,que protẽdet vin
culũ in partem super obseruantia contractus,que producet obli-
gationẽ similem,et illius nature,cuius est contractus,et obstabit oi
bus,et proficiet quibus obstaret et ꝓficeret contractus:et sic firmi-
ter obseruabit,et inuiolabiliter iuramentũ. et hec est ipsa veritas.
Per quod puto ꝙ aduersus iuramẽtum,nisi alia arguatur deceptio,
non dabitur remedium.Et ex his patet differentia an prohibitio
dirigatur ad personam,an ad rẽ.Hec omnia puto,etiam si statutum
annullet contractum,et iuramentũ:vt quia dicit statutũ quod nõ va-
leat quarta promissio,vel iuramentũ absque cõsensu patris a filio,
vel minore sine consensu consanguineorum:quia,vt dixi.s.lex nõ po-
test annullare iuramentũ:quia ex quo hoc fit fauore persone,et cessat
turpitudo in contrahente,et alia non apparet deceptio,licet fiat cõ
tra legem Dei inquantum recipitur iuramentum,erit obligato-
riũ,nec annullabitur ex turpitudine:quia lex Dei nõ habet hoc p
turpi,ꝙ seruet iuramentum parti,vt habuit in intentu, licet lex
aliud velit.Puto tñ quod inquantum annullat iuramentum lex,
quod impediri potest secundaria obligatio,que protenditur in par-
tem,sed non iuramentũ inquantũ dirigitur Deo.Nec habebitur
regressus ad relaxandũ iuramentum,et poterit denuntiari,et offi-
ciũ iudicis exorari ad obseruãtiã iuramenti:vbi si nõ annullasset,
vel prohibuisset iuramentũ,agere posset propter secũdariam obli
gationem,que dirigitur,saltem de iure canonico in partem. Per
que patet Frede.suo consi.cclxiiii.non ex toto bene dicere. Nec in
hoc distinguo adultũ a filiofa.quẽ quid senserit Io.an.post Iaco.in
addi.Spe.in ti.de sen.pla.§.vt cõiter.ver.hoc autem no.Nõ obst.
si dicatur non referre an prohibeat contractum,vel personam:quia
prohibendo contractũ videtur prohibere personas cõtrahentes:
quia verum,sed solum propter finem contractus,non propter pec
catũ inducendum,et solum propter fauorem psone,quem licet attẽ
dat ciuilis lex,non canonica,que intendit bonum anime,et non cor
poris,vt dixit glo.et quia quis debet potius omnia mala tempora
lia pati,etc.quam agere cum anime detrimẽto.quod metus causa.
9 sacris.†Ex his deciditur de donatione facta inter coniuges:et deter-
minat Frede.suo consi.cxxxv.illam validari iuramento:sed puto
quod non firmetur iuramento ipsa donatio propter legis resisten
tiam,sed teneatur donãs ad obseruantiam iuramenti,vt prime di-
xi,allegando.s.eo.si vero.de prescrip.si diligenti.et alle.hoc de pa
ctis.c.ij.li.vi.de pig.significante.et authen.sacramenta.Non obstat
ꝙ per talem donationem videatur cessare studium alimentatiõis
liberorum.ff.de donatio.inter virum et vxo.l.ij. quod erit de iure
naturali.l.ius naturale.de iure natura.et tale non valet.s.eo.Quin
tavallis.et.c.cum quidam.et no.Spe.in ti.qui filij sint legitimi.ver.
sed pone quidam.quia per tales donationes non directe,nec semper
hoc inducitur:licet interdum posset contingere occasionaliter:et ta-
les occasiones adeo remote non attenduntur:vt no.s.e.si vero.in gl.
ij.de pac.c.ij.lib.vi.in si.secundum Frede.Idem Bart.in.l.si quis
pro eo.et Gul.de Cu.in.l.seq.et si possessori.§.item si iurauero.ff.de
10 iureiur.†Ex his patet de iuramentis super transactione alimen-
torum.Bar.dicit quod valet iuramentum,in.l.si quis pro eo.Con
trarium videtur sentire in.l.cum is.ff.de transact.et etiam quid de
iuramento super transactione non visis verbis testamẽti.Et dicit
ibi ꝙ hic est in fauorẽ publice vtilitatis.et in.l.de his.ff.de trãsac.ꝑ
quod videtur quod non valeat iuramentũ.dic contra:quia principa
lis vtilitas est priuata,nisi ex hoc surgat magna,vel dolosa dece-
ptio vt.s.dixi,Nec puto remedia cõpetere contra iuramẽta,si alia nõ est
turpitudo:quia odium non est rationabile ex toto ex parte recipien-
tis transactionẽ:sed solus fauor illius,ne multum detur pro modi
11 co.de pactis.quis.lib.vi.†Ex his deciditur an valeat iuramen-
tũ de non cedendo bonis,vt sic pro debito possit capi.Videtur quod
hoc iuramentũ est contra bonos mores,vt.l.alia.§.eleganter.ff.so
lu.matrimo.et ibi Bar.et quod no.in authen.sicut in initio.de act.et
obliga.et in.l.ij.qui bo.ce.pos.dixi.s.eo.c.ex rescripto.no.in Specu.
de renun.et conclu.§.i.ad finẽ.ver.item est beneficium.tenet Frede.
de.Sen.et placet,suo consi.lviij.ꝙ valet pactum,et iuramentum:quia
non est cõtra bonos mores.Nec habet perpetuam prohibitionis
cãm,nisi esset notoria,et manifesta mẽdicitas,paupertas,et fames:
quo casu iuramentũ non obligaret,vt cõtra ius naturale,sicut nec
12 pactũ nec iuramentũ valet vt filius nõ petat alimenta.†Ex his pa-
tet quid de prohibitione,ne fideiussores dotiũ dentur,an iuramẽ-
tum de-

tum obligaret si fideiussores obligentur, ⁊ iurent. Bar. dicit quod
non: quia prohibitio dirigitur ad personam, ⁊ quia, vt ibi dicit gl.
hoc est ius prohibitorium, cui renunciari non pōt: quia ex renun-
tiatione surgit peccatū. Et hoc puto non illa ratione, sed qꝛ notaṝ
ex hoc quedā diffidentia, ⁊ nō confidentia inter coniuges, que sibi
inuicem promittunt cōtra bonū matrimonij: quia debent esse cor
vnum: quia quasi contra bonos mores non validabitur iuramen-
tum, nec contractus. Quartus casus principalis, quādo cōtract⁹
annullatur, vel rescindiṝ ex legis resistentia: qꝛ datur lesio, vel dece
ptio in contractu. Dic, si quidē cōtractus iuratur simpliciter, vel
qꝺ nō cōtraueniet contractui, sed obseruabit contractū: si quidem
velit redarguere contractum ex deceptione dolosa, ⁊ hoc constat,
potest non obstante iuramento: quia iura, que firmant talia iura-
menta, illa confirmant, quando non sunt dolo, vel metu prestita, vt
pꝫ hic, ⁊ de pactis ꝯnis. lib. vj. ⁊ de iureiu. lꝫ. ⁊ in auṫ. sacramen-
13 ta. C. si aduer. ven. † Et puto quod vbi dolus excludat mentem iu-
rantis in eo quod est deceptus, vt cēseaṝ a iuramento exceptū de-
lictum, ⁊ quod dolose est actum. ff. de pact. l. tres fratres. ⁊ legiti-
ma causa: vt. l. pe. de nō nu. pecu. quod absq͂ alia absolutione pote-
rit venire contra, licet sit tutius petere absolutionē. Quando aūt
dolus non excluderet consensum, exigiṝ absolutio. per nota. de iu-
reiur. debitores. ⁊. c. si vero. ⁊. c. verum. Non excludit autem consen-
sum, si fallacijs me inducis ad aliquid agendum. dolo dāte causam
cōtractui, qꝛ me inducis ad consentiendū, licet arte. Idē si suades
mihi rem valere plus, quā valeat. Secus si tibi vēdo rem credens
tanti esse, ⁊ non pluris: quia in tanto consentio, ⁊ non in pluri. Si
non constat quod dolo sum deceptus, tunc credo quod siue sit mi-
nor, siue maior, si deceptio est in magna quantitate, qꝛ in hoc presu
mitur dolus. l. omnes. §. Lucius. ff. de his, que in frau. credi. ⁊ in. l.
si testium. ff. de proba. quod poterit resilire a contractu, per sua re-
media, non obstante iuramēto, ⁊ adhuc non esset necessaria absolu
tio: quia tales enormes deceptiones, ⁊ remedia vidētur a iuramen
to excepta: vt. s. eo. Quintauallis. licet sit cautius vt petaṝ ꝓpter
verba simplicia iuramenti, que notabunt venientem cōtra saltem
in facto, ⁊ ꝓpter dubium voluntatis, cum verba sic indefinite sint
concepta: quia ad factum dirigitur iuramentum, qꝺ valet omnia
hec comprehendere. vt dicit Bar. in. l. sciendum. ff. de verbo. obli.
⁊ in. l. ij. de rescin. ven. Ad hoc, qꝛ ex. isti concludunt iuramenta do
lo prestita: ergo siue dolus sit actu. siue re ipsa, nō obuiāt iuramen
ta potestati rescindēdi contractū. Hec vera hic puto, etiam si ver-
ba sunt nedū indefinita, sed generalia, vt ꝙ iurat non venire cōtra
aliqua rōne, vel causa quacunq͂: qꝛ ab istis verbis, vl' similí mō in-
tellectis, tales deceptiones possunt, ⁊ debēt excipi: vt. l. creditor. §.
Lucius. ff. mand. ff. de pac. l. tres fratres. Sꝫ si verba sunt magis
specifica, ita ꝙ aperte excludant remedia, vt qꝛ iurat non venire ꝯ
ratione enormis deceptionis, tūc si concludunt ad vnū remediū, ⁊
non ad aliud, vt qꝛ iurat nō venire ꝯ ratione minoris etatis, illud
tm̄ excludiṝ, ⁊ non aliud. no. Io. an. de emptio. ⁊ vend. c. si. ad qꝺ de
preh. non pōt. cū concor. li. vj. no. etiam Bar. in. d. l. ij. C. de rescin. vē
di. ⁊ ibi Cy. Si cōcludunt ad oīa remedia in maiore, iuramētū ex-
cludet remediū ꝯ contractū: ⁊ remanebit cōtract⁹ validus, ex quo
aliter nō annullatur a iure. In minore idē quo ad leuem lesionem:
quo ad enormē non puto valere contractum, ⁊ iuramentum: sꝫ pō
terit petere absolutionē a iuramento in casu enormis, ⁊ enormissi-
me lesionis, ⁊ non leuis: quātumcunq͂ dicat in iuramento specifice
ꝙ non veniret contra contractum ratione enormis lesionis: licet
Bar. ⁊ alij contra in. l. ij. de rescinden. ven. Quod puto plus in mi
nore, si etiam adijceretur quod omne illud, ⁊ totum donat, ⁊ dona-
re intendit contrahenti secū: vt multoties ponitur in contractu.
Et est causa, qꝛ licet cōtractus sit validus, ⁊ iuramentū, cum in tā-
tū ledens contrahentem, non est absq͂ fraude, ⁊ dolo, qui cōtra hic
nedū cum consumpturo, sed cum actu male consumente. ff. de pro-
cu. l. si quis cū sciret. ⁊. l. si vero nō remunerādi. §. adolescēs. ff. mād.
ff. de mino. l. si minor. ff. quarū rerum actio non datur. l. ij. Unde cū
fraus sit ex parte recipientis, canonica iura non assistūt talib⁹ iu-
ramentis. Et hoc puto, etiam si iurauerit omnia, ⁊ singula vera es
se, ⁊ illud esse verū pretiū rei: qꝛ constito de opposito, talia possunt
reuocari. de iureiur. cū in positionibus. ⁊ quod ibi not. quia iura-
mentū prestitum censetur sub confidentia quod illud sit verū pre-
tiū quod statuit: vnde reperto rem aliter se habere. non est periur⁹
lꝫ temere iurauerit. s. eod. quemadmodum. xxij. q. ij. per totum. Et
sic de facto consului in vna puella, que a quodā suo attinēte sic fuit
inducta vt iuraret. Equitatē habet quod est decisum: qꝛ talia ver
ba apponunṝ a notarijs a se, ⁊ aliquādo sub inuolucro verborum
concipiunṝ talia iuramēta a minoribus, maxime feminis, que non
14 intelligunt qd agant. ¶ † Quintus casus, quando iuramentū tē-
dit ad firmandū cōtractum inualidum in odiū eius, cui prestatur,
⁊ qui suscipit iuramentum. Bar. dicit quod contractus nō valida
tur iuramēto, sed bñ valet iuramentū, si turpitudo nō sit ex parte
iurantis, vel odiū. Nā si causa prohibendi, ⁊ odiū sit ex parte susci-
pientis, contractus consistit ex parte vtrinsq͂: vt. l. Labeo. de ver.
sig. annullaṝ in personā vtriusq͂, sed ex iuramēto obligaṝ Deo. lꝫ
secundaria obligatio iuramenti, put protendiṝ in partē, annulleṝ.
Et hic est casus in. c. debitores. ⁊ ex iuramēto competerēt remedia
⁊ ꝯ iuramentū, de quibus in. d. c. debitores. ⁊ inter cetera nota vnū
ꝙ pōt agi ꝯ creditorem, ⁊ peti a iudice vt cōpellaṝ desistere ab agē
do: vt no. gl. xv. q. vj. authoritatē. ⁊ ibi dixi. Per q̄ dicit ꝙ si filius-
fami. renūtiat Macedoniano ⁊ iurat nō venire ꝯ, ꝙ iuramentum
obligat. lꝫ possit petere absolutionem, vel vt iste desistat, vel absol-
uat. Puto ꝙ si lex prohibens habeat rationale odiū in recipiente,
ob qꝺ prohibeat, ⁊ ipse recipiendo turpiter recipiat, ꝙ procedat
dictū Bar. Secus si nō hꝫ rationale odiū: qꝛ tunc non recipit tur
piter: ⁊ lꝫ faciat ꝯ legem, non peccat, cū lex non habeat rationabi-
lē cām prohibendi. Ideo si statutū prohibeat contrahentē cū mi-
nore absq͂ certa solēnitate, ex hoc annullabiṝ ꝯtcus, sed nō iurm, ⁊
ex quo turpiter scdm Deum non suscipit: qꝛ totum quod fit, fit fa
uore minoris: obligatio aderit respectu secūdarij vinculi in partē,
⁊ non poterit peti absolutio. Quicquid dicat Bar. in. l. si quis pro
eo. qui hunc casum decidit secūdū casum. c. debitores. Per qꝺ po-
test reuocari in dubiū quid de filiofami. mutuante. ⁊ iurante. Bar.
tenet quod. s. cui adherere videtur Io. an. in addi. Spe. in titu. de
sent. prolati. §. vt aūt. ver. hec aūt. Imo plus sentit ꝙ nec iuramen
tū teneat, qꝛ ꝯ bonos mores. Puto ꝙ si statutū, vel lex adesset in
loco, vbi hec frequentanṝ, qꝺ filij ex hoc inducantur ad occidēdos
ꝑres, ꝙ talia iuramenta vt turpiter prestita: ⁊ cōtra bonos mores
nō obligarent iurantē, saltē secundarie obligationis, que dirigiṝ
in partē, ⁊ anteq̄ absolueret, posset peti absolutio: qꝛ ⁊ inquantum
peteret, turpiter peteret, ⁊ subesset causa prohibendi: lꝫ forte solu-
tū obstante iuramento non posset repetere, quasi tunc cessaret cā:
qꝛ verecundia non induceretur ad interficiendum ꝑrem, ex quo iā
soluit. ⁊ lꝫ turpiter retineret: vbi autem essemus in loco, vbi cōmu-
niter ex mutuis nō inducerenṝ ad tātum maluꝫ, ⁊ verisimiliter, vt
in Christianis hodie, qui valde talia abhorrent, qꝺ posset dici qꝺ
iuramentum obligaret, nec posset peti absolutio. Facit ad hoc qꝺ
dixi de immu. eccle. plerique. ⁊ maxime vbi euidēs necessitas adesset
in filiofa. Sic enī presumpsit Macedonianū: qꝛ tūc sic agebatur, ⁊
frequētabaṝ. Cesset ergo quo ad vinculū Dei presumptio legis, ⁊
attendaṝ veritas, ꝙ imputatur obligatio in Deum. Ex hoc po-
test decidi quid de officiali, qui ꝓhibetur emere tempore officij, nū
quid iuramentū obliget. Bar. idē per omnia quod. s. dixi in vsura
rio, ⁊ in filiofami. extra per. l. non licet. ff. de contrahen. empt. ⁊. l. j.
C. si quecūq͂ predi. po. l. fi. C. si quis alteri, vel sibi. Hoc puto, quia
hꝫ in se tacitū metum, ⁊ presumptū a lege, ⁊ ex verisimili cā: vnde
subest cā petēdi absolutionem a iuramēto: licet forte si impleret cō
tractū. nō posset repetere. Nec habet locū. c. debitores. quia turpi-
ter non teneret cessante metu, vel alia turpitudine ex pacto. Ex pa
cto pꝫ qd in pacto legis cōmissorie in pignore, vt si feci pactū ꝙ si
non redimerē pign⁹ intra tm̄ tēpus, pignus esset tunc pro debito:
odio creditorū lex prohibet, ⁊ annullat pactū. C. de pactis pign. l.
f. ⁊. ij. s. de pig. significante. Bar. dicit idē: qꝛ contractus est nullus,
⁊ iuramentū nō firmat cōtractū nullū: sed bene vꝫ iuramētū, ⁊ ob-
ligat ad implendū. Hꝫ tm̄ remedia ꝯ iuramentū, de quibus in. c. de
bitores. Hoc plꝫ: qꝛ hoc cōiter cōtingit ꝯ charitatē debitore habē-
te anxietatē hñdi pecuniā, ⁊ creditore habēte animū lucrādi vltra
sortē ꝯ charitatem, hꝫ hic annexam turpitudinē, ⁊ ius illam presu
mit ex patente cā: vnde hic sapit specieꝫ vsure. Idem ergo qꝺ in. c.
debitores. Impediṝ ergo cōtractus, nec validabiṝ iuramento, et
iuramētū valebit ꝑ respectū ad obligationē, que dirigiṝ ad Deū,
non respectu secundarie, que dirigiṝ ad partē. Ex hoc patet qd de
contractibus, qui ꝓhibenṝ cū forēsibus, vel nō subditis ꝑtāti: qꝛ si
in hoc publica attenderet vtilitas, iuramēta nō firmarent: si odiū
irrationabile, tunc iuramentū obligaret, ⁊ firmaret forte cōtractū
tenēdo qꝺ Bar. vel saltē obligaret effectū iuramēti: ⁊ ecclesia non
audiret petentē absolui. Et silr de cōtractib⁹, qui prohibenṝ inter
15 partiales. ¶ † Sext⁹ casus, qñ lex nō resistit contractui, sed nō assi
stit, vt in stipulatione facta alteri. ff. de verb. obli. l. stipulatio ista.
§. alteri. Et in pacto nudo scdm ius ciuile. Bar. putat qꝺ ex iura-
mēto valideṝ pactū, sicut stipulatio penalis illi adiecta obligat: vt
no. in. d. §. alteri. ⁊. C. de ꝯtrahen. ⁊ cōmit. stipu. l. nuda. Ad hoc opti-
me. j. q. vij. quoties oculus cordis. ꝑ Io. ⁊ no. in Spe. de leg. §. nunc
ostendendū. ver. xxiiij. in. xj. col. ver. hoc quoq͂ notandum. in fi. Et
no. Ray. in Sūma, de iuramētis ⁊ piurijs. paulo añ finē. Idē si de
ficit alia solennitas legalis, vel statuti. dū tm̄ adsit cōsensus obligā
di. Dicit tamen ꝙ si lex illi vt solēni dat aliquod robur vltra vim
consensus, iuramentū non dabit sibi illam vim, vnde non faciet sti
pulationē valere, sed valebit vt consensus vestitus: nam tunc licet
non valeat vt stipulatio, valebit vt pactū nudum: quia habēt in se
iuramentū clausulam, quod si non valet vt ago, valeat vt potest:
vt in. l. cū pater. §. filijs matrem. de leg. secundo. Per que dicit ꝙ
licet fideiussor, qui intercedit in duriorē causam. vel in plus, quam

principalis non obligeť vt fideiussor,q̃ deficit forma contractus,
obligabiť eo modo quo potest vt principalis promissor.Hec vera,
quatenus se extendit consensus,vel qñ contractus nõ deficit in cõ
sensu:nam si deficeret in cõsensu,vel q̃ deficeret ex toto,vel q̃ esset
limitatus vltra cõsensum,iuramentũ non obligaret. Iuramentũ
enim regulať scd̃m metas cõsensus,⁊ modos principalis ɔ̃ctus su
per quo iurať.l.fi.C.de non nu.pec.⁊.l.fi.qui satis.cog.⁊.l.fi.ad mu-
16 nicip.⁊.l.si libertus.de oper.liber.¶ †Septimus casus est,qñ cõ-
tractus,vel actus deficit rõne solẽnitatis ꝓbatorie.Bart.dicit ꝙ
iuramẽto nõ firmať:q̃ talis solennitas videť fauore publice vtili-
tatis addita,nec possunt pactis aut iuramentis priuatorũ tolli:vt
l.ius publicũ.ff.de pac.⁊.l.nemo potest.de lega.j.Dicit tñ ꝙ iura-
mentũ interpositum super aliquo ɔ̃ctu,habet vim illius clausule,
Si nõ vȝ vt ago,valeat vt potest.Ideo si super testõ iuratur, vbi
non est solẽnis numerus testium,perinde erit,ac si dixit,Si nõ va
let iure testamenti,valeat iure codicillorũ.Puta ꝙ nisi solennitas
omnino fundetur super publica vtilitate,ꝙ non impediat obliga
tionem iuramenti,vt in contractibus datur solennitas ad fauorẽ
minorum,vel mulierum,⁊ etiam in illis,in quibus solẽnitas esset
inuenta ob publicam vtilitatẽ,vbi non impletum lederet animã,
vt in legatis iuramentum obligaret.¶ Octauus,quando lex in-
hibet contractum ratione rei,super qua non est cõmercium,vt in
re sacra,vel in re fisci,in re publica:dicit ꝙ iuramentũ nõ obligat,
tanq̃ impossibile cõtinẽs,vel de facto,vel de iure.l.apud Iulianũ.
§.j.de leg.j.l.inter stipulantẽ.§.sacram.de verb.obli.vt quia cõsen
sus priuatorũ nõ potest supplere defectum rei.Ex his decidiť an
cõtra contractum simulatum,⁊ iuratũ quis possit venire non ob-
stante iuramẽto,an debeat seruare iuramentũ.glo.in.l. emptione.
C.plus valere quod agi.tenet iuramentũ non obstare, quin possit
opponi de simulatione,qñ actum sit contra legem.C.de legi.l.non
dubiũ.alleg.C.de contrahen.empt.l.si ancillam.Puto consideran
dũ modum simulandi,si simulant se agere quod intendũt nõ vale-
re,lȝ iurant,⁊ sic simulant iuramentũ.Exemplũ,vt vitẽ collectas,
vel cõdemnationem,fingo mea tibi vendidisse:actum tamen est in
ter te ⁊ me vt contractus non valeat:tunc iuramentũ nõ obligat:
q̃ deficit in voluntate iurans,⁊ recipiens,licet sic fingant:als iura
mentum esset contra intentionem,⁊ haberet quandam contrarie-
tatem.Sic intelligo Bar,ff.de lega.j.l. nemo potest. Si simulatio
est de vno contractu ad alium contractum , est magis dubium,si
agunt vt verus cõtractus subsistat,⁊ ille seruetur,⁊ non apparẽs.
Idẽ ecce de contractu venditionis non soluitur gabella, sic de cõ-
tractu donationis,agunt venderẽ,sed simulant donationem.Idẽ
q̃ voluntas se obligandi in apparenti deficit.Si autem agunt vt
seruetur apparens contractus,⁊ nõ is,cuius loco simulať:vt q̃ vsu-
rarius simulat de pignore vẽditionem,vt lucretur fructus , vel vt
vsuras habeat:⁊ tunc hic subrogatus succedit loco veri,⁊ nõ est ve
rus cõtractus.Puto ꝙ si vterq; cõtract⁹ potest seruari ab vtro-
q; absq; peccato,vel turpitudine,iuramentũ obstat , ⁊ seruari de-
beat qd̃ iuratur.Si autem subrogatur loco contract⁹ turpis , vel
qui non poterat seruari absq; periculo anime,tunc puto qd̃ iura-
mentũ non excludat iurantem seruare simulatum:quia iuramen-
tũ,⁊ simulatio tendunt ad implementum primi contractus illiciti
⁊ sic non obligat,sicut nec obligaret respectu primi cõtractus illici
ti:⁊ illa remedia habet,que haberet cõtra primũ verum cõtractũ,
si esset iuratus.Hec vera inquantũ iurasset simpliciter de non ve-
niendo contra contractũ simulatũ,⁊ de illo obseruando.Sed si pre
stitisset iuramentũ,qd̃ communiter prestatur,vt quia iurasset oĩa
⁊ singula esse vera,que in instrumento sunt contẽta,sicut hodie cõ
muniter notarij apponunt,tunc iuramentũ excluderet inquantũ
veniret ɔ̃,ostendẽdo simulationem,cum ex hoc detegeret se periu-
rũ,⁊ sic repelleretur tanq̃ detegens suaȝ turpitudinẽ.de donatio.
inter dilectos,nisi veniret ꝑ viam denũtiationis Euãgelice ad ex-
onerandã conscientiam aduersarij:quia in hoc non obstaret turpi
tudo,inquantum animã insequiť:vt no.de testi.ex tenore.ꝫ.eodem.
quemadmodum.ad fi.Inquantum.ꝫ.dixi contractum iuratũ nõ
posse dici nullũ,nec rescindi,ex quo iurauit de obseruando: est ve-
rũ,quando nullitatẽ argueret subsistentem,vel surgentem ex cau-
sa subsistendi secundũ tempus iuramẽti.Secus si cã nouiter sub-
ueniret:q̃ iuramentum nõ excluderet:quia refertur ad cãm subsi-
stentẽ secundũ tempus iuramenti.de renũtia.cũ inter Pet.Sauf.
Ideo si iuraui seruare contractũ donationis,non excludor a ve-
niendo cõtra contractũ,si postea cõtractus ex statuto annulletur,
q̃ donatarius intra certũ terminum non soluit gabellam: vel q̃
non fecit intra certũ tempus,vt debuit,insinuare:nam talia iura-
menta intelliguntur,si res in eodem statu durauerit.ff.de solutio.
l.cum quis.§.si debitoreʒ.de electio.venerabilẽ.in fi.xv.q.vj.nos san
ctorũ.⁊.c.iuratos.ꝫ.eodem.ad nostram. de oper.no.nũc.c. secun-
do.no.gl.ꝫ.eo.quemadmodum.no.de censi.significauit.⁊ hoc tenet
7 Frede.suo consi.cclxxj.¶ †Restat redeundo ad gloss.respondere
ad regulã,accessorium.cum ɔ̃ncor,quia si nõ valet principale, nec
iuramentũ accessoriũ,vt in cõtrario.Dic ꝙ regule procedit,q̃ ac
cessorium nõ habet subsistere de per se a principali,vt ibi,ratio nul
litatis principalis concludit ad accessoriũ,si subsistat de se.nam cõ
tract⁹ nullus redditur:quia parti obligatur,quod tollere põt lex
ad cõmodum partis:sed nõ iuramentũ,per quod obligatur Deo.
18 †Sed dubitat Io.An.an fideiussor accedẽs tali obligatiõi ligeť,
sicut vȝ iuramentum,licet nõ valeat principale,cuius gratia opȝ
videre an resistentia legis in cõtractu tollat obligationẽ totalem,
q̃ tũc nõ posset accedere:an solam ciuilem,⁊ posset,⁊ quid lex pos-
sit aduersus contractum,⁊ proficit ad dicta etiam.ꝫ.Bar.hoc ex
minat.ff.de fideius.cum lex.Si lex prohibet cõtractum factum,il
lum non potest facere infectum.l.in bello.§.facte.ff.de capti.l.cõsi
lio:de cura.furi.Si intendit prohibere effectũ,si verba legis ꝓhi-
bent personas cõtrahere, nec ciuilis.nec naturalis oritur.C.q̃ res
ven.non pos.per totum.C.de sacrosanct.eccl.l.iubemus.⁊ aut.hoc
ius porrectum.C.de agri.⁊ censi.l.quemadmodum.lib.xj.l.eos.§.j.
ff.de vsuris.l.cum lex. C.de fideius.ex quo nõ oritur obligatio.Ad
hoc.C.si quis alteri vel sibi.l.fi.de cõtrahen.empt.l.non licet.⁊ hoc
q̃ ius naturale fouet nullitatem,per quod pareri debet superiori-
bus.l.veluti.ff.de iusti.⁊ iur.de ma.⁊ obe.c.j.⁊.c.solite.xxiiij.q.j.qd̃
precipitur.xj.q.iij.qui resistit.nam ⁊ interdictũ iudicis impedit na
turalem:vt in.l.is,cui.ff.de verb.obli.Idem si verba nõ prohibẽt
personam,sed tollunt potestatẽ prout contractus est in fieri:vt q̃
dicunt,minor nõ possit contrahere ⁊ idem.C.de sacrosan.eccle.l.iu
bemus.⁊ de legi.nõ dubiũ.Secus si declarent impotentiam simpli
citer:vt quia dicit lex,vt nemo potest alteri stipulari:tũc attẽden-
da est causa:si causa est ꝓpter nõ assistẽtiã,nõ propter resistẽtiam,
tunc contractus redditur nullus:sed propter nõ assistẽtiã impedi
tur ciuilis,oriť tñ naturalis.l.stipulatio ista.§.alteri.de verb.obli.
Si causa concluderet ad resistentiam,etiã impediretur naturalis.
Idem si lex simpliciter ꝓcedit asserendo nullitatem cõtractus:vt
si dicat,nõ valeat contractus inter coniuges:quia si causa nullita
tis concludit ad prohibitionem , ⁊ adest scd̃m tempus contractus,
causa ꝓhibendi non oriť,etiã naturalis.l.iij.§.si vxor.de do.inter
virum,⁊ vxo.C.ad Velleia.authen.si qua.Secus si ex causa,que vȝ
intercedere post cõtractum dicat ideo valere,quia nõ erunt actus
nulli,sed ita demũ si opponatur.l.vniuersa.C.de preci.Impe.offe.
Quod nota ꝓpter statuta,que dicũt.Nõ valeãt contractus,si po-
stea nõ soluatur gabella,vel nõ insinuentur.Idem si dicat,cassetur:
q̃ intelligitur in effectu:vt no.ff.de fideius.vbicũq;.⁊ scribit Bar.
ibi.Ad hoc vt lite non contest.accedẽs.j.Si aũt lex prohibet obli
gationem ad personam,idẽ,quia obligatio nulla oriť:vt in seruo,
qui prohibetur obligari ex fideiussione.ff.de fideius.l.sed ⁊ serui.fa
cit.C.ad Velleia.l.antiqua.Si per verba declarantia impotentiã
obligandi pupillum:quia dicit,Pupillus nõ potest obligari:non
impediť naturalis.l.obligari.ff.de autho.tut.l.interdũ.ff.de cõdi.
indebi.Sed si lex resistit actioni,vt q̃ dicit actionẽ nõ dari ex tali
ɔ̃ctu:tunc si als erat opus ꝓducere actionẽ nõ impedit,vel obliga
tionẽ,nec ciuilẽ,nec naturalẽ,sed solũ inducit exceptionẽ.l.iij.§.j.
ff.ad Velleia.⁊.l.j.§.j.Si ex illa non oriebatur actio,sed solũ dabať
officium iudicis,tunc verba impediunt eum audiri,⁊ nullo modo
est admittendus:q̃ officiũ iudicis nullam supponit obligationẽ.
ff.de actio.empt.l.qui per collusionem.ad hoc.C.de his,qui ad ec-
cle.confugi.l.seruus.Si lex resistit executioni,⁊ effectui ɔ̃ctus, q̃
prohibet alienationẽ rei surgentem ex contractu,nõ cõtractũ, vel
obligationem,vel actionẽ,vt in re dotali,⁊ re immobili minoris:si
alienatio fauore rei ꝓhibetur,vt q̃ non cadit in ea cõmercium,tũc
recurrendũ est ad distinctionẽ.l.liberi.ff.de contrahen.emptio.et.l.
emptorem.§.fi.ff.de act.empti.⁊.l.si in emptione.§.j.ff.de cõtrahẽ.
empt.Si ꝓhibita est fauore persone,si is,ad cuius fauorem est ꝓhi
bita alienatio,alienet,non valet alienatio,⁊ nulla produciť obliga
tio,nec accedit fideiussor.C.de predijs minorum.l.si is. Si tertius
alienat,bene obligatur:q̃ in eo cessat fauor prohibitionis.In alie
natione rei dotalis.glo.in.l.si is.C.de predi.mino.dicit idem quod
in alienatione rei minoris:q̃ prohibita est fauore persone. Glo.in
l.dotalem.de testa.mi.videtur velle ꝙ illius non sit cõmerciũ, ⁊ sic
nec extraneus obligeť.Et hoc tenet Cy.in.l.si prediũ.C.de predio.
minorũ.Bar.tenet,⁊ vltimate Cy.idem qd̃ etiam dixi.ꝫ.in re mi-
norũ per.l.cum vir.ff.de vsuris.Ideo si mulier vel minor alienet,
nõ oritur nec naturalis,nec ciuilis:secus si extraneus.Sed si dica-
tur,quare potest tollere lex naturalem obligationem,⁊ impedire,⁊
non ipsum iuramentum,cum inter simplicem loquelam ⁊ iuramen
tum.Deus non faciat differẽtiam:vt in.c.iuramenti.xxij.q.v.Re
spõdeo,q̃ etiam obligatio naturalis principaliter obligat partẽ
parti:ideo cũ lex statuere possit ad commodum , ⁊ incommodum
subditorũ,illam tollere potest,⁊ Deus non facit differentiã inter
illam,quando supponitur vinculũ in vtraq;:sed etiam in inducen
19 do vinculo potest esse differentia ratione iam dicta.¶ †Quero qd̃
si iuramentũ tangat alterius preiudiciũ,an illud valeat. Dicit gl.
ꝙ non:puta si emanat ad preiudicium,creditoris,vel filiorũ.argu.

ꝫ.eo

s.eo.venientes. Dic si iuramentum tangit preiudicium filiorũ re-
spectu solius spei, quia si alienatio facta nõ esset, habuissent filij, et
hic non attenditur: vnde iuramentum preiudicat iuranti, vt non
possit venire contra, ⁊ preiudicat filijs, vbi validat contractũ quo
minus filij possint venire cõtra, vt hic, secundum Ioan.an. ⁊ Cal.
Idem puto etiam quicquid sentiat Cald. etiã si iuramentum non
validet contractum: quia filij, ⁊ heredes arctanẽ ad seruandam fi-
dem, quã adstrictus erat defunctus, ne illius anima periclitetur.
de rapto. in literis. de sepultu. c. fi. Hec vera, vbi non arguitur do-
lus in alienando ad preiudicium spei filiorum, vt quando mater
nil habens vltra dotem alienaret, vel donaret in fraudem legiti-
me re tñ, vel re ⁊ consilio: quia tunc remedium haberent filij con-
tra iuramentũ, vt hic inquantum dicit, vi, vel metu, ⁊c. Si autem
ageretur de preiudicio filiorũ reali, vt qꝛ aliquo modo forent obli-
gata bona filijs, vel restitutioni subiacentia ex testamento alteri⁹:
tunc non manẽret iuramentũ, nec filijs preiudicaret, sicut nec pre-
iudicat inquantum detrahitur iuri creditoris, vel extraneorum:
vt dicto. c. venientes. ⁊ hoc vltimum dicit Io. And. hic.

1 ☞ Fides, etiam iurata, seruanda non est fidem non ser-
uanti.
2 Bello capta sunt restituenda ei, cui ablata fuerunt. 11. 13.
3 Iuramentum de non repetendis rebus illicite ablatis, vel de re-
deundo ad carceres, est obligatorium, nisi absoluatur.
4 Iuramenti relaxationem facere potest persona priuata ad sui re-
laxationem prestiti, iusta causa vrgente.
5 Iuramentum mutuo consensu prestitum in respectu ad implenda
recipit conditionem vt impleatur ab altera parte, inquantum fue
rit ab vna illarum impletum. nu. 10.
6 Absolutio iuramenti si petatur iusta causa a persona priuata, ⁊ re
cuset illa, recurritur ad ecclesiam.
7 Restitutione sola rerum ablatarum non liberatur restituens a
peccato.
8 Excommunicatio, ⁊ interdictum, in quo differant, ⁊ ad quos diri-
gantur.
9 Iuramentũ mutuo prestitum non obligat, nisi consensus vtriusq;
interueniat.
12 Iudex ecclesiasticus se intromittit de causis laicorum ratione pec
cati.
14 Bellum quot modis dicatur iustum.

1 SIcut. ¶ † Fides, etiã iurata, seruanda nõ est fi-
dẽ non seruanti. h. d. Cõis diuisio. Prio
ponit decisa querela, ⁊ cõsultatio. Scdo cõsultationis
2 rñsio, ibi: si cõstiterit. ¶ † Nota primo occupata etiã p
iustũ bellũ restituenda ei, cui ablata sunt. ¶ Nota scdo ꝙ rõne pec
cati etiã compellere põt ad restituendũ iniuste occupata in bello.
3 ¶ † No. iij. ꝙ iuramentũ de nõ repetẽdis rebus illicite ablatis, ⁊ p
vim, vel de redeũdo ad carceres p captũ, est obligatoriũ, nisi absol
4 uaẽ. † Et nota ꝙ cũ sit ex iusta cã prestitũ, põt agi ad relaxandum.
Et ordo est ꝙ pri⁹ cõpellaẽ is, cui est prestitũ ad relaxandũ: ⁊ sic p-
uata psona põt facere relaxationẽ iuramẽti ad sui vtilitatẽ priua-
5 tã prestiti. ¶ † Nota quarto ꝙ iurm̃ prestitũ mutuo cõsensu in re-
spectu ad implẽda mutuo recipit cõditionẽ, vt qs illud implere te
neaẽ, si ⁊ inquantũ fuerit ab aduersa pte impletũ: secus si non mu-
tuo cõsensu sit prestitũ: qꝛ purũ intelligitur. ¶ Opp. qꝛ in princi-
pio dicit ꝙ dꝫ absolui a iuramẽto: ⁊ sic presupponit ꝙ tꝫ in fi. dicit
ꝙ iurm̃ nõ obligat, ex quo nõ est ab alia pte impletũ. Solu. Dicit
hic Io. an. ꝙ duplex erat pstitũ iurm̃. Primũ fuit pstitũ p ipm̃ I.
ipsi H. de certa quantitate, si ꝯ ipm̃ nõ moueret bellũ, ⁊ ipse pmisit
non mouere bellũ, postea mouit bellũ, ⁊ non seruauit promissa. De
ista loquitur finis: quia non tenetur illud obseruare: quia non est
ab altera parte impletũ. l. Iulian⁹. §. offerri. ff. de acti. emp. ad hoc
de simo. dilectus. de penis. cõstitutus. de censi. cum olim. postea in
dicto bello ab ipso. I. ⁊ capto H. ipse. H. pstitit iuramentũ p vim
de non repetendis rebus ablatis, vel de redeũdo ad carceres ⁊ ab
isto mandat absolui: ⁊ de hoc loquiẽ principiũ. Plus plꝫ Host. ꝙ
erat iuramentũ de redeũdo ad carceres, ne secundũ primũ exẽpluꝫ
querelando videatur deierasse: nisi dicatur quod denũtiauit: alias
6 non videt in quid valeat absolutio. ¶ † Quero quid si nollet absol
uere is, cui iuramentũ est prestitum. Dicit Host. quod ecclesia ab-
solueret. ⁊ remittit. s. e. si vero. ⁊ c. debitores. vel fiet prius compul-
7 sio, de qua sequiẽ ad absoluendũ. ¶ † Quero an sufficiat restitutio
rerũ. Dic ꝙ nõ, sed dãna, ⁊ interesse restitui debẽt. s. de resti. spoli.
grauis. de so. cõpe. dilectus. qꝛ nõ dimittiẽ peccatũ, ⁊c. de regu. iur.
8 peccatũ. li. vi. ¶ † Quero ad quos dirigiẽ excõicatio, ⁊ ad qd iter-
dictũ. Dic ꝙ excõicatio ad psonã, interdictũ ad locũ. Excõicatio-
nis eñ nõ est capax, nisi creatura naturalis, rationalis, ⁊ moralis,
⁊ baptizata. de sent. excõ. Romana. §. fi. vbi satis de hoc. de diuor.
9 gaudem⁹. de vsuris. post miserabilẽ. ⁊ c. quãto. fm Host. ¶ † Per
hanc decr. ibi: de assensu vtriusq;. Pe. dicit ꝙ iuramẽtũ, vel pactũ
nullũ obligat, nisi adsit cõsensus vtriusq;. illi⁹. s. qui iurat, ⁊ cui pre
statur iuramẽtum, vel pactũ, fm Petrũ. Qd credo, vel nisi ratifi-
cet. Et hoc verũ quo ad obligationẽ partis: quo ad obligationẽ, q
dirigiẽ in Deũ, satis puto eum obligari in absentia. s. eo. debito-
10 res. ⁊ c. cum contingat. ¶ † Quid si alia pars nõ implet, qꝛ nõ po-
test: Dicit Host. ꝙ secus. s. eo. breui. ⁊ c. querelam. ⁊ hic a contra-
rio, ibi: negligit. Puto idem, si casu idem nõ impleat, ex quo vult
impleri aliud ab alia parte: qꝛ casus nõ facit vt habeatur pro im-
pleto ad hoc vt valeat agi ad implendum ex altera parte: qꝛ suffi-
cit quoquo mõ nõ impleẽ, vt impleatur tacita, si non fuerit ex alte
11 ra parte impletum. Ad quod no. de cõditio. appo. c. fi. ¶ † Multa
de materia belli posita hic p Inn. decido: qꝛ scripta. s. de resti. spo.
olim. vbi posui alia de materia belli. de quo de treuga. ⁊ pa. in Sũ-
ma Host. §. quid si bellum. ⁊ de homici. pro humani. lib. vi. p Tho.
12 secunda secunde. q. xl. articulo primo. ¶ † Oppo. glo. ꝙ nõ intro-
mittat se ecclesia de factis laicorum. de iudici. nouit. Solu. Se non
13 intromittit directe, sed indirecte ratione peccati. ¶ † Oppo. occu
pata in bello non restituẽda. xxiij. q. j. dicat. hic in bello iniusto, ibi
14 in bello iusto. ¶ † Quot modis autem dicatur iustũ bellũ, no. xx-
iij. q. ij. in summa. Et ad cõtraria signata in fi. gloss. dicit qd fides
est ibi data Deo: ⁊ non homini. ad hoc. xj. q. iij. inter verba.

1 ☞ Clerici temporalia non tenentes a laicis fidelitatem iurare
non debent.
2 Fidelitatem iurare debent laicis clerici temporalitatem tenen-
tes. 8.
3 Iuris diuini appellatione comprehenditur ius canonicum.
4 Papa promulgans ius in terris, Deus est, ⁊ habet potestatem
interpretandi ius diuinum.
5 Verbum vsurpare, vitium denotat.
6 Fidelitatem an quis teneatur prestare alicui domino, eo quod ha-
bet aliqua bona in suo territorio.
7 Dominus an eo quod sit dominus prouincie fundet intentum su
per rebus prouincie.
8 Subditi an presumantur omnes debere fidelitatem domino, eo
quod sit dominus.
9 Clerici, etiam temporalia tenentes, non debent sponte iurare fide-
litatem pro suis ecclesijs, alias puniuntur.

1 NImis. ¶ † Clerici tpalia nõ tenẽtes a laicis fi-
delitatẽ eis iurare nõ debent. Prio po-
nit factũ reprehensibile. Cui scdo puidet, ibi: qꝛ vero.
2 ¶ † Nota primo ꝙ nõ debẽt, nec adstringi pñt clerici ad
pstandũ iuramentũ fidelitatis laicis, vbi ab eis nihil tẽporale te-
3 nẽt, cui⁹ pretextu arcteñ ad prestandũ iurm̃. ¶ † Nota scdo ꝙ ap
pellatione diuini iuris cõprehendiẽ canonicũ. de quo de iura. calũ.
4 c. j. † Ad hoc. qꝛ pmulgans. s. papa. Deus est. de transla. pla. c. ij. a
Deo hꝫ potestatẽ interpretandi ius diuinũ. Per qd dicit Hostiẽ.
circa decimarũ solutionem, ⁊ alia dubia potius stãdum sue inter-
pretationi, q̃ magistrorum. s. de deci. aliquibus. Non obstat qꝛ ⁊ le
ges p ora principũ sunt promulgate. xvi. qd. iij. c. fi. C. de prescript.
long. temp. l. fi. qꝛ illud large: qd stricte de solo papa est intelligẽdũ
5 qui solus est Christi vicarius gñalis, fm Host. ¶ † Nota tertio de
verbo Vsurpare, quod notat vitiũ. Ad hoc de rebus eccle. nõ alie.
6 c. fi. de immu. eccle. nõ min⁹. ⁊ c. aduersus. fm Host. ¶ † Quero an
eo ꝙ quis bona tenet in territorio alterius, illi teneaẽ ad fidelita-
tem. Dicit Host. ꝙ nõ, per hanc literã ibi: tenentes nisi ipsa in feu
dũ se habere recognoscant. Non obstat. xvi. q. vij. oẽs. qꝛ nõ presu-
mitur res feudalis, nisi probetur, cum ⁊ multa sint allodia, ⁊ a iure
primeuo ois psona, ⁊ ois terra libera est, nisi inquantũ violentia est
illata. Insti. de iure naturali. §. ius aũt gentiũ. ad hoc autem gen.
quã vide de censi. §. §. li. vi. in gl. legiẽ, per quã ptꝫ ꝙ non ois res
tẽporalis est feudalis, lꝫ ois ecclesia sita in dioceẽ certũ sit epo sub-
esse. x. q. j. regenda. Nec in ecclesijs est reperire allodia, nec patitur
ius canonicum aliquod. xxiij. di. nulla. ⁊ qꝛ ex quo subsint persone,
fortius ⁊ res. xij. q. j. precipimus. Nec ratione ipsius fit homagiũ.
7 de reg. iur. li. vj. ¶ † Quero an dominus eo ꝙ dominus ciuitatis,
vel puincie, fundet intentũ sup reb⁹ ipsi⁹ puincie: dic quo ad serui
tutem nõ, nisi probetur imposita, vel annexa. de censi. licet. C. de ser
ui. l. alterius. Quo ad iurisdictionem autem sic, quo ad ibi existen-
tes, ⁊ quo ad bona ibi sita, vel possessa in aliquo loco, vel castro p-
uincie. ff. de censi. l. forma. §. si vices. ff. de publi. l. Imperatores. ⁊ ad
munici. l. incola. ff. de offi. prefecti vrbis. l. i. §. cum vrbem. Hoc ve-
rum, nisi alius in aliqua parte prescripserit de approbata cõsuetu
dine omne ius in ciuitate, vel castro intra prouinciam: quia exclu-
dit superiorez, maxime si alterius superioris nomine possideat. de
prescriptio. cum ex officio. nam potest tale castrum in solidum ad
dominum pertinere, ⁊ dicitur per se prouincia vel territorium. ff.
de ver. sig. l. pupillus. §. territorium. Hoc verum, etiã si papa cõce

dat prouinciam, intra quam situm est castrum: quia id facere intel
ligitur absq; alterius preiudicio. ff. ne quid in loco publico. l. ij. si
quis a principe. ⁊ §. merito. maxime quando habet ab Imperato
re: nam tantū valet speciale quo ad quedam, quantū generale quo
ad omnia. de offic. dele. studuisti. pro socio. l. actione. §. renuntiare.
ff. de administra. tut. l. si duo. in fi. ⁊ quia regulariter species dero
gat generi: vt in regula, generi per speciē. de reg. iur. li. vi. dicit hec
iungenda ad ea, que not. in Summa, de prescript. sub rubrica de
si tenent temporalia: debent iurare. prescrip. rerū immobiliū. §. ꝙ
8 exigātur. sub. §. quantū. ¶ † Quid secundum glos. quia sunt tunc
minores. alleg. iura. ad hoc de renū. ad supplicationem. ⁊ de statu
9 regula. c. vno. lib. vi. ¶ † Gloss. vltima inducit authoritatem ad
propositum, ibi: domino suo, quasi dicat non alieno. ⁊ patet ex pre
dicta authoritate dum dicit. Tu quis es, qui iudicas alienum ser
uum. ⁊ in fi. dic. vnde clerici etiam sponte pro ecclesijs suis hoc iu
ramentum prestantes puniuntur. j. de accusatio. veniens. ⁊ ca
ueat a pena decreta. ij. de rebus eccle. non alie. libro sexto.

1 ☞ Iurans contra aliquem non esse, potest tamen esse contra eū
in proprijs, ⁊ ecclesie sue causis. 5.
2 Iuramentum contractus, ⁊ alia, que inter homines geruntur, li
mitationem, ⁊ declarationem recipiunt a causa impellente ad con
tractum.
Contractus recipit limitationem a causa impellente ad contra
ctum.
3 Pro iuramenti interpretatione, adiri debet papa. 8.
4 Promittens fauorem alicui cum iuramento, ⁊ contra eum non es
se, intelligitur de licito.
6 Personarum specialium appellatione quid comprehendatur.
7 Principi parans machinationem qua pena plectatur.
9 Charitas bene ordinata incipit a seipso.

1 **PEtitio vestra.** ¶ † Qui iurauit contra
aliquem non esse, contra
eum in proprijs, ⁊ ecclesie sue causis esse potest. h. d. Cō
2 munis diuisio. Secunda ibi: interpretatione. ¶ † No
ta ꝙ iuramentū, contractus, ⁊ alia, que inter homines geruntur,
limitationem ⁊ declarationem recipiunt a causa impellente ad cō
tractum, vel iuramentum preambula, que ex preambulis collig
tur. ad hoc. l. Titia. de verb. oblig. l. item quia. §. item Iuliano. ff. de
3 pact. ¶ † Nota ꝙ pro interpretatione, ⁊ declaratiōe iuramenti an
sit obligatorium, papa est adeundus, ⁊ quo respectu sit obligato
rium, vel non. ad quod. s. de elec. venerabilem. dixi. s. eod. quanto.
4 ¶ † Nota ꝙ iuramentum de non essendo, vel agendo contra ali
quem, indeterminate prestari intelligitur de esse illicito contra de
bitum iuris, non de licito, sed secundum debitum iuris, maxime
quando trahit causam a iure proprio, vel alterius sibi coniuncti,
aut ecclesie propter ⁊ idem in defensionibus. ¶ Nota ꝙ obligatio
nes facte vacante ecclesia, minus obligant, ꝙ facte sede repleta. ad
5 hoc. s. eo. sicut nostris. ¶ † Oppo. ꝙ iuramentū de non essendo cō
tra eos, obligat indistincte ad non essendum contra, etiam in facto
proprio, sicut simplex est. de ma. ⁊ obe. solite. Sol. Dicit Innoc. qđ
verba, ⁊ causa, que precesserant multum hic iustificant interpreta
tionem pape: ⁊ vt ex his verbis patet, aliquid esset, si generaliter
ageretur, quod in nullo negotio essent contra ipsum: tunc enim in
negotijs ecclesie non tenentur seruare iuramentum. s. c. ij. Sed in
proprijs debet obtinere absolutionē, si iustus metus erat, vel alia
rationabilis causa, quare fuit iuramentum extortum: vt no. qđ me
tus causa. ad aures. fin Inno. hoc verum inquantum iuramentū
tangebat cōmodū proprium. Inquantū autem tāgeret preiudi
cium ecclesie, non obligat. Nam ⁊ epūs ecclesias, ⁊ clericos defendit
prouincie etiam cōtra literas pape, tū de ipsius speciali mandato.
6 rescrip. ad hec. ⁊ c. ad audientiam. ij. ¶ † Quero qui cōprehendan
tur appellatione specialiū personarū. Dic ꝙ persone coniuncte. de
posita. c. iij. de exen. tuto. l. humanitatis. Abbas intelligit etiam de
amicis. ¶ † Quero de pena machinationis contra principē. Dic
7 ꝙ laicus in monasteriū detruditur, presbyter, vel diaconus degra
datur. xxij. q. v. si quis laicus. Palea. est post. c. de forma. ⁊ fortius si
inferior. ⁊ no. Abbas per hūc finē ꝙ aspiratio est ꝓprie cōfedera
tio facta in preiudiciū alicui⁹ ꝑsone, vel dignitatis ipsi⁹. Gl. colligit
iurm metu extortū nō seruandū: ⁊ dat simile de cōfessione ⁊ cōsen
8 su. nota illā purificationē. ¶ † Opp. ꝙ iurm in eo, qđ nō tāgit iu
ra ecclesie, sȝ ꝓpria, sit seruandū, cū possit fuari sine aīe interitu. s.
eo. si vero. Ad hoc, qꝛ ne tractat⁹, vel ꝯspiratiōes faciāt, tenent de
honestate, etiā sine iurō. gl. facere vr, ꝑ qđ cōcludit ꝙ iuramētū ser
uare tenetur pro parte sic, ⁊ pro parte. no. glo. colligit ex litera de
clarationem iuramenti quo ad vim comprehensi spectare ad pa
pam. Ad hoc, quia in omni sacramento excepta intelligitur autho
ritas pape, s. cod. venientes. similiter ⁊ Imperatoris. ff. ad muni
cip. l. Imperatores. Idem cum dubitatur an sit licitum, vel non,
spectat declaratio ad papam. s. de elec. venerabilem. Colligit obli
gatum alicui de nō essendo cōtra eum, esse posse pro facto proprio,
vel ecclesie, vel cōitatis. Ad hoc alleg. iura, que dicunt in generali
sermone personam loquentis intelligi exceptā. Et est arg. quod si
promisi tibi dare terram meam, vel castrum cōtra oēm personam,
nō teneor dare cōtra me: quia nemo arctatur ad dilectionem alte
9 rius plusq̃ ad dilectionem sui. † Et qꝛ ordinata charitas incipit a
seipso. xxij. q. v. non licet. ⁊ quis primo debet sibi eleemosynam fa
cere, deinde proximo. de peni. dist. iij. sane cauendū. Glos. assignat
quedam contraria. in fi. dicit ꝙ contraria sunt specialia. De mate
ria. xxij. q. de forma. ⁊ c. in dicto. c. sane cauendum. versi. qui vult. qđ
alias est. c. vbi de hoc. Sequitur. c. ex literis.

1 ☞ Iuramentum veritatis potest per iudicem in quacunq; par
te processus exigi. nu. 12.
2 Fructus quando possunt in sortem computari, non sufficit pro
bare pignus, ⁊ fructus perceptos, vel fructuum quantitatem, nisi
probetur quantitas cum fructibus.
3 Fama inducit semiplenam probationem.
4 Publicatio testium super obligatione an impediat productio
nem testium super sorte.
5 Pecunie quantitas per feneratorem tradita ex quibus potest pro
bari, vbi non apparet certa.
6 Iuramentum de veritate quando sit prestandum.
7 Iuramentum veritatis compellitur prestare prelatus, ⁊ quare
quilibet ad illud compellatur. nu. 10.
8 Iuramento veritatis interrogatus quo respondere debeat.
9 Fructus percepti ex pignore an extenuent sortem.
11 Iuramentum veritatis quare sit necesse quod prestetur.
12 Assertio, ⁊ responsio potest in quacunq; parte iudici exigi.

1 **EX literis.** ¶ † Si iudex in principio cause iu
ramētū de veritate nō exigit a par
tibus, in ꝓcessu illud exigere poterit. h. d. Cōis diui
2 sio. Scda ibi: non igit. ¶ † Nota ꝙ in repetendis pi
gnorib⁹ quasi ex fructib⁹ sit satisfactū de sorte, nō sufficit ꝓbare pi
gnus, ⁊ fructus perceptos, vel fructuū quātitatē, nisi ꝓbet quanti
3 tas cū fructib⁹ cōpēsando. ¶ † Et nota ꝙ fama nō hȝ exitū plene
ꝓbationis. Et nota ꝙ fama inducit semiplenā ꝓbationē, cui⁹ pre
textu pōt deferri iurm, alias sacrm necessitatis ad supplementum
plene ꝓbationis. de quo. j. c. fi. ¶ Nota ꝙ fama min⁹ est, ꝙ notoriū
qꝛ quasi notoriū est: nā factū istud nō poterat ꝓprie esse notorium.
Dicebat Host. ꝙ testes dicebāt ꝙ obligauit se, sȝ ꝓ quāto, nō re
cordabant: vel dicebāt peccatū esse quod ille sic perdat rem suam.
4 ¶ † Quero an publicatio attestationū sup obligatione impediat
ꝓductionē testiū sup sorte. Dic ꝙ nō: qꝛ est ali⁹ articulus de testib.
cū cām. j. ⁊. ij. ⁊. c. veniēs. ⁊. c. cū in tua. imo ⁊ obscure deponētes pos
5 sent iterato interrogari. e. ti. ꝑ tuas. ⁊. c. cū clamor. ¶ † Quero qđ
nō pōt, etiā ꝑ iurm, cōstare de quantitate, vt qꝛ creditor dicit de c
tū, alter de decē. dicit Host. cōsiderandū verū pretiū⁹ rei, ⁊ cōsuetu
dinē creditoris, vt si cōsueuerit velle pign⁹ ad valorē dupli ei⁹, qđ
mutuat: ⁊ sic sua subtilitate iudex veritatē inqrendo cām decidit.
ff. de pig. act. l. si seruos. in fi. ⁊. l. vel vniuersorū. ff. de vsur. l. g femi
ses. ff. man. Luci⁹. Vel scdm eū, his ꝯsideratis, ⁊ fama vtriusq; illi
vel illi ad certā quātitatē, de qua sibi vr, deferat iurm. j. c. fi. Oībus
his deficientibus, oportebit reum absolui. j. c. fi. Hodie cogitur li
bros rationū edere. j. de vsuris. ex gradi. Quod vȝ etiā ad eū, qui
queritur, an de sorte constaret, ⁊ de tēpore quo durauit obligatio.
Itē qđ si cōstat illū fenerari ad tot, pone ad quatuor solidos ꝑ li
bra, si de solutiōe vsurarū nō ꝓbat, an vt ex ꝓsumptiōe cōdemnet
ꝑ tpe, quo durauit obligatio ad summā, ad quā ostēdit ratio qua
tuor denariorū. Dicit ꝙ sic. ⁊ hoc multoties seruatū est in foro Bo
non. cpi. Ad qđ iura. s. allegata. ff. de ꝓba. l. si chirographū. ⁊ C. de
apochis pub. l. quicūq;. li. x. Ia. de Arena in. l. j. C. de ꝓba. vbi etiā
ponit Cy. dicebat ꝓbandā pecunie solutionē factā ex tali cā, sicut
ꝓbandū est ipsum creditorē tm ex fructib⁹ percepisse. Alleg. dict.
istam, ⁊ decre. ad nostram. s. eo. Sed certe quantitas fructuū nō
sic venit presumptiue, sicut quātitas vsurarū, etiā in supra dictis
terminis: hodie forsan per libros rationum decidentur predicta.
6 ¶ † Querit gl. an, ⁊ qñ prestatur iuramentum de veritate. Dicit
quod in spiritualibus causis, in quibus nō prestatur iuramentū
calumnie. Not. glo. que ponit ꝙ causa vsurarum sit spiritualis. de
quo in clemen. dispendiosam. in gl. Sed mirum de iuramento hic,
7 quando prestat: dic vt de iuramen. calum. c. primo. li. vi. ¶ † Que
ro an hoc iuramentum prestetur a prelato: Glo. quod sic, qñ agit
de facto suo: als non. De quo remittit. s. de electio. dudum. ⁊ hodie
in capitulo presentium. de testibus libro. vj. Cuius tenorem ponit
8 glo. in fi. ¶ † Quero quomodo respondetur per hoc iuramentum.
Dic ꝙ respondetur de eo quod scit: vnde debet simpliciter respō
dere, scio, vel nescio. Per iuramentū calumnie respondet de eo qđ
credit.

credit.C.de iura.calum.l.ij.Inquantũ dicit ergo qd respondit de
eo quod scit:dicit Inn.hoc verum,etiam si nõ vidit,sed indubita-
tam habet de eo fidẽ.Exemplum de Christo,de Constãtino,⁊ Iu-
stiniano Imperatoribus.⁊ repetit que dicta fuerant del testi.cãm.
Aliqui dicũt,vt Archi.qd hec nõ fuerũt verba Inn.Collegit gl.
famã nõ inducere plenam probationẽ,q̃q̃ plenissime diuulgatã,
saluo in his,que sunt leuis preiudicij,vt qñ agitur de matrimonio
cõtrahendo.de consan.⁊ affi.super eo.⁊ de sponsa.cum in tua.Non
tamen sufficit ad dirimendum.j.de eo,qui cogno.cõsang.super eo.
9 ¶†Gl.colligit percepta ex pignore cõputari in sortem.Inter ce-
tera dicit quod fructus ipso iure extenuant sortem.Alleg.l.j.C.de
pign.actio.Sed cõmuniter tenetur contrarium:vt ibi no.s.eo.ad
10 nostram.¶†Quero quare compelluntur iurare.Dic vt dicãt ve-
ritatẽ,sicut in teste,⁊ q: peccatum mortale est,occultare veritatẽ.
11 xi.q.iij.quisquis.¶†Querit quare iuret de veritate,Dicit glo.q:
vsura,causa est quasi spiritualis,in qua nõ iurat de calumnia:⁊ sic
nõ colligitur hic qd iuramẽtũ de calumnia prestitũ fuerit,vt qdã
dicunt.Putat tamen qd si vtrũq; iuramentum prestaretur,⁊ in ci
uili,⁊ spirituali ordo iuris non offenderetur,imo vtile esset:⁊ si hic
iuratũ fuisset de calumnia,nõ fuisset superfluum iuramentũ de ca
lumnia:q: ad diuersa referuntur:⁊ quia eque preiudicat confessio
12 de credulitate,sicut de veritate.¶†Quero de ratione dubij exa-
ctionis huius iuramenti.Quidam dicunt qd causa fuit,q: videba
tur,cãm non esse spiritualẽ,⁊ sic non iurandũ de veritate,sed de ca
lumnia.Alia ratio est:q: non erat exactũ statim post litem conte-
statã,⁊ sic debito tempore:vnde fuit dubium an posset postea p̃sta
ri:per que dicit iuramentũ posse prestari quandocunq;,siue de ca
lumnia,siue de veritate dicẽda antequã sit in causa conclusum, nec
est de substantia ordinis iudiciarij quod statim prestetur:dic vt de
iura.cal.c.j.in si.lib.vj.Vel dic qd ratio fuit:q: iudices procedebãt
ex officio,quo casu non iuraretur de calumnia,sed de veritate.s.c.
ad nostrã.ij.dic vt ibi no.gl.qd causa vsurarum est quasi spiritualis.
vide gl.in cle.dispẽdiosam.Et põdera,q: dicit qd q̃libet causa ec-
clesiastica lata potest dici spiritualis. Antonius de Butrio.

1 ☞ Alienationem reuocare potest prelatus,quam fecit in preiu-
dicium dignitatis.
2 Alienatio dominij facta per principem non preiudicat regno.
3 Rex in coronatione prestat iuramentum de non alienandis iuri-
bus regni.
4 Iuramentum secundum non obligat in preiudicium primi.
5 Donare potest rex aliqua de suo dominio,vt non preiudicare vi-
deatur.

1 Intellecto.¶†Si is,q̃ preest,iurauit non alienare,alienationẽ reuocare
potest,quã postea fecit in preiudiciũ dignitatis:etiã si
iurauit non ɔuenire.Primo ponit factũ corrigendũ.
Quod scdo corrigi mandat,ibi:nos eisdez.submittẽs causam mã
2 dati,ibi:Q: cũ.¶†Nota primo principẽ in dignitate nihil posse
alienare in preiudiciũ regni,vel dignitatis,aut honoris.Nota q;
detrahit honori existẽtis in dignitate,si bona dignitatis alienent.
3 ¶†Nota scdo q; quilibet rex in coronatione prestat iuramentũ de
non alienandis iuribus,aut rebus regni.¶Nota q; idẽ male alie
nans põt qd male alienauit ad preiudicium dignitatis reuocare.
4 ¶†Nota q; iurm nõ est obligatoriũ:q: primũ iurm est seruandũ,
⁊ scdm ɔ primũ non potest seruari absq; preiudicio salutis eterne.
¶Nota q; iuramentum super obseruatione contractus illiciti ad
preiudicium dignitatis videtur esse obligatorium persone iuran-
tis,nisi quando aliud oppositum iuramentum precessit.Potest
induci contra:q: tex.ponderat duo,q; teneatur,⁊ q; iurauit.Suf-
ficit ergo q; teneatur,licet non iurauit:⁊ sic iuramentum cõtra id
ad quod simplici obligatione absq; iuramento tenetur,non videt
5 obligatorium.¶†Oppo.q; rex posset donare aliqua.de dona.c.
ij.Pondera literam,que dicit in preiudicium regni,⁊ contra ho-
norem.Modica enim potest donare:q: non preiudicat,nec regnũ
dirimit.Ad hoc.s.eo.tua nos.de donatio.c.j.ij.⁊.iij.⁊.c.ad aposto
lice.de simo.⁊.c.si questiones.Nec facienda est tam amara interpre
tatio.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.cum hic status.⁊.l.si id.§.si quas.
⁊ vide quod no.de supplen.negligen.prelato.capitu.secundo.Glo.
est clara nihil aliud agens,nisi colligere notabilia,⁊ allegare con-
cordantias,ibi:prestare,⁊ inuentarium facere,ibi:hospitioluz vbi
de hoc.ff.de leg.iij.l.vltima.in si.vltra vnam columnam.⁊ in casu
de consecra.distinc.secunda.quotidie.quandoq; vtrunq; malum,
vt prodigalitas ⁊ auaritia.glo.distin.sepe.ibi:alienata.nisi iam p-
pter hoc esset depositus.xij.q.ij.monemus.in gloss.vltima,in fin.⁊
de regu.iuris.in malis.lib.vj.

1 ☞ Matrimonium contrahere cum alio non impeditur mulier,
que iurauit aliquem suum esse maritum,de quo succubuit.nu.8.
2 Iuramento vtriusq; coniugum statur super allegatione matri-
monij.4.
3 Matrimonium non impedit periurium.
4 Matrimonium consumatum est indissolubile,nisi morte alte-
rius coniugum.
5 Iuramentum non obligat iurantem in eius preiudicium, vbi il-
lud est per sententiam reprobatum.8.
6 Iuramentum in supplementum probationis in quibus causis
non habet locum.
7 Iuramentum voluntarium non obligat.

1 Mulieri.¶†Si mulier iurauit aliquem suum esse maritum,⁊ succubuit,q: aliter non
probat,non datur,nec denegatur licentia cum alio cõ
trahendi.Non diuiditur.¶Nota summarium.¶No
ta quod contra iuramentum in sententia reprobatum ecclesia non
dat licentiam contraueniendi,quando illud reprobatur, nõ quod
2 non liget,sed q: perfecte non probet.¶†Nota quod non statur iu
ramento coniugum super allegatione matrimonij.¶Nota quod
contra iuramentum snia reprobatum canon ⁊ ecclesia non prohi-
bet conuentionem,sed relinquit iurantem sue conscientie:⁊ sic po-
test quis venire contra iuramẽtum.qñ succedit loco probationis,
3 ⁊ est sententia reprobatum.¶†Nota q; periurium non est de cri-
4 minibus quod impediat matrimoniũ. ¶†Oppo.q; non debue-
rit iniari ɔ matrimonium:q: matrimonium contractum, ⁊ con-
summatũ,nõ debet dissolui nisi morte alterius cõtrahentiũ.xxxij.
q.ij.c.ij.So.Dic q; q̃q̃ erronea foret hec snia,tamen matrimoniũ
non probabat solo iuramento cõiugis petentis. Unde non defi-
ciebat ius,sed probatio.ff.de testa.tute.l.duo sunt Titij.Nam sen
tentia quantũcunq; erronea seruãda est:potest enim errare iudex,
qui qñq; sequit allegata.iij.q.vij.iudicet.veritas tamen nõ mutat
ff.de offi.presidis.l.illicitas.§.veritas.de purga.vulga.c.ij.¶Op
po.q; hec mulier debuit prohiberi,vel non prohiberi,⁊ sic non de-
beat relinqui sue cõscientie:nã aut huic mulieri volẽti scdo cõtra-
here denuntiatum est de primo superstite:⁊ tunc si non fuit proba
tum,debuit dari licentia cõtrahendi,⁊ hoc inquantũ de hoc agi-
tur in contentioso:si erat in foro penitentiali si dicat se verum di-
xisse,de primo debet prohiberi:si dicit se dixisse falsum,debet ei cõ
tra consuli quod contrahat,si de lapsu timetur. Dicebat Hostr.q;
in iudiciali,⁊ penitentiali foro tutius est eam cõscientie sue relin-
quere.Dicit Io.an.q; inquantũ dicit.s.Hostr.de foro penitentiali
bene dicit.Inquãtũ opponit de foro contentioso,obiectio nõ pce-
dit,q; hec mulier puocauit ad iudiciũ vendicãdo virũ:qd ptz ex li
tera,que dicit virum ab eius impetitione fuisse absolutũ.Cõfessio
ni autem mulieris,quã pro se fecit in illo iudicio credi non debuit,
⁊ q: potuit esse falsa:ideo eligitur hec media via.Vel dic q; etiam si
denuntiaretur mulier,⁊ nõ pbaret,non daret licentia:quia ei ob-
stat iuramentũ,⁊ ne aperiat via ad periuriũ:⁊ cõtrariũ pcederet,
qñ nihil esset pbatum,⁊ mulier non iurasset.¶Oppo.quod eccle-
sia dando licentiam nõ esset author periurij,sed adulterij:q: veni-
ret mulier ɔ iuramentum,⁊ matrimonium pbatũ per iuramentũ
quo ad sui p̃iudicium.Quidam dicunt quod melius dixisset lite-
ra,ne daret via adulterij.Nõ enĩ est litere intẽtio,aut mulier verũ
iurauit,⁊ datur via adulterio:aut falsum iurauit,⁊ legitimum im
pedit matrimonium.Sed dic tu,quod primo casu daretur via ad
periurium.Secundo casu impediretur legitimum matrimonium
5 propter non matrimonium.¶†Opp.q; stetur iuramento coniu-
gis ad preiudicium suũ:⁊ sic non posset ɔ propriũ iuramentũ ve-
nire.C.de nõ nu.pecu.l.generaliter.de pba.p tuas.So.Cõtra iuramẽ
tũ vel confessionẽ ppriam snia nõ reprobata non lz cõtrauenire,vt
ibi:sed sic,qñ est snia reprobata,vt hic.de quo de excep.cuz venera
bilis.Et hoc tene,lz quidã dicãt speciale in matrimonio ppter pe
riculũ.j.de eo,q cogno.cõsangui.vxo.Iordane.fecit ad qõnẽ
quã insolutã dimittit Gul.in Spe.de excep.§.viso.v.quid econuer-
so.v.col.Si debitor offert decẽ q dicit se a Titio mutuo recepisse,⁊
repetit pign⁹,creditor negat se mutuasse,⁊ negat pign⁹,⁊ iurat,de
bitor pbat mutuũ,⁊ pignus,an mutuuz debeat restitui:q: ex quo
iuramentũ suũ est reprobatum sententia,illud poterit repetere.s.
mutuũ.Ad hoc qd no.Io.xxx.q.v.§.quis ita.ad hoc.C.qui potio.
in pigno.ha.aut.item si possessor.vbi secundũ gl.negans rẽ esse de
bitoris,põt ex confesso dicere q; illã tenet ex alia cã,⁊ fateri ipsam
6 esse debitoris.¶†Querit gl.an si mulier hec habuisset vnũ bonũ
testem,crederet suo iuramẽto.Videtur quod sic.de probatio.sicut
consuetudo.C.de rebus credit.in bone fidei.j.c.fin.Glo.dicit quod
non putat tali casu locũ esse delationi iuramẽti:quia agitur quasi
causa status hominis,cũ per hoc cõstituatur seruit⁹ in ipso,⁊ suf-
ficit q; cã nõ est modica:⁊ in talibus defertur iuramentum, atten-
tis circũstantijs personarũ,⁊ quãtitatis cause.j.c.fi.Idẽ. Accur.
in.l.iij.§.quecũq;.eo.ti.Non obstat de desponsa.impube.attestatio
nes.quia non defertur super principali petitione,sed super articu

lo postea orienti,ex quo oritur magna presumptio contra reum,
scilicet quod consensisset post etatem,cum nisus fuisset ad copulā.
Vel ibi a toto habebat presumptionem pro se,secundum Abba-
tem.Tu dic quod ibi presumptio erat contra reum,qui venit ab-
soluendus in causa matrimoniali:vnde tunc non absoluetur, nisi
iuret ad excludendam illam presumptionem.Ad quod facit.j.e.ti.
⁊ quod ibi not.super verbo,prestitit.Host.dicit in omni cā deferē-
dum sacramentum,etiam si agatur de conditione persone.ff.eod.l.
iij.§.quicunqȝ.⁊.j.c.fin.ad hoc.s.de probatio.c.ij.Unde dicit hoc
arbitrarium,⁊ remittit.j.c.fi.⁊ in Sūma.eo.ti.sub rubrica de asser
torio iuramento.§.super quibus.ver.quid de causa monachatio-
7 nis.⁊ seq.vsqȝ ad.§.qualiter.¶†Aduerte,quia Hosti.sentit quod
non proficeret primum iuramentum,forte qꝛ sponte oblatum,sed
oportet iterato iurari.Nec obstat si dicatur quod non debeat ite-
rato ad iurandum admitti:qꝛ vel idem iurat,⁊ erit quedam nuga
tio.de electio.in Genesi.Vel iurat contrarium: ⁊ nullus erit defe-
ctus , nisi quod de periurio conuincatur . de testi . sicut . Dicit
Hostien.quod licet vtrunqȝ iuramentum sit de veritate, primum
tamen solum presumptiuum,secundū vero diffinitiuum : mutata
vero specie illud iterari non est superfluum.Ad hoc.s.de testi.ve-
niens.alias sequeretur ꝙ in causa,in qua est iuratum , non posset
aliud iuramentū ad decisionem litis deferri:⁊ idem sequeretur , si
esset iuramentum de calumnia:quia licet illud sit de credibilitate,
eque tamen preiudicat:vt no.s.c.ij.Nec presumitur ꝙ mulier di-
cat cōtrarium eius,quod primo dixit.Ad hoc de presump.c.fin.j.
8 q.vltima.sancimus.¶†Oppo.ꝙ mulieri posset dari licentia ad
secunda vota,ex quo succubuit:qꝛ dicit lex ꝙ si vendico rem dicen
do te possidere,possum postea ꝙ succubui,agere,⁊ dicere me possi
dere.ff.de acqui.pos.l.naturaliter.§.nihil.Dicit glos.ꝙ Lau. hoc
casu dixit dandam licentiam per cōtrarium.Sed hic decidit con-
trarium multiplici ratione.Primo,ne detur via periurijs,⁊ ne ec
clesia sit author periurij:⁊ qꝛ ecclesia debet suadere ne veniat con-
tra pprium iuramentū:non dꝫ autē expresse prohibere,etiā mul-
tiplici causa:qꝛ posset esse ꝙ iurauit falsum, ⁊ ne impediat Jctus
matrimonij:nam ex periurio non dꝫ prohiberi,cū periuri ⁊ crimi
nosi,⁊ qui extra ecclesiam sunt,possint matrimoniū cōtrahere.xxx
v.dist.cum similib.Et sic due presumptiones cōtrarie concurrūt,
⁊ neutra preponderat alteri:tacebit ergo ecclesia.Dat simile.xx-
ij.q.ij.ne quis arbitretur.Si tn̄ verū est qđ iurauit quo ad Deuꝫ
nullū pōt contrahere matrimonium quo ad Deum.Si falsum est
bene poterit,vt est probatū.Lau.dicebat contrariū.Nō bene rn̄-
dit ad legem allegatam:qꝛ ibi erat simplex assertio,⁊ de facto alie
no,in quo potuit errare,hoc iuramentum est de facto proprio ,de
quo poterat esse certa,merito obligatur,⁊ ne veniat contra iura-
mentum,pro quo,presumitur,ex quo iurauit,ecclesia non dat licē-
tiam.Hec vera inquantum mulier non petit bāna,quod est de in-
re.de clande.despon.c.fi.¶Consuluit Host.quod eps moneat illā
ad continentiam.j.de eo,qui cogno.consangui.vxo.sue.distinctio-
nem:si non pōt illam ad hoc inducere,petat banna publicari cum
protestatione huius decre.qꝛ per id nō intendit dare licentiaꝫ,nec
denegare,sed illam conscientie sue relinquere.Denegare vero ban
na non dꝫ:qꝛ denegādo preambula cōtract⁹, denegaret cōtractū.
Protestatio tn̄ predicta lꝫ sit vtilis,non tn̄ est necessaria.ff.de iud.
l.non videt.Faciunt predicta ad questionem dn̄icalē.xxvij.de pa-
tre,qui contraxit cum ea,quam iurauerat desponsaturam filio,vt
in dominicali.xxvij.⁊ in preteriti.xxvi.dicitur.quid cum vir dela-
tus de stupro vna cum muliere confitetur matrimonium.

1 ☞Iuramentum de seruandis statutis ecclesie,refertur ad statu
ta subsistentia secundum tempus iuramenti.
2 Consensus simplex non sufficit in his,in quibus exigitur notabi-
lis expressio.
3 Iuramentum,quod videtur se ad futura extendere posse.
4 Promissio simplex , etiam non iurata ita obligat vt iuramen-
tum.

1 CLericus. Se summat,⁊ nō diuidit.¶†No-
ta primo quod iuramentum de ser
nandis statutis ecclesie refertur ad statuta subsisten-
tia secundū tempus iuramenti,⁊ nō ad statuta postea
2 edita.¶†Nota secūdo ꝙ in his,in quibus exigitur notabilis ex-
pressio,⁊ formalis ad concludendam obligationem,non sufficit cō
sensus simplex cum relatione ad illud alās prestitum:⁊ sic non sunt
paria quid exprimi per se,vel per relationem ad aliud non princi-
paliter expressum commemorari.Et sic vbi exigitur certa forma
in actu,actus de preterito prestitus non potest ad aliud extēdi,il-
la forma specifice nō repetita.Qđ nota,qꝛ facit ad multa.Si quis
ergo post stipulationem dicat ex interuallo,consentio per stipula
tionem,quam prestiti tibi dare centū:non obligabitur ex stipula-
tione.Sic in testamento,⁊ singulis.Qđ nota. Sic intellige hanc
decre.qn̄ ex interuallo fuerunt verba prolata:alās videns inesse.si
3 si cert.pet.l.lecta.s.de elect.officij.¶†Oppo.ꝙ primum iuramē-
tum se extendit ad futura.C.que res pigno.ob.pos.l.fi.vbi si obli-
go omnia bona mea,intelligitur de futuris.Solu.Illud fauorabi
le,⁊ modici preiudicij:hoc odiosum,⁊ grauis preiudicij.Et idem
de priuileg.quia circa.ff.de serui.vrb.predio.si seruitus. Joan.an.
dicit quod verbum edita,soluit contra.Ad hoc de verbo.oblig.
l.cum stipulamur.Fallit pro prouincialibus,vt aliquid asserendo
per sacramentum quod fecerunt domino sunt periuri , licet illud
sit falsum:⁊ facit quod ille non deberet,qui negat aliquid per iura
mentum calumnie,quod a principio fuit propositum.quod est fal
sum,secundum Joan.Andr.cum iuramentum calumnie se exten-
dat ad totam causam.C.de iura.ca.auē.hoc sacramento.Idē vbi
iuramentum extenditur ad futurum factum, vt est iuramentum
fidelitatis:vnde si dominus precepit aliquid per vasallum teneri
secretum,reuelando delerarет, licet tempore iuramenti non esset
exortum,vel secretum tenendum,secundum Joan.Andr.¶Op-
po.quod obligatur ex iuramento:quia promittendo per iuramen
tum videtur iurare,saltem per creaturam,⁊ illud seruare tenetur.
supra eodem.⁊ si Christus.Dicit hic Calde.quod licet non tenea-
tur vi huius iuramenti primi,tenetur vi secundi.Hoc placet si cō
staret quod egerit iurare:sed puto quod hic non egerit iurare,sed
iuramentum antiquitus prestitum ad hoc extendere ex promissio
ne,que non sufficit.Et hoc tenet Archidia.xxij.questio.v.ne quis.
Per que dicit Joan.Andr.in addi.Specu.in titu.de iureiurand.
ad fi.quod si subditus,qui primo iurauit domino,postea conueniat
quod illud iuramentum postea ad aliud extendatur,non extendi-
tur ad alia.Hinc est quod licet per pactum obligem successorem,
non per iuramentum:vt no.de dolo.veritatis.Facit ꝙ si detur li-
centia notario,vel iudici,vt extendat instrumentum prout vult,
quod non possit ibi addere iuramentum,vel stipulationem , si for-
maliter non intercessit:quia non possunt hec simplici consensu sup
pleri,cū habeant certam formam.¶†Querit glo.an vi promissio
4 nis teneatur postea seruare statuta.Gloss.dicit quod sic ex vi pro-
missionis:qꝛ inter promissionem ⁊ iuramentum nulla est differen-
tia quo ad Deum.xxij.q.v.iuramenti.⁊ eque puniretur si non ser-
naret priuilegium.de fideiuss.peruenit.Putat cum glo.quod ma-
ior pena imponetur ei,qui venit contra fidem tantum sine iuramē
to:qꝛ magis contemnere videtur.Et sic equiparatio est quo ad ge
nus,sed non quo ad criminis quantitatem,nec quo ad pene quan-
titatem.Ad hoc.s.eod.debitores.⁊ quod nota.s.eodem.cum qui-
dam.Sequitur iuramentum. Antonius de Butrio.

1 ☞Iuramentum delatum a iudice parti non potest recusari,nec
referri.
2 Iuramentum delatum a parte parti potest licite recusari.
3 Iuramentum purgationis defertur reo non actori.
4 Iuramentum,qđ ex officio iudex defert parti,quō appellatur.
5 Iuramentum veritatis non potest recusari nisi cum causa.
6 Iuramentum delatum a parte parti non potest recusari.
7 Appellari an possit a sententia lata pro te,vbi prius iudex deta
lit iuramentum tibi,⁊ tu pro te iurasti.
8 Iuramentum iudiciale,quod in iudicio a parte parti defertur,an
possit deferri in quacunqȝ actione.
9 Iuramentum deferens an habeat seruare aliquam solennitatem.
10 Iuramenti necessarij species que sit.
11 Iuramentum necessarium quando sit deferendum.
12 Probatio semiplena ex quibus argumentis oriatur.
13 Testes recepti,⁊ inter diuersas personas super eodem producti,si
faciant aliquam fidem ad commodum,vel incommodum,probant
semiplene.
14 Probationem plenam quomodo faciant due semiplene probatio
nes eiusdem generis simul iuncte.
15 Iuramentum suppletiuum an possit deferri,vbi,⁊c.
16 Probatio imperfecta an tollat aliam imperfectam.
17 Iuramentum suppletiuum in quibus causis deferatur , vel non.
18 Iuramentum suppletiuum cui parti sit deferendum.
19 Iuramentum suppletiuum an necesse habeat iudex deferre.
20 Iuramentum suppletiuum non defert iudex,nisi petatur.
21 Snie effectus qualis sit,vbi est lata veritate iuramenti prestiti.
22 Iuramentū necessitatis an possit per procuratorem deferri.

IUramentum. Se summat,⁊ hꝫ qnqȝ
dicta,ꝙ patent.Vel sunt
due partes.Prima tractat de recusatione,⁊ delatione
iuramēti.Scđa ibi:sane.tractat de dilatione in iudi-
cio a contrario:sed non expresse ponit de dilatione extra iudiciuꝫ
1 ¶†Nota primo ꝙ iuramentum delatum a iudice parti non pōt
2 recusari,nec referri.¶†Nota secundo ꝙ iuramentū delatū a par
te parti in iudicio pōt licite recusari,⁊ referri.Fallit in cōdicto actio
ne famosi.

ne famosa, que referre nō potest. ¶ No. ex secunda parte qđ actore
in probatiōe ex toto deficiēte reus obtinet, etiā si nihil prestiterit.
3 ¶ No. iij. qđ presumptione faciēte p actore defertur reo sacramen
tum purgatiōis. ¶ No. qđ ceteris paribus iuramentū in defectū
purgatiōis defertur reo, nisi ex circūstātijs causarū iudex videat
illud actori deferendū. ¶ Opp. qđ decre. cōtradicat: qꝛ primo di
cit iuramentū, nō recusandū, nec referendū. Secūdo dicit recusan
dum, ⁊ referendū. In prin. dicit deferendū, ⁊ hoc pēdere a potestate
iudicis. In fi. dicere videt qđ solū defert parti, si habet pro se pre
sumptionē. Dic, quoddā est iuramentū extraiudiciale, seu volun
tarium: de eo nō agitur hic expresse, qđ pōt deferri, ⁊ referri, scđm
qđ partes cōueniūt, qđ alias appellatur extra cōuentionale. ff. de
iureiur. l. iusiurandū, qđ ex cōuentione. nisi de hoc agat hic tacite
a contrario. Quoddā est iudiciale, qꝛ a iudice, ⁊ in iudicio dat: ⁊ de
hoc loquit prima pars capituli: qꝛ hic nō pōt referri, nec recusari.
Quoddā est iudiciale, id est, in iudicio pstitū, ⁊ delatū a parte par
ti, ordīte, vel acquiescēte iudice: ⁊ hoc pōt referri, nisi in actiōe famo
sa. Quoddā est iuramentū necessariū, qđ ex necessitate defertur in
defectū pbationis: ⁊ de hoc loquit vltima pars cap. ¶ Nūc videa
mus de qualibet specie. In prima parte habes hic de iuramento,
4 quod defertur a iudice parti, qđ non pōt recusari. ¶ † Quero de
quo loquit prima pars. Dic qđ de quodā iuramento, qđ appellat
veritatis, qđ defert iudex in quacūq; parte iudicij, quādo suspicat
5 de malitia partis. de iura. calū. c. j. lib. vj. ¶ † Quero secūdo, qꝛ di
citur qđ potest iusta causa recusari: quero que est hec iusta causa.
Dicit glo. ꝙ iusta causa est recusandi, qñ dubitat de eo, qđ iurare
debet: puta qꝛ est iuratū de veritate dicēda. ff. e. tit. l. iusiurandū. et
ad pecunias. j. respō. ff. re. amo. l. Marcellus. Et sic preter iuramē
tum de calumnia. iuratur de veritate ab altera parte: in casu isto.
all. de testi. vltra tertiā. Idē actori esset scđm Io. And. iusta causa re
cusandi, qñ plene pbauit. de pba. c. ij. ⁊ etiā reo, qñ actor nō pbauit
nec plene, nec semiplene. ¶ Uenio ad secundā partē iuramēti, vel
speciē in ver. quāuis. In illo habemus tria dicta. Primum, qđ a
parte parti pōt deferri in iudicio. Secundū, qđ pōt recusari, ⁊ re
6 ferri. Tertiū, qđ in actione famosa nō pōt referri. ¶ † Oppo. pri
mo qđ possit recusari. ff. e. l. manifeste. Glo. dicit primo qđ si est su
sceptū, nō pōt recusari: vt. l. manifeste. Si nō est susceptum, adhuc
olim nō poterat recusari: vt. l. manifeste. hodie aūt pōt recusari, vt
etiā si nō recusat, pōt referri: vt. l. generaliter. C. e. tit. Hoc dicit ve
rum, vt possit recusari quādo defertur: sed quando refertur actori
recusari nō potest: alias pretor actori denegat actionē. ff. eo. l. ius
iurādum. §. ait pretor. vel melius pcedit iudex, ac si iurasset. C. eo.
l. generaliter. §. j. Dic qđ nec olim: nec hodie licitū est sine causa iu
ramentū recusare: vt. l. manifeste. Olim, et hodie cū causa licitum
est recusare: ideo reus pōt recusare, vel referre, si habet causam: si
nō habet causam, potest referre, sed non recusare. Sic debet litera
intelligi. Si tamē habet causam, ⁊ ipsam nō allegat in recusando,
iudex codemnabit eū, si postea in appellatiōis causa poterit cau
7 sam ostendere: vt not. in. d. l. generaliter. §. omnem. ¶ † Aduerte
tamen aliquos casus. Primus, quādo detuli tibi iuramentum, ⁊
tu iurasti pro te, sententia pro te promulgat, ⁊ non potest appella
ri. l. generaliter. §. j. ⁊ ij. C. eo. tit. Hoc verum, si materia est talis, in
qua sñia possit transire in rem iudicatā, alš secus, vt in matrimo
niali. Nā qua ratione potest retractari sententia, potest ⁊ tale iura
mentū. Idem puto vbicunq; ex hoc foueretur euidens peccatum
nō remissibile per partem: qꝛ tunc nec sententia, nec iuramentum
obstat, per no. de re iudi. super rubrica. ⁊ eo. tit. cum Bertoldus. et
c. cōsanguinei. ¶ Secundus casus, quando ego actor tibi reo de
tuli, ⁊ tu mihi retulisti, ⁊ ego actor iuraui, sentētia fert p me. Sed
an possis appellare, est opi. Pla. qđ sic. Io. ⁊ Azo ɔtra, cū omnis
delator sit relator. Pro Pla. facit, qꝛ delator spōte detulit, relator
ex necessitate: qꝛ tenebatur aut iurare, aut referre: ⁊ plus subueni
tur in necessitate quid agenti. quā voluntarie. de offi. deleg. ab ar
bitris. lib. vj. ⁊ hec opi. est cōmunis. ¶ Tertius casus, quando iu
ramentum ab actore est delatum reo, ⁊ actori per reum relatum, et
actor non iurat, sentētia fertur pro reo, ac si iurasset, ⁊ nō appellat
actor, vt ibi no. ¶ Quartus casus, quādo iuramentū est reo dela
tum, ⁊ ipse nō iurat, nec refert: si cū causa, ⁊ exprimit, discutitur de
causa: si nō exprimit, sentētia fertur contra eum, sed postea potest
appellare, ⁊ de causa docere: ⁊ si nō docet de causa, modicū sibi p
8 ficit, per. l. manifeste. ¶ † Secundo est dubiū, an hoc iuramentum
iudiciale, qđ a pte parti defert in iudicio, possit in quacūq; actio
ne deferri. Dicit hic, patet qđ pōt deferri in quacūq; actione, etiā
famosa, in qua agitur de statu persone. Unde dicit Hosti. hic defer
ri in reali, personali, vel ciuili, ⁊ etiā si agatur de cōditione, vel iniu
ria psone vel an mulier sit pgnās, vel an debeat fieri missio in pos
sessionē, vel nō, ⁊ alia quacunq;. ff. eo. l. iij. §. quacunq;. ⁊. l. iusiuran
dum. ⁊ ad pecunias. In causa tamē matrimoniali, ⁊ in his, in qui

bus vertitur periculum anime, sicut ibi est speciale qđ non transit
sñia in rem iudicatā, sic est speciale qđ si apparet deceptā ecclesiā,
retractabit qđ est factū ratione iuramēti delati. j. de frigi. fraterni
tatis. C. eo. l. j. Ad hoc, quia in talibus nec lex preualet, nec consue
tudo de consue. c. fi. de prescri. c. fi. Per que patet, tale iuramētū in
causa matrimoniali posse deferri: vt. d. §. fi. ita tamen quod legiti
mo matrimonio nullo modo preiudicari possit, nec anime sal9 im
pediri, quoties de ipsius periculo constat. Uenio ad versi. neq; li
ceat. Dicitur hic qđ in actione famosa non potest referri. ¶ Que
ro primo circa hoc, an in actionib9 famosis indistincte deferatur
iuramētū iudiciale. Dic ꝙ sic, vt hic. Et que sint famose. numeran
tur. iij. q. vij. §. tria. versi. porro. in Spe. de offi. iudi. §. vlti. versi. vs.
¶ Secūdo quero que sint actiones famose. Dic, actio furti, actio
rerum amotarum, ⁊ similes. ff. re. amo. l. Marcellus. §. vlti. ⁊. l. seq.
Sed an in alijs casibus non possit deferri. Dic qđ sic, vbicunq; lex
defert. C. de fideiu. l. fi. C. de iure delibe. l. sancimus. §. licentia. nisi le
ge expresse remittat. Et dicūt doc. ꝙ causa, propter quā nō potest
in famosis referri, est, qꝛ lex defert. scđm gl. in. l. Marcellus. Hoc nō
placet: quia hic, ⁊ ibi loquitur quando homo defert. Tertia ratio
assignatur speciale in odiū criminis, vt referri non possit. Que nō
plꝫ Bar. p. l. lex Cornelia. §. hac lege. ff. de iniurijs. Ideo glo. dicit
ibi tertio: qꝛ in criminosis actor nō est sic informatus, sicut reus, q
commisit, vel quando dicitur furtum fecisse, vel amouisse: ideo po
test dici ꝙ si actor pōt esse informatus, ⁊ agit ciuiliter, pōt referri.
9 ¶ † Ultimo an deferens habeat seruare aliquā solēnitatē. Dicit
gl. qđ sic: qꝛ licet iurare de calumnia: vt. d. l. Marcellus. l. fi. C. de fi
10 deicōmis. Et ex hoc est expedita decreta. vsq; ad ver. sane. ¶ † Ue
nio ad versi. sane. vbi tractatur de specie iuramenti necessarij: ⁊ p
satisfactione glo. vltime videtur qđ nunquam sit locus delationi:
quia vel actor plene probat, ⁊ non est locus delationi. s. de probat.
c. ij. vel actor nō probat: ⁊ reus est absoluēdus, ⁊ locus non est dela
tioni. infra vt eccle. benefi. c. j. C. de eden. l. qui accusare. So. Potest
esse qđ nō probat plene, sed semiplene probat, vel hꝫ presumptionē
pro se: si habet presumptionem contra se reus, illi defertur sacra
mentum purgationis ad purgandam innocentiam suā, vt hic, cū
simil. Potest etiam ⁊ actori deferri, qñ habet presumptionem, vel
vnum bonū testem, habito respectu ad qualitatē persone, ⁊ quan
11 titate cause. allegat iura sua. ¶ † Quero circa hanc speciem primo
quando sit deferendum. tex. in. l. in bone fidei. C. eo. dicit qđ defert
inopia probationū: hic dicit quod defertur, quando adest p acto
re presumptio contra reum. Gl. dicit quod stante psumptione, vel
semiplena probatione. Dic vt supra est dictum. Si est semiplene
probatū, non defertur, sed condemnatur. Quandoq; non est pro
batum, ⁊ reus absoluit, etiā si nihil prestiterit: probatur aūt actorē
nihil probasse, quando iurisdictio iudicis, aut instantia iudicij,
habet terminum prefixum a lege, ⁊ lapsus est terminus ad proban
dum: nā si nō esset terminus statutus, nō diceretur plene non pro
basse: sed diceretur nihil sufficienter actitatū esse, ⁊ fieret absolutio
ab obseruatione. l. properandū. §. ⁊ si quidem. C. de iudicijs. Si iu
risdictioni aut instātie terminus est statutus a partib9, vt in com
promissis: ⁊ tunc, terminus appositus iurisdictioni, vel instantie,
habet vim perēptorij: ideo si actor nihil pbauerit, reus absoluit. l.
si de meis. §. fi. ff. de arbi. ad hoc quod no. Innocen. de appel. super
eo. Quando autem dicatur plene, aut semiplene probatum: dic ple
ne probatū esse, quando iudici est facta plena fides, vt quando per
ea, que sunt deducta, est deductus ad extremum fidei, ⁊ credulita
tis. C. de edendo. l. procurator. infra de testi. l. ad fidem. de proba. l.
quinquaginta. cum similibus. Ad quod declarandum primo pon
deranda sunt extrema extra fidem, ⁊ credulitatem: nam primo est
nescientia. Illud enim, quod homo nescit, de eo nō est fides, nec cre
dulitas. Et hoc habetur per glossam. ff. de iur. ⁊ fact. igno. in rubri
ca. de testa. l. de statu. Est dare scientiam veram: ⁊ hoc dupliciter.
Primo in his, que sunt artis, vel scientie: ⁊ hoc scire est per ra
tiones, vel demonstrationes: ⁊ tunc procedit illud, Scire, est rē per
causas cognoscere. de quo. ff. de legi. scire. de excusa. tuto. l. scire. de
iur. ⁊ facti igno. l. ij. Secundo habetur scientia in his, que sunt fa
cti. Et illud scire dicimur, ad qđ mouemur per sensum: ⁊ hec scien
tia est, que requiritur in testem. de consue. c. ij. de testi. causam ⁊ qđ
ibi notatur. ff. de tribu. acti. l. j. §. scientiam. Et ad hanc posset de
duci iudex in his, que sunt actus permanentis. C. fini. regun. l. si ir
ruptione. inter ista extrema, scientiam, ⁊ nescientiam, est medium,
scilicet credulitas, siue fides. Ad istam autem peruenitur per qua
tuor gradus, secundum Barto. primo cum iudici res proponitur
per actorem, ⁊ per reum negatur: ⁊ dicit Bart. quod deducitur in
dubietatem: quia non applicat plus animum ad vnam partem, q
ad aliam reliquam: vt no. de iuris ⁊ facti. igno. super rubrica. l. iij.
C. qui. ad liberta. procla. non licet. de transac. l. post rē. de peti. here.
l. si debitor. ⁊ nota infra. de procu. c. j. Et hoc nō facit gradū proba
tionis: quia iudex non applicat animum ad aliquid, sed indagat

inuestigationem, per quā postea deuenitur in credulitatem: post
dubitationē autem incipit iudex declinare animum suum ad ali-
quā partium: ⁊ si facit hoc ex aliquo leui indicio, vel aliquo leui ar-
gumento, appellat suspicio, que aliqualiter mouet animum iudi-
cis, ⁊ nō tamen in totū remouet dubitationē. de qua. ff. ad legē A-
quil. l. in lege. ff. de penis. l. absentē. Et hic est primus gradus pro
bationis. Post istū si iudici apparent argumēta fortiora, incipit
iudex opinari: ⁊ hec vocatur opinio: ⁊ est secūdus gradus proba-
tionis. Modicū enim restaret ad credendū. Dicit Bar. ꝙ de istis
duobus loquit. l. admonēdi. sed ibi dicit ꝙ ad delationē iuramenti
oportet qd excedat primū gradū, vt sit plus, quā suspicio, vt pre-
sumptio, vel semiplena ꝓbatio. Et intelligo de presumptione, que
non sit violenta, sed probabilis, que habet vim semiplene. Ad hoc
alleg. l. admonendi. vbi dicitur qd oportet qd multū fidei, ⁊c. post
istā opinio. si iudici appareat tantū deductū ꝙ firmiter adhereat
vni absq alio dubio, tunc dicit perfecta credulitas, ⁊ perfecta ꝓ-
batio: ⁊ tunc dicitur res dubia. ad hoc. l. iij. §. eiusdem. ff. de testib.
12 ff. de questionibus. l. i. ¶ † Nunc videndum est que sint argumen-
ta, que faciunt semiplenā probationē, suspicionem, opinionē, aut
presumptionē, ex quibus defertur sacramentū, sm Bart. in certo
tex. Hic primo dicunt quidā qd priuata scriptura faciat semiple-
nam, aut plenā probationem. Ponit Bart. in dicta. l. admonendi.
Posui plene in cap. ij. supra de probatio. Ideo solum ponam ca-
sus, vbi semiplene probat, aut presumptionem, vel suspicionē in-
ducit, aut opinionē. Dic qd semiplenam probationem facit apo-
cha, quando est subscripta per testes tantū, vel comparatione lite-
rarum tantum. in aut. de fide instru. ⁊ can. §. quia igitur. ⁊ aut. cō-
tractus. C. de fide instru. Posset tamē esse tanta fides testium, vel
tanta comparatio, qd daretur plena fides: vt in aut. de fide instru.
§. si vero. Si nullo modo approbatur nec testibus, nec compara-
tione literarum, facit aliquam presumptionem habilem ad deferē-
dum sacramentum: qꝛ non faceret quis de facili vnam falsam apo
dissam propter timorem magne pene. Item qꝛ scit qd de facili po
test probari contrarium per comparationem. In scripturis libro
rum facit presumptionem habilem ad deferendum, si scripsit per
se in libro rationū, ⁊ est defunct⁹, qui fuit bone opinionis, ⁊ fame.
ff. de bon. lib. l. qui cum maior. §. fi. C. de probat. l. rationes. Item si
producatur liber tertij, qui conficit rationem, ⁊ publice exercet ar
tem, in quo cōtinetur, quod aliquis debet alteri. l. quedam. §. num-
mularios. ff. de edendo. Et hoc quando apparet liber scriptus ma
nu illius, qui scripsit, ⁊ hoc partes confitentur. Instrumenta etiā
publica aliquando faciunt presumptionem, vel semiplenam pro-
bationem ad deferendum sacramentum: vt quando produco exē-
plum, ⁊ probo perdidisse originale, semiplene probat, vt dicit glo.
in. l. fi. C. de fide instru. ⁊ C. eo. tit. l. sicut in communi. Item si in in-
strumento contrahentes aliquid confitentur, vel patiuntur appo
ni ad commodum tertij: nam id non probat semiplene: qꝛ confessio
non preiudicat absente parte. l. fi. de interroga. actio. ⁊ qꝛ res inter
alios acta, ⁊c. facit tamen semiplenā probationem. l. ideo. Si qua-
tuor exigerentur ad solennitatē testamenti, non semiplene proba
rent duo: qꝛ duo licet dent dimidiam numeri, non dant dimidiam
solennitatis, que est indiuidua: ⁊ sic si est defectus numeri tantum,
procedit argumentatio. Si est defectus solennitatis ⁊ numeri, nō
procedit argumentatio. Si est defectus iurisdictionis, quia testes
deponunt qd Titius mutuauit, sed non recordantur de quantita
te: hi non probant etiā semiplene, nisi alia presumptione iunctur:
vt qꝛ duo dicunt qd Titius petijt mutuo decē, ⁊ alij deponunt qd
illa die mutuauit, sed non dicunt quantitatē: hec presumptio suffi
ciet ex ante dictis: qꝛ ex precedētibus sequentia declarantur. ff. de
verb. obl. l. Titia. §. ex literis. ⁊ ff. de pac. item Labeo. §. fi. Quādo-
que deficit testis ex parte examinantis, ⁊ examinatus non est a iu-
dice, sed a quocūq notario absq iudicis authoritate. Dic qd nul
lam facit probationem. l. hac consultissima. C. de testa. circa finem.
⁊ l. solā. C. de testi. prout intelligitur solū a presentia iudicis, vt ibi
in glo. Et hoc, si pōt parti imputari: vt qꝛ testis erat in partibus
valde remotis, vel erat in periculo mortis: vnde si iuisset ad iudi-
cem, statim decessisset: dicit qd facit aliqualē presumptionem, secū
dū qualitatem persone. Allegat. C. de test. l. fi. §. de testibus presen
tata. Ad hoc quod no. Azo. in Summa, de fide instru. ⁊ caute. vbi
crederet instrumento propter absentiam, vbi als non crederetur.
Quandoq reperiuntur dicta testiū, sed nō reperitur iuramētum.
tex. videt qd non. C. de testi. l. solam. sm vnū intellectū. Bar. dicit ꝙ
si parti pōt imputari, nō dabitur aliqua fides: alias induceret pre
sumptiones, ⁊ semiplenā probationē: vt si scripta essent manu no-
tarij antiqui mortui, cuius acta nō reperiunt: sicut dicimus de sen
tentia antiquitus lata, qd valet, licet non reperiantur acta: vt no.
Innocen. de officio delegati. cum in iure. nota. de testibus. Alberi
13 cus. de re iudic. cum inter. ¶ † Quid si recepti sunt testes inter di-
uersas personas, cum super eodem faciant aliquam fidem ad cō-
modum, vel incommodum. Dicit Barto. quod faciunt semiple-

nam, sicut in sententia. l. alia. de appellat. Quod ...
examinari non possint: alias sibi imputaretur, si ...
14 ciat examinari. l. fin. C. de testibus. † Sed est dub...
plene indistincte faciant vnam plenam. Dic, aut sunt due
ne eiusdem generis, vt duo testes: nam faciunt plenam: alias di-
uersi, non: vt. l. ij. §. fi. ff. de excusatio. tuto. ⁊ ibi glos. ⁊ l. spad...
§. qui numerum. eodem titulo. ⁊ C. qui numero tu. l. i. Barto. co-
tra: quia due semiplene, etiam diuersi generis, faciunt plen... de
testib. preterea. not. in. l. iij. §. eiusdem quoq. de testibus. ⁊ in
alijs. nam vnus testis, ⁊ cōfessio facta absente parte probat, ...
de suc. ab intesta. ¶ Ad contrarium dic quod duo imperfecta
faciunt vnum perfectum, quando tendunt ad diuersa: secus ... ten-
dunt in idem. Nam tendunt ad finem fidei faciende iudici: ...
des non colligitur ex vno argumēto tantum, sed ex pluribus. l. iij.
§. eiusdem quoq. ff. de testibus. ⁊ de renunt. in presentia. de re...
15 sicut. ¶ † Quero quid si actor semiplene probauit inten...
reus semiplene defensionem. Quidam dicunt non esse locum de-
tioni, que fit solum quando alter tantum, vel vterq probet se...
plene. Idem Gul. in Spec. de iuramen. dela. ad si. Quidam, vt ...
cit Cy. in. l. in bone fidei. ⁊ in. l. i. C. de procur. dicunt quod locus est
delationi: quia data probatione actoris plena, ⁊ probatione rei se-
miplena, detrahit plena semiplene, ⁊ sic remanet solum semiplena:
⁊ sic est locus delationi. Ad hoc. ff. de administ. tuto. l. vulgo. vbi
sicut in dubio defertur sacramentum, sic in dubio admittitur cum
cautione: ⁊ si probat plene de mandato, si probetur semiplene de re-
uocatione, locus est cautioni. Ad hoc, quia in plena obligatione est
vinculum ciuile, ⁊ naturale: ⁊ pactum tollit vinculum ciuile, et di-
mittit naturale. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. Dic, secundo Cy.
ibi, ⁊ Ioan. Andr. quod si probationes super defensione, ⁊ actione
sunt incompassibiles, vt quia directo vel indirecto contradicunt
tunc non defertur iuramentum, quia plena confundit semiplen...
⁊ sententiandum est pro melius probante. de testib. in nostra. Ad
hoc iura, que dicūt illum obtinere, cui potiora sunt iura. C. de con.
diui. Adria. tollen. l. ij. de iure patro. suggestum. in vltima glo. et
vide quod not. de fide instru. cū Ioannes. super glo. ⁊ ita. Sīple-
na, ⁊ semiplena sunt compassibilia, plena remanēte in suo effectu,
semiplene probat reus, ⁊ detrahit intentione actoris: vnde non est
causa quare non est locus delationi: alias sequeretur quod in nul
la causa, in qua fundata esset actoris intentio de iure communi, nō
posset per probationem rei semiplenam deferri sacramentum, qd
16 est falsum. Hec est cōmunis opinio, quam sequitur Bar. ¶ † Ali-
quid autem probatio imperfecta tollat aliam imperfectā, ita qd
non sit locus delationi iuramenti. Videtur quod sic. C. vbi, ⁊ apud
quos. l. i. ⁊ qd ibi not. secundū Bar. Et hec sufficiant de primo, sci-
17 licet quādo locus est delationi. ¶ † Quero secundo in quibus cau
sis deferatur iuramentum in defectū semiplene probationis. Dic
quod in ciuilibus regulariter defertur, si descendāt ex contractu,
vel quasi, vt dicit glos. in dicta. l. in bone fidei. Hec vera, nisi causa
esset ciuilis, ⁊ grauis, in qua probationes exigantur lucidiores: vt
dicit Cyn. ⁊ Odofre. in dicta. l. in bone fidei. ⁊ sentit hoc gl. ⁊ Ro-
frigarius idem, qui dicit has graues criminalibus equiparan.
Institu. de excusa. tuto. §. item si inimicitie. ff. de excusa. tut. l. pro-
pter litem. §. i. facit de restitutione spoliatorum. frequens. libro. vi.
Idem Barto. qui dicit causam non esse grauem, quando est de
possessione tantum. C. si de momen. poss. l. i. de causa possessionis.
c. i. ⁊ c. cum dilectus. Itē nō est grauis, si defertur super reuocatio
ne procuratoris, ex qua sequitur nullitas sententie. de procu. ex in
sinuatione. secundum Barto. ¶ Magnitudo autem cause cogno
scetur, ⁊ grauitas, ex qualitate personarum, ⁊ qualitate rei, ⁊ quā-
titate, ⁊ qualitate regionis: nam questio inter aliquos viginti soli
dorū esset magna, que tamen inter alios esset modica: nam pondus
auri magno viro modicum est, quod alteri esset magnum. ff. de iu-
dicijs. l. sed si susceperit. §. fi. ⁊ quod ibi dicitur de comitissa Ma-
celda. Ad hoc, quia in iudicijs non satisdatur. ff. de legit. tut. l. le-
gitimos. Nec libellus offertur. in authen. de manda. princi. §. si v-
bi. ⁊ authen. nisi breuiores. C. de sentē. ex peri. recip. ad hoc in qua-
litate: quia alicubi magnum est habere aliquam rem, vbi alibi le-
ue. Mela. ff. de ali. lega. nam alicubi emitur aqua, alicubi non, se-
cundum Ioan. Andr. Cy. ⁊ Bart. ¶ Nunquid autem deferatur in
causa monachationis: Accur. in. l. iij. §. quacunq. dicit non deferē-
dum: alij dicunt deferendum, si est voluntariū, vel iudiciale: est ne-
cessaria superioris authoritas, sicut in alienationibus rerum. xij.
questione secunda. sicut exceptione. x. questione. ij. hoc ius secus in
iuramento necessario. Ad hoc. ff. de reb. eorum. l. iij. §. item queri.
Et sunt hec verba Pet. post Cyn. que recitat hic Ioan. And. sed
Cy. in addi. dicit moderniores tenere iuramentum non deferri in
causa monachationis: quia vinculū authoritate Dei imprimitur,
quod non potest per inferiores tolli: ⁊ hoc sibi placet. Credo quod
stanti pro monachatione possit deferri volūtarium: ⁊ inquantum
pro monachatione iuretur stanti, contra non, ⁊ inquantum cōtra
monachationem

monachationem iuret:qꝛ illo pretextu non possunt partes sibi ex
consensu preiudicare. Necessarium autē nō puto posse deferri,nisi
forte deferretur iuramentū purgationis reo,quādo esset semiple
ne probatum,qui alias esset absoluēdus. Et idē per omnia credo
in causa matrimoniali,in qua quidā dicunt iuramentum deferen
dum,vt Hosti.consideratis circunstantijs. Et idem hic Phil.li-
cet Accur.contra in.d.l.iij.§.quacunqꝫ.exēplum ponit,puta mu-
lier est honesta,potens,⁊ diues,petit in virum sibi inferiorem,vel
equalem,qui sepiꝰ illam de stupro sollicitauerat,⁊ probat per vnū
testem omni exceptione maiorem,quod ille desponsauit illam per
verba de presenti. Ad hoc de sepul.ex parte.de testibus.super eo.
ij. Fatetur tamen qđ licet ferri sententia,non in tantum preiudica
bit,quin possit retractari,reperto contrario inter easdem perso-
nas,vel aliam dicentem alterum ex coniugibus sibi cōiugem esse:
qꝛ in talibus sicut sententie non preiudicant:vt de re iudicata.la-
tor.⁊.c.consanguinei. Sic nec preiudicat iuramentū,secundū eum.
Barto.⁊ Butri.dicunt quod ad contrahendum deferri potest:vt
in.c.attestationes.de despon.impub.iuramentum autē necessariū
reo,qui alias absolui debet,deferri potest:vt dicto cap.attestatio-
nes. Actori autem solenne probanti,dico quod non necessarium
sit voluntarium inquantum stet pro matrimonio:quia partes pos
sunt sibi preiudicare. Necessarium autem nō,quia causa est ardua.
Non obstat quia possit retractari: quia forte non poterat habere
probationes ad retractandum. Nunquid autem deferatur in cau
sa criminali. Accur.velle videtur quod deferri possit.in.l.in bone
fidei Hosti.in Summa.cod.titu.super titu.de assertorio.§.super
quibus.post princi.⁊ Gul.in Spec.de iuramenti dilatio.§.primo.
versicu.vt autem.tenet quod deferri potest reo ad ostendendā in-
nocentiam. Abbas quod in criminali nō defertur.ad hoc.ij.q.viij.
sciant.C.de proba.l.fi.⁊ qꝛ non debet quis ex suspicionibus dāna-
ri:vt.3.ti.i.literas. Alij dicunt ꝙ si agitur pecuniariter,defertur.
ff.de iniurijs.l.lex Cornelia.§.hac lege. Ad hoc de accus.veniens.⁊
quod ibi no. Dic,voluntarium,⁊ iudiciale potest deferri in causa
criminali,etiam si deferatur actori:qꝛ reus deferens, confiteri vi-
detur,si ille iuret. Necessarium autem si agitur ex crimine ciuiliter
deferri potest,vbi causa est leuis:qđ qñ sit,dicam infra. Idē si agi-
tur criminaliter,⁊ pecuniariter:si agitur criminaliter,⁊ non pecu-
niariter,potest deferri reo,contra quem est semiplene probatum,
⁊ appellatur sacramentū purgationis,vt patet hic,⁊ de purga.ca
no.per totum.3.de offic.ordi.ex parte.C.de pena iudicis,qui male
iudi.aut.sed nouo iure.C.de abolitio.l.fallaciter. Et hoc verum,
vbi actor semiplene probat,si probat plene,reus semiplene defen-
sionem,puto non deferendū etiam reo:qꝛ esset sacramentum non
purgationis,sed probationis:actori autem non defertur necessa-
rium in defectum semiplene probationis:tum qꝛ causa est ardua,
tum qꝛ requiruntur probationes luce clariores. Et hoc etiā tenet
Butr. In causis autē famosis an deferatur sacramentū necessa-
rium,puto ꝙ non,qꝛ causa est ardua,⁊ probationes exiguntur lu
ce clariores. Licet Bar.dicat hoc esse contra casum multarum le-
gum.ff.de iureiur.l.nā ⁊ postea.§.si damnetur.⁊.ff.de his,qui not.
infa.l.furti.⁊ de iniur.l.lex Cornelia. Sed est dubiū dato ꝙ potest
deferri,an incidat actor in talionem,qui voluntarie detulit reo,et
iurauit qđ non cōmisit illud crimen.qđ videtur. C.de accus.l.fi.ij.
q.iij.qui non probauit. In contrariū est.ff.de iureiurā.l.eū,qui.de
plus petit.l.vna.de preben.si beneficia.lib.vj. Hoc procedit in vo-
luntario,vel iudiciali a parte delato. In necessario autem non vi-
deo qđ actor releuetur,nisi dicatur semiplenam probationem de-
disse iustam causam litigandi,vel famam.de iuram.cal.c.ij.⁊ no.3.
de elec.cum dilecti.vel nisi vbi actor plene probauit,⁊ reus semiple
18 ne defensionem. ¶ †Quero tertio,cui sit deferendum. Videtur ꝙ
reo:qꝛ fauorabilior est.ff.de reg.iur.fauorabiliores. In contrariū
qđ actori:qꝛ iudicium redditur in inuitū,⁊ fauemꝰ actori: vt.l.in-
ter stipulantē.in prin.de verb.ob. Gofr.dicit deferendum ei,qui fa
cit semiplenam probationē,cuius virtute defertur:vt aliquid sibi
prosit.ff.de leg.j.si quādo. In contrariū facit text.hic,qui dicit reo
deferendum. Alij dicunt deferendū actori:qꝛ presumptio est ꝙ nō
sic facile deierabat,sicut reus:nā grauius est a se abdicare qđ reo
contingat,quā non acquirere qđ actori contingit:facilius ergo,⁊
verisimilius deierabat reus,quā actor. Ideo in personam legata-
rij pōt poni conditio,si nollet,qꝛ possibile est eū nolle:sed in perso
na heredis nō,qꝛ non est verisimile eum velle.ff.de leg.j.l.senatus.
§.legatū.⁊.l.si ita relictum.§.j.eo.tit.de cōdi.⁊ demō.l.si ita.de act.
⁊ obl.l.sub hac. Sed huic opinioni,vt dixi,obuiat decre.⁊ qꝛ plus
opprobriosum est actori,si perdat,quam reo. Cy.in.d.l.in bone fi-
dei.dicit attendenda quatuor in preeligēdo inter actorem,vel reū.
Primo,conditionem personarum,que sit legalior:que consideran
da est ex origine persone,qꝛ natus ex bonis,⁊ legalibus parenti-
bus.ff.de edili.edic.l.quod si nolit.§.mancipia. Secundo ex quali-
tate actuū,que exigitur ex qualitate vite preterite.nam si virtuose
egit retro,presumit hodie.ff.de re militari.l.non omnes.§.a bar-
baris.ff.de accu.si cui.§.hisdem.⁊ regula,semel malus. Ex acciden
tia rerū,vt diuitijs,vel paupertate:nā pauperes de facili deierāt
ꝓpter paupertatē.ff.de testi.l.iij.l aut.de testi.§.si vero ignoti. Qđ
dicit verū Ja.qñ quis est diues ex diuitijs bene acqsitis. Secus si
male,vt vsurarij,stipēdiarij,⁊ raptores. Nā ꝓsumēdū ꝙ sicut vsu-
rādo perdit aīam,ita ⁊ deierādo.l.si cui.§.hisdē.ff.de accu. Tertio
dꝫ attēdi qualitas facti,an alter ipsoꝝ meliꝰ de eo sit informatꝰ.ff.
ꝑ suo.l.vlti.ad Velleia.l.quanquā.nā si actor petit ex persona sua,
reus se defendit ex causa descēdēte ex ꝑsona alteriꝰ,defert actori:si
actor agit alieno facto,reꝰ cōuenit ex ꝓprio,defert reo.ff.eo.l.iusiu
rādū.C.de rescin.ven.l.quisquis.ceteris paribꝰ videtis Jo.And.
qui dicit quod reo,vt hic. Alie opi.sunt.3.tacte. Odofr.quod semi
plene probanti. Cy.qđ defert non petenti,vtroqꝫ petente,vel neu-
tro:dicit qđ actori,rōne.3.posita. Butri.dicit qđ si actor parū de-
ficiat in probando,quia priusqꝫ semiplene probauit,defert actori:
vt quia per duos probauit,qui repellentur propter coniunctionē,
vel probauit per testem,⁊ famam. Si tantum semiplene probauit,
defertur actori. Quod actori deferatur,facit de procu.ex insinua-
tione. Sed potest dici quod ibi erat melius de facto suo informa-
tus. Bar.dicit quod si actor non semiplene probat,sed solū ascen-
dit ad gradus presumptionis,non defertur actori,sed reo ad pur
gādū,vt hic. Si actor semiplene ꝓbat,vbi est informatꝰ de scictis,
⁊ nō est infamis,defert actori:sed vbi actor plene probat, reus se-
miplene,deferatur actori,⁊ non reo:nam ex regula actor non pro-
bans plene deberet succumbere.ff.de edēdo.qui accusare.⁊ vt eccl.
benefi.vt nostrū. Sic ⁊ actore plene ꝓbante,si reus semiplene pro-
bet,debet succumbere reus. Si ergo releuat actor suo casu,⁊ reus
suo casu grauat,,vt scꝫ alteri,nō sibi in hoc releuato deferat sacra
mentum.ff.de iureiur.l.eum,qui. Per que patet idem,etiā si actor
plusquam semiplene probauerit,vt hic. Inquantū dixi deferendū
actori,non obstat quod reputauit pro absurdo Azo,quod sic erit
testis in causa:quia dicit Bar.hoc non est absurdum de iure diui-
no,vt in Euangelio,Si peccauerit in te frater tuus.⁊ in ca.nouit.
de iudi.de testi.in omni negotio. Item tenendo quod dixi, non est
testis in facto proprio,nisi plene probauerit,cū habeat probatio-
nem sufficientē:sed bene esset testis,si aliter deferret. Et.l.in omni.
loquitur in materia peccati,⁊ denūtiationis,vt ibi dixi. Sacramē
tum autem purgationis semper defertur reo.de pur.ca.per totū.
19 vel actori,si agitur de purgatiōe delicti actoris. ¶ †Quero quar-
to an sit in potestate iudicis,an deferat,an sit necesse qđ deferat.
Quidam dicūt esse in facultate,⁊ non in necessitate:quia lex,in bo
ne fidei.dicit,potest,⁊ non potest,quicquid est in iudicis potestate,
⁊c.ff.de iudi.l.nō quicquid. In cōtrarium est litera,oportet.in.d.l.
in bone fidei.ideo necessitate defertur.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.in prin.
ff.de offi.presi.l.sepe.adeo quod si iudex non deferat,poterit appel
lari. Hostien.dicit quod non necessitatur per hanc decret.ibi: po-
test:quasi hoc sit arbitrio iudicantis. Idem Joan.And.⁊ Odofr.
⁊ Bar.dicit quod necessitatur per literam,oportet in.l.in bone fi-
dei.⁊ si non defertur,poterit appellari. Puto opi.Bart.veram in
sacramēto necessitatis,opinionē Canonistarū in sacramēto pur-
gationis,de quo hic,qñ non semiplene probauit,vel sumus in cri-
20 minali,qꝛ purgationes arbitrarie sunt. ¶ †Quero quinto an pars
debeat petere. Dic qđ petere debet:quia iudex non supplet de fa-
cto.l.iiij.§.hoc autem iudicium.ff.de damno infec.⁊ dicit quod pe-
tere potest vsqꝫ ad conclusionem in causa:⁊ sic seruat consuetudo.
21 ¶ †Quero sexto de effectu sententie late per iuramentum necessi-
tatis. Gl.dicit qđ si iuramentum est volūtarium,habet illum effe-
ctum,quem habent alie snīe:si necessarium,tunc potest recedi,pre-
textu probationis nouiter reperte.ff.eo.l.admonēdi. Hoc verū est
indubitanter,si repertum est oppositum eius,quod est iuratū per
instrumenta. Sed an per nouos testes,si reperiatur,contrariū, sit
idem censendū. Dic in causis,in quibus non admittitur probatio
per testes,non est dubium in causis,in quibus admittitur ꝓbatio
per testes,si in prima causa fuerūt examinati,⁊ publicati testes,nō
poterūt ꝓduci,sm̄ Bar.impediente publicatione. Si nō sunt exa
minati,tūc poterūt produci eadē ratione,qua ⁊ instrumenta:quia
appellatione instrumētorū testes cōprehendūtur.l.j.ff.de fi.instru.
j.de testi.cog.peruenit.sm̄ Bar.puto indistincte qđ admittat ꝓba
tio:qꝛ prima non fuit omnino integra ꝓbatio:ideo retractari pōt
snīa,ex quo 3riū clare reperitur probatū per testes:⁊ si non obstat
snīa probationi,non obstabit publicatio.de ꝓba.licet causam.⁊ qđ
no.de testi.series.⁊.c.cum in tua.⁊ de ꝓba.c.iurauit. Itē qꝛ proba-
tio nō plena pōt per plenā reprobari.nō obstāte publicatiōe:sicut
semiplene ꝓbatū pōt plene ꝓbari:vt de testi.veniēs. Hec vera,qñ
ꝓpter inopiā ꝓbationū refert absqꝫ alio delicto. Secus si cū deli-
cto:qꝛ tūc nō retractat,eo qđ 3rium reperiatur,vt in terminis.l.si
22 quando.C.vnde vi.⁊ qđ me.cā.c.fi. ¶ †Quero an possit hoc iura-
mētum deferri per procuratorē. Dic qđ nō,nisi sit vniuersorū bo-
norum,vel habeat speciale mandatū.ff.de iureiuran.l.iusiurandū.
§.procura.⁊ de procura.c.qui ad agendum.lib.vj.

1 ☞ Exceptio facit reum actorem.
2 Exceptio a quo habuit ortum.

¶ De exceptionibus. Rubrica.

1 ¶ Viso de probationibus in genere, ⁊ in specie, † qꝛ in exceptionibus quis est actor. ff. de excep. l. j. ⁊ subit onus probandi. ff. de proba. in exceptionibus. ideo, ⁊c. ſm Hof. Vel viso de iure actoris, per qd̓ munitur quasi gladio, videamus de iure reorum, quo muniuntur vt clypeis, ſm Azo. Vel tertio fundata, ⁊ probata intentione actoris, reus opponit peremptorium, vel excipit contra probationes, ergo ⁊c. Materia. iij. q. vj. §. exceptio. repetitur in Sexto, ⁊ in Clemen. ¶ Quero quare non posuit hanc rubricam ante titu. de lit. cõtes. cum dilatorie proponantur ante litis contestationẽ. Dic hoc de arbitriis: vel ideo qꝛ peremptorie, vel quasi, plus afficiunt principale negotium: ideo fuit equius illas in ordine preponderare. Et si dicas qd̓ alique peremptorie proponuntur ante litis contestationem, dic qd̓ illud casuale est. Ideo non preponderãdum re
2 gule. ad quod de despon. impub. literas. ⁊ qd̓ ibi no. ¶ † Quomodo autem exceptio cepit in paradiso, Adam excipiente, quod ab Eua deceptus peccauerit: ponit Spe. in procmio. §. sane.

1 ☞ Testis conuictus de crimine contra eum excepto, repellitur a testimonio, sed de crimine non punitur.
2 Probatio exceptionis contra testes reseruatur ad finem processus, ⁊ sufficit quod ante sententiam fiat.
3 Testes obijci, vel reprobari non possunt post sententiam.
4 Testis vt dicatur integer, requiritur quod in se tria habeat.
5 Acta vnius iudicij quo casu faciant fidem in alio, ⁊ diuerso iudicio, etiam inter alias personas.
6 Testis conuictus de crimine vt eius dictum non probet, an puniatur pena ordinaria. 12.
7 Testis an indistincte repellatur a testificando ratione infamie, siue sit iuris: aut facti.
8 Testis qua macula sui corporis possit a testificando repelli.
9 Testis in vno iudicio repulsus a testificando, si producatur in alio an sufficiat iudici probatũ quod alias fuit de tali crimine conuictus.
10 Testium exceptio reprobatoria potest post sententiam proponi.
11 Innocentia delicti quomodo videatur probabilis.
12 Delictum exceptum connexum negotio de quo agitur, quomodo punitur pena ordinaria.

1 DEniqꝫ. ¶ † Si testis de crimine cõtra eũ excepto cõuincit̃, vel alias conuictus apparet, repellit̃ a testimonio, sꝫ de crimine nõ punit̃, si nõ tãgit negotiũ p̃ncipale. h. d. Tria sunt dicta. Scd̓m ibi: qd̓ si. Tertium ibi: ceterũ.
2 ¶ † No. ꝙ p̃batio exceptionis cõtra testes reseruatur ad finẽ, ⁊ sufficit ꝙ recipiatur ante sententiã. Vide. s. de te
3 sti. ex parte Ade. ¶ † No. ij. ꝙ exceptio testiũ reprobatoria in personas nõ põt opponi, vel probari post sententiã: vnde idem de ea,
4 qd̓ de peremptoria. ¶ † No. iij. tria detrahẽtia de fide testis, qñ est suspectus infamis, vel habet aliquam maculam: ⁊ vt dicatur inte
5 ger testis, oportet omnia hec abesse. ¶ † No. iiij. casum, in quo res inter alios acta fidẽ facit, qñ afficitur persona: vnde conuictus de crimine in quocunqꝫ iudicio, ⁊ cũ quocunqꝫ, repellitur a testificando in alio iudicio, hoc solo docto, ꝙ fuit cõuictus. Ad hoc. s. de testi. ex parte Ade. ⁊ tũc acta in iudicio faciunt fidẽ, nisi excusentur.
6 ¶ † No. v. ꝙ crimen exceptũ non punitur pena ordinaria, vbi non est cõnexum negotio, de quo agitur: vbi autem est connexũ, punit̃. Põt colligi cõtrarium ꝙ siue sit cõnexum, siue nõ, nõ punitur pena ordinaria, a contrario ꝙ punit̃ pena extraordinaria. de hoc de
7 or. cog. cũ dilectus. ¶ † Quero que infamia repellat a testificando. Dic ꝙ in criminali infamia facti, vel iuris, nõ infamia facti. s. de testi. testimonium. ſm Pe. ⁊ Abba. Joã. and. remittit ad ibi not.
8 ¶ † Quero que macula repellat a testificando. Potest dici de macula corporis, que impedit p̃moueri: nã talis repellit: in criminali a testificãdo cõtra clericũ, ſm Pe. ⁊ Abb. de quo. ij. q. vj. ipsi apli.
9 de testi. c. si. ¶ † Venio ad gl. opp. licet als conuicti, vel cõfessi sint, per hoc non possint repelli: qꝛ ex quo aliter non cõstat iudici, non debet super eo iudicare. ff. de iudi. de qua re. de causa pos. cum ecclesia. Solu. Dicit gl. qd̓ oportet solũ cõstare iudici ꝙ als fuerint conuicti, vel confessi: vnde hoc p̃bato, si fuerint conuicti, vel cõfessi, repellitur: alias non. ¶ Oppo. ꝙ non sufficiat ꝙ nũc probetur crimen, nisi aliter fuerit cõuictus, vel cõfessus. iiij. q. iij. §. item lex Jul. Sol. Aliud scd̓m leges, scd̓m quas non repellitur testis propter crimẽ, nisi sit infamis. Ideo oportet ꝙ sit cõuictus vel confessus, ⁊ cõdemnatus: aliud secundũ canones, qꝛ sufficit ꝙ probetur criminosus. s. de testi. testimonium. Idem not. s. de test. de cetero.

10 ¶ † Opp. ꝙ exceptio testiũ reprobatoria possit opponi [illegible] post sentẽtiã, cuius cõtrariũ litera dicit. C. de fal. [illegible] cum venerabilis. Solu. Exceptio testiũ reprobatoria in [illegible] arguitur falsitas, põt opponi post snĩam, ⁊ p̃bari. vt in [illegible] qñ opponit̃ in personas, tunc in sentẽtijs, que non transeũt in rem iudicatã, gl. dicit qd̓ exceptio reprobatoria in personas pot quandocunqꝫ opponi. de re iudi. lator. ⁊ c. cõsanguinei. In causis aũt, in quibus sententia transit in rem iudicatã si est appellatũ, poterit opponi in causa appellationis: qꝛ hec est quasi perẽptoria [illegible] no. Idem dicit gl. s. de testibus. ideo põt opponi in causa appellationis. C. de tẽp. app. l. per hãc. de testi. fraternitatis. cum [illegible]. Et hoc maxime qñ hoc ignorauit in priori iudicio, ⁊ post appellationem didicit: qꝛ admittet̃ in causa appellationis cũ iuramẽto. arg. de testi. presentiũ. vnde inquantum dicit hic nõ admitti post sententiam: intellige nisi sit appellatũ. Si autẽ nõ est appellatũ, hec exceptio nõ admittitur post sententiã: sic nec regulariter alie peremptorie: qꝛ hec est perẽptoria, saltem per obliquũ: arg. hec gl. [illegible] omnib⁹ tenet Host. in eo qd̓ dicit gl. qd̓ in sententijs, que nõ transeũt in rẽ iudicatã põt crimen opponi post sententiã cõtra testes. [illegible] intelligo cum distinctione. c. sicut. s. de testi. an res sit integra vel non: qꝛ per hoc qd̓ arguatur persona, nõ cõcluditur falsitas dicti: qꝛ ⁊ criminosus potuit dicere verũ. Alie glo. sunt clare. ¶ In gl.
11 in verbo, Stephanus. dic vt. ij. q. vij. criminationes. ¶ † E [illegible] nõ debeant admitti ad probandũ se innocẽtes, qñ sunt cõuicti: qꝛ hec est negatiua, ⁊ improbabilis. s. de prob. ad nostras. Itẽ nec cõfessi: qꝛ quis nõ põt venire cõtra id, qd̓ dilucida voce, ⁊c. de proba. per tuas. cum simil. Glos. dicit qd̓ directe nõ põt probare se innocentem, sed indirecte sic, probando se emendatum de crimine. cõ poterit p̃bare per sacerdotẽ. Glo. allegat iura. Hoc intellige [illegible] no. s. de testi. testimoniũ. Hoc tene, licet Tan. Vinc. Gofr. Phi. et Inno. dixerint qd̓ probata erit innocentia eo ipso qd̓ p̃batum nõ est contrarium. all. de presump. dudum. cum simil. Sed forte habuerunt intellectum, quem habuit Hosti. qui dixit qd̓ innocentia probatur presumptiue, cum ad plenum alius, quam Deus, scire nõ possit. de presump. c. j. Vel forte nõ retulerunt se ad casum istũ, quãdo de delicto cõstabat. Nõ p̃cedat etiã solutio Abb. qui dixit p̃bari innocentiã per absentiam a loco tempore cõmissi maleficij. Qd̓ nõ placet, inquãtũ dicitur de cõfesso: sed p̃cedit inquantũ dicit̃ de cõuicto. Sed certe posset p̃bare innocentiã, inquantum dicitur de cõfesso excusando, nõ perimẽdo ꝯfessionẽ, scd̓m ea, que habentur de accu. dilecti. Gl. inducit tex. an testis interrogat⁹ quando excipit̃, vel examinatur, debeat respõdere an sit criminosus: et inducit qd̓ sic. Cõcludit glo. ꝙ nõ arctatur ad respõdendum: ⁊ hic volũtarie rñdit. De hoc dixi. s. de testi. causam. ⁊ dicit gl. qd̓ nunquã vidit de hoc interrogari. Et dicit ꝙ hec faciũt in arg. an si iudex recuset̃ vt suspectus, teneatur de hoc respõdere: ⁊ dicit ꝙ hoc vidit pluries fieri. ⁊ qd̓ interrogari põt, ⁊ rñdere tenetur. Doc. dicunt qd̓ queri ab eo põt, sed sine iuramento: qꝛ cum adhuc sit iudex cause, non põt fungi duplici officio, testis. scꝫ ⁊ iudicis. de quo in Spe. de recu. in si. ⁊ cõcor. huic gl. Arch. de off. dele. ab arbitris. in si. li. vj. Allegat. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. in aut. sed nouo iure.
12 C. de edẽ. is apud. in aut. de test. §. j. ¶ † Opp. ꝙ crimẽ exceptũ puniat̃, vt patet in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. s. de ele. per inquisitionẽ. Glo. respõdit ꝙ aut opponitur crimen connexum negotio, de quo agit̃, ⁊ punitur: aut nõ est cõnexum, ⁊ nõ punitur, vt hic. Sed huic, obuiat dictio Presertim, scd̓m hoc exponẽdũ est pro tantũ. Inno. hic distinguit, an crimẽ, qd̓ opponitur testi, nõ sit cõnexũ, ⁊ nõ punitur pena ordinaria. An sit cõnexũ, ⁊ de eo cõstet cõfessione: ⁊ punit̃. Et inquantũ. s. dixit de confessione, exponendũ est presertim, pro tantum. An de eo cõstet probatiõe testiũ vel instrumẽti: ⁊ tũc nõ punit̃, siue sit cõnexũ, siue nõ cõnexũ: ⁊ tũc dictio Presertim stat p̃ maxime. Idẽ no. s. de cõfes. cũ super. Jo. an. hic cum Gofre. tenet ꝙ siue cõstet ꝯfessione, siue probationib⁹, punitur, ex quo est cõnexũ. Ideo dictio Presertim exponi dꝫ pro tantũ. Hoc quo ad ordinariã penã: quo ad extraordinariam autem penã hec est differẽtia, ſm Inn. quem in hoc sequitur Jo. an. an de illo constet cõfessione, an alia p̃batione: qꝛ si cõstat cõfessione, punit̃: si alia p̃batiõe, nõ punit̃. Ad hoc. C. de test. l. nullũ. de ord. cog. c. ij. de hoc ibi. ⁊ de elec. per inquisitionẽ. ⁊ in. d. c. cũ super. Mihi plus plꝫ opi. Inn. vt distinguat̃, an cõstet cõfessione, an nõ, etiã quo ad ordinariam penam in cõnexis: qꝛ cũ nõ sit iudicium ordinabiliter agitatum pena ordinaria imponi nõ debet. de accu. inquisitionis. quando cõuincit̃ p̃batione: qꝛ p̃bationes exigunt telam iudicij: vt litte nõ cõte, per totũ. qd̓ secus est in cõfessione: vt no. J. de acc. qualiter, ⁊ qñ. ij. ⁊ no. s. de ordi. cog. c. ij. Itẽ p̃batio cõfessionis lucidior est, quã p̃batio testium: qꝛ multa possunt opponi cõtra testes, que nõ possunt opponi cõtra cõfessionẽ. Quando autem dicatur cõnexũ, dicit Inno. hic ꝙ cõnexum est, si quis accusetur de simonia, ⁊ ipse inducat testes ad p̃bandũ ꝙ nõ erat illo tempore in loco, quo dicitur simoniã commisisse, vel non ipse, sed alius fuit actor. In his, et

similibus

similibus.si testes cōfitent se simoniace aliquid dedisse.vel recepisse.peccatum,qd confitetur,scz simoniā, tangit negotium,de quo agitur,scz simoniam:qr de simonia accusatur.Hosti.dicit hoc verū,quando in eodem facto confitet se simoniacū fuisse vel articulo,de quo agitur:r sic loquūtur de confes.c.ij.de elect.per inquisitionem.Secus si in alio articulo simoniā cōmisisset.Ad hoc de ordi.cogni.c.ij.tuam ad fi.Sic intelligit hūc finē.Et hoc placet; Jo.an.Bar.exigit qd tangat idem factum,r easdē personas,in.l.j.§.si publico.ff.de adul.vt si producis testē oppono quod falsū dixit in hac causa contra me:r sic sufficit ꝙ delictum sit commissum circa causam,de qua agitur,licet non sit idem delictum,de quo principaliter agit:puto quemlibet bene dicere,licet differant multum.

1 ☞ Replicatio communionis non obstat reo excipienti contra actorem.
2 Excommunicatus est minori, qui scienter cum excommunicato participat.
3 Excōmunicatio minor priuat quem cōione sacramentorum.
4 Excommunicationis maioris qualis sit effectus.
5 Accusatus de crimine an possit repellere accusantem exceptione criminis.
6 Excommunicatio an sicut non repellit ab excipiendo, ita nec repellat a replicando contra actorem.
7 Replicatio quid sit,r cui,r quando competat.
8 Replicationis effectus qualis sit.
9 Replicatio quando tollatur,vel vitietur.
10 Replicatio,vel exceptio que sit prius probanda.
11 Replicatione proposita an sit super ea per iudicem necessario pronuntiandum.

1 A Nobis. ¶ †Reo excipienti de excōmunicatione,contra actorem,non obstat replicatio communionis.h.d. Communis diuisio. Se-
2 cunda ibi:Nos. ¶ †No.scienter cōmunicantem excōmunicato,siue in locutione,siue in oratione, fore excōmunicatum minori.Idem si osculo,vel itinerando,vel sedendo.de sent.excom.
3 nuper. ¶ †Et not.effectum minoris excommunicationis: qr priuat communione sacramentorum,r non communione hominum.
4 ¶ †No.effectum maioris:quia priuat communione hominum,et sacramentorum.Et ex hoc infertur ꝙ excommunicatus repellit ab accusando,nō obstante replicatione cōmunionis,r consequenter excōmunicationis minoris:tum quia nullū crimen repellit ab excipiendo,r sic a defendēdo:tum quia nō excludit a communione hominum:r sic replicatio nō inficit exceptionem,r illi non detrahit:ideo illā nō tollit:r sic vt replicatio tollat exceptionē, oportet
5 qd illi detrahat. ¶ †Opp.cum glo.ꝙ communicans excōmunicato ei nō possit excōicationem obijcere. Primo, quia approbauit mores eius:ergo rc.de accu.nulli.Secdūo,quia nō debet alijs obijcere qd ipse noluit obseruare.j.c.proximo.de app.an sit.Gl.respōdit qd respōderi potest cū Aug.Nonnullos sustinemus, quos inuitos.xxiiij.q.j.quisquis.quasi dicat talis cōmunio vt cōmuniter inuoluntario nō repellit,vt nō habēs in se cōsensum,vel approbationem.Uel secundo dic reprobare nō possum, quem approbaui, vel cui cōmunicaui agēdo,vel accusando:sz bene possum reprobare cui cōmunicaui excipiendo:qr nec minor excōmunicatio,nec maior repellit quem ab excipiendo,cum nec repellat a defendendo aliquod crimen.Non ob.cōtrarius sensus cap.in quo innuit qd excōmunicatus maiori posset repelli ab opponenda excōmunicatione, cum admittat hunc:quia est excōmunicatus minori:qr cōtrarius sensus cessat propter iura cōtraria:r sic supplēdū est,maxime.Et hoc tene,quicquid senserit Gratian⁹ per illud.ij.q.vij.alieni.in.§.ibi sequenti,vbi de hoc:quia ibi speciale:vnde infamis infamē,criminosus criminosum repellit ab accusatione. Fallit etiā in illo,q prosequitur iniuriā suam,qui licet sit criminosus, potest accusare criminosum,nec repellitur criminis exceptiōe.Fallit in episcopo accusato a familiari:qr ei non potest opponere exceptionem criminis.de accu.nulli.ij.q.vij.cum pastoris.Et redditur ratio in gl. Fallit:sm Innoc.r Hosti.in exceptione.Qd dic vt no.de accus.c.penul.Glo.tenet Joan.and.licet quidam,vt Uin.j.eo.inter distinguant,an excommunicatus opponeret exceptionem iuris : r repellitur,vt est excommunicatio:an facti,vt pacti de non petendo, r similia r admittitur. Que est falsa:qr indistincte non repellitur ab opponendo.Ideo dicit Gofre.quod omnis defensio competit excommunicato,siue sit realis,sic quod defendat reū in re,in qua conuenitur,vt sunt peremptorie,r rei coherentes.ff.de excep.exceptionum.§.rei.siue personales,vt contra iudicem competentes, vt ibi.Et idem de declinatorijs,r dilatorijs,siue competat ratione temporis firmati,vel loci incompetentis, vel rescripti surreptitij ,vel inepti libelli.Idem in dilatorijs solutionis. Et idem Hostien.de quo de hereticis.si aduersus. Per hec dicit Innocē.

qd excommunicatus maiori repellit excōmunicatum minori ab accusatione,cum sit excommunicatus talis criminosus.ꝙ notatur causa.sacris.Qd plz Jo.And.in casibus,in quib⁹ excōmunicat⁹
6 minori excōmunicatione peccat,de qbus in illo.c.sacris.†Sed est dubiū an sicut excōmunicatio nō repellit ab excipiendo,ita nec repellat a replicando actorem.Spe.tenet qd nō repellit , in Spe.eo.ti.§.j.versi.item queritur.Exemplum,actor agit,opponit pactū de nō petendo,replicat de pacto de petendo,opponit excommunicatio cōtra replicationē,nō admittit,sm eum.qd nota. ¶ Ultimo Jo.And.posuit hic materiam replicationis : r licet sit modicum vtilis,nec desint antiqua,ponā ꝙ scribit quasi ad literā.Et primo allegat omnia iura,r ciuilia,r canonica,in quibus de replicatione tractatur:hoc magis est laboriosum,quam subtile.Secūdo materiam expedit per modum summe hoc modo.Primo quid sit replicatio.Secundo,cui competat.Tertio,quando competat.Quarto quis sit eius effect⁹.Quinto,qūo tollatur,vel vitietur.Sexto,que sit prius pbāda,an exceptio,vel replicatio.Septimo an super ea sit pronuntiandū.Posset addi an cōtra exceptionem doli det replicatio doli:r de hoc remittit.j.e.dilecti.r de re.eccle.nō alie.si qs
7 presbyterorum.r de adul.intelleximus. ¶ †Ad primū dicit qd replicatio est allegatio actoris.per ꝙ resoluitur exceptio rei.Instit.de replica.in prin.Uel latius decide verbum Actoris , per id , qd dicam in proximo mēbro:vnde replicatio est cōtraria exceptioni, quasi exceptionis exceptio.ff.eo.l.pe.r antepe.Semp enim obijcit vt exceptionem impugnet.ff.eo.l.ij.§.j.r preter exēpla,que ponunt Insti.de replica.in prin.Et ponamus exempla canonica,Excipit reus de priuilegio super decimis cōtra parochialē ecclesiā petentē decimas:replicat agens qd prescripsit cōtra priuilegiū,de priuile.accedentib⁹.hoc probato,rejicitur exceptio,r obtinebit agens:vel attēto iure veteri excipit reus,qd trahit vltra duas dietas:replicat actor qd res litigiosa est intra duas dietas.de foro cōpe.ex pte vel replicat,rescriptū impetratum de consensu partium,vel qd de dietis sit mentio in rescripto.de rescri.nonnulli.Uel contra petentem hereditatem ex morte Titij decedentis sine liberis,petit hereditas per fideicommissum relicta : excipitur quod Titius est ingressus monasterium replicatur quod non valuit ingressus.s.de proba.in presentia.Uel contra actorem opponitur excommunicatio,replicat sententiam nullam,vel se absolutum.j.eo.apostolice.r c.seq.r de cleri.excom.mi.proposuit.Ex hoc patet responsio ad secundum,cui competat:quia competit actori.Unde dicit lex quod actor nō munit suā intentionem exceptionibus,que sunt reorum, sed replicationib⁹.C.eo.nō exceptionib⁹.Et si dicas qd actor excipit cōtra testes,vel pbationes rei:ipse reus replicat:respōdeo in eo qd reus pbat,censet actor.ff.eo.l.j.Uel lex loquitur quo ad exceptiones materie peremptorias,vel respiciētes principale.Ex hoc ptz tertium,qn competat:quia cum reus excipit,r non prius:non enim pōt resolui,vel expugnari nōdū obiectū.de despon.impub.ad dissoluendū.cum suis cōcor.Et sic replicatio est perpetua:quia cōpetit cum excipitur:cum enim replicatio sit exceptio,r exceptio sit perpetua.ff.de excep.doli.l.pure.in fi.ergo replicatio perpetua. Ubi tamen esset imputandum actori ea ratione ,qua tempore perit actio,periret r replicatio eadem cū actione.Ad hoc quod no.j.eo.cum venerabilis.super gl.pe.Et sic debet intelligi quod habetur.ff.quādo actio de pecu.est an.l.quesitum.alt.l.j.§.fi.r ideo aliud in exceptione originalis.r aliud in exceptione actoris,que dicit replicatio:quia in potestate est actoris agere,non in potestate rei.C.de dila.l.si qn.Si ergo cōtra exceptionē rei iudicate replico de appellatione mea,quā deserui,vel psequi neglexi,sicut exceptio obstaret mihi agēti,ita obstabit mihi replicanti.de app.scpe.in cle.e.ti.si appellationem.Hoc verū,nisi ex appellatione pararet mihi aliqua perpetua exceptio,puta nullitatis in his,q̄ facta sunt post illam:vt de sen.excō.licet.lib.vj.Et vide qd no.de rescri.si eatē.su-
8 per gl.ij.Et hoc de primo,secundo,r tertio. ¶ †Uenio ad quartū de effectu replicatiōis.Dic,qr resoluit,r expugnat exceptionē,vt prius dixi.Optz ergo qd sit pertinēs,r talis,q̄ vitiet exceptionem: nam impertinens repelletur.j.eo.dilecti,vel personā afficiens , vt ibi.Fortius ergo se habet replicatio ad exceptionē , quā exceptio ad actionē:nā exceptio qn̄qz defendit reū super re petita,qn̄qz afficit personam actoris,qn̄qz iudicis,quandoqz testis,qn̄qz procuratoris,qn̄qz formam libelli,qn̄qz rescriptum,qn̄qz locum,vt dixi supra gl.sed replicatio semper afficit ipsam exceptionē,vt non prosit excipienti,vel vt non noceat replicanti.Insti.de repli.in prin.Ad hoc qd no.de or.co.c.fi.vltime gl.Nō obstat.j.c.proxi.r de adul.intelleximus.vbi no.qd replicatio repellat exceptionē,licet illam nō contingat:qr.j.c.proxi.exceptio fuit voluntaria,non prouocati ad iudicium,sed prouocantis:r sic quasi actio.Ad hoc quod no.s.de elect.super eo.Sicut ergo exceptio potest afficere personam , non actionē,vt predixi,sic r talis replicatio.Ueritas tn̄ est qd ibi poti⁹ natura actionis,ꝙ virtus replicationis attēdit,vt dicā sub sexto mēbro.In decret.intelleximus.adulteriū viri,de quo replicabat,

tollit per cōpēsationē adulterium mulieris,de quo excipiebatur:
admittit ergo replicatio nō eo respectu,quo adulterium est crimē
excipiētis,cū criminosus excipiat.j.eo.dilecti.z.c.cum inter.Sed
inquantū est compēsatio exceptionis,z tollit ius,ex quo excipit,
9 vt ibi,z in.c.fina. ¶ †Venio ad quintum:dic qd tollitur,vel vitiat
replicatio per duplicationem rei,que replicationem afficiat. Exē
plū per decre.dudum.de cōuer.cōiugato.z duplicatio per triplica
tionem,z sic deinceps.ff.e.l.ij.Instit.de repli.post princ. Patet in
exemplis prius dictis. Si cōtra replicationem prescriptionis pri
uilegij duplicatur de cōtraria prescriptione,vel interruptiōe, vel
re iudicata.de causa pos.cū ecclesia.z.c.cū inter.z.c.suborta.In se-
cūdo exēplo duplicat reus se ante datā rescripti per actorē domi-
ciliū trāstulisse.de fo.cōp.proposuisti vel rem litigiosam esse alibi,
vel loco distantiori,vel procuratorē,qui cōsensit habere mandatū
limitatū.de causa pos.cū olim.vel clausulā facientem mentionem
de iure prohibente fuisse insertā preter cōscientiam cancellarij.de
rescr.cum dilecta.Per hec z simile vitiatur replicatio. In tertio
exemplo,pone quod monasteriū duplicat illum factum esse maio
rem,z iterasse professionem.vel post ratā habuisse:vt dicta decre.
in presentia.j.de regula.c.j.lib.vj.In alio exemplo pone quod du-
plicat reus absolutionē factā ab eo,qui non potuit,vel qui iudex
nō erat:hoc probatū replicationem vitiat.de senten.excō.sicut.de
10 iudi.at si clerici.ff.de re iudica.l.iiij.§.cōdemnatum. ¶ †Venio ad
sextum.dicit Jo.an.qd Joā.de Deo in questionibus suis, libr.ij.
q.vj.ponēs questionē de replicatiōe cōtra exceptionē excōmunica
tionis,dicit replicationē prius probandā Allegat de iudi.intel-
leximus.de offi.dele.prudentiā.qd Hul.quo ad terminos questio-
nis reprobat,per decre.dilecti.j.eo.tit.z hoc no.in Spe.eo.titu.in
fi.z.§.videndum.ver.sed de qua.sed questionis sue terminus pos-
set defendi,qz querit de collegio citato,pro quo compareret vnus
de collegio excōmunicatus contra actorem excipiens: actor vero
replicat illum excommunicatum:z sic pro alio in iudicio esse non
posset.Inquantū tenet probationem replicationis prius recipien
dam videtur bene dicere ciuiliter.qd dicit Jo.an.duo ponderan-
da.Primo,q illa,quā Jo.vocat replicationē,nō est vera replica
tio afficiens specialiter illā exceptionē:imo est vera exceptio. Qd
vt intelligas,reuoluo casum:pone quod primo actor contra illum
venientē ad collegium defendendū proponit excōmunicationem:
ille vero idē proponit contra actorem.Certe non dices hanc exce-
ptionem,z replicationē,sed duas exceptiones recte:sic in proposi
to.Bene ergo soluit Joā.questionē,sed nō proprie proposuit ver
bū replicationis:quia si vere esset replicatio inficiens exceptionē,
procederet quod statim dicam.Joan.autem pro tanto dixit illam
replicationem:quia illam,z omnem aliam exceptionem,z defensio
nem elidit,nō in se,sed ex persona proponētis.In terminis ergo
suis primo videndum an bene comparuit citatus,vel collegiū:et
sic primo videbit an ille procurator sit excōmunicatus,vel syndicus:
z sic repellendus.de proba.post cessionē.z istud quasi preiudiciale
prius cognoscendum.de iudi.exhibita.ad hoc quod no.Joā.post
Compost.§.de rescr.nonnulli.super gl.sic ergo.in fi.prosequendo
igitur membrū sextū,de quo querit,q prius sit probanda replica
tio,facit de iudi.exhibita.vt sicut ibi prius probatur exceptio,quā
actio,sic prius pbari debeat replicatio,quā exceptio.Apertius fa
cit de restit.spo.solicite.z.j.proximo,ibi:quos contra,zc.de priuil.
accedentibus.de adul.intelleximus.Sed dic quod sicut reus non
adstringitur probare perēptoriam sibi cōpetētem,nisi ex quo fun-
data fuit intentio actoris,quam intendit per exceptionem elide-
re.C.eod.l.si quidē.§.de test.c.de testibus.nisi sit dilatoria solutio-
nis.C.de pbat.exceptionis.de qua remittā infra,ita nec actor ad-
stringit pbare replicationē,nisi sit probata exceptio rei, q actor
intendit per replicationē elidere.Et hec tenet Hul.in ver.prealle.
§.si.post prin.Posset tñ replicans,si vellet prius probare.Et hec
est communis responsio ad cōtraria.Facit de restit.spo.c.j.de pro
ba.tertio.Vel specialius respōdendo dic qd decr.exhibita.nō ob-
stat,que loquit in exceptione dilatoria,z preiudiciali:z licet in ex-
ceptione distinguā inter perēptorias,z dilatorias,nō sic in replica
tione,que fortius afficit exceptionem,vt dixi in secundo membro.
¶ Ad decr.solicite.z decre.j.proximā,dici potest quod potius ex
narrationis possessorij,quā ex vi replicationis impediebatur ex-
ceptio,vt vtrobiqz no.In decre.enim solicite erat possessorium re
cuperande priuilegiatū vt non referatur questio dominij.de ordi
ne.cogni.c.si.In decr.proxi.erat possessorium retinende,vel adipi
scende,cōtra quod nō obstat exceptio criminis,nisi in casu.de ac-
cusa.accedēs.vnde etiā nō pluralis ibi repulsus fuisset,vt ibi not.
Qd ergo vtrobiqz prius de replicatione cōstat.nō est pōderādus,
cum etiam sine illis replicationibus exceptiones vtrobiqz repulse
fuissent Decre.accedentibus.non ob.que loquit,cum exceptio pro
bata,vel fundata est de iure cōmuni:cum enim tēplarij super deci
mis laborum priuilegiati sint de iure communi,de deci.ex parte.j.

qui dicit se cōtra priuilegium prescripsisse,hoc habet probare,vt
ibi:sicut ergo actori de iure cōmuni fundata intentione rei [illegible]
actor probare suam replicationem,vt ibi:sed si replicatio [illegible]
recte contraria exceptioni,tūc simul probentur vtraqz,si ven[illegible]
pbande per testes.Sic pōt intelligi de testi.cum tu.j.tit.j.illud.in
clemen.eo.tit.de test.Ad decre.intelleximus.facit pro,z contra,et
11 ibi factum narratur,inquātū facit contra. ¶ †Ad septimum quo
querit an necessario sit pronuntiādum super replicatione.Dic pō
derandam naturā exceptionis,contra quā replicatur:quia sicut
emergens quantūcunqz sequatur replicationem duplicatio,et sic
in infinitū,satis erit qd super exceptione pronuntietur,super qua
est pnuntiandū:vt no.de ordi.cog.c.j.de ordi.iudi.l.j.Exemplum,
excipio testē excommunicatum:replicas illum absolutum,dupli-
co absoluentē non habuisse potestatem absoluendi:hoc ipso quod
iudex pronuntiat testē admittendum,satis super replicatione pro
nuntiat:si tamē super his specialiter vellet interloqui,nō esset pec
catū.Si vero exceptio est incidens,super qua non est pronuntian
dum,est necesse q super replicatione pronūtietur:vt si excipio de
pacto de non petendo,replicatur de renūtiatione.vel cōtrario pa-
cto:satis est q cōdemnet iudex,vel absoluat super principali,per
quod erit expedita exceptio,z replicatio:licet,etiam si vellet,super
illis interloqui posset.Sicut ergo quantūcunqz multiplicētur ge-
nera affinitatis,semper pōderādus est gradus affinitatis, a quo
emanat affinitas.de cōsang.z affini.nō debet.z in arbo.affinitatis
sic quantūcunqz multiplicentur iste contrarie exceptiones per re-
plicationes, duplicatiōes,zc.semper inspicimus gradum primū,
id est,naturam exceptionis,ex qua emanant predicta:z quia respe
ctu illius omnia secuta dicuntur incidentia:poterit tamen iudex,
si velit,sed non habebit necesse super illis interloqui,secundū Jo.
an.quasi ad literam.

1 ☞ Excipere non potest de pluralitate beneficiorum,qui plura
habet beneficia.nu.4.
2 Possessio rei transfertur per inuestituram.
3 Exceptio non canonice institutionis non obstat petenti collatio-
nem facti post iuris collationem.
5 Beneficiorū pluralitas an possit opponi p habentē plura bñficia.
6 Excipi an possit per non plurales de beneficiorum pluralitate.

1 CUm ecclesiastice. ¶ †Habens plu
ra beneficia,con-
tra aliū de pluralitate nō excipit.Prima pars ponit
decisum exordiū.Scda mādatū,ibi:mādamus.in quo
2 exceptionem repellit,z causam exprimit. ¶ †No.j.arg.q inuesti-
tura transfertur possessio.de quo de consue.c.ij.de elec.trāsmissa.
¶ Not.ij.quod pluralis contra pluralem nō potest exceptionem
pluralitatis opponere:z sic identitas criminis repellit ab exce-
3 ptione criminis. ¶ †No.scdm alium intellectū,qd petenti posses-
sionem facti post collationem iuris totaliter,non obstat exceptio
nō canonice institutionis:z sic in bñficialibus agēti adipiscede nō
obstat exceptio defectus pprietatis.De quo de causa pos.cū olim.
de dolo.cū olim.de accu.accedens.Hec decre.semper visa est mihi
4 fortis,z intricata.recipiam gl.z doc.separate. ¶ †Oppo.hic,plu-
ralis contra pluralem repellit excipiēs de pluralitate.Vel dicimus
qd repellitur ex defectu persone:z sic replicatio repellat personā:
z hoc dici nō potest.Primo,qz non est pluralitas crimen:vt not.
Inn.de preben.cum iam dudum.Et si esset crimen,nullum crimē
repellit quē a defendendo.j.eo.dilecti.de iudi.intelleximus.j.eod.
cū inter.z.c.significauerunt.In quo dicimus repelli ex illo capite:
quia replicatio inficiat exceptionem pluralitatis.Et hoc falsum:
qz pluralitas circa diuersa beneficia inducit diuersitatē delicto-
rū,z circa delicta diuersa non inducit cōpensatio.de adul.intelle-
ximus.Vel dicimus q pluralis repellatur nō ex defectu persone,
nec qz replicatio inficiat exceptionem,sed quia exceptio nō com-
petit ex tarditate opponendi,qz iam sit cōsecutum beneficiū:quo
casu contra petentem possessionem non obstat exceptio,nisi oppo
natur crimen cum infamia.de accu.accedens.quia si crimen cum
infamia admittitur,vt ibi,multo fortius crimen notorium,vt est
pluralitatis,quod non potest non esse notorium:vt patet in ca.nō
licet.de transla.prela.Ad hoc nota.de cleric.non resi.cap.j.Item
exceptio pluralitatis reddit rescriptum,z processum nullum.de
rescrip.constitutus.Potest ergo opponi contra petentem posses-
sionē,cum confirmatio,vel quod loco confirmationis habetur,ar-
guatur nullum,vt patet in.c.cum olim.de dolo.Ponam solutio-
nes doc.Prima solutio est qd ex defectu psone repellatur plura-
lis opponens:qz oppositio,z exceptio est voluntaria:z tales exce-
ptiones voluntarie habent instar actionis:ideo pluralitas repel-
lit:arg.eorū,que habētur de elec.super eo.Et hoc placuit Jo.an.§.
c.pxi.Duo obstāt huic intellectui:qz pluralitas non est crimē,sm
Innoc.

Inno. Sed potest responderi secundum opi. Hosti. quod imo est crimen, vt no. in c. illo, cum iam dudum. Secundo obstat, quia exceptio voluntaria admittitur, quando defendit se, vel ecclesiam propriam: quia venit stimulatus a proprio interesse, vel ecclesie, vt dixi. j. eod. dilecti. et no. s. de iud. exhibita. de accusa. super his. Ad hoc respondit hic Innocen. quod aut pluralis se opponendo prosequitur principaliter vtilitatem ecclesie, et admittitur: puta quia propter paupertatem ecclesiarum, vel prebendarum destruitur ecclesia, secundum Innocen. vel quia clericus propter pluralitatem omnino redditur inutilis ecclesie, et onerosus talis, qui aliquod seruitium ecclesie facere non posset, secundum Hostien. nam tunc pluralis exciperet, etiam alijs inuitis, secundum Innocen. de re. eccle. non alie. si quis presbyterorum. de his, que fi. a maio. par. ca. c. j. Aut pluralis prosequitur commune interesse, puta quia sua communis prebenda id est, quam de communi recipit minor erit, et consequenter aliorum, illo recepto: et tunc repellitur. Aut prosequitur speciale interesse, puta quia specialis prebenda per hoc minuitur. ff. de procur. licet. ff. ad legem Fal. quod de bonis. §. ex donationibus. de consti. cum M. de nego. gest. si quis mandato. ff. ne quid in lo. pu. l. ij. §. viarum. et admittitur. Inquantum dixi eum repelli pretextu interesse communis: hoc verum, quando venit tanquam quilibet de populo nomine proprio: sed si veniret vt procurator constitutus ab alijs, admitteretur, licet esset pluralis: quia etiam infamis potest esse procurator. Insti. de exce. §. si. de quo de iura. calum. Imperatorum. in vltima gl. Et super ea dixit Io. And. et de iudi. cum deputati. Unde inquantum gl. decidit hic quod nomine ecclesie poterat opponere, intellige cum distinctione s. dicta, vt dicam cum gl. ¶ Secundus intellectus tangitur ab Inn. quod hic repellatur pluralis ex defectu exceptionis, que a replicatione inficitur, quia pluralis: et plurales sunt in pari delicto: et paria delicta mutua compensatione tolluntur. de adul. intelleximus. Sed huic obuiat, quia sunt delicta diuersa, quo casu non compensantur. Dicit Inno. quod imo sunt circa idem, scilicet circa negligentiam prebende canonicalis in eadem ecclesia: et idem est delictum in genere. ¶ Tertius est intellectus, quod hic repellatur ex capite non competentis exceptionis: quia ipse tarde opposuerat. Iam enim iste obtinuerat confirmationem, vel quod loco confirmationis habetur, quia prouisus erat: quo casu non admittitur exceptio ad impediendam possessionem, nisi opponatur crimen cum infamia: vt patet. j. de accu. accedens. Et hanc exceptionem etiam non posset opponere non pluralis: et ideo subaudit Hosti. ad literam dum dicit, cum exceptionem non possint opponere, cum iam sit totale ius consecutus: que etiam si obstaret, congruum, et honestum foret pluralem repellere. Et hic ponderat pluralitate: quia honestius ille repellitur. Non obstat de accu. super his quia ibi petebat aliquid iuris, non solam possessionem: hic petebat solam possessionem: quia nihil aliud sibi deerat: vnde non repellitur, nisi opponatur crimen cum infamia. Sed tunc obstat, cum pluralitas inducat notorium, vt supra dixi, iam plus est notorium quam famosum: ideo exceptio debet obstare: vt. d. c. accedens. Sol. patet secundum Host. si vera est opi. Inn. quod habere plura beneficia non sit crimen. de quo de preben. cum iam dudum. Sed contrarium tenet Hosti. ibi. Sed tenendo opi. Inn. dicit hoc verum, nisi esset tanta multitudo, quod de ambitione, et auaritia notari possit. Ad quod de preben. quia in tantum. et c. cum iam dudum. Sed tenendo opi. Hosti. que communis est, non procederet hic intellectus, nisi dicatur quod Celestinus hoc fecit ex certa scientia et per hoc tunc pluralitas non est delictum, vnde non potest opponi post collationem totalis iuris. Obstat secundo huic intellectui, quia videtur quod exceptio debeat admitti pluralitatis: si enim tacuit quantumcunque modicum beneficium, rescriptum est surreptitium. de preben. si motu proprio. lib. vi. de rescri. si proponente. Rescriptum ergo, et prouisio nulla: ergo et eo petente possessionem poterit opponi. de dolo. cum olim. D. Quidam dicunt secundum Inn. quod exceptio surreptionis non admitteretur inquantum repellit ab obtento: sed inquantum ab obtinendo, vt quia papa mandasset prouideri bene admitteretur exceptio: quia quod repellat ab obtento, est contra naturam exceptionis. Unde fatentur Inno. et Host. quod exceptio surreptionis debet admitti contra rescriptum ante prouisionem. Imo si esset notarium vitium surreptionis, iudex ex officio repelleret, propter periculum anime: arg. j. eo. exceptionem. super quo remittit de offi. vic. c. j. Et si occultum esset, posset veritatem inquirere: quia res esset pernitiosa exemplo, quod quis promoueatur per surreptionem. de elect. cum dilecti. ad hoc no. de iureiur. in regula. j. lib. vi. de pen. ex insinuatione. de offi. ordi. ordinarij. lib. vj. Sed secundum opi. suam quod peccatum non sit tenere plura beneficia, quare de ipsa excipitur contra prouisum. respondit, quia rescriptum recipit vires ex mente rescribentis. de verb. sign. dilecto. Tacens ergo beneficium, licet modicum, papam circumuenire voluit: et sic rescriptum surreptitium. Beneficiatus autem in vna ecclesia, de iure non prohibetur eligi in alia, nisi forsan tanta esset multitudo, quod de ambitione, et auaritia notari posset. de preben. quia incautum. et ca. cum iam dudum. Ad quod hodie de offi. ordina. ordinarij. ad hi. libro. vj. Recitat alios dicere quod sicut exceptio potest opponi contra rescriptum de surreptione ante prouisionem totalem, ita et contra prouisionem. de acc. accedens. s. de dolo. cum olim. Et hoc placet Io. an. Unde oportet hic intelligi quod hic non opponebatur de surreptione, vel nullitate, sed solum de pluralitate contra personam, a qua exceptione repellitur pluralis, vt prosequens commune interesse. Uel oportet quod intelligatur quod Celestinus ex certa scientia prouidit: et poterat excipi de pluralitate, sed non de surreptione: quia licet papa ex certa scientia prouideat, per hoc non dispensat super pluralitate, sed tollitur sola surreptio. de preb. si motu proprio. libr. vj. et c. non potest, in fi. et ad hoc valet prouidere ex certa scientia: valet etiam ad aliud, secundum Host. quod talis non petita licentia superioris prioris beneficij potest se ad secundum transferre, quod alias non posset. s. de renun. admonet. de cleri. non resi. fraternitati. Item secundum eum valet, quod contra ipsum non admittuntur canonici vel alij, cum sit plenum ius assecutus, secundum Host. Tene ergo, vel quod non opponebant de nullitate rescripti, sed de pluralitate, vel Celestinus contulerat proprio motu, vel

5 ex certa scientia, secundum Io. an. ¶ † Oppo. cum gl. quod saltem nomine ecclesie potuerint plurales hanc exceptionem opponere: quia delictum eorum non debet nocere. xvj. q. vj. si episcopum. ad hoc. j. eod. dilecti. Sol. Opiniones sunt. Quidam, vt Uincen. fuit in opi. quod possent nomine proprio opponere hanc exceptionem plurales poterant et nomine ecclesie, et nomine proprio. Ad decre. respondebat dupliciter, vel quod papa ex certa scientia prouidit, vel quod exceptio fuit opposita post prouisionem, eo iam consecuto possessionem. Hec opinio non est bona, inquantum dicit quod poterat nomine proprio per ea que dicta sunt super litera. Inquantum dicit nomine ecclesie possent, videbitur. j. Tan. et Io. tenebant quod nec nomine ecclesie: quia quod equum in se putabant, in alijs non poterant improbare. Gloss. allegat iura. Hoc tenet gloss. quia sic alia via consequeretur, quod non potest has cons. qui. de iureiur. cum quid vna via. Ad hoc, quia non expedit ecclesie hanc exceptionem opponi. imo expedit ecclesie habere plures clericos diuites, vt eam melius possint defensare: et Imperium, et fiscus abundat in subiectis locupletibus. in aut. vt iud. sine quoquo suffra. coll. ij. Tu dic quod si opponit nomine ecclesie, et ad vtilitatem ecclesie, potest: si ad vtilitatem communem, non potest: si ad propriam,

6 potest. De qua dic vt dixi super tex. ¶ † Querit glo. an non plurales possint pluralitatem opponere. Tenuit Tan. quod non: quia sic consequerentur per alios, quod non possint consequi per se plurales. ff. de bo. li. l. queritur. Item quia vel non plurales elegerunt plurales, vel fuerunt ab eis electi. Si elegerunt, iam approbauerunt pluralitatem: ergo illam non possunt opponere. Uel fuerunt electi: et tunc non possunt: quia habent causam ab illis, qui non potuerunt: ergo nec ipsi possunt. de testi. licet ex quadam. cum simil. Ex hoc inferunt isti quod si aliquis habens beneficium non facit mentionem de primo beneficio impetrando secundum, quod capitulum non potest hanc surreptionis exceptionem opponere, si ibi est aliquis pluralis. Et si dicatur rescriptum surreptitium non valet, ergo ex eo nil consequi potest, nec agere: dicit glo. quod quo ad hoc valet: vel dato quod non valeat, quis quandoque consequitur actionem, et ius, quia aduersario deficit potestas opponendi. ff. si serui. vendi. l. loci. §. pen. et alle. alia iura. Glo. tenet opi. Uincen. quod non plurales possent opponere, et quod vnus solus potest ecclesiam defendere. xij. q. ij. non liceat. Tales enim in repellendo pluralem procurant vtilitatem ecclesie: quia non potest pluralis in vtraque possidere, et plene deseruire. Non obstant rationes supra allegate. et primo quod consequerentur per istos, etc. quia hoc principaliter fit in vtilitatem ecclesie: nec ex hoc consequuntur per alios. Sed etiam non obstat si dicatur quod si elegerunt plurales, approbauerunt, etc. quia dicit glos. si semel male fecerunt, non sequitur quod semper. Item inter diuersos possunt allegare contraria. Item ad vtilitatem ecclesie possunt venire contra factum proprium. de elect. nosti. Non obstat si sunt electi a pluribus quod non possint opponere, quod non poterant authores: quia hoc ius opponendi non causatur ab authoribus, sed ab vtilitate ecclesie, et a iure. Item argumentum non procedit: quia possibile est quod nec elegerunt plurales, nec ab eis fuerunt electi, vt quia prouisi a papa, vel legato. Item potuerunt eligere alios, qui tunc non erant, sed ex postfacto sunt effecti plurales. Uide quod no. Io. an. j. c. cum venerabilis. in. g. q. dicat versic. quid si admitto.

1 ¶ Terminum ad dilatorias proponendas statuere debet iudex.
2 Dilationis lapse terminus ad dilatorias proponendas quando non excludat a facultate proponendi.
3 Protestatio iuuat in dependentibus a voluntate duorum.
4 Iuramento statur in his, que dependent a conscientia.
5 Exceptio dilatoria an, et quando valeat proponi.
6 Exceptionem declinatoriam an excludat termini lapsus.
7 Dilatio an videatur data ad instantiam partis requirentis.
8 Dilatione decem dierum concessa ad proponendas dilatorias, si vl

tima die sit legitime impeditus, an statim possint sequẽti die post terminum proponi.
9 Dilatio concessa per iudicem ad dilatorias proponendas, an possit excedere terminum iuris.
10 Ad excipiendum qui habet terminum prefixum, an eo lapso exclusus videatur ad opponendas dilatorias.
11 Excipiendi facultas an videatur sublata lapsu cuiuslibet termini concessi per iudicem.
12 Exceptiones an possint per iudicẽ opponi lapso termino dato ad illas proponendas.
13 Exceptiones vbi non potest quis proponere lapso termino ad illas proponendas, an possit saltem illas declarare.
14 Exceptio an possit in causa appellationis proponi, vbi datus est terminus in causa principali ad excipiendum.
15 Exceptio peremptoria an possit lapso termino proponi.
16 Conclusione in causa facta non admittitur exceptio.
17 Protestatio qualis, quomodo formari debeat.
18 Exceptionũ simul proponendarũ termino habito, ⁊ lapso, an possit proponi aliqua post terminum, vbi sunt inuicem contrarie.
19 Dilationis lapsus sicut excludit exceptiones, an ita excludat actiones.
Actio an excludatur per lapsum termini prefixi ad actionem proponendam.
20 Exceptio noviter exorta an possit opponi post terminum iuris.
21 Exceptio, que potest proponi post terminum, si deueniat ad notitiam an habeat locum in exceptione recusationis.
22 Clausula protestationis de addendo, minuendo, vel declarãdo exceptionem, nunquid post lapsum termini iuuet protestantem.
Protestatio de addendo, aut declarando, seu minuendo, an lapso termino iuuet protestantem.

1 Pastoralis. ¶ † Iudex statuere dz terminum ad dilatorias ꝓponẽdas, post quẽ excipientẽ non audiet, nisi in tribus casibus. In prima decisa consultatio. In secunda responsio, in qua duo facit. Primo ponit decre. ipsius causam. Secundo penã, ⁊ tres casus exceptos. ¶ No. primo iudicem posse statuere terminum ad dilatorias proponendas: ⁊ sic potest statuere terminũ iu-
2 ris ad illas proponendas. ¶ † Not. secundo quod lapsus termini ad dilatorias proponendas excludit quem a facultate illas proponendi: ⁊ sic in dubio presumitur peremptorius. Fallit in tribus casibus. Primus, quando protestatio precessit de proponendis dilatorijs. Secundus, quando ius opponendi superuenit de nouo. Idem in termino iuris. de offi. deleg. insinuante. de elec. vt circa. li. vi. Tertius, quando de nouo superuenit probãdi facultas, vel exceptionis notitia: ⁊ hoc habet probare proprio iuramento. Et sic no. quod paria sunt aliquid de nouo superuenire, vel illius notitiã haberi. Ad hoc de ele. vt circa. lib. vi. de iureiuran. quemadmodũ.
3 C. de spon. l. fi. ¶ † No. quod in dependentibus a voluntate duorũ pro testimonio contra factum alterius iuuat protestatem, inquan-
4 tum factum tollit ius protestãtis. ¶ † No. quod in depẽdentibus a conscientia statur sacramento suo. de homici. significasti. i. ⁊. ij. de
5 testi. presentium. lib. vi. ¶ † Quedam ponit hic Inn. an ⁊ quando exceptio dilatoria solutionis valeat proponi: ⁊ quid de exceptione afficiente iurisdictionem, ⁊ negotium principale, que magis congrue tractabuntur in. c. penul. j. eo. ideo ibi illas referuo. Ibi enim agit de termino iuris: hic de termino hominis. ¶ Examino primo regulam. Secundo casus exceptos quo ad extrinseca a gloss.
6 Tertio glo. ¶ † Quero primo an termini statuitio, ⁊ lapsus excludat opponẽtem declinatoriam. Dicit Ioan. andr. iudicem etiam respectu illius posse statuere terminum: ⁊ terminus excludit a facultate proponendi: tum quia eius est cognoscere, an sua sit iurisdictio. ff. de iudi. si quis ex aliena. de resc. super literis. Tũ qz si hec non posset, successiue proponendo illas, protelaretur iudicium, cõtra mentẽ, ⁊ verba huius constitutionis: ⁊ contra talia potest etiã iudex recusatus. de appel. legitima. lib. vi. de diuor. quanto. in fin. Nec potest excipiens de hoc conqueri, qui ad diem assignatam potuerit omnes proponere. Primo cõtra iudicẽ. Secũdo cõtra rescriptũ. Tertio, cõtra aduersariũ: ⁊ per ordinem propositionis postea illa prosequi, de quo. j. de proba. quoniã. de re iudi. inter monasterium. Hec vera dicit Spe. in ti. de excep. §. nunc videndum. ver si. sed quid si iudex, quando exceptio non concludit funditus defectũ iurisdictionis: alias nõ obstante termino poterit proponi. Idẽ dicit in qualibet, que reddat iudiciũ funditus nullum. Assignat rationem, qz qui terminum assignat, intelligitur assignare ad dilatorias, que ante litẽ cõtestatã debent opponi, nõ que post possunt proponi. Et de anomalis, ad quod faciunt rationes, quas ponit Io. an. in cle. i. de excep. in glo. pen. ⁊ quia deficit funditus in iurisdictione, non valet statuitio termini. In contrarium tamen est, qz talis statuitio habet vim cuiusdã interlocutorie, qua tacite ꝓnunciat se iudicẽ: sed cum talis pronuntiatio tacita surgat ex expressa termini statuitione, ⁊ illa est nulla propter defectũ potestatis, erit nulla ⁊ tacita pronuntiatio, vt dixi de dila. preterea. ⁊ de rescrip. ex per literis. Vel dic, ⁊ melius, qd si statuat terminum specifice ad proponendam declinatoriã defectus iurisdictionis, quod post terminum non poterit: secus si in genere ad dilatorias proponendas:
7 ad hoc tunc nõ intelligitur terminũ statuisse. ¶ † Quero secundo, an hic terminus detur ad instantiam rei, qui venit in termino dato ad deliberandũ vt respõdeat, ⁊ petit vt sibi det terminus ad excipiendũ? Videtur quod sic. j. de appel. cum causam. Contrarium determinat hic Innocen. Hosti. ⁊ Abb. quod non: quia in termino dato ad deliberandum, debet excipere, vel respondere: ⁊ ad hoc habuit illum terminum: ⁊ licet hic terminus detur ad petitionem actoris, nõ tamen ad petitionẽ rei. In decret. cum causam. fectum narrat, nec ille ibi articulus examinat. Per que patet id, quod dicit Henze. in clemen. i. de excep. non esse verũ, vbi dicit qd ad petitionem rei non debet dari terminus ab initio, ne malignetur: sed licet ex postfacto, si vult se arctare: qz mos est gerendus. ff. de probatio. l. circa. puta qd si terminus est statutus reo ad deliberandum, nõ debet ad petitionem rei iudex dare alium terminum: qz hoc includitur in primo. Idem si datus est terminus ad respondendum libello, qui datus videtur ad preambula, que fieri debẽt ante responsionẽ. Sed si ab initio eo cõparente nullus terminus est datus: tũc si peteret maiorẽ terminũ termino iuris. iij. q. iij. offeratur. nõ auditur: sed si breuiorem, auditur: qz ex quo vult se arctare, nõ video quid repugnet. Sic potest intelligi de app. cum causam. Inquantum dixi excludi reũ: hoc est verum, etiam si sit statutus sic terminus, scz ad deliberandum vsqz ad talẽ diẽ. Et si deliberaueris concludere eadẽ die respõdeas libello, qui terminus potest sic assignari, vt dicit Spec. in tit. de dila, §. i. versi. deliberatorie. Et [illegible] idẽ de termino, qui ⁊ sic statui põt statuto ad dilatorias ꝓponendas tali die, vel responsurus libello: vt dicit Io. an. in addi. Spec.
8 in ti. de dila. §. nunc videamus. ver. in summa. ¶ † Quero tertio an dato termino decẽ dierũ ad proponẽdas dilatorias, si vltima dies concurrat feriata, vel in vltima die sit legitime impeditus, illas post terminum possit proponere statim sequenti die. Specu. in impedito sentit qd sic, in tit. de dila. §. i. versi. sed quid ecce. sed post longum interuallum nõ. De impedito propter diem feriatã dicit qd non potest, etiam sequenti die: ⁊ hoc, qz poterat die prima vel secunda dilationes proponere. Ad hoc qd no. in Specu. de dila. §. restat. versic. sed nunquid dies. Secus si dictum esset, Tali die proponas: qz si illa occurreret feriata, posset sequẽti die proponere: saluandũ ea tamen, que habentur. S. de feri. c. fi. Et hoc etiam dato qd exceptiones non possit proponere die feriata: nã si esset terminus statutus ad dãdas exceptiones in scriptis, illas dare posset: qz hic non est actus iudicialis. Ad hoc quod no. in Spec. de cita. §. vide ad hoc. l. miles. §. sexaginta. ⁊ quod ibi not. ff. de adul. Inquantum facit differentiã in impedimento respectu diei feriate, ⁊ altero impedimento, põt esse causa, qz impedimentũ diei feriate, preuideri potest, ideo parti imputandum, si non fecit ante: qd non est in alio impedimẽto casuali. Ad hoc. l. sed et si per pretorem. §. si ferie. ff. ex qui. cau. ma. Sed est dubiũ an iudex ex officio hũc terminũ statuere possit? Spe. qꝫ sic, in preall. ver. in summa, vt malitijs obuietur. Qd dicit verũ, qñ aliquã ꝓposuit: si vero nullã ꝓposuit, tũc secus:
9 qz forte nullã vellet ꝓponere. ¶ † Quero an statuitio huius termini possit excedere terminũ iuris, scz viginti dierũ. de quo in aut. offeratur. iij. q. iij. Spec. qꝫ non, in. d. vers. in summa. dicens per hanc decre. terminũ posse arctari, sed non elongari. de app. cum sit Romana. de re iudi. quod ad consultationem: vnde non habet necesse
10 prefigere illos viginti dies. ¶ † Quero an lapsus termini statuti ad opponẽdũ indistincte precludat viã ad opponẽdas dilatorias. Dy. in. l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iud. tenet qꝫ excludat demum, qñ est statutus cum cause cognitione. Qd est verum, quia hic agitur de abbreuiatione termini iuris: que abbreuiatio sine causa fieri non debet: vt no. l. ij. ff. de re iud. argu. regule, indultum. de reg. iur. lib. vi. Per que dicit Io. an. in addi. Spe. in ti. de dila. §. i. ver. exceptorie. qꝫ de iure ciuili non procedit decre. quia non potest talis terminus abbreuiari sine causa, etiã si non apparet de malitia opponẽtis, que dicit legitima causa. Et hoc dicit tenuisse Gul. de Suza, sed dicit qꝫ in hoc etiã nõ discordat ius canonicũ: qz hic terminus non est abbreuiandus absqz cause cognitiõe, ⁊ non apparẽte malitia opponentis, vt colligitur ex no. in ti. de dila. §. nunc videamus. ver. in summa. Non ob. qd si statuat cũ cause cognitione, tam protestatio non debet iuuare, quia contra ius: quia hec protestatio non est de opponendo: sed protestatio exceptionis secundũ formam glos. que habetur pro oppositione, ⁊ redigitur in scriptis
11 post terminum. ¶ † Quero an procedat hec dec. in quolibet termino, vt excludat facultatẽ excipiendi. Dic, si terminus nõ est peremptorius, ⁊ hoc constat, non excludit post terminũ. Si terminus est peremptorius, ⁊ hoc cõstat, excludit: qz peremptorius dicitur eo, quia omnem

quasi omnem disceptationem excludit.xxiiij.q.iij.de illicita.Et hoc
dicit Jo.And.in Spe.de cita.§.viso.in princ.vbi ponit omnia iu-
ra,que possunt allegari an statuitio termini ad aliqd agēdū,exclu
dat facultatē illius agēdi post terminū,si terminus est simpliciter
statutus,Host.hic tenet qd in dubio est peremptorius.⁊ all.s.de
offi.dele.cōsuluit.Itē Spe.in tit.de dila.§.j.versi.exceptorie.hic pē
det a dubio,an termini in dubio intelligant perēptorij. Doct.hic
velle videntur qd sic,in glo.in cle.j.de except.in verbo, peremptorio.
Spe.in tit.de dila.§.vidēdū.in prin.versi.qd si data.⁊ in.§.j.versi.
exceptorie.Spe.in tit.de dila.§.videndū.in prin.dicit qd nō repe-
rit iure cautū qd termini in dubio sint perēptorij.Per qd recedit
ab hac opi.nisi aliter appareat qd sint perēptorij. Et hoc sequi vi
detur Bar.in.l.mācipiorū.de optio.lega.vbi tenet terminū in dubio
nō intelligi perēptoriū,nisi assit post illū cōminatio qd nō audiatur
post terminū.In dicto.§.videndū.post prin.distinguit an termi-
nus statuatur post litē cōtestatā,⁊ in dubio intelligitur perēptorius.
An ante,⁊ nō intelligitur perēptorius. Et hoc dicit verū in termi-
nis citatorijs.Et allegat dictū Egi.de offi. delega.cōsuluit.⁊ hoc
tenet etiā in Spec.de cita.§.viso.versi.itē perēptoriū.⁊ sequitur hoc
Jo.An.in addi.Spec.in titu.de teste.§.nūc videndū.in addi.ma-
gna.versi.viso.ibi vltimate cōcludit hoc verū,excepto termino ci
tatorio ad sententiā.Et idē repetit in.d.§.nūc videndū.in prin.de
dila.alī.cle.versi.sniam.ad fi.⁊ ibi no.in gl.ij.in verbo, perēptorio.
vbi in alijs casib⁹ a summarijs ad sniam citatio debet esse perem-
ptoria.⁊ hic.Jo.An.xxiiij.q.iij.de illicita.gl.de offi,dele. cōsuluit.
Accur.C.quomodo.⁊ qñ iud.l.ij.⁊ Spe.in tit.de cita. §.viso.versi.
alias autē.⁊ versi.qd si data.Bar.reiecta distinctione. ante litē ce-
ptā,vel post,distinguit an termini sint citatorij:⁊ in dubio nō in-
telligunt perēptorij.ff.de iud.l.ad peremptoriū.⁊.l.post edictū.Et
hoc,qꝛ forma talibus est data,vt aut tres sint,aut vnus perempto
rius.Si termini sunt probatorij,in dubio intelligunt perempto-
rij.Hoc tenet.in.l.j.C.de dila.in.l.fi.ff.de dila. in.l.si finita.§.Julia.
ff.de dā.infec.Dic,si terminus statuitur in curia.ex cōsuetudine om-
nis terminus est perēptorius.Hoc tenēt dñi de Rota,sua conclu.
xxx.Ibi tñ loquunt de terminis alijs a citatorijs.De terminis
etiā citatorijs,idē tenēt,sua cōclu.ccxxxix.allegāt dictū Spe.in ti.
de cita.§.viso.versi.dicūt etiā quidā.vbi tenēt qd valet citatio sine
perēptorio,etiā ad sententiā.Et maxime dicūt hoc verū,si presen
tibus partibus sit in causa cōclusum.Extra curiā autem,si trinus
est terminus,ille intelligitur perēptorius.ff.de iud.ad peremptoriū.
⁊.d.c.de illicita.Si tantū est vnus,si est statutus a iudice presente,
⁊ audiēte parte,in dubio intelligitur peremptorius.no. gl.in.l.iij.C.
quomodo ⁊ qñ iud.⁊ de offi.dele.cōsuluit.⁊ Gul.de Mon. Lau.in
cle.si.de ver.sig.in ver.sniam.⁊ dñi de Rota in loco vltimo allega-
to.Si statutus est absente parte,si tñ cū cōminatione qd post ter-
minū nō audiret,terminus est perēptorius,vt dicit Bar.in.l.mā-
cipiorū.no.de cle.nō resi.ex tue.s.vt lite nō cōtest.quoniā.§.porro.
super gl.magna.Si cū cominatione de ꝓcedēdo ad vlteriora,put
ius voluerit,vel ad sniam,dic de hoc vt in. c.causam.de rescri. vbi
recito dictū Bar.qd ponūt dñi de Rota,sua ꝯclu.ccxxxix.de quo
per Inn.de accu.ad petitionē.⁊ doc.de offi.deleg.cōsuluit. Si sine
aliqua cōminatione,tūc in terminis citatorijs,vbi exigit perem-
ptoriū,nō sufficit sine peremptorio,⁊ in dubio nō subintelligitur.
Qñ aūt exigat,vel nō,peremptoriū in citatorijs, dixi de offi.dele.
ꝯsuluit,⁊ de accu.ad petitionē.Bar.tñ in hoc tenet qd ad sentētiā
primaz,vel secundū decretū semꝑ exigit peremptoriū:ad alia me-
dia iudicij,nō,nec ad alias interlocutorias. Unde dicit qd ad te-
stes etiā recipiēdos nō exigit peremptoriū. Sz dic vt.s.remisi,vt
ipse no.in.l.si finita.§.Juli.ff.de dā.infec.In alijs aūt terminis sit
ꝓ regula qd in dubio terminus est peremptorius, si est statut⁹ in
cause cognitiōe,alias nō,nisi vbi aliud appareat a iure, vt trinus
requiratur,aut trinus,aut perēptori⁹,vt patet de cle. nō resi.ex tue.
in cle.j.de vi.⁊ ho.cle.de supplē.neg.prela.c.j. In illis casib⁹ tūc nō
presumeretur peremptorius.Ideo dicit glo.qd vbicunqꝫ ius exigit
simpliciter terminū statuendū ad aliquid agendū,per hoc nō vide
tur exigere qd terminus sit trinus,vel peremptorius, sed sufficit
qd sit simplex.Hoc dicit gl.de dolo,⁊ cōtu.c.ij.lib.vj.in gl.ij.que in
hoc est notabilis.Hec vera in termino hominis:termin⁹ aūt iuris
semper intelligitur peremptorius:vt dicit Inn.de ele.cupientes.
12 §.qd si ꝑ viginti.in verbo,priuatus.¶ †Quero an lapsus termi-
ni ad proponēdas exceptiōes,vbi nō possunt opponi post lapsum
termini,an possint post per iudicē opponi, vbi pōt ex officio sup-
plere? Joan.qd sic.ij.q.j.in primis.in gl.in verbo,querēdū.Quod
satis puto:qꝛ terminus excludēs partē ab opponēdo,nō excludit
13 iudicē.de fid.instru.cū Joānes.de testib.cū clamor.¶ †Quero an
post lapsum termini ad proponēdas exceptiōes,vbi illas ꝓpone-
re nō pōt,an saltē illas possit declarare? Arch.qd sic.xiij.q.ij.sup
summa,qꝛ qui declarat,nihil noui inducit. l.heredes palā. §.sed ⁊
si notā.ff.de testi.Idē tenet Pau.in cle.cōstitutionē.de ele.in ver-
bo,circunstātiarū.Ad hoc qd dixi de libello,de libel.obl.c.ij. Idē
Joā.Mo.de reg.iur.in generali.lib. vj.maxime si eit protestatus
qd intēdit exceptionem declarare,vel interpretari,per eadē iura:⁊
ff.de acquirē.rer.do.l.adeo.§.si quis. ff.de iudi. si quis intentione.
14 ¶ †Quero an post lapsum termini hominis,⁊ in principali,si ap
pellat possit in appellatiōis causa ꝓponere exceptionē.Dic qꝫ sic,
nō obstāte lapsu termini.C.de tēp.app.l.per hāc.de testi. fraterni-
tatis.⁊ qꝛ termin⁹ ab homine statut⁹ restringitur ad instātiā. Que-
dā enim cōminatio est,nō se extēdens ad appellationē.C.cōmina.
vel epi.ꝑ totū.no.Jo.Mo.de elec.cupiētes. §.qd si per viginti.in
verbo,priuatus.⁊ ibi Jo.An.in Nouella.⁊ ibi Arch.in verbo,ple
nā.⁊.xxiiij.q.iiij.de illicita.gl.de re iudi.c.si.li.vj.in verbo, vltra de-
cendiū.⁊ Jo.An.super.iij.gl.ibi secus dicūt in terminis iuris,vbi
15 appellatione nō rescinditur.C.de procur.ita demū.¶ †Uenio ad gl.
quero an decre.ꝓcedat in perēptorijs,vt statuto termino ad pro-
ducēdas perēptorias,post lapsum termini ille nō possint opponi.
Gul.dicit qd nō:qꝛ ille possunt opponi qñcūqꝫ.Inn.⁊ Host.tē.hic
dicunt contrarium:vt decre.peremptorijs.Idez recitat Cōpo.de
elect.quod sicut.in regula,indultum.idem tenet vbi terminus sta-
tuatur cū cause cognitione:⁊ in dubio presumerē cause cognitio-
nē intercessisse.de renuntia.in presentia.de re iudic.sicut.ff.de pro-
batio.ab ea parte.Idem Specula.in titu.de exceptio.dicto versic.
verum autem.ibi allegat infinita iura. pro ⁊ contra. Dicit tamen
hic Ber.cōtra dicere:⁊ ꝓ eo allegat aliqua iura,per que aperte nō
firmat.Dic qd in dilatorijs decre.absqꝫ dubio ꝓcedit, vt hic. In
peremptorijs mere etiā satis puto quod procedat decre.in regula
hic posita.Et hoc tenet hic Bar.ff.de re iudi.l.ij.sed de talibus ex-
ceptis est dubiū:⁊ in casu protestationis intelligēdo, vt dixit glo.
satis puto ideo quod in dilatorijs vt audiatur post terminū de ca
su,quando ius opponendi de nouo superuenit.adhuc puto idem.
Et idem Specu.in dicto.§.dicto ver.verum.quia non potest par-
ti imputari,quare nō opposuit. Idem Joā. Mo.de reg.iur.in ge
nerali.lib.vj.etiā si obiectiones sint criminose:sic restringēs dictū
Compo.de ele.quod sicut.ad casum,quādo sunt note exceptiones
post terminum,nō quando sunt noue ⁊ nate:⁊ hoc,quia non potest
imputari,si nō inquisiuit:quia nō poterat scire quod non erat.de
cōsti.c.ij.sed quo ad casum,quādo est paratus iurare,quod ad no-
titiam de nouo peruenit.Compo.allegās pro ⁊ contra, hunc arti-
culum decidit de elec.quod sicut.⁊ concludit obtentū,vt nō admit
tatur post terminū:quia peremptorium est.Quedaz interlocuto-
ria,que reuocari non debet iuri per ipsum partibus quesito:qꝛ ex
cōtrario pararentur vie periurijs,⁊ malitijs.Ad hāc decre.respō
det quod terminus hic nō erat peremptorius.Hec respōsio nō est
bona:qꝛ,vt dixi,in dubio hic terminus est peremptorius.Respon
dit secūdo quod hec decreta.nō loquitur in dilatorijs,sed perem-
torijs,cum exorbitet in duobus,vt post peremptorium audiatur,
⁊ in causa propria stetur proprio iuramento : non traheretur decre.
ad consequentiaz,vt se extendat ad peremptorias.ff.de legi.quod
nō ratione.⁊ in regula,qd cōtra.de reg.iur.lib.vj.Per quā ratio-
nē tenuit Uber.de Bobio quo ad istū casum decre.nō seruari,nec
ꝓcedere in foro ciuili : qꝛ homines sunt prompti ad deierandū.de
iureiur.⁊ si Christus.de cohabi.cle.clericos.Hec autem dicit vera
Cōpo.inquātū velit ostēdere ꝑ iuramentū ad se ꝑuenisse de nouo
notitiā.Inquantū autē vellet iudicē ex alijs coniecturis informa
re,dicit qd audiretur via saltē restitutiōis in integrū ex clausula ge-
nerali.Qd dicit verū inquantū exceptiōes nō essent criminose,vel
famose.In criminosis,⁊ famosis dicit nullatenus audiri:qꝛ ad cri
mina proponēda qs nō restituitur:qꝛ nō debet dari via criminibus
de accu.si cui maxime dicit vera ꝑdicta,quādo nō admittitur ad op-
ponēdū,nisi de famoso crimine:qꝛ esset sibi cōtrari⁹, dicēdo famo-
sum,⁊ de nouo ei ad notitiā peruenisse,Idē quasi ad literam tenet
Specu.in ti.de excep.§.dicto.versi.sed pone,datus. Restringit tñ
Spe.dictū Cōpo.ꝓcedere in exceptionib⁹ terminorū.In alijs ex-
ceptionib⁹ dicit qd ꝓcedit regula cū omnib⁹ casib⁹ exceptis.Idē
Archid.sub dubio forte.xiiij.q.ij.sup summa.Alleg. decre.de ele.
vt circa.lib.vj.ꝑ quā dicit dictū Cōpo.hodie nō ꝓcedere.Pau.de
Liaza.in cle.ꝯstitutionē.de ele.distinguit tres casus.Primus,qñ
noviter est orta:⁊ dicit qd admittitur,sed nō statur suo sacramēto:arg.
de offi.deleg.insinuāte.iij.q.x.placuit.⁊ qd ibi no.in vlti.gl.Scdˢ,
qñ vult opponere antiquā.que noviter ad eius notitiā ꝑuenit.Et
dicit qd si allegat nūc sibi notū fuisse publicū,nō auditur,vt in ꝯtra-
rijs,nisi ꝓbet se in tali loco fuisse,qd verisimiliter potuerit ignora
re.xvj.dist.qd dicitis.qui ma.accu.pos.cū in tua.Si nō allegat no
tum,vel publicū,admittitur ad iuramentum:qꝛ presumitur igno
rātia,nisi ꝓbetur sciētia:vt de iureiur.presumitur.lib.vj. Nec for-
te exceptio surgeret a facto ꝓprio,qd debuit indagare.de ele.inno
tuit.⁊.c.nulli.lib.vj.de testi.c.si.de cri.fal.ad falsariorū. vel nisi ad-
uersarius ꝓbet aliqua,per que sciētia presumitur,qꝛ tunc non iura-
mentū sufficeret,sed ꝓbabit aliqua, per que ignorātia presumatur,
⁊ nihilo minus iurabit;vt no.gl.de elec. innotuit. in verbo, igno-
rantia.⁊.xij.q.ij.in humanis.Tertius casus,qñ noviter superue-

nit facultas probãdi.& idẽ qd proximo casu:caute enim egit nõ p-
ponendo qd probare non poterat.ij.q.vi. plerique. Hec procedunt
in termino ad excipiendũ:post terminũ autẽ conclusionis in cau
sa nõ auditur quoquo modo.de penr. auditis.&.de testi.c.de testi.
&.c.cũ clamor.de fide instru.cum dilectus.c.cum Joannes.nisi eui-
dens ratio moneat iudicem ad admittendum:vt de causa pos.pa-
storalis.Nõ enim aliquid agi potest post cõclusionem in causa nisi
cũ iudex ex officio inquirit,vel interrogat,vt in dictis iurib⁹:vel
cũ in dictis negligentia aliquid est omissum.de testi.per tuas.vel cũ
papa per se de electione cognoscit:vt no.Inn.de accu.ad petitio-
nẽ.de quo in Spe.de renun.& cõclu.circa prin.Hãc cõclusionẽ se-
quunt dñi de Rota,sua cõclu.xxx.&.xcv.tutius tamẽ putat vbi au
ditur qd veniat per restitutionẽ in integrũ.Et qd ibi not.Inn.in
c.corã.de resti.in inte.vbi dicit qd nõ pponẽs peremptoriã.intra
terminũ nõ auditur,sine in integrum resti.Ad hoc qd no.domini
16 de Rota,sua cõclu.seu alle.xxx.¶ †Rota.bene hoc dictũ, qd post
cõclusionẽ in causa nõ admittit exceptio,etiã noviter superueniẽs.
Ad qd optime dictũ.c.auditis.Idẽ sentit Jo.An.de causa pos.
cũ dilectus.Quedam sunt exceptiones miste que possunt opponi
& ad merita,& ad processum,de quibus de litis cõte.c.j.li.vi.ff.iudi.
sol.cõquerebat.an in illis habeat locũ decre.cũ casibus exceptis.
Jo.An.qd sic,inquantũ opponit ad processum,vt dilatorie remit
tit ad no.in Spe.de dila.§.j.versi.itẽ querit. vbi hoc disputationi
relinquit.Jo.And.super illo versi.in addi.assumit disputationẽ
vt seruiat actori,& finaliter residet qd si statut⁹ est terminus in for
mã capituli ad dilatorias proponendas,cum hec proprie nõ sint
dilatorie,sed peremptorie,& in nomine diuersificent,qd nõ excludũ
tur,maxime cũ talis terminus vt ordinatur ad excludendum ius
alterius,sit odiosus,& stricte intelligẽd⁹:& q: verba sunt stricte in-
terpretãda cõtra eum,qui legẽ apertius,&c.de reg.iu.cõtra eũ,lib.
vi.Dicit tñ qd si tenere velis qd adaptet ad tales,distinguit pra-
cticã obtinendi.Si omnino in vim dilatorie opponuntur,vt quia
opponit actorẽ nõ audiendum,vel ab agendo repellendum, vel se
a litis instantia absoluendũ,vel rescriptũ non valere,quia perem-
ptoriã talẽ tacuit,vel verba similia,vel ipse omnino proponat il-
lam vt dilatoriã,potest locũ habere decre.Cum enim assumat pri
uilegia dilatorie,assumere debet & censurã.de excep.cũ inter.de sta.
mo.recolẽtes.Ad hoc no.de rest.spo.ex cõquestione.vbi spoliatio
nis actio inquantũ assumit naturam dilatorie ad repellendũ,de-
bet opponi ante litẽ cõtestatã.Ad hoc de causa pos.cũ dilect⁹.& ma
xime cũ plus nõ debeat operari hoc priuilegiũ cõtra naturã per-
emptoriarũ,quã ius cõe quo ad alias dilatorias.de priuile.c.j.lib.vi.
& quia debent tales exceptiones priuilegiate conformari iuri com
muni,in quantũ possunt,dũmodo aliquid cõferant.de ver.sig. ex par
te.Quñq tales exceptiones proponunt in vim peremptorie,& ante
litẽ cõtestatã,vt concludendo actori perpetuum silentiũ imponi,
vel se ab eo,qd petitur,absolui,vel diffinitiue pronũtiari ipsũ ad
id,qd petit actor,nõ teneri,vel his similia:tunc non obstat lapsus
termini.Talis enim exceptio perẽptoria est,quã priuilegiata in tẽ-
pore opponẽdi.Et nõ esset absurdũ hũc casum numerari inter ca
sus,in quibus fertur diffinitiua snia lite nõ cõtestata:nec erit differẽ
tia quo ad hoc vt sit diffinitiua,an pponat añ litẽ contestatã, vel
nõ:licet gl.sentiat cõtrariũ,de lit.cõte.c.j.li.vi.in verbo,finita,que vi
det dicere referre an pponat ante litẽ cõtestatã,nõ erit absoluto-
ria a principali:an post,& erit absolutoria a principali. Qd verbũ
repetit Spe.in ti.de exce.§.dicto.ver. vt aũt.q: vtrobique absoluet
a principali,licet sit tuti⁹ vt euitet opinio vt absoluat a principa-
li,qd pponat post litẽ cõtestatã.Et hoc firmat Joã.And.in tit.de
sen.pla.§.nũc videndũ.circa prin.Si aũt pponat post litẽ cõtesta
tã tũc idẽ qd de peremptorijs loquit. ¶ Quero scdo an pcedat in
oĩbus dilatorijs:& primo qd de exceptiõe excõicationis.Glo.dicit
qd nõ pcedit in exceptiõe excõicatiõis:q: illa nõ põt opponi qñ-
cunque:vt.j.c.si.Idẽ Hosti.hic,& Gul.in Spec. eo.tit.§.ij.versi. sed
nũquid.Sed Inn.contra,qui tenet obstare lapsum termini huic
exceptioni pponende,licet vbi terminus nõ est,posset vsque ad sen-
tentiã.Primum verius,hodie probatũ per cle.eo.ti.excõmunica-
tionis.& vide qd ibi no.in gl.penul.Hoc autẽ est verum,etiam si iu
dex expresserit in termino peremptorium.Per que satis põt dici
qd in casibus hic positis nõ excludatur facultas proponendi,etiã
si sit propositũ peremptorium:quia si subintellectum non excludit
ergo nec expressum.arg.l.iij.de lega.j.quicqd Cõpo.de elec. qd si-
cut.in gl.antep.in.d.cle.j. Jo.An.assignat quadruplicẽ rõnẽ qua-
re excõicatiõis exceptio nõ excluditur a lapsu talis termini.Per
que cõcludit decre.illã locũ habere,etiã si statut⁹ sit termin⁹ad ex-
ceptionẽ excõicatiõis pponẽdã.Idẽ firmat in addi.Spe.in tit.de
excep.§.nũc vidẽdũ.ver.sed qd si iudex.Archi.de exce.pia.li. vj.in
verbo,valeat.hoc tẽperat verũ,qñ proponitur exceptio in vim di
latorie:secus si in vim perẽptorie,si terminus est statutus perem-
ptorius,& presente parte: quia est quedam interlocutoria, post-
17 quã nõ auditur.ff.de arbi.l.qualẽ. ¶ †Quero circa casum prote-
statiõis,qualis debet esse protestatio. Dic qd in ea debẽt specifice
exprimi exceptiones,quas vult proponere.de proba.quoniam.v.si
vult exprimere exceptionẽ trãsactionis,illã exprimere oz:vel si
uis talibus exceptionibus,que tales sunt,& debẽt nominare pro-
dum suo loco,& tpe:nec sufficit in genere dicere, saluis alijs exce-
ptionib⁹: q: per hec nulla induceretur puisio.allegat iura.Jo.
Host.& Gul.in Spe.e.ti.§.ij.versi.sed illud &.§.viso.versi.sed quali
18 ter. ¶ †Opp.qd non arctet terminus ad proponendas omnes si-
mul.Quid enim si sunt contrarie:non poterit illas proponere.C.de
inoffi.testa.l.contra maiores.Intellige gl.hic,qñ sunt compatibi-
les:secus si incõpatibiles sunt.Jo.And.remittit ad gl.de reli.do.
cũ dilectus.vbi gl.plenius dicit,&.xiij.q.ij.in summa.forte nõ cessa
habit hec contrarietas,cum reus possit proponere contrarias sine
distinctione,vel vnam pure,alteram conditionaliter:vt in regula,
19 nullus pluribus.de reg.iur.lib.vi. ¶ †Querit gl.an sicut termi-
ad exceptionem illas excludit,ita excludat actiones.Glo.dicit qd
non,sed bene excludit,accusationes,quia odiose sunt:& allegat iu-
ra hoc probantia.Gl.põt intelligi dupliciter.Vno modo ruditer,
vt loquit,an sicut exceptio excludit lapsum termini,ita si statuet
terminus ad agẽdũ,excludatur lapsu termini.Et dicit gl.qd non
hic intellectus nõ est bonus:q: sicut exceptionẽ,ita excludit actio-
nem:vt.C.de inge.ma.l.diffamari.Alio modo põt intelligi vt.ve-
lit quod lapsus termini excludens exceptionẽ non excludit actio-
nem,sed de materia exceptionis simul possit agi.& excipi.Exẽplũ
in exceptione spoliationis,& similib⁹.Et sic gl.intelligunt docto.&
erit vera.Nec obstat qd annalia ad agẽdũ ppetua sunt ad excipiẽ
dum,&c.ff.de doli excep.l.pure quia illud verum,quando exceptio
suo tẽpore,& litis termino proponit , sm Hos.Per hoc dicit Jo.
And.in regula,mora.in.ij.q.de reg.iur.lib.vj.qd statuto termino
ad pponẽdas exceptiones contra surreptitie promotum , poterit
agi eo lapso,vt remoueatur etiã per illum,cui terminus est statu-
tus:& maxime qñ promotio est nulla.Ad hoc de appel.constitut⁹.
Quãdoque ergo statuitur terminus ad excipiendum:& seruatur quod
hic.Quñque statuitur terminus ad accusandũ:& dic vt.C.de accusa.si
ea.Quandoque ad denuntiandum:& dic vt qui matrimo.accu.non
pos.c.si.in fine.Quandoque statuitur terminus ad agendũ:& dic vt
in illa.l.diffamari qui fil.sint legi.lator.de offi.ordin.conquerente.
Quandoque statuitur terminus ad probandũ.ad hoc.l.si ea.C.qui
accu.pos.per Cy.& Bar.in.l.mancipiorũ.de opt.leg.de verb.sig.in
cle.si.ver.eo saluo dixi de proba.licet causam per Dy.in regula,mo
20 dultum.de reg.iur.lib.vj. ¶ †Quero an exceptio noviter exorta
possit opponi post terminum iuris,sicut post terminũ hominis.
Gl.qd sic.allegat de offi.dele.insinuante.& allegat alia gñalia:& hic
21 dicit,saluo termino cõclusiõis in causa:de quo dixi.s. ¶ †Quero
an habeat locum decre.inquantũ dicit posse proponi exceptionem
post terminum,si noviter deuenit ad notitiã.In exceptione recusa
tionis,gl.qd nõ.concludens hanc decreta.procedere in exceptioni
bus facti:in exceptionibus iuris,vt recusatio,& similes non: quia
nõ licet ius ignorare:& in talibus põt negligentia imputari.Cõtra-
rium eius quod dicit gl.tenet Hos.in Summa.huius ti.§.sciẽdũ.
Inn.de offi.deleg.prudentiam.Inn.& Hosti.hic quilibet dicit be-
ne,recte intelligendo.Hec sit cõclusio.Si notitia superuenit de no
uo,& nõ est quid imputet parti,vel nõ presumat de sciẽtia ante,po
test pponere post,als nõ. ¶ Modo aduertẽdũ.Quandoque is,ad
cuius notitiam deuenit,ante ignorauit ius & factum,& probabili-
ter:& potest proponere.Quãdoque ignorabat factum,& sciebat ius,
& pbabiliter:& idem.Quandoque factũ ignorabat,sed improbabili-
ter:& nõ põt.Si enim sciebat cõsanguineũ posse recusari,& ignora
bat consanguineum:hic error est intolerabilis,nisi aliter circũstan
tietur:quia quis presumitur scire attinentes,& affines.l.de tutela.
C.de in inte.resti.mi.l.octaui.vnde cognati.Vel si factum est noto-
rium,vel famosum,vel factum exceptionis pendet a facto meo:que
vasallus ex contractu,& infeudatione facta per me.Si scit factũ,&
ignorat ius,si ius est ita dubiũ qd pbabilis cadit dubitatio, ad-
huc potest proponere post,ar.l.ij.ff.de iur.& fac.igno.qd no.Bart.
ff.depos.l.qd Nerua.& quod no.de appel.cum specialis.Vel si esset
error extrauagantis:de fide instru.pastoralis & quod scribit Bar.
de re iudi.cum prolatis.Sic debet intelligi dictum Spe.in tit.de
22 excep.§.nunc videndum.versi.sed quid si iudex. ¶ †Nunquid au-
tem protestatio de addendo,minuendo , vel declarando exceptio-
nem post lapsum termini iuuet protestantem:vide Jo.An.in re-
gula,in generali.de regulis iu.lib.vi.in materia protestationis,ad
finem materie:& ibi Jo.And. Materiam gl.vide in Spe.eo.titu.
§.ij.in.j.&.ij.col.

1 ☞ Excommunicatus agere non potest,sed excipere.
2 Iudex non suspectus potest recusari , quando non suspectus non
potest absque suspecto procedere.
3 Excommunicato permittitur ius excipiendi ad merita,& declina-
torie contra personam iudicis.

Defensionis

4 Defensionis appellatione comprehenditur appellatio ⁊ exceptio.
5 Rescriptum potest dici surreptitium taciturnitate declaratorie iudicis.
6 Excommunicatus in quibus in iudicio esse possit.
7 Equalitas est in iudicijs seruanda.
8 Reconueniens non dicitur defendere, sed impugnare.
9 Delegari an possit iudex suspectus per papam ex scientia certa.
10 Excipiens in quo dicatur actor.
11 Executionem sententie non impedit tertius non condemnatus.
12 Appellare an possit excommunicatus.
13 Excommunicatus an audiatur petens reuocari tenutam datam in eius preiudicium.
14 Excommunicatus repulsus ab excipiendo vel agendo an poterit restitui ad appellandum.
15 Excommunicatus an possit compromittere.
16 Excommunicatus quare in iudicio admittatur ad defendendum.
17 Excommunicatus conuentus super eo in quo est excommunicatus iniuste an possit excipere.
18 Rescriptum ex certa scientia concessum non dicitur surreptitium.
19 Reconuentio potest admitti, vbi non admittitur conuentio.
20 Excommunicatus an possit compensare.
21 Exceptionem habens an repelli possit exceptione excommunicationis.

1 Cum inter. † Excommunicatus excipere appellare, ⁊ omnem suam defensionem facere potest, sed recõuenire non potest. hoc dicit. Et est communis diuisio. Secunda ibi: inquisi-
2 tioni. ¶ † Nota iudicem non suspectum posse recusari, quando nõ
3 suspectus non potest absq; suspecto procedere. ¶ † Nota secundo quod excommunicato permittitur ius excipiendi, nedum ad me-
4 rita, sed etiam declinatorie contra personã iudicis. ¶ † Nota tertio quod omnis defensio permittitur excommunicato: ⁊ quod defensionis appellatione comprehẽditur appellatio, ⁊ exceptio, etiã
5 contra personam iudicis tantum. ¶ † Nota quarto quod taciturnitas declinatorie iudicis, tamen inductiua Pape ad concedendum, ⁊ quod ex certa scientia non commisisset, inducit surreptionem rescripti. Ad hoc de foro competen. ex parte B. vt lite non
6 contesta. accedens. ¶ † Nota quod in casibus, in quibus excommunicatus potest esse in iudicio, non solum esse potest inquantum repellit sententiam pro alio, sed etiam inquantum consequi velit
7 iustam sententiam pro se. ¶ † Nota quod equalitas in iudicijs est seruanda: ⁊ cui permittitur impugnatio aduersario, permitti de-
8 bet defensio. ¶ † Nota quod excommunicatus non potest esse in iudicio reconueniendo: quia eo pretextu non defendit, sed impugnat. ¶ Nota inducta ad vnum finem, ad oppositum trahi nõ de-
9 bere. ¶ † Oppono quod ex certa scientia committat aliquando Papa causam suspecto: vt. s. de officio delega. ex parte. Dic quod committere potest: sed non presumitur quod committat, ⁊ non decet quod cõmittat: quia sic de facili damnari, ⁊ grauari posset innocens: quod esset iniquum. supra de probatio. quoniam. nec enim nasci debet ⁊c. de accusa. qualiter. j. Per hanc decreta. dicit Joan. And. excommunicatum posse excipere de re non tradenda, quam vendidit, nisi sibi, pretium soluatur: de quo supra de pactis. c. j. et
10 not. de senten. excommu. si vere ¶ † Ad glos. oppo. quod excommunicatus non audiatur excipiens: q2 in exceptionibus est actor. ff. de proba. l. in exceptionibus. ⁊ l. j. ff. de exceptio. Solu. Dicit gl. quod excõmunicatus potest excipere, ⁊ appellare, ⁊ se quomodocunq; defendere: sicut non excommunicatus, licet non posset agere. Dat simile in seruo. ff. de accusatio. l. seruus. ⁊ in liberto contra dominum: qui non accusat, et excipit. ff. de bonis libertorum. l. qui cum maior. §. si libertus. Non obstat. l. in exceptionibus. quia licet quo ad quid, scilicet quo ad onus probandi, posset dici actor, tamẽ quicquid facit, facit ad defensionem: ⁊ sic est reus inspecto fine conclusionis. Glo. placent Innocentio hic, vt audiatur excipiens, sed non auditur agens, ⁊ auditur appellãs: vnde excipiendo, recusando, ⁊ appellando, potest prosequi ius suum. Hec omnia, inquantum dixi cum excipiendo audiri in iudicio, dicit Innocen. vera, quando reus est necessarius, quia actoris stimulus dirigitur contra eum, ⁊ libellus specifice vocatur, quia tunc defensor est. Idem si actio non dirigitur contra certam personam. sed petitur a iudice, ⁊ specialis vocatur contradictor ad iudicium, vt quia quis petit se abstinere ab hereditate, vel restitui aduersus aditionem, quia damnosa est hereditas propter delicta Petri, vel propter legata facta Martino debet vocari contradictor specialis, qui nominatur, ⁊ talis vt reus necessarius, ⁊ cuius per vocationem firmata est persona in iudicio potest excipere, ⁊ esse in iudicio, quanquam excommunicatus. Idem si ecclesia se petat restitui aduersus sententiam latam pro certa persona: ex quo enim nominatur in libello actiue, videtur contra eum dirigi. Secus autem dicit, si actio, ⁊ petitio dirigitur ad iudicem, ⁊ nihil petitur a parte, nec aliquis specifice nominatur in libello: vt in authen. si omnes. nam tunc excõmunicatus non auditur, tanquam sponte se offerens, quia reus est voluntarius. Et quod dicitur defensionem reo seruari intelligitur de necessario. Per que dicit quod si electus petit confirmationem excommunicatus non potest excipere. Joã. And. remittit de hoc,
11 vltimo ad id quod dicam. j. eod. dilecti. vbi melius cadit. ¶ † Ex his deciditur quod si litigio pendente super re, vel iure inter duos compareat tertius non vocatus pro suo interesse, nõ audiatur appellans, nec appellationem poterit prosequi, cum non sit necessarius. Hoc verum puto, quando acta ista tertio non preiudicarent: vel si preiudicarent, non in iure suo priuato, vel ecclesie sue: alias cum stimuletur a preiudicio sententie que ei preiudicat, posset ap-
12 pellare: quia hic reus necessarius est, vt dicam. j. eo. dilecti. ¶ † Ex his deciditur an excommunicatus extra iudicium possit appellare, ⁊ appellationem prosequi. Dicit hic Innocen. quod non, cum talis appellatio sit ad causam prouocatio. j. de appell. cum sit. Sicut ergo prohibetur ad causam prouocare, sic ⁊ appellationẽ prosequi, ⁊ interponere, vel causam ad superiorem deferre. Ad hoc remittit Hostien. ad not. de appellatio. bone. Contrarium no. Innocen. s. de maio. ⁊ obed. Joan. Andr. post Joan. Mo. hec dicta concordat de except. pia. libr. vj. Et quod dicit hic, procedit in appellatione mere extraiudiciali: ⁊ quod dicit in capitu. dilecti. procedit in appellatione non mere extraiudiciali, vt quando appellatur ab executore, qui potest vexare, ⁊ grauare, vt hic. Hoc puto inquantum appellat, a grauamine futuro non inquantum a preterito, quo ad finem deuoluendi, vt potest: vt no. j. de appel. bone. cum stimulet a grauamine, maxime vbi est grauamẽ possessionis, forte audietur, secundum quod in simili statim dicam. Hec dicit vera Innocen. inquantum dixi excommunicatum non audiri appellationem prosequentem, quando excommunicatio precessit appellationem, ⁊ grauamen, propter quod est appellatum, ⁊ consequenter deuolutionem: quia prosequi non poterit obstante excommunicatione. Si autem appellatio, ⁊ grauamen, ⁊ consequenter deuolutio precesserint excommunicationem, vt quia appellatione extraiudiciali pendente, ⁊ grauamine subsecuto, ⁊ consequenter deuolutione, postea superueniat excommunicatio, ⁊ fortius si post itineris arreptionem ad prosequendum ad curiam. iij. questio. ix. re vera. tunc dicit quod prosequi poterit, non obstante excommunicatione: quia generaliter dicitur, excommunicatum appellationem posse prosequi. j. c. fi. ⁊ quia iam ceptũ videtur iudiciũ, vel appellationis causam. de offi. deleg. gratum. ⁊ c. cum causa. Non obstat quod superueniens excommunicatio impedit vim rescripti prius impetrati. de offic. delega. prudentiam. §. sexta. Item quia excommunicatio in quacunq; parte litis opponitur. j. c. pen. quia speciale est in appellatione, vt illam possit prosequi. j. eod. significauerunt. ⁊ c. fina. Secus si alias agit, non in modum exceptionis. Dic tu quod ratio est, quia quando iam superuenit grauamen, se defendit stimulatus: quod non est ante, ideo repellitur. Fatetur quosdam dicere indistincte excommunicatũ posse prosequi appellationem, siue sit excommunicatus ante grauamen, siue post:
13 tamen primum cum distinctione, ⁊ limitatione, de qua. s. † Ex hoc deciditur an excommunicatus audiatur petens reuocari tenutam datam in eius preiudicium. Joan. Andr. Tan. in. c. quoniam. §. quod si super. vt lite non contest. ⁊ remittit ad Specu. de concu. §. fi. ver. sed pone, reus. ⁊ tangit Jo. an. de app. qua frõte. Ibi Spe. residet qđ nõ possit petere obstãte exceptione excõicationis: quia agere dicitur, alias. xi. q. iij. cum excõicatio. de heret. excommunicamus. §. credentes. ⁊ hoc tenet Hostien. de verbo. signi. dilecto. Barto. in. l. de pupillo. §. fina. ff. de ope. no. nunt. dicit quod si principaliter venit ad defendendum, ⁊ in consequentiam ad rescindendam tenutam: vt quia in principali assumit defensionem tanquam reus, ⁊ incidenter petit reuocari tenutam, auditur: quia reus est, attento principali: vt. l. si pupillus. §. j. ff. de priuile. cre. ⁊ auf. ei, qui. C. de bo. auth. iudi. possed. Si autem principaliter petit rescindi quod factum est contra se, vel petit possessionem sibi restitui, dicitur actor: vt. l. in tribus. ff. de iudi. de ope. no. nunt. l. de pupillo. §. qui remissionem. vbi petens remissionem videtur defensor: quia defensor sumitur largissime pro omni, qui causam suam agit agendo, vel excipiendo, vel accusando. C. de aboli. l. ij. Quandoq; large vt defensor: dicit quo ad regulã, fauorabiliores. vt. §. qui remissionem. Quandoq; stricte pro eo, qui prouocatur ad iudicium: et sic assumitur hic, ⁊ dicta. l. in tribus. Idem dicit Joan. and. vt audiatur excommunicatus, si citatus ab excommunicato, qui petit absolui, opponat non audiendum antequam satisfaciat de expensis, ⁊ contra eum replicetur excommunicatio: vt ipse no. in dicto cap.
14 qua fronte. de quo dic vt ibi dicam. ¶ † Quero, excommunicatus propter excommunicationem repellitur ab excipiendo vel agendo, vbi non auditur, an poterit restitui, saltem ad appellandum, vbi sententia contra eum est lata, eo absoluto quasi legitima causa impeditus, interim eo quod agere non potuerit, nec per se, nec

procuratorem.argumen.ff.ex qui.cau.ma.l.sed ⁊ si per pretorem.⁊
ff.de mino.l.Papinianus exuli.vel saltem secundum Innocen.a
sententia absolutus poterit intra decem dies appellare, quasi il-
lud tempus non currat tempore excommunicationis.argum.de
concess.preben.quia diuersitatem.valet tamē factum contra illum
illo tempore,nec retractari potest, pro eo quia non fuit vocatus,
vel admissus,licet alius non excommunicatus ex eo posset dicere
sententiam nullam.de procur.in nostra.Primum tamen plus pla
cet Inno.⁊ valet restitutio ad appellandum, quando aliter super
iure suo subueniri non potest: alias si aliter subueniri posset,non
restitueretur,vt patet in confirmato.contra quem obijciens crimi
na fuit repulsus:hic enim non restituetur: quia per ordinariam
viam accusationis sibi prouidere potest.j.de appella.constitutus.
ij.cum ibi no.ad hoc.ff.ex qui.cau.ma.l.j.ij.⁊.iij.quia vbi competit
ordinarium,⁊c.ff.de mino.l.in cause.ij.in prin.Non placet Hostié.
quod audiatur petens restitui ad appellandum: quia impeditur.
opponere suo delicto,⁊ tamen non subest equitas dande restitutio
nis,sicut in impedito,vel absente Reipublice causa.Item nec pla
cet secundum:quia si est casus,quo potuit appellare,⁊ currit excō
municato decendium,cum appellare possit, vt hic: si est casus, in
quo non possit appellare,cessat questio:⁊ remittit ad no.j.eo.signi
ficauerunt.Similem questionem tangit Innocen.de offic.delega.
prudentiam.§.sexta.⁊ dicit quod excommunicato non currit tem-
pus,quia per aduersarium,vel iudicem stetit, quominus ius suū
prosequeretur:vt not.j.de appella.ex ratione.Hostien.ibi contra:
quia potius stat per excommunicatum,si sit in mora petendi ab-
solutionem.⁊ remittit.j.eodem.significauerunt.satis eque potest
distingui an excommunicatus sit iniuste,⁊ auditur,vt vel non cur
rat,vel saltem restituatur:aut iuste,⁊ si est in culpa petendi absolu
tionem currit a tempore culpe,⁊ non restituitur,nō a tempore sen
tentie.Si non est in culpa,quia forte vellet,sed non potest,tunc nō
currat,vel saltem restituatur.Nec ob.qđ delictum non det causam
legitimam impediendi cursum,vel restituendi:qꝛ delictum,vel cul
pa non est immediata causa,quare non potest,sed est excommuni-
catio:vt not.de concess.preben.quia diuersitatem.de quo dic vt ibi.
15 ¶ †Nunquid autem excommunicatus possit compromittere,⁊ se
defendere coram arbitro.Dicit hic Jo.an.Gul.in Specu.de arbi
tro.§.restat.in fin.tenere quod non auditur.Quod dicit verum in
voluntario compromisso,secus in non voluntario.⁊ idem ibi Jo.
and.in addi.⁊ limitat in non voluntario,vt possit compromittere,
16 quando est ad odium eius,secus si ad vtilitatem.¶ †Oppo.quod
repellatur etiam vt reus excommunicatus in iudicio: quia debet
prestare sacramentum calumnie, ⁊ illi non licet ingredi sacra,mul
to minus tangere.v.di.ad eius vero.Item cui cetera sacramenta
denegantur,nec hoc concedi debet.xxiij.di.illud.Sol.Hoc est con
cessum a iure in odium excōmunicati, vt omnia facere possit,que
ad causam pertinent,⁊ sic iurabit,⁊ omnes participantes ei occa-
sione litis non incidunt in canonem: cum talis communio sit ad
ipsius potius damnum,vel ad incommodum.Sic ergo sacramen
ta ad eius commodum non prestabit,sed ad eius incommodum,⁊
exmonerantia prestabit.Ad hoc gloss.j.q.j.qui studet.xxiij.q.iiij.
17 vir cum propria.¶ †Quero an excommunicatus conuentus su-
per eo,in quo est excōmunicatus iniuste possit excipere qđ vt com
munioni spoliatus non arctatur ad respondendū antequam com
munione restituaꝛ.Jo.quod non tenetur respondere,⁊ potest exci-
pere,dūmodo ostēdat ꝙ iniuste fuit excōmunicatus.iij.q.j.⁊.ij.q.
v.super causis.qꝛ oīa sunt iura restituēda,⁊ corporalia,⁊ incorpo-
lia.ij.q.ij.nullus pōt.iij.q.ij.si epūs.Idem no.Jo.in.c.nullus.alleg.
in glo.⁊.lxxxiij.di.quisquis.⁊ in illo.c.nullus.dicit idem de suspē-
se.ibi etiam de hoc per Archi.De hoc in Spec.de petit.⁊ possess.
§.si.in fi.⁊ ver.xxi.Hoc temperat hic Vin.verū,inquantum conue
nitur ab excommunicatore,qui excōmunicauit iniuste,vel ab illo,
qui fecit ipsum iniuste excōmunicari:secus si alius.de resti.spo.fre
quēs.li.vi.Ad hoc quod no.in dicto.c.quisquis.lxxxiiij.dist.Per
hoc dicit Lapus sua all.lxxi.versi.sed pone.vbi dicit qđ si aliquis
parochianus priuetur prestatione sacramentorum a rectore,quia
non exhibet.vt prius si cōueniaꝛ super decimis,opponere potest,
qꝛ sacramenta non exhibet,⁊ parochianum priuabit quasi posses-
sione exhibitionis sacramentorū.Et hoc maxime est verum,quan
do quid in decimis deberetꝛ in respectu ad recōpensationem sacra
mentorum:vt.s.de transac.veniens.Colligit glo.arg. sententiam
latā a iudice suspecto,hoc detecto retractari.Ad hoc,qꝛ litere sic
obtente nullā conferunt iurisdictionem,ex quo suspectus est.Glo.
remittit.de resc.ad audientiam.vbi patet quod surreptio non vi-
18 tiat ipso iure:vt ibi not.¶ †Secūdo colligit quod rescriptum est
suspectum.vbi non emanat de intentione pape.de rescript.cum di
lecta.de confirma.vti.vel inuti.porrecta.in fi.sequ.gloss.dic.⁊.j.de
19 regu.iur.non licet.lib.vj.¶ †Oppon.quod admittatur reconuen
tio,vbi non admittitur conuentio.iij.q.viij.cuius in agendo.cū si-
milibus.Sol.Ibi in recōuētione supplet defectus,scilicet iurisdi
ctio,propter quem quis ab agēdo,vel cōueniendo repellitur:hic [...]
20 quia vtrobiqꝫ repugnat.¶ †Querit gl.an possit excommunica-
tus compensare.Arguit gl.quod non:quia qui compēsat, agit.ff.
de compen.quicunqꝫ ergo.adeo quod si ad compēsationem ad[mit]
teretur per aduersarium, index ex officio ipsum debet repellere.
infra eodem.excep.in fine.Ad hoc,quia qui vna via repellitur,⁊c.
de procurato.tue.In hac parte residet gl.Gofre.dicit quod si tene
tur opinio quod compensatio fiat ipso iure,quidam dixerunt,pla
num est qđ debitum excōmunicati diminuitur, sicut ⁊ reliqua.Si
teneaꝛ opinio Azonis quod nō compensetur ipso iure,sed ita de-
mum si opponaꝛ.opiniones sunt.Host.dicit quod si debitum est li
quidum,⁊ aduersarius non neget, nec excipit,sed consentit quod
fiat compensatio,admitti debet.C.de compensa.l.fin.⁊ de deposi.l.
bona fides.§.fi.⁊ sufficere debet iudici,qualitercunqꝫ satisfiat acto
ri.ff.de pignor.actio.l.si rem.Si autem aduersarius neget,vel ex-
cipiat ne fiat compensatio.Hostien.⁊ Bartholo.Brixien.tenent
quod possit compensare.Idem Phil.j.eod.dilecto per.l.verum.
ff.de compen.Ad hoc,quia venit in compensatione,quod non ve-
nit in petitione.ff.de compen.l.etiam.Item quia excommunicato
soluere debitor debet debitum:vt no.de dolo.veritatis ergo ⁊ com
pensare.ff.qui potio.in pigno.habe.l.si debitor.Gofre.tenet quod
non possit compensare:⁊ in hoc adheret gloss.quia qui damnatus
est non petere,non potest compensare, quia petere videtur:ff.l.
amplius.ff.rem ratam habe.Hanc opinio.sequitur Tancre.Jo.⁊
Vincen.Ad hoc de deposi.bona fides.§.sane.cum concordā.Nam
qꝫqꝫ odio debentis negatur compensatio.Et si dicas concedi de-
fensionem.intellige hoc verum in defensione,que habet vim [solius]
exclusionis:nam hec excommunicato permittitur.ff.de accu.l.ser-
uos.sed non permittitur illa,que habet naturam impugnationis,
vt cōpensatio.Ad hoc.C.de adul.quoniā Alexandrum.Oppone-
re enim lenocinium,potius est grauare accusantem,quam se rele-
uare:vt ibi no.⁊.s.de ordi.cog.c.ij.in gl.penul.in fi.Ex hoc sequere
tur quod excommunicatus non possit opponere spoliationem: qꝛ
impugnat,non se tantum defendit.Puto quod compensare pos-
sit:quia potest excipere:⁊ compensare est excipere.Patet primum
hic:quia omnis exceptio reseruatur excōmunicato.Secūdo, quia [si]
attēditur qđ principaliter agitur,vt dz.l.j.ff.de aut.tu.finis com-
pēsantis est ab actione principaliter,⁊ per prius repellere,licet in
consequentiam sibi debitum consequaꝛ:hic consequitꝛ excipiendo.
Nō obstat hoc:qꝛ reconuētio nō repellit ius agēdi sed impugnat.
Non obstat.l.amplius quia beneficium fine ⁊ effectu compensans
petere videtur intantum,inquantum damnificat agentem inquan
tum compensat.Et hunc effectum considerant stipulantes pena
ne petatur:sed compensans formaliter non petit, sed se defendit.
Ad hoc quod dixi.s.post Bar.de incidenter petente reuocari re-
nutam.Non obstat quod que exceptiones possunt perimi,non ve-
niunt in cōpensationē:qꝛ intelligitur de illis, que perimi possunt
peremptoria exceptione.Non obstat qđ compensans impugnat: qꝛ
hoc facit indirecte, vt dixi.Nā ⁊ excipiēs aliquo modo impugnat:
quia dicitur actor.ff.de except.l.j.⁊.l.exceptionibus.de probatio.
Sed supposita opi.glo.est dubium an saltem fideiussor excommu-
nicati possit compensare pro excommunicato.Videtur quod nō,
ne prouideatur hac via excommunicato:⁊ qꝛ ex connexitate conse-
quitur fideiussor repulsionem arg.de consti.translato.ff.de arbi.l.
Pedius.l.j.§.item queritur.ff.de aqua quoti.⁊ esti.Ad hoc, qꝛ ex
opposito offenderetur regula.Accessorium sequitur naturam sui
principalis.⁊ negatum vna via,altera concederetur,cōtra id de re
gulis iuris.cum quid vna via.Ad hoc,quia mora rei nocet fide-
iussori.ff.de verb.obliga.l.mora.⁊.l.si seruum Stichum.eodem ti-
tulo.Aliqui dicunt quod si reus excommunicatus est soluendo:⁊
non compensat.ff.si mens.fal.mo.di.l.si duobus.§.j.de administra.
tuto.l.fina.C.ad Velle.l.j.siue non sit soluendo:⁊ compensat.Jom.
And.tenet quod si debitum est cōpensabile,indistincte ad petitio-
nem fideiussoris cōpēsetur:quia potest fideiussor soluere de bonis
rei principalis.l.si procuratorem.§.ignorantes.ff.manda.qui au-
tem compensat,soluit,vt dixi supra:⁊ exceptio obstans principali,
nō obstat fideiussori onerosam causam habenti.ff.de except.dol.l.
apud Celsum.§.sed cū legitima.Item qꝛ exceptio personalis non
prodest fideiussori.ff.de excep.l.exceptiones sic nec nocent.de reg.
iuris.odia.lib.vj.Et habent locum predicta etiā si post exceptio-
nem incipit deberi.Nam certum est quod post fideiussionē, ⁊ ante
excommunicationem,cepit ius compensandi competere fideiusso-
ri:quia per factum principalis rei ledi non potuit.ff.de compen.l.
verum.de pact.l.finali.Ad materiam facit quod no.de iure patro.
cap.finali.lib.vj.super gl.pen.⁊ post Dyn.de regulis iuris.is, qui
21 in ius.lib.vj.†Nunquid autem habens exceptionem, si super [illa]
imploret officium iudicis,vt imponat silentium actori:vt patet.ff.
de fideiuss.l.si contendat.⁊ no.in.l.si finita.§.elegāter.ff.de dam.in
fect.an audiatur,an repellitur excōmunicationis exceptione.sen-
tit Frede.cum audiri,suo consi.cclxxvj.Quod plz: quia quicquid
agit

agit, ordinat in finem defensionis. Ad hoc qđ no. Inno. qui si. finit le. lator. Nam dato ꝙ prouocat ad iudicium, totum, qđ facit, facit vt defendat, ⁊ nihil petit, vel impugnat, nisi vt absoluatur: ⁊ satis venit stimulatus, ex quo ius agendi contra eum cõpetit, licet exercitio non deducatur: ⁊ vide quod no. š. de rescrip. fin autem.

1 ☞ Excipiens de facta permutatione cum actore ipsius rei, que petitur, non fatetur per hoc actorem fuisse dominum.
2 Libellus incertus in genere circa accidentalia valet, si est certus in principali.
3 Pertinentiarum appellatione quid veniat.
4 Ordo cum preposteratione narrationis ad conclusionem non vitiat libellum.
5 Libellus, per quem petitur ecclesia cum suis pertinentijs, an procedat.
6 Exceptio stulte proponitur ante actoris intentionem fundatam.
7 Exceptionem opponens intentioni conditionaliter proposite in diuersis orationibus non fatetur.
8 Dictio aduersatiua, que in dubio potest intelligi conditionaliter ⁊ aduersatiue, in dubio conditionaliter intelligitur.
Uerba rei respondentis ad libellum interpretantur pro reo.
9 In permutatione ecclesiarum episcopus habet exigere cõsensum capituli. 14.
10 Permutari potest spirituale cum spirituali.
11 Permutare, ⁊ cambire, idem sunt.
12 Uerborum diuersitas inter articulum ⁊ probationem quo ad corticem, dum tamen idem significent, non vitiat probationem.
13 Uerbum Concedo, est aptum notare dominij translationem.
15 Actor potest ex rei deductis in iudicio suam intentionẽ fundare.
16 Contractum ponens videtur omnia ponere, que sunt de natura contractus.
17 Dominium de presenti potest cõcludi ex dominio de futuro.
Confessio super iure de preterito concludit ius presens.
18 Contractus permutationis est bone fidei.
19 Notarius, vel doctor, an quis probetur eo, quod est descriptus in matricula.
20 Episcopi habentur loco dominorum.
21 Ecclesia dicitur quo ad temporalia subiecta, quando superior de bonis ecclesie disponit pro libito sue voluntatis.
22 Actiones bone fidei, vel stricti iuris, que sint.
23 Confiteri non censetur, qui excipit. nu. 43.
24 Probationem actor de domo rei colligit.
25 Probatio dubia non declaratur ex materia articuli.
26 Instrumentum producens videtur fateri ea, que in instrumento continentur.
27 Instrumento de falso reprobato potest pars producens illud reuocare tacitam confessionem surgentem ex instrumenti productione. 35.
28 Instrumẽtum de falso replicans non potest se fundare super parte de falso redarguta.
29 Instrumenti falsitate per aduersarium detecta, potest instrumentum producens allegare falsitatem in ea parte, qua instrumẽtum reprobatur.
30 Instrumentum de falso licet non possit redarguere pars producens, potest iudex ex officio supplere ad id de falso redarguendũ.
31 Iudex vbi supplet ex officio ad partis commodum limitatur ad terminos, in quibus se pars opponat.
32 Falsitas potest post sententiam opponi, ⁊ replicari demum post viginti annos.
33 Sententia lata ex falsis productionibus potest vsque ad viginti annos reprobari.
34 Falsarij delictum in producendo falsum instrumentum non nocet ecclesie. 45.
35 Instrumentũ pducens an possit illud de falso redarguere. nu. 39.
36 Instrumento de falso impugnato per vnius productionẽ, an possit alius eo vti.
37 Instrumentum redarguens de falso an possit se ex eo aut tacita cõfessione, que oritur ex tali productione, fundare.
38 Instrumentum si produco cum protestatione quod produco pro ea parte tantum, que pro me facit, an iuuet talis protestatio.
39 Testium per me productorum dicta quomodo possim reprobare.
40 Officio aliquo per me donatus, ⁊ in eo approbatus, an a me possit eodem priuari.
41 Legem allegans male, credens pro se facere, que non facit, an si cõtra eum in alio articulo postea allegetur, pro quo est inducta, teneatur illam admittere contra se.
42 Confitens in dubio censetur cõfiteri omne id, quod necessario ex illo sequitur.
43 Excipiens quibus casibus fateri videtur actoris intentionem.
44 Excipere an postea possit negans intentum actoris, ⁊ in negatis conuictus.
45 Instrumenti falsi productio nocet priuato producenti.

1 **Cum venerabilis.** ¶ † Si re⁹, a quo
petitur res, exci-
piat de permutatione ipsius rei facta cum actore, non
fatetur per hoc actorem fuisse dominum: ⁊ exceptio fal
si, etiam post sententiam potest opponi. h. d. In prima facti, ⁊ pro-
cessus narratio. In secũda diffinitio, ibi: intelleximus. Prima sub-
diuiditur in tres: qꝛ prima ponit petitionem actoris. Secũda ibi:
idem. responsionem, exceptionem, ⁊ probationem reorum. Tertia
ibi: ad hec. replicationem, ⁊ probationem actoris. Secunda etiam
in tres: quia primo ponit motiuum diffinitionis, quoddã soluens
obstaculum. Secundo diffinit causam quo ad spiritualia, ibi: quia
vero. Tertio, quo ad temporalia, ibi: verum. Legam per partes.
2 ¶ † No. primo quod procedit libellus cert⁹ in principali, licet acci
dentia ad illud petita non certificentur, sed in genere petantur. de
3 quo de ordi. cum dilectus. ¶ † No. quod appellatione pertinentia-
rum non comprehenduntur possessiones, nec econtra. Et no. libel
4 lum super subiectione. ¶ † Nota quod preposteratio narrationis
ad conclusionem non vitiat libellum. Ad hoc de resti. spo. literas.
5 ¶ † Quero an procedat hic libellus, Peto ecclesiam cum perti-
nentijs, quia ad me pertinet, quocunq; iure subiectionis agatur.
Dic quod procedit, vbi petitur vt subiecta quo ad temporalia, et
quo ad spiritualia, vt hic. Item dicunt quidam etiam congruam
in patrono clerico, qui solum intendit sibi rationem reddi: vt in. c.
cum ⁊ plantare. §. in ecclesijs. de priuile. Item putatur quidam in
patrono laico, quasi per hec verba, Peto ecclesiam cum pertinen-
tijs suis: non intelligatur petere nisi ius patronatus. arg. š. de in-
di. examinata. Quod non placet Inno. cum in possessionibus nul
lum habeat ius. de iure pa. qđ autem. §. i. x. q. i. c. i. ⁊ seq. In clerico
autem cui ex fundatione competeret ius patronatus, bene admit-
titur talis libellus. xvij. q. ij. si quis episcoporum. Sed si ex dona-
tione laici hoc haberet, secus est: quia tunc non potest petere, nisi
quod author suus poterat, a quo causam habet. Tutius tamẽ est
quod etiam clericus habens ius ex fundatione non det talem libel
lum, sed petat ius patronatus, vel rationem administrationis si-
bi reddi: que petitio competit non solum patrono, sed etiam illi,
qui habet ius administrandi, secundum Innoc. Hosti. dicit quod
per petitionem istam, de qua hic, nunquam potest peti ratio admi
nistrationis, sed petẽda est in genere, vel in specie, ⁊ exprimi debet
qualiter, siue ex qua causa debeat, scilicet vt patron⁹, vel vt alius:
sic enim formandus est libellus, vt reus deliberare possit an velit
cedere, vel contendere: de libel. obla. c. ij. ⁊. iij. ⁊ quod ibi not. de quo
remittit ad decre. cum ad sedem. de resti. spo. ¶ Uenio ad versicu.
6 Idem no. ¶ † No. primo ꝙ stulte pponit reus, ⁊ temere exceptio-
7 nem, ante intentionem actoris fundatam. ¶ † Not. secundo quod
in diuersis orationibus ponens intentionem, ⁊ proponens exce-
ptionem non fatetur, quando intentionem ponit conditionaliter.
8 † Et no. quod aduersatiua, que potest intelligi aduersatiue, ⁊ con-
ditionaliter, in dubio conditionaliter intelligitur ad commodum
verba proponentis: ⁊ sic verba rei rñdentis ad libellum interpre-
tantur pro eo. de quo. ff. de ver. obl. inter stipulantem. §. i. de restit.
9 spo. cum ad sedem. de despon. ex parte. ¶ † No. iij. quod in permu
tatione ecclesiarum episcopus habet exigere consensum capituli,
10 ⁊ sacerdotum suorum. ¶ † No. iiij. quod spirituale cum spirituali
potest permutari. ⁊ si quid hinc ⁊ inde accedat temporale accesso-
rie, non vitiatur permutatio, de quo de re. permu. ad questionem.
¶ No. quod vna ecclesia potest cum duabus permutari. Per cõ
dicit Hosti. quod vnum beneficium potest cum pluribus in titulũ
permutari: ⁊ sic dicit se aliquando vidisse. Ad hoc quod no. de mi.
peti. c. ij. Dicit Cal. hec vera, quando beneficia sunt talia, que pos-
sunt simul de iure teneri, secundum illa, que notantur de rescrip.
gratia. lib. vi. alias secus, cum necessaria fuerit dispensatio, que vt
personalis, non transit ad alium. vij. q. i. petijsti. secundum Ioan.
Cald. Idem domini de Rota, sua conclu. xcvi. vbi dicunt, si vnum
euincatur, habebit regressum, aliud dimittendo, ad suum prime-
uum, noua tamen collatione. de preben. si beneficia. lib. vi. ⁊ c. inter
cetera. de re. permu. cum vniuersorum. de qua aliquid sua conclu.
xxiij. Consului tamen de facto quod per dispensationem, vt possit
cum vno dispensari, non potest cum pluribus, per. c. non potest. de
11 preben. lib. vi. iuncto. c. si motu proprio. ¶ † Not. de hoc verbo. In
12 cambium: qꝛ significat idem, quod verbum permutatio. ¶ † Not.
quod diuersitas verborũ inter articulũ ⁊ probationem quo ad cor
ticem, dum tamen idem significent, non vitiat probationem: nã ar
ticulus dicit de permutatione, instrumentũ de cambio. Ad hoc de
13 ver. sig. nihil. ⁊ no. glo. de causa poss. cum ecclesia. ¶ † No. de verbo
Concedo, qđ est aptum notare contractũ habilem ad trãslationẽ
14 dominij. de qua in. l. i. ff. de dona. ¶ † Oppo. quod in permutatiõe
non exigatur consensus sacerdotũ, sed capituli, vel conuẽtus. §. de

bis, que fiunt a prela. sine consensu ca.c.j.⁊.c.tua.⁊ de reb.eccle.non
ali.cle.si vna.Sol. Dic, sacerdotum, id est, capituli, vel canonicorū.
15 Et est simile.§.de p̄bēdar.c.j.gl.non sunt. ¶ Venio ad ver.ad hec.
Nota quod ex allegationibus, ⁊ propositionibus rei, actor potest
suam intentionem fundare. Et sic quod dicitur, probationem de
domo rei non extrahi, est verum, quando non est in iudicium de-
16 ducta. ¶ † No. quod ponens contractum videtur ponere omnia,
que sunt de natura contractus: vt que ab vtraq; parte requirun-
17 tur in contractu. ¶ † No. ad concludendum dominium de presen-
ti, sufficit constare quem fuisse dominum in preteritum: ⁊ sic con-
fessio super iure de preterito concludit ius in presens, quando ali-
quid ponitur in presens, ex quo sequitur aliud fuisse in preteritū.
vide.§.de transact.preterea.⁊ vide.l.certum.§.j.cum glo.ff.de con-
18 fes. ¶ † Nota quod contractus permutationis est bone fidei. Et
no. signum ad cognoscendū contractus beneficij, quando numera
19 tur inter contractus bone fidei. Insti.de acti.§.preterea. ¶ † Ex
hoc no. vnum modum probādi ex descriptione, nam probatur hā
nitus, vel notarius eo quod est descriptus in matricula bannito-
rum, vel notariorum. De notario an matricula probet, dixi de p-
ba.c.j.ad hoc.l.j.ff.de his, qui sunt sui, vel ali.iu. ¶ Nota quod ad
substātiam permutationis exigitur dominium, vel qd permutās
20 habeatur loco dominij. ¶ † No. pro episcopis, quia licet non sint
domini, sed procuratores, de dona.c.ij. habentur tamen loco domi
norum: vnde permutant, ⁊ alienant, sicut procuratores habentes
liberam, seruata tamen iuris forma. de quo.§.de elec.cum nobis, ⁊
21 de re.eccl.non alie.nulli.⁊.c.quidam.li.vj. ¶ † No. arg. ad ostenden-
dum ecclesiam quo ad temporalia subiectam, quando superior de
bonis ecclesie disponit pro libito voluntatis.§.in verbo, fuisse con
22 fessos. Ideo illam ibi reseruo. ¶ † Gl. querit que sint actiones bo-
ne fidei, ⁊ que stricti iuris, ⁊ eas enumerat: ⁊ est clara. Ibi: pignora
titia: dic directa.⁊ contraria. secundum Pet.⁊ Abb. vt que datur
debitori debito soluto, ⁊ que daf creditori, si pignorata sit res alie
na, vel alteri obligata, ⁊ ibi hereditatis petitio, ⁊ actio ex stipula-
tu pro dote: vt ibi sequitur. Hostien. ponit hic versus, quos ponit
Jo.an. de quibus non curo. ¶ Quero quare dicatur bone fidei, et
stricti iuris: Dicit gl. quod non dicuntur stricti iuris ad differen
tiam bone fidei, quasi in eis bona fides inueniri non debeat: q2 ita
exigitur in cōtractibus stricti iuris, sicut in cōtractib9 bone fidei.
C.de act.⁊ ob.l.bonā fidē. sed dicuntur stricti iuris, quia in eis non
veniunt nisi ea, que stricte cōcludunf ex verbis, ⁊ quod exigit obli
gationis natura: vnde non veniunt vsure ex mora in contractib9
stricti iuris, nisi specifice sit actū.C.de vsur.l.iij. in contractib9 bo
ne fidei veniūt.C.de act.emp.l.Jul. secundū glo. Aduerte secundū
Abb. hoc est verū de iure ciuili, de canonico vsure nō veniunt etiā
in cōtractib9 bone fidei, nisi vt interesse: ⁊ forte nec hodie de iure ci
uili. de quo de vsur.c.iij.C.de vsur.cū allegas.C.de sum.tri.l.j. Itē
in actionib9 bone fidei venit interesse: qd nō est in cōtractibus stri
cti iuris, vbi rē dari est in obligatiōe: secus si rem tradi: vt.l.stipu
lationes nō diuidunf.§.j.ff.de ver.ob. Item in actionibus veniūt
omnia, de quibus etiā nec actū est, nec cogitatū: secus in actionib9
stricti iuris, ita ꝙ plus ex bona fide iudicaf ille cōtractus, ⁊ scd'm
naturalem equitatē, quā cōtractus stricti iuris, qui ex solo iuris ri
gore iudicanf, ⁊ in actionibus bone fidei, ex hoc plus exuberat offi
ciū iudicis, ꝙ in cōtractib9 stricti iuris. Istis causis dicūtur bone
23 fidei, ⁊ stricti iuris. ¶ Venio ad versi.intelleximus. ¶ † No.j. exci-
24 pientem non fateri. ¶ † No.ij. qd licet actor nō fundet intentionē
super exceptione rei, fundat tamen intentionem suam super pro-
batione exceptionis. Et hoc, q2 exceptio est propria probatio cō-
munis, ex quo est in iudicium producta. Idē dicit Spec.de respō
sione ad positiones super exceptione: q2 ex illis se fundat actor p-
pter que dicit hodie inutilis est illa regula, exceptionē obijciens,
cum cōmuniter de exceptis, ⁊ replicatis fiant positiones. ponit in
25 Spec.de excep.§.viso.versi.est igitur valde. ¶ † No. ꝙ ex materia
articuli nō declaraf probatio dubia. Nam licet articulus dicat de
Sabinen.episcopo, probatio simpliciter loquens de episcopo, nō
26 intelligetur de illo. Ad hoc de pbat.in presentia. † Et sic no. quod
producens instrumentum ad limites comprehensi in instrumēto
27 fateri videtur. ¶ † No. ꝙ reprobato instrumēto de falso, pōt pars
pducēs instrumentū reuocare tacitā cōfessionē surgentē ex produ
ctione instrumēti in ea parte, in qua falsum reperif instrumētum.
28 ¶ † No. ꝙ replicās instrm̄ de falso, nō pōt se fundare super parte
de falso redargūta, nec sup instrō, nec sup tacita cōfessiōe ex produ
29 ctione instrumēti surgēte. ¶ † Not. ꝙ falsitate instri p aduersariū
detecta pōt pducēs instrm̄ allegare falsitatem in ea parte, qua in-
30 strumētū reprobaf. ¶ † No. ꝙ lz pars pducēs instrm̄ nō possit re-
darguere de falso, pōt tn̄ iudex ex officio iuuādo iustitiam supple
re, maxime vbi vult hoc facere ad cōmodum publicū, ⁊ falsitatem
reiicere, seu ex ea se nō fundare. Ad hoc gl. de pba.l.licet causam. in
31 verbo, se adstringerint. Inn. de cēsi.cū olim. ¶ † Not. ꝙ vbi iudex
supplet ex officio ad cōmodū partis, eius officiū in opponedo li-
mitatur ad terminos, quib9 si pars opponeret, opponere posset.
Ideo illo tpe supplet circa dilatoriā, vel perēptoriam, que posset
supplere, ⁊ opponere pars, vt ante litem, vel ante sniam, nisi sit de
32 exceptionibus, que valeāt post sniam opponi. ¶ † Nota qd de fal-
sitate excipiendo, ⁊ replicādo, potest opponi post sniam, ⁊ etiam
33 post.xx.annos. Et nota qd snia lata per falsas pbationes pōt re
34 probari vsq; ad.xx.annos.⁊ retractari veritate cōperta. ¶ † No.
qd delictum persone in falsando, vel pducendo falsum instrumen
35 tum, nō nocet ecclesie. ¶ † Opp. qd cōtra producētē instrumentū
falsum credatur instrumento cōtra producentem: tenet quia pro-
ducens non potest dicere illud falsum, quod produxit: ⁊ semel ap-
probauit de censi.cū olim.xix.dist.si Romanorum.no.§.de fide in-
stru.imputari. sicut neq; contra testes.iiij.q.ij.itē si quis. Secun-
do, quia talis producens tacite videtur confiteri contenta in in-
strumento: ⁊ sic si nō preiudicet instrumentum, preiudicabit con-
fessio. Hic sunt duo videnda. Primū, an producens falsum instru
mentū, illud possit redarguere de falso. Secundo nunquid aduer-
sa pars reprobans instrumētum, possit se ex eo, vel tacita cōfessio-
ne, fundare. Dic, qd si instrumentū producitur falsum ad preiudi-
cium ecclesie. si producitur per personam singularē, detecta falsita
te, ex quo nō prodest ecclesie, nec nocet. Unde si dicat is, cōtra quē
producitur, quod stari debet instrumento, inquantum dicitur qd
episcopus olim fuit dominus, ex quo permutauit, replicabitur qd
illud falso appositum nō debet preiudicare ecclesie: quia delictum
persone ⁊c. Similiter replicabitur cōtra productionē, vel confes-
sionem ex productione surgētē, ⁊ multo fortius potest superior ex
officio loco ecclesie supplere: ⁊ tūc aduersarius non potest se ex eo
fundare, vt hic: si pducif per priuatū, ⁊ agif de preiudicio priuati,
vel per cōuētū ecclesie ad p̄iudiciū ecclie: ⁊ tūc si nō vult opponere
cōtra instrumētū de falsitate instrumenti, sed qd nō facit contra,
bene pōt hoc dicere: vt quia producit instrumentum, in quo conti
netur quod episcopus permutauit, vult ostendere qd non probat
quod non Sabinen. episcopus permutauit: hic pōt allegare con-
tra instrumentum, ad excludendam probationem instrumenti, li-
cet ad hunc etiam finem produxerit instrumētum, vt probaret qd
Sabinen. eps permutauit: quia veritate comperta, error cedit ve
ritati, ⁊ veritas non viciatur errore gestorum. ff.de officio presi.l.
illicitas.§.veritas.ff.ad mu.l.assumptio.ff.de nego.gest.l.itē si cū
putaui.§.si. Si autem volo reprobare instrumentum, qd produxi,
tanꝗ in aliqua parte falsum, in illa parte, qua aduersari9 pbat il-
lud falsum: ⁊ possum autoritate illius aduersarij, q mihi aperit
viā, ⁊ cōmittit edictū ad reprobādū de falso, vt hic. Unde possum
dicere qd non facit pro eo in eo quod dixit ipsum falsum. de regu.
iuris. ex eo quod. lib.vj. Et sic potest intelligi Inno. hic: ⁊ patebit
hoc ex productione originalis, si impugnaf in illa parte, que pro
se produxit, ⁊ in toto, si in totū pro se produxit, aduersario non re
darguente illud de falso, si vitiū est remissibile cōsensu producen-
tis, eo qd producit, illud approbat: vnde postea nō potest illud re-
probare: vt si procurator cōfecit instrumētū nomine meo, ⁊ postea
illud produco.l.iij.§.falsus.ff.rem ra.ha. Sed si vitium non est re-
missibile, vt quia non est solenne, bene potest illud improbare tan-
quā nō solēne.l.post legatū.de his, quib.vt indig.⁊ ibi Bar. Sed si
velim illud impugnare tanꝗ falsum, dicit hic Inno. in vna parte
quod non potest.§.de fide instru.l.imputari.⁊ quod no. de censi.
olim.xix.dist.si Romanorum. In alia glo. dicit quod cessante spe-
cialitate ecclesie, pars non admittitur ad opponendum de falsita-
te: si tn̄ constat iudici illud falsum esse, licet ppter hoc producens
possit puniri pena falsi. Ad qd.§.de his, que fi.a pla.quāto. Tamē
ad illud, qd dicit falsum instrumentum producentem teneri, si ali-
ter non conuincitur, nō condemnabitur per iudicē: alias sequeretur
quod iudex deberet ferre iniquam sententiam. Ad quod de causa
posses.cum super. Hoc temperat verum, quando ignoranter pro-
ducit: secus si scienter, fm alios: q2 tunc condēnaretur. Quodl per
xo: nam tunc tam ex viribus instrumenti, cum appareat falsum,
quam in penam scienter producentis falsum instrumentum con-
demnabitur. de in integr.restitu.tum ex literis.⁊ sic erit in ecclesia
speciale, quod in his casibus delictum, vel dolus prelati, vel pro-
curatoris ei non noceat. Ad hoc hic, ⁊ dicam in.c.tum ex literis.
36 ¶ † Nunquid autē vno producente instrumentū, si illud sit repro
batum de falso, alius illo vti possit: no. Inno.⁊ ibi dixi, qui fil.sint
37 legi.causam. ¶ † Ad secundum an reprobato instrumento possit
se pars fundare ex confessione, que surgit ex pductione instrumen
ti. Dic si est reprobatū vt falsum, non poterit se fundare ex cōfes-
sione tacita surgente ex pductione instrumēti: ⁊ hoc ideo, q2 visus
est hoc fecisse innitens instrumento, quod putabat verum. de re iu
dica.cum J.⁊ A. Item quia sublato instrumento, ⁊ conquassato
vt falso, sublata sunt que cōtinentur in illo, ⁊ tacita confessio cohe
rens instrumento. de here.fraternitatis. de fi.instr.inter dilectos.
§.ceterum. Idem dicit, si confessio est expressa, coherens tamen in-
strumento: quia confitetur omnia, que continentur in instrumēto,
quod

quod producit, vera esse, non preiudicaret sibi, illo propter falsita-
tem reprobato: quia ex quo falsum est, falsa sunt ibi contenta, ⁊ sic
cōfessio fuit erronea. Secus si cōfessio esset separata, ab instrumē-
to, vt q̄r specifice p se poneret in facto illa, que cōtinentur in instru
mento, nō facta mētione de priuilegio, vel instrumēto, licet ⁊ illud
cōtineat in priuilegio postea reprobato: q̄r cōfessio est extra priui-
legiū, vel instrm̄, ⁊ eque principalis ab illo separata, ⁊ non innitēs
priuilegio: vnde remaneret, priuilegio, vel instrumēto reprobato,
nisi ostendat error aliter. Hec vera inquātum instrumentū repro-
betur vt falsum: secus si vt nō solēne, siue solēnitas exigatur ad cō
tractū in instrumento comprehēsum, vt defectus consensus cano
nicorū, siue sit solennitas ipsius instrumenti, ⁊ non contractus, vt
quod instrumentū non habeat solennia, de quibus in aut. vt pre-
po. no. Impera. ⁊ de fide instr. c. j. ⁊ c. inter dilectos. Nā ꝙꝙ ex hoc
defectu pronuntietur instrumentum non sufficiens ad probandū
intentū, remanebit tamen confessio, siue sit tacita, siue expressa co-
hesiua ad instrumētū. de censi. cum olim. Et est causa diuersitatis,
quia vbi reprobatur vt falsum, tollit fundamentum radicitus, cui
confessio adheret. Ideo necesse est qd̄ confessio, vt edificium ad il-
lud tollatur. j. q. j. cum Paulus. de presbytero non bap. c. fin. Ubi
autem est defectus solennitatis tantum, dato quod non sufficiat
ad probandum intentionem principalem, alias tamen tenet suum
vigorem, ⁊ est publicum, ⁊ sic non caret fundamento. l. cum filius.
§. dominus. ff. de lega. ij. C. de lib. prete. authen. ex causa. Hec vera
inquantum producit ex certa sciētia: sed si errore producit credēs
solenne, vbi non est: quia tunc licet confiteatur ea, que sunt in char
ta, esse probata tacite, tamen ex quo apparet non solenne, vt quia
produxit priuatam pro publica, patet quod non est probatum, vel
potuit probari, iam patet de errore iuris: ideo sibi nō preiudicat.
Non obstat quod confessio ex errore iuris non reuocatur: quia il-
lud est verum in confitente firmiter: hic loquimur de quadam pre
sumpta confessione, ⁊ non firma, scilicet surgente ex quodam fa-
cto erroneo. Hec vera, vbi est omnino tacita confessio. Secus di-
cit Innocen. in expressa: vt si producens diceret, Confiteor esse ve
ra, pro probatione dico contenta in hoc instrumento, vel hac char
ta, quia mens horum verborum non dependet ex charta, licet con
fessione, per iam dicta. Fatetur tamen quod si per tale instrumen-
tum, vel talem chartam minus authenticam aliquid iudicatum,
esset, hoc casu tam iudex, qui sententiam dedit, quam assessor, qui
consuluit, ⁊ etiam litigator, pro quo sententia lata fuit, idem ius
ex eadem charta, vel instrumento agente condemnato esset seruan
dum contra sententiantem, per edictum quod quisq; iuris. vt no.
in Summa Azo. ff. quod quisq; iuris. sm̄ Inn. Quod no. quia ex-
tendit titulum, quod quisq; iuris. ad consulentem, ⁊ assidentem.
Non ob. predictis quod indistincte reprobato instrumento possit
venire contra confessionem. s̄. de iureiur. mulieri. ⁊ quod ibi no. q̄r
quod hic procedit, quando tantum reprobatur instrumentum, et
super illo fertur sententia: sed si super principali confessato fertur
diffinitiua, ⁊ contra instrumentum, ⁊ contra confessionem directe,
tunc bene poterit quis venire contra confessionem etiam expres-
38 sam, per ibi no. secundum Innoc. ¶ † Nunquid autem si produco
instrumentum protestando quod produco in ea parte, que pro me
facit, ⁊ non vltra, iuuet hec protestatio: domini de Rota, sua con-
clu. cclxxvj. dicunt quod si instrumentum est confectum ad petitio
nem solius aduersarij, possum, ⁊ protestatio iuuat. de constit. cum
M. quia ibi scriptum ad preiudicium mei mihi non preiudicat: si
est confectum ad petitionem mei, non possum: vt no. Inn. de censi.
39 cum olim. Ad hoc de fide instru. imputari. ¶ † Oppo. contra pre-
missa qd̄ indistincte possum improbare quod produxi. de test. pre-
sentium. Sol. Instrumenta, que produxi, improbare non possum:
⁊ hoc, q̄r ab initio illud perlegere potui, ⁊ debui diligenter. Aliud
in testibus: nam eorum dicta possum reprobare ex eorum deposi-
tionibus: vt no. de fide instr. imputari. ⁊ etiam per alios testes in-
directe. de testi. presentium. ⁊ c. ex tenore. Posset etiam opponere
de corruptione. iiij. q. iiij. si quis testibus. de noua infamia. de testi.
cogen. preterea. In his enim, ⁊ similibus ideo non obstat produ-
ctio a me facta, quia quid dicturi essent, non poterā diuinare. In
scripturis autem diuinantium potest quis approbare quod est be
ne dictum, ⁊ male dictum reprobare. Idem quando authores non
sunt approbati. In prophetis autem, vel authoribus approbatis
totum, quod dicunt, amplectendum est, nec potest aliquid reproba
ri: quia in eis locus est ab authoritate. Et quicquid dicunt, indu-
bitanter credendum quod est tenendum. ix. [illegible] stinc. ego solus. ⁊ ca.
seq. xv. di. ca. si. Instrumenta autem, ⁊ testes licet habeant authori
tatem vt eis credatur prima facie, probationem tamen admittūt
in contrarium. C. de fide instru. l. fi. de test. presentium. Ideo si infi-
deles, vel heretici prophetas habeant, vel authores, qui dicant
contra eos, ex eorum authoritatibus possumus conuincere, ⁊ cō-
tra eorum errorem argumentari. xxxvij. dist. si quid veri. Fatetur
Inno. quod licet ipsi infideles de iure non sint audiēdi contra pro
prios suos, ⁊ speciales authores, tamen de iure nō possumus con
tra eos vti authoritatibus eorum doctorū, qui veri prophete, vel
authores non sunt, ⁊ quos nos etiam reprobamus. arg. C. de testi.
presentium. C. de fal. l. qui falsas. C. de re. cre. l. si quis. Quero, licet
possim reprobare dicta testium ex antiqua causa, non possum re-
probare: an licet inter easdem personas non possim, nunquid in-
ter diuersas. Dicit hic Inno. quod nec inter easdem, nec inter di-
uersas: vnde testem, quem produxi contra Titium, non possum re
probare, Titio producente contra me: ⁊ si quecunq; alia persona
producat contra me, non possum illū reprobare, quē semel produ-
xi contra Titium. iiij. q. iij. si quis testibus. Idē dicit de iudice. iij.
q. viij. cuius in agendo. Hoc dicit verum Innocen. quando volo
reprobare testem vel iudicem ex causa, que a me procedit: nam ex
ex causa, que ab alio procederet, bene possum: vt si induxi patrem
tuum in testem, vel in iudicem impetraui cōtra vnum, tu patrem
tuum inducis contra me, vel in iudicem impetrasti, non potes: et
est causa melior: quia te producente adest causa recusandi, que non
aderat me contra alium producente: quo respectu non potest dici
approbatus, quasi noua causa superueniat: ex producente etiam,
qua ante non fuit approbatus. Et idem est, si quomodocūq; quem
produxi, vel impetraui, volo repellere, vel reprobare ex noua cau-
sa superueniente. Ad hoc. s̄. eo. pastoralis. de offi. dele. insinuante.
40 ¶ † Quid si admitto aliquem ad vnum officiū, an possim ipsum
repellere in alio officio. Dicit Innoc. ꝙ si ex approbatione in vno
officio persona cōcluditur habilis in alio, quia paria sunt officia,
⁊ equales exigunt personas. vel similes, ⁊ approbatus in vno non
potest ab alio repelli, nisi ex noua causa. Secus si sunt dissimilia:
quia non sequitur, approbatur, seu habilis est ad hoc officiū, ergo
ad maius habilis est. xij. dist. nos consuetudinem. ⁊ no. de elec. scri
ptum. Per hoc dicit, si impetraui aliquem in iudicem, qui potest
esse criminosus, si in testem producatur, possum ipsum repellere a
testimonio: nam criminosus bene potest esse iudex, sed non potest
esse testis. Secus si nunc vellem eum reprobare in testem, quia est
infamis: quia ⁊ infamia repellit iudicē. Ad hoc. ff. de adult. si vxor.
§. fi. ⁊ in alijs concor. Ad hoc de accusa. nullus. de eta. ⁊ qua. accepi
mus. vbi inuenies an possit repellere episcopus eum, quem ordina
uit. ⁊. s̄. de elect. nostri. vbi habes an quis possit venire contra fa-
ctum proprium. Ad idem de cle. coniu. diuersis fallacijs. §. fina.
41 ¶ † Quid si quis allegat legem male, credens pro se facere, ⁊ nō fa
cit, an si contra eum in alio articulo postea allegetur, prout est in-
ducta, teneatur illam admittere contra se. Dic qd̄ non: quia veri-
tas gestorum, ⁊c. ⁊ quia errantes in iure, quales sunt isti, se corri-
gere possunt, quasi confessatum sit impossibile: ⁊, quod plus est,
etiam si hoc non faciunt, vel facere nesciant, iudex hoc facere de-
bet: q̄r in his. que sunt iuris, iudex supplere potest. De quo de po-
42 stula. prela. bone. j. secundum Inno. ¶ † Oppono quod excipiens
de permutatione, episcopum dominum fuisse: nam confitens vnū
confitetur id, quod necessario sequitur ex illo. de consti. translato.
Confitendo permutationem, cōfitetur ergo permutantem domi-
num. Secundo probatur expresse. s̄. de transactio. preterea. Ter-
tio, quia iurans de calumnia iurat hanc clausulam, quod nullam
dilationem requiret ad probandum, nisi quod credat necessariū.
Item quod nulla falsa probatione vtetur. C. de iura. calum. aut. in
isto. Monasterium ergo proponens aut credebat illam veram,
aut falsam: si veram, confitetur episcopum fuisse dominum: si fal-
sam, periurus est. Et dato quod non iurasset, dicendo cōtrarium
allegabat turpitudinem suam: ⁊ sic vt cōtrarius, ⁊ turpitudinem
43 allegans non debebat audiri. de donatio. inter dilectos. † Glos. se-
cunda respondit ad ca. preterea. concludens quod ex duplici ca-
pite hic non profuit allegatio permutationis: quia nec ex ea fuit
fundata intentio, nec etiam ex ea fuit inducta litis contestatio.
Assignat causam, quia hic exceptio, ⁊ confessio fuit multum repē-
tina. Allegat. C. de exhiben. ⁊ introd. re. §. illud autem. colla. v. Sic
ergo nota quod etiam considerata responsio non preiudicat con-
fitenti. Dic vt dixi de confes. c. fi. Uel secundo hic fuit defectus cō-
testate litis: quia excipiens non respondit, nec affirmando, nec ne-
gando, vt oportet in qualibet litis contestatione. de electio. dudū.
cum fini. Innocen. dicit quod siue excipiendo; siue respondendo
petitioni respondeatur animo contestandi litem, facta erit conte-
statio litis. Patet hoc, quia illud quod vocatur exceptio, vocatur
etiam responsio. Hic hodie vt de litis contesta. cap. ij. lib. vj. vbi
determinatur quod non inducitur litis contestatio. Ad quod fa-
cit ratio gloss. Sed dato quod non inducatur contestatio, tamen
preiudicare debet confessio, que non exigit litis contestationem.
Glo. respondit tripliciter. Primo modo quod excipiens non fa-
tetur indistincte: quia excipiens licet ponat factum, contra quod
fundatur exceptio, factum potest ponere dupliciter. Primo mo-
do vt affuit de facto. Secundo modo vt affuit de iure. In dubio
videtur ponere factum vt affuit de facto: quia pro eo verba sunt
interpretanda. Et sic ne videatur fateri, cum exceptio ordinetur

ad finem perimendi,non ad finem firmandi intentionem aduerse
partis:dat simile gl.quia si excipio contra prescriptionē de inter-
pretatione,non videor fateri prescriptionē.de probatio.ex literis.
J.de prescriptio.illud.Nō obstat quod dixi de iuramento calūnie
quia vel credit,vel non credit:quia possibile est quod illud credit:
sed credit intercessisse de facto,⁊ nō de iure.Inn.dicit quod aliud
est confiteri.⁊ confitendo sibi preiudicat,adeo quod nō potest con-
tra suā confessionem dicere,nisi probaret ante sententiā se errasse:
si non confitet,sed solū excipiendo proponit,non potest dici quod
cōfiteatur,nec quod credat.Qui enim excipit,non credit,neqꝫ di-
scredit,imo dici potest quod dubitat,⁊ quasi inter duo verisimilia
ducit.C.eo.si quidem.ff.de acquir.heredi.l.qui putat.§.qui bona.⁊
§.fi.Nō obstat.preallegata authen.in isto,quia licet is,qui excipit,
nō credit exceptionē veram,quia tamen nō discredit,necessaria est
sibi dilatio ad probandū,vt per id sciat an id,de quo dubitat,sit
verū,necne.Secūda est solutio,si excipiens per prius neget,vel nō
confiteatur intentionē:vel dicat se nō confiteri,⁊ excipiat,non cō-
fitetur,vt hic:si cōfiteatur,vel simpliciter excipiat,confitetur.Idē
si excipiendo intentionē ponat conditionaliter,⁊ postea excipiat,
vt fuit hic:quia dixi,⁊ si dudū ⁊c.vnde inseruit gl.excipientem,vt
dicat,non credo te prescripsisse,sed vbi p̄scripseris,oppono inter-
ruptionem:vel nō credo te dñm:sed vbi sis,permutasti.Uel dicat.
Si dominus fuisti,permutasti:vel si p̄scripsisti,interrupi.Simili-
ter si aliquis petitur in virū,dz dicere,nō confiteor me virū,sed si
essem,cōsanguinitas est inter te ⁊ me.Nā sic respondēdo nō confi-
tetur de intentione aduersarij.Jo.And.remittit ad regulā,exce-
ptionē.de reg.iur.lib.vj.Residet gl.excipientē non fateri.Cautelā
tū dicit ad opiniones vitandas,vel nō confitendo,vel cōditiona-
liter ponendo intentionē,respondeat gl.C.de excep.si quidē.tenet
idem.Contrariū tenet gl.de excep.nō vtiqꝫ.Et hanc tenet Dy.in
regula,exceptionē.Cy.C.de excep.si quidē.⁊ de proba.exceptionē.
tenet gl.hic.Bar.tenet excipientē fateri,in dicta.l.nō vtiqꝫ.Sz vt
cōfessio prosit,oportet agentē ex toto exceptionē nō negare.Ideo
si negat exceptionē quo ad ius ⁊ factū,nō prodest ei cōfessio:qz nō
pōt ex eo,qđ negat,se fundare.de regu.iur.ex eo quod.vt qz negat
pactū,de quo opponit factum.Si fatetur exceptionem quo ad fa-
ctum,sed negat quo ad iuris solennitatem,bene fateri videt:vt si
fatetur pactū factū debitori,sed nō solenniter.Ad hoc de rescrip.
ex parte decani.⁊ de transac.p̄terea.ij.Jo.and.hic,⁊ in addi Spec.
in ti.de exceptio.§.viso.ver.est igitur.⁊ cōmuniter gl.⁊ Canoniste
in dicta regula,exceptionē.tenent excipientem nō fateri.Et idem
dicunt de replicante.Glo.in regula,exceptionem.assignat aliquas
causas.Prima,quia hec non est intentio excipientis,imo ad eius
oppositū ordinatur intentio,scz ad perimendū.ff.de exceptio.l.j.
Non debet ergo oppositū operari.l.cū falsa.§.fi.de conditio.⁊ de-
mon.ff.de lega.j.l.legata inutiliter.⁊ de adimē.le.l.legata.Secūda,
quia verba prolata in iudicio absqꝫ intentu confitendi,confessionē
nō inducunt.ff.fami.ercis.qui familie.Tertia,quia eadē exceptio
non debet producere contrarios effectus.de procura.tue.⁊ sic non
debet operari repulsionē,⁊ confirmationem intentionis.ff.de so-
lutio.l.qui hominem.§.fina.Quarta,quia reus potest proponere
cōtraria.de reg.iur.regula,nullus.Et hāc opi.sequit Ja.de Are.
Cy.⁊ Pe.in dicta l.exceptionem.⁊ dicta l.nō vtiqꝫ.⁊ placet.Dic,si
exceptio est facti,vel intentionis,vel negat intentionē,vt in exce-
ptione nō numerate pecunie,⁊ planū est excipientem nō fateri.Si
sic se habet quod nō negat,sed ponit intentionē,tūc sit pro regula
qđ excipiens nō fatetur:que regula maxime procedat quando per
prius negatur intentio,vel qñ dicit se nō confiteri,vel quando illā
ponit conditionaliter:quod facere censetur,licet verba possint in-
telligi aduersatiue,vt hic procedit etiā,qñ actor negat exceptionē
quo ad ius ⁊ factum:quia non potest se ex negatione fundare,vt
dixit Bart.Fallit primo quando intentio ponitur separatim ab
exceptione,⁊ postea obijcitur exceptio:vt si opponitur sic:Dico te
mutuasse.sed fecisse pactum de nō petendo:vel si dico ecclesiā fuisse
subiectā,sed dico factā fuisse trāsactionē:vt est casus de trāsactio.
preterea.Et hoc dicit Joan.And.hic,super gl.prima.Per quod
datur intellectus regule,vt illa procedat,quando actor ex verbis
exceptionis cōsecutiue,⁊ intercluse presupponentis intentionem
vult fundare intentionem.Secus si ab alio separato:quia tunc ex
illo fundat,licet non exceptione.Fallit secundo,quando intentio
trahitur ex verbis exceptionis nō interclusе,vel pregnantis,aut
tacite:vt quia oppono contra petentem rem,quod ipsam condu-
ctam tenui ab eo per decennium:hic vult acceptare solum hoc,qđ
conductam tenui per decennium.Certe potest se fundare,quia li-
cet nō fatear intentum inclusum in exceptione,fateor tamē ipsam
exceptionē:⁊ tunc non est separabilis intentio ab exceptione.Fal-
lit tertio quādo factum est interclusum in exceptione,⁊ actor fun-
dat se ex facto prout est in facto,sed non prout est in iuris effectu:
⁊ tunc excipiens videtur fateri.Nā si agit ex maleficio infamante,
opponens transactionem videtur fateri factū,ex quo infamatur.

ff.de his,qui no.infa.l.quoniam.Predictis nō obstat.ff.de excep.
l.si quidē.vbi cōsulitur reo.vt nō opponat ante fundatū intentum
actoris:quia illud consiliū non datur,quasi ante opponēdo videat
fateri,⁊ sic quasi intentionē aduersarij fateat:sed datur illud reo,
ne se grauet superfluo onere probandi:quia forte aduersarius nō
probabit.Sit finalis ratio,quare excipiens non fatetur,qz inten-
tionem interclusam potest dupliciter ponere.Primo vt in facto.
Secundo vt in iure sonat.In dubio videtur fateri vt in facto,nō
vt in iure,vt verba pro eo interpretentur.ff.de verb.obl.inter stipu-
lantē.§.fi.Ideo si sup facto se fundat actor,fatet reus:si sup iure,
nō est confessata actoris intentio.Aduertendū tamen qđ licet ex-
cipiens nō fateatur,nec ex illa possit trahi fundamentū intentio-
nis actoris,potest tamē trahi ex probatione ipsius exceptionis,qz
illa est communis,vt hic est casus:nam si instrumentum nō fuisset
falsum,potuisset se ex instrumento fundare.Idem in positione,vt
dixi,notando:⁊ tenet Specula.de excep.§.viso.versicul.est igitur
44 valde.†Nunquid autem negans intentum,si conuincatur,possit
postea excipere,vide in Spec.de exceptio.§.viso.in pnc.⁊ in versi.
sequētibus.vbi ponitur materia huius gl.⁊ de primo puncto vi-
de eodem titulo.⁊ §.illud.versicu.quid si reus.⁊ ver.sed quid si de-
bitor.vbi Specu.tenet opinio.Dyn.vt excipiens fateatur,nisi re-
45 spōdeat,Saluo iure meo.¶†Uenio ad gl.seq.gl.opp.quod pro-
ducto falso instrumento debeat succumbere producens.de rescri.
olim.Solu.Dic,licet gl.nō soluat,quod id procedit in iure priua-
to,hic ecclesie,⁊ factū priuati,vel prelati nō nocet.Ad quod hic,⁊
de restitut.in integ.cū ex literis.Oppono secundo quod debuerit
ferri sententia cōtra monasteriū,per dictū c.cū ex literis.in fi.So.
Hec pars potest dupliciter intelligi.Primo qđ Papa voluerit
tollere obiectum,quod fieri posset,licet non esset factū,quasi sen-
tentia deberet promulgari contra monasteriū,eo quod produxit
falsum instrumentū.Sed huic respōdit quod nō omne delictū,⁊c.
Scđo modo potest intelligi qđ hec allegatio,⁊ exceptio oppone-
batur per episcopum contra monasterium,vt per hoc amitteret
causam:cui respondetur pro parte monasterij quod delictū perso-
ne,⁊c.Nec obstat ca.cum ex literis.quia ibi instrumentum falsum
fuit productum per capitulum ecclesie,⁊ sic fuit in culpa:hic non:
quia licet delictū prelati,vel singularium personarum non noceat
ecclesie,nocet tamen delictum ecclesie,vel conuentus,vt hic no.gl.
ad hoc quod no.de ordi.cog.cum dilectus,⁊ plene dixi de dolo.⁊c.

1 ☞ Episcopus fundat intentum suū super subiectione iure epi-
scopali de iure communi. 4.6.
2 Sentētia sufficit quod sit certa ex se vel per relationem ad acta.⁊.
3 Possessione sola non probatur proprietas.
7 Sentētia lata pretextu falsorum instrumentorū,⁊ testiū an valeat.

1 **Quia vero.** †Nota episcopū super iure episcopali fun-
dare intentionē de iure cōmuni,⁊ sup sub-
2 iectione quo ad spiritualia,quo ad tēporalia nō.¶†Nota secūdo
sufficere sententiā fore certā ex se,vel per relatione ad acta,vel per
instrumentū apud acta productū.Ad hoc de reli.do.constitutus.
ad hoc ff.de re iudi.l.ait pretor.§.fi.Idē si aliter,⁊ per relationē ad
aliud,quā instrumentū,fiat certificatio,vt ad relationem habitā
ad dicta testiū.de accu.de quo nō est scriptura,vt ibi not.¶Nota
3 tertio hic equipollere diutius,⁊ aliquanto tempore possidere.†Et
nota quod ex possessione non probatur proprietas,vbi illa princi-
paliter in iudicio deducitur.Ad hoc not.de restit.spo.cū ad sedē
4 ¶†Nota episcopum non fundare intentum de iure cōmuni super
subiectione in temporalibus,nisi aliter prescripserit.Uide de reli.
domi.cōstitutus.Quod est verū,nisi quo ad administrationem,⁊
gubernationē.Et hoc modo dicuntur res ecclesie in potestate epi-
5 scoporum.xvj.q.vij.nullus.et c.seq.⁊ ibi Archid.¶†Opp.quod
nō valeat hec sententia,a qua excipiuntur articuli contenti in au-
thenticis scriptis,tanqꝫ incerta.C.de sent.que sine cer.quanti.l.j.
Inn.dicit quod nō est incerta:quia non refert an ex se,vel nomini-
bus proprijs,aut alijs capitulis cum locationibus per se,vel re-
lationem ad aliud,quid certificetur.ff.si certū pet.l.certū.de testi.
licet ex quadam.versic.testes.restringere tamen hic videtur,licet
alternatiue loquatur,ad instrumēta apud acta producta,vt suffi-
ciat ex illis sententiā certificari.Idem de capitulis specificatis in
actis:⁊ sic ex parte actorum certificabatur sententia.C.de sen.que
sine cer.quanti.l.penul.⁊ fi.alias non posset declarari pretextu in-
strumentorū nouiter repertorū.C.de trāsactio.sub pretextu.scdm
quosdā.Hoc nō placet Inno.dummodo instrumēta,ad que se re-
fert,certa sint,⁊ publica,dato qđ etiā nulla parte actorū exprimat:
qz scripta authētica,certa,⁊ indubitata sunt,quare ⁊ eis fides ad-
hibet.S.de fide instru.c.j.⁊.ij.Unde prudenter facit is,a quo petit
ius episcopale,si illud facit exprimi.S.de offi.ord.cōquerente.alias
si iudex implicite,nulla exceptione facta adiudicet iura episcopa-
lia cōdemnatus tenet de cetero omnia iura episcopalia exhibere,
quis per priuilegiū,vel prescriptionem precedentem senten.iam
allegari

allegare velit se super aliquibus capitulis exemptum. Jn eo. ti. cum
olim. Judex etiã prudẽter facit, si qñ ei cõstat q̃ aleg᷒ ꝫ in aliqua
ecclesia iura episcopalia, tñ de aliquib᷒ capitulis dubitat, si sic p-
nuntiat, Adiudicamus tibi talia iura episcopalia in tali ecclesia,
exceptis his, que per authẽtica scripta, vel aliũ modũ legitimum,
sunt subtracta: vel sic, Exceptis talibus capitulis, de qbus nobis
nõ cõstat plene: vt hic, ⁊ j. tit. j. auditis. ⁊ c. cũ olim. ⁊ c. veniẽs. de re
lig. do. cõstitutus. ⁊ c. cũ venerabilis. ßm Jnn. eadẽ verba ponit in
decret. cũ venerabilis. remittit ad Spec. de sen exeq̃. §. qualiter. in
ij. col. Jo. And. in addi. Spe. in tit. de sen. prola. §. qualiter. ver. sed
pone, iudex. ꝫ sniam nõ tenere, nisi ex actis eiusdẽ instãtie habeat
certitudo: ⁊ sufficit q̃ð ex illis certificet. Dic q̃ð exceptio sententie
põt bene certificari p acta nõ pducta, vel instrumenta. Sic loquit
tex. hic: q: de dubitabili põt iudex excipere, vt voluit, cũ exceptuꝫ
nõ declaret, sed super eo ptestet. Sed articulus snie an posset cer-
tificari ex actis. Dic q̃ð si acta sunt pbatoria, põt ex illis certifica
7 ri snia: vt, Cõdemno in quãtitate cõtenta in instrumẽto: vel pba-
ta per testes. Jdẽ si simpliciter dicat, Condẽno in eo, q̃ð est proba
tum. Si acta nõ sunt probatoria, nõ certificat ex eis snia, nisi speci
fice ad illa se referat pronũtians: vt Cõdemno in quantitate in li-
bello cõtenta: dũmodo in libello certa quãtitas cõtineatur. Secus
si specifice se nõ referat: vt Pronũtio, ⁊ cõdemno in eo, q̃ð debes.
Et dicit Bar. in. l. iij. C. de sen. que sine cer. quãti. ⁊ in. l. ait pretor. §.
si. ff. de re iud. ⁊ sic edcor. glo. in. d. l. iij. ⁊ in. l. quid tñ. §. Põponius.
ff. de arbi. Si autẽ se referat ad chartã, vel instrumentũ ad acta nõ
productũ, ⁊ cõstat, nõ valet snia: q: sic super incognito ostendit se
pronũtiare, cõtra, id. ij. q. j. per totũ. ij. q. vj. diffinitiua. versi. prola-
tam. ⁊ tenet Jo. And. in addi. pdicta. Ex quo patet nõ valere sen-
tentiã, Pronũtio in hac causa, vt talis iudex in tali pronuntiauit.
Quod placet: nisi sola certificatio iuris pẽderet ex snia alterius, ⁊
omnino factũ foret certũ, vel verius, idẽ omnino: q: debet iudex, q
ex snia facit ius, etiã quo ad ius certificare sniaꝫ. Et hoc tenet Jo.
And. vbi. s. Per hoc dicit Jo. And. in addi. Spe. in tit. de excep.
§. viso. vers. porro. q̃ð valet snia, ⁊ practica, que hodie in Jtalia ser
uatur, Pronuntio per omnia secundum formam consilij. quia cõ-
silium est de actis. de pba. qm̃ cõtra. C. vt lite pẽ. C. de appel. a pcõ-
sulibus. Quod dicit verũ in interlocutoria, in qua nõ exigitur q̃ð
descriptio pronũtietur. Unde sufficit notariũ pronuntiare scðm
formã consilij: quia intelligitur q̃ð verbo pronuntiauerit, ⁊ de pre
senti, vt cõsuluit consiliũ. Secus dicit in diffinitiua, que de scripto
promulgãda est: vt in. c. si. de re iudi. li. vj. Unde si scribat, Pronũ
tio secundũ formã consilij, nihil pronuntiabit: quia consilium con-
suluit pronuntiandũ: ⁊ sic hic pronũtiabit pronũtiandum: ⁊ sic de
futuro. Nõ valebit ergo pnuntiatio. Uerba enim cõsilij in interlo
cutoria cõmuniter adaptãtur ad verba iudicis: quod nõ est in dif-
finitiuis. Ad hoc facit. l. ij. ⁊ ibi Bar. C. si aduer. liber. Bar. alleg. in
cõ. rariuꝫ. l. fundus. ff. de rescin. vẽd. Cy. in. d. l. ij. tenet hoc contra-
riũ. post Pet. ⁊ Joã. Faxoli, de Pisis, per dictã. fundus. ad q̃ð. ff.
de edi. edic. l. quero. Butr. in. l. si. C. vbi ⁊ apud quem. tenet ideꝫ. Et
sauat sententiã, vt intelligatur, Pronuntio secundum formã cõsi-
lij. id est, vt mihi cõsulitur cõdemnandũ, vel absoluendũ. Jdẽ Jac.
de Are. in. d. l. j. vt res potius valeat, quã pereat. de verb. obl. quo-
ties. ⁊ j. de verb. signi. abbate. Non obstat quod verbum Absoluo,
vel condemno non sit expressum nec in consilio, nec in sententia: q:
equipollens expressum est. Non obstat s. de iureiur. c. penult. quia
ibi formalis exigitur expressio verborꝫ, scðm quod descripta sen
tentia promulget: ideo sufficiunt quecunq; verba scribi tacite vel
6 expresse illud importantia. ¶ † Oppo. q̃ fundet episcopus inten-
tionem suam de iure communi etiam in temporalibus. x. q. j. regen
da. j. de succes. ab intest. c. fin. Solu. Dic quod fundat intentum de
cõmuni: etiam quo ad tẽporaliter respectu facultatis administrã-
di, ⁊ generaliter disponẽdi, sed non quo ad hoc vt in vsus conuer-
tat proprios, nisi pbetur prescriptio: vt hic. Per que dicit Hosti.
hic elici, ⁊ per id, q̃ð ponitur hic aliquãto tempore q̃ð si episcopus
tenuerit aliquam ecclesiã ad manus suas, fructus conuertendo in
vsus suos tanto tẽpore, quod prescriptio sit completa, intelligitur
de mensa, etiã si titulus non probetur. Ad ideꝫ de confirm. vti. vel
inuti. cum dilecta. de re. eccle. non alie. vt super. ßm Hosti. Et nota
ßm Hosti. quod ratione prescriptionis potest aliquid vẽdicari de
quo. j. titulo primo. ad aures. Per predicta dicit quod episcopus
non fundat intentum de iure cõmuni in ecclesia sita in diocesi, vt
tẽporalia ita spectant ad ipsum. vt illa possit alienare, maxime cuꝫ
vacat ecclesia. x. q. ij. c. si. Jpsa tamẽ vacante, vel quãdo non super-
est alius, habet illã defendere, ⁊ pro illa agere. de succes. ab intest. c.
si. Si, nõ appareat quis sit patronus, illa est libera: habet tamẽ epi
scopus ibi ius episcopale, ⁊ iurisdictionẽ: vt hic. ⁊ x. q. j. c. ij. ⁊. iij. et
per totũ. de reli. do. de Xenodochijs. Et si non est collegiata, vel in
parochia alterius ponet ibi episcopus ministrũ: quãuis aliqui di
cant quod episcopus non ponet, sed potius populus presentabit.
Sed dicit Jnno. hoc iure aliquo non caueri. Quod verum est, se-
cundum Hosti. nisi ad populum spectaret patronatus. de elect. c.
ij. ⁊ c. querelam. Et faciunt hec ad ibi, not. ⁊ eod. tit. Massana. Ra
tionem autem administrationis in omnibus ecclesijs petit episco
pus. x. q̃ð. j. episcopum. ij. q. iij. c. j. illis exceptis, in quibus clericus
est patronus, secundum Jnno. De quo remittit Hosti. de preben.
in Lateran. de priuilegijs. cum ⁊ plantare. §. cum ecclesijs. Et per
predicta dicit Host. patere quod episcopus in collegiatis ecclesijs
nõ ponit ministros, sed collegium eligit. de quo in. c. j. ⁊ c. cum ter-
ra. Posset tamen de consuetudine id sibi competere. de restitu. in
integ. c. j. Jtem ex his patet quod episcopus in ecclesia, in alterius
parochia sita non ponit ministrũ, si rector ecclesie presentat, in cu-
ius est parochia, Facit quod not. de iure patrona. significasti. quo
negligente, episcopus ipsum ponit. De quo remittit. de eccl. edifi.
ad audientiam. j. ⁊ Jo. And. remittit ad regulaꝫ, q̃ð alicui. de reg.
iur. lib. vj. Dic vt dixi. de electio. cum ecclesia Vulterana. ¶ Ulti-
mo per decre. dicit Pe. hic apertuꝫ, quod licet reus deficiat in ex-
7 ceptione, actor nõ obtinet suam intentionem, nisi probet. ¶ † Ad
gl. opp. quod non valeat sententia lata per falsas probationes, et
consequenter nõ conualescat lapsu viginti annorũ, vt in regula nõ
firmatur. Quod autẽ sit nulla, patet: quia ex ea nõ datur nec exec-
utio, nec replicatio. Solu. Reuocat in dubiũ an sit nulla: ⁊ presup-
ponitur q̃ð sic. Et dic quod id, quod aperte est nullũ, nullo tẽpore
conualescit: sed illud quod est nullũ quo ad veritatẽ, est tamen ali-
quid quo ad opinionẽ, tractu tẽporis potest cõualescere, nõ quod
stricte cõualescat, sed quia tollitur ius detegẽde nullitatis: ⁊ sic ali
quid remanet quo ad opinionẽ, que tunc habetur pro veritate, ex
quo nullitas detegi non valet. Et sic est hic: q: snia lata per falsas
probatiões est nulla quo ad veritatẽ, est tamen aliqua quo ad opi-
nionẽ, donec nullitas detegat: nullitate detecta, tollitur opinio, et
statur veritati, ⁊ retro detegit nulla, vt hic. Jus autẽ detegẽde hu
ius nullitatis tollit spatio viginti annorũ, vt hic. Glo. tenet q̃ð est
aliqua, ⁊ opus est restitutione. de pbatio. licet causam. ⁊ de hoc in
Spe. de sent. prola. §. si. versi. itẽ pone quod est lata. ⁊ seq. Hic Jod.
Andr. reuocat in dubium an ipso iure agendo, vel excipiendo de-
tur remediũ actionis vel exceptionis cõtra sententiã latam falsis
probationibus, an opus sit restitutiõe: ⁊ cõsequenter patebit quã-
to tempore, durent talia remedia. ¶ Ad primum videtur primo
quod opus sit restitutione: vt. l. diuus. ff. de re iudica. C. si ex fal. in-
stru. per totuꝫ. C. de transac. l. si ex falsis. Per que probatur cõtra
sententiã, ⁊ transactionem latam, ⁊ factam per falsa instrumenta,
dari restitutionẽ. Per que videtur, restitutionem fore necessariaꝫ,
nec aliter excipi posse. ff. de condi. inde. l. si. in si. ff. de, exceptio. l. exce
ptiones, que. §. fin. Et secundum hec exceptio daretur solum vsq;
ad quadrienniũ. ff. de peti. her. l. si quis libertatem. de inoffic. test. l.
Papinianus. §. si filius. ex qui. cau. ma. nec nõ. §. exẽplo. Jn cõtra-
riũ q̃ð sola cõpetat exceptio absq; restitutiõe. ff. de excep. seu pscri.
qui agnitis. ⁊ hic. ⁊ s. de pba. licet causam. que omnia loquunt de
exceptiõe. Ad hoc. s. de pcur. in nostra. j. de cri. fal. c. ij. Non obstat
quod iura dicãt valere sniam: q: verũ est quo ad opinionem donec
veritas detegat, vt hic. Ad hoc gl. C. de fal. l. querela. que dicit viã
exceptiõis posse perpetuo opponi cõtra sniam, quam dicit tẽpore
nõ tolli, per. l. pure. ff. de dol. exceп. Jdẽ Host. ⁊ Pe. in dicta decre.
licet. p qbus iura predicta. Opiniones sunt. Quidã tenet primũ:
quidã secundũ. Tenẽtes primũ faciunt regulã, q̃ð vbi aliquod re-
mediũ siniendarũ litium contra me obtinuisti, vt sententiã, trans-
actionem, vel aliud simile, tũc necessariũ est restitutionis remediũ,
⁊ oportet peti intra quadrienniũ, siue agẽdo, siue excipiẽdo: si tale
nõ est remediũ obtentũ, tunc perpetuo excipitur. Alij distinguunt
an dolose, ⁊ scienter falsum sit obtentũ: ⁊ tunc quia obtinens com-
misit crimẽ falsi cuius pretextu mihi ciuiliter tenetur actiõe in fa-
ctũ ad interesse. C. de fal. l. damnus. ⁊ l. seq. sic habebo exceptionem,
sine restitutione, que durat vsq; ad quadrienniũ, saltem quantum
durat actio, per regulã, cui damus actionem. de reg. iu. qui ad agẽ
dum. An obtineat ignorãter: ⁊ nõ fuit in dolo, q: nõ cõscius falsi-
tatis, opus est tunc restitutione, ⁊ durat vsq; ad quadriennium: vt
d. l. exceptiones. §. si. Dic, secundũ Jo. And. si sententia est lata in
falso rescripto, ⁊ sic falsitas est in fundamento potestatis, semper
excipitur, ⁊ agit de nullitate absq; restitutiõe. Et hic est casus in. l.
ij. de cri. fal. Jdẽ si falsitas est pcuratoria: vt. d. c. in nostrã. de quo
fatis. de rescri. super literis. Jdẽ si lata est vi false probationis cõ-
tra absentem: vt. l. si pretor. §. Marcellus. ff. de iudi. ⁊ no. Jnno. de
rescriptis. cũ dilecta. de re iudica. cum Bertoldus. vbi ponit verũ
intellectũ huius legis. Si agitur de falsitate probationum contra
presentẽ, tunc de hac põt agi criminaliter. Jtẽ ciuiliter per actio-
nem in factuꝫ ad interesse. Jteꝫ ⁊ beneficio restitutionis, ⁊ his mo
dis agendi tempora sunt limitata: vt nota. in dicta decreta. licet.
Potest ⁊ agi per viam replicationis. Si deducitur per viam ex-
ceptionis, putat Joan. Andre. verum quod dicit Glos. in. l. que-
relam. pro perpetuo: Quando agetur sententia: poterit excipi de
nullitate. quod placet Gul. in dicto versic. licet contrarium videa-

tur tenere in Spe.de sen.execu.in fi.⁊ idem tenet. Compo.3.de re-
scri.sup literis. Et hoc dicit indistincte absq; distinctiõe an actor
fuerit conscius falsitatis, vel nõ. Hec vera, inquãtũ opponẽs vult
repellere tantũ: sed si velit consequi vt absoluatur a sententia, vel
declaratorie declaretur nulla, oportet quod petat restitui, ⁊ vsq; ad
quadriennium, sm Joan. Andr. ⁊ Barto. in d. l. diuus. Et erit lõ-
gus effectus an obtineat absolutionem: quia tunc non audiretur,
etiam agens ex veris probationibus. Non obstat text. hic, qui di-
cit quod vsq; ad viginti annos. Sed respondeo qd hec allegatio
est erronea, mota per. l. querela. que loquitur in casuali accusatio-
ne: nam hec exceptio alia est ab accusatione: igitur durat plusquã
actio. vt. d. l. pure. alias oportet dicere quod etiã concludatur qua-
driennio: quod est falsum, vt est dictum. Si deducitur per viam re
plicationis, tunc aut agens replicando, vel duplicãdo repetit prin
cipaliter agendo ius illud in iudicio, super quo est lata sententia,
⁊ non replicat sine restitutione: quia potest sibi imputari si non pe
tijt restitui aduersus sententiam, que claudebat ius, quod princi-
paliter in iudicium deducit: puta ago rei vendicatione ad rem, tu
excipis contra me de sententia lata: replico de falsitate, nõ audior,
nisi petam restitui ad ius replicandi. Si autem sententia non est
lata specifice super iure, quod agendo deducit in iudicio, replica-
tio, ⁊ duplicatio admittitur absq; restitutione: vt, peto tuam ele-
ctionem cassari propter crimẽ. Excipis ab hoc crimine: alias mo-
ta questione de crimine fuisti absolutus: replico sententiam illam
latam per falsos testes: audior absq; restitutione. Idem in dupli-
catione, petis electionem confirmari, excipio de crimine, replicas
quod a crimine super illo mota questione fuisti absolutus. Dupli
co quod fuit lata per falsas probatiões: obstat absq; restitutione,
sm Joan. Andr. Dicit tamen quod remedium restitutionis pin-
guius prouidet etiam per viam exceptionis: quia ex eo obtinetur
retractatio sententie, quod non obtinetur per viam solius exce-
ptionis: quia tantum consequitur repulsionem. Non obstat quod
ex quo competit remedium ordinarium, non competit extraordi-
narium restitutionis: quia dicit quod hoc nõ est perenne: vel pro-
cedit extraordinarium cum ordinario, quãdo pinguius prouidet:
vt not. in. l. in prouinciali. §. fin. de oper. no. nunt. Si autem proba-
tio non est falsa, nec vera, tunc non retractatur, nisi qñ est lata pre
textu probationis non omnino integre: vt. l. admonẽdi. ff. de iure-
iur. ⁊ dixi. 3. titu. j. c. fi. ⁊ de pur. vul. c. ij. nisi pretextu nouiter reper
ti: reperiatur nunc probationem in iure non veram: quia ostenda-
tur instrumentum absolutionis nouiter repertum: quia tunc iu-
uatur restitutione. ff. mandati. si fideiussor. §. omnibus. ⁊ not. de
pur. vul. c. ij.

1 ☞ Appellans propter exceptionem non admissam debet proba-
re exceptionem esse veram.
2 Delegatus nõ potest trahere aliquem ad se vltra duas dietas. 4.
3 Appellandi practica que fit quãdo proponitur legitima exceptio.
5 Appellatio non iustificatur solo exceptionis obiectu.
6 Appellatione iustificata propter declinatoriam nõ admissam offi
cij iudicis est processui supersedere. 9.
7 Citatus vltra duas dietas an teneatur coraz delegato cõparere.
8 Exceptio vbi proponitur debet excipiẽs offerre promptam pro-
bationem.

1 OLim. ¶ † Qui propter exceptionez non admis-
sam appellat coram iudice appellationis
probare debet exceptionem esse veram. Sunt due par-
tes. In prima appellantis querelam. In secunda pro-
2 uisio, ibi: discretioni. ¶ † Nota ꝙ iure isto coram delegatis quis
nõ poterat trahi vltra duas dietas: ⁊ attẽdebatur locus tractus,
non locus impetrationis. hodie dic vt de rescript. statutum. §. cũ
3 autem. lib. vi. ¶ † Nota practicam appellandi, quãdo proponitur
legitima exceptio, vt appelletur a nõ admissione exceptionis: quia
4 tunc, ⁊ non ante grauat. ad hoc de prebend. dilecta. ¶ † Nota se-
cundum ista tempora sufficere iudicem delegatum se conferre ad
cognoscendum intra duas dietas, licet vltra duas fuerit impetra
5 tus. hodie dic vt. d. c. statutũ. ¶ † Nota solo exceptionis obiectu,
⁊ etiam non admissione, non iustificari appellationem: nisi aliter
eius veritas coram iudice ad quem probetur. ¶ † Nota ꝙ iustifi-
cata appellatione propter declinatoriam non admissam, officij iu-
dicis est supersedere processui: ⁊ non est eius officij cognoscere de
principali contra intentum appellantis. Ad hoc de preben. dile-
ctus. Practicam docet hic Pe. quod si proponitur exceptio, ⁊ ti-
metur friuola appellatio opponentis, vbi nõ admittatur, vt pre-
cludatur via tali appellationi, iudex dicet: Ego illam admitto, si
probata fuerit. Ad hoc quod not. j. de appel. cum cessante. vnde ea
non probata non censetur admissa, nec poterit appellari. Dicit
Joan. And. quod salua pace Petri hec nõ est magna subtilitas.
7 ¶ Quero an citatus vltra duas dietas ire teneatur. Dicit Hos.
⁊ Gofre. quod videtur quod non. ff. si quis in ius voca. non ie. l. q
quacunq;. ff. de pe. eo tempore. de appel. si duobus. eo. tit. ...
rati. Contra est. ff. de arbi. l. arbiter. Calendis. de offic. delega. ...
dentiaz. j. respon. dicit quod ire tenetur, si dubitetur de dietis, vel
an litere sint obtente de consensu procuratorum, quos partes ha-
bent in curia, alias non tenetur, si nullum est dubium. Quid si ...
ta vna est a loco per aquam, per terram quatuor vel econtra. Di-
cunt Gofre. ⁊ Hostien. quod attẽdenda est via vsitatior, ⁊ com-
munior, ⁊ que frequentior est. arg. 50. dist. sepe. ad legem Aquil. si pu-
tator. de homici. ex literis. de spon. ex literis. ff. de flu. l. j. de fun. in-
stru. cum de lanionis. §. asinam. Dicit autem. Gofre. ⁊ Host. quod
frequentius est vt considerentur vie terrestres, maxime tempore
vernali, quo solet esse periculosa nauigatio, ⁊ sepe incerta. C. de of-
fic. rect. prouin. l. ciuitas. Item termini diocesis in terra melius di-
stinguuntur, quaz in mari, vel aquis. Et de limitibus probandis.
3. de proba. ex literis. ⁊ c. cum causam. ad hoc quod not. in Specu.
de cita. §. j. post princip. glo. j. not. text. ⁊ remittit de dubio: ⁊ est cla
ra. Primum dictum glo. procedit secundum ista tempora. Hodie
non solum inspicitur locus conuentionis, sed etiaz commissionis.
de rescript. statutum. §. cum vero. ⁊ §. sequen. Glos. signat tria tem
8 pora, ⁊ respondet segregatim omnibus. † Primo obstat de app.
ex parte A. vbi videtur sufficere appellare propter exceptionem
non admissam. Glo. remittit ad ibi not. Dic vt dixi plene ibi. Se-
cundo signat contrarium de appel. interposita. Dicit gl. ꝙ ibi vl-
tra obiectum exceptionis fuit oblata probatio, ⁊ propter non ad-
missam appellationem, ⁊ probationem appellatũ: hic tantum fuit
proposita exceptio, ⁊ non oblata probatio. ¶ Oppo. tertio de. c. di
lecto. j. de appel. Dic quod ibi cõstabat confessione de veritate ex-
ceptionis, quod est plus, quam probationem offerre: ideo non exi-
gitur alia iustificatio coram iudice ad quem. ¶ Oppon. quarto
de. c. cum causam. 3. de rescript. Solu. Ibi certi erant iudices, vel
esse debebant, de veritate exceptionis ex forma rescripti, sicut erãt
certi de potestate, merito non exigitur alia iustificatio. Quelibet
solutio est vera, ⁊ bona. Si ergo de veritate exceptionis constat iu
dici a quo, non exigitur alia probatio coram iudice ad quem, siue
cõstet partiũ confessione, siue constet tenore literarum: si non con-
stat, sola reiectio exceptionis, non iustificat appellationem, sed re-
iectio exceptionis ⁊ probationis sic: vt hic, ⁊ de appel. interposita.
9 ¶ † Oppo. quod iustificata appellatione non debeant supersede-
re iudices, ad quos est appellatum, sed procedere debeant in prin-
cipali. de appel. vt debitus. ⁊ c. non solum. libro sexto. Gloss. dicit
qd iudices isti non fuerunt dati super appellatione, sed super exe-
cutione cuiusdam suspensionis late post appellationem, ex qui-
bus mandatur quod probata incidenter appellatione, quia su-
spensio remanet nulla, debeant supersedere executioni, ⁊ remitte-
re ad iudices appellationis, qui nominantur in glo. ⁊ dicit gl. hũc
intellectum patere ex antiqua: contrarium procedit, quando iusti
ficata fuit appellatio coram iudice ad quem. Hosti. dicit quod hic
supersedere habent, quia rescriptum emanauerat a predecessore,
⁊ expirauerat re integra ante citationem. de officio delegati. gra-
tum. de elect. bone. Uel dicit quod hanc gratiaz fecit papa reo, qui
conueniri nolebat coraz delegatis, ne vexaretur, sed paratus erat
coram ordinario stari iuri. Demũ tenet quod gl. Pet. ⁊ Abb. sol-
uunt, ⁊ notabiliter, si exceptio ordinatur ad recludẽdũ iurisdictio
nem, ꝑpter cuius nõ admissionẽ appellatur, siue sit surreptitia ex-
ceptio, siue abusus rescripti. de rescriptis. ex tenore. ⁊ c. fi. tunc iu-
dex ad quẽ iustificata appellatione debet supersedere: qꝛ facere de-
bet quod facturus est iudex principalis, loco cuiꝰ subrogat: alias
obtinẽdo succumberet, ⁊ reportaret contrarium intentum, contra
id de procur. tue. Alia iura procedunt, quando exceptio non ordi-
natur ad recludendam iurisdictionẽ, ⁊ processum. Ad hoc de offi.
delega. si a subdelegato. libro sexto. In oppositum est de appel. ex
parte M. ⁊ c. significante. propter que isti tenent solutionẽ gl. licet
fateantur predictã solutionẽ verã: sed in. c. ex parte. illi nõ fuerunt
meri iudices appellationis. in. c. significãte. ibi erat dilatoria tẽpo
ris, nõ iurisdictionis. Idem dicit per omnia Spe. in delatione ap
pellationis, scz vt delatio tũc nõ deuoluat negotiũ principalis ap
pellationis ad iudicem ad quem, quãdo est delatum appellationi
interposite ex causa, vel exceptione recludente iurisdictionẽ. ponit
in Spe. de appel. §. qualiter. ad finem. §. in versi. penul. Non obstat
de offi. deleg. cum causa. quia inquantũ papa mandat eos reliqua
audire, potest responderi quod illo respectu nõ vt iudices appella
tiõis cognoscãt, sed vt principaliter delegati: ideo nisi papa aliud
exprimat, procedunt predicta.

1 ☞ Defensione sua, vel ecclesie non priuatur quis exceptione ex-
communicationis, vel periurij, seu alterius delicti.
2 Exceptio excommunicationis aut periurij repellit ab agendo.
3 Excommunicatio non repellit a defensione, licet ab agendo sic.
4 Probatio nõ admittitur per iudicẽ, quando probatũ nõ releuat.

Probatio

5 Probatio prius admittitur super replicatione, vbi proposita est exceptio, & replicatio.
6 Excommunicationis obiectu non repellitur reus voluntarius ad iudicium specifice vocatus.
Compensatio an habeat locum in delictis. nu. 12.
7 Citationis clausula, Cites omnes, qui se volunt, & possunt opponere per publicum edictum, quid operetur.
Decreti citatio cũ clausula, Cites omnes per publicum edictum, qui se volunt & possunt opponere, quem effectum operetur.
8 Clausula citationis, Cites omnes per publicum, qui se volunt et possunt opponere, quid operetur.
9 Agere non potest excommunicatus maiori, sed bene minori agit.
10 Agentem an repellat exceptio periurij.
11 Exceptio excommunicationis, vel periurij, nõ repellit quem a defensione propria.
12 Exceptio doli, vel replicatio an competat, & detur aduersus agentem.
Dolus an possit dolo compensari.
13 Contractus si non valet, quia nõ soluta gabella, vbi peto a te quia vendidi tibi, & tu excipis quod non solui gabellam, ego vero replico quod nec tu soluisti, an replicatio inficiat exceptionem.
Exceptionem non inficit replicatio.

1 **Dilecta.** ¶ † Per exceptionem excommunica-
tiõis, vel periurij, a sua vel ecclesie sue
defensione quis repelli non debet. hoc dicit. Prima
pars ponit petitionem appellantis. Secunda dat iu-
2 dicem, ibi: quocirca. ¶ † Nota quod petenti confirmationem ob-
stat exceptio excommunicationis, & periurij: & sic videtur quod
periurij exceptio admittatur, & repellat ab agendo in beneficiali.
¶ Nota secundo quod periurium non repellit a defendendo, nec
3 aliud crimen. ¶ † Nota tertio. quod excommunicatio licet repellat
ab agendo, non repellit a defensione ecclesie. Et nota quod reus
voluntarius ad iudicium specifice vocatus non repellitur excom-
municationis obiectu, etiam quando venit stimulatus ratione de-
4 fensionis ecclesie proprie. ¶ Nota quod quis nõ debet admitti ad
ad probandum, quod probatum non releuat: & sicut non admis-
sione legitime exceptionis quis grauatur, ita admissione illegiti-
5 me: & ideo potest appellari. ¶ † Nota argu. quod proposita excep-
tione, & replicatione prius sit probatio admittenda super replica
6 tione. dic vt dixi. s. eo. a nobis. ¶ † Oppo. quod nõ audiantur ex-
communicati hi opponentes, quia voluntarij rei sunt: vt patet ex
not. s. eod. cum inter. Decre. multipliciter intelligitur. Primo qd
isti se opponebant agendo. Sed huic obstat, quia repulsi fuissent
obstante excommunicatione. s. de iudi. exhibita. & quod ibi no. Nisi
dicatur q primitus se opposuerant agendo: & quia non proseque-
bantur, vocantur ad iudicium vt prosequantur. Adhuc hoc non
est tutum, propter illa, que dicam. j. c. penul. Secundo intelligitur
quod originarius erat actor petens confirmationem: & hi se oppo
nebant, & contra eos dirigebatur specifica petitio super obedien-
tia: & secundum hoc non erant voluntarij, sed necessarij: & sic cessat
contrarium. Vel tertio potest intelligi quod isti appellauerunt, et
appellationem non prosequebantur: vnde petebat electus quod
procederetur in causa. de app. oblate. in fin. vel quod imponeretur
illis silentium, & etiam punirentur. de elect. c. j. libr. vi. quo casu au-
diuntur, quia in appellatione sunt defensores, etiam si essent prin-
cipales actores. Vel tertio se electioni voluntarie opponebant. Et
tunc dicit hic Hosti. quod hec decre. reprobat theoricam Innocẽ.
s. eodem. cum inter. quia dicta ibi non sunt vera per omnia. Sed
Innocen. dicit ibi excipientem voluntarie non audiri, ne defensio
permissa trahatur ad impugnationem: & quia cum sit extra eccle-
siam propter delictũ suum, non interest sua, & non potest nec excõ-
municationem, nec aliud crimen opponere. xxv. dist. primum. xxvi.
di. vna tantũ. Nec aufert de oculo proximi sui festucam, qui in suo
trabem gerit. iij. q. vij. §. tria. in fi. Nõ obstat qd paria delicta, &c. q
respondetur per no. de adul. c. pe. Ad hãc decre. respondet quod lo
quit in reo necessario. probat hec litera, Tragisset in causam. Vo-
lũtarius autẽ primo firmabit personã suam in iudicio: quod excõ-
municatus facere nõ potest. Necessarius autem firmabit personã
suam hoc ipso, quod vocatus est, cum necesse habeat respõdere. de
iudi. intelleximus. & iudiciũ redditur in inuitum. de iudic. intelleximus. de verbo. oblig. inter stipulantẽ. §. j. Host. autem dicit Clemẽ
tem pronuntiasse opponentem se translato petenti possessionem, cui
opponebatur crimen cum infamia, cõtra quem ipse prelatus repli
cat, excõicationem ipsum opponentem nõ repelli, licet sit reus vo-
lũtarius nõ vocatus. Per que dicit hãc distinctionẽ de reo voca-
to, & necessario, nõ procedere, nec iure probari. Quam tñ si velis susti-
nere, dicit qd necessarius est excipiens volẽs malum prelatũ repel-
lere. Nã nil grauius, quã vt detur lupus pro pastore, homicida pro
medico, dissipator loco cultoris, tyrannus pro defensore, inimic⁹ pro
domino. de elect. nihil. & c. ne pro defectu. de resti. spo. conquerente.
gl. dist. multi. Item cum excommunicato. reseruetur exceptio de
temporali iudice delegato suspecto, forti⁹ de ordinario, qui perpe
tuus est. Et hoc dictũ Host. seruat curia, sm Gul. scz qd excom-
municatus pro ecclesia sua posset se opponere cõtra petitionẽ con
firmationis, etiam voluntarie veniendo: vt no. in Spec. de actore.
§. i. versi. itẽ qd est excõicatus. Non obstat de re iudi. exhibita. quia
illa loquitur, qñ excõicatus prouocat ad iudiciũ dando libellum, &
petendo cassari electionẽ: secus si cõtra petentem confirmationem
excipit etiã voluntarie veniendo, maxime q cõfirmationẽ necessa
rio precedit edictũ, qd citat volentes opponere. de elect. vt circa.
lib. vj. & c. si. Nec est simile illi edicto, quo citãtur creditores, cũ mi-
nor abstinet, vt videant bona hereditaria: q ibi non citantur vt se
opponãt. de quo in. d. c. cum inter. & de offi. ordi. c. ij. sm Io. And.
Tu dic qd de mente Inn. nõ fuit oppositum: vt patet ex his, que
no. de accu. super his. in verbo, excludatur. versi. criminosi. & versi.
qd dictũ. Si reus est necessari⁹ stimulat⁹ stimulo actionis, & voca-
tionis, planũ qd põt esse in iudicio excõicatus. de iud. intellexim⁹.
Idẽ si stimulat stimulo iniustitie a qua appellat. j. eo significaue-
runt. Idẽ si stimulat stimulo vocatiõis specificẽ vt dicit hic Inn.
Idem si stimulatur ab interesse proprie ecclesie, dũmodo se oppo-
nat excipiendo specifice vocatus, vt hic, vel non, vt dicit Inno. de
accu. super his. Secus si venit ad iudicium stimulatus pro interesse
solo cõmuni, & publico. Sic intelligo Inn. Sec⁹ si stimulatus pro
interesse ecclesie veniat per viam agẽdi: vt in. c. exhibita. de iud. vel
per viam excipiendi, vbi per electũ non agit, sed est in agendi po-
tentia, & debito: vt no. de elect. dudum. j. & no. de dolo. cum olim. & de
accu. super his. & dixi de rescri. finantem. quia illud per omnia ob-
tinet instar actionis: vt no. de elect. super eo. per Inn. & hec est ve-
ritas: & omnes concordant. Sic debet intelligi Archi. qui appro-
bat dictum Inn. contra Hostien. in. c. pia. de except. lib. vj. in ver-
7 bo, agentes. ¶ † Querit hic Innocen. de effectu citationis. Cites
omnes, qui se volunt, & possunt opponere, per publicum edictum.
de qua de elec. c. j. lib. vj. Dicit qd si proponatur edictũ tali forma,
nõ arctat quis ad comparendũ, nisi velit, cũ in eorum ponatur po
testate: quilibet ergo sibi relinquitur, vt cõparcat si voluerit, & si-
bi crediderit expedire. Ad hoc quod no. de rescri. cum in multis.
super versi. glo. libro sexto. in Specu. de cita. §. sequitur. in vltima
col. Si proponatur hac forma, ab habẽte in mandatis, vt citẽtur
omnes, qui se opponunt tali electioni, vel super alio facto. Aliqui
dicunt quod citationis est aliqua cognitio, vt vocet etiã eos, quos
impetrator citari petit, & querit ab eis vtrum se velint opponere: &
si respõderint qd volũt, citet eos: si dicãt se nolle opponere, eos ab-
soluat a citatione. Ad hoc iura, que dicũt omnia iudicia absoluto
ria. de offi. iudi. c. si. secũdũ Inn. Et qd dicit qd nemo de domo sua
vocari debet. ff. de in ius vo. l. plerique. & l. seq. & q nemo precise cogi
tur se defendere: sed satis est qd aduersarius mittatur in possessio
nẽ bonorum eius vel alias patiatur penas illorum, qui se non de-
fendunt: & no. vt lite non contest. tue fraternitatis. Nec obstat. ff. de
verb. obl. inter stipulãtẽ. §. j. vbi dicit quod iudiciũ redditur in in
uitũ: quia bene redditur in inuitũ, sed ex quo renuit venire, proce
ditur cõtra ipsum, secundũ Hosti. Inn. nõ placet hec opi. quia hec
clausula, Cites omnes, qui se opponũt: intelligit de his, q ante da-
tam se opponũt, & ille, cuius negotiũ agit, interfit, vel interesse pos-
sit: & sufficit eos se sibi opposuisse. Quis se dicãt amplius nolle op-
ponere, nisi primo satisfaciãt de interesse. sm Inn. arg. ff. de inter-
ro. act. l. de etate. §. si. ff. de cõdi. ob causam. l. si pecuniã. cui⁹ satisfa-
ctionis cognitio, ac diffinitio nõ est citatoris, sed iudicis. Si ergo
citator vult bene, & plene suo officio fungi, sine alia inquisitione ci-
tet eos, quos impetrator duxerit nominandos: sed impetrator in
nominatiõe caueat sibi, q si faciat citari illũ, qui nunquã se oppo-
suit, vel nõ interest sua vt citetur, & sic in nullo citatus est sibi ob-
noxius, condẽnabitur in expensis: vt no. de rescrip. c. si. §. j. secundũ
Hosti. Nõ obstat quod secundũ hoc multi poterunt vexari, nomi-
nati ab impetrãte: quia & si illos in literis nominasset papa, dedis-
set literas, & citasset, & tamẽ illa eadem absurditas cõtingere posset,
scilicet qd multi iniuste vexarentur: vnde sufficit prouisum, q con
demnabit in expẽsis. Si vero citatus nõ cõparẽat, nõ statim cõdẽ
nabit in expẽsis, sed premisso iuramẽto calũnie, & summaria cogni
tione. Itẽ potest dici qd non citabuntur indifferenter ab impetra
tore nominati, sed attẽdet citator qualitates personarum, & cause:
& sic delegãs moderatur, & ipse moderabitur qualitatem citandi, &
numerum citandorum: vt no. de rescrip. super literis. §. si. secundũ
8 Inn. ¶ † Quero an vi talis commissionis, Cites qui se opponũt:
possint citari illi, q post datã se opposuerũt, vel qui inuicẽ de nouo
se volũt opponere. Quidã qd sic: q presens tẽpus in literis oppo
situm confusim est intelligendũ. vt includãt in se non solum prete-
ritum, sed etiam presens, pariter & futurũ: nam presens cõfusum,
presentis nõ tenet vsum. Alij quod soli illi, qui ante datam se oppo
suerũt, citati, secundũ Inn. Et hoc videt verius, scdm Host. cõsi-

derata natura rescriptorum, que de natura sua preterita respiciũt,
non futurum. Ad hoc, qr data literarũ, ⁊c. de rescri. ea te. ⁊ c. si. ⁊ c.
significauit. ⁊ c. ad hec. De hac materia in Spe. de cita. §. j. ver. qd
si nõ prefixeris. ad fi. §. De hac materia aliquid in decisione Rote
9 sua cõclu. cccclxx. ¶ † Quero qualis erat excõicatio, q̃ opponebat
ipsi beneficiato. Dic qd maior, que repellit ab agẽdo. Poterat ẽt
opponi minor, que facit eũ carere beneficio. de cle. excõ. mini. si cele
10 bret. ¶ † Quero an exceptio periurij repellat agentẽ. Dicit gl. qd
nõ, sed repellit confirmationem petentem, cuius intẽtionem peri-
mit, sicut repellit ordinandũ. de temp. ord. c. si. Et testem. de testi. te
stimonium. Et põt dici qd opponi posset ad processum, tanq̃ litis
finite, que funditus cõcludit ius agẽdi nõ cõpetere. quod nota, qr
11 ad hoc facit textus. ¶ † Quero an repellantur a defensione ꝓpria
excommunicati, vel periuri: Dic quod nõ, nedum ecclesie: qr cri-
minosi suas ⁊ suorum causas prosequi possunt. de quo de iurciur.
petitio. Et dicit Inn. notandum quod vbi dicens se electum, petit
a sibi subdito obedientiam, quam ille negat, subditus debet defen
12 dere ecclesiam, ⁊ electionẽ impugnare. ¶ † Uenio ad gl. prime glo.
Tales sunt. vltima opp. qd cõtra exceptionẽ doli detur replicatio
doli. s. eo. cum ecclesiastice. de diuor. significasti. de adulte. intellexi-
mus. cũ simil. Gl. dicit, qd datur replicatio doli qñq3 contra exce-
ptionem doli, ⁊ aliquando non datur: sed quod detur, ⁊ non detur,
eadem est causa ⁊ finis: ⁊ sic non datur contrarietas, vt sc3 ne alter
de dolo commodum habeat: hic non datur replicatio, ne actor age
re possit, cũ sit excõmunicatus: qr si admitteretur replicatio, excõ-
municatus admitteretur ad agẽdũ: qd est absurdũ: ⁊ sic commune
delictũ noceret vni, alteri nõ. Itẽ in. l. apud. §. Marcellus. etiã ibi
non datur replicatio, ne cõmunis malitia alteri sit in lucro, alteri
in dãno. Nam si induxi te dolo ad promittendum, tu induxisti me
dolo ad remittendum, vterq3 est in dolo, si admitteret replicatio:
ideo actor esset in lucro, ego in damno. In cõtrarijs aũt datur re-
plicatio propter eandem cãm: vt patet in adulterio viri ⁊ vxoris.
Nã si mulier repetat virũ suum, ipse excipiat de adulterio, ipsa po
terit replicare de adulterio, ne de suo adulterio lucret vir. Et sic dt
debere intelligi. s. c. cũ ecclesiastice. diuersas dãt doctrinas doc. de
hoc per Inn. in. c. intelleximus. Barto. ponit. ff. sol. mat. l. de viro.
Bar. dicit ibi in. l. cum mulier. qd si excipiens certat de damno vi-
tando, cõtra exceptionẽ doli nõ dat replicatio doli: vt. §. Marcel-
lus. Dixi alias quod replicatio vt detur, op3 quod detrahat exce
ptioni sicut ⁊ exceptio vt detur, oportet quod detrahat actioni: vt
s. c. a nobis. Dixi de ord. cogni. cum super. super glo. ff. de except. l.
j. de restitu. spolia. solicite. ⁊ c. cum in literis. cum si. Si ergo repli-
catio coadiuuat ius agẽdi. ⁊ detrahit iuri excipiendi, admittit: als
expellit. Si te induxi dolo ad promittendum, tu me induxisti do-
lo ad remittendũ: l3 dolus inficiat exceptionẽ, non coadiuuat ius
agendi: qr dato quod deficiam in remissione, non tollitur dolus, q
interuenit in promissione, q inficit ꝓmissionem. Si mulier cõmisit
adulterium, ⁊ excipitur contra eam repetentem virum, replicat de
adulterio viri: qr delicta hec circa idem pari compensatione tollũ-
tur: ⁊ sic replicatio inficit exceptionẽ, ⁊ ius agendi remanet nõ in-
fectũ. Sic si tu pluralis agas, ego pluralis excipio, ꝯ me admittit
replicatio: qr idem delictum est in genere: ⁊ eadem delicta in gene-
re compensantur in eadem ecclesia. Si agis contra me ad repeten-
dum, qr turpiter soluisti: ego excipio quod soluisti: tu replicas qd
turpiter: in pari causa melior est cõditio possidentis: ideo obtineo.
Si agit excõicatus, oppono qd est excommunicatus, replicat qd ⁊
ego, inficit actionẽ, sed non replicatio exceptionem: qr excommuni
catio repellit ab agendo, non a defendendo: ideo non admittit, vt
hic. Sed si bãnitus agat, excipitur de banno: si replicetur bãnum
excipientis, replicatio non admittitur: qr bannum non repellit a
defendendo. l. seruos. ff. de accu. fm Ia. de Are. hec vera, qñ banni
tus repellitur ab agendo tantum ex forma statuti: sed si repellatur
ab agendo, ⁊ excipiendo, Butr. vt recitat Bar. in. d. l. cum mulier.
dicit q bãnitus non potest excipere, ex quo repellitur a defenden-
do: ⁊ iudex de facto non potest supplere: ⁊ procedit iudiciũ: quia s.
non est, qui possit excipere, iudiciũ procedit, vt dixit glo. s. eo. cum
ecclesiastice. Sed non pl3 hoc Bar. quia statutum non potest tolle-
re defensionẽ: licet possit tollere actionẽ: vt no. ff. de pac. l. pactum.
⁊ in cle. pastoralis. de re judi. Nec etiam debet iudex condẽnare in-
iuste, licet pars excipere nõ posset: l3 enim defensio voluntaria a-
terius possit tolli per statutũ, non potest tolli necessaria, vt no. s. e.
Inn. cum inter. fm Bar. Sed non videtur hoc verum: qr ius de-
fendendi inductum a statuto potest tolli a statuto: arg. eius, quod
in simili no. Inn. de iniur. in nostra. ⁊ que no. de constit. que in ecce
siarum. Posset dici, vt ibi no. q licet tollat exceptio positiua, non
tollit naturalis equitas defensionis. Barto. ibi concludit quod ex
quo iudex videt actorẽ agere non posse, ⁊ reum non posse excipere.
debet vtrũq3 repellere, vt vtriq3 equalitas seruet. Sed si contra te
stem opponatur infamia, an si replicetur contra opponentem, ad-
mittit. Glo. tangit in. l. iij. §. lege Iul. ff. de testi. ⁊ Bar. in. l. cum mu
13 lier. Dic vt dixi. s. de testi. testimonium. ibi gl. tangit. † Ex his [illegible]
ditur questio. Si contractus non valet nõ soluta gabella, sic Pe-
to a te, qr vendidi tibi: tu excipis quod non solui gabellam, [illegible]
plico quod nec tu soluisti. Butri. disputauit, ⁊ tenuit quod re[illegible]
tio non inficit exceptionem: ⁊ idem Barto. sed ponunt suas ra[illegible]
nes. Ratio vera patet, quia replicatio non inficit ius excip[illegible]
quod non surgit ex contractu, sed non soluere gabellam, ne coad-
iuuet ius agendi: qr propter meum non soluere, non validat[illegible]
tractus ex parte tui: quia nec soluisti: ⁊ cum soluere concernat vti-
litatem tertij, hincinde non contingit compensatio. De hoc [illegible]
Specu. eod. titu. §. fin. versicu. sed nunquid.

1 ☞ Per exceptionem suspensionis, contra quam replicatur de
nullitate, si ordinatio ecclesie retardatur, fit absolutio ad cautelã.
2 Suspensio inhabilitat ad actum eligendi actiue.
3 Beneficio priuatus priuatur iure vocis dande.
4 Suspensio perpetua in quo differat a suspensione ad tempus.
5 Absolutio ad cautelam procedit in sententijs suspensionis, ⁊ amo
tionis a beneficio, sicut in sententijs excommunicationis.
6 Absolutio quo respectu dicatur ad cautelam facta.
7 Absoluere an possit ad cautelam quilibet iudex inferior.
8 Agere an possit, qui est beneficio suspensus.

1 A Postolice. ¶ † Per exceptionẽ suspensio
nis, contra quã replicat de nul
litate, si ordinatio ecclesie retardatur, fit absolutio ad
cautelã. h. d. Primo ponit exceptionẽ. Scdo, ibi: quas.
replicationẽ. Tertio ibi: ne tñ. relaxationis cãm. Quarto relaxa-
2 tionẽ, ibi: snias. ¶ † Nota vnũ effectũ suspẽsionis: qr impedit, ⁊ in-
habilitat quẽ ad actũ eligendi actiue. ad hoc de cõsue. cũ dilectus.
3 de quo ibi. ¶ † Nota scdo finẽ, ⁊ effectũ amotionis a bñficijs: qr pri
uat⁹ bñficio priuatur iure vocis dãde, quã h3 vi beneficij. ¶ Ter-
tio nota q in sentẽtijs suspẽsionis, ⁊ amotionis a bñficijs ꝓcedit
4 absolutio ad cautelã, sicut in sentẽtijs excõicationis. ¶ † Opp. q
supflua esset snia suspẽsionis a bñficio ꝓpter primã. So. Intelli-
ge q suspẽsio erat ab offõ, ⁊ scda a bñficio. S3 certe ꝓpter suspen-
sionẽ a bñficio nõ supflueret amotio. In quo aũt differat suspẽsio
ꝑpetua, vel ad longũ tps, ab alia, ⁊ qño delegatus epi primã nõ fa-
cit: dicit Io. an. post Inn. de exces. prela. c. j. vide de coha. cle. ⁊ mu.
sicut. de eta. ⁊ qua. cũ bone. Inn. dicit q amotio hic fuit suspensio,
que põt infligi p iudicẽ ex culpa corã eo cõmissa. ff. de penis. l. mo-
ris. ⁊ l. si. Idẽ no. in. d. c. j. de exces. pla. ⁊ qr he pene sine magna solẽ-
nitate põt reuocari. Ad qd. j. de reg. iur. c. j. Ex quo notat Inn. qd
amoti a bñficijs, q̃q̃ sint tpaliter amoti, nõ debent intra sue amo-
tiõis tps cõib⁹ ecclesie negotijs interesse: qd est dignũ notatu fm
Inn. Nõ video qño intelligat de suspensione: qr suspẽsio nõ ꝑuat
quẽ a potestate eligendi, cũ est a bñficio suspensus. de elec. cũ Win-
5 toñ. ⁊ no. s. de consue. cũ dilectus. ¶ † Oppo. q nõ absoluatur ad
cautelam. de sent. excõ. solet. li. vj. So. Absoluit ad cautelã ad finẽ
etiam ne alij sibi cõmunicent, quãdo sentẽtiam nullã asserit. vel de
fectu potestatis iudicis, vel qr dicit eã latã post appellationẽ, vel
allegat aliã causam nullitatis. de offi. ord. graue. nisi opponat ma-
nifesta offensa: vt. d. c. solet. Et dicit hanc opi. veriorẽ illa, quam po
suit in. d. c. solet. qd in duob⁹ tantũ casibus sibi expressis habeat lo-
6 cũ. ¶ † Querocq3 respectu dicat absolutio ad cautelã, vt alij sibi se-
cure cõicent, ⁊ sic ad cautelã aliorũ, qui forte retraherent timentes
excõicationẽ: idem ad cautelã eius, qui excõicatus est, qui forte du
bitat an sit excõicatus, firmius tñ, ⁊ pbabili⁹ credit q nõ teneat:
nec em dici d3 isti, ne dimittat ius suũ, ⁊ faciat se absolui: arg. ff. de
peti. here. l. illud. dũmodo p sniam, vel confessionẽ, vel rei euidentia
nõ constet illũ excõicatum pro manifesta offensa, sine alia satisfa-
ctione absoluetur ad cautelã, ⁊ postea ꝓsequatur iustitiam suã. de
sent. excõ. sacro. §. j. ⁊ ij. Itẽ fit ad cautelã opiniõis sue, ne ledat opi
nio sua ꝓpter infamiã excõicationis plati. Qñq3 fit ad cautelã fu-
turorũ, ne ei⁹ facta ledant, ⁊ postea irritent, vt hic, ⁊ similia, que p
se inuenire poterit studiosus, fm Inn. Dicit Hostie. q hic fuit ad
cautelã ecclesie: vt p3 p sequentia. ⁊ idẽ Inn. in vlti. glo. Qñq3 fit
ad subuentionẽ ꝓbande veritatis: ⁊ hoc potius ab homine, q̃ ab
ipso. Deo, sicut ⁊ est illa, quã confert apostolica sedes venientib⁹ ad
eam p ambasiata, quãdiu sunt in curia, vt possint adire presentiã
pape, q̃ denegatur excõicatis, vt tractent de reconciliatione illorũ,
quorũ legati sunt. s. de testi. veniẽs. ij. in fi. Dic plenius vt in dicta
decre. solet. e. ti. li. vi. Relaxatio aũt amotionis fit ad cautelam, vt
non fiat preiudiciũ ipsis amotis, si forsan interim administrationi
spiritualiũ, vel temporaliũ se immiscuerint: ⁊ etiã ne fiat preiudi-
cium aduersarijs, vt nec amotis, nec aduersarijs fiat preiudiciũ,
quin facta ordinatione de amotione possint dicere quicqd velint.
Uel meli⁹ fit ad cautelã ecclesie, ne diu vacet. Et ecclesie puisio me-
rito prefertur rigori iuris, secundũ quem prius esset discutiendũ
de sententijs, ⁊ ipsorum causis, quam procedere ad electionem.
¶ † Quero

7 ¶ † Quero an quilibet iudex, etiã inferior, possit absoluere ad cau
telam: Dic ꝙ sic a sententijs a se, ⁊ sua authoritate latis nõ tamen
authoritate huius decr. possit relaxare sentẽtias aliorũ, sm Inno.
sed sm Host. nisi in suis casibus: ⁊ remittit ad no. de offi. ord. ad re
primendam. co. ti. pastoralis. §. fi. ⁊ dicit Host. talem equitatem in
his, que sue iurisdictiõis sunt, dꝫ quilibet iudex preferre rigori. C.
8 de iudi. placuit. de quo. s. de transac. c. fi. ¶ † Opp. ꝙ hi, q̃ sunt suspẽ
si, nõ prohibeãtur agere ꝓ ecclesia: q nõ reperitur cautum, nisi de
excõicatione, vt repellat ab agendo. Itẽ q suspensus põt eligi: er
go ꝓ electione agere: vt ptꝫ de cle. excõ. mi. si celebrat. Glo. habens
intellectum ꝙ hic isti ab agendo repellãtur, nisi fuissent ad caute
lam absoluti, cõcludit ꝙ quedam est suspensio iuris, ⁊ minor, que
priuat tantum sacramẽtis: ⁊ hoc, q nõ repellit quin possit eligere,
nõ repellit quin electionẽ possit ꝓsequi in iudicio: vt in ꝯrio. Que
dã est suspensio hoĩs maior: ⁊ idem de suspensione iuris maioris,
vt que concludit ad beneficiũ, ⁊ officiũ: ⁊ tunc dicit glo. ꝙ hi priuã
tur administratione. Vñ nõ interest sua pro ecclesijs agere nomi
ne ꝓprio, ⁊ iure ꝓprio, ⁊ ꝑcipue in cã spũali: q cũ non possint elige
re, nec eligi, cõsequẽter nec agere possunt ꝓ eo, qd possidere nõ psũt
de cle. exc. mi. si celebrat. Idẽ si velint agere in spũalibꝰ ꝓ alijs ea
dẽ rõne: sed si agere voluerint nõ iure ꝓprio, sed mãdato aliorũ, be
ne psũt agere in iudicio, q nõ sunt hoĩm cõmunione priuati. s. eo. a
nobis. Habes plura ex glo. Primo ꝙ suspensio ab officio ⁊ benefi
cio equipollet priuationi. Sed de hoc dic, de eta. ⁊ qua. cum bo ne. ⁊
de coha. cleri. sicut per Inno. ⁊ Hosti. Scdo habes effectũ suspen
sionis mirabilẽ: q ⁊ in tẽporalibus ⁊ spũalibus repellit quẽ ab a
gendo, qñ est suspensus ab officio ⁊ beneficio, inquantũ agit nomi
ne ecclesie iure ꝓprio, ⁊ in spũalibus. Inquantũ etiã agit noĩe alie
no, nõ inquantũ in tẽporalibus agit nõ iure ꝓprio, sed tanq̃ ꝓcu
rator noĩe ecclesie. Item ꝙ pro eo quis nõ potest agere, qd nõ põt
possidere. Per que dicebat Pe. ⁊ Abbas hic, ꝙ laicus nõ põt esse
ꝓcurator in causis spũalibus: qd est falsum hodie, de ꝓcur. c. j. lib.
vj. s. de elec. cũ Vintoñ. Puto suspensum a beneficio nõ posse age
re noĩe proprio, ⁊ iure suo: q priuatꝰ est administratione: ⁊ sic sua
non interest: vt no. in. c. cũ Vintoñ. de suspenso ab officio puto qd
temporalia agere nõ possit: q nõ video ipsum priuatum admini
stratione temporaliũ. Causas etiã alias spirituales agere põt in
iudicio: q ista non annectunt ordini, nisi causam electionis, quam
facere nõ potest: ⁊ q dependet ab officio, agere non põt: q non in
terest. Et sic restringo gl. Alio modo põt intelligi decre. ⁊ cessabũt
iste difficultates: ⁊ hic isti non repellebant ab agendo, sed repelle
bantur ab actu electionis: ⁊ sic, hic est casus ꝙ suspensi ab officio,
⁊ amoti a beneficijs suis nõ possunt eligere: ideo exigit absolutio
ad cautelã, qñ cõtẽdũt de nullitate. Et hũc vt verũ tetigit gl. in fi.

1 ☞ Excommunicationis exceptione non repellitur quis a prose
cutione appellationis.
2 Excommunicatio lata in vniuersitatem valet.
3 Appellans excommunicatus auditur.
4 Excommunicatus potest rescriptum impetrare in omni causa.
5 Rescriptum ad lites non est necesse quod exprimat attentata ⁊ in
nouata appellatione pendente.
6 Libelli forma super attentatis que sit.
7 Attentata an sint indifferenter retractanda appellatione pen
dente.
8 Appellationis grauamen debet exprimi coram iudice a quo vt
non sufficiat a sufficienti grauamine appellare.
9 Appellare vbi non sufficit a sufficienti grauamine que erunt par
tes iudicis ad quem.

1 Dilecte in Christo. ¶ † Per exce
ptionem excõ
municationis a prosecutione appellationis quis non
repellitur. In prima appellantis narratio. In secũda
2 appellationis cõmissio, ibi: quocirca. ¶ † Nota ꝙ valet excõicatio
lata in vniuersitatẽ. de quo de sen. exc. Romana. §. in vniuersitatẽ.
3 li. vi. ¶ † Nota ꝙ excõicatus auditur appellans, ⁊ appellationem
ꝓsequens in iudicio: ⁊ maxime qñ est excõicatus post appellatio
4 nẽ, q̃ nulla cõtendit. ¶ † Nota ꝙ in omni causa, in qua excõicatus
audit agẽs in iudicio, vel excipiẽs, in omni illa põt impetrare dele
5 gati rescriptum, ⁊ valet rescriptũ, ⁊ delegatio. ¶ † Nota sm Joã. ⁊
Gof. ꝙ lꝫ sit faciẽda mẽtio in rescripto de ꝓcessu. de re iudic. inter
monasteriũ. ⁊ de serie negotij. de coha. cle. sup eo. de rebus, super
quibus est actũ. de do. ⁊ cõtu. ex literis. de exceptione proposita in
primo iudicio. de ꝓcu. in nostra. in his tñ, que post appellationem
fiũt, vel postea innouant, hoc fieri nõ põt, nec dꝫ: cũ eñ ꝑ appella
tionẽ recesserim a iudice, nõ teneor scire qd ipsi faciũt: vñ nõ facta
mẽtiõe de illo valet rescriptũ, vt hic, ⁊. j. de confir. vti. vel inuti. ho
ne. Et dicit hic Phi. ꝙ sicut de literis, que sunt nulle, nõ est neces
sario facienda mẽtio, ita nec de excõicatione, que nulla est, vt hic.
In quibus autẽ casibus excõicatus impetret, habetur in. c. i. de re
scrip. li. vj. Hic Inno. ⁊ Host. tractant aliqua de materia reuoca
tionis attentatorũ: de quo inquantũ, vel ab interlocutoria, vel dif
finitiua interponitur, recurrendũ est ad gl. ⁊ Jo. an. in. c. nõ solum.
de app. li. vj. De appellatione extraiudiciali dixi. s. eod. cum inter.
6 † Quare de forma libelli sup attẽtatis, dic ꝙ forma est, Peto dñe
iudex, reuocari quicquid factũ est post talẽ sententiã, a qua appel
laui: ⁊ ne aliquid pretextu illius sentẽtie attentet ꝯ me, quãdiu pen
det cã, ⁊ tẽpora appellatiõis mee: ⁊ quãdiu ꝑ vos fuerit lata diffini
tiua. Ad hoc, q ⁊ talia dꝫ iudex facere ex officio, ⁊ ideo ꝓcedit pe
titio: vt. d. c. nõ solũ. de ap. lib. vj. Nõ obstat iudicẽ appellationis ꝓ
nũciare debere bene vel male appellatũ. C. de app. l. eos. q illud ve
rũ in principali: iure aũt accessorij hec petitio admittit. Ad hoc de
of. dele. c. j. ⁊. c. prudentiã. §. fi. Nõ obstat ꝙ si postea ꝓnũciet appel
latio illegitima, renouabunt attentata. ⁊ sic obstat. l. cũ ex causa. ff.
de app. q rñde vt no. gl. de app. nõ solũ. lib. vj. in vlti. gl. in fi. Caue
re tñ dꝫ, sm Gul. qui dat libellũ sup cã appellationis, qño petit añ
oĩa reuocari attentata, q̃ lis cõtestet. de quo in Spe. de app. §. pe.
ad fi. ⁊ verius est qd no. de app. non solũ. lib. vj. sup verbo, ante oĩa.
7 ¶ † Quero an indifferenter sint retractãda attẽtata appellatione
pendẽte. Dicit hic Inn. ꝙ oĩa, q̃ litis pendẽtia afficit, impedit ap
pellationis pendẽtia: sed nõ illa, q̃ non afficit. Igit si agit actione
ꝑsonali vt ex empto, vel cõsimili, si res petita alienet, nõ reuocabit
alienatio. Nõ obstãt iura, que dicũt nõ innouãdũ aliquid lite pẽdẽ
te: q intelligẽda sunt, qñ aliqd innouat ꝯ statũ: sed hic nõ imutat
status litis, nec illi ꝑiudicat, si res alienet: q nõ afficit res ꝑ actio
nẽ, q̃ nõ dirigit in rẽ, sed in personã, q̃ ꝑsona cõdemnari põt, sicut
prius. Nec obstat in aut. vt nulli iudi. §. sup hoc aũt. ⁊ §. iubemus.
⁊ §. pce. ⁊ seq. col. ix. q̃ ꝓhibet possessionẽ rei petite ab vno litigan
tiũ in aliũ transferri: q respicit iudicẽ, nõ litigatores vt ibi ptꝫ: ⁊
sic regula, appellatione pẽdente. ij. q. vj. appellatione. suppleri dꝫ ꝑ
iudicẽ. Vbi vero agit reali, fatet Inno. ꝙ nõ valet alienatio, nõ ea
rõne, q pendeat appellatio, sed q res est litigiosa. ¶ Nota hoc
vltimũ, q sentit ꝙ tũc nõ currat remediũ appellatione, pẽdẽte qd
puto falsum. Host. dicit ꝙ regula, appellatiõe pẽdẽte. respicit etiã
ptes, ne aliqd innouẽt in cã ad ꝑiudiciũ aduersariorũ, ad minꝰ vio
lẽter. Nec mirũ, q etiã nulla lite, vel appellatione pẽdẽte nõ dat li
cẽtia parti inuadẽdi possessionẽ, imo ꝑ ius ꝓhibet expresse. C. vn
de vi. si quis in tantã. xvj. q. vltima. c. j. ff. qd met. cau. extat. Fortiꝰ
ergo prohibet appellatiõe pẽdẽte. De materia litigiosi dic vt lite
pen. eccl'ia. ⁊ vide de cõsti. cũ. M. in gl. diuersa. ⁊ gl. seq. ⁊ de elec. du
8 dũ. ij. in gl. nũquid. ¶ † Opp, ꝙ nõ sufficiat appellare ex sufficien
ti grauamine. j. de app. vt debitꝰ. Gl. fatet ꝙ dꝫ exprimi corã iudi
ce a quo. ¶ Oppo. litera dicit iuxta prioris nostri mãdati directi
ad priorẽ de Hernemoe. imo vř ꝙ nõ fuerit primũ, imo primi iudi
ces fuerũt prior de Angles. So. Dic ꝙ primũ fuit respectu istius
vltimi, lꝫ respectu primi fuerit scdm, vel tertiũ ꝑ respectũ ad illud
directũ ad abbatẽ sancti Benedicti. ¶ Nota gl. ꝓ testibus cõcor
9 dãdis. ad qd de elec. cũ Vintoñ. ¶ † Querit gloss. que erũt partes
istius Lincoñ. decani vltimo dati. Dicit ꝙ postquã sibi cõstiterit
de appellatione priorisse, ⁊ eius iustitia, ꝙ fuerit causa allegata ꝓ
nuntiata illegitima, ipse debet cognoscere de eo, qd prior de Her
nemoe habebat cognoscere, scꝫ an appellatio monachorum fuerit
legitima vel non, inquantum appellauerunt ad priorem de An
gles: ⁊ si inuenisset monachos legitime appellasse, procederet. Et
minus legitime, ꝯdẽnabit priorẽ, ⁊ ꝯuentũ ad expẽsas restituẽdas
priorisse: ⁊ remittit partes ad priorẽ de Angles, vt hic dicit: q illa
est fo...ia appellationis, que interponitur a grauamine. j. de app.
vt debitus. ⁊ ille prior de Angles postea cognoscet de appellatiõe
sibi cõmissa interposita ab abbate sancti Bñdicti. Plꝫ glo. Joan.
an. quicquid senserit Host. ⁊ dicit ꝙ hec est intentio gl. si quartus
iudex, qui fuit decanus, inuenit appellationem monachorum non
esse legitimã, remittet ad tertios iudices ad priorẽ de Hernemoe,
⁊ cõiudices, nisi sit delatũ. Si inuenit appellationẽ legitimã, tunc
subrogabitur loco illorũ iudicũ, a quibus est vltimo appellatũ, et
sic loco prioris de Hernemoe: ⁊ tunc examinabit appellationẽ in
terpositã a priore de Angles ꝑ monachos: si inuenit male appella
tũ, remittet partes ad priorẽ de Angles. Si aũt inuenit bñ appel
latũ, tũc faciet qd facere debebat prior de Angles, qui scds iudex
cũ iudicibus: q debebit scdm Jo. an. cognoscere de appellatione
interposita a primis iudicibus, sicut debebat cognoscere scds, nisi
fuisset impeditus: ⁊ si inueniat illegitime a primo appellatum, ad
illũ remittet: si inueniat bñ appellatũ, cognoscet de principali. In
ꝓposito ergo casu, posito ꝙ narrata sint vera, ꝙ iste post appella
tionẽ legitimã fuerint excõicate, ꝓnũtiabitur a tertijs iudicibus
bene appellatũ per moniales: ⁊ demum cognito de appellatione a
secundis, ꝓnũtiabitur illos monachos male appellasse: ⁊ remittit
ad priorẽ de Angles, qui sunt scdi: ⁊ illi scdi cognoscent de appella
tiõe a primis. i. ab abbate interposita: ⁊ si inueniant bene appella
tum, cognoscent de principali, secundũ Jo. And. qui bene dicit.

1 ¶ Actor non debet repelli exceptione excōmunicationis a prose-
cutione appellationis etiam originalis.nu.8.⁊.9.
2 Excommunicari potest capitulum ecclesie.
3 Sententia potest pro parte confirmari,⁊ pro alia parte ab eadem
appellari,quando continet diuersa capita.
4 Sententia quomodo formari debeat contra excommunicatum in
iudicio agentem.
5 Appellatio quo casu committitur iudici a quo.nu.14.
6 Institutionis ius,seu prouisio beneficij, quo casu ad episcopum
deuoluatur.
7 Appellare quando quis potest a sententia pro se lata.
9 Excommunicatus appellans licet videatur actor,in quibus dica
tur prosequi posse ius sue appellationis.
10 Appellationem an possit prosequi procurator excommunicatus.
Procurator an teneatur prosequi appellationem,etiam si excōmu
nicetur tempore,quo appellatio interponitur.
11 Excommunicatus an possit petere restitutionem in integrum ad-
uersus sententiam,a qua appellauit.
12 Sententia excommunicationis an transeat in rem iudicatam; vt
non possit restitui aduersus illam.
13 Restitui an possit excommunicatus aduersus sententiam contra
se latam,vt impetrans,vel prosequens audiatur.

1 SIgnificauerunt. ¶ †Per exceptio
nē excōmunicatio-
nis a prosecutione appellationis,etiam originalis , a-
ctor repelli nō debet.Prima pars ponit querelam ap
2 pellantis.Secunda instruit iudicē a quo,ibi:mandamus. ¶ †No
ta capitulum posse excommunicari.Qđ intellige vt hodie de sen.
3 excō.Romana.§.in vniuersitatē. ¶ †Nota ꝙ ab eadē etiam sentē
tia in diuersis articulis potest vtraq; pars appellare:⁊ potest qs
pro parte appellare,⁊ pro parte confirmare. ¶ Nota ꝙ excōmuni
catus auditur in iudicio se defendens.Et nota ꝙ defendere dici-
tur qui appellat,etiam si sit originarius actor,q: se defendit aduer
4 sus stimulū sniē. ¶ †Nota practicā pnūtiandi cōtra excōicatū
5 in iudicio agētem. ¶ †Nota casum,in quo appellatio cōmittitur
iudici,a quo est appellatū.Causa,quare audiuntur appellātes,est
triplex.Primo,q: capitulum non est capax excōicationis.Scđo,
q: ⁊ si legati essent,poterāt se defendere.Tertio,q: delictū persone
nō đ3 nocere ꝓsequēti actionē.s.eo.cū venerabilis.Host.mediaꝫ
6 dicit Jo.an.tenēdam. ¶ †Ad gl.opp.ꝙ valuerit institutio archi
epi:q: si repulit electionē,eā repulit iuste,cū inhabilis foret elect⁹:
⁊ potestas instituēdi ad eū est deuoluta.de elec.cū in cunctis.Sol.
Quidā intelligūt ꝙ causa repellendi electū fuerit indignitas ele-
cti:⁊ si hoc fuit,iusta fuit repulsio,⁊ institutio iusta:q: hic spectat
ad eū examinare electū,ex quo ad eū tanꝗ̄ ordinariū spectat cōfir
matio,⁊ ad eū deuoluit̄ potestas ꝓuidendi,⁊ declarandi eos pote
state priuatos,ptās in eo est.Alij intelligūt,⁊ in hoc residet glo.ꝙ
ideo habuit eū repellere,q: ad eū spectabat,vt dicebat,ius ꝓuidē-
di in dicta ecclesia,⁊ nō ad capitulū:qđ apparet.j.p sentētiam dele
7 gati,qui ꝓnūtiauit ius eligēdi ad caplm pertinere. ¶ †Opp.ꝙ a
snia pro se lata nō potuerit capitulū appellare:q: nō grauatum,⁊
q: iniquā nō potest dicere sentētiam.de app.interposita.⁊.c.vt de-
bitus.So.Plures fuerūt articuli,in aliquibus obtinuit,in aliq-
bus caplm succubuit,⁊ in quib⁹ succubuerit,nō apparet.Quidaꝫ
ꝙ succubuit in eo qđ petebat a pte altera expensas:⁊ lata fuit ab-
solutoria sup expēsis.Scđm hoc nota ꝙ ꝓpter solā absolutionem
ab expensis,vbi đ3 fieri condēnatio,pōt appellari.An aūt ꝓpter
hoc solū appellet,ꝙ vict⁹ nō est sibi cōdēnatus in expensis,ipso vi
cto appellante sup principali:⁊ quid etiā si victus nō appellat:vi-
de in Spe.de app.§.in quibus.ver.xxxiiij.⁊ ver.seq.Pet.⁊ Abb.
hic dicunt ꝙ ꝓpter hoc appellare non potuit capitulum,p.l.ocm
honorē.C.qñ ꝓuoc.nō est neces.Dic si absq; appellatione pōt is,q
nō habuit condēnationē expensarū,illam ꝓsequi,tūc non pōt ap-
pellare,alias sic:⁊ hoc,q: dedecus est iudici,vel saltē non honor,vt
tot ab eo appellationes interponant̄.Vt cōseruet̄ ergo ei⁹ honor,
excludit̄ appellatio.Prosequor ergo aliquos casus.Primus.Si
lata cōdēnatoria ꝯ reum feratur absolutoria expēnsarū,ꝓ tūc siue
appellet reus in principali,siue nō,opꝫ ꝙ actor appellet ab illa ab-
solutoria:q: lata absolutoria,nisi illā suspendat,in quacūq; instan
tia illā ꝓsequeretur,obstaret exceptio:vt ergo illā releuet , opꝫ qđ
appellet.Sic pōt intelligi hic.Scđs casus,qñ lata est sententia ꝓ
actore ꝯ reū in principali,⁊ omissa est cōdēnatio expensarū,⁊ reus
nō appellat.Et licet fuerint opiniones,veritas est ꝙ potest actor
appellare:vt no.Specu.in loco preall.⁊ ibi hoc tenet Jo.And.in
addi.quia adhuc nō habet aliud remediū,cum nō coram primo il-
lud obtinuerit,vel obtinere possit:vt.l.trāsacto.de fruc.⁊ lit.expē.
nec corā alio iudice,ex quo a neutra parte est appellatū.Et hoc te
nent dñi de Rota,sna conclu.cccxlvij.etiā quando non fuit petita
in libello condemnatio expensarum:quia non est necesse qđ petat,
cum hoc facere debeāt iudices ex officio.Tertius est casus,quan
do lata est condemnatoria pro actore ꝯ reum in principali : o-
missa cōdēnatoria expensarum,⁊ succumbens appellat,⁊ prose-
tur:⁊ tūc in causa appellationis poterit obtinere vt cōdēnetur
expensis principalis cause,ex quo nō fuit cōdēnatus:⁊ sic nō
ꝓpter hoc appellare:vt.d.l.omnē.Idem si appellatus nō ꝓse-
tur:sed appellauit,quia appellans potest prosequi.Ubi aūt a
succubuit in principali,⁊ expēsis,opꝫ qđ ab vtraq; appellet,⁊ ꝓse
quatur:quia vna per aliā non suspēdit̄.Et hoc no.Archi.de ap.
cum simil.lib.vi.in glo.fi.⁊ idem in reo,qui in vtroq; succubuit,vt
ibi.Sed si actor succubuit,⁊ absoluit̄ a condemnatione expensarū,
vel omittitur , idem qđ dixi.s.in reo:quia hic intellectus dimittit.
Scđo ponit gl.alium intellectum,quod articulus,super quo ab-
soluta fuit pars aduersa,a quo appellauit capitulum,fuit in re-
ctibus,qui petebant̄ a clerico,qui peti poterant.Tertio ponit qđ
forte absoluit inquantū petebat̄,qđ non haberet vocem contradi
8 ctionis in electione archiepiscopus. ¶ †Op.ꝙ nō debuerit audi-
ri capitulum excōicatum prosequens appellationem:q: in prin-
pali erat actor:ergo ⁊ in appellationis instantia.C.de app.l.i,qui
ad ciuilia.no.de renun.in presentia.Repellit̄ ergo.de iudi.intelle-
ximus.Quidā dicunt qđ capitulum hic erat reus,non actor.Sed
hoc non placet gl.quia ex facto patet contrarium.Primo,q: pete
bant electionem confirmari,⁊ ius eligendi ad se spectare.ad hoc
ꝓnūtiatio,ibi:ab impetitione ipsorum absoluit.ad hoc litera ibi:
partem aduersam nō esse cogendā. ¶ Ad contraria respondet gl.
qđ licet originarij essent actores,inquantum petebant, inquantū
tamen lata est snia contra eos,quia stimulus sententie irremedia-
biliter:si trāsit in rē iudicatā,eis ꝑiudicat,appellātes possunt dici
defensores aduersus stimulum iniquitatis sententie,que transiret
in rē iudicatā,⁊ nō esset postea remedium,merito tanꝗ̄ defensores
iuris sui ab ore snīe inique audiuntur.Item q: cuilibet condēna
to propter hoc permittitur appellatio:permittitur ergo prosecu-
tio.Inn.tenuit hanc opi.dicens hoc patere hos fuisse actores.
primo agit capitulum coram archiepiscopo petendo cōfirmatio-
nem:⁊ appellauit ab ipso:quam appellationem postea fuit prose-
cutum coram ipso preposito.Tertio coram abbate sancti Salua-
toris,⁊ collegis,petens sententiam absolutoriam latam pro aduer
sario retractari:ex quo dicit euidēter patere non solum reū origi-
nariū audiri,verū etiam actorem,⁊ appellantem,⁊ prosequentem,
nō obstante excōmunicatione.Nec obstat.j.c.proxi.vbi exceptio in
qualibet parte litis admittit̄:q: excipe hūc casum.Uel dic in qua-
libet in principali,in qua venit vt actor,nō in appellatione,in qua
venit saltē vt defensor aduersus stimulum iniquitatis sentētie.Et
est mirabile,secundum Inno.quia si actor vsq; ad sententiā pro-
cessisset,posset contra ipsum excipi ne iudex ad sentētiam procede
ret,cū sit excommunicatus:⁊ tamen lata sententia contra ipsum,
a qua appellauit,a prosecutione appellationis non potest repelli.
Sed hoc ideo est,q: ante sententiam cōtra eum latam , si repellat.
nullū est damnum per iudicem illatum occasione snīe , que adhuc
lata non est:⁊ ibi non leditur equitas iudicantis:sed postquaꝫ per
sententiam quesitum est ius alteri parti,⁊ sibi damnum irrogatū,
nisi appellare posset,⁊ appellationem prosequi,equitas iudicis le
deretur:⁊ absurdum,imo iniquum esset,si reo vincente forte iniu
ste,actori victo iniuste appellationis defensio negaretur:vt no.s.
eod.cum inter priorem.Non placuit Hostien.quod actor in causa
principali audiretur ꝓsequens appellationem:quia actor in prin-
cipali,actor est in instātia appellationis,per iura primo allegata:
ideo sicut in principali repellit excōicatio,sic ⁊ nunc.Si ergo vult
audiri,se faciat absolui.Ad qđ.j.c.j.de offi.deleg.prudentiā.§.vi.
Et si tantum tempus transeat,⁊ remaneat excōmunicatus , intra
qđ potuerit,⁊ debuerit appellationē prosequi,sibi habet imputa-
re,⁊ de se conqueratur.ff.de mino.l.cum mandato.C.de transacti.
l.cū donationis.Nam ex quo lapsum est tēpus,nec subest iusta cā,
subueniendum non est,⁊ rata manet sententia.in aut.de his , qui
ingre.ad appel.§.hoc quoq; sancimus.col.v.ij.q.vi.si quis appel-
let.j.de app.cōstitutus.§.fi.Non obstat hec decre.quia non debet
audiri inquantū appellatio fuit interposita a sentētia denegatio-
nis confirmationis,quia in hoc erat actor:sicut non audiretur in
principali,vt dixi:sed eo respectu,quo appellauerūt ab institutio-
ne ꝯ epi,nō debent vt originales actores,sed rei:quo respectu de-
buerunt indifferenter audiri,cū in eo sint proprie defensores,non
actores.Uel supple ad tex.absoluit aduersam partem,supple ⁊ ca-
nonicos eosdem in quibusdā alijs condemnauit:⁊ ab ista appella-
runt:⁊ sic erant rei originarij.Sed non placet hoc Jo.An.quia in
cā appellationis non habet locum reconuentio.de mutuis peti.c.
primo.de arbi.cum dilectus.Prima opi.placet Joan.An.q: hec
est vera non cauillando literam.⁊ illam tenet Archidi.de excep.
pia.li.vi.Nec obstat de sent.excom.per tuas.vbi dato ꝙ sit permis
sum excōmunicato appellari,ne cōdemnari videatur,đ3 petere se
absolui:alias repellitur,etiā in causa excōicationis,qđ est plus:q:
illud

illud oꝫ intelligi,qñ appellatio specifice fuit interposita in causa
excõicationis,in qua dicendo se post appellasse,fatetur se ligatum
merito cõtẽnit,si nõ faciat se absolui:⁊ qꝛ nõ stimulat excõicatio,
q̃ nõ transit in rẽ iudicatã:hic nõ precessit sñia super alio que trã-
sibat in rẽ iudicatã,⁊ sic stimulabat:⁊ vltra hoc hic nõ fatebaꝛ se li
gatum:⁊ opponebat hoc ad discutiendũ nõ admitti.Et hoc plꝫ:
qꝛ hic est casus nõ diuinando,nec literã destruendo.Sed est dubiũ
pone ꝙ lata est sñia pro actore excõicato,nunqd valebit illa sentẽ-
tia.Gl.dicit ꝙ nõ:qꝛ inquantũ fertur sñia cõtra actorem,tunc hꝫ
stimulũ sñie ꝯ se:vbi lata est pro eo,nullũ hꝫ stimulũ:merito actor
fuit,⁊ est,⁊ nõ defensor:⁊ sic non subest cã.ꝑpter quã hic potuerit
esse in iudicio.Sed tñ dicit ꝙ ex toto actio,⁊ sententia ex ea nõ pe
riret:quia eo absoluto excõicatus agere posset.Per qđ sentit glo.
ꝙ inquantum dixit quod nõ valeret,intelligit qđ non valeret in
effectu:⁊ procedit glo.in ordinario.de excep.pia.li.vi.nõ in delega
to.de rescrip.c.i.li.vi.Hoc est,quod voluit gl.in ver.secus videtur.
vsq ad ver.lꝫ ergo.Per que dicit Host.ꝙ si actio excõicati perit
tempore,qꝛ tẽporalis est,valebit iudicium quo ad interruptionẽ.
argu.de iud.l.ii.§.pe.ad fi.ff.de fer.l.i.§.excipiunꝛ.scđm aliquos.
Sed putat ꝙ nulla interruptio ciuilis sibi ꝓderit,ꝑ ea,que dixit.
arg.ff.de reg.iur.l.qđ quis.de postu.prela.c.i.⁊.c.pia.lib.vi.Natu-
ralis vero,que omnibus ꝓdest,sibi proderit.ff.de vsucap.natura-
liter.Hoc puto,vbi agit corã delegato:alꝰ nõ video quare non in-
terrũpat:sicut ⁊ alia acta valent,ex quo nõ opponiꝛ:vel si opponi-
tur,nõ ꝓbatur,seu appellaꝛ.de excep.pia.lib.vi.ad hoc quod not.
9 de offi.deleg.cũ super.¶†Quero.cũ in versi.licet ergo iste.videꝛ
actorem nõ audiendũ in causa appellationis:qꝛ intendit duo.Pri
mo,cassationem sententie:in hoc potest dici defensor.Secundo,in-
tendit adiudicationẽ rei,vel declaratoriam,vel condẽnatoriam:⁊
in hoc impugnat.Nõ oꝫ ergo audiri,inquantũ impugnat,ne re-
mediũ ad defendendum,trahatur ad impugnandũ.s.eo.cum in-
ter.Gl.dicit ꝙ inquantũ intendunt excõicati finem cassationis sen
tentie,sunt audiendi,⁊ sentẽtia pro eis ꝓmulganda est:qꝛ hoc re-
spectu se defendunt.Inquantũ intendũt vltra hoc adiudicatoriã,
vel condemnatoriam,vel declaratoriam,magis est dubium.Vi-
detur quod ⁊ hic obtinere debeãt:quia officium eius,qui de causa
cognouit,est sententiare de eo,qđ cognouit.ff.de iudi.l.de qua re.
⁊ sic obtinebit excõicatus sententiam,⁊ ex certa scientia pro eo iu-
dicabitur.Dicit ꝙ forte posset secũdum alios dici deferendã hãc
adiudicatoriam,vel cõdemnatoriam vsq ad absolutionẽ,ex quo
grauamen est releuatũ.Glo.tenet primam:quia tamen inquantuꝫ
prosequitur cassationem non possit repelli a limine iudicii,nõ po-
terit constare ipsum excommunicatum,⁊ sic nõ impedietur pro eo
sententia ferri,ex quo non constat,nec constare potest eũ excõmu-
nicatum.Fatetur glos.ꝙ inquantum postea peteret executionem
sententie,posset,qꝛ nunc noviter agit,opponi,⁊ ꝓbari excõmunica
tio,⁊ impediretur executio.Ad quod de except.pia.lib.vi.scđm glo.
Host.tenet secundam opi.quod non possit obtinere condemnato-
riam,vel confirmatoriam,vel declaratoriã:qꝛ in hoc actor est,sicut
in principali,⁊ qꝛ impugnat.Io.an.dicit opi.gl.procedere in ap-
pellatione a diffinitiua.In appellatione ab interlocutoria proce-
dit secunda opi.Et qđ dicit Hosti.vt finita appellatione ab inter-
locutoria,si prosequiꝛ negotium principale,obstet exceptio excom
municationis:quia tunc non opponitur appellationi,sed negotio
principali,scđm Vin.Et est causa,qꝛ in appellatiõe a diffinitiua,si-
mul ꝓsequitur cassationem,⁊ appellationẽ cum negotio principa-
li.Sed in appellatione a sententia interlocutoria articulus opposi
tionis in cõgregatione separatur a negotio principali,⁊ principa
le a negotio appellationis.Ad qđ de app.non solũ.li.vi.Unde pri
mo casu cõmistio oppositiõis cũ negotio principali in appellatio-
ne interposita a diffinitiua potiꝰ ꝓpter iniquitatem grauaminis
saltẽ iuris,⁊ si nõ iudicis animo audiri faciat excõicatum sup prin
cipali,q̃ ꝓpter principale illi cõmistum illũ excludat a ꝓsecutio-
ne grauaminis.Ad hoc de ꝓscri.sacris.⁊ ibi no.C.de rei vxo.actio.
l.vnica.in prin.C.cõia de leg.l.ii.de offi.deleg.si duo.li.vi.in glos.ii.
Cal.tꝫ ꝙ ꝓ eo nõ oꝫ ferri sñia:qꝛ ex quo põt separari articulꝰ con-
dẽnatorie,vel actus,aut adiudicatorie ab ipsa cassatione,nõ subest
causa quare hic ꝓhibitum permittaꝛ ratione connexi,cũ necessa-
rio nõ cõsequaꝛ ad ꝓmissum,⁊ separari possit:⁊ qꝛ hoc respectu im
pugnat:vt in.c.cũ inter.Et si cassando sententiã videꝛ condẽnare,
dicit ꝙ oꝫ declarare ꝙ nõ facit animo condemnandi,eo qꝛ constat
eum excõicatum.Huic assentiri videꝛ dñi de Rota,sua conclu.
clxxxix.vbi,qđ plus est,dicunt ꝙ pro reo contumace lꝫ possit ferri
sententia absolutoria,nõ adiudicatoria,ꝑ.c.cũ inter.s.eo.ad hoc.l.
quãuis indubitati.C.de adulte.in ratione sui.⁊ de appel.per tuas.
Ad hoc,qꝛ appellãs aliquo respectu diciꝛ actor quo ad prosequẽ-
da cõtraria.de app.solicitudinem,ad hoc gl.de offi.deleg.si a sub-
delegato.li.vi.Hoc puto verũ:si reus a principio opponat eũ non
audiendũ,inquantũ velit obtinere condẽnatoriam,vel declinato-
riã.Opi.gl.est vera,quando expectat conclusionẽ in causa,anteq̃
opponat:qꝛ tunc nõ põt excipi,vel ꝓbatio fieri.de ꝓcura.auditis
Conclude ergo,si excõicatus est reus in principali,⁊ appellatꝰ,qꝛ
obtinuit,planũ ꝙ auditur:qꝛ defensor,⁊ reus est:si est reꝰ origina-
rius,⁊ appellans,idẽ,qꝛ reus est originarius ⁊ defensor aduersus
iniquitatẽ sñie.Si est actor originarius,⁊ appellatus,ꝓcedunt ꝑ-
dicta.Tangit Arch.de excep.pia.li.vi.in verbo,iudiciorũ.Et viꝛ
ꝙ non sit audiẽdus:qꝛ iudiciũ per hoc nõ est lesum,nec ius suũ,cũ
habeat sententiã pro se:qđ secus est,qñ est appellans.arg.ff.de pi-
gno.l.grege.§.etiam.ff.de reg.iur.l.nõ solent.⁊ hꝫ aliud remediũ:
qꝛ appellãte nõ ꝓsequente,rata manet sñia.C.de tẽpo.appel.l.vlti-
ma.in fi.ii.q.vi.c.i.qui tꝫ hic.Qđ plꝫ Io.an.Hoc puto clarum,in-
quantũ nõ esset specifice vocatꝰ:alꝰ posset esse dubiũ.C.d no.s.eo.
dilecti.Sꝫ tene primũ:qꝛ ibi loquiꝛ,qñ erat reus,lꝫ volũtariꝰ:hic
actor erat,vñ repelliꝛ inquantũ petit cõfirmari,vel executioni mã
dari,vt ibi no.Io.an.⁊ Arch.qđ procedit etiã in exceptione ꝓsta
tuta,vt bãnitus nõ audiaꝛ:vt no.in Spe.de sen.excõ.§.postremo.
v.xvi.in addi.ꝑ Io.an.Hec vera inquantũ nõ ꝓsequiꝛ appellans:
sed si ꝓsequereꝛ,hñ posset appellatus esse in iudicio:qꝛ est defensor
sñie pro se late:sicut põt ꝓseq actor cõuentus actione ex.l.diffama
ri.vel per auꝛ.qui semel.C.quõ,⁊ qñ iud.quia necessario agit tunc:
10 vt no.in.c.seq.¶†Ex hoc decidiꝛ quid si ꝓcurator aliciꝰ,q egit
principalẽ cãm,a sñia ꝯ se lata appellat,⁊ statim ab aliquo cõpeten
ti iudice excõicatur,an possit appellationẽ ꝓsequi?Quidã ꝙ sic:qꝛ
aliter lederetur iudicãtis equitas.Alii ꝯ,qꝛ ⁊ si ꝓcurator possit ꝓ-
sequi,nõ arctaꝛ ad hoc de necessitate.C.de ꝓcu.l.inuitꝰ.de ꝓcu.nõ
iniuste.§.si.i.respõ.⁊ sic ipsi vt voluntario obstat exceptio:qꝛ volũ
tarie se ingerendo cõmunioni holm peccat,⁊ peccant cõmunican-
tes ei.de cle.exc.mi.illud.§.illud aũt.Et cũ hec fiant coram iudice
hec sciente,peccat etiã ipse iudex,qui põt ipsum repellere a pecca-
to,⁊ non repellit.i.c.i.ii.q.vii.negligere.⁊ no.de offi.deleg.c.i.Dicit
Inno.primo quod procurator põt prosequi,non obstãte excõica-
tione:quia non peccat seruando fidem dño,cui eam promisit:quia
licet ius eum absoluat a prosecutiõe necessaria,tñ quantũ ad Deũ
etiam nudum pactum seruare cõpellitur.de pac.c.ii.⁊.iii.¶Reci-
tat alios distinguere an simpliciter sit ad causam cõstitutus,⁊ ta-
men censeatur suscepisse solum quo ad appellationẽ vel instantiã,
⁊ non quo ad prosecutionem.Procedit prima opi.vt repellaꝛ.Et
idem si suscepit expresse solum quo ad instantiã.Si autem assum-
psit causam quo ad ꝓsecutionẽ appellationis,tũc ꝓcedit scđa opi-
nio:qꝛ ex necessitate prosequitur.¶Ultimo concludit Hostien.ꝙ
etiam si prosecutionẽ ab initio susceperit,nõ potest prosequi.obstã
te excõmunicatione.Nã vel expresse promisit prosequi nõ obstante
excõicatione:⁊ turpis est promissio.ꝓpter periculũ animarũ:⁊ sic
nõ est obseruãda.xxii.q.iiii.in malis.⁊ no.de pac.c.ii.Aut simplici
ter ꝓmisit se appellationẽ ꝓsequi,statu suo sic mutato nõ teneꝛ:qꝛ
iuramentũ,etiam sic prestitum,hãc conditionem recipit,si status
non mutetur:vt no.s.de iureiur.quẽadmodum.Nõ obstat,princi-
palẽ posse prosequi:qꝛ ipsum stimulat sententia,nõ procuratorem.
¶Non obstat quod hic ledatur equitas iudicantis:qꝛ nõ leditur,
cũ principalis possit prosequi.De se ergo conqueratur,qui potest
ꝓsequi,⁊ non de ꝓcuratore,qui ꝓsequi nõ potest.¶Ex hoc decidi
tur,an si quis appellat nomine meo extra iudicium,⁊ is,cuius no-
mine est appellatũ,ipsam ratificauerit,an is,qui appellauit,possit
illã prosequi,si est excommunicatus.Tenet Inno.quod non:qꝛ ta
lis appellatio obtinet vim actionis:sed etiam si excommunicatus
non sit,adhuc etiam sine nouo mandato ipsam prosequi non põt,
secundum Inn.Idem dicit in appellatione extraiudiciali ꝑ se in-
terposita:qꝛ illam prosequi non potest,cum sit actio.vel ad causam
prouocatio.de app.cum sit Romana.contra no.s.de ma.⁊ obe.di-
lecti.¶Quid dicendum dixi.s.eo.cum inter.⁊ no.Io.And.⁊ Ar-
11 chi.de exceptio.pia.li.vi.in verbo,iudiciorũ.dic vt ibi no.¶†Ex
his deciditur an excommunicatus possit petere restitutionẽ in in-
tegrũ aduersus sentẽtiã,a qua nõ appellauit?Dicit Inn.aliquos
dicere ꝙ sic,aliquos contra.Dicit quod si petaꝛ restitutio ex clau-
sula generali,qua probata,nisi subueniretur,damnum pateretꝛ in-
nocens,vel periclitareꝛ,anime subueniendum est.s.eo.cum inter.
§.i.de resti.in inte.ex literis.Ubi vero petiꝛ restitutio ex solo fauo-
re dependẽs,illa repellitur:cũ de iniquitate iudicis,vel iniusta sen
tentia non cõqueraꝛ.ff.de mino.l.prefecti.Nõ obstat.s.e.cum inter
qꝛ equitas hoc suadet,vt hi,q sunt exclusi a participatiõe ecclesie,
repellanꝛ ab omni legũ fauorabili auxilio.in auꝛ.de priuileg.dot.
heret.mul.nõ prestã.circa med.coll.viii.Imputet ergo sibi,si non
appellauit.Hoc tenẽt dñi de Rota,sua cõclu.ccccxlii.vt principa
liter nõ petat:sed si velit restitui ad appellãdũ,tunc dicunt ꝙ ad-
mittitur:qꝛ vt preambulum quoddam incidenter petitur:et quia
omnia ordinãtur in finẽ defensionis:ergo,⁊c.de spõ.omnino.⁊ ma
xime in cã matrimoniali,in qua vertitur periculum anime.Quod di
12 at verũ,maxime vbi ꝓ cã specifica illa scꝫ fuit excõicatus.¶†Ex
predictis ptꝫ quid si cõqueraꝛ de sñia censure.Ptꝫ ꝙ cũ hic verta
tur periculũ anime,semper subueniendũ est:nam ⁊ tales sñie non

transeunt in rem iudicatam.de appel.pastoralis.⁊ contra eas etiã
auditur allegans turpitudinẽ suam.j.ti.ij.lator.⁊.c.tenor.⁊.c.con-
sanguinei.tum quia omne vinculum legis,consuetudinis, vel iu-
ramẽti cessat,ex quo periculum animarum inducit:vt no.de pre-
13 ben.extirpande.❡†Ex his deciditur an audiatur impetrãs, vel
prosequens super nullitate.Dicit idem vt audiatur.Idem no.j.
ti.ij.quod ad consultationem.quia omnis defensio reseruatur ex-
communicato,inter quas est remedium nullitatis:ergo hec nõ est
exclusa.de maio.⁊ obe.solite.ad fi.Item si se defendit appellando,
vbi sententia est aliqua,fortius quando nulla.de elect.cum in cun-
ctis.qui fil.sint legi.per venerabilem.❡Non obstat quod dicatur
agere:quia imo aduersus iniquitatem iudicis se defendit.Non ob
stat si dicit aliud in appellatione,vbi si non prosequitur,nullum re
stat remedium lapsis temporibus.de appel.ex ratione.⁊.c.oblate.
Aliud,cum queritur de nullitate:quo casu ius excommunicati sal
uum manet,cum sententia nunquam transeat in rem iudicatam:
posset enim ius ipsius perire cum lapsu temporis apparente sen-
tentia:vt lite non contesta.quoniam.j.respon.⁊ de renun.in pre-
sentia.Posset etiam de facto in non modicum grauamen ipsius
executioni mandari:ergo subueniendum est ante tempus,ne con-
tra iustitiam opprimatur.de ser.non ordin.c.j.cum concor.Con-
trarium determinat Io.And.per decre.vnicam.de rescrip.lib.vj.
⁊ videtur hec de exceptionibus,que possent opponi,ne mandetur
sententia executioni:de quibus.j.titu.ij.quod ad consultationem.
ad fi.Ad hoc gl.s.de offi.ordi.significauit.Ex hoc puto quod pe-
tens laudum reduci ad arbitrium boni viri,audiatur, ⁊ similiter
petens retractari sentẽtiam,que non transit in rem iudicatam:q
se defendit aduersus stimulum sententie stimulantis,⁊ periculum
est vltimo casu anime.Ad qd illud,qd scribit Lapus sua alle.lvij.
adducit qd no.de reuocatione tenute.s.eo.cum inter.⁊ quod no.in
l.de pupillo.§.si.de ope.no.nun.Idem puto qñ conqueritur de sen
tentia nulla quo ad veritatẽ,licet aliqua quo ad opinionẽ:vt.s.eo.
cũ venerabilis.q opinio stimulat.Idẽ si prosequeretur nullitatẽ
per viam appellationis: qd potest.de iudi.c.si.j.de appel.dilecto.
❡Ex hoc apparet an excõicatus,si nõ audiat excipiẽs,possit im-
petrare super hoc qd nõ audiat.Dicit Io.And.qd nõ inquantũ
impetrat ad aliũ iudicẽ:als posset impetrare in vti possidetis, q
molestatur,⁊ quia de carcere non relaxatur:⁊ spoliatus etiam pos
set impetrare inquantũ a iudice est spoliatus:⁊ sic magnam dare-
mus multitudinem casuum,in quibus excõicatus audiret contra
illos scriptos in.c.j.de rescrip.li.vj.Dic vt ibi habet per Io.An.
❡Ultimo inquantũ decre.dicit hunc audiri appellantẽ, est verũ
in excõicato,cui nõ denegatur audientia,sed defensio.Si autẽ sibi
simpliciter denegaretur audientia,tenet Archi.enim nõ audiri ap
pellantẽ.xvj.q.vij.si quis deinceps.qd est no.Et fuit dictum Bar.
14 Brixien.⁊ ponit in verbo,audientia.❡†Opp.ꝙ non debeat fieri
remissio ad iudicẽ,a quo iustificata appellatione.de app.accepta.⁊
c.interposita.Sol.Dic ꝙ hic fuit remissio de ptiũ volũtate: alias
non fieret remissio:vt.d.c.interposita.§.ij.Idem Phil.⁊ hoc dicit
tenendũ:licet alij dicant ꝙ hic iudices non grauauerant,⁊ iniuste
fuerat appellatum:vel q communi consensu fuerant impetrati.
arg.de reg.iur.c.j.vel grauauit in repellendo processum coram se,
vbi procedi debebat:merito vt grauamen per eius oppositum re-
pararetur,fit ad eum remissio.Ad qd de prebend.dilectus filius.
vltimo.Et notant domini de Rota,sua conclu.lxxxiij. Antoni⁹.

1 ☞ Exceptio excommunicationis potest in qualibet parte litis actori obijci.nu.3.secus in appellatione.nu.9.
2 Exceptio dilatoria est opponenda ante litem contestatam.
4 Exceptio peremptoria dolose tacita non potest opponi in causa appellationis.
5 Excipere dolose omittens ad processum,dãnatur in expẽsis.s.10.
6 Excommunicatus publice repellitur ab officio.
7 Cum excommunicato participans peccat mortaliter.
10 Excõicatus lz nõ possit in iudicio impugnationẽ consequi,sententiam tamen condemnatoriam expensarum potest obtinere.
11 Excõmunicatio quando,⁊ quas personas in iudicio repellat.
12 Exceptionem dolose omittens in expensis damnatur,
13 Excommunicatum an debeat iudex ab agẽdo repellere ex officio.
14 Excommunicatus si porrecto libello desistat ab agendo,an possit compelli per reum vt agat.
15 Exceptiones omnes quando debeant in iudicio proponi.
16 Processus an dicatur nullus ratione omissionis exceptionum.
17 Processus cum occulte excommunicato an sit nullus.
18 Sententia quando dicatur publice lata,

1 EXceptionem. ❡†Reus in qualibet pte
litis excõicationis exce-
ptionẽ obijciens actori,auditur,etiam si malitiose di-
stulerit:⁊ in expensis condemnatur:⁊ dato ꝙ non exci
piat,publice excõmunicatum iudex repellet.h.d.Prima pars po
nit dictum,quod dicit speciale:⁊ exponit primo [illegible] Secunda
ibi:qd si,puniri iubet reũ dolosum. Tertia dicit sine ope exceptio
2 nis publice excommunicatum repelli,ibi:excõmunicatus.❡†No
ta certum tempus dilatoriarum,vt ante litem contestata [illegible]
3 ⁊ debeant opponi,non post.❡†Nota speciale in exceptione exco
municationis,vt in qualibet parte litis possit opponi,etiam scien
ter omissa.Et nota causam.s.periculũ anime:⁊ sic causa repellẽdi
est successiua,⁊ momẽto nõ consumitur,cum quoties cõmunicat,⁊
quoties in cõicando peccatur,surgat ius opponendi:ideo potest
qñcunq opponi.Vide quod no.de rescrip.dilectus filius.I.Sa-
4 racenus.⁊ But.C.de adult.adulteram. ❡†Nota ꝙ omissio exce
ptionis dolose omissa non potest regulariter opponi tẽpore, quo
alias posset ꝑpter dolum.Fallit in excõmunicatione.Per que di
cit Hosti.de re iudi.inter monasterium. ꝙ exceptio peremptoria
dolose omissa non põt opponi in causa appellationis.vide ad hoc
5 glo.in.d.c.inter.⁊ gloss.de rescri.ad audientiam.❡†Nota penam
omittentis excipere ad processum dolose vbi potest,⁊ postea oppo
nentis:q damnatur in expensis,quãdo processus est inutilis.Ex
hoc nota ꝙ scdm hec tempora processus habitus cum excommu-
nicato,etiam coram ordinario,erat nullus:als cum processus non
fuisset inutilis,non haberet locum condẽnatio expensarum:hodie
de processu coram delegato hic,vt de rescrip.c.j.li.vj.in ordinario,
6 de excepti.pia.eo.lib.❡†Nota publice excõmunicatum de officio
repellendũ,non occulte:⁊ sic de inhabilitate publica actionis sup-
7 plet de facto iudex.❡†Nota arg.ꝙ cõicare excõmunicato,est pec
8 catũ mortale.de quo in.c.sacris.qd me.cau.❡†Nota ꝙ condemna
tio expensarum demũ locum hz, qñ dolose omisit: secus si ex iusta
causa:q tunc nõ habebat probationes in promptu,sm Inno.ar
9 gu.ff.de eden.l.argentarius.§.pe.sm Host.❡† Oppo.ꝙ nõ op-
ponatur in qualibet parte litis:q nõ in causa appellationis.s.c.
proxi.So.Intellige,principalis,vel in qua,⁊ quatenus agit, non
10 appellationis,vel in qua ⁊ quatenus se defendit. ❡†Opp.ꝙ non
debebat sententia ferri condẽnatoria expensarũ pro excõicato: q
in iudicio impugnationem consequi nõ dz.s.c.cũ inter.Sol.Spe
ciale est hic,ne contumacia rei,⁊ dolus remaneat impunitus.Pro
pter hoc quidã volunt dicere ꝙ si non denegatur excõicato conde
natio expensarũ,multo minus denegabit cõdẽnatio in principali.
Quod facit ad no.s.c.proxi.⁊ hoc considerata equitate iudiciorũ,
sm Inn.s.eo.cum inter.Dicit tamen Host.qd ⁊ placet Tan.ꝙ li
cet fiat condemnatio hic expensarũ,ad ipsas nõ poterit agere ex
cõicatus,donec fuerit absolutus.Uel scdm eũ,hoc speciale in pe
nam dolosi:nec est dubitandũ de peccato,ex quo fit authoritate pa
pe,⁊ iuris.xi.q.iij.qm.xxxiij.qd.ij.qui peccat.de quo.j.c.fin.in fi.
11 ❡†Quero an,⁊ qñ,⁊ quas personas excõicatio repellat in iudi
cio.Dic partem rejicit quelibet excõmunicatio,siue precesserit, si
ue superuenerit pendente iudicio,⁊ si superuenerit post litem con
testatã,potest tamen ab ea etiam delegatus absoluere.de offic.de
leg.prudentiam.§.sexta.Et admittitur in tantum exceptio contra
actorem,vt pro eo impediat sententiam ferri:si tamen ferat,tenet,
⁊ nõ inficitur sentẽtia,sed impeditur excõmunicatio.de excep.pia
lib.vj.Reus autẽ excõicatione non repellitur:⁊ pro eo promulgari
debet sententia:nec dz excipi contra sententiam pro eo latam:vt
in.c.cum inter.s.eod.titu.⁊.j.x.fin.Quod intellige inquantum est
absolutoria.De cõndemnatoria dixi.s.c.proxi.Nec peccat actor
petendo rem suam,si participat excommunicato.de iudi.intelleximus.de sen.excom.si vere.⁊.c.inter alia.Item nec reus,qui de man
dato iudicis litigat cum excommunicato:quia si actori licet com
municare excommunicato:vt consequatur ius suum, hoc fortius
reo,vt euitet damnum cause ⁊ expensarum iudici.xi.q.iij.qm.⁊.d.
c.si vere.sm Inno.Sed Hostien.dicit,⁊ male,sm Io.and.quod er
roneum est hoc vltimum dictum:q dicit ꝙ: non inuenit ꝙ excom
municatus publicus possit agere:imo ⁊ si reus non excipiat,est iu
dicis officio repellẽdus,nisi in cã appellationis.j.c.si. vel se defen
dendo.s.eo.cum inter priorem.§.j.sed addere debet qñ agit excom
municatus super iniusta excommunicatione:vt.c.j.de rescrip.lib.
vj.⁊ tunc dicit qd procedit dictum Inno.Hoc non placet:q tunc
debet facere se absolui ante ingressum:als non auditur.de sen.ex
com.per tuas.Item dicit Io.An.ꝙ quando etiam publicum non
repellit iudex,tenet sentẽtia pro eo:lz,si petat executionem, obstat
12 exceptio,vt.s.dixi.❡†Quero in quibus expensis damnabitur hic
reus omittens exceptionem.Dic,si obtinet,excipiens , damnabi-
tur in omnibus expensis factis per actorẽ,dum ipse,sine reus pro
duxerit probationes super alijs exceptionibus,vel super princi-pa
li,vel quocunq alio modo vsq ad tempus,quo proposita fuit ex
cõmunicationis exceptio;ille enim frustratorie facte sunt ex mali
tia rei differẽtis opponere exceptionem:sed nõ damnabitur reus
ad expensas,quas fecit actor durante probatione exceptionis: dũ
modo reus illas probet:quia in hoc non vexauit actorem:qd appa
ret ex sententia pro ipso lata:argu. C.de iudic.l.rem non nouam.
Si vero

Si vero reus deficiat in pbatione exceptionis, tūc cõdemnabitur solum in illis expensis, que occasione illius facte sunt. & nõ in alijs: q2 nõ sunt inutiles actori, & omnia valēt, ac si exceptio pposita nõ fuisset. ¶ Quero, an indistincte habeat locum hec cõdemnatio expensarum. Host. dicit qd̄ habet locum, quando actor ignorabat se excõmunicatum, & reus sciebat: puta q2 dū esset ab his excõmunicatus est publice. de app. cum sit Romana. Sed si sciuisset actor se excõicatum, putat Host. Pe. & Abb. cõdēnationē nõ faciendā, cū dolus dolo cõpensabitur, & culpa culpe. ff. de dolo. si duo. de compen. si ambo. de adul. c. pe. & fi. Ad hoc qd̄ no. j. c. pe. Legitime aūt
13 sunt expēse taxate & iurate. de pcu. auditis. & c. 9stitut9. ¶ † Quid si iudex, vbi pōt ex officio, nõ repellat, an poterit appellari. Dicit hic Jo. And. qd̄ nõ ſm Pe. de quo in Spe. de offi. iud. §. impedit. in prin. de quo dic vt de postu. pla. bone. j. & l. iiij. §. hic aūt iudiciū.
14 ff. de dam. insc. per Bar. ¶ † Quid si actor excõmunicatus desistat ab agēdo, porrecto libello, & facta citatiõe, postea re9 velit, vt agat in iudicio. per aut. qui semel. C. quomo. & qñ iud. an poterit compelli vt agat. Inno. dicit qd̄ sic. Ad hoc. s. de dolo. cām. C. de epi. & cle. Idem videtur dicendū, etiam si reus nondū fuerit ab excommunicato conuentus: sed timet ab eo conueniri. argu. C. de inge. ma. l. diffamari. qui fil. sint legi. lator. alias qd̄ inductū est in odium excõmunicati, retorqueretur in fauorem: & qd̄ dictū est in fauorem excõmunicati retorqueretur in odium. contra id. C. de legi. l. qd̄ fauore.
15 de reg. iur. qd̄ ob gratiam. lib. vj. ¶ † Ad glo. gl. tangit, materiam qñ, & quo tempore habeant exceptiones proponi. ¶ Ad cuius euidentiam premitte qd̄ quedam sunt exceptiones peremptorie dicte q2 perimunt actionē, & tangunt negotiū principale: quedā dilatorie, q2 differunt actionem ad tp̄s, & nõ perimunt. Peremptoriarū quedam non respiciunt substātiam obligationis, & actionis: quedam solā exactionē, vel executionē dilatoriarum: quedā respiciunt rem deductam in iudiciū: quedam personas in iudicio litigātes: & harū quedā respiciūt iudicē, quedam partem. Primo est dubium qñ pronuntiantur declinatorie contra iudicem. Glo. dicit qd̄ ante omnes alias exceptiones sunt pponēde vt recusatio cõtra iudicē, vel surreptio 9 rescriptum: vnde qui illā admittit transeundo ad aliā, ad illā postea non pōt redire: quia litigando corā ipso, ipsius personā approbare videt. Scdm hoc gl. sentit qd̄ declinatoriā iudicis alius actor certior litis 9testatio impediat, dūmodo det con sensus i iudicē. Et hāc opinionē sequit Bar. de quo in. l. fi. C. de except. & l. ad pbationē. C. de pba. vbi hoc gl. dicā plene de re iu. inter monasterium. vbi hoc specialius examinat. Hec vera, nisi exceptio superueniat de nouo, vel eius sciētia: q2 qñcunq3 superueniat, pōt opponi, nisi alius actus impediēs intercedat. de offic. delega. insinuāte. s. eo. pastoralis. qd̄ declarat vt dixi, de cõsti. cū M. tales antez exceptiões nõ possunt opponi in causa appellatiõis: q2 in ipsa durat cõtestatio: vt. j. de app. per tuas. nisi postea superuenerit: vt C. de procur. l. ita demū. s. e. significauerūt. ¶ Quid de alijs dilatorijs cõtra actorē, vel procuratorē. Dic qd̄ ille debent opponi, secūdum gl. ante litis ingressum, id est, ante litē cõtestatā, post nõ possunt. C. de excep. l. vltima. de procu. l. ita demū. nisi de nouo superuenerint, vel ad notitiā venerint. s. e. pastoralis. C. de cõsor. eius. li. l. ij. & in. c. insinuāte. de offi. dele. l. Pomponius. §. rati. ff. de pcura. Hoc fallit primo in exceptione excõicationis, de qua hic. dicam. j. Fallit secūdo qñ exceptio habet causam successiuā, vel que quotidie originat, vel cõtinuatur, vt est exceptio qd̄ nõ audiatur, vel nõ trahatur, vt dixi de rescrip. dilectus filius. j. & est casus. de app. ex parte. q2 hec poterit qñcunq3 opponi. Ad hoc qd̄ scribit Butr. C. de adul. l. adulterā. Fallit tertio qñ exceptio reddit iudicium retro nullū: q2 illa qñq3 pōt opponi, etiā si sit delatoria: quia semper videtur opposita ante litē contestatā. Et quid de hac, Tu nõ potes esse pcurator. vel, nõ es pcurator. s. de pcur. in nostra. C. de pcur. qui stipēdia. Et de ista specifice vide gl. de elect. c. j. lib. vj. in verbo, absentia. & qd̄ scribit Innoc. de proba. quoniā contra falsam. et de eo, qui fur. or. recepit. innotuit. & qd̄ scribit in. c. super his. de accus. & plene scripsi de hoc, Tu nõ es pcurator: & qualiter debeat intelligi. §. rati. s. de cõsti. cū M. vbi specifice hoc prosequor. ¶ Aduerte, inquantū eos dixi posse opponi post litem contestatā, si superuenerit de nouo, intellige verū, sed nõ ppetuo: imo vsq3 ad primū actū, qui fit, vel fieri solet post litem contestatā: vt dicit gl. in. d. c. j. de elect. lib. vj. in verbo, absentia. De quo aliquid per Inn. de dila. preterea. & dixi plene de cõstitu. cū M. dic vt ibi. Itē hoc: verum vt possit opponi nouiter superueniēs, dūmodo de ea nõ sit prouisum per viā agendi: vt in exceptione spoliatiõis: notat Inn. s. de ordi. cog. c. ij. quod an sit verū, dixi ibi qd̄ not. Itē nec pōt opponi post litē cõtestatā in causa, etiā si superuenerit de nouo: vt in. c. auditis. s. de procu. & dixi de mutu. peti. c. j. & s. eo. pastoralis. dic vt ibi. In causa etiā appellationis nõ possunt opponi, nisi superuenerint de nouo: quo casu idē dic quod qñ superuenerunt in prima instātia. C. de procur. ita demū. ¶ Inquātū dixi posse opponi ante litē cõtestatā, hoc verū iam porrecto libello: alias nõ debet recipi, vbi ordinarie proceditur: vt notat Spec. in tit. de excep. §. nunc videndum, ver. illud quoq3. de quo p Inn. cõstitutus. ¶ Gl. iij. querit qd̄ de dilatoria solutionis. Glo. dicit qd̄ proponi debet ante litē contestatā, & pbari post litē cõtestatā postq̄ actor fundauerit intētionem suā. C. de pba. exceptionē. xij. q. vj. §. exceptio. Et etiā in causa appellationis pōt proponi. de fide instru. cū Joānes. C. de excep. si quidem. Inno. s. eo. pastoralis. vbi impertinenter examinat istaz materiam. Dic q̄ si dilatoria solutiõis opponit ad processum, qd̄ est qñ de ea ante litē cõtestatam cõstare potest, & constat cõfessione actoris, vel aliter: tunc dicit quod potest opponi ante litem contestatā & debet: q2 ab agendo repellit, cum male agat petens ante tēpus. ff. qñ di. leg. vsufru. ce. l. j. in fi. ff. de verb. obli. l. cõtinuus. §. si. ff. de eo, quod cer. lo. l. ij. §. si quis ita stipulatus. Si nõ potest de ea constare, tunc nõ impedit litis contestationem, sed facienda est litis 9testatio super principali, & pbatio exceptiõis differēda est ad merita. de foro cõpe. ex parte. de litis conte. c. j. lib. vj. Quando opponitur in vim dilatorie: & tunc terminus opponēdi est in litis exordio, id est, in initio, id est, in ipsa litis cõtestatione, vel statim ante, vel statim post, antequā ad alios actus iudicij procedatur. C. de iura. calū. l. ij. j. respõso. Alias si postea proponitur processus, per ipsam nõ impeditur. Itē tacēdo illam ante litem contestatā, presumitur postea illaz proponere causa differendi litem. de presumptio. nullus. Si antē opponitur ad differendā exceptionem, nõ ad differendam litē. ¶ Inno. recitat duas opi. Una, quod debeat opponi ante litē contestatā, & probari post fundatā intentionē, vt dixit gl. allegat. C. de proba. exceptionez. & de excep. l. si quidē. ¶ Secunda opi. quod potest opponi post litem cõtestatā. Nec obstat. C. de proba. exceptionē. quia non de necessitate, sed de consilio loquitur, ideo nõ est obligatoria. ff. mandati. l. Julianus. ſm Inno. Dicit Hosti. ibi qd̄ prima opinio celebrior, ac verior est de iure. Cyn. nihil firmat, & recitat Pet. narrasse. Jac. de Are. tenet qd̄ post litis cõtestationē possit. Sed dicit Cy. qd̄ cõtradicit illa lex. j. de except. Car. dicit qd̄ pponatur ab initio est voluntatis, nõ necessitatis: & sic proponi pōt post litis cõtestationē. & hoc placet. Inquantum dixi ipsam probari posse post intentionē fundatā, dicit Hosti. hoc verū ante publicatas attestationes. alleg. cõtra. in aut. de testi. §. q2 vero multi. colla. viij. Hoc verū, quādo idē est articulus, vt q2 actor ponit qd̄ promisit sibi vsq3 ad annū: & reus ponit quod vsq3 ad bienniū, quia tunc esset idem articulus. Vel si poneret actor qd̄ pure, reus quod sub cõditione. Ubi antē simpliciter pbasset, probare exceptionem dilatoriā solutionis, esset articulus separatus, & nõ impediretur: vt de testi. fraternitatis. no. Joā. And. in addi. Spec. eo. tit. §. ij. in prin. & idem Bar. in. d. l. exceptionem. & aut. qui semel. eo. tit. Aduerte tamē ad vnum, quod dato quod dilatoria solutionis non opponatur, si tamen per attestationes, vel instrumēta apparet post litem contestatā quod debitum iudicet, bene proderit reo: quia licet ad hoc non fuerint testes inducti, tamen cõtingit hoc negotium principale: vt no. j. de accu. inquisitionis. secūdū Inn. Ex quo tamē conclusum est, postea non possunt testes pduci, nec instrumentum. de fide instru. cum dilectus. Sed si ante conclusionē de hoc constiterit, & si male actū est, nihilo minus eum condemnabit iudex reum ad debitum suo tempore exsoluendum, ex quo cognouit. ff. de iudi. de qua re. de confes. cum super. ſm Hosti. dicit qd̄ si ante conclusionem de hoc constiterit, & in hoc casu iudex inducias duplicabit. s. de plus peti. c. j. de quo dic vt ibi plenius. no. Inn. hoc tenet Bar. in. l. eū, qui ita. ff. de verb. oblig. & in. l. lecta. ff. si cer. pet. & in. l. exceptionē. pealle. quādo ab initio fuit apposita dies tempore obligationis: quia tunc videtur inesse: vt. l. lecta. ff. si cert. pet. & sic vt pars contractus videtur deducta: vt. l. j. §. diem. ff. de eden. Secus si ex interuallo fuisset apposita: q2 dato qd̄ de ea cõstaret, ex quo non est deuentum ad conflictum exceptionis, procederet actio, licet de ea constaret, ſm Bar. ibi. qd̄ no. Nec obstat qd̄ sit notoria, ex quo patet ex actis: q2 notoriū non excusat a propositione exceptionis: vt no. vt lite non contesta. c. ij. & cle. appellanti. de app. in cle. & no. Bar. in. l. j. ff. de excep. rei iudi. l. exceptionē. hoc proponi potest etiaz in causa appellationis. ¶ Quero de peremptorijs, quando valeāt proponi. Dic qd̄ proponi possunt qñcūq3 ante sententiā, siue antēq̄ sit in causa cõclusum, & protestari potest ante litē cõtestatā. C. de excep. exceptionē. de testi. c. testibus. Pōt etiā pponi in causa appellationis. C. de temp. ap. l. per hanc. de testi. fraternitatis. C. sen. rescin. nõ pos. l. iiij. Inquantū gl. dicit, exceptionē peremptoriā nõ posse pponi post sententiā, hoc est verum, nisi exceptio reddat iudiciū nullū in exceptione falsi. s. e. cum venerabilis. de excep. qui agnitis. Fallit secūdo in exceptionibus, que nõ detrahunt sentētie, sed modificant executionē. l. j. C. de iur. & facti igno. C. ad Mace. l. tam etsi. vt nõ exigatur, nisi inquantū facere posset, & similibus, & in exceptionibus cõpensationis. de quo de fide instru. cum Joānes. in vlti. gl. Idem dicit Inn. de or. cog. c. super spoliatione. q2 taliū exceptionū ius nõ tollitur per sniam. Et idem dicit de exemptionibus criminum, que opponuntur contra

electum. Idē in hypothecaria quo ad ius prelationis.ff.de excep. rei iudi.l.si nuobus. Per que dicit idem in exceptione cōmēpsatio nis. Fallit tertio in exceptionibus, que oriuntur in ipsa prolatio ne sententie, vel post sniam, vel in ipsa snia renouatur, vt in muliere condemnata alterius obligatione, que iuuatur Velleiano, quia pro alio intercedit, sententia fortificat ius intercessiōis, ⁊ renouat: ideo obstat exceptio post sententiam ante non opposita: alias regulariter non possunt opponi post sententiaz. Fallit in milite, qui illam potest opponere: vt.d.l.i. Fallit in Macedoniano odio creditoris: vt.l.tam ⁊ si.ff.ad Mace. Fallit quādo sentētia non trāsit in rem iudicatam.de re iudi.lator.⁊.c.consanguinei. ⁊ not.glo.ī.c.i. Fallit in minoribus, ⁊ ecclesia, vel absentibus Reipublice causa, qui restituuntur: vt in.c.ij.de restit.in integr. Sic intellige Archi.ij.q.vij.§.except. Ad hoc possunt reduci casus, quos ponit Spec. in tit.de excep.§.edicto.ver.hoc tamen fallit. Nunquid antez si nō opposui exceptionem, quia non habebam instrumentum, si postea superuenit de nouo instrumentum, quia reperi, possim ex clausula restitui, vt proponam. vide Ioan. And.de purga.vul.c.ij. ⁊ quod not.⁊ vide in Spe.de execu.sen.§.postremo. ver. illud autem.⁊ ibi Ioan.And.in addi.⁊ de instru.edi.§.post ꝗ.versi. quid si debitor. ⁊ versi.quid si solui. Inquantum glo dicit illas posse proponi post litis contestationem ante cōclusionem in causa: hoc est verum, nisi exceptio directe deneget intentum, ⁊ velit illū probare per testes: quia tunc non poterit illam proponere ad finem probandi per testes post publicatas attestationes. Et sic debet intelligi.glos.in.l.ij.C. senten.rescin.non pos.⁊ dixi.ī.de testib.c.de testibus.⁊ de dolo.finem. Et sic debet distingui quod tangit Specu. in titu.de except.§.dicto.versi.sed nunquid. Et illud ibi tenet Ioan. Andr.ad hoc quod not.in Spec.de excep.§.nunc videndum.in princip.per Ioan. And.in addi.⁊ not. Ioan. And.post Archi. de here.c.filij.lib.vj.super glo.penul. Inquantū glo.dicit exceptiones posse proponi post litis contestationem, inquantuz sint peremptorie, est verum, inquantum proponuntur in vim peremptoriarum: sed si in vim dilatorie opponantur, vt possunt. vt in exceptionibus litis finitē, ille debent opponi ante litem contestatam, vt no. de litis cōtest.c.i.li.vj.⁊.ī.de rescriptis.super literis.inter quas est exceptio surrepti contra literas beneficiales: quia perimit iurisdictionem, ⁊ gratiam: vt nota.in.d.c.i.⁊ no. Inno.ī.eo.pastoralis.de rescript. eum ordinem.⁊.c.constitutus.⁊.c.super literis.de presumptio.dudum. Aduerte tamē quod omnis exceptio peremptoria potest illo modo ante litem contestataz opponi ad processum, si reus producit de ea instrumētū paratum, ⁊ actor nihil reclamet. Allegat l.iij.§.ibidem.ff.ad exhiben. Idem si sunt notorie: quia in notorijs non exigitur ordo iuris.de iureiur.ad nostram.ponit Spec.in tit. de except.§.viso.vers.sed pone quod in causa appellatiōis. Et idē Ioan. And.⁊ Archi.de litis contest.c.i.lib.vi. Si opponit ante litem cōtestatam, ⁊ admittatur, ⁊ probetur: ⁊ actori est silentium imponendum. Allegat de accu.veniens. ad fi. quia ex quo notorium est de causa, iudex non debet permittere vt causa ad iudicium perducatur.ne si.presby.c.quoniam.⁊ per hoc vitatur circuitus. de re iudi.abbate. Item not.de libel.obla.c.fi.dixi de rescript. super literis. ¶ Inquantum gl.dicit exceptionē peremptoriam posse proponi post sententiam in causa appellationis: hoc verum, nisi dolose ante sit omissa. Dicit glo.de re iudi.inter monasterium. ⁊ de rescrip.ad audientiā, vbi dixi. ⁊ facit hoc cap. per locum a speciali. Et hec sufficiant de peremptoria. Ex his deciditur quid de exceptione excommunicationis. Glo.dicit quod potest opponi quandocunqꝫ. Assignat duas causas. Vna, quia sapit naturam peremptorie, inquantum reddit iudicium retro nullum: hoc poterat esse verum secundum hec tempora in ordinario, ⁊ delegato. Quod patet: quia sit condemnatio in expensis ex retardatione opponendi. Per que videtur quod fuerint inutiles, ⁊ processus sit nullus: sed hodie in ordinario ratio non esset bona: sic in delegato.de rescript. c.i.lib.vi. Secunda ratio, quia inducit periculuz anime excommunicatione: ⁊ sic ius opponendi habet causam successiuam, ⁊ quotidie iterabilem, ⁊ nouiter pullulantem. ideo quādocunqꝫ potest opponi, vt dixi notando. Ad hoc quod not.in Spec.de cita.§.i.versi. quid si reus citatus.in fine.i.col. Quid de exceptione quasi peremptoria. vt testium reprobatoria, que dicitur quasi peremptoria: vt not.glo.de testi.ex parte Ade.de testi.c.de testibus.⁊.c.presentiuz. De exceptione feriarū, nō numerate pecunie. epistole diui Adria. qd principalis cōueniatur antequā fideiussor, qd filius nō habuit patris cōsensum, qd tutor nō fecit inuentarium, vel nō satisdedit, quin debeāt opponi, vide in Spe.e.tit.§.dicto.versi.qd except. feriarum.aliquid per Cy.in.d.l.exceptionem. Hec ꝑ nūc sufficiant.

16 ¶ † Oppo.qd processus nō sit nullus: ⁊ sic cesset cōdēnatio in expēsis ꝑpter hoc, qd ꝓcessus sit inutilis: vt patet de excep.pia.lib. vi. Solu. Olim erat nullus, etiam corā ordinario, vt hic: hodie est nullus corā delegato.de rescrip.c.i.lib.vj.coram ordinario non: vt in.c.pia.de excep.li.vj.⁊ ꝓcedit hoc vt ꝓcessus valeat, siue omittatur per malitiaz, siue nō. Sed qd de excōmunicatiōe iudicis, an illa reddat ꝓcessum nullū. Glo.dicit qd sic: quia in iudicem excōmunicatū nulla cadit iurisdictio.de re iudi.ad ꝓbandum.de quo glo. remittit ad Spe.e.titu.§.ij.versi.sed nunquid. Per quam decre.et rationem huius glo.satis putat Io.And.qd si dolose differt reus opponere exceptionē excōmunicationis cōtra rescriptum impetratū ab excōmunicato, qd locus erit cōdemnationi expensarum, cū expēse litis interim sint perdite, ꝑ presentē decre. Pet. autem ⁊ Abb.cogitabāt hic casum, quo locus esset huic cōdemnationi, qñ actor multū expendit in exceptionibus alijs ꝓpositis per reū maliciose, ⁊ in quibus succubuit reus, qui postea opposuit istam. Qd nō placet Io.And.quia illarum habetur ratio: aut statim post interlocutoriā, qꝛ succubuit in illis, aut tempore diffinitiue. De hoc
17 de dolo.finē. ¶ † Querit glo.an ꝓcessus habitus cū occulte excōmunicato esset nullus tēpore isto. Gl.dicit qd litera est in argumētū qd nō. Ad qd de cleri.excō.mi.ad apostolice.qꝛ in occultis non cogimur diuinare: vt eccle.bene.c.i. Nā ad illius obseruationē non tenemur, nisi post publicationē.de consti.cognoscentes.lxxxij.dist. ꝓposuisti. Hodie cessat hec difficultas, p.c.pia.sꝫ in delegato an sit differentia inter occultū, ⁊ publicum: dic vt no.de rescri.c.i.lib.vj.
18 ¶ † Quero, qñ dicatur publice lata. Dicit.gloss. si iudex tulit illā sententiā in loco. vbi publice iudicare consueuit presentibus officialibus suis, ⁊ partibus, vel altera absente per cōtumaciā. C.quo ⁊ qñ iu.si vt ꝓponis.aľs si occulte, nō obesset. Dicit Ioan.And.ꝙ hec lex nō ꝓbat id, ad qd inducitur. Ibi eñ dicit ꝙ si iudex nō in loco, quē statuerat, sed alibi porrectionē iudicat cōtra absentē, nō valet snia. Vnde videtur quod valeat in loco statuto. Fatēdū eniz qd valet: sed nō sequitur per hoc illā publicā. Melius facit.C.de dona.in donationibus.⁊ qd no.C.de testa.omnium. Allegat.l.pen. C.de lega.lib.x. De hac materia dic vt in cle.cos.de sepul. Glo.ponit multos casus, in quib[9] iudex supplet ex officio, inter quos ponit cōpēsationē, licet pars nō petat.ff.de peti.heredi.l.vltima.hoc verum suadente equitate naturali, ne quis locupletetur cum aliena iactura.aľs hoc est regulare: ⁊ ꝓcedere pōt in delictis, in quib[9] ex officio iudex supplet.alias esset cōtra.l.qd in diez. C.de cōpēsa.

1 ¶ Exceptio rei iudicate non competit reo absoluto, quia nō possidebat.6.
2 Agendi causa mutata etiam in solo directorio actionis ex parte conuenti non obstat exceptio rei iudicate.6.
3 Possidere presumitur, qui tempore litis mote possidet.
4 Lis dicitur mota, quando fuit contestata.
5 Exceptio rei iudicate an obstet actori, qui reum conuenit, ⁊c.
7 Sententia lata contra eum, qui tempore litis mote desijt possidere valet, licet nunc non possideat.
8 Dolo quando dicatur quis desijsse possidere.
10 Exceptio rei iudicate non competit, nisi tria concurrant.
11 Variatio actionis qualiscunqꝫ sit, an faciat vt obstet exceptio rei iudicate.
12 Sententia super exceptione an preiudicet qualitercunque agatur postea.16.
13 Exceptio rei iudicate super spoliatione non obstat mihi volenti agere possessorio pro eadem spoliatione, ⁊ quid econuerso.
14 Exceptio rei iudicate circa vnam rem an obstet mihi agere volenti circa aliam.
15 Exceptio rei iudicate mihi non obest, vbi succumbo agendo interdicto ad vnam rem, si postea contra me agatur de alia, ⁊c.

1 ADuersario. ¶ † Non cōpetit exceptio rei iudicate reo absoluto, qꝛ non possidebat, si minime possidere reperiatur.h.d. Non diuiditur. ¶ Nota ꝙ in reali ex parte conuenti requiratur possessio, ⁊ directorium actoris: ideo reo non possidente vere, vel ficte, non datur: quia non possidet, nec dolo desijt possidere seu cus si saltem ficte pro possessore habeatur: qꝛ dolo desierit, vel cul
2 pa., possidere. ¶ † Nota secundo quod mutata causa agendi, etiaz in solo directorio actionis ex parte cōuenti, nō obstat exceptio rei iudicate. Ideo absolutus, quia non possidet, si postea reperiatur
3 possidere, ei non prodest absolutio, neqꝫ nocet agenti. ¶ † Nota possidentē tempore litis mote presumi possidere, vel dolo desijsse
4 possidere, nisi aliud doceat: ⁊ sic condēnatur. † Qñ dicaľ lis mota.
5 Dic, qñ fuit cōtestata. de verb.sig.ex parte.ij. ¶ † Quid si absoluitur reus, qꝛ ante diē, vel cōditionē agitur, an possit cōueniri postea existente die, vel cōditione. Dicit Gofr.qd sic.ff.de pig.l.grege. §.i.ff.de edi.edic.l.bouem.§.pe. Idē si aperte ante agebatur.de iu
6 di.examinata. ¶ † Opp.qd nō audiaľ iterato agens, licet nouiter reperiatur possidere.ff.de except.rei iudi.l.si quis ad exhibenduz. Sol. Si absoluiľ reus, quia actor ꝓbauit, ⁊ reus nō possidet, tunc si reperiaľ possidere nouiter, nō obstabit exceptio rei iudicate, sed debebit in prima instātia actor domin[9] declarari: quo declarato, si modo re

modo reperit̃ nouiter possidere, absq; alia instantia proficiet illa
declaratio, vt possit snia exequi cõtra nouiter possidẽtem: vt. l. si a
te. §. j. ff. de exce. rei iu. Si absoluitur reus, quia nõ possidet, ⁊ quia
actor nihil probauit, obstabit exceptio, etiam si nouiter possidet:
quia sufficit vnam causam assistere, propter quam fuit absolutus,
scʒ q2 nõ ꝓbauit. Insti. de nuptijs. §. affinitatis. Et hoc tʒ Bar. in
l. si quis ad exhibẽdũ. de exce. rei iu. Si absoluitur simpliciter, ⁊ nõ
apparet causa, dic qd̃ attendentur ꝓsecuta in actis. Et hoc, q2 sen
tentia refert̃ ad acta. als ex mitiori causa p̃sumit̃ absolutus, scʒ q2
non possidebat: nam acceptando libellum, videtur se liti offerre.
Hoc est verum, qñ scienter acceptat, ⁊ hoc constat, vel a principio
est interrogatꝰ an possideat: vt no. in. l. si a te. §. j. ff. de exce. rei iudi.
⁊ no. in. d. l. qui. ff. de rei ven. Si non fuit interrogatus, licet susci
piat libellum, non videtur se liti offerre: quia potest assumere litẽ
vt disceptetur an possideat. Hec vera, qñ nõ possidebat, ⁊ est abso
lutus: qñ autẽ possidebat, ⁊ est absolutꝰ, si dicat se tunc possedisse,
cum fuit absolutus, ⁊ ꝓbet obstabit exceptio, licet repelli videat̃,
quasi periurus. De quo dic vt. d. l. si a te. in prin. Nota ad hoc qd̃
7 no. in. l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiu. vbi no. hoc gl. ¶ † Ad gl.
opp. qd̃ condemnetur, licet non possideat tempore litis cõtestate.
ff. de rei ven. si autem. So. Possidet vtroq; tempore, ⁊ tempore li
tis contestate, ⁊ tempore sententie. Condemnatur, si possidet tẽpo
re litis cõtestate, ⁊ non tpe snie: si quidẽ ptʒ qd̃ dolo vel culpa non
desijt possidere absoluitur. Si vero ptʒ qd̃ tempore sententie dolo
desijt possidere, condemnatur. Si possidet tempore sententie, licet
non tempore litis contestate, condemnatur: vt. d. l. si autem. ⁊ hic.
8 ¶ † Quero quis ꝓbabit qd̃ dolo desijt, vel nõ desijt possidere, an
actor dicens dolum, an reus dicẽs se desijsse absq; dolo possidere?
Gl. arguit primo qd̃ dicẽs se sine dolo desijsse possidere: vt. l. si rem
meã. l. respõso. vnde fuit sumpta hec decre. ¶ In cõtrariũ allegat
qd̃ dicẽs dolo desijsse possidere: q2 dolũ allegans, illũ probare de
bet. ff. de ꝓba. l. quoties. §. q dolo. ¶ Ad legẽ illã respõdent quod
ꝓbat qs sine dolo desijsse possidere, eo qd̃ nõ ꝓbat̃ cũ dolo desijsse
possidere. C. qui mi. nõ pos. super seruis. ⁊ de testa. omniũ. Sic pro
batur bene meritus eo qd̃ nõ ꝓbat̃ demeritus. ff. de leg. ij. l. cũ pa
ter. §. rogo. Tu dic qd̃ prima lex ꝓcedit, qñ tempore litis cõtesta
te possidebat: q2 tunc dicens se dolo desijsse possidere, illud ꝓbat.
Secunda allegatio ꝓcedit, qñ nõ constabat qd̃ possideret tempore
litis contestate: quia tunc dicens eum dolo desijsse possidere, pro
bat. qd̃ probabit ꝭm Jo. An. ex varijs cõiecturis. de renun. c. ij. li
bro. vi. Et hoc dicit gl. s. ver. vel dic. que est hic iungenda. Ubi aũt
cõstat vere vel presumptiue ꝙ dolo desierit possidere, dãnabit̃, ac
si possideret: q2 ꝓ possessore habetur. ff. de reg. iur. qui dolo. ⁊ l. pa
9 rẽ. ¶ † Oppo. ꝙ lʒ nõ possideat, vel dolo desierit possidere, nihilo
minus dãnetur. ff. de rei ven. l. is, qui. Sol. Si nõ possidet, ⁊ offert
se liti tanquã possessor, q2 dicit se possessorẽ interrogatus, interro
gante actore an possideat, dãnabit̃, ac si possideret: si nõ offert se li
ti tanq̃ possessor, q2 nõ interrogat̃, vel se offert liti sciẽte actore qd̃
nõ possidet: ⁊ tũc nõ dãnabit̃, ex quo nõ possidet, nec dolo fecit quo
minus possideret. Gl. postea dat simile in actore ad exhibendum.
10 ¶ † Quero, q̃ exigantur vt obstet exceptio rei iudicate. Glo. dicit
ꝙ opʒ ꝙ ad minus tria cõcurrant, ꝙ idẽ, sit corpus, siue ꝙ eadem
sit quantitas, idẽ initiũ siue causa agendi, alias petẽdi, ⁊ eadẽ cõdi
tio personarũ. ff. de excep. rei iudi. l. cũ querit̃. ⁊ l. seq. Itẽ ꝙ ille, qui
absolutus est, possideret tẽpore snie, vt hic dicit. Ad materiã glos.
11 vide qd̃ no. in Spe. de interro. §. ij. ver. verũ q2. ¶ † Ultimo quero
nunqd queuncq; variatio faciat vt nõ obstet exceptio rei iudicate.
Dic, si variat̃ causa agẽdi, planũ ꝙ nõ obstat exceptio. Idẽ si va
riat̃ res. Idẽ si variat̃ persona: ⁊ hec plana sunt, si variat̃ actio, sed
nõ causa: vt. l. si duo patroni. §. idẽ Julianus. ff. de iureiur. Si va
riat̃ solus modus agendi, vel finis, vel vterq;: dic, si variatur mo
dus agendi, ⁊ finis, planũ ꝙ nõ obstat exceptio rei iudicate. pate
bit ex exẽplis. Si variat̃ modꝰ agendi, ⁊ res, idẽ. Si variat̃ modꝰ
agendi, sed nõ finis, tũc si variat̃ de summario ad plenariũ, nõ ob
stat: q2 iudiciũ summariũ nõ obstat plenario. l. pe. ff. de his, q sunt
sui, vel alie. iur. l. j. C. de ordi. iudi. ⁊ ibi Bar. l. si quis a liberis. §. me
minisse. ff. de liberis agno. cũ multis cõcor. Si variat̃ solus modus
agẽdi, sed vterq; plenarius, obstat exceptio. ff. de cõpen. l. si in dic.
¶ Ex his decidit̃ an ꝓnuntiatio sup exceptione preiudicet, si il
lud postea ꝓducat̃ in via agendi, si quidẽ ꝓnuntiat̃ sup exceptio
ne, que summarie agitat̃: si postea deducat̃ plenarie per viã actio
nis, nõ obstat exceptio: arg. ff. de re iudi. l. a diuo Pio. §. si super re
bus. ⁊ no. Inn. de resti. spo. sup spoliatione. vt ibi dicã. s. Si ꝓnun
tiat̃ super exceptione, in qua cognoscitur plene, ⁊ pro excipiente. si
postea agat̃ super accessorio, obstabit, ⁊ proderit sententia: vt si te
agente veneris cõtra diuisionem, ⁊ opponitur exceptio transactio
nis, ꝓnuntiatur cõtra diuisionem, ⁊ transactionem ventũ. Hoc ꝓ
derit, si postea dicat ventum cõtra trãsactionẽ, ⁊ agatur ad penã.
l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de verb. obli. Si ꝓnuntiatur ꝓ exci
piente, ⁊ postea agatur in iudicio eque principali, vel principalꝰ,

nõ obstabit exceptio. ff. de excep. si ante. vbi si egi cõfessoria, in qua
presuppono me dominũ, ⁊ opponitur me nõ dñm, ⁊ succubui, post
ea nolo agere super dñio. Hoc intellige verum, nisi assumpta sit eq̃
principalis defensio, ⁊ facta ꝓsecutio in primo iudicio sup excepto
sicut super principali: vt no. Inn. de causa pos. cũ ecclesia. Si autẽ
ꝓnuntiat̃ ꝯ excipientẽ, tunc si illa ꝓnuntiatio respicit fauorẽ statꝰ,
non põt plus de illo agi. l. j. C. de or. iu. ⁊ ibi no. Si nõ respicit fauo
rem status, ⁊ si agitur ad eundẽ oĩno effectũ, obstat exceptio. l. quo
ties. ⁊ l. qd̃ si in diẽ. ff. de cõpensa. vbi si de meo debito excepi cõpẽ
satione, ⁊ illa fuit reprobata, de debito, qd̃ cõpensabã, amplius a
gere nõ potero. Si ad diuersum effectũ tunc ago, nõ obstat exce
ptio: vt. l. vendicantẽ. cũ. l. seq. ff. de euic. Uerba sunt Bar. in. l. qui
Rome. §. duo fratres. de verb. obli. ⁊ in. l. j. C. de or. iudi. Ideo si me
agente opponit̃ exceptio ꝙ teneor de euictione, debeo repelli, ⁊ suc
cũbebat excipiens, si postmodũ agat excipiens ꝓ euictione ad esti
mationẽ, nõ obstabit exceptio: q2 primo opponebat ad rẽ retinen
13 dã, nunc agit ad estimationẽ cõsequendã. ¶ † Ex his decidit In
no. de ord. cogni. c. si. ꝙ si primo iudicio ꝯ agentẽ opposui spoliatio
nis exceptionẽ, ⁊ succubui, si postea volo agere possessorio ꝓ eadeʒ
spoliatione, nõ repellor: q2 spoliatiõis exceptio, vt dilatoria, sum
matim tractat̃. Ideo mihi nõ obstat ea agenti exceptio rei iudica
te: q2 tũc via est plenaria: vt. d. c. veniens. cũ cõcor. nã ⁊ priores atte
stationes sibi nõ valerent in hoc iudicio, si obtinuissent: vt. d. c. ve
niẽs. Ad hoc, q2 ⁊ variat̃ finis: q2 primo opponebatur ad finem re
pellendi: nunc autẽ opponit̃, ⁊ agitur ad finem rẽ consequendi. Ex
hoc deciditur quid ecõuerso, si prius succubui cõtra Titium agẽ
do possessorio, postea Titius agit cõtra me ad aliam rem, an pos
sum excipere de spoliatione, in qua agendo succubui? Dicit Inn.
ꝙ nõ, ⁊ mihi obstat exceptio. Nõ obstat si dicitur ꝙ ad aliud exci
pit̃, scʒ ad repellendum, ⁊ ad aliud agitur. s. ad finẽ consequendi: q2
hoc superius agere ad excipere: ⁊ sic plenariũ iudicium debet ob
stare summario. Itẽ licet attento immediato fine possint hec iudi
cia tendere ad diuersos fines, tñ attento fine vltimo vnus ⁊ idem
vtriusq; est finis: nã agens intendit cõsecutionẽ rei: ⁊ sic excipiẽs,
cũ eius finis nõ sit simpliciter ⁊ omni tempore ipsum repellere, sed
donec rẽ spoliatam restituat: vnde quandocũq; velit rem restitue
14 re, nõ obstante exceptione agitur. s. e. cũ dilectus. ¶ † Ex hoc deci
ditur, si prius egi ad vnam rem, ⁊ succubui obstante spoliationis
exceptione, nisi restitueret rẽ spoliatam, quia reus fuit absolutꝰ ab
obseruatione iudicij: si postea ago pro alia re, nõ obstabit mihi ex
ceptio rei iudicate: q2 nõ variatur res. ff. de excep. rei iud. l. si qs ad
exhibendũ. ⁊ l. si ex testamento. ⁊ l. cũ argentũ. Idẽ dicit, si primo
excipiens succumbat, cum agitur ad fundum: si postea agitur ad
librũ, potest opponere exceptionem spoliationis, in qua alias suc
15 cubuit ꝓpter variationẽ rei. ¶ † Sed dices, quare est qd̃ vbi succũ
bo agendo interdicto ad vnã rẽ, si postea cõtra me agatur de alia,
nõ excipio de spoliatione obstante sententia, ⁊ tamẽ variatur res?
⁊ si succũbo in exceptione variata re, que petitur a me, non obstat
exceptio rei iudicate, ⁊ iterato excipio. Dicit Inn. ꝙ ratio est, q2 ex
spoliatione nascunt̃ due obligatiões ciuiles. Una, ꝙ possessio red
datur ablata, etiam si ꝓprietas nõ est sua. Scda, quia possum re
pellere spoliatorem, quacunq; actiõe agat ꝯ me. Prima, licet sit ci
uilis, insequitur naturalem finẽ. s. cõsecutionis interesse. Sentẽtia
ergo lata contra agentem possessorio ordinatur ad fundamentum
naturale. s. restitutionis rei. Ideo ex ea tollunt̃ omnes questiones
ciuiles, per quas eadẽ questio in iudicio refricat̃. Sed si snia diri
gatur ad tollendũ vnum effectum ciuilẽ, nõ tollit eundẽ re varia
ta: nã stat fundamentum naturale, ꝙ nõ tollitur per sententiam. ff.
16 rẽ ra. ha. l. ꝓcurator. §. j. ⁊ in. l. Julianꝰ. ff. de cõdi. inde. ¶ † Ex his
decidit̃, ꝭm Inn. de or. cog. cum dilectus. in glo. si. Cõtra opponen
tem exceptionẽ spoliationis fertur sententia: postea egit interdi
cto vti possidetis, ⁊ obtinuit: nunc primus cõtra eũ, hic excipit de
spoliatione, q2 nondũ fuit facta executio in possessore, in quo obti
nuit, an possit nõ obstante exceptione rei iudicate. Dicit ꝙ pote
rit excipere, ⁊ non obstabit exceptio, vel replicatio rei iudicate ꝓ
pter equitatẽ superuenientis casus. ff. de cõdi. sine cã. l. ij. ff. cõmo. l. in
cõmodato. §. si. ⁊ q2 interlocutorias, qualis est ista, lʒ mutare. ff. de
rẽ iudi. qd̃ iussit. de app. cũ cessante. Itẽ huic reo absoluto interdi
cto dare t̃ exceptio, si iterum cõueniret̃: ergo ⁊ replicatio ꝯ eũ, si vi
ctus erit, ⁊ excipiat de spoliatione, de qua victꝰ est. Ad qd̃ de simo.
lʒ Heli. ff. cõi diui. l. vt fundus. de cõces. ꝑb. ex parte. Nec testes in
ducti super exceptione valebunt sup actione. Item sententia lata
super exceptione non tollit ius agendi: sentẽtia super iure agendi
bñ tollit sententiã in oppositum latam super iure excipiendi: nam
sententia cõtra sententiã valet hoc casu in diuersis instantijs, qñ
scda est in pleno, prima in semipleno iudicio. Nõ obstat ꝙ si agen
ti ad centũ opponatur de illa compensatio, ꝙ reprobatur, vel nõ
admissa cõpensatione, si postea petatur debitum de quacunq; ob
stat exceptio. ff. de cõpensa. l. etiam. cũ agatur tunc respectu finis
ad idẽ. s. vt sibi debitum compẽsetur. Item exceptio cõpensatiõis

est perēptoria, que plene examinaꝛ. Ideo lz deducatur p viā actio
nis, nō variatur modus procedendi, sed agendi tantum: ⁊ sic cum
vtrūq̄ sit plenum, in vtroq̄ obstat exceptio. Non obstat ꝙ super
deducto incidenter in iudicio sententia lata non obstat exceptio, si
postea de eodē principaliter agat: vt. l. si ante. ff. de except. qꝛ hic a
reo principaliter exceptio deducitur in iudicio: cōtrarium ꝓcedit,
quando questio annectitur principali petito incidenter ab actore
intentato: vnde non est questio principalis, vel super qua princi-
paliter litigatur.

1 ☞ Rescriptum impetratum super prosecutione appellationis ab excommunicato valet, licet de excōicatione non fiat mentio.
2 Exceptio excommunicationis nō obstat appellationi. nu. 5.
3 Uno concesso, videnꝛ etiam cōcessa omnia ad illius finē ordinata.
4 Excommunicatus an possit petere executionem sententie.

1 V Enerabilem. ¶ † Ualet rescriptū impe
tratū ab excōmunicato su-
per ꝓsecutione appellationis, licet de excōmunicatio-
ne nō fecerit mentionem. Primo ponit dictum. Secū-
2 do subiungit ipsius causam, ibi: qꝛ. ¶ † Nota excōmunicatū audi-
ri appellantē, ⁊ appellationē ꝓsequentē, etiam ab interlocutoria, ⁊
grauamine: ⁊ sic appellanti ⁊ ꝓsequenti non obstat excōicationis
exceptio. ¶ Nota ꝙ in omnibus causis, in quibus appellans po-
test esse in iudicio, in omnib⁹ illis potest impetrare delegatos: ⁊ sic
habilis ad agendum, ⁊ prosequendum, habilis censetur ad impe-
trandū: ⁊ habilis ad finem, habilis cēsetur ad omnia ordinata in
3 finē. ¶ † Nota ꝙ vno cōcesso omnia in finē illius ordinata cōcessa
4 videntur. ¶ † Quero an excōmunicatus possit petere executionē
sententie. Dicit Inn. quosdam dicere qḋ nō: qꝛ ei non dꝫ solui. xv.
q. vj. nos sanctorum. ⁊ c. iuratos. Ratio nō placet Inno. ꝟm quem
excōicato pōt solui: vt no. s. de dolo. veritatis. Sed est rō, scḋm eū,
qꝛ ad petendum executionem noua actio est orta. l. officiū iudicis
qḋ ꝓponiꝛ pro actione. de offi. indi. c. ij. vel actio in factū. C. de re.
cre. l. actori, ⁊ excōmunicatus has actiones intentare non potest:
qꝛ nec agere, nec reconuenire potest. s. de iudi. intelleximus. s. eod.
cum inter. Item qꝛ ex quo sententia est lata pro excōmunicato, li-
cet nō mandetur executiōi, per hoc nō leditur equitas iudicij: nec
semper is, qui ꝓnuntiat, sententiā suā executioni mandat, sed alius.
ff. de re iud. l. a diuo Pio. de offi. deleg. significasti. Itē in potestate
est excōmunicati facere se absolui: qꝛ ecclesia nō claudit gremium.
de hereti. super co. li. vj. De se igiꝛ, nō de iudice cōqueraꝛ: ⁊ qñcūq̄
faciet se absolui intra triginta annos, sententia mādabitur execu-
tioni. Refert tamen Inno. quosdam dicere sententiam pro excom
municato latam executioni mandandam: sed nō est, vt dicit Host. l.
hodie insistendum per decre. pia. de excep. li. vj. ¶ Non obstat si di
catur ꝙ si excōmunicatus cōuenitur, eius absolutio, si absoluiꝛ, nō
eget executione, ⁊ cōuenire nō pōt: vt in. c. intelleximus. qꝛ procedit
qḋ est dictum in actore occulto, cōtra quem nō est exceptum, ⁊ lata
est pro eo sentētia, que vꝫ vel ꝓcedit in cōmunibus iudicijs, vel in
cōdemnatione expensarum. de qua. s. c. exceptionem. vel in excōica
to post sententiam. Secundum hoc sentit ꝓcessum cum excōmuni
cato publice valere. Sed de hoc dic, vt no. de rescrip. c. j. lib. vj. ⁊ de
excep. pia. lib. vj. in glo. etiam. ⁊ in glo. antepe. ⁊ vlti. ⁊ qḋ super ea
5 no. ¶ † Gl. ij. colligit appellantem posse, lꝫ excōmunicatū, appella
re, ⁊ prosequi, ⁊ impetrare. Et dicit ꝙ hoc sepius est dictū. ¶ Non
obstat si dicatur superfluitas: qꝛ ꝟm Abb. lꝫ hec capitula videanꝛ
dicere idē, dicunt diuersa. Decr. cū inter. loquitur de excōmunica-
to, qui agit, vel defendit nomine suo tantū, ⁊ de iure sue persone.
Decre. dilecti. loquitur de excōmunicato defendente ecclesiā De-
cre. dilecte. loquitur de excōicato lite pendente ⁊ post appellationē
Cap. significauerunt. loquitur in actore appellante a diffinitiua:
ista loquitur in reo, ⁊ appellante ab interlocutoria, ⁊ excōmunica-
to pro alia causa, ⁊ ab alijs iudicibus, secundum Abbatem.

¶ De prescriptionibus. Rubrica.

¶ Uiso de exceptionibus in genere, qꝛ frequenter ex prescriptio-
ne obijcitur exceptio: ideo de ista dicit. De materia. xvj. q. iij. ⁊ qḋ.
iiij. xiij. q. ij. in principio. Repetitur in Sexto.

1 ☞ Prescribit triennio locum per se ad fidem conuersum ipse episcopus contra episcopum.
2 Prescriptio ad agendum non currit excommunicato, vel ecclesie, cuius prelatus est excommunicatus.
3 Ecclesie matricis appellatione, intelligitur cathedralis.
4 Restitui potest ecclesia aduersus prescriptionem.
5 Episcopus potest locum ad fidem, alterius diocesis, in se conuertere elapsis sex mensibus.
6 Prescribere vbi potest vna ecclesia aduersus aliam lapso triennio.
7 Prescribit vna ecclesia res alterius ecclesie non causa conuersionis tempore quadraginta annorum.
8 Prescriptio non currit aduersus ecclesiam vacantem.

1 P Lacuit. ¶ † Eps cōtra episcopum locū
per se ad fidem cōuersum ꝓscri-
bit triennio, subductis tpibus vacatiōis, ⁊ schis-
matis ecclesie ꝯ quā prescribiꝛ. h. d. Pmo ponit
dictū. qḋ Scḋo determinat, ibi: si tñ. casum deter
minantē exponēs ibi: finantē. ⁊ aliū addēs, ibi: nisi.
¶ No. casum, in quo eccīa ꝯ ecclesiā ꝓscribit eccīam quo ad ius
subiectionis spatio trienij, etiā immobile: ⁊ hoc operaꝛ fauor fidei,
qñ negligēte ꝓprio epō conuertiꝛ ad fidē ab heresi, vel schismate.
¶ Nota scḋo ꝙ de tali ꝓscriptione, ⁊ alia cōi, subducunꝛ tpa vaca-
2 tionis ecclesie. ꝯ quā prescribiꝛ, ⁊ schismatū. ¶ † Nota ꝙ nō currit
ꝓscriptio eccīe, cui⁹ ꝓlatus subest, sed inutilis ad agendū, vt qꝛ est
excōicatus. Ad qḋ. s. de iudi. intelleximus. s. ti. j. cum inter. de ofi.
vica. Romana. lib. vj. ꝟm Uinc. ⁊ Host. ⁊ idē Pe. allegat de cōcl.
ꝓb. qꝛ diuersitatē. ⁊ no. xvj. q. iij. pria accusatiōe. ⁊ h̄ istis. j. c. ex trāns
missa. sup verbo, hostilitatem. probat litera ibi: qꝛ posset repetere.
3 ¶ † Nota ꝙ appellatione matricis ecclesie aliqñ intelligiꝛ cathe-
dralis. Aliter sumiꝛ. j. c. transmissa. ¶ † Opp. ꝟm hoc ꝙ catholico
currit prescriptio, ⁊ nō catholico: ergo deterior est cōditio catholi
ci, ꝯ id de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ si necesse. de ꝓbē. cum scḋm. lib. vj.
Dicit Hosti. ꝙ ratio est, qꝛ hic nō cōsideratur odium ꝑsone, sed ne-
gligentia, que presupponitur in catholico, non in non catholico.
¶ Opp. ꝙ nō currat a tēpore cōuersionis: qꝛ nec tūc agere posset,
nisi esset ex dispensatione recept⁹. de elec. qꝛ diligentia. Sol. Intel-
lige vt currat ex tpe, quo est receptus, subaudi ⁊ ex dispēsatione re-
4 ceptus: ⁊ sic currit tps demū a tpe, quo pōt agere. ¶ † Opp. qḋ in
effectu non currat ꝓscriptio ecclesie: qꝛ poterit restitui iure mino-
rum. s. de in integ. resti. c. j. Dic ꝙ currit de iure: sed restituitur in-
tra quadriēniū, ꝟm Hosti. qui remittit de in inte. rest. c. j. Dicit tñ
reprobari opi. Gul. Naso. q dixerat ecclesiā restitui, sicut pupillis:
qꝛ si id esset verum, ꝓscriptio nō curreret cōtra ecclesiā: vt. C. in qui
bus cau. resti. non est ne. l. si. dic vt dixi in. d. c. j. ⁊. c. auditis. ⁊. c. per
5 nul. e. ti. ¶ † Opp ꝙ statim illas ecclesias acquirant, nō expectato
triennio. xvj. q. iij. placuit. Dicit gl. vnū suppleri per aliū. Ibi enim
statuit de tēpore cōuincendi negligentiā: ⁊ monitus epō dꝫ expe-
ctari p sex mēses vt cōuertat: si lapsis sex mēsibus nō cōuertat. tūc
alius pōt cōuertere: ⁊ facta cōuersione prescribiꝛ spatio trienij, vt
6 hic. ¶ † Aduerte tñ qḋ gl. videꝛ dicere tps trienij ꝯputari post il-
los sex mēses: nō intelligas immediate, sed cōputanꝛ a tpe cōuer-
sionis. Ideo dicit Inn. ⁊ Host. ꝙ ibi ponitur tps, post qḋ lꝫ cōuer
tere, vt ꝓscribat: hic poniꝛ tps post qḋ eps populi lapsi nō pōt il-
7 lū cōuertere. ¶ † Opp. ꝙ nō currat eccīe ꝓscriptio minor quadra
ginta annorū. j. c. de quarta. Dicit gl. spāle hic in fauorē fidei, ⁊ hīc
Est etiā spāle in alio, qꝛ sciēs ꝓscribit rē alienā, ꝯ id. j. c. vigilanti.
8 ¶ † Op. gl. ꝙ vacāte eccīa currat ꝓscriptio: qꝛ illa vacāte ei⁹ eco-
nomus pōt cōueniri. ⁊ cōuenire. xij. q. j. Uulterane. Sꝫ dicit glo. ꝙ
est falsum ꝙ possit ꝯuenire: qꝛ tūc caret ea vacāte ecclesia legitimo
defensore. ne sede vacā. ꝑ totū. Et legitimus est defensor eps, vel ꝓ-
lat⁹: vt. e. ti. c. si. scḋm Ala. idō nō currit, imo dormit ꝓscriptio. Nec
obstāt iura allegata in gl. qꝛ nō loquūtur in economo, sꝫ in curia-
tore, qui plenā hꝫ administrationē in tēporalibus, ꝟm Hos. Item
supposito articulo vero datur instantia in tutore, qui potest cōue-
nire nomine pupilli, scḋm distinctionē. l. j. ff. de admini. tu. ⁊ tñ non
currit prescriptio. C. de prescrip. xxx. ann. sicut rem. ꝟm Alanū.

1 ☞ Papa se nominat in singulari, ⁊ aliū sibi inferiorem in plurali, demonstrando quod humiles esse debemus.
2 Scandalum non facit, nec peccat, qui petit, quod sibi debetur.
3 Bona ecclesiarum sunt pauperum, ⁊ solo victu, ac vestitu debent clerici esse contenti.
Necessitatis tempore omnia sunt communia.
4 Taciturnitas prelati nocet ecclesie.
5 Prescribi non potest res violenter occupata, ⁊ inuasa.
6 Prescriptio quomodo interrumpitur per protestationem.
7 Prescribi non potest legatum factum pauperibus.

N Ihil. Taciturnitas ꝓlati nō nocet ecclesie, vel
nec fit ꝓscriptū. h. d. Uel, In reb⁹ inuasis
nō currit ꝓscriptio. Pmo repetit qḋ olim ꝓscripserat.
Scḋo prestaꝛ. ¶ No. nihil agēdū cū scādalo. ¶ Scḋo
nota ꝙ dixi in summario. ¶ Nota ꝙ ꝓpter scādalū vitandum qs
1 pōt dimittere ius suū indiscussum. Gl. remittit. ¶ † Nota ꝙ papa
se noiat in singulari: aliū noiat in plurali. Dic ꝙ fecit ex nimia hu
militate Gregori⁹. Hodie nō valeret rescriptū. de cri. fal. quā gra
2 ui. † Gl. colligit ꝓpter scādalū desistēdū a iure suo. ⁊ remittit. Inn.
3 Host. dicūt hic ꝙ ꝓpter hoc nō peccaret repetēs sibi debitū, qḋ
alteri

alteri aduersario esset scãdalũ. Et sic rñdet ad.c.q scãdalizauerit.
de hoc de op.no.nũ.c.ij.dic vt ibi.¶ †Sol.colligit hõa ecclia p fore
pauperũ: hoc,q in necessitatib⁹ oĩa sunt cõia:ꝛ solo victu,ꝛ vesti
4 tu clerici debẽt esse cõtẽti.¶ †Op.qd taciturnitas plati pĩudicet
ecclesie.j.c.audiris.So.Dicit gl.j.qd plati male alienãtis taciturni-
tas nõ pĩudicat quo ad cursum pscriptionis;qꝛ illo tpe dr impe
dita agere,Ad hoc qd no.de in inte.resti.c.fi.Qd nota,qꝛ sicut nõ
pĩudicat in cursu quadrienij,ita nec i alijs pscriptionib⁹.Ideo gl.
rñdit qd inquantum est cõpleta prescriptio,taciturnitas nocet
ecclesie.inquãtum nõ est completa,nõ nocet.Hoc forte dicit, qꝛ nõ
erat completa,nec poterat centenaria compleri in vita ipsius pa-
pe,cum tantum viuere nõ posset,cũ iam esset magne etatis,ex quo
papa erat. Per que dicit Host.hic qd prescriptio contra inferiorẽ
ecclesiam communiter non preiudicat pape,quin posset vti cente-
naria pro iure suo in ecclesia prescripta:nã de iure suo potest age-
re,licet inferior ecclesia succubuerit.j.de ca.po.c.ij.§.fi.Nam ꝛ eps
agit p sibi subiecta.C.de suc.ab inte.c.fi.ꝛ Abb.j.co.ex trãsmissa.ꝛ
5 vide qd no.j.co.ad audientiã.§.fi.†Tertia solutio vt intelligat de
re inuasa,ꝛ violenter occupata,que efficitur imprescriptibilis.xvi.
6 q.iij.licet in regulis.†Uel quarta,taciturnitas prelati bene nocet
ecclesie,si nõ intercessisset actus,ex quo interrumpat prescriptio,
lz intercessisset:qꝛ ptestat⁹ est papa de iure suo,q ptestatio inter-
rũpit.Qd restringere videt Inn.ad principes.nã dicit qd princi
pes p tales ptestationes interrũpũt pscriptiones,cũ non sit alius
corã quo cõueniat:ar.l.j.alias vt perfectius.Ad hoc qd no.j.c.p-
7 gl.ꝛ hoc,qꝛ nõ põt facere illã,de qua habet i illa lege.¶ †Põt vl-
timo intelligi,ꝛ erit notabilis intellect⁹,vt intelligat decre.in debi
tis,vel rebus legatis,vel als debitis pauperibus incertis,vt illis
ex taciturnitate plati vel executoris nõ pĩudicet ex quo legatũ,vel
debitũ nõ determinat ad certũ locũ:qꝛ pauperib⁹ nõ pt imputari
quare nõ agãt,ex quo non sunt certi,ꝛ certificati.Ad qd.C.de an.
excep.l.j.ꝛ sic als dixi de facto.Et hoc puto,quicquid dicat Fred.
suo consi.cj.versi.item queritur.vbi dicit qd epis in vendicatione
rerum pro incertis legatis datur condictio ex.l.nulli. que spatio
xxx.an.tollitur.C.de prescri.xxx.an.l.sicut.¶ Nec obstat qd eccle-
sijs non currant nisi prescriptiones.xl.an.quia non currunt nisi in
rebus ecclesiasticis,ꝛ que ecclesijs debentur: hic non competunt
actiones epo vt epo,sed vt administratori economo bonorũ pau-
perum:vt.l.nul.us.ꝛ.l.si qs.C.de epi.ꝛ cle.Sed certe si debẽt atten
di persone pauperũ in prescriptione ꝯ epm vt executorẽ ꝛ dispen-
satorẽ,ex quo pauperes sunt incerti,negligentia epi illis nõ debet
pĩudicare nõ valẽtibus agere:sicut nec negligẽtia patris admini-
stratoris:vt.d.l.j.in fi.C.de an.excep.Et sic dz intelligi hic:ꝛ sic de
facto respondi:ꝛ pendet questio,nescio quem finem habebit.
1 ¶ Prescribit ecclesia per quietã possessionẽ triginta annorũ.6.
2 Prescriptio a lege permissa valet,inquantum non est canonibus
improbata.
3 Prescribenti duo requiruntur,q quiete,ꝛ inconcusse possideat.
4 Prescriptio interrumpitur sola iudiciali proclamatione,ꝛ voca-
tione ad ius,quando aliter non potest lis contestari.
5 Possidere quando quis dicatur syncere,ꝛ qualiter probetur.
1 Sanctorum. ¶ †Per quietã triginta an-
norũ possessionẽ pscribit ec-
2 clesia.Nõ diuidit.¶ †Nota q valent leges de prescri-
ptione loquentes inquantũ nõ sunt a canonibus im-
probate.¶ Nota q ecclesia cõtra laicũ prescribit tpe a lege statu-
3 to:qꝛ hoc nõ est immutatũ.¶ †Nota duo requisita ad prescriptio
4 nẽ,q prescribẽs possideat,ꝛ q quiete ꝛ incõcusse possideat.¶ †Not.
q sola pclamatione iudiciali,ꝛ sic vocatione ad ius, interrumpit
pscriptio.¶ †Opp.q synodali pclamatione nõ interrũpat pscri-
ptio:vt.l.sicut.C.de pscrip.trig.ann.Sol.Interrumpit illa,qñ ali
ter nõ põt litẽ cõtestari.Uel hic sumit clamatio:p citatione,q suf-
5 ficit, vt ibi.¶ †Quero qñ dicat quis syncere possidere, ꝛ qualiter
pbetur.Dic.qñ bona fide.Et dicit gl.q in dubio presumitur bo-
na fides:ꝛ q malam fidem allegat,illam pbare dz.In petitiõe aũt
hereditatis nõ censet esse in illo,qui audit litẽ sibi mouẽdam:vt.l.
6 sitẽ veniunt.§.a quo.ff.de peti.heredi.sm Vinc.¶ †Opp.q minor
quadraginta nõ currat cõtra ecclesiam.j.eod.de quarta.Glo.dicit
q est correcta.Uel dic q hec loquitur quãdo ecclesia prescribit rẽ
priuati,sm Tan.Host.ꝛ Abb.ad hoc,qd no.xiij. q.ij.c.i.xvi.q. iij.
placuit.j.eo.illud.Quod putat Jo.An.falsum:ꝛ remittit ad not.
in dicto.c.illud.ibi dicam.Gloss.dicit quod hec loquitur in his,in
quibus ecclesia habet iura priuilegiata,in quibus priuilegijs pre
scribitur spatio triginta annorum. Et hoc dicit Jo.an.xvi. q.iiij.
neq.Sed non placet,per no.de priui.si de terra.licet pro eo faciat.
§.accedentibus.sed cõmuniter tenetur illud fore correctum.
1 ¶ Prescribit cõtra episcopum quarta decimarum ꝛ funeraliũ.2
3 De prescriptione deducuntur tempora vacationis ecclesie.
4 Prescribi potest seruitus iure ciuili.
5 Prescribi quo tpe poss:ꝛ seruitus habens causam discontinuam.
Seruitus quando dicatur habere causam continuam,vel discon-
tinuam,vt possit prescribi.
6 Prescribere non potest rector ecclesie ius decimarum.
7 Prescriptionem quis probare habeat.
9 Prescribens quartam decimarum ꝛ funeralium an dicatur esse in
mala fide.
10 Episcopus fundet intentum de iure communi super sola quarta
decimarum.
1 De quarta. ¶ †Prescribitur contra epm
quarta,si quadraginta annorum
spatio non soluat,ꝛ cathedralis ecclesia interim nõ va
cauit.h.d.Primo ponit dictum.Scdo,casum exceptũ
ibi:nisi.Tertio,ius antiquum reprobat,ibi:nã Romana.¶ Not.
primo epm fundare intẽtionem de iure cõi super quarta decimarũ
in parochia.Ad hoc.s.de offi.or.cõquerente.Ex quo ptz q super
ipso iure decimarũ clericus,ꝛ nõ ipse,fundat intentum.de quo,de
2 deci.cũ cõtingat.Itẽ nota eadẽ fore in quarta oblationũ.¶ †No.
q iura ecclesiarũ etiã cõtra superiorẽ prescribentur quadraginta
annis,ꝛ nõ pscribunt minori tpe:ꝛ sic hodie correcta sunt iura pre
3 scriptionis triẽnalis.¶ †Nota q de pscriptione deducunt tẽpora
4 vacationis ecclesie. ¶ †Oppo.q minori tpe iura prescribunt.ff.
de seruit.l.seruitutes.ꝛ qd ibi no.Ad qd no.j.de cẽs.peruenit.Di-
cit Inn.q de iure ciuili in pscriptionibus iuriũ prescribunt spa-
tio decẽ inter presentes,ꝛ viginti inter absentes,ad similitudinem
rerũ immobiliũ.C.de serui.l.ij.C.de prescrip.lon.temp.l.fi.ꝛ hoc in
iuribus habentib⁹ causam cõtinuam,vel quasi,vt in aqua,que cõ
tinuo ducit,vel in stillicidio, qd est aptũ quotidie recipere aquã.
An autem titulus exigatur,dicam.j.super gl.Si iura nõ habent
cãm perpetuã:q qñ sit,dicam.j.vt est seruitus vie,ꝛ seruitiorũ pre
standorũ extraordinariorum:hec,ꝛ similia nõ prescribunt,nisi tan
to tempore,cuius initij memoria non existat:vt.l.j.in fi.ff.de aqua
plu.arcẽ.ꝛ.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.x.q.iij.
qꝛ cognouimus.100.di.cõtra morem.no.j.de verb.sig.super qui-
busdã.§.j.vsi.fi.Hec vera de iure ciuili:de iure canonico sine titulo
nõ prescribuntur cõtra ius minori spatio,quã cuius initij memo-
ria nõ existat cum titulo,si habet causam discõtinuam:idẽ si conti
nuã spatio quadraginta annorũ ꝯ ecclias,vt hic,ꝛ de prescrip.c.j.
5 li.vj.ꝛ.j.e.si diligenti.¶ †Opp.scdm hoc nõ dz quarta funeraliũ
vel decimarũ prescribi spatio quadraginta annorũ,qꝛ nõ hz cãm
cõtinuam,imo discõtinuã hz annorũ:qꝛ omni capite anni decime
soluunt:ꝛ sic aut exigit tps duplicatũ.ff.quẽadmodũ serui.amit.ꝛ
l.si sic cõstituta.C.de serui.ꝛ aqua.l.j.Et hoc verum,siue habeat in-
teruallũ annorũ,siue mensiũ,siue septimanarum:ꝛ hoc,qꝛ odia re-
stringenda sunt.de reg.iur.odia.cũ concor.li.vj.ff.de libe.ꝛ posth.
l.cũ qdam.Quidam dicũt q hec distinctio nõ hz locũ scdm cano-
nes:nã hoc ius,de quo hic.s.perceptiõis decimarũ,habet magnũ
interuallũ.s.de mensibus vni⁹ anni vsq ad menses alterius anni,
ꝛ de vindemijs vsq ad vindemias:ꝛ tñ in eo nõ duplicatur tps,vt
hic apparet.Alij dicũt q iura illa habent locũ in foro nostro. Et
ad hoc cap.rñdent q hñt hec iura interualla etiam horarum,ꝛ ha
bẽt quasi cõtinuã cãm:cũ quotidie debeãt,ꝛ possint recipi decime,
nõ solũ reales,sed etiã psonales:qꝛ pdia quotidie aliquos fructus
pducere possunt,de quibus quarta eorum est soluenda:vt not.de
deci.ex parte.ij.ꝛ.c.nõ est.Et idem dicit de iure eligendi,ꝛ si quoti
die nõ eligatur,qꝛ quotidie nõ vacat ecclesia:est tamẽ aptum quo-
tidie hoc ius eligendi ad quotidie eligendũ:qꝛ quotidie vacare po
test ecclesia,ꝛ quotidie est apta ad vacandũ:arg.eius,qd de stillici-
dio dicitur.ff.de serui.ru.predi.l.foramẽ.Ideo sufficiunt quadra-
ginta anni:vt no.de cã pos.cũ ecclesia.§.fi.ꝛ.ti.cũ olim.s.de elec.Cu
mana.Si aũt sit ius,qd interuallum certũ,ꝛ deputatũ ab homine,
vel a iure recipit,quale est vt quis omni anno in die dedicationis,
vel festiuitatis,vel alio certo die,partem oblationis percipiat,vel
aliud seruitiũ,tunc bene habet interualla.x.q.iij.nec numer⁹.xviij.
q.ij.Eleutherius.de cẽs.cum venerabilis.ꝛ tunc essent necessarij,
octoginta anni.Postea ab hoc recedit Inn.j.dicẽs q ius perci-
piẽdi decimas de fructibus fundi,bene hz causam cõtinuã,sed ius
percipiendi decimas de vino vel grano tantum,vel de olibus mi-
nutis tantũ,vel cõsimilibus,nõ hz cãm perpetuam:qꝛ hec perci-
piũtur tẽporibus certis:vt no.j.c.ad aures.sm Inn.De materia
de serui.l.seruitutes.Host.dicit q hec glo.quantũ ad canones, po
tius est subtilis,quam vtilis,siue agamus de corporalibus,siue in
corporalibus cõtinuã cãm habentibus,vel nõ:regulariter est tenẽ
dũ q sola pscriptio quadragenaria currit cõtra ecclesiam, ꝛ nulla
minor,vt ibi no.Ueritas est q hec iura habẽt causam discõtinuã:
qꝛ in eis exigit factũ hominis,q quotidie nõ est aptus ad taliã, et
quolibet momẽto pcipienda:vt no.in.d.l.seruitutes.Et inquantũ
habẽt discõtinuã,nõ puto q minus exigat tps,quã sit datũ a iu-
re ciuili:tum qꝛ nõ sunt iura illa in hoc correcta:tũ qꝛ plus tẽdunt
canones ad tollẽdas,quã ampliãdas prescriptiones:vt.j.c.fi.Sed

distinctio illa, an habeat causam cōtinuā, vel discōtinuam, hꝫ locū qn̄
agitur de seruitutibus realibus debitis a re rei: quia cū ibi res nō hꝫ ani
mū cōtinuantē possessionē, opꝫ ꝙ ipso facto continuet, vt currat
p̄scriptio, que nō currit absq̄ possessione: sed in iurib⁹ personalib⁹
debitis a re persone, vel a psona persone, est secus: quia ibi aīo conti
nuant possessiōes: quia possessio animo tenet. l. sequit. §. nō nimiat. ff.
de vsuca. ⁊ qđ ibi no. ⁊ in. l. j. C. de serui. ⁊ aqua. vnde semper dr̄ con
tinuari. Ad hoc qđ no. in. l. j. §. hoc interdictum. ff. de itine. actuq̄
pri. Vn̄ cū animus cōtinuet, cessat differentia cōtinui ⁊ discōtinui.
Hoc plenius dixi, per hoc, hec reddunt superflua. j. de cēsi. perue
6 nit. dic vt ibi. ¶ † Opponitur quod talia iura non possit prescri
bere rector, vel clericus: vt. j. de iure patro. de iure. Solu. Potest
prescribere, si sit rector, vel prelatus, vel habens dignitatē, vel offi
ciū in ecclesia, si hoc faciat nomine ecclesie: nam ꝓprio nō posset, vt
7 ibi. Similiter in iure eligendi: vt no. s. de elec. cōstitut⁹. ¶ † Cete
ro quis habeat probare in terminis vestris, an eps, an rector. De
hoc Jo. An. remittit super regula, sine possessione. de reg. iur. lib.
8 vj. iij. q. ¶ † Op. ꝙ alia tempora exigant in p̄scriptiōe: vt pꝫ. xvi.
q. iij. versus si. Sol. Reiecta distinctiōe, de qua ibi, hodie sola qua
9 dragenaria currit ꝯ ecclesiā. ¶ † Opp. ꝙ nō p̄scribat spatio qua
draginta annorū: quia quarta decimarū debet epo de iure cōi. x. q. iij.
vnio. ⁊ sic prescribens est in mala fide: ⁊ si clericus cessat in solutio
ne istius quarte, nō pōt p̄scribere. j. c. si. ⁊. c. si diligenti. Dic ꝙ ipse,
q cepit denegare solutionē, nō pōt habere bonā fidem: sed successor
sic, qui repetit nō solutā. Vel dic ꝙ etiā ille, qui cepit nō soluere, si
habuit titulū, lꝫ minus iustū: nā talis dat cām vsucapiēdi. j. c. si di
ligēti. Et si dicas, quē titulū pōt habere. Dic ꝙ forte titulū dona
tionis. Nā talia iura pōt eps donare ecclesie. xij. q. ij. c. si. ⁊ vide qđ
no. de dona. pastoralis. super pe. gl. Et si fecit de cōsensu sui capitu
li, nō est necessaria p̄scriptio, que adesse pōt, si putat consensum in
teruenisse, ⁊ nō interuenit, ⁊ sic errat in facto: secus si putat consen
sum nō necessariū, ⁊ nō intercessisse: quia tunc error iuris impedit p̄
scriptionē. ff. de vsuc. l. nunq̄. de re iu. l. ea. q. Pria sol. nō procedit:
quia hoc casu nō sufficit sola bona fides, cū exigat titul⁹, cū sit cōtra
ius tm̄ tp̄s, cui⁹ initij, ⁊c. de p̄scrip. c. j. li. vj. de hoc. j. de iure patro.
10 cura. ¶ † Vltimo no. tex. ⁊ gl. qui vult epm̄ fundare intentū de iu
re cōi sup sola quarta decimarū, ⁊ nō super oībus decimis. ⁊ sic est
falsum qđ no. de deci. cū ꝯtingat. in gl. ij. s. ꝙ epo nō cōpetat quar
ta decimarū in inferioribus ecclesijs, ⁊ vide qđ ibi no. Inquantuꝫ
autem gl. exigit titulū ad prescriptiones incorporalium: dic veruꝫ
hoc, vbi ius cōe resistit: sed si nō resistat, ita ꝙ iustificet possessionē,
nō exigit tunc titul⁹: sed sufficit solus vsus cū bona fide. ff. si serui.
ven. l. si qs diuturno. ⁊ no. j. eod. si diligenti. ⁊ incipit currere tp̄s, ex
quo cepit vti nō vi, nō clam, vel precario, sciente illo, cui fiebat pre
iudiciū, ⁊ nō ꝯdicente, sed tacente: ⁊ hoc ipsum ꝓbare dꝫ, secunduꝫ
quosdā. Sic intelligūt. ff. quēad. serui. amit. l. si. ff. de iti. actuq̄ pri. l.
j. §. Julian⁹. Dicit tn̄ hic Inn. differentiā esse inter seruitutē rusti
cā, ⁊ vrbanā, in hoc, quia rustica pdit certo tpe nō vtēdo, vrbana vo p
solū nō vsum nō perit, sꝫ ita demū, si vicin⁹ simul vsucapiat liberta
tē: veluti si edes tue edib⁹ meis seruiāt, ne tue alti⁹ tollant, ne lumi
nib⁹ mearū ediū officiat: in hoc em̄ casu si ego p statutū tpis fene
stras meas p̄fixas habuero, vel astruxero, ita demū ius meū amit
to, si tu p idē tp̄s altius sublatas habueris edes tuas: alioqn si ni
hil noui feceris, retineo seruitutē. ff. de serui. vrb. pd. l. hec aūt iura.
1 ☞ Prescribere non potest male fidei possessor iure canonico. 4.
2 Ad prescriptionem inchoandam, non tamen finiendam, superue
niens bona fides proficit.
3 In prescriptionibus ꝓhibēdis quis, ⁊ qualis sit finis canonicus.
5 Prescriptionis effectum an impediat superueniens scientia rei
aliene completa prescriptione.
6 Prescribi ꝙ nequeant res latenter occupate, quid importet ver
bum latenter, vel in rebus latentibus.
1 **Vigilanti.** ¶ † Possessor male fidei nō p̄scri
bit. Prio ponit dictū. Scdo ibi:
Ephesin⁹ legislator. Tertio corrigit, ibi: nobis autem.
¶ Nota ꝙ non currit de iure canonico, nec ꝓficit p̄scri
ptio male fidei. ¶ Not. ꝙ male fidei possessor dr̄ sciens rē alienam.
2 ¶ † No. ꝙ supueniēs bona fides ꝓficit ad p̄scriptionē: intellige in
3 choandā, nō finiendā. ¶ † Not. finē canonicū, ⁊ leges deuiare in ꝓ
hibendis prescriptionib⁹: quia principaliter canonicus finis intēdit
vtilitatē anime: ciuilis vtilitatē ciuilis societatis, vt rerū vitetur
4 cōfusio, ⁊ puniat desidia, ⁊ negligentia. ¶ † Opp. ꝙ currat prescri
ptio cū mala fide: vt. C. de p̄scri. xxx. an. l. sicut. aliud scđm leges, vt
5 ibi, aliud scđm canones, vt hic. ¶ † Querit gl. an supueniēs sciētia
rei aliene cōpleta p̄scriptione impediat prescriptionis effectū quo
ad metas cōsciētie. Vr̄ primo ꝙ sic: quia eo ꝙ scit mō rem alienā, est
in mala fide: ergo prescriptio nō ꝓficit. Scđo, quia hic habuit rem, q̄
fuit aliena: non igit tpe defendit: quia pctm̄ rei male ablate tollitur
sola restitutione: vt in regula, pctm̄. de re. iur. li. vj. In ꝯtrium com
pleta p̄scriptiōe tut⁹ est, ⁊ scđm vtrūq̄ ius, vt hic: ergo iuste pos
sidet, ⁊ bn̄: ⁊ sic nō tenet ad restitutionē. Scđo, quia possidens rē alie
nā dicitur male fidei: sed prescriptione cōpleta nō possidet alienā,
sed propriā: ergo nō est male fidei: efficit em̄ dn̄s per p̄scriptionē.
Tertio, quia a lege pendet potestas faciendi de tuo meū. ff. de exke.
l. Lucius. C. de quadri. prescri. l. bn̄ a Zenone. sic ⁊ prescriptiōe, ma
xime cū causa negligentie pōt trāsferre dn̄ium: illo trāslato, cessat
mala fides. Gl. recitat opi. Aliqui dicunt eū teneri ad restitutionē
⁊ hoc tenuit Hu. Recitat scđo qđ alij tenent: ⁊ hoc vr̄ verius gl. ꝙ
nō tenētur restituere: quia iā non est aliena, imo sua, ⁊ iuste eā possi
det: quia iure. xiiij. q. iiij. quid dicaꝫ. Hāc opi. tꝫ Jo. Vin. Tan. Gof.
Inn. ⁊ Host. ⁊ Ber. j. c. si. Dicit tn̄ Host. ꝙ si cōscientia eius inde
fuisset lesa, satisfacere deberet cōscientie. Et remittit ad Sūmā. e
ti. sub rubrica de prescriptione rerū immobilium. §. que exigit. sub
§. verum quicqd. Recitat gl. vltima opi. distinguētem an habeat
ex eā lucratiua: ⁊ tenet restituere. An nō: ⁊ nō tenet restituere. Sed
dicit Host. ꝙ hec distinctio reprobatur. C. de prescri. l. pe. ⁊. j. de do
na. ad apostolice. de hoc. xiiij. qđ. vj. si res. xxxiiij. q. ij. si virgo. Dic
plene vt per Jo. An. in regula, possessor. de reg. iur. li. vj. ibi cōclu
dit opi. gl. hic verā esse. Alias disputaui, ⁊ tenui opi. theologoruꝫ,
vt forus canonicus nō arctaret, put est cōtentiosus: sed sic forus
penitentie: qđ maxime ꝓcedit in eo, cui nō pōt imputari negligen
tia. Et hoc. quia causa querendi cum damno alterius, nō est omnino
6 sufficiēs: vn̄ equa lāce mensurandū, ne sic meū auferat. ¶ † Cete
ro, quia dicit in rebus latentib⁹, ⁊c. quid hoc importet. Dicit glos. ꝙ
in latentibus. i. in his, in qbus p̄scribitur cōtra sciētes: hꝫ locū qđ
hic dr̄, vt prescriptio defendat, si sit bone fidei: si male, nō defendat.
1 ☞ Prescribit decimas alterius ecclesie vna ecclesia spatio qua
draginta annorum.
2 Actio tollitur quadragenaria prescriptione.
Prescripta actione ciuili, an remaneat naturalis.
3 Prescribi an possit hodie sine titulo.
4 Prescriptio non tollit actionem non prescriptibilem.
1 **Auditis.** ¶ † Vna ecclesia in parochia alte
rius spatio. xl. annorū decimas p̄
scribit. Cōis diuisio. Scđa ibi: tuc. ¶ Nota ꝙ prescri
ptione cōpleta melior est conditio possidētis, quā qui
2 p̄scripsit. ¶ † Scđo nota ꝙ q̄dragenaria p̄scriptio ipso iure tollit
actionē, vt pꝫ ibi: prorsus actionē excludit. Vide in Spe. de p̄scri.
circa prin. Dic ꝙ si prescriptio est conuentionalis, quia noluit vsq̄
ad tp̄s obligari, lapso tēpore surgit a prin. tacita cōuentio, que hꝫ
vim pacti: ⁊ sic tollit naturalē obligationē, ⁊ cōsequēter ciuilē. Ol
dra. dicit ꝙ opus est exceptione. l. eū, qui ita. §. j. ff. de ver. oblig. l. si
vnus. §. pactus. ff. de pac. si liberatur tēpore, quia actio est tēporalis,
tollitur ciuilis, ⁊ remanet naturalis. ff. de neg. gest. l. at qui natura.
in prin. Si tenet actione perpetua, ⁊ liberatur tpe libertatis a ciui
li, remanet naturalis, quam ius ciuile tollere nō pōt. Insti. de iure
natura. gen. ⁊ ciui. §. sed naturalia. tn̄ tollit omnis effectus ipsius
obligationis naturalis. l. sicut. ⁊. l. oēs. C. de prescri. xxx. an. vbi di
cit, sit plenissima monitione securus. Qđ tenēt Vltramōtani, vt re
3 fert Cy. in. l. vlti. C. ex qui. cau. ma. ¶ † Opp. ꝙ nō p̄scribat absq̄ ti
tulo. j. e. si diligēti. Dicit gl. ꝙ qdam dicūt ꝙ in alterius parochia
decime prescribūtur sine titulo: sed alij ꝯ. De quo remittit. j. e. si di
ligēti. Dic hodie exigi titulū, vel tanti tpis prescriptionē, cui⁹, ⁊c.
de prescrip. c. j. li. vi. Ex hoc pꝫ ꝙ nō exigit tp̄s duplicatū ex tpis
interuallo. de quo dixi. s. e. de quarta. ⁊ pareret hic nō solū exceptio
nē, vt sonat litera, imo ⁊ actionē ꝯ quēcunq̄ possessorē nō habentē
ius in re: nā ⁊ scđm leges male fidei possessor hꝫ actionē in quibus
dā casibus cōtra raptorē, cōtra eū, qui ob suā contumaciā passus
est missionē, vt ꝓbatur. C. de prescrip. xxx. ann. si quis emptionis.
4 scđm Inno. ¶ † Opp. ꝙ nō excludat omnem actionem: vt. j. e. cum
nō liceat. So. Excludit omnem actionē prescriptibilē, nō impre
scriptibilem: ⁊ sic vniuersalis restringitur ad subiectam materiā.
1 ☞ Prescribere nequit laicus decimas.
2 Spiritualia non possunt laico concedi.
3 Prescriptio non procedit in his, que possideri non possunt.
4 Decime possunt laicis cōcedi in alimoniam, sed non in titulum.
5 Prescriptio in quibus casibus non procedit.
6 Decimarum ius non cadit in laicum, nisi ex pape dispensatione.
7 Possessio facti non proficit ad prescriptionem.
1 **Causam.** ¶ † Laicus decimas non prescribit.
Communis diuisio. Scđa ibi: ideoq̄
2 ¶ † Nota laicum nō posse prescribere, vel detinere, aut
possidere ius spirituale. Et nota laico non posse conce
3 di ius spirituale. ¶ † Nota qđ non procedit prescriptio eius, qđ
possideri non potest: ⁊ sic absq̄ possessione prescribi non potest.
4 ¶ † Opp. quod laicis possint decime concedi. x. q. i. c. pe. ⁊ si. Solu.
Dicit Inno. qđ in titulum concedi non possunt: sed bene in alimo
5 niā laicorū, vt ibi. † Aliquos casus, in quib⁹ nō ꝓcedit p̄scriptio,
ponit hic Inno. alios, ⁊ istos videbis. j. eo. cum nō liceat. in fine. ⁊
6 sup vlti. gl. ¶ † Op. laicos posse decimas detinere, vt pꝫ de deci.
prohibemus

pbibemus.e.ti.§uis.Sol.Ex dispēsatione olim tenere potuerūt, vt ibi:hodie nullo mō,vt hic:qꝛ ius decimarū,cū sit spūale,non ca
7 dit in laicū,nisi dispēsatione pape. ¶ †Op.decimas posse a laicis detineri,sicut ꝛ de facto aliqñ tenet,de his,q̄ ſi.a pre.cū apostolica. So.Dic ꝙ detinere nō pñt ciuiliter.i.possessione iuris:sed detinere possunt possessione facti,ꝛ iniusta,ac in periculū animarū suarū talis aūt possessio facti nō pficit ad prescriptionē:sed sola possessio ciuilis.i.iusta,ꝛ a iure approbata germinat prolē.Inst.p quas pso.no.acq.§.sed bone.iō qꝛ nō possident,nō prescribūt.De hoc.s. q̄ possessio germinat prolē,ꝛ ꝙ sine possessione non pcedit prescriptio satis p Dy.in regula.iij.de reg.iur.li.vj.Pe.dicit ꝙ ad hanc pscriptionē duo exiguntur:bona fides,ꝛ possessio, ꝛ proles est ibi bona fides,scōm eū.Abbas exponit.i.hꝫ duo impedimēta:qꝛ non possidet:ꝛ qꝛ hꝫ mala fidē.Et pcedit hec expositio,si hñs in gl.germinat.Jo.an.dt ꝙ intētio est gl.ꝙ ciuilis,ꝛ iusta possessio germinat.i.fructū parit acqrēdi dñij.vñ.§.statim allegat⁹.h̄ vult.De h̄ xvi.q.i.§.i.s.an possint laici i spūalib⁹ nobꝫ pscriptionē oppōere.

1 ☞ Prescriptio.xl.annorum,si impugnetur interruptione,quomodo probandi onus incumbat vtriqꝫ.
2 Prescriptio minor.xl.annorū non admittitur contra ecclesiam.
3 Possessio ad prescriptionem debet esse non interrupta.
4 Prescriptio cessat,probata interruptione.
5 Prescriptione.x.vel.xx.annorum an ecclesia possit se tueri.
6 Prescriptum quando dicatur inconcusse.
7 Prescriptio qualiter interrumpatur.
8 Prescribi qualr possint actiōes,ꝛ pscripte qualiter interrūpanł.

1 Illud autē. ¶ †Si ꝯ prescriptionē.xl.ann. que sola currit ꝯ ecclesiā,opponał interruptio,vterqꝫ pbabit.Sunt duo dicta.Secū
2 dū ibi:verū. ¶ †No.ꝙ de iure,ꝛ stylo Romane eccłie ꝯ ecclesia nō admittił mior pscriptio.xl.an.ꝛ ꝙ ꝯrietate canonū at
3 tendił styl⁹ romane eccłie. ¶ †No.ij.q̄lis exigał possessio ad pscriptionē:qꝛ dꝫ esse incōcussa.i.nō interrupta. ¶ No.iij.qualr sit pcedendū sup exceptione,ꝛ replicatione:qꝛ simul ab vtraqꝫ pte testes
4 sunt recipiēdi. ¶ †No.ꝙ pbata interruptione,cessat prescriptio.
5 De prio dixi plene.s.de excep.a nobis. ¶ †Quero an aduersus pnatū ecclesia se tueał spatio.x.vel.xx.an.Dicit gl.ꝙ tuetur se spatio.xxx.ne introductū in eius fauorē retorqueał ad lesionē.de reg.iur.qō ob gratiā.li.vj.Accur.in.l.fi.C.de sac.san.ecc.dicit ꝙ etiā se tueł spatio.x.annorū,vel.xx.Idē dicit in aut.quas actiōes.ꝛ i aut.de ecc.ti.§.tpales.Et sic disputauit Jo.an.ꝛ determinauit,vt not.super regula,q ad agendū.de reg.iur.li.vj.qō seqtur Host.in Sūma hui⁹ ti.§.q̄ exiganł.ver.sed nunqd.ergo eccłia.Ad hoc rō,que ponił in gl.nā de pscriptione.xxx.an.nō pōt bene loq glo.q̄ cōiter
6 currit cū mala fide.j.c.fi. ¶ †Quero qñ dicał incōcusse prescripta.Dicit gl.qñ est pscripta ꝛ possessa sine aliq̄ interruptiōe.j.e.auditis.vel sine aliq̄ pclamatione,per quā interrumpał pscriptio.s.e.
7 sanctorū. ¶ †Quero cū gl.qualr interrūpał pscriptio.Dicit glo.ꝙ dupliciter.Uno mō naturaliter,alio ciuiliter.Postea ponit exemplū de interruptionibus naturalibus ꝛ ciuilibus.quam lege vt iacet.De hac materia.xvi.q.iij.hec de pscriptionibus.alias est v̄sus sub.§.pōt.p Host.in Sūma.eo.ti.sub rubrica de prescrip.rerū immobiliū.§.qbus mod.Dic ꝙ qñqꝫ in pscriptione,vel ꝯ prescriptionē interuenit dormitio:de hac,ꝛ eius effectu dicā.j.eo.cū nō liceat.Qñqꝫ interuenit ppetuatio iuris ꝯ eam:ꝛ hic hui⁹ est effect⁹,qꝛ actionē tēporalē ꝯ pscriptionē tpis facit.xl.ann.que cōiter est.xxx.vt.l.fi.C.de anna.excep.ꝛ in hac semp exigił lit.cōtest.vt ibi.ad hoc gl.de offi.iud.or.pastoralis.§.fi.in verbo,interrūpat.vt no.gl.in.d.§.de pscriptionibus.in verbo,triginta.Aduerte tñ ꝙ hec ppetuatio maioris est effectus de iure canonico,quā,ciuili:qꝛ de iure ciuili ppetuat vsqꝫ ad.xxx.an.tm̄:vt.d.l.fi.sed de iure canonico in ppetuū.i.vsqꝫ ad mille annos:qꝛ lit.ꝯte.facit malā fidē,que ppetuo impedit pscriptionē,nisi aliter purgeł,vt dicit gl.xvj.q.iij.c.j.que notabilis est.Circa interruptiones aūt dic ꝙ q̄dam est naturalis:ꝛ hec est qñ aliqd de substātialib⁹ ad prescriptionem deficit,vel cessat ex postfacto.Ciuilis dr,qñ nō interrūpił,nec cessat aliqd de substantialib⁹ ad prescriptionē,sed alio impedimēto accidētali extrinsecus impedił.C.de pscri.xxx.an.l.cū notissimi.Ideo aduertendū,ad prescriptionē exigił naturaliter titulus:ꝛ si hic deficiat,nō tñ ita ꝙ dñium in aliuin ipso iure trāsferał,nō impedił prescriptio.ff.de vsuc.l.hoim.Si aūt supuenit defectus tituli,taliter ꝙ si esset dñs,dñium in aliuin transferreł,interrumpił quo ad illū,in quē titulus trāsferri deberet.l.quesitū.ff.de acqr.re.do.qꝛ est pinde,ac si ipse alienasset:q̄ ad aliū nō extinguił pscriptio, vt.l.pōpo.§.sꝫ ꝛ si legatario.ff,de acq.pos.Scdo exigił bona fides:circa bonā fidē de iure ciuili nō interrūpit cessatio bone fidei ex postfacto:qꝛ sufficit ꝙ adsit in princ.l.iusto.§.ꝛ si possessionis.ff.de vsuc.ꝛ.l.clāꝫ possidere.in prin.Supueniēs aūt defect⁹ bone fidei,ꝛ cognitio rei furtiue hñ iterrūpit.l.si āctllā.ff.p suo.De iure aūt nr̄o supueniēs mala fides hñ iterrūpit,cui est stādū,vt in materia peccati.j.c.fi.ꝛ ibi de hoc.ꝛ in rła,possessor.de reg.iu.li.vj.Dicił aūt superuenire mala fides,qñ credit se nō iuste tenere,ꝛ rē esse alienā.Sꝫ aūt dubitat,Bar.i.l.naturalr.de vsuc.tꝫ opi.Inn.de q̄ dicā.j.c.fi.ꝯ quē est tex.i.c.j.xvj.q.iij.vbi sufficit ꝙ ducał i dubitationē.ad hoc tex.hic q exigit possessionē incōcussaꝫ.Per qō pꝫ qd dicēdū d ꝯtestatiōe facta:de q̄ dixi.s.de resti.spo.grauis.ꝛ in.l.pe.ff.p emp.ꝛ dicā i.d.c.fi.de quo p gl.xvj.q.iij.c.j.ꝛ aliqd dicā.j.Itē exigił ꝙ mala fides firmiter supueniat:puta qꝛ aliq̄ tpe sic putauit.postea meli⁹ informat⁹ putauit ꝯtrariū:nō interrūpił,vt dt Inn.i.d.c.fi.dicā ibi qd iurꝫ.har.tñ illō tꝫ i.d.l.naturalr.Tertio reqrił possessio:ꝛ hec absqꝫ dubio iterrūpił,siue sit naturalis,siue ciuilis,qñ ipsa perdit, q̄ ad vsucapionē opabał.ff.p emp.l.q fundū.i pn.l.j.§.p seruū.ff.d acq.pos.Fallit in capto ab hostib⁹,in re peculiari possessa p seruū.l.si is,q.ff.p emp.Et fallit in.l.rerū mistura.§.Labeo.ff.eo.tit.qꝛ ibi inodicū tps deficiebat:ꝛ qꝛ sub vniuersitate possidebał.Itē fallit ff.de vsuc.l.ceptā.ꝛ.l.iusto.§.iterdū.qō iure singulari introductū est,vt ibi no.ꝛ eo.ti.l.siue.Fallit vbi lꝫ nō possideat,fingił possidere i sui fauorē:sec⁹ si in sui odiū:vt.l.pe.ff.p donato.Quarto exigił exñtia rei:et hoc si deficiat ciuilis:qꝛ efficił sacra vel religiosa.vel seru⁹ liber:ꝛ interrūpił pscriptio.Et idē si naturalr:qꝛ extinguił.ff.de acq.pos.l.q vniuersas.ff.p don.l.pe.Si vero res nō extinguał,sed in aliud corp⁹ trāsferł,qd iuris sit,habes in.l.rerū mistura.§.Labeo.ꝛ p totā legē.ff.e.ti.Quinto exigił psona pscribēs:si i eo tñ supueniat defect⁹ animi,nō extinguił vsucapio.ff.de vsuc.l.iusto.§.eū,q.Si supuenit talis defect⁹,q faciat eū incapacē dñij,vt i Judeo,ꝛ mācipio Christiano,iterrūpił pscriptio.C.de epi.ꝛ cle.l.deo nobis.circa fi.C.ne Iudei māci.Christ.l.j.Si supuenit defect⁹ in psona mista cōsideratiōe dñij,ꝛ tituli,vt qui ex oi cā acqrere pñt,pterq̄ ex testō,vt ꝯdānat⁹ de libello famoso.ff.de test.is,cui.ꝛ vxor,q̄ pt acqrere ex oi titulo a viro,pterq̄ a donatiōe:ꝛ tūc dic ꝙ supueniēs icapacitas nō vitiat ceptā pscriptionē, lꝫ possit auocari p ꝯdictionē sine cā.ff.de do.iter vir.ꝛ vxo.l.si spōsus.§.si donationē.Per q̄ vł qō si soiēs ex certo titulo nō possit acqrere,ꝙ si successit alicui,q cepat pscribere,pōt acqrere,ꝛ pscribere:sec⁹ si ex nullo titulo posset acqrere.Sexto exigił psona,ꝯ quā pscribił:si quidē deuenit ius ad psonā,ꝯ quā non currit pscriptio,nō interrūpił,si est cepta.C.de pscrip.xxx.an.l.sicut.ꝛ hoc,qꝛ psona ꝯ quā pscribił,nō exigił ad substātiā pscriptiōis:sꝫ est ꝯ pscriptionē vt obiectū,Et hec sufficiāt de naturali interruptione.Ciuilis aūt fit p alios act⁹ extrīsecos a iure positiuo iductos:i his dic qō q̄dā sunt pscriptiōes currētes mero fauore pscribentis,vt vsucapio rerū mobiliū:ꝛ hec nō iterrūpił litis ꝯtestatiōe nisi i effectū.l.ij.§.fi.ff.p emp.ff.de rei vē.l.si post acceptā.Quedā est pscriptio mere odiosa,vt pscriptio.xxx.an.sine tit.siue cū bona fide siue cū mala fide:ꝛ hec interrūpił lit.ꝯte.ꝛ ēt executoris missiōe:vt.l.cū notissimi.C.de pscr.xxx.an.p q̄ puto idē in pscriptiōib⁹ currētib⁹ ꝯ eccłiam,vbi nō exigił titul⁹:qꝛ currūt mera negligētia.Ad qō.s.eo.nihil.scōm vnā lec.Ubi aūt currūt ex titulo,ꝛ vbi titul⁹,exigił lit.ꝯte.qꝛ hec est inista,sicut in pscriptiōe.x.vel.xx.an.q̄ currat partim fauore partim odio.C.de rei vē.l.more.Cā est,qꝛ vbi currūt mero odio,fundamētū pscriptiōis causał sup negligētia,q̄ cessat executoris missione:pscriptiōes,q̄ causanł mero fauore,nō causanł sup mera negligētia,sꝫ sup titulo,ꝛ possessiōe,q̄ nō tollunł sola litis ꝯte.vel executoris missiōe.Hoc verū,nisi interueniat talis act⁹,q cōcludat malā fidē:qꝛ ꝛ de iure canonico interrūpit,q etiā sufficit in foro ciuili:vt si interuenit synodalis pclamatio:vt in.c.sanctorū.s.e.vel libelli oblatio facta pncipi,vel talis act⁹,q ducat tenētēꝫ in dubitationē xvj.q.iij.c.j.ꝛ dicit ibi gl.ꝙ sufficit denūtiatio.Qō itelligo,si sit talis,ꝛ tali mō facta,q cū duxerit in dubitationē:vt qꝛ habeat p se aliquas psumptiōes,qñ superuenit post ceptā prescriptionē:nuda aūt sufficit ab initio:vt.l.si fund⁹.C.de rei ven.ff.p empt.l.ij.ꝛ dixi in.c.grauis.de resti.spo.pscriptiōes miste tñ tenēt mediū:iō interrūpūł lit.ꝯte.Pro hac distinctiōe pscriptionū facit.l.fi.C.de edic.diui Adri.tol.ꝛ.xvj.q.iij.§.prescriptionū.p Dy.in regula,possessor.de reg.iur.li.vj.Hec pcedūt in iurib⁹ ppetuis,ꝯ q̄ currit pscriptio:in tpalib⁹ aūt actionib⁹ sui natura ille nō interrūpunł,nisi litis ꝯte.l.j.ꝛ.ij.C.qñ libel.pn.dat.li.cō.Per hec pꝫ qd de pscriptiōibus statutarijs:ille em̄ interrūpunł sola executoris missiōe:qꝛ currūt mera negligētia nō petētis.Hec ponit Bar.in.l.j.in fi.ff.p emptore.Prescriptio aūt,q̄ currit ꝯ actiones criminales,interrūpił sola libelli oblatiōe.l.mariti.§.quinquenniū.ff.de adult.Ex his decidił qualiter interrūpał pscriptio in iurib⁹:si qdē sunt iura realia a re rei,pdił pdita possessione fundi dñantis.l.si edes.§.j.ff.de serui.vr.pdi.Itē interrūpił,cū pdił quasi possessio:vt qꝛ is,ꝯ quē possideł,nō prestat patiētiā:qꝛ in talib⁹ nihil aliud est possidere,nisi pati aduersarij:vt.l.iiij.ff.de vsufr.ꝛ.l.pe.ff.de serui.eo.ꝙ aduersarius nō patił vti seruitute,interrūpił.Idē in iurib⁹ incorporalibus nō coherentib⁹ rei,vt in iurisdictionalib⁹,ꝛ similibus.Ad qō id qō no.Inn.j.e.auditis.iō interrūpił pscriptio libertatis,eo ꝙ
8 qs vtił seruitute,vel iure seruitutis.†Ex his pꝫ qualr aduersus

actiones prescribaꝛ,⁊ interrũpanꝛ:qꝛ in personalibꝰ cũ non exigaꝛ
possessio,sed currat mera negligẽtia nõ agẽtis,interrũpũtur sola
executoriis missiõe:fit ẽt qñq; p debiti agnitionẽ, p solutionẽ par-
tis vsurarũ,vel debiti,p dationẽ fideiussoris.Itẽ quocũq; alio mo
do debitũ agnoscatur,vel cesset negligẽtia: vt.l.cũ notissimi.C.de
prescr.xxx.an.Sed si agat pscribere actioni in rẽ,qꝛ exigiꝛ posses-
sio prescribentis,illa interrũpitur perditione possessionis.Si aũt
perdita re aliqua remaneret obligatio in personã contra illũ,con-
tra quem agebat pscribere,quo ad illã nõ interrũpitur perditio-
ne possessionis.l.sicut.⁊.l.omnes.C.de pscri.xxx.an.Ad qḋ.l.sequi-
tur.§.fructus.ff.de vsuc.Effectus aũt interruptiõis naturalis,qꝛ
interrũpit quo ad omnes,ciuilis tantũ quo ad personas exercẽn-
tes actus,ex quibus interrũpitur.Et est causa,qꝛ naturalis respi
cit oẽs,ciuilis respicit tñ actus exercẽtes:sed cũ in bona fide ma-
la fides nõ possit haberi ex post facto quo ad vnũ,nõ quo ad aliũ,
qꝛ possum putare dñm Martinũ,an pscribã aduersus Caium de
iure ciuili est planũ qḋ nõ interrũpiꝛ:sed de iure canonico est du-
biũ.Videꝛ qḋ nõ:qꝛ verũ est,hũc bona fide nõ possidere:⁊ contra
ꝯsciẽtiã:igiꝛ,⁊c.j.c.fi.Cõtrariũ puto:qꝛ bona fides,⁊ mala,possunt
referri ad vnũ,⁊ nõ ad aliũ,⁊ respicere vnũ,ita qḋ nõ aliũ:vt.l.Ful
cinius.§ qḋ si aduersus.q.ex cau.in pos.ea.Verũ est ergo hũc re-
spectũ illiꝰ,quẽ nõ putat dñz bona fide possidere:⁊ sic pscribit.Nõ
obstat qḋ de iure canonico hoc sit naturale pscriptiõis:⁊ sic eiꝰ in-
terruptio quo ad oẽs interrũpat:qꝛ ⁊ titulꝰ est naturalis de iure
ciuili:⁊ tñ eius interruptio nõ interrũpit pscriptionẽ quo ad oẽs:
qꝛ multiplicabilis est,⁊ potest respicere diuersos,vt pꝫ ex dictis.
Et tꝫ Bar.in.l.naturaliter.ff.de vsuc.vbi ponit pcedẽtia.d.l.gl.vt
iacet.Ad casus interruptionis adde casum de iure canonico, qñ
cessat bona fides:qꝛ hoc est vnũ de substãtialibꝰ ad prescriptionẽ.
j.c.fi.ꝺm Host.Per que dicit gl.xvi.q.iij.c.j.qḋ facta litis cõtesta.
nunq̃ pscribiꝛ:qꝛ psumiꝛ quẽ habere malã fidẽ:licet post litẽ ꝯtest.
solũ de iure ciuili actio perpetueꝛ,⁊ pscribi possit post.xl.annos.l.
fi.C.de an.exce.qꝛ nõ curãt leges de mala fide.Inquãtũ gl.dicit p
conuẽtionem secutam interrumpi prescriptionẽ:hoc verũ de iure
canonico,si cõcludat malã fidem,vel dubitationem.xvi.q.iij.c.j.et
qḋ ibi no.Nunqḋ aũt exigaꝛ qḋ pcedat libellus:habetur in legibꝰ
hic allegatis,⁊ in Spe.de exe.§.j.versi.executores.⁊ versi.seq.Ma
teriam gl.habes per gl.xvj.q.iij.§.de prescriptionibus.alias sub
§.potest.Hosti.remittit eo.ti.sub rubrica de prescriptionibus re-
rum immobilium.§.quibus modis.

1 ☞ Prescribuntur fines prediorum ecclesiasticorum spatio,⁊c.§.
2 Finium questiones sunt terminande agrimensoris iudicio.
3 Delegari potest iurisdictio per verbum,hortamur.
4 Mensurans an teneatur de mala mensura.
Vendita terra ad mensuram certam, an mensurans teneatur de
mala mensura.
5 Prescribere non potest vna parochia fines alterius ecclesie.

1 **Via indicante.** ¶†Fines prediorũ ec
clesiasticorũ.gl. annorũ
spatio prescribunꝛ.h.d.Primo ponit dictũ:qḋ Scḋo
exequendũ cõmittit,ibi:hortamur.Tertio circa exce-
2 p.tione intruit,ibi.gl.¶†No.j.qõnẽ finiũ terminandã agri mẽso-
ris iudicio,q forte hꝫ iudicare de finibꝰ,si reperiunꝛ:vel qꝛ in in-
strumẽtis apparebat de iugeribus terre,⁊ quantitatẽ vtriusq; p-
tis,⁊ alter dicebat de parte ppria occupatũ:vnde opꝫ ꝙ veniaꝛ ad
mẽsurã. Declarato ergo qḋ alter occupasset aliqḋ de territorio al
terius:Scḋo si allegeꝛ pscriptio,illa reseruabiꝛ vtriq; pti.Et nota
ꝙ in rebꝰ ecclesiasticis vltra fines pcedit pscriptio.sꝫ nõ minor.xl.
3 ¶†Nota.ꝙ p vbũ hortamur,aliqñ cõmittiꝛ iurisdictio.Vide con
co.de test.c.j.Io.An.¶Op.ꝙ nõ sit recurrẽdũ ad agrimẽsorem,
cũ posset qḋ occidi ex discopertura finiũ absq; agrimẽsura.Sol.
Intellige hoc qñ cõstat q̃tũ de terra hꝫ vnus,⁊ quãtum alter,pu
ta vnꝰ ex parte superiori.x.alter octo ex parte inferiori.alias sepe
cõtingit qõnẽ finium nõ posse per agrimensores finiri. ¶Opp.ꝙ
ex quo allegaꝛ pscriptio,nõ sit necesse agrimensurã declarari:qꝛ p
scriptio innat.Sol.Dicit Io.An.ꝙ si pbeꝛ pscriptio,nõ est neces
saria hec mensuratio:posset tñ esse vtilis scḋm pscriptionẽ pbatã
ipsorũ terminatio.Io.An,Tu dic ꝙ hi nõ allegabãt prescriptio
4 nẽ,nisi in subsidiũ vbi appareret de alieno possessum. ¶†Quero
an teneaꝛ de mala mẽsura mẽsurãs.gl.qḋ sic,si dolose agit:secus si
negligẽter,vł ex culpa. Allegat gl.iura.Inq̃tũ dt ꝺ culpa nõ tene
ri:dic hoc verũ,si est eiꝰ:secꝰ si est lata.Et daꝛ hec actio nõ i heredẽ,
sꝫ heredi:lꝫ regulariter secus.ff.de actio.⁊ ob.l.ex ꝯtribus.vt.c.ti.
l.fi.ꝺm Hos.Libellũ ⁊ positiones i hac materia vide in Spe.de pa
rochi.ver.⁊ qꝛ de limitibus.Gl.colligit vnũ modũ pbandi,vt res
subijciaꝛ oculis.Per qḋ colligit ꝙ hꝫ iudicare ꝺm qḋ nouit,⁊ nõ
scḋm allegata:⁊ ponit penã iudicantis ꝯ cõstitutiones.⁊ conscien
tiã,que hodie habetur de re iudi.cum eterni.li.vj.Io.An.de qui-
busdam similibus modis pbandi per inspectionem oculorum,re-
mittit ad arborẽ consanguinitatis.An possit iudicari ꝺm cõscien

5 tiã.Host.remittit ad no.j.de offi.ordi.si sacerdos.¶†Opp.ꝙ vl
tra limites prescribi nõ possit:qꝛ nec limites,nec limitibꝰ adherẽ-
tia prescribi possunt.xv.q.iij.licet in regulis.de paroc.sup eo.Gl.
cõcludit ꝙ fines parochiarũ,⁊ dioecesuꝫ,vel vltra fines,de adherẽ
tibus finibus nihil prescribi potest,quando sunt limitate,⁊ repe-
riri possunt,qꝛ termini nõ sunt cõfusi.Sic debẽt ĩtelligi iura.Vbi
aũt termini nõ apparẽt,vel sunt ꝯfusi,tũc qlibet de territorio alte
riꝰ pscribere põt.Sꝫ ex quo nõ patẽt termini,nõ pꝫ ius pscriptio
nis.Vna tñ parochia de iuribus alterius intra parochiã,dummõ
nõ sint limites,vel limitibꝰ adherẽtia,bñ pscribere põt.j.e.ad au-
res.j.e.auditis.⁊ tũc dicit gl.ꝙ exigitur titulus.Qḋ dic hodie vt
eo.ti.c.j.li.vj.In fundum autem,⁊ rebus alijs etiam ecclesiarũ be-
ne possunt prescribi ⁊ limites.⁊ adherẽtia limitibus,sed spatio.xl.
annorũ,vt hic habeꝛ.Vnde hic Hos.ꝙ postq̃ fines sunt turbati,
⁊ alter incipit fines possidere,vt solum proprium,nõ vt fines,tunc
incipit prescribere:ante turbationẽ autẽ non prescribiꝛ:qꝛ vterq;
finibus cõmunibus vtitur rõne sue partis.ff.pro socio.l.⁊ merito.

1 ☞ Prescriptio non currit tempore hostilitatis.
2 Ecclesia diciꝛ,qñ in parochia sua habet titulos absq; parochia.
3 Ecclesia parochialis quomodo hꝫ tria iura in suos parochianos.
4 Ecclesie parochialis iura an indistincte possit quis in parochia
alterius acquirere ex consuetudine.
5 Prescribere an vnus episcopꝰ possit iura epalia in alterius dio-
cesi in certa parte diocesis,etiam remota a limite.
6. Funerandi ius in quo consistat.
7 Decimas percipit mater ecclesia intra fines sue parochie,⁊ nõ ca
pelle,nisi priuilegio speciali.

1 **Ex trãsmissa.** ¶†Tẽpore hostilitatis non
currit pscriptio. Prima ps
ponit querelã.Secũda dat iudicẽ.Scḋa ibi,diffinitio-
ni.¶No.j.ꝙ parochialis ecclesia,q̃ maxime diciꝛ,etiã
si habet alias ecclesias in sua parochia nõ habentes parochiã sup
iure parochiali,⁊ decimarũ,⁊ oblationum,fundat intẽtum de iu
2 re cõi.¶†Nota ꝙ ecclesia dicitur maxime,quando in parochia
3 sua hꝫ titulos absq; parochia.¶†Nota.iij.tria, que sunt de iure
parochiali,scꝫ ius funerãdi,ius decimarũ.⁊ obligationum,in qui-
bus fundat intẽtũ parochialis,eo ꝙ parochialis de iure cõmuni.
Item ꝙ in parochia etiam fundat intẽtum in alijs omnibus in-
tentionibus spiritualibus.ad hoc de deci.cum cõtingat.¶No.p-
4 scriptionẽ non currere tẽpore hostilitatis.¶†Quero an indistin
cte possit quis in parochia alterius acquirere ex cõsuetudine iura
parochialia.Host.loquẽs de cõsuetudine.j.de cleri.nõ resi.qꝛ nõ-
nulli.dicit ꝙ licet cõsuetudo possit dari vni ecclesie ius percipiẽdi
prediales decimas in alia.de deci.cũ sint.⁊.c.apostolice.non tamen
idẽ de personalibus,nec de iure baptizandi alienum parochianũ,
nec de oblationibus primitijs,vel alijs,que inter corporalia cõpu
tantur:res enim facilius submittitur quã persona.de fo.cõpe.si-
gnificasti.Et qꝛ consuetudo videtur irrationabilis. de paroc.c.ij.
de penis.omnis.nisi quãtum per ius canonicum approbatur:vt
ꝙ archidiaconus,⁊ alij qdã prescribãt iura parochialia,⁊ habeãt
iurisdictionẽ.de cõsuetudine.j.e.cũ olim.⁊.c.veniens.de offi.arch.
c.fi.Sed irrationabile esset qḋ vnus rector in alteriꝰ parochia oĩa
prescriberet.de sepul.c.j.⁊.c.certificari.Hec sunt verba Hosti.qbꝰ
multũ obstat hec decre.nisi restringatur hec ad consuetudinẽ,vel
qñ omnia vult acquirere ex prescriptione:vel intelligatur quãdo
5 non habet titulum.†Nunquid autem vnus episcopus possit pre-
scribere iura epalia in alterius diocesi in certa parte diocesis,etiã
remota a limite.vide Inn.hic.De dormitione prescriptiõis,refer
no.j.eo.cum nõ liceat.vbi glo.tangit.Glo.colligit superiorẽ eccle-
siam agere posse sup iure subiectarum.Ad hoc allegat sua iura.de
suc.ab inte.c.fi.de ver.sig.cũ inter.de no.oper.nũ.c.j.allegat.Abb.
6 de elec.querelã.¶†Quero in quo cõsistat ius funerãdi.Dicit gl.
ꝙ cõsistat in sepultura mortuorũ,⁊ exequijs,⁊ oblationibus inde
7 prouenientibus.de quo de sepul.per totum.†Gl.pe.colligit matri-
cem ecclesiã debere pcipere decimas intra fines sue parochie:⁊ sic
capelle nihil debẽt habere.Quod dicitur verũ,nisi per specialẽ pri
uilegiũ,vel indulgẽtiam.alleg.de deci.cum contingat.xvj.q.j.deci
mis.De hoc plene dixi.j.e.cũ contingat.⁊ tenendo quod ibi dixi.
hec decret.non obstat,qꝛ iste ecclesie inferiores nõ habebant paro
chiam.de hoc.xvj.q.j.statuimus.

1 ☞ Prescribi non possunt procurationes,que debentur legatis
⁊ nuntijs apostolice sedis ratione visitationis.§.
2 Ad procurationem legatorum tenentur clerici beneficiati.
3 Procuratio nuntiorum sedis apostolice est de iure obedientie.
4 Consuetudo,⁊ priuilegium,quo casu non comparantur.
5 Canonici quomodo possunt appellari ordinarij.
6 Expensas factas in consecratione episcoporum an capitula solue
re teneantur.
7 Prescriptibilia an sint omnia,que priuilegio sunt quesibilia.

Accedentes.

1 Accedentes. ¶ †Procurationes, que de-
bentur legatis, ⁊ nuntijs apo-
stolice sedis, prescribi non possunt. h. d. Prima pars
ponit querelam. Secunda dat iudicem, ibi: nolentes.
2 ¶ †Nota de iure clericos beneficiatos teneri ad procurationē nun-
tiorum, ⁊ legatorum apostolice sedis, ⁊ quod ad ipsam cōtribuere
3 debēt canonici ecclesiarū cathedraliū. †Et no. qd in talibus procu
rationibus superioribus debitis non potest consuetudo, vel pscri
4 ptio tanq̄ cōtra ius obedientie. ¶ †No. casum, in quo non equipa
ratur priuilegiū, ⁊ cōsuetudo, ⁊ in quo aliquid est, acquisibile priui
legio, qd nō est acquisibile cōsuetudine: ⁊ hoc, qz cōsuetudo trahit
5 originē, ab alio, q̄ cui preiudicatur. ¶ †Not. canonicos appellari
ordinarios: ⁊ est vulgare loci, sicut Rauenne dicūtur cardinales.
6 ¶ †Quero an capitula teneant ad expēsas, que fiunt p consecra
tione epoꝝ suorū. Dic qd sic, nec excusant cōsuetudine, vel prescri
ptione: arg. huius cap. Host. remittit ad no. de elec. cum preterite.
Quis ordo debitus est in soluendo, vel exigēdo pcurationes. Dic
qd ordo est, vt ponderentur facultates, ⁊ plus debito vt quis non
aggrauetur. de off. ord. conquerente. de sta. mo. in singulis. de cen-
7 si. cū instantia. ¶ †Quero an omnia quesibilia priuilegio sunt p-
scriptibilia. Jo. qd nō. ex. di. catholica. xxiij. dist. illud. c. dist. 3 mo-
rem, dicit q nō. Dic inquantū detrahunt obediētie superiorū, vel
vniuersali ecclesie Romane, ⁊ aliarū ecclesiarū, nō prodest 9suetu-
do, vbi pdest priuilegiū, nisi ⁊ cōsuetudo sit generalis: vt no. in gl.
predictis. Gl. j. psequit generalia. In gl. j. in fi. dic vt de reg. iur. q
8 sentit. li. vi. ¶ †Oppo. q prescriptibilis sit procuratio. xvij. q. ij.
Eleutherius. Gl. dicit q triplex est pcuratio. Una, que debet ra-
tione visitatiōis: ⁊ in hac nō currit pscriptio. Alia, que debet rō-
ne institutiōis: ⁊ in hac currit prescriptio. Alia que debetur ratio
ne consuetudinis: ⁊ in hac etiā currit. Aduerte inquantum glo. di
cit pcurationē deberi ratione institutionis, non intelligas de iu-
re cōi: sed debet ex statuto, vel conuentione apposita tpe dedicatio
nis, vel cōstructionis ecclesie. De hoc. j. de cēsi. pcuratiōes. ⁊ c. ve-
nerabili. ⁊ no. glo. que tangit de triplici specie procurationis.

1 ☞ Prescribere non potest subditus obedientiam, quam debet
prelato.
2 Episcopus est caput in sua diocesi, ⁊ alij inferiores prelati repu-
tantur membra.
3 Honor, ⁊ eadem reuerentia debetur capitulo vacantis ecclesie, qui
debetur ipsi episcopo, vel prelato.
4 Parochiano quando licet recedere a suo prelato.
5 Prescriptio quibus casibus non currit. nu. 10.
6 Prescriptio quibus casibus dormit, vel non.
7 Prescriptio nunquid ex pacto possit impediri.
8 Prescriptio an currat contra prodigum.
9 Prescriptio an currat hereditate iacente.
11 Prescribere an possit emptor pensionē factam super re vendita.

1 Cum non liceat. ¶ †Subditus nō p-
scribit obedientiā cō
tra prelatū. h. d. Sunt due partes. Prima reprehēdit
factū istorū, quibus scribitur, exprimendo causam. Se
2 cundo illud corrigi precipit, ⁊ exceptionem remouet. ¶ †No. non
licere membra a capite recedere, ⁊ qd caput est eps in dioceli, alij
prelati membra. Uide de elec. significasti. in fi. ¶ No. ij. qd sup obe
dientia, etiā quo ad prelatos diocesis eps fundat intentū de iure
cōi, ⁊ super reuerentia. ¶ No. summariū qd 3 obedientiam nō cur
rit prescriptio. Dicit Jo. an. qd caput est honorabile membrū ho-
minis: vñ sine alijs mēbris locū facit religiosum. ff. de reli. ⁊ sump.
fu. l. cū in diuersis. ⁊ amputato capite, frustra se iactat habere alia
3 mēbra. j. q. i. illi. sm Jo. ¶ †No. q illā reuerentiā debent inferiores
prelati capitulo vacātis ecclesie, quā debent prelato, ⁊ succedit ca-
pitulū vacante sede in potestate obedientie, ⁊ reuerētie, siue iuris.
4 ¶ †Opp. q licitū sit propria authoritate recedere a superiorib⁹.
de elec. qz diligentia. xxxij. di. preter hec. So. Glo. dicit q licet rece
dere a depositis, vel suspensis: intellige siue sint suspēsi ab hoie, si-
ue a iure, ex quo sunt precisi in sacris, ⁊ in his, a quorum collatione
sunt suspēsi licet recedere. Et in hoc bene dicit glo. Quidā nō sunt
suspensi ipso iure depositi, vel precisi: ⁊ dicit glo. q regulariter nō
licet ab eis recedere. Fallit in notorio fornicatore, in heretico, in
schismatico, ⁊ simoniaco in ordine: in alijs aūt q̄q̄ notorij sint, ab
eis propria non licet authoritate recedere. Idē glo. ij. q. vij. sacer-
dotes. Glo. addit ibi de non seruantibus canones, ⁊ excōmunica-
tis: sed excōicati cōprehendunt in primo mēbro de precisis. Qua-
re aūt plus vitent isti, q̄ alij. Glo. dicit, qz canon hoc dicit. Sed est
dubiū hoc, de quo queritur, quare hoc dicit canon, ⁊ ab his plus,
quā ab alijs permittit. Sed dic qd ratio est in simoniaco in ordi-
ne: qz intus ortus occidit quātūcunq3 occuit⁹: vt no. de simo. tāta.
Fornicatio aūt inquinat aiam, ⁊ corp⁹, ⁊ nimis frequentat. xxxiij. q.
vij. q: 3 in oib⁹. iō magis psequēda. de penis. aut facta. §. si. secūdū
Host. Idē Gof. de simo. tāta. Dic de hoc vt dixi de coha. cle. ⁊ mu.
5 vestra. ⁊ in. c. ex tenore. ⁊ c. fi. de temp. or. †Gl. vltima ponit casus, in
quib⁹ non currit prescriptio, aliquos ponit, in quibus non currit
rōne rei, vel natura iuris, de quo prescribēdo agit: aliquos, in qui-
bus non currit prescriptio ratione persone, contra quam prescri-
bitur. aliquos, in quib⁹ nullo modo currit: aliquos, in quibus dor-
mit. Et ponit in fine aliquos, in quib⁹ nō prescribit, vel nō currit
prescriptio ex defectu in personā, vel circa personam prescribētis.
Inquātū dicit liberum hominem non prescribi, intellige vt no. de
Iudc. c. ij. super gl. iij. ⁊ de materia in. c. illud. alleg. in gl. Inquan-
tum gl. dicit, longissima pscriptione vsufructuariū, ⁊ similes pre-
scribere: forte voluit gl. quod de prescriptione. xxx. anno. argu. l. si-
cut. C. de prescri. xxx. an. Hoc habuit ab Accur. in. l. creditores. sed
illud procedit de iure canonico. hoc est correctum vt dicam. j. c. fin.
dic vt ibi dixi. De hoc vide in Spe. eo. ti. ver. quid si colonus, ⁊ tri-
bus seq. Pro declaratione huius glo. ⁊ eorum, que scribit Inno. ⁊
Jo. And. s. eo. ex transmissa. est aduertēdum qd qñq3 prescriptio
nullo modo currit, vt qñ res, vel ius indefinite est non prescripti-
bile: ⁊ qñ hoc contingit, gl. ponit aliquos casus alia examinatione
non indigentes. Qñq3 non currit prescriptio mista consideratio-
ne rei ⁊ persone, vt in laico quo ad decimas, ⁊ ius spūale: qñq3 dor
mit prescriptio: qñq3 interrūpit qñq3 currit, sed datur restitutio.
Circa primū est dubiū, an eo qd res est inalienabilis, sit imprescri
ptibilis. Tex. vr qd sic, in. l. si fundū. ff. de fun. do. Prescriptio eñ
alienatio est: vt ibi. Ad hoc. ff. de vsuca. l. vbi lex. de reg. iur. q con-
tra. lib. vi. quare phibita alienari emēs est male fidei, vt ibi. Dic, si
ius prohibet simpliciter alienationē, res est imprescriptibilis quo
ad inchoationē, quo ad inchoatā finiendam anteq̄ qualitas inhi-
bens superuenerit, secus: qz non impedit illam: vt. d. l. si fundum.
qd credo de iure ciuili. De iure autem canonico, si sciret conditio-
nem rei superuenientē, qz esset in mala fide, pscribere nō posset, vt
puto. j. c. fi. Si autem prohibetur alienatio ratione persone, ⁊ non
simpliciter: dic vt in. l. ij. §. si a pupillo. ff. de vsuca. pro emp. Si aūt
permittitur alienatio, sed non sine solennitate, dic vt dicam. j. eo. si
diligenti. Uide Bar. in. l. fi. C. in qui. cau. in inte. resti. nō est neces. ⁊
ibi Bar. vltimo hoc casu dicit qd procedit pscriptio. Sed hoc in-
tellige vt no. i. d. §. si a pupillo. Circa sm, qñ interrūpit, ⁊ de effectu
interruptiōis, dixi. s. c. illud. De effectu dormitionis, hic aduerte:
qz differētia est inter interruptionē ⁊ dormitionē i hoc, qz si inter-
rumpit, tota tela pscriptionis cōquassat: vnde opz a capite princi
piari. Si aūt dormit, sola tēpora inutilia detrahunt, ⁊ vltima pri-
mis 9tinuant detracto tpe dormitionis. j. e. auditis. Restat ergo
videre, qñ dormit, ⁊ qñ interrūpit, ⁊ an vbi dormit, subducat tps
ipso iure, an p restitutionē. Dic, si actus excludit negligētiā, vltra
hoc supponit oppositū, vigilātiā: qz vltra negligentiā aliqd fit qd
pscriptionē interrūpit, vbi interruptiōis actus vt sufficiēs est ap
probatus a iure: ⁊ hec aliqñ est naturalis, aliqñ ciuilis: de qua in
d. c. illud. Si actus excludit negligentiā, ⁊ nō datur vigilantia op-
posita, tunc inducit dormitionem, vt qñ datur agendi impotētia:
quo casu si impotētia est iuris, rlariter nō currit pscriptio: ⁊ proce
dit illud. Non valēti agere nō currit pscriptio: ⁊ non currit ipso iu
re, ⁊ dormit illo tpe: vt. l. sicut. C. de pscri. xxx. an. l. j. in fi. C. de anna.
exce. Quod est verū, qñ superuenit impedimentum ante inchoatā
prescriptionem. Secus dicit, si impedimētum superueniat post: qz
currit, ⁊ datur restitutio: vt. l. sed ⁊ si per pretorē. §. si. ff. ex qui. cau.
ma. sed ibi fuit impedimētū facti. Dic, si impedimētū superuenit,
etiā ex post facto, nō impedit prescriptio. l. senatus. ff. de offi. presi.
sed dat restitutio, vt ibi. Et illud tz Gul. de Cu. ad qd. l. si fundum.
ff. de fun. do. Et hoc tene: licet Butri. dixerit qd non currit ipso iu
re, per. l. fi. §. donec. C. de iure deli. vt dicit Bar. in. l. senatus. Sed il
le. §. potest intelligi, quando impedimentum superuenit ante in-
choatam. Ideo Bar. tenet Gul. Aduerte tñ, quia intellige nō va-
lentem agere, qui nec potest missionem executoris interrumpere,
vel aliter extraiudicialiter etiā: alias curreret, licet nō posset age-
re: sed daret restitutio, vt dicit gl. in. d. l. senatus. Ad. l. si fundū. re-
sponde qd ibi impeditur agere ratione rei, vt dicit Bar. in. d. l. se-
natus. Si impotentia est facti, tūc sit pro regula, quod prescriptio
currit, sed dat restitutio. Fallit, nisi vbi apparet expressum opposi
tum. Qui autem sint casus, vbi interrumpatur, dixi in. c. illud. Ca
sus vbi dormit, duplr ponit gl. ⁊ Inn. s. eo. ex transmissa. quorum
primus est tps hostilitatis, qualis exigat hostilitas. Dicit Inn.
qd talis, qd nō reddat ius in terra pper impetū hostiū: ideo non
habuit pars, contra quam currit prescriptio, facultatem petendi
sibi debitū. ff. de acqui. poss. qui vniuersas. §. i. ⁊. ij. ⁊ de vsuca. l. na-
turaliter. Unde lz fuerit opinio q hoc casu fuerit iterrupta, vera
est opinio qd dormit: vnde finita hostilitate, poterūt antiqua tem-
pora vltimis 9tinuari, ⁊ subducto tpe hostilitatis cōtinuabit. j. e.
auditis. Ad hoc alle. Bar. l. fi. C. fini. regun. limito alle. cōsti. Fred.
6 de pace Constā. §. possessiones. ¶ †Gl. ponit quatuor casus, in qui
b⁹ dormit tps pupillaris etatis: alle. iura. Tps suspēsionis plati

tempus durantis matrimonij quo ad vxorē, que agere nō pōt: tē pus patrie potestatis quo ad filiumfam. Sed oēs isti casus pñt reduci ad vnā regulā .s. positā, q̄ vbicūq; quis impedit agere impedimento iuris, nō currit prescriptio, ⁊ dormit, durante tali impedimēto. Hoc tñ hꝫ intelligi in prescriptionibus currentib⁹ ex terminis prescribētis. Secus in his, que currunt ex negligentia non vtētis. tex. ⁊ gl. ff. de serui. ru. pdi. l. ⁊ Attilicinus. De hoc p Cy. C. de preci. Imper. offe. l. quoties. Fallit quando impedimentū agendi surgit ab indictione feriarū: q̄ si ferie sunt vsitate, currit tēp⁹ ⁊ non dat restitutio: q̄ preuideri potuerunt, secundum Inn. ff. ex quib. cau. ma. l. sed ⁊ si per pretorem. §. si ferie. Si non sunt vsitate, tunc currit tēpus ipso iure, sꝫ datur restitutio tanti tēporis, quātum perdidit propter tempus lapsum inutiliter, ⁊ illud subducit data restitutione: oportet tamen q̄ doceat se voluisse agere. bene dicit: sed tunc potius est impedimentum facti, ⁊ hoīs, q̄ iuris, s. repentinas ferias indicentis. Inquantū dicit necesse vt ostēderet se interim voluisse agere, bene dicit, alias non purgat negligētiam, nec apparere potest qd̄ fuerit impeditus ꝑpter ferias: sic si quis impedit casu, oportet q̄ tēpore casus dederit operā rei expediende: alias casus nō excusaret: vt. ff. de re mili. l. qui cōmeat⁹. ⁊ not. in l. ij. §. si qs ita. ff. si quis cau. per Bar. qd̄ notabis. Quintū casum, ⁊ hic est proprius, qñ facto impedit, vt non currat, ponit Inno. tēpus plati male alienātis, ⁊ dilapidantis: quia illud subducit. xvi. q. iij. si sacerdotes. Sext⁹, tp̄s captiuitatis ab hostibus, quādo ecclesia est ab hostibus capta, ita q̄ prelatus agere nō potest: vt. s. e. ex transmissa. Procedit hoc forte fauore ecclesie: nam priuato, vt puto, curreret, sed daret restitutio, dūmodo in ciuitate ius redderetur. Uel pcedit casus, qñ tota ciuitas est capta, ita quod ibi ius non redditur: ideo q̄ in Italia quandoq; derobantur capte ciuitates, ⁊ non pōt ibi ius haberi ꝑpter occupationem totius ciuitatis: satis equum puto q̄ non currat tēpus. Secus puto, si vna ps alterā expelleret de ciuitate, ⁊ alteri ius non redderet, vt aliquādo fit: q̄ tunc curreret tp̄s, ⁊ daret restitutio, cū nō reperiatur hic casus a iure exp̄ssus, vt nō currat ipso iure. Septimus tpe schismatis. i. diuisionis ecclesie; q̄ si ꝑpter schisma nō pōt ecclesia habere ius, propter ciuitatē, que tenetur a schismaticis, tūc nō currit tp̄s ipso iure. j. eod. cū nobis olim. Octauus, tēpus vacantis ecclesie. j. eo. auditis. s. c. j. ⁊. c. de quarta. Idem si vacat hereditas. de stip. serno. l. si seruus hereditarius. Nonum casum addit Bar. de tempore mortalitatis, quo ius non redditur: q̄ illa est hostilitas Dei, per c. ex transmissa. Hoc sentire videtur Inn. hic, inquantū dicit, si ꝑpter defectū iudicis, vel rei, nō agat, qd̄ non currit tp̄s. ⁊ allegat. l. sed ⁊ si per ptorem. per totam, vsq; ad. §. quod vero. Sed illa pbat dandam restitutionē. Per que puto quod ex quo non apparet expressum, ⁊ impedimentū facti est, op⁹ esse restitutione in oībus casibus, in quib⁹ dixi dormire: licet qdā dixerint opus esse restitutione ad tp̄s, vt quidā dicūt, quos recitat hic Inn. per. l. ab hostibus. §. si. ff. ex q. cau. ma. Nec ob. illa lex, quia ibi loquitur in casu absentie Reipublice causa, vbi nō reperitur dispositū quod nō currat. Idē si deducit siue sit medium tp̄s, siue vltimuꝫ prescriptionis: lꝫ aliqui dicant per illū. §. si. q̄ nō subducit mediū, nisi prescriptio sit tpe impedimēti cōpleta. Nec ob. ille. §. q̄ loquit in tpe, qd̄ subducit non ipso iure, sed per restitutionem, quo casu lꝫ in illo sint opi. tenendo illā q̄ non subducat, dicitur qd̄ aliud est in restitutione, que odiosa est, ⁊ stricta, aliud in dormitione p̄scriptionis, que fauorabilis est. Itē restitutio fundat super lesione: oportet ergo qd̄ detur lesio, ex qua causet restitutio, que datur. nisi demum tpe impedimēti sit cōpleta prescriptio, ⁊ sic sit perfecta lesio. C. de resti. in integr. minorib⁹. ar. de iurein. nā ⁊ postea. §. si minor. Et hoc tenēdo opi. vnā, que fuit Hug. Sed si tenes opi. Bal. idem est in restitutione, qd̄ in dormitione, vt etiam ad mediū tp̄s restituat. Et in hoc residet Inn. Sup istis opi. quid tenēdū. Dic vt p Cy. in. l. ignorare. ⁊ l. si quo tpe. de rest. mi. p Bart. But. ⁊ alios in. l. ab hostibus. §. sed qd̄ simpliciter. ff. ex qui. cau. ma. qd̄ expediui super cle. j. de restit. in integ. ideo non insto hic. Per qd̄ decide scripta post Hos. j. e. cum nobis. que scripta sunt hic p Io. an. De materia in tit. cū contingat.
7 alleg. in glo. ⁊ in. §. j. actione. alleg. in gloss. † Nunquid aūt ex pacto possit impediri prescriptio: tangit Ioā. an. post Ros. super rubrica de prescrip. in addi. Specu. ⁊ tenet quod pacto pōt induci, ⁊ proderit pactū contra ipsum paciscentem: q̄ non pōt habere bonam fidē, ⁊ contra habentē causam ab eo: quia sic regulariter nocet pactū. C. de euic. l. emptori. ff. si fam. fur. fe. di. l. quoties. Nō aūt impedictur alter extraneus: q̄ pactū personale non sequit tertium: vt l. si. ff. de contrab. emp. ff. de reli. ⁊ sump. fu. l. Neratius. Ad hoc videt text. expressus in. l. quod si nolit. §. si quis ita. ff. de edi. edic. Barto. post Dyn. illud videtur approbare in. l. nemo potest. de lega. j. vbi Dy. Sed dicit qd̄ non ex viribus pacti, sed pro eo quod deficit bona fides in casu, in quo exigit, vbi nō exigit bona fides, vel adest, vt in extraneo, dicit qd̄ pacto impediri non potest, sicut nec fundata super vtilitate publica. de fo. competen. si diligenti. Puto q̄ et ex vi pacti: q̄ hec tangunt principaliter priuatam vtilitatem, secundario publicā, cui potest pacto renuntiari, vt dixi de fo. cōpet. si diligenti. qd̄ maxime procederet in prescriptione mere odiosa: et q̄ pōt pacto interrūpi: vt dicit Dy. in. l. sicut. de prescri. xxx. ann. multo fortius impediri inchoari: vt de iureiur. item quia pactum excludit negligentiā. vide quod no. C. de sacrosanct. eccl. authenti.
8 quas actiones. † Ex his decidit an prescriptio currat contra prodigum. Io. an. in addi. Specu. hoc tit. Uber. de Bobi. tenet q̄ sicut non currit pupillo, ita nec furioso, vel prodigo: nā lex prohibens alienare pupillo, extendit ad prodigum. ff. de re. eo. l. qui neq;. C. de cura. fur. l. ij. ⁊ quia plus est similis ꝓdigo, quam adulto. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. Fulcinius. §. adeo. Ad omne dubium tollendū dicit quod est vtilius quod detur restitutio, ⁊ petatur. Non ob. quod non possit agere: quia imo potest cum curatore. Hec puto vbi prescriptio causaretur ex alia alienatione, quā prodigi: vbi prodig⁹, vel furiosus alienaret, tunc dicendū vt. l. ij. §. si a pupillo. de vsuca. p emptо. ⁊ dicam. j. eo. si diligenti. ⁊ de reg. iur. qui contra iura. et
9 ff. de vsuca. l. nunq̄. † Ex hoc deciditur an iacente hereditate currat p̄scriptio. Spe. dicit quod sic, tit. de p̄scriptio. §. j. versicu. item no. alleg. ff. de in diem addic. l. si p̄dio. ff. de vsur. l. fina. ff. de diuer. et temp. p̄scri. l. si seruus. ff. de verb. obl. l. ad diem. sed iura illa loquūtur in conuentionali. Satis puto quod cum sit in facultate heredē adeūdi, currat p̄scriptio, si per eum stat: q̄ pōt facere vt possit: vt. l. qui potest. de regu. iur. de elect. c. si. Sed si alter est impeditus, equū est eum restitui, ex quo subest facti impedimentū. Ad quod ff. ad Carbo. l. si prius. ⁊ quod no. ff. de acqui. here. l. ventre. Uerdam, que ponit hic Cald. de p̄scriptione obediētie, dicā. j. ec anno
10 tis. ¶ † Ultimo glo. enumerat aliquos casus, in quibus non currit p̄scriptio ex cā concernēte personam prescribentis, vel ex qualitate possidendi, vt in p̄cario tenente. x. q. iij. cognouimus. est ratio, quia non sibi, sed alteri possidet: vnde non potest esse bone fidei: vt. l. male agit. C. de p̄scri. xxx. anno. Et est ratio. que sequitur. Idē dicit gl. in vsufructuario. Et est eadē ratio, inquantū velit ꝓprietatē p̄scribere: q̄ illo respectu est in mala fide: sed si vellet prescribere respectu vsusfructus, bene potest, si non habet vsumfructū, spatio, cuius tpis initij memoria non existat. l. iusto. §. non mutat. ff. de vsuca. Itē ⁊ spatio. x. vel. xx. annorum quo ad laicos, ⁊. xl. quo ad ecclesiam: vt. l. si. C. de long. tēp. prescr. Nec obstat dictus. §. non mutat: quia non prescribitur cum proprietate, vel non p̄scribitur spatio triēnij tanq̄ res mobilis, sed sic vt res immobilis, vt ibi dicit Bart. Nec obstat quod non habet causam continuam: q̄ satis est continua, ex quo seruitus debetur p̄sone: q̄ animo continuatur, vt dixi de censi. c. peruenit. Itē dicit glo. de creditore: dicit illud verū, inquantū vellet p̄scribere ꝓprietatē. Et est ratio, vt dixi, q̄ alteri possidet: ⁊ sic esset in mala fide. Idē dicit de colono. Et est eadem ratio. Fatetur gl. quod prescribit spatio lōgissimo. Forte vult in gl. in. l. sicut. C. de prescri. xxx. an. qd̄ prescribat spatio. xl. anno. vel tanti tēporis, cuius non sit memoria. Quod non placet, nisi referatur glo. ad vsufructuarium, inquantum vellet prescribere vsufructum. Inquantū referatur ad alios casus, vel ad istā respectu ꝓprietatis, nō pcedit glo. iure nostro ꝑpter malā fidē: vt. j.
11 c. si. ⁊ regula, possessor. de reg. iur. li. vj. † Nunquid aūt si colon⁹ alteri vendidit, ⁊ domino soluit pensionem, vel nō soluit, possit prescribere emptor: vide per Spe. in ti. de prescri. ⁊ de alijs circa colonū, §. j. versi. quid si colonus, Et hec sufficiant pro modo.

1 ☞ Prescriptio centenaria currit in feudo Romane ecclesie contra ipsam ecclesiam.
2 Laicus est capax census temporalis debiti ecclesie ratione iurisdictionis temporalis.
3 Census potest deberi, ⁊ peti ratione consuetudinis.
4 Seruitia possunt dici debita ratione consuetudinis.
5 Litis contestatio inducitur rñsione ad ius, non autem ad factum.
6 Liber censualis, in quo scripte sunt solutiones census, ⁊ recognitionis probat. nu. 7. 14.
8 Prescribere pōt ecclesia Romana contra priuatum minore tpe.
9 Notarij assertiones presumunt rei scripte veritatem.
10 Prescribi quomodo potest ius debitum subiecto.
11 Prescriptio minor centenaria nō currit contra vasallum ecclesie.
12 Testis deponens super solutione debet deponere ex qua causa sit solutum.
13 Testium dicta obscura possunt probari ex instrumētis pductis. Priuilegij non vsus per negligentiam quid operetur.
14 Prescriptio non currit contra tributa.
15 Prescribere an possit vasallus feudum, ⁊ libertatem feudi.
16 Notarij scripture in dubio creditur.
17 Testi dicenti se aliter dixisse quam notarius scripserit, an credatur.
18 Relationi per notarium scripte, si seruiens dicat se non ita retulisse, cui credatur.

Domus

19 Domus cardinalis, vel episcopi, presumitur fidelis vt camera pa
pe.
20 Officium camerarij quid sit, et an expiret per mortem pape.
21 Prescriptio minor centenaria cõtra Romanã ecclesiã nõ currit.
22 Clausula, forma facta et placita, quid significet.
23 Instrumentis in factis antiquis plenior datur fides, quam testi
bus.
25 Prescribere an possit castellanus ecclesie feudum ipsius ecclesie.

1 Ad audientiam. ¶ † In feudo Romane ecclesie, cõtra ipsam
ecclesiam, et vasallum currit sola prescriptio cẽtenaria.
b.d. In prima processus narratio. In secunda diffini
tio. Prima subdiuiditur: qr prima ponit petitionem actoris. Se
cunda rñsionem rei, ibi: sed ea. Tertia pbationes actoris, ibi: ad
2 qd. ¶ † No. laicũ capacẽ tpalis census debiti rõne iurisdictionis
tpalis in loco: et põt papa illũ licite laico cõcedere. Quod not. pro
3 istis laicis, quibus conceditur catena super pontem. ¶ † No. cen
sum posse deberi, et peti ratione consuetudinis. Et sic procedit li
bellus cũ hac, Peto cẽsum cõsuetudine debitum. Uide. de offi. or
di. cum dilectus. ¶ No. qp etiã pluralitate iuriũ in re procedit libel
lus enumeratis aliquibus iuribus, apposita clausula generali.
4 ¶ † No. rñsione ad ius, et non ad factũ, litis cõtestationem induci.
Unde si rñdeat, petita non deberi, inducitur. de quo de lit. cõte. c. i.
5 ¶ † No. arg. librum cẽsualem, in quo pscripte sunt solutiones cen
sus, probare solutionẽ census, et consequenter censum debitũ: et sic
tales libri vt publici probant, qñ reperiunt in archiuo publico, et
loco nõ suspecto: qr hoc modo scriptura dr authentica: vt no. de fi.
instru. c. i. et ij. p Inn. ¶ No. in actu perceptibili sensu visus et audi
6 tus, vt est solutio census, valere testimoniũ de visu tantũ. ¶ † No.
7 ecclesiã Romanã prescribere cõtra priuatũ minori tpe. ¶ † No. li
brũ cẽsualẽ recipere, et habere pbationẽ, et illi detrahi secũdũ qua
litatem loci, in quo repertus est: vt si in loco suspecto, non datur fi
des: si in loco publico, qui publicus est, vbi est penes principalem
authenticã personam, vel eius officialẽ, tum authenticus est, et p
8 bat. ¶ † No. presumi pro assertis a notario, et credulitas surgit ex
eo. qr habet offm de publico, et qr iuratus: vnde credit, testes dixis
se qd scripsit eos dixisse, lz aliud aperte asseratur, donec probet cõ
9 trarium. ¶ † No. qd ius subiecto debitũ, inquantũ subiecto est de
bitũ est prescriptibile non prescriptio iure domini, inquantũ sub
iecto est debitum, nõ vt ppriũ, sed noie dñi, cõ subiectũ hoc ius nõ
prescribitur non prescripto iure dñi: et tũc habes practicã sniandi
hic: qr adiudicandũ est ius sibi, non vt sibi, sed tanq tali subiecto.
10 ¶ † No. qd cõtra Romanã ecclesiã nõ currit nisi centenaria pscri
ptio, nec cõ alium ad piudiciũ Romane ecclesie, vt noie Romane
ecclesie nõ possit ius psequi, lz currat ad preiudiciũ proprium, nec
sibi tanq sibi non rñdeatur: et sic ppter cõnexitatẽ cũ iure alteri⁹
11 quis cõsequit p alium, et alterius noie, qd suo nõ cõsequit. ¶ † Op
po: qp testes nõ pbarent censum debitũ Romane ecclesie qr nõ de
ponebant ex qua cã solutũ, et sic probatio non releuabat. de cẽsib⁹,
peruenit. de cã poss. c. si. et qd ibi no. So. Dicit Io. an. qd cãm pro
bat priuilegiũ, et liber censualis: ideo forte dicit magis authorita
12 te priuilegij, etc. ¶ † No. hoc dictũ qp testes, et eorũ dicta alias obscu
ra, et non concludentia clare, certificant, et declarant ex instris pro
ductis in eo, in quo deficiunt, si veritas ex instris patere põt. Et
no. qd narrata in priuilegijs pape ex priuilegijs pbant, etiã in ibi
13 assertis ad cõmodũ pape. ¶ † Opp. qp sol⁹ nõ vsus priuilegij non
repellat eũ: potuit eñ nõ vti, qr nõ potuit cõsequi debitũ ab illo: et
sic nõ est negligẽs. So. Hoc intellige, qñ nõ est vsus, ita qp pateat
de negligẽtia. de pui. accedẽtib⁹. et c. si de terra. C. de diuer. resc. fal
14 so. ¶ † Opp. qd nõ currat ẽt cẽtenaria: qr cõ tributa nõ currit pre
scriptio. C. de pscri. xxx. an. l. cõperit. So. Aliud in cẽsu, vt hic: aliũ
in tributo, vt ibi. Cẽsus põt deberi altero respectu, quã in signum
supreme superioritatis: tributũ qd pstat in signum recognitionis
supreme superioritatis, nõ est pscriptibile. Uel hic allegabat pscri
ptio, nõ tñ in cẽsu, sz in alijs, sm Hos. Io. an. remittit ad duo. in. o.
15 l. iij. gl. fi. † Aliqñ aũt vasallus possit pscribere feudum, et liberta
tem feudi: vide in Spe. de prescri. per Io. an. super rubrica, in ad
di. magna. vñ. sint alia. vbi dicit qp si tenebat ad certas pensiones,
vt qr tenebat ad tenẽdum equum dño, imputandũ est dño qp illas
non exegit. Si erat feudũ honorificũ, non est quid imputari dño,
tũc si intra tps. xxx. an. dño habuerit negotia, ad que vasalli essent
vocãdi, et verisimile est qp dñs vocasset, si vasallus fuisset in militia,
vel vxore ducẽda: et tũc qr interpellasse ex hoc videtur ius dñij. pre
scribit. Hoc posset pcedere de iure ciuili: de iure canonico si est va
sallus, ex facto suo nõ posset pscribere: qr non habet bonã fidem: si
ex facto alieno, posset procedere qd est dictum. Idem puto in em
phyteuta. ad hoc quod no. gl. et ibi Bar. in. l. comperit. de prescrip.
16 xxx. an. ¶ † Oppo. quod non debuerit credi notario, si aliter scri
psit, quam dixerint testes: vt de falsis. per totum. Solut. Hoc di
cebat sola pars: sz notario credit vt publice persone, ex quo aliter
17 nõ pbatur, precipue circa acta. de pbatio. qm cõtra. † Per hoc vi
detur solui qstio dominicalis, si testis dicat se aliter dixisse, qua no
tarius examinãs scripserit, an credatur testi, an notario, de quo in
Spe. de teste. §. i. v. sed pone, ecce iudex. et de instru. edi. §. restat. v. si.
quid si dum attestationes. et versi. sequẽtib⁹. Spe. in prima alle. di
cit qd de iure deberet credi plus testi: qr plus credit voci testiũ, q
instrumẽti. in authen. de fi. instru. et cau. §. sed et si instrumenta. et §.
si vero moriant. dicit qd de facto plus credit notario: nam lz aliud
sit de iure, sed si iudex audiuisset cum notario, plus crederetur ta
bellioni, sm Ja. Bal. hoc verũ dicit ad finẽ, ad quẽ testes fuerunt
inducti. Sed si testis accusaret de falso ad penã qd dixerit falsum,
non staretur dicto notarij. Et dicit Spe. oẽs doc. in sua priuata in
hoc concordasse, et hec voluit in scdã alleg. ver. qd si vnus. versi. idẽ
cõcludit Spe. in scdã alle. tz qd credit ẽt de iure notario, si sit bone
fame ppter officiũ suũ, vt hic, et C. de reb⁹ corũ. l. magis. §. nõ pas
sim. de appel. cũ parati. ad hoc de cõdi. app. p tuas. in integra. Itẽ
qr testes singulares cũ singulariter examinent. de ele. cũ dilecti. et c.
bone. Si autẽ tabellio sit suspecta psona, poti⁹ credit testib⁹. C. de
suspe. tu. l. iij. §. final. et ff. de accu. l. si cui. §. ijsdẽ. de pign. illo. in fi. et
remittit de fi. instru. cũ Joannes. Ad hoc facit de accu. cũ dilecti.
18 † Ex his decidit Jo. And. in Spe. in loco palle. sup ver. qd si vn⁹.
Si notarius attestet nũciũ, vel preconem retulisse se talẽ citasse, si
postea ipse nuntius dicat se illũ non citasse, nec vnqñ retulisse, an
credatur notario, vel nuntio: dicit Jo. And. quod Cy. in. l. si quis
decurio. C. de fal. tenet cũ Ja. de Are. ex qualitate personarũ, cum
vterqp gerat officiũ publicũ, hoc dijndicãdum: vnde si tabellio est
suspectus ex prius gestis, addito dicto vnius testis huic suspicio
ni, sibi nõ creditur, sed duo hec imperfecta faciũt vnum perfectũ.
C. de testa. sancimus. de proba. reos. Uel in dubio stabitur scriptu
re. ff. de re iud. l. diui. de legi. tuto. l. legitimos. secundum Jo. And.
19 ¶ † Quero ad quid ponderet librum inuentũ in camera cardina
lis. Dic qd ponderat, qr sic presumitur camera cardinalis fidelis,
sicut camera pape. arg. C. de sen. prefe. preto. l. vna. et de app. nouit.
secundum Host. de quo remittit ad no. de fi. instr. quod super his.
de testi. cum a nobis. et dicit quod hic possit habere locum in epi
20 scopo. sm Pe. de pbatio. post cessionẽ. ¶ † Quero quid sit offm
camerarij, Dicit Jo. viij. q. i. c. i. qd ad officium eius spectat tpalia
pauperibus erogare. Ipsius aũt officium non expirat per mortẽ
21 pape: vt in clemen. ne Romani. de elect. ¶ † Quero an contra Ro
manam ecclesiam in bonis inferiorum ecclesiarum inquantũ valet
agere, currat pscriptio minor centenario. Host. ponderat hoc ver
bum principaliter: quasi sit intentio lre Romanã ecclesiã gaudere
hoc priuilegio in bonis principaliter spectãtib⁹ ad mensam eccle
sie Romane. vl pñmoniũ, qd tanq principale, et pprliũ est ab alijs
exclusum. in authen. hec cõstitutio. col. viij. Et sic nõ colligitur hic
ecclesiã Romanã se posse opponere cõ omnem pscriptionẽ quadra
genariam in particularibus ecclesijs, quasi ad eã primo et princi
paliter spectet, et ei sit subiecta. de quo. s. c. ij. Archi. xvj. q. iij. nemo.
et de pscri. c. i. lib. vj. dicit quod quo ad hoc priuilegiũ ecclesia Ro
mana illa gaudet ecclesia Laterañ. et res eccle fili⁹, et gñaliter oẽs
res ecclesie, q ad dispensationẽ apostolici pertinẽt nullo medio, ha
bent hoc priuilegium. vt hic, et nõ possessiones ecclesie sancti Pe
tri: lz vtrobiqp patrimoniũ pape, et eccle Romane dicãt patrimo
nium beati Petri, secũdum Hug. Attẽde tñ qd licet quo ad ius,
quo exempta ecclesia, est subiecta pape, non prescribit minori spa
tio cẽtũ annorũ: tamen quo ad res particulares ecclesie exempte,
pscribit spatio. gl. anno. xvi. q. ix. volumus. tex. et gl. et Archi. et no.
de capel. mo. c. ij. et dicit Archi. quod hec est opi. omniũ. Archi. ta
men residet in opi. contraria. de pscri. c. i. lib. vi. vbi dicit Jo. tene
re, et Hug. quod iura ista debent intelligi ne in reb⁹ ecclesie Roma
ne fiat pscriptio, vel currat. Et ad. c. volumus. dicit qd speciale est
ibi gratie fauore, quo apostolicus illud monasteriũ amplexat: alias
Romane ecclesie nisi spatio. xxx. annorũ pscribunt: sz tene primũ.
Itẽ inquantũ agit prescribere in inferiori ecclesia ad preiudicium
solius inferioris ecclesie, et non Romane prescribit spatio cõmuni:
vt not. Archi. in. d. c. volumus. ad quod de re iudi. cum super. et de
resti. spol. olim. i. Unde per se non posset se tueri, si quadragenaria
allegaret: sed bene mediãte Romana ecclesia, et sic p aliũ cõsequit,
qd per se non cõsequeretur. ff. quemadmo. ser. amit. l. si communẽ.
sm Inn. et sic sibi solui debent, non tanq sibi, iuxta illud, Non tibi,
22 sed Petro. Ad hoc de iureiur. et si Christus. ¶ † Quero cum gl.
qd est dicere Forma facta et placita. Gl. dicit, id est, iurisdictio cau
sarum: et placitas, id est, penas pecuniarias delinquentium. Alibi
dicitur emenda, secundum Joan. And. de offi. ordin. dilectus. et de
verbo Placita, vide priuile. ex parte. super. i. gl. Jo. And. exponit
banna. i. ius indicendi bannum, vel edictũ, et placita est elusio vul
23 garis. sic. j. ne cle. vel mo. c. i. xv. q. iiij. ¶ † Opp. qp detur testib⁹ fi
des, sicut et instrumẽtis. C. de fi. instru. in exercẽdis. et in. c. cũ Joan
nes. de fi. instru. So. Speciale est in factis antiquis, vt plus detur

fides instrumentis,quā testibus.ff.de proba.l.Celsus. Fallit scdo
vbi scriptura est necessaria. Tertio fallit vbi allegatur priuilegiū
quasi exigat scripturam:vt dicit glo.de censi.c.j.ad hoc quod not.
de proba.tertio.Uel secundū Jo. And. respicit factum: qr testes
dicebant se vidisse censum solutū:priuilegium non asserebat illud
14 debitū.r facit de priuile.si papa.lib.vj.¶†Glo.secūdo modo colli
git qd liber censualis facit fidem in factis antiquis.ad hoc de p
ba.causam.secundo qd liber scriptus de archiuo publico dicitur
publicum,r autbenticum.¶Querit gl.an castellanus hic potuit
prescribere ius hoc tanq feudatarius ecclesie?Glo.dicit quod sic:
quia per hoc nō preiudicatur ecclesie Romane.sic.xvj.q.iij.volu
mus remittit ad ibi no.Jo.And.r qd scribi de postul.prela.bone.
super.iiij.glo.r quod not.j.c.proxi.gloss.non placet Hosti.ne Ro
mana ecclesia habeat vasallum,quem nollet, vel nō expediret.In
si.pen.glo.dic ad idem de offi.ordi.si sacerdos.

1 ☞ De prescriptione cētenaria tempora schismatum deducun
tur.
2 Prescriptio centenaria non currit contra ecclesiam Romanam.
3 Prescriptioni si obijciatur de tempore, quo potuit dormire,non
obstat,rc.
4 Prescribere an possit ecclesia Romana contra inferiores minori
tempore centum annorum.
5 Prescriptio an possit tolli per statuta.
6 Prescriptio non currit contra ecclesiam Romanam in iuribus
prelationis.
7 Prescriptio centum annorum an sit impossibilis probari.

1 Cum a nobis. ¶†De centenaria prescri
ptione,que sola currit con
tra Romanā.ecclesiam,tempora schismatum deducū
tur.In prima decisa consultatio.In secūda responsio,
2 Secunda ibi:licet.¶†Not.qd ꝯ Romanā ecclesiā non currit nisi
centenaria prescriptio.¶Secundo nota qd tēpora schismatū de
prescriptione subducuntur, quibus dicitur prescriptio dormire.
3 ¶†Nota effectum qd prescriptio dormiat:qr,tempus inutile me
4 diū inducitur,r alia simul vtilia iungūtur.¶†Quero an ecclesia
Romana ꝯ inferiores ecclesias pscribat spacio cōi quadraginta
annorū,an exigatur centenaria.Jo.And.remittit ad Spe.eo.tit.
ver.illud etiā Uin.sentit qd quantum ad papam nō prescribitur:
quia res ecclesie sunt sue:r sic nō possunt amplius effici sue.l.iij.§.
subtilius.ff.de cōdi.ob causā.Sed certe domin⁹ est vniuersaliter,
sed pōt prescribere in specie:r puto ꝙ quadraginta anni sufficiāt,
ne ius introductū pro ea cōtra eā retorqueatur. de reg.iur. qd ob
gratiā.li.vj.An valeat priuilegiū quod nulli ecclesie currat pscri
5 ptio?Cyn.quod non. ¶†Nota,qr facit qd per statuta non posset
tolli pscriptio:qr hoc esset derogare iuri publico, r statutum esset
contra publicam vtilitatem.iiij.distin.erit autē lex.Credo qd hec
non posset facere inferior iudex ecclesiasticus:quia cōtra canones
esset.de ma.r obe.quod super his.sed bene hoc facere posset statu
tum laici,quia aliquam habet equitatem in se,ne quis locuplete
6 tur cū aliena iactura.¶†Opp.qd contra Romanā ecclesiam nō
prescribatur.xciij.dist.qui cathedram.Sol.In rebus r possessio
nibus contra Romanā ecclesiam bene currit prescriptio: sed in
priuilegio prelationis,quo super alias obtinet principatum ,non:
quia hoc esset prescribere contra obedientiam,qd fieri non potest.
ꝯ.eo.cū non liceat.hoc tenuit Uincen.Adde quod no.de priuil.ac
cedētibus.Uide Inn.de postu.bone.ij.Archi.xvij.q.iij.nemo.r.q.
viij.volumus.de ele.egro.c.j.lib.vj.r ponit Jo.An.de priui.abba
tes.lib.vj.in Nouella.ibi superioritatis insignia cōtra ipsum pre
7 scribi nō possunt.¶†Opp.qd sit impossibilis prescriptio centū
annorū:r sic melius esset dicere qd nulla currat prescriptio,cū pa
ria sint nō esse,vel nō posse probari:nā per instrumentū non potest
pbari:quia per illud nō probatur possessio de fide instru.inter di
lectos.Per testes etiā nō:quia opꝫ quod habeant saltē.cxiiij.an
nos,r pauci reperiuntur ad talē etatem ascendentes.Solu. Dicit
gl.quod probabitur probādo memoriā nō extare:qr tanto tempo
re res alie prescribuntur,que alr nō prescriberent.ff.de aqua quo
ti.r esti.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.Uel quod testes dicāt se audiuisse
a suis maioribus,nec sit aliquis,q viderit,vel audiuerit cōtrariū.
Si enim probatur de antiquitate.ff.de proba. si arbiter.glo.dicit
quod nō est recedendū a verbis istis:qr debet centenariā probare
prescriptionē,r sufficit quod ita placuerit legislatori,de modo p
bandi memoriā non extare.de verb.sig.super quibusdā veniēs.et
c.quid per nouale.de prescri.c.j.lib.vj.in vltima glo.quod centena
ria sit probanda,vt glo.tenet Uinc.r Hosti.dicens hoc priuilegiū
per gl.nō ledendum,maxime qr respicit honorē Dei,r fauorē eccle
sie:nā r priuilegiū concessum priuato non debet ledi, vel minui.de
reg.iur.decet.lib.vj.Sed per hoc non soluitur cōtrariū.Dic ergo
qd centenaria pōt probari:qr licet sit difficile,possibile est tn tāte
etatis testes inueniri.Itē per instrumenta posset probari prescri
ptio.j.c.si diligenti.no.r per confessionem.Unde licet non sit,suffi
cit quod esse possit,vt vitetur obiectio.Sentit gloss.quod maior
xiiij.annis non posset testificari de his, que vidit in etate minori
xiiij.annorum.r hoc no.iij.q.ix.testes.Jo.an.remittit ad no.per se
de cor.viti.ex parte.r vide in Spe.de teste.§.opponitur.versic.sed
nunquid factus pubes.r Jo.xxxvij.di.relatum.

1 ☞ De prescriptione subducitur tēpus,quo vacauit ecclesia,con
tra quam prescribitur.
2 De lege diocesana,que esse dicantur.nu.15.
3 Prescriptione potest eximi ecclesia a potestate episcopi ex toto
per alteram ecclesiam.nu.9.
4 In libello petitionis iuris debiti non solum venit debitum iure
communi sed etiam debitum iure speciali.
5 Prescriptionis interruptio non ꝯcluditur per interruptionem
alicuius articuli,respectu iuris vniuersalis.10.20.
6 Prescriptibilis est cognitio causarum matrimonialium ab infe
riore.
7 Prescribi potest res determinata ex titulo indeterminato.
8 Prescriptionis interruptionē non sufficit probare ad illam rum
pendam.
9 Probatio vniuersalis preualet probationi indefinite.
10 Interruptio non concluditur respectu iuris vniuersalis per in
terruptionem alicuius articuli respectu eiusdem vniuersalis,li
cet alias interruptio quo ad vnū,se extendat quo ad totū.nu.20.
11 Prescriptio qualiter interrumpatur in incorporalibus.
12 Prescriptio an tollat debitum singulis annis soluendum.
13 Subiecta quando dicatur vna ecclesia alteri ecclesie pleno iure.
14 Actionibus,vel exceptionibus , seu probationibus simul pluri
bus accumulatis,que sit prior expedienda.
15 Actio in materia subiectionis qn̄ sit dirigenda contra subiectum.
17 Ad synodum alterius episcopi si clericus vadat an intersit episco
pi,cui subest ipse clericus.
18 Prescribi quomodo possit ius subiectionis.
19 Actio iuris,priuilegij,r prescriptionis potest cumulari.
21 Prescriptio an currat non valenti agere.

1 Auditis. ¶†De prescriptione subducitur
tempus, quo vacauit ecclesia, con
tra quam prescribitur. Primo ponit processum, r con
clusionem negotij.Scdo indecise narrat restitutionem
ab,vtraqꝫ parte petitam,r concessam.Tertio in versicu.quo circa
committit probationes recipiendas super restitutione,r causam
2 diffiniendam.¶†No.j.que dicantur esse de lege diocesana,r quod
iurisdictionalia videntur legis diocesane:sed dic vt dicam.j.r no.
3 de offi.ordina.dilectus.¶†Secundo no.qd prescriptione ecclesia
potest eximi a potestate episcopi ex toto,dummodo non prescri
bat inferior libertatem,sed ab alia ecclesia alteri delata potestas
prescribatur.¶Nota quod vbi locus est diuersimode nominatus
in libello,r probationibus,ad concludēdam loci identitatem suf
ficit quod in altero instrumento locus sit nominatus diuersimo
de,licet sit vnus r idem locus, r sic vna probatio certificatur per
aliam.¶No.quod de prescriptione contra ecclesiam subducitur
tempus vacans cōmunis ecclesie, quo tempore dormiuit prescri
4 ptio.¶†No.quod in petitione iuris debiti non solum venit debi
tum de iure communi,sed etiam debitum de iure speciali,quando
est accessorium ad debitum de iure communi.vide quod dixi de re
5 stitu.spol.cū ad sedem.de offi.ordi.conquerente.¶†No.quod per
interruptionem alicuius articuli,vel aliquorum articulorum,re
spectu iuris vniuersalis,aut quasi possessionis , non concluditur
interruptio respectu ipsius iuris vniuersalis,vel quasi possessio
6 nis, de quo aliquid.j.¶†No.cognitionem causarū matrimonia
lium prescriptibilem ab inferiore,nisi interruptio probetur.vide
7 contra Hostien.ꝯ.de restitu.spolia.literas.¶†No.quod ex titulo
indeterminato potest prescribi res determinata,vl ius in loco de
terminato,r certo:r sic ex titulo incerto datur iusta causa certum
8 quandoqꝫ prescribendi.¶†No.quod ad rumpendam prescriptio
nem non sufficit probare interruptionem,nisi probetur intra ter
9 minum prescriptionis.¶†Oppo.quod dato quod abbas probet
se prescripsisse ius episcopale in illis ecclesijs,nihilo minus obti
neat episcopus:qd si p abbate faciat probatio testium,pro episco
po facit ius cōmune,qd fundat intentionē super iurib⁹ episcopa
libus.de excep.cū venerabilis.de re.do.cū venerabilis.Dicit In
no.qd quidā hic colligūt ꝙ si abbas probat se generaliter prescri
psisse in aliquibus ecclesijs ius episcopale,r econuerso si episcop⁹
vult in aliquib⁹ ecclesijs obtinere,qr interrupit,oportet quod p
bet:sed his obstat contrarium.Sol.Dicit Inn.quod si testes epi
scopi,r abbatis simul deponūt cōtraria super certis articulis,et
specifice testes epi qd eps exercuit,r testes episcopi consonantes
iuri quasi

iuri, quasi verisimiliora dicētes: arg. de pba. licet cām. ꝛ in hoc be
ne. Quod puto, vbi sunt pares, vel in modicū excedūt testes abba
tis testes episcopi, alias tāta posset esse numerositas, ꝛ dignitas,
qđ verisimilitudini pferretur: qđ arbitrio iudicātis relinquo. Si
autē testes abbatis deponūt in genere ipsum in illis locis posse
disse iura episcopalia omnia, testes aūt episcopi probēt solū eccle
siam, sita in diocesi, ex hoc nō obtinet episcopus, sed abbas: qꝛ licet
quo ad pprietatē episcopus fundet intentū ex hoc qđ probauerit
no super possessionē. de resti. spo. olim. vlti. ꝛ sic nō detrahitur prescri
ptioni, pfert autē abbas tāqꝫ vtiliter dn̄s. Et hoc nō ponit Inno.
scđm qđ nō obstāt cōtraria. Si autē testes abbatis deponāt in ge
nere abbatē possedisse iura episcopalia, episcopus aūt pbet per te
stes ecclesiā sitā in diocesi, ꝛ ipsum episcopū possedisse iura episco
palia: ꝛ sic vnus pbat in genere, ꝛ vniuersaliter, ꝛ indefinite. Inn.
dicit qđ preualet pbatio abbatis, quasi clarior sit probatio abba
tis vniuersaliter probātis, quā probatio episcopi probātis inde
finite: cum indefinita possit in oībus, ꝛ aliquibus verificari: vt no.
de elect. vt circa. lib. vi. ꝛ per Dy. in regula. s. de reg. iu. lib. vi. Quā
doqꝫ testes abbatis deponunt verisimiliter super omnis iure epi
scopali, ꝛ testes episcopi sup aliquib⁹ deponūt exercitiū iuris epi
scopalis in specie per episcopū. ꝛ in illa specie preualent testes epi
scopi in pbatione exercitij interruptionis: dicit qđ super illis ar
ticulis in specie forte sufficit pbatio per duos testes, licet per plu
res probet super vniuersali vsu abbatis, argu. s. eo. illud. Hoc pu
to verū, qꝛ pbatio vniuersalis primo satagit negatiuā: vt de cau
sa poss. cu ecclesia. Secūdo, qꝛ nō est sic determinata sicut probatio
in specie, ꝛ in illa potuit falli plus testis, quā in speciali depositio
ne respectu vnius articuli, ꝛ quia nō omnino est possibile cōtinue
pbare exercitiū, ꝛ possibile est testes abbatis plura vidisse exerci
tia, ꝛ nō oppositū exercitiū epi, quod vnico potuit fieri momento.
Dicit tamē Innocē. quod prudenter faciet examinator, si de sin
gulis capitulis episcopalis iurisdictiōis interroget sigillatim te
stes abbatis. Dicit Hostien. quod hec debet esse cautela aduocati
partis, contra quā testes producūtur. de testibus. c. ij. lib. vi. Inn.
tamen dicit quod hec sibi non placebant: ꝛ remittit de relig. domi.
constitutus. Sed nō video causam quare sibi non placeat. ꝛ no. de
relig. domi. constitutus. quia loquuntur, quando quis exercet vnū
capitulū iurisdictionis animo querendi totū, de quo cōstat, ꝛ pati
10 tur is, qui possidet: in dubio procedit, quod dicitur hic ¶ † Opp.
quod dato quod in aliquibus articulis episcopus exercuerit iu
ra episcopalia, per hoc non interrumpetur prescriptio abbatis,
qui vniuersaliter omnia possidet: nam dato quod eps exercuerit,
nō minus potuit abbas illa exercere, cū visitatio, excōmunicatio,
ꝛ similia possint esse in solidū apud plures, ꝛ sic apud archipresby
terū, archidiaconum, epm, ꝛ archiepm: ꝛ sic cū multiplicetur ius,
nō surgit contradictio in exercitijs. s. cap. j. de offic. Archi. cap. j.
de offic. archipresby. c. ij. ꝛ. iij. Sic ꝛ abbas: nā ex hoc non prescri
bet ius alterius, sed ius illi consimile. Dicit Inn. quod abbas be
ne prescribit cōtra singulos, ꝛ cōtra omnes: nam quicunqꝫ fuerit
ille, eps, vel archieps, vel quiuis alius, qui iure visitatiōis, vel ex
cōicationis, vel alio non fuerit vsus quadraginta annis, ꝛ abbas,
vel quiuis alius in ecclesiastica dignitate cōstitutus p idem tēpus
illud ius exercuerit, bene prescribit illud cōtra omnes, ꝛ singulos,
ad quos illud pertinebat. Secus si per aliquē illorū modorū fuit
prescriptio interrupta: quia tunc nō proficeret deinceps. Et dicit
hoc pbari hic, ꝛ. s. eo. cū olim. Dicit etiā quod qui aliquod ius pe
tit in ecclesijs, debet illud exprimere, ꝛ quo iure illud petit, ꝛ ex qua
causa. Ad quod no. Hosti. de elect. querelā. ꝛ. c. cōstitutus. de offi.
ordina. quāto. ꝛ. c. cōquerēte. ꝛ de li. ob. c. ij. nō clare satisfacit. Inn.
Dic ergo quod in dubio abbas non presumitur velle creare, vel
multiplicare ius, nisi aliud exprimat, sed eo respectu, quo eps, ꝛ in
illa specie iura epalia velle querere, quod pretendit ex deducendi
modo, vt hic pretēdebat: quia dicebat ecclesiam pleno iure exem
11 ptam. ¶ † Quero qualiter interrūpatur prescriptio in istis incor
poralibus. Dicit hic Inno. quod sit eodem modo, quo fit in corpo
ralibus, scilicet per litis cōtestationē, ꝛ alijs modis no. s. eo. illud.
Erit etiā in his specialis interruptio, si eps vna vice saltē fuisset
vsus his iurib⁹ ante cōpletā pscriptionē abbatis. C. de prescrip.
triginta anno. cū notissimi. Idē dicit Innoc. si phibuisset eps per
violētiā abbatē volentē exercere iurisdictionē, quā exercebat, ꝛ p
scribebat, ita qđ timore epi dimisit illā exercere: qꝛ cū possessio p
datur solo animo, fortius interrumpitur. ff. de acqui. posses. l. iij. §.
manumittendi. ꝛ. l. quēadmodum. ꝛ quia deiect⁹ videtur: qꝛ suspi
12 catus est se posse repelli. ff. de acqui. poss. si id, quod. §. si. ¶ † Que
ro quid si singulis annis debes mihi decē, ꝛ cessem petere, tollετur
ne debitū pscriptione: Dicit lex qđ nō tolletur in totū, qꝛ nō inci
pit pscriptio a tempore oblationis, sed a principio singulorū an
norū, vel tpibus, quibus debētur. C. de pscrip. triginta annorū. cū
notissimi. §. in his. Cōtrariū dicit alia lex, qđ stipulatio de aliquo
anno pstādo vnica est. de do. cau. mor. l. senatus. §. si. ff. de ver. obl. l.

Stichū aut Pāphilū. ergo si vna est, ꝛ vnā oblationē inducit, vna
pscriptione tollet. Dicit Jo. And. qđ vnica stipulatio est, ꝛ vnica
pscriptio sufficit: ꝛ sic pōt elidi exceptione pscriptionis. Sed lega
ta sunt plura: vnde tot sunt necessarie pscriptiōes, quot sunt pstā
tiones: ꝛ sic tale legatū nō perit nō vtēdo. ff. qui. mo. vsufr. amitta.
l. si vsufruct⁹ alteri⁹ anus. scđm Gof. de quo pleni⁹ in Spe. de loc. §.
nūc aliqua. versi. xlj. dic vt in. l. de pupillo. §. si pluriū. ff. de oper. no.
13 nun. p Bar. ꝛ dixi in. c. puenit. s. de cēsib⁹. ¶ † Quero qn̄ ecclesia di
catur pleno iure subiecta. Jo. An. remittit de supplen. negli. pla. c.
14 ij. de pben. de monachis. de priui. qꝛ. ¶ † Ultimo instruūt hic doc.
ꝛ Jo. An. qđ vbi accumulantur plures exceptiones, vel pbationes,
prius mandetur expediri, ꝛ expediatur illa, q in expediendo facilior est
reseruata, q hꝫ lōgiorē tractū: nā si p puilegiū apparebit exēptio,
nō est plus insistēdū in pbatione pscriptionis, ꝛ interruptiōis: cū
satis sit, monasteriū p priuilegiū exceptionē pbasse: alias circa illa
oportebit instari, vt sequitur. Ad hoc de elect. si forte. lib. vi. scđm Jo.
15 And. ¶ † Op. qđ multa hic enumerata nō sint de lege diocesana:
qꝛ nō exercitium causarum matrimonialium. ꝛ similiū. So. Dicit
gl. qđ hec lex diocesana nō sumitur stricte pro specie iuris opposi
ta legi iurisdictionis, sed in genere p potestate cōprehēdente ea, q
sunt de specie vtriusqꝫ legis, scđm gl. de quo in. d. c. dilectus. de offic.
ordi. xix. q. j. in summa. ꝛ sic verba libelli late intelligūtur pro libel
16 lante. ¶ † Opp. qđ super subiectione debeat agi cōtra subiectum,
ꝛ nō cōtra possidentē subiectionem. de elect. querelam. Gl. dicit qđ
vbi superior agit de censu prestando a subiecto, ita quod non con
tēdatur de subiectione, libellus est dictādus contra subiectū: vt in. c.
querelā, cū simil. Si agitur de iure subiectionis. gl. concludit libellū
dictandū cōtra illū, qui pretēdit subiectū, ꝛ nō cōtra subiectum.
De hac materia. s. de sen. ꝛ re iud. cū super. de ma. ꝛ obe. inter qua
tuor. vbi de hoc. Inn. hic tꝫ qđ si subiectus ab aliquo possidetur, q
non pretendit se liberum, agi potest contra vtrunqꝫ, ꝛ contra do
minum, ꝛ cōtra illū, qui tenet vt subiectus: nam subditi faciūt quo
minus possideat agens non obediendo: ꝛ sic possidere videntur iu
ra, que petuntur, vt dicitur in confessoria. ff. si vsufru. peta. l. j. in fi. ff.
si ser. ven. l. sicuti. §. sed si queratur. ꝛ. l. si qs diuturno. Cōtra possidē
tes aūt constat qđ recte agitur, vt hic, ꝛ no. de iud. examinata. Exem
plum patet hic: quia superior monasterium in istis ecclesijs ptēn
debat subiectionē, vt possidebat: ipse aūt ecclesie in se ipsis subie
ctionē nō pretendebant: qꝛ in se ipsis impossibile foret qđ haberēt
seruitutem, ꝛ superioritatem. ff. de seruit. rust. predio. si cōi. ꝛ vterqꝫ
tūc tam possidēs, quam possessus admittitur ad defendendū litē,
ꝛ ad assistēdū defendēti, ꝛ ad appellandum. s. tit. j. cū super. Et hoc
est, qꝛ non tm̄ prelatorum interest non perdere iura, que habent in
subditos, imo qnqꝫ interest subditorum dn̄os non mutare. Si aūt
subiectus, qui petit, nō pretendit se subiectum, sed se liberū ꝛ agit
contra eum tanquam possidentem libertatem suam, ꝛ defendentē:
ꝛ tūc dicit agēdū cōtra ipsum, q dicit subiectus, vt quia est in pos
sessione, vt nō teneatur ire ad concilium, vel qđ possit ordinari, vel
benedici a quo maluerit epo. s. eo. veniens. nec tunc prelatus potest
defendere, vel assistere conuenienti, vel cōuento, nec appellare, nec
17 cum eius interfuit. ij. q. vj. nō solēt. ¶ † Quid enim interest epi dio
cesani, si clericus suus vadat ad cōciliū, siue synodū alteri⁹, dūmo
do sibi nihil detrahatur: vel si peto ab eo aliquid qđ diocesanus non
pretendit suum, vel sibi debitum, nec a se teneri: sed ꝛ si de hoc agi
posset, alia via esset agendū: vt no. de app. dilectus. scđm Inn. Host.
dicit qđ non potest concipere hoc, qđ meus subditus teneatur ire
ad alterius synodū, vel qđ possit ab alio benedici, vel ordinari, vel
qđ ali⁹ possit in ipso habere aliqꝫ seruitutem, quin mihi aliqđ pre
iudicium generetur. Simile qđ no. s. de donat. inter dilectos. Sed
dictū Host. procederet, qn̄ esset alias respectu horū iuriū subiect⁹:
sed qn̄ pretendit se liberum, ꝛ procedit dictum Inn. Nisi dicatur qđ ꝛ
tūc interest epi, vt liber sit potius, quā qđ habeat dn̄um, propter
faciliorem vendicationem. Ad qđ no. s. de testi. cū satis. Puto qđ
licet posset assistere defensioni, libell⁹ esset dictandus cōtra preten
dentem se liberū. Ubi aūt dixi defensionem spectare ad vtrunqꝫ,
an snia lata contra vnum preiudicet alteri. Dicit Inn. Primo qꝫ
si snia lata est cōtra illum, ad quem primo loco spectat defensio, sen
tentia preiudicat alteri, per decre. quamuis. de sen. ꝛ re iud. ꝛ per. l.
sepe. ff. de re iud. Hosti. dicit melius dicendum econtrario per illa
iura. Ad quem aūt spectat primo loco defensio: videtur dicendum
qđ primo loco spectet defensio ad prelatum ecclesie, de cuius subie
ctione agitur, qui possidet subiectionem. Secundo ad ministrū illi⁹
ecclesie, seu eius rectorem: secus si ageretur de possessionibus eccle
sie, secundum quosdam. Alij dicunt, forte melius, scđm Inn. qđ his
casibus nō dicitur pertinere primo ad vnū, secundo ad alium: sed
plene ꝛ equaliter defensio spectat ad vtrunqꝫ. C. de libe. cau. l. prin
cipaliter. nec sententia lata preiudicat alteri ignoranti, sed sic scien
ti, per iura allega. Compositio aūt, vel transactio facta ab vno nō
preiudicat alteri, etiā scienti: argu. corū, que no. de trāsa. contingit.
¶ Nota hic vltimum quod illa decre. quamuis. nō hꝫ locū in alijs

remediis litis decisoriis.qd no.De primo aũt dic vt clarius dicã.
18 de sen.et re iud.cũ sup.¶†Opp.qd nõ possit exceptio pscribi.s.eo.
cũ nõ liceat. So.Abbas in se nõ.posset pscribere libertatẽ in mo-
nasterio suo:qr hoc esset pscribere obediẽtiã.Hoc dicit gl.verũ,ni
si super hoc allegaret priuilegiũ qualequale.de consue.cum dile-
ctus.Hoc vltimũ nõ plz:noĩe aũt alterius nõ extinguẽdo,sed alte
ri prelato acquirendo bene prescribi posset.j.eo.cũ ex officij.In ec
clesijs autẽ sibi quoquomodo subiectis bene posset pscribere ab-
bas subiectionẽ,que debet epo sibi,vt sibi acquireret,et ab epo exi-
meret.Qd quidã limitãt,sm Inno.qñ ista iura debent in capellis
alterius,q epi,vel saltẽ qñ de iuribus in capellis alteri respondet,
q sibi.de prescri.cũ olim.C.de summa tri.l.vlti.Sed hoc non tenet
Inno.qr etiam si epo debeant,et sic nõ rñdeat de his alteri,potest
abbas in capellis cõtra epm prescribere qd põt possidere,vt quar
tam decimarũ,mortuariorũ,et similia.s.e.ex trãsmissa.et c.de quar
ta.de sepultu.certificari.Abbas autem vel capelle nõ possunt pre-
scribere obedientiam,vel visitationem noĩe suo:qr in se nõ possunt
talia possidere:nemo enim sibi ipsi de necessitate,obedit,vel se ipm
visitat,et sic de similibus.ff.de arbi.l.pe.ff.ad Treb.l.ille a quo.§.
tempestiuũ.Unde requiritur qd nõ suo noĩe,sed alterius,cui exin
de rñdeat,et ei subiaceant illa prescribant.Ad hoc.j.c.j.Sed dicit
Host.qz et tũc necessarius erit titulus.Ad hoc eo.ti.c.j.lib.vj.Cõ-
clusio glo.qd in se extinguendo quis non prescribat obediẽtiã,vel
iura epalia,tenet Cal.s.eo.cum non liceat.qr tunc prescribens re-
maneret acephalus,cõtra illud.xciij.dist.nulla.xi.q.j.magnum.de
censi.ois ala.et not.de locustis.xvj.q.j.qui vere.tum qr sibi ipsi ne-
mo imperare potest.ff.ad Trebel.l.ille,a quo.§.tempestiuum.ff.de
arb.l.nã et magistratus.et cõsequenter nec se possidere,et sine posses
sione nõ currit prescriptio.s.eo.cãm.de probat.ex literis.ff.de vsu
ca.l.vltima.de reg.iur.in reg.iij.lib.vj.Placet etiã sibi qd prescri-
bere posset qd alteri sit subiectus.j.eo.cũ ex officij.Nõ ob.qd sub-
ditus non possideat,nec alleget se possidere,si dicat alium prescri-
psisse:qr sine possessione non procedit prescriptio,qñ quis illã alle-
gat ad acquisitionem rei vel iuris in re:sz bene potest allegari ad
extinguendum ius alterius cõpetens sine possessione:nã tunc non
exigitur possessio,vel quasi,sicut nec in actione personali.C.de con
sti.pecu.l.ij.et tamẽ prescribitur:et nemo eam vere possidet,nisi cui
illa vere competit:vt no.Inn.de resti.spo.in literis.et facit qd ipse
no.de causa pos.c.j.et in prescriptione obedientie vnum potest con-
siderari,scz qd inquantum dicit relationẽ duorum terminorũ,scz
precipientis,et obsequentis:et procedit quod est dictũ:qr nemo sibi
ipsi imperat:qr natura correlatiuorum est qd vnum non sit aliud.
de bap.debitũ.cũ simil.Et sic non ipse prescribere dr obedientiã,
proprie loquendo,sed libertatem.C.de prescri.que pro liber.in ru-
bro,et nigro.ff.de acqui.pos.l.iij.§.qd si seruus.ff.de libe.cau.l.vt li
beris.§.fi.et l.igitur.§.j.et de priuil.cum olim.ij.eo.ti.cum persone.
lib.vj.ff.de stip.ser.l.seruus cõis.et no.de Iude.c.ij.ff.quemadmo.
serui.amit.l.si partem.§.j.et ij.Uel dic qd eo qd dicit alium prescri
psisse,dicit aliũ possedisse,qui prescripsit:quam pscriptionem põt
allegare:qr interest sua ne mutet tot dños:vt no.C.de furt.l.ancil-
le.Per hoc dicunt dñi de Rota.sua conclusio.ccxxxiij.qd si deca-
nus,et capitulum alicuius ecclesie dicant,et dent in articulis se exẽ
ptos ab omni iurisdictione,et coercitione epi eorũ,et se esse,et fuisse
in possessiõe huius exẽptionis a tãto tpe,cuius cõrij nõ est memo-
ria,nisi dent de plato alio,qui hmõi iurisdictionẽ in eos pscripse-
rat,articuli tales nõ sunt admittẽdi:qr nullus põt se ipsum iudi-
care,vel corrigere,nec etiã possidere,et sic neq pscribere,sed ali⁹ be
ne talia in ipsis prescribit:vel ipsi possent prescribere vt alteri pla
to subsint quo ad iurisdictionẽ,et correctionẽ hmõi,prout legit,et
no.j.eo.c.cũ ex officij.et c.cum non liceat.et c.ad audientiam.secun-
dum eo.Deinde gl.colligit abbatẽ posse prescribere illa,que sunt
iura epalia,et quedã enumerat,inter que ponit auditionem causa-
rum matrimonialiũ.qd no.contra Hostien.s.de resti.spo.literas.
Dic,quedã sunt ordinis mere epalis:et talia non pscribit inferior.
de cõsue.quãto.de exces.pla.accedẽtibus.Quedã sunt ptãtis epi-
scopalis:et talia vident regulariter pscriptibilia,siue sint de lege
diocesana,siue iurisdictiõis:nã de lege diocesana ptz.s.e.c.de quar
ta.De lege iurisdictionis ptz hic.De institutione aũt,et destitu-
tione,dicit hic Inn.posse pscribi p abbatẽ,et inferiorẽ epo.Qd nõ
plz Host.in authorizabili institutiõe incorporali vel collectiua sic.
de quo de offi.archi.cũ satis.de priuil.volentes.lib.vj.ad qd de ca-
19 pel.mo.c.j.lib.vj.¶†Oppon.qd non potuerit abbas accumulare
iura priuilegij,et prescriptionis tanq contraria:quia si habebat
ex priuilegio,nõ poterat prescribere.de fide instru.inter dilectos.
Dicit gl.qd simul tales exceptiones pponere non poterat,sed de
vna poterat trãsire ad aliã.concludens regulariter posse transiri
de vna exceptione ad aliam,nisi vbi tantum oppositum reperiret,
vel vna exceptio cũ alia cõtraria possunt pponi non pure,sed sub
disiunctione.de hoc.j.eo.veniens.de verbo.signi.abbate.xxiij.dis.
qq.de hoc de re.do.dilectus.de reg.iur.nullus plurib⁹.lib.vj.gl.

in verbo,super illa.declarat casum,et factũ.Dicit Jo.an.quod hic
est intentus gl.Celestinus exemerat quedã loca,sed non expresse-
rat loca in priuilegio,vel expresserat aliqua,secuta generali clausu
la.Forte dixit sic,Loca,que tales reges donauerũt libertati,et mo
nasterio nostro,et exemerunt quo ad tẽporalia,et eximimus;a dio-
cesani ptãte.Uel sic.Tale castrũ,et reliqua loca,que tales reges,etc.
vt.s.Hoc ergo priuilegiũ solum licet probaret exceptionem quo-
rundam locorũ in genere,non tñ istorũ,de quibus agebatur in spe
cie.Incaute igit fecit aduocatus monasterij in principio nõ pro-
ducendo regalia priuilegia,sine qbus priuilegiũ istud nõ iuuabat.
Cõcor.qd no.in Spe.de loca.§.nunc aliqua.ver.lviij.in fi.Et dicit
Jo.an.se aliter practicasse similes casus.Quidam bidellus cõdu-
xit equum ad certum locum,qui mortuus est in via naturaliter,vt
dicebatur:locator petebat emendam equi,conductor probauit e-
quum mortuum sic in genere,qr probauit per illos,qui secũ erãt,
qd equus,quem equitauit,mortuus est naturaliter:dicebat loca-
tor,probasti vnum mortuũ,sed non illum,quem tibi locaui:quare
probatio non iuuat,et bene dicebat,vt hic patet.Debebat ergo sic
formasse articulos super intersignijs equi,et probare illum equum
mortuum.Simile dicit se vidisse in quodam Infortiato,qd scho-
laris debitor petebat post annum a creditore,qui dicebat se vendi
disse,quod licebat ex pacto,et probauit quod tantum dederat vnũ
Infortiatum:sed probatio non profuit:qr non probauit de illo,cu
ius intersignia in capitulis expresserat,vt.s.dixi de equo.Et hec
sunt ad informationem aduocatorum iuuenum,quos etiã instruit
decre.in alio,scz qd nõ arctent se,vel cliẽtulos hic reprobare pre-
scriptionem solum ad tempus prescriptionis necessarium,puta
xl.ann.qr si sic se arctãt.facile erit probare interim aliquid per qd
vna die,vel aliquib⁹ prescriptio dormierit,et sic rumpetur prescri
ptio.¶Moderni tamen aduocati faciũt sic articulos.Intendit
probare q possedit talem rem.xl.annis,et plus,quod tanto tpe qd
eius initij,vel cause nõ est memoria:et sic testes deponant de q re-
20 moto tpe noscunt.¶†Opp.qd interruptio quo ad vnum articu
lum se extendat ad omnia.de pen.di.j.vulgaris.ff.de duo.re.l.vlt.
Item vno articulo vtens cũ intentione querendi totũ,totũ que-
rit,et retinet.ff.de seruit.vt pomũ.Gl.dicit et qd non est ita,vt hic,
et de cap.mo.dilectus.qr lz prescribatur in vno articulo,non pre-
scribitur in alijs.Ad hoc allegat Jo.an.no.x.q.j.relata.et j.eod.cũ
olim.¶Ad que rñdet Host.qd loquunt de indiuisibilibus,et con
tiguis:hic de indiuiduis,et separatis.ff.de neg.gest.l.cũ actum.ff.
pro empto.l.qui fundum.§.si fundum.ff.de vsuca.l.rerũ mistura.
C.finium regũ.l.j.Ad hoc de preben.qr sepe.et c.ante tpe.de consec.
ecc.vel alta.aqua.de sen.excõ.si ciuitas.li.vj.Sed contra hoc est qd
no.de cap.mo.c.ij.qr sufficit qd detur contiguitas in genere,vt ap
prehensio vnius articuli extendatur ad alios eiusdẽ generis.Sed
dic illud procedere,quando possessio acquiritur voluntate possi-
dentis,vel ex certa scientia eius quis vtitur parte,vt querat to-
tum:alias in dubio presumitur quod velit querere possessionẽ ad
limites vsus,et nihil plus querit,vt hic.Item sm Jo.an.hic,con
traria procedunt,quando possessio est vacans:hic quando ab alio
possidetur:alias per possessionem huius articuli tenuisset,et acqui
siuisset possessionem totius,per iura allegata.in gloss.Sed prima
tutior est,propter ibi no.¶Oppo.quod taciturnitas prelati non
noceat successori.s.eo.nihil.Glo.remittit ad ibi not.Dic,ibi non
21 nocet pscriptiõe nõ cõpleta:sed ea cõpleta sic,vt hic.¶†Querit
gl.an nõ valenti agere currat prescriptio:Uidetur qd nõ,vt hic,
et l.j.de anna.excep.et qr vbi nulla petitio,nulla mora,vel negligen
tia.In contrariũ alleg.glo.quod currat,sed restituatur.j.de app.
Romana.Glo.respondet q regulariter ex impedimento non im
peditur cursus prescriptiõis,sed datur restitutio.Quod dicit ve-
rũ,qñ non habetur remediũ contra aliquem,cuius facto non im-
pediatur cursus:vel qñ habetur,sed non est soluendo:alias nec re
stituitur:vt.l.fi.C.de eo,per quem factum est.Fallit quãdo ius spe
cifice disponit vt non currat.Differentiam aũt an nõ currat ipso
iure,an currat,et detur restitutio,ponit glo.in fi.qr opus est restitu
tione,opz q illam petat intra quadrienniũ:quod non est necesse,
qñ nõ currit ipso iure.Idem qñ datur restitutio,sm doc.fit resti-
tutio ad tempus lesionis tñ:vt in cle.j.de resti.in integ.De primo
tamen dic vt no.de restit.in inte.ex literis.

1 ☞Prescribi non potest procuratio debita ordinario visitãti.14.
2 Uisitare potest archiepiscopus prouinciam suam iure communi.
3 Prescribi non potest ius visitandi,nec annexum ius procuran-
di.4.
5 Procurationem non exigit visitator propter necessitatem.
6 Consuetudo non tollit ius procurationis debite.
7 Solutio procurationis quando inhumaniter dicatur denegata.
8 Delegatus,ordinarius an possit procedere in re sibi delegata po
testate ordinaria,si velit.
Appellari an liceat ad delegantem,omisso medio.
9 Delegati pcessus an valeat,vbi delegatus est a nõ habẽte ptãtẽ
delegandi

delegandi.
10 Judicis non habentis iurisdictionem an valeat processus.
11 Sententia lata per non habentē iurisdictionem, si postea iudex efficiatur, an valeat.
12 Consensus superueniens an validet retro acta.
13 Tempus an sit modus inducende vel tollende obligationis.
15 Permutari an possit procuratio.
16 Procuratio an possit remitti expresse, vel tacite.
17 Excommunicare quomodo potest is, qui visitat ecclesias.
18 In visitatione ecclesiarum an archiepiscopus preferatur episcopo.

1 **Cum ex officij.** ¶ † Procuratio, q̄ debetur ordinario visitanti, prescribi non potest. h.d. Prima pars narrat factū, et allegationē reorū. Secunda ibi: Nos igitur allegationem probat, et processum, et contra eos factū seruari precipit. Tertia ibi: si quid. reseruat allegationes alias, si quas reus habet legi
2 timas. ¶ † No. j. archiepm posse visitare prouinciam de iure cōi, et a particularib⁹ locis exigere procurationem. Et sic est casus, in quo archiepūs hʒ iurisdictionē in subditos suffraganei. ¶ No. ij. sufficere negare ius exactionis his a quibus aliquid exigitur, nisi vbi ius hec specifice permittit et petentis fundat intentū. ¶ No. iij. q̄ ius soluende procurationis non est p̄scriptibile: et tunc nō sufficit
3 q̄ nō sit soluta, vel petita. ¶ † No. iiij. q̄ ius visitandi nō est p̄scriptibile, ita nec annexum ius procurādi. Et ex hoc no. q̄ vno connexorum imprescriptibili existente, et alterū efficit imprescriptibile.
4 ¶ † No. v. q̄ licet ius visitandi, et procurandi, sit imprescriptibile a subiecto extinctiue, translatiue tamen est prescriptibile, vt de vno prelato ad alterū transferatur. ¶ No. vj. arg. q̄ etiā iuriū denegatorum archiepō, que sibi iure communi debent, non pōt archiepūs exercere iurisdictionē in subiectos suffraganei, nisi aliud habeat
5 consuetudo, vel ex consuetudine. ¶ † Oppo. q̄ propter visitationē ex necessitate non possit recipere procurationē: q2 hoc non reperit iure cautū. So. Dic q̄ visitabit ex necessitate iuris, vel loci, qui visitatione egebat: nam si propter necessitatē corporis, vel propriam ibidem declinasset, nō debuisset ex hoc in eos posse iurisdictionem exercere: q2 hic non est de casibus, in quibus habeat iurisdictionem: de quibus de offi. or. pastoralis. ẜm Inn. et Hos.: sic late sulnerd' tenuissent, ẜm Inn. et Host. dicit tn̄ Inn. q̄ eo casu, quo inhumaniter archiepō suo denegaret charitatiuum subsidium, et hospitiū, et si non per archiepm, per suū tamen epm puniri deberet. Ad q̄ allegat Host. de emp. et ven. c. j. ¶ † Opp. q̄ si hoc ius
6 debebat ex cōsuetudine archiepō, vt posse tolli consuetudine opposita. de reg. iur. c. j. ff. de legi. l. de quibus. So. Dicit Inn. q̄ vniuersalis prouincia possit hoc ius p̄scribere, sʒ simplr ecclesia hoc nō posset: q2 turpis est pars, etc. viij. dist. que contra. de sponsa. duo. c. si. Uel melius, ẜm Inn. et Host. de plano fatendū p oppositā cōsuetudinem posse tolli procurationē sola' cōsuetudine introductam. Sed isti, de quo loquimur, nō solū cōsuetudine, sed iure cōi, et publico debebat: vnde nec pacto, nec consuetudine ɔtria, aut prescriptione tolli poterat. de cens. sopite. et c. cum venerabilis. et c. interdicimus. lib. vj. et not. s. eo. accedentes. ¶ Oppo. q̄ quilibet seminans spūalia non metat carnalia: als quilibet procurator posset exigere procurationē. q̄ est falsum. So. Intellige, qui semināt ex debito, ẜm Host. ¶ Opp. q̄ nō audiat super excōicatione ex altero capite: nā cū iam sit hoc discussum excōicationē iustam, nō dʒ hoc plus discuti: q2 snia transit in rem iudicatā. de re iudic. cum inter. Sol. Dicit Jo. an. q̄ audit sup procuratione nō debita, et visitatione nō faciēda, nō sup excōicatione, cū illud iam sit diffinitum et puerile, et absurdū esset q̄ snia p vnā rōnē ferat, et postea per aliam rescindat. j. ti. j. inter monasteriū. Quāuis posset dici, talē rōnem, vel ius nō impedire quo minus sententia pro aliquo, vel cōtra aliquē sit differenda. Tu dic q̄ cū hic mandet obseruari sententiam excōicationis, que nō transit in rē iudicatā, si postea ex altera causa ostēderet mādatū, lʒ nō ex eadē cā, q2 primū mādatū trāsiuit in rē iudicatā, sed nō ob. vbi cā alterat. s. ti. j. aduersario. de cā pos. c.
7 si. ¶ † Quero quō inhumaniter denegauerit. Dic forte, clausit ianuas, et hora tarda erat, et tp̄s pluuiosum. Uel ẜm Host. irrationabile, vel indiscrete, ẜm Pe. et idē de cēs. lʒ. de reli. do. q2 ɔtingit inducit Inn. decr. ibi: nō meminerit. q̄ in procuratiōe nō soluēda nō iuuat prescriptio, etiā tanti temporis, cuius initij memoria nō existat: de abbate, q p̄scripsit procurationē, seu visitationē, et p̄scriptionē cōpleta vult procurationē exigere, q̄ nō hic Host. ponit Jo. an.
8 super regula, odia. de reg. iur. lib. vj. ¶ † Ultimo inducit Inn. literam antiquā hic, que sic stabat post verbū vsq3 ad satisfactionē cōdignā, ppone bat tāq̄ authoritate rescripti, q̄ ex antiqua, etc. q̄ poterat delegat⁹ ptāte ordinaria delegatā iuuare. Et sic colligit delegatū posse procedere authoritate vtraq3, et delegata, et ordinaria. all. de cor. viti. significauit. et de p̄bē. nisi essent. quo casu dicit ab eo appellandū ad papā, nō ad patriarchā: q2 cōnexa ptāti pape ex delegatione cū ptāte metropolitica magis digna, et superior trahit ad se minus dignā, et inferiorē ptātē. de cōse. eccle. vel altar. q̄ in dubijs. de offi. dele. si duo. li. vj. ¶ Nō puto q̄ simul vtraq3 posset procedere: q2 ptās ordinaria in spe delegata est reuocata, et trāsfusa in delegatū: caret ergo ordinaria in illa quo ad principalē processum. et sicut nō cōpatit se processus ordinarij, et superioris delegātis, si procederet sic. de app. si duobus. et c. vt nostrum. et no. de ɔsti. cū M. sic nec cōpatit in eodē: q2 illū facit iure diuersum censeri, per no. de re iudi. cū olim. iura, que loquuntur in arbitraria, et iurisdictionali, q̄ nō sunt sic incōpassibiles, cū l aliqb⁹ iudex procedat vt arbiter. Puto tn̄ q̄ exequendo posset delegata iuuare ordinariā, argu. de rescri. cum contingat. de offi. dele. cū in iure. xxiij. q. v. administratores. de offi. ordi. c. j. et c. sane. Hec procedūt, qn̄ nō eligit procedere altera ex ptātibus, ad quā cogi nō potest inuitus: sed si eligit, illa authoritate vtet, vbi scienter eligit: ar. de offi. dele. significātib⁹. Posset ēt vnā eligere in vna parte, aliā in alia parte. alle. s. de arbi. innotuit. et facit de p̄ben. nisi. quo casu dicit Host. q̄ inquātū procedit ptāte delegata, nō vʒ appellatio ad ordinariā: valet tn̄ ad ordinariā appellatio, inquātū procedit ordinaria, et si ad papā, et primū ordinariū appellaret, remittit. j. de ap. si duob⁹. procedūt qn̄ hʒ i veritate duas ptātes. Sed est dubiū qd si vnā hʒ in veritate vt ordinariā, aliā nō, vt delegatā. Exēplū de offi. dele. lʒ. in cle. accedētes. de sta. mo. de reli. do. q2 cōtingit. de sup. neg. ple. q2 regulares. Quidā dicūt, q2 lʒ eligat vt protestet tātū procedere ptāte, quā habet, q̄ vʒ q̄ agit vt sic, cū adsit ptās, et volūtas, lʒ erret in specie iurisdictionis, et eligat procedere in mēte ẜm qualitatē deficiētē valebit q̄ agit: q2 principalis volūtas deficit, nec l gnāc ptās, sicut l: delictis, que regulariter a mēte iudicant, sufficit gnālis animus iniuriandi, lʒ deficiat pp̄ter errorē ptās iniuriandi in eū, cui iniuriat, et voluntas. ff. de iniur. cū. §. § iniuria. ff. ad legē Aql. l. sciētiam. ff. fami. ercis. l. cū putarem. Itē hic error, q est iuris, nō dʒ impedire verū processum. viij. di. veritate. ff. de off. presi. illicitas. §. veritas. Plus dicit q̄ si diceret, volo procedere authoritate ordinaria, valeret processus authoritate ordinaria p̄dictis rōnib⁹: et q2 protestatio est ɔtria facto, vn̄ preualet factū. de ap. solicitudinē. ad fi. de cōsti. cū M. et q2 nemo pōt a se abdicare imperiū. ff. de offi. presi. l. legatus. Recitat secūdam opi. q̄ non valet processus: q2 q̄ potuit noluit. de offi. dele. cū sup. et q2 nihil tam ɔtrium cōsensui, sicut error. ff de iuris. om. iu. l. si per errorē. Nec ob. ff. de iniur. antiqui. q2 hoc est principale, sed potestas, et authoritas, ex qua procedit, siue ordinaria, siue delegata. qua deficiēte, deficit processus: processus aūt nō est principale, sʒ si erraret in sensu legis, indulgētie, vel priuilegij, vel hmōi. ff. de re iud. l. cū pLatis. et no. de priuil. ex parte. Et hoc vltimū tenet Host. per decre. cū sup. de offic. dele. et hoc plʒ mihi. Et aliter rn̄deo ad. l. cū, qui ibi loquit in delicto relato ab animo delinquētis, q vnicus est: q licet delinquēdo erret in qualitate p̄sone, animus tn̄, et ptās iniuriādi in genere nō deficit. Perficit ergo delictum: q2 nec potestas, nec volūtas deficit delinquēdi, lʒ in alium deliquerit, q̄ putaret: et sic error erat in obiecto, nō in ptāte, vel gnāli volūtate, hic in potestate, q̄ plus inficit. Jo. remittit ad Spe. de iur. om. iud. versi. vltimo no. Nō ob. ff. de iudi. in. l. ij. §. ij. vbi si iudex, cui⁹ iurisdictio p partes est prorogata, q putat se alias habere iurisdictionē, nō ex prorogatione procedat, valet processus: q2 ibi illa, quā putabat, non erat differēs a prorogata specie, sed eadē licet prorogata: vt de officio deleg. P. et G. nō hic differebat specie. Per hoc dicit Spec. de sen. pla. §, qm̄. v. qd si dixerit. q̄ si dixit qs se delegatū vni⁹, cū esset alterius, non valet processus. alleg. ff. de eo, q pro tu. neg. gest. l. pe. Pl⁹ dicit Fred. suo cōsi. cxxv. q̄ habēs potestatē ordinariā, et delegatā, si procedit simplr, non valet processus: q2 in dubio extraordinaria potestate procedere videt, q̄ ex quo non exprimat, delegatus p̄sumitur, nisi aliud appareat. de offi. deleg. cū in iure. maxime si exprimat noie ordinarij. alleg. no. Inno. de offi. or. lʒ. in verbo, faciendis. Ad hoc de p̄ben. hi qui. ad hoc q̄ no. gl. ff. de indi. l. j. Puto cōtrariū: quia in dubio videt elegisse potestatē, per quā actus valet: vt. l. neq3. ff. de mi. testa. et vt res potius valeat. ff. de reb. dub.
9 quoties. Ad hoc gl. in. l. ij. ff. de iudi. in fi. glos. j. † Ex his deciditur quid de ordinario, qui delegatus est a nō habēte potestatē delegādi, an valeat processus ipsius. gl. in. l. j. C. qui pro sua iuris. tenet valere processum, si sciēter procedunt partes. l. j. C. de iuris. om. iud. Pe. tenet ibi cōtrariū, nisi processerit vt ordinarius, vt hic puto: q2 delegata est ibi prorogabilis ad p̄sonas: vt de officio dele. P. et G. et quia delegatio funditus deficiebat. eo. tit. significātibus. et q2 dare delegatam non pēdebat a partibus, et ordinaria non poterat prorogari ad diuersam speciē, q2 non esset prorogatio, sed mutatio. Ex quibus patet q̄ etiā si processerit vt delegatus, etiā nō valet, quō agitur: nec potuit iurisdictio delegantis prorogari in delegatum per eum vt ministrū: quia actus talis per ministrū exerceri nō potest. C. de senten. ex peri. reci. l. ij. j. de re iudi. c. fina. lib. vj. ¶ Deciditur etiam dubitatio, quid si delegans a principio delegationis non

habebat ptãtem, ꝛ postea superuenit, nunꝙ vȝ delegatio, ꝛ processus. Glo. tenet ꝙ vȝ processus vt ex nũc. alleg. ff. de indi. l. licet. de offi. pcõsul. l. obseruare. ff. de pig. act. l. si rem. §. fi. Ja. de are. dicit illud pcedere qñ iurisdictio delegantis iam erat radicata, ꝛ superuenit postea exercitiũ ex cã de preterito: qꝛ tunc validaꝛ delegatio in delegato: arg. ff. de pig. act. l. si rem. §. fi. ꝛ sic loquiꝛ. l. obseruare. alr̃ si radicata non erat a tpe delegationis, ꝛ sic iurisdictio superuenit in delegante, ex cã de presenti non conualescit iurisdictio in delegato: qꝛ nulla fuit a pncipio delegatio. Ad hoc qd dr de dominio. ff. de rei ven. l. si a Titio. Per que dicit Jaco. de are. ꝛ recitat Cy. in. d. l. j. ꝛ in. l. j. C. vbi de cri. agi opꝫ. qd si est electus tantũ, ꝛ delegauit, postea in delegante supuenit ptãs, validatur delegatio, vt ex nunc. Non plꝫ hoc Jo. an. in addi. Spec. in ti. de delega. §. excipitur. ver. quid si cõmittens: qꝛ electus nõ hꝫ habitũ ptãtis ante cõfirmationẽ, ꝛ se intromittendo iure priuareꝛ. de elec. auaritie. li. vj. Tene precedentẽ distinctionẽ, quicquid ibi sentiat Spec. qui dicit indistincte valere iudicium, superueniente ptãte, etiam vt retro.

10 ¶ †Deciditur etiã dubitatio, qd si ab initio iudex non habet iurisdictionẽ, ꝛ partes litigant ignoꝛãter coꝛam eo, postea certificantur ꝙ hic non habet iurisdictionẽ, ꝛ cõsentiũt litigare, nunquid valeat processus vt retro. Gl. dicit ꝙ sic. in. l. j. vbi de cri. agi opꝫ. l. iij. §. fi. ff. rem ra. ha. ꝛ. l. licet. ff. de indi. Hec vera dicit glo. si iudex non erat, poterat tñ fieri ex cõsensu partiũ. Secus si non poterat: qꝛ nõ valebit iudiciũ, nisi vt ex tpe ratihabitionis, vt in iuribus initium spectandũ. Hoc plꝫ Bart. ibi, qñ ex cã de preterito superuenit iurisdictio: qꝛ si venit ad casum, in quo posset esse iudex, validabitur iurisdictio vt ex nũc: si superuenit vt de pñti, nullo modo. Puto ꝙ si iudex a principio nõ habuerit iurisdictionẽ, ꝙ non validatur ex consensu superueniente retro: qꝛ acta fuerũt nulla, quoꝝ ratificatio non pendet ex cõsensu ptium: vt no. Jnn. de offi. dele. prudentiã. ꝛ hoc fine non fuit, nec esse potuit, fine etiã esse non potuit: quia nõ video dr̃iam. Et an ex cã de pñti vel preterito: qꝛ vtrobiqꝫ act⁹ fuit nullus, si nõ habebat nec habitũ, nec exercitiũ iurisdictionis. Et dr̃ia an ex cã de presenti, vel de preterito, pcedit in pcedẽti qõne, qñ supponiꝛ habitus iurisdictionis in delegante: nã delegatio pendet a cõsensu delegantis, ꝛ aliquid imprimit initiũ in delegato, qñ precessit habitus iurisdictionis, ꝛ sic recipit pendentiã. Non ob. de offi. oꝛdi. Romana. §. j. li. vj. vbi nõ valet delegatio cause appellationis anteꝙ̃ sit appellatũ: qꝛ licet in genere ibi habeat habitũ, nec habitũ, nec exercitium habet respectu huius particularis cause anteꝙ̃ appelleꝛ: merito non valet delegatio, nec cõualidatur superueniente appellatione, vt ibi. sed in. l. obseruare. habet habitum purũ distributũ ad omnes, ꝛ singulas cãs: ideo valet delegatio vt recipiat pendentiã. Quantũ aũt ad validitatẽ pcessus vt retro, supposito defectu ptãtis, cũ nõ pendeat a parte illũ validare. non video dr̃iam annexã de pñti vel de preterito, an potuerit esse sic, vel non potuit, vel deficiat ex defectu consensus, vel non: qꝛ semper processus erat nullus, ꝛ non validabiꝛ retro gestum, ꝛ valebit vt ex tpe superuenientis ptãtis lex aũt, lꝫ. ꝛ. l. iiij. §. fin. Non ob. qꝛ loquunꝛ qñ pcessus valet, saltẽ quo ad pcuratoꝛem. ff. de procura. l. Plautius. ꝛ. l. ij. ff. de re iudi. lꝫ But. tenuerit glo. qd valideꝛ, qñ iurisdictio deficit defectu consensus partiũ: vt. d. l. j. C. qui pro sua iu-

11 risdi. iud. ꝛc. †Ex his deciditur quid si quis non erat iudex delegatus tẽpoꝛe, quo iurisdictionẽ exercuit, postea habuit ratum delegãs an valeat iudicium. glo. quod nõ. ff. de iud. l. licet. qd tenet ibi Bar. per no. per Jnno. de offi. delegati. prudentiã. Glo. tetigit. de foro cõpe. significasti. vbi remisi ad glo. cõtrarias. ꝛ tenui idem qd iudiciũ nõ cõualescit. Secus dicit Bart. si deficiat iudiciũ ex defectũ cõsensus partiũ: qꝛ tunc dicit ꝙ validaꝛ superueniente consensu. Qd non plꝫ mihi, vt dixi. s. ꝛ gl. j. l. j. vbi de cri. agi opꝫ. non placet. ꝛ illo casu cõcludũt rõnes. Jnno. ꝛ hoc tꝫ Spec. in ti. de dele. §. excipiꝛ. ver. quid si cõmittens. ꝛ ver. eadẽ rõne. qꝛ qd nullũ est, ratificari non põt. de elect. auditis. qd puto. Ex his apparet quid de delegato epi, qui dixit se delegatũ archiepi, an valeat pcessus. Dic quod non, si partes hoc ignoꝛabant: vt no. Spec. in tit. de sen. pla.

12 §. qñ. ver. quid si dixerit. alleg. ff. de eo, qui p tu. nego. ge. l. pe. † Ex his ptꝫ an consensus pr̃is superueniens litigante filio validet retro acta, vel gesta. Glo. in. l. non solũ. §. necessitatem. de bo. que lib. Cy. dicit ꝙ si teneaꝛ opinio. qd requiraꝛ cõsensus patris ad integrandã psonã filij, fm opi. aliquoꝝ, qꝛ iudiciũ tũc deficit in substãtialib⁹, qꝛ non adest pars, que habeat psonã legitimam, ꝙ iudiciũ nõ validabiꝛ. l. j. C. q p sua iuris. dixi de cõsue. cũ ꝯsuetudinis. ꝛ tetigi. j. eo. significasti. s. de fo. cõp. dic vt ibi plene dixi in tex. nõ sunt

13 alia. ¶ †Venio ad gl. iij. quare fuit mala allegatio. Ex scit gl. fi. qd se fundauit super tpe, ꝛ tempus non est modus inducende vel tollende obligationis: vt. l. obligationum. §. placet. ff. de acti. ꝛ ob. argu. contra de. l. litibus. de agri. ꝛ cen. Vin. de censi. peruenit. x. iij. q. ij. peruenit. Dic qd aliã rationẽ assignat tex. qꝛ hoc ius erat im-

14 prescriptibile. ¶ †Oppo. qd procuratio possit prescribi: vt de censi. sopite. Solpt. Quidam dicunt qd si tpe visitationis nullam recipiunt procurationem, procuratio potest prescribi. Quod patet: quia ꝛ permutari potest. xj. q. iij. relatum. ergo ꝛ remitti. Sed non placet hoc gl. quia non posset episcopus expresse remittere procurationem. de censi. cum venerabilis. de dona. pastoralis. Ad hoc, quia si retinetur visitatio, per illam connexa retinetur procuratio: qꝛ quãdiu quis habet iter, ꝛ actum debet habere. ff. de serui. rusti. predio. l. iij. §. fi. Et si ager sit sterilis, ita quod nihil ex eo percipiã, nihilo minus retineo vsumfructum. ff. de vsufru. l. arboribus. §. fi.

15 fm gl. †Primũ, an pcuratio permutari possit. Sed de hoc dic hodie vt de censi. c. j. ꝛ. c. exigit. lib. vj. ꝛ. c. felicis. Per que dr Jo. An. expedita notata hic per Jnn. ꝛ Hosti. quo ad hoc. Scdo an procuratio possit remitti: dicit eam posse expresse remitti: ꝛ idem Vincẽ. nisi remittatur per vim, cum in tẽpoꝛalitate consistat, ꝛ tãgat ius priuatum, cui debetur. vij. q. j. quam periculosum, sed nõ tacite, vt hic. Visitationi autem, que consistit in vtilitate, ꝛ iure publico, illi non posset expresse renuntiare: per no. de fo. compe. si diligenti. ꝛ qꝛ non licet pacisci quod quis non aget, vel accusabit alium de delicto. ff. de pact. si vnus. §. illud. ꝛ no. de iureiuran. quemadmodum.

16 †Hostien. autem dicit per has rationes procurationem etiam expressam non posse remitti, cũ sit iuris publici, sicut ꝛ id, cui annexa est, scꝫ visitatio: argu. de consti. translato. Hanc puto veram in remissiõne tempoꝛali ad preiudicium prelati: sed non in perpetua ad successoꝛis preiudicium. de preca. c. ij. de transa. de cetero. Nunquid autem prescribi possit. Gl. quod nõ. Dic, si non fuit petita, nec denegata, planũ qd nõ põt prescribi: qꝛ visu visitationis satis illius retinet possessionem, ꝛ quia aduersa pars non est in aliqua possessione libertatis: sed si fuit petita, ꝛ denegata, tunc Vin. dicit eam prescribi, duntamen vi non sit denegata. Nõ obstat quod hoc prescribere, esset prescribere obedientiam: quia fatebatur talem non esse tutum sola prescriptione, sed bene renuntiatione tacita: quia tanto tempoꝛe non petens, renuntiasse videbatur: vnde post hanc tacitam renuntiationem prescribere potuit, sicut post priuilegiũ, de priui. cum olim. Jnn. hic vult quod ex toto prescribere non possit, sed soluẽdo aliquid, licet modicũ, põt quota, vel pars procurationis prescribi. alleg. de censi. ex parte. ad hoc de sepul. certificari. Archid. de cen. perpetue. lib. vj. Recitat Jnn. idem tenuisse super quadam extrauagan. venerabilibus. vbi concludit procurationẽ ex toto prescribi non posse, sed quotam: ꝛ hoc, quia ius quod aliqua detur procuratio, sicut visitatio, est publicũ authoꝛitate ꝛ vtilitate: quia si nulla daretur, negligereꝛ visitatio, ꝛ consuetudo, que est contra ius publicum vtilitate, quandoqꝫ valet ex causa: sed tũc tantũ quando vel expresso consensu pape, vel tacito ex certa scientia, ꝛ causa inducitur. xij. dist. nos consuetudinem. secundum Jnn. Dicit Jo. And. qd procuratio nõ prescribaꝛ. facit tex. in. d. c. perpetue. Quod quota possit, facit. s. eo. cum olim. ꝛ eo. ti. felicis. li. vj. ꝛ. xvj. q. vij. quicunqꝫ. Sed dubitat Jo. And. an ratio negligendi, quam reddit de toto, locum habeat etiam in parte: quia videns visitatoꝛ quod de suo habeat impendere in se procurando, abstinebit a visitando. De iure puto opi. Jnn. veram, in modo etiam procurandi prodest prescriptio. de excef. prelato. quando. ꝛ. c. sane. ꝛ dicit

17 Spe. in ti. de lega. §. superest. versi. illud quoqꝫ. ¶ †Opp. quod nedum de consuetudine possit excommunicare, sed etiam de iure cõmuni, cum possit visitare de iure communi, ex quo episcopus est negligens. ix. q. iij. cum scimus. ꝛ de iure communi debet tunc habere procurationem. Gl. fatetur quod etiam de iure potest excõicare eo casu, quo põt visitare de iure, ꝛ pcurationẽ exigere. Jnquantum gl. exigere videtur negligẽtiã, vt possit prescribere: dic qd nõ est negligentia: qꝛ põt etiã nõ negligente epo, fm Bar. de censi. c.

18 si. †Et si cõcurrant epũs, ꝛ archiepũs, preferꝛ archiepũs. ix. q. iij. g resistit. de quo de tẽp. oꝛ. ad aures. ꝛ de offi. oꝛ. pastoralis. de ap. cũ parati. Dicũt tñ: qd cauere debeat ne impediat epm tẽpoꝛibus suis. Ad quod vide quod plenius no. de cen. c. si. lib. vj. in gl. fina.

1 ¶ Prescribere non potest, qui alieno nomine possidet.
2 Juramenti de fidelitate prestatio est dare quasi possessionem.
3 Prescribi non potest aduersus iuramentum.
4 Jn prescriptione incoꝛpoꝛalium exigitur titulus, ꝛ bona fides.
5 Prescribi non potest minoꝛi tempoꝛe centũ annoꝝum contra ius ecclesie.
6 Emphyteuta, seu vasallus, nõ diciꝛ dominus directus, sed vtilis.
8 Juramentum perpetuat actionem, cõtra qd nõ tenet prescriptio.
9 Domini tempoꝛales fundant intentum suum de iure communi.
10 Fides bona quando exigatur, ꝛ quomodo probetur. nu. 12.
11 Emptoꝛ quando presumatur esse in bona fide, vel mala. nu. seq.
13 Successori an noceat mala fides authoꝛis.
14 Errans in iure an dicatur esse in bona fide.
15 Sententia nulla an tribuat ius prescribendi.
16 Prescribere an possit qui dubitat.
17 Prescribere non potest, qui non habet iustum titulum.
18 Jn prescriptione rerum clerici quantum tempus requiratur.

Clerici

19 Clerici quibus priuilegijs gaudeant quo ad præscriptionem impe
dicndam.18.
20 Præscribi vbi potest cum titulo,sufficit pro titulo ius commune.
1 SI diligenti. ¶†Qui alieno nomine possi
det,nõ pscribit,nec etiã is,q
pprio nõie nõ habẽs bonã fidẽ,nec iustũ tit.h.d.Pri
mo,inducit rõnẽ vnã ɔ archiepm. Scdo,reprobat ex
cusationẽ ipsi⁹ p locũ a diuisiõe.¶No.j.ꝙ aliquę ciuitates dicunt
exẽpte,q̃ sunt immediate subiecte Romano põtifici,ꝛ dicunt spe
ctare ad Romanã ecclesiã nullo mediãte. ¶No.ij.ar.ɔfessionẽ p
2 iudicare ecclie.¶†No.iij.ꝙ iuris mere psonalis,hoc est iuri pstã
di de fidelitate,est dare quasi possessionẽ. ¶No.iiij.possidẽtẽ nõie
alieno nõ posse pscribere:qꝛ nõ possidet,sed possidet is,cuius nõie
3 possidet:ꝛ is tñ pscribit.¶†No.v.ꝙ exactũ vel possessum contra
iurĩ,nõ est exactũ vel possessum bona fide,ꝛ sic non põt præscribi.
4 ¶†No.vi.ꝙ in pscriptione incorporaliũ exigit titulus,ꝛ bona fi
des,qñ id nõ est bona fide possedibile absq̃ titulo. dato ꝙ pscri
5 ptio nõ fit ɔ ius ecclie.¶†No.vij.ꝙ cõtra ius ecclie.ẽt qd Roma
na ecclia accidẽtaliter habet,nõ pscribit minori spatio centũ ann.
¶No.viij.de facili nõ pbari,cẽtenariã pscriptionẽ:ꝛ id,qd nõ est
credibile.¶No.ix.arg.pscriptionẽ cẽtenariã nõ posse pbari ex au
ditu,vel etiã ex cõi opiniõe:alr de facili esset pbabilis:ꝛ sic nõ sem
6 per esset verũ ꝙ auditũ ius pbat fama,vel ex auditu.¶†Op.ꝙ
nõ ptineat ad Romanã ecclesiã Calaritan⁹ iudicat⁹:qꝛ dñs cẽset
vasall⁹.de do.inter vi.ꝛ vx.c.nup.So.Nõ est dñs directo:sꝫ est dñs
vtiliter vasall⁹,ecclia aũt directo.ff.si ager.vecti.vel emphy.pe.fm
Host.¶Opp.ꝙ nõ sit pbabilis:vt.s.e.c.cũ nobis.alr frustra indu
cta esset,si factũ notat hic,nõ ius.Vel loqt de pbatione testiũ,per
quã non credit papa nõ posse pbari p instrũm fidelitatis facte p.c.
7 annos,ꝛ plus p decr.†dẽ Host.ꝙ nihil acqsitũ ɔ iurĩm põt licite te
neri.alle.qd me.cã.ad audientiã.Idẽ de alijs cũ peccato acqsitis.
9 de Iude.cũ sit.vbi de hoc.¶†Gl.ij.colligit argumẽta gñalia ad
id,ad qd alle.glo.facit de spõsa duo.c.si.Itẽ arg.de toto ad partẽ.
de deci.cũ in tua.ẽt arg.fm Host.ꝙ comites,ꝛ dñi tpales fundant
intentionem de iure cõi quo ad res sitas in limitib⁹ sui territorij.
de quo de off.arch.c.si.¶Glo.pe.opp.qd imo potuit habere bonã
fidẽ:qꝛ potuit credere antecessores suos noie pprio exegisse.Sol.
Dicit gl.ꝙ psumendũ est ꝙ hic sciebat antecessores suos exegisse
noie pape,ꝛ Romane ecclesie,ꝛ sciebat hoc ius spectare ad Roma
nã ecclesiã:vñ nõ poterat esse i fide bona,cũ sciret hoc ius ad alios
10 spectare.¶†Querit gl.qñ exigat bona fides.Dicit gl.ꝙ in omni
pscriptiõe ꝛ corporaliũ,ꝛ incorporaliũ,ꝛ spũaliũ,ꝛ tẽporaliũ.j.eo.
qm.ꝛ.s.e.vigilãti.¶Aduerte,fides exigit i corporalib⁹ ꝛ hoc pla
nũ est:qꝛ sic est de iure ciuili.Sꝫ in incorporalib⁹ Legiste dicũt qd
si agit de pscriptiõe seruitutis,exigit bona fides:qꝛ exigit bonã fi
dẽ,ꝛ possessionẽ ex parte pscribẽtis:ꝛ idẽ est in acqsitiõe cuiuscũq̃
iuris,loquẽdo de pscri.x.vel.xx.an.vt ptꝫ ex no.l.l.seruitutẽ.ff.de
seru.ꝛ dixi in.c.puenit.de cẽsi.ad hoc.l.seruitutes.ꝛ qd ibi no.ff.de
seru.ff.quead.ser.amit.l.si.ꝛ tꝫ Cy.i.l.j.C.de seru.si agat de pscribẽ
da libertate seruitutũ psonaliũ,adhuc exigit bona fides.l.j.ꝛ.ij.C.
de pscr.lõg.tẽp.que p libertate.Si agit de pscribẽda libertate ser
uitutis vrbane,qꝛ ad pscribẽdũ exigit factũ hoĩs, tũc exigit bona
fides,cũ exigat possessio libertatis.ff.de ser.vrb.p.l.hec aũt iura.ꝛ
no.gl.in.l.si.ff.quẽad.ser.amit.Bar.in.l.seqt.§.si viã.ff.de vsuca.et
d.l.j.Cy.C.de seru.Si agit de pscribẽda libertate ɔ seruitutẽ rusti
cã,vt vie,tũc nõ exigit bona fides de iure ciuili:qꝛ pditur solo nõ
vsu:nec ibi dat possessio libertatis:merito illa pdit poti⁹,ꝙ acqra
tur:vñ nulla bona fides exigit:vt.d.l.sequit.§.si viã.ff.de vsucap.
ꝛ ibi hoc tꝫ Bar.ad hoc.l.vi.C.de seru.Et est rõ inter seruitutẽ vr
banã,ꝛ rusticã:qꝛ vrbane digniores sunt rusticis,iõ difficili⁹ per
dunt.De iure aũt nostro an in pscribẽda libertate aliquo casu si
11 ne fide bona currat pscriptio,dicã.j.e.c.si.¶†Quero qñ dicat quis
esse in bona fide.Dicit glo,qñ credit tradentẽ esse dñm,vel habere
ius distrahendi,lꝫ erret in facto.ff.de verb.sig.l.bone fidei.Dic ꝙ
ille,qui emit a dño,vel ab habẽte ius alienãdi,ꝛ sine dolo,ꝛ cũ debi
ta solẽnitate,ꝛ iuris pmissione,oportet ꝙ credat tradẽtẽ esse dñm:
alias nõ possidet cogitatione dñi.C.de fur.apud antiquos.Vel ha
bere ius distrahẽdi dico,ꝛ pter ementes a pupillo.ff.de cõtrahẽ.
emp.l.qui a quolibet.ꝛ de publi.l.quecũq̃.§.qui a pupillo. Dico
pter euictionẽ a pcuratore,vel creditore forma debita,sine dolo
dico,pter ementẽ,ꝛ dolo decipiẽtẽ.C.de rescin.ven.l.dolo.ꝛ.l.do
lus.Cũ iuris solẽnitate,ꝛ pmissione dico,pter mercantes cõtra
iura.de reg.iur.qui cõtra iura.ff.de vsuc.nũq̃.de agri.ꝛ cẽsi.l.quẽ
admodũ.in si.lib.xi.Et pter illũ,qui emit contradicẽte dño.C.de
rei vẽ.l.fundũ.Dicit Dy.in regu.possessor,de reg.iur.lib.vj.ꝙ ad
hoc possunt reduci casus tacti per glo.j.in quibus dicit malã fidẽ
12 presumi.¶†Quero qñ pbet bona fides.Dic,in rebus corporali
bus,vbi adest titulus,ꝛ exigit,presumit bona fides,nisi pbet con
trariũ.C.de euic.l.pen.fm glo.qꝛ ignorãtia presumit.ff.de pba.ve
rius.ꝛ sic bona fides sufficit qd allegetur. Institu.de actio.§.alie.

qꝛ in hoc stat sue conscientie.Per q̃ dicit Ioã.xvj.q.iij.dilecto.de
bona fide stari iuro.Ad qd de homi.significasti.de sen.exc.si vero.
Vbi aũt qs pscribit sine titulo in corporalib⁹,qdã dicũt ꝙ nõ psu
mit bona fides:qꝛ qd nõ est meũ,debeo credere ad aliũ spectare.l.
j.C.vñ vi.Bar.dicit ꝙ si pcedat titulus putatiu⁹ errore iusto,vel
ver⁹,pscribit.l.igit.§.j.ff.de libe.cã.Itẽ in quolibet possidẽte psu
mit bona fides,nisi appareat antiquior possessor.q posset facere si
lã allegationẽ,Qd tuũ nõ erat,ꝛc.vt.d.l.si.Quo ad aliũ vero licite,
ꝛ bona fide tenere videor,nisi ius cõe mihi ɔdicat:vt.c.j.de psc.lib.
vj.Probabit aũt mala fides,si ibi fuerit denũtiatũ.C.de rei vẽd.
si fundũ.Qd intellige,qñ ante ingressum possessionis empte,vt di
xi.s.de resti.spo.grauis.Idẽ si corã aliquib⁹ ipse dixerit se sciuisse
rẽ alienã:qꝛ illud psumit in mẽte habuisse.ff.de reb.dub.l.Labeo.
Itẽ ꝙ de hoc erat fama in vicinia,ꝛ ipse erat vicin⁹,psumit scire.
de psump.quãto.Ex his,ꝛ alijs indicijs,put facti qualitas exigit
pbabit,fm Bar.ff.de vsuc.l.Celsus.In icorporalib⁹ aũt gl.ꝙ nõ
psumit bona fides:vt no.in.l.j.§.ij.ff.de iti.actuq̃ pri.Qꝛ hꝫ psum
ptionẽ contra se,cũ q̃libet res psumat libera.C.de seruit.l.altius ad
qd.C.vnde vi.l.vlt.Dyn.dixit bonã,fidẽ presumi ꝙ sicut in rebus
corporalibus,si pbet titulus,psumit bona fides,sic in incorporali
bus pbata sola quasi possessiõe.Qꝛ in incorporalib⁹ operat quasi
possessio,qd in corporalibus operat possessio,ꝛ titulus.ff.si seruit.
vend.l.si quis diuturno.Qd nõ placet Cy.qꝛ propter presumptio
nem,que est contra possidentẽ in incorporalibus, presumitur aut
mala fides,aut error iuris,qui nõ pdest in vsucapione.ff.de vsuc.
l.nũq̃.Iõ Cy.stat cũ glo.ꝙ bona fides nõ psumat. Sed,scdm eũ,
nõ est necesse qd cã.i.titulus pbet ad probandã bonã fidem,vt di
cit illa glo.qꝛ sic exigeret qd probaret titulus in prescriptionibus
incorporaliũ,cõtra.l.si quis diuturno:sed sufficit qd probet quod
author suus,vel alius fide dign⁹ dixerat sibi ꝙ seruitus debebat:
quo pbato cũ vsu,psumit ꝙ iure seruitutis vsus fuerit:ꝛ sic pba
re nõ est docere titulũ,sed errorẽ facti pbabilẽ.Hec vera in pscri
bẽda seruitute:sed in pscribẽda libertate psumit bona fides,scdm
Cy.in.d.l.j.qꝛ hꝫ fundamentũ presumptionis iuris p se:ꝛ quia de
buit credere rẽ talis esse,qualis naturaliter esse dꝫ,fm Cy.Bar.in
l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq̃ pri.Idẽ tꝫ vt quo ad seruitutẽ
nõ sufficit allegare bonã fidẽ,sufficit tamẽ,scdm eũ,si hoc audiuit
a vicinis ꝙ seruit⁹ ei debeat,vt ꝛ dixit Cy.dũ tñ sint fide digni:nã
opꝫ ꝙ probet aliqd,per qd iuste fuerit motus ad sic credendum.l.
j.§.sed ꝛ si iure.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.Idem dicit,si de hoc erat fa
ma p contractã:nam licite tunc põt credere:vt no.in.l.iij.C.de pb.
ꝛ in.l.atqui natura.§.j.cũ sua glo.ff.de nego.gest.Sufficit etiã si ibi
erãt signa vie,vel itineris,vel aliqua alia verisimilia,q̃ possent ani
mũ vertere ad istam credulitatẽ,fm Bar.Ex his infert glo.quod
si aliquis mercat cõtra leges,est in mala fide.C.de agri.ꝛ cẽ.l.quẽ
admodũ.Ideo omni omissa solennitate rem ecclesiasticã nõ pscri
bit.xevj.di.bene quidẽ.vbi Io.Idẽ de emẽte a pupillo sine solẽni
tate.ad hoc de re.eccle.nõ alie.c.i.lib.vj.Item qñ emit cõtra prote
stationem dicentis se dñm.Hoc intellige vt dixi.s.C.de rei ven.l.
si fundũ.ꝛ no. Archi.xv.q.iij.§.põt.ꝛ glo.xxiij.q.iiij.ꝙ magnum.
Itẽ si emit a pcuratore per collusionem.Idem dicit, si emit a pro
digo.Intellige,cui bonis est interdictum.Idẽ si emit a luxurioso
sciens illũ consumpturũ in malũ vsum pecuniã:vt.ff.pro empto.
l.qui fundus.§.si quis sciens.ꝛ.l.si quis cũ sciret.Ideo dicit Bar.
ibi ꝙ si qs emit ab eo,quẽ scit cõsumpturũ in malũ vsum.ꝛ est ho
nis interdictũ,tũc nõ valet cõtract⁹,ne transferat vsucapiẽdi con
ditio.l.qui fundũ.§.si quis sciens.s.alleg.ff.de vsuc.l.ab eo.si emit
ab eo,cui nõ est bonis interdictũ,cõsumpturo in malum vsum,et
est minor.Idẽ.l.qd si minor.§.si.ff.de mino.ꝛ.l.si vero.§.adolescẽs.
ff.mãdati.Si erat maior,a quo emit,ꝛ sciebat eũ cõsumpturum in
malũ vsuꝫ,ꝛ incertũ,qꝛ nesciebat in quẽ vsum:ꝛ vꝫ ɔctus,emẽs est
bone fidei:vt.d.l.si qs cũ sciret.Si aũt sciebat maiorẽ iam,vel sta
tim pecuniã cõsumpturũ in certũ malũ vsum,qꝛ parata erat me
retrix,cui dare volebat:ꝛ nõ vꝫ ɔctus,ne pscribat cũ illo ɔtrahẽs,
fm Bar.in.d.l.si qs cũ sciret.ad hoc.ff.de fideius.l.si a reo detinen
te.Ab existẽte in ludo dicit ꝙ si emit a colludẽte,non valet cõtra
ctus,ꝛ nõ vsucapit,nec de euictione inuicẽ obligat.l.si.§.si.ff.qua
re.ac.nõ dat,ꝛ no.in.l.qd si minor.§.si.ff.de mino.In omnib⁹ autẽ
casib⁹,in quibus cõtra ius,ꝛ nõ seruata solẽnitate emit, presumit
in mala fide,que probat ex denuntiatione, et est dictũ.Idẽ si hec
dixerit corã vicinis.Idẽ si de hoc erat fama, et ipse erat vicin⁹:qꝛ
psumit scire.de presum.quãto.Si contraxit cum eo alius,ꝙ collu
sor,vel cõsocius in ludo,tunc valet cõtractus:ꝛ dicitur in bona fi
de,ꝛ vsucapit:qꝛ nõ cũ omnino cõsumpturo cõtrahit,qꝛ forte vin
cet,fm Bar.Dicit tñ glo.qd est dare casum,quo quis hꝫ ɔsciẽtiã
rei aliene,ꝛ tñ vsucapit.si decretum iudicis interuenit.ff.de nega
li.l.generaliter.xvj.q.iij.placuit vt quicunq̃.Sed ibi ideo,qꝛ cau
sam etiam dicitur habere ab eo,cuius erat seruus,cũ ꝛ ipse teneret
ad estimationem dãni.vel ad dandũ seruũ pro noxa.vnde putãdo
eum,a quo habere etiam causam censeor, non sum in mala fide.

Sic intelligit in.c.placuit.⁊.c.j.ĩ.eo.tit.q̃ eorũ negligẽtia querũt.
13 ¶ †Quero an mala fides authoris noceat successori. Glo.conclu-
dit q̃ in pscriptione.xxx.an.nõ nocet:in pscriptione.x.vel.xx.ann.
sic. Ad primũ.ff.de diuer.⁊ tẽp.pscr.l.an vitiũ. Ad scd̃m aut.male
fidei.C.de pscr.lõ.tẽp. Dic de iure ciuili,in pscriptionib⁹, in quibus
nõ exigit bona fides,mala fides authoris nõ nocet successori,siue
sit singularis,siue vniuersalis:q̃ si nõ nocet ppria,multo min⁹ no
cet aliena:⁊ in oĩbus illis casib⁹ satis puto de iure canonico pcede
re pscriptionẽ,si aliter nõ est in mala fide successor:q̃ licet mala fi-
des authoris in aliquo casu noceat singulari successori,in aliis p-
scriptionib⁹,vbi exigit bona fides,vt statim dicã,cũ hec mala fi-
des est ficta successoris,nõ vera:vñ nõ video quare nõ pscribat,ex
quo vere nõ est in mala fide:nisi dicat ꝙ cũ aliter cõsciẽtia defun-
cti exonerari nõ possit a peccato,vt heres teneat ad exonerandã
cõscientiã defuncti.de sepul.c.fi.arg.de rap.sup eo.⁊ aliter exonera
re nõ põt,nisi hoc restituat:q̃ p hoc q̃ acquisiuerit,nõ purgat pec-
catũ defuncti. Ad hoc reducas q̃ habit Old.suo cõs.xix. Sic in-
tellige Dy.in regula,possessor.de reg.iur.li.vj.q dicit ꝙ de rigore
nõ pscribit,lz de iure canonico sec⁹ videat: q̃ nõ est secus,vt dixi
In pscriptionib⁹ aũt,in quib⁹ bona fides exigit,mala fides vni-
uersalis authoris nocet successori.ff.de diuer.⁊ tẽp.pscrip.l.cũ he-
res.no.C.de acq.pos.l.vitia.⁊.ff.de reg.iur.l.q̃ ipsis. An hoc casu
noceat successori vniuersali,idẽ q̃.ĩ.pxime dixi,cũ aliter nõ pos-
sit exonerare cõscientiã defuncti,in successore causante ius a defun
cto male fidei:secus si nõ causet ius ab eo,vt in successore dignita-
tis,vt no.ĩ.de iure pat.cura.q̃ mala fides pdecessoris sibi non no
cet. In pscriptione aũt pdicta,vbi pdecessor est male fidei,⁊ est sin
gularis successor,olim nõ nocebat mala fides,hodie nocet successo
ri,⁊ impedit pscriptionẽ ignorãte eo,ꝯ quẽ pscribit. Sec⁹ si sciat:
q̃ tũc nõ nocet,vt a male fidei. Hoc puto de iure ciuili:⁊ satis põt
pcedere de iure canonico:q̃ nõ arctat successor singularis ad pur
gandũ vitiũ successoris,vel authoris singularis,cũ non sit heres.
Inquãtũ dixi malã fidẽ authoris singularis nocere successori,est
verũ in re immobili:q̃ sic illa authoritas loq̃t de immobili. Itẽ p
cedit,qñ hz cãm ab immediato male fidei possessore:sec⁹ si hz cãm
a mediato,q fuit bone fidei,⁊ mediat⁹ fuit male fidei,vt dt Bar.in
l.Põponi⁹.§.cũ qs.ff.de acq.pos. Hec vera inquãtũ pscribẽs ha-
bẽs cãm a male fidei possessore velit pscribere principiãdo a se:⁊ si
velit vti accessiõe sui authoris,vt q̃ velit cõputari tps authoris,
male fidei,tũc oportet ꝙ vtat cũ cã sua:⁊ nõ posset pscribere. Qd̃
puto,etiã de iure canonico. Ad.l.Põponius.§.cũ qs.ff.de acqui.
pos.gl.ergo hic pcedit,q̃ dicit nõ nocere de iure in pscriptiõe.xxx.
an.scd̃m ius ciuile,vel scd̃m canonicum in successore singulari, vel
14 vniuersali. ¶ †Querit gl.an errãs de iure dicat habere bonã fidẽ
Gl.dicit hic ꝙ vr̃ q̃ sic.de iure pa.cura.sed dicit q̃ illud aliter in-
telligit,vt ibi no.⁊.ff.de pe.heredi.l.sed ⁊ si lege.§.scire.lz secus di
cat in vsucapione.ff.de vsuc.l.nũq̃. Tene ꝙ error iuris nõ excusat
a mala fide quo ad vsucapionẽ:vt.d.l.nunq̃.lz excuset quo ad fru
ctus:vt.l.si fur.§.j.ff.de vsuc.qcq̃d dicat gl.⁊ hoc firmat Dy.i reg.
possessor.de reg.iur.lib.vj. Ad hoc de reg.iur.que ꝯ iura:q̃ iuris
ignorãtia in vsucapione nõ tolerat.ff.de iur.⁊ fac.ign.l.ignorãtia.
Hoc tẽpera verũ,qñ iuris ignorãtia est intolerabilis. Vbi aũt hz
originẽ a tolerabili,⁊ intricato dubio,hec facit quẽ bone fidei:⁊ ta
lis pscribere põt:vt est casus,scd̃m vnũ intellectũ,de cõsue.cũ dile
ctus. Et sic facti ignorãtia equparat ignorãtie iuris probabiliter.
Ad hoc q̃ no.i.l.ij.ff.de iur.⁊ fac.ign.ff.de po.l.q̃ Nerua. Hec vã,
vbi nud⁹ est error iuris:sz si facti error inducit ad errorẽ iuris,p-
scribit:vt si credẽs rẽ meã donaui vxori,cũ nõ esset me errãte in fa
cto,valebit donatio,vt pscribat.ff.p dona.l.si vir. Nã si possum si-
bi dare nõ meũ,q̃ ex hoc nõ efficior pauperior,lz vt credebam,s.
meã,errãdo in facto,donare nõ possum:⁊ si crederẽ,errarẽ in iure:
q̃ si verũ esset q̃ credebã,efficerer pauperior. Ad hoc de iure pa.
cura.sm vnũ intellectũ. Idẽ si in ꝯtu esset defect⁹ iuris,⁊ ego er-
rore facti crederẽ intercessisse ius:vt no.glo.de dona.ad aplice.ad
q̃ dictũ.c.cura.de iure pa. Vñ iura,q̃ dicũt erroneũ titulum dare
cãm pscribẽdi,vel iniustũ,intelligi debẽt de titulo erroneo errore
facti:vt qñ credit alienationẽ factã de ꝯsensu capli,⁊ nõ est:vel qñ
credit alienationẽ factã a plato,quẽ credebat platũ errãdo i facto
⁊ nõ est,vel qñ credebat diocesis,vel ps diocesis,in qua eps ei⁹ alie
nationi pbuit authorẽ credẽs illũ esse de diocesi sua,⁊ non erat hic.
Dicit Arc.x.q.iij.cognouim⁹. Idẽ,si sit error iuris pbabilis. Sic
15 intellige gl.de ꝯsue.cũ dilect⁹. †Ex hoc ptz ꝙ snia nulla nõ tribuit
iustã cãm pscribẽdi:vt.xvj.q.iij.sacerdotes.nisi forte in facto quis
putaret sniam,quã audiuit latã pro predecessore fuisse validã. vt
ibi no. Et sic dz intelligi gl.de re.ecc.nõ alie.hac cõsultissima.li.vj.
in verbo pscribẽdi. Ad hoc in regula,que ꝯtra iura.de reg.iur.li.
vj. Ideo rescriptũ surreptitiũ,⁊ priuilegiũ,dat causam pscriben-
di,si circa id erret errore facti. Idẽ si pbabilis est iuris error:vt di
cit Ioan.andr.de priuile.c.j.lib.vj.in Nouel.in verbo,q̃ causam.
16 ¶ †Querit gl.an dubitans prescribat Glo.dicit ꝙ sic:q̃ dicitur
habere bonã fidẽ.ff.de vsur.q scit.§.bone fidei. Idẽ sentit Arch.
17 xxiiij.q.iiij.quã magnũ.super gl.ij.dicã de hoc.i.c.fi. ¶ †Oppo.q̃
pcedat pscriptio sine titulo.i.e.qm̃.ĩ.c.vigilanti.⁊.c.de quarta.de
causa pos.cũ ecclia. Imo vr̃ q̃ sit impossibile pscribere cũ titulo,
vel q̃ titul⁹ est habilis ad trãsferẽdũ ius,⁊ solo titulo habet:ergo
frustra est pscriptio:q̃ q̃ meũ est ex vna causa,nõ põt ampli⁹ effi
ci meũ.de do.inter.⁊ de si.instr.inter.l.iij.§.ex plurimis.ff.de acq.
pos.vel tam pscripsit,⁊ nõ est necesse impetrare titulũ. Glo.allegat
pro ⁊ ꝯ:⁊ primo soluit q̃ titulus iustus nõ exigit ⁊ verus,vt ex eo
currat pscriptio:sed bene exigit titulus minus iustus:⁊ iura,q̃ di-
cunt q̃ exigit iustus titulus,debẽt intelligi de iusto quo ad pscri-
ptionẽ,lz in se nõ sit iust⁹. Qui quo ad pscriptionẽ dr̃ iustus,eo q̃
qs titulũ putat iustũ,lz nõ sit.alle.de empt.⁊ ven.peruenit. Sa.Nõ
plz,q̃ putãs titulũ iustũ,vbi nõ est,errat in iure,ideo nõ pscribit.
ff.de vsuca.l.nunq̃.⁊ in rła,q ꝯ iura.de reg.iur.lib.vj.nisi saluet vt
dicã.j. Gl.dicit q̃ quedã sunt,q̃ non possunt possideri de iure cõi,
q̃ ius cõmune resistit,vel faciendo incapacẽ pprietatis, ⁊ posses-
sionis,lz nõ detur incapacitas,nõ potest haberi aliter q̃ iure spe-
ciali:q̃ ius cõmune fundat alterius intẽtũ:⁊ tũc dic q̃ in talibus
nõ pcedit sine titulo pscriptio:vt in.c.j.hodie li.vj.e.ti. Si nõ resi-
stit ius cõmune,põt pscribi,etiã sine titulo,vt in cõtrariis. Puto
q̃ si agimus de prescriptione rerũ corporalium, inquantũ eccle-
sia prescribat cõtra laicũ.exigatur titulus,vbi de iure ciuili exigit
in prescriptione.x.vel.xx.anno.q̃ hoc nõ est correctum quantum
ad prescriptionẽ,sed quantum ad inducendã exceptionẽ.vel quan
tum ad creandum vtile dominium,nõ puto necessarium titulum,
sed sufficit bona fides:vt.l.si quis emptionis.de prescri.xxx.anno,
Et idem inquantum ecclesia prescribit cõtra ecclesiam:licet Inn.
dicat exigi titulum,secundum aliquos: quia ista surrogatur loco
prescriptionis.xx.vel.xxx.an.vel secundum alios,si ad finẽ agendi
de prescriptione exigitur titulus,quo ad finẽ excipiendi non. Te-
ne primũ. In pscriptionibus autem rerum incorporalium,dic q̃
si ius resistit potentie habendi,⁊ possidendi,vt in laico,quo ad ter
minos nullo tpe prescribitur,nec cũ titulo,nec sine titulo,si ius re-
sistit possessioni,⁊ proprietati:q̃ alteri⁹ fundat intẽtũ de iure com
muni,nõ enim ex toto reddit incapacem possessione,adhuc exigit
titulus,vel tm̃ tẽpus,cuius initij memoria nõ existat:⁊ hoc q̃ pos
sessio iusta non põt haberi sine titulo:cũ ius cõe pro altero fundet
intentum.⁊ sic iniustificat possessionẽ. Unde exigitur titulus ad iu
stitiã possessionis:q̃ iniusta possessio nõ parit prescriptionẽ:⁊ nõ
põt haberi bona fides sine titulo,nisi tã antiquata sit,q̃ ex ea psu
mat iustitia:vt.d.c.j.e.ti.li.vj. Si aũt ius cõe nõ resistit possessioni,
sed ꝯ eã psumit,si ꝯ eã tanta est psumptio,q̃ possessio iniusta psu-
mat,adhuc nõ pscribit sine titulo:vt.d.c.j.li.vj. Si aũt ius psumit
ꝯ possessionẽ,nõ tñ ex toto iustificat possessionẽ:ea data,tũc pscri-
bit absq̃ titulo,dũ tñ aliqd pbet,ex q̃ bona fides psumit.ff.si ser.
vẽ.l.si qs diuturno.⁊ dixi.ĩ. Et sic in incorporalib⁹,si possessio hri
pt iuste sine titulo,pscribit sine titulo:si nõ pt hri sine titulo:nõ p-
scribit sine titulo:vt qñ ius resistit pscriptiõi,vl iuri,nõ pscribit:
vel qñ sic psumit q̃ iustificari nõ pt absq̃ titulo:hic aũt lz ius nõ
resisteret tali,nõ hebat possessio,q̃ absq̃ titulo iustificari nõ pote-
rat,nec bona fides hri:q̃ cũ iã ipse ⁊ antecessores sui possiderẽt noĩe
ecclie Romane,nõ poterãt sibi mutare cãz possidẽdi cũ bona fide.
C.de acq.pos.l.cũ nemo.ff.de vsu.l.nõ solũ.§.q̃ vulgo.iõ hic titul⁹
exigit,nõ pp se,sz pp psumẽdã bonã fidẽ,⁊ iustificãdã possessionẽ.
Nõ aũt q̃re corporalia nõ pscribũt sine titulo,⁊ sic icorporalia,est,
q̃ i incorporalib⁹ agit de leui piudicio,i corporalib⁹ de graui. No.
Inn.i rła,possessor.de re iu.Ex.i.l.j.C.de serui.⁊ aqua. Bar.i.l.j.i fi.
ff.de aqua plu.ar. Per hoc est dõm,q̃ vbi pt hri iusta possessio ex
sola patiẽtia,q̃ ius transferre pẽdet a ptãte ipsorũ,q patiunt:vel
saltẽ iustificare possessionẽ:q̃ tũc nõ exigit titul⁹,etiã si pscriptio
est ꝯ ius:vt ptz de cã pos.cũ ecclesia.⁊ dixi de cẽsi.peruenit. Inquã
tũ dixi in pscriptione exigi titulũ,limitat Io.An.verum in.c.j.de
pscri.lib.vj. Inquãtũ ius cõe resistit pscribẽti,⁊ fundat intẽtũ ei⁹,
ꝯ quẽ pscribit:vt si eps in diocesi alteri⁹,vel rector in parochia al-
teri⁹,ius epale,vel parochiale velit pscribere. Inquantũ aũt vult
pscribere ꝯ aliũ de iure spãli,vt ex priuilegio,vel ꝯsuetudine hñte
ius parochiale vl epale in parochia,vl diocesi alteri⁹, lz pscribẽti
resistat ius,nõ exigit titul⁹ sm ipm: vt.eo.ti.c.j.li.vj. Sed huic ob
stat,q̃ ꝯ pscribẽtẽ psumit:⁊ sic iniusta possessio psumit, nisi aliter
iustificet:nisi dicatur q̃ presumitur inquantũ possidet ꝯ eũ,cui⁹
intẽtio fundetur:secus si ꝯ aliũ. Inquãtũ dixi titulũ exigi,⁊ pce-
dere pscriptionẽ:intellige qñ hz cãm a nõ habẽte pprietatẽ illius
iuris,vel rei,si tñ credat habere,vel qñ aliq̃ ius sibi deficit, q̃
querere intendit:alias cũ ex solo titulo sit translatum ius,frustra
queretur de prescriptione. Ad hoc.l.sequit.§.fructus.ff.de vsuc.
Inquãtũ dixi,exigunt,sufficit q̃ sit ver⁹ titulus,vel putatiuus
errore facti,⁊ sic errore iusto.ff.p vsuc.l.Celsus.vt q̃ putabã emis
se vt dictauerat pcurator,q nõ emerat.ff.p em.l.vulgo. Sec⁹ si er
ror sit iuris:vt si putabã titulũ validũ,⁊ nõ erat. Qd̃ itellige,nisi
erro

errozīuris esset iustus:vt de consue.cū dilectus.Sic pōt intelligi de emp.ꝛ vēd.peruenit.qꝛ ꝛ probabilis error iuris tribuit vsucapiēdi cām.Et aduerte,qꝛ ꝓbabilis est error in putādo titulo,quādo qs possessionē reperit fuisse pacificā in defuncto predecessore: qꝛ debuit putare eū cū titulo possedisse,ꝛ legitimo:vt dicit glo.de iure pa.cura.qđ no.Ad hoc qđ no.Jo.xvi.q.iiij.si sacerdotes.Idē no.Jo.an.in.d.c.cura.Itē est ꝓbabilis error facti,si credaꝫ de iustitia tituli,falsis lr̃is ostēsis,vl̃ false relatiōi ab aliquo fide digno facte.ff.de fur.inter oēs.§.pe.ꝛ no.Jo.an.de iure pat.cura.Itē iustus est error in ꝓprio facto,qn̄ ad hoc induct⁹ est suasioni aduersarij:vt si mihi dixisti ꝙ mihi volebas dare librū,quē ꝓmisisti,credo tibi:hic iust⁹ est error.ff.ꝓ socio.l.iij.ff.de solu.l.si existimas ad hoc.l.j.in fi.ff.qn̄ act.de pecu.est an.l.j.in fi.C.de nō alie.Itē si maiores mei,vel auus,vel ꝓauus dixerūt se emisse,vel titulū habuisse.Itē ex publica fama,ꝛ opinione.l.cū qdā.§.qđ dr.ff.de acq.her.

18 †In reb⁹ aūt clericorū ꝓprijs pr̃imonialib⁹ quanto tpe ꝑscribaꝫ. Quidā qđ spatio.xxx.an.sine titulo,ꝛ cū tit.x.vel.xx.vt sentiūt quidā,quos recitat gl.xvi.q.iiij.possessiones.in gl.ad hoc all.c.sanctorū.ꝫ.c.vbi Host.idē velle vr̃.Cōtrariū ibi tenēt alij.Glo.adheret prime opi.vt quo ad ꝑscriptionē nō gaudeāt priuilegio clericorū,sed iudicenꝫ vt laici.Dicit gl.ibi,ꝛ sentit in.c.ꝙꝙ.de cēs.lib.vi.et ibi Arch.vbi dt ꝙ nō est ꝑpetuū illud,qđ dr,clericos gaudere priuilegio ecclesiaꝝ.ꝛ all.Jo.in loco ꝓall.xvi.q.iiij.possessiōes quoqꝫ.vltimū etiā no.ꝯtrariū vr̃ sentire in.d.c.possessiones.q dicit ꝙ intellectus,q datur ad.c.sanctoꝝ.nō est bon⁹,ꝛ aliter dꝫ intelligi,vt ibi no.Inno.Satis puto primū,vt nō gaudeant,nisi vbi apparet iure expressum:nā multa habēt priuilegia bona eccl̃ie,que nō puto habere bona clericorū.Nā bona eccl̃ie nō possunt alienari absqꝫ solēnitate:ꝛ tn̄ sec⁹ puto de bonis clericorū:qꝛ non reperiꝫ in illis illā solēnitatē reqsitā fore.Emphyteuticari nō pōt,vel infeudari res alr̄ nō ꝯsueta infeudari:sic de feu.c.j.ꝛ tn̄ hoc nō puto extendi ad bona clericorū.Nō possunt bona ecclesiarū dari in emphyteusim,vt trāseāt ad extraneos heredes:ꝛ tn̄ puto hoc nō ꝓcedere in bonis clericorū:ꝛ hoc,qꝛ nō est eadē rō.Rō eīm de maiori tpe de solēnitate,ꝛ nō trāsitu ad extraneos,qꝛ ꝑ administratores fit alienatio in eccl̃ia,in quib⁹ nō agiꝫ de priuato dāno:qm̄ nō presumitur talia agere cū tanta diligētia,ꝛ maturitate,cū quāta ꝓpria aguntur:vt.l.iij.ad fi.ff.ad Carb.de ꝓcur.tut.merito statuiꝫ diuersum. Idē generaliter in oībus fundatis sup talib⁹ causis:nam lꝫ delictū,vel culpa ꝓlati nō noceat eccl̃ie in bonis eccl̃ie,nō dubito deli-

19 ctū vel culpā clerici nocere in ꝓprijs,ꝙꝙ patrimonialibus. † An quo ad pedagia,ꝛ alia gaudeāt.de cēs.ꝙꝙ.li.vi.ibi vide ꝛ vide ea,in qb⁹ gaudēt expssa ī Spe.de cle.ꝯiu.§.j.vbi enūerat oīa iura exēptia.Sit ergo ꝓ regula ꝙ gaudēt ꝓuilegijs eccl̃iarū,vbi appet

20 expssum,vel vbi est oīmoda rō,alr̄ nō.† Inquātū dixi nō ꝑscribi sine titulo,aduerte ꝙ ꝓ titulo sufficit ius cōe.ꝫ.c.auditis.de resti.in inte.auditis,Et si titul⁹ esset equoc⁹ ad plura,ꝛ nō posset ꝓbari alterū,ꝑscriptio sufficeret ad trahēdū titulū ad alterum,in quo equocatio foret.ꝫ.c.auditis.de quo ibi.Sic si verba sunt ꝓuilegij,vel tituli dubia,poterit trahi intellectus priuilegiorū ad alterū ex sensib⁹.de cōsue.cū dilect⁹.ꝛ not.Jo.an.de priuil.cū ꝑsone.li.vi.sup gl.fi.qđ no.Quātū aūt exigaꝫ in hac ꝑscriptiōe declaratiōis verborū,vide tex.in.d.c.cū dilect⁹.ꝛ ibi dixi:qꝛ ex quo extēsio fit ꝯtra ius,oportet ꝙ sit quadragenaria.Vltra limites aūt priuilegij certos ꝑscribere non posset:qꝛ inquantū priuilegio vteretur,opꝫ vti ꝯ se:ꝛ inquātū vltra querere voluisset,hec esset in mala fide,vel iuris errore,quibus casib⁹ nō currit prescriptio.Itē si cōcessio est ꝑsonalis,pōt prescriptiōe extendi vt sit realis.ꝛ si ius in dubio presumat ꝑsonalē:qꝛ verba simpliciter cōcessionis,lꝫ ꝑsonalis,interpretaꝫ,nō est tamē certa si ius interpretaꝫ aliter:ergo pōt consuetudine interpretari:vt patet de insti.cum venissent.

1 Prescribere potest in capellis abbas episcopalia iura.n.
2 Abbati potest esse subiecta plebs,ꝛ collegiata ecclesia.
3 In collationibus spiritualiū episcopus fundat intentum suum iure communi in ecclesijs suis in sua diocesi mediate vel immediate.
4 In ecclesia inferiori non habet quis potestatē celebrandi officia,saltem monachalia,nisi aliter prescripserit.
5 Ad prescriptionē vnius articuli iuris episcopalis non sequitur prescriptio alterius,etiam sub eodem genere.
6 Compromitti potest de iure ecclesie in personam de ecclesia.
7 Prescribi que iura possunt per abbatem contra episcopū.nu.13.
8 Prescribere nō pōt inferior prelatus ius penitētie iniungende.
9 Prescribere potest inferior prelatus excommunicandi,ꝛ interdicendi potestatem.
10 Non prescribit abbas exemptionem contra episcopum.
12 In prescriptione an exigatur titulus,quando inferior prescribit iura episcopalia.
14 Prescribi an possint capitula,super quibus est iam laudatū propter malam fidem.

1 Cum olim. ¶†Abbas in capellis pōt prescribere iura ep̄alia:obtinet tn̄ in his solis,q̄ ꝑscripsit.h.d.In primis ponit petitionē actoris,ꝛ ipsi⁹ iura.Scđo ponunꝫ iura abbatis,ibi:ad elidēdū.Tertio diffinit,ibi:qꝛ ꝑdict⁹.ꝛ partim ꝓ abbate vsqꝫ ibi:

2 sup alijs.ab inde ꝓ ep̄o.¶†No.j.ꝙ plebs,ꝛ sic ecclesia collegiata,pōt esse abbati subiecta.¶No.ij.ꝙ ius instituēdi,ꝛ ꝓuidēdi in ecclesia collegiata,ꝛ plebanali habēte sub se titulos de iure cōi spectat ad ep̄m,ꝛ in ipsa fundat intētū de iure cōi,lꝫ alteri inferiori ꝓ

3 lato sit subiecta.¶†No.iij.ꝙ gn̄aliter sup collationib⁹ spūalium in ecclesijs sitis in diocesi imediate,vel mediate subiectis ep̄s fundat intentū de iure cōi.¶No.iiij.vnā speciem priuilegiorū exemptionis,qn̄ ꝯferꝫ inferioribus ecclesijs libertas quo ad potestatē ep̄i,ꝛ relinquiꝫ sub potestate inferioris ordinarij,nō in pape subij

4 ciunꝫ.¶†No.v.arg.nō habere quis potestatē in ecclesia inferiori

5 celebrādi officia,saltē monachalia,nisi aliter ꝑscripserit.¶†Not.vi.ꝙ ad prescriptionē vnius articuli iuris ep̄alis nō sequitur prescriptio alteri⁹ sub eodē genere.¶No.vij.ꝙ de spūalibus pōt in clericū cōpromitti,ꝛ alr̄ iudicē,nō iudicē cōpromittentiū,sꝫ aliorū.¶No.viij.ꝙ nō ꝯ subiectū,sed cōtra illū,qui alr̄ dicebat eccle

6 siam subiectā formatur petitio.¶†No.ix.cordi tenendū qđ in ꝑsonā de ecclesia potest de iure ecclesie cōpromitti:papa eīm approbat,vt hic,in fi.de quo ꝑ Jo.an.j.de re iud.cū inter.in verbo,subscribim⁹.ꝛ facit ad no.in Spe.de arbi.§.sequiꝫ.ver.sꝫ nūquid abbas.In ꝯtriū.l.pen.ff.de arb.Remittit ad no.sup vlt.gl.Jo.and.

7 ¶†No.x.hic multa iura,q̄ prescribit abbas ꝯ ep̄m.vide.ꝫ.eo.auditis.ꝛ.c.seq.de exces.ꝓla.accedentib⁹.de dona.pastoralis.de cēs.

8 cū venerabilis.¶†No.arg.inferiorē ꝓlatū nō posse ꝑscribere ius penitētie iniūgende quo ad grauiores culpas,ꝛ quo ad casus reseruatos ep̄o.¶No.ſm Inn.practicā snīe ferende sup iure ep̄ali,qn̄ agiꝫ cōtra illū,qui possidet ecclesias,in quib⁹ dicit se ꝑscripsisse

9 se iura ep̄alia.¶†No.ab inferiore ep̄o ꝑscriptibilē ꝓtātem excōi-

10 candi,ꝛ interdicēdi.¶†No.ꝙ abbas cōtra ep̄m nō prescribat exēptionē:vt no.ꝫ.c.auditis.¶Quidā dicūt qđ si nō fuisset exēptio,de qua hic,nō poterat ꝑscribere:sed cū exēptione sic,ex quo ꝑscribebat noīe ꝓprio.Cōtrariū determinat hic Inn.qđ in capellis,ꝛ ecclesijs subiectis noīe superioris ecclesie sue vt monasterij ꝑscribere posset:vt no.in.d.c.auditis.etiā abbas non exēptus,sed ep̄o subiect⁹.¶Opp.ꝙ capelle nō essent libertati donate:qꝛ remāsit sub abbate.So.Erant donate quo ad ep̄m,sed nō quo ad abbatē.

11 ¶†Opp.ꝙ ius instituendi nō potuerit ꝑscribere.de offi.arch.cū satis.ꝛ qđ ibi no.ꝛ de insti.c.j.So.Dicit Host.qđ hic de istitutiōe dr,dꝫ intelligi de institutione,q̄ sumiꝫ pro collatione iuris,nō de authorizabili,ꝑ q̄ daꝫ cura:qꝛ illa iprescriptibilis est,vt ibi:qꝛ necesse est qđ curat⁹ curā recipiat de manib⁹ ep̄i.de hoc de cle.pereg.c.fi.de renū.admonet.Vel hoc referēdū ad simplices ī eccl̃ia,q nō habēt curā,vel ad capellas nō curatas.¶Opp.ꝙ nō possit ꝑscribere potestatē ordinādi.de cōsue.ꝙto.de exces.ꝓla.accedētib⁹.So.Intellige qđ prescripserat ꝓtātē istos ordinandi quo ad ordines,quos cōferre pōt.de priui.abbates.lib.vj.§.fi.vel qđ posset a quo vellet facere ordinari.j.c.xxi.¶Op.ꝙ sua authoritate sine ꝑscriptione posset abbas celebrare diuina:qꝛ ex hoc non ꝓiudicaꝫ ep̄o.So.Licet possit celebrare diuina in eccl̃ia subiecta seculari,nō tn̄ pōt ſm officiū monachale,sed ſm officiū sclare.xvj.q.j.c.iij.Volebat ergo ꝑscribere quo ad illa,vt posset ſm officiū monachale ce-

12 lebrare.¶†Quero an in ꝑscriptione exigaꝫ titulus,qn̄ inferior prescribit iura ep̄alia.Dic qđ sic inquantū deduciꝫ vt prescriptio in iudicio.Inquātū aūt deduciꝫ vt cōsuetudo,secus:qꝛ illa vt cōsuetudo ꝓcedit absqꝫ titulo.alle.de cā pos.cū eccl̃ia.ꝛ.c.cū olim.de cōsue.cū dilectus.de quo remittit Jo.And.de offi.archi.c.fi.Idē notaꝫ in.d.c.cū eccl̃ia Vulterana.alr̄ Lumana eccl̃ia.ꝫ.de elec.qđ tenēdū in hoc plene,declaraui de cōsue.c.fi.dic vt ibi,in argumēto in differētijs inter prescriptionē ꝛ cōsuetudinē.Induciꝫ ad qōnē an abbas posset esse arbiter in cā monasterij.Spe.in ti.de arbi.§.sequiꝫ.versi.sed nunqd abbas.tꝫ qđ si syndicū cōstituit,pōt maxime,qꝛ dn̄s nō est,sed est ꝓcurator.de do.c.ij.Jo.An.ibi in addi.dt qđ ꝓ hac pte qđ indistincte posset esse arbiter,facit qđ no.in.c.cū venissent.de iu.vbi remisit:qꝛ si pōt esse iudex ep̄s in cā eccl̃ie,ergo ꝛ arbiter.ff.de arb.cū lex.dicit ꝙ illud nō hꝫ locū in abbate:sentit forte qđ nō possit esse iudex in causa ecclesie:sed nō video causam quare,nō sit abbas,sicut ep̄s,nisi sentiat qđ vult Inn.de testi.insuper.ꝑ q̄ ꝯcludit qđ nō possit esse arbiter,sed arbitrator.Simile in aut.vt diffe.iu.§.si vero cōtigerit.qꝛ iudex nō pōt esse arbiter ſm legē,ꝛ sic arbitrator.ad hoc.ff.de le.j.senat⁹.§.fi.ꝛ.l.fi.ꝛ.l.fidricōmissa.§.q̄ꝙ.de le.iij.vbi legatū nō pōt cōferri in liberā volūtatē heredis:ꝛ sic in arbitrium vt boni viri.Sic intellige.l.pe.cum gl.ff.de arbi.de hoc.j.de exce.cū inter.Ego nō video quare nō possit compromitti,ꝛ sentētiādo nō sentētiat cōtra se,sed cōtra ecclesiā,nec causa ecclesie est propria.¶Quero quare in his,que in arbitris cōprehenduntur,pronuntiat pro ep̄o.Dicit gl.qđ cōpromittēdo

abbas renuntiauit. nō placet glo. q2 nō potuit renūtiare ad preiudicium pape. de arbi. cū tempore. Sed ratio reprobandi nō est bona q2 hic exceptionē nō prescribebat abbas sub papa, sȝ sub se tātū. Sed dic inquantū nō prescripsit, iudicatur scđm cōpromissuȝ:
13 q2 quo ad illud nō erat renūtiatio, cū ius cōpeteret epo. ¶ † Opp. q nō potuerit pscribere capla, super quibus erat laudatum: q2 sic nō haberet bonā fidē. Glo. dicit q nō pcedit pscriptio quo ad capitula, super quibus erat laudatū ppter malā fidē, quo ad alia sic, sicut dicit q nec obtentu priuilegij possit quo ad illa: q2 non ex priuilegio ante impetrato: q2 ab illo est recessum ppter laudū: non ex scđo. q2 illud foret surreptitiū, si nō fecit mentionē de cōpromisso ⁊ laudo. Sed obuiat decre. ⁊ glo. ex eo, super quo erat laudatū, poterit adiri iudex nō ob. exceptione laudi. ff. de arb. si qs rē. Sȝ dic scđm Inno. q hi fuerunt aditi vt iudices, ⁊ sine pena. declarat Inn. q2 forte ex consuetudine, vel alias erant horum iudices: vel erant electi ab epo, ⁊ abbate, quasi eps litigaret cū subiecto: q2 licet vocētur arbitri, iudices sunt, q2 habēt iurisdictionē a lege, vł iuris scripto. xi. q. j. si clericus. ff. de iur. om. iud. l. ⁊ quia. scđm Hosti. alias scđm Inn. si pena fuisset apposita, soluta pena potuisset recedere: vt. l. si qs rē. Dicit tñ Host. qđ si pena nō est apposita, sed stipulatio sententie stari vel laudo, qđ laudum parit actionem, ⁊ exceptionem. C. de arbi. l. pe. de quo de arbi. per tuas. Et hec sufficiant.

1 ☞ Renuntiat prescriptioni, qui priuilegium contrarium impetrat, ⁊ vtitur illo.
2 Libellandi practica que fit in confessoria, vel interdicto vti possidetis, super iuribus incorporalibus. nu. 15.
3 Decima debetur de omni eo, quod possidetur.
4 Comitatus, ⁊ parochia, quandoqȝ sunt idem.
5 Decimarum perceptio spectat ad episcopos iure communi.
6 Libellus non vitiatur, licet in eo deducatur ius libellantis exceptiue, ⁊ negatiue. nu. 15.
7 Ordinum inferiorum collatio non est mere iuris episcopalis.
8 Episcopus priuatur ordine episcopali, heresi, simonia, ⁊ defectu gratie apostolice sedis.
9 Episcopo suspēso, ⁊ nō valente, vel non volente sine prauitate ordines conferre, inferior nō potest sibi episcopum eligere qui talia sibi conferat, nisi aliud priuilegium habeat, vel consuetudo. nu. 19.
10 Priuilegium scđm nō derogat primo, nisi expresse. nu. 20. ⁊. 24.
11 Sententiare potest papa super dubio, quando dubiū potest declarari quocunqȝ euentu.
12 Acceptare quis videtur instrumentū, vel priuilegium, qui eo vtiī.
13 Prescriptionem impedit titulus superueniens iam cepta prescriptione, repugnans statui prescriptionis.
14 Defensionibus contrarijs non potest quis simul vti. nu. 25.
16 Possessorium recuperande ⁊ retinēde an possit accumulari.
17 Sententia lata in possessorio vti possidetis pro actore, an obstet reo volenti agere interdicto vnde vi pro eadem re.
18 Possidenti vno corporaliter, ⁊ altero ciuiliter ⁊ naturaliter, nunquid detur interdictum vti possidetis.
19 Ordines sacros non potest clericus recipere a quocunqȝ, suspēso suo episcopo.
21 Sententia non potest ferri contra clericos subditos, abbate agente, nisi agat mandato clericorum.
22 Rex quando possit concedere priuilegia in spiritualibus.
23 Jurisdictio etiam delegati deuoluitur ad ordinariū, propter negligentiam, malitiam, vel desidiam iudicis.
25 Priuilegio, ⁊ consuetudine, vel priuilegio ex iure communi, aut consuetudine ⁊ iure communi an possit quis simul vti.

1 VEniens. ¶ † Qui pscriptione cōpleta priuilegiū contrariū impetrat, ⁊ vtiī illo, pscriptioni renūtiat: si prescriptio nō erat completa, malā fidē hȝ, ideo nō prescribit. Ponitur primo cōuentio abbatis. Scđo, reconuentio episcopi, ibi: prelatus. Tertio diffinit, ibi: christina. In qua duo soluit obstacula. Primum ibi: nō
2 obstāte. Scđm, ibi: nec obstare. ¶ † No. j. practicā libelli in confessoria, vel interdicto vti possidetis sup iurib9 incorporalib9: q2 con
3 cludere dȝ ad non impediendū iure vti per se, vel aliū. ¶ † Not. ij.
4 q de omnibus, que possidentur, decime debētur. ¶ † No. iij. q parochia, ⁊ comitatus idē sunt: q2 comitatus sumitur pro parochia. Et dicit Jo. an. q quādoqȝ ponitur parochia pro parte diocesis, vt hic. Sed hoc hic nō pbaī: q2 non dicit hoc esse in parochia sua. Quandoqȝ ponitur pro vna ecclesia tantū. de parochi. c. ij. de eccl. edi. c. iij. Quādoqȝ pro toto episcopatu. de dona. ad apostolice. cir
5 ca prin. vbi de hoc, scđm Host. ¶ † Not. q de iure cōmuni decimarū perceptio spectat ad episcopos. de quo de deci. dudum. in. j. gl. ⁊. c. tit. cū contingat. ¶ Not. q in libello potest allegari priuilegium,
6 ⁊ qđ procedit iste libellus, Peto, q2 priuilegio debitum. ¶ † Nota non vitiari libellū, si in eo deducatur exceptiue, ⁊ negatiue ius re.

Vide qđ no. s. de libel. ob. c. si. ⁊ no. in. c. cum Bertoldus. de re iud. de sepul. in nostra. ¶ No. quedam episcopalis iuris ⁊ ordinis, que licet priuilegio, vel prescriptione non possint per inferiorem prelatum acquiri in ecclesijs subiectis, possunt tñ acquiri vt illas pos
7 sit ab alio episcopo, quo magis vellet recipere. ¶ † No. ar. q collatio inferiorū ordinū non est mere ordinis episcopalis, sed sic collatio sacramentorum: ideo priuilegio vel consuetudine possunt ab
8 inferiore acquiri. ¶ † No. tria, que priuant epm exercitio ordinis episcopalis, heresis, ⁊ defect9, seu priuatio gratie apostolice sedis,
9 ⁊ simonia. ¶ † No. q de iure suspenso episcopo, vel nō valente, vel nō volente sine prauitate ordines conferre, inferior non potest sibi episcopum, qui talia conferat, eligere, nisi aliud habeat priuilegiū, vel consuetudo. ¶ Nota iudicem in sententiando pro declaratione sententie posse se referre ad instrumenta in iudicio producta.
10 ¶ † No. scđm priuilegiū nō valere contra primū, si nō facit mentio
11 nem de primo, inquantum scđm derogat primo. ¶ † No. q super dubio sententiat papa, quando in quocunqȝ euētu dubium declaraī, concludit sufficientem causam pronuntiandi. Ad hoc. s. de trāsac. preterita. ⁊ qui fil. sint legi. per tuas. de testi. causam. ¶ No. q reseruatio iuris antiqui priuilegij, inquantum opponitur secundo, impedit vires secūdi ex expressa mente cōcedentis scđm. ¶ Nota qđ acceptatione iuris, vel tituli oppositi prescriptioni, videī quis renuntiare iuri ex prescriptione quesito. Et est ar. quod prelatus po
12 test iuri ex prescriptione quesito renūtiare. ¶ † No. q vsu priuilegij qs videī acceptare priuilegiū, ⁊ excludere oia opposita tenori
13 priuilegij. ¶ † No. q titulus superueniēs iam cepta pscriptiōe repugnans statui prescriptionis impedit pscriptionē, etiā alteri9 tituli: q2 extra videī habere malā fidē, cū possideat vltra limites priuilegij, tanqȝ malā fidē cōcludēs. Vide Jo. And. de priui. cū psone. sup vlt. gl. ¶ No. nō pcedere pscriptionē scđm canones absqȝ bo
14 na fide. ¶ † Not. reū eodem instanti pure non posse vti contrarijs
15 defensionib9. ¶ † Opp. qđ male libellauerit archieps, inquātū dixit, nisi aliquo iure spāli, vel priuilegio, ⁊c. q2 ꝯ agētē possessorio recuperāde nō obstat ppriatatis exceptio. de resti. spo. in lris. ⁊. c. ex cōquestiōe. cū simil. So. Unus intellect9 qđ archieps agebat ꝯfessoria, vt cū illa exigat dñiū iuris: vt no. de iud. c. examinata. ꝯgrue libellās excepit ius rei p priuilegiū, quo alteri trāsferī proprietas iuris. Scđs intellect9 qđ hic agebat possessorio recuperāde: ⁊ tūc dt Inn. qđ hic posuit clausulā ꝯ se, vbi nō arctabaī: q2 talis exceptio non obstabat: q2 spoliat9 ante oia foret restituēdus: nō volebat restitui inqȝtum pateret de ppriatate iuris aduersarij: nā ppriatatis exceptio obstat volenti. no. de rest. spo. c. j. Et scđm hoc ptȝ hic, qđ ꝯ agentē vti possidetis, vt faciebat abbas, hic possit accumulari possessoriū recuperāde. ¶ Opp. ꝯ hoc: q2 videnī incōpassibilia, cū vti possidetis nō daī cōtra eū, a quo hȝ vi, clam, vel precario: vt ptȝ. ff. vti possi. l. j. in fi. Inn. hic psequiī multos casus. Primus, qñ primo ab vna pte intētantis possessoriū retinēde, ab alia accumulaī possessoriū recuperāde, sup eadē re per viā agēdi tm, ⁊ aliud nō opponitur. Et quidā dicūt q sup vtrisqȝ pcedeī, vt sup duab9 mutuis petitionib9: ⁊ si de vtroqȝ ꝯstat, sup vtroqȝ feratur snia: sed executioni mādabiī sup interdicto vñ vi. de cā pos. cū dilectus. Et si primo liqueat de turbatione, qȝ de spoliatione, primo feraī snia sup interdicto vti possidetis, ⁊ ꝯpescet agēs de spoliatione, quousqȝ sentētieī super interdicto vñ vi: vt no. in. d. decre. cum dilectus. arg. de insti. cū venissent. Scđa est opi. q si simul liquet q reus turbat actorē, ⁊ q actor spoliatus est, nulla promulgabitur snia super possessorio vti possidetis. Et sic intelligūt. l. j. §. si. ff. vti possi. vbi dr q nō competit interdictū illi, q vi, clam, vel precario, ⁊c. ⁊ contra eū non dȝ vincere. Prima opi. placet Inno. q2 secundum secundam sequeretur quod spoliato liceret turbare impune ipsum possidentem: q2 hoc est iniustum: quia etiam predo sinēdus est in possessione pacifice possidere, donec euincaī: nam si illo spoliato datur interdictū, vt in. c. tum in literis. fortius dȝ dari retinende ad manutenendā possessionē. ff. de superfici. l. ait pretor. Itē si isti spoliato liceret turbare, liceret ⁊ spoliare eadē ratione: quod est absurdum, ⁊ falsum. C. vnde vi. si quis in tantum. ⁊ q2 etiā ipsi priori spoliatori cōpetit interdictum, vbi ab altero etiam spoliato spolieī. de vi, ⁊ vi arma. l. cum a te. ⁊ no. in dicta decreta. cum in literis. Itē quia constat spoliatum molestanter male fecisse turbādo: ergo debet puniri: alter autē non potest puniri, nisi interdicto vti possidetis: q2 nō actione iniuriarum, vt quidam somniauerūt: quia actio iniuriarum est prodita ad vindictā tantum: ⁊ per hanc nō sequereī vt aduersarius a molestatione cessaret. Nec officio iudicis: q2 vt extraordinariū nō cōpetit, vbi locū hȝ ordinariū. si. de mino. l. in. l. cāe. ij. Ad. l. j. ff. vti pos. rñdit dupłr, q nō vincit I effectu, si de vtroqȝ cōstat, sentētiabitur tñ p vtroqȝ: nā illa snia non mādabiī executioni: ⁊ sic parū prodest. alleg. in arg. j. tit. j. cum in aliquibus. Uel pōt intelligi illa lex, vt dicam in secūdo casu, quando accumulatur possessoriū vnde vi. Secūdo per viam exceptiōis vel simul per viā actionis ⁊ exceptionis. argu. j. de ordi. cogni. c. ij.
⁊ si. opinio

7 si.opinio Inno.videt vera:qr cum agat interdicto, non debet ex
hoc obtinere repulsioné.arg.de ord.cog.c.ij.Puto q non senten-
tietur pro actore vti possidetis,dumodo dicat nó sentétiandú:qr
hec est exceptio peréptoria,que pót quádocunq opponi:r quia in
exceptionibus sufficit proponi factú,ex quo colligitur exceptio:r
qr directo cótraria actio hz finem exceptionis,quando negat ius
agendi:ná si dicis te dñm,ego ecótra dico me dñm:r qr notorie có
stat agenté nó habere ius agendi,potest,r debet iudex sententiare
pró agéte recuperáde,r nó pro agéte vti possidetis.Ité qr inanis
esset illa pronútiatio,si in effectu nó mandaretur executioni.Non
obst.si licet turbare,nó licet spoliare:qr spoliatio secunda purgat
primú vitiú spoliationis prime,sed nó turbatio:r qr plus est spo-
liare,q turbare.Non ob.q illi spoliato det remedium ad recupe-
randú.fortius dabit ad defendendú:qr imo fortius ad recuperá-
dú:qr primo purgatur vitiú per spoliationé,q ad defendendú:qr
nó est purgatú vitium.Ideo pót turbari.Nó ob.q iniuste faciat
turbádo:qr iniuste facit,donec liqueat de violentia:sed iuste facit,
r fecisse cêset hoc liquidato. Et hoc vltimate tz Inn.ibi,dú dicit,
Uel si directe pponat interdictú vñ vi:lz restringere videatur qñ
pponit ante lit.cótest.Secundus casus est,qñ pponit ab vno vti
possidetis,ab aduersario pponit exceptio spoliationis.Uel agit
interdicto,r agit de violentia.Dicit Inn.q si pponat sic de vio-
lentia post lit.cótest.in vim peréptorie,nó pnuntiabit in interdi-
cto vti possidetis:qr nó posset cómode pnuntiari.Ná pro agente
vti possidetis nó pót pnútiari:qr sic contradiceret illa.l.j.in si.Có
tra eú etiá pnuntiare esset absurdú,vt absolueretur reus,qui op-
ponit de violétia ab impetitione actoris:qr sic sententiaret vt ei li
ceret molestare:qd est absurdú:r qr si pót agere,vbi spoliauit spo-
liatus,fortius vbi nó spoliauit,se defendere. Si aút añ lit.cótest.
opponat cótra agenté spoliatú nó audiendú vti possidetis donec
restituat,túc dicit q impedit agens vti possidetis,r cótra eú sen-
tentiabit.Et dicit hoc expssum de ord.cogn.c.ij.r si.Et idé dicit si
directo interdictú vñ vi ɔtra agenté interdicto vti possidetis qd
pcedit absq dubio,qñ pponit ante lit.cótest.r petit pri⁹ restitui,
vel suspédit interdictú vti possidetis Bart.in.d.l.j.dicit q vincit
pbans vim vel metú:si vincit,loquit qñ nó pponit ante lit.con-
test.ad pcessum,sed ad merita:r hoc puto fortius, q primo casu.
Nec ob.absurda,de quibus dicit Inn.qd responsum est.s.Fatet tñ
qd pponens p viá exceptionis de violentia,q q pbet de violétia
cótra agenté vti possidetis nó sententiabit rem restitbédá spolia
to:ná ex vi actionis,vel interdicti vti possidetis nó,qr vti posside
tis nó dat ad possessioné recuperandá,sed ad retinendam.Instit.
de interdic.§.retinéde.Per viá exceptionis nó:qr qui excipit,nil
petit:r sine petitione nó cósequit quis restitutioné.de ord.cog.cú
17 dilectus.in si.sm Inn.r in hoc bene.†Núquid aút lata snia in pos
sorio vti possidetis pro actore obstet reo agere volenti interdicto
vnde vi pro eadé re:qr variatur actio,r variatur finis,cú ad aliud
ageret interdicto vti possidetis,r ad aliud agat interdicto vnde
vi.ff.de except.rei iudi.l.cú queritur.r.l.seq.de testi.cú causa que
inter economú:r quia sententia iudicis phibet molestationem fa-
cti,non iuris,r nó phibet,nisi qdiu nó possidet.re aút euicta non
possidet.Confirmat,qr si pót agere cófessoria,qui succubuit in in-
terdicto vti possidetis,nó videt cá,quare nó possit agere vnde vi,
vel alia cópetéti actióe:qr ratio diuersitatis nó occurrit:ergo rc.
l.j.C.de lib.pte.r exhere.de cófir.vti.vel inut.cú dilecta.Secus di-
cit,si prius agebat confessoria,r obtineat agens:qr si succumbens
velit agere possessorio recuperande,nó audietur:r idé si agere vel-
let alio interdicto:r hoc,qr sentétia in confessoria est super pprie-
tate que piudicat omnibus possessorijs.de causa pos.cú dilectus.
Qd intelligo,quádo est declaratoria,vt ibi no.quia tunc constat
notorie de pprietate aduersarij:quo casu ob.vt de resti.spo.ad de-
cimas.lib.vj.Qñ auté dicatur quis vi,clam,vel precario ab alio
possidere,lz multú laboret Azo in Summa vti pos.simpliciter sic
intelligit Inn.possideo a te vi.i.violétia tibi abstuli.r sic de alijs.
Et quis noua hec sint,nó negátur ab aliquo vera:ideo secure re-
18 tinéda,sm Inn.†Nunquid aút corporaliter possidéti altero pos-
sidente ciuiliter,r naturaliter,det vti possidetis:dicit hic Inn.qd
nó,quádiu ille,qui possidet,expellitur de possessione,r nó dabitur
nec cótra verú possessoré,nec cótra aliú.ff.vti pos.l.si duo.§.idem
Labeo.sm Inn.¶Opp.q ipse pnútiet super nó deducto,cótra
id de fine.lz Deli.Solu.pnútiat super decisa sub illo infra,r non
super expresso:r dicit qd est mirabilis decisio.Dat simile.j.de ap.
19 c.j.¶†Oppo.innuit q nó sacros possit recipere.etiá sine priuile-
gio,a quocunq.de or.ab epi.c.j.j.ti.i.cú nos.Dic sacros nó posse
recipi,nisi ab episcopo proprio.Idem de minoribus.r ad literam
supple maxime:vel sic iacebát verba priuilegii,que papa sequi vo
luit,vt debuit.j.ver.aliquádo.sm Host.vel sacri ordines sumun-
tur late.no.xxxij.di.in summa.Uel hoc dictú propter illos mino-
res.quos cóferre possunt abbates presbyteri bñdicti his,in quos
habét epalé iurisdictioné vl quasi.de eta.r qua.cú cótingat de pri
20 ui.abbates.in si li.vj.¶†Opp.q scóm priuilegiú hic dubitaue-
rit valere,lz non faceret mentioné de primo:ná primum in casum
concedebat has libertates abbati,r in partem reseruabat epo,ad
qué cópetit de iure cói.Primo videt q scóm concedens,quod est
plus,nó vitiet si nó faciat mentioné de eo qd est minus: als id,qd
cócedit minus retorquebit ad lesioné impetrantis,contra.l.qd fa
uore.C.de legi.Ité vbi impetrasset totú cótra ius,nó tenetur face
re mentioné de iure:multo minus vbi parté habendo aliá parté
ex priuilegio,faciéda est métio de priuilegio.Ité vbi fit impetra-
tio priuilegij contra ius,vel cótra priuilegiú cóprehendens ius,
nó est facienda mentio nec de iure,nec de priuilegio cóprehenden
te ius.ff.de legi.nó est nouú.xxx.q.j.peruenit.C.de testa.omnium.
C.de inof.te.si qñ.de rescr.c.j.r qd ibi no.Dicit Inn.q priuilegiú
ex toto cótra ius,vel contra priuilegiú ex toto scóm ius,valet nó
facta métione de iure,nec de priuilegio:sed si priuilegiú parté con
cedit interdictioné,vsum,vel libertaté,vel quicquid simile alicui
in casu ex priuilegio,vel in alio casu vel parte illum vsum,vel eius
parté reseruat illi,cui cópetit de iure cói,sicut hic patet,de perce-
ptione sacramentorú,que in parté concedit,r in casum libere mo-
nasterio,r in alio casu vel parte reseruat epo,ad qué de iure cópete
bat,si postea priuilegiatus parté relictá epo impetret,vel ali⁹ nó
facta mentione de priuilegio,nó valet impetratio scda,nisi de pri
ma cócessione fecerit mentioné,vt hic.Et est ratio,qr si concedens
priuilegiú sciuisset,vel recordaretur se,vl predecessorem suú alias
sic dedisse priuilegiú moderatum vt in casu habeat,r in casu relin
quat episcopo,non irritasset priuilegium moderatum per scóm
immoderatú.de off.deleg.ex parte.de deci.ex multiplici.Ad quod
de si.pref.c.ij.li.vj.j.ti.j.cum olim.per quem videtur quod si papa
primo concessisset parté decimarum in parochia alicui,r partem
reliquisset iuri cómuni,r postea partem relictam iuri cómuni ite-
rato cócederet eidé,vel alteri ex priuilegio,nó valet iterata conces
sio,nisi de priori mentioné fecerit.De quo dic vt de deci.c.ij.lib.vj.
secus si ab initio cócederet vsu,vel libertaté in omni casu,r in in-
tegrum:qr tunc de iure cómuni non esset facienda mentio,vt in iu
21 ribus in ɔtrariú alle.¶†Opp.q papa male pronútiet hic cótra
clericos:qr nil apparet petitú nisi per abbatem,r factú suum non
dz clericis preiudicare:qr res inter alios acta,rc.Sol.Dic qd ab-
bas egit de mandato clericorú:als non posset contra eos senten-
tia ferri.C.de sent.l.j.Uel clerici postulabunt hoc ab episcopo,nó
obstáte cótradictione abbatis:r sic nó sententiat cótra clericos,sz
contra abbaté,qui dixerat in libello suo q clerici non poterant si-
ne licentia sua petere ab epo humana sacramenta.Episcopus ve-
ro petebat quod clerici monasterij ab ipso peterét sacraméta:vt
patet in registro,sm Inn.¶Quero quo iure agebat hic abbas.
Dic qd intétauit vti possidetis,scóm hec verba posita in libello,
sicut in priuilegijs sunt superflua.Dicit Hosti.q si ex priuilegio
fundabat abbatis licétia,nó vr qd sint supflua,imo sunt necessa-
ria.de lib.ob.c.j.de fid.instr.inter dilectos.Dicit Io.an.qd putat
Inn.illud dixisse,quasi agens vti possidetis nó habeat potestaté
pbare dominiú vel possessioné tantum:sed hec possessio vt iniusta
nó causaret tale possessoriú,nisi titulo iustificaret.Uel sm Hostié.
22 abbas egit petitorio.i.confessoria.de quo dixi in tex.¶†Opp.q
rex non possit ɔcedere priuilegia in spiritualibus,vt patet de de-
ci.tua.r.c.dudú.Glo.fatetur,r aliter nó respódet.Dicit Io.an.q
iste rex erat sanctus,r apostolice sedis legatus,sm Inn.Uel sm
Hosti.rex donauit téporalia,r spiritualia Paschalis pape:vt.s.
c.auditis.Uel nó examinat hic articulus:qr super parte libelli de-
cisa firmata fuit snia:sed vt dicit Inno.nó debeat recipi libell⁹ cú
23 causa tá euidéter inepta.vt ptz.C.de asses.l.j. ¶†Oppo.q absque
priuilegio poterit in negligétia primi iudicis,a quo velit petere:
qr ppter malitiá,vel desidiá iudicis delegati deuoluitur potestas
ad ordinarium.de offi.dele.significauit.cum si.Glo.fateri videtur
q in hoc fuit superfluum priuilegiú.Idé Gofr.Hosti.per decre.
Romana.de sup.neg.prela.lib.vj.r hoc tz Io.an.De hoc de tem
po.ord.eos,qui vltimo respóso.r hoc probat decret.in qua fuit in
hoc concessum priuilegiú:ná de iure debuisset adire superioré,non
qué malit.r decre.significauit.est casus specialis.Ité ibi venit ad
24 ordinariú,sed priuilegiú ɔcedit q possit ab extraneos.¶†Opp.
q nó sit faciéda métio de priuilegio,sicut nec de lege.de constitu.c.
ij.li.vj.qr priuilegiú est lex priuata.iij.di.priuilegia.So.Scóm gl.
nó est facienda mentio de lege cói,sed sic de lege priuata,vel illius
papa nó habuit memoriá:qd sec⁹ est in legib⁹ cóibus.¶Gl.que-
rit quid cóprehéderet priuilegiú Clemé.Dicit gl.forte cóprehen-
debat vt possent sacraméta illa recipere a quo magis vellent epo.
Uel sm Host.forte erat datú epo,vt oés clerici diocesis sue ab eo
reciperét sacraméta,sm Host.scóm qué specialia priuilegia nó p-
iudicát huic generali sic prius,vel posterius.de rescr.c.j.¶Opp.
q nó obstáte impetratione priuilegij potuerit vti prescriptione,
sicut qs vti iure cói,r speciali.de cósue.cú dilectus.de test.mi.l.iij.
25 ná r iure cói,r cósuetudine quis pót vti.xcv.di.olim.¶†Glo.hic

alleg.iura.Nunqd priuilegio,ꝛ ꝯsuetudine possit qs simul vti,an priuilegio ꝛ iure cõi,vel cõsuetudine ꝛ iure cõi.So.Glo.intelligit decr.mã,ꝙ priuilegiũ cõtradicebat pscriptioni,qꝛ scripserat simpliciter:sed priuilegiũ dabat facultatẽ adeundi aliũ epm deinum in subsidiũ,suo epo negligẽte,vel ipso nõ existẽte in gratia aplice sedis:ꝛ hunc psequit glos.fi.Scdm istũ nõ ob.ꝯria.l.Scdm ponit intellectũ ꝙ priuilegium nõ ꝯdicebat prescriptioni,sed nihilo minus excludebat prescriptionẽ,quasi incõpassibilis tituli accumulatio:nã cũ nõ possit esse dñs ex pluribus causis,accumulando titulũ animo nouiter querẽdi,excludit primum titulũ:qꝛ sic fatetur se nõ dñm executio prescriptionis.Sed dicit glo.attendendũ finẽ, ad quẽ impetrat:si ad finẽ nouiter querẽdi ius,excluditur prescriptio:si ad finẽ confirmandi ius prescriptũ,tũc non excluditur prescriptio.Hosti.põderat verbũ huiusmodi,ꝛ dicit ꝙ dicit.in text. demũ pcedere,qñ priuilegiũ impetratũ cõtradicit prescriptiõi:et exponit hmõi,s.prescriptioni.Cõtrariũ prima facie dicit Jo.an. vnde vr ꝙ.licet ab impetratione priuilegij possit incboari prescriptio,ex illo titulo cũ bona fide concursus incboate pscriptionis videt impediri per priuilegiũ impetratũ simpliciter,cũ impetrando simpliciter videat fateri se nõ credere ad se ius ptinere.ꝛ sic gl. procedit.ꝛ tex.ꝛ incõpassibili priuilegio cũ pscriptione.Jnquantũ tex.dicit in impetratione priuilegij ꝯrij qs videt renũtiare priuilegio:illud est verũ,scdm aliquos,qñ quis illo priuilegio est vsus in iudicio:secus si nõ fuisset vsus.Jnn.dicit qd sola impetratione videt tacite renũtiare.C.de rest.in inte.l.j.siue sit incõpassibile,siue cõpassibile,nisi impetret ad cõfirmationẽ.de fi.instru.inter.de pri ui.ex or.ꝛc.s.eo.cũ olim.ꝛ.c.auditis.Sed huic obuiat,qꝛ prelat⁹ impetrando,vel vtendo in iudicio nõ potest renũtiare:qꝛ hec est donatio,quã nõ potest facere prelatus.So.Dicit Jnn.qd hec est donatio modice libertatis,a quo magis velit epo recipiat libertatẽ illã ergo facere põt sine consensu cõuentus:arg.eorũ,que no.de donat.ceterum.maxime cũ res reuertatur ad naturã suam,qd facile fit:vt.xxxv.di.ab exordio.Vel põt dici qd hic interuenit cõsensus conuentus,qui ꝛ semp presumit.de his,que fi.a prela.ea noscitur. Non ob.iura,que dicũt ꝙ concessione libertatis,alias libere potestatis,nõ venit donatio quãtũcunqꝫ modice quãtitatis.C.de trãsactio.preses.de dona.c.ij.ff.de pac.l.cõtra iuris.ff.de dona.l.si fili⁹. qꝛ maior est libertas prelatorũ,ꝙ aliorũ administratorũ:vt patet in dicta decr.ij.fm Jnn.Vel est distinguẽdũ inter donationẽ magnã,ꝛ paruã,vt ibi no.ꝛ de don.ad aplice.Fatetur qd quãdocũqꝫ p donationẽ abbatis,vł alterius prelati enormiter lederetur ecclesia,reuocatur,vt ibi no.vel restituitur.de rest.in integ.c.j.De hoc s.de elec.cũ nobis olim.§.fi.Vel põt dici ꝙ ideo tenuit hic renuntiatio,qꝛ ex causa facta fuit,vt.s.abbas fugeret indignationẽ diocesani arg.100.dist.cõtra morẽ.ff.de separa.l.j.§.illud sciendũ fm Jnn.qui alleg.p ꝛ cõtra iura,que alleg.gl.¶No.mirabilem cãm alienãdi.Vnũ dicit hic Jnn.ꝙ pscribẽs nõ põt agere cõtra epm: qꝛ eps dñs est iuris,ꝛ contra eũ nõ cõpetit Publiciana:vt.s.eod. ad aures.sed imo certe dat vtilis rei vendicatio:qꝛ illa directe prefert,qñ cõtradicũt.¶Querit gl.quid si hic nõ allegasset priuilegium,sed solam prescriptionẽ,nũquid alter eps possit hoc ius prescribere.Videt ꝙ sic,vt hic.Jn ꝯriũ alleg.s.eod.si diligenti.qꝛ in talibus contra ius necessarius est titulus.Ad quod.c.j.eo.ti.li.vi. Jtem cũ esset in simplici voluntate abbatis eligere,hoc non erat pscriptibile ex parte electi epi,q hoc faciebat nõ vtẽs vt iure suo.

1 ¶Prescribere nõ potest aliquo tempore possessor male fidei.
2 Statuere quo casu potest papa contra leges ciuiles.
Jura canonica seruantur in foro ciuili contra leges.
3 Ad papam spectat omnes leges ꝛ consuetudines peccatum nutrientes cassare.
4 Contractus non valet,quando deuenit in eum casum,a quo incipere non potuit.
5 Prescriptio cum mala fide est extra fidem.
6 Prescriptio cum bona fide quando impediatur.
7 Prescriptio ex quo tollit omnẽ actionem,si aduersarius vellet probare contra dicentem se prescripsisse nullo titulo possedisse,an audia:nr,si velit probare malam fidem.
8 Prescriptio iure ciuili inducta quomodo,ꝛ quare iure canonico non procedit.
9 Constitutio de presenti an possit trahi ad preterita.
10 Prescribens an teneatur ad restitutionem,ex quo aliquo tẽpore habuit malam fidem.
11 Prescriptio an impediatur,ex quo prescribens habuit a principio prescriptionis conscientiam lesam.
12 Prescripsisse an quis dicatur,vbi dubitat an res sit sua.
13 Prescriptio an videat impedita,vbi prelat⁹ hꝫ cõscientiã lesam. in re quam possidet.
14 Confessio prelati dicentis se habere lesam conscientiã in re,quam possidet,an noceat ecclesie.

1 Quoniam.¶†Possessor male fidei nullo tempore pscribit.h.d.Primo ponit cõstitutionis cãm.Scdo constitutionem,ibi:synodali. Tertio infert ex causa,ibi:cũ generalr.Quarto cõclu
2 dit,ibi:vnde opꝫ.¶No.prin.¶†No.casum,in quo papa statuit ꝯ leges,ꝛ in quo canones seruant in foro ciuili cõtra leges,qñ canon
3 ordinat corrigẽdũ peccatũ,qd lex ciuilis permittit.¶†No.ad papam spectare vt casset omnes leges,cõstitutiões,statuta,ꝛ ꝯsuetudines peccatũ nutrientes.Ad hoc de cõsti.c.pe.Et nota hoc videri qñ nutriunt mortale:sec⁹ si veniale.Sed idẽ credo de veniali:qꝛ sufficit qd in deteriorẽ exitum deducat ꝯstitutio.Ad hoc qd no.de
4 pac.ꝙuis.lib.vi.¶†No.nõ sufficere bonã fidẽ de iure canonico ex principio,nisi assit toto tpe constitutionis complete:ꝛ sic res deueniens ad eum casum,quo incipere nõ põt,prout est in pendenti,vitiatur:secus si iam sit in perfecto esse.¶†Oppo.qd prescribere cũ
5 mala fide nõ sit extra fidem:alias quilibet peccans esset hereticus. So.Dicit gl.nõ est ex fide.i.ex cõscientia:ꝛ satis est extra fidẽ,quã Deo dꝫ vt Deũ diligat,ꝛ pximũ,ꝛ Dei seruet pcepta.Omne ergo.qd non sequitur fidem illã,peccatũ est,qꝛ Deo suo est infidelis.
6 ¶†Opp.qd cũ nõ bona fide pscribat.de iure patro.cura.Dicit Jo.And.qd ibi soluit.¶Querit qñ dicatur bone fidei,ꝛ qualiter
7 pbet.Gl.qd bona fides psumit dic vt dixi i.c.si diligẽti.¶†Querit gl.an si aduersarius vellet pbare dicẽtẽ se pscripsisse nullo titulo possedisse,audiat,si velit pbare malã fidẽ:ar.gl.qd sic.C.de pig. actio.l.neqꝫ creditoris.C.de pscri.lon.tem.aut.male fidei.Jn ꝯriuꝫ ar.s.eo.ad aures.vbi dicit qd illa omnẽ actionem excludit.Dicit gl.qd dꝫ audiri,ꝛ bene.Non obstat qd dicit qd tollat omnẽ actionẽ,verũ stante pscriptione,ꝛ per ꝙ nõ infringat ipsa pscriptio.Simile qd dixi de resti.spo.item cum quis.Jtẽ possessorium non admittit exceptiones detrahẽtes iuri agẽdi possessorio.de resti.spol.
8 c.ij.ꝛ.iij.deinde gl.remittit:ꝛ est clara.¶†Opp.qd papa nõ corrigat leges de mala fide loquẽtes ad lrãz,dũ dicit,tã canonica,ꝙ ciuilis.Respõdit.i.tam de iure spirituali,ꝙ tpali:ꝛ sic siue res spiritualis,siue ciuilis,nõ prescribit.Jo.tenet.qd hic tollat prescriptio male fidei quo ad vtrũqꝫ forũ.ꝛ hoc,quia nutrit peccatum,ꝛ lex canonica i materia peccati superstat legib⁹.Et si dicas,quõ lex hoc statuit,que ꝛ rationabilis esse debuit:Dicit gl.qd lex ciuilis habuit respectum ad finem publicum cõseruandũ,ꝛ canonica ad finẽ Dei:vnde in euentu prescriptionis approbauit lex rationes,que tendebãt in finẽ suum:nam equum erat negligẽtiam puniri cõtra publicã vtilitatẽ,ex qua dubia remanebant in incerto,ꝛ lites continuabantur:sed lex canonica nõ tm curauit de fine publico,quantum ꝛ de anima:ideo cũ aperto peccato nõ permisit pscriptiones: ꝛ peccatũ nõ excusat negligẽtia nõ penitẽtis.Per que dicit qd in vtroqꝫ foro stãdũ est legi canonice,ꝛ nõ ciuili.Dat simile,in legib⁹ vsuras pmittẽtib⁹ hec pcedũt absqꝫ dubio:in pscriptionib⁹,que currũt ex terminis residẽtibus in persona querentis ex pscriptione,vt in prescriptionib⁹,q exigũt possessionẽ,vel quasi possessionẽ, vel titulũ,vel etiã nõ titulũ,dũmodo exigant quasi possessionẽ,qꝛ cũ tũc querat cum annexione peccati,nõ pscribit de iure canonico: qd seruandũ est in foro ciuili ꝛ hoc planũ fm oẽs.Vbi aũt nõ exigitur possessio ex parte prescribentis,nec titul⁹,sed pscriptio currit ex causa residente ꝛ concernente solã personã,contra quam prescribitur:tunc dicit Jnn.qd tũc pscribit:qꝛ hoc cautũ non est ex se acquirere:qꝛ ille perdit ex negligentia sua,vt in personalib⁹ obligationibus ad prescribẽdã libertatẽ cõtra eas,vel in prescriptione libertatis aduersus seruitutẽ rusticã.Et hoc tꝫ Jnn.de immu. eccle.qꝛ plerıqꝫ.ꝛ sensit verũ.de iure pa.cũ ppter.qd sequit Bar.in l.sequitur.§.si viam.ff.de vsuca.ꝛ in.l.fi.quẽad.ser.ami.Notus,qꝛ iura canonica corrigũt solũ i male fidei possessore:ꝛ sic loquunt qñ ad pscriptionẽ exigit possessio:vt ptꝫ in regula,possessor.ꝛ qꝛ non immediate querit.sed acquirit,qꝛ ille perdit:alias sequeret qd nõ licite quis teneret rem,ꝙ alius haberet pro derelicto,contra illud ff.p derelı.p totũ,Jtẽ qꝛ oẽs actiones tpales,ꝛ q tpales noscunt, cũ ex se finiãtur,scdm hoc,iure canonico essent perpetue,si ad eas obligatus tẽporaliter tpe nõ iuuaretur:tẽporales autem vidẽtur oẽs actiones personales hodie.C.de prescri.xxx.an.ibi.vincẽdi nõ habeant facultatem.ꝛ.l.oẽs.ibi:debitũ est.ꝛ.l.j.C.de an.excep.neqꝫ alterius cuiuscunqꝫ vitã longiorem.C.de consti.pecu.l.fi.ibi:vitalis vite mẽsura,ꝛc.Cõtrariũ sentit Jnn.clare.Dicit ibi Bar.qd nõ pcedat pscriptio,etiã in psonalib⁹,in.l.oẽs populi.ff.de iusti.ꝛ iure.Puto qd si toto tẽpore prescriptionis detur ignorãtia debitoris,qꝛ est in bona fide,pcedit pscriptio.Si sciuit se debitorẽ,vel sciuit ius dic,si actio sui natura data est legis ministerio tpalis.ꝛ a lege in merã penã,satis puto illam tolli sciente debitore:qꝛ ex se finitur absqꝫ hoc qd in aliquo prescribãt,vel acquirat debitor:ꝛ qꝛ in penalib⁹ non arctatur conscientia:vt no.gl.xij.q.ij.fraternitatis.ꝛ Host.in Summa de penis.nã a lege cõcessum lex tollere põt nõ aũt assistente in aliquo naturali vinculo:vt dr Jnn.de iureiur. in nostra.Non obstat qd no.in.c.que in ecclesiarum.vbi licet lex ciuilis

ulis tollit actionē, non tollit equitatē illam, qua equum est mihi
seruari actionē, cuius sum dñs de iure gētiū, lato sumpto dñio: vt
no. in l. si quis vi. §. differētia. ff. de acquirē. pos. que fuerunt verba
Guid. de suza. vt recitat Cy. in l. fi. C. si cōtra ius vel vtī pu. quia
aliud est tollere datā, aliud ab initio dare sic limitatā: q̄ vltra tps
non tollit, sed nō dat. Si aūt actio tēporaliter a lege ꝑduceretur
ex facto partiū, ex quo equum esset actionē dari, vltra remanente
naturali equitate obligatiōis. idē qđ in casu sequēti. Si aūt actio
originaliter est perpetua, tunc si lex decurrat vitā actoris ipso iu-
re, ⁊ sic tollit effectū naturalē, ⁊ ipso iure ciuilē: hic dicit Bart. qđ
currit prescriptio, ⁊ p̄iudicat in vtroq̄ foro, vel saltē in ciuili: q̄
hoc nō est correctū. Puto qđ non procedat prescriptio in vtroq̄
foro, ⁊ hec etiā sit correcta p legē canonicā: q̄ hec actio fingitur cō
tra naturalē equitatē, ⁊ fingitur annexa negligenti, nō facto ipsi⁹
debitoris: ⁊ q̄ꝙ lex ciuilis in morte actoris nō fundet se ex termi-
nis ipsius, qui liberat, cū cōmodū, qđ ei applicat liberationis, oc-
casionat a pctō: nec hoc ex fide est, ꝙ ipse sciens se debitorē, ꝓpter
suū etiā nō soluere liberetur. Deus eñ sic arctat debitorē ad soluē
dum, ⁊ satisfaciendū de cōscientia, sicut ⁊ arctat creditorē ad petē-
dum lex ciuilis. Nec pōderat lex canonica possessionē ex parte pre
scribentis, sed solū hoc ꝙ nō sit ex fide, sed cū peccato, vt hic. Et
de hoc est casus in aut. vt eccl. Rom. cen. an. gau. pscr. vbi cū mala
fide: nā currūt prescriptiones cōtra ecclesiā: ⁊ cū mala fide currere
debēt, qñ prescribit a debitore sciente exceptionē cōtra actorē. Si
aūt lex ipso iure nō finit vitā actoris, sed creat exceptionē contra
ius agēdi, ⁊ sic tollit ciuilē, ⁊ elidit actionē, Bar. dicit qđ hec pscri
ptio adhuc currit de iure ciuili, nec est correcta a iure canonico: vñ
audiret quo ad metas fori cōtentiosi opponens in ciuili foro: quia
nō est hec correcta eisdē rōnibus: sed dicit ꝙ cū remaneat natura-
lis equitas, cui⁹ effectus nō est oīno sublatus a lege ciuili, audiet
cōtra hāc exceptionē replicans p viam denuntiationis Euange-
lice, per no. de iudi. nouit. Puto qđ ⁊ hec, repellatur etiam in foro
ciuili, ⁊ cōtentioso, ⁊ repelli debeat: nam oportet hic prescribētem
aliquid querere. s. exceptionem ad confligendū ius agendi ex na-
turali, que habuit cōcomitantiā ciuilis. Tale aūt est quesitū cum
annexione peccati, vel saltē nō cum extremo bone fidei, qđ exigi-
tur in prescriptionib⁹, vt hic: q̄ qđ nō est ex bona, est ex mala: ⁊ q̄
admissa sua negligentia, ⁊ insciente mala acquisiuit: ⁊ sic stat ratio
legis canonice: in vtroq̄ ergo foro repelletur. Et hoc tꝫ Jo. an. de
excep. c. fi. li. vj. vbi dicit statuta nō valere, ex quib⁹ inducitur pre-
scriptio: qñ quāuis cōtra creditores. que no. ꝓpter ista statuta, q̄
9 quotidie fiunt. ¶ † Querit gl. an hec cōstitutio trahat ad prescri-
ptiones preteritas. Dicit gl. qđ nō: q̄ de preteritis nihil dicit. Gl.
tenet Vin. Gofr. ⁊ Phi. ⁊ Vin. qđ is, qui iam pscripserat ante istā
cōstitutionē cōsulet, si habeat ꝓpositū non faciendi, nec taliter pre
scribēdi, ⁊ de pterita mala fide cōtristat, prescriptiones tñ inchoa
te, sed nondū pfecte interrūpunt ex hac constitutione. Non placet
mihi hoc: q̄ hec cōstitutio est declaratoria, ⁊ declarās irrationabi
litatē legis: trahit ergo ad preterita: vt no. de postu. pla. c. j. lib. vj.
p gl. nec lex ciuilis potuit in hoc cōtra Deū prebere iustā cām pre
scribendi quo ad Deū, licet quo ad finē suum sic, qui cedere debet
Deo. Et hoc etiā Jo. an. per ea, que no. j. e. c. vult. ⁊ de vsu. cur. tu.
10 ¶ † Opp. ꝙ licet aliquo tēpore habuerit malā fidem, non tenet
restituere. s. eo. vigilāti. Dic, nō dꝫ habere malā fidē, scđm gl. toto
tempore durantis prescriptionis: sed ea finita fides mala non no-
cet: vt. s. eo. vigilanti. ⁊ no. plene in regula, possessor. de reg. iur. lib.
11 vj. ¶ † Querit gl. si a principio prescriptionis habuit cōscientiā le
sam, postea incipit habere nō lesam. Dicit gl. ꝙ videtur quod nō
impediat prescriptionē, quia erronea fuit: ideo deponere dꝫ eam.
de simo. p tuas. xj. q. iij. cui. Puto ꝙ si habuerit lesam conscientiam
ex legitima informatione, concurrente veritate, ⁊ postea eā aliter
erronee informauit, qđ nō prescribat. si habuerit cōscientiā lesam
ex leui iudicio, ⁊ eā postea aliter informauerit ex aliis, vel antece-
dentibus indiciis legitimis, gl. bene dicat. In dubio si prima con
scientia concurrat cū veritate, presumitur qđ eam primo bene in-
12 formauerit, ⁊ scđo male, nisi aliđ appeat. vid hic de hoc. ¶ † Que-
rit glo. quid si dubitat an sit sua, an ex hoc habeat malā fidē, ita qđ
non prescribat. Gl. dicit ꝙ licet habeat iustam causam dubitandi,
vel dubitationis, adhuc pscribit: q̄ adhuc dicitur bone fidei pos-
sessor quo ad vsumfructū. ff. de vsuc. qui scit. §. bone fidei. Nā dato
ꝙ habeat dubitationē, vel conscientiā dubiam, nescit adhuc an sit
aliena: vnde inquirere dꝫ ab aliis de re illa, vt sic veniat ad verita
tē. xxxvij. di. §. vlt. Idē glo. s. eo. si diligēti. Idē Inno. hic, ⁊ Bar.
in l. naturaliter. ff. de acqui. pos. q̄ iura canonica corrigūt in male
fidei possessore. Bone fidei ergo possessor, ⁊ q nec bone nec male est
pscribit. Cōtrariū sentit gl. in verbo, reseruata. in prin. in. c. qm̄. §.
qđ si sup. vt lit. nō cōt. Est aduertēdū bñ quō iura canonica loquū
tur: nā aliqua dicunt male fidei possessorem non prescribere. s. eo.
vigilanti. ⁊ c. si diligenti. aliqua exigunt bonam fidem, quia omne,
qđ non est ex fide peccatū est: vt hic. Hoc iure attento, ⁊ verbis hu

ius decre. ad prescribendū non sufficeret deficere extremū male fi-
dei: dubitās aūt, in medio est, non hñs nec bonā, nec malam: ergo
nō pscribit. Puto ꝙ si dubitatio est momētanea, ⁊ non fixa, ⁊ fir-
ma, sed vacillans, ꝙ hec nō interrūpat: sicut non est hereticus, qui
dubitat, sed non fixe, ⁊ firme: vt in. c. j. de heret. ⁊ qđ ibi no. Si autē
est pseuerās, firma, ⁊ fixa, ⁊ ad merito dubitandū cōcurrat veritas
in aliqua legitima cā plus credendi alienā, q̄ ꝓpriā, tunc puto ꝙ
interrumpatur prescriptio. Idem si aliquid ei ostēditur, vel pro-
batur, ex quo verisimiliter potuerit, ⁊ debuerit dubitare, licet asse-
rat se nō dubitasse: vt not. s. de iudi. nouit. Per que puto ꝙ alicu-
ius casu denūtiatio etiā post possessionē adeptā interrūpat, qñ fit
a tali, cui merito erat credēdū: vbi aūt dubitatio esset in principio
prescriptionis, fortius tūc impediret: ⁊ ibi dixi interrūpi. Ad hoc
13 qđ no. C. de acq. pos. l. j. ¶ † Querit gl. qd si platus hꝫ lesam ꝯscien-
tiā alicuius rei, quā possidet, lꝫ ecclia habeat bonā fidē, nūqd pre-
latus debeat dimittere illā. Rñdit gl. ꝙ nō: sꝫ significabit illi, cui⁹
est, ⁊ sic purgabit cōscientiā suā: nec in hoc vr facere fraudē: vt l. at
qui natura. §. cū me absente. ff. de neg. gest. Jo. And. remittit. liiij.
dis. generalis. ⁊ de postu. prela. bone. ⁊ p gl. allegat. not. xxiij. q. ij. si
vir. ⁊ dicit Inno. ꝙ cauere debet platus ne aliquid cōtra cōsciētiā
14 faciat, vel facere ꝓcuret. ¶ † Querit, qd si veniat in iudicio, ⁊ pe-
tat, si platus confitet rem esse petētis, vt habet in cōscientia. ⁊ de-
bet, nunqd cōfessio preiudicet ecclesie, que hꝫ bonam fidem. Dicit
gl. ꝙ nō, nisi prelatus constitutus a capitulo in iudicio deferendo
confiteret: q̄ tunc sustinet personā totius cōuentus: alias nō pre-
iudicat cōfessio, nisi confiteat de eo, qđ ipsemet fecisset. De quo re-
mittit de elec. dudū. ⁊ ibi dixi. Dic hodie vt de testi. presentiū. lib.
vj. ⁊ per Cy. in l. j. C. de confess. in xv. per Bart. ibi. ⁊ in l. certū. §. sed
an ipsos. de confes. Dic, si confiteat prelatus in his, in quibus hꝫ
diuisam administrationē ab ecclesia, preiudicat cōfessio: q̄ illa pōt
solus in iudicio deducere, nisi sint ardua. Si confiteatur in his, in
quibus non habet diuisam administrationē, sed coniunctam, pro-
cedit gl. vt preiudicet demum cum consensu capituli. Nec video ꝙ
aliquid operetur ꝙ gesserit solum actus, in quo confitetur: cum in
hoc etiā ei vt testi semper non crederetur: vt no. de test. a nobis.

¶ De sententia, ⁊ re iudicata. Rubrica.

¶ Uiso qualiter res acquirat per pscriptionē, videndū qualiter
acquirat per sñias iudicū: vel expedito tractatu ꝓcessus iudicioꝝ,
ad sñias recurrendū, quibus ꝓcessus ipsi cōcludunt, ⁊ finiuntur: ⁊
quia lata sñia, si nō appellet, illa transit in rem iudicatā, ideo sub-
1 mittit de re indi. † Et ex hoc dat stricte differentia inter sñiam ⁊ rē
iudi. q̄ sñia est anteq̄ trāsiuerit in rē iudi. res iudi. post, licet in ge-
nere etiā appellet res iudi. sñia, a qua appellare pōt: vt not. ff. eo.
super Rubrica, seu in l. j. ⁊ C. de appel. l. litigatoribus. Dic ꝓprie ⁊
stricte sñia nō est res iudi. sꝫ res iudicās: materia, ⁊ q̄stio, sup qua,
bene est res iudicata: cū alterius respectu sñia appellat iudicata.
Si eñ pōderas sñiam, put ꝓmulgat, est res iudicās: si put est pla
ta, ⁊ trāsiuit in rē iudicatā, q̄ irrationabiliter, ⁊ pfecte iudicata, cū
nō pēdeat in aliquo ex futuro effectus eius. j. eo. qđ ad cōsultatio-
nē. si put adhuc nō trāsiuit in rem iudicatā, aliq ꝙ non est tūc res
iudi. Sꝫ in cōtrariū est. l. illa, litigatorib⁹. Sꝫ certe attēta sñia, vel
q̄stione iā decisa, pōt dici res iudi. lꝫ non irreuocabiliter iudicata,
sm Bar. in dicta l. j. Si aūt ponderet quo ad effectus executionis
sñie, inquantū statim trahet executionem: vt iria infamie, vel ab-
solutoria, adhuc statim est res iudicata: q̄ hꝫ secū executionē ꝓm-
ptam. Ad qđ not. j. de app. pastoralis. §. j. ff. de penis. q vltro. ff. de
his, qui no. infa. l. furti. cū simil. Si aūt attēdit effectus executiōis
facti, quē expectat de futuro, pōt dici res iudicans etiā illa, que nō
trāsiuit in rē iudicatā: q̄ non semp incontinenti pōt exequi, nec est
executa: vt s. de offi. dele. querenti. ⁊ qđ ibi no. ⁊ fortius illa, que nō
trāsiuit in rem iudicatā, que interim non pōt exequi. ff. nil no. app.
pen. de app. non solū. lib. vj. Sic dicit Bar. in d. l. j. ⁊ vide Archid.
ij. q. vj. §. diffinitiua. ¶ De materia Rubrice. ij. q. vj. §. diffinitiua.
cū ver. sequentibus. xxxv. q. v. per totum. xj. q. iij. quō sacerdos. cū
2 c. seq. xxx. q. vlt. §. his ita. vsq̄ ad fi. ⁊ repet in Sexto, ⁊ cle. ¶ † Sꝫ
an oēs sñie transeant in rē iudi. Hosti. dicit ꝙ sic regulariter. s. de
elec. cū dilecti. Alique tñ sunt, q nunq̄ trāseunt, qñ eis seruatū est
periculū aīe. j. e. tenor. ⁊ c. lator. ⁊ c. consanguinei. de frigi. fraterni-
tatis. cū idem sit in cōsuetudine, ⁊ prescriptione. de consue. c. fin. de
prescript. c. fi. idem no. xxxv. q. ix. in summa. ⁊ §. quia ergo. idem gl.
de re iudi. inter monasterium. in gl. fin. ver. item vbi. ⁊ idem notat
Innocen. de re iudicata, cum Bertoldus. ⁊ idem dicit in sententia
arbitri. in decre. per tuas. s. de arbit. de sententiis, que transeūt in
rem iudicatā, regulariter non transeunt ante decē dies, ⁊ trāseunt

poſt:vt in c.qđ ad cōſultationē.ī.eo.Fallit vbicūꝗ́ aiure reiicit
appellatio,vt in ſentētia excōicationis,quo ad vim ſuſpendendi.
de appel.paſtoralis.de ſentē.excō.per tuas.An tranſeant quo ad
aliquid,dicam ī.eo.c.cōſanguinei.Item qñ inſignes latrones,vel
ſeditionum incitatores,vel duces factionū,damnant.ff.de appel.
cōſtitutiones.Itē in raptore virginis.C.de rap.vir.l.vna.§.qui-
bus.Itē in homicidijs,beneficijs,maleficijs, violentis,adulteris,ſi
ſponte cōfeſſi ſunt:ſecus ſi coacti,vel cōuicti.ij.q.vi.c.ei,qui.§.ſunt
etiā quoꝝ.C.quo.app.nō recip.l.ij.Item ſm quoſdam in ingenui
tate,⁊ libertate ff.de ſta.ho.l.ingenuū.⁊ de re iudi.l.res iudicata.
Sed in libertate cōtrariū eſt.C.de li.cā.l.ſi is,ad quem.Quedā hic
3 per Inn.poſita ponam.ī.c.i. ¶†Quotuplex eſt ſententia.Dic ꝙ
triplex.Quedā diffinitiua:quedā interlocutoria:quedā miſta,que
appellat interlocutoria,habēs vim diffinitiue. Interlocutoriarū
ꝗdā ſunt interlocutorie ſtricte:⁊ iſte ſunt ꝗ ſolū inter media cauſe
proferunt,⁊ principalē nō diffiniūt queſtionē:vt dicit gl.in cle.ad
cōpeſcēdas.de ſequeſtra.poſ.ad hoc de reſcrip.ex parte decani.de
offi.dele.ſignificātibus.de teſti.ſignificauerunt.C.cōmi.vel epi.in-
terlocutio.Nō eñ tales certis finibus ꝯcludunt:⁊ ſic nō ſunt diffi-
nitiue.C.de ſen.ex ſtipulatione.⁊ l.poſt ſniam.Quedā diffinitiue:⁊
he tripliciter dicunt:rōne ſolēnitatis plenarie reqſite,de qua ꝑ to-
tū tit.C.de ſen.ex peri.re.⁊ de ſen.pla.ij.q.vi.§.diffinitiua.verſi.ꝓ-
latā.ij.q.i.ꝑ totū.Aſſiſtentia aūt ſolēnitatis ꝯcludit diffinitiuā,ſʒ
defectus nō:vt patʒ in ſummarijs:ꝗ tñ diffinitiue ſunt.de ſeqſ.poſ.
cle.i.de ver.ſigni.cle.ſi.de iud.c.diſpendioſam. Secūdo diffinitiue
dicunt,qꝛ totā ſapiunt qōnem inter partes,⁊ finiūt:vt d.l.ex ſtipu
latione.⁊ l.poſt ſniaʒ.⁊ l.preſes.Hoc reſpectu ꝓprie đr diffinitiua,
vt dicit gl.in cle.ad cōpeſcendas.de ſeque.poſ.⁊ Spe.in tit.de ſen.
pla.§.i.in ꝓn.Et hos duos modos ponit Bar.in l.ſi cū exceptiōe.
§.hec aūt.ff.qđ me.cā.Nā dempto hoc ꝙ qōnem ex toto nō diffi-
niat,nō eſt diffinitiua,ſʒ quaſi diffinitiua:vt dicit gl.de offic.dele.
cōſultationibus.⁊ no.Innoc.de inſti.cū veniſſent.Añ nō.đr diffi-
nitiua,qñ accumulato petitorio,⁊ poſſeſſorio fert ſup ſolo poſſeſ-
ſorio:lʒ diffinitiua dicat,qñ ſolo accumulato poſſeſſorio ꝓfert.de
iud.c.ſi.⁊ ibi dixi:⁊ no.doc.in l.i.C.ſi de momē.poſ.fu.ap.dicit etiā
diffinitiua,quia parit iusꝰ agēdi:qđ nō faciunt interlocutorie.C.
de re.cred.l.actori.⁊ not.de elec.cū dilecti.⁊ no.gl.in cle.cū a repul-
ſione.de app.⁊ no.in l.i.C.de iudi.⁊ l.pe.C.de arbi.Dicit etiā diffi-
nitiua,qꝛ parit partibus ꝑiudiciū irreuocabile,⁊ quo ad iudicē,⁊
quo a ptes:qđ nō cōtingit in interlocutorijs.ff.de re iu.qđ iuſſit.
de ap.cū ceſſante.Hoc reſpectu ſnia excōicationis đr interlocuto-
ria:vt no.Archid.ij.q.i.ſup ſumma.⁊ no.in Spe.loco preall.Di-
cit etiā diffinitiua,qꝛ facit ſententiantē ſuo officio fungi,⁊ pfungi,
⁊ finit officiū iudicis quo ad cauſe cognitionē,ex toto poſita vali-
ditate ſententie.ff.de arbi.quid tñ.⁊ d.l.poſt ſniam.de offic.dele.in
literis.Si oīa ſigna diffinitiue cōtrariāt,de qbus dictū eſt,iſta eſt
ſtricte diffinitiua,ſi fiat negotiū,ſʒ nō immediate,ſʒ mediate,⁊ in
ea ius nō ſeruet,vel ſolennitates iuris eſt interlocutoria.hñs vim
diffinitiue.Idē ſi parit partibꝰ ꝑiudiciū irreuocabile,⁊ facit fun-
gi officio pronuntiantē,nō tñ hʒ in ſe deciſionē totiꝰ negotij.Et ꝑ
hoc dixi ſniam adiudicationis in ſolutū,non merā interlocutoriā,
ſʒ ſapere vim diffinitiue,qꝛ finit officiū,qꝛ perimit qōnem,⁊ ꝑiu-
dicat irreuocabiliter.De ſnia precepti dixi in c.dudū.ij.ꝺ.de elec.
⁊ no.ij.q.i.in ſumma.⁊ in Spec.de ſentē.pla.§.i.ver.eſt quoꝗ́ ſen-
tentia.⁊ de appel.cordi.li.vi.per Archid.in verbo,interlocutoriā.

1 ☞ Sententia lata cōtra ius expreſſo errore in eadē nō valet.§.
2 Appellare non licet a ſententia nulla.
3 Nullum non poteſt ſuſpendi,vel rumpi.
4 Snia an poſſit ex ea inſtātia formari cōtra eū,qui deſijt poſſidere,
ſi cōtra eū agat,⁊ contingit illū lite pendente cadere a poſſeſſione.
6 Sententia ſi eſt nulla,an poſſit fieri aliqua per appellationem.
7 Sententia lata cū falſo procuratore,ex quo domino non nocet, ſi
ſuccedat domino,an poſſit procurator dicere illam nullam.

1 SEntentia.†Nō valet ſentētia, ꝗ cōtra
ius eſt lata,exꝑſſo errore,in
ſnia.h.d.Nō diuidit.¶No.qđ dixi in ſummario.
2 ¶†No.ꝙ vbi ſnia eſt nulla,nō eget is,cōtra quē
eſt lata,appellationis remedio.Not.ꝙ appellatio
3 ſuſpendit ꝓnuntiatū,nō extinguit. ¶†No.quod
4 nullū eſt,ſuſpendi non pōt,vel rūpi.¶Formoꝰ aliqua dubia:vnū,
qđ ponit Inn.ſuper Rubrica.Alia hic.Primo,ſi cōtra aliquem
agit,⁊ cōtingit lite pendente eū cadere a poſſeſſione,an ex ea inſtā-
tia poſſit cōdēnari,qui deſijt poſſidere,⁊ ad qd,⁊ qūo ſit ſniandū.
Iſta qđ meliꝰ poneret ſup c.aduerſario.de excep.ꝓ hic.Qđ ſi ca-
dit a poſſeſſione,voluntate,⁊ cā mutandi iudiciū,ſic ꝙ in illud in-
cidat edictū,opʒ ꝙ agat contra eū nouiter ex edicto de ali.iu.mu.
vt l.i.C.de ali.iu.mu.cā fa.ꝑ totū.⁊ hoc ſiue ante litē cōte.ſiue poſt.
Si nō incidat in edictū,ſʒ aliter dolo deſijt poſſidere añ litis ꝯte.
vel erat male fidei poſſeſſor,⁊ in mora reſtituēdi:adhuc poterit cō-
dēnari.ff.ſi cer.pet.l.qđ te.ff.de cōdi.fur.l.ſi ꝓ fure.§.ſi.Idē ſi ſe li-
ti obtulit,cū nō poſſideret:qꝛ tūc a ſe ipſo decipit.ff.de rei vē.l.is,
q ſe obtulit.⁊ l.is,q.ff.de pe.here.niſi actor hoc ſciret ꝙ nō poſſide-
ret:qꝛ tūc a ſe ipſo deciperet:nā ſcienti nō infert dolus.Si aūt ceci-
derit a poſſeſſione poſt litē cōteſt.ſi agit ꝑſonali,nō eſt via an cul-
pa,an ſine culpa deſierit poſſidere:qꝛ cū ꝑſona,nō res, ſit obliga-
ta,condēnabit,⁊ ad ſniam ꝓcedet ſm Inn.An aūt,⁊ qualiter fiet
executio,tūc,nō đt Inn.ſʒ ſatis credo recurrēdū ad.l.cū reus.ff.de
le.i.Si agit actiōe reali,tūc đt hic Inn.qđ ſi ſine culpa deſierit poſ
ſidere,nō cōdēnabit.Si eū culpa,ꝗ ꝓſumit in dubio,rē amiſit, vel
alias ꝓmiſſionē facere nō pōt,ꝓcedet ↄ̄ eū,vt ad litis eſtimationē,
vel intereſſe cōdēnet.ff.ad exhi.l.de eo.§.ſi poſt iudiciū.ff.de euic.ſi
ſeruus.§.ſi.in prin.Si ſine culpa deſijt poſſidere,tūc actor inuito
reo,⁊ reꝰ inuito actore pōt petere vt ꝓcedat ad diffinitiuā ſniam
ꝓpter fructus,⁊ expēſas,⁊ intereſſe,⁊ alia acceſſoria,⁊ ꝓpter ſtipu
lationem de euictione,quātū aūt ad rem,qꝛ nec dolo,nec culpa de-
ſijt poſſidere,abſoluet.Allegat ad hoc.ff.de rei vē.l.is q.ff.de eui.
l.ſi ſeruꝰ.ff.iud.ſol.l.ſi ſeruus.Et erit forma ſnie,qꝛ inuenimus qđ
reus eſt in cauſa cōdēnationis ſi poſſideret,ideo ꝯdēnamus eū ad
fructus,⁊ expēſas.Sed qꝛ nec culpa,nec dolo deſijt poſſidere,ꝗtū
ad eū duximꝰ abſoluēdū:anteꝗ́ tñ abſoluat,faciet ꝓſtare cautionē
actori de reſtituenda ſibi re,ſi ad eū ꝑuenerit.ff.de rei ven.l.ſi vero.
ff.de euic.l.ſi ſeruus.ad ſi.ff.de edil.edi.l.redhibere.§.ſi.Et per hāc
ſniam lʒ reus nō poſſideat habebit regreſſum de euictione contra
venditorē.ī.de emp.⁊ ven.c.ſi.Recitat alios dicere qđ ſniabit etiā
ſup re,nō qđ dicat ſimpliciter,cōdēnamus reū ad reſtitutionē rei:
ſed addet,qñ eam habuerit.Vel ꝓnuntiabit rē petitā eſſe actoris,
arg.ff.iu.ſol.l.ſi ſeruus.Sed prius dictū plʒ Inn.Dicit enim qđ
iudex ex cauſa pōt deferre ſniam,ſi ſperetur qđ in proximo poſſit
rem recuperare,⁊ abſoluet eum tantū a termino aſſignato:⁊ ſi reꝰ
poſtea recuperauerit ipſam,procedit in cauſa cepta mediante iu-
ſtitia.Poſſet etiā reū nō ab impetitione,ſed ab inſtātia abſoluere:
⁊ tūc ſi poſtea recuperauerit rē,poterit de nouo cōueniri.de excep.
c.ij.Sed quando abſoluitur ab impetitione rei,ꝓuidetur actori ꝑ
remedium cautionis de reſtituenda : vt no.ſuper eadem gl.⁊ vide
hanc gl.in Spe.de interro.act.§.ij.ver.verū qꝛ ſepe.Et ſi ꝓ reo ſit
ſnia ferenda,dicet iudex.Abſoluimꝰ reū ab impetitione actoris,⁊
ꝯdēnamꝰ ei actorē ad expenſas.Et per hāc ſniam habet actor re-
greſſum de euictione contra eū,qui vendidit ſibi rem,in qua ſucca
buit,ſi ſine culpa ſua cecidit a poſſeſſiōe.ff.de euic.quidā ex parte.
⁊.l.euicta re.l.ſi rem.§.i.Inquantum dixi.ꝺ.eum cōdemnandū ad
reſtōnē fructuū,noīe fructuū intellige qcqd ſibi obuenit de re peti
ta,vel occaſione ipſius.Vnde dicitur qđ debet ſibi cedere actiones
rōne rei ſue ſibi cōpetētes,ſicut eſt actio legis Aqliane.interdictū
vnde vi,⁊ actio furti,⁊ ſimiles:de rei vendicatio.l.Iul.ſi hominē.⁊
tribꝰ legib.ſeq.⁊.l.ſi is,q ꝓ hērde.cū ſeq.⁊.l.qđ ſi in diē.§.Iul.ff.de
pe.he.de pig.act.l.ſi pignore.ff.de edil.edic.bouē.§.ſi qs ſeruū.Nō
obſt.ff.de pe.here.l.vtrū.⁊.l.ſeq.ff.loca.l.is,q rē.C.de fur.l.manife-
ſtiſſime.§.pe.qꝛ leges loquunt qñ cōmode poſſeſſio ad aliquē perti
net:⁊ iō ſi fraudat poſſeſſiōe rei,iuſtū eſt ꝙ habeat penā furti,⁊ ꝯſi
liū:nō aūt ſic eſt in interdicto,qđ ex re tm̄ ꝓuenit.ar.ff.de pe.here.l.
qđ ſi i diē.§.ſi.Vel dic ꝙ ſi bone fidei poſſeſſor,añꝗ́ res ab eo euin-
ceret,ꝓdicta obtinuerit,eadē facit ſnia:iō ipſa reſtituere nō tenet,
vt i ↄ̄rijs.Sed ſi nōdū obtinuit,tūc tenet cedere actiōes:vt l ꝓmis
ꝯcor.Et hʒ locū i fructibꝰ,⁊ expēſis,ꝗ poſt litē ꝯte.ꝯtigūt:⁊ iō offi
cio iudicis mercenario veniūt in ꝯdēnatiōe.Secꝰ de his,ꝗ añ litē
ꝯte.accidūt:qꝛ i illis nō ſit ꝯdēnatio,niſi petite fuerint in libello.ff.
de edil.edi.l.ediles.§.itē ſciēdū.ff.de vſur.l.partꝰ.Fatet ꝙ ex natu
ra actiōis ⁊ ſtricti iuris ꝓdicta in cōdēnatiōe veniūt,ſʒ nō niſi pe-
tant.ff.de act.emp.⁊ vē.l.rō.⁊.l.Iul.§.ex vēdito ⁊.C.de act.emp.l.
iiij.⁊.l.fructꝰ.ſm Inn.Hoſt.remittit ad Summā,de dolo,ſub ꝯdi
tiōe.de ꝯtumacia.§.qua pena afficiat ꝯtumax.ſub.§.punit ēt ꝯtu-
max,vel doloſe ⁊ ſequēter de intereſſe no.plene in Sum.e.ti.ſub ru
brica de ſnia.§.ſi qs effectꝰ.ſub.§.ſed ⁊ qꝛ aliquoties.⁊ ſeq.⁊ Spec.
Rubr.hř.in Spe.ad ſi.ſebe ptis.Quādā gl.Inn.hic,i qua tractat
an iudex,q ſniauit,ſnia exiſtēte nulla,vel vbi abbas ꝓuidit extra
iudiciū,an iterato prouidere poſſit:decido,qꝛ illā expedio,de offi.
5 dele.in lřis.vbi melius cadit.¶†Opp.cū gl.ꝙ ſnia ↄ̄ leges nō ſit
nulla.ī.eo.cū inter.So.Si eſt ↄ̄ leges vetātes nō iudicē ſniare, eſt
nulla:qꝛ ibi ſupponit defectꝰ ꝑtātis.Sic pōt intelligi hic.Si eſt ↄ̄
leges quo ad iuſtitiā ꝯtētā in ſnia,dic ſi eſt ↄ̄ leges manifeſte, quia
expreſſo iuris errore in ſnia,ſnia eſt nulla,vt hic.Sed ſi eſt ↄ̄ ius,ſʒ
nō manifeſte,qm̄ nō exprimat error i ſnia,ſnia eſt aliqua:qꝛ đr tūc
ↄ̄ ius partis,⁊ nō ↄ̄ ius legis,⁊ facit ius inter ptes:vt ibi,⁊.l.pe.ff.
de iuſti.⁊ iure.⁊.l.cū platie.C.de ſen.Inquātū dixi ſniam nō vale-
re ↄ̄ leges,intellige hic in foro ciuili.Idē inquātū eſt lata i foro ca
nonico ↄ̄ leges nō repugnātes canonibꝰ:als inquātū eſt lata ↄ̄ le-
ges repugnātes canonibꝰ,in foro canonico valet ſm canones.de
ꝯſti.c.i.Inquātū gl.đt ſnia lata ↄ̄ leges.exꝑſſo iuris errore i ſnia:
dic hoc verū regulr:⁊ hec cā eſt.qꝛ iuris error expreſſus in ſnia eſt
manifeſtus.Idē ſi alias ↄ̄ notorium lata eſſet, ⁊ ſic comprehende-
ret

ret in se notoriã iniustitiã: vt no. Inn. de frigi. fraternitatis. de cõ
cess. preb. cum nostris. in addi. ſ. eo. cum Bertoldus. de rescrip. cum
dilecta. ad hoc tex. ſ. eo. inter ceteras. ad hoc de app. solicitudinẽ. §.
si vero notorium. Ad hoc qđ no. Pan. de re iudi. in cle. pastoralis.
⁊ maxime hoc verum, quando habet iniustitiam cum impossibili-
tate: vt no. Jo. an. de sen. excom. Romana. §. in vniuersitatem. lib.
vj. no. glo. in. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbi. que all. ff. de iu-
di. l. partes literarum. ⁊. e. ti. venerabilibus. Secus si tantum esset
cõtra manifestũ: vt dicit gl. de sen. excom. per tuas. Ad hoc quod
de libello comprehendẽte notoriam iniustitiam, no. de offic. vica. c.
si. ⁊ de iudi. examinata. de libel. obla. c. si. Inquantum dixi senten-
tiam nullam expresso iuris errore in sententia: dic hoc verũ, quan-
do est error iuris indubitati: nam si ius, super quo fuit opinio in
eius intellectu valet sententia: quia non est cõtra ius apertum le-
gis. No. Ja. de Aret. ⁊ alij. ff. de re iudi. l. cum prolatis. Nam in tali
potest cadere dubitatio probabilis: vt patet in. c. cum dilectus. de
consue. Idem si esset contra legem, inquantum non est scripta, sed
trahi posset ex similitudine rationis, aut ex argumentis: vt not. ſ.
de appel. cum speciali. per Inno. ⁊ sentit etiam Jac. de Are. vbi s.
Quando autem dicatur lex scripta: dic vt per Cy. in l. j. C. de legi.
qñ reperitur scripta in terminis eisdẽ occurrentibus, vel omnino
indifferentibus terminis quo ad illam materiam: secus si termini
differant, licet propinqui sint, ⁊ habeant rationis paritatẽ. Si ta-
mẽ ratio esset scripta in genere, licet ad terminos alios specificos,
satis putarẽ contra leges, si ferretur cõtra rationem legis. Ideo
dicit glo. sententiam latam contra equitatẽ non scriptam non esse
nullã, licet exprimatur error equitatis: vt no. gl. in. l. ius pluribus.
§. pretor. ff. de iusti. ⁊ iu. in verbo, decernit. Item hoc verũ, quando
lex est certa ad corpus iuris redacta: secus si cõtra ius extrauagã-
tis, qꝛ de illa potest probabiliter dubitari: vt de si. instru. pastora-
lis. vt no. Bar. in. d. l. cum prolatis. Item hoc est verũ, quando pa-
tenter patet error ex sententia. Secus si per medis, ⁊ conclusiones
sic intellectũ aliter reducibilis ad conclusionem contra ius: vt no.
Inno. de offi. deleg. P. ⁊ G. in questione quam tetigit gl. de testi.
cog. cum super. vbi dixi. An si apparet error ex actis iuncta sentẽ-
6 tia vitietur: dicã. ſ. e. cum Bertoldus. dixi de proba. qñ. ¶ † Que-
rit glo. an sententia fiat aliqua per appellationẽ, quando est nulla,
si appelletur. Dicit qđ si sententia est nulla funditus simpliciter, ⁊
quo ad oẽs, non potest ex appellatione validari: qꝛ etiam dato qđ
haberet in cõsensum, vt esset aliqua, cõsensus non potest validare
sententiam: vt. l. ij. C. cõmu. vtriusq. iu. Sed si sententia esset aliqua
quo ad aliquem, vt quando est lata contra falsum procuratorem,
quia quo ad eũ est aliqua. ff. de procu. l. Plautius. l. ij. ff. de re iudi.
bene potest appellatione approbari: vt. l. iij. §. falsus. ff. rem ra. ha.
gl. tenet, Jo. An. ⁊ alij, cautũ protestari quod per beneficiũ appel-
lationis non recedere intendit a beneficio nullitatis. Tenet glos.
7 quicquid no. Jo. An. ij. q. j. statutis. ⁊ hoc est verũ. † Nunquid autẽ
si procurator falsus, contra quẽ lata est sententia, successerit dño,
possit ex iure domini dicere sententiam nullã: tangit Joã. And. in
addi. Spe. in ti. de sen. prola. §. qñ. ver. quid si ꝓcurator. ⁊ cõcludit
ꝙ nõ: qꝛ cõueniri põt super validitate, ⁊ eius repellitur exceptio,
fortius denegabitur actio: ⁊ sicut qꝛ nõ potest retractare acta ꝑde-
cessoris ex persona sua, ita nec sua, ⁊ fortius ex ꝑsona predecessoris.
De iudice aũt, qui ꝓnũtiauit an si succedat parti, ↄ quã est ꝓnun-
tiatũ, que appellauit, possit ꝓsequi appellationẽ: ibi tȝ qđ sic, cum
possit nõ ꝓbatũ probare, ⁊ ex hoc nõ arguet sna turpitudo. Secus
si ab aliqua appellet interlocutoria, que habet iustificari ex eisdem
causis: quo casu questio est dubia, cũ ꝓsequendo dicat suã turpitu-
dinẽ. Sed tenet ꝙ possit, cum potuerit ignoranter sic sententiasse.
Secus si scienter. Fatet ꝙ honestius est ꝙ per alium appellationẽ
prosequatur. De materia Jo. an. remittit in Spe. de sent. prola. §.
iuxta propositionis. ver. sed quid si a sentẽtia. ⁊ seq. vsq ad si. versi.

1 ☞ Questiones litium, ⁊ criminis, debent celeriter terminari.
2 Rigor quando cum equitate concurrit.
3 Sententia non debet ferri sine cause totius cognitione.

1 **Urgantium.** ¶ † Nota lites celeri snia
2 debere terminari. ¶ † No.
3 rigorẽ aliqñ debere concurrere cũ eqtate. ¶ † Opp. ꝙ
nõ debeat accelerari ꝙ excludat cause cognitio. Unde
dicit Bar. ꝙ si feratur, ⁊ ex tẽporis breuitate patet qđ nimium sit
accelerata, qđ sententia est nulla, si apparet qđ de causa nõ cogno-
uit. Ita dicit Bar. in. l. ꝓlatam. C. de sen. qđ in ratione sui. s. de re-
sti. in inte. cũ ex literis. ⁊ tenet Spe. in ti. de sent. prola. §. quoniam.
ver. item oppone ꝙ iudex. all. vj. qđ. j. quero. C. de eden. is, apud. de
transac. si causa cognita. C. de iudic. l. iudices. C. de appel. necessa-
rias. C. de penis. qui sententiã. Sic debet intelligi gl. ¶ Opp. glo.
qđ non celeriter procedatur. xi. q. iij. cum apud. Gl. non respondet:
bene dicit, non tardatur sententia, sed executio.

1 ☞ Ad sententie validitatem duo specialiter requiruntur.
2 Iudicum plurium concordia quo casu requiratur. 4.
3 Ad deponendum sacerdotem quot requirantur sacerdotes.

1 **Non potest.** Est breuis. ¶ † No. ſ. ad validi-
tatez sententie duo requiri, iu-
2 stitiã snie, ⁊ potestatẽ iudicis, seu iudicantiũ. ¶ † Nota.
casum, in quo iudicũ pluriũ exigitur cõcordia: nec stat
3 maiori parti. ¶ † Gl. querit de numero sacerdotũ, qui requirunt
4 ad deponendum. glo. ponit numerum: ⁊ est clara. ¶ † Opp. ꝙ suf-
ficiat maior pars iudicum. ſ. de re iudica. duo. Sol. Fatetur gloss.
ꝙ satis concors dicit, quãdo maior pars concordat: vnde quo ad
sacerdotes inferiores sufficit maior pars: quo ad episcopũ autem
opȝ qđ omnes concordent. vj. q. iiij. si quis episcopus criminaliter.
Et est speciale in causa episcopi. Gl. allegat aliũ casum. Inquantum
gl. exigit numerum episcoporũ sex in presbytero: intellige etiã nõ
cõputato proprio epo, ſm Jo. ⁊ Spe. in ti. de accu. §. iiij. in princi.
Fallit in casu de hereti. c. j. li. vj. Si aũt nõ reperiunt tot epi in ꝓ-
uincia, vocabunt vicini. no. iij. q. viij. suggero. vel consuleret papa:
qꝛ als sententiare posset. de quo. ij. q. iiij. nullã. Inquãtum dicit ꝙ
sententia est nulla, intelligit Jo. an. etiã absoluendo: de quo. xij. di.
preceptis. iij. q. vj. accusatus. Et qñ papa delegat causam, videtur
qđ debitus numerus debeat obseruari: vt nota. iij. qđ. viij. in fine
summe, vbi per Joannem. Antonius de Butrio.

1 ☞ Sententia quelibet iusta potest a papa confirmari.
2 Pro sententia a papa confirmata presumitur.
3 Sententie confirmate qualis sit effectus.

1 **Ea, que.** † Omnis snia iusta põt a Papa confir-
2 mari. h. d. ¶ † No. arg. ꝙ pro sententia a
Papa cõfirmata presumit, ⁊ de iustitia, ⁊ processus re-
ctitudine. Ut hic inculcatio, ibi: iuste, ⁊ rationabiliter.
Sol. Uerbũ Juste, refert ad ius scriptũ, qꝛ non est contra ius scri-
ptũ: verbũ Rationabiliter, refert ad ius partis: quasi dicat quod
illa est confirmanda, que non est ↄ ius partis, nec cõtra ius legis.
¶ Opp. talia diffinita non semper sint cõfirmãda: vt patet de cõ-
firma. vti. vel inuti. hone. Sol. Sunt ↄfirmãda, si nõ sunt aliquo re-
medio rescissiuo retractata, vel retractari petita, vt appellatiõis,
vel restitutionis in integrũ. qđ intellige qñ iustificata snia ↄ talia
remedia: nã illa iustificata tũc ꝓcederet adhuc litera. Sic itelligit
3 Jo. an. hic. ¶ † Gl. tangit effectum confirmationis, ⁊ est clara.

1 ☞ Executor merus sententie, contra quem excipitur de fraude,
non cognoscit, sed remittit. nu. 5.
2 Sententie executor non cognoscit de exceptionibus nullitatis sen-
tentie, sed admittit, ⁊ remittit. nu. seq.
3 Executor sententie mistus cognoscit de exceptionibus sententie.
4 Sententia per Papam confirmata an possit inferior cognoscere
de prauitate confirmationis.
5 De nullitate sue sententie an iudex ordinarius cognoscat.

1 **De cetero.** † Merus executor snie, cõtra quẽ
excipit de fraude, nõ cognoscit, sȝ
2 remittit. h. d. ¶ † No. purũ executorẽ delegatũ ad actũ
executionis snie precedẽte snia ab illo, qui de cã cogno-
uit, nõ posse cognoscere de exceptionib⁹ cõcludẽtib⁹ nullitatẽ, vel
iniustitiã snie. Scdo no. ꝙ illas dȝ admittere, nõ ad finẽ vt cogno-
3 scat, sȝ vt supiori referat. ¶ † Opp. ꝙ debeat cognoscere executor.
l. ⁊ si nõ cognitio. C. si ↄ ius vel vti. publi. xxv. q. ij. c. dicẽti. §. ⁊ si co-
gnitio. Gl. dicit ꝙ qdã sunt meri executores, quidã misti: meri non
possunt cognoscere de exceptionib⁹ ꝓpositis cõcernẽtib⁹ negotiũ
principale, illas tñ dñt admittere, nõ vt cognoscãt, sed vt referãt: ⁊
ex hoc dñt differre executionẽ. Dicit tñ Host. hic ꝙ lȝ nõ possint
hi meri cognoscere plenarie ad finẽ aliqd decernẽdi, pñt tñ cogno-
scere nõ tãꝗ iudices. Nã si ꝓponat exceptio falsi, poterũt summa-
tim audire exceptionẽ, nõ vt ꝓnũtiẽt, sed vt cãm instructã referãt
de re iud. a diuo Pio. ſ. de app. cõstitut⁹. Quidã sunt misti: ⁊ tales
possunt admittere, ⁊ cognoscere de exceptionibus ꝓpositis, ⁊ in ↄ.
pñt etiã ſm Host. cognoscere de precũ qualitate isti misti: vt. d. l. ⁊
si nõ cognitio. Inn. recitat quosdã facere differentiã inter executio-
nem Pape ⁊ alterius. Primus nõ admittit exceptionẽ cõtra tan-
gentes snĩatũ: qꝛ inferior a Papa de eo, qđ cũ cause cognitione fe-
cit, nisi specifice cõmittat, nõ cognoscit: vt in. c. cũ venissent. de iud.
sed bene has exceptiones admittit inferioris executor. Nec obstat
scdm hoc quilibet poterit impedire executionẽ. ſ. eo ꝙ opponit ta-
les exceptiones: qꝛ nõ deficiet punitio ei⁹, hoc cõparato qđ mali-
tiose opposuerit. Allegat. ſ. si longi⁹. ff. de iudi. ⁊ de penis. calũniã.
ff. de iudi. eũ quem temere. cum si. Recitat alios dicere indistincte
etiã ab executoribus inferiorum tales executiones non admitten-

das.q2 nihil impedit executionē,nisi appellatio.in aut.vt iudi.nō
expect.sa.iussi.§.i.coll.ix.per q̄ corrigitur.l.2 si nō cognitio.vel sic
exponenda est,ne obstet.ad hoc.C.de fal.l.ij.Recitat tertios distin
guere inter merum 2 mistum,vt dicit gl.Sed declarant latius:q2
merū dicunt,qui nullā habēt cognitionē admistam:vt executor,q
est delegatus specifice ab illo,qui de causa cognouit.2 sentētiauit:
q2 nō est verisimile qd cognitionē cōmittat,q iam de causa cogno
uit,2 qui certus est de facto suo.de rescri.ab excōmunicato.Itē cū
scribat de facto suo,non est presumēdum qd falso sit illi suggestū:
ideo super hoc falso non est aliqua admittenda cognitio,vel inda-
gatio.Sic o3 intelligi hic.Concor.ad hoc qd no.de primi.cū olim.
in gl.i.cursorem.2 de offi.dele.cum in iure.post gl.Mistum autem
appellat,quādo nō is,qui tulit,delegat executionē,sed alius:sicut
in committente executionem sententie a se delegati:2 in iudice cō-
mittente executionem sententie per arbitrum late,hic potest ad-
mittere exceptionem,cum cōmittens possit decipi in facto alieno.
ff.p socio.l.si.qd intelligit ad finem vt retardet executionē:vt in.l.
2 si nō cognitio.hic alle.¶ Ultimo residet hic Inn.qd q̄dā est sug-
gestionis exceptio falsitatis respiciens actū commissionis:2 de ta
li poterit cognoscere cū distinctione precedēte an sit datus ab illo,
qui de causa cognouit,an ab alio:vt primo non cognoscat,secūdo
sic.Quedā est exceptio falsitatis,que respicit merita negotij prin-
cipalis:vt si dicitur,sniam latam per falsos testes.vel falsas pba-
tiones:2 illa cognitio quo ad finem cognoscendi,2 super ea pnun-
tiandi reseruatur deleganti:quia quo ad hoc non intendebat cau-
sam delegare:vt hic,2.C.quō 2 quando iud.l.si vt proponis.2 quia
executor debet recipere probationem super principali,quo ad hoc
vt pronunciet causam fore exequendam.vel nō exequendam:quia
si talis sententia ferretur,preiudicaret in principali,q2 postea sen
tentia esset inutilis,cum nō posset mādari executioni obstāte exce
ptione rei iudicate.quo ad finē ait cognoscendi vt superiori refe-
rat,2 magis instructū superiorē reddat,2 interim supsedeat,si ali-
quid inueniat qd eū moneat,bn pōt pbationes recipere,sed nūq̄
iudicare o3.Et sic o3 intelligi.l.2 si pretor.§.Marcellus.ff.de iud.
Dic qd quidā sunt stricte meri executores,2 puri facti,2 nūtij,qui
delegant ad actū executionis:2 tales nullam admittunt exceptio-
nem.l.executor 2.l.si vt proponis.C.de exec.rei iud.q2 in hoc preces
sit omnis cognitio,2 respectu sententie 2 executionis:merito nul-
lam potest exceptionem admittere.Quidā sunt executores misti
principaliter quo ad cognitionem cause,2 quo ad executionem,vt
delegati,quibus mandat vt cognoscant de causa:2 tales possunt
admittere,2 sniare super omni exceptione,2 concernente merita,et
etiam modum exequendi:vt de officio delegati.ex parte.Possunt
etiam cognoscere de veritate precum,an suggesta sit falsitas,vel
tacita veritas in actu delegationis:vt.l.2 si nō cognitio.2.s.de re-
scriptis.super literis.Quidā sunt executores misti,qui recipiunt
principaliter executionem,secundario cognitionē.non super nego
tio principali,sed super ipsa executione:vt sunt,qui delegantur ab
homine,vel a iure ad actū executionis sententie lata sententia:2 ta
les,si sunt delegati particulares,2 simpliciter ad executionē,2 ab
eo,qui de causa non cognouit,possunt cognoscere de veritate pcū,
an aliquid falsi sit,vel non sit suggestū deleganti,2 quo ad hoc an
sint executores,possunt pronuntiare:vt.d.l.2 si nō cognitio:q2 cō-
mittētes cōmittere censentur,si est ita.Itē possunt cognoscere de
modo exequendi,de quibus rebus,2 quomodo facienda sit execu-
tio,2 admittere pñt exceptiōes modificātes executionē:vt.l.a di-
uo.§.si sup rebus.ff.de re iud.2.l.pe.ff.de cōfessis.Exceptiones aūt
concernentes merita negotij principalis an admittere possint ex-
ceptiones defectus potestatis cōmittentis:dic q̄ si sunt delegati
ab his,qui adeuntur super executione,in defectū eorū,qui senten-
tiauerunt,qui nō possunt exequi.tales possunt admittere exceptio
nes,2 cognoscere,2 pronuntiare sup eis:sicut illi,qui delegauerūt,
vt statim dicā.Quidam sunt executores misti tales,vt supra pro-
xime,qui sunt delegati ab eo,qui de causa cognouit:2 tales nō co-
gnoscunt de suggestione falsitatis circa actū commissionis:q2 cer
tus esse debet,qui cognouit,possunt tamē admittere exceptiones
defectus potestatis cōmittentis:vt de officio delegati.cū in iure.
non vt cognoscant vt iudices,vel aliquid pnuntient,sed bene,vt
supersedeant:2 possunt se informare nō vt iudices,sed vt boni vi-
ri extra iudiciū:vt est casus supra de rescrip.cum contingat.de ex-
ceptionibus etiam concernentib9 executionem possunt:vt in.l.pe-
nulti.ff.de confes.De exceptionibus autem concernentibus meri
ta,si reddunt iniquam tantum sententiā.illam admittere non pos
sunt de offi.dele.pastoralis.§.preterea.Si reddant nullā,vel retra
ctandā,vt exceptio falsitatis testium,vel instrumentorum,si sit re-
tractanda per restitutionē,planum qd non possunt,alias inferior
retractaret sententiā superioris.Si nullā possunt,2 etiam quādo
venit retractāda nō ad finē vt snient,sed vt se informēt,2 supsede-
ant.2 superiori referāt,pñt.Et sic intelligit hic.Cū hac cōclusione
cōcordat Bar.in.l.a diuo.in prin.ff.de re iudi.Quidam sunt execu

tores misti recipiētes principaliter executionē,secundario cogni-
tionē in defectum sententiantis,qui non valet exequi defectum po
testatis in habitu:2 tales possunt cognoscere,2 sentētiare de exce-
ptionib9 cōcernētibus nullitatē,2 retractationem snie:vt.l.a diuo
Pio.ff.de re iud.2 ibi Bar.Et idē puto si nō posset exequi:q2 non
h3 rē sub territorio:q2 nec par arctat exequi sniam nulla alterius
territorij:vt no.Inn.de offi.or.c.i.Quidā sunt executores misti,q
adeunt in iurisdictionis augsiliū:2 sunt vniuersales executores ex
statutis adeūtur vi sue ordinarie potestatis,2 nō in defectū snian-
tis:q2 nō valēt exeq ex defectu potestatis:2 tūc Bar.dicit qd se in-
formāt,2 admittūt,vt referāt,nō vt snient.Et sic itelligit.§.Mar
cell9.Qd hoc est verū,qn executio est facienda p inferiorē,vel pares
sentētiāti.Si aūt est illius superior,vt si lata est snia per delegatū
ordinarij,2 ordinarius exequit:vel est lata per archiepm,2 eps exe
quit:tūc bene pōt cognoscere ad finē sententiandi,2 reuocandi:vt
dicit Spe.in ti.de execu.sentētie.§.nūc vidēdum.ver.vt aūt.qd est
bene notandū:qd tūc nō cōtingit absurdū,de quo dixit Bar.in.l.
a diuo.q̄ inferior,vel par reuocet qd superior suus fecit.Qd puto
etiā si inferior posset exequi,de quo superior illius aditur per exe-
cutionē:nam 2 inferior pōt exequi per iurisdictionem,quam h3:vt
no.de offi.ordi.cum ab ecclesiarum.2 dixi de fo.cōpe.si quis contra
clericū.Pōt etiā talis cognoscere de retractatione per viā restitu
tionis:vt ibi no.Spe.Per que puto idē inquātū sniam exequitur
iudex ordinarius,vbi lata est ab arbitro:vt.s.de arbit.in cap.per
tuas.vbi est expressum.2.c.ij.Unum tū attēde q̄ si perpēdit execu-
tor exceptionē falsi ꝯ sniam malitiose pponi,illum pōt repellere,2
salua manet questio falsi,vt deducat per viā actiōis.C.de fal.l.vbi
2 punitur opponens.C.de execu.rei iud.l.si longius.Sm Hostr.qui
tangit hic superfine,an executio de iure ciuili sit delegabilis,tāq̄
que sit misti imperij.De quo dic vt dixi,de offi.or.qd sedē.De exe
cutorib9 autē ad beneficia aliquid tāgit hic,Inn.qd recitaui in.c.
4 si.de psump.dic vt ibi plene dixi:2 posui in cle.i.de off.dele.¶ † Ex
his decidit,si Papa sententiauit cōfirmando aliquem in prelatū,
an possit inferior cognoscere de prauitate huius confirmatiōis:vt
si dicatur simoniace facta ex pacto,vel etiam per pecuniam alicui
ex familiarib9 pape datā.Dicit hic Jo.an.q̄ refert qualiter agat,
an ad penā depositionis immediate ex vi delicti simonie,ita q̄ nō
disceptatur de viribus confirmatiōis,sed disceptatur tantum de
pena ex simonia:2 cognoscere potest suus ordinarius,2 deponere
ex hoc,q2 in illa causa ordinarius est iudex vsq̄ ad sententiam de-
positionis.Si autem principaliter disceptetur de viribus confir-
mationis,an sit nulla,vel aliqua,vel iniusta:de hoc non pōt se in-
tromittere ordinarius:q2 hec tractanda est coram illo,qui confir-
5 mauit.de cōfirma.vti.vel inuti.c.ij.¶ † Tractat etiam hic an iu-
dex ordinarius cognoscat de nullitate sue sententie.De qua plene
dixi.s.de offi.deleg.in literis.ideo non insisto.

1 ¶ Pignus pretorium non sufficit reo condemnato reddere p
ipsa possessione,nisi actualiter fiat missio.2.
2 Sententia super possessorio lata non transfertur possessio,nisi a-
ctualiter fiat missio.

1 **Cum aliquibus.** † Nō sufficit ad pto-
riū pign9,vt verbali
ter det,nisi actualr fiat missio.h.d.Uel sic,Nō implet
qs sniam adiudicationis possessionis,si sit parat9 da-
2 re pignora.h.d.¶ † No.primo q̄ sola adiudicatione possessionis
non transfertur possessio,nisi actualiter mittatur.ad hoc.iij.q.i.§.
sed notandum.¶ No.secūdo q̄ non est sufficienter impleta sentē-
tia adiudicationis rei,nisi actualiter detur possessio,q̄q̄ paratus
sit is,contra quē est facta missio,vel adiudicatio,dare pignus alte
rius rei,vel eiusdē.¶ Nota tertio arg.pro opinione q̄ sit dare spe
3 ciem corporalis possessionis.¶ † Oppono q̄ sola conuentione cō
stituatur pignus:vt.l.i.ff.de pignor.actione.Solu.Illud procedit
in conuentionali,hic in pretoria.Ex quo habes differentiam inter
cōuentionale,2 pretorium.Et hoc scdm vnū intellectū,q̄ hic non
sufficit iudici adiudicare.nec parti in pignus assignare,donec tra
dat possessio:quia sola adiudicatio,vel pignoris assignatio,non
trāsfert possessionem:2 non sufficit dare pign9 parti alterius rei,
quā petite,qn est adiudicata alia res respectu dnij,l3 vbi assignata
foret respectu pignoris sufficeret dare pign9 illius rei,l3 non alte
rius.Et causa horū scdm gl.ne contingat vt lites ex litibus oriā-
tur:nam oportet iterato ad executionem agi.Propter que dicit
hic Hosti.quod ex quo constat de sententia,non requiritur in exe-
cutione libellus.Joan.And.remittit ad remissiones,quas dedit
de resti.spolia.cum ad sedem.in si.super glo.ij.ad finem.Et ad hoc
vltimum dixi.s.de libel.obla.cap.i.dic vt ibi.Secundū hoc ergo,
sola sententia,vel decreto non transfertur possessio,nec pign9 con
stituitur,donec actualiter sit in possessione ventū.Et hoc pl3 Spe.
in titulo de primo decreto.§.primo.ver.huius quidem9 decreti,2c.
Et allega

Et allegat. ff. de pig. actio. l. nõ est mirum. Et hoc sequit̃ Jo. An.
ibi, in addi. allegat expressum. ff. de dã. infec. l. cũ postulasset. in fi. j.
rñ. qđ tñ in Spe. de scđo decre. §. videndũ. ver. hoc quoq; notãdũ.
Jo. an. ibi in addi. plus dicit Spe. ꝙ per missionẽ in possessionem
vnius rei ꝑ altera, vel pro pluribus aliarũ, in quibus nõ est facta
missio, non trãsfertur possessio, vt ipse ponit in Spe. de primo de-
cre. §. iam de effectu. in principio. Plus dicit ꝙ dato ꝙ esset in cõ-
spectu aliarũ rerum, in quibus fienda est missio, per missionem in
vna nõ trãsfert̃ etiã possessio in illas, que sunt in cõspectu, ⁊ quas
videre potest: qꝛ inuitus non est in possessiõe illarũ. Ad. l. qđ meo.
§. si per vẽditorẽ. ff. de acqui. pos. que dicit ex tali aspectu trãsferri
possessionẽ: dicit illud verũ in traditione, q̃ fit pro possessore. Nun-
tius aũt non possidet. qđ est bene notãdum. inq̃tum dixit pignus
nõ cõstitui pretorium, nisi sit ventũ in possessione, quando stat per
potentiã, vel dolum eius, contra quẽ est facta missio: vt. l. cũ vn⁹.
§. si. cum. l. seq. ff. de bo. aut. iudi. pos. ⁊ de dolo. c. j.

1 ☞ Sententia lata contra matrimonium, qñ non transit in rem
iudicatam, vt videatur peccatum nutrire. §. 8.
2 Matrimonij nullitas concluditur, quãdo cõtractũ est ab inuita.
3 Sententia contra matrimonium non transit in rem iudicatam,
quando vtriusq; studio est separatum.
4 Presumitur pro sñia, eo qđ est lata, nisi contrarium probetur.
5 Negatiua concludens nullitatem sententie super vinculo matri-
monij, ex quibus potest probari.
6 Turpitudinem suam allegans non auditur quis directe accusan
do, sed bene denuntiando propter periculum anime.
7 Matrimonium contractum ab inuita, validatur copula subse-
quente.

1 Lator presentium. †Sñia lata con-
tra matrimoniũ
nõ transit in rem iudicatã, ideo constito de errore re-
uocatur qñcunq;. In prima, facti narratio. In scđa,
2 iudicis datio, ibi: nolentes. ¶ †No. ij. que cõcludũt nullitatẽ ma-
trimonij, qñ matrimoniũ est cõtractum ab inuita, ⁊ qñ ab existẽte
3 in etate nõ legitima. ¶ †No. iij. sententiã sup matrimonio contra
vinculũ nõ trãsire in rem iudicatã, maxime qñ vtriusq; studio ma
trimoniũ est separatũ. ¶ No. practicã sñie cõtra sentẽtiam latam
super sententia diuortij minus legitime matrimonio separato.
4 ¶ †No. ꝙ presumit̃ pro sñia diuortij, eo ꝙ est lata, nisi cõtrarium
ꝓbetur. Ad hoc de renũ. in presentia. Vide Inn. de elect. bone. j. ⁊
5 de ꝓba. qm̃ ꝯ falsam. ⁊ de sen. excõ. sacro. ¶ †No. ꝙ negatiua hec,
ꝙ nõ fuerũt legitie separati, est ꝓbabilis: ⁊ dic ꝙ ꝓbabit̃ per acta,
ꝑ que patet ꝙ ad solã cõfessionẽ cõiugũ separatũ est matrimoniũ.
de eo, qui cog. consang. super eo. Vel constabit eo ꝙ negabit̃ ꝓces-
sus, de quo non apparet. de resti. spoli. cum ad sedẽ. in fi. de proba.
6 quoniam contra falsam. ¶ †Opp. ꝙ nõ audiat̃ petens retractari
sententiã diuortij, cuius studio lata fuit: qꝛ non audit̃ allegãs tur
pitudinem suam. de dona. inter dilectos. Glo. dicit speciale ꝓpter
periculum anime: quo casu auditur allegans turpitudinẽ suam.
Dicit tamen Ala. ꝙ auditur denuntiãdo allegãs turpitudinem,
sed non directe accusando. quod nota. de hoc de presumpt. tertio.
7 ¶ †Oppo. ꝙ nõ debuerit integrari, si inuita ⁊ renitens cõtraxit.
de spon. cum locum. Sol. Hec volũtas coacta trãsiuit in liberũ cõ
sensum per copulam subsequentem. de spon. cũ locum. ¶ Oppo.
quod si non fuit etatis, non habuit copulam: ⁊ sic litera habet con
trarietatem. Dic ꝙ habuit copulam: ⁊ qđ de etate dicebat̃, erat
8 falsum. ¶ †Oppo. ꝙ sñia matrimonialis transeat in rẽ iudicatã:
vt patet in. c. qđ ad cõsultationem de re iudi. qꝛ partes possunt ac-
quiescere sñie. Alij igitur, si sit lata sñia super matrimonio nullo
subsistente impedimento quod ꝯtraxerint: nam ꝙ cõtraxerint, ⁊ con
trahere possint, pendet a cõsensu partiũ. Glo. dicit ꝙ vbicunq; in
cã matrimoniali partes possunt acqescere sñie, vt qꝛ vitiũ sñie est
a partib⁹ remissibile, sñia trãsit in rẽ iudi. qꝛ hec est cã, a qua pẽdet
trãsitus ex acqescere posse: vt. d. c. qđ ad cõsultationẽ. Ubi autem
partes nõ possunt acqescere, ⁊ sic vitiũ iniqtatis sñie nõ est ꝑ ptes
remissibile, sñia nõ trãsit in rẽ iudi. ⁊ hoc, qꝛ trãsit⁹ pẽdet ex acqe-
scere, vel nõ acquiescere posse. Ideo vbi stãte vinculo fert̃ ꝯ matri
moniũ sñia, nõ trãsit in rẽ iudi. qꝛ nõ pendet a potestate partiũ sol
uere matrimoniã ꝯtractum, per illud. Quos Deus coniungit, ⁊c. Si
lata est sñia pro matrimonio subsistẽte ipedimẽto, adhuc nõ trãsit
in rẽ iudi. qꝛ dispẽsare sup impedimẽto cõsanguinitatis, nõ pen-
det a partibus. Si antẽ est lata pro matrimonio, vbi disputat̃ tã-
tum an sit cõtractum, vel nõ, ⁊ non pretendit̃ aliud impedimentũ,
tũc sñia transit in rẽ iudicatã: qꝛ contrahere pẽdet a partibus nul
lo subsistente impedimento. Plus dicit hic Inn. quod vbicunq;
sententia nutrit peccatũ, illa non transit in rẽ iudicatã, cũ lex, pre-
scriptio, vel cõsuetudo in talibus operet̃. de consuetu. ca. fi. de pre-
scrip. ca. fi. Ad hoc qđ no. super rubrica. ⁊ qđ no. j. eo. cõsanguinei.

super fi. gl. ⁊ qđ no. j. c. inter monasterium. in gl. fi. ver. itẽ vbi. xxxv.
q. ix. in summa. ⁊. §. qꝛ ergo. Qđ intellige qñ peccatum nõ purgat̃,
vel remittit̃ ex acqescere sñie. de quo dixi de iudi. nouit. de immu.
eccl. qꝛ plerisq;. Ad hoc qđ no. de elec. cũ dilecti. de accu. ad petitio-
nẽ. Aduerte tñ inq̃tũ ista iura dicũt sñiam nõ trãsire in rẽ iudica.
in matrimoniali, hoc intellige verũ quo ad finẽ rescindẽdi, ⁊ retra
ctãdi: qꝛ semp põt retractari, vbi cõstat: quo ad finẽ aũt deuoluẽdi
est secus, qꝛ nõ deuoluit̃ ad superiorẽ: qꝛ sola via appellatiõis põt
adiri, nisi itra tp̃s appellet̃: vt dicit gl. de off. or. ad reprimẽdã vel
vbi tertia vice appellet̃: vt no. gl. i. c. fraternitatis. de frigi. Itẽ trã
sit in rẽ iudic. si scđo est confirmata sñia in causa matrimoniali, vt
postea nõ possit retractari. Et sic etiã põt intelligi gl. in. d. c. frater
nitatis. quasi illud, qđ dr̃, ipsaʒ nõ trãsire, nõ excludat alia reme-
dia, ꝓterq̃ tertia vice appellat̃. Ad illđ qđ dr̃ in cle. cũ a repulsiõe.
de app. sʒ puto illud restringẽdũ, vt ꝓxime dixi, quo ad finẽ deuol
uẽdi, ⁊ modũ, vt trina excludat̃ appellatio, sed nõ retractãdi, si co-
rã cõpetenti iudice agat̃, vel via nullitatis, vel querele, vel restitu-
tionis in integrũ. De qb⁹ modis retractãdi sñiaʒ dixi. s̃. de restit.
spo. ex pte. ⁊ de rescrip. ad audientiã. dic vt ibi. Idẽ trãsit in rẽ iu-
di. ꝑ lapsum decẽdij quo ad vim, vt ꝑ ea presumat̃: vt no. Inn. de
elec. bone. j. ⁊ de ꝓb. qm̃ ꝯ falsam. ⁊ de sen. excõ. sacro. Ad hoc qđ no.
ij. q. vj. in summa. ꝑ Arch. hec vera, vt in cã matrimoniali nõ trã-
sit sñia in rẽ iudi. inq̃tũ agit̃ de substãtia vinculi matrimonialis.
Inq̃tũ aũt agit̃ ad separationẽ thori, adhuc nõ trãsit in rẽ iudi.
donec alter coniugum religionem ingrediatur, cum semper se pos
sint reconciliare: vt no. Jo. An. j. de diuor. ex literis.

1 ☞ Sñia lata ꝯ ecclñiam pretextu iniq̃ cõsuetudinis retractat̃. 8.
2 Ad cõtractus rescissionẽ super re ecclesiastica spreta solẽnitate ca
nonica cõtra laicum clericus agit coram iudice ecclesiastico,
3 Appellãs nõ releuãs intra tẽpus deserit appellationem. 8.
4 Appellare quis potest a diffinitiua, etiaʒ deserta appellatione ab
interlocutoria.
5 Consuetudo laicorum non detrahit solennitati requisite in aliena
tionibus rerum ecclesiasticarum. nu. 7. ⁊. 9.
6 Sententia lata pretextu consuetudinis inique est valida.

1 Cum causa. †Retractat̃ sñia pretextu iniq̃
cõsuetudinis lata ꝯtra ecclesiã.
Pria pars ponit factũ. Scđa diffinit, ibi: nos autem.
2 ¶ †No. primo ꝙ ad rescissionẽ ꝯtctus sup re ecclesiasti-
ca spreta solẽnitate canonica ꝯ laicũ, clericus agit coram iudice ec
3 clesiastico. Ad qđ no. de fo. cõpe. cũ sicut. ¶ †No. scđo, iudicẽ a quo
posse statuere terminũ ad iter arripiẽdũ. Et no. ꝙ nõ arripiẽs in-
tra terminũ deserit appellationẽ, ⁊ amplius illã ꝓsequi nõ potest.
Tertio no. ꝯ nõ ꝓsequẽtem appellationẽ intra terminũ, etiã lapso
termino, vt ꝯ cõtumacẽ põt ꝓcedi ad sñiam diffinitiuã absq; alia
4 citatiõe. ¶ †No. iiij. quẽ posse appellare a sñia diffinitiua, etiã de-
serta appellatione ab interlocutoria. Et sic desertione appellatio-
nis ab interlocutoria, quis nõ cõcludit̃ verus cõtumax, vt repel-
latur ab appellatione, siue appellãdo a diffinitiua. de hoc dixi. de
5 app. directe. ¶ †Quinto no. cõsuetudine maxime laicorũ nõ pos-
se detrahi solẽnitati alienationis rerũ ecclesiasticarũ: ⁊ sic nõ põt
confirmari consuetudine, vel validari alienatio occasione rei non
6 intercedente solẽnitate ecclesiastica. ¶ †No. arg. ꝙ sñia lata ꝓtex-
tu cõsuetudinis inique est valida, nisi ab ipsa appellet̃, trãsit in rẽ
iudicatam. ¶ Nota qđ sñia eodem errore lata, quo prima, eodẽ re-
uocat̃ errore pro actore, quãdo obtinuit contra sesñiam, ⁊ obtinet̃
postea in cã appellationis: qꝛ nõ dʒ esse simplex confirmatoria, vel
7 infirmatoria, sed etiã dʒ esse adiudicatoria petiti. ¶ †Quero quõ
cõtinebit cõsuetudo. Dic ſm Inn. forte, vt valeret alienatio rei ec
clesiastice sine consensu epi, vel forte qđ ex vẽditione sine traditio-
ne transfert̃ dominiũ, sicut ecõtrario. C. de sac. san. eccl. l. fi. Vel for-
te erat cõsuetudo qđ intra annũ ⁊ diẽ arctaret̃ ecclesia vẽdere pos-
sessionẽ sibi relictã: cõtra id, qđ legitur, ⁊ no. de re. eccle. nõ alie. c. fi.
Vel ꝙ posset res alienata in ecclesiã lite pendẽte absq; cause cogni
tione reuocari: vt lite pen. ecclesia. ⁊ de cõsue. ecclesia. ¶ Op. ꝙ suf-
ficiat sñia infirmatoria vel cõfirmatoria in appellatiõis cã: vt ptʒ.
C. de app. eos. Sol. Dic, si intelligat̃ qđ ecclesia egit, nõ sufficit qđ
infirmet̃ sñia, sed opʒ ꝙ adiudicet̃. Si intelligatur ꝙ ecclesia fuit
conuenta, qđ notant verba sñie in principio; qꝛ res fuit adiudicata
ipsis laicis: tũc dic qđ ecclesia possidẽs vltro se obtulit ꝓbare de iu
re suo, ⁊ probauit dominium adiudicari. Vel dic ꝙ delegatus exe
cutus fuit sententiam contra ecclesiam, ⁊ laicis tradiderat posses-
sionem: merito exigitur qđ adiudicetur in causa appellationis, vt
reponatur in pristinum statũ per viã attẽtati. Ad hoc qđ no. de re
8 sti. spo. ex cõquestione. ſm Inn. ¶ †Opp. ꝙ nõ debeat retractari
sñia: qꝛ processerit ad sñiam cõtra appellantem, ⁊ non prosequen-
tem: qꝛ si appellationẽ non prosequitur, potest iudex ad sententiã
ꝓcedere, ac si esset perẽptorie citat⁹. de dolo. cũ, qui. Sol. Gl. dicit,
⁊ bene, qđ mala iura allegat ꝙ põt procedere ad sñiam ꝯ citatum,

vel nõ ꝓsequẽtẽ appellationẽ, ac si esset citatus: nec p hec hic retra
ctatur sñia: sed ex altero capite, q2 erat sñia iniqua, ex iniqua ↄsue
tudine lata. Bene dicit gl. sed male allegat. c. sepe. q2 illõ loquitur de
ꝓcessu iudicis a quo. Melius facit de dolo, cũ, q lib. vj. Dicit hic
Inn. qõ sñia fuit retractata, q2 iniqua, ⁊ q2 est nulla: et retractaret
si fuisset appellatũ: q2 cõtra ius scriptũ est qõ teneat vẽditio facta
a solo ꝑlato absq; ↄsensu capli: ⁊ hoc de iure cõi, si error fuisset ex
pressus, vel p viã applonis, vel restitutionis, si nõ fuisset expressus
in sñia. Qõ nota: q2 sñia ex iniqua cõsuetudine lata nõ est nulla, sed
retractãda per viã restitutionis, vel applonis, nisi error expressus
sit in sñia. De quo p Cy. in. l. ꝑscriptiõe. C. si cõtra ius, vel vti. pub.
9 ¶ †Opp. qõ valuerit cõsuetudo, q2 ↄdictorio iudicio obtẽta. ff. de
legi. de cõsue. ⁊ ptz. de verb. sig. abbate. illud ꝓcedit qñ consuetudo
est rõnabilis, ⁊ nõ ↄtra publicã vtilitatẽ, vel in dãnũ ecclesiarũ, vt
erat ista: vt ponit gl. q ponit exẽplũ, qd cõprehẽdebat cõsuetudo.
Ex quo nota vnũ casum, in quo opz qõ probet versio in vtilitatẽ,
qñ cõtractus est gestus p solũ ꝑlatũ. De quo dic vt de deposi. gra
uis. In dubio tñ consuetudines ⁊ statuta rationabilia censentur,
nisi cõtrariũ ꝓbet. Notat Lapus, sua alle. viij. ꝙ puto, qñ cõsuetu
do nõ est contra ius: alr sec9. infra de eo, q mit. in pos. cũ venissent.
1 ☞ Sententia cõtinens in se manifestã iniquitatem, retractatur.
2 Clausula Appellatione remota, non aufert ius appellandi.
1 Inter ceteras. †Sentẽtia i se cõtinẽs manifestã iniqtatẽ retractat, que tñ fuerit appellatione remota cõmissa. h. d. q2. põt
multipliciter intelligi. ¶ Opp. qõ nõ possit retractari
iniqua sententia: quia transit in rem iudicatam. j. eo. cũ inter. Sol.
Decre. dupliciter intelligitur. Uno modo qõ retractatur p viam
nullitatis: ⁊ tunc potest subdiuidi intellectus. Primo qõ fuit sen
tentia nulla, quia manifestam comprehendebat iniquitatem, vt q2
lata erat iuris errore expresso in sñia: ⁊ tunc potest retractari per
viam nullitatis, nõ obstãte qõ causa sit appellatione remota com
missa, qõ remotio appellationis nõ tollit remedium nullitatis, vt
separatũ. Scdõ modo põt itelligi qõ sñia est lata, ⁊ notoria est in
iustitia in sñia aliter patẽs, ꝙ expressiõe erroris i sñia: ⁊ adhuc po
test retractari: Qõ est verũ, maxime qñ iniqua est manifesta, ⁊ cã
est ĩpossibilis, vel turpis de iure: vt no. de app. p tuas. de sen. excõ.
solet. ⁊. c. venerabilis lib9. Arch. xj. q. iij. nemo. Idẽ si nõ sit, icõpassibi
lis, vt hic. Ad hoc qõ no. Inn. de frigi. fraternitatis. de ↄce. ꝑb. cũ
in nostris. in addi. ⁊ Pau. in cle. pastoralis. de re iud. in cle. Ad qõ
de app. solicitudinem. §. si vero notorium. Ad hoc ratio, q2 senten
tia sustinetur propter presumptionem iustitie, que cadit sub du
bio: vbi autem iniustitia est notoria, hic cessat. Ad hoc. l. pe. ff. de iu
sti. ⁊ iu. ff. de iudi. l. pars literarum. ff. de pecul. l. si eo tpe. ¶ Aduer
te, q2 notanter dixi notorium exigi: ⁊ sit hic manifesta causa super
notoria: q2 non sufficit quod sit manifeste iniusta, vt dicũt doc. j. de
app. per tuas. super gl. magna. ⁊ hic plus operatur notorium, quã
manifestum, sicut ⁊ alr: vt. d. c. per tuas. Et potest esse causa quare
sñia contra sñiam non valet, dato etiam ꝙ lata sit in diuersa instã
tia: vt. l. j. ff. que sen. sine app. rescin. de quo dicam. j. eo. inter mona
sterium. quicquid dicant Legiste in. l. iij. C. qñ prouo. nõ est necel.
in. l. j. ff. que sen. sine appel. rescin. ⁊ in. l. nam ⁊ postea. §. si damnet.
ff. de iureiu. de quo dicam in. d. c. inter monasterium. j. eod. ¶ Se
cundo principaliter potest intelligi quia retractetur appellatio
nis via: ⁊ tunc ad contrarium dic quod ex manifesta iniustitia re
2 tractatur, si appelletur. ¶ †Nec obstat quod causa sit appellatio
ne remota commissa: q2 illa non tollit appellationes, que interpo
nuntur ex manifesta causa: vt dicit glo. s. de restit. spol. ex conque
stione in glo. fi. Et hec potest esse causa quare non tollit appellatio
nes, que interponuntur in casibus expressis a iure: quia tunc ap
pellatur ex causa notoria. Quod bene nota: quia extendit illud, qõ
not. in. c. pastoralis. j. de appel. etiam vbi aliter non est notorium,
quam iuris dispositione: nam vbi causa est notoria in facto, ⁊ eui
denter iniusta, plus est notorium, quam quando casus adaptatur
ad casum expressum in iure: quia de facto potest esse dubium, an sic
sit vt appellando presupponitur. Deinde gloss. ponit penam iudi
cis male pronuntiantis. de quo de emp. ⁊ vendi. c. fin. super vlti. gl.
⁊ de re iudi. cum eterni. lib. vj.
1 ☞ Sententia lata contra absentem non contumaciter in causa
matrimoniali non valet. 11.
2 Contumacia quomodo excusetur infirmitate. nu. 9.
3 Preterita presumuntur ex his, que incontinenti secuta sunt.
4 Attentatum quid sit.
5 Presumitur pro sententia.
6 Uxor põt lite pendẽte super nullitate matrimonij sequestrari. 13.
7 Matrimonium an probetur per pactum subarrhationis. 10.
8 Rescriptum ad lites valet non facta mentione de processu.
9 Infirmitatis excusatio per actum subsequentem cum infirmita
te incompassibilem non releuat a contumacia.
11 Sentẽtiã petẽs reuocari ratione nullitatis, vel iniquitatis, quan
do non audiatur.
12 Sententia an presumatur in dubio lata in presentem.
1 Enor. †Idẽ dicit qõ. c. lator. s. e. ti. Vel, Sñia la ta ↄ absentẽ nõ cõtumciater in cã matri
moniali non valet. h. d. Cõis diuisio. Scdã ibi: ideoq;.
2 ¶ †No. infirmitatẽ excusare cõtumaciã. ¶ No. ꝙ excu
satio infirmitatis probata tollitur p actũ subsequentẽ incõpassibilẽ
cũ infirmitate: ⁊ tollitur effectus excusate cõtumacie, vbi act9 subse
quẽs immediate ostẽdit ↄctũ excusationis. ¶ No. actũ ductionis
cõiugis, ex quo tollitur excusatio cõtumacie sup infirmitate funda
3 ta. ¶ †No. ex his, que in cõtinenti secuta sunt, presumi de ꝑteritis.
4 ¶ †No. attentatũ lite pẽdẽte retractandũ. Et dr attentatum lata
sñia, super qua pẽdet dubitatio nullitatis, vel infirmationis. Nec
dr aliquid attentari, si illud attentatũ in pristinũ statũ retractet.
5 ¶ †No. ꝙ pro sñia in cã matrimoniali ↄ matrimoniũ lata presu
mitur. Ideo dicẽs matrimoniũ ↄ sñiam arctatur probare. Et nota qõ
sñia lata in cã matrimoniali, ↄ matrimonium nõ trãsit in rẽ iudi
6 catã, qn possit dicẽs matrimoniũ illud ꝓbare, ⁊ obtinere. ¶ †Not.
ꝙ lite pẽdente superinducta dr a viro sequestrari, donec cã fuerit
7 decisa: nec interim illicite petit vel exigit debitũ. ¶ †No. ꝙ p pa
ctũ subarrhationis annuli ꝓbatur matrimonium, ⁊ ↄhitur. vide
8 qõ dixi, de despon. impub. c. fi. ¶ †Opp. ꝙ valeãt litere impetra
te p mulierem super matrimonio, nõ facta mentione de ꝓcessu. j.
eo. inter monasteriũ. Dic, qñ ꝓcessus primus obstat scdõ, q2 tunc
literas non habuisset, non valet in contrario si non fiat mentio de
matrimonio: sed qñ processus repugnat impetrationi, vel conces
sioni, vel agitando secundas literas, tunc valet impetratio, lz non
fiat mentio de processu: vt hic. Nam hic processus primus nõ ob
stabat secundo, q2 sententia non obstat cũ non transeat in rẽ iudi
catã: vel q2 fuit nulla, vt dicã cum glo. merito valet impetratio: q2
nihilominus papa literas esset cõcessurus: vt in. c. super literis. de
rescrip. ¶ Opp. ꝙ nõ debuerit excõicari. q2 cõtraxit, q2 factũ non
põt haberi pro infecto: vt. l. in libello. §. facte. ff. de cap. postli. re. ⁊
q2 sentẽtia excõmunicationis fertur propter contumaciã: vt ptz
xj. q. iij. nemo. Sol. Dic ꝙ excõicauit, nõ q2 cõtraxit, sed q2 mona
9 chus superinductã nõ dimisit. ¶ †Ad gl. opp. ꝙ iusta fuit excusa
tio infirmitatis: q2 in infirmum sñia promulgari nõ debet. Gl. pri
ma dicit ꝙ si fuisset verũ, iusta fuisset excusatio, sed falsum erat, vt
patuit p sequentem ductionẽ vxoris: alias sententia lata in infir
mũ est nulla. Gl. allegat concor. Et hec satis plz, qñ certum est iu
dici de infirmitate: ⁊ sic loquuntur iura predicta. de quo de ꝓcur.
querelam. vnde cautuz est quod si dubitetur de infirmitate, mittã
tur medici ad egrotũ. C. de re mili. l. semel. lib. xij. secundum Gof. ⁊
10 Host. ¶ †Opp. ꝙ probatio subarrhationis nõ impediret contra
ctum cum alia: q2 ex tali probantur solum sponsalia. Glo. dicit qõ
an subarrhatione inducat matrimonium, sunt opin. Si teneatur
qõ non respõdit ꝙ hic non fuit subarrhatio, sed contractus de ꝑ
senti: ⁊ sic subarrhatio sumitur pro contractu de presenti: sola spõsa
lia de futuro hoc non operantur. Et ad hoc allegat gl. qõ vulgare lo
ci. xxvij. q. ij. si qs vxorem. Uel scdõ potest dici tenendo opi. quod
subarrhatio inducat matrimoniũ, q2 talis fuit subarrhatio, q ex
tanto cõsensu inducat matrimoniũ, seu presumit: q2 tali subarrha
tioni statur vt concludenti matrimonium, donec probetur cõtra
riũ. xxvij. di. quod interrogasti. nisi probetur: ergo iudicabitur p
matrimonio: q2 nihil interest an verbo vel facto, ⁊c. De hac subar
rhatiõe dic vt de spõ. tue. de cõiu. ser. ca. pe. ⁊ vlti. ⁊ vide de ꝑsump.
11 illud. ⁊ de despõ. impu. c. fi. ¶ †Oppo. ꝙ nõ audiatur mulier contra
sententiam, tũ q2 mulier fuit cõtumax, ⁊ cõtumax nõ auditur appel
lans. ij. q. vj. sunt quorũ. tũ q2 ↄ sententiã, ex quo nõ est appellatuz,
quis nõ auditur. j. eo. cũ inter. Glo. intelligit primo ꝙ sñia lata fuit
hic ↄ mulierẽ, ⁊ sic sñia est: vnde illa nõ obstãte circa appellationẽ
auditur. iij. q. ix. caueãt. Idẽ dicit, si citata, ⁊ legitima causa impedi
ta, q2 retractaretur adhuc sententia. de re iudi. cũ Bertoldus alias si
fuisset cõtumax, nõ reuocaretur sñia. xxiiij. q. iij. de illicita. cũ concor.
tenendo cũ glo. cessant omnia ↄria. Alij intelligũt decre. procede
re, etiã si fuisset sententia lata cõtra mulierẽ citatã, ⁊ vere cõtuma
cẽ: q2 in talibus sententijs, que non transeunt in rẽ iudicatã, cõper
ta veritate tñ retractatur, ⁊ põt agi pro retractatiõe etiã per ve
rũ contumacẽ. Et plus sentit hic Inn. ꝙ audiatur per viã appella
tionis in talib9, nõ obstãte cõtumacia. Hostiẽ. dicit ꝙ audiatur per
viã appellationis, nõ plz, q2 illa trãsit in rem iudicatã quo ad mo
dũ deuoluendi, vt dixi. s. e. lator. ⁊ no. gl. de offi. or. ad reprimẽdã. sz
nõ dicit hic. Dicit enĩ ꝙ auditur sine appellatiõe. Sz inquantum di
cit eũ audiendum alia via. puto quod bene: ⁊ sic vera contumacia
nõ excludit facultatem reuocãdi sententias, que nutriunt pecca
tũ, ⁊ que ex hoc non transeunt in rẽ iudicatã. Ideo si sentẽtia fuit
lata in cõtumacem, sentẽtia erat iusta ex ordine. sed ex causa iniu
sta, vel q2 falsa causa lata, vel q2 nõ plene discussa, ⁊ veritate inqsi
ta: ideo retractatur, si nõ fuit cõtumax, iõ retractatur ex triplici cã: q2
sñia nulla ex ordine, q2 iniusta ex causa, ⁊ q2 lata non plene inqui
sita veritate

ſita veritate. Aduerte tñ ꝙ ꝗꝗ ſentẽtie iſte que nõ trãſeunt in rẽ
iudicatã, poſſunt retractari, paſſim tñ, ⁊ indifferẽter nõ admittit
quis, niſi aliquis color allegeẗ, vel cauſa in retractãda ſentẽtia: nam
hic eã mouit ſnĩa mulieris: nã ſi ꝑhs fuiſſet, aliud nõ dixiſſet, nõ vi
deẗ audiẽda: alʒ eadẽ rõne audireẗ ſcdo, tertio, ⁊ in infinitũ, qḋ eſ
ſet abſurdũ. Nota ergo ꝙ nõ ſemp audiẗ ꝯdicẽs, ⁊ reuocãs ſnĩam:
⁊ ſatis vr̃ equũ ꝙ nõ debeat audiri vltra ter: vt dicit gl. in. c. frater
nitatis. de frigi. arg. eius qḋ dicim⁹ de interlocutoria: vt in. c. cũ a
repulſione. de app. in cle. ⁊ no. ff. de re iudi. l. qḋ iuſſit. Sed dic vt di
xi. ſ. eo. lator. in decre. ſʒ mouit iudicem, qꝛ illa, ⁊ eadem pars, pro
qua erat ſnĩa lata, petebat infringi: ⁊ ꝙ ſine cauſa non audiẗ, dicit
expreſſum. de reſti. in inte. ex literis. Sũmarie tñ, ⁊ nõ vocata par
te, poterit fieri hec examinatio cauſe: nã de iure eſt ꝙ vterq; cõiu
gũ contra ſnĩam in cã matrimoniali audiaẗ, ſcdm Inn. vñ ad ſui
inſtructionẽ querat cãm quare petit admitti ꝯ ſnĩam, ſcdm Hoſt.
Imo ſcdm Hoſt. quilibet de populo admittiẗ, ⁊ magis ꝯſanguinei. ſ.
c. i. qui ma. accu. nõ poſ. in dec. ⁊ no. ſ. e. c. cõſanguinei ſuper vltima
gl. Iudex tñ nõ debet eſſe nimis facilis ad audiendũ, ſecundũ In
no. Unde ad ſuã inſtructionẽ de plano querat cãm, quare petit ad
mitti ꝯ ſnĩam, ꝯ Hoſt. ſiue qꝛ modo ꝓbare põt, qḋ prius non po
tuit. ff. de edẽ. argẽtarius. §. ſi. de excep. pia. lib. vi. §. pe. ſiue qꝛ cãm
ignorauit agi: ⁊ tunc abſens. q ma. accu. nõ poſ. c. ſi. ſiue quãcunq;
aliã, quã ſemp ad ſuũ reducat arbitriũ. de trãſac. c. ſi. ⁊ in dubio po
tius admittat, arg. eius, qḋ no. de app. cũ ſpeciali. §. ſi. verſic. exceſ
12 ſus quoq;. ſcdm Hoſt. ¶ †Nunquid aũt in dubio preſumaẗ ſnĩa
lata in preſentem, remittit Io. an. ad Spe. in ti. de ſent. prola. §. vt
13 autẽ. ver. ⁊ nota ſcdm quoſdã. ¶ †Opp. gl. ꝙ mulier ſuper indu
cta lite pendẽte nõ debeat priuari iure ſuo vt lite pen. per totum.
Sol. Si acquiſitũ eſt ius in facie eccleſie ante litis pendẽtiam, illo
qs lite pẽdẽte priuari nõ põt, vt ibi: ſed ſi acquiſitũ eſt lite pẽdẽte,
illo priuari debet. Idẽ ſi cõtra prohibitionẽ eccleſie ex mãdato iu
ris, vel hominis: qꝛ equũ eſt vt attentatũ lite pendente etiam ipſa
pẽdẽte retracteẗ: alias ſi permitteretur attentatũ, hec eſſet attenta
re, merito retractaẗ. Nõ obſtat ſi dicat litem nõ pendere, qꝛ iã erat
finita poſt ſententiã, a qua nõ fuerit appellatũ, vt in principio: qꝛ
hoc induxit citatio viri facta anteꝗ̃ illam deſponſaret. Ideo dici
tur lis pendere, qꝛ quaſi litigioſa facta eſt res. de app. ſuggeſtũ. de
offi. dele. licet. Non obſtat ſententia, que hoc caſu non trãſit in rem
iudicatam, vt eſt dictũ ſepius. Ad hoc cle. vt lite pen. cum lite.

1 ☞ Matrimonium conſanguinee contractum contra conſangui
nitatem ſpiritualem poſſunt attentare conſanguinei.
2 Matrimonium non infringit compaternitas ſuperueniens poſt
contractum. nu. 7.
3 Confeſſioni ſoli coniugum pro matrimonio contra ſententiam ſe
parationis non creditur, niſi aliter probetur..
4 Preſumitur pro ſententia, que non tranſiuit in rem iudicatam,
donec contrarium probetur.
5 Negatiuam, que eſt cauſa intentionis, arctatur quis probare. 7.
6 Confeſſio in foro penitentiali non eſt publicanda.
8 Matrimoniũ an poſſit contrahere mulier cũ alio, vbi ſuccubuit.
9 Matrimonium ſententia ſeparatum an poſſit quis denuntiare
per falſitatem ſeparatum.
10 Sententia cenſure an tranſeat in rem iudicatam.

1 Conſanguinei. ¶ Idem dicit qḋ decr. lator. ſ. e. ti. ¶ †Not. cõ
ſanguineos attentare poſſe matrimoniũ cõſanguinee
2 ꝯ ꝯſanguinitatẽ ſpiritualẽ contractũ. ¶ †No. ſcdo ꝙ
cõpaternitas ſuperueniens poſt contractum matrimonium, ⁊ ſe
3 paratũ, nõ infringit matrimoniũ poſt ꝯtrũ. ¶ †No. iij. ꝙ ſoli cõfeſ
ſioni cõiugũ pro matrimonio ꝯ ſententiã ſeparationis nõ crediẗ,
4 niſi aliter probeẗ. ¶ †Not. ꝙ pro ſententia, que non tranſit in rem
5 iudicatã preſumiẗ, donec ꝯ probeẗ. ¶ †Not. quẽ arctari ad probã
dã negatiuã, qñ eſt cauſa ſue intentionis, vel quãdo alterius inten
6 tio eſt fundata preſumptione. ¶ †Opp. ꝙ nõ debuerit eps publi
care cõfeſſionẽ mulieris. ſ. de penit. o. s. Dic ꝙ cõfeſſa fuit in iudi
ciali foro, vel in foro pnĩe, ⁊ facta fuit poſtea publicatio. ¶ Opp. ꝙ
nõ debeat ſeparari, ſi legitime lata fuit ſententia, qꝛ nulla erat. qḋ
fuit legitime lata quo ad iuris ordinẽ, ſed non quo ad veritatem.
7 ¶ †Opp. ꝙ nõ admittaẗ mulier ad probandũ nõ ꝯſanguinitatẽ.
de teſti. ſicut. Sol. Nõ admittitur ad probandũ per illos teſtes, ꝑ
quos eſt ꝓbata cõpaternitas: qꝛ ſic cõcluderenẗ periuri, ⁊ falſi, ſed
ꝑ alios legitimos, ⁊ idoneos teſtes: nec ad ꝯfeſſionẽ mulieris reuo
caẗ ſententia, ſicut nec ad earũ cõfeſſionẽ ſeparaẗ matrimoniũ. de
eo, qui cogno. conſang. vxo. ſue. pro eo. ſcdm gl. Dicũt tamen gl. ꝙ
mulier arctatur ad hoc probandũ, ꝗꝗ hec ſit negatiua: qꝛ ex quo
erat ꝓbatum ipſam eſſe cõmatrẽ, vel fuiſſe, arctatur ipſa ad ꝓbã
dũ cõtrariũ. Probabiẗ autẽ, ſi primi teſtes dixerũt ꝙ mulier leua
uit filiũ Petri, nũc ꝓbari poterit ꝙ nõ erat fili⁹ illius, ſed alteri⁹.
q ſi. ſint legi. trãſmiſſe. ⁊ c. cãm. ſ. ff. de ſta. ho. l. filiũ. Uel ſi teſtes pri

mi depoſuerunt diem, ⁊ locũ, ipſi ꝓbabunt eam illa die iacuiſſe in
firmã, nec exiuiſſe domum, vel fuiſſe in alio loco remoto. de teſtib⁹.
8 ex tenore. ¶ †Quid ſi hec mulier agit, ⁊ ſuccũbit an poterit cũ alio
9 ꝯhere. Dic eã ſue cõſciẽtie relinquendã. de ſurtiur. multi. ¶ †An
autem ſuccũbente hac muliere poſſit alius denũtiare primũ matri
monium ꝑ falſitatẽ ſeparatũ. Uideẗ ꝙ ſic. ſ. q ma. accu. poſ. cum in
tua. In contrariũ: qꝛ hec actio popularis cõſumiẗ vno agẽte, ⁊ ſuc
cũbente. ff. de popula. actio. l. iij. Ad qḋ ſemp audiẗ denũtians, ſi vʒ
facere fidem de errore: cuius fide facta reuocaẗ male factũ, ex quo
non tranſiuit in rem iudicatã vt. ſ. e. lator. Et hoc qꝛ nulla cõſuetu
do, nullũ vinculũ videẗ poſſe tueri peccatorẽ in peccato ꝑpetrato.
10 ſ. de preſcrip. c. ſi. de quo. ſ. e. lator. ¶ †Quid de ſentẽtijs cẽſure, an
trãſeãt in rẽ iudicatã: qḋ videẗ, qꝛ trahũt ſecũ executionẽ. ſ. de app.
paſtoralis. In contrariũ, qꝛ ſemp audiẗ quatenus cõtendat ſnĩam
iniuſtã. ſ. de offi. dele. cũ cõtingat. ⁊ qꝛ eadem ſubeſt ratio periculi
animarũ, q̃ eſt in iſtis latis in matrimoniali. Ad hoc, qꝛ vinculum
iſtarũ ſnĩarũ nõ ſolniẗ morte. de ſentẽ. excõ. a nobis. Hʒ ergo anne
xũ in ſe periculũ aiarũ: ⁊ tñ vincula matrimonialia ſolnunẗ morte.
in aut. de nup. §. deinceps. Unde ſi volo ꝓbare veritatem nõ obſtã
te ſnĩa, videor admittendus ne cõtra ſnĩem illi cõicet, lʒ fuerit fa
cta ꝓnuntiatio ꝙ nõ fuerit excõicat⁹. Item lʒ hoc non ſit iure ex
preſſum, tñ adeſt paritas rõnis. de trãſla. prela. c. ij. Cõcludit Ho
ſti. ꝙ tales ſnĩe quo ad priuatam vtilitatem tranſeunt in rem iudi
catã, ⁊ quo ad publicam tangentẽ animarũ periculũ nõ: arg. de ex
cep. pia. li. vi. Et dixi addẽdũ qḋ dixi ſup rub. vt. ſ. eo. cũ Bertold⁹.
in gl. nõ dicit. ⁊ in gl. innumerabiles. ſm Hoſt. Hoc declarat Io. an.
poſt Archi. de ſen. excõ. venerabilib⁹. in verſi. querimoniã. vt ſi ex
cõicatus eſt quis, qꝛ fuit cõtumax in parẽdo in termino, tranſit in
rẽ iudicatã quo ad expẽſas ꝯtumacie vt nõ poſſit retractare ſnĩaʒ
expẽſarũ, ſed ſemp põt petere abſolutionẽ. Idẽ ſi hʒ aliter annexũ
preceptũ de ſoluẽdo, ⁊ excõicet, ſi non ſoluat: qꝛ quo ad preceptum
trãſit. Ad hoc qḋ no. Inn. in. c. preterea. ſ. de app. Si tñ non prece
dẽte ſnĩa excõicat, ſi non ſoluat, an illa in vim conditionis habeat
vim ſnĩe: põt dici ꝙ nõ, qꝛ qḋ eſt in diſpoſitione, nõ eſt in cõditiõe,
⁊ ſic nõ trãſeat in rẽ iudicatã. ff. ſi qs omiſ. cauſa teſ. l. ſi quis ſub cõ
ditione. Inq̃tũ dixi ſnĩam nõ trãſire in rẽ iudicatã, ⁊ in matrimo
niali, et in iſta eſt verũ quo ad veritatẽ ⁊ ſinẽ retractandi, veritate
cõperta quo ad illã trãſeãt, ⁊ vt ad illã nõ poſſet amplius reuerti:
vt no. in. c. ex literis. de in inte. reſti. Itẽ tranſit in rẽ iudicatã quo
ad finem aliter retractãdi, quã per viã veritatis comperte: vt ibi
etiam not. ſuper glo. vlti. quod no. ⁊ vide quod dixi. ſ. eo. lator.

1 ☞ Beneficium ſi Papa contra ſuam pronuntiationem confert
tacito de ſententia, ſurreptitia dicitur collatio.
2 De beneficio prouideri poteſt actu nominationis.
3 Uoces duas quis poteſt habere in actu electionis. 10.
4 Appellari poteſt a grauamine futuro preparato expreſſa cauſa,
de qua timetur.
5 Inueſtitura aliquando ſumitur pro collatione iuris.
6 Collatio facta contra proteſtationem ante factam non valet.
7 Sententia poteſt in cauſa notoria formari in abſentem.
8 Clericus in minoribus conſtitutus non poteſt ad dignitatem ꝓ
moueri abſq; diſpenſatione. 11.
9 Conſenſus preſtitus ſuper facto per ſurreptionem, non tollit fa
cultatem dicendi de ſurreptione.
12 Reuocare nullus in dubio preſumitur ſuam ſententiam, niſi ex
certa ſcientia.
13 Reſcriptum ſi impetretur in preiudicium tertij, an ſit vocandus
abſens. 15.
14 Sententia diffinitiua lite nõ conteſtata lata, quo caſu valeat abſq;
citatione.

1 Cum olim. †Si papa cõtra pronuntiationẽ ſuã bñficiũ cõfert hoc tacito, ſur
reptitia diciẗ collatio. h. d. Prima pars narrat factũ.
2 Scda diffinit, ibi: nos igitur. ¶ †Not. vnum modum
prouidẽdi, vel preãbulũ ad ꝓuidẽdũ, ſcʒ ꝑ nõiationis viã. de quo
3 de poſtu. pre. bone. i. ¶ †No. ij. eãdẽ pſonã rõne duplicis dignita
4 tis poſſe habere duas voces in actu electiõis. ¶ †No. ꝙ in appel
latione extraiudiciali põt appellari a grauamine futuro ꝑparato
5 expreſſa cauſa grauaminis, de quo timet. ¶ †Not. inueſtiturã ali
qñ ſumi ꝓ collatiõe iuris, ⁊ aliquãdo ſit ꝑ traditionẽ, vel ſubarrha
6 tionẽ annuli. ¶ †No. ꝙ collatio facta ꝯ proteſtationẽ ⁊ determina
tionem ante factã per papam ad cõmodum tertij nõ valet, nõ fa
cta mentione de illa. ¶ No. arg. ꝙ non valent litere preiudiciales
ad preiudicium exiſtentis in curia abſq; citatione illius. ¶ No. ꝙ
collatio facta per inferiorem ad cõfirmationẽ collatiõis pape nul
7 le non valet. ¶ †No. arg. ſententiam poſſe promulgari in abſenteʒ
in cã notoria, ⁊ de qua eſt papa informat⁹ a facto proprio. ¶ Nota
argu. ꝙ caſſatio actus nulli poteſt fieri abſente parte, qñ liquet de
nullitate eius. ¶ No. de verbo, Ordinare, qḋ ſine totali ꝓuiſione.
8 ¶ †No. arg. in minoribus nõ poſſe ꝓmoueri ad dignitatẽ inferio

9 rem absq; dispensatione. ¶ † No. ſm Inn. qđ illud, qđ fit per surreptionē, nō v3, etiam si aduersarius consentiat. ꝛ sic consensus, nō tollit facultatē de surreptiōe dicēdi. De quo dic vt. remissi. ͠s. de cā
10 pos. cum olim. ¶ † Opp. qđ ꝑpter pluralitatem dignitatum non habeat plures voces: qꝛ l3 dignitas augmentet vocē ī quātitate, ꝛ pondere nō augmētat vocē in numero. de testi. in nostra. qꝛ sol⁹ est vn⁹. Gl. intelligit dupl'r. Primo qđ ex cōsuetudine ꝑpter pluralitatē dignitatū hēbat pl'es voces, sed non hēbat ex hoc plures voces quod habeat dignitates, nisi hoc habeat consuetudo. Vel scđo eodē nomine nō pōt habere plures voces, sed noīe suo vnā, ꝛ noīe alieno aliā vt procurator sic. de elec. quia propter. ſm gl. Ad qđ. de elec. c. i. lib. vi. Dic, eadem persona respectu dignitatis, vel beneficij nō potest de iure habere duas voces nomine proprio, nisi aliud dictet consuetudo, vel statutum ecclesie: si habeat plures dignitates, vel beneficia, ex quibus solide in diuersis ille concurrentes nō darent diuersas voces, idem nisi aliud habeat consuetudo. Si habeat quis plures dignitates, a quibus in diuersis, ꝛ a qualibet distributiue insurgeret ius vocis dande, tunc ꝗꝗ equum sit qđ non habeat nisi vnā vocē, qꝛ nō h3 nisi vnū rōnis dictamen, tñ de iure pōt habere duas voces. Primo, qꝛ cōcurrentib⁹ pluribus qualitatibus in personā eiusdē, faciūt illū loco plurium censeri. de elec. cū inter. §. ꝛ. ñ. de elec. c. i. lib. vi. ꝛ. c. scriptū. e. ti. Tan. ꝛ hoc t3 Inn. ꝛ Jo. And. Ad hoc de deci. pastoralis. de cēsi. cle. i. ff. de cōtra. emp. l. alienatio. ꝛ. l. si aque duct⁹. ff. de serui. l. pe. de actio. emp. l. creditor. §. fi. de leg. iij. l. prediis. de reg. iur. in olb⁹. Ad hoc de elect. statutū. Allegat quod dicitur de duab⁹ quartis, quarum vnam debet vt heres, aliā vt filius. de testa. Raynaldus. ꝛ. c. Raynutius. Ad hoc no. de proba. ex literis. ad opp. si consul. de ope. li. l. duorū. de actio. emp. l. non est nouum. de lega. i. si mihi. Ad quod dicitur de duplici patronatu, qui potest haberi a filio vt filio, ꝛ vt herede. de bo. li. l. si filius. ff. de fideicom. liber. l. si filius, ꝛ quia geminatio causarū geminat ꝛ multiplicat effectus. ff. de pecu. lega. dominus. §. dominus. de stipula. seruo. l. iiij. ꝛ quia cause diuerse in origine, diuerse sunt in prestatione, ꝛ effectu. ff. de priua. delic. l. nunquam plura. de excep. rei iudi. si iuris. §. i. ꝛ. §. eandē. ꝛ sic in iureiurando. ff. de iureiuran. l. duobus. §. exceptio. ꝛ. §. si quis iurauerit. ꝛ. §. qui iurauit. Ad hoc gl. de preben. qꝛ in tm̄. Itē quia si dicis ipsum vnā vocem habere, nō pōt ostendi quare magis ex vna qualitate, ꝗ ex altera, cū ad vtrāq; qualitas cōcludat, ideo vtraq; attēdit': ar. l. gñaliter. ff. de fideius. ſm Jo. And. Per q̄ dt Jo. And. se cōsuluisse in ecclia Florētina ꝙ thesaurari⁹, qui ex statuto habet ibi certas distributiones, ꝛ vocē in capitulo, licet nō sit ibi canonic⁹, ꝛ similiter canonici habēt, qđ si cōcurrat ꝙ qs habeat thesaurariā ꝛ canonicatū, qđ habebit duplicē vocē, ꝛ habebit duplicem distributionem. Dic ēt ꝙ cū in ecclesia Bononiēsi sit archidiaconat⁹, ꝛ archipresbyteratus, qui rōne illarū dignitatū nō habent vocē in capitulo, si cōtingat qđ sit canonicus, ꝛ qđ sit archipresbyter. vel archidiacon⁹, non habebit nisi vnam vocē. Placet mihi qđ dicitur de vocibus, qꝛ ille dantur ad cōsequentiā dignitatis. Ideo multiplicata dignitate, multiplicantur: sed nō de distributionibus inq̄tum sunt vere distributiones: qꝛ dātur ratiōe seruitij personalis interessendi in diuinis. Ipse aūt ad seruitiū nō potest interesse vt plures, cum non sit nisi vnus, ꝛ seruiat pro vno, licet habeat plures dignitates nam si duo haberent, ꝛ vnus interesset, alteri non interessenti non deberetur. Non obstat. l. generaliter. qꝛ ibi perimitur, ex quo non apparet de qua, ꝛ non plus grauatur de vna ꝗ de duabus, vel de duabus, ꝗ de vna: sed huic preiudicaretur ecclesie, que vltra impē
11 sum seruitium grauaretur. ¶ † Opp. ꝙ non sufficiat allegatio qđ nō esset in diaconatu: qꝛ sufficiebat qđ esset subdiaconus, etiā si ad epatū promoueret'. de elec. cū in cūctis. de eta. ꝛ qua. a multis. Dic qđ hic assumit cām pro nō cā, scđm gl. Inn. plus t3 hic: l3 aliq dicant ͠5. qđ nō exigit' qđ sit in subdiaconatu. de eta. ꝛ qua. preterea. l3 Hosti. intelligat qđ nō posset nisi ex dispēsatione ꝑmoueri, per illud cap. de quo dic vt dixi ibi. ꝛ no. de elec. dudum. i. de eta. ꝛ quali. c. i. lib. vi. ꝛ de insti. c. i. e. lib. Et ad tex. respondet Inn. qđ vocabatur qđ hic non erat diaconus, vel subdiaconus, non quasi vitium adesset, vel subesset, qꝛ nō promotus, sed quando vitiū subesset, eo qđ non poterat promoueri, qꝛ forte habebat aliquod impedimētū irregularitatis, vel vitij, quo impediente non poterat ꝑmoueri, scđm cū. qđ no. olim antē poterat procedere allegatio, siue hec sub
12 auditu, ꝑ ea, que hñtur. l. x. di. c. ñ. ſm Jo. An. ¶ † Op. ꝙ possit reuocare sniam interlocutoriā, ꝗ tulit. de app. cū cessante. Dicit gl. si reuocat ex certa scia, ꝓcedit qđ hic: si nō ex certa scia, tūc nō valet reuocatio: qꝛ ꝓsumit' circūuētus. Et idē dt in dubio, qđ intelligo in interlocutoria, qñ non cognouit: alias ꝓsumit' hoc fecisse ex certa scia, ex quo inuenit iniustā. de quo dic vt in. d. c. cū cessante. sed in cōcessione rescripti, qđ non cōceditur cū tāta maturitate, presumitur circūuētio. Ad qđ no. de cōsti. c. i. li. vi. ꝛ de ꝓscri. c. veniens.
13 ¶ † Opp. ꝙ valeat impetratio literarum absq; citatione partis: qꝛ talis actus expedit' extraiudicialiter, ꝛ qꝛ nō exigit' ꝑtiū cōsensus in impetratione rescripti, qđ nō affuit cōsensus in primo rescripto: vt no. de rescrip. ceterū. Sol. Dicit gl. ſm Jo. An. qꝛ hoc qꝛ fuerit ꝓcurator cōstitutus ad reuocandam cassationē. Sed nō placet gl. qꝛ nō videt rōnem quare debuerit citari. Scđo dicit gl. qđ inq̄tum rescriptū continet in se aliquā clausulā derogatiuam, ꝛ detractiuā iuris alterius, ēt illius cōcessione pars, si est ꝑsens in curia, est vocāda, vt hic. Si nō cōtinet aliā clausulā derogatiuā, s3 tm̄ dat iudices, nō est necessarius cōsensus partis. ¶ Vltimo concludit ꝙ nō ex eo ꝙ fuit reuocatus, sed ex eo qꝛ surreptitie impetrāt, reuocat' cōcessio. Host. t3 mediā, ꝙ ideo debuerit citari, qꝛ cōtinebat preiudiciū ptis, ꝯcludēs ꝙ litere preiudiciales nō debent trāsire: nec sufficit generalis citatio in audiētia, si ꝓcurator est pre
14 sens, sed d3 fieri ad hospitiū. ¶ † Opp. qđ nō debuerit procedi ad diffinitiuā lite nō cōtesta. vt lite nō cōte. c. i. Quidā dicūt ꝙ hic lis fuit cōtestata. hoc ex litera nō colligit'. Vel hic potuit ꝓcedi in absentē cōtumacē lite nō cōtestata, qꝛ de electione agebat': vt lite non cōte. qm̄. §. ij. Sed tunc obstat: qꝛ si absens erat, nec erat cōtumax: vñ nō debuit in eū nō citatū ferri snia. Gl. intelligit, ſm quosdā, ꝙ fuit citat⁹: vel ideo, qꝛ cōstabat de surreptione, fert' snia in nō citatū. Idē no. xxv. q. ix. Mēnā. Vñ ſm Hosti. hic aperte colligit', qđ in notorijs fert' snia in absentē nō citatum. allegat de accu. si cōstiterit. de app. cū sit Romana. de do. ꝛ contu. cū olim. §. volētes. Qđ dt Vrbanū pronūciasse verū, vbi agit' de rebus, que male notorie tenent' ab aliquib⁹, vt ꝛ ipse pronūtiauit ͠5 Spoletanos tenentes quādā terrā, q̄ appellat' Auel: fert ꝙ aliqui dixerunt ꝙ locus erat precepto, nō snie. Alij nō faciūt differentiā inter ista. de ver. sig. in his. Ad hoc de ser. fugi. l. diuus. de off. ꝓcura. Cesa. l. fi. Notorium aūt esse poterat: nā hic interfuerat Inn. papa tūc cardinalis cum alijs. Nota ergo casum, in q̄ si notorijs ꝓcedit' ad sniam absq; citatione: l3 alias ſm cōem opi. exigat' citatio, vt in materia: puto ꝙ ꝓcessus pape i notorijs valeat absq; citatiōe: qꝛ nō subijcit' forme: maxime qñ notoriū surgit ex his, q̄ acta sunt corā eo. Ab alijs pōt dici, ꝙ l3 debeāt citari, omissio citationis nō vitiet processum cōstito de notorio, si nil allegat': qꝛ ratione circuit⁹ vitādi remanere d3 snia, cū al's ea reuocata esset in eodē statu reducēda ex altera ma
15 nu. Ad qđ no. de testa. ex parte Ade. ¶ † Opp. ꝙ absentes vocādi sunt. de elec. qđ sicut. ꝛ. c. qꝛ ꝑpter. Dic absentes vocādos, nisi ꝯsuetudo aliud habeat. Ideo hic forte erat ꝯsuetudo. Ad hoc de pbē. cū in ecclesijs. li. vi. Vel dic ꝙ collatio erat deuoluta ad papā: ideo sine ꝓiudicio aliarū poterat hac vice dare facultatē solū ꝓsentib⁹, vel alij pñt cōqueri. l. in re mādata. C. man. Ad qđ. ͠s. de elec. bone. ad si. Alias ꝯcluderent' soli presentes, q essent in ciuitate: l3 quidā ꝙ etiā absentes, dūmodo sint in prouincia: ꝛ sic intelligūt mādatum, vt minus preiudicet iuri, quam possit: quod placet.

Cum inter

1 Cum inter nos. ¶ † Ualet snia lata contra ius litigatoris, si ab ea
intra.x.dies nõ fuerit appellatum.h.d. Prima ps narrat pcessum, et iura huius ptis. Scda diffinit, diffinitiõis
cãm pmittẽs, ibi: quis forte. ¶ No. primo q de iure subiectionis
daf libellus 9tra subiectũ, vel q subiectus dr. Dic vt de ma. et obe.
2 inter quatuor. de pscri. auditis. ¶ † No. hic capla: ex quibus argui
tur plena subiectio, et q habens ecclesiã pleno iure subiectã, h3 oia
3 hic 9tẽta. ¶ † No. epm posse cũ debita solẽnitate 9cedere subiectio
4 nẽ vnius ecclesie pleno iure alteri ecclesie. ¶ † No. arg. q prelatus
põt describi in testẽ sup 9ctu, vel donatiõe, que celebraf ad vtilita
5 tẽ ecclesie, sicut põt ẽe testis isuper. ¶ † No. abbatem cũ titulo posse
pscribere cpalia. de quo.s.ti.j.auditis. et c.cũ olim. ¶ No.ij. q põt
6 qs facere, se subscribi p aliũ sua vice subscribẽtẽ. ¶ † No.iij. sniam
sup iure ecclesie latã p platũ ecclesie inter alios litigatores pindi
7 care ecclesie. ¶ † No. q snia lata cum subiecto sup iure subiectiõis
sciẽte et patiẽte olim dño. pindicat dño sciẽti et patienti, et fortius si
sup illo pnuntiat. S3 hoc nõ pbat, qr hic nil dr de iure epi: pindi
8 cat tñ subiecto. ad hoc qd no. de resti. spo. ol. l. j.e.cũ sup. ¶ † No. iiij.
q licet exẽplis non sit iudicãdũ inqtũ in alios est iudicatũ, inquã
tũ iter eosdẽ, inter quos snia facit ius, illis exẽplis põt pindicari,
9 que eis pindicãt. ¶ † No. q data nullitate 9cessionis, cassanf oia
accessoria et 9secutiua ad illud instrm, et ab illo originẽ trahentia.
10 ¶ † No. sentẽtiã 9 ius litigatoris transire in rẽ iudicatã, nõ latã 9
ius legis: et dr 9tra ius litigatoris, qñ non est expssus error: qr tũc
11 aperte ledif ius. ¶ No. preponẽdã veritatẽ sermonib9. ¶ † Et no.
q p solẽnitate snie et pcessus psumif, q̃ q in 9triũ allegaf, nisi aliter
pbef. ¶ No. sniam valere alternatiue, et 9ditionaliter platã: vt aut
dimittat, aut obediẽtiã pstet. ¶ Expedio p partes primo vsq ad
12 v. ad q. ¶ † Opp. q libellus sit nimiũ generalis, Peto subiectio
nẽ ecclesie vel clericoꝝ. 9 de libel. ob. c.j. et ij. Sol. In istis gñalibus
actionib9, vt est in iure subiectiõis, pcedit libellus generalis, sm
Inn. cũ postea i psecutiõe d3 ius specificari, et pbari: et sup eo qd in
specie pbaf, pmulgaf snia: vt p3 hic, l si. et.s. de off. or. 9querẽte. sm
13 Inn. ¶ † Op. q nõ oia hic arguãt plenariã subiectionẽ, et i litanijs
et similib9. Sol. Dicit Inn. q hic plura enumerauerat, q̃ simul cõ
cludũt plenã subiectionẽ, cũ nõ oia, et singula distributiue 9cludũt
qr nõ litanie, et qdã alia: nã q non psunt singula, et c. de testi. pterea.
Dicit tñ Inn. hic aliq̃ ex his fore sufficiẽtia: vt istitutio i spũalib9
et fidelitas in tpalib9: nõ sic de alijs. Nã l3 abbas hẽat cpalia, tñ in
ordinatiõe, visitatiõe, iudicio, 9secratiõe altariũ, et similibus, recurri
d3 ad epm: ar. ix. q. iij. per singulas. qr tale ius retinere censef donã
do: et hoc qñ hẽtur 9cessione epi: sed alius q̃ altero iure, q̃ ab epo
habeat ius instituendi, et destituẽdi, et fidelitatẽ eã vf habere pleno
iure. xvj. q. ij. c. j. et ij. Plus dicũt alij q etiã si singulariter eps oia
cpalia 9cederet, nõ vf ecclesia exẽpta, et nec pleno iure vf subiecta
recipienti, qñ singulariter cõcedit, nisi dicat. Eximo te, vel 9silia:
vel nisi vniuersaliter 9cedat oia, l3 facta cõcessione, et exẽptiõe pos
set aliqua excipere. de qbus de priuile. accedẽtibus: et c. cũ capella.
14 et c. cũ et plãtare. ¶ † Opp. abbates de iure posse cõferre ordines,
sal: ẽ primã tonsuram. de eta. et qua. cũ contingat. Sol. Monachis
15 suis possunt, vt ibi, et illis, de quib9 de priuile. abbates. li. vi. † Alij
clerici etiã primã tonsurã recipere debent ab epo. de quo. s. ti. j. ve
16 niẽs. ¶ † Op. q abbas nõ acqrit ius quo ad chrisma: qr hoc ordi
nis episcopalis est imprescriptibile: vt in. c. quãto. de consue. de pri
uile. accedẽtibus. lxviij. di. quis. Sol. Dic q nõ 9ficiet abbas, sed
episcopus, et eo recepto ab episcopo p abbatẽ ecclesia suscipiet ab
abbate, et nõ ab episcopo. ¶ Quero de qua inuestitura loquif hic:
q de illa, ex qua trãsferf possessio, q̃ spectat ad officiũ archidiaco
ni. de offi. archi. ad hoc. et c. cũ satis. ¶ Quero q̃ similia sint cpalia
hic expressis: Dicit Inn. qd loquif de his, de quibus. s. de off. or.
cõquerẽte. Dico, imo puto, q de tẽporalibus rationẽ reddat. xvj.
q. ij. c. ij. de priui. cum et plantare. §. cum in ecclesijs. Ad quod expe
dio huc versi. vsq ad ver. adiecit. vbi est secunda allegatio senten
17 tie, hic prima priuilegiorum. ¶ † Opp. q ex subscriptione debue
rit pindicari quasi 9cesserit. ff. de pigno. si fideiussor. Dic q ps ad
hunc sensum allegabat, sed non profuit: qr in alienationibus non
psuit tacitus cõsensus. ff. de pigno. l. Caius. Imo nec expressum
sine cõsensu capituli. de dona. pastoralis. sibi tamen magis videba
tur credendum eo q fuerat episcopus vtriusq ecclesie. ¶ Oppo.
q superfluant illa verba, factum fuerat, et cõpletum. Dic q forte
tangitur hic illud, quod habetur in. l. contractus. C. de si. instru. q
contractus, de quo actũ est vt fiat scriptura, non aliter est pfectus
vt in scriptis, antequã fiat inde scriptura: et sic ex verbis dicitur fa
18 ctus, et completus ex scriptura. Hostien. ¶ † Oppo. q non potue
rit se subscribere eps nũc tunc prior absq pena falsi: qr sibi adscri
bit. C. de his, q sibi adscri. l. iij. C. de pba. istrumẽta. et l. rõnes. Rñ
dit q talis nõ dicif sibi adscribere, sm Hosti. qr bona ecclesie non
19 sunt prelati. de pbẽ. ex. iij. de dona. c. ij. xvj. q. j. c. si. † Unde et prior in
causa ecclesie subscribere põt, vt hic, et testificari. de testi. insuper. et
c. cũ nuntius. xij. q. ij. q manumittuntur. et arbitrari. s. ti. j. cũ olim.
20 ibi, vide. s. gl. in causis. ¶ † Oppo. cum glo. q quis nõ põt se sub
scribere p aliũ. C. de testa. hac cõsultissima. Glo. dicit, illud, qñ scit
scribere, hic qñ nescit, q facit subscribere alterũ nomine suo. Sic et
alieno sigillo põt qs sigillare. De quo dic vt. xxvj. di. nobilissim9.
et in Spe. de proba. §. videndũ. ver. x. ad si. vbi dicit apud leges idẽ
esse annulũ, qd apd nos sigillũ. De quo i Spe. de cita. §. iã de cita
tione. v. literis. de quo. s. de si. istru. c. ij. i gl. mag. ver. eps antẽ. et de
21 hoc. j. ti. j. c. vt nostrũ. et c. significauit. sup. j. glo. ¶ † Quero qre hec
subscriptio fuit facta ab epo. Dic q patriarcha, vel eps, als cõfir
mare nõ potuisset in diocesi suffraganei: qr nõ h3 potestatẽ ibi, nisi
in casib9 a iure 9cessis, iter quos hic nõ est: vt i. c. pastoralis. et in. c.
Romana. li. vj. de hoc. xvj. q. vi. placuit. in vlt. gl. vbi gl. videf velle
consensum exigi omniũ episcoporũ, vt possit 9cedere priuilegia in
22 diocesi suffraganei. allegat. ix. q. iij. archiepũs. ¶ † Quero q̃ est diffe
rẽtia iter puilegia 9firmatoria, et cõfirmatiões. Dicit hic Tan. qd
in puilegijs ponif canonicoꝝ subscriptio, i 9firmationib9 nõ. idẽ
Inn. addẽs q in primis ponũtur multa preter cõfirmata: i scdis
sola 9firmata. ¶ Ueniõ ad v. adiecit. quẽ expedio vsq ad ver. quã
uis. ¶ Opp. q ex virib9 snie epi sup fidelitate nõ debeat papa p
nũtiare: qr in snia cardinalis, q̃ secut9 est eps, nihil cõprehẽdebaf
sup fidelitate, sed de obediẽtia tantũ. p3 ibi: aut obediẽtiã repro
mitteret, et c. Sol. Dicit Inn. q vt ex registro p3, cardinalis pnũ
tiauerat sup obediẽtia tñ alternatiue: vt i textu dr: et dixerat de fi
delitate se credere ẽẽ pbatũ p testes: et secut9 cardinalis sniaz eps
pnũtiauit tã sup obediẽtia ex virib9 snie, q̃ sup fidelitate ex dictis
testiũ: et papa ex viribus vltime snie pnũtiauit sup vtroq, et be
23 ne. ¶ † Op. q ex 9firmationib9 se nõ potuerit fundare, l3 princi
palis 9cessio fuerit nulla. iij. di. puilegia. C. de thesau. l. vna. li. x. de
dona. cũ dilect9. de elec. ecclia. ij. Sol. In priuilegijs forte dicebaf.
Cõcedim9 id, q talis eps 9cessit, sicut iuste 9cessit: vñ pẽdebat a p
mo. Si eñ fuissent puilegia noue 9cessiõis 9cessa ab illo q habuit
ptãtẽ cõcedẽdi, ne initeref priuilegio, qd non valebat, bñ valuisset
9cessio. iij. di. puilegia. C. de thesauris. l. vna. et i 9trijs. de quo dic, vt
24 i. c. iter dilectos. s. de fide instru. s3 Hosti. ¶ † Op. q eps non põt
a se eximere ecclesiã: vt no. de dona. pastoralis. et de censi. venerabi
lis. Sol. Quidã dicũt illã non posse a se eximere: et sup hac decre. in
oppositũ nullũ põt fieri fundamẽtũ ex eo q hic papa nõ se fundat
25 ex 9firmatiõe, s3 ex snia. ¶ † Op. q valeat snia, l3 in ea exprimatur
error: vt p3 in. c. p tuas. j. q si. sint legi. Sol. si exprimif error respe
ctu vni9 cãe, et respectu alterius cãe expresse nõ bñ valet snia, vt ibi
et no. s. de renũ. i psentia. Sec9 si in sola vnica expssa apparet error
26 expssus, vt hic, et in. c. ex pte. et c. dilect9. de cõcess. prebẽ. ¶ † Opp. q
nõ valeat snia, quasi nõ sit pnũtiatũ sup toto in libello petito, 9 il
lud. ff. de arbi. l. qualẽ. de iudi. de qua re. cõi diui. l. vt fundus. de sy
mo. l3 Deli. de accu. qualiter, et qñ. Inn. dt q si daf petitio genera
lis apta plura capla cõprehendere, et feraf snia sup certo articulo,
de alijs nihil dicatur, cẽsef pars absoluta, que in certo articulo est
cõdẽnata. Si datur petitio specialis, et specifica, et distributiua sup
quolibet articulo, tunc valet snia sup vno articulo, in alijs non vf
nec condẽnatus, nec absolutus, et valebit snia quo ad articulum
decisum, et postea poterit istare sup articulo nõ deciso: et si nõ istet,
postea peribit instãtia sm ius ciuile. Intellige quo ad articulos,
sup qbus nõ est petita. C. de iudi. pperãdum. Si daf petitio super
vna magna summa, vel vna magna qtitate, vel vna magna re, si
in pte tñ sit cõdẽnatio, nõ vf in alia pte absolut9, vel 9dẽnat9. ff. si
cer. pe. l. nihil. dt de validitate sentẽtie sup illa pte, vel inualiditate
et remittit ad not. p Azo. in summa de arbi. vltra mediũ. sm Inn.
De hac materia ẽt ponit de elec. cũ inter. Host. dicit q gl. non bñ
dicit, nec pbat, p iura, que allegat, et dicit q hic in duob9 tñ pnun
tiat papa: qr in his tñ lata erat prima snia p epm, et cardinalem.
Pe. et Abb. dicũt q sup alijs sicut expsse iudicatũ absoluẽdo du
bia sunt duo: an si nõ est pnũtiatũ in totũ valeat snia sup pte, et va
leat an nõ, an in eo, sup quo oino est pnũtiatũ, videaf facta absolu
tio psequendo vtrũq simul dico q si corã ordinario vel delegato
est actũ, vt sup oibus simul pnuntiet, qr forma vf ab omnib9 data
in pcedẽdo nõ valeret snia aliter lata, nec i totũ, nec in pte. ff. de ar
bi. l. qd tñ. Si nõ expsse actũ, tũc si petitio est generalis in se cõpre
hendẽs plures articulos, et sup aliquib9 pnuntietur, Innoc. tenet
q valeret in specificis, in alijs videaf absolutus. Ipse in decre. cũ
inter. de elec. t3 q sic nõ d3 pnuntiari: et q teneat snia. Idẽ no. glo.
iij. s. e. cũ. I. et A. s3 dt q nõ vf absoluisse in eo qd nõ pronuntiauit
sed poterit absoluere, vel de eo iudicare. Idẽ Hugo, vt dicit Ac
cur. in. d. l. j. si aduer. rem iu. pro quo facit illa lex. Azo cõtra per. l.
in hoc iudicio. fami. erc. Ia. de Are. vellet q hic sit vnũ capitulũ
et connexũ, qr sub eodẽ genere petiti, q l3 plura comprehendantur
cõnexi, nõ poterit super vno articulo pronũtiari, ita q valeat sen
tentia, imo erit nulla, scdm eũ, per illã. l. vt fundus. puto valere sen
tentiam in specificatis, nec in alijs intelligi absolutum: vt no. C. de
iudi. l. licet. et de transactio. c. j. et de arbit. l. de rebus. et. l. j. C. si aduer.

rē iudi.loquiꝛ qñ actū est sup certa specie,ꝛ in parte secuta est sentē
tia, nisi forte saluetꝛ opinionē Jac.de Are.pcedere qñ lata est snia
a delegato vel arbitro:qꝛ tacite vꝛ actū vt de omnib⁹ pronunciet.
Ad primū,qꝛ repetitio illa generalis resoluiꝛ ad distributa seu di
stribut⁹ ad ꝯprebēsa:argu.l.cū falsa.§.fi.ff.de ꝯdi.ꝛ demonst.pce
dūt nisi capła babeāt cōnexitatē,p infra dicēda.Sol.Petitio daꝛ
sup plurib⁹ capitulis,tunc si illa capła deducunꝛ in iudicio ex di
uersa cā,pōt iudex sup vno pnunciare:nec vꝛ iniqua in tacito fa
cta absolutio:qꝛ snia eadē cēseꝛ iure diuerso:qꝛ sentētia inducta ad
odiū,nō dꝫ operari fauorē.l.legata.de le.i.ꝛ de adi.lega.l.legata.et
qꝛ nō subaudiꝛ in snia,nisi qd expresse in vbis sentētie ꝯprebendiꝛ:
vt.l.i.C.si plures vna snia.ꝛ.l.apud Celsum.§.itē qrit.ff.de excep.
doli.fm Bar.in.d.l.i.Pōt tñ postea articulū nō decisum decide
re,si nō sit pempta instātia,vel interdictio:si plures articuli sunt,
ꝛ ex eadē cā,sunt tñ sepati:dic p oia idē.Ad hoc.ff.fami.erci.l.qdā
de iure pa.l.Carmelia Pia.ff.de arbi.l.qd tñ.quoꝝ app.nō resci.
l.ab executione.ꝙ tot videanꝛ petitiones,quot capitula.ff.de ver.
ob.l.scire debem⁹.si habeāt cōnexitatē insiꝛ:tūc Bar.Ja.de Are.
ꝛ Jo.And.ꝛ cōiter oēs dicūt sentētiā nō valere respectu vnius,ꝛ
absolutionē nō cēseri factā in tacito ppter cōnexitatē:vt in.l.i.etiā
ff.de mino.l.i.C.de reputa.Ad hoc.ff.de edi.edic.l.cū eiusdē.de pre
bē.qꝛ sepe.Ad hoc qd no.gl.de ꝯuer.cōiu.placet,si sup vno capło,
vel vna ꝗtitate,vel vna spē deꝛ petitio,hec est vnica ꝛ indiuidua,
id pnunciatio sup vna parte vel ꝗtitatis,vel capłi,vel spēi nulla
est,nec valet in expressa,nec vt absolutoria in tacita,p illa,q iam di
cta sunt.Ad hec reducēda sunt q no.Spe.i ti.de sen.pɫola.§.quali
ter.ver.qd si peto.cuius differētia inter iudicē ꝛ arbitrū pōt veri
ficari i pɫio casu.s.posito,vbi feci differētiā. ¶ Aduerte tñ cōne
xas nō dico cās,lꝫ claudanꝛ sub eodē genere actionis,vel articu
los:sꝫ si habēt aliā ꝯnexitatē,vt qꝛ sunt plura capła eiusdem spēi
administrationis,q non possunt bñ discerni vnū ab alio:nec ēt rē
puto cās cōnexas,lꝫ sint plures exceptiōes ad vnū ius agendi ex
hoc solo ꝙ ordinētur ad excludēdū vnū ius agēdi,vt patet.de elec.
cū inter.Ideo si plures pponanꝛ exceptiones ꝯ vnū,ius agēdi su
per vna.de qua pl⁹ ꝯstat,pōt pnūciari,qꝛ diuidi possunt exceptio
nes,lꝫ nō sit principale petitū,ꝛ in vna exceptiōe sup toto pncipa
li petito pnūciaꝛ:vt dicto.c.cū iter.R.sic intellige ibi.Jnn.Nec ve
ra dicit Bar.vt nō valeat sentētia sup parte,qñ iudiciū tenet sup
toto:secus si sup parte,ꝛ non super alia,ita ꝙ veniat absolutio ab
obseruatione iudicij:qꝛ tunc sup reliqua poterat pnunciare:vt.l.
si cōstāte.§.fi.ff.so.ma.Per que dicit se de facto obtinuisse ꝙ si alꝭ
possideret ptem rei,sit actū de toto,postea pateat eū in iudicio nō
possedisse,nisi partē,ꝙ sup illa pte pōt sequi valida sentētia,qꝛ sup
alia pte nō valuit iudiciū,cū nō fuerit bene directum in alia parte
in qua nō possidebat,ex quo a pncipio nō fuit iterrogat⁹ an possi
deret.Predicta vera,fm Hosti.in.c.placet.de ꝯuer.cōiu.qñ sentē
tia sic ferꝛ in principali:secus in cā appellationis,qꝛ pōt p parte
confirmare,ꝛ p parte infirmare,ēt in vno articulo.de test.Raynu
tius.ꝛ.c.Raynaldus.Et hoc id,qꝛ in alia pte remanet snia i pnci
pali:ꝛ sic semp appet sup toto pnūciatū.Ideo eadē causa puto in
iudicio nullitatis vel restitutiōis,si daꝛ aduersus sentētiā latā iā
tene distinctionē.s.positā.Jncīptū dixi ēt sentētiā absolutoriā non
itelligi i omissis i snia reiecta,distinguit Spe.in loco palle.an fue
rit snia lata a iudice,ꝛ intelligaꝛ absoluisse:an ab arbitro,ꝛ nō itel
ligatur absoluisse.¶ Ex his deciditur ꝙ si in vna petitiōe petaꝛ
sors,ꝛ pena,ꝛ super pena tātum valet sentētia:vt no.Spe.in ti.de
actio.ꝛ pe.§.sequiꝛ.§.sed si qs petit.allegat.C.si aduer.rē iudi.l.i.ꝛ
27 de testa.Raynuti⁹.vide Arch.xij.q.ii quos.¶ †Op.ꝙ nō sit exē
plis iudicādū:vt.l.nemo.C.de sen.Sol.Non est exēplis inter alios
prolatis ꝛ actitatis iudicādum:qꝛ illa nō preiudicant,nec ad cōse
quētiā,vt lex,trahēda sunt:ꝛ sic nec in spē,nec in genere preiudiciū
inferāt.Exemplis aūt inter easdē personas,que in spē eis pindi
cant,iudicādū est,vt hic,quādo inter eosdē,ꝛ sic eadē causa exēpla
pcesserūt,nec illis obuiāt cōtrarie sentētie.de eo.s.e.inter.Nec re
scriptū contrarium.C.sen.rescin.nō pos.l.fi.Nec trāsactio.ff.de cō
28 di.indebi.l.elegāter.§.de quo de lit.conte.c.i.li.vi ¶ †Quero que
dicatur manualis obediētia.Dic,que promittiꝛ prestito iuramen
to:vel illa,que pmittitur iunctis manibus.Et dicit Hosti.ꝙ hec
obedientia respicit solos fratres,obedientia ꝛ fidelitas solū archi
29 presbyterum.¶ †Uenio ad glo.ꝙ nō valeat sentētia:vt in.c.inter
monasterium.Sol.Dicit gl.ꝙ forte a sententia cardinalis fuit ap
pellatum:sed nō est necesse,quia licet non valeat sententia contra
sentētiā,valet tñ sentētia pro sentētia,nō in eadē instātia,sꝫ diuer
30 sa lata.Ad qd.s.e.cū sup.¶ †Querit gl.quare nō valebāt confir
mationes.Glo.assignat rōnē,ꝛ est clara.Dicit tamen Hosti.ꝙ ex
viribus priuilegiorum potuisset prescirī.de relig.do.constitutus.
de iure pa.cura.Sed de hoc nō allegabatur:vel forte nō fuerat pre
scriptum,qꝛ tempus non erat completum.de can.pos.cum eccle
sia.ad fi.vel facta erat iterruptio.s.ti.pxi.illud.vel nō fuerat vsus
abbas priuilegio.de priuile.si de terra.secūdum Hosti.hoc intelli
go quādo titulus cōcessus errore facti putabatur legitimus: sec⁹
si errore iuris.de dona.ad apostolice.ꝛ quod ibi no.nec pficit con
firmatio,cū eius etiam error detegeretur patente etiam cōfirma
tione,ꝛ confirmato.Gl.in verbo,ad litigātes ponit aliquos casus
in quibus sentētia facit ius quo ad alios.Uide qui filij sint legiti.
causam.post Jnn.ꝛ alios.Gl.querit de litere intellectu,ibi:verita
te gestorū,ꝛc.Dicit glo.ꝙ forte alias narrabaꝛ res gesta,ꝙ fuisset
in veritate:qꝛ sermo donatiōis nō ꝯcordabat sibi:ꝛ talis snia ap
pellaꝛ veritas gestoꝝ:qꝛ snia habeꝛ p veritate.ff.de sta.ho.l.inge
nuū.sermones hic appellanꝛ q allegabanꝛ,scꝫ dōatio,ꝛ pulegia,q
nihil valebāt:id veritas.i.snia,q habeꝛ p veritate illis,vt nullus
preualet:ꝛ sic Papa sentētiat fm sniam,vel fꝫ veritatē cōstitit de
veritate donatiōis,ꝛ aliter erat scripta ꝙ i veritate eēt scripta:id
hoc ꝯperto pualet veritas sermonib⁹ scripture:ꝛ sic scriptor erra
uerat:vel forte ptes dicebāt primā sentētiā nullā ex defectu ꝯtesta
tionis litis,ꝛ ex actis apparebat ꝯriū:id gesta sermonib⁹ pualue
runt.de re iudi.gesta.ꝛ de proba.qm ꝯ falsam.vel gestorū veritas r
ectorū patebat psumptiue,que pualet sermonib⁹:qꝛ de facto anti
quo pducebanꝛ instrumēta:quo casu presumiꝛ pro cōtestatione ꝛ
pcessu.Justi.de fideius.§.fi.C.de ꝯhē.emp.l.i.s.co.sicut.qꝛ res iudi
cata p veritate accipiꝛ.Sec⁹ si factū est recēs,ꝛ obijciꝛ ꝯ pcessum
ante sniam:qꝛ tūc locū hꝫ decre.qm ꝯ falsam.de pba.Et dꝫ factum
antiquū,ex quo lapsum est biēniū,fm Hosti.qui remittit.s.de re
nun.in presentia.ꝛ fm Jnno.ista talia,que contra sentētiam alle
gabantur,reputantur sermo,id est,vanum.

1 ¶ Sententia vt possit in causa appellationis confirmari,suffi
cit illam nil iniquum continere.
2 Pro snia nō psumiꝛ i cā appellationis,si nō apparet de processu.
3 Sententia lata contra clausulam rescripti,per quod mandaꝛ iu
dici vt adiudicet,si probauerit:ꝛc.4.
5 Sententia contra vel preter formam mandati non valet.
6 Appellāti an incūbat onus probandi sententie iniquitatem.
7 Judicē approbās an impediaꝛ dicere de iniquitate sue sententie.

1 Causam. †Sufficit ad cōfirmationē snie illam
nihil cōtinere iniquū,si ꝯ ipsam ni
hil pbatur.hoc dicit.Prima pars ponit delegatorū
pcessum,ꝛ sentētiā,ꝛ appellationē.Scđa ibi:licet ponit
allegationē appellātis,motiuū suū,ꝛ ꝯfirmationē snie.¶ No.pri
mo cū super instantia appellationis,de iure canonico quis posset
psequi,etiā principaliter nullitatē,ꝛ qꝛ snia nulla appellaꝛ,ppter
2 facti grauamē de iure nostro.†¶ No.ij.ꝙ in cā appellationis pre
sumiꝛ ex snia,ꝛ pcessu,si ex pcessu producto aperte,nō iniustifica
tur,ꝛ sic si non apparet pcessus,nō presumiꝛ pro snia.s.de restitu.
spo.cū ad sedē.Si apparet pcessus,ꝛ iustificaꝛ snia:idē si apparet
pcessus ꝛ aperte iniustificaꝛ sentētia,tolliꝛ presumptio sentētie:vt
no.in.d.c.cū ad sedem.ꝛ de pba.qm cōtra.Si apparet processus,ꝛ
aperte nō iustificaꝛ sentētia,ex pcessu iustificaꝛ,nisi aliud pbetur,
3 vt hic.¶ †No.hic qd vbi cōditionaꝛ mandatū sentētie ad merita
pcessus,vt qꝛ mandatur vt sentētiet pro actore,si probet:licet p
bet,ꝛ cōtra eum snia feraꝛ,nō ex hoc est sententia nulla,imo nō est
adhuc iniqua:qꝛ nō semp precise allegaꝛ animus ad pbationē:et
presumitur iudex motus ex alijs cōtra probationes:cū pbatiōes
sint in eius arbitrio:ideo verba mādati intelliguntur,si pbauerit
ita ꝙ tibi videanꝛ probatiōes esse sufficiētes,cū probationes sint
arbitrarie:vt.l.iij.§.tu magis scire potes.ff.de testi.¶ No.arg.ꝙ
reqsitio iudicis,vt sentētiet,tollit vitiū pcessus pcedētis,vbi tol
lere vitiū pendet a potestate partis requirētis sententiam.de quo
4 dicā infra.¶ †Quero de intellectu litere quomodo niteretur p
bare p testes cōtra formā mādati.Dic forte mandatū erat senten
tiari p clerico,si pbaret per maiorē partē capłi electū:cū pbasset
p testes forte viles,vel subornatos,iudex nō pro ipso,sed cōtra eū
pnunciauit:ex eo dicebat clericus cōtra formā pronūciatū,ꝛ hoc
ex attestationib⁹ volebat ostēdere:ex hoc nō cōcludiꝛ sentētia nul
la:qꝛ talis cōditio inerat:vnde expressa nō dat formā mandato:vt
dicit Jnnoc.de offi.dele.prudentiā.Item nec cōcludit sententiam
iniustā:qꝛ lꝫ testes forte pro clerico testificarenꝛ intentū,tñ qꝛ rece
pit illos,cognoscēs subornationē illoꝝ,vł alios defect⁹ nō fuit se
cutus illoꝝ dicta.ff.de testi.l.iij.§.tu magis.Judex aūt a quo i tali
casu appellaꝛ,dꝫ significare iudici motū animi sui.ij.de testi.cām,
que,fm Jnno.ꝛ idem no.de proba.qm cōtra.Quo ad hoc vltimū
vide si constaret,ꝛ quod testes essent viles,hoc esset expeditū.Uel
si ꝯstaret ꝙ iudex hoc significasset,vbi aliud nō appareret,ex quo
alia acta non apparent legitime facta,ꝛ ex se sententia non habet
apparentē iniquitatē:qꝛ lꝫ appareat probatū,iudex nō arctaꝛ ap
plicare animū ad vnā speciē probationis:ex hoc nō retractaretur
sententia,qꝛ acta nō concludūt apertam iniustitiā:ideo iustificare
cēsenꝛ,qd nota bñ.de quo dixi de proba.in presentia.Euidentius
autē apparet iniustitia ex actis,quādo sententiaret,qꝛ probatum
vbi non est,ꝙ vbi sententiet,qꝛ non probatū vbi est:cū an sit suffi
ciens probatio,eius arbitrio relinquatur.Fateor tamen ꝙ iudex,si
habere

haberet testes presentes, vel probationes, posset examinare qualita
5 tem eorũ. & fm qd̃ inuenerit iudicare. ¶ † Opp. qd̃ nõ valeat snia
ꝯ formam mandati. de rescri. cũ dilecta. Sol. Non valeret, si fuisset
pbatũ, & hic cõstitisset, hic nõ cõstitit. Secus dicit gl. si pter formã
fuisset lata. de offi. dele. ex parte. Hoc intellige, dũ tñ fit de coniun-
ctio forme, ita qd̃ nõ vitiet forma, fm Hosti. & hoc pbãt iura alle.
Idẽ est pter qd̃ ꝯ. de offi. dele. prudẽtiã. Ad hoc de elect. si eui. li. vi.
Unde iudex ordinem forme sequi debet, cãmq;, & etiam mẽtem, vt
6 ibi, & de rescri. super literis. ¶ † Opp. qd̃ is, qui appellat, nõ debet
ostendere iniquitatem snie, sed dicens sniam iustam. in aut. de his,
q ingre. ad ap. §. illud. Gl. remittit ad c. in p̃sentia. ibi dixi. & de pro
7 ba. qñ ꝯ falsam. ¶ † Opp. qd̃ cõsensus in delegãdo nihil operet,
nec requisitio snie, quo minus posset de iniquitate dici: quia ex hoc
lz approbet iudicem, nõ approbat iniquitatẽ iudicis. Ad hoc no.
ꝯ. de offi. deleg. super q̃stionũ. So. Plura hic facere videnf p snia.
Primo, qz nihil cõtinebat iniquũ, & hoc sufficit, ex quo actis iusti-
ficabatur. Scd̃o, qd̃ de eõi consensu fuerit causa cõmissa. Sed, hec
nihil operatur, fm gl. nisi fm doc. opposuisset recusationem: quia
quo ad recusationem excludendam operatur. Itẽ quo ad hoc vt
nõ possit refutari, nisi ex noua causa. de offi. dele. insinuante. & quo
ad hoc vt fm rescriptum non valeat, si non faciat mentionem de
consensu in primo. vt in. c. ceterum. ꝯ. de rescri. Tertia causa, quia
fuit requisitus in calculo sentẽtie. Sed dicit gl. qd̃ hec causa nihil
concludit quo ad iustitiam, vel iniustitiam snie, nisi qñ causa esset
commissa intra certum tp̃s determinãda, & prorogata iurisdictio
intra tp̃s. & post tp̃s fuerit iudex requisitus. Posset etiã pficere, qñ
aliquam exceptionem opposuisset concernentem . etiam si appel-
lasset: quia petendo vt pronuntiaret, videretur illi renuntiare. de
offi. dele. gratum. & de appel. solicitudinem. Host. dicit qd̃ primum
de consensu potest operari, quia est presumptio qd̃ si consensit, ille
fuit amicus: & si fuit amicus, est presumptio qd̃ non grauauit, & sic
probat adminiculum. de testi. preterea. Sed de requisitione potest
valere, si forma rescripti respiciens fauorem partis tantum, esset
violata: quia per requisitionẽ videret pars renuntiare forme fun-
date super suo fauore: vt. d. c. gratũ. & e. ti. c. si. alias istis nõ obstan-
tib⁹ qd̃ requisiuerit sniam, vel qd̃ consenserit in iudices, si snia fo-
ret iniusta, posset appellare: vt patet. ij. q. vj. biduum. in vltima gl.

1 ☞ Sententia lapsu decem dierum transit in rem iudicatam. 4.
2 Appellandi tempus incipit currere a tempore late sententie. 11.
3 Appellandi facultas a sententia, excluditur surreptione termini
super executione.
5 Snia ex quo transit in rem iudicatam lapsu decendij, a quo surgit
transitus in rem iudicatam dicto lapsu decendij.
6 Ad soluendum solet dari iudicatis quadrimestre.
Sententia in actione personali ad soluendũ lata habet in se tacitũ
tempus quadrimestre, in quod non potest exequi. nu. seq.
7 Dilationes, que dantur a lege possunt absq; iudicis ministerio
abbreuiari, & elongari.
8 Appellari non licet ab executore, vel executionis actu, nisi inquan
tum modus excederetur. nu. 15.
9 Appellãs a diffinitiua, lz non appellauerit ab interlocutoria, nun
quid possit aliquid deducere contra interlocutoriam.
10 Appellatione ante lapsum decendij emissa, si snia sit executioni de
mandata, nunquid retractetur dicta executio.
11 Appellandi facultas dicitur sublata ei, qui grauamẽ approbat. 13.
12 Appellans non habet semper in sua appellatione exprimere cau
sam grauaminis.
14 Iudex potest cum causa iuris terminos abbreuiare & elongare.
16 Executor sententie quas exceptiones debeat admittere.
17 Appellatio ab executione an vbi modus exceditur suspendat exe
cutionem quo ad excessum,
18 Appellans a sententia vel contra excõicatum lata, que est nulla.
nunquid audiatur excommunicatus super nullitate.
19 Mandati fines si excedat executor, in quo ei⁹ executio dicaf nulla.
20 Delegatus, cui commissa est causa decidenda intra mensem, si ex-
communicauit reum propter contumaciam, vtrum possit etiam
absoluere per mensem.

1 **Quod ad consultationẽ.** † Sen-
tentia per lapsum decem dierum transit in rem iudicatam, si
prius non fuit appellatum: & quadrimestre, quod da-
tur iudicatis ad soluendum in personali, ex causa per iudicem po
2 test abbreuiari. h. d. Consultatio, & responsio, ibi: taliter. ¶ † Nota
ꝙ tp̃s appellandi a snia in die lata currit a tẽpore sententie. & non
a tpe lapsus diei. Et nota ꝙ currit de momento ad momentum. de
quo. ij. q. vj. anteriorũ. in Spe. de app. §. restat. in. j. colla. ¶ † No. ij.
arg. quod indictio purgationis est interlocutoria, & ꝙ ab interlo-
3 cutoria dz appellari. ¶ † Nota arg. pro & cõtra quod surreptione
termini sup executione excluditur facultas appellandi a snia, sup
cuius executione terminus est susceptus. Hinc incepi postq̃ re-
dij de Francia pro cõcordia schismatis, qd̃ durauerat spatio. xxx.
an. & originẽ habuit in Urbano Sexto, qui dicebatur electus per
impressionem Romanorũ: quo electo succedentib⁹ cardinalib⁹ ele
ctus fuit sibi aduersari⁹ Clemens. Mortuo vero Urbano, Boni
facius nonus subrogatus fuit, & post Innocẽtius, post Innocẽtiũ
Gregorius. xij. post Clementẽ, qui a maiori parte Christianitatis
reputatus est antipapa, creat⁹ fuit Benedictus. Per Gregoriũ
aũt origine Venetũ de domo de Cornario, q pprio noie Angel⁹
nuncupabaf trãsmissus fui cum dño Gulielmo de Uinea de Nor-
mordia tũc epo Tudertino, & dño Antonio de Cornario nepote
Gregorij de Venetijs, tũc epo Motoñ. nunc Bonoñ. & postea ca-
merario, & per vtrũq; iurata erat via renuntiationis ad schisma
tollendũ: & transmissi fuim⁹ ad cõcordandũ de loco renuntiatiõis,
& future electionis, & concordatũ fuit de ciuitate Saone: cuius ele-
ctionẽ p̃lo pbauit Greg. & postea certis superueniẽtib⁹ suspiciõib⁹
recusauit locũ in maximũ Christianitatis scandalũ & vtinã non
tendat in futurũ ad eiusdem Christianitatis maximã cõfusionẽ: &
reuersus, M. cccc vij. de mense Septẽbris, quo tpe cepi reassume-
4 re hic qd̃ omiserã. ¶ † No. ꝙ lapsu decendij snia trãsit in rẽ iudica
tã, & excludif facultas appellandi: an eo qd̃ cõstat appellatũ intra
decẽ dies. vide de app. Romana. in vbo, cõstiterit. in Spe. de app.
§. de offi. ver. pu. ad qd̃ de test. significauerunt. Itẽ limita hec vera,
vbi vox iudicis hz vim snie: alr nõ est necessaria appellatio, nec tẽ
pus excludit facultatẽ reclamãdi: vt nota. Pau. de elec. cãm. in cle.
& no. Arch. de app. cõcertationi. li. vj. in Spe. de app. §. restat. ver.
sed quid si dices. & vide Cõpo. de consti. omnis. Inn. de tẽpo. ordi.
ad aures. Itẽ hoc verũ vbi grauamen momento pficitur: sed vbi
quotidie iteraf, vel cõtinuo continuaf, non currit. no. Cõpo. de re-
scrip. dilect⁹. j. & ibi remisi. Ad quod. j. de app. ex pte. vbi dixi etiaz.
5 ¶ † No. a quo surgit transitus in rẽ iudicatã lapsu decendij. s. ab
interpretato, & tacito consensu non appellantis: quia approbasse, &
acquieuisse vr snie promulgate, & facit ꝙ ex snia iniusta vera nõ indu
caf obligatio, sz interpretata: qz nõ est verus cõsensus, sed interp-
tatus. de quo in. l. Julianus. ff. de condi. inde. & dicã de solu. c. si. Et
notaf. C. de iur. & fac. igno. l. cuz quis. C. qño, & qñ iudex. l. ab eo. vbi
Bar. tz, q̃q̃ senserit Cy. & Butr. ꝙ ex snia non oriaf naturalis, si-
cut nec tollif: vt. l. Julian⁹. ff. de cõdi. inde. Qd̃ dicit verũ, siue trã-
eat in rẽ iudicatã qz ter appellauit, siue qz nõ appellauerit: qz põt
nõ appellasse execrãs iudicia: vt. l. Itẽ si res. in si. ff. de ali. iudi. mu.
6 cã fa. & l. minoribus. ff. de his, qui. vt indig. ¶ † Not. ꝙ regulariter
tp̃s ad exequendam sniam est quadrimestre. Et est arg. ꝙ sicut in
personalibus ad exequendũ datur quadrimestre, sic & forte in priua
tione ecclesie, nisi se purget: lz alij ꝯ, fm Jo. An. De his tẽporib⁹
7 vide per Inn. & gl. ꝯ. de offic. delega. querẽti. ¶ † Not. tempora ad
exequẽdũ, que etiã dãtur a lege absq; iudicis ministerio, abbreuia-
ri, & elongari a iudice a quo. de quo in. l. ij. ff. de re iu. & dixi de dila. c.
j. & no. arg. ex illo verbo, a sedente, ꝙ moderatio dilationũ dz fieri
cum cause cognitione, & a iudice nõ pcedente, sed sedente. de quo in
l. a procedente. C. de dila. & dixi in. c. j. ¶ No. ꝙ susceptione termini
abbreuiati qs terminũ approbasse vr, vt de abbreuiatiõe nõ posset
cõqueri: & sic approbãs grauamen, excludif a facultate appellãdi.
8 ¶ † No. ꝙ ab executore, & ab executiõis actu nõ appellaf, nisi inq̃n-
tũ mod⁹ excedaf. de offi. deleg. super qõnũ. §. j. & qd̃ ibi no. l. ab exe-
cutore. C. de app. & l. ab executione. C. quorũ ap. nõ reci. & vij. qd̃. vj.
sunt quorũ. ver. ab executore. de quo dicam aliquid. j. ¶ Venio ad
9 dicta doct. † Nunquid is, qui non appellauit ab interlocutoria, in
cã appellationis a diffinitiua possit aliquid dicere cõtra interlocu
toriam. Ponunt hic Inn. & Host. quod est expeditũ de app. c. vlti
mo. vbi videas. & casus vltimus, qui oriebatur ex illa, expedif per
10 cle. vltimam. de appel. ¶ † Tractauit etiã hic quid si executio sit
facta intra decem dies, & postea appellaf ante lapsum decendij, nũ
11 quid retractetur executio. de quo de app. nõ solũ. li. vj. ¶ † Venio
ad gl. opp. Primo ꝙ thema habeat in se cõtrarietatẽ: qz nõ appa
ret in principio thematis aliud actũ, quare: qz fuit indicta purga
tio, & tamen in fine supponitur ꝙ a purgatione, & snia fuerit appel
latũ: & sic supponitur duplicem actũ intercessisse: & tamẽ prius vni-
cum tantum fuisse factum. Solut. Regulariter tp̃s non currit in
actibus cõditionalibus, nisi a die conditionis extãtis. ff. qñ actio.
de pecu. est an. l. j. §. annus. C. de prescri. xxx. an. l. cũ notissimi. §. il-
lud. Ergo appellandi tempus debet currere nõ a die sententie, sed
diei, vel conditionis extãtis. Huius timore gloss. ponit quod duo
intercesserunt actus. Primus, quando fuit indicta purgatio, vt
se purgaret vsq; ad. xx. an. Secundus fuit, quia fuit condemnatus
in causa pecuniaria, & mandatũ qd̃ ad terminum. xx. dierum solue
ret: contra vtranq; sententiam post. x. dies ante. xx. appellauit: et
interiecta dicebat sententiarum executionem non faciendaz. Pri
mo propter appellationem: qua pendente nil debet innouari. Se-
cundo, quia iudicatis ad exequendum datur tempus quadrime-

ftre:ex quo etiam iustificabat appellationē a scōa. Papa consultꝰ
rñdit ꝙ post.x.dies non debet audiri appellans,q2 snie acquieuit,
nec potest ꝯdicere executioni:q2 tp̄s fuit moderatū a iudice,qui po
test ex causa,que in dubio presumitur,vt hic ꝓbatur. Item q2 tp̄s
suscepit sponte:⁊ sic beneficiū termini iuris ꝯtempsit,suscipien
do terminū hominis. Non obstat qd̄ tpe cōditionis extantis cur
rat tp̄s:q2 vt dicit Inn.illud ꝓcedit in tempore ordinato ad con
uincendā negligentiā,vel morā nō petētis,vel agentis ex obliga
tione,q̄ negligentia dari non pōt in diem,vel cōditionem,cū ante
agere nō possit:⁊ sic non pōt esse negligētia,vel mora.ff.de ver.obl.
l.si pupillus. Hoc de tpe dato ad conuincēdā negligentiā appellā
di a grauamine,vel iniustitia:vñ merito cōputari dꝫ a die ortus
grauaminis,vel iniustitie,que orit a tpe snie vel grauaminis:ideo
ab illo tpe,q2 potuit,⁊ debuit appellare,currit tp̄s:⁊ sic in sentētijs
tp̄s appellandi currit a tpe snie,⁊ non a tpe conditiōis,vel diei ex
tantis. Ad qd̄.ij.q.vj.biduum.in prin.l.biduum.§.biduū.ff.qñ ap
pel.sit.qd̄ ꝓcedit,qñ simul preceptū,⁊ dies apponitur:secus si sepa
ratim. Sup quo vide qd̄ no.de app.ꝓterea.ij.in prin.⁊ sup vlti.glo.
Scd̄m hūc intellectū,quē etiā ponit Inn.fuerūt due snie separate
minime sese cōtingētes, vna indictiua purgatiōis,⁊ alia cōdēna
toria,⁊ pecuniaria. Scd̄m ponit Inn.ꝙ fuerūt due sese cōtingen
tes,⁊ scōa cōditionata fuit,ad nō implementū prime: nā vna fuit
interlocutoria,ꝙ se purgaret xx.dies. Alia diffinitiua qd̄ nisi se
purgaret,priuaret ecclesia:a neutra istarū sniarū appellauit.j.x.
dies:q2 si appellasset a scōa diffinitiua,nō p̄iudicaret sibi interlo
cutoria:sed q2 a neutra appellauit.j.x.dies,sed terminū snie cōdi
tione recepit,mandat snia executioni. Tertius est intellectus , qd̄
hic tātum fuit vnica snia:⁊ exemplificat primo s̄m Inn.ꝙ lata fue
rit in causa ciuili mere sub conditione purgatiōis:q2 faciente pre
sumptione ꝑ actore,fuit lata snia ꝯ eum,ꝙ nisi.j.x.dies innocētiā
suā,⁊ ꝓsumptionem purgauerit,soluerit.x.quā purgare poterat,⁊
debebat per iuramentū:vt in.l.fi.de iureiur.s̄m Inn. Exemplifica
tur scōo,scd̄m eum,qd̄ agebat ciuiliter de crimine furti,vel vi bo
no.rapto.ad cōsequēdū duplū,vel quadruplū:vel agebat inqsitio
ne,⁊ ꝓsumptiōe faciente ꝯ eū,lata est snia,nisi se purgaret.j.x.dies,
soluat duplū,vel quadruplū. Tertio loquit ꝙ snia hic fuerit vni
ca,sed alternatiua:q2 fuit cōdēnatus quis ad soluendū.x. Titio.j.
x.dies,aut ad iurandū ꝙ nihil dꝫ sibi.ff.de re iudi.l.miles.§.j.nam
pōt snia cōditionaliter,⁊ alternatiue ꝓferri,si ꝓbaueris,vel nō ꝓ
baueris.de quo in Spe.de sen.pla.§.iuxta.ver.sed ecce.ij.q.vj.bi
duū.ff.qñ app.l.i. Alij exēplificant aliter,sequētes hunc intellectū
ꝙ cōdemnatꝰ fuit alternatiue:vt ꝙ vel.x.solueret,vel ꝙ de crimi
ne furti secum vicinū tertij purgaret.arg.de purg.canoni.cū P,
de simo.cum hoc.⁊.c.insinuatum.de emptio.⁊ vendi.c.pe. Host.po
nit casum in condemnato furti non manifesti,nisi se purgaret: qui
terminū recipiens ad.xx.dies appellauit:q̄rebat de tribus,an ap
pellatio valeret. Rñdet ꝙ nō. An possit ꝯq̄ri de quadrimestri tpe
abbreuiato. Rñdit ꝙ non. An possit ab executore appellari. Rñ
12 dit ꝙ nō,nisi modum excedat. ¶ †Opp.ꝙ nō sit necesse casum ex
primi:q2 vbi appellat a diffinitiua,non est necessaria cause expres
sio,sed sufficit dicere, Appello ab iniqua snia.ij.qd̄.vj.§.forma.⁊.§.
anteriorū. Gl.fatetur ꝙ vbi appellatur ab interlocutoria, necessa
ria est cause expressio:vbi a diffinitiua,non. Sed dicit ꝙ hec discus
sio non est hic necessaria,cum terminus appellationis esset iam la
psus,tenendo casum ꝙ hic fuerant due snie inquantū appellauit
a diffinitiua,non erat necessaria cause expressio: inquātū appella
uit ab indictione purgationis,est dubiū an sit interlocutoria , vel
diffinitiua. Inno.hic in vna gl.dicit ꝙ est interlocutoria,⁊ nō diffi
nitiua super prestanda purgatione:q2 in se non cōtinet condemna
tionem,vel absolutionem. In alia glo.dicit ꝙ snia super indictio
ne purgationis est diffinitiua. Allegat de pur.ca.quoties. hoc di
xit in gl.in verbo,sentētiam.in fi.in princi.dicit in verbo, causam.
Ab.tꝫ hic eam fore interlocutoriam,q2 expectat post se diffinitiuā
condēnatoriam,si deficit in purgatione,vel absolutoriā,si obtinet.
alleg.de pur.ca.cū.P.⁊.c.seq. Jo.an.dicit formā distinguendā,an
feratur snia,nisi se purgauerit:an simpliciter indicat purgatio:vt
primo casu sit diffinitiua,secundo interlocutoria. Ubi aūt appella
tur,snie causa exprimenda est:q2 appellari non potest,nisi modum
excedat:modū excedere non potest patere,nisi causa expressa. Et
hoc tꝫ Spe.in ti.de execu.sen.§.nūc videndū.ver.sed nunqd.sicut
etiā potest intelligi hic,⁊ ponit Jo.an.in addi.Spe.in ti.de appel.
13 §.in quibus.super ver.quinto. ¶ †Opp.ꝙ per susceptionē termi
ni ad purgandū quis nō videt appellationi renuntiasse: arg.iij.q.
iij.offerat. Gl.nō soluit:sed per tex.ꝙ renūtiasse videtur,alleg.que
dā iura. Inn.dicit hic qd̄ appellationi facte quis per susceptionē
termini renūtiare videtur,sed non appellationi faciende. Idē no.
Host.in.c.significauerunt.de testi.⁊ Inn.j.de appel.solicitudinē.
§.⁊ glo.pe. Jo.an.dicit hic quod aliud est petere,⁊ aliud suscipere,⁊
aliud recipere sponte,⁊ aliud cōtradicere. Dic,si suscipitur termi
nus,vel actus sit ad exclusionē iurisdictionis,⁊ cōseruationem ap
pellationis,nō renūtiat,etiā si pendeat:vt no.docto.de app.solici
tudinē.⁊ no.gl.de app.a iudice.li.vj.in verbo,tenoris. Si suscipit
ad executionē snie,vel grauaminis illati,renuntiat absolutioni:vt
in.l.ad solutionē. Si terminus nō consonat fini grauaminis. tunc
si appellatio nondū pendet,quis renuntiare non videt:vt dicit hic
Inno.⁊ de testi.significauerunt.ideo suscipiendo terminū delibe
ratorium appellatiōe non interposita,illi non renuntiat:vt.d.aut.
offeratur. Si autem appellatio pendeat,tunc inquantū terminus,
vel actus supponit iurisdictionem in iudice, inducit renuntiatio:
alias non:vt.d.c.solicitudinem.ad hoc quod no.glo.de app.a iudi
ce.li.vj.in verbo,tenoris.⁊ dñi de Rota,sua cōclu.cclxxxi. Ad hoc
pōt adduci qd̄ no. Jo.an.de app.c.fi.li.vj.super gl.in verbo, appel
14 lat.in prima suppletione.gl.sequens prosequit casum. ¶ †Oppo.
cum gl.pe.qd̄ iudex non arctet terminū iuris.l.iiij.§.condemnatū.
ff.de re iudi. Gl.dicit qd̄ cū cā arctare pōt:⁊ si arctat,suppleat a le
ge. Hoc verū,s̄m Host.parte cōtradicente,vel non sponte recipiē
te:vbi aūt non cōtradicit,sed sponte recipit,etiā sine snia valet ar
ctatio. Idem dicit hic Inn.si cōtra dicit,⁊ nō appellat , q2 sponte
suscepisse censet:q2 non sufficit ꝯdictio sine appellatione hoc casu,
licet Host.ꝯ:q2 si cōtradixit,vel inuite recepit,non videtur sponte
fecisse,cū iudicium reddatur in inuitum:vt.l.inter stipulantē.§.j.
de verb.obl. Quo ad approbationē termini plꝫ dictū Host.inquā
tū ꝯdixit,nō inquantū inuitus recepit quo ad recessum appellatio
15 nis:⁊ adhuc plꝫ dictū Host.cum eadem limitatione. ¶ †Opp.qd̄
ab executione non appellet:q2 vel facit qd̄ mādat,⁊ modū nō exce
dit:⁊ sic non appellat. Uel facit aliud,q̄ quod mandat:⁊ nō valet
quod agitur:⁊ sic non est necessaria appellatio.de rescrip.cum dile
cta.de confir.vti.vel inuti.examinata. ¶ Anteq̄ veniam ad solut.
gl. Hostiē.soluit dupliciter. Primo modo ꝙ vbi facit aliud,q̄ qd̄
mandat,lꝫ nō sit necesse appellari,tamē appellari pōt,⁊ vtile est,ne
grauet de facto:nā ⁊ de facto pōt fieri executio. Alleg.ff.de mino.l.
vj.forte vult qd̄ me.cā.cū a snia,que nulla est,appellat.j.de app.soli
citudinē. Uel secūdo lꝫ faciat executor qd̄ mandat,tñ posset man
datū eē iniustū,vel nullū,vel surreptitiū,vñ posset appellari. Plꝫ
solutio inq̄tū mādatū esset nullū,vel surreptitiū:sed vbi est iniu
stū,est secus,quasi grauamen non infertur ab executore,sed a ꝓfe
rente. Gl.soluit ꝯriū,capiēdo partē ꝙ faciēdo qd̄ mandat, pōt ex
cedere modū in modo exequendi exequendo aliter,q̄ debeat,super
quo nō habeat formā ab hoīe,sed a iure:vel exequendo vbi nō dꝫ,
vel nō exequēdo aliter q̄ debeat:q2 aggrauat partē in plꝰ exequen
do forte dꝫ executio fieri inquantū facere pōt,⁊ exequitur insoli
dum.l.fi.ff.de confe. Uel debet exequi primo in mobilibꝰ,⁊ exequit
in immobilibus ꝯ id,de re iu.a diuo Pio.§.vt lite nō contest.qm̄.
§.fi.s̄m Host. Sed de hoc dic vt ibi dixi:q2 ille ordo nō est substāti
alis,s̄m aliquos. Uel excedit modum aliter.de quo vt lite nō con
testa.tue. Uel id,de quo.s.de offi.ord.irrefragabili.§.j.nō exequen
do vbi dꝫ,puta q2 admittit exceptiones nō admittēdas,⁊ assumit
16 partes iudicis.C.de excep.rei iu.l.si vt proponis. †Exequēdo aūt
vbi nō debet,excedit modū,qñ nō admittit exceptiones admitten
das. Quas aūt exceptiōes admittere debeat,⁊ quas,⁊ quō admit
tere debeat,variāt hic doc.de quo dixi.s.c.de cetero.vt ptꝫ ex his,
q̄ ibi dixi. Qñq̄ executor tenet admittere exceptiones cū effectu,⁊
appellari pt,si nō admittat. Qñq̄ nō dꝫ admittere,⁊ si admittat,
appellari pōt. Qñq̄ est in eiꝰ facultate an admittat,vel quō admi
tat:⁊ appellari nō pōt. Sed q̄ sunt exceptiones admittēde,⁊ q̄ non
admittēde,ex quo fuit in facultate,sunt opi. Gl.hic enumerat ali
quas admittēdas demū,q̄ inficiūt iurisdictionē:⁊ alie , vt si dicat
facta cōmissio ꝑ falsas lr̄as.de cri.fal.c.ij. Azo distinxit,si sit datꝰ
executor ab alio,q̄ a principe,tenet exceptiōes admittere:si a prīci
pe,q in pñtia partiū cām examinauit,⁊ diffiniuit , nō tenet execu
tor suas admittere exceptiones. Idē de executore delegati sui.de
offi.dele.si qñ. Si snia est ab alio lata,⁊ papa mandat vt executiōi
mandent exceptiones,admittere tenet. Hāc opi.recitauit Inn.s.
eo.de cetero.q̄ ibi multū restringit,vt ibi dixi.de quo etiā aliquid
ponit de offi.dele.cū in iure.⁊.c.pastoralis.§.quia vero. Tertia est
opi.qd̄ siue sit nulla snia,siue annullanda,de hoc nihil ad executo
rē:q2 corā eo nō est exceptio ꝓponēda,sed corā iudice.s.de offi.de
le.sup qōnū.§.j.pōt tñ,si vult,differre,⁊ superiori referre.s.c.de ce
tero.de cri.fal.c.ij.sed nullo iudice cogit:⁊ sic habet locum.ff.de iu.
l.nō quicqd. Nec obst.si dicat s̄m hoc esse in ptāte executoris exeq
iniustā,vel nullam sniam:q2 imputat sibi,qui nō opposuit coram
superiore committente. Tene hoc,misti executores,q sunt dati pn
cipaliter ad cognoscēdū,scōo ad exequēdū,vt delegati tenent oēs
exceptiones legitimas admittere:⁊ si nō admittant,potest appel
lari.de offi.dele.ex parte:⁊ de his nō loquitur hic. Secundum hoc
potest intelligi.l.si pretor.§.Marcellꝰ.ff.de iu. Licet hic intellectꝰ
sit verus in se,ad illum tex.non est bonus,s̄m Host.hic:quia ibi lo
quitur de iudice id est,mero executore,q nihil habet se intromitte
re de sententia,vt dicit.l.si pretor.in fin.cui continuatur sententia.
Quidam misti , qui principaliter recipiunt executionem , secun
dario

dario cognitionẽ, sed super executione: ⁊ isti tenentur cum effectu
admittere omnes exceptiones concernentes executionẽ, quarum
aliquas enumerat gl. xvi. habes in Spe. de sen. execu. §. fi. ⁊ de app.
§. in quibus. ver. v. ⁊ ver. seq. has si non admittũt, potest appellari.
Exceptiones aũt cõcernẽtes iniustitiã sñie exequẽde, vbi talis nõ
est iniustitia, que reddat sñiam nullã, licet hic doc. vacillẽt, tene qd
nõ tenet, nec potest eas admittere, nisi vt superiori referat, si vult:
⁊ in istis si admittat ad discutiẽdũ, põt appellari, vt dt gl. si repel-
lat, non potest appellari. Si non admittat etiam ad referendũ, nõ
potest appellari: quia hoc est in sua facultate an admittat. Et hoc
tenet hic Host. in duobus locis. allegat pro ratione. s. de offi. dele.
si qñ. Quedam sunt exceptiones, que concludunt nullitatem sen-
tentie, vel iniustitiam, ex qua cõcluditur nullitas: ⁊ tunc si petitur
vt admittantur, ⁊ summatim examinentur ad finẽ repellẽdi, iuste
petitur: ⁊ si non admittitur, potest appellari, sm Host. Allegat. C.
de fal. l. ij. Si petitur vt admittat ad finem plenarie discutiẽdi, vel
non exequendi: tunc si notorie cõstat de iustitia exceptionis: quod
dicit liquido ⁊ notorie constare, quando cõstat confessione partiũ,
tunc debet admittere, ⁊ non exequi: alias modũ excederet, ⁊ posset
appellari, sm Host. Sic intelligit hic, ⁊. ff. de iu. l. si pretor. §. Mar
cellus. Si non constat notorie, tunc ad finem discutiendi, ⁊ non exe
quendi, si admittit, tũc potest appellari: ad finẽ superiori referen-
di, põt: ⁊ si hoc faciat, nõ põt appellari: si hoc non faciat, cum sit in
eius facultate, non põt appellari. Nec sufficeret, si pars opponens
liquido offert se paratum probare per testes de nullitate: ⁊ si testes
sententie interfuissent: quia licet executor habeat iurisdictionẽ con
tra rebelles, de offi. dele. ex literis. nullam habet quo ad indaginẽ
iudicialem, ⁊ contentiosam. C. de except. rei iudi. si vt proponis. ad
hoc optime. s. de rescri. cũ contingat. Non obstat de exce. pia. li. vj.
§. pe. quia ibi loquitur, quando proponitur excommunicatio corã
iudice, qui sententiam tulit, ⁊ qui illam vult executioni mandare:
vt patet ex precedenti. §. cui ille continuatur, secundum Hosti. ad
hoc plenius in. d. §. quia vero. de offi. dele. §. pastoralis. sed hic pre
dicta limitantur vt executor exceptiones nullitatis nõ possit, nec
teneatur admittere, quando alius est executor a pronũtiante: ipse
autem pronuntians tenetur admittere. Quod est verum, si oppo-
nantur vt debent parate, id est, incontinenti probature: quia iudi-
cium executionis summarie expeditur, ⁊ nõ admittunt exceptio-
nes altiorem indaginem requirentes: ⁊ sic procedit quod no. Bar.
in. l. iij. §. condemnatum. ff. de re iudi. vbi tractat an exceptio nulli
tatis impediat executionem sñie. Aduerte tñ qd lz nõ appellet ab
executione regulariter, appellatur tamen a pronuntiatione de ex-
presso exequẽdo, vel sic exequẽdo: vt no. ar. C. quo. ap. nõ re. l. ab exe
cutore. Odof. tenet contra. ⁊ Cyn. ⁊ Barto. in. l. ab executore. ff. de
app. ⁊ in. d. l. ab executore. ⁊ hoc sequit Jo. an. in addi. Spe. de app.
§. in quib. ver. quinto. vbi plene ponitur materia, an, ⁊ qñ ab exe-
cutione appellet, etiam ponitur in Spec. de sen. execu. §. nunc vidẽ
dum. ver. sed nunquid. Ex hoc sequitur ꝙ cũ sñia super actione in
factũ ex re iudi. debeat esse vt pnũtiet sñiam exequendã, qd ab ista
appellari etiã poterit, lz petatur executio sñie p actionez in factũ,
vbi potest agi iudicis officio. Vide Jo. An. in addi. Spe. de execu.
17 sen. §. videtur. ver, sed secundũ. ad fi. † Nunquid antẽ si appelletur,
vbi modus exceditur, solum suspendatur executio quo ad exces-
sum, an in totum: ponit Spe. in tit. de sen. execu. §. videndũ. ver. sz
nunquid. ⁊ concludit ꝙ si in appellatiõe exprimitur in quo mod
excedit, in illo tãtum suspendit: si nõ exprimit, suspendit in totum
ratione dubitationis. qd nota. Per hec glo. est expedita pro maio
ri parte. Inter casus, in quibus põt excedere modũ, ponit primo
si opponatur excõicatio. alleg. iura. Huius casus ratio, q hic nedũ
cõcernit sñiam, sed ⁊ executionem: vt no. glo. de exceptio. significa-
18 uerunt. ⁊. c. pe. ad quod de excep. pia. lib. vi. † Nunqd autem si con-
tra excõicatum sit lata sñia que sit nulla, audiatur excõicatus sup
nullitate impetrans, tacita excõicatione. Host. tenuit ꝙ sic. qd nõ
plz Jo. an. per decre. j. de rescrip. li. vj. de quo dixi de excep. signifi-
cauerunt. de quo in. d. c. j. de rescrip, sup pe. glo. Tenuit hic Hosti.
ꝙ corã ordinario, qui tulit sñiam nullam, excõmunicatus põt sup
plicare ꝙ talem sñiam reuocet: ⁊ si delegatus tulit, poterit hoc pe-
ti coram delegante. De quo de accu. qualiter. super gl. j. Hoc fatet
Jo. an. si nõ excipiatur, per decret. pia. lib. vj. Reliqua sunt clara.
19 ¶ † Ultimo gl. signat contrariũ. ff. mãda. l. diligenter. vbi dr ꝙ qui mã-
dati fines excessit, aliud quidẽ fecisse vr: ⁊ sic not. contrarium contra literam.
So. Si mãdatũ est limitatũ in certo, id, in quo excedit, nullũ est: vt
si mãdaui rẽ emi p. x. ⁊ est emptũ p pluri. Si mãdatũ est limitatũ
in incerto vt ꝙ mittat in possessionẽ bonorũ valentiũ centũ, vel he
reditariorũ quousqz possideat testator, ⁊ q de his dubitari põt, ap
pellandũ est, vt in superiori parte gl. ad qd, s. e. cum inter. in fi. sm
20 Jo. an. ¶ † Ultimo Host. facit hic vnũ dubiũ, vtrũ delegat, cui
cã est cõmissa decidẽdi intra mẽsem, si excõicauit reũ ppter contu-
maciã, cũ absoluere possit p mẽsem. Et vr ꝙ sic de offi. dele. querẽ-
ti. Itẽ q actor nõ negligit: ergo nõ currit tpe. de cõcess. preb. q di-
uersitatẽ. de pscri. vigilanti. ⁊ si nõ currit actori, nec reo. C. de tẽpo.
in inte. resti. l. fi. de mu. pe. c. ij. de exce. cum inter. ad fi. cõcludit eum
absoluere nõ posse: q expirauit ptãs lapsu termini. de offi. dele. de
causis. ⁊ dicit recurrendũ ad papã. de offi. deleg. pastoralis. ad fi. ⁊
dãnetur in expẽsis, ⁊ satisfaciat de interesse. Hec placẽt: alia psequa-
tur ad hec generalia. Et hec sufficiant.

1 ¶ Sententia sine expressione cause lata tenet.
2 Possessorio agi potest super iure personali annue prestationis.
3 Litis contestatio inducitur ex propositione exceptionis.
4 Libellus super sententia promulgata quomodo formari debeat.
Testis quõ super sententia promulgata deponere debeat.
5 Sententia potest per testes probari.
6 Sententia non debet in se continere causam, propter quam expri-
matur, vbi copia peritorum habetur.
7 Sñians debet attendere mores curie, ⁊ loci, in quo sententiat.
8 Testis licet arctetur ad assignandam causam sui dicti non arcta-
tur ad reddendam causam dicti, vel facti a se relati.
Obligatio, vel pactum sine causa non valet.
9 Testis interrogatus arctat reddere cãm, alias nõ vz eius dictuz.
10 Sententia quibus casibus debeat in se continere causam, propter
quam exprimitur.
11 Consulendo quare non semper arctãtur iurisperiti allegare iura.
12 An presumatur pro instrumentis, sicut pro sententijs.
13 Presumi an liceat pro his, que aguntur extra iudicium per mo-
dum facultatis, vel potestatis voluntarie.
14 Solennitas an presumatur in contractibus interuenisse.
15 Testis an presumatur rogatus.
16 Notarius an presumatur rogatus.
17 Solennitas, que in instrumento deficit, an presumatur.

1 SIcut. ¶ † Sñia sine expressione cause lata tz. h.
2 d. Cõis diuisio. Scda ibi: si aũt. ¶ † Nota
hic arg. ꝙ super iure psonali annue pstationis põt agi
possessorio de iure canonico: ⁊ sic dat talis iure quasi
possessio. de quo p Cy. in. l. si certis annis. C. de pactis. p Bar. in. l.
fi. vti possi. p Inn. de elec. querelã. per Jo. an. de censi. peruenit. di-
xi in repeti. c. fi. de causa pos. ¶ No. practicam grosso modo ppo-
3 nẽdi exceptionẽ rei iudic. † Et est cautela vt ex ppositiõe exceptio-
nis inducat litis cõtestatio, qd precedit negatio petiti in iure, vel
4 in facto. ¶ † No. iij. practicã deponendi a teste super sñia promul-
gata: q debet deponere sententiatum, ⁊ a tertio iudice: ⁊ debet sic
concludere ꝙ concludat iurisdictionem in iudice: vt si sit ordina-
rius, sufficit ꝙ simpliciter nominetur: quia eius iurisdictio noto-
ria est: vt no. de offi. deleg. cũ in iure. Si sit delegat, debet dicere a
quo sit delegat. Et põdera qd dicẽdo, Talis authoritate episcopi
tulit sententiam. dicere videtur ꝙ authoritate delegata, ⁊ tãqz de-
legat, vel tanqz officialis, vt dicit hic Host. Et not. ꝙ non arctat
dicere ꝙ sententiauit in scriptis: q talis solennitas psumitur vt
intrinseca, etiam qñ a teste profertur: nec oportet qd assignet cãm,
q causa presumitur: ⁊ sic non oportet testem testificando exprime-
re que ex simplici dicto presumitur. Et sic not. ꝙ lz testis arctetur
ad assignãdam causam scientie dicti sui, non arctatur ad assignan
dam causam dicti vel facti a se relati: ⁊ sic non arctat dicere mouẽ-
tem factum vel dictum qd refert. Vide quod nota. de renunt. sup
5 hoc. ¶ † No. sententiã posse probari per testes: ⁊ sic actus, de quo
exigit scriptura, pbari potest p testes. Ad hoc de testi. Alberic.
⁊ de priuileg. cũ olim essemus. vide. do. de Rota, sua cõclusi. cccclj.
6 ¶ † No. hic cãm in sententia non exprimendam, maxime vbi copia
peritorum est. Et est arg. consulentem in ciuitate, vbi copia perito
rũ habetur, nõ debere scribere consiliũ cum allegationibus: secus
vbi non habet copia peritorũ. Vide Jo. an. in Spe. de sen. prola. §.
qualiter. ver. ceterum. ⁊ de consi. exhi. §. j. ver. ⁊ nota qd consiliari.
7 ¶ † No. in sentẽtijs, ⁊ solennitatibus sententiarũ attendi mores
curie, ⁊ loci, vbi sententia promulgatur. ¶ Nota quod pro iustitia
⁊ solennitate sententie presumitur. Et nota vñ surgit hec presum-
8 ptio, q ex authoritate iudicantis, ⁊ rei iudi. qd nota. ¶ † Nota qd
nudũ esset hic testimoniũ, ex quo erat sine causa: arg. de fide instru.
si cautio. Et quod dicitur de pacto nudo, quando est sine sufficien-
ti causa obligandi. de pac. l. iurisgentiũ. §. sed cum nulla. Solutio.
Dicit hic Gofredus ꝙ hoc testimonium non erat nudum, sed ve
stitũ necessarijs vestimentis, cum testis dixerit de iudicis cõmis-
sione, ⁊ iudicis sentẽtia: causa, in qua, pro quo, ⁊ cõtra quẽ lata fuit
sñia. Motiua vero iudicis in sentẽtia pferenda plus vestiunt sen-
tentiam, quã testimoniũ. Glo. j. est clara in fi. dic hodie. libro sexto.
9 ¶ † Gl. ii. opponit testẽ arctari dicere causam. de testi. cum causaz.
cum fi. Glo. rñdit quod si interrogatus, arctatur alias non. Idem
no. de testi. cũ causam. Gloss. pcedit in causis scientie dicti a teste: ⁊
hic has causas reddebat, q interrogatus dicebat se vidisse, ⁊ audi
uisse: sed de cã mouente factum a se relatum nõ arctatur. Unde in-

terrogatus de causa quare iudex sic pnuntiauerat, poterat dicere
10 se nescire. Simile de renun. sup hoc. dic vt ibi. ¶ †Opp. gl. iudicē
arctari ad exprimendam cām in snia. xxi. di. in tātum. ff. de his, qui
no. infa. l. aie pretor. ff. de euic. l. hoc iure. Gloss. dicit q iudex pōt ꝛ
debet exprimere cām, sed non arctat regulariter: ideo regulariter
valet snia sine expressione cause. ꝛ hoc, quia presumitur cā propter
authoritatem sententie. de quo. xxi. dist. in tātum. Fallit primo sm
glo. in causa appellationis: ꝛ assignat gl. causam. Secundo secūdū
Jo. And. vbi inepta actio exprimitur, ꝛ absoluitur reus: vt de iu-
di. examinata. Fallit tertio vbi secundum leges absoluitur ab in-
stantia iudicij: nam debet exprimere per quem stetit. C. de iudic.
properandum. §. illo procul. Quarto, vbi recedit a iure cōi. ff. de
app. rec. l. sciendū. Vñ si cōdemnat victū in expēsis, oz dicere cām.
in aut. de iudi. §. oportet. col. vj. Quinto, quando absoluitur re⁹,
quia non possidet. de excep. c. pe. Sexto, in snia excōicationis. de
sen. excō. cum medicinalis. lib. vj. de quo in Specu. de sen. prola. §.
qualiter. ver. verū alias. Dicit Jo. And. cām nō exprimendam in
snia: imo videtur sibi factum exprimere: qz facile posset bona causa
supprimi, ꝛ mala exprimi: ꝛ sic non valeret snia. de conces. preben.
ex parte. ꝛ c. dilectus. de execu. tu. l. qui testamento. s. de in integ. re-
sti. tum ex literis. ver. nos igitur. Quod obtinet nedum in diffini-
tiua, sed etiā in interlocutoria: arg. s. de offi. dele. cū super. ꝛ refert
Hosti. iudicatū fuisse p dnm Clementem de consilio fratrū. Vide
Butr. in. l. ij. §. qui ignominie. ff. de his, qui not. infa. ꝛ quod plene
dixi. s. de renū. in pñtia. vbi declaro illud dictum: ꝛ qñ sit nulla, vel
11 valida snia lata, expressa falsa cā. ¶ †Ultimo quo ad hoc dicit hic
Jo. And. q illud, quod de cā dr hic, seruant iure periti in cōsilijs:
qz certa iura non allegant, cum petuntur consilia per iudices cau-
sarum: secus si petātur per partes. de hoc dixi ꝛ remisi, per textū.
12 ¶ †Querit glo. q p sentētijs iudicum presumitur. Quid in alijs
instrumentis. Dicit glo. q etiam in eis oia presumitur solenniter
acta. Sed in hoc est differentia: qz cā non presumitur, nisi exprima
tur. de fi. instru. si cautio. Dic, si dubitatur an de habilitate, ꝛ fun-
damento ptātis agentis presumatur, dixi de hoc. s. de offi. deleg.
cum in iure. ꝛ specifice vide Inn. de eo, qui fur. or. rece. innotuit. et
13 vide bonā glossellam. de pba. ab ea parte. †Si presumatur an du-
bitetur pro his, que aguntur extra iudicium per modum faculta
tis, vel potestatis voluntarie, quo ad solennitatem, vt in actibus
electionum, ꝛ similiū: ꝛ dic vt per Inno. de accu. super his. in glos.
mag. ver. qñ autem. ꝛ de dolo. cum olim. in sua glo. in ver. hec tamē
est differentia. per Compo. de elec. quod sicut. ꝛ ponit Jo. And. in
Nouella post glo. in. j. q. ver. probato per excipientem. vltra mediū
questionis. ponit de elec. in Senesi. super verbo, collatio. An presu
matur pro gestis quasi iudicialiter: vide quod no. de testi. Alberi-
14 cus. In cōtractibus aūt, vel quasi, gl. dicit hic presumi. †Dic, si so
lennitas est materialis, nō presumitur. de emp. ꝛ ven. §. pretiū. Si
solēnitas est formalis, ꝛ intrinseca, que dr intrinseca, an ex natura
verborum necessario concluditur, ꝛ quod pfertur, aliter esse nō po
test: vt si dico, Talis stipulatus est: intelligitur necessario in inter-
rogatione ꝛ rñsione subsequēte: ꝛ tunc presumit. de ver. obl. l. scien
dum. Insti. de fideius. §. si. hoc si per partes, vel notarium: si a teste
nō presumit, p. l. i. ꝛ quod ibi no. C. de vsu. Et hoc, qz testis hz atte
stari de his, que facti sunt, non de his, que sunt iuris: vt no. de te-
sti. cum causam. l. qui testamento. §. fin. de testa. ꝛ de testi. l. testium.
sm Bar. in. l. sciendum. de ver. obl. Hoc puto, qñ deponendo de fa
cto se refert ad verba iuris: qz verbum est totaliter iuris: secus si
verbum etiā adaptat ad quid facti: vt qz deponit talis testis talē
iudicē sic sentētiasse: qd dictū nō est iuris mere: quo casu presumit
intrinseca: vt hic est notabilis casus; vt si dicat, Talis sniauit: in-
telligit in scriptis. Idē si solēnitas nō est oīno intrinseca: qz natu-
ra verborū necessario nō concludit, sed verba apta sunt cōprehen-
dere: qz si instrm dicit, Talis promisit: etiā intelligit p stipulatio-
nē, lz promissio possit referri ad pactum: vt Instit. de inuti. stipu.
§. si ita scriptū. l. iuris gentiū. §. qd fere. ff. de pac. cōiuncta. l. sciēdū
§. dictū. ff. de edi. edic. In solēnitate extrinseca, id est, que nō inclu-
ditur ex natura verborū necessario, vt si dicat. Pupillus pmisit:
hic verificatur, etiā si authoritas tutoris nō intercesserit. Dic q si
illa nō est enūtiata, nō presumit: vt. l. quecūqz, ad fi. ff. de publi. Nō
obstat de his, que fi. a prela. ea nescitur qz solue vt ibi dicet. Si em̄
enūtiata in instrō, presumit. si potuit interuenire tpe actus gesti:
vt. l. optimā. de ꝯtrahen. ꝛ cōmit. stip. secus si non pōt interuenire tpe
actus gesti: vt. l. i. C. de fi. instru. ꝛ iure haste fis. li. x. qz nō presu-
mitur nisi talis sit solennitas, cui possit renūtiari per ptes: vt. d. l.
optimam. Inquantū dixi presumi, hoc intellige verum quo ad p-
iudicium partium presentiū: vt. d. l. optimam. ꝛ. l. si. C. arbi. tute. sed
quo ad piudicium tertij nō presumitur: vt in aut. si quis in aliquo
documēto. de edē. ꝛ no. Inno. de eo, qui fur. or. re. Et hoc, qd refert
Jo. And. tales presumptiones piudicare partibus, ꝛ alijs, intelli-
ge de his, quibus pōt p partes preiudicari vt heredibus. ꝛ succes-
15 soribus: alias non. †Ex hoc deciditur q si in instrō dicatur, Talis
testis deposuit: non presumitur rogatus: quia hec solennitas ex-
trinseca, nisi in instrumento dicatur rogatus, scdm Bar. ibi. ꝛ Cy.
in. l. hac consultissima. C. de testi. ꝛ Dyn. in. l. heredes palam. ff. de
testa. in. §. fin. quicquid dicat Spe. in titu. de teste. §. i. ver. sed quid
16 ꝛ versi. sequ. †Ex hoc deciditur quid de notario, an presumatur ro
gatus. De quo per Innocen. de fi. instru. c. ij. ꝛ Spec. in titu. de in-
stru. edi. §. i. versicu. ꝛ nota. Dic, si dicit publicaui, presumitur ro-
gatus: quia publicatio includit rogationē, ꝛ sic est intrinseca. Ad
hoc. C. de rap. vir. l. i. Idem si dicit. Ego notarius scripsi: dūtamē
reperiantur in instrīs rogationum, vel instrumentorū hec omnia
alia solēnia: qz ex talibus tūc surgit presumptio de rogatiōe: alias
nō. Ad hoc. C. de fi. instru. aut. ad hoc. De his, ꝛ an p solēnitate re
lationis nuntij presumat, dic vt p Bart. in. d. l. sciendū. vbi quid si
in actis reperiat, Tali die lis ꝯtestata est. an presumat: vide quod
scripsi, de proba. qm ꝯ falsam. dic vt ibi plene. Inquantū dixi solē-
nitatē presumi: hec vera intellige, sm Jo. An. hic, ꝛ Inn. in preal-
le. c. innotuit. nisi ius dicat expresse formā pbandam. Allegat. de
sen. excō. sacro. in prin. de testi. in di. Fallit scdo, qñ precepit inter-
uenire scripturam: qz de solennitate: qz intelligit pcepisse ad hoc vt
per scripturā pbet. de app. cordi. de sen. excō. cum medicinalis. lib.
vj. x. q. ij. hoc ius. ꝟ. item predium. ponit Inn. in. d. c. innotuit. ꝛ. d.
c. super his. de accu. ꝛ Jo. And. hic. Sed hoc videt ꝯ hunc tex. nā
ius de snia vult q ex solennitate appareat scriptura: ꝛ tñ valet di-
ctū testis, si dicat sentētiatum. licet non appareat scriptura. Jō qui-
dam dicūt testes addere debere in testimonio, q sniatum est i scri-
ptis: vel hic solennitatē scripture pbat authoritas rei iudicate p-
bata per testē: vel vbi de solēnitate exigitur scriptura, procedit di-
ctū Inn. Secus si de actus substantia exigitur scriptura, ꝛ nō de
solēnitate ad actū: nā non exigitur scriptura, q snia fuerit lata in
17 scriptis, sed exigit q snia feratur in scriptis. ¶ †Querit gl. an so-
lēnitas, que deficit in instrō, ꝛ ex eo nō presumit, possit pbari p te-
stes. Dicit gl. q sic. C. de vsu. l. i. de testi. significauit ꝛ. c. Alberic⁹.
Qd est verū, et si ꝯtctus habeat fieri in scriptis: vt. l. iurisgentiū. §.
qd fere. ff. de pac. ad qd hic, ꝛ no. s. de pul. cū olim essem⁹. ¶ Que-
rit gl. an ꝯ talem prescriptionē admittat pbatio: tenet q sic. alleg.
iura. Idem Bar. in. d. l. sciendū. Sed dr esse differentiam an velim
probare contra tenorem instrumenti: ꝛ exigit scriptura. l. genera-
liter. C. de non numera. pecu. Sed illud intellige quando contra-
ctus est in scriptis, vt ibi no. alias nō. Sed si volo probare contra
solennitatem. bene admittor ad pbandum per testes: vt. l. iurisgē-
tium. §. quod fere. ff. de pac. Plus dicit Inn. in. d. c. innotuit. ꝛ hic
Jo. An. q cum probatio solēnitatis in precedentibus casibus so-
lum procedat ex presumptione instrumenti, cito p alias pbatiōes
tollitur: ꝛ iudex de facili inquit. de proba. qz verisimile. cum pluri-
bus cap. illius ti. de renun. super hoc. C. de fi. instru. l. pe. ꝛ vlti. Est
etiam notandum secundum Innocē. in. d. c. innotuit. q in iudicijs
etiā oportet probari factum: sed qui dicit factum ꝯ ius vel illud in
solennitate deficere, debet pbare. ff. de probatio. ab ea parte: quia
omnia licent, nisi probētur inhibita. xi. q. i. aliud. de spon. cū apud
cum concor. ibi, vbi de hoc.

1 ☞ Sententia quo ad reū appellantem nil docentem contra con-
firmatur.
2 Libellus super subiectione contra quem dirigi debeat.
3 Sententie plures possunt pro eadem re in eadem vel diuersa instā
tia ferri.
4 Sententia appellatione suspensa ex pluribus, quorum interest,
potest quo ad vnum confirmari, ꝛ quo ad alium in suspenso re-
manere.
5 Comparendi practica que fit ab eo, cuius interest a sententia con-
tra subiectum.
6 Sententia contra subiectum non preiudicat domino.
7 Appellans a diffinitiua grauatur onere probādi de iniustitia sen
tentie. 10.
8 Appellanti sufficit intra tempus statutum nūtium destinasse ad
prosequendum appellationem.
9 Appellatio quando censeatur deserta.
11 Appellare potest tertius ab executione sententie p suo interesse
12 Appellatum vbi est ab executione snie per tertium pro suo inter-
esse, si appellationem non prosequatur, an si ad executionem proce
datur, sit cautio prestanda per eum, qui petit executionem in casu
quo obtinebit appellans.
13 Executioni sententie si tertius se opponat, que exigantur pro suo
interesse.
14 Sententie executioni si tertius instet pro suo interesse, qualiter li-
tem in se habeat suscipere.
15 Possessor si inquietetur a duobus agētibus cōtra ipsum, quorum
vnus obtinet, an is, qui obtinet, possit, si velit, in se assumere defen
sionem illius, contra quem agitur, ꝛ admittatur.
16 Exceptio rei iudicate an obstet tertio comparenti p suo interesse.

Appellare

17 Appellare an possit quandocunq; tertius comparens pro suo interesse.
18 Publicatis testibus an comparens tertius pro suo interesse possit producere testes cum principali.
19 Sententia lata pro tertio comparente pro suo interesse, an prosit in aliquo reo principali.
20 Libelli ⁊ sententie practica que sit pro tertio comparente pro suo interesse.
21 Appellatio emissa a tertio comparēte pro suo interesse qualis sit.
22 Snia inter alios lata quando videatur posse nocere tertio.
23 Exceptio. Tua nō interest, an possit opponi post litē cōtestatam.
24 Sententiam si duo episcopi cōtendentes de subiectione pro se eadem die, ⁊ hora, obtineant, cui obediet subditus.

1 Cum super. ¶ † Confirmatur snia quo ad reum appellātem, si nil doceat ꝯ eam: differtur tñ ipsius executio, si terti⁹ doceat de suo interesse. Prima pars decise narrat factum. Scda quo ad reū principalem cōfirmat sniam, ibi: cum ex parte. Tertia quo ad tertium appellantē cōmittit cām executionis fiende, vel non. ⁊ infra deciditur scdm Host. ꝙ tam monasteriū, ꝗ eps ab vltima snia appellauit ad papā: ⁊ primo expeditur appellatio monasterij, se-
2 cundo appellatio epi. ¶ † No. i. ꝯ quem debeat dirigi libellus, vbi agitur de subiectione ecclesie: q2 dirigi potest ꝯ ecclesiam, quā subiectam pretendit. de quo de ma. ⁊ obe. inter quatuor. ꝟ. de prescri-
3 ptio. auditis. de relig. domi. cum venerabilis. ¶ † No. ij. ꝙ in eadē causa, ⁊ diuersa instantia, valent plures snie cōsonantes. Hodie victus, ꝯ quem late sunt tres sententie, non auditur de nullitate, nisi plene sit facta illarum executio: vt in cap. inter monasterium. e. tit. vt calūnijs per quā tñ nō mutaꝛ quod hic de tertio, cuius interest
4 dr. ¶ † No. sniam a pluribus, quorū interest appellatione suspensam posse quo ad vnū cōfirmari, quo ad aliū in suspenso ea remanente: ⁊ sic exclusio appellationis quo ad vnū, nō excludit quo ad
5 reliquū. ¶ † No. practicā cōparendi ab eo, cuius interest a lata sententia ꝯ subiectum: q2 pōt cōparere appellādo, pōt ⁊ cōparere simpliciter opponēdo de suo interesse: sed diuersus est effectus, inquantum cōparet appellando, ⁊ prosequendo appellationē, lꝫ nō impediat sniam ꝯ subiectum non prosequentem, impedit executionem: inquantū non comparet appellando, vel si appellat, non prosequitur, vel si nō legitime appellat, nō impedit snia cōtra subiectū, nec
6 executio. ¶ † Nota sententiā latam contra subiectum non preiudicare dño, etiam non appellante subiecto, nec dño, quo ad ꝓprietatem: licet vtroq; nō appellāte, vel nō prosequente, preiudicet quo ad possessionē, ⁊ executionē. Qd bene notabis. Ipsi tamen subiecto preiudicat, vt ex se nō habeat vocē cōtradictionis. Ad qd tex.
7 gl. ⁊ doc. ꝟ. de resti. spo. cum olim. ¶ † No. hic arg. appellātē a diffinitiua grauari onere ꝓbādi de iniustitia snie in cā appellationis. Et no. nō sufficere aliquid cōtra sententiā ꝓponere, nisi ostendaꝛ. Ad hoc. ꝟ. de renū. in ꝑsentia. de quo dic. vt ibi. ¶ No. appellātem arctari ad ꝓbandū appellationem rationabiliter, ⁊ rite interpositam, ⁊ etiam arctari ad probandum eā intra tempus legitimū ꝓsecutā. Non sufficit ergo docere de appellatione, nisi ostendaꝛ eam rationabiliter, ⁊ solenniter interpositam, ⁊ debito tēpore prosecu-
8 tam. ¶ † No. sufficere infra tēpus statutū ad prosequendum, nuntium destinasse, lꝫ non sit cōtestatus litem, nec obtulit libellum: et, qd plus est, se iudici nō presentauit. Ad qd. ꝉ. ti. j. significāte. de quo ꝉ. de app. ex rōne. ¶ No. vltimo regulā vtriusq; iuris in fine positā: ꝓcedam hoc ordine. Expediā primo quedā textualia. Secūdo
9 gl. Tertio veniā ad materiam agentis ꝓ suo interesse. ¶ † Opp. ꝙ nō prosequens cum effectu ante lapsum terminum ad ꝓsequendum videatur deserere appellationem, ⁊ sic nō audiatur. C. de tempo. app. autē. ei, qui. Nō sufficit ergo destinare nuntiū, nisi ꝓsequaꝛ. Dicit Hosti. quosdā dicere in hoc canones benignius agere, quā leges. ꝉ. ti. j. oblate. sicut ⁊ in appellatione ante sniam. ꝉ. de app. sup eo. ij. alij intelligūt ꝙ hic destinauit cū effectu, ita qd impetret, vel saltē se ꝑñtet iudici, ⁊ legitimū quid ꝓponeret. ff. de excu. tu. l. scire. §. sufficit. ⁊ sequ. q2 vba cū effectu sunt intelligenda. ꝉ. de cle. nō resi. relatū. ⁊ hoc videtur equius, vt pꝫ in auꝛ. de his, qui ingre. ad appel. §. j. col. viij. Sꝫ hoc intelligo. ꝉ. ti. j. ꝑsonas. ⁊. c. cū sit Romana. ⁊. c. ex rōne. ⁊ vt ibi patet olno ꝙ ꝑ impotētiā excusaꝛ, scdm Io. and. Dic tu, si nullū impedimētū īteruenit, Prima opi. ꝓcedit ī termino hois: qd est ad ꝓsequendū. ⁊ sic dꝫ intelligi hic. Scda ꝓcedit in termino iuris: qd est ad finiēdū. Dato autē impedimēto, serua qd habeꝛ. ꝉ. de app. ex rōne. Ultimo Inno. hic attingit regulā hic positā, an ꝑiudicet res īter alios acta. ꝙ examinabo. ꝉ. e. pe. ¶ Quero quo iure asserebat Oneteñ. ad se ꝑtinere hāc ecclesiā. Dic forte per priuilegium, vel prescriptionem. ꝟ. ti. j. cum olim. Uel dicebat Oneteñ. ꝙ intra suam diocesim sitū erat monasterium. Sepe eñ talis ēst questio inter episcopos. de relig. do. c. j. de fo. compe. sane. Expedio gl. ruditer. Prima ergo colligit notabile in tex. collectū ⁊ corroborat ꝑ simile. Ex quo nota licere arguere de texu ad sententiā. Secūda gl. opp. ꝙ hic non arctetur ad docendū se iuste appellasse. Primo, q2 cū se opponat ad finē solius executionis impediende, cū alias snia preiudicet, nō dꝫ arctari ad ꝓbandum plene. Item non est rationabile ꝙ ita grauetur appellando ꝓ interesse, sicut grauaretur appellādo principaliter lata cōtra eum snia: hic aūt eque grauareꝛ. Ergo. Gl. duo tangit, que inculcat valde. Primum, qd arctatur ꝓbare hic appellās ꝓ suo interesse. Scdm quid
10 obtinebit, ⁊ qs erit effectus, vbi obtineat, ⁊ ꝓbet ꝓbandū. ¶ † Ad primum dicit gl. ꝙ non habet plene ꝓbare cām appellationis, seu appellādi: sed sufficit ꝓbare ꝙ aliquo mō sua intersit: qd summarie ꝓbabit. hoc plꝫ hunc docere, Primo solēniter interpositā appellationē, ⁊ suo tpe ꝓsecutionē. Scdo rationabilitatē appellationis: q2 summarie ꝓbabit qūo monasteriū ad se spectat: ⁊ hoc sufficit ad impediendā executionē, que summarie tractaꝛ: ⁊ ex hoc habebit primo scdm gl. vnū effectū, scꝫ q2 impedieꝛ executio, vbi appellauit, ⁊ iustificauit. vbi alias nō impedireꝛ, lꝫ non preiudicaret snia in ꝓprietate. Scdm habebit effectū, q2 in hac instātia appellationis postea disceptabiꝛ plene stāte in suspēso executione de iure Oneteñ. ⁊ de snia lata ꝯ monasteriū. argu. ꝟ. de testi. c. venienſ. ij. ⁊ summarie ꝓbando nō obtinebit primo cassationē snie, sed solū vt impediatur executio. In scdo aūt ꝓcessu principali obtinebit cassationē snie, ⁊ totum. Ex quo concludit gl. ꝙ etiā si nō appellatur, quo ad ꝓprietatē nō fiet ꝑiudicium, nisi quale quale presumptionis, ⁊ quo ad executionē, quos effectus habebit tollere appellatio
11 ⁊ legitima ꝓsecutio. ¶ † Opp. ij. gl. ꝙ a snia inter alios lata nō appellaꝛ. ff. de app. a snia. Soluit ꝙ imo appellaꝛ vt īpediaꝛ executio. Dic, a tertio nō appellatur, cuius nō interest, ⁊ cui nō preiudicaꝛ: sed bene a tertio appellaꝛ, cui ꝑ sniam preiudicaꝛ. Et pondera ꝙ sufficit ꝑiudiciū possessionis, ⁊ executionis, vt audiaꝛ appellans: imo solum ꝑiudicium acqsitionis possessionis vacantis: q2 interest pretendētis se ius habere ꝙ sit res potius vacans, ꝗ quod nō.
12 ¶ † Querit gl. pone ꝙ nō ꝓsecuta appellatione per Oneteñ. snia exequatur ꝯ monasteriū, nunquid Aurieñ. eps prestabit cautionē de restituēda ecclesia Oneteñ. in casu, quo obtinuerit: Uideꝛ ꝙ sic. ff. de rei vē. l. is, a quo. de peti. hērdi. l. pe. Gl. decidit ꝯriū dicens qd lex, is, a quo hꝫ locum, quādo duo agunt ꝯ vnum: quo casu conuētus, ꝯ quē sit executio, habet remedium illius legis. Hic ꝑmo egerat Aurieñ. ⁊ obtinuerat: vñ non hꝫ prestare cautionē petēti post iam sniam latam, qui nō appellauit, vel nō est prosecutus. Et hoc satis plꝫ: ⁊ nota, q2 limitat illā legem, vt procedat qñ iudicia ambo pendent: secus si vnum veniat agendo, primo iudicio expedito.
¶ Opp. glo. iij. ꝙ litera habeat contradictionē: q2 in vno loco dicit ꝙ snia nō preiudicat Oneteñ. in alio ꝙ executio fit ꝯ monasteriū, ⁊ sic ꝑiudicat. So. dic, si appellat, ⁊ prosequitur, nec in possessione, nec in ꝓprietate ꝑiudicat: si non appellatur, vel nō ꝓsequiꝛ, preiudicat quo ad possessionē, sed non quo ad ꝓprietatem. Glos. bene dicit. ¶ Nūc venio ad materiā cap. ⁊ expediā gl. valde intricatas
13 Inn. hic per. vij. quesita. ¶ † Primo quero que exigantur ꝓ suo interesse: ⁊ quid habeat ꝓbare vt admittaꝛ ad ꝯdicēdū cū effectu. ¶ Dic, primo requiriꝛ ꝙ intersit: nā ad contradicendū admittiꝛ, scdm Inn. hic in verbo, nūtius. in prin. si sua interest ꝙ snia lata est. ff. de app. ab executione. §. alio. ⁊. l. si plusorio. ff. de pign. l. si superatus. Nā ⁊ quilibet, cuius interest, quo ad principalē cām admittitur, ⁊ añ litē cōtestatā, ⁊ post. ff. de inoffi. testa. l. si suspecta. ff. de re iudi. l. sepe. vbi de hoc, vbi de liberto loqtur. Et aduerte ꝙ nedum pōt ꝯparere is, cui⁹ interest, ad defensionē rei, sꝫ ēt cū actore, si sua ītersit: vt si aliqua eccl'ia ꝓuocet ī libertatē, ⁊ dicat soli pape subesse non poterat ei papa assistere. de ꝯfirma. vti. vel inuti. cū dilecta. in fi. scdm Inno. in gl. in verbo, nuntius. in ꝟ. ⁊ eodem modo dicimus. Requirūt aliqui, vt recitat Inn. in eadem gl. ꝟ. ⁊ hoc. quidā intelligunt, qd intersit ratione possessionis: vnde tertius, scdm eos, ita demū admittiꝛ, si sit in possessione iurium petitorū. Recitat alios dicere ꝙ idē si nō sit in possessione, ⁊ si de iure competant sibi. Non obstat. ff. de rei vē. l. si is, a quo. ⁊. l. seq. ⁊ de peti. here. l. pe. q2 ibi nō intererat, nec poterat interesse quo ad ꝑcipalē cām, lꝫ posset interesse quo ad instantiā iudicij: quia ibi nō possidebat: ⁊ ideo sibi nō ꝑiudicabat, si in alium transferatur possessio, quā nō habebat. Itē super ꝓprietate sibi non fiebat ꝑiudiciū: q2 snia preiudicabat tm̄ se offerenti liti, ac si possideret. Nec obstat ꝙ nec ipse ꝯdēneꝛ, q2 dolo desijt possidere. ff. de rei vendi. l. sinautem. quia fuit in culpa, si transtulit possessionē in primum victorem sine cautione, que nulla lege continetur. ff. ad legem Fal. l. dolo. si cui plus, ꝗ per legē Fal. l. hec autem. §. hec cautio. qui enim cautionem predictam habet, rem habere videtur: inquātum ad hoc argumen. per alle. l. licet sit secus, quādo agitur noxaliter. ff. de noxali. actio. si quis a multis. Dic, si cōparens pro suo interesse non intendit impedire executionem, auditur, qualitercūq; intersit, etiam si nō possideat iura: ⁊ sic loquiꝛ. l. si is, a quo: ⁊ ꝓcedit secunda opi. Si intēdit impedire executionē, tunc si res non est vacans, sed possessa per cōuentum, non

audit, nisi ipse possidens: vt dicta .l. si is, a quo. Si res est vacãs, vt
ꝙ reus nõ possidet, nec alius, auditur, lꝫ non possideat: q2 sua in-
terest, vt res sit potius vacãs, ꝙ nõ: vt de testibus. veniens. Licet
aliq dicãt ibi speciale in bñficijs: alias opꝫ ꝙ possideat, si vult ipe-
dire executionẽ. Ubi dixi ipm posse ipedire executionẽ siue possi-
dẽdo, siue nõ, itellige hoc verũ, si venit via appellationis, qñ sciuit
cãm agi: alias nõ impedit executionẽ. Ubi aũt ignorauit cãm agi,
lꝫ fuerit opi. residet Inno. ꝙ impedit executionẽ ꝓpter ignoran-
tiã, etiã si nõ appellauit, ex simplici ꝯdictione. Et ita intelligit hãc
decre. alleg. ad hoc vltimũ. C. si p vim, vel alio mõ. l. fi. ⁊ hoc ponit
hic Inn. totum in ṽbo, qð ponit Jo. An. ad literã: ⁊ hoc satis pla
cet mihi. Et idẽ etiam in effectu sentit gl. sua, in verbo, q̃tũ ad mo
nasteriũ. ṽ. sed si eṗs omissa cã. ¶ Aduerte ꝙ triplex põt esse in-
teresse, ꝓpter qð admittitur. Primũ, qñ ex ꝓcessu sibi fit plenum
preiudiciũ: vt in casibus. l. sepe. ff. de re iudi. j. eod. c. pe. Secũdum,
quãdo comparẽti preiudicatur in sola possessione, vt hic: quia va
cans occupatur, vel habita ꝑditur, vel molestatur. ff. de rei vẽdic.
si is, a quo. ¯s. de testibus. veniẽs. ij. Tertium potest interesse ratio
ne qualisqualis preiudicij ex presumptione. ff. de iureiuran. si duo
patroni. §. j. ff. de app. a sentẽtia. ⁊ no. glo. hic. quomodocunqꝫ sit, si
intersit, admittitur. Scðo exigitur ꝙ de hoc doceat interesse: qua
liter autẽ habet docere, dic si intendit finem tantum legitimandi
ꝑsonã: vt admittatur de iure suo, sufficit quod summarie doceat
de iure suo: ⁊ sufficit ostendere quasi possessionem, vel aspectum in
re, nec est necesse quod doceat de ꝓprietate: nam eo quod possidet,
habet cãm defendendi. Ad quod no. de testi. veniens. ij. Si intẽdit
impedire executionem sententie: tunc dicit glo. hic, ⁊ bene, ⁊ dixi. ¯s.
ꝙ adhuc sufficit quod summarie doceat. Et est causa, quia quate-
nus impedire intendit executionẽ, se opponit iudicio summario:
exceptio ergo summarie tractanda est. Ad hoc quod no. Bar. in. l.
iiij. §. condẽnatum. ff. de re iudi. l. iij. §. ibidem. ff. ad exhi. l. ij. §. cau-
sa. ff. ad Carbo. cũ simil. Quatenus aũt intendit cassari sentẽtiam,
⁊ pro se pronuntiari, oportet ꝙ plene doceat, ⁊ seruet solennia, secũ
dum quod prosequitur: argumen. de testi. veniens. ij. ad hoc gloss.
14 hic. ¶ †Secundo quero qualiter cõparens pro suo interesse in se
litem suscipiet. Ponã formaliter que dicit Inno. Dicit Inno. ꝙ
quandoqꝫ cõparens pro suo interesse vult de nouo causam incipe
re, nec curat assistere, vel assumere litẽ ceptam per reum principa-
lem, in casu, in quo potest: vt q2 processus contra reum ei non pre-
iudicat, propter ignorantiam, vel aliter: ⁊ tunc dicit Inno. ꝙ põt
litem a capite incipere, ⁊ ordinabit causam, ac si nũꝗ actũ fuisset,
⁊ contestabitur litem, ⁊ alia faciet secundum naturam cause. Hoc
ponit in gl. in verbo, nuntius. in fi. ⁊ non impedietur ꝓcessus cum
reo principali: ⁊ si dirigant ambo ius agendi contra reum eodem
tpe, seruabitur forte practica. l. si is, a quo. ff. de rei vendi. Si iã ex-
pedito primo iudicio, tũc nõ seruabitur quod ibi dicitur, vt dixit
gl. Et si facta sit executio ꝓ primo, aget iste tertius, ac si nũꝗ actũ
esset cõtra primũ reum. Si nõ sit facta executio, an ex hoc iure agẽ
di impedieẽ tunc executio, eo principaliter agẽte, ⁊ nihil oppone-
te: puto quod nõ, vt no. de testi. veniens. Sꝫ si opponit interim exe
cutionẽ non faciendam, tangit hic Inno. in glo. in verbo, quantũ
ad monasteriũ. in versic. sed si episcopus omissa causa appellatio-
nis. tangam. j. in questione. v. Si autem velit litem in se assumere,
vel liti assistere: dic ampliãdo Inn. Si venit a principio litis, vel
lite cepta ante sentẽtiam: tunc si est tale ius, cuius primo loco spe-
ctat ad eum defensio, habet triplicem viam cõparẽdi. Primo assi
stendo, ⁊ non assumẽdo in se litem, sed tantum assistendo, ne collu-
dat. ff. de inoffi. testa. si suspecta. ff. de appel. ab executore. de re iu-
di. sepe. Potest scðo assistere cause, litem secum assumendo, et pro
sequendo, ⁊ eum iuuando: ⁊ omnes defensiones cõpetent huic ter-
tio, que cõpetunt reo principali, ⁊ eodẽ modo contra eum. Potest
tertio reũ a lite remouere cepta, in casu, quo ad eum principaliter
spectet defensio, vel sit suspectus, vt in iuribus ꝑalle. si est tale ius,
cuꝰ ꝑmo loco ad eũ nõ spectet defensio, sed eque principaliter ad
vtrunqꝫ, põt tunc duplici via venire, vel assistendo ne colludat, vel
litẽ secum assumẽdo. Remouendo autem eum a prosecutione non
potest venire, ex quo eque principaliter spectat ad eũ defensio, nisi
forte esset suspectus: nã sufficit quod sit suspectus, vel quod ad re-
mouere volentem spectat primo loco defensio, ⁊ alternatiue. dicit
Inn. hic in gl. mag. versi. ⁊ no. plus dicit in verbo, rationabiliter,
ꝙ is, ad quem secũdo loco spectat defensio, remouere potest illum
ad quẽ spectat primo loco, si est suspectus. ⁊ alle. ff. de app. ab exe-
cutore. §. alio. Si sit talis, ad quẽ secũdario demũ spectet defensio,
tunc potest assistere, ⁊ non litem in se assumere, saltem remouendo,
nisi sit suspectꝰ, vt dixi. Patet hoc ex no. hic, ⁊. ¯s. de rescriptis. au-
ditis. Ubicũqꝫ dixi tertium posse assumere litem, intellige ẽt inui-
to reo, adeo ꝙ si ipse vellet desistere a lite, ⁊ cõfiteri, posset iste ꝓ se
qui. C. de libe. causa. l. principaliter. secũdum Innocen. hic, in glo.
magna. versi. item nota ꝙ ẽt inuitis. hec qñ venit ante sententiam
ꝯ principalem reũ latam, idẽ per oĩa. Si veniat post sulam ꝑ appel
lationem a reo interpositã suspensam, imo ⁊ reo inuito illam ꝓse-
qui põt, ꝗ ꝙ per reum interpositam: vt. ¯s. dixi eum prosequi posse,
vt dicit hic Inn. in gl. magna. ṽsi. nota ꝙ cum tertius ⁊ poterit ꝓ-
sequi docẽdo de iure suo, tum respectu ꝓprietatis, ꝗ possessionis,
dũmodo ius tertie ꝑsone sit illud idẽ ius, qð deductũ erat in iudi-
cio a primo reo. ff. de re iudicata. l. sepe. §. sed si. ff. de appel. l. ab exe-
cutore. §. alio. de maio. ⁊ obe. inter quatuor. Nũquid autẽ cum dixi
eum ꝓsequi vel remouendo, vel secũ ꝓsequẽdo, exigit aliqua libelli
porrectio, vel contestatio litis cum isto tertio. Inn. in. d. ver. nota.
dicit quod non est necesse nouũ dare libellum, ex quo prosequitur
litẽ ceptam. Et hoc verum, siue ꝓsequi velit principaliter ante sen
tentiam, ⁊ appellationẽ, siue in causa appellationis velit prosequi
interposite ꝑ reum principalem: nec exigitur alia litis contestatio:
vt ipse no. in glo. in princi. mag. glo. quia sufficit contestatio facta
a reo, vt postea appellando, vel prosequendo videatur approbare
quicquid factũ est cum monasterio, vel cum reo principali vsqꝫ ad
appellationẽ. ff. rem ra. ha. l. iij. §. falsus. Idem dicit, quod est plus
si nõ prosequitur instantiam, sed a sententia contra reum lata ap-
pellat. Sed hoc vltimo casu sentire videẽ in eadem glo. magna, ṽ.
si autẽ appellationẽ omissam. quod requiretur libellꝰ, ex quo prin-
cipaliter appellat. Non placet hoc Hostien. quia reus principalis
non fuit in causa nomine ipsius tertij, ⁊ sic tertius ratificare non
põt non suo nomine gestum. Unde si vult sententiam directo ꝑ se,
exigitur alia litis contestatio, scðm eum. Puto distinguendum si
nem, ad quẽ venit. Si ad finem impediendi executionẽ sentẽtie tã-
tum, non exigiẽ alia litis contestatio: ⁊ hoc, quia iudicium princi-
pale summarie tractatur: vt no. gl. hic. Ubi tamẽ principaliter ap
pellat, vel etiam ꝓsequitur, exigitur qualisqualis petitio: vt dicit
Inn. hic in gl. mag. ṽ. si autem. Formam autem petitionis ponam
infra in vltimo mẽbro, vel questione. Si autem venit ad finem: vt
secum discutiatur negotiũ principale, si ius suum separatum esset
a iure rei tũc exigeretur noua instantia, ⁊ consequenter libellus, et
cõtestatio, vt sensit Innocẽtius. Si autẽ esset illud idem, vel omni
no cõnexum, opi. sunt inter Innoc. ⁊ Hosti. puto vtrũqꝫ bene dice
re. Opi. Inn. procedit, quando deductum est ius tale in iudicio, et
talia interuenerũt ꝙ processus agitatus cum eo principali, etiã
in ꝓprietate iuris, preiudicat tertio comparenti: vt in casibus. l. se
pe. ff. eo. ⁊. j. eo. c. penulti. Et hoc, q2 quicquid est agitatum cum reo
ficte agitatum videtur cum tertio, ita ad cõmodum, sicut ad preiu
dicium. Si autem tale est ius, ⁊ sic agitatum, quod tertio nõ infer-
tur plenum preiudicium, sed qualequale presumptionis, preiudi-
cat sibi solũ respectu executionis, vt in terminis cap. tũc procedit
opinio Hosti. quia non suo nomine gestum non potest ad commo
dum suũ ratificare: ⁊ sicut ei nõ preiudicat, sic nec ꝓdest. Et hec est
pura veritas: ⁊ tunc oportebit vel qð ius instantie cedatur. vel no
uet in se litem, secundũ formam. l. mutari. ⁊. l. mutus. ff. de ꝓcura. ⁊
quod nouiter fiat cõtestatio, ⁊ libelli porrectio. Per hoc dicit In-
noc. in glos. mag. ṽ. ⁊ si queras. quod si conuento principaliter reo,
tertius comparens rem possideat, etiam si cõuentus sit detentor,
repelletur reus a defendendo, si ipse ante litẽ contestatã, velit in se
assumere litẽ, ⁊ velit ipse defendere. Nec obstat. ff. de rei vẽdi. l. offi-
ciũ. vbi rei vẽdicatio etiã competit contra nõ possidẽtem, qui de-
tinet: quia illud ꝓcedit, quando nullus possidens se offerebat de-
fensioni: similiter si se offerat post litẽ cõtestatã, poterit litem in se
assumere, ⁊ remouere conuentũ principaliter, ad finem vt non con
demnetur ad rem restituendam, que fuit vendicata: licet nõ possit
eum remouere ad finẽ quin cõdemnetur ad estimationem. ff. de pe
ti. here. l. nec vllam. §. non solum. ⁊. §. item si quis. ff. de rei vendi. l. si
is. ⁊ hoc: quia principaliter ad eum spectat defensio. Per hec dicit
in glo. mag. ṽ. imo plus videẽ. ꝙ si principaliter conuentus possi-
deat, lꝫ tertius pretendat se ius habere, non poterit ipsum a defen
sione remouere, nec etiam secum litẽ prosequi, vel assumere eo in-
uito. ⁊ hoc ponit ṽ. alij dicunt. ⁊ ṽ. dummodo. Secus si alius in eo
possidebat illud ius, sicut libertꝰ non possidet in se ius patronatꝰ,
sꝫ patronus: ⁊ in clericis, vel ecclesia: quia ecclesia nõ possidet ius
subiectionis, vel clerici, sed prelatus superior: cũ nulla res sibi ipsi
seruet fidẽ. ff. si vsufruct. pe. l. vsufrui. in princip. Nam eo casu tertiꝰ
cuius interest, dicens illam subiectã, potest assumere in se litem, et
principalem, ⁊ causam appellationis ꝑ reum ceptam prosequen-
do. Sed nunqd possit assumere prelatum in se remouendo. Sentit
hic Innocen. quod sic, quando est suspectus: alias non, quasi eque
principaliter ad vtrũqꝫ spectet defensio. Alibi tangit hoc, de pre-
scriptio. auditis. vbi primo dicit quod quidam dicũt quod primo
loco ad prelatũ spectet defensio, cui dicitur subiecta, quando agiẽ
de ipsiꝰ libertate, vel ꝙ alij subsit. Recitat alios dicere, ⁊ forte me-
lius, quod ad vtrũqꝫ eque principaliter spectat defensio. C. de libe.
causa. l. principaliter. ⁊ in hoc residet. vbi etiam tãgit an sententia
contra vnum lata alteri preiudicet. de quo dicam infra, ⁊ in. c. pe. j.
eodem. Hec opi. placet: quia negari potest, quin intersit principa-
liter subiecti defendere se liberum, vel se vni magis, quam alteri
subiectum

subiectũ:quia interest sua,ne dominos mutet,argu.C.de fur.l.an-
15 cille.† Per hoc decidit,quid si duobus agentib⁹ cõtra possessorẽ,
vnusq; obtineat,an;obtinẽs possit,si velit,in se assumere defensio-
nem illius,cõtra quem agitur,et admittat.Dicit Inn.qd sic:et pre
feretur reo principali,qui cepit cãm:sicut emptor possessor prefe-
ret venditori.ff.de re iu.l.sepe.Potest etiam appellare,si fert snia
cõtra reum,a quo habuit possessionem,et contra quem obtinuit.ff.
de appel.ab executore.et.l.seq.Et si nõ offerat se defensioni,et priorẽ
reum permittat agere,et feratur sententia cõtra ipsum reum.suffi
cit reo si cedat actionem,quam habet contra eum,qui primo obti-
nuit ex cautione,quã exigere debet scdm formam.l.si is , a quo et p
eam obtinebit quod restituat rem,pro qua cauit:qr in culpa fuit,si
confidebat de iure suo,si non assumpsit defensionem cause , vel qd
non appellauit,et qd non fuit prosecutus appellationẽ nomine con
demnati:et si condemnetur ambobus antequam fiat executio,et pre
stetur cautio,tunc ipse condemnatus restituet rem ei,q primo ca-
uebit de indẽnitate eius,et alij cedat actionẽ contra cauentem.Recitat
Inn.alios aliter dicere:nec ibi dicitur quod alter ipsorũ se immi-
sceret cause,sed vterq; principaliter agebat:Quis fateat qd si vel-
let se immiscere ad adiuuandum reum cõtra alterum actorem,qd
non admitteretur,premissa ratione,Hec sunt verba Inn.in gl.in
verbo,nũtius.ver.credimus tñ.Scdm hoc videtur Inn.contra-
dicere:sed dic inquãtũ dixi.s.obtinentem posse se immiscere:illud
procedit,qñ obtinuit,et iam facta est executio:quia modo principa
liter ad eum pertinet.Ultimum dictum procedit qñ nondum obti
nuit,et non est facta executio.Per hoc dat doctrinã,cõparẽtẽ pro
suo interesse non posse reum principalem remouere a lite,dummo
do contra reum competat actio.Et eodem modo dicit procedere in cau
sa matrimoniali,sicut dictũ est:et sicut procedit in.l.si is , a quo.qñ
tres,vel due persone sunt in causa:vt no.de spon.veniẽs.fm Inn.
16 in gl.in verbo,nũti⁹.ver.et eodẽ modo.¶ † Quero tertio an , et qñ
comparenti pro suo interesse obstet exceptio rei iudicate et in quo.
Dic,si tertius comparet ante sententiam,et assumit litem eo remo
to,vel cũ eo,nõ est dubiũ qd ei obstat exceptio rei iudicate:quia lis
agitatur cum eo.Idem si assistat,et defendat non assumẽdo in se li-
tẽ.Et sic intellexit Io.l.sepe.vbi de me sciẽte vel interueniẽte expo
nit,et defendẽte.Unde si offert se defensioni,debz pbare:alias fit sibi
preiudicium.h.d.in gl.magna.ver.super proprietate aũt.et in eadẽ
gl.ver.si autem nolit proponere.vbi dicit qd si assistente tertio,pre
iudicat sibi processus,et sententia:qr si nõ volebat sibi preiudicari,
nõ debebat assistere,nec in principio,nec in medio,nec in fine.Ad
hoc qd no.Cy.in.l.j.C.de aduo.diuer.iudi.q si de iure meo cũ alio
iudicat me assistente,vel vocato,semp mihi pìudicat.Ad hoc glo.
de simo.dilectus.et dicã.j.eo.Quis.Qñq; nõ est vocat⁹,nec assistit,
sed scit tãtum cãm suã agi:tunc psequor hic tm̃ tres casus.Lati⁹
dicã.j.eo.Qnis.Primus,qñ cõuentus nõ possidet ius,de quo agit
nec detinet,sz ipse possidet:qr est ille,in quo ius habetur:vt qñ ven
dicat qs vt libertus rõne iuris patronatus:nã ipse in se nõ possi-
det ius patronatus:similiter qñ agit contra ecclesiã,que vẽdicat vt sub
iecta,vel contra rectorẽ ecclesie:ipse eñ in se ipso,vel ecclesia i se ipsa nõ
possidet ius subiectionis,vel superioritatis:qr sibi ipsi res ipsa nõ
põt seruire,vel ius subiectiõis habere.ff.q.mo.vsusfru.amit.l.vti
frui.cũ tales psone cõueniri possunt:vt no.de ma.et obe.inter qua-
tuor.de pscri.auditis.cũ simil.Inno.hic in gl.mag.ad medium.v.
si autẽ nolit pponere:tenet q snia nõ pìudicat in pprietate,sz hñ
in possessiõe,ex quo scit agi causam suam,et non defendit.De quo
dicit q papa p hãc decre.videtur reprobare opinionẽ.Roge.posi
tam in.l.sepe.de re iudi.q dixit quod si aliquis petat aliquod ius
in aliqua re,quã ego possideo,me sciente,quod sentẽtia lata cõtra
illũ mihi preiudicat.Et sic intelligit dictam.l.sepe.§.si libert⁹.me
interueniente petat,mihi pìudicat.Glossa enim Roge.idem et me
sciente.arg.p eo.C.de libe.cã.l.principaliter.licet Ioan.alr intelli-
gat,et bene,fm Inno.qr exigit non solũ q sciat,vel quod interue-
niat,sz vltra hoc vt preiudicetur,exigit q sciat,interueniat.defen
dat.Unñ exponit ibi,me interueniẽte:subaudi:et defendente.Si er-
go se offerat defensiõi,debz pbare de iure suo:alias sibi preiudicat.et
hoc ponit Inn.in.d.glos.mag.vsi.et videt hic papa reprobare.vbi
Io.tñ dixit,et bene.Scdm hoc residet Inno.qd sola scientia mihi
nõ preiudicat quo ad proprietatem:nec ẽt interuẽtus,nisi assistat
vel defendat,vt dixi.s.Idẽ si vocet.Idẽ seqtur Inn.de pscrip.au
ditis.in gl.j.v.alij dicunt.vbi dt q snia contra subiectum lata nõ preiu
dicat superiori,cum ad vtrunq; eque pncipaliter spectat defensio,
nisi superior sciuerit,et defenderit.Nõ sufficit ergo sciẽtia,cũ copu
lat vtrũq;.Allegat dictam.l.sepe.et.j.eo.c.penulti.Bar.tñ,et cõiter
Legiste in.d.l.sepe.in liberto tenẽt opi.Roge.vt sufficiat sola sciẽ
tia absq; interuentione,vel defensione.Põt tñ dici aliud in liber-
to,qui ius libertinitatis hz facto patroni:vñ in eo cãm hz a dño,et
cõsequẽter licẽtiam illud defendendi:sed nõ sic in subiecto,qui ius
aliquod,vel cõmodum non habet a superiore sibi collatum,nisi qd
subiectus est,in quo possit facto dñi in eũ habere cãm.Et fuit hoc

de mente Bar.si in ratione sui ponderetur,in.d.l.sepe.per que põt
dici q si papa sciente exemptus litigaret de iure subiectionis,pa-
pe sentẽtia sibi pìudicaret:quia exẽptus aliquod commodũ vltra
subiectionẽ consequitur a papa,in quo potest dici habere causam:
hinc est quod quando papa iudicat super exemptione,excipit ex-
presse pìudicium:quia alias preiudicaret.j.eo.suborta.de quo di-
cet ibi.In possessione autem,et quo ad executionem bene sibi preiu
dicat,si scit causam agi:alias iudiciũ contra reum cõuentum esset
elusoriũ,si sententia non possit executioni mandari.et hoc tenet in
locis prealleg.et in gl.mag.ad fi.v.per istam autẽ decre.et in verbo,
appellatiõe.in fi.et placet mihi p casum huius cap.qui intelligi de-
bet,secundũ Inno.quando sententia lata fuit contra possessorem,et
subiectum,domino sciente:et hoc,siue vacans sit possessio,siue ter-
tius cõparens possideat:vt aperte vult Inn.in verbo appellatio-
nem.Allegat de re iudi.sepe.j.c.Quis.qñ non est vacans,nec assi-
stit,nec scit causam agi:et tunc in pprietate non est dubium qd sibi
pìudicat.Allegat.ff.de rei vẽ.l.si is,a quo.et.l.sequ.Non obstat de
testi.veniẽs.qr illa loquitur quando super re vacante data est snia:
quo casu impedit executio,vt ibi no.Inn.residet in gl.iua,in vbo,
appellatione.in fi.qd qñ est ignorans,nõ preiudicet etiam in pos-
sessione,seu in executione,siue tertius possideat,siue nõ possideat,
et res vacãs sit,vel in possessiõe subiectiõis.Ad hoc decre.veniẽs.
Et hoc dt debere intelligi,qñ cõuenientẽ.erat sciẽs.Et hoc placet.et
tenet idem Inno.in glo.mag.ad medium.v.si vero nondũ transla
tus.vbi dicit qd si possidet tertius ius,de quo agitur cum posses-
sore,sentẽtia non mandabitur executioni,si lata sit eo ignorãte:
qr poterit dicere tertius executoribus.Non mandetis sententiam
executioni:qr non debetis mihi auferre possessionem sine cause co-
gnitione.l.a diuo Pio.§.si sup rebus.ff.de re iudi.Inno plus q ẽt
si esset in possessione,hic tertius comparẽs pro suo interesse potest
impedire executionẽ:vt de testibus.veniẽs.ij.Lz quidã dicãt istũ
speciale,quando snia profert in beneficijs vacantib⁹,vt ibi no.Se
cũdus casus,qñ agitur contra reum possidentem:qr ius non cohere[t] p
sone rei passiue,sed ad aliã rem competit,in qua põt cadere posses-
sio in reum,si sumus in aliquo ex casibus decre.pe.et.l.sepe.qr ha-
bet possessor causam a tertio:serua quod dicã in.c.pe.Si nõ sum⁹
in aliquo ex casibus illis,quia non habet possessor causam a tertio
cõparente,tunc si assistat,vel defendat,vel vocetur,pìudicatur si-
bi:si tantũ sciat,non preiudicat sibi in pprietate,nec in possessiõe,
quam non habet:executionem tamen impedire non potest,ex quo
sciuit:qr ex quo ab alio possidetur,nullum fit sibi preiudiciũ:vt.l.
si is,a quo.et nõ põt etiam impedire executionẽ in eum,ex quo fuit
sciens,et ipse non possidet,sed conuentus.Et hoc vult Inno.in gl.
mag.v.alij dicunt,et forte melius,ibi:dũmodo primus reus.et i gl.
in vbo,mutuis.v.alij tñ intelligunt.Allegat.ff.de rei vend.l.si is,
a quo.nã,vt ibi dt,ex quo nõ possidet,sua nõ interest impedire exe
cutionem:et q in aliũ transferat possessio,sibi non preiudicat,cum
eque bene possit vendicare ab isto secundo,sicut a primo.Ubi aũt
esset ignorãs,an tunc cõparens impediat executionem cõtra pos
sessorẽ:videt q nõ:qr sua non interest,vt dixi,ex quo non possidet.
Ad qd.d.l.si is,a quo que loquitur indistincte.Ad hoc,qd no.In
no.s.de testi.veniens.vbi indistincte etiam dicit q si possessio non
est vacans,sed tenetur tertius cõparens,non potest impedire exe
cutionẽ.Sic et indistincte loquitur Inno.in v.proxi.alleg.in versi.
alij tamẽ intelligũt.et in illo v.dũmodo.et idem vult in versi.idem
videtur et si res aliqua.ibi:secus autem hic in verbo appellationẽ.
in fi.v.vel dic,et melius.loquitur obscure,et vr dicere q etiã si pos-
sessio nõ vacat,et nõ possidet a tertio cõparente,q ex quo est igno-
rans,ipse comparens impediet executionem exponendo gl.suam
dũ dicit,et tunc,id est,qñ res non est vacans alias vltima opi.non
differt a prima,si de re vacãte nõ intelligeretur.Mihi videtur qd
tutius sit tenere quod sentẽtia lata contra possessorem executioni
mandetur,siue eo ignorante,siue sciente sit lata:habeat tamẽ indi
stincte,quãdo ignorans est,remedium.l.si is,a quo siue comparet
iam lata sentẽtia,siue ea pendente.et quod dixi.s.in.j.questione,p-
cedit quãdo fuit sciens.Tertius casus,quando agitur cõtra deti-
nentem tantum tertio possidente,vbi assistat,vel vocetur:idẽ qd
supra,si tantum sciat causam agi.Innocen.hic in gl.magn.versic.
idem videtur et si res aliqua.dicit q vbi a detinente vendicat res
a me possessa me sciẽte,debeo me offerre defensioni,nisi offeram,si
scio,mihi pìudicat quo ad possessionẽ.alleg.ff.depoſi.l.bona fides.
Sup pprietate aũt dicit q nõ vr aliquod preiudiciũ fieri,etiam si
sciam cãm agi.alleg.ff.de re iudi.l.sepe.§.vltimo.ad hoc.l.fi.C.si p
vim vel alio modo.p quam idẽ aperte affirmat Bar.in.l.officium
ff.de rei ven.ad hoc tex.hic:qr colonus nõ hz facultatẽ ad mei pìu
diciũ deducẽdi rẽ i iudiciũ.Qd puto,ẽt si noie meo ageret,vel de-
fenderet.Licet Inn.sentiat contrariũ in cap.ex pte decani.de rescrip.et
tetigit.de fide instru.cũ inter.Et qd dixi,tenet Bar.in.l.sepe.ff.e.
et Jan.in.c.penul.j.e.et Cy.i.l.si pecuniã.C.de neg.ges.Nec obstat.l.
qui patitur:qr loquitur quando id,quod agitur me sciẽte,certum

est geri ad vtilitatē meā:secus si dubiū est,vt in iudicio.Ad hoc.l.
si filiusfa.§.inuitus.ff.de pcu.In dubio tñ si nō apparet,presumit
habere mādatū.Et sic dʒ intelligi Inn.de offic.deleg.cum in iure.
quo ad possessionē vero eo sciēte,tenet hic Inn.qḋ sibi preiudicat.
Unde dt hic in fi.gl.mag.ṽ.per istam aūt decre.ꝙ se opponēs quo
minus sn̄ia executioni mādetur,non audit,lʒ dicat se esse in posses-
sione,tñ remanet ei saluum ius in ꝓprietate,sed nō in possessione,
quā amittit,vt hic.Et est hoc iustum,ſm eū:ex quo eī iura volūt
ꝙ ꝯ detentorem hunc det actio,volunt ēt ꝙ fiat executio,ne alias
illusorie videat egisse.Imo plus vr̄ ꝙ ēt si in alijs rebus,ꝙ̄ q̄ ad-
iudicate sunt,mādetur sn̄ia executioni,non ptinet ad executorem
cognoscere nisi de ꝓprietate.ff.de re iud.a diuo Pio.§.si sup.⁊.ff.
ad exhib.l.iij.§.sciendū.Sed de hoc dic vt de testi.veniēs.Nō ob-
stat si dicatur,in istū detinentē transferendā solā detentionem:⁊ sic
remanet possessio possidēti,sicut an̄ executionē,⁊ rē iudicatā possi
debat:quia statim possessio,vt super detētione fundata admittit,
cū detentio ab alio occupatur,eo ignorante.ff.de acquiren.poss.l.
peregre.§.pe.ad hoc.l.si Celsus.§.Julianus.ad exhiben. Recitat
alios dicere ꝙ executio impeditur,si habet promptas ꝓbatiōes:
vt.d.l.a diuo.§.si sup.⁊.l.iij.§.sciendū.ff.ad exhib.Cōtrariū ponit
in.l.qn̄ frequenter.§.quod si super.vt lite non contest.vbi aperte
dicit sententiam non preiudicare domino:quia non est de mēte sen
tentiantis preiudicari,nisi detentori:quod secus est in detentore
tradente,vel expulso:quia agūt preiudicare possessori.Et sic dicūt
ad.l.pegre.§.qḃ⁹.⁊ ad.l.iij.§.qḋ seru⁹.ff.de acqr.pos.Puto ꝙ siue
possessor sit ignorās,siue sciēs,nō possit ipse īpedire executionem
quo ad detētionē tm̄,sʒ bn̄ possit īpedire quo ad p̄iudiciū possessio
nis,qn̄ fuit ignorās,vel qn̄ fuit sciēs,⁊ vere negligēs.Si aūt fuit
sciēs,⁊ negligēs adhuc nō impedit quo ad executionē.Nunqd aūt
executio p̄iudicet quo ad possessionē,puto ꝙ ignorāti nō.Ad hoc
qḋ notāt dn̄i de Rota,sua conclusio.cxciij.vbi sentētia lata ꝯ va-
sallum,vel inter vasallos,nō nocet dominis ignorantibus:cū illi
nō habeāt facultatē rem in iudicio deducendi:scienti autem,⁊ ne-
gligēti executio preiudicat,etiam quo ad possessionem,per.l.si de
eo.§.j.ff.de acqui.pos.Ad hoc qḋ no.Bar.in.l.a Pio.ff.de re iud.
Nō obstat.§.Julianus.qꝛ actor agens ꝯ detentorem possessor est,
qn̄ dn̄s est,qui agit,non quādo extraneus:vt dicit Bar.in.l.offm̄
ff.de rei vēdi.Quartus casus,quando agitur cōtra non possiden-
tem,nec detinentē:nec etiam se liti offerentē.Dic ꝙ sn̄ia lata con-
tra istū non preiudicat in aliquo,etiā domino scienti.Unde dicit
hic Inno.in glo.mag.versi.si autem post litē,quod poterit possi-
dens se offerre,⁊ obtinebit,⁊ ꝙ se offerens,cum non possideat,con
demnabitur,nō ad rem,sed ad litis estimationem,ne fiat executio
in re.ff.de peti.heredi.l.nec vllam.§.non solum.⁊.§.item si quis.ff.
de rei vē.l.si is.Ideo nō poterit ipsum defendere,nec prosequi in-
stantiā eius:quia non fit ei preiudicium.Et remittit ad no.vt lite
non conte.quoniam.§.fina.⁊.§.si autem.secundum Inno.in glos.
17 magna.ṽ.secus autem.¶ †Quero quarto,cum tertius cōparens
pro suo interesse possit appellare,⁊ aliquando prosit appellatio,et
aliquando non,quero an possit quandocūq; appellare,vel quādo.
Quidā exigunt quod ab omnibus sententijs appellet,si non vult
sibi preiudicare:alias si non appellat,sibi preiudicat:arg.quod de
liberto dicitur.ff.de re iudi.sepe.⁊ hoc recitat Inn.in princi.prime
glo.Secundo dicit ꝙ hoc est tenendum.Ad qḋ declarandū ponā
aliquos casus.Primus,quādo ab omnibus sentētijs appellauit
tertius:⁊ est casus planus ꝙ tunc proficit appellatio ad releuan-
dum omne p̄iudicium ⁊ proprietatis,⁊ possessionis,⁊ qualisqua-
lis preiudicij.Secūdus,quando nō appellatur in ꝓcessu,nec a pri
ma sn̄ia,postea vult appellare.Tertius,pēdēte appellatiōe prima
vel scḋa interposita ꝑ reū:⁊ ad hoc dt qḋ pōt.Et sic pōt intelligi
hic,quod nondum sententia transit in rem iudicatā,etiam si pre-
sens sit,cuius interest,⁊ cām suam agi permisit.Alleg.ff.de app.l.
ab executore.§.alio.ibi enim constat quod sciebat:quia loqtur de
domino,⁊ procuratore.C.de euic.si parentes.ff.quando appel.sit
l.si procurator.ff.de appel.reci.l.prima.ff.de pig.si superatus.Et
puto quod ⁊ tunc prodest appellatio quo ad omne preiudiciū tol-
lendū,vt in precedenti casu.Quartus casus,quādo reus principa
lis appellauit bis,⁊ succubuit:vel nō appellauit,vel appellationē
deseruit:nūquid nūc tertius possit appellare:Primo dicit Inn.
quod non:⁊ imputet sibi,qui sciebat causam suam agi,⁊ non remo
uit eum a prosecutione,vel non appellauit.ff.de re iudi.l.sepe.C.de
euic.si parētes.⁊ quia in vna causa nō licet tertio appellare.ad qḋ
de app.c.sua.Secundo dicit distinguendum an ignorauit causam
agi vsq; ad vltimā sententiā,que transiuit in rem iudicatā:⁊ pote-
rit appellare vsq; ad decē dies qualecūq; inferat preiudiciū,etiam
si qualequale.ff.de appel.l.a sn̄ia.in princip.Si autem ante vltimā
sententiam sciuit causam suam agi,debebat assistere reo:quod si
non fecit,post duas appellationes non auditur tertius. ¶ Ulti-
mo residet ꝙ in isto casu poterit appellari,etiam si ante vltimam
sententiam sciuit causam suam agi:alias sine culpa sua posset sibi
magnum preiudicium generari.Fatetur quod per appellationem
suam in nullo releuabitur,tam quo ad monasterium,si quo ad cā
trāsiuit in rem iudicatā,arg.ad hoc ꝙ sine culpa sua nō debet quis
damnificari.de constitu.c.secundo.⁊ in regula,sine culpa.de regu.
iuris.lib.vi.Puto quod sententia lata contra reū preiudicat ter
tio quo ad plenum preiudicium respectu proprietatis:quod si scit
vltimam sentētiam,⁊ non certificatus est de alijs sentētijs,adhuc
puto quod possit appellare nunc,forte tūc non preiudicat,ex quo
ante ignorauit:nā iura,que volunt sententiam preiudicare tertio,
exigūt patientiam in agendo,vel excipiendo,vt patet.j.c.penulti.
⁊.d.l.sepe.ibi:agere vel experiri.Nō sufficit ergo quod solū patia-
tur,⁊ sciat sententiā,maxime quando est lata:sed si sciuerit proces-
sum,⁊ non appellauerit,nō puto quod tunc tertius possit appel-
lare.Si sum⁹ in casu,in quo fit preiudiciū respectu solius posses-
sionis,puto idē per omnia.¶ Quero quinto an comparens pro
suo interesse impediat sentētiam contra reum,vel impediat execu-
tionem. Innocen.hic quo ad sententiam in sua glossa in ver.nos
credimus.dicit ꝙ vbi primo loco ad eum,qui ꝯparet.ꝓ suo inter-
esse,spectat defensio,sicut potest eum remouere a lite,vt.s̄.dixi,ita
poterit impedire sententiam,argu.ff.de appel.a sententia.Si non
sit preiudicium,nisi quo ad qualēqualē prescriptionem,vel execu-
tionem:tunc non impeditur sententia,etiam si appellet:sed ꝓnun-
tiabitur,sententiā isti non preiudicare:vel excipiet preiudiciū ter-
tij de sententia prima,⁊ fiet executio inquantum preiudicat tertio.
In alijs autem,que non tangūt tertium,non differtur,ſm Inno.
Quo ad executionē autem nunq̄ tertius illam impediet.Dic col-
ligendo dicta Innocē.⁊ de testi.veniens.⁊ quod not.Barto.in.l.a
diuo Pio.§.si sup rebus.prosequor aliquos casus.Primus,quā-
do petitur executio super alia re,ꝙ̄ super qua est pronuntiatū:vt
quia ꝓ debito,super quo lata est sententia,petitur executio in ali-
qua re,qꝛ non adsunt pecunie in satisfaciendo.Et dicit Inn.quod
tūc tertius comparens impedit executionem:quia in illis non dʒ
fieri executio sine cause cognitione:vt in.§.si super rebus.Secūd⁹
casus est,quādo petitur executio super re,super qua est pronūtia-
tum,⁊ res est vacās,vt quia agitur contra possessorium,⁊ nō con-
tra possidentē,altero non possidente:⁊ tunc dicit hic Inno.⁊ in.c.
veniens.lʒ dicat speciale ibi in beneficijs vacantibus,vt ibi plene
no.ponit in gl.mag.ṽ.alij dicunt,⁊ melius.hoc videtur cōtra istū
tex.qꝛ non impedit executionem,nisi appellet.Alij ideo dicunt,qḋ
indistincte non impeditur executio,siue appellet,siue non.resīdet.
Inn,in gl.in verbo,appellatiōe.in fi.quod si ignorat causam agi,
nō impeditur executio,nisi appellet:⁊ sic hec decre.debet intelligi
quādo sciebat causam agi.⁊ hoc satis placet.Tertius casus,qn̄ pe
titur executio super re,super qua est iudicatum ꝯ nō possidentem
tertio possidente:qḋ potest esse tripliciter.Primo,qn̄ agit de sub-
iectione,vel de iure patronatus cōtra subiectum.Secūdo qn̄ agi-
tur cōtra liti se offerentem.Tertio,quando agitur cōtra simplici-
ter detinētem tertio possidēte.Primo casu cōparens pro suo in-
teresse impedit executionem:quia sibi non debet auferri possessio
sine cause cognitiōe.ff.de re iudi.a diuo.§.si super.C.si per vim vel
alio modo.l.fi.⁊ hoc tenet Inn.in gl.mag.ver.sed si nōdum trans-
lata.Hoc limitat verū in gl.in verbo,appellationem,qn̄ fuit igno
rans cām agi:vbi aūt sciēs fuit,nō impedit executionē,nisi appel-
let,⁊ intra legitimū tp̄s:alias nō repellatur appellatio a iure Alle
gat.l.vltimā.C.si per vim,vel alio modo.Scḋo casu,qn̄ agit ꝯ liti
se offerentem,iste impedit executionem docendo de possessione,et
quo ad cōdemnationē de restituendo,⁊ quo ad executionē,vt com
pellatur ad restituendū:sed nō impedit quo ad executionem circa
estimationē.ff.de rei ven.l.is,qui se obtulit.ponit hoc Inn.in glo.
mag.versi.si autem post lit.contest.Tertio casu,quando cōparet
tertius possidēs lata sn̄ia contra detentorē,an tunc impediat exe-
cutionē.Quidam dicūt ꝙ indistincte impedit,si parat⁹ sit summa
rie ꝓbare de iure suo,per.§.si super rebus.l.iij.§.sciēdum.ff.ad ex-
hibē.⁊ hoc ponit in glo.mag.ad fi.in ṽ.si autē in eo.Gloss.recitat
alios dicere quod si veniat appellando impedit executionē,vt hic.
Si veniat nō appellādo,repellitur:ex quo enim iura volunt ꝙ cō-
tra hmōi detentorē ferat sn̄ia,illa esset illusoria,nisi contra illū pos
sit exequi.Hec temperat vera in verbo,appellationē,qn̄ sciuit cām
agi:vbi aūt ignorauit,indistincte impediet executionē.Qḋ puto,
si summarie ꝓbauit:qꝛ se opposuit summario iudicio.Loquit tñ
in gl.in verbo,appellationē,quando agitur contra subiectū,⁊ non
contra detinētem.vnde melius videtur,qḋ nisi appellet,non impe
diatur executio cōtra detinentem,quo ad detentionem. Quartus
casus,quādo petitur executio super re,super qua est ꝓnuntiatum
cōtra possidentē,tertio nō possidente,hic in gl.mag.ver.alij dicūt
ibi:dūmodo,⁊c.vr̄ velle qḋ nō impediat executio.Tu dic,si cōpa-
ret tertius ꝑ viam agendi,nō impeditur executio:sed ꝓcedit pra-
ctica.l.si is,a quo.ff.de rei vēdi.ad hoc.l.penul.C.de pe.heredi.Nō
enim impeditur executio,sed potest is,qui est condēnatus,petere
vt caueat de re restituenda,si scḋs obtinuerit.Qḋ est verum,scḋm
glo.hic,

glo. hic qñ egit secundus primo iudicio pendente: secus si illo fini-
to. Si cōparet opponendo ne fiat executio, adhuc non impedit: qꝛ
nō interest opponentis qd plus possideat primus, quā secundus:
cū equaliter cōtra vtrūq; possit suum iudiciū dirigere: vt d. l. si is,
a quo. nec ex tali possessione preiudicat, non quo ad proprietatē, qꝛ
non hz preiudiciū huius facultatem rem deducendi in iudicio: nec
quo ad possessionē, quia nō possidet. Hoc tene: lz sic possit intelligi
Jnn. in ver. appellationē. in fi. qd velit hoc habere locum, qñ sciuit
cām agi: secus si ignorauit: sed alio casu loquit. Unde puto qd hoc
casu, etiā si compareret appellando, non impediret executio: qꝛ, vt
dixi, isti nullū fit preiudiciū. vbicūq; dixi sniam ꝑiudicare quo ad
executionē non impediri: intellige verū, vt exequat quo ad preiu-
diciū illius, cōtra quem est lata, ꝛ nō quo ad preiudiciū tertij, vbi
suū ꝑiudiciū est quoquomodo separabile a preiudicio ipsius ꝓn-
cipalis rei. Et si dicat, qñ pōt exequi absq; ꝑiudicio vnius, ꝛ cum
alterius ꝑiudicio. Quidā hoc facientes dicūt qd litera nō dicit qd
sententia exeqnat quo ad reū absq; preiudicio Ꝺneteñ. Sed dicit
qd sententia confirmat in ꝑiudiciū vnius, ꝛ nō alterius. Sed stri-
cte etiā litera dicit de executiōe, ibi: executioni mandet absq; pre-
iudicio. Pōt dici secundo qd vbi excipit preiudiciū proprietatis,
sed nō possessionis: vel etiam pōt exequi absq; preiudicio respectu
diuersi articuli: vt si snia est lata sup diuersis articulis, quorū ali-
qui nō tangunt reū comparentē pro suo interesse, ꝛ aliqui sic: exē-
plum pōt patere in subiectione, in qua multi sunt articuli. de pre-
scrip. auditis. s. de offi. ord. cōquerente. ꝛ hoc, qꝛ nō est de mēte iu-
dicantis preiudicare his, qui nō sunt in cā. ff. de app. si perlusorio.
Hoc dicit Jnn. hic in gl. in versi. sz opponens. iuxta fi. gl. Posset
etiā exēplificari qñ agitur cōtra detentorē, quia fiet executio quo
ad detentionem absq; preiudicio possessionis tertio possidente, vt
18 dixi s. quicquid senserit Jnn. Et hec sufficiant. ¶ †Quero quin-
to an cōparens pro suo interesse publicatis attestationibus cum
principali, possit producere alios testes, nō obstante publicatione.
Jnno. dicit hic in gl. sua iura. ver. illud etiā bene videt. tenet qd si-
cut principalis reus non pōt super eisdē articulis, publicatis at-
testationibus, testes producere. de testi. fraternitatis. sic nō possit
comparens pro suo interesse. Ratio, qꝛ si preiudicet tertie persone
sententia cōtra reū lata, nedum in possessione, sz in ꝓprietate, eadē
ratione dz preiudicare ꝓcessus, ꝛ quecunq; acta. Si enim nolebat
sibi preiudicare, nō debebat assistere, nec in principio, nec in medio
nec in fine. Ex ratione sui patet hoc verū: qñ snia facit preiudiciū
in proprietate: secus ergo si preiudicaret tantum quoad qualem-
qualem presumptionē, vel quo ad actū executionis tantum: quod
sicut pro eo nō valet ꝓcessus ad plenū preiudiciū, ita nec cōtra eū:
ꝛ sic nō obstaret publicatio. Hoc verū, nisi forte comparens ꝓpter
preiudiciū executionis velit retractari sententiā latam cōtra reū:
qꝛ tunc nō poterit. Et sic intelligo Jnn. in gl. mag. ver. ꝛ si publi-
cate. Et hoc, qꝛ causa prime succedit. Item sunt predicta vera, qñ
verisimiliter potuit percunctari dicta testiū primi rei: alias secus.
Itē hoc verum, qñ eandem prosequit instantiā: secus puto si nouā
prosequat instantiam, seu principiet: qꝛ nō obstabit publicatio: vt
19 not. de testi. causam. ¶ †Quero sexto an sententia lata pro tertio
cōparente pro suo interesse, prosit in aliquo reo principali. Jnno.
hic circa practicā sententie ponit duas opi. vna, qd sic, in tantū qd
retractabit snia lata contra reū, etiā si trāsisset in rem iudi. Scda,
qd proderit inquantū si nō ꝓdesset, hoc noceret cōparenti pro suo
interesse: sz nō retractabit per hoc snia contra reū lata. Dic ꝓse-
quēdo aliquos casus. Primus, qñ prosequit cōparens ꝓ interesse
litem in se assumēdo, ꝛ remouendo reū, non est dubiū, qꝛ lis tūc est
cōis, qd snia lata pro vno, ꝓderit alteri. Hoc verū, sm Bar. in l. a
snia. ff. de app. nisi expresse is, qui remotus est, acquieuerit. ꝛ ratū
habuerit, ꝛ liti renūtiauerit, cōfitendo iūs actoris: qꝛ tunc nō rele-
uabit per ꝓsecutionē tertij: arg. per locū a speciali. de app. nō tm.
Quod credo qñ ꝑiudiciū rei est quoquo mō separabile. ꝛ inquātū
est separabile a ꝑiudicio tertij: alias eo inuito sibi ꝓdesset, vt dicit
hic Jnn. in gl. mag. ver. itē not. qd etiā inuitis illis. vbi dicit Jnn.
qd inuitis ꝛ cōfitentibus reis iura petita, admittit tertius ad de-
fendendū. C. de libe. cau. l. principaliter. sed tunc feratur snia ꝓ eo,
vel eis, qui cōparuerunt ꝓ suo interesse, nō nominato eo, qui vict⁹
est ex cōfessione, nisi narrando factū: ꝛ tñ nō proderit, vel nocebit.
Secundus casus, qñ tertius assumit litem cum reo principali, reū
nō remouendo: ꝛ tunc dicit Bart. qd si vterq; prosequitur simul, ꝛ
vnus obtinet, ꝛ alter succūbit: qꝛ succūbit reus, ꝛ obtinet tertius:
dicit qd nō proderit reo: qꝛ reus ꝓsequēdo renūtiauit beneficio, l.
si qui separatim. ꝛ similiū. Hoc puto, si preiudicium rei est quoquo
modo separabile a ꝑiudicio tertij: alias procedit qd infra dicā. Si
aūt non est ꝓsecutus, nec snie acquieuit, sz premisit ꝓsequi tertiū:
tūc dicit Bart. qd ꝓderit. vt d. l. si qui separatim. etiā si ꝓsecutus
fuerit ratione sui interesse, ex quo est eadē cā defensionis. Nec obst.
l. ꝛ ꝑ iusiurandū. §. ꝛ legatorū. ff. de acceptil. ꝛ l. si cum exceptione. §.
Labeo. ff. qd me. cā. ꝛ qd ibi no. in vbo, deciderit. Jn quibus dicit
qd lz effectus acceptilationis porrigat de reo ad fideiussorē, si tñ
agat qd nō extēdat ad fideiussorē, ad eū nō porrigit effectū: qꝛ aliud
in ꝯctibus. qui regulant a cōsensu, aliud in sententijs. Itē aliud est
expresse restringere dispensationē. aliud simpliciter ipsam obtine-
re: licet causa impellens causetur a stimulo ꝑsonalis ꝑiudicij. Ter-
tius casus, qñ tertius nō ꝓsequitur litem rei, ꝛ reus succūbit, ꝛ sen-
tentia ꝯ eū transit in rē iudicatā, tertius ipse litē nouā principiat,
vbi pōt, ꝛ prosequitur, ꝛ obtinet: nunqd tūc proderit? Puto qd si
ꝑiudiciū rei est separabile a preiudicio tertij. qd snia illi cum ter-
tio nocet, ex quo habet spālem sniam cōtra se, ꝛ transiuit in rē iudi-
catā, saluo vbi ꝑ tertiū illa snia fuerit appellatione suspensa, qꝛ sit
prosecutus per viam appellationis: vt. d. l. si qui separatim. sic po-
test intelligi, si preiudiciū est inseparabile, vel quaten⁹ est insepara-
bile: tunc si via appellationis ꝓsequitur, adhuc ꝓderit, ꝛ forti⁹, vt
si alia via, puto idē vt ꝓsit ꝓpter indiuiduitatē ꝑiudicij vt ꝯsequa-
tur per aliū qd nō ꝯsequeret per se. l. si cōem. ff. quē admodū serui.
amit. de ꝑscri. ad audientiā. de resti. in inte. c. ij. ad fi. Ad hoc de re-
sti. spo. ꝛ qd ibi no. j. eo. suborta. de insti. cū venissent. Per q̄ ptz qd
si offerens se liti succūbit, victoria tertij nō ꝓdest: qꝛ ꝑiudicia sepa-
20 rata, ꝛ fines, ꝛ effect⁹. ¶ †Quero septimo de practica libelli, ꝛ sen-
tentie, qñ tertius cōparet ꝓ suo interesse. Jnn. ꝓsequit hic tres ca-
sus. Primus, qñ cōparet assumēdo litē cōtra principalem. Secun-
dus, qñ comparet appellando. Tertius. qñ comparet principali-
ter litem inchoādo. Jn primo casu dicit qd nō est necessari⁹ libel-
lus, sed dz tertius principalē prosequi, vel iuuando eū, q cepit. vel
eū remouendo, si primo ad eum spectat defensio. vel suspect⁹ est. ff.
de re iudi. l. sepe. de app. ab executore. de inoffi. test. si suspecta. ꝛ con-
sequēter videt qd eedē defensiones cōpetent huic tertio cōparēti,
que cōpeterent ipsi reo: ꝛ eodē modo si cōtra eum. Idē dicit ꝑ oīa
si velit ꝓsequi appellationē interpositā per reū, adeo qd illam reo
inuito ꝓsequi pōt. ¶ Secundus casus, qñ vult cōparere appellan-
do, tūc dt qd erit necessari⁹ libell⁹, ꝛ poterit in terminis cap. sic for-
mari ꝓ ꝑte Ꝺnetēsis. Cū eps Aurieñ. obtinuerit sniam subiectio-
nis ferri pro se contra monasteriū Celle noue, ꝛ ego sum in posses-
sione subiectionis ipsius: ꝛ ꝓpter hoc vidēs mihi ꝑiudiciū genera-
ri, appellaui a sententia lata contra monasterium. Peto a vobis
dñe iudex appellationis, qd ꝓnuntietis sniam iniustam, ꝛ appella-
tionem legitimam, ꝛ qd absoluatis monasterium ab impetitione
Aurieñ. ꝓ se aūt nihil petit. Hoc ponit Jnn. in gl. mag. ver. nota
qd. ꝛ ver. finautē. Recitat alios dicere qd nō dz petere in causa ap-
pellationis, qd snia lata contra primū reum irritetur, qñ fuit con-
firmata, vt hic: sed debet esse petitio eius, qd cū possideat iura alīj
adiudicata, qd iudex ꝓnuntiet qd per illam sniam non fiet sibi ꝑiu-
dicium, ꝛ qd decernat executionem non faciendam in iuribus ab
eo possessis. Dic qd q primam ponunt practicā, non negant istam
esse bonā: sed dicūt illam ꝓcedere vt hic ponit in gl. mag. vltra me-
dium. ver. item no. ibi: alij tamen dicunt. ¶ Tertio principali casu
qñ comparet nō prosequendo instātiam, nec appellando, sed noui-
ter agendo: dicit Jnn. qd debet dare libellū, ꝛ litem contestari sm
naturam cause, ꝛ ordinabit causam, ac si nunq; actū fuisset: hic di-
cit in gl. in verbo, nuntius. in fi. ꝛ in glo. mag. versi. si eps omissa cā
appellationis. Jn snia autem si comparuit assumendo litē, vel ap-
pellando a snia in vna parte, dicit qd snia feretur pro eo, vel cōtra
eum, qui litem contestatus est, ꝛ sic contra reum principalem, non
nominato tertio, cuius interest in condemnatione, vel absolutio-
ne: proderit tñ sibi, vel nocebit. Non obstat si dicat qd snia lata ꝯ
reum, que quo ad reū fuit confirmata, nō debeat retractari per ap-
pellationem alteri⁹: qꝛ dicit Jnn. Certum est enim, cuius interest
posse appellare a snia contra quemcunq; lata. ij. q. vi. nō solet. s. de
elect. cum inter. R. Et certum est, etiam iudicē appellatiōis posse
pronuntiare sentētiam iustam, si inuenerit, ꝛ iniustam etiam si in-
uenerit. ij. q. vi. §. si. Ergo si inuenit primum reum in iudicio con-
demnatū, ipsum absoluet: ꝛ habebit per aliū, qd per se habere nō
potest. argu. ff. de libe. cau. l. si is. Tertij dicunt qd pronūtiabitur,
sententiam latam cōtra reum non preiudicare tertio, cuius inter-
est. Et has opi. ponit in gl. mag. circa fi. ver. itē nota qd etiā in in-
uitis. ꝛ ver. sed contra. ꝛ ver. alij tamen. quas ponit in gl. j. ver. ꝛ iu-
dex appellationis ꝓnūtiauit. in ver, nos credimus. cōcluditur qd
si appellat in casibus, in quibus sententia tertio infert plenū ꝑiu-
dicium, vt quando ad eum primo loco spectat defensio, ꝓnuntia-
bit snia iniusta. ꝛ absoluetur reus principalis: ar. ff. de app. a sen-
tentia. §. idē. Ubi autem preiudicatur respectu qualisqualis preiu-
dicij, vel presumptionis executionis, tunc pronuntiabit sibi non
preiudicari: ꝛ seruabit alia practica: ꝛ interim pendente causa ap-
pellationis, ꝛ inquantū obtineat, impedietur executio inquantum
Ꝺneteñ. ꝑiudicat: quia extinctum est quo ad eū pronuntiatum. ff.
ad Turp. l. j. §. fi. Et erat practica vbi ꝑiudicat quo ad ꝑsumptio-
nē tm, ꝓnuntiat nullū preiudiciū fieri ex hac snia, etiā quo ad pre-
sumptionem: ar. ff. de iureiu. si duo patroni. hoc ponit in gl. sua. j.
in fi. Jn alijs autem, que non tangūt eum, non differtur, sm Jnn.

inquantũ dicit Inno.cõparente p suo interesse rõne presumptio/
nis,vel executionis,sentẽtiari debere nõ directo retractando sen/
tentiã.sed sniam nõ preiudicare,debere bene dicit,qñ cõparet post
sniam latam contra reũ.Sed si comparet ante,⁊ ratione illius in/
teresse ingredit litem,⁊ cõsequitur a principio:qꝛ tunc ex quo assi/
stit,fit sibi plenũ preiudiciũ,procederet practica:qꝛ verba sentẽtie
dirigant ad reum.⁊ sentẽtia cũ reo sibi proderit,vt dixi.s.in nota/
bilib.Poterit etiã addere pronuntiando iniustã,maxime quo ad
tertiũ cõparentẽ.Et hec vera,qñ reus prosequit,⁊ cõtent p acto/
re:tũc adhuc procedet practica,vt ferat snia cõtra illũ,vel pro eo,
qui litem contestatus est,nõ nominato hoc tertio,cui tamẽ prode/
rit,⁊ nocebit:vt clare dicit Inno.in gl.mag.ver.item no.qđ etiam
inuitis.Idem si prosequit reus, sed tertius cõparuit iam lite ce/
pta:qꝛ quod actũ est ad se trahere nõ potest modo assistẽdo:⁊ hoc
verũ,inquantũ cũ eo nõ sit lis cõtest.⁊ inquantũ nõ nominauit in
se litem,vel mutauit:vbi alterũ horum intercessisset, verba sentẽ/
tie poterunt ad tertiũ dirigi.Et ex hoc vides practicam §.quod si
super.vt lite non conte.c.qm̃ qꝛ si cõparet,⁊ litem in se suscipiat sic
nouãdo,vt dixi,poterat snia ad eũ dirigi.Inquantũ dicit aliquo
cõparente p suo interesse,cui plene preiudicat,sniam posse directo
ferri absoluẽdo reũ:hoc puto verũ in casibus,in qbus dixi.s.sen/
tentiã pro isto pdesse reo,qđ declaraui s.in vi.q.Ubi aũt snia non
prodesset reo principali,tũc melior est practica qđ pnunciet,sniam
cõtra reum latam nõ preiudicare isti tertio,vel fore iniustã quo ad
istũ tertiũ.Hec verã,qñ venit litẽ prosequẽdo, vel appellando.Si
aũt venit litẽ nouiter inchoãdo, planũ est,verba dirigi debere ad
tertiũ:⁊ sibiari dꝫ ſm formã petitionis.Et si qua snia est lata cõtra
reũ pncipalem,poterit declarari in ista primã sententiã nõ afferre
aliqđ preiudiciũ isti tertio,⁊ retractabit executio,si qua est facta.
21 Et hec sufficiãt.¶ †Quero octauo qñ tertius cõparens pro suo
interesse appellat, qualis est hec appellatio, an extraiudicialis?
Dicit Inno.hic,qñ habet petere sententiã sibi nõ preiudicare qđ
videt quod sit appellatio extraiudicialis:qꝛ nõ prosequit antiquã
cãm,sed nouam tantum:quia petit pronuntiari qđ nullũ fiat sibi
preiudiciũ ex hac snia,de qua nihil in primo iudicio actũ est.Per
que dicit quod tenet comparere,nisi sit appellatus citatus:vt no.
de appel.cũ sit Romana.Imo cũ principalis sit,que tantũ corã
ordinario agi dꝫ,non corã iudice appellationis.Decidit Inn.hãc
appellationẽ iudicialẽ:⁊ superior appellabit,nõ ipse,qui tulit sen/
tentiã:qꝛ in iudicio fit,⁊ ab iniuria sibi facta in iudicio,⁊ per sniam
latã contra aliũ,dicit sibi iniuriã factã:⁊ nisi appellatus intra an/
num cõparuerit,eodẽ modo pcedet in hac cã appellationis in lite
cõtestãda,⁊ parte absente,sicut in cã appellationis emisse in iudi/
22 cio,⁊ que agit inter partes.¶ †Ultimo prosequit hic Inn.regu/
lam,res inter alios acta.⁊ ponit quosdã casus, ⁊ snã theoricã, vbi
aliqñ preiudicat hoc in sua fin.gl.in si.Unũ dicit gl.j.in ver. Imo
plus.qđ etiã si sit sententia,ex qua ius fit quo ad oẽs,vt in quere/
la,non tñ preiudicabit absentibus.ff.de inoffi.te.Papinianus. §.
ex cã.ff.de app.si perlusorio.⁊ possunt agere absentes,⁊ psequẽdo.
ff.de app.a snia.§.si heres.⁊ §.seq.Hoc examinabo in c.pe.j.eo.tit.
23 †Nunquid aũt hec exceptio,Tua non interest:possit opponi post
24 litẽ cõtesta.habet de accu.sup his.Hec p modo sufficiãt.¶ †Unũ
dubiũ facit hic Gof.pone qđ abbas in ppria psona se defendebat
cõtra Aurien.⁊ contra Oneten.etiã alio iudicio se defendebat per
syndicũ,⁊ eadẽ die,⁊ hora vicit vterqꝫ epũs,cui obediet? Rñdet,qđ
ei,qui melius probauit.de pbat.lꝫ. Uel erit locus gratificationi.
de iure pa.cum aũt.⁊ c.quoniam.Uel alter alterũ impediet ex cõ/
cursu.ff.de vsufruc.quoties.vt neutri obediat,donec inter se agãt,
vel per vti possidetis,vel per confessoriam,vel negatoriam, donec
appareat quis sit potior in iure subiectionis.quod procedit vbi
prius neuter possidebat,secundum Goffred. Anto de But.

1 ☞ Sententia contra absentem reuocatur probata legitima ab/
sentie causa.
2 Ius patronatus transit cum vniuersitate.
3 Archidiaconus potest admittere psentatum tanq̃ vicarius epi/
scopi,⁊ possessionem tradere.nu.4.
5 Ius patroni laici nõ tollit episcopus,quãtuncunqꝫ repellat.9.18.
6 Legatus potest subdelegare causas sue legationis.
7 Index,ad quem fit remissio in parte processus,an possit super to/
to procedere.
8 Electio,seu presentatio secunda an valeat,prima non cassata.
9 Presentatione sola quando queratur ius presentato.
10 Ad sententie prolationem debet pars citari.
Citatio non dicitur in dubio peremptoria.
11 Sententia est retractanda,vbi processus non est plene instructus.
12 Relatio debet esse plena,⁊ fidelis.
13 Delegatus inferioris a principe potest merum ⁊ nudum articu/
lum subdelegare.
14 Appellari quomodo licet a subdelegatis ad papam.nu.17.
15 Sententia potest tribus casibus absqꝫ appellatione retractari.
16 Possessio iuris patronatus quibus probetur.
19 Electionem meam confirmari peto,an hec petitio sit admittenda.
20 Libellus,per quem petitur fundus,nõ obstante venditione facta,
an dicatur ciuilis,⁊ legitimus.
21 Sententia debet ius declarari,⁊ non adiudicari.
22 Sententia etiam iniusta,a qua nõ fuit appellatum, an transeat in
rem iudicatam.
23 Solutione pensionis an probetur dominiũ,seu quasi possessio.
24 Pensio census quando possit queri patrono.
25 Ius patronatus an transeat in emptorem vniuersalis heredi/
tatis.

1 Cum Bertoldus.¶ †Probata le/
gitima causa ab/
sentie,reuocatur sententia contra absentem lata, magi
me vbi apparet iudicem circumuentum.h.d.In prima
ponitur processus narratio.In secunda,licet autem, partis resti/
tutio,auditoris datio,ipsius relatio,⁊ pape diffinitio suũ motiuũ
continens.Prima subdiuiditur in tres:nam in prima parte po/
nitur edictum, vacatio ecclesie,presentatio creditoris, institio, ⁊
inuestitura, presentatura. Secundo ponitur debitoris presenta/
tio, presentati repulsio, mota per ipsum questio, ⁊ contra ipsum
diffinitio.Tertia ibi:postmodum.contra sententiam petita resti/
tutio,ipsius delegatio,delegatorum subdelegatio,victoris appel/
2 latio.¶ †Not.j.quod ius patronatus transit cũ vniuersitate loci
in vniuerso,vel collectiue alienati:⁊ defertur in successione vniuer/
3 sali hereditatis.¶ †Secundo not.quod ad officium Archidia/
coni spectat tanq̃ vicarij episcopi admissio presentati, non tamen
videtur posse instituere absqꝫ consensu.Ad quod not.de offic.ar/
chidiac.cum satis.de institu.cum venissent.de offic.dele.super eo.
Possessionẽ tamen tradere potest,vt hic,de offic.archid.ca,que.⁊
c.vt nostrũ.¶ Not.iij.quod actus institutionis ordinatur ad ius
tituli beneficij transferendum,nisi aliter dicatur.vide gl.de instit.
authoritate.Dyn.in reg.j.de reg.iur.lib.vi.Compo.de elec.trans/
missam.hoc vult litera vsqꝫ ad versic.predictus.¶ No.expediam
4 decr.per partes.¶ †Gl.ij.opp.qđ institutio spectat ad episcopũ,
5 ⁊ nõ ad archidiaconum de instit.c.iij.soluit optime.¶ †Uenio ad
ver.predictus vero an sola presentatione patroni laici,etiam pre/
sentato ab episcopo repulso iniuste,queritur ius agendi,quo pro/
sequi põt ius suum cõtra alterum iniuste presentatũ per episcopũ
etiam admissum:⁊ sic non est in potestate episcopi tollere iustitiam
presentationis,nec ius presentantis,nec presentati,quantumcũqꝫ
6 presentatum repellat.¶ †Not.legatum subdelegare posse causas
7 sue legationis.¶ †Not.ij.delegatum ad testium receptionẽ posse
per partes litigantes remittere attestationes.Et not.iudicem,ad
quem fit remissio pcessus,presentato processu alterius partis tã/
tum posse procedere ob contumaciã partis ad sententiam super
processu tantum presentato,⁊ secundũ illius instructiones ad sen/
tentiam procedere:nõ tamen debet multum accelerare,si perpẽdit
negotiũ non transmissum totum.s.de elect.dudum.j.⁊ eo.tit.a no/
8 bis.Habes notabilia vsqꝫ ad ver.postmodum. ¶ †Opp.qđ non
valeat secunda presentatio,prima nõ cassata.de elec.consideraui/
mus.Sol.Dicit Inno.si due fiant presentationes,vna a ius non
habente,altera a ius habente,quantuncunqꝫ hoc nõ constet,valet
scđa,prima nõ cassata,vt hic Si fiat secũda electio post primã fa/
ctam ab illis,qui habent ius,sunt tñ illa vice priuati,vel priuandi
potestate eligendi propter delictũ suum,non valet secunda,prima
nõ cassata.de elec.dudũ.⁊.c.auditis.Uel hic cõstabat presentatũ a
creditore nullũ ius habere,cum credit in eligẽdo,vel presentando
nullũ ius habeat,ſm Inn.⁊ hec est vera.Dic tñ de hoc vt.d.c.au/
9 ditis.no.in c.cõsiderauimus.⁊ de postu.prela.gratũ.¶ †Opp.gl.
iij.quod nõ potuerit agere secundo presentatus a debitore:qꝛ sola
presentatione nullũ ius acquiritur.Sꝫ videtur qđ contra episco/
pũ agere possit ad interesse.de iure pa.pastoralis.Gl.concludit qđ
nuda presentatione etiã laici,acquirit ius presentato,lꝫ nõ admit/
tat ab episcopo,si patronus presentatus suã voluntatẽ nõ mutat,
alterũ accumulando,bene põt agere cõtra superiorẽ,vt sua psen/
tatio admittatur,⁊ cõtra presentatum ab altero,⁊ cũ eo discutere
de iure presentãtiũ, vt hic:sicut ⁊ electus põt agere vt sua electio
confirmet,⁊ contra coelectũ.c.pastoralis.loquitur qñ accumulatio
presentatorũ fit ab eodẽ ius habente:hic qñ a diuersis,quorũ vnũ
ius hꝫ,alter non.Ad hoc de elec.dudũ.ij. ¶ Unde est aduertendũ
ſm Inn.⁊ Hosti.hic qđ si agitur de iuribus pluriũ presentationũ
ab vno,si patronus variare velit ante presentationem factã supe/
riori,potest,qñcunqꝫ vult:qꝛ nullũ ius firmum adhuc est,quesitũ:
post psentationẽ aũt factã de vno superiori,nõ hꝫ ius,vel ptãtem
variandi:sicut dicimus in postulatione.s.de postula.prela.bone.ij.
versic.nec nocebat. Quod dicit verũ quantum ad preiudiciũ pri/
mo presentati:quoniam possit vacante ecclesia implorare iudicis
officium

officiū corā superiore vt admittat: eo aūt nō vacante ꝑ admissionē
scđo presentati extinguit hoc ius in primo p̄sentato,⁊ nō habebit
facultatē implorandi officiū vt admittat: sꝫ de iniuria pōt agere,si
est idoneus,ƺtra ordinariū admittentē scđm: vt d.c.pastoralis. Fa-
cta ergo scđa presentatione si nō est institutus, vel minus canonice
institutus,semꝑ durat p̄mo officiū iudicis, vt admittat. Nō obst.
si dicat. Patronus pōt mutare: ergo nō hꝫ potestatē ius petēdi,
vel implorandi iudicis officiū: q͛ negari pōt qđ possit mutare ad
p̄iudiciū primi sine superioris licētia,ex quo p̄sentauit: quā licētiā
habere videt eo qđ scđm admittit. Jmo nec ipse licētiā hāc dare pōt
admittendo,quin peccet. Et si primus est idone⁹,adeo qđ de p̄mo
de iniuria cōueniat: vt d.c.pastoralis. Itē nō sequit,patronus pōt
p̄sentare: ergo primo p̄sentato tollit ius agendi. Jnstātia datur in
vēditore,qui rē vendidit vni,pōt mutare vendēdo alteri: ⁊ tñ siue
vēdat tradēdo alteri,siue nō tradēdo alteri. C.de rei.ven.quoties.
ꝑ hoc nō tollit ius agēdi ipsi emptori cōtra venditorē. ff.de actio.
emp.⁊ ven.ex empto.de quo de fide instru.cū Jo.in gl.ij.dicit Jo.
And.dicendū vt ipse no.de iure patr.cū antē q͛ si dicat quod pa-
tronus nō hꝫ facultatē mutādi,sꝫ accumulādi,vt est verū, cessant
oēs difficultates. ¶ Restat ergo scđm Hosti.hic qđ pōt accumula-
re,tamē ex accumulatione nō tollit ius primo p̄sentato. Jus dico
agēdi vt instituat: nō eñ hꝫ ius administrādi. Sꝫ si p̄sentatus se-
cūdo admittit,tollit ius hoc p̄mo agēdi ꝓ institutione: ⁊ agit pro
iniuria contra ordinariū,qui illū repulit: vt in c.pastoralis. Qñq͛
plures p̄sentant a diuersis,tunc potior est p̄sentatus a scđo vero
patrono,adeo qđ remoueetur institutus a p̄sentatione alterius,vt
hic.in fi.nisi forsan ex quasi possessione putatiui patroni ille iuuet.
de iure pa.cōsultationibus. Qñq͛ fit p̄sentatio tantū ab vno pro-
no.⁊ de vno,⁊ ep̄s aliū admittit: ⁊ cassabit institutus ab ep̄o.xvi.q.
vij.decernimus. Nō obst.de iure pa.pastoralis.q͛ ibi admissus fue-
rat p̄sentatus a vero patrono,lꝫ post p̄mā p̄sentationē de alio fa-
ctā. Nec obst.de offi.deleg.dilectus.vt ibi not. Qñq͛ nulla est facta
p̄sentatio ꝑ patronū,⁊ ep̄s suo motu instituit,⁊ regulariter nō va-
let institutio: vt dicto c.decernimus.de iure pa.illud. Fallit in ca-
sibus: primo ꝓpter delictū patroni.de quo de supplē.neg.pla.c.ij.
in fi.vel ꝓpter eiusdē negligētiā,qñ nō p̄sentat intra quatuor mē-
ses,vel sex. Ad qđ.de iure pa.c.j.⁊ ij.⁊ c.eā te.⁊ c.cum ꝓpter discor-
dias.scđm Host. Alij scđo soluūt cōtra gl.fatendo qđ nō pōt agere
10 ex iure suo,sꝫ agit tanq͛ procurator in rē suā.qđ nō plꝫ. ¶ † Opp.
glo.iiij.qđ absq͛ allegatione absentie snīa vt nulla potuerit retra-
ctari,q͛ lata p̄te nō citata ad snīam.ij.q.j.ꝑ totū.ff.q̄ sent.sine app.
re.l.j.§.cū ex eo.C.quō,⁊ qñ iu.ex q̄.Sol. Dicit gl.qđ referētes sta-
tuerūt terminū peremptoriū ad snīam: alias non tenuisset snīa,vt
esset necessaria allegatio absentie. Glo.tenet Jo.⁊ pōderat qđ opꝫ
qđ in termino exprimat peremptorius,cōcludēs,qđ vbi vnica sit
citatio,est necessaria expssio peremptorij.de quo xxiiij.q.iij.de illi-
cita.j.de accus.ad petitionē.in Spec.de accu.§.viso.ver.qđ si lata.
Nō sic est in causis,in qbus summarie ꝓcedit,ꝑ cle.de verb.signi.
11 sepe.circa fi.scđm Jo.And. ¶ Uenio ad ver.postmodū. ¶ † Not.j.
qđ snīa lata in absentē iusta cā ex nō plene instructo ꝓcessu ꝓ p̄te
12 absentis retractatur.⁊ vide hoc,qđ ex capite nullitatis. ¶ † Not.
qđ relatio dꝫ esse plena,⁊ fidelis.ad qđ de elec.dudum. ¶ No.ij.qđ
detecta nullitate snīe ipsa ꝓnūtianda est nulla,⁊ ex antiquo ꝓcessu
13 iudicandū est de vno,ex quo vitiū nō concernit acta. ¶ † No.dele-
gatū inferioris a principe posse subdelegare merū ⁊ nudū articu-
lū. Ad hoc de offi.dele.super questionū.§.j.⁊ c.ex literis.⁊ c.fin.⁊ in
14 cle.j.e.ti.de dolo.c.fi.de app.cū cām.cū simil. ¶ † No.qđ a subdele-
gatis nō in totū pōt appellari ad papā.de quo in d.c.sup q̄onum.
¶ No.arg.qđ ex minus sufficiēti ꝓbatione aliqñ ꝓmulgat sentē-
15 tia. ¶ † No.hic tres casus,qbus snīa absq͛ appellatiōe retractat.
Prima,qñ lata est in absentē legitima cā,quātuncūq͛ citatū,⁊ la-
ta est iniuste. Scđa,qñ per relationē snīe ad acta apparet manife-
stus error snīantis,vbi snīauit se ad acta referendo,dicēdo ꝓbatū
vbi nō erat,vel dicēdo nō probatū per testes,vbi erat. Tertio,qñ
snīa lata est dolo presentis,nō plene instructo ꝓcessu,in absentem.
6 ¶ † No.qđ ꝓpter receptionē alicuius particularitatis iuris con-
sueti patrono prestari,non ꝓbat quasi possessio iuris patronatus
17 quo ad alia. ¶ † Opp.qđ nō appellet ad papā de subdelegato nō
in totū.ff.de off.dele.super q̄onū.§.porro. Dicit p̄mo Jo.And.qđ
firmata erat legatio,⁊ delegati forte subdelegauerāt in totū. Jnn.
dicit qđ appellatio deuoluit ad papā,nisi ꝑ partē appellatā petat
ad inferiores remitti: ⁊ hoc obtinuisset,si petiuisset,sed non petijt.
Uel hic recepit appellationē ex certa scīa,⁊ de plenitudine p̄tātis:
q͛ p̄sbyter volebat ꝑ curiā expediri. Et sic nō obst.de offi.dele.sup
q̄onū.§.porro.vel illa loquit in subdelegatis a delegatis pape cū
clausula Appellatione remota: sꝫ hoc cōiter nō tenet: vñ tene p̄ce-
18 dētes. ¶ † Op.qđ snīa nō ꝓportionet petito,ƺ id de simo.lꝫ.ff.cōi
diui.l.vt fund⁹.nā ꝓponit sacerdotē a p̄ncipio p̄ntatū,⁊ reiectū ƺ
clericū institutū egisse,⁊ possidentē: hic aūt papa adiudicat eccliā
p̄sbytero et nō ƺfirmato: ⁊ certū est nō cōfirmatū administrare nō
posse.de elec.qualiter.de p̄bē.cū iā dudū. Jnn.dt qđ p̄sbyter primo
petijt instituti ꝑ diocesanū,repulsus petijt hoc a legato,q legat⁹ di-
screte agēs,vt no.de trāsa.de cetero.vocauit possessorē,qui excepit
vocationē p̄sbyteri repellēdā ꝓpter suā canonicā p̄ntationē ⁊ insti
tutionē: ⁊ allegabat locū nō vacare.de ƺces.p̄b.c.j.p̄sbyter econtra
negabat illū canonice electū,⁊ p̄ntatū,q͛ nō ꝑ patronū: ⁊ q͛ mota
hac q̄one p̄sbyter finaliter ꝓbauit intētionē suā,papa adiudicat il
li eccliam,ꝑ q͛ intēdit illū cōfirmasse,vel instituisse,cū nō sit vis in
v̄bis.de v̄b.sig.in his nā,vt dt Host.snīa p̄ncipis plenū ius ƺfert,
nec alijs adminiculis eget.C.de sen.pas.l.j.⁊ fi.C.de testa.oīum.de
manu.apud. Uel scđo dt Jnn.qđ p̄sbyter petijt electionē suā ƺfir-
mari,nō obstāte p̄ntatione,⁊ ƺfirmatione facta de possessore,q nō
tenebat: ⁊ in hoc casu bñ debuerūt admitti ꝓbationes isti⁹ p̄sbyte
ri,nō solū sup nō canonica p̄ntatione clerici possessoris,sed ⁊ super
sua canonica: imo necessariū erat hoc ꝓbare: aliogn q͛tūcūq͛ ƺsta
ret possessorē min⁹ canonice institutū,nūq͛ adiudicaret ecclia peti
tori,nisi de suo iure ꝓbaret: sed poti⁹ esset possessor absoluēd⁹.ff.si
vsusfru.pet.j.respō.ad hoc qđ no.de ꝓba.ex lr̄is.scđm Jnn. Fatet tñ
Host.qđ superior ex officio in bñficialib⁹ poterit ꝓbata mala insti
tutione ipsum amouere: vt no.de offi.vic.c.j.§.fi.de cle.pere.c.fi.de
insti.c.iij.cum pro petitore nō dabitur snīa,nisi de iure suo probet:
vt no.s.de rescri.olim.ad fi.scđm Host. Ad hoc.q͛ ꝓbationes p̄sby-
teri nō sunt admisse sup nō canonica institutione possessionis,nisi
ad finē ꝓbādi,⁊ cōcludēdi canonicā institutionē p̄sbyteri: qua non
ꝓbata,nō ꝓderunt ad cassandā electionem possessoris,ad qđ indu
19 cte nō fuerunt,scđm Jnn. ¶ † Quero an admittat hec petitio. Pe-
to electionem vel presentationem meam cōfirmari,⁊ peto electio-
nem,vel p̄sentationē aduersarij cassari. Quidā dicūt has petitio-
nes nō admittēdas q͛ ex hoc sequit qđ si ꝓbetur quid ꝑ qđ electio
aduersarij sit cassanda,dato qđ nihil ꝓbet,ꝑ qđ sua sit cōfirmāda,
cassabit electio illius,ƺ quē est ꝓbatū de nō canonica electione,de
quo principaliter est petitū: ⁊ sic qñq͛ hic,cuius non interest,q als
non est admittendus,obtinebit cassationē electionis alterius: ⁊ sic
multi inique repellerentur.de accu.sup his. Dic cōcludēdo Jnn.
⁊ Host.ꝓsequēdo certos casus. Primus,qñ petētes suā electionē
confirmari,⁊ aduersarij infirmari,vel similes dant petitiones, vt
ꝓcessum cōfirmari,aduersarij infirmari,nō adijciūt aliquā cām,ꝑ
q͛ ostendant hoc sibi ꝓdesse,qđ dicūt de electione aduersarij infir-
māda,nec aliqđ allegāt,per qđ eis aliqđ accrescat,nec ab eis ali-
quid petit vt exprimāt,nec allegāt aliqđ ꝑ qđ ostēdāt iteresse hoc
petendi: ⁊ tunc petitio nō est admittēda: si tñ recipit, restringetur
snīa vt cassetur electio aduersarij,hoc tñ ꝓbato qđ aduersarij ele-
ctio nō sit canonica,ad p̄iudiciū actoris,si esse nō p̄t,⁊ inueniat ele
ctio cassanda,cassabit. Jmputet eñ sibi re⁹,q nō repellat actorem
ante litē cōtest.C.de exce.l.fi.Insti.de exce.§.fi. Et hoc tene,lꝫ qdā
dicāt talē petititionē non admittendā,si iudex nihil dꝫ ꝓnuntiare
super non canonica alteri⁹,nisi actor ꝓbet de iure suo. Idē no.de
iure pa.dilectus. Scđs casus,qñ dant tales petitiones, ⁊ nihil in
petitione allegat,per qđ sibi accrescit,nec ab aduersario petit, tñ
aliter p̄tꝫ suo interesse qđ possit petere electionē cassari: ⁊ tunc scđm
Host.petitio est admittēda: ⁊ est satis de mēte Jnn. Nā sunt multi
q posito qđ priuatim nō intersit,rōne publici interesse admittunt
ad petēdā electionem cassari. Nam scđm Host.quilibet canonic⁹ pōt
petere cassari electionē electi minus canonice in ecclesia sua,vel qđ
remoueat prelatus minus canonice institutus. Ad qđ de elec.sta-
tuimus.⁊ qđ ibi no.quinimo nō solū canonicus,sed etiā patron⁹,
necnō parochian⁹ cuiuslibet ecclesie sit admittēdus,saltē propter
periculū animarū. Ad hoc.xvi.q.vij.filijs.⁊ no.de re.eccle.nō ali.si
qs p̄sbyterorū.de coha.cle.⁊ mu.vr̄a.de testi.ex parte.de offi.deleg.
venerabilis.de simo.lꝫ.cū simil.⁊ si nō dirigēdo actionē ƺ p̄latū,vel
institutū ad min⁹ denūtiando.ff.de offi.p̄fe.vi.l.j.§.qđ aūt.Instit.
de his,q sunt sui vel alie.iur.§.sed hoc.⁊ superior ad denūtiatiōē
inquiret,scđm Host.⁊ sine aliqua denuntiatione ex officio inquiret:
vt no.de simo.licet Heli. Tertius casus,quando dantur tales pe-
titiones,⁊ in petitione allegat ꝑ qđ aduersario aliqđ acqritur,seu
accrescit ex eo qđ petit electionē aduersarij cassari: ⁊ tūc petitio est
admittēda. Uerbi gratia: dt electionē suā confirmari, ⁊ aduersarij
cassari,q͛ facta de hoīe illiterato,irregulari, ⁊ crioso ⁊ submittit
qđ ideo nō pōt eligi: ⁊ ꝑ cōsequens talis electio nō pōt suam impe
dire. Secus si nō dicit aliquid,ꝑ qđ sua intersit: vt q͛ dicit electio-
nem suā cōfirmari,⁊ aduersarij cassari,q͛ facta de homine illitera-
to,irregulari,vel criminoso,⁊ non submittit,ideo snam per illam
nō impediri: tūc instante reo, ⁊ opponente,talis petitio nō est ad-
mittenda: ⁊ etiā iudex potest eam repellere ex officio,vt dixi: sed si
non repellat,procedit quod dixi.s. Per qđ dicit Jnn.reum debe-
re esse cautum,qñ datur libellus. Peto electionem meam confir-
mari,⁊ aduersarij cassari. Primo petendo quo iure petat cōfirma
ri: ⁊ si dicit,q͛ est canonica: statim subijciat. Multi sunt modi ca-
nonice electionis,scꝫ per cōpromissum,vel scrutiniū. Item quan-
doq͛ quis eligit iure suo,quandoq͛ iure deuoluto: tamen vltimo

dicit qđ in hoc est modica vis, scꝫ an exprimat modũ canonice electionis, an dicat tantũ, Peto electionē cōfirmari, qꝛ est canonica: vñ dicit, qꝛ dꝫ cautior esse quo ad secundā partē libelli, in qua petit electionē aduersarij cassari, vt petat causam infirmationis: qꝛ si dicat causam, q̄ vergat in preiudiciũ aduersarij, ⁊ cōmodũ actoris, qꝛ dicit qđ est facta de hoīe illiterato, criminoso, vel irregulari, idđ suā non dꝫ impedire, admittet petitio: alias repellet instante
20 reo. † Ex his decidit qđ de hac petitione, Peto talē fundũ, nō obstante aliqua venditione, ⁊ traditione facta aduersario. Vel peto centũ ex cā mutui, nō obstante pacto de nō petendo, vel snīa lata ꝯ me. Sup hoc quidā dicũt tales libellos nō recipiēdos: per qđ inferunt pari rōne nec admittendũ libellũ, Peto electionem meā cōfirmari, nō obstāte electione alterius: vel, Peto electionē meā cōfirmari, ⁊ aduersarij infirmari, vel cassari. Inn. dicit hos nō bene dicere: sꝫ bñ sunt recipiēdi. Alle. hic expressum ff. de pui. cre. l. Imperatores. ⁊ ff. qđ metus cā. l. metũ. §. sꝫ volenti. ⁊ l. si mulier. §. fin. ⁊ veteres actiones extincte vtiliter cōpetere possunt. ff. si ex noxa. cā agatur. l. ij. §. fin. ff. de capi. di. l. tutelas. §. libertates. C. si aduersus trāsac. l. ij. de accep. l. si. sic ⁊ in integ. restitu. vt not. de in inte. restit. tũ. ex literis. Dicit tñ aliquos dicere petētē debere exprimere cām quare nō obit. pactũ, vel snīa, vel vēditio: tñ quātũ ad hoc impiorer officiũ iudicis, qđ ipse in p̄dictis impendere nō dꝫ, nisi iusta cā expssa. Qđ no. qꝛ sicut in actione dꝫ exprimi cā, ita ⁊ in iudicis officio. Ad hoc l. i. §. pretor edixit. ff. de mino. Et dicũt quidā quod dꝫ primo cognoscere de vltima petitione, quā de prima. Qđ vltimũ nō plꝫ Inn. dicēti qđ imo cognoscēt simul de vtraqꝫ. no. de resti. in inte. tũ ex literis. putat tñ demũ has petitiones admittēdas, qñ p illā adiectionē aliquid accrescit actori: ⁊ hoc dꝫ in libello exprimere. Et si in libello nō dicat qđ accrescit sibi, nō dꝫ recipi libellus cũ adiectiōe, q̄ aduersario obest, ⁊ sibi nō prodest. arg. ff. de rei ven. in fundo. ⁊ no. de rescrip. plerũqꝫ. ⁊ hoc idē dicit de probationibus, ⁊ positionibus sup eisdē faciēdis: ⁊ si de eis nihil cōtineat, ſm Inn. in libello. De positionibus aũt, ⁊ probatiōibus superfluis nō admittēdis, vide qđ no. de ele. bone. ver. cōtra legati. ⁊ de off. dele. cũ
21 cōtingat. ⁊ de cōfes. c. j. ⁊ ij. li. vi. ſm Hosti. ⁊ Io. And. ¶ † Vltimo dicunt quidā qđ inquantũ adiudicat beneficiũ, lꝫ seruet libellus, ⁊ snīa, quasi videat declarasse ius: vt ptꝫ in iudicio famil. ercis. ⁊ cōmuni diuidũdo, tñ melius esset declarari ius, vel beneficiũ ad talē pertinere, quā adiudicari: qꝛ ius ex snīa nō constituit, sꝫ declarat. ff. de rei ven. l. ⁊ ex diuerso. ⁊ l. sicuti. §. sed si queraf. ff. si ser. vend. in Spec. de acti. in §. super petitionibus. versic. ceterũ. in iiij. col. ⁊ de
22 rescrip. mādatũ. Vide qđ ibi no. in vlt. col. ¶ † Venio ad gl. huius partis: hic sunt tres gl. examinantes p̄ncipale dictũ cap. circa decisionē pape occurrens in gl. in verbo, iustā causam. ⁊ in verbo, decernerēt. ⁊ in verbo, minus sufficienter. Dubiũ aũt formaf in verbo, decernerent. Videt qđ male papa retractet sententiā latam p clerico cōtra presbyterũ: qꝛ quantuncũqꝫ illa snīa legati esset cōtra ius partis, ex quo nō est appellatione suspēsa, snīa est aliqua, ⁊ trāsit in rem iudicatā, ⁊ nō pōt retractari. j. e. suborta. ⁊ c. cũ inter. ff. q̄ sen. sine app. re. l. i. Sol. Regula est, de qua opponit. Fallit primo hec regula, qñ snīa ferf iniuste cōtra absentem iusta cā, quātũcũqꝫ legitime citatũ: qꝛ tunc retractatur via restitutionis in integ. ⁊ ita fuit hic, arg. ff. de dam. infec. l. si finita. §. si forte. qꝛ non dicif p̄iudicatũ cũ eo, qui iusta cā presens esse nō potuit. ff. de rei ven. quesitũ. Nec dꝫ talis snīa mādari executioni. ff. de iudi. si pretor. Unde dicit gl. iudicē contra absentē nō debere accelerare sniam, ne postea veniens illā retractet restitutione petita, Sꝫ cōtra hoc signat gl. cōtrariũ. de restit. in inte. ex literis. cōcor. cũ ista. forte vult dicere qđ ibi nō fuit p̄bata absentia, ⁊ tñ retractaf. Soluit, spāle ibi i cā matrimoniali: ⁊ qꝛ non poterat haberi ibi recursus ꝯ p̄curatorē. ff. de eo, per quē fac. est eadem l. fin. Istā tenet hic Inn. dicēs qđ hic admissus fuit ad retractandũ bñficio restitutionis, vel potius supplicationis, cōtra sniam p̄pter absentiā. Huic obstat qꝛ absentia huic nō fuit sufficienter p̄bata. Sꝫ dicit gl. in verbo, minus sufficienter, in p̄n. ⁊ cōcor. Inn. hic qđ admissus fuit, lꝫ minus sufficiēter p̄baret, ne veritati opinio preualeret. Et sic aliqñ minus sufficiens p̄batio admittif. Idem dicit Inn. ⁊ dat simile s̄. de in integ. resti. ex literis. Sed obuiat, qꝛ non videt indistincte sniam retractari p̄pter absentiā: imo videt lōga distinctio, vt ptꝫ ff. de in inte. restit. l. si. ⁊ not. de p̄cur. querelā. Quidā dicũt qđ illa distinctio hic destruitur. Io. dicit hic qđ nō destruit: qꝛ ⁊ ibi concordat qđ p̄bata legitima absentia, ex quo nullo modo est defensus, snīa retractatur: absqꝫ dubio si plene p̄baret absentia ex iusta cā, snīa de rigore esset retractanda per viam nullitatis, si iudex sciret impedimētum, vel per viā restitutionis, si ignoraret. ff. de re iudi. l. quesitũ. ⁊ in l. si pretor. §. Marcellus. in fi. ⁊ hoc tenet ibi Bar. Sꝫ nō p̄bata legitima cā absentie inquantũ admitteret ad retractandũ, nō posset esse nisi ex plenitudine potestatis: qđ non esset trahendũ ad cōsequentiā, nisi hoc restringat ad causam beneficialē, in qua sit speciale, vt p̄pter absentiā minus legitime probatā possit retractari snīa, sicut in matrimonio dicif in c. ex literis. Et hoc satis placet. Vel nisi dicat: qđ hic retractat propter alia, iuncto isto, qui sequif in litera: ⁊ hoc fuit de mente litere. Et hoc ponit gl. in verbo, minus sufficienter. Ibi: ex pluribus causis. Nunqđ autē oēs cause iste requirant simul, an sufficiat altera, de se examinabit: sꝫ certũ qđ oēs sufficiunt simul, qđ probata sit minus sufficiēs absentia, qđ ex tenore snīe, ⁊ actorũ reperiat iudex circũuentus, qꝛ dixerit probatũ vbi nō est, vel nō p̄batũ vbi est, ⁊ qđ sniam tulerit cā nō sufficiēter instructa. Ex oīb⁹ istis pōt retractari snīa, saltē via restitutionis, vel supplicationis: ⁊ hic sic habemus tres casus, in quibus iniusta snīa retractaf via restitutionis, qñ est lata cōtra absentē, iusta aũt cā, ⁊ p̄baf absentia. Scđo, qñ est lata cōtra absentē, ⁊ nō sufficiēter probef, ⁊ lata est in cā beneficiali. Tertio, qñ est lata cōtra absentē legitima cā minus sufficienter probata, hic accedente qđ sit circũuentus iudex, ⁊ qđ p̄cessum habuerit nō plene instructũ. Et hunc vltimũ gl. ponit in verbo, minus sufficiēter ibi: ex pluribus, ⁊c. Et sic habes tres solut. in cōtrariũ. Nō obst. huic intellectui, qꝛ litera dicat, Nullius est momenti: qꝛ intelligif in effectũ. Unde hñ tenet quousqꝫ fuerit reuocata. Sic dicit gl. in verbo, decernerēt, que p̄sequif hunc intellectũ. ¶ Quartus casus, ſm Inn. qñ snīa ferf in aliquē iniuste in cā beneficiali: nā pōst sniam, etiā appellatione nō suspēsa, audif, quasi nō trāseat in rē iudicatā, vt hic: qꝛ omnis puritas dꝫ adesse in talibus, ⁊ malitia abesse. s̄. c. cũ olim. de elec. cum dilecti. Cōtraria aũt loquunf de alia cā a beneficiali. Et aduerte, qꝛ differt hoc ab eo, qđ dixi s̄. qꝛ ibi dixi audiri restitutionis via, lꝫ minus sufficienter p̄bata legitima absentia: p̄pter absentiā tñ audif, etiā nō probata ipsa absentia, quasi hec sit de sentētijs, q̄ nō transeunt in rē iudicatā. Et hoc sensit hic Inn. ⁊ s̄. c. cũ olim. ⁊ de dolo. cũ olim. ⁊ in c. cōstitutus. de rescrip. eo. tit. ad aures. qđ plene examinaui in c. ad audientiā. de rescrip. Dic de hoc vt ibi: qꝛ hoc nō est sic simpliciter verũ. Qua via aũt audiaf veniēs ꝯtra sniam, que nō trāsit in rē iudicatā, an via restitutionis, an via nullitatis, plene dixi in c. ex parte M. de resti. spo. ⁊ super glo. fi. ¶ Quintus casus, qñ ex tenore snīe ipsius deprehēdif iniquitas euidēs, vt hic erat: nā falsum reperiebaf in eo, qđ dicebat per attestatiōes fuisse probatũ qđ habuisset possessionē iuris patronatus. Itē in eo, qđ dicebat qđ T. in p̄batione defecerat. Ad hoc de pur. vul. c. ij. vide, si iniquitas pateret ex tenore snīe, dicebat verũ: vt s̄. c. i. ⁊ c. cũ inter. sꝫ hic nō patebat ex tenore snīe, sꝫ ex actis, iuncta snīa: quo casu snīa nō est nulla: qꝛ ex alio potuit motũ sui animi formare: vt s̄. de renũ. in p̄sentia. ⁊ est expressum s̄. e. cām. Nisi dicaf qđ hic p̄nũtiando se specifice retulit, ⁊ restringit ad acta, dicendo qđ ex actis erat p̄batum, vel nō probatũ: quo casu p̄pter relationē expressam vitiũ actoris videf in snīa, ⁊ apparet iudicē allegasse animũ ad solam p̄bationē actoris p̄pter relationē ad illā se restringendo: quo casu snīa est nulla. Et hoc sentit hic Inno. qui sic dꝫ intelligi. De quo plene dixi s̄. de p̄ba. quoniā cōtra falsam. Dic vt ibi dixi. Sic debent intelligi dñi de Rota, sua ꝯclu. cccxxxv. in fi. vbi tenēt sententiā nullā, qñ error ptꝫ ex actis. Allegat dictũ Pau. de re iudi. pastoralis. ⁊ arg. de sen. excō. Romana. li. vj. ⁊ idē notāt sua cōclu. cccxxxiiij. ⁊ hic. qđ hic dicif tenet Cy. in l. j. C. de erro. cal. dic vt dixi in dicta decret. qñ. ¶ Sextus casus, qñ dolo aduersarij snīa est lata cōtra aliquē: vt qꝛ iudex ab aduersario est circunuentus, sicut hic fuit: ⁊ ideo bene pōt hic snīa retractari, vt ptꝫ ff. de iudi. si pretor. §. Marcellus. ¶ Aduerte, si sentētia obtinef dolo aduersarij vtroqꝫ p̄sente, nō retractaf per hoc, sed p viā replicationis subuenif cōtra sniam: qꝛ si agif actione primeua, ⁊ excipif de snīa, replicabitur de dolo: vt l. elegāter. §. si dolo. ⁊ l. si a te. ff. de dolo. nisi esset lata ex falsis probationibus: qꝛ tunc retractaref, vt infra dicā. Sꝫ vbi est lata in absentē dolo presentis: tunc bene snīa est nulla. Sic dicit gl. Inn. hic, ⁊ sic intelligit infra illā l. si pretor. §. Marcellus. Et idem etiam voluit Innoc. s̄. de rescrip. cum dilecta. vbi ponit verũ intellectũ illius §. ad hoc glo. in l. seruo inuito. §. cũ pretor. ff. ad Treb. ⁊ est expressum. xxxv. q. ix. veniā. ⁊ c. sententiā. Quod est verum, qñ aliquid arripit pretori exprimendo falsum, vel narrando, ita quod subreptio est in falso exprimendo. Et licet quidam dicant hoc casu opus fore restitutione, teneť cōmuniter quod sententia sit nulla. Quod est verum, secundũ gl. in §. Marcellus. quādo scienter falsum, alias falso allegauit. Secus si dolus fuit re ipsa, ⁊ nō ex proposito: qꝛ tunc est opus restitutione, vt vult gl. notabilis ibi in verbo, sciēter. Quod bene not. qꝛ plures videbis errare, qui nō probabunt scientiā, ⁊ deducent nullitatē. Si autem arripit tacendo tantum, est dubium. Videtur quod non noceat sententie: tñ non teneatur allegare iura partis. Ad hoc tex. optime j. de appel. si duobus. ⁊ §. Marcellus. loquitur qñ falso allegauit: ⁊ sic fuit in falsum exprimendo. Puto contra, qđ vbi dolose tacet, adhuc procedet §. Marcellus. vt dixi in d. c. si duobus. Et hoc tenet expresse Inno. j. de accusa. c. fin. in gl. magna, ad fi. ibi: idē secus, si aduersarius substenuisset, ⁊c. Vbi autē ignoranter tacuit, tūc sententia est hoc casu retractabilis: vt d. c. si duobus. ⁊ not. Innoc. in loco preallega-

alle.que omnia nota. ¶ Septimus casus, qñ snia iniuste lata est, ⁊ transiuit in rem iudi. partes tñ volũtarie non opponendo de transitu in rem iudi. incipiunt disceptare de iniustitia snie corã iudice cõpetenti, ⁊ postea iudex cõperit sniam iniustam: certe tunc revocabitur snia: qꝛ de qua re iudex cognouit, ⁊c. de iu. de qua re. de causa pos. cum ecclesia ⁊ qꝛ ſm allegata ⁊ ꝓbata ꝓnuntiari debet. l. illicitas. §. veritas. ff. de of. pſi. xi. q. iij. nulla. ⁊ c. summopere. ⁊ c. vera. ⁊ hoc iurat iudex, in aut. vt iurisiuran. qđ presta. ab. co. ij. Si ergo ex actis apparet eã revocãdam, revocabit. ff. q̃ sen. sine app. re. l. j. §. 1. Hoc tꝫ Spe. in ti. de sen. prola. §. qm. ver. vij. ad prin. §. Casus iste est dubius, ⁊ ipsum plenius examinaui. de rescri. cũ dilecta. vbi ponit Inn. ⁊ tꝫ idẽ, licet ꝯ sentiat. s. de proba. qm contra. vbi etiã dixi. De ꝓbatione aũt facta post iuramentũ, vide. ff. de dolo. l. qđ si. deferente ibi transactum videtur ex delatione iuramenti nõ retractatur iuramentũ. ¶ Octauus casus, qñ reperit sniam latam nõ plene trãsmisso instructo ꝓcessu: quo casu est nulla. Et hec vna de causis hic all. ad hoc. s. de elec. dudũ. ij. Assignat cãm Inno. qꝛ tũc reperit sniam latam fore sine cause cognitione, ⁊ sibi ordine iudiciario: qꝛ iudex ꝓbationes partis nõ vidit. C. de sen. l. ꝓlatã. ij. q. j. per totum. ſm Inn. Hoc puto inquãtum sententia est lata in absentẽ tacito processu dolo presentis: vt dicit Inn. de accu. c. si. qui de facili ꝓbabitur, vbi acta fuerint cum eo, qui nũc presens fuit, agitata sunt: qꝛ semper dolus ꝓsumit. alias cessante dolo eius, ⁊ legitima absentia, ꝗꝗ absens sit, teneret ꝓcessus, ⁊ snia: qꝛ satis cã cognita lata est, ex quo visa sunt acta ꝓsentata, ⁊ imputari põt sibi quare nõ ꝓsentauerit. Puto tñ qđ quoquo modo, lꝫ nõ plene, si possit doceri de impedimento, ita qđ nõ appareat euidẽs negligẽtia, maxime in beneficiali, iudex poterit ex equitate via restitutionis in integrum partem ex integro audire: ⁊ sic hic inquãtum dicit sniam latã non visa ꝓbatione fore nullã, hoc intellige qñ hoc notũ est ex breuitate tpis, nõ aliter, qđ ꝓbationes nõ vidit: alr ꝓsumit ꝓ sententia: vt no. Bar. in l. ꝓlatã. Ad qđ de resti. in inte. cũ ex literis. ⁊ vide Inn. de conces. pb. post electionẽ. ⁊ gl. de cõsti. ecclesia. vbi etiã dixi. ¶ Nonus casus est, qñ post sniam ex confessione partis, pro qua lata est snia, apparet manifesta iniustitia: ⁊ hoc, qꝛ presumptio iuris, ⁊ de iure ꝓ snia tollit per ꝯfessionem: vt ptꝫ ex no. in aut. sed iam necesse. C. de do. ante nupt. ⁊ licet Inn. dicat in. c. qꝛ plerique. de immu. ecc. ⁊ idẽ dicit quando notoria alias est iniustitia: vt no. ipse de frigi. fraternitatis. ¶ Decimus, qñ snia est lata ꝓbatione a iure improbata, vt patet, de pur. vul. c. ij. Quid qñ falsa ꝓbatiõe: dicit. s. de probat. licet causam. ⁊ in. c. cum venerabilis. de exce. ⁊. ff. de re iud. diuus. dic vt ibi. ¶ Undecimus casus, in snia lata in causa matrimoniali. Et idem dicit hic Host. in oibus, in qbus seruata sententia damnarent anime: qꝛ ⁊ tũc volens probare cõtrariũ non auditur. de quo dixi. s. eo. cõsanguinei. ¶ Duodecimus casus, qñ post sniam latam reperiuntur instrumenta, ex quibus ptꝫ iniustitia snie: quo casu si est lata nõ integra ꝓbatione, retractatur: vt. ff. de iure iu. admonẽdi. ⁊ no. de pur. ca. ex tuarũ. ⁊. c. ij. de pur. vul. Sꝫ si est lata ex plena probatione, nunꝗ pretextu instrumenti noviter reperti retractaretur. Spe. in ti. de sen. excom. §. postremo. versi. illud aũt. dt qđ sibi subuenit petita restitutione in integrũ: nam si soluisset, posset ꝯdictione sine causa repetere: ergo ⁊ fortius retinere Jo. And. in addi. Spe. in ti. de instr. edi. §. postꝗ, sup ṽ. qd si solui. x. recitat Hug. tenuisse qđ põt agere ad interesse ꝯ creditorem reperto instrumẽto ad interesse: qꝛ creditor nõ reddidit instrumẽtũ debiti, qñ soluit, qđ facere tenebat, per. l. si qs ex argẽtarijs. §. vlti. ff. de eden. Et hoc tetigit Spe. in loco preall. Jo. And. in loco ꝓall. post Cy. in. l. j. de ꝯdi. inde. dicit qđ cessante etiã dolo actoris põt petere restitutionem ex clausula gnali. all. l. si is, ad quem. in si. ff. de acqui. here. ff. ad Trebel. l. seruo inuito. §. cum pretor. ⁊ idem tenet Jo. And. j. de pur. vul. c. ij. post Ja. de Are. ad hoc. l. si mater. ff. de excep. rei iu. in prin. ad hoc. l. si fideiussor. §. in omnibus. ff. man. ⁊. l. Imperatores. ff. eo. vbi speciale in negotio publico. Et dicit gl. j. eo. inter monasterium. in gl. si. quia ibi quando administratori potest imputari negligentia, est speciale. in alijs autem vbi potest imputari, ipsi non audiuntur ex clausula generali. Ex omnibus istis casibus possumus habere nouem solutiones ad contrariũ signatum, ⁊ nouem intellectus in. c. ⁊ hi casus sunt, in quibus snia propter iniustitiam cõcludentem nullitatem snie vel facultatẽ retractandi absque appellatione. Alij duo casus, in quibus euacuat effectus snie etiã appellatione nõ suspẽsa, etiã post executionẽ habentur. Primus in. l. si fullo. ff. de cõdi. sine causa vbi causa sentẽtie ex postfacto ad nõ cãm fui tibi condẽnatus, qꝛ male custodiui vestes lauandas, que subtracte sunt, quas postea recuperasti: nunc possum cõdictione sine causa repetere id, in quo dãnatus fui. Secundus casus, qñ exceptionem mihi competentem ⁊ legitimam opponere nõ potui, obstante statuto vel iure repellẽte exceptionẽ: nam damnatus potero post sniam repetere qđ solui sine cause condictione, sine qꝛ hic repellat statutũ ius excipiendi, per hoc nõ tollit viã agẽdi. Hoc dicit Bar. in. l. j. §. hoc interdictũ. ⁊. §. seq. ff. qđ vi aut clam. ad qđ de iureiur. debitores. Multi casus alij reperiunt in iure, in quibus sentẽtia est, nulla propter ordinẽ iuris, ⁊ alia vitia nõ cõcernentia iustitiã: de his agit suis locis. Sed hes hic tene mẽti, in quibus retractatio surgit ab instãtia, aliter ab iniustitia absque appellatione. Quatuor casus, quos ponit hic Host. contingentes circa sententiã: quia aliqñ est iniusta, ⁊ aliquo, aliquãdo iniusta, ⁊ nulla, aliquando iniusta, ⁊ quasi nulla: scienter omitto vt superfluos. Per hoc sunt expedite glo. in verbo, iustam. ⁊ in verbo, decernerẽt. ⁊ in verbo, minus sufficienter. Omissa gl. in verbo, alijs qđ accipio: videtur quod delegati legati nõ possunt subdelegare. C. de iudi. a iudice. vide s. de offic. deleg. super questionum. §. j. Quidam dicunt delegatum inferioris a principe nõ posse delegare ante litem cõtest. post litẽ contest. sic, ad instar procuratoris, qui nõ substituit ante litem cõtest. post sic. Ad quod de procur. c. j. lib. vj. ⁊ hec fuit opin. Azo. ⁊ Uin. quibus assentit Gof. in ꝯ pe. de lit. cõte. in prin. Et hec opin. nõ tenetur: quia nõ efficitur per litis cõtestationẽ dominus litis iudex, sed procurator sic: cũ quo quasi contrahit. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. licet alia ratio assignetur per doc. de appel. cũ causam. Secundo dicit gl. qđ delegatus inferioris a principe nõ subdelegat, ita quod possit cõtra subdelegatũ etiam eius iurisdictio repelli, sed bene subdelegat valide inquantum nihil opponatur: hic non fuit oppositum. Et fuit opi. Tan. ⁊ Lau. que licet doc. eam nõ impugnent, non placet mihi: qꝛ cũ adsit defectus potestatis in cõmittente, nihil iurisdictionis confertur: ergo ꝓcessus nullus, etiã si nõ opponatur. Non enim resoluit potestas postꝗ data est, sed ab initio nulla cõfertur. Ad qđ gl. in cle. j. de iure pa. Ideo dic, ⁊ hec est veritas, Delegatus inferioris a ꝓncipe nõ subdelegat mistũ articulũ cũ iurisdictione circa illud: sed bene subdelegat merũ ⁊ nudum articulũ, ſm Inno. Ideo qñque iudex vult cõmittere receptionẽ testium simpliciter, vel examinationem: ⁊ non põt. ſm Inn. qꝛ licet possit cõmittere quo ad scribẽdũ, nõ quo ad examinandũ. de cõsangui. ⁊ affi. c. j. Hoc nõ plꝫ Jo. An. nec de facto seruat. Ad qđ. C. de fide instr. iudicem. ⁊ aut. ibi signata. ſm Host. ⁊ in cle. iudices. de offi. deleg. ſm Jo. An. Sed certe si Inn. intellexit, vt nõ possit delegatus inferioris a principe subdelegare examinationẽ testium simpliciter, inquãtum est mistus articulus, bene dicit: ⁊ sic voluit dicere attenta subiecta materia, de qua loquebat. Et est causa, qꝛ talis articulus receptionis, ⁊ examinationis testiũ, inquãtum simpliciter committit, est mistus: qꝛ in eo videt electa industria. de offi. deleg. c. si. Nã hꝫ discernere, ⁊ scribere iudici, quanta fides adhibeat. ff. de fi. instru. l. si. iij. de fideius. cõstitutus. ⁊ refrenare multitudinẽ. ff. de testi. l. j. s. de testi. significauerunt. ⁊ c. cũ causam. testem vacillantem capere, ⁊ punire. C. de testi. nullũ. examinare articulos, ⁊ interrogatoria, ex quibus patet articulũ fore mistum, ⁊ industriã eius fore electã. Si Inno. intellexit quantuncunque iudicem etiã habentem potestatem delegandi nõ posse subdelegare examinationẽ testium, tũc male diceret: qꝛ in ciuili quilibet põt, licet nõ in criminali: vt in aut. apud. C. de fi. instr. ⁊ no. gl. de iudi. at si clerici. ⁊ in cle. j. de offic. deleg. Si intellexit delegatũ inferioris a principe nõ posse subdelegare receptionem testiũ, inquantum est merus, ⁊ nudus articulus, adhuc male dixit: qꝛ hec non fuit sua intentio: nam talis potest subdelegare, vt hic, ⁊ de app. cũ causam. de offi. deleg. c. si. ver. vices. li. vj. s. de offi. deleg. super questionũ. §. j. ⁊ in cle. j. de offi. deleg. Et dicitur merus articulus, receptio, ⁊ examinatio testiũ: vt si articuli, ⁊ interrogatoria omnia sunt plene examinata, vt numerus testiũ, limitatur, ita qđ nudus articulus est. De quo dic vt etiam no. in d. c. super questionũ. §. j. ⁊ c. fin. ⁊ dicta l. j. ſm Host. Quandoque iudex vult cõmittere solam scripturã attestationũ: ⁊ tũc dicit Inn. qđ sic: qꝛ potius videtur electa opera, quã industria: argu. de appel. cũ causam. Host. in hoc contra: qꝛ electa sit opera: non tamen sustinet sine consensu eligentis. ff. de solu. inter artifices. ⁊ certum est qđ multa potest in his tabellio. Item talis confidit de electo, qui nõ confidit de substituto. Dictũ Host. procedit, qñ in specie alicui commissa est scriptura: qꝛ tunc fatendũ quod alteri non cõmittit: ſm quãdo alicui commissa est receptio testium, quin iste possit alteri cõmittere scripturã, nec de facto, nec de iure negatur: ⁊ sic loquitur Innoc. Nam nudum factum scripture, contradicere potest. Ad hoc. s. de offic. delega. ex literis. de dolo. c. si. ⁊ d. c. cũ causam. de appel. Hoc seruatur, quicquid teneat Spec. in ti. de dele. §. j. versic. sed nũquid subdelegatus. vbi dicit hanc practicam reprobare per c. cũ causam. cui de facili põt responderi: ⁊ hoc seruat in curia, vt dicunt domini de Rota, sua cõclusio. clix. ¶ † Opp. gl. quod probata perceptione cẽsus, qui erat solutus patrono, probata sit possessio iuris patronatus: qꝛ qui est in possessione partis, est in possessione totius. ff. de seruit. l. vna. ⁊ qui minimam partem terre attingit, possessionem totius acquirit. ff. de acquir. poss. l. possideri. Et sufficit quod deputata sit ad vsum patroni. de preben. dilecto. Glo. prima dicit qđ perceptio pensionis, neque dominium probat, neque possessionẽ. ff. de acquirend. possessio. l. quamuis. §. j. Hec non est bona: quia li-

cet non queratur vera possessio rei, bene acquiritur possessio iuris annexi pensioni. Respondet qđ possessio pensionis bene acquirit, sed nō possessio presentationis: qꝛ ista iura sunt omnino separata, vt de se ptꝫ. Nec non satisfacit: qꝛ oīa hec claudunt sub hoc genere Jus patronatus: vt no. š. de resti. spo. i literis. ⁊ j. de capel. mo. dilectus. p Jnn. tertia solu. in fi. gl. perceptio partis iuris cū intentione querendi totū concludit possessionem totius, qū naturaliter illa est pars iuris, ita qđ ꝯcludit ad positionē totius. Ubi aūt nō concluditur ad positionē totius, tunc apprehensione illius querit totum: ⁊ ita est hic. Nam talis pensio pōt deberi patrono, ꝑter ius patronatus, ⁊ propter ius patronatus: pōt enim vnā pensionem reseruare vt patronus, omisso iure patronatus quo ad alia. xviij. di. Eleutherius. j. de iure patro. preterea. Et hoc plꝫ. Potest tertio responderi quod cū possessio iuris patronatus sit in debitore, perceptio illius pēsionis absq; patientia debitoris nō acquirebat quasi possessionē, nec pensionis, nec patronatus: vel si pensionis, nō iuris patronatus, per no. in d. c. in literis. ⁊ de off. oꝛ. cōquerente. Et hec sufficiāt: lꝫ aliqui dicant quod lꝫ per partes retineatur totū, vt in iuribus all. in gl. nō tamen per partes acquirit totum: arg. ff. de serui. l. pro parte. sed hoc nō est verū. vt in all. š. ⁊ l. p parte.

24 te. loquit in indiuiduis, que per partes non querunt. ¶ † Querit gloss. in medio. qñ census pensio possit queri patrono. Respondit gl. ⁊ bene, dic vt in ea, ibi: ⁊ hec pensio. vsq; ⁊ per talem: quia ibi est

25 tertia solutio. ¶ † Opp. gl. qđ ius patronatus transierit in creditorem, qꝛ transit cū vniuersitate. de iure pat. ex literis. de cōtrahē. emp. in modicis. Ad hoc, qꝛ fundo vendito accedūt seruitutes. ff. de contrah. emp. l. si aqueductus, ⁊ fundus dotalis etiā als inalienabilis transit cū vniuersitate. de fun. do. l. j. gl. soluit. aliud in venditione, vel alia alienatione, qꝛ tunc trāsit cum vniuersitate: aliud in pignoris oblatione. Assignat duplicem causam. Primo, qꝛ in venditione, ⁊ alia alienatione regulari notoꝛium est qđ transeant iura: sed secus est in pignoris oblatione: qꝛ nō transeunt iura, nisi specialiter exprimantur. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. j. cū simil. ff. de pig. l. oblatione. Et hanc rationem tangit glo. in duobus locis. Scđa ratio est: quia in venditione, ⁊ alia alienatione de eius natura transeunt fructus, ⁊ vt consumere possit, ⁊ ius, ⁊ exercitiū iuris patronatus cōsistit in fructu: igitur ille transit: ⁊ potestas presentandi, cū nihil repugnet, in pignoris oblatione trāseunt fructus, nō vt consumere possit, sed hoc modo vt in principali debito compensentur, aut restituantur: qꝛ non facit creditoꝛ fructus suos, nec illis ad libitum vtitur, sed cōseruare habet, aut compensare. Neutrum hoꝛum cōtingere potest hic: quia actus presentandi est fructus iuris patronatus, tales fructus non sunt cōpassibiles cū debito: nec collecti restitui possunt: quia facta presentatione non potest institutus remoueri: merito quod ius patronatus trāseat, repugnat nature pignoris: non transit ergo. Tene istam, lꝫ Dama. iij. q. sua. j. de iure pa. dixerit quod creditoꝛ presentabit nomine debitoris: qđ apparet falsum, vt hic probat. Quid aūt voluit glo. in fi. ver. argumentum contra apparet: nec in fine de ea nō est curandum: quia non habet intellectum, nec se ipsam, vt puto intellexit.

1 ☞ Sententia prolata a papa ordine iuris non seruato valet.

2 Sententia interlocutoria principis quando tribuat ius.

Judicare quando liceat exemplis.

3 Lis quando intelligitur contestari.

1 **In causis.** ¶ † Papa in sentētijs, quas profert, ordinē iuris nō seruat. Primo ponit dictū. Secūdo, ratio. Tertio exceptio. Nota-

2 bilia sunt clara. ¶ † Oppo. qđ snīa pape nō trahat ad consequentiam, vt ptꝫ C. de legi. l. iij. Sol. Diffinitiua trahitur ad consequentiam, interlocutoria non, nisi sit in iuris corpore clausa. ff. qđ me. causa, metū. §. j. Uel nisi sit lata cū cause cognitione, ⁊ partibus presentibus, ꝯm Jo. And. Unde qđ dicit gl. de interlocutoria in corpore iuris nō clausa, procedit, quando est lata ex voluntate, vel sine cause cognitione: ⁊ sic loquitur l. iij. C. de legi. Ad idē C. cōmi. vel epi. l. pe. ⁊ vlti. C. de sent. ex stipulatione. Jnquantū gl. dicit interlocutoriā clausam in corpore iuris facere ius, dicunt verum doc. hic, si hoc tenoꝛ eius patiatur: alias nō. C. de sacros. eccle. plures. Jnquantū dicit sententiā diffinitiuam facere ius, est verum, si tenoꝛ eius patiatur, ⁊ si non est contra legem in corpore iuris clausam: si tenoꝛ eius nō patitur, vel est contra legem, nō facit ius. Jtem hoc verum, quando est lata cū cause cognitione, ⁊ parte presente: qꝛ tunc facit ius: si sit lata sine cause cognitione, vel parte absente, nō. l. vlti. C. de legi. ⁊ l. qui repudiantis. de inoff. testa. Sententia autem inferioris a principe non facit ius: quia non exēplis, sed legibus iudicādū est: vt l. nemo. C. de sent. Speciale ergo est in sententia principis: quia lex est quicquid ei placet animo cōdendi legem. Jnstitut. de iure naturali. §. sed quod principi. qꝛ nō est presumendū quod processus suus habeat maculam, vel rugā. xxiij. q. j. in sede. ⁊ c. hec est fides. ⁊ qꝛ omnia presumuntur solēniter examinata. xxxv. q. xi. apostolice. Et not. de rescri. ad audientiam. Et nō habet superioꝛem, qui corrigat. de elec. licet. in fin. de quo š. de elec. venerabilem. per decre. dicit Host. papā non debere sine causa dispensare. Ad quod de prebē. de multa. in fi. vbi de hoc. ⁊ facit quod

3 no. de voto. nō est. ¶ † Ultimo dicit Host. quod practica curie habet quod per narrationem facti, ⁊ verbalem cōtradictionem, ⁊ petitionem, ⁊ responsionem coꝛam papa, ⁊ fratribus habitam inter partes, maxime in causis, intelligitur lis cōtestari, etiam nullo libello oblato: contra illud, quod not. de lib. obla. c. j. Hec ⁊ alia specialia in exemplum non sunt trahenda. de tempo. ordi. c. j. de offic. delega. quod translationem. secundum Hostien.

1 ☞ Sententia diffinitiua contra primam quando teneat. 4. 12.

2 Judices non possunt recusari, nisi cause recusationis sint sufficientes.

3 Exceptio recusationis quando proponenda.

5 Electus non dicitur abbas ante benedictionem.

6 Protestari quando sit vtile.

7 Rescripto non intendit papa alteri preiudicare.

8 Rescriptū ad lites debet facere mentionem de processu in genere.

9 Ordinatus a papa, seu benedictus abbas, vel episcopus, an sit diocesano subiectus.

10 Exceptio recusationis nō potest opponi post aliam exceptionem.

Judicis persona approbata quando censeatur.

11 Rescriptum secundum ad lites ex quo debet facere mentionem de primo ꝓcessu, vel exceptione, seu priuilegio, de quibus intelligat.

13 Sententia lata cōtra iuramentum, vel confessionem an teneat.

1 **Inter monasterium.** ¶ † Tenet secūda snīa diffinitiua lata contra primam, si de prima nō fuit exceptum, nec appellatum a secunda. h. d. ꝯm lect. quam ponit vltima gl. Adde ibi, si de prima scienter, ⁊ dolose nō fuit exceptum. h. d. Diuiditur in quatuoꝛ partes. Primo ponit thema decisum. Secundo causam diffinitionis. Tertio soluit quoddam obstaculum. Quarto diffinit. Secunda ibi: cum cōstiterit. Tertia

2 ibi: non obstante. Quarta ibi: factum. ¶ † No. j. recusationem etiā delegati non admitti nisi causa recusationis sufficiens allegetur.

3 ¶ † No. ij. exceptionem recusationis tanꝗ dilatoꝛiam proponendam ante litis ingressum. Not. iij. a quo surgit exclusio facultatis proponendi dilatoꝛiam contra iudicem per litis ingressum, quia surgit immediate a quadam tacita renuntiatione dilatorie exceptionis. ¶ Not. iiij. quod non valent secunde litere non facientes mentionē de primis, aut priuilegio per primas ꝯcesso, aut ꝓcessu,

4 si ante habitus est. Ad qđ de rescri. dilectus. j. ¶ † Not. v. qđ valet sententia cōtra sententiā, que nulla est, vel etiam que valida est, qñ secunda fuit in diuersis instātijs lata, ipsa secundis iudicibus nō ostensa ignoranter, vel dolose: ne sub pretextu noui, ⁊c. ¶ Not. vj. arg. benedictū a papa eximi quo ad aliquid a potestate ordinarij,

5 nisi preiudiciū ordinarij excipiat. ¶ † Not. vij. electū in abbatē nō vocari abbatē ante benedictionē, sed electū: datur igitur bñdictio nomine abbatis, sicut cōsecratio nomine episcopi, ⁊ palliū nomine archiepiscopi, ad executionē officij. de eta. ⁊ qua: cum contingat. de trāslac. c. ij. de vsu pal. nisi. Host. cōtra. š. de sup. neg. pla. c. j. de accu.

6 meminimus. in cle. de sta. mo. attendentes Jo. An. ¶ † No. viij. qđ vbi aliquid fit in iudicio, ꝗuis rationabiliter, per qđ potest alteri preiudicari, vtile est ꝓtestari, vt hic, ⁊ vij. q. j. pōtifices. de sup. neg.

7 pre. c. ij. in fi. † Et no. papam etiā per propriū factū non intendere alteri ꝑiudicare, nec iuri episcopali detrahere, etiā si eps sit schismaticus. de elec. qꝛ diligentia. nec per rescriptū, vel priuilegiū, nisi ibi specialis mētio habeatur: vt no. de offi. dele. sup eo. de cōfir. vti.

8 vel inuti. c. fi. ꝯm Host. ¶ † Quero an sufficiat de ꝓcessu facere mentionē generalē. Quod videt: nā prolixitatē actoꝛū non posset forte recipere pergamenū. Dic ꝯm Hosti. hoc esse arbitrariū: ita tñ qđ fiat expressa ⁊ spālis mentio de ꝑncipalibus articulis. de rescri. cū dilecta. de ꝓcur. in nostra. §. fi. Et de ordinationibus, š. eo. cū olim. š. ti. j. veniēs. Et de iudicibus, ⁊ litigantibus, ⁊ de his, de qb⁹ agit š. de do. ⁊ cont. ex literis. vbi de hoc. Et breuiter ita est interpretādū, vt ratio, ꝗ mouet delegantē, moueat ⁊ delegatū. de rescrip. sup literis. in fi. Et si delegatus remanet dubius, cōsulat delegantē. de sen. excō. inter. de offic. deleg. c. ij. de iudi. cum venissent. ꝯm Hosti.

9 ¶ † Quero, cuius diocesani hic preiudiciū excipiat. Dic illius, ad quem spectat abbates benedicere. de sup. neg. pre. c. j. ꝯm Hostie. ⁊ forsan reseruat hec protestatio quo ad promouendos in futurum. Simile de sup. negli. prel. c. ij. Uel intelligit qđ iste idē p bñdictionem pape non minus sit diocesano subiectus. de ma. ⁊ obe. p tuas. ibi fieri debuisse. š. de cōsue. cum dilectus. de verbo. signifi. abbate. Uel qꝛ dicebat se ius habere in electiōe, ꝯm Gofr. de postu. pla. bone. ij. de electio. qđ sicut. Lau. dicebat qđ ipsi dicebāt se ibi ponere abbatem, ⁊ monasteriū illud sibi subiectum: quas cū iudices scbi. ꝯm Pe. de Samp. qbus cōmissum fuerat qđ suaderēt illas friuolas ꝓcederent: vel forte loquit de primis, ⁊ lata fuit a secūdis iudicibus. ¶ Glo. j. ponit casum ibi: sancti Antonij. Jnn. dicit sancte

Anne.

10 Anne. Scda ⁊ tertia gl. sunt clare. ¶ †Opp. quod post ingressum iudicij possit opponi exceptio suspicionis: q2 tanꝗ dilatoria ꝓponi posse videt̃ vsq3 ad lit. cõte. q2 hic est terminus dilatoriarũ. C. de pba. exceptionẽ. iij. q. iij. offerat̃. ibi põt quis recusare iudicẽ, dato qd dederit fideiussores de stando iuri. Itẽ vt ibi dicit̃, exceptio de suspecto põt proponi vsq3 ad. xx. dies. Sol. Glo. hoc allegat pro ⁊ contra, ⁊ est clara, vide eã legendo vsq3 ad ver. super hoc. ibi ponit opin. primã qd exceptio de suspecto d3 ante omnes alias ꝓponi: ⁊ si aliã proponit, non põt post istã ꝓponere, siue in prima proposita obtineat, siue succũbat: q2 eo qd cõsentit litigare corã eo, eius tacite videt̃ approbare personã. In cõtrariũ all. de offi. deleg. insinuãte. Sed rñderi põt qd illa loquit̃ qñ exceptio superuenit post litẽ cõte. ad qd. C. de cõsor. eius. li. l. j. Hec vera dicunt isti, nisi ꝓtestetur qd per hoc nõ intendit cõsentire in iudicẽ. Jo. distinguit an in exceptiõe primo ꝓposita obtineat: ⁊ nõ põt ad illã de suspecto redire: q2 semel ipsum approbauit. An succumbat: ⁊ cũ tendat semper ad repellendũ iudiciũ, adhuc non plene consensit in iudicẽ: merito põt ipsum recusare. Gl. vltimo residet cũ opi. Tan. ꝗ ꝓposita alia exceptione nõ possit ad istã redire, siue in prima succũbat, siue obtineat, vt pt3: q2 semel quãtuncunq3 litigãdo corã iudice, litigãdo approbat personã iudicis, siue ꝓ se, siue cõtra se sniauerit, f3 Ber. S3 ex hac opi. sequit̃ incõueniẽs: q2 si reus petat sibi dari copiam rescripti, dicet actor, Talis est ꝑsona, cui d3 credi. xcvij. dist. nobilissimus. Si petet libellũ, dicet actor, Nõ est de ꝯsuetudine. Et hoc faciet solũ vt iudex sup ea ꝓnuntiet: ideo de hac exceptione qñ debeat, ⁊ possit ꝓponi, vltra opi. positas in gl. ponũt̃ hic ꝑ doc. plures. Quidã qd qñcunq3 vsq3 ad. xx. dies poterit ꝓponi, ex quo hoc a iure cõcedit̃: q2 bñficiũ iuris a nemine est auferendũ. de reg. iur. indultũ. li. vj. Alij, vt Phi. Ja. de al. ⁊ Abb. ⁊ Gul. in Spe. de dila. §. nũc videamus. in fi. qd semꝑ vsq3 ad lit. cõtest. põt opponi. C. de iur. omn. in. l. nemo. ad hoc. C. de iudi. apertissimi, saluo nisi fuisset datus alius terminus ad dilatorias oẽs ꝓponendas. de excep. pastoralis. Nec ob. ant̃. offerat̃. q2 hodie inducie sunt arbitrarie. ĩ. tit. pxi. cũ sit. Imo aliqui reputant fatuũ ꝓponentẽ recusationẽ ante: q2 hoc iudicẽ cõtra se ꝓuocat. Spec. tñ in Spec. in tit. de recu. §. si ãut recusatiua. ⁊ §. finaũt recusatio. ꝯsuluit opi. Tan. tenendã: ⁊ idẽ cõsuluit Host. de pba. quoniã. ⁊ hoc ibi remittit. ⁊ ad id, qd not. in Summa de off. dele. §. s3 nec illud. ver. qñ d3 fieri. Alia est opi. Jo. in §. offerat̃. ⁊ recitat Gof. in Summa, de dila. §. ij. ⁊ Innoc. hic, qd nõ solũ ante alias debẽt ꝓponi, s3 etiã ante. xx. dies. Alij dicũt qd si reus ꝓuocat ad sniam, amplius nõ recusat: si ꝓuocat̃, sic: arg. ff. de cõdi. fur. l. ⁊ id. ĩ. de excep. cũ inter. Jo. An. t3 qd per quã negat̃ iudex, ꝓcedat, ⁊ ꝓcedere d3 illã de suspecto: nã si nõ est iudex, nõ est recusatio necessaria, maxime cũ longiorem habeat tractũ recusatio, cũ debeat iri ad arbitros: vtile em̃ esset ꝓtestari, l3 nõ sit necessariũ. Alias vero exceptiões, ꝑ quas nõ negat̃ iurisdictio, vtputa excõicationis cõtra actorẽ, ita qd nõ cõtra rescriptũ vel dilatoriã solutionis, istas precedere d3 recusatio. Ad hoc qd not. in Spe. de excep. §. viso. ver. porro. Et hãc opi. tenuit Tan. in ordine iudiciorũ, qñ factũ cõsuluit cũ Tan. vel qd ꝓtestet̃ post factũ tenet precedentẽ opi. Si tñ qs velit tenere opi. Tan. ꝓcise põt rñderi ad obiecta. Nã si dicat̃, reo l3 proponere cõtraria, tñ ꝓponẽdo ea, ꝑ que cõsentiat in iudicẽ sibi ꝓiudicat. Nõ ob. qd nõ videat̃ consentire in iudicẽ, qui postulat sibi edi genꝰ actiõis. Dic qd aliud est hoc petere, aliud excipere: q2 primo casu nil agit, per qd ꝯsentiat in iudicẽ: scdo sic: q2 petit ꝓnũtiari. Nõ ob. ant̃. offerat̃. q2 exceptio suspicionis intra. xx. dies ꝓponi põt, nisi aliter huic exceptioni sit renũtiatũ tacite vel expresse: qd fit alias ꝓcedẽdo corã ipso. Per ꝗ dicit Inno. qd ꝓponẽs cõtra procuratorẽ aduersarij nõ põt iudicẽ recusare: q2 proponẽdo ꝯ ꝓcuratorẽ videt̃ ꝓponere qd, per qd cõsentiat in iudicẽ, cũ petat sup hoc ꝓnuntiari. Sed si actor ꝓponat cõtra procuratorẽ rei, ⁊ idẽ ꝓcurator recusat iudicem, hñ ꝓcedunt insimul hec iudicia: q2 ille, q recusat, nõ eligat iudicis illius sniam sup procuratione, sed eius aduersarius, ⁊ iudiciũ reddit̃ inuitũ. ff. de ver. ob. inter stipn. §. j. Quedã que ꝓseqnit̃ Host. vt notissima omitto. Bar. in l. qdã cõsalebat. ff. de re iud. tene: per l. fi. C. de except. qd hec exceptio d3 proponi in ingressu iudicij, anteꝗ aliquid proponat, per qd videat̃ in iudicẽ cõsentire, vel cõsensisse: ⁊ sic loquit̃ opi. Tan. ⁊ rñdet ad obiecta, vt s. Dicit tñ qd si ꝓponat simul exceptionẽ recusationis, ⁊ aliã, per quã videat̃ in iudicẽ ꝯsensisse; qd videbit̃ ex ordine intellectus, prius posita illa, per quã iudicẽ recusat: arg. ff. de here. insti. l. talẽ. de vul. sub. l. ij. §. s3 si ita. dicit qd tutius est qd preponat̃ exceptio cõtra iudicẽ: idẽ t3 in quacũq3 declinatoria. ff. de iudi. nõ videt̃. per l. s3 ⁊ si susceperit. ⁊ ꝑ dictam l. fi. semꝑ mihi visum fuit exceptionẽ recusationis, ⁊ quãcũq3 aliã, que proponit̃ cõtra personã iudicis, posse opponi vsq3 ad lit. cõtest. q2 iste est terminus cõmunis dilatoriaꝝ. Nã nõ video differentiã inter recusationẽ, ⁊ alias exceptiones, per quas ꝯcludit̃ nõ iudex: q2 sicut põt recusationi renũtiare, ita põt in iudicẽ ꝯsentire prorogando: ⁊ tñ cõiter tenet̃ qd vsq3 ad lit. cõtest. nõ inducit̃ prorogatio saltem irreuocabilis, quin opponi possit, l3 actũ aliũ gesserit vsq3 ad cõtestationẽ litis: ⁊ tũc de duobꝰ erit alterũ, qd aut lite cõte. retro finget̃ iudex, vel qd ante fuit iudex ad validitatẽ actoꝝ, reuocabiliter tñ vsq3 ad ꝯtestationẽ litis: vt dt But. in. l. ij. ff. de iu. ⁊ Jo. And. in addi. Spe. in ti. de cõpe. iu. adi. §. j. ver. qd si a ꝑn. ⁊ v. seq. Et hoc pl3 post factũ, qñ factũ cõsulo cũ Jo. An. Tan. ⁊ Bar. ⁊ hec sufficiãt.

11 ¶ †Querit gl. qd cõprehẽdebat ꝑuilegiũ, de quo in lr̃a, ex cuius taciturnitate vitiant̃ lr̃e. Dic, comprehẽdebat ius electionis spectare ad monachos sancti Lanfredi. sic. s. de ꝯsue. cũ dilectus. qd nõ debuit taceri. de rescr. cũ ordinẽ. Inn. dicit qd hoc nil facit ad rẽ. Host. dt ꝯ. Ex quo nota qd nõ v3 rescriptum, vel priuilegiũ contra priuilegiũ impetratũ nõ facta mẽtione de priuilegio. de priui. ex parte. de rescri. cõstitutus. ⁊ c. cũ ordinẽ. dic vt ibi: sc3 si rescriptũ habeat aliquã clausulã priuilegiatã detrahentẽ priuilegio, ꝓcedat dictũ Host. als nõ necesse est qd fiat mentio de priuilegio cõcernente merita, sicut nec de perẽptoria. de lit. cõtest. c. j. li. vj. Et inquantũ gl. sequens dicit de exceptione mẽtionẽ faciendã, intellige qñ exceptio respicit processum, non quando est perẽptoria.

12 ¶ † Opp. qd iudices ostẽsa licẽtia nõ eã postposuissent: q2 obstante snia debuissent ꝓnũtiare ꝑ monasterio sancti A. absoluendo. s. eo. sicut. dupliciter exponit̃, scdm qd duplex est intellectꝰ. Primꝰ, qñ snia erat nulla, ꝗ primo erat lata, vel ex defectu ordinis iudiciarij, vel q2 lata ab incõpetẽti, vl q2 lata post appellationẽ, vel altero respectu: ⁊ tũc hec snia nõ obstat, tũ q2 nõ fuit ostẽsa, tũ q2 si fuisset ostensa, ea posthabita. i. ea reiecta ꝯrium statuissent. s. eius, qd comprehẽdebat̃ ĩ snia ostẽsa, si fuisset ostẽsa: ⁊ sic exponit̃. xxiij. q. iiij. dt Sara. ⁊. C. de spon. l. j. Et hoc sequit̃ gl. in verbo nõ obstãte. ⁊ gl. sequens in ver. ⁊ hec expositio. ¶ Scdus intellectꝰ, qd snia non erat nulla, s3 valida: ⁊ tũc lr̃a vult imputãdũ parti, ꝗ nõ ostẽdit sniam, ꝙ si habuissent posthabita: ⁊ sic sunt due partes, ꝯriũ statuissent. s. eiꝰ, qd statuerunt: vñ imputet̃ eis, qd nõ ostẽderũt: tñ ꝓtextu instrĩ nouiter reperti nõ retractet̃ snia: ⁊ hic est verior itellectꝰ, quẽ tãgit gl. in verbo, post habita. in prin. ⁊ in fi. Videt̃ qd triplici capite isti monachi sancti Antonij debuerũt audiri corã papa opponẽdo de snia ꝑma lata. Primo ꝑ viã restitutiõis: q2 si nõ opposuerũt corã primis iudicibꝰ, debuerũt postea petita restitutione, cũ ex hoc lesi essent, etiã istã exceptionẽ ꝓponere. de resti. in inte. c. ij. ⁊ c. j. Scdo, q2 in causa applõnis põt opponi perẽptoria omissa in ꝑncipali. vt pt3. C. de tẽp. app. ꝑ hãc. de testi. fraternitatis. cũ simil. Tertio, per viã nullitatis: q2 scda snia ꝯ primã est ipso iure nulla. ij. q. vj. itẽ. §. diffinitiua. l. j. ff. ꝗ sen. si. ap. re. ⁊. l. j. C. qñ ꝓuo. non est ne. Gl. ad primũ fatet̃ qd fuissent auditi per viã restitutionis: sed hoc nõ petierũt, ideo sibi imputẽt: nã admissi fuissent. Nã peti poterat vt dicit Jo. And. si ledebat̃ ecclesia: secus si eorũ persona tñ: vt no. de rest. in integ. c. fi. ⁊ no. in cle. j. e. ti. in gl. ij. ¶ Ad scdm ꝯrium dicit Jo. qd dicitur in causa appellationis posse peremptoriam opponi, est verum. qñ in prima instantia fuit ignoranter omissa: secus si sciẽter, ⁊ dolose ad fatigandum aduersarium fuit omissa: quia nõ poterit in causa applõnis omitti. Quod nota, q2 limitat. l. ꝑ hãc. ⁊ similia. Idẽ dt gl. s. de rescri. ad audientiã. Pro hac opin. allegat. Host. ꝑ locũ a speciali. de exce. exceptionẽ. licet posset induci cõtra directo. Insti. de exce. §. item si in iudicio. ad hoc de pleb. presenti. §. loca. li. vj. ⁊ qd ibi no. Nõ videtur placere hec gl. quia ex litera, vel indecisa non apparet de scientia in omittendo. Secunda sol. ponit̃ per glo. qd dato qd appellauerint, appellatio fuit interposita ab interlocutoria, q2 exceptiones friuolas recusationis nõ admiserũt: ⁊ q2 allegabant secũdas lr̃as valere, que etiã nõ valebant: ⁊ sic recesserunt ꝯtumaciter nõ expectata snia: vnde cũ appellauerũt a diffinitiua, vel q2 etiã vt cõtumaces appellare nõ poterant, nõ audiunt̃ appellantes. ij. q. vj. §. sunt quorũ. Ex quo habes qd exceptio peremptoria nõ põt opponi in causa applõnis ab interlocutoria: q2 ab illa cũ causa appellat̃, ⁊ op3 qd ex specifica causa appellandi iustificet̃: vt in cle. cũ a repulsione. de app. Secundo qd recedens appellans frustratorie vt verus cõtumax nõ auditur appellãs. de quo dic hodie vt in cle. j. de dolo, ⁊ cõtu. ¶ Ad tertiũ contrariũ respondit gl. snia ꝯ sniam nõ v3: verũ, qñ prima snia ostenditur secundis iudicibus, ⁊ ꝓnuntiant ꝯ eã: ⁊ sic loquuntur iura in ꝯriũ all. Secꝰ aũt qñ snia nõ fuit primis iudicibꝰ ostẽsa dolose, fm Jo. Sed gl. dicit qd siue scienter, siue ignorãter sit omissa, ⁊ nõ ostẽsa primis iudicibꝰ, nõ obstabit snie scde: q2 pretextu noui instrĩ. vel nouiter reperti, ⁊c. vt optime dicit lr̃a. Imputẽt ergo sibi, si nõ ostẽderũt. Propter que in prin. gl. ponit regulã, quod regulariter snia ꝯ sniam non valet. Fallit primo, qñ prima snia nõ fuit, siue ignoranter, siue sciẽter, primis iudicibus ostensa. ¶ Secundus casus, qñ snia est lata ꝯ primam, ea prima ostensa, ⁊ a secundis iudicibꝰ reprobata, vt nulla. ĩ. c. primo. l. j. §. j. ff. ꝗ sen. sine appe. rescin. ff. de cõpe. l. qd iudicet. §. j. ¶ Tertiꝰ, qñ ꝗstio fuit de prima, an fuerit iudicatũ, vel nõ, ⁊ ꝓnũtiatũ fuit nõ iudicatũ. ff. ꝗ sen. sine app. res. l. j. ¶ Quartꝰ, in negotio publico. ff. de re iu. Imperatores. vt q2 reperit̃ instrumẽtũ nouiter, ex quo obtinuisset, vbi succubuit. Et dicit hic Jo. qd ecclesia

in hoc casu nõ equiparatur reipublice, lꝫ Accur. ibi no. contrariũ,
alleg. in aut. de nõ ali. §. si minus. Pro eo facit. xxiij. q. iiij. qd ergo.
⁊ qꝛ iura ecclesiarũ dicunt publica. ff. de iusti. ⁊ iu. l. j. §. publicatũ.
C. de sacrosan. eccl. l. si. Ad hoc qđ no. post Gofr. j. e. pxi. super vltima
glo. ⁊ no. dꝫ transa. sub pretextu. Sed quicquid sit in illo casu, opꝫ
qđ petat restitutio. ❡ Quintus casus est in l. admonẽdi. ff. de iure
iur. qñ snĩa fertur nõ omnino integra ꝓbatione: põt enim recitari
inuento instrumento: ⁊ snĩa cõtra illud, qđ prius erat sniatũ tenet.
❡ Sextus, qñ si seruet prima snĩa, vertit periculũ anime, tenet se-
cũda snĩa cõtra primam, etiã si ostendat snĩa prima. s. e. lator. c. cõ-
sanguinei. no. gl. que extendit illos casus ad alios, vbicũqꝫ vertit
periculũ anime: ⁊ sic nõ iustificat snĩa ex solo acquiescere partium.
Idẽ not. Ja. xxx. q. ix. in summa. ad hoc qđ no. s. in rubrica. Idem
Inno. hic. dic vt plene dixi. s. e. cõsanguinei. Fallit etiã in casibus,
quos habes. s. eo. cũ Bertoldus. ❡ Oẽs casus sunt clari, excepto
pmo, quẽ repetã, ⁊ examinabo j. Ex his casib⁹ habem⁹ presertim
ex trib⁹ primis tres solutiones ad cõtrariũ, qđ ibi qñ fuit ostensa:
hic, qñ fuit nõ ostẽsa. ❡ Scđa, qđ ibi qñ nõ fuit reprobata, qꝛ nul-
la. hic qñ fuit reprobata qꝛ nulla. Sꝫ hic diuinat. ❡ Tertia, qñ nõ
fuit ꝓnũtiatum nõ iudicatũ: hic qñ fuit ꝓnũtiatũ iudicatũ. hic
etiã diuinat. ❡ Quarta ponit ꝑ Inn. vt ꝯtrariũ, pcedat qñ snĩa non
fuit opposita, nec ꝓbata: hic qñ fuit opposita. sꝫ nõ ꝓbata. Hec de
pẽdet a pma, ⁊ erat falsa primo mẽbro: qꝛ qñ nõ fuit ostẽsa, nec op-
posita, ⁊ nõ ꝓbata, snĩa dꝫ valere. ❡ Quinta, qđ snĩa cõtra rẽ iudi.
nõ valet: sꝫ bene valet cõtra sniam. Hec põt esse vera, quo ad secũ-
dam partẽ, ⁊ qñ aliquo remedio est suspẽsa: quo ad primã põt esse
vera, ⁊ falsa. ❡ Sexta sol. vt ibi nõ valet snĩa cõtra primã aliquã:
hic valet cõtra primã nullã. Hec bona quo ad primũ membrũ, sed
est nimiũ generalis: quo ad sm nõ est indistincte bona. ❡ Septi-
ma ponit ꝑ quosdã, vt ibi nõ valet scđa snĩa cõtra primã, qñ iudex
sciuit primã sniam: hic valet, qñ iudex ignorauit. Allegat qꝛ iudi-
cis sciẽtia aliqñ operat vt nõ valeat snĩa. j. de ap. si duob⁹. ff. de off.
presi. l. si forte. Hec põt esse bona, vt dicã j. Sꝫ isti dicũt hoc verũ,
vt nõ valeat iudice sciente, etiã si pars nõ opponat. Hoc mihi nõ
placet, vt patebit j. Nõ plꝫ etiam Jo. And. hec sol. qui putat tam
ꝓprie nõ tenere sniam cõtra primã, qñ pars ⁊ iudex ignorabãt de
prima, nõ est equũ qđ beneficiũ ignorantie partis ledat ex sciẽtia
iudicis, ꝑ quã potius iuuari dꝫ. de rescri. ex parte decani. Solũ enĩ
ad excludendã vel concludendã culpam in iudice ponderat scien-
tia iudicis, vel ignorantia. Nec obstat c. si forte. ⁊ c. si duobus. q̃ lo-
quunt cũ procedit qui iudex nõ est: quo casu ponderat scientia, vel
ignorãtia: vt in ca. si duobus. reperit pars in culpa. ❡ Octaua so-
lutio ponit hic ꝑ Jo. And. vt hic valeat snĩa cõtra sententiam, qñ
prima sciẽter ⁊ dolose nõ fuit opposita: si aũt scienter, sꝫ nõ dolose,
⁊ fortius si ignoranter est omissa, tunc nõ valet snĩa cõtra senten-
tiã, vt ibi, nõ obstãte primo mẽbro gl. C. de trãs. si diuersa. vbi dicit
prima gl. qđ nõ valet snĩa scđa cõtra primam, etiã lata de expresso
consensu partiũ: ergo multo minus ex tacito. Ergo dato qđ vera
sit illa gl. nõ sequit qđ si scientia nõ nocet, ergo nec dolus. Hoc etiã
pcedit in penã sciẽtis ⁊ dolosi, nõ sciẽtis tantũ. Ad qđ de rescrip.
sup literis. Ultramõtani, vt refert Cy. in l. i. C. qñ prouo. nõ est ne-
ces. ⁊ recitat Butri. ibi, ⁊ in l. nã ⁊ postea. §. si dãnet. dicunt qđ scđa
absolutoria ꝯtra primã condemnatoriã valet: qꝛ est quid imputet
actori, q habuit primã cõdemnatoriã, qñ iterato egit, ⁊ habuit ab-
solutoriã. Sed si prima sit absolutoria, secunda cõdemnatoria, illa
nõ valet: qꝛ nõ est qd imputet reo, cũ iudiciũ reddat in inuitũ. Et
hoc nõ plꝫ Jo. And. hic: qꝛ eadẽ est ratio vtrobiqꝫ: ⁊ qꝛ snĩa nõ est
contra legẽ, sed cõtra ius partis: ⁊ sic vtraqꝫ deberet valere. Ideo
Butri. dicit qđ in eadẽ instãtia nõ valet secunda cõtra primã: qꝛ ꝑ
primã est functus officio, ⁊ finita est instãtia. Dic qđ si de prima nõ
est oppositũ, ⁊ nõ probatum, valet secũda: qꝛ imputare hꝫ sibi, qui
nõ opposuit: cũ ista nõ sit de exceptis, que ꝓponantur post sniam.
l. ij. C. sen. rescin. nõ pos. Idẽ si nõ ꝓbauit, qꝛ nõ potest ꝓbare post
sniam si opposuit, ⁊ est reprobata, idẽ. l. qđ in dic. de cõpẽ. si oppo-
suit, ⁊ probauit, ⁊ eã non reprobauit expresse, tũc procedit l. j. C. qñ
ꝓuo. nõ est ne. Bar. tenet indistincte secundã in diuersis instantijs
valere ꝯtra primã in eadẽ, nõ ꝑ rationẽ Butri. Ad primũ allegat
l. si duob⁹. ⁊ hoc ponit ibi. ⁊ gl. ff. de excep. rei iud. Ad hoc, qꝛ si non
tenet cõtra iuramentũ, vt l. nã ⁊ postea. §. nã si dãnet. ff. de iureiur.
Idẽ tenet in d. l. j. Excludo casus nõ dubios: certi sunt casus, qb⁹
nõ est dubiũ sniaꝫ valere ꝯ sniam. Primus, qñ pma est aliquo re-
medio retractabiliter suspẽsa, vt appellatiõis, restitutiõis, vel sup
plicatiõis: ⁊ planũ qđ tũc scđa vꝫ ꝯ primã. j. de fide instr. cũ Jo. de
testa. Raynaldus. ⁊ c. Raynuti⁹. de rest. in inte. c. ex literis. e. ti. c. ij.
li. vi. cũ si. ❡ Scđs casus, qñ snĩa nullo remedio est suspẽsa, sꝫ pma
est nulla: adhuc certũ est qđ scđa valet ꝯ pmã, vt hic, sm duas lec.
de p tr. vul. c. ij. C. de sen. q̃ sine cer. quan. l. si. cũ simil. ❡ Terti⁹ ca-
sus, qñ fuit pma aliqua, sꝫ fuit reuocatũ in dubiũ de viribus pme,
⁊ fuit ꝓnũtiata nulla, vt dixi s. ❡ Quart⁹ casus, qñ fuit reuocatũ
in dubiũ, an lata fuerit prima, ⁊ ꝓnunciatũ qđ nõ erat lata: qꝛ hic

snĩa nõ est directo ꝯ sniaꝫ: tũc valet scđa vt dixi s. ❡ Quintus ca-
sus, qñ snĩa scđa põt in aliquo diuersificari a prima rõne tẽporis,
vel alia de cã, de qua C. de ve. iu. enu. l. ij. §. contrariũ. vt si in prima
snĩa fuit ꝓnuntiatũ me debere, vel rem meã esse: in scđa ꝓnuntiat
me nõ debere, vel tuã nõ esse: quorũ vtrũqꝫ põt esse suo tpe, ⁊ valet.
Ad qđ de testi. cũ tu. de peni. di. j. periculose. de si. instr. imputari. ⁊
qđ ibi no. C. de testi. aut. si dicat. C. si mã. ita ve. ne ꝯsti. l. j. ff. de mlo.
in cause. §. si. nã tũc valet scđa, quasi cessauerit causa prime. de re-
nun. post trãslationẽ. ver. ceterũ. ff. de execu. tu. l. ex oratione. arg. ff.
de pe. here. l. itẽ videdũ. ⁊ l. illud. ❡ Sextus casus est, qñ snĩa scđa
cõtra primã lata illi directe aduersat, nec possunt aliqua via diuer
sificari: lata est tamẽ secũda cõtra primã absqꝫ alia instãtia: ⁊ tunc
scđa snĩa est nulla, siue cõsonet, siue cõtrariet prime. Primo qꝛ la-
ta est a iudice, q functus est officio. Scđo, qꝛ lata est absqꝫ instãtia,
etiã si pars, cõtra quã fertur, cõsentiret: qꝛ nõ põt renũtiare solẽni
tatibus iudicioꝝ: vt no. de off. deleg. de causis. de libe. obla. c. i. de re
iudi. c. j. li. vj. ❡ Septimus casus, qñ scđa snĩa fertur in diuersa in-
stãtia cõtra primã, illo, ꝓ quo lata est pma, sciẽter, vel dolose omit-
tente exceptionem de prima: ⁊ tunc sm verũ casum hic valet scđa
cõtra primã. ❡ Octauus casus, qñ fertur snĩa cõtra primã, eo, ꝓ
quo lata est prima, omittente primã sniam ⁊ exceptionẽ eius scien-
ter, sꝫ nõ dolose, aut ignoranter: ⁊ hec est dubitatio. Jo. And. tenet
hic secundã nõ valere cõtra primã, per d. l. j. opꝫ videri cãm, ꝓpter
quã snĩa contra sniam nõ tenet. Quidã dicũt, vt sit finis litiũ. Nec
nõ plꝫ Bar. qꝛ hac rõne nõ valeret snĩa ꝯtra iuramentũ, nec cõtra
transactionẽ, cũ ambo sint remedia litis decisoria: vt l. j. ff. de iure-
iur. ⁊ l. post rem. ff. de transac. ad hoc. l. nam ⁊ postea. §. sed si dãnet.
ff. de iureiur. ❡ Scđa ratio assignatur: qꝛ snĩa lata cõtra sniam est
cõtra ius: qꝛ ius fit ex snĩa: vt l. pe. ff. de iusti. ⁊ iure. snĩa autẽ cõtra
ius nõ tenet: vt s. e. cũ inter. Et has decidit gl. in d. l. j. Nec hoc plꝫ
cõiter: qꝛ snĩa contra ius partis valet, ex quo est expressus error in
sententia: vt d. c. cũ inter. ⁊ c. j. Secũdo, qꝛ snĩa ꝯtra ius nõ redactũ
ad corpus iuris valet, etiã expresso errore: vt in l. cũ ꝓlatis. ff. de re
iudi. ergo ⁊ valebit ista cõtra tale ius: cũ snĩa nõ descripta in iure.
❡ Tertia ratio assignatur ꝑ Bar. ⁊ Bu. qꝛ scđa snĩa reperit lata
a iudice functo officio suo, vel lata extra instantiã: ideo nõ tꝫ. Hec
rõ est bona in se: sꝫ inquantũ cõcludit sniam in diuersa instãtia la-
tam valere indistincte, multũ restringit l. j. que dicit indistincte qđ
nõ valet: ⁊ est cõtra rationẽ huius tex. qui se fundat sup validitate
prime, qđ hic operata fuerit nõ ostensio snĩe. Itẽ l. j. ff. que sen. sine
app. rescin. videt loq qñ snĩe sunt late in diuersis instãtijs: qꝛ pꝫ in
exceptione, cũ excipiat casum, qñ reuocatũ est in dubiũ de viribus
prime. Dicebã qđ rõ est, qđ snĩa facit notoriũ: ⁊ snĩa est nulla, q̃ est
lata cõtra notoriũ. no. de sen. exc. c. Romana. li. vj. §. i. no. Inno. de
frigi. fraternitatis. ⁊ c. cũ nr̃is. de cõces. pbẽ. in addi. lꝫ hoc senserit
Pe. vt recitat Cy. in l. j. C. de sen. vbi dicit qđ cã est, qꝛ snĩa dꝫ ferri
sup dubio, nõ sup certo. Ad hoc tex. nõ cauillãdo. s. e. inter cetera.
vbi pꝫ qđ snĩa nõ valet cõtra manifestũ. Ad hoc de app. solicitu-
dinẽ. versic. si vero. vñ cõcludo indistincte qđ snĩa lata ꝯtra sniam
in diuersis instãtijs nõ tenet, qꝛ snĩa fuit pmis iudicib⁹ ostẽsa, ⁊ nõ
reuocato in dubiũ de viribus eius, vel iniustitia eius, statim iudex
ꝓnuntiet ꝯ illã, snĩa nõ tꝫ, tanqꝫ lata ꝯ notoriũ, de quo iudici ꝯstat.
Ubi aũt foret lata snĩa cõtra primã, prima nõ ostensa, est secus: qꝛ
reperit lata ꝯ ius, qꝫ notoriũ, de quo iudici nõ constat. Nec facio
differẽtiã an dolose, vel nõ dolose omiserit opponere. Itẽ an igno
ranter, vel sciẽter: qꝛ qñocunqꝫ omiserit, snĩa nõ reperit lata cõtra
notoriũ, de quo iudici cõstet. Secus si illa ostẽsa ꝓnuntiat ꝯtra eã.
Qđ intelligo, vt dixi, qñ nõ est reuocatũ in dubiũ de virib⁹ prime,
vel qñ est reuocatũ in dubiũ de iustitia, vel iniustitia ei⁹, vel est re-
uocatũ, ⁊ nõ apparet aliqd de iniustitia. Ubi aũt ostendit iniusti-
tia, vel cõfessione partis, tũc valet snĩa: qꝛ notoriũ cõfundit noto-
riũ: vt no. Innoc. de immu. ecc. qꝛ plerisqꝫ. Idẽ si alia ꝓbatione de-
tegeretur scđo iudici iniustitia: qꝛ ex quo iã notoria ꝓbatione ap-
paret iniustitia, scđa snĩa iuuat cõtra notoriũ prime. Et sic intelli-
go Inn. de rescrip. cũ dilecta. s. e. cũ Bertoldus. de frigi. fraterni-
tatis. ad hoc qđ no. Arch. ij. q. vj. §. diffinitiua. ⁊ Host. s. e. cũ olim.
13 vbi dicit qđ snĩa ꝯ sniam tꝫ, qñ notoriũ est de iustitia prime. † Ex
hoc decidit quid de snĩa lata cõtra iuramentũ, vel contra cõfessio-
nem: puto qđ teneat: vt in l. nã ⁊ postea. §. sed si damnetur. ff. de iu-
reiur. qꝛ multa possunt opponi ꝯtra iuramentũ ⁊ confessionẽ, que
nõ contra sniam: lꝫ enim cõfessio, ⁊ iuramentũ habeãt in se ꝓsum-
ptionẽ iuris, nõ tñ inducũt ꝓsumptionẽ de iure. sicut snĩa: nã con-
tra confessionẽ admittit ꝓbatio, ⁊ aliqñ cõtra iuramentũ, nisi qñ
transit in transactionẽ. ff. de dolo. l. sed ⁊ si deferente. iuncta l. pe. C.
de iureiur. qđ secus est in snĩa. Inter diuersos tamẽ valet snĩa cõ-
tra sniam. Uide Inno. qui fi. sint legi. causam. Et est cã, qꝛ notorie-
tas nõ se extendit ad diuersam personam, que non fuit in iudicio.

1 ☞ Snĩa lata ꝯtra priuilegiũ si ab ea nõ fuerit appellatũ, tenet.
2 Sententia lata super certis articulis libelli continentis diuersos
valet illis liquidatis, ⁊ alijs dilatis.

Monachus

3 Monachus quando per se, ⁊ quãdo per aliũ in iudicio esse possit.
4 Possessorio si accumuletur petitorium vbi prius de possessorio
cõstat, super eo fertur sententia, ⁊ executioni mandatur, dilato pe-
titorio. 11.
5 Sententia lata contra subiectum non preiudicat vero domino.
6 Sententia quando ob dubium non impediatur promulgari.
7 Possessorio restituende si agatur super re incorporali sufficit p-
bare se fuisse aliquando in quasi possessione.
8 Probationes due vbi inuicem simul concurrunt, iudicandum est
pro illa, que efficaciora iura concludit.
9 Sententia vt non noceat ignoranti vocato ad ius que requirãtur.
10 Sententia an possit per condemnatum peti vt reuocetur pretextu
instrumenti de nouo reperti.
12 Exceptiones vbi pars altera proponit, si iudex illas omittat, an
videatur reprobare.

1 SVborta. ¶ † Tenet sentẽtia lata cõtra pri-
uilegiũ ostensum, vel nõ ostensum,
si ab ea non fuerit appellatum, vel supplicatũ. h. d. Et
tria facit. Primo premittit processum, ⁊ sententiã sup
possessorio latam. Secundo ibi: verum. committit ipsius executio-
nem, ⁊ causam super petitorio. Tertio ibi, iudicibus. petitorium
diffinit, diffinitũ moderatur, ⁊ quoddã soluit obstaculũ, ibi: subie-
ctionem, quã vendicabat episcopus. ibi: Innocẽtij secũdi, ibi: sibi.
sc3 episcopo: cũ prima facie esset instructũ priuilegio plene vt de-
buit. s. e. cũ Bertoldus, remittẽtibus: erant enim iudices perple-
xi propter priuilegium Inno. ⁊ sniam Alexandri. nescientes ergo
2 quid eligerent, remiserunt negotiũ ad papã. ¶ † Not. j. qd vbi in
eodẽ libello plures accumulãtur actiones, ⁊ articuli, quorũ aliqui
facilius expediunt, potest iudex p partes pronuntiare expediẽdo
3 articulos, de quibus cõstat, alijs dilatis. ¶ † No. monachos in o-
mni causa, in qua possunt esse in iudicio, in omni illa, alio nõ repu-
gnante, possunt cõstituere procuratorem. Simile s. de resti. spo. ex
parte. de iudi. intelleximus. ¶ Not. quasi possessionẽ probari par-
4 tiũ confessione. ¶ † Not. vbi in eadẽ instantia accumulatũ est pos-
sessoriũ ⁊ petitoriũ, si prius cõstat de possessorio, super eo fert snia,
⁊ executioni mandat, nec defertur vsq ad sententiam in petitorio.
De hoc in c. cũ dilectus. de cã pos. ⁊ in c. cum ecclesia. ⁊ c. ad vltimũ.
5 ¶ † No. pro ⁊ cõtra, qñ per sniam latã contra subiectũ non preiu-
dicat vero domino, etiam iudicante super subiectione. de hoc s. e.
6 cũ super. ¶ † No. qd dubium qd in quolibet casu certi cõcludit iu-
dici iustitiã, illud super eo nõ impedit sententiã promulgari, qñ in
quolibet euẽtu nota est iudici iustitia. Pro hoc l. Gallus. §. ⁊ quid
si tantũ. ff. de lib. ⁊ posth. ¶ No. qd valet snia cõtra instrumentũ, ⁊
priuilegium etiã iudici ostensum, ⁊ in iudicio productum. ¶ Not.
7 illud, pretextu priuilegij, ⁊c. ¶ † No. qd ad cõcludendũ in possesso-
rio restituende super re incorporali, sufficit probare se fuisse aliqñ
in quasi possessione: quo probato obtinet cõtra nunc resistente: q2
censetur eũ possessione priuasse, eo qd non respõdit, ⁊ qd subditus
resistit apparet spoliatus: vnde competit episcopo vel interdictũ,
vel iudicis officiũ, vel cõdictio: de quo Inn. remittit. de elect. que-
relã. de resti. spo. sepe. dic vt ibi dixi: ⁊ vide omnino qd not. in c. ac-
8 cedẽs. j. vt lite nõ conte. ¶ † No. qd vbi vtraq pars fundat inten-
tionẽ suã, iudicandũ est pro illa, que efficaciora iura producit. Ad
hoc de postu. prela. bone. ij. in fi. vbi de hoc. ad hoc de pba. l3 cãm. ⁊
9 est hoc arbitrariũ. de test. in nostra. ⁊ c. fi. fm Host. ¶ † Opp. quod
sententia sup subiectione debuerit preiudicare Pape. j. e. quãuis
Innoc. dicit qd Papa ignorauit ius, qd habebat in monasterio:
alias sibi preiudicasset. ff. eo. l. sepe. Not. bene nõ sufficit scire iudi-
ciũ motum super iure suo, vel ad se spectante, s3 op3 etiam qd sciat
sibi illud ius cõpetere. Quod not. bñ: q2 valde limitando declarat
illa iura: ⁊ multoties contingere põt quẽ scire litigiũ sup iure, qd
h3 ex psona alterius, in quo põt cadere ignorantia probabilis. de
iureiu. cũ quis in ius. vel fm Host. nõ preiudicauit sibi: cũ hoc fe-
cerit ex necessitate publici officij. De qua re enim cognouit, tñ iu-
dicare op3. de causa pos. cũ ecclesia. ff. de iudi. de qua re. sicut dici-
mus in pupillo, ⁊ tutore pro eo agente, vel authoritatẽ prebente. C.
de admi. tut. l. cũ quedã. ff. ex qui cau. ma. l. ve3. l3 sit secus in officio
voluntario, sicut est officiũ aduocationis, ⁊ pcurationis. de inoffi.
testa. aduersus. §. fi. ⁊ l. fi. rñ. j. ff. de rei ven. l. officiũ. ff. queãdmo. te.
ape. l. si qs ex signatoribus. C. de inoff. test. l. parẽtibus. s. de trãsac.
ex literis. tutius tñ est iudici quod suũ ius excipiat, sicut hic fecit
Papa. Nec mirũ, si cõseruat ius suũ, per protestationẽ, qui sic cõ-
10 seruat etiã ius aliorũ. s. e. proxi. in fi. ¶ † Vltimo Jo. An. remittit
de questione condemnati, qui post condemnationẽ reperit instru-
mentũ: remittit ad Spe. de sen. execu. §. vlti. ver. illud autẽ. ⁊ de in-
stru. edi. §. postq. ver. quid si solui decẽ. vide qd scripsi s. e. cũ Ber-
toldus. ⁊ Jo. An. de pur. vul. c. ij. ⁊ gl. in l. si fideiussor. §. in omnib9.
ff. mandati. ¶ Gl. j. ⁊ ij. sunt clare. in fi. ¶ Glo. ij. dicit rationẽ qua-
11 re. vide per gl. de fo. compe. conquestus: in gl. ij. ¶ † Gl. iij. colligit
primo quod accumulato possessorio ⁊ petitorio, si cõfessione cõstat
de possessorio, prius super illo pronuntiat. Et dicit hic Inn. dignũ
not. quod qñ vtroq iudicio agit, dilato petitorio pnuntiat super
possessorio, de quo cõstat statim per cõfessionẽ: vt hic. S3 ipse hoc
reprobat dicens quod constat, qualitercunq probat, ⁊ obtinet: q2
suspẽso petitorio põt quis psequi possessionẽ. de cau. pos. c. pasto-
ralis. Host. remittit de restit. spo. ex cõquestione. ad fi. ⁊ vide eo. tit.
sepe. in gl. dicit Inn. ⁊ j. de cõces. preben. post electionem. in verbo,
sniam. in fi. Colligit scdo quod qui obtinet in proprietate, obtinet
in possessione, in quo etiã ante succubuit, qñ iudicia in snia accu-
mulant. ad qd de causa pos. cũ dilectus. ¶ Oppo. gl. quod Papa
ɔtra epm in proprietate debuerit pnuntiare, ex quo nihil pbabat
sup ea: de cã pos. cũ ecclesia. vt eccle. be. vt nostrũ. in gl. dicit qd epi-
scopus fuit psecutus tantũ possessoriũ, petens inducias ad pro-
bandũ cõtra priuilegiũ sup petitorio: vel ipse ex officio suo voluit
puidere episcopo: alias nõ recte pcessisset Papa. Vel dic quod p
possessorio tantũ actũ fuit: ⁊ eps petijt causam cõmitti quantũ ad
12 petitoriũ, qd melius videt. ¶ † Opp. gl. qd sit aliud exceptionem
omittere, aliud reprobare: vt pt3 in exceptione cõpensationis: q2 si
opponit, ⁊ iudex eã expresse nõ reprobat, sed ea omissa procedit ad
sententiã, non videt eam reprobare, quin iterato possit opponi: ⁊
tamẽ secus, si ea expresse reprobat. ff. de cõpen. qd in diẽ. §. j. Gl. di-
cit quod speciale est in cõpensatione. Sed dic qd aliud in cõpensa-
tione, que põt opponi ad merita, ⁊ in executiõe: vnde si expresse nõ
reprobat: vnde reseruata ad executionẽ: secus si expresse reprobat:
aliud in exceptionibus, que tantum possunt opponi ad merita: q2
eo qd non admittunt, videntur reprobari, cũ nõ possint reseruari
ad executionẽ, nec ibi opponi: ⁊ q2 per sententiã excludunt. l. ij. C.
sen. rescin. nõ posse. ¶ Vltima gl. colligit qd solo facto perdit pri-
uilegiũ. alle. cõcor. de hoc in c. cum accessissent. de constit. dic vt ibi.

1 ☞ Sententia, a qua fuit appellatum, retractatur si cõstat testes
conspiratores fuisse. 21.
2 Accusare possunt canonici proprium episcopum de criminibus.
3 Visitatores ⁊ inquisitores generales qua practica dentur.
4 Capite infirmato infirmari videntur membra.
5 Inquisitio committi videtur appellatione correctionis.
6 Procuratorem canonicum regularem cõstituere possunt mona-
chi, ⁊ canonici regulares.
7 Monachus an possit procurator constitui.
8 Clericus potest de crimine agere ciuiliter.
9 Procurator monachus an possit committere vices suas.
10 Inquisitio an sit fienda in loco accusati, vel possit fieri extra.
11 Inquisitores possunt dici iudices, ⁊ quomodo inquisitores gene-
rales possunt ab administratione remoueri.
12 Inquisitores possunt super pluribus articulis per partes proce-
dere, ⁊ principales articulos expedire, alijs dilatis.
13 Iurare cogitur is, contra quem sit inquisitio.
14 Laudum potest super certis liquidatis per partes pronuntiari
super diuersis articulis alijs dilatis.
15 Inquisitores non possunt procedere lite non contestata. 19.
16 Testes conspiratores non probant contra inquisitum. 22.
17 Appellatione emissa possunt in causa appellationis allegari cau-
se concludentes sententie nullitatem.
18 Publicatio an concludatur per ostensionem inqueste.
19 Sententia in causa inquisitionis lite non contestata lata vel non
citata parte inquisiti, non valet.
20 Appellationem nõ iustificat sola voluntas probandi causam ap-
pellationis a diffinitiua coram iudice a quo.
23 Testium inhabilium receptio nõ grauat partem, nisi statim pro-
bentur inhabiles.
24 Probari põt in causa appellationis, quod in principali fuit se-
mi plene probatum.
25 Testes an sufficiat obijcere vt non exigatur probatio obiectius.
26 Appellatio quãdo iustificatur sola voluntate probandi exceptio-
nem, que non fuit admissa.
27 Attentata oia an sint indistincte reparanda, appellatione emissa.
28 Testis criminosus an probet etiam contra infamatum.

1 CVm J. ⁊ A. † Snia, a qua fuit appellatũ,
retractatur, si cõstat testes, ad
quorum dicta tantũ lata fuit, conspiratores fuisse, ⁊ cõ-
tradicente parte receptos. h. d. Primo ponitur factum
coram Papa narratum. Secundo dat iudices appellationis, ibi:
quia vero. Prima subdiuiditur: quia primo ponit delegationem
principalis cause, ⁊ eius formam. Secunda, ibi: iudicis processum,
⁊ sniam delegatorum. Tertia ibi; a qua. appellationẽ ab eo inter-
positã, ⁊ prosecutionem ipsius. Secunda etiã subdiuiditur: quia
prima in certum casum mandat processum primorũ irritari, ⁊ de
nouo inchoari. Scda ibi: si vero. sub triplici membro mãdat pro-
cessum cõfirmari, quoddã soluens obstaculũ ibi: quia licet. ¶ No.
primo qd canonici regulares non solũ nomine ecclesie, sed etiã suo
procuratorem cõstituere possunt etiam aliũ canonicum regularẽ,

2 fm Inn.¶ †Scdo no.cõcanonicos ecclesie posse propriũ episco-
pum de criminibus eius superiori deferre,ꝛ accusare:ꝛ non solum
possunt deferre crimẽ immediate,sed criminis infamiã:qꝛ interest
3 sua nõ habere episcopũ de criminibus infamatũ.¶ †No.practicã
dandi visitatorẽ,ꝛ inquisitorẽ generalem in capite,ꝛ in membris.
4 ¶ †Not.hic expressum,qd ꝓpter infamiã epĩ põt ad inquisitionẽ
ꝓcedi contra mẽbra:qꝛ infirmato capite,infirmari videntur mẽbra.
Hec sunt notabilia prime partis vsqꝫ ad ver.iudices.hic expedio
5 dicta doc.ꝛ gl.¶ †Not.scdo ab appellatione correctionis inquisi-
tionẽ committi.Itẽ qd is,cui committitur correctio,priuat bñficio.
6 ¶ †Opp.qd monachi nõ constituant ꝓcuratores,nec cõstituantur.
xvi.q.i.qui vere.ꝛ c.monachi.de accu.c.pe.lxxxvij.di.ꝑuenit.Dicit
Inn.qd monasteriũ indubitãter ꝓcuratorẽ monachũ cõstituit.de
ꝯsue.cũ dilectus.de iura.cal.Imperatorũ.cũ multis simil.Itẽ re-
ligiosi in causis,quas habẽt,ꝓcuratores cõstituũt:vt si fiat inqui-
sitio ꝯ ipsos,vel ipsi inquisitionẽ ꝓmouẽt ꝯtra prelatũ:vt hic,ꝛ de
trãsa.c.pe.In tñ qd cõtra volũtatẽ episcopi,ꝛ ꝓlati,possunt mo-
nachi denuntiare malũ prelatũ,ꝛ ad hoc ꝓcuratorẽ constituere:vt
ptꝫ hic.iij.q.vij.qꝛ ꝓpter.quinimo ꝛ ꝓ ꝓsecutione cuiuslibet nego
tij,in qua plures monachi agẽdo,vel defendẽdo,admittuntur,pos-
sunt vnus vel plures ex eis negotiũ ꝓsequi,etiã cõstitui ꝓcurato-
res ab alijs eorũ noĩe.de accu.c.olim.Ad hoc qd no.de testi.insup:
vt ptꝫ in cle.religiosus.de ꝓcur.Idẽ si agãt de ꝓlati sui electione.
j.eo.ad ꝓbãdũ.de rescrip.cũ dilecta.de elec.cũ inter R.Idẽ in ac-
cusatione:ꝛ denũtiatione ꝓlati sui:quo casu sunt eis expẽse de bo-
nis monasterij ministrãde.j.de accu.ex pte.ꝛ generaliter vbicunqꝫ
lꝫ monacho agere,lꝫ per aliũ literas impetrare,ꝛ eãm ꝓsequi.Ad
hoc de excep.dilecti.in ꝑn.ibi:transmissa vobis,ꝛc.regulariter eñ
obtinet ꝙ ꝓcuratorẽ cõstituit is,cui ꝑmittitur agere.ff.de ꝓcur.l.j.ꝛ
melius est qd monachus agat per aliũ,quã se ipsum.s.de synd.c.i.
7 ¶ †An aũt possit ꝓcurator cõstitui.Dicit Inn.qd quilibet mo-
nachus põt ꝓcurator ꝯstitui ab abbate in negotio monasterij sui.
xvi.q.i.qui vere.ꝛ c.monachi.nõ aũt in suis ꝓprijs.scꝫ abbatis ne-
gotijs:puta si fiat inquisitio ꝯtra eũ,vel alia ꝓpria negotia insur-
gũt,fm quosdã,cũ ꝑdicta capitula dicãt qd ad hoc vt monachus
possit hec negotia forẽsia exercere,duo requiruntur,abbatis mãda-
tũ,seu authoritas,ꝛ monasterij vtilitas,fm aliquos.Inn.dicit qd
etiã in inquisitione,ꝛ alijs negotijs abbatis,ꝛ in electione ipsius,ꝛ
in alijs,põt monachus esse ꝓcurator:qꝛ in hoc vertitur vtilitas mo-
nasterij,vt bonus abbas ei ꝑficiatur,ꝛ ꝑfectus defendatur,fm Inn.ꝓ
que dicũt ꝓcuratores electorũ:qd qui defendũt ꝓlato sibi ꝓ succes-
sores deberi salaria,illi dicũt cõtra:qꝛ seruierunt ꝑsonis:videtur in
vtroqꝫ ꝑonderãdus euẽtus,ꝛ in electo distinguẽda cõcors electio a
discordi:ꝑ decre.cupiẽtes.de elec.li.vi.Per ꝑdicta dicit Inno.qd
ꝓ laico patrono,vel ꝑncipe,vel magno defensore,siue vtili amico
monasterij,videtur qd possit monachus esse ꝓcurator:nã officiũ
ꝓcurationis fortius ꝓhibetur cl̃ico,quã monacho.v.q.iij.qꝛ ep̃s.ix.
q.iij.cũ scimus.ꝛ tñ dicitur ep̃s Arelateñ.ꝓ dño ville Mõtispessu-
lani,q nec suus ꝑnceps est,nec patronus,sꝫ amicus tm̃,per papã
admittitur procu.j.qui fi.sint legi.ꝑ venerabilẽ.fortius ergo mona-
chus admittitur,cũ in amico ꝓcuretur vtilitas monasterij,ꝛ si is,ꝯtra
quẽ admittitur,excipiat quod in hoc nõ vertitur vtilitas monasterij:
Replicabitur qd nõ ꝑtinet ad eũ de hoc excipere:qꝛ nec inquirere,
nec scire possent vtilitates monasterij.q̃ forte ita occulte sunt,qd
nõ expedit eas esse notas aduersario:sꝫ ꝯuẽtus,ad quẽ ꝑtinet sci-
re,ꝛ tractare vtilitates monasterij:vel etiã ipse monachus,q ꝯsti-
tuitur,posset cõtradicere ex hac cã:quinimo de mãdato ep̃i põt ipse
ꝯstitui ꝓcu.xvi.q.i.qui vere.imo,qd plus est,ꝯ voluntatẽ ep̃i ꝛ ab-
batis possunt monachi denuntiare malũ ꝓlatũ,ꝛ ad hoc ꝓcurato-
res cõstituere,vt hic ptꝫ,ꝛ iij.q.vj.qua ꝓpter.Predictis non obst.
xij.q.j.non dicatis.vbi dicitur qd nec literas recipere dꝫ monachus
sine licẽtia superioris:qd intelligitur de literis etiã priuatis,ꝛ amica
ꝑilibus,ꝛ simplicibus sibi missis:multo minus ergo ꝓcuratorias
suscipere dꝫ:absqꝫ licẽtia:qꝛ intelligitur de literis missis ꝓ sua vtili-
tate,non ꝓ vtilitate monasterij.Illud regulariter verũ.Fallit qñ
ꝓcurator cõstituitur,vt hic,ꝛ alijs casibus a iure exceptis,fm Inn.
Remittit Inn.de postu.c.ij.ꝛ qd no.de ꝑui.cũ olim.in gl.iõ acqui-
8 uit.¶ †Opp.qd ꝓ alijs nõ poterant renũtiare iudicio criminali.
de pen.tue.Sol.Intellige qd hic agebat de crimine ciuiliter:in ci-
uilib⁹ aũt tales dicuntur cõsortes litis:vt no.de cõsti.cũ M.ad hoc
9 de ꝓcur.cle.religiosus.¶ †Gl.q̃rit an possit ꝯmittere vices suas.
10 Gl.qd nõ,vt s.de off.dele.qm̃.§.j.¶ †Querit gl.an in ipso loco di-
no debeat fieri inq̃sitio,an extra locũ possit.Gio.dicit qd nõ possit
extra locũ,nisi moriantur,de quorũ vita q̃ritur.Tu dic ꝙ indistincte
alibi fieri nõ põt,saluo eo,qd dicitur de offi.dele.statuim⁹.li.vi.ꝑ quã
reprobatur qd dixit hic Vinc.qd si illi,quibus sic scribitur,parte nõ op-
ponente in alio loco ꝓcedat,ꝛ sñiam ferat,valet sñia.ff.de procur.
si filius.§.veterani.Tu dic cõtrariũ,nisi in casu predicte decre.sta-
tuimus.lib.vj.fm Io.And.ad qd de rescrip.statutum.§.in nullo.
11 li.vj.¶ Venio ad ver.iudices.¶ †No.j.qd inq̃sitores iudices ap-
pellantur.ꝛ dicit Io.And.qd lꝫ melius inquisitores appellarentur,
tñ iudices dicuntur,qꝛ ad modũ iudicũ ab administrati õ deponũt,
ꝛ exceptiones admittant.In quo tamen sit inter istos dña,remit
tit Host.de iu.exhibita.¶ No.inquisitores gñales posse ab admi-
12 nistratione remoueri.¶ †No.inq̃sitores super pluribus articulis
posse per partes ꝓcedere,ꝛ principales articulos posse expedire,
13 alijs dilatis.¶ †No.fm Host.qd is,ꝯ quẽ fit inquisitio,cogitur iu-
14 rare.De quo de acc.qualiter.ij.¶ †Opp.qd nõ debeat ꝓnũciari
per partes.ff.de arbi.l.qd tamẽ.So.Delegat⁹ ꝓnũtiat per ptes.
Idẽ in ordinario.Idẽ ꝛ in arbitro:nisi sit dictũ vt de oĩbus ꝓnun
tiet,ꝛ cognoscat.Nunquid autem tales visitatores sint ordinarij:
vide Fred.suo consi.xci.De materia gl.dic vt.s.cum inter.¶ Ve
15 nio.ad versi.aqua.¶ †No.j.inquisitores non debere procedere lite
16 non contest.¶ †No.ij.qd cõspiratores ꝯ inquisitum nõ sunt in te
17 stes recipiẽdi.¶ †No.qd in causa appellationis põt doceri,ꝛ op-
poni de nullitate processus,ꝛ possunt cause allegari concludentes
18 nullitatem sententie.¶ †No.qd actus publicationis,ꝛ ostensiõis
testiũ,vr esse de substãtia iudicij,vl saltẽ de iustitia,vt illis omissis
sñia reddatur iniqua.No.qd aliud est publicare attestationes,ꝛ aliõ
est ostendere.ꝛ sic sunt diuersa.Per qd videtur qd publicatio nõ
concludat ostensionem:ꝛ quod nõ sufficit publicare,nisi ostẽdantur.
19 De quo dixi de testi.fraternitatis.¶ †Opp.qd in causa inquisi-
tionis possit ꝓcedi ad diffinitiuã lite nõ ꝯtest.vt lite nõ ꝯte.qm̃.§.
sunt ꝛ alij.Gl.fatetur qd hec causa nõ est bona:dicit tñ qd citari dꝫ
ꝛ opponi debẽt sibi capitula fm formã.§.dꝫ.Scdo dt hñdo vel in
gl.ꝛ hoc intellige,dꝫ dicere vel hoc intellige:alias non haberet sen
sum,nisi illõ,ꝛ hoc itellige,referas ad tex.ꝛ nõ ad illa,q̃ sunt dicta
in precedẽti parte gl.ꝛ est sensus qd vbi procedit ex inquisitio-
ne,altero ꝓsequẽte exigitur cõtestatio litis.Alt.ad hoc Host.de iur.
cal.c.pe.Pe.ꝛ Abb.dicunt qd in gñali non fit litis contestatio:in
speciali vocatur is,cõtra quem fit inquisitio:qui si respõdet,habe
tur ꝓ cõtestata:sicut ꝯtumax procedi potest contra eum.vt lite nõ
cõte.qm̃.§.sunt ꝛ alij ad hoc qd no.sup vit.de hoc plene dixi vt lite
nõ cõtest.qm̃.§.sunt ꝛ alij.dic vt ibi.¶ Opp.gl.qd papa debuerit
moueri ad sentẽtiãdũ ex causa,qꝛ nõ sunt ei ostẽsa capitula.de acc.
qualiter.Gl.dt qd hec fuit sufficiẽs causa.Papa tñ ab alijs mo-
uetur,qꝛ forte ab hac nõ cõstitit:debebat ergo probari.Inn.dicit
hic qd forte alij fuerũt publicati:sed nõ dicta cõspiratorũ,qd non
erat necesse,si ex eis ad sñiandũ nõ mouebatur:vel forte,fm eũ,licet
nulle attestatiões fuerunt publicate,nõ tñ propter id reuocabitur
sñia,cũ ex eo nõ fuerit appellatũ,ꝓ qd nõ est grauamẽ illatũ ꝯ ius
litigatoris,transit in rẽ iudi.vel approbari ꝑ partẽ,si intra.x.dies
ab illo nõ appellet:vel papa mãdat dicta cõspiratorũ publicari,ꝛ
inq̃ri an iudices cõspiratorũ fuerint ꝓsecuti,ꝛ an aliorꝫ dicta ꝯcor
20 dãt dictis ꝯspiratorũ,fm Inn.¶ Venio ad ver.qꝛ vero.¶ †No.
primo qd ꝓpter hoc qd in appellatiõis causa ad curiã interposita
nõ possit ꝓbari causa appellationis,nihilo minus statim non fert
sñia,si pars cõfidit posse probari ad partes,tunc causa est ad par-
tes remittenda:si tamen aliqd docuit de causa,quanqꝫ non plene.
¶ No.qd sola volũtas ꝓbandi causam appellationis a diffinitiua
coram iudice a quo,nõ iustificat appellationem,nisi aliter actu ꝓ-
21 betur.¶ †No.irritari sñiam propter receptionem testiũ conspi-
ratorũ duob⁹ interuenietib⁹,qd vltra receptionem testiũ cõspira-
torũ ꝓbentur cõspiratores,ꝛ qd deposuerint ꝯ eius personã,ex cui⁹
ꝑsona redduntur inhabiles,ꝛ qd iudices illorꝫ dicta sunt ꝯsecuti.Et
dicuntur secuti illorũ dicta,qñ per alios nõ est ꝓbatũ.Et nõ dicuntur
secuti illorũ dicta,qñ per alios est plene ꝓbatũ.Et sic ptꝫ qd cõmi
stio habiliũ cũ inhabilib⁹ ad testificãdũ nõ vitiat testimoniũ,dũ-
modo tot habiles deponãt,ex qb⁹ integra ꝓbatio formetur,ꝛ suma-
22 tur.¶ †Not.qd act⁹ cõspirationis inhabilitat testẽ solũ respectu
illi⁹,ꝯ quẽ est cõspiratũ,ꝛ nõ respectu alteri⁹.Et sic limitata causa
limitatum parit effectum.Et sic conspiratores contra abbatẽ,re-
cipi possunt ꝯ monachos.Et sic videtur qd delictũ cõspirationis
23 indeffinite non repellat a testificando.¶ †No.qd per actum rece-
ptionis testiũ inhabiliũ pars non grauatur,nisi statim probẽtur
inhabiles.De quo dic vt de testi.ex pte Ade.Debuit ergo vl ꝓte-
stari.de testi.presentium.vel terminũ petere ad ꝓbãdũ,vt hic,ꝛ.s.
de testi.causam.secundum Inno.Io.And.remittit ad.c.ex parte.
24 ¶ †No.ex prin.in causa appellationis ꝓbari posse qd tñ semiple
ne fuit probatum in principali.de testib.fraternitatis.fm Host.
Quid si probata fuissent obiecta nõ,per alios testes,sed per instru
menta aliquo genere probationis.Dic qd idem:nam ꝛ per eosdẽ
iudices posset de his constare.de excess.prela.inter dilectos.ver.pre
25 terea.de quo.s.de testi.cum a nobis secundum Host.¶ †Querit
gl.an sufficiat obiectum contra testes quod sint conspiratores,an
etiã exigatur qd hoc probare voluerit,vt ex hoc retractetur senten-
tia.Gl.hic dicit qd ista litera videtur sonare qd vtrunqꝫ exigatur:imo
nõ sufficit qd voluerit,nisi obtulerit:nec sufficit qd obtulerit,nisi
cõspiratores ꝓbẽtur.Dic si tantũ excipit,nec aliter ꝓbare voluit,
inquantũ nõ est admissa exceptio,ꝛ testes sunt admissi,nõ est gra-
uatus

natus: ⁊ ideo tūc, si vult retractare sententiā a diffinitiua, oportet
probet illos cōspiratores fuisse, ⁊ iudicē fuisse secutum dicta eorū.
Hoc tenet Arcbid. ij. q. ij. appellatione. ⁊ Ain. hoc idē, si tantū ex-
cepit, ⁊ voluit probare, ⁊ obtulit, sꝫ nō incōtinenti: vel si incōtinēti
non appellauit a receptione, sed a diffinitiua: quia illa iustificatur
ex iustitia, ⁊ non ex solo grauamine. Si autē excepit, ⁊ obtulit pro-
bare, ⁊ incōtinēti, ⁊ appellauit a receptione, tūc hoc solo docto iu-
stificaretur illa appellatio ab interlocutoria, per c. ex parte Ade. ⁊ p
26 c. interposita. ⁊ sic soluitur cap. sequens. ¶ † Opp. gl. qđ imo sola vo-
luntate probandi exceptionē contra testes, ⁊ oblatione ꝓbationis
iustificetur appellatio. de app. interposita. Gl. remittit ad c. ex parte
Ade. Dicit Host. qđ hoc ꝓbare voluit, sꝫ non obtulit: vel obtulit,
nec fuit repulsus: vel si fuit repulsus, nō tñ appellauit ꝓpter hoc,
sed solū a diffinitiua: vt dicā sup gl. ¶ No. qđ dicitur exceptiōis etiā
oblatā ꝓbationē iustificare appellationē: est verū, qñ appellatur ab
interlocutoria exceptionis non admisse: secus si appelletur a diffini-
tiua, admissa appellatiōe ab interlocutoria exceptionis nō admis-
se. totū expeditur in c. ex pte Ade. ¶ Deinde gl. est clara. De illa ma
teria dic vt dixi in d. c. ex pte Ade Gl. colligit nō sufficere testē
falsum probare, corruptū, vel testes corruptos, nisi ꝓbetur, iudicē se-
cutū illorū dicta. Dicit Inno. qđ dici pōt aliud in testibus corru-
ptis, aliud in conspiratoribus. Dic vt dixi de ꝓba. lꝫ cām. vbi gl.
27 tāgit. ¶ † Opp. ꝙ nō reuocentur omnia, q̄ sunt attētata post appel-
lationē, tanꝙ̄ attentata a iudice nō suo. de offi. dele. sup questionū.
Sol. Dicit gl. qđ lꝫ appellatio sufficiat prima facie, qꝛ cā sufficiēs
erat in ea allegata, tñ nō ꝓbauit, qꝛ debuit ꝓbare oēs testes ꝯspi-
ratores fuisse. Hosti. dicit qđ oppositio Gl. ꝓcederet, si fuisset ap-
pellatū ante sententiā ab actu receptionis testiū cōspiratorū, sꝫ nō
fuit hic appellatū ante ab illo actu, nec apparet: nā si fuisset forma-
liter appellatū, totū actū fuisset postea irritatū. Sed de hoc dic vt
in c. ex pte A. qꝛ hoc verū, inquātū ꝓsequeretur retractationē p viā
grauaminis. Inquantū aūt p viā iustitie vellet hoc ꝓsequi, nō re-
tractaretur sñia, nisi fuisset ꝓbatū, eos cōspiratores, ⁊ iudices fuisse
secutos dcā ꝯspiratorū. Hic aūt dicit Host. fuit appellatū a diffi-
nitiua: ⁊ si dicitur, ex quo nō appellauit a receptione, quomodo pōt
nūc de hoc cōqueri in appellatione a diffinitiua, etiā si dicta testiū
cōspiratorū iudex sit secutus. Dicit Hosti. hoc iō, qꝛ illud graua-
mē de receptione testiū ꝯspiratorū nō grauabat: sꝫ grauamē, quo
iudex secutus est illorū dicta, est illud, qđ videtur respicere sñiam: ⁊
ita demū grauat: magis enī grauatus fuit abbas circa illū articu
lū in sñie ꝓlatione q̄ꝫ in testiū receptione. Ideo ſm distin. hic posi-
tā retractatur sñia. Jo. An. dicit qđ ideo retractatur, qꝛ grauamē erat
cōnexū sñie, ⁊ poterat retractari per appellationē a diffinitiua: vt
de app. c. fin. lib. vj. ⁊ adde qđ not. de excep. c. j. in iiij. gl. ⁊ qđ not. de
elec. cum nobis olim. in gl. sciendū. vbi qđ hic dictū est de retractā-
dis omnibus post appellationē, procedit in appellatione ab inter-
28 locutoria iudiciali: secus in extraiudiciali. ¶ † Opp. qđ ꝯtra alios
etiam de capitulo nō debeant admitti conspiratores, qꝛ criminosi
sunt, ⁊ sic repellēdi a testificādo. de testi. testimoniū. Sol. Dicit gl.
qđ admittuntur in causa purgationis, vel inquisitionis, scꝫ contra
informatos, quanꝙ̄ sint inhabiles, vbi de facto suo interrogētur.
iiij. q. iij. §. item serui, ⁊ vbi alij nō possunt testes haberi. Hanc te-
nuit Inn. ꝓpter infamiā, ⁊ Hosti. maxime si sit generalis inquisi-
tio, ⁊ ad penitentiā. alle. de testi. co. c. fi. Scđa sol. ponitur per gl. ꝙ ad-
mitti possunt ad testificandum, nō vt eis plena fides adhibeatur,
sꝫ ad presumptionē faciendā: vel ſm Jo. And. ad faciēdū indiciū,
vel informationē. Ad qđ de cōfes. c. j. qꝛ ⁊ si dicta eorū debilitentur in
aliquo, non tñ euacuatur ex toto: ⁊ sic cum alijs adminiculis proba-
bunt. j. de simo. per tuas. Vel pōt tertio dici qđ valet testimonium
cōtra eos. qui alias tolerauerunt eos: vt sunt illi de capitulo, non
cōtra extraneos. Non plꝫ hoc Jo. And. qꝛ quod dicitur in c. nulli. est
speciale in epō, vt ibi, ⁊ no. ij. q. vij. §. in hoc. Host. soluit, ergo spāle
in generali inquisitione, vt tales admittantur: quia in talibus nō est
locus solēnitatibus istis, maxime in illis, qui debēt penitētiā age-
re: quo casu nec forsan locus est illi forme, q̄ traditur de acc. qualiter.
ij. §. dꝫ. lꝫ abbas, q spāliter expꝛssus erat, ⁊ ab administratiōe remo
uēdus, de hoc cōqueri potuisset: talib⁹ enī testibus nō creditur ꝯ illū,
contra quē cōspirarunt. Quinto soluit Goffr. qđ tales inhabiles
admittuntur in subsidiū, vbi alij testes nō possunt haberi, sicut hic:
qꝛ ea, que fiūt in capitulo, de facili ab alijs, qui nō sunt de capitulo,
sciri non possunt: de testi. veniēs. sicut in his, q̄ fiunt p domesticos.
C. de repudi. ex ꝯsensu. Ideo quales inueniuntur, tales capiuntur. Vel
sexto, ſm Inn. testis criminosus admittitur ad testificādū, si nō op-
ponatur: hic nil fuit oppositū nisi p abbatē, a cuius nocumēto bñ ex-
cluduntur. Inquantū dixi ꝯspiratores repelli: dicit Inn. nō solū re-
pelli inimicos, scꝫ qui ex odio ꝯspirarūt, sꝫ etiā illos, q sine mentis
odio. iij. q. v. c. ij. ⁊ c. seq. Per que dicit cōspirātē ꝓ bono eccl'ie sine
pctō cōtra ꝓlatū repelli a testimonio cōtra eū, qui tñ nō peccat: vt
dixi de iudi. exhibita. Per hoc ptꝫ gl. sexta ad ꝯtra. gl. vt hic intel
ligatur de ꝯspirantibus in bonū, qui nō delinquunt, qui lꝫ repellantur
quo ad prelatū, nō quo ad alios. Sit ergo conclusio, Conspirator
in bonū repellitur a testimonio cōtra prelatū, nō cōtra capitulū, vel
alios: cōspirator in malū repellitur a testimonio cōtra illū, contra
quē ꝯspirauit: cōtra alios, si nō opponatur, admittitur: si opponatur, ad-
mittitur in generali inquisitione, ⁊ cōtra infamatū, vbi agitur ad peni-
tentiā: cōtra nō infamatū admittitur ad iudicis informationem, vel
qualēqualē ꝓsumptionē, ad plenā nō, vbi possunt alij testes habe-
ri: vbi alij nō possunt haberi, admittitur: sed quanta fides detur, re-
linquo iudicis arbitrio, etiā cōsciētie decernendū. Et hec sufficiant.

1 Infamis est damnatus in actione iniuriarum.
2 Snia in actione iniuriarum infamat etiam si iniuria sit parua. 9.
3 Iniuria quot modis fiat.
4 Iniuriarum actio ad quid fiat.
5 Actio iniuriarum qualiter tollatur.
6 Actio iniuriarum quando ⁊ qualiter nascatur.
7 Banniti, vel infames a quo restituantur, ⁊ an Papa restituat laicū.
8 Restituere an possit Papa simplicem laicū bannitū vel infamē.

1 CUm te. † Damnatus in actione iniuriarū infa-
mis est, ⁊ per Papam pōt fame resti-
tui. h. d. Et primo ponit porrectā petitionem. Secūdo
eius exauditionem, ibi: Nos autem. ¶ No. primo quod
sententia in causa, ⁊ actione iniuriarū, quantumcunꝙ̄ super mini-
ma iniuria, infamat, etiam si sententia sit iniusta, ſm vnū intelle-
ctū. Et no. qđ fame Papa pōt restituere simplicem laicū infama-
2 tum ex crimine, ⁊ actione ciuili, ſm aliā opi. ¶ † Not. ij. qđ sentētia
3 iusta, vel iniusta sup minima iniuria, nō infamat. ¶ † Quero pri-
mo quot modis fiat iniuria. Dic quod factis, ⁊ verbis. ff. de iniu-
rijs. l. item apud Labeonē. §. iniuriarū. C. de iniurijs. l. ⁊ si nō con-
uicij. Unde Greg. sup Job, in prin. Aliquando plus turbant ver-
4 ba, quā verbera. ¶ † Quero ad quid agitur actione iniuriarū. Dic
quod agitur ad pecuniariā estimationem iniurie. de iniur. olim. ⁊ cō-
demnatus infamis efficitur: vt hic, cū suis cōcor. etiā si clericus, vel,
qđ plus est, episcopus irrogauerit, per decre. olim. de sent. excom.
5 ¶ † Quero qualiter tollatur actio iniuriarū. Dic quod per pactū, ⁊
ipso iure. ff. de pac. si tibi. §. quidā. Et dissimulatione. Instit. de in-
iur. §. fi. ⁊ morte illius, qui passus est iniuriā, nisi sit lis contest. ff. l.
6 de iniur. l. iniuriarū. Et lapsu anni: vt d. l. ⁊ si nō cōuicij. ¶ † Que-
ro qñ, ⁊ qualiter nascitur actio iniuriarū. Dic, qñ illata est iniuria, ⁊
ad animū reuocata. Insti. de iniur. §. fi. ſm Host. Nec est necesse qđ
7 tunc dicat, Hanc iniuriam ad animū reuoco, ſm Goffr. ¶ † Que-
ro, qui restituant fame. Dic qđ papa potest restituere fame, bono-
ri, patrie, ⁊ omnibus alijs. C. de sen. pas. l. j. ⁊ vlti. ij. q. iij. §. fin. Nun-
quid aūt restituat laicū: dicam cum glo. j. ⁊ super ea. Item ſm ius
ciuile restituit solus princeps, ⁊ senatus, in eisdem iuribus. ff. de
postu. l. j. §. de qua. Episcopi aūt licet possint minores etiā maiores
restituere quo ad dāna rerū, ⁊ in multis dispensare, de temp. or. di-
lectus, ⁊ qđ ibi, not. ⁊ absoluere a votis, iuramētis, ⁊ fidelitatibus,
de iureiur. cū quidam. c. j. xv. q. vj. An aūt quo ad honores, ⁊ famā:
dicit primo Inn. qđ restituere nō possunt: qꝛ hoc nullo iure canetur.
Per que dicit qđ licet episcopus infames ipso iure, vel per sentē-
tiā condēnatos de crimine toleret, nō tamen cum eis dispensat, cū
hoc ei nō liceat. ij. q. iij. hic aūt colligitur. vbi de hoc. ⁊ 50. di. dꝫmi-
no sancto. xvi. q. j. Nicolaus. cū ab accusatione, ⁊ testimonio repel-
luntur, cū infames sint. ij. q. j. prohibentur. de testi. testimoniū. scđm
Inn. ⁊ etiā ab ordinibus, ſm Host. qui in nullo dꝫ fama ꝓmouēdi
vacillare. xxxiij. di. laici, de accu. omnipotens. Nec obst. de tēp. ord.
quesitū. quia nō loquitur de condēnatis, ⁊ de iure infamibus, sed de
occultis, vel infamatis de facto: sed non de condēnatis, cū quibus
episcopi post sñiam ipsius, vel partē pacatā: dispensare possunt,
vt ibi dicitur: ⁊ ptꝫ in eo, quod no. de biga. quia circa. ſm Host. Per
predicta dicit Inn. qđ licet episcopus cū aliquo criminoso, non tñ
infami dispēset, bene admittitur ad accusandū, ⁊ testificandum, non
solū contra laicū, sed etiā contra clericos: cū ⁊ talis, quod plus est,
posset etiā ad ordines promoueri, ⁊ ad beneficia, ⁊ ad alios actus
legitimos: quare multo fortius poterit accusare. ⁊ testificari in sa-
cerdotes. ij. q. vij. ipsi testes. Nō obst. ē. de testi. testimoniū. vbi di-
citur, condēnatos de crimine nō posse testificari in criminali: qꝛ illud
intelligendū est, qñ non est dispensatum. ſm Inn. vel qñ est condē-
natus de crimine, ex cuius sñia nō sit infamis. Nō obst. dictū Jo.
50. di. dño sancto. vbi no. Jo. qđ in oī tpe, in quo possunt epi dispē-
sare, in oī possunt infamiā tollere: qꝛ dꝫ intelligi de infamia cano-
nica, nō de illa, q̄ ciuilis est: quinimo ⁊ talis infamia tollitur p pñiam:
sic ⁊ infamia que contrahitur excōicatione, tollitur absolutione: vt no.
gl. vi. q. j. oēs. not. eo. q. illi. p absolutionem tñ ab excōicatione non
tollitur infamia, que cōtracta est peccato. nisi aliter probetur absolutio
peccati: vt no. Arcbid. in d. c. omnes. nō habilitatur tamen ex sola
penitentia ad ordines, ⁊ accusationē: cum oporteat nedum quod
nō sint, sed etiā qđ non fuerunt infames: vt no. gl. in d. c. omnes. ni-
si aliter dispensetur. xv. q. viij. hi, qui. ⁊ ibi not. scꝫ qđ vbi episcopus a
papa recipiat potestatē dispensandi cū criminoso, intelligitur vt

possit dispēsare cū infamia. De magistratibus aūt nūquid dispē-
sent, et restituāt fame: dicit hic Inn. qđ nō: lz ad dāna rerū possint
restituere: vt l. j. §. de qua. ff. de postu. ff. ad municip. l. ea, que. Nun-
quid autē reges possint restituere. Inn. hic scripsit qđ nō: qr vnus
tm̄ princeps inter laicos: preest omnibus alijs, scz Imperator. vij.
q. i. in apibus. et ff. ad legē Rho. de iactu. l. deprecatio. C. de quadri.
pscrip. l. bn̄ a Zenone. cuius legibus oēs Christiani tam reges, ꝙ
principes obedire debent. C. de legi. l. leges. maxime qui ab ecclesia
sunt approbati, fm Inn. nisi in his, que sunt ꝯtra ecclesiā. x. di. c. i.
et ij. ꝑ toti. et no. de no. oper. nū. c. j. et no. de solu. c. fi. In legibus aūt
cauet qđ nullus possit restituere, nisi solus princeps, vel senatus.
Per qđ videt hoc omnibus alijs ꝓhibitū, nisi probet ꝯcessum. de
trāsla. prela. inter corporalia. §. sed neqȝ. ver. fi. Recitat Inn. dice-
re alios qđ omnes reges restituunt in integrū: qr nō Imperatori
subditi, sed pape soli: in dubijs tn̄, et grauibus articulis tm̄. Quod
dic vt no. qui fi. sint legi. ꝑ venerabilē. §. rationibus. Prima opin.
pōt esse vera in recognoscentibus superiorē. Scđa in nō recogno-
scentibus, qui possunt ponere manum ad ea, que sunt reseruata in
priuilegium principis: vt dixi in d. §. rationibus. Per qđ dici pōt
qđ ciuitates, q̄ non recognoscūt superiorē, possint restituere fame.
Ad qđ no. ꝑ Bar. in l. hostes. ff. de capti. et dixi in d. §. rationibus.
De collegio aūt cardinaliū tenet Inn. restituere posse, qr authori-
tatē senatus hz. l. xxxvi. di. Cōstātinus. Et sic pōt intelligi qđ dicit
capitulū, qđ ecclesia hz senatum. Idē no. Guil. in cle. ne Romani.
8 de elec. vbi plene hoc prosequit. ¶ † Querit gl. nūquid papa pos-
sit simplicē laicū fame restituere. Dicit glo. qđ sic, si est de tēporali
iurisdictione ecclie: alias dicit qđ non. Nec obst. ij. q. iij. §. huic etiā.
qr ibi loquit de infamia facti, que cū facto, id est, bonis operibus
aboleri pōt, vel etiā purgatiōe. xv. q. v. crimine. et no. gl. vi. q. j. oēs,
alias cū sit facti, pōt tolli. l. in bello. §. facte. ff. de capti. Vel loquit
de infamia irrogata ꝑ eum, qui pronuntiauit, puta per ordinariū,
que tolli non pōt nec per sniam, etiam si a papa imponat: quia hic
non est modus tollendi infamiā: vt d. §. hic colligitur nec per pene
remissionē etiā ab Imperatore factam. C. de gene. aboli. l. indulgē-
tie. Tollit autē ꝑ restitutionē in integ. ab Imperatore factā, et ob-
tentā. C. de sen. pas. l. j. et vlti. ij. q. iij. § fi. Vel a senatu: vt l. j. §. de qua.
ff. de postu. Et fortius a papa. qui fi. sint legi. ꝑ venerabilem. §. ra-
tionibus. de secū. nup. c. pe. et fi. Nam ecclesia senatum hz. xvi. q. j. ec-
clesia. fm Host. Et hoc voluit sentire Host. fm Io. And. qđ papa
possit restituere purū laicū, et non de iurisdictione sua, vt dicam j.
imo qđ clericos, et laicos sue iurisdictionis non est dubiū papā re-
stituere posse, et illos etiam, qui aliorū iurisdictioni subsunt. j. qui
fi. sint legi. per venerabilē. §. rationibus. de quo ibi remittit Host.
quo ad nō subiectos. Idē dicit vt restituere non possit. Alleg. ij. q.
iij. §. hinc recolligit. Ad hoc c. respondit qđ erat clericus, vel alias
de iurisdictione ecclesie, vt dicit gl. Quod dicit verū, fm alios, nisi
forte esset sibi necessarius ad clericatū, et ꝑ hoc eū restituere vellet:
et tūc posset papa, et nō alius. arg. liiij. di. multos. et c. ex antiqs. vbi
pōt etiam seruū alterius assumere, dūmodo ius suū suo dn̄o recō-
penset, fm Inn. Ad hoc. fm Host. qr laicus nō eligit, sed tantum
eligitur. l. xv. di. §. sed et aliud. et c. cū suis. Postulatio autem ad epi-
scopatū fieri non pōt per alium, ꝙ per papam: vt not. s. de postu.
pla. bone. ij. versi. nec nocebat. Dicit Io. And. et Host. sensit ꝯtra-
riū, per ea, que dicā sup vltima gl. Dixi sup prima, qr aliqui habēt
illā ꝓ prima, aliqui pro vltima. Sed certe aperte ibi nō dicit, ideo
9 sto determinationi Inn. ¶ † Gl. sequens dat consiliū legis, qui ti-
meat notari infamia ex condēnatione: dic vt in ca: et no. eā Gl. vlti-
ma assignat causas aliquas cōcludētes hunc nō infamatū. Pos-
sum opponere qđ hic nō sit necessaria restitutio: qr tam modica, et
tam leuis erat hec iniuria, de qua nō erat curandū: Gl. fateri videt
ex causis, quas allegat, qđ nō erat infamis: ideo vtitur hic verbo,
volumus: quasi ꝑ hoc loquat declinatorie. Et hoc tenet Spe. in ij.
parte. ti. de resti. in inte. §. vidēdū. in fi. Inn. dicit hic, qđ opus erat
restitutione: et sic hic fuit restitutus. Et iđ subaudit ibi, volumus,
etc. scz restituēdo. Et hoc plz Hosti. et Abb. et hanc sequit. Et facit,
qr respōsio dz cōuenire petitioni: de fi. instr. inter dilectos. versi. ce-
terū. Et si dicat, in quo poterat hic dicere se iniuriatū. Dicit hic,
Io. An. erat forte iuuenis, qr gloriabat in capillis, vl crinib⁹, sicut
mulieres, et aliq Italici, q tenent singulis noctibus certas infulas
ad crines ornandos, vel torquēdos, et equus istius H. erat vilissi-
mus: et ex hoc videbat lesisse pudorē istius, quare egit iniuriarum.

1 ☞ Sententia reuocata defectu iurisdictionis, potest iterum de
principali queri. nu. 6. et 12.
2 Appellationis iudicis est infirmare vel confirmare sententiam.
3 Iudex excommunicatus inhabilitatur ad idem iudicandum.
4 Sigillum appositum in literis nō promulgatorijs fidem plenam
non inducit.
5 Sententia potest ex altera causa infirmari deducto iudicio nulli-
tatis ex vna causa.
7 Sententie actus est indiuiduus in personam plurium iudicum. 13.
8 Instrumentum procurationis non infirmatur ꝑpter permistio-
nem inhabilium cum habilibus.
9 Sententia iudicis, qui cum excommunicato, participauit, valet.
10 Sententia iudicis excommunicati notorie qualiter infirmetur.
11 Snia iudicis excommunicati, etiam notorie tolerati an valeat.
14 Sententia reuocata defectu solennitatis styli, vel iuris non seruā-
te, si iteretur negotium principale, an sit iteranda litis cōtestatio.

1 AD probandum. † Reuocata snia pro-
pter defectum iurisdi-
ctiōis, vt ꝙ vn⁹ ex iudicib⁹ publice excōicat⁹ erat, vel
ꝑpter ordinē iuris nō seruatū, iterū de principali qrit
Et de eodē facto loquit decre. de rescrip. dilecta. ¶ Not. j. ꝙ aliqñ
2 cōfirmatio electionis fit ꝑ actū snie. ¶ † No. ij. ꝙ ad officiū iudicis
nullitatis, vel applonis pertinet cōfirmare, vel infirmare sniam,
3 fm qđ eā reperit cōfirmandā, vel infirmādā. ¶ † No. iij. ꝙ publica
excōicatio iudicis inhabilitat eū, adeo ad iudicādū, ꝙ snia ꝑ excōi-
catū lata est nulla, dato ꝙ aliud nō opponat. De quo de rescri. sci-
scitat⁹. No. iiij. a ꝯrio ꝙ occulta excōicatio, et in qua qs tolerat, non
inhabilitat quē, etiā delegatū ad iudicandū, qn snia ab eo lata te-
neat, ex quo aliud nō opponit. Ad qđ no. de preb. dilect⁹. ij. super
gl. j. Et sic nota ꝙ tolerare operat in delegato: de quo in. d. c. sciscī-
4 tatus, eo. ti. cum dilecta. iij. q. vij. §. tria. ¶ † No. ar. literas testimo-
niales simplices, etiam cum sigillo publico, ex quo non sunt ꝓmul-
gatorie. nō facere plenā fidem. Ad qđ. s. de proba. post cessionē dic
5 vt ibi. ¶ † No. ar. ꝙ deducto iudicio nullitatis ex vna causa, potest
snia infirmari ex altera. s. eo. cū Bertold⁹. et vide qđ scripsi. j. eo. ti.
6 dilecto. ¶ † No. ꝙ cassata snia ex vitio pariter cōcernēte acta, sicut
sniam, cassat processus, adeo ꝙ opz oīa a capite iterari. Vide quod
7 dixi de offi. deleg. in literis. ¶ † No. ꝙ actus snie est indiuiduus in
personā pluriū iudicum: ideo snia lata permistis habilibus cū in-
habilib⁹ est nulla. Vid qđ no. de offi. dele. cū sup. de ele. cū Winton.
et c. illa. de pcu. c. fi. Et sic, fm Io. And. modicū fermēti totā mas-
8 sam corrūpit: vt in dictis iurib⁹. ¶ † Opp. ꝙ permistio inhabiliū
nō vitiet. s. de pcu. c. fi. So. Dicit Inn. aliud in ꝓcuratoris cōsti-
tutione, aliud in snie ꝓlatione, vt hic. Host. dt idē vtrobiqȝ, vt di-
stinguat inter publice et occulte excōicatū: vt dt Inn. licet sit in re-
scripto clausula, Qđ si nō oēs, duo. s. de offi. dele. cū sup. Dic vt di-
xi in. d. c. fi. ¶ Quero, qr dicit hic Interim, ꝙ notat prudētiā, quid
erat, qđ pendebat: Dicit Io. And. ꝙ pēdebat isti⁹ administratio,
an debebat fieri resignatio subtractorū. de rescr. cū dilecta. Vel pē-
dēte applone: qr snia nō est retractāda, nisi ex cā. s. eo. cum. I. et A.
Pe. exponit Interim. i. pēdēte cognitione sup exceptiōe excōica-
tionis opposite ꝯ procuratorem dn̄o: que fuit decisa de principio.
¶ Quero ad qđ fuit facta electio, de qua ꝯtēdebat: Dicit Inn. ꝙ
agebat de electione custodis facta in abbatissam. Vel dic ꝙ lz con
tēdere in monialibus de aliquo minori officio, ad qđ per electionē
vocantur. de sta. mo. c. ij. Et hoc dictū Inn. male reportauit Host.
fm Io. And. dicens eum dixisse ꝙ poterant ascendere de minori
9 ad mai⁹, qñ ad ipsum per electionē vocant. ¶ † Quero an valeat
snia illi⁹, q cōicauit excōicato. Dixit Io. ꝙ nō: sed falsum est, ꝑ c. si
10 celebrat. de cle. exc. mi. ¶ † Quero qualiter infirmabit snia lata ab
excōicato. Dic ꝙ per exceptionē cōtra executionem snie: aliter eī
agi nō potest ad irritandam sniam latam ab excōicato. Hoc non
placet Inno. qui dicit ꝙ bene agit, si fuit publice excōicatus. De
quo de excep. exceptionē. Bene exponit Host. infirmandam. i. infir
mam nūtiandā. et concor. gl. An excōicatus possit esse arbiter: et qđ
de bannito: vide in Spe. de arbi. §. differt. ver. iterū. fm eū. et v. seq.
Sed de arbitratore, an possit esse, q est excōicat⁹: remittit Io. An.
de reg. iur. dolo facis in questione, vbi colligit multa ꝓhibita ex-
11 cōicatis, et multa permissa. ¶ † Venio ad gl. querit gl. j. quid si oc-
culte foret excōmunicatus. Gl. dicit qđ valeret gestum secum: tum
qr nō potest imputari ignorantibus, tum quia ex quo cōi opi. ha-
bebatur pro non excōicato, toleratus erat, et erat in colorata quasi
possessione habilitatis: ideo valēt gesta per eum. Dicit Io. Cald.
qđ si actus sunt tales, q geri possunt ab excōicato, nō est disceptā-
dum: quos dicit se ponere. iij. q. de excōicato, qui cōtraxit. in. iiij. ra
tione. In actibus autem, qui nō possunt geri, et alias sunt ipso iure
irriti, prosequitur aliquos casus. Primus, qñ quis est toleratus
cōi opinione non probabili, qr sententia fuit lata publice: et non iu-
uat talis opinio. Ad qđ. xvi. q. iij. cure. de postu. c. j. de ele. excō. mi.
apostolice. cum fi. Hoc ego puto, qñ est lata de proximo: sec⁹ si ita
de longinquo, quod verisimile euanuerit a memoria. Idem quan-
do est lata in loco proximo: secus si in tā longinquo, qđ verisimili-
ter non potuerit transire ad notitiā illorum, in quorū loco senten-
tiatum est. Secūdus casus est, qñ talis communis opinio est tole-
rabilis, et probabilis, tamen actus, qui geritur, est priuatus, et rōne
priuati interesse, vel ptātis gerit, et pro priuata sua vtilitate, vt est
impetrare rescriptū gratie, vel iustitie, eligere. et talis cōis opinio
nō iuuat. Allegat de rescr. c. j. lib. vj. lz aliqui ibi aliter notēt. Bene
facit qđ no. in. c. ad apostolice. de cle. excō. mi. et eo. ti. ꝓposuit. Ter-
tius

tius casus,qñ probabiliter toleratus actum gerit nomine alieno, sciente tñ vitiū illo:ad cuius vtilitatē gerit. Allegat.de sen.exc.cū nō ab homine.j.respō.de preb.si beneficia.li.vj.⁊ qō no.in dicta decre.ad apostolice. Quartus casus,qñ is,qui probabiliter est toleratus,gessit ad commodū alterius ignorātis vitiū:⁊ valet actus, qꝛ hic nō agit de cōmodo alterius,scꝫ excōicati,sꝫ illius,cuius nomine actū est,q nō fuit in aliqua culpa. Ad hoc de cōsecr.di.ij.dixit.⁊ dicta decre.si beneficia. Quintus casus,qñ actus,qui geritur a probabili tolerato,geritur ratione publici officij,siue tēporalis, siue spiritualis,cōmunis opi.iuuat.iij.q.vj.§.verū.ff.de offi.preto. Barbarius.l.ij.⁊ hoc a contrario fallit in snia excōmunicationis, que nō tenet etiā a tolerato.not.xxiiij.q.iij.in summa.de or.ab epi.renun.epi.c.ij. Hec vera,qñ is,circa quem actus gestus est publici officij,ignorabat vitiū:secus si sciebat,⁊ volūtarie communicauit sibi in tali actu:qꝛ tūc ⁊ si mero iure valeat qō mere factū est, propter cōmunē opin.iustū tñ est qō irritet in odiū suscipiētis volūtarie a tali sciēter,⁊ puniat in eo,in quo peccauit.j.q.i.si qui episcopi.cū cōcor.j.de cle.excō.mi.postulasti.cū si. De hoc remittit ad q.quā disputauit de excōicato:qui cōmum opi.reputabat:vbi inuenies diuersitatē horū mēbrorū. Et qd tenendū in sacramētis collatis a talibus,ego dixi in decre.cōsultationibus.de iure pa.ex his. Et p hāc decr.videt solui qō,an valeat collatio beneficij facta per excōicatū,qui cōi opin.habet liber,vt ptꝫ hic qō sic,sicut valuisset ꝯfirmatio,si excōicatio nō fuit publica:quā questionē dicit Cal.se disputasse:qd de impetratione vel de electione. De hoc p Jo.An.de sen.ex.si vere.vbi facit mentionē de disputatione adoptiui. Ad ista reducēda sunt q̄ not.Jo.in c.seruus,hic all.qō no.xxiiij.q.j.in summa.⁊ xi.q.iij.cure. ¶ Glo.ij.colligit arg.qō credat literis episcopi. Jo.An.qō hic colligit cōtrariū:nam nō mandaret infra inquiri de excōicatione,si crederet literis,sꝫ de publicatione, de qua
12 nō cōstabat. ¶ † Querit gl.que poterat alia esse iusta cā, puta qō electa ipsa esset excōicata,vel si fuisset per simoniā electa,vel quia inutilis,⁊ insufficiēs esset,vel qꝛ nō fuit seruata forma de elec.quia ppter.nō vult qō forma illa habeat locū in monialibus.dic vt de elec.indēnitatibus.§.vt aūt.li.vj. Ista nō sunt bona exēpla:qꝛ nō tractamus hic de cā infringente electionē,sꝫ de causis infringētibus sniam,⁊ pcessum. Ideo glossa scdō dat exemplū,qꝛ nō fuit seruatus ordo iuris in procedendo,qꝛ nō fuit facta lit.cōtestatio. Sꝫ dic de hoc vt in cle.dispendiosam.de iudi.talia vitia nō p̄iudicant principali negotio, sꝫ solū faciunt vt processus cassetur. Ad quod s.de elec.dudū. ¶ Glo.pe.signat quedā contraria.iij.q.vij.§.verū. Hec sunt soluta cū dictis in prima gl.qꝛ illa loquuntur in tolera-
13 tis,⁊ qñ vitia sunt occulta. ¶ † Opp.qō nō debeat retractari quo ad alios,qui legitimam personam habuerunt.s.e.cū J.⁊ A. Sol. Dicit gl.⁊ bene quod hic actus iudicandi est indiuiduus:vnde cū non posset geri ab vno sine alio,cōmistio inhabilis cum habili vitiat,vt hic. Ad cap.cū J.⁊ A.⁊ cap.cum Vintoñ.dic ⁊ ad l.j.ff.qō eum fal.tu.aut.qō actus testificandi,⁊ authorandi est diuiduus:idꝫ actus ab habilibus. Ad c.cū Vintoñ.dic qō actus ibi nō gerebatur cū inhabilibus:quia eo qō scienter admittebant,admittentes habilitabantur,cū eis posset ius eligendi participari. De hoc in d.c.cū super.in c.cum Vintoñ.de elec.illa de penr.c.si.vbi plene
14 dixi de hoc,iij.q.ix.puta.⁊ vtile per inutile.de reg.iur.li.vj. ¶ † Gl. vltima colligit qō ex nullitate sententie non vitiat negotiū principale:ideo iterū cognoscit ex integro. An autē sit iteranda litis cōtestatio,remittit Jo.An.in Spe.de sen.pla.§.iuxta ppositū.ver.sed si cū dic. Si vitiū snie cōcernit contestationē,iteranda est:alias non. Vide qō dixi.de offi.dele.in literis. Bar.in d.l.si vt pponis.⁊ in l.cōquerebat.ff.de re iudi.de accu.qualiter.⁊ in l.ij.ff.iudi.sol.ad ad hoc decre.si confirmationem.de elec.li.vj. Anto.de Butrio.

1 ☞ Sententia inter alios acta an tertio non vocato preiudicet.
2 Regula quod res inter alios acta tertio preiudicet,vel non preiudicet, in quibus habeat locum.
3 Confessio authoris,vel cedentis, aut patris,an preiudicet successori,vel cessionario,aut filio.
4 Dotalis rei actio licet competat marito,pōt tamē vxor, vel socer defendere super illa, vel agere,vt inde prosit,vel noceat marito.
5 Sententia lata cōtra authorem quando preiudicet successori.
Sententia quibus casibus preiudicet tertio.
6 Sententia lata contra ordinatorem tanq̄ simoniacum, an preiudicet ordinato,
7 Sententia lata contra ordinatum an preiudicet ordinatori.
8 Sententia lata contra debitorem an preiudicet creditori.
9 Sententia lata contra locatorem an preiudicet conductori.
10 Sententia lata contra iudicem an mihi preiudicet.
11 Sententia lata inter patrem ⁊ matrem super matrimonio litigātes an noceat filijs.
12 Sententia lata contra venditorem quando noceat emptori.
13 Snia lata cū extraneo litigante super re mea an mihi preiudicet.
14 Sententia lata contra heredem quando noceat fideicommissario.
15 Connexitas qñ datur ratione eiusdem principij,a quo deriuatur. Snia ex quo p̄iudicat tertio rōne cōnexitatis date ratione eiusdē principij,a quo deriuatur connexitas,vt nō videat nocere tertio.

Clanuis. Ponit regulam,⁊ duos casus exceptos. Primus ibi:Et tñ. Scdō ibi:
1 Ac illi. ¶ † No.primo regulā qō regulariter res ⁊ snia inter alios acta,⁊ pmulgata,tertio nō p̄iudicat. Fallit primo,qñ ille,cui primo ius agendi cōpetebat, passus est sequentē agere,vel defendere. Fallit scdō,qñ ille,qui cām habebat in re ab actore,passus est agere actorē. Ratio regule patens est:nā naturale est vt gesta ad authores ⁊ effectus istorū restringant,tam in penis,quā in meritis:vt in c.quesiuit.de his,que fi.a p̄la.l.sancimus. C.de penis. Ratio istorū casuū est, anteq̄ veniā aduerte,qꝛ l.sepe.vñ hec extracta est,nō excipit casus sic,sꝫ excipit tñ primū casum, lꝫ dupliciter exemplificet qō res inter alios acta preiudicet,qñ is,ad quē primo loco spectat defensio,vel actio,patit sequentē agere:⁊ ibi ponit rationem:quia patiendo eum agere,cū prohibere pōt,tacite videt cōsentire,vt de iure suo cū alio iudicet:⁊ sic ex volūtate sua iudicatū videt:⁊ si pendens primus casus est hec ratio scdi: qꝛ nō ad authorē,sed successorē primo loco spectat defensio. Ideo snia lata cōtra authorē preiudicat successori scienti,⁊ patiēti. Ratio primi casus,⁊ ratio rationis secūdi est illa,quā ponit tex.in d.l.sepe.qꝛ videt ex voluntate eius agere,ex quo eum pōt ab agendo remouere,⁊ nō remouet,qñ de iure iudicat cū alio. Ista ratio non videt generalis:nā debitor non pōt prohibere creditorē, quo minus agat hypothecaria,⁊ tñ sententia lata contra creditorem preiudicat debitori.gl.in l.sepe.fatetur qō in alijs p̄iudicat ratio text.in d.l.sepe.sꝫ nō debitorē patientē agere creditorē. Unde dicit qō ratio est in creditore,qꝛ eo qō pignorat sibi rem,videt pmittere vt agat hypothecaria, in qua dꝫ probari de dominio debitoris:ideo ipsi debitori sciēti p̄iudicat. Et hoc tāgit gl.ibi in verbo,de pprietate.⁊ in verbo,de possessione. Hec ratio posset cauillari:quia si eo qō pignorat,videt cōsentire vt agat, videt quasi facere ipsum pcuratorē:ideo nō exigit tēpore,quo agit alia sciētia, vel patientia. Sꝫ ratio text.est bona:qꝛ lꝫ creditor nō possit impediri a debitore,quo minus agat hypothecaria,inquantū tñ assumit disputationē super pprietate, qꝛ defensio primo loco spectat ad eum,pōt assumere in se iudiciū pprietatis,⁊ impedire creditorē de ipso disceptare:ex quo paratus est assumere:qꝛ principale est in hoc p̄iudiciū sibi:nec hꝫ de quo conquerat creditor,ex quo debitor vult cū defendere fideliter :cui tñ assistere pōt creditor, ne colludat.ff.de inoff.testa.suspecta. Ratio ergo est bona:qꝛ in his casibus,ex quo is,ad quē primo loco spectat defensio,vel actio permittit sequentē agere,⁊ disceptat de eodē iure:si nō prohibet sequentē agere,videt ex volūtate sua agere. Et aduerte,qō si dicat quod eo qō cōstituit creditorem eū hypothecando,videt permittere agere:hoc est verū secundo loco,sed nō primo:oportet ergo qō scdō loco spectet actio vel defensio ad sm,ita qō habeat aliquā voluntatē primi circa facultatē rem deducēdi in iudicio,saltem scdō loco. Et ad istud adducit ratio illius legis ex quo decident multa.j. Opp.cōtra regulam qō sententia contra aliū lata alteri preiudicat:vt s.eo.cū sup. Sol. Sententia cōtra alium lata de iure suo,eo sciente,bene potest alteri preiudicare quo ad possessionē facti:vt d.c.cum super.⁊ quo ad qualemqualē presumptionē:vt l.a sententia.ff.de app.⁊ l.si duo patroni.in prin.ff.de iureiur.⁊ no.C.eo.in gl.sed quo ad plenū preiudiciū pcedit regula regulariter. Et dicas,qō preiudiciū erit,qō transferat possessio,ex quo possidet,qui cōuenitur. Dicit Inn.qō magnū:qꝛ forte difficilius erit agere cōtra sm,quā contra primū:
2 vt l.iij.ff.de ali.iudi.mu.cau.fa. ¶ † Quero circa regulā an habeat locū in alijs actibus a snia,vt cōfessionibus,transactionibus,pactis,⁊ iuramētis. Dic qō no.Inn.de prescrip.auditis. In casibus aūt exceptis an p̄iudicent:dicit Inn.qō nō lꝫ snia p̄iudicet. Hoc in c.auditis.s.de p̄scrip.ad hoc l.sicuti.§.nō videt.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol. Idē Pau.in cle.j.de rescri. Hoc verū,qñ ius est trāslatū ex toto:nā cōfessio,vel pactū authoris nō p̄iudicat successori. Facit tñ confessio qualequale preiudiciū:vt no.gl.lix.dist.ordinatos. Jo.ij.q.i.interrogatū.⁊ lxxx.di.tantis. Per que dicit Inn.in cōpromisso,qō compromissum authoris nō nocet successori,etiam scienti,etiā in casibus vbi p̄iudicaret snia:vt ipse not.in c.dudū.de elec.in verbo,partibus. Ad hoc.l.si dictū.§.si ꝯpromisero.de euic.ad hoc ff.de inoff.test.l.si suspecta. Jo.And.in addi.Spe.in tit.de cōfess.§.nūc vidēdū.ver.qd si cōfiteor.iuxta si.§.recitat idē tenuisse Aber.sup l.siue.ff.de interro.act.p l.si.⁊ l.filius.eo.ti. Hoc tene:lꝫ Cyn.faciat differentiā inter voluntariā,⁊ cōtentiosam cōfessionē: sicut dicimus in procur.in l.certū.§.sꝫ an ipsos.ff.de cōfess. Tene primū, qꝛ sicut cōtumacia non nocet.C.de pign.l.preses.ita tales actus voluntarij nō preiudicant:nam ⁊ confessio in cōtentioso iudicio videt actus voluntatis,sicut ⁊ compromissum,maxime si reuocat cōfessionē statim cū scit:vt in cap.cum causam.de app. Ex quo ergo aliter nō assistit,lꝫ sciat,non debet confessio preiudicare.

Ubi autem ius est translatum vtiliter tantũ in aliũ, an tunc cõfes-
sio authoris noceat successori: dicendũ est vt no. p Cy. in l. seruum
filij. §. j. ff. de lega. j. ⁊ Bart. in l. facta. §. j. ff. ad Treb. de qua ⁊ in l.
nomen. C. que res pig. ob. pos. ⁊ l. si cũ debitore. ff. de pac. ⁊ l. si. C. de
trans. per Cy. in l. j. de confes. in vij. q. qđ q̃ alibi non ponit̃ in iure,
3 ponã hic, vt hic cõiter Canoniste: †Cessa actione alicui, an si cedẽs
author cõfiteat̃ nõ debito, vel certo modo indebitũ, an preiudicet
confessio cessionario. Dic. si cessio est facta ad commodũ cedentis:
q̃ quicquid exigit̃, dʒ spectare ad cedentem: ⁊ sic preiudicet cõfes-
sio. vt l. si actor. ff. de pcur. Si ad commodũ cessionarij, qđ est com-
muniter, non preiudicat confessio. l. si partem. §. j. ff. qnẽadmo. ser.
amit. Ex hoc decidit̃ questio an cõfessio patris p̃iudicet filio quo
ad debitum bonorũ subsidiũ: vt si confiteret̃ debitũ adscribẽs to-
tum patrimoniũ. Et ibi dicit qđ nõ preiudicat cõfessio, quia quasi
creditor est in illa. ff. de inoffi. test. l. Papinianus. §. si quis impu-
beri. Sʒ Gul. in Spe. de cõfess. §. nunc videndũ. ver. sed nunquid.
qđ satis puto: nam ex magna quãtitate fraus presumit̃. l. Lucius.
§. omnes. ff. de his, que in frau. credi. Põderanda tñ esset qualitas
persone, ⁊ verisimilitudo debiti, ⁊ alie circũstantie ad presumendã,
vel non, fraudẽ, ⁊ dilectionẽ etiã. ⁊ tractatum filij. De probatione
aũt alia tene qđ vbi preiudicat sententia, preiudicet ⁊ probatio: vt
si testes reciperent̃ ad eternam rei memoriã, vel aliter: dicit Bart.
in d. l. sepe. de excep. rei iudi. l. si inter. in fi. In sententijs vero an p̃-
iudicet regula, ponitur hic qđ nõ obest regulariter. Tertio aliqui
casus exceptuant̃ in tex. gl. addit alios. Expediã gl. ruditer vt ia-
cet cum aliquibus apostillis declaratorijs. ¶ Oppo. qđ res inter
alios acta noceat alijs casibus: vt patet ff. de sta. ho. l. ingenuũ. ff.
de li. agnos. l. j. in fi. Gl. ponit regulam, postea ponit multos casus
exceptos. Inter alios ponit casus hic cõtentos, si actio, vel defen-
sio prius spectet ad vnũ, ⁊ patiatur p̃m agere, vel defendere. Exẽ-
plificat̃ in debitore, si patiat̃ creditorem experiri de re pignorata,
⁊ iudicat̃ cũ creditore rem nõ esse debitoris. Idem ecõuerso, si cre-
ditor patiat̃ experiri socerũ vel vxorẽ de proprietate rei dotalis,
vel si emptor patiat̃ venditorẽ experiri de proprietate, vel emphy-
teuta proprietariũ. ff. de re iudi. l. sepe. sed videt̃ qđ sententia lata
cõtra debitorem nõ p̃iudicat creditori. ff. de pigno. l. si superatus.
Sol. Dicit gl. qđ si debitor patiat̃ creditorẽ agere, bene p̃iudicat:
sʒ nõ si creditor patiat̃ experiri debitorẽ. Ideo litera Pisana ha-
bet, Si debitor patiat̃, ⁊c. ⁊ non habet, Si creditor patiat̃, ⁊c. Sed
certe aliquo casu preiudicat s̃nia lata cũ debitore creditori, vt dicã
j. ⁊ respõdebo ad leges allegatas in gl. Unde dicit gl. qđ leges ille
debent intelligi, qñ lata est sententia cõtra creditorem ignorante
4 debitore. ¶ †Oppo. quod exempla non sunt congrua, inquantum
dicunt de vxore, ⁊ socero, ⁊ marito, ⁊ venditore: q̃ socer, ⁊ vxor, re
tradita in dotem non possunt experiri: q̃ actio competit marito,
cũ sit dñs rei dotalis. ff. de iure do. l. in rebus. C. de rei vend. l. doce.
Sol. Dic qđ socer, ⁊ vxor bene possunt defendere, sʒ agere nõ pos-
sunt: non exponendũ est verbum, experiri, pro offendere, sicut ali-
quãdo defendere, ponit̃ pro agere: vt l. j. C. de testi. licet quo ad cre-
ditorem stent verba proprie: q̃ quilibet ipsorum põt agere, vnus
rei vẽdicatione, vt debitor, alter hypothecaria vt creditor, cũ quo
disceptabit̃ de dñio. Uel scdo ponas experiri, proprie, q̃ quãtun-
cunq; de facto experiant̃, hʒ sibi imputare vir, qui passus est illos
agere: ⁊ sic hʒ locũ ratio. nam ad eos saltem secundario spectat de-
fensio rei. Expedita gl. doc. cõmuniter materiam istam expediunt
per regulã, ⁊ casus, sicut facit hic glo. ⁊ in l. j. C. res inter alios acta.
Inn. dicit qui si. sint legi. causam quod nõ facit ius inter alios, nisi
vbi apparet expssum. Gl. hic melius dicit qđ res inter alios acta
nõ preiudicat alijs: qñ nõ sunt alij, vt dicũt doc. Fallit quãdoq; vt
preiudicat rõne cõnexitatis. Et anteq̃ descendã ad casus sit pro
regula qđ vbicũq; sup iure meo iudicat̃ cũ alio, me cũ eo assumẽte
litẽ principaliter, vel me assistente, vel me citato, semper mihi pre-
iudicat. Hoc tenet gl. de simo. dilectus. lxxxi. di. tantis. Cy. in l. j. C.
de aduo. diuer. iudi. Arch. lxxxi. di. tantis. Inno. s. c. cũ super. ⁊ de
elec. dudũ. ij. Ad hoc de adulter. significasti. Et est verũ qđ de cita-
tione dixi, siue citatio sit hominis, siue non: vt not. Jo. And. post
Inno. ⁊ Archid. vt lite pen. c. si. lib. vj. in verbo, admittendos. Idẽ
Bar. in l. si filiusfami. §. diui. ff. de elo. v. in j. q. Plus dicit Inno. qđ
sufficit citatio generalis per edictũ quo ad illos, in quorũ notitia
trãsiuit: vt no. ipse de procur. in nostra. Procedit ergo dubitatio,
qñ solum scit, ⁊ tacet, ⁊ nõ citatus, nec assistens. Itẽ sit pro regula,
qđ vbicunq; pro iure meo cũ alio iudicat̃, me ignorante, lʒ nõ pre-
iudicet mihi quo ad plenum preiudicium, sit tamen preiudiciũ ad
qualequale preiudiciũ. Ad qđ gl. l. si duo patroni. ff. de iure pa. l. a
s̃nia. ff. de app. no. gl. s. eo. cũ super. ⁊ est tanti effectus qđ equiualet
presumptioni, ⁊ semiplene probationi inhabili ad deferendum sa-
cramentum in defectum probationis: vt not. Bart. ff. de iureiur.
admonendi. ⁊ dixi s. de iureiurand. c. fin. ⁊ constituit quem in mala
fide: vt no. Archi. de prescrip. cap. j. in verbo, habetur, ⁊ Lapus in
sua alleg. liij. in secundo mẽbro: habet etiã effectũ infamationis de
facto, ex qua p̃t indici purgatio ꝯ tertiũ: vt ht gl. l. d. c. dilect⁹. Ad
5 qđ de adul. significasti. ¶ †Prosequor ergo per casus. Prim⁹, qñ
dat̃ cõnexitas in psonis ad rẽ, vel ius: q̃ habẽt se vt actor ⁊ succes-
sor. In isto psequor duos casus. Prim⁹, qñ s̃nia fert̃ ꝯ actorẽ. Se-
cũd⁹, qñ fert̃ ꝯ successorẽ. Ad primũ, qñ s̃nia fert̃ ꝯ authorẽ: ⁊ hoc
põt esse dupliciter: vel q̃ author deficit in iure trãslato i psonã, vel
q̃ deficit in modo trãsferẽdi: exẽplũ i ordinãte, ⁊ ordinato. ¶ Gl.
hic sentit s̃niam p̃iudicare. Alle. lxxxi. dist. tãtis. iij. q. vj. hoc qppe.
6 de pur. ca. c. pe. †Puto ꝙ si ꝯ ordinatorẽ pnũtiet̃ sup defectu ptã-
tis ordinãdi, vt declarat̃ symoniac⁹, vl heretic⁹, vel schismatic⁹, vl
nõ eps, ⁊ non habit⁹ p epo, s̃nia ꝯ ordinatorẽ preiudicat ordinato:
vt hic, in fi. ⁊ no. hic in gl. si fiat ordinato sciẽte, ⁊ patiẽte. Ad hoc. l.
sepe. Si pnũtietur ꝯ ordinatorem super modo, q̃ ordinauit extra
quatuor tpa, s̃nia contra ordinatorem nõ p̃iudicat ordinato: q̃ s̃m
Inn. agi non potest contra authorem, ⁊ ordinatorem, vt casset̃ or-
dinatio, sed tñ potest agi ad penam contra ordinãtem: ⁊ hoc per-
sonalis est, in qua non põt dici successor ordinãtis: q̃ peccata suos
tenent authores: merito s̃nia nõ p̃iudicat, s̃m Inn. hic, in gl. si. ver.
melius vr̃. Sed, certe licet non possit agi contra, ⁊ bene dicit, si pro-
mulgat̃ s̃nia ꝯ ordinantem ex defectu persone ordinati: quia ordi-
nauit criminosum, vel infamẽ, vel als inhabilem: ⁊ adhuc nõ p̃iudi-
cat s̃nia: q̃ cõtra ordinatorem non põt agi ad finem nullitatis, seu
pinotionis, sed solum ad finem pene, in qua non est successor ordi-
natus. ⁊ hic de mẽte Inn. hic surgit tanta presumptio, ex qua põt
indici purgatio. de pur. ca. c. pe. de adul. significasti. Ad hoc glo. in
7 d. c. dilectus. †Nunquid aũt econuerso s̃nia lata ꝯ ordinatum p̃iu-
dicet ordinatori: ⁊ si est lata super defectu potestatis ordinantis eo
sciente, põt dici qđ p̃iudicat: ar. eius qđ dicetur. j. de creditore, con
tra quẽ est lata s̃nia. Si sup modo, q̃ ordinat⁹ extra quatuor tem-
pora. Inn. dicit hic primo ꝙ s̃nia p̃iudicat. de transla. pla. inter cor
poralia. de temp. ord. literas. Et hoc, quia ista sunt tantum conne-
xa, ꝙ separari nõ possunt. Si enim male fecit ordinatus recipiẽdo
ordinem tali die, peius fecit ordinator ordinãdo tali die. Cõtrariũ
elegit Inn. q̃ quãtũcunq; sit notorium ꝙ sit ordinatus extra qua-
tuor tpa, cõtra ipsum ordinatorẽ agi non potest ad finem cassatio-
nis electionis: q̃ ad eũ non spectat defensio, sed solũ agi potest ad
penam, in qua nõ habet vt mere personalẽ aliquã cãm ab ordina-
tore. Idem dicit si agatur contra ordinatum: quia fuit ordinatus
criminosus: q̃ solum ad penam põt agi cõtra ordinatorem, in qua
pena nõ habẽt inuicem aliquã cõmunitatẽ. Et sic dʒ intelligi, Jo.
lxxxi. dist. tãtis. ⁊ hoc tʒ ibi Arch. lʒ infert p̃iudiciũ qualequale. vt
dixi. s. Et hec sufficiãt de primo casu. Nec obst. lxxxi. di. tãtis. iij. q.
vj. hoc quippe. de simo. dilect⁹ q̃ loquunt̃ qñ crimina alias essent
adeo notoria, ꝙ alia accusatione opus non erat, nec alio iuris ordi
ne. de acc. euidẽtia. de iureiu. ad nostram. s̃m Inn. Scđs casus hu-
ius est, qñ ꝯnexitas authoris ⁊ successoris circa ius, vel rẽ, iure ab
authore i successorẽ creato. Exẽplũ in eligẽtib⁹ ⁊ electo ad bñficiũ
vel dignitatem: tunc si est lata ꝯ eligẽtes, ex defectu ptestatis eli-
gentiũ, preiudicat electis: opʒ tamen ꝙ defectus concludat in pro
prietate ⁊ possessione iuris eligẽdi: als remanẽte possessiõe nõ infir-
ceretur electio, dũmodo esset possessor bone fidei. de iure pa. ꝯsulta
tionib⁹. Idẽ de cõstituente ⁊ cõferẽte. Unde dicit hic Inn. in ver.
nõ negamus. in gl. magna. qđ si agit̃ interdicto ꝯ aliquem, q̃ spo-
liasset eum a iure instituendi, vel eligẽdi, vel cõferendi, ⁊ peteret se
restitui, ⁊ cassari quicquid est factũ de electo, vel cui est facta trãsla
tio, vel presentatio, vel institutio, s̃nia lata cõtra authores p̃iudica
ret eis: q̃ eijcerent̃ de ecclesijs. s. de fil. psby. veniẽs. ff. de vi, ⁊ vi ar.
l. j. §. si fundum. Secus si egisset de iure proprietatis tñ. s. negati-
ua, ꝙ sibi nõ cõpeteret ius instituẽdi, vel p̃sentãdi, vel eligẽdi: quia
s̃nia lata ꝯ instituentẽ nullũ facit preiudiciũ instituto, quin institu
tio valeat ppter possessionẽ: de iure pa. cõsultationib⁹. Ad hoc qđ
no. iij. q. vj. hoc quippe. Si aũt s̃nia fertur cõtra eligentes, cõferen
tes, instituẽtes, vl p̃sentãtes ppter defectũ modi, q̃ nõ esset forma
lis, tũc s̃nia lata cũ eligẽtib⁹ p̃iudiciũ electo inferret. Et idẽ de aliis
eo sciẽte: q̃ nõ fit p̃iudiciũ electo, nisi in ipsa electiõe, nõ quo ad aliã
penã. Ad qđ de elec. super eo. ⁊ c. cũ inter canonicos. Et hoc tenet
Inn. de elect. dudũ. ij. in verbo, partibus. ver. si nõ ppter peccatũ.
Si nõ possunt agere electores de electis, ⁊ ꝯ eos agi, donec sit con-
firmatus, forte nõ esset idẽ in cõferẽte, qui nõ põt agere de iure col
lationis, per no. de preb. dilectus. vnde tunc posset tantum agi ad
penam, in qua nõ est, cui collatũ est beneficiũ successor. Plus dicit
Inn. in dicto loco, qđ etiam ignoranti electo preiudicabit s̃nia lata
cõtra electores. ⁊ alleg. dictum. c. dudũ. Sed hoc non placet, nisi ad
qualequale p̃iudiciũ, vt est dictũ: sicut lata ꝯ eligentes ex delicto,
vel inhabilitate electi, tunc si agitur contra eligẽtes ad penã, quia
elegerunt indignum, hoc non preiudicat electo: quia in hoc nõ est
successor electus. Si ad finem vt electio cassetur. Inn. de elect. du-
dum. ij. in prealle. loco, dicit ꝙ siue sciat electus causã agi, siue nõ,
p̃iudicat ei: q̃ cũ agat̃ de magno preiudicio eius, q̃ efficit̃ inreligi-
bilis quo ad alias electiones illi nõ possunt agere, cũ tãto preiudi-
cio, nisi

cio nisi vocet: arg. de elec. sup eo. Plus dicit ꝙ snia nõ p̃iudicabat
electo, nec electorib9 ꝑpter cõnexitatem. Alleg. ff. quẽadmod. ser.
amit. l. si cõem. Puto ꝯtrariũ quãto ad finẽ cassatiõis electionis,
sꝫ non ad finẽ vt ineligibilis fiat immediate ex snia: sed qꝛ in nullo
vacillare dꝫ opin. eligẽdi preiudicabit in alio ꝑpter presumptionẽ
qualemqualẽ sic agentẽ ex snia. de accu. olporens. Hec vera inquã-
tum eligẽtes litigant sup iure electionis, in quo electus hꝫ causam
ab eis. Et sic põt intelligi Innoc. in dicta gl. in fin. Ad hec debent
reduci notata p doct. de elec. cupientes. §. ceterũ. in verbo, nullã. li.
vi. ꝛ hoc tene. etiã in presentante, ꝛ presentato, licet gl. teneat ꝯtra-
riũ, ꝙ indistincte nõ preiudicat snia cõtra p̃sentantem: quanta est
inter eligentem ꝛ electũ. Et hoc tetigit iij. q. vi. hoc quippe. Quod
forte est verũ, quasi nõ possint, nec primo, nec scđo loco rẽ deducere
in iudiciũ: ꝛ hoc forte verius. Hec vera inquãtũ cõtẽdit inter eligẽ
tes, ꝛ alios. Sꝫ est dubiũ qđ si cõtendat inter duos pretendẽtes se
habere ius ab eodẽ: vt qꝛ possideo bñficiũ, qđ petit a collatore tãꝙ
vacans, an snia lata cõtra p̃iudicet. Dicit hic Inn. primo qđ snia
nõ preiudicat: vel possidebã, ꝛ collator nõ habebat potestatẽ defen
dẽdi, qꝛ ad me spectat defensio, ꝛ cõtra me erat agendũ. ff. de ali. iu.
mu. cap. fa. l. j. ꝛ si nõ possidebã, mihi nõ p̃iudicat: qꝛ nõ poterã ipm
ꝓhibere ab agendo. ff. de re iudi. l. sepe. ꝛ de iureiur. l. nã ꝛ postea. §.
fi. determinat cõtrariũ. Ideo dicit qđ si aliqd agat cõtra collatorẽ
sup prebẽda, quã dicit vacare de iure, lꝫ alius eam teneat de facto:
vel si quis dicat eam sibi deberi, quã alius sibi dicit sibi deberi, snia
lata cõtra collatorẽ, altero sciẽte, illi p̃iudicat. Et hoc puto, qꝛ hoc
casu tangit ius cõferẽtis, etiã qđ ꝓsequi põt: ꝛ cui9 defensio ad eũ
spectat, saltẽ scđo loco. Nõ obst. de prebẽ. dilecto. qꝛ dꝫ intelligi qñ
erat ignorans: vel ibi agebat, qꝛ vitiose cõtulerat, nõ ex iure quod
deberet a cõferente, ꝛ sic defensio ad eũ nõ spectabat, sed ad eũ, cui
est facta collatio: vel ibi fuit ignorãs. Jo. And. remittit. de rescrip.
mãdatũ. post Cõpo. ver. demũ querit. Põt scđo exẽplificari in ꝓ-
prietario, ꝛ vsufructuario. Inno. tꝫ hic in gl. magna. ver. ꝛ hoc vi.
qđ sic, qꝛ dꝫ defendere ius suũ: recitat qꝛ alij contradicunt. Cy. in l.
ij. C. vbi in rẽ actio. Dic si est snia lata super nuda ꝓprietate, qꝛ hic
non tangit ius vsusfructus, nõ p̃iudicat nisi in hoc, qꝛ hꝫ illũ re-
cognoscere in ꝓprietariũ, de iure pa. ex literis. ꝛ c. si vero. Ad hoc
qđ no. gl. de elec. querelã. Si est lata sup plena ꝓprietate, qꝛ nõ pro-
bauit ipse dñs, hic nõ preiudicat vsufructuario: qꝛ ex quo hꝫ titu-
lũ obtinet cõtra habentẽ solũ titulũ ex snia: vt l. si duob9. ff. de pu-
bli. Si est lata ꝓ aduersario, qꝛ dñs, ꝛ p̃iudicat vsufructuario. Si
est lata cõtra ipsum vsufructuariũ, preiudicat dño. Si est lata sup
iure vsusfructus tñ, nõ preiudicat dño, nisi qꝛ cogitur illũ habere
in vsufructuariũ. Sic dicit Inn. hic: nã nõ poterit denegare vsum
fructũ ei, qui obtinuit, ex quo sciuit. Si contra vsufructuariũ ago
agendo sup dñio authoris: qꝛ non põt esse vsufructuarius, nisi cõ-
stitutus a dño, vel quasi: ꝛ preiudicat. Si fertur, quia non dñs, vel
quasi. ad hoc ff. de ope. no. nun. l. j. in fi. ꝛ l. fi. ff. vsufruc. quẽadmodũ
ca. Si est lata cõtra vsufructuariũ cõuentum, tunc dicit Bar. in l.
sepe, qđ nõ preiudicat: qꝛ videt deductum solũ respectu naturalis
possessionis vsufructuarij, ꝛ non respectu ciuilis. l. Põponius. §.
is, qui. ꝛ qđ ibi no. gl. ff. de acquir. possef. Hoc verũ inquantũ dispu
tet de executione possessionis: sꝫ si alias vellent disceptare de dñio
cũ dño, is, qui obtinuit, an tũc preiudicaret: sentit qđ nõ: qꝛ modo
aliud agit. Et hoc placet: qꝛ idem põt dici de dño, ꝛ emphyteuta, ꝛ
dño feudi ꝛ feudatario, ẽm Inn. Potest exẽplificari in creditore ꝛ
8 debitore quo ad ius pignoris. † Nunquid snia lata cõtra debitorẽ
preiudicet creditori, vel econuerso. Dic ẽm Bar. omissis opi. si est
snia lata cõtra debitorẽ, qꝛ nõ ꝓbauit se dñm, hoc nõ p̃iudicat cre-
ditori: qꝛ ex hoc ille non habuit nisi titulũ ꝛ hic titulũ ꝛ possessionẽ
scꝫ creditor. ff. de publi. si duobus. Secus si obtineret is, qui obti-
nuit, si lata est contra debitorẽ, qꝛ aduersarius declaratus est dñs,
sententia p̃iudicat creditori. ff. de excep. rei iudi. l. iudicati. §. fi. ꝛ di-
cit Bar. in d. l. seq. Si aũt snia fertur contra creditorem ex defectu
obligationis pignoris, vel alia cã nõ tangente dñium, hoc non p̃-
iudicat dño, seu debitori. Idẽ si succumbit, qꝛ creditor nõ ꝓbauit
debitorẽ dñm. nam poterat agere: qꝛ ad aliũ finẽ fuit de hoc qõesi-
tum in primo iudicio: ꝛ sic non obst. exceptio: vt l. vendicantẽ. ff. de
euic. ad hoc, ꝛ not. ff. de condi. inde. nihil. in glo. magna, ꝛ qđ not. de
acquir. possef. l. naturaliter. §. nihil. in prima lectu. Si nõ succũbit,
qꝛ reus in se assumpsit onus probãdi, ꝛ probauit se dñm, tunc pre-
iudicat debitori sciẽti. Sic loquit hic. Et hec omnia probat tex. in
dicta l. sepe. Ad hoc l. si inter me ꝛ te. ff. de excep. rei iudi. Predicta
vera, si de dñio plene fuit cognitũ: alias secus: vt l. a diuo Pio. §.
j. ff. de re iudi. ꝛ quod not. in l. ij. C. de ordi. iudi. ꝛ dixi de excep. ad-
uersario. Dicit tñ Bar. qđ nõ putat debitorẽ simpliciter scire cre-
ditorẽ litigare super hypotheca, sed oportet qđ discepteꝛ de dñio, ꝛ
qđ aduersarius assumpsit in se onus probandi. Idẽ si creditor est
cõuentus, qꝛ snia lata cõtra eum p̃iudicat debitori: qꝛ videt ei per-
misisse defensionẽ rei, eo qđ fecit creditorẽ, ꝛ dedit pignus. l. j. in fi.
cũ l. seq. ff. vsufr. quẽadmo. cap. Puto tñ sciam qñ agit necessariã:
nam alias videt nõ ad preiudiciũ suũ, ꝛ ad suũ preiudiciũ, qñ scit.
9 † Potest exemplificare in locatore, ꝛ cõductore, nunquid snia lata
contra locatorẽ, preiudicet conductori, ꝛ econuerso, si est lata cõtra
conductorẽ preiudicet locatori, vt hic. Sꝫ an lata cõtra conducto-
rem preiudicet locatori, tene qđ non ad proprietatem, quia non hꝫ
potestatem rem deducendi in iudiciũ ad preiudiciũ dñi: vt l. j. C. si
per vim, vel alio modo. ꝛ hoc tenet Bart. in l. officiũ. ff. de rei ven. ꝛ
Inn. in duobus locis. vt lit. nõ cõtest. quoniam. §. quod si super. in
verbo nominare. Quo ad possessionẽ añt nunquid preiudicet. dixi
s. eo. cũ sup. dic vt ibi. Potest etiã exẽplificari in iudice ꝓ me sen-
10 tentiante, vel sup aliquo ex snia ius deriuat in me. † nunquid snia
lata contra iudicẽ preiudicet mihi. Inn. tangit hic in verbo, a quo
cãm concludo: qđ si iudex pcessit ex officio, qꝛ tunc ad eum spectat
defendere ꝓcessum, ꝛ sniam, vt no. gl. de app. cũ speciali. ꝛ hic Inn.
ꝛ Hosti. est casus de sent. excõ. venerabilibus. snia lata cõtra iudi-
cem p̃iudicat illi, qui occasionat ius ex snia iudicis: nã si iudex ex
officio inquirẽdo remouit aliquẽ a prebenda, ꝛ illã scđo contulit, si
postea ferat cõtra iudicẽ, qui in ale remouit, hoc preiudicabit illi, q
est subrogatus. Ad hoc de accusa. ad petitionem. in fin. Si est lata
snia a iudice nõ ex officio procedente, tunc ad eũ nõ spectat defen-
dere sniam: vt no. Inn. de trãsac. de cetero. de ꝓcura. in nostra. snia
cõtra eũ nõ preiudicabit. Hec vera inquantũ discepteꝛ de nullita-
te snie, si ageret ad penã cõtra iudicẽ, snia nõ p̃iudicaret, qꝛ modo
ad aliud agit: ꝛ in pena nõ est successor is, qui habuit pro se sniam,
si idẽ: si ecõuerso snia cõtra eũ, qui habuit, proferret, ꝛ postea age-
11 retur ad penã contra iudicẽ, qꝛ sola snia nõ preiudicaret. † Potest
etiã exemplificari in patre ꝛ matre litigante sup matrimonio, an
snia lata cũ eis preiudicet filijs scientibus. Puto qđ sic. l. j. in fi. ff.
ad Carb. ꝛ est casus, vt l. ait pretor. §. sꝫ si de conditione. ad fi. ff. de
iureiur. ignorantibus autẽ nõ. Nec obst. qđ snia lata cõtra defun-
ctũ preiudicat heredi, qui filius nõ est heres in filiatione, vel legi-
timitate, si illam hꝫ a natura. Idẽ puto, si filij disceptarent sup le-
gitimitate matrimonij patris. Tertius casus hui9, qñ dat cõne-
xitas inter ꝑsonas authoris ꝛ successoris iure, vel re de authore in
12 successorem translato. ¶ † Exemplũ etiam in vẽditore ꝛ emptore,
in viro ꝛ vxore, in socero ꝛ vxore. Quidã dicũt qđ exempla non cõ-
petunt: qꝛ venditor non põt agere in iudicio re vendita pro illa, cũ
non sit dñs, sicut nec vxor, nec socer: vt dicit gl. ꝛ qꝛ snia non potest
ferri cõtra istos, nisi cõfirmatiua iuris successorũ: qꝛ si no sunt, scꝫ
dñi, ꝛ ꝓnuntiant nõ dñi: qꝛ iam tunc latũ est iudiciũ in successores.
Vñ concludit Gul. de Cu. ꝛ gl. in l. sepe. qđ non habeat locũ, qñ he
ꝑsone agũt, sed solũ qñ defendunt. Inn. ꝛ gl. hic volunt qđ habeat
locũ cap. hoc etiã in vẽditore, socero, vel vxore agẽte. Ad hoc ver-
ba l. sepe. ibi: actio vel defensio. ꝛ ibi: agere, vel defendere, ꝛ ꝯueniri.
Ad hoc tex. hic. Bar. dicit qđ si venditor agit noie meo, vel defen-
dit, snia lata cõtra eũ mihi nõ p̃iudicat, siue fuerit sciẽs, siue igno-
rans. ff. rẽ ra. ha. l. j. C. qui. res iudi. nõ no. ꝛ l. sed ꝛ hec. in principio.
ff. de ꝓcur. qꝛ tunc agunt de iure qđ meũ est, nõ de iure vt suo. Sic
loquit cap. hoc. ꝛ l. sepe. Prohibere enim videor eo quod inutiliter
gerit negotiũ meum: qđ apparet eo qđ victus: vt l. iiij. §. in hac. ff.
iud. solui. ꝛ not. C. man. l. j. Si autẽ predicte persone agant nomine
proprio, ꝛ si ꝓnuntiat contra eos, qꝛ nõ sunt dñi de presenti. Non
obst. snia, qꝛ non veniũt cõtra sniam successores se defendẽtes, cui
asserant idẽ, scꝫ authores nõ dños tẽpore quo egerũt. Si aũt ꝓnũ-
tiat cõtra eos, qui nõ erant dñi, qꝛ in aliũ trãstulerunt ante tradi-
tionẽ in dotẽ, vel qꝛ ipse, qui cõtẽdit, est dñs: ꝛ tũc p̃iudicat empto-
ri, ꝛ dño scienti, ꝛ hoc ẽm Inno. ideo oportet eũ scire, qđ nem motã
de dñio asserto in aduersariũ: ꝛ huius sciẽtie fiet executio ꝯ posses-
sorẽ, per illã l. sepe. ꝛ allegat dictũ Inn. de cõces. preben. proposuit.
Si aũt ferat snia cõtra maritũ, vel emptorẽ, an p̃iudicet vẽditori.
Dic qđ sic. si sciuit: si tñ volũt sibi ꝯseruare ius de euictione, euicti
13 oportet qđ denuntient: vt de emp. ꝛ ven. c. fi. ¶ † Ex predictis de-
terminatur, an si aliquis extraneus egerat sup re, vel iure meo, no-
mine meo, ꝛ succubuerit anteꝙ sciã, me sciẽte, ꝛ nõ contradicente,
mihi preiudicet. Inn. tenet qđ sic. s. de offi. delega. cum in iure. ꝛ de
rescrip. ex parte decani. ꝛ in c. inter. de fi. instru. ꝛ Ray. in c. licet. de
ꝓba. p hãc decre. ꝛ per l. patit. ff. man. ꝛ idẽ Archi. de ꝓcur. qui ad
agendũ. lib. vj. Contrariũ est veritas, vt sentit Bar. in dicta l. sepe.
ꝛ dixi s. qꝛ hic non est certũ qđ ad vtilitatem meã, imo est dubiũ, ꝛ
euentus demonstrat hoc esse non vtile: vt no. de elec. cum in veteri.
ꝛ in regula, qui tacet. de reg. iur. lib. vj. tenet Pe. ff. de nego. gest. l.
j. ꝛ Cy. in l. si penitentiã. de nego. ge. ꝛ Inn. ꝛ Cy. in l. exigendi. C. de
procur. nisi sit attinens, vel cõiunctus. In dubio tñ presumit ha-
bere mandatum, ex quo tacet, ꝛ nõ contradicit dñs. Sic intelligo
14 Inn. in dicto c. cũ in iure. † Ex hoc apparet an snia lata cõtra he-
redem noceat fideicõmissario, cui est restituta hereditas. de quo in
15 l. si patroni. §. fi. ꝛ l. facta. §. heres. ff. ad Treb. † Ex hoc pꝫ an snia
lata cũ venditore hereditatis preiudicet emptori. Et tenet qđ sic:
qꝛ ille emisse videt quod obtinuerit vẽditor: vt l. ij. §. queri põt. ff.
de here. vel actio. ven. Et hec sufficiant de primo casu principali,

7 qñ datur connexitas, vt authoris & successoris. ¶ Secundus casus principalis, qñ dat̃ connexitas ratione eiusdē principij, a quo deriuat̃ ius ad plures, vel contra plures: & hoc pōt esse dupliciter. Primo, qñ immediate influit in plures. Scdo qñ immediate influit ad vnū, & postea descendit ad alios. Exemplū de primo: duo cōtraxerūt matrimoniū cū duabus sororibus ex eodē patre & matre, sunt duo heredes, duo successores: sunt duo ꝑbendati ab eodē: sunt duo debitores ex eadē cā: an snīa preiudicet lata cū vno, altero sciente. Tene qđ nō quo ad plenū preiudiciū: qꝛ cū sint eque principales, non pōt alter deducere in iudiciū ad preiudiciū alterius: & qꝛ non pōt alter alterū prohibere agēs de iure suo: vt dicta l. sepe. Ad hoc de preb. dilecto. Gl. de testi. in nostra. Per que dico qđ snīa lata sup falsitate instrumenti contra vnū, non ꝑiudicat alteri, etiā scienti, fundanti se ex illo instrumento: vt no. Inno. qui fi. sint le. causam. tenet Archid. iij. q. vi. hoc quippe. Ad hoc glo. de simo. dilectus. Preiudicat tamē sibi, cōtra quē est lata snīa, vt nō possit dicere illud instrumentū falsum ꝓnuntiatū fore. Ratio, qꝛ ipse fuit pars in iudicio, cū qua fuit pronuntiatū. Dicit Inn. s. de ꝓcur. in. nostra. in gl. plenā. ver. & not. qđ lʒ preiudicet. Exemplū etiā ptʒ, qꝛ ambo participant factū dānatū. Fert̃ snīa cōtra Titiū qđ cōmisit adulteriū cū Seia: certe snīa non ꝑiudicat Seie. ff. de adul. l. denūtiasse. Si fert̃ snīa cōtra testes falsos, qđ falsum dixerunt, snīa non preiudicat ꝓducenti: vt no. in l. si vteris. C. de fi. instr. & in l. j. C. qui ac. non pos. & in l. j. C. de aduo. diuer. iudi. vbi p Cy. Exēpla scdī casus, qñ immediate descēdit ex eodē fonte ius ad vnū, & deriuat̃ ad plures ex testō ius, erat principaliter heres, & secūdario legatarij: nūquid snīa lata cōtra heredē preiudicabit legatarijs. Dic qđ sic: qꝛ immediate est author eorū. ff. de inoff. test. l. Papi. §. meminisse. sed cōtra legatarios nō ꝑiudicat heredi, nec alijs legatarijs: qꝛ nō pōt ad taliū ꝑiudiciū deducere ius in iudicio. l. ij. ff. de excep. rei iudi. Et hic decidit̃ qđ si petit̃ restitutio aduersus aliquē actū, ex q̄ ius descendat ad plures, qđ hec snīa nō ꝑiudicat alijs, ex quo eque principaliter descēdit, nisi sint vocati singulariter, vel per edictū: alias nō. s. de ma. & obe. c. fi. de ꝓcur. in nostra. & ibi dic qđ edictū ꝑiudicat illis, ad quorū notitiā trāsiuit, & nō alias. Nec obst. regula, qꝛ ex quo citati sunt, iudicatū censet̃ eū omnibus, qui sciuerūt, vel scire debuerūt cām agi: qꝛ in talibus sentētijs nō nominat̃ aliquis specialiter, sed fert̃ gñaliter snīa sic. Restituimꝰ te in integrū, prestamus authoritatē adoptioni. Idē de similibus. Et in hoc differūt casus, de qbꝰ hic: qꝛ in eis sufficit sola sciētia, vt vꝫ hic. ¶ Tertius casus ꝑncipalis, qñ dat̃ cōnexitas in iure ꝑ modū superioritatis & inferioritatis: exēplū in dñō & liberto, in ecclesia superiori & in eccliā subiecta. Inn. tāgit de ma. & obe. inter quatuor. de ꝑscrip. auditis. & s. e. cū sup. In primis duobus locis tenet snīam latā cōtra dñm, sciēte subiecto, & liberto, preiudicare subiecto & liberto: & ecōuerso lata cōtra subiectū ꝑiudicare patrono, & dño scienti. Hoc examinaui in dicto c. cum super. Inn. hoc tenet in subiecto qđ snīa preiudicet quo ad possessionē. In liberto dicit qđ preiudicat simpliciter. Verba sua nō prosequor formaliter, qꝛ nil boni dicit: puta qđ snīa lata cōtra dñm vel patronū preiudicet subiecto: vt in c. cū olim. & qđ ibi no. s. de resti. spo. sed lata contra subiectū in proprietate, nō preiudicat dño: vt dixit Inno. in c. cum super. Contrariū tenet Bart. in liberto, in dicta l. sepe. Credo dictū Bart. verum in liberto, & patrono: vt sententia cōtra libertum preiudicet dño, ꝑm opi. Inno. ꝓcedit in subiecto & domino, vt lata contra subiectū nō preiudicet domino, etiā scienti. Et est ratio diuersitatis: qꝛ libertus aliquid hʒ ab ipso authore patrono, scʒ libertatē: ideo causam hʒ ab eo, sed nō habet subiectus aliquid commodi a suo superiore, qꝛ nō hʒ ab eo nisi qđ est subiectus. Nec obst. qđ si edificet̃ ecclia, ex edificio hʒ ius subiectionis: qꝛ subiectionē nō hʒ a dño, sʒ a iure: sʒ ex hoc non hʒ aliqđ ius actiue, sʒ passiue tantū: & sufficit hoc tātū, qꝛ regula est opposita. Per hoc dico qđ si subiectus pape contenderet de priuilegio libertatis & subiectionis pape, sciente papa, ꝑiudicaret pape: qꝛ ipse hʒ libertatem a papa: & sic hʒ aliquid positiue. Ad qđ s. e. suborta. vt dixi in c. cum super. ¶ Quartus casus principalis fit, qñ datur cōnexitas ratiōe indiuiduitatis iuris, qđ si indiuiduū est inter duos, an snīa lata contra vnū alteri preiudicet. Glo. dicit hic qđ sic. Alleg. gl. l. si cōem. ff. qnēadmo. serui. amit. qđ satis placet, qñ sic sententia format̃, & libellus, qđ excludit̃, & concludit̃ defectus iuris ad omnes: vt qꝛ seruitus dicit̃ deberi fundo cōi, & cū vno ꝓnuntiat̃ seruitutē illi fundo nullatenus debitā. Ad qđ l. fin. C. de duo. re. ¶ Quintus casus, qñ snīa est declaratiua iuris ad personā, vel note, vel defectus, qđ ad aliorū cōmodū aut incōmodū deriuari pōt, vt in libertate & seruitute, filiatiōe, legitimitate, vel illegitimitate, infamia, vel alia not. afficiēte ꝑsona. Dic, si qualitas declarata ad ꝑsonā respicit vniformiter oēs, quod est inquantū respicit publicū interesse, & ad hoc agit̃: & hoc oībus ꝑiudicat, quā illa actio popularis sit. Exemplū: si aliquis ꝓnuntiatus est illegitimus, non pōt esse illegitimus quo ad vnū, qn sit illegitimus quo ad alios, si agit̃ de effectibꝰ publicis. ff. de sta. ho. l. ingenuum. Sic tēpero Inn. q fi. sint leg. cām. q dt qđ snīa lata sup illegitimitate nō ꝑiudicat alijs: nā in talibꝰ quasi popularibꝰ oēs respiciētibꝰ, qlibet est legitimꝰ ꝯdictor, & vniꝰ actione cōsumit̃. ff. de iureiur. l. eū, q. §. in popularibꝰ. Inquātū aūt qualitas illa tāgeret priuatū interesse aliorū, vel cōmodū, lʒ sibi ꝑiudicet quo ad oēs, ꝯ quos est ꝓnūtiatū, nō ꝑiudicat alijs, cū qbꝰ nō est pronūtiatū, qñ deducta est qualitas respectu alicuiꝰ priuati interesse ꝑticularis: secꝰ si simpliciter deducta. Ideo si sum ꝓnūtiatꝰ legitimꝰ, me petēte hereditatē ab vno, si postea peto ab alio, vt coherede possidente, snīa nō ꝑiudicabit, nec ēt faciet ius quo ad illos: si simpliciter petit se ꝓnūtiari legitimū, nō determinādo se ad aliqđ ꝑticulare petendū, faciet ius quo ad oēs etiā quorū priuatim intersit, dūmodo lata sit cū legitimo ꝯdictore, & eo, cuiꝰ principaliter interest: & forte si ꝓnūtiatꝰ est aliqs ingenuꝰ, vel legitimꝰ, respectu priuati interesse, determinato modo agēdi alijs, inqꝫtū tāgit publicū interesse, qꝛ mutat̃ finis: & sic nō obstat snīa: vt l. cū quasi. & l. eādē. ff. de exce. rei iu. Et sic pōt limitari dictū Inn. in d. c. cām. Si qualitas declarata ad ꝑsonā respicit certū genꝰ ꝑsonarū, si est lata cū eo, cuiꝰ principaliter interest, ꝑiudicat oībꝰ de genere. ff. de libe. agno. l. ij. in fi. & l. seq. Nā si ꝓnūtiat̃ filiꝰ quo ad patrē, ꝑiudicat oībꝰ de natiōe, qui trahūt originē ab illo: quo ad alios nō ꝑiudicat, nisi inquātū ꝯcerneret actꝰ publicos. Secꝰ si nō sit lata cū principali, & cuiꝰ ꝑ prius interest: ideo si ꝓnūtiat̃ qs filius cū vno ex cōsanguineis, nō ꝑiudicat alijs. Idē si ꝓnūtiatur legitimꝰ vel illegitimus, vt dicit Inn. in d. c. causam. & sufficit qđ veniat, tanq̄ cuius principaliter interest, lʒ in veritate nō intersit. ff. de inoffi. testa. l. posthumus. cautū est qđ vocent̃ ꝑ edictū, vt dicit hic Inn. Requirunt̃ tñ plura ad hoc qđ snīe declaratorie faciant ius quo ad oēs. Exigit̃ primo qđ sit lata cū legitimo cōtradictore. Secꝰ si sit illegitimus. l. j. & l. patronū. ff. si qs inge. esse di. So. Quod sciētibꝰ illis, de quorū priuato ꝑiudicio agitur: secus si sit ignorans: quia pōt contradicere: & fortiꝰ si absens: vt no. Inn. s. e. cū super. in gl. j. in fi. ver. imo dicimꝰ. & ver. hoc verū. inquātū prosequit̃ interesse priuatū. Secꝰ si publicū: qꝛ ꝓpter ignorātiā, vel absentiā, nō minꝰ ꝑiudicaret: vt no. j. de accu. de his. ff. de accu. si cui. §. ijsdem. Tertio exigitur qđ nō sit preuaricatus is, cū quo actū est: vt l. iij. ff. de preuari. & c. j. de collu. detegē. Quarto exigit̃ qđ sit lata declaratorie q̄litatē adesse, vel nō adesse. Secꝰ si nō sit restituta ad certā ꝑsonā: vt qꝛ ꝓnūtiatus est nō libertus petētis: vt no. in l. j. & ij. de libe. cā. & in l. j. ff. si inge. esse di. & l. doui. l. j. ff. de libe. causa. Pōt exēplificari in criminali: de quo dic vt de accu. sup his nā ꝓnūtiat̃ deliquisse, vel nō deliquisse. Pōt poni exēplū in teste repulso vt criminoso, qui potest etiam ab alio repelli tanq̄ testis. De quo dic vt scripsit Inn. s. de exce. cum venerabilis. & s. e. cum super. gl. fi. Ad qđ de testi. testimonium. iiij. q. vij. c. j. Idē in accusatione populari: vt. l. eū, qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. l. j. & ꝑ totum. ff. de popu. actio. ad qđ gl. de elect. dilecti. & de elec. cupientes. §. ceterū. in verbo, nullū ꝑiudiciū. Per hoc dicit Lapus, sua alle. lij. q snīa, qua quis ꝓnuntiat̃ nō vsurariꝰ, preiudicat oibus nō vt valeant excipere, qꝛ non soluerit vsuras: qꝛ hoc est in odiū criminis: & quia exoritur immediate a crīe: nō tñ ꝑiudicat volentibus excipere rōne priuati interesse, vel agere volētibus: quia cū agat̃ tūc de interesse priuato, ius nō respicit vniuersaliter, & vniformiter oēs. ¶ Sextus casus principalis, qñ dat̃ cōnexitas rōne participij eiusdē facti, vel qñ de vno cōsecutiue deuenit̃ ad aliū. Si obligatio descendens ex facto respicit plures principaliter, vt qꝛ accusat̃ quis de adulterio cū Berta, snīa lata ꝯ eū non preiudicat Berte. ff. de adulte. denuntiasse. §. fi. j. de adul. significasti. Si causa agēdi ex facto ꝯ vnū in cōsequentiam descendit ad aliū, & agit̃ ad finē vtilitatis priuate, snīa ꝯ vnum nō preiudicat alteri. Ideo snīa lata ꝯ matrē, qđ supposuit partū, nō obstat filio quo ad abdicāda bona. l. iij. §. fi. ad Carbon. & ibi gl. & Bar. & per Cy. de fal. sn̄a lata cōtra testes de falso nō ꝑiudicat producenti: vt no. in l. si vteris. C. de fi. instr. & per Cy. in l. j. C. qui accu. non pos. in l. cū filius. de verb. obli. Si ad finē pene pecuniarie, vel alterius interesse publica sententia lata ꝯ vnū preiudicat alteri. l. in cognitione. & qđ ibi no. ff. ad Sillan. ideo snīa lata ꝯ homicidas defuncti preiudicat quo ad auferēda bona heredi delata nō vindicāti necē defuncti. Ad hoc. l. j. & qđ ibi no. C. vbi cause fis. C. ad legē Iul. ma. quisquis. ff. de acc. ex iudiciorū. Ideo puto qđ snīa lata ꝓ remoto preiudicat substituto in bñficiali. iij. q. vj. hoc qppe, j. de accu. ad petitionē. ad fi. qꝛ tāgit̃ vtilitas publica. Ad hoc glo. de ꝑb. dilecto: ad finē. Cautius tñ est q iudex vocet oēs, quorū interest. C. de liti. aut. nunc si heres. & no. C. de aduo. diuer. iu. Hec vera, qñ cōuenit̃ ꝑsens: secus si per contumaciā hʒ pro confesso. ff. de iure fis. l. eius, qui delatore. per Bart. & d. l. cū filiꝰ. de verb. obli. qꝛ illa ficta ꝯfessio nō extenditur ad alium. Per hoc dt Io. And. i add. Spe. in ti. de fide instr. §. postremo. & itē approbat̃ q snīa lata super falsitate instri ꝯ ꝓducentē nō preiudicat nec nocet notario, etiā scribēti snīam, qui conscripsit instrm, qñ fuit lata ab arbitro. Inducit etiā rōnes, que ꝯcludūt in indice: hoc puto, qꝛ eque ꝑncipalr. dlinquit̃ ꝑ vtrūq̄: & qꝛ nō dʒ assistere, ex quo ibi

quo sibi adest rone alterius officij:qd etiã necessariũ est.Et sic non obstat.l.pe.de inoffi.testa.⁊ qd no.s̃.e.cũ sup.vbi assistẽdo puidicat.
¶ Ubicunq̃ dixi sniam piudicare tertio, recipere hic generales limitationes bnias in principio posui limitatiões negatiue, hui⁹ affirmatiue. Prima limitatio est vt hic pcedat, qñ snia est lata in pñtẽ:sec⁹ si in absentẽ cõtumaciter:qr tũc piudiciũ suũ etiã sciẽtis nunq̃ extendit ad tertiũ:qr potius psumit lata pꝑter culpã cõtumacis, q̃ ex vera iustitia:⁊ culpa illius alteri nõ d3 nocere.C.de pi gno.l.pse.ff.de cuic.l.si ideo.ff.de pig.si supat⁹.Idẽ si pꝑter spãlẽ iniuriã ipsius,ꝯ quẽ lata est,snia in eũ lata sit.l.si seruus.§.si here ditatẽ.ff.de lega.i.Secũda limitatio,qr in oibus casibus gñaliter exigit patiẽtia. Pati aũt nõ d3,qñ ipse venit ad iudiciũ,⁊ suscipit in se iudiciũ totũ,vel eũ eo pro iure suo:qr tunc nõ videtur permit tere eũ agere per se.ff.de libe.cã.l.si pariter. Idẽ si ptestetur.l.si de bitor.§.i.ff.qui.mo.pig.vel hi,po.sol.⁊.l.sicuti.§.non videt.eo.titu. Quando autẽ debeat fieri hec phibitio.Dicit Bar.in.d.l.sepe.qr d3 fieri ante litem cõtestatã:post litẽ eñ cõtestatã ipse phibere nõ põt,ex quo iam celebratus est quasi cõtractus,ex quo qs obligat instantie. Ad qd.l.si pluribus.de leg.i.⁊ hoc inquantũ vult eũ phi bere ab instãtia.Hoc verum dicit,qñ scivit ante litis cõtestationẽ: sed si sciuit post litem contestatam,potest prohibere quantum ad hoc vt nõ preiudicetur iuri suo:vt.l.si pariter.ij.respon.de libe.cã. ⁊ qd ibi no.Et dicit prohibere siue tacite,siue expresse prohibeat, puta dãdo libellũ:vt.d.l.si pariter.C.de noua.l.iij.Quantuncunq̃ antẽ põst litẽ cõtestatã nõ possit prohibere, potest assistere liti,ne colludat.ff.de inoffic.testa.l.si suspecta.C.de litig.aut.nunc heres. Ad hoc.l.Tiria.⁊ quod ibi no.ff.solu.matri. In exercente autem officium cum alio de iure suo,dixi.s̃.cum inter.Et hec sufficiant.

1 ¶ Sententie vbi contrarie feruntur,valet lata pro reo.
2 Fauor cause est preferendus fauori persone.
3 Sententie quando possunt ferri contrarie a duobus ordinarijs.
4 Sententia iudicum discordantium quando valeat.
5 Sententie contrarie ex quo proferuntur a diuersis iudicibus super eadem re:quare sententia ordinariorum teneat pro reo.
6 Antoni⁹ de Butrio huiusce operis author viuebat ãno dñi.1402.

1 Duobus. De summa t.⁊ tria sunt dictã.¶ †No
2 ta q̃ vbi snie ferũtur ꝯrie,v3 snia lata p reo,nisi causa actoris sit fauorabilis.†Et sic nota q̃ fauor cause preferẽ fauori psone.Nota hic quatuor causas fauorabiles,matrimoniũ,libertas,dos,⁊ testm̃.No.q̃ ꝯtu snarũ delegatoꝝ pẽdet ex arbitrio supioris.¶ Tertio not.q̃
3 ꝯrietas sniarũ ex cõpromisso vtraq̃ inficit. ¶ †Quero de exẽplo, qñ pñt ferri snie ꝯrie a duob⁹ ordinarijs.Dic sm Abb.in duobus cõsulib⁹.ff.de offi.cõsu.l.i.In duob⁹ comitib⁹ regẽtib⁹ p indiuiso. In duob⁹ doctorib⁹:vt in aut.habita.C.ne si.pro pa.Hof.dicit q̃ primũ mẽbrũ h3 locũ in ecclesiasticis iudicib⁹,nisi dicerent ecclesia stici illi,qui sub ecclia hñt iurisdictionẽ tpalẽ.j.de app.si duobus. Hof.põderauit q̃ vna ecclia,diocesis,vel ciuitas,nõ hre põt epos vel platos.de offi.ord.qm̃.de preb.nisi de ecclesiasticis ordinarijs posset habere locũ.vij.q.i.nõ autẽ.Itẽ posset correctio clericorum simul in ecclia ptinere ad archidiaconũ,⁊ ꝑpositũ.Idẽ in cognitio ne causarũ,que ad eos,vel ad capitulũ veniũt.Idẽ vt ipse fatetur in gl.duo ordinarij pñt simul ꝯbere in eadẽ ecclẽsia.de consue.Itẽ eũ sm verã opi.vicari⁹ habeat ordinariũ:vt no.de offi.vicar.c.i.li. vi.ergo ⁊c.Itẽ cũ duo coadiutores dati essent epo:de cle.egro.c.i. li.vi.Itẽ in casu de parochia.c.j.Itẽ vbi puidisset ecclia instituti cũ substituto possidere.Itẽ in cõcilio puinciali gñali possent epi dispẽsare in pari nũero:⁊ tũc in his,in quib⁹ nõ exigit pleña ꝯcor dia,h3 locũ qd d3.De gñalib⁹ aũt auditorib⁹,an de eis vt delega tis,an vt ordinarijs iudicet,vide in Spe.ti.iij.ver.quid de audito rib⁹.vbi dicit q̃ sunt ordinarij in audiẽdo:s3 in decidẽdo, vide qd no.in cle.de rescri.auditor.Quid iuris si discordãt ordinari⁹,⁊ inq sitor herelis,hr̃ de heretici.p hoc.li.vi.p qd argui põt q̃ inqsitor h3 delegatã.Quid si ꝯtiãt ordinari⁹ ⁊ delegat⁹ papẽ in ꝯrietate sentẽ tiarũ.Dic q̃ adit papa.Quid si cõtrariant ordinari⁹ ⁊ delegatus college ordinarij si snia est p eo,vr̃ summe equũ q̃ valeat.Itẽ pro actore in cã fauorabili:⁊ sic rõ ne impediat ei⁹ effect⁹ ꝯria snia dele gati,quã nõ impediret ipsius college ordinarij delegantis,vt hic. Sed si ordinarius pro actore,delegatus pro reo,vel in causa fauo rabili pnũtiat,dicit vtraq̃ nõ valere:eũ vtraq̃ a pari potestate sit lata:nec sic casus determinat⁹ ad.l.cõmodissime.de libe.⁊ posthu. de rescri.suscep tũ.li.vi.vide si hec decre.nõ emanasset,de iure dice ret nõ valere sniam discordantiũ numero pari.Quid si alter respe ctu cui⁹ esset fauorabilis,an habeat locũ decre.Dic q̃ sic,sm Jo. An.Qd ponit hic de dote,mr̃imonio,⁊c.ponit cã exẽpli,sm Uin. Quid de cõpromisso necessario.Dicit Jo.An.q̃ p rationem,quã ponit vltima gl.⁊ que ibi adiungentur post Hostiẽ.videt q̃ aliud in illo,quasi dici põt q̃ vbi ius aliter nõ puidet.j.tit.j.cũ speciali. recurrendũ sit ad papam.de offi.deleg.ab arbitris.Ad hoc quod no.post Uin.de offi.deleg.suspiciõis.Instruit decre.sm Inno.q̃ prius debem⁹ adire ordinarios,scdo delegatos:ad arbitros nõ,ni

4 si necessitate vrgẽte,q̃ voluntatẽ inducat cõpromittẽdi.¶ †O pp. eũ glo.q̃ nõ valeat sentẽtia iudicũ discordantiũ:vt p3 de offi.de leg.causas.Do.Nõ v3 qñ fertur aliquo iudice absente:sec⁹ si presen tibus oibus,⁊ discordantibus,vt hic,numero pari.Si dispari,sta tur maiori parti,excepto casu de rescri.pastoralis.Sed de illo dic vt ibi.Fallit etiã in cã criminali epi,vbi oẽs debent esse cõcordes.

5 Gl.allegat iura.dic vt.s̃.e.nõ põt.gl.ponit tenorem text⁹.¶ †Gl. vlt.a q̃rit de rõne diuersitatis horũ casuũ,quare ordinariorum t3 p reo,vel in cã fauorabili,delegatoꝝ nõ.dicit,qr delegata pendet a superiore in ordinaria nõ est superior,q adeatur,nisi lex mortua: in arbitro nõ est superior:nec a lege h3 ptãtẽ.Rõ non vr̃ bona in ordinario:qr ibi est reperire superiorẽ,nisi in papa.s̃.de off.dele.l3. Est ergo rõ sm Host.vt magis differat iurisdictio ordinarij,q̃ na turalis est,⁊ fauorabilis.Itẽ i arbitro põt assignari rõ,qr eũ ptãs ei⁹ sit voluntaria,⁊ nõ necessaria,sibi imputẽt cõpromittentes.ff. de arb.l.diẽ.§.stari.Hosti.q hoc late rẽpetit de cẽsi.Romana.li.vi. Itẽ cõpromissum vt stricti iuris.de arbi.dilect⁹.nõ supplet a iure sed omne omissum hr̃ p omisso:vt.ff.de ver.obl.l.quicqd adstrin

6 gende.Laus sit oĩpotenti Deo.¶ †Finita p me Antoniũ de Bu trio die.xx.mẽsis Octobris,M.cccc.ij.quo tpe vigebat durissimũ scisma,tũc electo Gregorio.xij.p parte nostra,⁊ p Ultramonta nis regnante Bñdicto,qui tũc accesserat Saonam requirẽs Gre goriũ vt pacta seruaret.Deus p sui clementissimã misericordiam Christianitati in tanta confusione prouidere dignetur.

¶ De appellationibus. Rubrica.

1 ¶ Sententia,a qua non appellatur transit in rem iudicatam.
2 Appellatio impedit effectum rei iudicate.
3 Appellatio,⁊ recusatio,ac relatio conueniunt in iurisdictione.

¶ Uiso de his,q sũt in iudicijs,⁊ tandẽ de sentẽtijs,de remedijs,
1 quib⁹ litigãtes releuãt,est videndũ:iõ ⁊c.†sm Hof.Uel fert snia a qua si nõ appellat,transit in rẽ iudicatã.s̃.ti.j.qd ad cõsultationẽ.
2 ⁊ de his visum in titulo pcedẽti.†Qr vero appellatio impedit effe
3 ctũ rei iudicate,iõ de illa videndũ:†⁊ qr appellatio,recusatio,⁊ rela tio cõueniũt in iurisdictione ad superiorẽ deferẽdo,⁊ ab inferiori impediẽda,seu suspẽdenda.de quo de app.legitia.li.vi.ne multipli cet rubricas ista tria cõiungit.De materia.ij.q.vi.in summa.⁊ per totũ quo ad primã ptẽ.De scdã.iij.q.v.qr suspicio.ij.q.vi.quoties. §.q.iij.iudicare.De tertia.ij.q.vi.biduũ.in fi.Repetit in Sexto,⁊ clem.Jo.An.ponit hic casus,quib⁹ v3 appellatio.Scdo,casus,in quib⁹ nõ v3.Tertio,casus mistos,in quib⁹ valet,⁊ in quib⁹ nõ va let.Hoc magis laboriosũ est,q̃ subtile.Multa remedia retractã di sententiam,⁊ impediendi iurisdictionem.xxxv.q.ix.in summa,⁊ in Spe.de sen.pro la.§.quoniam.vt lite penden.dilectus.

1 ¶ Appellatione emissa non tenet collatio beneficij postea facta.
2 Collatio beneficiorum ad quem spectet in ecclesia collegiata.
3 Fama probationem coadiuuat.nu.7.
4 Negligentia maliciosa,⁊ dolosa operatur deuolutionem collatiõis beneficiorum ordinarij,vel iurisdictionis ad legatum de latere.
5 Lite pendente non est prelatus priuandus obedientia subiectorũ.
6 Denuntiatio sola non ligat nisi sententia premissa.
8 Consuetudine non potest induci vt plene probationi non stetur.
9 Ordinare non potest ecclesiam inferior epo instituendo, authoriza biliter,sed presentando,⁊ conferendo sic.
10 Appellans non tenetur facere fidem de sua appellatione post litem contestatam.
11 Dilatio nunq̃ datur extra curiam pro dilatorijs probandis.
12 Iudex,etiam delegatus,quomodo se informabit super retracta tione collationis.
13 Appellationẽ non deferens iudex an sit aliqua pena plectendus.

1 Dilecti. ¶ †Collatio bñficij post,⁊ contra appellationẽ legitimã facta nõ te net.h.d.Primo ponit querelã impetrantiũ.Se cundo dat iudices,ibi:sup qbus.Et infra decidi tur quatuor grauamen,q̃ cõtulerat ecclesias spe ctantes ad collationẽ prioris,⁊ huic decise tm̃ rñ det:⁊ sic fuit inepta decisio,sicut illa de pscrip.veniẽs.¶ Not.arg.
2 q̃ snia cẽsure est nulla post appellationẽ.¶ †Not.argu.q̃ collatio beneficiorũ de iure spectat in ecclesia collegiata ad prelatũ,⁊ con
3 gregationẽ simul.de quo de elec.cũ ecclesia Ulterana.¶ †No.ar gu.q̃ fama in se non inducit plenam probationem,sed coadiuuat.
4 ¶ †Nota legatum non de latere,⁊ sic legatum natum, non posse conferre beneficia legationis ad collationẽ alterius ordinarij spe

ctantia,nisi ex negligentia deuoluantur.⁊ vt tex.exigere malitio-
sam,⁊ dolosam negligentiã.de quo.de cõce.preb.c.ij.De primo de
5 offi.dele.c.j.lib.vi.¶ † No.q᷑ platus nõ est priuandus obedientia
subiectorũ lite pẽdẽte ante sniam priuationis.viij.q.iiij.nonne.de
6 app.c.pe.¶ † No.ar.q᷑ p solum denuntiationis actum promulga-
tur exercitio.⁊ ligat.Cõtrariũ pz.j.de ap.pastoralis.§.j.So.Di-
cit Host.qd hic premissa fuit snia:als sola denuntiatione nõ liga-
7 ret:vt.d.c.pastoralis.¶ † Opp.q᷑ sola fama nõ probet.de testi.ve-
niens.Dicit Host.qd hic forte respicit consuetudinẽ Anglie, sm
q̃ creditur.xij.iuratis asserentibus se credere aliquid esse, ⁊ essen-
tialem vocẽ,⁊ famã patere,q̃ tñ nõ est plena pbatio,nec toleraẽ in
8 sentẽtijs.de cõsue.c.iij.De quo de pba.c.ij.⁊.c.ad nostrã.¶ † No.
bene q᷑ consuetudo non põt inducere vt nõ plene pbationi stetur,
⁊ quod non plena habeatur pro plena.Vide Frede.suo consi.xvij.
9 ¶ † Opp.q᷑ inferior epo,non ordinet ecclesiã:vt pz.de offi.archi.
cum satis.So.Non ordinat authorizabiliter instituendo,sed con-
ferendo,vel presentando sic,arg.de offi.archi.c.vt nostrum.⁊ no.de
insti.c.j.⁊.ij.⁊ no.de verbo,ordinare.Vide de offi,delega.super eo.
10 ¶ † Quero an si in curia opponatur non appellatum,vel non rite
appellatum,an vt appellans possit prosequi, arctetur ad facien-
dum fidem de appellatione,⁊ an arctetur ad hoc probandum in cu
ria.Dicit hic Hosti.qd si negetur appellatum ante litem cõtest.de
hoc est fides facienda.j.eo.Romana.§.si vero.lib.vj.⁊ tũc hoc erit
in curia probandum.de quo.de sen.excom.per tuas.Si negaẽ ap-
pellatum post litem contest.non in vi declinatorie facta forte posi-
tione per appellãtẽ qd sit appellatũ,⁊ illa negata per appellatum,
si format appellãs articulos petẽs remitti ad partes super illius
pbatione fiet remissio,⁊ dabitur dilatio extra curiã:⁊ sic fuit diffi-
nitum per Clementem.iiij.⁊ imputet sibi,qui ante litem cõtest.nõ
opposuit:qr cum papa sit ordinarius cunctorum.de fo.compe.⁊ si
coram ipso lis contestatur,declinatorie non est locus.ff.de procu.
si filius.§.veterani.Z.ti.j.inter monasterium.⁊ sic venit vt perem-
ptoria,cuius probationes non cogitur appellans defendere, nisi
aliter sit ab homine,vel a iure citatus.Perimit autem hec exce-
ptio post litis contest.libellum actoris,⁊ omnia in eo petita.Con-
tra qd obst.de elect.c.j.lib.vj.⁊ eo.ti.cordi.e.lib.De hac materia vi
de in Spe.de instru.edi.§.nũc dicamus.ver.sed pone.⁊ de excep.§.
11 nũc dicendum.ver.sed pone.¶ † No.q᷑ pro dilatorijs probandis
nunq̃ datur dilatio extra curiã,sic pro perẽptorijs,sm stylũ curie.
Idẽ no.dñi de Rota,sua conclu.ccviij.alle.de priuil.cũ olim essem⁹.
in Specu.de dila.§.j.ver.sed ⁊ si.per Joã.mo.⁊ Archi.de excep.
12 pia.libro.vj.de testi.ex parte.⁊.c.de teste.de excep.c.j. ¶ † Quero,
quomodo se informabit,cui causa est commissa super retractatio-
ne collationis.Dicunt doc.quod se informabit scdm formam iudi
cij,sm Tan.qd innuit verbum Solicite,sm Host.quasi dicat non
perfunctorie,⁊ ex officio,sed scdm ordinem iuris procedendo. Sic
Z.de iudi.exhibita.Puto qd poterit ex officio mercenario se infor
mare:quia hic agitur per viam attentati,iudice appellationis cõ-
mittente,que via est summaria:ideo sufficit simpliciter docere at-
tentatum post legitimam appellationem.de quo.j.eo.constituit.⁊
13 Z.de elec.cum inter canonicos.⁊.c.bone.⁊.c.cum nobis olim.† Glo.
j.ponit penas non deferentis.Dic vt in dicto.c.de cetero.⁊.§. pa-
tet.dicam.j.eo.de priore.Gloss.sunt clare.

1 ☞ Appellatio generalis in omni causa non valet.3.5.
2 Appellatio iudicialis non valet ante grauamen illatum.
4 Appellari non potest a futuro grauamine,nisi sit communicatũ.

1 Inter cetera. ¶ † Appellatio generalis in omni causa non valet. h.
d.Refert appellationem,⁊ ipsius redargutionem,⁊ re
2 pulsionem.¶ † Nota q᷑ non valet appellatio iudicia-
lis ante grauamen vel iniustitiam illatam.¶ Nota,cum,qui con-
tra ius facit,redarguendum.de vsu pal.nisi.de tempo.ordi.vel nõ
3 est.¶ † Nota q᷑ non valebat iure ista appellatio sine causa : qr nec
actu,nec habitu causa appellandi poterat adesse,⁊ sic erat manife-
ste frustratoria.Dic hodie vt.j.eod.vt debitus.Unde dicit Hosti.
quod presagiebat ius nouum, sed aliud dicit , quam ius nouum.
4 ¶ † Nota quod a futuro grauamine non appellatur in iudicio,ni
5 si sit cõmunicatũ.j.eo.cum cessante.† Glo.colligit plura iura,inter
cetera quod non valet in genere valet in specie.Allegat concor.et
opin.de.c.si sacerdos.de offic.ordi.Joan. And.remittit ad ibi no.
⁊.xcij.di.q̃ q̃.dic vt ibi.via generalis est.

1 ☞ Appellari non licet a correctione.6.
2 Religiosi possunt compelli ad obseruantiam religionis.
3 Jurisdictionem habet abbas in suos monachos quo ad ea, que
sunt regule,⁊ obseruantie ordinis.
4 Monachi duobus adstringuntur,videlicet regula,⁊ institutione.
5 Appellare quando liceat abbati a pena.
7 Appellatio a correctione quando valeat.

1 Ad nostram. ¶ † A correctione non ap-
pellatur.Hoc dicit. Premit
tit causam mandati,⁊ postea mandatum. ¶ Nota q᷑
litere date ad vnum finem,non sunt trahende ad ap-
pellationem:⁊ appellatio pro defensione iniquitatis,non dz fouere
2 iniquitatem,⁊ malitiã.¶ † Nota religiosos posse compelli ad ob-
3 seruantiam religionis.¶ † Nota abbatem habere iurisdictionem
in monachos quo ad illa,que sunt regule,⁊ obseruantie ordinis.vi
4 de de offi.ordi.quanto.¶ † Nota duo que adstringunt monachos,
regula,⁊ institutio monasterij,ad quorũ obseruantiam possunt cõ
pelli ex officio superioris.⁊ adstringuntur in his,que sunt consi-
5 lij.¶ † Nota abbatem a pena nõ appellari.Ad hoc.j.eod.qr nos.
Glo.prima est clara.Fallit interdũ.de penis.quis.lib.vj.in fin.de
conse.di.j.vestimenta.⁊.c.ad nuptiarũ.ff.de admi.re.ad ciui.ptil.l.j.
6 de relig.do.qr contingit.post princi.¶ † Opp.cũ vltima glos.qr a
correctione appellatur.j.eo.reprehensibilis.⁊.c.de priore.So.Ap-
pellatur,si modus excedatur:als qr sit correctio ad penitentiam,
extra formam iudicij.xvij.q.ij.si homo.qr de causa etiã nõ admit-
tiẽ recusatio.j.eo.cum speciali.in fi.⁊ hoc procedit in regularibus.
Vin.dicit q᷑ si pceditur cõtra monachum,nõ in formam iudicij,
tunc pcedit q᷑ a correctione nõ appelletur.Si procedit in formam
iudicij,potest monachus,sicut ⁊ alij,appellare, sm Tan.⁊ Vinc.
Inno.dicit qd olim quo ad facultatẽ appellandi poterat esse diffe-
rentia inter processum cõtra regulares,⁊ cõtra alios:qr regulares
vix aut nunquã audiebanẽ appellãtes,clerici audiebanẽ facilius:
sed hodie non est differẽtia inter regulares,⁊ seculares:nec differt
an appelletur a correctione,an ab alio pcessu:qr si grauaẽ,auditur
appellans.j.cod.vt debitus.lz olim esset differentia an appelleẽ a
correctione:qr in alijs audiebanẽ.Tene istud hodie sm Host.q᷑ si-
ue in processu cõtra regulares,siue alios,si grauantur, appellant.
Sed in hoc est differentia,qr facilius grauantur seculares:q̃ regu
lares:qr plus laxanẽ habene procedendi contra regulares, q̃ con
tra seculares,⁊ in modo pcedẽdi,⁊ in solẽnitatibus iudiciarijs o-
mittendis,⁊ olim,⁊ hodie est magna differentia inter correctionez
regulariũ,⁊ seculariũ clericorũ.j.eo.cũ speciali.de accusa.qualiter.
ij.ad fi.de simo.p tuas.§.fi.⁊ idem Gul.in Spe.de app.§.in quib⁹.
7 versi.xi.† Aduertendũ tñ q᷑ vt valeat appellatio a correctione,exi
giẽ qd fiat mẽtio de snia a cã pcedendi,⁊ processu:als non valeret
impetratio etiã in appellationis causa.de rescrip.dilectus.j.de co
ha.cle.super eo.Ex his habeẽ vna differentia inter correctionem,
⁊ alias causas,⁊ alia:qr in correctionibus nihil potest consuetudo,
ne quis corrigatur in alijs causis ⁊ iurisdictionibus sic.de consue.
c.ij.de prescrip.per totum.de offic.ordi.irrefragabili.§.j.de rescri.
cum non liceat.⁊ cum ex officij.secundum Inno.

1 Appellans si intra terminum appellationem non prosequitur,sen
tentie stare compellitur.nu.7.
2 Appellans statuere potest sibi terminum ad appellationem pro-
sequendam.
3 Appellationis terminum statutum ab appellante potest iudex
moderari.
4 Judex quandoq̃ statuit terminum iudicem adeundi,ad quem ap
pellauit.
5 Appellatio quomodo videatur deserta per lapsum termini.
6 Appellatione deserta auditur appellans iusta causa.
8 Appellatus si intra terminum statutum prosequi cepit , an possit
appellans lapso termino ad prosequendum prosequi.
9 Appellanti an sufficiat se presentare intra terminum.
10 Appellationis iudex an possit abbreuiare terminum statutum
per iudicem a quo.
11 Appellationis terminus statuendus ab homine qualis sit.
12 Appellatione deserta an iudex a quo prosequi possit.

1 Personas. ¶ † Si appellans intra terminũ
a iudice,a quo appellauit,vel a se
ipso statutum,appellationem nõ prosequiẽ,snie,vel iu
dicio illius stare compelliẽ,a quo appellauit.Sũt duo
2 dicta.Scdm ibi:Si autẽ.¶ † Nota appellantem posse sibi prefige
re terminum ad appellationem prosequendã.Qd intellige,dũmo-
3 do statuat terminum minorem iuris.¶ † Nota scdo terminũ sta-
4 tutũ ab appellante iudicem posse moderari,⁊ restringere.¶ † Et
nota q᷑ qñq̃ statuit iudex,vel moderaẽ terminũ adeundi iudicem
5 ad quẽ appellauit.¶ † Nota effectũ desertionis appellationis per
lapsum termini ab appellante statuti a iudice moderati:quia con-
gruũ sibi assignauerat,qr compellitur stare iudicio iudicis a quo
vel snie,si illa esset lata,contradictione,⁊ appellatione remota.Et
ex hoc videtur qd deserens appellationem,tanquam verus contu
6 max non audiatur appellans.de quo dicam.j.eod.directe,¶ † Et
nota quod hec equipollent,procedas omni cõtradictione cessante.
¶ Op.q᷑ audiaẽ appellãs,⁊ contradicens,licet deseruerit appel-
lationem

lationem.§.de re iudi.cũ causa.⁊.§.eo.directe.Jo.An.dicit ꝙ con-
tradictio,⁊ appellatio reijcitur ex non iusta causa,qñ vult ex hoc
tantum appellare,quia iudex a quo procedit:sed contradictio ex
iusta causa,⁊ appellatio nõ tollit,vt ibi.Dic vt dicam in.c.directe.
¶ Opp.ꝙ hec decre.superfluat:qꝛ idẽ repetit in versi.finaliter. qd
dixerat in prin.dicit Inn.qd.§.locutus est in prin.qd termin⁹ fuit
ab appellante statutus,⁊ moderat⁹ a iudice.Scda,qñ nõ fuit mo-
deratus:qꝛ pars ibi statuit congruũ terminum.Uel in prima par
te termin⁹ fuit statutus ad se presentandũ,in scda ad ꝓsequendũ.
Uel loquit prima pars,qñ fuit appellatum ab interlocutoria,qꝛ di
cit,stare iudicio tuo. Secunda,qñ fuit appellatum a diffinitiua.
7 ¶ † Opp.ꝙ non deseratur appellatio lapsu termini hominis,do.
nec labatur terminus iuris:vt patet.§.eo.oblate.Sol.Quidam di
cunt ꝙ lz appellans nõ ꝓsequatur appellationẽ intra terminum
hoĩs,ꝙ p hoc nõ est rata sententia,donec sit lapsus terminus iu-
ris.Non obstat.§.eo.c.seq.⁊.c.proxi.que intelligẽda sunt de termi-
no iuris.Alij dicunt ꝙ vtroq;,vel altero termino lapso remanet
sententia rata:⁊ hoc est verius,ſm Inno.qd post terminũ vel hoĩs,
vel iuris appellationem ꝓsequi nõ potest:sed nec appellare potest
de nouo,qꝛ nec grauari potest a iudice,qui in examinatione cause
amplius nõ procedit:qꝛ nõ vltra hz quid faciat,nisi ꝙ sententiam
exequat.de offi.dele.significasti.⁊.c.in literis.ſm Inno.nisi in exe-
quendo modũ excedat,ſm Host.de quo in.c.qd ad cõsultationem.
8 ſm Host.† Sed an lapso termino ad ꝓsequendũ,si appellatus in-
tra terminũ prosequi cepit,possit appellans post terminũ ꝓsequi.
Dic qd nõ:qꝛ verũ est qd ipse nõ fuit ꝓsecut⁹.§.c.ad hoc.tz Spec.
9 e.ti.§.nũc videt.ver.sed pone.† Si statutus est terminus ad se pre-
sentandũ,an sufficiat se presentare dato ꝙ nõ prosequatur: tenet
Spec.qd sic,in ver.ibi alleg.l.cũ sit.in gl.arg.ꝙ iudex. appellatus
cũ poterit prosequi,⁊ petere confirmationẽ sententie.§. c.oblate.et
sic indirecte cõpellet appellans appellationem prosequi.de quo de
10 appella.cordi.lib.vi.⁊ de re iudi.cũ super. † Nunqd autem iudex,
ad quẽ possit abbreuiare terminũ statutum a iudice a quo.ponit
Spec.in ver.seq.⁊ residet quod nõ possit:qꝛ nõ est iudex pendente
appellatione:⁊ qꝛ appellans põt adhuc renuntiare.Recitat alios
11 dicere contra:residet in prima opi.¶ † Glos.ij.tãgit de multiplici
termino ab hoĩe statuẽdo circa appellationẽ,⁊ an possit preueniri.
12 de hoc.ij.q.vj.de offi.or.Quis.lib.vi.¶ † Querit gl.an iudex a quo
deserta appellatione prosequi possit,exigatur alia citatio. Dicit
ꝙ non,quia habetur pro citato a iure,⁊ peremptorie.§. eod.sepe.
vnde ex tunc infra lapso termino procedere poterit.Uel ſm Ho-
stiẽ.dic quod tunc procedere potest:qꝛ apparet eum contempsisse,
qꝛ tantũ tempus transiuit ꝙ apparet illum ad terminum perue-
nire posse.ff.de ver.ob.l.stipulationes.Tu dic contra,vt.§.c.repre-
hensibilis.¶ Nota ad qd de elec.cõmissa.li.vi.Illud autẽ dicit ve-
rũ Hosti.nisi ageretur de excusatione sententie,⁊ tempus quadri-
mestre non esset lapsum.ff.de re iudi.l.iiij.§.si quis.

1 ☞ Appellans,ad prosequendum hz annum,⁊ ex causa biennium.
2 Appellationis prosequende terminus qualis sit.
3 Appellationis prosequende terminum iudex ex causa abbreuiat.
4 Appellans non prosequens qua pena mulctetur.
5 Appellari potest extra iudiciũ a quocunq; grauamine.
6 Appellatio extraiudicialis non est proprie appellatio.16.
7 Appellans in criminali auditur,nisi delictum sit notorium.
8 Snia ex delicto notorio põt in absentem non citatum proferri.
9 Appellatio extraiudicialis an conueniat iudiciali.
10 Statutum loquens de appellatione non comprehendit prouoca-
tionem ad causam incipiendam.
11 Appellans ad prosequendum habet ex ratione triennium.
12 Dilationes an possit iudex abbreuiare.
13 Iudex an possit statuere terminum ad prosequendum.
14 Appellare non licet a futuro grauamine ante sententiam.
15 Appellatio ante sententiam an hodie admittatur.
17 Appellans compellitur appellationem prosequi,vel primo iudi-
cis mandato parere.
18 Snia lz absq; citatione non valeat,valet per admonitionem.
19 Citationis vim operatur iudicio admonitio.

1 **Cum sit Romana.** ¶ † Appellans ad prosequendũ
habet annum.⁊ ex causa biennium,nisi iudex modere-
tur:⁊ si intra tempus non prosequitur,rata est senten-
tia,vel redit ad primũ. Si ante sniam appellauit,qui de termino
impeditur,appellare potest,nisi sit notorium. Primo ponit ter-
minum appellationis prosequende. Secundo penam non prose-
quentis intra illud. Tertia ibi:preterea.an de crimine delatus ap
2 pellet.¶ † Nota ex prima parte terminũ iuris appellationis pro-
sequende,qui est cõis,siue a sententia appelletur,siue ante.s.ann⁹,
⁊ ex causa biennium.Et nota vt habeat bienniũ,ex parte cause exi
5 gitur ꝙ sit necessaria.Secundo ꝙ sit causa euidens.¶ † Nota iu-
dicem ex causa terminum appellationis prosequende posse abbre-
uiare moderãdo scdm distãtiam locorũ,qualitatem personarũ,⁊
4 negotij.¶ † Nota penã nõ ꝓsequentis intra terminũ iuris,vel ho
minis:qꝛ si est appellatum a diffinitiua,tanquam verũ contuma-
cem nõ audire appellantem a diffinitiua:secus si appellet a graua
mine,qꝛ audiet appellans,si nouiter grauet scdm vnũ intellectum
5 in versi.si vero.¶ † Not.ꝙ ante litis ingressum,⁊ post litis ingres
sum ante sniaʒ de iure canonico a quocũq; grauamine põt indiffe
renter appellari,sicut a diffinitiua,⁊ etiam potest extra iudicium
6 appellari.¶ † Sed nota ꝙ appellatio extraiudicialis non est pro-
7 prie appellatio,sed ad causam ꝓuocatio.¶ † Nota ꝙ in criminali
auditur appellans,nisi delictum sit notoriũ.Ex quo nota vnũ ef-
8 fectũ notorij.¶ † Nota arg.ꝙ sententia põt promulgari in absen-
9 tẽ nõ citatũ,qñ delictum est notorium. ¶ † Quero an appellatio-
nes extraiudiciales conueniãt iudicialibus. Dicunt Innoc.⁊ alij
qd fere in omnibus cõueniunt.Est tñ differentia,qꝛ in ꝓpria,⁊ stri
cta appellatione,seu locutione appellatio est,q̃ fit in iudicio,⁊ in cã
10 iam cepta prouocatio extraiudicialis.¶ † No.ꝙ ꝓpter statuta,q̃
faciunt mentionem de appellatione,non dicit prouocatio ad cãm
incipiendã:qꝛ in iudicio appellans non ꝓsequens intra terminum
assignatũ,nõ auditur amplius super eo,super quo appellauit: vt
hic,⁊.§.c.proxi.Secus in prouocatione extraiudiciali,vbi non ob-
stante lapsu termini semper ꝓuocans auditur:nõ enĩ dz impediri
quin alio iure se iuuet,ſm Inno.Host.de alijs differẽtijs remit-
tit.§.eo.bone.inquantum Inn.dicit eum semper posse ꝓsequi de-
num a tempore illati grauaminis,a quo tempore currit tẽpus in
extraiudicialibus:vt in cle.sicut appellationẽ.Post aũt computã
do a grauamine posset alia via ius suũ prosequi:sed non appella-
tionis via.qꝛ non trãsit actus extraiudicialis in rem iudicatã.Et
hanc puto fuisse mentẽ Inn.Ad hoc,de app.concertationi.lib.vj.
vt olim erat disputatio,an vbi extraiudicialr appellabat, dz ap-
pellari intra decẽ dies.quas opi.vide de ele.c.j.li.vj.⁊ p Archi.ij.q.
vj.in summa.Sz expeditũ est,siue appellet a iudice,siue a parte,ꝙ
dz appellari intra decẽ dies a die illati grauaminis.de app.cordi.
11 li.vj.lz aliter Host.distingueret.de app.vt debitus.¶ † Opp.ꝙ ne
12 dũ biennium,sed triennium.§.c.ex rõne.fatetur. ¶ † Opp.glo.iij.
ꝙ nõ abbreuiet iudex inducias legis.xxviij.di.de his.cum simili-
bus.Glo.dicit dilationes legis cum causa nõ posse:bene arbitra-
rie sunt causa intercedẽte.Fallit in duab⁹ dilationib⁹,in tpe ad ap
pellãdũ,⁊ in tpe restitutionis petẽde.Gl.allegat iura.Glo. ꝓcedit
ſm Host.inquãtum velit abbreuiare,vel elongare:sed nõ potest il
las ex toto denegare.Aliud casum addit.Host.vltra casus gl.qñ
vult abbreuiare tps semestre datũ ad redimendũ aĩal morbosum.
ff.de edi.edi.cũ seq.Uel ad cõferẽdũ beneficia. de sup.neg.prela.lz.
de cõcess.preb.c.ij.Idẽ de dieb⁹,q dantur ad accusandũ vxorẽ iure
mariti.iij.q.iiij.§.aliter.ſm Gof.Causa istorũ casuum, ſm quos-
dã est,qꝛ dat hoc tẽpus a lege,sine ministerio iudicis:⁊ idẽ in alijs
oĩb⁹ hmõi dilationib⁹,que dant a lege tm̃.Sec⁹ si dent a lege mini
sterio iudicis:qꝛ tũc possunt abbreuiari:vt no.p Cy.C.quõs qñ.iu
di.aut.qui semel.⁊ in.l.j.C.de dila.Bar.in.l.ij.C.de re iudi.tenet ⁊ in
istis casib⁹,⁊ similibus indistincte ex causa posse abbreuiari, siue det
a lege tm̃,siue a lege cũ ministerio iudicis : patet in tpe.statuto ad
ꝓponẽdas exceptiones,vt dicit Dy.in regula,indultũ.de reg.iur.
li.vj.in tẽpore dato ad petẽdũ,⁊ finiẽdã restitutionem.ff.de mino.l.
intra vtile.ſm vnã lec.Patet in tẽpore dato ad adeũdã hereditа-
tẽ.ff.de here.insti.si quis institut.ff.de acqui.here.l.quãdiu. Opor
tet tñ ꝙ adsit causa legitima:inter ceteras legitima cã,ſm Bart.
cõsuetudo fori,vt no.in aut.qui semel.C.quõ,⁊ qñ iud.Ad qd.l.iij.
in fi.ff.de testi.si iurisdictio erat modico tpe duratura.de offi.dele-
ga.cõsuluit.C.vt oẽs tã ciui.q̃ milita.l.j.⁊ no.de offi.deleg.de cau-
sis.⁊.§.c.sup.eo.Si causa est modice quãtitatis.in aut.nisi breuio-
res.C.de sen.Itẽ si res est tpe peritura:vt si est questio de retracta
tu tpali.Ad hoc.l.j.ff.de glan.legen.⁊ de iudi.c.fi.Itẽ si causa est,in
qua exigit deliberatio,⁊ consiliũ.de dila.exposuit.causa hic est elõ-
gãdi,⁊ ex qualitat- cause,vt si cã est de equo,q datis dilationib⁹ se
comederet totũ.l.mediterranee.C.de anno.⁊ trib.li.x.Itẽ in causa
alimẽtoꝝ,ne pereat quis fame.De hoc in Spe.de cita.§.sequitur.
ver.qñ citatio fit per partẽ.de act.⁊ peti.§.sup petitionib⁹. ver.itẽ
13 videt.¶ † Quero an iudex possit statuere terminũ ad ꝓsequẽdũ,⁊
finiẽdũ.Gl.alleg.p ⁊ cõtra cõcludit ꝙ ad finiẽdũ nõ possit:⁊ si sta-
tuat,habebit annũ,vel ex cã bienniũ:quasi cũ valeat statuitio, velit
statuere ad se pñtãdũ,vel ad ꝓsequẽdũ,qd itelligit.i.ad incipiẽdũ
ꝓsequi bene põt,vt hic.⁊ hoc,propter appellationẽ,que multoties
frustratorie interponit.Nã statuto termino remanet termin⁹ ho-
minis,vel iuris,reassumit iudex a quo offm exequẽdo,vel ꝓsequẽ-
do ſz diuersitatẽ appellatiõis,an a diffinitiua,vel interlocutoria.
14 Host.remittit ad summã,eo.ti.§.intra que tpa.¶ † Opp.ꝙ nõ ad
mittit appellatio indifferẽter añ sniam.C.quo.app.nõ reci.l. ante
snie.vt pz.ij.q.vj.nõ ita.Sol.ſm leges regtr nõ admittitur: sed sic

15 ſm canones,vt hic.¶†Opp.qd non admittantur applones ante
ſniam paſſim:vt.j.eo.vt debit⁹.Dic qd admittũt paſſim.i.nullo
grauamine expreſſo,ſm iura antiqua.Hodie nãq; opʒ qd cauſa le
gitima allegeť,ꝛ exprimať:vt in ẽtio.Uel ſcdo paſſim.i.ſiue in iudi
cio,ſiue extra,ita tñ ꝙ ſi appellat in iudicio,cauſas exprimat:ſi ex
tra iudiciũ,ꝛ a iudice,opʒ cãs exprimere,vel pbabiles cõiecturas.
j.eo.bone.Et ſi appelleť,nulla cã reqriť,ſm Hoſti.ſic dicit intelli
16 gẽdũ decre.cordi.li.vj.idẽ gl.de app.cordi.li.vj.¶†Querit gl.qua
re nõ dr applo:qꝛ applo nõ ſit,niſi a iudice,ꝛ ab iniqua ſnia.Et di
cit gl.qd loqtur de applonibus,quas quidam faciunt,cum dicunt
Appello te ad curiã:vł,mihi facias iuſticiã.Sed dicit qd p hoc nõ
teneť ire.De hoc modo citandi hř.ff.de no.ope.nũ.l.de pupillo.§.
ſi qs ipſi pretori.ꝛ vide in Spe.de cita.§.ſequitur.ver.itẽ quãq; cita
tio ſit per partẽ.ꝛ de act.ꝛ peti.§.ſuper petitorio.verſi.itẽ videtur.
in prin.vij.col.An citatio poſſit cõmitti parti,habetur ibi.ꝛ.ff.de
acqui.poſ.l.iuſte.per Bar.Sed an pars poſſit citari ꝓpria autho
ritate,ſm formam,de qua procedit;dicit gl.qd loquiť de appella
tionibus,que ſiũt extra iudicium ab aduerſario,ne aliquid ſiat in
preiudicium appellantis,ſuper eo,in quo appellat:ꝛ tales appella
tiones ſunt quaſi prouocationes ad cauſam:ꝛ talibus appellatio
nibus eſt deferendum.j.eo.bone.Et dicit gl.ꝙ clerici in electioni
bus frequenter illas interponunt,ꝛ ꝓ alijs negotijs eccleſie.de
his,que ſi.a ma.par.ca.c.j.De eorũ effectu no.j.eo.nõ ſolũ.lib.vj.ꝛ
j.eo.bone.¶Opp.qd litera ſuperfluat,in ver.ſi vero.ꝛ ver.ſinaũt
Gl.dicit quod ver.ſi vero.loquiť de appellatione interpoſita ante
litis ingreſſum.ver.ſi autem.loquitur de interpoſita poſt litis in
greſſum ante ſententiam.Hec eſt vera habendo literam ad quem:
alias habetur a quo noſcitur appellaſſe,ꝛ referť ad principiũ,vt
deſerta appellatione debeat ſtare iudicio iudicis a quo:ꝛ cõtinua
tur ad principium aduerſando,qñ deſeritur appellatio a diffiniti
ua,hic qñ deſeritur ab interlocutoria.Media autem pars in ver.
ſi vero.loquitur de applone an ſit admittenda ab interlocutoria,
17 vel grauamine ante ſniam,vel litis ingreſſum.¶†Opp.gl.qd nõ
compellatur proſequi appellationem.j.eo.conſuluit.ꝛ.c.ſepe.Sol.
Cõpellitur alternatiue,vt aut proſequatur,aut pareat primo iu
dici:ꝛ reſpicit ſecundo ſm Jo.And.hic gl.literã,ad quã.¶Opp.
qd in manifeſtis audiatur appellans.j.eo.peruenit.So.Intellige
18 quod in manifeſtis.i.notorijs.¶†Opp.qd non valeat ſnia in ab
ſentem abſq; citatione.de conſti.eccleſia.So.Non fuit requiſitus
per edictum peremptorium,ſed bene per admonitionem vt ſe cor
rigeret,ꝛ quia fuit incorrigibilis,ꝛ notorium quod erat excommu
19 nicatus.¶†Nota quod iudicis admonitio ſufficit pro citatione,
etiam ſi ſiat per viam denuntiationis Euangelice.Sed non pla
cet hoc:quia oportet quod ſpecialiter citetur ad ſententiam:moni
tio ſit ad alium ſinem,quando ſit vt corrigatur.Uel dic quod fuit
requiſitus illa vice,alias tamen eum requiſierat.Uel dic quod re
quiſiuit eum,non per ſe,ſed per diſcipulum Apollinem.Hoc vlti
mum tenet Hoſtien.quod fuerit requiſitus.alias dicit notorius
quo ad ſatiſfactionem,vel reſtitutionem faciendam,abſens ꝛ req
ſitus poſſit condemnari,non tamen excõmunicabitur,niſi moni
tione premiſſa.j.de ſenten.excom.ſacro.nec hodie ſine ſcriptis.eo.
titu.c.j.lib.vj.ideo neceſſe eſt ꝙ ſuppletionem legi:vt dixit gl.Re
citat alios dicere nullum abſentem,ꝙꝙ notorium,condemnandũ
niſi ſit contumax.iij.q.ix.per totum.C.quomodo,ꝛ quando iu.ca.
que.ff.que ſenten.ſine ap.re.l.j.§.item cum ex eo edicto.de quo de
iureiur.ad noſtram.ij.Et hoc dicit Hoſtien.iuſtius,ꝛ tutius;ꝛ qꝛ
multi dicuntur notorij,qui non ſunt.j.eo.conſuluit.j.tum quia ꝛ ſi
notorius ſit,quandoq; habet legitimas defenſiones,que ſunt ad
mittende.de offi.dele.ex parte.ij.de reſt.ſpo.literas.ad ſi.tum quia
omnis condẽnatio maxime nimis accelerata odioſa.ff.de actio.et
obli.l.Arrianus.ẽ.tit.proxi.c.ſi.ꝛ.c.cum Bertoldus.Idem Lan,
ꝛ Innocẽ.ꝛ ſic no.in.c.noſtra tamen exigitur in notorijs ſolẽnitas
trium citationum,nec etiam peremptorij.Ad quod cle.ſi.de verb.
ſignific.in cle.Idem no.Arch.xij.q.ij.indigne.ꝛ.xxiiij.q.iij.de ſilli
cita.ꝛ Jo.xxiiij.q.j.ecce.

1 ☞Appellatio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis a quo in cauſa,
ſuper qua pendet appellatio.
2 Iudex poteſt recuſari eo ꝙ ab eo eſt appellatũ,ꝛ ob id grauauit.
3 Iudex recuſari tanꝙ ſuſpectus non poteſt,eo quod me grauauit
pendente cauſa appellationis.
4 Appellans licet non audiatur vt contumax appellatione deſerta
non tamen ſemper procedit talis contumacia in proſequendo.

1 AD hec.¶†Appellatio ſuſpendit iuriſdictionẽ
iudicis a quo ſolũ in cauſa,ſup qua pen
det appellatio,non in alia ſeparata;poteſt tamen recu
ſari.hoc dicit.Non diuiditur.¶Not.primo quod dixi
in ſummario.¶Ex quo nota quod iudex a quo,ꝛ in cauſa ciuili,ꝛ
criminali,ꝛ que habuit ortum ante appellationem,poteſt adiri cõ
2 tra appellantem niſi recuſetur.†Et nota vnam legitimam cau
ſam recuſandi quem,eo ſcilicet quod eſt ab eo appellatũ,ꝛ graua
uit,quod mihi ſit ſuſpectus eſt,ſi ſemel me grauauit,iam enim
facto oſtendit quod me non diligit,ꝛ ſic ſuſpectus eſt.de accuſ.in
quiſitionis.Et quod hec procedunt,ſiue ſit ordinarius,ſiue dele
3 gatus.¶†Nota quod non poſſit eum recuſare propter ſolam pen
dentiam appellationis:vt patet.ff.apud eum,a quo.l.vna.Solu.
Aliud ſecundum leges,vt ibi:aliud ſecundum canones,vt hic:
quo caſu ſi accuſatur de alio crimine manifeſto,non poteſt recuſa
re,ſicut non poſſet appellare:ſed ſi accuſatur,vel agitur de iure
non manifeſto,poterit recuſari,ꝛ appellari,vt hic.Alij dicunt ꝙ
lex loquitur in delegato,hic in ordinario.hic eſt contra textus ibi;
maxime.Alij econuerſo quod iſta in delegato,illa in ordinario,
ꝛ.ẽ.eod.accepta.Ad hoc.j.c.ſepe.ꝛ.c.paſtoralis.§.penulti.de offi.
deleg.Hoſtien.dicit.Quod lex loquitur quod iudex non recepit
appellationem.Uel dic quod poteſt recuſari ex alia cauſa,non ex
hoc ſolo quod pendeat appellatio.Uel loquitur ſecundum anti
qua tempora,ſecundum que ſine cauſa poterit recuſari,ſicut po
terit appellari.j.eo.ſuper eo.Dicit Joan.And.quod ex ſola pen
dentia appellationis non poteſt quis excuſari:alias eſſet in fa
cultate appellantis ſibi creare cauſam recuſandi forte appellando
ex friuola cauſa:quod non eſt dicendum:ſed bene poteſt ipſum re
cuſare propter realitatem grauaminis:et oportebit quod coram
arbitris electis non ſolum probet pendentiam appellationis,ſed
etiam grauamen,et oportebit quod cauſam recuſationis fundet
ſuper grauamine.Item oportebit quod probetur grauamen ex
re,mente iudicis ceſſante in grauando:vt not.j.eod.ex parte.
Sic debet intelligi Specu.in titu.de leg.§.ſupereſt.item ſi ab eo.
Et dicit Joan.And.quod per hoc non releuabitur a probatio
ne grauaminis coram iudice appellantis:quia probatio graua
minis ſuper recuſatione producebatur ad alium ſinem.de teſti.
veniens.ij.de reſti.ſpo.ſolicite.de ſenten.excommu.licet.libro.vi.
vbi nota.Dicit tamen quod ſi ſit contumax in appellatione pro
ſequenda.non poterit recuſare:quia ſicut verus contumax nõ ap
pellat,ſic nec recuſat.quod not.alleg.j.eod.ſuper eod.ij.ſecundum
4 Lan.ꝛ Uincẽ.¶†Nota ꝙ deſertor appellationis vt verus cõtu
max non auditur appellans,nec etiam auditur recuſans:ſed certe
non ſemper contumacia in non proſequendo repellit ab appellan
do,vt dicam.j.eod.directe.vnde vbi poteſt appellare,non tollitur
recuſatio,ſi probetur grauamen:ꝛ poterit ad alium ſinem graua
men oſtendere,licet non poſſet proſequi appellationem argumen.
de ſenten.excommuni.licet.lib.vj.

1 ☞Appellare poterit vtraq; pars grauata ſup eodem negotio.
2 Iuriſdictio ſuperioris quando abſorbeat iuriſdictionem infe
rioris.
3 Iuriſdictionis ſtante dubio tenetur citatus comparere.
4 Citati non comparentis taciturnitas non reddit geſtum nullum.
5 Appellari an poſſit ab eodem ad diuerſos alternatiue.
6 Appellationis iudex quando ſit eligendus per appellantem.
7 Taciturnitas nocet appellanti,non nocet ius ſuum proſequenti.
8 Iudicis competentis proceſſus valet in abſentem citatum.
9 Appellare non licet omiſſo medio ad papam,ſecundum leges.
10 Appellatione legitima emiſſa,valet ſententia propter contuma
ciam appellantis non comparentis.
11 Citatus a iudice,quem ſciebat iuriſdictionem non habere,ꝛ iudex
etiam ſciebat,an teneatur comparere.

SI duobus.¶Superior,ad quẽ tuus ad
uerſarius appellauit,ſi ignorat
te ſup eadẽ cã ad ſedẽ apoſtolicã appellaſſe,te corã ipſo
cõparere nolentẽ poterit excõicare.h.d.primũ.Secun
da dicit ꝙ de ciuili iudice,q non ſit de tpali iuriſdictione eccłie nõ
1 appellať ad papã.Scda ibi:deniq;.¶†Nota ꝙ ſup eodẽ negotio
vtraq; pars grauata poterit appellare,ꝛ poſſunt ad diuerſos iu
2 dices appellare,ꝛ tenet appellatio.¶†Nota ſcdo ꝙ vbi appella
tio interponiť ad diuerſos iudices a diuerſa parte ſup eodẽ nego
tio,quorũ vn⁹ eſt ſuperior,alter inferior,ſuperioris iuriſdictio ab
ſorbet inferioris iuriſdictionẽ,ꝛ annullat geſta inferioris a die ſciẽ
tie.¶Nota tertio ꝙ de eadẽ põt agi corã inferiori iudice,queſtiõe
vertẽte corã ſuperiore:ꝛ valet qd agiť interim ignorãtia durante,
3 ſaltem quo ad ꝓceſſum extraordinariũ.¶†Nota ꝙ ſtãte dubio iu
riſdictionis teneť citatus cõparere,ſi nõ cõparet,eſt cõtumax,vʒ
proceſſus cõtra eũ cõtumacie punitiuus.Ad hoc qd no.Inno.de
dila.preterea.Quid de proceſſu principali,habeť ibi,ꝛ dicã aliqd.
j.Et nota ꝙ vbi eſt certum iudici eũ iuriſdictionẽ non habere,nõ
valet proceſſus in abſentẽ propter allegationem iuriſdictionis et
contumacie punitiuus:ꝛ certum eſſe,vel non eſſe ſolum ponde
rat per reſpectum ad iudicem,ꝛ non per reſpectum ad partem.
4 ¶†No.ꝙ taciturnitas,vel dolus partis in iure aduerſarij abſen
tis non reddit geſtum nullũ,qñ id,qd ſit in abſentẽ,cauſať miſtim
a culpa

a culpa sua: q; nõ venit allegaturus iura sua, vel priuilegiũ suum.
5 vide Inn. de dila. preterea. ¶ †Nolo. q valet appellatio ad diuersos
a diuersis an ab eodẽ ad diuersos alternatiue possit interponi: vt
appello ad istũ, vel ad illũ iudicẽ: vide per dños de Rota, sua con-
clu. xxiiij. & in Spe. de app. §. nunc tractamus. ver. sed pone. ¶ No.
q lз taciturnitas noceat appellãti, nõ tñ nocet ius suũ ꝓsequenti:
6 q; quis nõ arctaƚ ad allegãdum ĩ se. de pba. c. j. ¶ †Opp. q nõ sit
possibile vno appellãte aliũ posse eligere iudicẽ, q; appellanti cõ-
petit appellãdo eligere, nõ appellato. Dicit Inn. qõ hec decre. lo-
quiƚ, qñ ex snia vterq; litigantiũ reputat se grauatũ: nõ enĩ gra-
to appellante ad archiepm, lз nõ grauato ad aliũ, & ad papã, dicẽ-
do Ego volo appellare ad papã: vel de ea agaƚ corã papa: q; non
appellati, sed appellantis est eligere iudicẽ appellationis: nisi dica
mus hoc ꝑcedere scd̃m iura antiqua, scd̃m que lз, & licebat appel-
lare ad papã sine eã. ij. q. vj. ad Romanã. ẜm Inn. Et puto q ho-
die non ꝑcedat qõ hic, qñ grauanƚ in diuersis articulis: q; cuiusli
bet appellatio deuolueret ad suũ, qñ ab eadem: vt q; petebaƚ fun-
7 dus, & fuit dãnatus in dimidia fundi, & qlibet appellauit. ¶ †Op.
q taciturnitas iuris aduersarij impediat ꝓcessum in absentẽ, ita
qõ non valeat. ff. de iudi. si pretor. §. Marcellus. de re iudi. cũ Ber
tholdus. Dicit Inn. in c. fi. de accu. qõ decre. debet intelligi quan-
do tacuit appellatũ ad papã, sed non dolose: alias nõ valuisset qõ
actũ est. Idem no. de dila. preterea. vbi dicit q missio facta dolo p̃-
sentis contra absentẽ nõ tenet: & si opponit de culpa, replicabitur
de dolo. Vel dic quod processus punitiuus contumacie non impe-
ditur, vt hic: q; ille surgit immediate ex culpa contumacie, que nõ
tollitur per dolum presentis: q; hic debuisset ire allegaturus priui
legiũ: sed alius processus in principali bene est nullus, quia nõ ꝓ-
mulgatur immediate ex culpa, sed propter iustitiam, que dolose
tacita per presentem reddit processum nullum: q; super falsa iusti-
8 tia reperitur processus fundatus. ¶ †Oppo. q non valeat proces-
sus inferioris iudicis appellatione interposita ad superiorem: q;
per hoc est extincta iurisdictio inferioris. de restitu. spo. audita. §.
eo. vt nostrum. not. de constitu. cum. M. Dic, si agitur de processu
ordinario, ex quo contumacia punitur, si iudex & pars ignorat ad
superiorem appellatum, & ignorantia est legitima, valet processus:
& imputet sibi, qui non venit allegaturus priuilegium. ff. de iudic.
si quis ex aliena. Si iudex & pars scirent, non valeret etiam proces-
sus contumacie punitiuus: vt. iij. q. ij. si episcopus. Et ptз ex not.
de rescrip. super literis. & de accusa. veniens. & de appel. Romana.
lib. vj. & de offi. delega. prudentiam. Unde dicit hic Host. & dat pro
regula, quod si iudex sciat se non esse iudicem, vel se non debere ꝓ-
cedere, non valebit processus: vt. ff. si quis in ius vo. non ie. l. ij. & qõ
not. supra tit. j. ad probandum in istis duobus casibus. Idem si a-
gitur de processu principali, dum tamen status litis hoc patiatur:
q; si ignorat vterq;, valet ꝓcessus: si scit vterq;, non valet proces-
sus. Ad hoc quod not. de dila. preterea. & in regula, scienti. de reg.
iur. lib. vj. & dixi de rescrip. super literis. Aduerte tamen qõ illud,
qõ dixit Host. non est simpliciter verum: q; non procederet nisi ha
bitu haberet iurisdictionem, lз obstaret exceptio, per no. c. cum su-
per. de offi. dele. & dixi in. d. c. super literis. & d. c. preterea. Si proce-
dit vterq;, & parte ignorante ignorantia iuris, & sic non probabili,
adhuc non valet processus, secundum Host. hic. Unde dicit quod
in casu, in quo eius frustratoria defert negotium ad papam, sicut
patet in casibus sedi apostolice reseruatis: quod dic vt nota. infra
eod. vt debitus. processus habitus per inferiorem non valeret. Al
legat de accusa. dilectus. Et hoc, q; in illis casibus inferior nullo
modo est iudex in aliquibus: & si iudex sit, statim interposita appel
latione desinit esse iudex, vt ibi no. & processus coram non suo iudi
ce habitus est nullus. de iudi. at si clerici. Oportet tamen quod ap
pellatio perueniat ad partem, vel ad iudicem: vt not. de procur. au
ditis. & c. mandato. maxime cum nemo appellet, nisi a iudice, vel a
parte, nisi vbi iustus metus excusat. de quo no. plene de cri. fal. c. fi.
Hoc sane intellige, ne obstet predictis, quando iudex deficit in iu-
risdictione, hoc sciente parte, vel ignorãte iudice probabiliter. Di
cit hic Inno. quosdam dicere q hic mero iure tenet excõicationis
processus: & multa imposita contumaci: vt hic in terminis nostris:
fatetur quod in casu nostro de facili retractabitur coram iudice ap
pellationis: hoc certificato recitat alios contra quod non retracta
bitur: quia si is, contra quem lata est sentẽtia, petat illam retracta
ri, oportet eũ causam assignare: & si assignat dicens, tu sciebas qõ
superiorem appellaueram, coram quo prosequi poteram: nisi op-
poneres quam preferantur tua, si illam prosequi cepisses, vel hoc
coram archiepiscopo allegasses, scd̃m Inno. ad hoc scd̃m Hostiẽ.
quia tacendo videtur sue appellationi renuntiare. infra eod. solici
tudinem. §. fina. nec est quid imputari possit archiepiscopo igno-
ranti qui si sciret, nec tacite deberet, nec procedere absq; consensu
partium: cum ex quo hoc non nouit, iurisdictionem ad papã sciat
esse deuolutam: vnde non teneret citatio, & consequenter nec sentẽ
tia. argu. C. de sta. defunc. l. vlti. & etiam dixi. S. ẜm Inn. non obstat
qõ no. in. c. cũ. M. de consti. vbi no. q si eodẽ instanti procederet co
ram superiore & inferiore. nõ vз processus inferioris. Vel q hic di
citur, procedit qñ nondũ incohoatus est processus coram superiore,
lз sit appellatũ: ibi quando est incohoatus. Vel q ibi dicit, tempera
tur per istam decre. qñ inferior iudex hoc sciuit: secus si ignorauit.
Ad hoc de resti. spo. audita. Hec oĩa ꝑcedũt, qñ agitur de processu
punitiuo contumacie, qñ de principali in casu scientie iudicis & ꝑ
tis, idem ꝑ omnia in casu ignorantie improbabilis. Dicit hic In-
no. q si nil opponatur, valet ꝑcessus in principali coram inferiore,
si hoc patiatur status cause, vt q; sit lis cõtestata, vel simus in casi
bus, vbi lis nõ contestaƚ. Si non posset ꝑcedi, q; lis nõ sit cõtesta-
ta, sicut qõ dr̃. j. eo. per tuas. & est causa validitatis processus probe
bilis: nãq; ignorãtia facit valere in his, q̃ sunt publici iuris: alias
non valerent. ff. de offi. pto. l. Barbari⁹. C. de testa. l. j. Scd̃m quos-
dã melior est ratio: q; cũ ordinari⁹ sit in cã appellationis, & in alijs
suis casibus mero iure tз qõ ab eo sit, nisi per appellationem, vel
recusationẽ iurisdictio suspendaƚ. j. e. solicitudinem: & sic opus est
exceptionis obiectu. Et ꝑ hoc nõ obstat, si dicaƚ non valere proces
sum in principali, q; funditus caret iurisdictione, nisi antea se fa-
ciat iudicẽ ꝓnunciando: vt no. de dila. preterea. q; vel dicendũ qõ
hic non deficit funditus in iurisdictione, vel si deficit, hoc nõ defi-
cit nisi a tpe scientie. qõ patet, q; post scientiã nõ valet processus.
Secus si deficeret ipso iure: q; non valet propter probabilem dubi
tationẽ iudicis, sciente, vel ignorante etiam parte: hec procedit, qñ
nihil opponit appellans ad papã. Si ergo aliquid opponit post-
ea veniens qñcunq; pendente iudicio, impedit processum secundũ
quosdam, quia tetigit defectum iurisdictiõis. Recitat Inn. alios
dicere, & hoc ipse prosequitur, quando non auditur opponẽs quod
postq̃ alter incepit ꝓsequi litem appellationis coram archiepisco
po, qui ad eum appellauit, contumace existente, qui ad papã ap-
pellauit: nam si postea veniat, non auditur impedire volens pro-
cessum, dicendo se appellasse ad papã: quia hec est declaratoria, q̃
debuit opponi ante litis cõtestationẽ: & lз hic nõ sit lis ꝯtestata in
absentẽ nõ admittiƚ, nisi quousq; admitteretƚ si fuisset presens: q;
actus inceptionis habetur pro contestatione, sicut haberetƚ si pre-
sens fuisset: q; qui abest cõtumaciter, habeƚ pro presente. in aut. vt
omnes obe. iu. prouin. §. sin autem, de dila. preterea. & no. de elec. c. j.
lib. vj. in verbo, absentia. Idem ad literam dicit de dila. preterea.
Primũ dictum puto verum, quando funditus non habet iurisdi-
ctionem. Secundũ procedit, quãdo habet, sed elidibilem exceptio-
nem: & quo ad casum nostrum procedit primum tenendo opi. q ar
chiepũs funditus non habeat: & ꝑcedit secundũ, quando tenet opi.
quod habet, sed elidibilem, vt hic: quia exceptio reddens iudicium
nullum opponitur quandocunq;. de excep. pia. lib. vj. Tertio casu
quando iudex ignorat aduersario sciente, an ꝑcessus valeat in ꝑn-
cipali. Innoc. dicit quod valet. Nec obstat quod debet aduersario
nocere scientia sua: quia scientia ipsius compensari debet cũ scien-
tia alterius appellantis ad papam, sicut & delictũ cum delicto. de
adulte. c. pen. & fi. & dolus cum dolo. ff. de dolo. si duo. & culpa cũ cul-
pa. ff. de compen. si ambo. Item cum vterq; litigantium sibi inui-
cem aduersenƚ, non tenetur vna pars ius alterius partis ꝓ ipsa
contra se allegare: vt no. de proba. c. j. licet iudex non debeat admit
tere petitionem appellantis, si veritatem nouit. Ex his inferƚ qõ
si vna pars vadat ad superiorem, vbi appellatũ est, & scienter dicat
false se appellasse, vel dolo taceat appellationi, quã fecerat, renun-
tiasse, & ideo iudex hoc ignorans procedat ad sententiã, an teneat.
Quidã dicũt quod totum erit, quicquid egit, reuocandum vel cõ-
dictione sine causa, vel per restitutionẽ in integrũ ex gñali clausu-
la, vel ꝑ querelã falsi. ff. de iudi. si pretor. & no. de resti. in inte. ex lite-
ris. & de excep. cũ venerabilis. Io. An. remittit de rescrip. sup lite-
ris. post Cõpo. post gl. ibi Cõpo. tenet q valet etiã, nec queretur
postea an fuerit appellatũ, an non: q; ratione tituli iudex habuit
iurisdictionẽ, lз potuisset per exceptionẽ elidi. Sic dicit Compo. se
obtinuisse. Nec obstat qõ hic no. Inn. q; intelligit qñ non fuit legi
time citatus: vel loquiƚ hic qñ pars dolose dicebat, cũ sciret appel
latũ nõ esse. Et hanc q̃stionẽ & solutionẽ ponit ad literã. Archi. de
app. Romana. li. vj. §. si vero. & Gul. in Spe. de cita. §. j. v. itẽ pone.
Dixi alias q si iudex hз iurisdictionẽ, lз exceptionem elidibilem,
Cõpo. dicit verũ. Idẽ si nullã habet, si ius dat eam, vel conseruat
habitã pendente dubio principali, vt hic, & patet de resti. spo. audi
ta. Sed si nullũ funditus, ita demũ valet ꝑcessus, si tacite vel exp̃s-
se pronuntiat se competentem. Expresse est planũ: tacite, quando
contra eum opponitur exceptio, & ipse illa reiecta, vel non admissa
procedit ad vlteriora: sed si in absentem pronuntiet, tunc non va-
let ꝑcessus in principali, licet valeret in incidẽti, an sit iudex, & quo
ad puniendam contumaciam, vt nota Innocen. de dila. preterea.
Et sic debet intelligi & limitari cle. si appellationem. de appella. in
cle. que facit cõtra Cõpo. Domini de Rota, sua cõclusi. lxxxiij. di
cunt stylũ curie habere qõ pronuntiat, per quam pronuntiaƚ cãm
fore deuolutã & allegat dictũ Io. Mo. in regla, l gñali. de reg. iur.

lib.vj.Nescio de stylo,hoc est iuris qd dixi,vbi est stylus,serua sty-
lum.Per hanc decre.dicunt Pe.⁊ Abb.qd parum iuuant appel
lationes,quas aliqui timentes processum ordinariorum faciūt co-
ram testibus,etiam occulte:quia ex quo ignorant,valet processus
ipsorum:⁊ hoc,si certificari potuerit,alias secus.de quo.j. eodem.
suggestum.¶†Oppo.ꝙ omisso medio non appelletur ad papā
9 sicut nec ad principem.ff.de appel.Imperatores.Sol.Aliud secū
dum leges secundum gloss.Gloss.ij.declarat dupliciter terminos
tex.⁊ vlti.est Can.¶†Oppo.ꝙ non valeat sententia post legiti-
10 mam appellationem.de app.per tuas.Gloss.dicit quod hic tenet
propter contumaciam istius non comparentis.Uel dic ꝙ non te-
netur lata ab eo,a quo est appellatum.de accu. veniens.in gloss.fi.
11 ¶†Querit glo.an citatus a iudice,quem sciebat iurisdictionem
non habere,⁊ iudex etiam sciebat,teneatur comparere.Gl.dicit ꝙ
non:⁊ nō tenet sententia si eam ꝓmulget:qꝛ si scit,⁊c.Ad hoc de re
gu.iur.eum,qui certus.lib.vj.no.glo.pro his,que dixi sup literā.⁊
vide glo.de accu.veniens.in gl.ij.⁊ vide de rescrip.super literis.in
glo.⁊ vide de offi.delega.prudentiam.iij.q.ij.si episcopus.An hec
decre.procedat,si appelletur ad superiorem,vel ad legatum.Ho-
stien.dicit quod sic.allegat de offic.leg.c.j.⁊ in Specu. de appel.§.
nunc tractemus.versi.quid si a sententia.

1 ☞ Appellari non potest ante ⁊ post sententiam, vbi grauatur
quis de iure canonico.
2 Iudex in terris ecclesie debet obseruare iura canonica.
3 Appellationis via non potest oppressus ⁊ grauatus in terris sub
iectis Imperio adire immediate ipsam ecclesiam,

1 **Deniqꝫ.** ¶†Nota ꝙ appellari potest ante ⁊ post senten-
2 tiam,vbi grauatur quis de iure canonico.† Et
nota ꝙ in terris subiectis ecclesie pronuntiandum est de iure cano
nico,⁊ non ciuili:⁊ est seruandum ius canonicū,⁊ non ciuile.de hoc
3 de fo.compe.cum contingat.¶†Nota ꝙ oppressus in terris sub-
iectis Imperio immediate non appellationis via adire potest ec-
clesiam.Et facit ad no.de foro compe.licet.⁊.c.ex tenore.de cōsuet.
cum ecclesia.potest adiri,vt litera dicit.Host.inducit hanc decre.
pro argu.expresso ꝙ laici subiecti ecclesie iudicātur scdm canones
in his,in quibus discrepant leges ⁊ canones.Remittit de testa.cū
esses.⁊.c.seq.⁊ ad.c.Romana.§.debet.li.vj.⁊ procedit decre. qꝛ hec
loquitur de appellatione interposita ante sententiam,quam tamē
leges non admittunt.j.eo.super eo,cum concor.Ad hoc quod no.
de foro competen.licet.An hec consuetudo sit generalis . quidam
quod sic:alij quod est specialis quarundam partium.Et hoc pla-
cet Io.And.non sunt glo.ad aliquid vtiles.

1 ☞ Appellans,qui prius prosequi non potuit,auditur post bien
nium.
2 Appellationis tempus currit a tempore sententie ⁊ notitie.nu.4.
3 Appellationis prosequende quantum sit tempus.
4 Appellationis tēpus ꝙ currere incepit a tempore scientie,⁊ noti-
tie an statuatur a principio,vel fine appellationis.
5 Appellationis interponende an tempus,quod duplicatum datur
propter impedimentum,habeat locum pariter in termino iuris ⁊
hominis.nu.6.7.⁊.9.
6 Impedimentum quale causat dilationem secundi fatalis.
8 Appellantes ad papam ex quo non possunt habere copiam pape,
oportet quod protestentur ratione impedimenti.
9 Appellanti quale impedimentū causat dilationē secundi fatalis.
10 Appellatus intra quantum tempus possit negligente appellante
prosequi,vbi velit prosequi.
11 Exceptio rei iudicate super infirmatione an obstet lapso fatali pri
mo vel secundo,⁊c.
12 Appellatione interiecta an dato lapsu primi fatalis possit iudex
primus exequi.

1 **Ex ratione.** ¶†Etiam post biennium audi-
tur appellans , qui prius prose-
qui non potuit.Primo ponit dictū.Secundo eius ra
tionem interserit.¶Opp.ꝙ nedum biennium datur
appellanti,si est legitima causa impeditus,sed adhuc intra bien-
nium.decre.hec diffuse fuit glossata per Inn.⁊ Io.an.qui dicit in
addi.Specu.in vlti.parte, quod dum portasset eam ad curiam,⁊
occurrisset questio de facto,perfectus sensus extrahi non potuit,
2 ex his,que scripsit hic.¶†Nota quod tempus appellationis cur
rit a tempore sententie,Expediam materiam huius cap.per decē,
vel nouē media.¶†Primum quero quantum sit tempus appel-
lationis prosequende.Dic quod tempus est anni,vel biennij ex cā
siue in appellatione ab interlocutoria,siue a diffinitiua vt hic , et
supra eod.cum sit.nisi a iudice moderatum.Hoc verum de iure ca
nonico:de iure ciuili dt Iac.de Bel.in auc.de his,q ingre ad app,
qd si appellatio ab interlocutoria annectitur principali , habebit
terminū anni,vel biennij:si non annectitur principali,habebit to-
tū tps,intra qd principalis questio determinari potest.C.de iudi.
4 properandum.¶†Secundo quero a quo tempore currit tempus
applonis prosequende.Textus hic probat qd a die sententie.Ad
idem.ij.q.vj.anteriorum.ver.sancimus.⁊ ea.q.ad si.ver.iudicibus.
hodie est expeditū per cle.sicut appellationem.dic vt ibi:qꝛ currit
a die interpositionis appellationis in extraiudicialibus a futuro
grauamine currit a tempore illati grauaminis.eo.ti.sicut.facit ꝙ
4 no.eo.ti.constitutus.¶†Tertio quero an hoc tempus statuatur
principio,vel fini appellationis.Quidam dicunt quod tēpus cen
setur statutum principio appellationis:vnde sufficit cām incho-
tam intra illud tempus,licet non sit finita.Ad hoc inducunt lite-
rā ibi:ꝓsecuti.quasi sufficiat quod aliquo modo sint prosecuti.Ad
hoc.j.eo.constitutus.ver.intellecto.⁊.c.oblate.in prin.s.eo. perso-
nas.⁊.c.cum sit.In cōtrariū est.ij.q.vj.appellatione.⁊.c.ꝑcedenti.
Dic qd hodie hoc est expeditū:qꝛ debet causa expediri,⁊ esse fini-
ta ante tempus finitum:alias impedimēto cessante causa appella
tionis esset deserta lapso termino iuris.eo.ti.cle.sicut appellatio-
nem.Per que ptz qd non sufficit intra annum mittere procurato
rem ad impetrandum.s.ti.j.cum super.⁊ quod ibi no.⁊ hoc etiam
5 tenebat hic Inn.¶†Quero quarto an qd detur tempus duplica
tum ꝓpter impedimētū,habeat locum pariter in termino iuris
⁊ hois.De termino iuris nō est dubiū.De termino hois transit
snia in rē iudi.s.e.cū sit Romana.ad hoc alle.de in inte.resti.cōsti
tutus.vbi in tpe hois currit minori,⁊ datur restitutio:sed nō cur-
rit termin⁹ iuris:vt.l.fi.C.i q.cau.in inte.resti,nō est ne.Ad hoc,qꝛ
mitius agit cū lege,⁊c.ff.de arbi.l.Celsus.ff.de cōpen.l.si cū multi.
Inn.determinat cōtra,vt sic duplicetur terminus hominis, sicut
iuris:qꝛ subrogatum assumit naturā eius,in cui⁹ locū subroga.ff.
si qs cau.l.si cū.§.q iniuriarū.vt lite.pen.eccl'ia.de voto.magne.§.
cū igitur.Per hoc nō obst.de resti.in inte.cōstitutus.qꝛ illud tps
nō subrogat loco termini iuris:imo illi ciues de nouo sic ordina-
uerūt.nō obst.l.Celsus.So.Multū laborat Host.q facit differen
tiam inter arbitria,⁊ iudicia.Dic,omisso qd dicit,quia nihil boni
dicit,qꝛ ibi nec termin⁹ subrogat loco termini iuris:qꝛ illo tēpore
arbitrariā nō habebat executionē,sed solo metu pene parebatur:
ideo nō assumit naturam termini iuris.Et qd dicitur , duri⁹ agi
cum homine,ꝙ cum iure,ꝑcedit quando prouisio hois non sub-
rogatur loco prouisionis iuris.Et si dicatur aderat terminus iu-
ris intra quem mandatum adimplere posset,illud iure erat arbi-
trarium,⁊ non certum:ideo arbitrat arbitrio boni viri.Sed scdm
tempus statutum a papa,non erat arbitrarium,sed certū,ideo sic
non regulat.Sed est dubiū an abbreuiato termino hominis,scdm
tempus,qd dat,sit eodem modo abbreuiatum,si datur ex impedi-
mento,⁊ si restringat ad sex menses,habeat tantū sex menses.Dic
qd sic:qꝛ abbreuiato primo termino,secundus,qui ab illo mēsurat
similiter abbreuiat.arg.quod no.de elc.cum in cunctis.⁊ ptz in cle.
6 generalem.de eta.⁊ quali.¶†Quero quinto quale impedimentū
causat dationem secundi fatalis.⁊ an detur ipso iure. Dic , quan-
doqꝫ impedimento datur secundum fatale,qd est regulariter, nisi
aliud reperiatur in iure:qꝛ iura dant regulariter ex impedimento
biennium.Quandoqꝫ impedimentum impedit cursum ipso iure:
quandoqꝫ est opus restitutione.Et est inter ista differentia,qꝛ qn
datur ipso iure,scds fatalis datur integer:qn dat p viā restitutio-
nis,datur solū tps lesionis etiā inutile tantū restituit.Itē vbi dat
ipso iure.non est opus ꝙ petatur intra primū tps,sed peti poterit
etiam illo finito:vt.j.c.significante.Item vbi nō currit tēpus ipso
iure,solū tempus inutile trahitur.Secundo casu oportet ꝙ petat.
Si queritur ergo vbi detur ipso iure,⁊ vbi per restitutionē: consi-
dera qualitates ipsorum impedimentorum.Quandoqꝫ enī impo-
tentia respicit personam appellātis,qꝛ impeditur carceratus, vel
detentus:⁊ tunc Inn.dicit ꝙ subuenitur ipso iure,⁊ datur bienniū.
Et hoc dicit hic glo.alleg.ij.q.vj.anteriorum.Et hoc tenet etiam
Host.maxime inspecta equitate canonica.arg.de iudi.dilecti.j.eo.
ad audientiā.Inter alia impedimēta appellantis dat exēplū In-
no.si impedit ꝓpter sui inopiā.Allegat de sen.excō.ex quib⁹.§.j.⁊
est ad literā tex.in aut.de his,qui ingre.ad app.§.j.col.v.Qd no.ꝑ
pter illos,qui nō possunt ꝓsequi corā papa appellationes ꝓpter
inopiam,nec ad curiam accedere.Idē si ꝓpter infirmitatē,vel tem
pestatem,vel aliū casum fortuitū persona impedit,vel fuit impedi
tus,qꝛ nō potuit habere testes,vel instrumenta,sed postea potuit
habere.ff.de eden.argentari⁹.§.cū aūt.Qnqꝫ impedit ꝓpter factū
iudicis.⁊ glo.hic dicit adhuc qd tēpus nō currit ipso iure.ij.q.vj.
anteriorū.§.ad hec.⁊.§.biduū.Legiste tenēt cōtrariū:qꝛ si impedi
mentū est iudicis,ꝙ opus est restitutione:vt no.gl.ff.de dolo.l.ar-
bitrio.§.dolo.⁊ no.in aut.vt spon.lar,§.hoc quoqꝫ.⁊ in aut.itē lex
C.de tempo.app.vbi glo.⁊ Bar.illud tenent.Dicit enim Bar. qd
iudex hanc restitutionem dabit sine libello:sed incidenter dicit iu-
dex ꝙ talis fuit impedit⁹ facto nostro,id ipsum restituim⁹. Et se-
quitur

quitur hanc opi. Pe. ⁊ Cy. in aut. itē si. C. de tempo. appel. Glo. di-
cit tñ ꝙ speciale in principe, ne currat. Gl. tñ idē qđ ista tz in. l. sed ⁊
si per pretorē. in prin. ff. ex qui. cau. ma. q̄ facit ad illam legē. ⁊ ad. §.
ait pretor. eo. l. ꝑ duos mouent alie gl. cōiter, ⁊ absq̄ dubio text. so-
nat ꝓ ista parte, ꝙ si impedimentū est iudicis, in instātia appella-
tionis nō currat ipso iure: vt ptz in. §. hoc quoq̄. ibi: absq̄ vllo o-
mnino preiudicio. ⁊ in aut. sed lis. ibi. absq̄ dāno more. ⁊. j. e. ex insi-
nuatione. Et hāc opi. tenuit Tho. Ter. ad hoc in aut. de app. §. ij.
col. iiij. ⁊ hoc tz glo. ij. q. vj. anteriorū. in versi. Imperatorū. ad hoc.
ij. q. vj. biduum. ⁊ sequit Archidi. in. d. §. anteriorū. Pōt eligi me-
dia via, qđ ꝓpter impedimentū iudicis interim nō curret tp̄s, sed
nō daret bienniū, nec opus foret restitutione. qđ nota. Et hāc opi.
sequit Ja. Bal. in. d. §. hoc quoq̄. per tex. ibi: nullū preiudiciū: qꝛ si
opus esset restitutione, saltem preiudicaretur quo ad expensas re-
stitutionis: ⁊ qꝛ euentus iudicij est incertus. ff. de mino. l. in minori
bus. ⁊. l. qđ debetur. ff. de pecu. Et dicit quod hec fuit opi. Franc.
Accur. que approbatur per glo. in aut. de app. ⁊ intra que tempo-
ra. §. ad hec. Nō obst. in aut. de his, qui ingre. ad appel. §. j. vbi ptz
ꝙ propter impedimentum iudicis habet alium annū: qꝛ ille. §. est
correctus per. §. hoc quoq̄. ⁊ per aut. de appel. ⁊ intra que temp. §.
ad hec. Quandoq̄ impedimentum surgit a misto facto appellan-
tis, ⁊ appellati. Glo. dicit quod ipso iure non currit tempus. alleg.
aut. si tamen. C. de tempo. appel. Sed non datur ibi bienniū, sed so
lum detrahitur ipso iure tempus impedimenti: vt sentit Cy. ⁊ gl.
in. d. aut. idem Cy. ⁊ Joan. an. hic, ⁊ Jaco. Bal. ibi. ⁊ est casus in cle
men. quandiu. de appel. que extendit ad casuz, vbi alr̄ expresso par
tium consensu non proceditur: hec procedunt in termino iuris cō
munis. In termino dato a statuto ad prosequendū, an cōmuni cō-
sensu impediatur cursus. Joan. An. in Spe. in ti. de appel. §. nunc
videtur. super versi. istud autem scias. dicit qđ tale tempus nō po
test prorogari, sicut nec potest instantie principalis. l. properandū.
§. si autem. C. de iudi. quia ⁊ hec fundatur super publica vtilitate,
vt finis sit litiū: cui partes renuntiare non possunt: ⁊ quia non pos
sunt facere quin leges, ⁊c. ff. de leg. j. l. nemo potest. ⁊ quia instantia
appellationis plus est odiosa, quam fauorabilis, ⁊ quā sit princi-
palis. Allegat in aut. de appel. §. j. col. vij. inducit. l. qui Rome. §.
Callimachus. ff. de verbo. oblig. Respondit sibi contra. vt ibi reci
tat. dic quod nec terminus hominis, nec iuris communis, vel sta-
tuti per viam prorogationis potest elongari, ampliando, duplicā
do, vel triplicando: quia hoc non reperitur concessum: sed si volūt
ex expresso cōsensu supersederi ꝓsecutioni, bene possunt, ⁊ interim
ipso iure nō currit: vt dicta cle. quādiu. Et sic dz intelligi Archi.
ij. q. vj. anteriorum. ver. ad hoc. Qđ nota, qꝛ multum limitatur illa
cle. ⁊ docet modum illius practicādi. Qñq̄ impeditur ex facto ap
pellati: qꝛ nullitas proponit exceptiones, ⁊ nullitas petit, ⁊ obtinet
dilationes: qꝛ infirmus nō potest venire, vel ꝓcuratorē mittere. de
ꝓcur. querelam. an currat tēpus. Dicit hic Inno. ꝙ nō dz nocere
appellanti: sed non apparet an ipso iure, an per restitutionē. Glos.
non cōfirmat clare in. l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. ⁊ postea restitua
tur in subsidium, per illum. §. scđm illam lec. ⁊ respōdit ad. l. ait pre
tor. §. si. ff. de mino. gl. in aut. vt spon. lar. §. hoc quoq̄. ⁊ in aut. sed
lis. nō clare loquitur de impedimento tertij, de quo dicā. j. Dñi de
Rota sua conclu. xcix. tenent ꝙ appellāti nō currit tēpus, si detur
impedimentū ab appellato: vnde dicunt qđ si appellatus interim
attentauit, ⁊ oportuit appellantem agere super attētatis, si agit, ⁊
obtinuit, hoc tp̄s nō cōputatur: qꝛ impedimentum dedit appella-
tis: vt in cle. q̄diu. Et si succubuit, secus: qꝛ ipse sibi dedit hoc im-
pedimentū: surrexit impedimentū ab expresso cōsensu. Cōis opin.
est ꝙ detur de dolo presens ad interesse, sicut in extraneo dicit gl.
in aut. sed lis. C. de tēp. app. ⁊ in. d. l. arbitrio. §. de dolo. ff. de dolo. sz
in subsidium dabitur non existente soluendo aduersario. De impe
dimento aūt tertij, planum qđ ante datur de dolo. ⁊ no. in elemen.
pastorall. ⁊ hic in gl. Si impedimentū surgat altero extrinseco casu,
si impedimentū est clausule vie: ⁊ tunc adhuc ipso iure non curret
tēpus: ⁊ seruatur illesus, fm Jo. de Deo, p. §. ad hoc alleg. in glo. ⁊
per decre. accedens. vt lite non cōte. ⁊ tunc non currit tēpus ipso
iure, scđm eos. Per hoc sentiunt ꝙ nō detur bienniū. Si impedi-
mentū est alterius casus, vt breuiter dicā. vt in oībus casibus enu
meratis, ⁊ similibus. ff. si quis cau. l. ij. ⁊ tunc habēt biennium, quasi
ex hoc habeant iustā causam: ⁊ in casibus qui habent de his, qui
ingre. ad app. §. j. ⁊. C. de tēpo. app. l. si. Hec omnia ꝓcedūt in tēpo-
re primi fatalis impedito, sed non impedito in tēpore scđi fatalis,
Ad hoc qꝛ intra bienniū tex. hic dicit ꝙ nō preiudicat sue iustitie:
nō aliter declarat. Gl. dicit quosdā dicere qđ quodcūq̄ detur im-
pedimentū, opus est restitutione. C. de temp. app. l. vlti. Gloss. dicit
ꝙ ipso iure etiā in scđo fatali seruant illese: sed non dicit an currat
tēpus, an detur tertiū fatale. Dicit Host. ꝙ ipso iure seruetur ille-
sus, maxime inspecta simplicitate iuris canonici. de iudic. dilecti. ⁊
j. eo. ad audientiam. Inn. videt velle ꝙ vltra scđm fatale, nec secū-
dum, nec tertium, vel vlterius habebit sine restitutione: ⁊ tunc re-
stituet totum tempus, quanto fuit impeditus ꝓsequi appellatio
nē. Hoc tz Accur. in aut. ei, qui. C. de temp. app. s. qđ per restitutio
nē ꝓuideat: tñ vr̄ velle qđ integer restituatur. nam dicit ꝙ integer
ann⁹ dat per restitutionē. in aut. de his, qui ingr. ad app. §. si vero.
col. v. tz ꝙ ipso iure nō currit bienniū impedito. Idē vr̄ in aut. de
app. §. ad hoc. col. iiij. ⁊. ff. ex qui. cau. ma. l. sed ⁊ si ꝑ pretorē. in. j. gl.
Jo. an. concor. opi. An impedimentū sit iudicis: ⁊ nō currit ipso iu
re. An sit aliud: ⁊ procedit opi. ꝙ det restitutio solū ad illud tp̄s, in
quo fuit impeditus. Tene ꝙ in omni casu, in quo dixi. s. primū fa-
tale non currere ipso iure, nō currit etiā scđm. Et de impedimēto
partiū ꝯsensu ptz in aut. de app. §. j. viij. col. ⁊ sic dz limitari aut. de
app. ⁊ intra q̄ tēpo. §. j. que dicere vr̄ ꝙ ꝓuidet ex legibus dantib⁹
restitutionē ex clausula. ad hoc. j. eo. ex insinuatione. Vbi aūt dixi
dari bienniū, tunc in triennio opus est restitutione, nō vt triennīū
totū restituat, sed tp̄s lesionis: vt. d. aut. de app. ⁊ intra que temp.
Vbi dixi impotentiā vel negligētiā iudicis excusare ipso iure: hoc
intelligo sane, qñ sibi per superiorē appellātis ꝓuideri nō pōt: vel
non pōt saltem fatale scđm, de quo loquitur ille. §. j. vltima ptz ibi,
cū sit apertissima facultas adire maiestatem, ⁊c. vel adire potest su
periorem, ⁊ dz, q cām vel reassumit si potest, vel inferiorē cōpellat.
ad hoc tex. summa ope niti dz: qꝛ summa nititur: qꝛ nihil omittit:
qꝛ idē est summa, vel vltima, quo nil amplius, sicut dr̄ summa trini
tas. C. de sum. tri. l. ij. ⁊. c. damnamus. s. de sum. tri. ⁊ Roman⁹ dici-
tur summus pontifex. xij. di. §. j. ⁊ de sta. mona. cū ad monasterium.
xi. q. iij. summo opere. Excusat ergo demū, cū non hz quid faciat:
in tñ qđ quidā dicūt delegatū pape, q negligit, per suū ordinariū
7 cōpelli posse. de quo. s. de rescrip. c. si. † Sed est dubiū qualiter ꝓba
tur impedimentū. Spe. in ti. de app. §. nunc videt. ver. quid ergo.
dicit, ꝙ probabit per iuramentū, per. c. si. qđ me. cau. ⁊ sic dicit ꝓ-
nūtiasse. qđ fatetur Jo. an. de app. ad curiā interpositis, ⁊ de lōgin
quo, in quib⁹ esset difficile, ⁊ quasi impossibile testes ꝓducere, ⁊ re-
missio ad partes plus tēporis occuparet, q̄ negotium principale.
Secus qñ ad vicinas appellat, vel ad papā de loco vicino: qꝛ ꝓba
tio dz esse plena. Et dicit ꝙ talis ꝓbatio etiā non sufficeret in ter-
minis decre. cupientes. de elec. lib. vj. ad euitandā penam illius de-
cre. vt ptz ibi in. §. qđ si per. xx. ibi: apud sedem ipsam facere plenā
fidem. Hec vera qñ agitur de probando impedimento ad finē im-
pediendi cursum fatalium, in cuius omissione, ⁊ non cursu, est gra
ue preiudiciū. Quo ad dilationes aūt dādas ꝓpter impedimentū,
tenet Frede. qđ sufficit ꝓbatio per iuramentum, suo consil. cix. vbi
enumerat plures casus, in quibus sufficit probatio per iuramen-
8 tum. allegat dictū Spe. in ti. de dila. §. sed ⁊ si. † Ex his decidit qđ
quotidie contingit, appellātes accedūt ad sedem apostolicam, non
possunt habere copiam pape: certe oportet quod ꝓtestētur de im-
pedimento. no. H. de rescrip. c. j. ⁊. c. si autē. ⁊. c. plerunq̄. ⁊. c. cupiē-
tes. de elec. §. quod si per. xx. in verbo presumptam. li. vj. An suffi-
ciat eū semel tantum impeditum. Dic ꝙ nō: qꝛ cum tēpus nō cur-
rat ipso iure propter impedimentum, opz ꝙ duret, ⁊ cōstet durau
9 te impedimento: ⁊ si nō pōt hodie, poterit cras. ¶ † Quero sexto
quanti temporis exigat impedimentū, vt habeat appellans scđm
fatale, ⁊ vt excludatur, quāti tēporis exigatur negligentia. Videa
mus primo quāti tēporis negligentia excludat. Allegando pro e
z, videtur ꝙ modici tēporis negligētia repellat ab anno scđo, per
l. si. §. illud. C. de tēpo. app. qꝛ dicit ꝙ si ꝑ eū steterit, quo minus ꝓse
quatur, nō datur annus scđs: ergo sufficit ꝑ modicū stetisse. Et di
cit ꝙ summo opere niti debet in primo anno, vt habeat scđm: sed ne
gligens summo opere nō fecit: ⁊ sic nō debet habere scđm. Secūdo
quia vt dicit decre. s. eo. cum sit. debet esse impeditus ex necessaria
⁊ euidenti causa. Necessitas autem non adest, vbi est negligentia,
q̄tūcūq̄ modici tēporis, imo est ibi annexa voluntas. de prescrip. vigi
lāti ergo ⁊c. Tertio, qꝛ tex. in aut. de his, qui ingr. ad app. §. j. ⁊. iij.
dicit ꝙ ineuitabilis dz esse necessitas: sed negligentia dz esse volū-
taria: ergo ⁊c. Quarto, negligens se presentare vltima die termini
hominis. s. eo. ꝑsonas cum sit. ⁊. c. ad aures. ⁊. c. sepe. appellationez
deserit ergo negligens a scđo fatali. Itē ad scđm articulum ꝙ mo
dici temporis impotentia non excuset, arg. primo, qꝛ impeditur in
ꝓsecutione pro tēpore apostolorū, quos differre potest iudex vsq̄
ad. xxx. dies. de appel. ab eo. lib. vj. ⁊ cle. eo. tit. quamuis. ⁊ tamen ꝓ-
pter hoc non habet annum secundum. Secundo patet, quia in im-
pedimento prosequendi, ⁊ impetendi intra terminum hominis,
qui non potest ab appellante preueniri. j. eodem. oblate. ⁊ tamē ꝓ-
pter hoc impedimentum non datur secundus annus. Tertio tem
pus feriarū, ⁊ solennium, ⁊ messium, ⁊ vindemiarum, ⁊ tamen pro-
pter illud impedimentū non datur secundus annus. C. de dila. sine
in si. C. de tempo. appella. l. ij. §. pen. ⁊ in decre. vltima, de fer. sic ⁊ cō
putentur in quadriennio petēde restitutionis. cle. j. de restit. in in-
teg. C. de tēp. in integ. resti. pe. l. si. In cōtrariū ꝙ modica negligen
tia nō excludat, ⁊ ꝙ modicum impedimentū det scđm annum: qꝛ
eo qđ modicū quid fecit in primo anno, interruptū est primū fata-
le. in aut. de his, q ingre. ad ap. §. hec nos. adijcit aut. ei, q. canon-

sata.ij.q.vj.que dicit,si intercesserit causa.z decre.oblate.q dicit ex causa iusta bienniũ indulgeri.Sed impedimẽtum vnius diei inducit iustam causam ergo ⁊c. Itẽ hec decre.dicit ꝑpter impotẽtiam: ⁊ loquit etiã de biennio.Satis ergo videt ex inde finita locutione, quantacunq fuit impotẽtia.Ad hoc cle.sicut apponem.eo.ti.ibi: iusto impedimento cessante.Ergo vnicum sufficit impedimẽtum. j.eo.significante.vbi sola impetratio intra annum,excusat appellãtẽ:qnimmo sufficere vr.qd ꝓcuratorẽ intra annũ miserit.j.e.constitutus.⁊ eo.ti.Nicolao.p ⁊ contra.de pig.significante.Itẽ differentia est inter impedimentũ primi anni,⁊ scdi:qz in primo datur bienniũ,in scdo restituit solum ad tempus inutile,⁊ impedimenti, in aliis cõueniunt:sed rõne modici impedimẽti dabitur restitutio. de resti.in inte.cle.j.In scdo ergo rõne modici impedimẽti in primo dabit biẽniũ in scdo:imo plꝰ faueri dz in datione scdi,ꝙ in datione tertij:vt in aut.de litig.§.oẽm.sicut facilius dat prima dilatio,ꝙ scda.ff.de fer.oratiõe.⁊.l.si.⁊ no.S.de dila.c.ij.Inn.hic videt velle qd negligẽtia nõ excludit a biennio,nisi fuerit tãta qd a tpe, quo incepit causa,non poterit expediri.Ideo dicit qd si cepit tali tempore,qd cessante impedimento causa poterit expediri,non excludent a biennio:puta si aduersariꝰ per dilationes frustratorias eũ ad reprobandos testes impedinit:vt qz facta ꝓbatione per appellãtẽ,produxit testes ad ꝓbandũ,appellans non,⁊ non ꝓbauit, vel si ꝓbauit per alios testes obtinere poterat,quos ꝓduxerat appellans.de re iu.cũ.I.⁊.A,Dixi frustratorias:qz si nõ essent,vt qz reprobasset suos testes appellãtis,⁊ p alios nõ posset ꝓbare, frustra quereret de datione biennij,cũ pateret sniam contra eũ ꝓmulgandam:sed si appellatus petijsset dilationes ad ꝓbandũ de iure suo,vt etiã fecit appellãs,hic etiã dilatio nõ imputabit appellanti.C.de tem.in inte.resti.pe.l.si.De impotẽtia aũt dicit qd si postꝙ cepit.fuit impeditus in vna die,datur scds annus,scz ipso iure:sicut satis colligit ex dicta aut.de his,qui ingre.ad app.Et dicit qd in hoc est differẽtia,an sit necessaria restitutio,an det annus:qz p impedimento diei restitueret ad illã diẽ tantum pro impedimento diei daret scds annus integer,vbi nõ esset necessaria restitutio. Allegat ad primũ.ff.ex qb.cau.ma.l.ab hostibꝰ.§.si.Sed de hoc dicet.j.Sed Inn.pt dupliciter intelligi.Primo vt velit indistincte impedimẽtũ vniꝰ diei dare.Scdo qd velit qd qñ cãm cepit tẽpore, quo põt expediri,si vna tollat sibi expeditionẽ,illa det biẽniũ.Et hoc vr plus de mẽte sua.Io.And.recitat opi.Ni.de Mat.ꝙ ponit Cy.in aut.ei,q.de app.dicit qd si negligẽtia fuerit tãti temporis intra qd cã verisimiliter expediri potuisset,si postea veniat impedimẽtũ,nõ dat scds:⁊ primꝰ annus eũ excludit ab anno,cũ appareat negligẽtia finẽ cãe impediuisse:alias si nõ potuisset cã expediri,dato ꝙ negligẽtia non interuenisset,habeat ßm annũ.Allegat, qz culpa nõ punit,vbi sine illa interuenisset qd euenit.ff.qd me.cã. si cũ exceptiõe.§.qd si hõ.v.si.l.si cũ peritura.ff.ad legem.Rho.de iac.l.si.ff.si qs in ius vo.l.ij.in si.de ver.obl.cũ stipulatus sim mihi a ꝑculo.Ad hoc qd no.de dolo.c.si.in vlt.gl.ff.de iudic.si debitori, ad hoc decre.p quã pz ꝙ ẽt toto anno scdo qs nõ põt mereri sniaz ⁊ dicunt iudicẽ appellationis ßm ꝑdicta hre declarare dãdum,vel denegandũ bienniũ.ff.de v.obl.l.cõtinuus.§.cũ ita.Dicit Io.an. ꝙ dictũ Inn.S.ↄdicit:sed põt ↄcordari ꝙ distinguat inter negligentiã inchoandi,⁊negligentiã ꝓsequendi iã inchoatam.Recitat alios dicere,si appellãs fuit semp diligẽs in ꝑncipio,medio,⁊ fine anni,scz ꝙ inchoauit eodẽ tpe,quo intra annũ sniam ꝓseq potuisset,⁊ ꝓsecutus est,⁊ p eũ non stetit quo minus hret sniam,tũc integrã ßm annum habebit,ẽt si vno die impeditus fuisset impedimẽto ineuitabili.in aut.de his,q ingre.ad app.§.hec nos.⁊.§.sequ.l. si.C.de tẽp.app,Sz hoc nil est dicere;qz ẽt si sine impedimẽto,quis sic fecisset,ßm annũ habuisset.Si autẽ,ßm ꝑdictos,non inchoauit tpe,quo finiri potuisset,vel nullo mõ ꝓsecutus est,vel alio tpe fuit negligẽs,alio diligẽs,lz hoc fuerit die,vel septimana impeditꝰ,ẽt ineuitabili impedimẽto,potuisset tñ post inchoationẽ talẽ:vt ꝑdixi,⁊ post impedimẽtũ,si diligens fuisset intra annũ sniam ↄsequi; tũc a iure non habeat annũ,sed hoc casu videtur quibusdam ꝙ ad tps impotẽtie restituet:arg.C.de testa.mi.l.ab hostibus.§.sed qd simpliciter.⁊.l.sed ⁊ si per pretorem.§.si ferie.⁊.l.necnon.§.si quis sepius.Alijs vr ꝙ nec restituatur tempori quasi negligentie concordat tps impedimẽti,p legẽ predictã.Iste sunt ↄclusiones quas olim posuit hic Ioã.An.quas recitare placuit,vt possis,si vis,in antiqs speculari:⁊ vt ipse fatet:vt dixi in prin.cum portasset librũ ad curiã,dicit ꝙ ex dictis suis nihil boni potuit ↄcludi.Dic tu excludẽdo casus indubitatos.Primus est,qñ toto tpe est impeditꝰ: ⁊ planũ ꝙ datur ipso iure bienniũ,in casibus,in quibus datur.Secundus casus,si fuit tẽpore diligens,⁊ si fuerit vna die impeditus datur sibi biennium:imo ⁊ si non fuit impeditus,vt dixit Io.An, ex quo non stetit per eũ.Tertio,si aliquo tempore fuit impeditus aliquo nõ:hic est difficultas.Dic,si impedimẽtũ fuit a principio, ⁊ durauit tanto tempore,ꝙ negotium postea nõ potuit expediri, habebit annũ,ßm aliquos.Hoc puto verum,dummodo ostẽderit se vigilantẽ,vt qz cepit tpe impedimenti:alias non est lex certa an expediuisset,si fuisset impeditus:⁊ nõ sufficit quem impeditũ,nisi tentauerit velle actũ exercere.ff.de re mil.l.qui cõmeatus.⁊ no.in.l. ij.§.qd diximus.ff.si qs cau.Si impedimentum fuit a principio,⁊ fuit impeditus tãto tpe,ꝙ potuisset negotiũ expediri,restauit tñ tm de tpe,ꝙ potuisset expedire:dicit ꝙ lex presumit de mẽse:vt in aut.si qs.C.de tẽp.app.Nico.de Ma.S.⁊ puto opi.Nico.de Ma.⁊ hoc sentire vr Io.an.in addi.Spe.sup rubrica.de app.in vltima parte.qz lex cogitauit multa posse euenire impedimẽta feriarũ,et alia impedimenta:inchoauerit ergo,vel nõ,ex quo fuit negligens post impedimentũ tanto tpe,quo potuisset expediri,sibi imputet si non expediuit.Et hoc maxime verũ,qñ tps negligẽtie est maius tpe impedimenti.Hoc sentit Iac.de Bel.in aut.de his,q ingr.ad app.§.illud.vbi dicit ꝙ si tps negligẽtie tm fuit,intra qd negotiũ potuit expediri,nõ dabit annꝰ scds.Si ab initio fuit negligentia, in fine fuit impedimentũ,tũc si nunꝙ inchoauit,nõ dat scds:qz nõ apparet an ꝑpter impedimentũ fuerit impeditꝰ. Si inchoauit,si post negligentiã nõ fuit tm tps,intra qd negotiũ potuisset expediri,nõ:dat annꝰ,si tm fuit de tpe,ꝙ post negligentiã potuit negotiũ expediri,superueniente impedimẽto dat annꝰ:qz non imputat differẽti,ex q habuit tm tps post negligẽtiã,ꝙ poterat expedire,si nõ fuisset impeditꝰ.Si impedimẽta fuerũt interpollato tpe,si tm fuit impedimentũ,ꝙ inspecto tpe negligentie potuisset iudex minime expedire,habebit scdm annũ:si tm est tps negligẽtie,qd potuerit expedire,tũc si potuit post impedimentũ expediri,⁊ non fecit,dat annꝰ:si nõ potuit post impedimentũ,lz potuerit ante,dat scds annus:dũ tñ impedimentũ fuerit tm.intra qd potuerit expedire negotiũ,qui taxat a iure mẽsis.Est tñ verũ ꝙ dato ꝙ modicũ tps superfit,⁊ post impedimentũ,quod appellãs dz ꝓseq:alias si non ꝓsequeret,imputaret sibi,etiã si modicũ esset tps,ita ꝙ non posset prosequi ante annum,vel finire:⁊ si qs diceret contra,daret cã prorogationi,ↄ no.de dolo.finem.Idẽ Host.si p annum totum primũ fuit impeditus,vt intra scdm annũ,ꝙ citius põt incipiat cãm appellationis prosequi,eadem ratione:⁊ est melior ratio in vtroq,ßm Hosti.qz quantũcunq precipitur aliquod fieri intra certũ tẽpus,si is,cui precipit,per idem tps impediat implere in partem,vel in totũ,sed statim cessante impedimento,ꝙ cito põt cõmode preceptũ implere.ff.ad Tertul.l.ij.§.cõfestim.de arb.Celsus.de

10 dolo.dilecti.de elec.cupiẽtes.§.qd si p.xx.in si.li.vj.¶†Quero ista quantũ tps possit negligẽte appellante,ꝓsequi appellatus,vbi velit ꝓsequi.Quidam dicunt,ßm Inn.ꝙ circa finẽ primi anni p spatium mẽsis poterit petere vt ꝓcedatur,⁊ vt confirmet sua snia,lz videat cõtradicere.aut.de his,qui ingre.ad app.§.ij.col.v.sed nõ vidit rõnẽ Inn.de quo.j.eo.oblate.Pro hoc tñ facit in aut.de appel.⁊ intra q tẽp.§.j.So.Dicit Inno.⁊ hoc plus sibi plz,ꝙ ex quo appellans fecit citari appellatũ,vel idẽ terminus, qui habet pro citatione,⁊ si hec citatio emanauerit in principio primi anni,tñ ꝙ tunc habebit appellatus ꝑtãtem petendi cõfirmationem snie,p se late,non expectato fine anni vsq ad mensem,ad hoc qd obtineret in causa principali:vt in aut.at qui semel.C.quõ,⁊ qñ iu.multo fortius hoc obtinere dz in cã appellationis,que minus tps hz,ꝙ principalis.C,de iudi.ꝓperandũ.Et videtur hoc expressum de tempo. app,l.si.§.illud,Et hoc quidã cõcedũt,In prima opi.residet Inn. p.d.aut.de his,qui ingre.ad app.§.vbi.qz cũ ibi dr ꝙ si etiã in medijs certaminibꝰ venerit appellatꝰ,⁊ appellãs illa deseruit:ad hoc tñ vt petat sniam cõfirmare,dz finem biennij expectare.Nõ obstat aut.at q semel.qz loqtur in cã principali:nec est trahenda ad cãm appellationis,que hz tps certũ a iure determinatũ.Hec vera,vbi appellãs nõ prosequitur eo prosequente:qñq appellatꝰ põt petere confirmationem,⁊ in principio hic sequitur,arg.ij.q.vj.ei,qui.

11 ¶†Quero.viij.an lapso fatali ꝑmo,vel scdo,si ꝓmulget snia p appellante,an teneatur:puta si promulget snia infirmationis,⁊ post ea appellatus petat mandari executioni primam sententiã an obstet exceptio rei iudicate sup infirmatione:Inn.dicit quod sic,nec audit si dicat quod ante sniam infirmationis prime post lapsum anni rata manet prima sententia:qz pretextu noue defensionis secunda infirmationis sententia poterit retractari.C.de transactio. l.sub pretextu.de re iudicata.inter monasteriũ.Nec obstat si dicat quod non valet sententia secunda contra primã lata:quia ßm hoc nõ valeret vnꝙ sententia in causa appellationis,primã infirmãs. Itẽ super eodem nõ est secunda sententia,qz prima in principali, scda in cã appellationis.Hoc nõ plz Host.qz lapso primo anno rata manet prima sententia:⁊ perinde est,ac si nunꝙ fuisset appellatum:⁊ appellans a causa sua decidisse videtur:vt.S.e.cum sit Romana.j.eo.sepe.Ad hoc,qz reperitur secunda sentẽtia infirmationis lata a non suo iudice:quia appellatio,que non fuisse fingitur, non potuit ei dare iurisdictionem:⁊ sic nulla est sententie infirmatio.de iud.at si clerici.Item qz non valet sententia secũda contra primã sententiã,de qua nec oppositum,nec actum fuit:vt.S.titu.j. inter monasteriũ.Nõ obstat qd secundum hoc nũꝙ valeret snia,⁊ iudex

iudex ad quẽ hz iurisdictionẽ. Nõ obstat qđ ꝓtextu noue defensio
nis, ꝛc. qꝛ illud ꝓcedit in snia valida, ꝛ a suo iudice lata: ideo appel
lat⁹ põt petere cũ effectu qđ sua snia executioni mãdetur. Et si ex
cipiatur de snia, de nullitate poterit replicari. Et hoc vult cle. si ap
pellationẽ. de app. in cle. ꝛ ibi de hoc in gl. vbi approbat̃ opi. Host.
vt etiã nõ valeat, appellato cum appellante hoc prosequente. Hec
puto vera, nisi iudex ad quẽ, lapso fatali ꝓnũciet se cõpetentem, ꝛ
tp̃s lapsum nõ esse: qꝛ tunc valet snia: qꝛ fecit se iudicem, ꝛ fingitur
snia suspensa. Et sic põt intelligi qđ no. Cõpost. de rescri. sup lite
ris. ꝛ saluari qđ no. Inn. super. c. si duob⁹. ꝛ qđ ponit Spec. in ti. de
cita. §. i. ver. itẽ pone. ad fi. §. Hoc tene, qcqd sentiant dñi de Rota,
sua conclu. lxxx. in fi. ꝛ melius sentiunt sua ꝯclu. ccccxv. nisi forte ap
pellatio esset manifeste frustratoria: qꝛ tũc nõ possunt facere se iudi
12 ces ꝓnũciando: vt dicit Fre. suo cõsi. cclxxxvi. ¶ †Quero octauo
an dato lapsu primi fatalis iudex possit exequi prim⁹, si aliud sibi
nõ intimat̃ de impedimento. Dicit Inn. qđ si iuste nõ impeditur
in ꝓsecutione, prudenter facit, si hoc ꝓtestet̃ coram iudice a quo, ne
ꝓcedat, vl̃ corã executore, ne exequat̃ sniam: ꝛ si ꝯtrafecerit, ꝛ si hoc
nõ ꝓtestet̃, ꝛ iudex lapso anno sniam exequat̃, si nullũ subest impe
dimentum, tenet executio, etiã nulla citatione facta, cũ per lapsum
anni rata maneat snia. C. de tẽp. ap. ei q. Ex quo ergo nõ subest cã
defendendi, tz executio. Ad hoc, qꝛ executor nec in citationib⁹, nec
in aliis tenet̃ ordinẽ iudiciariũ obseruare. Ꝙꝗ sit fatẽdũ qđ si ꝑs
veniat corã executore, ꝛ dicat sniam nullam, est audienda: ꝛ si nõ au
diat̃, appellat, si interponat: vt no. de offi. deleg. pastoralis. §. ij. de
quo. s. ti. j. qđ ad cõsultationẽ. ꝛ c. de cetero. Nõ obstãt iura, q̃ dicũt
nõ valere actus sine citatione, ꝛ ordine iudiciario. l. xiiij. dis. c. si. l. xv.
dist. p totũ. ij. q. i. Deus, q. de elec. qꝛ ꝓpter. de cẽs. Romana. de re
scri. cũ dilecti. de offi. dele. prudẽtiã. ij. q. vi. §. diffinitiua. versi. pla
tam. cum simil. qꝛ loquunt̃ qñ a iure reperitur cert⁹ ordo statut⁹, ꝑ
qđ non est in actu executionis a iure, si ab homine opponeret̃, ꝛ ex
cedet, appellari posset: de quo app. nõ reci. ab executiõe. de re iu. qđ
ad ꝯsultationẽ. Et idẽ si modũ excedat, nã lz executioni nõ statua
tur ordo iuris, certus tñ est mod⁹ in exequẽdo, ꝛ alique exceptio
nes opponi possent: vt no. de re iu. qđ ad cõsultationẽ. in fi. Hoc te
nẽt dñi de Rota, sua ꝯcl. cccxlviij. Et ꝑ hoc vr̃ sm Host. qđ, execu
tor caut⁹ ꝓcedat, si citet anteꝗ sniam exequat̃, ꝛ audiat si ꝯ execu
tionẽ aliqđ rõnabile opponat̃, nõ vt diffiniat, sz vt ꝑ hoc instruat̃,
vt ibi no. Nã non solũ in iudicialib⁹ vocãdi sunt, quorum interest,
de ma. ꝛ obe. iter q̃tuor. ff. de aqua plu. ar. l. j. ꝛ l. in ꝯcedẽdo. de ma.
ꝛ obe. c. fi. C. de aut. tu. l. fi. de tẽp. app. si archieps. §. fi. de adop. l. nã
ita diuus. ꝛ maxime hi, de qbus ꝓsumi põt ꝙ habeãt aliquã exce
ptionẽ, que oĩno sunt admittende. s. de off. dele. ex parte. ij. Bar. di
cit ꝙ si executio fit in alia re, quã super qua est sniatum, necessaria
est citatio. l. a diuo Pio. §. in vẽditiõe. ff. de re iudi. vbi ponit Bar.
si fit executio super re, super qua fuit sniatum: dic ꝙ si lata fuit in
sententia in personali, opus nõ est alia citatione: sed non põt fieri
executio post tp̃a quadrimestria. In reali aũt opz ꝙ ꝓcedat ꝓce
ptũ quoddam: vt. l. qui restituere. ff. de rei ven. post qđ tp̃s ꝛ prece
ptum fit executio: vt Insti. de offi. iudi. §. j. ꝛ. l. qui restituere.

1 ☞ Iudex etiam delegatus, procedere potest in causa, lz reus post
citationem, vel notitiam literarum iuerit ad curiam.
2 Iurisdictionez iudicis non suspẽdit itineris arreptio post citatio
nem, vel literarum notitiam, ꝛ quid si ante arripuerit iter. nu. 5.
3 Clausula Appellatione remota, non tollit suspensionem, que fit
itineris arreptione.
4 Citare vbiq̃ an possit ordinarius suum subditum.
5 Itineris arreptio que suspendat iurisdictionem vt habeatur pro
appellatione. nu. seq. ꝛ in. c. suggestum. nu. 1.
6 Appellasse quomodo, ꝛ quando videatur, qui arripuit iter, vt di
cta appellatio suspendat iurisdictionem.

1 Eminimus. ¶ †Si reus post citationẽ,
vel notitiam literarũ iuit ad
2 curiã, delegat⁹ in cã ꝓcedit: al's nõ. h. d. ¶ †No. ꝙ iti
neris arreptio nõ suspẽdit iurisdictionẽ iudicis post
3 citationẽ, vel notitiã literarũ: sed sic ante notitiã. ¶ †No. ꝙ clausu
la Appellatione remota. nõ tollit suspensionem. que fit itineris ar
4 reptione. †Tangit hoc Abbas an possit ordinarius suũ subditũ
vbiq̃ citare. Et dicit ꝙ sic. Dic hodie vt no. de fo. cõpe. Romana.
§. contrahentes. li. vi. Quid si nõ fuisset apposita clausula Appel
latione remota? Dic ꝙ eodẽ modo ꝓcederet distinctio decre. licet.
Quidã dicũt decisionem sumi a virtute clausule Appellatione re
5 mota. ¶ †Opp. ꝙ etiã iter arripiens post notitiã añ citationẽ nõ
6 suspendat. j. e. suggestũ. ꝛ c. ad hoc. so. gl. fatet̃. ¶ †Oppo. ꝙ hodie
itineris arreptio nõ suspẽdatur, etiam ante notitiam: vt. j. c. vt de
bit⁹. Gl. ꝙ illa corrigit istam. Dicam in. c. suggestum. ꝛ. d. c. vt de
bitus. Vel scđo dicit glo. Qñq̃ quis per nuntium iter arripuit: ꝛ
ꝓcedit. c. vt debitus. Qñq̃ quis in ꝓpria persona iter arripuit. H.
recitat duas opi. in hoc. Quidam dicunt ꝙ tenebit ꝓcessus in euz
absentẽ: qꝛ non ꝓficit misisse, ex quo iam est preuentus. j. eo. dilecti.
ꝛ. c. vt nostrũ. Hec vera, quãdo iter arripuit causa nõ cepta. Sed si
causa cepta iter arripuit, pro releuando grauamine, tunc illa habe
tur pro appellatione, ꝛ suspendit. j. eod. vt nostrum. ꝛ. c. dilecti. Hec
citat opinio. Tan. quod si in propria persona iter arripuit, suspen
ditur iurisdictio, si hoc dolose non fecit. Et hoc tenet Hostien. Di
cit ergo, si iter quis arripuit, causa nondum cepta, per nuntium,
non suspenditur iurisdictio: vt. cap. vt debitus. Si iter arripuit in
propria persona, tunc ante notitiam literarum suspendetur iuris
dictio. de peregri. post notitiam non, quia dolose facere videtur, si
quis iter arripuit post ceptam: tunc tamen a grauamine suspen
dit prout dicam. j. eo. directe. ꝛ. c. vt debitus.

1 ☞ Appellatio in quo suspendat iurisdictionẽ iudicis a quo. 2.
3 Exceptio quando talis sit, sine qua non potest principale negotiũ
terminari.
4 Appellatio propter falsi suggestionem an sit admissibilis.

Uper eo. De summat, habens tria dicta. Se
cundum ibi: in causis. Tertiũ ibi:
1 finautem. ¶ †Nota primo quod appellatio suspendit
iurisdictionem iudicis a quo solum respectu articuli
principalis, nisi articulus sit ita connexus articulo principali, ꝙ
expediri non possit, nisi principale ius, nisi prehabita decisione ar
ticuli, super quo pendet appellatio. In vltima parte non colligo
2 notabilia propter diuersitatem intellectuum. ¶ †Quero an pro
cedat decre. inquantum dicit supersedenduz super articulo, super
quo pendet appellatio, siue appelletur super exceptione opposita
ante litem contestatam, siue postea. Gloss. dicit quod procedit de
3 cre. quandocũq̃ opponatur, ꝛ propter ipsam appellatur. ¶ †Gl.
querit de exemplo, quando talis sit exceptio, sine qua non potest
principale negotium terminari. Ponit gloss. exemplum in princi
palibus. iij. q. ix. §. aliquando. Sequens gl. ponit exemplum in ex
ceptionibus peremptorijs, vt in exceptione concernente negotiũ,
vt pacti de non petendo, prescriptionibus, ꝛ similibus. Quod di
cunt docto. verum, etiam in quacunq̃ alia peremptoria, que sine il
la, ex quo afficit negotium principale, terminari non potest: hoc
procederet quãdo peremptoria exceptio opponeretur post funda
tam intentionem: sed si opponeretur ante, posset interim procedi
ad receptionem testium. Potest exemplum poni in dilatorijs con
cernentibus processum, argu. de iudi. exhibita. De exceptionibus
autem, sine quibus negotium principale expediri potest, ponunt
exemplum, quando exceptio concernit executionem, vt sunt exce
ptiones modificantes executionem, que competant certis perso
nis, ne conueniantur vltra quam facere possunt. ff. de re iudi. l. sunt
qui. Nam si petat̃ debitum, ꝛ opponatur talis exceptio, ꝛ quod nõ
admissa appelletur, procedetur in principali coram eodem iudice.
Ponit exemplũ compensationis, vt si petenti debitum oppona
tur exceptio cõpensationis, si appelletur, ꝛ petatur coram iudi
ce a quo procedi in principali, poterit interim procedi. C. de cõpen
sa. l. fi. ff. de compen. l. quod in diem. §. si rationem. Ponunt tertio
exemplũ alij in petente restitutionem coniugis, contra quem op
ponitur exceptio consanguinitatis: ipse petit quod procedatur in
causa ad finẽ ve restituatur quo ad reliqua, preterꝗ quo ad thorũ:
ꝛ sic quãdo petitur vt procedatur in principali eo respectu, quo nõ
obuiat exceptio. Ponit quarto Inn. exemplum, vt si fiat ob cõtu
maciam condemnatio expensarum, ꝛ appelletur, illa pendẽte pote
rit peti vt procedatur in principali. Potest poni quinto exemplũ
in exceptione dilatoria solutionis, inquantum non impedit condẽ
nationem. de quo de plus pe. c. j. Si opponitur, ꝛ qꝛ admittitur, ap
pellet̃, poterit interim procedi in pꝛicipali. Uel põt poni exemplũ
in exceptione contra testes: vt si probaui per plures testes, tu exci
pis contra aliquos ex testibus, iudex non admittit exceptionẽ, ap
pellatur: si non remanent tot testes quot sufficiant ad condemna
tionem, supersedendum erit negotio principali: alias sine cognitio
ne exceptionis potest negotium terminari. de re iudi. cum. I. ꝛ A.
Imo non admitteretur processus in causa appellationis, cum nõ
intersit, cum negotium aliter est liquidum. vide quod not. de elect.
cum nobis olim. in. j. gloss. Sed videtur quod hec differentia an sit
annexum, vel non, est facienda: quia vel iudex a quo confidit de iu
stitia appellationis, ꝛ potest secure procedere, nedum super princi
pali, sed etiam super ipsa exceptione. Uel appellatio est iusta, ꝛ nõ
est differentia an sit annexum. vel nõ: quia omnia attentata veniẽt
retractanda. de appel. non solum. li. vj. Et hoc, si non est delatũ in
distincte est suspensa potestas, ꝛ in connexis, ꝛ non connexis. de ap
pel. cũ appellationibus. li. vi. Posset multipliciter intelligi. Pri
mo quando est delatum, vt dilatio operetur quo ad principale, qñ
exceptio est cõnexa, vbi non est connexa nõ suspendat. Textus ta
men de app. cũ appellationibus. li. vj. loquitur indistincte. Potest
secundo intelligi, quando non est delatum, sed iam missa inhibito
ria, vt illa mitti debeat respectu articuli cõnexi, quãdo principale

connectitur articulo appellationis,⁊ non quando separatus. Et hoc sentiunt domini de Rota,sua conclusione.clxxxviij. dicunt,si sit appellatum a sententia excommunicationis,quia non responderur libello,poterit mitti inhibitoria,ne procedat iudex:quia negotium est connexum.Secus ergo sentiunt, si non est connexum. Textus tamen loquitur indistincte in.c.nō solū.Et est forte equū, ne eodem instanti super principali,⁊ articulo appellatiōis corā diuersis iudicibus fatigetur:vt in.c.si.de rescrip.⁊ eo.ti.dispendia.li. vj.Possit tamen differentia hic dari quod super exceptione possit statim mitti inhibitoria,⁊ super connexo principali. Ad quod de rescrip.dilectus.sed super principali non connexo demum a tēpore,quo cepit cognoscere de veritate exceptionis.de appel.non solum.lib.vj.⁊.c.Romana.§.j.Tertio potest intelligi, vt iustificata appellatio ab interlocutoria,deuoluatur principale,vbi est connexum,aliter non.Non placet,qꝛ textus.in.c.non solum.loquitur indistincte.Potest quarto intelligi,quādo nōdum est iustificata appellatio,nec missa inhibitoria,nec cognitum de veritate appellationis:⁊ tunc interim super non cōnexo possit procedi,super cōnexo nō:⁊ postea iustificata appellatione tractabitur cōnexum:⁊ nō retractabitur principale attentatum nō connexum exceptioni.Et hic intellectus placet.Attentata ergo post inhibitoriam,⁊ post iustificatam appellationem,vel dilationem,indistincte retractabuntur:quia totum negotium est deuolutum:sed attentata interim retractabuntur cum distinctione huius cap.Non obstat qđ per appellationem suspenditur iurisdictio.de offi.delega.prudentiam.§. preterea.Propter que quidam dicunt hanc loqui in ordinario,nō in delegato:vel inquantum dicit posse procedi super nō cōnexo,nō dicit coram quo:⁊ sic coram alio cōpetenti,nō coram iudice a quo: quia dicit,quicquid dicat in hoc Inno.ꝙ iste textus melius alio declarat in quo suspendatur:quia respectu articuli,super quo pēdet appellatio,suspendit,vt hic,⁊ de rescrip.dilectus filius J.Saracenus.Item respectu articuli cōnexi:respectu autem articuli separati non,donec deferatur,inhibitoria mittatur, vel appellatio iustificetur.Quod nota.Sed videtur cum gl.ꝙ non possit in principali procedere super non connexo pēdente appellatione: quia ex quo semel grauauit,est suspectus.s.eo.Ad hoc.j.eo. proposuit.vt super non connexo possit procedere,ex quo grauauit. Hosti.fatetur glo.qꝛ nihil debet innouari appellatione pendente.vt lite pen. dilectus.⁊ qꝛ iudex appellationis ex quo recepit appellationem vt emissam ex causa probabili,potest inhibere iudici principali,ne procedat.infra eodem.Romana.§.quod si.lib.vj.Item quia iustificata appellatione omnia facta per iudicem primum reuocantur per modum nullitatis.de appel.non solū.li.vj.sm Joā.An.Tu dic ꝙ poterit procedere cum distinctione huius cap.ante missam inhibitoriam,⁊ ante iustificatam appellationē,⁊ nō ꝓposita recusatione; ⁊ postea iustificata appellatione retractabunt attentata scdm distinctionem hui⁹ cap.an sint,vel nō sint connexa.Nā lꝫ grauauit,⁊ sit suspect⁹,si nō recusetur ꝓcedere,⁊ oportet ꝙ recusetur ⁊ grauamen probetur,⁊ tunc non posset procedere.Et sic debet intelligi.c. ad hoc.Ex his infertur quod si appellatum est in conuentione, nō supersedetur in reconuentione.de quo in Spec.de conuen.in fin.§.
4 pe.❡†Oppo.cōtra vltimam partem ꝙ si propter falsi suggestionem appelletur,appellatio admittatur:qꝛ legitima est causa appellandi.j.eo.vt debitus.Dic ꝙ appellare volebat,sed falsitatem probare non volebat:vnde ex hoc non debet differri sententia.Vel dic secundo,si appelletur,qꝛ falsi suggestio non admittitur,cum cōgruo tempore opponitur,admittenda est appellatio,⁊ supersedendum:sed si opponitur incongruo tempore,scꝫ post litem cōtestatā, tunc nō est supersedendum.de re iud.inter monasterium.Dat simile:qꝛ propter suggestionem falsi nō differtur executio:hic intelligitur de falsi suggestione.i.narratione falsi,⁊ sic surreptione:nam falsitatis exceptio posset opponi quandocūq̧.de procura.in nostra. de excep.cum venerabilis.Vel dic quod exceptio erat legitima, et appellatio non formalis,quia prorupit in appellatione, nec excipiendo,nec super exceptione sententiam expectando:si simpliciter dixit appello ne procedatur,qꝛ falsum est rescriptum:non enī grauabatur eo solo,quia exceptio sibi competebat,sed quia nō admittebatur.Ad hoc.j.c.dilecto.⁊ de testibus.significauerunt.Vel dic quod generalitas exceptionis est,que vim impedit appellationis. Nā multiplex est exceptio.Aliqua impedit vires,aliqua nō.Specificari ergo debebat.ff.de iure fis.l. in fraudem.de electio.vt quis duas.li.vj.Vel dic quod appellauit ex falsa causa:ideo iudex non supersedet.Et expone ex falsi suggestione,id est,ex falsa causa suggesta.Iudex enim,qui scit falsam causam,non timeat procedere: cum ad renuntiationem postea factorum per ipsum necesse sit causam verificari coram iudice appellationis.de appel.non solum. libro.vj.Et dicit quod non differtur sententia,scilicet diffinitiua, si lis est in tali statu quod diffiniri possit.Secus si non sit in tali statu:⁊ tunc ad sententiam proceditur, scilicet excommunicationis, vel missionis.

1 ☞ Appellatio est ita in minima,sicut in magna causa admittenda.3.
2 Causa que dicatur grauis,vel leuis.
4 Appellari an possit a sententia super prouisione alimentorum.

1 **De appellationibus.** ❡†Ita in minima,sicut in magna causa admittitur appellatio.h.d. ❡Nota quod de minimis est curandum,sicut de grauibus: ⁊ quod in minimis,sicut in magnis,est iustitia ministrāda,⁊ remedia ad releuandam iniustitiam ita competunt in minimis,sicut in
2 magnis.❡†Gloss.querit que dicatur causa grauis,⁊ que leuis:⁊
3 respondit.❡†Secundo querit de ratione,quare in minimis appelletur.Dic quod appellatio non regulatur a subiecto quantitatis cause,sed a grauamine vel iniustitia,que ita adesse potest in minimis,sicut in magnis.Et per hoc cessant iura multa,que probāt aliud agi in maioribus,⁊ aliud in minoribus: quia talia regulan-
4 tur a quantitate.Gloss.dicit simile.vide per te.† Nunquid autem appellari possit cum iudex decernit alimenta prestari,vel cum iussit rem exhiberi.Vide in Specu.in titu.de appel.§.in quibus.sub §.viij.quando res.

1 ☞ Appellatio indistincte admittitur de iure canonico ante sententiam ⁊ post.
2 Recusatio,⁊ appellatio regulantur a pari.
3 Iudex potest per principem arctari ad decidendum causam in tēpus certum.12.
4 Appellari ex quo potest extra iudicium,an appellari possit, dum fertur sententia.
5 Rescripto impetrato contra iudicem vt decidat causam in tale tempus,quando terminus incipiat currere.
6 Iudici excommunicato an currat tempus sibi prefixum ad iudicandum.
7 Dilationes an possit amputare iudex datus ad terminum,vt causam possit decidere intra terminum.
8 Delegata causa iudici instruenda in certum tempus,⁊ ꝙ post tēpus remittat,quod tempus habebitur pro peremptorio.
9 Iudici vbi mandatur quod causam instruat intra tale tempus, an negotio non instructo possit causam remittere.
10 Appellari vt possit ante sententiam,que requirantur.
11 Appellatio,⁊ recusatio,in quo conueniant.

Super eo. Se summat,habēs tria dicta. Secūdū ibi:in causis.Tertiū ibi: si au-
1 tem.❡†Not.ꝙ de iure canonico indistincte admittit appellatio ⁊ ante sententiā,⁊ post,⁊ in ipsa,dum tamē grauet.Secus secundum leges:quia nō admittitur appellatio añ
2 sententiam nisi in casibus.❡†Nota secundo ꝙ recusatio,⁊ appellatio regulantur a pari:⁊ sublato remedio appellandi,sublatū cen-
3 set remedium recusandi.❡†Nota tertio quod terminus statutus iudici ad decidendum incipit currere a tempore presentationis li-
4 terarum,⁊ sic a tempore quo datur facultas prosequendi.❡†Oppono ꝙ extra iudiciū possit appellari.s.eo.cum sit.Sol.Fatendū est.Quid si quis appellat,dū profertur excōicatio.Vide in Summa.de sen.⁊ re iudi.§.qualis.sub.§.pura.⁊.§.quid si excommunicate.Vide questionē in regula,cū sint partiū.de re.iur.li.vj.❡Quero an procedat secunda pars,siue tollat appellatio per ius, siue p rescriptū.Dic ꝙ ꝓcedit,quomodocunq̧ tollatur. quod intelligo
5 vt in glo.❡†Opp.contra vltimam partem,quod tempus currat ante presentationē,qđ est iurisdictioni statutum,vt patet. Quid si statuit terminus,vt in pascbate debeat decidisse:nā necessario currit tempus ante.Dic quod litera procedit,quando terminus statuitur per numerū dierum,mensium,vel septimanarum: secus si ad certā diem determinetur.dic vt in pascbate,vt intra tales Ca-
6 lendas.❡†Quero an si contingat iudicē fore excommunicatum tempore presentationis rescripti,an currat tempus.Dic qđ non: qꝛ nec iudici,nec parti potest imputari.de rescrip.si autem.⁊.c.plerunq̧.l.ij.§.confestim.ff.ad Treb.Quid si rescriptum de consensu partium impetratum est,⁊ non duplicatum,⁊ partibus traditum, altera pars preuenit alteram,an currat tempus a presentatione secundi,an primi.Dic,si malitiose fertur,⁊ hoc constat, qui prius presentet vt inutiliter labatur tempus,currit de rigore a tempore presentationis primi:sed postea subueniretur per delegantem, si omnino fugit antequam actor potuit peruenisse.infra eodem. oblate.de in integrum restitutio.constitutus.ff.de verborum obligationibus.l.continuus.et erit condemnandus in expensis.de rescriptis.ceterum capitu.fina.nisi actore veniente consentiat termini prorogationi.argumen.de offic. delega.pastoralis.§.fin. Idem dicit de quolibet alio iusto impedimento, vt ex clausula generali restituatur tempus impedimenti per arbitrium. supra titu.i.c.si.

Host. Tertio instruunt hic doc. impetrantem in duobus. Primo
vt de presentatione faciat fieri publicũ instrumentum, vt sic possit
declarari a quo tẽpore cepit cursus. de quo in Spe. de rescri. psen
ta. in prin. Secundo vt sit cautus ne rescriptum presentetur tẽpo-
re, quo est inhabilis iudex ad procedẽdũ, vt propter absentiã rei,
vel propter ferias occurrentes, vel aliud impedimẽtũ, ne tempus
labatur inutiliter. Ad quod no. s. de offi. deleg. consultationibus.
7 ¶ † Quero an iudex datus ad terminũ possit amputare dilatio-
nes, vt causam possit decidere intra terminũ, vt si dilationes debi-
ti traheret vltra terminũ, an illas integraliter dare debeat. Dic
sm Inn. si termin⁹ est statut⁹ de voluntate vtriusq; partis, ille ter
minus hr̃ pro perẽptorio, ꝛ conclusione in causa. Ideo partes de-
bent sic accelerare q̃ causa possit intra terminum expediri. Ideo
si altera pars peteret dilationes ad probãdum, in fine termini nõ
audiretur, etiã si appellaret, non impediret pcessum iudicis, saluo
nisi aliquod inopinatum emersisset, quare probationes suas pro-
ducere nõ potuisset, vel quia a iure communi, vel beneficio restitu-
tionis subueniretur, sicut in termino iuris. s. eo. ex ratione. Idem
dicit Inn. si terminus est statutus ad petitionẽ alterius: q: ipse ta
lem terminũ similiter petere non posset: parti aũt, que non consen
sit, hoc non preiudicat, quin ad probandum de iure suo debeat ha
here moderatas inducias. Potest tñ iudex dilationes iuris, ꝛ ter
minos abbreuiare: quia videtur delegatus in hoc fecisse gratiam
impetranti per termini restitutionem. Scdm Inn. certum est q̃
si mandatur causa terminari intra sex menses, q̃ dilationes non
pñt esse ita late, sicut si deberet terminari intra triẽnium. quo casu
etiam iudex dilationes iuris abbreuiat. C. de temp. appel. ij. ꝛ. C. de
iud. l. properandum. Host. dicit tamen Inn. quod tunc ad preiudi
cium nõ consentientis sic non debent arctari dilationes, q̃ absor-
beant facultatem probãdi de iure suo. ff. de admi. tu. l. tutor, qui re-
pertorium. §. j. Fatetur q̃ vbi etiam datur consensus partis, si al
teri parti datur dilatio, q̃ intra illum terminum altera pars po-
test probare de iure suo. C. de tem. in inte. resti. pe. l. petende. nunq̃
tamen vltra terminũ prefixum poterit pcedere iudex, nisi de con-
sensu partium, vt hic, ꝛ de offi. deleg. de causis. s. ti. j. quod ad con-
sultationem. ꝛ vide quod no. de elect. commissa. ij. respon. lib. vj. in
8 gl. no. per Gofr. † Ex his decidit Inn. quod si causa committitur
instruenda intra certum tps, ꝛ quod post tempus remittat, quod
tẽpus habebitur pro peremptorio, intra quod oportet de iure suo
pbasse, adeo q̃ post terminum non habebunt ad probandum ta-
9 le q̃ excedat hoc tempus, quin remissio fieri possit. ¶ † Quero cir
ca premissa mandat vt negotium instruatur intra certũ tempus,
ꝛ postea fiet remissio: dubiũ est de duobus, Primo, an negotio nõ
instructo, possit fieri remissio post terminũ. Scdo est dubiũ an par
tes post terminũ possint probare de iure suo, saltem coram iudice
ad quẽ est facta relatio. Inn. hic cõcludit q̃ si negotiũ est commis-
sum hac forma, vt instruat intra terminum, ꝛ postea remittat ne-
gotiũ instructum, vel non instructum, q̃ poterit remittere, ex quo
hic mandatur expresse: sed ꝛ partes coram iudice ad quẽ facta est
relatio, poterant ius suũ prosequi. Et danda est noua dilatio: quia
nec expresse, nec tacite consensisse videtur, hunc terminũ esse perem
ptorium: imo contrarium innuit illa pars mãdati vt referat in ne
gotio non instructo. sm Inno. nisi forte sm Hostien. repellatur: q:
probare potuit, ꝛ neglexit. de quo. j. eo. intimasti. Si autem simpli
citer est mandatũ, vt intra terminum instruat ꝛ postea referat sim
pliciter: tunc dicit q̃ poterit referre post terminum, etiam si nõ sit
instructũ: si steterit per actorem, ꝛ poterit etiam citare reum coram
iudice relationis, dato quod ante tempus neutram partem citaue
rit: quia actor non institit: coram iudice autem relationis nihil po
terit probare actor, imo sibi silentium imponetur, ex quo non pro-
bauit intra terminum, qui ei statutus censetur pro peremptorio.
C. de inge. ma. l. diffamari. de resti. spo. frequens. li. vj. de probat. l3
causam, cum si. Non obstat si dicatur q̃ ordo rescripti sit omissus
q: debet primo instruere, secundo remittere: quia illud procedit,
qñ potest, ꝛ stat per eum. Hic non stetit per eum, sed per actorẽ nõ
prosequentem. de resti. spolia. Pisanis. Item satis potest dici q̃
instructa sit causa contra actorem, contra quem, quia non proba-
uit, potest procedere ad sententiam. Item q: sunt duo principalia
mandata: vnũ de instruendo, alterum de remittendo. Si iudex nõ
potuit primũ ex negligentia actoris, debet facere scdm: vt no. de re
scrip. constitutus. ꝛ de do. ꝛ cõtu. cũ dilecti. versi. preterea. Recitat
Inn. alios tenere talem remissionem fieri non posse de negotio nõ
instruendo, nisi saltem ante citationẽ firmauerit iurisdictionẽ: q:
ante non est iudex, nec ad instruendũ, nec ad referendum. argu. de
offi. deleg. gratum. ꝛ. c. relatum. Sed postq̃ citauit, potest remitte-
re: q: ꝛ si non plene remittit, remitit tñ vt potest instruere: q: dicit
quomodo citauit partes, ꝛ quomodo se obtulit ad procedendũ, et
quomodo actor procedere noluit: ꝛ etiam, si expedit, quomodo de-
dit potestatem reo dicendi quicquid vellet: ꝛ sic de aliis factis, vel
omissis, sm Inn. Nõ obstat q̃ remissio nõ debeat fieri, nisi plena,
imo puniatur non plene remittens. C. de legib. l. ij. ꝛ. l. humanum.
ꝛ. s. de elec. dudũ. §. cum autem. quia illud verum, quando fieri po-
test, ꝛ est quid possit iudici imputari: alias secus. xxij. q. ij. faciat ho
mo. in regula, impossibilium. de reg. iur. li. vj. de pac. c. fi. Plus di-
cit Inn. q̃ iudex referens poterit condemnare in expensis actorẽ,
si fecit citari reum, ꝛ nullam probationem induxit. de rescri. ceterũ.
ꝛ. c. fi. de dolo. finem. Superior autem, ad quẽ fit remissio, examina-
bit omnia, ꝛ admittet, vel repellet actorem, vel reum a probando,
vel ad probandum, vel aliter puniet in expensis, vel aliter put vi-
derit faciendum. Recitat alios dicere terminum non habere vim
peremptorij. Et ponit hec gl. in Spe. de remis. §. videndũ. versic.
10 in summa. vsq; ad fi. §. ¶ † Opp. q̃ indifferenter non appellet añ
sententiam. j. c. vt debit⁹. Sol. Ante sententiam, ꝛ post sententiam,
vt admittat appellatio, oportet q̃ formaliter appellet, ante senten
tiam cũ causa specificata, post sententiam cum causa in genere: q:
appello ab iniqua sentẽtia. Glo. scda remittit ad casus, in quibus
de iure ciuili ante sententiam appellat. Dic de hoc vt. ff. eod. l. ij. ff.
11 de mino. l. intra vtile. ¶ † Quero, in quo conueniunt appellatio, et
recusatio, vt vna reiecta, ꝛc. Dic quo ad formalitatem, vt sicut in
vna exigit expressio cause, ita ꝛ in alia: ꝛ sicut in vna reiicit absq;
cause cognitione, sic ꝛ in reliqua. Vñ dicit Io. An. q̃ hec equiuoca
tio respicit modũ, ꝛ non casus: quia sicut friuola appellatio repel-
lit, ꝛ sic probabilis appellatio admittitur, sic ꝛ recusatio: nam ab
executore nõ appellat, tamen recusatur: nam nõ appellatur a iudi
ce, nisi grauet: qui tamen recusatur, ꝛ si non grauet: ꝛ appello a iu-
dice, in quem consensi, quẽ tamen non recuso: ꝛ notorie delinquẽs,
qui non potest appellare, forte potest recusare: vt no. j. c. cũ specia-
li. §. j. Hostien. ꝛ recusat officialis coram ordinario suo, ꝛ ad illum
12 nõ appellat. de offi. delega. si contra vnum. lib. vj. ¶ † Quero cum
quo, ꝛ an dies presentationis literarũ computabitur. Glo. q̃ non
l. ij. ff. si quis cau. ꝛ de excep. pia. li. vj. Idem Vincen. Gof. ꝛ Phi. ꝛ
Hosti. ad hoc ele. sicut appellationem. eod. tit. Gul. dicit diem rece-
ptionis computari per legẽ: ꝛ tunc quia sequeretur q̃ reuocare iu
risdictione illa die procedere posset: quia non computatur dies in
choande, ergo nec dies finiende: ꝛ hoc credit Io. An. ꝛ verius: cũ
regulariter fiat computatio de momento ad momentum: aliud nõ
exprimitur in iure. ꝛ hec soluit contraria. Ad q̃. s. tit. j. q̃ ad con
sultationem. ꝛ quod no. de restit. spo. frequens. lib. vj.

1 ☞ Appellare potest canonicus super clerici iniuria.
2 Appellationis prosequende terminũ potest prefigere iudex a quo,
3 Appellatio impedit excommunicationis denuntiationem.
4 Notorij effectus qualis sit in penis irrogandis.
5 Excommunicationem incurrit ipso iure, qui clericum percussit.

1 PEruenit. ¶ † Canonic⁹ super iniuria clerici
appellare põt, nisi sit notorius. h.
2 d. Cõis diuisio. Secunda ibi: fraternitati. ¶ † Nota
iudices a quo statuere posse appellanti terminũ ad ap
3 pellationẽ prosequendã. ¶ † No. ij. argu. q̃ appellatio impedit de-
4 nuntiationem excõmunicationis. ¶ † No. iij. vnum effectum noto
rij: quia excludit facultatem, nec impedit executionẽ pene. Restrin
git tamen hoc Io. ad notorium facti manentis, in. c. de manifesta.
ij. q. j. ¶ Nota q̃ in imponenda pena iuris ad factum notoriũ non
exigitur alia sententia: sed statim pena potest imponi, absq; alia
declaratione facti. Secus si factum est notorium: vt no. de here. cũ
5 secundum. li. vj. ¶ † No. percutientem clericum ipso iure incurre-
re excõmunicationem, a qua non absoluitur, nisi a papa. ¶ Opp.
q̃ precise non appellatur ad prosequendum: quia potest deserere,
vel renuntiare. j. eo. interposita. Sol. Intelligitur q̃ compellitur
alternatiue vt respondeat, vel prosequatur.

1 ☞ Appellans non auditur, quando notorie deliquit.
2 Dubium quandoq; sumitur pro notorio.
3 Appellans compellitur ad prosequendum alias repellitur a facul
tate appellandi.
4 Delinquens notorie non potest euitare penam iuris ad factum
notorium.

1 COnsuluit. ¶ † Notorie delinquẽs nõ audi-
tur appellãs. h. d. Decisa cõsulta
tio, ꝛ responsio, ꝛ iudicũ in duobus instructio. ¶ Nota
vnũ effectum notorij: quia excludit facultatem appel-
2 landi. ¶ † No. ij. q̃ dubium est sumendum pro notorio: ꝛ q̃ multa
3 dicuntur notoria, que non sunt. ¶ † No. appellantem compelli p-
sequi, vel respondere coram iudice a quo. Et no. non prosequentes
appellationem, ꝛ verũ contumacem repelli a facultate appellandi.
4 ¶ † Oppo, q̃ liceat appellare, si subsit causa: vt. j. eod. vt debitus.
Dicit Inn. q̃ hodie non videtur differentia inter notorium, ꝛ nõ
notorium: q: si grauatur, potest appellare, vt patet ibi. Hostien.
hoc fatetur; sed dicit quod est differentia: quia in notorijs quis in

multis potest grauari, sed in non notorijs non. nisi modus excedatur. Unde dicit Host. ꝙ mens istorum iurium est ꝙ notorie delinquens non possit euitare penam iuris ad factum notorium, quasi illud non cōmiserit: q2 secus est, quando non est notorium: quia illud pōt negari, vt ex multis causis pōt pena euitari. glo. est clara.

1 ☞ Itineris arreptio quam vim habeat.
2 In appellationis causa potest ad diffinitiuam ꝓcedi in absentē.
3 Appellatio an possit interponi absente iudice.
4 Appellasse aliquem malitiose, si proponatur, quis probabit.

SUggestum. Summatū est. s. eo. meminimus. Cōis diuisio. Secun-
1 da, ibi: tua. ¶ † No. ꝙ grauatus sententia potest dici oppressus. ¶ No. ꝑ notatis de fo. cōpe. ex pte. B. ¶ † Nota ꝙ itineris arreptio pro releuando grauamine iam illato habet vim appellationis. dicam. j. e. directe. ¶ Nota ꝙ itineris arreptio post cognitionem literarū nō suspendit iurisdictionem inferioris. ¶ Nota, inducta ad vnū finem non debere ad oppositū retorque-
2 ri. ¶ † Not. ꝙ in causa appellationis in absentem procedit ad diffinitiuā lite nō cōtesta. dicam. j. e. per tuas. ¶ † Querit glo. an appellatio possit interponi absente iudice. Arguit glo. ꝙ sic: vt hic, et de ali. iudi. mu. can. fac. c. j. Nā cū scit, pōt appellare. ij. qō. vj. biduū. Per que dicit glo. ꝙ si epūs vult me excommunicare, et absens appellet, si ferat sententiam, illa non tenet: cum dicit ꝙ quia ignorat appellasse, si nō deferat, non punitur, per capitula. ij. q. vj. decreto. cū sibi simili. Dicit vltimo qō hodie tales appellationes nō tenēt. j. eo. vt debit⁹. per Jo. ij. q. vj. biduū. in gl. in ver. an imputet. Uide glo. que firmat appellandū coram iudice, nisi in duobus casibus, quando eius copia haberi non potest, vel quando subest iustus metus. de appel, lib. vj. in glo. iij. et ibi an legenda sit coram iudice, tenet Archi. ꝙ si appelletur in absentia, sufficiat: sed nō protegit appellantem, donec deducatur ad notitiam iudicis. Uide. s. eod. cum sit Romana. Uide Inno. j. eo. dilectus. et c. si iustus. Hec ꝓcedunt qñ appellat ab vno iudice: si appellat a pluribus, potest corā ipsis vel maiori parte ipsorū separatim appellare, et separatim apostolos petere: vt in cle. c. ti. si a iudicibus. Predicta procedunt in appellationibus factis in iudicio. In appellationibus autem factis extra iudicium, vt per actum itineris arreptionis, sufficit itineris arreptio facta bona fide. Ad qō no. eo. ti. cordi. lib. vj. fm Host. Si vero appellat, etiam extra iudicium, a iudice, presente iudice appel-
4 latio interponenda est: vt. d. c. appellatio. ¶ † Quero quis probabit hunc malitiose appellasse. Dicit gl. ꝙ aduersarius. ff. de ꝓba. ab ea parte. et l. quoties. §. qui dolo. Sed dicit Joā. And. qō dolus patebit eo modo quo constat de scientia.

1 ☞ Appellationis cognitione pendente potest excōicatus absolui ad cautelam, si petat in appellationis ingressu. nu. 2.
2 Excommunicatus potest absolui ad cautelam pendente causa appellationis, si petit absolui.
3 Absoluere quomodo potest ad cautelam delegatus a sententia excommunicationis.
4 Excommunicatus post appellationem ab alijs vitandus non debet se ipsum vitare. 5.
6 Absolutio excommunicationis quando detur ad cautelam.

1 **AD presentiam.** ¶ † Pendente cognitione appellationis excommunicatus potest absolui ad cautelam: et si appareret legitime appellasse, non punitur ex eo quod interim appellauit. hoc dicit. Primo ponit dationem auditoris. Secundo actum ipsorum, ibi: quia ad. Tertio ibi: ideoqꝫ principalem
2 diffinitionem. ¶ † Nota excommunicatum post appellationem legitimam absoluendum ad cautelam, si petit in ingressu iudicij appellationis. ¶ Nota secundo appellatione pendente, vel iustificata, excommunicatur, qui ante appellauit non prohiberi, quin diui-
3 na possit celebrare: quia sententia nulla non ligat. ¶ † Nota hic qō delegatus absoluit ad cautelam. De quo dic vt de senten. excom. solet. in glo. lib. vj. Sed cessat notabile, si teneas auditorem habere
4 ordinariam. de quo in cle. auditor. de rescri. ¶ † Not. quod licet excommunicatus post appellationem sit ab alijs vitandus, ipse non debet se ipsum vitare, quin possit celebrare. de senten. excom. solet.
5 lib. vj. et eo. c. per tuas. j. ¶ † Quero, si hic non habuisset absolutionem ad cautelam, an posset celebrare: Dic quod sic: quia si appellatio legitima processit, non est ligatus. de senten. excom. per tuas. ideo potest celebrare: quia non ligatus non incurrit celebrando ir-
6 regularitatem. ¶ † Glo. colligit ꝙ absolutio aliquando datur ad cautelam: et allegat multa iura. Dicunt tamen doct. hic qō petens absolui ad cautelam, fatetur se ligatum. Absolutio tamen non est danda, nisi petenti. de eo, qui du. in ma. significasti.

1 ☞ Appellans turbatus sua possessione potest in ea reformari per iudicem a quo,
2 Attentata, et innouata possunt adito iudice, a quo per eum reparari via ordinaria, vbi illud expedire non potest absqꝫ articuli principalis cognitione. nu. 6.
3 Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis a quo respectu iuris super quo pendet.
4 Iudex ad quem facit solus reparare attētata per viam attentati.
5 Possessio si sit turbata, an possit peti illius reformatio etiam per seruum absente domino.
6 Iudex a quo potest via ordinaria reparari facere attentata appellatione pendente.
7 Appellatione emissa de quibus casibus iudex a quo possit se intromittere, etiam si contingant appellationi. nu. 6.

1 **CUm teneamur.** ¶ † Appellās si in sua possessiōe turbat, iudex a quo appellauit, eā pōt sibi reformare. h. d. Cōis
2 diuisio. Secūda ibi: prudentie. ¶ † Nota iudicē a quo posse adiri super attentatis ꝯ appellantem via ordinaria, vbi illud expedire non potest absqꝫ cognitione articuli appellationis.
3 ¶ † No. ꝙ appellatio suspendit iurisdictionem iudicis a quo solū respectu iuris, sup quo pēdet appellatio, nō respectu separati, etiā super eadē re, et maxime nouiter orti. ¶ † No. ꝙ tendentia in faciliorē exitū appellationis expedire potest iudex a quo, nec quo ad illa suspensa est iurisdictio, dūmodo illa expedire possit absqꝫ co-
4 gnitione articuli appellatiōis. ¶ † No. arg. ꝙ iudex a quo attētata appellatiōe pēdēte nō pōt retractare ꝑ viā attētati: q2 hoc est officij iudicis ad quē. ¶ † Glo. j. est clara. Secunda attingit capitu-
5 lū. ¶ † Querit an si possessio sit turbata. possit illi⁹ peti reformatio: Dicit glo. ꝙ sic, etiā a seruo absente dño. C. si per vim, vel alio mo. l. ij. Jo. An. dicit ꝙ illa lex loquit de violenter ablata. In turbata autem loquitur rubrum. de quo ibi per glo. et per identitatem rationis idem pōt dici. Uide qō no. de resti. spo. ex parte. super. iij.
6 glo. Bar. ibi sentit ꝙ habet locū in retinende. ¶ † Oppo. ꝙ pendēte appellatiōe se nō intromittat de turbatiōe iudex ordinarius, a quo est appellatū: tum q2 est suspectus. s. eo. ad hoc. tū q2 est suspēsa iurisdictio, et ipsum adeūdo, si sit appellans, videt appellationi renuntiare: vt pts. j. e. solicitudinem. tamen q2 ex quo suspensa est iurisdictio, non est iudex in aliquo alio. si est delegatus. de offi. deleg. olim. Sol. Glo. dicit ꝙ procedit in ordinario, et nō in delegato: q2 suspensa iurisdictione ordinarij potest alia via adiri: sed nō delegatus, cū non sit delegatus respectu cause nouiter orte. Pet. dicit ꝙ si plures sunt articuli cōmissi delegato, licet sit suspēsa iurisdictio per appellationē in vno, pōt adiri in alio. Et bñ dicit, si est inclusum: sed causa nouiter orta verisimiliter non inclusa. de rescri. c. si. Sed per hoc nō tollunt cōtraria. Legitur primo modo ꝙ turbatio, vel spoliatio fuit facta per appellantem: quo casu videt attētando sue appellationi nō deferre: vnde poterit agi per appellatū coram ordinario. j. e. cum sit. dic vt ibi. Non placet hic intellectus: q2 hoc fuit ex verbis litere attentatū contra appellatū, nisi habere tur in litera. Appellant: sed cōmuniter habetur Appellant. Secūdo modo legitur ꝙ hic iudex inferior erat iudex ad quē. Nam speciale est in Cantuarieñ. archiepō, qui hꝫ de ꝑuilegio vt cognoscat de appellationib⁹ interpositis ad papam. Uñ dicit Host. qō cōsuetudo est in Anglia ꝙ post. xl. dies excōmunicatus capit per curiā regiam ad requisitionem iudicis extantis, et tenetur, donec satisfaciat, vel satisdet iudici de parendo, et si appellauerit. Et ꝓpterea in appellationibus solent dicere ad sedē apostolicam, et submitto me protectioni ipsius, et Cantuarieñ. ecclesie: et si istorum turbat possessio, turbatur archiepūs Cantuarieñ. Et ita dicit glo. Hosti. ista seruari nō videtur: et ad eum spectare tuitio exemptorū. de priuile. ex ore. ad si. fm Uin. Uel potest tertio intelligi in appellante, q spoliatur a tertio, et appellatio suspēdit, et iurisdictionem impedit, qñ agitur cōtra partē appellatam: secus si cōtra tertiū. Et sic nō obst. c. solicitudinē. de offi. deleg. et de testi. cum venissent. Quarto potest intelligi, qñ appellatione pendēte spoliat amicus, vel fili⁹ appellantis: nā licet petat restitui pro absente spoliato appellante, non per hoc renuntiat appellationi. Quinto potest plane intelligi vt iacet, vt pendēte appellatione sup proprietate rei, si appellans spoliatur ab appellato, potest coram iudice a quo agere spoliatus, vt petere restitui: q2 questio super proprietate, que pendet, est separata a questione possessionis, super qua nunc agit, licet sit super eadem re: vt l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. pos. Per hec patēt cōtraria: nam appellatio impedit bene qōnem agi respectu cause, super qua pendet appellatio, nō per actū separate per actum coram iudice a quo receditur ab appellatione, quādo ille actus fit respectu cause, sup qua pēdet appellatio, nō respectu cause nouiter orte. Nō obst. ꝙ possint recusari: q2 illud est verum ab appellante, qui est grauatus, non ab appellato, qui non est grauat⁹, cū grauamen sit illud qō generat suspicionem, vt dixi. s. e. Ad hoc, q2 appellatio, que est in eius fauorem, nō debet ei retorqueri ad lesionem. C. de legibus. l. qō fauor. quin possit agere coram iudice a quo, ex quo articul⁹ est separatus

separat⁹ ab articulo possessionis. Ad qd̃.s.e.sup eo. Sed videtur
qd̃ auertat ab articulo appellationis: quia hoc retractari potest
via attentati per iudicẽ ad quẽ. Ratio, q: tex. voluit hec soluere, si
velit super attentato agere via attentati nõ põt: q: hoc est officiũ
iudicis ad quẽ: & q: non potest hoc expediri absq; cognitione arti-
culi appellatiõis, maxime in appellatiõe ab interlocutoria. de ap-
pel. nõ solũ. lib. vj. Sed si velit agere via ordinaria, tũc non attin-
git articulũ appellationis. Ideo põt de hoc agi corã iudice a quo.
Dicit ẽt hic Inn. qd̃ poterit agi alia via. s. parti, vt lite pend. quia
ex quo appellatio pendet, satis vr̃ lis pendere, ppter spẽ vt possit
reassumere iurisdictionem, vt pt3: igitur agetur via attentati par
ti appellatione pen. & hec poterit esse via ordinaria, de qua litera
dicit. i. via litis principaliter. Primũ tñ plus placet. Hec confir-
mat: q: tendentibus in faciliorem exitum appellationis se intro-
mittat iudex a quo, dũmodo posset absq; cognitiõe articuli appel
latiõis: vt pt3. s. e. psonas. Ad hoc. s. e. si duob⁹. Ad hoc de matri.
7 cõtra. 5 inter. eccl. c. ij. vbi interi3 phibet ne attẽtent. ¶ † Aliquos
casus ponũt hic doc. in qb⁹ iudex a quo se intromittit de cõtingen
tib⁹ appõni. Uide multos alios i Spe. de ap. §. pe. in pn. & Archi.
ponit. ij. q. vj. applone. Ad hoc. j. eo. qua fronte. & c. solicitudinem.
Sexto põt intelligi qd̃ hec spoliatio fuit notoria: nã sicut notoria
iustitia nõ impedit ab appellante. j. e. peruenit. ita nõ denegat ap-
pellanti a iudice a quo, non obstante qd̃ pẽdeat appellatio. de inn.
pe. c. ij. de exce. cũ inter. Itẽ qd̃ talẽ articulũ põt expedire absq; co-
gnitione articuli appellationis. Ad hoc. j. eo. solicitudinem. versi.
si vero. & tũc retractabit sine ordine iuris: q: ordo iuris &c. vt. j. eo.
ad nostrã. Et exponet via ordinaria. i. iure nouo agẽdi absq; iuris
ordine: tũ q: ex quo notoriũ est, & hec pcedũt in delegato, & ordina-
rio, dum tñ includãtur in iurisdictione delegata, l3 raro fit qd̃ ta-
lia noniter exorta iura includant. de rescri. c. si. Hec vera inquantũ
digi de attentatis via attentati nõ posse iudicem a quo retractare
attentata: põt tamẽ via reuocationis, si aliquid ipse iudex attenta
uit. de sen. excõ. sacro. de iureiu. venientes, de accu. qualiter, & qñ. de
app. cũ cessante. vt no. Fre. suo cõs. xciij. Et p pdicta ibi dicit qd̃ da
to qd̃ iudex detulerit appellationi, põt inbibere iudicibus, & parti
bus, ne aliquid attentẽt in preiudiciũ appellationis, vt hic, & d. c.
ij. de ma. cõtra. Ex his dicit qd̃ ap. pen. super qõne instrũ pronun-
tiati non vsurarij, qd̃ vsurariũ dicebat, põt mittere inbibitoriam
iudex a quo, & debet iudici seculari, ne interim exequat instrumen-
tũ, super quo lis pendet vsuraria, q̃q̃ appellationi detulerit. Nec
ob. q lite pẽdẽte nõ debeat pars phiberi vti iure suo: q: illud verũ
nisi sup illo pẽderet lis pricipalis. Nec obst. q iudex a quo sese nõ
intromittat appel. pẽdẽte, q: illud verũ est, nisi tẽdãt in faciliorem
exitũ appellationis. Per que ibi dicit q si in sn̄ia diffinitiua reuo
cass. & inbibitoriã, d3 appellatione pendẽte illam reuocationem re
uocare. que satis puto. & vide que scripsi. s. de ordi. cogni. tuam.

1 ☞ Appellatio generalis respectu cuiuslibet grauaminis, tanq̃
vaga non valet, sed restricta ad vnam causam sic.
2 Appellare dicẽs se nolle a quacũq; interlocutoria, cã lites abbre-
uiãdi, si a diffinitiua appellauit an possit petere grauamia repari.
3 Libelli practica super attentatis que fit.

Onsuluit.

el. ij. Gñalis appellatio si fiat in omnibus causis, nõ v3: si in vna
1 tñ, sic. b. d. Secunda ibi: si vero. ¶ † Opp. q nõ valcat
appellatio gñalis: vt. s. c. ij. Gloss. dicit q hec determi-
nat illam, vt nõ valeat in omni cã, sed valeat in vna. Huic ob. j. e. vt
debit⁹. ibi: nec in vna cã v3. Sol. Non v3 etiã in vna cã hodie: vt in
c. vt debitus. Hoc tenet Inn. in appellationibus iudicialibus, in
extraiudicialibus dicit q v3 appellatio certo grauamine nõ exp̃s-
so, dum tamen aliquid dicatur vt fiat, vnde grauamẽ timeri pos-
sit, & grauamen postea subsequatur: aliter dicit nõ attendendã ex-
tra iudicialẽ ppter multas absurditates, que sequi possent: nã ex-
tra iudiciũ põt appellari a futuro grauamine: vt si appello ne gra
ues me super tali furto, vel ne qs molestet me super tali possessiõe,
& si nulla certa persona etiã exprimatur in illa: sufficit autẽ qd̃ fiat
ex pbabilibus cõiecturis. j. e. bone. & factum sit certũ. Fatetur qd̃
si aliqd preparatum precedat: q: ad illud restringitur appellatio:
vt si peto aliqd a te extra iudiciũ, & appelles ne te grauem, appella
tio restringitur ad grauamen occasione illius petitionis prepara-
te, vel cõicate. j. e. ad audientiã. & c. dilectus. Per que dicit q si sup
alio postea pmulgaret sententia, quã super petito, valeret senten-
tia, s. e. ad hec. & c. super eo. Io. An. dicit q decre. põt saluari etia3
in iudicialibus appellationibus in duobus casibus, qñ appellatio
interponitur a certo grauamine, & subiecta clausula generali: vt ap
pello, quia me grauasti in tali facto, & timens plus in futurum a te
grauari, appello ab omni grauamie, &c. valebit ratione grauami-
nis expressi. Ad hoc de dila. preterea. & deferendũ erit ratione spe-
cialis grauaminis. Uel põt intelligi de speciali interposita in cau-
sis maioribus, in quib⁹ nõ est necesse causam exprimi. j. e. vt debit⁹.
2 † Ex his occidit quid de illo, qui dicit protestando qd̃ lata senten-
tia posset ab omni grauamine appellare: cũ causa abbreuiandi li-
tes nolit ab aliqua sententia interlocutoria ante sententiã diffini-
tiuam appellare. Dicit q nõ prodest secundũ canones, fm Hosti.
posset tamen grauamen, per appellationẽ a diffinitiua releuari, se-
3 cundũ distin. c. si. de app. li. vj. † Sed est dubiũ de practica libelli su
per attentatis. Dicit Inno. q non debet petere vt reuocetur quic
quid factum est post appellationem: sed quicquid est factũ post &
contra appellationem, vel ei annexum. de procura. auditis. de elec.
cum nobis. Non obstat fm Host. de iudi. exhibita. j. eo. causam. & c.
ex parte. vbi dicitur. Reuocatis in irritũ quicquid, &c. q: d3 intelli
gi & contra, per predicta iura. Dicit tamẽ Host. q quicquid dicat
Innocẽ. nec ius, nec iudiciorũ cursus admittit hanc subtilitatem:
nam: quicquid fit post legitimam appellationem retractatur. j. eo.
dilectus. & in predictis concor. & q: tota die admittitur talis libel-
lus. Admitto attentata post appellationem retractari. tacite ta-
men intelligit de eo, qd̃ contra appellationem, vel contra iura sit
actum. de resti. spo. audita. j. eod. ad hec. & c. solicitudinem. remittit
ad no. j. eo. dilecte. Tu dic q Inn. procedit in appellatione extraiu
diciali: & sic loquitur, quia ante locutus erat de extraiudiciali: di-
ctum Hosti. procedit in iudiciali. Et est causa, quia extraiudicia-
lis non suspendit potestatem partis. de elect. considerauimus. & c.
bone. & est prouocatio ad causam: sed appellatio iurisdictionis sus
pendit potestatem iudicis: & sic annullatur qd̃ fit ex defectu pote-
statis. Aduerte tamen qd̃ contra Archi. attentatum post & cõtra
appellationem extraiudicialem venit irritandum: quia non est nul
lum ipso iure attentatum post appellationem iudicialem, si inter-
posita est causa iure expresso est nullum: si non est expressa, venit ir-
ritandum. Archi. ij. q. vj. quoties.

1 ☞ Excommunicatus coram papa audiri non debet aliquid.
2 Exceptionem excommunicationis possum opponere contra a-
gentem.
3 Relationi seruientis in his, que asseruit, vel fecit, statur. 7.
4 Citatio sine die valet, & intelligitur dies, quam citius poteris.
5 Citatus vt se conspectui pape presentet, potest per procuratorem
comparere.
6 Citatus ad maius tribunal, non excusatur in eo quod dicit, se ad
minus tribunal vocatum. 9.
8 Seruienti referenti verba citati, per que asserit citatum dixisse nõ
se compariturum, an statur.
10 Agendi via licet quis non consequatur finem repellendi, via ta-
men denuntiandi potest.

Um parati.

Pretextu appellationis non debet quis contẽnere citatio-
nem legati. Primo ponit q opponebat cardialis epi-
scopo. Secunda ibi: cũq; excusationẽ episcopi. Tertia
ibi. Cardinalis. responsionem ad illam. Quarta ibi: nos vero. cita
1 tionem episcopi. ¶ † No. primo excommunicatum nec iudicialiter
nec extraiudicialiter corã papa audiri, aliquid de iure proponẽtẽ
2 petendo. ¶ † No. ij. quem admitti ad opponendum de excõmuni-
catione contra agentem, licet sua non intersit, si sit ab eo excõmuni
catus: & l3 petitio excommunicati nõ dirigat contra petentem. fa-
cit cõtra id, qd̃ no. de rescrip. nonnulli. super gl. si. & sic nota regulã
quod in omnibus casibus, in quibus iudex ex officio potest sup-
3 plere, admittit opponentem, etiam si non intersit. ¶ † No. iij. q sta
4 tur relationi nũtij de his, que asseruit, vel fecit. ¶ † No. iiij. q hoc
apertũ q valet citatio sine die: quia dies intelligitur quam citius
poteris. ff. de sta. libe. l. si peculiũ. ¶ No. arg. p & cõtra, q vocatus
ad maius tribunal non excusatur eo q dicat se ad minus tribunal
5 vocatũ: q: debet superiori parere. ¶ † No. arg. citatum vt conspe-
ctui pape se presentet, posse comparere per nuntium. i. procurato-
rem. Et sic per nuntiũ quis suam presentiam exhibet. xviij. distin.
episcopus, etiam si nuntius moriatur in via. C. qui pe. tu. cũ a ma-
tribus. de pig. significante. Per hanc decre. dicit Io. An. q v3 ci-
tatio sine die. Et hoc t3 Spe. in ti. de cita. §. sequit. ver. quid si non
prefixit. vbi dicit q venire debet intra modicum tempus susceptũ
cũ temperamento. ff. de sta. lib. peculiũ, §. si. de dolo. cum dilecti. Ad
hoc de elec. cupiẽtes, in si. de offi. or. q̃uis. ad finem. lxxviij. dis. pre
latum. xxiij. q. ij. pridem. j. de pcur. accedens. de testib. co. c. si. q̃cqd
dicat Pe. in. l. si. C. de feri. per. l. ita stipulat⁹. ff. de ver. obl. vbi nõ v3
stipulatio sine die: sed ibi in actibus strictis hominũ, in quib⁹ lex
nõ supplet. l. in cõuentionalib⁹. & l. quicqd adstringẽde. ff. de verb.
ob. Ad hoc pro primo. ff. qui satisd. co. l. de die. & l. si finita. in princ.
6 ff. de dã. infec. ¶ † Opp. glo. q legatio regis illum nõ excusasset, si
fuisset tunc in legatione, contra. xxiij. q. vlti. quo ausu. cum simili b.
¶ Gl. dicit q si cõcurrit mandatum regis, a quo tenet regalia, cũ
mandato inferioris a papa, superiori tñ illius, cui mandat, & tunc
debet obediri regi. xxiiij. q. vlti. ecce. Si concurrit mãdatum regis
cũ mãdato pape, relictis retib⁹ obediendũ est pape, exemplo Pe-
tri. Luce. v. j. q. ij. §. verũ. Dic, in pferenda obedientia est attenden-

dū si mandantes sunt pares,obediēdum est illi,cui magis adstrin
git.ff.ad Silla.si quis in graui.§.sed cum omnes.C.de testa.cū in
officijs.ꝛ.c.relatū.ij.in fi.Si vtriqꝫ pariter adstringit,parendum
est illi,qui est in maiori necessitate:vt.d.§.sed cum oēs. Supposita
parili necessitate parendū est primo vocāti.de rescri.ceterū.de ma.
ꝛ obe.c.ij.Si vnus est inferior,alter superior,parendū est indistin
cte superiori,in his,q̄ sunt iurisdictionis superioris,ꝛ inferioris:
in his que sunt iurisdictionis inferioris,ꝛ nō superioris, parendū
est inferiori.de offi.or.pastoralis.§.j.ix.q.iij.cū simus.xj.q.iij.qui re
sistit.Per hoc cōcludit an parendū sit prius regi,an alteri prela
to:si quidē nō tenet ab eo regalia,qꝛ nō est subiectus, parendū est
p̄lato:si tꝫ regalia,Hosti.dicit p̄lato parendū tāq̄ maiori.de ma.ꝛ
obe.solite.qñ nō potest vtriqꝫ:vt si eadē die vocet.Inn.dicit qđ si
p̄cedente mādato regis obediendū est p̄lato priusq̄ regi,ꝛ spiritui
quā carni:vt.c.solite,ꝛ qꝛ fortius est vinculū spūale,quā carnale.de
trāsla.prela.c.j.ꝛ.ij.Si mādat,puta ꝙ non obstāte mādato regis,
obediet:sed si nō cōstat prelatum mādātem velle excludere māda
tū regis,obediēdū est regi primo requirenti.qñ ei est adstrictus:
qꝛ nō intelligit prelatus mandasse ad preiudiciū regis , nisi expri
mat.Ideo ex quo aliud nō mādat,licite paretur primo regi mādā
ti:pape autē pre oībus obediendū,tū rōne iurisdictionis , tū rōne
honoris,ḿm Inno.Qđ intelligi dꝫ inquātū aliquid nō mādat cō
tra Deū:de quo de tēpo.ordi.ad aures.de cōces. preben. ꝓposuit.
Omnia in ordinarijs ꝓcedūt,ꝛ in delegatis, ꝓut ꝓportionantur.
7 ¶†Gl.inducit decre.ꝙ simplici nuntio credat in preiudiciū alte
rius.Allegat.ff.de re.eo.qui sunt sub tu.l.ꝛ magis.arguit ꝯ,de of
fi.dele.prudētiā.cū si.Cōcludit nuntio fideli,ꝛ bñ exequenti officiū
suū,credi circa citationes:alꝰ nō.De hoc.lxxxij.di. ꝓposuisti.iiij.
q.iij.§.itē in criminali.ver.preterea.Host.dicit hoc arbitrariū.de
iureiur.c.fi.idē Archi.lxxxij.di.proposuisti.Nā graue esset vni nū
tio etiā virili ꝯ ipsum iurātem ꝯtrā credi,cū sic eṗs dānari possit
absens,nec audiret appellās.ij.q.vi.§.sunt quorū.de quo per eum
copiosius in Sūma,de dolo.sub rubrica de cōtumacia.§.qualiter.
ver.quid si absens.ꝛ so.p Gul.in Spe.in ti.de cita.§.seqtur.ver.sꝫ
nunqd credet.ꝛ ibi plene p Jo.An.recitatis opi.oībus antiqs de
hac materia,residet in hac cōclusione ꝙ sit arbitrariū ex qualitati
bus personarum,ꝛ attenta quātitate preiudicij:ꝛ ḿm hāc diuersita
tē aliqñ cōtra dictum nuntij admittit simplicē assertionē aduersa
rij,aliqñ simplex iuramētū,ꝛ aliqñ eget plena ꝓbatione. Dicit tñ
ꝙ hoc nō est de arbitrarijs sic liberis,ꝙ nō liceat reclamare,ꝛ ap
pellare,sicut illud de offi.dele.cōsuluit.de rescri . statutū.§.assesso
rem.li.vj.Ideo si iudex peruersus male arbitrat,poterit p graua
tum appellari,ꝛ iudex appellationis reuocabit grauamen proba
tū corā eo circunstātijs,per quas p̄tendit primū debuisse ꝯtrā ar
bitrari:nā ꝛ si verꝰ arbiter iuris esset,ab eo grauāte appellari pos
sit.de off.dele.ab arbitris.li.vj.Alieꝝ arbitroꝝ grauamina reuo
cant.de arbi.per totū.de iureiur.veniēs.Hec vera,vt illi credat de
citatione facta p se:de cōmissione autē ei facta nō credit:nisi aliter
appareat:ꝛ hoc siue sit delegatꝰ,siue ordinarius citās Dꝫ ergo cō
stare cōmissionē ei factā apud acta,ꝛ scribi.Et est ꝯ multas curias
q̄ nō scribunt,nisi relationē nūtij,nec scribūt cōmissionē:ꝛ constito
apud acta de hac cōmissiōe,si nūtius est notꝰ iudici,ꝛ partibꝰ,cre
di dꝫ absqꝫ alijs literis,vt hic,ꝛ de offi.deleg.prudētiā.de rescrip.
sciscitatus.Si nō est notus,nō creditur ei,nisi aliter cōstet : vt ibi
concludit Spe.in Spe.ꝛ Jo.An.Vñ dicūt dñi de Rota,sua ꝯclu.
cccxlix.ꝙ si delegatꝰ citat p literas,tenet insinuare ptātem suā,sal
tē exēplo,si citat per nūtiū notū,nō tenet nisi iurare.Et notū etiā
dicit nūtiū pape,p quē pōt delegatus citare.qđ no.s̄.de ꝓba.qm̄ ꝯ
falsam.in verbo,cōmissiones.Sed si testis dicat se non retulisse qđ
scripsit notarius,vel prout scripsit retulisse,an credat notario vel
nuntio:ponit Jo.And.in addi.Spec.de instru.edi.§.restat.super
.ver.quid si vnus.ꝛ ibi dicit qđ Cy.ponit.C.de fal.si qs decurio.ibi
cōcludit hoc arbitrariū ex qualitate psonarū,cū vterqꝫ gerat pu
blicum officium.Unde si tabellio est suspectus ex prius gestis,ad
dito dicto vnius.s.nuntij,huic suspicioni,sibi non credetur:qꝛ duo
hec imperfecta faciunt vnū perfectū.C.de testa.sancimus.de ꝓba.
rōnes.alias in dubio stabitur scripture.ff.de libe.causa.l.diui fra
8 tres.de legi.tu.l.legitimus.†Nūquid aūt credatur nuntio referēti
de verbis citati,vt qꝛ refert illū dixisse non venturum,ponit.Jo.
Andr.in addi.Spe.de cita.§.j.in princi.in addi.magna,versi.ḿm.
vbi cōcludit ꝙ non:ad hoc nō se extendit iuramentū:qꝛ iurat fideli
ter citare,ꝛ citationes referre.Unde sicut nō credit super cōmissio
ne,vt est dictū,sic nec sup rñsione a parte facta : suū eñ hꝫ referre,
nō alienum:sicut nec ei crederet,si diceret se a citato iniuriatū.Nec
dici pōt citati rñsionem citationi annexā,cū certū sit citationē fore
perfectā,etiam citato tacēte:ꝛ sic opꝫ aliter probari responsionem.
9 ¶†Opp.qđ nō valuerit excōicatio cardinalis,qꝛ facta post ꝛ ꝯ le
gitimā appellationē.de sen.excō.p tuas.ꝛ si hoc sciebat iudex.s̄.eo.
si duobus.Dic qđ nō cōstabat,si appellasset,vel appellatio nō erat
iusta:qꝛ cardinali potius,q̄ regi obedire debuit.Item nō consta
bat ipsum vocatum a rege:ꝛ potius dꝫ credi cardinali,ꝛ nuntio,q̄
illi vocato.Itē dato qđ fuisset impeditus,debebat ire allegaturꝰ,ꝛ
opponere:ꝛ si oppositio nō admittebatur,nō debet statim appella
re.ff.de iudi.si quis ex aliena vel de hoc certificare iudicē.de re iu
10 di.quesitū.¶†Opp.ꝙ nō debeat compelli ire ad curiā ad defen
dendū:qꝛ sufficiebat ꝙ a petitione repellebat:qꝛ hic est finis exce
ptionis.de or.co.c.ij.Glo.dicit ꝙ cardinalis nō simpliciter excipie
bat:imo denuntiauit pape cōtumaciā,ꝛ excōmunicationem,vt re
pelleret a petitionibus,siue tāq̄ excōicatus,ꝛ puniretur:iō ipsum
nō audiuit,ꝛ ad sedē apostolicā vocauit.j.de accu.veniēs. Oppo
nebat etiā ꝙ excōicatus celebrauerat: ꝛ hoc plus mouit papam.
¶No.gl.ꝙ lꝫ via agēdi qs nō cōsequat finē repellēdi,vt no.de or.
co.c.ij.tñ via denuntiandi potest,vt latior,trahi ad vtrūqꝫ.qđ no.

1 ¶ Appellans non auditur contra iuramentum,quo promisit sta
re mandato ecclesie.
2 Appellationis non prosequende tempus currit a tempore appel
lationis interiecte.
3 Iuramento suo potest quis resistere iusta causa.
4 Terminus ad iter arripiendum an sit in arbitrio iudicis.

1 AD hec.¶†Qui iurat stare mandato ecclesie
ꝯ iuramentum,nō audit appellās:si tñ
grauat,pōt appellare.h.d.cum.c.sc.¶No.appellātem
non audiri inquātum appellat ab implemēto iuramē
ti.¶No.ij.ꝙ appellās cōpellit stare iudicio iudicis a quo,vel pa
rere mādato.¶No.ꝙ iuramentū iudici prestitum est seruandum
2 propter promptā executionem,sicut snīa.¶†No.tempus appella
tionis nō prosequende solū currere a tempore appellatiōis inter
3 posite.de quo de app.ex rōne.¶†Opp.ꝙ precise cogat stare iura
mento,si iustū precipitur,ita ꝙ nō grauetur:alꝰ nō.j.e.vt debitꝰ.
Nec videt deferere iuramentū,si illud deserat ex iusta cā.ff.q satis.
cog.l.fi.Vñ dicit Inn.siue iuret,siue nō iuret,cogit seruare,nisi ap
4 pellet iusta cā.¶†Opp.ꝙ terminꝰ ad iter arripiēdum sit in arbi
trio iudicis:vt in.c.cum sit Romana.Fatetur gl.ꝛ hic determina
tum fuit a papa,non vt sic esset de iure,sed sic de facto contingit.

1 ¶ Iuramentum.in absolutione ab excommunicatione est de cō
suetudine,ꝛ non de substantia.
2 Appellatio contra iuramētum non tenet,nec ei est deferēdum.8.
3 Excommunicationem non reincidit ipso iure non parens manda
to ad executionem iuramenti.7.
4 Excommunicationis sententia non ligat inquantum precepti im
plementum reducitur ad impossibile.
5 Pendente appellatione semel contumax,post absolutionem in pa
rendo mandatis ecclesie non absoluitur.nu.seq.
6 Appellationi an videatur renuntiare excommunicatus,qui petit
per iudicem a quo absolui absqꝫ protestatione.
9 Absolutus excommunicatus an si reincidat in prius delictum,et
reducatur in excommunicationem,possit iterato,iurare,ex quo ve
nit contra iuramentum proprium.

1 QUestioni.Summatū est.s̄.c.proxi.¶†Nota
ꝙ iuramētū,ꝙ prestatur in absolu
tione ab excōicatione,est introductū,de ꝯsuetudine:ꝛ sic
videt non de substātia.Hosti.dicit ꝙ est de substātia:qꝛ
nō lꝫ trāsgredi cōsuetudinē,sicut nec legem.de quo dic sen.excō.cū
2 desideres.¶†No.ij.ꝙ appellatio cōtra iuramētum,vel preceptū
executiuū iuramenti,inquantū precipitur iniustum,vt cōtra ius nō
3 tenet,nec ei est deferēdū.¶†No.iij.nō parentē mādato ad execu
tionem iuramēti in absolutione ab excōicatione prestiti nō reinci
dere ipso iure in sententiā excōicationis,nisi actualiter iterato in
4 illā reducatur,ꝛ eo qđ paret reduci posse.¶†No.arg.excōicatio
nis snīa non ligare inquantum precepti implementum reducitur
5 ad impossibile.vide Innoc.de offi.deleg.P.ꝛ.G.¶†Nota semel
contumacem post absolutionem in parendo mādatis ecclesie non
absolui cum cautione,sed ita demū,si incipiat parere mādato,vel
6 illi effectualiter paruerit.¶†Opp.ꝙ appellatione pendēte quis
possit petere absolui absqꝫ preiudicio appellationis:vt.j.eo.solici
tudinem.Textus potest plene intelligi ꝙ hic appellauerat post
absolutionem ante preceptū,vel post:ꝛ de viribus huius appella
tionis dubitat:ꝛ hic est verus intellectus.ꝛ.c.solicitudinē.ꝛ.c.qua
fronte.nihil hꝫ cōe.Solu.Potest intelligi ꝙ appellatio hic ante
interposita fuit,ꝛ postea petijt absolui a iudice a quo:quo casu di
cit ꝙ excluditur appellatio.Propter que facit Inno.dubium,an
per petitionem absolutionis corā iudice a quo quis videatur ab
appellatione recedere. Concludit primo ꝙ si petit absolui absqꝫ
protestatione,videtur ab appellatione recedere:vt hic,ꝛ.j.e.solici
tudinem.ꝛ.c.gratum.ꝛ qꝛ hic non est officium iudicis ad quem.de
sen.excom.per tuas.Si petit absolui cum protestatione,ꝙ non in
tendit ab appellatione recedere:tunc non receditur ab appellatio
ne:ꝛ hoc operatur protestatio hoc casu ꝓpter periculum cōionis:
nam ꝛ tenet absolutio,licet principale sit delatum ad superiorem
per viam appellationis.j.eo.qua fronte.ꝛ de sen.excō.sacro.residet
quod si

qd si renunciet appellationi, iudex a quo nõ pote. absoluere. j.eo.
solicitudinem. ad fi. dicam. j.eo. qua fronte. Dic q per modũ reuo-
cationis sententie inique potest absoluere. j.e. cum cessante. j. de re
scri. l. ab excõicato de sen. excom. sacro. per viam absolutionis, si ex-
communicauit post absolutionem a se attẽtatam potest retracta-
re, et debet: vt. d. c. cum cessante. Si velit absoluere vt legitime per-
sonam ad prosequendam appellationem prestita cautione, adhuc
potest: quia hoc tendit in faciliorem exitum appellationis. de ma.
cõtracto cõtra inter. eccle. c. ij. Et hoc expediri potest extra articuli
cognitionẽ appellationis: vt. d. c. solicitudinem. et. c. qua fronte. Si
vult absoluendo cognoscere de causa applonis, nõ potest: qz p hoc
se intromitteret de appellatione, qd est in officium iudicis ad quẽ.
7 dicã in. d. c. qua fronte. et in. d. c. solicitudinem. ¶ † Ultimo inducit
Jo. And. decre. qd semel absolutus nõ reincidit in excõicationẽ
reincidiuando in delictũ, pro quo est excõicatus, nisi de nouo redu
catur ab hoie, vel a iure: vt in casu decre. eos. de sen. excõ. lib. vi. vel
nisi reducat ex vi absolutionis conditionalis. Et est ratio, qz actio
8 semel extincta, etc. ff. de solu. l. qui res. §. aream. ¶ † Opp. qd a mãda
to ad executionẽ iuramenti possit appellari. s. c. prox. Glo. primo
soluit qd appellari põt, si modus excedit in precepto, et sic grauat:
et iusta est appellatio. Secus si modus nõ exceditur: et sic frustrato
rie appellat. Uel dicit scdo gl. qñ quis iurat stare iudicio ecclesie, et
stans iudicio appellet ex legitima causa: facit eñ qd ius sibi pmit
tit. ff. iud. sol. l. cum apud. si est excõicatus p delicto, quo iacet, vt qz
detinet vxorẽ alterius, et iurauit super hoc stare mãdato ecclesie, et
statim appellat vt illã detinere possit, c illud, qd iurauit, nõ admit
tit appellatio, vt hic. Hec est bona solutio, vt põderetur an appel-
let c iuramẽtum, an c iniquitatem precepti. licet Jo. j. q. vij. si qs.
faciat differentiam an iurauerit stare mandatis ecclesie vt possit
appellare vt. s. c. prox. an mãdatis iudicis: et procedit hoc. c. qd fal
sum est: qz ista nõ differũt: vt no. de sen. exc. ex tenore. Põt etiã in-
telligi hec decre. de mãdato ante excõicationẽ facto: vt qz mãdatũ
fuit sibi vt dimitteret vxorẽ alterius: ipse nõ dimittebat fuit excõi
catus, et postea in vi iuramẽti mãdatũ sibi iterũ vt dimitteret vxo
9 rem, et appellauit: appellatio non admittit. ¶ † Querit gl. an si ex-
cõicatus absolutus reincidat in delictum prius, et iterato reducat
in excõicationis sniam, nunquid iterato debet iurare. Lau. qd sic,
de ma. et obe. cũ in ecclesijs. In sũñ. xij. q. v. paruuli ibi speciale est
Tan. dicit aliã cautionẽ recipi, non iuramentum. Allegat decre. li
teras. Gl. tenet qd iurabũt in cõfusionẽ eorum: et qz de forma est vt
iuretur. Sed pma opi. posset concordari cum scda, vt iuret, et caueat.
Phil. dt q nõ exiget iuramẽtũ. Hosti. dt quo ad casum decre. qd
lz iuret, et fideiubeat, nõ absoluet, donec pareat suscipiẽdo, et adim-
plẽdo mãdatum p posse, vt dicit litera: in alijs casibus tz iuramẽ
tũ exigi a periurio: qz est de forma absolutionis: et qz nõ debet esse
melioris conditionis, qz non paruit. no. gl. si. de quo de pae. c. si.

1 ☞ Appellans ab ordinario de delicto, quod postea committit,
punitur ab eo.
2 Appellatio eximit appellantem a iurisdictione iudicis a quo. 3.

1 Preterea. ¶ † Appellãs ab ordinario de deli-
cto, qd postea cõmittit, punitur ab
2 eo. h. d. Cõmunis diuisio. Secũda ibi: ouxim⁹. ¶ † No-
ta q appellatio eximit appellãtem a iurisdictione iudi
cis a quo solũ respectu cãe, in qua specifice est appellatũ. ¶ Nota
scdo q inuenta ad releuandam iustitiam, nõ debent fouere iniqui-
3 tatem. ¶ Nota summariũ. ¶ † Opp. q nec appellatio defendat i
leuioribus: qz suspendit tantum illo respectu, quo, et sup quo inter-
posita est. So. Gl. fatet, et maxime in grauioribus non suspẽdit. j. c.
proposuit. Hosti. dicit q de leuioribus posset recusari: in grauio-
ribus, et manifestis non. j. c. ij. et remittit. s. c. ad hec.

1 ☞ Excipere non potest contra aduersarium de sua appellatio-
ne, qui appellationi non detulit.
2 Electio facta a pluribus, si pronuntietur per verba pluralis nu-
meri, valet.
3 Electio secunda valet, prima nulla expresse non cassata.

1 Constitutis. ¶ † Qui non detulit appella
tioni aduersarij, de sua post
modũ appellatione nõ poterit c aduersariũ excipere.
h. d. Casus. Uacãte ecclesia canonicis de electione tra-
ctãtibus, archidiacon⁹ nominauit quẽdã E. noie, cui fuit obiectũ
q excõicatus erat, et appellatum ne eligeretur: quo nõ obstãte ar-
chidiaconus elegit, et appellauit ne c hoc fieret: quo facto pmice-
rius cũ canonicis et plebanis cũ cõsensu cleri, vel maioris ptis eli-
git J. in epm: cã istarum electionum delata fuit ad papã, qui exa-
minatis electionib⁹ mãdat patriarche Gradeñ. vt faciat qd seqt.
Prima pars decise narrat factum. Scda dat iudices, ibi: ideoq.
¶ Nota q electio scda facta post primã nullam, qz de illegitimo, et
2 post, et c appellationem nõ valet, prima non cassata. ¶ † Nota hic
argu. q valet electio, sine pronuntietur a pluribus, et per vba plu-
ralis numeri. Sed hoc dic hodie, vt de re iudi. cum olim ab vno.

lib. vi. per que deciduntur, hic no. per Inno. et Hosti. ¶ Quero qd
continebat appellatio. Archi. dicit quod forte facta erat, ne alij eli
gerent sine suo cõsensu, sm Inno. vel ne quis illa pendente atten-
taret aliam, sm Hosti. Quid si est suspensus? Glo. idem, q nec eli-
gere, nec eligi tales possunt. de consue. cum dilectus. de elec. cũ in-
ter. R. Nec obstat de cle. excõ. si celebrat. qz ibi erat suspensus mi-
nori, que priuat solo participio sacramentorum. ¶ Oppo. q alia
non impediunt scdm prima: qz simplex erat nominatio. de elec. qz
3 sicut. glo. fatetur. ¶ † Opp. gl. q non valet scda electio, prima non
cassata. de elec. consider animus. et. c. auditis. Gl. dicit q vbi prima
electio, vel nominatio est nulla, valet scda, prima non cassata: si est
nominatio, non est dubium, vt dixi in glo. precedenti. Idem si ele-
ctio, ex quo est nulla: contrarium procedit qd est aliqua: et hic erat
nulla triplici de causa. Primo, qz post appellationem legitimam.
Scdo, qz a longe minori parte, et alia quasi a tota ecclesia. Item qz
post excommunicationem: et sic de inhabili. de elec. cum in cunctis.
Dic vt in. c. auditis. Uel dic q eodem contextu iste due electiones
fuerunt facte, secundum Gof. et Inno. Sed prima verior est.

1 ☞ Appellans ab ordinario in vna causa, in alijs compellitur
coram eo comparere.
2 Appellatio ex viribus suis non suspendit iurisdictionem iudicis
a quo in separata causa.
3 Iudicis recusatio non habet locum in notorijs.
4 Iudex recusationem euitat, vbi alteri committit.
5 Exceptio stipulationis an obstet agenti in notorijs.
6 Iudex suspectus potest cogere partes, ad comparendum coram
se ex quo non recusatur.
7 Iudicem ordinarium mihi datum delegatum de presenti in certa
causa, an possim vt suspectum recusare, pendente appellatione cõ-
tra eum in alia causa.
8 Iudex quomodo potest in notorijs recusari.

1 Proposuit. ¶ † Appellans ab ordinario in
vna causa, in alijs compellitur
coram eo respondere: potest tamẽ eum recusare, nisi de
graui, et manifesto crimine cõueniatur. h. d. Cõis diui-
2 sio. Scda ibi. super quo. ¶ † Nota q appellatio ex viribus appel-
lationis non suspẽdit iurisdictionẽ iudicis a quo in separata cau-
3 sa, sed posset ab appellãte recusari, ex quo semel grauauit. ¶ † No
ta q in notorijs nõ habet locũ recusatio, sicut nec appellatio ante
delictum habet notorietatem, simul et grauitatẽ. ¶ Nota q in no-
torijs quis dãnatur absq alia declaratione facti. Ad hoc. c. perue
4 nit. ¶ † Nota q si ordinarius delegat alteri, dic q euitat recusa-
5 tionem. de fo. compe. si quis c clericum. ¶ † Quero an in notorijs
agenti obstet stipulationis exceptio? Dic q non, cum plus sit no-
torium esse, q litem contestatam esse. Glos. j. colligit notabile, et est
6 clara. ¶ † Opp. glo. q imo necessitetur ad non cogendum eum li-
tigare, ex quo illi suspectus est. j. e. cum spãli. Sol. Uerbum nõ dz
necessitatẽ importat, vbi velit recusare: sed si non recuset, tenetur
7 rñdere coram illo. ¶ † Querit glo. pendẽte appellatione cõtra or-
dinarium, is datur delegatus in alia cã, an potero illum recusare?
Glo. arguit qd sic, per istud cap. sed dicit glo. qd hec recusatio erit
in pendẽti ad euentum appellationis, vt si pronuntietur pro gra-
uante, iam apparet eum grauasse, vt qz appellãs succubuit, repel-
letur a recusatione. Et hec fuit opi. Tã. s. e. ad hec. et Idem Inn. et
Hosti. Puto q euẽtus appellationis nõ repellet recusationem, si
corã iudice recusationis, paratus sit ostendere grauamen: qz nunc
ad alium finem opponit. Et idem, et fortius, si deserta foret appel-
latio. Ad qd de sen. excõ. licet. li. vj. Non obstant que dicit Jo. An.
hic, qd etiã anteq expectaret euentus appellationis, possit appel-
lans corã arbitris probare grauamẽ ad finẽ recusandi: que proba
tio nõ sufficeret quo ad finem appellationis. et no. s. e. ad hoc. Sen-
sit tamen Gof. q cã recusandi fuerit, qz iudices, a quibus appella-
tur, solẽt prouocari. C. de epi. audi. l. iij. pp̃ter quã prouocationem
videntur se velle vlcisci. Ideo pendẽte appellatione possunt recu-
sari. Et sic intelligit ista iura, vt patet in Summa, de iudi. §. i his
ergo casibus. Ad qd, de offi. dele. suspicionis. Puto q prouocari nõ
dz, si vtit iure suo: qd hec nõ sit sufficiẽs cã, nisi aliter cõstaret de fa
cto, vt qz iniuriatus esset sibi pp̃ter hoc. argu. de offi. dele. cũ sup
8 in parte decisa posita ibi per glo. ¶ † Glo. opponit q in notorijs
pcedit recusatio. iij. q. vi. qz suspecti. Gl. dicit q in manifestis non
notorijs pcedit recusatio, in manifestis notorijs nõ. Uel sm In-
no. hoc crimẽ erat graue. Et dicit graue, sm Hosti. id, de quo plu-
rimi scãdalizantur, et qd vniuersam mouet vrbẽ. xxvi. q. vi. c. si. vel
relinquitur arbitrio iudicãtis. de sen. excom. cum illorum. ver. nisi
excessus. Secundũ hoc ergo in notorijs nõ grauibus admittetur
recusatio. Huic obuiat qd no. Inno. de cẽsi. cũ venerabilis. et de vẽ-
bo. sig. ex parte. vbi iudex in notorijs non dicitur suspectus, qz ni-
hil habet cognoscere: dic in manifestis pcedat recusatio. In noto
rijs inquantũ penam vellet imponere a iure determinatã, nõ po-
test recusari, ex quo pena est determinata: aut illam, et nõ est locus

querele:aut aliam,& appellabit.Si pena non est determinata,tūc
quia in arbitrando posset grauare,potest recusari:vt no.Arch.in
illo.c.quia suspecti.Et cū hac limitatione debet intelligi gl.de of-
fi.delega.c.j.lib.vj.in glo.magna,iuxta finem.

1 ☞ Excommunicatus absoluitur cautione prestita.
2 Excōmunicatus,& inobediens sunt indigni gratia sedis aplice.
3 Confirmatio debet fieri in ecclesia,vel palatio.
4 Spiritualia non sunt in laicorum domibus exercenda.
5 Excommunicari quis potest propter contumaciam.
6 Absoluere pōt iudex excōmunicatū a se appellatione nō obstāte.
7 Appellatione sentētiantis,vel conditione non obstante,potest cō
querens absolui de sententia iniusta ante ingressum iudicij.
8 Appellationis causa defertur negotium principale ad superiorē.
Appellanti quando sit data facultas eligere causam appellatiōis
retractandi.
9 Sententiam suam iudicis interest defendere.
10 Excōicatus pro manifesta offensa non absoluitur lite pendente.
11 Absolui si petat excommunicatus,an sit pars citanda.
12 Episcopus si cōfirmetur in camera regis,in quo dicatur peruerti
iuris ordo.
13 Excommunicatus nisi absoluatur,quod periculum subest illi.
14 Appellatio nō admittitur in casibus,qui dilationem nō accipiūt.
15 Cautionem qualem prestat excommunicatus petens absolui.

1 **Ua fronte.** ¶†Absoluitur excōmunicat⁹
cautione recepta,licet aduersa-
rius,vel excōmunicator,ne absoluat,appellet.Prima
pars reprehendit querentem.Secūda ibi:sane duplici
2 ipsius questioni respondit.¶†Nota non solum inobedientem,et
excōmunicatum indignum gratia sedis apostolice,sed etiam per-
uertentem iuris ordinem,& cōtemnentem canones.Ad primū.§.
e.cū parati.de offi.or.qd sedem.in fi.Ad scdm hic,& de tem.or.vel
3 non est.¶†Nota locum confirmationis,qui debet fieri in ecclesia,
vel in palatio,vbi sedet epūs,vel in camera ppria.Ex quo ptz ta-
4 les cōfirmationes fieri extraiudicialiter.¶†Nota in domib⁹ lai-
corum,etiā principum,spiritualia nō exercenda:qr in hoc detrahi
tur dignitati ecclesiastice,que maior est regali.de sacra vnc.c.vno.
5 ver.refert.¶†Nota quē excōicari ppter cōtumaciā,& ppter aliā
6 cām excōicari posse.¶†Nota iudicē a quo absoluere posse a se ex-
cōicatum appellantem appellatione retenta,& prestita cautione de
parēdo mādatis iudicis,ad quem appellauit,vel eius delegati:&
tunc absolui potest,reiecta cōtradictione,& appellatione aduerse
partis.¶Nota qd appellationis cā non defertur ad curiam,nisi
appellato deferente,vt ibi tractetur:sed est extra curiā deleganda.
7 ¶†Nota ante ingressum iudicij absolui posse cōquerentes de in-
iusta sententia,cū cautione debita,nō obstāte cōditione,vel appel-
latione sententiātis.¶Oppo.q appellatio non debuerit deferre
cām ad superiorem,vt nō absoluat:& sic cautio nō debuerit presta-
ri de parēdo mādato superioris.Aut enim appellatio interpone-
batur ne absolueret:& hec declarabatur friuola:& sic negotium nō
deuoluebatur ad superiorem.j.eo.vt debitus.Aut appellabat ne
absolueret,qr suspectus:& hoc esse nō poterat,qr coram eo obtinue
rat excōicari reū,qui absoluitur,& sicut pbatum,nō poterat recu-
sari.Quidā intelligunt qd hic nulla alia erat appellatio,nisi inter
posita per eū,qui obtinuit excommunicari,& ne absolueretur:& sic
actor appellauerat,& nō reus,quia erat excōicatus.Sed dicūt qd
hic nō loquitur de appellatione,ne non absoluatur:sed de alia per
actorē interposita,fm Pe.& Abba.qui ponunt hunc intellectum.
Dicunt q ex superueniēti affinitate erat suspectus:& propter hoc
appellatū,per decre.insinuante.de offic.dele.vt si reus recepit ne-
potem iudicis.Unde lz appellatio nō impediat absolutionē,de-
fert tñ negotiū ad superiorē.Sed vt dicit Jo.An.§.vt lite nō con
te.accedens.appellatio non est modus recedēdi a iudice suspecto.
Pōt scdo poni exemplum in actore,qui obtinuit excōicare reū,&
postea cōuentus ab illo corā eodē iudice per eū grauatus appella-
uit,nūc ppter hāc cām recusat iudicē,& appellat:appellatio defert
negotiū principale,sed nō absolutionē.Tertio pōt intelligi scdm
vetera iura.scdm q lz appelletur,nō expressa cā,appellatio deuol-
uit cām,nō tñ impedit absolutionē. Uel fm Hosti.appellatū fuit
ex ratiōabili cā,iudex a quo vult absoluere,absolutio pōt fieri,nec
impedit ex appellatiōe,& deuoluitur nihilo minus cā:& sic cessant
oīa.Et scdm hunc intellectū q hic fuerit tm̄ appellatio interposi-
ta p actorē.Pōt scdo intelligi q ab iniusta excōicatione erat pri-
mo appellatū p reum,vel q petebat absolui a iudice a quo,vel ab
alio inferiore:opponebatur nō absoluendū,& appellabat:papa di-
cit,appellatione reiecta scda,enim absolui cum cautione de paren-
do mandato iudicis ad quē,prio ipse excōicatus appellauit,& pro
cedit hic,siue sit ordinarius,a quo appellatū est,& a quo petit ab-
solutio,siue eius superior.de offic.or.ad reprimendam.siue delega-
tus ante latam sententiam diffinitiuam.de offic.delega. querenti.
siue delegatus principaliter delegatus fuerit in hac causa , siue in
alia,& de hac sententia coram ipso incidat questio, seruato ordine,
de quo.§.de offic.delega.prudentiam.§.sexta.fm Hosti. Sed huic
obuiat quod si appellatum est ab iniusta excommunicatione,& iu-
dex detulit appellationi,se non debet intromittere de iurisdictio-
ne.Dicit Inno.quod specialis est casus,in quo se nō intromittit
absoluendo,& cautionem recipiendo nomine ecclesie sine alio man
dato.Ad quod de sentē.excom.sacro.ad fi.Dicit tñ q sic petendo
videt recedere ab appellatione:& hoc si petat sine protestatione.
Secus si protestetur:qr hec est iusta causa protestandi: & male fe-
cit episcopus cum hac protestatione ipsum non absoluere.De quo
remittit.§.eo.questionem.Et dicit Jo.An.videndum qd not.j.de
senten.excom.sacro.super glo.pe.Tu dic quod & sine protestatio-
ne poterit absoluere per viam reuocationis.Sed non placet: quia
sic cessaret appellatio.Dic quod & per viam absolutionis , ex quo
prestat cautiones de parendo iudici:qr hoc tendit in faciliorē exi-
tum appellationis,vt habilitet persona:nec se intromittit de arti
culo appellationis,cū de causa non cognoscat:vt dicam.j.eo.solici
tudinem.Tertius intellectus q hec petitio fuerit facta corā iudi-
ce,ad quem fuit appellatum:qr absoluere poterit.Quod intelligit
Host.si aditur primus superior,cum iam cognouerit de veritate
appellationis:vt no.de app.Romana.§.cum aūt.li.vj.Uel dic q
poterit incontinēti:qr hic imminet periculū:& hoc procedit,qñ nō
imminet periculum.Uel illud cū remittit ad superiorē:hic qñ ad
eundem,qui tulit sententiam,qui certus est de facto suo.de rescri.
ab excōicato.Fatetur propter expensas,& alia,que potest oppone-
8 re pars,q semper est citanda,vt statim dicetur.¶†Oppo. quod
non sit in facultate appellati eligere causā tractandam coram pa
pa,sed appellantis:qr appellantis est eligere iudicē,nō appellati.
j.eo.oblate.Sol.Intellige,quando appellans nō prosequitur,sed
appellatus:alias ab vtroq procedēte vt delegent,& cui delegetur
exigitur vtriusq consensus:als exigit consensus appellati.de off.
deleg.cum inter.R.Uel dic,si maluerit.s.in actu appellationis: qr
in eius est facultate.s.appellantis,appellare ad papam,vel proxi-
mum superiorem.de app.cordi.li.vj.Nō plz:qr hic dicit hoc in o-
ptione appellati,& aduersarij appellantis.Uel fm Petr.papa et
ipsius delegatus ponit hic pro vna disiuncta:reliqua venit p sub-
auditū,vel coram illo,coram quo cautionem obtulit.Tu dic q de-
bebat cauere de parēdo coram delegato a papa:quia communiter
causa non deuoluitur in curia,vt ibi tractetur.j. eod. Nicolao.sed
vt extra committatur,nisi voluerit appellatus:scz deferendo,secū
dum formam.c.sepe.& c.cordi.eo.titu.lib.vj.¶Oppo.qd textus su
perfluat in ver.de his.vbi repetit idem per idē.Sol.Prima pars
loquitur,quando non conqueritur,vt patet ibi : irrationabiliter,
&c.Uel secundo in prima parte conqueritur de excommunicatione
lata ad petitionem partis:in secunda de lata ad petitionem iudi-
cis.Tertia,quia prima loquitur vbi se opponit pars.Scda vbi se
opponit iudex.Quarta,qr petebatur ibi solutio ab excōmunicato
re,hic a suo superiore.Quinta qd ibi cōquerebat per viā appella-
9 tionis,hic per viā querele.Quelibet est bona. ¶†Ex tertia nota
q vbi iudex ex officio pmulgat sententiā,interest illius eā defen-
dere,& admittendū.de sen.excō.venerabilibus.lib.vj. Et per hoc
nō obstat qd no.de pcura.in nostra.de trāsact.de cetero. vbi dicit
10 Inn.iudicem nō vocādum,vt defendat pcessum. ¶†Opp. q ex-
cōicatus p qualibet alia cā nō absoluat,pstita cautione de paren-
do,vt ptz de verb.sig.ex parte.Sol.Dic,qualibet alia cā depēden
te a contumacia,vel dubia offensa,vel delicto, quo defendit reus,
vel nō admittitur cautio,si offensa est manifesta: vt.d.c.ex parte.&
11 de offi.dele.ex literis.in gl.antepe.¶†Quero an in absolutiōe ab
excōicatione pars sit citāda.Dicit Host.q sic:vt de ma.& obedie.
inter quatuor.de cā pos.c.j.de sen.excom.venerabili.versi.in his.ni
si periculum sit in mora.de quo.xj.q.iij.excōmunicatis.& versi.seq.
vbi habes qd hic no.Pe.& Abbas,& Egi.de iudi.c.j.& ibi tenebit
partē vocandam.Debēt tñ,dato q non vocetur,absolutio tenet,
pars tñ ex hoc grauatur,& poterit appellare,precipue si pro mani
festa culpa sit excōicatus.Hec vera,quando ad petitionem partis
est excōmunicatus.Secus si ex officio:vt no.Jo.in.c.excommuni-
catos.qr sicut excōicauit ex officio,ita pōt illam ex officio tollere.
Hoc tene qcqd notet Inn.de off.dele. prudentiā.§.sexta.sup ver-
bo,malitiā.Et si aduersarius citatus primo petat satisfieri,ꝯ quē
petens excipit de excōicatione,dicens paratū probare,an sit faciē
da absolutio ante satisfactionē expensarum:qr si excōicatus est,nō
pōt agere.de iud.intelleximus.& sic nec expensas petere.Idem cō-
stat qd sufficit cautio.de verbo.signi.ex parte.Sol.Ma.tenuit con-
trariū,cū iste nō agat,sed excipiat illum non prius absoluendū.Et
hoc sibi lz.de excepr.cū inter.Item ex quo oriret lis ex lite, & causa
protelaretur,contra id de dolo.finē.Item si diceret etiā agere, cuz
expense veniant iudicis officio.C.de iud.sancim⁹.Iudex ex officio
dānaret. Qd no.qr pro excōicato iudex potest,si vult, supplere in
his,in qbus pōt supplere de furto.Ad hoc alleg.Hosti.de iureiu-
rando,debitores.Similis est questio de reo , qui vult recuperare
possessionem

possessionē, cum opponit̃ excōmunicato. De quo vt lite nō cōtest.
qñ. §. in alijs. Ad hoc not. de excep. exceptionem. per Bar. in l. de
pupillo. §. si. ff. de ope. no. nun. Gl. j. est clara. Dic in fi. Per hoc di-
cit Hosti. ꝙ si priuilegiatus excedat, potest sibi iustitiā denegare.
12 Ad qđ de deci. nuper. in fi. not. gl. ij. ¶ † Quero in quo, ordo iuris
peruertat̃ cōfirmando in camera regia. Gl. dicit ꝙ dz fieri confir-
matio cum cause cognitione. xxiij. di. illud. ideo de plano expediri
non pōt. iij. q. iij. §. spatiū. cū si. Quod ptz, qꝛ talia fieri nō debent,
nisi premissa diligēti examinatione, ⁊ persone etiam electiōis, nec
debet fieri absq; consensu, ⁊ cōsilio capituli, vel maioris partis. de
his, que fi. a prela. fi. cōsen. ca. nouit. ⁊ c. q̃to. Ad hoc, qꝛ hodie exi-
git qđ precedat citatio ſm formā c. fin. de elect. li. vi. Inquantū gl.
in cōfirmationibus exigit cōsensum capituli, Jo. An. hic dicit qđ
13 sufficit consiliū, vt ibi no. scz in iuribus allegatis in gl. ¶ † Que-
rit qđ periculū subsit, nisi absoluat̃. Dicit gl. qꝛ citius morit̃ pro-
pter petm̃. Et allegat iura, Assignat aliā causam, ꝑpter quam sit
absolutio, scz qꝛ nihil deperit aduersario, si absoluatur, ⁊ ei ꝓdest:
14 ideo eius malitie nō est indulgendū. ¶ † Not. gl. que ponit regulā,
quod in casibus, que dilationē non capiunt, nō admittit̃ appella-
tio. Joā. And. remittit ad casus, in quibus non admittit̃ appella-
tio. in Spe. de app. §. in quibus. ⁊ ibi ponūt exempla istius casus.
15 ¶ † Querit gl. qualis cautio sit hic prestanda. Dicit quod debet
prestari iuratoria, ſm quosdā. Gl. residet quod debet esse alia a iu-
ratoria, scz quia debet esse sufficiens, vbi excōmunicatus est, quia
nō paret iuri. In alijs casibus dicit qđ sufficit iuratoria, nec suffi-
cit simplex, cum dicat sufficientem: intelligitur ergo sufficiens se-
cundum naturam materie subiecte. ¶ Gl. vltima assignat cōtra-
rium, ⁊ remittit ibi videbitur in gl. sed quare.

1 ☞ Suspendere, vel excommunicare nō possunt prelati, nisi mo-
nitione premissa.
2 Excommunicationis sententia non est proferenda, nisi premissa
monitione.
3 Citatio non exigitur ad executionem facti in penis, que ipso iure
inferuntur in canonibus late sententie. nu. 12.
4 In sententia iuris sicut nō exigitur citatio, vbi ipso iure pena in-
fligitur, ita ⁊ in sententia hominis penam iure inferentis. nu. 12.
5 Appellari sicut est prohibitum contra penam, ita ⁊ contra regu-
larem disciplinam.
6 Appellans nō prosequēs suam appellationē, damnat̃ in expensis.
7 Monachus litigans vt proprium non habens, damnari non pōt
in expensis. nu. 13. 14.
8 Canonici regulares non possunt appellare contra correctionem,
⁊ disciplinam.
9 Correctiones proficiunt ad salutem, a quibus non licet appellare.
10 Corrigere nō potest prelatus monachum absq; capituli consensu.
11 In excommunicationis sententia que seruare debeant prelati.
12 Sententia, per quā iudex condēnat delinquentē in pena ipso iure
irrogata, non dicitur sententia, sed declaratio pene irrogate.
15 Expensarum satisfactio que sit.
16 Contumax quando ad expensas teneatur ratione contumacie.
17 Appellatione deserta ex quo appellans damnatur in expensis, an
iudex a quo, vel ad quem condemnet pro illis.
18 Excommunicatio monitione non premissa an valeat.
19 Excōicationis sniam quibus casibus quis ipso iure incurrat.
20 Expensas si quis non potest satisfacere, in quibus ipse est condē-
natus, qualiter puniatur.

1 Reprehensibilis. ¶ † Prelati excōi-
care, vel suspendere
nō debent subditos, nisi monitione premissa. h. d. Nec
subditus cōtra disciplinā ecclesiasticā appellare pōt,
maxime si est religiosus. hoc primo. Et iudex a quo ꝓfigit terminū
appellanti ad appellationē prosequendā, intra quā si nō ꝓsequit̃,
iudex a quo reassumit iurisdictionē. Hoc scđo. Appellās vero nō
prosequens appellationem suā condemnat̃ in expensis, appellato
2 prosequēti. hoc tertio. Et sunt quinq; dicta, que patent. ¶ † Not.
prelatos nō debere proferre excōmunicationis sententiā monitio-
3 ne nō premissa, nec suspensionis. ¶ † Not. ij. ꝙ ad executionē facti
in penis, que ipso iure inferuntur in canonibus late sententie nō
exigit̃ citatio. Et est argumentū qđ vbi bona ipso iure cōfiscant̃,
4 nō exigat̃ in actu incorporatiōis citatio. ¶ † No. iij. ꝙ sicut in snia
iuris nō exigit̃ citatio, vbi ipso iure pena infligit̃, ita in snia hōis
5 penā iure inferentis. ¶ † No. ꝙ sicut ꝯtra penā iuris nō appellat̃,
ita nec ꝯ disciplinā regularē. ¶ No. iudicē a quo posse statuere ter
6 minū ad ꝓsequendū, ⁊ nō effectū lapsus termini. ¶ † No. penā ap-
pellātis nō ꝓsequētis, appellato ꝓsequēte: qꝛ dānat̃ in expēsis. Et
tenēt doct. hāc cōdēnationē fieri via actiōis ꝯdictiōe ex hac decre.
nō officio iudicis tm̄. s. de rescrip. ex pte. S. qđ not. p l. terminato.
7 ¶ † No. monachū litigantē vt ꝓpriū nō hñtem nō cōdēnandū in
8 expēsis. ¶ † No. regulares nō posse appellare ꝯ correctionē, ⁊ di-
9 sciplinam, ſm institutiones regule. ¶ † No. ꝙ correctiones ſm re-
10 gulā regularib⁹ ꝓficiant ad salutē. ¶ † No. ar. ꝑlatū nō posse corri
11 gere monachū ſm regulā, absq; capituli consensu. ¶ † Opp. quod
alia seruare debeant prelati excōicantes, de quibus de sen. excom.
c. j. li. vj. Dic qđ seruare debēt q̃ hic ⁊ ibi dicunt̃: nec puertere debēt
ordinē vt pri⁹ excōicent, ⁊ postea moneāt. ¶ Opp. ꝯ finē qđ ꝑlatus
absq; cōsensu capli imponat disciplinā ſm regulā. de rta. Jo. dnes.
⁊ qđ ibi no. q vt Ho. dicit, hoc apertū, ꝑlatū nō posse corrigere mo
nachū absq; ꝯsensu cōuētus, nisi hoc habeat ꝯsuetudo. Sed est fal
sum, ſm Jo. And. sicut no. in ꝯrio. Et ibi rñdet ad decre. istā: quia
hic loquit̃ de disciplina imponēda a ꝑlato, ⁊ capitulo: sed a discipli
na imponēda a ꝑlato statuta de cōsensu ꝑlati ⁊ capli, ⁊ determina-
ta, vel statuta per regulā ꝑlato ⁊ caplo, que dici pōt ꝑlati ⁊ capli, qꝛ
12 statuta a prelato ⁊ caplo. ¶ † Opp. ꝙ vbi ipso iure pena infert̃ ex
ipso gñe, nō reqrat̃ alia snia, et ꝯsequēter nec denūciatio, seu admo
nitio. So. Dicūt qdā qđ nō expectat̃ snia, sed expectat̃ denūtiatio,
vt illius executio: ⁊ in hac nō exigit̃ citatio: ⁊ sic intelligunt literā.
Alij, vt Pet. ⁊ Abb. dicūt qđ nō est necessaria snia: si tñ ꝓmulgat̃
in illa vt cōcurrēte cū iure suo, non exigit̃ alia citatio. Per q̃ dicit
qđ excōicans subditum in casu, quo reperitur excōicatus a iure,
monitione nō premissa nō incurrit penas decre. sacro. de sen. excō.
Per hoc dicit excusasse quēdā abbatē, q sine monitione excōicaue
rat subditū, ꝓ eo qđ sine licentia exiuerat claustrum, ⁊ fuit repertū
postea qđ in eodem monasterio erat de hoc statutum excōicationē
proferens. Hoc puto verum, qñ promulgat sentētiam super pena,
vel iure, vel denuntiat: sed si extrinsece aliter vellet exequi actum,
oportet factū declarari, a quo surgit pena ipso iure illata, oportet
qđ habeat̃ recursus ad citationē in declaratiōe facti, quo executio
13 applicatur. de here. cum ſm. ¶ † Opp. ꝙ in religiosis non possint
ꝓcedentia obseruari, vt damnentur in expēsis: qꝛ nō habent vnde
refundāt. xij. q. i. nō dicatis. So. Dicit Jo. And. hoc referri qđ in
fine dr̃ ad ꝓportionabilia: nā ꝓportionari nō pōt monacho qđ di-
ctum est de condemnatione expēsarum, ſm Hosti. ⁊ Pet. Quid si
tñ est lapsum de tpe, qđ certum sit intra tempus appellationē fini
ri non posse. Hof. dicit qđ expectabit̃ hoc nō obstante finis. Idem
Egid. Hosti. contra vt no. s. eo. personas. p. l. cōtinuus. ff. de verb.
obli. Primū tene ſm Jo. And. p decre. cōmissa. de elect. lib. vi. Ad
14 ꝯriū rñde per ibi no. ¶ † Quero qs dicat̃ habere propriū, ⁊ ex quo
possit soluere expēsas. Dic, q hz ꝓpriū, nō solū patrimoniale, sed
etiā si hz reditus ecclesiasticos. de si. instru. c. ij. dūmō ex eo nō ledat̃
ecclesia enormiter: alias secus, ſm Hosti. de reg. iur. delictum. Ad
hoc de arbi. peruenit. Nec habetur hic ratio cōfusionis, vel inopie
delinquentis. Unde etiā eps propter feloniam in vita sua priuat̃
feudo: in li. feu. de capi. Cor. a. c. si clericus. Hoc tene, quicqd senserit
contrariū. Archi. de rescri. statutū. lib. vj. quod ponit Jo. And. de
15 offi. ord. pñti. lib. vj. Ad quod tex. de resti. spo. olim. iij. ¶ † Querit
que erit competens satisfactio expensarū. Dic qđ ad arbitriū iu-
dicis taxatione premissa. de procu. auditis. ⁊ c. ꝯstitutus. ſm Host.
16 ¶ † Quero qñ debet satisfieri de expēsis. Dic anteq̃ in negotio ꝓ
cedatur. j. eo. sepe. C. de iu. sancimus. C. quō, ⁊ qñ iud. auth. hen. qui se
17 mel. ſm Ala. ¶ † Quero, deserta appellatione quis condemnet in
expensis, an iudex a quo, an iudex ad quem. Dic, quandoq; iudex
ad quem pronuntiat male appellatum: ⁊ planum qđ cōdemnat in
expensis. ij. q. vj. omnino. §. ptz. j. e. cū ecclesia. ⁊ c. vt debitus. Si ap
pellans nullo modo prosequit̃, tunc iudex a quo, nō iudex ad quē,
qui nullatenus de appellatione cognouit, condemnabit. Et sic in-
telligitur hic. Si cognouit aliquid de appellatione, ⁊ corā eo oppo
nitur qđ est deserta: ⁊ poterit iudex ad quem condemnare in expen
sis: qꝛ iudex est vt pronuntiet se nō iudicē, ⁊ damnet in expensis. de
rescri. c. si. ⁊ clarius in cle. j. eo. ti. ⁊ qꝛ talis exceptio potest in vi de-
clinatorie opponi: qꝛ concludit defectum iurisdictionis: ⁊ primam
sniam transisse in rem iudi. Ad hoc de app. Romana. §. si vero vo
cati. lib. vj. Ad hoc quod no. Archi. e. ti. cū appellationibus. li. vj.
Ad hoc. c. ex parte. ⁊ in gl. j. eo. secundum Fre. suo consi. cxxviij. est
clara. ibi: canones dicit. vt. j. e. de sen. excom. cōstitutionē. li. vj. ibi:
18 de canonica. dic melius dixisset, de Euangelica. ¶ † Quero an va
leat excōicatio monitione nō premissa, vel alias iniuste ꝓmulgata.
Glo. dicit qđ tenet nisi in duobus casibus. de sen. excom. per tuas.
Plures alios, in quibus snia est nulla, vide de sen. excō. pñti. li. vj.
19 ¶ † Gl. iij. ponit aliquos casus, in qb⁹ qs ipso iure incurrat sniam
excō. alios vide de sen. excō. eos, q. li. vj. Uiđ alios l cle. j. de sen. ex-
20 com. De multiplici spē suspēsiōis, ꝺ pe. l cle. cupientes. p gl. ¶ † Gl.
sequētes sunt faleo, ⁊ clare. penultima q̃rit an vbi cōdēnatio ex-
pēsarū nō habeat locū, qꝛ nō pōt pars satisfacere, qualiter punit̃.
Dicit gl. qđ punit̃ ſz arbitriū iudicis. de dolo. finē. ⁊ alle. alia iura.

1 ☞ Appellationē ꝓsequi tenet̃ appellās, vel iudici a quo parere
2 Iudex recusatus quō possit in cā ꝓcedere, vt euitet recusationē
Arbitri sunt eligendi per partem recusantem ad cognoscendum
de causa suspicionis.

1 AD hec. ¶ †Appellãs ꝓsequi tenet̃ appellatio-
nẽ, vel iudici a quo parere. h.d. ¶ Nota
appellantem prosequi debere appellationẽ, vel parere
2 iudici a quo. ¶ †No. secundo modũ ꝓcedendi a iudice
recusato vt euitet recusationẽ: q2 si nõ vult quod probet̃ recusatio,
põt compellere partes, ad eligendũ iudicẽ, qui de causa principali
cognoscat: põt etiã alteri delegare. de foro cõpe. si qs contra. Põt
secũda aliter intelligi, ẜm qđ not. quod iudex recusatus compellit
partes ad eligẽdos arbitros, qui de causa suspicionis cognoscãt.
Et not. qđ pñr vnũ eligere, ⁊ cõpelli vt eligant vnum, ẜm vnũ in-
tellectũ, lz cõiter iura loquant̃ in plurali. Qđ intellige si possunt
concordare. An procedat decr. quo ad statutionem termini, etiã si
sit appellationi delatũ. Host. dicit quod sic siue a parte, siue a iudi-
ce. j. eo. interposita. §. i. An compelli põt iudex ad statuendum ter-
minũ. Dic quod nõ per verbum fas: quia ponit̃ in eius potestate.
ff. de offi. pref. l. generalis. ⁊ l. preced. ¶ Quero de quo iudice lite-
ra loquatur. Qui dã qđ de iudice principalis cause. Alij de iudice,
qui cognoscat de articulo recusationis. Quilibet est bonus.

1 ☞ Appellans canonicus ad residentiam monitus, interim be-
neficio suo per vicarium deseruit, de ipsius prouentibus susten-
dandum.
2 Appellare quis frustratõrie dicitur, qñ contra ius appellat. nu. 9.
3 Appellationem vbi iudex presumit frustratõriam, quid agere ha-
beat.
4 Appellatione pendente quo casu liceat aliquid attentare. 10.
5 beneficio quis põt priuari ꝓpter contumaciam non residendi. 11.
6 Vicarium temporalem quo casu liceat dare nu. 11.
7 Beneficiũ curatum requirit residentiam per se aut vicarium.
8 Appellanti an sufficiat quod intra terminum iter arripiat.

1 PEruenit. ¶ †Si canonicus ad residentiam
monitus appellat, interim benefi-
cio suo per vicariũ deseruit, de ipsius prouentibus su-
stendandũ. h.d. Decisa cõsultatio, ⁊ responsio, ibi: cum
aut que tria facit, que per se patẽt. ¶ No. ꝙ a monitiõe ⁊ precepto
iniusto põt appellari: ⁊ qñ admonitio hz vim precepti: q2 sapit na
2 turam interlocutorie. ¶ †Not. ꝙ eo qđ quis appellat contra ius,
est presumptio qđ frustratorie appellet, lz aliquo iure singulari
3 possit appellatio iustificari. ¶ †Not. quid hz agere iudex, qñ ap-
pellationem presumit frustratoriam, lz non sit omnino certus: q2
hz statuere terminũ ad prosequendũ, vel ad parendũ ad iter arri-
4 piendũ. ¶ †Not. casum, in quo aliquid attẽtatur appellatiõe pen.
q2 appellatione pen. a precepto de residendo datur vicarius ⁊ põt
esse rõ, qđ priuilegio vel cõsuetudine residere non teneatur: dz tñ
per vicariũ deseruire. Vñ nõ dr attentari id qđ facere debet etiam
pro appellãte. Casus ẽt decisus: q2 frustra expectaret̃ euentus, ⁊c.
Vel spãle est pp cultum diuinũ. ⁊ ex presumptione frustratorie ap
5 pellationis, quia ꝯ ius. ¶ †Not. qđ ꝓpter cõtumaciã nõ residẽdi,
6 vel dãdi vicariũ, vbi dare tenet̃, qs põt beneficio priuari. ¶ †No.
7 casum, in quo lz dare vicariũ tpalẽ. ¶ †Opp. ꝙ nõ debuerit defer
ri huic appellationi. de cle. nõ resi. relatũ. Dic ꝙ hic faciebat du-
biũ, sed rõ decidẽdi est in oppositũ: q2 hic beneficiũ nõ erat curatũ,
⁊ aliqua via poterat excusari: ibi erat curatũ, ⁊ promiserat reside-
re: vñ nõ erat excusabilis appellatio. Vñ intelligi dz qđ hic expres
serat aliquẽ ꝓbabilem cãm, vt q2 nõ poterat ibi secure morari: nõ
secũdũ hoc tenet̃ per vicariũ deseruire. de renun. ad supplicationẽ.
8 ¶ †Opp. qđ nõ sufficiat iter arripere intra terminũ, nisi se pñtet:
cuius cõtrariũ innuit litera. ibi: intra terminũ arripiat, ⁊c. Dicit
Inno. quosdã dicere sufficere intra terminũ iuris, vel ad ꝓsequen
dũ ab hoie iter arripere. Sed est falsum: q2 opz qđ iudici se pñtet.
Sed nõ plz Host. Inn. intellexit de termino iuris: sz loquit̃ de ter
mino ab hoie statuẽdo. vñ dic vt intra terminũ statutũ, scz a iudi-
9 ce ad iter arripiẽdũ. ¶ †Opp. qđ appellatio sit frustratoria, ⁊ reij
ciẽda: q2 quilibet tenet̃ residere. vj. q. ij. si qs. Sol. Regulariter te-
netur: aliquo tñ casu excusat̃. In his casibus dz intelligi hic ap-
pellatũ, ẜz gl. Vel scđo qđ hic admittitur frustratoria appellatio,
ẜz ista tpa: sz hodie hoc est correctũ. j. e. vt debitus. Dic. si appella
tio foret manifeste frustratoria, vt q2 appellaret ꝯ ius in casu non
habẽte fallentiã, tũc secũdũ hec iura nõ esset admittẽda. Si appel-
laret̃ ꝯ ius, ⁊ haberet fallentiã, ⁊ expresso casu fallentie appellaret̃,
hodie teneret appellatio, ⁊ fortiꝰ olim. Si appellaret̃ ꝯ ius fallẽtiã
hñs simpliciter, nõ expresso casu fallẽtie, valebat appellatio olim:
q2 nõ erat manifeste frustratoria, cũ aliquo casu posset iustificari,
vt hic, ẜm gl. Quidã dicũt ꝙ ⁊ appellatio simplex teneret: q2 hoc
preceptũ sapit naturã diffinitiue: q2 plus per diffinitiuã posset in-
iungi. Idõ ab hoc mandato põt sine cause expressiõe appellari. Ad
hoc qđ no. in Spe. e. ti. §. in quibus. v. sed nũquid. in fi. ibi dicit qđ
iste snie hñt vim diffinitiue. Ad hoc qđ no. Frede. suo consi. cxcij.
Io. An. hoc tpare vr̃ verũ, qñ precepta talia fiũt cum cause cogni
tione, vt lite cõtestata, q2 tũc hñt vim diffinitiue, per no. de elec. du
dũ. ij. Ad qđ de verb. sig. ex parte. el. j. vbi gl. ⁊ no. Bar. ff. de cõfes.
l. nõ fatet̃. Qđ ab istis hñtibus vim diffinitiue appellet̃, vt ab in-
terlocutorijs, tz Arch. de elec. cupiẽtes. in verbo, plenã. ⁊ per Io.
Mo. ibi in verbo presentauit: als in verbo, priuatꝰ. De quo p gl.
10 in cle. cũ repulsiõe. de app. ¶ †Opp. ꝙ nõ debeat appellatiõe pen
dẽte hñficio priuari: q2 nõ dz aliquid innouari appellatiõe pẽden-
te. ij. q. vj. §. appellatione. Gl. dicit qđ hoc sit, ne ecclesia interim ca-
reat suffragio clerici: ideo ne seruitiũ eccl'ie interim minuatur, sub
trahit̃ illi beneficiũ, ⁊ assignat̃ alteri, qui interim officiet ecclesiã vi
ce sua: q2 frustratoria vr̃ appellatio. Vel ẜz Inn. ꝓcedit hic secun-
dũ iura ista, scđm ꝗ admittebat̃ appellatio frustratoria, vt posset
illa pendẽte aliquid innouari. Vel secũdo appellatiõe pendẽte ali-
qd põt innouari qđ dilationẽ nõ capit. ff. de dam. infec. l. j. ẜz Inn.
⁊ idẽ Ala. Vel dic qđ appellatiõe pẽdẽte põt attẽtari id, qđ posset
appellante obtinẽte, ne expectet̃ casus, cuius euẽtus nihil operat̃.
Vnde dicit Host. ꝙ sicut appellatione pendẽte dz ecclesia soluere
tpalẽ censum, ⁊ spõsus ecclesie ita nõ grauat̃, si ipsi ecclesie interim
reddat tẽporalẽ cẽsum ecclesie debitũ: vñ dato qđ ex cã rõnabili ap
pellet̃, põt ⁊ dz iudex facere qđ hic dr: als esset dare qđ in ecclesia
curata negligeret̃ cura, quã ille ꝑsonaliter ꝓsequẽs gerere nõ põt,
nec inuito epõ alteri cõmittere. s. de offi. vic. clericos. ẜz Host. Vel
dic qđ hec operatur ꝑsumptio, que est ꝯ appellationẽ: q2 regulr con-
11 tra ius, ⁊ fauorẽ cultus diuini. ¶ †Gl. vlt. est clara: ⁊ amplia eam,
quod priuatur, si nõ resideat, vel per vicarium non seruiat, etiam
si sit iusta causa impeditus: quia vbi non potest per se, debet per vi
carium deseruire. Ideo temporale impedimentum appellationis
non excusat quin debeat per alium deseruire quod nota.

1 ☞ Appellationi contra ius non est deferendum.
2 Iudeis non licet tenere mancipia Christiana.
3 Appellatio quãdo non defendit quem contra executionem iuris.

1 COnsuluit. el iij. †Appellationi ꝯ ius nõ est
deferendũ, a quocũq3 interponat̃.
2 h.d. Cõis diuisio. Secũda ibi: non cõuenit. ¶ †Not. pri
mo nõ licere Iudeis tenere mãcipia Christiana. ¶ No
3 ta ꝙ nõ vz appellatio, vt illis liceat detinere. ¶ †Not. ꝙ nõ defen
dit appellatio quẽ ꝯ executionem iuris. Põt intelligi dupliciter.
Primo qđ appellatio fuerit interposita per regẽ pro Iudeis, qui
ad hoc cogebant̃ ab epõ Parisiẽ. Sol. qđ appellatũ fuit a rege,
qui loco epi cõpellebat ad hoc Iudeos. quilibet est bonus intelle-
ctus: ⁊ vtrũq3 ponit Inn. ⁊ Host. secundũ vtrũq3 adepta text. Gl.
colligit notabilia, ⁊ est clara. ⁊ ratio gl. patet, quia non potest dare
grauamen inquantum ius exequitur. xxiij. q. iiij. qui peccat.
1 ☞ Appellare põt ad papã, ne delegatus procedat, is, qui ante
citationem nuntium misit ad papam.
2 Itineris arreptio hz vim appellationis.
3 Iurisdictionẽ ordinarij non impedit itineris arreptio.
1 AD hec. ¶ †Qui ante citationẽ, vel notitiã lite-
rarũ misit nũtium ad papam, appellare
2 põt, ne delegatus ꝓcedat: secus si post. h.d. ¶ †Not. ꝙ
itineris arreptio hz vim appellationis ante citationẽ,
3 ⁊ notitiam literarũ, non post. ¶ †Opp. j. e. vt debitus. Sol. Itine
ris arreptio non suspendit iurisdictionem ordinarij, vt ibi: sic de-
legati, vt hic. Sed dic vt ibi dicam. Et per hoc sit expedita glossa.
1 ☞ Appellationi interiecte ad papã, qui nõ detulit, mittitur ad
curiam cum literis ordinarij, vt ibi puniatur. nu. 3.
2 Appellatio extraiudicialis valet, per quam quis propter delicta
vocatur. nu. 5.
4 Infamem reddunt quem manifesta delicta.
6 Canonicus non appellat a correctione, nisi modus excedatur.
7 Appellationi ad curiam interiecte non deferens qua pena dãnet̃.
1 DE priore. ¶ †Qui nõ detulit appellationi in-
teriecte ad papã, cũ literis ordinarij
2 mittit̃ ad curiam. h.d. ⁊ nõ diuiditur. ¶ †Not. qđ valet
appellatio extraiudicialis, per quã ꝓpter delicta quis
3 vocat̃, ⁊ appellatur ad curiam. ¶ †Not. ij. qđ non deferens appel-
4 lationi iuste, punit̃, ⁊ transmittitur ad curiã vt puniatur. ¶ †No.
qđ manifesta delicta reddũt quẽ notabilẽ, id est, infamẽ. s. de offic.
5 lega. cũ olim. ¶ †Opp. ꝙ nõ fuit iusta cã appellãdi, q2 prior deli-
querit: q2 ex hoc priuate non grauat̃. j. e. vt debitus. Dic qđ forte
ꝑcipiebat canonico vt donationibus quas primo faciebat cõsan-
guineis, vel amicis, vel alias illicitis alienationibꝰ, cõsentiret, vel
qđ nemini ꝯcubinas, vel suos cõtractus illicitos reuelaret, sup q-
bus volebat canonicos adstringere iuramento: in quo sentiens se
grauatũ appellauit, vel ob cãm canonicus forte prior ad sedẽ apo-
stolicã appellauit, ꝓpter ꝗ prior motus appellationi nõ deferens
ipsum excõicauit, vel suspendit, vel in carcerẽ posuit: imo prout in
antiqua, fecit ipm vestibus vsq3 ad camisiã spoliari, ⁊ appellatiõi
renuntiare

renuntiare coegit: quia ad iniuriam apostolice sedis hoc fuit. ij. q.
vj. ad Romanum. & c. seq. ideo papa sic mandat, secundum Host.
6 ¶ † Opp. quod canonicus nõ appellet. s. eo. reprehensibilis. Sol.
7 Non appellat a correctione, nisi modum excedat vt hic. ¶ † Que-
rit gl de pena non deferentis appellationi legitime. Glo. dicit, & est
clara. Quidam dicũt hoc verum in ciuilibus: in criminalibus re-
mittunt ad principem digno supplicio puniendum. C. eod. a pro-
consulibus.

1 ☞ Appellatio religiosorum non defendit contra regulares cõ-
stitutiones.
2 Canonicum regularem infamatum de crimine cõpellit prelatus
ad cedendum.
3 Infamia quo casu habeat exitum plene probationis.
4 Capitula communia regularia habent iurisdictionem quo ad fa-
cultatem a prelatura absoluendi. 6.
5 Infamia sola delicti deponitur canonicus regularis.

1 Quia nos. ¶ † Contra cõstitutiones regula-
res appellatio religiosorũ non de-
2 fendit. h. d. ¶ † Not. argu. prelatum regularem de cri-
mine infamatum sola infamia delicti posse cõpelli ad
3 cedendu. ¶ † Not. casum, in quo infamia habet exitum plene pro-
4 bationis. ¶ † Not. qd capitula cõmunia regularia habent iuris-
dictionẽ etiam in prelato scz quo ad facultatem a prelatura absol-
5 uendi. ¶ † Opp. qd sola infamia delicti quis non sit deponendus,
vel cogendus ad cedendũ dignitati: primo suspendi debet. ij. q. v.
presbyter. & c. si mala. Solu. gl. secunda dicit q propter malam in-
famiam non cogitur cedere, qñ potest se purgare: sed si non potest
se purgare, indicta purgatione cedere compellitur. Vel secundum
Inno. dic speciale in regularibus, vt pro sola infamia possint re-
moneri. Hoc sentire videtur gl. fin. qd pro sola infamia compella-
tur cedere. Inn. dicit qd decre. hec loquitur secundũ consuetudinẽ
quorundam monasteriorum, secundum quã ex quo abbas reperit
inutilis, & publice infamatus, requiritur ab eo sigillum, & in com-
muni capitulo monitus compellitur cedere. Nõ obst. iura, que di-
cunt cessionem fieri debere in manibus superioris. de renun. ad-
monet. quia loquuntur in secularibus, & vbi nõ est talis consuetu-
do: hic in regularibus, & vbi est talis consuetudo. Non potest ergo
inferioribus dare consuetudo potestatem recipiendi cessionem in
regularibus. De secularibus habetur in illo c. admonet. & c. quod
in dubijs. Et dicit Host. sic seruari in generali Predicatorũ, Mi-
norum, Cisterciẽ. Cartusiẽ. & Templariorum, qui per electionẽ
factam ab illis, ad quos spectat, sine confirmatione administrant,
ex quo si in cessione illorũ concordant, diffinitores, vel maior pars,
tenetur cedere. Putat Host. quod in locis vbi est cõsuetudo hec,
superiori cedere nolenti nõ est violentia inferenda, sed adeũdus est
superior. ff. quod me. cã. extat. de priui. cred. l. creditores. & ipse su-
perior visa voluntate fratrum coget illum cedere, vel dabit illis
6 licentiã eligendi alium, nõ obstante illius appellatione. ¶ † Que-
ro de quo cõmuni capitulo loquat. Dic quod de illo, de quo de sta.
mo. in singulis. quod congregandũ est de triennio in triennium.
Dicit Host. qd hic fuit Alexander iij. vnde nõ videtur sensisse de
illa, que fuit Inn. item nec in capitulo prouinciali renuntiatio fa-
cta tenet. de renũ. admonet. & c. lecte. Vnde iure cõcludit hic Host.
qd vbi in cõmuni capitulo noluit cedere, de iure recurrendũ est ad
superiorem, qui stante causa predicta. & consuetudine predicta, de
qua dixi cõuentu super causa testificante, & cessionem petente, sine
alia probatione cogit illum cedere, non obstante aliqua appellatio-
ne, vt sequitur. Et dicit intellectum huius plus cõgruere iuri. Et
ex hoc concluditur quod sicut nõ defendit appellatio contra ius,
ita nec contra iustam, & laudabilem consuetudinem.
1 ☞ Appellanti statuere põt iudex a quo terminũ ad prosequendũ.
1 Ad aures. ¶ † Iudex a quo statuere põt ter-
minum etiam, ad prosequendum. &
lapsu eius cõpellitur appellans stare iudicio iudicis
a quo. h. d. ¶ Not. hic sepius repetitum, sed apertius
dicit hoc de delegato, ne dicatur quod superfluat.
1 ☞ Appellasse intelligit, qui se & sua apostolice subiectiõi submisit.
2 Appellatio admittitur aduersus molestationem extraiudicialẽ.
3 Attentatum post appellationem non est nullum, sed quod cõtra,
Appellatio non defendit, si appello', quia tu vis sine cã grauare.
4 Appellatione emissa nõ valet sentẽtia lata cũ cause cognitione. 6.
5 Snia sine cause cognitione, vel iuris ordine nõ seruato non valet.
7 Appellasse vbi quis censetur se submittens protectioni apostoli-
ce sedis an talis submissio procedat in iudicibus.
1 Ad audientiam. ¶ † Qui se, & sua apo-
stolice protectioni sub-
mittit, lz appellationis verbũ non exprimat, intelligit
appellasse. h. d. Prima narrat factũ. Scda dat iudicẽ,
2 ibi: lz aũt. ¶ † No. q aduersus molestationẽ extraiudicialẽ admit-
tit appellatio. ¶ No. q submissio protectiõi sedis aplice hz vim ap-
3 pellatiõis. ¶ † No. q attẽtatũ post applonẽ nõ est nullũ, sz opz qd
sit attẽtatũ cõ. Unde si appello, qz tu vis sine causa grauare, si gra-
4 uas cum causa, appellatio non defendit. ¶ † No. q snia lata cõtra
5 & post appellationẽ est nulla, nec eget nisi denũtiatione. ¶ † Opp.
q absq aliqua appellatione, vel protectione non valeat gestũ sine
cause cognitione. ij. q. vj. §. diffinitiua. Solu. Fatet Inn. & supplet
maxime: qz nunquam valet sententia iuris ordine non seruato. s.
6 ti. j. c. j. ¶ † Opp. ij. q etiam lata cum cause cognitione non valeat
post appellationem. de app. per tuas. & quia appellatione suspẽsa
est iurisdictio. Dicit Inn. qd decre. hec loquitur, qñ appellatio est
interposita extra iudiciũ: qz hec suspicio pdest: qñ appellatio, que
tñ vz qñ interponitur ab ordinario, q a tpe applonis cessare de-
bet vt nihil faciat cõ appellãtẽ sine cause cognitione: qd si fecit. non
tz: & sicut olim ante iudiciũ, & post põt appellari, ita & protectioni
submitti. Hoc tñ hz minus protectio, sm quosdã, qd nõ vz nisi gra-
uamen sequat: imo dũmõ a grauamine caueat, pcedere põt iudex.
Sed appellatio in totũ trãsfert cãm ad superiorẽ, sm quosdã. Nõ
plz hoc Inn. qui equiparat p oia protectionis submissionẽ, & appel-
lationẽ. vnde cõcludit qd sicut in applone, sic & in protectione cã ap-
pellãdi dz exprimi, & in scriptis porrigẽda est. Tu dic, si appellat
in iudicio, quo casu appellãdũ est a grauamine preterito, submissio, &
applo in nullo differũt: & si iudex a quo pcedat, ita qd ex pcedendi
materia reuocet grauamẽ, vz pcessus. j. e. cũ cessante. si pcedat sm
grauamẽ, nõ vz qd agit, si pter grauamẽ: si illud est cõnexũ graua-
mini, nõ vz: si separatũ est a grauamine, vz: vt. s. eo. super eo. & ibi
dixi. Si applo, vel submissio est extraiudicialis, siue a iudice, siue a
pte, tũc iustificat nunq, nec vz, nisi duob' intercedentib': qd inter-
ponat ex verisimilib' causis, & ex verisili grauamine, & q grauamẽ
postea subsequat. Vñ iusta est a tpe subsecuti grauaminis: vt hic, &
j. e. bone. & no. de elec. cũ a nobis. & dixi. s. e. cõsuluit. Ideo si pcedat
iudex, vel pars inferendo grauamẽ, non vz qd agit: si euitãdo gra
uamen, vz qd agit. Si ergo appellet ne pcedat, sine cause cognitio
ne, vbi põt cũ cause cognitione pcedere valebit pcessus qñ proce-
dat cũ cause cognitione: qz nõ venit cõ appellationẽ, vt hic: si proce
dit sine cause cognitione, nõ vz qd agitur, qz tũc grauat. Si appel
let ne pcedat, vbi nõ põt, nec cũ cause cognitione, nec sine, tũc quo-
cunq pcedẽdo nõ valeret pcessus. Remanet ergo differentia solũ
inter appellationem extraiudicialem, & iudicialem, & nõ inter ap-
pellationẽ & protectionẽ: & remanet in hoc, qz in iudiciali, vbi nõ pce
dit sm grauamen, sed aliter in connexo, nõ valet processus: qd sec'
esset in extraiudiciali: qz illa nõ iustificatur, nisi directo secuto gra-
uamine, pro quo appellatur. Et hic est veritas, quicquid inuoluat
hic Inn. qui videtur facere differẽtiam an appelletur a iudice, vel
a parte etiã extraiudicialiter, qui finaliter nullam concludit diffe-
rẽtiã. Et cũ hoc tẽperio debẽt intelligi no. hic per Inn. & s. de elec.
7 cũ nobis. & qd dixi. s. eo. consuluit. ¶ † Quero an submissio hec ha
beat vim appellationis in inferiore a papa. Dic qd sic, sm Host. j.
eo. dilectus. in prin. & facit qd no. j. eo. dilecti. ¶ Gl. iij. opp. qd non
eximat. j. de priui. ex parte. vbi per lrãs pape nõ eximitur. Dic, ibi
loquit de generali protectione, que nõ facit quẽ ex toto exemptum:
hic de protectione spãli in vna causa expressa, que obtinet vim appel
lationis, vel econuerso cõstabat subesse: hic erat dubiũ, & in dubio
nõ debẽt cognoscere, sm gl. Vel sm Host. per literas protectionis
gñ nõ eximit: qz hoc nõ intendit superior, p lrãs speciales subiecti
se subijcientis quis eximit: qz illa instar obtinet appellationis sũ
itineris arreptione, per q intẽdit appellare. ¶ Opp. quod etiam
cũ cause cognitione hic nõ potuerit procedere: quia hic appellans
pretẽderet se exẽptũ, nec cum cause cognitione poterat hic procede-
re, cũ non possit esse iudex in causa propria. C. ne quis in sua causa.
l. vna. So. Dic inquãtum litera sentit quod poterat cum cause co-
gnitione illius, qui poterat de causa cognoscere, vt delegatus pa-
pe: & sic exponit, cũ cause cognitione. s. a papa delegate: nam nõ po
terit cognoscere an iusta vel iniusta foret protectio, nec an haberet
iurisdictionẽ in ipsum. Dicit hic Io. An. qd male dicit hic canon
& gl. que non posset cognoscere an haberet iurisdictionem, nisi glo.
intelligat ex pcedẽdi causa. s. rõne iustitie protectionis: nam alias
posset. Et dicit hic intelligi per illa que dicentur. j. eo. solicitudinẽ.
in gl. sed quare. Tu dic quod gl. bene dixit: quia habuit respectum
quod hic pretendebat se, & ecclesiam exemptam, vt dixit precedens
gl. quo casu non potest procedere iudex, vel cognoscere an sua sit iu
risdictio, ex quo aliud commodum venit presumptiue applicandũ
exercitijs iurisdictionis: vt no. de censib. venerabili. de verb. signi.
ex parte. & dixi de rescri. super literis. vbi allego hanc glo. Ad hoc
qd not. de iudi. ceterum. & vide gl. de offi. deleg. si cõtra nomen. li. vi.
1 ☞ Iudex appellationis non remittit causam iudici a quo, nisi
partium consensu.
2 Appellatione interiecta potest remitti causa iudici ad quem sola
parte appellante consentiente.

1 **Exceptā.** ¶ † Causa non est ad iudicem a quo
remittenda, nisi de partium consen-
su. h. d. ¶ Not. summariū. ¶ Opp. quod remittatur:
de offic. ordi. ad reprimendam. de rescript. ab excōmu-
nicato. de senten. excō. per tuas. Sol. Non remittitur causa exami-
nanda, sed bene remittitur quis absoluendus, vt ibi: q̄r ex quo nō
2 potest grauari. ¶ † Opp. quod sola parte appellante cōsentiente
possit fieri hec remissio. j. eo. interposita. §. j. Glo. fatetur, ꝛ exponit
partes, id est, pars appellans. tamen ipse damnabitur in expēsis:
Idem Jo. And. ꝛ dicit quod ponitur singulare pro plurali. Ui-
de de priui. vt priuilegia. Ita dicit debere exponi, eo. tit. c. j. lib. vj.
ꝛ not. j. eo. vt debitus.

1 ☞ Delegatus pōt vt suspectus recusari si sit impetrantis con-
sanguineus.
2 Clausula Appellatione remota, non tollit appellationes nec re-
cusationes.
3 Iudex potest recusari, quia consanguineus.
4 Clausula Appellatione remota, nō comprehenditur remotio re-
cusationis.
5 Iudex consanguineus an indistincte possit recusari.
6 Iudicem an possim recusare mihi nunc delegatum, qui proprius
est mihi aduocatus.
7 Iudicem si nitar recusare proposita vna causa, quam non potui
probare, an mihi sufficiat probare aliam.
8 Iudicem an possim recusare ratione ingratitudinis.
9 Iudex suspectus si non recusetur, an debeat de causa cognoscere.
10 Iudex ratione cōsanguinitatis vsq; ad quem gradum possit re-
cusari.
11 Iudex an possit recusari, vbi est vtriq; consanguineus.
Testis non recusatur vbi est vtriq; consanguineus.
12 Aduocatus sicut nō potest esse iudex an ita prohibeat̄ esse assessor.

1 **Postremo.** ¶ † Delegatus datus etiā ap-
pellatione remota. recusari pōt;
si sit impetrantis cōsanguineus, vel eius in illa causa
fuerit aduocatus. h. d. Non diuiditur. ¶ † Nota quod
sicut clausula appellatione remota, non tollit appellationes ex cā
3 legitima, ꝛ iure expressa, ita nec recusationes. ¶ † Not. duas cau-
sas habiles ad recusandū consanguinitatem. Et pondera, q̄r lo-
quitur indistincte. Item quod fuerit in illa causa aduocatus. Ad
4 hoc. ff. de iurisdi. omn. iudic. l. pretor. ¶ † Not. secundū alios quod
ad remotionem appellationis non includitur remotio recusatio-
5 nis. de quo s. eo. super eo. ij. ¶ † Quero an indistincte consangui-
neus possit recusari in causa consanguinei? Dic quod talis posset
esse persona, quod non: puta si esset Cistercieñ. Uide in Spec. in ti.
j. §. superest, ver. quid si non est. De quo hic per Uin. An recusetur
consanguineus in causa ecclesie consanguinei. Hul. ꝛ Egid. quod
non, in Spec. tit. j. §. superest. ver. quid si prelatus: Jo. And. in ad-
di. in loco precalle. An possit recusari ab actore consanguineus rei
ab eo actore impetratus? Dicit Jo. And. qđ sic, si hoc probabili-
6 ter ignorabat. ¶ † Quero an ꝓpriū aduocatū possim recusare in
iudicem? Bona. quod sic, si ei reuelaui secreta cause mee. Glo. sentit
contrariū in c. dilectus. de testi. ꝛ ibi dixi. Uide Inn. de offic. ordi.
7 irrefragabili. ¶ † Quid si proposui vnam causam suspicionis, illā
probare non possum, an sufficiat probare aliā. Dic quod non suf-
ficit hodie. j. eo. cū speciali. lz hodie Dama. teneat hoc sufficere, p
l. scio. de app. ad hoc quod not. j. eo. cum causam. in gl. fi. ad hoc qđ
8 no. Hul. in Spec. de recusa. §. vlt. † Quid si nō est suspectus, sed in-
gratus, an possit recusari. Dic quod sic, in auc. de exhi. ꝛ intro. re.
9 §. sancimus. col. v. fm Uinc. † Quid si consanguineus non recuse-
tur, an possit esse iudex. Quinimo ꝛ pater in causa filij. iij. q. v. c. j. ꝛ
10 q. vij. §. tria. ꝛ §. filius. ¶ † Querit glo. vsq; ad quem gradū possit
consanguineus recusari. Gl. arguit quod vsq; ad septimum: quia
vsq; ad illū se extendit successio. Quod vsq; ad quartū, facit de cō-
sang. ꝛ affini. nō debet. Gl. residet qđ repellat̄ vsq; ad gradum vsq;
ad quē se extendit successio: cū semper hucusq; se ostendit affectio.
Et quia modica causa repellit. de offi. deleg. insinuante. Idē Host.
Jo. And. distinguit an sint de vna domo, vel stirpe masculina, vel
non, ꝛ secundum hoc arbitrentur arbitri; nam ꝛ origo eiusdē loci
quandoq; suspicionem inducit. vt lite non contesta. accedens. ij. ꝛ
experimur maxime in Tuscia quod vindicantur offense eorum, ꝛ
super eos, qui sunt de tali stirpe, etiam intra septimum gradum,
11 vt intra quintum non vindicaret̄ extra stirpem. ¶ † Quero quid
si iudex esset equaliter consanguineus vtriusq;. Dic quod nō re-
cusatur: quia par affectio, ꝛc. ff. de ritu nup. l. non solum. §. de vno.
Item remouetur iudex, si dominus est impetrantis. Et submittit
gloss. multas causas recusationis. Tanc. ponit hic regulam quod
omnes cause habiles ad remouendum procuratorem, sunt habi-
les ad recusandum iudicem, de quibus ff. de procur. ante litem. cū
sequentibus. ꝛ de procur. c. j. lib. vj. Idem dicit Spec. de omni cau-
sa habili ad recusandum arbitrum, in Specu. de deleg. §. superest.
ad finem. Uide aliam theoricam de appell. lib. vj. quia omnes cau-
se similes expressis in iure. Ad hoc j. eod. cum speciali. ꝛ quod ibi
not. Uide quod omnis causa concludens iudicem nimis fauora-
bilem parti, est habilis ad recusandum: vt lite non contesta. acce-
dens. ij. Item omnis causa concludens eum nimis diligere alterā
partem, vt dixi: ꝛ remisi in c. accedens. Item de omni causa, que
concludit aliquem alteram ex partibus non diligere: vt est tex. de
12 accu. inquisitionis. ad hoc gl. de offic. delega. cū super. ¶ † Quero
an sicut aduocatus non potest esse iudex, ita nec assessor. Glos. vlti.
dicit quod sic: ꝛ allegat. iura. ad hoc j. de testi. Romana. lib. vj. vbi
nec testis esse potest. de quo dixi de testi. cum a nobis.

1 ☞ Appellatio sequens non suspendit interdictum.
2 Appellatio an suspendat interdictum rerum temporalium.
3 Appellatio an suspendat suspensionem a beneficio, vel pontifica-
libus.
5 Appellatio an suspendat interdictū, si episcopus illud suspendat.

1 **Ad hec quoniam.** ¶ † Sententia in-
terdicti nō suspē-
ditur per appellationem subsequentem. h. d. Cōmu-
nis diuisio. Secunda ibi: Noueris. ¶ Not. quod sen-
tentie censure non suspenditur per appellationem subsecutam.
¶ Not. ij. quod sententia excommunicationis ꝛ interdicti regu-
lantur a pari. ¶ Nota argu. quod appellatio ante sententiam in-
terdicti, vel suspensionis, vel excommunicationis impedit inter-
2 dictum. ¶ † Quero de interdicto temporalium rerum, an suspen-
datur appellatione. Dic de hoc vt de sent. excō. is, cui lib. vj. in gl.
3 vltima. Per que decidunt̄ notata hic per Inn. ꝛ Host. ¶ † Que-
ro an appellatio suspendat suspensionem a beneficio, vel pontifi-
calibus, vel pallio. Inno. dicit quosdam dicere idem per hanc de-
cret. que loquitur indistincte. Alij dicunt cōtrarium. Dicit Host.
quod Inno. not. de sent. excō. c. j. lib. vj. quod taliter suspensus ce-
lebrans nō incurrit irregularitatem. Idem Hul. in Spec. tit. ij. §.
iuxta propositiōis. versi. qđ si episcopus. Quasi velit dicere Host.
quod si tunc differt in illo, ita ꝛ in isto, vt suspendatur per appella-
tionem. Quod satis placet, vt sequetur per regulam: ꝛ quia tales
sententie plus sunt iurisdictionis, ꝛ a iurisdictione pendent, quam
a potestate clauium. Nec obstat quod trahant secum executionem:
vt not. j. eod. pastoralis. Glo. colligit in princip. interdictum ꝛ ex-
communicationem parificari. ad hoc de senten. excom. is, cui. in fi.
eo. ti. statutū li. vj. Sunt autem similia in pluribus. Primo in eo,
quod dicitur in decret. Secundo in vtroq; exigitur monitio, nisi
quando interdictum ab officio, vel beneficio infligitur pro pena.
s. eo. reprehensibilis. Quod intelligit Host. quando interponitur
a canone, vt ibi dicitur. Secus si ab homine: q̄r precedit monitio.
de coha. cle. sicut, ꝛ c. si autem. Tertio, q̄r pro vtroq; quis incurrit
irregularitatem, ꝛ pro vtroq; eadem pena imponitur. de cle. excō.
mi. c. ij. ꝛ iij. Quarto, quia ab vtroq; quis absoluitur cū iuramen-
to. s. eo. qua fronte. de sent. excō. venerabili. ꝛ c. super eo. Quinto,
quia in vtroq; prestatur absolutio ad cautelam: vt in dicta decre.
venerabili. de excep. ad apostolice. Sexto, quia vtriusq; sententia
ligat, licet iniusta. xj. q. iij. snia. c. j. ꝛ ij. ꝛ c. si quis presbyter. Alias
quinq; similitudines, notat Host. de sent. excō. c. j. ꝛ hic remittit: in
alijs autem suspensionibus dicit Host. seruādum ordinem iuris:
alias non noceret. de resti. in integ. c. ij. Sed nec in alijs necessaria
sunt predicta: imo in eis illa sola seruāda sunt, que seruari debēt in
alijs interdictis, vel penis imponendis. Et capitula, que dicunt
illa necessaria, intelligi debēt in suspensionibus, que fiūt ab officio,
vel beneficio, vel officio tm̄, vel sacramentis. Hec vera dicit, vbi su-
spensio, vel interdictū ab officio fit pro contumacia: nam si pro pe-
na, frustra procederet monitio, cū in omnem casum sit securior su-
spensio. Et dicit qđ pro pena aliquādo imponitur suspēsio perpe-
tua l. d. dist. de his. de tēpo. ord. accedens. Quandoq; ad tēpus. j.
de accu. inquisitionis. Quādoq; interdicitur tantū ad missarū ce-
lebrationem. lvj. dist. nulla. Qñq; vsq; ad mortem suspendit̄ a sa-
cramentis. ij. q. j. multi. Qñq; a ptāte eligēdi, vel ordināndi. de elec.
cū in cunctis. de tempo. ordi. literas. l. dist. ex penitētibus. Quā-
doq; ab ingressu ecclesie, vel officio sacerdotali, de offi. delega. sane.
de senten. excō. sacro, de quo dic vt in clemen. cupientes. de penis.
4 ¶ † Opp. quod suspendatur sententia interdicti appellatione. j.
eod. preterea. ꝛ c. dilectus. Solu. dicit glo. si sententia est lata pure,
appellatio non suspendit: si lata est sub conditione, pendente cōdi-
5 tione appellatio suspendit, vt ibi. ¶ † Querit glo. an si episcopus
suspendat interdictū, ꝛ interim appellet, an appellatio suspendat.
Gl. reuocat in dubiū de duobus. Primum, quod presupponitur,
an possit episcopus suspendere interdictū. Et recitat primo vnā
opin. quod episcopus non possit suspendere interdictum. quin ex
toto

toto tollat, quasi non patiat suspensionem, vt hic. Hoc tenendo, si intendit suspendere, et nõ tollere, nõ tollit: nec suspendit: et cõsequẽter appellatio nõ suspenderet: quia ibi reperit interdictum, quod idem remanet, licet ad tempus suspensum. ff. de preca. l. sed et si manente. si tollere intendit, illud tollit, et consequenter põt appellari. Secunda est opin. qd episcopus possit illud suspendere: et mouentur per decret. cũ et plantare. §. j. de priuileg. et c. vt priuilegia. vt in ecclesia interdicta potest interdictum priuilegio suspendi quo ad quid, vt ibi possit declarari. et alleg. c. dilectis. j. eo. titu. Sed tenentes primam opi. respondent dupliciter ad c. vt priuilegia. et c. cum et plantare. Primo, quia licet ibi priuilegio detur licentia celebrandi. per hoc non suspenditur interdictũ: quia non sequitur, Ibi potest celebrari, ergo suspensis est interdictum: nam ecclesia interdicta potest predicari, et tamen remanet interdictum: vt in c. responso. de sen. exc. Secũdo respondet quod in c. vt priuilegia hoc fit ex cõcessione pape: non sequitur, ergo inferior hoc põt. Sup dubio, an suspendi possit. glo. quod de facto quo ad interdictum loci seruatur opin. quod suspendi possit. Nunquid autem tũc appellatio suspendet, dicetur. j. eod. dilectis. quo ad interdictum hominis gl. dicit quod Tanc. tenuit illud suspendi non posse: quia non potest eodem instanti esse in ecclesia, et extra ecclesiam. Opi. Vin. et Tanc. tenuit Inn. de consuetu. cũ inter. Quid velit gl. circa principalem questionẽ non apparet hic. Dic, si queritur an durante interdicto quis possit priuilegiare. Dic quod solus papa hoc potest. Si queritur an possit suspendi. Dic quod in sententia excõmunicationis nõ: quia illa non põt suspendi, quod omnino tollatur, cum non sit cõmunicandum excommunicato, donec fuerit secundum formam ecclesie absolutus. de sent. excõ. cum desideres. Si queritur an sententia interdicti possit suspendi: dic quod sic, si est interdictũ loci ab episcopo, qui tulit, id est, effectum sententie, sicut ex toto tollere potest. ff. de iudic. l. iudicium. vt dicunt primi: quia si põt quod est plus, potest quod est minus. Ideo interim appellari potest, vt dicunt secundi. Appellari enim potest a sententia suspensa, sicut a cõditionali. j. eo. preterea. et c. dilectus. sm Host. In interdicto hominis. gl. idem vt non possit suspendi. Idem doc. in d. c. vt priuilegia. vt ibi scribit Io. And. super gl. Sic ergo et hic: quia si penitet hominem, et satisfacit, relaxanda est sententia: alias non debet sacramentũ retractare. l. xxxi. dist. si qui sunt. et c. ministri. et c. oportet. Fallit, nisi subsit necessitas. de testi. veniens. ad fin. De legato an possit suspendere interdictum, remittit Spec. in tit. de lega. §. superest. versi. potest etiam legatus. Ad hoc no. Per que videtur quod interdictum in personam non possit, sed suspendere possit a se latum, ab alio non posset suspendere sine causa.

1 ☞ Iudex ad quem remittit causam iudici a quo si non constet a grauamine appellatum.
2 Ab appellatione ab interlocutoria iustificat grauamen, a diffinitiua iniustitia.
3 Appellans cogitur de appellatione iustificare, alias remittitur.
4 Appellans frustratorie non auditur, vt verus contumax.
5 Appellari licet possit ex causa legitima, est tamen in scriptis porrigenda.
6 Appellandi facultas per remissionem ad iudicẽ a quo nõ tollitur.
7 Appellatione frustratoria licet non possit adiri papa, vel eius delegatus, non tamen impeditur adiri via querele.
8 Appellationis a diffinitiua vel interlocutoria qualis sit.

1 Cum in ecclesia. ¶† Iudex appellationis remittit causam ad priorem iudicem, si non constat a grauamine,
vel iniusta sententia appellatũ. h. d. Primo narrat factum. Secũdo prouidet, ibi: vnde. ¶ Not. qd iure isto non admittebatur appellatio ad proximum superiorem, nisi ex causa legitima, vt propter grauamen, vel sententie diffinitiue iniustitiam.
2 ¶ Not. ij. quod ab appellatione ab interlocutoria iustificat grauamen, a diffinitiua iniustitia: et sic vna regulatur a grauamine,
3 altera ab iniustitia. ¶† Not. iij. effectum nõ iustificate appellationis: qz remittitur appellãs ad iudicem a quo, vt prosequatur, vel
4 pareat. ¶† No. iiij. qd frustratorie appellans, vt verus cõtumax, non audit appellans: et sic remissius prosequit causam appellatio-
5 ne remota. Vide cle. si aũt. de do. et cõta. ¶† Oppo. quod sufficiat appellare ex cã legitima. j. eo. c. j. et c. appellatio. Solu. In scriptis
6 est porrigenda, vt ibi: sed non legenda. ¶† Opp. qd non tollat facultas appellandi, licet remittat, ex quo nouiter grauatur: vt j. c. vt debitus. Sol. Non apponit in literis remissionis hec clausula: sed instruit archiepiscopus: vnde dz intelligi de friuola, sm Host. et Io. And. Vel intellige qñ appellatur ex causa manifeste friuola vt in cle. si autem. de do. et cõtu. Quid si negetur appellatũ, vel per appellationẽ deuolutum, vel cãm appellationis legitimã, an possit archiepiscopus inhibere. Dic vt j. eod. Romana. §. si vero. et §.
7 quod si. et §. sequẽti. lib. vj. ¶† Opp. qd possit adiri legatus absq; appellatione: vt in. c. j. de offi. dele. So. Potest adiri per viam appellationis, et in casibus, de quibus de offi. ordi. pastoralis. §. j. alias nõ. Nec obst. c. j. qz bene potest adiri per viam querele: sed hic adibatur per viam appellationis inutilis: et sic qd voluit etc. et in. c. cũ super. Idẽ in papa, qui per querelã aditur, et nõ per frustratoriam appellationem, sm Host. ¶ Opp. quod non remittatur, nisi consensu appellantis remittatur, quando est iustificata, vt ibi: vel pen-
8 denti dubio, sed sic ea non iustificata. ¶† Gl. colligit practicã appellationis a diffinitiua, et interlocutoria: et dicit effectum non iustificate appellatiõis. Scdm hoc ergo nõ admittebat applo frustratoria per iudicem, ad quem appellabatur, licet iudex a quo illã admitteret, nisi esset manifeste frustratoria. s. eo. peruenit. sm Goffr. Inn. dicit qd hec decre. presagiuit ius nouum: vel hic in inferiori a papa, illa quando appellabatur ad papam. ij. q. vj. ad Romana.

1 ☞ Appellare non impedit ex grauamine de presenti licet alias appellauerit nec est prosecutus, redieritq; ad iudicem primũ. nu. 3.
2 Appellationis contumacia purgatur, si illi tacite renuntietur.
4 Appellare licet in eadem causa pluries, propter diuersa grauamina. nu. 7. et 11.
5 Appellatio eximit appellantem a iurisdictione iudicis a quo.
6 Clausula, qd delegatus libere procedat, nõ excludit morationem iuris.
8 Appellationi renuntiare videtur, qui testes producit.
9 Appellationem deserens an audiatur postea appellans.
10 Appellans ad papam in beneficiali intimata appellatione appellato an possit appellare, si appellato prosequente contra eũ appellantem sententietur.

1 Directe. ¶† Si appellans, q in termino nõ est psecut', redit ad primũ iudicẽ, si iterũ ab eo grauetur poterit appellare. Cõis diuisio. Scda
2 ibi respõdem'. ¶† No. qd cõtumacia ex nõ psecutione
3 appellationis purgatur, si illi tacite aut expresse renũtiet. ¶† No. secũdo qd cõtumacia in nõ prosequenda appellatione nõ excludit facultatẽ appellãdi, vbi appellans illa deserta, cõtumaciã purgando causam reassumit, et si iterato grauet, nõ obstãte cõtumacia poterit appellare. Potest aliter colligi, quod deserens appellationẽ tanq̃ nõ verus, et manifestus cõtumax. audit appellans. De friuo-
4 le appellante habetur in cle. j. de do. et contu. ¶† No. quod in eadẽ
5 causa, et maxime a diuerso grauamine licet appellare. ¶† No. ij. qd appellatio eximit appellantem a iurisdictione iudicis a quo: et sic videtur qd extinguat iurisdictionẽ. dicam. j. c. pastoralis. ¶ No. q eius oppositũ est odiosum, cuius oppositũ est fauorabile: et inquantũ quis tendit ad dissolutionẽ matrimonij, dicit intẽdere odium:
6 inquantum intendit vinculũ, dicitur intendere fauorem. ¶† Not. de significatu verbi Libere quia nõ excludit morationem iuris, et debite iustitie, nec appellationem ex causa legitima interiectam. ¶ Opp. qd frustratorie renuntiauerit, ex quo appellatio deserta erat. So. Dicit Gof. qd ex superabundanti renuntiauit: sed forte
7 hoc fecit vt clarius pateret de purgatione contumacie. ¶† Opp. qd imo vltra secundo hic licuerit appellare: vt. j. eo. dilecte. quia lz a diuerso grauamine pluries appellare. Sol. Hec auctoritas fuit superficialiter inducta, secundum Vin. vel respicit factum, vel nõ
8 excludit vlteriorem. ¶† Quero qualiter renuntiauerit. Glo. dicit
9 qd ipso facto testes producendo. de offi. deleg. gratum. ¶† Quero de quo Lateranẽ. concilio loquitur. Gl. quod de decre. reprehensibilis. et c. sepe. Vel dic qd fortius faciebat. s. eo. personas. et c. cum sit. que iura obuiant decisioni, que ponitur hic: quia deserẽs appellationem, postea non auditur appellans. Quidam dicunt speciale hoc in matrimonio: quia sententia non transit in rem iudicatam: sed certe transit quo ad cõmodũ deuoluendi: vt no. gl. de offi. ordi. ad reprimendam. et de frig. fraternitatis. Vel secundo deserẽs appellationem nõ auditur appellans, iterando eandẽ appellationẽ, et ex eadẽ causa, quam deseruit: sed ex noua iterato appellando bene auditur, vt hic, sm Host. Vel tertio, sm Inno. licet per contumaciam, vel negligentiam deserta sit appellatio ex temporis lapsu, tamen a sentẽtia, vel grauamine adhuc possit appellari. Et dicit qd cum hodie liceat aliter appellare, non putat illam decr. personas. aliquid statuere circa non prosequentem. Per hoc non soluitur contrarium. Ideo Ioan. And. tenet hic, secundum Io. gl. et Vin. quod si deserens appellationem reassumit causam coram iudice a quo, et sic purget contumaciam, maxime renuntiando appellationi, poterit, si nouiter grauatur, appellare: quia nec contumax. Si autem deserat appellationem, et duret contumax, quia nec compareret coram iudice a quo, non auditur, si iterato velit appellare. ij. q. vj. §. diffinitiua. ver. sunt quorum. Et hoc placet Io. And. Tu dic cõcludẽdo, si appellans intendit deserta applõne innouari eandẽ appellationem, siue ab interlocutoria, siue a diffinitiua non potest:

quia lapsum est tempus etiam appellandi secundũ primam solu.
Si velit appellare ab alia interlocutoria, vel diffinitiua, si appel-
lat a secunda pendente appellatione super prima, ita qd appella-
tio ⁊ grauamen precesserunt desertionem, ⁊ tenet appellatio: q; ex
quo non constabat ipsum frustratorie appellasse, ex desertione nõ
constat ipsum pro tunc fuisse verum contumacem: ⁊ sic appellatio
tenuit: ⁊ cõsequenter hodie prosequi non põt. Ad hoc de sent. exc.
licet. lib. vi. ⁊ hoc gl. in cle. si ante. de do. ⁊ contu. in verbo, manifeste.
versic. item valet. Si autem grauamen secundum sit illatum pen-
dente appellatione, ⁊ postea deserta est appellatio, ⁊ illa deserta
appellauit, est magis dubium: q; tunc apparet de vera contuma-
cia. Ideo puto quod non auditur appellans: videtur enim pro-
testari se non velle comparere: ⁊ ex quo nõ prosequitur, hodie ve-
rus cõtumax detegitur. Si autem grauamen secundum, ⁊ appel-
latio secuta est desertionem, si reassumpsit causam, ⁊ renũtiauit ta-
cite vel expresse, ⁊ idẽ si non renuntiauit, dummodo assumpsit cau-
sam, contumaciam purgauit, ⁊ consequenter nõ est contumax, au-
ditur appellans. de re iudi. causam. ⁊ hic si persistit in cõtumacia.
Jo. And. tenet quod repellitur ab appellando vt verus cõtumax:
hoc planum, si est citatus post desertam appellationem: quia tunc
durat in prima contumacia. Sed si non est citatus, puto quod de-
serat appellationem, renuntiando expresse, vel tacite per actum a
se gestum contrarium, vt litigando coram iudice a quo: quia tunc
non videtur protestari se velle durare in contumacia, ex quo renũ-
tiauit ei, quod est causa protestationis: quod tunc nisi nouiter ci-
tetur, ⁊ verus contumax constituatur, poterit appellare. de dolo, ⁊
contuma. cum, qui lib. vi. ⁊ quod ibi not. glo. Si non renuntiat ex-
presse appellationi, sed ex temporis lapsu deserit, adhuc est dubiũ:
quia cum cessat appellatio, que est causa, a qua surgit protestatio
de non comparendo, non videtur contumax verus: ⁊ sic potest ap-
pellare. Ad hoc de dolo, cum dilecti. Puto opi. Jo. And. veram:
quia ex quo deserta appellatione non venit ad illam purgandam,
continuare censetur in prima opinione. Ad hoc text. de do. ⁊ con-
tuma. cum, qui lib. vi. qui dat modum purgandi per expressam re-
nuntiationem. Non sufficit ergo tacita. Et hoc tenet Jo. And. in
dicto cap. cum, qui. ⁊ hec manifesta est, quia per protestationem iu-
dicialem. Non obstat c. cum dilecti. quia ibi citatur ad cautelam.
Vel ibi processus fit coram iudice ad quem, coram quo nõ videtur
contumax ad illum appellando, ⁊ nõ prosequendo: q; non videtur
protestari de non comparendo. Hec procedunt quando grauatur
a iudice a quo appellatione deserta: sed si appellat a iudice a quo,
in casu vbi frustratorie appellauerit, si quidem appellatione pen-
dente grauatur, distinguitur in clem. si ante. de dolo, ⁊ contu. quia
non auditur vbi appellatio fuerit manifeste frustratoria: ⁊ audi-
tur, vbi non fuit manifeste frustratoria, si finita est appellatio, ⁊ iu-
dicatum eum frustratorie appellasse: si quidem perdurat in cõtu-
macia, adhuc appellare non poterit. Et sic intelligo gl. in clemen.
si autem. in verbo, manifeste. circa princip. vel vbi iam pronuntia-
tum erat, ⁊c. Sed si post pronuntiationem super frustratoria ap-
pellatione prosecutus est coram iudice, a quo appellauit, nõ video
quin purgata sit cõtumacia, ⁊ quin possit appellare, si postea gra-
10 uetur: vt hic. † Nunquid autem appellans ad papam in benefi-
ciali, intimata appellatione appellato secundum formam clemen.
causam. possit appellare, si appellato prosequente contra eum ap-
pellantem sententietur. Dicunt domini de Rota quod non, sua
conclusio. cccl xxvi. quia verus est contumax citatus per edictum,
⁊ certissimus de facto, ⁊ appellatione. de appellat. sepe. ⁊ dicta cle-
men. causam. Sed de hoc dic vt in dicta clementi. causam. in ver-
11 bo, tempus. ¶ † Oppo. glo. quod liceat pluries appellare. ij. q. vi.
omnes. ⁊ c. ad Romanam. Solu. Dic quod a diffinitiua potest
bis appellari, ⁊ non pluries: ab interlocutoria, ⁊ eodem grauami-
ne, item a diuersis potest quis appellare toties, quoties graua-
tur. Inquantum glo. dicit quod ab eodem grauamine bis potest
appellare, intellige ab eadem persona: nam a diuersis posset qui-
libet bis. Si enim lata esset sententia cõtra me, ⁊ bis appellassem,
tertiam sententiam obtineo contra te, adhuc poteris bis appella-
re, secundum Hostien. de quo in Specu. de appellatio. §. quoties.
per totum §.

1 ☞ Appellatio quando suspendit sententiam latam sub condi-
tione. 14.
2 Sententia censure potest ferri sub conditione positiua.
3 Sententia excommunicationis potest promulgari sub spe future
contumacie. 9. 12.
4 Sententia excommunicationis quibus verbis promulgetur.
nu. 8. 10.
5 Conditio resolutiua in sententijs reddit retro dispositionem con-
ditionalem.
Dictio, nisi, in sententijs equipollet isti, si non. 13.
6 Appellatio sententie conditionalis censure effectum suspensum
porrigit ad euentum appellationis. 14.
7 Verbo Videtur, quandoq; consultationibus satisfit.
11 Sententia excommunicationis alternatiue prolata an valeat.
12 Conditio de preterito non suspendit sententiam excommunica-
tionis.
15 Sententia excommunicationis lata sub conditione, quid opere-
tur. 16.
17 Penam an quis incurrat, promissa non implens intra terminum
impeditus.
18 Electio an valeat, vbi quis excommunicatur, si appellauerit, vel
elegerit. ⁊c.
19 Soluere vel satisfacere quando quis dicatur.
20 Sententia sub conditione an teneat vt suspendi possit.
21 Conditio retrotrahitur perinde, ac si ab initio extitisset.
22 Appellare a quibus sententijs licet medio tempore.
23 Sententia, qua quis condemnatur ad soluendum, si pendente
tempore efficitur de alio foro, an liget condemnatum.

1 PReterea requisiti. ¶ † Sententia excommunica-
tionis, suspensionis, vel interdicti lata sub conditio-
ne, suspenditur, si ante conditionem fuit appellatum,
hoc dicit. Communis diuisio. Consultatio, ⁊ responsio. Secunda
ibi: videtur. Facit tria. Primo ponit formam triplicis sententie.
Secunda ibi: ille. factum ⁊ omissum per illum, in quem lata fuit.
2 Tertio firmat questionem ex his, ibi: videtur. ¶ † Nota primo
quod sententie censure possunt ferri sub conditione positiua, ⁊ sic
3 valent, licet promulgari non debeant. ij. q. vi. biduum. ¶ † Nota
secundo quod excommunicationis sententia potest promulgari
sub spe future contumacie, ⁊ assumpta causa de futuro: vt in cap.
4 Romana. §. caueant. de sentent. excommunicat. libro. vi. ¶ † Not.
quod per hec verba Noueris te excommunicatum, nisi sic feceris:
5 promulgatur excommunicationis sententia. ¶ † Nota quarto
quod in sententijs conditio resolutiua retro reddit dispositionem
conditionalem: ⁊ sic potius adaptatur in hoc vltimis voluntati-
bus, quam contractibus, non autem reddit ipsam puram resoluen-
dam in conditionis euentu. Et sic dictio Nisi, in sententijs equi-
pollet isti, si non: licet secus in contractibus. ff. de in diem addic. l.
secunda. de quo per gloss. in. l. obligationum. §. placet. ff. de actio. ⁊
obligat. Et not. quod conditio in iudicijs impedit diei cessionem.
de quo de rescript. ab excommunicato. de offic. delegat. pruden-
6 tiam. per Innocen. de offic. delega. cum in plures. ¶ † Nota quod
appellatio pendente suspensione sententie conditionalis censure,
illius effectum suspensum prorogat ad euentum appellationis,
licet non suspendat per appellationem effectus sententie pure.
¶ Nota quod sententie censure non tractabuntur appellatione
7 pendente ex conditionis euentu, vt retro fingatur. ¶ † Not. quod
quandoq; consultationibus satisfit per verbum Videtur. Ad idẽ
de senten. excommu. perpendimus. ⁊ c. vniuersitatis. ⁊ c. veniens.
Quandoq; per verbum, dicimus. eo. titu. cum voluntate. §. fin. ⁊ c.
si quem. Quandoque per verbum, dubitamus. eo. tit. significauit.
Vel non est dubium. eo. tit. si concubine. ⁊ per verbum Credimus.
eod. titu. nuper. Quandoque per verbum Volumus. eo. tit. signi-
ficauit. Quandoq; per verbum Statuimus, vel Indulgemus. eo.
titu. a nobis. ij. secundum Joan. Hoc plus laboriosum est, quam
vtile. De hoc verbo potest videri de iudi. c. j. ⁊ de his non occurrit
8 ratio, quare sic non sit. Vide de resti. spolia. item cũ qui. ¶ † Opp.
quod per hec verba, Noueris te excommunicatum: non promul-
getur excommunicationis sententia: quia hec verba sunt plus in-
timantia excommunicationis sententiam, ⁊ declarantia quam in-
ducentia. de rei ven. l. ex diuerso. ⁊. eod. reprehensibilis. in princip.
Hul. Na. fatetur contrarium, maxime quando hec verba proferun-
tur per scripturam: vt quia literas dirigit, ⁊ dicit, Excõmunica-
tum te cognoscas, nisi tale quid feceris, nisi episcopus literas le-
gerit, vel excommunicationem ore protulerit. De hoc de sentent.
ex peri. reci. l. j. de sentent. excom. c. j. lib. vi. ⁊ ⁊. eod. reprehensibilis,
in princip. Hostien. dicit non esse differentiam an iudex dicat Ex-
communico, vel precipio sub excommunicationis pena, quam in-
curras, vel te habeas, geras, vel repute pro excommunicato, te
excommunicatum cognoscas, vt hic, ⁊ de testi. eo. c. fi. Gof. contra
propter odium excommunicationis, qui dicit subaudiendum ad
hanc decret. excommunico, ⁊ te excommunicatum, ⁊c. nisi satisfe-
ceris. Glo. tenet primum. de senten. excom. c. pe. De hoc per Host.
in Summa. de sentẽ. excom. §. qualiter. in prin. ⁊ cõcludit ibi quod
inducit excommunicationem, si appareat de mente: ⁊ quod in du-
bio quis debet potius excommunicatum se reputare, quam non.
Puto qd si hec verba a iure proferantur, q; ius semper loquitur,
⁊ causa subest habilis, ⁊ promulgetur excõmunicatio. de sol. u. si quo-
randã. de immu. ecc. nõ minus. Si proferantur ab homine, ⁊ pr... pre-
sente, ⁊ in apparatu ad sniam, hec verba inducunt excõicationem
q; satis

qr satis certificat mentem excōmunicandi, si per literas hoc inti-
mat. Opi. Hosr. hic tangit Spec. nihil approbās in ti. de cita. §. iā
de citatione. versi. quid si iudex. in penul. col. Puto qđ, ex quo assu-
mit cām inhabilem, scz contumaciam, q̄ꝑ in absentia, qđ inducit
excōmunicatio: qr non solum ad intimandum, sed ad promulgan-
dum verba dirigit. Secus si verba essent simpliciter notificato-
ria: vt, noscas qđ tali die te excōmunicamus. Vide similē questio-
9 nem de iudi. c. j. ¶ † Opp. qđ occasione de futuro non debeat pro-
mulgari sententia. de sent. excom. Romana. §. caueant. Dic quod
promulgari nō debet, nisi aliqua culpa precesserit de preterito: la-
ta tamen tenet. Ad hoc quod no. gl. in cle. dispendiosam, in verbo,
premoniti de iudi. ideo recte facit si condemnet ad aliquid certū, ⁊
si nō soluat, excommunicet, ex quo est statutus terminus, ⁊ lapsus.
10 ¶ † Opp. quod sententia vt incerta hec nō valeat, Noueris te ex-
communicatum, vel suspensum. C. de sent. que si. cer. quan. l. j. So.
Non est hec alternatiua hominis ibi, vel suspensum: sed iuris, ⁊ in-
11 terrogantis. Simile de offi. dele. cū contingat. in prin. † Nūquid
autem valeat excommunicationis sententia alternatiua: vide qđ
12 not. de cle. excō. mi. c. latores. de quo dic vt ibi. ¶ † Opp. quod cō-
ditio non semper suspendat. Insti. de verbo. obli. §. conditionalis.
Si conditio est de preterito, vt si furtum fecisti: non suspendit. Si
de futuro, suspendit. Ad hoc quod no. ij. q. vj. biduum. ⁊ de condi.
13 appo. c. fi. ¶ † Opp. quod dictio, Nisi, non faciat conditionem, sed
puram reliquit, resoluendam in conditionis euentum: vt l. ij. ff. de
in di. addic. ff. de actio. ⁊ oblig. l. obligationum. §. j. Si promitto ti-
bi decē, nisi Titius sit factus cōsul: obligatio est pura, licet veniat
resoluenda, Titio postea facto consule. Sol. In vltimis volunta-
tibus reddit dispositionem conditionalem, in cōtractibus nō, sed
resoluit. Sententie ⁊ iudicia in hoc equiparantur contractibus,
ideo in ipsis idem importat dictio, Nisi, quod importat hic, si non,
secundū Io. And. hic, ⁊ de sent. excō. quicūq. li. vj. ad hoc ff. de act.
⁊ ob. l. obligationum. §. conditio. de ma. testa. l. Stichū. alias ponit
pro si. xxviij. di. sedulo. de testi. c. pe. Et sic iudicia regulantur se-
cundū leges loquentes de vltimis voluntatibus, ⁊ non sm leges
loquentes de contractibus. de quo per Bar. in l. conditio. de verb.
14 oblig. ff. ¶ † Quero, supposita opi. qđ intra tempus possit appel-
lari indifferenter quo ad suspensa est sententia, nunq̄ appellatio
suspendit excōmunicationem, ⁊ annexum preceptum de soluendo,
vt sicut releuatur ab excōmunicatione, sic releuetur a necessitate
soluendi decē, vbi excōmunicatus est, si non soluerit decem. Inno.
dicit quod releuatur ab vtroq̄: qr vel totum est vnum mandatū: ⁊
appellatio totum suspendit: vel sunt plura, ⁊ excōicatio est princi-
pale, ⁊ solutio accessoria. Suspenso ergo principali, vel sublato, ⁊
accessoriū. de constitu. translato. Secus dicit, si sunt duo principa-
lia eque: vt qr condemnet pure ad soluendū decem, ⁊ excōmunicet
si nō soluerit intra mensem: qr tunc oportet qđ appellauerit intra
decē, dies a tempore prime sententie, vt illā suspendat, vel trāsisset
in rem iudicatā, adeo qđ si appellaret post decē dies, suspenderet
bene excōicatio, sed nō sententia condemnatoria ad decē qr transi-
uisset in rem iudicatā. c. quod ad cōsultationem. Ad hoc, quia hec
sunt duo mandata diuersa. Suspenso ergo vno alterū non suspē-
ditur. de testa. Raynutius. sm Inno. ⁊ Host. Idem puto si prece-
ptum fiat purum de soluendo, ⁊ postea si nō soluerit intra mēsem,
excommunicetur: quia vt suspendatur preceptum, oportet qđ ap-
pelletur ante decem dies. Ad quod no. de re iudi. cōsanguinei. vbi
not. qđ sententie censure quo ad partem interesse transeunt in rem
iudicatā, scz inquantum habent purū preceptū, vel sniam annexā,
vt hic declarat. Non obst. si dicat appellationē nō suspendere etiā
excōicationē: qr supposito qđ sententia, vel preceptū transiuerit in
rem iudicatā, nō pōt appellatio respectu excōicationis fore iusta:
⁊ sic appellatio vt illegitima, vt sine iusta cā, nō suspendet. j. eo. in-
terposita. qr lz teneat condēnatio, grauari pōt in executione, vt qr
sine cā sit intra tempus iuris, vel simili: ⁊ lz iustificetur snia: impe-
dit executio. Ad hoc l. si enim exceptione. §. qđ si. ff. qđ me. cau. ⁊ qđ
15 ibi no. Simile no. j. eo. sepe. sm Io. And. ¶ † Quero, lata sentētia
excōicationis, si nō soluerit intra mensem tali, talis prorogat ter-
minū, an incurrat excōicationem si non soluat, nec appellet in ter-
mino statuto. Dic, si soluat in termino prorogato, non est excōica-
tus, quia non est contumax. xj. q. iij. nemo, ⁊ c. certum. Sed si adue-
niente termino prorogationis nō soluat, incurrit excōmunicatio-
nem. ff. de precar. sed si manente. quia videt terminus prorogatus
cum omnibus appendiciis, ⁊ accidentibus: ⁊ bene possunt partes
prorogare terminū in fauorem suū assignatum a iudice. ff. si quis
cau. l. ij. §. rūso. ff. de arbi. l. Celsus. de offic. delega. de causis. de do. ⁊
contuma. cū dilecti. sm Inno. recitat alios dicere quod nō remit-
tatur excommunicatio, nisi ⁊ iudex proroget. de reg. iur. c. j. Hanc
opi. tenent Inno. pro tutori, ⁊ Host. ideo sequendam. de homicid.
ad audientiam. ad hoc ff. de arbit. si cum dies. §. responso. ⁊ l. non ex
omnibus. §. primo. Non obstat quod terminus prorogatus videt
cum appenditiis, ⁊ accidentiis: quia illud verum quo ad illa, que

pendent a potestate partium, vt quo ad penā promissam, non quo
ad pēdētia a potestate tertij, sicut quo ad fideiussores, ⁊ quo ad alie-
narū rerū obligationes: qr nō prorogant, nisi fideiussores, idē, ⁊ dñi.
quorū res sunt, cōsentiant. ff. de arbi. l. Labeo. §. scđo, pe. ⁊ si. ff. loc.
itē querit. §. qui impleto. C. loc. l. si cū Hermes. ⁊ l. leges. sm Host.
Idē Bar. ⁊ Io. Mo. de sent. excō. quicunq̄. lib. vj. de quo. de fideius.
cū, qui. in si. eo. ti. c. iij. Ante factū tenenda est hec opinio: post factū
puto primā verā de iure: qr ex quo est excōicatus ad cōmodū par-
tis, subintelligit conditio, si pars voluerit. de iureiu. quēadmodū.
⁊ leges allegate per Host. loquunt qn in prorogatione tangit p̄iudi-
cium tertij: vt qr prorogat arbitriū, qđ est onus in arbitro, sed nul-
lum onus est iudici, si nō soluat ad terminū parte nolente. Si enī,
vt dicit hic Inn. vocaret sibi satisfactū, lz nō soluisset, non esset ex-
communicatus, vt dicit gl. ⁊ p iura que alleg. ad hoc tex. j. de spon.
p̄terea. si excommunicet quis, si nō soluat intra. xx. dies, an soluen-
do. xx. die satisfaciat. Dicit qđ sic: qr illa dies includitur, etiā si di-
xerit, si non soluerit ante. xx. dies: qr intelligitur de finitio. Ad hoc
qđ no. gl. ij. q. vj. biduum. in gl. videtur. ⁊ eadem. q. anteriorū. in gl.
sed nunquid. ¶ Quero quid si excōmunicatio promulgetur, si nō
solueris intra mensem, ex nunc noueris te excommunicatū: an pre-
textu appellationis releuaretur a sententia. Quidam quod non.
Inn. Host. ⁊ Abb. contra, non faciendo differentiam an dicat, ex
nunc, an ex tunc: quia vtroq̄ casu suspenditur appellatio: qr sem-
per trahitur ad diem conditionis. ad quod de voto. licet. ad finem.
⁊ probatur de conces. preben. c. vno. in cle. Item quia dato quod a
iudice posset retro trahi, hic habuit obiectum medium pendente
suspensione ante euentum conditionis interrumpēs primum ex-
tremum, scilicet appellationem. ad quod. ff. de contrahen. empti. l.
16 quod si pendente. ¶ † Quero qualiter probetur, quem nō soluisse,
vt incurrat sic excommunicationem, vel concludatur excommuni-
catus. Quidam dicunt quod cum hec sit negatiua, ⁊ aliter impro-
babilis, non habet dicens excommunicatum probare solutionem
nō factam, sed satis est quod appareat sentētia, ⁊ termini lapsus,
vt appareat excommunicatio, nisi in cōtrarium probetur solutio,
vel appellatio. Sed de hoc dic vt plene no. Io. And. post Inn. de
accu. super his. ⁊ vide Bart. ff. de solutio. l. hoc iure. ⁊ Inno. de cle.
17 excom. mi. proposuit. ¶ † Quero quid si excommunicatus impe-
ditus iusta causa quare non soluerit intra mensem, an sit excōmu-
nicatus. Dic vt plene no. in c. P. ⁊ G. de offi. deleg. ⁊ per gl. de te-
sti. cog. peruenit. ⁊ ibi concor. de excommunicato si non soluerit, an
si non soluit condemnato, cuius bona sunt publicata. vide doct. de
censi. c. peruenit. de excommunicato vel iurante soluere, an debeat
soluere excommunicato. dixi de dolo. veritatis. de sen. excom. si ve-
18 re. ⁊ c. inter ceteras. ¶ † Quero, excommunicatur quis si appella-
uerit, vel elegerit, appellat, vel eligit, ⁊ anteq̄ eligat, appellat, an
appellatio suspendat, ⁊ an valeat electio. Dubiū pendet in isto, an
vt detur vinculum, expectetur finis appellationis, vel electionis,
vel sic appellatio, vel electio censeatur precessisse, vel precedere de-
beat, ⁊ valebit appellatio vel electio, an eo quod se parat ad appel-
lādū, vel eligēdū vinculū iniiciat, ⁊ sic p̄cedat snia, ⁊ appellatio non
suspendet, ⁊ non valebit electio. Opiniones sunt. Vna est qđ ap-
pellatio ⁊ electio censeantur precedere, ⁊ sic vtrunq̄ valeat, ⁊ appel-
latio suspēdat. Probāt, qr oportet ad purificationem dispositio-
nis conditionalis, ⁊ penalis vt cōditio impleatur in iuris effectu, ⁊
non sufficit quod facto. C. si man. ita fuit alie. l. fi. Si teneretur op-
positū, electio esset nulla, vt facta post appellationē: quod nō est di-
cendum. Cōtrarium determinant alij, quod excommunicatio pre-
cedere censeatur appellationem, ⁊ electionem: ⁊ sic appellatio non
suspendat, ⁊ electio non teneat. Mouentur, quia hic in momento
concurrunt saltem electio, appellatio, ⁊ excommunicatio: gladius
autē domini scz excommunicatio penetrabilior est, quā flatus ho-
minis: cēset ergo precessisse. Secundo excommunicatio non funda-
tur super electione, aut appellatione, sed inobedientia aut contu-
macia in actu appellandi, ⁊ eligendi cōtra preceptū superioris: sed
ante actum exterioris electionis, ⁊ appellationis precedit actus de-
liberatiuus eligendi, vel appellādi iam animo firmatus: dat ergo
ante actum animi rebellio, ⁊ inobedientia: ⁊ sic est causa, sub qua
fundatur excōicatio, antequam detur actus exterior appellandi,
vel excommunicandi: ⁊ consequenter datur excōicatio. Et per hoc
cessat quod obiici posset, excommunicationem tūc fore sine causa,
si nō est expletus actus electionis, vel appellationis finitus. Et sic non
obstat de sen. exc. sacro. Tertio, qr excōicatio promulgatur ex con-
tumacia de futuro, ⁊ nō de preterito: ligat igitur inquantum con-
tumacia est in fieri, vel preparata, non prout est in perfecto esse: nā
iniusta esset excommunicatio, si quis pro electione preterita excō-
municaret. de sen. excō. Romana. §. caueāt. no. de sen. excom. a no-
bis. de consti. vt animarum. §. j. maxime hoc foret iniustum moni-
tione noua non precedente, sm Inn. ⁊ hoc tenet ipse, ⁊ Host. ⁊ Io.
And. reiecta distinctione, quā quidā dicunt, an excōmunicauit, si
nō elegerit, vel appellauerit, vel si appellet, vel eligat: vt primo casu

sit valida:scdo nõ suspendat,⁊ ele-
appellatio suspendat,⁊ electio sit valida:scdo nõ suspendat,⁊ ele-
ctio sit inualida. Pro quibus facit qd̃ preteritũ rem perfectã exi-
git,⁊ cõsummatam:vt l.ij.§.j.ff.qd̃ quisq̃ iuris.non sic futurũ vel
presens,vel preteritum imperfectũ. Ad quod.l.centesimis.§.fi.de
verb.oblig.⁊ l.si stipulatus fuero.q² ex rationibus p̃dictis ipsi op-
positum cõcludunt,distinctione reiecta. Non obstat quod ̄fm hoc
facti implementum habebit de facto,⁊ nõ de iure cõmittere penã,
contra dictã l.fin.quia illud procedit in penis tẽporalibus,exosis,
⁊ restringẽdis:vt in regula,in penis hic in medicinalibus,⁊ fauo-
rabilibus,⁊ anime periculosis. Item hic precedit valida,⁊ efficax
contumacia,quam põderat excommunicatio,⁊ super qua fundat.
De quo remittit Jo.And.ad Summã Host.de re iudi.§.qualis.
sub illo §.p totũ. Tu dic de mente excõicantis qd̃ noluerit vincu-
lum precedere appellationẽ,vel electionem:seruãda est mens. Idẽ
si cõstat quod noluerit sequi:q² tales sententie multũ regulantur a
mente sentẽtiantis:ideo si voluit qd̃ precedat appellatio,⁊ nõ sus-
pendit,electio est nulla:si velit qd̃ sequatur appellatio,⁊ suspen-
dit,electio est nulla. Si est dubiũ,si excõmunicat,inquantũ se ppa-
ret ad eligendũ,vel inquantũ se preparet ad appellandũ,appella-
tio nõ suspẽdit,⁊ electio nõ tenet.l3 Hosti.in Summa.in loco pre-
alleg.teneat qd̃ nõ tenet tunc sñia:q² videt excõicare,si se iure de-
fendat,⁊ talis excõicatio cõtinet intolerabilem errorẽ,⁊ nõ v3. S3
q² excõicatio potest esse iusta,⁊ iniusta,nõ continet intolerabilẽ er-
rorem:⁊ sic procedit quod est dictũ. Si aũt simpliciter excõicat,di-
co qd̃ appellatio suspendit,⁊ valet electio:q² natura cõditionis est
vt ad purificandam dispositionem,eius implementũ perfecte pre-
cedat dispositionem:vt l.ij.de condi.⁊ ff.de verb.signi.l.cedere diẽ.
⁊ de verbo.oblig.l.quoties.l.hoc iure.⁊ l.in illa stipulatione.ff.eo.⁊
de elect.cõmissa.⁊ tenet Hosti.in Sũma,loco prealleg.vbi appel-
latio est legitima. Ad hoc,q¹ parans se ad appellandum,vel eli-
gendum,non appellat,sed appellare vult:vt ff.rem ra.habe.l.am-
plius. Nec obstat qd̃ fundatur super inobediẽtia facto annexa:nõ
enim solam mentem punire intendit preambulam,sed mentem fa-
cto declaratam,⁊ finito facto perfectam.⁊ ideo expectatur finis fa-
cti:nec dicit promulgata p facto de preterito:q² quo ad pmulga-
tionem bene exigitur factũ de futuro, s3 quo ad iniectionẽ vinculi
exigitur factũ de preterito:q² exigit purificatam conditionẽ per-
19 fecte,nõ preparatam ad perficiendũ ¶ †Quero quando dicat sa-
tisfacere. Glo.remittit,sc3 soluere vel fideiussores dare:sed quo ad
absolutionem non sufficit fideiussorũ datio,nisi esset magna causa.
ff.de re iudi.l.iiij.§.fi.ad hoc tit.i.§:cũ aliquibus.nisi volente credi-
tore,se vocante satisfactũ,licet pretium sibi nõ numerauerit:vt in
Spec.de obl.⁊ solu.§.nunc aliqua.ver.qd si cõtra. Gl.vltima colli-
git qd̃ suspendit sententia,que nondũ tenet:sed dic qd̃ imo tenet,
20 licet sit in euentum cõditionis suspensa. ¶ †Opp.qd̃ sñia censure
nõ suspendatur.j.e.pastoralis.alias §.j. Gl.dicit qd̃ sñia sub cõdi-
tione nõ tenet,ideo suspendit:sed vbi tenet,nõ suspendit,vt in cõ-
ditione certe sñia cõditionalis tenet:alias si esset nulla,nõ ligaret
in conditionis euentum:vt in regula,non firmat.de reg.iur.li.vj.
cũ concor. Sed dic quod tenet in effectu,q² non iniecit vinculũ:ac
si dicat quod postq̃ iniecit vinculũ,non suspendit. Sed si ante in-
iecit vinculũ,bene suspendit per appellationem,vnde suspenditur
21 vis sententie in plus,⁊ impedit ortus vinculi. ¶ †Oppo.qd̃ sicut
nõ suspendit appellatio post sñiam excõmunicationis puram,ita
nõ suspendit post conditionalẽ purificatam:q² conditio retrotra-
hitur,⁊ perinde est,ac si ab initio cõditio extitisset.ff.qui po.in pig.
ha.l.potior. Gl.non soluit. Dicit Jo.And.qd̃ aliud est in obliga-
tione cõditionali voluntaria,q² ibi non põt allegari iniquitas,vel
grauamen,ex quo partes volunt.C.de actio.⁊ oblig.l.sicut. Aliud
in cõditionali sñia,que redditur in inuitum.ff.de verb.obli.l.inter
stipulantem.§.j.̄fm Hosti.de quo Jo.And.remittit de rescrip.ex
parte.in gl.fi. Vel dic qd̃ extremũ extantis conditionis trahit re-
tro,nisi habeat aliqd̃ mediũ repugnans:secus si habeat vt sit hec
appellatio,que altero genere suspendat sñiam,⁊ impedit vinculũ,
⁊ retrotractũ.ad qd̃ l.quod si pendente.ff.de peri.⁊ cõmo.rei vend.
22 ¶ †Oppo.qd̃ toto medio tempore nõ possit appellari:vt s.de re
iudi.qd̃ ad consultationẽ.vbi currit tẽpus a die sententie,q̃q̃ cõ-
ditionalis.ij.q.vj.biduũ.So. Gl.dicit qd̃ aliud in alijs sententijs,
vt ibi:aliud in sententijs censure,vt hic. Gofr.tenuit nõ esse diffe-
rentiã inter sentẽtias censure,⁊ alias,qui dicit appellandũ medio
tempore ante decẽ dies,⁊ tempus cõputat a die conditionis extã-
tis. Per que cõcludit qd̃ si pendentia conditionis non durat vsq;
decendiũ,poterit appellari post extantem conditionẽ,ad finem vt
deuoluat,s3 non ad finẽ vt suspendat. Allegat.q² post conditionẽ
extantem incipit esse sñia,⁊ non ante. Instit.de verb.obli.§.ex cõ-
ditionali.j.de voto.licet.ver.citatus. Nõ obst.ij.q.vj.biduũ.q² di-
cit vtile,non dicit necessariũ. Ber.Brix.tenuit post decẽ dies non
posse appellari a die late sñie,quãq̃ conditionalis,per decr.qd̃ ad
consultationẽ.de re iud.dicit,que incipit,esto qd̃ iudex.quibus hic
consensit Pe.Egi.⁊ Vinc,exponentes medio tempore,id est,ante
decẽ dies. Sunt ergo tres opi. Prima,qd̃ toto medio tempore,id
est,vsq; ad conditionẽ extantem possit appellari. Secũda,q̄ pos-
sit appellari post decẽ dies,si tempus computatur a tempore cõ-
ditionis. Tertia,qd̃ possit appellari demum post decem dies,sed
tempus computatur a tempore sententie,quamq̃ cõditionaliter
promulgate. Jo.And.sequitur primam opi. Gl.qd̃ toto tempore
possit appellari pendente conditione,mouetur,q¹ text.dicit,toto
medio tempore,vel medio tempore possit appellari.nam vel me-
dium sumitur qd̃ equaliter distat ab extremis:⁊ tunc punctũ me-
dij tempus necessario erit post decẽ dies:nam diuidẽdo xx.dies.
Vel sumitur mediũ totum,qd̃ est inter extrema:⁊ adhuc medium
erit vltra decẽ dies. Hanc opi.tenuit Lau.Inn.Hosti.Gar.⁊ Jo.
Mo.de sen.excõ.quicunq;.li.vj. Archi.ij.q.vj.biduum. Ratio di-
uersitatis inter has sñias,⁊ alias est,quia sententia excõicationis
trahitur ad diem,vel conditionẽ:alias sequeretur qd̃ statim esset
excõmunicatus,⁊ statim vitandus:⁊ sñia iam ligans per appella-
tionẽ etiã ⁊ intra decẽ dies nõ suspenderet. Huius ratio.j.e.pasto-
ralis.in alijs sententijs cessat hec ratio.vnde appellat in eis vsq;
ad decẽ dies tantũ. Unde dicit Jo.And.qd̃ si cõditio,vel dies ex-
tat in alijs sententijs vsq; ad decẽ dies,vsq; ad finẽ decẽ dierũ po-
terit appellari:sed in sñia excõicationis secus quo ad suspenden-
dum eius effectũ,nõ quo ad defendendũ negotium,̄fm Jo.And.
23 ¶ †Querit gl.quid si pendente appellatione quis efficiat de alie-
no foro,is sc3,cõtra quem lata est sententia,si nõ soluerit. Gl.dicit
qd̃ nihilo minus ligat,nisi ante conditionem appellauerit:arg.C.
de testa.ma.l.statu liberis.⁊ de fo.competẽ.c.pe. Idẽ Tanc.Gofr.
Ber.Brix.sua q.xlij.que incipit,Esto quod sñia excõicationis.
Dama.aũt quem sequit Archi.de cõsti.tenet qd̃ non ligentur.ad
hoc contrariũ adducit.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.cum hic status.
§.sponsus.ff.de pen.l.fi.ff.de iur.omn.iudi.l.est receptũ.s.de offic.
lega.c.fi. Jo.And.remittit.de reg.iur.cũ sint partiũ.lib.vj.in q.fi.
Dic ergo ̄fm Jo.And.ibi,si ex mutatione fori simul mutat causa
sententie,vel extinguit,sñia nõ ligat:vt si excõicauit,q² nõ residet
in beneficio,⁊ beneficio legitime renuntiauit,vel accepit vxorẽ,cu-
ius pretextu excludit a beneficio:quia sñia intelligit,sic stantibus
rebus. Idẽ si non cessat cã sñie sed originari nõ potest,vt q¹ excõi-
cat sub conditione,si furtum fecerit,⁊ mutauerit domiciliũ,⁊ effe-
ctus est de alieno foro:secus si non cessat,nec impedit originari:vt
quia excõicatur,si nõ soluerit decem,que soluere d3 existenti intra
domiciliũ sententiantis:q² cã originatur ibi,vbi soluere debebat,
quasi cõtumaciã ibi cõmisisse videat.l.desertorem.§.qui stationis.
ff.de re mili.q² tunc legat tanq̃ iurisdictione preuentus:nã si pre-
uenit citatio,vt in c.pe.fortius sñia,quãtuncũq; cõditionalis. Nec
puto,etiã si medio tpe sit appellatũ:qcquid dixerit gl.q² p hoc nõ
tollit preuentio.vnde deserta appellatione,remanet sñia,saluo nisi
appellasset ante sñiam:q¹ esset nulla,nec conualesceret.de sent.exc.
l3.li.vj. Tenet tñ Lapus sua alleg.xlix.q² sñia excõicationis cõdi-
tionaliter lata,a qua est appellatũ,non conualescat deserta appel-
latione,q² est nulla:q¹ ex quo tpe,quo iniicit vinculum,reperit ap-
pellationẽ pendentẽ:q² vel statim est aliqua,vel nulla. Allegat.gl.
de sen.exc.venerabilibus.li.vj.in verbo p appellationẽ. Per que,
⁊ p predicta defendit qd̃ religiosus certi ordinis excõicatus,si an-
te latã excõicationem appellat,⁊ postea aliũ ingreditur ordinem,
non incurrat excõmunicationis sententiam:⁊ sic gl.remanet vera.

1 ☞ Prohibita appellatione in vno articulo rescripti etiam in alijs prohibita intelligitur.
2 Clausula in principio,medio,vel fine,posita quando non referat.
3 Iudex quomodo debeat recusari.
4 Recusationis probate qualis sit effectus.
5 Iudex vbi enim causa potest recusari,si causa talis est,qd̃ sine scã-dalo non põt allegari quia criminalis est iudicis,quõ probari possit.
6 Arbitri quando dicantur remoti.
7 Iudex vbi recusatur,non sufficit recusanti probare causam recu-sationis,sed oportet super hoc sententiam ferri.
8 Iudex recusatus si supersedeat,quis habeat cognoscere de causa principali.
9 Delegare quando possit iudex recusatus.11,
10 Clausula in medio,vel fine posita,quando referatur ad omnia.
12 Iudex recusatus an possit cognoscere an sit iudex,vel non.
13 Iudex vbi recusatur,in quos compromitti debeat.
14 Accusationis probande quis habeat statuere terminum.
15 Iudex recusatus an debeat causam committere,vel supersedere, donec probata recusatione.

1 SEcundo requiris. ¶ †Si per re-
scriptũ cõmit-
tunt plures articuli cõnexi,⁊ in vno tñ illorũ appella
tio prohibet, in alijs prohibita intelligit.hoc primo.
Scdo dicit qd̃ suspicionis causa proponenda est coram iudice,qui
recusatur

recusatur,⁊ probāda coram arbitris.scḋa ibi:tertio.¶No.ꝙ ver-
ba intentioni deseruiunt:⁊ sic verba ꝑpter intentionem, nō ecōn-
uerso.de verb.signi.intelligentia.¶Not.finē apponentis clausu-
lam.Appellatione remota:qꝛ eius finis est,vt iustitia ministretur.
2 Nō ergo vult tollere appellationes iustas ⁊ legitimas.¶†Not.ꝙ
clausula in principio,medio,vel fine posita nō referẜ,vbi nō est pa-
3 re rationē quare plus ad vnū,ꝙ ad aliud referaẜ.¶†Not.ij.pra-
cticam recusandi:qꝛ Primo oportet qḋ fiat ex legitima cā.Secū-
do ꝙ proponatur corā iudice recusato.Tertio ꝙ partes per iu-
dicem compellantur ad eligendum arbitros, qui de suspicionis
causa cognoscant:⁊ dꝫ statuere terminū arbitris.intra quem cau-
sam decidant:⁊ lapso termino deseriẜ recusatio, sicut appellatio,⁊
4 idē est effectus:qꝛ arctaẜ respondere corā iudice recusato.¶†No.
5 effectū probate recusationis:qꝛ supersedere dꝫ iudex.¶†Quero,
si causa talis est qḋ sine scandalo non pōt allegari,puta quia riua-
lis est iudicis.Quidā qḋ credendū est sacramento.Sꝫ dicit Vinc.
qḋ scriptum nō reperitur,ſm Ala.⁊ allegans iniuriam,qua quis
conqueritur, illam specificare debet,etiā si sit turpis.ff.de iniur.l.
6 pretor.ſm Vinc.¶†Quero qñ dicanẜ remoti arbitri.Dicit olim
7 vltra duas dietas.de rescrip.nōnulli.eo.ti.statutū.li.vi.¶†Que-
ro an sufficiat probare recusationis causam.Dic qḋ nō:sed opor-
tet super hoc sententiā ferri.eo.tit.legitima.lib.vi.⁊ etiā ab ea po-
8 terit appellari ad papā.de offic.deleg.ab arbitris.li.vi.¶†Que-
ro cum recusatus supersedeat, quis cognoscat de principali.Di-
cit Hosti.qḋ cognoscent arbitri ſm formam literarum directarū
recusato,ac si eidem directe fuissent,per l.apertissimi ad finē.C.de
iudi.quam legem ad hunc intellectum conatur adducere.Fatetur
qḋ cōmuniter doct.tenent contra:qꝛ contrarium etiam seruat cu-
ria.Sed dicit ipse qḋ hoc facit forsan vt sepius visiteẜ.⁊ remittit
ṡ.de offi.deleg.suspicionis.sed qꝛ non probatur iure,nec seruatur,
ideo non plus instat.Joan.ij.q.vj.si quis in quacunqꝫ.in gl.ante-
penul.⁊ ibi hoc tenet Archid.⁊ Jo.And.in addi.Spec.in ti.de re-
9 cus.§.effectus.in princ.†Nunquid aūt postꝙ est pronunciatū,ipse
delegare possit.Archid.recitat opin.quas putat hodie decisas in
c.iudex.de offi.deleg.lib.vi.gl.in ordinario sentit hic quod poterit
10 delegare.¶†Opp.ꝙ clausula non referatur ad omnia,sꝫ ad pro-
xima.j.c.inquisitioni.Gl.dicit quod si ponitur clausula in eadē cā
circa plures articulos,ꝓcedit quod hic dicitur. Si in diuersa cā,
tunc refertur ad proxima.de quo dicam ibi.gl.mag.ponit requi-
11 sita ad recusationem.⁊ est clara.¶†Not.differentiā,quam facit in
fine inter ordinariū ⁊ delegatum,vt pronūciatione facta super re-
cusatione iudex ordinarius cōmittit,non delegatus.de hoc in gl.
penul.vbi dicam.¶†Opp.ꝙ cognoscat an sit iudex.ff.de iudic.si
quis ex aliena.Sol.Illud qñ dubitatur an sit iudex:hic quando
constat qḋ est iudex,sed recusatur.Jo.And.dicit qḋ in suspicione
plus afficiẜ iurisdictio,ꝙ in propositione defectus iurisdictionis.
Idem no.de offic.deleg.suspicionis.Tu dic quod hic inhabilitas
afficit personā simpliciter:vnde cōcludit ⁊ in incidēti an sit iudex:
⁊ contrarium procedit,qñ sola afficitur iurisdictio.Et hoc voluit
Jo.And.Sic declarat Inn.de offic.deleg.prudentiā.⁊ dixi de re-
scri.super literis.Hec vera,qñ afficit per viā suspicionis, vbi ali-
ter afficiẜ.An cognoscat,tangit Inn.de offi.deleg.cū super.Tene
qḋ non cognoscit eadem ratione,vt si opponatur excōmunicatio,
infamia,vel aliud impedimentū.Et hoc tenet Archid.iij.q.v.qꝛ
suspecti.⁊ Bar.in l.ij.ff.si quis in ius voc.non ie.⁊ in l.quidam cō-
sulebat.ff.de re iudi.Est tamē differentia inter recusationē,⁊ alias
afficientes personas in hoc,qꝛ afficientes ꝑsone alias non cogno-
scuntur per arbitros,vt in recusatis:qꝛ hoc non apparet tantum
si additur alius superior,ſm Archi.in illo c.qꝛ suspecti.licet qui-
dam dicant idem qḋ in recusatione.de quo dic vt plene p.Archid.
13 ⁊ Jo.de excep.pia.lib.vj.¶†Querit glo.qui erunt isti,in quos dꝫ
cōpromitti.Dicit qḋ in arbitros.⁊ no.bene gl.que dicit,vel in ar-
bitrum:quia licet hec iura loquanẜ in plurali,sufficiet vnus arbi-
ter.Jo.An.in addi.Spec.in tit.de recusa.§.effectus.versi.ordina-
rius aūt.dicit qḋ quilibet dꝫ eligere vnū,nisi concordent:⁊ sic non
est a litera recedendū:alias quilibet eligit suū. Non credo qḋ alia
14 fuerit mens gl.¶†Quero quis statuat hunc terminum.Gl.dicit
quod olim arbitri,⁊ non iudex.de offic.dele.suspicionis.hodie sta-
tuit iudex ex officio.de appel.legitima.Tu dic qḋ ⁊ olim , ⁊ hodie
istum terminum statuit iudex.⁊ c.suspicionis.loquitur de alio ter-
tio,scꝫ ad probandū,hoc ad finiendū:⁊ illud statuitur a partibus,
15 hic a iudice.¶†Opp.ꝙ non supersedeat,sed cōmittat:vt l.aper-
tissimi.C.de iud.So.Illud ſm leges,ſm quas non probaẜ recusa-
tio,ideo delegatus poterat cōmittere:hoc in recusato:⁊ ꝓbata re-
cusatione,⁊ ꝓnuntiatione facta super ea, ideo nō potest cōmittere
ea probata inuito recusatore.Jo.And.remittit ad decr.iudex.de
offi.dele.li.vj.illa decr.loquiẜ in delegato.Remanet dubiū,quid in
ordinario,an post pronuntiationē possit delegare qḋ videẜ, vt di-
cit glo.ṡ.Et qḋ sit differentia inter delegatū ⁊ ordinarium,in hoc
tenuit Tan.vt recitat Archi.iij.q.v.quia suspecti.qꝛ ordinarius
per recusationem nō desinet esse iudex:⁊ sic potest cōmittere.quod
secus est in delegato.alleg.ṡ.de fo.cōpe.si quis cōtra.ṡ.eod.ad hoc
xi.q.i.peruenit.ij.q.vi.placuit.Spec.promiscue dicit de vtroqꝫ in
Spec.de recusa.§.effectus.ver.ordinarius autem.⁊ ibi concludere
videtur ordinarium posse cōmittere.Puto quod iam facta recu-
satione,⁊ sñia lata,possit de partium cōsensu,⁊ nō aliter:quia iam
cessauit exercitium iurisdictionis per pronuntiationem:ante aūt
possit cōmittere,etiam ea probata,quia adhuc remanet iudex.

1 ¶Appellationi iudex non tenetur deferre, cui non detulit ap-
pellans.
2 Appellans quando repellatur a prosequenda appellatione.
3 Appellationi illius, qui non detulit in vna causa, an deferatur
in alia.

An sit.¶†Non deferentis appellationi aduersa-
rij,sue nō est deferendū.h.d.Vel,ſm alium
intellectū,Non deferens ꝓprie appellationi attentan-
do post illā,ei renuntiare videtur.h.d.Cōmunis diui-
sio.Scḋa ibi:respondemus.¶No.ꝙ nō est deferendū appellatio-
ni eius,qui appellationi aduersarij legitime non detulit,sꝫ attēta-
uit.¶Not.ij.vnā exceptionem contra appellationē,scꝫ tu non de-
tulisti appellationi.Et not.quod hec exceptio vt dilatoria,⁊ respi-
ciens ꝓcessum dꝫ incōtinenti probari,siue coram iudice a quo,siue
coram iudice ad quē:⁊ puto quod cū non dilatio surrexit ab attē-
tato post appellationem, qḋ restituendo in pristinum statū cessa-
ret appellatio.¶No.ſm aliū intellectum ꝙ non deferens proprie
appellationi attentādo aliquid ad ꝑiudiciū aduersarij,illa pendē-
te,videẜ renuntiare appellationi:⁊ sicut ipse ꝓprie non detulit ap-
pellationi,sic non est ab alio deferendum.¶Not.illud generale,in
quo quis peccauit,in illo est puniendus.¶Quero de intellectu
litere Dicit Joā.And.qḋ dupliciter.Primo qḋ ab vtraqꝫ parte
fuerunt appellationes interposite:⁊ tu mee primo non detulisti,sꝫ
post appellationē spoliasti,si tu postea cōtra me appelles,tue ap-
pellationi non est deferendū.Et est simile, si non vis mihi cauere
nomine tuarum edium,que minantur ruinam,ego non teneor no-
mine mearum cauere.ff.de dam.infec.l.hoc amplius.§.si quis.Et
dicit Inn.⁊ Host.qḋ hoc procedit in appellationibus extraiudi-
cialibus,non iudicialibus:⁊ nihil allegant.Non video causam:ex
quo enim in eadem causa attentas contra appellationem meam,
ꝙꝙ postea appelles ex legitima causa,equum videtur vt propter
delictum tuum,⁊ contumaciam appellans saltem quousqꝫ atten-
tauit contra meam pristinam causam restituas, sicut spoliationis
exceptio expellit quem ab agendo , ita ⁊ exceptio huius attentati
repellit a prosequēda appellatione,donec in pristinum statum re-
stituatur.Item reputat hoc verū Spec.de app.§.fin.ver.item qḋ
appellans nō detulit.qñ appellatio scḋa tendit ad defendendum
attentatum contra appellationem primam:⁊ hoc quia non potest
esse legitima.Et sic intelligitur.de rescriptis.ex parte.ṡ.de electio.
bone.⁊ ṡ.eo.constitutis.ad hoc.ff.de dolo.l.si duo. Sed si appelles
alias ex legitima causa in separato negotio , dicit appellationem
debere admitti.Puto qḋ si non delegatio surgat ex aliquo atten-
tato inquantum se opponere velit attentatū restitui in eadē causa
interposita donec restituatur,si nō intendit attentatū restitui,tūc
in causa eadem possit repellere appellationem vnam etiam legiti-
mā,in diuersa non. Secundo modo intelligitur qḋ hic tantū vna
fuit interposita appellatio per ipsum attentantem contra eam,⁊
appellantē,si postea illam velit prosequi,non auditur opponendo
qḋ appellauit:⁊ sic illi non detulit, per quod videtur appellationi
renuntiasse.j.eo.solicitudinem. Puto tamen , ⁊ sic intelligunt hic
doct.qḋ si vellet attentatum in pristinum statum restituere,audi-
retur prosequēs appellationem:⁊ sic in effectu ista exceptio sapit
naturam exceptionis spoliationis.vt hic,sicut illa repellit actio-
nem.de ordi.cog.c.ij.sic ista repellet appellationem , donec atten-
tatum in pristinum statum restituatur.Ista tamen lec.non est ve-
risimilis:qꝛ non est verisimile quod reus narrans appellationem
aduersarij,dicat illam legitimam.Ideo ſm vtrumqꝫ intellectum
expone literā ibi:post appellationē legitime interpositā,scilicet a
se,aduersario spoliato:vel post appellationem , scꝫ illius appella-
2 tionis,qui appellauit,postea attentauit. ¶†Opp.qḋ siue incon-
tinenti,siue ex interuallo velit probare spoliatorem,⁊ attentatum
ad repellendū appellationē aduersarij:qꝛ frustra aduersarius im-
plorat legis auxilium,contra quā commisit.de vsuris.qꝛ frustra.
Glo.fatetur,⁊ subaudit maxime.Host.nō placet hic:⁊ dicit qḋ hic
exceptio ad instar spoliationis dꝫ probari intra tempus statutū.
de resti.spo.frequens.lib.vi.Jo.And.hoc non placet:⁊ dicit qḋ in
c.frequens.loquitur qñ excipitur,non quādo de spoliatione agiẜ.
Potest dici qḋ si teneaẜ quod ex attentato funditus repellaẜ ap-
pellatio,⁊ perpetuo,tunc inquantum proponereẜ in vim peremp-
torie,subauditum gl.esset bonū:inquantū proponereẜ in vim di-

latorie, dictū text. procederet indistincte: qr incontinenti esset pro-
banda. Si teneatis opi. qd non repellat perpetuo appellationem,
sȝ donec attentatū restituat, ista tunc erit pura dilatoria. ⁊ sapiens
naturā spoliationis: ideo incōtinenti probanda. vt de ordi. cogni.
dilectus. ⁊ no. in d. §. frequens. de resti. spo. li. vj. lȝ gl. multipliciter
alleget. De isto incontinenti satis equū esset stari determinationi
illius. c. frequens. qr ista sapit naturā spoliationis: vt sicut de spo-
liatione potest opponi contra actorem, ita de attentato cōtra ap-
pellationem. De iure puto ꝙ inquantum fit attentatio cōtra ap-
pellationem alterius, ⁊ agitur propter hoc repelli ab appellatio-
ne sua, ꝙ hoc sapiat naturam dilatorie, ⁊ non reijciat appellatio-
nem perpetuo. Inquantū autem opus contra propriam appella-
tionem attentat: quia hoc repugnat appellationi sue, illi videatur
renunciare: ⁊ cōsequenter exceptio sit perpetua. Primū tamen ꝙ
vtrobiqȝ nō perpetuo repellat, sed donec fiat restitutio, tenēt doc.
ȝ. ⁊ hoc est tutius in iudicijs, ⁊ equius: quia non directe conuenit
appellationi proprie: imo tendit quod agit in finem appellationis
3 sue. ¶ † Querit gloss. an illius, qui non detulit appellationi in vna
causa, deferatur in alia: Concludit glo. ꝙ non: sed solū respectu il-
lius, cui nō detulit. Allegat, quia satis sufficienter est punitus, ex
quo non est ei delatum in prima. Ad hoc allegant. doc. simile: quia
heres, qui accommmodauit tantū voluntatem cōtra legem, in ea
tantū parte, in qua fraudem committit, vel cōmisit, amittit Fal-
cidiam. ff. de his, qui. vt indig. l. heres. ⁊ l. rescriptū. Hos. plus di-
cit Io. And. qd etiam in eadem causa propter non deferre nō re-
pellitur, nisi in vna ⁊ prima appellatione. In scda autem admitti-
tur: quia vitium purgatur. ad hoc de elec. cū Vintonieñ. ad hoc no.
in Spec. de app. §. fi. in ver. ⁊ not. Puto quod inquantū ex atten-
tato opponens de nō dilatione intendit restitui, qd in eadem, ⁊ di-
uersa causa repellat appellantem, donec restituatur ⁊ in prima, ⁊
in scda. Inquantum autem tantum cōcluderet nō deferendum ex
delicto nō delationis, procederet qd isti dicunt. Sed dic qd in ea-
dem causa indistincte repellitur nō deferens: in diuersa causa, si se-
cunda appellatio est legitima, non impeditur ex non delatione. de
elec. cōsiderauimus. Si est illegitima, tunc repellitur. eo. tit. cū no-
bis olim. ⁊ c. bone. Inquantum dixi non deferentem appellationi
aduersarij non deferendum esse sue, hoc procedit qn̄ agitur de nō
deferendo appellationi ppřie, vt illa nō possit se iuuare qn̄ appel-
lationi alterius non detulit: nec etiā vt possit se iuuare ex appella-
tione propria, cui non detulit, sed si ipse defert appellationi aduer
sarij, que non deuoluit negotium ad curiam, vt in beneficiali, que
est legitime intimata, vt quia facit processus fieri cōtra appellan-
tem: ⁊ tandem qr non proficit, prosequitur appellationem, per hoc
non repellitur a potestate prosequendi appellationem in curia in-
terpositam per aduersarium, ex quo semel est deuoluta, semper re-
mansit ibi tractanda: ⁊ per renuntiationem tacitam vel expressam
nō pōt recedi ab appellatione tali, nisi per modum, de quo de elec.
quāuis. lib. vj. Non obst. qd non detulit: qr non arctabitur ad defe-
rendum, si putabat appellationem frustratoriā: nec per hoc debe-
bat ius suū indiscussum relinquere: qr non impedit per appellatio
nem extraiudicialem: vt not. de appel. constitutus. per Inno. Non
obst. hoc cap. qd loquitur de appellatione per aduersarium inter-
posita. Non obst. de elec. bone. qr ibi non defertur appellationi non
deferentis, qr erat iniusta, ⁊ friuola. Item ibi non detulit appella-
tioni aduersarij ⁊ sue non debeat deferri: sed hic nō detulit appel-
lationi aduersarij, quā volebat prosequi, cui deferre nō tenebatur,
ex quo friuolam reputabat, scḋm do. de Rota, sua conclu. cccxvj.

1 ☞ Appellari non potest a mero executore, nisi ⁊c.
2 Mandati fines non excedit, qui mandatum exequitur ad vn-
guem.
3 Executor purus, ⁊ puri facti, recusari non potest. nu. 8.
4 Appellare non licet immediate a iudice suspecto.
5 Delegatus cardinalis recusari non pōtest.
6 Appellari potest a misto executore, qui habuit aliquam cognitio-
nem.
7 Sententie executionem an retardet spoliationis exceptio.
9 Executor litrarum ad beneficia an possit recusari.

1 NOuit. ¶ † Merus executor nō recusatur, nec ab
ipso appellatur, nisi modum excedat. h. d.
Vel aliter: A iudice suspecto non recedit per appella-
tionē, nec ab executore, nisi modū excedat. Secūda ibi:
de suspicionis. Cardinalis ppter discordias regis Francie, ⁊ re-
gis Anglie de mādato pape interdixit regnū Frācie. Cōtra quā
sniam opponebat rex terja, qd cardinalis legatus erat tunc extra
regnū Francie. ⁊ ad hoc respondet de offi. leg. nouit. Itē quia su-
spectus erat regi, ⁊ qd ab ipso appellauit. ⁊ ad hoc respondet hic.
¶ Not. quod actus publicationis a sententia est mere executiuus.
¶ No. ij. quod ab executore non appellatur, nisi modum excedat.

2 † Et no. qd modum nō excedit, inquantum mandatum exequitur
ad vnguem, vt mādat. ¶ No. iij. ꝙ cīa. Appellatiōe remota: tollit
facultatē appellādi quo ad necessitatē deferendi, maxime qn̄ appel
3 latur in casu a iure nō concesso, sed prohibito. ¶ † No. iiij. ꝙ purus
⁊ puri facti executor nō potest recusari: ⁊ quando omnino vt pica,
⁊ organū ad limites mandati exequitur mādatum: quia in aliquo
nō potest grauare partem: vnde nō potest in aliquo esse suspectus.
4 ¶ † No. scḋm aliū intellectū, ꝙ a iudice suspecto nō receditur imme-
diate per viā appellationis: vt, dico te suspectū, ideo appello: licet
debeat recedi immediate per viā recusationis: ⁊ si nō admittit re-
5 cusatio, tūc potest appellari. ¶ † No. arg. cardinalem recusari non
posse. Ad hoc. ff. de offi. pto. l. vna. de quo. s. de offi. deleg. cum olim.
in gl. antepe. ¶ Opp. ꝙ legatus illam tulit, ⁊ nō papa, vt patet de
offi. le. nouit. Dic, licet in hoc instet Host. ꝙ ibidē bene promulga-
6 uit, nō est verbū pape sed regis. ¶ † Opp. ꝙ ab executoribꝰ appel
lať. de re iu. qd ad cōsultationē. ⁊ qd ibi no. Sol. A mero executore
non appellať, sed a misto sic, qui habet aliquā cognitionē. De quo
dic vt plene dixi in. d. c. qd ad cōsultationē. Per que deciduntur hic
7 notata p Inn. † Nūquid aūt spoliationis exceptio retardet execu-
tionē snie: Inn. dicit hic ꝙ nō: ideo si ppter hoc, qr nō admittere-
tur, appellareť, nō esset applo admittēda. Sȝ dicit Host. ꝙ hoc est
verum, qn̄ spoliationis exceptio nō cōcludit inopiam: alias si con-
cludit inopiā, bene obst. de resti. spo. olim. j. Et remittit Io. An. de
resti. spo. frequens. lib. vj. ⁊ ad ibi no. sup gl. hic erat. sed ibi loquiť,
8 quando opponitur de spoliatione facta tertio. ¶ † Opp. ꝙ recuse
tur merus executor. de offi. deleg. super questionum. So. Quidam
intelligunt quod hic non admittatur recusatio: quia executor non
recusatur. Ad contrarium, ibi loquitur in executore, qui habet ali
quid iurisdictionis, ⁊ qui modum potest excedere, ideo potest recu
sari: hic in executore puri facti, qui non potest recusari, saltem in
quantum pure exequatur quod mandatur. Vel hic non repellitur
recusatio ex persona recusati, sed ex modo proponendi: quia recessit
sit per viam appellationis, vbi debebat per viā recusationis. Io.
ij. q. vj. quoties. Dic ꝙ hoc est verum, nisi appelletur ex causa no-
toria. Sed non placet: quia notorietas non excusat a propositione:
vt no. vt lite non contest. accedens. j. super gl. ⁊ in cle. appellanti. de
9 appel. de quo. ij. q. vj. biduum. ver. ab executore. † Nunquid autem
recusetur executor literarum ad beneficia, vide Archi. ij. q. vj. sunt
quorum. versi. ab executore. vbi dicit ꝙ non potest recusari: vt no.
Inno. de conces. preben. proposuit. Puto ꝙ si procedat vt iudex,
assumendo partes iudicis, possit recusari: si sicut executor purus,
inquantum exequitur pure mandatum in facto, non potest recusa
ri, vt si detur ad tradendum possessionem: alias quia potest graua
re, posset recusari. de offi. deleg. super questionum. §. j.

1 ☞ Appellatio si a iudice recipitur, vel a parte approbatur, ter-
minus ad eam prosequendam habet vim peremptorij.
2 Procuratoris negligentia inuito domino nocet.
Dolus procuratoris quando noceat domino.
3 Questio vel positio iuris non submittitur necessitati probandi.
Citari debet pars ad decisionem eius, quod a solo iure dependet.
4 Iuris positio quo casu admittenda sit ad similitudinem positio-
nis facti.
5 Procurator quare cogatur ad exhibitionem sue potestatis instru
menti procuratorij.
6 Appellationis iudex potest contra absentem procedere tacite vel
expresse citatum.
7 Procuratoris occultantis mandatum que sit pena.
9 Probari qualiter possit de leui factum.
10 Probatio quando possit faciliter fieri.
11 Appellans potest in expensis quandoqȝ damnari.
12 Expense que possunt in causa appellationis queri.
13 Expense an indistincte possint peti iuris actione.
14 Expense an indistincte antequam fiat condemnatio sint taxande.
15 Expense an possint per iudicem adiudicari, illis non petitis.
16 In expensis ratione contumacie an possit iudex condemnare.
17 Concilium Lateran. quod sit.
18 Delegatione iudicis vel partis tantum dicitur causa in curia.
19 Terminus statutus parti appellanti per iudicem habet vim pe-
remptorij.
20 Appellanti vbi statuitur terminus ad prosequendum per iudicē
vel partem, habet vim peremptorij.
21 Appellanti an sufficiat procuratorem mittere ad impetrandum,
vel contradicendum. nu. 23.
22 Appellanti vbi prefigitur terminus ad prosequendū, an sola pre-
fixio habeat vim delationis. 24.
23 Citatio noua an sit necessaria ad decisionem in causa appella-
tionis.
24 Termini statutio. facta appellanti ad prosequendū quo ad quid
pro citatione peremptoria habeatur.

1 **Sepe contingit.** ¶ † Si appellatio re-
cipit a iudice, vel ap-
probatur a parte, terminus ad eam prosequẽdam sta-
tutus ab homine habet vim peremptorij, ⁊ non potest
preueniri. Primo ponit constitutionis causam. Secundo consti-
tutionem, ibi: presenti. in qua sex facit. Primo statuit appellatio-
ne recepta terminum hominis habere vim peremptorij. Secunda
ibi: quod si. quid appellatione nõ recepta. Tertia ibi: saluis. saluat
constitutiones punientes negligentiã appellantium a sententijs.
Quarta ibi: quicquid. declarat principale dictum huius constitu-
tionis. Quinta ibi: si quis. punit preuenientem terminum homini.
2 Sexta ibi: hoc autem. constitutionẽ determinatur. ¶ † Not. quod
inuito domino negligẽtia, vel dolus procuratoris nocet domino.
3 vide vt lite non contest. c. primo. ¶ † Not. ij. quod questio vel posi-
tio iuris non submittitur necessitati probandi: ⁊ quod pendens a
solo iure, non decidit papa absente parte non legitime citata: ne-
4 cessaria est ergo citatio in notorijs. a iure dependentibus. ¶ † No.
quod questio facti submittitur necessitati probandi: ⁊ sic admitti-
tur positio facti. de quo in Specu. de posit. §. vij. ver. xiij. ⁊ in l. or-
namentorum. de au. ⁊ arg. leg. ⁊ vide casum, in quo admittitur po-
sitio iuris, in Spec. de teste. §. nũc videndum. ver. vt autem. ⁊ vide
Bart. de confes. l. non fatetur. ⁊ in l. ij. §. sed quia. C. de iuramento
5 calumnie. Hec sufficiant vsq ad versi. vnde. ¶ † Oppo. quod sit
impossibile constare quem procuratorem fore, ⁊ occultare manda-
tum: quia si occultat, non constat eum procuratorem. Si constat
non occultat. Solutio. Dicit Joã. And. quod forte habebat duo
mandata. Unum ad impetrandum, ⁊ contradicendum: sed in quo
habebat mandatum plenum, ⁊ ostendebat primum tantum, secũ-
dum Gul. ⁊ Hat. ⁊ dicit Host. quod sepe procuratores curie vtan-
tur hac malitia, celantes procuratorium, ⁊ cauentes ad certũ tem-
pus, vel certam summam, cũ maiorem forte interim percipiat do-
minus de beneficio, qđ iniuste obtinet: faciat ergo, secundum eum,
quod põt auditor ad procuratorium exhibendum. de quo in Spe.
de procu. §. vt autem. versi. quid si procurator. vel saltem recipiat
6 cautionem talem, quod eius edictum non sit elusorium. ¶ † Opp.
quod in causa appellationis procedatur in absentẽ. j. eo. per tuas.
⁊ c. interposita. §. si. Solu. Contra contumacem proceditur. vt ibi
not. contra non contumacem non. vt erat hic, ex quo non erat cau-
sa in curia: nec ad ipsam olim erat tacite vel expresse citatus.
7 ¶ † Quero que sit pena procuratoris occultantis mandatũ. Dic,
quia si faciat a principio, dominus condemnatur in expensis: si
prius quam factus dominus litis, condemnatur ipse procurator.
Idem si malitiose, ⁊ dolo agat. ff. si quis ius dic. non ob. l. j. de quo
8 vt lite non contest. c. j. secundum Inn. ¶ † Quero an ⁊ quãdo ad-
mittatur positio iuris. Glo. dicit illam simpliciter non admitten-
dam. de confes. c. j. lib. vj. in verbo, rationali. versi. item si positio sit
iuris. de quo in Spe. de teste. §. nunc videndum. in princip. Dic, si
fiat positio de iure priuato, ⁊ approbabili, an sit seruitus debita
tali rei, vel persone, illi respondendum est, ⁊ admittitur positio. l. si.
ff. de dona. Si est positio iuris disponentis, tunc si fiat positio iu-
ris communis, hec nõ est admittenda: ⁊ si aliter respondeatur, ali-
ter non preiudicat responso. l. ornamentorum. ff. de au. ⁊ ar. le. C. de
confess. l. ij. ⁊ de inter. actio. l. confessionibus. ⁊ l. ij. C. quando prouo.
non est ne. ⁊ quia ius est certũ, vt hic, ⁊ ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. ij. Hec
vera, nisi esset positio extrauagantis: vt de fide instru. pastoralis.
Quod puto, si ponatur quod sic est de iure, ⁊ quod extrauagãs de
hoc est facta a papa: vel confessio inquantum contra ius, non pre-
iudicaret, nisi aliter extrauagans probaretur. Sic intellige Spec.
in ti. de positio. §. vij. versi. xiij. Si positio est iuris municipalis al-
terius ciuitatis, positio est admittenda: quia debet probari. l. pre-
scriptione. si contra ius, vel vti. pub. de constit. c. j. lib. vj. Si est iu-
ris municipalis eiusdem ciuitatis, si est ius non scriptum, vel cõ-
suetudo, quia debet probari, admittitur positio. Si est iuris sta-
tutarij eiusdem loci, non admittitur positio iuris cõmunis: ⁊ per
easdem leges, sm Bart. in l. ij. §. qđ obseruari. C. de iur. cal. ⁊ ff. de
confes. l. ij. ⁊ de interro. actio. l. confessionibus. Dicit tamen Joan.
And. in addi. Spe. de teste. §. nunc videndum. super prin. §. in ad-
di. magna. ver. vbi autem. quod admittatur positio iuris cõmu-
nis, qñ consequitur ad factum ante positum: vt si pono qđ possedi
talem rem spatio triennij cum titulo, ⁊ bona fide, ⁊ quod erat mo-
bilis: ideo sum dominus. ⁊ in ver. sequentibus ponit practicã arti-
culandi super consuetudine: ⁊ communes oppositiones, que fiunt
per aduocatos ad tales articulos, ⁊ eorum probationes. Idẽ dicit
Spe. quod admittitur positio iuris, qñ est tale ius, super quo, vel
cuius intellectu, potest cadere ꝓbabilis dubitatio. in Spec. de po-
9 sitio. §. vij. ver. xiij. ¶ † Glo. querit de exemplo, qualiter factum de
leui potest probari. Dicit gloss. qñ partes sunt presentes, de facili
potest probari per confessionem partis, vel per instrumenta, que
10 habent, vel quando testes sunt presentes. ¶ † Not. gloss. que docet
qñ dicatur facilis probatio alicuius quod no. propter statuta, que
quandoq exigunt faciles probationes. ¶ Uenio ad finem ver. li-
11 cet. ¶ † Not. penã vnam appellantis nõ prosequentis: quia dam-
natur in expensis. Quid si appellatus non venit, an fiat condem-
natio ad expensas. Dicit Jo. And. quod sic, si alter fecit expensas
propter appellationẽ: ⁊ tenebitur actione de dolo, sm Inno. si do-
lose appellauit, vel actione in factum: si temerarie, vel officio iudi-
cis, iustũ est vt his casibus puniatur: ⁊ quia alie actiones deficiũt,
iustũ est istas dari. de rescrip. ex parte S. ff. de dolo. l. j. ff. de diuer. ⁊
12 temp. prescript. l. quoties. ¶ † Quero que expense peti possunt in
causa appellationis. Dic quod non solum ille, que facte sunt post
appellationem, vel post sententiam, sed etiã ille, que facte sunt an-
te: nec enim ille, que tantũ fiunt in prosecutione appellationis, imo
⁊ ille, que facte sunt in causa principali, in qua appellatum est: nã ⁊
de his iudex appellationis habet cognoscere, cum in locum iudi-
cis, a quo appellatum est, succedat: vnde ei licet ⁊ addere, ⁊ dimi-
nuere, prout ei videbitur rationabiliter expedire, vel faciendum.
de testa. Raynutius. ⁊ c. Raynaldus. C. de sent. que sine cer. quãti.
l. j. ⁊ quod ibi not. ff. de vsuris. l. tutor. Per que dicit quod etiã li-
cet ei reuocare condemnationem in principali, in expensis eadem
ratione lz condemnare, ⁊ supplere, que officio iudicis veniunt in
13 cõdemnatione. ¶ † Quero an indistincte possint peti expense iu-
ris actione. Dic quod in expensis, que fiunt extra iudiciũ, ille pos-
sunt peti iure actionis: pro expensis autẽ, que fiunt in iudicio, non
habet locũ petitio per viam actionis, sed officio iudicis: nec plus
peti possunt nisi de eis iudex tẽpore sententie ꝓnuntiauerit. l. ter-
minato. ff. de fru. ⁊ lit. expẽ. ff. de postu. l. iiij. Uel eodem die. ff. de re
14 iudi. l. Paulus. j. respon. j. eo. cũ appellationibus. lib. vj. ¶ † Que-
ro an indistincte anteq̃ fiat condemnatio expensarum sint taxan-
de. Dic qđ sic, siue sint facte in iudicio, siue extra, siue petant offi-
cio iudicis, siue iure actionis: ⁊ postea per iuramentũ partis pro-
bari debent. in aut. de iudi. §. oportet. col. vj. que generaliter loquit
de omnibus expensis. ⁊ C. de iudi. l. sancimus. quod me. cã. c. fin. de
15 procur. constitutus. ⁊ qđ ibi no. ¶ † Quero an possit iudex condẽ-
nari in expensis ex officio, illis non petitis. Dic qđ sic in illis, que
fiunt in iudicio etiam ante litem contestatam, sicut ⁊ mulctare põt
contumacem. ff. si quis ius di. non obtẽ. l. j. ff. de offi. eius, cui man.
16 est iur. l. si. de offic. deleg. de causis. post gl. ¶ † Quero an in expen-
sis contumacie possit iudex qñcunq condemnare. Dic qđ sic, quã-
uis a principio contumacie non condemnet, ⁊ ante litem contest. ⁊
post ⁊ tempore sententie, ⁊ eadem die, vt dictũ est. Imo plus dicit
qđ si aliqua dilatoria, vel declinatoria proponatur ante litẽ conte-
statã, ⁊ iudex pronuntiet procedendũ in causa, dicta exceptione nõ
obstante, dato qđ nihil dixerit de expensis, tamen postea quando-
cunq lite pendẽte, vel etiam in fine litis ad expensas occasione di-
cte exceptionis reprobate poterit condemnare, in tantũ quod sm
quosdam adiecta condemnatione non poterit appellari: qz ex quo
fuit exceptio reprobata, a qua appellatum non est, interlocutoria
transit in rem iudicatã. de testi. significauerunt. Unde sicut exci-
piens ab ista interlocutoria postea apparere non potest, ex quo nõ
appellauit intra decẽ dies, ita nec a condemnatione expensarum,
que consequit ad illam: ⁊ quia veritate inspecta non est noua sniã,
sed potius executio prime sententie. ff. quod me: us causa. si cũ ex-
ceptione. §. aliquando. Uult allegare gl. iij. §. precedenti, que inci-
pit, hoc autem. ff. de dol. l. arbitrio. nisi in taxatione excederet mo-
dum, vel nisi excipiẽs posset probare qđ exceptionem malitiose nõ
omisit: sed posset probabiliter excusari. ff. de lega. ij. qui solidum. §.
etiam. Nam lz tales interlocutorie non transeant in rem iudicatã
quo ad iudicem, quin possit reuocare. ff. de re iudic. qđ iussit. j. eo.
cũ cessante. tamen transeunt ad preiudiciũ partium. de excep. pia.

lib.vj.sm Inn.ad hoc qd no.de resti.spo.audita.z adde quod no.
17 de dolo.finem.¶ Quero cū glo.de quo Laterañ.concilio loquat
litera.Si.dicit de decr.reprehensibilis.s.eo.qui tex.sm Inno.im-
ponit penā appellanti non prosequenti,z nō appellato.¶ Venio
18 ad verñ.qz tameñ.¶ † Not.primo qd delegatione iudicis,vel par-
tis tantum,dicit causa in curia.vt ibi tractetur: z ideo partes ibi
19 debent instructe cōparere.¶ † Not.ij.quod facta delegatione per
partem,vel iudicē,terminus statutus hz vim peremptorij, adeo
quod absqz alia citatione pōt ad requisitionē alterius procedi ad
diffinitiuam.¶ Opp.qd indistincte delatio partis hoc non ope-
ret: alias semper esset in facultate appellātis facere causam esse in
curia:qd est absurdum.Sol.Intellige hic de delatione partis ap-
pellate:qz z illa posset approbare delationem, etiā quam iudex nō
admittit.j.eo.interposita.§.j.z,vt dicit Inno.z ibi patet,vbi nec a
iudice,nec a parte appellata recipitur appellatio,non hz locū quo
20 ad hoc hec constitutio.¶ † Quero an habeat locum decre.quo ad
peremptoriū,vt terminus habeat pro peremptorio,etiā in termi-
no iuris.Quidā restringunt decre.ad terminū hoīs:quia eo lapso
procedit iudex,ac si citasset:z per decr.reprehensibilis.s.eo.de qua
s.fecit mentionē,z quam supplet,que loquit de tali termino.Host.
intelligit hic etiā de termino iuris,cū indistincte loquat: z remit-
tit j.eo.interposita.§.ñ.Jo.And.placet prima: qz terminus hoīs
est ad causam inchoandam,terminus iuris ad causam finiendam:
sic non posset fieri prosecutio post terminū.Sed opi.prima potest
procedere,vbi appellans vel appellatus pōt prosequi post termi-
num iuris qd presentabit ex j.dicendis.Sed tūc vltra sive sit ter-
minus hominis,sive iuris , lapso termino deserta est appellatio.
Ideo indistincte iudex a quo dz procedere,z nō iudex ad quē.s.e.
cū sit.z c.personas.Dic qd appellans vel appellatus intra termi-
num hoīs cepit causari,sive appellato, sive appellante prosequēte
terminū , hz locum qd dicitur de termino qd habeat vim perem-
ptorij:z sic sine calumnia pōt decret.intelligi.Et sic debet intelligi
Host.hic,qui dicit qd appellato vel appellante prosequente: quia
intelligi dz qñ alter ipsorū prosequit,qui tamen principiauit inter
terminū:z procedit hic vt dixi in termino hoīs:nam post terminū
iuris,nisi aliter esset extensus,non posset finire,dato qd ante prin-
cipiasset,etiā de consensu vtriusqz:vt in cle.sicut appellationem.de
app.Si aūt appellans prosequi velit principiando finito termino
etiā hominis,planum qd inuito appellato non pōt:qz ad eius cō-
modum deserta est appellatio.Quñqz appellans vult prosequi ap-
pellationem post terminū hominis super impetratione, vel instā-
tia principiata per appellatū intra terminū hominis.Spec.in ti.
de app.§.nunc videndū.ver.sz pone,auditor.dicit qd si appellans
nō fuit impeditus,z non cōparuit ante lapsum terminum,nō ob-
stāte qd appellatus impetrauerit,vel inchoauerit intra terminū,
non poterit post terminum prosequi appellans inuito appellato,z
nolente plus prosequi:qz quo ad eū deserta est appellatio.Hoc di-
co pro tanto qd si appellatus prosequeretur,appellans etiā posset
prosequi se defendendo.de excep.cū inter.Et qz rescriptū est com-
mune.de mutu.pe.c.j.z ij.z no.Inno.de resti.spo.ex conquestione.
Nec obst.cle.sicut appellationem qz loquit de termino iuris , z qñ
nullus ante incepit,qui posset terminū prosequi:z hoc tenēt in ter-
mino hominis dñi de Rota,sua cōclu.lxij.In terminis aūt iuris,
si impetratio per appellatū,vel prosecutio adhuc post terminū eo
prosequente,qui pōt,cum per appellantem fuerit impeditus.s.de
rescrip.ex parte S.ipse si impetrauerit nō supplantando appellā-
tem iuxta finem,adhuc tunc appellās poterit prosequi,sm domi-
nos de Rota ioi,in fi.cōclu.Et sic restringenda est cle.sicut.qñ ali-
quis nō est ante terminum prosecutus.Contrarium tamen sentit
Spec.in tit.de app.§.nunc videt.ver.item pone.z ver.licet autem.
sub ver.appellatur.cum ibi nihil boni dicit Spec.sed forte voluit
allegare §.nunc videt.ver.sed pone auditor.quē s.allegaui. Quñqz
appellatus vult prosequi impetrando,vel principiando instantiā
post lapsum termini hoīs vel iuris:z nō potest:vt in dicta cle.sicut
appellationē.Nec obst.de rescrip.ex parte S.qz intelligo quod ibi
ante terminū lapsum impetrauit,quicquid senserit ibi gl.nisi fue-
rit appellans impeditus in prosequēdo:qz tunc valebit impetra-
tio post terminū:z facta tali impetratione, si appellans doceat se
impeditum,poterit appellans corā illis iudicibus post per appel-
latum impetratis etiā inuito appellato prosequi : quia litere sunt
cōmunes,z appellatione nō deserta poterit vterqz prosequi,p pre-
alleg.§.z sic pōt loqui hic,z j.eo.oblate.Et sic dicūt dñi de Rota,
sua conclu.ccxl.Oportet ergo hoc intelligi inquantū dicit appel-
latum posse qñ ante terminum impetrauit.Sufficit etiam si intra
terminum appellatus se presentauit : vt dicit Frede. suo consilio
ciij.z dicit qd si causa nō est in curia,sufficit presentatio coram pa-
pa.Recipio gl.in precedenti parte in verbo,qui appellat.que de-
21 clarat istā partem.¶ † Oppo.qd non arctetur appellans,vel ap-
pellatus,sed sufficit mittere procuratorem ad impetrandū,vel cō-
tradicēdū.j.eo.Nicolao,z.c.interposita.Dic sm gl.si nō est in cu-
ria,nisi forte natura cause.hoc cōtingeret:vt in beneficiali.de elect.
c.j.lib.vj.iūcta cle.cām.de elec.Et si appellās nō mittit cōdēnabit
in expēsis:appellat⁹ aūt tūc nō arctabit ad cōparēdū,vel psequē-
dū,ex quo nō detulit:nec dānat in expensis,cū eo nouiter citato in
ei⁹ absentia possit negotiū applonis terminare:vt i.c.interposita.
§.si.z.c.p tuas.Quñqz applōni delatū est,z tūc si agit de deuoluēdo
negotio,sup quo pēdet articul⁹ applōnis,quo ad illū sufficit dela
tio iudicis,vel partis:z si statutus sit termin⁹ ad applonē psequē
dā,ille termin⁹ hr p perēptorio,z nō exigit alia citatio appellātis,
vel appellati,vt hic:nec tūc sufficit mittere pcuratorē ad impetrā
dū,vel cōdicēdū,imo dz mitti pcurator instruct⁹,qz causa est tūc in
curia quo ad articulū applōnis , vt hic.Quo aūt ad hoc vt possit
pcedi sup negotio principali,aliter nō iustificato articulo appella
tionis,z quo ad hoc vt cā illa decidi posset,opz qd intercedat cōsen
sus appellati,z approbatio applōnis sm formā.c.cordi.de app.li.
vj.cū gl.in verbo,petierit:qz quo ad deuoluēdū negotiū sufficit cō
sensus appellati.Quo ad hoc vt admisso articulo,zc.vr qp exigat
consensus vtriusqz partis,lz exigitur saltē pro parte appellati,qd
petat vt aduersarius debeat cōparere instructus corā papa: vt te
nēt dñi de Rota,sua cōclu.cclx.arti.ij.in fi.Quātū igit ad articulū
applōnis deuoluēdū,sufficit delatio iudicis tm,vel ptis:vt hic est
tex.per alternatiuā hic positā.Quātū ad deuoluēdū negotiū prin
cipale,nō sufficit delatio iudicis,sed oportet delatū approbare sm
formam.c.cordi.Et hoc volunt.d.de Rota,sua conclu.cclx.artic.
22 ij.z dicūt hoc velle Inn.in.c.interposita.j.e.ti.† Nunquid aūt sola
termini prefixio habeat vim delationis:tractāt ibi dñi de Rota,z
aliqd.s.de renū.veniēs.Cōtra tenet qp nō,sed solū hz vim citatio-
nis.De quo p Archi.Jo.Mo.z Jo.And.de ap.cū appellationi-
bus.lib.vj.z p Archi.ij.q.vi.§.applōne.z Spe.in ti.de app.§.qua
23 liter.ver.porro.z tenēt dñi de Rota in loco palle.† Nūquid aūt ad
decisionē cause,qñ est in curia,si petat,vel impetret pronūtiari sup
decisione,qñ fuit statut⁹ terminus,sit necessaria noua citatio.Do
mini de Rota,sua cōclu.ccccxv.tenēt qd si incidēter impetret sup
desertione,vt qz iudex datus super appellatione velit decidere ad
petitionē appellati illā desertā,non est alia citatio necessaria: quia
sufficit prima:cū hec sit pars appellationis,cū per hoc cognoscat
an sua sit iurisdictio.de rescrip.super literis.z qd no.eo.ti.c.si.ff.de
iudi.si quis ex aliena.de offi.dele.significantibus.de preb.dilectus.
Secus si principaliter impetretur in curia super desertione appel
lationis:qz tūc nō potest decidere sine noua appellatione:cum hec
nō veniat tūc incidēter ad cām applōnis.Quod restringere videt
qñ appellatio est a diffinitiua:qz eo qd appellatio est deserta,nego
tium non est in curia,cū rata maneat snia prima,que trāsiuit in rē
iudicatā,z vbi exigit citatio,dubitant an valeat processus sine ci-
tatiōe:z cōcludūt qd sic:qz ad talē interlocutoriā nō videtur neces-
saria,per no.Inn.de pcu.auditis.Qd aūt sit interlocutoria, alle-
gat.j c.sua.z de elec.cū dilect⁹.z p Jo.Mo.de elec.cupiētes.sed nō
placuit eis:qz hec hz vim diffinitiue:vnde snia est nulla.ij.q.j.nos
in quēqz.de cōsti.ecclesia sancte Marie.z qd auditor dat⁹ sup ap-
pellatione possit cognoscere sup desertione,tenēt sua cōclu.cxlviij.
qz pōt cognoscere an sua sit iurisdictio:z qz cū oībus accidētibus
z appēdicijs cōmissa cēset.Quid si iudex a quo nō velit,vbi debet,
applōni deferre,ne sit cā sic in curia.Et dicit Spe.in tit.de app.§.
nūc dicamus.ver.sed qs iudicabit.ad prin.§.qd poterit pars pete
re,vt de hoc habeat cōsiliū cū peritis,an sit deferēdū:z si nō velit fa
cere,poterit appellari:qz eo ipso grauat.Vbi aūt causa deducit in
curia per viā nullitatis,an tm ex consensu ei⁹,cōtra quē dicitur,possit
esse ibi in curia,z ibi tractet:vide tex.de pcu.auditis.Hec aūt exce
ptiōis causa nō est in curia,qz nō delegatū,vel qz nō habet naturā
cause:qz qñ opponit cōtra iurisdictionē,debet opponi ante litē cōtest.
vt no.in Spe.de dila.§.j.ver.illud quoqz.in.vj.eo.de quo dic vt ibi.
Effectus aūt qd causa sit in curia,est,vel nō sit:qz vbi est,nō suffi-
cit mittere pcuratorē ad impetrādū,z cōdicēdū:vbi nō est,sufficit,
z nō est causa in curia.Si pōt causa decidi abñte pte:alr sit cōdem
natio in expēsis:vel procedit vt in cōtumacē,vt statim dicet.Ubi
nō est in curia,si appellās nō psequit ad impetrādū,tūc condēnat
in expēsis.j.eo.Nicolao.de quo.s.de renun.veniens.Plana est gl.
24 ¶ † Quero quo ad qd p citatione perēptoria habeat termini sta-
tuitio.Dicit gl.qd lra dicit qd pcedi poterit cōtra abñtem:at si citat⁹
fuisset perēptorie ad curiā sm statū,z naturā cause:vt si lis nō est
cōtest.procedit cōtra eum abñtem ad pcessus punitiuos contumacis,
vt ad excōicationem,vel missionē in possessionē:z si lis est contest,
ad sniam diffinitiuā,vbi liqueat de causa:vel si nō liqueat de cau-
sa,vt procedat ad missionem,per quā transferatur vera possessio.
de dolo,put vt lite non contest.quoniam.§.in alijs.Hec in reo.In
actore aūt absente sit,vel nō sit lis cōtest.pcedi cōtra eū poterit ad re-
ceptionē testiū,z diffinitiuā sniam:arg.de dolo.cām.Gl.tota pro-
cedit,qñ appellatū est a diffinitiua,ita qd appellationis articulus
sit annexus negotio principali:quo casu si est delatum , ita qd ne-
gotium sit in curia,seruanda est hec decre.si non est delatum,tunc
causa

causa cõmittetur extra curiã: ⁊ adhuc corã illo poterit practicari
gl. vt sentit hic Abb. Si est appellatum ab interlocutoria, dato qđ
sit delatũ, terminus hic statutus, ſm Jo. And. habebit, locũ cita-
tionis quo ad finẽ solũ expediendi articulũ appellatiõis: ⁊ illo ex-
pedito necessaria erit noua citatio ad ꝓcessum negotij ꝑncipalis:
siue ꝓcedere intendat ad missionẽ, siue ad sniam diffinitiuã: qꝛ hic
terminus hʒ vim perẽptorij respectu expeditionis articuli appel
lationis. Et hec vera, saluis bñficialibus, de qbus dic vt de elec. c.
j. lib. vj. qđ ibi dĩ de appellato petente, ſm Jo. An. qui de hac ma-
teria remittit ad Spec. de app. §. qualiter. ver. pone. vbi satis po-
nit Specu. de hac materia. Facta igit̃ citatione, satis ꝓcederet qđ
dicit gl. Puto tñ qđ delatio operabitur, ⁊ est principalis negotij
ad hoc vt faciat negotiũ esse in curia. vt ibi tractet̃: hoc verum, qñ
nõ negat iurisdictionẽ. Ubi aũt negat, quia appellat super decli-
natoria iurisdictionis nõ admissa, tũc dicit Spec. quod delatio nõ
deuoluit principale, vt ibi tractetur: imo tũc ex vi talis delationis
nõ procedet̃ in principali: alias delatio operaret̃ cõtrariũ qđ dela-
tio, ⁊ appellatio. Ad qđ de except. significauerũt. ⁊ de preben. dile-
ctus. Dicit Spec. in ti. de app. §. qualiter. ver. porro. in fi. hoc pro-
cedit qñ per appellatũ est delatum ſm formam huius decre. Sed
si sit appellatũ approbando ſm formam c. cordi. de app. lib. vj. tex.
non aperit ibi an sit citandus. d. de Rota maior pars sua conclu.
cxlix. ij. articulo, tenent citationẽ iterandã. Collector tñ ibi tenuit
contrariũ, quasi tunc terminus iuris habeat locũ citationis, quasi
sta hic obtinens locũ termini hominis, cũ appellatus possit ꝓse-
qui iuxta finẽ termini. Et allegat. dictũ Inn. de app. cordi. in ver-
bo, petierit. ⁊ in verbo, appellatiõis. vbi dicit qđ facta appellatio-
ne ſm c. cordi. habebat nouã remissionẽ pro testibus ꝓducendis.
Itẽ qꝛ talis approbatio, vt cũ actis, ⁊ munimẽtis, ⁊c. superflua esset,
si requireret̃ citatio, cũ in citatiõe sit citãdũ qđ appareat cũ actis
⁊ munimẽtis, ⁊c. Dic tñ ꝙ maior pars diffinitorũ tenuit hoc. Pu
to ꝙ iterato sit citandũ, qꝛ dicit litera ꝓcedetur quantũ de iure po
terit. Que verba nõ habẽt vim citationis: vt no. de rescri. eãm. Et
qꝛ si quis terminus statutus est, ille respicit tantũ articulũ appel-
lationis, nec termin⁹ iuris põt hoc operari, cũ sit ad finiẽdũ in ap
pellante, ⁊ in appellato qñ ꝓcedere velit non est certus terminus:
ideo est citandũ, quicqd senserit Collector vt dixi. s. Si nõ est dela
tum per iudicẽ, sed per partẽ, tunc coram iudice appellationis ꝓ-
cedetur, qui impetratus est cõtra actorẽ nõ ꝓsequẽtẽ: qꝛ habebit̃
pro deserta: vel expediet̃ cũ noua citatione appellato ꝓsequente cõ
tra reũ: qꝛ indistincte ꝓcedetur ad diffinitionẽ articuli appellatio
nis, ⁊ si nõ ꝓnũtietur bene appellatũ, postea principaliter cã retra
ctabitur corã iudice appellationis, sicut poterat coram principali
iudice expediri. Qđ ptʒ ex no. de dolo. ꝯut. c. cõtingit. ⁊ c. qm̃. §. in
alijs. ⁊ vt lite nõ cõte. Per que puto satisfactũ longe distinctioni,
quã ponit hic Abb. ⁊ Jo. And. post eũ. Habebit ſcđo ſcđm gl. effe
ctum citationis perẽptorie: ⁊ sic perẽptorie citatus, qui non venit,
nõ audiet̃ appellans. xxiiij. q. iij. de illicita. Simile dicit gl. in ap-
pellante appellationẽ nõ ꝓsequente: qꝛ redit ad iudicem a quo re-
mota appellatiõe. s. eo. personas. ⁊ c. cũ sit. Hoc vltimũ intellige se
cundũ qđ dixi. s. c. directe. Hoc puto quãdo appellãti, vel appella
to nõ ꝓsequẽti terminus a iudice statutus, vel ab appellãte est no-
tus: qꝛ tũc veri sunt cõtumaces. De citato autẽ a iure intimata ap
pellatione in cã beneficiali, an excludat̃ ab appellando, vide in ele.
cãm. de elec. in gl. pe. ⁊ per Archi. in. c. j. de elec. lib. vj. ⁊ vide in deci.
Rote sua cõclu. cxxxiij. ⁊ cccl xxvij. ⁊ de citato ſcđm formã ele. j. de
iudi. qui habet̃ ac si ꝑsonaliter esset citatus, vide in deci. Rote sua
cõclu. clvij. Ex qb⁹ patuit qđ si appellãs. qui sibi statuit terminũ,
appellat a sentẽtia cõtra eum lata, eo nõ ꝓsequente, ab ea non põt
appellare: qꝛ si in reo hoc ꝓcedit, fortius in actore: vt no. in illa cõ
clu. ccclxxvij. Tertio dicit gl. qđ licet hic terminus cõueniat cita-
tioni, differt in alio, qꝛ de perẽptorio iudex põt facere gratiam. de
offi. dele. cõsuluit. Sed si nõ ꝓsequitur appellationẽ, statim tʒ sen-
tentia. s. eo. cũ sit. ⁊ amplius nõ auditur appellãs, vt ibi dicitur. et
hoc in ver. saluis. Qđ intelligit gl. qñ est notũ iudici qđ appellans
nõ est ꝓsecutus in termino statuto, ⁊ ipse non compareret: alias non
posset ꝓcedere. Forte loquit̃ de iudice a quo. Sʒ de hoc dic vt dixi
s. c. ex rõne. Hoc puto inquantũ iudex vellet facere gratiã ad finẽ
ꝓcedẽdi, nõ tñ esset deserta appellatio, vel qꝛ principiatũ esset, vel
impetratũ intra terminũ: tunc satis puto, qđ posset facere gratiã,
25 qꝛ nil repugnat. ¶ Uenio ad ver. qđ si forte. ¶ †Nota ꝙ a potesta
te iudicis a quo appellet̃, nõ deferendo, nõ pendet tollere oẽm effe
ctum appellatiõis: licʒ enim impediat quo ad deuolutionẽ in curia,
si appellat⁹ nõ defert, etiã nõ impedit qn alias appellatio habeat
suũ effectũ. idẽ de nõ delatiõe appellatiõis tolluntur etiã alij effe-
ctus, qui surgerẽt ex delatione. de qbus de app. cũ appellationib⁹
lib. vj. ¶ Opp. qđ habeat potestatẽ iudex a quo nõ deferendi, ⁊ ex
cludat p hoc appellationẽ. Pone qđ petita executiõe corã eo exci-
piat quod est appellatũ appellãs, ⁊ alter neget appellatũ, qui ꝓse-
quit̃ corã eo, vel dicat desertã, de hoc cognoscere poterit. ff. de iud.

si quis ex aliena. Sol. Dic vt in Spec. de leg. §. nunc videndũ. ver.
xxxij. ⁊ vide qđ scripsi. j. e. cõstitutus. in ꝑsentia. vbi scripsi sup gl.
¶ Quero in quo habebit effectũ. Dic in facultate ꝓsequẽdi, in re
uocatione attẽtatorũ, ⁊ delatiõe negotij principalis. c. ⁊ l. nõ solũ. li.
vj. ⁊ in pena non deferentis. ij. q. vj. decreto. Uenio ad ver. saluis.
26 ¶ †Not. ꝙ p hoc qđ appellãs vel appellat⁹ possit ꝓsequi, tollunt̃
iura de desertione loquẽtia, siue in appellationib⁹ a diffinitiuis, si-
ue interlocutoria, quin ille habeãt desertionis effectũ, ⁊ quin appel
latus possit eligere effectũ, ⁊ finẽ, qđ habeat̃ p deserta, ⁊ quin rati-
27 ficet̃ snia appellatiõe suspẽsa. ¶ †Not. ꝙ appellatio nõ extinguit
sniam, sed suspẽdit. de quo. ff. ad Turpil. l. j. in fi. s. de iureiur. venie
28 tes. ad hoc de offi. dele. pastoralis. §. preterea. ¶ †Quero que cõsti-
tutiones saluent̃. Glo. dicit hic, ⁊ Host. qđ cõstitutiones loquẽtes
de appellationib⁹ a diffinitiuis. Per qđ dicit hanc decre. loqui de
appellationibus ab interlocutorijs. Puto decr. loqui de appella
tionibus a diffinitiuis, ⁊ interlocutorijs: qꝛ text. indistincte loquit̃.
⁊ ver. saluis. hic reseruat cõstitutiones loquẽtes de desertione: qꝛ
per hoc nõ intẽdit tollere effectũ desertionis, vbi velit eligere hic
appellat⁹: ⁊ de diffinitiuis sentẽtijs loquit̃ hic ver. saluis. qꝛ in il-
lis nõ est verisimile appellatũ aliud eligere, ꝙ qđ sit deserta: qꝛ pl⁹
est cõtra se qđ ꝓsequat̃, ꝙ qđ nõ: cũ nil plus possit ꝓsequi, ꝙ qđ ra
ta maneat prima snia: ⁊ ꝓsequẽdo illã se submittit periculo reuoca
29 tionis. ¶ †Querit gl. an idẽ sit in excõicatiõis snia, ⁊ si aliqs fuit
excõicatus post appellationẽ, ⁊ eã nõ ꝓsequit̃, vt fingat̃ nõ appel-
lasse, ita qđ rata remaneat prima snia: arg. gl. qđ sic: qꝛ dãnatus ex
causa infamãte, deserta appellatiõe, retrofingit̃ infamis. ff. de his,
qui no. infa. l. furti. Gl. dicit cõtra: qꝛ in excõicatione aut appella-
tio tenuit, ⁊ snia excõicationis est nulla. ⁊ nõ validat̃ postea qđ ab
initio nullũ, ⁊c. vt in regula, nõ firmat̃. cũ ꝯcor. de reg. iu. li. vj. Aut
appellatio nõ tenuit, ⁊ snia semp valuit: vñ nõ fingit̃ retro valida,
sed semp est valida. Et est ratio in snia excõicatiõis: qꝛ illa nõ põt
stare in suspẽso: vt. j. eo. pastoralis. §. j. ⁊ s. e. preterea. qđ secus est in
alijs sentẽtijs: qꝛ aliarũ effectus suspendit̃ per appellationẽ. ff. ad
Turpi. l. j. in fi. alias sequeret̃ absurdũ qđ si quis pẽdente appella-
tione eligeret̃, canonica esset electio, ex quo nõ est interim excõmu
nicatus: ⁊ postea deserta appellatione cassaret̃ electio canonice fa-
cta: qđ esset absurdũ. De hoc dic vt de sen. excõ. lʒ. lib. vj. Per que
decidũtur notata hic p Inn. ⁊ Host. Tu dic ſm Jo. An. si appel-
latio est añ interposita, ꝙ ꝓmulget̃ snia. nõ est differẽtia inter sen-
tentiã censure, ⁊ alias snias: qꝛ vtrobiqꝫ snia est nulla ꝑpter defe-
ctũ ꝑtãtis, ⁊ sic nõ validat̃ ex post facto: vt dicta regula, nõ firma-
tur. ad hoc no. gl. de sen. excõ. licet. li. vj. in gl. ij. Idẽ Archi. viij. q.
iiij. in summa. ⁊ doc. s. de eo, qui mit. in pos. cum venissent. Idẽ no.
de elec. auditis. ⁊ in cle. si ante. de do. ⁊ cõtu. Idẽ in renũtiatione, vt
snia lata post appellationẽ per actũ renũtiationis appellationis
nõ validetur: vt no. Jo. de app. vt super. li. vj. in verbo, renũtiatũ.
ad hoc vt lite nõ ꝯte. c. ij. ⁊ hic. Et hoc tenet Rap. sua alle. j. Idẽ di
cunt dñi de Rota, quãdo appellationi est renuntiatũ. de processu
habito post inhibitoriã, sua cõclu. cxxvi. de iudi. exhibita. de exce.
dilecti. ⁊ c. dilecte. Poterit ergo per viã nullitatis agi super attẽ-
tatis, vt illa retractentur: ⁊ poterit ad ostẽdendum nullitatẽ, doce
re incidẽter de appellatione, pro tunc pendẽte, quã principaliter
nõ posset prosequi ex desertione, ⁊ agetur coram iudice competen-
ti: qđ puto i appellatiõe iudiciali. Appellatio aũt extraiudicialis
non reddit actũ post appellationem gestum nullum, sed annullan
dum: ideo deserta appellatione non posset illud retractari per viã
nullitatis, sed bene per viã iniustitie: qꝛ nõ trãsit in rem iudicatã:
vt. d. c. quod sicut. de elect. ⁊ quod no. Cõpo. de consti. cum omnes.
⁊ Inn. de tem. ord. ad aures. vbi autem appellatio interponit̃ post
sententiã, procedit differẽntia, quam facit glo. hec: quia alie suspen
30 duntur, non excõmmunicatio. ¶ †Quero an episcopus sit deposi
tus, ⁊ appellet, an interim actus ab eo gesti teneãt: vt qꝛ excõicauit
subditũ suũ: dicit Uin. qđ si eps nõ appellauit, vel si appellauit, et
nõ est ꝓsecutus, excõicatio nõ tenuit: arg. dicte. l. ff. de his q no. in-
fa. l. furti. qꝛ fingit̃ nõ appellasse. ff. de his, q no. infa. l. furti. Si fuit
ꝓsecut⁹, siue cõfirmet̃ snia, siue nõ, tʒ snia. Tan. dicit, ⁊ meli⁹, ſcđm
gl. qđ appellatione pẽdẽte si excõicauit, ex quo remansit in officio,
siue sit ꝓsecut⁹, siue nõ, valet snia: qꝛ q appellat, nõ dicit̃ dãnatus.
ff. de pe. l. ij. §. fi. ⁊ integer est stat⁹, vt iterum fungat̃ honorib⁹. ff. de
app. interposita. cũ ibi no. ap. pen. alias remota. ⁊. ff. de ap. l. ij. ideo
siue ꝓsequat̃, siue nõ ꝓsequat̃ appellationẽ, excõicatio tenuit: ⁊ hoc
rõne predicta, quã Jo. assignauit: secus si nõ appellauit. Pro opi.
Tan. facit. ff. de iiust. rup. ⁊ irri. te. l. si exheredato. §. filio. ⁊ §. hi aũt
oẽs. de hoc. iiij. q. iiij. i summa. Sʒ si q̃rit̃ an is, q nõ est ꝓsecut⁹ ap
pellationẽ possit ꝯtra iudicẽ agere, quasi fecerit litẽ suã, vel qđ ini-
que, vel p imprudẽtiã iudicarit, videt̃ qđ nõ: qꝛ fuit in culpa nõ ꝓ-
sequẽdo. ff. de euic. l. Herẽnius. §. fi. ⁊ renũtiando appellationibus,
accessorijs renũtiasse videt̃. j. eo. sollicitudine. §. fin. si quis cau. l. ij.
Determinat Jo. An. qđ poterit agi nõ obstãte desertiõe, ſm In-
no. alleg. de inoffi. test. cõtra maiores, qꝛ aliud agitur. Sed Inno.

Hostiẽ.⁊ Abb.Idem si agatur vt puniatur,qr non detulit prius.
de quibus.C.eo.ti.quoniã.⁊.ij.q.vi.decreto.ſm Io.An.¶ Uenio
31 ad ver.quicquid aũt.¶ †Not.ꝙ subrogatũ loco alterius,per om-
nia assumit naturam eius,in cuius locũ subrogatur:vnde possunt
illa opponi contra subrogatum,que poterant ante cõtra illud,in
32 cuius locum subrogatur.¶ †Quero quid poterit opponi contra
istum terminũ.Dic qꝺ illa poterunt opponi:que poterant contra
citationem:vt si est absens peremptorie vocatus,qui nõ potuit ve
nire iusta de causa impeditus,aut detentus,põt allegare impedi-
mentum,ita qꝺ nõ reuocatur qꝺ contra eum est factũ.s.tit.proxi.
cum Bertoldus.ff.de iudi.l.si pretor.iij.q.v.quisquis.sic appellãs
nõ potuit appellationem suaꝫ prosequi intra annũ,vel terminum
statutum,auditur volens probare impedimentũ,vt nõ sit deserta
appellatio,⁊ retractet̃ id,qꝺ cõtra eũ est gestũ.s.e.cũ sit Romana.
33 ⁊.c.ex ratione.C.de tẽpo.app.l.fin.¶ Uenio ad ver.si qs.¶ †Not.
nõ licere nec appellanti,nec appellato terminũ preuenire:⁊ si pre-
ueniant carent impetratis,nec ex hoc euadunt penas cõtumacie.
34 ¶ †Not.ꝙ cõstitutio dat formã futuris.¶ Et not.qꝺ sufficit qꝺ
cõstitutio dans formam liti,litem reperiat de futuro,hoc occasio-
sionat̃ ab obligatiõe de p̃terito.de quo.c.ij.⁊ vlti.ſm Host.¶ Op.
ꝙ litera superfluat,ibi:in litibus,siue iudicijs exercẽdis.So.Dic
ꝙ habet locũ in litibus,ibi:appellationibus extraiudicialibus.j.
de ver.obli.forus.ſm Pe.⁊ Abb.⁊ iudicijs,id est,appellationibꝰ
35 iudicialibus:⁊ loquitur de iudicijs exercẽdis in futurũ.¶ †Que-
ro que erit pena contumacie,quã nõ euadit.Dicit Frede.sua con
clu.clvij.qꝺ erit pena cõdemnationis expensarũ:⁊ etiã erit pena,
qr poterit in curia in absentem procedi,ac si cõtumax esset:sed per
hoc nõ erit deserta appellatio:qr sufficit qꝺ intra terminum hoĩs
se presentauerit,⁊ licet plus fecerit,qr impetrauerit,nõ tollit̃ se pa
ratuꝫ minus,quia se presentauit:⁊ sufficit qꝺ se intra terminũ pre
sentauerit:vt in.c.ex insinuatione.vnde postea lapsu hominis non
deseritur appellatio,cũ sit ad incboandũ,⁊ nõ ad prosequendũ,se-
cundũ eũ.Sed nunquid si fiat mẽtio per appellantem de termino
hominis,valeat impetratio,vt possit appellans cõpellere appella
tum ad prosequendũ ante lapsum tẽporis iuris prope fineꝫ:tenet
Fred.qꝺ nõ.suo cõsil.xlviij.nam terminus hominis operatur so
lum quo ad appellantẽ,vt nõ se presentãs intra terminũ nõ possit
prosequi,⁊ deseratur appellatio.de app.cum sit Romana:sed non
operat̃ qꝺ cogatur appellatus prosequi prope finẽ termini iuris.
36 ¶ †Opp.ꝙ possit quis preuenire terminũ statutũ appellationi.ij.
q.vj.appellatori.So.Contrariũ loquit̃ de termino iuris statuto
ad finiendũ:hic loquitur de termino hominis statuto ad incboan
dum.Primus põt preuenīri,dummodo nimium non precurrat.
¶ Quero,in quo est surreptio.Dic,si tacuit qꝺ est statutus termi
nus ab hoĩe.vel a iudice.Declaro,qr ex hoc impetrando tacet ta-
le,quo expresso nõ habuisset literas:qr nõ debuisset causa tractari
37 extra curiã,ex quo est delatum.¶ †Querit glo.an terminus,quo
nõ põt literas impetrare ꝑpter statuitionẽ termini ad prosequen
dũ,currat in anno appellationis.Dicit glo.qꝺ nõ videt̃:qr nõ est
in mora:qr etiã si vellet procedere,nõ posset,vt hic dicit,vt non va
lenti agere,⁊c.C.de sen.excõ.l.j.in fi.idem Pet.j.eo.vt debitus.et
Gul.in Spe.de app.qualiter.ver.scꝺo dꝫ.Io.An.dicit qꝺ currat,
cũ loco illius succedat.s.eo.cum sit.j.respon.arg.de voto.magne.
§.cum igitur.vnde lapso termino hominis nõ poterit vti legali,
imo rata manet sentẽtia:vt ibi.⁊.s.eo.ver.quod si forsan.ſm Ho-
stien.alias sequeret̃ quod omne tempus,in quo pẽdet dilatio da-
ta a iudice appellationis,non currat in anno.C.de dila.l.fine.Itẽ
secundum id esset in potestate appellantis,quãdo inciperet sibi
currere annus appellationis,ſm Hostiẽ.Quis dãnabitur in ex-
pensis.Dicit glo.quod iudex,cui sit commissio.j.eo.vt debitus.

1 ¶ Iudex de impedimentis electi cognoscit,appellante nõ pro-
sequente.
2 Compromittere potest certa pars capituli in existentem de extra
collegium,alia parte non compromittente.nu.7.
3 Appellatione interiecta potest inferior se intromittere de articu-
lo appellationis.
4 Duo vbi sunt pariter expedibilia,vno expedito presumitur altẽ
rum posse expediri.
5 Appellatione deserta,potest iudex appellationis discutere oppo-
sita tangentia vtilitem publicam.nu.14.
6 Nominationis actus est vnus modus prouidendi de beneficio.
8 Relationi legati,vel commissarij simplici qñ statur,⁊ credatur.
9 Confirmasse non censetur,qui elegit.
10 Appellationis tempus incipit a die grauaminis,⁊ non ante.
11 Impedimento proposito per procuratorem,an obstet probato qꝺ
nuntius venerit.
12 Electio quando fit,debet requiri consensus omnium,sufficit qꝺ
maior pars consentiat.
13 Iudex a quo potest cognoscere de causa,⁊ circa merita eiusdem.
15 Renuntiare quis potest beneficio sine authoritate prelati.
16 Electio secunda an valeat,prima non cassata.

1 Constitutis.¶ †Licet appellans in cã
applonis intra tps legiti-
mũ non fuerit applonẽ ꝓsecutus,nihilo minus iudex
de impedimentis electi cognoscit.Primo ponit̃ ptis
2 narratio.Scꝺa ibi:Intellecto.pape motiuũ,⁊ iudicũ datio.¶ †No.
ꝙ certa pars capituli põt cõpromittere in exñtẽ de extra collegiũ,
alia parte nõ cõpromittẽte.Unde inquãtũ dꝫ cõsensus oĩm exigi
in viã cõpromissi,est verũ inq̃tũ volũt oẽs se arctare ad cõpromis
sum:secꝰ si volũt tñ suas voces i aliũ trãsferre.Sic limita de elec.
qr ꝑpter.¶ No.ꝙ possunt in aliũ trãsferri voces cõditionate,vt
3 eligat de cõsensu oĩm.¶ †No.inferiorẽ se posse intromittere de ar
ticulo appellationis ad papã interposite,qñ illa,que attentat,ten
dũt ad faciliorẽ exitũ appellationis:⁊ sic põt recipere testes vt ne-
gotiũ magis instructũ trãsmittat ad sedẽ aplicã.¶ No.delegatũ
ad receptionẽ testiũ posse citare ex cõmissione partes ad articulũ
4 receptionis.¶ †No.ꝙ vbi duo sunt pariter expedibilia,vno expe
5 dito p̃sumit̃ potuisse alterũ expediri.¶ †No.papã aditũ p viã ap
pellationis appellatione deserta,qui põt adiri per viã q̃rele posse
ex officio supplere,⁊ discutere opposita in tãgẽtibꝰ publicã vtili-
tatẽ:⁊ sic lꝫ nõ suppleat ad cõmodũ instãtie deserte,supplet tñ ad
finẽ vtilitatis publice.¶ No.scꝺam electionẽ nõ valere post p̃mã
6 qualitercũq; nõ cassatã.¶ †No.modũ nouũ ꝓuidendi de prelato,
scꝫ per actum nominationis.Sed dic vt.s.de ꝓstu.prela.bone.j.
7 ¶ †Opp.ꝙ non possit pars capli eligere viã cõpromissi,nisi oẽs
ꝯsentiãt:vt in.c.qr ꝑpter.de elec.Itẽ qr vota trãsmitti nõ possunt
nisi ab impeditis:vt in.c.p̃calle.So.Dicit Inn.qꝺ hodie nõ ad-
mittitur id,qꝺ dicit hec decre.nisi ſm formã decre.qr ꝑpter.Pet.
dicit hoc verũ esse in electionibꝰ,in quibꝰ seruatur forma illiꝰ con
cilij,qr ꝑpter.in alijs secꝰ.De quo de elec.scriptũ.i gl.ꝓcuratores.
⁊ super gl.qualiter.Puto qꝺ inquãtũ vellet eligere formam com-
promissi alios arctare in qbuscunq; electionibus non posset pars
absq; toto caplo:qr agit̃ de p̃iudicio singulariũ.Inquãtum vellet
cõpromittere voces tñ,⁊ sic darẽt ꝓcuratorẽ ad eligẽdũ:tũc seruã
da esset decre.qr ꝑpter.vbi seruanda est illius forma,alias ꝓcede-
8 ret dictũ Pe.¶ †Opp.qꝺ non stetur relationi legati.de ꝓba.qm
ꝯtra.de testi.cũ a nobis.Host.dicit huic stari,qr partes nihil obie
cerũt,sed relationi stari voluerũt.Uel speciale in cardinali,cui ſm
cõsuetudinẽ curie credit̃.de quo.s.de fi.instr.qꝺ sup his.De cõsue
tudine dixi,qr,vt dixit cle.de rigore,secꝰ.in Spec.de teste.§.j.versi.
9 quid si aduocatus.¶ †Opp.qꝺ ꝯ hũc non potuerunt exceptiões
opponi:quia si iam sibi facta erat collatio,nil petere poterat iuris.
ff.de exce.l.j.de accu.sup his.So.Quidã dicunt qꝺ hic petebat cõ-
firmationẽ,⁊ exceptiones opponebant̃ ꝯ electũ.Non plꝫ hoc:quia
hic fuit facta collatio:nisi dicat̃ cõtulit decanatũ.i.ius decanatꝰ in
electione.Nec hoc casu eligẽdo intelligit̃ cõfirmasse.de quo de elec.
cũ inter canonicos.Uel hic vocat exceptiões,causas,ꝑpter quas
petat̃ electio cassari:sepe enĩ talis exceptio vocat̃ actio,⁊ ecõuerso.
j.de acc.sup his.vbi inter vias,qbꝰ agitur de crie,enumerat exce-
ptionẽ:vel qꝺ lꝫ ꝓ cõfirmato habeat̃,excipit̃ ꝯ illũ.s.de causa pos.
cũ olim.ex quo fuit supplantatus in facultate opponendi,cum in-
10 ter electionẽ,⁊ collationẽ nõ fuerit medium,vt ibi no.¶ †Opp.ꝙ
cassata electiõe archidiaconi,alia debuerit valere:⁊ hic nihil dt.s.
de elect.cõgregato.Sol.De hac nihil dicit:sed casus posset esse,in
quo valeret:de quo dic vt.d.c.ꝯgregato.⁊.c.auditis.Per hãc de-
cre.arguit Host.qꝺ in forma cõpromissi facti in plures ad eligen-
dũ ꝓnũtiatio sit faciẽda p vnũ.qꝺ dic vt de elec.sicut cũ.li.vj.Per
hãc decre.dt Inn.qꝺ applonẽ extraiudicialẽ qs tenet̃ ꝓseq intra
annũ:sed dicit qꝺ cõputabit̃ annus a die grauaminis illati,⁊ non
appellationis:qr tũc incipit applo tenere,⁊ nõ ante diem grauami
nis.C.de p̃scr.xxx.an.l.fi.§.illud.e.ti.cle.sicut appellationẽ.Et sunt
hec vera,nisi recedatur ab appellatione:vel qr appellãs renũtiet.j.
eo.solicitudinẽ.vel qr ille,a quo appellatũ,mouet grauamen.j.eo.cũ
11 cessante.ſm Inn.¶ †Quero an ꝓbato qꝺ nuntius venerit,cõclu-
datur ꝓcuratorẽ venire potuisse.Dicit qꝺ nõ sic faciliter:qr faciliꝰ
inuenit̃ nũtius,q̃ ꝓcurator:⁊ p talia locã trãsibit primus,p q̃ non
poterit scꝺs.¶ Quero an isti admittant̃ ad ꝓsequẽdã applonem.
Si tñ volũt excipere,nõ tanq̃ appellãtes,sunt audiẽdi.Qꝺ intel
ligit̃ verũ hodie,si seruassent formã decre.vt circa.de elec.li.vj.als
secus.qꝺ dicũt in cle.de elec:cõstitutionẽ.§.pe.Sed nec cogit̃ exci-
pere,nisi velit:vnde eis nõ excipientibꝰ,mandat inquiri de his,q
12 infra sequunt̃.¶ †Op.ꝙ nõ valuerit appellatio,vt p̃ter ꝯsensum
oĩm nõ debuit eligi:qr sufficit qꝺ maior pars cõsenserit.ff.ad mu.
l.qꝺ maior.de elec.qr ꝑpter.Dic qꝺ appellauerũt,ne preter cõsen-
sum oĩm requisitũ eligerẽt:nã oẽs inquiri debẽt,lꝫ nõ sit necesse vt
oẽs consentiant.de elec.qꝺ sicut.⁊.c.qr ꝑpter.vel aliud,qñ vota nõ
sunt sic cõditionata:vbi aũt vota in eũ sic sunt ꝯditionaliter trã
13 slata,vt cũ ꝯsensu oĩm eligat,oĩm cõsensus exigit̃.¶ †Opp.ꝙ nõ
poterit

poterit legat⁹ delegare receptionē testiū, cū ad papā p appellatio nē delata. ḡ. de of. dele. studuisti. ⁊ c. 15. Jo. dicit spāle in c. electiōis. vbi appellat ab electione, vt alter cognoscere possit: nō video cau sā spālitatis. Recitāt gl. Can. dixisse hoc fieri nō posse, nisi de vo lūtate partiū. quā credebat hic intercessisse ad hoc, vt causa ad pa pam remitteret instructa. C. de rela. l. j. ⁊ ij. Sed nō videt hoc p re gulā. ibi, parte ꝯdicēte. Alij dicūt, vt recitat Jo. qđ summatim po terit cognoscere, sicut metropolitanus. j. e. solicitudinē. Sʒ nō pla cet qđ scđm hoc nō remitteret cāʒ instructā. Vel recepit, sm Jnn. q: negabat negotiū p appellationē deuolutā. Vel dicebat renūtia tū appellatiōi p cursum anni. j. e. Romana. §. si vero. li. vj. Vel par tes erāt ad arma parate, sm Host. ⁊ periclitabatur, ⁊ scādalizabat ecclesia. ff. de vsufr. Legāmū. Vel sm Abb. hic narrat factū Hos. dicit hoc spāle in legato de latere, vt cām p appellatiōne ad papā delatā examinare possit p se, vel p aliū, vt magis instructā remit tat: sicut ⁊ alia multa spālia sunt. de offi. leg. c. pe. vel dic qđ hic le gat⁹ habebat potestatē cognoscēdi de appellationib⁹ interpositis ad papam: de quo de eo, qui mit. in pos. cū venissent. sup. iij. gl. ḡ. e. cū teneamur. Dic, si cōstito de appellatiōe velit inferior se intro mittere, nō ad finē vt cognoscat, sed vt negotiū magis instructum remittat: q: hoc tēdit in faciliorē exitū appellationis, pōt, vt hic, arg. de ma. ⁊c. cōtra inter. c. c. j. Ad hoc de accu. dispōēs. ij. q. vj. decreto. j. q. j. nomen. Ponit Spe. in ti. de leg. §. nunc videndū. ver. xxxij. ⁊ hoc verū ante factā remissionē: alias nō poterit se intromit tere, cum desierit esse iudex: vt dicit decre. 15. Q̄nq; appellatiōe in terposita vult cognoscere inferior de viribus appellationis, an sit interposita, an per eam transferatur iurisdictio, ita qđ nō vult co gnoscere de meritis appellationis, sed solū de ipsa relatione iuris dictionis, vel de ipsa desertione appellationis, an ex hoc sit penes eū iurisdictio, vel an sit deuoluta. Et dic qđ si iam superior de hoc cepit cognoscere, non pōt: quia cām a superiore receptā inferior tā gere nō pōt. de offi. dele. pastoralis. §. preterea. si nondū est per su periorē recepta, ⁊ opponatur corāʒ inferiore de defectu ptātis, qđ procedere non pōt: q: est appellatum, vel quia pendet appellatio, ⁊ negetur appellatum. Vel si dicitur appellationem nō deuoluisse, vel desertam esse, poterit de hoc cognoscere, ⁊ probationes recipe re. de appella. Romana. §. si vero vocatis. lib. vj. Jmo sententia su per hoc lata ptibus preiudicat, nisi fuerit appellatum. ff. de iudi. si quis ex aliena. j. e. solicitudinē. q: non est passum appellationi desē rendū. nec obst. de rescrip. dilectus filius. J. Saracenus. ⁊ ibi not. ⁊ ibi appellatio pēdebat sup hoc tantū an iudex esset: q: principa liter erat subiectū iudicis cognitioni, ad quē extiterat appellatū. Hoc tʒ Spe. in ti. de le. §. dicēdū. ver. xxxij. Et ibi hoc sequit Joā. An. etiā in appellationib⁹, de qbus loquit decre. de ap. Q̄uis. li. vj. ⁊ c. si post ꝙ. ⁊ c. pulda. q: etiā in illis appellatiōes nō deuoluūtur, si nō est in scriptis pposita, vel ex cā pbabili, vel ab illa posset esse canonice receptum: nā de hoc cognoscat inferior anteꝙ appellatio sit pape pscita. Et facit qđ no. in. c. Q̄uis. in gl. ergo si. sm Jo. An. vt summarie expediēda inquātū velit principalr pseq̄ appella tiōne corā quo, ad hūc finē foret etiā quo ad iudice ad quē summa rie pbanda. Nō obst. qđ nō delatio iudicis a quo: nō impediat iu dicē ad quē, nec appellatiōis effectū: vt. ḡ. e. sepe. q: illud loquit, qñ nō detulit p viā cognitiuā: sec⁹ si sup hoc disceptationē assumpsit incidēter ad aliū pcessum, cū cause cognitiōe. ad hoc gl. de do. ⁊ cō

14 tu. si ante. in verbo manifeste. C † Opp. ꝙ nō possit iudex ad quē prosequi exceptiones tūc. q: nō sunt opposite, ⁊ nō habet supplere de facto. L. iij. §. hoc aūt iudiciū. ff. de dā. infe. tum q: ex quo deserta est appellatio, iam amplius hui⁹ cāe nō est iudex. So. spāle dicit gl. in causa electiōis, vt tangēte publicā vtilitatē, in qua iudex sup plet ex officio. ḡ. de ele. cū nobis olim. Et aduerte, q: nō supplet ad cōmodū initiātis deserte. Ad hoc qđ no. in. d. c. cū nobis. ⁊ vide qđ

15 no. xxviij. dist. priusꝙ. C † Q̄uerit glo. an licuerit huic renūtiare. Dicit gl. qđ sic. vij. q. j. ꝙ periculosum. de insti. cū venisset. nō obst. de renū. admonet. sm Host. q: qñ qs est in discordia electus, etiā si nō cōsenserit, etiā si post appellationē interpositā ad papā. ex quo planū ⁊ pacificū ius nō habuit, renūtiare pōt: vt hic. Jdē in cōcor diter electo, qui nondū ꝯsensit, scđm eū: qui vero plenū ius habuit nō renūtiabit sine auctoritate plati, vt incōmodo, licet quo ad ius suū valeat renūtiatio. De quo remittit Jo. An. de renun. quod in duobus. de electo vero an renūtiet post consensum: no. de transla.

16 pla. c. ij. de elec. si electio. li. vj. sm Jo. An. C † Q̄uerit gl. vlt. an valeat electio secunda post primā nullaʒ: dic, si est notorium, qđ est nulla: si probabiliter dubitatur an prima valeat, nō valet secunda, prima non cassata. Sed de hoc dic vt de elect. auditis.

1 C Appellatio frustratoria possessionē confirmati non impedit.
2 Literis ordinarij testimonialibus creditur.
3 Electio facta per duos quo casu valeat.
4 Eligendo vtilem non saluat quis suam conscientiā vbi potest eli gere vtiliorem.
5 Jnuestitura quandoꝗ sit traditione rei, ⁊ quandoque post colla tionem iuris totalis ordinatur ad possessionem transferendam.
6 Appellationis causa est iustificanda. ⁊ specifice exprimēda coram iudice a quo, ⁊ non coram iudice ad quem. nu. 17.
7 Agere non impeditur, qui repulsus est ab excipiendo. nu. 18.
8 Testimonium sine examinatione quomodo sufficiat.
9 Possessionem facti petenti non obstat exceptio vel appellatio.
10 Collatio beneficij an impediatur canonicis appellātibus vel offe rentibus se probare irregularitatem.
12 Appellationem an possit iudex reuocare, qui illi detulit.
13 Electus, qui possessionem beneficij nactus est, an si postea appelle tur, possit recuperare priora beneficia, que sunt alij collata.
14 Appellatio per minorem partem capituli maiori, contradicente, an valeat.
16 Ab appellatione an quis sufficienter repellatur ratione impo tentie.
Senectus sicut impedit promouendum, an promotum impe diat.
19 Electus non impeditur recipere dignitatem lite pendente.

1 Constitutis. † Appellatio frustratoria pos sessionē confirmati nō impe dit. Primo narrat factū. Secundo diffinit, ibi: nos er

2 go. Tertio protestatur. ibi: siquid. C † No. quod credi tur literis ordinarij testimonialibus. de hoc in. c. post cessionem. de proba. C Not. secundo quod quis potest adstringi ad iustitiam, ⁊ veritatem agendam per abiurationē superioris. Et dicit Archi. ij. q. v. si quis. quod hec ascriptio habetur in illis: metu in teste quo

3 ad validitatem testimonij. C † No. tertio quod superior potest ad stringere electionem ad duos. vbi se ad hoc in tractatu adstringe runt canonici: ⁊ per hoc non dicitur minus libera electio quod ad

4 duos adstringatur. C Not. magis vtilem eligēdum. † Et no. arg. quod non saluat conscientiam quis eligendo vtilem, vbi valet eli gere vtiliorem, non faciendo mentionem in decreto electionis de dignitate eligentium, ⁊ electi. Ad idem, de elec. dudum. C Not. qđ

5 aliquando post confirmationem intercedit actus inuestiture. † Et not. quod aliquando sit inuestitura traditione domus, ⁊ quod in uestitura post collationem iuris totalis ordinatur ad transferen dam possessionem. Ad quod de insti. auctoritate. C Not. qđ defe ctus potentie amicorum, vel secularium, nō est legitima causa an

6 nullandi electionē electi. C † Not. ad iustificandam appellationeʒ, causas appellationis exprimēdas coraʒ iudice a quo, ꝙ ꝙ dicatur suspectus, ⁊ nō coram iudice ad quem, ⁊ quod nō sufficit causas in genere pstari, corā iudice a quo, nisi formaliter, ⁊ specifice expri mantur: quod est verū. sine appellet expresse ab ea cā, cum clausula de exprimēdis alijs, vel protestatione: licet illa iustificata posset iu uari ex alijs. de dila. preterea. ⁊ quod no. ḡ. e. cōsuluit. sine appellet expressa causa, ⁊ ex alia quacūꝗ ex actis patente: quia hic nō suffi cit, licet illa sit notoria: vt no. in cle. appellāti. sine detegēda sit pro bationibus facti, siue ex allegationib⁹ iuris, quicqd dicat Pau. in cle. appellāti. de app. vt notāt dñi de Rota, sua cōclu. vij. C No. quod contra petentem possessionē facti. non admittitur exceptio, vel appellatio, maxime friuola: ⁊ sic exceptio ad impediendā quid iuris, nec impedit possessionē facti, totaliter iure translato, que cō secutiue venit ad ius firmū de pterito: ⁊ sic agēti adipiscēde in be

7 neficialibus, nō obst. exceptio defectus pprietatis iuris. C † Not. quod repulsus ab excipiendo nō repellitur ab agēdo. quando ab exceptione repellit, quasi ab incepto modo proponendi, attento qđ petitur: ⁊ tunc facilius dat actio, ꝙ exceptio, quando exceptio non proportionatur modo proponendi, vel quādo exceptio repellitur ex natura iudicij, vel proponētis exceptionem altiorem indaginē

8 requirentem. C † Not. notū nō esse examinandum. de hoc. lxvj. di. de Petro. xxiij. di. qui episcopus. imo videtur testimonium popu

9 li sine examinatiōe sufficere. xxvj. dist. c. nullus. C † Opp. dato qđ rationabilē causam expressisset, per hoc non fuisset impedita tra ditio possessionis: q: rationabilis causa appellandi extraiudicia liter nō cassat factum ante appellationem, nec suspendit, ⁊ conse quenter nō impedit effectuʒ consecutiuū possessionis, ad id, quod in suspensum remanet de preterito: nā finis appellationis extraiu dicialis est impedire in futurū, omnino a futuro dependens, non suspendere pteritū, vel impedire futurum omnino dependens a preterito. j. e. bone. Dic si facta cōfirmatione appellatur extraiudi cialiter: ⁊ tunc si interponitur de actu cōfirmationis a preterito, illa vt extraiudicialis nō impedit possessionem consecutiuā ad cō firmationem, nec suspendit confirmationē: quia quo ad hunc effe ctum appellatio extraiudicialis nō operatur, cū sit ad causam p uocatio, operatur tñ deuolutionē cognitionis negotij confirma tionis ad iudicē appellatiōis, vt alius ab ipso de illo se intromit tere nō possit, nisi renuntiet appellatiōi tacite, vel expresse. de elec. c. j. li. vj. Nam quo ad finē impediendi, vel suspendendi, appellatio

extraiudicialis nō operaꝛ, nisi vt interponitur a futuro grauami-
ne, vel instāti. ꝫ. c. pxi. ad audientiā. ⁊ c. cōsuluit. ī. eo. Intelligiꝛ aūt
appellatio a cōfirmatiōe iudicialis scđm naturā ꝯfirmationis, vt
si est iudicialis, vt qñ fit cū cause cognitiōe, appellatio cōsequiꝛ iu
dicialis: si ꝯfirmatio est extraiudicialis, vt qꝛ fit sine cāe cognitiōe
tūc extraiudicialis intelligitur appellatio, fm Inn. Scđm hoc in
telligēdo qđ hec appellatio fuerit extraiudicialis, dicēdū est qđ si-
ue fuerit ex rōnabili cā interposita, siue nō, impediꝛ possessiōis effe
ctus. Idē, ⁊ fortius, si appellatio nō interponiꝛ a ꝯfirmatiōe. Sed
ne possessio tradaꝛ, qꝛ hec vt extraiudicialis, ⁊ interposita mere a
grauamine futuro, nō suspendit, nec suspēdere intēdit cōfirmatio
nē de pterito, nec etiā impedit traditionē possessionis, vt consecu-
tiuā ad confirmationē de preterito non suspensam, nisi opponereꝛ
crimē infamie. ī. de accu. accedens. de quo dixi. de cau. pos. cū olim.
⁊ de dolo. cū olim. Idē, ⁊ forti⁹, si appellatio extraiudicialis inter-
poneretur post iam traditā possessionē, lꝫ postea pbata cā appel-
latiōis restitueretꝛ fruct⁹, interim nō impedireꝛ possessio. C. de rei
vē. l. si fundi. C. credi. euic. pig. nō de. l. j. Inquātū dixi appellationē
extraiudicialem aliquid operari, semper intellige qñdo est cā le-
gitima expressa: ꝫ appellatiōe: ideo si appellās dicit, Appello ne ta
lis inuestiaꝛ: nulla, vel nō legitima causa assignata, non valet talis
appellatio, nec suspēdit confirmationē, nec deuoluit, nec inuestitu-
ram impedit. Inquantū dixi appellationē extraiudicialē nō impe
dire futura, pcedit qñ illa veniūt cōsecutiue ad actum de preterito
nō suspēsum, vt inuestitura ad cōfirmationem. Inquantū aūt ve-
nit nō cōsecutiue ad aliud de preterito, semper impedit postea at-
tentatū cōtra appellationē: ⁊ illud venit retractandū: ꝫ. eo. ad au-
dientiā. de elec. cōsiderauimus. ⁊ c. cū nobis olim. Et hoc tene, licet
quidā dicāt appellationē inquātū interponereꝛ ex legitima cā im-
pedire effectū cōfirmatiōis, scꝫ inuestiturā, ⁊ trāslationē possessio-
nis, p. c. bone. ī. eo. ti. ⁊ c. vt nostrū. lꝫ faciat appellationē, si precesse
rit traditio possessiōis, illā nō impedire, sed solū iustificata appel-
latiōe retractari cū fructib⁹, vt dixi. ꝫ. Si aūt appelleꝛ a cōfirma-
tiōe iudicialiter: qđ est qñ ꝯfirmatio est facta cū cause cognitione,
tūc si appellaꝛ absq̄ legitima cā, nō valet appellatio, ⁊ nō suspēdit
inuestiturā, vel possessiōis effectū. Et sic pōt itelligi hic. Si inter-
poniꝛ ex legitima cā: tūc suspēdit effectū cōfirmationis, ⁊ cōfirma
tionē: ⁊ sic impedit inuestiturā, ⁊ translationeꝫ possessionis. Unde
dicit Inn. qđ hec appellatio reprobaꝛ: qꝛ in forma iudicij fuit fa-
cta ꝯfirmatio, ⁊ appellatio iudicialiter interposita, nulla legitima
cā ex pssa, fm Inn. ad hoc. ī. e. cū cāꝫ. fm Host. Sed veri⁹ puto hic
appellationē ab actu inuestiture ne fiat, que extraiudicialis est, lꝫ
10 cōfirmatio fuerit iudicialis, vt patebit. ibi: ⁊ cū vellet, ⁊c. † Ex his
decidiꝛ qđ si ordinatore nolēte cōferre beneficiū, vel canonicatū ali
cui certe psone, appelleꝛ p capl̄m, ne fiat illi collatio, qꝛ homicida, ⁊
irregularis, an impediaꝛ collatio appellātibus canonicis, ⁊ offerē
tibus se pbare irregularitatē, vel homicidiū: ⁊ si fiat, ⁊ deꝛ installa
tio in choro, ⁊ possessio. an talia possint retractari: ⁊ an illi tanq̄ ca
nonico sit respondendū: Dic cōcludendo Inn. hic, ⁊ in. c. cū inter
canonicos. de elec. Si queriꝛ an agaꝛ de validitate collatiōis, sup-
posito qđ cause sint vere, collatio erit nulla, merito retractāda. Sꝫ
aduerte, ꝙ nō retractabiꝛ eo qđ se obtulerit pbaturū, sed constito
de veritate cause obtulerit, vel nō, se pbaturū. retractabiꝛ, vel nul-
la decerneꝛ electio. Nā sola obligatio pbatiōis nō sufficit ad iusti-
cādā appellationē. Et hic est qđ dicit Inn. i. c. cū inter canonicos. de
ele. vbi attingit hoc dubiū. Cōstito vero de veritate cāe, fuerit, vel
nō, oblata pbatio, decerneꝛ nulla, vt dicit hic Inn. Si q̄riꝛ an fa-
cta tali collatiōe pē. ap. illa, ad quos deuoluta est potestas, possint
eligere, vel ꝯferre. Dicit hic ꝙ si electio est nulla ī v̄itate, attēta cā
pp quā appellaꝛ, vꝫ scđa electio, supposita v̄itate cāe. de elec. bone
memorie. ⁊ c. auditis. Si aūt cā appellādi nō est talis, q̄ reddat ele
ctionem nullā, sꝫ annullādā, si fiat electio ab illis, ad quos deuolui
tur ptās eligēdi, illa nō vꝫ, pma nō cassata. de elec. ꝯsiderauim⁹. vt
ibi no. Si q̄riꝛ an interim debeat ap. pen. impediri effect⁹ tradite
possessiōis, ⁊ an illi interim sit respōdēdū tali stāte appellatiōe. Di
cit Inn. qđ si pen. app. assignat⁹ est stallus in choro, ⁊ loc⁹ in capi-
tulo, vel alio modo legitime data est sibi ab epo possessio canonica
tus. defendēdus est in possessiōe sua, quousq̄ cōstet de appellatio-
nis veritate, ⁊ causarū, in. c. cū venissent. de iusti. Cogeꝛ tñ, postq̄
de eis cōstiterit, oīa restituere, que percepit. ī. eo. bone memorie. qꝛ
tūc primo incipit ꝯstare, qꝛ possessio data fuit iniusta. Hic dicit ve
ra, si assignata est possessio anteq̄ superior ceperit de cā cognosce-
re: alꝛ epꝰ, vel inferior nō poterit dare possessionē dicte pbēde, nec
tꝫ datio. nec defendēdus esset in tali possessione: lꝫ si data esset pos-
sessio post appellationē, anteq̄ iciperet superior cognoscere, defen
dēdus esset: qꝛ plus valet reuocatio, q̄ appellatio. ī. eo. vt nostrū.
Hec pcedūt in appellatiōe extraiudiciali, que nō suspēdit collatio
nē, que hꝫ in se cōfirmationis effectū. Secus aūt dicit in appella-
tione iudiciali, per illa, que dicta sunt. Et hoc tene, q̄cq̄d hic dicat
Host. qui dicit qđ nō videt differentiā inter appellationē iudicia-
lem, ⁊ extraiudicialē: qꝛ appellatio in iudicio nō operaꝛ nisi de cau
sis appellationis fiat fides, nisi forte appellās obtulisset se proba-
turū. ī. e. interposita. ⁊ remittit de accu. super his. ⁊ c. accedēs. ꝧ. si. ⁊
dic vt ibi no. Sed certa applo iudicialis suspēdit preterita, ⁊ suspē
sa confirmatione, qđ illa exequereꝛ app. pen. esset innouare: ⁊ si fie-
ret, illud esse retractādū, q̄cq̄d dicat Inn. Per q̄ dicit qđ si appel
latiōe extraiudiciali pēdēte, ꝯp̄ꝯ ex legitima cā ceperint sibi rñde-
re clerici, vt ꝯcanonico tanq̄ de mādato epi. lꝫ epꝰ male faciat inte
rim sibi facere rñderi, tñ non debēt interim absolui pbādo qđ agi
tur cā sup statu ei⁹, an prouisio teneat, vel nō: imo hoc nō obstante,
app. pen. cōdēnabunꝛ ad rñdēdū sibi sicut ꝯcanonico: qꝛ puisio hꝫ
vim nō tm̄ electionis, sed etiā cōfirmationis: ⁊ cōfirmato, q̄ diu to
leraꝛ, obediēdū est. viij. q. iiij. nōne. xi. q. j. qꝛ res. Nō obst. ff. de re iu.
l. fundi. ꝧ. fundū. qꝛ ibi dꝛ qđ idē admittiꝛ ad rē vēdicandam, ⁊ fru
ctus, vel seruitutē petēdā eidē fundo: sic nō dꝫ, dū impugnaꝛ tiꝛ⁹
eius, ad petēdū qđ sibi vt canonico rñdeaꝛ: qꝛ ibi loquiꝛ, qñ idē age
bat ad vtrūq̄: hic aūt iste canonic⁹ nō petit canonicatū: qꝛ p pui-
sionē epi nō hꝫ: sed agiꝛ de hoc cōtra eū, ideo nō prohibetur agere
vt sibi rñdeaꝛ, tanq̄ canonico. Fateꝛ tñ Inn. ꝙ illi, q debēt rñdere
de iurib⁹ canonicalib⁹, bene faciūt, si sciunt veras causas appella-
tionis, si ei nō rñdēt. ī. eo. dilect⁹. nisi coganꝛ: vt no. ī. de sen. exc. in-
quisitiōis. qñ app. pen. ex tali legitima cā, dū petiꝛ executio posses-
sionis, ⁊ vt alij de iurib⁹ canonicalib⁹ rñdeāt, ⁊ opponitur appella
tionem pendere, ⁊ docetur de veritate cause appellationis, tūc im-
pediēd⁹ est effectus cōfirmationis: ⁊ si cū superiore agaꝛ, qꝛ faciat
ei rñderi sicut cōcanonico, nō cōpelleretꝛ rñdere: qꝛ ex quo cōtēdiꝛ
nullitas cōfirmatiōis, ⁊ puisionis, pbata veritate causarū appel-
latiōis, impedireꝛ cōfirmationis, vel collationis effect⁹: ⁊ sic absol
ueꝛ illi, a qb⁹ petiꝛ vt de iurib⁹ canonicalib⁹ rñdeaꝛ. Hec vera, si
applo interponiꝛ. Si autē nulla applo interponiꝛ, sed sit sola ꝯdi-
ctio, vel si pcessit applo cōfirmationē sine causa, tūc nō impeditur
cōfirmationis effect⁹, vt hic, lꝫ cā subesset, q̄ nō est in applone pre-
tēsa. Per hāc decr. dꝛ Jo. And. ꝙ adiuratio succedit loco iuramē
ti. Per qđ dicit qđ matrone pñt sic adiurari vt dicant veritatem.
Itē qñ iudex pcedit ex officio, vult parere iuramēto, vt ī causa ele
ctionis, si nō appareat ꝯdictor: qđ curia seruat, fm Hosti. Itē qñ
fit gñalis inquisitio de statu ecclie. de cēn. Romana. ꝧ. sane. lib. vj.
Tertio colligit hic Jo. And. aliquas cōsideratiōes, quas dꝫ ha-
bere eligēs. Quia primo dꝫ hr̄e cōsiderationē vt eligat fm Deū.
Scđo vt eligat fm iustā cōsciam, ⁊ qđ eligat sibi notū, nō ignotū.
11 de elec. cum terra. de postu. prela. bone. ij. ¶ † Quero an hodie pos-
sit fieri electio sic restringendo ad duos. Dicunt quidā qđ non ho
die, qꝛ esset ꝯ concilium: qua propter Host. ⁊ Inn. tenent cōtra, qꝛ
de duobus tm̄ potest fieri scrutiniū ⁊ cōpromissum, cum non inue-
niaꝛ phibitū. de transla. c. ij. ver. sed neq̄. Imo inueniꝛ concessum:
puta si nō sint duo indigni in collegio, ⁊ tñ poti⁹ de suo eligere de-
bent. lxiij. dist. null⁹. ⁊ interdū de certa ecclesia de consue. cum dile-
ctus. Et dicebat Host. quando de pluribus saltem duob⁹ vn⁹ p̄fi-
ciꝛ, ibi est est electio: sed qñ cōmittiꝛ vni pnūtiatio, in quē cōuenit
capl̄m, ille nō pprie eligit, sed minister est. Adde qđ no. de elect. cū
terra. Et ꝙ diciꝛ restringi posse ad duos electionē, verū de volūta
te eligētiū, vel scrutari debentiū: alꝛ est vera prima opi, ⁊ idē est de
12 cōpromisso. ¶ † Quero an iudex, qui detulit applōni, illā possit re
uocare. Dicūt qdā qđ sic: ⁊ sic dicūt hic ꝯtulisse: qꝛ epꝰ detulit ap-
pellationi, ⁊ postea examinatis iurib⁹ electi dilationē reuocauit: ⁊
potuit illā reuocare, secūdum Jo. sicut aliam interlocutoriam. ī. e.
cum cessante. sicut ⁊ appellans potest reuocare. ij. q. vj. si quis libel-
los, sed hic non credit Jo. de app. cū appellationibus. li. vj. ⁊ vide
13 quod no. de accu. meminimus. super verbo deferre. ¶ † Quero qd
si post appellationem cancellarius habuit possessionē, ⁊ postea ap
pellatio pronuntiatur iusta. recuperet ne priora beneficia, maxime
que sunt alij collata. Dicit Inn. qđ nō, si erat curatus, vel persona
tus. de preb. de multa. alias secus. xvj. q. vj. si quis iam translatus.
Non obst. ꝙ propter appellationē possit cassari electio, ⁊ sic nō ha-
bet pacificam possessionem. de accu. super his. qꝛ vt dicaꝛ transla-
tus, sufficit qđ de facto habeat possessionē secūdi bñficij pacificā, ⁊
si pacificā nō habet de iure. Caueat ergo ne iuri dubio se exponat:
qꝛ p iuris errorē nō releuabiꝛ clericus, maxime platus. de temp. or.
vel nō est. sed nec appellatio poterit prodesse, cui nō detulit. ꝫ. eā
sit. ⁊ c. cōstitutus. nec iudicis authoritas ipsum excusabit. ī. e. cū di
lectus. de tēp. ord. cum dilectus. Si autem nō esset appellatū, ⁊ in-
trasset possessionem sue ecclesie, siue quando iurauerit, moueretꝛ ei
questio de secunda, siue nō, priora beneficia nō recuperat. xcij. dist.
si qui episcopi. prealle. c. si quis. lxxiiij. dist. placuit. Si aūt est cōfir-
matus tñ, ⁊ nō est possessionē adeptus, tunc retinet priora bene-
cia. xcij. dist. si qui epi. Et hoc tenuit Hosti. ⁊ dicit Jo. And. qđ lꝫ
dura videatur, tamen vbi ponimus qđ in lite non erat probabilis
error, satis esset iuridica: alꝛ pbabili errori esset parcēdū, qui pos-
set etiā in facto assistere. Ad qđ de pb. si beneficia. lib. vj. ad hoc qđ
no. de elec. cōmissa. ꝧ. j. in. j. gl. li. vj. Caueat etiā elect⁹, de cuius con
firmatione

firmatione questio mouet̃,ne administrãdo pdat.s̃.de elec.auari-
14 tie.li.vj.❡†Quero qd mouit papã ad repellendũ.Dic ꝙ multa.
P:lo,nihil rationabile fuit oppositũ.Scdo,quasi de executiõe sen
tentie agit̃,⁊ p̃sumptio est ꝯ opponentẽ.s̃.ti.j.c.suborta.de rest.in
inte.suscitata.Tertio,qꝛ appellatio nulla.Quarto,appellatio in-
terponebat̃ p minorẽ partẽ capli,maiore cõtradicẽte,⁊ minore iu-
stã cãm nõ pretẽdente:vt in.c.j.de his,que fi.a ma.par.ca.quo casu
dicũt quidã nõ sufficere cãm subesse,nisi exprimat̃:⁊ sic nõ põt illo
casu qs ꝓsequi appellationẽ ex cã nõ exp̃ssa:alias sic.Sed hoc vlti
mũ nõ placet:vt in cle.appellãti.⁊ qd̃ no.j̃.eo.cum cãm.in vlti.glo.
15 ❡†Quero an qs teneat̃ eligere meliorẽ:Gl.ꝙ sic.allegat iura.Di
cit tñ ꝙ quo ad validitatẽ electiõis sufficit,si eligat idoneũ,lꝫ me-
16 lior inueniat̃.alle.iura.⁊ est clara.❡†Op.ꝙ impotẽtia sit legitia
cã repellẽdi ab electione,lxxv.di.archidiaconũ.Dicit gl.ꝙ impotẽ
tia p̃sone,vt qꝛ senex,vel infirmus,aliqñ hec bene sufficit ad repel-
lendã electionem.Quedã est impotentia diuitiarũ,vel nobilitatis:
⁊ an in tali sit h̃nda ratio.gl.alleg.pro ⁊ ꝯ.Gl.dicit qd̃ ceteris pari
bus haberi põt rõ potẽtie,⁊ diuitiarũ,vt per eum subleuetur eccle
sia:sed si non est hinc ⁊ inde paritas,qꝛ longe maior est ex alia pte,
hñ habet̃ rõ diuitiarum,⁊ potentie.Host.dicit attendendã qualita
tẽ beneficij,⁊ situm ipsius:nam dũmodo p̃sone nõ sint honeste pro-
pter necessitatẽ,⁊ vtilitatẽ ecclesie,p̃fert̃ nobilitas,⁊ secularis potẽ
tia scie.de elec.officij.Q̃ñqꝫ scia potẽtie.c.ti.in causis.Q̃ñqꝫ prefe-
rende essent diuitie vtriqꝫ,scꝫ potẽtie ⁊ scie:vt si ecclia esset graua-
ta ere alieno,qd̃ rñdere nõ põt voracitati vsurarũ,vbi per diuitẽs
soluant̃:arg.de accu.c.si.x.q.ij.hoc ius.Cessantibꝫ cõsiderationibꝫ
lꝫ predicta gradũ adijciant.semper ꝯseruantur,nõ ab illo gradu
17 electionis p minorẽ ⁊ saniorẽ ptẽ capituli.❡†Opp.ꝙ iustificetur
appellatio ex cã opposita corã iudice ad quẽ,⁊ expressa,maxime si
fuit ꝓtestatus.ff.de ap.scio.C.de tẽp.app.l.per hanc.Itẽ qꝛ iudex
ex officio tales exceptiones debet admittere,etiã si pars oppone-
re non possit.de elec.cũ nobis.⁊.c.nihil est.Hic sunt opi.Vna,qd̃
iustificet̃ appellatio ex causa expressa coram iudice ad quẽ.postea
ad decre.respondetur ꝙ hic nullam proposuit,lꝫ fuerit ꝓtestatus
de illa proponenda,vt hic,ex quo succubuit in vna,aliam propo-
nere nõ potest:quia presumitur calumniatus.Tene quod habes
in hoc.c.⁊ de elec.vt circa.⁊.c.ꝯstõ.li.vj.⁊ in cle.eo.ti.cõstõnẽ.Scda
opi.ꝙ nõ possit appellatio iustificari ex alia cã,q̃ exp̃ssa,nec licite
variare põt,ne ecclesia diu vacet.Opi.hanc vltimam tenuit Da-
ma.⁊ Hos.quod videt̃ verius per literam illam:tunc nõ expressit.
Host.dicit ꝙ nõ admittitur vt appellans,sed bene vt ex officio iu
dex ingrat.s̃.e.p̃xi.Nõ obstat ꝙ appellãs põt ꝓseq aliã cãm,quã
exp̃ssam,vt in iuribus primo allegatis:⁊ confirmatio censet̃ habe-
re vim diffinitiue:qꝛ illud est verũ,qñ cõfirmatio fit in ordine iudi
ciario:vt libello oblato,⁊ lite cõte.Vbi vero he solẽnitates non ser
uant̃,sed fit confirmatio tantum premissa cognitione summaria,
tunc confirmatio nõ põt dici diffinitiua,sed preceptũ,vel factũ iu-
dicis:in quo dicit necesse esse cãm appellationis exprimi:nec potest
aliam prosequi,quam expressam.Dicit Jo.an.ꝙ dici posset quod
cum hodie in confirmationibus sit necessaria solennitas decre.vl-
tiine de elec.li.vj.quod confirmationes habeant vim diffinitiua-
18 rũ.❡†Opp.ꝙ si datur actio ad impugnandum electionem,for-
tius debet dari exceptio.de concessio.preben.post electionem.de in
reiur.quemadmodum.ff.de regulis iuris.inuitus.§.cuidam.Itẽꝫ
obst.ꝙ exceptio dꝫ admitti post confirmationem:vt.j̃.de accu.su-
p his.So.Exceptio repellit̃ ꝯ ipsam de calũnia presumit̃ vt oppo
nat̃ ad differendum,⁊ reseruatur ad ius agendi:qꝛ tunc non subest
cã repellendi actionẽ,sicut exceptionẽ:cum actio nil differat:tolle-
tur tamẽ hec presumptio f̃m Inn.per iuramenta,per iura,que al
leg.gl.Vel scdo exceptio facilius repellit̃,quã actio:qñ opponitur
exceptio improportionabiliter ei,cõtra quod opponitur:nam ex-
ceptio ordinatur ad repellendum obiectum iuris:petitio ergo pos
sessionis facti,que trahit consequentiam ad ius de preterito,vt il-
li executio non impeditur,ideo contra electum ⁊ confirmatum nõ
admittitur exceptio,nisi opponatur crimẽ cum infamia,⁊ reserua
tur ad ius agendi.j̃.de accu.accedens.Itẽ ratione presumptionis
grauatur duriori modo agendi,qꝛ in denũtiatione repellitur de fa
cili,si nõ premonuit.Similiter verũ est agere propter penã talio-
nis:sꝫ excipere potest quilibet criminosus.de exceptio.dilecti filij.
secundum Jo.an.c.super his.respondit glo.dupliciter,quod exce-
ptio hic nõ admittitur:qꝛ illa ordinatur ad repellendũ ab obtinẽ-
do,non ab obtento:⁊ ex quo est ꝯfirmatus,nihil iuris hic expecta-
bat quod peteret,sed solam possessionem facti ibi petebat:quid iu
ris,scꝫ ꝯsecrationem,vel ordinẽ:⁊ ibi nõdum erat ꝯsecutus plene
ius,hic sic:ideo obst.exceptio,sed hic nõ.Et hec vera,nisi opponat̃
crimẽ cũ infamia:vt in.c.accedẽs.Per alia v̾ba dicit hic Inno.ꝙ
ideo nõ admittat̃ exceptio,qꝛ est actionis,vel intentionis,quo ad
ius exclusio,ex quo confirmationẽ est consecutus,⁊ nihil iuris pe-
tit,nõ est quid,cui exceptio ꝓportionet̃:qd̃ secꝰ est in.c.sup his ar-
gu.ff.de exer.l.j.Nõ obst.si dicat̃ ꝙ petat quid iuris:qꝛ ex quo fuit
appellatũ a cõfirmatione,ipsa est suspẽsa:⁊ sic prosequendo appel-
lationẽ petit cõfirmationem.Respõdet ꝙ non admittit̃ per viam
exceptionis:qꝛ si vellet omittere appellationem,⁊ prosequi exce-
ptionẽ,statim transiret in rẽ iudicatã ꝯfirmatio.Si aũt vtrũqꝫ p-
sequi vellet,nõ posset,cum se non cõpatiant̃,qꝛ fieret preiudiciũ cõ
firmato,qui dicit suam cõfirmationem tenere,⁊ non habere locum
exceptionem.Vel dic ꝙ notoriũ erat ꝙ appellatio ex dicta cã non
tenebat:vnde non potest dici ꝙ in pendenti esset causa appellatio-
nis.Vel dic ꝙ cõfirmatio facta extra iudicium pretextu alicuius
appellatiõis sequentis nõ suspendit̃.Et hec vltima est vera.Per
q̃ dicit hic Inn,⁊ Host.ꝙ nõ sunt alij modi agendi ꝯ electũ cõfir-
matum,q̃ accusatio,vel denuntiatio:nec est modicũ ꝓpter difficul
tates accusatiõis,quas habes.ij.q.vij.per totũ.⁊.q.viij.si quis.⁊.c.
querendũ.Scds modus faciles penas habet,⁊ eũ intentans facile
repellit̃.Per qd̃ dicũt ꝙ grauius ꝓceditur ꝯ cõfirmatũ per mo-
dos notatos de elec.dudum.Inquantũ dictũ est non posse excipi,
hoc est verũ,nisi aliqd restaret iuris,⁊ illud peteret̃.vñ si restaret
consecratio,vel ordinatio,vel aliquid simile,tunc per modũ exce-
ptionis impedit,ne etiã possessionẽ habeat.de accu.sup his.de ele.
cũ dilec:j.Hoc tẽperat verũ,qñ talis est dignitas,vel beneficiũ,qd̃
requirat ordinẽ:qꝛ tunc petenti obstat exceptio:alias secus:qꝛ nõ
repellitur,lꝫ petat ordinẽ,vel consecrationẽ,ex quo illa non requi-
rat beneficiũ:qꝛ ex quo admittit̃,nõ solum cõtra cõfirmationẽ,sed
etiã contra cõsecrationem.xxiij.dist.illud.⁊.d.c.super his.Item qꝛ
renuntiare videt̃ beneficio,qd̃ habet,ne posset accusari interim pe
tendo ordinẽ,vel cõsecrationẽ.de cõces.preb.post electionem.de ac-
cu.accedens.Itẽ qꝛ durior esset aduersarius post consecrationẽ,⁊
ꝓmotus difficilius eijceret̃,de renun.nisi.§.persone.de temp.or.ex
tenore.Hec vera inquantũ petit ordinationem,vel consecrationẽ.
Si aũt illã nõ petit,sed illam ita vult remanere non cõfirmatus,si
est in possessione,non videt̃ ꝯ ipsum accusans,vel excipiẽs,admit-
tendus:vt hic,⁊ pealle.cõcor.Nõ obstat ꝙ ex quo cõfirmatꝰ est,pe
tere dꝫ cõsecrationẽ,arg.de elec.cũ in cũctis.⁊ sic ex quo est in mora
videt̃ ꝙ cõtra ipsum excipere possit,ac si peteret:qꝛ nõ est in mora
ex quo pacificã possessionẽ habuerit,vel p eum steterit quo minus
hr̃et:nec prius cõsecrationẽ petere põt,⁊ debet.de elec.cũ in cũctis.
qꝛ dictũ.c.de ep̃is.⁊.c.sequẽs.recitat alios dicere ꝙ ex quo confir-
matus est,tenet̃ ad hoc,etiam non adepta possessione:qꝛ querendꝰ
est ep̃atus,⁊ recipiendus,nõ ꝓpter honorẽ,vel diuitias,sed ꝓpter
Deũ,⁊ curã animarũ.viij.q.j.sciendũ.⁊.c.qui ep̃atum.gl.di.multi.
Idõ restat ꝙ ꝓpter ĩpedimentũ possessiõis adipiscende,vel vsurpa
tionis facte p aliũ,nõ dꝫ cõfirmatus dimittere,quin petat cõsecra
ri.Vel in primitiua ecclesia,scdm quã celebrabãt de proprio,nullꝰ
fuisset ordinatus.xij.q.j.per totũ.cũ in impetratione ordinum pa-
teat excipi scdm ipsum.Nec obst.hec decre.scdm istos,qꝛ hic cõfir
matꝰ ratione dignitatis nõ petebat ordines,nec petere tenebatur.
Non plꝫ hoc Host.qꝛ p̃positus hꝫ annexũ ordinẽ presbyteratꝰ.de
eta.⁊ qua.ca.j.vnde ei placet ꝙ electus cõfirmatus non sit in mora
petendi ordinẽ,vel cõsecrationem,priꝰ q̃ habeat pacificã possessio
nẽ:derisoriũ eñ esset videre ep̃m sine ep̃atu.Nec põt fructũ facere,
si nõ potest intrare.Et si forte dicatur.Cessabit impedimentũ,rñ-
det Host.⁊ forte durabit:⁊ cauẽdũ est ꝙ põt contingere.de ser.non
or.c.j.Nõ ob.ꝙ opponit̃ de statu primitiue ecclesie:qꝛ ille mutatus
est,nec incedit apostolicus sicut Petrus:⁊ sicut variãtur tẽpora,
sic variant̃ iura.xxix.di.c.j.viij.di.§.verũ.⁊ etiam suo tempore con
querebat̃ Hieronymꝰ ꝙ ecclesia,q̃ persecutiõibus,⁊ martyrijs cre
uerat,facta erat maior ptãte,⁊ diuitijs,sed minor virtutibus.Ad
hoc de his,que fi.a prela.⁊ qd̃ ibi no.Sꝫ dic vt per glo.de elec.com
19 missa.li.vj.redeo ad gl.in ver.quẽ omisi,ibi:preterea.❡†Opp.ꝙ
nõ possit hic electus lite pendẽte recipere dignitatem.lxxi.di.tan
tis Daniel.de accu.omnipotens.cũ si.Gl.non soluit illud.Sed hic
ꝙ ibi loquitur quando pendet lis cõtra eum de crimine,quo infa-
matur,⁊ nondum erat promotus:quo casu propter infamiã repel-
litur:hic in iam promoto,contra quẽ opponitur exceptio,vt repel
latur in possessione facti,non suspensa confirmatione.

1 ☞Appellari potest,si locus partibus non tutus assignatur.
2 A contumacia quis excusatur propter locum non tutum.
3 Citatus ad locum non tutum potest opponere de exceptione loci
non tuti.
4 Appellationem excludere potest iudex,a quo est appellatum per
assignationem loci tuti.
5 Ad appellationem iustificandam an dicere sufficiat appellanti lo-
cum esse non tutum.
6 Citato licet non sit locus tutus,an sufficiat locum tutum esse vt
possit mittere procuratorem.7.

1 **Ex parte tua.** †Appellari põt,si locus non tu-
tus partibus assignat̃,etiã si sit
2 scriptũ applõne remota.h.d.Cõsultatio,⁊ rñsio.❡†No.ꝙ

citatus excusatur a contumacia ꝓpter locum nõ tutum ad quem
est citat⁹. ¶ No. ꝙ clã Appellatione remota, nõ tollit facultatem
appellandi ex causa legitima: ⁊ sic clã tollere videt̃ appellationes
3 frustratorias. Sȝ õ hoc dic vt. j. c. pastoralis. ⁊. c. vt debit⁹. ¶ †No,
exceptionẽ loci non tuti posse opponi quoties quis ad locum non
tutum euocatur: ⁊ sic hec exceptio quasi fundata super causa itera
bili, ⁊ que de nouo potest nouiter pluries originari, potest opponi
qñcunq;, ⁊ ante litem cõtestatam, ⁊ post. Uide Cõpost. de rescri. di
lectus filius J. ⁊ qõ ibi no. per Archi. de offi. deleg. statuimus. lib.
vj. ⁊ Spe. de appel. §. restat. circa fi. ver. ⁊ no. ⁊ per Pau. in cle. con/
stitutionem. de elec. in verbo, computata. ⁊ per Archi. ij. q. viij. hor
4 tamur. ⁊ Bu. in. l. adulteriũ. ¶ †No. qõ iudices, a qb⁹ est appella/
tum, propter citationem ad locũ non tutum, possunt excludere ap
pellationem, assignando locum tutum, ⁊ sic reuocando grauamen.
5 ¶ †Quero an ad iustificandã appellationẽ sufficiat locũ non esse
tutũ allegare, an exigatur qõ vltra hoc petat locũ tutũ assignari.
Quidam dicunt qõ sufficit opponere locũ non esse tutum: nec ha/
bet pars petere vt assignetur locus tutus, sed iudex, si vult exclu/
dere applõnẽ, habet assignare locũ tutum: vt pȝ ex fine. Pro hoc
facit verbũ Libere: qꝛ libere non posset appellare, sed arctaret̃ ex/
cipere, secundũ Inn. ad quod de preben. licet. li. vj. Hostien. dicit ꝙ
anteꝗ̃ appelletur, debet requiri locus tutus: ⁊ si denegat locum tu
tum, tunc poterit appellari. Adducit stylum curie, quo dicitur qõ
diligenter, ⁊ humiliter requisitus locum tutum assignare denega/
uit, ⁊c. nostram audientiam appellauit. Et hoc tenet archid. de sen
tẽ. excom. venerabilibus. li. vj. in verbo, probauit. ⁊ ibi dicit esse ca/
sum. quidam, vt Bona. dicunt opi. Inno. veram, si iudex scit locuȝ
non tutũ: opi. Host. si ignorat Ioan. an. opi. Innocen. placet: quia
grauamen re ipsa etiam non existente iudice, vt quando ignorat
se grauare, iustificat appellationẽ. s. e. cãm. de testi. dilecto. de exce.
significauerũt. de testa. Raynaldus. de cog. spi. c. fi. de no. oper. nũ.
c. iij. sicut. ⁊ in dolo sufficit ꝙ committatur re ipsa. ff. de verbo. obli
ga. l. si quis cum aliter. Tu dic, si queritur an exigatur exceptio de
loco non tuto, ⁊ qõ petatur assignatio loci tuti: dic ꝙ non: sed iu/
dex habet assignare locum tutum: quia non arctatur appellãs vt
reuocetur grauamen: licet possit, si velit, ⁊ ab hoc appellare: vt pa
tet ex no. s. de testi. significauerunt. Si queritur an habeant excipe
re locum non tutum, ⁊ probare etiam locum non tutum coram iu/
dice a quo. Gofr. dicit quod sic: ponens pro regula ꝙ si grauamen
non cõtingit personam iudicis, debet probare coram iudice a quo:
vt si opponitur exceptio loci non tuti, ⁊ ꝙ difficultas est acceden/
di ad locum. Si grauamen cõtingat personam iudicis, tunc ꝓpo/
nitur coram eo, sed probabitur coram superiore. Hoc tenet Ar/
chi. xxxiij. q. ij. sine de coniugij. nisi notorium sit, locum non esse tu/
tum: quia tunc non arctatur probare. ⁊ idem dicit. iij. qõ. ix. horta/
mur. Tu dic ꝙ indistincte nõ arctatur ꝓbare coram iudice a quo,
sed coraȝ iudice ad quem: qꝛ coram illo debet iustificari appellatio.
Puto tamẽ ꝙ si iudex est paratus admittere probationem, qõ cũ
ad hoc nõ cõcludatur grauamen, ꝙ ex hoc apparet, quia vult di/
scutere exceptionem, ꝙ non concluderetur grauamen: ideo si iu/
dex vult admittere, oportet ꝙ probet: ⁊ si a probatiõe, repellet, vel
eo qõ probare se offert repelleretur, ex hoc solo iustificata esset ap/
pellatio. j. eo. interposita. alias semper oportet ꝙ coram iudice ad
quem saltem probetur veritas exceptionis. Hec vera, si potest ꝓ/
bare, saltem per procuratorem: si non potest propter hoc, qꝛ locus
non est tutus, satis puto sufficere qõ coram iudice ad quem. de sen.
excom venerabilibus. §. secus. lib. vj. Si queritur an arctetur ad
opponendam exceptionem de loco non tuto, an sufficiat apparere,
si locus non est tut⁹ Io. Mo. dicit quod si appelletur ꝓpter locuȝ
non tutũ, vel qꝛ trahitur vltra duas dietas, cancellaria dat literas
absq; propositione exceptionis. Et hoc dicit de app. cõcertationi.
li. vj. Sed dicit Ioan. An. quod hic satis est absurdum: quia iudex
asserenti locum non esse tutum non debet credere: ⁊ si verum esset
quod valeret appellatio, non arctaretur ad probandum coram iu
dice ad quem. j. eod. si a iudice. lib. vj. ⁊ sic sine aliqua causa abdica/
tur iurisdictio. Per que dicit quod sicut a grauamine, quo excipi/
tur testis criminosus, vel instrumentum falsum, non appello, nisi
opponatur exceptio, ita nec hic. Nec contrarium voluit Innocen.
Item quia sicut est necesse de suspicione iudicis excipere, ita de su/
spicione loci. infra eodem. cum speciali. supra eodem. nouit. Si ta/
men suspicio esset notoria, citatio non arctat: vt in cle. pastoralis.
ver. Pisana. non tamen est necesse quod exprimat causam cause,
scilicet vt dicat quare locus non est ubi tutus: vt not. Innocen. de
oper. no. nun. c. fi. sufficit enim dicere, Appello, quia locus nõ est tu
tus. Puto ꝙ citatio eo quod arctat ad eundũ vel mittendum ad
locum non tutũ, quod ab illa, que minus habet sententie, vt not. de
dila. preterea. vt iniusta possit appellari expressa causa, qꝛ locus nõ
est tutus: qꝛ eo ipso grauat: ⁊ maxime quando locus non est tutus
nec citato, nec procuratori. Non obstãt iura, que dicunt exceptio/
nem debere proponi: quia illa loquuntur, quando grauamen sur/
git ex processu iudicis: vt quia pretenditur defectus iurisdictio/
nis, vel alia causa, per quam nõ debet procedi, vel sic procedi: quia
processus tunc immediate grauat, non citatio. Ideo oportet ꝙ op
ponatur: sed hec citatio arctans ad veniendum, vbi non põt acce/
dere tute, grauat: ideo ab illa debet appellari. Et hoc tȝ Pau. in
cle. qꝛ contingit. de reli. do. concludẽs ꝙ vbi preceptũ ex se grauat,
non expectatur alia exceptionis propositio, ⁊ reiectio, vt est hic, qñ
assignetur locus non tutus. Sed si preceptum non grauat, sed so/
la reiectio exceptiõis, tunc attendit̃ qõ dicitur: alias ꝙ opȝ propo
nere exceptionem, etiam si sit notoria: qꝛ non excusat a propositio/
ne: ⁊ si non admittit, credens bene agere, licet non grauet ex mente
qꝛ grauat re, iusta est appellatio, licet non iustificata, nisi offeratur
probatio. j. eo. interposita. vnde postea coram iudice, ad quem opȝ
quod locus probetur non tutus: alias oportet proponere exceptio
nem, si interlocutoria grauaret: quod est falsum, cõtra id, quod no.
de ope. no. nun. significanti. ⁊ no. de testi. significauerunt. ẜm Pau.
6 ¶ †Quero an sufficiat, locum esse tutum, vt possit mittere procu/
ratorem, licet non sit tutus ipsi principali. Inno. dicit ꝙ locus de/
bet esse tutus, ita quod possit suos procuratores mittere, vt locus
dicat̃ tutus, ⁊ mittere tenetur, ẜm Inn. Dicit Inno. ꝙ de suis iß
est dictum, qꝛ cum regulariter possit quis procuratorem constitue
re. ff. de procur. l. j. dato quod ipse possit venire securus, vt qꝛ ma/
gnus homo, ⁊ cum magna comitiua incedit, procuratores tamen
sui, qui nõ ducũt tantam societatem, non possent ire secure, locus
esset appellationi. Ita iudices talem locum assignent, ad quẽ etiaȝ
procuratores possint ire, stare, vel adimeret̃ facultas cõstituendi
procuratorem: vel econuerso si procurator possit ire secure, domi/
nus non, dummodo causa sit grauis, qꝛ in persona sua vult prose/
qui, locus est appellationi, cum in tali causa non arctet̃ constitue/
7 re procuratorem. de procura. c. querelã. ¶ †Opp. quod non suffi/
ciat locum esse tutum partibus, nisi sit testibus, ⁊ alijs in iudicio
producendis. iij. q. ix. hortamur. xxxiij. q. ij. siue de coniugij. Ol. fa/
tetur idem si locus non est honestus alteri parti. l. si cũ dies. §. arbi
ter. ff. de arbi. Ol. ponit alios modos de rescrip. nonnulli. hodie de
rescrip. statutum. lib. vj. ⁊ ibi memini: dic vt ibi: ⁊ dixi. s. de iudic. c.
fi. Signa tamen glo. vltima colligit notabile.

1 ¶ Appellat licite reus, si non audiatur excipiens procuratorem
actoris non habere sufficiens mandatum.
2 Procuratoris constitutio probatur per literas constituentis.
3 Sigillum determinatum ad certos actus non probat quo ad
alios.
4 Litere non valent, nisi faciant de primis mentionem.
5 Libello, seu rescripto, vbi plures cause simul accumulantur, qua/
rum quelibet distributiue concludit intentum libellantis, sufficit
alterum probari.
6 Ad appellationis iustificationem sufficit legitimam exceptionem
oppositam. 7.
8 Excipere, ⁊ defendere quis potest, licet sit repulsus ab agendo.
9 Probatio colligitur quandoq; signis.
10 Procurator ad agẽdum quando dicatur legitime a capitulo con/
stitutus.

1 **Significauit.** †Licite appellat re⁹, si nõ
audit̃ excipiẽs procuratorẽ
actoris nõ habere sufficiens mandatũ, vel ꝑ alias lite
ras cõuentũ, de quib⁹ nõ fit mẽtio in scõis. h. d. Pars
prima ponit querelã appellantis. Secunda dat iudices appella/
2 tionis ibi: quocirca. ¶ †No. primo ꝙ cõstitutio procuratoris pro/
bat̃ per literas proprias constituentis cum suo sigillo authẽtico:
3 de quo de proba. post cessionẽ. ¶ †No. ij. ꝙ sigillum determinatum
ad certos actus, nõ probat, quo ad alios, ad quos non est determi
natũ sigillũ: nec scripture probat authoritatẽ, vel illã publicam fa
cit. ¶ No. capitulũ respectu diuersorũ actuũ posse habere diuersa
sigilla: ⁊ sigillũ proportionatũ vni nõ operari effectum suũ quo ad
actũ alteri sigillo proportionabilem. ¶ Not. constitutũ a capitulo
ad agendũ appellari actorẽ: sȝ nõ est vis in noĩe: de procur. petitio.
4 ¶ †No. iij. ꝙ litere scõe nõ faciẽtes mẽtionẽ de primis, maxime per
5 quas reus fuit citat⁹, non valet. ¶ †No. ꝙ vbi plures cause accu/
mulant̃ in rescripto, ⁊ appellatione, quarũ quelibet distributiue cõ
6 cludit appellãtis intentũ, sufficit alterũ ꝓbari. ¶ †No. ad iustifi/
cationẽ appellationis sufficere legitimã exceptionẽ oppositã esse,
⁊ ꝓpter illã nõ admissam appellatũ: lȝ aliter nõ probet̃ veritas ex/
7 ceptiõis, de quo dic: vt. j. c. interposita. ¶ †Opp. ꝙ nõ sufficiat ꝓ/
bare ꝓpter exceptiões nõ admissas appellatũ. de ap. interposita. ⁊
j. c. vt debit⁹, qꝛ dñt esse vere, ⁊ ꝓbari. Dicit Inn. fatẽdũ esse ꝯriũ. ⁊
subaudit ob dictas cãs allegatas, ⁊ postea veras ꝓbatas. vel alte
ras cax. Iusta eñ cã, lȝ falsa, in appellatiõe exꝓssa, nõ releuat ap/
pellantẽ, nisi cũ excipiẽs illam se obtulit ꝓbaturũ, ẜm Inn. de quo
8 j. eod. interposita. ¶ †Quero an cũ tali sigillo admittatur ad cita/
tiones

tiones ad impetrandū. Dicit ꝙ lz nō admittatur ad agēdū, admit-
teret ad impetrandū, ꝛ ꝯdicēdū: q2 ad illū actum facilius quis ad-
mittit. de quo de iud. c. j. ad fi. mag. gl. ver. qn̄q3 est. ¶ Glo. j. decla-
9 rat literā, ꝛ declarat duplicē cām. ¶ †No. bene vltimā positionem
ad id. qḋ fit quotidie: q2 pro bōnda fide alicuius aliqn̄ admittit si-
gillū, alias signū: q2 aliqui mittūt ānulū domesticis, vel cultellicū,
vel alia: q2 hec est sufficiens ꝓbatio, vt excuset tradēs, eo ꝙ signū
notabile admittit: sicut ꝛ portatio sigilli facit fidē adhibere nūtio,
vt citare valeat. Et ꝓcedit, qn̄ sic ꝯsueuit destinans vt credat nū-
tio, talia intersignia destinare. Qḋ bn̄ not. attēde tn̄ qualitatē ꝑso
narū apportātiū, an verisimiliter subtrahere potuissent signū. C.
de Lati. li. tol. ꝛ no. s̄. vt lite pen. ecclesia. inq̄ tn̄ litera ꝛ gl. dicit non
credi sigillo ad alios actus destinato: hoc verum: ꝛ hoc tn̄ non col-
ligitur quin sigillo alieno quis possit sigillare, dūtamē sit notū. C.
de testa. si vnus. maxime si sigillans aliud sigillū nō haberet, scḋm
Inn. Idē si haberet scḋm Gofr. sed nō pro tunc promptū, vel ad
manus. Et dicit non solū in priuatis hoc locū haberet. ꝛ decr. isia
non loquit de alieno, sed ad certū vsum. De hoc remittit Hosti. s̄.
10 ti. j. cum inter nos. ¶ †Opp. ꝙ aliud poterit opponi contra ꝓcu
ratorem ꝙ fuit constitutus a capitulo sine authoritate prelati. de
iudi. causam. cum capitulū nō agat, vel cōueniatur absq3 authori-
tate prelati. sicut ꝛ prelatus debet hr̄e cōsensum capituli. de procu.
c. j. de iudi. causam. gl. fatetur. Sed tu dic vt de rescri. edocari. Hoc
procedit, qn̄ capitulū agit ꝯ tertiū, vel cōuenitur. Sed si capitulū
agat ꝯ prelatū suū, vel cōueniat ab ipso gl. dicit ꝙ dabitur capitu
lo actor ad litē authoritate iudicis, ad instar minoris: qui si vult li
tigare ꝯ suū curatorē, dabit iudex minori actorē. Instit. de aut. tu.
§. vlti. nam ecclesia equiparat minori: ꝛ capitulū dicit ecclesia. de te
sta. requisisti. ꝛ c. relatū. capitulū equiparatur minori: ꝛ sic pōt in-
telligi hic: q2 tunc nō habet actorē in facto ꝓprio, ꝛ ꝯ ſcḋā hic age
batur ꝯ archiepiscopum, ꝛ cōtra rectorē hospitalis, qui per archi
epm̄ fuerat institutus, qui dicebat ordinationē ad se spectare: capi
tulū vero dicebat cōtrariū. ¶ Nota glo. pro practica ꝯstituendi ꝓ
curatorē, qn̄ litigat cū prelato: vide gl. de rescrip. edoceri. ꝛ vide de
offi. ordi. irrefragabili. vbi ponit practica qn̄ litigat in criminali.

1 ☞ Libello debet declarari res petita, 3.
2 Appellatio iudicialis aliquando appellatur prouocatio.

1 Significantibus. †Licite appellat
re⁹, q nō audit pe-
tēs declarari rē in libello petitā. Diuidit vt ꝑgi. j. Se-
2 cūda ibi: quocirca. Notabilia sunt clara. ¶ †No. ꝙ iu-
dicialis appellatio aliqn̄ improprie appellat ꝓuocatio. s̄. eo. cū sit.
3 ¶ †Quero qualiter dz declarari terra, q̄ petit. Dic ꝙ digito, vel
ꝑ cōfinia, vel alias certas circūlocutiones, ff. si cer. pet. l. certū. s̄. de
testi. lz. ij. ver. personas. Glo. colligit sup incidēti vel emergenti ꝓ-
nunciandū: ꝛ dicit potius hanc emergentem. de quo de or. cog. c. j.

1 ☞ Iudex a quo non potest statuere terminum ad finiendum ap-
pellationem.
2 Iudex potest recusari quando aliquis de familia sua est aduoca-
tus alterius partis. nu. 5.
3 Ad appellationem finiendam non statuit terminum iudex a quo.
4 Impedimentum iudicis ipso iure impedit cursum fatalis.
6 Stylus curie semper debet attendi, ꝛ per iudicem seruari.
7 Appellationis impetratio, que debeat in se expressa continere.
8 Appellanti an indistincte non currat tempus fatalium post impe
dimentum iudicis.
9 Proceres qui dicantur.
10 Iudex an recusari possit eo quod pars altera, vel eius aduocatus
est commensalis ipsius iudicis.
11 Terminum iuris ad prosequendum appellationes an iudex pre-
uenire possit.
12 Notorium dicitur omne, quod ex actis constat.

1 Ex insinuatione. †Iudex, a quo appel
latū est, nō pōt statue
re terminum ad finiendam appellationem, ꝙ si fecerit,
terminus ad se presentandū intelligitur statutus. h. d.
Primo ponit querelam appellati, intermittens pro ipsius iusti-
tia quandam clausulam ibi: licet. Secundo dat iudicem, ibi. Quia.
2 ¶ †Nota argu. ꝙ potest recusari iudex tanq̄ suspectus, qn̄ aliquis
de familia sua est aduocatus alterius partis: ꝛ idem videt de con-
3 sanguineo. ¶ †No. ij. iudicē a quo nō posse statuere terminū ad fi-
niendam appellationem: quia hoc esset imponere legem superiori.
4 ¶ †Nota. iij. ꝙ impedimentū iudicis ipso iure absq3 restitutione
impedit cursum fatalis: de quo. s̄. e. ti. ex ratione. ¶ No. ꝙ licet ter-
minus ad finienduz statutus a iudice a quo nō valeat ad finiendū,
valet vt potest. s. vt terminus ad principiandū. Iḋ nō valet impe-
tratio appellantis ante terminum, non facta mentione de termi-
5 no. ¶ †No. cām, ex qua colligit cā legitima recusandi ad infirmā-
dū iudicis arbitrium, qn̄ nimium fauet alteri parti. Ad hoc de iu
6 di. c. causam. vt lite nō conte. accedens. ¶ †No. morē ꝛ stylum curie
7 attendendū. de ꝯsti. literis. s̄. tit. j. in causis. cū si. ¶ †Quero q̄ sint
principalr̄ exprimenda in impetratione super appellatiōe. Dic ꝙ
exprimend⁹ est actor, reus, res petita, ꝛ iudex, corā quo petit, ꝛ iu-
dicis qua itas, que cōsiderāda est, maxime hoc casu, qn̄ sup appel-
latiōe impetrat. s̄. de excep. dilecti. ꝛ. s̄. c. ꝓximo, ſm Host. ſm quē si
appellans simpliciter exprimit, ꝙ corā epo, presumit ꝙ ille proce-
debat authoritate ordinaria. s̄. de offi. or. licet. de excep. significaue
runt. sicut ꝓposita simpliciter actione presumit proposita directa.
ff. de pet. hered. l. nec vllā. §. si quis sciens. ſm Io. an ¶ Exp. ꝙ nō
videtur fauere camerario appellāti, imo non fauere, si decurtabat
tēpus appellatiōis prosequēde. Dicit Hostiē. ꝙ fouebat in hoc: q2
camerarius erat re⁹, ꝛ vtriq3 statuebat terminū, ꝛ dicebat se nō au
diturū ptes, nisi rediissent in termino. Vel ſm Abb. sciebat iudex
ꝙ magnos habebat amicos in curia, per quos cito poterat expe-
diri, quos nō habebat altera pars: ꝛ in hoc fauebat camerario: vt
iudices remotos impetraret: ꝛ sic aduersari⁹, q pri⁹ forte litigabat
in loco domicilij fatigat⁹ cōpelleret cedere, vel componere. s̄. de re
scrip. nōnulli. In cuius rei signum est, q2 impetrādo preuenit. Vel
videbatur fauere, sed non fauebat: multa enim videntur, que non
8 sunt, ſm Host. ¶ †Quero an indistincte non currat tempus post
impedimentū iudicis. Quidam dicunt, vt Gofr. hic, hoc procede-
re, qn̄ appellans notam facit principi appellationem: alias secus.
Alij dicūt idē, si nō faciat notā: q2 imputandū est victori, qui non
notificauit qḋ Ia. Bal. admittit. Primū ꝓbz, vbi potest appella-
tor notificare: nō ꝙ in iudicijs cognitionū imperialiū nulla detur
dilatio. C. de dila. a nobis. q2 illa loquitur in causis plene relatis, in
quib⁹ nihil restabat. nisi sniam proferre: ꝛ q2 de illa iudex dubitat,
ideo de illa refert: ꝓpter id corā principe nō dat dilatio hic, qn̄ de-
9 uoluitur cognitio appellationis. ¶ †Quero qui dicant proceres.
Dic ꝙ trabes ꝓcedētes vltra murū. Inde dicti sunt ꝓceres hi no
10 biles officiales ꝓcedētes, ꝛ alios ꝓcedētes. ¶ †Quero an sit suffi-
ciēs causa recusandi ꝙ alteri⁹ partis aduocat⁹ sit commensalis
iudicis. Dicit gloss. quod quidam dicunt quod sic: sed non placet
gl. licet fateat ꝙ si altera pars sit cōmēsalis, vel familiaris iudicis
ꝙ pōt recusari. Primū tenuit Io. iij. q. v. accusatores. j. e. gl. Inn.
tz gl. Io. an. remittit ad. c. j. hic allegatū in vltia glo. Credo ꝙ pōt
recusari, si ꝓpter hāc cōmensationē, ꝛ ꝙ ille sit aduocat⁹, qui est cō
mēsalis iudicis, iudex nimiū fauet, vt lite nō ꝯte. accedēs. ꝛ. s̄. de iu
11 di. causam. ꝛ dixi. s̄. e. postremo. ¶ †Opp. si nō valet statutio ter-
mini ad finiendū, remanet sol⁹ terminus, iuris: terminus autē iu-
ris pōt preueniri, imo necessario preuenit cū sit ad finiendū. j. eod.
oblate. dūmodo nimiū nō precurrat. Sol. Unus est intellectus qḋ
hic loquat de termino iuris: ꝛ qn̄ hic nimiū ꝓcurrat, ita ꝙ aduer-
sariū supplātauit. Et hūc sequit Inno. q2 debet expectare vsq3 ad
finē anni. j. e. oblate. ꝛ q2 nimis preuenit aduersariū, de preuentiōe
mētione nō facta idō nō valuit rescriptū. Qḋ tz etiā Host. ꝛ exponi
tur verbū Interim. i. appellatione pēdēte. ꝛ sic nō valuit termin⁹
hoīs, nec arctabat partes. de ele. bone. ꝛ sic nō erat necesse de illo fie
ri mentionē, ac si statut⁹ nō fuisset. arg. de excu. tu. l. nulla. ff. q satis-
da. co. l. quoties. de rescri. ex parte. s̄. de trāsla. c. ij. Nō plz hic intel-
lectus Io. an. q2 hic loquit de preuētione appellātis, qui pōt sta-
tim preuenire terminū iuris: ꝓcederet si loqueremur hic de preuē-
tione appellati. Ideo gl. tenet ꝙ hic terminus statutus ad finien-
dum, lz nō valeat ad finiendum, vz ad prosequendum. i. incboan-
dum prosequi: vt ex quo pactum est in causa efficienti, si non valet
quod ago, valeat vt potest: ꝛ si non valeat termin⁹ hominis ad fi-
niendum, valeat ad incboandum: quo casu non valet impetratio
ante terminū, non facta mentione de termino, siue per appellantē,
siue per appellatum: ꝛ sic patet quod si non valet vt ago, valet vt
potest, quando petatur in causa efficienti, vel materia qḋ not. Non
potest ergo iudex statuere terminum ad finiēdū. Dic, quādoq3 sta
tuit terminus ad se presentandum iudici: ꝛ hunc potest statuere iu
dex a quo: ꝛ tunc non sufficit incboare prosequi intra terminū, nec
iter arripere, nec alia preambula facere, nisi se in termino presenta
uit, si potuit habere presentiam domini pape: alias fiet protestatio
in valuis palatij, vt est moris. Et quō se debeat presentare, ponit
Io. an. in Nouella. in. c. quāuis. in versi. sedis apostolice. li. vi. Suffi
cit tamen quod presentet iudici, absq3 hoc quod alias prosequat.
Et hoc tenēt domini de Rota, sua conclu. xlix. Quandoq3 statuit
termin⁹ ad iter arripiendū: ꝛ sufficit ꝙ iter arripuit intra termi-
nū: ꝛ hūc pōt statuere iudex. Uñq3 statuitur termin⁹ ad ꝓsequen-
dū: ꝛ ad hoc statuere pōt iudex: ꝛ intelligit. i. ad incboandum ꝓse-
qui: ꝛ tunc dicunt domini de Rota loco preall. ꝛ Spe. in ti. de app.
§. nūc breuiter. ver. itē qḋ si pars. Sufficit appellanti iter arripere
intra terminū. alt. de re iud. cū cām. de elec. statuimus: q2 cum sit ad
ꝓsequendū, sufficit dūtaxat incboare, vel incipere vltima die. Qḋ

dicũt verum,qñ terminus statuitur per hominẽ extra curiã:secus
si in curia.qꝛ ibi requiritur maioꝛ diligentia in ꝓsequẽdo qꝺ nedũ
vadat,vel iter arripiat versus cancellariam,vel locum eius tenen
tem acce datalioquin de hoc protestetur, ꝛ presentet cõmissionem
signãdã,ꝛ recipiat super hoc publicũ instrm:que si intra terminũ
signata,vel presentata non fuerit,non sibi nocebit:quia per me nõ
stat,ꝛc.de eo,qui mit.in posses.c.ij.ad hoc.c.meminimus.s.eo.Ad
hoc quod no.Archi.ne se.vacan.c.j.lib.vj.in verbo,mora.Idẽ quo
ad primum tenet Frede.suo.consi.ciij.vbi dicit qꝺ sufficiat ꝙ com
pareat corã auditore deputato super impetratione:sicut est audi-
toꝛ cõdictoꝛiarũ,qui habet oꝛdinariã,ꝛ facit quo ad hoc idẽ audito
riũ cũ papa,vt dicunt Gofr.ꝛ Gul.in Spe.de offi.oꝛ.in prin.ꝛ Io.
And.in cle.auditoꝛ.de rescri.ex quo causa non est in curia.Al.di-
ctum Ber.s.e.cũ sit.Gul.in Spe.eo.ti.§.nunc breuiter.versi.item
pone.Item sufficit qꝺ intra terminum poꝛrigat in curia pro com
missione obtinendo.etiam si postquam hoc fecit,sit statutus termi
nus ad prosequendum,dato qꝺ confisus de prima ꝓductione,post
terminum noviter statutum, aliud non fecerit.Hoc tenent dñi de
Rota, sua cõclu.cccli.qꝛ si debitoꝛ soluat ante terminum,videtur
liberatus.Item qꝛ statim põt prosequi.j.eo.oblate.ꝛ hoc nõ datis
aplis,qñ presentauit schedulã Collectori.Videbat cõ,qꝛ apli sunt
pars applonis.de ap.coꝛdi.ꝛ.c.ab eo.li.vj.adeo qꝺ si petitũ debite
nõ fuerit,nõ reputabit appellatũ:vt.d.c.ab eo.eod.ti.cle.quamuis.
Vnde eis petitis anteꝙ darent nihil potuit fieri p appellãtẽ:quia
officiũ pẽdẽte timore quiescit.de app.significãte.Si nõ sunt petiti,
non reputatur appellatum:ergo super eo,qꝺ non erat, non pote-
rat aliqd prosequi.de despon.impu.ad dissoluendum.vbi ꝓsequit
alias rõnes.Sed primũ mihi plꝫ,qñ statuitur terminus ad prose
quendum,ꝛ ad faciendum fidẽ de prosecutione.Dicunt domini de
Rota,sua conclu.cccliij.qꝺ sufficit iter arripere ad ꝓsequẽdũ,lꝫ su
per illa non impetrat rescriptũ intra eundẽ terminum,quo iter ar
ripit,fecit diligentiam in prosequendo:qꝛ debuit parare sarcinu-
las ad viam,ꝛ ad causam:qꝺ si intra predictũ terminũ effectuali-
ter nõ ꝓsequat,nõ est sibi imputandũ:vt no.de elec.statuimus.ꝛ.c.
cupiẽtes.de elec.lib.vj.Et lꝫ iudicẽ nõ certificauerit intra aliũ ter
minũ,de huiõi ꝓsecutiõe,lꝫ iudex possit postea ꝓsequi sñiam,vt.s.
eo,personas.ꝛ.c.cum sit.ꝛ.c.ex rõne.ꝛ.c.reprehensibilis.tñ propter
hoc nõ cẽsef appellatio deserta,dũmõ postea eã ꝓsequatur:ꝛ si op-
ponif,cassabif sñia,ꝛ eius executio.de elec.qualiter.de iureiu.veniẽ
tes.de re iudi.pastoralis.in cle.Frede.suo cõsil.xxvij.videf velle iu
dicem nõ posse statuere terminũ ad faciẽdam fidem de ꝓsecutione
qꝛ hoc sibi nõ reperitur a iure cõcessum,p hanc decre.dato ꝙ pos-
sit,dicit ꝙ talis terminus nõ videf statutus ad finẽ deferende ap-
pellationis,sed executionis faciẽde vel nõ faciẽde vbi est certifica-
tus de prosecutione,ꝛ ad finẽ vt possit sine pena exequi,si nõ ꝯstat
ei de prosecutione intra terminũ:si tamẽ fiat ꝓsecutio,pendebit ex
euentu appellationis:qꝛ nõ ex hoc deserta est appellatio. Et sic cõ
coꝛdat cũ dominis de Rota:nã non est nouũ ꝙ iudex cognoscat,
an iudex sit appellationẽ intra terminum prosecutus:vt no.de ap
pel.cõstitutus.per Inn.ꝛ dixi eo.ti.sepe.Si queris an possit statue
re terminũ ad finiẽdũ:dic ꝙ iudex a quo nõ põt,vt hic,per illã ra-
tionẽ,quã assignat tex.Bene hoc põt iudex ad quem:quoniam in
hoc põt plus:vt no.Spe.in ti.de app.§.nunc breuiter.ver. quid si
daf.Inquantũ dixi iudicẽ a quo nõ posse statuere terminũ ad finiẽ
dũ:hoc limitat Archi.nisi in causis celeritatẽ desiderãtib⁹,vt ipse
no.ij.q.vj.in summa.Sed hoc potest facere iudex ad quẽ.j.eo.obla-
te.¶ Quero quid habent facere isti vltimi iudices:Dicit glos.ꝙ
si eis cõstiterit statutũ terminũ,ꝛ illum preuenisse,nõ facta mẽtiõe
de termino,audient causam alioquin faciẽt remissionẽ ad primos
iudices.Nõ obst.ꝙ nõ debuit propriam causam cõmittere, sed re-
mittere istũ impetrantem ad prioꝛes iudices,vt cognoscãt de viri
bus rescripti.de rescrip.super his.j.eo.interposita.qꝛ scðm Inn.
hoc fuit de speciali gratia,vel iure mero,qñ litere impetranf ante
tẽpus appellatiõi prefixũ:qꝛ notoꝛiũ ex actis,que iudex parte ab-
sente potest prospicere,ꝛ ex eis procedere,sicut ei videbitur iustũ.
12 ¶ † Nota ꝙ omne ex actis constãs dicif notoꝛium.ad qꝺ de sent.
excom.venerabilibus.§.secus,glo.de accu. euidentia.de testi. per
tuas,de postu.prela.bone,ꝛ de consue.cum dilectus.per doc.

1 Appellans ad papam ne in sua possessione molestetur, si post
ea spolietur,restituitur.10,
2 Ecclesie vacantis custodia pertinet ad superioꝛẽ iure communi.13
3 Appellatio pluries vociferata habetur pro vna.
4 Archidiaconi habent custodiam ecclesiarum vacantium in dioce-
si alio iure,quam iure communi.nu.13,
5 Subiectio vel quasi determinata non arguitur ex prestatione cen
sus,aut pensionis,vel procurationis annalis.nu.14.
6 Appellatio extraiudicialis qualis esse debeat,16.
7 Fructus qui veniant in interdicto possessorio.
8 Sententia lata super possessorio,vel via attentati,non obstat age-
re volenti petitorio.
9 Appellatio generaliter emissa vt valeat que requirantur.16.
11 Vim quomodo liceat quandoꝗ vi repellere.
12 Ecclesiam vacantem ingredi non licet archidiacono sine licentia
prelati.
14 Solutio pensionis,vel debiti non arguit dominium rei.
15 Attentati via an possit agi in causa appellationis contra tertium
possessorem.
16 Appellari an liceat ex causis verisimilibus.

1 Bone memorie. † Qui extra iudicium ex verisimilib⁹ causis
appellat ad papam,ne in sua possessione molestetur,si
postea spolietur,restituitur in statũ,quo erat tẽpoꝛe,
quo appellauit.Prima pars ponit allegationes appellãtis.Scða
appellati,ibi: procuratoꝛ. In tertia pronuntiat, ibi: premissis.
2 ¶ † No.j.custodiã ecclesie vacãtis pertinere ad ecclesiã superioꝛẽ
habentẽ ecclesiã vacantem vt subiectã.¶ No.ij.quẽ posse apprehẽ
3 dere possessionẽ p se,ꝛ aliũ.¶ † Not.iij.ꝙ valet appellatio pluries
vociferata:ꝛ habetur pro vna appellatione tantũ,qñ simul est plu
ries interposita.¶ Not.iiij.ꝙ vꝫ appellatio extraiudicialis, vbi
qs ex verisimilib⁹ timet in possessione molestari. Et not.ꝙ secuta
molestatione,presumif eũ habuisse iustã causam timẽdi:qꝛ ex his,
4 que secuta sunt,presumif circa ꝑterita.s.de elec.officij.¶ † No.ar-
gu.ꝙ archidiaconi de iure habent custodiam vacantiũ ecclesiarũ
in dioceſi.¶ Not.ꝙ cõsuetudo generalis disponens idẽ qꝺ ius,ro
5 boꝛat ius,ꝛ potest cum iure allegari.¶ † Not.ꝙ ex prestatione p-
curationis,vel census,aut pensionis,nõ arguif determinata sub-
iectio,nec illius quasi subiectio.¶ No.practicã retractandi atten-
6 tata circa possessionem,appellatione extraiudiciali pendente.† Et
not.qualis dꝫ esse appellatio extraiudicialis,vt sit iusta : qꝛ exigif
ꝙ alleget causas verisimiles,ꝛ ꝓbabiles,in appellatione,ꝛ postea
7 subsequaf act⁹ grauamẽ.¶ † No.ꝙ sicut in interdicto possessoꝛio
veniũt fructus medio tẽpoꝛe percepti,ita veniũt fructus in via at
tentati.¶ No.ꝙ sñia lata in possessoꝛio,vel in via attentati,nõ ob-
stat agere volẽti petitoꝛio,vel disceptare super ꝓprietate. ¶ Not.
ꝙ appellatiõe extraiudiciali iustificata,retractanf attẽtata,nõ so-
lũ a tẽpoꝛe grauaminis,sed etiã a tẽpoꝛe appellationis interiecte:
sic iustificaf appellatio ꝛ retro,quo ad fructus,nõ solũ quo ad tem
pus iustificate appellationis. ¶ Nota ꝙ sicut agenti possessoꝛio
non obstat exceptio proprietatis,sed reijcitur,ꝛ reseruaf.sic ꝛ agẽ-
ti per viam attentati:quinimo videf ꝙ non admittatur exceptio
8 notoꝛia.¶ † Op.ꝙ nõ valeat appellatio toties iterata:qꝛ si prima
fuit iusta causa ad papam deuoluta,secunda ergo superflua, arg.
ff.de no.oper.nũ.l.cũ procuratoꝛ.ff.de verbo.obli.l.qui his.ꝛ.l.qui
dare.Sol.Dicit Io.an.ꝙ ad maioꝛẽ exaggerationẽ,ꝛ coꝛdis abũ
dantiam ꝓtulit pluries verbũ Appello:sed fuit quo ad vitã com-
munẽ vnica appellatio.xxxi.q.j.Lothariꝰ.sm Gofr.dicit Abb.
ꝙ hoc posset esse vtile ꝓpter tps appellatiõis ꝓsequẽde: qꝛ posset
incohoari a tẽpoꝛe secũde.ꝛ esset lõgius tps:ꝛ sic sentit ꝙ nõ sit vna,
sed sint plures,qñ diuerso tẽpoꝛe interponif a grauamine,qꝺ time
tur.Idẽ dicit ꝙ proficere posset,si prima nõ fuisset debito mõ fa-
cta,ꝛ scða sic:qꝛ geminatio appellationis nõ inducit recessum a ꝑ
ma,vt dꝛ.j.e.dilecto.Simile qꝺ dixi.s.e.qua fronte.ꝛ de resti. spol.
olim.iij.ꝛ qꝺ no.j.e.si iustus.in gl.Simile dicit vt dicã in.d.c. dile-
9 cto.¶ † Opp.ꝙ nõ valeat appellatio gñalis respectu personarũ.
s.e.c.ij.ꝛ.c.cõsuluit.Dic ꝙ licet sit magna ꝛ generalis quo ad mo-
lestatiões,est tñ spãlis quo ad ecclesiã,de qua agif,sm Inn,Host.
dicit ꝙ cõtraria loquunf de appellatiõe iudiciali:ista nõ posset in
iudicio valere:tũ qꝛ generalis,ꝛ incerta,vt in preall.iurib⁹:tũ qꝛ a
futuro grauamine.j.eo.cũ causam.§.si.ꝛ.c.dilecto.ad si.extra iudi-
cium nõ valet appellatio a futuro grauamine:vt hic,ꝛ.j.e.dilecti.ꝛ
c.dilecte.ad si.Idẽ in hac exigif grauamẽ reale:ibi sufficit graua-
men solo verbo:vel appellatio generalis non valet.j.eo.ꝛ Spe.sed
extraiudicialis valet:qꝛ hꝫ spẽm specifici grauaminis, ꝛ respectu
10 grauaminis, ꝛ respectu ꝑsone.¶ † Op.ꝙ icõgrue fuerit rñsuꝫ ad
petita abbatis p procuratoꝛẽ archi.qꝛ abbas petebat se restitui,ꝛ
sic se restringebat ad possessoꝛium:responsum autem ibi est de ꝓ
prietate,dum dicitur quod de cõsuetudine,ꝛ de iure,hoc spectabat
ad archidia.Solu.Dicit Inno.quod procuratoꝛ male respondit:
qꝛ respõsio sua est de proprietate,que licet ad archidiaconum per-
tineat,non tamẽ impedit,nec impedire potest restitutionem abba
tis spoliati,qui petit restitui in statu,in quo erat,quando appella-
uit.Remittit Host.de oꝛ.cog.c.si.Vel dic qꝺ respondebat ad pro-
positum:qꝛ per hoc ostendere intendebat non appellatum ex veri
11 similibus causis.¶ † Opp.quod allegatio archidiaconi fuit legiti
ma:si enim in illa ecclesia erat vsus custodia, ꝛ continuabat suam
possessionem,ꝛ sic grauabatur.de restitu.spoli.cum venissent.dicit
Inno.quod archi.hoc non probauit:ꝛ dato quod probasset,nõ suf
ficeret:qꝛ non probat se possedisse tempoꝛe illo,quo abbas intrauit
possessionem

possessioné eccl'ie:q̃ tūc forte licuisset archidiacono vim vi repelle-
12 re.C.vñ vi.l.j.qđ dic vt legit̃,⁊ no.de resti.spo.olim.¶†Opp.ꝙ li-
ceat ingredi archi.ecclesiam vacātē.de privi.pastoral.de resti.spo.cū
venissent.Sol.Liceret ingredi,si ad hoc liām habuisset,vel si cle-
ric⁹ ꝑmortu⁹ eorū noīe possedisset,⁊ aliter nō fuisset possessione pri
13 uatus.¶†Opp.ꝙ recte allegaret archidia.ꝙ custodia vacātis ec
clesie ad eū spectaret.de insti.cū venissent.Dic ꝙ de iure ad eū nō
spectat,nisi aliud ꝓbet,vt ibi pꝫ:q̃ spectabat ibi ad archiepm,nisi
hoc habuisset ꝯsuetudo,vel cōcessio archiepi.Et hoc tene,qcquid
dicat Inn.hic,q ꝯtrariū ei⁹,qđ dicit hic.notat:vt eccle.be.c.vno.⁊ ad
c.si in plebib⁹.dicit ꝙ illud ibi habebat ex spāli iure.Vñ dicit Ho
sti.ꝙ hoc est ius cōe schismaticū,quo volūt vti archidiaconi,ac si
essent epi.De quo remittit de offi.archi.cū satis.⁊.c.si.Gl.dicit qđ
ad illū spectat custodia,ad quē spectat institutio,⁊ destitutio.de of
fi.or.cū vos.vbi Inn.dicit ꝙ spectat ad patronū ecclesiasticū,etiā
cui est de spūalibus rñdendū,nō ad ꝑronū laicū:⁊ vide de preb.in
14 Lateranen.¶†Opp.ꝙ ꝑstatione pēsionis arguat̃ quasi possessio.
de resti.spo.cū venissent.Sol.Dicit gl.ꝙ si hoc ꝓbasset,satis vi-
debat̃ possidere:q̃ q possidet ꝑ aliū,ꝑ seipsum possidere vr̃:vt in
iuribus hic all.Sed dic ꝙ hoc nō ꝓbat archidiaconus vt dixi sup
ter.Sed dic vt dicit gl.sequēs ꝙ prestatio pēsionis nō arguit nec
possessioné,nec dñiū,nec priuat aliū sua possessiōe:de fi.instr.inter
dilectos.ꝯ.ti.pxi.cū Bertoldus.Itē dicit Inn.ꝙ lꝫ ecclesia pleno
iure spectet ad monasteriū,soluit tñ epo cathedraticum,etiā cēsus
15 antiquos.de dona.pastoralis.sm Inn.ad hoc de cē.cle.j.¶†Op.
ꝙ nō potuerit agi posses.vel via attētati,ꝯ arch.q̃ archi.nō spolia
uit,⁊ q̃ appellatio nō fuit ꝯ eū interposita.ad qđ de resti.spo.cum
ad sedē.Gl.dicit ꝙ nō restituit̃ hic,ex vi interdicti,sed iudicis offi
cio.ij.q.j.in primis.quo casu agit̃ ꝯ tertiū,qui successit alteri in re
spoliata.Vel hoc factū fuit archid.mediāte vel ratū hñte,vel scien
ter in vitiū succedēte:vt.d.c.cū ad sedē.⁊.e.ti.sepe.⁊ sic etiā de fru-
ctib⁹ medio tpe ꝑceptis tenet̃.Vel scđo hic agit̃ ꝑ viā attētati:que
via etiā cōpetit ꝯ tertiū possessorē:⁊ in hoc plus hꝫ,ꝙ̃ possessoriū,
cū dēat restitui in pristinū statū.Et sic habes ꝙ via attēti pōt agi
ꝯ tertiū possessorē.Primā tꝫ Host.q dicit ꝙ qualitercūq; res mea
ꝑuenerit ad aliū sine iusta cā,scđm canones iudicis offīm ꝯ illū attē
tat̃ gñalr.Et sic pōt intelligi de iudi.q̃ Gu.⁊ ꝑcedit̃ ex eqtate na-
turali,de qua in regula.locupletari.de reg.iur.lib.vj.Equū eñ est
vt reddas qđ de meo ad te ꝑuenit:vt.l.si me ⁊ Titiū.ff.si cer.pe.⁊
sic forti⁹ hic de eqtate canonica,sm Host.Scđa etiā plꝫ Inn.q cō
cludit ꝙ sicut oīa attētata lite pēd.dolo malo a ptib⁹ ptinēt ad of-
ficiū iudicis,vt illa corrigat,⁊ reformet.ff.de edi.edic.l.ediles.§.itē
sciēdū.ff.de aqua plu.arcē.l.si terti⁹.§.officiū.⁊.ff.de rei vē.l.q peti-
torio.vt lite pē.ꝑ totū.Sic ⁊ si app.pēd.aliqd attētet̃ a ptib⁹,ad iu
dicis officiū spectat illud facere in pristinū statū reformari:cū ea
pēdēte nil debeat innouari.j.e.dilectus.§.q̃ vero.⁊ vide qđ no.de
rescrip.ex pte S.Et hac rōne ꝯ istos cōpetit officiū iudicis,vt re-
formet in ꝑstinū statū:lꝫ ꝑ his nō cōpeteret interdictū,in quo ne-
cesse esset ꝓbare possessioné,⁊ spoliationem.de resti.spo.cū ad sedē.
Dic ergo,si aliqd appellatiōe pēdēte extraiudiciali attētat̃ in ꝑiu
diciū stat⁹ antiq,⁊ retractat̃:vt hic,⁊ de app.nō solū.li.vj.⁊ hoc,qñ
est retractabile:vt q̃ m̃rimoniū fuit cū alia ꝯtctū lite pendente sup
spōsalib⁹,vel m̃rimonio:nā tūc nō retractat̃ m̃rimoniū,lꝫ de facto
separet̃ quo ad possessioné:vt.c.lator.ꝯ.de re iud.Dixi in ꝑiudiciū
stat⁹:q̃ si attētaret̃ aliqd vtēdo possessiōe antiqua,nō retractat̃:q̃
hic nō ōr attētatū:lꝫ eñ pēdeat appellatio sup iure eligēdi,vel pñ-
tādi,qs interim eligere,vel pñtare nō ꝓhibet̃.de in inte.restit.c.ij.
de iure pa.ex lr̃is.dūmō vtat̃ ad limites antiq possessiōis:vt dicit
Io.an.in loco.j.all.In attētatis aūt ꝑ tertiū,si terti⁹ succedit loco
ptis,illud retractat̃,vt hic:q̃ vitiū litigiosi ꝯct⁹ tertiū facit succe-
dere loco primi.Ad qđ.c.j.de ali.iud.mu.cau.fa.Si ꝑ tertiuꝫ,oīno
idē,si appellatio est gñalis,vt hic fuit:q̃ qlibet ps attētans vr̃ ps:
q̃ ille ꝯ appellationé attētare vr̃.Si appellatio est specialis,si illa
precedit attentatū,⁊ propter illud interponit̃,retractat̃:⁊ si atten-
tatur ab illo,ꝯ quē appellatur:secus si a tertio:vt no.Ioā.Mo.in
loco.j.all.Idē dicit in pēdētia litis,⁊ aliis remediis retractatiuis:
q̃ res inter alios acta,⁊c.⁊ subsequit̃ attētatū,ex quo est extraiudi
cialis,illud nō suspēdit.An ipediat attētāc ū de futuro.Si illō ve
nit ad cōsequētiā facti de preterito nō suspēsi,illud nō impedit:vt
si appellet̃ a cōfirmatiōe:⁊ ꝑ hoc nō impedit̃ traditio possessiōis.si
attētatū est sepatū a iure de ꝑterito,tūc illud ipedit̃.ꝯ.e.ꝯstitut⁹.⁊
hoc est tenēdū.Ex ꝑdictis pꝫ lōga dr̃ia an agat̃ ꝑ viā attētati,an
ꝑ viā possessorij:regulariter nō agit ꝯ tertiū,modo aget̃.Itē agēs
possessorio habet probare spoliationé,⁊ possessioné:hic solum sta-
tū.Et idē no.de ma.⁊ ob.dilecti.vbi ponit alios effectus Inn.⁊ de
rescri.ex parte S.⁊ addit ibi vnū,ꝙ cū oīa debeāt restitui in pristi-
nū statum,retractabunt̃ sententie censure,que alias valerent,licet
iniuste.Est alius effectus,q̃ tali prosequēti per viā attentati,non
obstabit exceptio,q alias obstaret possessorio.de excep.significaue-
runt.de quo de excep.pia.li.vj.⁊ de excep.cū inter.¶Aliam nota
bilem effectū ponūt dñi de Rota,sua ꝯclu.xliij.ꝙ lꝫ agēti possesso
rio in bñficialib⁹ sit necesse collocare possessioné in aliquo titulo,de
quo dixi de resti.spo.in literis.⁊.c.ex parte.iij.ꝑ Archid.de eo,qui
mit.in pos.c.j.li.vj.ꝑ Inn.de si.presby.cōstitut⁹.⁊ ꝑ Io.an.in cle.de
cau.pos.l.ij.§.quedā.ff.de interdic.de aqua quot.⁊ est.l.j.§.ꝑmittit̃.
de resti.spo.ad decimas.li.vj.Secus erit inqtū agat̃ ꝑ viā attenta
ti:q̃ nullo ordine iuris obseruato ꝑcedit iudex ex puro officio re-
uocat in ꝑstinū statū:⁊ hoc,q̃ iudex,⁊ ius offendit̃,⁊ pars,⁊ lex of-
fendit̃,ꝓhibēs ne quid attētet̃ lite pēdēte vel appellatiōe:⁊ q̃ hoc
ius agēdi magis est priuilegiatū:de quo remittūt ad iura.ꝯ.allega
ta,⁊ de app.cū teneamur.⁊ ꝑ Io.an.vt lite pen.c.ij.⁊ ꝑ Arch.iij.q.
j.c.j.¶Aliā dr̃iam in viā attētati ⁊ possessorij sentiūt aliq:de quo
dicā cū gl.fi.Est alius effect⁹:q̃ ibi si ageret̃ possessorio,opꝫ ꝙ lis
cōtestet̃,⁊ iure ordinario agat̃:qđ cessabit hic:q̃ offō iudicis mer-
cenario ꝑcedit:⁊ sufficiet quedā informatio summaria:vt no.Ioā.
Mo.in loco.j.allegādo.De hac materia attētati,inquantū ptinet
ad iudicialē appellationé,vide ad saturitatem Io.Mo.de elec.cu
piētes.li.vj.in verbo,gratia.vbi specialiter an iudicatū app.pend.
retractet̃:si postea ꝯ appellatioñē ꝓnuntiat̃,an illō resurgat:⁊ ibi
an si peto principaliter sniam ꝓnūtiari iniustam,possim agere per
viā attētati,⁊ an via attentati possit deduci sine ꝓsecutiōe appel-
lationis:vide Inn.j.e.significāte.⁊ de sen.exc.lꝫ.li.vj.⁊.ꝯ.e.ꝯstitut⁹.
⁊ de elec.cū inter.⁊ ꝑ Inn.ꝯ.e.ꝑuenit.⁊ ꝑ Arch.⁊ gl.de app.nō solū.
li.vj.⁊ vide Inn.j.e.dilecti.⁊ oīno Io.an.l.d.c.nō solū.li.vj.in vbo,
añ oīa.Que aūt exigant̃ ad retractanda attētata:dñi de Rota,sua
conclu.cceiiij.tenēt ꝙ in appellatione extraiudiciali requirit̃ ap-
pellatio,⁊ notitia appellatiōis.⁊ idē Io.Mo.de elect.cupiētes.in
vbo,gratia.li.vj.Per q̃ dicunt ꝙ retractatio fit demū a tpe noti-
tie:q̃ añ nō pōt argui de temeritate,⁊ negligentia.in ele.ꝯ.vt lite
pen.Non obst.qđ no.Inn,j.eod.dilectus.vbi dicit ꝙ appellans in
absentia iudicis ante notificationé,se eximit a iurisdictione iudi-
cis,sicut si in presentia appellasset.j.eo.pastoralis.Qđ intellige:vt
no.Archi.eo.ti.nō solū.in verbo,iudici.li.vj.q̃ illud verū quo ad
translationē iurisdictionis sed nō quo ad reuocationē attētatorū.
Ad hoc qđ no.ꝯ.eo.cū sit Romana.⁊ dixi eo.tit.suggestum.⁊ dicā
j.e.si iustus.Requirit̃ etiā ꝙ constet de veritate cause appellatio-
nis:vt no.Io.Mo.in.d.c.cupiētes.⁊ tenent dñi de Rota cōclu.ꝑ-
all.⁊ in cōclu.cccxxxviij.all.de appel.nō solū.Item non debet quis
per appellationem non iustam discedere a ꝓsecutione iuris sui:vt
no.Inno.de ma.⁊ obe.dilecti.⁊.c.venerabilis.de his,q̃ fi.a ma.par.
ca.c.j.de elec.cū nobis.⁊.c.cum ecclesia.⁊ q̃ non presumitur pro ve
ritate causarū appellationū extra iudiciū.Dicūt tñ ibi qđ ꝙ̃ re
gulariter sit verū,ꝙ attentatū post appellationé nō sit nullum,ni
si probet̃ veritas cause,est tñ spāle in electione cathedraliū,⁊ regu
lariū ecclesiarū,vt sit nullū attentatū post,⁊ contra appellationé
interpositā ex vⁱsimilib⁹ causis.Allegat de elec.si postq̃.li.vj.Et
hec vera añ cōmissioné appellationis:post cōmissioné vero oīa at-
tētata essent nulla,etiam nō docto de veritate cause:q̃ superior vr̃
ad se negotiū reuocasse:vt in.c.vt nostrū.j.e.ti.de elec.vt quāuis.li.
vj.Et sic ꝑcedit qđ ōr de elec.ꝯsiderauim⁹.⁊.c.auditis.vt ꝙ sit nul
lū post appellationé,sm naturā cause ꝑcedat hodie in cathedrali-
bus,⁊ regularib⁹ ecclesiis erit nullū indistincte.Idē tenent concl.
cexliiij.alleg.de rescrip.significauit.⁊.c.Rodulph⁹.j.e.dilecte.⁊.c.
significātibus.⁊ Inn.de sen.exc.solet.li.vj.⁊ ponit verba Io.Mo.
16 in.d.c.cupiētes.in verbo,gratia.¶†Opp.cū gl.vlti.qđ non suffi-
ciat appellari ex verisimilib⁹ causis,imo opꝫ ꝙ cause probent̃ vt
vere:vt in.c.vt debit⁹.j.e.Gl.dicit ꝙ sufficit appellari ex verisimi-
lib⁹ causis,lꝫ nō sint necessarie,vel vere:dūtñ sint tales,q̃ deberēt
legitīe reputari,si essent ꝓbate.Dic,qñq; appellat̃,ex cā in se iusta,
⁊ verisili,⁊ iure approbata,qđ ius fundat intentioné appellātis su
per causa:⁊ est planū qđ hec appellatio extraiudicialis,secuto gra
uamine,facit vt retractent̃ attētata,absq; ꝙ als ꝓbet̃ vera:q̃ ius
illā approbat.Ideo si abbas appellet ne molestet̃ ab archidiacono
sup possessione eccl'ie.⁊ custodia eccl'ie vacantis,q̃ est sibi subiecta,
vel q̃ est de suo patronatu:causa hac assignata,q̃ sum in quasi pos
sessione custodiēdi ecclesias meas:causa est verisilis,⁊ a iure appro
bata,ex quo monasterij est ecclesia ꝙ habeat illi⁹ custodiā tēpora-
liū,sicut eis rō reddi dꝫ.xvi.q.ij.c.ij.de ca.mo.c.j.⁊ hoc casu cū ap-
pellet ex ꝓbabili,⁊ verisimili causa,⁊ iure approbata anteq̃ aliqd
aliud ꝓbet,reducend⁹ est in statū,in quo erat tpe applōnis emisse.
Nō obstat de elec.cū inter canonicos.vbi opꝫ,ne eligat̃,q̃ laborat
morbo epilētico,ꝓbare illū laborare morbo epilētico:q̃ ibi applō
nō erat interposita ex verisimili causa⁊ iure approbata:q̃ super
morbo ius nō fundat intētū,qñ appellat̃ ex causa verisili,sed non
iusta:⁊ tunc non obtinet vt retractentur attentata:vt quia abbas
non possidens appellaret ne molestaretur in possessione vacantis
ecclesie,contra eum,quem constat postea possidere:quia per hec
non debet prohiberi vti possessione sua,nec ab ipsa retardari.de
iure patrona.consultationibus.⁊.l.j.C.debi.vendi.pig.impe.non
pos.nec contradicit hec decre.q̃ non constabat hic ipsum posside-

re archidiaconū,scʒ vt saltē erat dubiū cū possideret,cū abbas negaret:q᷑ de facto tunc possessioni incūbebat.C.de inge.ma.l.iij.Et ideo d᷑ Jo.liiij.di.q̄sqs.qd nō sufficit appellare ex causa verisili, nisi sit vera.Sic d᷑ gl.liiij.dist.qs aut leges.Qñqʒ applo interponit̃ de cā non verisili a iure reprobata,vt q᷑ nedū qd ius cōe faciat p appellante,imo facit ꝯ appellantē,ꝛ fundat intentum appellati sup causa,sup qua ab appellāte applo extraiudicialr interponit̃:ꝛ tunc dicendum est vt dicit hic Inn.qd intentum appellati de iure cōi repellit̃ via attentati,ꝛ appellatio est inanis,ꝛ obtinet appellationē:vt si appellat quis ne molestetur in possessione ecclesie vacantis custodia:q᷑ hec causa appellationis,vbi nō fit mentio qd ecclesia sit de patronatu monasterij,non est verisilis.i.iure approbata: q᷑ potius deberet̃ custodia archidiaconatui.lxiij.di.si in plebib᷒.de insti.cū venissent.tūc si possideret abbas nō restitueret̃ in pristinū statū,licet ꝓbet se detinuisse tpe appellationis,nisi ꝓbet appellationē instā:nec auferet̃ ab archidiacono,ad quē d iure ptinet,vt restituat̃ agēti.Nec obst.qd agēti possessorio nō obstet exceptio ꝓprietatis:q᷑ aliud i possessorio,in quo nō admittit̃ qd ꝓprietatis: aliud in via attētati,in qua admittit̃.qd ꝓprietatis:hoc est,ad quē q̄ petit̃ spectet de iure:ꝛ sic admittent̃ ꝓbationes de iure qd ad archidiaconū spectēt:nā cū de ꝓprietate ꝛ possessiōe liceat q̄ri: ꝓfert̃ ꝓbatio super ꝓprietate.de causa pos.cū dilect᷒.ꝛ.c.ad vltimū.Tu dic,vt etiā sentit Inn.qd ꝛ idē esset in possessorio:q᷑ ꝓbatio notoria impedit vires possessorij,sicut ꝛ attētati.de resti.spol.ad decimas.lib.vj.Plus dicūt dñi de Rota,sua ꝯclu.xiiij.hoc esse verū, etiā si nō fundet notoriū intētionē ꝯuēti,sed obstet agēti:q᷑ obstat exceptio,ꝛ impedit retractationē.Et sic dicunt fuisse seruatū,ꝛ q᷑ hui᷒ nō interest.ij.q.vj.nō solēt.de elec.cū inter R.de testi.veniēs. ij.Item q᷑ aperiret̃ via ad peccatū.ꝯ no.de diuor.significasti.ꝛ hec dicit vera parte petēte.Secus si iudex ex puro officio ꝓpter sui cōtēptū velit restituere in penā attētantis ꝛ offendentis ꝛ ius,ꝛ iudicē.Dicit tñ qd p hoc nō restituit̃ possessio illi,de cui᷒ nō iure constaret,sed alteri nō ꝓuidet̃ all.no.de cōsti.cū M.ꝛ qd habetur per eos.xiiij.ꝯcl.ꝛ de ace.ad petitionē.ꝛ de diuor.porro.Et dicit ꝙ hoc tenuit ex ꝯclusionib᷒ suis.Hec vera puto in beneficialib᷒:in alijs aūt secus,per illa,que dixi de resti.spo.in lr̃is.ꝛ que no.gl.de restit. spo.ad decimas.lib.vj.ꝛ idē cōcludūt sua conclu.lij.Contrariū vr̃ velle Ja.de resti.spo.ad decimas.lib.vj.dicēs qd lʒ possessoriū non det̃ ꝯ notorie licite possidētē,q᷑ ius fundat intētionem,cum datur cōtra eū via attētati,vt in hoc plus habeat.xxi.q.iiij.volumus.et qd ibi no.per Jo.vij.q.iiij.nōne.ꝛ qd ibi no.s̄.e.cū teneamur.e.ti. nō solū.li.vj.ꝛ vt lite pen.in rubro ꝛ nigro.gl.allegāt scripta Inn. Host.ꝛ Jo.An.de resti.in inte.c.ij.ꝛ hoc id,q᷑ offendit̃ iudex,ꝛ ps, ꝛ iudiciū:ꝛ q᷑ hec nō est restō ordinaria,q̄ fiat ordīe iudiciario,ꝛ lite cōtesta.ꝛ libello oblato:ꝛ reuocatio p modū attētati,q̄ fit ex officio sine libello.Nec ob.de priui.cū psone.q᷑ ibi nō pēdet lis,cū eps sit pars:ꝛ p hoc vr̃ tex.de accu.si cōstiterit.Hoc puto,vbi iudex velit facere restōnē ex officio.alias ꝓcedit dictū Inno.Qñqʒ appellatio interponit̃ ex cā iusta,ꝛ vera,sed nō verisili.i.iure nō approbata,nec reprobata:q᷑ nō fundat intētū appellationis,nec appellati, vult tñ cā reprobare appellat᷒,tunc si appellat᷒ velit ꝓbare specialē ꝯcessionē,q᷑ hic admittit̃ qd ꝓprietatis:dicūt quidā eū audiendū,ꝛ repellit̃ via attētati:ꝯ illud tñ nō audit̃,si de facto velit ꝓbare p testes specialē cōcessionē.Et hoc,q᷑ p̄io casu notoriū est iuris scdo nō,ex quo tʒ is,ad quē de iure nō spectat,cogit̃ restituere per vim appellatiōis,q̄ reponit oīa in pristinū statum.Qñqʒ appellat̃ ex cā iusta,nō v̄isimili,nō tñ vr̃ approbare,ꝛ appellās illā non vult reprobare:vt q᷑ appellet ne molestet̃ in possessionē ecclie vacātis, alio nō allegato:tūc si illa ꝓbet̃ vera, retractat̃ attentatū;vt q᷑ ꝓbat se fuisse in quasi possessiōe,ꝛ ea,q̄ possidebat,ad archidiaconū ꝓuenisse,ꝛ p eū molestatū fuisse:ꝛ nulla cā appellatiōis nisi hec , ne molesteris me sup ecclie custodia,neqʒ debetis molestare,q᷑ sum in possessiōe eius:ꝛ adhuc hoc ꝓbato retractant̃ attētata,ſm Inno. Idʒ si appello ne fundū vendas,q᷑ me᷒ est,retractabit̃ vēditio hoc ꝓbato,q᷑ me᷒ est.C.de rei vēd.l.si fundū.alr̃ nō restituit̃,nisi ꝓbet. Nec ob.qd hic d᷑:q᷑ hic cōstabat esse patron᷒,ꝛ hoc cōstito fundabat intētū de iure cōi:ſm hoc nō erit differētia inter appellationē extraiudicialē,ꝛ iudicialē:q᷑ oportebit ꝙ appellet̃ ex iusta cā ꝛ vera,sit verisilis,vel nō verisimilis.Alij dicunt ꝙ in hoc est dr̃ia:q᷑ cū in extraiudicialib᷒ appellat̃ ex cā de futuro,opʒ ꝙ attētādū sit verisimile:vt sicut in appellatione iudiciali ſm tp̄s appellationis opʒ cām esse verā,ita opʒ in extraiudiciali ꝙ sit verisilis:qd erit: qñ audiuit a multis ꝙ archidia.minabat̃ qd ipm ecclia spoliaret. xxij.q.v.hoc vr̃ vel alr̃ sic facere ꝯsueuerat archidia.de p̄sump.mādata.Et ex his habem᷒ vnā dr̃iā īter appellationē iudicialē,ꝛ extraiudicialē.Puto tñ ꝙ eo ꝙ grauamē est secutū,sufficiat in appellatiōe v̄isimilitudinē allegare:q᷑ ex his,q̄ secuta sunt,de p̄teritis p̄sumit̃.Habem᷒ ergo vnā dr̃iā inter applōnē iudicialē,ꝛ extra iudicialē.Multas alr̃ ponūt hic doc.s.Joā.An.ꝛ aliquas posuit Inn.s̄.e.cū sit Romana.℄ P̄ria,de qua hic,q᷑ iudicialis exigit verā cām p̄cedere:extraiudicialis exigit v̄isimilē tpe appellatiōis, ꝛ ꝙ postea vere sequat̃.ij.q.vi.ꝛ.j.q.ij.ꝛ seq.c.Scda dr̃ia est in diuersitate nominū.s̄.e.cū sit.℄ Tertia in oblatiōe ꝓbōnis cause:q᷑ iudiciali iustificat,nō in extraiudiciali:q᷑ nō est corā quo offerat̃. de qua de ele.cū inter canonicos.ꝛ.j.e.interposita.℄ Quarta in petitione aplorū,quos necesse hʒ iudex petēti tradere.j.e.c.j.li.vi.qd nō cogit̃ pars in appellatiōe extra iudiciū:q᷑ cogit̃ ꝯ se testificari. de ꝓba.c.j.℄ Quinta in qualitate,vel noīe apostolorū,si tradant̃: q᷑ in iudicio sunt dimissorij reuerētiales,nō sunt descripti p his, sed magistraliter dici pñt extraiudiciales in gñe:sʒ in specie qñqʒ cōuentionales.De quo remittit Host.in Sūma.eo.tit.§.qualiter sub forma ꝓuocationis extra iudiciū.℄ Sexta,q᷑ extra iudicium admittit̃ gñalis appellatio,ꝛ icerta:nō in iudicio,vt dixi.s̄.℄ Septima,q᷑ in extraiudiciali appellat̃ a p̄terito.℄ Octaua, q᷑ in extraiudiciali forte iter arreptū habet̃ pro appellatione.de quo in c.seq.℄ Nona,q᷑ excōicatus auditur appellans,sed nō vt ꝓuocās.de quo de excep.cū inter.de ma.ꝛ obe.dilecti.de excep.pia.lib. vj.nā ꝛ aliqñ pōt ꝓuocatio fieri ad defensionē possessionis:vt hic. ℄ Decima,q᷑ ann᷒ appellatiōis iudicialis currit a die appellationis emisse.j.e.oblate.s̄.e.cū sit.prouocationis a die,quo factū est ꝯ ꝓuocationē.de quo.s̄.e.cōstitut᷒.Sed dicit Host,ꝙ etiā dies ꝓuocatiōis cōsiderat̃ quoad attētata,vt pʒ hic,in eundē statū,in quo, ꝛc.℄ Undecima,q᷑ intra decē dies est appellandū:sʒ ꝓuocari potest etiā post decē dies.Sʒ dicit Host.ꝙ etiā qñqʒ post decē dies appellet̃.j.e.Romana.§.si vero.li.vj.Aut q᷑ in vtraqʒ est cā ꝓbabilis exprimēda,aut vr̃ in scriptis faciēda.de quo.e.ti.c.j.li.vj.Scdo, q᷑ in vtroqʒ innouata post appellationē reducunt̃ in eūdem statū. j.e.dilect᷒.§.j.in fi.ꝛ hic,ꝛ.j.t.xxi.Pōt addi alia differētia,q᷑ attētata post appellationē iudicialē sunt nulla:sed post ꝓuocationem ita demū,si sunt ꝯ.ꝙ dic vt.s̄.de elec.cū nobis olim.ꝛ dixi.s̄.eo.cōsuluit.ꝛ dixi cām etiā i.c.cū nobis.Pōt addi alia:q᷑ attētata post appellationē sunt nulla:lʒ post ꝓuocationē nō,nisi ſm naturā cause.de elec.cū nobis.ꝛ no.de elec.auditis.ad qd,e.ti.cōsiderauim᷒.ꝛ ibi assignaui cām.Pōt addi alia:q᷑ appellatio iudicialis suspendit,cū interponit̃,a grauamine p̄terito,sʒ nō ꝓuocatio , lʒ aliqñ deuoluat.de quo dixi.s̄.e.cōstitut᷒.Et ex hoc sequit̃ ꝙ appellatio īpedit executiua ad actū de p̄terito suspēsum,sed non ꝓuocatio: vt ibi no.℄ Opp.ꝙ male dicat,possessione vtrilibet cōseruata:q᷑ impossibile est duos in solidū dños eiusdē rei esse.ff.commo.l.si vt certo.§.si duobus vehiculum.de ꝓba.licet causam.Sol.Dicit Hosti.ꝙ caute dicit litera vtrilibet,ꝛ non vtriqʒ:q᷑ primū verbū habet vim disiunctiue,ꝛ scdm habet vim copulatiue,ſm Hostien.

1 Pro appellāte habet̃,qui ꝯ superiorē ad papam iter arripuit.
2 Facto plus est aliquid facere,q̄ verbo.nu.3.
4 Appellatiōis vim q̄re nō hʒ itineris arreptio ad inferiorē pape.
5 Appellatio a diffinitiua debet in scriptis fieri.
6 Itineris arreptio quando habeat vim appellationis.nu.7.

1 Dilecti filij. †Sic ꝯ superiorē suū qs itineret ad papā,habet̃ p appellante,ita ꝙ sñia postea ꝯ eū lata nō tenet.P̄ria pars ponit q̄relā.Scda dat iudicē,ibi:cū aūt.℄ No.j.ꝙ itineris arreptio hʒ vim appellatiōis,qñ iter arripitur respectu certe
2 cause,ꝛ hʒ effectū,quē habet appellatio quo ad attentata.†Et no. ꝙ plus est facto aliqd agere,q̄ verbo.℄ No.ij.ꝙ excōicatio lata post appellationē est nulla,vel post id,qd subrogat̃ appellatiōis loco.Et no.hic apertū ſm intellectū,ꝙ hic appellaret̃ extra iudiciū, ꝙ attētatū iniuste post appellationē extraiudicialē est ipo iure nullū,qñ appellatur nō vt a parte,sed a iudice.Et sic limita.c.ꝯsidera
3 uimus.ad hoc de capel.mo.cū dilectus.†Gl.colligit ꝙ plus facto, q̄ verbo aliqd fit.ꝛ allegat multa iura,quib᷒ facto in agēdū cōsensus exprimit̃:vltra allegata in gl.dicūt doc.ꝙ facto ꝓbat̃ bonitas C.de admi.tu.l.lex tutores.ad hoc qd no.in.c.existimauit.hic all.de
4 beret.accusatis.§.illi.℄ †Querit gl.an itineris arreptio ad archiepm haberet vim appellatiōis.Gl.ꝙ non:q᷑ hoc spāle priuilegiū pape nō extēdit̃ ad inferiorē,q vocatus est in partē solicitudinis, nō in plenitudinē potestatis.ij.q.vj.qui se scit.de vsu pal.ad honorem.Alij assignant causam quare itineris arreptio nō habet vim appellationis:q᷑ nō aditur archieps per viam querele.de offi.ord. ad reprimendā.Gl.in fi.vacillat.ꝛ vltimate redit ad hoc ꝙ sit idē in archiepo,ꝛ alijs ordinarijs,in casibus.in quibus possunt p viā
5 querele adiri,in alijs nō,ſm Host. ℄ †Opp.ꝙ itineris arreptio nō habeat vim appellationis:q᷑ vel appellat̃ in iudicio añ sententiam:ꝛ opʒ ꝙ appellet̃ in scriptis,ꝛ causa assignata legitima.j.co. vt debit᷒.ꝛ hoc hʒ in se itineris arreptio.Aut a diffinitiua:ꝛ idē, q᷑ opʒ incōtinēti v̄bo appellare,vel ex interuallo in scriptis:vt.j. c.vt debit᷒.de app.cordi.li.vj.ꝛ talia nō supplet itineris arreptio.
6 †Glo.dicit ꝙ itineris arreptio añ sñiam hʒ vim appellationis,lʒ nō a diffinitiua:p hoc nō tollit ꝯriū.Gl.scda fatet̃ ꝙ itineris arreptio nō hʒ vim appellatiōis.Sʒ alia causa fuit hic sñia nulla.s.ꝙ hic volebat esse iudex in causa ꝓpria.de ope.no.nū.c.ij.ꝛ sic deficit

ex defectu

7 ex defectu ptātis. ¶ †No. gl. q̄ illud qđ dr, iudicem non posse esse:
verū, vt nō solū posset exceptione repelli, imo iudiciū est ipso iure
nullū, dato q̄ nihil opponatur, vel appellatū, sm hāc lecturā. non
est ergo tm̄ recusabilis, imo snīa est nulla. Solutio nō est bona ad
tex. q2 tex9 ponderat aliā causam. s. q2 appellatū, vel q2 actū quid,
qđ habetur ꝓ appellatione. Vñ dicit hic Hosti. q̄ hic fuerūt plu-
res cause nullitatis. Primo, q2 erat iudex in causa ꝓpria. C. ne qs
in sua cā. l. j. Scđo, q2 subditos grauauit, ꝯ id de resti. spo. cōquerē
te. Tertio, q2 videt appellasse: qđ est efficacius. De hac materia ha
bet. xj. q. iij. si epo. Forte dic de itineris arreptione, an suspendat iu
risdictionē, qñ nō interponit ex causa de preterito: dicā. j. e. vt de-
bit9. z de hoc loquit. j. e. meminimus. z c. suggestū. Sed qñ interpo
nit post grauamē, tex. hic q̄ habet ꝓ appellatiōe. Sed an sit neces
se qđ causa exprimat. Dic, si appellet extra iudiciū, vel añ iudiciū
ceptū, sufficit eām preparatā, vel cōicatā exprimere: z cautum esset
q̄ exprimeret in scriptis, sicut in appellatiōe. Et sic dicit Host. hic
fuisse: q2 loquitur de appellatione extraiudiciali: qđ pt3 ex verbo,
ꝓuocare. s. e. cū sit. q2 timebat questionē, de qua erat cōtētio extra
iudiciū, z verti sperabat in iudicio: q2 de hoc cōtendebat. Et causa
erat hic, q2 volebat esse iudex in causa ꝓpria. Ideo dicit Hostiē. qđ
vbicūq3 iudex vult sibi ius dicere, nec est notoriū q̄ subdit9 debeat
obedire, potest dicere subditus dño, Nō teneor hoc facere, nec volo
iudiciū vestrū subire, imo recuso vos vt suspectū, cum de cā vestra
agat. s. e. scđo requiris. j. eod. cum speciali. Nec debetis esse actor z
iudex. de ver. sig. forus. Ideo sup hac cā ꝓuoco vos ad superiores,
puta metropolitanū: z ex nūc iter arripio, z talē nūtiū mitto. Sec9
in his, in quibus iudex posset procedere ex officio: ibi enim ex quo
quis semel citatus est ad iudicium, ꝓuocatio nō excusat, nec appel
latio, nisi ex cā canonice facta. s. e. cōsuluit. z c. ꝑuenit. ij. Idē si liti-
get cū subditis ordinarij. j. e. vt debitus. Pōt etiā habere vim ap
pellationis p̄cedente grauamine in iudicio: z tūc dicit Inno. eo. tit.
cordi. li. vj. q̄ tuti9 est causas exprimere, qñ iter arripuit, sicut si ap
pellaret: q2 si qñ appellat, tenet exprimere quare, qđ nō est qñ iter
arripuit, vel arripitur, qđ subrogatur loco appellationis: vñ saltē
tenetur causas exprimere, sicut qñ appellatur verbo: al's non. j. eo.
vt debitus. de qua post Rap. sua alle. cl. vbi sentire videt q̄ itine-
ris arreptio nō habeat vim appellationis iudicio cepto: sed hoc
non negant hic, z sentiunt qđ. s. dixi doc. j. eo. cordi. lib. vj.

1 ☞ Clausula, Appellatione remota, quas appellationes remo-
uet. z. 5.
3 Clausula priuilegiata sonans contra ius debet in dubio intelligi
vt in aliquo iuri detrahat, vel addat.
4 Appellatio quomodo videatur posse tolli rescripto.
6 An sit in facultate superioris, emendare iniuste actum.
7 Clausula Appellatione remota, an tollat ius recusationis.
8 Clausula Recusatione remota, an tollat ius recusandi.

1 Pastoralis. †Per clam Appellatione remo
ta, ois appellatio ꝓhibet, que ꝑ
ius non est expressa. H. d. hec prima pars. cōsultatio, z
rñsio. Scđa ibi: nos igit. ¶ No. j. q̄ cla Appellatione
remota, nedū tollit appellatiōes frustratorias, s3 etiā legitimas, z
ex cā legitima interpositas, qñ cāe nō sunt a iure exp̄sse: nō tm̄ tol-
2 lit appellatiōes ex causis a iure exp̄ssis interpositas, vt hic. ¶ †No.
iij. q̄ cla appel. remo. l3 tollat appellatiōes ex cā iusta interpositas
quo ad necessitatē deferēdi, nō tm̄ tollit illas quo ad effectū deuol-
uēdi, vt grauamē releuet: vel l3 tollat appellationes, non tollit qn
grauamē possit releuare, saltē ꝑ viā q̄rele. S3 p̄ia est melior, vt. j.
3 dicā, z p3. s. de off. dele. c. p̄terea. q̄ est gl. hui9 ver. ¶ †No. q̄ cla pri
uilegiata sonās ꝯ ius, in dubio d3 intelligi, vt in aliquo detrahat
iuri, vel addat. Ad hoc de priuil. si papa. li. vj. C. de inoff. test. l. si qñ
4 ad muni. l. j. in si. ¶ †Opp. q̄ nō possit appellatio ꝑ rescriptū tolli:
cū hoc sit tollere defensionē, q̄ est de iure naturali, no. de ꝯsti. q̄ in ec
clarū. Sol. Sol9 papa pōt tollere hāc quo ad formulā iuris. de of.
5 dele. pastoralis. §. si. z c. sup q̄onū. §. si. ¶ †Opp. q̄ cla Appellatiōe
remota, nec olim, nec hodie aliqđ opet: nō olim, q2 ex cā, dūmō non
manifeste frustratoria, poterat appellari. ij. q. vj. ad Romanā. non
hodie: q2 ex cā iusta, pōt appellari, siue subsit cla Appellatione re-
mota, vel nō. j. e. vt debit9. Sl. cōtē sunt in opi. z hic, z in. c. vt de-
bit9. z vbi libet, q̄ clausula Appellatiōe remota, hodie nihil ope-
rat: q2 nō tollit appellatiōes ex cā in iure exp̄ssas: sed in iure expres
sum est q̄ teneat appellatio ex legitima cā. j. e. vt debit9. Igit dic, si
appellatio interponit ex cā manifeste frustratoria, vt q2 appellet
in crimine notorio. j. eo. cū spāli. z tūc nec olim, nec hodie opat ap-
pellatio: q2 ista repellebat a iure: z iō nec a iure, nec a iudice erat ad-
mittēda. In his nō poterat patere vis cle. Ad hoc gl. hic, z. s. e. ꝑ-
sonas. z. c. cū sit. Si appellatio interponit ex cā frustratoria, sed nō
manifeste, vt q2 nō erat legitima, vel nō exprimebat, vel nō erat ve
ra, z olim ꝑ ius hec appellatio admittebat: q2 z in ista olim opabat
cla: hodie nō opat, q2 hec est repulsa ꝑ ius: vt. j. e. vt debit9. z sic non
pōt patere vis cle: vñ nec a iure, nec a iudice, admittit: z in hoc co-
rigit. c. vt debit9. Si appellatio interponit ex cā legitima in se, iu-
re tm̄ nō expressa, l3 in facto dubia: z hec admittebat a iure, vt hic: z
hodie etiā admittit a iure. j. eo. vt debit9, s3 nō ex necessitate admit
tenda a iudice, vbi ex cla pōt nō admittere: in hoc opat vis cle ap-
pellatione remota, vt hic: vbi si nō esset cla, esset admittēda a iure,
z a iudice. Inn. dicit hic in sua prima gl. q̄ cla nō opat, q2 nō tollit
appellatiōes ex legitima cā. Pro quo de rescrip. edoceri. s. eo. secū
do regris. S3 illa iura intelligenda sunt scđm ista. Dic ergo q̄ cla
opatur, vt est dictū. Nō obst. c. vt debit9. iuncto isto qđ admittit ꝯ
appellatiōis clam ex cā in iure expressa: z ibi est expressum q̄ appel
let ex cā iusta. Qñq3 appellat ex cā in gñe ꝑmissa, dubia tm̄ an ius
ꝑmittat vel nō: z opat etiā cla: q2 talis appellatio esset a iure admit
tenda, ꝑ clausulā quo ad necessitatē illā admittendi ꝑ iudicē. Pōt
poni exēplū, scđm appel. qñ appellat a p̄nūtiatione arbitrorū, q
iudicauerunt cognitionē spūalē esse, vel nō esse ꝓbabilē causam re
cusandi iudicē. Et facit qđ no. j. e. cū speciali. sup. iiij. gl. vel in casu,
quo sunt opi. diuerse: vt q2 appellat a iudice: q2 cogit rñdere ꝑ lite-
ras scđo impetratas nō facientes mētionē de primis, q̄ tm̄ fuerūt
pri9 iudicibus p̄ntate: de quo. j. e. vt debitus. Si nō appellat ex cā
legitima, z exp̄ssa in iure, q̄ appellari pōt etiā qñ cā est cōmissa ap
pellatiōe remota quos casus exprimit gl. z ponit Spe. in ti. de ap-
pel. §. in quib9. versi. sed quā dices. z planū est scđm oēs q̄ cla nihil
opat: si appellat a casibus a iure expressis, q2 casus apparet ꝑmit
tens specifice appellari, sed nō exprimit qñ cā est appellatiōe remo
ta cōmissa: vt sic in facto concurrat cā appellādi, adhuc, l3 aliqui ꝯ
cla nihil opat: q2 de iure poterit appellari. Et est causa, q2 tunc ap
pellat ex cā notoria: q2 q̄ in iure cōsistunt, notoria sunt. l. Officius.
de leg. iij. S3 idē si aliter causa appellādi est iusta, z vera, in facto: vt
no. gl. de resti. spo. ex cōq̄stione. in gl. si. z est casus notabilis. s. de iu
di. inter cetera. Sed est dubiū, vt videat vis cle, nūquid vbi reijcit
appellatio a iure, vel ab hoīe ex vi cle, vel aliter, indistincte reijciat
appellatio. Dic, si reijcitur a iure ꝓpter cause defectum, vel forme
repellit quo ad omnē effectū. de app. cordi. li. vj. j. e. vt debitus. nisi
papa illū vellet ex certa sciētia admittere: z ille solus posset: talib9
tm̄ iudex deferendo sibi manus ligaret. de app. cum appellatiōib9.
lib. vj. Idem quādo propter multiplicitatē appellationū reijceret
appellatio. s. e. directe. j. e. sua nobis. cū concor. Idem si remoueret
appellatio ex vera cōtumacia appellāte, z existente, z q2 adhuc tol-
lit quo ad oēm effectū qđ de cla: vt in cle. si ante. de do. z cōtu. Item
quādo remota propter delicti enormitatē, licet in dubio censeatur
remota a diffinitiua, sed nō ab interlocutoria, q2 nōdum cōstat eū
notorie deliqsse: vt no. Arch. de here. vt inquisitionis. li. vj. Ide3 si
remoueat appellatio a iure, priuilegio ꝑsone, a qua appellat: q2 tol
lit quo ad omnē effectū. C. de preci. Imp. of. l. si quis. z. C. de senten.
prefec. l. ij. nisi cōtingat eū iudicare ad relationē alteri9: q2 poterit
tūc appellari. ij. q. vj. biduum. ad si. versi. si quidē. Si autē remouet
ꝓpter delicti notorietatē, tollitur quo ad effectū suspensiuū tantū
z quo ad necessitatē z penā deferēdi: quo ad deuolutiuū nunqd sit
in potestate ei9 ad quē appellat, appellationē admittere. no. Inn.
de app. pastoralis. §. p̄terea. de app. Romana. §. j. li. vj. Ubi aūt ap
pellatio remouet a statutis, si vtrūq3 iudiciū, z tribunal nō est sub
potestate remouētis, nō v3 remotio. ff. a qui. app. non l3. l. j. z de iu-
reiur. venientes, z tunc frustra dubitatur vbi posset: q2 iudiciū est
sub eius potestate: z adhuc tollet quo ad omnē effectū: vt in statu-
tis. Italie, q̄ tollūt facultatē appellandi in instrumētis guarētiḡe.
Idē qñ appellatio remouet a ptib9: q2 indistincte tollit a partib9:
q2 partes p̄nt sibi in hoc p̄iudicare. C. de tēp. app. l. si. Et dicit Ho
sti. de offi. dele. pastoralis. §. preterea. ad hoc. C. de tēp. app. l. fin. dū-
modo renūtiatio fiat sic qđ valeat: vt q2 in iudicio, vel per pactū: z
aliter nō potest renuntiari. l. in plurīū. ff. de acq. here. l. j. C. de pact.
no. Io. ij. q. vj. si autē. de arbi. innotuit. de iureiur. veniētes. de testa.
Raynaldus. sup. aū. gl. Host. in Sūma de iud. §. quo remedio. ver.
no. de deci. ex multiplici. vt ibi no. l. j. §. si qs añ snīam. ff. a qui. app.
nō li. ad hoc no. ij. q. vj. si autē. Qđ intelligo etiā anteq̄ lis pēdeat:
l3 aliqui cōtra, per dicta Bar. ff. de trāsac. l. qui cum tutoribus. z. l.
qui Rome. §. duo fratres. e. ti. vbi debitum, qđ non est de p̄senti re,
vel spe, nō pōt remitti. de quo de pac. l. j. Et q̄ tpe electionis indi-
ciū hoc fieri possit, hoc tenet Io. ij. q. vj. si autē. z ꝑ Hosti. in Sūma
de re iudi. §. quo remedio. ver. no. qñ. z no. de deci. ex multiplici. ff. a
qui. appel. nō licet. l. j. §. j. Si appellatio remouet ab homine, z vbi
dixi vltra ius ab hoīe remoueri, quā sol9 pōt tollere papa. de offic.
dele. sup q̄stionū. adeo q̄ nec legat9 hoc pōt rescribendo. C. de offic.
pre. vr. l. normani. z in cle. de elec. ne Romani. z qđ no. glo. de heret.
c. si. li. vj. tunc pondera effectus appellationū. Primo enim appel-
latio suspendit iurisdictionē iudicis a quo. Hūc tollit clausula: q2
nō suspendit iurisdictio, nisi deferat per iudicē a quo, vel nisi mitta
tur inhibitoria ꝑ iudicē ad quē. de app. Romana. li. vj. vel nisi supe
rior deliberet de appellatione admittenda: z ab illo tempore suspē-
dit, quo ex certa sciētia appellationē admittit. s. de offi. dele. pasto-
ralis. §. preterea. Ex hoc secundo tollitur secūdus effectus, s. pene

iudicis nō deferentis.de quo.ij.q.vj.de cetero.q2 nō arctaꝛ ad defe
rēdū,nisi vbi.s.dixi suspēam eiꝰ potestatē:⁊ tūc iudex poterit da
re apostolos refutatorios:hoc modo qḋ nō dixit appellationi defe
rēdū:q2 in rescripto est cōmissa cū cla,Appellatione remota:⁊ ap
pellatio est interposita in casu a iure nō expresso:pōt tamē deferre,
si vult:vt hic,licet non arctetur.Et hoc tenet hic Abb.⁊ eo deferē
te,operabitur delatio de app.cum appellationibus.lib.vj.Tertiꝰ
est effectus,scꝫ retractationes attestatoꝝ.Quo ad hoc dicit Host.
qḋ operabitur clausula:quia vbi nō est attentatum,retractabitur
per viam attentati ſm modum de appel.non solū.lib.vj.modo exi
stente cla non retractabitur:⁊ sic per modum querele inutilitie,nō
per modum attentati ⁊ retractabitur.⁊ hoc sequitur Hosti.⁊ Jo.
And.Jnn.dicit qḋ nō retractabiꝛ per modum attentati ex vi ap
pellationis ab interlocutoria,postꝙ̄ est attentatum,sed per viam
appellationis postea subsecutiue a diffinitiua.Sed,vt dicā.j.puto
qḋ etiā per viā attentati fiet retractatio a tpe misse inhibitōe,vel
a tempore quo superior deliberauit de admittēda appellatione,ꝑ
decre.pastoralis.§.ꝑterea.de app.in attētatis ante missam inhibi
toriā,vel ad missionē superioris,puto qḋ tūc fiat per modū q̄rele,
nisi postea appellareꝛ a diffinitiua:vt dixit Jnn.⁊ Hosti.q2 clausu
la operaꝛ vt appellatio ante nō impediat attentatū:emēdatio aūt
eius,super quo pēdet appellatio,ex quo iudex de illa deliberat ad
mittenda,fiet per viā appellationis,ꝑ preall.§.preterea.Alius est
effectus deuolutiuus cause ad iudicē ad quem,vt quo ad hūc effe
ctū clausula nō tollat appellationē,qn sit in superioris potestate
admittere applonem,si videat grauamē,de quo agiꝛ,emendādū.
Sed an tūc posset qlibet:Quidā dicūt solū papā hoc posse admit
tere,qui solus pōt causam cōmittere appellatione remota.Alij di
cunt de quolibet supiore,ad quē appellaꝛ,vbi remota est appella
tio a iure.Jn hoc vltimo residet Jo.And.sed diuersificauit etiā in
modo:q2 aliqui qḋ modo vel via querele tūc admittit.Alij qḋ via
applonis a diffinitiua.Alij qḋ via appellationis ab interlocuto
ria.Placet qḋ inferior posset hic deliberare,vt admittat,⁊ qḋ via
appellationis.Quas etiā opiniones tangit Jnn.in.d.c.preterea.⁊
quando appellatio est remota a iure,in inferiore est planū,scḋm di
6 stinctionē,de qua dixi.s.ad qḋ de app.Romana.§.j.li.vj.†Nunqd
autem in facultate superioris sit,si vult,emendandi iniuste actum,
causa cōmissa cū cla,Appellatione remota,an necessiteꝛ ex debito
iuris.Host.dicit qḋ necessitaꝛ ad illā admittendam:vnde exponit
hic,poterit.i.debebit:q2 aliter non esset iudex,si in eo nō esset insti
tia.de ver.si forus.Uel dici poterit,quia in sua potestate est causaꝫ
appellandi approbare,⁊ improbare,ex quo causa nō est iure expres
sa.Si tamen illā iniuste improbet,poterit secūdo,nō tertio appel
7 lari.s.eo.directe.scḋm Host.¶†Opp.ꝙ hodie,cum indistincte
sit remota appellatio a iure,modicū operetur clausula.j.eo.vt de
bitus.corrigit quicquid dicit de clausula.Jnn.dicit,⁊ bene,ꝙ non
videt ꝙ aliqua necessitas,equitas,vel vtilitas,iustitia,vel ratio co
gat dicere hanc specialē constitutionē,que cum distinctione soluit
specialem questionē abrogatā per illā generalē constitutionē.Naꝫ
insana est doctrina,vt species detrahaꝛ per genus.de quo in.d.c.
vt debitus.Et hoc placet Abbati,qui dicit in hac parte hec notā
da,ꝙ nō impetraꝛ in priuilegium,qḋ de iure cōi cōpetit.Jtem qḋ
quelibet clausula in rescripto dꝫ aliqd operari.Jtē ꝙ non valet hoc
argumētum.Jste appellauit ex tali causa,que si esset vera,deberet
legitima reputari:ergo iudex debet deferre.Jtē nec per cōuersum
iudex teneꝛ appellationi deferre:ergo non vꝫ appellatio,ſm Abb.
Si est dubiū an remota appellatione cēseaꝛ remota recusatio:dic.
si subest defectus cause,vna remota,altera remota censeꝛ.s.eo.sup
eo.Si ab hoīe simpliciter remoueꝛ,nō ꝑ hoc remota censeꝛ recusa
tio.C.de cen.l.fi.s.eo.post remo.Si est remota propter grauitatem
⁊ notorietatē delicti,tunc remota appellatione,cēsetur remota re
cusatio.s.eo.peruenit.Si remoueꝛ ex hoc recusatio.ne lic.in vna,⁊
eadē causa tertio ꝓuo.l.j.⁊ no.in.d.l.ei.C.de sen.Si remoueꝛ appel
latio ꝓpter contumaciā veram partis,ꝓpter hoc nō reijciꝛ recusa
tio:de quo in Spe.in ti.de recu.§.fi.ver.sed quid causa cōmissa.ij.
q.vj.sed quis in quacūqꝫ.Est scḋo dubiū an si cōmittaꝛ eā recusa
tione remota,quid operetur.Hoc dubiū tangit Spe.in ti.de recu.
§.j.ver.quid si causa cōmittatur.Si cōmittaꝛ ab inferiore a prin
cipe,hoc nō potest.de offi.dele.sup questionū.§.fi.Si a principe,si
inhibetur ex certa causa,ex illa nō poterit recusari.C.de offi.prefe.
preto.l.vna.xciiij.d.c.j.xv.q.iiij.que autem.Si simpliciter remoue
tur:dicit Spe.ꝙ ex causa legitima poterit recusari,sicut potest ap
pellari.Satis eque dici pōt ꝙ ex causa in iure expressa possit,vel
8 notoria,ex causa dubia non,sicut in appellatione.¶†Ex his in
fertur quid si committatur appellatione,⁊ recusatione remotis,si
est remota a papa,patet ex dictis decisio.Aduerte tamen ꝙ,vt di
cit Hosti.in Summa huius tit.de stylo curie clausula Appellatio
ne remota,nihil operatur:de quo in Summa,de offi.dele.§.quod
sit eius officium.ad fin.§.ver.sed que est ratio.⁊ tenet Lapus sua
alleg.xxviij.⁊ dicit quod hec tenet Spe.in tit.de appel.§.in qui
bus.ver.ego dico.⁊ refert Bar.idem tenere.de quo per Archi.ij.
q.vj.non solet.Aduerte tamen ad vnum,ꝙ si a iure remouetur ap
pellatio ratione alicuius delicti,oportet ꝙ de illo delicto constet,
anteꝙ̄ censeatur remota:ideo inquantū discutiꝛ an deliquerit,ab
interlocutorijs appellari,non a diffinitiua,quando constat.Sic di
cit Archi.de here.vt inquisitionis.lib.vj.Quod nota propter sta
tuta,que tollunt facultatem appellandi in instrumentis liquidis,
vel aliquibus delinquentibus.

1. ¶Appellatio post sententiā excommunicationis nō habet vires suspendendi excommunicationis sententiam.
2. Appellatio non impedit actum mere executiuum,aut de futuro declaratiuum dependens ab actu de preterito.
3. Excommunicationis effectus qualis sit beneficiatis.nu.7.19.
4. Appellatione emissa iudex a quo potest denuntiare appellantem excommunicatum.6.
5. Appellari an liceat a sententia excommunicationis.
8. Appellatio quando impediat excōmunicationis denuntiationē.
9. Attentasse quando quis dicatur.
10. Appellatio ab excommunicationis absolutione an suspendat.
11. Appellatio quare non suspendit denuntiationem.
12. A iurisdictione exemptus quo ad vnam causam,non eximitur quo ad aliam.
13. Appellatio in quo faciat dormire iudicatum.
14. Appellari quare non liceat a sententia excommunicationis.
15. Sententia excommunicationis in quo differat ab alijs sententijs.
16. Expensarum taxatio an impediatur per appellationem.
17. Sententia excōmunicationis an possit supendi per appellationē.
18. Excommunicati actus an teneat post appellationem.
19. Sententia excommunicationis quando priuat sententiatum redditibus,vel fructibus beneficij.
20. Excommunicatus in vna ecclesia,an sit excommunicatus in alia.
21. Suspensus vno beneficio,an videatur suspensus quo ad aliud.

1 Uerum.¶†Si excōicatus appellet,nihilo minꝰ denun
tiaꝛ,⁊ beneficiorū prouētibus spoliaꝛ.Scḋa sic:
verū.Not.j.ꝙ appellatio eximat appellantem a iudicis ꝑtāte:⁊ sic
suspenditur,vel extinguitur iurisdictio iudicis a quo ad tpa:⁊ di
ciꝛ dormire inspecto exitu futuro:de presenti extincta dicitur.No.
ij.ꝙ appellatio post sniam excōmunicationis nō hꝫ vires suspēdē
2 di excōmunicationis sniam.†Nota tertio ꝙ appellatio inquantū
non suspendit actum de preterito.non impedit actum mere execu
tiuū,aut declaratiuum de futuro,depēdens ad actū de preterito.
3 Ad hoc qḋ no.s.eo.constitutus.¶†Nota quarto effectū excōica
tionis:quia priuat facultate recipiendi,⁊ percipiendi reditus be
neficij.Et nota priuatū cōione ecclesie,priuatū facultate percipiē
4 di reditus,qui distribuunꝛ in ecclesia.¶†Oppo.ꝙ non possit iu
dex a quo denūtiare quem excōmunicatū:arg.de offi.deleg.pasto
ralis.§.preterea.⁊ q2 illius est suspensa iurisdictio.Et dicit Jos.
An.ꝙ hoc ꝓcedit,qñ ordinariꝰ,qui nō excōicauit,ad cuius offi
ciū pertinet denuntiare excōicatos facere vitari,hoc denūtiat.xi.
q.iij.cure.de treu.⁊ pa.c.j.Si tñ iudex appellatiōis mandat illum
nō denūtiari excōicatū,vel denūtiari nō excōicatum,quāuis male
faciat,videtur tñ ꝙ audiēdus sit,⁊ nō denūtiabitur,nec audietur
appellās is,pro quo excōicatus est,ne hoc fiat:q2 eius non interest
ꝙ denūtieꝛ excōicatus:cū certum sit ꝙ nō est cogēdus ad satisfa
ctionē appellatione pendēte nec est ei in pnia cōsulēdum ꝙ satisfa
ciat,nisi debitū recognoscat:cū nō intersit illius,pro quo excōicatꝰ
est:ergo nō pōt appellare.ij.q.vj.nō solet.Hec vera,nisi is,ꝑ quo
excōicatus est,pretēdat eum excōicatum pro manifesta offensa:q2
a tali mādato ꝑ iudicē ad quē,vt nō denūtieꝛ.poterit appellari:q2
certum est ꝙ si excōicatus est pro manifesta offensa,ꝙ appellatio
nō tenuit.s.eo.cōsuluit.⁊.c.ꝑuenit.⁊.c.cū sit.⁊ q2 appellatiōe pen
dēte ⁊ sic questione pendēte iurisdictionis nō habet iudex appella
tionis se intromittere de causa principali,nisi inquātum sibi pare
retur preiudiciū,si postea cōstaret iurisdictionē suam esse:vt si ꝓce
deret quis in cognitione ipsius cause,ſm Jnn.de quo Host.remit
5 tit.j.e.Romana.§.si nō vocatis.⁊ de sen.exc.solet.li.vj.¶†No.he
re ꝙ licet ab excōicatione nō posset appellari,a declaratione tamē
excōicationis pōt appellari,vel ab inhibitione ne denuntieꝛ.Per
q ue dicit Lapus in cle.ad cōpescēdas,de sequestr.pos.⁊ fruc.ꝙ li
cet nō possit appellari a snia excōicationis,appellari tñ pōt a de
claratione snie excōicationis.Ad hoc dictū Jo.Mo.de elec.cupiē
tes.li.vj.in verbo,penā.vbi lꝫ nō appelleꝛ a pena legis,appellaꝛ a
pena declaratione.facit.s.eo.peruenit.ad hoc qḋ no.in Spe.de re
cu.§.vlti.⁊ no.Archi.ij.q.v.quia suspecti.Si autem is,qui excōi
cauñ⁹,vult denuntiare,tunc appelletur a delegato:⁊ tunc inquan
tum t ult denuntiare post appellationem,non potest,si appellatio
iam ch' a superiore recepta.de appel.pastoralis.§.preterea.Sed si
mādet alteri vt denuntiet ordinario,vel alteri,qui denuntiet excō
municatum appellantem non est ei parendum:⁊ si ab hoc feratur
sententia,non tenet,tanꝙ̄ a non suo iudice lata:argumen.j.eo.dil:

ctus.§.pe.⁊ vlt.Sed tutius est,sm Inn.quod ille,cui hoc mãdatũ est,appellet:nõ qd per hãc appellationẽ reuocet iurisdictionem in causa delegata,sed ne contra ipsum pcedat.Ad hoc de offi.deleg. si qñ.Non video cũm quare si põt declarare,⁊ denunciare excõica tum,nõ possit mandare vt denuntietur:quia non est suspensa quo ad iudicẽ a quo appellet,siue sit delegatus,siue ordinarius,etiã vt nõ possit denũtiare:lʒ nõ sit suspensa quo ad alios, ad quorũ offi ciũ spectat denũtiare.Et sic sentit hic Inn.⁊ Host.Nota tñ qd in quantũ iudex exercet iurisdictionẽ,als bñe iurisdictionẽ,respectu articuli,in quo est,nõ habet iurisdictionẽ,tunc sententia est nulla. Ad hoc quod no.de rescri.pastoralis.de offi.deleg.olim.⁊ ibi dixi. Sed certe hic tex.dicit qd ipse,qui excommunicauit,potest denun tiare,vt patet ibi:excommunicant,⁊c.ideo dic qd nõ est suspensa, nisi quatenus est suspensus actus,a quo appellat:⁊ sic nõ tollitur
6 executio actus non suspensi,etiã a iudice a quo appellat. ¶ †Op. qd appellatio impediat executionem,⁊ denũtiationem.s.eo.perue nit.So.Si appellatur a sententia hominis,non impeditur denun tiatio,vt hic.Si appellat a sententia iuris ne denũtiet,si factũ nõ est notorium,ex quo dicitur quod surgit excõmunicatio, appella tio impedit denuntiationem,vt ibi:quia nõ est certa snia.Si factũ est notorium,non impeditur:quia ibi snia est certa, sm Io.And. Lan.⁊ Uin. ¶ Opp.qd excommunicatus appellans non denun tietur.s.eo.dilectis.vẽ.cũ interim.Sol.Dicit Inn.⁊ Host.qd hec decre.loquitur quando scienter est excommunicatus:secus si igno rans: non dicit forte appellatio ignorantis hoc operatur qd post appellationem huius non denuntietur:ar.s.eo.dilectis. ver.cũ in
7 terim. ¶ †Opp.quod priuetur excommunicatus beneficio,nedũ redditibus:vt no de ele.non resi.ex tue.de eta.⁊ qualit.cum bone.de bere.excommunicamus.§.j.Dic quod hoc operat simplex excõica tio:sed si per annũ cõtineret excõicationẽ,priuaret etiã beneficio:
8 vt no.sm Host.Sed de hoc dic vt dixi de iud.c.j. ¶ †Opp.qd ap pellatio impediat denũtiationem.de sen.excom.per tuas.Sed hic loquitur,qñ appellatio subsequitur excõicationem,cõtrarium qñ precedit:quo casu snia cõcludit nulla:⁊ sic impedit denũtiatio:nec beneficiorũ tũc fit subtractio,nec dʒ interim se gerere p excõicato: ⁊ ministri pbẽdarũ tanq̃ mercenarij põt ei cõicare.xi.q.iij.quoniã multos.de sen.exc.inter alia.nec sequit.Nec vitari põt:ergo spolia ri his,q̃ possidet.In qb⁹ aũt excõicet,tũc dic vt de sen.excõ.solet.
9 li.vi. ¶ †Quero an talis denũtiatio,vel beneficiorũ subtractio,re tractet per viã attẽtati,postea iustificata applõne.Dñi de Rota dicunt sua conclu.cccccvi.in secũdo articulo.qp hic nõ dicitur attẽ tatum,cũ sit effectus,qui sequit ex snia trahẽte secũ executionẽ,als nõ.per Inn.s.eo.preterea.per Io.Mo.de sen.excom.is, qui.⁊.c.li cet.lib.vj.Hoc puto,vbi iuste fuit excommunicatus:sed si iniuste non video quare fructus iniuste subtracti non debeat restitui, li cet non fiat hoc forte per viam attentati,faciet ex officio iudex ap
10 pellationis. ¶ †Quero an appellatio ab absolutione excõicatio nis suspendat,sicut nec ab excõicatione.Dic sicut non suspendit, nec impedit denuntiationem,ita nec absolutionẽ.De quo de sen. excõ.sacro.de rescrip.ab excõicato.s.eo.preterea.Utrobiq̃ tamen appellatio deuoluit ad superiorem,vt no.gl.de offi.or.ad reprimẽ
11 dam.de quo ibi. ¶ †Quero quare appellatio nõ suspendit denun tiationẽ,vel impedit.Dic,qꝛ nõ in plus ligat,sed qd est declaratũ. ff.de testa.heredes palam.vnde sua non interest.Secus si in plus ligaretur,vel stringeretur per denuntiationem actu:vt in casu de
12 sen.excom.quia tunc impediretur,sm Io.An. ¶ †Ad gl.opp.qd nõ sit exemptus.etiam ad tps,a iurisdictione.s.eo.ad hec.⁊.c.per uenit.Sol.Ad tps est excõicatus in illa causa,in alia separata nõ, ex vi appellationis,licet possit recusari:vt ibi not.⁊ in.c. peruenit.
13 ¶ †Querit gl.in quo dicitur dormitasse.Gl.dicit qp appellatione pendẽte extinguit pnũtiatũ.Uerũ est qp iurisdictio est extincta, ⁊ pnũtiatum in inspecto exitu de futuro:vnde dicit ad tps exemptus.
14 De quo in.l.j.in si.ff.ad Turpi.de iureiur.veniens. ¶ †Quero de ratione quare nõ appelletur a snia excõicatiõis,ita qp suspendat. Quidã dicunt qp ratio est,qꝛ trahit secũ executionẽ.Hec ratio nõ placet glo.nãm cũ quis absoluit ab impetitione alicuius,snia secũ trahit,qꝛ nulla alia expectat executio,⁊ tamen appellatio suspen dit.de ap.significauerũt.Itẽ ab executione appellatur q̃nq̃.de of fi.deleg.sup questionũ.§.j.de re iud.qd cõsultationẽ.⁊ illa suspẽ dit:ergo suspendere dʒ sniam secũ trahentem executionẽ. ¶ Ter tio,qꝛ snia in furto,quo ad infamiam,trahit secũ executionẽ,⁊ tñ ab illa appellatur.ff.de fur.nõ pʒ,ff.de his,qui no.infa.l.furti.Se cunda ratio per Pe.Hispa.qp nõ suspendit:qꝛ Deus ligat,⁊ non homo.xi.q.iij.nemo.⁊ a principe nõ appellat.ix.q.iij.cuncta.ff.a q. app.nõ licet.l.j.Dicit Host.qp hec ratio nõ videt sufficiẽs:qꝛ licet a principe non appellet,tñ supplicat:cuius idem est effectus.s.de resti.in inte.ex literis.Host.sm quem non valet:qd dicunt alij hoc esse,qꝛ snia medicinalis,⁊ in his,que sunt medicine, voluntas est medici,non infirmi attendenda.xl.v.di.qui emendat.v.q.v.nõ om nes.nam posset esse medicus imperitus.de eta.⁊ qualit.ad aures.

Glo.assignat tertiam rationem,⁊ cum addita.s.erit quarta:quia hoc est speciale in censure sententijs,vt homo crescat per meritũ, parendo etiam iniquae snie.viij.q.j.sciẽdũ.xi.q.j.quid igit.⁊ tũc ma gis timeat disciplina ecclesiastica. ¶ Quarta ratio assignatur per Io.qp speciale hoc statutũ est,vt in maiori reuerentia habeantur,⁊ vt magis timeãtur:sic ⁊ cõstitutio facit vt snia,que cito ligat,quo ad eius effectus tardius liget.ij.q.vj.anteriorũ.xi.q.j.cum qd. Ho sti.dicit qp naturalis ratio est,qꝛ in alijs sententijs ligantur corpo ralia sensibilia,etiam irrationabilia:hac snia ligat sola aia homi nis.xi.q.iij.nemo.de re.ecc.nõ ali.si quis.Unde sicut aialis homo interior facilius apprehendit,qꝛ videt papam,vel regem Francie, si personas als habet notas,quãtũcũq̃ distent:qd non est in alijs inuenire.Sic ⁊ facilius apprehendit,⁊ statim ligatur. Hec ratio non cõcludit quare non suspendat,sed quare facilius trahat execu tionem. ¶ Assignat aliam,qꝛ excõmunicatio imponitur ad coirce ctionem peccatorum,⁊ solũ pro mortali.xi.q.iij.nemo.ij.talis antẽ ante sententiam ligatus est apud ecclesiã:⁊ sic tali denegat appella tio,que nõ debet esse defensio iniquitatis.s.e.cũ speciali.sm Host. ad hoc quod no.de sen.⁊ re iudi.sup rubrica.de snia.§.quis sit effe ctus.de hoc per gl.xi.q.iij.nemo.Hec ratio nõ est bona,nec conclu dit in snia iniusta,in qua quis non ligat vinculo Dei:de sen. excõ. a nobis.Dic tu qp ratio est,qꝛ hec snia imprimit vinculum ex ptã te clauiũ:⁊ hʒ certã formam in tollendo.de sen.excõ.sacro.que non interuenit ex appellatione.Ideo tollere,vel suspendere non est in ptãte ptis,q claues non hʒ.de ma.⁊ ob.cum dilecta.de peni.noua. Sed alie snie vt differẽtes circa actus priuatos,⁊ iura priuata,ex
15 actibus priuatorũ possunt suspendi,⁊ tolli. ¶ †Opp.qp nõ sit dif ferẽtia inter sniam excõicationis,⁊ als snias.Nam sicut si dico,ex cõico te:es excõicatus.Ita si dico,cõdẽno te:cõdemnatus es. Nec hoc qp sis excõicatus aut cõdẽnat⁹ tollit per appellationẽ:qd pʒ p sniam,nisi causa appellationis,in qua cõfirmat prima snia.Dic la tius quã gl.In snia,dicit,est ponderare actũ,prout est facti,⁊ liga mẽ snie:⁊ hoc exprimit in vtroq̃ tpe snie,ita in excõicatione, sicut in cõdemnatione:⁊ in hoc nõ est differẽtia:qꝛ sicut est excõicat⁹ est ex cõicatus,⁊ ligat⁹ vinculo,ita cõdẽnatus est cõdẽnat⁹ ⁊ ligat⁹ vin culo snie:⁊ sicut actus facti excõicatiõis nõ suspẽdit,ita nec actus facti cõdẽnationis:qꝛ facta nõ põt haberi p infectis. Ideo si ap pellet,a fustigatione,vel tortura,qꝛ facti sunt,appellatio nõ suspẽ dit.Sec⁹ si pnuntiaret torquẽdũ,vel fustigandũ.Sed in hoc est differentia:qꝛ vinculũ excõicationis nõ suspendit p appellationẽ, ⁊ vinculũ cõdẽnatiõis suspendit p appellationẽ.Est ponderare a ctũ executiuũ snie:⁊ in hoc sunt quedã snie,que nõ hñt differẽtem actũ a vinculo snie:⁊ tales secũ trahunt executionem:vt censure, ⁊ alie:vt pʒ in sentẽtijs infamãtibus,⁊ in absolutoria.Sed est dif ferentia,qꝛ censure snie nõ suspendũtur,nec quo ad actũ vinculi, nec quo ad actũ consistẽtẽ in qd denegari applicabile ad corpora lia,vt hic:alie vero snie suspẽdunt.Quedã sunt hñtes actũ executi uũ separatũ,⁊ differẽtẽ a vinculo snie:⁊ in istis appellatio impedit executionẽ:⁊ quatenus excõicatio hʒ,qꝛ est mere declaratorius exe cutionis iam facte,nõ impedit,vt hic.Itẽ inq̃tũ applicat ad res corporales,vbi cõsistat in quid denegari,vel ctã in quid subtrahi, ex quo venit cõsecutiue ad vinculũ nõ suspẽsum:nã si condẽno ad decẽ statim q obtinuit nõ hʒ decẽ,sed expectat alius actus execu tiuus,scʒ vt compellatur ad soluẽdũ decẽ.De hoc aliqd de cõces. preb.cũ nostris.p Inno.Ex hoc dat doctrina qp vbi snie nõ expe ctãt aliqd capessibile corporale,sed solũ cõsistũt in datione,vel sub tractione iuris,statim secũ trahũt executionẽ:secus si aliquid cor porale expectãt:qꝛ semp post sniam expectant aliũ actum:ideo snia sup aliũ actũ absolutoria trahit executionem. Idem si det super actu eligendi,vel iurisdictione.de quo dic plene vt de cõces.pbẽ.cũ
16 nostris.⁊ vide Bar.in.l.miles.§.iudicati.ff.de re iudi. ¶ †Ultimo per hãc decre.dicit Lapus sua alle.lxxxviij.qp lata snia cõdemna tionis expensarum,licet appellet a diffinitiua,nõ impedit declara tio facta cõtra condemnationem taxationis:qꝛ hic nihil disponit, sed declarat.Sʒ tex.nõ bñ facit,qꝛ ibi appellatio suspendit excõi cationẽ. ¶ Opp.qp excõmunicationis snia possit esse in suspenso: pone enĩ qp excõicet quis post appellationẽ ex causa legitima, po ne qp pnuntiet appellationem postea nõ tenere,attẽto tpe appella tionis:qꝛ causa est legitima,snia erit nulla de sen.excõ.per tuas.at tẽto tpe snie si determinat appellatio non legitima,valebit snia:et sic erit in suspenso.Dic,si consideret veritas,excõicatio est nulla. Si habemus respectũ ad cognitionẽ nostrã, interim nõ est nulla, nec aliqua:sed totũ hoc nobis declarari pendet ex futuro euentu: qꝛ si appellatio pnuntiat legitima,retro nobis declaratur ipsam nullã.Si nõ est legitia,retro nobis detegit qp est aliqua:vñ appel latione pẽdẽte interim nõ possum⁹ dicere,est excõicatus:sʒ vel nõ excõicat⁹,vel pro excõicato nõ est habẽdus:re vera nõ tenet excõi catio,si causa est illegitima.Dic scdm Host.si notorium est causam valere,qꝛ ex legitima causa ⁊ vera:tunc nullo modo est legitima. Si notoriũ est de illegitimitate appellatiõis, sententia aliqua est,

vvv

nec eget alia examinatione, ex quo notoriũ est, sed sola declaratio-ne. j. c. proximo. ver. si vero. In dubio pendet ex euentu, vt dicit gl. Si tamen bene appellatum est, licet cõtrarium pronũtietur per iudicem appellationis, nunquã tamẽ ligat sententia quo ad Deum: de sen. excõ. a nobis. ij. sed ligat quo ad ecclesiã. de sen. excõ. c. j. li. vj. ⁊ qñcũq; de hoc fiat fides ecclesie, quod fuit decepta, per ipsam reuocabitur quomodo male actum est. de quo. s. tit. j. lator. Hec vera qñ causa nõ est cõmissa excommunicanti appellatione remota in casu expressa in iure idem quod supra. Si appellat ex legitima causa non expressa in iure, tunc mero iure est excõmunicatus: tamen
18 per superiorem poterit emẽdari: vt. s. c. proximo. ¶ † Querit gl. an si appellatione pendẽte post illam excommunicatus agat aliquid, an illud, vt q: adeptus est ecclesiã, an si postea detegitur ipsum illegitime appellasse, valeat quod egit. Gl. dicit ꝙ nõ videt ꝙ sit priuandus: q: illũ probabilis error excusat. de sen. exc. sacro. cũ interim licitũ sit ei vt cõicet in omnib⁹ sacramentis. j. eo. dilectis. ⁊ quicquid interim facit, valet. Itẽ q: medio tpe status eius est integer. ff. nil no. appel. pen. l. vna. ⁊ q: dãnatus nõ dicitur, qui appellauit. ff. de penis. l. ij. §. ij. Uide quod no. de cle. exc. mi. ad aplice. Ueritas est ꝙ lz quo ad penas ex cõtemptu appellationis ingerendo se spũalibus, non liget ꝑpter ꝓbabile dubiũ an sit ligat⁹: argu. de cle. excõ. mi. ad aplice. tñ validitas gestorũ spũaliter ab eo, vel tñ cũ eo pẽdebũt ex euẽtu appellationis: vt no. in. d. c. ad aplice. ⁊ no. gl. ⁊ Inno. ⁊ Io. an. super ea. de sen. excõ. solet. li. vj. Nec obstat ꝙ not. s. c. sepe. qđ debet intelligi qñ nõ est detecta appellatio illegitima, licet postea sit deserta: q: actus in medio facti non annullantur, cũ desertio nõ detegat nullitatẽ appellationis: q: põt ⁊ appellatio le-
19 gitima deseri: ⁊ sic hic intellige. ¶ † Opp. ꝙ non subtrahant reditus excõicato: equiparatur enim deportato: ⁊ deportato bona non subtrahũtur. C. de pen. l. deportatorũ. Scđo, q: quãdiu alijs rationibus põt cõstringi, bona nõ sunt subtrahẽda. C. de execu. rei iud. l. stipendia. xvj. q. j. potest. Glo. dicit ꝙ nõ subtrahunt reditus beneficij, nisi expresse in snia adimant: vt in predictis iuribus. Dic, excõicatum priuari de iure percipiẽdi reditus, quos hz percipere de cõi, ex quo cõtra cõionẽ nihil ab ecclesia ꝑcipere põt. Sz an fructibus ꝓprij, ⁊ separati bñficij priuet. Certe videt ꝙ sic, per hanc decre. que indistincte loquitur. Ad hoc, q: suspensus a beneficio, priuatur illis: vt no. s. de elec. cũ Uintoñ. Itẽ si esset necessaria expressa priuatio, illa suspẽderetur ꝑ appellationẽ, quasi nõ traheret effectũ immediate a vinculo snie. Nec est verũ ꝙ excõicatus in totũ equiparatur relegato: q: excõicatus in vna ecclesia, in oibus est excõicatus, vt dicit gl. hic: secus in relegato, q: ꝑ hoc nõ perdit oẽs ciuitates. ¶ Opp. ꝙ ex toto nõ subtrahant reditus excõicato. 50. di. studeant. Gl. dicit sibi reseruãdos fructus, ex quibus viuere possit: nã vnda est ratio ne egeat. de re iudi. inter eos. ⁊ ne cogat in obprobrium cleri mẽdicare: vt in. c. diaconi. xxiij. di. Gl. in si. cõcludit aliud in deportato, ⁊ huic prouidetur ne egeat. Aliud in excõicato, qui cõtẽnit claues ecclesie, vt qui põt se eximere ab excõicatione satisfaciendo, ⁊ faciendo se absolui: ideo sibi nõ subuenitur: qđ non põt deportatus. Ad hoc de elec. q: sepe. lib. vj. in glo. aliud not. j. q. ij. quã pio. in glos. argu. qđ no. de eta. ⁊ qua. vt hi, qui. in verbo, di-
20 mitti. ¶ † Quero an excõicatus in vna ecclesia sit excõmunicatus in alia. Gl. dicit ꝙ sic. xj. q. iij. c. ij. ⁊. iij. iiij. qđ. v. quisquis. de hoc ibi. xviij. di. placuit. Per q̃ pz, vt dixi excõmunicatum nõ cõparari ꝑ omnia relegato: q: põt quis esse relegatus in vna prouincia, ⁊ non
21 in alia. ¶ † Querit gl. an idẽ in suspenso, vt suspẽsus ab officio in vna ecclesia, censeat suspensus in alia. Dicit gl. ꝙ si suspẽsus est ab officio, vbiq; est suspensus: q: illa snia facit ius quo ad eum. xix. q. ij. due sunt. vij. q. j. si quis presbyter. ff. de interdi. ⁊ rele. l. relegatorũ. §. interdicere. ⁊. §. seq. licet quidam distinguãt an sit suspensus ex crimine irrigãte infamiã. ⁊ vbiq; habeat pro suspenso. An nõ: ⁊ nõ habeat. Sz prius dictũ plus plz glo. arg. ff. de postu. l. ex ea. q: suspẽsus ab officio nihil de officio ecclesiastico tractare debet: als deponitur. de cle. excõ. mi. c. ij. ⁊. iij. Quandoq; suspensus est a bñficio, ⁊ in alio põt habere beneficiũ in alia ecclesia. xviij. dist. placuit. lxviij. di. c. ij. Idem no. in. c. si quis presbyter. s. all. Est causa, q: suspensio ab officio sit de actu adherẽte persone: ⁊ sic est sentẽtia in ꝑsonam, que cõcomitatur personã vbiq;: suspensio a bñficio dirigit in rem, ideo illam nõ aggreditur. Inn. dicit ꝙ excõicatus in vna ecclesia, est excõmunicat⁹ in alia: suspẽsus ab officio in vna, suspẽsus est in alia. In suspenso a beneficio idẽ qđ gl. q: si suspẽsus spẽaliter a beneficio alicuius ecclesie: vel ingressu eiusdẽ, hoc casu sententia ad alia beneficia, vel ad aliam ecclesiam, non extenditur: q: licet clericus ab epo possit priuari, siue suspendi a beneficio sito in limitibus territorij epi, tñ snia nõ tangit alias res, que iurisdictionis sue nõ sunt, in quibus non põt ius dicere. ff. de re iudi. a diuo. j. rñ. pe ho. aut. iudi. possid. cum vnus. §. si. de consti. vt animarũ. §. j. lib. vj. Tu dic circa beneficium, si suspensio est indefinita a beneficijs, ⁊ agit suspendens personã inhabilitare ad beneficia omnia, ⁊ constat de mente, non potest ipsum suspendere, ⁊ priuare bñficijs alibi sitis: ⁊ multo fortius si etiã specifice extrinsecus priuaret, vel suspenderet: q: non disponit in rem, sed in personam subiectam, abdicando ius ab eo, vel illũ ad illã inhabilitãdo. de fo. cõpe. postulasti. Iudex tamen loci, vbi est beneficium, exequitur, vt ibi. Et hoc maxime est verũ, quãdo suspẽsio surgit immediate a iure, vt quia fertur in causa infamante: vt no. in. d. c. postulasti. vel q: suspensus est ab officio simpliciter: quo casu, ⁊ in casibus, vbi suspẽsus ex hoc cẽset a beneficio, q: suspensio immediate, vt sequela venit authoritate iudicis, siue iuris. Ubi autem suspensio a beneficio est generalis, vel indefinita, ⁊ aliter non apparet quod velit sententiam extendere ad beneficia extrinseca, suspensio hominis restringetur ad beneficia supposita sententianti: vt dicta. l. cum vnus. §. penulti. et l. a diuo Pio. §. j. ⁊ de consti. vt animarum. §. j. lib. vj. ⁊ quod ibi no. In suspensione autem iuris, si fiat ex causa concernente ecclesiam, vel delictum illius ecclesie, non extendetur. de elect. cum in cunctis iuncto de elec. si compromissarius. lib. vj. Si causa est simplex, ⁊ nõ concernit ecclesiam, vel locum, extendetur ad beneficia vbilibet sita, vt ibi. Ex his concluditur effectus excommunicationis quo ad beneficium: quia priuatur reditibus beneficij, vt hic: habitu tamẽ administrationis non priuatur, sed suspenditur, ⁊ priuatur ad tẽpus durantis excommunicationis administratione spiritualium, temporalium autem in his, que sunt de collegio, vel corpore temporalium priuatur administratione, vt no. de dolo. veritatis. quia excommunicatus est extra corpus. In his autem, que sunt proprij beneficij, non priuat tẽporalibus administrationibus, dummodo nihil capiat de reditibus, vt hic. Et sic intelligitur quod no. de cle. non resi. ex tue. Effectu vero suspensiõis a beneficio quod interim priuetur reditibus, ⁊ administratione, tenet glo. de elec. cum in cunctis. dic vt ibi no. ⁊ tenet hic Inn. de coha. cle. ⁊ mu. sicut. nõ perdit tamen iura tẽporalia, vel spiritualia, nec possessionem eorum, licet fructum perdat: quia ad hoc animum habet, sine quo possessio non admittitur. ff. de acqui. pos. l. iij. ⁊ conuertentur fructus medio tempore in vtilitatem ecclesie, ⁊ sibi non restituuntur, vt ibi no. Inno. all. tex. hic, in fi. Tertio datur effectus suspensionis ab officio, an se extendit ad beneficiũ. Inn. hic dicit ꝙ sic propter cõnexitatem. lxxxj. di. eos. ⁊. c. si quis sacerdotum. vij. q. j. si quis presbyter. xj. q. iij. si episcopus. Plus dicit alibi quod eo quod a beneficio est suspensus, est beneficio priuatus: vt nota. de cohabi. cle. sicut. de eta. ⁊ quali. cum contingat. als cum hone. sed illud communiter non tenetur. De hoc opi. sunt, quas ponit glo. in cle. cupientes. de penis. Dic concludendo id, quod est de mente Ioan. And. ibi, si beneficium sit tantum in quotidianis distributionibus, suspensus ab officio suspensus est a tali beneficio: quia non potest interesse beneficio: ⁊ tales dantur solum interessentibus, vt not. de cle. non resi. capitu. j. libro sexto. Si est suspensus ab officio, ⁊ beneficium non sic annectitur officio, quia non in quotidianis distributionibus: et tunc licet officium sit causa beneficij habendi, non est causa subsistendi beneficij: tunc si suspensio sit ex magna causa, ⁊ magno delicto, tunc censetur suspensus a beneficio, siue ab homine, siue a iure. de purga. ca. cum inter. Et magnam causam intellige, quando sit ex causa immediate. Si ex leui causa, non est suspensus a beneficio: vt si fiat ex causa non concludente crimen, vt ex infamia: vt vbi causa est dubia, an concludat peccatum. Et hec vera, nisi aliud sententia hominis, vel iuris exprimatur. Et hec sufficiant.

1 ☞ Appellationi quando censeatur appellans renuntiare. 4. 7.
2 Libelli practica que sit super attentatis post appellationem.
3 Attentatorum cognitio quo casu spectet ad iudicem ad quem, vel a quo.
5 Excommunicatus quando possit petere absolui coram iudice a quo.
6 Archiepiscopus an possit denuntiare iniuste excommunicatum.
8 Appellatione deuoluta ad papam an possit inferior cognoscere de viribus excommunicationis.
9 Appellatio quando notorie possit dici iniusta.
10 Appellans quomodo proponere censeatur contraria.
11 Sententiam suam quo casu iudex potest defendere.
12 Iudex assumens defensionem cum parte, de sua iurisdictione dicitur suspectus.
13 Iudex mediatus an in causa notorie iniustitie possit sententiam latam denuntiare iniustam.
4 Litem an videatur contestari, qui respondit libello cum protestatione quod non intendit litem contestari.

1 SOlicitudinem. ¶ † Si excõicatus ab episcopo postquã appellauit ad papã, hanc eãm simpliciter ad archiepm defert, appellationi renũtiat, archiepiscopus causam audiet. Sed si protestet contrariũ, archiepiscopus non cognoscet: qđ si faceret, episcop⁹ posset appellare. h. d. Cõmunis diuisio. Secunda

cunda sbi:Nos igi͡t. ¶ No.j.iudicẽ a quo nõ arctari ad deferendũ
appellationi,quã putat illegitimã:⁊ tũc cõtra appellãtẽ põt ꝓce-
dere vt cõtumacem:processus tñ pendebit ex euẽtu appellationis.
¶ No.ij.qð etiã inter partes ꝓmulgata snĩa,si querela iniuste sen
tentie infundit̃ cõtra iudicem,iudex immediate est archieꝑs:⁊ tũc
illam defendere põt eꝑs,⁊ ne absoluatur appellare,quãdo iniuste
2 absoluit,tanq̃ cuius interest. ¶ † No.practicã libelli sup attẽtatis
post appellationẽ.Peto me in statum reduci,quo eram tp̃e appel
latiõis emisse:⁊ si est excõicatus,petiti est q̃r potest declarari,vt scʒ
3 denuntietur nõ excommunicatus,sed absolutus. ¶ † No.iij.regu-
lam,qð de attẽtatis per iudicẽ a quo.app.pen.se non intromittere
debet inferior a iudicead quẽ,quãdo illa non valent expediri citra
cognitionẽ articuli applonis:⁊ sic retractare attẽtata ꝑ viã atten
tati est officij iudicis ad quẽ:que via nõ potest instrui sine appella
tiõis articulo a ꝯrio qð si põt,põt inferior se intromittere: vt.s̃.e.
cũ teneamur.Et hec est causa,quare sup notorio iniuste attentato
põt se intromittere,q̃r ꝓpter notoriã iniustitiã põt se iudex intro-
mittere aliter,q̃ appellationis via,sine cognitione appellationis,
vel via nullitatis.Ex quo ptʒ qð snĩa ꝯ notoriũ est nulla.Ad hoc.
s̃.de re iu.inter ceteros.Et nota qð de causa notoria cognoscit ar
chiepiscopus inter subditos subditi:vide de offi.or.pastoralis.§.j.
4 ¶ † No.qð per actum coram inferiori iudice,qui cognoscit appel-
lationis articulum,⁊ sine quo nõ põt actus expediri,quis appella
tioni renuntiare censetur,nisi aliter ꝓtestet̃.Et si protestat̃ in iudi
cio,ꝓtestatio iuuat,vt nõ videat̃ renũtiare,sed vt cõtrarius repel
lit̃.Et sic nota contraria allegãtẽ repellẽdũ.Protestatio ergo con
traria facto nõ iuuat ꝓtestantem,quãdo factum agit:quia non est
qui repellit.de ꝯsti.cũ M.Sed si est qui repellat,repellit̃ vt cõtra-
rius:⁊ sic factũ nõ agit:⁊ sic ꝓtestatio nõ iuuat.Et vide qð dixi.s̃.
de consti.cum M.Per que puto qð si actus non repelleret̃,vt cõ-
trarius,nõ iuuaret ꝓtestatio,⁊ renũtiaret appellationi.Ad hoc.j.
5 de eo,qui mit.in pos.cũ venissent. ¶ † Opp.primo quod petere po
tuerit absolutionem ad cautelã applone pendẽte absq̃ preiudicio
applonis:vt de sen.excom.per tuas,vt de offi.deleg.cũ contingat.
Dic hoc põt coram iudice ad quem,sicut posset petere qð pronun
tiaretur nulla,⁊ quicquid factum est,⁊c.j.eod.cũ cãm.Item coram
archieꝑo põt petere absolutionẽ,⁊ simplicem querelã:⁊ tũc appel-
lationi renuntiat.j.eo.in fi.Sed dic vt ibi.Puto qð si ꝑ viam que-
rele nullitatis hoc petit,quia hoc cõtingit cãm applonis nõ possit
absq̃ ꝑiudicio applonis inferior cognoscere.Itẽ si ꝑ viã iniustitie.
Sed si petitur ad cautelam dari,absq̃ cognitione articuli appel-
lationis,dummodo prestet cautionem de parendo corã iudice ad
quem:satis puto,quod illam petere possit:⁊ ipsam etiã dare potest
6 inferior,vt dixi.s̃.eo.qua fronte.⁊ ibi est. ¶ † Opp. ꝙ archieꝑo li-
ceat denũtiare nõ excõicatũ iniuste:q̃r hoc põt facere extraiudicia-
liter absq̃ aliqua cognitiõe.s̃.e.de elec. venerabilem.§.obiectioni.
Dic,si vult iudicialiter denuntiare non excõmunicatum iuste,ex
cã iniuste notoria põt:q̃r non habet hic ꝑtes iudicis assumere iniu
stitie,cũ notorium sit,potest absq̃ appellatione ex notoria iniusti-
tia dẽnũtiare:hoc planum,si vult denuntiare iudicialiter,⁊ quasi
iudex:⁊ nõ est notoriũ de iniustitia,lʒ probare posset qð iudiciali-
ter facere possit,seu debeat:si vult cogere subditos suos ad cõican
dum excõicato,quasi non excõicato:⁊ hoc non licet:q̃r nõ põt denũ
tiare,nisi partibus presentibus iuris ordine seruato:q̃r hec denun
tiatio iudicis nõ põt fieri sine cause cognitiõe.ij.q.j.c.j.⁊.ij.Si aũt
vult denũtiare extraiudicialiter,adhuc posset,dummodo iustitia
sic esset notoria,qð probari posset:q̃r tunc non gerit vicem iudicis,
sed denuntiatoris:vnde licet denuntiare,⁊ notificare crimina alte-
rius,⁊ non crimina,dummodo talia sint ꝙ probari possint,⁊ dũ-
modo subsit causa,ne excõicatus iniuste vitetur,vel auxilium ami
corum perdat. Est enim hec denuntiatio plus ad merita,quã ad
penã.vj.q.j.c.j.⁊.ij.ff.ad Sillan.l.lex Cornel.j.rñ.C.de epi.⁊ cle. nul
li.§.fi.cum similibus.Hec vera,qñ denuntiatur ad finem corrigen
di.Secus si denuntiat ad infamãdum in crimen:q̃r tunc peccaret,
⁊ pena dignus esset:arg.C.de postu.quisquis.vj.q.j.ex merito.⁊.c.
deteriores.⁊ nõ.de testi.co.dilectorum.Idem si denuntiet crimen,
quod nullatenus probari potest.vj.q.ij.c.j.⁊.ij.Nã cũ tunc nõ ꝓce-
dit vt iudex,illam denuntiare facere põt absq̃ articulo appellatio
nis,merito potest vt hic,a contrario litere,scðm Inn. ¶ Opp.ꝙ
archieꝑs non possit declarare subditum eꝑi irrationabiliter liga-
tũ.j.de sen.excõ.per tuas.Sol.Dicit Inno.ꝙ non credit hanc de-
clarationem in tantũ valere,qð alij sibi debeant communicare:vʒ
tamen quantum ad hoc ꝙ hi,qui prestant sibi auxilium,vel consi-
lium,quod appellationem suam sequatur,non intelligitur incide-
re in canonem maioris excommunicationis.Idẽ valet vt per hoc
excõicator a multis increpatus emendet qð male fecit,ipsum excõi
catũ absoluendo.Host.tenet contrariũ,⁊ dicit ꝙ dʒ declarare non
diffiniẽdo,sed de plano:hoc qð large in his,que diffinit,declarat.
ff.de rei ven.l.ex diuerso.§.j.ff.si ser.ven.l.sicuti.§.sed si querat̃.Nõ
obstat.c.per tuas.quia ꝓpter notorietatem cognoscit archiepisco
7 pus de subditis suffraganei. ¶ † Op.qð non videt̃ ab appellatio
ne indistincte recessisse:nã appellatione pend.a diffinitiua,si aliqd
attentet̃ ꝑ iudicẽ,qui me excõicat,lʒ corã inferiori deponã querelã
de iudice,nihil ago cũ parte:ergo quo ad ꝑtẽ nõ videor renuntia-
re appellationi ꝑ tit.res inter alios acta,⁊c.Inn.videt̃ hic ꝓsequi
duos casus. ¶ Primus,qñ appellatione pen.ꝑs agit aliquid co-
rã iudice inferiori,⁊ in vnã partẽ vr̃ velle ꝙ renuntiet appellatiõi
solũ quo ad eꝑm,ꝯ quẽ denuntiauit,vel deposuit querelã,⁊ nõ quo
ad partem,quin possit prosequi grauamẽ.In alia parte sentit cõ-
trariũ,⁊ videtur velle ꝙ renũtiet indefinite,nec grauamen possit
prosequi,tacite,vel expresse renuntiauit appellatione pen.Host.di
cit se nõ hñ intelligere qd velit Inn.Sed pro primo dicto inducit
ꝙ videat̃ renũtiasse quo ad partẽ,q̃r diuerse sunt persone:⁊ aliud
aget̃ cum vno,⁊ aliud cum alio:vnde renuntiato quo ad vnũ non
valet quo ad aliũ:sicut nec processus,nec sententia.ff.de pac.si vnꝰ.
§.añ omnia.ff.de execu.rei iudi.l.cum queritur.⁊.l.seq.⁊ no.de testi.
veniens.ij.⁊.c.cum causa.Sed placet sibi,q̃r connexitatẽ talia hñt.
de quo.s̃.ti.j.cum super. ¶ Quid enim si eꝑs absoluat post talem
denuntiationem ad mãdatum archieꝑi,⁊ demũ citet eꝑs partes,⁊
velit in principali procedere,nũquid qui succubuit,poterit excipe
re cõtra eꝑm de appellatione,cui etiã quo ad eꝑm,scðm Inn.renun-
tiauit.Optʒ fateri ꝙ nõ:⁊ sic eꝑs ꝓcedet in principali.Sed certe,pu
to Inno.bene dicere:q̃r hic articulus attẽtati est separatus a cau-
sa principali:⁊ licet vterq̃ articulus pendeat ab appellatione,cuʒ
alius est hic articulus attentati,⁊ alius principalis: possum ergo
appellationi renuntiare respectu istius articuli,⁊ nõ respectu alte-
rius separati,circa quem nihil litigo coram inferiore,⁊ maxime cũ
discussio sit cũ iudice,⁊ principalis questio pendet cũ parte.Unde
renũtiatio lʒ preiudicet mihi quo ad iudicem,nõ quo ad partem,
que non est in hoc iudicio,cũ querelam tantum deponã contra iu-
dicem,maxime in diuerso articulo.Quo ergo ad articulum excom
municationis renuntiat:quo ad articulum principalem non renũ
tiat qui separatus est,⁊ qui non est cum iudice,sed cum alia parte.
Non obstat ꝙ renũtiet quo ad iudicem episcopum,⁊ in principali
habet agere coram eꝑo,quia quo ad principalẽ non renuntiat,nec
quo ad iudicem,nec quo ad partem,sed quo ad articulũ iniquita-
tis snĩe excõicationis bene renũtiat quo ad iudicem,quasi hic arti
culus tangat iudicem,cũ quo de hoc est questio,⁊ nõ de principali.
¶ Secundus casus,quẽ ꝓsequit̃ Inn.est qñ post grauamen illatũ
ante appellationẽ litigat corã iudice a quo,⁊ dicit hec ꝙ cũ lex sim
pliciter ꝯcedat appellare intra decẽ dies a die grauaminis,nõ tol
lat̃ ꝑ hoc qn possit appellare intra decẽ dies.Hec est vera,nisi attẽ-
tatũ corã iudice añ appellationẽ esset mera executio grauaminis:
q̃r tũc appellasse vr̃,grauamẽ exequẽdo illud:iõ nõ põt appellare.
C.de re iudi.ad solutionẽ.Et sic cõsueuit notari.s̃.de re iud.qð ad
consultationẽ.⁊.s̃.de testi.significauerũt.Si antẽ appellationẽ pẽ.
a grauamine postea ei expresse renuntiauit,vel tacite,similiter vi-
detur renũtiasse grauamini incluso in renũtiatione appellatiõis:
ideo nõ poterit iterato appellari intra decẽ dies cõputando a die
grauaminis:q̃r renũtiando appellationi,videt̃ ⁊ renũtiasse graua
mini:q̃r leges nõ debẽt esse sub ludibrio.s̃.de app.cũ sit Romana,
8 ⁊.c.personas. ¶ Quero qd si ambe ꝑtes consentiãt.s.eꝑs,⁊ appel-
lãs,ꝙ archieꝑs cognoscat,an poterit cognoscere.Ut̃ ꝙ sic,ꝑ nota.
de offi.dele.P.⁊.S.⁊.c.de causis.de arbi.cũ tp̃e.In ꝯriũ,q̃r solus
papa iudex est,⁊ sic partes cũ sint clerici,nõ pñt iurisdictionẽ de-
clinare sine ipsius lnĩa.de fo.cõpe.significasti.Uñ scðm Hosti.duo
sunt his satis notabilia.Primũ,ꝙ eꝑs põt appellare.Scðm,ꝙ ⁊
si nõ appellet,ꝓcessus archieꝑi nullꝰ est,tanq̃ a nõ suo iudice factꝰ
de iud.at si clerici.cũ nec hoc cognoscere possit vt ꝓcedat.Per q̃
dicit patere ꝙ si excõicatus post appellationẽ appellationi renun-
tiat tacite,vel expresse,lʒ in veritate nõ sit excommunicatus,eccle-
sia tñ militans hʒ eũ pro ligato.qð dic vt de sen.excõ.lʒ.lib.vj.quia
hoc verũ,nisi aliter ꝓsequeret̃ nullitatẽ.Itẽ primũ nõ ꝓrogat̃ iu-
risdictio,cũ als iudex sit cũ nõ declinat̃ ꝑ appellationẽ,a qua rece-
dit̃.Scðo apparet hic scðm Io.an.qualiter debeat intelligi quod
communiter dicitur aliquid non posse innouari app.pen.quia de-
bet intelligi que sunt contingentia,⁊ cõnexa articulo appellatiõis.
Nã põt is,a quo appellatum est,comedere,bibere,vendere,emere,
⁊ similia facere,que nõ retractantur,sed illa tantuʒ que contingũt
appellationem ipsam,vel fiũt cõtra eam.Ad idẽ.c.cũ nobis olim.
9 s̃.de elec.⁊ dictũ fuit.s̃.eo.consuluit.iij.in fi.Hostiẽ. ¶ † Quero qñ
cõstabit notorie appellationẽ iniustã,vel nõ tenere.Dic,ex sola in-
spectione ipsius snĩe poterit quĩq̃ patere.de off.dele.cũ ꝯtingat.§.
si vero.de elec.venerabilẽ.§.obiectioni.ver.excõicauit.⁊.§.eos.ver.
sicut enim.secundum Innocen.puta precipiebat quod non come-
deret vsq̃ ad.ix.dies,vel submitteret se alicui periculo,de quo est
certũ eũ euadere non posse,vel aliquid aliud,quod non pertinebat
ad officiũ imponentis.ff.de re.iur.factum a iudice.e.ti.ea,que fiũt
lib.vj.Quibus autem mandatis obtemperandum sit:dic vt plene
nota.de temp.or.ad aures.§.j.Et per hoc,quod ibi dicitur,patet

quod vbi mandatũ episcopi notorium potest archiepiscopus de-
nũtiare excommunicatum non ligatum, dato etiam quod appella
tioni sue non renũtiauerit, vt patet in.§.fi.secundũ Host.quinimo
& appellatione pen. Et sic habes vnũ casum, in quo intromittit se
inferior a papa de appellatione ad papã interposita. Scd'o, qñ hec
ignorat.s.e.duobus.quãdo is, qui appellauit, expresse appellatio-
10 ni renũtiat.s.e.directe.vel tacite, vt hic, in fi.&.s.c.ad hec. ¶ †Que
ro quõ proponere censeat contraria, appellãdo, cõquerendo, & pte
stãdo, ꝙ non recedat ab appellatione. Sol. proponendo querelam
videtur excludere appellationẽ, que excludit iurisdictionem infe-
rioris iudicis: & protestãdo ꝙ appellationi nõ intendit renũtiare,
videt' q̃rele renũtiare. Item q2 per modũ querele potest dicere sen-
tentiã iniustã, sed nõ nullã: per modũ appellationis potest dicere
nullã, sed non iniustam. Item per modũ querele dicit archiepisco-
pũ iudicem: per modũ appellationis illũ excludit. Ex hoc ergo pa
11 tet contrarietas, scd'm Inn. ¶ †Oppo. ꝙ dent' hic rñsiones cõtra-
rie. Nã primo dicit archiepm nõ posse cognoscere. Scd'o in ver.si
vero notorium. dicit ꝙ põt. Tertio in fine dicit ꝙ nõ habet. Glos.
dicit ꝙ hic prosequit' tres questiones, & omnibus rñdet. Primo,
vtrũ metropolitanus possit cognoscere de iniustitia sententie: & di
cit ꝙ non. Scd'o an debeat denũtiare absolutũ istũ si reperiat eum
legitime appellasse. Et rñdet ꝙ sic sicut notoriũ. Et hoc dicit gl. in
verbo notoriũ.ij. Tertio, si epũs appellat, an debeat admitti appel-
latio, ne absoluat. Et rñdet ꝙ sic: & hoc dicit glo. in verbo, in quo.
Puto ꝙ sint due tantũ, an archieps possit cognoscere: & decidere
sup sententie iniustitia, & nullitate. Secũdo an epũs possit appellare
ne absoluat: & secũdo ad solutionẽ enũtiare potest vnã regulam ꝙ
non potest inferior de appellatione, vel articulo, qui sine appella-
tione expediri nõ potest, se intromittere. Ad qd'.s.e.sup eo. q2 quo
ad illũ tantũ suspẽsa est iurisdictio. Ab ista regula excepit casum,
qñ iniustitia est notoria. Vel potius infert' ꝙ tũc potest denũtiari:
q2 tũc potest hec absq3 cognitione articuli appellationis, nõ possit
tã decernere nullã, sine aliqua cognitione. Et ex hoc cõcludit ꝙ po
test epũs appellare, ne absoluat. Hec concludit vera, stante appella-
tione. Per q̃ ad casum propositũ concludit' solutio. in versi. cũ au-
tem, q2 tũc nõ protestatur: & sic ab appellatione recedit, & absolue-
re potest: q2 nõ stat appellatio an protestet', & repellet' vt cõtrarius.
¶ Opp. ꝙ appellatiõe pen. potuerit archieps adiri: nã episcopo
sicut excõicante, hec fuit noua iniuria: opus ergo erat noua q̃rela:
& sic de ea põt agi corã ordinario.s.eo.cũ teneamur. Glo. dicit ꝙ l3
esset noua iniuria, tñ dependet ex primo facto, vt de illo põt cogno
sci, qñ cognoscit de appellatione: & sic suspẽdit' iurisdictio, & in pri-
cipali, & in accessorio: vt in iuribus allegatis in gl. Et hoc declarat
gl. seq. inquantũ gl. arguit 3.s.c.xxi.§.j. respicit tex. non proximã
allegationẽ, vbi appel. pen. aliquid de accessorijs attentatur. Sed
sibi appellatio nõ suspendit, hic sic, vt ibi dictũ fuit. Puto hec in-
quãtũ intendit hic nullitatẽ pretextu appellationis, vel iniustitie:
q2 est articulus inclusus in appellatione. Sed inquantum vellet a-
gere ad interesse contra iudicem vt hic, vt separato appellatione
non esset suspensa iurisdictio inferioris: vt.d.c.cũ teneamur.&.c.ad
hec. ¶ Opp. ꝙ nõ audiat' epũs appellãs, tãq3 sibi cõtrarius: q2 in-
quãtũ excõicauit post appellationẽ pretẽdebat appellationem fri
uolã: inquantũ nũc appellat, ne absoluat propter exclusionem iu-
risdictionis, ex vi appellationis vtit' appellatione, & dicit illã vali-
dam: ergo vt.j.in fi. Item sua non videt' interesse.ij.q.vj.nõ solent.
dicit ꝙ sua interest: q2 si superior inueniret sniam iniustã, epm pu-
niret, scd'm decre. sacro. de sen. excõ. lib. vj. Ad primũ contrariũ nõ
rñdet, nisi ꝙ dicit ꝙ l3 dicat nũc appellationem aliquã, appellare
põt: q2 nõ h3 archieps ptãtẽ absoluẽdi. Rñdet Io.an. ꝙ audit', q2
regulariter audit' excipiẽs cõtraria. de re. iur. nullus plurib'. li. vj.
& qd' ibi no. Vel nõ fatet' appellationẽ legitimã: sed dicit cognitio-
nẽ hui' iudicis esse, ad quẽ appellatũ est, quasi sup eodẽ articulo: iu
p diuersis nõ debeat fatigari. de rescri. ex tenore. ¶ Opp. ꝙ reijcit'
appellatio epi appellãtis ne absoluat.s.e.qua fronte.§.de his. Dic
ꝙ illud loquit' in absolutione cũ cautione, in qua nõ exigit' aliqua
cognitio, & sit vt preambula ad habilitãdã personã, qd' facere habe
ret iudex ad quẽ: vñ tñ hec fiat sine cognitione, & tẽdit in faciliorez
exitũ appellationis, valet qd' agit'. Secus si de causa cognoscendo:
q2 turbat' tũc iurisdictio iudicis ad quẽ. Idẽ si per viam attentati.
ad qd'.s.eo.cũ teneamur. Sec' forte si per viã nullitatis principali
ter vellet dicendo nullam, & docendo nullitatẽ, & ex appellationis
pẽdẽtia: q2 hoc posset sicut appellatione deserta: vt de sen. exc. l3. li.
vj. Sed forte inq̃tũ pendet, totum absorbet iudex appellationis.
Ad hoc tex. hic, q2 loquit' indistincte: & hoc pl' pl3. Ea aũt deserta,
nõ cõtingit turbatio articuli appellatiõis: põt tñ iudex a quo co-
gnoscere de validitate recessus ab appellatione. de elec. quãuis. li.
vj. Et an talis sit appellatio, q̃ deuoluat. de app. Romana.§.si nõ
vocatis. & no. Spe. in ti. de leg.§.nũc ostendẽdũ.v.xxxiij. dixi.s.e.
12 cõstitut'.&.c.sepe. ¶ †Opp. ꝙ possit iudex cognoscere de appella-
tione, cũ cognoscat an sua sit iurisdictio. ff. de iud. si qs ex aliena. cũ
si. Gl. dicit ꝙ nõ cognoscit: q2 si pbabilis est cã, iã exẽptus est a iu-
risdictione illi', & est illi suspectus.s.eo.ad hec.&.c.pposuit. Secus
quãdo dubitat' de iurisdictione: q2 pro illa presumit', eo, ꝙ apparet
ordinari', vel delegatus. Host. dicit, cognoscit de illa: q2 iudicium
reddit' in inuitũ. ff. de ver. obl. l. inter stipulantem.§.j. Sed in appel
latione agit' de iurisdictionis exemptione, & in superiorem transla
tione: de qua suspect', vel inferior nõ cognoscit.xxij. dis. inferior.s.
eo. ad hoc. Hec solu. nõ pl3 Io.an. p tex. de priuile. cũ persone. li. vj.
Dic, cognoscit: q2 de dubio iurisdictionis, nisi lex trãsferat huius
dubij cognitionẽ ad aliũ iudicẽ, vt est in recusatione, & appellatiõe
Et cã cause põt esse illa, quã assignat gl. Quo ad recusationẽ dixi.
s.eo scd'o requiris, & de rescri. sup literis. & de off. dele. cũ super. Et
hec pcedunt vbi dubitat' de iurisdictione inter ptes, & iudicẽ: vbi
inter duos iudices, serua qd' habet' de rescri. pastoralis. Dixi ple-
ne.s.eo.ti. sup literis. Põt tñ cognoscere de restitutione aduersus
sniam: q2 ibi nõ cõtẽditur iniquitas iudicãtis: vt p3 de mino. l. pre
13 fecti. & no. Spe. de resti. in inte.§. videndũ. post mediũ. ¶ †Querit
glo. an in causa notorie iniustitie possit archieps denũtiare senten-
tiã excõicationis iniustã, vel illũ non ligatũ. Vr' ꝙ sic si notum sit
epm deliquisse. Sed nõ credit: q2 sic pronũtiaret appellationẽ fuis
se iustã: & sic vsurparet officiũ superioris. Si aũt vellet renuntiare
appellationi sue, tunc posset. Host. tenet contrariũ: q2 posset absq3
cognitione appellationis hoc expedire. Qd' aũt dicit gl. habet lo-
cum in dubijs, & vbi assumeret ptes iudicis cognitoris, vt in prece
dẽti rñso. Qñ aũt notorium est appellationẽ fore legitimã, metro-
politan' nõ cõtẽtiose cognoscẽdo declarare potest sniam fuisse nul
lã, & cõsequẽter excõicatũ non fuisse ligatum. Ex quo apparet, ap-
pellationẽ ipsi' tenuisse. de offi. dele. cum contingat. ¶ Opp. gloss.
fi. ꝙ audit' pponẽs aduersa. de regula. sicut. cũ simili. remittit Io.
an. gl. v. di. disciplinam. De hoc dic vt de reg. iur. nullus pluribus.
14 ¶ †Gl. inducit ꝙ si quis respondit ad libellũ aio litẽ nõ cõtestãdi
& sic protestat', ꝙ nihilo min' litis cõtestatio fit. Cõtra qd' opponit
de iurib' probãtibus ptestationẽ iuuare ptestantẽ. sufficit de elec.
Cumana. cũ si. Gl. nõ rñdit. Dic ꝙ licet ad hoc allegaret' ꝙ ptesta
tio facto 3ria nõ iuuat ptestantẽ. decre. hic nõ probat, sed pbat cõ
trariũ ꝙ iuuat. Qd' p3, q2 facit ꝙ valet appellatio, & ipse repellit'
vt cõtrarius: nã vbi simplr petendo renuntiasset, & ptestet', non re-
nuntiat: sic vbi rñdendo inducta foret litis cõtestatio: nec protesta-
tio impediet. Sed predicti arguẽtes ponderarũt nõ casum, sed cor
ticem litere, que dicit non audiri allegantẽ contraria. Procederet
etiã argumẽtũ, si intelligeres finẽ ꝙ nõ esset audiendus sup ptesta
tione, quasi illa nõ obstante pcedat archieps. S3 dicit Io.an. ꝙ li-
tere est intẽtus, vt nõ audiat' p archiepm sup querela, quã deponit
de epo, q ipm excõicauit: quod pbat aduersatiua ibi: Sed si. in pte
superiori dicit audiri, & renũtiari appellationi: in hoc vt aduersati
ue intelligat' in facto, & iure, vt debet: dicit ꝙ nõ audit' sup querela:
nõ aũt dicit ꝙ nõ auditur sup appellatione. Sed tũc obstat de con
sti. cũ. M. & similia iura. que dicũt ptestationem facto cõtrariã nõ
iuuare ptestantẽ. Dic ꝙ illud verũ, qñ factũ repugnãs ptestatio-
ni perficitur, q2 nõ est qui repellat, sed vbi nõ perficit', q2 in iudicio
est qui repellat, tũc vt cõtrarius est a limine iudicij repellendus.
Ideo forte si de facto iudex eũ nõ repelleret, & prosequeretur peti-
tionem cum ptestatione, videtur ab appellatione recessum. De du
bio aũt an etiã lite cõtestata ptestatio iuuet: dic vt etiã no. Innoc.
in.c.cum. M. Et dixi de lit. cõte.c.j. Et est questio Venerealis, & in
cipit, quidam protestatus fuit. T. dixit quod non est facta litis cõ
testatio: quia iudex & aduersarius tacendo videtur consentire. De
quo dic vt in questione posita de reg. iur. regula, exceptionẽ. lib. vj.

1 ☞ Appellatio legitima defert principale negotium cum suis ac
cessorijs iudici ad quem. nu. 21.
2 Carcerari potest clericus pro delicto quando ciuiliter agitur. 14.
3 Iurisdictionem quis habere potest sub episcopo.
4 Iudex inferior potest monere superiorem in his, que ad eiusdem
inferioris iurisdictionem spectant. nu. 7.
5 Iudex potest petere suum subiectum ratione iurisdictionis deten
tum ab alio non suo iudice. nu. seq. & 8.
6 Dominus potest agere pro suis subiectis.
7 Consuetudine non potest induci vt inferior moneat superiorem.
8 Dominus quando possit repetere subiectum, qui sibi debet serui-
tium, ne alteri prestet.
9 Creditor an possit repetere debitorem suum per alium detentum.
10 Debitor an possit a tertio inhiberi ne soluat.
11 Appellare potest dominus pro subditis.
12 Agere an possit dominus pro subdito suo actione personali.
13 Verbum recrederent quid significat.
14 Clericum capiens an incurrat excommunicationis sniam. nu. 15.
16 Decanus potest interdicere ecclesiam.
17 Appellationem suam delatam non potest iudex reuocare. nume-
ro. 20. 26.

1 Dilectis. †Per appellationē legitimā principale cū suis accessorijs ad iudicē appellationis defert. h. d. prio. Et snie excōicationis, vel interdicti post eā late nō tenēt. h. d. scdo. In prima pte narratio. In scda diffinitio ibi: qz vo. q̄ tria facit. Prio diffinit ꝓcessū decani post appellationē epi. Secūda ibi: preterea. ꝓcessuz epi post
2 appellationē decani. Tertia ibi: verū. ¶ †No. j. ꝙ ꝑ delicto pōt cle
3 ricus carcerari, et inquātū agit ciuiliter. ¶ †Not. ij. ar. qd sub epo pōt qs hr̄e iurisdictionē in locū excludentē iurisdictionē epi: ⁊ hoc est de ꝯsuetudine, nō de iure: de q̄ de offi. or. pastoralis. §. j. ⁊ c. cū ab
4 ecclesiarū. ⁊ c. quāto. ⁊ c. irrefragabili. §. excessus. ¶ †Not. inferiorē posse monere supiorē in his q̄ ad iurisdictionē inferiorū spectant.
5 ¶ †Nota superiorē ratiōe iurisdictiōis posse repetere subiectū in quē ꝑ aliū exercet iurisdictio non hn̄tē iurisdictionē, ⁊ agere posse, vt incarcerat⁹ iniuste relaxet. ¶ No. ar. qd act⁹ subiectiōis ꝓtectioni hz vim appellatiōis extraiudicialis ad inferiorē: sed hic ēt fuit appellatio accumulata. Et not. ꝙ a grauamie futuro ꝑparato pōt appellari. ¶ No. inferiorē ab epo posse hr̄e ius indicēdi cessationē
6 a diuinis in ecclesia. ¶ †Nota. superiorē posse ꝑ subiectis agere, ⁊ appellare de quo in Spec. de app. §. j. ⁊ sic appellatio nō ꝓdest soli epo, sz ⁊ clero, ⁊ pplo. h. d. vsq ad v. postmodū. ¶ Expedio hāc par
7 tem. ¶ †Op. qd monitio nō cadat in superiorē, sed reqsitio. de suppienda negli. prela. c. j. ¶ Expone, monuisset, ꝑ reqsiuisset: nā imperiosa monitio spectat ad superiorē: humilis reqsitio ad inferiorem de sup. neg. prela. c. j. Nec cōsuetudo pōt dari inferiori, vt imperet superiori, vel in eū aiaduertat. de ma. ⁊ ob. cū inferior, cū cōcor. Et vide qd no. eo. ti. c. j. ar. lxxxiij. dist. nulla. lxxi. di. ad hec nā, vt ibi apparet, talis cōsuetudo est irrationabilis, ideo ponit reprobāda. de cōsue. cū inter. c. j. ⁊ c. fi. Vn̄ tn̄ pōt opari ꝯsuetudo qd inferior in penā superioris ecclesiā interdicat, vel a diuinis suspēdat: vt hic,
8 ⁊ de offi. or. irrefragabili. §. j. ¶ † Opp. ꝙ potuerit decan⁹ repetere subiectū sibi rōne iurisdictiōis, vel qui sibi debet seruitiū, vel ecclesie sue qd prestatur, impedit eo qd ab alio detinet: nā ⁊ ptās repetit ciuē suum, si sic detinet, qd personalia munera ꝓstare nō pōt: vt. ff. de adul. l. de iure. j. rn̄. C. de decu. l. generali. li. xi. Sic vr̄ qd dn̄s possit repetere ascriptitium suū. de iudi. c. ij. Fatet Host. ꝙ petere poterat si corā cōpetenti iudice petijsset, nō sibi ius dicendo: sic ⁊ dn̄s
9 pōt vasallū, si detinet ita ꝙ nō possit debita seruitia ꝓsoluere. †Creditor autē debitorē suum ab alio detentū nullo iure pōt repetere: nullū enim ius reale habet in personam debitoris. de pig. c. ij. sz superiores sic, scdm Inn. de quo de ma. ⁊ obe. inter quatuor. de sent.
10 ex. c. si iudex. in gl. ij. li. vj. ⁊ qd no. de offi. or. duo simul. †Et de tertio inhibēte debitori ne soluat, vide Inn. de elec. querelam. ¶ Oppo. ꝙ appellatio hec non sit admittenda: qz oportet ꝙ grauamen precedat. j. eo. vt debitus. Sol. Hec nō fuit appellatio iudicialis, licet interponeretur a iudice: sed appellatio fuit extraiudicialis a decano, tāquā ab illo, qui iuste, vel iniuste pōt aliquid facere: qd vergat in iniuriā epi, ⁊ facit, sicut ⁊ sequitur: que pōt dici poti⁹ ꝓuocatio, quā appellatio. s. eo. cū sit. scdm Inn. fiebat aūt ex interdicto preiudiciū epo. Non ob: si dicant ꝙ tunc poterant celebrare. de offi. ord. c. irrefragabili. §. ceterū. qz nec hoc verum est indistincte: vt ibi no. qd si esset, pplo tn̄, qui adstringit, nō sine rubore epi: tunc abstineret ab ingressu eccle. Nec ob. ꝙ supior inferioris sniam relaxasset: qz id nō facit sine cā. de off. or. c. iij. Sz quātūcūq superior hoc iniuste faceret, inferiores de facto forsan ꝯtriū obseruarāt: qz nec semp obediūt, vt hic, in fi. Ita nemo iudex in ꝓpria causa. C. ne quis in sua causa. l. vna. Timebit igit eps ꝑiudiciū, saltē de facto. Ad qd.
11 ff. qd me. cā. l. nec timorem. ad fi. scdm Host. ¶ †Op. ꝙ non appellet eps pro clero, ⁊ populo, quasi non intersit. ij. q. vj. non solent. de elec. cū inter. N. Sol. Appellat in his, que spectāt ad officiū epi, ⁊ tangunt clerū ⁊ populum, vt in interdicto ciuitatis: interest enim ⁊ cleri, ⁊ populi, vt officiū habeant, ⁊ in fide catholica roborentur. Ad hoc, de sen. excō. c. si. li. vj. Interest em̄ episcopi, qui habet puidere. x. q. j. regenda. ⁊ tam de his, quā de cor aiabus habet reddere rationē. de off. arch. c. j. de offi. or. irrefragabili. §. j. Ideo eps in clerici causa pro se, ⁊ clero, ⁊ populo appellat. de prescrip. veniens. ⁊ d. c. non solent. Idem dicit ꝙ domini iurisdictionem habentes, vel sine iurisdictione dominiū villarū, vel possessionū, in quibus coloni habitant, agere de dolo pn̄t, ⁊ appellare ꝑ suo interesse ꝯ illos, qui in sui iniuriam colonos, q̄q liberos, eis tamen subditos, molestāt vel spoliant. Certū est enim in his oībus equū esse dn̄is dari actiones, ⁊ cum alia non competit, de dolo. ff. de dolo. l. j. Interesse autem considerabitur in eo, ꝙ subditus depauperatus necesse habet minorem collectā, vel minora seruitia facere, q̄ cōsueuerit, scdm quosdā. Qd nō placet Inno. qz tale interesse est extra rē: ⁊ qz si hoc vellet admittere, ꝑ nimios circuit⁹ vagaret. C. de sent. q̄ pro eo, qd interest. l. j. Alij dicūt hoc interesse cōsiderandū. Idem si ꝓpter insultū factū in villā, vel domum, vel possessionē coloni fugiāt, ⁊ possessio inculta remaneat, ⁊ sterilis fiat, ꝓpter qd dn̄s, qui consueuerat ꝓuentus possessionis recipe centū libras, mō non pcipit nisi decē ⁊ tūc hoc interesse in condemnatione veniat per actionem de dolo. Si em̄ actiōe de dolo tenet is, qui hominib⁹ meis suadet vt possessionē incultā dimittāt. ff. de dolo. cū qs. multo fortius tenet, qui ꝑ suā violentiā fecit insultū, vel aliā vim, vel iniuriā, vel molestiā, per quā cōpulsi sunt coloni possessionē exire: cū talia vix, aut nūq possint fieri sine dolo. ff. de sica. l. q cedē. Plus dicit ꝙ ꝯ turbantē cultorem agri mei, vel colonos meos, dat interdictū vtile vti possidetis, ⁊ actio iniuriarū, si in iniuriā meā factū sit. ff. de act. empt. l. qui dependentes. ff. deposi. l. j. §. si quis tabulas. In tantū hec procedunt, ꝙ si ille, qui nō subest iurisdictioni, subditū meum ledens ad mei reqsitionem satisfacere subdito meo renuit, vel negligit, potero licite ꝯ eum indicere bellum. xxiij. q. ij. dixit. De quo. s. de fo. cōpe. postulasti. ⁊ vide qd no. de treu. ⁊ pa. c. j. ⁊ qd no. de iniur. ⁊ dam. dato. ⁊ si pignorationes. ⁊ in Nouella, super regula, nō debet aliqs de re. iur. li. vj. Eninimo ⁊ subditos iniuriātis potero capere, ⁊ ab eis satisfactionē exigere, ex quo cōtra dn̄m iniuriantem licite bellū mouetur, in quo etiā singulorum bona destruere poterit: quare etiā singulos capere poterit, ⁊ cogere ad satisfaciendū. Sed est dubiū an dn̄s ꝑ furto facto subdito agere possit. Dicit Inn. ꝙ nō: sibi enim imputēt subditi, si res suas nō bn̄ custodiunt: sed si maiori vi non resistunt, non sunt in culpa: qz nec hoc facere pn̄t. ff. locati. l.
12 si merces. §. vis maior. †Idem si nō sit facta iniuria in odiū domini, sed ꝓpter speciale odiū subiecti, non agit dn̄s de iniuria: pōt tamen agere ad interesse suū. Nullo tamen casu licet dn̄o iniuriā ꝓpriam vindicare, sed hz agere corā cōpetēti iudice actione iniuriarū, ⁊ petere sibi satisfieri. ff. de vi publi. l. pe. Est enim dubiū an pro subdito meo possum agere personali sibi competēti, vt sibi satisfaciat, ⁊ dicit Inn. ꝙ non: qz mea principaliter non interest, nec etiaz sum illi⁹ ꝓcurator: alr̄s eadē ratione possem remittere ius ei⁹, ⁊ renunciare: qd est absurdū. In publicis autē iudicijs, vbi criminalr̄ agit, oēs admittunt principaliter accusando: Nā per procuratorē hec expediri nō possunt. ff. de pub. iud. l. pe. §. ad crimen. scdm Inno. De bello autē monēdo vide de re. iur. sicut. de resti. spo. cum olim. vbi totū reduxi: ⁊ no. in Summa de peni. §. si. ver. sed pone ꝙ guerra. scdm Host. Idē no. gl. de priui. li. vj. vt agere nō possint, etiā si sint sui hoies, ⁊ censuales: ⁊ ibi ponit pars huius gl. Vide de hoc vbi nil addit ꝑ Arch. ⁊ Io. an. de re iud. ad aplice. li. vj. in verbis suis: qz hec dicta tenēt dn̄i de Rota, sua cōclu. ccclxxx. vide Gul. ⁊ Hen. de reli. ⁊ vene. sanc. c. j. vbi predicta ꝯfirmāt. ¶ Opp. ꝙ hec appellatio altero respectu nō foret admittenda: qz nō exꝓssa legitima cā. j. eo. vt debitus. Sol. Dicit Inn. ꝙ primo obtulit se ad iustitiā, assignādo diuersos modos decano ad iustitiā eius, qd petebat decan⁹ se offerendo, q̄ cā erat ꝓbabilis, ⁊ verisimilis nō iusta. Dicit tamen Host. ꝙ incaute fecit sic appellādo, qz ꝑ hoc totā iurisdictionē suā trāstulit in archiepm quo ad hūc articulū: cautius tn̄ fecit relaxando interdictū: sed forte mot⁹ fuit, qz de facto nō obedirēt sibi, sz de
13 cano, vt dixi sup verbo, metuēs, scdm Host. ¶ †Quero qd est dicere recrederent. Quedā litera hz retraderēt: ⁊ hec est clara. Alia recrederēt: ⁊ hec est vera lr̄a, scdm Host. ⁊ alludit vulgari. Gallicorū, q hoies, vel pignora capta recredūt, relaxādo sub certa cautiōe, vel fidei sue credūt ad tp̄s intra qd qd, ad quā fuerūt detēti, fit determinata: sed si non fit, debēt hoies reuerti, vel pignora reduci in re
14 credētiū ptātē. ¶ †Quero an sic capiēdo incurrat excommunicationē. Glo. dicit ꝙ nō. de senten. excom. vt fame. ⁊ c. clericos. lib. vj.
15 ¶ †Querit glo. an liceat laico taliter retinere clericū habētē administrationē. Gl. Dicit ꝙ non. Non obstat. c. ij. ne cle. vel mo. qz loqtur de deprehensiōe verbali in videnda ratione. Ecclesia tamen illis taliter in fraudē deprehensis nō subuenit: qz post prohibitionē ecclesie hoc fecerūt. Sic volebant Iudei capere Iesuz in sermone. de peni. di. j. c. j. gl. tenet Inno. ⁊ Host. ¶ Oppo. decanum nō posse interdicere ecclesiam. de his, que fi. a ma. par. ca. que sunt. Sol. Hoc de cōsuetudine, illud de iure. ad hoc de offi. ord. irrefragabili. §. excessus. Nō credit tamen Hosti. quod ex consuetudine possit competere decano, ꝙ ferat interdictum in ciuitatib⁹. De quo remittit de fo. cōpe. cū contingat. Ex priuilegio autem hic competere pos

ſet:vt hic,ſcdm eū.Et ſic loquit̄ hic.Uel fecit de facto,vel veri⁹ lo-
quit̄ de ceſſatiõe a diuinis pẽdente celebrãs ſit irregularis.Inno.
⁊ Hoſt.ꝙ nõ hic:qꝛ hic ceſſatio a diuinis nõ eſt verū interdictū,ar
gu.de ſen.excõ.is q.li.vj.de q̃ in decr.ſi canonici.li.vj.Et caueãt re-
ligioſi a pena cle.j.de ſen.excõ.Dic vt de offic.oꝛ.irrefragabili.⁊ de
ſpõ.nõ eſt nobis.⁊ veritas ponit̄ in illo.c.ſi canonici.qꝛ in ſuſpẽſiõe
gñali,q̃ equparat̄ interdicto,celebrãs incurrit.in.d.cle.j.Sec⁹ eſt in
ceſſatione ſpãli.Hoc tꝫ Io.an.Sed forte hoc nõ eſt verū,per dictã
decre.is,q.equiparatio in cle.j,nõ eſt quo ad oĩa,ſed quo ad q̃dam.
¶ Uenio ad ver.poſtmodū.¶ No.appellationẽ interpoſitã ad ar
chiepm̃ partes poſſe ꝓſequi corã officiali.¶ No.ij.ꝙ vbi appellat̄
extraiudicialiter a iudice,attentatū poſt,⁊ ꝯ appellationẽ,eſt nul-
lū.ibi emiſit,cui appellationi officialis detulit,⁊ poſtea aplos tra-
didit,ſed poſtea ipſoꝝ oblitus ꝓceſſus vt ſequit̄.ſcdm Inno.qui
dicit ꝙ decanus potuit appellare ſine aſſignatiõe cãe. Allegat de
17 offi.dele.ſup queſtionū.ver.nos autẽ.†Ex hoc no.ꝙ poteſt appel-
lationi deferẽs ſuã delationẽ reuocare.Et infra:hic decidit̄ ꝙ de-
canus nihilo minus faciebat ſupra dictū interdictū ſeruari:ꝓpter
qd̄ eps̄ excõicauit illū,⁊ archieps̄ denūtiauit illū vitandū:ſed ni-
hilo minus canonici cõicauerũt de appellatione confidentes,de
his oĩbus.j.iudicat̄.¶ Uenio ad.§.qꝛ vo.¶ Not.ꝙ ſnĩa lata poſt
18 appellationẽ extraiudicialem eſt nulla.¶ †No.ſi.variãtem in ſua
19 poſitione nõ audiendū.¶ †No.iij.ꝙ interdictū põt a promulgãte
ſuſpẽdi.Et no.ꝙ interim illo ſuſpenſo põt appellari.de quo.s̄.eo.
ad hoc qm̄.¶ No.ꝙ ſnĩa ſuſpẽſa interim appellatiõe pen.illi⁹ im-
pedit̄ executio,etiã mere declaratoꝛia.Sec⁹ ſi nõ ſit ſuſpẽſa.s̄.eod.
20 paſtoꝛalis.§.i.¶ †No.iudicẽ deferẽdo appellatiõi ſibi ligare ma-
21 nus,ita ꝙ non vꝫ qd̄ agitur,etiã iuſte,appellatiõe pen.¶ †No. qd̄
appellatiõe nedū deuoluit̄ principale,ſed oĩa accidentia,⁊ cõſecuti
ua ad appellationẽ.Ita cõſecutiuū cẽſetur attentatū poſt appella
tionẽ,⁊ qd̄ de illo non ſe intromittit via attentati iudex a quo.Ad
22 qd̄.s̄.eo.ſolicitudinẽ.¶ †No.ꝙ ceſſione aploꝝ dimiſſorioꝝ quis
23 vr̄ appellatiõi deferre.¶ †No.ꝙ cõicãs excõicato poſt appellatio
nẽ,cui eſt delatū,nõ incurrit excõmunicationẽ:qꝛ plus eſt deferen-
24 dum appellationi,q̃ denũtiationi.¶ † Opp.ꝙ non debuerit re-
tractari ſnĩa lata per decanū,nõ iuſtificata aliter appellatione epi:
qꝛ opꝫ ꝓbare veritatẽ cauſe.j.e.vt debitus.de his,que ſi.a ma.par.
ca.c.j.no.de ele.cū dilecti.Quidã dicũt ſpãle in excõicationis ſnĩa,
ſufficiat appellationẽ interponi ex iuſta cauſa.Nec eſt neceſſe ad il-
lam retractandã ꝙ aliter doceat̄ de veritate cauſe.Et eſt cã,qꝛ ne-
mo debet excõicari ſine cã,que probanda eſt per excõicantem.ij.q.
j.nemo de ſen.excõ.ſacro.Sed contra hoc eſt tex.s̄.e.ad audientiã
vbi appellãs hꝫ probare irrationabiliter excõicatū:⁊ ſic opꝫ ꝙ ꝓ-
bet veras cãs appellationis.Dicunt hi,ꝙ non loquit̄ de ſnĩa excõ
municatiõis:ſed de diffinitiua,per quã iudex amoueat ab eccleſia
presbyterū appellantẽ,nulla cognitione premiſſa,etiã oꝛdine iudi-
ciario nõ obſeruato,quo caſu certū eſt ꝙ ſiue appellatū eſt,ſiue nõ
reſtituendus eſt ſic remotus.de reſt.ſpo.conquerẽte.ſcdm Innoc.
Uel dic ſcd̄o ꝙ q̃ñ appellatio interponit̄ extra iudiciū,ex ꝓbabi
li cauſa,⁊ veriſimili.i.a iure approbata,⁊ non opꝫ ꝙ aliter iuſtifice
tur.Ē:ð dicit verū,ſiue iuſtificetur diſpoſitiõe iuris cõis,ſiue ex cõ
ſuetudie in loco notoꝛia:nã hoc ipſo dꝛ de veritate ꝯſtare.Si aliud
nõ põt ꝓbetur in oppoſitū:⁊ ſic loquit̄ hic.nã iure probatū eſt qd̄
decan⁹ nõ poſſit interdicere eccleſiam in preiudiciū epi,ſiue cõtra
epm̃,niſi ex manifeſta cauſa.de off.oꝛ.irrefragabili.§.ſi.⁊ decanus
nullã cãm ꝓbabilẽ ꝓbabat.Id̄ ſuū interdictū irritat̄.Hoc id̄ caſu
aduertendū eſt ꝙ q̃ñ decanus nullã cauſam probat,nec aliquam
allegauit tunc cum appellauit epiſcopus:⁊ planū ꝙ iuſtificat̄ ap-
pellatio abſq; hoc ꝙ appellans aliã cauſam ꝓbet.Aut decanus tẽ-
poꝛe appellationis allegauit aliquã legitimã cauſam , ⁊ obtulit ſe
ꝓbaturū:⁊ adhuc dicit quod nõ iuſtificat̄ allegatio cõtra appella-
tionem:qꝛ cū appellatio ſit interpoſita ex iuſta cauſa.⁊ veriſimili,⁊
iure approbata,oblatio ꝓbationis ex parte decani ꝯ manifeſtum
nullius eſt effectus:ideo nõ releuat in aliquo decanum appellatuꝫ,
nec grauat appellantẽ.Q̃ñ appellatus allegat aliquas cãs veri
ſimiles,⁊ iure approbatas,per quas dicit ſe iuſte ſnĩare : appellãs
aũt allegat multas cãs,ex quibus appellatio iuſtificaret̄.⁊ offert ſe
illas paratum ꝓbare:⁊ tunc ex hoc nõ releuatur appellans,niſi ali
ter doceat de veritate,⁊ iuſtitia appellationis,⁊ tenent ſnĩe in eū la
te.Et ſi diceret ſe grauatū eo ꝙ ſine cognitiõe cauſarū ſuarū fue-
rit excõicat⁹.s̄.e.ad audiẽtiã.rñdetur illud locum hr̃e,vbi poſt ap
pellationẽ fertur ſnĩa ex cã non ꝓbabili,⁊ nõ veriſimili a iure cõi,
vel cõſuetudinario non approbata.Sed vbi profertur ex cauſa ꝓ-
babili,tꝫ ſnĩa,⁊ ſi nõ ꝓbet̄ aliter veritas cãe. Q̃ñ appellatio in-
terponitur ex cauſa ꝓbabili,⁊ a iure approbata,⁊ ſnĩa ꝓfertur ex
cã ꝓ tunc manifeſta:⁊ tunc ſi decanus ꝓbat illam ꝓ tũc fuiſſe ma-
nifeſtam qñ excõicauit,licet illa cauſa eſſet ꝯ ius cõe,ſi tñ cõpete-
bat de conſuetudine,non reuocatur interdictum.Si autẽ cauſa ꝓ
tunc ſententiãdi contra ius tunc nõ fuiſſet manifeſta,ſed tñ in ve-
ritate iuſta ſuberat cã interdicẽdi:⁊ tũc eſſet ſnĩa ſine grauamine re

laxãda.⁊ interdicẽs puniend⁹,ſicut in excõicationis ſnĩa obſerua-
25 tur.Ut pꝫ ex no.de ſen.excõ.ſacro.i.rñ.ſcdm Inn.¶ †Opp.ꝙ da
tione aploꝝ quis nõ videt̄ deferre.j.c.j.li.vj.Sol.Dic loqui hic de
dimiſſoꝛijs:ſecus in refutatoꝛijs,vt ibi.Idẽ ſi ſimpliciter dat eos:
26 qꝛ vr̄ in dubio deferre,ſm Abb.¶ †Op.ꝙ debuerit valere excõi-
catio lata ꝑ epm̃ in decanū:qꝛ cum excõicauerit,eo ꝙ turbauerat
eū in diuino officio,occaſione ſnĩe late poſt appellationẽ legitimã
epi,iam iuſte excõicauit:qꝛ interdictū erat nullū,⁊ ſic iniuſte turba
bat.Sed dic ſm Inn.ꝙ hoc id̄,qꝛ negotium oĩm interdictoꝝ fuit
gradatim.Pꝛio ad archiepm̃.Scd̄o ad papã delatū:nã ꝑ primã
appellationẽ delata fuit ꝑncipalr̄ cã ad metropolitanū. Scd̄a ve-
ro appellatio interpoſita ab officiali,⁊ ab ipſo recepta cognitione
principalis ⁊ acceſſoꝛia trãſlata fuit in papã. Q̃uãuis igit̄ iuſta cã
eſſet excõicãdi,eps̄ nõ erat iudex:⁊ ſic ſm appellationẽ delatio ope
rabit̄ ſuſpẽſionẽ reſpectu ꝑme appellatiõis,⁊ attẽtati,vt oĩa cẽſeã
tur deuoluta.Nõ ob.ſi dicat̄,eps̄ poterat appellatiõi ſue renũtia-
re.ij.q.vj.ſi qs libellus.j.e.interpoſita.§.i. Dicit illud verū,qñ nõ
eſt ipſam appellãs ꝓſecut⁹:ſed hic ipſaꝫ erat ꝓſecut⁹,⁊ ipſi⁹ ꝑtextu
ſcd̄o fuit appellatū,⁊ illi delatū:vñ vi ſecunde cã tota erat deuolu
ta,q̃ nõ pendebat ex ꝑtãte epi ꝑ ſolo appellãtis,ſed decani:vñ nõ li-
cuit appellãti poſt incluſionẽ ꝑtis appellantis,⁊ ſedis apl̃ice renũ
tiare appellationi,q̃ tenebat qd̄ ex eo,qꝛ caſſat̄ q̄cquid poſt appel-
27 lationẽ decani archieps̄ attentauit,ſm Inn.¶ †Op.ꝙ attentata
poſt appellationẽ ſint nulla,⁊ retractãda,dato ꝙ nõ innotuerit de
appellatione ipſi archiepõ,cū ipſi⁹ iuriſdictio fuerit ſuſpenſa,⁊ ps
appellãs ab eius exẽpta iudicio.s̄.eo.paſtoꝛalis.§.j.Sol.Quidã di
cũt attentatū ita demū retractãdū,ſi innotuit de appellatione attẽ
tati,vt hic.Et hoc tꝫ Inn.s̄.eo.cū ſit Romana.ad hoc.s̄.e.ſi duo-
bus.Inn.tꝫ ꝯtrũ,⁊ ſupplet magr̃.Idem eñ eſſet,ſcdm Inno.ſi de
ap.nõ innotuiſſet archiepõ,cū ꝑ ipſam,etiã in ei⁹ abſentia factam,
ps appellãs fuerit ab eius iuriſdictione exẽpta.s̄.e. paſtoꝛalis.§.j.
ij.q.vj.biduū.de off.dele.paſtoꝛalis.§.ꝑterea.de quo.j.eo.interpoſi
28 ta.in verbo,corã iudice.s̄.e.ſuggeſtū.⁊ dicã.j.eo.ſi iuſt⁹.¶ †Op.ꝙ
vitand⁹ ſit excõicat⁹ pen.appellatiõe añ ſnĩam interpoſita.j.de ſen
tẽ.excõ.ꝑ tuas.ver.nos.Sol.Illud verū in iudicio excepto articu
lo,de quo agit̄,extra iudiciū nõ,etiã in diuinis nõ vitat̄.vt hic,⁊ de
29 ſen.excõ.ſolet.li.vj.¶ †Quero qd ſi hac appellatione pen.excõica
tus eligat̄,an ſi poſtea detegat̄ excõicationem fore nullã,valeat ele
ctio.Quidã dicũt ꝙ ſic,arg.hic,⁊ qꝛ cõꝑta veritate,⁊c.viij.di.veri-
tate.Quidã tñ dicũt ꝙ taliter eligẽtes peccãt.Sꝫ dicit Inn.ꝙ nõ
videt cãm,qꝛ eligẽdo nõ cõicant ei : qd̄ eſſet peccatū.s̄.de his,q̃ vi,
me.cã.c.ſacris.Itẽ talis cõſentiẽs electioni nõ peccat : qꝛ nõ tenet̄
ſe gerere ꝓ excõicato.de ſen.excõ.ꝑ tuas.Inn.dicit ꝙ hic cõſtabat
ſnĩam nõ tenere,vt colligit̄ ex oppoſitiõe ꝑxima:⁊ ibi alleg.qꝛ põt
ei cõicari extraiudicialiter.¶ Uenio ad glo.¶ Quero qd mouit
decanū ad nõ deferẽdū.Dic,qꝛ manebit in crimine,ꝓ quo excõica-
bat̄ eps̄.s̄.e.cõſuluit.¶ Quero,q fuerunt modi hic expſſi.Dic, qꝛ
forte paratus erat eps̄ dimittere ſacerdotẽ, ꝑſtita cautione de reſti-
tuẽdis reb⁹ eccleſie,vel de cõſeruãdo eccleſiã indẽnem,vel ſi decan⁹
oſtẽderet eccleſiã illã,vel ſacerdotẽ,ad ſe ꝑtinere.Uñ, ſm hos , vel
ſiles modos,ſe offerebat ad iuſtitiã. Id̄ autem nõ tenuit interdi-
ctū,qꝛ nõ erat notoꝛiū ꝑſbyteri captionẽ iniurioſam eſſe:⁊ notoꝛiã
erat ius ꝓ epo ratione dioce.xvj.q.vj.oĩs.cū ſpe ſnĩe.de renũtia.in
ꝑſentia.ſm Io.an.Uel dicebat ſe paratū ſtare cõſilio,⁊ iudicio ar-
30 chiepi,vel amicoꝝ cõiter,vel his ſimilia.¶ †Op.ꝙ ſnĩa interdi-
cti nõ poſſit ſuſpendi,ſicut nec excõicatiõis.s̄.e.ad hec.⁊.c. paſtoꝛa
lis.§.i.⁊ quia ſtatim trahit ſecum executionem.ij.q.vij.§.notandū.
ff.de ſnr.l.nõ põt.vt in ſi.ff.ad Ter.u.Dic ꝙ ꝯtrũ ꝓcedit,qñ fuit la
ta pure:hec lata fuit ſub ꝯditione,vel in diẽ.ſ.q̃ñcunq; eps̄ eſſet pñs
ff.de hered.inſti.l.quoties.§.ſi quis ita ꝙ talis ſnĩa bene poteſt ſu-
ſpendi ꝑ appellationem.s̄.eo.preterea.Ideo cum appellatio ꝑceſſe
rit purificationem,ſuſpendit.Itẽ dicunt hic docto.dū tamẽ appel
latio fuit interpoſita a tpe ſnĩe intra.x.dies.Sꝫ de hoc dic,vt.s̄.eo.
ꝑterea.Uel fuit ſic ſuſpẽſum a ꝑncipio vſq; ad.x.dies admiſeritis
ſacerdotẽ:⁊ tũc ſeruet̄ interdictum.Hoc videt̄ ꝯ tex.qꝛ,vt litera ſo
nat,interdictum fuit ex poſt facto ſuſpenſum.Id̄ gl.dicit ꝙ inter-
dictū,quãtũcunq; purū,põt ſuſpẽdi.Et in hoc differt ab excõica-
tione.ſicut effect⁹ oꝛiginalis peccati ſuſpendit̄ ſic,vt ipſum oꝛigina
le maneat.de cõſe.di.iiij.c.ij.ſicut ⁊ in acceptilatione.ff.de dona.in-
ter vi.⁊ vxo.l.cū hic ſtat⁹.§.ſinaũt.Nec eſt op⁹ vt iterū renouet̄.C.
de cur.fur.l.ſi.Quo caſu ſi appellat̄,ſuſpendit̄ interdictū:vt not.s̄.
e.ad hoc dũmõ appellatio ſit legitĩa.Recitat oppoſitã opin.ꝙ nec
ſuſpẽdi.nec appellari põt.Ultimate reſidet ꝙ differat interdictuꝫ
ab excõicatione,vt eſt dictū.Et aſſignat cauſam in excõmunicatio
ne.Fatet̄ tamẽ excommunicationem poſſe a papa ſuſpendi:quia ſi
põt tollere,foꝛti⁹ ſuſpẽdere.Dic vt.s̄.e.ad hec.Hoſt. aũt dicit hic
ꝙ duo ſunt effectus ſnĩe.Un⁹,quo ligat̄ aĩa,qui ꝑficit in ꝓlatione
facta etiã in abſentẽ.s̄.e.cū ſit Romana.ad ſi.⁊ de re.ecc.non alie.ſi
qs.⁊ hic ſuſpendi nõ poteſt ſentẽtia ꝓlata,nec denuntiatio plus
ligat.s̄.eo.paſtoꝛalis.§.j.Secus in conditionali.s̄.e.preterea. Se-
cundus

eundus est effectus,quo separaf a cōione homīnū.xi.q.iij.nihil.de
excep.a nobis.Iste in denūtiatione perficif:nā ante denūtiationē
reputatur occultus,nec vitaf in publico.de sen.excō.cū nō ab ho-
mine.j.respon.Et posset ignorātia tūc allegari ex parte participā
tis,⁊ etiā excōicati.Et de tali effectu denūtiationis pōt hic loqui,
p quē venif ad effectū snīe servādē:tñ qꝛ ignorans sniam in se latā
appellat,suspēdif:si appellet ipsum denūtiatio,fm eū.de quo.s.c.
31 pastoralis.¶†Gl.in verbo,exequendam.querit de ratione:⁊ re-
cte rñdet:⁊ est clara.Inq̄tū dicit attētata retractāda ante cogni-
tionē appellationis,intellige verū,qñ a diffinitiua appellaf.Sec⁹
32 si ab interlocutoria.Quod dic vt de app.nō solum.lib.vj.¶†Gl.
in verbo turbare ponit penam turbantis officiū diuinum,⁊ ponit
penam canonū leges imponūt pena capitalē.C.de his,qui ad eccl.
confu.denuntiamus.in auē.de sanc.epi.§.si quis.col.ix.C.de epis.⁊
cle.si quis in hoc genus.¶Glo.in verbo.deferendū.ponit partem
facti,⁊ male:quia delatio precessit denuntiationē.¶No.tamen gl.
qđ delatio reddit nulla prius attentata,nedum attentata post de-
lationem:qđ est notabile.¶Opp.qđ appellatio decani,si interces
sit ad defensionem facti vnius legitimi,sit inualida,⁊ sic non defen
dit appellantem.s.eo.cum nobis olim.de concess.preben.constitu-
tus.Solu.Intellige gl.quod appellatio fuit interposita,ex altera
causa legitima:tu dic qđ appellatio non fuit interposita,sed impe
diuit attētatum propter delationem iudicio:vnde dilatio iudicis
iustificat quo ad nullitatem attentati,non quo ad iustitiam appel
33 lantis,vel appellati. ¶†Opp.qđ potius debuerit stari snīe q̄ ap
pellationi:qꝛ p snīa presumif.de renū.in p̄ntia.s.eo.cū in ecclesia.
Dicit gl.qđ si dubitef an applō teneat,poti⁹ vitād⁹ est,q̄ cōicād⁹
in dubio.Si tñ cōmunicaf,si postea detegif applōnem legitimā,
vel talē,que suspēdaf,ex hoc nō puniunf participantes:vt hic.Et
ex hoc pt3 qđ p snīa censure,a qua est appellatū,nō est p̄sumendū.
de quo de elec.bone.de proba.qm̄ contra.per Inn.Et de ista mate
ria dic vt de sen.excom.solet.lib.vj.

1 ☞Reuocata causa ad papam,vel principem, non valet proces-
sus inde per minorem agitatus.
2 Appellationis pendentia licet ab actu nō suspenso non impediat
possessionem consecutiuam ad factum de preterito nō suspensum,
impedit tamen reuocatio negotij ad se.nu.3.
4 Sigillum an vigorem det omni tempore literis.
5 Sigillare an quis possit sigillo alieno.
6 Reuocatio negotij per iudicem inferiorem a papa,an habeat eun
dem effectum,quem habet illa,que fit ad papam.

1 Ut nostrum.†Postquam papa causam
ad se reuocauit,nō valet p-
cessus agitatus per minorem:sicut nec valet,si prius
ab eo fuisset appellatum legitime.h.d.Ponit dictum,
⁊ responsionem dicti,ibi:cum plus. ¶Nota primo vnum actum
suspensiuum iurisdictionis inferioris,sc3 quādo reuocat superior
ad se causam coram inferiore vertentem. ad quod de offic. delega.
2 pastoralis.§.preterea.⁊ de preben.si capitulo.lib.vj. ¶†Nota secū
do licet appellationis pendentia ab actu non suspenso non impe-
diat possessionem consecutiuam ad factum de preterito non suspē
sum.s.eo.constitutus.⁊.c.pastoralis.§.j.Impedit tamen reuoca-
tio negotij ad se.Et in hoc plus potest reuocatio, quam appella-
tio.Et nota quod illud attentatum interim per viam attentati re
tractantur secundum mandatum,quo iusserat archiepiscopo ostē
dere quod cancellaria contulerat persone idonee,modo canonico
⁊ tempore competenti:de quo vt ecc.bene.vt nostrum.que est pars
3 huius.¶Oppo.quod non debeat impediri,nec retractari tradi-
tio sigilli,vt consecutiua ad priorem collationem factam ante reuo
cationem cause ad papam.s.eod.constitutus.Item quia archiepi
scopus in possessione existens conferendi per pendentiam nouam
litis non debeat impediri,quo minus vteref possessione sua,sigil-
lum tradendo:vt.s.vt lite pen.laudabilem.Solu.Dicit Inno.ibi
confirmatio fuerat legitime facta,⁊ appellatio vt extraiudicialis
illam non suspenderat:hic collatio fuit clandestine facta.⁊ reuoca
tio precessit traditionem sigilli.Iuste igitur retractatur attenta-
tum post hanc reuocationem,⁊ pendente lite.s.vt lite pen.per to-
tum.Vel secundo possessio consecutiua ad factum de preterito nō
suspensum nō impedif,vt ibi,qñ est puri facti,⁊ in ea non est aliqđ
ius annexū.hic traditioni sigilli aliquod ius erat annexū, scilicet
ius exercendi officium sigillandi,⁊ translatū non erat sola collatio
ne cancellarie:sed nūc transferf traditione sigilli:merito impedif.
Secus si hic fuisset hoc ius adeptum ante traditionem sigilli, vt
institutus,vel confirmatus,vt in cōtrario.Ad scđm cōtrariū di-
cit,si questio super iure conferendi est inter partes tantū,⁊ non in-
ter superiorem ⁊ inferiorem,⁊ tunc lite pen.existens in possessione
conferendi,si contulit ante litem,vel lite pen.post traditionē pos-
sessionis,non obstante litis pendentia,quātūcunq̄ fuerit citatus
archiepūs,ne lis etiā cū eo penderet:⁊ hoc,qꝛ nō esset p̄iudiciū alicu
ius:qꝛ ⁊ si lite pen.nemo priuādus est sua possessiōe.vt lite pen.lau-
dabilē.j.eo.significāte.Secus vbi causa agif cum papa, vel alio a
papa hñte causam,cui preiudicaretur,vt est ille,pro quo scribit pa
pa:quia tunc lite pen.nihil est innouandū:nā illi p̄iudicaretur:vel
ad minus iuri pape,qui dicebat hoc ius ad se pertinere conferēdi
cancellariam ex deuolutione:⁊ sic irritandū est quicquid est in eius
preiudicium attentatū.de sup.neglig.prela.l3.arg.nō video diffe-
rentiā an cum papa,an cū alio lis pendeat:qꝛ nisi aliter manus af-
ficianf,potest vti sua possessione possidens.Ideo dic q̄ hoc est hic
speciale ex causa:qꝛ papa conceperat cōtra collationem ab archi-
epō factā,ex verisimilibus suspicionibus.j.vt eccle.be.c.j.alr hñ lu-
cuisset archiepō mandare ad effectū collationem suam,quāuis sibi
qđ esset mota.s.eo.constitut⁹.Et dicit Inno.sibi plus placere quā
qđ in prima solutione dixit.Vel dic ad omne quare,hoc plus ope-
rari reuocationem negotij factam ad papam,quam fecit. ex certa
scientia,⁊ apud quem est plenitudo potestatis.ff.qđ.vj.de cetero.de
vsu pal.ad honorē.vt illa pendente circa illud principaliter,vel ac-
cessorie,vel cōsecutiue nihil possit attentari.de preben.inter cetera.
⁊ quod ibi no.Quinimo idē videf,qualitercūq̄ negotiū ad ipsum
sit translatum.s.eo.sollicitudinē.§.nos igitur.de postu. bone. ver.
nec nocebat.Secus in appellatione vt ibi.⁊ vide quod no.de cōsti.
causam.in glo.diuersa.Non obstat vt lite pen.c.j.⁊.ij.lib.vj.quia in
alijs casibus loquuntur:vt no.de resti.in inte.c.ij.Qđ autem plus
sit reuocare,quam appellare,patet etiam:qꝛ appellatio nō semp iu
sta,sed sic reuocatio:vnde attentata post appellationē nō semp re-
uocantur,cū effectus appellationis pendeat a iure:vt patet de ap
pel.non solum.lib.vj.Reuocatio autem semper censetur iusta , ex
quo facta est:⁊ semper auocat iudicio inferioris iurisdictionem,et
si est maioris veritatis ista,quam illa,scđm Hosti.Simile de offic.
dele.dilectus,Et aduerte,qꝛ quo ad litigantes reuocat,eo q̄ inci-
pit de causa cognoscere:vt no.Inno.de consti.cum.M.⁊ Archid.
4 iij.q.vj.multum stupeo.ad hoc qđ no.ix.q.iij.antiquis. ¶†Opp.
q̄ non possit decernere nullam traditionem sigilli,qꝛ in facto consi
stit,que non potest haberi pro infectis:vt.l.in bello.§.facte.ff.de ca
pti.Sol.Irritatur ius,⁊ potestas sigillandi translata ex illa tradi
tione.Item vigor,quem dabat sigillo literis sigillatis,que postea
non habebunt vigorem ex tali sigillatione.ad hoc quod no.cle.j.de
5 here.¶†Quero an sigillo alieno quis possit sigillare,Dic qđ non
vtendo illo vt proprio.de cri.fal.eos,qui.§.fi.de his,que fi.a prela.
quanto.in fi.nec proprio de nouo fabricato in alterius preiudiciū.
de exces.prela.dilecta.de voluntate eius,cuius est,hoc expresso , et
alieno sigillo,⁊ aliena manu subscribentis vti licet.de quo.s.titu.j.
6 cum inter secundum Hostien.¶†Quid si reuocatio fuisset facta
negotij ab inferiore a papa,an habuisset istum effectum.Dic q̄ sic
si tamen talis esset,qui potuisset reuocare:vt patet.ff.de iudi.l.iu-
dicium.Solutio,Glo.sunt clare,vide illas per te.

1 ☞Terminū appellationis prosequēde statutū ab homine altera
pars non preuenit per impetrationem literarum,eo tacito.
2 Rescripto appellationis impetrato ad preuentionem termini nō
est necesse exprimere nomen iudicis a quo.
3 Dilationis vim habet terminus assignatus ad prosequendum ap
pellationem.
4 Appellationi quando videatur deferre iudex.
5 Libellandi que sit forma in causa appellationis.
6 Appellans habet animum ad prosequendam appellationem.
7 Dilatio ad prosequendam appellationem quando incipiat.
8 Dilatio ad appellationem prosequendam non potest prorogari.9.
10 Dilatio appellationis prosequende ab homine statuta non potest
ab altera parte preueniri per impetrationem ea tacita.
11 Appellans potest appellationem prosequi,si intra terminum ne-
gotium ceperit.
12 Iudex ad quem quando potest statuere terminum ad appellatio-
nem prosequendam.
13 Iudex ex officio supplere in quibus possit.
14 Litere secunde in causa appellationis post primas non valent,
mentione de primis non facta.
15 Iudicis appellationis quale sit officium.
16 Appellationis causa commissa in curia ante terminum,an valeat
dicta commissio.
17 Appellatus si impetrat intra terminum hominis,facta mentione
de termino,valet impetratio.
18 Appellationem an possit appellatus intra terminū iuris p̄sequi.
19 Appellationis p̄sequēde an possit terminus statui ab appellato.
20 Appellationē intra quantū tempus possit prosequi appellatus.
21 Appellationis terminum an possit iudex ad quem abbreuiare.
22 Appellationis prosequende terminus an sit statutus in causa ele-
ctionis.
23 Prorogatio quid sit,⁊ an prorogari possit appellationis termin⁹.

24 Dilatio iuris an possit preueniri in causa appellationis.
25 Appellationē an possit appellatus prosequi altera parte absente.
26 Terminum iuris sicut non potest captiose appellatus prosequi, an ita sit in appellante.

1 OBlate. †Si terminū appellationis ꝓsequen-
de statutum ab homine altera pars ꝑ-
uenit, eo tacito literas impetrādo, litere nō valēt. Ter-
mini antē iuris, pars appellata preuenire potest, dum
tamen nimiū non precurrat. h. d. Communis diuisio. Secūda ibi:
licet igit. que distinguit, ꝛ secundū membrum distinctionis prose-
quitur ibi: si vero. In tertia instruit iudicē ibi: iudicē. Quarto cō-
2 cludit ad casum propositū ibi: ex his. ¶ †No. i. p opi. Oberti ꝙ nō
sit necesse in rescripto appellatiōis exprimere nomē iudicis, a quo
3 est appellatū. de quo in Spe. de app. §. de officio. ver. añpe. ¶ †No
ta. ij. ꝙ terminus assignatus ad appellationē ꝓsequēdā non habet
vim delatiōis, cū ista ponanẜ vt diuersa. de quo. j. e. cū appellatiōi-
4 bus. li. vj. †Quid si notarius dicat ꝙ iudex benigne recepit appel
lationē, an videaẜ deferre: vide in Spec. de app. §. nūc dicam. in fi.
5 vbi dicit ꝙ nō videaẜ detulisse: lȝ Clemēti videaẜ ɔtrium. Sit ergo
caut⁹ in rñdendo, ꝛ statnēdo terminū. ¶ †No. formā impetrādi, ꝛ
ḡnr libellandi ab appellato sup appellationis cā: q2 hȝ impetrare
6 sup cōfirmatione. ¶ †No. ꝙ ad appellationē ꝓsequendā a iure sta
7 tuitur annus, vel bienniū ex iusta causa. ¶ †No. arg. ꝙ incipit an-
8 nus a die snīe: vt dixi. s. eo. ex ratione. vbi remisi. ¶ †No. ꝙ termi-
nus ad appellationē prosequēdam non pōt ꝓrogari, nec p partes
nec per iudicem, sed pōt bene citari. dic de primo vt dixi. s. e. ex ra-
9 tione. ¶ †No. ꝙ terminus appellationis ꝓsequēde pōt abbreuia-
ri p statuitionē termini hominis ab appellante ꝛ iudice: ꝛ ḡnr non
10 pōt ab appellato. ¶ †No. in impetrando in appellationis cā non
posse hōis terminū preueniri, nec p appellantē, nec p appellatum,
nō facta mētione de termino: ꝛ si impetranẜ litere, sunt vt subrepti
tie reijciende. Et sic est expressum ꝙ de termino appellationis ab
homine statuto, necesse habet impetrās facere mētionē: ꝛ sic de ap-
pellatione, ꝛ appellationis causa. ¶ No. ꝙ valet impetratio intra
terminum iuris per appellantē indistincte, ꝛ per appellatum, si in
impetrādo nimiū nō ꝑcurrat, ita quod supplantet aduersarium
11 in appellatione ꝓsequēda quod nota. ¶ †No. ꝙ appellante non ꝓ-
sequente potest appellatus ꝓsequi appellationē, si intra terminū
12 negotium ceperit. Ad qð. s. de rescrip. ex parte. ¶ †No. casum, in
quo iudex, ad quem, statuit terminum ad appellationē ꝓsequen-
dā, qñ negotium tangit publicā vtilitatē, ꝛ celeritatē desiderat, ꝓ-
pter periculum imminens animarū. Et no. ꝙ eo ꝙ datur vacatio,
13 satisdaẜ periculū imminere, inquantū deest cura pastoris. ¶ †No.
ꝙ in tāgentibus vtilitatem, nedum pōt, imo debet quis ex officio
supplere, etiā qñ tangiẜ preiudiciū particularis ecclesie. Vide de
postu. prel. j. de insti. cū venissent. de iureiur. ad nostram. ꝛ. c. sicut.
14 ¶ †No. ꝙ scđe litere post primas validas in causa appellationis
non valent, non facta mentione de primis, nec primis derogant.
¶ No. ꝙ is, a cuius cōfirmatione appellatū est, interim non admi
15 nistrat. Vide qð no. de elec. auaritie. li. vj. ¶ †No. ꝙ iudex impetra
tus ab appellato, nō semp cōfirmat, sed infirmat, si veniat infirmā
dū: ꝛ econuerso iudex appellantis qñq; cōfirmat. j. c. ij. scđm Inn.
ꝛ no. s. de offi. dele. cū cōtingat. q2 in cā appellatiōis pōt ferri snīa
infirmationis sup libello cōfirmationis, ꝛ econuerso. ꝛ vide qð no.
16 de resti. spo. ex cōquestione. ¶ †Quid si cā añ terminū in curia cō-
mittaẜ, an valeat cōmissio. Dic ꝙ sic: ꝛ sic seruat curia, lȝ nō valeat
impetratio extra curiā. Et est cā, q2 in curia daẜ iudex ex officio,
non ad petitionē ptis: vñ nō ꝑiudicaẜ alteri pti extra curiā ad peti
tionē ptis: vñ ꝑiudicareẜ pti. Dicit Io. Mo. de rescri. sup rubrica.
li. vj. sic pñt intelligi dñi de Rota, sua cōclus. cj. vbi dñt ꝙ curia
nō seruat hoc cap. in curia. qn ps appellata añ terminū possit īpe-
trare cōmissionē sup appellatione, vigore cui⁹ appellās teneẜ ꝓce-
17 dere. †Quid si appellat⁹ impetrat intra terminū hōis facta mētio
ne de termino. Vȝ impetratio, vt hic. Sȝ an possit cōpellere appel
lantē ad ꝓsequēdū de termino iuris. Ponit Spe. in ti. de ap. §. nūc
vr. ver. lȝ aūt. Dicit Fred. sua cōclu. clxviij. ꝙ nō vr ꝙ possit eū co
gere ad ꝓsequēdū. Nō ob. si dicaẜ terminū statutū ad ꝓsequendū
hoc opari: q2 ille termin⁹ iam vr operari suū effectū: q2 appellās se
ꝑstitit supiori, lȝ aliud nō fecerit, ꝛ aliud non vr opari. s. eo. cū sit
18 Romana. ¶ †Quero an intra terminū iuris possit appellat⁹ ꝓse
qui corā ipso iudice appellationis aliter non impetrando. Dic ꝙ
sic: sed tunc necesse esset citare aduersariū. Vð dic vt. s. e. sepe. sup
19 gl. fi lis. ¶ †Quero an possit termin⁹ statui ad ꝓsequendum ad ap
pellato. Dic ꝙ nō, scđm Io. an. de quo remitti in Spe. de app. §.
qualiter, circa fi. ver. porro, ꝛ idē no. de app. cord. li. vj. i gl. petierit.
ver. itē lȝ appellās. De quo per Archi. ibi in verbo p principales.
Pōt tñ terminū approbare, scđȝ formā. c. sepe. ꝛ. c. cordi. de app. li.
vj. Et hoc tenēt dñi de Rota, sua cōclu. x. Dicūt tñ ibi ꝙ lȝ appel-
lat⁹ nō possit appellāti statuere terminū ad ꝑiudiciū appellantis,
pōt statuere sibi ad preiudiciū ꝓpriū, scđm quosdā: sed nō placuit
20 dñis de Rota, vt ibi. ¶ †Quero intra quāt tps possit appella-
tus ꝓsequi appellationē intra terminū iuris. Quidā ꝙ in vltimo
mēse. ij. q. vi. appro. Alij qð pri⁹ impetrare poterit, sed agere pote-
rit ad finē per mensem. Io. And. dicit hoc arbitrariū, de offi. dele.
de causis. ꝛ veniet in arbitratu conditio personarum, qualitas cau
se, ꝛ loci distantia. s. eo. cū sit Romana. de elect. cupientes. in princ.
lib. vj. Nec inde fit preiudicium appellanti, cum regratiari habeat
appellato, qui proprijs expensis impetrauit sibi iudicem, per quē
obtinere poterit sententiam infirmari: vt hic, in fi. Vide in ꝛ. pe. de
21 appel. §. nunc breuiter. ver. licet autem. †Quid autem si agatur de
matrimonio carnali, an eodem modo iudex ad quem possit abbre-
uiare terminum ad appellationem prosequēdam. Dicit hic Hosti.
qð sic, ꝛ Gof. allegat vt lite non conte. quoniam. Idem dicit Gofr.
in alijs, que celeritatem desiderant. ff. de dani. infe. l. j. de ser. l. j. ꝛ. ij.
Nō puto, vt ꝛ dicunt doc. qñ tangunt publicā vtilitatē: q2 qñ agiẜ
de priuata, prorogare possunt partes quantum volunt: nec ibi iu-
dex occurrit partibus tacentibus, vel inuitis. Secus si de re publi
ca litigatur, vt de prouisione ecclesiarum, vel salute anime. ad qð
22 de elec. cum nobis olim. †Quid in causa principali electionis, an sit
terminus statutus. Dicit Host. quod satis foret equum statui, qð
si non terminatur intra annum, ex tunc superior prouideat, nisi iu-
sta causa subesset. de iure pa. eam te. ꝛ. c. cum propter. ad hoc. eo. tit.
quoniam. Nam si expectatus per sex menses remouetur ab obten-
to, nisi habeat iustū impedimētū. de cle. nō resi. ex tue. fortius ꝓmo
uendū impeditur. Dicit Io. And. qð hec esset summa iniquitas: ꝛ
in decre. ex tue. est dare culpam nō residentis. Ad alia iura respon
de vt no. de offi. ord. cum nos. in prin. Seruitiū aūt beneficij imple
ri poterit per vicarium temporalem. s. eo. peruenit. ꝛ in concor. ad
hoc cle. eo. ti. quandiu. hodie tene quod habes de elect. c. j. ꝛ. c. cupiē-
23 tes. ꝛ. c. si postquam. li. vj. ¶ †Opp. quod possit prorogare. s. e. ex
ratione. So. fallit ibi. Sed dicit Io. And. qð illud non est prologa
re. sed parcitur ei, qui intra tēpus legitimū nō ꝓsequiẜ. Declarat
hoc Io. An. in Spe. de app. §. nūc vr. ver. istud aūt scias. Quia ꝓ-
rogatio est idē qð extensio, vel ꝓtrusio: in his eñ opȝ existere rē, que
debet extendi, vel protendi: sic tps, vel quelibet materia. Ibi ergo
sit noua tpis cōcessio, ex causa beneficio restitutionis, vel iure cōi,
vt ibi no. Ad hoc de offi. d. le. P. ꝛ. S. ꝛ. ff. de preca. l. sed si manen-
te. ꝛ in Spe. de dele. §. si. ver. idem quod iurisdictio. ꝛ vide in ver. ad
primā allegationē, qð ibi no. an tps appellatiōis possit ꝓrogari.
24 ¶ †Quero an appellans possit ꝑuenire terminū iuris, quantū, ꝛ
ꝛ quādocūq; velit. Dicit gl. ꝙ sic. quia eius fauore est statutus. Et
est ratio diuersitatis, quare terminū iuris preueniat. ꝛ non homi-
nis: quia scđm Gof. terminus hominis cōmuniter breuis est, quia
moderatur legalem. s. eo. cum sit. nec potest prorogari, vt hic. Vel
quia homo alterius nature est ꝙ lex. ff. de arbi. l. Celsus. Verius
est ꝙ terminus iuris datur ad finiendum, vt sequitur in glos. ideo
necesse est ipsum preueniri: terminus hominis datur ad inchoan-
dum, merito non preuenitur. Ibi: terminata. dic vt in cle. eod. titu.
25 q̄diu. ¶ †Quero an altera parte absente poterit appellatus pro-
sequi. Glo. dicit qð sic, ea tamen prius citata. de re iudi. cum Ber-
26 toldus. ¶ †Quero an sicut nec appellatus, ita nec appellans de-
beat preuenire captiose. Glo. dicit ꝙ sic: quia idē in vtroq;. Dicit
Io. An. post Inn. hoc tenendum: licet Inno. hic videatur innuere
cōtrariū. de quo. s. de offi. dele. ex literis. ꝛ ibi p Host. Inn. tenet di
ctū gl. de ma. ꝛ obe. dilecti. in gl. sed qd ꝓdest. ad h. ꝛ. j. de his, que fi.
fi. a ma. par. ca. c. j. ꝛ vide qð dixi de rescrip. c. ij. Dic, si queriẜ an ita
appellās, sicut appellatus, debeat facere mētionē de appellatiōe,
ꝛ termino hominis: dic ꝙ sic. ꝛ hoc inquātū parificanẜ. Sic intelli
git Io. An. nō aduertēs sup quo verbo esset sita gl. Habes eñ cau
sam in verbo, precurrat. Si queriẜ an in hoc sint pares, vt in ter-
mino iuris precurrēdo vnus nō possit preuenire alium: dic ꝙ nō,
quia appellans pōt preuenire, sed appellatus nō potest nimiū pre
currendo. Unde glo. non bene diceret, ꝛ esset contra glo. in ver. ap-
pellata. sed forte apostilla est signata super glo. si. in fi.

1 ☞ Appellationis iudex diffinit negotium principale altera par
te absente. 2.
3 Ad sententiam parte non citata procedi non potest.
4 Sententia non potest ferri lite non contestata.
5 Libellus an sit in causa appellationis offerendus. 7.
6 Litis contestatio an sit necessaria in causa nullitatis.
8 Sententiam quando nō possit iudex in causa appellationis ferre, altera parte absente.
9 Appellationis iudici quo modo consulatur, vbi in principali condemnatus est appellans errore iudicum.

1 PEr tuas. †Altera parte cōtumaciter absente
iudex appellatiōis diffinit etiā nego
tiū principale, si post litē cōtest. fuerit appellatū. hoc di-
2 cit. Cōmunis diuisio. Secūda ibi: nos igitur. ¶ †Nota
primo quod in absente lite contest. in principali causa, pōt procedi
ad diffinitiuam

ad diffinitiuam in cā appellationis, aliter lite nō ɔtestata, siue fue
rit appellatum a diffinitiua, siue ab interlocutoria, siue agatur ad
decisionem articuli principalis, siue ad decisionem articuli appella
tionis. Debent tamen duo concurrere, quod lis sit contestata. ꝛ qđ
liqueat de causa. altera deficiente, nō pōt. Et sic nota quod lite con
testata super principali, non rescinditur per appellationē, sed du
3 rat, ꝛ pronicit, ac se extendit ad instātiam appellationis. ¶ † Opp.
quod aliter non citata parte potuerit ad sententiam procedi. s. eo.
sepe. So. Illa loquitur quando terminus fuit statutus, qui a iure
habetur pro citatione: hic quando nō fuit terminus statutus: quo
casu oportet partē vocari: alias in nulla culpa esset, cū nesciat hūc
iudicem impetratum: nam terminus certus est vtriq; parti, quan
do est statutus: sed delegatus sepius est incertus, secundum Inn.
ꝛ Hosti. ꝛ Abb. qui Inn. arguit in contrarium de decre. super lite
4 ris. in fi. de rescri. s. ¶ † Opp. quod ad sententiam non debeat pce
di lite non contestata. vt lite non contesta. c. quoniam. Dicit Inn.
quod speciale est priuilegiū appellationis, vt in ea ad sententiam
procedi possit lite non contestata. Dic quod si lis est contestata co
ram principali, potest procedi ad sententiam lite nō contestata in
causa appellationis: quia contestatio se intendit ad appellationis
instantiam: vt. C. de tempo. appella. l. fi. C. de procura. ita demum. si
non esset lis contestata quo ad decisionem articuli principalis ap
pellationis, posset procedi ad diffinitiuam. j. eodem. interposita. §.
fina. quo ad principalem causam nō, vt hic. Domini de Rota, sua
conclu. viij. tenent quod si lis non est contestata in principali debet
cōtestari in appellatione si est cōtestata in principali, si procedere
tur in absentem contumaciter, sufficit prima litis contestatio: si in
presentem, vel absentem non contumaciter exigitur contestatio. in
Specu. de litis contestatio. §. nunc dicendum. versiculo, sed nun
quid. Idem Archidia. de iura. calum. c. j. lib. vj. Hostien. in Sum
ma huius titu. §. quis sit effectus. ꝛ in Specu. de senten. prola. §.
iuxta. versicu. quid ergo si appellans. ij. q. vj. c. si quis in quacunq;.
5 † Ex hoc deciditur an libellus sit offerendus in appellatione vel
appellationis causa. Dic, in appellatione extraiudiciali offeren
dus est, dum reducitur ad iudicium: quia est ad causam prouoca
tio: in appellatione iudiciali ab interlocutoria non offertur: in ap
pellatione a diffinitiua, dicit Spe. in ti. de libel. cōce. §. nūc dicēdū.
ad fi. ver. sed nunquid. quod est necessarius libellus: ꝛ sic dicit pra
cticari in curia. Io. And. dicit ecōuerso distinguendū, vt dicit de
cella. Raynaldus. Dic, si articul⁹ iuris est, nō est necessarius libel
lus: vt si appelletur, quia non admittitur oppositio, quod pactuz
de non petendo non impedit litis contestationem: argu. s. eod. se
pe. Si articulus dicendus est facti interlocutoria, si lis est in prin
cipali contesta. non exigitur qualisqualis petitio in diffinitiua. sa
6 tis puto eque distinguendum, vt est dictum de contesta. † sed quid
autem in causa nullitatis sit necessaria litis contestatio. dic vt per
Barto. ff. de re iudi. l. cum querebatur. ꝛ Spec. in tit. de lit. contest.
§. quando autem. versi. quid de causa. ꝛ in titu. de senten. excom. §.
iuxta. versi. sed quid si causa. ꝛ per dominos de Rota, sua conclu.
cccxxxiiij. Quibus collectis dic, si nullitas deducitur per viā exce
ptionis, non est necessaria litis contestatio: imo oportet quod sum
marie procedatur. ff. ad exhi. l. iij. §. ibidem. Hoc tenet Specu. Fa
cit quod no. Barto. in. l. a diuo Pio. ff. de re iudi. Si petitur nulli
tas incidenter in iudicio in appellatione instituto, in quo deducta
videtur: vt. l. Carmelia Pia. de iu. pa. ꝛ. l. quedam. ff. fami. ercis. et
no. j. eo. dilecto. non videtur necessaria litis contestatio, quia pars
appellationis est, per iura predicta: ꝛ sufficit principalis contesta
tio. Et sic tenuit Old. in questionibus suis. q. xij. Hoc tamen intel
ligunt domini de Rota verum, quando est cōtestatio facta in prin
cipali, vbi requiritur secundum distinctionem, de qua dicam: ꝛ di
xi in appellatione, imo multo minus exigitur contestatio nista,
quam in appellatione: quia magis arguitur iniquitas iudicantis
hic, quando arguitur in aliis, cum in appellatione etiam dispu
tetur de partium iustitia: sed hic non de iustitia, sed de rigore. s.
de testi. constitutus. vltimo. arg. j. eod. interposita. in fi. Si autem
nullitas principaliter deducitur in iudicio, si est notoria, non exigi
tur contestatio. Vocari tamen debet pars ad audiendam senten
tiam. de restitu. spolia. cum ad sedem. de iniur. cum olim. de re iud.
cle. pastoralis. no. de consue. cum inter. in fi. ꝛ eo. titu. cum dilectus.
de testi. per tuas. Nam super notoria iustitia, que constat ex actis,
iudicatur absq; ordine: si notoria non est nullitas, dicunt quod exi
gitur litis contestatio, per no. de offic. indu. c. j. ꝛ de in integ. restit.
suscitata, ꝛ per Io an. andr. de appella. c. fi. ꝛ in clemen. cum repul
sio, super verbo a repulsione: quia talis sententia habet vim diffi
nitiue, ad quam non deuenitur, nisi debito ordine seruato, de elec.
dudum de lit. contest. c. vno. de ma. ꝛ obe. inter quatuor. ꝛ tenet hoc
Spe. in loco preallegato. Hoc credo qū petitur presente parte: absente
autē parte satis credo non exigi contestatio, ex quo nihil petitur
a parte, sed a iudice, vt lite non contesta. quoniā. §. sed ꝛ alij. ꝛ no. in

aut. sed hodie. C. si vt se ab here. absti. ꝛ in aut. qui semel. C. quomo. et
quādo iudex. Et hoc teneas, licet Arch. de iura. cal. c. j. lib. vj. indi
stincte teneat in appellatione a diffinitiua litem contestari. ꝛ hic di
cit Cle. mādasse auditoribus palatij, vt in diffinitiua lis contesta
retur, ꝛ non in appellatione, ꝛ interlocutoria, per dicta per Spec.
7 in titu. de libel. concep. §. nunc dicendum. in fi. † Ex his patet an in
per iudicio nullitatis sit dandus libellus: quod examinat Specu.
in loco proxime allegato, in fin. versicu. quid si sententia. vbi dicit
quod si proponitur per viam exceptionis, libellus non est necessa
rius: quia nisi sit in promptu probatio, non impeditur executio.
C. quando prouo. non est neces. l. j. alias non esset litium finis. Ad
hoc. l. iij. §. ibidem. ff. ad exhi. vt in possess. le. l. si is, a quo. Si autem
petitur decerni nulla per viam accusationis, debet libellus dari.
Remittit ad not. de lit. contesta. §. penul. versic. quid de causa. vbi
dixi supra. Ad litem cōtestari exigitur libellus: alias sufficit qua
lisqualis petitio posita apud acta: secundum modum ergo propo
nere potest. Hec vera, inquantum nulla petitur coram alio decer
ni: sed si coram eo, qui tulit, non exigitur libellus, nec alia litis cō
testatio. arg. de rescrip. ab excommunicato. ꝛ sic dicit Specu. in
titu. de senten. prola. §. iuxta. versicu. quid ergo si appellans. vbi de
8 materia. ¶ † Oppo. quod non semper procedat iudex, ad senten
tiam in causa appellationis, parte absente: vt. C. quomo. ꝛ quan
do iud. l. consentaneum. Dicit gloss. quod quandoque appellatio
interponitur a diffinitiua, siue appellato, siue appellante presen
te, potest procedere ad confirmationem, siue infirmationem sentē
tie. secunda. q. vj. in fi. Quandoq; appellatur ab alia interlocuto
ria: ꝛ tunc deciso articulo appellationis, quem decidere potest al
tera parte absente contumaciter: tunc si vult procedere ad decisio
nem negotij principalis: dic quo ad actorem absentem potest. de
dolo. causam. ꝛ auth. qui semel. C. quomo. ꝛ quand. iu. Quo ad reū,
si liquet de causa, vel liquere potest, idem vt hic: quia fuit appella
tum post publicatas attestationes. Si non liquet de causa, tunc a
ctore absente absoluit reum ab obseruatione iudicij, ꝛ actorem da
mnabit in expensis: reo absente procedit ad missionem, in posses
sionem: ꝛ ex quo lis est contestata fiet verus possessor missus. de do
9 lo. contingit. ꝛ dicta. l. consentaneum. ¶ † Sed vero quid si in princi
pali condemnatus errore iudicum credentium probatum, cum
non esset, appellat, ꝛ in causa appellationis absens est is, pro quo
lata est sententia, appellationis iudicibus constat quod presens
non probauit, vnde sententiā confirmare non possunt. quid faciet?
Dicit glo. quod putat iudicem debere cassare sententiam: ꝛ qr ve
rus est contumax, adiudicabit possessionem, reseruata questione
proprietatis absenti. sicut faceret ante sententiam. Vel dicit quod
sufficit tantum infirmare sententiam, condemnando absentem in
expensis. ij. q. vi. §. appellatione. Potest poni exemplum in casu
s. titu. proxi. cum Bertoldus. de restitutio. spolia. cum ad sedem.
Hec vera dicunt doct. nisi presens plenius probare velit: quia tūc
probationes recipient. de testi. fraternitatis. de fide instrum. cum
Ioannes. Secundum Host. decisio est bona: quia absentis presen
tiam supplebit iudex. C. de iudi. l. properandum. §. sin autem reus.
ꝛ no. de accusa. veniens. Sed si presens probet, obtinebit sentētiā,
si offerat se ad probandum, et velit presentiam appellati, propter
contumaciā fiet missio: quod habet facere: quod potest iudex. Si
nō offert se ad probandū presens, fiet solum cōdemnatio in expen
sis. Dicit Abb. ꝙ inutilis est hec questio: quia fatuus est, qui pro
sequitur appellationem, ex quo pro eo lata est sententia: nisi tamē
pro modica causa est appellatū: vt quia quantitas expēsarum ex
cedit summam negotij principalis. Quicquid dicat Abbas, sepe
appellatus prosequitur appellationem. ꝛ finem litium super con
firmationibus sententiarum, ne diu sint in pendulo: vt. s. c. proxi.
secundum Io. and.

1 ☞ Appellans ante sententiam, probabilem causam exprimere debet coram iudice a quo.
2 Iudicare, est honor, debitus conseruandus iudici.
3 Pro sententia iudicis quare presumatur.
4 Iudex debet partibus ex officio consulere, ne se sumptibus inanibus vexent.
5 A iudice competenti recedi non licet nisi causa rationabili.
6 Itineris arreptio hodie non suspendit iurisdictionem iudicis inferioris. 15.
7 Rescripto primo non valet opponi aduersus secundum antequā sit presentatum. 17.
8 Appellari an liceat ad papam ex quacunq; causa.
9 Appellari potest sine causa actualiter subsistente de presenti.
10 Appellationis causa non debet exprimi, quando proceditur ex iudicis officio.
11 Interruptio an dicatur fieri per solam litis contestationem.
12 Appellatio quenam exigat causam de preterito, vel presenti.
13. Appellationis causa an sit specifice exprimenda.

14 Clausula Appellatione remota an hodie aliquid operetur.
15 Jurisdictionem iudicis inferioris suspendit itineris arreptio.
16 Itineris arreptio an habeat vim appellationis quo ad attetata.
18 Appellationi iustificande que requirantur.nu.20.
19 Appellationis non iustificate qualis sit effectus.
21 In appellatione a diffinitiua an proficiat causam exprimere.
22 Appellatione non iustificata fit remissio ad iudicem a quo.
23 Judex ad quem procedere potest in causa appellatione non iustificata.
24 Appellans a delegato an debeat exprimere causam.
25 Appellatione ad superiorem emissa, ad quem videatur appellatū, vbi sunt plures.
26 Sententiā cōdemnationis expensarū per iudicem ad quē ratione appellationis friuole vel temerarie, exequi potest iudex a quo.
27 Judex appellationis si remittat causam iudici a quo, an debeat fieri verbaliter, vt iudex a quo reassumat causam.
28 Appellanti ante sententiam que requirantur.
29 Appellationis causam quis habeat estimare fore probabilem.
30 Appellatio an operetur vt iudex a quo sit suspectus appellanti.
31 Judex appellationis videtur posse cognoscere de principali.
32 Delegari potest per papam causa quantūcunq; ardua, vt licite possit delegatus de ea cognoscere.
33 Siue appelletur ad papam, siue non, cause dicuntur ad eum deuolute ipso iure.

1 Ut debitus. †Qui appellat ante sententiā, probabilem causam exprimat
coram iudice a quo appellat, nec est probabilis exce-
ptio de nuntio misso, vel literis impetratis, quando
presentate non sunt: & si falsa erit appellationis causa, remittitur
appellans ad iudicem a quo, & condemnatur in expensis. Si vero
iudex in causa appellationis procedit. Diuiditur in tres partes.
In prima duplex constitutionis causa. In secunda constitutio.
In tertia quedam protestatio. Secunda ibi: statuimus. Tertia
ibi: saluis. Secunda subdiuiditur in alias tres. In prima prohi-
bet ante sententiam appellari absq; rationabili causa, & ipsius nō
rationabilis cause duo ponit exempla. In secunda ibi: cum autē.
approbat appellationem, ex rationabili causa expressa coram iu-
dice interiectam, dicens iudicem appellationis de ipsa cognosce-
re debere. In tertia ibi: & si minus. instruit ipsum iudicem in pro-
cessu. & hoc dupliciter, cum reperit non rationabiliter appellatum
in remittendo, & in expensis condemnando. Secundo si reperit le-
gitime appellatum in procedendo, & ibi: alioquin. colligo notabi-
lia: & expediam text. procedendo per partes. Recipio primo cau-
sam cōstitutionis. ¶ Nota de dictione Ut, que stat hic causatiue.
licet communiter modaliter intelligatur. Ad hoc de spon. veniēs.
ij. de elec. ecclesia. de consti. c. ij. lib. vj. Interdum ponitur consecuti-
ue. de quo de condi. appo. verum. de quo ibi super si. secunde gloss.
2 ¶ †Nota secundo honorem debitum iudicibus conseruandum.
Ad hoc de fi. instru. cum Joannes. ad fin. †Et hec est causa, quare
pro eius presumitur sententia de renun. in presentia. de re iudic. si-
cut. Quod est verum in causa principali. Secus in causa appella-
tionis: quia potius statur appellationi. s. eo. dilectus. Ad hoc, qz
in ambiguitatibus emergentibus defertur: quia eius statur arbi-
trio. ff. de iure d. l. ij. de offi. delega. de causis. Item vbicunq; sibi
videtur, etiam post conclusionem, interrogat. de fi. instru. cum Jo-
nes. de testi. cum clamor. & ad petitionem etiam eius super negati-
ua compellitur pars residere: quod non esset, si fieret a parte par-
ti: nec iudex cum parte concurreret, nec approbaret. de iudi. c. j. se-
4 cundum Jnn. quod dic vt de confe. c. j. lib. vj. ¶ †Nota consulen-
dum litigantibus ne varijs expensis, & immoderatis fatigentur.
Ad hoc de dolo. finem. Et dicit Jnn. quod quādoq; fortius ligat
pars, quam iudex: quia si iudex defert iuramentum, nō potest ap-
pellari. ff. de iureiuran. admonendi. de quo. s. de iureiuran c. fina.
sunt glos. & docto. non scribunt aliud. ¶ Venio ad versicu. statui-
5 mus. ¶ †No. primo a competenti iudice recedere non posse appel
lationis via, nisi ex rationabili causa ante sententiam appelletur:
& sic oportet quod causa in appellatione exprimatur. de quo. j. de
6 appella. cordi. lib. vj. ¶ †Nota secundo quod non videtur hodie
transmissio nuntij, aut itineris arreptio per nuntium, suspendere
7 iurisdictionem iudicis inferioris. ¶ †Nota tertio quod de li-
teris primis contra secundas hodie non valet opponi, antequam
8 prime sint iudicibus presentate. ¶ †Oppo. quod non admittere-
tur appellatio, etiam secundum illa tempora, nisi ex legitima cau-
sa. s. eod. cum ecclesia. Solut. De iure antiquo in appellationibus
ad papam ex quacunq; causa, dummodo non manifeste frustrato-
ria, appellatio deuoluebat ad eum. ij. q. vj. c. j. ij. & iij. & per totum. et
c. super eo. Et interdum ex hoc tractus ad remotos iudices coge-
batur se redimere. Hoc vult prouidere hec constitutio. Non ob. c.
ecclesie. quia ibi vel loquitur de admissione per iudicem ad quem.
vel loquitur de appellatione interposita ad inferiorem a papa,
que saltem per iudicem ad quem non erat admittenda cum effe-
ctu, vbi non suberat causa, ne sic iurisdictio iudicis inferioris con
9 funderetur. ¶ †Oppo. secundo quod appellari possit sine causa
actualiter subsistente de presenti. s. eod. bone. Solu. ibi loquitur,
quando appellatur a iudice, & iudicio cepto, vt patet ibi: conueni-
tur. quod sufficit vt per solam citationem dicatur ceptum. At
vbi in iudicio conuentus non esset, et sic extra iudicium appella-
ret, posset hoc ex probabilibus coniecturis grauaminis inferen-
di, licet & illatum non sit, vt ibi, appellatur in facto. de quo. s. eod.
10 dilecti. ¶ †Oppon. quod per hec causa debet exprimi, superfluat
decre. j. eod. cum speciali. Dic, hec procedit, quando proceditur
ad instantiam partis: illa tamen quando ad petitionem iudicis,
11 ex officio: & sic non superfluat. †Gloss. inducit decreta a contrario,
quod interruptio facta non sit per litis contestationem coram iu-
dice incompetenti. Ad hoc allegat. C. ne de statu defunc. si pater.
Ad hoc quod not. de prescript. illud. de pur. ca. ex tuarum. Gloss.
dicit bene vbi ad interruptionem requiritur litis contestatio: vbi
autem exigeretur sola mala fides, si ex illo actu constitueretur in
mala fide, interrumpetur, alias non: quia talia vt in facto consi-
stentia operarentur etiam sine iudicis competentia: vt in. c. at si
12 clerici. not, & de ord. co. dilectus. ¶ †Oppon. et videtur quod pos-
set appellari absq; cause expressione. ij. q. sexta ad Romanam. Gl.
dicit hic quod iura antiqua sunt innouata, inquantum post nihil
est innouatum, & sic quod nec innouat decret. de appella. cordi no-
bis potius. imo in illis innouantur iura antiqua: quia cum hoc
loquatur in appellationibus ante sententiam, statuta in his vi-
dentur negare in appellationibus a diffinitiua: vt de presumptio.
nonne. xxv. distin. qualis. Dic tres casus. Primus, quando appel-
latur ante sententiam. Secundus, quando post diffinitiuam. Ter-
tius, quando in actu executionis. Primo casu de iure ciuili regu-
lariter non admittitur. Sed distinguunt Legiste secundum ca-
sum de appella. c. si. lib. vj. Si grauamen est reparabile per appel-
lationem a diffinitiua, non admittitur: si non est reparabile, admit-
titur. De quo per Barto. ff. de appella. reci. l. ante sententie. & per
hoc quando speratur diffinitiua. Ubi nulla speratur, potest appella-
ri. Et totum est id, quod dictum est: qz non reparatur post appel-
lationem a diffinitiua, ex quo non speratur. ff. de app. ab executo-
re. & l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. secundum ius canoni-
cum: quia appellatio de iure ciuili regulariter remota: exigitur
enim causa. Igitur si sine causa appelletur, non admittitur: si cum
causa manifeste frustratoria, nec olim, nec hodie admittebatur: vt
dixit gloss. s. eodem. pastoralis. Si sine causa, vel non legitima ex-
pressa, non admittitur hodie: olim sic. Et sic in hoc corriguntur iu-
ra antiqua. Circa causam tamen est differentia: quia in extraiudi-
ciali sufficit causam fore probabilē, talis, que legitima, &c. sed non-
dum sit in existentia secundum tempus appellationis: in appella-
tione iudiciali exigitur existentia de presenti: vt dixi. s. eodem. bo-
ne. & c. constitutus. & c. dilectus. Justificatur tamen demum a tem-
pore quo superuenerit causa appellandi. Appellatio autem iudi-
cialis exigit causam de preterito. Ad hoc de appellationibus. cor-
di. libro sexto. Sufficit tamen grauamen de preterito, licet cum il-
lo habeatur appellando etiam respectus ad grauamen de futuro.
j. eodem. cum cessante. Ad hoc de dilatio. preterea. s. eodem. con-
suluit. & ideo valet hic appellatio precedente grauamine, Appello
a tali grauamine, nisi reuocaueris: vt not. de testibus. significaue-
runt. & de dilatio. capitu. primo. & idem not. Specu. de appellatio.
13 §. qualiter. versic. item quod faciat. †Nunquid autem hec causa de-
beat exprimi specifice, an sufficiat dicere, Appello, quia me graua-
sti. Tenet Jnn. quod sufficit. de ope. no. nun. c. si. vbi examinat hic
partem de cause expressione: sicut sufficeret dicere, Appello, quia
locus non est tutus: licet nō dicat quomodo hoc tamen non tenet:
& dicis causam exprimēdam specifice. Nec obstat. s. c. ex parte. & qd
ibi no. quia non est necesse causam cause exprimi, sed bene causam.
Nam est causa generalis, vt qz iniqua, vel quia grauasti. & hec non
sufficit. Est causa specialis, scilicet, expressio facti, ex quo surgit
grauamen: & hec est exprimēda. Est causa specialissima, scilicet cau-
sa cause facti, ex quo surgit grauamen: & hec non est exprimenda.
Unde non sufficit dicere, Appello, quia me grauas ex processu in
loco non tuto: precedente grauamine: & non est necesse dicere, Ap-
pello, quia procedis in loco non tuto: quia habeo ibi inimicitias
capitales. De hac materia qualiter causa sit exprimēda, dic latius
vt de appellat. cordi. libro. vj. Unum dicit Pau. in cle. appellanti.
de appellat. in cle. quod inquātum hec iura arctant ad appellatio-
nis causam exprimendam, hoc verum dicit, nisi causa sit patēs ex
actis, ita quod non subijciatur necessitati probandi, sed fieri debet
ex allegationibus iuris. Sed hoc communiter non tenet: talis enim
notorietas ex actis nō excusat a propositione in appellatione, que
hanc exigit

hanc exigit ꝓ forma,licet excuset a necessitate ꝓbādi:vt no.glo.in cle.appellāti.ꝛ no.gl.eo.ti.cordi.li.vi.ꝛ no.vt lit.nō cōte.accedēs.j. Jmo dicūt dñi de Rota qđ non sufficit appellare ex causa aliqua specifica,vel alia ex actis patenti,ꝛ multo minꝰ si appellet ex quacunq; ex actis patēti,nisi iustificet ex expressa:qꝛ hec expressio exigitur:vt debitus honor,⁊c.vt sic videat vt refutatorios det.apostolos,vel dimissorios,ꝛ ne pars possit variare,ꝛ ne teneat appellatū in incerto.Ubi aūt appellat ab executione:ꝛ tūc cā est exprimēda:qꝛ hec nō est appellatio a diffinitiua:ꝛ qꝛ regulariter reijcit appellatio,nisi modū excedat:oportet ergo ꝙ causa exprimat,vt videat an modū excessit.no.Spe.in ti.de execu.sen.§.nūc dicendū.ver.sed nunquid.Si appellet ab interlocutoria sapiente vim diffinitiue,dixi.s.eo.ꝑuenit.Oppo.cū sit hodie a iure remota appellatio,qđ nō ꝓcedat.§.si vero duo.in.c.sup q̄stionū.de offi.dele.vbi dicit ꝙ si causa est delegata duobꝰ,cū clausula appellatiōe remota:ꝛ vnus cōmittat vices suas alteri,nō poterit ꝓcedere appellatione remota:qꝛ subdelegās nō poterit cōmittere appellatiōe remota:qꝛ ex quo nō est remota a iure poterit procedi appellatione remota ex ꝑtāte iuris,lꝫ nō poss:t ex parte ꝑtātis subdelegantis.Glo.fatetur.Dicit gl.verū tenēdo ꝙ remotio appellationis ꝑ ius hoc idē opetur,qđ remotio ab homine.Sed vt.j.dicā clausula aliquid operat vltra ius:vt dixi.etiā.s.eo.pastoralis.Jn terminis illiꝰ.c.nō ꝓcederet ex toto appellatione remota,inquātū remouetur ab
14 homine.¶†Querit ergo ad declaratione huiꝰ an clausula appellatione remota,hodie ab hoīe apposita aliquid operet.Glos.dicit ſm opi.Jo.qđ operabit,qꝛ inquantū appellat ab interlocutoria,cū sublata sit ꝑ ius,vt hec clausula nihil operabit.Jnquantū appellat a diffinitiua opabit:qꝛ vbi ea nō apposita pōt appellari sine causa a diffinitiua,modo operabitur:quia oportebit in appellatione a diffinitiua cām exprimere.Hec non placet gl.qꝛ hec dec.nihil loquit de appellatione a diffinitiua.Sed reprobatio non est bona,sed potius cōfirmat:qꝛ nihil loquit de diffinitiua:non tollit ergo vim clausule,inquātū appellat a diffinitiua:ꝛ sic remanet incorrecta quo ad diffinitiuā.Sed dicit ꝙ Joā.etiā nō ꝑsistit etiā in hoc.Recitat scđam opi.Jo.qđ ꝛ olim,ꝛ hodie,ꝛ in interlocutoria,ꝛ diffinitiua clausula operet:qꝛ in casibus specifice expressis in iure clausula nihil operabit,sed in casibus nō expssis in iure ꝙ possit appellari,licet sit causa legitima:ꝛ sic ius in genere ꝑmitteret appellare:modo,operabit clausula hodie,qꝛ posset appellari de iure,vt hic:sed nō poterit appellari,qñ subest clausula quo ad oēm effectū:vt dixi.s.eo.pastoralis.Glo.iij.ponit suā opi.ꝙ subsit clausula,vel nō poterit appellari ex legitima causa,vt hic:ꝛ non poterit appellari nō subsistēte legitima causa:ꝛ sic clausula nihil operabitur:quia inquantum videtur quod subsistente legitima causa quis nō possit appellari,quando subest clausula:Appellatiōe remota:probat,qꝛ constitutio subsequēs debet referri ad alia,quaꝫ in precedenti constitutione prouisa,quando prouidetur in genere:vt.ff.de penis.l.sanctio legum.Cum ergo constitutio.c.pastoralis.permittat appellari in casibus expssis a iure,ꝛ hec permittat simpliciter appellari,debet intelligi vt permittat etiam in casibꝰ non expressis in iure,ne prouideat in casu prouiso a decre.pastoralis.Per que cōcludit ꝙ siue sit appellatione remota,siue non poterit appellari in casibus expressis a iure,ꝛ non expressis,dummodo causa legitima subsit:ꝛ sic clausula nihil operat,sed potius ponitur ad cautelam:qꝛ solet plus timeri,⁊c.xxiij.distin.q̄q̄.ꝛ sic remouet papa remotum a iure:sicut concedit aliquando concessum a iure.de iureiur.ꝛ si Christus.De hoc dixi.s.eod.pastoralis.ꝛ.ij.q.vi.ad Romanam.in.j.gl.ꝛ.§.biduum.in antepe.glos.ꝛ in Spec.qui nihil addit in Spe.de ap.§.ij.ad fi.Host.tenet ꝙ clausula etiā hodie operet,vt dixi.s.Jo.quia per rationem met gloss.constitutio non debet referri ad specifice prouisa,sed in alio casu intelligitur.ff.de penis.l.sanctio legum.Hec ergo constitutio,que in genere loquitur,nec exprimit quando causa est commissa appellatiōe remota,intelligitur in casibus,in quibus nō est ab homine remota appellatio.Jtem quia oporteret hanc decret.subaudiri contra verba:vt inquantum dicit coram idoneo,scilicet ecclesia,cui causa est commissa appellatione remota:ꝛ tales subauditiones non debent fieri ad correctionē iurium.Jtem secundum hoc,superflueret hodie casus.de res.ri.c.j.s.eod.secundo requiris.Et precipue decre.j.eo.inquisitioni.que fuit post istam,inutilis redderetur:et sic dicendum est,clausulam aliquid operari,eo maxime,quia auctor huius decre.laborauit ad iura saluanda.de rescri.super literis.s.de off.dele.super questionum.de sent.excommu.inter alia.et c.per tuas.ob que cōcludit antiquos effectus clausule appellatione remota.Primo,qꝛ tollit facultatem appellandi ex causa legitima,in causis vero non expressis in iure,Jn causis autem expssis a iure non operat.Quod declara.s.eod.pastoralis.ꝛ tollit quo ad partes iuris,inter quas principaliter committit,ꝛ quo ad tertium comparentem pro suo interesse non tollit:vt.s.de offic.delega.super eo.in fi.hoc quo ad finē suspensiuum iurisdictionis remouebit applo:vbi ex legitima causa appellat nō expressa in iure:ꝛ sic tollet necessitatē deferēdi.Simile in sentētijs cēsure q̄ ꝛ si nō suspēdāt effectū snie,deferūt tñ negotiū ad superiorē:vt no.de offi.ordi.ad reprimēdā.Uel ſm Host.habebit deferre ad superiorem,nō ex via applonis.C.de off.ꝑfe.ꝑcto.l.j.de rest.in integ.ex lr̄is.Primū verius:vt.s.de offi.dele.pastoralis.§.preterea.ꝛ dixi.s.eo.pastoralis.Secundo operabitur,quia si delegatus cum clausula commiserit non in totum negotium,ad eum appellari debet,ꝛ non ad papam.s.de offi.deleg.super questionum.§.j.Sed secundum veritatem illud non operatur clausula,vt ibi no.Sed Host.sequitur opi.suam,de qua ibi.Tertio,quia si in secundis literis fiat mentio de primis,ꝛ non de clausula,non valebunt secunde litere.de resti.spo.ex conquestione.ꝛ.s.de re iudic.inter monasterium.ꝛ de rescri.cum dilecta.Quarto,quia non obstante appellatione a diffinitiua sententia mandabitur executioni.s.c.nouit.nisi appellatio iam sit recepta per superiorem.s.de offi.deleg.pastoralis.§.preterea.Quinto,quia non deferendo non patietur penam,de qua.ij.q.vj.decreto.C.de appel.quoniam iudices.Sexto operabitur id,de quo de rescript.c.j.Septimo operabitur quod habetur de mut.peti.c.ij.Octauo,quia causa cōmissa cum hac clausula condelegatus pape nō cogitur recipere vices condelegātis,ne vulneret iurisdictio:vt s.de offi.dele.super q̄stionū.§.si vero.Et hoc ponit Host.in Summa,ꝛ.s.eo.pastoralis.Alios collige ex his,que habētur in.d.§.preterea.ꝛ quod no.s.eo.pastoralis.Et nouus effectus erit,quia in appellatione a diffinitiua si vult obtinere effectū suspensiuum,oportebit quod causa exprimatur:licet Hosti.teneat non operari quo ad diffinitiuam.Et idem tenet in Summa,de appel.§.in quibus.ad fi.Credo tamen quod hec erit sufficiens causa appellatio a diffinitiua:quia volo non probatum probare:quia ius specifice permittit.C.de temp.appel.l.per hanc.ꝛ de testi.fraternitatis.de fi.instru.cum Joannes.Sed vbi causa non exprimitur,vt dixi.s.non impeditur executio,ꝛ non reuocabitur attentatum sine cause cognitione,vbi alias retractaretur,si non esset clausula,sine cause cognitione,ex quo attentatum post diffinitiuam.de appel.non solū.lib.vj.de iureiu.venientes.nisi a tempore cōmissionis:vt.d.c.pastoralis.§.preterea.Et sic dicunt quidam in Spe.de sen.exe.§.j.vsi.quod autem.De his opinionibus vide ad saturitatem in Spe.de appel.§.in quibꝰ.ad fi.§.De iure opinio,que habet qđ operet,est vera:ꝛ de stylo curie seruabitur opi.gl.vt nihil operetur:vt tenet Hosti.in Summa,de offic.delega.§.quod sit eius officium.ad fi.§.
5 ¶†Opp.secundum hoc hodie missio nuntij nihil operabitur,contra id.s.s.eo.ad hec.ꝛ.c.meminimus.ꝛ.c.suggestum.Glo.fatet illa correcta:ꝛ hoc,ne quis sine causa declinet examē:ꝛ sicut per appellationem frustratoriam non potest declinari iurisdictio,sic nec per missionem nuntij:nec potest dici appellasse verbo,vel facto,cū causa nondum foret cepta,nec comminata:ꝛ sic licitū fuit parti ad iudicem prouocare ꝛ prosequi,ꝛ preuenire aduersarium.Hanc opin.tenuit primo Host.concludens contra istum iter arripiētem posse procedi,vt contra contumacem.Non obstat.s.eod.dilecti.de cleri.peregri.c.j.qꝛ loquunt in attētatis iniuste,ꝛ sine debito ordine,vel in dicente sibi ius in causa propria:ꝛ sic nō erat competens iudex.Secundo dicit posse dici exceptionem nudam de nuntio misso nō obstare,sed missionem nuntij cum appellatione.ex hac causa obstare:quod dicit procedere in reo,ꝛ non in actore,ne per hanc viā faciant redimere reum.contra illud de rescri.nonnulli.Hec non placet:qꝛ si causa nō est legitima,nec appellatio.Jdeo tertio dicit qđ hec decre.corrigit in ordinario,sed non in delegato,de quo non loquitur decre.Non placet:quia litera loquitur indistincte corā idoneo.Hic concludendo Jnn.ꝛ Host.si itineris arreptio sit in persona propria,causa nondum cepta,ꝛ ex legitima causa,habet suspendere iurisdictionem inferioris iudicis:per ti.de peregri.non ex eo quod habeat vim appellationis,sed quia ex causa itinerantes ad papā eximuntur ab inferioribus iudicibus:vt.j.ti.j.c.j.quinimo ꝛ nuntij ꝓ alijs ex legitima causa missi gaudēt hoc priuilegio:ar.s.eo.dilecti.Qui autem sine probabili causa vadūt,nō gaudent hoc priuilegio:nam tales poterunt ad domum citari:ꝛ tenebit sententia contra eos lata,ſm ea,que dicta sunt de dolo.c.fi.ꝛ de eo,q̄ mit.in pos.c.fi.Non obst.ff.que sen.sine app.rescin.l.j.§.item cum ex edicto.quod exigitur personaliter citari,quādo inueniri possunt,vel cum ad sedem apostolicam ex probabili causa.accesserunt.Quicq; iter arripit causa cepta:ꝛ illa non iuuat,si nullum precedat grauamen:sed sic si precedat grauamen,vel condēnatio,ꝛ vadat ad apostolicam sedem,vel alium superiorem.Nota quod dicit ad aliū superiorem:habet ergo locū in hoc itineris arreptio,quicquid sentiat Gofr.vt recitat Archid.xi.q.iij.si episcopus forte.dummodo certum sit quod propter hoc vadat,vt de grauamine conqueratꝛ processum contra se habitum petat reuocari:quod talis missio habet vim appellationis.de offic.delega.cum causam.de do.ꝛ contu.cum olim.de restitutio.spoliato.audita.Necesse tamē est quod obseruetur illa,que debent obseruari in appellatione,inquantum

possunt:primo ꝙ iter arripiatur intra decem dies:quia decē dies
datur ad appellandū,siue appelletur verbo,siue facto:alias trāsit
in rem iudicatā.de re iudi.quod ad consultationem.de elec.cum di
lecti.Hec temperat vera,vt talis itineris arreptio habeat vim ap
pellationis,qñ non habeat copiā iudicis,vel de facili non potest
haberi a quo appellet,⁊ copiā petat apostolorum:ad quod tenet,
si is copiam habere potest de facili.ij.q.vj.biduum.Et prudenter
facit,si corā testibus exprimat omnia grauamina,pro quibus va
dit ad curiā:licet quosdā recitet tenere ꝙ sufficit tunc ꝙ coram su
periore exprimat Host.sentit idem quod itineris arreptio non ha
beat vim appellationis,nisi quando non habeat copiam iudicis,
vt dicit Innoc.vel nisi metu iudicis non audet appellare,vel nisi
tanta sit occupatio quod grauatus appellationē scribere ⁊ forma
re non potest:⁊ tūc debet hoc dici verbo in presentia iudicis:dum
tamen intra decem dies vadat,vel mittat:vel vbi hoc non facit in
presentia iudicis,saltē debet intimare intra tempus appellandi
hoc iudici a quo,⁊ aduersario,vel saltem alteri:argu.de procurat.
mandato.⁊ quod ibi,no.alias non habet vim appellationis iudi
cialis:licet aliquādo posset valere vt extraiudicialis.Tu dic quod
itineris arreptio potest grauamine precedente habere vim appel
lationis,dummodo seruent illa,que adaptari possunt secūdum na
turam appellationis,vt dixi.s.eod.directe.vbi hoc declaraui.Et
16 procedunt predicta vbi vadit in propria persona.quod no.† Nun
quid autem habeat hec vim appellationis quo ad attentata:dic ꝙ
sic:⁊ reuocabuntur omnia attentata,nedū a tempore notificatio
nis facte iudici,sed a tēpore,quo iter arripuit.s.eo.dilecti.de offic.
dele.cū causam.Item ⁊ grauamina,que precesserunt itineris arre
ptionē,propter que est iter arreptum.Idem Host.cū temperio de
quo.s.dixi.Vbi antē iter nō arripit in ppria persona,sed per nun
tium ante causam ceptā.non suspendetur iurisdictio,vt hic.Et in
hoc corriguntur iura antiqua,causa cepta,⁊ grauamine preceden
te.Inno.⁊ Host.dicunt hanc haberi pro appellatione,si fiat intra
decem dies,cū limitationibus,de quibus.s.quando scilicet nō po
test coram iudice appellare.Tu dic ꝙ vbi mittitur nuntius causa
iam cepta.procedit quod.s.dixi:quando habet vim appellationis
seruatis seruandis,que possunt adaptari.Si ante causam ceptā,
vel vbi non habet vim appellationis,si tantum mittatur in impe
trando,non habet suspendere,vt hic:si transmittitur pro restitu
tione aduersus sniam,vbi nō potest inferior restituere,habet vim
suspensionis,ff.de mino.l.minor autem.Nā expectabitur nuntius,
nec prius mandabit sententia executioni:⁊ hoc tenet,maxime in
his,que consueuerunt per nuntiū impetrare:vt collegia,maiores
prelati,principes,⁊ senes,qui etiam pro absolutione non vadunt
ad curiam.infra de senten.excom.quemnis.Si mittatur pro con
sultando super dubio noue cause occurrentis,⁊ nō cōsuete,vt mit
ti dꝫ.xx.di.de libellis.⁊ tunc expectari dꝫ responsum.ij.q.j.nomē.
s.de elec.cum in veteri.secundum Vin.Expedita est gloss.vsq; ad
ver.neq; prodest.veniendo ad illam op.quod primis literis possit
opponi contra secundas:⁊ sic valeat allegare primas impetrasse.
17 de rescri.ceterum.c.si autem.⁊.c.plerūq;.† Glo.prosequitur duos
casus.Primus,quando contra ordinarium opponitur de literis
impetratis.Secundus,quando contra delegatum. ¶ Circa pri
mum arguit glo.quod non admittatur oppositio de literis,etiā
ante impetratis,si non sint presentate:qꝛ ex quo preuentus est,de
bet ibi respondere:⁊ qꝛ litere non presentate non habent effectū.
s.eo,super eo:⁊ quia preuētus.de foro compe.c.pe.Item quia per
rescriptum non tollitur iurisdictio delegata,nisi de ea fiat mētio:
multo minus tollitur ordinaria.Concludit quod si est preuentus
citatione,antequam presentet,non excluditur a delegata,nisi de il
la fiat mentio in rescripto:quinimo de processu cause.s.de re iudi.
inter monasterium.Si autem ordinaria non est cepta,preuenitur
per rescriptum,sicut quotidie fit:⁊ non est necesse in rescripto men
tionem fieri de ordinario:⁊ hoc,quia secundum Ioan.generalis
est:⁊ tollitur per rescriptum speciale in causa specifice delegata.de
rescript.c.j.⁊.c.pastoralis.§.j.et quia eo quod papa scienter com
mittit causam,eam transfert a potestate ordinarij.de offi.delega.
pastoralis.§.preterea.Item quia papā,cum sit iudex ordinarius
cunctorum.ix.q.iij.cūcta.potest quilibet adire:per simplicē quere
lam re integra:⁊ ipse potest cognoscere,vel delegare:nec est necesse
quod faciat mentionē de iurisdictione minoris:⁊ per appellatio
nē.itur ad eum,sicut contingit in legato.de offic.deleg.c.j.Secun
dus casus,quando causa cepta coram delegato opponitur de lite
ris primo impetratis.Hic concludit gl.quod licet obliuisceretur
date vt ille preualerent:que primo erāt in data,hodie stat presen
tationi,vt ille preualeāt,que prius sunt presentate prime,vel secū
de.Et sic re integra non refert que sint prime,⁊ que secunde,sꝫ que
prius sunt presentate.Ad hoc alleg.de rescr.capitulum.vbi etiam
statur presentationi.Primū.c.facit potius contra,ꝙ stetur date,
intelligēdo prout hodie est declaratum.de rescri.tibi qui.Hec ve
ra,vt dicit gl.sequens,inquantū iudices,quibus facta est p̄senta
tio,sint parati procedere,⁊ procedant:inquantum autem sunt ne
gligentes in procedendo,videt ꝙ procedant illa.c.si autē.⁊ pleran
que.vt expectentur vsq; ad annum,⁊ postea valideutur litere se
cūde:vt dicit gl.iudices secūdarū monebūt iudices,vt per p̄mas
procedant,alias ipsi p̄cedēt:qꝛ propter negligētiam iudex perdit
iurisdictionē.de off.ord.significauit.gl.in verbo,assignate nō per
sistit in hoc,sed dicit ꝙ non debet stari nec date,nec presentationi:
sed debet stari citationi,vt ille preualeant,per quas primo cita
tio est secuta,sint prime,vel secunde.Qđ patet in duobus ordina
rijs:qꝛ altera nolente aliā preuenire oportet ꝙ citatio precesserit.
ff.de iurisd.om.iu.l.pe.de fo.cōp.proposuisti.Idē debet esse in duo
bus delegatis,vel in delegato,⁊ ordinario. Et ad literā,que dicit
primo quā,subaudiendū est,maxime:qꝛ idē est post presentationē
ante citationē:⁊ hoc vbi exigit de preuentione,vel perpetuatione
iurisdictionis,nō sufficit presentatio sed exigit citatio:vt in iuri
bus preall.ad hoc de off.dele.gratū.⁊.c.relatū.Sm hoc vnico v̄bo
correcta sunt omnia iura,que dicūt stare date.de rescri.si autē.⁊.c.
pleranq;.qđ verisimile non est,vt vnico verbo,⁊c.s.de elect.eccřia.
Quapropter quidā dicūt decr.loqui in cōuentu corā ordinario:et
exponūt,idoneo,id est,ordinario.Et si vis intelligere in delegato,
conatur saluare illa iura:qꝛ nō sufficit opponere de primis:scili
cet que nō fuerunt presentate lapsu anni dolo,vel negligētia:vt.d.
c.si autē.⁊.c.plerūq;.vel quas citatus p secūdas fraudulēter tacuit.
de rescr.ex parte S.Absurdū enī esset ꝙ rescriptū impetratū p̄de
ret vires suas,vbi nō pōt impetranti dolus vel negligentia impu
tari:cū nemo sine culpa iure suo sit priuandus.l.vj.di.satis peruer
sum.nisi fauore ptātis ordinarie aliud statuatur,vt.s.dixi.Et da
to ꝙ non poterit vti,possit per ordinariū preueniri:qđ intelligit
Hos.nisi impedimentū surrexerit ab aduersario,ad cuius petitio
nem per ordinariū preuenitur.Sed dēs iste circunstantie cauillāt
literā,Dicit ergo ꝙ si prime litere sint impetrate de cōmuni con
sensu,nō pōt preueniri per secundas,nec per ordinariū,nisi secun
de faciant mentionē de primis,⁊ consensu.de rescr.ceterū.que non
reperitur in hoc correcta.ad hoc de cau.pos.cū olim.Idē si sciente
⁊ presente aduersario,vel eius procuratore,sint impetrate:qꝛ ille
non possunt preueniri.Si autē cōuenitur corā ordinario,vel per se
cundas literas,⁊ opponitur de literis primo impetratis:dic si tā
tum opponit de literis,qbus non vtitur,nec illas presentat iudi
ci,quē impetrauit:⁊ repellit,vt hic.Si autē opponit de literis pri
mis,⁊ illas presentat,vt p eas procedatur,excludit ordinariā iu
risdictionē,⁊ delegatā per secundas:non pōt ergo opponere de li
teris primis,que nō fuerūt presentate,scilicet tpe,quo opponit:sꝫ
bene potest opponere de literis primis,que fuerunt presentate iu
dici.Practica est igit ꝙ citatus per secundas presentet literas co
ram primis,⁊ opponat se literas impetrasse,⁊ illas presentasse,et
paratum se offerat coram illis iustitiam prosequi:sed si opponat
solum literas se presentasse,non repellit nec ordinarium,nec dele
gatum.Et secundū hoc hec decre.solum restringit.c.si autē.et.c.
pleranq;.Sed qꝛ vbi olim poterat differre vsq; ad annum,et re
pellere literas secundas intra annū,modo non poterit etiam non
lapso anno,nisi presentet,⁊ prosequatur:ideo potest exprimi prius
quā id est,donec.Et hec lec.Hos.inibi placet,vt dixi de rescri.c.j.
18 ¶ † Venio ad ver.cū autem.que sint requisita ad iustificandā ap
pellationē ante sententiam.Primo exigitur quod causa sit ratio
nabilis,talis scilicet,que si esset probata,legitima deberet reputa
ri.Secūdo debet exprimi corā iudice,a quo appellatur.Et hec suffi
19 ciant quo ad iudicē a quo. ¶ † Not.effectum non iustificate appel
lationis:quia si non est inuēta rationabilis,vel vera,debet remit
ti pars appellans ad iudicem a quo appellauit,⁊ in expensis con
demnari:et condemnatur per iudicem,ad quem appellatur.
20 ¶ † Oppo.quod sufficiat instam exprimere causam coram iudice,
ad quem.s.vt lite non contest.accedens.Ioan.Vin.⁊ Gofr.quod
sufficiebat causam legitimam proponere coram iudice ad quem,⁊
probare illam:licet si non fuisset proposita corā iudice a quo,cas
saretur factū post appellationem.Hoc non placet Ioan.an.vt in
cle.appellanti eo.titu.⁊.s.eod.constitutus.Nec ob.decret.accedēs.
21 vt ibi no. ¶ † Oppo.quod non sufficiat,nec proficiat causam ex
primere:quia ab illa potest recedi,⁊ alia probari.ff.de app.l.scio.e.
tit.constitutus.ad fi.Quidam hic dicunt,de quo.j.eo.cū causam.
in vltima glo.quia illud loquitur in appellatione a diffinitiua,hic
22 in appellatione ab interlocutoria. ¶ † Oppo.quod non iustifica
ta appellatione non fiat remissio ad iudicem a quo.s.eo.dilectis.
de app.cū appellationibus.lib.vj.illa iura loquuntur,quando est
23 delatum:hic quando non est delatum. ¶ † Opp.quod etiam non
iustificata appellatione procedat iudex ad quem,eo.titu.cordi.lib.
vj.So.Hoc p̄cedit,quando nec per iudicem,nec per partē est de
latum.Sed si per partē est delatū,tunc procedit quod ibi dicitur:
vt si partes velint,poterit corā papa causa tractari principalis,et
nō iustificata appellatiōe,vel omisso articulo appellatiōis.Plus
dicit Inn.qđ sol⁹ appellat⁹ hoc pōt obtinere,vt omisso articulo
appellationis

appellationis in negotio principali procedatur: qꝛ eius fauor est
vt prius de iustitia appellationis cognoscatur: ⁊ quod fauore, ⁊c.
C. de legi. l. qd fauore. ⁊ qꝛ quilibet potest renũtiare iuri suo. vij. q. j.
quã periculosum. de regu. ad oppositam. ⁊ quia oppositum tenere
non esset nisi litẽ protelare: contra id, de dolo. finẽ. Non ob. c. cordi.
vbi dicit de partium volũtate: quia subaudiendum est, vel partis
appellatẽ, secundum eos. Cõpo. de elect. statuimus. li. vj. dicit hoc
procedere inuito appellante, etiã si dicat se in scriptis nõ appellas
se. nec cãm assignasse, vel apostolos petijsse: ita tñ qd iudex appella
tionis reuocet grauamina, si qua sunt illata ꝑ eũ, a quo fuit appel
latum, ipsi appellanti extra negotiũ principale, puta propter excõ
municationem, ⁊ condemnationẽ expẽsarũ, ⁊ similia. Illa autem,
que tangũt negotiũ principale, super quo appellatũ nõ reuocabit.
Hec vera, qñ appellatus tendit ad hoc qd cognoscatur: secus si tẽ
dit ad hoc qd non cognoscat, sed remittat: qꝛ tũc omisso articulo
appellatiõis non fiet remissio. Item hec vera, quando papa adit,
vel legatus, qui potest adiri ꝑ viam querele. Secus in metropoli
tano, qui solum per viã appellationis potest adiri. de so. cõpe. Ro
mana. lib. vj. ⁊ ibi de hoc. Nam coram eo, etiã volente vtraqꝫ parte
nõ potest omitti articulꝰ appellatiõis. Et ratio patet. Posset etiã
⁊ in metropolitano, ⁊ alio ꝓcedere, quando esset appellationi dela
tum. de app. cum appellationibꝰ. li. vj. de quo remittit ibi Io. and.
24 in verbo, partium. ⁊ tenet idem. ¶ † Quero an procedat decr. etiã
si appelletur a delegato. Dic qd siue ab ordinario, siue a delegato,
siue ab arbitrio iuris, habet locum quod hic dicitur. de off. del. ab
arbitris. lib. vj. ⁊ quod in delegato locum habeat: patet de rescri.
edoceri. de excep. olim. ⁊ c. dilecto. ⁊ c. significauit. j. eod. dilecto. ⁊ c.
25 ex parte. † Quid si simpliciter appelletur ad superiorem, aliter nõ
expresso. Dic qd intelligitur de proximo superiore. Et idẽ si dicat,
ad maiorẽ. de quo in Spe. de app. §. nũc tractemus. versi. sꝫ quid si
26 quis. ⁊ ver. seq. † Quis exequat suam condemnationis. Dic quod
primus iudex, ad quẽ fit remissio, secundum Gul. in Spe. de sent.
exc. §. ij. quid. Dicit autem Gul. quod si iudex appellationis nõ cõ
dẽnat iudex principalis cause reseruabit condemnationem in fin.
27 vt no. in Spec. de expen. §. vidẽdum. versi. sed si iudex. ¶ † Quero
an ad hoc vt iudex reassumat cãm, a quo appellatum est, exigitur
remissio verbalis ꝑ iudicẽ appellationis. Quidam dicunt qd exi
gitur verbalis remissio, quando fuit delatum: sed vbi nõ fuit dela
tum, non requiritur: sed sufficit quod pronuntiet male appellatũ.
Nam ⁊ ante pronuntiationẽ procedere poterat iudex a quo, si scie
bat cãm fore falsam: fortius poterit post pronuntiationem. Sed
vbi detulit, negotium principale est corã iudice appellatiõis, etiaꝫ
si pronuntiet male appellatum. Potest tamẽ remittere, si vult. Nisi
si ergo remittatur, iudex principalis cause ꝓcedere nõ potest. Se
cus videtur in inhibitione: quia licet illa impediat ꝓcessum pen
dente causa, nõ tamen defert illud, sed solum suspendit cognitionẽ
primi iudicis vsqꝫ ad articuli principalis expeditionem. vide de
28 app. c. j. lib. vj. in verbo, delatum. ¶ † Quero que requirant in ap
pellatione ante sententiam: Archi. ij. q. vj. non ita. dicit quod exi
gantur. x. quorũ altero deficiente non valet appellatio. Primo exi
gitur causa grauaminis illati, vel comminati. infra, codẽ. cum ces
sante. Secundo, quod sit causa legitima, vt hic. ⁊ infra, eodem. cum
speciali. Tertio, quod sit vera. j. eod. interposita. Quarto, quod sit
expressa: vt hic, ⁊ j. eo. cum causam. Quinto, quod sit admissa peti
tio, vel exceptio. j. eod. dilecto. Sexto quod fiat in scriptis: vt in. c.
cordi. Septimo, qd ideo appelletur, quia non fuisset admissa exce
ptio. vel petitio: vt. d. c. dilecto. Octauo quod petãtur apostoli: vt
dicto. c. cordi. Nono, quod si appellatus hoc petierit, veniant in
structi: vt in. d. c. cordi. Decimo, quod fiat intra decem dies. de cõ
sti. vti. vel inuti. hone. de re iudi. cum inter. Et hoc no. Hos. in. d. c.
29 cordi. de quo in Spec. de app. §. qualiter. ver. item no. ¶ † Quero
cũ glo. quis habet estimare cãm fore legitimam, ⁊ probabilem: Vi
detur quod debeat haberi respectus ad veritatem, et non ad opi
nionem iudicis. de senten. excommu. sacro. sicut nõ refertur ad opi
nio. iudicis, an sit manifestum. de verbo. significatio. olim. Glo. di
cit quod attendetur rei veritas, ⁊ se informabit iudex, inquantum
poterit: ⁊ si remaneat dubius, in dubio potius deferat. quam non:
quia in dubijs inclius est sibi quod deferat. Ad hoc qd no. Inno
cen. de offic. delega. pastoralis. §. j. ⁊ no. de app. cordi. lib. vj. per Ar
chi. in verbo, delatum. ad hoc de appel. cum speciali. §. excessus. ad
hoc de off. dele. pastoralis. de eui c. si per imprudentiam. ⁊ idem no.
de app. si a iudice. lib. vj. Non ob. qd iudex habeat sententiare secũ
dum quod equum, et iustum sibi videtur. iij. q. vij. iudicet: quia il
lud intelligitur habita prius collatione sapientum, si non est cer
tus. ff. de arb. l. qualem. de hoc. ij. q. vj. ad Romanam. Dic, si queri
tur quis estimet causam legitimam, vel illegitimã quo ad deferen
dũ, vel est in estimatiõe iudicis a quo appellat: si tñ causa est vere
legitima, sua non delatio non impedit effectum appellationis: vt
s. eo. sepe. ⁊ ipse punietur, nisi causa legitima ipsum excuset. s. eod.
pastoralis. Et si ipsam nõ admittat, ab appellãte poterit appella
ri. j. eo. interposita. §. j. Quantũ ad finem iustificande appellatiõis
hoc erit in estimatione iudicis: si tamẽ nõ bene estimet, poterit ap
pellari scdo, nõ tertio. s. eo. a nobis. ⁊ c. directe. De hoc in Spe. de
app. §. nunc dicamus. ver. j. vbi vltra hoc dicit Spe. quod si iudex
a quo estimet nõ deferendũ, poterit appellans petere vt deliberet
cũ sapiẽtibꝰ an sit deferẽdũ, vel nõ: qd si denegauerit, hoc ipso gra
uat, nisi euidenter sit frustratoria. ad hoc facit gl. hic. Si tñ videat
nõ deferẽdũ, ⁊ deferat, lꝫ iniuste deferat, ex hoc nõ punit, lꝫ nõ defe
rẽdo, vbi dꝫ, puniat: vt. no. Arch. de app. cordi. lib. vj. in verbo, de
latũ. ⁊ no. gl. qd si mãdet alicui vt ꝓnũtiet vt sibi vr, intelligit hoc
habita collatione sapiẽtũ. Vide qd dixi de consti. ne innitaris. ⁊ qd
30 no. Bar. in extraua. ad reprimendam. in verbo, videtur. ¶ † Op.
quod non debeat remitti ad iudicem a quo: quia cum appellando
eum prouocauerit iam est illi suspectus. s. de offi. delega. suspicio
nis. ⁊ s. eo. ad hec. Sol. Dicit glo. quod non potest dicere illum su
spectum: quia ex culpa sua surrexit illa suspicio: sicut patet in non
prosequente appellationem. s. eo. personas. ⁊ c. cum sit no. gl. secun
dum hoc non possem recusare inimicum, si fuerim causa inimici
tie: quod est falsum. Ad hoc. ff. quod me. cau. l. nec timorem. Nam li
cet dederim causam metus, non per hoc desinit esse iustus metus.
Pro gl. facit co. ti. si mulier. sed ibi fuit metꝰ iuris: hic timetur fa
ctum iniustitie. Ad hoc qd no. j. e. si iustus. vbi in absentia iudicis
potest appellari, licet appellãs fuerit causa metus. ad hoc de accu.
c. pe. ⁊ quod no. Inn. de re iudi. cum. I. ⁊ A. vbi sentit quod etiam
si quis iuridice moueatur contra me, ⁊ faciat coniurationem, ⁊ sic
ego fuerim causa coniurationis, nihilo minus repellitur a testifi
cando cõtra me. Et hoc tenet Arch. late hoc disputans. de rescri.
statutũ. §. nunc autem. in verbo, nõ audiens. lib. vj. alle. ff. de mino.
l. Papinianus. de cõces. pb. qꝛ diuersitatem. vbiqꝫ fuit causa impe
dimenti, põt allegare impedimentum: vt quia in talibus debebat at
tendi potius iustitia, ⁊ equitas iudicandi, quã factum prouocãtis.
de exce. cum inter. Et ad contraria allegata dic. qd nõ est suspectꝰ,
nisi grauauerit. Et lꝫ aliquando prouocentur ex talibus appella
tionibus, nõ tamen prouocari debent: nec est presumptio qd ꝓuo
centur, vbi prouocari nõ debent: quia presumitur pro iudice. Ta
men si de facto prouocarẽtur, ⁊ hoc aliter posset patere, nõ defice
ret recusatio, quasi ex hoc ei esset nimium odiosusꝰ, vt dixi. s. eo. ad
31 hoc. ⁊ sic intellige de offi. deleg. suspicionis. ¶ † Opp. qd nõ cogno
scat iudex ad quem de principali, sed ꝓnũtiet bene vel male appel
latũ, vel casset, vel cõfirmet. C. de app. l. eos. Gl. hic ponit officium
iudicis ad quem, quando appellatur ab interlocutoria, qñ inuenit
bene appellatum, ⁊ quando inuenit maleqꝫ appellatum. Itẽ officiũ
iudicis ad quem, quando appellatur a diffinitiua, quando inuenit
bene appellatum, ⁊ in parte male appellatum. Item quãdo in par
te inuenit bene appellatum, ⁊ in parte male appellatum respectu
diuersorum articulorum. Dic vt in ea, que est clara: ⁊ lege eam vt
iacet. Sed est dubium an delegatus ad causam appellationis, qui
ꝓnũtiauit bene appellatũ, possit cognoscere de principali. Tãgit
hoc. ij. q. vj. in fi. Io. dicit ibi quod sic: ⁊ hoc Inn. inducũt de testa.
Raynutius. de rescri. super literis. j. eo. Romana. §. qd si obijciat.
lib. vj. Vin. dicit formam mandati seruãdam: propter quod videt
sibi quod non possit sine nouo rescripto de principali cognoscere,
nec etiam de alia appellationis causa, que non fuit expressa. Ioan.
And. dicit quod credit consideranda verba rescripti. Frede. tenet
quod non includatur, nec cognoscat, nisi prorogetur, ⁊ vbi potest
prorogari, vt quia non est de maioribus, ⁊ quia nõ prohibetur ta
cite vel expresse a delegante, ne cognoscat: vt no. suo. cõsil. clxxxvij.
Dic, si dicit, Committo tibi causam inter talem ⁊ talem quo ad ar
ticulum appellationis tantum: est planum. Si dicit, Cõmitto tibi
causam inter talem ⁊ talem vertentem cum omnibus accidentibꝰ,
⁊ appendentijs: tunc veniet principalis. Si committat simpliciter
causam appellationis inter talem ⁊ talem: satis puto includi prin
cipalem: quia hoc est consecutiuum ad appellationem: ⁊ aliquo re
spectu, scꝫ ad finem deuoluẽdi, potest dici de appellatione: ideo in
cluditur. Ad hoc de offic. deleg. prudentiam. §. sexta. ad finem. ⁊ §.
omissi. gl. in verbo, in expensis. illa ponit penam non prosequẽtis
appellationem, vel non iustificantis, vt damnetur in expensis. Di
cit Io. And. quod hoc procedit, siue calumniose appellauerit, siue
non: sed si calumniose appellauerit, tunc fortius punietur. C. quo
rum ap. non reci. l. ab executione. vbi punitur in quinquaginta li
bris. Sed in criminali perdita lite vocatus abscedat: vt. C. de ap. a
proconsulibus. sm Io. Vin. ⁊ Hos. ⁊ dicit hic Pe. de Samp. quod
vbi opinio faceret pro appellante, licet pronuntietur contra eum,
in causa appellationis nõ cõdẽnabitur in expensis. de quo in Spe.
32 de expen. §. vbi satis de hoc. ¶ Venio ad ver. saluis. ¶ † No. qd in
maioribus causis, etiam si non appelletur cum causa, ⁊ formaliter,
ille ad sedem apostolicam deuoluuntur. Per. hunc finem conclu
dit Vin. qd hec loquitur in ordinario: qꝛ non est aliqua causa tam

33 ardua,que non possit tractari corā pape delegato.¶ † Quero de
intentu litere. Dicit Jo.qđ eius intentus est,quod maiores cause
ipso iure deferunť ad papā,etiā si nō appelleť:multo fortius vbi
appellatur.qualitercunq; appelletur.ij.q.vj.ad Romanam.⁊.c.ar
guta.⁊.c.qui se scit. Et dicit gl.hic qđ maiores dicuntur pape re-
seruate:vt.j.de offi.dele.quod translationē.ad hoc.xxvij.di.mul-
ti.lxxx.dist.c.j. Unde sufficit in talibus dicere, Uolo ꝙ papa au-
diat meam causam:vt no. Archi.ij.q.iiij.nullam. Inno.dicit cau-
sas maiores,causas electionum,⁊ causas criminales episcoporū.
ij.q.vj.decreto. Quod dicit verum, inquantum appellatur ab or-
dinario:secus si a delegato. Recitat alios dicere quod hoc non p-
cedit in causis electionum:q2 appellari debet cū causa:⁊ finis hic
loquitur in reseruatis. Et sic hodie declaratum est,de elec.quāuis.
lib.vj.⁊ hoc tenet glo.in.d.c.quāuis.vbi dicit quod hic versic. est
quedam protestatio de iure suo. Simile.xj.q.iij.saluo. Absurdum
enim videtur,illas causas per appellationem deferri , de quibus
alius,quam papa,non potest cognoscere. Et quod cause electio-
num non sunt de maioribus,patet,quia illas cōfirmant archiepi-
scopi,⁊ patriarche,⁊ legati de latere:vt de electio.vt abbatem.lib.
vj. Imo in illis causis est specialiter introductum quod appella-
tio a diffinitiua,nisi in scriptis interponatur.⁊ nisi cū causa pro-
babili appelletur,non admittatur:vt no.in.d. c.quāuis. in glos.in
verbo,in scriptis.⁊ in verbo, pbabili. vbi iustificatur quo ad de-
uolutionem,eo quod probabilis est causa,etiam antequam vera
probetur:vt ibi not.licet secus in alijs. Sufficit enim quod causa
sit dubia,vt deuoluat:vt ibi notatur.

1 ☞ Iudex in principali procedit,si reuocat grauamen, propter
quod fuit ab eo appellatum.
2 Cessante causa cessat effectus,a qua dependet.
3 Appellari potest a comminatione,⁊ grauamine.
4 Sententiam suam interlocutoriam potest iudex suo proprio mo-
tu reuocare.13.
5 Appellatio excluditur grauamine reuocato.nu.7.
6 Recusatio iudicis fundatur super grauamine.
8 Iudex potest comminare partes,⁊ verborū asperitate vti,nec vi-
deatur iniuriam partibus inferre.
9 Appellans potest reuocare suam appellationem , si non intersit
aduersarij.
10 Sententia diffinitiua an possit aliquo casu reuocari.13.
11 Sententia si reuocetur,an requirat citationem partis.
12 Sententia,quam iudex appellationis pnūtiauit desertam,a qua
fuit appellatum,an possit reuocari per iudicem a quo.
14 Sententia si fuerit semel reuocata,an possit omni tempore reuo-
cari.
15 Sententia qua forma possit reuocari.
16 Actio semel extincta,ex quo non reuiuiscit,an procedat in quocun
que casu.

1 **Cum cessante.** † Iudex in principali pce
dit,si reuocat grauamen,
propter quod ab eo fuit appellatū.h.d. Et principiū,
2 ⁊ finis ponūt duplicem constitutionis causam: mediū
vero ponit constitutionem,ibi:statuimus. ¶ † Not.quod cessante
causa,a qua quid depēdet,cessat effectus. Ad hoc de voto.magne.
de iureiur.⁊ si Christus.de peni.cum infinitas.⁊ de hoc de renun.
3 post translationem. ¶ † No.ij.quod a comminatiōe,⁊ grauamine
potest appellari de iure canonico. Et not.sufficere sententiam,vel
comminationem inferre grauamen,etiam executionis actu, licet
non inferat in promulgatione,ad hoc vt ab illa possit appellari.
4 ¶ † Not.iij.qđ iudex suam interlocutoriam potest proprio impe-
rio reuocare:⁊ sic nō transit in rem iudicatam quo ad iudicem.ad
5 hoc.ff.de re iudi.qđ iussit. ¶ † Not.ꝙ reuocato grauamine exclu-
ditur appellatio fundata super grauamine:⁊ ex illo excludatur fa
6 cultas recusandi.† ⁊ sic recusatio fundatur super grauamine . ad
hoc.s.eo.ad hec. ¶ Not.quod ex hoc nō recludit facultas recusan
7 di ex altero capite. ¶ † Querit qualiter debeat reuocare,vt cesset
appellatio. Dicit Jo. An.quod reuocando de facto , si ad factum
est processum:nec sufficit dicere,paratus sum reuocare, nisi de fa-
cto reuocet,secundum Inno.quod dicit Host. bene notandū. Et
dicit Inno.sufficere tacitam reuocationem quādoq;,vt si appelle
tur a iudice ne procedat cōtra ipsum,quia exemptus ab ipsius iu-
risdictione,iudex,qui citauerat super principali,nūc assignat ter-
minum ad probandum exceptionem,tacite reuocatur grauamen,
quod intulerat,quo ad pcessum principalis cause secundū ipsum.
8 ¶ † Oppo.quod a sola comminatione non possit appellari : quia
ex officio iudex comminari potest,⁊ debet.ff.de iudi.in perempto-
rio. Non igitur facit iniuriam,nec grauat,ex quo iure suo vtitur.
gloss.dicit quod a sola comminatione nō potest appellari, nisi vl-
terius procedat:⁊ quia sola asperitate verborum quis moueri nō
debet. Innocē.dicit quod poterit appellari,si comminatio venit
consecutiue ad grauamen:vt si iudex precipiat alicui vt soluat de-
cem sub pena excommunicationis,vel sub pena decē librarū,⁊ si-
mili:vel ne tale quid fiat. Et hoc verum,siue precipiat sine cause co
gnitione,vel cum cause cognitione,⁊ iniuste.C.communia vtri.iu-
di.per totum. Si autem comminatio est nuda,⁊ non venit consecu
tiue ad grauamen de preterito,vt quia comminetur quod illum le
det per hoc non poterit appellari,quod vanus est metus, ex quo
non est instans.ff.quod me.cau.l.j.ver.metum. Recitat alios dice-
re quod poterit appellari,si comminatur in spectantibus ad eius
officium:argu.ff.quod me.cau.l.j.⁊.l.si.§.si iusto.⁊.§.si quis. Et pri
mum dictum obtinet in potentibus non habentibus iurisdictio-
nem.ff.quod me.cau.l.si.ij.responso.secundum Innoc. Hosti.dicit
quod si iudex me ledit verberando,vel metum inferendo, potius
est locus recusationi,quam appellationi. Hec enim extra iudiciū
committuntur,⁊ odium,⁊ inimicitias parant,ex quibus iudex re-
cusatur.iij.q.v.quia suspecti. Ad hoc glo.in positione casus de of-
fi.deleg. cum super.s.eod.secundo requiris.j.c.j. Cum vero in iu
dicio,vel iudicialiter me grauet , tunc est locus appellationi.s.c.
proximo. Dic,si comminatur in iudicio aliquid iniustum,vt se-
quitur ad grauamen de preterito,bene potest appellari, vt dicit
Innocen. Si comminatur de futuro,tunc iudicialiter non potest
appellari,sed recusari:extraiudicialiter bene posset appellari,an-
tequam iudicium incohoaretur:vt.s.eod.bone. Ad hoc.s.de dilat.
preterea.⁊ quod not.de except.significauerunt. Nam si grauamen
est futurum re,⁊ verbo iudicialiter,non potest appellari:si est fu-
turum verbo,⁊ re preteritum,potest appellari: fortius si preteri-
tum re ⁊ verbo. Ad hoc reducendum est,quod no. Specu.in tit.de
app.§.in quibus.ver.xxxij. Si tamen esset iterabile,⁊ successiuum
posset semper appellari:vt no.de offic.or.ad reprimendam. Nam
possum appellare,quia non reuocas sententiam appellationis in-
iustam,quandiu hoc peto:vt ibi no. Ad hoc quod not.de rescrip.
dilectus filius.⁊ no. Pau.in cle.constitutionem.de elect.in cle.j.de
fo.compe.in verbo,procedat. Ad quod facit.s.eod.ex parte. Nam
dicit Pau.quod quandiu durat grauamen,pretextu cuius potest
appellari,⁊ actu grauat,semper potest appellari. Allegat de peni-
ten.distin.vij.c.fin.versic.qui autem. Et dicit Pau.quod ab istis
comminationibus potest appellari perpetuo, cum non habeant
vim sententie:vt ipse no.in cle.causam.de elect.in verbo,arbitrio
quia non transeunt in rem iudicatam. Ad hoc quod not. Com-
po.de constitu.cum omnes.⁊ Innocen.de tempo.ordin.ad aures.
9 ¶ † Oppo.glo.quod non possit iudex interlocutoriam suam mu-
tare:vt.ff.de regulis iuris.l.nemo.⁊ in regula,mutare.de regulis
iuris.libro.vj. Glossa concludit iudicem posse reuocare suam in-
terlocutoriam,sicut ⁊ appellans,reuocare appellationem,si nō in-
tersit aduersarij quo ad expensas,vel si intersit,soluendo interesse.
Quod dicit verum,etiam si lapsi sunt decem dies:quia licet trans
eant in rem iudicatam quo ad partes,non transit quo ad iudicem
ff.de iudic.l.quod iussit : quia ⁊ post decem dies appellans potest
renuntiare sue appellationi. Hic sunt videnda tria. Primum, an
possit diffinitiua reuocari. Secūdum,quid de interlocutoria. Ter
tium,quādo interlocutoria possit reuocari. Adde quartum, quo-
modo,⁊ qua forma,⁊ an si fateatur se errasse possit reuocari.
10 ¶ † Ad primum,si dubitatur an,⁊ quando sententia nulla possit
reuocari:dic vt dixi de officio.delega.in literis. Si est aliqua , dic
quod regulariter non potest reuocari. Fallit, nisi aliquo remedio
retractetur,vt appellatione,supplicatione,vel restitutiōe: de qui-
bus hic,⁊ de restitu.in integr.per totum.⁊ eod.titu.ex literis. Fal
lit secundo quando est talis nature quod non transit in rem iudi
catam.de re iudic.lator.⁊.c.consanguinei. Fallit tertio quando est
talis sententia,que transiuit in rem iudicatam,sed lata est officio
iudicis nobili.de accusa.qualiter,⁊ quando. Sic not. Joan.andr.
de pur.vulg.significantibus.dummodo ex causa reuocet. Fallit
quarto quando constat de iniusta confessione:vt not. Innocen.de
immu.eccle.quia plerique. Fallit quinto , quando de hoc constat
probatione facta.⁊ aliud non est oppositum:vt not.de rescrip.cum
dilecta.per Innocen.de frigi.fraternitatis.de re iudic.cum Ber-
toldus.vt in omnibus dixi,vbi dixi eum reuocari posse,non intel
ligas in eadem instantia,sed diuersa:alias non posset:quia lata re
periretur sine instantia:vt no.ff.de exceptio.rei iudic.si duobus.et
plene de re iudic.inter monasterium.⁊ not. Butr.in.l.j.C.quando
prouo.non est nec.⁊.l.nam ⁊ postea.§.si damnetur.ff.de iureiuran.
Quare autem sic faciliter non reuocatur diffinitiua,sicut interlo-
cutoria,est:quia diffinitiua cum maiori maturitate profertur:nā
oportet illam proferri in scriptis,⁊ de scripto:quod non est in in-
terlocutoria. De quo de re iudic.c.fina.libro.sexto.igitur ⁊c.ij.q.
vj.anteriorum.in authen.de appella.post princip.coll.iiij.C.de re-
pu.l.dubium.C.arbi.tu.l.fin. Secundo,quia iudex diffiniendo quo
ad illam causam functus est officio.de officio.delega.literis.ff.de
re iudicata.l.iudex. quod cessat in interlocutoria. De interlo-
cutoria

catoria aūt fit ꝓ regula qꝺ pōt reuocari:vt hic,ꝛ de re re iud.quod
iussit. Primo fallit,qn̄ sn̄ia hꝫ vim diffinitiue:ꝛ hoc,qꝛ tūc cōclu-
dunt rōnes,de qb⁹ in diffinitiua.ideo si ꝓceptū est latū cū cause co
gnitione,non reuocet̄,sicut nec diffinitiua:si sine cause cognitione,
idē qꝺ de interlocutoria.Ad hoc qꝺ no.ī.de verb.sig.ex parte.ꝛ in
l.nō fatet̄.de cōfes.ꝛ qꝺ dixi de cōfes.c.fi.Et hoc dicit Spe.in tit.de
sen.pla.§.species.ver.est quoq̄.Fallit scđo,si talis est interlocuto-
ria,qꝺ fundat iudicis officiū,vel potestatē:vt de offi.deleg.signifi-
cātibus,nisi sit appellatū:qꝛ tūc ꝑ applōnē durat tp̄s,vt infra di-
cam.Idē si alio modo accidētalr est finita iudicis potestas,qꝛ est
appellatum,ꝛ appellationi delatum:vt.ī.eo.interposita.§.j.de ap.
cū appellationibus.lib.vj.ꝛ dicā in.d.c.interposita.ꝛ no.hic Hosti.
ꝛ ad hoc.c.ab eo.ij.responso.lib.vj.ꝛ no.Jo.And.in.c.cum appella-
tionibus.in ver.abdicauerit.ad hoc quod no.Jo.And.s.eo.con-
stitutus.ij.in verbo,confirmauit.vbi idem tenet.ꝛ de accu.memini
mus.in ver.defert.vbi idem tenuit,si iudex appellatiōis inhibeat
applōne recepta.ī.eo.Romana.§.cum vero.lib.vj.Idem si nō est
causa commissa,ẜm Gul.in Spe.de exce.§.viso.ver.sed pōne,imo
plus dicit.Idem si citauit.ad hoc de ap.pastoralis.§.ꝑterea.quia
tunc est extincta potestas.ꝛ vide qꝺ no.s.qꝺ me.causa.c.fi.sup ver-
bo,ab ipso.ver.quid si iudex.hic no.qn̄ sententia tenet:sed si ut nul
la,appellatum,ꝛ inhibitum,vel citatio facta,poterit pars consen-
tire qꝺ sn̄ia sit nulla,ꝛ offerendo se paratum respondere coram iu-
dice a quo,impediet iudicem ad quē:qꝛ nil aliud querit appellās:
vt dicit Fre.suo cōsi.ccxxxiij.Sed forte interest ꝓpter deuolutiuā
negotij principalis:vnde non poterit hic pars dici non integra.
Fallit tertio,si sn̄ia interlocutoria trāsiuit in rem iudi.qꝛ non pōt,
ex quo lapsi sunt.x.dies,reuocari,nisi parte consentiente,ẜm Inn.
ꝛ ex quo nō est appellatum.Sed hoc communiter non tenetur:qꝛ
sn̄ia nō trāsit in rem iudi.quo ad iudicē,vt dicit gl.Fallit quarto,
qꝺ circa interlocutoriā sunt forte expense,ẜm Inn.quia tunc non
reuocat̄,nisi satisfiat de expēsis.ī.e.interposita.§.j.¶ In alia par-
te Jo.And.tenet contrariū:qꝛ hec reuocatio nō fit in partis iniu-
riam,seu ꝑiudiciū,sed potius ad ipsius expeditionem:vt in fi.Sed
forte loquit̄ Jo.And.de appellante,ad cuius commodum fit reuo
catio:ꝛ hic dicit,in verbo,interposita.super hac gl.in fi.illi⁹ addi.ꝛ
idē Spec.in.d.§.viso.ver.sed pone iudex.Fallit quinto,qn̄ cōtinet
precepta,vel prohibitiones:vt qꝛ ꝓhibēt aliquid dari,vel fieri:qꝛ
si circa possessionem,sapiunt diffinitiuam.de iudi.c.fi.ꝛ quia ex eis
queritur ius circa merita,ideo non possunt reuocari per iudicem
ꝛ qꝛ communiter habēt vim diffinitiue:in istis dic.quod si finiunt
officium iudicis,non possunt reuocari:alias Legiste tenent quod
adhuc possint reuocari.Jo.And.tenet ẜm Canonistas posse reuo
cari cū causa,sine causa nō p̄nt,sine volūtate partis.Et puto cau-
sam subesse,eo qꝺ est iniusta.Ad hoc all.ff.de pto.sti.l.j.in fi.ꝛ Pe.
allegat.c.fi.e.ti.li.vj.qꝛ iudex applōnis a diffinitiua reuocat talem
interlocutoriam:ergo ꝛ principalis poterat,cū nō sit minor pote-
stas iudicis principalis,quā potestas iudicis subrogati loco eius:
Idem Inn.de sen.excom.sacro.vbi dicit qꝺ in interlocutorijs,ex
qb⁹ ius q̄rit̄ parti,iudex nō pōt illas reuocare in ꝑiudiciū partis:
licet secus in sn̄ia excōicationis.Quod intellige qꝺ non possit sine
causa,vt est dictū.Ad hoc de elec.cū dilecti.ꝛ ibi submittit:si tamē
reuocet sine causa,tenebit reuocatio,nisi appellet̄,ꝛ appellationē le
gitime prosequat̄,vel nisi alio remedio rescissiuo,vt via restitutio-
nis retractet̄.Ex qbus ptꝫ qꝺ in interlocutorijs circa emergētia,
vel quo ad ꝑparationē litis,que non contingunt merita cause,in
illis procedet regula,qꝺ indistincte,etiā inuita parte.possit reuo-
cari.De dilationibus autem dicam specifice.ī.eo.significante.In
his,de quib⁹ est dictū,parte inuita nō poterit sine causa:parte aūt
11 volēte poterit.†Nūquid aūt parte nō citata.Spe.in ti.de cita.§.vi
so.versi.sed ꝛ si iudex.vbi ponit materiā hui⁹.c.ꝫ qꝺ reuocari non
poterit,nisi sit notoria iniustitia:vt no.Inn.de ele.q̄ria.in verbo,
subtractā.Jo.An.in ti.de sen.pla.§.species.ver.est quoq̄.dicit,si
interlocutoria est lata cum cause cognitione non poterit reuocari,
nisi parte citata,ꝛ causa cognita:si sine cause cognitione,poterit re
uocari parte nō citata seu vocata,ꝛ sine cause cognitiōe.Bar.ff.de
re iu.l.qꝺ iussit.Quod si sn̄ia est executa,partib⁹ inuitis,ꝛ sine cau
se cognitione non poterit reuocari.l.j.in fi.ff.de preto.sti.Si nō est
executioni mādata,si exigit cause cognitionē,ꝛ citationē in ea ꝓfe
rēda,ita ꝛ in ea reuocāda,vt in dilationib⁹ probatorijs.C.de dila.
l.a ꝓcedēte.Si nō exigit cause cognitionē,pōt reuocari parte non
citata,vt in citationib⁹ dilatorijs.l.oīa quecūq̄.ff.de reg.iur.l.sed
ꝛ si interpellat̄.ꝛ.l.diē ꝓferre.ff.de arb.l.nec q̄cquā.§.vbi de:retū.
ff.de offi.ꝓconsu.Non obstat qꝺ nō possit mutare in preiudiciū:qꝛ
illud verū vbi interest:hic nō interest:vel si interest,pōt mutare so
luto interesse,ẜm gl.Ignorāte aūt eo ꝯ quem est lata,reuocari nō
debet,ne contingat decipi ex reuocatione,postea illo prosequente
appellationē,ꝛ in actis postea reperiat̄ reuocatam esse interlocuto
riam,ꝛ sic sine culpa dānetur in expensis.Quod faciūt aliqui ma-
litiosi iudices:vt no.Spec.in ti.de excep.§.viso.versic.sed si iudex

ad hoc de app.si a iudice.lib.vj.ꝛ quod no.ibi Jo.an.in verbo ter
12 mino.†Ex his deciditur dubiū,Iudex appellationis pronuntia-
uit appellationē desertā,appellatur a sentētia desertionis,an po-
terit reuocare sn̄iam desertionis:Dn̄i de Rota.sua cōclu.lxxi.di-
cūt ꝙ sic:qꝛ illa censet̄ interlocutoria,ꝛ adhuc remanet iudex.Nō
credo:qꝛ ꝙꝙ interlocutoria illa finiat iudicis potestatē ex quo tn̄
est suspensa,fingitur de presenti nō lata:ideo eius potestas rema-
net integra.Secus si foret appellatū.de off.dele.significātib⁹.Idē
tenēt in cōclu.lxxxiij.qꝛ licet ꝓnūtiatio sup desertiōe habeat vim
diffinitiue quo ad hoc:vt ele.appellanti.nō habeat locum,vere tn̄
interlocutoria est.de app.sua.de elec.cū dilect⁹.qꝺ not.Joā.mo.de
elec.cupiētes.in verbo,priuatus.lib.vj.Nō ob.de off.dele.significā
tibus.qꝺ nō semper est verū ꝙ pronūtians se non iudicē faciat se
nō iudicē:vt de preb.dilectus.ꝛ qꝛ seruat̄ de stylo curie,qꝺ lꝫ ꝓnun
tiet appellationē deuolutā,per hoc nō facit se iudicē,si vere nō est
deuoluta.Allegat dictū Jo.Mo.in regula,in generali.de re.iur.
lib.vj.Ad hoc qꝺ no.ꝯclu.ccccxvij.Nō ob.qꝺ pē.appellatiōe nihil
possit innouari:qꝛ verū,nisi velit innouare reuocādo grauamen,
vt hic:ꝛ sic ad cōmodū appellantis,ꝛ ad exitū appellationis.Non
ob.qꝺ ex quo appellatio pēdet specifice sup ptāte,interim suspēsa
sit potestas,ꝛ sic nihil agere posset:cū eius potestas pēdeat ab ap
pellationis euentu:quia imo interim est integra eius potestas,ne
appellatio aliquid innouet:integer remanet status potestatis:vt
13 no.s.eo.sepe.¶ †Ad tertiū,quando possit reuocari.Dic quod ad
diffinitiuā instātiā partis possunt reuocari vsq̄ ad.x.dies,postea
non:qꝛ quo ad eos transit in rem iudi.secundum eos Inno.ꝛ Ho-
sti.de re iudi.qꝺ ad consultationem officio iudicis possit reuocari
vsq̄ ad diffinitiuam,vel post,si illa sit appellatione suspensa per
iudicem ad quē,sed non per iudicem a quo:qꝛ ex quo per diffiniti
uam est finita instantia,appellatio nō reintegrat iudici a quo in-
stantiā:ꝛ hoc,qꝛ nō transit in rem iudicatā quo ad iudicē hic,ꝓut
agitur de remotione facienda a iudice,qui tulit sentētiam,vt de iu
dice appellationis,distinguit,vt de appel.c.fi.lib.vj.qꝛ prout non
annectitur negotio principali,iudex ad quem non potest:alias sic
ex vi appellationis:ꝙꝙ enim hoc posset iudex etiam a quo reuoca
re non annexam,hoc non potest iudex ad quē:quia illo respectu nō
est appellatur,ꝛ solū subrogat̄ loco iudicis primi,in quo specifice
est appellatum,vel illi annexo:vnde in aliquo habet minorem po-
testatem iudex ad quem,quā iudex a quo:ꝛ est magistrale quod li-
cet appellatio ab interlocutoria deuoluat negotiū principale,non
deuoluit appellatio a diffinitiua negotiū interlocutorie iam deci-
14 sum,ꝛ qꝺ in rem trāsiuit iudicatā.†Nunquid autem possit semper
reuocari.Bar.ꝛ Dy.ff.de re iudi.qꝺ iussit.dicunt qꝺ poterit vsq̄
ad his,sꝫ nō ad ter.l.fideicōmissa.§.si qs.decē.ff.de le.iij.l.j.§.si cui
ita.vt le.no.ea.ad hoc tex.cū glo.in cle.cum a repulsione.de app.ꝛ
vide glo.in.c.fraternitatis.de frigi.vbi a sentētijs,que nō trāseūt
15 in rē iudicatā,nō pōt vltra bis appellari.¶ †Venio ad quartum
de modo reuocādi.Dic,si querit̄ an in actu reuocādi possit assume
re aliquā cognitionē:dic qꝺ sic quādam extraiudicialē,vt se infor-
met,vel iudicialē ad finē ꝛ reuocādi tantū:vt dicit Jo.An.ij.q.vj.
ad Romanā.nā certus alias debet esse an grauauerit.de rescript.
ab excōicato.Posset etiā sup hoc audire allegatiōes partiū,sicut
ꝛ iudex pōt cognoscere quo ad finē deferendi,vel non deferendi ap
pellationi,saltē de probabilitate cause hoc a partibus inquirēdo,
an sit probabilis,vel nō probabilis:licet nō cognoscat de veritate,
qꝛ hoc pertinet ad iudicem ad quem est appellatum.s.eo.solicitu-
dinem.ꝛ not.Jo.An.de app.si a iudice.lib.vj.in verbo,nec coram.
vbi per Archi.Et si remanet dubius,debet supsedere:vt no.gl.s.
eo.vt debitus.ꝛ Archi.de app.cordi.lib.vj.ꝛ in.d.c.si a iudice.Sic
ꝛ pōt cognoscere hoc modo an talis sit appellatio,q̄ deuoluat,vel
nō:vt no.in Spe.de leg.§.nūc ostēdendū.ver.xxxiiij.in.xij.col.dixi
in.d.c.solicitudinē.ꝛ.c.cōstitut⁹.Sic pōt cognoscere de validitate
recessus ab appellatiōe.de elec.ꝙuis.li.vj.Puto etiā qꝺ inquātuꝫ
vellet assumere iurisdictionē,si reuocaret̄ in dubiū an cēt appella-
tio deserta,ꝙ possit ad illū finē cognoscere.vt cognosceret an esset
iudex quo ad finē exequēdi,vel nō exequēdi,ad vlteriora ꝓcedēdi,
vel nō ꝓcedēdi.Et qꝺ dr hoc spectare ad iudicē ad quē,est verū co
gnoscere de articulo appellatiōis,stāte appellatiōe:sꝫ vbi dubitat̄
de subsistētia appellatiōis,cognoscet iudex etiā a quo principalr,
sꝫ incidēter vt videat an sit iudex,ꝑ decre.de rescrip.sup literis.lꝫ
ꝛ de hoc posset cognoscere iudex ad quē:vt no.Archi.de app.cor-
di.li.vj.in v̄bo,nobis.in fi.Puto etiā ꝙ possit reuocare grauamē
repulse exceptiōis sub hac exceptiōe:si ꝓbauerit grauamē:vel ex-
ceptionē:qꝛ tūc facit se iudicē,ꝛ excludit appellationē.Ad hoc.ff.
de,dā.infe.l.ꝓtor.j,Si aūt q̄rit̄ practica reuocādi:dī gl.hic qꝺ caue
re dꝫ:qꝛ si qdē simplr reuocet errorē suū,vl sn̄iaꝫ suā,fatet̄ se erras
se:ꝛ sic ille habuit ꝓbabilē cāꝫ appellādi:ꝛ sic ab eo trāslata sit iuris
dictio:nec canō illā restrīgere possit,Vn̄ dicit gl.ꝙ diceret cur tali⁹
nō credo me grauasse,sꝫ si grauaui i aliquo,illud reuoco.Nō placet
hoc doc.qꝛ doceret mētiri:ꝛ ꝯ tales cautelas vide i Spe.de teste.§.

penul.in vlt.colū. Item hec reuocatio est conditionalis,⁊ incerta:
vnde instabit appellans sue appellatiōi,nisi primo fiat reuocatio.
Consueuerunt etiā iudices statuere terminū ad docēdū de graua-
mine,ad qd tamē nō tenetur appellans:vt no.de app.si a iudice.li.
vj. Host.dabat talē practicā:tu dicis te grauatū per talē interlo-
cutoriā,qd nō cōfiteor:nō p hoc sequitur qd negem:ego tn̄ hoc reuo
co in hoc fauens tue voluntati,ne de me saltem de facto conquera
ris,vel cōqueri possis. Similis cautela no.de vsu pall.nisi Jo.an.
dicit qd practica gl.pcedit. Prima,qd licet fateatur se errasse,nō
videt quare canon nō possit reassumere iurisdictionē, que ex toto
nō est extincta:vnde lz fateat se errasse,si tn̄ emendat,poterit iuris
dictionē reassumere,per hanc constitutionem:nam non desijt per
hoc esse iudex,nisi tradat aplos dilatorios,vel tradere recuset in-
tra tp̄s debitū. Ad qd de app.ab eo.li.vi.vel nisi iudex appellatio-
nis inhibeat appellatione recepta.j.eo. Romana.§.si vero.lib.vj.
Et si interim pars faciat sumptus,sibi imputet:qz hec reuocatio
nō fit in partis iniuriā,seu preiudiciū,vt opponitur,sed potiꝰ ad
16 ipsorū expeditionē,vt in fi. ¶ †Ultimo glo.oppo.quod actio semel
extincta non reuiuiscit:vt.l.qui res.§.areā.de solu.dicit qd hoc est
beneficio huius constitutionis:arg.de acc.qualiter. Host.dicit hic
hoc non colligi. Forte dixit,qz appellatio nō extinguit,sed suspen
dit.de iureiur.veniens secundum Jo.And.

1 ☞ Appellatione frustratoria,vel recusatione interiecta,proui-
det contra illas concilium.
2 Iudicis recusati causa coram quo proponi debeat.nu.5.
3 Arbitri,seu arbitratores electi, si discordant ,quomodo possunt
eligere alios cum eis pro concordia.
4 Iudex recusatus potest causam reassumere,ex quo recusans non
probat causas suspicionis.nu.13.
6 Arbitri in causa recusationis iudicis per quem sint eligendi.
7 Iudex vt suspectus non potest recusari in causa notoria.nu.seq.
8 Iudex suspectus an possit recusari per viam appellationis.
9 Iudicem recusans cum causis expressis, an habeat illas pbare.12.
10 Iudex ex quibus causis possit tanquam suspectus recusari.
11 Recusationis causas qualiter iudex cognoscat legitimas.
13 Iudex recusatus compellit arbitros ad decidendum causas recu
sationis.

1 Cum speciali. †Prouidet concilium cōtra frustratorias appellatiōes,
vel recusationes,quas appellātes moniti interponūt,
2 vt correctionē eludant.h.d. ¶ †Not.j.practicā recusan
3 di:qz causa debet proponi coram iudice recusato.† Secūdo debēt
eligi arbitri,qui de causa cognoscāt:si concordant,possunt eligere
vnū:si discordant,quilibet eligat vnū postea communi voluntate
tertius eligatur:vbi possunt in vnā concordare sententiā,⁊ statur
4 maiori parti eorum. ¶ †No.ij.effectum non probate recusationis
intra terminum:qz reassumit recusatus suam iurisdictionem. Et
nota effectū probate recusatiōis:quia sicut ordinarius potest sub-
delegare,⁊ excludit suspicionē:si vero est delegatus, recursus ha-
bet ad superiorē. Et ex hoc apparet qd opi. Hosti.s.eo.secūdo requi
ris.in qua vult arbitros cognoscere,nō esse verā. Expedio istā pri
5 mā partē per se. ¶ †Opp.qd causa nō sit proponēda corā recusa
to,sed corā superiore.de offi.deleg.sup questionū.§.si vero. Dic hic
loquitur qn̄ recusatur delegatus vel ordinarius:ibi quando sub-
delegatus:qz tūc proponēda,⁊ probāda est coram delegato subde
legāte,vt ibi:⁊ hoc,vbi delegatus est presens:alias eo absente fiat
ptestatio corā episcopo,archidiacono,vel alijs iudicibus ordina-
rijs loci,scdm quosdam. Ad hoc.l.fi.C.de iudi.⁊ scdm istos omnis
pcessus habitus corā istis, postq̄ cognitio est delata ad superio-
rem,est nullus:arg.j.eo.dilecto.s.de offi.dele.licet. ¶ Alij dicunt
proponēdā corā primo delegato,si inueniri pōt:alias coram epo
subdelegato:⁊ tūc debet significare qd vult ire,vel mittere ad supe
riorē,corā quo vult pbare cām recusationis,vel obtinere causam
alteri cōmitti:⁊ ex tūc subdelegatus procedere nō debet:⁊ si pcesse
rit,appellari debet ab eo,vel etiā si cām nō admisit:qz eo ipso gra
uat:als si nō appellauerit,cū iurisdictio subdelegati nō sit trāsla-
ta ad aliū per appellationē,vel prouocationē,vel alio modo,valet
processus delegati habitus cōtra recusantē.secūdū Jnn.secundū
Hosti.tutius est proponere exceptionem coram recusato,⁊ postea
ipsam pbare corā subdelegato:⁊ si subdelegatus cognouerit cau-
sas esse iustas,⁊ veras,poterit recusatiōes admittere,⁊ recusantē
onere pbandi releuare. Et si notoriū sibi sit causas falsas,⁊ iniu-
stas,tūc nō obstāte recusatione poterit pcedere,etiā si appellet,et
tenuerit processus. Si autē cause sint legitime,⁊ illas nō admittat
subdelegatus,⁊ pcedat,⁊ appellet,bene facit corā delegato,nō cau
sam recusationis,sed appellationis psequi:qz si causam recusatio
nis vult psequi,nō obtinebit,nisi doceat causas esse veras, quibꝰ
recusauit. Si vero causam appellationis prosequatur,nihil habet
pbare de veritate causarū recusatiōis,sed sufficit si pbat se,ipsas
causas legitimas pposuisse coram delegato,⁊ per eū admissas nō
fuisse:nā hoc ipso grauauit:⁊ ppter hoc potuit appellare:⁊ sic p-
nūciabitur p appellante.j.eo.interposita.⁊ retractabitur quicqd
post talem appellationem fuit attentatū:vt.d.c.super.qdnum.§.fi.
finita eā appellationis,que est vt casset quicquid est attentatū:nec
oportebit pbare recusationem plus ad finē vt repellat subdelega
tum:qz sola appellatio sufficit.s.eo.accepta.subaudi ⁊ iustificatio
grauaminis. Quod intellige qn̄ fuit oblata probatio. quod no.qz
oblatio pbationis eodem instāti iustificat ⁊ appellationē,⁊ recusa
tionē:⁊ nō ex causa antiqua:qz oblatio pbationis nō facit obtine-
ri finē exceptionis:vt dixi de testi.ex parte A de. Sed ⁊ si cōtingat
appellationē pbari,adhuc poterit prosequi causam recusationis:
quasi diuersorū:hic inquantū pcedat subdelegatus. Si aūt nō p-
cedat,stulte facit si appellationē psequatur:qz ex quo nō pcessit,
nō grauauit:⁊ appellatio nō valet,nisi fiat a grauamine,⁊ in scri-
ptis.s.c.vt debitus.⁊.j.c.j.li.vj. Prudēter tn̄ facit hoc casu,si co-
ram delegato causam recusationis pponat:vt.d.c.super qdnuz.§.
fi. Quidā tn̄ dicūt per eūdem.§.qd a subdelegato sine grauamine
presenti pōt appellari,hoc mō. Habeo te suspectū ex talibus cau-
sis,⁊ appello ne pcedas. Sed hodie nō procederet talis appellatio
j.c.vt debitꝰ.⁊ eo.ti.cordi.lib.vj.scdm Jnno.⁊ Hosti. Illud aūt non
meminit Jnn.se legisse,quin pcessus subdelegati, ⁊ legati,⁊ ordi-
narij,teneat etiam post recusationē habitꝰ, nisi ab eo appelletur,
vel alio mō ad alteriꝰ audientiā cā reuocata, vel trāslata sit cū effe
ctu,scdm Jnno.⁊ iudicat p ⁊ cōtra.ff.de arbi.nō distinguemus.§.cū
quidā. Sed Host.dicit se qnq ab vno audiuisse cōtrariū:⁊ remit-
tit ad Summā,de offi.deleg.sub.§.nec illud.§.quia sit effectus ap
pellationis.vsq ad ver.sed qd si subdelegatus. Forte audiuit ab
eo viua voce:sed nō memini qd scripsit cōtrariū nisi in simili.s.de
rescriptis.ceterū.in pcessu habito p delegatos,qui pposita exce-
ptione debēt eligere arbitros:nā ibi tenet pcessuz nullū. Qd pces-
sus sit nullꝰ,tenet Joā.An. iij.q.v.qi suspecti. in verbo canonice.
⁊.ij.q.vi.quoties. Dic,vbi exceptio dz pponi coram iudice pcedē-
te,pcessus est aliqs,donec simus in statu,qd ab eo abdicata sit iu-
risdictio:qd intelligitur in delegato.de offi.dele.iudex.li.vj. In or-
dinario dixi.s.eo.ij.requiris. Ubi aūt exceptio hz pponi corā alio
iudice,⁊ sic ius disponit,tunc satis puto qd eo qd est pposita quo
ad articulū,iurisdictio est deuoluta ad aliū:vn̄ nō valeret pces-
sus habitus corā inferiore.arg.de ord.cog.tuā.ne cōtingat qd p-
cessus irritent:vt ibi no.ad qd illud,qd no. Jnno.de consti.cū M.
6 ¶ †Opp.quod nō habeat iudex recusare eligere arbitrum:qz nō
habet ipse defendere processum suū,nec citādus est.ij.q. vj.statuē-
dū.viij.q.iij. Artaldus. Dic de hoc per Jnn.de trāsact. de cetero.
⁊ de procura.in nostra.⁊ infra de re iudi.c.penul. Dicit Jnn.qd nō
credit ipsum citandū,nec in cā principali,nec in causa appellatio-
nis,nisi de iure pprio cōcedāt.ij.q.vij.si qs ab epo. vel nisi agat de
pena imponēda ipsi iudici:vt si dicat electus se appellasse ab epo,
qui recusabat illū sine cā legitima cōfirmare:nā si mādat alicui vt
inquisita veritate illū cōfirmet,si est ita,nominatim citabit epo:qz
de ipsiꝰ pena agit. In penā eni ipsiꝰ mādat alteri,vt ꝯfirmet.glia.
q.iij.nūc vero. Nō ob.hic,qz aliud in recusatiōe,vbi si nō admittit
recusans ad eligēdos arbitros,sequeretur qd repellerētur ex falsa
causa expssa:qz nō haberet pars recusationez pponere:qz nō esset
alius,qui arbitros eligeret:secꝰ in causa appellatiōis,qz esset,q de
hoc cognosceret. Tene scdz Jnn.⁊ Hosti.qd qnq iudex pcedit ex
officio,⁊ pōt defendere pcessuz suū,⁊ ad hoc vocādus est,⁊ de ipso
vt pte est agēdū,vt hic. Ad qd de sen.exco.venerabili.s.c.solicitu-
dinē.⁊.c.qua frōnte. Uide gl.de sen.exc.sacro.in vbo,cōstiterit.als
posset iudicari de facili p temerario appellāte,⁊ crimē remaneret
impunitū,ꝯtra id,de sen.excō.vt fame. Si aūt causa in iudicio or-
dinario agitat cū parte inter actorē,⁊ reū,⁊ iudex nō est citādus,
nec hz arbitros eligere:qz ibi est pars,q̄ hoc agere pōt:vn̄ sicut in
hac cā actor eligit,sic ⁊ iudex inquirēdo:qz subrogat loco actoris,
hz agere de accu.qualr.ij. Et q̄q̄ pprie nō sit actor,qz fama habe-
ret loco accusatiōis,vt ibi.ad hoc qd no. Archi.ij.q.vj.hoc est pla-
cuit. Est tn̄ verū qd dato q iudex,qn̄ est pars alia in iudicio,nō de
beat vocari,si tn̄ vult assistere,pōt,⁊ causam instruere, ne reuocet
qd egit.de rescri.dilectꝰ.⁊.c.ex parte S.⁊ qd ibi no.vbi dixi iudicē
citandū,vbi processit ex officio,pcessus eo nō citato est nullus:vt
dixit Frederi.suo cōsi.cciiij.all.dictū Jnno.de re iudi.c.pe.dic vt
ibi. Hec vera,inquātū nō agit de pena eiꝰ iudicis:als est indistin-
7 cte citādus,vt dixit Jnn. ¶ †Op.q nō possit iudex recusari.s.c.
pposuit.So. Ubi pcedit in causa dubia,pōt recusari:si pcedit in
causa notoria,vel manifesta,⁊ tunc nō est locus recusationi:qz vel
fatetur notoriū,⁊ non potest euadere penam:vel negat,⁊ negatio
cōuincitur euidētia rei.de fi.prest.vt.quoniā...hoc.j.eo.§.porro.
s.c.iij. Hec dicit vera,vt nō possit recusari in delicto notorio,quā-
do pena est ordinaria,⁊ illā vult infligere:qz ibi nō potest cau-
sa grauaminis,vel suspicionis adesse:sed vult pcedere ad penam
arbitrariam

arbitrariam: quia si pena esset arbitraria, posset recusari: qꝛ in ar-
bitrãdo posset ledere: ꝓpter quod illi⁹ nõ vult se submittere arbi-
trio. Et si dicaṫ, si inique arbitreṫ, nõ deficit ptãs appellandi: hec
facultas appellãdi nõ tollit remediũ recusãdi: alio nũꝗ̃ haberet lo
cum recusatio. Idẽ putat in nudo, ⁊ mero executore, puta cui mã-
daṫ executio excõicatiõis, vel ministeriũ nudũ sine iurisdictiõe de
off. deleg. c. fi. ṡ. e. ad hec: qꝛ ex quo hꝫ exequi ad vnguẽ mãdatũ, nõ
potest esse suspectus: qꝛ facti qđ respicit iudicis arbitriũ: ⁊ nõ pe-
na a lege statuta. ff. ad Turpil. l. j. in fi. ff. de verb. sig. l. si qua pena.
8 ff. ad muni. l. ordine. §. j. ¶ † Quero an a iudice suspecto possit rece
di per viã appellationis. Dicit Inno. ꝙ non: qꝛ hꝫ recusatio suaꝫ
viã: vt. ṡ. e. nouit. ⁊ suspicio hꝫ suũ remediũ, recusationis. s. vt ibi, ⁊
grauamẽ suũ. s. appellationis. ṡ. e. vt debitus. Et dato quod sit su
spectus, nõ concluditur necessario qđ grauet. ṡ. tit. proximo. Non
obstat quod hic cõmonitus hꝫ vtrũꝗ̃ remediũ: qꝛ non hꝫ ex eadẽ
cã, sꝫ ex diuersis, vt recuset ꝓpter suspicionẽ, ⁊ appellet ꝓpter gra
uamẽ. Et sic põt responderi ad. c. ij. q. vj. quotiẽs. Hec vera nisi vl-
tra suspicionẽ sequereṫ grauamẽ: vt qꝛ ꝓponereṫ recusatio, ⁊ ipse
vult admittere, vel reprobare causam, tũc admittẽdo posset gra-
uare actorem. ⁊ repellẽdo reũ, bene posset appellari: qꝛ ad ipꝫ non
spectat cognoscere de recusatiõe, sed ad arbitros. de for. compe. lꝫ
⁊ hic, ⁊. C. de iud. l. apertissimi. ⁊, vt dicit Host. hoc ꝓbaṫ. ṡ. de offic.
deleg. suspiciõis. ſ. e. legitima. li. vj. ṡ. de off. dele. super quonum. §. fi.
Quod dicit verũ, nisi cã recusatiõis esset euidẽter friuola. de offic.
ind. ord. c. fi. sic ⁊ ecõuerso. Si aũt euidẽter notoria, ⁊ rationabilis
in iure, non esset necesse arbitros eligere: vt lite nõ cõtest. accedẽs:
9 sed dic vt ibi no. ¶ † Quero an recusans habeat offerre ꝓbatiões
corã recusato. Dic quod nõ, licet habeat ꝓponere ꝓbabilem cãm:
imo nec est necesse quod petat arbitros eligi: sed iudex hꝫ hoc re-
quirere quod arbitri eligãtur, vel quod ꝓbet. de quo dicã. j. Pri-
mo dꝫ petere a iudice recusato recusans, quod iudicet cãm recusa
tiõis iustã, vel iniustã. ṡ. de fo. cõpe. lꝫ. qꝛ sic videṫ a recusatione re-
cedere ipsius in hoc arbitrum eligendo, ꝗ̃ꝗ̃ dici possit, ꝺm Inno.
10 ¶ † Quero que sint iuste cause recusandi. Multa exempla ponit
Host. in summa, sub rubrica de recusatio. §. ex quibus causis. ⁊ in
Spe. titu. j. §. superest videre. Dic quod si causa est expressa in iure
quod sit legitima, si ꝓnuntiaṫ illegitima, nõ preiudicat sñia: qꝛ nul
la est, quasi ꝯ ius legis lata. ij. q. vij. §. diffinitiua. Idẽ dicit Host.
ecõtra, si illegitima in iure expressa ꝓnuntiaṫ legitima: ⁊ hoc qñ ex
primitur error in sñia. Sed si sic ꝓnũtiet, Decernim⁹ talẽ non ad-
mittendũ ad ꝓbãdam, vel ꝓponendã talẽ recusatiõis cãm: tꝫ, nisi
interpelleṫ: qꝛ lata ꝯ ius litigãtis. Nã ꝗ̃ꝗ̃ sit legitima, ex altera cã
põt repelli: qꝛ forte illã incõgruo tpe opponit: vel qꝛ alis est inhabi
lis ad opponendũ, vel qꝛ renũtiauit, vel pactũ fecit, vel aliter. Si
autẽ causa nõ est in iure expressa, licet sit legitima, ⁊ ius dicat gene
raliter iudicẽ suspectũ recusari posse. iij. q. v. qꝛ suspecti. cũ oẽs cau
se nõ sint expresse in iure, nec pñt exprimi. ff. de legi. l. nõ pñt. de pre
scrip. verbis. l. iiij. tunc si ꝓnũtiat repellẽdo legitimas, sñia non est
nulla, ex quo nõ apparet casus expressus in iure, sñia nõ esset nul-
la, qꝛ non est ꝯ ius legis: sed tũc opꝫ quod appelleṫ. Quod nota: qꝛ
illud, qđ diciṫ, ꝓnuntiationẽ ꝯ ius expresso errore esse nullã, est ve-
rũ, qñ de iure apparet casus legis: sec⁹ si ex iuris similitudine, vel
rõne casus posset decidi. Et idẽ qñ lex est multiplr intelligibilis:
11 vt no. Ja. de Are. in l. cũ ꝓlatis. ff. de re iud. Quod not. ¶ † Que-
ro qualr cognoscat iudex causas recusationis legitimas, que non
sunt expresse in iure. Dicit Inn. qđ oẽs reputabit legitiās, quas
videbit fore efficaciores, ⁊ rõnabiliores exꝑssis: ⁊ hoc suo arbitrio
relinquitur. de off. deleg. de causis. Et si male arbitreṫ, nisi appelle
tur, trãsit in rem iudi. ⁊ in talibus, ꝗ̃ꝗ̃ cõmissis ad arbitrũ vt iu-
dicẽ, appellabiṫ. Et simile, qꝛ vltra interrogationes exꝑssas in iu-
re, poterit iudex alias facere, vbi equitas mouerit iudicẽ. ff. de in-
terro. act. l. pe. Dicit tñ Inn. quosdã dicere inferiores a pricipe de
causis nõ exꝑssis in iure se nõ intromittere, nec illas interpretari,
vel declarare, sicut nec possent licite ius cõdere, cum hoc sit solius
principis. ff. de legi. l. j. ⁊ fi. j. qui fi. sint legit. per venerabilẽ. §. ratio-
nibus. Sed illud intelligitur de interꝑtatiõe gñali, q̃ ab oibus ser
uatur ꝓ iure. ṡ. ti. j. in causis. Et no. de postu. pre. c. j. sed ad iudiciũ
causarũ ꝑticulariũ bñ possunt iudices interpretari: que exempla
ab aliis sequẽda nõ sunt, nisi trãsierint in consuetudinẽ. C. de sen. l.
nemo. Et sic intelligit Inn. ⁊ Host. Alias practicas dedi cogno-
scẽdi causas habiles. ṡ. eo. postremo. ⁊. ṡ. vt lite nõ cõte. accedens. ⁊
alias quod iudex vbi cõcludiṫ nimiũ fauẽs, vel odiosus alteri par
ti, cã est legitima. vt lite nõ cõte. accedẽs. de iud. cãm. de accu. inqui
sitiõis. ⁊ eo quod qs alium non salutat, hec est sufficiẽs. Vide Jo.
lxiij. dist. cũ Adrianus. ⁊ vide gl. de off. dele. cũ super. Et idẽ de re-
cipiẽte dona, vel nimium fauorabili in Spe. de lega. §. superest. in
prin. ⁊ vide aliã doctrinam, ⁊ per casus de app. legitima. lib. vj. per
12 docto. ⁊ dixi plene in. d. c. accedens. vt lite nõ cõte. ¶ † Quid si nõ
dubitatur de veritate, ⁊ iustitia cause, sed an per ptes sit renuntia-
tũ, vel nõ recusatũ. Dic ⁊ qđ de hoc arbitri cognoscent, non iudex

recusatus, qui forsan recusatus obesset. de off. dele. suspicionis. An
sufficit quod vnus solus ꝓnuntiet. Quidã qđ nõ: vt de re iud. cum
ab vno. li. vj. ¶ Querit gl. quid si dubitetur an sit iusta. Dicit qđ
arbitri cognoscẽt: qꝛ ad ipsos spectat. Ubi autẽ non dubitaṫ quod
manifeste est iniusta, ipse idem iudex ipsam repellet. de cã pos. cum
olim. ꝺm Inn. ⁊ Host. Dubia aũt potest esse, si recusatur: qꝛ cõstat
vel patronus, vel affinis cõiugis, vel in dubio iuris, de quo. ṡ. eo.
postremo. ⁊ vide. ṡ. eo. pastoralis. in Spec. de rela. §. qualiter. ver.
quid si. Jo. An. dicit ponderãdum per arbitros regionis morẽ, ⁊
ex hoc iudiceṫ suspectus, vel nõ. Vide in Spe. de recusa. §. quidã. in
prin. ¶ Glo. super verbo, iudicẽ. declarat text. ⁊ satis declarata est
cũ dictis sup tex. super verbo, aduocent. ponit tenorẽ. c. pe. ⁊ vlt. de
arbi. ¶ Not. qꝛ gl. extendit illa iura ad arbitros iuris. ¶ Querit
gl. qs cõpellit arbitros. Dicit qđ iudex recusatus bene. ¶ † Que-
rit quis statuet terminũ arbitris. Dicit glos. qđ iudex recusatus.
Dat simile in iudice, a quo appellaṫ, qui statuit terminũ partib⁹,
ne friuole differaṫ iudiciũ ꝓtextu appellationis. Sed dicit hoc cor
rectũ ꝑ tex. de app. legitima. ⁊ male: qꝛ illa loquiṫ de alio termino:
vt no. de off. dele. suspicionis: ⁊ ex se pꝫ. Venio ad gl. in verbo, recu
sationis assensu. ¶ Opp. ꝙ litera ꝯtradicat: qꝛ in vna parte dicit
recusatũ cõmittere, in alia ad superiorem recurri. Solu. Gl. ponit
duplicẽ intellectũ. Unus, qđ illa verba, de recusatoris assensu, de-
terminẽt vtrãꝗ̃ partẽ, qđ dicitur de cõmittẽdo, ⁊ qđ dr̃ de remit-
tẽdo ad superiorẽ: ⁊ sic intelligẽdo erit ergo in optione recusantis,
cui causa recusationis cõmittatur. qđ est absurdũ. ⁊ falsuꝫ. Absur
dũ, qꝛ posset eligere iudicẽ alteri parti ꝑiudicãtẽ, ⁊ illũ etiã fatigan
tem. Nã pro modica cã traheret illũ ad papã, vt fatigareṫ labori-
bus ⁊ sumptibus. Falsum etiã est, qꝛ iudex cõi consensu eligẽdus
est. xj. q. j. peruenit. ⁊ nota supra de off. dele. cum R. Jdõ tenẽdo hũc
intellectũ subaudiendũ est ad literã, de recusatoris assensu subiecti
⁊ aduersarij. Sed põderat recusatorem: qꝛ maxime illius cõsensus
exigiṫ, ne posset recusare: ⁊ vtriusꝗ̃ exigiṫ consensus, ne iterato re
cusent. ṡ. de fo. compe. si quis cõtra clericum. Secundus intellect⁹,
qđ verbum, recusatoris assensu, respiciat tantũ primã partẽ alter-
natiue, scꝫ vt debeat ad superiorem haberi recursus, vel etiam pos
sit recusatus delegare, si hoc sit de consensu recusatoris. Sed huic
obstat. ṡ. c. ij. requiris. vbi nõ potest recusatus alteri committere.
Gl. dicit qđ decre. loquitur in ordinario, contra quẽ probata est re
cusatio: ⁊ cõtrariũ loquitur in delegato, qui non põt alteri cõmit-
tere etiã de recusatoris assensu: qꝛ eo ꝙ est sñiatum ipsuꝫ esse suspe
ctum, vel declinatũ, finita est eius potestas. de off. dele. in literis. ⁊
sic nõ potest alteri delegare. Nõ obstat de fo. cõpe. lꝫ. vbi etiã ordi-
narius nõ cõmittit: qꝛ dicit gl. illud loquitur ꝺm morẽ, ⁊ cõsuetu-
dinẽ loci: qꝛ ibi sic ꝯsuetudo habebat: hoc, quod hic, procedit de iu
re cõi. Potes soluere vt ibi no. Sed tunc vltra adhuc obstat: qꝛ se-
cundum hoc eliget iudicẽ recusatus, sed dic quod cõsensus exigiṫ
vt cõmittat, sed nõ vt cui cõmittat. Et sic dꝫ intelligi gl. in fi. In-
quantum dicit qđ decernãt. Verbum cõmittat Host. intelligit qđ
prima ps alternatiue loquatur in ordinario, vt ille recusatus, ex
quo ꝓnuntiatum est, committat: hic loquitur in delegato, in fi. vt
ille ad superiorẽ referat: lꝫ aliqui dicant ẽt ordinariũ ad superiorẽ
referre. quod nõ vidi seruari, nec seruatum audiuit. Cõclude, si re
cusatione ꝓposita, ⁊ nõdũ probata, quis vult euitare recusationẽ,
modus est qđ cõmittat, siue sit ordinarius, siue delegatus. ṡ. de fo.
compe. c. si quis contra vnũ: qꝛ ⁊ delegatus potest cõmittere. de of.
dele. iudex. lib. vj. Si proposita est recusatio, ⁊ ꝓbata, non cõmittit
delegatus sine cõsensu ptiũ: vt. d. c. iudex. De ordinario est dubiũ.
Põt dici qđ nec ipse cõmittat, nisi hoc faciat de cõsensu ptiũ: ⁊ in
hoc pñt ꝓrogare iurisdictionẽ, vt hic, sed ad superiorẽ referat. Et
sic põt intelligi vltima pars in ordinario: qꝛ ꝓnuntiatio recludat
iurisdictionẽ: sed relata causa ad superiorem, si superior adhuc re-
cusatur, quidam dicunt recusatorem non audiendũ, vt sic sit finis.
de testi. licet dilectus quia cum fugiat. presumitur cõtra ipsum. ṡ.
de prescri. nullus. Et dicit Host. quod forte si esset declarandũ, alij
dicunt arbitros iterum eligendos, ⁊ per omnia procedẽdum in se-
cunda recusatione, sicut dictum est in prima.

1 ¶ Appellatio non admittitur in notorijs. 4.
2 Notorium quid sit, ⁊ quid tollit de appellatione. 5.
3 Confessio quando transit in notorium.
5 Delictum qualiter possit dici notorium.
6 Appellatio qñ non admittitur a confesso.
7 Iudex vbi ex officio procedit, non potest statuere terminũ ad pro-
sequendum appellationem.
8 Appellans qñ arctetur ad probandum iustitiam appellationis.
9 Appellari quõ liceat per monachum a correctione.

1 Porro. ¶ † In notorijs appellatio nõ admittiṫ: ⁊ dubijs
cã appellationis corã iudice, a quo appellatur, est
exprimẽda, talis, que debeat legitima reputari: quã si nõ ꝓsequtur,
iudex a quo in cã ꝓcedit: ⁊ idem si ꝓsequiṫ, ⁊ nõ ꝓbat. Constitutio

autez hec ad regulares se nõ extẽdit.h.d.Primo dicit quid, qñ in
notorijs appellaẽ.Secũdo.quid,qñ in dubijs.Et in secũda,Primo
qd qñ appellaẽ iudice ad instãtiã aduersarij pcedẽte.Secũdo qd
qñ ex officio.Tertio moderaẽ:⁊ ptes patẽt.¶Not.i.regulã qd in
2 notorijs nõ appellaẽ:⁊ sic habes vnũ effectũ notorij.¶†No.ij.qd
notoriũ diciẽ quod euidẽtia rei constat,vel ꝯfessione:⁊ quod aliter
etiã potest dici notoriũ.Not.iij.quid tollit notoriũ de appellatiõe:
quia tollit necessitatem deferendi:nõ tollit ergo quo ad omnẽ effe-
ctum.Ad quod de app.Romana.§.j.li.vj.Hoc dicit vsq ad ver.
3 excessu.expedio istam partem.¶†Opp.quod cõfessio nõ inducat
notoriũ:q2 multa possunt cõtra illã opponi: potest enim peti illi⁹
reuocatio.de confes.c.fi.ff.de cõfes.cũ fideicõmissum. Potest ⁊ illa
excusari.de accu.cum dilecti.ad hoc quod no.de elec.per inquisitio
nẽ.Dicit Host.quod tunc confessio dr̃ transire in notoriũ,vel rem
iudicatam,qñ ꝯ eam nihil opponiẽ,vel excusatur:alr̃ obtenebrare
4 tur notorietas.qd no.¶†Opp.qd in notorijs appelleẽ:q2 ab exe-
cutione appellaẽ precedẽte snĩa.de re iud.qd ad cõsultationẽ.š.co,
nouit.So.Non appellaẽ,nisi modũ excedat,vt ibi. Inquãtũ ergo
imponit penã a iure statutã,nõ appellaẽ.Itẽ ⁊ in notorijs licet iu
dex nõ teneaẽ deferre,põt tñ monitus appellare:vt.j.e.Romana
§.finautem.li.vj.⁊ de app.nõ tm̃.Sic dicit debere intelligi.š.e.con
5 suluit.iij.⁊.c.puenit.ij.¶†Quero qualiter alio modo põt dici deli
ctum notoriũ.Dicit Jo.An.qñ cõuictus est per testes ꝯ quos ni-
hil opponiẽ,vel q2 ꝯdemnatus fuit,nec fuit appellatũ.de coha.cle.
⁊ mu.vestra.⁊.c.fi.fm Host.Idẽ dicit in cõfessione,vt tũc transeat
in notoriũ,qñ nulla excusatio pponiẽ,ne sit contra.de accu.cũ dile
cti.ff.de cõfes.l.cũ fideicommissum.pbato aũt cõi errore,non obest
6 cõfessio,vt ibi,⁊ no.de confes.c.fi.¶†Opp.gl.ꝙ admittaẽ appella
tio a confesso.ij.q.vj.sunt quoꝝ.Dicit gl.ꝙ in ciuili admittiẽ ap-
pellans,si vellet pbare errorẽ.de confes.c.vlt.In criminali aũt in-
distincte repellitur confessus,⁊ is,contra quẽ notoriũ est delictuz,
snĩa,vel euidẽtia rei.Jo.An.remittit ad.§.sunt quoꝝ.⁊ ad.c.Ro-
mana.§.finautem.lib.vj.⁊ in Spe.de app.§.quibus.in prin.Dic,si
est conuictus,⁊ confessus,nec in criminali,nec in ciuili auditur: lȝ
de ciuili fuerit opi.vt no.gl.⁊ Bar.in.l.ij.C.quoꝝ app.non re. Et
est casus in.l.abstinendũ.co.ti.etiã de ciuili.⁊ ibi Bar.hoc tȝ,⁊ in.l.
creditor.§.iussus.ff.de app.Si est cõfessus tm̃ ,de iure ciuili audiẽ
appellans:vt no.in.d.l.ij.⁊ tenet Bar.in.§.iussus.de iure canoni-
co si vult reuocare cõfessionẽ,⁊ illã erroneã allegat,vel excusare,⁊
potest appellare.Simplex tñ appellatio non necessitat ad defendẽ
dum:q2 a iure remota est appellatio.Tamen si appelletur,opatur
quo ad finem deuoluẽdi,vt sit in facultate iudicis ad quẽ delibera
re,an appellatio sit admittẽda:⁊ tunc suspẽdet a tpe,quo superior
deliberauerit de appellatione admittenda:vt.d.§.finautẽ.⁊ de off.
dele.pastoralis.§.preterea.Et hec sufficiant.De hoc plenius dixi
in materia notorij.Et qd qñ est notoriũ sentẽtia,⁊ quid qñ est no-
toriũ pbatione:dic vt ibi.¶Aduerte tñ vbi dixi cõfessum nõ au
diri appellãtẽ,hoc est verũ,qñ confessio est,facta ore pprio: vt di-
cit tex.ij.q.vj.sunt quorũ.Per quod puto secus in confessione pro
curatoris,que alr̃ preiudicet.Uide simile quod no.Cõpos.de elec.
p inquisitionẽ.De hoc vide in Spe.de app.§.in qbus.v̾.sȝ nunqd
hec tria.⁊ v̾.x.in delictis.⁊ de confes.§.postremo.v̾.sȝ nũqd confes-
sus.Hec vero etiã inquãtum confessionis executio fit ꝯ heredem.
Per que dicit Jo.An.in addi.Spe.sup dicto v̾si.sȝ nũquid . ꝙ si
defunctus est cõfessus se habuisse p rapinã aliqua , ⁊ pmittat epo
soluere illis,quib⁹ apparuerit debere, qd absq ordine iudiciario
poterit episcopus declarare creditores,⁊ quãtitates, a quibus est
ablatũ:nec tales poterũt redargui de nullitate,nec poterit appel-
lari,nisi ostendatur apertũ grauamẽ:⁊ quod dicta confessio sic de-
clarata poterit exequi contra heredes,lȝ nihil ex delicto ad eos p-
uenerit:q2 nõ ex delicto,sed ex cõfessione cõueniũtur.Et sic nõ ob-
stant no.de sepul.parochiano.¶Uenio ad ver.excessu. notabilia
7 sunt clara.¶†No.hic argumentum quod vbi iudex procedit ex
officio,non potest statuere terminum ad appellationem prosequẽ-
dam:vt sit differentia inter iudicem ex officio procedentem,⁊ cum
parte procedentez,sicut nec appellatus.š.e.oblate.Sed contrariũ
est verum.š.e.peruenit.Ideo dicit Host.quod habeat vel non ha
beat aduersarium,potest iudex moderari.š.e.consuluit.Unde di-
cit qd dimisso hoc verbo si habet aduersarium debet legi,⁊ secun-
dum locorum ⁊c.vsq ad fi.⁊ postea reassumi,si habuerit aduersa-
rium.Sed secundum hoc nulla est differentia an procedat ex offi-
cio,vel non.Inn.dicit qd differentia est solum in hoc, quod vbi ex
officio procedetur in principali non iustificata appellatione,etiaz
si lis non sit contestata.vt lite nõ cõ.quoniam.§.sunt ⁊ alij. vbi aũt
non ex officio,sed cum aduersario,oportet quod lis sit contestata.
8 de quo.š.co.sepe.¶†Oppo.quod non arcteẽur appellans ad pro
bandam iustitiam appellationis:vt no.de renun.in presentia. Gl.
dicit qd appellans arctatur ad probandam iustitiam appellatio-
nis:quia pro iustitia presumitur,si non probetur.Dic quod si ap-
pelletur ab interlocutoria,quis arctatur ad probandum formali-
tatem appellationis,⁊ sic ad probandum veritatem, ⁊ iustitiã cau
se,vt hic:⁊ si reuocetur in dubium de processu,quis probet. Satis
potest dici quod ⁊ pro illa non presumetur,ex quo transiuit in rem
iudicatam.de restitu.spo.cum ad sedem.Ideo arctatur ad probã-
dum dicens rectitudinem processus . Dic vt plene dixi de proba.
quoniam contra.¶No.tamen istam gloss.que bene dicit in appel
9 latione ab interlocutoria.¶†Uenio ad ver. ceterum . Quero ad
quos religiosos non extenditur.Dic quod non extenditur ad re-
ligiosos quoscunq,qui secundum regulam suam in capitulis pro
clamantur,⁊ de plano corriguntur,⁊ puniuntur.de regula.c.fi. de
sta.mo.in singulis.Fatetur tamẽ Inn.quod si quis excedet in pu-
niendo modum correctionis,poterit appellari per monachũ.Se-
cus si puniat eum secundum obseruantias regule.Nec etiam pote
rit recusari,secundum eum.Host.distinguit inter regulam,⁊ pro-
cessum iudicialem,dicens quod in iudiciali monachus ex causa re
cusat.⁊ appellat,licet non ita stricte causa examinetur sicut si esset
secularis clericus.š.c.reprehensibilis.š.tit.j.cum I.⁊ A. de accu.
qualiter.de simo.per tuas.j.in fine.

1 ☞Appellatur a iudice,qui aduocati confessionem reuocatã,⁊c.
2 Ad exceptiones proponendas statui debet terminus ad rei in-
stantiam.
3 Litis contestatio inducitur per propositionem exceptionis per-
emptorie.
4 Confessio inquantum ad merita preiudicat,sicut potest reuocari.
5 Litis contestatio ex quibus inducatur.
6 Delegatus inferioris a principe quando subdelegare possit.
7 Appellãs ex causa legitima eam exprimere debet.21.
8 Appellans an debeat expectare responsum super grauamine.
9 Iudex ex officio potest statuere terminum ad exceptiones propo
nendas.
10 Confessio aduocati,vel partis intra quod tẽpus debeat reuocari.

1 **Cum causam.** ¶†Si iudex confessionẽ ad
uocati eadem die reuocatam
pro litis contestatione velit habere,vel processum a sub-
delegato subdelegati factum ratificet , ab eo licite ap-
pellatur.h.d.In prima , narratio appellationis . In secunda iu
2 dicis datio,ibi:Mandamus quatenus.¶†Not.arg.quod ad in-
stantiam rei statuitur terminus ad exceptiones proponendas. de
3 quo.š.de excepti.pastoralis.¶†No.ij.arg.qd per propositionem
exceptionis peremptorie inducitur litis contestatio.de quo de lit.
conte.c.ij.li.vj.⁊ arg.quod per confessionem inducitur litis conte-
4 statio,⁊ per tacitam negationem.¶†No.iij.qd sicut confessio põt
reuocari inquantum preiudicat ad merita.vt de confes.c. fi.ita re-
uocari potest ratione preiudicij,quod infert in proponendis dila-
torijs,licet quo ad merita sit ad commodum partis consitentis: ⁊
reuocata tollit non solum probationem,sed ordinatorium litis,qd
surgebat ex confessione.Et no.talem confessionem posse reuocari
non solum ex errore facti confessati,sed ex errore alterius facti,cui
preiudicatur: quo scito verisimiliter non fuisset facta confessio.
5 ¶†No.qd sicut ex responsione litigantis principalis ad libellum
inducitur litis contestatio,ita ⁊ per responsionem ad libellum fa-
ctam per aduocatum.Et no.confessionem aduocati,etiam non p-
bato errore facti,comprehensi in confessione posse reuocari,dũmo-
do in incontinenti.Et videtur qd incontinenti fiat,id est,eadẽ die.
¶No.qd reuocata responsione,in qua inducitur litis contestatio
6 cessat litis contestatio,⁊ conquassatur.¶†Not.ꝙ articulus rece-
ptionis testium non potest a delegato inferioris a principe subde
7 legari.quod intellige inquantum est mistus,vt.j.dicam. ¶†Not.
non sufficere ex legitima causa appellare,nisi causa in appellatiõe
exprimatur,⁊ propter ipsam repelletur.j.eo.dilecto.¶Oppo.pri
mo qd caute non peteretur reuocatio huius confessionis, cum ex
hoc concluderetur prescriptio,si factum cõfessionis reuocabatur,
⁊ sic ad damnũ ecclesie.So.Intelligas qd reuocaret confessionem
non quasi factum in cõfessione esset erronee confessatum , ⁊ sic fal-
sum,sed reuocabatur confessione ex errore iuris:q2 credebat aduo
catus exceptiones dilatorias posse proponi post litem contestatã:
qd erat falsum:⁊ ex hoc errore iuris pbatur reuocatio : ⁊ sic error
iuris dat causam legitimam reuocandi confessionem per alium fa
ctam.Uel dic quod etiam poterat esse error facti : quia ignorabat
aduocatus dilatorias competere:⁊ protestans esse : ⁊ sic aduersus
nimium festinatam confessionem ex errore alterius facti,quam cõ
fessati,reuocatur confessio.quod est notabile.¶Oppo.quod si cre
debant litem fore contestatam,iam non grauabant ex mente,⁊ sic
non debuit iustificari appellatio.š.eod.vt debitus.⁊.c.progi.Sol.
Sufficit per hanc literam quem realiter grauari, licet ex mente
iudicis non grauetur.Quod facit ad no.š.c.ex parte . de quo ibi.
Sufficit tamen ad creandam iustam causam recusandi. š. eodem
8 ad hoc.⁊ quod ibi no.¶†Oppo.quod non sufficit appellatum ex
causis

causis his, nisi etiam propter eas appelletur. j. eodem dilecto. So
lu. oportet causam subesse appellandi. Secundo oportet quod per
illam appelletur, ⁊ qđ in appellatione exprimatur. Dicunt enim
aliqui necesse qđ grauamen reuocari petatur. s. c. ex parte. Debet
etiã expectari responsum, vel vtrum admittatur petitio, vel exce-
ptio legitima. Ad qđ. j. c. j. de elec. cum in veteri. de arbi. cum olim.
q2 nõ grauatur in eo, qđ proponit, sed in eo, qđ iudex nõ admittit.
Oportet ergo appellari ꝑpter illam nõ admissam. j. c. j. ⁊ demum
necessariũ est ꝓbare veritatẽ cause. Qđ dic vt. j. eo. interposita. Re
9 quirit ⁊ alia, de qbus. j. c. j. lib. vj. ¶ †Quero an iudex ex officio sta
tuere possit terminum ad dilatorias ꝓponendas. Dic quod sic: vt
s. de exce. pastoralis. Potest etiã ad instantiam actoris, vt ibi. An
ad instãtiam rei, tex. hic qđ sic, vt dixi in. d. c. pastoralis. ⁊ ad istum
10 tex. ibi respondetur. ¶ †Opp. qđ cõfessio possit reuocari vsq3 ad
sñiam. s. de cõfes. c. fi. Gl. dicit hic qđ alias reuocaᵣ vsq3 ad sñiam,
vel vsq3 ad tridnum. Quantum ad casum nostrum op3 qđ eadem
die reuoceᵣ, vel saltẽ nũquã aliqđ fiat in causa, ꝑ qđ videaᵣ appro-
bare cõfessionem: qđ est in proposita, qui facit aliquem actum, qui
presupponat litis contestationem, ⁊ qui fieri habeat post litẽ con-
testatam. Dicit Jo. And. qđ si confessio reuocetur ex errore facti
confessati, facta fide de errore, potest quandocunq3 reuocari ante
sententiam, si vult reuocare confessionem vt preiudicialem ordina
tioni litis, quo ad litis contestationem procedit qđ hic. Dic, qñq3
petitur reuocatio confessionis, vt calore iracundie, ⁊ indeliberate
facte, qñ reuocetur, vide. j. de diuor. ex literis. ⁊ de elect. scriptum. ⁊
de offi. iud. cum olim. si de confessione, alias facta simpliciter, si agi
tur de reuocatione ex errore facti in confessione comprehensi, ⁊ cõ-
fessio est ꝓpria, potest reuocari vsq3 ad sñiam, ꝓbato errore, ex quo
est deliberate facta. Si de confessione procuratoris, idem: fortiꝰ de
confessione aduocati, non probato errore, non reuocatur propria,
nec procuratoris: si de confessione aduocati, cum ille non habeat
mandatũ ad hoc, ista non preiudicat domino, nisi presente clientu-
lo, vel eo tacite vel expresse approbante. Et approbare intelligiᵣ, si
sciẽs est, ⁊ intra tridnum non contradicat: vt. l. fi. C. de erro. aduo. ⁊
sic loquitur gl. hic. Quod est verum, qñ tendit ad preiudicium ne-
gotij principalis: vnde etiã aliter nõ probato errore, illã põt reuo-
care. Si facta est ad ꝑiudiciũ litis, tunc si aliquem actũ gerit preiu
dicialẽ, eadẽ die reuocanda est: als põt reuocare vsq3 ad actũ preiu
dicialem, ex quo videatur approbare confessionem, ſm gl. Et dicit
actum preiudicialem, qñ ꝑsupponit litis cõtestationẽ: quia fit vel
fieri potest postea. Est simile de elec. c. j. li. vj. in verbo, abundantia.
Inquantum dixi confessionem presente cliẽtulo preiudicare, est ve
rum, si intelligit aduocatum, ⁊ quid confitetur: alias non preiudi-
cat, vt ipse no. in. l. j. C. de erro. aduo. ⁊ in. l. j. C. de cõfes. Ideo inquã
tum dicit Jo. confessionem aduocati reuocari qñcũq3, vt no. xxv.
q. ix. §. his. Ita debet intelligi, quando probatur error facti confes
sati: ⁊ sic ibi intelligit Archidia. Hec vera, nisi aduocatꝰ presente
⁊ contradicente clientulo confiteatur: quia non preiudicat: vt no.
Cy. in. d. l. j. Et idem dicit, si protestetur quomodo sibi preiudicat
⁊ quod non approbat, nisi quatenus dicit pro se. Nec obstat quod,
no. s. de dila. exposuit. q2 ibi loquitur in procuratore, cuius natura
est vt preiudicet domino: sed non sic in aduocato, vt preiudicet cliẽ
tulo, cui non ꝑiudicat, nisi sua approbatio. Et hoc sequitur Pau.
de confes. c. fi. Hec vera dicit Spe. in ti. de confes. §. postremo. vers.
item si fit per aduocatum. nisi clientulus interrogetur an velit ha
bere ratam cõfessionem, ⁊ respõdeat simpliciter quod sic: quia tũc
illam nõ poterit reuocare, sicut nec propriam, vt patet, saluo nisi
probet, seu approbet solum quantum pro se, ⁊ nõ cõtra se: quia tũc
poterit vsq3 ad triduũ, ſm distinctionem. s. positam. Adducit gl.
literam, quod per indirectam confessionem aduocati inducitur li-
tis conte. alle. iura. De hoc Jo. An. remittit de lit. conte. c. ij. li. vj.
11 ¶ †Opp. quod subdelegatus subdeleget. de re iudica. cũ Bertol-
dus. Gl. dicit quod quidã distinguit an sit lis conte. ⁊ subdelegat
ad instar procuratoris. de lit. cõte. c. j. lib. vj. an nõ sit lis conte. ⁊ nõ
subdelegat. Hoc nõ pl3 gl. per rationem tex. indistincte loquẽtis,
qui dicit quod subdelegatus non subdelegat: alias subdelegatus
subdelegati posset subdelegare, ⁊ res iret in infinitum. Dat simile
in excõmunicatione, que non transit in tertiam personam. Hec ve
ra dicit in delegato ad vnam cãm: secus si sit delegatus ad vniuer
sitatem causarum: q2 vnã subdelegat, cum vmbram teneat ordina
rij. Placet gl. Jo. An. Nec obstat simile de procuratore, q2 ille per
lit. cõte. fit dñs instantie: vñ sine cã non reuocatur. eo. ti. c. ij. lib. vj.
quod nõ est legatũ de iud. iudicatur. Et est causa: quia quasi cõtra
ctus, qui in iudicio initur, demũ fit cum ipsis partibus, ⁊ nõ cũ iu-
dice: vt. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecul. Item in contestatione pro-
curator est vt agens, iudex vt patiẽs: plus ergo operatur cõtesta-
tio in agente, ꝙ in patiente, vt hic, ⁊. s. eo. c. significauit. cũ simil. de
quo in Spe. de appel. §. de officio. in prin. prime colum. Nõ respon
det ad decre. cum Bertoldus. Dic qđ si receptio testium commit-
titur super articulo per subdelegantem nõ examinato, subdelega-
tus nõ subdelegat: quia hic articulus est mistus. Secus si articu-
lo per eum examinato transmissis interrogatorijs, ⁊ capitulis: q2
tunc vt merum ministerium cõmittitur, quod potest subdelegari.
de quo. s. de officio delegati. super questionum. §. primo. ⁊ in clemẽ.
j. de off. ⁊ po. iud. dele. ⁊ nota. de offi. deleg. c. fina. lib. vj. ⁊ dicto. c. cũ
12 Bertoldus. ⁊ hoc teneas. ¶ †Opp. ꝙ nõ sit necesse iustificare ap-
pellationẽ3 ex causa proposita, dũmodo alia legitima probetur. ff.
de appel. l. scio. C. de temp. app. l. per hanc. s. de testibus. fraternita
tis. Gl. distinguit inter appellationẽ3 ab interlocutoria, vel extra-
iudiciali, ⁊ diffinitiua, vt secunda possit ex altera causa iustificari,
⁊ non prima causa: quia in primis exigitur cause expressio, ⁊ appel
latur propter grauamen: in secunda nõ exigitur cause expressio, ⁊
nõ appellatur propter grauamen, ⁊ ex causa nõ expressa nõ graua
tur: ⁊ bene decidit. vide hodie cle. appellanti. de app. in clemẽ. Sic
debet intelligi qđ no. lxxxj. di. c. j. ij. q. vj. nõ ita. De extraiudiciali-
bus appellationibus in causis electionum dic vt no. de elec. vt cir-
ca. lib. vj. ⁊ in cle. eo. ti. cõstitutionem. Dicit Jo. An. quod ex pluri-
bus causis in appellatione expressis hodie curia delegando nõ ex-
primit nisi vnam: qđ est rationabile, quãdo cause sunt incompassi-
biles, alias nõ: vt hic, ⁊. s. eo. significauit. De quo in Spec. de app.
§. de officio. in prin. prime colum. ⁊ dicit Bart. ⁊ Hoz, quod expres-
so vno generali ex his, propter que nõ appellaui, nõ potero iustifi
care appellationem in causa etiam ex his, propter que appellaui.
Dicit tamen quod super quolibet grauamine curia literas daret,
si impetrarentur ad eosdem iudices. Sint ergo appellantes cauti
quod nullam causam falsam exprimant, vel quam probare nõ pos
sint: ad que reprimenda videtur equa dicta consuetudo.

1 ☞ Appellans que docere habeat. 6.
2 Exceptio peremptoria potest in vi surrepti proponi.
3 Rescriptum ad beneficia in ecclesia numerata vitiatur taciturni-
tate numeri.
4 Executores tenentur admittere legitimas exceptiones.
5 Rescripti surreptitij processus valet, nisi appelletur. nu. 11.
6 Appellari potest ab executore non admittente legitimas exce-
ptiones.
7 Iudex procedens in negotio principali exceptione proposita, qñ
dicatur grauare partem.
8 Appellans ex quibus posset suam appellationem iustificare.
10 Appellatio an dicatur iustificata per exceptionem nõ admissam.
11 Sententia ex rescripto surreptitio an sit ipso iure nulla.
12 Appellanti qñ sit necesse deducere nullitatem.
13 Appellans qñ prohibeatur postea de nullitate dicere.
14 Iudex appellationis an possit sententiam nullam confirmare.
15 Appellans petens sñiam infirmari tanq̃ iniquam, an possit accu
mulare in iudicio viam nullitatis.
16 Appellatione deserta an possit appellans prosequi nullitatem.
17 Appellãs iterato in eodem iudicio an videatur prime appellatio
ni renuntiare.

1 DIlecto. ¶ †Non sufficit appellãti docere quod
legitimam exceptionem opposuit, ⁊ ap-
pellauit, nisi propter eam non admissam se doceat appel
lasse. h. d. Prima pars ponit factũ coram auditore nar-
2 ratum. Secunda committit causam, ⁊ premittit quare ⁊c. ¶ †No.
ꝙ in beneficialibus de peremptoria exceptione, ⁊ in vi surrepti cõ
tra literas opponi potest ad processum: quia in literis creatur ius
agendi, ⁊ iurisdictio: vt not. de rescrip. cum ordinẽ. ex. tit. constitu-
tus. de presumptio. c. fi. de rescrip. super literis. ⁊. c. ad audientia3.
de presump. c. finali. de excep. c. pastoralis. ¶ No. quod legitime ex
ceptionis obiectio ea confessione probata coram iudice a quo iusti
ficat appellationem, licet aliter non probetur cora3 iudice ad quẽ.
3 ¶ †No. iij. quod taciturnitas numeri vitiat impetrationem in ec-
clesia numerata. ¶ No. iiij. ad iustificandam appellationẽ non suf
ficere exceptionem obiectam, ⁊ probatam, ⁊ appellatum, nisi pro-
pter ipsam nõ admissam appelletur. Nõ sufficit ergo opponere, ⁊
appellare, nisi per prius grauamẽ expectetur. s. ꝙ nõ admittatur:
4 ⁊ tunc per ipsam nõ admissam est appellandum. ¶ †Not. v. execu-
tores teneri admittere legitimas exceptiones: ⁊ si non admittant,
5 ab eorum processu potest appellari. ¶ †No. vj. argu. processum exe
cutorum per literas surreptitias fore validum, nisi appelletur.
¶ Not. vij. attentata post appellationem legitimam fore nulla.
¶ No. iij. quod super instantia appellationis nõ sufficit constare
6 de nullitate, vbi deduciᵣ via appellationis. ¶ †Opp. quod absq3
propositione exceptionis possit appellari allegatis causis in ap-
pellatiõe: vt patet hodie ex cõmuni stylo, qui habet quod promul-
gatis excommunicationum sentẽtijs per executores, nisi intra cer
tos dies pareatur, quod appellatur intra illos dies per non parẽ
tes. nulla exceptione proposita coram executoribus, sed solum alle
gatis: quia ex tali causa, vel exceptione competenti nõ tenentur re
cipere: ⁊ tamẽ stylus illas exceptiones, ⁊ appellatiões admittit ad

relevandas sententias. Dicit Jo. An. q͛d hec decre. videtur repro
bare illum stylum. Sed, vt dicit, aliud est, sententias quantũcunq;
cõditionales iam precessisse, ⁊ tunc precessit iam grauamen: ⁊ tunc
non sufficeret ad vitandũ vinculũ exceptiões proponere: vnde ex
quo ante nõ discussit de iuribus partium, ⁊ procedit ad sententiã,
grauauit. Non est ergo necesse aliquod grauamen expectare: sed si
adhuc mille sententie sint late nullũ ꝓcessit grauamẽ ex eo q͛d ꝓce-
dat, ex quo non sunt exceptiones opposite, ⁊ non expectatur an ad
mittantur: expectatur ergo grauamen in nõ admissione. Ad hoc
s. e. preterea. ij. ⁊ q͛ minime sunt vitãda, ⁊c. ff. de legi. l. minime. Idẽ
vt secũdo casu dicit Jo. An. si executores fulminant sentẽtias sub
hac alternatiua, nisi pareatur, vel corã ipsis intra eundẽ terminũ
ꝓponatur causa rationabilis nõ parẽdi: tunc enim cũ per lapsum
termini propositis legitimis exceptionibus non ligetur, nõ est ne
cessarium remedium appellandi: ⁊ sic non grauatur. ¶ Ad mate-
riam dicit videndum quod no. Spe. de exce. §. viso. v. qdam antez
7 nuncij. ⁊ seq. ⁊ de app. §. qualiter. v. item quod faciat. ¶ †Opp. q
ꝓpter hoc quod nõ sunt admisse exceptiones, nõ possit appellari:
q͛ executor nõ potest assumere partes iudicis. de presum. c. fi. ⁊ in
cle. j. de off. dele. ⁊ sic non tenentur exceptiones admittere. Sol. Si
assumit partes iudicis, ꝓcedit quod hic, adeo quod tunc iustifica-
retur appellatio, si offerretur ꝓbatio. j. e. interposita. Si nõ assum
psit partes, tunc dic quod adhuc tenetur exceptiones admittere:
⁊ si non admittit, ⁊ appelletur, appellatio deuoluit ad superiorem,
vt postea cognoscat de exceptionibus, licet nõ impediat ꝓcessum
executionis: vt no. Spe. in ti. de actio. ⁊ pet. §. super petitione. v. sz
qd si anteq̃. in. vij. colum. sed tunc appellatio nõ iustificat ex obla-
tione ꝓbationis: vt no. Inn. de elec. cum inter canonicos. Itẽ no-
tabiliter dicit ibi quod executor cõpulsorius ad exequendum sem
per debet assumere cognitionem. Ad quod de preben. licet. lib. vj.
⁊ firmat Jo. An. in addi. Spec. in ti. de pe. ⁊ pos. §. j. in fi. dixi plene
8 s. de presum. dudum. ¶ †Opp. q ex quo proposita est exceptio le
gitima, licet ipsam nõ repellat, grauat ptem: ergo appellatio legi
tima est. s. e. interposita. Sol. Si opponitur exceptio, ⁊ iudex non
admittit, sed repellit expresse, planum est q potest appellari, quia
grauat: ideo debet proponens expectare vt interloquatur, an ad-
mittat, vel repellat. Nam si admittat exceptionem, habebit inten-
tum. Si non admittit, sz repellit, poterit appellare, fm Inn. ⁊ no.
de testi. significauerunt. vt patet ex no. j. eo. interposita. Quãdoq;
iudex exceptione nõ admissa ꝓcedit in negotio, nec expresse repu-
diata: ⁊ tunc appellari potest exceptione hac ꝓposita: quia ꝓcedit
exceptione non admissa. ad hoc vt no. j. e. ex parte. Quãdoq; iudex
est in deliberando, quia nec admittit, nec repellit, nec ꝓcedit: ⁊ fa-
cit forte vt excipiens vexetur laboribus, ⁊ expensis, ex diuersis ter
minis ad audiendam deliberationem ipsius, vt sic cogatur cedere
liti, vel procedere: tunc dicit Hostien. j. eo. interposita. quod si ter-
tio est requisitus humiliter, ⁊ expectato respõso ꝯgruo tempore nõ
respondeat, poterit appellari: hac causa assignata forte posset ap-
pellari, arg. no. de sup. neg. prelato. c. j. de elec. cum in veteri. de offi.
deleg. super questionum. §. fi. ad hoc quod no. de testi. cum clamor.
9 ⁊ quod no. de appel. quãuis. in gl. hic etiam. in fi. †Ex his colligũ-
tur plura, que requiruntur ad iustificandam appellationem, quo-
rum aliqua colliguntur hic ex tex. aliqua de appel. c. j. lib. vj. ver. q
si actor. Primum, quod si exprimatur causa legitima, ⁊ quod pro-
pter hoc appelletur, q constet de necessitate appellationis. Secũ-
dum colligitur de offi. ordi. pastoralis. Tertium ex ver. ꝓpositam.
Quartum ex ver. appellationem. Quintum ex ver. ab eisdem. nisi
ex causa. j. c. fi. quod exceptio ꝓposita nõ admittatur, ⁊ q ideo ap-
pelletur. s. e. vt debitus. Idem q fit ex grauamine illato, vel termi
nato. s. eo. cum cessante. ⁊ quod appellãs veniat instructus: dic vt
dixi. s. eod. interposita. Et he cause ponuntur etiam de app. cordi.
10 lib. vj. ¶ †Opp. quod sit causa probanda, ⁊ nõ sufficiat appellatũ
ꝓpter exceptiones non admissas. s. e. vt debitus. s. e. interposita.
§. j. So. causa est ꝓbanda, nisi offeratur ꝓbatio, vel sit ꝓbata cõfes
sione coram iudice a quo: q͛ illa facit fidem in causa appellationis:
ideo non est necessaria alia ꝓbatio. Quod fatetur Hostien. quo ad
exceptionem numeri, sz non quo ad alias exceptiones, que nõduz
erant ꝓbate: vnde vt quo ad illas iustificetur appellatio, exigitur
11 earum ꝓbatio. ¶ †Opp. quod licet non sit ꝓbatum appellationẽ
interpositam ex dictis causis, ⁊ sic formalem nõ esse, nihilominus
reperto q litere sint surreptitie, q͛ ꝓcessus est ipso iure nullus in
beneficialibus habitus per literas surreptitias. de rescrip. ad au-
dientiam. ⁊ c. constitutus. possit iudex ad quẽ denuntiare ꝓcessum
nullum. Host. dicit contrarium: ⁊ dicit quod hic vacat argumẽtũ
a contrario: quia dato quod non ꝓbetur, ꝓnuntiabitur processus
nullus ex capite nullitatis, cum in beneficialibus iudex suppleat
in his, que sibi cõstant vt iudici: nec sumus in casu, in quo appella
tio validet ꝓcessum: quia appellatio non pendet ex consensu appel
lantis: sicut est in casu. ff. rẽ ra. ha. l. iij. §. falsum. de quo dic vt. s. ti.
j. c. j. Vel hic ideo non ꝓnuntiat nullum ex capite surreptionis, q͛

paro se ad hoc adstringit, vt retractet demũ, si ex vi appellationis
constaret ꝓcessum nullum, ⁊ vt ea iustificata non retractaretur, ⁊
mos est gerendus se adstringenti: vt patet in. l. certa. ff. de ꝓba. de
resti. spolia. c. j. Vel dic quod papa sic voluit componere inter par
tes, vt si probaretur appellatio, ⁊ iustificaretur, tũc ꝓcessus retra
ctaretur, alias non. de pac. cum pridem. quibus casibus non vi ꝓ-
cessus executoris, sz ex vi cõpositionis, vel apostolice ordinatiõis
non iustificata appellatione obtinebit ꝓsbyter, vt videtur, secũdũ
eum. Solutiones nõ placent Jo. An. q͛ aut diuinant, aut literam
destruunt. Inn. autẽ dicit q non potest obtinere nullitatẽ, nisi do-
ceat, ⁊ iustificet appellationẽ: q͛ cum innitatur ad nullitatem sola
via appellationis, oportet q illã iustificet, nec obtinet ex altero ca
pite nullitates, licet nullitatem ostendat: ⁊ sic quod potuit voluit,
12 ⁊c. s. de offi. dele. cum super. †Cuius gratia reuocat in dubiuz, an
si super instantia appellationis iudex reperit sententiam nullam,
an ex capite nullitatis illam possit retractare. Dicit Inn. q si ap-
pellatio interponitur ab interlocutoria, vel grauamine ante sentẽ
tiã, q appellans solas causas põt ꝓseq, quas in appellatiõe expꝛes
sit: ⁊ si ex illis apparet sñia nulla, appellatione iustificata ex forma
decernetur nulla, vel aliqua, secundũ q͛d cõcludunt cause. Si autez
non est interposita formalis appellatio, non poterit obtinere, vel
ex altero capite nullitatis non deducte, vt hic. ad hoc. s. c. pxi. Si
appellatur a sñia diffinitiua, tũc dicit q cum in illa possit ꝓsequi
aliam cãm ab expressa, vel ꝓtensa, poterit ex altero capite docendo
de nullitate infringere sentẽtiam. Hec dicit vera, qñ nullitatis cã
cõcernit merita: q͛ omnes cause, etiaz tacite, videnf deducte circa
merita: sed si nõ cõcernerent cause nullitatis merita, vt quia vellet
ꝯcludere nullitatẽ ex defectu iurisdictionis iudicis, vel q͛ excõica
tus, vel ex defectu circa ordinem iudicij, vt q͛ lis non est ꝯtestata,
tunc dicit q neutro casu, nec in appellatiõe a diffinitiua, nec in ap
pellatione ab interlocutoria posset hoc obtinere: q͛ hec non veniũt
in ꝓsecutione appellationis. Dicisti cõcedunt vera appellante ꝓ-
sequẽte: secus dicũt, si appellatus ꝓsequatur, petẽdo in causa ap-
pellationis sententiã cõfirmari, vel exequi sententiã, non obstante
appellatiõe aduersarij: q͛ tũc posset opponere de nullitate ex qua-
cunq; cã. Ratio, q͛ appellatus nõ innititur etiã viribus appella-
tionis, imo illã impugnat: imo quocũq; iure potest, nititur vt con
firmet sententia. Ideo appellans admittitur ad opponendum de
omni suo iure, siue iniustitie, siue nullitatis, secundũ Inn. Sed se-
cus in appellante, qui innititur appellatiõi. Itẽ appellãs agit ꝓse
quẽdo appellationẽ, ⁊ non potest ꝯtrarijs vti actionibus, sicut est
q dicat iniustam, ⁊ nullam. Sz vbi appellatus ꝓsequitur, ⁊ exci-
pit: ⁊ tunc potest vti exceptionibus contrarijs. de regu. iur. nullus
pluribus. Ad primũ. s. e. solicitudinem. de elec. vt quis duas. C. de
fur. l. j. Secundã ponit opi. Inn. ⁊ dicit q forte hec est melior, quod
indistincte appellationem ꝓsequendo diffinitiua possit appellans
dicere iniustam, ⁊ nullam, ex quacũq; causa respiciente merita, vel
ordinatoria, aut defectum potestatis iudicis: q͛ ex quacũq; causa
potest prosequi eam. ff. de appel. l. scio. ff. famil. ercis. l. quedam. ff. de
iure pat. l. Carmelia Pia. ⁊ a sententia, que est nulla, appellare po
test: quãuis ⁊ si nõ appelletur, possit via nullitatis retractari. Ad
q͛d. ff. de appel. l. si expressim. ⁊ patet de iudi. c. fi. Quod dicit veruz,
etiam si appellans sit excommunicatus. de exceptio. c. fi. Nõ obstat
si dicatur, inquantum ꝓsequitur nullitatem, que nõ annectitur ad
merita cause in nullo innitaf appellatiõi: quia imo innititur appel
lationi, saltem respectu deuolutionis, ⁊ inquãtum asserit cognitio
nem deuolutã ad superiorẽ: alias deberet hoc petere corã alias or-
dinario. Et hic est vnus effectus appellationis. s. cãm ad superio-
rem deuoluere. s. eodem. solicitudinem. §. primo. Itẽ satis ꝓsequi
tur appellationem, inquãtum intendit pronuntiari nullam: quia
ex hoc petit consequenter reuocari grauamen, quod inferebat ex
sententia nulla, saltẽ de facto. Ideo potest petere ꝓnuntiari nullã,
etiam si de appellatione mentionẽ non faciat. Hoc patet etiam in
appellato, q ꝓsequi dicitur appellationem petendo cõfirmari sen-
tentiam pro se latam, ⁊ tamen in sua petitione non facit mentionẽ
de appellatione, nec in alio innititur appellatiõi, nisi quia dicit ne
gotiũ, sicut est, ad superiorem deuolutum. Non obstat si dicatur, eo
dem modo idem videtur dicendum, quando appellatur ab inter-
locutoria ante sententiam: quia satis innititur appellationi, si do-
ceat de nullitate: quia in appellatione ab interlocutoria oportet ex
causa specifica appellationem iustificari: alias remittendus est ad
iudicem a quo. s. eod. vt debitus. Et ex quo alius est iudex, qui de-
bet, ⁊ potest adiri, non cognoscit iudex ad quem: sed in appella-
tione a diffinitiua non potest fieri remissio ad iudicem a quo: quia
ꝓnuntiando diffinitiue functus est officio. Itẽ appellatus nõ põt
petere ꝓcessum cõfirmari ante sñiam habitũ: q͛ facile reuocaf. s. e.
cuz cessante. ff. de re iud. l. quod iussit. Nõ placet hec ratio Host. q͛
non iustificata appellatione, siue ab interlocutoria, siue a diffiniti-
ua, fiet remissio ad iudicem a quo, saltem vt exequatur, vbi est or-
dinarius, sicut delegatus. Dic vt de offi. dele. pastoralis. §. preterea.

Item

Jtē cū iudex fit nullitatis, ad illā possit fieri remissio: ideo ꝓcedēs
ratio est melior. Dic qđ qñq; in appellatione deducitur via nuda
appellationis. Quandoq; agitur via nuda nullitatis. Qñq; simul
cum appellatione accumulatur via nullitatis expresse. Si deducit
via appellōnis tantum, dic in appellatione ab interlocutoria si intē
dat nullitatem vi attentati, non eius, super quo principaliter ap⸗
pellet, sed alterius attentati ante appellationem: ⁊ tunc potest, vt
dixit hic Host. licet dicat Jnn. dicere cōtrariū: sed non dicit istud,
si declaretur, vt. §. dixi, in omnibus iuribus, quibus mandatur at⸗
tentata retractari: vt. §. de iudi. exhibita. de rescri. significauit. ⁊ si⸗
milia. Si via principali appellationis attendat nullitatem super
eo, super quo appellauit, tunc non potest obtinere ex viribus ap⸗
pellationis, nisi nullitas surgat ex specifica causa, propter quā est
appellatum, ⁊ nisi aliter ex forma iustificet appellatio, vt hic. Ad
hoc. §. eo. vt debitus. q; respectu alterius cause appellatio nō pōt
iustificari, ⁊ iudex ad quem non est iudex: vt in cle. appellanti. e. tit.
in cle. Ad hoc optime. §. de iudi. exhibita. Uel nisi causa nullitatis
annectatur cause appellationis: quia tunc ex ipsa poterit pronun⸗
tiari super nullitate. vt lite nō contest. c. j. ⁊ c. accedens. ij. Nam ibi
defect' litis cōtestationis causabat ex absentia partis, q̄ causabat
ab oppositione dilatoriarum. Uel ibi prosequebatur simul viā nul
litatis, ⁊ appellōnis: alias nō video quō esset iudex ad quē sup nulli
tate, si appło nō est iustificata ex forma sui. Hoc tene, licet doc. sen⸗
tiāt cōtrariū in. c. exhibita. Si appellatur a diffinitiua, ⁊ velit hic
appellās, omissa instācia appłōnis, prosequi nullitatem principa⸗
liter, non potest: quia sic non est deducta, ⁊ quia non quilibet iudex
appellationis est iudex nullitatis, cū pro nullitate possit adiri ipse
ordinarius, vt dixi. §. de offi. deleg. in literis. Si autem vult dedu⸗
cere nullitatem incidenter, quia dicit iniquum, ⁊ consequenter nul
lum: quia omne nullum est iniquum: vt no. Jnn. de offi. deleg. cum
contingat. dico quod potest de iure ciuili, quomodocunq; nullitas
annectatur ad merita: ⁊ sic nullitas surgit ab iniquitate, vt dicit
Jnn. Si nō annectatur ad merita, q; opponitur defectus potesta
tis iudicis, vel alias ordo iudiciarius: ⁊ forte de iure ciuili non pos
set: q; talis nullitas nō consequitur ad iniquitatem. De iure autē
canonico secus, quia talis nullitas saltem grauat de facto, ideo ap
pellari pōt. Gl. tamen idem tenet de iure ciuili, in. d. l. si expressim.
Per hoc dicūt dñi de Rota, sua conclu. cclv. qđ si appellet a snīa
nulla, super ipsius desertione est ꝓnūtiandū ꝓpter effectū deuolu⸗
tionum. Jtē quia in illa potest prosequi nullitatem: ⁊ operabitur
pronuntiatio ve nō posset proseq corā iudice ad quē incidēter: non
per hoc tamen tollerur quin posset prosequi corā iudice a quo, vel
alias com petenti, nō obstante desertione. de sen. exc. solet. lib. vj. de
quo ibi in vltima gl. ⁊ firmat Jo. An. in addi. Spe. in ver. sed nun
quid libellus. j. alle. Dicit tamē quod corā iudice appellationis nō
posset prosequi nullitatem. ⁊ no. gl. in clemen. si appellationem. de
appella. ⁊ ibi Pau. de quo in Spe. de sen. prola. §. iudex versi. sȝ nū
quid libellus. ad si. ponit in ver. precedenti, qui incipit, quid ergo.
Secus si sententiam confirmaret. de cōfirma. vti. vel inuti. c. j. secū
dum Jnno. ⁊ de rescri. sup literis. ⁊ no. in. d. l. si expressim. ⁊ in. l. j. C.
quando ꝓuo. nō est nec. Per que patet quod ex sola pronūtiatio⸗
ne super desertione nō est confirmatoria, si diceret ꝓnuntiatio fru⸗
stratorie appellatum, ⁊ de nullitate dictum. Glo. tetigit hoc dubiū
in. l. j. C. qñ ꝓuoca, non est nec. ⁊ ibi Bar. Dic quod si iudex simpli⸗
citer dirigit verba ad appellationem, quia dicat non tenere, vel di
cit temere appellatum esse, ⁊ non dicit iuste iudicatum, nō exdudi
tur nullitas: quia sententie verba hoc non sonant: ⁊ verba sentētie
sunt restringēda, ⁊ vt iacet est intelligenda. l. j. C. si plures vna sen.
fuerint cōdem. de libe. cau. l. omnes. ff. de excep. rei iud. l. si a te. Si di
cat, pronuntio bene iudicatum, ⁊ male appellatū: ⁊ videtur confir⸗
mare sententiā: vt. l. eos. C. de app. Et idē tenet Lapus sua cōclu.
13 cxij. † Nūquid aūt prohibeatur postea principaliter dicere de nulli
tate, si principaliter deduxit nullitatem cum appellatione, nō po⸗
terit: q; de hoc semel est iudicatū. Jdē si cām nullitatis esset expres
se prosecutus. Jntelligo principaliter assumpta disputatione par
tium super nullitate: ⁊ no. Jnn. de causa pos. cum super. l. ij. C. si ex
fal. instru. ⁊ l. fi. de fi. instr. Si aūt de nullitate non est dictū, nec que
sitū, poterit de nullitate postea dicere. ff. de inoff. testa. l. cū quis. de
re iudi. in cle. j. Nec obstat ꝙ nullitas veniat in appellatione, etiāȝ
si non exprimatur, que venit incidenter: ⁊ ea, que incidenter veniūt
in vno iudicio, si plene nō examinātur, nō nocent in alio. ff. de exce.
rei iudi. l. si ante: ⁊ no. Jnn. de causa pos. cum ecclesia. ff. de his, qui
sunt sui, vel alie. iur. l. penul. §. de testi. veniens. Hoc est verū, etiam
si is, qui appellauit, sciebat sententiā nullā: quia non confirmatur
ex scientia partis, vt sententia, sed vt pactū: vt. l. ij. C. cōmu. vtriusq.
iudi. Jdeo per hoc non prohibetur ꝓsequi nullitatem: nisi dicatur
quod ei obstet pactum, saltem inquantum agit. Si deducitur nu⸗
da nullitas, an sentētia lata sup illa obstet, vt de nullitate amplius
dici non posset. dic, si deducitur per viam exceptiōis, quia tūc sum
marie debet tractari: vt. l. j. C. quando prouoca. non est nec. ⁊ l. fi. C.

si ex fal. instru. dicit Bar. in dicta. l. ij. nō ꝓhibetur postea principa
liter agere de nullitate: q; summarium iudicium non obstat plena
rio. Eodeȝ modo si actor, qui succubuit, ⁊ repulsus est ab executio
ne, quasi sententia est nulla, non prohibetur agere super confirma⸗
tione sententie. ff. de re iudi. l. a diuo Pio. §. si super rebus: licet ei
obstaret, inquantū peteret executionem: vt no. Jnn. de re iud. de ce
tero. Sed si principaliter agatur de nullitate, ⁊ succubuit aliquis
ipsorū, nō pōt, obstāte sententia, amplius alter eoruȝ agere, vel ad
confirmationem, vel vt nulla declaretur sentētia, quia obstat sen⸗
tentia super libello cum nullitate sententie nō pōt ꝓmulgari sentē
tia iniquitatis: vt no. Jnn. §. de offi. dele. cum cōtingat: ⁊ petit nul
litas officio iudicis: vt no. Jnn. de offi. iud. c. fi. ⁊ de resti. in inte. cō
stitutus. ⁊ vide Bart. in. l. que sub conditione. ff. de condi. instit. ad
quod. ff. defer. l. j. ⁊ hic, ⁊ dicta. l. ij. C. qñ ꝓuo. non est nec. vbi Bart.
⁊ in. l. si pater tuus. eo. ti. Sed an si datur libellus super nullitate, si
iudex videat sententiam confirmandam, an posset confirmare: tan
git Jnno. de offi. dele. cū contingat. Bar. in. d. l. ij. putat quod pos⸗
sit confirmare, etiam ex noua causa: ⁊ potest ⁊ nouas ꝓbationes, ⁊
nouas allegationes adducere, sicut in causa appellationis. l. j. §. j.
ff. que sen. sine app. re. Plus dicit in. l. si vt ꝓponis. C. quomo. ⁊ qñ
iu. ꝙ si inueniat nullam ex cā deducta, ⁊ ex alia cā videat ipsam iu⸗
stam stantibus actis, ita quod acta non repugnent, poterit ex alia
causa reformare illam, ex illa cā pronuntiata nulla, sicut potest iu
dex appellationis: q; ad illum deuoluitur tota cā. alle. l. j. in princi.
ff. de appel. ⁊ l. fi. ff. quod cū eo. ⁊ l. per hanc. C. de tempo. appel. Et
allegat dictum Jnn. de offi. deleg. cum contingat. quod no. Plus
dicit quod si is, ꝓ quo est lata sententia, statim vellet fateri nullaȝ,
⁊ peteret reformari ex eisdem actis, omissa cognitione nullitatis,
quod posset hoc iudex, quia illa cognitio non est, nisi ad comodū
appellati: per no. de appel. cordi. li. vi. Quinimo ad excludēdā nul⸗
litatem posset hoc petere coram iudice a quo, ex quo sententia est
nulla. Quod dicit facere posse, etiam si dederit apostolos: ⁊ quod
dicitur. §. e. cū cessante. habeat locum, quando sententia est aliqua.
Jtem putat quod sicut iudex omnia attentata appellatione pen⸗
dente reducit ad pristinum statum. ff. nil inu. appel. pen. ita ⁊ nulli
tatis iudex omnia, que occasione sententie nulle attentata sunt: vt
l. absentem. C. de accu. no. Jnn. de ꝓcur. ex insinuatione. ⁊ c. quere⸗
lam. ⁊ tenet Bar. in. d. l. ij. Per que dicunt quod ꝓsecutus vnā cāȝ
nullitatis si succumbat, potest ex alia ꝓbata obtinere sententiam
nullam: vt. d. c. ex insinuatione. ad quod optime de re iud. cuȝ Ber
toldus. Bar. dicit quod putat idem quod in actione reali: q; sicut
non potest dñium rei meū esse ex pluribus causis, quia sicut nulla
annullari non potest. ff. de inoffi. testa. l. nā ⁊ si sub conditione. §. iij.
Respon. de despon. impu. ad dissoluendūȝ. Jdeo si snīa fuit dicta
nulla simpliciter, licet postea sim ꝓsecutus vnam, preiudicatur in
omnibus: secus si vnā cām tm̄ expressit in libello, vt dicitur in rea⸗
li: q; illa tantū ꝑiudicat: vt. l. ⁊ an eadem. §. actiones. de exce. rei iu⸗
di. ⁊ no. Jnn. de iudi. ceterum. Et hoc tenet Jo. An. post Jnno. de
offi. dele. cum contingat. in fi. addi. ma. Nunquid aūt possim pete⸗
re sententiā confirmari principaliter, sicut principaliter agi potest
de nullitate. Bar. quod sic. ad hoc. §. de confirma. vti. vel inuti. per
totū. Jtem sicut victus appellat, sic victor poterit petere cōfirma
ri, dato ꝙ ab alio non agatur de nullitate. Allegat Bar. l. fi. C. vt
lite penden. alias si in exceptione obtineret reus petita executiōe nō
haberet aliquod remedium actor respectu sententie: ⁊ sic summa⸗
rium iudiciū infert plenum preiudicium plenario, cōtra dictū. §. si
14 super rebus. Quod sensit Jnn. de re iudi. de cetero. † Nūqnid autē
possit, si est nulla, iudex confirmare: ⁊ si quidem eodem errore fert
secunda, quo prima, non confirmatur. l. j. §. ij. ff. que sen. sine app. re.
alias confirmatur, vel saltem ex secunda fit quod prima habetur ꝓ
valida. no. gl. in dicta. l. ij. ⁊ in. l. si expressim. ⁊ no. Jnn. de confir. vti.
15 vel inuti. c. ij. ⁊ de rescri. super literis. quod no. ¶ † Uenio ad vlti⸗
mum casum, quando simul accusatur via nullitatis, ⁊ appellatio⸗
nis: ⁊ si quidem simul accumulentur pure, ⁊ principaliter, non ad⸗
mittitur petitio: quia in illa parte, qua dicit de iniquitate, excludit
nullitatem, ex quo ambas vias eque principaliter deduxit: ⁊ sic vie
quasi contrarie, si sunt simul accumulate, repelluntur. Sȝ si dedu⸗
cat conditionaliter, vel sub disiunctione, Dico sententiā nullā, ⁊ si
reperiatur aliqua, appello ab illa vt iniqua. Textus facit ꝓ hoc li
bello. §. de in inte. resti. constitutus. Et illud tenet ibi Jnn. vbi ali⸗
quod adest ꝓbabile dubiū super nullitate, vel iniustitia. alle. de pre
scriptio. auditis. ⁊ l. j. §. qui aūt. ff. quorū leg. cogitur protestari se
aliā tātum prosecuturum: imo simul super vtraq; poterit proseq,
⁊ probationes producere: vt dicto. c. constitutus. ⁊ de prescriptio
auditis. Sed bene debet protestari quod ex altera tātum intendit
obtinere, vt sufficiat super quacūq; probet intentionem suam. Et
dicit Hosti. quod quotidie hoc practicatur in curia. Sufficit etiaȝ
quod dicat ipsam nullam, ⁊ ad cautelam appellet, animo non con⸗
firmandi, sed vt sibi prouideat, inquantum reperiatur aliqua, pe⸗
tit ipsam retractari. Nec obstat, si dicatur contrarius sibi ipsi: q;

pure non deducit talia iura in iudicio, quo casu repelleretur, secundum Host. ⁊ dixi. s. Et pure dicit nullam, ⁊ sub conditione sibi prouidet, vt in defectũ nullitatis, possit ex iusticia impugnare. Et dicit hoc admittendũ, maxime cã dirimendarum litium. ff. si cer. pe. l. quidam. ff. de libe. cã. l. si pater. vt circuitus euitetur. ff. de condictio. indebi. dominus testamento. Et vt parcatur sumptibus. s. e. vt debitus. de dolo. finem. Et vt magis insistatur veritati, quam subtilitati. de iud. dilecti. ⁊ tenet Gul. in Spe. de sen. plati. §. iuxta. ad finem. Bar. tenet in. l. si expressim. ⁊ in. l. ij. C. quando prouo. non est nec. has vias cumulari deducendo: quia quo ad finem deuoluẽdi nulla est contrarietas, quia vterq; deuoluit, ⁊ quia actus appellationis ⁊ nullitatis extraiudicialis: ⁊ in extraiudicialibus possuz sub disiuncta allegare. ff. de condictio. inde. l. Julianus. ⁊ quia appellãs se defendit: ⁊ deducens reus cõtraria auditur: vt in regula, nullus. de regu. iur. lib. vj. vt dicit. Quod puto, inquantũ in quolibet sit iudex cõpetens: alias si est cõpetens appellationis tantum, non poterit prosequi nullitatem, etiam incidenter: quia deducẽdo principaliter, exclusit incidenter. De libello autem dicit quod procedit etiam, quia cum appellatio extinguat pronuntiatum respectu finis, vie non sunt contrarie. Quo ad actum autem prosecutionis dicit quod potest vtrunq; simul ꝓsequi respectu diuersorum articulorum: vt. l. Carmelia Pia. de iure patro. ⁊ l. quidã. famil. ercis. Super eodẽ articulo dicit posse dici has vias accumulari, ⁊ ꝓsecutio fieri diuerso tẽpore: eodem autem tẽpore nõ, vbi surgunt ex tali fonte: ita quod in ꝓcessu habeã mihi contrariari: vt. l. cõtra maiores. de inoff. testamen. sed prius haberem prosequi nullitatem: sꝫ in processu non hꝫ se cõtrariari, vt quia dicat nullã ex defectu litis cõtestate, vel ex defectu potestatis iudicis, ⁊ iniquam respectu meritorum cause, tunc procedit processus simul. Idem si ex eodem fonte surgant, ⁊ mihi non contrarior: vt quia dico sententiam non valere, quia latam contra minorem, ⁊ indefensum, ⁊ iniquã, ⁊ quia minor promisit sine curatore id, ad quod sum condemnatus. Secus, vt dixi, si ex eodem fonte, ita quod surgat contrarietas, vt quia dico nullam, quia ille, cuius authoritate fui in iudicio, nõ erat meus curator: postea dico iniquaꝫ, per ea, que facta sunt ab eo vt meo curatore. Allegat dictam. l. cõtra maiores. de exceptio. pastoralis. ⁊ quod ibi no. ⁊ quod no. de relig. domi. constitutus. ⁊ c. cũ dilectus. Quo ad actũ pronũtiandi dicit quod si inuenit sentẽtiam nullam, poterit ꝓnũtiare nullã, ⁊ appellatio nõ põt obtinere: quia ex quo apparet nulla, deficit appellatio, que non est deducta, cum deficiat conditio, si qua est appello. Et si vult aliqd dicere, potest ꝓnuntiare superuacue appellatum: qꝛ sententia erat nulla. ff. de appel. si expressim. ⁊ l. ex cõsensu. §. primo. eodem titulo. Hoc de iure ciuili: de iure canonico posset pronuntiare iuste appellatum, cum saltẽ grauetur de facto. s. de exceptio. significauerunt. Si inuenit eam aliquam, pronuntiabit secundum quod pronuntiandum est in cã appellationis, ⁊ de nullitate nihil dicet: ⁊ si vult, potest facere mentionem pronuntiando eam aliquam: quod facere videtur eo quod ꝓnuntiat super appellatione. l. j. C. de ordi. iud. §. primo. ⁊ forte quod tenetur propter expensas super nullitate factas, in quibus succũbit, licet habuerit iustam causam litigandi. Et si simpliciter ꝓnuntiat male appellatum, videtur super vtroq; pronuntiatuꝫ: quia respectu nullitatis intelligitur male appellatũ, id est, male super nul-

16 litate prouocatum. † Nunquid autem tũc deserta appellatiõe posset prosequi nullitate. n. Dicit quod sic. Bar. in dicta. l. si expressim quia aliud habet tempus nullitas: deserta tamen appellatione nõ impeditur executio propter pendentiam nullitatis, nisi summarie sententia probetur nulla. Quod secus est in pendentia appellationis, per tit. nil innto. appel. penden. Nota bene. Sed nõne potest opponi de litis pendentia, quo casu nil est innouãdum? Dic quod non: quia ad aliũ finem agitur. Posset bene iudex nullitatis mittere inhibitoriam, ne intricarent processus, ⁊ etiam pars forte opponere ne trahatur coram diuersis. Sed dic contra, ex quo processus primus non preiudicat vltimo vt summarius: ⁊ per hoc non obstat quod notat Innocen. de constitu. cum M. ad fi. c. Per predicta dicit Archid. ij. q. vj. a iudicibus. quod si peto laudum reduci ad arbitrium boni viri, ⁊ apparet nullum, quia latum ab excommunicato, in quo non cadit arbitramentum, sicut nec in seruuꝫ. ff. de arbi. l. Pedius. de verb. sig. illa. quia parificatur seruus, ⁊ excõmunicatus. ij. q. vij. §. quia. ergo poterit pronuntiare super nullita-

17 te iudex. quod no. ¶ † Quere, appellat quis in iudicio ante sententiam, vel extra iudicium, postea secundo iteruꝫ appellat, vtrũ per appellationem posteriorem videatur renuntiare priori, vel priorẽ sententiam ratificare. argumen. quod ratam videatur habere sententiam: vt. l. iij. §. falsus. ff. rem ratam habe. vbi si appello a sententia lata contra falsum procuratorem, ratificare videor, ita quod nõ possum ex hoc dicere nullam. Determinat Inno. contrarium: qꝛ geminando, vel multiplicando appellationem, non videtur quis per secundam, vel tertiam prime renuntiare, vel factum iudicis a quo approbare, imo potius impugnare, ⁊ a iurisdictione ipsius se subtrahere. xxxi. q. ij. Lotharius rex. s. eodem. bone. ⁊ c. directe. §. fi. ⁊ de testibus. cum tu. ij. q. vi. biduum. versi. ⁊ si quidem. Non obstat. §. falsus. quia licet ibi appellando videatur recedere, tamẽ factum procuratoris videtur approbare, vt non mãdetur executiõi contra ipsum sententia: quia quantũ ad illum non erat nulla, imo tenebat, ⁊ contra eum erat mandanda executioni. ff. de re iud. l. iiij. §. respon. Conclusionem hanc tenet gl. ⁊ ibi videtur tex. in clemẽ. si ante. de dolo, ⁊ contu. Bar. ff. de ope. no. nun. l. cum procurator. Nec obstat quod non dicatur superflua propter tempus longius in secunda: quia tale interesse non attenditur, vt no. in dicta. l. quibus. Sed si est appellatum hoc modo. Appello viua voce, reseruato mihi iure appellãdi in scriptis: potest dici quod valeat secũda, quasi sic intelligatur, Appello viua voce, si nõ appellauero in scriptis: ⁊ eo appellãte in scriptis, resoluitur prima appellatio. Vel hic est intellectus appellationis, Appello viua voce, saluo mihi iure appellandi in scriptis, ⁊ appellationem reducendi ad scripturã: ⁊ sic erit tãtum vna appellatio: sicut si testamentum esset vno tempore factum, altero in scriptis redactum, esset vnicum testamentum. l. vnũ. ff. de testa. ⁊ de bon. post secun. tabul. l. j. §. si ex duobus. Et aduerte, qꝛ effectus est magnus propter prosecutionem, qꝛ forte non haberet tẽpus computãdo a prima, ⁊ haberet tẽpus cõputando a secunda, si illa haberetur pro appellatione, ⁊ valida: alꝯ non. Dic, si appellatio interponit ab eodẽ grauamine, ⁊ statim nõ interposito interuallo sit, qꝛ dicat, Appello, appello: ⁊ hec est vnica appellatio, licet pluries vociferata: vt l dicto. c. Lotharius. ⁊ s. eodem. bone. ⁊ quod ibi no. de iureiurã. breui. ⁊ de pigno. actio. l. si conuenerit. vbi illa verba Solue, solue, solue: non habentur pro trina monitione, sed pro vna non hñte interualla. Si interponantur pure ex interuallo, ex quo ⁊ ab eodem grauamine, Bar. dicit quod valet prima, ⁊ nõ secũda. Et sic tenent docto. s. e. bone. qꝛ hic actus pendet a voluntate appellãtis renũtiandi, ⁊ appellãdi: vt. j. eo. interposita. nec aliud consideratur interesse. Sicut ergo ex secũdo testamẽto receditur a primo: vt. l. cum in secũdo. ff. de iniusto testa. ita ⁊ per secundam a prima: qꝛ si vult valere secundã, concluditur prima. Nec obstat ꝙ renuntiãdo prime approbet grauamẽ, ⁊ sententiam, ⁊ sic secunda repellitur: qꝛ illud verum, vbi simpliciter renuntiat. j. e. interposita. Secus si per aliud remedium rescissiuum accumulatur rescissio. Non obstat quod stante prima nõ intersit appellare, ⁊ sic repellatur. ij. q. vj. nõ solent. de elec. cũ inter R. qꝛ illud verum illa stãte: ⁊ sufficit quod in genere mea intersit respectu cause, licet nõ intersit respectu modi recedendi, ex quo recessi, ⁊ ex quo illi renuntio, ⁊ renuntiare possum. Nõ obstat de verb. oblig. l. qui his. ⁊ l. cuꝫ procurator. qꝛ ibi respectu modi debet interesse: vt cum stipulatio habeat cãm: ideo non valet secũda, si prima valet. Item ibi in actu pendente a voluntate duorum: ⁊ aduersarium non permittere ex secundo actu grauare, ex noua obligatiõe, stãte sufficientia prime: ideo per secundam non receditur a prima. Item illis proxima cã est interesse in appellatione grauamẽ vel iniustitia, ⁊ remota cã est interesse. Si interponuntur a diuerso grauamine, planũ quod valet secunda. s. eo. directe. de exceptio. dilecte. etiam si vnum est alteri connexum: vt in clemen. si ante. de dolo, ⁊ cõtuma. vnde si appellaui in causa reparabili per appellationem a diffinitiua, appellando non tollitur appellatio ab interlocutoria: vt dicta clemen. j. de dolo, ⁊ contu. ⁊ valebit etiam secunda, dato quod sententia sit nulla, vt post appellationem lata: quia etiam a sententia nulla potest appellari. Ad hoc de re iud. cum causam. Per que apparet quid dicendum, si appello, saluo mihi iure appellandi in scriptis: quod poterit appellari, ⁊ valebit: qꝛ non solum reseruat ius agendi, sed appellandi, vt sonant verba: vnde apparebit quid agere intendat ex secunda scriptura: quia si repetat in secunda scriptura dieꝫ prime scripture, redactio in scriptis si habeat diem secundum tempꝰ noue scripture oritur noua appellatio, vel si non faciat mentionẽ de prima, vel eius tenore, consultius est ante factum presupponere opi. Bar. quia vix secunda defenditur, vt valeat propter defectuꝫ interesse. Et quod non recedatur a prima appellatione, tenet Archidia. ij. q. vj. biduum. in additio. in verbo, prouocaretur. in fin. ad fi. in verbo, super tex. de hoc per Archid. ij. q. vj. appellatione. vbi tenet vnicam fore appellationem. ¶ Gloss. colligit notabilia, ⁊ est clara, inquantum concludit sufficere probare causam probabilẽ, vel confirmationem. Dic quod etiam sufficit statuto numerum fore determinatum: vt non valeat impetrare: vt no. in dicto. c. constitutus. Gloss. est clara, ⁊ suppletione non eget. vide per te. Ibi: sine iuramento. Dic in modo, videtur idem in numero statuto, licet iuratus non sit, nec confirmatus: vt in dicta decre. cõstitutus. in fi.

1 ☞ Appellans quando damnetur in expensis. 4. 9.
2 Monachus potest causam monasterij procurare.
3 Appellatiõis via dicitur causa esse in curia per solã termini prefixionem

xionem.
4 Procuratori non creditur, nisi sit instructus.
5 Appellato non prosequente non habet locum condemnatio ex-
pensarum.
6 Procurator datus ad impetrandum, ⁊ contradicendum, si reuo-
catur in dubiam an causa sit in curia, an possit hunc articulum de-
fendere.
7 Procurator ad impetrandum, an dicatur ad iudicia.
8 Appellanti quando sufficiat mittere procuratorem ad impetran-
dum, ⁊ contradicendum.

1 **Nicolao.** ¶ †Appellans, qui appellationi sue
terminū prefigit, si mittat pcuratorem solum ad impetrandum, ⁊ cōtradicendū aduersario legitime psequēti, cōdēnabit in expensis. h. d. Pri
ma pars ponit relationem auditoris, ⁊ petitionem appellati. Secū
2 da dat iudices, ibi: mandamus. ¶ †No. quod monachus pōt pro
curare causam monasterij. de quo hic per Hos. dic vt. s. de re iudi.
3 cum. Ñ ⁊. A. j. de postu. c. ij. ¶ †No. arg. quod per solam statutio
4 nem termini ab appellāte, causa dicitur esse in curia. †Et nota effe
ctum quod causa sit in curia: quia non sufficit mittere procuratorem ad impetrandum, ⁊ contradicendum, imo oportet quod mit
tatur plene instructus: alias non euitat contumaciam, ⁊ propter
eam, cōdēnationē expensarum. Et no. ar. quod vbi causa est, in cu
ria in non competenter instructū nō procedi ad processum aliunt,
5 quam ob ritium contumacie. ¶ †No. quod nō prosequente appel
6 lato non habet locum condemnatio expensarum. ¶ †Quero an
procurator ad impetrandum, ⁊ contradicendum datus, si reuocat
in dubiū an causa sit in curia, possit hunc articulū defendere. Hul.
dicit quod sic, ⁊ dicit hoc obtentum, in Spec. de procu. §. vt autem.
7 versi. sed pone, ecce. ¶ †Quero an pcurator ad impetrandū dicat
ad iudicia, an extra iudicium. Jo. And. dicit qd dicitur extraiu
dicialiter datus. alleg. de rescri. ex parte decani. An sufficiat quod
mittat procuratorem instructum ad expediendum articulum ap
pellationis. Dic qd sic. de quo. s. e. sepe. Et si miserit, ⁊ ille pseq no
luerit, imputatur mittenti. ff. mand. l. si procuratorem. §. si tutores.
vnde excommunicari posset, si sciens contumaciam nō purgauit:
vt lite nō contest. c. j. fin. Hostr. ad hoc quod no. in Spe. eo. ti. §. bre
8 uiter. versi. itē quid si pars. ¶ †Oppo. quod non sufficiat mittere
procuratorem ad impetrandum, ⁊ contradicendum: vt. j. eo. inter
posita. §. j. Solu. Si appellans statuit terminum, non sufficit mit
tere procuratorem ad impetrandum, ⁊ contradicendum. Item si
sit delatum a iudice, vel ab appellato. Sed si non statuit terminū,
nec delatum est a iudice, vel appellato, tunc sufficit mittere procu
ratorem ad impetrandum, ⁊ contradicendum. idem ad hoc. Alij
contra, quod non sufficit statuitio sola termini ad deferendū cau
sam in curia: sed exigitur delatio iudicis, vel appellati: ⁊ tunc ope
ratur effectus peremptorij, siue appelletur a diffinitiua, siue ab in
terlocutoria. Et hoc tenet Spe. eo. ti. §. qualiter. ver. porro. vbi di
cit Joan. An. quod Gul. ponit aliquid de suo, quod raro inueni
9 tur: ⁊ hoc verum, saluis beneficialibus. de elec. c. j. lib. vj. ¶ †Qua
re autem non proceditur in principali, sed fit condemnatio expen
sarum. no. in dicto. c. veniens. quia nō poterat liquere de causa, vel
quia non volebat procedere appellatus propter absentiam appel
lantis: tamen non posset habere confessiones, ⁊ alia remedia, que
habuisset in presentem. Et idem dicit de statutione termini a iu
dice, vt non habeat vim dilationis, vt quod causa sit in curia. Fa
tetur quod habeat effectum vt nōn valeat impetratio nō facta mē
tione de termino, siue causa sit in curia, siue nō, per delationem, vel
non delationem. Unum tamen aduerte ꝙ licet natura sui, vel dela
tione, cause non sit in curia, potest tamen appellās obtinere vt ibi
discutiatur, si pars asserat cum iuramento quod nō sperat in par
tibus habere iustitie implementum. Allegat de sen. excom. si vero.
⁊ de rescrip. statutum. lib. vj. in verbo, vel saltem. eo. ti. vt circa. lib.
vj. domini de Rota, sua conclu. xxxviij.

1 ☞ Appellare non licet ter ab eadem sententia. 11.
2 Tutor agere potest in iudicio nomine pupilli. 7. 8.
3 Appellatur ad papā a iudice temporalis iurisdictionis ecclesie.
4 Dictio Iterum, denotat iterationem.
5 Appellationem non videtur admisisse iudex ex simplici commis
sione tertie appellationis.
6 Sententia super desertione appellationis est interlocutoria. 12.
8 Pupillus non agit sine authoritate tutoris.
9 Delegari non potest per papam causa inter clericos.
10 Delegata causa per superiorem, a quo ad eum est appellatum, an
videatur etiam delegata ipsa appellatio.

1 **Sua nobis.** ¶ †Ab eadem sententia ter ap
pellare non licet. h. d. Primo po
nit querelam appellati. Secundo sentētiam auditoris,
ibi: cumque. Tertio inhibitionem factam iudicibus ter
2 tie appellationis, ibi: nos. ¶ †Not. tutores posse agere in iudicio
3 nomine pupillorum. ¶ †Nota secundo quod a iudice temporalis
4 iurisdictiōis ecclesie appellatur ad papam. ¶ †Nota tertio quod
5 dictio Iterum, notat secundam iterationem. ¶ †Nota quod sim
plici commissione tertie appellationis iudex ad quē non videtur
admisisse appellationē. Et sic patet quod tertia appellatio ab eo
dem grauamine non valet, nec quo ad necessitatem deferendi, nec
6 quo ad finem deuoluendi ad iudicem ad quē. ¶ †Nota argu. quod
sententia super desertione appellationis, vel quod nō potuerit ter
8 tio appellari est interlocutoria. ¶ †Oppo. quod agere debuerint
pupilli, cum quibus competebat ius agendi. ff. de nego. gest. si pu
pilli. §. videamus. Sol. Dic quod sine authoritate tutorum agere
non possunt pupilli in iudicio. C. de autho. prestan. l. clarum. nec cō
trahere, nisi in sui preiudicium. Insti. de autho. tu. j. responso. ⁊ §.
j. ⁊ ij. Et si plures sint tutores, ⁊ cum vno pupillus litē habeat, po
terit aliorum authoritate agere in iudicio: sed si solus sit, petat illi
dare tutorem ad litem. C. de in litem dan. tut. l. j. de autho. prestan.
9 §. fina. secundum Hostien. ¶ †Oppo. papam debuisse causam de
legare clericis, ⁊ in dignitate constitutis. de rescri. statutum. §. j. li.
vj. Solu. Dic quod hoc potuit laicis committi per papam, qui est
supra ius: ⁊ quia causa, que agitur inter laicos, potest a laicis tra
ctari, ⁊ causa temporalis: vt not. de arbit. contingit. ⁊. c. per tuas.
alias si esset ecclesiastica, debuisset cōmitti ecclesiasticis personis.
de off. dele. cū te. secundum Host. Ad id, quod dicit ꝙ deberet esse
in dignitate, illud procedit, quando delegatio fit inter clericos, sꝫ
si inter laicos ratione temporalis iurisdictiōis, magis est dubiū.
Per hanc literam videtur quod sic, ⁊ maxime quando causa foret
criminalis, ⁊ ad penam sanguinis, que non potest committi cleri
cis. ne cler. vel mo. c. si. lib. vj. de rap. in archiepiscopatu. In contra
rium est dicta decre. statutum. que generaliter loquitur. Non ob
stat hec decre. quia eius tempore non erant determinate qualita
tes, de quibus ibi. Jo. And. dicit tenēdum quod seruat curia. Sa
10 tis equum puto de iure illā restringi, vt hanc nō corrigat. ¶ †Op
po. quod eo quod superior commisit causam, videatur appellatio
nem commisisse: vt in. c. pastoralis. §. preterea. s. de offic. deleg. So
lu. Intellige quod subreptitie papa cōmisit causam: quia non fuit
sibi narratum iam ter appellatum: ideo non valuit commissio.
Et sic non videtur quod appellatio fuerit admissa. de rescri. super
11 literis. ¶ Nota primam gloss. de dictione Iterum. ¶ †Oppo. qd
admittitur pluries appellatio. ij. q. vj. quoties. vbi dicit, quoties
pulsatus, toties appellat. ij. q. vj. pulsatus. Solu. Dic, si ab eodem
grauamine, solum bis, ⁊ non ter, potest appellari: ⁊ illud. Quoties
intelligitur, id est, ter. Et sic generalis locutio restringitur. Uel
Quoties, id est, quandocunque, ⁊ quotcunque vicibus, dummo
do grauamina sint diuersa, ⁊ non confirmatio secundi. ¶ Oppo.
xxxj. qō. ij. Lotharius. vbi dicitur quod Theberga ter appella
uit: quia exponitur, id est, ter in appellationem prorupit: vnica ta
men fuit appellatio. Recusatio ergo inter appellationes non com
putatur, seu reputatur: quia arguit diuersum grauamen. ij. q. vj.
in quacunqꝫ. Et potest quis ter recusari, vt ibi dixi. s. eo. cum spe
ciali. Casum autem, in quo non potest secundo appellari, vide. vj.
q. iiij. si inter. Uide de materia in Spec. de appel. §. quoties. in pri.
Casus, in quibus non potest nisi semel appellari, vide. ij. q. vj. §. il
lud. Ubi autem non admittitur appellatio propter personas iudi
cum, habes. ij. q. vj. anteriorum. Inquantum dixi tertio non posse
prouocari, est verum, siue continue succubuerim in prima, secūda,
⁊ tertia sententia, ⁊ secunda appellatione, siue in prima obtinui, in
secunda succubui, in tertia obtinui, ⁊ in quarta succubui: quia tūc
non potero plus appellare: licet aliqui contra. De quo in dicto. c.
quoties. Dat tamen cautelam Spec. ibi vltra ter appellandi, vt
veniat per viam nullitatis aduersus vltimā: ⁊ si succūbat, adhuc
dicat secundam nullam: ⁊ si non admittatur, appellet: ⁊ sic centies
poterit appellari: quia tunc grauamina sunt diuersa. Secundum
hoc, si vterqꝫ habet duas confirmatorias in appellationis causa,
quanquam interpellatas, neuter poterit appellare. Quis ergo ob
tinebit? Dic quod ille, qui prius venit ad tres sententias: quia fit
executio non obstante appellatione ab vltima: vt in clemen. secun
12 da. de re iud. secundum Joan. And. ibi in addi. ¶ †Ultimo quia
text. dicit hanc sententiam habere vim interlocutorie, quando pro
nuntiatur deserta appellatio, ⁊ esse interlocutoriam. Domini de
Rota, sua conclusione. lxxxiij. tenent contrarium, quod est interlo
cutoria habens vim diffinitiue quo ad hoc, vt non habeat locum
cle. appellanti. de app. alleg. de arbit. cum dilectus. ⁊ dicit illam in
terlocutoriam quo ad hoc vt non transeat in rem iudicatā quo ad
iudicem. alleg. de electio. cupientes. in verbo, priuatos. lib. vj. per
Joan. Mo. Istud dictum puto verum, quando super desertione
plene esset cognitum. Secus si summarie: quia incidenter questio
fuisset mota quo ad executionem petitam sententie, ⁊ fuisset oppo
situm de desertione appellationis. Secus si esset cognitum nō ple
ne: quia tunc illam reputo mere interlocutoriam. ¶ Nota tamen

quod isti sentiunt quod sententie interlocutorie, etiam que habet vim
diffinitiue, non transeant in rem iudicatam quoad iudicem. Sed
dic vt dixi supra eodem. cum cessante. quia iste regulantur cum dif-
finitiuis. Ideo, quicquid dicant, si plene esset cognitum de desertio
ne appellationis, non posset illa reuocari, maxime per iudicem ap
pellationis, nisi esset appellatum. Antonius de Butrio.

1 ¶ Appellari non licet ad archiepiscopum de subdito episcopi.
2 Sententia, etiam censure, post appellationem est nulla.
3 Libelli practica que fit in causa appellationis.
4 Appellans si obtineat respectu vnius articuli attentati, an ex hoc consequatur retractationem aliorum.
Sententia super vno articulo attentati an retractet alios.
5 Appellationis remedium an in iudicio et qualiter possit deduci.
6 Appellari an liceat omisso medio ad inferiorem a papa.

1 Dilecti. ¶ † De subdito, vel delegato episcopi,
ad archiepiscopum non appellatur. Hoc
dicit. Primo ponit querelam appellantis. Cui secundo
dat iudicem. ¶ Nota quod de sententia subditi quando-
2 que appellatur ad archiepiscopum, omisso episcopo. ¶ † Nota se-
cundo quod sententie censure late post appellationem sunt nulle.
¶ Nota quod prius debet proponi exceptio, et expectari an admit
tatur: et in casu, quo non admittatur, debet appellari. supra eodem.
3 dilecto. ¶ † Quero primo de practica libelli in causa appellationis.
Dic quod quidam derogant libellos ad attentata tantum: et hi di
uersimode reperiuntur: quia quandoque petitur sententias pronun-
tiari nullas: quandoque petitur processum nullum pronuntiari. s.
eodem. dilecto. in fine. quandoque sententiam excommunicationis
tantum. supra, eodem. dilecti. de offic. deleg. cum olim. quandoque
quicquid fit post appellationem. supra, eodem. cum causam. Quan-
doque petitur in statum pristinum reduci. supra, eodem. directe. Quan
doque in suum statum. supra de electio. consideranimus. Et sic simi
liter sententiatur diuersimode, vt ex iuribus predictis patet. Pe
titio autem absque dubio potest ad attentata sola dirigi, dato quod
super principali nihil petatur, secundum Innocen. et in omnibus
predictis decre. Nec obstat quod non potest quis obtinere restitu-
tionem fructuum in interdicto vnde vi, sine principali, nec etiam
interesse: quia non sic in istis accessorijs: et quia illa accessoria veniunt
officio iudicis mercenario, hoc nobili, quod potest intentari absque
principali. Potest et secundo dirigi ad principalem tantum: vt, Pe
to pronuntiari appellationem meam iustam. Et hoc petito, etiam
super attentatis poterit iudex pronuntiare. Potest et simul vtrum-
que iungi: et hic libellus est perfectior, secundum Hostien. qui petat
appellationem pronuntiari iustam, et quicquid post, et contra ap-
pellationem in meum preiudicium est attentatum, peto in irritum
retractari: et sic rite canonice omnia includantur. de quo reminit
4 supra, eodem. consuluit. ij. secundum Hostien. ¶ † Quero si respe-
ctu vnius articuli attentati obtinet appellans in appellatione, an
ex hoc consequetur retractationem aliorum, super quibus nihil est
petitum. Dicit Innocen. quod si petitio est data principaliter su-
per appellatione, vt decernatur iusta, obtinebit super omnibus at-
tentatum postea, et obtinebit etiam retractationem sententie ante
late, a qua est appellatum, et que est in appellatione suspensa. C. eo-
dem titu. l. eos, qui. §. respon. ij. q. vi. §. fina. et infra, eodem. non solum.
lib. vi. Sed si est datus libellus super aliquo tantum ex attentatis,
quidam dicunt quod si pretextu vnius articuli pronuntietur quo
ad vnum articulum tantum, qui reuocetur, intelligantur omnes
reuocari, vel reuocari debere, et appellatio intelligitur pronuntia-
ri iusta: quia omnes articuli eodem iure tenentur, et ab eadem ra-
tione regulantur, et ab eodem fundamento regulantur in appella-
tione, que ad omnes extenditur. de constitu. translato. in titu. j. c. pri
mo. alias sequeretur absurdum quod sententia, et appellatio pro par
te tenebit, et pro parte non: si super articulis cassatur, non valebit,
et quo ad alios transibit in rem iudicatam, contra id. ff. communi
diui. l. in hoc iudicio. Item sequetur alia absurditas, quod si con-
tra appellantem fit lata sententia diffinitiua, et excommunicatio-
nis, et appellans petat tantum reuocari sententiam excommunica
tionis, quia post sententiam lata est, de diffinitiua nullam faciens
mentionem, et sententia excommunicationis tantum, vt est petitum,
reuocatur, secundum hoc diffinitiua lata super principali firma ma
nebit. quod videtur valde dissonum, immo maior etiam sequitur ab
surditas, scilicet quod eadem sententia iterum reminiscetur pro eo
quod appellans appellationem non fuerit quo ad diffinitiuam pro-
secutus, fingitur non appellasse. supra, eodem, cum sit. et cap. perso-
nas. et retro videbitur fuisse excommunicatus. ff. de his, qui no. in-
fa. l. furti. §. responso. et §. primo. et hoc secundum quosdam. Inno-
cen. placet vt sit reuocatus solus articulus, super quo est porre-
cta petitio, et non articulus diuersos: et sic nec sententia diffiniti-
ua, sed petitio solum est directa ad interlocutoriam excommuni-
cationem: quia sententia operatur respectu articuli, super quo
est lata, etiam non diuersi, quanquam trahens originem ab ea-
dem causa: vt. l. et an eadem. et l. cum queritur. de exceptio. rei iu-
dica. et retro stabit sententia diffinitiua: sed excommunicationis
non, quanquam appellans est prosecutus, et rata manebit diffini-
tiua quo ad principalem, et articulos, quos non est prosecutus.
Non obstat si dicas, ergo valebit appellatio pro parte, et pro par-
te non, quia non se iuuabit hic ex appellatione quo ad articulum,
in quo obtinuit, sed ex sententia reuocationis, que etiam si esset in-
iusta, transiuit in rem iudicatam, si non est appellatum. supra titu.
primo. cum nos. et capitu. quod translationem. §. primo. secundum
Innocen. Quinimo et absurdum non est quod in diuersis articu-
lis, et sententia pro parte teneat, et pro parte non, et pro parte re-
maneat firma, et pro parte non, vel pro parte rescindatur. de testa.
Raynaldus. et c. Raynutius. supra de fide instru. cum Ioannes
eremita. Non obstat quod talis retro censeatur excommunicatus
deserta appellatione in principali: quia hoc est falsum, secundum
Innocen. quia illud intendit eo respectu, quo non est prosecutus:
sed et respectu quo est prosecutus, et reuocatio obtenta, reuocatum
non firmatur ex non prosecutione respectu separati articuli. Ideo
ne cadas in has ambiguitates, secundum Host. cautius est libel-
lum formari, vt supra est dictum. Puto tamen quod licet obtineat
in principali, et respectu illius articuli, sententia non proficiet quo
ad alios articulos separatos, nisi aliud dicatur ratione accessorij:
quod verius puto: vt. l. exi. §. fina. ff. de except. rei iudica. et l. si quis
cum totum. §. si quis fundum. et l. si ancillam. ff. de pact. l. si vnus. §.
5 antepenul. ¶ † Quero an remedium appellationis in iudicio pos-
sit deduci, et prosequi incidenter per viam exceptionis, vel replicatio
nis. Innocen. dicit quod sic, vt si opponat sententiam executioni
non mandandam, vel electum non confirmandum, quia est appel-
latum. de elect. cum inter canonicos. et c. cum inter. R. de exceptio.
dilecti. et c. significauerunt. potest cum appellatione excipere solum
intra illud tempus, intra quod potest prosequi principaliter ap-
pellationem, arg. ff. de nego. gest. l. iij. §. pupillus. ff. ex quibus cau.
ma. l. necnon. ff. de inoffic. testa. l. contra veterani. §. si filius. et quod
no. de rescri. si autem. et no. de ord. cog. c. si. Non obstat de sen. excom.
licet. lib. vi. quia ibi principaliter prosequitur nullitatem, quam pro-
sequi potest deserta appellatione: hic quando principaliter prosequitur
appellationem, licet exceptionis via. Ad gl. videtur quod non pos
sit appellari omisso medio, vt hic. Fallit in papa, vt. ij. q. vi. ad Ro-
manam. Fallit secundo vbi hoc habet consuetudo. Et sic potest in
telligi. c. referente. et de appel. Romana. lib. vj. Si tamen appella-
tur, et fiat prosecutio, processus non est nullus, immo valet, secundum
gl. per priuileg. c. referente. que sic secundo potest intelligi, et secun-
dum hanc decreta. dupliciter potest intelligi. Vno modo quod ap
pelletur hac ab archidiacono, vel alio inferiori prelato, vel officia-
li inferioris prelati: et secundum hoc appellandum est ad episcopum. Et
huic obstat cap. referente. et responsum est. Secundo modo quod hic
appellatur a delegato episcopi, qui non est de curia, nec officialis:
et tunc debuit appellari delegans, et sic episcopus, non archiepisco
pus. Et huic obuiat. l. prima. ff. quis, et a quo app. vbi appellatur
omisso medio. Sed dic quod ibi loquitur in delegato subdelegan-
te in totum, qui non facit medium: hic in ordinario delegante, qui
6 facit medium. † Ad primum. s. de offic. deleg. super questionum. §.
porro. De officiali autem episcopi ad archiepiscopum appellatur, et
non ad episcopum, ne a se ipso appelletur. Nec hoc potest consuetu-
do. Inquantum gl. dicit appellationem omisso medio deuoluere vt
valeat processus, hoc tenet Ioan. And. et Hostien. et Inn. in dicto
c. referente. licet Archidia. de offi. deleg. si delegatus. lib. vi. recitet
Inn. tenuisse contrarium in dicto. c. referente. Sed non dicit con-
trarium, secundum Ioan. An. inquantum gl. sentit a delegato episcopi
non appellari ad archiepiscopum, quando non fit delegatio in curia. Dic quod
idem, etiam si fiat in curia, vt vicario: quia ex quo cognoscit vt dele-
gatus, non est idem tribunal cum tribunali episcopi. Non obstat si
dicatur quod semper delegabit vicario, ne possit ad archiepisco-
pum appellari. Dic quod si de fraude constat, poterit ab archiepi-
scopo excommunicari. Sed fraus de difficili probabitur: vt dicit Spe. in
ti. de appel. §. nunc tractemus. v. sed secundum premissa Io. An. re-
mittit de offi. deleg. super questionum. §. intentionis. super gl. ij. vbi
dicit Hostien. consuetudinis, que impediunt appellationes gradua-
tim, vt corruptele non valent. quod est contra tex. de appel. Roma
na. lib. vi. et de offi. ordina. Romana. et c. vt litigantes. Inquantum
gl. dicit consuetudine induci posse vt de officiali appelletur ad archie
piscopum: dic hodie vt de consue. c. ij. li. vi. quod hoc est correctum ibi. Re
gula ergo est, quod appellationes debent fieri gradatim, stante medio
non appellatur omisso medio. Hoc primo fallit in papa, vt dixit gl.
in Imperatore secus. ff. de appel. l. Imperatores. Et dicit Host. et
hoc verum, quod dicitur, de papa, a quocunque ordinario appellatur,
vel eius delegato, excepto casu decreta. sup questionum. §. porro. Et
licet sic seruet curia, secundum Host. tamen dicit quod salua potestatis
plenitudine

plenitudine, qua considerata nullum casum excipit, nõ putat iuri
cõgruere qđ appellationem factam a singulari delegato ordinarij
papa recipiat, sed remittat, vt ipsi᷒ ordinarius debitus honor ser
ue᷒. s. eo. vt debitus. ⁊ qȝ natura iuris cõsiderata, semper dȝ appel
lari a delegato ad delegantem. C. qui pro sua iuris. l. vnica. An au-
tem ad legatum appelle᷒ omisso medio, tractat Archi. xi. q. i. per-
uenit. Aliquid. xviij. q. ij. cognouimus. habetur de offic. delega. c. j.
dic vt ibi p Archi. ⁊ Jo. Mo. eo. ti. Romana. li. vj. in v̄bo, omissis.
gl. de consue. c. ij. in verbo, officiali. Joan. Andre. de offi. lega. quod
translationem. vbi gl. in Specu. de appellatio. §. nunc tractemus.
versi. ⁊ nunquam. De hac appellatione, Appello ad archiepisco-
pum, legatum, ⁊ papam, vide. ij. q. vj. §. illud. ⁊ in Spe. de appel. §.
nunc tractemus. versi. sed pone, aliquis. De alternatiua Appello
ad istum, vel ad istum. gl. de offi. dele. is, cui. lib. vj. De appellatio-
ne ad papam, vel legatũ, reseruata optione, quam velit, prosequen
di: ⁊ quid de interposita ad archiepiscopũ, vel ad papam, in Spe.
de appel. §. nunc tractemus. versi. quid si dicat. vide. ij. q. vj. post da
tam. Certos casus, in quib᷒ appella᷒ omisso medio, ponit Archi.
Jo. Mo. Abb. de offi. dele. Romana. lib. vj. Primus, qñ cõsuetu-
do habet omitti posse: vt. d. c. Romana. Alius, quando archiepi-
scopus corã suffraganeo cõuenit subditũ suum: sed tũc non est iu-
dex, ⁊ sic non facit medium: tunc non appellatur ad archiepisco-
pum, ne sit iudex in causa propria. C. ne qs in causa sua. l. j. Ad hoc
de insti. c. si. cum sint. Tertius, quãdo episcopus agit cõtra suum
subditum coram arbitris. xj. q. j. si clericus. quia tunc non appella-
bitur ad episcopum, sed ad papam. de offi. deleg. ab arbitris. libro
vj. vt ibi no. in glo. vlti. Item cum concurrunt iurisdictio media-
ta, ⁊ immediata, vt in prelatis subiectis archiepiscopo, qui nihilo
minus subsunt episcopo: sic est de papa, ⁊ legato eius. Item cum
proximus non est catholicus, illo medio omisso, quia non potest
cognoscere, aditur superior. de prescriptio. veniens. de elec. quia di
ligentia. de offic. ordi. quod sedem. Et alius casus in iudice recu-
sato, de quo de offi. delega. si is, cui. lib. vj. ⁊ quod no. de foro compe
ten. si quis contra.

1 ☞ Appellare compellitur inuitus nomine pupilli is, qui desijt
esse tutor.
2 Libellus contra tutorem fundari debet nomine pupilli.
3 Rescriptum an debeat impetrari contra tutorem, vel pupillum.
4 Pupillus transit in potestatem sui tutoris. nu. 13.
5 Tutela in matre finitur per transitum ad secunda vota.
6 Iudex procedendo ad vlteriora exceptione neglecta, videtur taci
te super exceptione pronuntiare.
7 Exceptio Non possum conueniri nomine pupilli, quia finita est tu-
tela: est dilatoria, ⁊ vitiat rescriptum.
8 Appellatione iustificata iurisdictionẽ recludente, non silet iudex
ad quem, sed in negotio procedit.
9 Iudex ad quem an possit cognoscere de exceptione proposita, per
quam eius iurisdictio recluditur.
10 Tutela quid sit.
11 Mater transiens ad secunda vota debet petere tutorem liberis.
12 Tutela finita an tutor debeat ab administratione desinere.
13 Mater non habet filios in sua potestate, tanquam pater.
14 Tutrix quando possit esse femina.
15 Tutela an finiatur, matre transeunte ad secunda vota.
16 Matre transeunte ad secunda vota, ad que bona habeatur recur-
sus pro rationis redditione.
17 Femina an possit esse curatrix.
18 Tutorem an possit dare mater suo filio in suo testamento.
19 Tutor quis in administratione tutele preferatur.

1 Ex parte M. ¶ †Si is, qui desijt esse tu-
tor, nomine pupilli conueni-
tur, ⁊ inuitus, poterit appellare. In prima ponit ap-
pellantis querelam. In secunda dat iudices, ibi: man-
2 damus. ¶ †Nota libellum fundandum contra tutorem nomine
3 pupilli. Vide. ff. de administratione tutorũ. l. j. ⁊ quod ibi no. †Nun-
quid autem rescriptum impetretur contra tutorem, an contra pu
pillum, vide Hostien. in Summa. de rescript. §. quem. in princip.
4 ¶ †Nota quod pupillus transit in potestatem tutorum. de quo
5 in. l. prima. ff. de tutela. ¶ †Nota quod tutela in matre finitur per
6 transitum ad secunda vota. ¶ †Nota quod iudices ad vlteriora
procedendo exceptione neglecta, videntur tacite super exceptione
7 pronuntiare ipsam repellendo. ¶ †Nota quod hec exceptio. Non
possum conueniri nomine pupilli. quia finita est tutela, est dilato-
8 ria, ⁊ vitiat rescriptum. ¶ †Nota hic casum apertum quod iustifi-
cata appellatione recludente iurisdictionem, non silet iudex ad
quem, sed in negotio procedit. Sed potest dici quod exceptio fuit
9 proposita ad merita. ¶ †Oppo. quod non debeat iudex ad quem
cognoscere, exceptione hinc inde proposita. Si enim est appella-
tum, ⁊ iustificata est appellatio, finis appellantis est vt non proce-
datur, ex quo opponitur ad impediendam iurisdictionem habe-
bit ergo, si procedetur, contrarium intentatum. Ad hoc de prehẽ.
dilectus. ⁊ de except. olim. Sed non cõmittit hic aliquid discutien
dum cum matre, sed cum filijs, quos non remittit ad iudicẽ a quo:
quia presumitur quod grauabit filios, sicut ⁊ grauauit matrẽ, ſm
Hosti. prouidetur etiam in hoc actori, ne iustitia denegetur in cau
sa semel delegata, licet causa pupillorum non omnino fuerit in iu-
diciũ deducta, nec voluit papa per se cognoscere: quia forte nimis
grauarentur pupilli: ⁊ proponẽtur hinc ⁊ inde ista per curatorem
ad litem datum pupillo, ⁊ dabit curatorẽ iudex suus admonitus
per delegatum, ⁊ ipso negligente dabit delegatus: argu. de offic.
delega. prudentiam. §. penul. ⁊ vlti. vide de iudi. c. vlti. libro. vj. ſm
10 Joan. And. †Quid est tutela. Dic qđ est ius, atq; potestas in ca-
pite libero, constituta ad tuendum eum, qui propter etatem se de-
fendere nequit, iure ciuili data, atq; permissa. ff. de tute. l. j. in prin.
11 Insti. eo. ¶ †Quero an habeat mater transiens ad secunda vota
petere tutorem liberis. Dic qđ sic: ⁊ si nõ petat intra annum, exclu
datur a successione filij pupilli, si sine tutore moriatur: secus si mo-
reretur pubes. Item in quolibet, qui debet ei ab intestato succede
re. ff. ad Tertul. l. ij. §. confestim. C. qui pe. tut. l. cum a matribus. C.
de legi. heredi. l. sciant. ⁊. C. ad Tertul. l. matres. Parcitur matri,
si sit minor annis. C. si aduer. delict. l. ij. In quibusdam etiam alijs
casibus excusatur minor, quos ponit Hostien. in summa, de delic.
12 pue. sub. §. istud not. dignum. ſm Host. ¶ †Quero an finita tutela
indistincte tutor debeat desinere ab administratione. Dic quo ad
principianda, non arctatur illa principiare, inchoata tamen finire
tenetur, dummodo gestio in curatorem translata non sit. C. vt cau
se post pu. ad. tut. l. vna. Unde si in negotio pupilli appellauit, ap-
pellationem ante rationem redditam prosequi tenetur: vt. ff. de ap
pel. l. tutor. ſm Phi. inducit Jo. And. decre. contra cautelam Py
lei, qui dixit, ⁊ consuluit non pronuntiari super exceptionibus, sed
solum procedat ne appelletur: quia etiam si procedat, grauare dici
tur, ⁊ appellari potest. De quo in Specu. de excep. §. ij. versi. ⁊ not.
ſm Uber. ⁊ sufficit qđ no. s. eo. dilecto. ad hoc de re iudi. suborta.
13 ad finẽ. ¶ †Oppo. cum gl. qđ filius non sit in potestate matris: vt
Insti. de patria potesta. §. ius autem. Solu. Quãtũ ad ius patrie
potestatis, pcedit qđ est dictum: sed non quo ad accidens potesta-
14 tis tutelaris, vt hic. ¶ †Oppo. quod femina non sit, nec esse possit
tutrix: quia illud virile est officium. C. qñ mu. tut. offi. fun. pos. l. j.
Dic regulariter femina nõ potest esse tutrix: olim nõ poterat etiã
mater, nisi a principe impetrasset. ff. de tute. l. si. de iure codicil. nul-
lo subsistente legitimo, vel testamentario, iure admittebatur. Idẽ
si subsit legitima, vel testamentarius, ⁊ sit excusatus: ⁊ tunc debet
iurare qđ non trãsibit ad secũdas nuptias, ⁊ renuntiabit Uellea
no sub hypotheca rerum suarũ. C. quando mu. tut. offi. fun. pos. l. ij.
Hodie ex authẽ. matri, ⁊ auie. ⁊ vnde sumi᷒, potest esse tutrix. oib᷒
tutoribus legitimis, ⁊ datiuis, exclusis, sed nõ testamẽtarijs, renũ-
tiando simplici verbo secundis nuptijs, ⁊ non per iuramentum, et
Uelleiano, ⁊ omni alij auxilio: vt si obligatur pro pupillo, nõ tene
tur: vt dicta authen. matri, ⁊ auie. C. quando mu. tut. offi. fun. pos.
Sed est dubiũ, quid si simul sit data in testamento cum alijs tutori
bus, an ipsa excludat eos, an excludatur ab eis, an simul admitta-
tur. Uidetur excludi: quia non potest dari tutrix in testamento. ff.
de testa. tuto. l. iure nostro. licet possit dari consiliatrix. l. quidam
decedens. §. penulti. ff. de administra. tuto. Non obstat quod hodie
admittitur ad tutelam: quia verum in subsidium, deficiente testa-
mentario. Idem quia nõ potest esse tutrix, nisi teneat, et renũtiet,
vt dicit glo. eget ergo confirmatione: ⁊ sic non potest esse testamen
taria: nam si posset, sufficeret primum testamẽtum. C. de episcopa.
audien. l. de creationibus. Institu. de satisda. tut. §. j. ergo repellen
da. C. quando mulier tut. offi. fung. pos. l. j. Nõ obstat si dicatur, ad
mittitur sine testamento: quia nõ sequitur: qȝ tutor sepe defertur.
alleg. ff. de cura. fur. l. sepe. ⁊ datur a iudice, ⁊ tamen non potest dari
in testamento, licet datus confirmetur. Institu. de cur. §. j. In con-
trarium, quia admittitur ad tutelam filij sine testamento: fortius
in testamento: ⁊ quia tutor in testamento datus: vt. l. de creationi-
bus. C. de episcop. audi. Item si sola data est in testamento, poterit
esse tutrix: quia nihilo minus est per legem. argu. ff. de acquirenda
posses. l. j. §. vir vxori. C. de his, qui sibi ascri. in test. l. j. Item ex quo
per legem admittitur, satis sequitur an admittenda sit ex testamẽ
taria voluntate: quia lex est ipsa voluntas. in authen. de nup. §. dis-
ponat. coll. iiij. Non obstat. l. iure nostro. prealleg. quia loquitur se-
cundum antiqua tempora, secundum que non admittebatur, nisi
impetraret a principe. Ad hoc, quia dicunt ipsi quod ideo non ad
mittitur, quia leges non admittuntur. Sequitur ergo quod cum
hodie eam leges admittant, quod esse poterit in testamento, serua
ta solennitate, cum qua leges admittunt. Nec obstat quod indiget
confirmatione: quia imo non eget. Dicit Hostien. quod quidam
sapientes tenuerunt primam partem, vt excluderetur: qȝ vel non

est tutrix testamentaria seruata solennitate: ⁊ habemus proposi-
tum, quia excluditur a testamentario. Si admittitur vt testamen-
taria cũ solemnitate, antequam tacuerit, non est tutrix: excluditur
ergo. Respondet quod tenentes oppositum, quia nec vt testamen
taria, nec vt legitima antequam tacuerit, si est in pendenti, si renũ
tiauerit, vel solennitatem seruauerit: sicut ⁊ alia multa in penden-
ti sunt. ff. de vsufru. l. sed ⁊ si quis. §. equissimum. de frigi. fraterni-
tatis cum concor. Residere ergo videtur quod mater cũ alijs ad-
mittatur. Et hec opi. est vera: quia testamentaria est: vt dicit Bar
tol. in. l. si sub conditione. ff. de testa. tut. ⁊ etiam non eget confirma
tione: sed coram iudice seruata solennitate petit tutelam, ⁊ potest
esse testamentaria: vt hec omnia tenet Barto. in dicta. l. si sub con-
ditione. Quedam alia ponit hic Hostien. que penam expeditis gl.
15. ¶ † Quero quid si transierit ad secunda vota, an finiatur tutela.
Glo. dicit quod sic. Et pondera: quia quasi esset mortua, trãsit ab
ea tutela. Allegat tex. qui eisdem verbis vtitur in authenti. vt sine
probi. ma. debi. §. qui vero per quem. §. iam repetẽdo dixi in dicta
authen. matri ⁊ auie, soluta questione, de qua per Cy. ibi, ⁊ Barto.
in. l. si qs sub cõditione. de testa. tuto. An finita tutela per transi-
tum ad secũda vota, locus sit legitimo, an datiuo: quia puto quod
locus sit legitimo: quia fingitur mortua: sic defertur per mortem
16 matris proximiori legitimo. ¶ † Quero ea transeunte ad secũda
vota. ad que bona possit haberi recursus pro redditione rationis.
Dic quod si transeat nõ reddita ratione, ad bona matris, ⁊ ad bo-
na mariti secundi poterit haberi recursus, tanquam sint hypothe
cata. C. in qui. can. pig. taci. contra. l. si mater. in auť. de nup. §. tute-
lam. colũ. iij. ¶ Ultimo ponit aliam solennitatem requisitam de
17 conficiendo inuentario. † Nunquid autem possit dari curatrix: vi-
18 de in Specu. de curatore. §. cum autem versi. vt autem. ¶ † Uenio
ad quedam extrinseca, que melius Legistis relinquẽtur: an mater
possit dare tutorem filio in testamento. Uidetur quod non: vt. ff.
de cõfir. tut. l. Et hoc verum est, nisi ipsum heredem instituat: quia
tunc est a iudice confirmandus, nec satisdat, rem pupilli saluam fo
re. C. de testa. tut. l. mater. Et hoc verum est, nisi sit idoneus. ff. de
admini. tuto. l. quidam decedens. Et si extraneus dederit tutorẽ,
non tenet datio, nec confirmatur nisi pupillum heredem instituat
nulla bona habentem preter bona, in quibus instituitur: quia tũc
iudicium est sequendum. ff. de confir. tut. l. si patronus. Utroq3 ta-
men casu fit inquisitio super idoneitate persone, ⁊ satisdat: alias
magistratus tenetur. ff. de confir. tu. l. tutores. licet datus a patre
sine confirmatione confirmetur ⁊ satisdatione. Institu. de tutel. §.
fi. C. de confir. tut. l. ij. quia sufficit ei paternum testamentum. C. de
episco. audien. l. de creationibus. Institu. de satisda. §. sed ⁊ hec. qđ
est verũ, nisi noua causa superueniat. ff. de testa. tu. l. pater. ad hoc
de offi. delega. insinuante. de excep. pastoralis. vel preterita latens
19 suspicio detegatur. ff. de confir. tu. l. ¶ † Quero quis tutor prefera
tur, an testamentarius, an datiuus, an legitimus. dic, testamenta-
rius prefertur omnibus. Insti. de legit. agna. tu. §. j. illa deficiente,
locus est quasi testamentarie paterne indistincte, materne si here-
dem pupillum instituat. Et vocatur quasi testamentaria, quia te-
stamentarie comparatur. ff. de confir. tuto. l. qui a patre. Quinimo
potest dici vera testamentaria confirmata: quia non confirmatur,
nisi quod est. de fide instru. inter. versi. ceterum. de elec. trãsmissam.
d. c. qualiter. ⁊ c. postq̃. ⁊ c. considerauimus. ⁊ de resti. in integ. c. ij.
Et ponit hic solennitates cõfirmationis, que colliguntur. ff. de cõ
fir. tut. l. in re. §. sed si queratur. Tales ergo vt testamentarij sunt
legitimis preferendi. Ideo quãdiu est spes testamentarie, cessat le
gitima: vt. l. si sub conditione. ff. de testa. tuto. Sol. cum spes sit vt
testamentaria confirmetur, vbi venit confirmanda, excluditur le-
gitima, Nam facit iniuriam iudex non confirmando, sicut in postu
latione no. de postu. prelato. bone. ⁊ c. fi. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. l. ij. §.
pe. in fi. tamen iudex aliquam tutelam legitimam admiserit, ⁊ de-
derit, cessabit hec quasi testamentaria. C. qui tuto. da. pos. Dat si-
mile in presentato a patrono: vt no. de iure pa. pastoralis. Sed ⁊ si
iudici videatur, addet ⁊ quasi testamentarium vt curatorem, non
vt tutorem. C. de testa. tu. l. si pupillorum. C. de confir. tu. l. si vt pro-
ponis, quia tutorem habenti nõ datur tutor. Item si sit datus ab
extraneo, iudex examinabit, quasi preferebat: ⁊ arbitrarium erit.
ff. de confir. tu. l. si patronus. ⁊ l. tutores. Idem videtur in curato-
re a patre, vel matre dato. ff. de cur. fur. l. si furiosus. ad hoc. ff. de cõ
fir. tuto. l. mulier. in fi. Testamentario vero deficiente, locus est le-
gitimo: ⁊ legitimo deficiente, locus est datiuo. Et hoc probatur ex
ordine rubricarum Digestorum. Quia primo ponunt rubricã de
testa. tu. Secundo, de confir. tu. Tertio, de legitima tutela. Quar-
to, de tuto. ⁊ curato. dat. ab his, quasi de datiua. Et quod argumẽ
ta procedant ab ordine, patet. C. de nouo Codi. compo. l. j. post me
dium ibi: tamen. in authen. de here. ⁊ Fal. §. inordinatum. coll. j. de
malo. ⁊ obe. c. j. ⁊ c. statuimus. similis argumentatio de inu. peti. c.
j. ⁊ hoc tenet Bar. in. l. j. ff. de confir. tuto. ⁊ in dicta. l. si quis sub cõ
ditione licet dicat Iaco. Bal. tenuisse contra. Hec sufficiant.

1 ☞ Relatio, cuius exemplum non fuit litigatoribus editum,
non valet.
2 Copia processus parti non data, iudex datus ad instruendũ pro-
cessum non debet referre.
3 Relatio an possit fieri in quacunq3 causa.
4 Delegatus, cui commissa est causa, an possit referre sine causa.
5 Referens iudex quid habeat seruare.
6 Commissarius referens quid debeat exprimere in sua rela-
tione. 7.
8 Relationi iudicis commissarij an indistincte stetur. nu. seq.
9 Delegatus iudex an relatione facta vbi refert se citasse partẽ et
comparet pars dicens se non contumacem, ⁊ appellasse ex legiti-
ma causa, et causam appellationis commissam esse, poterit proce-
dere in causa.
10 Delegata causa iudici vt referat, an debeat causa remitti sufficien
ter instructa.
11 Delegata causa vsq3 ad certum tempus finienda, an valeat re-
missio.
12 Referentis iudicis que sint partes lapso tempore examinationis.
13 In appellatione a iudice remittente an sit necesse facere mentio-
nem de remissione.
14 Iudex referens qualiter faciat relationẽ, an apertam, vel clausam.
15 Copia relationis iudicis referentis, vbi est partibus danda, qua-
liter sit tradenda.
16 Relationem suam an edere teneatur inuitus iudex.

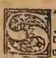
1 INtimasti. ¶ † Non valet relatio, cuius
exemplum non fuit litigatori-
2 bus editum. hoc dicit. Facit ad tertiam partẽ rubrice.
¶ † Nota iudicem datum ad instruendum processum
non debere referre processum non data copia parti. Et not. actum
relationis non esse sententiam nec posse sententiare, sed habet re-
3 ferre. ¶ † Primo quero an quacunque causa possit fieri relatio.
glo. dicit quod sic, ⁊ in ciuili, ⁊ in criminali. Quod patet: quia hic
4 causa erat criminalis, scilicet inquisitionis, vt patet hic. ¶ † Que-
ro scđo an sine causa, vel ex qua causa possit iudex, cui cõmissa est
causa, referre. Dic quod legitima causa est, quando refert ad supe
riorem, qđ dubitat in iure, qualiter iudicare debeat: talis relatio ap
probatur, si vult referre quasi se exonerando a iudicando: ⁊ talis
causa non approbatur. in authen. de iudi. §. vlti. ff. de iudi. l. cum,
qui temere. Et dicit Hostien. hic, si iudex maliciose fingat se dubi-
tare, vbi non dubitat, contra id de rescrip. cum contingat. infamis
efficitur, ⁊ in triginta libris auri punitur. C. de legi. l. ij. quam pe-
nam non credit habere locum in iudicibus ecclesiasticis, sed illam,
de re iudi. c. j. lib. vj. Quandoq3 fit relatio ex necessitate, vt patet in
reseruatis apostolice sedi: vt. š. eo. vt debitus. ad fi. cum concordã.
⁊ in casu. š. eod. de cetero. Quandoq3 fit remissio: quia sic habet in
mandatis: vt se informet, ⁊ referat: ⁊ tales, vt puto, Quãdoq3 sunt
relatores facti tantum, vt quando dantur vt se informẽt de facto,
⁊ negotium instructum transmittant. š. de rescript. ex parte deca-
ni. Quandoq3 vt referant de facto, ⁊ de iure: vt quando committit
vt se informet de facto, ⁊ referat de iure. Nec puto quod sua relatio
habeat vim sententie diffinitiue, sed solũ refert ius, super quo ha-
bet pronuntiare. Ideo si iudex postea committat executionem se-
cundum formam relationis, expectabitur sententia. Et sic dixi de
facto: quia hic etiam habebit citare: quia non est simplex executor.
Et sic non obstat quod no. de appel. ex ratione. ⁊ de re iudi. a diuo
5 Pio. ¶ † Quero tertio quid habeat seruare referens. Dic quod
exemplum consultationis debet edere partibus: vt si forte minus
plene referat, vel contrarium quam debeat, vel in alterius preiudi
cium, possint partes cõtradicere, ⁊ appellare. C. de appel. l. j. ⁊ ij. Et
si non appellauerit, tũc non poterit appellare postea, cũ princeps
rescripserit. ij. q. vj. biduum, quia approbasse videtur relationem. ff.
quando appel. sit. l. j. j. respon. Contrarium dicit tex. in. l. j. §. quesi-
tum. ff. de appel. ⁊ d. §. biduum. in fi. dic, non potest appellari, si di-
cat non sic referendum: potest tamen a sententia lata ex viribus re
scripti appellari, si dicat principem oneratũ mendacijs, vt ibi. Et
ex hoc arguitur quod vbi committit causa consilio sapientis, pun
ctus est formãdus a iudice presentibus partibus, ⁊ cõsentiẽtibus,
vel saltem non contradicentibus: ⁊ si non contradicant, videt qđ
non habeant postea facultatem appellandi, dato consilio. vel con-
tradicendi quod punctus non fuerit bene formatus, quasi ista re-
latio habet vim sententie: ab ipsa tamen sententia lata super pun-
cto poterit appellari, ⁊ ostendi post factum aliter se habere in ap-
pellationis causa. Et hoc, quando tenetur iudex stare consilio ex
forma statuti: alias indifferenter possent partes appellare, licet
etiam consenserint puncto. Et iudex etiam consilium iniu-
stum sequi non tenetur, nec debet, si videat non recte consul-
tum. ff. de re iudicata. si conuenerit. et quod ibi nota. Sed si con-
sentiant quod iudex sententiet secundum consilium sapientis,
adhuc

adhuc puto quod possint appellare: quia consentire videtur con-
silio, inquantum iuste: consulatum non eligant ipsum vt arbitrũ,
vel arbitratorem, sed vt peritum, et sub rõne peritie. Et hoc tenet
Bar. in l. i. §. fuit quesitũ. ff. de appel. Ubi aũt sunt discordes in pũ
cto, nec cõcordare possunt, dicit Bar. in l. ij. C. de rela. qd iudex de-
bet eos cõpellere ad cõcordandum: et si nõ potest aliter, debet ipse
pronũtiare sm punctũ a se formatũ, factũ sic se habere: et facta illa
pnũtiatione, si nõ appellauit, stabitur puncto. Puto tñ qd si non
appellent tũc, poterunt appellare a diffinitiua: qr hoc est cõiunctũ
negotio principali. arg. de appel. c. si. li. vj. et tenet Bar. l. j. §. fuit qsi
6 tam. ff. de appel. ¶ † Quero quarto an debeat iudex referre supe-
riori qd partes cõtra litigerint, vel cõsenserint relationi. Dicit hic
Jo. An. qd sic. nunq̃ aũt teneat iudex referre de calũnia partiũ,
et variatione, cũ referat super articulo expensarũ: vide in Spec. de
rela. §. ij. versi. si. et in summa, de testi. eo. titu. de materia relationis.
7 ¶ † Quero quinto an indistincte stetur relationi. Inno. dicit hic
qd si relatio fiat de cõsensu vtriusq; partis expressio, vel illis non
cõtradicentibus, vel saltẽ nõ appellãtibus, statur relatiõi. de pur.
c. cum dilectus. versi. nos igit. et terminus in ea prefixus ad cõparẽ
dum corã superiore habet p peremptorio, sicut in termino ab ho-
mine in appellatione assignato: vt no. s. eo. c. sepe. Si aũt sit altera
parte nõ cõtradicẽte, vel appellante, nõ statur relatiõi, nisi ex aliis
8 actis relatio pbet. ij. q. vi. biduum. C. de relatio. l. j. † Si aũt relatio
fit altera parte absente, etiã per cõtumaciã. adhuc nõ statur rela-
tioni, nisi subsit alia pbatio: termini assignatio bene valet, et habet
vim peremptorii: vnde etiã nõ citata altera parte, procedere pote
rit iudex, cui est facta relatio, sicut posset iudex referens, contuma
6 cia nõ obstante. ¶ † Quero sexto an iudex relatione facta refert se
citasse alteram ex partibus, comparet pars, que dicit se non cõtu-
macem, et appellasse ex legitima causa, et causam appellationis cõ-
missam esse, quid faciet superior. dic, si verũ est qd cõmiserit, nõ cre
det relationi, sed remittet partes ad iudicẽ obtentum super appel
latione. qui cognoscet de appellatione, et an factum sit reuocandum
attentatum post appellationem, poterit etiam cognoscere ipse su-
perior, cui licet iurisdictionẽ sui iudicis reuocare. ff. de iudi. l. iudi-
cium. cum totus processus delegati ante reuocationem cõmissio-
nis valebit. de restitu. spol. audita. Procedit hoc etiam. si ex certa
scientia superioris incipiat de negotio cognoscere, vel alij cõmit-
tat: qr hoc ipso videtur reuocare cõmissionẽ alij prius factam: arg.
de cõcess. preben. qr diuersitatem. §. j. de offi. deleg. pastoralis. §. pre-
terea. de cõcess. preben. si capitulo. lib. vj. Sed est dubium, quid si cõ
missa est causa per iudicem superiorem, iudex ipse relationis alte-
ri cõmittat negotium relatum: quid facient isti? Quidam dicunt
qd debent inuicem cõuenire secundum practicam. c. pastoralis. de
rescrip. dicit Inno. qd ad hunc secundum nihil aliud pertinet, cui
est cõmissa causa relata, nisi cognoscere an causa relationis primo
commissa fuerit: nam ex quo de hoc constiterit, debet remittere ad
illum iudicẽ, cui causa appellationis fuit cõmissa, ad quem perti-
net cognoscere an sua sit iurisdictio. de rescrip. dilectus filius. ij.
Sed est dubiũ de iudice, qui remisit. an si ipse sciat appellatum, de-
beat remissionẽ facere ad eũ, cui est causa delegata. dicit Inno. qd
si scit, vel credit iuste appellatum, prudẽter facit si supersedeat: qr
si pcesserit, postea apparente causa appellationis legitima, et vera,
omnia retractabuntur. j. e. interposita. ij. respon. et c. Romana. §. si
vero. lib. vj. Si pro indubitato habet qd appellatio sit iniusta, pro
cedere põt: et melius est qd procedat, et tenebit quicquid fit ab eo,
dummodo declaretur postea per diffinitiuam sententiam quod ap
pellatio facta fuit temeraria, et iniusta: vt. d. c. interposita. et c. Ro-
10 mana. sm Inno. ¶ † Quero septimo an debeat causa remitti suffi
cienter instructa, quando cõmittitur vt referat, et quid possit face-
re relator. dic. siue causa sit cõmissa vt intra tẽpus certũ instruat, et
referat, siue sine tempore, siue vt remittatur causa sufficiẽter instru
cta, siue vt remittat instructa, vel nõ instructa. sufficit qd remitta
tur in ea instructione, et cũ illis actis, que recepit iudex partibus
volentibus procedere: et etiã semper potest idem relator partibus,
vt coram superiore compareant, certum terminum assignare, secũ
11 dum Inn. ¶ † Quero octauo, cõmittit papa causam vsq; ad certũ
tempus finiendam iustitia, vel concordia mediante, alioquin cau-
sam remittat, an valeat remissio. Hosti. dicit quod nõ, imo nil agit:
quia totum tempus est datum ad causam finiendam, non ad refe-
rendam. Ideo si contra illud fiat, remissio nõ valet: tum quia a nõ
suo iudice fit. de iudi. at si clerici. tum quia contra formam manda
ti. de rescrip. cum dilecta. tum quia prohibite sunt relationes cau-
sa iudicij dilatandi facte. in authen. vt nõ expec. sa. ius. §. iubemus.
colla. ix. nisi in casibus. ff. de offi. proconsu. l. solet. et l. si quis. et de fal.
l. falsi. crimen. ideo quantumcunq; iudex impediatur procedere,
nunquam valet remissio, intra tempus facta, nisi de consensu par-
tium fiat, secũdum Inn. Et dicit Inn. quod absoluẽdus est reus,
cõtra quem est facta relatio, si comparuerit, et ad suum iudicẽ ordi
narium remittendus, cum causa non sit in curia per reuocationẽ,

vel appellationem, vel alios modos, quib⁹ non interuenerunt: nec
per hanc relationẽ, que nulla est, vt premissum est: ideo partes nõ
adstringunt: vt no. de elect. bone. ij. ad fi. Et si reus nõ cõparuerit,
nõ est cõtumax reputandus. Ueruntamẽ dicit qd si ambe partes
coram iudice relationis comparuissent instructe ad diem assigna-
tam coram papa, equum esset, et satis colligi posset ex vi mandati,
quod causam papa audiat: vel audiendam committat: et maxime
vbi reus aliũ iudicem nõ habet, quã papam. Nam et si relatio nul-
la sit, certum est tamen papam voluisse actori impetranti prouide
re, et ad se, si per illũ, cui committitur, non finiatur reuocare. Equũ
est ergo vt ex quo partes sunt presentes, in negotio procedant. ff. si
certũ peta. l. quidã estimauerũt. ff. de no. oper. nun. l. j. §. et post ope-
ris. de transa. c. fi. Nec debet nocere actori quod per imprudentiam
iudicis factum est. de his, que fi. a maio. par. ca. quesiuit. Imo vbi
contra iudicem habere regressum non potest, est equum subueni-
ri ex clausula generali: vt no. de rest. in integ. ex literis. Nõ obstat
si reus omnibus modis petat remitti ad papam, et non est indul-
gẽdũ malitijs hominũ, etc. ff. de rei ven. l. in fundo. Ex hac enim re-
missione nihil aliud fecit, nisi quãdam dilationẽ malitiosam, cum et
statim sub eadem forma posset committi negotium, et relatione fa-
cta legitime, iterum necesse habet in curia comparere, et iterum re-
spondere. Nil aliud ergo cõsequeret, nisi fugam iudicij ad tempus.
de presum. nullus. Et detineret forsan cõtra cõscientiam alienum.
de rescri. c. si. Equius ergo est, eũ cogere ad respõdendum: qr iudex
est papa cunctorum. ix. q. iij. cuncta. de foro compe. c. si. Debet ergo
iudex cognoscere, et terminare sententia, vel concordia intra termi
num, nec ante terminum facta remittere: post tempus autẽ remit-
tere, nec illo lapso habet aliquam potestatem procedendi, vel diffi-
niendi, nisi ante lapsum temporis de partiũ consensu fuerit facta
12 prorogatio. ¶ † Quero nono q̃ sint partes iudicis referentis lapso
tempore examinationis, et decisionis. Dic vt cites partes vt certo
die cõpareãt corã eo ad videndam, et faciendam relationem, seu re-
missionem, et audiẽdam quam facere intendit, vt in mandatis rece
pit: et si cõpareant, vel non facta peremptoria citatione poteri. face
re relationem in infinitum, ex quo tempore non est finita iurisdi-
ctio, nisi ab eo reuocet mandatum: et poterit terminum partibus
assignare ad cõparẽdum coram superiore: et si absentes sint, ita qd
reperiri possint, alias faciat hoc ante domũ publicari, vel in eccle-
sia: vt no. de eo, qui mit. in posses. c. si. Et in remissione dz facere mẽ
tionem plenam de toto processu: vt no. de elect. dudum. §. cum autẽ.
Nec potest dici, finitam iurisdictionẽ esse per lapsum temporis: qr
licet sit finita quo ad cause examinationẽ, et decisionem, nõ quo ad
remissionis actum. Et hoc probat vna pars mãdati. Qualiter au-
tem tempus computetur, recurre ad no. de sup. negligen. prela. l3.
13 ¶ † Quero decimo an sit necesse in appellatiõe a iudice remittẽte
facere mentionẽ de remissione. Dicit Innoc. quod non semper: qr
non semper fit remissio pp̃ter hoc quod superior velit de negotio
audire: tunc enim oporteret de remissione facere mentionem. s. eo.
vt nostrum. de offi. deleg. super questionum. Sed quandoq; fit, qr
partes non confidunt de iudicibus in diffinitione, licet confidatur
in cause examinatione. de rescriptis: ex parte decani. et de electio.
dudum. Et quandoq; expedit in vno loco inquiri de electione, et
14 alio pnuntiari. de elec. rescriptum. sm Inno. ¶ † Quero vndeci-
mo qualiter faciet relationem, an apertam, an clausam. dic qd fa-
ciet illam clausam, si vult, si partes nõ contradicunt: ex quo autem
partes receperunt illam clausam, sibi imputent, nec illam aperiat.
15 de offi. deleg. cum olim magister. sm Hostien. ¶ † Quero duodeci
mo qualiter tradetur exemplum litigatoribus. Dic quod tradet
sibi publicatum manu tabellionis, vel duorum bonorũ virorum,
vel sigillatum sigillo authentico. supra de probatio. tertio. et capi.
quoniam. de testib. a nobis. Et si sigillũ sit ignotum, et partes stant
illic coram superiore, bene est. de purg. cano. capit. penul. Alias fa-
cienda est probatio. de fide instru. quod super his. de cleri. peregri.
capi. primo cum concordan. Et si altera partium sit absens, arbi-
trarium est vt sic iudex posset, si sibi videatur, considerata qualita
te persone et negotij, de quo agitur, recepto iuramento partis, qd
talis fuit facta relatio ipsum admittere. supra de iureiurã. capitu.
fina. de procura. ex insinuatione. et capit. in nostra. Et imputet sibi
pars, que non venit. s. e. sepe. de electio. cap. j. lib. vj. Iudex tamen
non nimium properet. de dolo. cum olim. de re iudi. cum Bertol-
dus. de in integrum restitut. ex literis. de remissione autem an illi
fides adhibeatur de his, que attestantur super processu, vide satis
in Spec. de remis. §. vtile. versi. sed nunquid remissio. et aliquid de
16 probatio. quoniam contra. et capit. post cessionem. ¶ † Quero deci
motertio an edere teneatur inuitus indistincte iudex. Dic quod
sic, si partes instẽt. xiij. q. iij. quod precipitur. Idem si altera pars
tantum instet: ex quo consenserunt tam iudex, quam partes rela-
tioni faciende. de actio. et obli. sicut in initio. Sed si altera pars in-
stet, altera non, penitere potest iudex, quia relationem non fecit,
sed facere voluit. ff. rem ratam haberi. l. amplius. et si iam edidit

sed facere voluit.ff.rem ratam habere.l. amplius. et si iam edidit
partibus,& consentiant partes q̃ procedat, locus est penitentie,
dũmodo iudex cõsentiat.de pac.l.ab emptione.de reg.iur.c.i. Idẽ
putat quousq; fuerit superiori p̃sentata.de postu.bone.ij.versi.nec
nocebat.Non obstat.de offi.dele.significantibus:q2 ibi iurisdictio
erat extincta,& nõ resurgit etiam cõsensu partium.ff.de solu.l.qui
res.§.aream.&.l.priuatorũ.C.de iuris.om.iud.de fo.cõpe.significasti.
Sed relatio nõ extinguit,sed suspendit,sicut appellatio.s̃.eo.dire
cte.Plerũq; enim habet iurisdictio sine exercitio.de rescrip.pasto
ralis.in fi.Iudice autẽ vel altera partium resistente,ex quo relatio
semel est edita,& tradita partibus,nõ est locus penitẽtie,vt hic.ad
hoc quod no.de offi.deleg.licet vbi sunt remissi ad Specu.

1 ☞Appellare licet,vbi delegatus aliq̃d innouat,vel diẽ preuenit.
2 Vendere quod non liceat victualia nisi in vno loco potest pacto in-
duci.10.
3 Attentare non dicitur,qui lite pendente cõtra statum litis vtitur
sua possessione.
4 Lis non dicitur pendere solo actu citationis.
5 Citatio operatur litis pendentiam,quando de voluntate partium
data est dilatio ad litigandum.nu.14.
6 Dilatione pendente iudicis officium conquiescit.
7 Iudicis suspecti impetratio non valet.
8 Impeditus facto procuratoris in prosecutione appellationis po-
test post annum prosequi.
9 Procuratoris factum contra mandatum,ex quo cõtingit prolon
gatio & temporis cursus non preiudicat domino.
10 Artem suam exercere non potest quis per priuatum impediri.
Edificare an liceat cuilibet in suo fundo id,quod vult.
11 Furnarius aut molendinarius quando possit impedire alium ne
furnum aut molendinum,etiam in suo fundo faciat.nu.15.
12 Iudex petitus quando possit dari vt teneat impetratio.
13 Carnifex potest impedire ne fiat carnificina in alio loco.
14 Iudicem quis appellare videtur per acceptationem dilationis.
15 Attentata an possint peti reparari implorato officio iudicis ordi
narij,vel delegati,ante litem contestatam.
16 Iudicis officium an dilatione pendente conquiescat.
17 Procuratoris negligentia domino nocet in iniunctis domino.

1 Ignificante. ¶†Vbi ante sententiam
circa id,de quo principali-
ter litigatur,aliquid innouat delegatus, vel diem pre-
uenit,appellare licebit.h.d.In prima appellantis nar-
2 ratio.In secunda cause cõmissio,ibi ideoq;.¶†Nota quod pacto
vel consuetudine induci potest,ne victualia vendantur,nisi in vno
loco ad commodum illius,cuius est locus,quãquam priuatus.Et
no.q̃ eo q̃ alibi venduntur,cum per hec alius acquirat quasi pos
sessionem huius iuris vt solidi restricti ad vnum locum,dicitur cũ
3 in libertate possidendi priuare.¶†Nota secundo, quod lite pen-
dente non dicitur quis attentare contra statum litis vtendo sua
4 possessione,licet repugnet iuri ad iudicium deducto. ¶†No.arg.
quod dicitur lite pendente attentata retractari:quod lis non dici
tur pendere per solum actum citationis,vt possit iudicis officium
5 implorari,sed per actum contestationis litis. ¶†Not.quod post
dilationem temporis ad litigandum de voluntate partium statu-
tum anteq̃ labatur,non potest aliqua partium mouere iudicium,
6 nec in principali,nec in attentatis. ¶†Nota q̃ dilatione penden
te quiescit iudicis officium,quando non est reuocata, nec pendet a
potestate iudicis illam reuocare.Et no.argu.q̃ non potest iudex
7 reuocare dilationem datam de partium consensu.¶†No.q̃ non
valet impetratio iudicis suspecti,q̃n est impetratus contra man-
datum domini constituentis:alias videtur q̃ valeat impetratio:
8 licet possit recusari.¶†No.q̃ impeditum in prosecutione appel
lationis facto procuratoris, posse prosequi post annum:& sic habe
9 re biennium.de quo.s̃.de app.ex ratione. ¶†Nota quod factum
procuratoris contra mandatum,ex quo contingit iudicij prolon-
gatio,& cursus temporis,non preiudicat domino nec in principali
10 facto,nec in temporis cursu. ¶†Opp.q̃ non possit quis habere
ius impediẽdi alios exercere artem suam:quia hoc esset monopo-
lium.ff.de monopol. per totum.Item quia in meo possum libere
edificare quicquid volo,non obstante prohibitione.C.de seruitu.l.
11 etiam.ff.de seruit.l.fi.ff.q̃ vi,aut clam.l.fi.§.pe.† Dic q̃ cõtrariũ
procedunt de iure:sed secundum aliquos ex consuetudine, vel pri-
uilegio potest quis acquirere ius,vt non nisi in tali loco vendãtur
carnes,pro quo potest agi confessoria,& possessorio,si habet posses-
sionem agens,vel habuerit:& forte decanus,& capitulum habebãt
hanc villam cõmunem cum episcopo,vel vterq; habebat ibi certa
iura, intra que dicebat capitulum quod habebat totum ius ma-
celli,scilicet quod in stallis eorum macellum teneri debebat:& erat
vtilitas,quia forte percipiebant aliq̃d pro stallo:sic & aliquando in
furnis,& molendinis,in quibus aliqui sibi vendicant quod tota
villa debeat coquere,vel molere in illis,& alteri edificanti furnum,
vel molendinum questionem mouere,s̃m Hostien.& sic in hoc alle-
gabat consuetudinem,vel priuilegium,s̃m Innocen. Non obstat
C.de monopol.per totum:quia illud loquitur, quando homines
fraudulenter faciunt pacta quod alijs non liceat vẽdere, vel quod
alias non instruant in aliqua arte:quod non licet.vt ibi. Hic vero
nulla est fraus,sed agitur ex priuilegio.Vel non licet de personis,
vel rebus,sed de loco.in quo fiat venditio,& nõ alibi:vnde licet pa-
cisci,s̃m Innocen.Dicit Hostien.hoc tenẽdum quod si res,& per
sone sint libere,seruitus non acquiritur tempore solo, quoad hoc
vt alius prohiberi possit,quod non obstante cuiusquam prohibi-
tione possit in loco edificare,cum libera sit res in iuribus in con-
trarium allega.& licet is,qui asserit sibi deberi,non possit prohibe
ri vti iure suo.ff.si seruit⁹ vẽdi.l.si quis diuturno.ff.de aqua quot.
& esti.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua plu. arcen.l. in summa.
§.idem Labeo.tamen nec alium volentem de nouo edificare po-
terit prohibere,nisi probet sibi hanc seruitutem deberi, vel ex pa-
cto cum predecessoribus habito,vel quia alias fuit prohibitus oc-
casione iuris eiusdem:& acquieuit,& postea completa fuit prescri-
ptio.C.de serui.l.in prouinciali.&.l.manifeste.C.que sit lon. consue.
l.j.fortius si longo tempore fuisset obtenta.C.de legi.l.cum de con-
suetudine vel nisi dominus ville sit ille,qui sibi asserat hanc serui-
tutẽ deberi.viij.distin.quo iure,alias quilibet est liber, & in re sua
facit quod libet,ex quo est propria,nisi quod iure dominij, aut ser-
uitutis debetur.Sic potest intelligi.Insti. de interdic.§. retinen-
de.& de libertinis.§.i.Et licet seruitus sit acquisita in vna re,vel in
vna persona,hoc non preiudicat alijs.de preseri. auditis. de offic.
ordi.dilectus.ad fi.ff.si serui.ven.l.loci corpus.§.competit.In vna
tamen re seruitus cum sit indiuisibilis, possit pro parte acquiri,
pro parte non.ff.de seruit.l.pro parte.&.l.vie.licet ad certam par-
tem fundi quandoq; restringatur.ff. de serui.l. quinta.& .l. seque.
12 ¶†Oppo.quod inhibitio partis de persona non impetranda nõ
valuerit,nec impediuerit impetrationem:quia ad velle partis nõ
est dandus iudex,sed superior eligere habet.ff.de iudi.l.obseruan-
dum.Dicit Innocen. quod si papa suo motu, & ex officio dedisset
iudices,preiudicasset episcopo lapsus anni: sed non fuit ita, imo
procurator ipse nominauit, & obtinuit quos nominauit. Habet
enim consuetudo curie quod si impetrator contradictorem nõ ha-
bet,obtinet iudices quos nominat:si habet contradictorem, dan-
tur etiam communi consensu nominati per partes. Remittit Ho
stien.de offic.delega.super questionum.§.verum.&.c. cum olim ma
gister.&.c.cum R.de causa pos.cum olim.&.s̃. de iudi. exhibita. et
forte in facto inhibuerat ne ad illos iudices impetraret, vel quod
impetraret solum ad certos datos in scriptis,vel non instaret am
plius pro impetratione,vel quod ageret in curia.secundum Inno
cen.qui dicit quod si litere fuissent impetrate de communi consen-
su partium,non sufficeisset inhibitio facta procuratori, si ad aduer
sarij,vel iudicis notitiam non venisset.de procura.in nostra.&.c.ex
insinuatione.&.c.mandato.Quod intelligit Hostien.quando inhi-
bitio fuit facta ex postfacto,& non erat in procuratorio,& impetra-
tio est iudicialis,vel de consecutiuis iudicij quod dic vt not.supra
13 de rescript.ex parte decani. ¶†Oppo.quod non potuerit retra-
ctari in pristinum statum,si ibi fuerunt alibi vendite carnes, quia
non possunt haberi facta pro infectis: vt.l.in bello.§.facte.ff.de ca-
pti.Sol. Dic quod retractabuntur : quia mandabuntur hanche
14 destrui.ff.de aqua plur.arcen.l.si vsusfructus.§.fin.¶†Quero ad
quem effectum hic prorogauerit diem.Dic ad effectum vt possent
partes super libello deliberare, secundum Innocen. Hostien.di-
cit quod dilatio non fuit data ad deliberandum,sed de suo consen
su,scilicet partium:& per hoc videbantur in iudicem consensisse,
ita quod non erat locus recusationi,nisi ex causa noua. de offic. de
15 lega.insinuante,secundum Innocen.¶†Opp.vel episcopus pos-
sidebat ius vendendi carnes in loco suo:& sic in solidum non possi-
debat capitulum,vel possidebat solum capitulum hoc ius integre
vendendi carnes in stallis suis:si episcopus possidebat,nec ante li-
tem contestatam,nec postea licuit capitulo agere vt prohiberen-
tur vendere:quia sua possessione vti prohiberetur : vt patet in.xi.
q.iij.c.quia res vt lite pendẽ. laudabilem.c. a memoria.& per totũ
ante enim debet expectari iudicium,quam quis sua possessione pri
uetur, vel possessionis exercitio.Si possidebat capitulum solidum
ius excluso episcopo,tunc & ante litem contestatã,& post,debuit ad
mitti,ad retractandum talia attentata. vt lite pendente: per to-
tum.Ad hoc hodie clementi.i.vt lite penden.Solu. Glo.ponit pri
mo vnum intellectum quod episcopus possidebat:& tunc nec ante
litem contestatam:nec post,si vtebatur sua possessiõe, poterat agi
contra eum vt prohiberetur.& secundum hec dictio presertim, stat
proprie pro maxime:q2 maxime lite non cõtest.q2 nec etiam licet li
te contest.vt voluit in prin.& glo.ij.vnde non debuit secundũ Ho-
stien.prohiberi,nec cõtra episcopum posse agi, vt prohiberetur vti
sua pos

fua possessione, maxime ante litē cōtest, vel ante aduentū iudicij, cū
ante non potuerit liquidari an ad capitulum pertinuisset. cū ante
non possint recipi testes: sic & econuerso, si eps non possidens age-
ret, hoc si liceret eadē rōne, nō licet epo edificare de nouo, donec p-
baret de iure suo: qr inducta est litis pendētia super possessorio, vel
petitorio. ff. si ser. ven. l. sicuti. §. sed si queratur. de pba. ex literis. & hic
planus est, & verus itellectus. Unde pposttera erat hec petitio, scdm Host.
cum de hoc solo inter eos litigaretur: & si admitteretur, & videret
diffinitum negotiū. Unde in effectu velle videt qd detur diffiniti-
ua, & postea lis cōtestet, & negotiū examinetur: ideo nō est audiēdū
capitulū. C. de iur. om. iu. l. iuris ordinē. de rescri. cām, que Host. po
nit aliā, scdm ponit gl. qd possidebat capitulū in solidū: & tunc lite
ra dicit qd nō poterat implorare officiū iudicis lite nō cōtest. & stet
tūc dictio Presertim, p maxime hic. tūc surgūt cōtra: qr etiā litem
nō cōtest. pōt agi de officio iudicis. c. ij. Itē qr officium iudicis in
pluribus causis pōt ante litē cōtest. implorari, si qs impedit partē
citatā corā iudice venire. de offi. dele. c. j. & pro cōtumacee puniendo.
vt lite nō cōtest. tuc. & in his, q habent. Insti. de offi. iud. §. j. & d. c. ij.
Quidam dicunt, vt gl. iiij. gl. dicit qd index ordinarius circa atten
tata pōt ante litē cōtest. impartiri officiū, sed delegatus nō pōt cir
ca attētata officiū impartiri ante lit. cōtest. & hoc, qr adhuc non est
firmiter index, cū adhuc possit recusari. de rescri. sup literis. Istā
solutionē tz Inn. qr index dz officiū suū impartiri, demū post litē
cōtest. ff. de edi. edic. l. ediles. §. itē sciēdū. Sed hoc nō videt verū: qr
& ante litē cōtest. pōt officiū delegati iudicis circa attētata implo-
rari: cū iurisdictio eius firmetur actu citationis. de offi. deleg. gra-
tum. Ideo dicit Inno. qd si aliqua attētātur cōtra actorem post litem
cōtest. per delegatū, nō est dubiū posse implorari iudicis officiū: vt
d. l. ediles. §. itē sciēdū. Si aliqua attētantur ante litē cōtest. tūc di
cit qd si circa attētata orit nouum ius agēdi, & agat noua actione:
qr illa nō includitur in rescripto, cū habuerit ortū post delegatio-
nē, qd nō poterit agi corā delegato. Et sic posset intelligi hic. Po-
nit exēplū in actionib9 stricti iuris, & ex stipulatu: nā i talib9 dāna
post data non includuntur in priineua actione, super qua facta est
delegatio, nec etiā veniunt fructus: sed opus est noua actione. Ad
qd de rescri. c. si. Quod dicit verū, sine noua oriatur actio, ad quam
nō extendit se natura prime actionis, nec officiū iudicis ex ea, sine
noua oriatur actio. ad q se extendebat officiū iudicis super prima
natura actionis, vt in bone fidei iudicijs, non tñ intentet officium
iudicis, sed agat illa actione, vt si agatur possessorio: sic potest intel
ligi hic. qd nō audiret agens, qui agebat actione noua. Si autē cir
ca attentatū ante litē cōtestatā ad illud se extēdat natura actiōis,
vel officiū iudicis ex ea, vt in actionib9 bone fidei. In arbitrarijs,
in quib9 per officiū veniunt nō solum dāna data, sed etiā fruct9, et
nō solum percepti ante literarū impetrationē, sz etiā postea: vel ve
lit petere attētata retractari circa rem. vel possessionē, de qua agit
in iudicio. tunc inquantū velim simpliciter de gestis ante, vel attē-
tatis implorare iudicis officiū incidēter, nō porrecto nouo libello,
non pōt circa attētata ante porrectionē libelli, & ante litē cōtestatū:
porrecto aūt libello super illo attētato, & ordine iuris agitato, dicit
Inno. qd poterit: qr hoc spectat ad officiū iudicis etiā delegati, si
sit firmatū, saltē citatione. In hoc ergo erit differentia an agat de
attētatis ante litē cōtestatā, qr opus erit nouo libello: an de attēta
tis post, qr summarie, & absq libello talia poterūt retractari: vt. l.
ediles. §. itē sciendū. ff. de edi. edic. & ff. de aqua plu. arg. l. supra iter.
§. officiū. & hoc ne oporteat iri ad separatos indices super istis at-
tentatis. ff. de libe. cā. l. si pariter. de rescri. dispendia. li. vj. vt lite pē.
per totū. Scdm hoc ergo inquātum hic negat replicādo cōpetere
remediū attentati ante litē cōtest. est verū inquātum agit sup attē
tatis noua actione, vel inclusa in mandato delegati, vel inquātum
agit iudicis officio nouo nō porrecto libello. Hosti. hoc nō placet
cōcludenti qd quo ad attētata pōt agi sine nouo libello, solo iudi-
cis officio, siue sint attētata post litem cōtest. siue ante: & dicit aliud
esse. qñ agit super fructib9 & interesse: quo casu bene opus est noua
petitione: vt in legibus alle. Ad qd all. ff. de dolo. l. elegāter. §. non
solū. de resti. spo. gratū. & qd ibi no. ff. de actio. emp. l. Julianus. §.
offerri. & §. ex vēdito. C. de actio. emp. l. iiij. ff. de eo, qd cer. lo. l. in bo
ne fidei. & l. se. qd autē super attētatis agat, etiā de attētatis ante
litē cōtest. officio iudicis, alleg. de cōsti. cū. M. vt lite nō cōte. c. j. et
vlti. de despō. impub. ad dissoluēdū. de accu. olim. Qd dicit Jo. an.
intelligendū scdm cle. j. vt lite pen. Nō obst. qd dr, talia post datā cō-
missa nō includi in iurisdictione delegata, vt dixi. s. qr illud, verū
de nō tāgentib9 cām, & per que iurisdictio nō turbat, alr iurisdi-
ctionē habet, & cōtra ceteros turbatores. de offi. deleg. c. j. & c. ex literis.
Et oia itelligunt cōmissa, sine qbus iurisdictio, &c. de offi. dele. pre-
terea. alr absurdū esset, si facta impetratiōe cōtra tenentē beneficiū vel
fundū, si actor illū spoliauit sup hac violentia reus haberet libellū
offerre, & fieret de possessione petitor: vñ delegat9, cuius iurisdictio
ex hoc impediuit, ex officio suo de plano illud reformabit in pristi-
num statū. de cōsti. ecclesia. alr ex violentia, & dolo suo actor habe-
ret cōmodū nō paruū, sed magnū vt Insti. de interdic. §. cōmodū.
ff. de rei ven. l. is, q destinauit. de proba. ex literis. Et bene sequit, si
iurisdictionē suā exercet rōne accessorij, etiā cōtra ceteros, & etiā in pn
cipalibus nō cōmissam. fortius hoc posset in partes innouātes cir
ca cōmissa. de offi. dele. P. & H. & c. Rodulph9. & c. significauit. Sz
scdm hoc nō pcedit hic intellect9, vel allegatio epi nō fuit bona: sz
papa nitit ex ea, remanet ergo qd intellectus nō est bonus. Tene
ergo primū qd possidebat eps, & ille volebat executionē añ cōtesta
tam litē, & impedire epm in possessiōe anteq obtinuerit: q nō pōt,
nec ante litē cōte. nec post. Et sic supple maxime, vt dicit gl. & tenēt
doc. & sic scdm gl. adest vna cā. Aliā assignat litera, qr dilatiōe pendē
16 te iudicis officiū cōquiescit. ¶ †Opp. qd hec cā nō sit bona: qr iu-
dicis officiū nō cōquiescit dilatione pendēte. C. de dila. siue pars. ff.
de arbi. l. diē autē. Sol. cōquiescit iudicis officiū regulariter. Fal-
lit primo scdm gl. nisi partes cōsentiāt. qd nō obstāte dilatione pce
dat: vt. d. l. siue pars. Fallit etiā scdo qñ aliqd attentaret de nouo,
qd nō obstante dilationis pendētia posset retractari, scdm Inn. suū
officiū impartiēdo, & reformādo. xi. q. iij. qr res. Nō obstat hic, & l.
siue pars: qr circa id principale, ad qd est data dilatio, non dz fieri
innouatio, vt ibi: sz bene circa de nouo attētatū, ad qd nō cēset da
ta dilatio. Nā in primis expectāda est dilatio: qr & diffinitiua est ex-
pectāda. Super nouis eñ, vel nouiter exortis, satis equū est qd p-
cedat, maxime in illis casibus, in quib9 mora est periculosa. ff. de fe
ri. l. j. §. si. & l. ij. & iij. Fallit tertio, qñ est dilatio reuocata, quā dicit
gl. iudicē posse reuocare, ex causa: sz nō sine causa parte inuita. Di
cit cōcludendo Hosti. hic, si de volūtate partiū dilatio est data, illā
non pōt reuocare absq cōsensu partiū, vel sine cā de cōsensu par-
tiū, vel cū causa pōt. Si est data sine voluntate partiū, tunc si velit
incōtinenti, qñ nō interest: & pōt, si vult, reuocare ex post facto: qñ
interest, etiā non potest sine causa, cum causa sic. Ubi dixi nō reuo
cari, si interest: est verum, nisi satisfaciat de illo iteresse. ff. de iterro.
act. l. de etate. §. si. ff. de cōdi. sine causa. l. pecuniā. & l. dedi. Per hoc
Jo. And. videt dicere qd si quis vult ante terminū dilationis pro
cedere, debet dilationē reuocare. Et sic dicit Accur. respōdisse do-
mino suo. An aūt plures dilationes possint simul dari ad diuer-
sa, vide in Spe. de dila. §. j. ver. deliberatorie. & ver. seq. Fallit quar
to quando index cōmittit aliquid expediendum, interim pēdente
dilatione simul cum dilatione dilationis. de priuileg. cum olim. ij.
Fallit quinto quando super articulo separato vellet procedere: qr
dilatio impedit solum respectu illius articuli, super quo pendet di
latio, & non respectu separati: vt si super vno esset data dilatio, vel
super examinatione vnius testis. interim super alio articulo, vel
super examinatione alterius testis procedi posset: vt no. Bar. in. d.
l. siue pars. Ad hoc qd no. supra, eo. ad hec. cum sim. & c. super eo. j.
Idē dicit in. l. ij. ff. de re iudi. allegauit. l. gñaliter. versi. nullo. de re
bus cre. Et hoc dicit verū, nisi articulus haberet cōnexitatē primo
ita qd aliqd refert preiudiciū. Ad hoc dicta decr. super eo. Fallit
sexto qñ prime dilationis cā est finita: vt si statuerent decē dies ad
veniendū. venisti in prima dilatiōe nō debebit cōquiescere iudicis
officiū. l. a filia. §. si. ff. ad Treb. l. iij. §. Stichus annua. ff. de sta. lib.
Ex his decidit. qd, de qua. s. remisi ad. Spe. an simul possint dari
ad duplicē actū due dilationes, vel vna ad duplicē actū: nā si act9
in examinatione sint cōpassibiles, possunt dari plures dilatiōes: si
non sint cōpassibiles, tunc possunt isto mō dari, Do tibi terminū
decē dierū ad probandū. & exinde do alteri parti alios decē ad pbā
dum. Ad hoc. l. qui de inofficioso. ff. de inoffi. testa. & in. l. j. §. j. ff. ad
exhi. ad hoc de proba. l. z causam. scdm Bart. in. d. l. ij. Et satis cōcor-
dat Spe. in. d. ver. deliberatorie. & versi. seq. Quid si simpliciter cō-
misisset impetrationē procuratori, an possit recusari index impe-
tratus? Gl. dicit qd nō: & sibi imputet, qui simpliciter cōmisit. s. de
causa pos. cum olim. & hoc a contrario litere. Jo. And. remittit ad
ibi notata: qr cōsensus pcuratoris nō excluderet facultatē recusan
17 di domino, si sibi esset ex legitima causa suspectus. ¶ †Opp. quod
si procurator impetrauerit suspectū, hoc domino imputet, & quod
interim currat annus: qr in iniunctis domino negligentia pcura-
toris nocet dño: vt. l. si procuratorem. §. tutores. ff. mādati. Sol. di-
cit gl. qd auditur dominus: qr procurator non erat soluendo. ff. de
eo, per quē fac. erit. l. si. Uel nō dz audiri de iure: qr factum procu-
ratoris sibi nocet: sz audit ex clausula generali. Si qua mihi iusta
cā, &c. ff. ex quibus cau. ma. l. j. qr quantū in ipso fuit, prosecutus. est
appellationē: & sic audit post annū, propter defectū procuratoris,
qd fuit iusta cā indulgendi bienniū. s. eo. cum sit Romana. Cause
aūt quare non deserta appellatiōe fuit illa iustificata, sunt due: qr
lite nō contestata nō debet impediri sua possessione vti, & qr pēden
te dilatione ad totam causam agitatā nihil debet agitari: & sufficit
altera. Ex quo patet qd vbi due cause cōiunguntur in appellatio-
ne, sufficit alteram probari. Quod no. de quo. s. de rescri. ex parte.
Hosti. dicit qd oppositio procederet, vbi cōtra expressam prohibi-
tionem non venisset, nec elegisset, seu impetrasset: hic cōtra expres-
sam prohibitionē impetrauit. ideo non preiudicauit domino. ideo

ipso iure sine beneficio restitutionis reseruatur illesus: q non est
quid sibi debeat imputari. de quo. s. e. ex ratione. Sed ratio Host.
cōcluderet quo ad validitatē impetrationis. Sed hic dubitat de
transcursu temporis: vnde faciendo contra, vel pro mandato, iam
interposuit impedimentum in agendo causam intra annum: nisi
dicatur q impedimentum procuratoris inductū a facto ipsius do-
mum noceat, quando surgit ab eo, qd est actum secūdum formam
mandati. Secus si surgat ex eo qd actum est contra formam man
dati: quia illud vt consecutiuum non preiudicabit, sic vt nec suum
principale preiudicaret.

1 ¶ Appellatio vt iustificetur, quid requiratur. 3. 5.
2 Appellare non licet, nisi ex causa probabili, ⁊ vera.
4 Exceptionis reiectio appellationem non iustificet, nisi offeratur probatio.
6 Iudex appellationis an possit remittere partem appellantem ad iudicem a quo.
7 Appellationem quando non iustificet probationis oblatio.
8 Appellationem quando iustificet sola exceptionis obiectio.
9 Appellatio quando iustificetur sola exceptionis obiectione.
10 Exceptiones quas possit iudex repellere, vt procedere possit, non obstante appellatione ab exceptione non admissa.

Interposita. Legam decre. per partes. Ha
bet decre. quatuor dicta satis
1 summata: † Ad iustificandam appellationem ex causa
interposita probare oportet cause veritatem coram iudi-
2 ce ad quem, nisi fuerit oblata probatio coram iudice a quo. ¶ † No.
primo duo requisita ad appellationem, quod appelletur ex causa
3 probabili, ⁊ vera. ¶ † No. secundo q oblatio probationis cum pe-
titione iuris vel exceptione coram iudice a quo, iustificat appella-
tionem, ⁊ habetur ac si foret probata, ex quo non stat per appellan-
4 tem. ¶ † Nota tertio quod sola reiectio exceptionis non iustificat
5 appellationem, nisi offeratur probatio. ¶ † Oppo. quod non arcte-
tur pars ad offerendam probationem: imo debet iudex ipse requi
rere probationem. ff. quorum bo. l. ij. §. j. Sol. Ad partem spectat
proponere exceptionem: ad ipsam etiam spectat petere dilationem
ad illam probandam. C. de dila. l. a precedente. de tempo. in integ.
resti. pe. l. petende. Offerre autem probationes non est partis, nisi
velit se releuare onere probandi in causa appellationis. C. de tem-
po. in integ. resti. pe. l. petende. Sufficit enim parti proponere ex-
ceptionem legitimam, quare iudex non debeat procedere. Et hoc
casu aut iudex scit veram cause exceptionem: ⁊ potest, vt debet, ad-
mittere exceptionem: ⁊ si non procedat, nec grauet opponentē one
re probandi, bene facit, ex quo illam scit veram. Aut dubitat an
sit vera: tunc debet eam admittere, si eam probet, vt ⁊ eam probet
intra certum tempus, si vult. s. de offi. dele. prudentiam. §. sexta. et
si nollet opponens tempus oblatum ad probandum, sed appellet,
quicquid fit contra eum valet: q non tenet appellatio, nisi a iusto
grauamine. s. c. vt debitus. hic autem non est grauatus stante du-
bietate exceptionis. Si vult, nō admittet, nisi probetur, dato quod
postea probetur vera exceptio. s. c. ex parte. ⁊ c. dilecto. fm Inno.
Quod est verū, nisi appellaret propter breuitatem termini. de quo
de dila. tua. Hoc autem casu, vti dubitat an sit vera, si eā repellat,
vel negligat admittere, ⁊ procedat: q repellere illam videt tacite in
negatio procedendo: tunc si opponens appellat, nō reuocat quod fa
cit iudex anteq causa appellationis cōmittatur, nisi postea coram
iudice appellationis probetur vera causa, ex qua appellauit: vt. d. c.
vt debitus. ⁊ sic loquitur hic. Probata autē veritate exceptionis,
cassatur quicquid fit: q nunc apparet eum malitiose refutasse ap-
pellationem, vel non admisisse: hic quando aliter proponens se nō
offert probaturum: sed si offert se probaturum coram iudice a quo ap
pellatur, si excipientis iudex nolit probationes admittere, etiā si fal-
sa esset exceptio, vel causa, retractabitur quicquid fit contra, ⁊ post
appellationē: quia vere grauatus fuit in eo quod exceptiones nō
fuerunt admisse, vt hic. Caueat autem appellās qd formaliter ap-
pellet: aut enim proposita exceptione, ⁊ non admissa ipse procedit, et
appellat ne procedat vltra in hoc negotio, ac exceptione omissa, et
recte appellat. Idem si appellet: quia non admisit, ⁊ procedit: idem
si appellet quia procedat, sed nō expectata admissione appellet, quia
non admittit: vt. s. c. ex parte. Secus si diceret simpliciter, Appel
lo ne procedas: ⁊ recedat credens sibi hoc sufficere pro appellatio-
ne: non valet hec appellatio. s. c. dilecto. Est ergo diligenter notan
dus ordo. Primo enim debet excipere: consequenter debet expe-
ctare an iudex admittat, vel repellat: quia hoc iudicis est, an velit
admittere, vel repudiare: ⁊ si iudex admittit exceptionem, ipsius
iudicis est querere an probare velit. xxx. q. vlti. iudicantem. quia reo
rum est fugere. iiij. questio. iiij. c. j. ⁊ quia iudicium redditur in in-
uitum. ff. de verborum obliga. inter stipulantem. §. j. fm Innocen.
Bonum aūt est cōsiliū, siue exceptio sit vera, siue falsa, siue admit-
tatur, siue repellatur, quod pars offerat se probaturam: quia si non
admittantur probationes, iuste appellat: ⁊ facilius est probare hanc

denegationem, quam veritatem exceptionis. Non obst. si dicatur
quod hec iura fouebunt iniquitatem: pone enim quod reo excipiē
ti quod non tenetur respondere libello, quo in personali conueni-
tur sine confessione cause. Iudex respondet quod vult deliberare,
statuit certam diem, ⁊ ipso veniente ipsum excōmunicat, quia suo
libello non respondet: hic erit excommunicatus, nec postea iuua-
bit appellatio: vt. s. e. ad hoc. ⁊ c. dilect⁹. ⁊ c. pastoralis. ⁊ sic ex quo
ante non potest appellare, iam non poterit precauere: quia dicit
Hostien. illa excommunicatio est iniusta, ⁊ retractabitur absq dif
ficultate. xi. q. iij. c. j. Ideo propter tale inconueniens non est im-
mutanda talis forma: tum quia si indifferenter admitteretur hec
forma, Appello ne tali exceptione non admissa procedas: facile im-
pediretur processus iudicij, contra illud de dolo. finem. tum quia nul
la constitutione prouideri posset, quin si iudex velit, excommunicet
iniuste: nam nedum in iudicio, sed extra iudicium, etiam tota die
iniuste excommunicet. Relaxatio igitur excommunicationis, ⁊ pe
na sic excommunicantis sufficiat sic grauato. ad hoc de re iudi. c. j.
6 lib. vj. fm Hostien. ¶ † Oppo. quod non sit admittenda appella-
tio, nisi offerat se probaturum exceptionem, cuius contrarium dicit
litera hic, quod sentit appellationem valere, licet nō offeratur pro-
batio, dummodo veritas probetur coram iudice ad quem: quia si nō
admittit illam, quam se non offert probaturum, non grauat, s. eo.
super eo. j. ⁊ c. dilecta. Aut enim opposita exceptione iudex nō obla
ta probatione, si appelletur, admittit appellationē: ⁊ nō est necesse
qd iustificet postea in causa appellatiōis: q delatio sola deuoluit.
de app. cum appellationibus. lib. vj. s. eo. dilectus. Cōtrarium tex.
hic, qui dicit quod debet probari veritas. Aut non defert: ⁊ tunc
non sufficit ad iustitiam appellationis opponere exceptionem: q
si nō probat, vel dicat se velle probare, nō grauat ipsam nō admit
tendo: ⁊ sic nō sufficit postea in causa appellationis ipsam probare
veram. Dicit Inn. qd decre. potest intelligi, quando est delatum:
quia licet sit deuoluta causa: tamen iudex ad quem, nō potest pro-
cedere, si appellatus petat se remitti, nisi appellans doceat verita-
tem cause. Sed hec opi. est falsa: quia nūquam ex necessitate remit
titur, ex quo est delatum, probet, vel non, iustitiam, aut veritatem
exceptionis. Secūdo dicit quod sola propositione exceptionis, sa-
tis est iusta appellatio, si non est inuitatus opponens ad proban-
dum: quia debet inuitari a iudice, vel ad minus debet dicere, Ad-
mitto exceptionem tuam. Et si non inuitauerit, vel exceptionem
admiserit, peccat: quia sufficit quod nō admiserit iustam causam,
⁊ iustam exceptionem. s. e. dilecto. ⁊ c. ex parte. ⁊ c. vt debitus. Dic
clarius, aut proposita exceptiōe probabili iudex expresse admittit
appellationē, ⁊ nō esset iusta appellatio, si hoc casu appellat: quia
non est in aliquo grauatus. Aut iudex expresse reijcit: ⁊ tunc quia
reijciendo exceptionem, cōsequenter reijcit probationē, appellatio
est formalis, sed adhuc nō est iusta: vnde veritas exceptiōis debet
coram iudice ad quem probari, vt dicatur iusta. Aut iudex nō ad
mittit exceptionē. nec reijcit, sed inuitat reum ad probandū: ⁊ tūc
nō esset iusta appellatio, si nō offert probationem: q nō cōcluderet
grauat⁹. Aut iudex nō admittit, nec reijcit, nec procedit: ⁊ isto me-
dio nō posset appellare, q nōdū grauatus, nisi offerat se probaturū.
Aut iudex ad vlteriora procedit, ⁊ reijcere vr exceptionē, ⁊ grauat:
nec est tūc necesse qd offerat se probaturū ad formalitatē exceptiōis
sz ad iustitiā: sz si velit se releuare corā iudice ad quē, opz qd probet,
si nō obtulit se probaturū corā iudice a quo. Et sic dz intelligi Inn.
Est aūt hoc adeo verū inquātum dixi oportere appellantē iustifi-
care appellationē ex alia cā probando veritatē cause ex quo appella
uit, qd si post talem appellationē sequeret diffinitiua, ⁊ corā iudice
ad quē vellet iustificare appellationē ex alia causa, vel etiam dicere
aliquid super principali, vel etiā ex causa patēti in actis, alia tamē
vellet ostendere nullitatē, ⁊ iniustitiam sententie diffinitiue, vel in-
terlocutorie, super qua appellauit, nō esset admittēdus: als frustra
fieret oblatio probationis, cum etiā posset probare causas, super qui-
bus nō esset oblata probatio. Itē q si proposita cā recessit, cū non ad-
mittebat iusta cā, si illa cā vera nō est, apparet qd cōtumaciter re-
cessit ab illo iudice: ⁊ sic nulla appellatio eius tenuit: nec appellatio
eum potuit releuare, etiā si cause alie subsint vere. ff. de in inte. rest.
l. diuus. Sed dic de hoc vt de dolo, ⁊ cōtu. cle. j. Non obstat si dicas
qd si lata sentētia esset appellatū sine causa, ex prioribus actis po-
tuisset iustificari. de testi. fraternitatis: q vbi appellet, nisi vera sit
cā expressa, ex quo appellat ante sniam, cōtumax fingit verus re-
cessisse: ⁊ sic non pōt appellationē prosequi. Hoc hodie expedit i cle.
7 appellanti. eo. tit. in cle. ¶ † Glo. signat aliqua contraria. Primū,
qd probationis oblatio nō iustificet appellationē. de testi. ex parte.
Adde glo. signat hic cōtraria in gl. ij. ⁊ iij. ⁊ prosequitur tertiam.
Ideo illam prius prosequit. glo. remittit ad. c. ex parte Ade. dic qd
ibi appellatur a diffinitiua, que nō iustificatur ex grauamine, sed
iustitia. ideo non sufficit oblatio, nisi realiter probetur. Secus in
interlocutoria, vt hic. Vel secundo ibi offertur probatio, ⁊ opponi
tur exceptio tempore, quo iudex necessitatur admittere, vel nō ne-
cessitatur,

cessitatur, saltem admittere ꝓbatioñe: hic qñ offertur tēpore, quo
necessitat̃ admittere, vel iustificat appellationē quo ad finē obtinē-
di retractationē attentatorũ, sed nō quo ad finē obtinendi finē ex-
ceptionis: vt dixi in. d. c. ex parte Ade. Nā si oppono pactũ de non
petendo, index nō admittit appello: possum appellare, ⁊ iustificat̃
eo qđ añ obtuli me ꝓbaturũ, vt obtineā deuolutionē negotij, ⁊ re-
tractationē: sʒ si volo ꝯsequi absolutionē, opʒ qđ ꝓbē pactũ, vt ibi
no. Vel ibi ꝓsecutus fuit appellationē per viā iustitie, non per viā
grauaminis. Vel hic obtulit realiter ꝓbaturũ: ibi tñ iactauit, vel
8 verbaliter obtulit, de quo dicā infra. ¶ † Oppo. ij. gl. de offi. dele.
cũ cām. Dic qđ ibi nō poterat esse icognitũ iudicibus de veritate
cāe appellationis, cũ illa penderet ex rescripto, sup quo fundāt sua
perficiē iurisdictionis: ideo nō exigit̃ alia ꝓbatio. Itē pēdebat an
reqsierit a facto suo, qđ ignorare nō poterāt. de rescri. ab excōica-
9 to. sic soluit gl. de excep. olim. ¶ † Opp. iij. qđ iustificet̃ appellatio
solo exceptiōis obiectu: vt in. c. dilecto. s. e. vbi sufficit docere exce-
ptionē obiectā, ⁊ ꝓpter illā appellatũ. Sol. Ibi cōstabat cōfessionē
ꝑsbyteri de numero, ⁊ exceptione numeri corā iudice a quo, id non
exigit̃ alia oblatio: hic nō. Idē dicit gl. in. d. c. olim. idē dicit Host.
si iure cōstet appellationē esse legitimā, vt si appellat̃ a diffinitiua,
illa nō admittit̃, postea appellat̃, q2 illa nō admittit̃ iustificat̃ ap-
pellatio. eo qđ nō fuit admissa, lʒ nō ꝓbet̃ veritas ipsius aliter, q2
ius ꝓbet eā. Idē vbicũqꝫ appellet̃ ex cā notoria, vel tali, q̃ fundat
intentũ de iure cōi: vt no. s. e. bone. Ad hoc, de testi. significauerũt.
vt q2 opponeret̃ ꝯ petentē decimas in territorio parochie alteri⁹
rectoris, ⁊ opponeret̃ exceptio qđ de iure nō pñt ibi percipi. index
nō admittit exceptionē, appellaret̃: nō esset necessaria alia ꝓbatio,
hoc cōstito qđ essent in territorio opponētis. Per q̃ dicit Inn. in
d. c. significauerũt. qđ si petat̃ quarta dilatio cũ solēnitate legali, et
nō admittit̃ petitio, qđ appellatio eo ipso est iustificata qđ nō ad-
mittit̃ petitio iure cōi fulcita. Idē dicit hic si petat̃ tp̄s ad delibe-
randũ libello. vel deneget̃ copie vel actorũ vel aliorũ cōsimiliũ, tenet
appellatio, etiā si nō offerat se ꝓbatorũ in predictis: q2 nec ꝓbari
pōt. de dilatio. c. j. de testi. significauerũt. Idē dicit. s. e. cōstitut⁹. et
c. dilectis. Et in oībus his casib⁹ satis puto iustificatā appellatio-
nē. etiā quo ad finē exceptionis, nisi aliud singulare ꝓbet̃ p partē
10 aduersam. ¶ † Opp. qđ solo exceptionis obiectu iustificet̃ appella
tio ab interlocutoria: nā illa iustificat̃ grauamine: sed statim cũ op
ponit̃ legitima exceptio, ⁊ reijcit̃, cōcludit̃ ad discussionē sui iuris:
igit̃ dʒ esse iustificata appellatio. Sol. gl. dicit qđ nō apparet gra-
uamē, nisi qñ obtulit se ꝓbaturũ: hoc igit̃ ꝓbato in appellationis
cā iustificat̃, lʒ aliter exceptionis nō poterit veritas ꝓbari. Secus
qñ simplr̃ ꝓponit, nec aliter se offert ꝓbare: q2 vr̃ malitiose fecisse.
Itē dicit Inn. qđ nō fuit grauamē in nō admittēdo exceptionē, si
erat falsa: imo ꝓuisio ⁊ presumit̃ prudētia: ideo nō reuocat̃ qđ fit,
nisi aliter doceat de veritate exceptionis. Bene dicũt, sʒ nō clare.
Data est iudici facultas refrenādi exceptiones falsas, ⁊ friuolas.
C. de fal. vl. 1. ideo qđ iudex nō admittit, est ꝓsumptio qđ ipsam re-
pellat, q2 falsam videt, ⁊ cognoscit: q2 ꝓ facto iudicis presumit̃. Nō
concludit̃ ergo grauamē, nisi hec ꝓsumptio falsitatis exceptionis
purget̃, q̃ purgabit̃ per obiectionē ꝓbatiōis: ⁊ tũc cōcludit̃ apertũ
grauamē. Aduertendũ tñ qđ vbi exceptio est magni ꝑiudicij, non
debet omni presumptione moueri ad repellendũ eam: ⁊ si cōstaret
qđ absqꝫ presumptione, vel ex leui ꝓsumptione illam repelleret, ex
hoc solo iustificaretur appellatio, qđ illā repelleret leui ꝓsumptio-
ne absqꝫ oblatione ꝓbatiōis. ij. q. 1. primo semper. de ꝓba. licet cau-
sam. circa prin. Si autē est leuis preiudicij, omni leui presumptio-
ne potest repelli: ideo ibi exigitur oblatio ꝓbationis. Ubi autē ve-
hementi moueret̃ presumptione, ⁊ hoc cōstat, vel est dubium, etiā
si sit grauis exceptio, presumit̃ iusta presumptione mot⁹ ad repel-
lendum: nisi hec presumptio purget̃ per oblationem probationis:
vt dicit Inno. de cōces. preben. post electionem. vbi declarat hoc: et
tunc ad iustificandam appellationem sufficit oblatio, ⁊ requiritur.
Sit ergo regula qđ sola ꝓpositio exceptionis nō iustificat appel-
lationē, etiam si ꝓpter illam nō admissam appelletur. Qđ est verũ,
etiā si fuerit iactata, sed non oblata ꝓbatio. Vel sm̃ Io. An. si fue
rit verbaliter, ⁊ nō realiter oblata. de quo dicā infra. Hoc fallit pri
mo qñ de veritate exceptiōis verisimiliter sunt informati iudices
a quibus: vt in. c. causam. Fallit secundo qñ de ipsa iam constat per
confessionem coram iudice a quo: vt in. c. dilecto. Fallit tertio quā-
do est iure fulcita, ⁊ ꝓbata, vt dixi. s. Fallit quarto in beneficialib⁹
in terminis cap. quãuis. de app. lib. vj. vbi quo ad deuolutionem
sufficit qđ interposita fuerit ex sola probabilitate cause. Secundo
quod exceptio, vel petitio, ⁊ illius non admissio oblata probatione
iustificat appellationem. Quod est verum, siue exceptio sit dilato-
ria, siue declinatoria: vt q2 dicantur litere obreptitie. de rescrip. su-
per literis. siue peremptoria, vt pactum de non petendo, ⁊ re iudi-
cata ⁊ cōsimilib⁹, que tamē ꝓbari possunt, sm̃ Inno. de quo de re
iudi. cũ I. ⁊ A. ⁊ de testi. ex parte Ade. sm̃ Inno. Fallit secũdo qñ
offertur tēpore, quo index non necessitatur ad admittēdam exce-
ptionē, vel probationē: quia tũc inanis est oblatio probationis. de
testi. ex parte Ade. Per hec apparet q2 in appellationib⁹ extraiu-
dicialib⁹ ꝓbationis oblatio nō iustificat appellationē: q2 cũ extra-
iudicialiter ꝓcedatur, ibi nō est index, q ad admittendā ꝓbationē
necessitetur. Et hoc dicit hic Inno. ⁊ de desp. impu. ad dissoluen-
dũ. ⁊ de elec. cũ inter canonicos. vbi infert ad multa. ⁊ de his, q̃ fi. a
ma. par. ca. c. j. Ad hoc q2 ꝓbationes extraiudicialiter facte neqꝫ
ꝑiudicāt, neqꝫ ꝓsunt, sicut nec cōfessio extra iudiciũ facta: vñ si is,
cōtra quem appellet̃ extraiudicialiter, reciperet ꝓbationes cōtra
aliũ, puta cōtra illũ, cui vult de bñficio aliquo ꝓuidere, nō preiudi
cant. Sed si cōtradicat appellāo, q2 in iudicio nō est, nec esse pōt, cũ
nōdum sit ei ꝓuisum: sed ⁊ si ad instructionē illas ꝓbationes reci-
piat, nō alligant̃ eis, nec etiā alijs ꝑiudicāt. Idē in similib⁹, ⁊ de ta
libus ꝓbationib⁹ debet intelligi qđ dic vt no. de transla. c. fin. de re
iud. de cetero. sup i. gl. Et hāc cōclusionē tenet Spe. in ti. de actio. ⁊
peti. §. sup petitionib⁹. versi. qđ si antequã. ⁊ de app. §. nouissime. ver.
illud idem. Dicit Inno. hic qñ appellat̃ absente iudice in cōibus a
iure cōcessis: vt tũc obligatio nō iustificet. de quib⁹ casib⁹. s. e. sug-
gestum. Et hoc ideo, q2 nō est ibi index, q recipiat ꝓbationes: ideo
vanũ est offerre. Itē q2 nō dʒ esse melioris ꝯditionis appellās ab-
sente iudice, quā appellāo presente iudice: sed hic esset melioris cō-
ditionis offerēs forte falsam ꝓbationē. Item in odiũ iudicis nole-
lentis admittere ꝓbationes oblatas hoc inductum est, qđ odium
hic cessat, ex quo nō est pñs. Ad hoc qđ. s. est dictũ de appellatiōe
extraiudiciali. Fallit tertio qñ excipiēs ⁊ appellans ex ꝓbationis
oblatione, nō solũ vult finē appellatiōis quo ad attētata, sed vltra
hoc vult finē exceptionis: q2 tunc nō sufficit sola oblatio, sed illius
ꝓbatio: vt dixi. s. de testi. ex pte Ade. ⁊ dixi. s. ⁊ tenet hoc Io. An.
sup gl. Fallit quarto qñ appellans appellat a diffinitiua, vt q2 op-
ponit exceptionē ꝑemptoriā, illa nō fuit admissa, obtulit se ꝓbatu-
rum, nō fuit admissa: ⁊ statim secuta est sentētia, ⁊ appellat a diffi-
nitiua: tũc oblatio ꝓbatiōis nō iustificat appellationē: ⁊ hoc, q2 in
appellatione a diffinitiua intēdit finē exceptiōis: ideo opʒ ex iusti-
tia iustificare. Fallit quinto, qñ appellās ꝓsequit̃ appellationē ab
interlocutoria per viā iniustitie, ⁊ non ꝑ viā grauaminis solius: q2
tũc pōt eā iustificare demũ ex veritate ꝓbationis: nec sufficit solus
obiectus exceptionis, ⁊ oblatio probationis vt est casus de testi. ex
parte Ade. scđm vnũ intellectũ. Fallit sexto qn grauamē retrac-
tatum ex grauamine statim est reciditum in pristinũ statum ex in
iustitia nō ꝓbata veritate: q2 tũc appellatio nō debet iustificari ex
veritate exceptiōis vt circuitus vitet̃: vt. d. c. ex parte Ade. scđm
intellectũ aliā. gl. Fallit septimo sm̃ Hosti. hic ⁊ eo. ti. Romana. li.
vi. Et Fred. suo cōsi. clxxxvij. ⁊ Inn. s. e. bone. qñ offertur ꝓbatio
exceptiōis notorie false: ⁊ sic se offert cōtra notoriũ: q2 plus operat̃
operatio facta, quā que est in fieri. vel oblato, vt si offerat se proba-
turũ qđ Titi⁹ viuit, de quo notoriũ est in terra q2 publice est mor-
tuus in platea. de excep. exceptionē. de accu. euidētia. Nā ⁊ hic con-
fessio facta nō obesset. ff. ad le. Aq. l. inde Nerati⁹. §. fi. Et sic qđ hic
di. hʒ locũ in dubia exceptiōe, sm̃ Host. Fallit octauo, vt puto, vt
nō iustificet̃, si appellāte se offerēte ꝓbare, appellat⁹ se offert paratũ
ꝓbare oppositũ. Ad hoc q2 no. Inn. e. ti. Romana. li. vj. Et Fred.
suo. ꝯsi. clxxxvij. sed nō video bene practicā. Aut eñ index admit-
tit vtrunque: et non valebit appellatio. Aut admittit exceptionē.
et idem. Aut repellit, quia ille vult probare falsitatem: ⁊ forte tunc
procederet, vt ex hoc non iustificaret̃ appellatio, dūmodo nō ꝓba
ret: alr̃ euent⁹ doceret iustā fuisse appellationē. Fallit nono. qñ vt
nō admittat̃ ꝓbatio, q̃ offert̃, nō stat ꝑ iudicē, sed stat ꝑ tertiũ: not.
Archi. ij. q. ij. testes. qđ no. Sed est dubiũ qualis exigitur ꝓbatio.
Quidā q2 sufficit. vbalis oblatio ad hoc, hic, ibi offerens se proba-
turũ. Ad hoc de re iudic. ad apostolice. ibi: erat quod parata. Ad
hoc quod no. de except. olim. in gl. ij. ⁊ sufficit sm̃ Hostien. qđ dicat
Hodie constat, hodie agatur. ff. ad exhi. l. iij. §. ibidē. l. cause. §. causa
ff. ad Car. ⁊ l. ille a quo. ff. vt in pos. leg. cum si. Ad hoc, quia forte
foret pro tunc impossibile facere realem. Ad hoc de clee. cupiētes.
§. si vero. libr. vj. in glos. pe. Ioan. And. tenet quod exigitur realis
oblatio. Primo allegat gloss. Innocen. ⁊ Hostien. que dicunt de
oblatione probationum ⁊ non receptionem probationum, per qđ
videtur qđ exigant qđ sit realis. Secundo, q2 facile esset falso iusti
ficare appellationem, offerendo falso verbo se probaturum. Item
alias nō exigeret̃ oblatio, sed sufficeret propositio exceptionis, cũ
excipiendo offerre se ad probandum videatur. ff. de excep. l. prima
de proba. in exceptionibus. Tertio hoc dicit per decret. ex parte
Ade. de testi. quia ibi non iustificat oblatio: quia fuit verbalis, ⁊ nō
realis. Et exponit tex. se offerens probaturum: ita quod habeant
realiter probationem in promptu. Allegat de offi. ord. pastoralis.
in fin. ⁊ quod ibi not. in vlti. glos. ⁊ de eo, qui mit. in pos. c. j. ⁊ ij. ff. de
rescin. ven. l. pen. C. de distra. pign. l. residuum. Et idem dicit in ad-
di. Specu. de appella. §. penulti. super. versic. illud. Non placet opi-
nio ista: quia exigitur oblatio ad purgādam malitiam, que proba-
tur sola oblatione incōtinenti, vt in iuribus allegatis: dato qđ nō

habeat testes ad latus, ⁊ chartas in sacco: q̄ sic nō est angustanda ꝓbatio, vt veniat sacco paratus. ff. de solutio. l. ru. ⁊ l. qd̄ dicim⁹. ⁊ q̄ iura exigunt solā oblationē. Sufficit ergo verbalis. Ad hoc de iudi. exhibita. s. de offi. dele. super questionū. §. fi. ⁊ ad hoc tex. de resti. spo. literas. ad fi. vbi si exigit oblatio ꝓbationis incōtinenti, illud intelligitur cum temperamento, vt ibi. Sic etiā loquuntur omnia iura, que exigunt probationes paratas. nō ob. gl. Inno. q̄ debent intelligi. vt dixi. Nō obstat absurditas: q̄ nō est grāde periculum in mora modici temporis: nec erit in potestate partis iustificare appellationē. Si iudex sit sapiens, admittat ꝓbationē, et statuat breuem terminū ad hoc incōtinenti probandū ⁊ melius est sic facere, quā forte veram exceptionem remittere in grauamen, et preiudiciū partis ꝓpter suam presumptionē. Non ob. qd̄ fm̄ hoc non exigatur oblatio: cum semper offerat se probaturū excipiens: q̄ offert se nō incōtinenti. id est, infra modicū tēpus offerre. Primo modo offert se excipiens. Secundo modo se offerre debet. Decre. autem, ex parte. habet alium intellectū. Aut ergo opponet exceptionē, nec ipsam vult probare corā iudice a quo iudice volente admittere: ⁊ appellatio nō est iusta. s. e. super eo. j. in fi. Aut opponit, ⁊ dicit se velle ꝓbare qd̄ in dubio dicere censet, ⁊ valet appellatio, si nō admittit, sed iustificabit ꝓbatione coram iudice ad quem. Aut vult probare, ⁊ offert se incōtinenti paratum: ⁊ adhuc iustificatur absq; alia probatione, si iudex nō admittit: quicquid sentiat Inn. qui dicit appellantem nō tenere, nisi offerat se probaturum: hic loquitur quando iudex detulit: quo casu dicit etiam probandā ⁊ veritatem exceptionis. qd̄ nō placet. Pet. de appel. c. cum appellatōibus. lib. vj. Prosequitur hic alia, que declarata sunt per cle. appellanti. de appella.

1 ☞ Appellanti sufficit procuratorem mittere licet pars sit parata prosequi in curia, vbi non est delatum per appellantem vel iudicem.
2 Appellationis delatio sola defert totum negotium ad curiam.
3 Appellatio licet ad curiam deuoluat totum negotium vt cōmittatur, non tamen deuoluit vt tractetur, cessantibus delationibus.
4 Appellanti non sufficit procuratorem mittere, nisi instructum de causa in curia existente.
5 Appellationi vbi est delatum, an delatio iudicis, ⁊ appellati ad omnia parificetur.
6 Appellatione per appellatum non recepta, an possit absente appellante eandem in curia prosequi.

1 **Eidem quoq;.** ¶ †Ubi nō est appellationi interposite ad papam delatum per appellantē, vel iudicē, sufficit appellanti mittere ꝓcuratorē ad impetrandum, ⁊ cōtradicendū, lz pars appellata sit parata in curia ꝓ
2 sequi. h. d. ¶ †Isto. j. qd̄ delatio sola iudicis, ⁊ approbatio etiā sola
3 partis defert negotiū ad curiā, vt ibi tractet. ¶ †Isto. scd̄o qd̄ cessantibus delationibus omnibus, lz appellatio deuoluat ad curiā,
4 vt cōmittat, nō deuoluit, vt ibi tractetur. †Et no. finem ⁊ effectū ꝙ causa sit in curia: q̄ ibi tractat, ⁊ nō sufficit mittere procuratorem nisi instructum: sed vbi nō est in curia, sufficit mittere procuratorē
5 ad impetrandū, ⁊ cōtradicendū. ¶ †Quero an quo ad omnia parificet delatio iudicis, ⁊ appellati. Dicit hic Inno. patere qd̄ parificantur quo ad deferendū negotium in curia: vnde appellato deferente pōt ipse appellationem prosequi in curia, qd̄ dicit verū, nisi appellans re integra renūtiet appellationi. Et dicit Host. rem integrā, ex quo iudex nō admisit appellationē anteq̄ iter arriperet, vel nuntium miserit pro appellatione ꝓsequenda. postea nō: ar. s. eo. dilecti. ⁊ c. meminimus. ⁊ dummō nō intersit appellati, q̄ occasione appellationis nullas fecerit expensas: alś nō liceret renūtiare, nisi satisfaceret appellato. j. §. j. s. e. cum cessante. ⁊ c. intimasti. et qd̄ ibi no. sic. ⁊ inuito appellato potest iudex admittere appellationem, ⁊ habebit effectum delationis negotij ad curiā. Idem in termino assignato, ⁊ habebit locū peremptorij, ⁊ equiparantur appellans ⁊ iudex. s. e. sepe. ⁊ c. oblate. Solius ergo appellatoris arbitrio relinquit an appellet, an nō, dum tū caueat qd̄ seruet formā. c. tit. c. j. lib. vi. Arbitrio appellati relinquitur an negotium sit in curia, vel nō, vt ibi probat. Dicit Host. qd̄ ob iudicialem reuerentiā
6 iudex debet admittere. ⁊ aduersarius approbare. ¶ †Quero an appellatione per appellatum nō recepta si vult, possit etiā absente appellato appellationem ꝓsequi in curia. Dicit Inn. qd̄ pōt, lz hoc non possit appellatus, inuito appellante. All. de ꝓcura. in nostra. Sed potest dici qd̄ ibi loquitur, quādo appellās se obtulit ꝓbaturum cām, vt alio casu illa oblatio faciat vt ipse possit, si velit, appellationem ꝓsequi in curia. Host. dicit, ⁊ Inn. qd̄ nō est vis, an fuerit facta oblatio, vel nō: q̄ ex quo constat fuisse appellatum, iudex de ipsa appellatione cognoscet, an sit admittenda parte absente. s. eo. cū speciali. Et si sit admittenda, ꝓcedet in principali quātū poterit, quādo fuit appellatum ante sentētiā: nam si fuit appellatum post sententiā, non poterit iudex ꝓcedere, nisi partibus vocatis. s. eod. sepe. Certe idem erit. si ante diffinitiuam sit appellatum, nisi alius sit statutus terminus, ⁊ delatum: q̄ non requiritur tunc ad vtrūq; citatio, ex quo appellans vult prosequi in curia. Per q̄ cōcluduntur hic quatuor casus. Primus, qn̄ appellatio non admittitur, nec approbatur: ⁊ sufficit prosequi per procuratorē ad impetrandum. Secundus qn̄ admittitur, vel approbatur, sed appellatus nil petit: ⁊ tunc nō sufficit mittere talem ꝓcuratorem, sed necesse est qd̄ mittatur instructus quo ad appellationis articulū ꝓsequendum: ⁊ si prefixus est terminus, non exigitur alia citatio. Quod dic vt. s. e. Tertius, qn̄ terminus nō fuit prefixus. De hoc s. eo. Nicolao: q̄ tunc exigitur citatio. Et an sola termini prefixio, habeat vim delationis, dixi l. d. c. Nicolao. ⁊ de renū. venięs. Quartus, qn̄ admittit appellatio, ⁊ approbat, ⁊ appellat⁹ petit. qd̄ negotium principale sit in curia: ⁊ tunc serua. c. cordi. de quo. eo. titu. lib. vj. ⁊ ꝓcedunt hec in appellationibus ab interlocutoria, ⁊ diffinitiua: ⁊ sufficit, si non est delatum, mittere ꝓcuratorē ad impetrandū, ⁊ contradicendum. Gloss. reddit cautum appellantem circa duo. Primo, qd̄ cum appellat ex cā ꝓbabili, se offerat ꝓbaturum: q̄ in appellatione releuabitur qd̄ non oportebit ꝓbare cām verā. Itē in alio, vt cum, recipitur appellatio a iudice, vel ab aduersario, ꝓsequatur causam suam per sufficientem procuratorem ad totā causam, ne condemnetur alteri parti in expensis. Inquātum gl. dicit qd̄ debet mittere procuratorem ad totā cām: intellige, scz appellationis: nam super principali non habet necesse mittere, nisi appellatus hoc petierit, licet recepta, vel approbata sit appellatio. eodē titu. cordi. lib. vj. secundum Innocen. ⁊ Hostien. vbi de hoc in glo. ij. Tertium addit Joan. And. vt appellans prefigat terminum appellationi sue, ne ab appellato possit supplātari. s. eodē oblate. Item constituat fidelem procuratorem. s. c. proxi. ⁊ de pigno. significante. fm̄ Hostien. de his cautelis plenius. in Spe. de app. §. qualiter. ver. in summa. ⁊ sequ.

1 ☞ Appellans quando possit appellationi sue renuntiare.
2 Appellans an possit renuntiare appellationi, si iudex causam delegauit.
3 Delegatus an videatur de negotio cognouisse ante citationē per solam commissionem.
4 Appellationi quando possit renuntiari.
5 Appellans vbi renuntiat appellationi quando damnetur in expensis.
6 Appellans an possit recedere ab appellatione, inuito appellato.

1 **Ille deniq;.** ¶ †Potest appellans ante commissionem appellationis renuntiare appellationi, ⁊ petere se remitti ad iudicem a quo. hoc dicit. ¶ Not. quod ante commissionem appellationis appellans potest appellationi renuntiare. ¶ Nota argumen. a contrario litere qd̄ post cōmissionem non potest. ¶ Nota quod renuntians appellationi condem-
2 natur in expensis. ¶ †Quid si causam delegauit, an possit appellans renuntiare. Videtur quod non, argumen. a contrario hic. Dic quod quo ad finem vt remittatur. iudex appellationis bene attenditur an non commiserit, vel commiserit: quia si commisit, ipse non remittit: alś sic. Sed quo ad petitionem remissionis, an possit peti per appellantem, non est vis, quia sic causa commissa poterit petere remissionem: sed refert a quo petat tunc: quia si petat a iudice committente, male petit, ex quo iam est causa commissa, nisi ille possit reuocare commissionem: sed si petit a delegato, ille bene poterit remittere. Nec credit Joan. And. quod per delegationem pape impediatur remissio. ⁊ secundum hoc supplet, magisme. Nec videt quis sit effectus resistentie volenti remitti. Sufficit vero probare veritatem cause. Et hoc verum, si ante delatum non fuit. Inquantum dicit hec litera condemnationem fieri in expensis, temperat. Abbas verum, quando simpliciter ab appellatione recedit, sed dicit iudicem bonum virum, ⁊ ex mente non grauasse, ⁊ contentaretur quod ipse cognoscat de causa, reuocando grauamen non esset locus condemnationi expensarum. Sic ergo ab appellatione potest, secundum nos, etiam presentata recedi. Legiste in. l. si quis libellos. C. de app. tenēt appellantē posse renūtiare ad sui cōmodum, sed non ad incōmodum appellati. per. l. fi. C. quādo ꝓuo. non est nec. ideo potest appellatus ꝓsequi inuito appellante, si velit obtinere emendationem sententie, vel cōdemnationem expensarum, per. l. omnem honorem. C. quādo ꝓuo. nō est nec. Joan. An. in Spe. de app. §. in quibus. ver. xxxiiij. ibi: quid si victus recitat Guid. de Suza. i. l. ampliorē. C. de app. tenuisse appellātē posse libere recedere ante ceptā appellationē, per. l. si quis libellos post ceptā nō, per. l. ampliorem. §. fi. Sic si appellet a delegato ad delegantem est in potestate delegantis impedire renūtiationē quo ad effectum remissionis: q̄ potest reuocare delegatum. ff. de iudic. l. iudicium. Et hoc tenet. Archid. ij. q. vj. si quis libellos, ad hoc qd̄ no. de crimine falsi. l. fi. ⁊ quod no. Inno. de appel. dilectus. iuxta fi. glo. sue, que incipit. mirum. Si appellatur ab ordinario, vel delegato, ⁊

gato,⁊ delegans nō vlť reuocatione:tūc ſi eſſet cepta cā appella-
tionis, vel habeť ꝓ cepta:q̃ appellatio hꝫ vim citatiōis:vt in ter
minis.c.ſepe.ē.e.tūc tenet Arch.ij.q.vi.ſi quis libellos.qḋ nō pōt
ab appellatione recedi ad preiudicium appellati.Alleg.de elec.cu
pientes.⁊.c.ſtatuim⁹.li.vj.Et hoc dicit verū,niſi vtraq̄ parte ꝯſen
tiēte:vt de elec.q̄uis.li.vj.Sed tu in appellationib⁹ in cauſis bñ
cialibus tene qḋ no.gl.plene de elect.q̄uis.li.vj.in verbo,partib⁹.
In alijs aūt dic q̄ ſi eſt appellationi delatū,nō pñt recedere,etiaꝫ
ꝯſentiētes,niſi iudex remittat.de app.cū appellationib⁹.lib.vj.ſi
eſt per partē delatū,⁊ nō eſt terminus ſtatutus,qui hꝫ vim appel
lationis nō pōt recedere,q̃ habeť ꝓ citato:ſicut nō poſſet facta ci
tatione:vt dicta aut.q ſemel.⁊ facta pñtatione p̄me appellationis:
⁊ etiā vbi terminus eſt ſtatutus,opꝫ q̄ ſaltē ſit pñtatio:aľs poſſet
3 recedere.† Nunqd aūt dicať ceptū quo ad hoc,ſola cōmiſſiōe.Pu
to q̄ nō ante citationē,vt dixi ſupra.Facta aūt pñtatione appella
tionis delegato reſidēt in opi.de qbus.ē.de reſti.ſpo.ex ꝯqueſtio-
4 ne.† Ex his apparet an poſſet recedi,ſi appellatione interpoſita
appellās eſt ꝓſecutus,⁊ poſtea ꝯtingat appellari ab appellato a
iudice appellationis,ꝓpter aliqḋ grauamē,nō poterit poſtea ap-
pellans ꝑtextu renūtiationis recedere ab appellatione ad preiu-
dicium,⁊ ruinā appellati:vt no.Inn.ē.e.dilectis.in verbo,caruiſ-
ſe,vbi dixi appellantē poſſe recedere ab appellatione:qḋ eſt re in-
tegra,qñ nō cepit ꝓſequi,nec hꝫ vim citatiōis:hoc eſt verū ad ꝑiu
diciū appellantis:ad ꝑiudiciū aūt appellati,inquantū vellet pete
re reformationē ſñie:dic,ſi eſt excluſus a remedio appellādi,⁊ re-
formādi.Propter appellationē partis aduerſe,qḋ eſt,qñ ꝑ appel
lationē aduerſarij excludiť appellatio.Propter ꝯdēnationē expē
ſarū nō factā.Qḋ dic vt dixi.ē.e.vt debit⁹.⁊ de teſt.ſignificauerūt.
⁊ no.in.l.oēm honore.C.qñ ꝓuo.nō eſt nec.tūc eñ appellatio eſt mi
ſta vtriuſq̄:⁊ ſic recedere nō pōt.Sꝫ ſi ꝑ appellationē aduerſarij
nō eſt excluſus a facultate appellādi ꝓpter receptionē eius qḋ nō
vult reformare:⁊ hoc nō obſtāte pōt recedere appellās:q̃ non eſt
cōis appellatio, nec facta cōis aliquo caſu extrinſeco:⁊ iputet ſibi
ſi nō appellauit in eo qḋ vult reformare,ex quo poterat:q̃ nō ex-
cludebať ꝑ appellātē.Et hoc tꝫ Io.an.in.d.§.in qb⁹.verſi.xxxiiij.
Sic tēpera dicta illorū dñorū de Rota,ſua cōclu.cccxv.⁊.cccxxix.
ccclxxxi.⁊.lvij.Hoſti.aūt hoc plene tractās.in.c.ſi.de cri.fal.⁊ alle-
gās ꝓ ⁊ cōtra dicit hoc verū in appellationibus ad inferiores iu-
dices.In appellationibus autē ad papā,dicit qḋ in maiorib⁹ cau
ſis,de quibus.ē.eod.vt debitus.nō pōt appellans recedere:q̃ etiā
fruſtratoria appellatio deuoluit in medijs,quas vetant:ſup ſpiri-
tualib⁹ dicit q̄ partes poſſunt recedere,ſi ambe cōſentiat,nō per
viam cōpoſitionis,in qua exigiť ſuperioris authoritas,de trāſac.
de cetero.de prebē.niſi.Ipſa aūt recepta recedere nō pñt,niſi de li
cētia iudicis.ne ſibi illudať.Si appellať in minoribus,vt in que-
ſtionibus de tēporalib⁹:tūc dic q̄ anteq̄ ſit recepta a iudice,pñt re
cedere ambe,⁊ appellans ⁊ tacite,⁊ expreſſe.ē.eo.ſollicitudinem. et
hic.Ea autē recepta,nō,niſi iudex cōſentiat,vel niſi partes cōpo-
nāt,ſcðm eū.Dicta ſua ſunt vera:ſed vbi dixi poſſe recedere limi-
5 ta vt dixi ſupra poſt Io.an.† Sed eſt dubiū vbi appellans renun
tiat appellationi damnat in expēſis,vt hic:an eodē mō damnabiť
in expēſis,ſi appellationem deſerat,⁊ appellatus ꝓſequať peten-
do ꝓnūtiari deſertā.Dñi de Rota,ſua cōclu.cccvij.tenēt q̄ dāna
bitur in expēſis,quas appellatus fecit in proſequenda appellatio
ne,ſi miſit procuratorē,vel alium propter appellationem fecit:ſed
ſi deſeruit appellationem in expenſis factis in ꝓnuntiatione deſer
tiōis,vel ꝓſecutione nō dānabiť:q̃ licuit ei appellationē deſerere,
⁊ illi renuntiare,vt hic,etiam inuito appellato,⁊ ꝯtradicente:⁊ q̃
ex iuris ꝑmiſſione nemo dꝫ ledi,de elect.cum eccleſia.de re permu.
6 cle.i.cū ſimi,⁊ ſic dicit fuiſſe obtentum.¶ † Querit glo.quare poſ-
ſit recedere appellās inuito appellato,⁊ fieri remiſſio.Dicit q̃ ap
pellatus hꝫ iudicē ſuſpectū,qui ꝓ eo ꝓnuntiauit:⁊ qḋ appellatio
eſt fundata ſup fauore appellantis,⁊ non preiudicatur appellato,

1 ☞ In appellatione ab interlocutoria ꝓcediť lite nō ꝯteſtata.8.
2 In appellationis cauſa,etiā ab interlocutoria,requiriť citatio,vt
non procedatur in abſentem lite non conteſtata.
3 In appellatiōis cā ſufficit litis ꝯte.ad deciſionem interlocutorie,
4 Litis conteſtatio quare exigatur in iudicijs.
5 Contumax quando quis poſſit dici,ita quod contra appellantem
procedi valeat.
6 Appellatū fuiſſe abſentibus partibus qualiter poterit conſtare.
7 Litis conteſtatio in quibus non requiratur.

1 Sane. ¶ † In appellatiōe ab interlocutoria ad deciſionē
appellationis ꝓcediť lite nō ꝯteſt.in articulo appel
2 lationis in principali.h.d.¶ † No.q̄ in cā appellationis,etiam ab
interlocutoria,nō ꝓcediť in abſentē,etiā cōtumaciter:⁊ ſic in deci-
ſione,etiā interlocutorie,reqriť citatio.¶ No.q̄ in appellatiōe ab
interlocutoria ꝓcediť ad deciſionē,lite ēt nō cōte.¶ † No.ar.q̄ lite
ꝯteſt.in ꝑncipali,ſufficit ad deciſionē interlocutoriaꝝ.¶ † No.cāꝫ
quare nō exigiť litis ꝯteſtatio:q̃ arguiť ſolū iniqtas iudicātis,in
qua rigor iuris nō eſt obſeruād⁹:⁊ q̃ hic nō reuocať aliqḋ ius pri-
uatū partis,ſꝫ ſolū inique factū a iudice:⁊ nihil petiť a parte,ſed
petitio dirigiť ꝯ̄ iudicē,vt ab alio iudice inique factum retracteť.
5 ¶ † Quero qñ ſit ꝯtumax,ita q̄ poſſit ꝯ̄ appellātē ꝓcedi.Dic,qñ
citata eſt pars ꝑ iudicē appellatiōis,vel cū habeť ꝓ citato in ter-
mino ſtatuto ab hoīe:vt.ē.e.ſepe.In termino aūt iuris an habeat
vim citatiōis,vř q̄ idē,arg.de tēp.app.l.ſi.§.illud.ē.e.oblate.§.j.⁊
ver.ſi vero.⁊ q̃ dies interpellat ꝓ hoīe.de quo.j.c.ſi.in ſi.cū ſuis cō
cor.de ele.c.j.li.vj.Ita tñ q̄ nō progeť negotiū:⁊ aliquātulū expe-
cteť,vt ibi,⁊.ē.ti.j.cū Bertold⁹.ē.eo.ꝑ tuas.Quereť tñ,ſi eſt in cu-
ria Romana,⁊ ſi reperiť,vel nō,nihilo minus expediť negotiū ap
pellatiōis,⁊ dānabiť in expēſis.ij.q.vj.in appellatore.in aut.de his
q ingre.ad app.§.q̃ eñ.coll.vj.Et eodē mō examinabiť negotiuꝫ
apparēte appellatore,⁊ abſente appellato.in aut.vt ſpō.lar.§.hoc
quoq̄ ſancim⁹.coll.ix.Sm Hoſti.q dicit aliquos ſentire abſentē ci-
tandū in partib⁹.Sꝫ dicit q̄ aut.dicit abñtē cōdēnādū in expēſis.
Reſtat q̄ ipm reputat ꝯtumacē.Itē dicit requirendū.nō citādū,cū
nō reſtat niſi vn⁹ mēſis de biēnio.Per q̄ dicit q̄ illi male ſentiunt:
q̃ ſi in Hibernia,vel Scotia eſt,apparet īpoſſibile intra mēſeꝫ nū
tiū reuerti.Ad qḋ no.ē.e.ſepe.vbi remittit.⁊.j.c.i.li.vj.Dicit etiā
eū citādū i eccleſijs,vel locis publicis,anq̄ ꝓcedať:q̃ forſan offert
ſe defenſiōi.De quo de dolo.c.ſi.de eo,q mit.in poſ.c.ſi. Et ſi qs ſe
obtulerit,admittiť.ff.de ꝓcur.l.ſeruū quoq̄.§.publice.cū ſufficiēti
cautiōe de iudicato ſoluēdo,vel vbi nō poſſet,cōmitti de rata ſub
certa pena:⁊ ſic ſeruať in curia.Ad qḋ de offi.dele.corā.cū ibi not.
Et defendere dř,ſi faciat qḋ faceret ꝑncipalis,ſi plens eſſet:nec dꝫ
fieri deterior ꝯditio defenſoris,q̄ cōdō dñi,ꝑterq̄ in ſatiſdādo.ff.
de ꝓcur.l.ſꝫ ⁊ he.§.defendere.⁊.l.mut⁹.§.q nō cogiť.⁊.l.q ꝓprio.§.
q aliuꝫ.Qḋ appellat⁹ poſſit ꝓſequi appellationē,abñte appellāte,
nō eſt dubiū in ipetrādo extra curiā,vľ ꝓſequēdo i curia,qñ cā eſt
in curia ꝑ delegationē.Sꝫ ſi dubitať an termin⁹ iuris habeat vim
perēptorij,ita q̄ nō exigať alia citatio:dic q̄ ſic,facta tñ reqſitio-
ne an in curia inueniať.Sꝫ de hoc vt dixi.ē.e.ſepe.q̃ hꝫ vim pem-
ptorij,qñ appellat⁹,vel appellās aliquo caſu pñt ꝓſequi poſt ter-
minuꝫ,vt dixi in.d.c.ſepe.aľs cū ſit ad finiendū,nō pōt hr̄e vim ꝑe-
mptorij ad ꝓſequendū,ex quo nō pōt fieri proſecutio:vt ibi dixit
Io.An.Reqſitio ergo exigiť loco citatiōis,vbi ꝓcedit aň termi-
6 nū.¶ † Quero qualr cōſtabat abſentib⁹ partib⁹ fuiſſe appellatū.
Dicit Inno.qḋ cū hic agať tñ de appellatione,nec ſup alio ꝓnū-
tietur,niſi decernamus appellationeꝫ iuſtā,vel ecōuerſo,⁊ caſſari,
quicqd factū eſt per appellationē,nullū eſt periculū:q̃ ſi nō ſit ap-
pellatū,decerneť appellatio nulla:⁊ ſi forte abſens ex hoc aliquod
damnū incurrat,dꝫ hoc ſue cōtumacie imputare:q̃ ꝯ̄ abñtē cōtu-
maciter nō ꝓcediť.de cā poſ.c.j.⁊.c.ꝑ tuas.De appellatiōe vero ꝑ
ipa acta ꝯſtare poterit,vel ꝑ teſtes,ex quo cōtumax eſt pars aduer
ſa,ſed appellatus,q nō apparet,nō eſt reputādus cōtumax ſi non
fuit appellationi delatū:cū eñ hoc caſu non reputeť cōtumax ap-
pellās,ſi nō venit,vbi nō fuit appellationi delatū,multo min⁹ re-
putādus eſt cōtumax appellatus,ſi nō venit, vel mittit ꝓſecutus
appellationē ꝓpriā.ē.e.c.ſi,multo minus dꝫ reputari ꝯtumax ap-
7 pellatus,qui nec ad ſuperiorē ꝓuocauit,ſm Inn.¶ † Gl.colligit
vnum caſum,in quo lis nō conteſteť:⁊ remittit de alijs:⁊ colligit a
cōtrario,q̄ ſi pars eſſet ꝑſens,lis eſſet ꝯteſtāda.Sed de hoc remit
tit ad.c.prudētiā.§.ſexta.vbi gl.tāgit,⁊ doc.ſuper ea.De hoc.iij.q.
8 ix.i ſumma.vt lite nō ꝯte.qñ.¶ † Opp.q̄ in ꝯtumacē nō ꝓcedať
ad diffinitiuā,ſi fiat miſſio.de dolo.ꝯtingit.⁊ ptꝫ vt lite nō cōteſt.
qñ.§.qḋ ſi ſup.cū ſi.Sol.Dicit gl.q̄ ꝯ̄riū ꝓcedit hic,q̄ hoc ex eq-
tate:q̃ agiť de iudicis iniqtate.Et ſi dicať.Iniqtas iudicis nō dꝫ
nocere pti:dic q̄ hoc ſit altero reſpectu ad vitādā ꝑplexitatē:q̃ ſi
nō poſſet ꝓcedere ad decidēdā appellationē,nō poſſet cognoſcere
de ꝑncipali:⁊ nō valēdo cognoſcere de ꝑncipali,negotiū fruſtrare
tur:nec penā iponeret aduerſario,q̃ nō peccauit.Vt viteť ꝑplexi-
tas,eligiť hec via.Tu dic,qcqd inuoluat gl.q̄ ad deciſionē articu
li interlocutorij pōt ꝓcedi lite nō ꝯteſtata:⁊ iura allegata loquunť
ad deciſionē ꝑncipalis.Itē hic nō exigiť conteſtatio:q̃ nil petiť a
parte,ſed a iudice vt retractet iniquā ſñiam,⁊ attēta:arg.C.ſi vt ſe
ab here.abſti.aut:ſi oēs.⁊ arg.eius,quod dixi,vt lite non conteſta.

1 ☞ Clauſula Appellatione remota,in medio cauſarum ſepara-
tarum refertur tantum ad precedentia.5.
2 Clauſula in fine poſita,trahitur ad omnia precedentia.
4 Cauſula in medio,vel fine poſita,quare,poſſit plus ad vnuꝫ,q̄ ad
aliud referri.

1 Inquiſitioni. ¶ † Clauſula Appellatiōe
remota i medio cāꝝ ſepata-
2 rū referť tñ ad ꝑcedētia,nō ad ſequētia.h.d.¶ † No.qḋ
clā in fine poſita trahiť ad oīa ꝑcedētia. Et ꝑ hāc decre.
dicit Hoſt.neceſſario fatēdū clauſulaꝫ,Appellatiōe remota,aliqd
opari:q̃ cū emanauerit poſt decre.vt debit⁹.caſus hic eſſet ſuper-
fluus,ſi clauſula aliqd nō operareť.Licet ad alia iura,quoꝝ caſus

fundatur super clausula,posset respõderi, vt de rescri.c.j.de muta. peti.c.ij.§.eo.scdo requiris.quasi illi casus nõ essent suppliti,cũ tẽpore suo nõ emanasset cõstitutio, vt debit⁹. q2 illi sunt euacuati:tñ nõ sic põt rñderi ad hãc decre.que est secuta.c.vt debit⁹. Nec obst. si dicat ꝙ de clausula Appellatiõe remota,dicat,exẽpli gratia, vt arguat ad alias clausulas:q2 ẽm hoc debuisset decidi litera ibi,per qõ tollit appellationis remediũ,ꝛ dicere solũ quoties clausula in medio literarũ apostolicarũ,ꝛc.maxime cũ alius a papa illã clau-
3 sulam apponere nõ possit. ¶ † Opp.ꝙ trahat ad omnia.s.e.scdo. requiris.Sol.ibi loquit,qñ clausula ponit inter articulos eiusdẽ cause:quo casu rõne cõnexitatis eiusdẽ cause refert ad omnia:hec qñ ponit inter articulos diuersarũ causarũ,siue inter diuersas causas:quo casu respicit tñ pcedẽtia.Jo.An. ꝙ tradi nõ põt de hoc certa regula:q2 ẽm qõ sunt diuersi casus,qñq3 respicit omnia precedẽtia,ꝛ sequẽtia.ff.de leg.j.l.talis scriptura.in fi.cũ.l.seq.ꝛ.l.si seruus pluriũ.§.fi.Qñq3 qõ pmittit,repetitũ intelligit:vt in.c.apostolus.alleg.in gl.ff.de ver.ob.l.Titia.§.idẽ rñdit.ꝛ.qñq3 principiũ trahit ad sequẽtia,mediũ ad primũ,ꝛ vltimũ,ꝛ vltimũ ad primũ, ꝛ mediũ.vide in Spe.de instru.edi.§.nũc aũt videndũ.ver. itẽ exci pe.Sul.in Spe.loco prealleg.dicit ꝙ clausula gñalis in principio posita omnia sequẽtia cõnexa respicit,nisi appareat aliud sensisse: si ponit in medio,ꝛ o3 sui natura pcedere,respicit pcedẽtia,vel sequẽtia tñ:ꝛ sic o3 ẽm naturã rei intelligi.de rescri.cãm,que.Si nõ o3 pcedere,tũc si cõnexi sunt articuli,nõ refert vbi ponat.s.e.ij.Si sunt diuersi omnino,tunc si ponit in medio,sola pcedẽtia respicit: sed si ponit in fine,tunc si articuli pcedentes habẽt suã detractionẽ,ꝛ tunc clausula respicit nõ determinatã:ꝛ nõ refert ad terminatã:vt de dolo.cũ dilectus.ff.de in rẽ ver.l.si pro patre.alias clausula in fine posita respicit oĩa:vt de rescrip.olim.ppe fi.Dic,qñq3 dubitat an qualitas in oratione posita qualificet sequẽtia,ꝛ pcedẽtia: ꝛ de hoc dixi de sup. neg.pla.cle.j.ꝛ vide Bar.in.l.i3.de le.j.ꝛ in.l.talis scriptura.Qñq3 an clausula in medio,vel in fine respiciat omnia:qñq3 an qualitas in principio in sequẽtib⁹ intelligat repetita: dicã de scdo.Legiste ponũt in.l.j.C.de libe.pte.vel exhere.Bart.in l.iij.de lib.ꝛ posthu.ꝛ in.l.talis scriptura.de leg.j.dicit qõ si clausula est posita in principio,vel in fine,ꝛ respicit oĩa,vbi subest eadẽ ratio,ꝙ ad oĩa refert:nec dat maior ratio,quare plus ad vnũ,quã ad alia referat.Secus si dat rõ quare plus ad vnum,vel aliqua referat,ꝙ̃ ad oĩa:q2 ad illa tñ refert,in quib⁹ nõ pungit vt referat:vt dicta.l.iij.in prin.de libe.ꝛ posthu.Qñq3 clausula ponit inter plura capitula alicui⁹ tot⁹:ꝛ si ponit inter vnũ capitulũ,ꝛ aliud eiusdẽ generis,vel inter partẽ eiusdẽ capituli, ꝛ partẽ alteri⁹:ꝛ refert ad illud tñ capl'm:vt dicta.l.iij.Si ponitur inter plura capitula,ꝛ eiusdẽ,ꝛ diuersi generis,respicit oĩa:vt dicta.l.iij.ꝛ.l.j.C.de libe.pre te.ꝛ exhere.Si ponitur inter act⁹ oĩno separatos, ꝛ nõ adiunctos ad vnũ totũ,tunc respicit tñ precedentia,maxime qñ clausula est
4 odiosa,vt hic.† Cause aũt quare plus debeat referri ad vnũ, quã ad aliud,possunt assignari.Primo si in precedẽtibus, vel sequentibus erat specialiter pmissum circa id qõ cõtinet clausula sic,vel aliter vt clausula cõprehẽdit.ff.ex qui.cau.ma.l.s3 ꝛ si p pretorẽ.C. de iudi.l.j.§.eũ,qui.de vulga.ꝛ pu.l.coheredi.§.cum filio.ꝛ.l.qui patres.Ad hoc de verb.obl.l.doli clausula.ꝛ de penis.l.sanctio legũ. Secundo si precedentia essent contraria clausule.l.si idem cum eodem.ff.de iur.om.iudi.Item si ex hac relatione clausule dispositio efficeretur inutilis.l.cum vulgaris.de dote.pielega. De tertio an qualitas,conditio,vel adiectio in precedentibus, intelligatur repetita in sequẽtibus:vide Barto.in.l.in repetẽdis. de leg.iij.ꝛ Ja. de Bel.in aut. vt cum de app.cog.in princi.coll.viij.ꝛ per Barto. in.l.j.in princip.de public.

1 ☞ Appellatio vnius quando prosit alteri.
2 Sententia lata pro vno non prodest alijs contrahentibus.
3 Appellatio vnius an prosit alteri,si componat appellans.
4 Sententia lata pro vno,an prosit alteri vbi sunt duo minores,ꝛc.
5 Sententia vnius vt prosit alteri que requirantur.
6 Sententia lata cũ appellante a sententia specifice lata contra aliũ, an prosit illi,contra quem est lata.
7 Sententia vbi fertur contra plures,a qua contra vnum tantum appellatur,an prosit quo ad alios.
8 Citatis pluribus,pro vna ꝛ eadem causa,quando dicatur habere commune,ꝛ idem negotium,eandemq3 causam defensionis.
Sententia lata pro altero tutore,vel fideiussore an prosit contutori,vel fideiussori.

1 Vna snia. ¶ † Appellatio vni⁹ pdest alteri, si cõi iure iunct,si sit idẽ negotiũ,ꝛ eãdẽ cã defensiõis,ꝛ sint eadẽ snia cõdẽnati: alr sec⁹.h.d. Nõ diuidit. ¶ No.regulã i tex.ꝛ sũmario expssa ad hoc
2 vt snia p vno lata in appellatiõis cũ alijs psit.† Qõ si sint diuersa snia cõdẽnati,alijs 3bẽtibus,an psit snia lata p vno. Dic qõ nõ.
3 ff.e.l.si qui.in prin. ¶ † Quero an si cõponat appellãs, appellatio vni⁹ psit alteri,9currẽtibus his,de qb⁹ hic remittit Jo.And. ad Spe.e.ti.§.j.ver.qd si ille.dt ꝙ alter nihilo min⁹ nõ obstãte cõpositione poterit pseq appllones:q2 eo ꝙ appellauit , est illi ius qsitũ, qõ nõ tollit cõpositione.Ad hoc de elec.statutũ.li.vj.Nõ obst.ff.de mino.l.si iudex.vbi aduersario nõ pdest restitutio,si minor renũtiet:q2 ibi restitutio fundat sup fauore minorũ:ꝛ ad aliũ extẽdit p vsum fauoris,si desistit:ergo in ei⁹ odiũ non debet retorqueri.Hic appellatio extẽditur ad consortẽ,nõ ex iuris dispõne,nec est inducta appellatio in fauorẽ solius appellãtis,ꝛ odiũ cõsortis:ideo cũ ius sit sibi qsitũ,alteri⁹ renũtiatione nõ pdit.Ad hoc qõ no.Spe. in ti.de app.§.in qb⁹.sub v.xxxij.vbi eisdẽ rõnib⁹ dicit ꝙ si victus appellauit,l3 renuntiet appellationi,illã poterit pseq vincens , vt obtineat cõdẽnationẽ expensarum:q2 illa appellatio iam est mista facto ei⁹,p.l.oẽm honorẽ.C.qñ puo.nõ est nec.ꝛ dixi.s.e.vt debit⁹. ꝛ de exce.significauerũt.Et hoc ibi t3 Jo.And.in addi.sup illo v.
4 ¶ † Quero an si duo minores sint lesi ex eodẽ 3ctu,ꝛ alter petat restitutionẽ,an psit snia lata p vno alteri.Cõcludit ibi ꝙ nõ:q2 priuilegiũ est psonale.de priui.sane.ꝛ q2 generalr res inter alios acta, ꝛc.de cã pos.cũ sup.Ad legẽ istã.C.si i cõi,eadẽq3 cã resti.postu.ibi gl.dicit hoc verũ in iure diuiduo:secus in indiuiduo,qõ tenet idẽ in vtraq3,vt nõ psit:vt dt Jo.And.ibi i add.ꝛ rñdet ad.l.si cõem. ff.quẽadmo.ser.ami.q2l3 priuilegiũ minor; opet ne amittat,p hoc nõ semp ꝙ operet vt recuperet:q2 facili⁹,ꝛc.d iure iu.quẽadmodũ. Nõ obst.l.loci.§.si fundũ.ff.si ser.vend.q2 ibi snia lata p vno,pdest alteri:q2 pdiũ ipsum cãm egit organo illi⁹,q fuit in iudicio mediãte.ff.de neg.gest.l.aliena.§.vlt.id ꝛc.ẽm Cy.in.d.l.j.Bart.dicit ꝙ si est etas.allegatur ad impediendam prescriptionẽ,ꝛ sic ad rẽ cõseruandam in indiuiduis:ꝛ etas vnius prodest alteri : vt.l.si cõem.ff. quemad.ser.amit.Si allegat etas vni⁹ ad seruitutẽ declarandam, ꝛ vnius etas alteri prodest.l.loci corpus.§.si fundũ.ff.si serui.ven. Si allegat etas ad impediẽdã seruitutẽ,vel seruitutis cõstitutionem,ꝛ etas vnius nõ pdest alteri.q2 nõ põt p parte constitui.ff.de ser.l.p parte.Qñq3 allegat ad ipediendã obligationẽ de seruitute cõstituẽda:ꝛ etas vni⁹ nõ pdest alteri:vt.l.p fundũ.ff.de ser.rusti.
5 pdi. ¶ † Op.ꝙ victoria vni⁹ nõ pdest alteri.C.res inter alios acta. p totũ.C.si in cõi eadẽq3 cã.l.j.So.Ut snia vnius psit alteri,plura requirunt.Primo ꝙ res sit cõis pluriũ.Scdo , ꝙ sit corpalis.Nec dicit gl.i hoc sequẽs opi.quorũdam,qui dicũt in re incorporali nõ pdesse,nisi qñ ius est indiuiduũ,p.l.loci corpus.§.si fundũ.ff.si ser. ven.Et fuerũt verba Azo.in.d.l.si q separatim.Qõ non pl3 Bar. q2 in iurib⁹ incorporalib⁹ diuiduis,vt est vsusfructus , magis deberet pdesse snia lata p vno,ꝙ̃ in corporalib⁹: q2 in vsufructu h3 locũ ius accrescendi:qõ non est in alijs rebus.l.j.in fi.ff.de vsufru. accre.Tertio,q2 diuersitas facti separationẽ nõ inducat. Quarto, ꝙ vnica snia sint cõdemnati.Quinto,qõ eodẽ iure inuentur.Sexto ꝙ de iure cõmuni inueni : alias si iure singulari inuenit , victoria vni⁹ nõ pdest alteri:qõ pcedit,qñ ius est diuiduũ.S3 si ius est indiuiduũ,aliqñ restitutio vni⁹,ꝛ sic ius cõe pdest alteri:qõ qualiter debeat intelligi,dixi super tex.qõ melius hic cadebat.Hec pcedunt vt victoria psit:sed propter hoc non noceret sententia lata 3 vnum alijs,nisi alia subsint,de quib⁹ de re iud.c.pe.Ad qõ.ij.q.iiij. interrogatũ.ff.de adul.l.denũtiasse.ff.de app.l.a snia.Jnquantum gl.exigit,ꝛ tex.identitatem snie,hoc intellige qñ diuersa est snia,diuersa probatio,ꝛ diuersum iudiciũ.Sed ad hoc vt psit,sufficit aut identitas sententie cum alijs,de quibus hic,aut identitas iudicij, aut idẽtitas pbatiõis:vt est tex.ff.e.si q separatim ꝛ ibi not.Bar.
6 † Nunquid aũt snia lata cum appellante a snia specifice lata 3 aliũ prosit illi,3 quẽ est snia lata,ꝛ nõ appellauit alio appellante:dic vt p Bar.in.l.a snia.C.de appel.ꝛ per Jnn.de re iu.cum super.Quid dicat Jnn.ibi dixi,ne desint verba Bar.qui etiam dicit idem in casu.c.vestri.ꝛ dic qõ si is,3 quem est lata snia,appellat,ꝛ alius cui est negotium est commune.Si is,contra quem est lata, obtinet,alter succumbat,nõ proderit victoria istius:q2 cũ vterq3 suã appllonem prosecutus fuerit,ꝛ vterq3 sibi prouiderit,videtur renuntiare puisioni legis,que habet vt sententia pro vno lata alteri prosit.Si vero victus non appellauit,sed solum tertius,cuius interest,si vict⁹ acquieuit sententie,ꝛ causam ratam habuit,idem.Et dicitur eam ratam habuisse,quãdo expresse approbauit.Jdem si tacet per decem dies,ignorans consocium appellasse : nam ꝛ si sciret , tacendo non videretur approbare sententiam.Alleg.gl.ff.eod.l.iij.ꝛ infirmabitur sententia solum quo ad preiudicium alterius.Ad hoc.ff. de appel.non tantum.per locum a speciali.Si victus non acquieuit sententie,sed non appellauit,contentus appellatione interposita per alium,debebit sententia irritari per totum:ꝛ proderit victo nõ appellanti:vt in.d.l.a sententia.ꝛ.l.si qui separatim.ꝛ.l.j.C.si vnus ex pluribus.Quod putat etiã si appellans dixerit se appellasse solum respectu sui interesse,ꝛ preiudicij:q2 nihilominus effectus victorie extenderetur ad alium.l.si post mortem.in.fin.ff.de bo.pos.contra tabu.Non obstat.l.ꝛ per iusiurandum.§.ꝛ si legatorum.de

rum.de accepti.⁊.l.ſi cũ exceptione.§.Labeo.in gl.in verbo, dede-
rit:qꝛ ibi loquiť in acceptilatione,q̃ ex voluntate agentis regula-
tur:ſecꝰ in ſnia,vel eius effectu:vt.l.nõ poteſt.ff.de fur.Ad hoc qđ
no.C.de tranſac.l.ſi diuerſa.Nunquid his cõcurrentibus in princi
pali cauſa lata cũ vno ꝓſit alteri.Glo.dicit ꝙ nõ.ff.e.l.ſi qui ſepa-
ratim.Gl.Jdicit.ff.de excep.rei iudi.l.ſi quis cũ vno.Cy.remittit
ad.l.i.C.de aduo.diuer.iudi.cuius dictũ poſui.ṡ.de re iud.c.ſi.Dic
vt ibi.Bar.in.d.l.ſi q ſeparatim.dicit qđ in principali nõ ꝓdeſt:⁊
ſecus in appellationis inſtantia.Et hoc,qꝛ ſentẽtia eſt indiuidua:
vnde cũ in cauſa appellationis diſputeť de ſententia,ꝓdeſt.Jtem
poteſt eſſe ratio maioritas preiudicij,Nec vera.niſi indiuiduitas
iuris aliud opereť in principali:vt.d.l.ſi cõmunẽ.⁊.d.§.ſi ſundum.
7 ¶†Quid autẽ ſi plures vicerũt,⁊ cõtra vnũ appellatur, an proſit
quo ad aliũ.Glo.in.l.iij.§.j.ff.e.dicit ꝙ ſic.Qđ intellige qñ appel-
lať cõtra vnũ,⁊ non approbatur ſententia quo ad alios:⁊ qñ plu-
8 res vicerunt vna ſententia,vt eſt dictũ.¶†Glo.querit de exẽplis
qñ dicanť plures habere cõmune idem negotium,⁊ eandẽ cauſam
defenſionis.Gl.ponit exẽpla,⁊ eſt clara,qñ cauſa eſt diuerſa.Po-
nũt doc.exẽplũ aliud vltra gl.ſi vnus tutor cõueniatur,quia male
alienauit,alter qꝛ nõ cõtradixit,vel petere neglexit:⁊ victoria tũc
vniꝰ nõ proderit alteri:vt.d.l.ſi qui ſeparatim.§.vlt.ſm Jnn.Po
nit Abbas exẽplũ tex.in tribus fideiuſſoribus,qui non renũtiaue
rũt cõſtitutioni de principali prius nõ cõueniẽdo,qui poſtea priꝰ
cõuenti,⁊ cõdẽnati fuerunt:vnus appellauit,⁊ in cã appellatiõis
obtinet:qꝛ debitor prius cõueniri debuit,vnius victoria proderit
alijs:qꝛ iure cõmuni iuuantur,⁊ eadem cauſa defenſionis,⁊ idem
negotium eſt,ſecundum Abb.

1 ☞ Appellare non valens coram iudice propter metum, poteſt
cauſas ſue appellationis in iudicis abſentia exprimere.
2 Metus iuſtus excuſat a forma iuris.
3 Appellationis loco ſubrogatum debet exercere intra tẽpus quo
licet appellare.
4 Appellatio vt defendat,debet interponi in preſentia iudicis.
5 Proteſtatio cum expreſſione cauſarum grauaminum habet vim
appellationis.
6 Proteſtatio an ſufficiat pro metus probatione.
7 Proteſtatio,quando habeat vim appellationis.
8 Metus cauſa qualiter poſſit probari iuſta.
9 Proteſtatio quando ſufficiat ꝙ fiat coram vicinis.
10 Proteſtationis forma que ſit vt releuet proteſtantem.
11 Proteſtatio an ſit neceſſe quod veniat in notitiã partis,vel iudi-
cis,propter quem fit.
12 Proteſtatio cum expreſſione grauaminum, vbi habet vim appel
lationis propter metum iudicis,vbi debet fieri.
13 Appellari an poſſit in abſentia iudicis.
14 Appellatio vbi poſſit interponi in abſentia iudicis,⁊ coram vici
nis,an ſufficiat coram vno vicino,vel exigantur plures.
15 Appellatio vbi interponiť in abſentia iudicis,ſi appellatꝰ petat
appellationis copiam antequam appellans proſequatur,an poſ-
ſit cogere illum ad dandam copiam.
16 Pro appellante vbi quis habetur ratione metus,propter quẽ nõ
poteſt appellationem interponere,excuſatur etiam a petitione a-
poſtolorum.
17 Appellans an ſolo metu habeatur pro appellante.
18 Appellare qui non poteſt,vt quia carceribus detinetur, ita ꝙ ꝓ-
teſtari non poteſt,pro appellante habetur.
19 Pro appellante vbi quis habetur,ex quo nõ poteſt appellare,an
debeat prouocare.
20 Appellanti an ſufficiat dicere Appello,ita vt non requiratur ꝙ
cauſam exprimat.

1 **Si iuſtus.** †Ex metu non valens coram iu-
dice appellare,in abſentia iudicis
poteſt cauſas appellationis exprimere, forma hic de-
ſcripta,et hoc habebitur pro appellatione.hoc dicit.
2 ¶†No.i.ꝙ iuſtus metus excuſat a forma iuris.¶†Not.ij.quod
3 ſubrogatum loco appellatiõis debet exercere intra tempus, quo
4 licet appellare.ad hoc.ſ.rem ra.ha.l.bonorum.¶†No.iij.arg.qđ
vbi poteſt,qđ vt appellatio defendat,debet interponi in preſentia
5 iudicis:alias non excuſat appellantem.¶†No.iiij.ꝙ proteſtatio
cum expreſſione cauſarũ grauaminum,habet vim appellationis,
qñ metu iudicis nõ poteſt appellari:⁊ ſi metus cõcludit ad appel-
lationẽ,⁊ nõ ad cõteſtationẽ,debet conteſtari coram iudice cauſas
exprimẽdo:ſi non concludit ad vtrũq;,debet ad vtrunq; expediri
6 corã bonis viris.Jdem ſi non habet copiam iudicis.¶†Opp.ꝙ
ſola proteſtatio non ſufficiat ꝓ probatione metus,niſi aliter ꝓbe-
tur.C.qđ metus cauſa.l.metum.vnde metus debet probari nõ pro
teſtatione,ſed facti atrocitate.Sol.Dic ꝙ proteſtatio nõ eſt ꝓba-
tio metus,ſed oportet aliter probari:ſed eſt probatio voluntatis
coadiuuans etiam probationem metus.Ad hoc regula,cõſulti.

7 qđ metus cã.c.j. ¶†Quero an hoc ꝓcedat ſiue dederit cãm metꝰ
appellans,ſiue non.Quidam dicunt ꝙ ſi cõmiſit aliquid propter
qđ timere habeat,qđ nõ habebit hoc remedium,qꝛ dedit cauſam
huic timori.Ad hoc.ff.qđ metus cauſa.ſi mulier.§.ſꝰ.Non placet
hoc Hoſt.⁊ ſufficit qđ metus ſit iuſtus,id eſt,rõnabilis,vel proba
bilis:vt nõ cõſidereť qualitas grauati,ſed equitas iudicantis.de
excep.cũ inter priorẽ:⁊ ei ſubuenietur, licet ſit odioſus.ff.qđ met.
cau.l.iſti quidẽ.Metus autẽ iniuſtus,id eſt,vanus,⁊ nõ probabi-
lis nõ excuſat.de quo.ṡ.qđ me.cau.cũ dilecti.Nõ ob.l.ſi mulier,qꝛ
ibi timebat qđ iure poterat inferri:hic qđ timebat,iure non pote
rat inferri:qꝛ licet prouocaſſet iudicẽ,indeꝫ non debet habere mo
8 leſtiam ſi appellat.⁊ faciũt illa,que dixi.ṡ.eo.vt debitus.¶†Que-
ro qualiter probabitur qđ habuerit iuſtã cãm metus.Dicit Ho-
ſti.qđ oſtendet ꝓbando ꝙ iſte erat iudex,qui cõſueuit appellãtes
capere,⁊ indiſcretẽter incarcerare.Ad qđ de excesſ.prela.frequẽs.in
prin.ver.⁊ appellationibꝰ.ff.de pig.act.l.vel vniuerſorũ.ff.de vſu-
ris.l.qui ſemiſſes.C.de epiſ.au.l.iij.Ad hoc de ſta.mo.in.c.j.in ſi.j.
rñ.Uel forte timebat partẽ,que per ſatellites impedit.de teſtibꝰ.
cõſtitutus.Uel forte iniquẽ legis municipalis, que punit appel-
lãtes.de ſen.ex.c.grauamen.de immu.eccl.eũ,qui.li.vj.ad hoc.ff.de
no.oper.nun.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi pretori.ſm Hoſt.Jtem ibi
dicit Bar.ꝙ probatur metus,ſi ꝓbeť iudicẽ fuiſſe minatũ appellã
ti,vt nõ appellaret:vt.l.metus.cu gl.C.qđ me.cã.vbi gloſ.dicit qđ
nõ ſufficit ꝓteſtatio.Ad hoc.l.j.C.ſi quis Jmpera.maledi.Nec ſuf
ficiẽter ꝓbať,ſi ꝓbetur qđ ſolũ ſemel fecerit hoc iudex: vt ꝓbať in
l.quis ſit fugitiuus.in princ.⁊ per totã legem.ff.de edili.edic.Nec
ſufficit probari qđ in vno officio hoc fecerit,ſi nõ ꝓbať qđ hoc fe-
cerit in eo,de quo agitur.l.iij.§.queri põt.ff.de ſuſpect.tu.⁊,qđ ibi
no.glo.in verbo,caſſare.Nec ſufficeret ꝓbare ꝙ cõſueuerit hoies
incarcerare:qꝛ hoc poſſet facere iuſta cauſa:vt.d.l.quis ſit fugiti-
uus.§.j.Oportet ergo qđ ꝓbet ꝙ cõſueuit hoc facere cõtra ius,et
cauſam fingat aliq̃ cauſa ex cõiecturis ꝓbabitur.Secus ſi incõ-
tinenti poſt appellationem formet inquiſitionem.de priui.credi.l.
vẽtri.§.ſi.vel qꝛ renũtiatione facta appellationi ſtatim eſt ſecuta
abſolutio.ff.ad Mace.l.ſed ⁊ Julianus.§.proinde.⁊ forte ſuffice-
ret ſola fama,qđ cõſueuit appellãtes violentare,et male tractare.
Ad hoc qđ no.per Cy.C.de ſerui.l.iiij.vbi dicit,ꝙ dꝛ a fide dignis
perſonis,eſt iuſta cauſa credulitatis.Ad hoc qđ no.de cle.exc.mi.
illud.⁊ qđ no.de reſcri.cũ cõtingat.in glo.Sufficit etiam probare
qđ cõſueuit iniurias inferre cõſanguineis appellati.ff.de condi.et
demõ.l.heres meus.§.ſi.qđ me.cau.l.iſti quidẽ.§.ſi.de exceſ.prela.
cle.j.no.de ſpon.gemma.Et nõ ob.de renu.ſup hoc.de ſcholari re-
nuntiante timore metus,qui parentibus inferebatur ad partes.
Jdem dicit,ſi ſatellites,vel familia iudicis ſolet tales.violentias
inferre.l.ſiumine.§.quanq;.ff.de dam.infec.de teſti.cõſtitutus.iij.
9 ſm Barto.in.d.§.ſi quis ipſi pretori.¶†Quero.iij.an indiſtincte
ſufficiat proteſtationẽ fieri coram vicinis.Dic ꝙ vbi actus habẽt
expediri cũ iudice,tanq; cũ parte:⁊ ad ius conſeruandũ exigatur
proteſtatio, debet fieri in iudicio corã alio iudice,ſi actus ille debe
bat expediri in iudicio.l.vt perfectꝰ.de anna.excep.xvj.q.iij.§.po-
teſt.ſi actus venit explicãdus extra iudiciũ, ſufficit proteſtationẽ
fieri corã vicinis:vt.d.§.ſi quis ipſi pretori.Nec vera,niſi impedia
tur actus expeditio,vel proteſtãs ꝓpter metũ,vel potentiã:qꝛ tũc
ſufficit corã vicinis,etiã vbi actus habet expediri cũ iudice,⁊ in iu
dicio:vt.l.j.C.de his,qui per metũ iudi.non app.l.j.⁊ hic:⁊ tunc ad
ſuperiorẽ recurret per viã appellationis,vel per viã querimonie,
vbi non poſſet appellare,⁊ ſuperior coget ad iuſtitiam faciendã.in
aut.vt diffi.iudi.in princ.⁊ de excep.c.j.li.vj.Et hoc tene quicquid
ſentiat hic Hoſt.qui dicit qđ bonus vir ſunt iudices ⁊ epũs,vel ali
ter iudex:vt.ṡ.de off.or.paſtoralis.in ſi.⁊ licet Jo.an.teneat quod
appellari debeat corã iudice ad quẽ.ij.q.vi.§.biduum.ver.ſi quis.
Aduerte tñ qđ ſi metus ceſſaret intra tp̃s,quo appellare poſſum,
oporteret qđ appellaret,alias negligẽs in appellando repellitur:
vt.d.§.ſi quis ipſi pretori.⁊ qđ ibi no.Bar.Per que dicit ꝙ ſi pro
teſtatus ſum me non poſſe denuntiare venditori:qꝛ nõ inuenio,ſi
poſtea appareat venditor,teneor nũtiare.Ad hoc qđ no.gl.de ele
10 ctione.cupientes.§.qđ ſi per viginti.li.vj.¶†Quero.iiij.que erit
forma iſtius proteſtationis.Dicit Barto.in.d.§.ſi quis ipſi.ꝙ dꝫ
inſeri cauſa.ff.de adul.l.denuntiaſſe.C.de rei ven.l.ſi per fundũ.vel
coram vobis appello,qꝛ non potui corã iudice,corã vicinis: vt.d.
11 l.ſi.C.de his,qui per me.iudi.non app.¶†Quero.v.an ſit neceſſe
ꝙ hec proteſtatio veniat in notitiam iudicis.Jac.de are.tenet ꝙ
ſic,per.l.de pupillo.§.nuntiationẽ.ff.de dam.infect.Bar.ibi dicit
qđ nõ eſt neceſſe ꝙ veniat in notitiam:qꝛ talis actus corã vicinis
propter metum iudicis habetur,ac ſi in preſentia iudicis foret fa
ctum.l.i.§.Ariſto.ff.qđ vi,aut clam.de aut.tu.l.qđ dicimus.§.fin.
ſm Bar.Cõtrarium videtur caſus hic,vbi debet fieri coram iudi
ce:⁊ ſi ipſius non habetur copia,coram vicinis.Dic,ſi timet partẽ
tantum debet facere corã iudice:ſi timet iudicem in ſola appella-
tione,⁊ non proteſtatione,debet corã eo proteſtari:alias ſufficit ꝙ

corã vicinis.Et hoc voluit hic Jo.an.⁊ est hic ordo necessitatis:qꝛ
cõditionale,vt si nõ possit habere iudicẽ:adeat vicinos.ſm Joan.
an.Opꝫ tñ ꝙ intimet iudici,vt.j.dicã,si vult cõsequi effectũ appel
12 lationis.¶†Quero.vj.vbi dꝫ fieri hec ꝓtestatio.Dic ꝙ si sit pro-
pter carentiã iudicis,dꝫ fieri corã tribunali iudicis,vbi ius publi
ce reddere cõsueuit:⁊ ꝓtestari quo pretori protestari nõ põt,qꝛ cũ
nõ inuenit in publico,nec eũ dꝫ alibi querere.l.j.§.adeũdi.ff.qñ ap
pel.sit.Si per metum,sufficit ꝙ coram vicinis vbiqꝫ,ſm Barto.
13 ¶†Quero an in absentia iudicis possit appellari. Dic vt dixi.s.
e.suggestũ.Et cõiter tenet qđ nõ,quin saltim intimetur,si vult ha
bere effectũ appellatiõis.Ad hoc tex.hic:qꝛ si illi⁹ põt haberi co-
pia,corã illo est interponenda appellatio.De quo.s.eo.dilect⁹.in
glo.maxime.⁊ de dolo.cũ olim.Aliquid ꝑ Inno.s.e.cũ sit Roma-
na.⁊ ꝑ Scribẽtes,maxime in cle.cãm.de elect.⁊ in cle.j.maxime qꝛ
arctat ad apostolos petẽdos,⁊ si nõ petat,deserit appellatio:vt in
cle.j.de app.⁊.e.ti.ab eo.li.vj.Et est opi.cõis,qđ appellatio vt de-
fendat appellatũ,nõ valet,nisi interponat in presentia iudicis:vel
si in absentia cũ cã,vel sine causa,nisi intimet iudici.Et hoc tenet
Inn.in.c.cũ sit Romana.⁊ dic vt de app.appellato.lib.vj.Pau.
in cle.cãm.de elec.in verbo,absentia.⁊ Spe.eo.ti.§.qualiter.versic.
cauti⁹.Ad saturitatẽ ꝑ Lapũ sua all.gl.q tñ tꝫ sufficere appellare
intra tps corã iudice ad quẽ,vel a quo.all.ij.q.vj.biduum.versi.si
quis.⁊ dictũ Jo.an.de app.c.si.in Nouella.super gl.ij.⁊ vide gl.in
cle.j.de app.Ad hoc dictũ Jo.an.de penis.suam.in verbo,ne mo-
lestes.⁊ vide gl.⁊ doc.eo.ti.appellato.lib.vj.⁊ vide Pau.in cle.cau
sam.de elec.in verbo,absentia.⁊ in Spe.de app.§.qualiter.ver.cau
tius.Residet ibi Lapus post multas allegationes ꝙ nõ ꝓtegat
appellãtẽ,si interponitur in absentia iudicis,donec fuerit intima-
ta,⁊ cũ intimatione petiti apostoli,vbi peti debent. Et sic voluit
Pau.qđ putãt etiã,qñ in absentia interponitur ex legitima cau-
sa.Et hoc voluit etiã Spe.vbi.s.Fatet tñ ꝙ si non intimet,nõ vi
tiatur appellatio,etiã si sine causa fiat in absentia:sed iudex potest
ꝓcedere,donec fiat:⁊ valet ꝓcessus,dũmodo cãs sit rationabilis.
Fatetur quo ad nullitatẽ ꝓcessus sufficeret ꝙ appellatio esset inti
mata parti:quia dolus partis ꝓcedentis coram putatiuo iudice,
vel se iudice ꝑsentante,faceret nullũ ꝓcessum,ad cõmodum par-
tis agitantis.Ad qđ illud,quod no.Cal.de re iudi.ad ꝓbãdũ.vbi
dicit ꝙ gesta putatiui iudicis,ad cõmodũ scientis eum nõ iudicẽ,
nõ valeret.Ad hoc quod no.de clan.despõ.cũ inhibitio.⁊ ibi text.
Et sic debet intelligi.c.si duobus.Hoc puto quo ad ꝓcessum ad cõ
modũ partis:sꝫ quo ad ꝓcessum punitiuũ cõtumace propter con
temptũ iudicis,puto qđ scientia iudicis non obesset:vt dicto.c.si.
duobus.Nũquid autẽ intimatio sit facienda parti de necessitate?
Dic regulariter nõ,nisi quãdo vellet finem deuolutionis negotij
in curia:vt no.de elec.cle.cãm.in verbo,deuoluta.⁊ de elec.c.j.li.vj.
Idem si vellet appellationem habere vim citationis perẽptorie,
qꝛ opꝫ qđ intimetur:vt in terminis.c.sepe.de app.per dictam cle.
causam.⁊ per cle.j.de app.⁊ debet tunc fieri intimatio scđm formã
illius cle.⁊ vbi dixit,id est,debere intimationẽ fieri:dic ꝙ in benefi
cialib⁹ ad suos effect⁹ debẽt fieri intra mẽsem:in alijs nõ est termi
nus,ſm Lapũ,sua all.gl.sed dꝫ intimari tali tpe,ꝙ posset tpa ser-
uare:vt no.Pau.in cle.j.de app.⁊ Lap⁹ vbi.s.q inter ceteras cãs
legitimas appellãdi in absentia,ponit qñ est absens tpe sentẽtie,⁊
nõ potest se representare iudici intra tps,⁊ hꝫ notitiã appellatio-
nis.Ad hoc qđ no.Fred.suo cõsi.xli.Idem si erat infirmus,ita ꝙ
nõ poterat,ire nec mittere ꝓcuratorẽ,vel non haberet vñ solueret
nuntio eunti ad appellãdũ:⁊ tales cause postea ꝓbabũtur summa
14 rie,qꝛ nõ sunt preiudicij.¶†Quero an sufficiat appellare coram
vno vicino,an exigant plures:Lapus in dicta.gl.alle.dicit ꝙ ꝑfi
cit appellare corã vno.Alle.de elec.vt circa.li.vj.in verbo,literas.
⁊ in verbo,ꝓhibeãt.Et hoc tꝫ Spe.in tit.de scđo decre.§.nunc de
effectu.ver.sed nũquid.dũmodo fiat corã testibus.Et ita seruat,⁊
videt sufficere,si fiat corã simplici sacerdote:vt no.i Spe.de instr.
edi.§.nũc vero.ver.item pone.⁊ nõ sufficeret tabellio cum solis te-
stib⁹,vel aliquib⁹:vt no.in Spe.de primo decr.§.iã de effectu.ver.
15 sed quas appellat.⁊ hoc sequit Lap⁹ in loco ꝑallegato.†Nũqd aũt
inquãtũ appellatio interponit in absentia iudicis,si appellat⁹ pe
tat copiã appellationis anteq̃ appellans ꝓsequatur,possit coge
re illũ ad dandũ copiam:vide Frede.qui cõcludit qđ non,sua con
clu.cclj.⁊.cclij.qꝛ instrumẽtũ appellatiõis est adhuc ꝓpriũ ⁊ nõ est
16 cõmune:⁊ qꝛ potest appellationi renuntiare. ¶†Aduerte tñ qđ
vbicũqꝫ causa legitima excusat ab appellando coram iudice,vel ꝓ
pter absentiã iudicis a loco iudicij,licet alter posset adiri,vel pro-
pter metum,excusat etiam a petitione apłorũ:vt no.dñi de Rota,
17 sua cõclu.ccclx.¶†Uenio ad glo.querit glo.an solo metu habeat
18 ꝓ appellãte.Glos.dicit ꝙ nõ.nisi ꝓtestet.†Sꝫ quid si in carcerib⁹
teneat,ita ꝙ nõ potest ꝓtestari.Dic ꝙ nõ currit ei tempus:vt.l.j.
C.de his,qui ꝓpter me.iu.nõ app.l.j.no.Cyn.⁊ colligit glo.qđ vbi
facto iudicis currit tẽpus,illud effectualiter currit,nisi protestet,
⁊ per ꝓtestationẽ interrũpitur prescriptio.Dic vt.s.de presc.c.ij.

19 ¶†Quero quid si põt habere copiam iudicis an debeat prouoca
re.Gl.ꝙ sic:alias debeat ꝓtestari:vt patet ex ordine.Dic ſm In-
no.si timet appellare corã iudice a quo,⁊ nõ timet protestari,debet
protestari,si iudicis potest habere copiã:alias si non hꝫ copiam,
potest protestari corã vicinis:si non timet appellare coram iudice
a quo.tũc si illius non habet copiã,potest,⁊ debet appellare coraꝫ
vicinis,vt hic.Si potest appellare corã iudice a quo,quia non ti-
met,⁊ hꝫ illius copiã,debet appellare vel coram iudice a quo,vel
corã iudice ad quẽ.Super quo,dic vt dixi.s.ad hoc.C.quõ.⁊ qñ iu.
l.ab eo.C.de iud.l.fi.s.de ali.iu.mu.causa fac.c.j.ij.q.vj.biduum.C.
20 de anna.excep.l.fi.¶†Opp.ꝙ non arctetur ad exprimendã cau-
sam appellationis:nã sufficit dicere Appello.ij.q.vj.c.post app.§.
forma.Põt dupliciter intelligi litera.Uno modo vt loquat de ex-
pressione cause appellationis:⁊ est intentus litere ꝙ si appellatur,
vel protestatur in absentia iudicis,vel est etiam in ꝑsentia,dꝫ exp-
mere causas appellationis,inquantũ appellat ab interlocutoria,
vel ante sententiam ab aliquo grauamine:qꝛ tũc causa appellatio
nis dꝫ exprimi.s.eo.vt debitus.eo.ti.cordi.li.vj.Ubi appellatur a
diffinitiua.nõ est necesse causas exprimere,nisi in genere,qꝛ senten
tia hoc iniusta.Hoc tene.quicquid dicat Jo.ij.q.vj.c.post app.§.
forma.vbi velle videt ꝙ vbicũqꝫ appellat in absentia iudicis a dif
finitiua,opꝫ ꝙ appellet in scriptis,⁊ expressa cã.Qđ non est verũ:
qꝛ etiam appellatio posset fieri per testes,⁊ in absentia notarij:vt
no.Cy.in.l.ij.C.de his,qui per me.iu.nõ app. Quod dicit Jo.an.
hic,quicquid senserit Host.etiã si appellatur a diffinitiua ꝓ repa
rando grauamine illato ante sententiã,vbi fuit reparabile per ap
pellationẽ a diffinitiua,per.c.si.de app.lib.vj.licet Host.tunc vel-
let causaꝫ exprimi,ꝑ.l.generaliter.C.de re.cre.Et dicit Inn.ꝙ vbi
exigitur cause expressio,hec erit practica:qꝛ dicet,ex quo timet ap
pellare,Dñe iudex,vos grauatis me in hoc:⁊ q̃uis nõ dicat,ap-
pello:qꝛ nõ audet:tñ sola expressio causarũ habet ꝓ appellante:vt
d.l.ij.C.de his,qui ꝑ me.iu.nõ app.Imo plus dicit,ꝙ lꝫ postea co
rã ipso citat⁹ cõpareat,⁊ ꝓcedat,nõ videt ꝑ hoc renũtiare appel-
lationi facte,dummõ timor duret.s.qđ me.cã.c.j.C.qđ me.cã.l.ij.
Scđo mõ põt intelligi qđ dicit hic de expressione causarũ,s.ꝓpter
quas nõ appellat,qꝛ timet,⁊ hꝫ iustũ metũ:sic enim dꝫ exprimere.
Uel qꝛ iudicẽ non habeo.Et sic intelligit dñs Bar.l.ij.C.de his,q
per me iudi.non app.Et sic debet intelligi hoc capitulum.

¶De clericis peregrinantibus. Rubrica.

¶Quia iura tuent peregrinantes,sicut appellantes:ideo ⁊c.De
materia.xxiiij.q.iij.si quis Romipetas.⁊ duobus ca.seq.de peni.
di.vj.sacerdos.de consecr.di.v.non oportet.ij.

1 ☞Peregrinantes ad papam,cum rebus suis sub protectione
apostolica consistunt.
2 Jurisdictionem inferiorum iudicum suspendit submissio ex causa
protectionis sedis apostolice.
3 Uiatores,seu itinerantes ad sedem apostolicam, a iure submissi
sunt protectioni sedis apostolice.nu.7.
4 Attentatum peregrinatione pendente renocatur,sicut attentatũ
appellatione pendente.6.
5 Peregrinantes non sunt offendendi,imo ecclesia damnat excom-
municationis sententia offendentes.nu.7.
8 Attentata peregrinatione pendente,que non sint reparanda.

1 Conquerente.†Peregrinãtes ad
papã,cũ rebus suis,
sub ꝓtectione apostolica cõsistũt.h.d.Ponit for
mas literarũ,quas cõiter hodie dat curia itine-
rãtib⁹ ad eã,quas vocãt qcqd post iter arreptũ,
2 ⁊c.¶†No.prio ꝙ submissio ex cã ꝓtectioni sedis
3 aplice suspẽdit iurisdictionẽ inferiorũ iudicũ.¶†No.scđo ꝙ iti-
nerantes ad sedẽ apostolicã a iure submissi sunt protectioni apo-
stolice sedis,tam in persona,quã in rebus,vt nõ possint inferiores
iudices de causis eorũ se intromittere:⁊ sic submissio respectu cer-
te cause exemptionis locũ obtinet:licet secus in generali submis-
4 sione.¶†No.ꝙ attentatum peregrinatione pẽdente similiter re-
5 uocatur,sicut attentatũ appellatione pendente.¶†Not.qđ pere-
grinantibus non est molestia inferenda,imo ecclesia excommuni-
cat ter in anno eos,qui tales offendũt eundo,vel redeũdo.Iste tñ
casus nõ est iure expressus,saluo quod habetur de rapto.excõmu-
6 nicationi.¶†Quero an in hac forma post iter arreptum agat of
ficio iudicis per viã attentati.Dicit Jo.an.quod de hoc dicit.j.de
re.eccle.nõ alie.c.epi.vbi apparet ꝙ per ipsam agitur iure ordina
7 rio non inquirendo,⁊ agi põt petitorio:⁊ possessorio. ¶†Oppo.
qđ nõ faciat ad titulũ:nã hic loquitur de quolibet accedẽte ad cu-
riam,seu apostolicã sedem in nigro.So.Dicit gl.dic vt faciat ad
titulũ,vt loquat de accedẽte peregrinatiõis causa.Et allegat alia
iura:⁊ sic

iura. Et sic p3 ex gl. qd nigrū lati⁹ restringitur ꝓpter rubrū. De
quo dixi. s. in prima cōsti. Per q̄ dicit hic Hos. qd remediū huius
tituli h3 locū tm̄ in accedētib⁹ ad visitandū limina aplorū Petri
& Pauli. Vñ sm Abb. tenebit peregrinās, qñ publice in eccl'ia re
cipit baculū, & perā, & stetit p tps peregrinationis deputatū. Inn.
dicit late hūc titulū habere locū in quocūq accedēte ad curiam ex
cā necessaria, vt p appellatiōe ꝓsequenda, vel oppressione vitāda.
ij. q. vi. ois oppressus. & trib⁹. cap. seq. de dila. c. ij. quo casu h3 etiam
ius reuocādi domū: vt no. de fo. cō pe. c. si. saltem tam de honestate
petēda est licentia a p̄lato, sm Host. & Inno. S3 si denegeť, ex quo
cā subest, nihilo min⁹ pōt ire. de regula. l3 de obser. ie. c. ōsiliū. in si.
alias clerico peregrinari nō l3 sine licentia sui epi, vel pape, etiam
si hoc exigat vtilitas accedētis, de conse. di. v. nō oportet de voto.
magne. in aut. de sanc. epi. §. interdicim⁹. coll. ix. saluo qd no. de re-
gibus. s. tit. i. cū parati. & qd habeť. C. si per vim, vel alio mō. l. i. et
C. de eman. li. l. iubemus. Sm Inn. Host. latius intelligit, vt sonat,
8 qualitercūq accedat. † Sed est dubiū an per hanc formā ꝓuidea-
tur solū cōtra iniuste attētata, vt per spoliationem, vel violentiā,
an etiā ꝓuideatur vt retractentur ꝓcessus alias legitime ordina-
ti. Quidā qd iuste acta nō reuocētur. Alle. de resti. spo. audita. & c.
cōquerente. Nec retractať, si de fructibus assignetur vicario, vt of
ficiet interim ecclesiā: vt. s. titu. i. peruenit. ij. & vt dicebat Abb. cō-
tra talem legitime citatū, nec defensum, bene ꝓcederetur: vt no. de
offi. deleg. consultationibus. Host. dicit q multū valet hec forma,
vbi iudex est pars: & tūc verba, & mens hui⁹ cōstitutionis locū ha-
bēt cōtra iudicē, sicut partē ꝓcedentē. s. tit. dilecti. Et posset dici
q cū talis peregrinatio habeat vim appellationis, q nec ordina-
rius, nec delegatus ꝓcedet cōtra talē, etiā alias iuste, ex quo in ꝓ-
pria persona accedit. Qd dic vt ibi, in. c. vt debitus. qd elegit Hos.
nisi ante iter arreptū preuentus fuisset per ordinariū, vel delega-
tum. de fo. compe. proposuisti. Item q2 ex leuioribus, & facilioribus
probationibus procedetur, secundum Host.

¶ De confirmatione vtili, vel inutili. Rubrica.

¶ Viso de his, que suspenduntur appellationis remedio, submittit
de his, que muniuntur confirmationis presidio.

1 ☞ Inferior de confirmatione per papam non cognoscit. 6.
2 Confirmatio superueniens lite pendente non eximit rem cōfirma
tam a iurisdictione iudicis, coram quo lis pendet.
3 Confirmationis sedis apostolice qualis sit effectus.
4 Litigiosa res que dicatur.
5 Confirmatio pape in forma cōmuni non eximit iurisdictionē in-
ferioris, nisi ex scientia certa cum cause cognitione fiat.
7 Sententiam an possit petere possessor confirmari sibi, vt pro se est
lata, & ab ea non est appellatum.
8 Sententiam petens confirmare quid habebit probare.

SI quis rei. 1 De confirmatione facta
per papam non cognoscit
inferior, nisi tpe cōfirmationis res esset litigiosa,
2 vel cōfirmatio alias surreptitia. h. d. Scđa ibi: s3
si. ¶ † No. q cōfirmatio superueniens lite pēden
te non eximit rem confirmatam, vel ius a iurisdi-
ctione iudicis, corā quo lis pendet: & sic illa vt surreptitia nō preiu
3 dicat liti, etiā quantū ad iurisdictionem. ¶ † No. effectū cōfirma
tionis aplice sedis: q2 eximit rem vel ius cōfirmatū a cognitione
inferioris iudicis. de quo de iudi. cum venissent. ¶ No. qd quis dr
4 pacifice possidere, qñ patitur litem. ¶ † Quero qn dicatur lis liti
giosa. Gl. declarat, per que concludit cōtrouersiam super possessio
ne non facere rem litigiosam. Qd dicit gloss. fore verum. Sed hoc
puto quo ad attentādum aliquid circa possessionem, bene dr liti-
giosa, quo ad possessionē mota qōne super sola possessione: vt not.
de resti. in inte. c. ij. de iure pa. ex literis. Glo. in sequentibus est cla-
5 ra. ¶ † Opp. q cōfirmatio nō impedit alteri⁹ iudicis cognitionē.
de cōces. p̄ben. q2 diuersitatem. Sol. Cōtrariū ꝓcedit in ꝯfirmatio
ne in forma cōi, hic in cōfirmatiōe ex certa sciētia, & cū cause cogni
tione. Et dicit glo. q parū valent cōfirmationes in forma cōi, nisi
6 q2 plus timeri, &c. xxiij. di. §§. ¶ † Oppo. q nō possit inferior co-
gnoscere de ꝯfirmatiōe facta: vt hic, in ꝑnci. j. co. examinata. Opi.
sunt. Tā. dicit q si vult cognoscere de eo, qd est cōfirmatū, vt si est
cōfirmat⁹ in bñficio, & moueať sibi qstio de iure antiquo, vel ex cā
antiqua, inferior nō poterit cognoscere. Sed si agať vt remoueať
ex noua cā: & tūc dicit q poterit inferior cognoscere, nō obstāte di-
cta cōfirmatiōe. S3 nō placet gl. primū mēbrū p iura alle. s. Tan.
distingit inter cōfirmationē obtentam in forma cōmuni, & obten-
tam cū cause cognitione, ex certa sciētia. Prima nō eximit a iuris
dictiōe, scđa eximit. Dic ergo ꝯcludēdo totū, q si est facta sine cau
se cognitiōe, & est surreptitia, nō eximit: vt hic, in ꝑn. Si nō est sur-
reptitia, tūc si moueť questio cōfirmato, & de causa in cōfirmatione
discussa, nō cognoscit inferior. Si moueť questio de nouiter super-
uenienti, & sic nō de cōfirmato: & de causa, cōtra q̄ est facta cōfirma
tio, poterit cognoscere. De quo Jo. Andr. remittit ad. c. sup eo. de
offi. deleg. & ibi dixi. Vide qd no. de re iu. de cetero. p Inn. de elec. cū
inter R. de p̄ben. nisi. de p̄bē. cū singula. li. vi. de offi. or. p̄senti. eo. li.
& j. eo. porrecta. & vide gl. de consti. cū accessissent. & de rescri. ad au-
dientiā. & de rescri. c. ij. de offi. dele. corā. in si. Intelligiť aūt confir-
matio in forma cōi, qñ ꝯditionaliter, vel cū cōditione, sicut est ꝯfir
matio facta. Per hoc dicit Inn. qd si lite pēdēte impetreť ꝯfirma
tio ꝓpter defectū ꝯctus, vel ꝓpter defectū authoritatis pape, vel
alteri⁹, non eximeť causa a iurisdictione primi iudicis, nec valebit
cōfirmatio ꝯ vitiū, & iudex ꝓcedet sm terminos ante ꝯfirmationē,
nisi in cōfirmatione dicereť. nō obstante lite: vel qd res sit litigio-
sa. Nā & priuilegiū obtētū lite pēdēte nō impedit ꝓcessum iudicū.
de testi. causam. vt lite pen. c. si. de priuile. dudum. Quādo aūt est in
pacifica possessione, & obtinet cōfirmationem ex certa scientia a pa
pa nolente supplere defectū, si qs erat, vel alias cū cause cognitio-
7 ne: tunc habet locū qd dicitur. s. de iudi. cū venissent. ¶ † Quero
an possessor, p quo lata est snia, a qua non est appellatum, possit pe
tere illa confirmari. Videtur qd nō: q2 vel trāsiuit in rē iudicatam,
& frustratoria, & inanis est confirmatio. de re iud. cum inter vos. ad
si. Vel est nulla: & confirmatio etiam non valet. s. de fide instru. in-
ter dilectos. de elect. auditis. Item possessori non est prodita actio.
de iudi. examinata. nisi forte inquietetur, vel infametur. qui sl. sint
legi. causam. ij. C. de inge. ma. l. diffamari. cū concor. suis. In cōtra-
rium. xvi. q. vi. si episcopum. de insti. c. ij. de procur. ex insinuatione.
de pact. c. j. Dicit Inno. quod poterit confirmari. Et prodest mul-
tum: quia si a nō suo iudice prius lata erat sententia, vel alias erat
nulla, si quis confirmat ex certa scientia, & iudex erat, facit illā sen-
tentiā haberi pro valida. de trāsac. c. j. Nec inferior poterit cogno-
scere de ea. Unde si archiepiscopus cognoscēs de appellatione, sen
tentiā ꝯfirmauerit, & postea coram episcopo volente ipsam exequi
obijciatur de nullitate, nō auditur obijciens: nec de hac cognoscet
episcopus, ex quo non fuit ab archiepiscopo appellatum. Sed & si
ab archiepiscopo fuisset appellatum, adhuc non cognoscet episco-
pus, sed differet executionem, quousq fuerit per superiorē archi-
episcopi discussa appellatio: arg. s. de re iudi. de cetero. & ex hoc pri
ma nulla, sed per secundam validabitur, vel habebiť pro valida, ex
quo non est a confirmatoria appellatum: quia secunda non est con
tra ius scriptum, dummodo alias in eo ordo iudiciarius sit serua-
tus: sed est contra ius litigatoris tantum. Si ergo non est appella
tū, in rē trāsijt iudicatā: & sic prima nulla ex viribus secūde induet
vires. s. de re iud. c. j. & c. cum inter vos. Ad hoc quod no. de rescri.
pastoralis. §. ij. Secus est in cōfirmatione extraiudiciali, & sine cau
se cognitione, seu ex informatione, & non ex certa scientia confirme-
tur. de fi. instru. inter dilectos. §. ceterū. ver. si. ad hoc qd no. j. c. exa-
minata. Non obstat quod possessori nō est actio prodita: hoc verū
de rei vendicatione, vel inquātū petit possessionem ac habens ius
in beneficio, bene pōt petere, si timet cōtrarietatē, qd pronunciet
se fuisse canonice institutū. de p̄ben. dilecto. de conces. p̄ben. q2 cun-
ctis. lib. vi. Idem no. Inn. de rescri. super literis. in gl. in verbo, in
communi forma. versi. sed si etiā. post omnes sententias vltra prin
cipaliter gl. mag. Bar. in. l. si expressim. de appel. & in. l. ij. C. quando
prouo. non est nece. vbi gl. dicit hoc verum, nisi secunda habeat er-
rorem prime: quia prima habet expressum errorem, & secunda cense
tur habere illu errorem. Ad hoc quod not. in. l. j. C. de er ro. cal. vbi
etiam per Barto. ad hoc de re iudi. cum causam. de hoc in Spe. de
8 app. §. iuxta. ver. sed quid si sententia. ¶ † Quero quid habeat pro
bare petens sententiam confirmari. Dic quod debet probare sen-
tētiam fuisse latā a suo iudice, & seruato iuris ordine: nō habet aūt
probare quod sit iusta, & iniusta transeat in rem iudicatā. de re iu.
quod ad consultationem. & hoc quando petit confirmationē. Sed
si alius petit executionem, dicit quod nihil habet necesse probare,
etiam si alius se opponat, imo mandanda est executioni. Et est ra-
tio, quia in primo casu est actor, in secundo reus: & actori, non reo,
incumbit probatio. vi. q. vlt. actor. Et quia omnia presumuntur so
lenniter acta. de re iu. causam. & quod ibi no. nisi in casibus, in qui-
bus executio impediri potest: vt no. in. d. c. causam. & d. c. quod ad
consultationem. Illud autem certum est quod sententia, a qua ap
pellatū est, petitur confirmari. C. de appel. aut. ei, qui. de hoc no. de
offi. deleg. cum cōtingat. Non obstat. l. diffamari. & similes: quia lo-
quuntur quando nō agebat directe, sed volebat alium agere intra
certum tempus: quia tunc fatendum qd necesse est precedere diffa-
mationem, secundum Inn. & Host.

1 ☞ Confirmatio ex quo facta est certa scientia pape, non se intro
mittit inferior de virib⁹ illius, nisi aliud in mādatis habeat. nu. 3.
2 Iudex vbi excluditur a cognitione alicuius iuris, habet verum,
quando circa illud cadit probabilis dubitatio.
4 Confirmationis generalis qualis sit effectus.

vel a p:llante,poni debuisset decre.sub tit.de appel.vel de rescrip.
ꝛ sic incongrue hic situaretur. Ideo ponit gloss. aliū intellectum,
vt loquatur qñ litere ab appellato obtēte fuerūt impetrate super
confirmationem sententie:ꝛ sic fuerint cōfirmatorie,de quib⁹ loq-
tur titulus,ꝛ non iurisdictionales:tūc si in secūdis nulla est clausu
la primas confirmans,valēt secunde.ꝛ per illas proceditur,ꝛ non
valent prime vt hic in prima parte. ¶ Idem si in secūdis est clau-
sula faciens mentionem de primis expressam:qꝛ tūc ex secūdis re-
uocantur. Secus si ibi sit clausula generalis,nullis literis,verita-
ti,ꝛ iustitie preiudicantib⁹:qꝛ tunc satis stare vult primis:sed non
qd̄ preiudicat veritati,ꝛ iustitie:ideo deducuntur in pendenti ad
euentū appellationis,vt si appareat sniam confirmandam,ille in-
ualidabūtur:alias stabunt confirmatione. Idem forte si in primis
literis talis clausula foret apposita facta mentione de appellatio-
ne s obtenta,q̄ per hoc veritati,ꝛ iustitie non preiudicaretur.

1 ☞ Confirmationem non inducit innouatio priuilegiorum.
2 Delegari potest examinatio scripture.
3 Delegatis referentibus plena datur fides de relatis.6.
4 Prescriptionis obiectio contra priuilegium impedit innouatio-
nem priuilegij.8.
5 Exceptio ab initio non requirens altiorem indaginem admissa,si
propter appellationum difficultates dilatetur ab initio potest re-
pelli.
7 Canonici an possint se opponere rescripto sine speciali mandato
episcopi.
8 Sententia super priuilegiorum innouatione an valeat,lite non
contestata.
9 Priuilegium petenti innouari que exceptio obstet.
10 Priuilegij transcriptio qualiter fiet.
11 Sententia potest exequi appellatione pendente super exceptione
nullitatis contra sententiam.
12 Instrumenti innouatio quomodo possit peti expediri.
13 Priuilegij innouatio non tribuit nouum ius,sed antiquum con-
seruat.
14 Argumentum a simili procedit in iure.
15 Priuilegia exemptionū scripta in papyro an probent,ꝛ valeant.
16 Priuilegium petens innouari an debeat citare aliquam partem.
17 Priuilegium si concedatur aliquod,an sit pars citanda.
18 Instrumentis vetustate consumptis non datur fides.
19 Subiectio plena per que,verba concludatur.
20 Procuratrix esse potest femina,etiam monialis.28.
21 Prescriptio minor centenaria non currit contra ecclesiam Ro-
manam.27.
22 Testes possunt eodem instanti produci,ꝛ recipi super exceptione,
ꝛ replicatione.
23 Instrumenta sunt cassanda decisa questione,super qua sunt edi-
ta.vel innouata.
24 Papa cauere dꝫ ne sue ecclesie Romane indefensum remaneat.
25 Iudex licet esse possit papa in causa ecclesie,honestius tamen est
quod alteri deleget.
26 Prescribi qūo possit ius exēptionis aduersus alteram ecclesiam.
29 Iudex quis erit in causa iuris pape.

1 Cum dilecta. †Innouatio priuilegiorꝫ
confirmationem non indu-
cit.h.d. Quo ad titu.sunt septem partes. In prima po
nit sororum petitio,ꝛ pape cōmissio. In scd̄a ibi: nos
autem.inquisitorum relatio,ꝛ canonicorum obiectio. In tertia ibi:
vnde iudicibus.iudicū datio,ꝛ ab ipsis appellatio. In quarta ibi:
vnde nuper.sororum petitio,ꝛ earum contradictio. In quinta ibi:
Nos igitur.pape interlocutio,ꝛ priuilegij innouatio. In sexta ibi:
quia vero. Papa ipsam constituit abbatissam procuratricem. In
2 septima ibi:nolentes.committit principale diffiniendum. ¶ †No.
posse delegari examinationem scripture,ꝛ relationem tenoris ei⁹.
3 ¶ †Et nota quod talibus referentibus,quibus commissio est fa-
4 cta vt referant,de relatis plena fides adhibetur. ¶ †No.ij.qd̄ pre-
scriptionis obiectio contra priuilegia,de qua faciliter potest con-
stare,impedit innouationem priuilegiorū:secus si altiorem requi-
5 rant indaginem. ¶ † Et no.qd̄ exceptio ab initio non requirens al-
tiorem indaginem admissa,si propter appellationum difficultates
dilatetur,ab initio potest repelli. ¶ No.qd̄ a iudicibus super inno
uatione priuilegiorum delegatis potest appellari. Hec sunt nota-
6 bilia vsq; ad versi.nuper. Expediam per partes. ¶ † Opp.qd̄ te-
stimonijs legati non esset plena fides adhibenda.s̄.de fi.instru.qd̄
super his.de elect.cum inter R.So. Sigillum legati adminicula-
batur,sed non faciebat plenam fidem:cum sibi nihil esset commis-
sum. Hoc verum,nisi partes in hoc consensissent.de app.constitu-
7 tus.de fide instr.qd̄ super his.fm Host. ¶ †Opp.qd̄ non possint
canonici se opponere sine mandato.de offi.deleg.coram.So. Dicit
Hosti.qd̄ licet sine cautione nō habeāt legitimā personā ad cōtra-

dicendum,ne quid fiat in preiudiciū ecclesie,dant tñ iudici causam
deferendi. Ad hoc de re iu.cum Bertoldus. Dicit etiam Inn.qd̄
quidā dicūt istos canonicos habuisse ab epo speciale mandatū.de
8 hoc de re eccle.non alie.si quis.de testi.cum olim. ¶ †Opp.qd̄ non
valuerit hic ꝓcessus super innouatione priuilegiorū lite nō cōtest.
vt patet vt lite nō contest.per totum.So. Dicunt quidam qd̄ hic
fuit lis contest,ꝛ subaudiunt ad verbum,inquirerēt.prius lite cō-
test. Vel est speciale vt procedatur lite nō cōtest.qñ agit̄ de statu ec
clesie. Ad quod.s̄.de testi.cum olim. Vel est hoc ius nouum qd̄ vbi
petitur innouatio priuilegiorum,admittitur hec exceptio. Non es
audiendus.qꝛ prescripsi iura,que tibi dicis per priuilegium debe-
ri:vel qꝛ possideo illa. Super quo recipiuntur testes lite nō cōtest.
Non obst.qd̄ hac exceptione nō obstante fuit facta innouatio:quia
hec non fuit facta de iure cōi,sed ꝓpter periculū consumptionis.
Host.dicit q̄ hoc debuit lis ꝯtestari:qd̄ qꝛ iudices omittebāt,fuit
rationabiliter appellatū. Et est simile de iud.exhibi.vnde reputā-
tur isti iudices min⁹ discreti:ꝛ petitur qd̄ discretis viris ꝯmittat̄.
Puto q̄ cū innouatio ꝓuilegiorū fiat saluo iure aliorū,cū nō agat̄
de graui preiudicio,q̄ hec questio non est plene discutiēda:sꝫ sum-
marie:ꝛ ideo si opponitur exceptio,de qua possit incontinenti cō-
stare,impeditur innouatio,nec erit lis contestanda:ꝛ super iure
postea plenius discutietur,si requirat altiorē indaginē,fiet innoua
tio priuilegiorū,reseruata exceptione ad discutiendum plenarie:ꝛ
etiā postea facta innouatione super principali iure,erit postea di-
scutiēdum,ꝛ tunc erit lis contestanda:ꝛ si ab initio erat,cū propo-
neretur exceptio,que nō requirebat indaginē,cū postea propter
appellationes exigat indaginem,omitti potest,ꝛ cognosci de prin
cipali. Vnde cū propter appellationes haberet tractum,papa hoc
innouauit,reseruata discussione iuriū per decre.consuluit doc.tu-
tum vt priuilegiorū,vel rescriptorū habeantur instrumenta du-
plicata.ff.de testa.l.vitium. Instit.de testa.§.pen. Nam qñ non ha-
bent nisi vnū vnius tenoris,non est tutum illud portare ad sedem
apostolicam:vt hic,ꝛ de fide instru.accepimus.ꝛ de priuile.cū olim
9 essemus. ¶ †Quero circa qd̄ debeat haberi inqsitio. Dic q̄ circa
bullam,setam,ꝛ filū,ꝛ de omnibus circūstātijs,per quas discerni
tur falsitas.de cri.fal.licet.ꝛ.c.seq.fm Host. Item debent tenorem
referre:ꝛ cū magna vis sit in verbis,vt hic,ꝛ de vsu pal.c.si.perdi-
to priuilegio,non sufficit probare mentem,nisi probetur tenor:de
quo de priuile.cum olim essemus fm Hostien.ꝛ referre debēt si qd
ibi est insertum suspectū,vel dubiū.C.de edi.di.Adri.tol.l.fin.ꝛ su
10 pra de fide instru.inter dilectos. ¶ †Quero qualiter fiet hec tran
scriptio,dic quod parte vocata,ꝛ data sibi copia defendendi. Ad
hoc quod no.de fide instr.accepim⁹.c.penul.ꝛ vlti.de appel.intima
sti. Et tali sumpto iudicis authoritate fides adhibet̄:vt hic,ꝛ.ff.de
de admi.tut.l.chirographis. Et dicit Inno. q̄ iudices erant hic
delegati:vnde credendum est sumpto eorū authoritate publicato.
remittit de testi. Alberic⁹. Inducit Io.an.in arg.cū hic plura si-
gilla requirantur,quod vni sigillo fides non adhibet̄.ꝛ remittit de
testi. Albericus. Ad hoc de cleri.pere.c.primo.de proba.post ces-
sionem.de testi.cū a nobis.de fide instru.qd̄ super his.fm Hostiē.
In hac parte est sola glo.vna,que assignat rationem quare exce-
ptio non impedit innouationē:ꝛ est clara. ¶ Venio ad ver.nuper.
11 ¶ †No.q̄ appellatione pendēte super exceptionis examinatione,
que non requirit altiorem indaginem in causa summarie expe-
dienda,potest peti vt non obstante appellatione ad expeditionem
summarij negotij procedatur:ꝛ sic exceptio summaria,que ex dif-
ficultate appellationum efficitur altioris indaginis,etiā admissa
potest repelli,maxime quando causa,cui opponitur,requirit cele-
ritatem propter imminens periculū. Per que posset dici quod ap
pellatione penden.super exceptione nullitatis contra sententiam,
sententia posset exequi,non obstante appellationis pendentia. de
12 quo de re iudica.clemē.i. ¶ †No.q̄ vbi subest periculū testium,lite
non contestata ne probationis copia angustet̄,ꝛ pendente appella
tione,vel lite,si timet̄ periculum corruptionis instrumenti,potest
peti innouatio instrumenti expediri,ꝛ expediri articulus celerita-
tem desiderans,etiam ante litem contestatam. Et nota q̄ licet ar-
13 guere de periculo testiū ad periculū instrumenti. ¶ †Nota q̄ pri-
uilegij innouatio nouum ius non tribuit,sed antiquū conseruat.
14 ¶ †No.arg.a simili procedere in iure. Ad hoc de consti.translato,
15 ¶ †No.q̄ fm hec tempora priuilegia exemptionū poterant scribi
in papyro,per hanc decre. Dicit hic Hostien.quod instrumenta,ꝛ
priuilegia possunt publicari non solum in pergameno,cum mate-
ria est magis periculosa,magis subueniendum est:argumen.ff.ad
Carbon.l.j.§.iij.xlij.dist.quiescamus.licet tamen materia sit debi-
lior,tamē est securior:quia non sic facile falsatur,nec raditur. Qui-
dam dicūt hoc priuilegiū scriptum fuisse in materia facta ex her
ba,que vocatur in vulgari panero,que olim cum glutino quodam
coniungebat̄ in longū,ꝛ alia supponebat̄ in transuersum,sup qua
scribebant̄ priuilegia. Et dicit Io.Andr.se quedam vidisse apud
monasterium. Nonantulanum. Specula. tenet instrumenta pos-

se esse publica etiā in papyro:vt dicit in Spe.de instr.edi.§.postre-
mo.versi.item qđ est scriptū in papyro,qđ viderat reprehensibile:
hodie saltē rescripta debent esse in charta pecorina:vt dicit Spec.
in ti.de rescrip.presenta.§.j.versi.item qđ litere in syllabis.vbi di-
cit Jo.an.quod non dixit pecudina,sed pecorina:q2 plus continet
pecus pecoris,quam pecus pecudis:nam pecus pecudis continet
omnia animalia,que sunt ad vsum hominum ad vescendū,vel vtē
dum:sed pecus pecoris maiora,vt equos,boues,asinos,⁊ similia.
Hoc dicit,q2 in hedinis ⁊ vitulinis,qñ sunt magni processus,lite-
re apostolice scribunt̃.Pecus autem corripit primam.Ad hoc.ff.
de lega.iij.l.seruis legatis.§.pecoribus.⁊.§.pecudib⁹.Et dicit Spe
cula.quod debet esse grossa ⁊ non rasa.De his dixi de fide instr.c.j.
16 ¶†Quero an sup innouatione priuilegij sit citāda pars,siue in-
nouet̃ in curia,siue extra.Dic ꝙ innouari potest parte p̄sente:sed
parte absente non cōtumace,non videtur valida innouatio,nisi cō
ueniat̃,vel hodie denuntietur intra annum:vt no.post Innocē.su-
per.iij.gl.Et hoc,q2 authēticū,⁊ originale posset esse vitiosum,s̃m
Host.Et presumit̃ ꝙ ius,cui⁹ res tangitur,diligentius attendet,
⁊ inuestigabit,palpabit,⁊ inquiret.quā extrane⁹:vnde citādus est.
Excipit Host.quando innouatio fit in curia:arg.C.de testa.l.om-
nium:quia per plures manus transit litera:⁊ ipsi plus in talibus
experti perpendere poterant falsitatem,vel vitiū latens,si quod es
set:vt no.j.c.penulti.Citabitur autem pars,cum aliquibus extra
curiam committitur examinatio,⁊ expectabitur,si aduentus eius
probabilis,⁊ proximus presumatur:infra de priuile.ex parte.B.j.
17 †Nūquid aūt in concessione priuilegij sit pars vocanda:notatur
quod non,infra,de priuileg.cum olim essemus.⁊ per Lapum, vbi
dicit quod non exigitur in actu dispensationis partis vocatio:vt
no.sup allega.lxiij.Per similitudinem allegatam in tex.dicit In-
nocen.ꝙ si per omnia attendantur,sicut per testes receptos ꝑpter
periculū,non potest probari,nisi causa fuerit cepta intra annū:ita
nec per tale priuilegium innouatū,nisi intra annū agat,vel saltem
innouationem intimet:vt lite non contesta.qm̄.§.primo.Dicit Ho
stien.quod diuersitatis ratio in hoc esse potest,quia innouatio ni-
hil noui tribuit:vnde contra innouatum potest obijci quicquid po
terat contra antiquum innouatum.In testibus vero circa proba
tionem exceptionum contra ipsos competentium posset periculū
imminere:vt lite non contest.quoniam. Omnes glosse sunt clare
18 vsq3 ad glo.in verbo,innouanda.†Oppo.quod instrumentis ve-
tustate consumptis fides non adhibeatur.ff.de bo.pos.s̃m tabu.l.
j.§.si rase.cum si.Dic quod contrariū procedit,quando sunt sic ra
se ꝙ legi non possunt:hic quando legi possunt l3 incipiant consu-
19 mi.¶Uenio ad versi.quia.¶†Nota quod hec verba. Recipim⁹
in ius ⁊ proprietatem ecclesie Romane:dat̃ plena subiectio. Uide
20 de priuileg.si papa.lib.vj.¶†Nota mulierem a papa ⁊ monialem
posse constitui procuratricem in iure cōmuni,⁊ in quo habent con
21 sortium litis.¶†No.ꝙ contra Romanā ecclesiā non currit pre-
scriptio;nisi centenaria.Et no.arg.ꝙ exemptus,⁊ subiect⁹ nō pōt
domini iura deducere in iudiciū ad preiudiciū domini,absq3 man
22 dato:de quo de re iudi.cum super.¶†Nota ꝙ super exceptione,⁊
replicatione eodem instanti debent,⁊ possunt testes recipi. ⁊ vide
23 de prescri.illud.de excep.a nobis.per Jo.an. ¶†Nota quod deci-
sa questione iuris super quo edita vel innouata sunt instrumenta,
cassanda,⁊ corrūpenda sunt instrumenta.Ad hoc vt lite non con-
testa.accedens.⁊ vbi obtinet pro habente instrumentū, instrumen
24 ta sunt restituenda obtinēti.¶†No.ꝙ cauere d3 papa,ne ius Ro
mane ecclesie maneat indefensum de supplē.negli.prela.licet.de im
mu.eccl.qm̄.Uñ qūq3 ad defensionem procuratorē cōstituit,vt hic:
quandoq3 protestatur.de capel.mo.c.ij.Quandoq3 de ipso pronū-
25 tiat.de prescriptio.ad euidētiam.¶†Oppo.ꝙ papa potuerit co-
gnoscere de hac causa:q2 potest esse iudex in causa ecclesie.ff.de his
que in testa.delen.l.proxime.Sol.L3 posset esse iudex in cā ecclesie
qlibet prelatus,⁊ maxime papa,tñ honestius est qđ alteri deleget.
ad hoc de testib.insup.de iura.ca.c.fi.ad hoc.ff.de iurisdi.om.iud.l.
q iurisdictioni.⁊.l.pretor.Et sic papa,⁊ Imperator in re priuata,
⁊ in fiscali procuratores constituūt:⁊ si procurator fisci priuatū con
ueniat,vel a priuato conueniat̃ cognoscit de causa procurator.Ce-
saris,q ⁊ rationalis vocat̃.C.vbi cause fisci.l.ad fiscum.vna cū pre-
side prouincie.C.si aduer.fis.l.iij.Nec ꝓcurator fisci debet agere ꝑ-
propere,sed primo conuincat possidentem de crimine,⁊ postea pe-
tat bona.C.vbi cause fisci.l.j.Cōuēti em̄ possunt se defendere,quā-
tūcunq3 fiscus dicat̃ ius habere.C.de iure fis.l.facultas.C.de bo.va
cā.l.antepenul.⁊ vlti.⁊ resistere non seruātib⁹ formā,sed volentib⁹
occupare bona.C.de iure fis.l.prohibitū.lib.x.Si autem ꝓcurator.
cognoscit de causa.C.si aduer.fisc.l.j.Cause vero homini diuine do
mus,siue ciuiles,siue criminales,siue coloni,siue inquilini,corā pre
posito sacri cubiculi,⁊ comite domorū,vel procurato.Cesaris agi
tātur.C.vbi cause fis.l.fi.Et est notabile s̃m Host.ꝙ serui pricipis
habent legitimam personam standi in iudicio,vt ibi:⁊ est cōtra re
gulam de qua remittit ad Summam,de iud.§.que sunt necessaria.

26 versi.Item attendenda est persona agentis.¶†Opp.quod non
potuerit eps̄ prescribere contra priuilegium:q2 vel ignorauit ec-
clesiam exemptam,⁊ non prescripsit,cum hoc non intenderet.Aut
sciebat exemptam,⁊ sic erat in mala fide:⁊ sic non prescripsit.de ꝓ-
scrip.c.fi.Sol.Dicit glo.ꝙ ipse eps̄ excusat̃ a mala fide:q2 ius cōe
facit pro eo,qđ est fauorabile,⁊ q2 exemptio odiosa, per quam etiā
remanent impunita peccata,⁊ datur via delinquendi.de offic.ordi.
irrefragabili.de priuile.cū ⁊ plantare.⁊.c.tuarum vnde restringen
da est.de reg.iur.odia.li.vj.⁊ q2 de facili reuertatur ad naturā suā.
ff.de pact.si vnus.§.pact⁹.de cēsi.cū venerabilis.de excep.cū vene-
rabilis.s̃m Inn.Uel dato ꝙ ignoret ꝓuilegiū,nō intēdat ꝓscribe-
re,sufficit qđ adsint comites prescriptionis:q2 possidendo in gñe
agit que ex possessione sequūtur:⁊ tūc prescribit sine titulo,ex quo
habet ius cōe pro se:q2 ei non deficit titul⁹,cum ius cōe habeatur
pro titulo,cōtra qđ prepōderat prescriptioni,quā inducit,priuile-
giū presumit̃ impetratū per falsi suggestionē.¶Opp.ꝙ non de-
buerit pronūtiari super adiudicatione subiectionis:q2 hic erat so-
lū petita innouatio priuilegij:⁊ sic nō videtur super non petito ꝓ-
nuntiandū,maxime lite nō cōtestata.ff.cōi diui.l.vt fundū.⁊ p3 de
sino.l3 Heli.de ord.cog.c.j.Dicit Host.ꝙ qñ cā innouationis fini
ta fuit,pars epi si postea petijt monasteriū adiudicari , tāquam in
dioecesi sua situatū,contra quē opponebatur exēptio,⁊ ipse replica
bat de prescriptione,⁊ monasteriū triplicabat de interruptione:⁊
sup his cōstituit papa abbatissam ꝓcuratricē:⁊ probat hoc ꝑ ver-
bū,adiudices,⁊ verbū,silentiū.Uel hoc,q2 ꝓcesserūt partes coram
papa s̃m cursum curie,ꝑ narrationē,⁊ rñsionē fit litis cōtestatio:
id cōmittit̃ testiū receptio.Uel speciale vbi agitur de iure ecclesie.
Romane,vt lite nō cōte.fiat inquisitio,⁊ det̃ diffinitiua:qđ quidā
habēt ꝑ Euāgelio,s̃m Host.s̃m quē non occurrit ꝑ istis ius exꝓs
su3,nisi istud:vt.C.de iure fis.l.circa.⁊.l.seq.li.x.⁊.ē.de supplen.neg.
prela.l3 s̃m Host.Alij dicunt ꝙ hic fuit conuentio,⁊ re dñe:sic,s̃m
27 Joan.An.¶†Quero in quibus rebus sola cētenaria currat eccle
sie Romane.Dic immobilibus corporalibus , siue incorporalib⁹,
vel quibuscūq3 actionibus.C.de here.vel actio.ven.l. que nondū.⁊
28 l.fi.¶†Opp.ꝙ femina non possit esse procuratrix.iij.q.vij.§.tria.
Sol.Que nō habet dignitatem cū administratione,nō potest esse
procuratrix:sec⁹ si habet administrationē,vt hic.Uel in causa se-
parata ab ecclesia,vel dignitate sua,esse non potest:in causa autem
ecclesie sic:sicut monach⁹ potest esse ꝓcurator in cā monasterij sui.
ff.de ꝓcu.l.si filiusfa.§.veterani.Uel tertio papa hic ex certa scien-
tia cōstituit eam procuratricem:vnde nō est de eius habilitate di-
sputandū:vt in iurib⁹ allegatis in gl.Certos casus,in quib⁹ mu-
lier potest esse ꝓcuratrix,vide in Spe.de procura.§.j.circa princ.⁊
vide quod no.de rescrip.sciscitatus.super glo.ij.Plus hic potuis-
set esse in iudicio pro iure pape sine mādato,tanquam consors eius
29 dem litis:vt in cle.si religiosus.de procura. ¶†Quero quis erit
iudex in causa iuris pape.Dic ꝙ debent super hoc eligi arbitri.
Ad hoc.xj.q.j.si clericus.Uel debet causam alteri delegare.ff.de iu
risdi.om.iud.l.pretor.vel posset esse iudex in causa ecclesie proprie.
de insti.cum venissent.s̃m glo.ad hoc de maledic.c.j.de penis.Ro-
mana.lib.vj.⁊ no.de verbo.signifi.ex parte J.

1 ☞Confirmatio,super administratione,vel prioratu non valet, si
in ea impetrans tacuerit se regularem.
2 Confirmare non consueuit papa administrationes regularibus,
nec prioratus manuales.nu.4.
3 Rescriptum preter stylum curie in dubio est nullum.
4 Bñficiorū appellatione nō veniunt administrationes regulares.
5 Religiosis que possunt per priuilegium concedi.

1 A Nostram. †Nō v3 ꝯfirmatio,quā reli-
giosus ipetrauit a papa sup
administratiōe,vel prioratu si in ea se tacuit regularē.
h.d.Si vo hoc expssit,rescriptū falsu3 cēset̃:q2 hoc face
2 re papa nō ꝯsueuit.h.d.Cōis diuisio.Scđa ibi:cū igit̃.¶†Not.ꝙ
papa nō cōsueuit ꝯfirmare administrationes regularib⁹,nec prio-
3 rat⁹ manuales.¶†No.ꝙ litere obtēte preter stylū ⁊ cōsuetudine3
curie ꝯ ius,in dubio vt false sunt nulle ꝓnūtiāde:q2 aut sunt surre
ptitie,aut sunt false.Et est arg.ꝙ surreptio vitiat ipso iure tales
literas.¶No.cōsuetudinē pape vt patrisfami.attendendam.ff.de
pig.actio.vel vniuersorū.ff.de vsur.l.q semisses.⁊ de re iud.in cau-
4 sis.¶†Quero de quib⁹ administrationib⁹ loquit̃.Dic ꝙ loquit̃
de administrationib⁹,quas tenent religiosi sub obediētia,a quib⁹
ad nutū abbatis possunt ad claustrum reuocari.de priui.c.j.li.vj.
¶Quero quare talia ꝑsonaliter ipetrare non pñt.Dic q2 ꝑ mor-
tuis habētur.ij.q.vj.placuit.nec hñt velle,vel nolle.xij.q.j.nō dica-
tis.⁊ sibi ꝓlatū posuerūt vice Dei supra caput.de ele.si religiosus.
li.vj.Nec sibi aliqđ ꝑsonaliter querūt,sed monasterio. xviij.qđ.j.c.
vno.etiā si sit in fuga.ea.causa.q.ij,abbates.ideo non est mirum,si
5 talia ꝑsonaliter non possunt impetrare,s̃m Gof.¶†Opp.qđ ali-
qđ religiosis possit priuilegio concedi.de priui.c.ex ꝑte.⁊.c.pasto-
ralis.

ralis. Vo. Realiter. i. noie dignitatis religiõis, vel ecclesie põt cõ-
cedi, vt ibi: non personaliter: vel q2 presumitur rescriptũ surrepti-
tiũ, vel falsum. Simile de priui. ne aliquid. lib. vj. de elec. constitut⁹.

1 ☞ Rescriptum quo prioratus manuales confirmantur, presumi-
tur falsum.
2 Prioratus regulares qui possint cõfirmari.

1 **PORRECTA.** Sũmata est. s. c. j. Cõis diuisio. Se-
cũda ibi: cũ igit. ¶ † Nota ꝙ litere,
quibus prioratus manuales confirmantur, si faciunt
mentionẽ de religione, presumuntur false: si nõ faciũt,
sunt surreptitie. ¶ No. ꝙ eo quod litere emanant contra ius, ꝛ sty-
lum curie, est presumptio de falsitate literarũ. Et no. text. q2 talis
presumptio est sufficiens ad damnandũ de falso, etiam quo ad pe-
nam criminalem: ꝛ sic in criminalibus quandoq3 sufficiunt ꝑsum-
ptiones. ¶ No. ꝙ nocet aliquando suppressio religionis impetrã-
tis. Item quandoq3 illius, contra quẽ impetratur. de rescrip. cum
ordinem sic ꝛ suppressio dignitatis impetrãtis. eo. tit. ad aures. et
2 eius, contra quem. eod. tit. sedes. ¶ † Oppo. ꝙ possint confirmari
prioratus: q2 aliqui sunt perpetui. So. Ideo non sunt cõfirman-
di: quia de facili remouentur ad nutum abbatis: merito non debẽt
confirmari: q2 si esset confirmata obedientia, non posset absq3 apo-
stolice sedis authoritate inde remoueri. j. eo. c. j. ꝛ sic solueretur obe-
dientia. s. eo. c. j. ꝛ. ij. Sed si confirmat, ꝛ in literis fiat mentio. de re-
ligione, non valẽt vt false: vel vt surreptitie, si non fiat mẽtio, nisi
aliud constet de certa scientia pape. Cõcludunt ex hoc doc. ꝙ etiã
perpetui non sunt cõfirmandi: q2 non possunt absq3 pape authori-
tate remoueri: ꝛ sic cum als facile remoueãtur: vt in. c. per tuas. de
simo. difficultaretur obedientia contra iura. de appel. reprehensibi-
lis. ꝛ. c. cũ speciali. ꝛ. c. ad nostrã. ꝛ. c. de priore. Inquantũ glos. dicit
ꝙ valent, vbi euidenter pateat de certa scientia, ꝛ voluntate pape:
dicunt doc. hoc patere, si faciant mentionẽ expressam de hac decre.
de rescrip. nonnulli. de eta. ꝛ qua, cam te. ff. de leg. iij. si quis. in prin
cip. vel si approbent secunda iussione: in aut. de man. prin. §. denn-
de. coll. iij. ꝛ vt nulli iudic. §. hec vero iubemus. coll. ix. Dicit ergo
Innocen. ꝙ dicens certam scientiam, debet hoc probare, propter
presumptionem, que transfert onus probandi in ipsum. C. de pro-
ba. l. fine. Quicquid dicant hec iura, religiosi tota die impetrant
cõfirmationes personales. Ad qđ dici potest ꝙ multa per patien-
tiam, ꝛc. de preben. cũ iam dudũ sm Hosti. Solet tamen sm Abb.
in confirmationib⁹ istis poni clausula: vsq3 ad nostre volũtatis be-
neplacitũ: que gratia expirat morte pape. de rescrip. si gratiose. li.
vj. Et per hanc administrationem erit in administratiõe, vel prio
ratu, vel obedientia pa⁹ pe, qui prius erat obediẽtiarius abbatis
Ad hoc qđ no. de preben. nisi in glo. intelligas. ꝛ de elec. cum inter
R. De hac materia vide ibi, ꝛ quod no. s. c. j. ꝛ in. c. super eo. de of-
fi. deleg. de prebend. cũ singula. lib. vj. Et de offi. ord. presenti. c. lib.
ꝛ de hoc per Pau. de supp. negligẽ. prela. q2 regulares. ꝛ ne cle. vel
mo. consuluit. seu. c. si. de statu mo. cũ ad monasterium. §. tales. per
Ioan. xvj. q. i. monachus si ad clericatũ. Tamen tene quod possit
ex causa non impugnãte confirmatiõe remoueri. Unde tenet Fre-
de. tales, q habuerũt beneficia collatione pape, ex altera causa, quã
nullitate collationis, vel confirmationis destitui, ꝛ infirmari, ꝛ qđ
possint cedere in manibus inferioris. Ad qđ no. de offi. delega. su-
per eo. dicit Frede. suo cõsi. cclvj. ꝛ Lap⁹ sua conclu. xxxiiij. ipse sua
alle. nona tenet hoc verũ quando papa cõfert ex sua potestate: sec⁹
si ex deuoluta: quia tunc non alterantur vires beneficij. Et ita di-
cit Pau. disputasse: ꝛ dicit ꝙ per hoc quod manuale semel, vt ꝑ-
petuum fuit collatũ, vel confirmatũ. non dicitur mutasse suam na-
turam: vt postea illo vacãte debeat vt perpetuũ cõfirmari: imo eo
vacante statim redibit ad primã naturam, sm Pau. ꝛ Lapum lo
co preallę. Faciũt hec ad q̃stionẽ quam ponit Lapus in dicta alle-
gat. an si papa beneficiũ annale ex statuto ecclesie conferendum vt
prioratũ, q ex constitutione vacare censetur post annũ, papa reser-
uat sue collationi, ꝛ si vacante per mortem eius, q habebat, cõferat
vt perpetuũ, vel de eo mandet prouideri, non facta mentione de cõ
stitutione illa, an gratia sit surreptitia, ꝛ an vt perpetuum censeat
collatum, ita quod perpetuum duret: ꝛ concludit quo ad primum
quod gratia non est surreptitia: q2 hoc non est tale tacitũ, quo ex-
presso literas non dedisset, ex quo sua collatio non repugnat consti
tutioni: nam taciturnitas eorũ, que papa non tollit, nec illis dero-
gat rescribẽdo. sed remanent in omni suo statu, non vitiat literas:
vt si taceat ꝙ prior iurare debeat se constitutiones seruaturũ, vel
ꝙ ex constitutione debuisset impetrare licentiam ab aliquo prela-
to, vel aliter: ꝛ hoc planum, si concessio intelligatur temporalis.
Idem dicit si intelligatur perpetua: quia de iure cõmuni beneficia
non sunt temporalia. sed perpetua, ꝛ constitutio disponẽs contra-
riũ, recedit a regulis iuris: ꝛ hoc in preiudicium superioris: q2 sua
authoritas intelligit excepta de iureiur. venientes. de rescrip. con-
stitut⁹. Unde reseruando sue collationi illud beneficium, reducit ad
antiquas regulas, vt pro hac vice intelligãtur ꝑpetua: nec habet
facere papa mentionem de constitutione speciali, que eũ non obli-
gat. Unde sicut per talem reseruationem tollit capitulo ius eligẽdi
pro illa vice, ita ius annalitatis: ꝛ hoc putat reseruatione precedẽ-
te. Sec⁹ dicit, si illud mandat conferri reseruatione non precedẽte:
q2 tunc impetratur beneficium vt vacans eo tempore, quo electio
spectabat ad capitulũ, et eo tẽpore, quo vigebat constitutio de an-
nalitatis iure quo teneri non debuit, per regulas de rescrip. super
literis. alle. dicta per Pau. s. ꝛ no. per Innocen. de elec. cum inter
R. Puto attendenda verba statuti, an afficiant actũ electiõis, vt
electio temporaliter intelligat, an sufficiat beneficiũ, vt quomodo-
cũq3 assignatum vacet lapsu anni, ita quod annaliter habeat. cui-
cunq3 sit collatũ, nec vltra annũ valeat retineri. Primo casu dicit
verũ Lapus: q2 videntur in dubio afficere electionem vt propriã.
Uel si dicant, a quocũq3 cõferatur, esset dare legẽ superiori, ꝛ actui
superioris: qđ facere non possunt. de elect. innotuit. s. de offi. deleg.
suspicionis. de appel. ex insinuatione. Secũdo casu nõ: q2 papa re-
seruando videtur sm naturã beneficij, supposita validitate statu-
ti: nec vti censetur velle potestate, nisi exprimat. s. de rescrip. consti
tutus. ꝛ qđ ibi no. glo. Non obstat qđ. s. est allegatũ: ꝛ de elect. cum
inter. R. Primo, quia ista iura, ꝛ dicta loquuntur, quando papa
ex certa scientia confirmauit, Item aliud est, a principio beneficiũ
esse annale, aliud tempore resolubile ad nutum superioris: q2 pri-
mo casu collatũ censetur sm naturam precedentem reseruationẽ:
secũdo eximitur a potestate ordinarij: nec postea capax est inferior
potestatis resoluendi.

1 ☞ Sententia contra formam iuris lata non valet. s.
2 Laudum, seu snia arbitri, non valet duobus casibus hic expressis.
3 Confirmatio in forma communi non validat sententiam, vel pa-
ctum, contra vitium nullitatis.
4 Emologatio compromissi non firmat laudum contra defectũ nul
litatis.
6 Dictiones, sicut prouide, quando inducant conditionem.

1 **EXAMINATA.** ¶ † Sententia cõtra formam
iuris, seu cõpromissi, lata, etiã
si fuerit per papam in forma cõi confirmata, non vali-
dat hoc dicit. Primo ponit causam decreti. Scđo de-
2 cernit, ibi vñ. ¶ No. j. duos casus, in quibus non valet snia arbitri
ꝛ vt nulla retractatur, quãdo est promulgata cõtra formam iuris,
ꝛ quãdo contra formam compromissi. Et sic arbiter in procedẽdo
3 ꝛ terminando subijcitur forme date a iure. ij. q. vi. prolatã. ¶ † No.
ij. quod confirmatio in forma cõmuni non validat sententiam, vel
4 pactum contra vitium nullitatis. ¶ † Not. iij. arg. quod emologa-
tio compromissi non firmat laudum contra defectum nullitatis.
¶ Oppo. quod questio non esset super ecclesia, sed super iure pa-
tronatus ecclesie. de iudi. examinata. Fatetur Io. ꝛ ad literam sup
plet super ecclesia. i. iure patronat⁹ ecclesie. ¶ Quero quis est hic
vicedominus. Dic quod clericus, ꝛ vicarius Sabineñ. qui ꝛ cardi
nalis est, sicut Host. Portueñ. Albaneñ. Preuestiñ. ꝛ Tusculan⁹,
qui cũ assistant pape, habent in ecclesijs vicarium, qui vulgariter
5 dicitur vicedominus, sm Host. ¶ † Oppo. quod valeat sententia
contra ius. ij. q. vi. §. diffinitiua. Solu. Contra ius litigatoris v3,
non cõtra ius legis, ꝛ in iudice, ꝛ in arbitro. Item si contra formã
6 compromissi. ¶ † Oppo. ꝙ hec verba. Sicut prouide, non inducãt
conditionem. de verb. signi. abbate. Sol. In rescriptis conditiona
liter intelliguntur: in priuilegijs secus, vt ibi, ne priuilegiũ sit inu-
tile, quod est lex priuata. Idem in confirmatione ex certa scientia:
vt. j. c. proxi. ꝛ sic soluitur contrariũ qđ signat glo. s. c. proximo.

1 ☞ Dictio sicut, ponitur causatiue in confirmationibus ex certa
scientia. 4.
2 Super decimis componi potest authoritate superioris, etiam in-
ferioris a papa. nu. 7.
3 Laudo possunt partes dare executionem ad tempus, vel sub con-
ditione.
5 Mediatoris qualitate presumi potest de contractu, ꝛ eius vitij ca
rentia.
6 Confirmatio presumitur ex certa scientia, eo quod tenor priuile-
gij inseritur.
7 Transigi non põt super spiritualibus, ꝛ authoritate superioris.
8 Confirmationis qualis sit effectus.
9 Contractum confirmatũ an probet confirmatio, apparẽte confir-
mati tenore in rescripto absq3 alia probatione.
10 Cõfirmasse videtur papa ex certa scientia, non adiecta clausula, ꝛc.

1 **VENERABILIS.** † In confirmationib⁹ ex cer
ta scientia verbũ, sicut, ponit
causatiue: nec nocet, si verbũ confirmationibus cõfir-
mati tenorẽ precedat. h. d. Cõis diuisio. Scđa ibi: mã-
2 dam⁹. ¶ † No. j. ꝙ valet cõpositio super decimis, ꝛ iure spirituali,
authoritate superioris inita: ad hoc de preb. nisi. de elect. cum in-

ter.R.¶Et no.arg.pro & contra,quod inferior a papa potest su-
3 per decimis componere.¶†No.qđ ex conuentione laudo possunt
partes dare executionem ad tẽpus,vel sub conditione.¶No.can
tum,in literis cõfirmationis,inserere tenorem confirmati:& qđ nõ
vitiat,licet confirmationis verba dispositiua tenorem precedant
4 confirmati.¶†No.qđ clausula Sicut sine prauitate,in confirma-
tionib⁹ ex certa scientia nõ stat cõditionaliter,sed causatiue: sicut
5 infra,q2 sic &c.¶†Not.qđ ex qualitate mediatoris presumitur de
contractu,& eius vitij absentia,vel carentia.Ad hoc de rescrip.ad
6 audientiam.¶†No.quod eo quod tenor priuilegij,vel confirmati
inserit in rescripto cõfirmatorio,p̃sumitur ex certa sciẽtia,ad hoc
vt hec confirmatio operet,oportet quod data opera ad hoc sit con
firmata:secus si procedente tẽpore facto sit cõfirmata.Ad hoc.ff.
de condi.& demon.l.ij.Sol.Dicit hic Hosti.quod talis consensus,
vt habeat executionem secuta confirmatione,habet instar contra-
ctus in rescriptis,cuius natura est,vt nullum producat effectũ an
teq̃ scriptura sit cõpleta.C.de fide instru.l.cõtractus.¶Quero
quomodo possit adaptari ad confirmationem:ponit Hosti.exem-
plum,forte sic stabat,compositionem inter vos initam authorita-
te apostolica.Confirmamus:cui⁹ tenorẽ duximus presentib⁹ inse-
7 rendum.¶†Opp.quod trãsigi nõ possit super spiritualibus.de
transac.statuimus.cũ simil.So.compositio admittitur superioris
authoritate sup spiritualib⁹,vt hic:sed nõ trãsactio,vt ibi.Vel sm
Inn.cõponi potest circa accidentia,& coherẽtia extrinseca ad ius
spirituale,non super ipso iure.Unde dicit quod hic non fuit com-
positum super iure decimali,sed quo loco,& quo tempore solui de-
beret.Hosti.dicit quod hic fuit compositũ super quantitate.ideo
fuit necessaria papalis confirmatio,& ex certa scientia.Ideo in ter
minis,de quibus dicit Inn.sola authoritate legati purgasset vi-
tium,scdm terminos Hosti.non.Facit quod not.de deci.a nobis.
8 ¶†Quero de effectu huius confirmationis.Glo.dicit quod ma-
gnus.Primo, q2 eximit cognitionem compositionis a potestate
inferioris iudicis.s̃.c.j.Scdo,q2 alias nullam validat.de transact.
c.j.&.c.veniens.Et hoc in confirmatione ex certa scientia,qñ tenor
est insertus in cõfirmatione in forma communi,que est facta,sicut
9 prouide,&c.quia hec nihil operaretur.¶†Querit gl.an apparẽte
confirmati tenore in scripto in confirmatione,confirmatio probet
confirmatum contractum,absq3 alia probatione:videtur qđ non.
de fide instru.c.j.C.de eden.l.si quis.Gl.determinat cõtrarium,qđ
amplius nõ sit necesse ostendere confirmati tenorẽ:quia confirma-
tio probat.arg.C.de testa.l.publicari.de priuileg.cu3 olim.de quo
de verb.signific.abbate.Dicit Hostien.hoc verũ quo ad ibi inser-
ta,etiã dato quod sint contra ius:quia per hoc apparet papã vo-
luisse dispẽsare:de transact.c.j.de quo ibi verbo,in presentia. Di-
cit tamen Innocẽ.quod ipse idem si fecisset ignoranter.posset pro
iure suo ɔtradicere.Allegat de fi.instru.inter dilectos.§ver.porro.
fortius extrane⁹:quia res inter alios acta,&c.Itẽ auditur alter di
cens se dolo inductũ.ff.de pac.tres fratres.§.emptor.Fm Innoc.
quod est verũ,quando non fuit presens in confirmatione. Inquã-
tum gl.dicit confirmationem probare tenorem:dicit verum Ho-
stiẽ.quando cõfirmatio fuit facta in presentia partiũ,vel ipsis in-
stantibus:quia nec aliter fieri debet,nec obesset nisi eis vocatis:de
quo de fi.instru.c.pe.& fi.Secus dicit in innouatiõe priuilegij:quã
faceret papa:etiã non vocatis partibus.s̃.e.cum dilecta.Et est ra
tio inter priuilegia & instrumẽta.Primo,quia circa tenorem suo-
rum priuilegiorũ curia est plene instructa,nec de facili decipi põt:
in instrumẽtis sic.de cle.peregri.c.j.& de dolo.& cõtuma.cum olim.
Secũdo quia de facto curie agitur in priuilegijs,vbi nõ est error,
qui in instrumẽtis est probabilis.de rescrip.ab excõicato.Tertio,
q2 in priuilegijs ɔsiderãtur principaliter que sunt iuris.vel quasi:
in instrumẽto,que sunt facti.Ad hoc de cõsti.c.j.lib.vj.& de appel.
sepe.in princi.¶Aduerte,quia licet loquantur de innouatione,ra
tiones concludunt ad confirmationem.¶Oppo.quod confirma-
tio esset in forma cõi:& sic nõ debebat seruari.Quod patet,q2 dixit
sicut sine prauitate,&c.s̃.c.xxi.Dic qđ hec fuit ratio,quare moue-
bantur ad nõ seruandum.Sed ratio est in oppositu3:quia ista ver
ba in cõfirmationibus cũ cause cognitione facere censetur, quãdo
cõfirmat que videt,& apponit tenorẽ.ad hoc quod not.de offi.dele.
10 quoniam abbas.in fi.vltime glo.¶†Abb.dicit quod si papa cõ-
firmat simpliciter,nõ adiecta clausula,sicut iuste: & intelligitur ex
certa sciẽtia cõfirmasse.Si adijcit clausulam illam,vel similẽ:& tũc
si addit tenorem rei confirmate in confirmatoria, & intelligitur ex
certa sciẽtia confirmasse:si non apponitur,parũ, vel nihil operaf.
s̃.c.proxi.nisi forsan ad parandũ titulu3.j.de deci.dudum.Et dicit
se audiuisse quod quoties papa confirmat ex certa sciẽtia,facit pu
blice in audientia poni edictum.

1 ¶Confirmatione in forma communi ius diocesani non leditur.
2 Legatum non potest vnam ecclesiam alteri subijcere.nu.4.
3 Legatus non potest iuri inferioris detrahere.nu.seq.&.5.
5 Legatus an possit vnire ecclesiam alteri.

1 Sua nobis. †Per confirmationẽ in forma
cõi ius diocesani nõ leditur.Col
latio ecclesie facta alteri ecclesie per legatũ in forma cõi
cõfirmata p papã ius diocesani nõ ledit.h.d.Cõis diui
2 sio.Secũda ibi:cũ ergo.¶†No.legatũ nõ posse vnã ecclesiã alteri
subijcere,nec subtrahere obediẽtiã vni⁹ ecclesie,& alteri applicare.
3 ¶†No.quod legatus nõ potest ius inferioris subtrahere, nec illi
4 derogare.¶Not.summariũ.¶†Oppo.q; ex quo legatus subie-
cit ecclesiã alteri,valeat:& sic nõ retractetur.Quod & põt quilibet or-
dinarius:vt in.c.sicut vnite.de exces.pla.Quidã dicũt hoc nõ va-
luisse subiectionẽ,ex defectu ptãtis legati:ɔcludẽtes legatũ nõ pos
se vnã ecclesiã alteri subijcere,vel ppetuã donationẽ facere,quãtũ-
cũq; bñficiũ vacãs posset cõfirmare,ex quo est legat⁹ Cardinalis.
de offi.leg.c.li.vj.cõcludentes:& hoc sequitur Abb.qđ legat⁹ nullã
potestatẽ habet auferẽdi iura vnius ecclesie,& dandi alteri:sed pa-
pa hoc põt,si facit ex certa scientia.Si nõ ex certa sciẽtia,nõ intelli
git dedisse,sed datũ ɔfirmasse.Sed si talia data nõ essent legitima
nõ valeret ɔfirmatio.Uñ cũ hec priuilegia necessario detraherent
iurisdictiõi patriarche,cũ essent plene exẽpta,nõ potuit hoc face-
5 re legatus.¶†No.hene q; legatus nõ tollit ius alterius : nõ facit
etiã hoc circa processum:vnde nõ cõmittit cãm summarie : vt ple-
ne no.gl.de hereti.c.fi.lib.vj.ad hoc gl.in cle.ne Romani.de elect.&
in Spe.de leg.§.superest.ver.sed nũqd põt cognoscere.in fi.ij.col.
tenet cũ Spe.eo.ti.§.nũc ostẽdẽdũ.in ver.v.qđ vnire poterit eccle
sias inferiores,dũ tñ nõ vniat ad preiudiciũ diocesani,vt faciebat
hic.Plus dicit ibi Io.An.in addi.qđ legat⁹ poterat ecclesiã sub-
iectã epo ex iusta cã vnire ecclesie cathedrali.nõ erigẽdo illã in ca-
thedralẽ,sed applicando illa3 mense epi:de qua vnione loquit cle.
vlti.de re.ecc.nõ ali.ij.rñ.fiet autẽ id sine preiudicio,si viuat,& pro-
pterea nõ est necesse illũ ad id vocari:& ibi illo nõ mortuo reget il-
lam eps p vicariũ perpetuũ cui de reditibus ecclesie assignabitur
ɔgrua portio,iuxta dist.cle.j.de iure pa.Hãc ɔclusionẽ tenẽt dñi de
Rota,sua ɔclu.xxiiij.Et rñdẽt ad hanc decre.q; hic fiebat vnio in
exẽptis,p quã p̃iudicabaf nimiũ ordinario:& totaliter a sua iuris-
dictiõe,& obediẽtia eximebaf:qđ nõ cõtingit in alia vnione,licet p
eã auferaf collatio.Sit ergo p regula,q; ad preiudiciũ alteri⁹ ni-
hil facit legatus,etiã de latere:vñ nõ põt de iure vnius dare alteri.
xxiij.q.viij.cõuenior.&.c.seq.xij.q.ij.futurã.& hoc,q2 hic plus papa
põt aliquẽ suo iure priuare.Et hoc tenet Spe.e.§.ver.lvij.ibi Io.
An.sentire videf q; de iure alterius possit dare demũ,sicut & quã-
do alij ordinarij cũ causa:vt no.de reli.do.cõstitut⁹.cũ suis remiss.
Idẽ sentit eo.§.ver.xj.Speculator.Ex quo apparet,& cõcludit re-
gulã Spe.eo.ti.&.§.ver.p̃miss.ibi:sed certe.q; legat⁹ in puincia oĩa
libere,& immediate exercere poterit,que siue de iure,siue de ɔsuetu
dine quilibet ordinarius sue legatiõis põt,siue sit abbas,siue eps,
siue primas,vel patriarcha:nisi vbi reperif exp̃ssum q; habeat ma
iorẽ potestatẽ,vt habet in aliquibus.Inquantũ dixi legatũ posse
que põt patriarche:ab his excipit Spe.quedã,que nõ põt legat⁹,
& põt patriarcha,ibi in ver.qđ aũt dixi.Quo ad potestatẽ vniẽdi,
Fede.cõcludit ɔtrariũ q; etiã respectu p̃iudicij ɔferẽdi ppetuã nõ
potest vnire,nec ecclesiã collegiatã mẽse epali.nec ecclesia etiã sim-
plicẽ,in qua eps habeat ius cõferẽdi,vel ali⁹.Dicit etiã qđ nec al-
terare posset collegiũ constituẽdo locum religiosum, vt in certis,
de ecc.edi.c.pe.nec inuitis canonicis posset prebere authoritatem
plebanis,vt permutẽt plebes suas:q2 q nõ põt conferre,non po-
test authoritatẽ permutationi prestare:vt no.Io.And.de re.per-
mu.c.vno.in gl.qđ aduertit.q2 si eps habet collationẽ in ecclia col-
legiata,illam cõferre nõ posset legat⁹:vt no.Io.an.de offi.delega.
c.iiij.Adducit hoc cap.p qđ in alteratiõe ecclesie collegiate parum
aut nihil põt legatus.Nõ ob.qđ eps hoc possit:quia non sequif,er
go legatus.Nã eps cum cõsensu capituli alienat,& tñ nõ posset hoc
legatus.xij.q.ij.sine.cũ si.Itẽ nec posset eps alienare sine consensu
capituli,cum authoritate legati.de his,que fi.a maio.par.ca.c.pe.
Ad hoc,q2 fauorabilior est potestas ordinarij,quam legati.de offi.
ordi.c.j.Allegat no.in Spe.in ti.de leg.§.nunc tractemus,versi.pe
nul.vbi dicit legatũ nõ posse supprimere dignitatẽ,nec fructus be
neficij ad tẽpus cõcedere posse episcopo:de quo de rescrip.si perpe
tua debita.Ratio horum est,quia solus princeps preiudicat alte-
ri:vt no.de religi.do.constitutus.Ad hoc,quia papa vniendo non
vult alteri p̃iudicare,nec ius alicui adscribere:vt patet de reli.do.
c.ij.Per que dicit q; nec simplices capellas posset vnire, si p eius
vnionẽ auferaf ius,conferendo,ordinario loci : quia non concedif
legato aliena iura in perpetuũ preiudicium turbare:licet ad tem-
pus possit conferendo preiudicare.de offi.leg.dilectus.Allegat de
hoc iure pa.nobis.Relinquif ergo,legatum posse que põt episco-
pus,vbi non contingit alterius iuri in perpetuum preiudiciũ:alS
non potest que potest episcopus,qui potest sibi preiudicare sine il-
lius cõsensu:vt no.in.d.c.sicut.vnire.Silr nec legat⁹ sentit hoc,fm
Innocen.quod hic valuerit concessio legati, sed non in preiudi-
cium episcopi:& ab ipsa ecclesia confirmatione cẽseatur preiudiciũ
diocesani

diocesani exceptum: vnde hoc concedendo concedit solum quod sit sui iecta, saluo iure aliorum: arg. de off. dele. super eo. de priuile. pastoralis. In omnibus ergo episcopis, & metropolitanis erunt salua iura eorum: vnde donatarii, vt patroni de temporalibus poterunt exigere rationem: & eos pro his, si male administrent excōmunicare. Item poterit facere inquirere iste, cui donauit legatus extra ordinem, non derogando iuribus eorum: sed & cum sunt negligētes visitare poterunt. Sed prior intellectus sibi plus placet: quia verba huius priuilegii nescit excusare, quin possint ecclesie esse plene exempte a patriarchis, & aliis, si legatus de hoc faciendo potestatem habuisset, secundū Inn. Hl. prosequitur generalia: vide eam per te. Laus omnipotenti Deo, &c.

FINIS.

¶ Finit singularis & vtilissima Lectura celeberrimi, & consummatissimi Iuris vtriusque monarche Domini Antonii de Butrio super secunda parte secundi Decretalium.

a a a b b b c c c d d d e e e f f f g g g h h h i i i k k k l l l m m m n n n o o o p p p q q q r r r s s s t t t v v v x x x y y y. Omnes sunt quaterniones preter y y y est enim ternio.

Lugduni,

Excudebat Claudius Seruanius.